
BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
LXII
F.
4
NAPOLI

SCRIPTORUM

ECCLESIATICORUM

HISTORIA LITERARIA.

VOL. II.

GUILIELMI CAVE,

SS. Th. Profeff. Canon. Windeforienfis.

SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

HISTORIA LITERARIA,

A CHRISTO Nato ufque ad SÆCULUM XIV.
Facili Methodo digefta.

QUA,

DE VITA ILLORUM AC REBUS GESTIS,
De Secta, Dogmatibus, Elogio, Stylo; de Scriptis genuinis, dubiis, fuppofititiis, ineditis, deperditis, Fragmentis; deque variis Operum Editionibus perfpicue agitur.

ACCEDUNT

SCRIPTORES GENTILES,

CHRISTIANÆ RELIGIONIS OPPUGNATORES;
& cujufvis Sæculi BREVIARIUM.

ADDITUR AD FINEM CUJUSQUE SÆCULI

CONCILIORUM OMNIUM,

TUM GENERALIUM TUM PARTICULARIUM HISTORICA NOTITIA.

INSERUNTUR SUIS LOCIS

VETERUM ALIQUOT OPUSCULA ET FRAGMENTA,
TUM GRÆCA TUM LATINA HACTENUS INEDITA.

PRÆMISSA DENIQUE

PROLEGOMENA

QUIBUS PLURIMA AD ANTIQUITATIS ECCLESIASTICÆ STUDIUM SPECTANTIA TRADUNTUR.

ACCEDUNT AB ALIIS MANIBUS

APPENDICES DUÆ,

AB INEUNTE SÆCULO XIV. AD ANNUM USQUE MDXVII. NUNC IN UNAM CONGESTÆ.

AD CALCEM VERO OPERIS

EJUSDEM CAVEI DISSERTATIONES TRES,

I. De Scriptoribus Eccl. incertæ Ætatis,
II. De Libris & Officiis Eccl. Græcorum,
III. De Eufebii Cæfarienfis Arianifmo

Adverfus Johannem Clericum, una cum *Epiftola Apologetica* adverfus iniquas Ejusdem Clerici criminationes

EDITIO NOVISSIMA,

Ab Autore ipfomet ante obitum recognita & auctior facta.

VOLUMEN II.

BASILEÆ,
Apud JOH. RUDOLPH IM-HOFF,
MDCCXLV.

LECTORI S.

QUID *in hac nova* Hiſtoriæ Literariæ *Editione a nobis hactenus fuerit præſtitum, Præfatio, quam Volumen prius ſibi præfixam gerit, jam ſatis admonuit. Quod ſupereſt Benevole Lector, ſcire te velim acceſſiſſe huic Operi obſervationes & Additamenta quædam a Reverendiſſimo Thoma Teniſon Archiepiſcopo Cantuarienſi conſcripta; quorum Apographon pro ſingulari humanitate ſua, ex Bibliotheca Lambethana nobiſcum communicavit Vir de Republica Literaria & Eccleſia optime meritus Johannes Chapman S. T. P. &c. Cujus porro hortatu atque conſilio Excerpta quædam ex Aſſemanni Bibliotheca Orientali, quæ ad Scriptorum quorundam in* Hiſtoria Literaria *recenſitorum notitiam pleniorem faciunt, deſumpta ad calcem retulimus.*

Nolim porro te neſcire ipſius Cavei *Autographon, quod nos ſumma ubique cum fide deſcripſimus, Bibliothecæ Collegii Regalis Windeſorienſis a Bibliopola commiſſum, ibidem aſſervari.*

Cum denique Scriptorum aliquot Eccleſiaſticorum, qui in hoc Opere laudantur, novæ quædam Editiones nuper prodierint, aliæque, jampridem licet publici juris factæ, nobis tot tamque diverſis curis occupatis ſimul in mentem manuſque non venerint, ideo Operis totius quaſi veſtigia relegentes, ad ſecundi hujusce Voluminis calcem rejecimus quæcunque vel Addenda *vel* Emendanda *cenſuimus, quæ quidem Lectori erudito ſuis, quos indigitavimus, locis inſerenda relinquimus. Vale, & abſolutis hiſce demum Auctoris noſtri laboribus fruere.*

EXCERPTA,

Partim ex Virorum quorundam Eruditiſſimorum Epiſtolis MSS. partim ex Libris in lucem editis, ad hanc novam Editionem ſpectantia.

JOANNES BURCHARD MENCKENIUS in Epiſtola * MS. ad Auctorem, Lingua Anglic. *Leipſic* data, die 2. *Maii* Anno 1707. inter alia ſcribit

That you intend to put out a New Edition *of your* Hiſtoria Literaria *much correcter than That which the* Genevians *have Printed, We shall not fail to make Publick in our* Acta *by the firſt opportunity.*

ACTA ERUDITORUM menſe *Jun.* An. 1708.

In Anglia *vir celeberrimus* Gulielmus Cave *in reconcinnanda* Hiſtoria *ſua* Literaria *totus occupatur, quam multis modis auget.*

ANT. HALL. S.T.P. in Epiſtola MS. ad Auctorem, *Oxon.* data, die 15. *Nov.* anno 1708. inter alia ita bene precatur;

I pray God give you health and ſtrength to go through with the New Edition *of your* Hiſtoria Literaria: *a* Worck Immortal *upon many Accounts, and which my learned Friend Dr.* Mill *has often told me he could do nothing without.*

AUCTOR ipſe in Epiſtola MS. ad Reverend. *Rodolph. Bridges*, *Windeſor.* data, *Nov.* 11. 1708. hæc omnia liquido confirmat, dicens

I have little hopes of ſeeing the fruit of ſo many Years additional pains and labour, but I shall leave it behind me to take it's fate: Fiat voluntas Domini.

JOANNES HUDSON S.T.P. in Epiſtola MS. ad Auctorem, *Oxon.* data, die 28. *Feb.* anno 1708. inter Alia dicit,

A Copy of Bishop Usher's *great Work in our Publick Library is now fallen into my hands, which* I *thought my ſelf obliged to acquaint you with, thinking that it may be of ſome uſe to you if you intend to do any thing more to your excellent* Hiſtoria Literaria.

JO. CHRISTOPH. WOLFIUS in Epiſtola MS. ad Auctorem, *Wittembergæ* data, 3. Kal. *Maii* 1710. inter alia ornate dicit,

Sed quid de nova Hiſtoriæ Literariæ *tua editione ſperare jubes? Nonne eam propediem & in Reipublicæ Literariæ emolumentum & induſtriæ tuæ indefeſſæ ac doctrinæ prorſus eximiæ promeritam laudem afferre jubebis? Fac quæſo ita, & plurimorum in Germania qui labores tuos ſummo æſtimant pretio, deſideriis ſatis feceris; ita Vale Vir celeberrime, & viridem ſenectutem expertus, in literarum ſpem & ſolatium res tuas ex voto gerito.*

* Hæc & quæ infra citantur Epiſtolæ MSS. Bibliopolæ manibus commiſſæ, cuilibet legendæ proſtant.

GOLD-

EXCERPTA &c.

GOLDFRIDUS OLEARIUS S. T. P. in Epiſtola MS. ad Auctorem, *Leipſic.* data, 3. *Septemb.* 1710. inter Alia, procraſtinatam hancce editionem his verbis deplorat,

Sed quid fiet demum Herculeo Operi Literariæ Hiſtoriæ, *de qua conceptas ſpes; dici non poteſt quanto cum animi dolore Literæ tuæ depreſſerint. Non dubitem Ego, ſi ita fieri velis, vel hic vel in Belgio, Bibliopolam invenire qui ſumtus faciat, modo quibus conditionibus Ipſi Theſauros illos ſis permiſſurus exponere digneris —— Vale Senex Venerande & locum aliquem mihi relinque inter tuos, qui eum mereri, quantum potero, conabor ſemper.*

JOAN. ALBERTUS FABRICIUS, in Epiſtola MS. ad Auctorem, *Hamburg.* data, 6. Kalend. *Febr.* 1712. inter alia vovit & optat,

Utinam ætatem Tibi faceret Deus per complures adhuc annos, ut Immortale tuum Opus *nova cura a* Te *auctum & expolitum in lucem proferre ipſe poſſis, atque illo Theſauro Eccleſiam Remque Literariam donare. Ita certe vovere non deſino & mecum optant quotquot horum ſtudiorum amore ducuntur. Vale Vir præſtantiſſime* &c.

GULIEL. DAWSON D. D. in Epiſtola ad Virum Cl. Comit. *Scipionem Maffæum Florentinum*, Lond. edit. Anno 1734. inter alia, de ſeipſo

Quem triginta plus minus abhinc annis ſibi in conſortium adhibuit Vir celeberrimus (ὁ Μακαρίτης) Guliel. Cave *Canonicus Windeſorienſis, dum alteram editionem ſuæ* Hiſtoriæ Literariæ *moliretur, tertia fere parte auctiorem; in angulo (quod dolendum) adhuc latitantem, brevi tamen ni male auguror in bonum Rei Literariæ prodituram.*

BIBLIOTHEQUE RAISONNEE pour le mois *d'Avril* &c. Anno 1736.

Nous aurons bien-tot une Edition complette de l'Hiſtoire des Ecrivains Eccleſiaſtiques du Docteur CAVE: Scriptorum Eccleſiaſticorum Hiſtoria Literaria. *Tous les Gens des Lettres ſavent que ce Docteur mort le* 4. *d'Aout* 1713. *a laiſſé des Additions & des Corrections conſiderables pour cet Ouvrage. Meſſieurs* des Tournes, *qui en vouloient donner une nouvelle Edition, n'oublierent rien pour l'enricher de ce Supplement, & ils s'addreſſerent a quelques perſonnes qu'on leur avoit indiquées, mais ils ne purent rien obtenir*. Enfin Mr.* Reeves *a preſent premier Juge du Royaume & le Docteur* Jones *Chanoine de* Windſor *Executeurs Teſtamentaires du Dr.* Cave *ont conſenti que cet Ouvrage fut rendu public.*

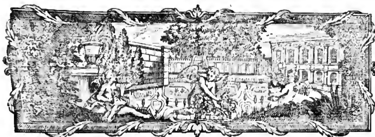
* D. *des Tournes* Bibliopolæ Genevenſes Londinenſem hujus Operis Editionem recudi fecerunt *Genevæ* Ann. 1693—1699. Iterum in unico Volumine ann. 1705. quæ quidem Editiones Auctori noſtro maxime diſplicebant: prodiit deinde editio altera ann. 1725. & illa etiam nec accurata ſatis nec perfecta.

TABELLA SÆCULORUM

In hoc fecundo Volumine.

IN APPENDICE

SÆCU-

SÆCULUM PHOTIANUM.

Conspectus Sæculi.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Florescit hoc ævo magis magisque sub auspiciis Caroli M. res litteraria, fuadente ac promovente Alcuino Anglo, Caroli præceptore, cujus consiliis institutæ sunt Academiæ Parisiensis, Ticinensis, Bononiensis, Osnabrugensis. His proxime accesserunt Canonicorum collegia, & in plurimis Monasteriis, etiam humanarum artium scholæ celebriores, in quibus adolescentes melioribus litteris erudiebantur. Hujusmodi fuere Cœnobia *Italica*, Cassinense, Ferrariense; *Germanica*, Fuldense, Sangallense, Augiense, Lobiense; *Gallica*, Corbeiense, Rhemense, Orbacense, Floriacense; *Anglica*, Albanense, Malmsburiense, Wigorniense, Westmonasteriense, Glastoniense, &c. Quod ecclesiæ statum attinet, cultus imaginum in ecclesia Orientali iterum sublatus est a Leone Armenio an. 814. a Theophilo Augusto an. 830. restitutus vero a Michaële III. an. 842. In Occidente etiam synodice damnatus, ut de Agobardo, Claudio Taurinensi, &c. nil dicam. An. 824. Michaël Balbus imperator CP. legatos misit ad Ludovicum Pium, una cum litteris quibus omnem imaginum venerationem, & vesanam superstitionem diserte damnavit. Coacta est hac occasione celebriorum totius Galliæ episcoporum synodus, in ipsa regia Parisiis habita, in qua doctissimi & sanctissimi præsules rejectis primo Iconoclastis, & tolerato historico picturarum usu, damnant eos, qui *indebito superstitionis cultu, eas colunt, adorant, Sanctas nuncupant, & Sanctimoniam se per eas adsequi fatentur*; argumentis in contrarium allatis prolixe respondent; quæ omnia prolatis antiquorum Patrum & Conciliorum testimoniis, diserte astruunt. Edita sunt Acta hujus synodi ex Bibliotheca Petri Pithæi, à Melchiore Goldasto libro suo de cultu imaginum inserta p. 623. Verum omnes alias controversias tandem submovit, ac pene absorpsit causa Photiana. Anno 858. ejecto Ignatio, Photius in Patriarcham CP. evehitur, confirmat id synodus, quam Græci vocant *Oecumenicam*, an. 861. Constantinopoli congregata. An. 869. deposito Photio, restituitur Ignatius, a synodo vulgo *Octava* dicta: Ignatio demum mortuo, Photius sedi suæ restitutus est, qui synodum 183. episcoporum congregat, quam *Octavam Oecumenicam* fuisse Græci volunt, in qua omnia in gratiam Photii statuta sunt. Tumultibus hisce Orientalis ecclesiæ haud parum se immiscuerunt pontifices Romani, quandoque Photii causæ faventiores, ut plurimum vero Ignatii, in Photium ad ravim usque debacchantes: Unde orta immedicabilis Orientalem inter & Occidentalem ecclesiam dissensio, ex tribus potissimum causis nata, ut diversos utriusque ritus & cæremonias jam taceam. I. Ex solita pontificum Romanorum dominandi libidine, qui ecclesiam Orientalem Romanæ sedis prærogativæ velificari voluerunt, quod præfracte & constanter negarunt Photius, Photiique successores. II. Ex additione ad symbolum de processione Spiritus S. in voce FILIOQUE, a Latinis facta, a Græcis damnata. Hoc ipsis objicit Photius Epist. encyclica, p. 51. ὥσπερ κακῶν κορωνίδα, quodque sanctum & sacrum symbolum omnibus œcumenicorum conciliorum calculis con-

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Sæc IX. ab an. DCCC.

firmatum *νόθοις λογισμοῖς καὶ παρεγγράπτοις λόγοις*, quæ summa fuit ipsorum audacia, adulterare conabantur, *ὢ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων*! *O machinationes Diabolicas*, &c. ubi pluribus hac de causa in Latinos acerrime invehitur. Quin & non uno edito libro rem ipsam aggressus est. III. Ex causa Bulgarorum, quos jurisdictioni pontificiæ asserere voluit Nicolaus papa, reclamante Photio, & contendentibus Græcis Bulgariam fuisse imperii Orientalis partem, gentem a sacerdotibus Græcis primo conversam, seque patriarchatui CP. sponte submisisse. Quantas turbas excitaverit controversia hæc Bulgariana, historiæ hujus sæculi non prorsus ignaris, satis constat. Hinc rupta deinceps penitus concordia, natumque schisma nullo forte sæculo extinguendum. Ineunte hoc sæculo penes imperatorem stetit aliqualis in urbem Romam & pontificem potestas, paulatim vero procedente tempore remissior facta, tandem sub Johanne IX. papa, circa an. 875. jugum fere penitus excussum, Carolo Calvo jura imperatoria in Romam, ejusque ditiones in pontificem transferente. Quin & dehinc jus delegendi imperatorem papæ sibi vendicarunt. Fervere cœpit hoc ævo de mutatione supernaturali in eucharistia facta, controversia. Primus qui carnalem & corporalem Christi in sacramento præsentiam publice proponere & audacter defendere ausus est, fuit Paschasius Rathbertus Corbeiensis, qui edito libello asserere non erubuit, peracta consecratione substantiam panis & vini mutari in veram Christi carnem, verumque ejus sanguinem; illam ipsam nempe carnem, quam de utero virginis tulit Dominus, quaque passus est, & resurrexit. Huic se statim opposuerunt Rabanus Maurus, Bertramus vel Ratramnus Corbeiensis, Johannes Scotus Erigena, ne de aliis dicam.

Sæc. IX ab an. DCCC.

SCRIPTORES.

SCRIPTORES.

Sæc. IX. ab an. DCCC. 801. Vid. vit. ejus a Smaragdo fcript. regulæ ejus a Menardo præfix.

BENEDICTUS, Patria Gallus, in Septimania natus anno 751. origine tamen Gothus, Comitis Magalonenfis filius, in aula Pipini educatus, pincernæ munus fortitus eft. Sub Carolo M. etiam aliquamdiu militavit, donec anno 774. relicta vita fæculari in monafterium S. Sequani in Burgundia feceffit, cœnobii Cellarius anno 777. factus. Ne vero Abbas fieret, anno 780. in Septimaniam recedens, cellam prope fluvium Anianam fibi pofuit; in qua nonnullos annos magna rerum omnium egeftate exegit. Poft annum 793. graffantem in Septimania Fœlicis Orgelitani hærefin acerrime impugnavit. Anno 797. monafterium S. Salvatoris prope Anianam fluvium conftruxit & conftructo abbatis vice præfuit. Anno 799. cum Leidrado Lugdunenfi in Hifpaniam a Carolo M. legatus eft, ut Fœlicem ab erroribus revocaret: atque anno fequente in eosdem remiffus locos, cum Leidrado fanam illic doctrinam populo prædicarat. Ineunte fæculo nono, quo tempore præfertim claruit, multis monafteriis partim condendis, partim reformandis, autor ac dux fuit: plurimis & ipfe fucceffive præfuit. Poftquam undecim enim monafteria rexiffet, quæ longum effet enumerare, tandem anno 814. cœnobium Indenfe regendum fufcepit: in quo feptuagenarius obiit 3. Id. Februar. anno 821.

(a) SCRIPTA.

Codex Regularum, quas SS. patres monachis & virginibus fanctimonialibus fervandas præfcripfere, in tres partes diftinctus. Prima pars complectitur SS. patrum Orientalium Antonii, Ifaiæ, Serapionis, Macarii, &c. regulas ad monachos. Secunda SS. patrum Occidentalium, Benedicti, Cæfarei, Ferreoli, Columbani, &c. regulas ad eosdem. Tertia SS. patrum, Auguftini, Cæfarei, Aureliani, Leandri, &c. regulas ad virgines. Primus hunc codicem in lucem edidit Lucas Holftenius additis notis *Romæ* 1661. recufum mox *Parif.* 1664. 4to.

Concordia Regularum, in qua S. Benedicti regula cum aliorum patrum 25. regulis committitur. Evulgavit eam Hugo Menardus *Parif.* 1638. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Liber ex SS. patrum fermonibus parænеticis ad monachos confarcinatus, quem Holftenius edidit appendicis ad inftar poft codicem regularum.

Modus diverfarum Pœnitentiarum a Benedicto noftro diftinctus de regula S. Benedicti Caffinenfis, a Baluzio ad calcem capitularium Carolinorum editus, exinde apud Cointium Annal. ad an. 821. num. 36.

Epiftola ad Georgium abbatem Anianenfem, aliaque ad Nebridium archiepifcopum Narbonenfem, quæ apud Ardonem in vita Benedicti habentur. (b)

(c) NICEPHORUS, Chartophylax, claruit forfan circa an. 801. ætas enim ejus admodum incerta eft. A Theodofio quodam monacho Corinthi reclufo de arduis quidem quæftionibus, feu cafibus confcientiæ, confultus, fcripfit ad eum *Solutionum epiftolas* 2. quæ extant Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 341. Latine vero in Bibliotheca Patr. tom. 12. Habetur Lat. in Orthodoxographis p. 74. Fragmentum epiftolæ cujusdam Nicephori noftri ad eundem Theodofium, quod aut alteri ex dictis duabus, aut aliæ ejusdem argumenti epiftolæ jam deperditæ, procemii vicem obiiffe videtur. 801.

SERGIUS, homo, ni fallor, Syrus, Manichæorum fuo tempore dux & primipilus, claruit anno 801. Pro more Manichæorum, fe Pauli difcipulum jactitavit, *Tychicum* fe appellans, immo eo ufque impietatis proceffit, ut pro Paracleto fe geffit, feque a difcipulis fuis ut Spiritum Sanctum adorari paffus eft. Tandem in monte prope Argeum in Cappadocia a Tzanione Nicopolitano captus, fecuri ex manu fua extorta, inque eum impacta interfectus eft anno 812. Scripfit ad Colonienfes, Leonem Montanum, aliofque epiftolas plures, θεοςυγεῖς, πάσης ὑπερηφανίας ϗ ἀσεβείας μεςὰς.* *Deo invifas, omnifque fuperbiæ & impietatis plenas.* Ex quibus non pauca profert Petrus Siculus Hift. Manich. p. 60, 62. &c. qui 801.

* P. Sic. Hift. Manich. p. 18.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 1. fæc. 8. p. 1943. feq. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 7. p. 168. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 550. (b) Opufcula quædam *Benedicti* à *Caveo* non memorata exhibuit *Baluzius* tom. 5. Mifcell. Capitula habentur tom. 1. p. 14. fcriptorum Ord. Benedict. de difciplina monaftica *Parif.* 1726. (c) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 6. Art. 6. vol. 6. p. 298.

de impietatibus ejus, flagitiis, & nefandis facinoribus plura habet.

Vit. ap Sur. Mart. 26. Crantz. Metrop. Sax. l. 1. c. 5. p. 12.

(*a*) LUDGERUS, Thiadgrimi & Liafburgæ filius, natus est Vironi prope Doccomium in citeriori Frisia. Ultrajectum puer adhuc missus Gregorium presbyterum præceptorem sortitus: annu 760. in monasterio Trajectensi habitum induit monasticum: anno 767. in Angliam transmeans diaconus ab Æthelberto archiepiscopo Eboracensi ordinatus est. Post annum Trajectum reversus est; atque anno 769. ut Alcuinum audiret, Angliam repetiit. Anno 773. ad monasterium Trajectense relicto Eboraco se rursus contulit. Anno 777. ab Albrico Trajectensi episcopo presbyter ordinatus est, & ecclesiæ pagi Ostergoæ, in quo Bonifacius martyrio coronatus fuerat, præpositus; in quadripartitum interim pro ratione quatuor anni tempestatum monasterii Trajectensis regimen cooptatus. Anno 784. Wittekindi Frisonum ducis sævitia Ostergoa expulsus, Romam profectus est, & exinde in cœnobium Cassinense secessit. Anno 787. Wittekindo ad fidem jam converso, a Carolo M. in Frisiam remissus est, & anno 796. Werthinense seu Werdense monasterium condidit, cui ipse abbatis vice præfuit. Anno 802. episcopus Mimigardevordensis, & abbas Lutosæ a Carolo M. factus est. Obiit die 26. Martii, anno 809. Scripsit *Vitam præceptoris sui S. Gregorii* Ultrajectensis Episcopi, quæ a Christophoro Browero edita *Mogunt.* 1615. habetur apud Surium 25. Augusti, & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. pag. 319. *Epistolam* ad Rixfridum Ultrajectensem episcopum de vita & miraculis S. Suitberti episcopi, quæ apud Surium & Bollandum exstat Cal. Martii. Verum ista epistola Ludgero pluribus argumentis abjudicatur a Carolo Cointe Annal. Eccl. Franc. ad an. 799. num. 31. ad an. 749. num. 52. & ad an. 754. num. 78. quem consulat lector, qui plura velit.

803. ANONYMUS *Annalium Francorum* autor, claruit sub Carolo M. anno 803. Condidit Annales Francorum ab anno 794. ad annum 803. Codex MS. Cæsareus in principio mutilus est; sed ipsius Caroli tempore, & propria autoris manu exaratus. Hos Annales eruit, edititque Cl. Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. num. 28. pag. 377.

804. (*b*) OLDIBERTUS sive ODELPERTUS, cognomento *Crassus*, Mediolanensium archiepiscopus circa annum 804. factus est. Pipinum Caroli M. filium hospitio accepit, & morienti pie ministravit: Bernardum in Italia regem coronavit. Obiit an. 814. Plura de eo docebit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 4. p. 106. Sententiam ejus, ut & plurium aliorum istius temporis episcoporum, de Baptismo, per epistolam rogaverat Carolus M. In cujus gratiam librum de *Baptismo* condidit Oldibertus noster. Habetur MS. in bibliothecæ Augiensis codice, unde epistolam præfatoriam, & libri capitum 22. lemmata extulit Johan. Mabillonius Analect. tom. 4. pag. 317.

Sæc. IX ab an. DCCC.

NICEPHORUS, patria Constantinopolitanus, Theodori, Constantini Copronymi notarii, & ob imaginum cultum bis in exilium pulsi, ac Eudociæ filius. Ingenium a natura nactus sublime, & magnarum rerum capax, omni id disciplinarum genere diligenter excoluit. Inde Constantino Aug. ejusque matri Irenæ a secretis erat: & anno 787. in secunda synodo Nicæna imaginum venerationem strenue promovebat; verum vitæ aulicæ pertæsus, ad monasticum institutum in monasterium quoddam e regione Bosphori Thracii situm secessit. Tandem anno 806. mortuo Tarasio, ipse April. 12. ad patriarchalis dignitatis apicem evectus est. Anno 811. ad Leonem III. pontificem Romanum pro ecclesiarum more litteras dedit: quem morem Nicephorus Imp. quoad vixit, intercidit. Anno 814. exeunte Leo Armenius edicto publico imaginum cultum prohibuit. Leoni hac in re, quantum in se erat, restitit Nicephorus patriarcha; quem cum nullis monitis, nullis consiliis, flectere poterat imperator, patriarchali sede 13. Mart. anni sequentis depositum, in exilium egit. Primo ad Monasterium quod ipse condiderat, ac *Bonum* vocaverat, se contulit; mox in aliud monasterium a se itidem in Proconneso Propontidis insula exstructum deportatus est: ubi ad extremum usque obitus diem delituit, qui ipsi contigit die 2. Jun. an. 828. quamvis Latini die 13. Martii memoriam ejus celebrare soleant. De stylo ejus en Photii * judicium, ἐστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σαφής, καλλιλεξίᾳ τε καὶ συνθήκῃ λόγου οὔτε λελυμένῃ, οὔτε αὖ πάλιν συμπεπιεσμένῃ περιέργως κεχρημένος· ἀλλ' οἵᾳ ἂν χρήσαιτο ὁ ῥητορικὸς, ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνήρ· τό τε γὰρ νεωτεροποιὸν ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότροπον καὶ ἐξησκημένον οὐ παρατρέχει· ἔτι δὲ καὶ ἡδονὴ κέκραται αὐτοῦ σὺν χάριτι τοῖς λόγοις. *Nihil stylus habet supervacuum aut obscurum, verborum delectu, orationisque compositione, neque nimis dissoluta, neque contra nimis astricta, anxie est usus; sed qualia adhiberet rhetor quivis, vel consummatissimus orator.*

806. Vit. Niceph. ab Ignatio Diac. conscript. Gr. Lat. ap. Heinschen. ad Mart. 13. conf. Hanch. de Script. Byz. p. 223.

* Cod. 66.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 819. (*b*) Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 1.

vitat

Sæc. IX. ab anno DCCC.

vitat enim recens ficta, neque antiquitate usuque probata præterit. Jucunditas adhæc illi gratiam conciliat in dicendo. Addit denique illum plerosque, qui antecesserunt, in conscribenda historia superando obscurare, nisi quod nimia brevitate non videatur omnes venustatis partes explevisse.

(a) SCRIPTA.

Breviarium Historiæ, a cæde Mauricii usque ad an. 769. deductum. Primus id in lucem eruit, & cum versione sua & notis edidit Gr. Lat. Dionysius Petavius *Paris.* 1616. 8vo. qui etiam fragmentum de Constantini Copronymi vita & exitu, quod apud Theophanem in codice Cardinalis Joüsæ reperit, Gr. Lat. addidit: & quamvis stylus Breviarii stylo dissimilis videatur, ejusdem tamen autoris, alterius licet operis Ἀποσπασμάτων censeri potest. Prodiit iterum utrumque opus Gr. Lat. Theophylacti Simocattæ historiæ subjunctum, *Paris.* 1648. fol.

Chronologia Tripartita, sive Regum, Patriarcharum, &c. Habetur Latine ab Anastasio versa, & historiæ suæ intexta, Græce vero a Scaligero primum edita ad calcem chronici Eusebiani, Gr. Lat. cum notis Jacobi Goaris, Syncelli chronico subnexa, *Paris.* 1652. fol. (b)

Epistola prolixissima ad Leonem papam, Confessionem fidei condinens. Exstat Gr. Lat. a Commelino edita cum Actis synodi Ephesinæ *Heidelberg.* 1591. una cum Zonara, *Paris.* 1620. denique Concil. tom. 7. p. 1205. (c)

Opuscula 4. *adversus Iconomachos*, Lat a Canisio edita Antiq. Lect. tom. 4. p. 253. (d) & Biblioth. Patr. tom. 14.

Canones breviculi 17. Exstant Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p, 195. apud Zonaram, & Concil. tom. 7. p. 1297.

Canones alii 37. Gr. Lat. cum notis apud Coteler. Monument. Eccl. Gr. tom. 3. p. 445.

Epistola interrogationes de re canonica 17. ac totidem responsiones continens Gr. Lat. ibid. p. 453. (e)

(f) Στιχομετρία, seu *Indiculus librorum, canonicorum, ecclesiasticorum, & Apocryphorum*, appositis στίχοις, seu versuum numero, quibus quilibet liber constat. Eam tamen Nicephori nostri non esse inde probat ὁ πάνυ Pearsonus*, quod etsi chronographiæ Nicephorianæ ut plurimum adnexa sit, in nullo tamen codice MS. nec ullo veterum testimonio, Nicephoro diserte adjudicatur. Autoris tamen esse Nicephoro coævi vel inde patet, quod ab Anastasio Romano in linguam Latinam versa sit. Exstat Gr. ad calcem chronographiæ in omnibus editionibus.

* Vindic. Ignat. part. 1.

Ἀντιῤῥητικῶν adversus Iconomachos libri 3. opus spissum ac prolixum, cujus ampla satis fragmenta Gr. Lat. edidit Fr. Combefisius Auctuar. *Paris.* 1648. viz. vindicationem testimonii S. Asterii, ex lib. 2. tom. 1. p. 267. aliud adversus Iconomachos ex libro 3. ibid. p. 277. aliud de sex synodis ex libro 2. ibid. tom. 2. p. 603. (g)

(h) Hæc nos in prima hujus operis editione: cum vero omnia S. Nicephori Op. non modo edita, sed maximam partem ἀνέκδοτα collegit, recensuit, notisque & octo dissertationibus criticis, dogmaticis & historicis illustravit; & in lucem edere jam parat Ans. Bandurius Ord. Benedict. monachus, hujusque novæ editionis conspectum in lucem emisit *Paris.* 1705. 8vo. non abs re erit, pulcherrimam hanc editionem Græco-Lat. lectori ante oculos repræsentare.

In tomos duos fol. distributa est. In tom. 1. post interpretis præfationes & prolegomena, continentur *Apologeticus pro irreprehensibili & pura Christianorum fide, adv. Iconomachos* in tres partes divisus; continet capita 83. subjuncta sunt SS. patrum testimonia. *Antirrheticus* 1. *de Constantini Copron. Imp.* (quem *Mamonæ* nomine traducere solet Nicephorus) vita, moribus, doctrina & scriptis, *præcipue in libro ejus dogmatico*; constat capitibus 50. *Antirrheticus* 2. capita habet 20. *Antirrheticus* 3. continet capita 84. cum appendice, qua 75. SS. patrum testimonia continentur: *Antirrheticus contra impium Eusebium*, capitibus 76. subjunctis SS. patrum testimoniis: *Antirrheticus contra Pseudonymum Epiphanium seu Epiphanidem* capitibus 30. quibus nonnulla SS. patrum testimonia subjiciuntur. In tom 2. post interpretis præliminaria de synodo Nicæna 2. de SS. Patrum fragmentis ab Iconomachis prolatis, præcipue de Macario Magnete: *Antirrheticus contra eos qui divinam imaginem idolum nominare impie ausi sunt:* capita habet 11. *Antirrheticus* partibus 2. 1ma. continet refutationem decreti synodalis Iconomachorum, cap. 21. 2da. refutationem testimoniorum, quæ Iconomachi contra imagines protulerunt, cap. 20. Deinde sequuntur Nicephori Op. antehac edita, & supra a nobis recensita: ad

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 5. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 6. vol. 6. p. 295. seq. *Oudin.* tom 2. p. 2. seq. (b) Conf. Fabr. Bibl. Gr. l. 5. c 4. §. 39. vol. 6. p. 153. & l. 6. c. 10. §. 17. vol. 13. p. 520. Catalogus Episcoporum ac Patriarcharum CP. decerptus ex Chronographia hac compendiaria, quæ habetur in Cod Reg. diversa ab editis, exstat tom. 1. l. 8. *Bandurii* Imp. Orientalis. Definit. in *Ignatio* eunucho. (c) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 3. §. 3. vol. 11. p. 166. seq. (d) Edit nov. tom. 2. part. 2. p. 4. (e) *Theodoro Studitæ* tribuitur in codice Bibl. Coislinianæ a Montfalcon. edit. p. 325. ut refert *Fabricius* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. vol 9. p. 237. (f) Exstat. ibid. p. 204. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 10. vol. 13. p. 844. (g) Operibus supra recensitis addas vitam *Johannis Jejunatoris*, quæ MSS. habetur in Cod. Reg. Galliæ, test. *Cangio* notis ad *Zonaram* p. 62. ut refert *Fabricius* Bibl. Gr. l. 5. c. 41. vol. 10. p. 164. (h) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 14.

Sæc. IX. ab an. DCCC. calcem fubnectuntur *Interpretamenta fomniorum verfibus Iambicis*, *quæ cum Aftrampfychi Oneirocritico* olim edidit Rigaltius *Parif.* 1603. 4to. & Macarii Magnetis fragmenta & excerpta, cum præfatione & notis Johan. Boivinii. Hanc elegantiffimam editionem propediem prodituram expectamus.

806. ANDREAS, gente Italus, patria Lucenfis, Gundualdi civis Lucenfis ipfius Walfridi cognati & focii filius, Palatioli in Tufcia abbas tertius, claruit circa annum 806. Scripto confignavit *vitam S. Walfridi*, Palatioli in Tufcia abbatis primi. Primus eruit Godefr. Henfchenius ad diem 15. Februar. & ex eo Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 196.

806. (a) STEPHANUS Byzantinus, presbyter an monachus incertum, claruit anno 806. Condidit *vitam & martyrium S. Stephani junioris*, qui clauftro in colle S. Auxentii inclufus 60. annos eo in loco exegerat. (b) Quem, cum Conftantino Copronymo, in caufa imaginum vitæque monafticæ, fervide nimis fe opponeret, varie excruciatum, neci tradidit imperator anno 764. ut diferte Cedrenus pag. 465. licet Theophanes id referat ad ann. 757. Ab hujus morte 42. annos fe vixiffe teftatur auctor nofter, qui huc atque illuc circumiens, omnia quæ de Stephano martyre a teneris unguiculis ufque ad obitum, ab ipfius parentibus, amicis, confanguineis, convivis, contubernalibus, & difcipulis difci poterant, collegit, & fcripto mandavit. Incipit hæc vita, *Ἀγαθὸν καὶ δίκαιον, καὶ πᾶσι τοῖς εὐσεβεῖν.* Vide omnino L. Allat. de Symeon. p. 80. (c) Erat etiam Stephanus Byzantinus libri *περὶ πόλεων* autor, (d) Quem, imperante Anaftafio, in compendium redegit Hermolaus grammaticus. Verum is longe antiquior fuit, & religione Gentilis.

808. (e) JOSEPHUS, Theodori Studitæ frater, & eorundem pro Iconoduliæ caufa ftudiorum & laborum particeps, inde etiam *Confeffor* dictus. Archiepifcopus Theffalonicenfis ante annum 808. factus, cum fratrem imitatus feditiones Conftantinopoli moveret, & Nicephoro patriarchæ communionem proterve renunciaret, anno 809. fede fua motus eft, & in exilium miffus. Obiit poft annum 816. Exftat ejus *Oratio in exaltationem venerandæ & vivificæ Crucis* Gr. Lat. apud Gretfer. de Cruce tom. 2. p. 1200. & *Epiftola ad Simeonem monachum* Lat. apud Baronium ad ann. 808. num. 22. *Iambi* contra Iconomachos ab eo compofiti interierunt. Sæc. IX. ab an. DCCC.

(f) IGNATIUS, arte grammaticus, magnæ ecclefiæ Conftantinopolitanæ diaconus & fceuophylax, Tarafii patriarchæ difcipulus, demum Nicænorum metropolita. Claruit anno 810. Vixit faltem ad annum ufque 828. quo Nicephoro patriarchæ funebri oratione parentavit. Scripfit *Vitam Tarafii patriarchæ*, quæ Latine exftat apud Surium & Bollandum Februar. 25. (g) *Vitam etiam Nicephori patriarchæ*, quæ habetur Gr. Lat. apud Henfchenium & Papebrochium cum notis utriufque Mart. 13. Item tefte Suida *Elegos ἐπιτυμβίους*, *Iambos* in Thomam Entarten, *Epiftolas* aliaque plura, quæ interierunt. 810.

SMARAGDUS, abbas S. Michaëlis ad Mofam in diœcefi Virdunenfi, Hermengaudo abbati fucceffit poft annum 805. ante annum vero 810. Non me latet quidem eum vulgo ad annum 980. detrudi, & Smaragdi noftri opera Smaragdo cuidam juniori S. Michaëlis in Saxonia abbati, qui fub Othonibus Imp. floruit, afcribi. Verum præterquam quod Smaragdum noftrum doctrina enituiffe, & libris condendis incubuiffe conftet, cum de Smaragdo Saxone nil certi pateat, præterquam etiam quod Smaragdi fcripta omnia fæculi iftius genium ac ftudia plane fapiant: manifefto liquet *Viam Regiam* a Dacherio editam Smaragdo noftro deberi, tum quod Ludovico regi, poftea imperatori, nuncupetur; tum quod Codex MS. cujus meminit Holftenius in litteris ad Dacherium ante Smaragdi Saxonis ætatem exaratus fuerit. Tanta autem inter *Viam Regiam*, & *Diadema Monachorum* intercedit fimilitudo ftyli, methodi, rerum, ac verborum fere; ut utrumque opus unius ejufdemque autoris fœtum effe facile pateat. Smaragdus nofter anno 810. Romæ interfuit collationi inter Leonem papam & legatos Caroli M. de proceffione Spiritus S. habitæ, ejufque Acta litteris confignavit. Anno 824. una cum Frothario epifcopo Tullenfi, Ifmundo abbati Mediolanenfi & inimicis monachis a Ludovico Imp. judex datus eft. Quando obierit, non liquet. 810.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 21. (b) Exftat hæc vita inter Scriptor. Gr. a Bernard. Montfalcon. *Parif.* 1682. (c) Item contra *Chryghtonum* p. 336. (d) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 4. c. 2. §. 14. vol. 3. p. 45. feq. Totum opus *Stephani περὶ πόλεων* (nam epitome tantummodo exftat) latet, ut videtur, in Bibl. Laurentina in Efcuriali Regis Catholici, ut nos docet *Tho Hearne* præfat. ad Hift. *Guil. Neubrig.* p. 43. Fragmentum libri de urbibus ex opere ipfo *Stephani* integro habetur p. 281. Bibl. Coiflinian. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 10. §. 45. vol. 13. p. 845. (e) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 24. (f) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 105. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 2. §. 8. vol. 1. p. 396. l. 5. c. 1. §. 13. vol. 5. p. 45. (g) Habetur Gr. MSS. in Bibl. Cæfarea tefte Lambecio t. 8. p. 92. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 32. §. 20. vol. 9. p. 245.

(a) SCRIPTA.

(*a*) SCRIPTA.

Commentarius (seu *Postilla*) *in evangelia & epistolas in divinis Officiis* per anni circulum legenda ex SS. patribus collectus. Prodiit *Argentorati* 1536. fol.

Diadema Monachorum ex sententiis patrum contextum. Prodiit *Antverp.* 1540.

Commentarius in regulam S. Benedicti. Prodiit *Colon.* 1575.

Via Regis, capitibus distincta 32. a Dacherio edita tom. 5. p. 1. (*b*)

Epistola Caroli M. ad Leonem III. papam de processione Sp. S. a Smaragdo scripta perhibetur. Exstat Conc. tom. 8. p. 1199.

Acta collationis Romanæ de processione Sp. S, anno 810. Habentur ibid. p. 1194.

Grammatica Major, seu commentariorum in Donatum libri 14. Exstant MSS. in bibliotheca Corbeiensi. Prologum videre est apud Le Cointe ad an. 824. num. 75.

810. (*c*) AMALARIUS, seu Amalharius, *Fortunatus* dictus, anno 810. archiepiscopatum Trevirensem obtinuit. Anno 811. a Carolo Imp. ad imbuendos fide Christiana Saxones Transalbianos legatus est; ubi fundata ecclesia Hamburgensi, anno sequenti in Gallias revertitur; & ad encyclicas Caroli de baptismo litteras scripto libello responsum dedit. Anno 813. Constantinopolim ad pacem cum Græcorum imperatore confirmandam missus est. Anno 814. ex Oriente reversus, paulo post diem obiit. Exstat inter Opera Alcuini *liber de ratione rituum S. Baptismatis*, (*d*) Alcuino falso inscriptus, quippe integro octennio post illius mortem, & ab episcopo quodam, scriptus; quem quidem Amalarium fuisse ex codicis Petaviani auctoritate constat.

811. (*e*) HATTO, natione Germanus, in monasterio Augiæ majoris educatus, ejusdemque Cœnobii abbas, tandem episcopus Basileensis, claruit anno 811. quo ad Nicephorum Græcorum imperatorem a Carolo M. una cum Hugone Turonensi, aliisque, legatus, cum illo pacem sancivit, & certos limites utriusque imperii definivit. Anno 812. una cum legatis Michaëlis Imp. ad Carolum in Occidentem rediit. Obiit. anno 836. ipse tamen adhuc vivens, senio gravatus, Huldrico episcopatum tradidit. Exstat *Capitulare* presbyteris suæ diœceseos præscriptum, docens quomodo plebem ipsis commissam caste & juste regerent, canones 25. complexum apud Dacherium Spicileg. tom. 6. p. 961. (*f*) & Conc. tom. 7. p. 1522. *Liber de Visionibus*, sive *de vita Wettini monachi* Augiensis, prodiit, una cum visionibus Hildegardis, & aliorum visionariorum, *Parif.* 1513. fol. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 263. *Hodœporicon* sive *Itinerarium* ab eo scriptum de legatione sua CP. dudum interiit.

AMALARIUS, Metensis diaconus, &, ut nonnulli volunt, episcopali infula tandem donatus, rectius vero Metensis chorepiscopus. Certe anno 825. Amalarius quidam incertæ sedis episcopus, a synodo Parisiensi ad Ludovicum Imp. Aquisgranum missus est, ut ad eum collectiones ex patrum scriptis de imaginibus deferret. Ut ut sit, Amalarius diaconus claruit ab ann. circiter 812. usque ad ann. 836. & forsan diutius. Post annum 827. a Ludovico Imp. ad Gregorium IV. papam legatus est: nec de eo quid amplius liquet. 812.

(*g*) SCRIPTA.

De divinis sive ecclesiasticis Officiis libri 4. ad Ludovicum Imp. circa ann. 827. certe post. an. 819. scripti. De hoc opere sic Bostonus Buriensis. Scripsit Amalarius ad Ludovicum regem de officiis Eccles. libros 4. quorum principium [*Gloriosissime*] finis [*Orationes.*] Unde liquet postrema duo 4. libri capita adjectitia esse; sicut nec in indice capitulorum 4to. libro præfixo ea comparent. Inde etiam patet alterius cujusdam esse assumentum prolixum illud Supplementum, quod edidit Mabillonius Analect. tom. 2. p. 96. & in Biblioth. Patr. tom. 14. p. 934. Hos Amalarii libros in compendium redegit Willielmus Malmsburiensis, cujus abbreviatio hodie MS. exstat; qui in fine hanc de his libris censuram tulit: "Si "de compendio vis scire, significationes "missæ, legas versus Hildeberti prius Ce"nomanensis episcopi, postea Turonensis "archiepiscopi. Si significationes sacrarum "vestium & cæterorum id genus, sermones "Ivonis Carnotensis episcopi: hi enim viri "talia videntur intellexisse perspicacius, & "texuisse pulchrius. Cæterum de varieta"tibus officiorum, alium frustra desidera"bis quam Amalarium: fuerit fortassis ali"quis qui scripserit disertius, nemo certe "peritius.

De ordine Antiphonarii liber, post annum 827. scriptus. Extat una cum quatuor libris de divinis Officiis, inter alios ejusdem argumenti scriptores *Parif.* 1610. fol. p. 305.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles vol 7. p. 168. *Long.* Bibl. sact. p. 966. (*b*) Edit. nov. tom. 1. p. 238. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 157. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 1. vol. 1. p. 211. (*d*) Habetur inter *Canisii* lectiones antiq. tom. 6. p. 366. Edit. nov. tom. 2. p. 541. (*e*) Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 7. p. 141. (*f*) Edit. nov. tom. 1. p. 584. seq. (*g*) Conf *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 158. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 209. seq. Item Bibl. Gr. l. 6. c. 10. §. 35. vol. 13. p. 825. seq.

Sæc.IX. ab an. DCCC. 503. & in Bibliotheca Patr. tom. 14. pag. 1032.

Ecloga in canonem Missæ, a Baluzio editæ Capitular. tom. 2. p. 1352.

Epistolæ 7. ad varios sui temporis episcopos, aliosque, a Dacherio evulgatæ Spicileg. tom. 7. p. 164. (*a*) De ipso Amalario vide quæ in præfatione habet Dacherius.

Regula seu institutio Canonicorum, Ludovici Imp. (qui & librorum copiam ei ex palatio Aquisgranensi suppeditavit) jussu ex veterum patrum & conciliorum scriptis ac decretis collecta, & in usum Occidentalium ecclesiarum concinnata, in concilio Aquisgranensi anno 817. lecta, approbata, & synodica autoritate confirmata. Constat capitulis 113. quibus ipsi patres Aquisgranenses alia 32. addiderunt. (*b*) Habetur Concil. tom. 7. p. 1313.

813. Vit. Theod. Stud. per Michael. Monach. & Ep. Theod. ap. Baron. tom. 9. passim. THEODORUS, *Studites* a monasterio, cui præfuit, dictus, patria Constantinopolitanus, natus est anno 759. Anno 781. in monasterium Saccudiorum in suburbano CP. situm secedens, Platonis abbatis disciplinæ se submisit. Anno 794. Platone fasces sponte deponente, monasterii præfecturam suscepit. Iconomaniæ perditissime addictus, imaginum causam nulla pietatis erga Deum, aut obsequii erga principes ratione habita strenue satagendo, maximum sibi in urbe rerum novarum cupida nomen, summam apud monachos Græcos bipedum eo tempore procacissimos, venerationem brevi comparavit. Hinc superbia inflatus, regimini ecclesiastico, ac rebus maximi momenti, illotis manibus, sese immiscere cœpit: cumque anno 795. Constantino Imp. Mariam Aug. repudiante & pellicem superinducente, Tarasius patriarcha remissius agere videretur, ipse imperatori anathematis fulmen incutere, & probris gravissimis incessere, ausus est: Tarasio quinetiam communionem renunciavit, & horrendi schismatis in ecclesia CP. excitandi fovendique monachis autor fuit. Anno igitur sequente a Constantino Imp. Thessalonicam relegatus petulantiam exilio luit. Anno 797. Constantino Imp. Irenes matris insidiis sublato, Theodorus Constantinopolim solenni pompa reducitur, ac maximam init gratiam apud sceleстissimam muliérculam, cui ipse vir ad fœdissimas assentationis artes totus compositus, modis omnibus blandiri, eamque divinis propemodum elogiis evehere, non erubuit. Anno 798. monasterio Studio intra urbem sito præfectus est. Anno 806. Nicephoro ex sorte laica in patriarchatum CP. evecto, & Josepho abbate, qui illicitis Constantini nuptiis olim benedixerat, post novennium in pœnitentia exactum ad ecclesiæ communionem a synodo CP. restituto, Theodorus intemperiis iterum actus, rem utramque caussatus, cœlum terra miscuit, synodum, Patriarcham & imperatorem Nicephorum, diris devovit, seditioni classicum ubique cecinit: & a patriarchæ communione se sejungens, septingentos amplius monachos secum in schisma pertraxit: quin & a Leone papa ob effrænem animi impotentiam objurgatus, litteras superbiæ & irarum plenas rescripsit, De papa quid ad nos, *inquit*, hoc, an illud, agat? ubi Leonem gravissimis dicteriis insectari pergit. Tantos furiarum æstus exilio coërcendos esse censuit Nicephorus Imp. atque adeo anno 809. eum, cum Josepho fratre, & Platone abbate, in insulam quandam Byzantio proximam amandavit. Anno 811. a Michaële Rangabe, postquam Nicephoro patriarchæ in gratiam rediens morem gessisset, carceris libertatem nactus est. Anno 813. pro Iconoduliæ causa ærumnas pati, adeoque glorioso confessoris titulo ab allectis insigniri, cœpit. Cum enim impiam Iconolatrarum superstitionem edicto publico compesceret Leo Armenius Imp. Theodorus statim monachis turbonibus stipatus, omnia susque deque movere cœpit, optimum principem calumniari, imaginum processiones in publico celebrare, hymnos Iconolatricos palam in foro ac triviis cantare, imperatori obsequium renunciare, populum subditis turbarum flabellis ad seditionem ciere. Tantum furorem solo exilio mulctavit clementissimus imperator, cumque hominis proterviam nulla ratione coërceri posse animadverteret, Mesopam prope Apollonium eum in carcerem, lenem illum quidem, nec adeo arctum, duci jussit. Hic loci positus, encyclias quasi litteras contra Leonem Imp. minarum, contumaciæ & dirarum plenas quaquaversum mittere non cessavit. Per varios igitur carceres hinc inde deportatus, tandem anno 819. Smyrnam ductus, arctiori custodiæ mancipatus est. Anno 821. a Michaële Balbo Imp. exilio solutus, ad monasterii sui præfecturam, & solitas insaniendi artes se contulit. Anno 824. cum Michaël Imp. nil sævum contra Iconomachos spiraret, indignatus Theodorus, Thomæ tyranno contra imperatorem arma rebellia moventi apertе favit; eo autem in ordinem a Michaële præter spem redacto, Constantinopoli excedere necesse habuit. Postquam varia igitur loca exulis ad instar circumerrasset, in Chalcite insula tandem consedit: ubi demum anno 826. die 11. Novembr. diem supremum obiit, ætatis anno 67. Vir erat

(*a*) Edit. nov. tom. 3. p. 330. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. Ecclef. ad Honor. de Scriptor. Ecclef. l. 4. c. 3.

supra

Sæc. IX ab an. DCCC. supra communem litteratorum sortem eruditus, in quovis fere scientiarum genere non mediocriter versatus: verum immodico plane erga imaginum cultum zelo abreptus, in omnes Iconomachos, ipsos etiam imperatores ad ravim usque debacchatus est. Multa de eo, ejusque certaminibus & miraculis refert Michaël monachus, qui fabulas fabulis nectere amat; ut ex iis quæ apud Baronium habentur, cuivis præjudiciis non occœcato abunde constat.

(a) OPERA.

Sermones Catechetici 134. prodierunt Latine ex versione Johannis Livineii *Antverp.* 1602. 8vo. Habentur Græce MSS. inter codices Baroccianos in Bibliotheca Bodleiana, & in Bibliotheca Paulina Lipsiensi, (Repositor. Theolog. Ser. 3. fol. num. 31.) Sermones Theodori catechetici 220. (b)

Testamentum ad Discipulos; In eo notabit prudens lector vecordem hominis erga sanctorum imagines animum, quarum cultum in eadem fidei confessione sacratissimis fidei mysteriis accenset, & uno eodemque Spiritu se in SS. & Consubstantialem Trinitatem credere, & sacras venerandasque imagines amplecti & adorare, sanctorumque reliquias colere profitetur. Statum monasticum pro sæculi sui genio, ultra quam par est extollit. De cætero plurima pia documenta tradit omnibus, præcipue ordinis ascetici consecraneis utilissima. Latine olim transtulit Jac. Sirmondus, cujus versionem Annalibus suis inseruit Baronius ad ann. 826. prodiit etiam ex Johannis Livineii versione una cum *Sermonibus* Antverp. 1602. exinde translatum in Biblioth. Patrum tom. 14. (c) Exstat penes me Græce ex MS. codice Lipsiensi descriptum, quod adjuncta Sirmondi versione prælo paratum hoc quidem loco edere statueram. Verum cum opus, quod præ manibus habeam, in nimiam molem excrescere viderem, satius abstinendum duxi, præsertim cum Latine locis citatis haberi possit.

Sermo in Dominicam quartam Quadragesimæ. Lat.

Fragmentum ex epistola 4. ad Naucratium, de hæresibus & schismate agens. Lat.

Fragmentum epistolæ ad Gelasium ex monasterio profugum. Habetur Lat. apud Turrian. lib. 2. de votis Monast. Opuscula hactenus enumerata reperiuntur Latine in Bibliotheca Patr. tom. 14. p. 830.

Canon seu hymnus, odis novem constans, qui canitur in erectione S. imaginum. Ex Græcorum Triodio desumptus exstat Gr. Lat. apud Baron. ad ann. 842. & Latine in Biblioth. Patrum p. 830. Verum Theodori non esse argumento est mentio ibi deprehensa imaginum restitutarum, quod post Theodori mortem demum contigit, nisi potius suspicemur hæc de imaginibus restitutis ab aliis defuncto jam Theodoro addita fuisse. Sæc. IX ab an. DCCC.

De honore & adoratione S. Imaginibus exhibenda. Prodiit una cum Damasceni orationibus de eodem argumento, Lat. *Antverp.* 1556. Gr. *Romæ* 1553.

Oratio in adorationem & exaltationem pretiosæ & vivificæ Crucis media Quadragesima habita. Exstat Gr. Lat. apud Gretser. tom. 2. de cruce p. 1405.

Encomium de vita & operibus S. Platonis confessoris. Habetur Lat. apud Surium die 16. Decembris. (d)

Encomium Bartholomæi apostoli, ex versione Anastasii a Dacherio Lat. editum Spicileg. tom. 3. p. 13. (e)

Epistola ad Naucratium de digamis, habetur Gr. Lat. apud L. Allatium de Consensu lib. 3. c. 13. §. 13.

Epistola ad Gregorium filium, Gr. Lat. ibid. l. 3. c. 16. §. 10.

Fragmentum epistolæ ad Arsenium, quo objectio adv. concilium Nicænum 2. continetur. Exstat apud Baron. ad ann. 787. num. 91.

Fragmentum epistolæ ad Petrum Nicænum, Lat. ib. num. 98.

Epistola ad Stephanum secretarium, Lat. ib. ad ann. 795. num. 86.

Epistola ad Nicephorum consobrinum, Lat. ib. num. 88.

Epistola ad Stephanum lectorem, Lat. ib. ad ann. 787. num. 92.

Epistolæ 2. *ad Platonem de exilio suo*, Lat. ib. ad ann. 796. num. 5, 6.

Epistola panegyrica ad Irenen Aug. Lat. ib. ad ann. 801. num. 24.

Epistola ad Nicephorum Imp. de successore Tarasio patriarchæ substituendo Lat. ib. ad ann. 806. num. 4.

Epistola ad Nicephorum patriarcham, Lat. ib. num. 18.

Epistola ad fratres monasterii Saccundionis, Lat. ib. ad ann. 808. num. 4.

Quamplurimas alias ejus epistolas annalibus suis insertas Latine exhibet Baronius Annal. tom. 9. ab anno 808. ad an. 826.

(f) Multa sane opuscula, homilias, episto-

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 8. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. vol. 9. p. 235. *Oudin.* tom. 2. p. 34. (b) Index sermonum catech. exstat apud *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 5. vol. 12. p. 275. seq. (c) Exhibuit etiam *Tollius* Gr. cum versione *Livineii* inter Insignia Itinerar. Italic. p. 179. (d) Item Gr. & Lat. ex *Henschenii* versione in Act. Sanctorum tom. 1. Maii p. 366. & Gr. in Append. ad eundem tom. p. 46. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 32 §. 17. vol. 9. p. 31. (e) Edit. nov. tom. 2. p. 123. (f) Conf. Catalog. Cod. MSS. Bibl. Coislinianæ p. 144. 312. ubi enarrantur tituli & initia epistolarum Theodori plurimarum, quarum vix dimidia pars Sirmondo edita est, ex iis pleræque etiam laceræ ex his codicibus suppleri possunt.

Sæc. IX. ab an. DCCC. las, poëmata & tractatus Theodori enumerat Michaël monachus apud Baronium ad ann. 798. quæ cum neutiquam jam compareant, pro deperditis haberi possunt: nisi quod spissus satis epistolarum codex penes Baronium fuerit: ex quo epistolas supradictas a Sirmondo Latine versas desumpsit, & in Annalibus suis exhibuit.

813. NAUCRATIUS, monachus Constantinopolitanus, cœnobii Studiensis alumnus, Theodori Studitæ discipulus, Iconolatra perditissimus, claruit an. 813. Ob summam in asserendo imaginum cultu pervicaciam, non una vice in carcerem conjectus est, verberibus aliisque malis affectus, de quibus apud præceptorem suum sæpius conqueritur; a quo non unas consolatorias accepit litteras, quas apud Baronium reperire licet.

Τοῖς διὰ Κύριον δεδιωγμένοις ϗ πανταχοῦ διεσπαρμένοις πνευματικοῖς, ἀδελφοῖς ϗ πατράσι Ναυκράτιος ἁμαρτωλὸς εὔχεται.

ΕΩΣ μὲν τοῦ παρόντος, ἀδελφοὶ μου τιμιώτατοι ϗ πατέρες, ἀνεβαλλόμην τὸ ταπεινὸν γράμμα, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας διεξερχόμενος, ϗ κατ' ἐμαυτὸν κατέχων τὸ λυπηρὸν, ϗ δὴ τοῦτο πέπραχα διὰ πολλὰ, ἃ, ὡς οἶμαι, οὐδὲ τὴν τιμιότητα ὑμῶν ἀγνοεῖν, καίγε πρὸ τῶν ἄλλων, μὴ φέρων ἄγγελος ὑμῖν θλιπτικῆς ἐπιφορᾶς γενέσθαι, λέγω δὴ τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαρίου ϗ ἀοιδίμου πατρὸς ἡμῶν. Ἐπεὶ δὲ, ὡς ὁρῶ, οὐ μόνον τὰ ἐνταῦθα, ἀλλὰ ϗ τὰ πόῤῥω δεδόνηται τῷ παραδόξῳ τοῦ ἀκούσματος, ὡς ϗ τοῖς πλείοσι δύσπιστον γενέσθαι, εἰ ἄραγε μετέστη τῶν ἐνθένδε ὁ τοῦ κυρίου θεράπων, οὐκ οἶμαι δὲ μὴ ϗ πρὸς ὑμᾶς καταλαβεῖν τὸ παρ' ἡμῶν αἰδοῖ ὑποσιωπώμενον· ἀναγκαίως ἐπὶ τὸ γράμμα ἦλθον, ἄρτι ὑμῖν ἐνεργέστερον, ϗ μὴ βουλόμενος ἀναγγέλλων τὸ ϗ παρ' ἑτέρων προακουστισθὲν, ϗ τοῦτο οὐκ ἀπονητὶ ούδ' ἀδακρυτί. Τίς γὰρ ἂν εἰ ϗ λιθίνην ἔχων τὴν καρδίαν οὐκ ἀποστάξειε δάκρυον θερμὸν, τὴν κοινὴν ζημίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἀναλογιζόμενος; ἐποίαν δὲ ἀδαμαντίνην ψυχὴν κεκτημένος, εἰ ϗ μὴ παντελῶς ἔξω τῶν ὅρων γεγονὼς, ὃς οὐ πληγήσεται τῷ ἀπροσδοκήτῳ τῆς ἀκοῆς, ϗ τὰ τῆς φύσεως δράσειεν; ἀλλὰ φεῦ τῆς ἐμῆς ταλαιπωρίας, εἰς οἷον τετήρημαι δύστηνον καιρὸν, ϗ ὁποῖον ἀπέκειτο μου τῇ μοχθηρᾷ ζωῇ, θάνατον ἀναγγεῖλαι τοῦ μὴ ἑαυτῷ ἐζηκότος, ἀλλὰ Χριστῷ; ϗ ὄντως ἀληθῶς κεκοίμηται ὁ κοινὸς Πατὴρ ἡμῶν -- ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀληθῶς ϗ μαθητὴς, ϗ μιμητὴς, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸ στόμα τῆς ἐκκλησίας, τὸ κλέος τῶν ἱερέων, τὸ τῆς πίστεως ἔρεισμα, ὁ τῶν μοναζόντων κανὼν, ὁ εὐαγγελικὸς ποιμὴν, ἡ ἀποστολικὴ καρδία, τῶν ὁμολογητῶν ὁ ἐξαίρετος, ὁ

An. 816. carceri adhuc mancipatus, exinde post triennium solutus est; quo tempore diem obierit, non constat. Certum est ipsum Theodoro superstitem fuisse. Scripsit ad Fratres spirituales hinc inde dispersos, *epistolam* seu tractatum potius satis prolixum, in quo de persecutionibus, quas passi sunt Εἰκονόδουλοι, agit, & summas Theodori Studitæ recens defuncti laudes, & longe supra humanæ fortis captum encomia, ad nauseam usque suse prosequitur. Exstat penes me MS. hic libellus ex codice bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis descriptus. Integram epistolam (neque enim tanti est) huic loco inserere supersedebo. Initium duntaxat, & pauca quædam ineptissimi encomii specimina Gr. Lat. lectori ob oculos ponam, ex quibus de cæteris judicabit prudens lector.

Persecutionem propter Dominum sustinentibus, ac ubique dispersis, spiritualibus Fratribus Patribusque, Naucratius peccator S.

HActenus honoratissimi ac charissimi fratres ac patres humiles vilesque distuli litteras, diem ex die decurrens, ac mecum ipse tristitiam retinens: id porro multis de causis feci, quas neque puto, honoranda vestra charitas ignoraverit: in primis autem, quod non ferrem molesti vobis ac acerbi casus, nuncius esse: nempe dormitionis beati ac præclari Patris nostri. At postquam, ut video, non hic tantum, sed & longius positos, nova hæc turbavit auditu; ut & plerisque difficile creditu videatur, ut vere Domini famulus ab humanis translatus sit; haud vero arbitror, ut quod ipsi ex quadam reverentia & metu subticuimus ad vos non pervenerit; necessitate ad scribendum processi; jam planius, quanquam nolens, renunciaturus, quod utique ex aliorum jam relatu auditis: nec plane sine querulis lamentationibus, ac lachrymis. Quis enim, quanquam saxeo corde, non ferventes profundat lachrymas, communem ecclesiæ Dei jacturam reputans? Quis vero usque adeo adamantinum pectus habeat, nisi omnino excessit naturæ fines, ut non inexpectata auditione percussus faciat patiaturque quod humanum est? Sed heu me miserum: in quale infelix tempus servatus sum? Quidnam vero illud afflictæ vitæ meæ erat repositum, ut ejus mortem essem annunciaturus, qui non sibi vixisset, sed Christo? Plane vero obdormivit Pater communis -- Ille prorsus, & discipulus Christi & imitator: os illud ecclesiæ; sacerdotum decus; fidei columen; regula monachorum; evangelicus pastor; pectus apostolicum; eximius confessor; martyr

por-

Sæc IX. ab an. DCCC. προαιρετικὸς μάρτυς, ὁ τῆς ὀρθοδοξίας ἥλιος, ὁ οἰκυμενικὸς διδάσκαλος. -- ὁ μεγαλοφωνότατος τῆς ἀληθείας κῆρυξ, ὁ ἀέναος τῆς διδασκαλίας βρυτὴρ, ὁ μυριώνυς τῇ θεοσκέπτῳ κυβερνήσει, ὁ θαυμαστὸς βυληφόρος, ὁ πιστὸς οἰκονόμος τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, ὁ τῆς ἐπυρανίου Ἱερυσαλὴμ πολίτης, ὁ κεκαθαρμένος νοῦς, ἡ χρυσοειδὴς ψυχὴ, ἡ τῆς μετανοίας θύρα, ἡ τῶν δογμάτων πηγὴ, ἡ εὔηχος τοῦ πνεύματος λύρα, τὸ ἐνδιαίτημα τῆς μακαρίας καὶ ἀρχικῆς Τριάδος -- ὁ ἐπίγειος ἄγγελος, καὶ ὀράνιος ἄνθρωπος, ὁ τῆς παρθενίας ναὸς καθαρώτατος, ὁ πολλοστὸς καὶ πολυειδὴς τῇ ποικιλοστρόφῳ σοφίᾳ τοῦ πνεύματος, ὁ ἐπιτεταγμένος στοχαστὴς, ὁ γνήσιος Χριστοῦ ὑπηρέτης, ὁ καλλιβλέφαρος ὀφθαλμὸς τοῦ Χριστοῦ σώματος, ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀθλητὴς, καὶ τῆς Εἰκονομαχικῆς αἱρέσεως νικητὴς, τὸ τῆς δικαιοσύνης ὅπλον, ἡ τῆς ἐλεημοσύνης κρήνη, ὁ ἀκριβὴς τοῦ κυρίου νομοφύλαξ, τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν ἀρετῶν, ὁ τὸν λόγον ἡδὺς, καὶ τὴν προσηγορίαν εὐπρόσιτος.

Hæc ineptiffimus encomiaftes. Quæ fequuntur ejusdem fere funt farinæ, indigna plane quæ Latine, multo magis Græce in publicum edantur. Interim fi quæ labra fimiles amant lactucas, ex hac epiftula nuper a Fr. Combefif. Latine reddita, (a) & a noviffimis Bibliothecæ Patrum curatoribus inferta tom. 14. p. 903. famem fuam explere poffunt.

813. AGOBARDUS, gente Gallus, natus (ut ex brevi martyrologio, ad quod paucula quædam manu fua adnotaffe videtur Agobardus, nos docet Mabillonius*) anno 779. an. 782. ex Hifpania in Galliam Narbonenfem venit: anno 813. Leidrado archiepifcopo Lugdunenfi fenectute gravato coëpifcopus fubftitutus eft; eoque paulo poft in monafterium Sueffionenfe fecedente an. 816. thronum Lugdunenfem deinceps folus tenuit. Anno circiter 818. reperto inter fcripta Fœlicis Orgelitani, qui Lugduni in errorem relapfus obiit, tractatu hæretico, eum ab omnibus reprehendendum divulgavit, editoque fimul libro ad Luduvicum Imp. Fœlicianos errores & fcriptum confutavit. Anno 822. conventui Attiniacenfi interfuit, cum electioni Tructefindi abbatis Anianenfis ac Gellonenfis in Septimania ineunte anno prius adfuiffet. Anno 828. Judæorum, qui edictum ab imperatore, ne mancipium Judaicum abfque domini fui voluntate baptizaretur, impetrarant, infolentiam fcripto multiplici repreffit: habitoque anno fequente concilio Lugdunenfi, Judæorum audaciam autoritate imperatoria coërceri datis ad Ludovicum e fynodo litteris enixe petiit. Anno 833. adverfus Ludovicum imperatorem impia movebant arma filii ejus Lotharius & Pipinus; patrem

* It. Ital. Sect. 14. p. 68.

propofito; fol fidei orthodoxæ; orbis doctor; -- vocaliffimus ille veritatis præco; jugis doctrinæ fcaturigo; cui velut innumerabilis ad gubernationem in finem divini propofiti effet intellectus; admirabilis confiliarius; fidelis difpenfator facramentorum Dei; civis cœleftis Jerufalem; mens purgata; aureus animus; pœnitentiæ janua; fons dogmatum; bene modulata Spiritus lyra; beatæ ac principis Trinitatis domicilium; -- terreftris ille angelus, & homo cœleftis; mundiffimum illud virginitatis templum; multiplex ille ac multiformis volubili fapientia Spiritus, intenfiffimus conjector; verus Chrifti famulus; corporis Chrifti pulchro fupercilio oculus; patientiæ pugil; hærefifque Iconomachorum victor; juftitiæ armatura; eleemofynæ fons; diligens Domini legum cuftos; thefauri virtutum penu; dulcis fermone, & ad falutandum facilis. Sæc. IX. ab an. DCCC.

captum imperio fubmovent, & in monafterium detrudunt. His inter alios fe comitem dedit Agobardus, qui tanto ardore execrandam perduellionem fovebat, ut edita apologia omnes ingenii facundiæque nervos ad caufam hanc tutandam promovendamque intendebat. Viri quidem cætera optimi factum peffimum, nulla arte, nullis rhetoricis pigmentis excufandum. Anno igitur fequente Lothario ex Galliis a patre ejecto fugæ comitem fe adjungere eft coactus. Anno 835. in conventu apud Theodonis villam habito, cum ad caufam dicendam ter evocatus, comparere recufaret, præfulatu fubmuvetur, nullo tamen in locum ejus fubrogato. Anno 837. relicto Lotharii comitatu, in Galliam reverfus, in Ludovici Imp. gratiam receptus eft, & fedem fuam recuperavit. Anno 840. Ludovicum ad tuendum littus orientale Rheni fluminis profectum fecutus, 8. Id. Junii apud Sanctonas obiit. Acri erat ingenio, nec vulgari eruditione, quæftionum theologicarum peritiffimus, difciplinæ ecclefiafticæ canonumque antiquorum confultiffimus judex, vindex acerrimus. Sententiæ quam femel imbiberat tenaciffimus, in eaque afferenda conftans fortifque. Vere de eo Cl. Baluzius,* *Canonum in primis perpetuus & conftans defenfor, ut gnarus; adeo ut etiam Romanos fui temporis graviter perftringat, quod Gallicanos canones ob eam, fi fuperis placet, caufam contemnerent, quod eos neoterici Romani non commendaverint, vel quod legati Romani non interfuerint in eorum conftitutione. Mirum, fi vir ita compofitus non incurriffet invidiam hominum ætatis fuæ.* Hæc vir, doctrina, an candore clarior, haud facile dicas.

* Not. in Agobard. p. 5.

(a) Et edita tom. 1. Auctuarii novi Bibl. Patrum. p. 855. feq.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

(*a*) SCRIPTA.

Agobardi opera per aliquot retro sæcula tenebris sepulta jacuerunt, sic quidem in æternum mansura, nisi Papirius Massonus in bibliopegi cujusdam Lugdunensis tabernam forte ingressus, exemplar eorum manuscriptum, idque unicum, ut videtur, quod temporis injuriæ superérat, penes eum offendisset. Quod quidem ipse bibliopegus tanti thesauri ignarus, mox dilacerandum sibi proposuisset. Codicem arripuit Massonus, & in lucem emisit, ordine sequenti.

Adversus dogma Felicis, ad Ludovicum Imp.

De insolentia Judæorum ad eundem. Judæi qui imperatoris gratia in Gallia præcipue Lugduni lares fixerant, insolentius adversus Christianos se gerere cœperunt, horum igitur audaciam & impietatem, hoc & sequentibus aliquot opusculis, fortiter frangit deprimitque Agobardus.

De Judaicis superstitionibus.

Liber de baptismo Judaicorum mancipiorum.

Epistola exhortatoria ad Nibridium episcopum Narbonensem, de cavendo convictu & societate Judaica.

Liber adversus legem Gundobadi, & impia certamina quæ per eam geruntur.

Ad Bernardum episcopum, de privilegio & jure Sacerdotii.

De Grandine & Tonitruis liber, in quo insulsam & execrabilem vulgi superstitionem hac in re argumentis tum ex sacra Scriptura, tum ex natura rei petitis acriter coarguit.

Liber contra objectiones Fredigisi abbatis, qui pravas & insulsas quasdam opiniones, de Christo Domino aliisque nonnullis fidei capitibus venditarat.

Epistola ad proceres Palatii contra Præceptum impium de baptismo Judaicorum mancipiorum. Judæi enim partim dolo partim pecunia, plura beneficia in Christianorum præjudicium a Cæsare sibi impetrarant, atque illud inter alia, ne mancipia eorum absque dominorum suorum placitis in Christi fidem baptizarentur; unde edicti impietatem merito redarguit.

Epistola ad Bartholomæum episcopum Narbonensem, de quorundam illusione signorum, occasione epidemicæ cujusdam epilepsiæ, aliorumque insolitorum morborum tunc temporis grassantium, quorum causam ex Agobardo petebat Bartholomæus Narbonensis.

Epistola ad Matfredum procerem Palatii, qua miserias istius temporis a Judæis in odium Christianæ religionis motas, deplorat, depingit, remediumque ab imperatore petit.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Epistola ad Lugdunenses, de modo regiminis ecclesiastici, occasione rixarum inter ecclesiæ Lugdunensis clericos de ecclesia administranda exortarum, nata. (*b*)

De Picturis & Imaginibus liber. (*c*) Sudant hic & mire se torquent scriptores pontificii; ut Agobardum tanquam sibi faventiorem, saltem non adversantem hac in parte efficiant. Sed nullis quæsitis coloribus, nullis verborum lenociniis offuscari potest, quod toties diserte asserit, imagines nulla veneratione, nullo cultu esse prosequendas. Ingenue, ut solet, Papirius Massonus Præfat. ad Agobard. *Græcorum*, inquit, *errores de imaginibus & picturis manifeste detegens, negat eas adorari debere; quam sententiam omnes Catholici probamus, Gregoriique Magni testimonium de illis sequimur.* Cautius paulo in notis Steph. Baluzius, qui tamen apertæ veritati non audet refragari, fateturque lubens nil aliud hac in re scripsisse Agobardum, quam quod omnes tum in Gallia sentiebant. Multa hac de re ex Theophilo Raynaudo, & Johan. Mabillonio, (qui longis ambagibus futilique explicatione non tam difficultatem tollere, quam lenire conantur) profert Carolus Cointius ad an. 840. n. 14. de sententia propria ne γρῦ quidem addito.

De dispensatione ecclesiasticarum rerum liber, quo de collapsa ecclesiæ disciplina in melius reformanda, præcipue adversus sacrilegam redituum ecclesiasticorum a laicis direptionem, agit, eamque ex primævæ antiquitatis usu, regulisque & sanctionibus ecclesiasticis valide refellit.

Liber contra Judicium Dei, sive *de divinis sententiis, cum brevissimis adnotationibus contra damnabilem opinionem putantium divini judicii veritatem igne, vel aquis, vel conflictu armorum patefieri.*

Sermo exhortatorius ad plebem, de fidei veritate, & totius boni institutione.

De divisione imperii Francorum inter filios Ludovici imperatoris, flebilis epistola.

De comparatione utriusque regiminis ecclesiastici & politici, & in quibus ecclesiæ dignitas præfulgeat imperiorum majestati. (*d*) Huic libello subjungitur *Epistola* Gregorii IV. papæ *ad episcopos regni Francorum.*

Liber apologeticus pro filiis Ludovici Pii imperatoris adversus patrem.

Cartula porrecta Lothario Augusto in synodo Compendiensi, anno 833. quam suo nomine suaque manu munitam, (id quod etiam reliqui episcopi suo quisque nomine præsti-

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 7 p. 142. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 77. (*b*) Conf *Du Pin.* Hist. Ecclef vol. 7. p. 159 (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 4. (*d*) Habetur in tom. 2. Bibl. Max. Pontificiæ edit. a Jo. Tho. de Rocaberti *Rom.* 1695. seq.

terunt)

Sæc. IX. ab an. DCCC. terunt) ad approbandam Ludovici patris depositionem, Lothario imperatori obtulit.

Epistola ab Ebbonem episcopum Remensem, de spe, & timore.

De divina Psalmodia liber, quo ecclesiæ Lugdunensis in cantando morem, adversus nuperas scioli cujusdam (quem Amalarium diaconum fuisse vult Baluzius) objectiunculas erudite defendit.

De correctione Antiphonarii liber (*a*)

Contra quatuor libros Amalarii liber. Hunc librum ex veteri codice MS. Petri Marnæsii senatoris Gratianopolitani, facta etiam cum codice Chiffletiano collatione, primus e tenebris eruit, ediditque Baluzius.

Poëmata duo, viz. *epitaphium Caroli Magni imperatoris*, & *de translatione reliquiarum SS. Martyrum Cypriani, Sperati*, &c. (*b*)

Prodierunt opera Agobardi cura Papirii Massoni *Paris.* 1605. 8vo. Cum vero in iis edendis nimia libertate usus esset Massonus, a codice MS. eodem castigatius recensita edidit Stephanus Baluzius & notis illustravit *Paris.* 1666. 2. vol. 8vo. quæ quidem pulcherrima est & accurata editio. Hanc editionem expresserunt, novissimæ Biblioth. Patr. curatores tom. 14. p. 234.

814. *Vide Le Coint. ad anno 814. 817. 818. & seqq.* (*c*) HILDUINUS, Waltoni abbati in præfectura monasterii San-Dionisiani circa ann. 814. successit, postea abbas S. Medardi prope Suessionem, & S. Germani prope Lutetiam, factus. Anno 818. archicapellanus palatii renunciatus est. Anno 824. Lotharium Imp. Romam ad componendas civium seditiones profectum secutus, anno sequente in Galliam rediit; ac corradendis undique sanctorum reliquiis se totum dedit, missa Romam ejus rei gratia legatione duplici. Maxima interim gratia in aula apud Ludovicum Pium floruit, in regiminis fere partem ascitus: eo majori pœna dignus, quod tot vinculis obstrictus, inter conjuratos Ludovici hostes anno 830. nomen dare, & Lotharii rebellis partes sequi ausus sit. Abbatiis igitur & dignitatibus merito spoliatus, in Saxoniam relegatus est. Anno tamen sequente Hincmari precibus in gratiam receptus, abbatias San-Dionysianam & San-Germanam, uti & biennio post Suessionensem, recuperavit. Anno 835. Ludovici Imp. jussu Areopagiticis scribendis se accinxit. Obiit in monasterio Medardensi circa ann. 842. Scripsit *Areopagitica* seu *de rebus gestis*, & *scriptis S. Dionysii Areopagitæ*; quæ prout hodie exstant, hisce constant partibus.

Epistola nuncupatoria ad Ludovicum Imp. satis prolixa, qua de autoribus agit, ex quibus opus suum corrasit: historiæ totius fidem asserere nititur, & argumenta contraria, ut potest, diluit. *Sæc. IX. ab an. DCCC.*

Epistola brevis præfatoria ad lectorem, qua de autoribus præcipue Græcis & Latinis, unde sua hauserit, quædam adnotat.

Vita & passio S. Dionysii, ex Græcorum & Latinorum monumentis, uti præ se fert titulus, & Hilduini fides, collecta & digesta. Verum haud tanti est Hilduini autoritas, liquido enim constat, Hilduinum præterquam quod putidissimas fabulas nullo habito delectu admiserit, & quæcunque de pluribus Dionysiis litteris consignata reperit, unico Areopagitæ ascripserit, multa de suo, eaque haud melioris notæ, excogitasse & admiscuisse.

His accesserunt, licet post Hilduini mortem scriptæ, *epistola Hincmari Remensis*, atque alia Anastasii Bibliothecarii, de S. Dionysio Areopagita, *Revelatio quin etiam de eodem Stephano III.* papæ olim facta: præfixo adhuc toti operi rescripto Ludovici Imp. ad Hilduinum de concinnandis Areopagiticis.

Exstant *Areopagitica* Colon. 1562. & apud Surium Octobr. 9. Cæterum scripsit etiam Hilduinus libros 4. de vita S. Dionysii oratione ligata, quos in cœnobio Gemblacensi adhuc MSS. servari testatur Miræus not. ad Sigebert. cap. 82.

(*d*) EGINHARDUS, natione Germanus, 814.
Carolo M. qui obiit anno 814. a secretis, imperatori suo admodum charus, ac proinde anno 806. princeps legationis Romam missus est, ut Caroli testamentum, quod de partitione regni inter filios condiderat; inter alios ipsius etiam Leonis pontificis manu subscriberetur. Anno 816. facto inter illum & Emmam conjugem mutuo consensu, ut a thori consuetudine abstinerent, fit abbas Fontanellensis: illudque regimen per septennium tenuit. Anno 817. Ludovicus Imp. Lotharium filium dignitatis imperatoriæ consortem ipsi erudiendum tradidit, ut tum de aliis, tum de moribus lapsis corrigendis, illum sedulo commoneret. Anno 819. abbas Gandensis creatus est, ac monasterium illud incendio misere deformatum primo statim aditu restituit: monachosque hinc inde dispersos revocavit. Anno 826. reliquias sanctorum in monasterii sui usum Roma impetravit: earumque translationem & miracula ipse litteris consignavit. Anno 829. constructo *Vid. ipsf. Eginh. de Transl. SS. Marc & Petr ap. Sur. Jun. 2.*

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 159. (*b*) Edidit Andreas Rivinus cum Psalmis & Hymnis *Drepanii Flori* & aliorum *Lips.* 1653. 8vo. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. sec 12. p. 1563. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 785. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 22. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 254. seq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. Selingstadii monasterio, ipse primus abbatis munus obiit. Anno 836. Emmam conjugem amisit, cujus mortem acerbe deflevit; ut ex consolatoriis Lupi Ferrariensis ad ipsum litteris clare liquet; quo vero anno ipse obierit, nondum mihi compertum.

(a) OPERA.

Vita Caroli Magni, eleganti admodum & florido stylo scripta. Prodiit seorsim (b) *Lipsiæ* 1616. 4to. & *Argentinæ* 1644. 4to. Inter Scriptores Germanicos Reuberi *Francofurt.* 1584. fol. p. 1. (c) Francicos Quercetani tom. 2. & alibi. (d)

De translatione & miraculis SS. Marcellini & Petri libri 4. soluta, & unicus vincta, oratione conscripti. Exstant apud Surium die 2. Junii.

Annales rerum gestarum Pipini regis, Caroli M. & Ludovici Pii ab anno 741. ad an. 829. Hos Eginhardo nostro tribuunt viri extra omnem controversiam eruditissimi, Petrus de Marca, Andreas du Chesne, & Petrus Lambecius, qui in codice Viennensi vitæ Caroli M. adjunctos invenit. Editi sunt cura Hermanni Nevenarii una cum vita Caroli M. *Colon.* 1521. 4to. a Justo Reubero una cum aliis *Francofurt.* 1584. fol. p. 15. a Pithœo inter Scriptores coætaneos *Francofurt.* 1594. 8vo. denique a Du-Chesnio Scriptorum Francic. tom 2.

Epistolæ 62. a Du-Chesnio editæ in Appendice ad tom. 2. (e)

Epistola ad Lupum abbatem Ferrariensem, quæ inter illas Lupi tertium locum tenet.

Libellus de adoranda cruce, quem sibi ab Eginhardo nuncupatum fuisse testatur Lupus Ferrariensis, * interiit.

* Epist. 4.

Chronicon Laurishamense, Eginhardo adscribit Andreas Du Chesne. Ei vero perperam tribui pluribus argumentis adversus Du-Chesnium ostendit Carolus Cointius ad ann. 774. num. 127. &c. & ad ann. 792. num. 3.

Denique *Breviarium Chronologicum* ab orbe condito ad ann. 809. edidit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. p. 395. quod ab Eginhardo conscriptum esse contendit, nudis tamen conjecturis ductus.

814. (f) HETTIUS, seu *Hetto*, sive *Hettus* post administratam per decennium cœnobii Mediolanensis præfecturam, anno 814. archiepiscopus Trevirensis factus est. Anno 821. concilio apud Theodonis villam interfuit. Exstant ab eo scriptæ *epistolæ* 2. ad Frotharium Tullensem episcopum Concil. tom. 7. p. 1865.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

814. FROTHARIUS, ex abbate S. Apri, ante annum 817. Tullensis episcopus factus, idque si calculum recte ponat Carolus le Cointe, anno 813. Anno 824. litem inter monachos Mediolanenses, & Ismundum abbatem composuit. Obiit post annum 837. Scripsit *librum Epistolarum* ad varios præsules, qui a Du-Chesnio editus habetur Scriptorum Francic. tom. 2. p. 719.

814. ANONYMUS *vitæ Caroli M.* autor, cœnobii Engolismensis S. Eparchii (ni fallor) monachus, claruit circa annum 814. Quod tamen ex conjectura tantum trado, de autoris ætate aliter incertus. *Vitam Caroli M.* Francorum regis & imperatoris litteris consignavit, quæ ex Pithœi bibliotheca prodiit inter Scriptores 12. coætaneos pag. 230. Subjectum est ipsius Caroli testamentum, ante annum 810. ut videtur, conditum. Autor noster haud levem operis sui partem ex annalibus Francorum, sub incerti autoris nomine a Pithœo publicatis, desumpsit, iisdem non raro verbis usus. Eosdem etiam plebejo licet & rusticano sermone compositos, se in Chronico ad annum 814. secutum esse Rhegino Prumiensis non diffitetur. Hanc vitam longe integriorem ex pervetusto & optimæ notæ codice Vindobonensi edi posse liquido ostendit Lambecius Comment. lib. 2. c. 5. num. 22. pag. 343.

Flodoard. H. Rem. l. 2. c. 19. 20.

(g) EBBO, sive *Ebo*, natione Germanus, Ludovici Imp. collectaneus & condiscipulus, in aula enutritus, regio fisco inserviit; postea sacris ordinibus honestatus, Ludovici sacellanus & bibliothecarius, deinde abbas San-Remigianus, ac demum an. 816. archiepiscopus Remensis. Anno 821. concilio apud Theodonis villam interfuit. Anno 822. Romam profectus licentiam Septentrionalibus populis evangelium prædicandi a Paschale papa impetravit; atque anno sequente ad Danorum usque fines itinere suscepto, multa Paganorum millia ad fidem convertit, & baptismate lustravit. Exeunte anno in Galliam recurrens, ut conventui Compendiensi interesset mox in Septentrionem reversus, incœpto operi diligenter incubuit. Anno 829. concilio Parisiensi, 830. conventui Aquisgranensi, adfuit. Anno 833. a Ludovico Imp. ad Lo-

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 22. (b) *Colon.* 1521. 4to. Conf. Chron. Petri Langtoft. ab *Hearne* edit. p. 631. (c) Recus. *Hanov.* 1619. & denuo studio *Georg. Christ. Johan.* Francof. 1726. fol. (d) Prod. denuo inter Scriptores Germanicos *Jo. Mich. Heineccii* & *Jo. Georg. Leuckfeldii* Francof. ad Mœnum. 1707. fol. Denique cum commentario *Jo. Frid. Besselii* & not. *Jo. Bollandii*, additis *Goldasti* animadversionibus ineditis curante *Jo. Hermanno Schmunckio* Trajecti ad Rhenum 1711. 4to. (e) Et in *Jo. Weinkensii* Eginhardo Vindicato *Francof.* 1714. fol. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 262. (f) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 579. (g) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 217.

tharium

tharuim filium defecit, & rebellibus episcopis agmen duxit, abbatiam Vedastinam a Lothario sceleris mercedem nactus. Post Lotharii fugam abbatia spoliatus est, & ad Fuldense monasterium ablegatus. Anno 835. ad synodum apud Theodonis villam adductus, reum sese læsæ majestatis fassus est; & sede depositus, in monasterio Fuldensi custodiendus remittitur. Mutato plus una vice custodiæ loco tandem anno 840. mortuo Ludovico, Lotharii jussu in synodo Ingelsheimensi sedi restitutus est; quam tamen anno sequente Lothario a Carolo fratre Gallia fugato iterum amisit, eam Sergii papæ ope recuperare incassum postea conatus. Sedem tamen Hildesheimensem anno 844. adeptus est. Obiit anno 851. 13. Cal. April. Exstat *Apologeticus* in concilio Ingelsheimensi oblatus Concil. tom. 7. pag. 1763. a Dacherio primum editus Spicil. tom. 7. p. 175. (a)

816. (b) HALITGARIUS, episcopus Cameracensis & Atrebatensis anno 816. factus, anno 823. cum Ebbone Rhemensi ad Danorum fines evangelii prædicandi ergo profectus est, eodemque anno mense Novembri conventui Compendiensi interfuit. Anno 825. a synodo Parisiensi ad Ludovicum Imp. missus est; ut collectionem sententiarum ex patrum scriptis de imaginibus in synodo elaboratam deferret. Anno 828. a Ludovico Imp. ad Michaëlem Balbum Constantinopolim fuit legatus. Anno 829. sanctorum reliquiis onustus ex Oriente rediit; & concilio Parisiensi prælens subscripsit. Obiit anno 831. Scripsit *Opus de vitiis & virtutibus, remediis peccatorum, & ordine vel judiciis pœnitentiæ, sex libris absolutum*. Horum quinque priores ediderunt tum H. Canisius tom. 5. part. 2. pag. 227. (c) tum Bibliothecæ Patrum curatores tom. 14. p. 906. Sextum vero, qui nil aliud est quam ecclesiæ Romanæ *Liber Pœnitentialis*, ab Halitgario ex ecclesiæ istius scriniis exscriptus, primus edidit Steuartius Supplement. Canis. pag. 693. (d) deinde Hugo Menardus in notis ad Gregorii Sacramentarium *Paris.* 1642. & Johannes Morinus in appendice ad lib. de pœnitentia p. 5. Præfationem Halitgarii in hoc pœnitentiale Romanum apud Steuartium videre est, ibid. p. 713.

817. (e) PASCHALIS, natione Romanus, Bonosi filius, ecclesiæ Romanæ presbyter, & abbas monasterii S. Stephani juxta ecclesiam B. Petri, thronum pontificalem obtinuit anno 817. die 25. Januarii. Græcorum monachorum Iconomaniam pro virili fovit; ac Theodorum imprimis eorum antesignanum summo honore coluit; adeo ut missos anno 817. a Theodoro patriarcha CP. apocrisiarios Romam ingredi prohiberet; & sequenti anno monasterium Romæ apud S. Praxedem profugis Græcis Iconodulis poneret. Anno 823. ipso paschatis die in basilica S. Petri Lothario Imp. diadema imperiale imposuit; eodemque anno Ebbonem archiepiscopum Rhemensem & Halitgarium ad Danos fide Christiana imbuendos legavit. Obiit anno 824. die 11. Maii. Exstant *epistolæ* 3. Conc. tom. 7. p. 502. 1689.

(g) SEDULIUS, natione Scotus, autor *Collectaneorum seu Explanationis in epistolas S. Pauli*, ex patrum scriptis consarcinatæ, ab Hepidanno monacho anno 818. claruisse dicitur, adeoque a nobis in hunc locum reponitur. Verum id haud adeo certum. Id tamen constat, eum post Bedam floruisse, vel saltem ejus fuisse contemporaneum; atque ita quidem erat integro pene sæculo hoc tempore antiquior, si modo idem fuerit Sedulius *Britanniæ episcopus de genere Scotorum*, qui una cum Fergusto Picto Scotiæ episcopo anno 721. concilio Romano, sub Gregorio II. interfuit, & subscripsit. Vide quæ de eo breviter adnotavimus in Sedulio poëta, quæque suse disputat Labbæus Dissert. de Script. Eccl. tom. 2. pag. 324. Prodiit Collectaneum illud *Basil.* 1528. 1534. & in Biblioth. Patrum tom. 6. p. 494. 818.

ÆGIL, sive *Eigil*, patria Noricus, puer adhuc ante annum 759. Sturmioni abbati Fuldensi, consanguineo suo, bonis litteris ac moribus instituendus, committitur. Sub Sturmionis, ejusque successorum Baugulfi & Ratgarii regimine annos 59. in monasterio Fuldensi exigit. Anno demum 818. Ratgario abbati ob provinciam male administratam deposito suffectus est; & in aulam a Ludovico Imp. accitus, optima ab eo monita & præcepta de cœnobio suo regendo percepit: quando etiam raro pietatis exemplo imperatorem precibus fatigare prius non destitit, quam ut Ratgarius, cujus inimicitias ipse expertus erat gravissimas, ab exilio revocaretur, obtinuerat. Obiit anno 822. Rabanum successorem nactus. Scripsit *vitam Sturmionis abbatis Ful-* 818.

(a) Edit. nov. tom. 3. p. 335. (b) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 551. item Bibl. Gr. l. 6. c. 1. vol. 11. p. 78. (c) Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 87. (d) Item *Basnagius* Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 121. seq. (e) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 175. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 581. (f) Bulla ad *Petronacium* Ravennæ archiep. A. 819. data de privilegiis sedis illius confirmandis habetur apud Muratorium tom. 2. Scriptorum Italic. (g) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 26.

densis

densis & præceptoris sui, qui obiit circa ann. 779. (*a*) Exstat hæc vita a Christophoro Browero edita *Ingolstad.* 1616. Apud Surium ad diem 17. Decembr. & Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 226. Ægilis vitam conscripsit Candidus, discipulus ejus, & monachus Fuldensis, quæ habetur apud Mabillon. ibid.

818. (*b*) THEODORUS, cognomento *Graptus*, (*c*) patria Palæstinus, artibus liberalibus prius imbutus, juvenis adhuc monachis S. Sabæ instituendus a parentibus datus est, & in monasterio tandem presbyteratus dignitatem suscepit. Anno circiter 818. a Thoma patriarcha Hierosolymitano Constantinopolim mittitur, ut imaginum causam tueretur. Quod quidem ille audacter satis molitus est, Leonem Armenum Imp. coram procaciter coarguens, ab imperatore eo nomine flagellis cæsus, & ad Ponti ostia relegatus. Leone e medio sublato, anno 821. Constantinopolim reversus est, eandemque causam apud Michaëlem Imp. eodem successu fategit, carceri mancipatus, urbe ejectus, & in Solthenium amandatus. Anno 833. cum ineptire nondum desisteret, a Theophilo Imp. flagris cæsus, & in insulam Aphusiam deportari jussus. Post biennium Constantinopolim accitus, cum nullis monitis, nullis argumentis cederet, variis iterum tormentis ab iracundo imperatore excruciatus, Apameam in Bithynia mittitur, ubi carceri inclusus diem supremum obiit. Scripto commisit *Disputationem de Imaginum cultu*, quam cum Leone Armeno Imp. habuit Nicephorus patriarcha CP. circa ann. 815. Edidit eam Gr. Lat. cum notis Fr. Combefis. Orig. CP. pag. 159. Scripsit & *epistolam ad Johannem Cyzicenum episcopum* de pœnis & tormentis sibi fratrique a Theophilo Imp. illatis; quæ habetur Gr. Lat. apud vitæ ejus authorem a Combefisio editum ibid. p. 204. (*d*) Exstat *liber de Fide orthodoxa contra Iconomachos* MS. Græce in bibliotheca regia Parisiensi cod. 134. & 195. Ex hoc Fragmentum de Eucharistiæ symbolis, nobis Gr. Lat. dedit idem Combefisius ibid. pag. 221.

Vit. Theod. Gr. Lat. ap. Combef. Orig. CP. p. 191. Latin. ap. Sur. Dec. 26.

818. (*e*) THEOPHANES, Theodori Grapti frater germanus, ejusdem instituti, dogmatis, laborum & certaminum, ne unico quidem excepto, socius, claruit anno 818. Multis demum post fratris obitum annis, ærumnarum suarum fructum tulit, metropolita Nicænus circa ann. 845. factus. Exstat Gr. ab eo scriptus *Canon* seu *hymnus*, 9. Odis constans, in Theodorum fratrem, in Menæo Græcorum Decembr. 27. & exinde addita versione Latina apud Combefis. Orig. CP. p. 224.

820. (*f*) GILDAS, quem hujus nominis quartum vocat Baleus, * origine Hibernus, ortu Cambro-Britannus, professione monachus, claruit anno 820. & deinceps. Scripsit *librum de Computo*, capitulis 99. constantem, qui in bibliotheca Cottoniana manuscriptus servatur. Præfationem ad Rabanum Maurum adhuc monachum extulit Usserius Epist. Hibernic. p. 55. Alia ei tribuit Baleus, & in his *Historiam Britannicam*; quam tamen a Nennio scriptam fuisse suo loco luculenter ostendimus.

* Cent. 2. c. 21.

820. (*g*) CLAUDIUS, natione, non quidem Scotus, sed Hispanus, Fœlicis Orgelitani episcopi discipulus, circa annum 812. vel 813. vivente adhuc Carolo M. in aula Ludovici regis presbyteri munere functus est; nec modo concionandi vices in se suscepit, sed & scribendis in S. Scripturas commentariis per plures annos diligenter incubuit. Circa ann. 821. a Ludovico Imp. ad ecclesiæ Taurinensis præsulatum promovebatur. Ad munus igitur istud pastorale subeundum semet accingens, omni quo potuit studio rem Christianam inter suos auxit. Cum plurimos idcirco in diœcesi sua sanctorum imagines illicito plane honore prosequentes deprehenderet: earum non modo cultum & venerationem diserte damnavit (id enim fecit hoc tempore tota ecclesia Gallicana) verum eas omnesque cruces materiales e cunctis parochiæ suæ basilicis, delendas, evertendas, & penitus abdicandas esse animose contendit: quod & factum est. Hac occasione Theodemirus ordinis Benedictini abbas Gallicanus, quo hactenus familiariter usus fuerat Claudius, acrem adversus illum epistolam emisit; cui respondit Claudius; & edita apologia, non modo seipsum, sed & doctrinæ Christianæ puritatem strenue tutatus est. Quod vero refert Jonas Aurelianensis, ipsum non modo Fœlicis Orgelitani, sed & hæreseos Arianæ sectatorem fuisse; id ego ex invidia aut disputationis æstu profectum

Vid. Jon. Aurel. Præf. ad lib. de cult. Imag. & l. 1. non longe ab init. Le-Coint. ad an. 821. num. 17. ad an. 828. n. 53. 54.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 63. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. vol. 9. p. 196. (*c*) Sic dictus quod in ejus fronte versus Iambicos inscribi jusserit *Theophilus* imperator, punctim cæsa cute ad carnem, ac insperso atramento, vid. Cangii Glossarium p. 266. (*d*) Item ab *Allatio* Exercitat. contra Creyghtonum p. 709. Exstat etiam separatim sub nomine *Theophanis* & fratrum ejus inter MSS. codices Bibl. *Marquardi Gudii*, ut constat ex catalogo bujus Bibl. edit. *Kilonii* 1706. 4to conf. *Oudin.* tom. 2. p. 167. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c 42. §. 1. vol. 10. p. 240. *Oudin* tom. 2. p. 102. qui ex *Leone Grammatico* & *Georgio Cedreno Theophanem* & *Theodorum* Graptos collocant circa An. 840. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 70. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat l. 7. vol. 3. p. 176. (*g*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 26. seq. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 7. p. 3. & 9. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1085. seq.

credi-

Sæc. IX. ab an. DCCC. crediderim. Certe ſe illud non ex propria ſcientia, ſed ex auditu tantum hauſiſſe ipſe Jonas profitetur. Obiit Claudius circa annum 839.

(a) SCRIPTA.

Commentarius in epiſtolam ad Galatas, anno 816. ſcriptus, ad Ducterannum abbatem Sollemniacenſem. Prodiit ſeorſim *Pariſ.* 1542. 8vo. & in Bibliotheca Patr. tom. 14. p. 134.

Commentariorum in Geneſin libri 3. anno 814. ſcripti, *& in Exodum libri* 4. anno 821. ſcripti. An hæc opera alicubi deliteſcant, me plane latet. Nondum certe prodierunt.

Commentaria in Leviticum, anno 823. ſcripta. Ea penes ſe habet in MS. codice Remigiano Cl. Mabillonius, qui & præfationem & finem operis extulit Analect. tom. 1. p. 30. (b)

Commentarius in evangelium S. Matthæi ad Juſtum abbatem Caroſenſem anno 815. ſcriptus. Exſtat MS. in bibliotheca eccleſiæ Laudunenſis, teſte eodem Mabillonio.

Præter epiſtolam ad Galatas, ſcripſit *Commentarios in reliquas B. Pauli epiſtolas*, qui MSS. habentur in bibliotheca Floriacenſi. Præfationem in epiſtolam ad Epheſios ad Ludovicum Pium edidit Mabillonius ibid. p. 40.

Chronologia brevis juxta Hebraicam ſacrorum codicum veritatem, quam Claudii noſtri eſſe non immerito ſuſpicatus eſt, qui primus in lucem protulit Philippus Labbeus, Biblioth. Nov. MSS. tom 1. p. 309.

Apologeticus & reſcriptum adverſus Theodemirum abbatem de cultu Imaginum & Sanctorum, anno 828. ſcriptum. Ex hoc libro excerpta quædam Ludovici Imp. juſſu facta, libris ſuis hinc inde inſeruit Jonas Aurelianenſis: quæ exinde in unum quaſi faſciculum collecta lectori exhibuit Melchior Goldaſtus ad calcem Collectionis ſuæ *de cultu Imaginum* p. 764. Unde, quaſi ex ungue leonem, prudens & pius lector de toto opere judicare poteſt.

820. ANONYMUS *Vitæ B. Alcuini* auctor, claruit circa annum 820. Aldrico Ferrarienſis monaſterii adhuc abbate; qui anno 829. epiſcopus Senonenſis factus eſt. Scripſit, referente Sigulfo diſcipulo, *vitam B. Alcuini*, nobilis Angli, patria Eboracenſis, deinde in variis Galliæ monaſteriis monachi & abbatis; quam ex antiquiſſimo codice, & auctoris ætate exarato, primus edidit, & Alcuini operibus præfixit Andreas Du Cheſnius, exinde Surios Maii 19. tandem Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 145. qui auctorem tanquam minus accuratum, & in rebus chronologicis præcipue hallucinatum, in præfatione notat, & præclarum admodum de Beato Alcuino, ejuſque vita ac ſcriptis, *Elogium hiſtoricum* ſubnexuit.

(c) ETHELWOLFUS, patria Berni- 820.
cius, ex Anglo-Saxonum genere prognatus, Eadfridi poſtea Lindiſfarnenſis epiſcopi, & Iglaci doctoris celeberrimi diſcipulus, cœnobii S. Petri ad orientale Berniciorum littus monachus, claruit anno 820. Condidit carmen verſibus Heroicis, de abbatibus & viris piis cœnobii S. Petri in inſula Lindiſfarnenſi, quod Egberto iſtius ſedis epiſcopo nuncupavit. Poëma iſtud in tres libros dividit Baleus, * & ex eo Pitſeus, † ipſumque auctorem male ad ann. 750. referunt. Ex MS. Cod. Cantabrigienſi erutum edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 302. cap. 16. Se etiam de aliis Angliæ ſanctis ceciniſſe diſerte innuit Ethelwolfus. Qua de re ſilent Baleus, Pitſeus, alii.

*Cent. 2. c. 12 p. 102. †De Script. Angl. p. 145.

(d) DUNGALUS, monachus San-Dio- 821.
nyſianus Pariſienſis, dignitate diaconus, claruit anno 821. Vixit uſque ad annum 830. quando obierit, non liquet. Edidit circa ann. 828. *librum Reſponſionum adverſus Claudii Taurinenſis ſententias de cultu Imaginum*: qui habetur in Bibliotheca Patr. tom. 14. p. 196. Scripſit & *epiſtolam ad Carolum M. de eclipſi Solari*, an 810. a Dacherio editam Spicileg. tom. 10. p. 143. (e)

BERTOLDUS, Miciacenſis in pro- 821.
vincia Lugdunenſi quarta, monachus, vir pro captu ſæculi non indoctus, claruit anno 821. Mandavit litteris *vitam S. Maximini, abbatis Miciacenſis*, quam, carmine præmiſſo, Jonæ Aurelianenſi epiſcopo nuncupavit. Ex codicibus MSS. eruit & in Actis ſuis Benedictinis edidit Cl. Mabillonius ſæc. 1. p. 591.

(f) JONAS, epiſcopus Aurelianenſis 821.
anno 821. factus. Anno 826. ſententias patrum de imaginibus in conventu Pariſienſi collectas Romam ad Eugenium papam miſſus detulit. Anno 829. concilio Pariſienſi, 833. Senonenſi, 835. apud Theodonis villam interfuit. Anno 836. monaſterii Miciacenſis regimen a Ludovico Imp. impetravit; atque anno ſequente judex ab eo datus eſt ſeditioſis monachis Carileſianis,

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2 p 29. *Le Long.* Bibl. ſacr. p. 677. (b) *Commentaria in libros Ruth, Joſuæ & Judicum* teſtatur *Oudinus* ſe vidiſſe in Bibl. Bonæ ſpei in Hannonia, vid. loc. citat. (c) Conf. *Oudin.* tom. 1. ſæc. 8. p. 1790. (d) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 4. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 200. (e) Edit. nov. tom. 3. p. 324. (f) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 3. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 511.

Sæc. IX. ab an. DCCC. & conventui Carisiacensi adfuit. Anno 839. Aquisgranensi placito subscripsit. An. 840. libros *de Imaginibus* Carolo regi obtulit. An. 843. obiit.

SCRIPTA.

Adversus Claudii Taurinensis apologeticum libri 3. in quibus Claudii scriptum, seu potius scripti excerptum (integrum enim librum se nunquam vidisse testatur) satis acriter excipit. Interim in toto hoc opere imaginum causam non alio animo tuetur Jonas, quam quod nun sint confringendæ templisque ejiciendæ, contendens eas ad *ornatum* duntaxat, ad *memoriam* & *eruditionem fidelium*, in ecclesiis locandas esse, cultu vero aliquo neutiquam venerandas: istud *superstitiosum*, immo *perniciosum imaginum adorationem emendatione dignam* dicere vocat: ut non sine ratione Baronius,* Bellarminus, Petavius, Mabillonius, aliique, lectores suos moneant Jonam nostrum caute legendum esse, quippe qui etsi pugnavit adversus Iconoclastas, inquit Baronius, non tamen e castris ecclesiæ orthodoxæ, a qua errore pristino ex parte dissentit, militavit. Atque ita quidem sententiam ferre oportet; ubi superstitionis, non ipsius veritatis, causa agitur. Prodiit opus istud *Colon.* 1554. in Hæresiologia *Basil.* 1556. in Orthodoxogr. tom. 2. p. 1526. & in Bibliotheca Patr. edit. *Paris.* 2ª. tom. 4. p. 688. Notandum enim in novissima Bibliothecæ Patrum editione hosce Jonæ libros frustra quæri.

* Ad an. 825. num. 74.

De institutione Laicorum libri 3. Matfredo Comiti Aurelianensi nuncupati, a Dacherio editi Spicileg. tom. 1. p. 1. (*a*)

De institutione regia liber, ab eodem editus tom. 5. p. 57. (*b*) Integrum hoc opus, exceptis præfatione & duobus postremis capitibus, Actis concilii Parisiensis ann. 829. habiti, inseritur.

Historia translationis S. Hucberti episcopi Tungrensis in monasterium Andaginense, quam, hortatu Walcandi Leodicensis episcopi, conscripsit. Subjicitur anonymi cujusdam Relatio de miraculis post prædictam translationem factis. Utrumque opusculum vulgavit Johan. Roberti Soc. Jes. in *historia Hucberti*. Ex qua in Acta sua transtulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 293.

822. (*c*) ADALHARDUS, gente Gallus, regio stemmate ortus, Bernardi quippe Comitis, qui Pipini regis frater fuit, filius, abbas Corbeiensis, claruit anno 822. quo abbatiæ suæ restitutus est, postquam ob initam cum Bernardo rege adversus Ludovicum Pium conjurationem in Aquitaniam relegatus fuerat. Condidit *statuta Corbeiensis ecclesiæ*, quæ apud Dacherium habentur Spicileg. tom. 4. p. 1. (*d*)

(*e*) CANDIDUS, patrio nomine *Bruun* dictus; natione Germanus, monachus Fuldensis, Ægilis discipulus, eique, ipsomet testante, admodum charus & familiaris, claruit circa annum 822. Mandavit litteris *vitam Ægilis* abbatis Fuldensis, & præceptoris sui, libris duobus, hunc ligata, illum soluta oratione contexens. Hos primus edidit Christ. Browerus in Sanctis suis, sive sideribus Germaniæ, *Mog.* 1616. Exinde Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 226. Scripsisse etiam Candidum *vitam Bangolfi* Fuldensis abbatis, num. 2. ipse nos docet. Verum an exstet hodie nondum didici. 822.

(*f*) EUGENIUS II. Boemundi filius, ecclesiæ Romanæ archipresbyter, & tandem pontifex anno 824. die 5. Junii ordinatus. Anno 826. concilium 63. episcoporum Romæ celebravit, in quo canones 38. de re ecclesiastica sanciti sunt. Obiit anno 827. die 27. Augusti. Exstant *Epistolæ* 2. Concil. tom. 7. p. 1542. 1869. *Decreta* 11. (quorum aliqua Eugenio III. debentur) ibid. p. 1543. 824.

(*g*) FREBULFUS, ex monacho Fuldensi episcopus Lexoviensis ante ann. 824. factus; cum Romam ad Eugenium papam a Ludovico Imp. legatus est ad impetrandam collationis de Imaginibus instituendæ facultatem. Anno sequente legationis suæ rationem in conventu Parisiensi præsens reddidit. Anno 829. concilio Parisiensi, 835. apud Theodonis villam, 837. Carisiacensi, interfuit: quando & Ebbonem archiepiscopum Remensem, perduellionis damnatum custodiæ suæ commissum habuit. Anno 846. concilio Parisiensi, 849. Turonensi 4. adfuit. Obiit ante ann. 853. Scripsit *Chronicon*, in duos tomos divisum, prior, 7. libris res ab orbe condito usque ad Domini nostri nativitatem, persequitur. posterior, 5. libros continens a Christo nato usque ad Bonifacium papam Gregorii M. successorem progreditur. Exstat hoc Chronicon *Colon.* 1539. fol. *Heidelberg.* 1597. 8vo In Biblioth. Patr. tom. 14. p. 1061. Epistola ejus ad Rabanum Maurum, ejusdem Rabani commentariis in Genesin, præfixa est. 824.

(*a*) Edit. nov. tom. 1. p. 258. (*b*) Edit. nov. tom. 1. p. 324. seq. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 32. (*d*) Edit. nov. tom. 1. p. 586. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 42. (*f*) Conf. *Du Pin*, Hist Eccles. vol. 7. p. 175. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 371. (*g*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 603.

(*a*) GRE-

Sæc. IX. ab an. DCCC. 828. (a) GREGORIUS IV. Johannis filius, S. Marci Confessoris, titulo presbyter, demum pontifex Romanus die 5. Januarii anno 828. postquam diu multumque reluctatus esset, consecratus. Anno 830. in Galliam profectus, ut pacem inter Ludovicum Imp. & rebelles filios conciliaret, operam lusit. Obiit anno 844. die 11. Januarii. Varia ejus donaria, monasteria etiam & basilicas ab eo constructa ad nauseam usque recenset Anastasius in vita ejus. Exstant *Epistolæ* 3. Concil. tom. 7. p. 1571, 1870. & *epistola de monasterio Floriacensi* apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 145. (b)

828. ANSEGIUS, Anastasii & Himilradæ filius, in monasterio Fontanellensi sub Gervoldo abbate, consanguineo suo educatus. In aulam dein ascitus, monasteriis S. Sixti Remensi, & S. Memmii Catalaunico, a Carolo Imp. donatus est; atque anno 807. monasterio Flaviacensi auctus, lapsam cœnobii rem brevi restituit. Exactor quin etiam operum regalium in palatio Aquisgranensi constitutus est, anno 817. abbas Luxoviensis, 823. Fontanellensis, a Ludovico Imp. factus; anno 827. quo imprimis claruit, capitularia Caroli M. congessit; anno 831. morbo gravissimo decumbens, possessiones suas monasteriis elargitus est. Obiit anno 833. 13. Cal. Augusti, in cœnobio Fontanellensi sepultus.

(c) *Capitularia Caroli M. de rebus præsertim Ecclesiasticis*, collegit, & in 4. libros digessit; quibus tamen aliquot Ludovici Pii incautus admiscuit. Prodierunt a Pithœo editi *Paris.* 1588. *Mogunt.* 1602. a Sirmondo *Paris.* 1640. & ut alias editiones taceam, a Baluzio recognita, ac notis illustrata *Paris.* 1677. 2. vol. fol. De Baluzii tamen editione observare liceat, eam cum prioribus parum convenire. Antiquis, inquit etiam
Ad ann. 827. n. 7. Carolus Cointius, editionibus novissimam adversari non dissimulamus. Præter innumeras enim discrepantes lectiones, in editione Baluziana desunt capitula 67, 68, 74. 79. 39. 52. libri primi; adduntur capitula 89, & 90. tertii libri, uti & capitula 76, & 77. quarti libri, quæ quidem eadem esse cum capitulis 29. & 24. dudum observavit Cointius. Quatuor Capitularium libris adnectuntur in omnibus editionibus Appendices 3. quarum prima in editionibus veteribus constat capitulis 33. in Baluziana 35. secunda in edit. vet. habet capitula 36. in Baluziana 38. tertia 10. complectitur capitula; appendicibus haud pauca etiam Lotharii, & Caroli Calvi Imp. capitula admiscentur. Sæc. IX. ab an. DCCC.

SERGIUS, historicus, multa, ob defensum imaginum cultum, passus, ideoque a Photio *Confessor* dictus, claruit anno 828. 828.
Errant toto cœlo, qui eundem fuisse volunt cum Sergio Confessore, cujus meminit Menologium Græcorum 13. Maii, qui ob imaginum defensionem excruciatus, & fortunis exutus, in exilio mortuus est sub Leone Isauro anno circiter 735. Scripsit Sergius historiam ϛηλιτευτικὴν adversus Iconomachos, exorsus a Michaëlis Balbi rebus gestis, viz. anno 821. & deinde ad Constantini Copronymi tempora recurrens, ad octavum usque demum Michaëlis annum, Christi 828. historiæ filum perduxit. Stylo usus est, judice Photio, * perspicuo atque *Cod. 67.
elegantissimo, adeo inaffectato tamen, ut extempore fusus illi sermo quodammodo videretur: ut verbo dicam, sermonem qui historico ecclesiastico maxime convenit, usurpavit. Verum totius operis, utcunque egregii ac perpoliti, ne minima quidem hodie superest lacinia.

THEOSTERICTUS, cœnobii Medicensis in Bithynia monachus, Nicetæ abbatis, & ob cultum imaginum *Confessoris*, discipulus, claruit anno 828. Scripsit *Magistri sui Nicetæ vitam*, sive *orationem in eum Panegyricam*, quæ habetur Latine apud Surium, Gr. Lat. apud Henschenium April. 3. (d) 828.

(e) MICHAEL, syncellus Thomæ patriarchæ, & presbyter ecclesiæ Hierosolymitanæ, deinde Constantinopoli, monasterio τῆς χώρας præfectus, a Theodora Aug. patriarcha CP. designatus, dignitatem istam recusavit. Claruit anno 830. Multos pro imaginum causa labores & ærumnas, viventibus adhuc Theodoro Studita & Nicephoro patriarcha, tulerat; uti ex Theodori ad illum epistola apud Baronium constat: plures & majores post utriusque mortem sub Theophilo Imp. passus est circa an. 835. in carcerem conjectus, & tormentis excruciatus. Scripsit *Encomium S. Dionysii Areopagitæ*, quod exstat Gr. Lat. inter opera S. Dionysii tom. 2. p. 207. (f) & *Encomium in Sanctos Dei Archangelos & Angelos*, quod habetur Gr. Lat. cum notis apud Combefis. Auctuar. Nov. tom. 1. p. 1525. Epi- 830. Ad an. 815. num. 70.

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 260. (b) Diploma, quo *Rabano Mauro* ejusque in Abb. Fold. successoribus donat monasterium S. Andreæ Ap. quod vocatur *Exaudiens* situm Romæ, & ejusdem Bulla qua ecclesiam Hamaburgensem in archiepiscopalem erigit, habentur in codice Diplomatico *Udalrici* Babenbergensis, cujus conspectus exhibetur Act. Erud. an. 1717. p. 30. (c) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. vol. 11. p. 85. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 294. (d) Græce vero ex MS. Vaticano ad Calc tom. 1. Act. Sanctor. Aprilis p. 22. & Lat. p. 254. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 547. (e) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 41. vol. 10. p. 220. *Oudin.* tom. 2. p. 42. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 190. (f) Item Gr. separatim *Paris.* 1647. 4to ap. *R. Steph.*

Sæc. IX. ab an. DCCC. stolam Thomæ Hierosolymorum patriarchæ, ad hæreticos in Armenia, a Theodoro Abucara Arabice dictatam, in Græcum sermonem transtulit, ipseque ad Armenos detulit. Continet vero solam veramque fidem, in Concilio Chalcedonensi traditam, de Christo Domino ac Deo nostro. Exstat hæc epistola Græce & Latine inter Theodori Abucaræ opuscula ad calcem Anastasii ὁδηγ. a pag. 428. usque ad p. 450. unde liquet Michaëlem nostrum, Theodori Abucaræ (qui claruit anno 867.) familiarem, vitam diutius protraxisse. Ejusdem *Professio fidei*, sive *libellus de Orthodoxa fide* habetur Græce MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 40. num. 65. fol. 144. p. 2. iterumque ibid. Cod. 307. num. 15. fol. 94. Vide Lambec. Comment. lib. 3. p. 163. (*a*)

830. VULFINUS BOETIUS, gente Sarmata, sed litteris humanioribus haud parum excultus, tandem Pictaviensis in Gallia episcopus factus est. Claruit circa annum 830. Scripsit *vitam S. Juniani*, abbatis Mariacensis in provincia Aquitanica secunda, quam Godoleno abbati Nobiliacensi dedicavit. Hanc ex codicibus MSS. S. Juniani Nobiliacensis erutam Actis suis Benedictinis inseruit Cl. Mabillonius Sæc. 1. pag. 307. In hoc libello autor, utpote a stirpe Romana penitus alienus, ut ipsius verbis utar, imperitiam suam, ingenii tarditatem, & sermonem impolitum, magna animi modestia excusat. Scripsit præterea *historiam* translationis reliquiarum S. Juniani Mariacensis in Nobiliacense monasterium. Quæ habetur apud eundem Mabillonium Sæc. 4. part. 1. p. 430.

830. (*b*) ANSCHARIUS, natione Germanus, novi Corbeiensis monasterii in Saxonia alumnus. Circa an. 826. ad gentes Boreales, Danos, Suecos, ad fidem convertendos adjecit animum, idque per plures annos sedulo & feliciter præstitit, inde *Danorum & Aquilonarium apostolus* dictus. Anno 830. (referunt id alii in annum 832. vel sequentem) Hamburga a Ludovico Imp. in metropolim erecta, Anscharius in conventu Aquisgranensi, primus Hamburgensium archiepiscopus constituitur, ad majorem honoris cumulum a Drogone antistite Metensi consecratus. Paulo post pallium Roma impetravit, ipse a Gregorio IV. sedis apostolicæ in partibus Borealibus legatus renunciatus. Post exactum Hamburgi Septennium a Barbaris fugatus, constructo apud prædium suum Ramsolense tribus ab Hamburgo milliaribus monasterio, in eo vitam egit. Anno 846. vacante sede Bremensi, isti etiam ecclesiæ præficitur, post annos demum 12. ecclesiarum Hamburgensis & Bremensis unione impetrata. Anno 864. saltem sequenti, episcopatus sui 34. diem supremum obiit. Scripsit *Vitam S. Willihadi Bremensis episcopi* libris duobus comprehensam. Exstat apud Mabill. Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 401. (*c*) Exstitit Alberti Krantzii * (qui de Anschario toto libro primo, pluribus agit) tempore *Libelus* sive *Psalterium*, Psalmorum summam compendio complectens, devotionis Anscharii breve, sed clarissimum, monumentum. Scripsit item *epistolas* plures, quæ perierunt, saltem nondum viderunt lucem.

*Metrop. l. 1. c. 42. p. 75.

830. LUPUS, cognomento *Servatus*, natione Gallus, provincia Lugdunensi quarta natus, ordinis Benedictini monachus Ferrariensis, ab Aldrico abbate (anno circiter 829. archiepiscopo Senonensi facto) circa an. 828. ad Rabanum abbatem Fuldensem jam diaconus missus est; ut ab eo S. scripturarum cognitionem hauriret. Post octennium fere apud Fuldenses exactum, & pauxillum moræ in cœnobio Selingstadiensi apud Eginhardum abbatem, amicum integerrimum, factum, a Ludovico Imp. in aulam accitus est, & cum eo in Galliam anno 836. rediit. Anno 838. præpositus Cellæ S. Jodoci, & an. 842. 10. Kal. Decemb. in locum Odonis ob atrocia flagitia dignitate submoti, abbas Ferrariensis ab Imperatore renunciatus. Odone vero neutiquam cedente, ipsum loco pellere, jubente etiam imperatore, Lupus necesse habuit, de quo ipse prolixe agit epistola 20. ad Jonam Aurelianensem, qua calumniam sibi exinde conflatam luculenter diluit. Exeunte anno 844. coacta est episcoporum synodus apud Vernum, palatium regium: præsens aderat Lupus noster; solusque ex omnibus ad condendos hujus synodi canones electus est, qua de re ipse agit ad Hincmarum epistola 42. p. 83. Ipsi vero canones epistolarum calci subjiciuntur. Anno 853. concilio Suessionensi interfuit. Ante annum 855. legationem ad Leonem papam obiit. Post annum 861. e vivis excessit; in vivis enim tunc temporis fuisse fidem nobis facit epistola 125. ad Folcricum episcopum Tricassinum, cujus prædecessorem Prudentium non nisi anno 861. diem obiisse annales Bertiniani testantur. Plura de Lupo nostro ex epistolis ejus non incommode, nec sine lectoris fructu peti possunt. Fateor non deesse, qui Lupum Servatum a Lupo Ferrariensi diversum fuisse scribunt,

(*a*) Item habetur in Catalog. Cod. MSS. Bibl. Coislinianæ a Montfalcon. edit. p. 90. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 292. (*c*) Item in *Philippi Cæsaris* Tri-Apostolatu Septentrionis, edito *Coloniæ* 1642. Recus. curante *Jo. Albert. Fabricio*, Hamb. 1710. 8vo.

Trithemii

Sæc. IX. ab an. DCCC. Trithemii autoritate nixi, qui Lupum Servatum presbyterum, ad quem Rabanus Maurus scripsit octo libros in epistolam ad Romanos, anno 851. obiisse tradit. Cæterum cum unius Trithemii testimonio id nitatur; neque veterum ulli, duos Lupos diserte distinguant; & cætera omnia nostro Ferrariensi mire conveniant; facile fieri potuit, ut hac in parte, in re præsertim chronologica, non minus quam in aliis, hallucinatus fuerit Trithemius: adeoque iis accedere mallem, qui unum eundemque fuisse volunt. Certe Cl. Baluzius tantam inter epistolas Lupinas, & tum *librum*, tum *collectaneum de tribus Quæstionibus* styli, phrasisque similitudinem intercedere notat, ut non ovum ovo esse similius, pronunciare non dubitavit.

(a) SCRIPTA.

Liber de tribus Quæstionibus, viz. *de Libero Arbitrio*, *de Prædestinatione bonorum & malorum*, *& de sanguinis Christi superflua taxatione*, *seu redemptione usque ad salutem impiorum.*

Collectaneum de iisdem tribus Quæstionibus.

Epistolæ 2. *una ad Carolum Calvum*, *altera ad Hincmarum Remensem.* Hæc opuscula ex vetusto bibliothecæ Elnonensis codice MS. Antoninus Grimbertus ejusdem cœnobii monachus & bibliothecarius anno 1602. ad prælum paraverat. Verum diu suppressa, tandem studio Jacobi Sirmondi sub nomine Donati Candidi anno 1648. edita fuit; anno 1650. alicubi in Hollandia, addita præfatione nova, recusa: habentur etiam inter 9. sæculi scriptores *de Prædestinatione & Gratia*, quos collegit ediditque Gild. Mauguinus in suprema Monetarum curia præses, tom. 1. part. 2. p. 9. Verum *librum de tribus Quæstionibus* Lupo cuidam Servato Moguntiensi presbytero, quem a nostro Ferrariensi diversum facit, tribuit.

Liber Epistolarum 130. a Papirio Massono primum editus, *Paris.* 1588. 8vo. (quam editionem utpote admodum vitiosam acriter satis carpit Stephanus Baluzius) exinde a Du-Chesnio Historicorum Franciæ tom. 3.

Vita S. Wigberti abbatis Fritislariensis, *ad Brunonem abbatem Hirsfeldensem* anno 836. scripta. Eam cum Hincmari epistolis edidit Johannes Busæus, *Mogunt.* 1602. 4to.

Vita S. Maximini episcopi Trevirensis, anno 839. scripta. Habetur apud Surium Maii 29. In præfatione se fabulosa omissurum esse profitetur, ne fidem cæteris derogarent: promissis tamen non stetit; tot enim fabulas insignes, ut recte notat Baluzius, huic libro addidit, ut mirum valde sit virum eruditum in tam manifestos scopulos impegisse, nisi si, ut conquirere fabulosa & fictis oblectare legentium animos, procul gravitate historici crediderit: ita vulgatis traditisque demere fidem ausus non est. Pluribus ibidem adversus sanctorum Acta fabulatorum deliriis commaculata justa indignatione, & pro solito candore agit vir eruditus. Sæc. IX ab an. DCCC.

Prodierunt Lupi opera a Baluzio recognita, & cum notis edita, *Paris.* 1664. (b) 8vo. & exinde in Biblioth. Patr. tom. 14. p. 1.

Habentur adhuc MSS. Sermones 2. viz. *Sermo ad Anglos* super incursu Dacorum, in bibliotheca collegii S. Benedicti Cantab. cod. 284. num. 19. (c) *Sermo in festivitatem S. Jodoci* in bibliotheca Lumlejana, vol. 165. An Lupi nostri sint, videant quibus inspiciendi copia datur. (d)

(e) ISIDORUS MERCATOR, seu (ut in Cod. quibusdam MSS. juxta sequiorum sæculorum morem vocatur) PECCATOR, epistolarum decretalium consarcinator, vixisse videtur circa annum 830. Sub pontificum Romanorum nomine, a Clemente Romano usque ad Deus-dedit, qui pontificatum tenuit anno 614. plusquam 80. epistolas partim ab aliis compositas (quæ tamen paucæ sunt) partim a se compilatas, adjectis aliquot episcoporum synodorumque litteris in lucem protrusit. Spurias esse, & non tam pia fraude, quod vult Cardinalis Bona, * quam stupenda plane impostura confictas longo argumentorum agmine, & rationibus invictis ex imis antiquitatis, chronologiæ, criticesque sacræ fundamentis, adversus Turrianum demonstravit D. Blondellus in Pseudo-Isidoro; adeo ut aliquid hac de re addere, esset post Homerum Iliadem scribere. Et ita quidem esse, uno fere ore jam agnoscunt cordatiores pontificii. Testem dabo e multis unum Steph. Baluzium, ingens ecclesiæ Gallicanæ ornamentum. *Antiquo juri, quod per septingentos & amplius annos valuerat, successit jus novum ex supposititiis sanctissimorum Romanæ urbis episcoporum epistolis ab impudentissimo illo nebulone Pseudo-Isidoro prolatis compactum, & ex novellis eorum constitutionibus, qui post Caroli tempora sedem apostolicam occuparunt. Introductum igitur fuit ævo Caroli Magni favorabili videlicet, si unquam alias tempore, ob magnam* 830.

* De reb. Liturg. l. 1. c. 3. §. 1.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 13. 14. 169. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 11. vol. 4. p. 871. seq. (b) Recus. ab ipso *Baluzio* aucta & emendata *Antverp.* 1710. 8vo. (c) Item in Bibl. Cotton sub *Nerone* A 1. nro. 14. Habetur Anglo Saxonicus a *Guil. Elstob* Latine conversus in *Georg. Hickesii* Diss. Epistolar. tom 1. Thesaur. Sept. p. 99. *Oxon.* 1703. fol. (d) Non sunt Lupi Ferrariensis, sed recentioris qui claruit an. 1009. obiit an. 1023. conf. *Wanl.* Catalog. p. 140. (e) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. vol. 11. p. 13. seq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. *confusionem, quæ in politiam ecclesiasticam invecta erat ex stupenda ac miserabili episcoporum reliquorumque clericorum inscitia, & vetustiorum canonum ignorantia. In hac igitur rerum perturbatione, emersere famosæ illæ ac nobiles epistolæ, quæ priscis pontificibus Romanis tribuuntur. Perculerunt illæ omnium animos sua nova antiquitate, & quia sanctissimorum episcoporum nomina præferebant. Hinc suborta in animis hominum religio, fas non esse dubitare de jure quod in his sacris antiquitatis monumentis continebatur.* Hæc ille, atque plura Præfat. ad Ant. Augustin. de *Emendatione Gratiani* §. 1, 2. Eademque fere ante annotaverat Præfat. ad Reginon. de *ecclesiast. Disciplinis* §. 3, 8.

(*a*) Quis vero fuerit primus Isidorianæ hujusce collectionis architectus, quove tempore vixerit larvatus nebulo, non omnium eadem est sententia. Sunt qui Isidorum episcopum Hispalensem fuisse volunt, virum quidem doctum, & in antiquitate ecclesiastica non indiligenter versatum. Verum repugnat temporis ratio, cum quædam hujus farraginis partes ex scriptis Isidoro Hispalensi integro sæculo recentioribus defloratæ sint. Quin nec gente fuisse Hispanum verisimile est; etenim Hispania Saracenorum jugo tunc temporis pressa ferme penitus exularint meliores litteræ; nec credere par est, Hispanum in comminiscendis tam venerandæ vetustatis monumentis, non majorem patriæ suæ curam habere voluisse, cum in tota epistolarum collectione quinque solummodo ad Hispanos datæ sint. Alii illas Riculpho præsuli Moguntino, qui obiit anno circiter 814. tribuunt. Certe hominem fuisse Germano-Francum, ex Gallo-Francorum & Longobardorum idiotismis recte notat Blondellus; ex ecclesiæ vero Moguntinæ scrinio, idque Riculphi cura primum prodiisse, diserte testantur hujus fere temporis scriptores Benedictus Levita & Hincmarus Rhemensis, quorum hic de Hispania allatas fuisse refert, impostoris, ut videtur, fraude hallucinatus. Verum ut integra collectio Riculpho tribuatur, iterum obstat temporis ratio; quippe quod in Urbani & Johannis tertii epistolis reperiuntur loca ex synodo Parisiensi anno 829. quindecim a Riculphi obitu annis habita, desumpta. Unde conjicit Cl. Blondellus epistolarem hanc congeriem Benedicto potius Levitæ tribuendam esse, qui cum anno circiter 850. tres posteriores Capitularium libros adjecerit, epistolas hasce in frustula sectas, capitularibus suis inseruit. Vero forsan propius videtur, epistolas a Riculpho vel confictas fuisse, vel collectas, postea a Benedicto Levita recognitas, auctas, & in hanc quam nunc habemus, farraginem redactas; & cum curiæ pontificiæ fuerit assertor strenuus, eo consilio opus videtur aggressus, ut sub fucatis primævæ antiquitatis testimoniis Romanæ sedis autoritatem speciosius propugnaret. Quod Isidori Mercatoris nomen sibi sumpserit impostor, nescio an proferenda sit D. Blondelli conjectura, ingeniosa utique, si satis solida, nempe fuisse Isidorum quendam gente Hispanum, Eulogii Cordubensis fratrem, qui ob motus civiles patriæ, exul hoc ipso tempore Moguntiaci habitaverit, ubi mercaturam strenue exercuit: hujus, ut videtur, nomine abusus est epistolaris impostor, ut scilicet crederent imperiti epistolas de Hispaniis fuisse allatas a Mercatore nostro, qui pietatis causa profugas pretiosissimum hunc thesaurum barbaricæ libidini subductum, secum in Germaniam attulerit. Quicquid sit, mirari licet, cur ultra Deus-dedit pontificis tempora, seu annum 614. epistolas suas non produxerit compilator, quod duplici de causa mihi factum videtur; primo, ut speciosius collectæ crederentur ab Isidoro Hispalensi, qui obiit anno 636. Secundo, ne si ad sua propius tempora pertingeret, imposturæ larva facilius detraheretur. Denique notandum, integram Isidori collectionem præter epistolas pontificias, ordinem celebrandi concilii, apostolicorum canonum versionem, & plurimarum synodorum tum Græcarum tum Latinarum decreta, continere, quæ in omnibus fere conciliorum editionibus reperiuntur.

(*b*) ANDREAS AGNELLUS, gente Italus, ecclesiæ Ravennatis sub Petronacio archiepiscopo presbyter, decimumque eo ordine in hac ecclesia locum tenuit. Claruit anno 832. Archiepiscopum Ravennatem illum facit Vossius; * perperam quidem. Decepit infinitæ lectionis virum, nimia festinatio, dum eum sacerdotem in ordine istius sedis decimum vocat Rubeus; quod tamen de ordine quem in ea ecclesia tenebant presbyteri, intelligendum est. Erat quidem Agnellus Ravennatum archiepiscopus, cujus, ni fallor, est epistola *de ratione fidei ad Armenium*, quam habes Biblioth. SS. Patr. edit. *Lugd.* tom. 8. p. 666. Verum is creatus est archiepiscopus ann. 558. obiit ann. 566. Noster tantum dignitate presbyter, vixit sub Petronacio, qui hanc sedem iniit ann. 817. diem obiit. ann. 835. Georgium successorem nactus. Scripsit Agnellus noster *vitas archiepiscoporum*

Sæc. IX ab an. DCCC.

832.

* De Hist. Lat. l. 3. c. 4. p. 759.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 46. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 561. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 156. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 75.

Raven-

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Ravennatensium ab ipsa sedis origine ad suam usque ætatem. Volumen gravissime scriptum, inquit Rubeus, * qui Agnellum (ex quo plurima hausit) summa doctrina eruditum, summoque in omnibus rebus ingenio prædítum fuisse testatur. Subdit, hoc opus in archiepiscopali Bibliotheca diu latuisse, suo vero tempore fuisse sublatum, magna quidem, inquit, jactura; tandem repertus est hic thesaurus in Biblioth. Estensi, & dissertationibus & observationibus, nec non appendice monumentorum illustratus & auctus in lucem est emissus a Benedict. Bacchinio Bibliothecæ Ducis Mutinensis curatore *Mutinæ*, 1708. 4to. (*a*)

* Hist. Ravenn. l. 5. p. 238.

833. (*b*) ANONYMUS auctor *Chronici Fontanellensis*, cœnobii Fontanellensis monachus, claruit sub imperio Ludovici Pii, forsan circa annum 833. quippe qui in Ansegiso abbate desinit. Condidit ecclesiæ suæ *Chronicon*, in quo abbatum suorum successiones & res gestas præcipue refert. *Chronicon* istud edidit Lucas Dacherius Spicil. tom. 3. p. 185. (*c*) Ex hoc chronico vitam Benigni abbatis deprompsit Mabillonius & in Acta sua Benedictina rejecit Sæc. 3. part. 1. p. 439. Vitam S. Hugonis Rotomagensis episcopi ibid. p. 495. Vitam S. Wandonis apud eundem part. 2. p. 130. Austrulfi ibid. p. 133.

834. (*d*) ERNOLDUS NIGELLUS abbas, claruit sub Ludovico Imp. circa annum 834. Ab imperatore missus est in exilium, qua de causa incertum. Ut vero exilii sui impetraret remissionem, composuit *de rebus gestis imperatoris Ludovici* libros 4. carmine elegiaco, eoque plane non ineleganti, conscriptos. Exstant MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Hist. Lat. 249. Procemium, principium & finem dedit Lambecius Comment. lib. 2. c. 5. num. 25. p. 395. qui totum opus suo tempore edere destinavit. (*e*)

836. (*f*) CHRISTOPHORUS, patriarcha Alexandrinus, claruit imperante Theophilo Iconomacho, circa ann. 836. Scripsit Parenesin asceticam & parabolicam *de vita humana*, Τί ὁμοιῶται ὁ βίος οὗτος, καὶ εἰς ποῖον τέλος καταστρέφει. Incipit, Πάντας μὲν ἀγαπητοί, τοὺς κατὰ καιροὺς Ἀρχιερεῖς τε καὶ Ποιμενάρχας, &c. Exstat MS. Biblioth. Vindob. inter Historicos Ecclesiast. cod. 63. num. 18. fol. 121. apud Nessel. Catal. part. 5. p. 129. Immo non alius est hic sermo, quam qui Gr. Lat. sub Theophili Alexandrini nomine pridem editus est *Paris.* 1608. Confer Coteler. Not. ad Monument. tom. 2. p. 669.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

ANONYMUS autor *Translationis S. Viti*, Novæ Corbeiæ monachus, claruit an. 836. Scripsit *historiam translationis S. Viti Lucani martyris e Gallia in Saxoniam*, cui ipse autor interfuit, & in qua de origine Corbeje Novæ agit. Hanc primus extulit, sed mutilam & mendis scatentem, Hen. Meibomius ad finem annalium Witichindi. Ex eo du Chesnius Script. Franc. tom. 3. Integram ex MS. Cod. Gladbacensi Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 523. Autorem bonæ notæ agnoscit Mabillonius, sed in aliquibus a vero aberrasse non diffitetur. 806.

ARDO, SMARAGDUS dictus, ordinis Benedictini monachus Anianensis; claruit anno 836. Benedicti Anianensis discipulus, cui morienti adfuit, & a monachis Indensibus rogatus, *vitam* conscripsit. Obiit sexagenarius anno 843. Exstant sub Smaragdi nomine opera plura, quæ huic an alteri sint tribuenda, multa inter eruditos lis est. Interim ad nostrum omnino pertinere videtur *vita S. Benedicti Anianensis*, quippe, quæ ab oculato Benedicti mortis teste, conscripta fuerit. Exstat hæc vita tum apud Menardum lib. 2. observationum ad Martyrolog. Benedict. tum apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 191. 836.

(*g*) FLORUS, *Magister* dictus, diaconus Lugdunensis; claruit anno 837. quo concilio Cariliacensi interfuit, uti se in antiquo codice MS. legisse monet Margarinus Bignæus. Eum ob præclaram eruditionem, & indefessam legendi scribendique assiduitatem, plurimum laudant Walafridus Strabo, * & Wandalbertus †: iste vero addit illum bibliothecam librorum numero & præstantia insignem congessisse. Quin & tanta apud suos doctrinæ fama excelluit, ut præ aliis omnibus ab ecclesia Lugdunensi electus sit, qui Johannis Scoti *Prædestinationis opus* refutaret; eo magis, ut clarissimo Mauguino * videtur, ad id delectus, quod in sermone quodam pridem emisso (cujus meminit Hincmarus de Prædestinat. cap. 11.) doctrinæ suæ de Præscientia, & Prædestinatione divina, præclarum specimen edidisset. Scripsit hoc opus ecclesiæ 837.

* Carm. ad Agobard. † Præfat. ad Martyrol.

* Differt. Hist. c. 20. p. 156.

(*a*) Habetur denuo inter Rerum Italicarum Scriptores a *Muratorio* edit. tom. 2. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 529. (*c*) Edit. nov. tom 2. p. 263. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 78. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p 332. (*e*) Integri habentur apud *Muratorium* in tom. 2. p. 2. Scriptorum Italicorum *Mediol.* 1726. fol. Denuo apud *Jo. Burch. Menckenium* inter Script. Rerum German *Lips.* 1728. fol. (*f*) Hic *Christophorus* una cum *Joh. Antiocheno* & *Basilio* Hierosol. Episc. scripsit celebrem illam epistolam ad *Theophilum* Imp. de cultu SS imaginum, quæ habetur Gr. & Lat. in *Combefisii* Manipulo rerum CPolitanarum *Paris.* 1664. & in nova editione *Jo. Damasceni* Op a *Mich. le Quien.* edit. tom. 1. p. 629. seq. ut nos docent *Oudin.* tom. 2. p. 66. & *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 7. §. 9. vol. 12. p. 656. ubi dedit *Christophori* Parænesin Gr. & Lat. præfixa codicis *Cæsarei* inscriptione. (*g*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 138. seq.

suæ

Sæc. IX ab an. DCCC. fuæ nomine circa annum 852. Quamdiu deinceps vixerit, nondum comperi.

(a) SCRIPTA.

Commentarius in omnes S. Pauli epiſtolas, ex S. Auguſtini ſcriptis contextus. Habetur inter Bedæ opera, ei falſo aſcriptus. Flori enim noſtri eſſe ex pluribus codicibus MSS. ad oculum demonſtravit Johannes Mabillonius diſquiſitione hac de re ſcripta Analect. tom 1. p. 12. qua etiam oſtendit genuinum Bedæ commentarium aliud a vulgato opus eſſe, idque necdum typis editum penes ſe habere, a ſe aliquando in lucem proferendum. Alibi tamen obſervat in tribus bibliothecæ San-Gallenſis codicibus MSS. annorum 800. hanc ipſam Bedæ expoſitionem ſub nomine FLORI PRESBYTERI contineri. Vide quæ hac de re notavit Analect. tom. 4. p. 630.

Commentarius ſeu expoſitio in Canonem Miſſæ. Exſtat una cum aliis quibuſdam Flori opuſculis in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 62. (b)

(c) *Poëmata* 9. viz. *Paraphraſes Pſalmorum* 22, 26, & 27. *Hymnus trium Puerorum. Hymnus ad Michaëlem Archangelum. De Cereo paſchali. Epiſtolæ ad Moduinum epiſcopum Auguſtodunenſem, ad amicum quendam, & ad Wulfinum Grammaticum.* Prodierunt iſta poëmata ſub Drepanii Flori nomine ſæpius, viz. in collectione poëtarum Chriſtianorum Fabriciana, in appendice Bigneana p. 727. & in Bibliotheca Patr. tom. 8. p. 667. Porro Drepanium Florum (qui ad annum 650. alias perperam referri ſolet) eundem cum Floro Magiſtro fuiſſe arguit epiſtola exhortatoria ad Moduinum, qui ſedi Auguſtodunenſi hoc demum ſæculo præfuit.

Poëmata varia, numero 6. cum notis primus edidit Johannes Mabillonius Analect. tom. 1. p. 388. (d)

(e) *Liber de prædeſtinatione contra Johannis Scoti erroneas definitiones*, a Floro ſcriptus nomine totius eccleſiæ Lugdunenſis. Ejus certe eſſe fidem nobis faciunt Matthæus Florilegus & pervetuſtus codex MS. Corbeienſis, in cujus tum initio, tum fine Floro noſtro diſerte adjudicatur. De iſto opere ſic Matthæus Weſtmonaſterienſis. * *Scripſit contra Scotum Florus, qui & ejus ſcripta depravando damnavit.* Qua Matthæi cenſura nil aliud intelligi, quam Florum Scoti ſenſum minus recte plerumque accepiſſe, optime monet Uſſerius. * Librum edidit Gilbertus Mauguin. *Pariſ.* 1650. Tom. 1. Vindiciarum gratiæ & prædeſtinationis p. 575. Andreæ Duvallii doctoris Sorbonici notæ calci operis ſubjiciuntur. Habetur in Bibliotheca Patr. ubi ſupra.

*Flor. Hiſt. ad an. 883.

* Hiſt. Goteſchal. c. 9.

Sæc. IX ab an. DCCC.

Sermo de eadem materia, ab eodem editus ibidem p. 23.

Collectio ex lege & canonibus de Coërcitione Judæorum, & auctoritate judicii, & teſtimonio epiſcoporum, a Dacherio edita Spicileg. tom. 12. p. 48. (f)

Collectio ex ſententiis antiquorum Patrum de electionibus & officio Epiſcoporum. Habetur apud Agobardum, & exinde apud Baronium in appendice ad tom. 12. Annal. p. 920.

Commentarius in epiſtolas Pauli ex 12. Patrum, (*viz.* Cypriani, Hilarii, Ambroſii, &c.) ſcriptis contextus. Extitit MS. penes Chifletium & Dacherium, teſte Mabillonio, ubi ſupra p. 20.

Commentarius in Pſalmos. Exſtare dicitur MS. in monaſterio Affligemenſi in Flandria.

De Martyrologio, ejuſque auctore, verba fecimus ad annum 760. (g)

Porro ut Uſſerii verbis utar, a Floro noſtro ſcriptum *Commentarium in Pſalterium* in Haſligemenſi cœnobio (inter Bruxellam & Aloſtam poſito) MS. extitiſſe in indice manuſcriptorum codicum Belgii oſtendit Johannes Buuderius: unde illud in Pſalmum 80. adverſus Amalarium a Fabro citatum eſt teſtimonium adverſus tranſubſtantiationis dogma. Loc. cit.

837. THEGANUS, natione Francus, vir nobilis & doctus, Amalarii & Hettii epiſcoporum Trevirenſium chorepiſcopus & ſuffraganeus. Claruit anno 837. Scripſit, teſte Walafrido Strabone, breviter quidem, & vere potius quam lepide, *Annales de geſtis Ludovici Imp.* ab an. 813. uſque ad an. 837. Hoſce una cum Walafridi præfatione & capitulis primus edidit Petrus Pithæus inter Scriptores Francicos coætaneos *Francofurt.* 1594. p. 291, deinde Andreas Du-Cheſnius Script. Francic. tomo 2. Exemplar MS. editis multo auctius in bibliotheca Vienenſi aſſervari teſtis eſt Cl. Lambecius de Biblioth. Vindob. lib. 2. c. 5. p. 391. qui appendicem duorum annorum in editione Pithæana deſideratam exhibet.

839. (h) ALTFRIDUS Mimigardefordenſis, ſeu ut hodie vocatur, Monaſterienſis epi-

(a) Conf *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 190. (b) Habetur etiam una cum opuſculo adverſus *Amalarium* Lugdun. Chorepiſc. *de corpore Chriſti tripartito*, in tom. nono Monumentorum ab *Edmundo Martene* edit. (c) Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 708. (d) Alia quædam cum Epiſt. 31a. ad *Moduinum* exhibentur tom. 5. Anecdotorum *Edm. Martene* edit. teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 192. (e) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 16. (f) Edit. nov. tom. 1. p. 597. (g) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 145. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 169. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 182.

ſcopus

Sæc.IX. ab an. DCCC. ſcopus, Gerfrido in eadem ſede ſucceſſit anno 839. Obiit anno 849. Condidit de *Vita S. Liudgeri* Mimigardefordenſis apud Weſtphalos epiſcopi primi, libros 2. quos notis illuſtratos, (præmiſſis multis de Liudgeri ortu, baptiſmo, epiſcopatu, ætate & obitu, variis actis, ejuſque ſcriptis & monachatu) ediderunt Bollandiani Mart. 26. tom. 3. p. 626. Exinde Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 15. (*a*) Eodem etiam ſæculo poſt an. 864. vixit Anonymus monachus Werthinenſis, quem Browerus, Othelgrimum Liudgeri ſocium fuiſſe, ſuſpicatur, qui vitam etiam S. Liudgeri duobus libris ſcripſit, vel potius Alfridi opus auxit & interpolavit. Hos primus extulit Chriſt. Browerus in Sanctis Germaniæ. Ex eo, poſtremæ collectionis Surianæ curatores Mart. 26. Denique Mabillonius ibid. p. 35.

840. (*b*) ERMANRICUS, natione Germanus, Rudolfi monachi Fuldenſis diſcipulus, primum monachus, deinde cœnobii Elevvangenſis in diœceſi Auguſtana abbas, claruit circa annum 840. Scripſit *Vitam S. Soli*, natione Angli, monachi & Confeſſoris in Norico, qui obiit circa annum 740. Edidit hanc vitam Caniſius Antiq. Lect. tom. 4. part. 2. p. 544, 732. (*c*) & exinde Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 429. Ermanrico etiam tribuunt *Vitam S. Magni* interpolatam; qua de re agit idem Mabillonius Sæc. 2. ad ann. 665. (*d*) Alius a noſtro erat Ermanricus, monachus Augienſis, hujus etiam temporis ſcriptor, quem infra ad ann. 850. referemus. Cujus epiſtolam, ſeu potius fragmentum, ex libro de Grammatica ad Grymoldum abbatem & archicapellanum, ex vetuſto codice Sangallenſi, autoris ætate ſcripto, edidit idem Mabillonius Analect. tom. 4. p. 329. Cujus ſubnexam adnotationem Lector conſulat.

840. ANONYMUS autor *Vitæ Ludovici Pii*, circa ann. 840. vel non diu poſtea claruiſſe videtur. Scripſit *Vitam Ludovici Pii* Imp. Caroli M. Filii, quæ inter Scriptores 12. coætaneos habetur p. 336. Ad calcem bina ejuſdem Ludovici præcepta, ſive conceſſiones Hiſpanis factæ adjectæ ſunt. Auctor noſter, quiſquis fuerit, non pauca ex annalibus Francorum, quos primus edidit P. Pithœos, deſumpſiſſe videtur. Ætatem ſimul prodit, & fidem adſtruit his verbis p. 337. *Quæ ſcripſi uſque ad tempora imperii, Adhemari nobiliſſimi & devotiſſimi monachi relatione didici, qui ei* (Ludovico) *coævus & conutritus eſt. Poſteriora autem, quia ego interfui rebus Palatinis, quæ vidi & comperire potui, ſtilo contradidi.* Et pag. 414. ubi de inſolito quodam cometa agit, qui in feſto Paſchali apparuit, imperatorem ſe, utpote rei aſtronomicæ peritum, acciviſſe, & de hoc portento conſuluiſſe refert.

840. (*e*) CHRISTIANUS DRUTHMARUS, cognomento *Grammaticus*, patria Aquitanus, cœnobii Corbeienſis ex ordine Benedictino monachus. Claruiſſe videtur circa annum 840. ſaltem paulo poſt, quippe qui meminit Bulgarorum ad fidem Chriſtianam converſionis, quæ anno 845. contigit. Scripſit, teſte Sigeberto,* *Commentarium in evangelium S. Matthæi*, qui cura Johannis Secerii prodiit *Hagenoæ* an. 1530. In hoc Commentario non unus eſt locus, qui hodiernæ tranſubſtantiationis dogma adeo valide refellit, ut Scriptores pontificii, Sixtus Senenſis, Cardinalis Perronius, Bignæus, aliique pene ad ravim debacchantur; clamant Secerium hominem Lutheranum Druthmarum corrupiſſe, idque ex fide codicis MS. liquere. Tam effræni calumniandi libidini, ut os in æternum obſtrueretur, ſimulque ut editioni Secerianæ fides, & integritas vindicaretur, Edmundus Albertinus * editionem *Argentoratenſem*, anno 1514. triennio ante exortum Lutherum, cum privilegio imperatoris Maximiliani, & Leonis X. inſignibus primæ paginæ adpoſitis, Jacobi Winphelingii cura ex codicibus MSS. erutam protulit; (*f*) in qua juxta editionem Hagenoënſem eadem loca ad verbum reperiuntur. Necdum tamen contentionis finis. Philippus enim Labbeus * quo jam ſe verteret neſcius, in Albertinum invehitur, quod, ubi editionem illam viderit, quave bibliotheca eam deprehenderit, non addidit; ſe nunquam hactenus in eam incidiſſe, nec mirum, cum ea diligentibus Germanis, Geſnero, Simlero, Friſio, præter Miræum aliosque recentiores fuerit ignota. Denique Albertini hominis hæretici, & a fide ac religione majorum ſuorum παραβάτου, fidem ſibi valde ſuſpectam eſſe. Quo vero in poſterum omnis hac de re dubitandi, vel calumniandi anſa tollatur, monemus æquum lectorem hanc ipſam Winphelingii editionem exſtare penes eximium virum Thomam Teniſon eccleſiæ Anglicanæ theologum celeberrimum, in cujus proinde inſtructiſſima bibliotheca videri poteſt. Præter editiones memoratas habetur iſte Commentarius in Biblioth. Patr. tom. 15. p. 86.

* De Script. c. 72.

* De Sacram. Euchariſt. l. 2. p 863. l. 3. p. 934. Vide etiam quæ habet Cl. Wetſten. not. ad Orig. contr. Marc p 79.

* Addend. ad tom. 1. de Script. p. 752.

(*a*) Item *Leibnizius* inter Scriptores Brunſvicenſes tom. 1. *Hannoveræ* 1707. fol. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 269. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 330. (*c*) Edit. nov. tom 2. part. 2. p. 165. (*d*) Hujus vitæ non *Ermanricus* autor eſt, ſed *Theodorus* abbas primus Campedonenſis, S. *Magni* diſcipulus uti nos docet *Baſnagius* in *Caniſ.* Antiq. Lect. edit. nov. tom. 1. p. 655. (*e*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 174. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1040 (*f*) In editionibus Argentoratenſ. & Hagenoënſ. occurrit Expoſitio brevis in *Lucæ* initium, & in *Johannem* Epitome, teſte *Fabricio* Bibl. Eccleſ. ad *Trithem.* c. 280. not.

Sæc. IX ab an. DCCC. 840.

(*a*)GOTTESCHALCUS, *Fulgentius* etiam dictus, natione Francus, quippe in Belgica ſecunda, ut videtur, natus, in monaſterio Augiæ-divitis ſub Tatone abbate, melioribus litteris inſtitutus eſt, in quibus eo uſque excelluit, ut *Fulgentii* nomen inde traxiſſe dicitur. Poſtea ordinis Benedictini monachus factus Orbacenſis, claruit anno 840. Vacante per Ebbonis depoſitionem ſede Remenſi, a Ricboldo chorepiſcopo presbyter ordinatus eſt, ægre id ferente Rothado Sueſſionenſi epiſcopo, in cujus diœceſi cœnobium Orbacenſe ſitum erat. Ut invidiam declinaret Gotteſchalcus, peregrinandi ſtudio ductus, anno 847. Romam ſe contulit, Italiam, Dalmatiam, Pannoniam peragravit, anno ſequenti in patriam reverſus: redeuntem hoſpitio comiter excepit Eberardus comes in Gallia Ciſalpina, apud quem aliquandiu manſit; & jam quæ ſub pectore premebat dogmata, apertius proferebat. Doctrinæ S. Auguſtini ſtudioſiſſimus erat, & primo quidem de modo videndi Deum in futura vita, quæſtiones movere cœpit. Qua de re fruſtra a Lupo Ferrarienſi admonitus, de Prædeſtinatione, & abſoluto Reprobationis decreto, de gratia Dei, aliiſque huc ſpectantibus curioſe nimis diſputavit: unde graves de his dogmatibus ea tempeſtate controverſias movit: toto fere doctorum Gallicanorum choro in diverſas partes abeunte, hinc Remigio Lugdunenſi, Prudentio Trecaſſino, Ratramno Corbeienſi, Gotteſchalcum defendentibus, illinc Hincmaro Remenſi, Amalario Lugdunenſi, Rabano Mauro, & Johanne Scoto, acerrime oppugnantibus. Sententiam quam de gemina prædeſtinatione aliiſque ei annexis capitulis fovebat, propriis ipſius verbis, prout apud * Hincmarum habentur hic tradam: *Ego Gotteſchalcus credo & confiteor*, &c. *quod gemina eſt Prædeſtinatio, ſive electorum ad requiem, ſive reproborum ad mortem: quia ſicut Deus incommutabilis, ante mundi conſtitutionem omnes electos ſuos incommutabiliter, per gratuitam gratiam ſuam prædeſtinavit ad vitam æternam; ſimiliter omnino omnes reprobos, qui in die judicii damnabuntur propter ipſorum mala merita, idem ipſe incommutabilis Deus, per juſtum judicium ſuum incommutabiliter prædeſtinavit ad mortem merito ſempiternam.* Latius hæc poſtea, non uno libello, non una edita confeſſione explicavit Quin & durius adhuc & periculoſius de his rebus locutus eſt, ſi Rabanum, Hincmarum, aliosque hujus temporis ſcriptores audiamus. In doctrina de libero arbitrio ſe cum B. Auguſtino penitus ſentire * profeſſus eſt: *Erroneas Gennadii Maſſilienſis opiniones*, & *infelicis Caſſiani pernicioſum dogma* diſerte damnans. De voluntate Dei ita * loquitur, *Omnes*, inquit, *quos vult Deus ſalvos fieri, ſine dubitatione ſalvantur: nec poſſunt ſalvari niſi quos vult Deus ſalvos fieri. Nec eſt quiſquam, quem Deus ſalvari velit, & non ſalvetur: quia Deus noſter quæcunque voluit fecit: ipſi omnes itaque ſalvi ſiunt, quos omnes vult ſalvos fieri; & non ſalvantur quos non vult Deus ſalvari.* Denique de morte Chriſti hæc habet, * *illos omnes impios & peccatores, quos proprio fuſo ſanguine filius Dei redimere venit, hos omnipotens Dei bonitas ad vitam prædeſtinatos, irretractabiliter ſalvari tantummodo velit - - - illos omnes impios & peccatores, pro quibus idem Dei filius nec corpus aſſumpſit, nec orationem, ne dico ſanguinem fudit, neque pro eis ullo modo crucifixus fuit, quippe quos peſſimos futuros eſſe præſcivit, quoſque juſtiſſime in æterna præcipitandos tormenta præfinivit, ipſos omnino perpetim ſalvari penitus nolit. --- Nullius reproborum perpetualiter eſſe voluit ſalvator, nullius redemptor, & nullius coronator.* Excerpta ſunt hæc ex libello, quem Gotteſchalcus in ſynodo Moguntina Rabano Mauro obtulit, qui in tractatu de Prædeſtinatione ad Nothingum epiſcopum ſcripto, ſententiam ejus nuper refutaverat. Igitur anno 848. circa Kal. Octobris habita eſt Moguntiæ ſynodus, cui plurimi Galliarum præſules, abbates, monachique celeberrimi interfuerunt: ab his damnatur Gotteſchalcus, & ad Hincmarum Remenſem archiepiſcopum ſuum remiſſus, præſtito prius juramento, ſe poſthac in regnum Ludovici non rediturum. Anno 849. occaſione placiti regii habitus eſt apud Cariſiacum complurium epiſcoporum conventus; in quo inſtituto de Gotteſchalco, ejuſque cauſæ examine, ſententia ſynodali decreverunt ipſum ſacerdotali gradu eſſe deponendum, & ne latius ſua dogmata ſpargeret, apud Altivillarenſis cœnobii monachos ergaſtulo includendum: denique juxta ordinis ſui regulam duriſſimis verberibus caſtigandum: quod & eo uſque factum eſt, donec *librum*, quem *adverſus Rabanum* ſcripſerat, ipſe propriis manibus flammis tradiderat. Anno 855. coacta eſt ſynodus Valentina, cui præſidebant Remigius Lugdunenſis aliique plures. In hac conditi ſunt in gratiam Gotteſchalci canones, ſynodi Cariſiacenſis capitibus oppoſiti. Interim ut Gotteſchalcum ad ſaniorem mentem revocaret nullis non modis tentavit Hincmarus, ſed fruſtra fuit; quippe in ſententia ſua vindicanda immotus perſtitit Gotteſchalcus: & quo ſpecioſius innocentiam ſuam oſtentaret, juxta impium & perverſum iſtius

* De Prædeſt. c. 5. p. 26.

*Ap. Hincmar. ibid. c. 21. p. 218.

Sæc. XI ab an. DCCC.

*Ibid c. 24. p. 149, 150.

*Ibid. c. 27. p. 211. c. 29. p. 226.

Raban. Ep. Synod. ad Hincm Annal. Fuld & Chron. Hirſaug ad an. 848. Annal Bertin. an. 849.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 198. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 11. ſeq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 7. vol. 3. p. 208.

ſæculi

Sæc. IX. ab an. DCCC.

fæculi morem, fe *ad judicium Dei*, quod vocabant, fubeundum, paratum effe profeffus eft: * nempe, fe, in quatuor ferventis aquæ, olei, picifque ardentis dolia figillatim effe introiturum, fuofque adverfarios ad idem examen fubeundum audacter provocavit. Obiit anno 870. faltem non diu fupervixit: poftquam 21. annis, carceris anguftias expertus effet.

* Vid. Confeff. prolix. apud Uffer. p. 355.

SCRIPTA.

Confeffiones 2. *brevior una*, *altera* multo *prolixior*; has primus extulit, & *Hiftoriæ* fuæ *Gottefchalcianæ* fubjecit Rev. Ufferius *Dublin.* 1631. 4to *Hanov.* 1662. 8vo. Deinde Cl. Mauguinus, Collect. Script. 9. Sæc. tom. 1. p. 7. uterque in Gottefchalcum fatis pronus, de eo, totaque ejus caufa, fufe & accurate agit.

Epiftola ad Ratramnum. Habetur apud Lud. Cellotium *Hift. Gottefchalc.* pag. 415. Fragmentum metricæ ejus epiftolæ ad eundem, editum eft a Sirmondo inter Hincmari opera, ad calcem libri de non Trina Deitate tom. 1. p. 555. & apud Mauguin. tom. 2. p. 58.

Libellus de Prædeftinatione Rabano Mauro anno 1648. oblatus; ex hoc fragmenta quædam nobis confervavit Hincmarus lib. de Prædeftinat. quæ hinc inde collegit & ad fua capita revocavit Mauguin tom. 1. part. 2. p. 3. & tom. 2. Differt. Hiftoric. c. 14. p. 62.

Vita S. Lamberti a Gottefchalco clerico incultius fcripta, tefte Sigeberto, cap. 125. eam una cum tribus aliis hiftoricis homogeneis edidit Johan. Chapeavillus Rer. Leod. tom. 1. *Leod.* 1612. 4to. (*a*) Verum noftri non eft, fed Gotefchalci canonici Leodicenfis, qui claruit anno 770.

840. ANONYMUS auctor *Vitæ S. Balthildis*, claruit circa annum 840. Scripfit *de vita & miraculis S. Balthildis reginæ*, dein monachæ Kalenfis, libellos duos. Vitam extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. ad annum 680 Translationis hiftoriam ad annum 833. Sæc. 4. part. 1. p. 448.

840. BERTRAMUS, rectius RATRAMNUS, natione, ut videtur, Gallus, in veteri monafterio Corbeienfi monachus & presbyter, tandem favente Carolo Calvo, Orbacenfis in diœcefi Sueffionenfi cœnobii præpofitus. Claruit anno 840. quo circiter tempore, vel paulo ante, ad fcribendum fe accinxit. Opus enim condidit *de Virgine Dominum parturiente*, cui Pafchafius Radbertus libros duos oppofuiffe dicitur. Anno 849. fervente circa Gottefchalcum controverfia, libros fuos *de Prædeftinatione* edidit: & paulo poft decantatiffimum illum *de Euchariftia* libellum in lucem emififfe videtur. Anno 866. cum controverfia Latinos inter & Græcos glifceret, ecclefiæ Gallicanæ doctores a Nicolao papa rogati, ut Occidentalium caufam adverfus Græcos agerent; & in his fuadente Hincmaro fuas etiam partes tenuit Ratramnus nofter, quas ftrenue & nervofe obiit. In vivis adhuc erat anno 870. fi modo idem fuerit Ratramnus ille, presbyter nonagenarius, cujus Hincmarus capitulorum ad Nepotem cap. 1. mentionem facit. Vir erat pius, modeftus, & haud dubie eruditus, a doctiffimis quibufque fui fæculi viris magni habitus: quin & excepta lite eucharistica, ab ipfis fcriptoribus pontificiis fummis elogiis ornatus.

De eo pafsim agunt Lupus Ferr. Hinc. mar. Rhem. Flodoard. &c. recentior Mauguin. Cellot. Uffer. alii.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

SCRIPTA.

(*b*) *De partu Virginis*, feu *de nativitate Chrifti*, liber; a Dacherio editus Spicileg. tom. 1. p. 318. (*c*)

De Prædeftinatione libri 2. Exftant apud Gilb. Mauguinum in Collect. Scriptor. Gratiæ, &c. tom. 1. p. 29. & in Biblioth. Patr. tom. 15. p. 442.

(*e*) *Contra Græcorum errores* libri 4. ex vetuftiffimo, & qui auctoris pene ætatem fert, bibliothecæ Thuaneæ codice a Luca Dacherio primum editi Spicileg. tom. 2. p. 1. (*f*)

(*g*) *De corpore & fanguine Domini* liber, in quo quam aperte, quam diferte, de re Euchariftica agit, & tranfubftantiationis dogma, prout in fcholis pontificiis explicatur, quam dilucide retellit, norunt quotquot vel prima theologiæ tyrocinia pofuerunt. Ut itaque opufculum ad Anticyras, vel ad Orcum potius, relegarent pontificii, (quippe nigro fatis carbone a cenforibus Tridentinis, Lovanienfibus, Sixto Senenfi, Bellarmino, Genebrardo, Poffevino, Gregorio de Valentia, Gretfero, &c. notatum) omnibus machinis aggreffi funt. Sunt qui auctoris exiftimationem comminuere nituntur: funt qui tanquam hæreticum & novandi cupidum, monachum adverfus fuperiores fuos recalcitrantem, calumniantur; quibus manifefto fatis refragantur compofiti hominis mores, & illibata per tot fæcula fama. Alii opus effe corruptum & interpolatum clamant; adverfus quos fidem faciunt tot vetufti codices, & Ælfrici noftri, qui anno 960. floruit, homilia Pafchalis ex Ratramni libello pene ad verbum defumpta. Denique

(*a*) Exftat etiam in *Canifii* Antiq. Lect. tom. 2. p. 172. Edit. nov. tom. 2 p. 118. & ap. *Mabillonum* tom. 3. Pictor. Sanctor. Benedictin. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 109. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 7. p. 81. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 661. feq. (*c*) Edit. nov. tom. 1. p 52. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 7. p. 15. (*e*) Conf. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 7. p. 111. (*f*) Edit. nov. tom. 1. p. 63. (*g*) Conf. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 7. p. 73 & 82.

Sæc. IX. ab an. DCCC. alii volunt non Ratramnum, sed Johannem Erigenam, auctorem esse. Quid inde? quasi Johannes Scotus non esset & ætate & eruditione par. Verum hos facile revincit ingenua Johannis Mabillonii * confessio, qui in vetustissimo monasterii Lobiensis octingentorum annorum codice MS. tum in initio, tum in fine, se Ratramni nomen reperisse fatetur; & quidem hujusce codicis Lobiensis jam pridem mentionem fecerat Antonius Sanderus, Biblioth. Belg. MSS. part. 1. pag. 303. næ vero nugas operose agunt viri cætera graves atque eruditi, qui nuper probandum in se receperunt Ratramnum in hoc opusculo ecclesiæ Romanæ de Eucharistiæ dogmate favere, saltem non repugnare; a quo nihilominus tantopere abest quantum Oriens distat ab Occidente. Quid ferent tanto hiatu dignum hi promissores? eant per me licet novi nostri transubstantiationis Hyperaspistæ; Ratramnum in ipsum Paschasium nobis trausforment, haud difficilius quippe crediderim unam eandemque personam fuisse, quam Ratramnum eandem cum Paschasio, & ecclesia Romana hodierna doctrinam, hac de re tenuisse.

* Sæc. Bened. 4. part. 2. Præfat. num. 83.

Prodiit liber iste *Colon.* 1532. *Genevæ* 1541. 8vo. in Micropresbytico *Basil.* 1550. p. 513. una cum Paschasio Ratberto *Colon.* 1551. 8vo. inter Feuguerei opuscula *Lugd. Bat.* 1579. 8vo. in Catalogo Testium veritatis, *Genevæ* 1608. fol. Latine & Gallice anno 1672. Denique ut versionum Anglicanarum plurium editiones taceam, prodiit editio Anglico-Latina *Londini* 1686. 8vo. (*a*) cui dissertationem patrio sermone præmisit editor, quo Ratramnum adversus omnes pontificiorum objectiones & calumnias suse atque erudite vindicat.

Liber de Anima. Exstat MS. in bibliothecis Lambeth. collegii S. Benedicti Cantab. cod. 301. num. 4. & ecclesiæ Sarisburiensis, & penes Mabillonium.

Interiit liber a Ratramno scriptus *pro defensione hymni cujusdam vetusti*, cui versiculum istum [*Te Trina Deitas unaque poscimus*] Hincmarus expungi jusserat, *Te summa Deitas*, deinceps in ecclesia sua cantari præcipiens. (*b*)

841. HAYMO, sive *Aimo*, Alcuini discipulus, Rabani Mauri condiscipulus, & amicus conjunctissimus, primum monachus Fuldensis, deinde ab anno 839. abbas Hersfeldensis, demum anno 841. episcopus Halberstadiensis. Anno 848. synodo Moguntinæ interfuit. Obiit die 27. Martii anno 853. Sæc. IX. ab an. DCCC.

(*c*) OPERA.

Commentarius in Psalmos. Prodiit *Friburgi* 1533.

Commentarius in Esaiam. Prodiit *Colon.* 1531. 8vo.

Commentarius in epistolas S. Pauli. Prodiit sub Haymonis nomine *Paris.* 1556. 8vo. sub Remigii Remensis nomine *Romæ* 1598. *Mogunt.* 1614. Vide de eo plura in Remigio.

Commentariorum in Apocalypsin libri 7. Prodierunt *Colon.* 1531. De omnibus hisce commentariis notari meretur eos ex antiquioribus plerumque scriptoribus defloratos esse. Sed non videntur, inquit Usserius Biblioth. Theol. MS. p. 140. Haymonis Halberstadiensis (sed alterius aliûs) nam in primo lib. cap. 1. citat. dictum Ansberti Ambrosii, qui aliquot annis post eum vixit sub Arnulpho imperatore; Vide Magdeburg. Centur. 9. col. 323.

Historiæ ecclesiasticæ breviarium, sive *de Christianarum rerum memoria* libri 10. Prodiit *Colon.* 1531. 8vo. *Romæ* 1564. cum Galesinii notis, deinde *Colon.* 1573. 16to. *Lugd. Bat.* 1650. 16to. correctius atque emendatius cura Joachimi Maderi *Helmstad.* 1671.

Homiliæ in Evangelia Dominicalia & de Sanctis. Prodierunt *Colon.* 1536. *Paris.* 1545. 8vo.

De varietate Librorum, seu *de amore patriæ cælestis*, libri 3. Prodierunt *Par.* 1531.

Tractatus de corpore & sanguine Domini, a Dacherio editus Spicileg. tom. 12. p. 27. (*d*)

ALPHONSUS III. cognomento *Magnus*, Ordoini regis Legionensis filius, clarescere cœpit ab anno 841. quo juxta Vasæum, vix 14. annos natus, patri in regno successit, & imperii Hispaniæ habenas 46. annos moderatus est; etsi alii regni ejus initium ab anno 862. ducunt, & 48. annos regnasse volunt. Tam Marti quam Mercurio natus erat, pace belloque ex æquo clarus, domi litteris excultus, foris imperii sui jura contra Saracenos feliciter propugnavit. Exstat sub ejus nomine *Chronicon Hispaniæ*, ab anno 672. usque ad annum 866. Sebastiano episcopo Salmanticensi a multis tributur, idque præsertim fide Pelagii Ovetensis episcopi, 12. sæculi scriptoris; ac proinde sub Sebastiani nomine a Sandovalio in collectione sua Chronicorum Hispanorum editum est *Pampilone* 1615. fol. 841.

(*a*) Iterum prodiit *Lond.* 1688. edit. a *Guil. Hopkins* vide *Wood Athen. Oxon.* vol. 1. p. 76. vol. 2. p. 1074. edit. 2da. Item Lat cum vindiciis adv. Harduin. *Paris.* 1712. 12mo. novissime Latin. & Gall. *Amstelod.* 1717. 8vo. (*b*) Epistolam de Cynocephalis ad *Rembertum* ex Cod. MSS. Bibl. *Paulinæ Lipsiensis* publici juris fecit *Oudin.* tom. 2. p. 126. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 173. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 543. seq. item Bibl. Eccles. ad *Tritbem.* c. 257. *Long.* Bibl. sacr. p. 766. (*d*) Edit. nov. tom. 1 p. 42.

&

Sæc. IX. ab an. DCCC. & poſtea ibid. 1634. Verum Alphonſo noſtro ſtrenue id vindicat Nicolaus Antonius, tum auctoritate ipſius Alphonſi in epiſtola nuncupatoria ad Sebaſtianum quendam, huic chronico præmiſſa, tum aliis argumentis, quæ apud ipſum videri poſſunt Biblioth. Hiſp. vet. lib. 6. c. 10. p. 362, 363. Meliorem hujus, aliorumque Hiſpaniæ chronicorum editionem a ſe expectare nos juſſit Card. de Aguirre Notit. Conc. p. 163.

841. AMULO, ſive *Amulus*, ſive *Amularius*, gente, ut videtur, Gallus, primum diaconus Lugdunenſis, deinde, defuncto Agobardo, ejuſdem eccleſiæ archiepiſcopus ordinatus 18. Kal. Februarii anno 841. Conſultus anno 844. a Theoboldu Lingonenſi epiſcopo ſuper incertis ſanctorum reliquiis, ſuperque prodigiis, quæ illarum occaſione dicebantur evenire, gravem ad ipſum epiſtolam ſcripſit adverſus temeritatem quorundam monachorum, quos *viles & nequam homunculos* vocat, (verbis utor Cl. Baluzii) reliquias illas venditantium. Ab Hincmari partibus adverſus Gotteſchalcum ſtetit, & in vivis erat anno 852. Si modo iſtoc anno contra Gotteſchalcum ſcripſerit, alias de tempore mortis nil liquet. Certe hoc circiter tempore ſcripſiſſe vel inde colligi poteſt, tum quod p. 169. ait Gotteſchalcum *pluribus jam annis, a corpore eccleſiæ juſta ſeveritatis damnatione præciſum, atque omni bonorum contubernio, ac ſolatio defraudatum remanſiſſe*; tum quod non longe ab epiſtolæ initio innuere videtur nondum ad ſe datas eſſe trium epiſcoporum, viz. Hincmari, Parduli & Rabani epiſtolas, quæ tamen exeunte anno 852. ſcriptæ ſunt.

SCRIPTA.

(*a*) *Ad Theoboldum epiſcopum Lingonenſem epiſtola*, cujus occaſionem ſupra retulimus.

(*b*) *Ad Gotteſchalcum epiſtola*, ſcripta, ut diximus, circa annum 852. qua quidem magno animi candore & lenitate cum miſerabili hoc monacho agit; nihilominus non modo erroneas illius opiniones ſtudioſe refellit, ſed & ipſum ob mores perverſos & inſolentes, atque obſtinatam animi pervicaciam merito corripit. Primus eam in lucem extulit Sirmondus, ex eo alii, & in his Cl. Mauguinus Collect. Script. 9. ſæculi tom. 2. qui in ſectiones diſtinctam, notuliſque ſuis illuſtratam exhibet, Differt. Hiſt. cap. 23. p. 195.

Reſponſio ad interrogationem cujuſdam de præſcientia, vel prædeſtinatione divina, & de libero arbitrio.

De gratia & præſcientia Dei, deque prædeſtinatione, & libero arbitrio, de ſpe item ac fiducia ſalutis, & de ſententia S. Auguſtini. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Sententiæ B. Auguſtini, ex libris ejus de præfatis rebus ſumptæ, & in unam ſeriem diſtinctis capitulis ordinatæ. Notandum vero lectori, tria hæc poſtrema opuſcula in codice Trevirenſi, ex quo ea deſumpſit Sirmondus, anonyma fuiſſe, Amulonis epiſtolæ ad Gotteſchalcum, ſubjecta; adeo ut incertum fuerit an ei ſint aſcribenda. Primum, ſeu *reſponſionem, Flori diaconi Lugdunenſis de prædeſtinatione ſermonem* eſſe cum Cl. Mauguino conſentit Baluzius. Secundum, initio mutilum, nil aliud eſſe, quam Amulonis ad Hincmarum epiſtolam, una cum epiſtola ad Gotteſchalcum miſſam, contendit Mauguinus Differt. c. 22. p. 169. An recte ſatis viderint alii. Tertium, ſeu *Sententiarum collectionem* Amuloni noſtro, ſed ex conjectura tantum, tribuit, qui primus edidit, Jacob. Sirmondus.

Edidit hæc Amulonis opera cum notis Steph. Baluzius ad calcem Agobardi tom. 2. p. 135. Exinde translata ſunt in Biblioth. Patrum tom. 14. p. 329.

Contra Judæos liber 1. *ad Carolum regem Lotharii imperatoris fratrem.* Hunc ſub Rabani Mauri nomine una cum Fulgentii, &c, opuſculis in lucem emiſit P. Chiffletius *Divione* 1656. perperam omnino: cum Amuloni noſtro diſerte eum tribuat Trithemius,* cujus ſententiam codices quidam MSS. liquido confirmant. *De Script. Eccl. cap. 273.

842. (*c*) JOHANNES, patriarcha Hieroſolymitanus, claruit circa ann. 842. poſtquam ſc. imagines in eccleſia Græca demum reſtitutæ ſedes fixas, & non movendas amplius, obtinuiſſent; & Iconodulia apud omnes Græcos in pretio eſſe cœpiſſet. Scripſit, ſeu potius Arabice ſcriptam Græce vertit, *S. Johannis Damaſceni vitam*, fabulis & ineptiis immane quantum refertam. Exſtat hæc *vita* Lat. in omnibus fere Damaſceni operum editionibus, & apud Surium Maii 6. Græce *Romæ* 1553. 8vo. & in editione Damaſceni *Baſileenſi* 1575.

842. (*d*) GEORGIUS, *Hamartolus* dictus, natione Græcus, dignitate archimandrita. Claruit circa annum 842. ad quem *Hiſtoriam* ſuam perduxit. Hunc cum Georgio Syncello, ſuperioris ſæculi exeuntis ſcriptore, perperam confundunt viri cætera doctiſſimi; qua de re erudite & prolixe agit Leo Allatius, Diatrib. de Georgiis eorumque ſcriptis p. 323. & Matth. Raderus S. J.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 150. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 16. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. ſæc. 10. p. 471. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 30. §. 11. vol. 8. p. 775. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 81. ſeq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 4. §. 39. vol. 6. p. 154. item vol. 10. p. 641. in Allat. Diatr. de Georgiis §. 24.

Sæc.IX. ab an. DCCC. in notis ad vitam Ignatii patriarchæ CP. qui utriusque chronicon inter se accurate contulit. Scripsit Georgius noster *Chronicon ab orbe condito ad Michaëlem Theophili imperatoris filium*, ex variis diversisque chronographis, & interpretibus sacris contextum; re quidem historica, quod notat idem Allatius p. 320. non admodum opulentum; sed ad firmanda fidei capita dissertationibus & SS. Patrum autoritatibus longiusculum. Pleraque sunt in eo, quæ in Cedreno, Theophane, Glyca, aliisque, iisdem pene verbis ac sententiis, paucissimis tamen exceptis, descripta. Ex boc autem illos, velut e fonte, sua (cum posteriores sint) hausisse, nemo ambiget. Historia ad aliorum scriptorum loca obscura, & ardua explananda apprime necessaria. Exstat hoc *Chronicon* Gr. MS. in variis bibliothecis, Bavarica, regia Parisiensi, præcipue Cæsarea Vindobonensi; unde excerptum dedit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 7. p. 588. Georgii etiam nostri est *Homilia*, sive *fragmentum de inventa Cruce*, quod edidit Gretserus de cruce tom. 2. quippe ex hoc ipso chronico desumptum.

842. Vid. Græc. Menolog. & Anonym. ap. Allat. de Method p. 361. METHODIUS, *Homologeta* seu *Confessor* dictus, natione Siculus, apud Syracusas parentibus nobilibus divitibusque ortus, domestica educatione perpolitus Constantinopolim profectus est, ibique monasticum vivendi genus amplexus, in Chio insula, exstructo monasterio sedem collocavit. Post hæc Nicephori expatriarchæ CP. apud Paschalem papam, qui obiit anno 824. apocrisiarius factus. Romæ positus, adulterii falso accusatus est, & ostenso palam naturæ vitio crimen diluit. In Græciam reversus, a Michaële Balbo ob propugnatum imaginum cultum ante annum 829. in Acritam carcerem datus est. Anno 834. a Theophilo Imp. seditiones ab eo excitandas verito, secum in exercitu contra Saracenos ductus ac post reditum in tenebrosum carcerem conjectus. Anno 842. a Michaële III. Porpbyrogenneta patriarcha Constantiopolitanus factus, habita mox synodo imagines, earumque cultum, in ecclesiam Græcam postliminio reduxit: utque plebis superstitiosæ animos id genus commentis devinciret arctius, Theodori Studitæ, & Nicephori patriarchæ corpora Constantinopolim solenni pompa transfereoda curavit. Obiit anno 847. die 14. Junii, ut habent Acta Johannis Anachoretæ apud Metaphrasten.

(a) SCRIPTA.

Encomium S. Dionysii Areopagitæ. Prodiit seorsim Gr. *Florent.* 1516. 8vo. *Par.* 1562. 8vo. Gr. Lat. inter opera Dionysii *Antv.* 1634. tom. 2. p. 242. — Quæ in hoc encomio de Dionysio habet Methodius, ea omnia ex Hilduini Areopagiticis mihi plane desumpsisse videtur: quippe qui ea, Roma, ubi diu vixerat, facile impetrare poterat: præsertim cum Hilduinus quo tempore Areopagitica undique collegit, in rescripto ad Ludovicum Imp. num. 10. testetur scriptores Græcos de Dionysii obitu nihil dixisse, quia propter longinquinitatem terrarum transitus ipsius in Galliam iis penitus fuit incognitus. Nihilominus non levis est inter eruditos hac de re controversia. Ex Hilduini collectaneis sua desumpsisse diserte affirmant, & longo argumentorum serie demonstrant Sirmondus, Launoius, aliique nasutiores critici, neque id præfracte negare audet Leo Allatius diatriba de Methodiorum scriptis; etsi prolatis in utramque partem argumentis, in eam sententiam propeodere videtur, quæ statuit Methodium & Syncellum sua non ex Areopagiticis Hilduini, sed ex vetustioribus Græcorum monumentis deprompsisse. Sæc IX. ab an. DCCC.

Oratio in eos, qui dicunt, quid profuit Filius Dei crucifixus? Exstat Gr. Lat. apud Gretser. de cruce tom. 2. p. 1667. Bina continet fragmenta quæ ex bibliotheca Augustana deprompsit Gretserus, qui Methodio seniori non esse tribuenda contendit, eo quod in iis mentio fit vexillorum imperialium in formam crucis commutatorum: objectionem quidem sed frigide admodum solvere conatur L. Allatius Diatr. de Methodiorum scriptis, p. 348. ubi etiam tertium de Christo passilibi fragmentum ex eadem bibliotheca Græce & Latine exhibet.

Oratio de occursu Simeonis & Annæ in templo, & de Deipara.

Oratio in ramos Palmarum. Exstant hæ duæ orationes Gr. Lat. inter opera Methodii Patarensis a Combefisio edita *Paris.* 1644. fol. ubi de iis dictum est.

Encomium S. Agathæ virginis & martyris. Habetur Lat. in Bibliotheca SS. Patrum concionatoria Fr. Combefisii. Græca sed mutila penes se habuit Leo Allatius de Method. pag. 365. integra Leonardus Pate collegii Græcorum alumnus, & Græcarum literarum in universitate Messanensi professor primarius; an edita sint nondum dici.

Canones Methodii pænitentiales habentur in Balsamonis Græco canonum volumine, quod Latine versum edidit Gentianus Hervetus. Vide quæ de iis habet Baronius ad annum 842. num. 26. &c. Harmenopulus

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 1. §. 30. vol. 5. p. 259. *Oudin.* tom. 2. p. 89. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 190.

in

 in Epit. Canon. Sect. 4. citat sub nomine *διατυπώσεως*. Methodii Junioris patriarchæ esse contendit Arcudius, cui tamen hac in re meliori ratione ductus Leo Allatius suffragari nollet.

Scripsit item *Constitutionem de iis, qui, diverso modo & diversa ætate, post abnegationem coactam vel voluntariam, ad fidem Christianam, revertuntur*. Hanc notulis illustratam Græce & Latine edidit Jac. Goar. Euchol. Græcor. p. 876. Ejusdem tres versus Iambicos ad Theodorum & Theophanem Graptos, tribus illis, quos ad ipsum miserant, responsorios, ex codice Cæsareo evulgavit Cl. Lambecius Comment. lib. 5. p. 115. Quin & exstant apud Const. Manass. Chron. Compend. Edit. Paris. p. 100. & Cedren. sub Theophilo Hist. pag. 522. & Zonar. tom. 3. p. 121. Hi duo fratres, *Grapti* ideo dicebantur (ut hoc obiter notem) quia cum in causa imaginum coram Theophilo Imp. proterve se gererent, Iambos 12. a se conditos, eorum frontibus inuri & inscribi jussit. Habentur Iambi apud Cedren. ubi supra, p. 521. Zonar. ibid. p. 118. De hac re ita Const. Manasses loc. citat. p. 97.

Ἔστιξε καὶ τὰ μέτωπα μέχρις αὐτῶν ὀφρύων,
Καὶ τύπους ἐνεχάραξεν αὐτοῖς Ἰαμβοπλόκους.
Οὕτοι μὲν ἐν τὴν ἐπιμετωπίαν,
Ὡς σίφος καταμάργαρον λιθολαμπὲς ἐφόρουν.

Etiam vultus ad ipsa usque supercilia notis deformavit; & versus Iambicos ipsis impressit; quas illi notas fronti inustas non aliter gestabant, atque coronam unionibus & gemmis exornatam. Verum de his ante omnia videnda est ipsius Theodori ad Johannem episcopum Cyzicenum epistola, quam Gr. Lat. edidit Combefisius in Theodori vita Manip. rerum CP. p. 206. Liber Methodii *de miraculis S. Nicolai* Myrhæ Lyciæ episcopi, habetur Græce MS. in Biblioth. Colbert. cod. 2493. Principium, *Καλὸν ἡμᾶς, ὦ θεῖων ἀσμάτων ϑρεασιτεσω*. Sed diverso a patriarcha Methodio, tribuit L. Allatius Diatr. de Method. p. 383.

842. WALAFRIDUS, STRABO seu STRABUS dictus, ortu Germanus, vitæ instituto monachus Benedictinus, Rabani Mauri Fuldensis discipulus, cœnobii S. Galli decanus, tandem anno 842. Augiæ majoris in diœcesi Constantiensi abbas creatus est. Obiit anno 849. Vir doctus & sapiens, & litterarum scientia ante alios illustris; ut Isonis monachi Sangallensis de eo verbis utar.

(*a*) OPERA.

De Officiis divinis, sive de exordiis & incrementis rerum Ecclesiasticarum liber. Prodiit inter alios argumenti similis scriptores, cura Jo. Cochlæi *Moguntiæ* 1549. (*b*) Inter scriptores de divinis Officiis, cura Melch. Hittorpii, *Paris.* 1610. p. 661. & in Bibliotheca Patr. tom. tom. 15.

Vita & miracula S. Galli abbatis, libris 2. comprehensa. Exstat apud Surium 16. Oct. Scripsit Walafridus ejusdem *vitam* carmine, quæ exstare MS. dicitur in monasterio Sangallensi.

De vita S. Othmari abbatis liber. Habetur apud Surium 16. Novembr. longe emendatior apud Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 153.

Vita S. Blaitmaci. Exstat apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6. (*c*) & Mabillon. ibid. p. 439.

Extrema S. Mammæ, sive Mamantis monachi, apud Canisium ibid.

Vita S. Leudegarii, ibid.

Visio S. Wettini metro scripta, ibid. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4.

Poemata varia (*d*) Exstant apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6. p. 542. (*e*) & in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 181.

Sermo seu tractatus de eversione Hierosolymæ ad caput 19. *S. Lucæ*. Habetur apud Canisium ibid. p. 331. (*f*)

Glossa ordinaria interlinearis in S. Scripturam, ex antiquis patribus collecta, & ab aliis postea aucta, Straboni nostro vulgo ascribitur.

Poemata quædam Walafridi antea inedita evulgavit Baluzius Miscellan. tom. 4. (*g*)

(*h*) NITHARDUS, Angilberti (abbatis postea Centulensis, qui 12. Kal. Martii anno 814. e sæculo migravit) filius, Caroli M. ex Bertha filia nepos. Postquam multas in aula legationes, in exercitu præfecturas, obiisset, vita sæculari abrenunciata, monasticam sectatus est, abbas S. Richarii factus. 843.
Nithardi adventus ad Sylvacum, a Marcwardo abbate Prumiensi missi, meminit Lupus Ferrariensis Epist. 55. Hunc nostrum fuisse Nithardum non immerito suspicatur Cl. Baluzius, conjicitque illum in monasterio Centulensi educatum, apud Marcwardum Prumiensem aliquamdiu hospitem egisse; tandem ad suos reversum, abbatem Centulensem in diœcesi Ambianensi factum esse. Claruit anno 843. quo fere tempore opus suum condidit. Obiit, ut ferunt, anno 853. Scripsit libros 4. *de dissidio filiorum*

(*a*) Conf. *Du Pin*. Hist. Ecclef. vol. 7. p. 4. 166. *Oudin*. tom. 2. p. 74. (*b*) Etiam *Colon*. 1568. *Romæ* 1590. conf. *Fabr*. Bibl. Eccles. ad *Sigebert*. c. 71. Schol. (*c*) Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 183. (*d*) Conf. *Fabr*. Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 709. & vol. 3. p. 108, 115. item Bibl. Gr. l. 6. c. 9. §. 4. vol. 11. p. 428. (*e*) Edit. nov. ubi supra. (*f*) Ibid. p. 277. (*g*) Homiliam de Genealogia Christi exhibuit *Bernard. Pezius* in tom. 2 p. 1. Thesauri Anecdotorum col. 41. *Augnst. Vindel*. 1721. fol. expositionem 20. primorum Psalmorum *ibid*. tom. 4. p. 1. (*h*) Conf. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 409.

Ludo-

Sæc. IX. ab an. DCCC. *Ludovici Pii Imp. ab anno* 814. *exorsus*, & *ad ann.* 843. *progressus*. Primus hos edidit Petrus Pithœus inter Scriptores coætaneos, * *Parif.* 1588. 8*vo. Francofurt.* 1594. 8*vo.* p. 433. inter Scriptores deinde Franciscos Du-Chesnius tom. 2. p. 259.

844. SERGIUS II. Sergii filius, ortu nobilis, Romanæ ecclesiæ archipresbyter, & ab anno 844. pontifex, die 27. Januarii ordinatus. Ineunte statim pontificatu Ludovicus a Lothario Imp. patre, missus Romam advolavit, Romanis præcepturus, ne electum pontificem ordinare amplius auderent, antequam electionem comprobasset imperator Mox ipse advenit imperator, & Ludovicum filium in Longobardorum regem a pontifice ungi fecit. Obiit Sergius die 27. Januarii anno 847. Exstat unica *epistola ad episcopos Transalpinos de prælatione Drogonis Mediomatricensis*, vicarii sedis apostolicæ, Concil. tom. 7. p. 1799. (*a*)

844. PASCHASIUS RADBERTUS, gente Gallus, natus est anno circiter 786. prima pietatis & doctrinæ tyrocinia posuit inter monachos, qui majori monialium Suessionensium cœtui inserviebant. Adultus factus monachum induit in monasterio veteri Corbeiensi sub Adelhardo abbate. Anno 844. præfecturam cœnobii Corbeiensis, obtinuit. Synodo Carisiacensi contra Gottefchalcum anno 848. interfuit. Obiit anno 851. die 26. Aprilis. Vir quidem non indoctus, sed ingenii sui viribus nimium fretus. *Primus autor*, fatente ipsomet Bellarmino, * *qui serio & copiose scripsit de veritate corporis & sanguinis Domini in Eucharistia*: cui plane succinit, satis ingenue, Jacobus Sirmondus: *Genuinum*, inquit, *ecclesiæ catholicæ sensum ita primus explicuit, ut viam cæteris aperiat, qui de eodem argumento multa postea scripsere.* Et ita quidem se rem habere fidem faciunt ipsissima Paschasii verba; & loquendi modi hactenus per omnia sæcula inauditi. *Omnia*, inquit, * *quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo & in terra; & quia voluit, licet in figura panis & vini, hæc sic esse, omnino nihil aliud quam caro Christi & sanguis post consecrationem credenda. Unde ipsa veritas ad discipulos. Hæc, inquit, caro mea est pro mundi vita: & ut mirabilius loquar, non alia plane quam quæ nata est de Maria, & passa in carne, & resurrexit e sepulchro. Hæc, inquam, ipsa est, & ideo Christi caro est, quæ pro mundi vita adhuc hodie offertur, & cum digne percipitur, vita utique in nobis æterna reparatur.* Ex quibus dilucide satis constat mens Paschasii, ut alia testimonia jam missa faciam.

* De Script. Eccl. p. 226

* De Corp. & Sang. Dom. c. 1.

(*b*) OPERA.

Commentariorum in evangelium S. Matthæi libri 12.

Expositionis in Psalmum 44. libri 3.

Expositionis in threnos Jeremiæ libri 5. Prodierunt seorsim *Basil.* 1502. *Colon.* 1532.

(*c*) *De sacramento corporis & sanguinis D. N. J. C. ad Placidum* liber, ex vulgari doctorum calculo anno 818. scriptus; nisi quod Carolus Cointius post annum 826. & speciatim circa ann. 831. scriptum acriter & pluribus contendat. Vide ipsum hac de re ad annum 818, 826, & 831. num. 38. De hoc libro lis exorta est apud eruditos, haud facile concilianda. Plures certe codices MSS. Rabano Mauro ipsum diserte tribuunt, nempe unus in bibliotheca Coll. S. Johannis, in bibliotheca Benedictina apud Cantabrigienses alter, alibique alii. Sub ejus nomine prodiit ad calcem Bertrami, *Colon.* an. 1551. Quin & ex ipso opere peti possunt, quæ Paschasii non esse suadere videantur, præcipue quæ *de tripartio Christi corpore* habet, aliis Paschasii locis haud satis congrua; e contra sunt antiqui admodum codices manuscripti, qui Paschasio Radberto luculenter vindicant. Vetustissimum, & non longe post ætatem ipsius Paschasii scriptum, se, nuper penes se habuisse, coram affirmavit Cl. D. Alixius; sub Paschasii nomine, ni male memini, citatur ab Odone Cluniacensi, qui ad initium sequentis sæculi claruit: inter ejus opera a Trithemio reponitur, & a longe potiore eruditorum gente pro ejus fœtu habetur; loca vero quæ *de corpore Christi tripartito* pugnare videntur, forsan non eodem ubique sensu intelligenda sunt. Verum litem hanc dirimendi partes in me non recipio: fateor nihilominus in eam me propendere sententiam, librum Pascasio esse adjudicandum. Interim notare licet, Paschasium in hoc ipso opere non pauca tradere, quæ cum recepta ecclesiæ Romanæ de Eucharistia doctrina nequaquam conveniunt, præsertim cap. 3, 4. & 15, quibus proinde σοφὰ quædam φάρμακα adhibere necesse habuit Jacobus Sirmondus, tanti viri candore & ingenio parum digna. Prodiit seorsim cura Jo. Gastii *Hagenoæ* 1528. sub Rabani Mauri nomine *Colon.* 1551. 8vo. vero autori restitutus. *Lovanii* 1561. ac demum ad fidem quatuor codicum MSS. cura Johannis Fuchtenii, *Helmstad.* 1616. (*d*)

(*e*) *De corpore & sanguine Domini ad Frude*-

(*a*) Conf. *Du Pin.* Eccles. vol. 7. p. 175. (*b*) Conf. *Du Pin.* vol. 7. p. 84. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 586. seq. (*c*) Conf. *Du Pin.* vol. 7. p. 69. seq. (*d*) Novissime in Collect. Martenecana Monument. Vet. tom. 9. p. 373. seq. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 717. & vol. 3. p. 315. 333. Nonnullos *Paschasii* versus de hoc argumento additos præfationi ad *Geonis* librum de Corpore & Sanguine Christi exhibuit *Muratorius* tom. 3. Anecdotorum Latinorum.

gardum

Sæc. IX. ab an. DCCC.

gardum epistola, cui subnectitur, *Expositio* in illud, *Cenantibus autem iis*, &c. ex commentariis in Matthæum.

Vita S. Adelhardi abbatis Corbeiensis. Habetur apud Surium & Bollandum ad diem 2. Januarii.

Passio SS. Ruffini & Valerii martyrum, quam suo ævo corruptam & depravatam comptiori stylo perpolivit Paschasius.

Opera Paschasii supra enumerata in unum collegit Jac. Sirmondus, atque edi curavit *Paris.* 1618. fol. exinde relata in Bibliothecam Patr. tom. 14. p. 356. (*a*)

Vita S. Walæ abbatis post Adelhardum fratrem Corbeiensis, sub titulo, *Epitaphii Arsenii*. Eam primus edidit Jo. Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 453.

De partu Virginis libri 2. qui Ildefonso Toletano hactenus ascripti, & sub ejus nomine sæpius evulgati, Paschasio demum Radberto ex codicum MSS. fide a Luca Dacherio vindicati sunt, ac sub illius nomine editi Spicileg. tom. 12. p. 1. (*b*)

845. Flodoard. Hist. Remens. l. 3. per totum.

(*c*) HINCMARUS, nobili apud Gallos loco natus, a pueritia in cœnobio S. Dionysii prope Parisios sub Hilduino abbate educatus est; ubi tum literis tum pietate mire profecit; & cum felici & acuto ingenio præditus esset, non mediocrem in aula apud Ludovicum Imp. gratiam inivit. Hilduinum anno 830. in Saxoniam relegatum, ipse, permittente episcopo, in exilium comitatus est, eique exulanti non ingratas suppetias tulit. Deposito anno 835. ob perduellionis crimen, Ebbone, vacaverat jam fere decennio sedes Remensis, quum ineunte anno 845. in synodo Belvacensi, concurrentibus tum cleri tum populi votis, favente etiam Carolo rege, Remensis archiepiscopus Hincmarus ordinatur; cujus electionem anno sequenti episcopi in conventu Parisiensi congregati suffragiis suis iterum confirmarunt, redditis tunc etiam a rege Carolo ecclesiæ Remensis possessionibus, quas vacante sede Palatini diripuerant. Anno 848. synodo Carisiacensi interfuit, & in decretis synodicis contra Gotteschalcum aut hic, aut alibi factis, primas fere ubique partes tulit. Anno 853. habita est synodus Suessionensis, uti ipsius synodi Acta testantur, etsi Flodoardus anno episcopatus Hincmariani septimo habitam referat, (*d*) In hac synodo Hincmarus ordinationem suam iterum confirmari, & Wulfadum, cæterosque presbyteros ab Ebbone post depositionem anno 840. ordinatos dignitate sua sub-

Concil. t. 8. p. 79.

moveri effecit. Anno 855. decreta in concilio Carisiacensi Hincmaro satagente septennio ante lata in synodo Valentina cassata sunt. Decreta synodi Valentinæ anno 859. confirmarunt concilia Lingonense & Tullense; quorum capitula Carolo regi oblata, a rege data sunt Hincmaro confutanda. Præstitit id ille scripto opere insigni. (*e*) Anno 860. duplici synodo Aquisgranensi adfuit, ubi Theutberga se cum fratre Hucberto rem habuisse, seu vi, seu veritate id cogente confessa, patres eam Lothario regi abdicandam esse, & publicæ pœnitentiæ addicendam decreverunt. Præclaram id Hincmaro multa agendi scribendique ansam suppeditavit. Eodem anno concilio Tullensi 2. & sequente Aquisgranensi 3. subscripsit. Anno 863. aderat concilio Metensi, in quo ratæ sunt habitæ Lotharii regis nuptiæ cum Waldrada post repudiatam Theutbergam initæ. Istud vero concilium mox a Nicolao papa in synodo Romana damnatum est. (*f*) Eodem anno Hincmarus impetrata privilegiorum Remensis ecclesiæ confirmatione, Rothadum Suessionensem episcopum cedere renitentem habito concilio Silvanectensi deponi, alioque in ejus locum subrogato, in monasterium detrudi, fecit; cumque sedem apostolicam appellaret, (exstat *libellus Appellationis* apud Baron. ad ann. 863. num. 81. & Concil. tom. 8. p. 785.) eum iterum damnavit. Intercedente quidem Nicolao pontifice Rothadum e carcere dimisit, Romam vero ire, quo ad judicium instaurandum eum mitti præceperat pontifex, neutiquam permisit. Nec tertio, quidem a Nicolao admonitus, proposito suo abscedere voluit. Quamvis etiam quotidianæ minæ de literis excommunicatoriis Roma mittendis ei intentarentur; omnibus tamen insuper habitis, canonum autoritate se tuebatur, ut ex apologetica ipsius ad Nicolaum epistola abunde liquet. Anno 865. in concilio Romano Rothadus sedi suæ restitutus est, rescisso duplici Hincmari judicio. Anno 866. concilio Suessionensi 3. præfuit, in quo Wulfadus, sociique presbyteri Nicolai papæ jussu dignitatem pristinam recuperarunt. Anno sequenti in concilio Trecassino, cui præsedit, eandem causam accuratius expendit. (*g*) Anno 869. Hincmarum episcopum Laudunensem, nepotem suum, criminum plurimorum accusatum in synodo Vermeriensi, ipse illi præ cæteris infensus calculo suo damnavit. Hinc graves patruum inter & nepotem inimicitiæ, & larga magnarum

Sæc IX. ab an. DCCC.
Ib. p. 137.
Loc. cit. p. 671, 674.
Ib. p. 696.
Ib p. 764.
Conc. ib. p. 808. &c.
Ib. p. 1527.

(*a*) In Bibl. Corbeiæ Saxonicæ inter MSS. codices exstat Tractatus de fide, spe & charitate sub nomine *Paschasii*, conf. *Oudin.* tom. 2. p. 107. hunc tractatum exhibuit *Bernard. Pezius* in tom. 1. Part. 2. Thesauri Anecdotorum. (*b*) Edit. nov. tom. 1. p. 44. seq. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 11--69. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 27. seq. (*e*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 46. (*f*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 24. (*g*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 7. p. 36.

rerum materia; de quibus nos plura forsan in Hincmaro Laudunensi. Anno 882. erumpentibus in Galliam Normannis, Hincmarus desertis Remis, & ablato secum S. Remigii corpore, silvestria loca trans fluvium Matronam petiit; ubi in villa Sparnaco 10. Cal. Januar. diem clausit extremum, in S. Remigii monasterio sepultus. Non meum est de tanto viro judicium ferre, quem *reverendissimum & desideratissimum virum, & merito rectæ fidei ac sanæ professionis ab omnibus Catholicis rite venerandum* vocat, qui ipsum optime novit, Rabanus Maurus. *Nobilitatem generositatis*, inquit Lupus Ferrariensis *, *ornat eruditio salutaris, altitudinem officii commendat religio professionis.*

* Epist. 42. p. 82.

(a) In facultatibus theologicis, concedente id ipso Baronio *, erat excultissimus, quem consuluerint plures de diversis quæstionibus; in scientia canonum eruditissimus, licet interdum nimis iis favens super apostolicæ sedis decreta eos extulerit. Et sane ecclesiæ leges & jura nemo melius intellexit, nemo animosius defendit. Tandem ad ejus opera deveniamus, multa quidem eruditione, doctrina, pietate, referta; & quæ ecclesiæ Gallicanæ historiam mire illustrant; de quibus recte Sirmondus, *in iis nullum esse quod utilitate sua careat, & in quo præstans autoris judicium cum scientiæ copia non eluceat.*

* Ad ann. 882. n. 17.

(b) OPERA.

Epistola ad Carolum Calvum, quam priori trium librorum contra Gotteschalcum reliquosque Prædestinatianos operi anno 856. *scripto præfixerat.* Opus enim ipsum interiit.

Præfatio operis posterioris.

Posterior de prædestinatione Dei & libero arbitrio dissertatio contra Gotteschalcum & cæteros prædestinatianos, anno 859. scripta.

Contra Gotteschalcum collectio ex SS. Scripturis, & Orthodoxorum dictis de una & non trina Deitate, sancta sc. *& inseparabilis Trinitatis unitate*, anno 857. facta.

De divortio Lotharii regis & reginæ Theutbergæ liber, anno 860. scriptus.

Capitula 17. *parochiæ Remensis presbyteris* data anno 852.

Capitula 27. *quibus de rebus Magistri & Decani per singulas ecclesias inquirere & episcopo renunciare debeant.*

Capitula 3. anno 12. episcopatus superaddita.

Capitula 5. *in synodo Remensi data presbyteris* anno 874.

Capitula 13. *archidiaconis & presbyteris data* anno 877. Capitula ista omnia habentur Concil. tom. 8. p. 569.

Forma Coronationis Caroli regis anno 869. in civitate Metis ab Hincmaro facta.

Forma Coronationis Ludovici 2. ab Hincmaro an. 877. in Compendio palatio factæ.

Forma Benedictionis ab Hincmaro apud Vermeriam anno 856. *Judithæ Caroli filiæ, cum Ethelwulpho Anglorum regi desponsata est, datæ.*

Forma Coronationis Hermintrudis reginæ uxoris Caroli regis ab Hincmaro anno 866. Suessione factæ.

Explanatio in Ferculum Solomonis ad Carolum regem, oratione soluta; pars enim metrica, quæ 446. versibus constabat, interiit.

Ad Carolum Calvum regem epistolæ 6.

Ad Ludovicum Germaniæ regem epistolæ 3.

Ad Clericos palatii, ut hominum suorum rapinas reprimant,

Ad Presbyteros parochiæ suæ, ut excommunicationem adversus deprædatores denuncient.

Ad Episcopos & Proceres provinciæ Remensis.

Ad Ludovicum Balbum regem, novi regis institutio ad rectam regni administrationem.

Ad Carolum 3. *imperatorem.*

Ad Ludovicum 3. *regem, Balbi filium, epistolæ* 2. (c)

Ad Proceres regni de institutione Carolomanni regis.

Ad Episcopos regni admonitio pro Carolomanno rege.

Ad Regem communi episcoporum nomine de coercendo raptu viduarum, puellarum, & sanctimonialium.

Ad Nicolaum papam epistolæ 4.

Ad Episcopos synodi Suessionensis epistolæ 4. *de causa Wulfadi & sociorum.*

Ad Egilonem archiepiscopum Senonensem epistolæ 3.

Ad monachos Altivillarenses de exhibenda Gotteschalco, modo eum pæniteret, clementia.

Ad Hincmarum Laudunensem epistolæ 5

Ad episcopos provinciæ Lugdunensis de Carolomanno ejusque complicibus excommunicandis.

(d) *Opusculum* 55. *capitulorum adversus Hincmarum Laudunensem.*

Ad Rodulphum & Frotarium archiepiscopos.

Conventui episcoporum, de uxore Bosonis, quæ virum suum reliquerat.

Ad Hildegarium episcopum Meldensem de judicio aquæ frigidæ.

Ad Hildeboldum episcopum Suessionensem, cui ægrotanti & missa confessione sua absolutionem sacerdotalem postulanti absens per literas impertiit.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 54. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 169. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 13--69. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 791. seq. (c) Epist. ad Ludovicum 3. *de electione episcopi Belvacensis* habetur ap. *Baluzium* tom. 7. Miscell. p. 47. (d) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1, 20. vol. 11. p. 94.

Ad Hadrianum papam, aliaque Caroli regis nomine ad eundem.

Ad Adventinum episcopum Metensem.

Ad episcopos de jure Metropolitanorum.

Ad quendam episcopum, de translationibus episcoporum.

Quæ exequi debeat episcopus, & qua cura tueri res & facultates ecclesiasticas.

Ad Johannem 8. papam epistola Caroli 2. Imp. nomine.

De presbyteris criminosis, de quibus approbatio non est.

De causa Teutfridi presbyteri.

De visione Bernoldi presbyteri.

Ad Odonem episcopum Bellovacensem.

Odoacri Bellovacensis ecclesiæ invasoris excommunicatio.

Ad Johannem episcopum Cameracensem.

Godbaldi presbyteri de fœmina convicti depositio.

Fulcheri & Hardoisæ ob incestas nuptias excommunicatio.

Ad Engilgarium virum illustrem.

Ad Anastasium abbatem.

Responsio ad quorundam quæstiones, cur *in quodam scripto posuerit mysticam Nicænam synodum.*

Consilium de pœnitentia Pipini regis.

Gesta quomodo Hincmarus villam Novilliacum apud Carolum 2. Imp. impetravit.

Animadversiones in juramentum, quod edere jussus est apud Pontigonem anno 876.

Fragmentum epistolæ ad Wiligisum & monachos cæteros S. Dionysii.

Fragmentum epistolæ ad Ermingardim Augustam.

Fragmentum epistolæ ad Rotrudem aliasque monasterii S. Crucis moniales.

Fragmentum operis metrici de Ferculo Salomonis.

Opuscula ab epistolis ad Carolum Calvum inclusive enumerata, de gravissimis agunt regni & ecclesiæ negotiis, nonnunquam de quæstionibus theologicis, imprimis vero de jure ecclesiastico & canonico; tam prolixa adhuc, ut quæ ad visionem usque Bernoldi presbyteri recensentur, justorum plerumque voluminum molem exæquent.

Omnia hactenus a nobis recensita Hincmari opera Jacobus Sirmondus in unum collegit, atque edi curavit *Paris.* 1645. 2. vol. fol. Prodierant antea quædam Hincmari opuscula cura Johan. Busæi *Mogunt.* 1620. Plura a Johanne Cordesio sunt edita *Paris.* 1615. 4to. Verum omnes longe vincit editio Sirmondiana.

Libellus accusationis prolixissimus, adversus Hincmarum nepotem in concilio Duziacensi oblatus.

Quaterniones Carolo regi pro ecclesiastica libertate tuenda oblati apud Pitsas anno 867. in causa Hincmari nepotis nondum degeneris.

Rotula oblata eidem cum Quaterniones præmissos legere differret.

Admonitio extemporalis ad regem habita, quo tempore oblata est rotula.

Epistola ad Carolum regem de eadem causa.

Quinque ista Hincmarum Laudunensem spectantia opuscula, una cum concilio Duziacensi, suisque notis eruditis, edidit Ludovicus Cellotius *Paris.* 1658. 4to. quæ quidem ad innocentiam Hincmari nostri vindicandam plurimum contulerunt. Habentur etiam Concil. tom. 8. p. 1552, 1732.

Epistolæ 8. bene prolixæ ad Hincmarum Laudunensem, ex codice Vaticano descriptæ, in lucem editæ sunt, Concil. tom. 8. p. 1789. (*a*)

Epistola ad Carolum Calvum de ecclesiæ immunitatibus conservandis edita est a Dacherio Spicil. tom. 2. p. 822. (*b*)

Vita Remigii Remensis archiepiscopi. Exstat apud Surium Januar. 13. Huic item *vitæ* subjungitur *Remigii encomium* ab eodem Hincmaro itidem conscriptum. Certe Hincmarum de vita & virtutibus S. Remigii scripsisse autor est Flodoardus Hist. Rem. lib. 3. c. 20. p. 224. Vide etiam quæ habet Sigebertus de Scriptor. c. 99. Scripsit etiam Hincmarus circa annum 854. carmen *de fonte vitæ*, ad Audradum episcopum. (*c*) Cui epistolam metricam reposuit Audradus. Hæc duo opuscula ex MS. codice Floreffiensi eruit & evulgavit Cas. Oudin, si modo is sit editor, inter veterum aliquot opuscula sacra *L. Bat.* 1692. 8vo.

Denique omnium fere, quæ unquam scripserit Hincmarus, catalogum totis quindecim capitibus sigillatim recenset Flodoardus, in quibus quam plurima sunt, aut vetustate consumpta, aut in tenebris adhuc sepulta: quæ melius apud ipsum Flodoardum percurri possunt, quam ut a me huc transferantur.

SABAS, vitæ instituto monachus, quo 846.
vero loci vixerit, incertum, claruit circa annum 846. Conscripsit *Historiam* vitæ, rerum gestarum, & miraculorum *S. Joannicii* anachoretæ & abbatis, qui ex Bithyniæ pago Marycato ad Borealem partem paludis Apollaniadis sito, anno 729. oriundus erat, & anno 846. ætatis 115. obiisse dicitur. Exstat Gr. MSS. hæc *Historia* Biblioth. Vindob. Cod. Hist. 5. num. 5. fol. 32. p. 2. diversa plane ab Actis illis a Simeone Metaphraste

(*a*) Has epistolas iterum exhibuit *Jo. Georg. Eccardus* tom. 2. *Corporis historici Med. ævi.* (*b*) Edit. nov p. 337. Alia ad eundem de autoritate vitæ *S. Dionysii* ab *Anastasio* tralatæ, habetur tom. 1. Analect. *Mabillon.* p. 59.
(*c*) Non est *Hincmari*, sed *Audradi*, ut nos docet *Fabricius* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 386.

conscriptis, quæ Surius Novembr. 4. Latine edidit, & quorum Leo Allatius Diatr. de Script. Simeon. non semel meminit.

PRUDENS, sive *Prudentius*, gente Hispanus, Trecarum in Gallia episcopus; claruit anno 846. quo synodo Parisiensi interfuit. Anno 849. concilio Turonensi 4. adfuit, uti & concilio Suessionensi 2. anno 853. in quo Wulfadus aliique presbyteri ab Ebbone post synodicam depositionem ordinati munere suo exciderunt. Gotteschalci partes fovisse exinde constat, quod adversus Johannis Erigenæ capitula de his ipsis quæstionibus scripserit: unde minus mirum videri debeat præsentiam suam eum subtraxisse, cum Hincmarus ipsum de statu & compressione Gotteschalci consuleret. Qua de re conqueritur Hincmarus apud Flodoardum lib. 3. cap. 20. Obiit Prudentius anno 861.

SCRIPTA.

(*a*) *Tractatus de prædestinatione contra Johannem Scotum Erigenam ad Wenilonem archiepiscopum Senonensem* (qui 19. capitula ex Scoti libro excerpta ad ipsum transmiserat) anno 852. scriptus; seu *liber Johannis Scoti de prædestinatione ex prolatis veterum Patrum testimoniis refutatus & correctus*. Primus hunc librum edidit Gilbertus Mauguin. Vindiciarum Gratiæ tom. 2. p. 191. ad pag. 562. ejusdem Recapitulatio ibid. p. 563.

(*b*) *Collectaneum de tribus epistolis ad Hincmarum Remensem & Pardulum Laudunensem episcopos*, a Ludovico Cellot. editum ad calcem historiæ suæ Gotteschalci, *Paris.* 1655. fol. *Epistolam*, seu *præfationem* ediderat Mauguinus tom. 1. part. 2. p. 6.

Tractoria epistola adversus quatuor capitula conventus Carisiacensis, a Mauguino edita, ibid. p. 176.

Epistola brevis ad quendam episcopum fratrem suum, a Mabillonio edita Analect. tom. 4. p. 324.

Habentur Prudentii opuscula in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 598. Confer quæ habet Cl. Usserius Hist. Gotteschalci cap. 8. p. 130. cap. 11. p. 247. (*c*)

847. PARDULUS, ab anno 836. abbas Dervensis, ab anno 840. vice-dominus ecclesiæ Remensis, demum ab anno circiter 847. episcopus Laudunensis. Anno 848. synodo Carisiacensi, 849. Parisiacensi, 852. Vermeriensi, 853. Suessionensi, & Vermeriensi 2. interfuit. Obiit circa annum 856. Exstat unica *epistola ad Hincmarum Remensem* inter Hincmari opera tom. 2. p. 838. Sæc. IX ab an. DCCC.

RABANUS MAURUS, gente Francus, (etsi Riccobaldus Ferrariensis, Ptolomæus Leucensis, aliique haud pauci, Anglum fuisse tradunt) patria Fuldensis, natus est anno 785. Alcuinum in re theologica & disciplinis sæcularibus præceptorem habuit; quibus probe imbutus, in cœnobio Fuldensi monasticam vitam profiteri cœpit. Anno 810. a Ratgario abbate scholæ Fuldensi præfectus est; quam tanta eruditionis fama, ac nominis sui gloria rexit, ut innumeri ex ea prodirent episcopi & abbates, primaria sæculi istius ornamenta. Anno 815. ab Haistulpho archiepiscopo Moguntiacensi presbyteratus gradu auctus est. Anno 822. abbas Fuldensis factus. Anno circiter 830. Ludovici Imp. filiis in patrem conspirantibus, Rabanus in tam periculoso rerum statu adeo prudenter se gessit, ut utrorumque benevolentiam sibi retineret, & exoptatum pacis inter patrem & filios sequestrum ageret. Anno 834. Ebbonem archiepiscopum Remensem læsæ majestatis damnatum custodiæ suæ commissum habuit. Anno 835. sanctorum reliquias a Deusdona diacono Romano cœnobio Fuldensi donatas magna religione ac solenni pompa excepit; uti & anno sequente reliquias a Sabbatino laico Romano datas. Anno 838. monachorum Fuldensium quasi coloniam Erlafrido comiti dedit ad Hirsaugiam monasterium recens ab eo fundatum deducendam; eodemque tempore quo studia facilius & imperturbatius urgeret, monasterii regendi onus in Hattonem refudit. Ipse abbatis titulo contentus, libris legendis scribendisque se totum dedit. Anno sequenti monasterio a monachis seditiosis ejectus est, causantibus, eum studiis literariis nimis intentum rem cœnobii communem minus feliciter procurare, & monasterii fundos negligentia sua tantum non decoquere. Ab ingratis monachis expulsus, in aulam secessisse fertur, ibique usque ad susceptum episcopatum, frustra sæpius a monachis revocatus, moram fecisse. Utut sit, anno 847. defuncto Otgario archiepiscopo, Rabanus ad sedem Moguntinam evectus est. Eodem anno habita Moguntiæ synodo, de resarciendis ecclesiæ bonis, & privilegiis laicorum injuria direptis & conculcatis coëpiscopos consuluit. Anno 848. collecta iterum Moguntiæ synodo Gotteschalcum præsentem invicta rationum & argumentorum vi ad incitas redegit, ac refutavit, damnatumque ad Hincmarum Remensem carceri includendum remisit. Ejusdem errores va-

847. Vit Raban. a Rodulf. Presbyt. opp. ejus præfix Serrar. rer. Mogunt. lib. 4. p. 625.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 15. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 13. (*c*) Exstat in Regia Galliarum Bibl. cod. 3598. fol. 56. *Tractatus asceticus, seu abbreviatio Psalmorum*, teste *Oudino*, tom. 2. p. 173.

riis

riis paulo poſt in lucem editis opuſculis ſtrenue oppugnavit. Obiit vir ſanctiſſimus anno 856. die 4. Februarii. Miſſis quæ de pietate ejus, de modeſtia, humilitate, liberalitate, aliiſque virtutibus dici poterant, erat omni ſcientiarum genere inſtructiſſimus, *cui ut abſque invidia loquar*, inquit Trithemius, *nec Italia ſimilem, nec Germania peperit æqualem.* Erat quidem in ipſum paulo iniquior Willielmus Malmsburienſis noſter, quod ex præfatione ejus ad abbreviationem Amalarii liquet, quam ex bibliotheca Lambethana nuper extulit D. Alix ad Joh. Pariſienſem, qua non modo ſententiam illius de Euchariſtia tanquam minus ſanam, immo periculoſam notat, ſed & libros ejus veluti parum utiles traducit; quin & inſignis cujuſdam plagii inſimulat, quaſi duos *de officiis Eccleſiaſticis* libros ex Iſidoro, Auguſtino, & Gregorii Paſtorali ad verbum tranſcripſiſſet; alia quædam opuſcula ex Iſidoro & Beda compilaſſet; *Fuit enim*, inquit, *vir ille huic vitio peculiariter aſſiduus, quaſi prorſus deſperaret lectores ſuos memoriam non habere, qua poſſent ejus furta deprehendere;* quæ tamen non tam rei veritati quam literatorum invidiæ, & peculari in Rabani ſententiam odio ſunt aſcribenda. Erat quippe Rabanus extra controverſiam inter ſæculi ſui doctrina claros facile princeps. Nec ipſe modo eruditiſſimus, ſed ſolis inſtar doctrinæ radios undique ſparſit. Erat ſub eo Fuldenſe monaſterium publica virtutis & eruditionis ſchola. 270. monachos habebat, quos non ſolum in SS. ſcripturis, ſed etiam ſæcularibus literis erudivit. Confluxerunt etiam ad eum aliunde diſcipuli, adeo ut ex ejus ſchola prodirent, qui mox ad ſummas in eccleſia & republica dignitates evecti ſunt. In ſuorum uſum bibliothecam Fuldenſem primus condidit, libriſque ornatam reddidit; quin & ipſe tot præclara ſcripſit volumina, quæ ſola bibliothecam inſtruere poſſent: de quibus proxime agendum eſt.

(a) OPERA.

Excerptio de arte Grammatica Priſciani.

De Univerſo libri 22. ſive *Etymologiarum opus ad Ludovicum regem.*

(b) *De laudibus S. Crucis libri* 2. partim proſa, partim carmine, anno 843. conſcripti. Prodierunt ſeorſim *Phorcæ* 1501. *Auguſtæ-Vindel.* 1605.

Commentariorum in Geneſin lib. 4.

In Exodum libri 4.

In Leviticum libri 7.

In Deuteronomium libri 4. Commentarii iſti omnes Freculfo Lexovienſi nuncupantur, & prodierunt ſimul *Colon.* 1532. 8°. De his vero Commentariis in Pentateuchum monendus eſt lector, quod ſoli commentarii in Geneſin Rabani noſtri proprie ſunt. Reliqui Walafrido Strabo Rabani diſcipulo potius tribuendi, qui ex iis, quæ ex præceptoris ſui ore hauſerat, proprias expoſitiones compilavit. Liquet id ex Cod. MS. in bibliotheca collegii Novi apud Oxonienſes, ubi Præfat. in Exodum hæc habentur verba: *In Geneſin commentarios edidit ipſe per ſe, quæ ſequuntur expoſitiones in* 4. *libros Moyſis proficiſcuntur a Strabo, ejus diſcipulo, qui magiſtri ſui dicta fideliter annotavit.* Inde, in codice MS. collegii Balioleńſis, habetur Rabanus ſuper Geneſin, ſine commentariis in reliquos Pentateuchi libros.

In librum Judicum libri 2, *ad Humbertum epiſcopum.*

In librum Ruth unus (bb).

In quatuor libros Regum libri 4. *ad Hilduinum abbatem.*

In duos libros Paralipomenon libri 4. *ad Ludovicum regem.*

In librum Judith liber unus (c).

In librum Eſther liber unus ad Enmam reginam.

In Cantica quæ ad matutinas laudes per ſeptimanam dicuntur commentarius, ad Ludovicum Germaniæ regem.

In Proverbia Salomonis libri 3.

In librum Sapientiæ libri 3. *ad Otgarium archiepiſcopum Moguntinum*, anno 827. ſcripti.

In Eccleſiaſticum libri 10. ad eundem, eodem tempore ſcripti. Prodierunt ſeorſim *Pariſ.* 1544.

In Jeremiam prophetam comprehenſis ejus Threnis libri 30. circa annum 840. ſcripti. Commentarius iſte *in Threnos* S. Hieronymo male inſcribi ſolet. Prodierunt ſeorſim *Baſil.* 1534. (d).

In Ezekielem prophetam libri 20. *ad Lotharium Imp.*

In Maccabæorum libros duos commentarius ad Ludovicum regem.

Commentariorum in evangelium S. Matthæi libri 8. *ad Haiſtulphum archiepiſcopum.*

In 14. *S. Pauli epiſtolas libri* 30. *ad Samuelem epiſcopum*, quos rogante Lupo Ferrarienſi ex variis SS. Patrum floſculis contexuit.

Homiliæ ſuper Epiſtolas & Evangelia a natali Domini uſque ad vigilias Paſchæ numero 61. *ad Haiſtulphum archiepiſcopum*, quibus adnectuntur multæ aliæ *homiliæ de Sanctis, & variis virtutibus.*

Homiliæ ſuper Epiſtolas & Evangelia a vi-

(a) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 160. ſeq. (b) Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 3. p. 269. (bb) Tres libros in librum Joshuæ exhibuit *Edm. Martene* in Collect. nov. Veterum Monument. tom. 9 p. 667. (c) Item *in Job*, ut nos docent Acta eruditorum An. 1712. p. 23, 24. (d) Horum librorum commemoratur codex MS. in *Itinerario Literario* p. 278. *Pariſ.* 1724.

giliis Paschæ usque ad 15. dominicam post Pentecosten, tam de tempore, quam de sanctis, numero 91. *ad Lotharium Imp.*

Homilia de Evangelio, liber Generationis *Jesu Christi.*

De septem signis nativitatis Domini tractatus brevis.

Allegoria in universam S. Scripturam.

De Clericorum institutione & ceremoniis Ecclesiæ libri 3. ad Haistulfum archiepiscopum anno 819. scripti.

De sacris Ordinibus, Sacramentis divinis, & Vestimentis sacerdotalibus liber ad Thiotmarum.

De Disciplina ecclesiastica libri 3. ad Reginaldum.

Ad Bonosium abbatem libri 3. viz. *de videndo Deo, de puritate Cordis, de modo Pœnitentiæ.*

De quæstionibus Canonum pœnitentialium libri 3. ad Heribaldum. Prodierunt a Steuartio editi in Auctuario Canisiano *Ingolstad.* 1616. p. 635 (*a*),

De Vitiis & Virtutibus, de Peccatorum satisfactione & remediis sive pœnitentiis libri 3. Sex isti libri Halitgario rectius sunt adjudicandi, sub cujus etiam nomine exstant apud Canisium, & in Bibliotheca Patrum.

Pœnitentium liber unus ad Otgarium archiepiscopum, capitulis 29. constans, quem paulo post anno 841. scripsit Rabanus. Prodiit seorsim ab Antonio Augustino cum notis editus *Venet.* 1584. 4°.

Quota generatione licitum sit matrimonium, epistola ad Humbertum episcopum.

De Consanguineorum nuptiis, & Magorum præstigiis liber unus ad Bonosium.

De anima & Virtutibus ad Lotharium regem.

De ortu, vita, & moribus Antichristi tractatus.

Martyrologium a Canisio primum editum Antiq. Lect. tom. 6. (*b*) prologus ejus una cum versibus ad Grimoldum abbatem a Mabillonio editus habetur Analect. tom. 4. p. 326.

Poëmata de diversis, a Christophoro Browero cum notis edita *Moguntiæ* 1617. 4°.

Commentarius in regulam S. Benedicti, qui Smarragdo abbati debetur.

Glossæ Latino-barbaricæ de partibus humani corporis, a Goldasto editæ rerum Alemannicarum tomo 2. *Francofurt.* 1606.

De inventione Linguarum ab Hebræa usque ad Theodiscam liber, a Goldasto editus ibid.

Omnia Rabani opera hactenus enumerata, in unum collecta, & in sex tomos distributa, cura Georgii Colvenerii, Duacensis Academiæ Cancellarii, prodierunt *Colon.* 1627. fol. Sæc. IX ab an. DCCC.

(*c*) *Poemata* quædam, a Baluzio evulgata Miscellan. tom. 4.

(*d*) *De prædestinatione Dei contra Gotteschalcum epistolæ 3.* viz. *ad Hincmarum Remensem, ad Notingum Veronensem, & ad Eberardum Comitem*, a Jacobo Sirmondo editæ *Paris.* 1647. 8°. (*e*).

Liber de Computo, a Baluzio editus Miscellan. tom. 1. p. 1. (*ee*).

Liber contra Judæos, sub Rabani nomine a Chiffletio editus *Divione* 1656. Amuloni Lugdunensi debetur (*g*).

Opuscula 2. unum de Chorepiscopis, alterum de reverentia Filiorum erga Parentes, a Baluzio ad calcem operum Petri de Marca edita *Paris.* 1669. fol. tom. 1. p. 285.

(*h*) *Epistola ad Heribaldum Antissiodorensem episcopum*, anno 853. scripta, ab eodem edita in sua Reginonis appendice *Paris.* 1671. 8°. pag. 465. Eam prius ediderat Steuartius sub titulo libri pœnitentialis.

Epistola ad Reginbaldum chorepiscopum, & opusculum de chorepiscoporum ordinationibus, edita sunt Concil. tom. 8. p. 1845.

De corpore & sanguine Domini liber, Rabano nostro perperam ascriptus, de quo hæc habet Usserius Biblioth. Theol. MS. p. 129. Rabanum de corpore & sanguine Christi scripsisse librum notat Bostonus, quod quidem ex Cuthberti Tunstalli, episcopi Dunelmensis, bibliotheca editum prodiit *Coloniæ* 1551. 8°. Verum opus illud non illius, sed Paschasii est, cujus etiam nomine editum est *Lovanii* anno 1561. Ipseque Bostonus in Paschasio Radberto monacho, scripsisse Paschasium notat, de corpore & sanguine Domini, librum unum, cujus initium, *Dilectissimo*, notasque monasteriorum assignat. 95. 156. 32. 20. 98.

OPERA INEDITA.

Commentarius in Acta Apostolorum. Exstat MS. in bibliotheca collegii Baliolensis Oxon. vol. 151.

De vita S. Mariæ Magdalenæ liber. Habetur MS. in collegio Magdalenensi Oxon. vol. 166.

Expositio de Paschate & Agno Paschali. Exstat MS. in collegio S. Benedicti Cantab. vol. 122.

(*a*) Item in *Canis.* Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 293. (*b*) Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 314. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 3. p. 338. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 10. 13. (*e*) Exstant etiam in tom. 2. *Sirmondi* operum *Paris.* & *Venet.* 1696. 1729. Epistolas ad *Notingum*, & *Eberardum* exhibuit etiam *Ughellus* tom. 3. Italiæ sacræ. (*ee*) Habetur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 12. n. 3. (*f*) Conf. *Fabr.* de Verit. Christ. Relig. c. 5. §. 26. p. 262. (*g*) Edmundus Martene & Ursinus Durand. *Rhabano Mauro* hunc librum vindicant tom. 5. Thesauri Anecdotor. simulque monent ea quæ sub *Rhabani* nomine edidit *Chiffletius*, neutiquam illum auctorem agnoscere. (*h*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 79.

Glossa-

Glossarium Latino-Theotiscum in tota Biblia sacra veteris & novi Testamenti, cujus exemplar MS. venerandæ vetustatis in Germania repertum bibliothecæ Cæsareæ intulit Lambecius, uti ipse prodit Comment. lib. 2. p. 416 (*a*).

Et forsan alia alibi (*b*); de quibus videndus catalogus, quem exhibet Serarius rerum Moguntiac. lib. 4. p. 631. Inter opera ejus quæ hodie non supersunt, gravi ecclesiæ dispendio, periit *epistola ad Egilonem abbatem Fuldensem*, qua veram & orthodoxam de Eucharistia doctrinam asseruit, & novam Paschasii sententiam refutavit: meminit hujus epistolæ autor coævus, qui in gratiam Paschasii scripsit; & in bibliotheca Thuana, San-Germana, & Victoriana MS. delitescit, teste Albertino de Sacrament. Eucharist. lib. 3. p. 924. Diserte meminit & ipse Rabanus in Pœnitentiali a Steuartio primum edito cap. 33. Sed vel temporis injuria, vel hominum iniquitate dudum evanuit.

His tamen non obstantibus, in vetusto codice Gemblacensi, inter varios de Eucharistia tractatus occurrit anonymus sub hoc titulo: *Dicta cujusdam sapientis de corpore & sanguine Domini adversus Ratbertum.* In hoc opusculo duo intendit (verbis utor Cl. Mabilloni) adversus Paschasium; unum, corpus eucharisticum non esse prorsus idem quod natum ex Virgine; alterum, Christum non toties pati quoties Missarum solennia celebrantur. Hunc libellum ex codice Gemblacensi nobis exhibet Mabillonius, Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 591. Nec alium ipse putat quam epistolam Rabani ad Egilonem abbatem, cujus in epistola ad Heribaldum Rabanus ipse meminit. Rationes, quas pro sententiæ suæ fundamento ponit, huc redeunt; primo, quod Herigerus qui hunc librum legerat, de hac quæstione loquens, duos tantum adversarios, scilicet Rabanum & Ratramnum opponat Paschasio, anonymum nostrum neutiquam prætermissurus, si alius a Rabano fuisset. Secundo, anonymi ætas cum ætate Rabani apprime congruit; scripsit quippe fervente controversia Paschasiana, eaque adhuc recens excitata de triplici Christi corpore. Tertio, Herigero fuisse non parum vetustiorem arguit, quod ex eo multa transtulit Herigerus in libellum suum. Qui proinde in codice Gemblacensi, cum anonymo nostro conjungitur. Quarto, scripsit anonymus noster ante Bulgarorum conversionem, quæ Nicolao I. pontifice facta est; Rabanus vero illius temporis æqualis, biennio decessit ante Nicolai I. pontificatum, sub quo Bulgaros ad fidem Christi accessisse constat. Nec obstat quod hoc opusculum vulgaribus epistolarum formulis sit destitutum; cum hæ fortasse a librariis detractæ sint, ut in aliis etiam evenit, immo etiam in ipsius Herigeri libello, qui tamen ab aliis *epistola* appellatur. Hæc plnribus diducit & confirmat tum in Adnotatione prævia, tum in Præfatione generali ad hunc tomum, Sæc. 4. num. 57, 58, 59, 60. Nihilominus sententiam suam, hisce argumentis firmatam, eruditorum judicio lubens submittit vir apprime candidus atque eruditus. Ac proinde nos rem in medio relinquimus, eruditorum judicio expendendam.

EULOGIUS, gente Hispanus, civitate Cordubensis, dignitate presbyter, & paulo ante mortem electus archiepiscopus Toletanus. Claruit anno 847. Anno 844. Arabum sævitia domo exul factus, per varia Hispaniæ loca, præsertim religionis ergo, S. Zachariæ asceteria ad radices Pyrenæorum montium, Pampelonam, Cæsaraugustam, Toletum, peregrinatus est. Defervescente Arabum tyrannide Cordubam repetiit: & ex ea anno 851. S. Zoili martyris reliquias ad Wilisindum Pampelonæ episcopum, amicum integerrimum, dono transmisit. Eodem anno gravissima a Saracenis Cordubensibus contra Christianos mota est persecutio: in qua Eulogius martyribus fortiter astitit, ad constantiam monitis impulit, & scriptis consolatus est. Mox & ipse, Romam iter meditans, prehensus & in carcerem datus. In carcere positus scriptis elucubrandis, martyrum causæ adversus calumniatores defendendæ, ac passionibus enarrandis depræ[illegible]candisque, se totum dedit. Anno 859. cum Leocritiam virginem Mahumetanam fide Christiana imbuisset, in rabiem acti Saraceni Eulogium ad tribunal rapiunt, ubi in eum minus cedere detrectantem, ac præclaram fidei confessionem edentem, gladio animadverti jubent. Martyrium obiit vir sanctissimus 5 Id. Martii, in Basilica S. Zoili a piis Christianis sepultus.

847. Vid. ejus epist. ad Wilisind. Memorial. l. 2. & alibi passim. & vit. per Alvar. oper. præfix.

(*c*) SCRIPTA.

Memoriale Sanctorum, sive *libri* 3. *de martyribus Cordubensibus*. Qui primus hos libros in lucem edidit Ambrosius Moralis, multa ex libro primo & secundo de Muhammede ejusque dogmatibus resecuit: de quo merito dudum conquestus est Thomas

(*a*) Hoc Glossarium ex codice Bibl. Cæsareæ habetur in *Comment. Jo. Georg. Eccardi* edit. *Wirceburg.* 1729. tom. 2. p. 977. (*b*) Opusculum *de passione Domini* habetur tom. 4. p. 2. *Bern. Pezii* Thesauri Anecdotorum. (*c*) Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 7. p. 191. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 383.

Mal-

Sæc. IX. ab an. DCCC. Malvenda lib. 1. de Antichristo c. 24. Unde in editione libri hujus Romana locus iste Malvendæ non comparet.

Apologeticus pro martyribus adversus Calumniatores.

Exhortatio ad martyrium, sive *documentum martyriale ad Floram & Mariam virgines confessores.*

Epistolæ aliquot ad Wilisindum episcopum Pampelonensem, ad Alvarum, & alios.

Opera Eulogii studio P. Poncii Leonis, & cum scholiis Ambrosii Moralis prodierunt *Compluti* 1574. & inter rerum Hispanic. Scriptores tom. 4. p. 213. denique in Bibliotheca Patr. tom. 15. p. 242.

847. *a* ALVARUS, natione Hispanus, domo Cordubensis, S. Eulogii Cordubensis socius & amicus summus: ut ex vita ejus a se conscripta patet. Claruit anno 747. Eulogio superstes, *Vitam* & *martyrium* literis consignavit; vita hæc habetur Eulogii operibus præfixa tum in editione Complutensi, tum in Bibliotheca Patrum, & apud Surium 11. Martii. Scripsit & *epistolas* aliquot ad Eulogium, quæ inter Eulogii epistolas locum habent, & in Bibliotheca Patr. reperiuntur tom. 15. p. 89. 303. 306. Composuit etiam librum *Scintillas Patrum* dictum, quo sententias Patrum collegit, & fecundum communes virtutum vitiorumque locos digessit. Prodiit is *Basileæ*, sed mutilus & absque nomine autoris, indicante Vossio * (*b*).

* De Hist. lat. l. 3. c. 4.

847. LEO IV. natione Romanus, Rodoaldi filius, in monasterio S. Martini educatus, a Gregorio 4. subdiaconus, a Sergio 2. presbyter titulo SS. quatuor Coronatorum, ordinatus, demum ad pontificale culmen evectus anno 847, die 12. Aprilis, dilata sc. ab usque mense Januario, quo obiit Sergius, ordinatione, quod sine imperiali, ut habet Anastasius, autoritate pontificem non audebant consecrare. Eodem anno, seu ut alii, anno 854. Ethelwulphum Angliæ regem Romam advenientem summo honore excepit. Integrum fere pontificatum basilicis, aliisque publicis ædificiis extruendis; civitati muris cingendæ, & adversus Saracenorum impetus communiendæ, copiis militaribus & navalibus contra eosdem barbaros conscribendis, & auxiliis undecunque conquirendis, impendit. Anno tamen 853. habita Romæ episcoporum 67. synodo, lapsos clericorum mores reformare studuit, propositis ac decreto synodico sancitis in vitæ morumque normam capitulis 42. deposito quinetiam Anastasio presbytero cardinali, eo quod parochiam suam per annos quinque contra canonum instituta deseruit, & in alienis commoratus est. Obiit an. 855. die 17. Junii. (*c*) Exstat *epistola ad Prudentium Tricassinum*, alia *ad episcopos Britanniæ de episcopis Simoniacis*, *aliisque regulis ecclesiasticis*; epistolarum adhuc *fragmenta* varia Concil. tom. 8. p. 30. *Homilia ad presbyteros & diaconos de cura Pastorali*, pia plane & elegans oratio, ac sacerdotibus utilissima, ibid. p. 33. (*d*).

(*e*) IGNATIUS, patria Constantinopolitanus, Michaelis Curopalatæ, *Rangabis* dicti, imperatoris, & Procopiæ filius. Post patrem imperio privatum, jussu Leonis Armeni exsectis virilibus, in Principes insulas quatuor decennis adhuc puer relegatus, ibi loci monachum induit, & per 30. plus minus annos egit, lector, subdiaconus, diaconus & presbyter a Basilio Pareorum episcopo procedente tempore ordinatus, & monasterio Satyri præfectus. Anno 847. defuncto Methodio, ad patriarchatum Constantinopolitanum promotus est, reclamante una cum aliis Gregorio Syracusarum episcopo: quem adeo contempserat Ignatius, ut consecrationi suæ interesse inhibuerit. Tumultuantem Gregorium habita mox synodo in ordinem redegit, ac sacerdotio indignum esse decrevit: sententiam tamen suam a Leone & Benedicto pontificibus Romanis confirmari frustra postulavit. Graviores vero Ignatius cum Barda Michaelis Imp. avunculo inimicitias expertus est; quem cum ob uxorem injuste dimissam, & consuetudinem cum nuru initam, reprehenderat, sacrisque submoverat, effusus ille in iram, initaque cum Gregorio Syracusano factione, Ignatium veluti læsæ majestatis reum anno 858. sede spoliari, & in Terebinthum insulam relegari curavit: ubi vinculis onustus & arcta custodia detentus, fame & inedia torquebatur, de loco in locum deportatus, ubique male habitus. Anno 861. Photius, qui in Ignatii locum subrogatus fuerat, coacta Constantinopoli synodo, Ignatium præsentem sede simul & gradu dejecit, mox in exilium remissum. Anno 867. Basilius arrepto imperio, Photio patriarchatum abrogavit, & Ignatium ab exilio revocatum sedi suæ reddidit: qui mox collecta synodo Photium Photianosque damnavit & deposuit. Obiit octogenarius anno 878. Exstat Latine *Epistola*

Sæc. IX. ab an. DCCC.

847. Vit. Ignat. per Nicet. Gr. Lat. Conc. t. 8. p. 1179. Theognost. libel. de caus. Ignat. Gr. Lat. ib. p. 1264.

(*a*) Conf. *Du Pin* Hist. Ecclef. vol. 7. p. 192. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 201. item vol. 2. p. 55. (*b*) Scripsit item *Indiculum luminosum*, *epistolas* 29. & *poemata quædam*, uti nos docet *Nicolaus Antonius* Bibl. veteris Hispanæ tom. 1. p. 350. seq. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 7. p. 175 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 761. (*d*) Est *Ratherii Veronensis* sermo synodalis, ut nos docet *Fabr.* loc. citat. & Bibl. Gr. vol. 11. p. 526. Epistola ad Episc. Provinciæ Viennensis extat MSS. in Bibl. Cotton, sub Claudio C. 6. n. 2. (*e*) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 7. p. 85.

ad

Sæc. IX. ab an. DCCC. *ad Nicolaum papam* anno 867. data, (cujus pars prior habetur Gr. Lat. inter Acta concilii CP. 4. act. 3.) Concil. tom. 8. p. 1009. *Sermo seu acclamatio ad synodum* CP. 4. habetur Lat. ibid. p. 1097. denique *epistola ad Hadrianum papam* Lat. ibid. p. 1171.

850. (*a*) ERMENRICUS, monachus Augiensis, claruit circa annum 850. Exstat, *libellus ejus ad Grimoldum archicapellanum*, in quo de viris illustribus monasterii Sangallensis agit; apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 329. (*b*)

850. (*c*) WANDELBERTUS, diaconus, & monachus Prumiensis ordinis Benedictini, claruit anno 850. Scripsit jussu Marquardi abbatis *librum unum de vita S. Goaris*, atque *alterum de miraculis ejusdem*, quorum narrationem ad annum usque 839. perduxit. Exstat uterque liber apud Surium 6. Julii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 275. Scripsit & *Martyrologium* carmine Heroico, quod Usuardi martyrologio subjunctum prodiit cura Johannis Molani *Lovan.* 1568. & habetur inter opera Bedæ tom. 1. sub titulo *Ephemeridum Bedæ* (*d*) Verum ex Cod. MS. Isaaci Vossii auctori & nitori suo restitutum edidit L. Dacherius Spicil. tom. 5. p. 305. (*e*)

850. (*f*) HILDEGARIUS, natione Gallus, primum S. Dionysii prope Parisios monachus, dein Caroli Calvi gratia Meldensis episcopus factus anno 850. Obiit an. 874. Scripsit *S. Faronis episcopi Meldensis vitam*, 131. capitula continentem; quam ex codice MS. S. Faronis in suburbio Meldensi in lucem protraxit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 606.

850. AUTOR *vitæ S. Remacli*, monachus Stabulensis, claruit imperante Lothario circa annum 850. Scripsit *de vita & miraculis S. Remacli episcopi Trajectensis*, qui obiit circa annum 664. Opus illud primus evulgavit Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 488.

850. (*g*) ALMANNUS, monachus Altovillarensis, claruit circa annum 850. In litteras misit *vitam S. Sindulfi confessoris apud Remos*, quam ex MSS. codicibus monasteriorum S. Theodorici Remensis, & Altovillarensis, primus extulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 1. p. 368. Præter Sindulfi vitam, memorat etiam Sigebertus * Gemblacensis ab Almanno nostro scripta, vitam *S. Nivardi archiepiscopi Remensis*, *vitam Helenæ reginæ*, & *translationem* ejusdem a Roma ad cœnobium Altovillarense. *Et quia*, inquit, *suo tempore*, *Francia a Normannis vastabatur*, *exemplo Hieremiæ prophetæ*, *desolationem Franciæ & sui cœnobii*, *quadruplici planxit alphabeto*. Sæc. IX. ab an. DCCC. * De Script. Eccl. c. 98.

850. (*h*) RUDOLPHUS, natione Germanus, cœnobii Fuldensis presbyter & monachus, vir pro sæculi quo vixit statu admodum eruditus, poëta & historicus insignis, claruit circa annum 850. Obiit 8. Idus Martii anno 875. vel sequente. Jussu Rabani Mauri abbatis sui composuit *vitam S. Liobæ virginis Bischofsheimensis in Germania abbatissæ*, quæ exstat apud Surium Sept. 28. & Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 245. Vitam etiam præceptoris sui Rabani Mauri, abbatis Fuldensis & archiepiscopi Moguntini, quæ Rabani operibus præmissa est. Habetur item apud Bollandum Febr. 4. tom. 1. p. 500. ubi multa de ipsius actis, de patria, nominibus, studiorum loco, tempore, sociis, discipulis episcopis & abbatibus, ætate & scriptis, conciliis, obitu & veneratione a doctissimis editoribus præmittuntur. Edidit denique Johan. Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 1.

850. ANONYMUS *vitæ S. Anselmi* autor, monachus Nonantulensis, tum ex stylo, tum quod a Scriptore sæculi 9. citetur, circa medium hujus sæculi, anno circiter 850. si non paulo antea, claruisse judicatur. Post se reliquit *vitam S. Anselmi Nonantulani in Italia abbatis primi*, qui monasterium illud condidit anno 750. in eoque quinquaginta fere annos vixit. Primus eam eruit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 2. col. 101. Fragmenta quædam Bollandiani Mart. 3. integram ex Ughello Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 3.

850. AUTOR anonymus *vitæ S. Willelmi*, circa annum 850. claruisse videtur. Certe ipsum, quem autorem sane gravem vocat, non modo ante sæculum 11. vixisse conjicit Mabillonius, sed & verisimile esse, haud longe post Willelmi obitum, qui discessit circa annum 812. cujus res gestas quasi testis oculatus commemorat, claruisse. Scripsit *vitam S. Willelmi*, *ducis Gellonensis in Gallia*, monachi & confessoris, quam pri-

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 150. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 330. (*b*) *Dialogus de vita & miraculis B. Hariolphi* habetur in tom. 4 part. 3. *Bern. Pezii* Anecdotorum. (*c*) Conf. *Oudin* tom. 2. p. 149. (*d*) Scripsit etiam, teste *Mabillonio*, *Compositionem horologii Solaris* sub *Bedæ* nomine a *Petro Pithœo* editam ad calcem Epigrammatum *Paris.* 1590. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 521. (*e*) Edit. nov. tom. 2. p. 39. (*f*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l 8. vol. 3. p. 781. (*g*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 405. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. l. 1. vol. 1. p. 147. *Tillemont*, Memor. Eccles. vol. 7. ad vit. *Helen.* not. 7. (*h*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 197.

Sæc. IX. ab an. DCCC. mus in lucem edidit Car. Stengelius *Aug. Vind.* 1611. deinde Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 70. Exhibet etiam idem Mabillonius Anonymi cujusdam monachi Gellonensis libellum *de miraculis S. Willelmi* ibid. part. 2. p. 556. an vero sit ejusdem auctoris, mihi haud satis constat.

853. AUTOR anonymus, monachus Prumiensis, claruit anno 853. Scripsit rei gestæ testis oculatus, *historiam translationis reliquiarum SS. Martyrum Chrysanti & Dariæ*, ex urbe Roma in Galliam. Hanc, quam nonnulli Wandalberti esse suspicantur, ex veterrimo codice Remigiano eruit Johan. Mabillonius, Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 611.

854. ÆNEAS, gente Gallus, sacri Palatii notarius, eo nomine subscripsit concilio Carisiacensi anno 849. & Suessionensi anno 853. Anno, ut videtur, 854. vel paulo post episcopus Parisiensis factus est. Anno 859. synodo Tullensi, 862. Pistensi I. 866. Suessionensi, 867. Tricassinæ, 869. Pistensi II. & Vermeriensi, interfuit. Nec diu supervixit. (*a*) Exstat ab eo circa an. 868. scriptus *liber adversus objectiones Græcorum*, quem Dacherius edidit Spicileg. tom. 7. p. 1. (*b*) Prologum illius exhibent Conciliorum editores tom. 8. p. 476. In hoc tamen libro a se edito plurima Latinorum patrum testimonia ob frequentiam & prolixitatem se omisisse fatetur Dacherius, notatis tantum locis, ubi in SS. patrum operibus reperiuntur. Habetur ejusdem *epistola* breviuscula ad Hincmarum Remensem Concil. tom. 8. p. 1898.

855. (*c*) BENEDICTUS III. patria Romanus, Petri filius, a Gregorio IV. subdiaconus, a Leone IV. presbyter titulo S. Callisti, ordinatus, demum pontifex Romanus anno 855. die 1. Septembr. factus, sedem pontificiam ab Anastasio antipapa Ludovici Imp. favore subnixo ægre extorsit; postquam vestimentis pontificalibus exutus, verberibus cæsus, & in carcerem conjectus fuisset: verum ipse tandem thronum patriarchalem invicta populi Romani constantia atque animi obstinatione obtinuit. Non longe post adeptum pontificatum synodum Suessionensem Hincmarianam confirmavit. Obiit an. 858. die 10. Martii. Exstant *Epistolæ* 4. Concil. tom. 8. p. 232. (*d*)

855. (*e*) HERARDUS, gente Gallus, ab anno 855. archiepiscopus Turonensis, anno 859. in concilio Tullensi 1. Weniloni archiepiscopo Senonensi, a Carolo rege perduellionis accusato, datus est judex. Anno sequente concilio Tullensi 2. 862. Aquisgranensi 3. anno 866. concilio Suessionensi 3. & Vermeriensi, anno 867. Tricassino, interfuit. Obiit anno 871. Exstant *Capitula* 140. ex corpore sanctorum Canonum excerpta, & presbyteris suis anno 858. in synodo congregatis data, Concil. tom. 8. p. 627. & inter Baluzii capitularia tom. 1. p. 1283. *Commonitorium* ad Wenilonem Senonensem in synodo Tullensi datum, Concil. tom. 8. p. 695. *Annunciatio de Wulfadi causa & Hermentrudis reginæ coronatione in concilio Suessionensi* 3. facta, Concil. tom. 8. p. 830. *Litteræ de dote ecclesiæ Trojanæ* an. 867. datæ, apud Baluz. in Append. tom. 2. Capit. p. 1484. Sæc IX. ab an. DCCC.

REMIGIUS, gente, ut videtur, Gallus, summus sacri palatii Lotharii imperatoris magister, seu capellæ regiæ præses; ac Lotharii deinceps favore post Amulonis mortem archiepiscopus Lugdunensis; quo tamen anno dignitatem istam obtinuerit, parum constat. Anno 855. concilio Valentino præfuit; in quo lapsam Gotteschalci causam, quam magno semper studio tutatus est, decretis synodicis in integrum restitui, & concilii Carisiacensis canones contra Gotteschalcum sexennio ante latos damnari, effecit. Anno 859. episcoporum synodo in Andemantunno Lingonum collectæ, præfuit, in qua canones Valentinos comprobari, & Johannis Scoti capitula 19. damnari, curavit. Decreta ista synodica post quindecim dies Remigius una cum coëpiscopis ad concilium Tullense ad Saponarias detulit, & tribus regibus Carolo Calvo ejusque nepotibus Carolo & Lothario oblatos in concilio relegi obtinuit. Hinc grave ortum est jurgium Remigium inter & Hincmarum, qui canones etiam Carisiacenses relegi effecit. Nil synodice decretum; res in aliud concilium rejecta. Remigius vero noster anno 866. Suessionensi, 869. Vermeriensi, 870. Attiniacensi, 871. Duziacensi, 873. Cabilonensi 1. 875. Cabilonensi 2. conciliis, interfuit. Obiit 5. Kal. Novemb. quo vero anno, mihi non satis est compertum. 855.

(*f*) SCRIPTA.

Liber de tribus Episcoporum epistolis, seu *responsio, ecclesiæ Lugdunensis nomine facta adversus Hincmari, Rabani, & anonymi Episcopi epistolas.* Scriptus circa annum 853.

Libellus de tenenda immobiliter S. Scripturæ veritate, & SS. orthodoxorum Patrum au-

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 111. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p 69. (*b*) Edit. nov. tom. 1. p 113. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 527. (*d*) Confirmationem Privilegiorum Corbeiæ edidit *Dacherius* Spicileg. tom. 6. p. 397. Edit nov. tom. 3. p. 343. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 696. (*f*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 18.

toritate fideliter sectanda, seu *Censura ecclesiæ Lugdunensis, capitulis 4. synodi Carissiacæ opposita*, anno, ut videtur, 854. scripta.

Absolutio cujusdam quæstionis de generali per Adamum damnatione, & speciali per Christum ex eadem ereptione Electorum, quam eodem, quo liber de tribus epistolis, tempore scriptam esse, probabile est. Opuscula ista habentur in Bibliotheca Patr. tom. 15. & apud Gilb. Mauguinum Collect. Script. de Prædestinat. & gratia tom. 1. part. 2. p. 67. subjectis libro *de 3. quæstionibus*, Andreæ Du Vallii notis.

Cæterum Remigio nostro ab Usserio ascribitur, & sub illius nomine in Bibliotheca Patr. prodiit *Commentarius in epistolas D. Pauli*, qui Haymoni vulgo, ac potiori quidem jure tribuitur. De eo monet Usserius, commentarium in epistolam ad Hebræos nec Remigii nec Haymonis esse, sed Primasio deberi. (*a*)

856. (*b*)HINCMARUS, gente Gallus, in agro Bononiensi natus, Hincmari Remensis ex sorore nepos; avunculo bonis litteris & moribus instituendus puer adhuc datus est. Postquam annis maturuit, admovetur ad negotia, ab avunculo ad regem, a rege in Gothiam, legatus. Anno circiter 856. defuncto Pardulo in sede Laudunensi avunculi gratia suffectus est, & in ecclesia Remensi, utpote metropolitana ordinatus. Episcopus factus primo quidem Hincmaro Remensi, & ut avunculo, & ut metropolitano suo, morem gessit; eique in frequentibus synodis contra Rothadum Suessionensem habitis, astitit: postea vero superbia & ambitione inflatus, nota metropolitani jura, ei denegavit. Administrationem palatii, & abbatiam extra provinciam sitam, eo inconsulto accepit: ad synodos crebro evocatus venire renuit: ab avunculo aliisque episcopis excommunicatos in communionem recepit: aliorum episcoporum subditos excommunicavit. Hinc ulterius grassatus, famam avunculi carpere; ne præsentem quidem salutare vel intueri; calumniis insectari; postulare ut sua ipse scripta concremaret; illum degradatione dignum esse clamare, idque se effecturum minari; denique nihil non agere, quo avunculum divexare, & metropolitani jugum excutere posset. Nec intra hosce limites stetit effrænis audacia. Regi etiam injurius fuit, cujus ille potestatem ludibrio habuit; defectionem etiam ad Lotharium nepotem meditatus. Arrepto quin etiam civili gladio, insana sua decreta armata manu exsequi solebat; quosque sacris submoverat, bonis spoliare. Verbo dicam: impotentissimum & in ecclesia & in republica tyrannum egit, belli fax, dissidiorum præco. Tali ingenio vir præditus a turbis quiescere non potuit. Propiorem vero turbarum ansam suppeditavit villa Pauliacum, a sede Laudunensi olim abreptum, a Carolo rege Hincmaro episcopatum ineunti redditum, ab Hincmaro postea regi traditum, ut id Nortmanno cuidam aulico in beneficium daret. Prædium istud vir levissimus anno 868. a Nortmanno repetiit; reddere abnuentem excommunicavit; & armata familia sua non eo solum prædio, sed bonis omnibus direptum exuit. Nondum satiatus, Nortmannum tanquam raptorem & sacrilegum apud pontificem accusat. Hinc litteras a pontifice ad Remensem metropolitanum impetrat; quibus iste Nortmannum Comitem excommunicare jubetur. Abnuit id, qui causæ injustitiam probe novit, Hincmarus Remensis. Noluit id etiam fieri Carolus rex, in Nortmanni & justitiæ partes propensior. Fremit Hincmarus Laudunensis; & avunculum simul ac regem sacrilegii & contemptæ sedis apostolicæ apud pontificem accusat. Eodem circiter tempore major accessit malorum seges. Hincmarus enim levi quadam de causa universos diœceseos suæ clericos excommunicat. Clerici Hincmarum Remensem metropolitanum appellant. Iste clericos censura solvit; & communioni ministerioque suo restituit. Exardescit statim Laudunensis: ingentes irarum moles versat: minas ubique spargit. Tantas furias synodo coercendas esse censuit Carolus rex. Anno igitur 869. res ad synodum defertur. Pistensem indicit Carolus: Hincmarum accersit. Ire abnuit præfracte Hincmarus: quin & regem multosque episcopos & magnates palam excommunicat. Ei tamen a rege atque optimatibus in colloquio Pistensi facti veniam autoritate sua impetrat avunculus; remque totam synodo judicandam committi obtinet. Indicitur synodus Vermeriæ habenda 8. Cal. Maii. Adest Hincmarus; cumque crimina sibi objecta diluere non posset, appellatione ad Romam interposita, effugium quæsivit. Censuram quidem synodi ea arte evasit: ipse vero a rege veluti in carcere detentus fuit prope Silvacum in parochia Laudunensi. Anno sequente synodus frequens eadem de causa in Attiniaco palatio convenit. Adfuit Hincmarus noster, (licet, antea duplici libello, infulso uno, comptiori altero, appellationem suam confirmare frustra molitus esset) & a rege rebellionis, ab avunculo contumaciæ, a Nortmanno inju-

(*a*) *Remigii* est Altissiodorensis, ut nobis fidem facit *Jacob. Long.* Bibl. sacr. p. 923. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 35. seq.

Sæc IX. ab an. DCCC. riæ, a clericis suis injustæ excommunicationis, a laicis subditis tyrannidis, accusatus est. Rem quidem cum rege & avunculo transegit, præstito utrique novo fidei juramento; pro reliquis causis terminandis tres episcopos ab avunculo designatos judices & ipse admisit. Mox tamen judicium detrectans, pontificem Romanum iterum appellat. Summo interim animi ardore Hadrianus papa ei apud regem & avunculum tam precibus quam minis patrocinatur. Anno 871. Carlomanni rebellia contra regem arma moventis partes non obscure sectatus est; & excommunicationi contra eum ab avunculo latæ subscribere recusavit. Eodem anno habita est synodus Duziacensis; in qua acriter a Carolo rege & Hincmaro avunculo accusatus est; & ad synodum adductus, præsens interrogatus, auditus, convictus, & quantumvis Romam appellans & recusans judices, unanimi episcoporum suffragio damnatus fuit, & sede depositus. Sede ejectus, cum novis rebus in dies studeret; anno circiter 876. a Carolo Calvo, imperatore jam facto, in exilium ejectus est, vinculis constrictus, in custodiam datus, & post biennium excœcatus. Anno 878. post Caroli mortem a Johanne VIII. pontifice in Galliam profecto, habito Trecis concilio excommunicatione solutus est, ad missam canendam admissus, & aliqua parte redituum ecclesiæ Laudunensis donatus. Obiit ante annum 882 superstite adhuc avunculo. Hæc fere omnia ad illustrandam hujus temporis historiam, partim ex Hincmari Remensis operibus, partim ex opusculis a Lud. Cellotio editis, non indiligenter collegimus.

(a) SCRIPTA.

Epistolæ 6. ad Hincmarum Remensem, a Jacobo Sirmondo inter opera Hincmari Remensis editæ, tom. 2. p. 335. 340,341. 351. 608. 644.

Collectio altera ex epistolis Romanorum pontificum pro appellatione sua, Hincmaro Remensi apud Gundulfi villam, anno 870. missa per Wenilonem archiepiscopum. Exstat ibid. p. 355.

Schedula episcopis & per eos regi porrecta apud Pistas de appellatione a se ad sedem Romanam interposita.

Satisfactio per Odonem episcopum ad Carolum regem missa. Bina ista opuscula notis illustrata una cum aliis edidit Ludovicus Cellotius *Paris.* 1658. 4to. a Cl. Labbeo Concil. tom. 8. inserta p. 1760.

Reclamatio & proclamatio in concilio Tricassino 2. anno 878. facta. Exstat Concil. tom. 9. p. 315. Sæc. IX ab an. DCCC.

(b) ANGELOMUS, Luxoviensis in Burgundia cœnobii monachus, ordinis Benedictini, claruit anno 856. 856.

SCRIPTA.

Stromata in libros 4. Regum, seu commentarii jussu Drogonis episcopi ex veterum patrum scriptis, contexti.

Enarrationes seu stromata in Cantica Canticorum, jussu Lotharii Imp. collecta.

Prodierunt Angeloni opera *Colon.* 1530. *Romæ* 1565. & in Biblioth. Patr. tom. 15. p. 307. (c)

BERTHARIUS, natione Gallus, ex regio Francorum genere ortus in monasterio Casinensi vitam monasticam amplexus est, tantaque virtutis fama excoluit, ut post Bassatii mortem anno circiter 857. communi monachorum suffragio abbas electus sit. Duram sane provinciam nactus est, Saracenis prædonibus Italiam ferro flammaque tunc temporis devastantibus; a quorum incursu ut tutum præstaret Casinum, ipse monasterium muro cinxit; ac turribus & propugnaculis communivit: & ad montis Casini radices, urbem S. Germani exstruxit. Suscepto sæpius in Galliam itinere, suppetias Italiæ contra Saracenos dari a Ludovico Imp. petiit & obtinuit: semel etiam per litteras evocatum, in monasterio suo, hospitio excepit, & in Apuliam adversus Saracenos arma moventem, secutus est. Anno 879. Romam profectus, Landulpho episcopo Capuano a civibus per seditionem ejecto, autoritate sua apud Johannem VIII. pontificem patrocinatus est, ne Italiæ vires mutuis dissidiis distraherentur, veritus. Anno 884. Saraceni Casinum expugnarunt; & Berthariam abbatem ad altare missam facientem obtruncarunt 11. Cal. Novembr. 857. Chron. Casin. l. 1. c. 35. Per. Diac de Vir. Ill. Cas. c 12. p. 20. Ant. Scip. Elog. Cas. p. 57.

(d) SCRIPTA.

Quæstiones in utramque Testamentum, *Conciones ad monachos in Divorum natalitiis habitæ*, *De Medicina libri duo*, *De Grammatica plures.* Metro imprimis multa atque eleganter conscripsit. Ex omnibus ejus scriptis superest opus primo loco memorandum, viz. *Ἀντικειμένων* sive *Contrariorum in speciem locorum utriusque Testamenti libri* 2. qui sub Juliani Toletani nomine in Bibliothecis Patrum habentur; & anonymi prodierunt *Basil.* 1530. *Colon.* 1533. 8vo. a non-

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 790. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 174. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 258. (c) *Angelomi Commentarius in Genesin* exstat tom. 1. part. 1. Anecdotorum a *Bernard. Pezio* edit. 1721. (d) Conf. *Fabr.* Bibl. med & infim. Lat. l. 2. vol. 1. p. 652.

nullis

Sæc IX. ab an. DCCC.

nullis etiam Richardo Cluniacenſi, ab aliis Salviano Maſſilienſi aſcripti. Verum id rectius Berthario noſtro vindicat Johannes Baptiſta Marus, * tum Leonis Oſtienſis, † qui tale opus ſcripſiſſe Bertharium prodit, auctoritate ſubnixus, tum fide codicis MS. pervetuſti Longobardicis litteris ſcripti, in bibliotheca Aniciana, qui Berthari nomen prætulit.

* Annot ad Petr. Diac. de viris illuſtr. Caſinenſ. c. 12.
† Chronic. Caſin. l. 1. c. 35.

Verſus de vita, obitu, ac miraculis S. Benedicti, aliique ad Angelbergam Auguſtam, quorum meminit Petrus Diaconus cap. 12. habentur inter Proſp. Martinengi poëmata *Rom.* 1590. & apud Arnold. Wion ad Martyrol. Benedict. Martii 21.

Sermo de Luca evangeliſta, a Petro item Diacono memoratus, in breviario Ord. S. Benedicti habetur.

Sermonum & homiliarum liber 1. Servatur MS. in biblioth. Caſin. num. 107. indicante J. B Maro, not. ad P. Diac. c. 12. ubi etiam meminit *ſermonis de S. Matthia apoſtolo*, nec non alterius *de S. Romano abbate*, ubinam vero deliteſcant non dicit.

858. (*a*) JOHANNES, ERIGENA & SCOTUS dictus, quem alii Anglum apud Ergene in confiniis Walliæ natum, alii Scotum ex oppido Aire oriundum, alii Hiberniam Eri ſeu Erin olim dictam, natalem habuiſſe, contendunt. Claruit anno 858. Relicta * patria in Galliam tranſiit; & ob ingentem eruditionis famam a Carolo Calvo ſumma dignatione ſuſceptus eſt, inter familiares adlectus, & in rebus tam ſeriis quam ludicris individuus menſæ & cubilis ſocius factus. Anno circiter 850. fervente controverſia prædeſtinatiana contra Gotteſchalcum ipſe calamum acriter ſtrinxit, ſcripto de Prædeſtinatione libello ad Hincmarum Remenſem & Pardulum Laudunenſem, quem Prudentius Tricaſſinus & Florus Lugdunenſis, ſtatim oppugnarunt. Damnato dogmate Gotteſchalciano magnam tamen & ipſe Johannes invidiam paſſus eſt, quam paradoxis ut plurimum dogmatibus philoſophicis, immenſaque apud regem gratia, ſibi ut plurimum conflavit. Sive iſtam igitur defugiens, ſeu ab Alfredo rege ad reſtaurandam in Anglia rem litterariam evocatus, certe anno 877. poſt Caroli Calvi, Mecænatis optimi mortem, in Angliam tranſmeavit, (*b*) & ab Alfredo rege in academia Oxonienſi a ſe ſive recens fundata, ſeu reſtituta, artium liberalium, Geometriæ imprimis & Aſtronomiæ, ſtudio præfectus fuiſſe dicitur. Poſt triennium nata inter academicos Oxonienſes diſcordia, Malmesburium ſeceſſit, & in celeberrimo illo cœnobio ludum litterarium aperuit: ubi demum anno 883. (rejiciunt id alii in 886.) a diſcipulis, inflexam morum duritiem & gravitatem ægre ferentibus, ſtylis & graphiis confoſſus interiit 4. Id. Novembr. Corpus ejus, teſte Matthæo Florilego, in B. Laurentii baſilica, humili quidem loco, ſepultum eſt. Ubi vero ſuper ejus ſepulturam divinitus cecidit radius ignis cœleſtis, monachi his revelationibus admoniti, in majorem eccleſiam tranſtulerunt: & ad ſiniſtram altaris partem loco magis honorabili condiderunt. Certe martyribus & ſanctis poſt mortem annumeratus locum in martyrologio Romano per multa tenuit ſæcula; donec tandem, heu infelix! ab oculatioribus pontificiis tranſubſtantiationi contraria ſenſiſſe deprehenſus, deleto nomine eximeretur. Doctrinam ejus & pietatem egregie deprædicat Anaſtaſius Bibliothecarius in epiſtola ad Carolum Calvum. *Mirandum eſt*, inquit, *quomodo vir ille barbarus (qui in finibus mundi poſitus, quanto ab hominum converſatione, tanto credi potuit alterius linguæ dictione, longinquus) talia* (viz. Dionyſii opera) *intellectu capere, in aliamque linguam transferre valuerit. Johannem innuo Scotigenam virum, quem auditu comperi per omnia ſanctum. Sed hoc operatus eſt ille artifex ſpiritus, qui hunc ardentem pariter & loquentem fecit. Niſi enim ex gratia ipſius igne charitatis flagraſſet; nequaquam donum linguis loquendi procul dubio ſuſcepiſſet.*

* Matth. Weſtm. Flor. Hiſt. ad an. 883. p. 253.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

(*c*) SCRIPTA.

De diviſione Naturæ, ſeu de rerum naturis libri 5. De hoc opere hæc olim notavit Rogerus Hovedenus * noſter, cujus verba mutuatus eſt Mathæus Weſtmonaſterienſis, * "Compoſuit librum, quem περὶ φυσι- "κῶν μερισμοῦ, id eſt, *de Naturæ diviſione*, "intitulavit, propter perplexitatem qua- "rundam quæſtionum ſolvendarum, bene "utilem: ſi tamen ignoſcatur ei in quibuſ- "dam in quibus a Latinorum tramite de- "viavit, dum in Græcos acriter oculos in- "tendit; unde & hæreticus a quibuſdam "putatus eſt. Sunt enim revera in hoc li- "bro perplurima, quæ niſi diligenter diſ- "cutiantur, a fide catholica abhorrentia vi- "deantur.

* Annal. ad an. 881. fol. 234. p. 2.
* Loc. cit.

Ambigua S. Maximi, ſeu ſcholia ejus in difficiles locos S. Gregorii Nazianzeni, Latine verſa. Prodierunt ſimul bina iſta opera typis impreſſa *Oxon.* 1681. fol.

(*d*) *De prædeſtinatione Dei contra Gotteſchalcum* liber, a Gilberto Mauguin. editus Vin-

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 234. ſeq. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 82. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 397. ſeq. (*b*) Ex Francia in Angliam reverſiſſe circiter an. 882. nos docet *Lelandus* Collectan. tom. 2. p. 181. (*c*) Conf. *Ælfredi* Magni vit. a Dom. *Johan. Spelman.* Anglice conſcript. auctiorem reddit. & annotationibus illuſtrat. a *Tho. Hearn.* p. 133. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 15.

Sæc. IX ab an. DCCC. dic. Prædestinationis & Gratiæ tom. I. p. 103. Ex hoc libro 19. capitulorum Summulæ, quæ Lotharii Imp. jussu olim collectæ, ad Carolum fratrem per Ebbonem Gratianopolitanum episcopum missæ, in palatio Vermeriensi anno 853. traditæ, & a Prudentio Tricassino & Floro Lugdunensi postea refutatæ sunt, habentur in historia Gotteschalci Usseriana cap. 19.

Opera S. Dionysii Areopagitæ quatuor, (viz. *de cœlesti Hierarchia*, *de ecclesiastica Hierarchia*, *de divinis Nominibus*, *de mystica Theologia*) in Latinam linguam conversa, versione Carolo Calvo Imp. nuncupata. Hanc versionem nimia Græci sermonis affectatione vitiatam, adeoque Latinis haud satis esse intelligibilem, dudum observavit prædictus Florilegus. Prodierunt ex his aliqua in editione operum S. Dionysii *Colon.* 1536. Omnia vero, teste Labbeo * in bibliotheca collegii Societatis Jesu Bituricensis, MSS. habentur. Præfationem versionis istius duplicem ad Carolum Calvum, metricam alteram breviorem, alteram prosaicam prolixiorem edidit Cl. Usserius in epistolarum Hibernicarum sylloge p. 57.

*Differt. de Script. Ecc. t. I. p. 67.

(*a*) *Excerpta de differentiis & societatibus Græci Latinique verbi*, quæ inter Macrobii scripta feruntur, ex fusioribus Macrobii scriptis a Johanne nostro deflorata esse, censent Usserius & Pithœus.

(*b*) *Liber de corpore & sanguine Domini* interiit, quem Caroli Calvi jussu conscripsit, Ratramni sententiæ ubique consonum, atque eo nomine a synodo Vercellensi anno 1050. damnatum ut ex Berengarii epistola ad Richardum a Dacherio * evulgata patet. Cæterum multa alia Erigenæ opera recenset Baleus, quæ an unquam ab eo scripta fuerint, parum constat; minus adhuc an MSS. forsan alicubi delitescant.

* Spicileg. t. 2. p. 510. edit. nov. t. 3. p. 400.

858. (*c*) NICOLAUS, natione Romanus, Theodori Regionarii filius, a Sergio papa subdiaconus, a Leone diaconus ordinatus, Benedicto mortuo anno 858. ecclesiæ Romanæ pontifex electus est, & præsente Ludovico Imp. die 25. Martii consecratus. Anno sequente a Photio patriarcha CP. nuper facto, litteris interpellatus, anno 860. ad causam ejus investigandam legatos Constantinopolim misit. Anno 861. Photium, conciliumque CP. ab eo habitum, sugillare, & Ignatio palam patrocinari cœpit. Eodem anno habita synodo Lateranensi Johannem archiepiscopum Ravennatem injuriæ & rapinæ a civibus suis accusatum in judicium vocavit; & venire abnuentem communione privavit. Mox etiam a Ravennatibus exoratus, Ravennam profectus est, & Johannem diu licet tergiversatum civibus satisfacere, contumaciæque suæ pœnitentiam agere, & veniam postulare coëgit; pœnitentem communioni restituit. Anno 862. acrius contra Photium insurrexit, habitaque Romæ synodo pullulantem tunc temporis Theopaschitarum hæresin damnavit. Eodem anno divortium Lotharii regis indignatus, & a Teutberga regina injuste uti credi voluit, repudiata, appellatus, summa imis miscuit, nihil intentatum relinquens, quo aut Teutbergæ causam tutaretur, aut Lotharium regem a proposito abduceret; adeo ut anno sequente synodum Metensem damnaret, & Theutgadum Trevirensem ac Guntharium Coloniensem archiepiscopos, a synodo ad Romam legatos, excommunicaret. Eodem anno 863. collecto Romæ concilio Photium excommunicavit & damnavit; & Rothadum episcopum Suessionensem ab Hincmaro Remensi depositum sedi suæ restitui, & Romam judicandum remitti crebris litteris mandavit. Anno 864. habita Romæ synodo Rodoaldum episcopum Portuensem, legatum suum tum in Oriente tum in Gallia, sede & communione submovit, aliamque synodum de causa divortii Lotharii regis terminanda frustra indixit. Anno 865. convocata Romæ synodo, Rothadum præsentem communioni restituit, sedi Suessionensi restituendum decrevit, & in Galliam synodico decreto ac litteris suis communitum dimisit, anathema omnibus ei deinceps adversantibus comminatus. Acrius eodem tempore contra Michaëlem Imp. & Photium exarsit, illiusque scripta flammis palam mandari jussit. Anno 866. Michaëli Bulgarorum regi fidem Christianam nuper susceptam gratulatus est, quæstionibus 106. ab eo propositis responso satisfecit, & ad fidem apud Bulgaros confirmandam Paulum Populoniensem & Formosum Portuensem episcopos legavit. Eodem anno Waldradum Teutbergæ pellicem excommunicavit. Wulfadum & socios in concilio Suessionensi depositos dignitati suæ restitui jussit; & a Photio anathemate percussus est. Obiit anno 867. die 12. Novembris. Exstant *Epistolæ* 70. Concil. tom. 8. p. 268. aliæ 24. ibid. p. 480. Fragmenta aliarum *epistolarum* 6. ibid. p. 514. (*d*) *Responsa ad consulta Bulgarorum*, capitulis 106. constantia, ibid. p. 516. (*e*) *Decreta* seu *rescripta* de rebus variis in 22.

(*a*) Conf *Fabr.* Bibl. Lat. l. 3. c. 12. §. 11. p. 622. (*b*) Conf. *Petri de Marca* Epist. ad *Dacher.* præfix. tom. 2. Spicil. & nov. edit tom. 3. p. 852. (*c*) Conf *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 86. seq. p. 176. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 306. (*d*) Conf. *Baluzii* Miscellan. tom. 5. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 530. seq. (*e*) Item apud *Baronium* Annal. tom. 10. ad an. 866. n. 7. Responsa ad Consulta *Arduici* Archiepiscopi Vesontionens. habentur apud. *Dacher.* Spicil. tom. 12. p. 42. Edit. nov. tom. 1. p. 596.

titulos

Sæc. IX ab an. DCCC.

titulos dispertita, ibid. p. 550. *Appendix epistolarum secunda* epistolas 4. complectens, ibid. p. 563. quinque alias nuper eruit Edm. de Martene Collect. Nov. Vet. Script. tom. 1. part. 1. p. 40. Cæterum Nicolai nostri epistolæ seorsim prodierunt *Romæ* 1542. fol.

Phot. in Epist. passim Nicet. in vit Ignat. Theog. libell. de Ignat. Baron. tom. 10. ab an. 858. Hanck. de Script. Byzant. part. 1 c. 18.

858. (*a*) PHOTIUS, ortu, ut videtur, Constantinopolitanus, Tarasii patriarchæ nepos, parentes habuit generis splendore illustres, & quos martyrium (forsan ob causam imaginum) nobilitaverat. genere, doctrina, virtute, conspicuus, ad summas reipublicæ dignitates, quamprimum maturuit, ascendit; factus Protospatharius seu regiorum satellitum dux, Protosecretarius, & Senatus CP. princeps; adeoque imperatoris nomine ad Assyrios legatione functus. Anno 858. dejecto Ignatio, & oblato ab eo, seu sponte, seu metu, abdicationis libello, cum de successore ageretur, Photium τὸν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ γνώσει πολλὰ φημιζόμενον, fatente Michaële monacho, causæ Photianæ aliter minime favente, magnopere reluctantem tum aulici tum clerici in patriarchatum Constantinopolitanum elevarunt, ipso Domini die natali consecratum. Certe ad hoc munus subeundum, quicquid fingant Ignatiani, se per vim quandam adactum esse ipsemet non modo in epistola ad Hadrianum papam, sed & privatis ad ipsum Bardam litteris, serio conquestus est. Quo tamen non obstante, Ignatiani in æde S. Irænes congregati Photium ejusque sequaces damnarunt: Photianis mox in synodum collectis par pari rependentibus. Anno 861. habita est Constantinopoli episcoporum 318. synodus, in qua solenni sententia deponitur Ignatius; cui aderant & consenserunt legati Pontificii Rodoaldus Portuensis & Zacharias Anagnius episcopi. Etsi postea ipse Nicolaus papa consensum denegârit, pessima convicia minasque quotidie in Photium jaculatus. His accessit nova Nicolai in Photium odii ratio, causa nempe Bulgarorum, quos missis illuc anno 866. prædicatoribus sedi Romanæ arripere, molitus erat. Hos interim Photius, utpote sedi suæ subditos, cui se nuper ultro subjecerant, sedi suæ strenue vindicavit. Anno 867. ad imperium evectus Basilius Macedo, Photio non leviter infensus, quod ob Michaëlis Imp. cædem acriter ab eo correptus fuerat, & sacra communione submotus, revocato Ignatio, Photium throno patriarcali dejecit. Anno 869. convocato Constantinopoli concilio episcoporum 102. quod pro œcumenico 8. habent pontificii, Photium Photianosque damnant & deponunt Ignatiani;

Vid. Photii Ep. 6. p. 69.

Vide Leonem Gram. in Chronographia, & Joelem in Hist. compend.

& ut modo quodam insolenti res ageretur, synodali sententiæ calamis non nudo atramento, sed ipso sanguine sacramentali tinctis subscripserunt. Quo facto Photius in exilium est actus, cognatis, familia, amicis, omni denique humano ministerio, & quos ipsa vita cariores habuit, libris exutus. Καινὸν τοῦτο (inquit) καὶ παράδοξον, ἡ νέα καθ' ἡμῶν ἐπινενοημένη τιμωρία, *& hoc certe novum & paradoxum, recens in me excogitatum supplicium.* Tandem Basilius veteris amicitiæ memor, cum Photio in gratiam redire cœpit, quem mortuo paulo post Ignatio, anno 878. sedi suæ restituit. Nec hoc contentus Johannem VIII. Romanum pontificem illi reconciliavit. Photium proinde pontifex in communionem recepit, omnia adversus eum ejusque sequaces decreta irrita fecit; Paulum Anconitanum & Eugenium Ostiensem legatos Constantinopolim misit; ubi collecto anno 879. episcoporum 373. concilio interfuerunt. Omnia hic in Photii gratiam cesserunt, ipse pro legitimo patriarcha ab omnibus agnitus, rescissa in contrarium decreta, antiqua sedis CP. privilegia confirmata, condito etiam canone, ut omnes a Johanne pontifice Romano damnati, a Photio etiam damnarentur; a Photio damnati, a Johanne etiam anathemati subjicerentur. Hanc solummodo synodum Photianam œcumenicam 8. agnoscunt Græci, (*b*) cujus Acta ex Johannis Becci patriarchæ CP. codice exscripta primus Gr. Lat. extulit Gulielmus Beveregius Pandect. Canonum tom. 2. Anno 886. Photius insidiarum una cum Theodoro Santabareno adversus Leonem Aug. Basilii filium initarum falso insimulatus, ab imperatore mox sede pulsus, in Harmonianorum monasterium relegatus est; ubi non diu postea obiisse videtur, in Heremiæ monasterio ad Merdosagarem sepultus. Vir, ut cætera taceam, infinitæ lectionis, stupendæ eruditionis, omnium non sui modo, sed & omnium pene sæculorum doctissimus, librorum helluo voracissimus, censor κριτικώτατος. Nemo bibliothecam ejus vel semel inspexerit, quin historicum summum, philologum instructissimum, criticum perspicacissimum, statim deprehendet. Testantur accuratam juris peritiam, tot solertia ad interrogationes propositas responsa; prudentiam politicam, liber *de officio Principis*; ut de rebus gestis nil dicam. Legantur ejus epistolæ; videbis ipsum philosophica, medica, mathematica, theologica, ad amussim tenuisse. Verum id apud omnes in confesso est; & forte solus est Philippus Brietius, * qui Photium litteris sæcularibus clarum, divinarum

Sæc. IX ab an. DCCC.

Epist. 97. ad Basil. Imp. p. 137. Leo Gramm. in Chronograph. Johan. Curopal. in Compend. Zonar. Annal. tom. 3.

* Annal. ad an. 858.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 7. p. 86. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. §. 1. vol. 9. p. 369. seq. (*b*) Sed vide *Tho. Smith.* de Græcæ Ecclesiæ hodierno statu edit. 1698 p. 157, 158.

fuisse

Sæc. IX. ab an. DCCC. fuiſſe ignarum affirmavit, reclamante tota Doctorum caterva, totque ejus ſcriptis, ſumma ſacrarum litterarum, & rei theologicæ peritia refertiſſimis. De ingenio ejus, & ſcientia externa, audiatur unicus Nicetas David, * Photio alias non ſatis æquus. *Tandem*, inquit, *Photium patriarcham deſignant:* ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγενῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν: *Homo erat ſane minime obſcurus & ignobilis, ſed claris & illuſtribus oriundus natalibus, rerumque civilium & politicarum uſu, prudentiaque & ſcientia omnium tunc temporis clariſſimus. Grammaticæ enim litteraturæ & carminis pangendi, dicendique laude, quin & philoſophiæ, & medicinæ, & omnium prope liberalium diſciplinarum externarum ſtudio cognitioneque tantopere florebat, ut ævi ſui facile princeps haberetur, immo & cum veteribus certare poſſet.* Πάντα γὰρ συνέτρεχεν ἐπ' αὐτῷ, ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδή, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα, πλέον δὲ πάντων ὁ τῆς δόξης ἔρως, δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄυπνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς ἐσχολακότι. *Omnia quippe in illo concurrerant, aptitudo quædam & naturæ vis ac felicitas, ſtudium, opes, quibus ſibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudiſque cupido, qua incenſus totas noctes, ut lectioni aſſidue vacaret, ducebat inſomnes.* Mitto recentiorum encomia, numero & pondere infinita, meritiſſimum præ aliis elogium ipſi tribuit, qui de hujuſmodi rebus optime judicare novit, Dan. Heinſius Diſſert. de critica Veterum, p. 166. quod ne nimius ſim, huc non transfero.

* Vit. Ignatii p. 1198.

(a) OPERA EDITA.

Μυριόβιβλον, ſive *Bibliotheca*, a Photio adhuc laico ſcripta, in qua 280. veterum opuſcula lecta, excerpta, & accurate dijudicata continentur. Nobile, ſi quod aliud, eruditæ vetuſtatis promptuarium; quo tot fecundæ poſt naufragium tabulæ, tot aurea melioris ævi monumenta, ex parte ſaltem nobis conſervantur. Opus, in quo ingenii acumen, judicii gravitatem, legentis induſtriam, an lectionis varietatem quis magis admiretur, haud facile dixerim. Interim notari meretur, hanc quam nos habemus Bibliothecam, longe majoris operis ſolummodo partem videri, ea ſc. ſolummodo quæ, abſente Taraſio fratre, recitata fuerant, ut ipſe Photius epiſtola ad Taraſium Bibliothecæ præfixa non obſcure indicat. Legit utique & excerpſit vir eruditiſſimus infinita alia aliis temporibus præſente Taraſio recitata; unde nil mirum in hoc opere Ignatium, Papiam, Ariſtidem, Theophilum, Hegeſippum, Athenagoram, Julium Africanum, Gregorium Thaumaturgum, Dionyſium Alexandrinum, Gregorium Nazianzenum, alioſque maximi nominis Scriptores, quà ſacros, quà profanos, nullum habere locum, in alia, ut videtur, collectione recenſitos, cujus fortaſſe ἀποσπασμάτιον erant eclogæ illæ Philoſtorgianæ, quas hoc demum ſæculo edidit Gothofredus. Primus hanc Bibliothecam Græce cum notis edidit David Hæſchelius *Auguſtæ-Vindel.* 1601. fol. Gr. Lat. deinde prodiit cum Hæſchelii notis, Schotti verſione & notis, *Genevæ* 1613. fol. *Rothomagi* 1653. fol. Cæterum monendus eſt lector, verſionem Latinam his editionibus affixam, etſi Andreæ Schotti nomen præferat, pravam eſſe, fallacem, & Schotti nomine prorſus indignam. Sæc IX. ab an. DCCC.

Epiſtolæ 248. una cum Auctuario 5. aliarum de rebus in jure canonico Orientalium dubiis, ex verſione & cum notis Richardi Montacutii noſtratis Gr. Lat. prodierunt *Londini* 1651. fol.

Epiſtola ad archiepiſcopum Aquileienſem invenitur Gr. Lat. in Auctuario noviſſimo Combefiſii *Pariſ.* 1672. Lat. apud Baronium ad ann. 883.

Epiſtola ad Theophanem monachum, quam Gr. Lat. prolegomenis ſuis in Theophanis Ceramei homilias inſeruit Fr. Scorſus Procem. 2. ſect. 3.

Epiſtola ad Nicolaum papam ſtatim poſt initum patriarchatum ſcripta, & confeſſionem fidei ſuæ continens. Exſtat Lat. apud Baronium ad ann. 859. num. 71.

Epiſtola ad eundem triennio poſt ſcripta, Lat. apud Baronium ad ann. 861. num. 39.

Epiſtola encyclica ad patriarchas Orientales, Lat. apud Baronium ad ann. 863. num. 41. Græce vero & Latine inter epiſtolas Photianas a Montacutio editas ſecundum locum obtinet.

Nomocanon, ſeu *Canonum eccleſiaſticorum & legum imperialium de eccleſiaſtica diſciplina conciliatio*, in titulos 14. diſtributa. Prodiit cum commentariis Theodori Balſamonis tum Græce tum Latine a Chriſtophoro Juſtello ex bibliotheca Palatina primum editus *Pariſ.* 1615. 4to. deinde ad calcem commentariorum Balſamonis *Pariſ.* 1620. fol. poſtremo in Juſtelli junioris bibliotheca Juris Canonici *Pariſ.* 1662. tom. 2. p. 789. Huic editioni acceſſerant prolixa Photii prolegomena hactenus inedita ex Cod. MS. bibliothecæ publicæ Oxon. a R. V. Uſſerio de ſcripta.

Homilia in diem natalem B. Mariæ virginis. Exſtat Gr. Lat. in Auctuario novo Combefiſii *Pariſ.* 1748. tom. 1. p. 1583.

Deſcriptio novæ B. Virginis eccleſiæ, in Palatio a Baſilio Macedone, extructæ, Gr. Lat.

(a) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 105. ſeq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. §. 6. vol. 9. p. 375 – 560.

a Cl.

Sæc.IX. ab an. DCCC. a Cl. Lambecio eruta, & Codino fubnexa *Parif.* 1655. fol. & cum notis Combefifii Originum CP. p. 296. (*a*)

De voluntatibus, quæ in Chrifto dicuntur Gnomicæ, liber, exftat Latine ex verfione Turriani in Auctuario Canifii Steuartiano p. 437. (*b*) Habetur Græce MSS. in Bibl. Cæfarea Cod. Theol. 21. num. 1. fol. 1.

Epiftola unica, & tractatus brevis, Gr. Lat. a Cotelerio edita funt Monument. Ecclef. Gr tom. 2. p. 104.

De Divinitate & Incarnatione differtationes 6. Habentur Latine ex Turriani verfione apud Canifium Antiq. Lect. tom. 5. p. 183. (*c*)

Argumenta Photii adverfus Latinos allegat & examinat Johannes Beccus Orat. 1. de unione Ecclefiæ p. 154.

Libellus de Synodis toties editus nihil aliud eft, quam pars epiftolæ, quam fcripfit ad Michaëlem Bulgariæ principem *de officio Principis;* (*d*) ac proinde inter epiftolas Photianas a Montacutio editas primum locum obtinet. Habetur Græce in bibliotheca Cl. Voffii fynopfis conciliorum Photii: verum non noftri, fed Photii Tyriorum epifcopi, opus eft. Ex hac fynopfi fragmentum profert Ufferius Differt. de Symbolis p. 23.

(*a*) O P E R A Ἀνέκδοτα.

Commentarius in D. Pauli epiftolas, e quo fua ut plurimum defumpfit Oecumenius. Exftat Græce MS. in bibliotheca publica Cantabrigienfi, Claf. 4. fig. 9. fol. Codex quidem eft admodum antiquus, fed in principio & fine mutilus, certe deeft integer in epiftolam ad Romanos commentarius.

Quæftiones ac dubia ad Amphilochium Cyzici metropolitam de variis S. Scripturæ locis. Exftant MSS. grandi volumine, fed abfque Photii nomine in Cl. Seguierii Galliæ cancellarii bibliotheca; item in bibliothecis Vaticana, Barberina, Bavarica, & forfan alibi. Hujus operis fragmenta duo edidit Combefifius, alterum ad calcem operum Amphilochii p. 226. alterum in Auctuarii tomo 1. Alia olim fragmenta protulit Turrianus: ex eodem opere defumpta effe, quæ apud autorem Catenæ in Johannem reperiuntur, non infeliciter conjicit Colomefius. *Amphilochia* dicuntur hæc quæfita, non quod ab Amphilochio fcripta funt, multo minus ex veteris illius Amphilochii Iconienfis operibus (quod putavit Combefifius) collecta; fed quod refponfa funt ad 313. dubia, quæ Amphilochius metropolita Cyzicenus, Photii amicus & familiaris, ei propofuerat. De hoc opere ita L. Allatius de confenf. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 6. num. 4. col. 576. *Opus eft varium, & multiplici eruditione plenum, Theologis & Scripturæ expofitoribus maxime neceffarium, eoque magis amplectendum, quod non alibi, quam in bibl. Vaticana, nunc poftremum ex libris Lollianis, fub Urbano VIII. invectum, quod ipfe fciam, exftet.* Additque fe fedula inquifitione per Italiam & extra Italiam, ubi libri MSS. affervantur, illud indagaffe; tamen alicui vel de nomine quidem notum, haud invenire potuiffe; capita quædam hinc inde reperiri, nufquam opus integrum. Sed falfus erat vir eruditus, & in his præcipue verfatiffimus, cum in quibusdam Galliæ bibliothecis, fuppreffo licet Photii nomine, Latinis auribus oculifque minus grato, exftare dicitur. Ex Amphilochiis cap. 37. refponfionem nempe ad hanc quæftionem, *utrum humanitas Chrifti Divinitati unita, circumfcripta fit, an incircumfcripta?* Græc. Lat. profert Combefifius ad calcem operum Amphilochii p. 226. falfoque Amphilochio Iconienfi afcribit, Alii alia. (*f*) Et nullus dubito epiftolas Photii ad Amphilochium Cyzicenum, nempe epift. 137. p. 190. 162. p. 215. 163. p. 220. & forfan ad alios alias, præftantiffimi hujus operis partem effe.

Liber de epifcopis & metropolitis, aliifque quæftionibus contra Romanos, five Latinos, ex fcriptis fynodicis & hiftoricis collectus, & decem quæftionibus diftinctus. Incipit hoc modo, Ἐρώτησις. Ἐν ποίοις φαίνονται πεπταικότες οἱ Ῥωμαῖοι παραλόγως, &c. Exftat MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 19. num. 2. fol. 314. p. 2. Cod. 184. num. 9. fol. 51. Hujus operis procul dubio pars eft *Interrogatio* illa & *refponfio, quibus antiftitibus propter hærefin damnatis, illi qui ab illis ordinati fuerant, nullum damnum paffi fint*, quæ habetur ibid. Cod. Hift. 34. num. 27. fol. 358. Vide Lambec. Comment. lib. 3. pag. 195. 259. Idem opus, ni fallor, habetur Græce in bibliotheca Bodleiana inter codices Baroccianos num. 91. & cod. 196. fol. 7. p. 2.

Opus contra Latinos; ex quo fragmentum de proceffione Spiritus Sancti Gr. Lat. profert Cl. Ufferius Differt. de Symbolis pag. 25. fed non ex ipfo Photii opere immediate defumptum, verum ex Euthymii Zygabeni codice MS. Panopl. tit. 12. qui quidem locus in Latina Euthymii verfione a Fr. Zino adornata confulto omiffus eft. (*g*)

(*a*) Item apud *Bandurium* tom. 1. Imperii Orientalis lib. 6. (*b*) Item in Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 439. (*c*) Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 420. (*d*) Integra habetur ap. *Canif.* Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 382. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. § 16. vol. 9. p 562. feq. *Oudin.* tom. 2 p. 201. (*f*) Quæftiones 4. exhibuit *Montfalcon.* in Catalog. MSS. Bibl. Coislinian. p 346, 347. (*g*) Sed habetur in Græca verfione edit. Tergobyfti in Walachia anno 1710. fol. ut notat *Fabr.* ibid. p. 561. Exftat etiam in variis MSS. Europæ, ut Cod. Baroc. 85. & 101. & in Cod. Regis Galliæ, & Collegii Jefuitar. Parif. tefte eodem *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 463.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Odæ 9. exſtant MS. in bibliotheca Claromontana. (*a*)

Prophetarum liber cum expoſitione. Exſtat MS. in bibliotheca Vaticana, uti Poſſevinus nos docet.

(*b*) *Lexicon*, volumen ſatis craſſum, hoc tempore penes Marquardum Gudium Hamburgenſem MS. aſſervatur. Optimns ſane liber, & quem edi e re litteraria eſſet, ut epiſtola ad Thomſonum olim notavit Joſephus Scaliger.

Epitome Actorum Conciliorum 7. generalium. Cujus initium, Ἀναγκαῖον ἐςὶ μέλλοντας ἡμᾶς χριςιανικῶν αἱρέσεων ἐπιμιμνῆσθαι, &c. MS. Bibl. Vindob. Cod. Theol. 19. num. 3. fol. 316. diverſum, ut videtur, ab eo quod editum habemus opuſculum.

(*c*) *Syntagma Canonum*, ſive Index materiarum quæ continentur 80. canonibus illis qui dicuntur SS. Apoſtolorum. Principium, κανὼν ά. Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων, καὶ πόσοι χειροτονοῦσιν ἐπίσκοπον. Majoris operis pars videtur, a Nomocanone penitus diverſa. Exſtat Græce MS. ibid. Cod. Hiſt. 7. num. 11. fol. 17. p. 2. Cod. 56. num. 2. fol. 2. habentur canones integri, anonymi cujusdam antiqui ſcholiaſtæ Græci annotationibus marginalibus & interlinearibus illuſtrati. An vero hæc ſcholia Photium noſtrum auctorem habeant, mihi non conſtat. Vide Lambec. Comment. lib. 8. p. 431.

Symbolum fidei, compoſitum pro iis qui ordinandi ſunt epiſcopi, Πιςεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, &c. ibid. Cod. Hiſt. 7. num. 73. fol. 231.

Annotatio, tractatus brevis hiſtoricus *de patriarchis, ſede ſua injuſte pulſis*, MS. ibid. cod. 70. num. 5. fol. 21. p. 2. alterius cujuſdam operis forſan ἀποσπασμάτιον.

Diſputatio compendiaria de proceſſione Spiritus S. a ſolo Patre, capitulatim conſcripta, & ad quendam ex Latinis miſſa. Incipit, Τίς ὅλως ἀνάσχοιτο τῶν ἐν Χριςιανοῖς τελούντων ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δύο εἰσάγειν αἴτια, Υἱοῦ μὲν καὶ Πνεύματος τὸν Πατέρα, τοῦ Πνεύματος δὲ πάλιν τὸν Υἱὸν, &c. MS. ibid. Cod. Theol. 168. num. 23. fol. 252. p. 2. Eundem etiam Tractatum recenſet L. Allatius de conſenſ. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 6. num. 4. col. 575. In eadem bibliotheca excerpta varia ex Photii ſcriptis hinc inde deſumpta habentur; nempe Cod. Theol. 40. num. 63. fol. 138. p. 2. *de proceſſione Spiritus S. ex ſolo Patre, non autem etiam ex Filio*: num. 81. *adverſus Iconomachos & Paulicianos*; cod. 324. num. 5. fol. 166. p. 2. *de differentia inter ſacras imagines atque idola.*

Sæc. IX. ab an. DCCC.

Excerpta ex hiſtoricis & ſcriptoribus profanis, ſciens, lubens prætermitto. Notet lector, me hoc loco in citandis illuſtriſſimæ bibliothecæ Vindobonenſis codicibus diſpoſitionem Neſſelianam ubique ſequi.

(*d*) *Tractatus de Manichæis*, cujus priores libri Manichæiſmi hiſtoriam, poſteriores refutationem exhibent. Opus ἀνέκδοτον penes D. Hinckelmannum, in gymnaſio Hamburgenſi profeſſorem, qui, ut Lipſia ab amicis accepi, prelo illud parat, & *Lexici* etiam Photiani editionem meditatur. An vero Lexicon illud MS. in bibliotheca Mart. Gudii unquam exſtitit (ut vulgari fama toties accepimus) dubitare video eruditiſſimos Actorum Lipſienſ. Conditores ann. 1696. menſe Jan. p. 38. Sed humanis ereptus eſt doctiſſimus Hinckelmannus, cum cujus morte vereor ne tractatuum Photianorum editio perierit. (*e*)

Tractatus de proceſſione Spiritus S. a priori diverſus. Principium, Ἐν πολλοῖς μὲν εἰσιν οἱ ἔλεγχοι πολυςίχοις ἐσπαρμένοι λόγοις. &c. Exſtat MS. in codice Vaticano, olim Palatino, teſte L. Allatio de conſenſ. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 6. num. 4. qui tractatum luculentiſſimum vocat, illumque Metrophani Smyrnenſi, Photio æquali, quandoque tribui dicit, ut in Metrophane infra notavimus.

Epiſtola Photii *ad Zachariam Armeniæ patriarcham*, qua concilii Chalcedonenſis cauſam pluribus argumentis ſtrenue agit, exſtat MS. apud Armenos, ex qua plura hinc inde profert Clem. Galanus Conciliat. Eccleſ. Arm. part. 2. tom. 1. Quæſt. 1. §. 4. p. 28. alia Quæſt. 3. §. 2. p. 116.

In Categorias Ariſtotelis liber habetur MS, in Galliæ regis bibliotheca.

Scripſit etiam Photius, teſte Suida,* adverſus Leontium hæreticum olim epiſcopum Antiochenum. Verum hoc opus dudum interiiſſe videtur.

* In voce Λεόντιος.

858. Ex Theogn. libell. de Ignat. Nic. Pap. Epiſt. & Act. Conc. CP. 4. Conc. tom. 8.

THEOGNOSTUS, monachus, patriarchæ CP. exarchus ſive legatus. Claruit anno 858. Triennio poſt Ignatium ſede patriarchali in ſynodo CP. depoſitum ægre ferens, Romam laicum indutus habitum dilapſus eſt, ibique res Ignatii, ſuaſque, apud pontificem procuravit. A Michaële Imp. Conſtantinopolim ad judicium ſubeundum citatus, Nicolaum papam non ſolum patronum acerrimum, ſed & Mecænatem liberalem nactus eſt; ab eo præfectura mona-

(*a*) Photii ςίχηρον in Methodium CPol ex octoëcho, t. 2. Act. Sanctor. Junii p. 969. uti nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 137. (*b*) Lexicon a *Scaligero* laudatum, & qood in Anglia ſervatur ut in Bibl. Bodl. & ap. V. Cl. *Rogerum Gale*, teſte *Tho. Hearne*. Hiſt. Guil. Neubrigenſ. p. 761. diverſum eſt a Gudiano, & longe brevius, & Photium certius autorem habet, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 566. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 10. vol. 11. p. 27. (*d*) Hic *Tractatus* habetur in Catalog. Cod. MSS. Bibl. Coislin. a *Montfalcon.* edit. p. 349---375. (*e*) Duos priores libros *Jo. Chriſtoph. Wolfius* edidit T. primo Anecdot. Gr. *Hamb.* 1722. Duos poſteriores tom. 2. *Hamb.* 1723.

ſteriorum

Sæc. IX. ab an. DCCC. ſteriorum veteris Romæ, & *Archimandritæ* titulo donatus. Ignatio ſedi ſuæ reſtituto, Theognoſtus anno 868. Conſtantinopolim rediit, Hadriani papæ litteris munitus, quibus Baſilio Imp. & Ignatio patriarchæ majorem in modum commendatus eſt. Hegumenus igitur ſive abbas monaſterii Fontis, & Sceuophylax Eccleſiæ magnæ, factus eſt; atque anno 870. a rege & patriarcha ſuo ad Hadrianum remiſſus, ut cum eo utriuſque nomine de rebus eccleſiæ graviſſimis tractaret, & epiſcopis ac clericis Photianis pœnitentiæ locum concedi obtineret. Anno ſequente Conſtantinopolim re infecta rediit. Nec plura de eo conſtant. Scripſit *libellum de cauſa Ignatii*, quo miſerias & injurias Ignatio patriarchæ ab anno 858, ad 861. illatas hiſtorico ſtylo repræſentavit, & Nicolao papæ ſpectandas obtulit. Exſtat iſte libellus Gr. Lat. Concil. tom. 8. pag. 1263.

858. Metroph. Ep. ad Manuel. Patr. Conc. CP. 4. Act. 3. pag. 1292. 4. p. 1297. 6. p. 1313.

METROPHANES, patria Conſtantinopolitanus, matre quidem ſublæſæ famæ, quæ, Methodium patriarcham ſtupri olim accuſavit, natus, factus eſt Smyrnæorum metropolita ante annum 858. quo Ignatii CP. a Barda depoſiti partes, quantum potuit, tutatus eſt; Photium tamen patriarcham admiſit. Anno ſequente, recrudeſcente iterum diſſidio, Metrophanes contumacior jam factus, in ſynodo CP. depoſitus, Ignatio carceris ſocius datur. Anno 867. depoſito Photio, ipſe ſedem ſuam recuperavit; & in concilio CP. anno 870. inter primarios Photii perſecutores enituit. Reſtituto Photio anno 878. Metrophanes eum pro patriarcha habere præfracte recuſavit; & a Johanne licet papa anno 879. Photio morem gerere admonitus ſimul ac juſſus contumaciam ſuam mordicus retinuit. Quo nomine in concilio CP. ineunte anno 880. tanquam obſtinatus ſchiſmaticus, epiſcopatu ſimul ac communione ſubmotus eſt. Scripſit *Epiſtolam ad Manuelem Patricium*, qua res a Photio ab anno 858. ad an. 870. geſtas ordine narrat. Exſtat hæc epiſtola Lat. apud Baronium ad an. 870. num. 453. Gr. Lat. una cum Actis concilii CP. 4. *Ingolſtad.* 1604. 4to. & Concil. tom. 8. p. 1385. * Verum præter hanc epiſtolam exſtat opus *περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας, de Spiritus Sancti diſciplina arcana, ut quemadmodum Filius ex ſolo Patre, ita & Spiritus Sanctus ex ſola, eademque cauſa procedit, dicitur tamen Filii eſſe, tanquam qui illi conſubſtantialis eſt, & ab eo mittitur.* Principium, *Ἐν πολλοῖς μὲν εἰσὶν οἱ ἔλεγχοι πολυστίχοις ἐσπασμένοι λόγοις δι' ὧν ἡ ὀφρὺς κατασπᾶται.* Hoc opus Metrophani diſerte tribuunt antiquiſſimus codex MS. olim Palatinus num. 216. Vindobonenſis Theol. 249. num. 8. fol. 79. Ubi amplum hujus libri *ἀποσπασμάτιον* de proceſſione Spiritus S. de ſolo Patre habetur. Non deſunt interim alii codices MSS. qui illud Photio aſcribunt; utri vero adjudicandum ſit, in medio relinquit L. Allatius de conſenſ. Orient. & Occident. lib. 2. c. 6. num. 4. col. 575. In eodem codice Palatino num. 2, 3, 4. habentur ejuſdem Metrophanis *de recens exorta Manichæorum hæreſi brevis & lucidenta narratio; ex diverſis, contra eosdem Manichæos homiliis, excerpta; contra Manichæorum recens prognatum errorem ſecunda editio ad Antonium metropolitam Cyzicenum.* Vide Poſſevin. in Append. p. 81. (*b*)

858. PATRICIUS ARARSIUS, ignotæ gentis, conditionis, ætatis, ſcriptor, a me ideo in hunc locum repoſitus, quod Libelli Synodici a Pappo editi auctore antiquior erat. Aliter de eo penitus ſilent tum veteres tum recentiores. Scripſit librum *Oceanum* dictum; unde inſigne fragmentum *de Meletio & Ario* profert dicti *ſynodici* auctor, cap. 32. Et ſi ex ungue, quod aiunt, leonem metiri liceat, præclaram ejus orationem fuiſſe oportet. Photio longe fuiſſe antiquiorem, ſuſpicatur Sellerus. Et recte forſan. Patricius quidam Pruſeenſis epiſcopus ex oratione ejus in S. Pionium citatur a Glyca Annal. part. 1. p. 17. Quis vero fuerit, quave ætate floruit, neſcire ſe fatetur Labbeus Glycæ editor. Citatur etiam a Cedreno Compend. Hiſt. pag. 242. qui illum *martyrem* vocat, unde ipſum primis eccleſiæ ſæculis vixiſſe conjicere licet. An hic idem fuerit cum noſtro, affirmare vix audeo. Utrobique tum apud Glycam, tum apud Cedrenum habetur orationis Patricianæ fragmentum, ſed apud Cedrenum multo copioſius.

859. (*c*) ADO, gente Gallus, anno 859. archiepiſcopus Viennenſis factus eſt. Anno 860. concilio Tullenſi, 873. Cabilonenſi, 875. conventui Cabilonenſi, interfuit. Obiit anno 875. & in martyrologio Romano die 16. Decembris locum habere meruit.

SCRIPTA.

Martyrologium Sanctorum per anni circulum. Prodiit ad calcem martyrologii veteris Romani cum notis Heriberti Roſweydi *Antverp.* 1613. fol. *Pariſ.* 1645. fol.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 230. (*b*) Canonum Triadicorum, qui in honorem SS. Trinitatis decantari ſolebant, auctor erat, ut nos docet *Allatius* de libris Eccleſ. p. 67. Expoſitio in Epiſtolam Catholicam *Johannis* citatur a *Johanne Vecco* tom. 2. Græciæ Orthodoxæ p. 605. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 45. vol. 10. p. 540. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 149. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 42.

Sæc. IX. ab an. DCCC. *Breviarium Chronicorum de sex mundi ætatibus*, a mundi initio ad annum 874. perductum, quæ annum enim istum sequuntur ab aliena manu adjecta sunt. Prodiit seorsim *Paris.* 1522. cum Gregorio Turonensi *Paris.* 1512. 1567. *Basil.* 1568. denique in Biblioth. Patr. tom. 16. p. 768.

Libellus de festivitatibus SS. Apostolorum ac discipulorum, sive *successorum eorum.* Exstat ibid. p. 823. & una cum martyrologio *Antverp.* 1613. *Paris.* 1645.

Martyrium S. Desiderii Viennensis episcopi, Habetur apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6. (*a*) & Surium 11. Februarii.

Vita S. Theuderii abbatis Viennensis. Exstat apud Mabillon. Sæc. Benedict. 1. p. 678.

859. (*b*) ISAAC, Parduli Laudunensis episcopi diaconus, anno 849. concilio Carisiaco interfuit, & ecclesiæ Remensis diaconus Suessionensi anno 853. demum episcopus Lingonensis factus, anno 859. concilio Tullensi, 862. Pistensi, 866. Suessionensi, 869. Vermeriensi, 875. Cabilonensi, 876. Pontigonensi, 878. Tricassino interfuit. Scripsit *Epistolam* satis prolixam *de canone Missæ* a Dacherio editam Spicileg. tom. 1. p. 345. (*c*) Hanc vero epistolam non esse Isaaci Lingonensis, sed Isaaci cujusdam abbatis de Stella ex ordine Cisterciensi, agnoscunt tum Baluzius, tum ipsemet Dacherius tom. 13. in indice Auctorum p. 33. iterumque p. 158. ubi illum sub finem Sæc. 12. vixisse notat. Exstat ejusdem *Collectio Canonum*, Græcorum ad instar Nomocanonum, ex antiquis canonibus & imperatorum Francorum capitularibus consarcinata, continet selecta capitula ex tribus postremis Capitularium libris, sub 11. titulis comprehensa, a Sirmondo primum edita Concil. Gallic. tom. 3. a Baluzio Capitular. tom. 1. p. 1233. denique Concil. tom. 8. p. 598.

860. JOSEPH, gente, ut reor, Gallus, Turonis educatus, ubi studiis litterarum incubuit sub cura Amalrici Turonensis archiepiscopi, & Pauli archiepiscopi Rotomagensis, a quo ad presbyteratus dignitatem evectus est. Quin & summis in republica muneribus honoribusque admotus. Factus est enim primum regni Aquitaniæ cancellarius, deinde a Carolo Calvo, Ludovico Balbo filio suo præceptor datus, ut ipsum melioribus litteris erudiret, ejusdemque sacri palatii (ipsius verbis utar) cancellariorum ministerio functus. Claruit circa annum 860. Commisit litteris *Historiam* translationis corporum SS. Ragnoberti Bajacensis episcopi & confessoris, & Zenonis ejus diaconi, & de miraculis ab iisdem patratis. Hanc historiam fabulis mire scatentem ex MS. Cod. Divionensi e latebris protraxit L. Dacherius Spicil. tom. 12. p. 600. (*d*) Sæc. IX. ab an. DCCC.

(*e*) HULDERICUS, natione Germanus, ex illustri familia Comitum de Kilburg & Dillingen natus, Hupaldi & Diapurgæ Sueviæ ducissæ filius, natus est circa ann. 817. in collegio Vanningo S. Galli, deinde sub Adalberto antistite Augustano educatus. ab isto Romam missus. Eo vero interea temporis defuncto in episcopum Augustanum renunciatus fuisset, ni ætatem immaturam causatus esset. Tandem post Hiltini mortem tum imperatoris tum canonicorum consensu ecclesiæ illius antistes factus est circa an. 860. Ecclesiam suam per 40. annos magna cum laude gubernavit; & Romano pontifici cœlibatus jugum sacerdotibus suis imponenti auctoritate sua atque eruditione fortiter restitit. Obiit anno circiter 900. Scripsit *ad Nicolaum papam epistolam de continentia Clericorum*, qua illum cœlibatus legem rigide nimis urgentem ex Scriptura & ecclesiastica antiquitate libere atque acriter coarguit. Epistolam istam in lucem edidit Johannes Wolffius Memorab. Lect. tom. 1. p. 241. inter Orthodoxographa prius excusam pag. 481. & apud Fox. Act. & Monum. Eccl. tom. 2. p. 456. & ad calcem Callixt. de conjugio Clericorum. (*f*) Magni quidem olim ista a conjugii clericalis defensoribus habita est; adeo ut, teste Bertoldo Constantiensi, * Gregorius VII. anno 1079. coacta Romæ synodo istud Hulderici scriptum nominatim damnare necesse habuerit. Unde liquet falsos esse epistolæ hujus codices quosdam MSS. in Anglia, qui Volusiani Carthaginensis episcopi nomen præferunt, præcipue vetustum illum, Matthæo Parkero archiepiscopo Cantuar. a Jo. Balæo dono datum, quem se a Parkero accepisse testatur Jo. Foxus martyrologus noster loco citato: ubi aliam hac de re sub Volusiani etiam nomine epistolam plane elegantem adjunxit, qua clerici uxorati causam suam adversus Nicolaum papam strenue & nervose agunt. Animadvertat autem lector, alium fuisse Udalricum sive Hulricum episcopum etiam Augustanum, qui episcopatum iniit anno 924. obiit anno 973. vel paulo post; ut Germanorum annales diserte testantur. Unde nil mirum hunc cum nostro plures temere confudisse.

860. Pantal. de vir illustr. Germ. part. 2. p. 52.

* Append. ad Herman. ad annum 1079. p. 349.

(*a*) Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 4. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 233. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 535. & *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. vol. 11. p. 85. (*c*) Edit. nov. tom. 1. p. 449. (*d*) Edit. nov. tom. 2. p. 127. seq. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 896. (*f*) Exhibuit *Edv. Browne* in Append. ad Fasciculum expetend. p. 161. Separatim edidere *Jo. Frid. Mayerus* Gryphisvvald. 1703. & *Sam. Schelwigius* Gedani 1706. teste *Fabr.* loco citato.

ANO-

Sæc. IX. ab an. DCCC. 860. **ANONYMUS** *de miraculis S. Richarii* scriptor, monachus Centulensis, claruit anno 860. Condidit *de miraculis S. Richarii abbatis Centulensis, libros* 2. in quorum altero, se ea tantum referre quæ ipse viderat, diserte tradit. Hos ex codicibus MSS. Centulensi & Compendiensi edidit in lucem Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 213.

860. **ANONYMUS** monachus, *Vitæ S. Leutfredi* auctor, claruit circa annum 860. In litteras retulit *Vitam & res gestas* S. Leutfredi Madriacensis in Neustria abbatis, qui decessit circa annum 738. Exstat hæc vita apud Surium Jun. 21. & ad varios codices MSS. recognita apud Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 595.

860. (*a*) ISO, origine forsan Germanus, cœnobii Sancti-Gallensis monachus, claruit circa annum 860. Obiit anno 871. Scripsit *de translationibus & miraculis S. Otmari libros* 2. qui exstant apud Goldastum Script. Rer. Aleman. tom. 2. & apud Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 1620. Addit Goldastus in præfatione, composuisse illum *Lexicon Latinum*, ex veteribus Glossariis collectum, quod in Biblioth. S. Galli, & Constantiæ in Biblioth. Cathedrali MS. asservatur.

863. **ERMENTARIUS**, cœnobii Heriensis, in insula Herio apud Pictones siti, abbas, claruit circa ann. 863. *Historiam* condidit, libris duobus, *translationis S. Filiberti abbatis*, ex monasterio Heriensi, in varia subinde loca, ob frequentes Normannorum irruptiones deportati. Quorum pene omnium Ermentarius testis erat oculatus. Hos libellos, ad MSS. codices recognitos, post Chiffletium in historia Trenorchiensi, edidit Johannes Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 537.

865. **REMBERTUS**, natione Germanus, novæ Corbeiæ monachus, Anscharii discipulus, cui anno 865. in sede Hammaburgensi & Bremensi successit, obiit anno 887. Commisit litteris *S. Anscharii Hammaburgensis & Bremensis archiepiscopi, Septentrionalium regionum apostoli*, cui admodum erat familiaris, *vitam*, quam post Philippum Cæsarem, & Johan. Bollandum Februar. 3. ad MSS. codices Corbeiæ veteris recognovit, & Actis suis Benedictinis inseruit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 75. Cui etiam Gualdonis monachi Corbeiensis, qui claruit anno 1050. præfationem prolixam, & operis metrici de vita Anscharii specimen subjecit, sed utrumque opus integrum pridem ediderat, notisque illustraverat P. Lambecius ad calcem Originum Hamburgens. tom. 1. *Hamburg.* 1652. 4to. (*b*) Sæc. IX. ab an. DCCC.

866. **WULFADUS**, ab Ebbonne Remensi inter clericos cooptatus, ecclesiæ Remensis œconomus factus est, eoque nomine concilio Carisiacensi anno 849. & Suessionensi anno 853. interfuit. Anno circiter 866. Caroli Calvi Imp. favore archiepiscopatum Bituricensem adeptus est. Anno 867. synodo Tricassinæ, 869. Vermeriensi, 870. Pistensi, 871. Duziacensi adfuit. Obiit anno 875. 6. Non. Octobr. Scripsit *Epistolam pastoralem ad parochos & parochianos Diœceseos suæ*, quæ exstat apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 602.

867. **BASILIUS, MACEDO** a patria dictus, ex illustri Arsacidarum stemmate ortus, Maïctis Arsacidæ nepos, materno vero genere Constantinum M. attingens. Puer adhuc a Bulgaris in captivitatem abductus, multos in Bulgaria annos exegit. Libertatem demum nactus, Theophili sive Theophilitzis, Michaëlis Imp. consanguinei, comitatui se adjecit, ab eo protostrator sibi designatus: ab imperatore mox inter stratores suos adlectus, & protostratoris, deinde accubitoris, demum patricii, dignitate auctus. Anno 867. interfecto Barda Cæsare impensiorem Michaëlis Imp. favorem eo facinore meruit, ab eo officiorum magister, filius adoptivus, ac postremum ipso pentecostes die Cæsar, renunciatus. Exeunte anno Basilius Michaëlem immissis sicariis e medio tollendum curavit; eoque sublato imperii fasces arripuit. Quicquid in rebus ecclesiasticis gesserit, Photium præsertim spectat; adeoque supra a nobis in Photio enarratum est. Obiit anno 886. imperii administrati 18. inter optimos principes numerandus, nisi quod pessimo facinore ad imperium grassatus sit.

Vid. vit. ejus per Constant. Porphyr. edit. Gr. Lat. ap. L. Allat. Symmict. part. 2. p. 1.

SCRIPTA.

Capita exhortatoria 66. ad Leonem filium, Gr. Lat. a Morelio edita *Paris.* 1584. 4to. & cum notis Barnabæ Damckii *Hamburgensis* an. 1633. (*c*)

Orationes aliquot, una cum Actis synodi 8æ. editæ.

Allocutiones 3. ad synodum dictam exstant Lat. Concil. tom. 8. p. 1151.

Epistolæ 2. ad Nicolaum papam, habentur

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 564. (*b*) Scripsit item Epistolam ad *Ratramnum* monachum Corbeiensem de *Cynocephalis*, quæ lapsu temporum excidisse videtur. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 337. (*c*) Item ex duobus Codicibus MSS. Regiæ Bibl. emendata ab *Ansel. Bandurio* in tom. 1. part. 2. Imperii Orientalis.

apud

Sæc.IX ab an. DCCC. apud Baronium ad ann. 867. num. 105. ad an. 871. num. 7.

Harum prior exstat Lat. Concil. tom. 8. p. 1007. pars etiam illius Gr. Lat. ibid. p. 1293.

(a) *Liber de Jure*, quem scribendum curavit Basilius, interiit. Exstant tamen fragmenta 4. de Nuptiis agentia, Gr. Lat. in Leunclavii Jure Græco Romano lib. 2. p. 86. unicum etiam de officio Patriarchali Lat. apud Baronium ad an. 886. num. 12.

(b) *Menologium Græcorum* scribendum, augendum, & imaginibus miniatis exornandum, curasse Basilium auctor est Baronius, * qui & codicem jussu ejus conscriptum a se visum, lectumque esse prodit. Eum in bibliotheca Vaticana etiamnum exstare, sex tamen mensibus a Martio ad Augustum inclusive desideratis, fidem facit Leo Allatius: * qui tamen illum potius Basilio juniori, qui anno 977. imperium tenuit, ascribendum conjicit. Cæterum ne quis incuria labatur, sciendum est menologium istud non parum discrepare ab aliis Græcorum menologiis, sive eo quod Latine habetur apud Canisium, tom. 2. p. 731. (c) sive eo quod in Menæis Græcorum insertum reperitur, seu eo denique quod in linguam Græcorum vernaculam a Maximo Marguino Cytherorum episcopo versum prodiit *Venetiis* 1529. 4to.

* Ad ann. 886.

* De libris Eccl.Græc. Dissert. 1. p. 84.

867. (d) HADRIANUS, natione Romanus, Talari postea episcopi filius, a Gregorio IV. subdiaconus, ac demum presbyter titulo S. Marci ordinatus. Anno 867. thronum pontificalem sortitus est, die 14. Decembris consecratus. Magnam sibi primo limine conflavit invidiam Theutgaudo, Zacharia, & Anastasio ecclesiasticæ communioni restitutis, quos Nicolaus papa ad laicorum sortem redegerat. Anno etiam sequente Waldradam a Nicolao excommunicatam censura absolvit. His factis tantam apud Occidentales episcopos, & exules Græcos Romæ commorantes invidiam iniit, ut ab illis acriter reprehensus, ab his communionem ejus fugientibus angue pejus exosus, utrosque demississimis obsequiis & solenni Nicolai papæ encomio pacatiores reddere necesse habuerit. Eodem anno recepto ab Ignatio, Photii patriarchæ CP. libello contra Nicolaum & ecclesiam Romanam, Romæ synodum habuit; ac Photium triplici anathemate percussit, librumque ejus palam comburi jussit. Eodem circiter tempore Lothario regi, quem ob adulteras Waldradæ nuptias Nicolaus antea sacris submoverat, Romam profecto, communionem indulsit. Anno 869. Donatum Ostiensem, & Stephanum Nepesinum episcopos, ac Marinum diaconum, Constantinopolim legatos ad concilium celebrandum misit. Anno 870. Carolo Calvo ob occupatum & divisum cum Ludovico fratre Lotharii defuncti regnum, excommunicationem ni incepto desisteret, comminatus est; in episcopos etiam Gallos se præsentem graviter animadversurum jactitans, ni regem suum a proposito abducerent. Anno 871. refricata pristina de Bulgaris controversia, de Ignatio CP. graviter, incassum tamen, conquestus est. Ignatius jura patriarchatus CP. tueri certus, episcopos & presbyteros Roma in Bulgariam missos provincia ejecerat, eamque e Romanæ sedis ditione ereptam Constantinopolitanæ vindicarat. Obiit anno 872. die 25. Novembris. Exstant *Epistolæ* 26. Concil. tom. 8. p. 896. quarum tres habentur Gr. Lat. inter Acta synodi 8. *Allocutiones* 3. ad synodum Romanam anno 868. habitam, & *Capita* 5. in eo pronunciata, reperiuntur Gr. Lat. inter Acta synodi 8. actione 7. Concil. tom. 8. pag. 1342. (e)

867. (f) THEODORUS, ABUCARA dictus, Cariæ archiepiscopus, & a Photio patriarcha CP. ad sedem Laodicenam si non translatus, saltem designatus. Claruit anno 867. quo una cum Zacharia Chalcedonensi metropolita a Photio ad Ludovicum Occidentis imperatorem legatus est; ut librum a se contra Nicolaum papam conscriptum deferret, & Ludovicum ad excutiendum papale jugum incitaret. Verum iter vixdum inierat, cum a Basilio Macedone, qui interfecto Michaële Imp. purpuram arripuerat, revocatus est, ac domi manere jussus. Anno 869. in concilio CP. libellum pœnitentiæ obtulit, quo vim sibi a Photio illatam causatus, seque dolis & insidiis in partes Photianas pertractum fuisse præ se ferens, facti veniam postulavit & obtinuit; ab Ignatio patriarcha in communionem & concilii consessum admissus.

Vide fisNicet. in vit. Ignat. patriarchæ passimCon. cil. tom. 8.

SCRIPTA.

Dialogus de 5. inimicis, a quibus Christus homo factus nos liberavit. Explanatio vocum quibus utuntur philosophi, & confutatio hæresis Acephalorum. Dialogus ratiocinatione demonstrans Deum esse. Epistola continens fidem Orthodoxam juxta synodum Chalcedonensem. Solutiones breves de corpore Christi. De peccato Adami. De luctatione Christi cum

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 6. vol. 12. p. 407. 429. & 467. (b) Conf *Oudin.* tom. 2. sæc. 11. p. 520. (c) Edit nov. tom 3. p. 412. (d) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 179. seq *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. l. 8. vol. 3 p. 520. (e) Decretum de validitate Matrimonii habetur ap. *Baluzium* tom. 5. Miscell. p. 458. (f) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 176. item de Verit. Christ. Relig. c. 2. §. 37. p. 119. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 110.

Diabolo,

Sæc. IX. ab an. DCCC. *Diabolo. Dialogus cum Arabe. Quæstio ab Agareno proposita. Dissertatio cum Judæo Dialogi aliquot contra Nestorianum. Quæstiones ab infideli proposita. Contra Saracenos.* (a) *Mahometem non esse a Deo; quod fuerit hostis Dei, & a Dæmone obsessus. De confirmatione Christianismi. De pane mystico & corpore Christi. De Christo vero Deo. De una Uxore. De Filio ὁμουσίῳ contra Saracenos.* (Hoc opusculum Latine tantum in vulgatis habetur, Græce vero & Latine edidit Johan. Cotelerius not. in lib. 5. Constit. Apost. pag. 227.) *Quod pater semper generat*, &c. *Disputatio de nomine Dei; de Deo & Deitate; & cum Nestoriano.* (b) *Contra Jacobitam de eadem re. Quæstio ab Origenista proposita. Contra Saracenos Theopaschitas. Dialogus cum Nestoriano. De tempore. De Auctore boni & mali; & aliarum aliquot quæstionum solutiones;* quæ haud tanti sunt, ut huc transferantur. Edita sunt hæc omnia Gr. Lat. a Jacobo Gretsero una cum Anastasii ὁδηγῷ *Ingolstad.* 1606. 4to. & in Auctuario Duceano *Parif.* 1624. tom. 1. p. 367.

De Unione & Incarnatione tractatus, quem ex bibliothecæ Bodleianæ Cod. MS. primus in lucem extulit Andreas Arnoldus Gr. Lat. una cum S. Athanasii *syntagmate doctrinæ ad Clericos & Laicos*, *Parif.* 1685. 8vo. (c)

869. THEODOSIUS, patriarcha Hierosolymitanus, claruit anno 869. quo Eliam syncellum litteris & reliquiis munitum ad Ignatium patriarcham CP. legavit; ut concilio Constantinopoli recens indicto suo nomine interesset. Exstat *epistola ad Ignatium* Lat. Concil. tom. 8. p. 986. (d)

869. MICHAEL, patriarcha Alexandrinus, claruit anno 869. quo Josephum archidiaconum suum ad concilium CP. vices suas obiturum legavit, & *epistolam ad Basilium Imp. de unitate ecclesiæ* conscripsit. Exstat epistola ista Lat. Concil. tom. 8. p. 1111. Gr. Lat. (sed multo brevior, forsan a Græcis concilii Actorum editoribus in compendium redacta) ibid. p. 1361. (e)

869. JOSEPHUS, vitæ instituto monachus, & ecclesiæ Alexandrinæ archidiaconus, claruit anno 869. quo Michaëlis patriarchæ vicarium in concilio CP. locum, tenuit. Exstat Lat. *oratio brevis panegyrica ad Synodum* Concil. tom. 8. p. 1114.

(f) ODO, natione Gallus, primum monachus, deinde abbas Glannafoliensis & Fossatensis, claruit anno 869. Historiam condidit *de translatione S. Mauri abbatis in Fossatense monasterium in agro Parisiensi*, Adelmono diacono dicatam. In qua etiam de eversione & instauratione monasterii Glannafoliensis agitur. Hanc ediderunt Jacobus Brolius, Johan. Bollandus, demum Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 165. Sæc. IX. ab an. DCCC.

PETRUS SICULUS, vir doctus ac nobilis, circa ann. 870. a Basilio Imp. ad Armenos pro permutandis invicem captivis legatus, rem feliciter confecit; postquam apud Tibricam Armeniæ civitatem novimestre spatium exegisset. Agunt de eo ex recentioribus post Baronium & Vossium Miræus, ejusque exscriptor Oudinus. Scripsit Petrus ad Bulgariæ archiepiscopum *historiam de ortu, progressu, & occasu Manichæorum;* (g) quam a Marco Velsero acceptam primus Gr. Lat. edidit Matthæus Raderus Soc. Jesu *Ingolstad.* 1604. 4to. Habetur etiam Lat. in Biblioth. Patr. tom. 16. 870.

(h) MICHAEL PSELLUS, vir doctissimus, & philosophus summus, diu in Antro insula versatus est: a quo Leo Byzantius cognomento philosophus, non tamen imperator, liberalium disciplinarum elementa hausit; rhetoricam puta, philosophiam, reliquasque scientias didicit. Claruit circa ann. 870. & deinceps. Cave tamen sis, ne male confundas hunc (quod multos fecisse constat) cum altero illo Michaële Psello, Michaëlis Ducæ præceptore, undecimi sæculi scriptore; de quo suo loco. An aliquid scripto consignaverit noster, non satis liquet. Quosdam tamen tractatus abeo scriptos sub recentioris Pselli nomine latere verisimile est, præcipue *Paraphrasin in plerosque Aristotelis libros*, *Dialogum de operationibus Dæmonum*, *Tractatum de Dæmonibus* nondum Græce editum, aliaque quæ, nec tractandi ratione, nec inveniendi acumine, neque stylo, juniorem Psellum sapiunt: de quibus consulas Leonem Allatium in Diatriba de Psellis, p. 12. &c. & nos de iis alibi plura. 870.

STYLIANUS, cognomento *Mapa*, Neocæsareæ in provincia Euphratesina metropolita, claruit anno 870. quo concilio Constantinopolitano 4. subscripsit. Parti- 870.

(a) Gr. & Lat. primus exhibuit *Michaël le Quien*, una cum alio *Theodori* Dialogo in tom. 1. op. *Jo. Damasceni* p. 466. seq. *Parif.* 1712. (b) Conf. *Canis.* Lect. Antiq. tom. 4. p. 281. Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 467. (c) Exstat etiam in *Canis.* Lect. Antiq Edit. nov. tom. 2. p. 474. (d) Extrema hujus epistolæ clausula habetur Gr. ap. *Harduin.* Conc. tom. 5. p. 1030. Epistola *Theodosii* ad *Photium* habetur Gr. Lat. ibid. tom. 6. p. 272. Occurrit alia ad *Basilium* Imp. ibid. p. 287. (e) Epistola ad Imp. *Basilium Leonem*, & *Alexandrum* habetur ap. *Harduin.* Conc. tom. 6 p. 259. (f) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 322. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 463. (g) Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 7. p. 189. ad hanc historiam emendandam & illustrandam conf. Formul. receptionis Manichæorum quam exhibet *Tollius* in Insign. Itinerar. Italic. (h) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 5. ad *Leonis Allatii* Diatrib. p. 2. seq.

bus

Sæc. IX. ab an. DCCC.

bus Ignatianis perdite addictus, multa sub Photio passus est, sede sua submotus, & exilio mulctatus. Photio demum sede patriarchali dejecto, anno 886. sedem recuperavit; & eodem anno, atque iterum anno 889. de recipiendis in communionem Photianis Stephanum papam per litteras consuluit, multis utrobique contra Photium declamitans, ecclesiæ tamen pacem sectariis ejus pœnitentiam agentibus, indulgendam esse contendens. Post annum 899. Johannem IX. pontificem de eadem causa consuluit: atque ipse interim cum Photianis communionem iniit. Exstant *epistolæ 2. ad Stephanum papam* Gr. Lat. Concil. tom. 8. p. 1397. 1410. antea a Radero una cum Actis concilii octavi Gr. Lat. editæ, *Ingolstad.* 1604. 4to. Habetur Styliani cujusdam opus *de proprietatibus S. Trinitatis*, Gr. MS. in bibliotheca regia Parisiensi, teste Labbeo Nov. Biblioth. MS. p. 90. (*a*) an vero nostri sit Styliani, dicant nobis quibus codicem MS. inspicere datum est.

870. (*b*) ANASTASIUS, abbas Romanus, ecclesiæ Romanæ presbyter & bibliothecarius, claruit anno 870. Anno præcedente cum Suppone & Everhardo Comitibus a Ludovico Imp. Constantinopolim ad conciliandas inter Ludovici filiam & Basilii Macedonis primogenitum nuptias, legatus fuerat: quo pervenit sub exitu concilii Pseudo-Octavi, atque ultimæ illius actioni interfuit. Mox subreptos a Romanis legatis conscio imperatore libellos pœnitentiæ a Photianis sedi Romanæ oblatos, restitui impetravit: & in Occidentem reversus, Actorum conciliabuli Ignatiani exemplar secum detulit; quod postea Latine vertit. Cæterum quæ de Anastasio tradi solent, non usque adeo certa sunt. Sane eruditis inter se parum convenit, idemne fuerit Anastasius, *Cardinalis* qui dicitur, & bibliothecarius, cujus tot egregia habemus monumenta, Quo res hæc clarior apertiorque fiat, videndum primo quisnam erat Anastasius Cardinalis; deinde utrum is idem erat cum bibliothecario. Anastasii Cardinalis res gestas ex annalibus Bertinianis, Actisque synodi Romanæ sub Leone IV. habitæ, ab Holstenio primum publicatis, exinde in Labbeanam conciliorum editionem translatis, compendio describemus. Pater ei erat Arsenius, propter opes & potentiam magni apud Romanos nominis, de quo annales Bertiniani ad ann. 868. *Arsenius ad Ludovicum Imp. pergens in Beneventum, infirmitate corripitur, & thesaurum suum in manus Ingelbergæ imperatricis committens, & ut dicebatur, cum Dæmonibus confabulans sine communione abiit in locum suum.* Fratrem habuit Eleutherium, multis magnisque vitiis infamem, qui Anastasii * consilio, Leonis papæ ante hæc uxorem, ejusque filiam, quam alii desponsatam dolo deceperat & constupraverat, interfecit. Unde anno 868. petente Leone papa, a judicibus. quos eo fine misit imperator, ad mortem damnatus est. Ipse Anastasius anno circiter 848. a Leone * IV. presbyter titulo S. Marcelli ordinatus est, *Presbyter*, inquit, *cardinis nostri, quem nos in titulo B. Marcelli martyris atque pontificis, ordinavimus*, i. e. hæc ecclesia ei specialiter commissa est, ut in ea curanda, tanquam janua in cardine suo, continuo versaretur, inde vulgo *Cardinalis* dictus. Verum cardinem suum mox deseruit Anastasius, & relicta Roma, in regione Aquileiensi per biennium latitabat, * & ad duo etiamsi concilia vocatus, comparere noluit. Unde a Leone papa, & synodo 75. episcoporum anno 850. Decembr. 16. Romæ habita, communione privatus est. Anno 853. Maii 29. Leo tunc Ravennæ agens, * in ecclesia S. Vitalis synodum habuit, ad quam Anastasium, ab ecclesia sua jam integro quinquennio absentem, iterum vocavit. Sed cum latebras adhuc studiose quæreret, quin nec ipsius imperatoris legati qui tunc aderant, se hominem invenire posse affirmarent, Leo annuente synodo anathematis sententiam in ipsum tulit. Mense Junio die 19. Romam rediit pontifex, ibique in ecclesia B. Petri sententiam in Anastasium latam publicavit, * tresque episcopos ad illum jam Clusi commorantem destinavit, qui eum ad generalem synodum Romæ Novembr. 15. habendam, tum coram, tum scriptis litteris, citarent: Decembr. 8. Romæ, * in civitate nova, *Leoniana* dicta, in ecclesia B. Petri, synodus congregata est. In qua causa Anastasiana plenissime agitatur, & cum post tot synodales admonitiones, tot excommunicationes, neque ad synodum venire, neque ad ecclesiam suam post tot annorum absentiam redire voluit, proinde judicio synodali ob stultam suam audaciam merito depositus est, & omni sacerdotali honore penitus privatus. Cui sententiæ episcopi 67. presbyteri 20. diaconi 6. subscripserunt. In ecclesia ubi habitum est hoc concilium, imaginem hujus synodi pingi fecit Leo, in cujus parte dextra sententiam * quam in Anastasium in synodo Romana anno 850. tulerat scribi jussit; in parte sinistra sententiam synodalem, quæ hoc ipso anno Maii 29. in eundem lata est. Denique super valvas argenteas, sententiam

Marginal notes (left): Anast. in Actis Conc. a se vers. Baron. passim tom. 10.

Marginal notes (right): Sæc. IX ab an. DCCC. — * Annal. ubi supra & Act. Syn. Rom. apud Holst. Collect. Rom. p. 145. — * Act. ibid. p. 102, alibi. — * Act. ibid. p. 138. & 102. — * Act. ibid. p. 103. 140. — * Ib. p. 105. 140. — * Act. ibid. p. 101, &c. — * Exstat ib. p. 138, &c.

(*a*) Habetur in Catalog. Codd. MSS. Bibl. Coislinianæ a *Montfauconio* edit. p. 88. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 250. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 35. §. 8. vol. 9. p. 337. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 231. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 189.

in

Sæc IX. ab an. DCCC. in hac ipsa synodo jam prolatam. Anno 855. Julii 17. Leo diem clausit extremum. Quo mortuo, Anastasius e tenebris erumpens, & sæculari potentia armatus, in ecclesiam B. Petri ausu nefario, excommunicatus licet, intravit, & venerandæ synodi picturam erasit & destruxit. Adversus quem eo quod altiora petens, inquit Adrianus papa, quod sibi toties interdictum fuerat temere usurpavit, ac vetitum locum conscendit, satis nostra ecclesia murmuravit & murmurat. Octobr. 1. in sedem pontificalem evectus est Benedictus, qui Anastasium, sacerdotalibus vestimentis expoliatum, ad laicam communionem redegit, synodique picturam, quam iste destruxerat, restauravit. Anno 858. Martii 10. moritur Benedictus, cui Mart. die 16. successit Nicolaus I. Ipse Anastasium recepisse videtur. * Anno 867. Novembr. 12. mortuo Nicolao, post dies octo electus est Adrianus II. qui mox in exordio ordinationis suæ (ut referunt annales Bertiniani) Anastasium Romanæ ecclesiæ bibliothecarium constituit, qui anno sequenti Adriani epistolam 11. conscripsit. Sed gratiam, quam consecutus est, non diu tenuit. Quippe anno 868. Octobr. 12. coram Adriano * apud S. Praxedem positus, & renovatis prioribus, aliisque longe gravissimis criminibus ei objectis, ipse una cum omnibus fautoribus, qui cum eo, locutione, cibo, potuve communicaverint, anathemati subjicitur, donec de omnibus quibus impetitur, coram synodo rationem reddat. His non obstantibus, in gratiam mox rediisse videtur. Anno enim sequenti (si modo idem fit qui bibliothecarius) una cum Suppone & Everhardo Comitibus, Ludovici Imp. legatis, Constantinopolim missus est, ibique concilii (ut vocatur) œcumenici 8. duabus ultimis actionibus interfuit. Anno 871. una cum Cæsario abbate, Neapolim in causa Athanasii episcopi Neapolitani ab Adriano papa delegatur, ubi clerum populumque contumacem excommunicationi subjecit. Mortuo Adriano Novembr. 25. anno 872. die Decembris 14. Johannes VIII. papa ordinatus est, qui Anastasium nostrum bibliothecarii munere iterum cohonestavit, ejusque opera in scribendis epistolis usus est. Unde Johannis epistola 314. Januar. 5. anno 876. scripta, aliæque forsan ipsum auctorem agnoscunt. Hujus Johannis jussu, anno circiter 877. concilii 7. œcumenici Acta, quæ ex Oriente redux secum detulerat, e Græco in Latinum sermonem transtulit, ut ex veteri codice MS. luculenter ostendit Cl. Papebrochius. * Quo usque post hæc vixerit, non usque adeo constat; ad annum tamen 887. vitam protraxisse putatur.

* Ib. p. 144.

* Ib. p. 145, 146.

* Catalog. Rom. Pontif. p. 141.

Notet lector posteriora hæc quæ de Anastasio retulimus, Bibliothecario certo esse tribuenda, an Cardinali sub judice lis est. Restat igitur ut paucis disquiramus, utrum Cardinalis, & Bibliothecarius, unus idemque fuerit Anastasius. Eundem censent Vossius, * Lambecius, † Sagittarius, ‡ alii. Diversum faciunt Labbeus, Ciampinus, &c. Pro Vossio facit, quod uterque erat ecclesiæ Romanæ presbyter, uterque bibliothecarius, uterque eadem tempestase vixit, & iisdem pontificibus ministravit. Vossium interim ejusque sequaces erroris arguit Labbeus, * quod duos hos Anastasios perperam confuderint. Quod gratis quidem ab eo dicitur, nulla ratione reddita, adducto nullo vetustatis testimonio. Non alia litem hanc dirimendi commodior mihi videtur ratio, quam si paulisper investigemus quousque in describendis pontificum Romanorum vitis processerit Anastasius. In Nicolao I. desiisse communis fert eruditorum sententia, quam & ipse Vossius amplectitur. Doctissimus Ciampinus, quo nemo Libri pontificalis examen accuratius instituit, postquam regulas quasdam criticas tradidisset, quibus certior de scriptoris alicujus stylo censura ferri possit, Pontificalis libri stylum sub examen revocat, * illumque diversos præter Anastasium auctores habuisse ostendit. Concludit * tandem, Anastasium non nisi Gregorii IV. Sergii II. Leonis IV. Benedicti III. & Nicolai I. vitas elucubrasse; cæteras, quæ Gregorium præcedunt & Nicolaum sequuntur, ab aliis auctoribus confectas fuisse. Hæc si ita sint, nullus dubito diversos fuisse Anastasios nostros, hoc præcipue argumento ductus, quod tum in vita Leonis IV. tum Benedict. III. depositionis Anastasianæ historia diserte traditur, illumque canonice fuisse depositum liquido affirmatur, idque iisdem pene verbis quæ in ipsius synodi Romanæ Actis sub Leone IV. habentur. Quod omni prorsus probabilitate caret, Anastasium Cardinalem de se referre voluisse. Et ut libere dicam, diversum videtur utriusque ingenium, mores diversi. Interim non est dissimulandum, non deesse viros impense eruditos, qui Anastasium in condendis pontificum vitis illas partes tenuisse negant. In his est Florax. Martinellus, vir multæ eruditionis, in bibliotheca Vaticana pluribus annis scriptoris munere functus, libro de Roma ex Ethnica sacra pag. 409. Cujus decem vel undecim rationes pro hac causa recenset Ciampinus. * Nec ab hac opinione abludit ὁ πάνυ Cestriensis * noster, asserens se nihil quicquam hactenus vidisse, quod Anastasium hujus libri auctorem fuisse doceat, præter titulum in aliquibus MSS. & sane paucis, inventum.

Sæc IX. ab an. DCCC.

* De Hist. Lat. lib. 2. c. 35. p. 318.

† Comment. 1 8. p. 271.

‡ Introd. in Hist. Eccl. c. 8. n. 3. p. 42.

* De Script. Eccl. tom. 1. p. 63.

* Exam. lib. Pont. Rom. 1688. 4to. Sect. 3, 4, 5, 6.

* Sect. 11. p. 105.

* Sect. 1. p. 27.

* De succeff. Diss. fert. 1. c. 11. n. 6. p. 128.

Sæc.IX. ab an. DCCC. inventum. Nec bibliothecarium illum tale opus edidisse a quoquam ante sæculum 14. vel 15. perhiberi. De quo viderint eruditi. Ut ut sit, erat Anastasius bibliothecarius supra communem sui sæculi sortem eruditus, Græce pariter ac Latine doctissimus, & Constantinopoli diu versatus, Græcorum bibliothecas sedulo excusserat, & monumenta undique conquisivit, in rebus agendis experientissimus, ingenio subdolus & subtilis, ad disputandum & scribendum promptus & paratus, curiæ Romanæ, prout res ferebat, Advocatus dicam an Mancipium? In cujus gratiam omnia trahebat. Cujus causam nemo novit accuratius, agebat fortius.

(*a*) OPERA.

Acta concilii Constantinopolitani 4. seu Generalis Pseudo-Octavi anno 869. habiti, partim Latine scripta, partim ex Græco Latine versa, multis de suo additis. Exstant Concil. tom. 8. p. 961.

Acta concilii Nicæni 2. seu Generalis Pseudo-Septimi, anno 787. habiti, Latine versa. Exstant Concil. tom. 7. p. 29.

Historia ecclesiastica, sive Chronographia tripartita, ex Nicephori patriarchæ CP. Georgii Syncelli, & Theophanis confessoris chronicis maximam partem desumpta, & in Latinum sermonem conversa. Prodiit cum notis Fabroti *Paris.* 1649. fol.

Historia de vitis Romanorum pontificum, seu *Liber pontificalis* a S. Petro usque ad Nicolaum pertingens. Partem libri hujus priorem, quæ a S. Petro ad Liberium protenditur, Anastasium parentem non agnoscere inde probat Labbeus,* quod viderat MS. codicem optimæ notæ tempore Caroli M. exaratum; in quo vitæ illæ Damaso jam tum tribuebantur, antequam aut natus esset Anastasius, aut saltem ex primis infantiæ crepundiis emersisset. Codicem haud dissimilem in bibliotheca Cæsarea haberi testatur Lambecius Comment. lib. 2. p. 927. Verum de hoc opere pontificali abunde satis supra in Damaso egimus. Exstat historia ista in omni Conciliorum editione, quin & *Moguntiæ* edita 1602. & ad calcem Historiæ ecclesiasticæ cum Caroli Fabroti notis *Paris.* 1649. fol. (*b*)

* Tom. 1. p. 252.

Collectanea de iis, quæ spectant ad historiam Monothelitarum, seu farrago variorum opusculorum ab Anastasio partim conscripta, partim Latine versa, partim aliunde inserta, viz.

Anastasii Bibliothecarii epistolæ 2. Sæc.IX ab an. DCCC.

Johannis IV. papæ apologia pro Honorio papa.

S. Maximi epistolæ 5.

Theodori papæ epistolæ 3.

Martini papæ epistolæ 4.

Commemoratio eorum, quæ S. Martinus passus est Constantinopoli.

Relatio motionis factæ in S. Maximum coram principibus in secretario.

Anastasii monachi epistola ad monachos Caralitanos.

Relatio disputationis inter S. Maximum & Theodosium Cæsareensem.

Anastasii apocrisiarii epistola ad Theodosium Gangrensem.

Hypomnesticon de gestis SS. Maximi, utriusque Anastasii, Martini, &c.

Collectanea ista a Jac. Sirmondo edita prodierunt *Paris.* 1620. 8vo. & exinde in Bibliotheca Patr. tom. 12. p. 831. (*c*)

Vita seu passio S. Demetrii martyris. Exstat apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 65.

Vita S. Dionysii Areopagitæ, ex Methodio in Latinum sermonem translata interiit, excepta præfatione, quæ habetur apud Surium ad diem 3. Octobr.

Vita S. Johannis Eleemosynarii, ex Leontio Latine versa aut interiit, aut adhuc MS. delitescit. (*d*)

Id unicum monendum restat, quod vita Johannis VIII. quam ex codice MS. protulit Papebrochius, nos docet, Anastasium præter alia, S. Petri Alexandrini archiepiscopi vitam, & passionem S. Acacii, sociorumque ejus, de Græco in Latinum transtulisse. (*e*) An versiones ejus hodie supersint, non comperi.

(*f*) EPIPHANIUS, Cypri archiepiscopus, claruit anno 870. quo circiter tempore 870. restitutum Ignatio patriarchatum CP. per litteras gratulatus est, se synodi ab eo anno superiore habitæ decreta ex animo suscipere professus. Exstat hæc *Epistola* Gr. Lat. in Prolegomenis synodi 8. Generalis, Concil. tom. 8. p. 1276.

AUCTOR anonymus, S. Dionysii mona- 870. chus, claruit sub Carolo Calvo circa annum 870. Rogatu Samuelis monachi Dionysiani condidit *de virtutibus & miraculis S. Dionysii Areopagitæ, sociorumque ejus libros tres*, quos ex codicibus MSS. Dionysiano & Victorino extulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 343.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 252. seq. & 370. seq. (*b*) Denuo prodiit cura *Francisci Blanchini* & *Jo. Vignolii*, adjectis vitis *Hadriani II.* & *Stephani VI. Rom.* 3. tom. an. 1718. 1723. 1728. fol. neque tertio hoc tomo opus absolvitur. conf. Act. Er. 1731. p. 149. Iterum auctam vitis Pontificum a *Leone IX.* ad *Johannem XXII.* a Scriptoribus fere coævis scriptis edidit *Muratorius* tom. 3. Rerum Italicarum Scriptorum 1723. fol. Novissime *Job. Vignolius* Rom. 1724. 4to. (*c*) Item in operibus *Sirmondi* junctim editis *Paris.* 1696. fol. tom. 3. (*d*) Vita *Johannis Eleemosynarii* auctore *Leontio*, interprete *Anastasio*, habetur ap *Rosweydum* lib. 1. de Vita patrum, ut notat *Fabr* Bibl. Gr. vol. 9. p. 28. Prologos *Anastasii* in versiones Passionum 1480. Martyrum, miraculorum *S. Basil. Cæsareens.* Passionis *S. Cyri & Johannis*, & vitæ *Donati* epis. apud Eurium in Syria exhibuit *Jo Mabillon* tom 1. Musæi Italic. part. 2. p. 80. (*e*) Quibus addas *Hierarchiam Dionysii Areopagitæ*, ut nos docet Muratorius Rerum Italicarum tom. 3. p. 269. conf. Acta Erud. 1724. p. 378. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 318. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. §. 6. vol. 7. p. 429.

(*a*) OTFRI-

Sæc. IX ab an. DCCC. 870.

(*a*) OTFRIDUS, natione Germanus, Rabani Mauri discipulus, cœnobii Wissenburgensis ex ordine Benedictino monachus claruit anno 870. Scripsit multa tam metro, quam prosa. De eo hæc Trithemius;* *Exemplo Caroli imperatoris magni, conatus est barbariem linguæ Teutonicæ ad regulas Grammaticales reducere. Quod & ex parte perfecit. Unde ea quæ patrio sermone conscripsit, non facile nostra ætate legi & intelligi possunt, etiam ab homine quantumcunque Teutonicæ linguæ perito.* Scripsit volumen *Evangeliorum*, antiquis rhythmis Theotiscis compositum, & in quinque libros divisum, quod Liudberto archiepiscopo Moguntino dedicavit. (*aa*) Edidit hoc opus, sed ex codice mutilo & vitioso Flaccius Illyricus, *Basil.* 1571. 8vo. (*b*) Verum longe auctior & integrior est codex MS. Cæsareus Cod. Theol. Lat. 524. ex quo præfationem Latinam bene longam, variaque ipsius operis specimina, præsertim prolixum fragmentum quod in Flacciana editione desideratur, profert, & plurima de ipso opere congessit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. num. 34. p. 415 &c. Exstant præterea in codice Cæsareo etiam Otfridi *homiliæ Theotiscæ in Evangelia; paraphrasis Theotisca in Cantica Isaiæ, Ezechiæ &c. in Orationem Dominicam, in Canticum Zachariæ, B. Virginis, & in Symbolum S. Athanasii*, de quibus videndus Lambecius ibid. p. 460. qui Psalmi primi atque Orationis Dominicæ paraphrasin, prout in ipso codice contextui intermixta est subjungit. (*c*)

*De Script. c. 290.

871. (*d*) ALFREDUS, seu ÆLFRIDUS, seu ALUREDUS, *Magnus* a rebus gestis dictus, gente Anglus, Waddingtonæ in agro Bercheriensi natus anno 849. Ethelwolphi Occidentalium Saxonum regis & Osburgæ filius natu minimus. Anno ætatis duodecimo adhuc nescivit litteras, sed Saxonica Poëmata, quæ diu noctuque audivit, memoria fideli retinuit. Ætate provectior, tempus puerile deperditum omni studio ac diligentia redemit; adeo ut non infimum inter eruditos sæculi viros locum obtineret. Anno 871. Angliæ monarchiam obtinuit, ac per triginta ferme annos tenuit, frequentibus Danorum incursionibus exercitatus, quos multis præliis superavit, & ipse ab iis ad summas sæpe angustias redactus, ac semel regno exutus. His vero omissis ad alia veniamus. Monasteria condidit, ecclesias extruxit, scholas atque academiam Oxoniensem fundavit; in quibus procerum liberos bonis litteris imbuendos præcipue curavit. Quin & ipse exemplo suo aliis prævivit, quotidie enim octo horas legendo, scribendo, dictitando, & orando transigebat: adeo ut Grammaticus, Philosophus, Rhetor, Historicus, Musicus, & Poëta, non ignobilis haberetur. Obiit vir doctissimus, sapientissimus ac piissimus princeps, 7. Cal. Novembr. anno 900. regni sui 29. ætatis 51. in civitate Wintoniensi reconditus. Vitam ejus litteris mandavit Asserius Menevensis ipsius domesticus & familiaris; unde pressiorem sitim curiosus lector explere possit. Sæc. IX ab an. DCCC.

(*e*) SCRIPTA.

Paraphrasis Saxonica historiæ ecclesiasticæ venerabilis Bedæ, quam cum Bedæ historia edendam curavit Abrahamus Whelocus *Cantabrigiæ* 1644. fol. (*f*)

Leges quam plurimæ, quarum pars longe maxima ad ecclesiam spectant. Exstant Latine & Saxonice ibid. in Append. p. 15. (*g*)

Testamentum ejus. Exstat apud Asserium Menevensem in vita illius p. 22. (*h*)

Pastorale D. Gregorii Saxonice vertit. Edita est versionis istius præfatio Saxonice, Anglice & Latine ibid. p. 25. (*i*) Exstat ipsa *pastoralis* versio in bibliotheca Collegii SS. Trin. Cantabrig. (*k*) Exemplar vero vetustissimum & quod codex olim erat Plegmundi archiepiscopi qui floruit anno 890. cujus character elegans, perpulcher, & vetustissimus, habetur in bibliotheca Cottoniana sub Tiberio B. 11. N. 1. alius item codex ibid. sub Othone B. 2. N. 1.

Psalterium Davidis saltem ex parte Saxonice convertit. Prodiit versio una cum textu Latino a Johanne Spelmanno Henrici filio edita *Londini* 1640. 4to.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 313. *Fabr* Bibl. med & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 585. seq. (*aa*) Specimen Lectionum antiquarum Francicarum ex *Otfridi* libro Evangeliorum aliisque Germanicis monument. collectum edidit Diedericus Van Stade *Stadæ* 1708. v. Act. Erud. tom. 4. Supplem. p. 184. (*b*) Denuo *Jo. Schilterus* in Thesauri Antiquitat. Teutonic tom. 1. *Ulm.* 1727. fol. Dedicationem Evangeliorum ad *Ludovicum I.* Regem. Franciæ Theotisc. & Lat. exhibuit *Georg. Hickesius* Grammatic. Franco-Theotisc. p. 105. Poema Theotiscum ad *Hartmuatum* & *Werimbertum*, una cum oratione Domin. & descriptione Cœnæ sacræ exstat *ibid.* p. 108, 109. (*c*) Sed hæ paraphrases *Notkero Labeoni* adjudicantur. vid. Dissert. tom. 1. Thesauri Schilteriani præmiss. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 310. (*e*) Conf. *Alfredi* vit. per *Tho. Hearne* edit. *Oxon.* 1709. p. 210. seq (*f*) Denuo *Johan. Smith* Lond. 1722. fol. Codex quo usus est *Whelocus* in sua hujusce operis editione habetur in bibl. Colleg. Corp. Christi. item in bibl. public. Cantab. Codex alius vetustus sed motilus habetur in bibl. Coll. Corp. Christi Oxon. conf. *Wanlei* Catal. p. 105. 114 – 153. Codex alius in bibl. Cotton. sub *Othone* B. 11. n. 1. (*g*) Exstant MS. ibid. B. 11. n. 10. Præfatio seu apparatus *Alfredi* ad leges suas habetur Lat. & Saxon. apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 186. Leges ipsæ ibid. p. 191 item in nov. edit. Leg. Anglo-Sax. per eundem *Wilkins* Lond. 1721. fol. (*h*) Exstat MS in bibl. D. *Simondsii D'Ewes* multo brevius quam quod in impressis codicibus habetur, ut notat *Wanleius* Catalog. p. 306. (*i*) Hanc præfationem cum *Ælfredi* testamento Latine recudi curavit *Franciscus Wise* ad calc. *Asserii* Annal. *Oxon.* 1722. 8vo (*k*) Et in bibl. Coll. Corp. Christi Cantab. item cum præfatione ad *Werferthum* Epis. Wigorniensem inscripta, in bibl. Bodl. Cod. *Hatton.* 88. etiam in bibl. publ. Cantab. cum præfatione ad *Wulfsigum* Epis. Schireburnens. uti nos docet *Wanleius* in Catalog. p. 70. 114. 153.

Sæc.IX ab an. DCCC. *Pauli Orosii historiam*, sive *Hormestam* in Saxonicam linguam transtulit. Præfatio versionis habetur apud D. Hen. Spelmannum in Append. ad Vit. regis Ælfridi pag. 205. Ipsa vero translatio Saxonica habetur MSS. in biblioth. Cottoniana sub Tiberio B. 1. N. 1. (*a*)

Historiam regum West-Saxonicæ condidit, cujus fragmenta exstant Saxonice & Latine, ibid. p. 199.

(*b*) *Translatio Boëtii per Alfredum regem West-Saxonum*, habetur in bibliotheca Cortoniana sub Othone. A. 6. N. 1. cujusnam vero operis Boëtiani versio sit, an *de consolatione Philosophiæ*, an ulterius cujuspiam, me plane latet.

Interierunt penitus *Dialogi 4. S. Gregorii ab eo Saxonice versi*, (*c*) aliaque plurima *opuscula*, partim translata, partim proprio Marte elaborata, quorum indiculum exhibet Baleus Cent. 2. cap. 26. (*d*)

872. (*e*) AIMOINUS, patria Gallus, ordine Benedictinus, monasterii S. Vincentii Parisiensis (quod nunc S. Germani a Pratis dicitur) monachus; claruit anno 872. uti ex vetusta quadam charta a Jac. Breullio præfat. in Aimoni *historiam* anno 1602. editam constat, quæ sic desinit; *In nomine S. & individuæ Trinitatis Gozlinus, abbas monasterii B. Vincentii martyris, ubi venerabilis Christi confessor Germanus corpore quiescit*, &c. *anno incarnationis D. N. J. C.* 872. *regni vero Caroli* 32. — *Aimoinus, notarius & monachus scripsit & subscripsit prid. Nonas Octobr.* In vivis adhuc erat anno 892. quo de miraculis S. Germani scripsit. Alius a nostro Aimoinus ille Floriacensis, qui sæculo undecimo vixit, ac libros de gestis Francorum scripsit; licet quamplurimi eos temere confundant. De utroque fuse agit Usserius Biblioth. Theol. MS. & diversos fuisse probat. Qua de re vide etiam Cl. Labbeum Differt. de Script. tom. 1. p. 16. Exstant ab Aimoino nostro scripta.

De inventione ac translatione corporis B. Vincentii Levitæ ac martyris ex Hispania ad monasterium Castri in diœcesi Albigensi anno 855. facta, *libri* 2. ad Bernonem abbatem monasterii istius scripti, una cum epistola ejusdem 60. versibus constante ad Theotgernum monachum de eodem argumento. Primus hos edidit Jac. Breullius ad calcem historiæ Aimoini Floriacensis *Paris.* 1603. fol. Habentur etiam apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 643.

De miraculis S. Germani episcopi Parisiensis libri 2. jubente Gozlino abbate scripti. Exstant apud Surium 25. Julii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 104. Sæc. IX. ab an. DCCC.

De translatione SS. martyrum Georgii Monachi, Aurelii, & Nataliæ liber.

De eorundem miraculis libri 2. Tres isti libri editi sunt a Johanne Mabillonio Sæc. Benedict. 4. tom. 2. p. 45.

JOHANNES VIII. natione Romanus, Gundi filius, ecclesiæ Romanæ archidiaconus, & post Hadriani mortem anno 872. pontifex, die 14. Decembris ordinatus. Anno 873. Ludovicum Imp. Romam advenientem a juramentis Adelgiso Beneventano Duci præstitis absolvit. Anno 874. Veronam excurrit colloquium cum Ludovico Germaniæ rege initurus. Anno 875. Carolum Calvum Romam accitum inunxit, & corona imperiali redimivit. Anno 876. in synodo Ticini celebrata, electionem Caroli confirmari, omnesque istius hostes anathematizari, effecit. Anno 877. contra Saracenos Italiam, atque ipsum agrum Romanum devastantes, suppetias a Carolo Imp. ardentissimis precibus oravit; & Neapolitanis, Beneventanis aliisque, qui cum Saracenis pacem inierant, excommunicationem, ni fœdus dissolverent, comminatus est; cujus rei gratia & ipse Trajectum prope Cajetam profectus est. Verum subsidiis ab imperatore minime suppeditatis, colla flectere, jugum subire, atque annuo tributo pacem a Saracenis redimere coactus est. Anno 878. missis Paulo Anconitano & Eugenio Ostiensi episcopis, Constantinopolim legatis, de recuperanda Romanæ sedi Bulgaria apud Basilium Imp. & Ignatium patriarcham egit; huic anathema ni provincia cederet, interminatus. Eodem anno Roma a Lamberto Comite Spoletino direpta, ipse in Galliam suppetias impetraturus fugit, ubi habita Trecis generali episcoporum Gallicanorum synodo, omnes ecclesiæ Romanæ hostes excommunicavit, & Hincmarum Laudunensem septennio ante depositum muneri clericali restituit, atque in ipsa synodo Ludovicum Imp. coronavit. Mox in Italiam a Bosone Comite jussu imperatoris reductus, omnibus pro ecclesia Romana decertantibus, ac pugna morituris vitam æternam pollicitus est. Anno 879. audita Ludovici Imp. morte, synodum de novi imperatoris electione Romæ celebravit. Eodem anno Photium patriarcham CP. 872.

(*a*) Et exinde descripta per *Junium* exstat in Bibl. Bodleian. Oxon. Jun. 15. conf. *Wanl.* Catalog. p 85. (*b*) Saxonic. versionem *Boethii* de consolat. Philos. edidit *Christoph. Rawlinson* Oxon. 1698. (*c*) Non ab *Alfredo*, sed, uti patet ex testimonio *Asserii*, a *Werifritho* Epis. Wigorniens. *Alfredi* jussu, cujus præfatio ad hanc versionem habetur in Bibl. Bodl *Hatton.* 100. Versio ipsa in Bibl. Coll. Corp. Christi Cantab. item in Bibl. Cotton. sub *Othone* C. n. 3. conf. *Wanl.* Catal. 71. 130. 212. (*d*) Monita quædam moralia *Alfredi* habentur Saxonice in Bibl. Cotton. sub *Galba* A. 19. Flores Soliloquiorum *S. Augustini* per *Alfredum* Saxonice versi, ibid sub *Vitellio* A. 15. N. 1. item in Bibl. Bodleian. Jun. 70. ut testatur *Wanleus* Catalog. p. 96. 218. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 84.

Sæc. IX. ab an. DCCC. in communionem recepit, ac Græcos Photio communicare detrectantes excommunicavit. (a) Aliam mense Maio synodum Romæ habuit, in qua Ausbertum Mediolanensem episcopum, quod ad priorem synodum vocatus non venisset, anathematizavit, ac sede deponendum decrevit. Anno 880. lingua Sclavonica, id est vernacula Moravis sacra peragere permisit. Anno 881. convocato Romæ episcoporum concilio Athanasium archiepiscopum Neapolitanum ob initam cum Saracenis pacem excommunicavit. Obiit anno 882. die 15. Decembris. Exstant *Epistolæ* 326. & *fragmenta* quædam Concil. tom. 9. p. 2. (b) *Sermo in electione Caroli Calvi Imp.* seu potius in confirmatione ejusdem in synodo Romana anno 877. habitus, ibid. p. 295.

872. Lambec. Comment. l. 2. p. 452 1005. (c) HARTMUTUS, perperam a Canisio *Hartmannus* & *Hartmundus* appellatus, Rudolphi Burgundiæ regis consanguineus, monasterii S. Galli primum monachus, dein abbas ordine 14. post Grimoaldi mortem anno 872. electus. Anno 883. monasterii regimine sese sponte abdicavit. Exstant ab eo scripta, *Carmina aliquot & hymni*, apud Canisium Antiq. Lect. tom. 5. p. 728. (d) *Vita S. Wiboradæ virginis & martyris, reclusæ Sangallensis*, sub ejusdem nomine habetur apud Henschenium ad 2. Maii & Mabillon. Sæc. Benedict. 5. p. 42.

875. (e) JOHANNES, ecclesiæ Romanæ diaconus, Anastasii bibliothecarii familiaris; claruit circa annum 875. Scripsit *vitam S. Gregorii M.* pontificis Romani libris 4. quos Johanni VIII. papæ nuncupavit. Exstat hæc vita apud Surium 12. Martii, & in fronte omnium Gregorii M. editionum. Eundem Clementis papæ gesta, Gauderici Velitrensis episcopi hortatu, litteris consignasse, auctor est Sigebertus. * Verum ista interierunt. *De Script. c. 106. Cæterum in bibliotheca S. Germani Parisiensis exstare MS. dicitur sub Johannis diaconi nomine *Commentarius, seu expositio brevis in Heptateuchum*, qui tamen an nostri revera sit, inter eruditos non satis convenit. (f)

876. (g) USUARDUS, natione Gallus, S. Germani Parisiensis monachus, & ut vulgo perhibetur, abbas S. Salvatoris. Claruit circa ann. 876. Martyrologiorum ab Hieronymo & Beda concinnatorum, brevitate offensus, & Caroli Calvi Imp. jussu animatus, fusius ipse *Martyrologium ex Flori aliorumque id genus scriptis* contexuit, & Carolo Imp. dicavit. Prodiit martyrologium istud *Lovanii* 1568. 8vo. cum additionibus & annotationibus Johannis Molani, & censura Johannis Hessels de Legendis quibusdam Sanctorum recusum *Antverp.* 1583. 8vo. Verum in editione Antverpiensi omissa sunt, quæ pontificiis displicebant, cum integra censura Johannis Hessels, ut in Biblioth. sua Theolog. MS. p. 499. recte notavit Cl. Usserius. (h) Sæc. IX ab an. DCCC.

(i) MICHAEL, MONACHUS a vitæ instituto dictus, ecclesiæ CP. presbyter, ac Ignatii patriarchæ syncellus; claruit anno 878. 878. Scripsit *Encomium Ignatii patriarchæ*, quod mutilum exstat Gr. Lat. a Radero editum una cum Actis concilii 8. *Ingolstad.* 1604. 4to. exinde Concil. tom. 8. p. 1260. Scripsit item *vitam Theodori Studitæ*, cujus excerpta quam plurima hinc inde Lat. habentur apud Baronium Annal. tom. 9. (k) Sed & exstant hæc ejus opuscula, hactenus inedita, 1. *Encomium in Angelicorum ordinum ductores, Michaelem & Gabrielem.* Principium, Τὸ ςόμα μȣ ἤνοιξα, ϗ εἵλκυσα πνεῦμα, Φησὶν Δαυὶδ, καγὼ σήμερον μετ' αὐτȣ̃. Recenset hanc orationem L. Allat. de Script. Simeon. pag. 112. 2. *Encomium in gloriosum Christi apostolum Philippum.* Principium, Πᾶσα μὲν μαρτύρων Χριςȣ̃ τελετὴ ϗ πανήγυρις. Idem ibid. p. 106. 3. *Vita Theodori Studitæ.* Pr. Πολλοὶ μὲν τῶν ἁγίων κατὰ διαφόρȣς χώρας. Idem ibid. p. 107. Fragmenta quædam habentur Latine apud Baron. ad ann. 795. num. 76. & ad ann. 797. num. 6, 7, &c. & alibi sæpius. Erat etiam Michaël archimandrita, qui scripsit vitam & miracula S. Nicolai. Principium, Ὄρθρος ἡμῖν φαεινότατος, εὐσεβείας καὶ λαμπρῶν θαυμάτων περιοχή. De eo vid. eund. Allat. ibid. p. 103. Verum is a nostro forsan diversus Scriptor, præcipue in rebus Theodori pene ad ineptias fabulosus, & cœco plane in imagines zelo & amore flagrans. Vide quæ de eo nos supra in *Theodoro Studita* obiter annotavimus.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 101. (b) Conf *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4 vol 11. p. 545. item. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 117. *Du Pin.* Hist Eccles. vol 7. p. 180. *Johannis* hujus Epistolæ duæ, una ad *Adalgarium* Episc. *Augustodunensem*, altera ad Clerum & populum *Augustodunensem*, habentur ap. *Baluz.* Capitular. Regum Francorum tom. 2. p. 1495. seq. *Johannis* gesta, excommunicationem *Gilberto* episcopo *Nemausensi* minitantis ap. eundem *Baluz.* tom. 7. Miscell. p. 349. Epistola ad Imp *Basilium*, *Leonem* & *Alexandrum* habetur Gr. Lat. ap. *Harduin.* Concil. tom. 6. p. 233. altera ad *Photium* ibid. p. 246. alia ad tres Ecclesias Patriarchales ibid. p 278. Commonitorium datum Legatis apostolicæ sedis ibid p. 294. Epistola alia ad *Photium* ibid p. 341. Alia ad *Athelredum* archiepis. Cantuariens. exstat ap. *Wilkins* Conc. Brit tom. 1. p. 195. (c) Conf. *Oudin* tom. 2. sæc. 10. p. 481. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol 3. p. 569. (d) Edit. nov. tom. 2. part 2. p. 190. (e) Conf. *Oudin* tom. 2. p. 307. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol 4. p. 194. (g) Epistolam ad *Serrarium* de variis ritibus ad baptismum pertinentibus &c. Exhibuit Mabillon. Musei Italici tom. 1. part. 2. p. 69. (g) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles vol. 7. p. 195. (h) Iterum ab additamentis expurgatum, castigatum & observationibus illustratum edidit *Jo. Bapt. Sollerius* Antverp 1714. fol. (i) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 45. & 334. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 41. §. 8. vol. 10. p. 230 (k) Integram Gr. & Lat. ex codice Bibl. Collegii Jesuitarum Par. edidit *Jacobus de la Baune* S. J. in tom. 5. operum *Sirmondi* Par. 1596. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 215.

Sæc. IX. ab an. DCCC. 880. **NICETAS DAVID**, *Paphlago* etiam dictus, ortu Byzantinus, dignitate Philosophus, & si recte conjecturam ponit Leo Allatius,* Dadybrorum in Paphlagonia sub Metropolita Gangrensi episcopus. Claruit anno 880. Ignatio addictissimus, atque adeo in Photium ejusque causam nimis, quam par erat, iniquus.

* Ad. cal. tom. 1. Gr. Orthodoxæ.

(a) SCRIPTA.

Vita S. Ignatii patriarchæ CP. Exstat Gr. Lat. una cum Actis concilii 8. *Ingolstad.* 1604. 4to. & Concil. tom. 8. p. 1179.

Apostolorum 12. *Encomia totidem.*

Oratio in Marcum Evangelistam.

Oratio in nativitatem S. Mariæ.

Oratio in exaltationem S. Crucis.

Oratio in S. Gregorium Theologum.

Oratio panegyrica in S. Hyacinthum Amastrensem martyrem. Has omnes orationes (ut dubias ab eodem editas nuttam) in lucem eruit, ac Gr. Lat. evulgavit Fr. Combefis. in Auctuario novissimo *Paris.* 1672.

Oratio panegyrica, seu *encomium in inclytum martyrem Eustathium, Agapium, Theopistum, & Theopistem*: Gr Lat. hanc orationem cum notis edidit idem Combefis. in illustrium Christi martyrum triumphis *Paris.* 1660. 8vo. p. 45.

Historia Apocrypha, hanc citat Nicephorus Call. H. E. lib. 14. c. 28. p. 500. ex qua non pauca in suum opus transtulisse videtur.

Liber pro synodo Chalcedonensi adversus epistolam regis Armeniæ. Exstat. Gr. Lat. apud Leonem Allatium Græc. Orthod. tom. 1. p. 663. Nicetæ cuidam juniori deberi videtur.

Commentarius in Gregorii Nazianzeni Tetrasticha & Monasticha. Prodiit Lat. *Imolæ* 1588. 8vo. Græce *Venet.* 1563. 4to. sub Nitæ nostri nomine. Nicetæ autem Serroni deberi constat.

Nicetæ etiam nostro hæc, quæ sequuntur inedita, ascribuntur. *Carmen ad S. Angelum*, cum Manuelis Moschopuli scholiis Græcis interlinearibus. Incipit; Πρώτυ φάυς ὢν δεύτερον θεῖον σέλας &c. *Hymnus in beatissimam Virginem Deiparam*, ejusdem Moschopuli scholiis Græcis interlinearibus, & amplissimo commentario grammatico illustratus. Principium, Ησαίου πρόῤῥησις ἥκει εἰς πέρας, &c. *Carmen ad S. Christophorum martyrem.* Princiqium, Σαμψὼν σίγησαι τὸ πολὺ τῆς ἰσχύος, &c. Exstant hæc omnia MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 203. num. 16. fol. 72. p. 2. Excerpta ex ejus orationibus septem; nempe *in novam Dominicam*, *in mediam Pentecosten*, *in Pentecosten*, *in Prophetas*, *de Jejunio*, *in secundum Christi adventum*, & *in S. Dominicam diem.* Incipiunt, Ἀπὸ τῦ εἰς τὴν νέαν κυριακὴν λόγυ, &c. ibid. Cod. Philosoph. 273. num. 3. fol. 57. Vid. Lambec. Comment. lib. 4. pag. 249. lib. 5. p. 247.

Sæc IX. ab an. DCCC.

LIBELLUS SYNODICUS, cujus auctor historiam conciliorum omnium tum generalium tum provincialium brevi compendio complectitur; ac claruisse videtur circa ann. 880 Definit etiam in octava synodo œcumenica super unione Photium inter & Johannem papam Constantinopoli anno 879. habita; & partibus Ignatianis nulla veritatis, nulla frontis ratione habita favere deprehenditur. Hunc *libellum* una cum versione ac nodis primus Gr. Lat. extulit Johannes Pappus Argentoratensis, *Argentorati* 1601. 4. quem proinde novissimæ suæ conciliorum editioni inseruit Ph. Labbeus (b) 880.

ANONYMUS *gestorum S. Convoionis* auctor, gente, ur videtur, Gallus, cœnobii S. Salvatoris Rotonensis in diœcesi Venetensi monachus, claruit circa annum 880. Mandavit litteris, *de gestis SS. Rotonensium, Convoionis* & aliorum, *tres libros*, lectu sane dignissimos, inquit Mabillonius, multisque refertos insignibus factis. In quibus, de constructione & dotatione cœnobii Rotonensis, de vita & conversatione monachorum, Convoionis ejusque sociorum ac discipulorum, aliisque plurimis, perspicue agitur. Hos, diu perquisitos, tandem ex MS. codice Rotonensi annorum 700. eruit idem Mabillonius Sæc. Benedict. IV. part. 2. p. 193. Quibus præmisit anonymi cujusdam, sæculi ut videtur 11. scriptoris vitam S. Convvoionis, quam tamen non magni momenti opusculum esse recte judicat. 880.

REMIGIUS, in cœnobio S. Germani Antissiodorensis monachus ordinis Benedictini; claruit anno 880. Post ann. 882. a Fulcone archiepiscopo Rhemos evocatus est, ut instituto ibi a se gymnasio litterario præesset, teste Flodoardo. * Errant, qui Remigium nostrum episcopum Remensem fuisse volunt. Crassius adhuc hallucinantur, qui eum cum Remigio Lugdunensi episcopo confundunt. Sane noster episcopales infulas nunquam adeptus videtur. Certe id tacent Flodoardus & Sigebertus,† qui de eo verba faciunt. Obiit Remigius circa annum 900. 880.

*Hist. Rem. l. 4. c. 9.

†De Script. c. 123.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 214. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 9. vol. 6. p. 431. (b) Item *Johan. Albert. Fabricius* in suæ Bibl. Gr. l. 6. c. 3. §. 8. vol. 11. p. 185. ut & *Harduinus* Concil. tom. 5. p. 1491.

(a) OPERA.

Sæc. IX. ab an. DCCC.

(a) OPERA.

Commentarius in omnes Davidis Psalmos, ex Ambrosio, Augustino, & Cassiodoro maximam partem consarcinatus. Prodiit seorsim *Colon.* 1536. (b)

Enarratio in posteriores II. *minores Prophetas*, prodiit una cum Oecumenii in Apostolum, & Arethæ in Apocalypsin commentariis *Antverp.* 1545.

Expositio Missæ SS. patrum sententiis & auctoritatibus confirmata. habetur una cum præcedentibus opusculis in Biblioth. Patr. tom. 16. p. 883.

Commentarius in epistolas D. Pauli (qui sub Remigii Remensis, & Haymonis Halberstadiensis nominibus sæpius prodiit) nostri Remigii procul dubio est. Certe cum J. B. Villalpando Remigio Remensi anno 533. mortuo vindicare, summa esset dementia. Cum in eo Gregorius M. & Beda diserte citentur, & Saracenorum (i. e. legis Mahometicæ sectatorum) non semel mentio fit. Rectius igitur Remigio nostro adjudicatur, sub cujus proinde nomine prodiit in Bibliotheca Patrum *Coloniensi* 1618. Vide quæ de eo supra diximus in Remigiis, Remensi, & Lugdunensi, quæque habent Albertinus de Sacram. Euchar. lib. 2. p. 885. & Car. Le-Cointe ad an. 533. n. 49.

880. (c) ERRICUS, sive HERRICUS, in agro Autissiodorensi natus, in vico ab ipsius nomine dicto *Hery*, ab ineunte ætate factus est monachus Autissiodorensis ordinis Benedictini, Haymonis Halberstadiensis & Lupi Ferrariensis discipulus; claruit anno 880. Scripsit *Libros* 6. *carminum de vita S. Germani Autissiodorensis ad Carolum Calvum Imp.* Prodierunt seorsim *Paris.* 1543. 8vo. Scripsit item *libros* 2. *prosaicos de miraculis ejusdem*, quos primus edidit Labbeus Biblioth. Nov. MSS. tom. 1. *Homilias quamplurimas*, quarum aliquot in Alcuini sive Pauli Diaconi homiliario locum habent a posteriore manu insertæ, viz. *Homilia* in illud, *Cum venerit Paracletus*, &c. In illud Lucæ, *Cum iret Jesus in Jerusalem*; & tertia in illud Matthæi, *Nemo potest duobus dominis servire.* Denique Collectaneum variorum excerptorum ad mores præcipue spectantium ex veterum scriptorum ac patrum scriptis contexuit, & Hildebaldo Autissiodorensi episcopo nuncupavit. Exstat Collectaneum istud MS. in bibliotheca S. Germani Parisiensis. Præfationem metricam ad Hildebaldum & initium operis exhibet Mabillonius Analect. tom. 1. p. 413.

(d) ABBO, *Cernuus* dictus, patria Neustrius, S. Germani a Pratis monachus; claruit circa ann. 880. ac obsidioni Lutetiæ, quæ a Normannis circa ann. 887. facta est, interfuit; ejusque *Historiam* rudi, scabro, & impolito carmine cecinit, libris tribus rem totam conficiens. Priores carminis istius libros duos edidit P. Pithœus inter Scriptores Hist. Franc. tom. 2. & exinde delumptos Aimoini historiæ subjecit Jacob. Breullius *Paris.* 1603. fol. *Tertium librum ad Clericos scriptum*, quod ad historiam nihil omnino pertineret, & supra modum ineptus esset, omittendum duxerunt. Extant porro sub Abbonis nomine *Sermones* 5. a Luca Dacherio primum editi Spicileg. tom. 9. p. 79. (e) qui plures alios MSS. latere in præfatione nos docet, ex quibus hi solummodo selecti sunt, quippe qui ecclesiasticæ disciplinæ modum eo tempore observatum liquido ostendunt. Sæc. IX. ab an. DCCC. 880.

(f) GEORGIUS, Magnæ ecclesiæ CP. cartophylax, deinde archiepiscopus Nicomediensis; claruit circa ann. 880. Photii familiaris, quem plurimis ille epistolis compellavit. Huic, ut videtur, ascribendæ sunt homiliæ, quas edidit Combefisius, ac Georgio cuidam, qui sub Heraclio floruisse dicitur, adjudicandas conjecit. Verum in eo lapsus videtur Combefisius, quod Georgium Pisidam cum Nicomediensi parum caute confuderit. 880.

SCRIPTA.

In conceptionem S. Deiparæ homiliæ 2.

In conceptionem S. Annæ matris Deiparæ homilia.

In S. Mariæ præsentationem in templo homilia.

In S. Dei genetricis ingressum in templum orationes 2.

In illud, *Stabant juxta crucem Jesu mater ejus*, &c.

In S. Mariæ assistentiam in sepulchro, & gratiarum actio pro gloriosa Resurrectione.

(g) *Oratio in SS. Cosmam & Damianum.*

Idiomela 3. viz. in festum præsentationis S. Mariæ, in S. Johannem Chrysostomum, & in Patres Nicænos.

Opuscula ista in lucem eruit & Gr. Lat. edidit Fr. Combefis. Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. tom. 1. p. 995.

(h) HELIAS, Hierosolymorum patriarcha, seu potius Theodosii patriarchæ syn- 881.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 330. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 174. *Long.* Bibl. sacra p. 923. (b) Habetur in *Bern. Pezii* Thesauro Anecdotorum tom. 4. p. 1. (c) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 325. (d) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 193. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 3. (e) Edit. nov. tom. 1. p. 336. (f) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 333. (g) Conf. *Tillemont.* Memor. Eccles. vol. 5. ad Persecut. *Diocle*t. not. 83. (h) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 588. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 152.

cellus,

Sæc. IX ab an. DCCC. cellus, cujus vices obiit in conciliis Conſtantinopolitanis, Ignatiano anno 869. & Photiano 879. Claruit præcipue anno 881. Scripſit *epiſtolam ad Gallos epiſcopos*, quæ Latine exſtat apud Dacherium Spicileg. tom. 2. (a) *Epiſtola ejuſdem encyclica pro Malaceno epiſcopo*, habetur apud Mabillon. Analect. tom. 3. p. 434. (b)

882. (c) MARINUS, ſeu, ut aliis vocatur, MARTINUS II. natione Galleſianus, Alumbi presbyteri filius, eccleſiæ Romanæ diaconus, anno 866. a Nicolao papa in Bulgariam & Conſtantinopolim legatus eſt; atque iterum anno 869. ab Hadriano papa Conſtantinopolim miſſus conciliabulo Ignatiano interfuit; a Johanne papa epiſcopus, nullius tamen certæ ſedis, ordinatus, in partes Bulgarorum ad convertendos Gentiles, deſtinatus eſt; tertia etiam vice Conſtantinopolim miſſus, ubi Baſilii Imp. juſſu carceri incluſus eſt. Tandem mortuo Johanne, pontifex Romanus factus eſt anno 882. die 23. Decembr. Obiit die 23. Februar. anno 884. Exſtat *Conſtitutum de privilegiis monaſterio Solemniacenſi conceſſi* Concil. tom. 9. p. 366.

883. ANONYMUS *Annalium Francorum* compilator, monachus (ni male auguror) Fuldenſis, vel Moguntinus, circa ann. 883. ſaltem exeunte hoc ſæculo, claruiſſe videtur. Condidit *Annales* ſive *geſta Francorum*, ab anno 714. ad annum 883. Hos annales, ſub nomine incerti auctoris, primus in lucem protraxit P. Pithœus, & inter Scriptores 12. coætaneos primum locum dedit. In collectione ſua poſtea recudit Marquardus Freherus, & appendice ab anno 883. ad annum 900. auxit, & *annalium Fuldenſium* titulum dedit; quod in cœnobio Fuldenſi ſcripti videntur. Denique Andr. du Cheſnius eos corpori ſcriptorum Franc. inſeruit. In codice MS. Vindobonenſi hi annales multo auctiores habentur, ut non uno ſpecimine nos docet Lambecius Comment. lib. 2. cap. 5. num. 23. p. 345. qui etiam ex codice Cæſareo notabile ſupplementum ab anno 883. uſque ad ann. 887. incluſive edidit, ubi etiam num. 37. p. 365. alterius cujuſdam auctoris annales Francorum, ab anno 714. uſque ad ann. 817. ex cod. MS. litteris Gothicis exarato exhibet. An vero annales noſtri ab una eademque manu ſint compilati, an poſt annum 883. reliqua adjecerit alius, non eſt facile judicare. Dicant quibus codices MSS. cum editis conferre datum ſit.

(d) STEPHANUS V. natione Romanus, de regione Via lata, Hadriani filius, eccleſiæ Romanæ presbyter titulo SS. quatuor Coronatorum, papa Romanus ordinatus die 25. Julii anno 885. Eodem anno datis ad Baſilium Imp. litteris Marinum deceſſorem ſuum defendit, & ob illatas illi injurias imperatorem objurgavit, Photium conviciis proſcidit, & ſuppetias contra Saracenos ſibi dari petiit. Obiit anno 891. die 7. Auguſti. Exſtant *epiſtolæ* 3. & alterius *fragmentum*, Concil. tom. 9. p. 366. Sæc. IX ab an. DCCC. 885.

ANONYMA quædam, gente Anglo-Saxo, ſanctimonialis Heidenheimenſis, Wunebaldi & Willibaldi conſanguinea, claruit circa annum 886. In litteras retulit *vitam S. Wunebaldi abbatis Heidenheimenſis primi*, quæ habetur apud Caniſium tom. 4. part. 2. p. 516. (e) Surium ſed mutato ſtylo Decemb. 18. Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 176. Scripſit etiam *vitam S. Willibaldi Wunebaldi fratris, epiſcopi Eiſtetenſis primi*, rudi quidem ſtylo, ſed quæ, ipſo vidente & referente audiverat, ſe ſcripſiſſe narrat. Exſtat hæc vita apud Caniſium ibid. part. 2. p. 344. (f) Surium Jul. 7. Mabillonium ubi ſupra p. 365. 886.

(g) LEO, cognomento *Philoſophus* & *Sapiens*, ortu Conſtantinopolitanus, Baſilii Imp. ex Eudocia conjuge filius; etſi non deſint hiſtorici Byzantini, qui illum Michaelis Porphyrogenneti ex furtivo cum Eudocia, Baſilio paulo poſt in conjugium data, concubitu fuiſſe filium, ſuſpiciones injiciant. Præceptorem habuit Photium patriarcham, magiſtrum viro principe digniſſimum. Sub eo immenſam meliorum litterarum ſcientiam hauſit, philoſophiæ, hiſtoriæ, & juris peritiſſimus; præ cæteris vero aſtrologiæ iudiciariæ addictiſſimus. Juvenis adhuc a Theodoro Santabareno Euchaitarum epiſcopo, quem ob peſſima facinora odio habuit, in inſidiarum ſuſpicionem apud patrem adductus, in cuſtodiam datus eſt; poſtea vero, orante ſenatu, a Baſilio liberatus, qui a cervo inter venandum percuſſus, eum hæredem ſuum & ſucceſſorem inſtituit. Anno igitur 886. mortuo Baſilio, Calendis Martiis imperii gubernacula ſuſcepit. Imperium adeptus, Photium ſede patriarchali ſtatim deturbavit, ſubſtituto ei Stephano fratre ſuo, & epiſcopos a Photio in exilium actos revocavit. Circa annum 901. cum ex tribus prioribus uxoribus nullam prolem ſuſcepiſſet, quartam nomine Zoam, cognomento *Carbonopſinam*, S. Epi- 886.

Zonar Annal. tom. 3. p. 133. 141. Vid. Conſtant. de vit. Baſil. Mac. c. 31, 50, 53, 70.

(a) Edit. nov. tom. 3. p. 363. (b) Epiſtola ad *Photium* habetur apud *Harduin* Conc. tom. 6. p. 304. (c) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 86. (d) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 7. p. 103. ſeq. (e) Edit. nov. tom. 2. p. 125. (f) Edit. nov. tom. 2. p. 105. 117. (g) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 394. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 8. vol. 6. p. 363. ſeq.

Sæc.IX. ab an. DCCC. phanii Magni Agri abbatis sororem, duxit. Istas vero nuptias, utpote canonibus, & ipsius Leonis constitutioni contrarias, Nicolaus Mysticus patriarcha CP. non solum benedicere recusavit, sed & presbyterum, qui benedixit, deposuit; ipsum vero Leonem sacris interdixit: ob id, cum a sententia recedere nollet, a Leone in monasterium relegatus. Cæterum quod patriarcha CP. noluit, fecit Sergius papa, qui fatente Baronio, cum imperatore hac in parte dispensavit. Obiit Leo anno 911. Maii, vel ut alii, Julii 11. Codinus 27. annos, & 8. menses regnasse tradit. Vid. Cl. du Fresne Famil. Byzant. p. 141.

OPERA.

In sepulturam, resurrectionem, & ascensionem Christi orationes 3.

In Pentecosten, & festum Palmarum orationes 2.

In assumptionem, & annunciationem B. Virginis orationes 2.

In decollationem S. Johannis Baptistæ, & in omnes Sanctos orationes 2.

Orationes istas 9. Gr. Lat. edidit Jac. Gretserus *Ingolstad.* 1600.

Oratio in exaltationem S. Crucis, quam una cum duabus postremo loco memoratis orationibus Gr. Lat. edidit idem Gretserus de Cruce tom. 2. p. 1219.

In nativitatem, præsentationem, & Purificationem B. Mariæ orationes 3. quas una cum septem orationibus primo loco recensitis Gr. Lat. edidit Fr. Combefisius Auctuar. Nov. tom. 1. p. 1605.

Oratio de S. Nicolao Myrensi episcopo, Gr. Lat. edita a Petro Possino *Tolosæ* 1644.

Oratio panegyrica in S. Johannem Chrysostomum. Exstat Lat. apud Surium Januar. 27. Gr. apud Savilium Opp. Chrysostom. tom. 8. p. 267.

Oratio parænetica, seu *epistola encyclica ad omnes Christi fideles hortatoria ad bene vivendum.* Latine eam edidit Baronius ad ann. 911. num. 5.

Epistola ad Omarum Saracenorum regem de fidei Christianæ mysteriis & veritate, Saracenorum autem impietate & blasphemiis. Exstat Lat. in Biblioth. Patr. tom. 17.

Canticum compunctionis ex meditatione extremi Judicii, a Jac. Pontano Latine editum *Ingolstad.* 1603. Ἑωθινὰ ejus *ἰδιομέλη* vid. ad calcem Octoëchi Græcorum. (*a*)

Oracula & vaticinia 17. *de futura Constantinopolis statu.* Ex his ultimum Gr. Lat. prodiit ad calcem Constantini Manassis annalium *Basil.* 1573. 8vo. priora 16. Gr. Lat. edita sunt cum Rutgersii notis inter varias ejus lectiones *Lugd. Bat.* 1618. 4to. Omnia denique 17. Gr. Lat. habentur ad calcem Codini antiquitatum *Paris.* 1655. fol. Sæc IX ab an. DCCC.

Dispositio ordinis, quem tenere debeant throni ecclesiarum patriarchatui CP. subjectarum, Gr. Lat. a Leunclavio edita Jur. Gr. Rom. lib. 2. p. 88.

(*b*) *Πρόχειρον Νομικὸν*, sive *delectus Legum* compendiarius, titulos 60. complectens. Titulos priores 28. exhibet Gr. Lat. Leunclavius Jur. Gr. Rom. tom. 2. p. 79. Ingens & immensi laboris opus postea molitus Leo, omnes Græcorum imperatorum leges & constitutiones in unum corpus coadunari, & in 60. libros distribui curavit, indito iis *Basilicorum* & Ἑξηκοντάβιβλα titulo. Horum Basilicorum synopsin antiquam Gr. Lat. edidit Leunclavius *Basil.* 1575. fol. Integrum opus in septem tomos divisum Gr. Lat. evulgavit Carolus Annibal Fabrotus *Paris.* 1647. fol.

Novellæ constitutiones 3. a Leone & Constantino fratre Aug. latæ, exstant Gr. Lat. ad calcem synopseos Leunclavianæ p. 32. & alibi.

Tactica, seu *de re militari opus*, Lat. a Johanne Checo editum *Basil.* 1554. 12mo. Gr. Lat. a Meursio cum notis *Lugd. Bat.* 1612. 4to. deinde cum versione & notis Sexti Arcerii ibid. 1613. (*c*)

Cæterum octodecim plus minus Leonis Imp. *orationes* hactenus ineditas in bibliotheca Vaticana MSS. exstare prodit Baronius ad ann. 911. num. 3. ubi & indiculum earum texit. (*d*)

WOLFHARDUS, presbyter, & monachus cœnobii Hasenrietani; claruit anno 886. Scripsit jussu Erkenwaldi episcopi Eystetensis *libros* 4. *de vita S. Walpurgæ*, seu *Waltpurgis virginis.* Ex his duo priores exstant apud Canisium Antiq. Lect. tom. 4. (*e*) integri 4. immutato tamen stylo & refectis multis, apud Surium 25. Februar. illibati denique apud Bollandum 25. Februar. & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 2. pag. 287. 886.

(*f*) HERENBERTUS, sive ERCHEMBERTUS, gente Longobardus, illustri stemmate ortus, genus nempe e ducibus Beneventanis sumens, monachus & diaconus cœnobii Cassinensis; claruit anno 887. 887.

(*a*) *Alex. Barvoëtii* Catalogo MSS. Bibl. Scorialensis memorantur *Leonis* Sapientis matutina poëmata 11. cum notis musicis; teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 269. Odarium Catanycticum memorat *Lambecius.* l. 5. p. 295. teste eodem *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 135. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 6. §. 6. vol. 12. p. 408. seq. & 470. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 369. (*d*) Liber de Aucupio manu exaratus fuit in Bibl. Antonii Augustini, ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 1. p. 155. (*e*) Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 265. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 341. & sæc. 10. 451 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 319.

Sæc IX. ab an. DCCC. quo Romam ad Stephanum papam ab Angelario abbate Caffienfi miffus eft; & privilegium monafterio fuo, a pontifice concedi impetravit. Scripfit *Chronicon*, five *hiftoriam Longobardorum* fufiorem, quam ad annum ufque 888. deduxit. *Epitomen* iftius ab ipfo, uti creditur, Heremperto concinnatam ex codice MS. Vaticano eruit, & notis illuftratam edidit Antonius Caracciolus *Neapoli* 1626. 4to. una cum Lupi Protofpatæ, Falconis Beneventani, & anonymi cujusdam, Chronicis. (*a*) Compofuit item *Carmen de vita Landulphi epifcopi Capuani. Acta translationis S. Matthæi apoftoli. De deftructione & renovatione Cafinenfis cœnobii. Hiftoriam de Ifmaelitarum incurfione*. De quibus vide fis Petrum Diaconum, cap. 14. & J. B. Mari in eundem notas.

888. (*b*) BERCARIUS five BERTHARIUS, ecclefiæ Virdunenfis, unde erat ortus, presbyter, fub Berhardo Virdunenfi epifcopo educatus eft, ab eo aliifque in humanis & divinis libris probe inftructus. Claruit circa annum 888. In litteras retulit *brevem epifcoporum Virdunenfium hiftoriam*, in Dadone epifcopo 31. definens; quam typis mandavit L. Dacherius Spicil. tom. 12. p. 251. (*c*) qui in fubfequentibus non unam hujufce hiftoriæ continuationem addidit.

889. (*d*) RICULPHUS, Sueffionenfis epifcopus, claruit anno 889. Concilio Remenfi anno 900. interfuit. Exftat *Conftitutio* continens 22. capitula de rebus ad ejus diœcefin pertinentibus Concil. tom. 9. p. 416. & cum opufculis Hincmari a Cordefio editis *Parif.* 1615. p. 685.

890. (*e*) ADREVALDUS, five ALBERTUS, ordinis Benedictini monachus Floriacenfis, claruit anno 890. (*f*) Scripfit *hiftoriam translationis corporum SS. Benedicti & Scholafticæ e ruinis cœnobii Cafinenfis in monafterium Floriacenfe*. Primus eam edidit Johannes a Bofco, Biblioth. Floriac, p. 1. deinde Henfchenius Mar. 21. denique Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 353. Scripfit item *librum de miraculis S. Benedicti*; cui appendicis vice duo capita addidit Adelarius, & tres alios libros Aimoinus, monachi Floriacenfes. Exftant integri 4. libri locis omnibus fupra citatis. Vitam etiam S. Aigulfi, abbatis Lerinenfis & martyris, qui circa annum 675. occifus eft. Hanc in prima fua editione edidit Surius Septemb. 3. fed anonymam, & mutato ftylo, nec parum contractam; germanam & integram ex Codd. MSS. Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 656. qui appendicem fubjecit de translatione reliquiarum S. Aigulfi in caftrum Pruvinenfe, & anonymi cujusdam libellum, quo Aigulfi miracula relata funt. Denique librum edidit *de corpore & fanguine Domini contra Johannis Scoti ineptias*, qui habetur apud Dacherium Spicileg. tom. 12. p. 30. (*g*)

890. (*h*) ASSERIUS, natione Britannus, patria Menevenfis, Afferii Menevenfis archiepifcopi affinis & cancellarius, Johannis Scoti Erigenæ difcipulus, claruit anno 890. Ab Hemydo gentis fuæ regulo multum exagitatus, & ab Alfredo Angliæ monarcha evocatus, in aula ejus aliquamdiu lares fixit, ab eo cœnobiorum Ambresberienfis & Banvillenfis præfectura donatus. Tandem epifcopatum Schireburnenfem adeptus eft: & Alfredo regi auctor fuit, ut academiam Oxonienfem inftitueret, artiumque liberalium profeffores annuis falariis ditaret. Obiit anno 909. Scripfit *hiftoriam de rebus geftis Alfredi regis*, (*i*) quæ una cum aliis Angliæ hiftoricis prodiit *Francofort.* 1602. (*k*) fol. p. 1. Verum eam primus eruit M. Parkerus Archiep. Cantuar. ex codice auctori coævo, & characteribus Saxonicis excudi curavit *Lond.* 1574. Tantæ, judice Twyno,* fidei atque auctoritatis fcriptor, ut nemini unquam fufpectus fuiffe dignofcatur. Sed & præter hanc Alfredi vitam, condidit *Chronicon*, feu *annales* quos a Julii Cæfaris in hanc infulam adventu, ad fæculi decimi initium deduxit. Notat Baleus * vetuftum quendam auctorem Afferii annalibus Paralipomenon addidiffe. Et fane hodierno exemplari, poft Afferii mortem anno 909. appendicula quædam ad annum 914. fubnectitur. Lelando hoc opus fub nomine *Chronici S. Neoti* venit, non alia forfan ratione, quam quod in celebri hoc monafterio illud invenerit. Hos annales ex vetufto codice MS. in bibliotheca SS. Trinitatis apud Cantabrigienfes, primus extulit vir Cl. Tho. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 141. Plura ex his annalibus defumpfiffe Marianum Scotum, & in chronicon fuum transfudiffe recte notat Nicolfonus nofter Bi-

* Antiquit. Oxon. l. 2. p. 141.

* Cent. 2. c. 25. p. 125.

(*a*) Exhiboit *Georgius Eccardus* in Corporis Hiftorici medii ævi tom. 1. Item *Petrus Burmannus* tom. 9. part. 1. Thefauri Antiq. & Hift. Italiæ, Siciliæ, &c. Et *Ludov. Ant. Muratorius* tom. 2. Rerum Italicarum Scriptorum e *C. Peregrini* editione, Item tom. 5. ex editione *Caraccioli*. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 569. (*c*) Edit. nov. tom. 2. p. 234 feq. (*d*) Conf. *Du Pin* Hift. Ecclef. vol. 7. p 152. (*e*) Conf. *Fabr* Bibl. med. & infim Latinit. l. 1. p. 43. (*f*) Sed Ludovici Pii temporibus vixiffe *Adrevaldum* probat *Ruinardus* in Apologia de Miffione S. Marini p. 32. ut nos docet *Fabricius* loc. citat. (*g*) Edit. nov. tom. 1. p. 150. Scripfit etiam libellum de Benedictionibus Patriarcharum, ut teftatur *Long.* Bibl. facr. vol. 2. p 597. (*h*) Conf. *Oudin.* tom. 2 p 405. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1 p 388. (*i*) Non ab *Afferio* epifcopo Schireburnenfi fed ab *Afferio* archiepifcopo Menevenfi fcripta fuit hæc hiftoria: conf. *Ælfredi* vitam ab *Hearnio* edit. *Oxon.* 1709. p. 136 not. (*k*) Recenfuit *Francifcus Wife* Oxon. 1722.

blioth.

blioth. Hist. Angl. p. 122. (*a*) *Homilias* etiam *aliaque* plura scripsisse a Baleo dicitur (*aa*)

890. GULIELMUS, ecclesiæ Romanæ bibliothecarius, claruit anno 890. & deinceps. Scripsit *vitas Romanorum pontificum a Nicolao papa*, in quo desinit Anastasius, *ad Stephanum V. inclusive*, viz. ab anno 867. ad ann. 891. Exstant hæ vitæ cum Anastasii vitis editæ *Mogunt.* 1602. *Paris.* 1649. (*b*) & in omni Conciliorum editione. Verum non desunt, & in his Baronius, qui omnes illas pontificum vitas uni eidemque auctori, seu Anastasio, seu alii cuidam, tribuendas censent.

890. AUCTOR anonymus *vitæ S. Remberti*, monachus, ut videtur, Corbeiensis, claruit circa annum 890. Scripsit *vitam S. Remberti Hammaburgensis in Saxonia archiepiscopi*, quam, sed mutato stylo, edidit Surius Februar. 4. integritati restitutam Philippus Cæsar in Tri-Apostolatu Septentrionali; dein Bollandiani ad Februar. 4. postremo Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 471.

890. AUCTOR anonymus *vitæ S. Martini* claruisse videtur circa annum 890. Cum enim lib. 2. num. 8. non diu post Normannorum tempestatem se vixisse satis indicat, Normanni vero ab anno 887. in Gallia grassati sint, ipsum ad hoc potius tempus referendum esse existimamus; etsi sciamus Cl. Mabillonium illum sæculo 11. ascribere, nisi error sit in numero, & pro Sæc. XI. IX. sit reponendum. Quocunque demum tempore vixerit, scripsit *de vita S. Martini Vertavensis in Armorica abbatis* librum unum, & *de miraculis ejusdem* alterum. Eundem enim auctorem esse, ex utriusque opusculi collatione luculenter patet. Exstant hi duo libelli ex MSS. Vertavensibus descripti apud Mabillon. Sæc. Benedict. 1. p. 371.

890. ADELHELMUS, quem nonnulli male ADELINUM vocant, Gallus an Germanus incertum, Sagiensis in Neustria episcopus, claruit circa annum 890. *Vitam & miracula S. Opportunæ virginis, Monasterioli in Neustria abbatissæ*, duobus libris complexus est. In primo vitam, in altero miracula refert. Hos se scripturum, paulo post ordinationem suam, voto se obstrinxerat, sed promissi immemor, & a Normannis in Britanniam nostram captivus deportatus, patriæque postea & sedi restitutus, votum solvit, & ad hos libros condendos se statim accinxit, ut in libri postremi præfatione, num. 2 nos docet. Habentur hi libri, sed contracto libro secundo, apud Surium April. 22. Ad Cod. MS. ecclesiæ S. Opportunæ *Paris.* recognovit & integros edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 220.

SOLOMON, gente Germanus, in Tergovia oppido ex nobili familia natus, in schola S. Galli melioribus litteris sub Isone monacho institutus, Ludovici Balbi Imp. sacellanus & consiliarius, creatus est primo abbas Elvingensis, deinde Campedonensis, postea Pfeffarensis, inde Sangallensis, tandem anno 891. Constantiensis ad Rhenum episcopus. Vergente ætate Romam profectus est, a Johanne X. papa humaniter & honorifice exceptus. Plurimas inde rediens sanctorum Constantii & Pelagii, reliquias secum detulit, quas in monasteriis Sangallensi & Constantiensi deposuit; illic Constantii, hic Pelagii corpore reposito. Obiit anno 920. episcopatus sui 30. Exstant *Poemata* varia apud Canisium Antiq. Lect. tom. 1. in Append. p. 15. (*c*) & in Bibliotheca Patr. tom. 16. p. 1300. Memorat Henricus Pantaleon * elegans Dictionarium a Solomone adhuc juvene conscriptum, sua ætate in pergameno apud Monasterium Sangallense asservatum. An hodienum exstat me latet. 819.

* De Viris illustr. Germ. part. 2. p. 105.

(*d*) FORMOSUS, natione Italus primo quidem Damasus episcopus Portuensis, a Nicolao papa ad Bulgaros fide Christiana erudiendos missus, a Johanne VIII. depositus, a Marino restitutus. Tandem anno 891. die 19. Septembr. ecclesiæ Romanæ pontifex ordinatus est. Postquam multas injurias a Romanis civibus, quibus admodum invisus erat, sibi illatas passus esset, obiit anno 896. die 4. Aprilis; post mortem a Stephano successore sepulchro extractus, & primo in sede pontificali collocatus, deinde sacris exutus vestimentis, tribusque abscissis digitis, in Tiberim projectus; rescissis etiam, quas ipse contulerat, ordinationibus. Exstant *epistolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 428. quarum posteriorem, episcopis Angliæ inscriptam, merum esse sæculi undecimi figmentum contendit * Papebrochius. (*e*) *Epistolam* aliam de monasterio Gigniacensi edidit Baluzius Miscellan. tom. 2. p. 159. Plurimas ejusdem *ad Fulconem archiepiscopum Remensem, & Carolum, ac Othonem reges, epistolas* recenset Flodoardus Hist. Remens. lib. 4. 891.

* Conat. ad Chronol. Pont. Rom. p. 156.

(*a*) Edit. nov. p. 48. (*aa*) Vide Præfat *Francisci Wise* ad nov. Annalium edit. (*d*) Denuo a *Francisco Blanchino Rom.* 1718. fol. item a *Muratorio* in tom. 3. Scriptorum Italicorum *Mediolan.* 1723. fol novissime a *Jo. Vignolio Rom.* 1724. 4to. (*c*) Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 219. (*d*) Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 345. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 534. (*e*) Hanc exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 200.

Sæc.IX ab an. DCCC. cap. 2, 3. ubi summaria eorum capita, atque argumenta compendio exhibet. (a)

892. Zonar. Annal. tom. 3. p. 141. (b) NICOLAUS, MYSTICUS cognomento dictus, quia, ut nonnulli interpretantur, secretioris consilii senator erat, circa ann. 892. ecclesiæ Constantinopolitanæ patriarcha creatus est. Novennio exacto Leo Imp. adhuc improles quartam uxorem duxit; quo facto offensus Nicolaus, ad Leonis pedes provolutus, ut abstineret, obnixe rogavit. Ei cum assentiri nollet imperator, coacta ille synodo anno 901. imperatoris nuptias damnavit; Thomam Presbyterum, qui matrimonio isti ritu ecclesiastico benedixerat, deposuit; ipsum imperatorem sacris prohibuit: & cum nullis precibus a sententia sua dimoveri posset; annu 903. sede sua exactus, & navi impositus, ad Galacraneum monasterium relegatur; nullo nec amico, nec famulo, ne libro quidem, cujus lectione se solari posset, exilium comitante, Quanta vero mala passus sit, ipse epistola ad papam luculenter exponit. Anno 911. post Leonis mortem Alexander imperium adeptus, ejecto Euthymio, qui in Nicolai locum subrogatus fuerat, Nicolaum ab exilio revocatum sedi suæ restituit; cui deinceps annos 13. præfuit, mortuus anno 924. Exstant *epistolæ* 2. altera ad Anastasium papam, ad Johannem X. altera, Lat. Concil. tom. 9. p. 1264. *Decretum* de litteris patriarchalibus gratis concedendis exstat Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 249. *Epistola* ad Simeonem Bulgariæ principem habetur Gr. Lat. apud Baronium ad ann. 917. atque *aliæ* 5. ad Armenorum, Saracenorum, Longobardorum & Amalphitanorum principes, & ad episcopos extra communionem existentes, Lat. ibid. (c)

892. REGINO, natione Germanus, primo monachus, Prumiensis, deinde anno 892. Faraberto abbate regimen abrenunciante unanimi monachorum consensu successor electus est. Verum præfecturam non diu tenuerat, cum monachorum quorundam æmulorum invidiæ post septennium cedere coactus est: qua de re hæc ipse in chronico suo ad annum 899. *Eodem anno Richarius Prumiensis abbas constituitur: qualiter autem erga me actum sit, idcirco in hoc loco notare distuli, ne forte injuriis provocatus, ultera quam Christiana patientia permittit, persecutionis meæ causas exaggerasse viderer.* Obiit circa annum 908. Scripsit ad Adalberonem primum Metensem episcopum *Chronicon* a Christo nato ad annum 907. libris duobus, quibus res gestas Francorum præcipue & Teutonicorum complexus est. (d) Appendix enim, quæ ab anno 907. ad ann. 972. progreditur, a recentiore quodam scriptore adjecta est. Prodiit hoc *Chronicon* inter alios rerum Germanicarum Scriptores *Francofurt.* 1583. (e) una cum Urspergensi *Argentorati* 1609. (f) Scripsit adhuc Regino *de Disciplinis ecclesiasticis & religione Christiana* libros 2. 900. ferme capitula continentes. In primo libro agit de rebus & personis ecclesiasticis, in secundo de vita & conversatione laicorum. Aggressus est hoc opus circa annum 906. hortante Rathbodo archiepiscopo Trevirensi, in usum præsertim diœceseos Trevirensis, ex antiquarum synodorum canonibus, pontificum Romanorum epistolis genuinis, SS. patrum sermonibus, codice Theodosiano, & imperatorum Francorum capitularibus præcipue collectum. Primus id appendice aliunde consarcinata auctum, in lucem emisit Joachimus Hildebrandus *Helmstad.* 1659. deinde Stephanus Baluzius recognitum, & appendice Helmstadiensi auctiore, novaque a se addita, notis & præfatione doctissima, & Actorum veterum appendice, ornatum edidit *Paris.* 1671. 8vo.

894. (g) AUXILIUS, quis, vel cujus fuerit, non liquet, claruit circa annum 894 Scripsit *libros* 2. *de ordinationibus Formosi papæ*, seu *contra intestinam discordiam Romanæ ecclesiæ*, sive, ut Sigeberti * verbis utar, *de ordinationibus, exordinationibus, superordinationibus Romanorum pontificum.* Primus hos libros in lucem edidit Johannes Morinus ad calcem operis sui de SS. ordinationibus part. 2. p. 348. edit. *Paris.* 1655. & edit. *Antverp.* 1694. p. 285. 294. exinde relatos in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 1. Alium ejusdem *librum* seu *dialogum* super causa & negotio Formosi papæ exhibet Mabillonius Analect. tom. 4. p. 610. (g 2.) *De Script. Eccl. c. 112

895. (h) NICEPHORUS, philosophus & orator patriarchæ Constantinopolitani, claruit anno 895. Scripsit *Orationem panegyricam:* seu *vitam Antonii Cauleæ patriarchæ CP.* qui obiit anno 891. Exstat Latine apud Surium, & Bollandum, ad diem 12. Februarii. Habetur Græce MS. Biblioth. Vindob. Cod. Historic. 3. num. 20. fol. 95. p. 2. Nicepho-

(a) Privilegium *Formosi* Papæ in gratiam monasterii S Teuderii exstat in *Dacher.* Spicil. tom. 12. p. 150. edit. nov. tom. 3. p. 366. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 341. (c) Synodicon de gradibus Matrimonii citat *Nic. Comnenus* p. 283. prænot. Mystagog teste *Fabricio* Bibl. Gr. l 5. c 42. §. 12. vol. 10. p. 295. (d) Conf. *Oudin.* tom 2. p. 406. (e) Item cum Appendice 57. an. *Francofurti* 1566. conf. Schol. ad *Sigebert Gemblacens.* de Scriptorib. Eccles. c. 111. (f) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. Art. 12. vol. 11. p. 75. (g) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p 153. Scripsit etiam Quæstiones 137. in Hexaemeron, teste *Long.* Bibl sacr. vol. 2. p. 620. (g 2.) Edit. nov. *Paris.* 1723. fol. p. 28. (h) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 402. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 6. vol. 6. p. 300.

rum

rum nostrum Antonio σύγχρονον facit Lambecius. Quod tamen ex ipsa vita collegii non potest.

895. WALDRAMNUS, episcopus Argentoratensis, claruit anno 895. quo concilio Triburiensi interfuit, in cujus Actis Baltrannus Strasburgensis episcopus appellatur. Obiit anno 905. Scripsit *poemata* nonnulla *ad Solomonem episcopum Constantiensem*; quæ exstant apud Canisium tom. 1. in Append. p. 31. (a) & in Biblioth. Patr. tom. 16. p. 1304.

895. (b) GREGORIUS, vitæ instituto monachus, Basilii junioris Ascetæ discipulus, claruit circa annum 895. Scripsit *librum de vita & conversatione S. Basilii præceptoris sui*, quam extulerunt Bollandiani ad Mart. 26. tom. 3. Latine p. 667. Græce ad calcem tomi p. 24. Habetur etiam Græc. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Hist. 63. num. 2. fol. 12. p. 2. Confer Lambec. lib. 4. p. 200. lib. 8. p. 360. Partem hujus vitæ Simeonis Logothetæ chronico præmisit Combefisius Script. post Theoph. p. 394.

896. STEPHANUS VI. natione Romanus, Johannis Presbyteri filius anno 896. Bonifacium, qui Formoso papæ suffectus fuerat, vi & armis loco deturbans, sedem pontificalem invasit die 2. Maii ordinatus. Habita statim Romæ synodo Formosi papæ Acta rescidit, corpus tumulo extractum mutilavit, & clericos ab eo ordinatos deposuit. Anno 897. ipse in carcerem detrusus, die 3. Augusti strangulatus est. Exstant *epistolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 476.

896. ANONYMUS *gestorum Normannorum* auctor, gente, ut videtur, Belga, claruit circa annum 896. Scripsit *gesta Normannorum in Francia*, ab anno 837. usque ad annum 896. Hoc opusculum ex codice Carthusiæ Montis Dei descriptum, edidit Andr. du Chesnius inter Scriptores Normannicos pag. 1. eique excerpta varia de Danis & Normannis subjecit.

898. (c) JOHANNES IX. natione Romanus, Tiburtinensis, Rampaldi filius, pontifex Romanus ordinatus est anno 898. die 12. Martii. Sub initium pontificatus convocata Romæ synodo, de electione & coronatione Berengarii & Lamberti Italiæ imperatorem egit, & synodi Romanæ a Stephano habitæ Acta rescidit. Eodem anno, vel ineunte proximo, concilium 74. episcoporum præsente Lamberto Imp. Ravennæ celebravit; in quo Lamberto jus regium confirmavit, Stephanum VI. ac conciliabulum ejus Romanum damnavit, presbyteros ab eo depositos restituit, ab eo ordinatos deposuit, & Formosi papæ memoriæ debitam venerationem reddidit. Obiit an. 900. die 26. Martii. Exstant *epistolæ* 4. Concil. tom. 9. p. 483.

BENEDICTUS IV. natione Romanus, Mammoli filius, pontificalem thronum 900.
obtinuit anno 900. die 6. Aprilis ordinatus. Obiit anno 904. 20. Octobr. Exstant *epistolæ* 2. de Argrino Lingonensi episcopo in ecclesiæ suæ jura restituendo, Conc. tom. 9. p. 511. alia de episcopo Malaceño apud Mabillon. Anal. tom. 3. p. 436.

CYPRIANUS, Cordubensis in Hispania archipresbyter, claruit sub imperio Sa- 900.
racenorum, circa annum 900. Scripsit *epigrammata*, quæ ex codice MS. Toletano eruit, & editioni paravit Card. d'Auguirre, ut ex ejus Notitia discere licet p. 182. sed supprimenda adhuc censuit Cardinalis. Germana Cypriani epigrammata numero sunt non nisi 9. quorum lemmata exhibet Nic. Antonius Bibl. Hisp. Vet. lib. 6. c. 7. p. 444. aliorum etiam 30. elenchum subjicit, quæ martyrologio suo Hispano hinc inde inseruit Johannes Tamaius. Verum hæc spuria esse, & in honorem ecclesiæ Cordubensis conficta, prolixe contendit, & singula fere solerter expendit idem Antonius.

(e) HERVEUS, sive HERIVEUS, 900.
gente Gallus, ortu nobilis, Hucbaldi Comitis ex sorore nepos, post Fulconis necem anno 900. ex aula regia ad archiepiscopatum Remensem provectus est, pridie Nonas Julii ordinatus. Eodem die concilio Remis, cui ipse præfuit, inchoato, Fulconis decessoris interfectoribus anathema incussit. Circa annum 905. Northmannis ad fidem Christianam convertendis sedulam dedit operam. Anno 909. synodum provincialem Trosleii in agro Suessionensi celebravit; in qua collapsam ecclesiæ disciplinam instauravit; in pejora indies ruentem monasteriorum statum restituit; clericis mulierum consortium interdixit; & Græcorum sententiam de processione Spiritus S. damnavit. Anno 921. habita iterum Trosleii synodo Erlebaldum Comitem ob injuste arreptos ecclesiæ Remensis fundos excommunicavit. Obiit anno 922. 6. Non. Julii, tertio post coronationem Roberti regis die. Scripsit *ad Widonem archiepiscopum Rothomagensem constitutum* ex sententiis Patrum

(a) Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 239. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 403. (c) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 15. (d) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1258. (e) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8, p. 35.

Sæc IX. ab an. DCCC. & canonibus excerptum, 23. capitula complectens, qualis pœnitentia debet injungi non baptizatis Gentilibus, & baptizatis, & rebaptizatis, & postea a Christiana fide deficientibus. Exstat Concil. tom. 9. p. 484. & in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 246. & inter Hincmari opuscula a Cordesio edita p. 697. Ejus etiam ductu & consilio condita sunt prolixa synodi Trosleiensis anno 909. habitæ *capitula* 15. quæ habentur Concil. tom. 9 p. 521. Sæc. IX ab an. DCCC.

(*a*) Concilia hoc Sæculo habita.

802. ALTINENSE in provincia Aquileiensi, a Paulino episcopo anno 802. convocatum. In quo patres Caroli M. auxilium in Johannem Venetorum ducem, ob cædem Johannis patriarchæ Gradensis factam, imploraverunt. Exstat Epistola synodalis Concil. tom. 7. p. 1187. & apud le Coint. tom. 6. p. 808.

802. AQUISGRANENSE I. anno 802. mense Octobr. sub Carolo M. habitum. In quo, de præstando imperatori ab omnibus sacramento, & de disciplina ecclesiastica clericorum & monachorum, ut clerici juxta canones, monachi juxta regulam S. Benedicti viverent, actum est. Vide quæ ex chronico Moissiacensi & Dionysiano habentur Concil. tom. 7. in Append. p. 1863. Ex capitulis a Carolo hoc tempore editis, sex ad res ecclesiasticas pertinentia excerpsit Sirmondus, ad quæ paucula etiam notavit Car. Cointius ad annum 802. tom. 6. p. 776.

803. CLOVESHOVIENSE I. anno 803. 5. Idus Octobr. sub Cenulfo rege, ab Athelardo Cantuariensi, & 12. episcopis congregatum. In quo, extincto archiepiscopatu Lichefildensi, dignitas archiepiscopalis sedi Cantuariensi restituitur. Exstant hujus synodi Acta apud Spelm. Concil. Brit. tom. 1. p. 324. (*b*) Concil. tom. 7. p. 1189. Factum est etiam de libertate ecclesiarum decretum, lites itidem inter Wigorniensem & Herefordiensem episcopos compositæ sunt.

806. CONSTANTINOPOLITANUM I. anno 806. habitum. In quo Josephus, quem sacerdotio exuerat Tarasius patriarcha, functioni suæ restituitur. Vide quæ hac de re, ex Theodoro Studita, observarunt conciliorum Editores Conc. tom 7. p. 1191.

807. SALISBURGENSE, ab Annone Salisburgensi Boioariæ metropolita, præsentibus Boioariæ episcopis, abbatibus, clericis, 7. Calend. Februar. congregatum. In quo de ratione decimarum potissimum disputatum est, decretumque quadrifariam illas, more institutoque majorum, esse dividendas; nempe partem unam episcopo, alteram clericis, tertiam pauperibus, quartam fabricis ecclesiæ esse tribuendam. Actorum summam ex vetusto codice Frisingensi describit Brunnerus lib. 6. num. 4. Vide quæ habet le Coint. tom. 7. p. 95.

CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 809. coactum. In quo contra Theodorum Studitam, Platonem, eorumque socios male mulctatos, pro conjugio inter Constantinum Aug. & Theodoten sententia fertur. De hoc conciliabulo consulendæ sunt Theodori epistolæ, & Conc. tom. 7. p. 1192. 809.

AQUISGRANENSE II. anno 809. mense Novembri celebratum. In quo, quæstionem movente Johanne monacho Hierosolymitano, pro processione Spiritus S. tam a Patre quam a Filio judicatur, & Bernarius Wangionum, Asius Warmantiæ episcopi, & Adalhardus abbas Corbeiensis, legati hac de re ad Leonem pontificem missi sunt, qui quid præstiterint ipsius legationis Acta nos docent, relata in Concil. tom. 7. p. 1194. His subjecta est Caroli M. epistola de eadem re, per eosdem legatos missa. Plurima ad hanc synodum ejusque Acta, erudita lectuque digna notavit Car. Cointius Annal. tom. 7. p. 117. Meminit hujus concilii annalium Francorum auctor ad annum 809. p. 20. & auctor vitæ Caroli Magni p. 274. qui in eodem concilio multa de statu ecclesiarum & consecratione clericorum agitata esse refert. 809.

ARELATENSE vulgo VI. jubente Carolo M. anno 813. 6. Idus Maias, in basilica S. Stephani, congregatum. In quo, ad restituendam collapsam ecclesiæ disciplinam, conditi sunt Canones 26. qui habentur Concil. tom. 7. p. 1231. & apud le Coint. tom. 7. p. 234. 813.

MOGUNTINUM I. sub Carolo Magno, anno 813. 5. Id Junias, in claustro 813.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 114. seq. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. vol. 1. p. 166. 168.

(*b*) Exstat MSS. in Bibl. Cott. sub *Claudio* D. 2. n. 10.

S. Al-

Sæc. IX ab an. DCCC. S. Albani, celebratum. In quo, de fide, spe, & charitate, de vita clericorum & monachorum, de litaniis, & quatuor temporibus observandis, aliisque rebus ecclesiasticis, plurima sunt saluberrime constituta. Exstant Canones 56. Conc. tom. 7. p. 1239. & apud le Coint. ad hunc annum ibid. p. 242.

813. RHEMENSE I. anno 813. mense *Maio*, sub Carolo M. a Vulfario archiepiscopo habitum. Exstant de disciplina ecclesiastica; scilicet de fidei ratione, & de oratione dominica ab unoque addiscenda, de vita canonicorum, regula monachorum, officio pastorum, de ratione pœnitentiæ, de 7. principalibus vitiis, aliisque Canones 44. Concil. tom. 7. p. 1253. & apud le Coint. tom. 7. p. 238.

813. TURONENSE, jussu Caroli M. anno 813. coactum. Exstant Canones 51. qui de moribus & disciplina agunt Conc. tom. 7. p. 1259. & apud le Coint. tom. 7. p. 257.

813. CABILONENSE I. Caroli M. jussu, anno 813. celebratum. In quo, inter alia, decretum est, ut juxta Caroli mandatum in majoribus monasteriis & episcopiis scholæ publicæ instituantur, in quibus ingenuorum filii artes liberales edocerentur. Exstant de disciplina ecclesiastica; nempe ut episcopi legant scripturam, canones, & Gregorii pastorale, scholas constituant, moribus sint irreprehensibiles & religiosi, fideles ad res suas ecclesiæ dandas non esse cogendos, nec circumveniendos, de peregrinationibus, earumque abusu, de discretione in perceptione eucharistiæ adhibenda, aliisque ecclesiasticis capitibus canones 66. Concil. tom. 7. p. 1270. Habet etiam le Coint. tom. 7. p. 249. Ad 5. præcedentium synodorum decreta melius observanda capitulare edidit Carolus M. quo 28. capitula continentur. Exstat Concil. ibid. p. 1287. Horum quinque postremo memoratorum conciliorum meminit auctor vitæ Caroli M. p. 280. *Quorum*, inquit, *constitutiones, quæ in singulis facta sunt, coram imperatore perlectæ sunt, quas qui nosse voluerit, in ipsis civitatibus invenire poterit, quanquam & in archivo palatii exemplaria illarum habeantur.*

814. CONSTANTINOPOLITANUM III. circa annum 814. a Nicephoro patriarcha & 270. episcopis habitum. Quo Antonius Sylæi metropolita, tanquam primarius Iconomachus, & egregius Leonis Isauri in exturbandis imaginibus minister, anathemate percellitur, imagines, earumque cultus & veneratio confirmantur, & contraria sentientes facientesve excommunicationi submittuntur. Exstat Gr. Lat. historia hujus concilii in oratione sive epistola synodica episcoporum Orient. ad Theoph. Imp. a Fr. Combefisio primum edita Orig. Constantinop. pag. 110. & Concil. tom. 7. p. 1290. In qua narrantur quædam de Leone Isauro magos consulente, quæ an genuina sint, an potius Græculi cujusdam Iconolatræ somnium, non immerito dubitari potest. Quid, quod tota qua patet synodica anilibus fabulis, & ineptis plane ratiociniis a capite ad calcem referta est. Subnectuntur Nicephori patriarchæ canones 17. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 195. primum editi. Sæc. IX ab an. DCCC.

CONSTANTINOPOLITANUM IV. eodem anno, sub Leone Armeno, deposito jam Nicephoro, & suffecto Theodoto Melisseno, habitum. Quo episcopi, quos vocant, Iconoclastæ imagines abrogandas esse decreverunt, & synodum Nicænam 2. condemnarunt. Meminerunt hujus synodi historici Græci fere omnes, præcipue Theodorus Studita in epistolis; Cujus ad hanc synodum epistola, qua se, aliosqua ad synodum venire recusantes excusat, & causam imaginum tuetur, extat Lat. Conc. tom. 7. p. 1299. 814.

NOVIOMENSE, anno 814. habitum; in quo, lis exorta inter Noviomensem & Suessionensem episcopos, de utriusque diœcesis terminis, decisa est. De hac synodo agit Flodoardus Hist. Rhem. lib. 2. c. 18. 814.

AQUISGRANENSE III. an. 816. sub Ludovico Pio celebratum. In quo conditum est *opus Regularum* de canonicis & sanctimonialibus, in duos libros divisum. Prior agit de institutione canonicorum, 145. capitula complexus; posterior de institutione sanctimonialium, continetque capitula 28. Exstant Concil. tom. 7. p. 1307. Sequuntur Ludovici Pii ad Sicharium Burdigalensem, & Magnum Senonensem epistolæ 2. Chrodegangi episcopi Metensis regula, ut & alia canonicorum regula ab anonymo quodam interpolata ibid. p. 1445. Denique Ludovici Pii capitulare, post synodum Aquisgranensem editum, quo capitula 30. de disciplina ecclesiastica continentur ibid. p. 1478. Exstant etiam Hetti archiepiscopi Trevirensis epistolæ 2. ad hanc synodum pertinentes ibid. in Append. pag. 1865. Notandum est, anno sequente habitum esse Aquisgrani conventum abbatum Franciæ una cum monachis suis. In quo 816.

de

Sæc. IX. ab an. DCCC. de regularium institutione edita sunt capitula 80. Habentur ibid. pag. 1505. Vide quæ de hac, saltem de superiori synodo, prolixe refert auctor vitæ Ludovici p. 368.

816. CELICHYTHENSE apud Anglos, anno 816. 6. Cal. Augusti, præsente Kenulpho rege, præsidente Vulfredo archiepiscopo Cantuariensi, habitum. In quo post fidei orthodoxæ professionem, de præceptis canonicis, agebatur: exstant de moribus ecclesiasticorum canones 11. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 327. & Conc. tom. 7. p. 1484. (a)

821. THEODONIS-VILLARE I. circa annum 821. a 32. episcopis, adversus clericorum percussores, habitum. Exstant hanc in rem capitula 4. Concil. tom. 7. p. 1519. Sequitur eadem de re decretum Pii, in alio mox conventu apud Triburiam habito, editum, & Ahythonis episcopi Basiliensis de officio presbyterorum canones 25. ibid. p. 1522. Habet etiam hujus synodi canones le Coint. tom. 7. p. 573.

822. CLOVESHOVIENSE II. an. 822. sub Beornulfo rege, præsidente Wulfredo archiepiscopo Cantuariensi, cum cæteris episcopis, abbatibus, omniumque dignitatum optimatibus, coactum. In quo, post nonnulla ad statum monasticum pertinentia, ecclesiæ Cantuariensis jura, adversus Kenulfi nuper defuncti regis, injurias, vindicantur. Habentur hujus concilii Acta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 332. qui de anno dubitat, & ad annum potius sequentem referendum judicat. Exstant itidem Conc. tom. 7. p. 1527. (b)

822. ATTINIACENSE I. in Campania ad Axonam fl. anno 822. in palatio regio habitum. In quo post Ludovici Pii pœnitentiam publice peractam, non pauca ad corrigendum ecclesiæ statum necessaria constituta. Vide quæ hac de re colligerunt conciliorum Editores, ut & ipsius Ludovici capitulare Concil. tom. 7. p. 1529. Anno sequenti habita est apud Compendium synodus, contra eos qui res sacras illicite usurpant. Vide Concil. tom. 7. in Append. p. 1868.

824. PARISIENSE I. anno 824. Cal. Novembr. Ludovici Pii jussu, congregatum. Occasione legationis a Michaele Balbo ad Ludovicum missæ, & querelæ de ecclesiarum Orientalium in causa imaginum dissidio ab eo factæ, coacta est Parisiis synodus, sive solennis clarissimorum Galliæ episcoporum conventus. Quo lecta & examinata Hadriani papæ; pro erigendis imaginibus, ad Constantinum & Irenem epistola, & prolatis plena manu veterum de imaginibus eorumque cultu testimoniis, conclusum est tandem imagines neque cum Iconomachis frangendas esse, neque cum synodo Nicæna 2. superstitioso cultu prosequendas. Acta hujus synodi, seu conventus, in libelli epistolaris formam, operi Carolino mole quidem, non argumento tamen & dignitate, inferioris, ab episcopis compilata Ludovico Imp. oblata sunt, & ab eo ad pontificem missa, insertis Michaëlis Balbi ad Ludovicum Pium, Eugenii papæ ad Michaëlem Balbum, Ludovici Pii ad Eugenium papam, ejusque ad legatos suos Romam missos epistolis. Editus est hic libellus ex bibliotheca Pithœana *Francofurt.* 1596. deinde a Goldasto libris Carolinis subjectus ibid. 1608. 8vo. p. 610. Male habuit pontificios hæc synodus, quam proinde mox refutandam in se suscepit Bellarminus, edito refutationis suæ libello, sex capita continente, in Append. ad Tract. de Cult. Imag. tom. 2. col. 825. exinde recuso Conc. tom. 7. p. 1543. ipsis synodi Actis, ne veritas luce sua fulgens in oculos hominum incurreret, penitus prætermissis. Synudi hujus Parisiensis vindicias agunt, præter alios, viri clarissimi Dallæus de Imag. lib. 4. cap. 6. p. 491. Spanhemius Hist. Imag. Rest. sect. 9. p. 613. Quin & de hac synodo, ejusque Actis, prolixe agit Car. Cointius Annal. Eccl. tom. 7. p. 750.

CLOVESHOVIENSE III. sub Beornulfo rege, & Wulfredo archiepiscopo Cantuariensi anno 824. 3. Cal. Novembris habitum. In quo lis inter episcopum Wigorniensem & cœnobitas Bercleenses, de hæreditate quadam exorta, dijudicatur, & alia quædam statuta sunt. Exstant Acta apud Spelm. Concil. Brit. tom. 1. p. 334. & exinde Conc. tum. 7. p. 1555. (c) 824.

INGILENHEIMENSE I. in villa regia ad Rhenum sita, anno 826. Cal. Jun. a Ludovico Pio habitum. Actis deperditis, exstat solummodo edictum Ludovici Pii adversus rapinas, Conc. tom. 7. p. 1556. 826.

ROMANUM I. anno 826. mense Novembri, ab Eugenio II. papa, & 63. episcopis, presbyteris 17. diversisque diaconis & clericis celebratum. In quo quamplurima de vita, moribus, & muneribus episcoporum, presbyterorum, abbatum, monacho- 826.

(a) Exstant MSS. in Bibl. Cott. sub *Vespasiano* A. 14. n. 11. Habet etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 169.
(b) Habentur MSS. in Bibl. Cott. sub *Claudio* D. 2. n. 21. Exhibuit *Wilkins* ubi supra p. 172. (c) Vid. *Wilkins* ibid. p. 175.

rum,

Sæc.IX. ab an. DCCC. rum sapienter & salubriter sancita sunt. Exstant de his, aliisque disciplinæ ecclesiasticæ capitibus canones 38. a Luc. Holstenio primum in lucem prolati Collect. Rom. part. 2. pag. 7. dein inserti Concil. tom. 8. p. 103.

828. AQUISGRANENSE IV. seu placitum, seu conventum vocaveris, anno 828. a Ludovico Pio privatim habitum. In quo, ut & sequenti anno, plurima de disciplina ecclesiastica capitula edita sunt. Exstant Concil. tom. 7. p. 1577. Vide & le Coint. Annal. tom. 8. p. 3.

829. PARISIENSE II. anno 829. 8. Id. Jun. ex omnibus provinciæ Belgicæ secundæ, Lugdunensis secundæ, tertiæ, & quartæ episcopis, ad corrigendos Christianorum mores, celebratum. Acta hujus concilii libris 3. absolvuntur. Lib. 1. de religione Christiana, cura pastorali, & ecclesiasticorum vitiis, habentur capitula 54. Lib. 2. de regum, principum, omniumque fidelium vita & moribus, deque Christianæ pietatis & charitatis officiis, capitula 13. Lib. 3. epistolam synodalem ad Ludovicum de rebus in hac synodo gestis, & constitutionum ecclesiasticarum appendicem, 27. capitula continentem, complectitur. Exstant hæc Acta Conc. tom. 7. p. 1590.

829. WORMATIENSE I. anno 829. mense Augusto, sub Ludovico Pio habitum. In quo quatuor Galliæ synodorum nuper habitarum decreta confirmantur, & alia non pauca, præcipue de divortiis, statuuntur. Confer præ aliis Hincmarum in responsione ad Interrog. 5. & quæ notarunt conciliorum editores Conc. tom. 7. p. 1669.

830. LINGONENSE I. anno 830. a provinciæ Lugdunensis episcopis collectum. In quo Petri Bezuensis donationes monasterio S. Petri confirmantur. Exstant Acta Concil. tom. 7. p. 1670.

831. NOVIOMAGENSE, anno 831. in palatio regio habitum. In quo Jesse, Ambianensis episcopus, læsæ majestatis reus; depositus est. Vide annales Fuldenses ad annum 831. & Conc. tom. 7. p. 1673.

832. PARISIENSE III. circa annum 832. habitum. In quo Ludovici Pii diploma, de ordine monastico in monasterio S. Dionysii restituto, editum est. Exstat Conc. tom. 7. p. 1674.

833. WORMATIENSE II. anno 833. a plurimis episcopis & abbatibus habitum. In quo privilegium, ab Aldrico archiepiscopo Senonensi concessum, de cœnobio S. Remigii ad Varellias transferendo, confirmatur. Exstat privilegium & Ludovici diploma Conc. tom. 7. p. 1678. Etsi, quod recte notat Labbæus, privilegio subscripsisse reperiantur qui postea episcopi facti sunt. Unde non omnes eodem tempore subscripsisse liquido constat. De hoc privilegio, ejusque subscriptionibus, non pauca habet Car. Cointius tom. 8. p. 278. Sæc.IX. ab an. DCCC.

LONDONIENSE, anno 833. 26. Maii, ab archiepiscopis Cantuariensi & Eboracensi, aliisque plurimis episcopis, & magnatibus, congregatum. In quo de cohibendis Danorum irruptionibus agitur, & Withlafii regis privilegium monasterio Croilandensi concessum confirmatur. Exstat privilegium apud Ingulf. Hist. p. 487. & Conc. tom. 7. p. 1683. Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 336. (a) 833.

COMPENDIENSE, anno 833. habitum. In quo, ab Ebbone Rhemensi-Agobardo Lugdunensi, aliisque conjuratæ factionis episcopis, Ludovicus Pius imperio exuitur. Exstat epistola synodalis, subjecto etiam Agobardi hac de re libello, Conc. tom. 7. p. 1686. Verum hæc synagoga potius malignantium, quam legitima synodus judicanda est. 833.

PARISIENSE IV. in monasterio S. Dionysii prope Parisios, anno 834. habitum. In quo Ludovicus Pius communioni ecclesiasticæ restitutus, imperii ornamenta recepit. De his videndus præ aliis autor vitæ Ludovici, ex quo sua habent conciliorum editores Conc. tom. 7. p. 1693. 834.

ATTINIACENSE II. anno 834. mense Novembri in palatio regio habitum: in quo plura ad statum ecclesiasticum pertinentia constituta sunt. Quid vero in eo gestum sit, plenius docebit autor vitæ Ludovici ad annum 834. 834.

METENSE I. ann. 835. habitum. In quo Ludovicus Imp. ab Abbone Rhemensi injuste excommunicatus, absolvitur. De quo agit chronicon Cameracense lib. 1. cap. 41. 835.

MANTUANUM, anno 835. præsentibus Benedicto episcopo, & Leone bibliothecario, pontificis legatis, celebratum. In quo, agitata lite quæ vertebatur inter patriarchas Forojuliensem & Gradensem, cau- 835.

(a) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 176.

sa superior evasit Forojuliensis; episcopatibus Istriæ qui Gradensi patriarchæ prius suberant, Forojuliensi attributis. De hujus concilii tempore, & episcopis qui illi interfuerunt, plurima congessit Car. Cointius Annal. tom. 8. p. 370.

835. THEODONIS-VILLARE II. anno 835. proxime ante Quadragesimam, celebratum. In quo Ludovicus Pius reconciliatur, & Ebbo Rhemensis ob conjurationem damnatur & deponitur. Acta hujus synodi exhibet Flodoardus Hist. Rhemens. lib. 2. cap. 20. p. 148. & Conc. tom. 7. p. 1695. Denique cum observationibus suis le Coint. Annal. tom. 8. p. 351.

836. AQUISGRANENSE V. anno 836. magno episcoporum concursu, Ludovici Pii jussu, congregatum. Acta hujus synodi duas continent partes. Prima pars, quæ tribus capitibus absolvitur, agit de vita episcoporum, & habet canones 12. Secunda, de doctrina episcoporum canones 12. & de vita & doctrina abbatum & clericorum canones 16. Tertia de persona regis, ejusque filiorum & ministrorum, eorumque officiis, canones 25. Altera hujus synodi pars continet capitula ad Pipinum regem transmissa, S. Scripturæ autoritatibus & testimoniis confirmata, in tres libros divisa; Primus habet capitula 38. Secundus 31. Tertius 27. Exstant hæc omnia Concil. tom. 7. p. 1700. De his etiam agit Car. le Coint. Annal. tom. 8. p. 410.

836. STRAMIACENSE, apud Lugdunenses, anno 836. habitum. In quo Agobardi Lugdunensis, & Bernardi Viennensis, qui ob conjurationem in Ludovicum aufugerant, causa ventilata est, sed quod ad pontificem provocasse crederentur, in medio relicta. Vide Conc. tom. 7. p. 1768.

838. (a)KINGSTONIENSE, apud Anglos, anno 838. coram Egberto rege, ejusque filio Athelwulfo, a Ceolnocho Cantuariensi, cæterisque episcopis & optimatibus, habitum. In quo, inter alia, prædium de Mallinges ecclesiæ Cantuariensi restituitur. Vide Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 340. & quæ de tempore hujus synodi notavit; item Conc. tom. 7. p. 1769.

840. ENGILENHEIMENSE II. anno 840. a quibusdam Germaniæ & Galliæ episcopis habitum. In quo Ebbo Rhemensis sedi suæ restitutus est. Exstat Lotharii Imp. hac de re edictum, & ipsius Ebbonis apologeticus Conc. tom. 7. p. 1770.

AQUISGRANENSE VI. anno 842. coactum. In quo Lotharii Imp. regnum suum relinquentis causa sub examen revocatur. Vide quæ hac de re ex Nithardi lib. 4. referunt conciliorum Editores tom. 7. p. 1781. Eodem, ut videtur, anno habita est synodus Bituricensis, in qua Ebbonis Rhemensis depositio approbata est. Vide quæ ex Hincmaro Rhemensi referunt conciliorum editores tom. 7. in Append. pag. 1874.

CONSTANTINOPOLITANUM V. anno 842. celebratum. In quo damnata Iconoclastarum causa, cultus imaginum restituitur, & Methodius in Johannis patriarchæ exauctorati locum subrogatur. Acta hujus synodi ex Theophanis presbyteri oratione exhibentur Conc. tom. 7. p. 1782. 842.

COLONIENSE I. apud Cenomannos, anno 843. habitum. Exstant de disciplina, partim ecclesiastica, partim civili, capitula 6. Conc. tom. 7. p. 1807. 843.

LAURIACENSE, apud Andegavenses, anno 843. habitum. Exstant capitula 4. adversus eos, qui autoritatem, juraque ecclesiastica & regia contemnunt, occasione, ut videtur, Lantberti Comitis, aliorumque qui adversus Carolum regem hoc tempore rebellarunt, Conc. tom. 7. p. 1790. 843.

THEODONIS-VILLARE III. anno 844. mense Octobri, in loco qui dicitur *Judicium*, collectum. Ubi Lotharius Imp. & fratres ejus Ludovicus & Carolus concordiam inter se inierunt. De quo, aliisque negotiis ecclesiasticis, exstant capitula 6. Conc. tom. 7. p. 1800. 844.

VERNENSE, anno 844. in palatio regio habitum, præsidente Ebroino, episcopo Pictavensi, ex Sirmondi conjectura tanquam sacri palatii archicapellano. Ubi multa de disciplina ecclesiastica sancita sunt. Exstant canones 12. Conc. tom. 7. p. 1805. 844.

BELVACENSE, in provincia Rhemensi, anno 845. mense Aprili, sub Carolo Calvo, habitum. In quo, vacante per Ebbonis depositionem sede Rhemensi, Hincmarus archiepiscopus ordinatur. Exstant, quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectant, capitula 8. Conc. tom. 7. p. 1811. (b) 845.

MELDENSE, anno 845. 15. Cal. Junias celebratum. In quo, ut jura ecclesia- 845.

(a) Habetur Orig. MSS. in Bibl. Cott. sub *Augusto* 2. n. 17. Exstat etiam ibid. sub *Claudio* D. 2. n. 22. Exhibet item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 178. (b) Item inter *Lupi Servati* opera a *Balusio* edit. *Antverp.* 1710.

stica

Sæc. IX. ab an. DCCC. ftica adverfus laicorum rapinas farta tecta confervarentur, conftituti funt de difciplina ecclefiaftica canones 80. partim ex recentiorum fynodorum decretis collecti, partim jam conditi. Habentur una cum præfatione Conc. tom. 7. p. 1813.

847. PARISIENSE V. anno 847. 16. Cal. Martias habitum. In quo, quæ in fynodo Meldenfi perfici non poterant abfoluta funt. Exftat privilegium monafterio Corbeienfi ab hac fynodo conceffum Concil. tom. 7. p. 1848. In hac etiam fynodo, vel ut voluit Sirmondus, in altera ibidem anno fuperiori habita, Ebbo, antehac Rhemenfis epifcopus, fedem Rhemenfem iterum invadere prohibitus eft. Vide Conc. tom. 8. p. 38.

847. MOGUNTINUM II. anno 847. præfidente Rabano Mauro, pro juribus & immunitatibus ecclefiafticis, adverfus laicorum rapinas celebratum. Exftant, præmiffa ad Ludovicum regem epiftola fynodali, difciplinæ ecclefiafticæ capitula 30. Conc. tom. 8. p. 39.

848. MOGUNTINUM III. anno 848. Cal. Octobr. fub Rabano Mauro habitum. In quo Gothefcalci monachi & presbyteri de prædeftinatione dogmata damnantur, ipfomet Gothefcalco ad Hincmarum Rhemenfem metropolitam fuum remiffo. De hac fynodo agunt annales Francorum ad hunc annum pag. 43. his verbis. *Gothefcalcus quidam presbyter, de prædeftinatione Dei prave fentiens, & tam bonos ad vitam, quam malos ad mortem perpetuam inevitabiliter a Deo prædeftinatos effe affirmans, in conventu epifcoporum rationabiliter, ut plurimis vifum eft, convictus, & ad proprium epifcopum Ingumarum* [Hincmarum] *Rhemis transmiffus eft, prius tamen juramento confirmans, ne in regnum Ludovici ultra rediret.* Agit etiam Hincmarus non uno loco; ad quem exftat epiftola fynodalis de Gothefcalco, a Rabano fcripta Conc. tom. 8. p. 52.

849. (a) CARISIACENSE I. anno 849. in palatio regio, a 12. epifcopis congregatum. In quo Gothefcalcus iterum depofitus, presbyteri gradu exauctoratus eft, virgis cæfus, & in carcerem conjectus. Exftant capitula 4. adverfus prædeftinatianos, in hac fynodo conftituta, apud Hincmar. de Prædeft. cap. 2. & exinde cum obfervationibus Labbei, & Sirmondi qui fententiam fynodalem in Gothefcalcum prolatam exhibet Conc. tom. 8. p. 56. Confer etiam quæ habentur ibid. p. 98. & in Append. p. 1933.

849. PARISIENSE VI. ab aliis TURONENSE IV. dictum, anno 849. a 22. epifcopis habitum. In quo, Nomenoio Britanniæ minoris duci, divina humanaque jura infuper habenti, nifi refipifcat, patres fynodales excommunicationem minitantur. Exftat epiftola fynodalis ad Nomenoium Conc. tom. 8. p. 58. Supplementum quoddam ad hanc fynodum, de Herimanni donatione ecclefiæ Nivernenfi facta, ejufque a Carolo rege confirmatione, habetur ibid. in Append. p. 1928.

850. (b) TICINENSE I. anno 850. in urbe regia Ticino, ad reformandos mores ecclefiæ habitum. Exftant hanc in rem capitula 25. una cum Ludovici Imp. de rebus fæcularibus capitulis 5. Conc. tom. 8. p. 61.

850. BENINGDONENSE, apud Anglos, circa annum, ut videtur, 850. vel paulo ante, habitum. In quo, ad refarciendas Danorum injurias, multa prædia & privilegia monafterio Croylandenfi a Bertulpho rege data funt. Vide Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 344. Conc. tom. 8. p. 72. In fynodo Kingesburienfi, anno fequente habita, hæc Bertulphi regis charta quæ exftat Conc. ibid. p. 73. confirmatur. Habentur hæc apud Spelman. ibid. p. 344. (c)

851. SUESSIONENSE I. five conventus ecclefiaftico-politicus, anno 851. habitus. In quo Pipinus junior rex Aquitaniæ, regno fpoliatus & in clericum attonfus, in monafterium detruditur. Vide quæ hac de re habent conciliorum editores tom. 8. in Append. p. 1933.

852. CORDUBENSE, anno 852. a pluribus Hifpaniæ epifcopis habitum. In quo, multis Chriftianis a Saracenis occifis, de martyribus agitur, eorumque cultus prohibetur. Vide Eulogium Cordub. in memoriali hac occafione fcripto; & quæ habet Baronius ad annum 852. num. 16. Synodum hanc *impium conciliabulum* vocat Card. d'Aguirre Notit. Conc. Hifp. ad hunc annum p. 174. vide quæ ad hoc concilium congeffit Conc. Hifp. tom. 3. p. 149.

852. MOGUNTINUM IV. anno 852. a Rabano Mauro, omnibufque Franciæ Orientalis, Boioariæ, & Saxoniæ epifcopis & abbatibus, coactum. In quo quæftiones nonnullæ, forfan de controverfiis Gothefcalcianis, excuffæ & ventilatæ funt. Vide

(a) Conf. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 7. p. 12. 19. (b) Exftat de eo una cum M. Velferi admonitione ap. *Canif.* Lect. Antiq. tom. 5. 2. p. 674. Edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 361. (c) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 181.

annales Francorum ad annum 852. p. 48. & Conc. tom. 8. p. 77.

853. (*a*) SUESSIONENSE II. anno 853. præsidente Hincmaro Rhemensi, a quinque provinciarum episcopis, 8. sessionibus celebratum. In quo clerici, ab Ebbone post depositionem ordinati damnantur, & Hincmari in sede Rhemensi successio confirmatur. Exstant canones 13. & Actorum in quavis sessione excerpta Conc. tom. 8. p. 79. Sequuntur Caroli Calvi de rebus ecclesiasticis capitula 12. eidem synodo proposita ibid. p. 92. Canone 3. statuitur Burchardum ecclesiæ Cartonensis episcopum esse ordinandum. De quo etiam in conventu Senonensi, eodem anno habito, actum est. Vide ibid. in Append. p. 1934. Sirmondi notæ in hanc synodum habentur ibid. in Append. p. 1943.

853. VERMERIENSE I. anno 853. in palatio regio habitum. In quo, de Herimanni episcopi Nivernensis causa, & de monasterio Dionysiano actum est, & synodi Suessionensis capitula confirmantur. Exstant hujus concilii definitiones Conc. tom. 8. p. 99.

853. ROMANUM II. anno 853. a Leone 4. papa, & 67. episcopis, celebratum. In quo, Anastasius presbyter & cardinalis, quod ecclesiam suam per quinque annos deseruisset, nec ullis monitis reduci poterat, damnatus, & sacerdotali honore depositus est. Exstant capitula 42. quorum 38 ex synodo sub Eugenio 2. habita desumpta sunt, cum additionibus, epistolis, aliisque ad hanc synodum pertinentibus, a L. Holstenio primum edita Collect. Rom. part. 2. p. 48, postea translata in Conc. tom. 8. p. 113. Hujus synodi, ejusque capitulorum breviarium exhibet Luitprandus, seu quisquis sit scriptor de vitis Romanorum pontificum in Vit. Leonis 4.

854. CONSTANTINOPOLITANUM VI. anno 854. sub Ignatio patriarcha congregatum. In quo Gregorius Syracusanus, cognomento *Asbestas*, (quem consecrationi suæ interesse vetuerat Ignatius ob maleficia ei objecta, & quod Ignatii ad thronum patriarchalem evectionem totis viribus oppugnaverat) damnatur & deponitur. Vide Nicet. in vit. Ignat. aliosque qui de Photii & Ignatii rebus agunt.

855. (*b*) TICINENSE II. anno 855. habitum. In quo nonnulla ad ecclesiæ commodum, plura ad regni utilitatem, decreta sunt. Exstant capitula 5. Conc. tom. 8. p. 78. paulo vero fusius & explicatius ibid. p. 146.

855. (*c*) VALENTINUM I. anno 855. 6. Id. Januar. ab 18. circiter episcopis habitum. In quo fervente controversia Gothescalciana, editi sunt hac de re, ut & de ecclesiæ disciplina Canones 23. Explosis itidem 4. capitulis, quæ in synodo Carisiacensi sancita fuerant. Habentur hi canones Conc. tom. 8. p. 133.

855. WINTONIENSE, an. 855. 5. Non. Novembr. præsentibus tribus Anglo-Saxonum regibus, archiepiscopis Cantuariensi & Eboracensi, cæterisque totius Angliæ episcopis & magnatibus celebratum. In quo celebris illa terrarum donatio, ab Æthelvulfo rege Deo & ecclesiæ facta, confirmatur. Hujus donationis exemplar recitant Ingulphus, Malmesburiensis, Westmonasteriensis, & ex iis Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 348. & Conc. tom. 8. p. 243. (*d*)

857. CARISIACENSE II. anno 857. 15. Cal. Martias habitum. Ferventibus in Gallia bellis & seditionibus, & ad reformandos hac occasione corruptos Christianorum mores, coacta est hæc synodus. Cujus epistola synodalis, sub nomine Caroli Calvi ad episcopos & comites regni missa; habetur apud Baron. tom. 10. ad annum 857. num. 57. & Conc. tom. 8. p. 246.

857. MOGUNTINUM V. Cal. Octobr. anno 857. habitum. In quo, inter alia, multa de jure ecclesiastico ventilata sunt. De hac synodo consulendi sunt Francorum annales, & Schafnaburgensis in chronico ad dictum annum; ut Baronium, Serarium, & recentiores taceam.

858. CARISIACENSE III. ad Saram fl. in Picardia anno 858. in palatio habitum. Exstant de variis negotiis & regulis ecclesiasticis capitula 15. Ludovico regi destinata Conc. tom. 8. p. 654.

858. METENSE II. anno 858. habitum. In quo Ludovici regis capitula, de indulgentia propter seditiones in fratris sui Caroli regno perpetratas, confirmantur. Exstant capitula 12. Conc. tom. 8. p. 668.

858. LINGONENSE II. anno 858. circa Cal. Junias præsente Carolo rege celebratum. Sancita sunt in eo capitula 16. quæ

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 27. seq. (*b*) Exstat ap. *Canis.* Lect. Antiq. edit. nov. tom. 2. part. 2. p. 369. (*c*) Vide quæ habet *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 20. (*d*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 183. seq.

in

Sæc. IX. ab an. DCCC. in Actis Tullensis synodi proxime sequentis habentur. Alterius etiam synodi, in territorio Lingonensi eodem anno habitæ, mentionem faciunt conciliorum Editores tom. 8. p. 673.

859. TULLENSE I. apud Saponarias anno 859. præsentibus Carolo Calvo, ejusque nepotibus Lothario & Carolo regibus, a 12. provinciarum episcopis celebratum. In quo, inter alia, prædestinatianorum & Gothescalci errores condemnati sunt. Extstant canones sive capitula 13. aliaque hujus synodi Acta & epistolæ Conc. tom. 8. p. 674. Sirmondi notas vide in Append. p. 1949.

860. AQUISGRANENSE VII. an. 860. Id. Januar. deinde & alterum ibidem, mense Februar. habitum. In utroque de causa Theutbergæ Lotharii regis uxoris adulterii accusatæ, & de divortio exinde facto, actum est. Videndi præ aliis Hincmar. lib. de divort. Lotharii & Theutberg. & annales Bertiniani ad annum 860. Exstat etiam epistola synodalis ad Nicolaum de hujus synodi gestis Conc. tom. 8. p. 697.

860. CONFLUENTINUM, in diœcesi Trevirensi, ad Mosellæ cum Rheno confluentiam, anno 860 a 12. circiter episcopis habitum. In quo pax & concordia inter Ludovicum, Carolum, & Lotharium sancita est. Acta synodi exstant Conc. tom. 8. p. 698. Sirmondi notæ ibid. in Append. p. 1951.

860. TULLENSE II. in villa Tusiaco, anno 860. 11. Cal. Novembr. Caroli & fratrum autoritate, a 14. provinciarum episcopis coactum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ canones 5. epistola synodalis adversus rerum ecclesiasticarum pervasores; & Hincmari epistola de nuptiis Stephani & filiæ Regimundi Comitis, synodi jussu scripta, Conc. tom. 8. p. 702.

861. (a) CONSTANTINOPOLITANUM VII. Michaelis Imp. jussu, anno 861. a 318. episcopis, in ecclesia SS. apostolorum, congregatum. Deposito non ita pridem Ignatio patriarcha, Bardæ Cæsari ob interdictum sibi ecclesiæ ingressum invyso, in ejus locum suffectus est Photius, vir genere nobilis, doctrina excultissimus, & splendidissimis reipublicæ muneribus functus. In hac igitur synodo Ignatii depositio, & Photii in thronum patriarchalem subrogatio confirmatur; subscribentibus Rodoaldo & Zacharia, ipsius Hadriani papæ legatis. Acta hujus synodi abolevisse Ignatianos credi par est. Consulantur interim Cedrenus p. 551. Hadriani & Photii epistolæ, & præcipue Nicetas in vita Ignatii, sed fabulis, & totis in Photium convitiorum plaustris refertissima. Hanc synodum pro œcumenica habere Græcorum pluribus ipsi pontificii diffiteri non audent. Synodus quæ prima & secunda vulgo dicitur, non alia erat quam hæc ipsa synodus, ita appellata, quod patres bis in ea convocati sunt juxta Zonaram & Balsamonem. In primo conventu Ignatius, absens licet, damnatur & deponitur, Photio in sede patriarchali confirmato. Et hic conventus 7. actionibus absolvebatur, de quibus videndus Nicetas libro citato. Verum irrumpentibus Iconoclastis, magnasque turbas & tumultus in concilio moventibus, synodus debitum hac vice finem habere non potuit. Secundo igitur convenere patres, & confirmatis quæ in priori conventu de Ignatii depositione acta fuerant, Iconoclastas damnarunt; synodique decreta ediderunt. Ac proinde Michaelem Imp. misisse ad Nicolaum papam duo volumina, quorum unum depositionis Ignatii gesta continebat, alterum autem de sanctis habebat imaginibus Acta, ex ipsius Nicolai literis ad episcopos & clerum CP. disertissime liquet. Conditi sunt in hac synodo de disciplina ecclesiastica canones 17. qui habentur Gr. Lat. cum commentariis Zonaræ Pandect. Can. tom. 1. p. 331. & Conc. tom. 8. p. 1511.

ROMANUM III. anno 861. habitum. In quo Johannes Ravennatum episcopus, ob gravem quam in suos exercebat tyrannidem depositus est, & peracta postea pœnitentia restitutus. Exstant hujus synodi Acta, tribus sessionibus distincta, apud Anastasium in vit. Nicolai I. Conc. tom. 8. p. 257. (b). 861.

SUESSIONENSE III. anno 861. præsidente Hincmaro Rhemensi habitum. In quo Rothadus Suessionensis episcopus, qui canonibus ecclesiasticis conformem se præstare recusavit, episcopali communione, donec se corrigeret, privatur. De variis synodis, placitis, &c. apud Pistas, in causa Rothadi habitis, consulat omnino lector curiosus Ph. Labbei observationem, quam habes Conc. tom. 8. p. 736. Anno sequenti, in synodo apud Suessionem habita, Judith Caroli regis filia, propter adulterium cum Balduino Comite, excommunicationis sententiæ subjicitur. In altera, ibidem mox 861.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist Ecclef. vol. 7. p. 87. (b) Acta *ἀνέκδοτα* hujus concilii exhibuit *D. Benedictus Bacchinius* in append. ad *Agnelli* libr. Pontifical. *Mutinæ* 1708. p. 80—90.

Sæc. IX. ab an. DCCC. celebrata, Rothadus Suessionensis, haud ita pridem excommunicatus, ad sedem apostolicam appellavit. Videantur annales Bertiniani ad annum 862.

862. SENONENSE, anno 862. habitum. In quo, de deponendo Herimanno, episcopo Nivernensi, actum est. Exstat epistola synodalis ad Nicolaum papam, una cum Nicolai responso, Conc. tom. 8. in Append. p. 1934.

862. ROMANUM IV. anno 862. habitum. In quo, occasione Orientalium quorundam Romam venientium, Theopaschitarum hæresis, iterum repullulans, damnata est. Exstant hujus synodi canones 2. apud Nicolaum papam Epist. 7. Conc. tom. 8. p. 289. & ibid. p. 738.

862. AQUISGRANENSE VIII. anno 862. 3. Cal. Maii coactum. In quo Theutbergæ causa in medium iterum prolata, Lothario, ut aliud conjugium iniret, permissum est. Exstant capitula 10. aliaque ad hanc causam & synodum spectantia Conc. tom. 8. p. 739.

862. SCIRACHAVANENSE, in Scirachavan Armeniæ majoris urbe, præsente Asciut Pacratide Armenorum principe anno 862. celebratum. Scripserat ad Zachariam Armeniæ Catholicum Photius patriarcha CP. missa per Johannem Nicææ episcopum epistola, qua synodi Chalcedonensis doctrinam de incarnatione & duabus in Christo naturis pluribus argumentis confirmavit. His commotus Zacharias, episcoporum abbatumque suorum concilium convocavit, quo damnata sunt Nestorii, Eutychetis, Dioscori, Theopaschitarum, & Manichæorum dogmata, doctrina catholica de duabus naturis restituta, synodus Chalcedonensis admissa quidem, sed tectius, & per obscuras verborum ambages, cum præ metu populi mentem suam hac de re γυμνῇ κεφαλῇ non auderent explicare. Conditi sunt hanc in rem canones 15. qui Armenice cum Latina versione habentur apud Cl. Galanum Conciliat. Eccles. Armen. part. 2. tom. 1. p. 139. Ubi canonum 9. 11. 13. 14. in quibus aliquid obscuritatis latere videbatur, uberrimam explanationem addidit.

863. SILVANECTENSE I. in provincia Rhemensi, anno 863. vel circiter, a diversarum provinciarum episcopis, præsidente Hincmaro Rhemensi, collectum. In quo Rothadus Suessionensis iterum damnatus & depositus est, & in monasterium detrusus. Exstant episcoporum regni Lotharii epistolæ 2. Conc. tom. 8. p. 761. quæ hujus & sequentis synodi res gestas haud parum illustrant. Sæc. IX. ab an. DCCC.

METENSE III. anno 863. mense Junio, a Galliæ & Germaniæ episcopis, præsentibus pontificiis legatis, celebratum. In quo Lotharii & Theutbergæ divortium, & conjugium cum Waldradâ, judicio synodali confirmantur, & episcopi facti sui rationes scriptis comprehensas, (suadentibus id legatis pontificiis) per Guntharium Coloniensem, & Theutgaudum Trevirensem, Galliæ Belgicæ archiepiscopos, ad sedem apostolicam transmiserunt. De hac synodo agunt annales Incerti, ut & Bertiniani, & Rhegino ad annum 863. 863.

ROMANUM V. anno 863. sub Nicolao 1. Romæ in Lateranensi Palatio habitum. In quo Metensis synodi sententia damnatur, ejusque Acta irrita sunt reddita, & Guntharius & Theutgaudus, concilii Metensis antesignani, & causæ Lotharianæ assertores strenui, depositi sunt. Editis hujus concilii decretis, Metensis synodi legati mox responsum suum animose & zelo vere Germano reposuerunt, sententiam pontificis insuper habent, levitatem, temeritatem, tyrannicum furorem, divinarum legum simul & sacrorum canonum conculcationem, fraudulentiam, calliditatem, superbiam, tumidumque potentatum aperto ore ei objiciunt. Subdunt, *scies nos non tuos esse, ut te jactas & extollis, clericos, quos ut fratres & coepiscopos recognoscere, si elatio permitteret, debueras.* Utriusque partis scripta exhibent annales Fraucorum anno 863. p. 63. Exstant epistola synodalis & capitula 5. Conc. tom. 8. p. 767. Prolixius item hujus synodi gesta enarrant annales Bertiniani ad annum 864. (a) Eodem anno, nempe 863. in concilio etiam Romano, Zacharias ob res in legatione Constantinopolitana male gestas deponitur, & Photio damnato Ignatius sedi suæ restituitur, cultusque imaginum adversus Iconoclastas stabilitur. De his omnibus vide Nicolai 1. epist. 7. Conc. tom. 8. p. 288, &c. Denique in Romano concilio hoc etiam anno habito, synodi Sylvanectensis Acta abrogantur, & Rothadus Suessionensis, qui oblato appellationis libello ad Nicolaum provocaverat, sedi suæ restitui jubetur. Vide Nicolai 1. epist. 25. 29. 31. 32. 38. 82. 163. & sequentes. Tria hæc concilia Romæ, anno 863. habita, annon una eademque synodus fuerint, vel potius diversi ejus- 863.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 89. 90.

dem

dem synodi conventus, aliorum esto judicium (*a*).

862. vel 863. PISTENSE I. ad Sequanam fluvium anno 862. vel ut alii 863. si non potius anno præcedente habitum; quod quidem potius conventus politicus, quam ecclesiasticus censeri debet. Exstant capitula 4. in hoc conventu constituta Conc. tom. 8. p. 776. Exstat etiam privilegium ecclesiæ S. Martini tributum, & in hac synodo confirmatum ibid. in Append. p. 1935. Sirmondi notæ ibid. in Append. p. 1952 (*b*).

863. VERMERIENSE II. anno 863. 8. Cal. Novembr. præsente pontificis legato habitum. In quo monasterii S. Carilefi libertas, adversus prætensum Roberti Cenomanensis episcopi jus, asseritur & confirmatur. Vide sis annales Bertin. ad annum 863.

864. ROMANUM VI. anno 864. sub Nicolao habitum. In quo Rodoaldus Portuensis, qui Lotharii pecunia corruptus in concilio Metensi legatione sua male functus fuerat, nec citatus compareret, depositus est. Vide Nicolai 1. epist. 7. & 10.

865. ROMANUM VII. anno 865. 12. Cal. Februar. celebratum. In quo Rothadus Suessionensis, ab Hincmaro pridem depositus, in pristinum honorem restitutus est. Acta hujus synodi habentur apud Anastas. in vita Nicolai 1. Concil. tom. 8. p. 263. Acta vero & epistolæ; aliaque huc spectantia ibid. p. 785.

866. SUESSIONENSE IV. anno 866. 14. Cal. Septembr. congregatum; in quo Vulfadus ejusque socii, ab Ebbone Rhemensi post depositionem olim ordinati, gradibus suis jam tandem restituti sunt. Exstant epistolæ plures, aliaque opuscula ad hanc causam & synodum pertinentia, numero 14. in unum collecta Conc. tom. 8. p. 808. Hincmari Rhemensis epistolæ 4. ad hujus synodi historiam spectantes exhibentur ibid. in Append. p. 1902.

867. TRICASSINUM I. in Campania ad Sequanam fluv. anno 867. 8. Cal. Novembr. a 20. episcopis, eisdem nempe qui superiore anno in Suessionensi convenerant, habitum. In quo de causa Vulfadi, ejusque sociorum iterum agitur. Exstant epistola ad episcopos in regno Ludovici manentes, synodica ad Nicolaum papam, qua totam Ebbonis ordinatorumque ab eo clericorum historiam accurate exponunt, denique Caroli Calvi ad eundem de eadem controversia epistola Conc. tom. 8. p. 868. Vide etiam quæ habet Flodoardus Hist. Rhemens. lib. 3. cap. 17. p. 216.

ROMANUM VIII. anno 868. sub Hadriano 2. habitum. In quo Photio anathema ter dictum est, ejusque libellus contra Nicolaum papam igni adjudicatur. Acta hujus synodi habet Anastasius in vit. Hadriani 2. Conc. tom. 8. p. 889. Græce Latine summatim exhibentur actione 7. synodi quam vocant 8. p. 1382. 868.

WORMATIENSE III. anno 868. 17. Cal. Jun. celebratum. Post editam fidei confessionem, exstant disciplinæ ecclesiasticæ canones 80. qui quidem in codicibus MSS. non parum variant; ut an omnes in hac synodo sint constituti, an potius aliquot ex aliarum synodorum decretis conflati, justa oritur dubitandi ratio. Exstant Conc. tom. 8. p. 941. 868.

CARISIACENSE IV. anno 868. habitum. In quo Willebertus presbyter examinatur, & postea in episcopum Catalaunensem consecratur. Exstant synodi Acta Conc. tom. 8. in Append. p. 1939. 868.

(*c*) CONSTANTINOPOLITANUM, Romanis & Græculis quibusdam Λατινοφρονοῦσι œcumenicum, idque ut volunt, VIII. (quod tamen constanter negant genuini ecclesiæ Græcæ filii) Basilii Macedonis mandato, anno 869. 3. Nonas Octobr. ab episcopis 102. in æde S. Sophiæ congregatum. Basilius Theophili Imp. domini sui clementissimi, qui ipsum in filium & successorem arrogaverat, cæde nuper maculatus, & Photio patriarchæ, qui sacris ei hanc ob causam interdixerat, insensissimus, coacta hac synodo, Photium exauctorandum, & Ignatium ab exilio revocatum in sedem patriarchalem reponendum curavit. Hinc omni ex parte odia, convitia, crimina ὅλῳ τῷ θυλάκῳ in Photium congesta, hinc dira quæ passus est, de quibus tot querelæ in epistolis ejus sparsæ. Exstant Græc. Lat. hujus concilii Acta, in 10. actiones distincta Concil. tom. 8. p. 1179. Actis præmittuntur, Nicetæ Paphlagonis vita sive certamen Ignatii; Michaëlis monachi encomium Ignatii; Theognosti monachi libellus de causa Ignatii; Nicolai papæ epistolæ aliquot. 869.

Act. I. Hadriani papæ literæ legatis suis datæ, & definitio Thomæ metropolitæ Tyrensis,

(*a*) Romani concilii hoc anno habiti Supplementum, seu fragmentium capita nempe a sexto ad 12*um* exhibens exstat in *Muratorii* Scriptor. Italic. tom. 2. p. 2. (*b*) Confirmatio Privilegii monasterio Anisolensi concessi una cum epistola ad *Robertum* Cenomanensium episcopum de eadem re habetur in tom. 4. p. 63. Anecdotor. Martenean. p. 63. (*c*) Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 7. p. 92. seq.

Sæc. IX. ab an. DCCC. rensis, & Eliæ Syncelli Hierosolimytani, antequam legati Constantinopolim venirent, pronunciata recitantur.

Act. II. Episcopi a Methodio & Ignatio ordinati, qui a partibus Photii steterant, & post hos presbyteri: diaconi, sub-diaconi, oblato supplicationis libello, ad veniam & communionem recepti & admissi sunt.

Act. III. Ancyræ & Nicææ archiepiscopi, quod libellum satisfactionis, ab Hadriano papa missum, suscipere recusarent, ad veniam non sunt admissi. Deinde Basilii, Ignatii, Hadriani epistolæ lectæ sunt.

Act. IV. Episcopi, qui legationis munere a Photio ad patriarchas olim functi fuerant, in synodum ægre intromissi, causam Photii a patriarchis receptam esse constanter affirmarunt. Verum contradicentibus aliis, ejecti sunt.

Act. V. Photius citatus, & non nisi per vim adductus, synodi judicium se non agnoscere affirmavit, & an Romanorum pontificum constitutis acquiescere sæpius rogatus, constanter obmutuit, Christique Domini exemplo se tuebatur.

Act. VI. Lecta Nicolai papæ in Photium sententia, condemnationem ejus vehementer urgebant legati; oblatam episcopis Photianis indulgentiam constanter rejecerunt Photiani, orationem habente Zacharia episcopo Calcedonensi, qua Ignatium juste & legitime depositum fuisse ostendit, id quod alii mox refellere conati sunt.

Act. VII. Episcopis Photianis oblatam indulgentiam iterum iterumque recusantibus, ipse Photius in synodum introductus anathemati subjicitur.

Act. VIII. Photii scripta, vel a se edita, vel in sui gratiam aliorum chirographis munita, igni coram synodo adjudicantur. In fine sessionis Iconomachi quidam in synodum intromissi damnati sunt.

Act. IX. quæ 12. die Februarii sequentis anni celebrata est, plurimi qui in Ignatium testes jurati fuissent pœnitentes, ad veniam recipiuntur, & legati, quibus contra Nicolaum falso usus est Photius, examinati sunt.

Act. X. Canones 14. qui in versione Anastasiana 27. habentur, de disciplina ecclesiastica, & causa Photiana sanciti sunt; & repetita sententia damnationis in Photium prolata, habitaque ab imperatore oratione, decreta synodalia singulorum subscriptionibus roborata sunt.

Hæc Acta Latine transtulit Anastasius Romanæ ecclesiæ bibliothecarius, qui duabus postremis hujus synodi actionibus, ipse Ludovici Imp. ex occidente legatus interfuit. Versionem ejus Græcis esse longe auctiorem, cuivis inspicienti mox liquido patebit. Qua quidem in re, an bona fide egerit Anastasius, judicent alii, qui hominis ingenium, summumque erga curiam Romanam studium & observantiam non ignorant. Versio hæc Anastasiana actis Græco-Latinis præponitur Concil. tom. 8. p. 961. Actorum calci, appendicis vice, subjiciuntur epistola synodalis encyclica de rebus in concilio gestis; Stephani papæ ad Basilium Imp. Styliani Neocæsareensis ad Stephanum, una cum Stephani responsoria, epistolæ; tractatus de Photianorum perjurio; synodica Nicolai papæ &c. adversus Photium; breviarium synodi 8. denique nonnulla ad synodum 8. Photianam pertinentia.

Sæc IX ab an. DCCC.

VERMERIENSE III. anno 869. habitum. Orto gravi inter Hincmarum Rhemensem, ejusque nepotem Hincmarum Laudunensem, ob Northmanni cujusdam excommunicationem, dissidio, Hincmarus Laudunensis in hac synodo accusatus, ad sedem apostolicam appellavit. Vid. Hincmar. Rhem. Epist. Apologet. & Flodoard. lib. 3. cap. 22. p. 239. 869.

METENSE IV. anno 869. 5. Id Septembr. coactum. In quo, factis ab episcopis annunciationibus & capitulis quibusdam, Carolus Calvus in Lotharii demortui sui fratris regnum, quod jure hæreditario ad Ludovicum pertinebat, coronatus est. Habentur hæ annunciationes, uti vocantur, & capitula Conc. tom. 8. p. 1532. 869.

PISTENSE II. anno 869. præsente Carolo Calvo, a diversarum urbium episcopis ad componendum regni sui statum convocatis celebratum. Exstat diploma Caroli regis in hac synodo editum Conc. tom. 8. p. 1536. quo confirmat donationem Egilis archiepiscopi Senonensis, qui villas & ecclesias quasdam monasterio S. Petri in diœcesi Senonensi concesserat. 869.

ATTINIACENSE III. anno 870. mense majo, a 10. provinciarum episcopis, præsidente Hincmaro Rhemensi habitum. In quo Hincmarus Laudunensis secunda jam vice accusatus, ad sedem apostolicam iterum provocavit. Conferantur ab utroque Hincmaro hac de re scripta, & annales Bertiniani ad annum 870. 870.

COLONIENSE II. an. 870. 6. Cal. Octobr. in causa disciplinæ ecclesiasticæ habitum. Ex cujus Actis nihil hodie superest. Vide Conc. tom. 8. p. 1539. 870.

DU-

Sæc IX ab an. DCCC. 871. (a) DUZIACENSE I. in diœcesi Rhemensi, non longe a Sedano, anno 871. mense Augusto, a quamplurimis Galliæ episcopis, celebratum. In quo Hincmarus Laudunensis, tertium accusatus, episcopali gradu dejectus est, & durissime habitus. Supersunt hujus concilii Acta & Monumenta, quinque partes complectentia. Prima continet proclamationem regis adversus Hincmarum Laudunensem episcopum, in synodo porrectam. Secunda continet libellum expostulationis Hincmari Rhemensis adversus Hincmarum Laudunensem, in synodo recitatum. Tertia, responsa episcoporum ad proclamationem regis. Quarta, Acta synodi cum Hincmaro Laudunensi episcopo canonice vocato & præsente. Quinta, synodi & Hincmari Rhemensis ad Hadrianum papam epistolas. Acta hæc ex codice MS. Alexandri Petavii senatoris eruta, notisque suis & præfatione illustrata, primus edidit Lud. Cellotius S. J. *Paris.* 1658. exinde translata in Conc. tom. 8. p. 1542. Ad pleniorem horum intelligentiam subjiciuntur, Hincmari Laudunensis vita, utriusque Hincmari opuscula varia, Hincmari Rhemensis epistolæ aliquot, & alia nonnulla huc spectantia.

873. OVETENSE, in Hispania, anno 873. 18. Cal. Julii a 17. episcopis, præsente cum multis proceribus Adelphonso cognom. *Castro* Gallæciæ rege, habitum. In quo ecclesia Ovetensis in metropolitanam erigitur, ejusque termini statuuntur. De hac synodo ejusque Actis ex Hispaniæ scriptoribus agunt conciliorum Editores tom. 9. p. 247. Hujus concilii decreta in alia synodo Ovetensi, ann. 901. habita confirmantur. Vide Conc. ibid. p. 502. Verum antiquissima hujus concilii Acta nunquam hactenus edita, ex vetusto codice ecclesiæ Ovetensis descripta, extulit vir illustrissimus Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 158. (b) quibus alia non pauca addidit.

873. CABILONENSE II. anno 873. habitum. Exstat charta restitutionis ecclesiæ S. Laurentii canonicis S. Marcelli factæ Conc. tom. 9. p. 251.

873. COLONIENSE III. anno 873. habitum. In quo privilegia quædam, & ecclesiarum quarundam consecrationes, aliaque non magni momenti facta sunt. Quæ ad hanc synodum spectant, haberi possunt Conc. tom. 9. p. 252.

873. SILVANECTENSE II. anno 873. Caroli regis jussu, a Rhemensis & Senonensis provinciarum episcopis celebratum. In quo Carlomannus, Caroli filius, clericus, ob grassationes & perduellionem diaconi gradu dejectus est. Perierunt hujus concilii Acta. Vide tamen quæ ex Aimoino referuntur Conc. tom. 9. p. 258. Sæc IX ab an. DCCC.

TOLOSANUM, anno 873. a Septimaniæ & Aquitaniæ episcopis habitum. In quo querela Judæorum, se a Christianis vexatos conquerentium, audita & repressa est. Vid. Conc. tom. 9. in Append. p. 1235. 873.

DUZIACENSE II. anno 874. Id. Junii, adversus incesta conjugia, & rerum ecclesiasticarum pervasiones habitum. Exstant, epistola synodalis ad episcopos Aquitaniæ, & definitio synodica de Duda monacha sacrilege corrupta, Conc. tom. 9. p. 258. 874.

CABILONENSE IV. anno 875. habitum. In quo peracta Adalgarii Æduensis episcopi ordinatione, privilegia monasterii Tornutiensis confirmantur. Exstant synodi hujus Acta Conc. tom. 9. p. 275. 875.

TICINENSE III. apud Longobardos, anno 876. mense Februario habitum. In quo imperium Carolo collatum confirmatur. Hujus concilii gesta sequentis synodi Actis inserta sunt. (c) 876.

PONTIGONENSE, in diœcesi Carnotensi anno 876. mense Junio & Julio, præsentibus Carolo Calvo, & pontificis legatis, celebratum. In quo synodi Ticinensis Acta de Caroli electione confirmantur. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ capitula 15. aliaque hujus synodi Acta ac Monumenta in unum collecta Conc. tom. 9. p. 280. Vide quæ habentur in Append. p. 1261. 876.

ROMANUM IX. anno 877. mense Februario, sub Johanne VIII. papa, coactum. In quo imperium Carolo Calvo, nondum sopita de eo in Germania controversia, sententia synodali confirmatur. Exstant Acta synodalia Conc. tom. 9. p. 295. 877.

RAVENNATENSE, anno 877. mense Augusto a Johanne VIII. papa, & 130. episcopis celebratum. Exstant de disciplina ecclesiastica capitula 19. a Luc. Holstenio primum edita Collect. Rom. part. 2. p. 147. inde inserta Conc. tom. 9. p. 300. His canonibus saluberrime inter alia provisum est cap. 10. ut episcopi nomina excommunica- 877.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 43. (b) Habet etiam *Harduinus* Conc. tom. 6. part. 1. p. 131.
(c) Acta hujus concilii integra cum notis *Saxii* habentur ap. Muratorium tom. 2. part. 2. Scriptorum Italicorum.

Sæc. IX. ab an. DCCC. torum, tam vicinis episcopis, quam suis parochianis pariter indicent, eaque ecclesiæ foribus præfigi curent; neque excommunicatum ab ecclesiastica severitate liberandum esse, donec coram provinciali synodo satisfiat: cap. 12. Quicunque se parochiæ propriæ conventui publico, ultra tres dies dominicos voluntarie subtrahant, communione privandos esse.

877. . NEUSTRIACUM, anno 877. præsidente Hincmaro Rhemensi, adversus Hugonem Lotharii regis filium illegitimum habitum. Vide Flodoard. lib. 3. Histor. Rhemens. cap. 19, 26. & Conc. tom. 9. p. 306.

878. TRICASSINUM II. an. 878. mensibus Augusto & Septembri, a Johanne papa & episcopis Gallicanis, præsente Ludovico rege, 5. actionibus celebratum. In quo Lantbertus & Adalbertus, ob injurias in ecclesiam Romanam, anathemati subjiciuntur; rerum ecclesiasticarum pervasores excommunicantur; disciplinæ ecclesiasticæ canones & statuta sancita sunt. Extant hujus synodi acta, capitula, & epistolæ Conc. tom. 9. p. 307.

879. ROMANUM X. anno 879. habitum. In quo de electione novi imperatoris, post obitum Ludovici Balbi agitur, nihil tamen nisi post biennium hac in re factum est. Vide Rheginon. in Chron. Aimoin. lib. 5. cap. 39. Baron. anno 879. num 2.

879. ROMANUM XI. anno 879. a Johanne VIII. papa habitum. In quo legati a pontifice, ad Photium sedi suæ restituendum, Constantinopolim missi sunt. Exstat Commonitorium legatis datum Conc. tom. 9. p. 322. Vide etiam Johannis VIII. Epist. 199.

879. (a) CONSTANTINOPOLITANUM, Græcis pene universis œcumenicum VIII. (b) ut nos vero numeramus X. Basilii Imp. jussu in æde S. Sophiæ in dextra catechumenorum magnæ ecclesiæ parte anno 879. celebratum. Aderant episcopi 383. & in his Johannis VIII. papæ legati Paulus, Eugenius, & Petrus cardinalis & presbyter, omniumque patriarcharum orientalium vicarii. Mortuo non ita pridem Ignatio, Basilius Macedo in Photium jam æquior factus, ipsum mox in solium patriarchale reposuit, coacta hac synodo; quæ Photii restitutionem ratam habuit, & omnia quæ contra illum gesta fuerant abrogavit.

Superesse adhuc MSS. hujus concilii Acta, in 7. Actiones digesta, ipsimet non diffitentur pontificii, data opera (ut videtur) suppressa. Certe habentur integra Græce MSS. in Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 72. num. 2. fol. 152. teste Nesselio Catal. part. 1. p. 154. Verum bene habet quod aurea eorum excerpta, in oratione sua de Pace ecclesiastica, nobis conservavit Johannes Beccus patriarcha CP. homo Latinis in solidum addictus. Ea ex bibliothecæ Bodleianæ Cod. MS. deprompta Græce & Latine evulgavit Cl. Beveregius noster Pandect. Can. tom. 2. p. 273. ex quibus nobiliora hujus synodi gesta perspicere licet; nempe plenam Johannis papæ cum Photio reconciliationem, missis ad illum tum litteris, tum muneribus, patriarchalis dignitatis ornamentis, stola, superhumerali &c. Acta synodi, tum Romæ sub Hadriano papa, tum Constantinopoli sub Ignatio quam VIII. œcumenicam vocant Latini, adversus Photium habitæ, rescissa & sub anathemate damnata; abrogatis etiam quæ a Photio contra pontifices & ecclesiam Romanam gesta sunt; privilegia sedis Constantinopolitanæ asserta, & utriusque patriarchatus, Romani & CP. jura stabilita; denique additamentum ad symbolum (FILIOQUE) damnatum, & tres canones conditi, quæ ex ipsis Actorum excerptis fusius deduci possunt: ac proinde ea quæ hodie habemus percurramus, lectorem præmonentes, præter Becciana, superesse etiam horum Actorum excerpta, ab alia, ut videtur, manu profecta, in multis quidem auctiora, magisque accurata, Actionum vero numero diversa. (c) Ex utrisque inter se collatis brevem hujus concilii historiam pro more nostro concinnabimus. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Act. I. Johannis papæ legatos, in synodum introductos, Photius patriarcha benigne excepit, & summa humanitate allocutus est. Qui proinde ei patriarchalia ornamenta, quibus ipsum donaverat papa, stolam nempe sacerdotalem, humerale, sticharium, penulam, & sandalia tradiderunt.

Act. II. Novembr. 7. celebrata, lectæ sunt Johannis papæ ad imperatores litteræ, (d) quibus primo loco Romanæ sedis auctoritatem mire extollit bonus papa, nec minus Photium deprædicat τὸν θαυμασιώτατον καὶ εὐλαβέστατον ἀρχιερέα Θεοῦ, virum veteribus prærogativis coram Deo præstantem, tum sapientia scilicet & prudentia circa res divinas & humanas omnes antecellentem, tum circa alias virtutes morales & curam divinorum præceptorum irreprehensibilem operarium. Hunc igitur recipit, hunc thro-

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 7. p. 102. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 555. (b) Sed vide *Tho Smith* de Græcæ ecclesiæ hodierno statu edit. 1698. p. 157, 158. (c) Acta integra Gr. & Lat. ex Vaticano codice in lucem emisit *Jo. Harduinus* tom. 6. Conc. p. 214. (d) Habentur ap. *Harduin.* Conc. tom. 6. p. 233.

no

Sæc. IX. ab an. DCCC. no patriarchali restitui jubet (interposita nihilominus cautione, ne Photius vel illius successores jus ordinandi in Bulgaria sibi deinceps vendicent) siqui vero fuerint episcopi, vel clerici, qui ecclesiæ & Photio patriarchæ uniri renuant, hos ab omni ecclesiæ communione alienos esse pronunciat. Lecta deinde papæ ad Photium epistola; (a) qua inter alia ab eo petit, ut episcopos & clericos schismaticos, qui ei accedere parati sint, apertis ulnis recipere, dignitatibus & ecclesiis suis restituere ne dedignetur. Denique lectæ sunt patriarchæ Alexandrini ad Imperatorem, reliquorum patriarcharum ad Photium epistola. (b)

Act. III. 17. Novembr. epistola Johannis papæ ad sedis Constantinopolitanæ & orientalium episcopos, lecta est, (c) qua Tarasii ex neophyto in patriarcham evecti, aliasque hujusmodi ordinationes improbat, respondente Zacharia metropolita Chalcedonensi canones aliquando hac in parte consuetudini cedere posse; quod & sententia S. Basilii, & exemplis aliquot allatis demonstrat. Mox Theodosii Hierosolymorum patriarchæ litteræ synodicæ ad imperatorem recitantur, (d) quibus, iis qui Photium pro legitimo patriarcha non agnoscunt, neque cum illo communicant, anathema denunciat, tota id approbante synodo, & patriarcha Antiocheno non diu post suffragium suum per litteras ferente. Post hæc, lectum est commonitorium a papa missum 16. episcoporum, 7. presbyterorum, 2. diaconorum subscriptionibus munitum. Cujus capitulo 7. sancitum est, eos qui in ecclesiæ & fratrum communionem convenire nolunt, post secundam & tertiam admonitionem esse anathematizandos, & ab omni ecclesiastica communione amovendos. Capit. 8. synodum sub Hadriano contra Photium habitam abrogandam esse, neque aliis synodis annumerandam. (e)

Act. IV. Decembr. 24. allatæ sunt ad Photium, per Basilium Martyropolitanum Theodosii Antiochiæ patriarchæ locum tenentem, ab Elia Hierosolymorum patriarcha recens constituto, litteræ, quas honore & veneratione Photio exhibita ei tradidit. (f) Quibus lectis, duo patricii, qui a pseudoapocrisiariis quibusdam decepti a Photio diffidebant, culpam recognoscentes absoluti & recepti sunt; decretumque est synodum tum Romæ sub Hadriano, tum Constantinopoli sub Ignatio contra Photium habitam damnandam, abdicandam, & e synodorum numero expungendam esse, omnesque qui ecclesiam decipere, Photiumque non agnoscere persistunt, ecclesiæ communione esse abscindendos. (g) Et quoniam tunc instaret eucharistiæ celebrandæ tempus, monente Petro Cardinale pontificis legato, ad ostendendam quam inierant pacem & concordiam, assurgens totus patrum chorus sanctæ & divinæ liturgiæ mysteria cum Photio peregit. Sæc. IX. ab an. DCCC.

Act. V. Januar. 26. cum relatum esset occidentales synodum Nicænam 2. pro causa sanctarum & venerandarum imaginum celebratam, non usquequaque recipere & approbare, statuit synodus dogmata ejus & decreta firma ac rata habenda esse, eamque inter sanctas & œcumenicas synodos septimum habere locum, & æqualia cum reliquis sortiri privilegia. Post hæc ad Metrophanis Smyrnæorum metropolitæ causam deventum est. Qui cum synodali unioni consentire nollet, destinati sunt ad illum a synodo tres metropolitæ, ut veniret & separationis suæ synodo rationem redderet. Dixit causam se habere, sed venire non posse infirma valetudine præpeditum. Missi sunt igitur ad illum tres alii metropolitæ, qui idem pene responsum ab eo retulerunt. Unde legati pontificii ipsum ab omni ecclesiastica communione segregandum esse censuerunt. Oblata hac occasione, tres canones condidit synodus; quorum 1. statuit ut quicunque a Johanne papa excommunicentur, ubicunque fuerint, a Photio pro excommunicatis habendi sunt, & vice versa, quoscunqoe anathemati subjecerit Photius, eos a Johanne papa pro excommunicatis habendos esse, servatis semper Romanæ sedi, ejusque antistiti, suis privilegiis. Can. 2. Omnem episcopum qui ex pontificali ordine ad monachorum locum & ordinem descendere velit, pontificali dignitate deinceps esse exuendum. Can. 3. Nemini fas esse, vel absque causa, vel causa aliqua conficta, episcopum verberare, vel in carcerem conjicere; sin aliter ausus fuerit, anathemate percutiendum. His, aliisque decretis de Photii receptione, synodisque contra illum abrogandis, & dissidentium supplicio, deque synodi Nicenæ confirmatione, subscripserunt Romani pontificis, & patriarcharum orientalium legati, aliique metropolitæ & episcopi, acclamationibus pro more factis.

Act. VI. Martii 10. in celebri Chrysotriclinii palatio habitæ, interfuit una cum filiis suis Augustis Basilius Imp. qui, habita ad synodum oratione, hortatus est ut commune fidei symbolum ederent, Nicænæ & reliquis sanctis & œcumenicis synodis consonum. Quod & factum est; producto in medium Niceno symbolo, prout a synodo

(a) Habetur ap. *Harduin*. Conc. tom. 6. p. 246. (b) Exstant ibid p. 260. (c) Ibid. p. 278. (d) Ibid p. 287. (e) Ibid. p. 293. (f) Ibid. p. 301, 304. (g) Capitula 5. a legatis Romanæ sedis in hac Actione synodo proposita occurrunt ap. *Harduin*. tom. 6. p. 310. seq.

2. œcumenica explicatum & confirmatum fuerat, factoque decreto antiquam hanc fidei definitionem puram & incorruptam servandam esse; *Hanc*, inquiunt, *ex majoribus ad nostra usque tempora descendentem, tam mente, quam lingua, & amplectimur & omnibus alta voce ubique annunciamus, nihil auferentes, nihil addentes, nihil mutantes, nihil adulterantes; ideoque si quis spuriis verbis, vel additionibus aut subtractionibus, sanctæ illius & venerabilis definitionis antiquitatem adulterare audax tentaverit, si sit in sacro ordine constitutus, omnimodæ depositioni subjiciatur; sin autem laicus, anathemati submittatur.* Quid hoc loco per additiones, mutationes, adulterationes voluerunt hujusce concilii patres, aperto ore proferre detrectârunt, ne Romano pontifici labem inurere viderentur. Interim certum est ad processionem SPIRITUS SANCTI digitum intendisse, & additamentum illud (FILIOQUE) ante paucos annos sub Nicolao I. papa in publicum ecclesiæ symbolum receptum intellexisse. Quod quidem alibi diserte nos docet ipse Photius epist. 2. ad patriarchas Orient. p. 51. Ubi de hac quæstione ex professo agit, & post alia adversus Latinos, in eos hac de causa acrius invehitur his verbis. *Ἀλλὰ γὰρ οὐχὶ μόνον εἰς ταῦτα παρανομεῖν ἐξηνέχθησαν, ἀλλὰ καὶ εἴτις κακῶν ἐστι κορωνὶς, εἰς ταύτην ἀνέδραμον. Πρὸς γάρ τοι τοῖς εἰρημένοις ἀτοπήμασι, καὶ τὸ ἱερὸν καὶ ἅγιον σύμβολον, ὃ πᾶσι τοῖς συνοδικοῖς, καὶ οἰκουμενικοῖς ψηφίσμασιν, ἄμαχον ἔχει τὴν ἰσχὺν, νόθοις λογισμοῖς, καὶ παρεγγράπτοις λόγοις, καὶ θράσους ὑπερβολῇ, κιβδηλεύειν ἐπεχείρησαν, ὢ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνον, ἀλλά γε καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι καινολογήσαντες. Enimvero non in istis tantum peccare sunt inducti, sed in ipsam impietatis coronidem, siqua ulla est, devenerunt. Præter enim memoratas absurditates, sanctum & sacrum symbolum, quod ab omnibus œcumenicorum conciliorum calculis confirmatur, & vim obtinet irresistibilem, sensibus spuriis, verbis adscititiis, quæ summa fuit ipsorum audacia, conabantur adulterare. O machinationes diabolicas! Spiritum sanctum novo more comminiscebantur, non de solo Patre, sed etiam Filio procedere.* Vix ovum ovo similius quam locus hic Photianus decreto synodali, adeo & res & verba inter se conveniunt, ut decretum a Photio conditum fuisse nemini dubitare licet. Etsi mollius hic loquuntur patres, paulo durius Photius, continuis Latinorum vexationibus antehac asperior factus. His factis, omnia hujus septimæ synodi Acta de Photii restitutione, omniumque quæ contra eum vel dicta vel scripta fuerant renunciatione, subscriptione sua imperator una cum filiis suis confirmavit, tota synodo acclamante, ei ejusque imperio fausta omnia & fœlicia apprecante.

Act. VII. Martii 13. lecta est fidei definitio, quæ superiori die edita fuerat, communi omnium consensu iterum recepta & confirmata, synodo exclamante, *sic sentimus, sic credimus, in hac fidei confessione confirmamur.* Post effusam dein in Photii laudes Procopii Cæsareensis orationem, Romanæ sedis legati subjunxerunt, *Siquis Photium sanctum patriarcham non existimat, nec cum eo communionem amplectitur, sit ejus portio cum Juda, neque in numero Christianorum omnino referatur*, synodo iterum exclamante, *omnes idem sentimus & arbitramur, siquis eum Dei pontificem non existimat, Dei gloriam ne videat.* Atque ita editis solitis acclamationibus, synodus tandem soluta est.

Excerptis subjicitur Johannis papæ ad Photium epistola de additamento ad symbolum, (a) qua dolet malos quosdam architectos scandali & inimicitiæ inter utramque sedem semina sparsisse, testatus se sanctum symbolum sicut ab initio traditum est inviolatum conservasse, neque aliud addidisse, vel detraxisse, quin eos, qui propria insania ducti hoc primum facere ausi sunt, se tanquam Divini verbi transgressores, & theologiæ Christi Domini, apostolorum, reliquorumque patrum eversores condemnare, & una cum Juda collocare; neque interim aliquem violenter cogendum additionem illam omittere, sed potius mansuetudine & prudentia admonendos esse, ut a blasphemia recedant. Habentur etiam ad calcem, trium Photii epistolarum fragmenta: nempe ad Marinum Castellensem, Gaudericum Veletriensem, & Zachariam Anagninum episcopos. In quibus nihil memoratu dignum, præter amicitiæ significationes & symbola, continetur. Obtortis oculis hanc synodum intuentur, mille conviciis proscindunt, mille spiculis configunt, scriptores pontificii. Testis sit vel unus L. Allatius, qui peculiari opere, quod synodum Photianum inscripsit, edito *Romæ* 1662. 8vo. hanc synodum refutare aggressus est, quique non modo Acta ejus corrupta & falsata, sed & ipsam synodum nullam fuisse, neque alibi uspiam nisi in Photii cerebello extitisse diserte contendit, futilibus quidem argumentis, viro ingenuo & erudito parum dignis. Eodem opere plures sub Photio synodos CP. habitas, quam vulgo solent numerari, commemorat: sed quæ vel nullæ fuerint, vel nullius nominis, & quarum vix ulla vestigia hodie supersunt.

(a) Occurrit ap. *Harduin.* Conc. tom. 6. p. 341.

MAN-

Sæc. IX. ab an. DCCC. 879. MANTALENSE, in territorio Viennensi, ecclesiastico-politicum, seu placitum generale, anno 879. idibus Octobris, ab Arelatensis regni episcopis & proceribus habitum. In quo regis nomen Bosoni delatum est. Habentur Acta synodi Conc. tom. 9. p. 331.

881. ROMANUM XII. anno 881. sub Johanne VIII. habitum. In quo Athanasius episcopus & princeps Neapolitanus, ob fœdus cum Saracenis initum, junctaque cum eis adversus Italos arma, excommunicatus est. Vide Leon. Ostiens. lib. 5. cap. 42. & Johan. VIII. epist. 251, 256.

881. MACRENSE, anno 881. 4. Non. April. apud S. Macram in diœcesis Rhemensis finibus congregatum. In quo non pauca ad disciplinam ecclesiasticam spectantia sancita sunt. Exstant capitula 8. Conc. tom. 9. p. 337.

886. NEMAUSENSE, anno 886. 15. Novembr. a Theodardo archiepiscopo Narbonensi, adversus Selvam clericum Hispanum, sedem Narbonensem, vel ut alii Tarraconensem, affectantem, habitum. Vide quæ ex Narbonensis ecclesiæ monumentis referunt conciliorum editores tom. 9. p. 395.

887. COLONIENSE IV. anno 887. contra raptores rerum ecclesiasticarum, oppressores pauperum, & incestas nuptias celebratum. Exstant de his capitula 6. Conc. tom. 9. p. 896.

888. AGAUNENSE, anno 888. in monasterio S. Mauricii habitum. In quo episcopi & primores Rodolphum Conradi II. filium in regem Burgundiæ elegerunt & coronarunt. Vide Rhegin. in Chron. ad annum 888. & Conc. tom. 9. p. 400.

888. MOGUNTIACENSE, anno 888. præsidente Luitberto archiepiscopo, coactum. In quo, occasione Arnulphi novi regis, & disciplinæ ecclesiasticæ propter incursiones Normannorum reformandæ, multa de utroque statuuntur. Exstant capitula 26. Conc. tom. 9. p. 401. (*a*)

888. METENSE V. anno 888. ex vulgari sententia, Calendis Maii habitum. Etsi illud ad annum 893. referendum potius esse censet Sirmondus. Sane tempus haud satis certum videtur. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ canones 13. Conc. tom. 9. p. 412.

WORMATIENSE IV. anno 890. a circumvicinis episcopis coactum. In quo Hermanni Coloniensis, & Adalgarii Hamburgensis de episcopatu Bremensi contendentium causa examinata est. Vide Luitprand. in vit. Stephani papæ cap. 112. p. 283. Adam. Bremens. Hist. Eccl. lib. 1. cap. 41. Flodoard. lib. 4. c. 1. p. 315. Sæc. IX. ab an. DCCC. 890.

VALENTINUM II. an. 890. ab episcopis & primoribus regni Arelatensis habitum. In quo regis nomen Ludovico Bosonis filio delatum est. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 424. 890.

LANDAVENSE, circa annum 890. a Guriano X. Landaviæ episcopo, congregatum. In quo Tudur rex Brechemaniæ ob homicidium & perjurium excommunicatur. Fateor hujus synodi tempus haud satis certum esse. Acta habentur apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 381. Notet lector plura concilia Landavensia circa hæc tempora, annis tamen incertis, habita fuisse, quæ ex ecclesiæ Landavensis archivis Cl. Spelmannus citato loco nobis exhibet. (*b*) 890.

MAGDUNENSE, in diœcesi Aurelianensi ad Ligerim fl. anno 891. habitum. In quo sancitum est ne quis in posterum abbas in cœnobio S. Petri Senonensis ordinetur, nisi quem monachi de suis elegerint. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 432. 891.

VIENNENSE, anno 892. a regni Arelatensis episcopis collectum. Exstant de disciplina & moribus ecclesiæ canones 4. Conc. tom. 9. p. 433. 892.

RHEMENSE II. anno 892. vel sequenti, præsidente Fulcone archiepiscopo, celebratum. In quo, Odone Comite, qui regnum tyrannice invaserat, rejecto, Carolus simplex filius Ludovici Balbi Francorum rex inauguratur. Vide quæ hac de re notarunt, Sirmondus, Labbeus, Binnius Conc. tom. 9. p. 434. 892.

ROMANUM XIII. anno 893. Calendis Martiis sub Formoso papa, ob ingruentia undique mala, hæreses, & schismata celebratum. Vide de hac synodo Flodoard. lib. 4. cap. 2. p. 317. 893.

CABILONENSE V. anno 894. habitum. In quo Gertredi monachi, qui Adalgarium Æduorum episcopum veneno necasse dicebatur, per corpus Domini purgatio facta est. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 437. 894.

(*a*) Occurrunt etiam apud *Martene* in Collect. Veterum Scriptorum ac Monumentorum tom. 1. pag. 661.
(*b*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 196.

SÆCULUM OBSCURUM.

Conspectus Sæculi.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

Lugubrem ecclesiæ Christianæ hoc sæculo statum graphice depingunt, quotquot res hujusce temporis mandarunt litteris; atque aperte satis res ipsa clamat; adeo confusa, luxata, turpia, pudenda omnia. Pauci hoc sæculum ornarunt scriptores eruditi, nulla pene concilia memoratu digna; deformarunt detestanda schismata etiam in ipso Romanæ sedis sinu, turpissimæ paparum vitæ, & abominanda flagitia, in republica Christiana hactenus inaudita: unde INFOELIX, & OBSCURUM vulgo audit; fatente ac dolente ipso Baronio ad annum 900. num. 1. *Novum* (inquit) *inchoatur sæculum, quod sui asperitate, ac boni sterilitate* ferreum, *malique exundantis deformitate* plumbeum, *atque inopia scriptorum appellari consuevit* obscurum. Num. 3. ait, Cuncta, quæ passa est ecclesia sub Gentilibus imperatoribus, vel ab hæreticis sive schismaticis, aliisque quibuscunque persecutoribus, horum comparatione lusus quodammodo puerorum æstimanda esse, immo referenda in lucrum & emolumentum. Ad ann. 912. num. 14. *Quam fœdissima* (inquit) *ecclesia Romana facies, cum Romæ dominarentur potentissimæ æque ac sordidissimæ meretrices? quarum arbitrio mutarentur sedes, darentur episcopi, & quod auditu horrendum & infandum est, intruderentur in sedem Petri earum amasii pseudo-pontifices, qui non sunt nisi ad consignanda tantum tempora in catalogo Rom. pontificum scripti. Quis enim a scortis hujusmodi intrusos sine lege legitimos dicere posset Romanos fuisse pontifices?* Hæc ibi & multo plura eminentissimus & doctissimus cardinalis; & ad finem sæculi anno millesimo, num. 22. mirandum esse ait, ipsam Romanam ecclesiam non casuram, & penitus interituram tot improbis, sceleratis, impudicis, prædonibus, invasoribus, sanguinariis & grassatoribus sedem apostolicam invadentibus, eamque depravatis moribus conspurcantibus, tam vitioso in primis ingressu, quam detestando pravorum morum exemplo. Eadem fere, sed breviter Genebrardus, ad ingressum sæculi 10. p. 552. *Infelix dicitur hoc sæculum, exhaustum hominibus ingenio & doctrina claris, sive etiam claris principibus & pontificibus, in quo nihil fere dignum memoria posteritatis gestum sit; unde ferunt tunc repertum fuisse quoddam monstrum capite canino & ceteris membris humanis, quod statum illius temporis mirifice referret:* & paulo post. *Hoc quidem infelix, quod per annos fere* 150. *pontifices circiter* 50. *a Johanne scilicet VIII. qui Nicolao & Adriano II. sanctis pontificibus successit, ad Leonem IX. usque, qui primus a Deo vocatus velut alter Aaron, antiquam pontificum integritatem e cœlo in sedem apostolicam revocavit, a virtute majorum prorsus defecerint*, Aputactici, Apostaticive, *potius quam* Apostolici. In his igitur malis prora & puppis erant pontifices Romani, portentosa ecclesiæ catholicæ capita; & si in capite ita se res habuit, quænam, dices, malignitas pervasit membra? Hinc ut de Laicis nil dicam, episcoporum, sacerdotum, omnisque clericalis ordinis mores depravatissimi, collapsa disciplina, fastus, ambitio, avaritia, fraudes, perjuria, luxus, libido, totaque pene vitiorum lerna. Nec mirum, si tam corruptissimo ecclesiæ statu plures errores circa sanctorum canonizationem, campanarum baptismum, cœlibatum sacerdotum, sanctorum reliquias, visiones, apparitiones, examen per ferrum candens, aliaque superstitionum portenta *ὅλῳ τῷ θυλάκῳ* invehantur. *Dormiebat tunc plane* (ut Baronii verbis utar ad ann. 912. num. 14.) *alto, ut apparet, sopore Christus in navi, cum hisce flantibus validis ventis, navis ipsa fluctibus operiretur. Dormiebat, inquam, qui ista non videre dissimulans, sineret sic fieri, dum non exurgeret vindex.* Nihilominus non penitus deerant hac ipsa ætate, etiam in medio papatu qui tyrannidi pontificiæ, cœlibatus clericalis jugo, doctrinæ de Scriptura sacrisque lingua vulgari non habendis, de purgatorio, cultu imaginum, corporali in eucharistia præsentia, &c. viriliter restiterunt, de quibus catalogus testium veritatis, Mornæus, & Heideggerus in historia papatus, & quicunque ex reformatis historiam ecclesiasticam condiderunt. Quin, nec infœlici huic ævo deerant, barbararum

Sæc. X. ab anno DCCCC.

quarundam Gentium ad Chriſti fidem converſiones, Normannorum, Rollone duce anno 912. ſacro lavacro tincto. Ruthenorum ſeu Moſchorum, circa ann. 969. mox Polonorum, Danorum, Hungarorum, aliorumque populorum Borealium, qui relicto Paganiſmo in Chriſti caſtra tranſierunt. Denique ad ann. 996. exeunte ſæculo vulgo refertur imperii a Francis ad Germanos translatio, ordiniſque electoralis inſtitutio; rectene, an ſecus viderint quorum intereſt: affatim acerrimeque hac de re certant longo ſatis numero ſcriptores de translatione imperii, quorum lites huc non ſpectant.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

SCRIPTORES.

901. Mich Pſell. Encom. in S. Metaphaſtr. Gr. Lat. ap. L. Allat. de Script. Simeon. p. 221.

(a) SIMEON, METAPHRASTES dictus, a ſcribendi, quo uſus eſt, genere, patria erat Conſtantinopolitanus, nobili atque illuſtri genere ortus, vir ad bonas litteras infelici ſeculo promovendas natus, ipſe præſtanti ingenio omnique politiori litteratura ornatus, unde ſummos reipublicæ honores facile conſecutus eſt. Factus eſt enim a Leone Imp. proto-ſecretarius, patricius, magnus, ut videtur, Logotheta ſeu ſummus, uti apud nos vocatur, cancellarius; certe Logotheta dromi, denique magiſter palatii, quod quidem munus inter ſummas aulæ CP. dignitates eminuit, renunciatus eſt. Claruit ineunte hoc ſæculo, circa annum 901. De ætate quidem ejus mire variant eruditorum ſententiæ, ab initio ſæculi tertii, uſque ad decimumquartum diverſis temporibus eum reponentium: quod eo magis mirum videri debeat cum, miſſis aliunde indiciis, ipſemet ætatem ſuam ſatis aperte ſignet, tum alibi, tum in vita S. Theoctiſtæ, quam ſcripſiſſe Metaphraſten diſerte tradit Michaël Pſellus junior. In iſta enim vita non uno in loco, ſe ſub Leone ſapiente, ejuſque filio Conſtantino vixiſſe teſtatur Metaphraſtes: ubi prodit inſuper ſe legatum a Leone Imp. ad Arabas in Cretam miſſum in comitatu Himerii ducis, cui in rebus bellicis conſiliarii vices præſtitit, Parum inſulam adnavigaſſe, ibique cum ſene quodam anachoreta colloquium habuiſſe, ſeque ab eo ad ſcribendam *Theoctiſtæ* vitam incitatum. Hinc patet (ut eos qui Metaphraſtem ſæculo decimo antiquiorem faciunt mittam) inſignis illorum error, qui ipſum cum Simeone Logotheta juniore circa ann. 1170. claro, confundunt: quin & ipſe Blondellus * in chronologicis alias ſatis accuratus, non minus hallucinatur, qui eum poſt annum 1080. obiiſſe putat. Longius a vero aberrant Genebrardus † & Simlerus *, qui illum ad annum 1200. referunt; pejore adhuc errore Volaterranus † ad annum 1300. detrudit; peſſimo omnium Caſimirus Oudin *, qui ab anno 1314. ad 1330. Metaphraſtem claruiſſe ſcribit: idque ſe ex mente Leonis Allatii, ejuſque argumentis convictum, aſſerere affirmat. *In opuſculo iſto de Simeonibus*, inquit, *excutit accuratiſſime omnia, quæ ſpectant ad ſcripta, atque ad ætatem noſtri Simeonis Metaphraſtæ; quem tandem certis argumentis alligat contra veterum omnium hujus ſæculi ſcriptorum ſententiam ad annum Chriſti* 1314. *cujus ſententiam ob momenta rationum, quas affert, lubens amplector, Floruit itaque Metaphraſtes ab anno circiter* 1314. *ad annum* 1330. Obſtupui fateor, dum hæc legi, ſummam viri negligentiam miratus, qui peſſimum errorem pejore accumulat. Neque enim anno 1314. Metaphraſtes claruit: neque id dicit doctiſſ. Allatius, cum ſole ipſo clarius ſit, L. Allatium tum in Diatriba de Pſellis pag. 19. tum Diſſertatione de Simeonum ſcriptis, Simeonem noſtrum ad Leonis Sapientis tempora referre, idque pluribus argumentis extra omnem controverſiam probatum dare. Sed ut ad Simeonis res geſtas redeamus, anno 904. ipſe Leonem Tripolitam Saracenorum ducem ubi Theſſalonicenſi a ſe recens expugnatæ excidium minantem ſapienti & ſagaci conſilio emollivit, ac a propoſito abduxit. Anno circiter 912. ad vitas Sanctorum litteris conſignandas ſe contulit, a Theoctiſta auſpicatus. Quouſque vitam produxerit, nondum didici; ſub imperio tamen Conſtantini Porphyrogenneti provectioris jam facti, ſcripſiſſe conſtat.

*Genealog. Franc. Plen Aſſert p.126.
†Chron. l 4 p.631.
* Epitom. Geſn. p. 641.
† Anthrop l.19.p.707.
* Supplem. p. 592.

Tempus, quod a negotiis publicis vacuum habuit Metaphraſtes, litterarum ſtudio impendit: præcipue vero illuſtrandis eccleſiæ antiquitatibus incubuit. Jubente enim Conſtantino Aug. vitas Sanctorum ante ſua tempora ſcriptas undique conquiſivit; conquiſitas recenſuit: elegantiores tanquam lectorum conſpectu dignas, calculo ſuo approbavit, neque ulla in re mutatas divulgavit: minus elegantes vero partim niti-

(a) Conſ. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 13. vol. 6. p. 509. ſeq. item l. 5. c. 42. §. 13. vol. 10. p. 297. *Oudin.* tom. 2. p. 1101. ſeq.

diori

diori stylo vestitas, partim nova forma & methodo dispositas, in ordinem redegit ac digessit; quasdam etiam ex superiorum traditione acceptas proprio Marte ipse condidit. Vitarum, quas hoc modo conscripsit, numerus in immensum cumulum posterorum negligentia auctus est, obscuri cujusvis, anonymique scriptoris narratiuncula Simeoni Metaphrastæ mox adscripta. Genuinas itaque Metaphrastæ vitas ab adscititiis discernendi laborem in se recepit eruditissimus L. Allatius, quæ & accurate præstitit. Hujus ductum nos breviter sequemur, notatis insuper vitis, quæ vel Græce, vel Latine typis excusæ prodierunt. Confer etiam quæ laudanda plane diligentia notavit M. Hanckius de scriptoribus Byzantinis p. 436.

(a) VITÆ GENUINÆ.

1. *Martyrium SS. Zenobii & Zenobiæ*, exstat apud Surium ad diem 30. Novembr.
2. *Martyrium S. Eleutherii*, Lat. 18. April.
3. *Narratio de transportatione reliquiarum S. Johannis Chrysostomi.*
4. *Martyrium Sanctorum* 10. *in Creta insula*, Lat. 23. Decembr.
5. *Martyrium S. Anastasiæ*, Lat. 25. Decembr.
6. *Vita S. Abramii*, Lat. 16. Mart.
7. *Martyrium S. Jacobi Persæ.*
8. *Martyrium SS. Indi, Domnæ & sociorum*, Lat. Decembr. 26.
9. *S. Epimachi*, Lat. 31. Octobr.
10. *Vita SS. Cosmæ & Damiani.*
11. *Commentarius in Danielem prophetam, & SS. tres pueros, Ananiam, Azariam, & Misaelem.*
12. *Martyrium SS. Eulampii & Eulampiæ*, Lat. 10. Octobr.
13. *Vita S. Euphrosynes Alexandrinæ*, Lat. Jan. 1. & apud Bollandum 11. Februar.
14. *S. Andreæ Apostoli.*
15. *S. Georgii Cappadocis.*
16. *Martyrium S. Ignatii*, Lat. apud Surium, & Bollandum 1. Febr.
17. *S. Mennæ Ægyptii*, Lat. 11. Novembr.
18. *Vita SS. Eustrasii, Auxentii*, &c. Lat. 13. Decembr.
19. *Martyrium S. Panteleemonis.*
20. *S. Catharinæ*, Lat. 25. Decembr.
21. *S. Blasii episcopi.*
22. *Vita S. Pelagiæ Antiochenæ.*
23. *Martyrium S. Mercurii*, Lat. 24. Novembr.
24. *Aliud martyrium S. Georgii*, Lat. 23. April.
25. *SS. Probi, Jaradi, & Andronici.*
26. *SS. Anargyrorum, Cosmæ, Damiani, &c.*
27. *S. Euphemiæ*, Lat. Septembr. 16.
28. *Vita S. Anastasiæ Romanæ virginis*, Lat. 28. Octobr.
29. *S. Basilii episcopi Amaseæ.*
30. *Commentarius in S. Lucam*, Lat. 18. Octobr. Gr. Lat. ad calcem commentarii Arethæ in Apocalypsin *Paris.* 1631. fol.
31. *Martyrium SS. Acindyni, Pegasii*, &c. Lat. 2. Novembr.
32. *Vita S. Theoctistæ Lesbiæ*, Lat. 10. Novembr.
33. *Martyrium S. Petri Alexandrini.*
34. *SS.* 40. *martyrum*, Lat. 9. Mart.
35. *S. Demetrii.*
36. *S. Charitinæ.*
37. *SS. Acepsimæ, Josephi, & Aithalæ*, Lat. 20. April. Gr. Lat. apud Henschenium 22. April.
38. *Vita S. Marcelli abbatis*, Lat. 29. Decembr.
39. (b) *S. Hilarionis.*
40. *Martyrium SS. Martyrii & Marciani*, Lat. 25. Octobr.
41. *S. Arethæ & sociorum*, Lat. 24. Oct.
42. *Vita S. Theodoræ Alexandrinæ*, Lat. 11. Septembr.
43. *S. Matthæi Apostoli*, Lat. 21. Sept.
44. *S. Melaniæ Romanæ*, Lat. 31. Januar.
45. *S. Pauli Homologetæ.*
46. *S. Stephani Junioris.*
47. *Abdiæ prophetæ.*
48. *S. Hieronis & sociorum*, Lat. 7. Novembr.
49. *Martyrium S. Timothei*, Lat. 22. Januar. & apud Bollandum 24. Januar.
50. *S. Julianæ.*
51. *Vita S. Johannis Chrysostomi*, Gr. apud Savilium Op. Chrysostomi tom. 8. Lat. apud Surium 27. Januar.
52. *Martyrium S. Bonifacii Romani*, Gr. Lat. a Bigotio editum ad calcem Palladii, Lat. apud Sur. 5. Jun.
53. *Vita S. Amphilochii Iconiensis.*
54. *Narratio de miraculo facto a Michaële Archangelo apud Chonas.*
55. *Vita S. Gregorii Agrigentini*, Lat. 23. Novembr.
56. *S. Alypii Stylitæ.*
57. *S. Eugeniæ, & parentum illius*, Lat. 25. Decembr.
58. *Martyrium S. Severiani*, Lat. 9. Sept.
59. *S. Ananiæ*, Lat. 1. Octobr.
60. *S. Mamantis*, Lat. 17. Augusti.
61. *S. Barbaræ*, Lat. 4. Decembr.
62. *SS. Sergii & Bacchi*, Lat. 7. Octobr.
63. *S. Sozontis*, Lat. 7. Septembr.
64. *S. Vari & sociorum*, Lat. 19. Octobr.
65. *S. Theodori tyronis*, Lat. 9. Novembr.

(a) Conf. Fabr. Bibl. Gr. l. 5. c. 32. §. 20. vol. 9. p. 48. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 1333. seq. (b) Hanc vitam illam ipsam esse, quam *Sophronius* Gr. vertit, sibi persuadit *Herebertus Rosweidus* not. in vitis Patrum p. 65.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

66. *Vita S. Spiridonis Thaumaturgi*, Lat. 12. Decembr.

67. *Cornelii Centurionis*, Lat. 13. Sept.

68. *Martyrium SS. Carpi, Papyli, & sociorum*, Gr. Lat. apud Papebrochium 13. April. Lat. apud Sur. 13. April.

69. *S. Clementis Ancyrani*, Lat. apud Bollandum in notis ad 23. Jan. & Surium ad eundem diem.

70. *S. Artemii*, Lat. 20. Octobr.

71. *SS. Menæ, Hermogenis, & Eugraphi*, Lat. 10. Decembr.

72. *S. Nicetæ Gothi*, Lat. 15. Septembr.

73. *S. Longini Centurionis*, Lat. 15. *Mart.*

74. *S. Babylæ.*

75. *S. Sophiæ, & filiarum Fidei, Spei, & Charitatis*, Lat. 1. Augusti.

76. *S. Xenophontis, & filiorum Arcadii & Johannis.*

77. *De morte & assumptione B. Mariæ Virginis.*

78. *Encomium S. Basilii episcopi Amasæni.*

79. *Vita S. Eusebiæ*, Lat. 25. Januar.

80. *S. Martiniani.*

81. *S. Johannis Apostoli*, Lat. 27. Decembr. Gr. Lat. ad calcem Arethæ *Parif.* 1631. fol.

82. *Martyrium SS. Guriæ, Sammonæ, & Abibi*, Lat. 15. Novembr.

83. *Vita S. Ambrosii Mediolanensis.*

84. *Martyrium S. Anthimi episcopi Nicomediensis*, Lat. 27. April.

85. *S. Platonis*, Lat. 22. Julii.

86. *Vita S. Patapii Eremitæ*, Lat. 8. Decembr.

87. *S. Jacobi Apostoli*, 1. Maii.

88. *S. Dionysii Areopagitæ*, Lat. 9. Octobr. Gr. Lat. inter opera Dionysii tom. 2.

89. *S. Thomæ Apostoli*, Lat. 21. Decembr.

90. *De tribus inventionibus capitis S. Johannis Baptistæ.*

91. *Vita Johannis propter Christum pauperis.*

92. *S. Charitonis Homologetæ*, Lat. 28. Septembr.

93. *Andreæ Cretensis*, Lat. 17. Octobr.

94. *Martyrium SS. Sebastiani & sociorum.*

95. *SS. Trophimi, Sabbatii, & Dorymedontis*, Lat. 19. Septembr.

96. *Vita S. Luciani*, Lat. 7. Jan. & apud Bollandum cum notis.

97. *S. Nicolai Myrensis episcopi.*

98. *S. Johannis Eleemosynarii*, Lat. 23. Januar. & apud Bollandum cum notis.

99. *SS. Cosmæ & Damiani.*

100. *S. Joanicii abbatis*, Lat. 4. Novembr.

101. *Martyrium S. Callistrati & sociorum.*

102. *S. Autonomi.*

103. *S. Anastasii Persæ*, Lat. 22. Jan.

104. *SS. Galactionis & Epistemes*, Lat. 5. Novembr.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

105. *S. Gregorii Armeni & sociorum*, Lat. 30. Septembr.

106. *SS. Thyrsi, Lucii*, &c. Lat. 14. Decembr.

107. *Vita S. Timothei.*

108. *S. Cyriaci Anachoretæ*, Lat. 29. Septembr. (*a*)

109. *S. Matronæ Pergensis*, Lat. 8. Novembr.

110. *SS. Eustathii & Theopistes, & filiorum Agapii & Theopisti*, Lat. 2. Novembr.

111. *Martyrium SS. Eudoxii, Romuli, Zenonis*, &c. Lat. 5. Septembr.

112. *Vita S. Philippi Apostoli*, Lat. 1. Maii.

113. *SS. Theodori Grapti & Theophanis fratrum*, Lat. 26. Decembr. Gr. Lat. apud Combefis. Orig. CP. p. 191.

114. *S. Danielis Stylitæ*, Lat. 11. Decembr.

115. *Theophanis Sygriani*, Gr. Lat. apud Henschenium 12. Aprilis.

116. *Martyrium SS. Guriæ, Samonæ, & Abibi.*

117. *SS. Nazarii, Gervasii, Protasii, & Celsi.*

118. *Vita S. Abercii Hierapolitani*, (*b*) Lat. 22. Octobr.

119. *Martyrium SS. Metrodoræ, Nymphodoræ, & Menodoræ*, Lat. 10. Septembr.

120. *S. Theclæ.*

121. *Vita, res gestæ, & martyrium SS. Cypriani & Justinæ*, Lat. 26. Septembr.

122. *Vita S. Alexii.*

Vitas proxime numeratas 122. genuinos esse Simeonis Metaphrastæ foetus argumentis tam ex stylo quam inscriptione ductis judicat Leo Allatius, easque tam editas, quam ineditas, in Bibliotheca Vaticana, atque alibi MSS. Græce exstare prodit, allatis singularum sententiis initialibus, Diatrib. de Simeonum scriptis, pag. 124.

VITÆ SPURIÆ.

Præter istas alias 95. *vitas*, quæ Metaphrastis nomen in codicibus MSS. falso præ se ferunt, enumerat appositis etiam singularum initiis idem Allatius, ibid. pag. 119. Harum autem veri auctores nulla diligentia investigari potuerunt.

Denique alias *Sanctorum vitas*, & *Encomia panegyrica* 444. Metaphrastis nomen in nonnullis Codd. MSS. ementitas, appositis ordine alphabetico uniuscujusque initiis, enumerat Allatius ibid. p. 80. ac veros singularum auctores designat.

Notandum vero ex spuriis hisce vitis 539. plurimas a Metaphraste recenseri potuisse, forsan & aliquas manum medicam

(*a*) Exstat Gr. & Lat. inter Analecta Gr. *Parif.* 1692. 4to. ad vit. *Papiæ* not. 6.

(*b*) Conf. *Tillemont.* Memor. Eccles. tom. 2. p. 298.

ex-

Sæc. X. ab anno DCCCC. expertas esse; non ideo tamen ejus censeri posse, cum aut parum, aut nihil iis addiderit. Ex illis etiam quam plurimæ post Metaphrastæ mortem conscriptæ sunt.

OPUSCULA RELIQUA. (a)

Poëmata 4. quæ Græce edidit L. Allatius de *Simeonibus* Diatrib. p. 132.

Oratio de planctu B. Mariæ, cum exanime Christi corpus amplexaretur. Exstat Gr. Lat. ibid. p. 245.

Epistolæ 9. habentur Gr. Lat. ibid. p. 254.

Orationes 24. *de moribus*, ex S. Basilii scriptis decerptæ. Prodierunt seorsim Gr. *Paris.* 1556. 8vo. (b) & tam Græce quam Latine inter opera S. Basilii.

Trimetri jambici in SS. Eucharistiam habentur una cum Homerocentris. *Paris.* 1609. 8vo.

Preces aliquot, & *hymni*, a Metaphraste compositi extant in Græcorum libris ritualibus & troparus, quos sigillatim enumerat L. Allatius ibid. p. 131.

Denique *Orationes* ejusdem 3. & capitula *γνωμικὰ* 131. recenset, & MSS. extare prodit L. Allatius ibid. p. 130, 132.

901. MOSES BARCEPHA, natione Syrus, patria, ut videtur, Mozalensis (quæ veterum Ninive erat) claruit circa annum 901. A pueritia litterarum præcipue sacrarum studiis deditus est, a piis parentibus ad sacra munia destinatus; donec ob egregiam doctrinam & pietatem, episcopus *Beth Ramau* factus est, & rerum sacrarum in *Mozal*, i. e. in partibus Babyloniæ curator. Obiit ann. 912. seu 914. Secta erat Jacobita, adeo ut ejus dogmata non sine examinatione sint perlegenda. Exstant Syriace libri 3. *de Paradiso*, ab Andrea Masio Latine redditi, & in lucem emissi *Antverp.* 1569. 8vo. Habentur etiam in Biblioth. PP. tom. 17. p. 456. alibique. In libro 1. de ipso Paradiso agit. In 2. de Paradiso mystice disserit. In 3. Hæreticorum calumnias adversus suam sententiam diluit. In hisce libris plurium scriptorum meminit, quæ ipse vel perfecit, vel destinavit: nempe expositionem *in Hexaemeron* ad Ignatium fratrem, cui tanquam colophonem commentarium de Paradiso adjicere suscepit. Constituit etiam in totum librum *Genesis* commentaria, & *in evangelium Matthæi*. Item librum *de Anima*; & *de Sectarum multitudine* & *differentia*. Plura de Mose nostro ejusque scriptis te docebit Masius Præf. ad libros de Paradiso. (c)

Sæc. X ab anno DCCCC.

902. VALERIUS, archipresbyter Asturicensis; claruit anno 902. Multas *Patrum Orientalium vitas*, longe diversas ab editis, in unum collegit volumen, quod Gothicis litteris exaratum in ecclesiæ Toletanæ bibliotheca etiamnum exstare ex Rosveydi fide refert Aubertus Miræus Auctuar. de Script. Eccles. cap. 279.

903. (d) STEPHANUS, natione Germanus, Salmensis Comitis filius, clericus Metensis, abbas Lobiensis, & demum ab anno 903. episcopus Leodicensis. Obiit anno 920. 14. Cal. Jun. Scripsit *vitam* & *passionem S. Lamberti*, quam primus in lucem edidit Johannes Chapeavillus tomo 1. rerum Leodicensium, *Leodii* 1612. Exstat etiam, stylo non nihil mutato, apud Surium 17. Septembr. Scripsit adhuc Stephanus, teste Sigeberto,* *Canticum de S. Trinitate*, atque aliud *de inventione Stephani protomartyris*. Citat hæc sub nomine *historiarum de S. Trinitate*, & *de inventione S. Stephani protomartyris*, Durandus Rational lib. 6. c. 114. & quidem periisse videntur non tam aliorum incuria, quam quod a sede Romana damnata essent, ita enim habet nota codicis MS. in Biblioth. Lambethana; Ivonis nempe Carnotensis libro *de ecclesiasticis Officiis*, ubi cap. 68. hæc habet. *Officium de S. Trinitate non est authenticum.* Nam quidam *Stephanus Leodicensis officium Trinitatis sicut de inventione S. Stephani composuisse asseritur, quæ utraque ab Apostolica sede respuuntur.* Confer Cl. Tentzelium Exercit. *de Natal. Episc.* num. 11. p. 368. Quin & ad Robertum Metensem episcopum scripsit *librum capitularem*, in quo capitula, responsoria, versus, collectas, per singulas noctis & diei horas, per integrum annum digessit. Verum hoc opusculum amplius non exstat.

*De Script. c. 125.

904. (e) JOHANNES CAMENIATA cognomento dictus, patria Thessalonicensis, clerici cujusdam filius, ipse etiam clericus, ac vir uxoratus, ecclesiæ Thessalonicensis lector, atque ædium imperatoriarum Cubuclesius, uti ex ipsius verbis* constat. Scripsit anno 904. quo expugnata a Saracenis & direpta est Thessalonica. Ipse tunc a Saracenis captivus ductus, navi impositus, &

*De Excidio Thessal. c. 30.

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. vol. 6. p. 541. (b) Deinde Lat. *Simeone Mailleo* interprete ibid. 1558. postea Gr. Lat. cum nova interpretatione *Stanislai Ilovii* Francof. 1598. & 1611. 8vo ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 87. (c) Scripsit etiam Syriace interpretationem 4. Evangeliorum edit *Wiennæ Austriæ* an. 1554. Commentaria in Epist. Pauli Exstant MSS. in Bibl. Budleian. cod. 8693. e lingua Syriaca Latine versa per *Dudleium Loftasium* ibid. cod. 8695. Bibl. Hiberniæ cod. 862. Comment. in omnes Epist. Apostolicas ibid. cod. 1004. uti nos docet *Jacob. le Long*. Bibl. sacr. tom 2. p. 865. Scripsit etiam expositionem V. & N. Test. teste *Jo. Simonio Assemanno* Bibl. Oriental. tom. 2 p 23. Liturgiam exhibuit *Eusebius Renaudotus* inter Liturgias Orientales tom. 2. *Paris.* 1716. 4to. (d) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 52. (e) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. vol. 6. p. 851.

Sæc. X. ab anno DCCCC. de insula in insulam delatus, tandem Tarsum deductus est, ubi loci degens historiam suam condidit. Scripsit enim rogatu Gregorii cujusdam viri doctissimi, *historiam de excidio Thessalonicæ*, qua non modo miserum & lugubrem captæ urbis statum, sed & suam totiusque familiæ sortem, suse atque eleganter exponit. Edidit hanc Gr. Lat. Leo Allatius Symmict. part. 2. p. 180.

910. ANONYMUS *vitæ S. Burchardi* auctor vixisse videtur ineunte sæculo 10. circa annum 910. Scripsit *vitam Burchardi; Wirtziburgensis episcopi primi*, quam primus extulit Hen. Canisius Antiq. Lect. tom. 4. part. 2. p. 651. (*a*) & ex eo Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 698. Burchardi etiam res gestas tribus libris consignavit Egilvvardus, cœnobii S. Burchardi prope Wirtziburgum monachus, qui Sæc. 11. vixisse videtur, etsi non desint qui ipsum ad annum 1300. remittunt. Omisso libro primo ut qui anonymi lucubrationem superfluis verbis solum amplificet, secundum & tertium edidit idem Mabillonius ibid. p. 703.

911. CONSTANTINUS, *Porphyrogenneтus* a nascendi sorte dictus, Leonis Sapientis ex Zoë quarta ejus uxore, filius, patria Byzantius, septennis adhuc puer patri in imperio successit anno 911. primum Alexandro patruo deinde matre Zoë, imperium vice ipsius nondum adulti, administrantibus. Anno 919. imperii habenas in se suscepit, Romano Lecapeno, cujus filiam in uxorem duxit, in imperii consortium assumpto. Anno 944. ejecto Triphone patriarcha Theophylactum Lecapeni Imp. filium in sedis CP. thronum evexit. Anno sequenti sublato Lecapeno, imperium solus tenuit, & triennio post Romanum filium suum Cæsarem renunciavit, qui tandem adultior factus, & diuturni regiminis paterni haud satis patiens, patrem, propinato ei haustu lethali, e medio sustulit. Obüt Constantinus die 9, Novembr. anno 959. imperii 49. ætatis 55. De elogio ejus
*Annal. t. 3. p. 155. audiatur Zonaras, * Ἦν δὲ Κωνσταντῖνος τὰ πρὸς Θεὸν εὐσεβὴς, καὶ λόγοις προσκείμενος, ὡς ἔστι καταμαθεῖν ἐκ συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ μέντοι καὶ ἐξ ἐπιστολῶν, ἃ ἐὰν μὴ πρὸς τέχνην ἠκρίβωντο τὴν ῥητορικὴν, ἀλλά γε σχήμασι ταύτης καὶ τισιν ἰδέαις ποικίλλονται. *Fuit Constantinus religiosus erga Deum, & studiis litterarum deditus, quod ex scriptis & epistolis ejus apparet, quæ licet ad artem oratoriam perpolita non sint, tamen rhetoricis ornamentis & figuris quibusdam scatent. Operam quoque rythmis & omnis generis versibus dedit; quod in iis scriptis cernitur, quibus obitum conjugis suæ deploravit. Ipsius etiam philosophiæ rationem habuit, quæ pene in oblivionem venerat, aliarumque disciplinarum, quas doctoribus ordinatis jam deficientes resocillavit.* Hactenus Zonaras; qui in sequentibus ejus etiam vitia non dissimulavit. Certe artes liberales omni quo potuit studio instauravit Constantinus, conquisitis undique optimis scientiarum professoribus, ipse litteris, præsertim historiæ, summopere deditus. Arithmeticam enim, Musicam, Astronomiam, Geometriam, Philosophiam, Medicinam, sed præ aliis omnibus Historiam apprime calluit: neque litteras humaniores duntaxat, sed & artes mechanicas diu neglectas summopere promovebat, ipseque pictoriæ ita dedit operam, ut in ea magnopere excelluerit, quod ex Luitprando notat Cl. & eruditissimus du Fresne Famil. Byzant. p. 142.

SCRIPTA.

Narratio de imagine Christi ab ipso Servatore ad Abgarum Edessæ regem missa, & ab Edessa Constantinopolim deportata anno 944. Extat Gr. Lat. a Combefisio edita Orig. CP. p. 75.

Vita Basilii Macedonis Imp. avi sui, Gr. Lat. ab Allatio in lucem emissa Symmict. part. 2. p. 1. (*c*)

De administrando imperio liber ad Romanum filium. (*d*)

Tacticorum liber. (*e*)

De Thematibus imperii Orientalis libri 2. (*f*)

Novellæ Constitutiones 17. (*g*) Opuscula ista politica suis & variorum notis illustrata Gr. Lat. junctim edidit Johannes Meursius *Lugd. Bat.* 1617. 8vo.

Pandectæ historicæ & politicæ, ex universo historicorum corpore excerptæ, & in titulos 53. redactæ (*h*) Hujus præclari operis, & viro principe dignissimi duo solummodo hodie supersunt tituli, nempe 27mus. excerpta legationum continens, Græce editus a Davide Hæschelio *Augustæ Vindel.* 1603. 4to. Latine a Carolo Cantaclaro cum notis, *Pa-*

(*a*) Edit. nov. tom. 3. p. 5. (*b*) Conf. *Oudin* tom. 2. p. 421. *Fabr* Bibl. Gr. l.c. c. 5. §. 17. vol. 6. p 486. seq. (*c*) Iterum recensita, & nova versione ornata a *Combefisio* inter Scriptores post *Theophanem.* (*d*) Ex Cod. Palatino primus edidit cum versione & castigationibus *Jo. Meursius* Lug. Bat. 1610. testibus *Oudin.* & *Fabr.* loc. cit. Denuo *Bandurius*, suppletis in versione Latina c. 23. & 24. in tom. 1. part. 2. Imperii Orientalis. (*e*) Haberur integrum, fragmentum enim edidit *Meursius*, in Bibl. Coislinian. ut nos docet *Bandurius*, qui exhibuit in notis ad *Constantinum* ibid. tom. 2 (*f*) Librum de Thematibus Orientalis Imperii Gr. Lat. edidit *Vulcanius* Lugd. Bat. 1588. 8vo. Alterum de Thematib. Occidentalis cum Lat. versione & notis *Fred Morellus* Paris. 1609. 8vo. ut notat *Fabr.* ubi supra. Utrumque librum edidit *Bandurius* ibid. tom. 1. (*g*) Tredecim priores cum versione & castigationibus edidit *Leunclavius* ad calc. ἐκλογῆς βασιλικῶν Basil. 1575. fol & tom. 2. Juris. Gr. Rom. *Francof.* 1597. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 12. p 417. (*h*) Non ab ipso *Constantino* elaboratæ, sed consilio ejus & auspiciis per varios peritos digestæ, ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 490.

ris.

Sæc. X. ab anno DCCCC. *rif.* 1609. 8vo. (*a*) & sous Collectanea de virtutibus & vitiis, ex historicis 14. vetustioribus excerpta complectens, quem notis illustratum ex codice Peiresciano Gr. Lat. edidit Henricus Valesius *Parif.* 1634. 4to.

915. JOHANNES, gente Italus, patria Capuanus, ex illustri principium Landulfi primi, & Atenulphi II. genere natus; primum ecclesiæ patriæ archidiaconus, deinde monachis Casinensibus nomen dedit; tandem anno 915. cœnobii Casinensis abbas factus, Casinates suos a Saracenis propriis sedibus pulsos Capuam traduxit, obiit anno 934. Scripsit *de persecutionibus cœnobii Casinensis, & de miraculis inibi factis Chronicon succinctum;* in quo condendo, Chronico Casinensi se usum testatur Leo Ostiensis, Præfat. fol. 2. Ineditum adhuc exstare dicitur. Sub Johannis nostri nomine (quod tamen in autographo deerat) *Chronicon postremorum Comitum Capuæ* evulgavit Camillus Peregrinus, Hist. Princip. Longobard. fol. 122. teste J. B. Maro, ad Pet. Diac. cap. 15. (*b*)

915. (*c*) JOHANNES X. Johannis filius, ecclesiæ Ravennatis presbyter, satagente Theodora scorto libidinosissimo, cum qua consuevit, a Landone papa primum episcopus Bononiensis, ac mox archiepiscopus Ravennas factus est. Mortuo Landone anno 915. in pontificalem ecclesiæ Romanæ sedem procurante id eadem Theodora, elevatus est, die 13. Aprilis ordinatus, ut in
*Conc. t. 9. p. 569. vita Johannis * leginius. Eodem anno cum fœderatis Italiæ principibus in prælium contra Saracenos descendens insignem victoriam reportavit; & Berengarium Italiæ imperatorem inunxit. Anno 926. Hugonem Heriberti Comitis filium puerum quinquennem, ad archiepiscopatum Remensem patris potentia electum, dato diplomate, confirmavit. Anno 928. Maroziæ meretricis, Theodoræ filiæ insidiis, sede depositus, in carcerem conjectus, ac die 2. Julii injecto super os cervicali, strangulatus est. Exstant *Epistolæ* 3. Concil. tom. 9. p. 574.

916. (*d*) HUBALDUS, sive *Hucbaldus*, cœnobii S. Amandi Elnonensis monachus O. B. Milonis (*e*) monachi itidem Elnonensis nepos, Bodulfi abbatis Sithivensis præceptor, a quo ad monasterium suum accitus est, & variis fundis donatus; claruit anno 916. ante multos tamen annos, regnante adhuc Carolo Calvo, non incelebris. Obiit anno 930. Sæc. X. ab anno DCCCC.

SCRIPTA.

Liber trecentorum carminum (*f*) *in laudem Calvitii ad Carolum Calvum Imp.* cujus singulæ voces incipiunt a littera C. prodiit mutilus *Basil.* 1516. 1546. integer a Barthio editus inter Adversaria sua *Francofurt.* 1624. p. 2175.

Vita S. Richrudis abbatissæ Marchianensis ad Stephanum archiepiscopum Leodicensem. Exstat apud Surium (stylo non nihil immutato) & Bollandum ad 12. Maii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 937. ad codices MSS. restituta.

Vita S. Aldegondis abbatissæ Malbodiensis. Habetur apud Surium, & Bollandum ad 30. Januar. & Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 710.

Vita S. Lebwini presbyteri, ad Albricum seu Baldricum Ultrajectensem episcopum. Exstat apud Surium. 12. Novembr.

Liber de Musica, & hymni in Sanctos, quos ab eo conscriptos memorat Sigebertus, * interierunt. *De Script. c. 108.

Vita S. Brigidæ, MS. servatur in monasterio Elnonensi, teste Aut. Sandero Biblioth. Belgic. MSS part. 1. p. 55. (*g*)

920. (*h*) THEODORUS, Constantini Porphyrogenneti, pueri adhuc in paternum imperium succedentis, præceptor & ephorus, claruit anno 920. Habuit is summam in aula CP. auctoritatem, donec Romani Lecapeni, patricii, & Magni Drungarii classis imperatoriæ, qui Imp. Constantini Porphyrogenneti dignitatem in dies magis magisque imminuere cœpit, consiliis obstans, ipse a Romano, una cum Simeone suo fratre Eunucho, in Opsicianam Asiæ minoris regionem deportatus est. Quæ pluribus persequitur Leo Grammaticus in Chronographia edit. *Parif.* p. 492. &c. Eadem sed contractius habet Cedrenus Hist. p. 614. 618. 632. edit. *Parif.* Exstant Græce MSS. *Orationes* ad magnum ecclesiæ œconomum, patriarchæ fratrem, hoc initio. *Μικρόν μοι πρός σε τὸν μέγαν τὸ τοῦ λόγου δῶρον τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπε*, &c. 2. *Objurgatoria* ad discipulos suos turbidos & inobedientes. Incipit, *Πῶς ποτὲ εἰσιν οἱ τὸ αὐστηρὸν ἡμῶν ὀνειδίζοντες, οἱ τοῦ λόγου διαλεγίαν καλεπαιρόμενοι* &c. 3. *Apologetica* satis pro-

(a) Alteram partem edidit *Hæschelius*, alteram *Fulvius Ursinus* Gr. *Antverp.* 1582. cum notis vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6 p. 491. qui *Constantini* plura scripta recensuit, & Ceremonialis MSS. capita summa Gr. Lat. dedit ibid. p. 599. (*b*) Inde sincerius recusum in *Muratorii* tom. 2. & tom. 9 Thesauri Scriptorum Italiæ *Burmanniani*. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 118. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 7. & 18. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 417. (*e*) De hoc *Milone* conf. *Oudin.* tom. 2. p. 325. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 240. (*f*) Non carminum sed versuum ut notat *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 840. (g) Epistolam metricam ad *Carolum Calvum*, una cum *Milonis* præfatione ad eundem Imp. in librum de laude parcitatis ex MS. Elnonensi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 46. (*h*) Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 428.

Sæc. X. ab anno DCCCC. lixa, pro Eunuchiſmo & Eunuchis compoſita, in gratiam & ſolatium fratris ſui qui ſinit Ennuchus, præfixo duplici proœmio. Ipſa oratio hoc habet initium. Εὕρηκα σοὶ τῆς Εὐνουχίας συνήγορον ἀμισθον. ἦν μὲν γὰρ &c. In hac oratione S. Baſilium, ob damnatum Eunuchiſmum, perſtringit & refellit. Confer Lambec. Comment. lib. 3. pag. 132. 4. Ad imperatorem Conſtantinum Porphyrogennetum, Leonis ſapientis filium, partim encomiaſtica, partim parænetica. Principium. Δῶρον τι καὶ ἐγὼ Βασιλεῦ τοῦτο δίδωμι, δῶρον ἐμοὶ διδόναι, καὶ σοὶ λαμβάνειν ἱλαρῶς οἰκειότατον &c. 5. *Ad diſcipulos.* Incipit hoc modo. Ἔδει μὲν με λέγειν, ὦ παῖδες, ἱλαρότερά τε καὶ εὐφημότερα, καὶ ἀεί τι χάρι ἐπιδείκνυσθαι λόγου πρόσωπον &c. Egregia hæc opuſcula & publica luce digniſſima aſſervantur Biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 101. Neſſel. 43. num. 2. fol. 116. Eaque ſupplemento ſuo corporis hiſtoriæ Byzantinæ, quod animo conceperat, ſe inſerturum pollicitus eſt Lambecius Comment. lib. 4. p. 15.

920. LEONTIUS, Byzantinus chronographus, claruit circa annum 920. De nomine quidem, germanum ſit an ſuppoſititium, dubitant Labbeus & Voſſius, ac proinde tanquam Anonymus in lucem prodiit. Jubente Conſtantino Porphyrogenneto, contexuit *Chronographiæ* libros 4. quibus totidem imperatorum vitas ac res geſtas expoſuit; nempe Leonis Armenii, Michaëlis Balbi, Theophili Michaëlis filii, & Michaëlis Theophili filii: exorſus a Michaële Curopalata, in quo definit Theophanes, uſque ad Baſilium Macedonem, i. e. ab anno 813. ad annum uſque 867. Hos libros Gr. Lat. edidit Combefiſius inter Scriptores poſt Theophanem *Pariſ.* 1685. a pag. 1. ad p. 131. Sequitur in editione Combefiſiana *Vita Baſilii Macedonis*, nova verſione ornata p. 132. quam ſub nomine Conſtantini Porphyrogenneti antea Gr. Lat. ediderat L. Allatius Symmict. part. 2. p. 1. (*a*) Verum Conſtantini eſſe negat Labbeus, & Chronographo noſtro potius adjudicandam cenſet, Protrept. ad Hiſt. Byzant. num. 28. p. 14. & meo quidem judicio rectiſſime. (*b*) Auctor enim Baſilium tot immenſis ubique ornat præconiis, ejuſque genus a tam vetuſta, nobilique proſapia repetit, aliter quam iſtius temporis ſcriptores facere ſolent, ut a Conſtantini modeſtia alienum plane videatur, neque aliud ſcriptori fuiſſe conſilium, quam ut avi laudes nimium decantando, nepoti ſuavius adblandiretur. De ſe tanquam Conſtantino nuſquam vel leviſſimum indicium injicit, immo tanquam de alio ubique loquitur, præſertim num. 34. Ubi hæc habet, Νῦν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων Κωνσταντῖνος ὁ τῆς πορφύρας βλαστὸς, ὁ Λέοντος μὲν τοῦ σοφωτάτου υἱὸς, ἐκείνου δὲ υἱωνὸς, τὸ τοιοῦτον προτέρημα &c. *Nunc ætate noſtra Conſtantinus purpuræ ſurculus, Leonis ſapientiſſimi filius, illius nepos, hoc privilegium habuit.* Hæccine de ſe Conſtantinus? Apage! Neque aliud ex operis epigraphe exculpi poteſt, quam Conſtantinum ſcriptori demum, quiſquis erat, ſcribendi argumentum & materiam ſubminiſtraſſe. In præfatione teſtatur auctor, ſe ſi vita vireſque obſecundaſſent, univerſi imperii Byzantini, ejuſque imperatorum hiſtoriam ſcripto conſignaturum. Ac proinde poſtea ex morbo convaleſcens, quatuor Baſilii deceſſorum vitas huic operi præmiſit. Addidit Combefiſius p. 217. incerti auctoris vitas Leonis philoſophi, ejuſque filiorum Alexandri & Conſtantini, Romani Lecapeni, Conſtantini, & Romani Conſtantini filii; quas ex aliis quas habemus, mutato non nihil ſtylo, recentiorem quendam compilaſſe, & ſuperioribus ſubjeciſſe non ſine magna veriſimilitudine conjicit Labbeus.

926. Vit. Odon. per Johan. diſcip. ap. Sur. Novembr. 18. ODO, natione Francus, in aula Gulielmi Aquitaniæ ducis educatus. Decimo nono ætatis anno Turonis tonſus in clerum tranſiit, muſicus & archicantor eccleſiæ Turonenſis factus anno 901. ibique Grammaticæ elementa hauſit; poſtea Lutetiam profectus, Muſicam & Dialecticam a Remigio didicit; inde Turones reverſus, cellæ ſemet incluſit, & durioribus pietatis exercitiis totus incubuit. Anno 912. Burgundiam petens, in Cœnobio Balmenſi a Bernone abbate nuper fundato, monaſticam vitam induit, monaſterii ſcholæ præpoſitus. Anno circiter 926. a Turpione epiſcopo Lemovicenſi presbyter ordinatus. Anno 927. poſt Bernonis mortem abbas electus eſt; mox vero monachorum quorundam invidia & improbitate divexatus, faſces depoſuit; & Cluniacum ſecedens, cœptum a ſe pridem monaſterium perfecit. (*c*) Anno 936. Romam a Leone VII. papa evocatus pacem inter Albericum Romanæ civitatis principem, & Hugonem regem conciliavit. Biennio poſt Romam iterum profectus, Hugonem ab obſidione urbis precibus abduxit. Paulo ante mortem abbas Floriacenſis deſignatus, a monachis rejectus eſt. Anno 942. Romam tertia vice religionis ergo iter ſuſcepit. Romæ poſitus,

(*a*) Et cum *Allatii* verſione Bartoldus Nihuſius 1653. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 452. (*b*) Sed Labbeum refellit *Hanckius* de Hiſtoriæ Byzant Scriptoribus p. 473. quem ſequitur *Fabr.* Bibl. Gr l. 5. c. 5. § 7 vol. 6. p. 149. (*c*) Monaſterium Cluniacenſe fundari a pio *Gul.* duce *Burgundiæ* ex Chronico Urivallenſis monaſterii notat *Lelandus* Collect. tom. 1. p. 214.

acuto

Sæc. X. ab anno DCCCC. acuto morbo laborare cœpit. Festinato igitur in Galliam reditu, Remis apud S. Martinum, cujus memoriam impense coluit, animam efflavit, quarto post Martini festivitatem die.

(*a*) SCRIPTA.

De vita S. Geraldi Comitis Aureliacensis libri 4. *ad Aymonem abbatem.*

Tractatus de reversione B. Martini Turonensis a Burgundia, cui præmittitur epistola ad Fulconem Comitem Andegavensem.

Tractatus, quod B. Martinus par dicitur apostolis. Tractatus isti duo una cum Salviano editi sunt *Paris.* 1511.

Sermones 4. viz. *In cathedra S. Petri*, *De S. Maria Magdalena*, *De Benedicto abbate*, & *De combustione Basilica S. Martini.* (*b*)

Collationum seu occupationum libri 3.

Antiphona 12. *de B. Martino Turonensi.*

Versus & hymni de sacramento Corporis & Sanguinis Domini; (*c*) *de B. Maria Magdalena*, & *de B. Martino.*

Opuscula hactenus enumerata edidit Andreas Du-Chesnius in Bibliotheca Cluniacensi *Paris.* 1614. p. 65.

Moralium in Job. libri 35. ex S. Gregorii moralibus plerumque excerpti. Prodierunt cura Martini Marrier *Paris.* 1617. 8vo.

Omnia Odonis opera habentur in Bibliotheca Patrum tom. 17. p. 252. 315.

Chronicon succinctum ab Odone compositum exstat MS. in Bibliotheca collegii S. Benedicti Cantab. vol. 9.

Scripsit etiam Odo *librum de translatione S. Benedicti*, alterum *de contemptu Mundi*; quin & *sermones* plures, ac *hymnos*; quæ omnia interierunt. (*d*)

Cæterum Odonis *vitam* tribus libris fuse descripsit Johannes, discipulus ejus, gente Italus; quem Romæ repertum Odo ad monasterium Cluniacense anno 942. amandavit; monasterii Priorem demum constitutum. Exstat hæc *vita* apud Surium 18. Novembr. ex qua plura de Odone peti possunt.

928. (*e*) RATHERIUS, monachus Lobiensis, anno 928. in Italiam ad Hugonem regem profectus, ab eo episcopus Veronensis constitutus est. Anno 954. proditionis apud Hugonem falso insimulatus, sede sua & Italia ejicitur. A Brunone itaque archiepiscopo Coloniensi in patrocinium susceptus, ab eo sedi Leodiensi tunc vacanti præfectus est. Verum austeros illius mores & rigidam disciplinam ægre ferente clero Leodiensi, episcopatu cedere coactus, in Brunonis clientelam iterum se recepit. Mox Brunone satagente, pristinam sedem Veronensem obtinuit; qua tamen rursus excidit, Hugoni regi ob reprehensos acriter mores illius pravos invisus. Tertia igitur vice jam exul, in monasterium suum Lobiense secessit; ibique diem extremum obiit anno 973. vel sequenti. Sæc. X. ab anno DCCCC.

SCRIPTA.

Opera ejus ex MSS. undique collegit ac edidit Lucas Dacherius Spicil. tom 2. (*f*) viz.

Volumen Perpendiculorum, seu *de contemptu Canonum partes* 2. ad Huberum Parmensem episcopum, p. 161.

Qualitatis conjectura cujusdam, seu *Apologia sui ipsius* p. 199.

Discordia inter ipsum & clericos p. 217.

Liber apologeticus p. 225.

De nuptu cujusdam illicito p. 238.

Epistolæ 5. p. 241.

Synodica ad presbyteros suos p. 256.

Itinerarium Ratherii Romam euntis p. 265.

Sermones 2. *de Quadragesima* p. 281.

Sermones 4. *de Paschate* p. 308.

Sermones 2. *de Ascensione* p. 324.

Epistola ad Patricium de corpore & sanguine Domini, habetur apud eundem tom. 12. p. 37. (*g*) cui anonymi cujusdam brevem responsionem de corpore & sanguine Domini adjunxit p. 39.

Vita S. Ursmari Lobiensis, ab ipso vel scripta vel aucta. Exstat sed mutila apud Sur 18. April. (*h*)

Scripsit item teste Sigeberto cap. 127. *Epistolam ad Papam de ærumnis suis*; *Phrenesin de secundo suo exilio*, *Librum* cui titulus *Inefficax garritus*, item *contra heresin Anthropomorphitarum*, *Agonisticon*, seu *Praloquiorum lib.* 6. (*i*) *Confessionum lib.* 1. *Sparadorsum*, seu *de arte Grammatica*; quæ an adhuc supersint, non liquet. *Chronographia* ejus manuscripta in monasterio Gemblacensi exstare dicitur. Denique cum de reditu ad monasterium Lobiense cogitaret, misit ad abbatem librum, quem inscripsit, *Conflictum duorum*; fluctuans scilicet, utrumne reverti debeat an non, ut ex Fulcuino notat Miræus ad Sigebert. p. 149.

ODILO, gente forsan Gallus, S. Medardi apud Suessionenses monachus, claruit circa ann. 930. Condidit librum *de Trans-* 930.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 50. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 458. seq. (*b*) Sermo in Festo *S. Martini* ex MS. Bigotiano habetur apud *Martene* Anecdotorum tom. 5. p. 618. (*c*) Versus *Odonis* non nullos de hoc argumento addidit *Muratorius* præfationi ad *Gezonis* librum de Corpore & Sanguine Christi tom. 3. Anecdotorum Latin. (*d*) Scripsit etiam Comment. in *Jeremiam* Prophetam, ut habet *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 883. Liber ad *Turpinum* pontificem de pravorum perversitate exstat MS. in Bibl. Cott. sub *Tiberio* B. 3. n. 5 (*e*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 20. seq. (*f*) Edit. nov. tom. 1. p. 345. (*g*) Edit. nov. tom. 1. p. 375. (*h*) Quibus addenda expositio in *Apocalipsin* ut testatur *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 920. (*i*) Hos libros cum epistolis quibusdam ad *Wulonem* & *Sobbonem* aliosque exhibuit *Edm. Martene* in Collect. nov. Vet. Monument. tom. 9.

latione

Sæc. X. ab anno DCCCC. *latione* reliquiarum S. Sebastiani martyris, & Gregorii papæ in Suessionense S. Medardi monasterium, anno 826. facta, quam Ingranno, monasterii sui decano, dicavit. Libellum sed anonymum, & præfatione mutilum, extulit Bollandus Januar. 20. Integrum Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1 p. 383. Scripsit etiam Odilo noster ad Ingrannum, librum *de adventu & susceptione SS. martyrum Tiburtii, Marcellini*, &c. ex urbe Roma in monasterium Suessionense, quem habes apud eundem Mabillon. loc. citat. p. 411. (*a*) Alter erat Odilo, abbas Cluniacensis, hujus etiam sæculi scriptor, de quo infra ad ann. 994.

932. (*b*) GERARDUS, monachus, & ut videtur S. Medardi cœnobii Suessionensis decanus sive præpositus, ab anno circiter 932. In vivis adhuc erat anno 950. Scripsit *vitam S. Romani*, tum metro, tum prosa. (*c*) Eam, quæ stylo oratorio scripta est, luce donavit Nic. Rigaltius (teste Mabillonio, qui tamen nec annum, nec locum editionis notat.) Prologum edidit ipse Mabillonius Analect. tom. 1. p. 107. (*c* 2.)

933. (*d*) HIPPOLYTUS, patria Thebanus, claruit circa annum 933. certe Simeone Metaphraste, quem citat, paulo junior. Futile est quod habet Bivarius * qui Hippolytum nostrum Epiphanio antiquiorem facit. Verum nostrum cum Portuensi confundere videtur. Fuisse Simeoni Metaphrastæ saltem ætate supparem exinde constat, quod ipsum diserte citet. Quid quod eodem cum Simeone tempore & vixisse & scripsisse, non infœlici conjectura inde colligit Cl. le Moynius, * quod ex omnibus quos citat auctoribus solum Metaphrastem Dominum Simeonem vocat. Ἐγὼ δὲ, inquit, πείθομαι τοῖς λόγοις τοῦ κυρίου Συμεών. Qui titulus apte satis ab eo tribuitur, qui scribebat jam vivente Simeone, qui cum in aula gratia & dignitate floreret, & esset magister & magnus Logotheta, honorifica ista κυρίου denominatione ab Hippolyto insigniri potuit. Contexuit Hippolytus *Syntagma Chronicum* a Christo nato ad sua usque tempora, (ut videtur) deductum. Hujusce operis fragmentum sub Hippolyti Portuensis nomine primus protulit Niceph. Callistus Hist. Eccl. lib. 2. cap. 3. p. 135. Amplius & illustrius fragmentum de genealogia Christi ejusque in terris conversatione habetur MS. plusquam semel iterumque in bibliotheca Vindobonensi, ut de aliis bibliothecis nil dicam. Primus illud Latine edidit Johan. Sambucus *Patav.* 1556. 8vo. Græc. & Latine ex codice Bavarico H. Canisius Antiq. Lect. tom. 3. p. 35. (*e*) paulo integrius P. Lambecius Comment. lib. 3. p. 46. novissime ex codice Vaticano Schelstratius Append. ad opus Chronol. p. 510. qui textum exhibuit Canisiano & auctiorem & sinceriorem, cum in Canisii codice non pauca fuerint inserta. Operæ pretium fecerit, siquis collatis variis editionibus & codicibus MSS. præclarum hoc fragmentum denuo evulgaret. Interim consulat lector quæ habet Cl. Lambecius Comment. lib. 3. p. 45, &c. 98, 99. lib. 4. p. 150. lib. 5. p. 109. lib. 7. p. 341. Aliud fragmentum ex codice Urbino-Vaticano ante 600. annos conscripto habet Schelstratius ibid. p. 513. In Biblioth. Bodleian. cod. Baroc. 142. num. 18. fol. 278. habentur excerpta e chronico Hippolyti Thebani de incarnatione Christi, & de annis quos vixit B. Virgo, de Johanne Baptista, Evangelista &c. An vero eadem prorsus cum editis, nisi inspecto codice, dicere non licet. Alia Chronici hujus fragmenta ex codice regio Græce & Latine dabit Cl. Cotelerius Not. ad Patres Apost. pag. 201, 494. Hunc etiam, ut videtur, auctorem habet *Indiculus de* 12. *Apostolis*, sub Hippolyti senioris nomine Gr. Lat. a Combefisio editus Auctuar. *Parif.* 1648. tom. 2. ut supra in Hippolyto Portuensi annotavimus. His addere licet, quæ me monuit P. Colomesius, testari nempe Sirmondum notis ad Sidonium pag. 57. in collectaneis antiquis θεαμάτων urbis Constantinopolitanæ (Codini excerpta intellige) quæ in multis bibliothecis occurrunt, se legisse, Constantinum Crispo filio a se interfecto, cum facti errorisque dolore ictus esset, statuam argenteam auro superfusam, capite aureo, cum hoc titulo posuisse, ΗΔΙΚΗΜΕΝΟΣ ΥΙΟΣ ΜΟΥ, *Filius meus læsus*. Cujus rei, *inquit*, vindices laudant Herodotum, atque Hippolytum Chronographos. Herodoti qui meminerit novi neminem. Hippolytum laudat Glycas in Annalibus, & Nicephorus Callisti Hist. Eccl. lib. 2. Pro *Herodoto* legendum existimat Lambecius Ηρωδίων, quia nimirum Herodionem coætaneum auctorem citat anonymus in Collect. de Antiq. Constantin. n. 202.

* Comment. ad Fl. Dextr. Chron. p. 14.

* Not. ad Var. Sacr. p. 1082.

(*f*) EUTYCHIUS, Batrici filius, Arabice *Said Ibn Batrick* dictus, natione Ægyptius, ex civitate Fostat (quam veterem urbem *Mesr* suisse tradit Geographiæ Nu- 933.

(*a*) Suppostitium & nullius fidei esse disputat *Papebrochius* in Act. Sanct. tom 1. Junii 2. p. 206. seq. ut notat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit vol. 5. p. 450. (*b*) Conf. *Fabr* Bibl med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 122. (*b*) Seo potius antea prosa scriptam digessit, ut notat *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 8. p. 54. (*c* 2.) Edit. nov. p. 429. (*d*) Conf. *Oudin*. tom. 2. ad ad an. 1170. p. 1533. *Fabr*. Bibl. Gr. l. 5. c. 1. §. 25. vol. 5. p. 212. (*e*) Edit. nov. tom. 3. p. 26. sed editionem Canisianam ex *Lambecio & Schelstratio* auxit *Basnagius*. (*f*) Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 8. p. 4.

biensis

Sæc. X. ab anno DCCCC. bienfis auctor, cui *Sharifol Edrifi* nomen erat) oriundus, medicus infignis, & ab anno 933. patriarcha Alexandrinus, fedem tenuit annos 17. menfes 6. atque obiit anno 950. Accidit ejus tempore diffidium magnum, & lis continua inter ipfum & gregem fuum, tefte Ibn Abi Ofaibea in vita ejus, quam Arabice & Latine libro Eutychiano præmifit Cl. Pocokius. Scripfit ad Ifam fratrem fuum Arabico fermone *Annales ab orbe condito ad annum ufque* 940. (*a*) ex Lege & Evangelio (ut in præfatione ait) cæterifque libris veteribus & novis collectos, quibus *Contextionis Gemmarum* titulum dedit. In his occurrunt plura notatu dignifsima, quæ fruftra alibi quæruntur: certe plurima anilibus fabulis fimillima, quæ fi non ex proprio cerebello finxerit, faltem ex futilibus ecclefiæ fuæ monumentis haufit. Horum annalium *ἀποσπασμάτιον* notis illuftratum fub titulo Originum Alexandrinarum Arabice & Latine edidit Cl. Seldenus *Lond.* 1642. 4to. Integros Annales cum Seldeni præfatione notifque Arabice & Lat. in lucem protulit Doctifs. Pocockius *Oxonii* 1659. 4to. Abi Ofeibea, feu Ahmed Ben Cafem *in vitis Medicorum* teftatur Eutychium noftrum *Syntagma compendiofum* fcripfiffe, *Netmolgheubar* dictum, tribus abfolutum fermonibus, in quibus de notitia jejunii Chriftianorum, Pafchatis eorum, feftorum, chalifarum, patriarcharum, &c. egit. Idem fuiffe hoc opus cum *Annalibus* ftatuit Seldenus, diverfum effe tum ex libri titulo, tum ex rerum diftributione colligit Hottingerus.

Præter hæc, fcripfit Eutychius *librum de rebus Siciliæ*, poftquam a Saracenis capta eft. Exftat MS. in Bibliotheca publica Cantabrigienfi *Annalium* codici fubjunctus. (*b*) Scripfit item *difputationem inter Heterodoxos & Chriftianos*, Jacobitis oppofitam, quæ habetur MS. uti & *Medica* quædam ejufdem *opufcula*; de quibus vide quæ habet Cl. Hottingerus Biblioth. Orient. cap. 2. p. 71. 84. & Hift. Ecclef. Sæc. 10. p. 37.

936. LEO VII. gente Romanus, ad an. 936. pontifex, die 14. Februarii ordinatus. Eodem anno Odonem abbatem Cluniacenfem Romam evocavit; ut lapfos monachorum mores & difciplinam ejus ope reftauraret. Obiit anno 939. die 23. Augufti. Exftant *epiftolæ* 3. Conc. tom. 9. p. 594. (*c*)

940. (*d*) JOSEPHUS GENESIUS, hiftoricorum quos mediæ ætatis jactat Græcia haud poftremus, claruit fub Conftantino Porphyrogenneto, circa annum 940. Etfi de anno non ufque adeo certus fim. Hiftoricis Byzantinis ipfum accenfet Johannes Scylitzes Curopalata in præfatione operis fui, in editione Græco-Latina Parifienfi (quæ pofteriorem folummodo hiftoriæ Scylitzianæ partem exhibet) perperam omiffa, habetur vero in verfione Latina quam adornavit ediditque Johan. Baptifta Gabius, *Venet.* anno 1570. Et quia in paucorum manibus verfatur hæc editio, locum integrum hic defcribere, non gravabor. *Nam Daphnopates Theodorus, Nicetas Paphlago, Jofephus Genefius, & Manuel Byzantius, Nicephorus Diaconus Phryx, Afianus, Leo, Theodorus qui fuit Sides præfes, ejufque nepos, atque ejusdem cognominis illius ecclefiæ quæ eft in Sebafte præfectus, & una cum his Demetrius Cyzici & Johannes monachus Lydus, proprio fibi quifque propofito argumento — longe a virorum illorum quos diximus* (viz. *Georgii Syncelli & Theophanis*) *mente aberrarunt.* Cedrenus, qui Scylitzæ fcrinia, etiam raro mutatis verbis, perpetuo compilare folet, in præfatione recenfitis reliquis Genefium quidem & Manuelem prætermittit, quos tamen nomine *τῶν λοιπῶν Βυζαντίων* comprehendere videtur. (*e*) Contexuit Jofephus nofter *Hiftoriam* feu *vitas* imperatorum Byzantinorum Leonis Armeni, Michaëlis Balbi, Theophili Michaëlis filii Michaëlis Theophili filii, & Bafilii Macedonis, hiftoriæ Byzantinæ partem non contemnendam, quam Conftantino Porphyrogenneto Leonis filio, cujus juffu opus illud aggreffus fuerat, nuncupavit. Patet id ex dedicatione; ubi verfibus elegiacis, operi præfixus, auctor Conftantinum fic alloquitur.

Τὴν ἐξ ἱστορίας τελέσας βίβλον ὡς ἐκέλευσας,
Αὐτοκράτορ μελέταις καὶ καμάτοις μεγάλοις,
Ἔν σοι δῶρον ἔθηκα, ὅπως ἐγνωσμένον εἴη
Ἐκ φιλοδεσποτίας συντεθὲν ἔκ τε πόθου.

Exftat MS. in bibliothecæ collegii Paulini Lipfienfis codice, paginis 77. in folio conftante, præfixo *Genefii* nomine. Apographum ejus Johan. Andreæ Bofii hiftoriarum in Jenenfi academia olim profefforis manu defcriptum, cum breviufculis Reinefii notis, in bibliotheca Senatus Lipfienfis affervatur (*f*) Opus diu cum blattis & tineis luctatum in lucem tandem protrahere in fe fufcepit vir undequaque doctiffimus

(*a*) Habentur ad an 900. MSS. Arabice in Bibl. Cotton. fub *Caligula* A. 4. (*b*) Latinitate donatum & beneficio *Tho. Hobart* ex Cantabrigienfi autographo primum evulgatum exhibuit *Muratorius* tom. 1. part. 2. Scriptorum Italicorum. Hujus autem *Eutychius* auctor non erat, quippe mortuus an. 950. hoc autem Chronicon ad an. 963. extendit. *Jo. Bapt. Carufius.* qui inter Hiftoricos Siculos edidit *Panormi* 1723. in præfatione liquido oftendit auctorem fuiffe Arahem Mahumedanæ fectæ, & ortu Siculum. (*c*) Epiftolam ad Hugonem Francorum principem, & monafterii *S. Martini* Turonenfis abbatem edidit *Dacherius* Spicil. tom. 2. p. 375. Edit. nov. tom. 3. p. 373. (*d*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 23. vol. 6. p. 596. (*e*) Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 435. (*f*) Item Jenæ in Bibl. publica Academiæ, tefte *Fabr.* Bibl. Gr. loco citato.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

Christianus Wagnerus, ad D. Johannis, pastor Lipsiensis. Apographum Bosianum cum codice Lipsiensi iterum contulit, Latina versione, notisque critico-historicis & canone chronico illustravit, & dissertationem præliminarem plane eruditissimam præmittere destinavit. verum morte præventus (obiit enim non mediocri rei litterariæ jactura. dysenteria extinctus 5. Cal. Aug. 1693.) opus incœptum absolvere non potuit. Etsi trientem laboris se jam devorasse, novissimis litteris paulo ante obitum datis me monuit. De auctore singularem plane sententiam fovebat, codicem MS. *Genesii* nomen falso præferre, & a recentiori manu illud additum; veros auctores fuisse *Georgium* & *Theophanem*, Johannis cujusdam Diocæsareensis filios: patere hæc ex Iambis *Olympii* cujusdam, qui codicem manu sua descripsit, calci operis subnexis, quos prout ab amicis Lipsiensibus in usum meum descripti sunt, hic subjungam.

Λιῖωθος ἀνὴρ ἄριςος ὡς ἔγω κρίνω
Γεωργίου τε Φημι ϗ Θεοφάνους
Τῶν χρονογράφων τῆσδε τῆς βίβλου Πάτερ *
† Ἰωάννη σοι λάβε, φίλε Δαιμόνων
Ὁ τῶν προέδρων πρῶτος ἀλλὰ ϗ θύτης
Διοκαισαρείας τῆς Αναζάρβης
Ὀλύμπιος. Ὀλύμπιος.

* Πατὴρ. † Cl. Olearios qui mei causa Iambos ad codd. MSS. nuper recensuit, legit Ἰωάννης σοι ταύτης.

Videbit lector eruditus vel prima fronte hos Iambos sanam lectionem non agnoscere, neque sensum satis commodum fundere. Quin nec dissimulat ipse Wagnerus in iis esse quæ ipse haud satis intellexerit, id tamen extra dubitationis aleam positum esse, quod Georgius & Theophanes Johannis τοῦ τῶν προέδρων πρώτου. ἀλλὰ καὶ θύτου Διοκαισαρείας filii, sint chronographi τῆσδε τῆς βίβλου. Subdit se non dubitare quin codici MS. Paulino ΓΕΩΡΓΙΟΥ nomen primitus adscriptum fuerit, postea vero cum litteræ quædam hujus nominis evanuissent, nescio quis lacunas litterarum expleturus ΓΕΝΕΣΙΟΥ nomen formaverit. Ego quidem (ut quod sentio, libere dicam) in sententia Wagneriana acquiescere non potui. Facile vidi Iambis saniorem lectionem restitui posse, aliumque ex iis sensum exculpendum esse. Ne vero judicio meo temere nimis adhærere videret, consului virum in his litteris summum, Edvardum Bernardum, qui Iambos hoc modo corrigendos & in hunc sensum reddendos esse censuit. *

Λόιωθων ἀνὴρ ἄριςος, ὡς ἐγὼ κρίνω,
Γεωργίου τε Φημὶ ϗ Θεοφάνους
Τῶν χρονογράφων, ὁ τῆσδε τῆς βίβλου Πατὴρ
Ἰωάννη σοὶ λάβε, φίλε δαιμόνων,
Ὁ τῶν προέδρων πρῶτος, ἀλλὰ ϗ θύτης
Διοκαισαρείας τῆς Ἀναζάρβης.

Inter recentes Scriptores, optimus quantum ego arbitror, Georgium inquam [Syncellum] *& Theophanem, chronologos, est hujus libri auctor* [Josephus Genesius] *Sume ergo tibi, Johannes hoc opus, vir dilecte Deo, præsulum primus atque etiam episcopus, sive sacerdos Diocæsariæ, quæ est Anazarba.* Descripserat, ut videtur, hunc vodicem Olympius in Johannis cujusdam episcopi Diocæsariensis gratiam, descriptumque subnexis versibus illi obtulit. Atque hunc verum Hexastici Iambici sensum esse, & genuinam lectionem quovis fere pignore contendam. Neque ullus dubito Cl. Wagnerum pro eo quo erat candore atque eruditione sententiam suam facile mutaturum, si modo Iambos Olympianos cum Johannis Scylitzæ loco contulisset. Verum Scylitzæ prætationem ipse non viderat, de ea admodum sollicitus, utque ejus loci copiam sibi facerem, me enixissime obtestatus. Interim impense rogandi sunt ejus amici, viri eruditione præstantissimi, cujusmodi plures nutrit Lipsiensis academia, ne præclaros eruditissimi viri labores perire sinant, eosque pene ad umbilicum perductos diutius publico invideant.

940. (*b*) FLODOARDUS, Sigeberto Flauvaldus, Culminiacensis presbyter, & canonicus Remensis, claruit anno 940. Heribertus Comes, qui jura omnia ecclesiastica deprædatus, Hugonem filium puerum septennem in archiepiscopatum Remensem ante aliquot annos promoveri fecerat, Flodoardum nostrum, utpote filii sui electioni adversantem, ecclesia Culminiacensi privavit, *una cum terra beneficii, quam tunc temporis tenebat*, ut ipsius verbis utar; nec id modo, sed cum non nulli eum insidiarum apud Comitem insimularent, in libera custodia ipsum detinuit; post quinque menses dimissus est, eique postmodum Hugo jam adultus factus, ecclesiam S. Mariæ in Colrido sitam dedit; terram, quam pater abstulerat, reddidit; aliamque in prædicta villa largitus est. Obiit anno 966. 28. Martii, ætatis suæ 73.

(*c*) SCRIPTA.

Chronicon rerum inter Francos gestarum ab anno 919. ad annum usque 966. (*d*) Habetur inter Scriptores coætaneos a Pithœo editos *Paris.* 1588. 8vo. & *Francofurt.* 1594. 8vo. p. 109. (*e*)

(*a*) Vide eosdem Iambos castigatos ap. *Oudin* tom. 2. p. 437. item ap. *Fabr.* ubi supra. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 45. (*c*) Conf *Oudin.* tom 2. p. 446. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 6 vol 2. p. 508. seq. (*d*) Exstat MSS. continuatione *Reginaldi* archidiaconi Andegavensis ad an. 1277 in Bibl Cott sub *Othone* B. 3. n. 3. (*e*) Item inter *Andreæ du Chesne* Scriptores rerum Francorum tom. 2. teste *Fabr.* loco citato.

Historia

Sæc. X. ab anno DCCCC. *Historiæ ecclesiæ Remensis libri* 4. Prodierunt una cum appendice anonymi, antiqui tamen auctoris, a Sirmondo editi *Parif.* 1611. 8vo. cum notis Colvenerii *Duaci* 1617. 8vo. & in Bibliotheca Patr. tom. 17. p. 500.

Johannes Bonderius *in Indice codicum MSS. per Belgicam*, ut Cl. Vossius * nos docet, refert Treviris in summo templo asservari Flodoardi presbyteri *de triumphis Italicis martyrum & confessorum libros* 15. metro scriptos. *De triumphis Christi & sanctorum Palestinæ* metrice *libros* 3. *De triumphis Christi*, & *Antiochiæ gestis* metrice *libros* 2. An ita sit, viderint, quibus codices manuscriptos inspiciendi copia datur. Certe exstant in pervetusto codice Carmelitarum excalceatorum in suburbio Germanensi, versuum Heroicorum libri 14. initio quidem mutili, *de summis pontificibus a B. Petro ad Leonem VII.* quo etiam in opere sub singulis pontificibus haud pauca sanctorum elogia interjicit. Prolixam admodum hujus operis partem nempe a Gregorio II. ad Leonem VII. Edidit Cl. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 596. Ex eodem codice, nempe lib. 14. cap. 18. *vitam S. Columbani* abbatis, edidit idem Mabillonius Sæc. 2. p. 30. ut & *S. Attalæ vitam* ibid. p. 127. Carmen etiam *de S. Bertulfo* abbate Bobiensi ibid. p. 166. Denique ex lib. 13. Carm. 8. *de S. Benedicto* multisque ejus miraculis carmen integrum protulit idem Mabillonius in Supplemento Sæc. 1. quod habetur ad calcem Sæc. 2. p. 1095. An hoc opus idem sit cum Flodoardi libris 15. *de triumphis Italicis martyrum & confessorum*, metro scriptis, qui, ut ex indice MSStorum Bonderiano liquet, Treviris asservantur, norunt ii, quibus utrumque opus conferre datum sit. (a)

* De Hist. Lat. l. 2. c. 40.

940. (b) GREGORIUS, presbyter, forsan Cæsariensis, claruit circa annum 940. Scripsit *vitam S. Gregorii Nazianzeni*, ex ipsius Nazianzeni Iambis, quos de vita sua condidit, & orationibus ut plurimum concinnatam. Extat Gr. Lat. operibus Nazianzeni præfixa. (c) Scripsit etiam *Orationem historicam in SS.* 118. *Patres concilii Nicæni*, & *in Constantinum Magnum*, quæ Latine habetur apud Surium 10. Jul. Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Nov. tom. 2. p. 547. cum notis.

940. (d) WITIKINDUS, sive Winduchindus, gente Saxo, monachus Corbeiæ Saxonicæ ad Visurgim fluvium O. B. claruit ab anno 940. Scripsit adhuc anno 973. Sæc. X. ab anno DCCCC.

SCRIPTA.

De rebus Saxonum gestis, sive *de Henrici Aucupii & Othonis I. Imp. rebus gestis libri 3. ad Mathildem reginam*, Othonis Augusti filiam. Prodierunt *Basil.* 1532. *Francofurt.* 1577. & inter Scriptores rerum Germanicarum ibid. 1580. (e)

Versus aliquot, qui in codice 4. Evangeliorum descripti in monasterio Corbeiensi reperti sunt, prodierunt cura Henrici Meibomii una cum libris de rebus Saxonum, notis illustrati, *Francofurt.* 1621. fol. inter alios quosdam ejusdem seculi Scriptores. (f)

Interierunt *passio Theclæ virginis* metrice, & *vita Pauli Eremitæ* tam prosa quam metro, a Witikindo scriptæ, teste Sigeberto de Script. cap. 129.

ATTO, *Secundus* dictus, Aldegarii filius, ab anno 945. episcopus Vercellensis. Obiit post annum 960. 945.

(g) SCRIPTA.

Capitulare, (seu *Canones & statuta ecclesiæ Vercellensi data*,) e conciliis, epistolisque decretalibus contextum, & in centum capita distributum.

De Pressuris ecclesiasticis opus, in tres partes divisum, quarum prima agit *de Judiciis episcoporum*, secunda *de Ordinationibus eorundem*, tertia *de Facultatibus ecclesiarum*.

Epistolæ variæ, numero 11.

Opuscula ista a codice Vaticano, admodum mendoso quidem & plurimis lacunis hiante, cura Card. Bonæ descripta, in lucem emisit Lucas Dacherius Spicil. tom 8. p. 1. (h)

Sermones Attonis 17. de variis argumentis, & liber *Polypticus* seu *Perpendiculum* dictus de noxiis redarguendis & honestis sanciendis, in eodem codice Vaticano habebantur, sed tineis & rubigine adeo deformata, ut legi non possent.

AGAPETUS II. natione Romanus, ecclesiæ Romanæ pontifex ordinatus anno 946. die 9. Augusti. Anno 947. Hugoni, cui de sede Remensi a Gallis episcopis mota lis fuerat, episcopatum confirmavit. Eundem nihilominus anno sequente episcopi Galli in synodo Engilenheimensi damnarunt, ac throno Remensi deturbarunt: 946.

(a) Vide *Ruinarti* observationem de MSS. Carmelitarum Sangermanensi a *Fabr.* & *Du Pin.* locis citatis exhibitam. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 442. (c) Extat etiam e MSS. *Ducis Sabaudiæ* recensita Gr. Lat. tom. 2. Act. Sanctorum Maii p. 766. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 509. not. (d) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 478. (e) Item inter Scriptores rerum Brunsuicensium a *Guil. Leibnitio* edit. *Hanov.* 1707. (f) Denuo an. 1677. fol. in Collectione rerum Germanicarum Reinecciana, & an. 1688. inter res Germanicas a *Meibomiis* Patre & Filio collectas, ut refert *Oudin.* ubi supra. (g) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 8. p. 26. (h) Edit. nov. tom. 1. p. 402. 414. 431. seq.

Sæc X ab anno DCCCC. quorum sententiam ipse Agapetus habita Romæ synodo anno 948. ratam habuit. Obiit anno 956. die 18. Martii. Exstant *epistolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 618. Alia ad Gerhardum archiepiscopum Laureacensem, qua metropolitani jura ei confirmat, habetur apud Lambecium Comment. lib. 2. p. 651.

946. LUITPRANDUS, natione Italus, domo Papiensis, si quidem Johan. Trithemio fides; Franciscus vero Bivarius in censura, Luitprandi operibus præmissa, conjecturis non penitus contemnendis contendit, gente fuisse Hispanum, domo Cordubensem, saltem Bœticum, & una cum parentibus a Saracenis fugatum in Italia consedisse. Quicquid sit, erat ecclesiæ Ticinensis diaconus, & anno 946. a Berengario Italiæ rege ad Constantinum Imp. confirmandæ utrinque amicitiæ causa, legatus est; & a Constantino per quam honorifice & humaniter exceptus, domum reversus episcopatu Cremonensi donatur, gnaviter administratæ legationis præmio: idque si in re obscura conjicere fas sit, eodem vel sequenti saltem, anno. Ante annum 963. (quo vero tempore haud satis liquet) Berengario invisus, incertum qua forte, factus, sede sua ejectus est. Inde igitur in Germaniam se contulit, & Francofurti lares fixit, ibique historiam suam condidit, in qua præcipue Berengarii Italiæ regis tyrannidem ad vivum depingit, nec mala, quæ ipse ab illo, ejusque conjuge Willa passus est, reticet; præsertim initio libri 3. cui *Antidosis* sive *Antapodosis* titulum fecit: "Tanta enim, *inquit*, mendaciorum jacula, "tanta rapinarum dispendia, tanta impie-"tatis molimina in me, & domum meam, "cognationem & familiam gratis exercue-"re, quanta nec lingua proferre, nec cala-"mus prævalet scribere; sit igitur eis præ-"sens pagina Antidosis, hoc est retributio, "dum pro calamitatibus meis τὴν ἀσέβειαν "eorum, id est impietatem, præsentibus "futurisque mortalibus denudavero. Nec "minus etiam sanctissimis & fortunatis vi-"ris pro collatis in me beneficiis Antidosis "erit. Anno 963. synodo Romanæ interfuit, & Othoni Imp. interpretis vicem præstitit; quæ Saxonica enim lingua locutus est imperator, ipse Latine episcopis reddebat. Anno 968. ab Othone Constantinopolim ad Nicephorum Phocam legatus est, nuptiarum Ottonis filium inter & Annam Romani Imp. filiam, Nicephori privignam, conciliandarum ergo. Verum a Nicephoro ludibrio habitus, contumeliis affectus, & innumeris injuriis exagitatus, domum re infecta rediit: plurimas etiam injurias ab episcopis & præfectis Græcis illatas in itinere remetiendo passus: quas ipse suse satis in historia enarrat & exaggerat. Vixit adhuc anno 970. Tam rudi indoctoque sæculo vir plane non ineruditus, Græce pariter Latineque peritus, poëtica facultate insignis, cujus ut & reliquarum artium humaniorum vestigia in operibus ejus ubivis deprehenduntur; unde eum *lucalento & alterno stylo* scripsisse affirmat Sigebertus de Script. c. 127. Sæc. X. ab anno DCCCC.

(a) OPERA.

Historia rerum in Europa suo tempore gestarum libri 6. ad Raimundum Liberitanum in Hispania episcopum, ab Arnulpho Imp. exorsi, & in priore sua legatione CP. desinentes: quæ legationem enim istam excipiunt, sex posteriora libri sexti capita, Luitprandum auctorem non habent, sed a recentiore quopiam adjecta sunt. Libro 3. (non vero quod olim existimavit Sigebertus & ex eo Trithemius toti operi) Antidosis sive Antapodosis nomen dedit, cujus rationem ex ipso auctore supra reddidimus.

Legatio ad Nicephorum Phocam Imp. anno 968. suscepta. Primus eam edidit Canisius *Ingolstad.* 1600. *Curiosum plane scriptum*, inquit Erycius Puteanus, *quamvis imperfectum.* (b)

Liber de pontificum Romanorum gestis a S. Petro usque ad Formosum papam, ex Anastasio maximam partem excerptus. Suppositium esse opus ac Luitprando abjudicandum satis constat. Nec invita veritate conjicit* Vossius (cui hac in parte suffragatur * Phil. Labbeus) id Germano cuidam, * De Hist. Lat. l. 2. ac monacho quidem Corbeiensi vel Hirsfeldensi, qui sub finem superioris sæculi floc. 40. ruerit, ascribendum esse. Prodiit una cum *De Script. Eccl. tom. Anastasii vitis cura Johannis Busæi *Moguntiæ* 1602. 2. p. 35.

Chronicon Luitprando cuidam fictitio ecclesiæ Toletanæ subdiacono inscriptum, fabulis anilibus & portentosis mendaciis refertum. Hujusce chronici laudes mire deprædicat Fr. Bivarius, *Censuræ* p. 28. Notavi, *inquit*, singula; placuerunt omnia. Opus ait, correspondere auctori, phrasi, stylo, rebus scriptis; correspondere eruditioni ejus omnigenæ, demum & Mecænati suo Regimundo; uno verbo, esse Dextriani chronici quasi complementum. Et par certe utriusque scriptoris fides; idem apud erudi-

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 29. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 859. seq. (b) Exstat una cum Hist. lib. 6. apud *L. A. Muratorium* inter rerum Italicarum Scriptores vol. 2. qui & emendationes quasdam Historiæ Luitprandianæ ad finem subjecit.

tos

Sæc. X. ab anno DCCCC. tos pondus, & auctoritas. Nec ipse dissimulare audet Bivarius, auctorem hunc Pseudo-Turpino Remensi in rebus Caroli M. aliorumque plurium fidem præbuisse. Tanto denique hujus chronici amore captus, ut istud commentariis uberrimis illustratum se in lucem editurum promisit. Dignus plane homo nugivendulus, qui in hujuscemodi quisquiliis eventilandis operam atque oleum perderet.

Adversaria, ejusdem auctoris, & farinæ. *Enitet in his*, inquit idem Bivarius, *spiritus ejusdem Luitprandi, utroque idiomate, utroque stylo semper ornatus, rerum scriptarum gravitate & raritate ubilibet gaudens: & Luitprandus nusquam Luitprando dissimilis.* Verum ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ φιλεῖ, similesque amant labra lactucas.

Opera ista in unum collecta, ac notis illustrata ediderunt Hieronymus de la Higuera, & Laur. Ramiresius *Antverp.* 1640. fol. Huic etiam editioni epistolæ quorundam præsulum Hispanorum a Juliano archi-presbytero collectæ, ejusque scholiis & Ramiresii notis illustratæ, & Higueræ Diptychon Toletanum, in quo de sedis illius episcopis fuse agitur, accesserunt.

950. ANONYMUS *historiæ Claromontensis* auctor, claruit circa annum 950. Scripsit de SS. ecclesiis & monasteriis Claromontii *libellos* 2. quos primus eruit notisque illustravit Jo. Savaro regis consiliarius *Paris.* 1608. & exinde Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 707.

950. JOHANNES, gente Italus, urbem Romam natalem habuit, Odonis Cluniacensis discipulus, a quo Roma secum abductus, monachus institutus est, deinde prior ab eo ordinatus. In tota peregrinatione comitem & socium intimum eum habuit Odo, ejusque opera ad negotia sua peragenda maxime usus est. Claruit circa annum 950. Condidit de vita præceptoris sui, S. Odonis, abbatis Cluniacensis secundi, *libros tres*. Hos post du Chesnium in bibliotheca Cluniacensi ad MS. codicem Compendiensem recognitos, edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 150. qui & prolixum, sed & eruditum elogium historicum de Odone abbate Cluniacensi præmisit. (*a*)

956. (*b*) JOHANNES XII. natione Romanus, Alberici patricii filius, ipse urbis patricius & clericus, post mortem Agapeti, favente populo Romano, pontificalem sedem adeptus est anno 956. die 23. Martii ordinatus, cum decimum octavum ætatis annum nondum explevisset. Octavianus antea vocatus est, primusque fuit, (si vitæ ejus scriptori * fides sit habenda) qui pontifex factus, sibi nomen mutavit. Vir sceleribus & nequitia infamis, nil ambitioni aut libidini suæ intentatum reliquit; stupris, adulteriis, homicidiis, & tyrannide Neroni vel Caligulæ merito conferendus. Proditionis insuper, perfidiæ, & perjurii criminibus Deo invisus, & Italiæ gravis factus, in synodo Romana anno 963. ab Othone Imp. adversus quem rebellia arma moverat, nefandorum scelerum accusatus est, ac depositus, substituto ei Leone. Ipse tamen anno sequenti sede ac potentia pristina recuperatis, collecto Romæ concilio Leonem ejecit & excommunicavit. Obiit anno 964. die 12. Maii, a diabolo in temporibus percussus ac lethaliter vulneratus, dum se nocte quadam cum cujusdam viri uxore extra urbem oblectaret: uti ex Luitprandi fide narrat Baronius. * Extat *epistola* ad Dunstanum archiepiscopum Cantuariensem *de pallio*, & *rescriptum* pro excommunicatione Isuardi & sociorum, qui ob agros ad cœnobium S. Symphoriani pertinentes injuste a se detentos a synodo in finibus Burgundiæ anno 955. anathemate icti fuerant, Concil. tom. 9. p. 641. (*c*)

* Concil. t. 9. p. 640.

* Ad an. 964 num. 17.

956. (*d*) THEODORUS, cognomento DAPHNOPATES, vir summi in aula Constantinopolitana & nominis, & dignitatis, patricius, & primus a secretis, claruit circa annum 956. ut ex infra dicendis liquido patebit. Erat Theodorus non modo dignitate, sed & litteris illustris. Scripsisse historiam Constantinopolitanam exinde colligo, quod ipsum historicis Byzantinis in præfatione historiæ suæ diserte accenseat Johannes Scylitzes, quod & a Cedreno etiam factum est p. 2. Sed & in theologicis haud leviter versatus. Superest ejus oratio de manu S. Johannis Baptistæ Antiochia Constantinopolim translata, quæ ita incipit. ἰδοὺ καὶ πάλιν ἡμῖν ὁ ἱερὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπεδήμησε πρόδρομος, τῶν αὐτοῦ χαρίτων ἀναδιδοὺς ἀφθόνως τὰ νάματα &c. Extulit hanc orationem, sed anonymam, Latine Surius August. 29. Habetur Græce MS. Bibl. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 111. num. 5. a fol. 87. usque ad fol. 98. Meminit & L. Allatius Diatr. de Simeon. pag. 96. S. Præcursoris manus diu, magnaque cura Antiochiæ in templo D. Petri custodita fuerat; quam tandem clam surripuit Jobus quidam diaconus Antiochenus,

(*a*) Ejusdem *Johannis* Opusculum ex *Gregorii* Moralibus defloratum in quo Auctor alia sua Scripta memorat, asservatur MS. in Bibl. monasterii Calmensis teste *Mabillon.* Musei Ital. tom. 1. part. 1. p. 123. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 10 (*c*) Privilegia duo, Monachis Cantuar. ex MSS. *Usser.* penes *Rever.* episc. *Assavens.* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 223. Alium concessum Glaston. cœnobio ibid. p. 257. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 449.

Sæc. X. ab anno DCCCC. tiochenus, & urbe noctu egressus Chalcedonem detulit, ubi triremi imperatoriæ, ad hoc ipsum emissæ, impositam, illustriores senatores procedentes obviam, cum Polyeucto patriarcha, & universo clero & populo, cum cereis, facibus, & suffitibus, eam in palatium deduxerunt, anno circiter 956. referente hæc Cedreno Hist. p. 640. Mox institutum hujus *Translationis* festum; & hac occasione anno sequenti, cum anniversaria istius festi rediret solennitas, hanc orationem habuit Theodorus, uti num. 16, 17, 18, 19. ipse prolixe narrat. Hinc ætas ejus alioquin satis obscura clare deprehenditur. Exstat etiam MS. ejus *encomium in S. Paulum*, ex diversis Chrysostomi sermonibus collectum. Principium, *Ἅπας μὲν ἐγκωμίων λόγος* &c. Vide L. Allat. de Script. Simeon. p. 82. Aliud ejusdem argumenti, sed diverso plane initio ibid. p. 111. Princ. *Τῆς ἐπιγραφῆς τῶν ἀποστολικῶν πράξεων. Oratio in nativitatem pretiosi Præcursoris.* Princ. *Εἰ μὲν ὁ τοῦ λόγου κήρυξ καὶ πρόδρομος.* Allat. ubi supra p. 87. qui tamen monet in Cod. Vaticano 1074. Theodorito Cyri episcopo tribui. *Vita Theodori Studitæ* habetur Græco MS. Biblioth. Augustan. cod. 66. num. 6. teste Possevino in Append. p. 69. (*a*) Exstant item Theodori nostri *Apanthismata* sive flosculi ex variis S. Johannis Chrysostomi operibus decerpti, & in 33. capita divisi, editi Græce in editione Saviliana tom. 7. p. 665. Græce & Latine in Parisiensi tom. 6. p. 663. (*aa*) Habentur MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 153. num. 1. (*b*) Ubi ordo eorum & numerus ab editis discrepant, & unicuique capiti partim in principio, partim in margine, litteris miniatis ascriptum est ex quibus Chrysostomi operibus singula apanthismata desumpta sunt. Eadem apanthismata continet etiam codex 154. elegantissimus plane, & magna ex parte aureis litteris scriptum, qui Cardinalis Bessarionis olim fuit. Addam solummodo Theodorum nostrum inter Scriptores recenseri, ex quorum sermonibus liber Græcorum ecclesiasticus, *Πανηγυρικὸς* dictus, contextus sit, quo diversorum auctorum orationes laudativæ in varias Christi domini, & Sanctorum festivitates continentur, monente L. Allatio Dissert. 1. de lib. Eccles. Græc. p. 95.

960. (*c*) FRIDEGODUS, natione Anglus, cœnobii S. Salvatoris Cantuariensis monachus O. B. dignitate diaconus, vir Græce simul & Latine doctus, claruit anno 960. Scripsit *vitas SS. Wilfridi, & Audoeni*, rogatus ab Odone archiepiscopo, qui utriusque corpora Cantuariam anno 956. transtulerat. Et *vitam* quidem *S. Wilfridi archiepiscopi* Eboracensis versibus heroicis poëmate satis prolixo, composuit. (*d*) Eam primus extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part 1. p. 169. sed in fine mutilam. Quod vero desiderabatur ex bibliothecæ Cottonianæ codice postea nactus, supplementum satis amplum exhibuit Sæc. 4. part. 1. p. 722. Vita S. Audoëni soluta oratione conscripta ab anonymo quodam, hodie habetur, quæ Fridegodo ascripta a Surio apud istum extat ad diem 24. Augusti. Metrice quidem Audoëni vitam scripsit Fridegodus, an vero prosa? plane incertum est. Alia memorat Baleus, * viz. *de Peccatrice in Evangelio, de Hierusalem, de visione Beatorum, Contemplationes varias*: quæ periisse puto. De stylo ejus hæc notat Gulielmus Malmsburiensis. * *Scripsit versibus non ita improbandis, nisi quod Latinitatem perosus, Græcitatem amat, Græcula verba frequentat; ut merito dictis ejus aptetur illud Plautinum: hæc quidem præter Sibyllam leget nemo.* Sæc. X. ab anno DCCCC. * Cent. 2. c. 32. * De gest. Pontif. l. 1. fol. 114.

961. (*e*) DUNSTANUS, gente Anglus, patria Somersetensis, Herstani & Kinedcidæ filius, Athelmi archiepiscopi Cantuariensis nepos, in cœnobio Glastoniensi educatus, & bonis litteris, imprimis vero cælandi pingendique arte, imbutus. In Athelstani regis aulam Athelmi patrui gratia adductus, in famulatu regio diu vixit. Aula tandem ejectus, ad Elphegum Wintoniensem episcopum, ipsius etiam avunculum, illiusque hortatu ad monasterium Glastoniense se contulit, & cucullum induit. Absens paulo post Glastoniensis factus. Crebrescente sanctitatis fama, ab Edwardo rege aulicis ministeriis iterum admotus est; ac sub duobus principibus Edmundo & Eldredo omnia nutu suo pro libitu rexit. Anno circiter 955. ab Edwino rege aula depulsus est, & in exilium actus. Post annuam itaque in Gallia moram, ab Edgaro rege revocatus, episcopatum Wigorniensem consecutus est. Anno 958. sedem Londinensem obtinuit, atque anno 961. ad archiepiscopatum Cantuariensem fuit evectus. Obiit anno 988. die 19. Maii. Ingens Monachismi, & cœlibatus clericorum in Anglia pro- Antiquit. Brit. p. 79. Godw. de Præsul. Angl. p. 73.

(*a*) Item in Bibl. Lugd. Bat. inter MSS. Gr. Isaaci Vossii ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 448. Hæc vita ea ipsa est quam Lat. versam a Jac. Sirmondo habuit *Baronius*, ac pleraque ex eadem adduxit tom. 9. Annal. Integram vero Gr. Lat. ex cod. Bibl. coll. Jesuit. sub *Michaelis* monachi nomine edidit *Jac. de la Baune* in tom 5. Op. Sirmondi *Paris.* 1596. fol. testatus in alio cod. *Theodoro Daphnopatæ* tribui, ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c 33. §. 4. vol. 9 p. 215. (*aa*) Etiam in Edit. *Benedict.* Op. S. Chrysostomi tom. 12. p. 432. (*b*) Habentur etiam in Bibl. Bodleian. & Augustan. teste *Oudin* ubi supra. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 466. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 613. (*d*) Habetur MS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 1. n. 1. præfigitur *Odonis* Epistola de tranlatione ipsius reliquiarum intra ambitum ecclesiæ Metropolitanæ. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 201. *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 8. p. 64.

pugnator:

Sæc. X. ab anno DCCCC. pugnator: maximam eo nomine apud monachos gratiam iniit, qui mira de ea fabulantur. Præter alia a Baleo enumerata, quæ an hodienum supersint, non didici, scripsit in usum monachorum sanctimonialiumque, nationis Anglicæ *Concordiam regularum*, capitula 12. continentem: quam appendicis ad Disceptationem suam historicam de antiquitate Ordinis Benedictini in Anglia parti 3æ. pag. 77. inseruit Clemens Reinerus, Benedictinus Anglus, *Duaci* 1626. fol.

961. (*a*) NICON, genere Armenus, in Ponto Polemoniaco parentibus honestissimis oriundus: puer adhuc ad Aureæ Petræ monasterium in finibus Ponti & Paphlagoniæ situm clam parentibus aufugit, ibique per plures annos institutum monasticum diligenter excoluit. Claruit circa annum 961. quando ab archimandrita suo ad gentes convertendas, plebemque Christianam ad meliorem frugem revocandam missus est. Peragratis proinde Armeniæ variisque Orientis regionibus, in Cretam insulam nuper a Saracenorum jugo liberatam devenit, quam a superstitionis Saracenicæ reliquiis purgavit, incolasque ad ecclesiam Catholicam reduxit. Anno 981. Sparta Corinthum evocatur, ut Bulgaros in Græciam irruentes precibus suis propulsaret, Obiit circa annum 998. ejus memoria in tabulis tum Græcorum, tum Latinorum 26. Novembris colitur. Res ejus gestas scripsit anno 1150. abbas quidam patria Lacedæmonius, quas Latine vertit Jac. Sirmondus, (*b*) ex quibus plurima, præcipue de miraculis ab eo perpetratis, decerpsit Baronius ad ann. 961. 969. 981. 982. 986. 998. Scripsit librum *de pessima religione Armenorum*, qui Latine in Bibliotheca PP. haberi solet. (*c*) Tandem librum hunc antea Latine solummodo, nec satis feliciter evulgatum, ex codice MS. bibliothecæ regiæ, Græce & Latine edidit Johan. Cotelerius Not. ad Patres Apostol. p. 152. Idem Cotelerius p. 237. ex eadem bibliotheca exhibet Græce & Latine opusculum bene longum *de religione Armenorum*, hoc titulo, *Ἀπόταξις τῶν αἱρετικῶν Ἀρμενίων*, *Renunciatio hæreticorum Armenorum, quomodo debeant anathematizari cum ad fidem orthodoxam Romanorum redeunt, non autem baptizantur, sed unguntur.* An vero sit ejusdem Niconis mihi plane est incompertum. Biblioth. Vindob. cod. Jurid. 7. num. 16. quo excerpta quædam Miscellanea, partim theologica, partim juridica continentur, non nulla ex epistola quadam S. Niconis exhibentur. Sæc. X. ab anno DCCCC.

(*d*) BERNERUS, primo S. Remigii apud Rhemenses monachus, deinde cœnobii Humolariensis apud Veromanduos abbas, claruit adhuc anno 964. Condidit *vitam S. Hunegundis* virginis & sanctimonialis Humolariensis. Ejus enim esse non immerito existimat Mabillonius. Habetur apud Surium stylo politiori ornata. Verum ad codices MSS. restitutam exhibet idem Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 1018. necnon *historiam* translationis corporis ejusdem virginis Sæc. 5. p. 215. 964.

(*e*) JOHANNES XIII. natione Romanus, Johannis episcopi filius, episcopus Narniensis ante annum 963. quo Romam a Johanne XII. ad Othonem Imp. legatus synodo Romanæ interfuit, & diaconum a Johanne papa in stabulo ordinatum se vidisse testatus est. Anno 965. pontifex Romanus electus est, die 1. Octobr. ordinatus. Sedem haud diu tenuerat, cum a Rotfredo urbis præfecto civitate ejectus est, & in Campania carceri mancipatus. Carcere dilapsus, a Pandulpho principe Capuano hospitio est exceptus: a quo rogatus sedi Capuanæ archiepiscopatus jura largitus est. Anno circiter 969. ab Othone Imp. fuit restitutus. Anno 971. habito Romæ generali concilio, privilegia cœnobio Glastoniensi ab Edgaro rege concessa, confirmavit. (*f*) Obiit anno 972. die 6. Septembr. Exstant *epistolæ* 4. Concil. tom. 9. p. 663. 965.

FULCUINUS, sive *Folquinus*, primum monachus Bertinianus, deinde Lobiensis, defuncto Alatranno, ætate adhuc juvenis monasterii Lobiensis abbas factus est anno 965. Obiit anno 990. 965.

SCRIPTA.

Chronicon de rebus gestis Abbatum Laubiensis cœnobii, a Dacherio editum Spicileg. tom. 6. p. 544. (*g*) cum continuatione ab alia manu ibid. p. 589.

De miraculis S. Ursmari suo tempore factis *opusculum*. Extat apud Henschenium 18. Aprilis.

Vita Folcuini Tarvanensis episcopi, qui obiit anno 855. & in monasterio S. Bertini sepultus est. Habetur apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 622. (*b*)

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 462. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 6. vol. 10. p. 283. (*b*) Exstant Romæ in Bibl. Sfortiana teste *Oudino* loco citato. (*c*) Lat. etiam exhibuit *Beveregius* in notis ad Can. 56. Conc. Trullan. p. 158. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 46. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol 4. p 119. (*f*) Epistola ad episcopos Britanniæ citerioris occurrit ap. *Martene* Thesaur. nov. Anecdot. tom. 1. p 867. (*g*) Edit. nov. tom. 2. p 730. (*b*) Scripsit etiam Homiliam super Evangelio de Zizaniis MS. Lovanii ad *S. Martinum*, ut refert. *Oudin.* tom. 2. p. 474.

Sæc. X ab anno DCCCC. 967. (*a*) SIMEON, magister & logotheta, claruit saltem circa annum 967. Condidit *Chronographiam*, sive *Annales* a Leone Armeno usque ad Nicephorum Phocam, quos Græc. Lat. extulit Combefisius inter Scriptores post Theophanem *Parif.* 1685. pag. 401. Hos Simeoni Metaphrastæ tribuit Cl. du Fresnius Indic. Auct. Græc. p. 61. Exstat Græce MS in codice regio ejusdem Simeonis chronicon, ex variis chronicis & historiis collectum, ab orbe condito ad Leonem Armenum, in quo opere auctor Theophanis scrinia strenue compilasse videtur. Vide du Fresn. ibid. p. 32. Codici MS. subnectuntur hi duo Iambi.

Ἀρχὴν μὲν Ἀδὰμ ἔχει βίβλος, καὶ τέλος
Τὸ πορφυρογέννητον εὐσεβὲς κράτος.

Certe dubitari nequit quin utraque pars sit ejusdem Simeonis opus. (*b*) Ut vero Simeoni Metaphrastæ ascribatur, hic aquam mihi hærere fateor, utque credam ægre a me impetrare possum. Si enim Metaphrastes nec tunc admodum juvenis, initio hujus sæculi scribere incœpit, (quod certis fundamentis nititur) vix ad Nicephorum Phocam vitam produxisse censendus erit. De quo penes eruditos judicium esto. Illud monendum, Combefisium in animo habuisse Scriptores, qui in hoc volumine post Theophanem continentur, notis illustrare, sed morte intercedente absolvere non potuisse.

970. Vit. Abbon. per Aimoin Monach in Bibl. Flori. ac. p. 299. (*c*) ABBO, gente Gallus, patria Aurelianensis, Læti & Ermengardis filius, sub Wilfaldo abbate in cœnobio Floriacensi educatus, & in academiis Parisiensi, Remensi, & Aurelianensi bonis litteris imbutus, demum monasterii scholæ præfectus est. Ante annum 960. ab Osvvaldo episcopo Wigorniensi in Angliam accitus, presbyteratus dignitate fuit honestatus, & cœnobii Rameseiensis a se nuper fundati scholæ præpositus. Post biennium multis muneribus ditatus, Floriacum repetiit; ubi post Oylboldi mortem abbas electus est. Claruit circa annum 970. Post annum 986. Romam proficiscebatur, ut privilegia monasterio suo ampliora a Johanne XV. obtineret. Post annum 996. Romam iterum petiit, ut Arnulpho Remensi archiepiscopo sede sua per injuriam spoliato apud Gregorium V. pontificem patrocinaretur, utque monasterium Floriacense, episcoporum Aurelianensium ditione, auctoritate pontificia eximeretur, impetravit. Anno 1004. ad monasterium Squirs, hodie Regulam dictum, in Guasconiam itinere suscepto, ut res cœnobii istius Floriacensibus pristino jure subjecti disponeret; orto inter comites suos, & monachos Guascones tumultu, lancea ventrem transforatus, obiit Idibus Novembris, inter martyres a suis repositus. Sæc. X. ab anno DCCCC.

SCRIPTA.

Epitome de vitis Pontificum, ex Anastasio Bibliothecario excerpta. Prodiit una cum Anastasio cura Johannis Busæi *Moguntiæ* 1602. 4to.

Vita S. Edmundi Anglorum Orientalium regis, & martyris, quam dum in Anglia commoratus est, a Dunstano rogatus, scripsit. Exstat apud Surium 20. Novembr. (*d*)

Collectio, seu epitome Canonum, a Mabillonio edita Analect. tom. 2. p. 248. (*d* 2)

Epistola ad abbatem Fuldensem, a Baluzio edita Miscellan. tom. 1. p. 409.

Apologeticus ad Hugonem Francorum regem pro immunitatibus monasterii Floriacensis. Exstant fragmenta apud Aimoinum in vita Abbonis cap. 8. & 9.

Epistolæ 2. *ad Bernardum abbatem Bellilocensem*, quarum altera habetur integra, altera mutila, ibid. cap. 10.

Epistola ad Gregorium V. Exstat fragmentum ibid. cap. 12.

(*e*) *Epistola* hexametris versibus *ad Othonem Imp.* scripta. Habetur fragmentum ibid. cap. 13.

Commentarius in Victorii canonem paschalem interiit, quo cyclos annorum ab incarnatione Dominica ad sua usque tempora juxta veracem Evangeliorum fidem correxit Abbo, & ad annos postea circiter 1595. dilatavit. (*f*)

Libri Dialectici & Astronomici, quos ab Abbone conscriptos esse prodit Aimoinus, * pariter interierunt. (*g*) * De vit. Abbon. c. 3

Cæterum *epistolas* aliquot Abbonis in bibliotheca quadam Parisina MSS. nuper repertas esse refert Oudinus. * (*h*) * Supplem. p. 319.

PILGRIMUS, sive rectius Peregrinus, archiepiscopus Laureacensis in Germania ab anno 971. Obiit anno 992. Exstat *epistola ad Benedictum VII. papam*, qua illustris fidei ejus confessio continetur, Concil. tom. 9. p. 716. (*i*) *Symbolum* ejus, inde excerptum, ediderunt novissimi Bibliothecæ 971.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. ad an. 1150. p. 1305 (*b*) Epitomen etiam Canonum, quæ exstat in Bibl. Canonic. *Justelli & Voelli* tom. 2. p. 710 aut condidit aut scholiis illustravit. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 297. *Beveregii* præfat ad Pandectas Canonum §. 27 (*c*) Conf *Oudin.* tom. 2 p. 509. (*d*) Habetur MSS in Bibl. Cott. sub *Tiberio* B. 2. n. 1. (*d* 2) Edit. nov p. 133. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 3. p. 269 (*f*) Prologum in hoc Commentario exhibuit *Martene* Anecdotorum tom. 1 p. 118 (*g*) Sententia Abbonis de differentia Circuli & Sphæræ, & de cursu septem Planetarum per Zodiacum circulum habetur MSS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* A. 12. n. 2. (*h*) Prodierunt una cum Apologetico integro inter opera posthuma *Petri Pithæi* Parif. 1687. teste *Oudino* ubi supra. (*i*) Primus evulgavit *Wolfgangus Lazius* lib. 12. de rep. Romana sect. 7. c. 5. p. 1286. seq. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 874.

Sæc. X. ab anno DCCCC. Patr. curatores tom. 17. p. 456. Integram epistolam emendatiorem, quam antea, ex codice MS. dedit Cl. Lambecius Comment. lib. 2. c. 8. p. 641.

971. (*a*) NOTGERUS, seu NOTKERUS, a Sigeberto *Rogerus* dictus, gente Germanus, Sueviæ ducis filius, post Euracli mortem episcopatum Leodiensem anno 971. adeptus est. Othoni Imp. imprimis gratus. Obiit anno 1007. 4. Id. Aprilis.

SCRIPTA.

Historia episcoporum Trajectensium, seu *Leodicensium* (sedes enim Trajectensis Leodium postea translata est) ejusmodi opus scripsisse Notgerum ex epistola ad Weinfridum abbatem certo constat. Verum id quod nunc habemus Herigeri abbatis Lobiensis revera est, si modo recte conjicit Miræus.* Historiam istam edidit Johannes Chapeaville in rerum Leodic. historia *Leodii* 1612.

* Not. ad Sigebert. c. 137.

Vita S. Landoaldi ecclesiæ Romanæ presbyteri, libris duobus explicata ad Wormarum abbatem Gandensem. Exstat apud Surium ad 19. Mart.

Vita S. Remacli episcopi Trajectensis ad Weinfridum abbatem. Habetur apud Surium ad 3. Septembr. stylo horridiusculo a Surio in gratiam lectoris immutato.

De miraculis S. Remacli libri 2. qui eundem præ se ferentes auctorem, vitæ Remacli subjiciuntur apud Surium ibid. in compendium tamen, omissis quamplurimis miraculis, a Surio redacti, vitandi tædii gratia. Verum Notgerum episcopum Leodiensem auctorem habere non possunt, cum auctor se Stabulensis monasterii incensioni (quæ anno 883. contigit) interfuisse testetur. Ad Notgerum forsan seniorem non male referri queant.

Vita S. Hadalini, nobilis Aquitani & confessoris, & monasterii Cellensis prope Dionantum conditoris, qui diem clausit extremum circa annum 690. Notgerum enim hujus vitæ auctorem esse non immerito colligitur. Exstat apud Bollandum 3. Februar. tom. 1. ubi varia de Actis, tyrocinio vitæ religiosæ, & ætate, aliisque præmittuntur, p. 366. & Mabillonium Sæc. Benedict. 2. p 1013. De variis qui fuere Notkeris ut rectius judicetur, (*b*) notanda sunt quæ nos docet Jodocus Metzlerus monachus S. Galli, epistola ad Goldastum* anno 1599. data, ubi quatuor Notkeros recenset, episcopum Leodicensem, *Balbulum* vulgo, sed falso cognominatum, qui obiit anno 1007. vel 1008. semperque *Nodkerus* scribi solet; tres monasterii S. Galli alumnos, nempe Notgerum abbatem, *Piperis granum* dictum, cujus nulla, quod sciam, supersunt monumenta, Notgerum monachum, *Balbulum* revera dictum, qui diem clausit extremum anno 912. *Sequentiarum* auctorem, qui & alia post se reliquit ingenii sui monumenta; nempe *Elucidarium* cujusdam libelli, notulis picti, qui adhuc in bibliotheca San-Gallensi asservatur; *De expositionibus S. Scripturæ* lib. 1. (*c*) *Epistolarum ad diversos* lib 1. *De vita S. Fridolini* lib. 1. *De vita S. Galli* carmine lib. 3. *De Musica & Symphonia* lib. 1. *Litanias*, *Antiphonas*, &c. (*d*) Tertium Notgerum, quem *Physicum* seu *Labionem* vocabant, medicum & arte pingendi insignem, generis splendore & eruditione nobilem, qui *hymnos* aliquot ecclesiasticos edidit, (*e*) & Psalterium, librum Job, & Gregorii moralia in linguam Teutonicam primus transtulit, (*f*) & e vivis excessit 3. Cal. Julii anno 1022. vel ut alii 1034. Hæc pluribus vir eruditus, rerumque sui monasterii callentissimus.

Sæc. X. ab anno DCCCC. * Inter Epist. ad Goldast. num. 10. p. 13. Franc. 1688. 4to.

BENEDICTUS VI. natione Romanus, Hildebrandi filius, ab anno 972. 12. Septembr. ecclesiæ Romanæ pontifex. A Bonifacio diacono in castellum S. Angeli detrusus, ibique strangulatus, diem clausit, exeunte mense Martio, anno 974. Exstat *epistola* unica, qua episcopis Salisburgensibus vices apostolicas in Norica & Pannonia, concedit, Concil. tom. 9 p. 711. 972.

(*g*) BENEDICTUS VII. natione Romanus, ex nobili Albericorum familia ortus, Davidis filius, primum Sutrinus episcopus, deinde ab anno 975. pontifex Romanus die 19. Decembr. ordinatus. Anno 983. habita Romæ synodo Giseleri Magdeburgensis episcopi, qui dignitatem istam malis artibus ab imperatore obtinuerat, causam dijudicavit. Obiit anno 984. die 10. Julii. Exstat *epistola* ad Gallos & Germanos, qua Laureacensem ecclesiam metropolitanam esse decernit, ejusque archiepiscopo vices 975.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 482. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 13. vol. 5. p. 417 seq. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 320. *Du Pin* Hist Eccles. vol 8. p 60. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol 5. p. 419. (*c*) Exstat una cum Sequentiarum libro apud *Bernard. Pezium* in limine tom. 1 Anecdotorum; exhibuit etiam *Fabr.* ad calc. tom. 5. Bibl. med. & infim. Latinit. (*d*) Scripsit etiam Martyrologium, quod exstat ap. *Canisium* Antiq. Lect. tom. 6. p. 761. Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 89. & libros duos de gestis *Caroli Magni*, ut notat *Oudin.* & *Fabr.* locis citatis. Habentur ap. *Canis.* Antiq. Lect. tom. 1. p. 360. Edit. nov. tom 2. part. 3. p. 57. (*e*) Hi Hymni a *Fabr.* loc. citato & *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 60. *Notgero Balbulo* adjudicantur; exstant inter hymnos virorum illustrium Monast. *S. Galli* ap. *Canis.* Antiq. Lect. tom. 5. part. 2. p. 728. seq. Edit. nov. tom. 2. part. 3. p. 190. (*f*) Psalterium Davidis, & cætera Cantica Biblica, Symbolum Apostolicum, Athanasianum, item Oratio Dominica in linguam Teutonicam a *Notkero Labione* traducta habentur apud *Jo. Schilterum* in tom. 1. Thesaur. Antiquitat. Teutonic. a *Jo. Georgio Scherzio* edit. *Ulmæ* 1727. (*g*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 528.

apostolicas demandat, Concil. tom. 9. p. 718. A Lambecio primum edita est Comment. lib. 2. cap. 8. p. 645. qui & diploma Benedicti de monasterii Gemblacensis privilegiis anno 983. promulgatum exhibet ibid. p. 901.

975. LEO, diaconus, ni fallar, magnæ ecclesiæ CP. claruit circa annum 975. Scripsit *Historiam* Constantinopolitanam a morte Constantini Porphyrogenneti, usque ad exitum Johannis Tzemiscis, i. e. ab anno 959. ad annum usque 975. Exstat hæc *historia* Græce MS. in instructissima regis Galliarum bibliotheca, historicis Byzantinis merito accensenda. Vide du Fresn. in Indice Auct. ad Glossar. Græc. col. 28. Opus, ut videtur, magni pretii, ex cujus libro 7. & 8. quædam hinc inde citat idem vir clarissimus, quique typis regiis, una cum aliis proxime edendum esse spem nobis fecit. Certe Combefisius ei inter Scriptores post Theophanem locum destinavit; & absoluto tomo primo in secundum rejecit, quem tamen morte præventus non edidit. Exstat etiam Leonis nostri *oratio* ad Basilium imperatorem Romani Junioris filium, qui una cum fratre suo Constantino Johanne, Tzemisci in imperio successit. Habetur Græce MS. inter codices Baroccianos in Biblioth. Bodleian. cod. 131. fol. 306. B. incipit, Εἰ μὲν τὸ &c.

976. (a) ANONYMUS, *Menologii Græcorum* compilator, claruit circa annum 976. quippe qui illud jussu Basilii imperatoris, non Macedonis qui anno 867. solus regnare cœpit, sed Junioris Romani imperatoris filii, qui imperium subiit anno 975. aggressus est; id quod tum ex Iambis operi præfixis liquet, in quibus

Ἄναξ ὅλης γῆς ἥλιος τῆς πορφύρας
Βασίλειος τὸ θρέμμα τῆς ἀλκυγίδος,

vocatur, quod de Macedone dici nequit; tum quod in ipso opere Sanctorum quorundam, qui longe post Basilium Macedonem vixerunt, fit mentio. Prout jam exstat, semestre tantum hyemale complectitur, nempe a mense Septembri ad Februarium inclusive, altera anni parte vel deperdita, vel nondum eruta. Codex Græcus MS. judice L. Allatio * αὐτόγραφος est. Scriptus est in folio grandi pergameno, affabre perpolito, forma quasi quadrata, characteribus elegantissimis, capitalibus litteris auro efformatis. Singularem paginarum pars superior nomina Sanctorum illius diei repræsentat; alterius dimidia scripta compendio Sanctorum gesta; altera imaginibus coloribusque non ineleganter sub oculos ponit. Miniatura excellit, prout pictoris cujusque ars, ingenium, vel studium ferebat. Plures enim erant qui imaginibus a se depictis nomina sua in margine libri expresserunt. Venerandum hoc ecclesiæ Græcæ monumentum Constantinopoli advectum in Lud. Sfortiæ possessionem cessit; postea in familiam Sfrondratorum transiit; demum a Paulo Sfrondrato cardinali, Paulo V. pontifici donatum, ab eoque solenni inscriptione ornatum, in bibliothecam vaticanam illatum est. Plura de hoc libro scire qui velit, adeat is L. Allatium, & qui ex Allatio sua pene omnia desumpsit F. Ughellum in præfatione. Codicem Græcum Latine reddidit Petrus Arcudius Corcyrensis. Arcudii versionem edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 6. p. 1049. (b) Partem etiam æstivalem per suos menses edere cœperunt Bollandiani in Martio, Aprili, &c. Vide etiam quæ nos supra in Basilio Macedone hac de re diximus.

* De lib. Eccles. Græc. dissert. 1. p. 84.

SEVERUS, *Mok-fahi* filius, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, secta Jacobita, Asmuninæ episcopus, claruit an. 978. 978.
Testis quippe est Georgius Homaidius Almachinus Annal. part. 2. (quam sub titulo *Historiæ Saracenicæ* edidit Erpenius) lib. 3. p. 306. Severum fuisse tempore Ephrahæmi Syri, Jacobitarum in sede Alexandrina patriarchæ, qui sedem hanc adeptus est anno æræ S. martyrum 693. Hegiræ 367. i. e. Christi 977 & post tres annos cum dimidio e vita excessit. Contexuit Severus sermone Arabico de vitis & rebus gestis patriarcharum Alexandrinorum *tomos tres*. In quibus ecclesiæ istius originem & integram historiam per singulas quasque successiones fuse persequitur. Hos partim proprio marte condidit, partim ab aliis olim scriptos, ex monumentis in monasterio S. Macarii alisque Scethes monasteriis, & Alexandriæ bibliothecis repertis, diligenter conquisivit, & tum sua, tum aliorum opera, ex lingua Coptica & Græca in Arabicam transtulit, uti in præfatione ipse satis luculenter testatur. Exstitit hæc historia MS. in bibliotheca V. C. Gilberti Gaulmini Parisiensis, libellorum supplicum magistri. Abrahamo Echellensi in Eutychio vindicato part. 1. utramque fere facit paginam, tot ex ea loca ubique profert, cap. 1. 4. 6. 7. 10. 14. & alibi non semel. Scripsit item Severus *Tractatum* adversus Eutychii Batricidæ, patriarchæ Alexandrini annales, qui in bibliotheca Vaticana MS. hodie asservatur. Confer Ecchellens. in Indic. Auct. ad calcem Eutych. Vindic. num. 65.

(a) Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 530. seq. (b) Gr. & Lat. nunc primum evulgavit *Annibal Albanus* 3. tom. *Urbini* 1727. fol.

(a) ETHEL-

Sæc. X. ab anno DCCCC. 980. (*a*) ETHELWERDUS, sive *Elswardus*, seu ut ipse in fronte epistolæ ad Mathildem consobrinam sibi titulum ponit, *Patricius Consul Fabius Quæstor Ethelwerdus*; gente Anglus, ex regio Anglorum monarcharum stemmate prognatus, Ethelredi quippe regis, Ethelwulphi filii, abnepos; claruit anno 980. (*b*) Scripsit ad Mathildem consobrinam *historiam brevem libris* 4. ab origine mundi ad Edgari regis obitum, qui contigit anno 974. in quibus postquam tempora ante Christum enumerarit potius quam descripserit, & deinde ad annum Christi 449. res gestas mira brevitate perstrinxerit, ab eo deinceps anno, quo Saxones sive Angli in Britanniam primum appulerunt, unicis Anglorum rebus enarrandis dat operam. Prodiit historia ista a nobiliss. Savilio edita inter Scriptores Anglicos, *Londini* 1596. fol. 472.

980. (*c*) GERARDUS, presbyter Augustanus, ecclesiæ cathedralis canonicus, & si idem fuerit, Udalrici episcopi capellanus. Claruit anno 980. Udalrico dum vixit, admodum familiaris. Mandavit litteris *vitam S. Udalrici*, episcopi Augustæ-Vindelicorum, ipse pæne omnium rerum gestarum testis oculatus, quam absque auctoris nomine edidit nobilissimus Vellerus in rebus Vindelicis p. 515. Alium etiam librum condidit *de miraculis S. Udalrici*. Restituto auctoris nomine, hæc duo opuscula exhibet Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 415.

980. LANTFREDUS, sive *Lantfridus*, gente Anglus, cœnobii Wintoniensis monachus, claruit circa annum 980. Scripsit librum *de miraculis S. Swithuni*, scilicet post obitum illius, patratis. Extat MS. in eximiæ antiquitatis & pulchritudinis codice bibliothecæ Cottonianæ sub Nerone E. 1. (*d*) Epistolam præfatoriam ex alio codice Cottoniano, manu Semi-Saxonica exarato edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 322. (*e*)

980. (*f*) ADSO, ordinis Benedictini monachus, & post mortem Alberici cœnobii Dervensis abbas. Claruit anno 980. Obiit anno .992. Extant ab eo scripta, *Vita S. Bassoli confessoris*, apud Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 67. *De translatione & miraculis ejusdem liber*, ibid. Sæc. 4. part. 2. p. 137. *Vita S. Bercarti abbatis*, ibid. Sæc. 2. p. 831. *De miraculis S. Waldeberti*, Sæc. 3. part. 2. p. Sæc. X. ab anno DCCCC.
451. *Vita S. Frodoberti abbatis primi Cellensis prope Trecas*, Sæc. 2. p. 626. *Historia translationis Reliquiarum ejusdem*, Sæc. 4. part. 2. p. 243. *Vita S. Mansueti Scoti* edita *Paris.* 1636. a Fr. Bosqueto Eccles. Gallican. Histor. tom. 1. part. 2. p. 23. (*g*) Tractatus *de Antichristo*, qui inter opera Augustini reperitur, Adsoni nostro a quibusdam ascribitur; alii Rabano Mauro (in cujus etiam operibus locum habet) tribuunt, Anselmo alii, Bostonus Buriensis, Balæus, &c. Probabile est tractatum istum de Anti-christo, (cujuscunque tandem sit) epistolam Adsonis ad Gerbergam reginam Henrici Aucupis Germaniæ regis filiam præfixam habuisse.

(*h*) SUIDAS, arte grammaticus, vixisse 980.
videtur circa ann. 980. quippe qui in voce Ἀδάμ diversas annorum æras recensens, computationem suam terminet in obitu Johannis Zemiscis Imp. qui veneno sublatus est anno 976. Si quæ sint, quæ sequiora sapiunt tempora, fortasse a recentiore manu addita sunt. Interim miraberis mecum lector, vel stupebis potius vix ferendam Miræi * oscitantiam, qui de Attico CP. hæc Suidæ verba laudans, viz. *Qui tunc Sebasteæ in philosophia excellebant, ex Eustathii schola prodierant, quem episcopum & ducem hujus loci monachorum cognovimus*; mox subinfert, *ex his Suidæ verbis videtur ætas ipsius Suidæ colligi posse; dicit enim se cognovisse Eustathium Sebasteæ episcopum, Attici magistrum, qui Atticus sub annum Christi* 425. *vivere desiit.* Cui enim vel puero notum non est Suidam hoc loco non de propria, sed historica, scientia agere. Condidit Suidas *Lexicon* prolixum, in quo quamplurima habet ad rem theologicam, & historiam ecclesiasticam spectantia, & non pauca veterum fragmenta, plerumque etiam ubi nomen auctoris non apponitur. Et si Bonaventuræ Vulcanii judicio * standum sit, potissimam Lexici sui partem ex Agathiæ scriptis concinnavit Suidas Prodiit Græce *Mediolani* 1499. fol. (*i*) *Basil.* 1544. fol. Lat. interprete Henrico Wolfio (*k*) *Basil.* 1581. Gr. Lat. cum versione seu potius paraphrasi Æmilii Porti Cretensis ac notis ejusdem subinde additis, *Coloniæ Allobrogum*, i. e. *Genevæ* 1619. 2. vol. fol. (*l*)

*Not. ad Honorium c. 51.

* In epist. Ded. Agath. præfix.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 499. *Fabr.* Bibl. med. & infim Latinit l 5. vol. 2. p. 343. (*b*) *Nicholsonus* secutos *Lelandum & Pitseum* Ethelwerdum sæc. undecimo collocat, & obitum ejus ad an. 1090. refert. vid. Bibl. Historic. Ang. p. 48. (*c*) *Oudin.* tom 2. p. 508 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol 3. p. 111. (*d*) Item inter MSS. Cod. Comitis *Clarendonii* in Hibernia cod. 89. Etiam prosa & carmine in MSS Cod. *Jacobææ* Bibl. cod. 349. ut notat *Oudin.* tom 2 p. 498. (*e*) Scripsit etiam metrice librum de fundatione *Wentanæ* Eccles. qui intitulatur Liber fundamenti, ut refert *Thomas Rudborne* apud *Wharton.* tom. 1. p. 192. (*f*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. p. 45. (*g*) Liber 2us de *Mansueti miraculis* exstat ap. *Martene* in Anecdotorum. tom. 3. p. 1014. (*h*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 4. §. 1. vol. 9. p. 620. vid. etiam *Kusteri* præfationem *Suidæ* editioni a se adornatæ præmissam. (*i*) Venet. 1514. (*k*) Non *Henrico* sed *Hieronymo Wolfio* Basil. 1564. postea recus. ibid. 1581. (*l*) Novissime cum notis & observationibus *Ludolphi Kusteri* Gr. & Lat. *Cantab.* 1705. 3. vol. fol. Scripsit etiam *Suidas* Etymologicum opus a Lexico plane diversum; servatur Lugd. Bat. inter libros *Is. Vossii.* item in Bibl. Vaticana teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 650. & vol. 10. p. 23.

Sæc X. ab anno DCCCC.

980. (*a*) ROSWIDA, seu *Rosvitis*, natione Germana, in cœnobio Gandersheimensi monialis; claruit anno 980. pietate non minus quam generis nobilitate insignis, maxime vero bonarum litterarum scientia illustris, quas supra communem sæculi sui sortem & sexus captum excoluit, Græce simul & Latine docta, prosa pariter ac metro pollens. Scripsit Ottonis II. Imp. & Gerbergæ abbatissæ jussu, *Historiam seu panegyricum de gestis Ottonis I.* carmine heroico. (*b*) Carmine item conscripsit *Historias sacras* 8. viz. *Passionem S. Dionysii martyris, passionem S. Pelagii martyris,* (*c*) &c. Prosa vero exaravit *Comœdias sacras 6. de variis argumentis*, præcipue vero Sanctorum laudibus. Omnia illhæc opuscula collegit, & simul edidit Conradus Celtes, primus Germaniæ poëta laureatus, *Norimbergæ* 1501. (*d*) Panegyricus Ottonis Imp. habetur etiam inter Scriptures Germanicos a Reubero editus.

981. (*e*) INGELRAMNUS, sive *Angelramnus Scholasticus*, abbas Centulensis, claruit circa annum 981. Scripsit metrice ad Fulbertum episcopum Carnotensem, *de vita & miraculis S. Richarii* abbatis Centulensis, *libros* 4. Primum integrum exhibuit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 213. Secundi & tertii argumenta tantum capitulorum; quartum, qui relationem S. Richarii ex Sithiensi monasterio in Centulense continet, edidit idem Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 563.

986. (*f*) JOHANNES XV. natione Romanus, Leonis presbyteri filius, ab anno 986. pontifex Romanus die 25. Aprilis ordinatus. Sub initia pontificatus a Crescentio consule Roma expulsus, & in Tusciam fugatus, a Romanis mox revocatus est metu Othonis Imp. quem de suppetiis interpellarat pontifex. Anno 989. habita Romæ synodo, Adelbertum Pragensem episcopum derelictam jam monasticæ vitæ studio gregis sui curam repetere coëgit. Anno 992. Acta synodi Remensis, in qua depositus fuerat Arnulphus episcopus Remensis, damnavit; missisque anno 995. in Galliam legatis, Arnulphum sedi suæ restituit. Obiit anno 996. die 30. Aprilis. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 9. p. 731. (*g*)

990. (*h*) ÆLFRICUS, sive *Alfricus*, natione Anglus, Æthelwoldi episcopi Wintoniensis discipulus, ejusque in regimine cœnobii Abendoniensis successor (modo Baleo fides adhibeatur.) Teste vero Gulielmo Malmsburiensi, * ab Edgaro rege abbas Malmsburiensis factus est, quin & (si Johanni Capgravio fides) primus monasterii S. Albani recens instaurati ab Osvvaldo episcopo Worcestrensi, abbas constitutus circa annum 969. Habetur equidem apud Gul. Malmsburiensem * Edgari regis charta, cœnobio Malmsburiensi concessa, qua se Ælfricum, virum in omnibus ecclesiasticum, monasterio isti præfecisse testatur anno regni sui 14. & incarnationis dominicæ 974. Quamplurimi sunt, qui illum primo episcopum Wiltoniensem (VVellensem vocat Baleus) deinde Cantuariensem archiepiscopum ab anno 995. fuisse volunt; fato functum 1006. primo Abendonæ sepultum, deinde Cantuariam translatum. Verum alium ab archiepiscopo Cantuariensi fuisse Ælfricum nostrum, suadere videtur ipsius ad VVulfstanum Eboracensem epistola, qua seipsum solo abbatis titulo cohonestat; cum tamen ex Simeone Dunelmensi, Rogero Hovedeno, aliisque, liqueat, Ælfricum Cantuariensem sedem istam integro sexennio tenuisse, antequam VVulstanus ad Eboracensem promoveretur; nisi potius cum Gulielmo Malmsburiensi & Matthæo Florilego Ælfricum in sede Cantuariensi ante Siricium collocemus, & tunc quidem tempora optime convenient. Interim celandum non est, quod tradunt nonnulli historici, VVulstanum non ante annum 1002. sedem Eboracensem adeptum esse; quo posito, nullo modo fieri potest, ut Ælfricus noster inter archiepiscopos Cantuarienses locum teneat. Alius quidem fuit VVulfstanus Eboracensis archiepiscopus. Verum cum istum anno 956. ante Edgari regis tempora obiisse constet, parum is fortasse in rem nostram conferre censendus erit. Certe vexata est quæstio nec solutu facilis, unusne fuerit hoc tempore an duo Ælfrici, hic Cantuariensis archiepiscopus, ille Grammaticus librorum pæne omnium qui sub Ælfrici nomine latent parens, uterque Æthelvvoldi discipulus. Priorem sententiam tuentur scriptores nostri pæne ad unum omnes; quam tamen cum difficultatibus quibusdam premi animadverteret ὁ πάνυ Usserius, ad conciliandos quæ oriuntur difficultates multa congessit, quæ ex bibliotheca ejus Theologica MS.

* In vit. Aldhelmi.

* De gestis reg. Angl. l. 2. c. 8.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom 2. p. 502. *Fabr* Bibl. Lat. l 4 c. 2. p 719 & vol. 3. p 322 item Bibl. Eccles ad *Trithem.* c. 291. *Du Pin* Hist Eccles. vol 8. p 61. (*b*) Recensuit & notis illustravit *Henr. Meibomius* avus ad calc. *Wittikindi* Corbeiens. Annal. *Francofurt.* 1621. fol. (*c*) Extat emendatior tom. 5. Act. Sanctor. Junii 26. (*d*) Recudi fecit *Henr Leonard Schurzfleischius* Witteb. 1705. *4to.* Carmen de fundatione Gandershemensis Eccles. ineditum exhibuit *Jo Geor. Leukfeld* ad calc. Antiquitatum Gandersheimens. *Guelpherbyti* 1709. *4to.* Habetur etiam tom. 2. Scriptorum Brunsvicens. a *Leibnitio* edit *Hanov.* 1710. fol. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim Latinit. l. 1. vol. 1. p. 259 (*f*) Conf. *Fabr.* Bibl med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 120. (*g*) Epistola *de pace conciliandu* inter *Æthelredum* regem Angliæ, & *Richardum* ducem Normanniæ occurrit apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 264. (*h*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 489. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 66.

com-

Sæc. X. ab anno DCCCC. compendio exhibebimus. "Quid igitur, *inquit*, si hæc omnia in hunc modum inter se concilientur? Ælfricus, 1mo. ante annum 956. (quo obiit prior ille Wulfstanus Eboracensis archiepiscopus, ad quem Ælfricus, posteaquam jam in Æthelwoldi schola litteris operam dederat, epistolam scripserit) cœnobioli alicujus abbas factus fuit: atque hoc tempore scripsisse potuit ad Wulfstanum & Wulfinum litteras. 2do. Post annum 963. (quo Æthelwoldus in Abendoniensi abbatia successorem reliquit Ordgarum discipulum suum) Ordgaro condiscipulo suo in Abendoniensis cœnobii præfectura successit. 3tio. Circa annum 969. ab Oswaldo Wigorniensi episcopo abbas S. Albani constitutus est, (quæ quidem abbatia major est illa Abendoniensi.) 4to. Circa annum 974. ab Edgaro rege (ut chartæ illius verba habent) famosissimi constitutus est abbas cœnobii Malmsburiensis. 5to. Ab anno 978. ad ann. 981. Cridiatunensis apud Devonienses fuit episcopus. Nam Alfricum Cridiatunensem episcopum prius abbatem Malmsburiensem fuisse, & virum doctum habitum fuisse, librosque duos, unum de rebus cœnobii sui, de rerum naturis alterum, scripsisse, testantur historici; quod vehementer sane arguit Alfricum illum eundem cum nostro fuisse. 6to. Ab anno etiam 990. ad 995. Wiltoniensium fuit episcopus post Siricium, sicut etiam Devoniensium eodem tempore post Sidemannum. 7mo. Ab anno 995. ad 1006. (quo obiit) post Siricium Cantuariensis fuit archiepiscopus. Certe anno 1001. diplomati ab Æthelredo rege monachis Septoniensibus concesso (quod apud Harpsfeildum habetur p. 197.) subscripsit Ælfricus Cantuariensis archiepiscopus. Hactenus Cl. Usserii conjectura. Et Ælfricum quidem hoc tempore sedem archiepiscopalem tenuisse, fidem mihi facit certissimum privilegium istud Æthelredi regis ecclesiæ Christi Cantuariensi concessum, quod Saxonice & Latine edidit Cl. Spelmannus Concil. Brit. tom. 1. p. 507. cui proxime post Æthelredum loco subscribit Ælfricus his verbis e Saxonico Latine versis; *Ego Ælfricus ecclesiæ Christi Archiep. hujus regis munificentiam signo crucis in æternum corroboravi*; sive ut in veteri exemplari Latino ibidem edito pag. 509. habetur; *Ego Ælfricus Dorobernensis archi-præsul hanc prærogativam vexillo sancto confirmavi*. Concessum est hoc privilegium juxta vetustum exemplar Latinum an. 1006. in quo falsum Sæc. X. ab anno DCCCC. esse numerum ex scriptoris vitio non sine causa suspicatur Cl. Spelmannus, qui referendum potius censet ad an. 1002. Et certe cum testes inter alios exhibet Godwinum, qui sedem Roffensem adiit an. 1001. & Wolfstanum episcopum Londinensem, qui juxta fastos Savilianos obiit an. 1003. vel sequenti, i. e. Æthelredi 25. vel 26. haud alius annus dari potest. Nihilominus improbavit hanc Usserii aliorumque sententiam H. Whartonus, pluribus seu argumentis seu conjecturis contendit Ælfricum, ex episcopo Wintoniensi, Siricio in sede Cantuariensi anno 995. successisse, obiisse anno circiter 1005. Ælfricum vero Grammaticum, primo fuisse monachum, deinde abbatem, ut videtur, Wintoniensem, tandem ab anno 1023. archiepiscopum Eboracensem factum, Ælfricum *Puttam*, i. e. doctum seu sapientem dictum, diemque clausisse extremum anno 1051. ut si circa annum 952. natus sit, centenario proximus obiit. Hæc pluribus vir eruditus dissertatione de duobus Ælfricis, quam Angl. Sacr. tom. 1. p. 125. inseruit. Litem hanc meam non faciam, etsi omnibus rite expensis me in sententiam Whartonianam propendere fateor. (*a*) Perpendat æquus lector utrinque dicta, & judicio fruatur suo. Vir certe erat Ælfricus noster supra communem sui sæculi sortem in Theologicis, nec minus in Grammaticis (*Grammaticus* inde dictus) eruditus: tantam exinde apud populares suos famam adeptus, ut sermones ab eo scripti, vel Saxonice versi in ecclesiis publice legi juberentur; atque ex ipsius epistolis haud paucæ in vetustum ecclesiæ Anglicanæ synodicon cooptarentur. Vir prudens, pius, & religionis Christianæ zelo fervidus, ad scientiam, fidem, & pietatem Christianam ævo rudi barbaroque, promovendam natus. In contexendis sermonibus, populo diebus festis dominicisve, lingua Saxonica, prælegendis, partim ex SS. patrum scriptis decerptis, partim de suo additis, incredibilem plane posuit diligentiam. Quorum integri codices in bibliothecis nostris adhuc delitescunt. Nec minore usus est studio & labore in S. scripturæ libris in patrium sermonem transferendis. Exstat in bibliotheca Bodleiana, ne de aliis dicam, ejus Pentateuchus, cum libris Josuæ & Judicum (*b*) Præfationem Geneseos Saxonice & Latine extulit Whartonus noster Auctuar. ad Hist. Dogmat. Usser. p. 380.

(*a*) Conf. *Wanleii* Præfat. ad Catalog. MSS. Vet. Septentr. (*b*) Cap. 24. priora lib. Geneseos cum epistola ad *Æthelweardum* nuncupatoria Saxon. extant in Bibl. Coll. Corp. Christi, item in Bibl. publ. Cantab. Fragmenta quædam Excerptorum ex Pentateucho in Bibl. Eccles. Lincoln. teste *Wanleio* Catalog. 151. 162. 305. cap. 17. Geneseos ad finem libri Saxon. habentur in Bibl. Cott. sub *Othone* B. 10. n. 24. Præfatio Geneseos ibid. sub *Vitellio* D. 7. n. 1. Heptateuchum cum Evangelio *Nicodemi* & Homil. de libro *Job*. Saxon. edidit *Edw. Thwaits* Oxon. 1698. 8vo.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

(a) SCRIPTA.

Tractatus de veteri & novo Testamento, quo enumeratis sigillatim utriusque voluminibus, ac rebus sub utroque fœdere gestis ordine enarratis, historiam sacram usque ad Hierosolymam a Tito expugnatam deducit. Saxonice.

Homilia paschalis de corpore & sanguine D. N. Jesu Christi, quæ quovis Paschate ad populum recitari lato olim canone jussa est. In homilia ista repens tunc sensim in ecclesiam Transubstantiationis dogma Ælfricus aggreditur, ac productis argumentis quam plurimis, ex Ratramni libro maximam partem desumptis, funditus convellit, adeo ut quænam ecclesiæ Anglicanæ isto ævo de Eucharistia fides fuerit, luculentissimis exinde pateat indiciis. Certe quam diversa fuerit Ælfrici, & ecclesiæ Anglicanæ hoc tempore, ab hodiernis ecclesiæ Romanæ dogmatibus sententia uno alterove exemplo manifestum fiet. In omnibus pæne scriptis theologicis diserte docet sacras scripturas a fidelibus esse legendas, discendas, earumque lectionem non minus ad animam purgandam, quam cibum naturalem ad corpus nutriendum, conducere. Hæc nos in homiliis sive sermonibus Saxonicis; hæc in compendio veteris & novi Testamenti ad Sigwerdum nobilem, alibique ubivis docet. Quin & præfatione quam versioni suæ Geneseos præmisit, objectionem adversus sacras scripturas in sermonem popularem transferendas, ne eas prave intelligant imperiti, luculenter diluit. In dogmate de Eucharistia sententiæ pontificiæ apertum plane bellum indicit. In sermone de Sacrificio, eoque satis prolixo, qui in die Paschatis solenni coram populo recitari solebat, id pæne unice agit, "ut ostendas nos "spiritualiter corpus Christi gustare, ejus-"que sanguinem bibere, cum vera fide sa-"cram illam gustemus Eucharistiam; pa-"nem & vinum non posse per ullam bene-"dictionem in Christi corpus & sanguinem "mutari: vere quidem Christi corpus & "sanguinem esse, non tamen corporaliter "sed spiritualiter: esse quidem Eucharistiam quæ ad altare Dei coosecratur com-"memorationem corporis Christi quod pro "nobis obtulit, & sanguinis sui quem pro "nobis fudit, corpus sanguinemque Christi "non corporaliter sed spiritualiter; nec "disputandum, qui hoc fieri posset, sed "quod ita fiat nostra fide esse tenendum. Verum integrum sermonem exscribere necesse sit, si modo omnia quæ huc spectant excerpere velimus. Paschalem hunc sermonem primus Saxonice & Anglice edidit Matthæus Parkerus Archiepisc. Cantuar. *Lond.* 1567, 12mo. Transtulit in Acta & Monument. tom. 2. Johan. Foxus. Recudit Gulielm. L'Isle sive de Insula *Lond.* 1638. 4to. Tandem Saxonice & Latine edidit Abr. Whelocus Not. ad Bed. Hist. Eccl. p. 462. Nec in hoc modo sermone, sed & alibi eadem iisdem pene verbis repetit, præcipue in epistola tum ad Wulfinum episcopum Schireburnensem, tum ad Wulfstanum archiepiscopum Eboracensem. Utriusque partem bene longam monumentis suis Anglico-Saxonicis L'Isleus noster inseruit; exinde Saxonice & Latine Whelocus ad Bedam p. 333.

Sæc. X ab anno DCCCC.

Epistolæ 2. altera *ad Wulfinum episcopum Schireburnensem*, altera *ad Wulfstanum archiepiscopum Eboracensem* (b) In his multa ex homilia paschali de Eucharistia, ac spirituali solummodo corporis & sanguinis Christi præsentia repetuntur. Utraque epistola, jubente Wulfstano, ab Ælfrico postea in Latinum sermonem conversa est, & ecclesiæ Anglicanæ libris synodicis ac pœnitentialibus olim inserta; cautumque est, lata lege ecclesiastica, ut loco admonitionis spiritualis doctrinæ ab episcopo, data quavis occasione, ad clericos & presbyteros prælegerentur. Unicum de hac ad Wolstanum epistola addam. Ex Latina hac epistola in pervetusto codice Wigorniensi, qui nunc in bibliotheca collegii Corporis Christi Cantab. asservatur, periodum hanc expunxerat sequioris cujusdam temporis monachus, utpote ecclesiæ Romanæ dogmati de Transubstantiatione e diametro repugnantem; *Non sit tamen hoc sacrificium corpus ejus, in quo passus est pro nobis; neque sanguis ejus, quem pro nobis effudit, sed spiritualiter corpus ejus efficitur & sanguis: sicut manna quod de cælo pluit, & aqua quæ de petra fluxit. Sicut Paulus apostolus ait.* Securum se existimavit bonus monachus linguæ Saxonicæ ignarus, nescius utique in epistola Saxonica hæc eadem contineri. Quin & in codice Oxoniensi, quem ecclesiæ suæ dono dedit Leofricus primus Oxoniensium antistes, hæc ipsa epistola Ælfrici Latina incorrupta hodie superest, unde hanc sententiam Cl. L'Isleus restituendam curavit.

Opuscula supra enumerata ex ecclesiarum Oxoniensis, Herefordiensis, ac Wigorniensis archivis eruit, & adjecta versione Anglica, Saxonice edidit (excepta unica ad Wulfstanum Eboracensem epistola, quam Latine simul ac Saxonice dedit) (c) vir spectabilis Guliel. L'isle *Lond.* 1623, 1638. 8vo.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 492. (b) Prologum ad Epist. ad *Wulfstanum* exhibuit *Wanleius* Catalog. p. 22. (c) Eandem iterum exhibuit Lat. & Saxon. *D. Wilkins* inter Leges Saxonicas editas *Lond.* 1721. p. 161.

Edita

Sæc. X. ab anno DCCCC.

edita prius fuerant (tractatu primo excepto) Saxonice simul ac Anglice a Johanne Foxo, Actorum & Monument. Eccl. tom. 2. ad ann. 1538.

Liber pœnitentialis, ecclesiæ Wigorniensi olim a Wulstano episcopo (qui sub Gulielmo Normanno floruit) donatus, in quo epistolæ istæ inter alios canones locum sortiuntur; asservatur etiamnum in bibliotheca collegii S. Benedicti Cantab. Extat etiam tam Saxonice quam Latine in libro canonum ecclesiæ Oxoniensi donato a Leofrico episcopo, qui ab anno 1049. sedem istam tenuit. Habetur iste liber in bibliotheca publica Oxoniensi.

Epistola de canonibus ad Wulfinum episcopum, capitulis 35. constans. Habetur Lat. Concil. tom. 9. p. 1003. (*a*)

INEDITA.

Sermonum lingua Saxonica 80. *libri* 2. quos partim a seipso, partim ab aliis, Latine antea scriptos in plebis usum rogantibus episcopis Saxonice postea convertit. Plures hodienum habentur collectiones sermonum Ælfrici Saxonicorum, quæ passim in Anglia, partim in privatorum manibus, partim in publicis bibliothecis asservantur. (*b*) Ex his exstant Cantabrigiæ, duæ, altera in bibliotheca publica Academiæ, altera in bibliotheca S. Benedicti. Prima 60. constat sermonibus, altera 24. In utraque vero habetur *Sermo paschalis*, titulo *sermonis de sacrificio in die Paschæ*. Ex Ælfrici enim sermonibus selecti sunt præ ceteris 24. qui populo publice prælegerentur, eo ordine, ut 12. priores de rebus agentes generalibus (ut *De initio creaturæ*, *De auguriis*, *De die judicii*, *De vaniloquio & negligentia*, *De avaritia*, *De falsis Diis*, &c.) quandocunque sacerdoti visum esset, legerentur. Posteriores vero 12. propriis festis assignantur (viz. *De annunciatione B. Mariæ*, *De nativitate Domini*, *De circumcisione Domini*, *De Epiphania*, *De purificatione B. Mariæ*, *Dominica prima in Quadragesima*, *Dominica Palmarum*, *die Paschatis*, &c.)

Epistola de consuetudine Monachorum. Exstat MS. in collegio S. Benedict. Cantab. (*c*)

(*d*) *Epistola ad Sygefertum contra Clericorum nuptias*. Principium ejus exhibet Gul. L'isle præfatione in Hom. Paschal.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

Canones concilii Niceni, Saxonice versi MSS. in Collegio dicto (*e*)

Chronica Saxonica maxime de ecclesia Cantuariensi, ab Ælfrico anno ætatis suæ 23. Saxonice scripta, MSS. ibidem. (*f*)

Passiones & vitæ Sanctorum, translatæ ex Latino in Saxonicum sermonem per Ælfricum. Habentur in bibliotheca Cottoniana sub Julio E. 7. n. 1. (*g*)

Vita sancti Guthlaci, Saxonice ad Ælfwaldum Orientalium Anglorum regem scripta, MS. ibid. sub Vespasiano D. 21. n. 2. (*h*)

Linguæ Latinæ *Grammatica*, *Saxonico-Latina* præfixa præfatione Latina MS. exstat alicubi. (*i*) Plura enim exinde loca habet Gul. L'isle Præfat. in Homil. Pascal. immo (quod postea reperi) typis excusa prodiit (una cum glossario ejusdem generis) *Oxon.* 1659. (*k*) Quo non obstante me erroris arguit Whartonus, quod in recensendis Ælfrici scriptis, *Grammaticam* ejus & *Dictionarium Latino-Saxonicum* illius operibus MSS. annumerassem, quæ antea a Somnero evulgata fuerant. Immerito utique. Exstare tamen MSS. in bibliotheca Cottoniana, & D. Johannis Oxon. alibique sæpius, *Glossarium* Ælfrici, ab eo quod publici juris fecit Somnerus longe diversum, norunt quotquot in his studiis hospites non plane sunt, & plusquam semel iterumque monet Cl. Hickesius Catal. lib. Septentrion. quem Grammaticæ suæ *Anglo-Saxonicæ* subjecit: ubi etiam de Ælfrici nostri operibus Saxonicis, tum editis tum MSS. plura te, lector Philo-Saxo, docebit. Vapulat proinde hoc nomine Whartonus Wh. Kennetto viro ingenuo atque erudito, qui Somneri vitam patrio sermone nuper edidit p. 76. Verum hæc obiter.

Excerpta ex Prisciano minore, ac Saxonice versa, plura MS. Cantabrigiæ.

Dictionarium Latino-Saxonicum. (*l*) *Opera quadam Donati Saxonice versa.* *S. Gregorii M. dialogi V. Saxonice versi.*	MSS. Cantabrigiæ, & in bibliotheca Lumleiana.

(*a*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit vol 1 p. 250 De *Ælfrico*, qui hos Canones scripsit, & de *Wulfino* ad quem sunt scripti, videlis *Wilkins* ibid. p. 255. Hæc epistola cum duabus aliis. una de Chrismate. altera de cœlibatu Sacerdotum, servatur MSS. in Bibl Cotton sub *Vitellio* D. 7. n. 4. (*b*) Ut in Bibl. Bodl. & D. Jacobi Westmonaster. teste *Wanleio* Catal. p. t. 174. (*c*) Epistolam nuncupatoriam exhibuit *Wanleius* ibid p. 110. (*d*) Nona est Homiliarum quæ continentur in Cod. Bibl Coll. C. C. Cantab. insignito nota S. 9. & tertia in Bibl. Cott. sub *Faustina* A. 9. (*e*) Item Capitula *Theodolphi* Episc. Aurelianensis, si fides *Jo. Johnson* in Collect. Eccles Leg. & Canon. ad an. 1004. habenda sit. Ex MSS. Coll. dict. publice juris fecit Lat. & Saxon. *Spelman.* Conc. tom. 1. p. 585. item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 265. (*f*) *Ælfrico* minime sunt adjudicanda, quippe quæ longe ante *Ælfricum* natum scripta. Vid. *Wanlei* Præfat. ad Catalog. (*g*) Præfationes Lat & Saxon. dedit *Wanleius* ibid. p. 186. Homiliæ in festis diebus Sanctorum, & alii *Ælfrici* tractatus exstant MSS. Saxon. in Bibl. Cott sub *Vespasiano* D. 14. n. 3. seq. Homiliam Anglo-Saxon. in die natali *S. Gregorii* Anglice versam edidit *Eliz. Elstob* adjuncta Lat. versione *Gul. Elstob.* Lond. 1709. 8vo. (*h*) Per *Felicem* monachum Croylandensem primum Lat. scripta fuit, & dein ab incerto auctore Saxon. versa. vid. *Oudin.* tom. 1. p. 1790. *Wanl.* Catal. p 245. (*i*) Scil. in Bibl. C. C. C. & Publ. Cantab. in Bodl. & Coll D. Johannis Oxon. In Bibl. *Tho. Cartwright* de Ayno, *Symondsii D'Ewes* . notante Wanleio In Bibl. Cott sub *Julio* A. 2 n. 2. Præfatio ibid. sub *Vitellio* D. 7. n. 2. (*k*) Codex, quo usus est *Sommerus* in editione Grammaticæ, asservatur in Bibl. D. Jacobi Westmon, ut notat *Wanleius* ubi supra p. 182. (*l*) Dictionaria duo *Ælfrici* attribuit V. Cl. *Gul. Nicholson* Eun-

Sæc. X. ab anno DCCCC. Eundem *Æthelwoldi præceptoris vitam* conscripsisse prodit Gul. Malmsburiensis in vita Aldhelmi MS. Verum an opus istud supersit, non constat.

Cæterum Ælfrici *Sermones* Latini injuria temporis interierunt (*a*) Nec enim mirum est episcopos Lanfrancum secutos, qui Transubstantiationis dogma fere sectati sunt, nimio veritatis in iis passim deprehensæ fulgore offensos, eos ex ecclesiarum Cathedralium archivis, ubi repositi erant, sublatos suppressisse; Saxonicos interim sermones (lingua quippe ipsis ignota obvelatos) inviolatos superfuisse. Lingua enim Saxonica post invasionem Normannicam mox penitus evanuit.

990. (*b*) HERIGERUS, sive *Harigerus*, primum monachus, dein abbas Laubiensis, Fulcuino suffectus anno 990. Obiit anno 1007. die 31. Octobris.

SCRIPTA.

Historia, seu gesta episcoporum Leodiensium, quæ Notgero vulgo ascribitur. Exstat apud Johannem Chapeaville in rerum Leodiensium historia *Leodici* 1613.

Liber de corpore & sanguine Domini, quem anonymum edidit Ludovicus Cellotius ad calcem historiæ Gottefchalci *Parif.* 1655. fol. (*c*)

De vita & miraculis S. Urfmari libri 4. carmine rudi & inculto fcripti. Apud Henfchenium ad diem 18. Aprilis. Primus hos libros evulgavit Ægidius Waulde an. 1628. inter alia monasterii Laubiensis monumenta.

Vita S. Berlendis virginis. Habetur apud Bollandum ad 3. Febr. & Mabillon. Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 14.

Vita S. Landoaldi, quæ fub Notgeri nomine exstat apud Surium ad 19. Martii. Herigero non infirmis argumentis vindicatur a Miraeo Not. ad Sigebert. p. 151.

Dialogus de dissonantia Ecclesiæ, Adelboldo episcopo & Herigero interlocutoribus, exstat MS. Gemblaci, teste Miræo ibid.

Epistola ad Hugonem de quibusdam quæstionibus a Sigeberto * memorata, interiit. (*d*)

*De Script. c. 137.

(*e*) OECUMENIUS, scriptor admodum incertæ ætatis, de quo altum apud veteres filentium; id modo constat post annum 800. claruisse. Adeoque hoc loco ipsum reponimus ad ann. 990. donec veram ejus ætatem expifcari liceat. (*f*) Magnam novi Teftamenti partem ex veterum commentariis, præcipue ex Chryfoftomo, qui ipsi prora ac puppis est, clare, dilucide, & concife explicavit; unde novi Testamenti *Scholiastes Græcus* vulgo haberi solet. Exstant hodie. Sæc. X. ab anno DCCCC. 990.

Enarrationes in Acta Apostolorum.

Commentarii in epistolas S. Pauli.

Commentarii in epistolam S. Jacobi, aliasque Canonicas. (*g*)

Prodierunt Oecumenii opera Græce *Veronæ* 1532. (*h*) Lat. *Venet.* 1556. 8vo. Gr. Lat. *Parif.* 1631. 2. tom. fol.

JOHANNES, gente, ut videtur, Gallus, abbas, an Gorziensis, an S. Arnulfi Mettensis tandem in medio relinquit Cl. Mabillonius. Claruit circa annum 990. In litteras misit *vitam & miracula S. Glodesindis Mettensis abbatissæ*, quæ fato suo functa est circa annum 610. idque libris 2. Exstat hæc vita fed interpolata, fub nomine *Bernardi* cujusdam abbatis, vel ut alii *Arberti* monachi, apud Surium Jul. 25. Sinceriorem, ftylo & auctori fuo reftitutam, ex variis codicibus MSS. edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 1. p. 724. Vitam extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. pag. 1087. Posteriorem, feu hiftoriam translationis & miraculorum S. Glodefindis dedit idem Sæc. 4. part. 1. p. 435. Scripsit item *Vitam S. Johannis abbatis Gorziensis*, anno 973. denati, cui morienti adstitit, quam tamen non penitus absolvit. Ediderunt hanc Bollandiani Febr. 27. & ad ipsum autographum collatam Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 363. 990.

REIMANNUS, quem alii *Onfmannum* vocant, natione Germanus, cœnobii Walciodorensis aut faltem Gorziensis monachus, claruit circa annnm 990. Scripsit *vitam S. Cadroæ, abbatis Walciodorensis*, de- 990.

Bibl. Hift. Angl. p. 42. 43. quorum unum ad calc. Lexici fui Saxonico-Latino-Anglici una cum Grammatica. vel excerptis ex *Donato* edidit *Gul. Sommerus* Oxon 1659. Alterum adhuc ineditum latitat in Bibl. D. Joh. Bapt. Oxon.

(*a*) Admonitionem de Ebrietate cavenda exhibuit *Wanleius* Catalog p. 157. qui epiftolas varias, & alia opera *Ælfrici* tam Lat. quam Saxon. a *Caveo* omissa in indice Auctorum recensuit. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 485. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 8. vol. 3. p 562. (*c*) Exstat. MS. fub *Herigeri* nomine in Bibl. Siguiacensi Ord. Cistерс. in archiepiscopatu Rhemenf. teste *Oudino* ubi fupra. Sed ex fide Gottwicensis Cod. Gerberto eum reftituit *Bern. Pezius*, & edidit Anecdot. tom 1. part. 2. p. 133. (*d*) Nuperrime exhibuit *Edm. Martene* in tom. 1. Anecdot. p. 112. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 518, (*f*) Posterior videtur *Theophylacto*, quem totidem verbis fæpiffime citat. At *Montfalcon.* in Bibl. Coiffinian. p. 82. dicit *Oecumenium* citari in MS. Commentario in epistolas Pauli fæc 10 fcripto. Ita Communicator. Idem *Montfalcon.* ibid. p. 277. nos docet ex cod. 224. *Oecumenium* episcopum fuiffe Triccæ in Theffalia, & opufculum exhibet quo probatur auctoritate Patrum, Apocalypsin esse veram facræ fcripturæ partem. Vid. *Fabr.* Bibl Gr. vol. 13. p. 845. (*g*) Scripfit etiam Annotationum commentarios in 4. Evangelia (quos commentario in Epift. ad Hebræos c. 6. fe fcripfiffe teftatur,) ut notat *Long* Bibl. facr p. 183. (*h*) Interprete *Jo. Hentenio* Antverp. 1545. fol. Comment. in Acta Apostolorum, & in Epift. Canonicas Lat verfi a *Jo. Bern. Felitiano* prodierunt *Bafil.* 1552. deinde *Venet.* 1556. 8vo. Comment. in 7. Epift. Canonicas Gr. & Lat ex verfione *Hentenii*, & cum notis *Barth. Coppen.* prod. *Francof.* 1610. 4to. Comment in Epift. *Pauli* Lat. verfi ex *Maximo Florentino* prod. *Bafil.* 1553. 2. vol. 8vo. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 17. §. 18. vol. 7. p. 788.

inde

Sæc. X. ab anno DCCCC. inde *Mettensis*, quam Immoni abbati dedicavit. Exhibent hanc Bollandiani Mart. 6. & ex iis Mabillonius Sæc. Benedict. 5. pag. 487.

990. JOHANNES SMERA POLOVECIUS, natione Russus, Ulodimiri regis medicus & rhetor, claruit anno 990. inter Scriptores ecclesiasticos locum habet, non quod plura post se reliquit opuscula, exstat enim non nisi epistola unica, sed ob singularem rei novitatem. Ulodimirus supremus Russorum princeps, religione gentilis, Helenam, sive ut alii vocant, Annam Basilii & Constantini imperatorum Orientis sororem, in uxorem duxit. Qua occasione religionem Christianam amplexus est, & Russi in Græcorum ritus transierunt. Ante vero quam hæc fierent, Ulodimirus idolorum cultui adhuc deditus, in varias quæ tum vigebant religiones inquirere cœpit, missis undiquaque hanc in rem exploratoribus. Instantibus Mahumetanis, illorum cultum velut fœdum, turpemque contemptui habuit. Latinorum rejecit, quoniam eorum cæremoniæ parum religiosæ videbantur. In Græcorum religionem, utpote Romana minus corruptam, propendebat. Quo vero tutius procederet, misit Johannem nostrum, qui varias regiones peragraret, seque de omnibus certiorem faceret. Peragrata itaque Pannonia, Servia, Bulgaria, Mysia, magnoque Græcorum imperio, Antiochia, Hierosolymis, tandem devenit in Ægyptum, & Alexandriæ diu commoratus est, sacro lavacro ibi initiatus. Ex hac urbe litteras ad Ulodimirum dedit, quibus eum de variis religionis cultoribus certiorem reddidit. Inter alia, hæc habet. "Præterea vero vidi etiam non paucos Christianorum conventus, apud quos jam nulla idola sunt, tantum mensa & scamna. Hi autem homines sunt theologi, seu de Deo loquentes, honesti, super omnia diligentes pacem, plane velut angeli Dei. Conveniunt autem ad doctrinas quotidie ex mandato Dei, & ad preces antelucano tempore, rursus vero post occasum solis, aliquando autem tertia & nona hora diei. Hos autem hic homines ubique nominant sanctum Dei novum Israëliticum populum, seu Israëlem. Sequuntur autem hic hanc doctrinam & reges aliquot cum suis doctoribus, & ego ipse semper eos doctrinæ causa accedo. Qua de re librum eorum, cognominatum *Evangelia*, cum doctrinis apostolorum, tibi rex mitto, ut percipias. In sequentibus, in Græcorum mores & instituta acrius invehitur, eorumque ruinam & exitium ob idololatriam, hypocrisin, superbiam, crudelitatem, aliaque vitia prædicit; ultimamque gentem Judaicam ad doctrinam Christi convertendam Clausit litteras his ad Ulodimirum verbis. *Ideoque, o Rex, non licet tibi suscipere mores & religionem Græcam* (habet exemplar aliud *& Romanam.*) *Sin vero ea susceperis, ego ad te nunquam proficiscar, sed hic obdormiens judicium Filii Dei expectabo.* Scripsit hanc epistolam lingua Bulgarica, in tabulis æreis, litteris ferreis. Specimen characterum in fronte editæ epistolæ exhibetur. Tabulæ in monasterio Salvatoris Præmisliensi, non procul a veteri Sambore delituerunt ad annum usque 1567. quo Andreas Kolodynsky Russorum diaconus, eas in sermonem Russicum & Polonicum transtulit. Ex Polonico, anno 1677. Latine vertit Benedictus Willovvatius. Versionem ejus in lucem protulit Sandius in Append. ad Hist. Eccles. pag. 61. Exinde Andreas Wengerscius in Append. ad Hist. Eccles. Provinc. Sclavon. p. 499. Non parvum huic epistolæ lucem affundent Miechovvita Hist. Polon. lib. 2. cap. 3. fol. 990 Cromerus de Orig. & rebus gestis Polon. lib. 3. p. 31. ut alios mittam.

THOMAS HHARANITA, gente Syrus, dogmate Monothelita, Kfartabensis in diœcesi Aleppensi metropolita, claruit circa annum 990. Ut dogma Monotheleticum latius propagaret, ad Maronitas in montem Libanum profectus est. Sed frustra ei cessit labor, cum paucos invenerit qui doctrinam ejus amplecterentur; etiamsi nonnulli hac labe infecti sint. Et de Thoma hæc quidem Faustus Naironus, ut Maronitas suos a Monothelismi labe vindicaret, qua tamen eos a tempore Johannis Maronis, id est, ab exeunte sæculo 6. laborasse tradit Eutychius Batricida patriarcha Alexandrinus in annalibus, & suo jam tempore a quingentis pene annis VVilhelmus Tyrius de sacro bello lib. 22. c. 8. ut alios tum veteres, tum recentiores mittam. Adversus hos insurgit Naironus Maronita, edita pro Maronitis suis apologia in Dissert. de origine, nomine, ac religione Maronitarum pag. 36. 50. 69. & alibi sæpius, Eutychii & Wilh. Tyrii narrationem defendit vir eruditus, & in his litteris summus, R. Simonius in Hist. Crit. de religione & moribus Nationum Orientalium, Gallice primum, dein & Anglice edita, cap. 14. p. m. 144. Causam hanc denuo in se suscepit, & adversus tum veteres, tum Simonium propugnare conatur Naironus in Euoplia Fidei Cathol. part. 1. p. 62. &c. Quin & pag. 79. longe ampliorem responsionem ad D. Simonium se paratam habere dicit. Sed ad Thomam redeo. Scripsit *librum de-* 990.

Sæc. X. ab anno DCCCC. *cem Propositionum*, quas in gratiam Monothelitini congessit & venditavit, & inter libros MSS. Abr. Ecchellensis reperitur, teste eodem Nairono in Indice Auct. quem Euopliæ suæ præmisit, ubi etiam Thomam sæculo decimo vergente ad undecimum floruisse docet.

990. (*a*) LETALDUS, Miciacensis apud Aurelianenses monachus, claruit circa annum 990. Scripsit librum *de miraculis S. Maximini abbatis Miciacensis*, quem ex Cod. MS. edidit Johan. Mabillonius Sect. Benedict. 1. pag. 598. qui eundem esse Letaldum cum vitæ S. Juliani Cenomannensis episcopi expolitore existimat; etsi Possevinus illum monachum Cenomannensem fuisse contendit. Extat etiam hujus Letaldi *Delatio* corporis S. Juliani in synodum Karrofensem circa annum 888. apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 434.

990. STEPHANUS, natione Germanus, monachus forsan Coloniensis, claruit circa annum 990. Scripsit stylo tumido & inflato librum, *de S. Maurini abbatis & martyris inventione, & translatione* facta in Coloniensi monasterio S. Pantaleonis, Christiano abbati dicatum. Habetur post Surium apud Mabillon. Sæc. Bened. 5. p. 333.

990. (*b*) DUDO, gente Gallus, ecclesiæ S. Quintini Viromandensis canonicus, dein decanus, claruit an. 990. Mandato Richardi I. Normanniæ ducis, commisit litteris *de vitis & actis primorum Normanniæ ducum* libros 3. quos Adalberoni episcopo Laudunensi dedicavit. Hos ex vetusto codice MS. primus in lucem emisit Andreas du Chesnius Script. Norman. pag. 49. Scriptorem hunc a peritia, studio, & eloquentia commendant Gulielmus Gemmeticensis & Ordericus Vitalis. Verum quod recte notat Vossius,* scripsit poëtica magis quam historica fide, usque adeo multas fabulas inseruit.

* De Hist. Lat. lib. 2. c. 41. p. 356.

994. AUTOR anonymus *vitæ S. Wolfgangi*, æqualis ejus ac familiaris, claruit anno 994. Scripsit *vitam S. Wolfgangi Ratisbonensis episcopi*, eodem ipso anno demortui. Stylum mutavit qui primus edidit Laur. Surius Octobr. 31. Ex Cod. MS. Einsidlensi restitutam suppeditavit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 811.

994. SISINNIUS, *Magister* dictus, post Nicolai Chrysobergis mortem, patriarcha Constantinopolitanus factus est anno 994. vel sequente. Dissidia ob quartas nuptias in ecclesia Orientali jamdiu excitata composuit. Sedem tenuit annos tres. Exstat ab eo scriptus *Tractatus de nuptiis Consobrinorum*, seu *περὶ τῦ μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφὺς ἐξαδέλφας δύο*, in Leunclavii jure Gr. Rom. lib. 3. p. 197. Sæc. X. ab anno DCCCC.

(*c*) ODILO, gente Arvernus, ex equestri familia ortus, in vico Brivatensi apud S. Julianum clericus factus, & in cœnobio Cluniacensi monasticum indutus habitum, post Maioli præceptoris sui mortem abbas constitutus est anno 994. a Maiolo adhuc vivente successor sibi designatus. Pietate, & charitate erga pauperes insignis, immensam sibi apud Robertum Gallorum regem, & Henricum Germanorum imperatorem gratiam & auctoritatem conciliavit; adeo ut ab Henrico corona sua aurea donatus fuerit, quam ille famis tempore pro alendis pauperibus una cum aliis ecclesiæ suæ ornamentis distraxit. Anno circiter 1022. ad visenda apostolorum limina, & monachos Casinenses, in Italiam excurrit. Anno 1034. archiepiscopus Lugdunensis electus, dignitatem istam repudiavit. Plurima in Galliis monasteria reformavit, multa fundavit. Ista dum inviseret, anno 1048. apud Silviniacum diem extremum obiit. Cal. Januar. ætatis suæ 87. ordinationis 56. Primus ille Festum omnium Sanctorum instituisse dicitur; cum monachis suis præceperit, ut postridie Cal. Novembr. memoriam omnium Sanctorum celebrarent, exemplo ad alias mox ecclesias transeunte, & auctoritate pontificis Romani tandem comprobato. 994.

SCRIPTA.

Vita S. Maioli abbatis decessoris sui. Habetur apud Surium 11. Maii.

Hymni 4. *in eundem.*

Epistolæ aliquot ad Fulbertum.

Vita S. Adheleidis Imperatricis, Othonis I. Imp. uxoris, quæ obiit anno 999. Edita est a Canisio tom. 5. part. 2. p. 398. (*d*)

Sermones 14. *de festis Domini, B. Virginis, ac Sanctorum.* (*e*) Statutum de defunctis.

Omnia ista opuscula simul collegit, atque edi curavit Du Chesnius in bibliotheca sua Cluniacensi *Paris.* 1614. exinde relata in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 653.

Epistolæ tres, a Dacherio evulgatæ Spicileg. tom. 2. p. 386. (*f*)

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 513. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11 vol. 4. p. 801. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 197. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 14. vol. 5. p. 447. (*d*) Edit. nov. tom. 3. p 78. Iterum a *Leibnitio* cum Canisii notis inter Scriptores rerum Brunsvicensium. (*e*) Sermonem in Nativit. Christi edidit *Christianus Daumius* 1670. ut notat *Fabr* Bibl. Gr. l. 6 c. 10. §. 39. vol. 11. p 802. Sermones duos *de nativitate B. Virginis* ex MSS. Silviniacensi & *de S. Cruce* ex MSS. Cluniacensi exhibuit *Martene* Anecdot. tom. 5. p. 622. seq. (*f*) Edit. nov. tom. 3. p. 381.

PHI-

Sæc. X. ab anno DCCCC. 995. **PHILOTHEUS**, patriarcha Alexandrinus, claruit sub Saracenorum imperio ann. 995. Vir corradendis opibus summopere intentus, vitæ luxuriosæ, comessationibus, potui, balnei lavacris, & cuivis vitæ delicatioris generi deditissimus; quin nec a muneribus accipiendis pro ordinum collationibus abstinebat. Mira sunt quæ ei sacrorum solemnia in ecclesia Divi Marci celebranti contigisse, deque morte ejus mox sequente narrat Chronici Orientalis compilator ad ann. Chr. 995. p. 113. Scripsit 4. volumina, quorum tituli ex Arabico translati, sequuntur. 1. *Declarator*. 2. *Rara Commentatorum*, *& depravationes Hæreticorum*. 3. *Detectio Arcanorum*. 4. Ipsius *vitam ac gesta* continebat. Verum hæc volumina dudum, ut videtur, perierunt. P. Possinus in Asceticis edidit Græc. Lat. S. Philothei sermonem satis prolixum *de mandatis Domini nostri Jesu Christi*. Nostri esse pro certo non sum ausus affirmare. Id modo constat, codicis MS. unde desumpsit Possinus, manum & chartam annorum plusquam quingentorum ætatem præ se tulisse.

995. (*a*) **GEBEHARDUS**, Germanus, Augustæ-Vindelicorum episcopus anno circiter 995. factus est. Obiit anno 1002. Gerardi opus *de vita & miraculis S. Udalrici* recudere, & novo stylo expolire in se recepit; quod tamen imperfectum reliquit. Extat apud Marc. Velserum Rer. Vindel. p. 591. Prologum & principium habet Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 472.

996. **GREGORIUS V.** *Bruno* antea dictus, natione Germanus, Ottonis Marchionis Veronensis filius, Ottonis Imp. nepos, saltem consanguineus, anno 996. Othonis Imp. potentia, pontifex Romanus electus est, die 17. Maii ordinatus. Ineunte statim pontificatu, a Crescentio consule urbe pulsus est, & in Hetruriam primum, deinde in Germaniam fugatus; cum tamen prius collecto Ticini episcoporum concilio, Crescentium anathemate innodasset. Paulo post ab Othone armata manu reductus, coronam imperialem isti imposuit; habitaque Romæ synodo, collapsæ ecclesiæ disciplinæ instaurandæ operam navavit, & Adelberto Pragensi ad sedem suam se conferre, intentato anathematis fulmine, præcepit. Anno 998. ab Abbone Floriacensi rogatus, toti Galliæ regno excommunicationem comminatus est, ni Arnulphus Rhemorum archiepiscopus injuste olim depositus in sedem suam remitteretur. Obiit anno 999. die 18. Februarii. Exstant *epistola* 4. Concil. tom. 9. p. 752. & *epistola de privilegiis Abbatum Montis majoris*, apud Baluzium Miscellan, tom. 4. p. 431. Sæc X. ab anno DCCCC.

(*b*) **BURCHARDUS**, gente Germanus, patria Hassus, Olberti, postea abbatis Gemblacensis discipulus, monachus Lobiensis, tandem anno 996. Franconi fratri germano in sede Wormatiensi successit. Anno 1022. concilio Selegunstadiensi interfuit. Post 30. fere annos in pastorali munere fideliter exactos diem extremum clausit anno 1005. saltem sequenti. Pluribus ante obitum annis extructa sibi cella, & vicino oratorio in sylva, duobus a Wormatia milliaribus distante, ab omni strepitu, negotiisque fæcularibus procul remota, pietati & otio litterario se totum dedit. Et hoc quidem in loco hortante Brunichone præposito Wormatiensi, & collaborante magistro suo Olberto, magnum illud *Decretorum volumen* aggressus est in 20. libros distributum, quos e S. Scriptura, ex Canonibus, qui dicuntur, Apostolorum, ex Synodorum tum Orientalium, tum Occidentalium, regulis, ex Romanorum pontificum decretis, sanctorum Patrum dictis, & libellis quibusdam pœnitentialibus collegit; nec his contentus, splendidas ex spuriis pontificum epistolis quisquilias plena manu convasavit, quarum exempla pæne innumera lectori ante oculos ponit Cl. Blondellus Prolegom. ad Pseudo-Isid. cap. 18. p. 98. (*c*) prodiit hoc opus (*d*) *Colon.* 1548. fol. & *Paris.* 1549. 8vo. & forsan alibi non semel. (*e*) 996. Vid. vit. ejus ab Anonymo script. Decreto præfix.

(*f*) **SYLVESTER II.** *Gerbertus* antea dictus, natione Arvernus, patria Aurelianensis, non infimo loco natus, a puero ingenuis artibus præclare enutritus, in Philosophiæ vero & Astrologiæ studio haud vulgariter versatus. Monasticam vitam juxta D. Benedicti institutum amplexus, paulo post Roberti Galliarum regis, ejusque filii Hugonis præceptor factus est. Hac occasione cum in aula plurimum poterat, anno 991. convocata synodo Arnulphum Rhemorum archiepiscopum sede sua ejiciendum, seque in locum ejus subrogandum curavit. Verum a Johanne XX. papa depositus, anno 995. favente Ottone imperatore, & suffragante populo Ravennatum archiepiscopus 999.

(*a*) Conf. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 78. (*b*) Conf. *Oudin.* tom 2. p. 525. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 827. & Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20 Art. 13. vol. 11. p. 80. (*c*) Habetur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* C. 6 n. 4. (*d*) Primum *Paris.* 1499. teste *Oudino* loc. cit. (*e*) Tractatus *Burchardi* de jure episcopali ad *Brunichonem* habetur MSS. in Bibl. Monast. *S. Severini* Neapol. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 119. Epistola ad *Fridericum* archiepisc. Colonienſ. habetur in Cod. Diplomat. *Udalrici* p. 262. ut nos docet *Bernard. Pez.* in ejusdem codicis conspectu. Alia in *Alberti Metensis* laudem ap. *Jo. Geo. Eccardum* tom. 1. Corporis Historiarum Med. Ævi, ut refert *Fabr.* ubi supra. (*f*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 41.

Sæc. X. ab anno DCCCC. constitutus est: hucusque sedis pontificiæ acerrimus oppugnator; tandem mortuo Gregorio Ottonis III, patrocinio Romanæ ecclesiæ pontifex renunciatur, anno 999. die 2. Aprilis inthronizatus. Plurima ecclesiæ Romanæ beneficia ac territoria ab Othone Imp. donari obtinuit, multasque hæreses in ecclesia paulo ante exortas feliciter consopivit. Obiit anno 1003. die 12. Maii. Quæ de modo ejus, per magicas nempe incantationes, ad sedem pontificiam perveniendi, de pacta, pro mercede diabolo, anima, eique tandem erepta, tradit Cardinalis Benno sequentis sæculi scriptor, apud ipsum Bennonem in vita Hildebrandi legi possunt.

(a) SCRIPTA.

Epistolæ 160. ab eo dum sedem adhuc Rhemensem teneret, scriptæ; quas edidit Papirius Massonus *Paris.* 1611. 4to. & Du-Chesnius Scriptor. Francic. tom. 2. p. 787. exinde relatæ sunt in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 669. (b)

Epistolæ 3. post pontificatum susceptum scriptæ. Exstant Concil. tom. 9. p. 777.

Liber de Sphæra.

Sermo de informatione Episcoporum. Utrumque tractatum in lucem edidit Mabillonius Analect. tom. 2. p. 212. (c) Sæc. X. ab anno DCCCC.

Vita S. Adelberti archiepiscopi Pragensis, ab Abrahamo Bzovio edita *Romæ*, teste Ludovico Jacob a S. Carolo Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 214. (d)

Epigramma elegantissimum in imaginem Sever. Boetii: habetur apud Baron. Append. tom. 7. p. 4.

(e) INEDITA.

De Arithmetica, seu *de Numeris* ad Constantinum monachum Floriacensem. Exstabat MS. apud Johannem Massonum Papirii fratrem.

De Geometria liber MS. in bibliotheca Farnesiana. Alia ejus opuscula commemorantur, viz. *Dialogus pulcherrimus inter ipsum & Leonem nuncium apostolicum; De Compositione Astrolabii liber; De Rhetorica lib* 1. *Oratio in synodo Mosonii habita* anno 995. quæ an alicubi adhuc delitescant, nondum comperi. (f)

Concilia hoc Sæculo habita.

901. (g) CONSTANTINOPOLITANUM I. sub Nicolao patriarcha habitum. Mortua Eudocia uxore tertia, quartum duxerat nomine Zoën Leo Sapiens imperator. Hac de re offensus Nicolaus Mysticus patriarcha, coacta synodo, nuptias tanquam illegitimas damnavit, Thomam presbyterum, qui hoc matrimonium ritu ecclesiastico consecrarat, deposuit, ipsumque imperatorem ecclesiæ sacris interesse vetuit. De his agunt Cedrenus, Zonaras, Curopalates, &c. & Procemium Unionis quod habetur Jur. Gr. Rom. tom. 1. lib. 2. p. 104. Exstant etiam Latine Nicolai patriarchæ ad Romanum pontificem de hoc argumento epistolæ 2. Concil. tom. 9. in Append. p. 1264.

901. OVETENSE in Hispania, anno 901. saltem sequenti, ab Hispaniæ episcopis, præsente Theodulpho episcopo regis Francorum legato, celebratum. Quo dignitas metropolitana, ecclesiæ Ovetensi antehac concessa, confirmata est. Decretum etiam, ut episcopi reliquique ministri sacri ecclesiasticæ disciplinæ invigilarent, eoque fine bis in anno synodos haberent; denique ut episcopi earum ecclesiarum quæ destructæ a Saracenis fuerant, Ovetum se conferentes, in eaque ecclesia Deo famulantes, stipem consequerentur. Hæc, ex historia Sampiri episcopi, nos docet Card. d'Aguirre Notit. Conc. Hispan. p. 183.

ANGLICANUM, ab Edvvardo seniore, præsidente Pleigmundo archiepiscopo, ad ecclesiam Anglicanam bene ordinandam, & episcopos in sedes vacantes reponendos, ablato jam interdicto, Formosi papæ, ut volunt, jussu congregatum. Cujus proinde ad episcopos Angliæ hac de re epistola habetur. (h) Exstant synodi Acta partim ex Malmesbur. partim ex veteri codice MS. collecta, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 387. & Conc. tom. 9. p. 430. Verum Formosi, anno 896. fato functi, & 904.

(a) Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 9. p. 22. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l.7. vol. 3. p.127. (b) Præter Epist. supra memoratas *Du Chesnium* ex Cod. *Sirmondiano* tom.2. Scriptor Francor. *Paris.* 1636. p. 828.seq. edidisse 55. alias *Gerberti* Epist. in Bibl. PP. non repetitas *Fabr.* notat loc. citat. (c) Edit. nov. p. 102. seq. (d) Item sine nomine Auctoris a *Canisio* Antiq. Lect. tom. 5. part. 2. p. 332. Edit. nov. tom. 3. p. 45. teste *Fabr.* ubi supra. (e) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 512. (f) Libellum de corpore & sanguine Christi, una cum libello ad *Ottonem III.* Imp. de rationali & ratione, uti exhibuit *Bernard. Pezius* in tom. 1. part. 2. Thesauri nov. Anecdotorum col. 131. Geometriam, & Epistolam ad *Adelboldum* Epis. Trajectensem de causa varietatis arearum in Trigono Æquilatero exhibuit idem *Pezius* tom. 3. part. 2. p. 5. 82. 84. Oratio in synodo Mosonii habita edita est in illius concilii Actis, & in Centuriis Magdeburg. tom. 3. p. 279. Exstant Acta synodi Rhemensis a *Gerberto* collecta, ibid. p. 246. (g) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 2. (h) Exhibuit *Wilkins* Conc. Brit.tom.1.p.200.

Ed-

Sæc. X. ab anno DCCCC. Edwardi, qui non nisi anno 901. regnare cœpit, tempora non bene conveniunt. Ad nodum hunc solvendum magnopere variant eruditorum sententiæ, & adhuc sub judice lis est. Certe vel Formosi, vel Edwardi nomen expungendum videtur, & vel Johannis IX. vel Ælfredi regis substituendum. Vide quæ notavit Spelman. loc. citat. & ex eo G Cossartius Concil. tom. 9. p. 431. (a) Cl. Papebrochius ut totius controversiæ fundamentum tolleret, ipsam Formosi epistolam merum esse sæculi 11. figmentum censet, occasione contentionis inter Cantuarium & Eboracensem archiepiscopos natum. Certe interpolatam esse innuere videtur *Canteburiæ* nomen vetustiori Dorobemiæ explicationis gratia additum, quod Formosi ætate necdum in usu erat. Interim dum res clarior fiat, synodum hanc juxta Malmesburium ad annum 904. retulimus. Huic synodo Edwardi senioris leges ecclesiasticæ Anglo-Saxonicæ apud Spelmannum subjiciuntur, antea a Lambardo editæ in Archaion. Edit. Cantab. p. 38. Addere liceat Ælfredum regem Edvvardi patrem, multas leges, tum ecclesiasticas tum civiles, promulgasse. In quarum parte priore plurima habentur capitula, tam ex novo, quam ex veteri Testamento decerpta. Sequuntur quæ notæ ecclesiasticæ sunt, de jurejurando, de fide-jussione violata, de sacrarum ædium immunitate, de sacrilegio, de iis qui moniales in templis rapuerint &c. Extant Saxonice & Latine ubi supra p. 15. & Spelm. loc. citat. p. 354. (b)

904. (c) ROMANUM I. anno 904. sub Johanne IX. celebratum. In quo Acta Stephani VI. contra Formosum habita rescinduntur & improbantur, & solius Lamberti coronatio tanquam citra vim, & legitime facta confirmatur. Exstant de his *Capitula* 12. Conc. tom. 9. p. 502. quibus alterius cujusdam synodi *Capitula* 12. subjiciuntur.

904. (d) RAVENNATENSE I. a Johanne IX. papa, & 74. episcopis, anno 904. celebratum. In quo Formosi papæ ordinatio confirmatur, synodusque a Stephano adversus illum habita damnata & combusta est. Exstant Acta & *Capitula* 10. Conc. tom. 9. p. 507. Vide tamen notam, quæ in Append. exhibetur p. 1237.

906. BARCINONENSE, anno 906. sub Arnulpho archiepiscopo Narbonensi, a 7. episcopis celebratum. In hac synodo id solum in quæstionem venit, an ecclesia Ausonensis ecclesiæ Narbonensi subjicienda sit. Vide d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 168. plura subjungit, sed quæ huc proprie non spectant. (e) Sæc. X. ab anno DCCCC.

ROMANUM II. anno 906. a Benedicto IV. habitum. In quo Argrinus Lingonensis episcopus sedi suæ restituitur. Vide Benedicti Epist. 1. Conc. tom. 9. p. 511. 906.

NARBONENSE I. anno 906. habitum. In quo de Ausonensis ecclesiæ libertate disceptatur. In alio, anno sequenti ibidem habito, decretum est ecclesiam Ausonensem, a tributo ecclesiæ Narbonensi pendendo, in posterum liberam esse. Agit de his P. de Marca, & ex eo conciliorum editores tom. 9. p. 518. 906.

MAGALONENSE, apud Juncarias, anno 909. 5. Nonas Maias, præsidente Arnulto archiepiscopo Narbonensi, & 10. episcopis celebratum. In quo Sinuarius Comes cum omni familia sua anathematis vinculo liberatur. Exstat *Decretum* synodale apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. pag. 5. & Conc. tom. 9. p. 519. 909.

(f) TROSLEIANUM I. in diœcesi Suessionensi, ab Heriveo Rhemensi archiepiscopo, ejusque suffraganeis, anno 909. 6. Cal. Jul. celebratum. In eo de disciplina ecclesiæ statuti sunt *Canones*, sive prolixa *Capitula* 15. Conc. tom 9. p. 521. 909.

NARBONENSE II. apud Fontem-Coopertum anno 911. ab Arnulto Narbonensi habitum. In quo de Urgelitanæ & Pallariensis ecclesiæ juribus & limitibus actum est. Fuse de hac re agit Johan. Mariana lib. 8. cap. 5. Hispan. illustr. tom. 2. p. 435. 911.

TURONENSE, anno 912. de celebrando festo translationis S. Martini habitum. Actorum summam ex Odone Cluniacensi exhibent conciliorum editores tom. 9. p. 569. 912.

CABILONENSE, anno 915. habitum. In quo villa quædam, quæ ad ecclesiam S. Clementis pertinebat, ecclesiæ suæ reddita est, & Roculfus Comes Matisconensis, res illius ecclesiæ quas invaserat restituere coactus est. Vide Conc. tom. 9. p. 578. (g) 915.

TROSLEIANUM II. anno 921. 921.

(a) Vid. etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 200. (b) Habet item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 202. (c) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 8. p 17. *Mabillon.* Musæi Italici part. 2. p. 87. (d) Vide quæ habet *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 17. (e) Edidit *Baluzius* tom. 7. Miscell. p. 53. (f) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 35. (g) Habetur integrum in Anecdotor. *Marteneum.* tom. 4. p. 72.

præsente Carolo rege, præsidente Heriveo Rhemorum archiepiscopo, habitum. In quo Hertebaldus Comes Castricensis, qui ob terras quasdam ecclesiæ Rhemensi erreptas, ab Heriveo archiepiscopo excomminicatus fuerat, post mortem absolvitur. Vide Flodoard. lib. 4. Hist. cap. 16. p. 353. & Chron. ad annum 921. p. 112.

922. (*a*) CONFLUENTINUM, anno 922. ab 8. episcopis, præsentibus Carolo Franciæ, & Henrico Germaniæ regibus, habitum. Deperditis tribus, exstant quæ de disciplina agunt *Capitula* 5. Conc. tom. 9. p. 579.

923. RHEMENSE I. hoc est alicubi in territorio Rhemensi, anno 923. habitum. In quo pœnitentia iis, qui bello Suessionico inter Robertum & Carolum interfuerunt, indicta est Exstant Acta brevicula Conc. tom. 9. p. 591.

924. TROSLEIANUM III. anno 924. habitum. In quo Isaac Comes cum Stephano episcopo Cameracensi redit in gratiam. Vide Flodoard. lib. 4. cap. 19. fol. 354. p. 2.

926. CARILOCENSE, anno 926. habitum. In quo ecclesiis per bella & rapinas pæne funditus eversis prospectum est. Vide quæ ex ejusdem ecclesiæ tabulis referuntur Conc. tom. 9. p. 582.

927. TROSLEIANUM IV. anno 927. a 6. episcopis, invito licet Radulfo rege, habitum. In quo Herluinus Comes, propter uxorem quam, alia vivente, duxerat pœnitentiam subiens, absolvitur. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 927. p. 129. & in Historia Rhemens. lib. 4. cap. 21. fol. 356. p. 2.

927. DUISBERGENSE, anno 927. collectum. In quo illi qui Bennonem episcopum excœcarant, excommunicantur. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 928.

928. GRATELEANUM, anno circiter 928. ab Athelstano rege Anglorum, præsentibus episcopis & proceribus, præsidente Wulfhelmo archiepiscopo, habitum. In quo leges plurimæ, tum civiles, tum ecclesiasticæ, statuuntur. IX. quæ ecclesiastici commatis sunt, habentur Saxonice & Latine cum prisca eatundem versione apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 396. (*b*) qui hæc capitula in diversis synodis, hoc circiter tempore habitis, sed Grateleanem utplurimum sequentibus, condita fuisse suspicatur, quique proinde de hac synodo omnino consulendus est. Exstant etiam Latine Conc. tom. 9. p. 582. earumque editio auctior ibid. p. 585. Integram harum legum, tum sacrarum, tum civilium collectionem primus in lucem protulit Lambardus noster, & in utraque Archaionomiæ suæ editione Saxonice & Latine reperitur. (*c*)

932. (*d*) ERPSFORDIENSE, anno 932. in causa disciplinæ ecclesiasticæ celebratum. Exstant *capitula* 5. Conc. tom. 9. p. 591. Synodi cujusdam anno 933. prope castellum Theodorici habitæ, cui præfederunt Artaldus Rhemensis & Teudolus Turonensis antistites, meminit Flodoardus in Chron. ad annum 933. p. 138. quid vero in ea gestum sit, non refert.

935. MACRENSE, anno 935. a 7. episcopis, præside Artaldo Rhemensi habitum. In quo rerum ecclesiasticarum invasores damnantur. Vide Flodoard. in Chron. ad annum 935. p. 142.

936. RHEMENSE II. saltem LAUDUNENSE, anno 936. præsentibus regni principibus & episcopis plusquam 20. celebratum. Quo Ludovicus Francorum rex ab Artaldo archiepiscopo Rhemensi ungitur & coronatur, & Rodulfus episcopus Laudunensis ab eodem consecratur. Refert hæc Flodoardus in Chron. ad annum 936. p. 142.

940. CAMBRICUM, circa annum, ut videtur, 940. presente Hoëlo Dha totius Walliæ principe, plurimisque episcopis & magnatibus, præsidente episcopo Menevensi celebratum. In quo plurimæ leges ecclesiasticæ (*e*) ad ecclesiam Cambro-Britannicam recte ordinandam sancitæ sunt. (*f*) Exstant hæ leges, ex codicibus MSS. erutæ apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. p. 408. (*g*)

941. SUESSIONENSE, anno 941. a diœcesos Rhemensis episcopis, in ecclesia SS. Crispini & Crispiniani habitum. In quo, dejecto Artaldo, Hugo Heriberti Comitis filius, Rhemorum archiepiscopus consecratus est. Vide Flodoard. in Chron. ad annum 941. p. 152. qui se eo tempore, ad

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 62. (*b*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 205. (*c*) Decreta & Leges quædam *Athelstani* exstant MSS. in Bibl. Cotton sub *Claudio* D. 2. n. 6. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 62. (*e*) A *Blegorido* quodam scriptæ uti nos monet *Edv. Lhuyd.* Archæol. Brit. vol. 1. p. 258. Vide sis *Nicholson.* Bibl. Histor. Angliæ p. 31. (*f*) Exstant MSS. *Wallice* in Bibl. Cotton. sub *Caligula* A. 3. n. 3. sub *Cleopatra* B. 5. n. 2. item Latine antiqua manu sub *Vespasiano* E. 11. n. 1. (*g*) Habentur etiam cum præfatione ex Cod. Gulielmi Philippi Lat. & Saxon. ap. *Wilkins* tom. 1. p. 208. seq.

hoc

 hoc Hugone, ab exilio revocatum fuiſſe dicit.

944. CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 944. congregatum. In quo, Tryphone patriarcha depoſito, Theophylactus imperatoris filius in ejus locum ſubſtitutus eſt. Vide quæ ex Curopalate habent conciliorum editores Conc. tom. 9. p. 617.

944. HELENENSE, in Fontanis anno 944. præſide Aymerico Narbonenſi archiepiſcopo habitum. In quo depoſiti ſunt epiſcopi Gerundenſis & Urgellenſis, & mox reſtituti. Et epiſcopo Helenenſi primus poſt Narbonenſem locus in ſynodis & ordinationibus conceſſus eſt. Vide Conc. tom. 9. p. 621. Ad annum 947. hanc ſynodum refert d'Aguirre Conc. Hiſp. tom. 3. pag. 182.

944. (a) LONDINENSE I. circa ann. 944. ſub Edmundo rege a Wulſtano archiepiſcopo, plurimiſque aliis epiſcopis & regni magnatibus, in feſto Paſchatis celebratum. Fateor hujus ſynodi annum certo definiri non poſſe; ſed cum Edmundus non niſi ab anno 940. ad 946. regnaverit, hoc circiter tempore congregatam eſſe oportet. In qua ut rei Chriſtianæ fides proveheretur, mutua inter omnes benevolentia foveretur, communique animarum ſaluti provideretur, conditæ ſunt haud paucæ leges eccleſiaſticæ & civiles, quæ habentur Saxonice & Latine apud Lombard. Archaion. p. 57. & cum priſca earundem verſione apud Spelm. qui eccleſiaſticas tantum ſelegit. Conc. Brit. tom. 1. p. 419. (b)

947. VIRDUNENSE, ad Moſam fl. præſidente Rotberto Trevirenſi, cum plurimis aliis epiſcopis, anno 947. menſe Novembri celebratum. In quo, contendentibus Artaldo & Hugone (qui tamen ad ſynodum evocatus licet venire noluit) de epiſcopatu Rhemenſi, ſedes Rhemenſis Artaldo adjudicatur. Videſis Flodoard. tum in Chron. ad ann. 947. p. 168. tum in Hiſt. Rhemenſ. lib. 4. cap. 33, 34. fol. 366, &c.

948. (c) MOSOMENSE I. ad Moſam fl. in diœceſi Rhemenſi anno 948. menſe Januario, eadem de cauſa habitum. In quo ſedes Rhemenſis Artaldo iterum adjudicatur, communione Hugoni uſque ad generalem ſynodum interdicta. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 948. p. 168. ubi plura de hac ſynodo habet.

(d) ENGILENHEIMENSE, anno 948. 7. Id Jun. præſente Marino pontificis legato, plurimiſque Germaniæ & Galliæ epiſcopis, Roberto Trevirenſi, Frederico Moguntino, Wicfredo Colonienſi, Adaldaco Hamburgenſi &c. celebratum: In quo Artaldus per vim ab Hugone dejectus, & carceri mancipatus, ſedi ſuæ reſtituitur, Hugone anathemate percuſſo. Hugo item Comes ob rebellionem in Ludovicum, & tyrannidem in eccleſiam excommunicatur, Exſtant de his Acta & *Canones* 10. una cum Artaldi ad ſynodum epiſtola Conc. tom. 9. p. 623. (e) Acta etiam prolixe refert Flodoard. tum in Chron. ad ann. 948. p. 170. tum lib. 4. Hiſt. Rhemenſ. c. 35. 948.

(f) TREVIRENSE, anno 948. a Roberto Trevirenſi, Artaldo Rhemenſi, Rodulfo Laudunenſi, aliiſque, præſente Marino legato, habitum. In quo Hugo Comes ob perduellionem iterum excommunicatus, & epiſcopi aliquot ab Hugone Rhemenſi ordinati damnati ſunt. Vide Flodoard. in Chron. ad annum 948. p. 175. 948.

LONDINENSE II. anno 948. ſub Edredo rege, præſentibus archiepiſcopis Cantuarienſi & Eboracenſi, habitum. In quo quæ ad regni & eccleſiæ ſalutem & utilitatem ſpectant conſtituta ſunt. Vide Ingulph. p. m. 497. ubi vide Edredi chartam monaſterio Croylandenſi conceſſam, & in hac ſynodo confirmatam. Confer Spelm. tom. 1. p. 428. (g) 948.

ROMANUM III. anno 949. ſub Agapeto papa habitum. In quo ſynodi Engilenheimenſis Acta confirmantur. Vide Flodoard. in Chron. ad ann. 949. 949.

LANDAVENSE I. anno 950. ſub Patre epiſcopo Landavenſi habitum. In quo Nougui rex, ſacrilegii reus, ſatisfactione facta, pœnitentiam agit. Vide Acta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 429. & Conc. tom. 9. p. 634. (h) 950.

(i) AUGUSTANUM, anno 952. in cauſa diſciplinæ eccleſiaſticæ habitum. In quo quæ ad epiſcoporum, clericorum &c. munera, moreſque pertinent, præcipue tractantur. Exſtant *Capitula* 11. Conc. tom. 9. p. 636. (k) 952.

(a) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 63. (b) Occurrunt etiam ap. *Wilkins* tom. 1. p. 214. (c) Conf. *Du Pin.* Hiſt Eccleſ. vol. 8. p. 37. (d) Vide quæ habet *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 38. (e) Habentur etiam ap. *Caniſ.* Lection. Antiq. tom. 5. part. 2. p. 1057. edit. nov. tom. 3. p. 9 (f) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 39. (g) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 217. (h) Exſtant etiam ap. *Wilkins* tom 1. p. 222. (i) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 62. (k) Habentur etiam ap. *Caniſ.* Lect. Antiq. tom. 5. part. 2. p. 1053. edit. nov. tom. 3. p. 11.

Sæc. X. ab anno DCCCC. 953. RHEMENSE III. apud *S. Theodericum*, a 5. episcopis, præsidente Artaldo archiepiscopo, anno 953. adversus Ragenaldum Comitem, rerum ecclesiasticarum pervasorem, habitum. Sed petente rege, excommunicatio ejus tunc intermissa est. Confer Flodoard. in Chron. ad ann. 953. p. 186.

955. LANDAVENSE II. anno 955. sub Patre episcopo congregatum. In quo ob diaconum coram ipso altari interfectum, judicium in homicidas fertur. Exstant Acta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 429. & Conc. tom. 9. p. 637. (*a*)

955. BURGUNDICUM, anno 955. incertum quo loco habitum. In quo de excommunicatione Isuardi, qui agros ad Abbatiam S. Symphoriani pertinentes injuste detinebat, actum est. Exstat *Commonitorium* synodale de excommunicatione Isuardi Conc. tom. 9. p. 639.

959. BRANDANFORDIENSE, in agro Middlesexiensi, anno 959. sub Edgaro rege habitum. In quo Edvvini regis decreta rescinduntur, ablata ecclesiæ restituuntur, & Dunstanus ab exilio revocatur. Vide Antiq. Britan. in Vit. Dunstan. p. m. 82. De tempore hujus synodi, & privilegii ecclesiæ Cantuariensi ab Edgaro concessi confer quæ notavit Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 432. (*b*)

962. MATRONENSE, in pago Meldensi, anno 962. mense Aprili habitum. In quo rejecto Hugone, qui mortuo jam Artaldo sedem Rhemensem iterum invadere voluit, Odalricus ejusdem urbis episcopus constituitur. Vide Flodoard. & Hugonem Flaviacensem in Chron. ad ann. 961. & ex iis conciliorum editores tom. 9. p. 647.

963. (*c*) ROMANUM IV. anno 963. præsente Ottone Imp. habitum. In quo, deposito Johanne papa XII. Leo VIII. ei suffectus est. Exstant hujus synodi Acta ex Luitprando desumpta Conc. tom. 9. p. 648.

963. CONSTANTINOPOLITANUM III. anno 963. sub. Polyeucto patriarcha habitum. In quo Nicephori Imp. causa de secundis nuptiis, teste Curopalate, discussa & approbata est. Vide Conc. tom. 9. p. 653.

964. (*d*) ROMANUM V. anno 964. a Johanne XII. celebratum. In quo Leo VIII. tanquam schismaticus deponitur, & Acta conciliabuli sub eo habiti reprobantur. Exstant hujus synodi Acta 3. sessionibus absoluta Conc. tom. 9. p. 653. Sæc. X. ab anno DCCCC.

(*e*) ROMANUM VI. anno 964. sub Ottone Imp. habitum. In quo Leo VIII. arrepto iterum pontificatu, Benedictum V. papam exauctoravit, & Hamburgum relegavit. Exstant ex Luitprando hujus synodi Acta Conc. tom. 9. p. 659. 964.

RAVENNATENSE II. anno 967. præsente Ottone Imp. in causa disciplinæ ecclesiasticæ habitum. Vide quæ hac de re habet Rhegino in Chron. ad ann. 967. 967.

ROMANUM VII. anno 969. a Johanne XIII. papa habitum. In quo sedes Beneventana archiepiscopatus titulo, insignitur. Johannis papæ hac de re litteras exhibet Ughell. Ital. Sacr. tom. 8. & Conc. tom. 9. in Append. p. 1238. 969.

ANGLICUM, anno 969. a Dunstano Cantuariensi, & omnibus pæne Angliæ episcopis congregatum. In quo damnantur clerici conjugati, monachatus promovetur, Comes quidam præpotens ob incestas nuptias pœnitentiam agit, ipsique Edgaro regi ob compressam virginem claustralem septennalis pœnitentia injuncta est. Habentur hujus synodi Acta hinc inde collecta apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 479. & Conc. tom. 9. p. 698. (*f*) 969.

LONDINENSE III. anno 970. vel saltem sequenti, sub Edgaro rege coactum. In quo præclara cœnobii Glastoniensi concessa privilegia confirmantur, reservata, regi & hæredibus conferendi baculum pastoralem abbati electo, potestate. Exstant synodi Acta apud Malmesburium Hist. lib. 2. cap. 8. fol. 31. p. 2. Edgari & Johannis papæ XIII. hac de re Diplomata & Chartæ apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 484. Conc. tom. 9. p. 702. (*g*) Anno sequente, in synodo Romæ a Johanne XIII. habita, eadem privilegia huic cœnobio confirmantur. Vide ibid. p. 705. Semel hoc loco monuisse sufficiat, Edgarum regem anno quidem incerto, plurimas leges ecclesiasticas & civiles, frequenti senatu, ad Dei gloriam, regiæ majestatis ornamentum, ac reipublicæ utilitatem sancivisse. Et primo quidem loco stant ecclesiasticæ, de immunitatibus ecclesiæ, de censu ecclesiastico, sive primi- 970.

(*a*) Occurrunt etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 222. (*b*) Vide quæ habet *Wilkins* tom. 1. p. 224. seq. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 11. (*d*) Vide quæ collegit *Du Pin.* ibid p. 12. (*e*) Conf. *Du Pin.* ubi supra p. 13. (*f*) Exstant etiam ap. *Wilkins* tom. 1 p. 247. (*g*) Exhibuit etiam *Wilkins* tom. 1. p. 256. seq.

tiis

tiis feminum, de decimis, de denario in domos singulas imposito, de diebus festis ac jejuniis. Sequuntur humanæ & politicæ. Tertio demum habentur canones ecclesiastici, qui ad has generaliores classes, speciales sub se canones continentes revocantur; nempe de ordinatorum vivendi formula, de confessione, de modo imponendi pœnitentiam, de satisfactione, de magnatum pœnitentia. Exstant hæc omnia Saxonice & Latine a Lombardo edita Archainom. p. 62. Edit. Cantab. & exceptis legibus politicis, apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 435. Latine Conc. tom. 9. p. 680. (a)

972. TARDANENSE, apud montem S. Mariæ anno 972. habitum. In quo Adalberonis Rhemensis decretum pro monachis in canonicorum locum in cœnobio Mosomensi substituendis confirmatum est. Exstat Adalberonis decretum & Johannis papæ epistola Conc. tom. 9. p. 705.

973. MUTINENSE, in Flaminia, seu Æmilia, anno 973. ab Honesto Ravennatum archiepiscopo, ad componendam pacem inter Petrum & Lambertum Germaniæ proceres, habitum. Exstant Acta vetusta ex autographo in Ursiana bibliotheca asservato apud Rubeum Hist. Raven. lib. 5. p. 264. & exinde Conc. tom. 9. p. 712.

973. MARZALIENSE, anno 973. ab Honesto Ravennatum archiepiscopo, & episcopis comprovincialibus habitum. In quo inter alia, composita episcopatus Bononiensis & Parmensis controversiæ. Exstant Acta apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 2. & Conc. tom. 9. in Append. p. 1241.

975. CONSTANTINOPOLITANUM IV. anno 975. habitum. In quo, deposito Basilio patriarcha, Antonius Studites in ejus locum subrogatur. Vide Conc. tom. 9. p. 720.

975. RHEMENSE IV. anno 975. præsidente Stephano pontificis legato habitum. In quo Theobaldus ab Hugone Rhemensi olim ordinatus, ob ecclesiæ Ambianensis usurpationem iterum excommunicatus est. Exstat epistola synodalis ad Theobaldum Conc. tom. 9. p. 721.

975. WINTONIENSE. anno 975. præsidente Dunstano Cantuariensi coactum. In quo, facta acerrima monachos inter & clericos uxoratos contentione, lis in monachorum gratiam dirempta est, B. Virginis imagine (si Diis placet) pro Monachis loquente. Vide quæ ex historicis nostris, Malmesburiensi, Florentio Wigorniensi, & præcipue chronico Wintoniensi plena manu collegit Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 490. & ex eo conciliorum Editores tom. 9. p. 721. (b) De incerto hujus concilii tempore, multa ut solet erudite notavit Spelmannus noster loc. supra citat.

KYRTLINGTONIENSE, in Anglia orientali, sub Edwardo confessore, a 977.
Dunstano Cantuariensi anno 977. habitum. In quo inter alia statutum est, ut homines rustici ad ecclesiam S. Mariæ Abbandunensem religionis causa peregrinarentur. Sedente synodo diem suum morte repentina obiit Sidemannus Devoniæ episcopus, Cridiantunæ honorifice sepultus. Exstant breviuscula hujus synodi Acta (quæ non alia sunt quam ipsius chronici Saxonici verba ad annum 977. p. 124.) Saxonice & Latine apud Spelman. Conc. Brit. tom. 1. pag. 493. (c)

CALNIENSE, in agro Wiltoniensi, 978.
anno 978. a Dunstano Cantuariensi habitum. In quo, fervente adhuc de clericorum conjugio controversia, solario domus una cum trabibus repente delapso, solus Dunstanus salvus remansit, adeoque miraculo causam decidente, omnia in monachorum gratiam facile cesserunt. Hæc pluribus historici nostri, Malmesburiensis Hist. lib. 2. c. 9. H. Huntingdonensis Hist. lib. 5. ad ann. 978. & ex iis Spelm. tom. 1. p. 494. & Conc. tom. 9. p. 724. Eodem fere tempore habitum est Ambresbiriæ eadem de re concilium, cujus meminit Florentius Wigorn. ad ann. 977. p. 361. (d) Exstant etiam Saxonice & Latine leges presbyterorum Northumbrensium, numero 56. tum ad mores eorum corrigendos, tum ad ipsorum ministeria promovenda: has ex vetusto codice MS. collegii Benedicti extulit Spelmannus noster Conc. Brit. tom. 1. p. 495. (e) Habentur etiam Lat. Conc. tom. 9. p. 725. Hos canones non diu post hoc tempus, & in usum provinciæ Eboracensis conditos fuisse satis liquet, etsi ad nullum certum annum, nec ad ullam certam synodum revocari possunt.

ROMANUM VIII. anno 983. In 983.
quo causa Giseleri Magdeburgensis episcopi, quasi malis artibus sedem illam ab imperatore consecutus esset, examinata est. Vide Ditmar. lib. 3. In eadem, ut videtur, synodo contra Simoniacos actum est.

(a) Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 225. seq. (b) Item *Wilkins* ibid. p. 261. (c) Dedit etiam *Wilkins* ibid. p. 262. (d) Habetur una cum Conc. Calniensi ap. *Wilkins* ibid. p. 263. (e) Item *Wilkins* ibid. p. 218.

Sæc. X. ab anno DCCCC. Exſtat Benedicti 6. hac de re *epiſtola* Conc. tom. 9. in Append. p. 1243. ubi Coſſartii notam lector conſulat.

988. LANDAVENSE III. anno circiter 988. ſub Gucauno epiſcopo habitum. In quo rex Arthmail ob fratricidium anathemate percellitur. Hæc ex archivis Landavenſis eccleſiæ Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 502. & exinde conciliorum Editores tom. 9. p. 732. (*a*)

989. ROMANUM IX. anno 989. habitum. In quo Adalbertus Pragenſis epiſcopus, qui ob pravos populi mores munus ſuum deſeruerat, poſt plures annos, pœnitentibus & petentibus Pragenſibus ſuis, ad eccleſiam propriam remiſſus eſt. Ex Adalberti vita apud Sur. hæc tradunt conciliorum Collectores tom. 9. p. 732.

989. KARROFENSE, apud monaſterium in finibus Pictorum & Biturigum ſitum anno 989. habitum. Exſtant diſciplinæ eccleſiaſticæ canones 3. Conc. tom. 9. p. 733.

989. (*b*) RHEMENSE V. anno 989. habitum. In quo Arnulfus Rhemenſis archiepiſcopus electus eſt. Exſtat epiſtola clericorum Rhemenſium, Arnulfi libellus fidelitatis, commonitorium, & anathema in prædones Rhemorum Conc. tom. 9. p. 734.

990. NARBONENSE III. anno circiter 990. adverſus bonorum eccleſiaſticorum invaſores habitum. Vide Conc. tom. 9. p. 742.

990. SILVANECTENSE, anno 990. a provinciæ Rhemenſis epiſcopis habitum. In quo civitatis Rhemenſis prædonibus anathema dictum eſt. Exſtant Acta Conc. tom. 9. p. 736. poſtea vero mutatis animis epiſcopi in Hugonis regis partes tranſierunt. Vide quæ huc ſpectant epiſtolas & monumenta ibid. p. 737.

991. RHEMENSE VI. anno 991. habitum. In quo, depoſito per fraudem Arnulfo proditionis falſo accuſato, Gerbertus Rhemorum archiepiſcopus conſtitutus eſt. Exſtant Acta hujus ſynodi Conc. tom. 9. p. 738. Sed longe prolixiora Acta, ab ipſo Gerberto, ut videtur, collecta, & accurate digeſta, & in 55. capita diviſa, ex vetuſto codice exhibent Magdeburgenſes Cent. 10. c. 9. p. 246. ad hiſtoriam etiam hujus ſynodi illuſtrandam lectu digna ſunt, quæ habent Baluzius & Conringius Epiſt. 1, 2, 3, 4. inter Epiſt. Conringii nuper editas, *Helmſt.* 1694. 4to.

ROMANUM X. anno 993. habitum. In quo Udalricus epiſcopus Auguſtanus in ſanctorum numerum relatus eſt. Exſtat Johannis 15. papæ pro hac canonizatione *epiſtola* Conc. tom. 9. p. 741. 993.

RHEMENSE VII. circa annum 994. adverſus provinciæ pervaſores habitum. Exſtat epiſtola ſynodalis, & Gerberti epiſtola ad Fulconem Ambianenſem Conc. tom. 9. p. 740. 994.

(*c*) MOSOMENSE II. an. 995. a Leone pontificis legato celebratum. In quo, lectis Johannis papæ litteris, & examinata Gerberti ad ſedem Rhemenſem electione, a divino officio uſque ad Rhemenſem ſynodum abſtinere juſſus eſt. Exſtant hujus ſynodi Acta Conc. tom. 9. p. 747. 995.

RHEMENSE VIII. anno 995. præſente eodem Leone legato coactum. In quo, depoſito Gerberto, Arnulfus eccleſiæ Rhemenſi reſtitui jubetur, teſte appendice ad Aimoinum. Plura habet Baronius ad an. 992. 995. &c. 995.

ROMANUM XI. anno 996. ſub Gregorio 5. habitum. In quo conſtitutum fuit, ut imperator deinceps a ſeptem electoribus Germaniæ principibus eligatur: ſola Baronii autoritate hanc ſynodum niti ipſe Binius non diffitetur. Certe Baronius plurima ad firmandam ſuam ſententiam congeſſit; pluribuſque de electoribus, eorumque inſtitutione agit (quam ad Innocentii 4. tempora refert) an. 996. num. 54. & ſeq. & exinde Conc. tom. 9. p. 757. Verum ridebunt hæc omnia, & rejiciunt ſcriptores Germani, S. imperii defenſores, & inter curiæ Romanæ fabulas reponunt. Synodum quidem Romæ hoc anno, in cauſa Herluini Cameracenſis epiſcopi de bonis eccleſiæ ſuæ invaſis conquerentis, habitam non nego. Fidem facit tum chronicon Cameracenſe, tum ipſius Gregorii epiſtola hoc anno data, quæ habetur Conc. ibid. in Append. p. 1245. Verum ne unicam quidem ſcriptoris umbram profert Baronius, qui hujuſmodi facultatis, de imperatore a 7. principibus eligendo, ab hac ſynodo conceſſæ vel verbulo meminerit. (*d*) 996.

(*e*) RAVENNATENSE III. anno 997. ſub Gerberto archiepiſcopo de multis ad 997.

(*a*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 264. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 40. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 43. (*d*) Conf. quæ habet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 262. (*e*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 48.

diſci-

Sæc. X. ab anno DCCCC. disciplinam ecclesiasticam spectantibus habitum. Extant synodi hujus Acta Conc. tom. 9. p. 766.

997. TICINENSE, anno 997. a Gregorio V. habitum. In quo in Crescentium, qui Gregorium Roma expulerat, excommunicationis sententia lata est. Vide Chron. Hildensheimens. & Glabr. Rodul. lib. 1. c. 4. & Conc. tom. 9. p. 770.

997. SANDIONYSIANUM, anno circiter 997. celebratum. In quo de decimis ecclesiæ restituendis actum est. Consulat lector quæ hac de re habet Aimoinus in vita S. Abbonis Floriacensis abbatis cap. 9. p. 320. & Conc. tom. 9. p. 770.

Sæc. X. ab anno DCCCC.

998. (a) ROMANUM XII. anno 998. a Gregorio V. habitum. In quo Robertus rex qui Bertam consanguineam suam in uxorem duxerat, eam dimittere jubetur, & episcopi qui hoc conjugium consecrarant excommunicantur. De his aliisque disciplinæ capitibus exstant Canones 8. Conc. tom. 9. p. 772. (b)

1000. PICTAVIENSE, anno circiter 1000. Id. Jan. habitum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ Canones 3. Conc. tom. 9. p. 781. Aliarum in Gallia synodorum, circa annum 1002. habitarum, locis non nominatis, in genere meminit Glaber Rodulfus, & quid in iis gestum sit nos docet lib. 3. Histor. cap. 3.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 8. p. 48. *Baluzii* Miscellan. tom. 7. p. 69. (b) *Ottonis* Imp. constitutionem in hoc concilio, qua episcopi & abbates prohibentur possessiones ecclesiasticas vendere. vel cognatis donare, exhibuit *Barchinius* in Append. ad *Agnelli* librum pontificalem p. 94. seq. vid. Act. Erud. 1710. p. 332.

Finis Decimi Sæculi.

SÆCULUM HILDEBRANDINUM.

Conspectus Seculi.

Sæc. XI. ab anno M.

INeunte sæculo anno 1004. iterum fervere cœpit controversia sacramentaria, litem movente Leutherico archiepiscopo Senonensi; hanc paucis post annis suam facit Berengarius Andegavensis, qui, anno 1035. carnalem Christi præsentiam in Eucharistia, palam impugnavit; corpus & sanguinem Domini modo quodam sacramentali tantum inesse affirmans; pertracto in sententiam suam Brunone Andegavensi episcopo; hanc ob causam anno 1050. in synodis, Romana, Vercellensi, & Turonensi anno 1055. damnatus est. anno 1059. in synodo Romana ad opinionem revocandam compulsus, quod secunda & tertia vice an. 1078, & 1079. factum: præstito juramento in hæc verba: *Ego Berengarius corde credo & ore confiteor, panem & vinum, quæ ponuntur in altari, per mysterium sanctæ orationis & verbo nostri redemptoris, substantialiter converti in veram & propriam, ac vivificam carnem & sanguinem Jesu Christi Domini nostri; & post consecrationem esse verum Christi corpus, quod naturale est de virgine, & quod pro salute mundi oblatum in cruce pependit, & quod sedet ad dextram Patris; & verum sanguinem Christi, qui de latere ejus effusus est, non tantum per signum & virtutem sacramenti: sed in proprietate naturæ & veritate substantiæ, sicut in hoc Brevi continetur, & ego legi, & vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulterius docebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.* Verum postea pœnitentia ductus, ad priorem sententiam rediisse dicitur. Acrius contendit Henricus IV. imperator cum Gregorio VII. *Hildebrando* dicto, circa investituras, aliaque jura regalia. Hæc imperatori extorquet Gregorius, & partim vi, partim censuris ecclesiasticis, & doctrina (quæ hinc *Hildebrandina* audit) de suprema sedis apostolicæ in omnes, etiam reges, autoritate, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ab eo asserta, totisque viribus propugnata, Romanæ cathedræ prærogativam longe supra imperiale fastigium effert. hinc tumultus undique in Henricum concitati; ipse, ejusque participes in synodo Romana ann. 1076. a Gregorio excommunicati, mox deposito Henrico, in ejus locum subrogatur Rudolphus Sueviæ dux, ad quem coronam auream his verbis inscriptam misit Gregorius.

Sæc. XI. ab anno M.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Nec minore zelo inter pontifices Romanos, & patriarchas Constantinopolitanos de jure primatus litigatur. Orta etiam inter archiepiscopos Cantuariensem & Eboracensem de sedis primatu controversia, anno 1072. in gratiam Lanfranci Cantuariensis judicatum est. Ad hujus sæculi medium refertur *Cardinalium* proprie dictorum institutio: fuerant quidem antea in ecclesia Romana cardinales, in celebrioribus scilicet urbis ecclesiis clerici fixi & titulati, nec in aliis majoribus ecclesiis deerant cardinales. Verum hoc circiter tempore in collegium apostolicum, ut papæ consiliarii, & conjudices, senatores urbis & orbis, veri mundi cardines essent, asciti sunt. Exinde in immensum excreverunt cardinalium prærogativæ, donato iis ab Innocentio IV. circa annum 1243. pileo rubro, signo nempe, paratos esse debere pro libertate ecclesiastica, si opus erit, proprium sanguinem fundere. Anno 1074. multæ concitatæ sunt turbæ, teste Ph. Brietio, ob clericos conjugatos a concilio Romano damnatos, quos *luxuriosos, & impurissimos sacrificulos* vocat bonus Jesuita. Status monachalis novas vires, & magna incrementa hoc ævo acquirit, ordine Monachorum Vallis umbrosæ, Carthusianorum, & Cisterciensium instituto. Circa sæculi exitum anno 1096. suadente Urbano pontifice, & approbante concilio Claromontano anno superiore habito, celeberrima fit Cruce-signatorum (cruce nimirum, tanquam Christianæ militiæ tessera, vestibus imposita) ad terram sanctam infidelium manibus eripiendam expeditio, Duce Godefrido Bullionio, qui occupatis anno 1099. Hierosolymis, primus Hierosolymorum rex communibus suffragiis declaratur; verum auro noluit coronari, vel in throno sedere, ubi mundi Dominus spinis redimitus in fœno jacuisset; de quo vere Ph. Brietius, *Regno parto Magnus, administrato Major, sanctissime relicto Maximus, ipsisque adeo Cæsaribus & Alexandris anteferendus.*

SCRI-

SCRIPTORES.

Sæc. XI. ab an. M. 1001. AIMOINUS, gente Aquitanus, O. B. monachus Floriacenſis, claruit ante 1001. juvenis adhuc monachus factus, Oylboldo cœnobii præfecturam tenente. Sub Abbone deinde & Guazlino abbatibus vitam egit; atque illum anno 1004. ad monaſterium Squirs, comitatus eſt, ejuſque neci interfuit. anno ſequenti *Abbonis vitam* literis conſignavit. Vir cum eloquentia, tum multarum rerum peritia & mirabili ingenii flumine præſtantiſſimus, ut de eo loquitur Uſſerius. Nec plura de eo liquent.

SCRIPTA.

Hiſtoriæ Francorum libri 4. *ad Abbonem abbatem Floriacenſem*, ab excidio Trojæ ad Pipini regis inaugurationem ſeu annum Chriſti 752. (*a*) Quæ ſequuntur enim, ac librum quintum, quartique partem poſteriorem conſtituunt, a recentiore quodam ſcriptore adjecta ſunt. Extſat hæc hiſtoria inter ſcriptores Franciſcos *Francofurt.* 1613. & hiſtoricos Franc. a Ducheſnio editos *Pariſ.* 1641. tom. 3.

De miraculis S. Benedicti libri 2. *ad Guazlinum abbatem.* Habentur apud Johannem a Boſco in Bibliotheca Floriacenſi pag. 79. Bollandum ad 21. Martii, & Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 366.

Sermo in feſtivitatibus S. Benedicti, cui plurima poëmata, tam ſui, quam aliorum inſperſa leguntur. Exſtat apud Jo. a Boſco in Bibl. Floriac. p. 270.

Vita S. Abbonis abbatis Floriacenſis ad Hervaeum clericum. Exſtat ibid. p. 299.

Poëma Heroicum de prima fundatione Floriacenſis cœnobii.

De translatione reliquiarum corporis S. Benedicti in Galliam. Utrumque opuſculum edidit Ducheſnius inter hiſtoricos Franc. tom. 3. poſterius recudit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 359.

1001. (*b*) WOLSTANUS, gente Anglus, eccleſiæ Wintonienſis cantor & monachus, Ethelwoldi diſcipulus & alumnus, claruit circa annum 1001. *Vitam* condidit *S. Ethelwoldi Wintonienſis epiſcopi*, quam ex MS. codice cœnobii Uticenſis eruit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 606. Autoris nomen in MS. deerat, ſed ætas, geniuſque autoris, & Gulielmi Malmesburienſis teſtimonium Wolſtano noſtro vendicant, ut recte notat Mabillonius (*c*). Scripſit item metro *librum de vita S. Swithuni epiſcopi Wintonienſis*, Elfego epiſopo dicatum, quem habet ibidem idem Mabillonius p. 628. Reliquorum ejus opuſculorum titulos dabunt tibi Baleus & Pitſeus. Sæc. XI. ab an. M.

(*d*) GODEHARDUS, primo quidem abbas Tegernſenſis, dein epiſcopus Hildensheimenſis, claruit circa ann. 1002. Extſtant *epiſtolæ* 5. apud Mabillon Analect. tom. 4. p. 349. 1002.

GOZBERTUS, ab initio ſæculi hujuſce abbas Tegernſenſis. De obitu ejus nil liquet. Extſtant *epiſtolæ* 4. apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 347. 1002.

(*e*) FULBERTUS, ante annum 1004. abbas Ferrarienſis, Wilhelmo Comiti Pictavienſi admodum gratioſus, a quo munere theſaurario S. Hilarii donatus eſt: Roberto etiam Francorum regi inter primos charus, ejuſque (uti vulgo fertur) cancellarius. Anno 1007. epiſcopus Carnotenſis factus eſt: B. Virginem immodico plane honore coluiſſe fertur, non ſolum extructa in honorem illius ſplendida eccleſia Carnotenſi, Canuto Anglorum rege ſumptus in id ſuppeditante, ſed hymnis in laudem ejus cantandis compoſitis, primus etiam nativitatis ejus feſtum in Galliis celebraſſe dicitur. Quæ de B. Virgine ipſum morbo decumbentem viſitante, eumque proprio lacte ſanante, referunt Gulielmus Malmsburienſis aliique, in hujuſmodi fabulas nimium propenſi, videant, cui iſtiuſmodi nugæ in deliciis ſunt. Obiit Fulbertus anno 1028. die 10. Aprilis. 1007.

(*f*) SCRIPTA.

Epiſtolæ, tum ejus, tum quorundam aliorum, numero 134.

Sermones, *canones*, *proſæ*, *hymni*, & *aliquot verſus.* Fragmentum *ſermonis in nativitatem B. Mariæ* habetur apud Johannem

(*a*) Ad honc ann. deducere voluit, ſed ſubſtitit in fundatione Monaſt. Floriacenſis circa an. 650. vel 660. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 82. *Du Pin* Hiſt. Eccleſ. vol. 8. p. 52 qui notant hanc Hiſtoriam editam fuiſſe ſub *Ammonii* nomine a *Badio* Pariſ. 1514. fol. & reſtitutam *Aimoino* Pariſ. 1567. Deinde a *Jacobo Breulio* ibid. 1603. (*b*) Conf. *Oudin.* tom 2. ſæc. 10. p. 500. (*c*) Habetur etiam MSS in bibl. Cotton. ſub *Tiberio* D. 4. n. 48. ſub *Nerone* E. 1. n. 142. (*d*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 194. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 519. (*f*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 1. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 639. ſeq.

Sæc. XI. ab an. M. a Bosco in Bibliotheca Floriacensi p. 516. Certe hic sermo fere ad verbum habetur in tractatu de nativitate B. Mariæ Hieronymo afficto.

Vita S. Autberti episcopi Cameracensis. Exstat apud Surium 13. Decembr. (*a*)

Prodierunt Fulberti opera (excepta *S. Autberti vita*) cura Caroli de Villiers doctoris theologi Parisiensis *Paris.* 1608. & exinde in Bibliotheca Patrum tom. 17. p. 1. Qualem in operibus istis edendis fidem præstiterit doctor ille Parisiensis, vel unico hoc exemplo abunde patet: Fulbertus pag. 168. verba isthæc ex S. Augustino * describit. *Nisi manducaveritis*, inquit, *carnem filii hominis, & sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis. Facinus vel flagitium videtur jubere. Figura ergo est, præcipiens passioni Domini esse communicandum tantum*, &c. Hic loci misellus editor, refutandis hæresibus hujus temporis (uti in editionis fronte gloriatur) intentus, post voces istas, *Figura ergo est*, glossam istam, *dicit hæreticus*, inseruerat. Tandem post emissum prælo librum, integram periodum in S. Augustini operibus legi, & exinde a Fulberto descriptam esse admonitus, binas istas voces, *dicit hæreticus*, inter errata typographica retulit, eas præter codicis, quo usus est, MS. fidem additas esse confessus.

* De Doct. Christ. l. 3. c. 16.

Epistola Fulberti Carnotensis *de rebus ecclesiæ religiose & caute distribuendis* exstat apud Dacher. Spicileg. tom. 2. p. 827. (*b*) Inter opera ejus locum habet *Commentarius ad Act. cap.* 12. quem ex Cod. MS. abbatiæ Longi-pontis, inter veterum aliquot scriptorum opuscula sacra, edidit Oudinus anno 1692. Exstat item *sermo ejus de assumptione B. Virginis Mariæ*, qui inter sermones Augustini haberi solet, & in nupera Benedictinorum editione num. 208. repe- ritur. *Vita S. Autberti*, quam mutilam evulgavit Surius, integra MS. apud Cameracenses exstare dicitur (*c*).

1008. ADELBOLDUS, vir nobilis, Henrici Imp. consiliarius, & exercituum dux. Cum parum feliciter ei succederent res bellicæ, abrenunciato sæculo, monasticum habitum in cœnobio Laubiensi induit, anno demum 1008. post Anfridi mortem episcopus Ultrajectensis factus. Obiit anno 1027. die 27. Novembris. Exstant libri 2. *de vita S. Henrici Imp.* apud Canisium tom. 6. p. 383. (*d*). Surium ad 14. Julii, & Gretserum in sanctis Bambergensibus *Ingolstad.* 1611. 4°. In his editionibus Adelboldi nomen operi non præfigitur: cui tamen MSS. quidam codices tribuunt; non ea vero auctoritate præditi, ut rem extra omnem controversiam ponere videantur (*e*). Sæc. XI. ab an. M.

(*f*) DITMARUS, natione Germanus, domo nobilis, illustri Comitum Saxoniæ familia ortus, natus anno 976. patrem habuit Sigefridum Saxoniæ Comitem, matrem Cunegundam filiam Henrici Comitis Stadensis, Ottoni magno, cujus consanguineum eum vocat Ditmarus, valde cari, adeoque torque aureo donati. Ex sacro fonte illum suscepit Hillebardus episcopus Halberstadiensis; primum monachus Magdeburgensis, dein præpositus Wallibicensis, tandem episcopus Martisburgensis factus est anno 1008. Quam dignitatem, nocte antequam hac de re nuncium accepit, ipse sibi per somnium præsagiit. Obiit Cal. Decembr. anno 1018. ætatis 42. Condidit non infimæ notæ *Chronicon*, quinque imperatorum Saxonicorum, Henrici I. Ottonum trium, ac Henrici II. res gestas 7. libris complexum. Edidit hoc insigne opus Reynerus Reineccius *Francofurt.* 1580. præfixa Ditmari vita ex veteri chronico desumpta, alteramque quam ipse ex Ditmari chronico contexuit. Ipsum chronicon in libros 8. divisum cum notis marginalibus, tabulis genealogicis, & indice copioso recudit J. Joac. Maderus *Helmst.* 1677. 4°. (*g*) 1008.

(*h*) LUPUS, gente Anglo-Saxo, haud infimi nominis apud suos episcopus; concionator eloquentissimus, & facundia populari celeberrimus, claruit anno 1009. quo tempore, Dani Angliam misere infestarunt, templa ubique diruerunt, monasteria spoliarunt, omnia denique cæde & sanguine impleverunt. Quis fuerit Lupus noster, mecum diu multumque dubitavi, donec in tenebris erranti facem prætulit, felici & ingeniosa plane conjectura, mihique tantum non certa V. C. Wanleius noster Catal. Hist. Crit. pag. 140. nempe non alium fuisse Lupum quam Wulfstanum illum, Wigorniensem simul & Eboracensem præsulem, qui vixit initio 11. sæculi; quam sententiam paucis ego explicare & confirmare conabor. 1009.

Solenne fuisse majoribus nostris, nomina sua Saxonica Græcis Latinisve vocabulis exprimere, nemo nescit: id quod Germanis, corum

(*a*) Sed mutila, integram autem legi Cameraci in cœnobio *S. Autberti* & alibi, notat *Miræus* ad *Henr. Gandavensis* cap. 1. (*b*) Edit. nov. tom 3. p. 387. (*c*) Epistolam *de episcopis ad bellum procedentibus* exhibuit *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 130. (*d*) Et tom. 3. part. 2. edit. nov. p. 25. Iterumque ap *Leibnitium* tom. 1. Scriptorum Brunsuicensium. (*e*) Libellum *de ratione inveniendi crassitudinem Sphæræ* vulgavit *Bernard. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdot p. 86. Vitam *S. Walburgis* Bollandini in Act. Sanctorum 25 Febr. tom. 3. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 541. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 10. (*f*) Conf *Oudin* tom 2. p. 538. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 114 (*g*) Post mancas *Reineccii* & *Maderi* editiones, integrum ex Cod. optimo a *Papebrochio* communicato, una cum *Ditmari* vita a *Reineccio* antea vulgata, edidit *Leibnitius* tom. 1. Script. Brunsuicensium. (*h*) Conf. *Oudin.* tom. 2. sec. 10. p. 501.

Sæc. XI. ab an. M. eorum posteris, hodienum usu venit: cui nota non sunt *Oecolampadii*, *Melanchthonis*, *Osiandri*, *Lycosthenis*, *Ursini*, *Pellicani*, &c. nomina? Hinc apud veteres Theotisco-Francos tot Lupi olim extiterunt. *Servatus Lupus*, *Tricasinus*, *Ferrariensis*, *Senonensis*, *Moguntinus*, alii. Nec aliter apud Anglo-Saxones nostros Æthelwulfus monachus Dunelmensis, qui carmen suum de viris illustribus cœnobii Lindis-farnensis Egberto archiepiscopo nuncupavit; in præfatione nomen suum Saxonicum Ædelwulf apponit, in clausula vero poëmatis Lupum se diserte vocat. Lupus igitur noster non alius erat a Wulfstano simul Wigorniensi & Eboracensi episcopo, qui eodem tempore floruit. Fuisse simul & Wigorniensem episcopum & Eboracensem archiepiscopum, disertis verbis testantur Malmsburiensis de Gest. Pontif. lib. 3. fol. 153. & l. 4. fol. 159. Th. Stubbs de Pontif. Ebor. pag. 1700. ut Godwinum, Whartonum, fastos Savilianos, aliosque recentiores mittam. Creatus est Wulfstanus episcopus Wigorniensis juxta eosdem fastos anno 1002. Nec diu post, Canuti regis gratia ad sedem Eboracensem promotus est: & utramque dignitatem simul retinuit: unde factum est, quod scite notat Wanleius, ut plures codices MSS. Lupi nomen gerentes in archivis Wigorniensibus olim repositi sint: in quibus erat *Parænesis Wulfstani archiepiscopi, ad cujuscunque conditionis homines curæ suæ commissos*. Obiit Lupus sive Wulfstanus noster anno 1023. & in ecclesia Eliensi sepultus est.

Reliquit Lupus multa & insignia ingenii sui & pietatis monumenta, nempe *Canones*, *& tractatus ecclesiasticos*, sed præcipue *homilias & sermones ad populum habitos*, quos ingenti plane numero, collegit & recensuit Cl. Wanleius tum toto opere suo, tum præsertim p. 140. & seq. & p. 196. pag. vero 143. scripta ejus Latina exhibet, quæ & hodie supersunt. Ex his omnibus nihil hactenus lucem vidit præter sermonem unum, & alterum; illum nempe *in incursu Danorum*, (*a*) pium plane & perelegantem, quem ad populum solenni quodam jejunii & pœnitentiæ die habuit, quo ad imitationem Gildæ Britanni ut ipsemet fatetur, gentis suæ miseriam depingit, omnia, quibus Anglia tunc temporis abundavit flagitiorum genera deflet, & ad universalem pœnitentiam agendam, placandamque Divini numinis indignationem strenue & pathetice adhortatur. Hujus orationis summulam in 8. capita redactam exhibet antiquitatum Britannicarum compilator in vita Dunst. p. 189. integram vero, eamque satis prolixam Saxonice & Latine, subjectis notulis, edidit Gul. Elstobius Coll. Universitatis apud Oxonienses socius, operique Hickesiano inseruit, Dissert. Epist. p. 99. Alter sermo est *de fide Catholica* Saxonice & Latine editus a Wheloco nostro in notis ad Bedæ Hist. Ecclef. lib. 5. cap. 24 p. 421. Cætera Lupi sive Wulfstani opuscula, in archivis adhuc custodiuntur, quibusdam vero in locis & bibliothecis latent MSS. ut Wanleius noster, in catalogo suo præstantissimo plene nos docet.

SYRUS, qua gente ortus incertum, monachus Cluniacensis, claruit circa annum 1010. 1010. Condidit flagitante Warnerio monacho, & postea Odilone Morbacensi, *de vita S. Maioli abbatis Cluniacensis* libros tres, quos Odiloni abbati dedicavit. Post Syri obitum Aldebaldus monachus singulis libris prologum præfixit, & carmina quædam multis in locis hinc inde adjecit. Totum opus ediderunt Bollandiani Maii 11. magis integrum ex codice Lemovicensi Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 786.

ANONYMUS *vitæ S. Adalberti* auctor, cœnobii Alexiani apud Romanos monachus, postea Bohemi, vel Germanici alicujus monasterii alumnus, claruit circa annum 1010. 1010. Scripsit *vitam S. Adalberti episcopi & martyris*, qui ex hac vita decessit anno 997. Post Canisium (*b*) & Bollandianos, scriptorem hunc recudit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 846.

SAMPIRUS, gente Hispanus, Asturicensis episcopus, claruit circa ann. 1010. 1010. Scripsit *Chronicon de regibus Legionensibus*, quo Sebastiani Salmanticensis, vel potius Alphonsi regis, chronicon continuavit, ab anno 866. usque ad annum 985. Immo si Antonii nos non fallit conjectura, postrema pars chronici Sebastiano vulgo tributi (qua res gestæ sub Ramiro 1. & Ordonio ejus filio continentur) Sampiro nostro tribuenda est. Eruit hoc chronicon, & una cum aliis Hispaniæ chronicis *Pampelone* edidit Sandovalius, anno 1615. 1634. Novam editionem meditatus erat illustrissimus Cardinalis d'Aguirre, ut ex ejus Notitia p. 363. discere licet. Confer quæ habet Cl. Antonius Bibl. Hisp. Vet. tom. 2. lib. 7. c. 1.

ARNOLDUS, episcopus Halberstadiensis, claruit circa annum 1011. 1011. Scripsit *epistolam de institutione episcopatus Bambergensis*, quæ exstat apud Baluzium Miscellan. tom. 4. p. 435.

(*a*) Exstat MSS. in Bibl. Cotton. sub *Nerone* A. 1. n. 14. (*b*) Lection. Antiq. edit. nov. tom. 3. p. 45.

(*a*) BENE-

1012. (a) BENEDICTUS VIII. Johannes antea dictus, patria Tusculanus, Gregorii Comitis Tusculani filius, primum episcopus Portuensis, deinde ab anno 1012. pontifex Romanus, die 20. Julii in cathedra collocatus. Sub initia pontificatus sede atque urbe pulsus ad Henricum regem in Saxoniam fugit: a quo Romam reductus, imposita corona ipsum imperatorem renunciavit. Anno 1019. iterum in Germaniam, ab Henrico Imp. accitus, profectus est, ut episcopatum Bambergensem recens institutum confirmaret, & ecclesiam consecraret. Obiit anno 1024. die 10. Julii. Johannem fratrem successorem nactus. Exstat *Epistola unica adversus invasores bonorum Cluniacensium* Concil. tom. 9. p. 810. & apud Du-Chesne Script. Francic. tom. 4. (b).

1012. ERCHINFRIDUS, natione Germanus, cœnobii Melicensis abbas tertius, claruit anno 1012. Scripsit *historiam martyrii & miraculorum S. Colomanni*, natione Scoti, qui in Stokerau inferioris Austriæ oppidulo anno 1012. passus est. Quam ex codice MS. Cæsareo extulit, aliaque de cœnobio Melicensi monumenta antiqua subnexuit Lambecius Comment. lib. 2. cap. 8. num. 1. p. 611. (c).

1013. LEO, *Grammaticus* dictus, præfectus & dux Cibyræotarum ὁ Τζικάνδηλος, uti in nota chronographiæ ejus apposita vocatur. Sunt, qui ipsum extremis Constantini Porphyrogenneti temporibus in aula vixisse volunt. Utut sit, eum anno 1013. scripsisse constat. Scripsit *Chronographiam* ab anno 813. quo Theophanes desiit, ad annum 1013. Exstat ea Gr. Lat. Fr. Combefisii notis illustrata, Theophani subjecta, *Paris.* 1655. fol.

1014. (d) BERNO, monachus S. Galli, deinde abbas Augiæ divitis prope Constantiam ad Rhenum, claruit anno 1014. quo coronationi Henrici 2. Imp. a Benedicto 8. papa factæ, interfuit. Obiit anno 1045. die 7. Januarii, postquam monasterio Augiensi annis 39. præfuisset. Exstat ab eo scriptus *liber de officio Missæ*, seu *de rebus ad Missæ officium pertinentibus*, seorsim *Venet.* 1572. 8°. Inter scriptores alios ejusdem commatis *Colon.* 1568. *Paris.* 1610. fol. & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 56.

Vita S. Udalrici Augustani episcopi apud Surium Jul. 4.

Vita S. Meginradi episcopi & martyris, apud Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 63.

Alia ejus scripta, quæ quidem vel supposititia, vel deperdita sunt, recenset Simlerus Biblioth. p. 100. (e).

HUGO, archidiaconus Turonensis, claruit anno 1020. Exstat *dialogus ad Fulbertum Carnotensem episcopum* apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 349. (f). 1020.

OLBERTUS, gente Belga, primum monachus Lobiensis, deinde abbas Gemblacensis, & ut volunt nonnulli, primus S. Jacobi abbas Leodicensis, claruit circa annum 1020. Jubente Reginerio Hannoniæ Comite, scripsit *vitam S. Veroni confessoris*, quam scholiis suis ornatam edidit Georgius Galopinus ad S. Gissenum monachus, *Montibus* anno 1635. (g) immo teste Bucelino in Germania sacra, scripsit de pluribus Sanctorum vitis (h). An Olbertus noster idem fuerit cum Alberto monacho Lobiensi, ac postea abbate Gemblacensi, Burchardi Wormaciensis præceptore, (quod contendit Vossius) plura te docebit idem vir clarissimus de Hist. Lat. lib. 2, c. 41. p. 352. c. 44. p. 369. 1020.

DIEDERICUS, seu THEODORICUS, Hersfeldensis in Thuringia monachus, claruit circa annum 1020. Scripsit ad Ricardum cœnobii Amarbacensis abbatem, libellum de illatione redituve corporis S. Benedicti Aurelianis ad Floriacum. Edidit hunc ex vetusto codice Floriacensi Johan. a Bosco Biblioth. Floriac. part. 1. p. 219. dein Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 350. 1020.

DROGO, natione Belga, primum pastor Gestalensis, deinde Morinorum sive Tarvannensis in Flandria episcopus, claruit anno 1024. quo sedem Tarvannensem sortitus est, quam ad annum usque 1079. tenuit, quo admodum grandævus obiit. Exstat ab eo scripta *vita S. Godolevæ* an. 1070. strangulatæ apud Surium Jul. 6. qui tamen stylum fere ubique immutavit (i). Scripsit 1024.

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 528. (b) Privilegia quædam *Benedicti* habentur in Cod. Diplomatic *Udalrici* p. 60. seq. vid. *Bernard. Pezii* conspectum ejusdem codicis exhibit. Act. Eruditorum ad an. 1711. (c) Exstat etiam in tom 1. Scriptor. de rebus Austriacis a *Bernard. Pezio* edit. *Lips.* 1721. (d) Conf. *Oudin.* ad an. 1030. tom. 2. p. 598. *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 9. p. 97. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 641. seq. (e) Tractatus *de celebrando adventu Domini; de quatuor temporum Jejuniis*, *prologus in Tonarium* seu *librum de Musica*, habentur in Thesauro Anecdotorum *Bern. Pezii* tom. 4. part 2. Ipse liber *Tonarius* exstat MSS. in Bibl. Paulina Lips. testibus *Oudin. & Fabr.* loc. citat. (f) Eundem MS. memorat *Labbeus* in Bibl. MSS. p. 200. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 3. p. 881. (g) Atque inde *Henschenius* in Act. Sanctorum tom. 3. Martii 30. p. 845. seq. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 471. (h) Scripsit etiam *Cantus* in honorem Sanctorum, & *historiam* veteris & novi Test conf. *Oudin.* tom. 2. p. 519. *Miræum* ad *Sigebert.* c. 141. *Fabr.* loc. citat. (i) Duplo ampliorem edidit *Georgius Colvenerius* Duaci. & tom. 11. Bibl. PP. Colon. ut notat *Oudin.* tom. 2. p 621. Sinceriorem etiam quam *Surius*, *Johannes Bapt. Sollerius* in Act. Sanctorum tom. 2. Julii p. 402. cum notis, ut refert *Fabr*, Bibl. med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 195.

etiam

etiam *vitam & passionem S. Oswaldi Northumbriæ in Anglia regis*, & de eodem sermones duos. Verum hæc opuscula in bibliothecis Belgicis adhuc manuscripta asservantur.

1025. (a) ALEXIUS, monasterii Studiani ecclesiarcha, dein ab anno 1025. post Eustathii mortem patriarcha Constantinopolitanus. Anno 1034. auro pariter ac metu corruptus, Michaëlem Paphlagonem Romani Imp. patricidam corona imperiali induit, ac Zoën imperatricem adulteram matrimonio ei sociavit. Anno 1036. Johannis fratris imperatoris sedem patriarchalem ambientis, & conjuratorum illi episcoporum insidias astuto consilio elusit, atque irritas reddidit. Obiit anno 1043. Exstant ejus aliquot *decreta de diversis Causis ecclesiasticis*, in jure Gr. Rom. lib. 4. p. 230.

1025. WARMANNUS, natione Germanus, nobilitate insignis, Comes a Dilingen, factus postea monachus Augiensis, postremo episcopus Constantiensis, claruit anno 1025. Obiit anno 1034. Scripsit *vitam S. Pirminii abbatis & coëpiscopi*. Exstat sub Othloni nomine apud Christ. Browverum in vitis sanctorum Germaniæ, & Surium Nov. 3. E contra Guil. Eisingrenius in catalogo Testium, Warmanno nostro tribuit; cui etiam illam vindicat Cl. Mabillonius, Actisque suis sub Wormanni nomine inseruit Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 136. Rationes quas profert non sunt contemnendæ, nec ægre assensum extorquere possunt. Primo Warmanni ætas cum tempore Ludolfi archiepiscopi Trevirensis, cui hæc Pirminii, vita nuncupata est, recte congruit. Obiit enim Ludolfus anno 1008. Othlono monacho integro pene sæculo antiquior. Secundo, hujus vitæ conditor nonnulla de S. Bonifacio commemorat, quæ cum ipsius Othloni narratione Bonifaciana pugnant. Deinde longe gravior & maturior est Othloni scriptio de S. Bonifacio, quam hæc de S. Pirminio. Denique in antiquo codice quo usus est, nulla exstat auctoris inscriptio; quin nec in originali volumine quod laudat Trithemius. Perpendat hæc æquus lector, & facile mecum in Mabillonii sententiam descendet.

1026. ELIAS, gente Syrus, Nisibensis in Mesopotamia episcopus, secta Nestorianus, claruit anno 1026. hegiræ 417. Scripsisse plura tam Syriace, quam Arabice testatur Abr. Ecchellensis; inter alia opus ad Abulhala Sahedum quod *septem Sessiones*, seu *disputationes* vocavit; in quo de variis fidei & religionis rebus cum Alvaziro Abulcasemo Arabum principe erudite disceptavit. Hujus habentur Arabice MSS. exemplaria tria; unum in bibliotheca Vaticana; in Barberina alterum: tertium penes se habuit Ecchellensis, qui ex Sessione 4. quædam profert Præfat. ad part 2. Eutychii Vindicati pag. 21. Alia & Naironus ex Sessione 2. Euopl. part. 1. p. 6. *Grammaticam* ejus citat Ecchellensis, & ex ea nonnulla adducit Not. ad Catal. Hebedjesu p. 58. Nec alium puto nostrum fuisse, quam quem Eliam antiquum vocat idem Hebedjesu cap. 191. quemque Decisiones judiciorum, & Quæstiones ecclesiasticas, Institutionesque grammaticas ordinasse & confecisse dicit.

JOHANNES, *Johannelinus* a staturæ parvitate dictus, monachus Benignianus, dein cœnobii Fiscamnensis prior a Willielmo abbate constitutus, postea eodem cedente abbas anno 1028. factus. Anno 1052. abbatiam Erbrettensem ab Henrico III. Imp. dono accepit. Obiit anno 1078. Scripsit *ad Agnetem imperatricem Henrici uxorem libellum precum* ex Patrum scriptis collectum; quem una cum prologo, non integrum tamen, edidit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 133. Scripsit alia multa, & in his *libellum de divina Contemplatione*, cujus lacinias aliquot exhibet idem ibid. p. 151. *Orationes sive preces plurimas*, quarum 11. videre est ibid. p. 153. *Epistolas* aliquot, quarum 3. exstant ibid. p. 221. *Epistolam ad Monachos jugum excutientes* edidit nuper Edm. Martene Coll. Nov. tom 1. part. 2. p. 19. (b) aliamque *ad Leonem papam IX.* in qua de vi sibi ab Italis illata, agit p. 21. Scripsit præter hæc *librum de institutione Viduæ*, *De vita & moribus Virginum*, *De Eleemosynarum dispensatione*, & forsan alia plura, quæ non exstant. De eo ejusque scriptis, vide sis eruditissimas Cl. Mabillonii annotationes ibid. p. 161. 223. 1028.

WARINUS, monachus Gorziensis, & clericus Leodiensis, demum abbas Metensis. Claruit eodem tempore, sc. anno 1028. aut non diu postea. Exstat *epistola* prolixa *ad Johannem Fiscamnensem de repetendo Benedicto monacho Fiscamnensi*, qui ex Judæo Christianus, ex monasterio Biscamnensi ad Metense transfugerat, apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 225. 1028.

(c) ADEMARUS, patria Cabannensis, Raimundi, Turpionis episcopi Lemovicensis abnepotis, & Aldeardis filius, primum Lemovicensis, dein S. Eparchii Engolismensis monachus, claruit anno 1030. Scripsit *Chronicon a principio monarchiæ Francorum*, præcipue vero ab anno 829. usque ad an- 1030.

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 45. vol. 10. p. 475. (b) Item Anecdot. tom. 1. p. 205. Tres alias ibid. p. 153. 206. 207. (c) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 101. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 35.

num 1029. quod ex codice Thuaneo a Philippo Labbeo primum editum est Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 151. In hoc chronico etsi auctor in temporibus supputandis sit parum accuratus; de rebus tamen Francicis, præcipue Aquitannicis, haud vulgaria exhibet. Scripsit etiam *commemorationem abbatum Lemovicensium*, *Basilicæ S. Martialis apostoli*, a Labbeo itidem in lucem prolatam ibid. p. 271. Eundem auctorem habet *supplementum ad Amalarii opus de divinis Officiis*, de quo in Amalario mentionem injecimus. (*a*)

1030. HUGO, cognomento *de Britolio*, natione Gallus, patria Belvacensis, Gilduini Comitis filius, primum monachus Cluniacensis, & clericus Carnotensis, deinde anno 1030. episcopus Lingonensis a Roberto rege renunciatus. Anno 1049. a Leone IX. in concilio Rhemensi ob Simoniæ crimen, & divenditum nummis presbyteratus ordinem, episcopatu submotus est. Amissa dignitate in monasterium Virdunense secessit; ibique sub Waleranno abbate fratre suo consenuit. Scripsit *librum de corpore & sanguine Domini contra Berengarium*; quem primus in lucem edidit Lucas Dacherius in appendice ad Lanfranci opera *Paris.* 1647. fol. exinde relatum in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 417. (*b*)

1033. BRUNO, natione Germanus, dux Carinthiæ, Conradi II. Imp. patruelis, post mortem Meinardi unanimi clericorum consensu præsul Herbipolensis factus est anno 1033. Ecclesiam suam S. Kiliano dicatam ex fundamentis restituit, & materno prædio quod in Saxonia habuit, locupletavit. Cum Henricum Imp. adversus Hungaros exercitum ducentem anno 1045. comitaretur, Possonii fortuito de alta domo cum aliis cadens interiit 6. Cal. Junii. Ut clerum suum bonis moribus informaret, ex antiquis patrum expositionibus contexuit *Commentarios in totum Psalterium*, *in Cantica omnia veteris & novi Testamenti*, *& in symbola Apostolorum*, *Ambrosii*, *atque Athanasii*. Prodierunt omnes isti Commentarii *Colon.* 1494. (*c*) & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 65.

1033. (*d*) EUSTATHIUS, patricius Romanus, judex, ut videtur, patriarchalis, certe juris tum Cæsarei tum ecclesiastici peritissimus, claruit, ut ex opusculi ejus fine liquet, anno 1033. Scripsit *commentarium de duobus Consobrinis*, qui duas consobrinas duxerant. Habetur Gr. Lat. in Jur. Græc. Rom. lib. 6. p. 414.

Sæc. XI. ab anno M.

(*e*) BERENGARIUS, natione Gallus, patria Turonensis, archidiaconus Andegavensis, claruit anno 1035. quo sententiam suam de Eucharistia non modo Bertrami, & Scoti, sed totius etiam veteris ecclesiæ dogmati consonam venditare cœpit: asserens nempe, panem & vinum in sacrificio Domini non vere nec essentialiter, sed figurare tantum, converti in corpus & sanguinem Dominicum. Berengarium talia docentem mox acriter exceperunt complures monachi, aliique doctrinæ carnalis propugnatores; quibus non obstantibus in sententia sua tum voce tum scripto confirmanda pergebat Berengarius. Tandem anno 1050. (ut ex Hermanno Contracto liquet, non quod hab t Durandus Troarnensis lib. de Corp. & Sang. Domini, anno 1053.) Leo IX. papa in synodo Romana, lecta ejus ad Lanfrancum epistola, hominem hæreseos damnavit; & ecclesiæ communione privavit: quod & eodem anno in synodo Vercellensi factum est: in qua non ipse Berengarius, sed duo ejus procuratores comparuerunt. Eodem circiter tempore Brionæ in Normannia coram Guilielmo duce, Parisiis etiam absens licet, coram Henrico rege damnatus est, ut Durandus nos docet. Anno 1055. habitum est adversus eum Florentiæ concilium, eodemque anno Victor papa Hildebrandum sacellanum suum in Galliam misit, qui coacta Turonis synodo Berengarium ad Palinodiam adegit. (*f*) Anno 1059. in synodo Romana coram Nicolao papa pro sententia sua disputavit; eique cum nullus, referente Leone Hostiensi, * valeret obsistere; Albericus diaconus Cassinensis, vir doctissimus, ad synodum evocatur; & cum post multos verborum conflictus neuter cederet, Albericus unius hebdomadis acceptis induciis librum adversus Berengarium edidit. Ipse vero Berengarius minis territus, & injuriarum pertæsus, formula ipsi præscripta sententiam suam ejuravit; forma nempe illa notissima, quæ sic incipit, *Ego Berengarius indignus diaconus*, (*g*) &c. Anno 1063. Mauritius archiepiscopus Rothomagensis synodum habuit, in qua Berengarium ejusque sequaces condemnavit, fidei confessionem dogmati Berengariano oppositam condidit. 1035.

* Chron. Cassinens. l. 3. c. 33.

(*a*) *Ademari* acrosticon ad *Rabonem* episcopum Engolismensem exhibuit *Mabillon.* Analect. tom. 1. p 418. (*b*) Habetur MS. in Cod. Reg *Paris.* 1811. & Sangermanensi 588 Cangio. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l 8. vol. 3. p. 867. (*c*) *Norimberg.* 1497 *4to.* & a *Johanne Cochleo* restituti *Herbopoli* 1511. *Lips.* 1533. Scripsit etiam Comment. in Pentateuchum, primum edit. notisque illustrat. a *Georg. Galopino* Duaci 1608. *4to.* Conf *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol 1 p 794 *Long* Bibl sacr. vol. 2. p 654. (*d*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l 5 c. 21. §. 4. vol. 8 p. 140. (*e*) Conf. *Oudin* tom 2. p. 622 seq *Du Pin.* Hist. Eccles vol. 9. p. 7. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2 vol. 1. p. 570. seq. (*f*) Sed Conf. *Cosin* Hist. Transubstantiationis p. 116, 117. (*g*) *Berengarii* abjuratio hæreseos de Eucharistiæ sacramento exstat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 275. ut nos docet *Bernard. Pez.* in ejusdem codicis conspectu.

Hujus

Sæc. XI. ab anno M.

Hujus synodi Acta extulit Cl. Mabillonius Analect. tom. 2. p. 479. Anno 1075. coacta est Pictavis alia adversus Berengarium synodus, præsidente Giraudo pontificis legato, ut ex chronico Maxentiano notat idem Mabillonius. Anno 1078. in festo omnium Sanctorum concilium Romæ congregavit Gregorius VII. in quo Berengarius brevem fidei confessionem edidit, quam in lucem protulit Mabill. loc. cit. p. 487. Verum ut moram paulisper traheret, inducias ad proxime futuram synodum petiit, & impetravit. Habita est itaque anno sequenti in Quadragesima altera synodus, in qua proposita ei nova confessionis formula, *Ego Berengarius corde credo*, &c. scripsit & confirmavit. Coactum id fecisse dubitari nequit. Certe ad priorem sententiam eum rediisse ex multis scriptorum ei coævorum testimoniis, Lanfranci, anonymi Chiffletiani, aliorumque, evinci potest. Et quod rem extra omnem dubitationem ponit, ipsius Berengarii tractatum MS. se legisse fatetur Mabillonius, in quo tertiam illam fidei professionem penitus rescindit, plurimisque adductis argumentis convellit, subditque quemadmodum ad subscribendum ultimæ fidei professioni inductus sit, nimirum metu mortis sibi certe imminentis; quove sensu eam asseruerit. Berengarium quidem posthæc ad sanam, ut vocat, mentem rediisse, fideique Catholicæ ad extremum usque spiritum adhæsisse, non uno argumento contendit Mabillonius. An rem usquequaque confecerit, judicent alii. Id certum est, Berengarium Roma discedentem, Turonas venisse, & in S. Cosmæ insulam civitati suburbanam secessisse, ibique assumpto habitu monachali per octennium militasse. Obiit eo loci die 6. Januarii, anno 1088. Virum fuisse liberalium artium & dialecticæ peritia insignem, morum vitæ sanctitate illustrem, ipsi non inficiantur adversarii. Illum ab humanitate, eleemosyna, modestia, castitate, zelo, abstinentia, mire laudat Guilielmus Malmsburiensis; * apud quem exstat nobile Hildeberti episcopi Cenomannensis, ipsius Berengarii discipuli, in laudem ejus epitaphium: ex quo, missis cæteris, liceat mihi pauca huc transferre.

* De gestis Reg. l. 3. fol. 63.

Quem modo miratur, semper mirabitur orbis;
Ille Berengarius non obiturus obit;
Quem sacræ fidei fastigia summa tenentem,
Jani quinta dies abstulit, ausa nefas.
Illa dies, damnosa dies, & perfida mundo,
Qua dolor & rerum summa ruina fuit.
Qua status ecclesiæ, qua spes, qua gloria cleri
Qua cultor juris, jure ruente, ruit.
Quicquid philosophi, quicquid cecinere poëtæ,
Ingenio cessit, eloquioque suo.
Sanctior & major sapientia majus adorta
Implevit sacrum pectus & ora Deo.

Denique in fine;

Vir vere sapiens, & parte beatus ab omni;
Qui cælos anima, corpore ditat humum.
Post obitum vivam secum, secum requiescam:
Nec fiat melior sors mea sorte sua.

Exstant *epistolæ* 2. *ad Ascelinum & Ricardum*, una cum Ascelini litteris, primum a Dacherio inter Lanfranci opera editæ, deinde Concil. tom. 9. p. 1056. *Aliam ad Richartum abbatem* (qua orat & regem pro se precatur, & Johannem Scotum in synodo Vercellensi injustissime fuisse damnatum queritur) exhibet Dacherius Spicil. tom. 2. p. 510. (c) *Tres ejus fidei formulas de Eucharistia* habet Mabillonius Analect. tom. 2. p. 486. MSS. *Disputationes cum Lanfranco de præsentia Christi in cœna* asservantur in bibliotheca collegii Æneonasi apud Oxonienses cod. 4. num. 1. Plura ipsum *opuscula de re Eucharistica* edidisse auctor nobis est Sigebertus * (d) *In Apocalypsin*, scripsisse testatur Bostonus Buriensis. Certe ejus *expositio Apocalypseos*, si modo ejus sit, habetur etiam hodie MS. in collegio Gonvil. & Caii Cantab. 4to. (e) Vereor autem ne Berengvviddi cujusdam sit, cui exemplaria septem in diversis Angliæ bibliothecis latitantia tribuit Thomas Jamesius, cuique duo codices MSS. qui in bibliotheca Lambethana hodie exstant, eam diserte adjudicant.

* De Script. c. 154.

1040. (f) THEODORICUS, natione Germanus, cœnobii S. Matthæi Apostoli prope Treverim ordinis Benedictini monachus, claruit circa annum 1040. Scripsit *librum de inventione S. Celsi*, per Egbertum archiepiscopum ap. Sur. ad 23. Febr. item *librum de miraculis ejusdem*, & alia non nulla, quæ Trithemius aliique dabunt. Historia ejus de inventione & miraculis S. Celsi, mutato passim stylo, in compendium missa, habetur apud Surium tom. 7.

(c) Edit. nov. tom. 3. p. 400. (d) Epistolas duas, unam ad Eremitas quosdam, alterum de dissidio quodam inter clericos & episcopum exhibuit *Edm. Martene* Anecdot. tom. 1. p. 191. seq. Acta Conc. Romani in ejus causa ab ipso Berengario conscripta, una cum fragmentis ex ejus Epist. ad *Adelmannum*. & Rythmica oratione ab eo pœnitente composita, idem *Martene* ibid. tom. 4. p. 103. seq. (e) Item in Bibl. Leidensi cod. 78. & in Bibl. S. Germani a pratis teste *Le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 634. qui notat expositionem in Cantic. Canticor. extare MSS. Oxon. Sed in Catalogo MSS. non reperit *Fabricius*. (f) Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 726.

Sæc. XI ab anno M. (*a*) HERMANNUS, *Contractus* a membris contractis dictus, ortu nobilis, Wolferadi Comitis Veringensis, & Hiltrudis filius, in monasterio Sangallensi educatus, dein monachus Augiæ majoris, O. B. Claruit anno 1040. Omnibus ejus membris paralysi ita contractis, ut hinc inde deportaretur; studiis tamen adeo sedulo incubuit, ut æquales suos doctrina & ingenio facile superarit; quippe Latine, Græce, & Arabice doctus; theologiæ, historiæ, philosophiæ, astronomiæ, rhetoricæ, & poëticæ peritissimus. Hac ratione pulchre id quod natura in corpore negarat, virtutibus animi resarcivit, ut recte observat Hen. Pantaleon.* Obiit anno 1054. Scripsit *Chronicon de Mundi ætatibus*, ab initio mundi ad annum 1054. Prodiit *Francofurt.* 1583. auctius atque emendatius ab Urstisio editum inter Scriptores German. ibid. 1585, 1670. tom. I. p. 231. (*a1*) Aliam ejusdem operis a prioribus diversam editionem dedit Canisius Antiq. Lect. tom. I. p.432. (*a2*) Et de hoc bene notat doctissimus Ittigius lib. de Biblioth. Patr. cap. 7. p. 580. Chronicon a Canisio editum a Vulgato, & ab eo quoque quod Urstisius vulgavit, diversissimum esse, & longe auctius. Exstat etiam inter Scriptores Germanicos a Pistorio editos tom. I. p. 85. & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 348. (*b*)

* De viris Illustr Ger. part. 2. p. 213.

1040. ANONYMUS quidam, Ruyensis apud Venetenses in provincia Lugdunensi tertia cœnobii monachus, claruit circa annum 1040. Litteris mandavit *vitam S. Gildæ Britanni*, cognomento *Sapientis*, Hilduti discipuli, abbatis Ruyensis, qui ad castrum quoddam in monte Reuvisii illud monasterium construxit. Primus hanc vitam ex vetustimis Floriacensibus membranis in lucem protraxit Johan. a Bosco Biblioth. Floriac. part. I. p. 429. Integriorem ex Cod. Ruyensi dedit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. I. p. 138.

1040. ANONYMUS *vitæ S. Hugonis* auctor, monachus, ut videtur, Æduensis, claruit sæculo 11. circa annum, ni fallar, 1040. Scripsit *vitam S. Hugonis monachi Æduensis*, & *Enziacensis in Burgundia præpositi*, qui obiit anno circiter 930. Hanc post Du Chesnium & Bollandianos April. 20. edidit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 90.

1040. ANONYMUS *encomii de Emma* auctor, S. Bertini monachus, claruit circa annum 1040. Scripsit *historiam*, seu *de encomio Emmæ Anglorum reginæ*, Ricardi I. ducis Normannorum filiæ, Ethelredi regis conjugis, *libros* 2. quos Emmæ adhuc viventi nuncupavit. Hos ex bibliothecæ Cottonianæ codice MS. edidit Andr. Du Chesnius Script. Norman. p. 161. Sæc XI. ab anno M.

EUGESIPPUS, quisquis sit, scripsit anno 1040. Exstat *tractatus de distantiis locorum Terræ Sanctæ* apud L. Allatium Symmict. part. I. p. 104. 1040.

(*d*) DOMINICUS, patria, ut videtur, Venetus, Gradensis sive Venetus, & Aquileiensis patriarcha, claruit anno 1040. & deinceps. Anno 1050. potestatem crucem ante se gestandi a Leone IX. impetravit. Anno 1073. a Gregorio VII. ad Michaëlem Imp. CP. ad componendum schisma ecclesias Romanam inter & Græcam vetustum legatus est. Exstat Gr. Lat. *epistola ad Petrum patriarcham Antiochenum* a Cotelerio edita Monument. Eccl. Gr. tom. 2. p. 108. 1040.

(*e*) PETRUS, patriarcha Antiochenus, ætate par. Claruit anno 1040. quo anno patriarchalem dignitatem adeptus sit, non satis liquet, saltem ante annum 1053. quo professionem fidei suæ ad Leonem IX. papam misit. Exstat Gr. Lat. *epistola* responsoria satis prolixa *ad Dominicum Gradensem*, apud Cotelerium ibid. p. 112. *Epistolæ* 2. *ad Michaelem Cerularium* ibid. p 145. Harum unam ferme integram antea ediderat Leo Allatius de consensu Eccles. Orient. & Occident. lib. 3. c. 12. §. 4. qua Antiochenus noster in Latinorum mores & dogmata, præcipue *κακὸν ἢ κακῶν κάκιστον*, uti vocat, additamentum illud, FILIOQUE, symbolo adjectum, acerrime invehitur. 1040.

(*f*) THEOPHANES, cognomento *Ceraneus*, Tauromenii in Sicilia archiepiscopus, claruisse videtur circa annum 1040. De ætate ejus non una est omnium sententia. Franciscus quidem Scorsus eum inter annum 842. & 893. floruisse contendit; & nos alibi illum ad annum 870. retulimus. Sed cum ex ipsius homiliis Simeone Metaphraste, quem citat, fuisse juniorem luculentissime constet; & *homilia in diem Palmarum* in innumeris fere manuscriptis præsente rege Rogerio habita dicatur, longe majori probilitate cum Leone Allatio hoc 1040.

(*a*) Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 9. p 102. (*a1*) Primum *Basiliæ* edit. a *Jo. Sichardo* 1529. 1536. novissime *Ratisbonæ* curante *Burchardo Gotthelf. Struvio* 1726 fol. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 3. p. 706. (*a2*) Edit. nov. tom. 3. p. 195. (*b*) Hermanni libri metrici *de Virtutibus* fragmentum exstat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 4. cujus conspectus exhibetur Act. Erud. 1717. p. 41. Ejusdem breves versus *de civitate Romana* exstant ibid. p. 5. Libellos *de mensura*, & *de utilitatibus Astrolabii* edidit *Bernard. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdot. p. 94. seq. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 80. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 605. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 9. p. 80, 82. (*f*) Conf. *Oudin.* ad ann. 1140. tom. 2. p. 1185. seq. & 1320. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 1. vol. 10. p. 231.

circiter

Sæc. XI. ab an. M.

circiter tempore claruisse existimamus; & levia plane sunt, nulliusque momenti, quæ ad elevandam harum inscriptionum auctoritatem commentus est Franciscus Scorsus, nec tanti sunt ut a me diligentius hoc loco excuterentur, præsertim cum cumulate id præstitit Leo Allatius de Script. Simeon. pag. 63. Esto Photii ad Theophanem epistola: non statim ille Theophanes noster censendus erit, præsertim cum non ad Theophanem Cerameum Tauromenii episcopum, sed solummodo ad Theophanem monachum scripta dicatur. Quæ *περὶ τῦ εὐσεβῦς βασιλέως* non uno in loco habet Theophanes; ea omnia ad Rogerium Siciliæ regem commode satis referri posse pluribus demonstrat doctiss. Allatius loco laudato. Cum Theophane confessore, *Chronographiæ* conditore, pessime hunc confundit Miræus, * & ex eo Olearius. * Scripsit noster *homilias 62. in Evangelia dominicalia, & Festa totius anni*, quas cum notis & prolegomenis amplissimis Gr. Lat. edidit Fr. Scorsus *Paris.* 1644. fol. *Orationes duas in Dominica ante exaltationem Crucis*, Gr. Lat. ediderat Gretserus de Cruce tom. 2. p. 1207. In quibusdam codicibus MSS. homiliæ hæ dominicales Gregorio Cerameo archiepiscopo Tauromenitano tribuuntur, nodum prolixe excutit Scorsus, taudemque statuit binominem fuisse auctorem, Theophanem & Gregorium eundem Cerameum Tauromenii archiepiscopum, an satis solide, doctissimo editori litem hoc loco non movebo. Interim fatendum est, ut recte observat Sellerus, in usu fuisse apud Græcos prænomina mutare, cum habitum induerent monachalem. In concionando Theophanes noster methodo utitur ad historiam Evangelicam enucleandam apta satis & concinna, sensum litteralem primum explicat, nec tamen allegoricum & moralem negligit, stylus ei non ingratus, non comptus quidem & phaleratus, sed simplex, & sermonis didactici normam perspicuus, sponteque fluens: nec mirum si hac inclinata linguæ Græcæ ætate, ornamenta quædam ei desint, quæ a Basilio vel Chrysostomo expectari poterant.

* Auctuar. c. 251.
* Abac Patr. p. 450.

1043. MICHAEL CERULARIUS, ab anno 1051. juxta Freherum, rectius vero 1043. juxta Baronium & Curopalatem, patriarcha Constantinopolitanus; Latinorum ac pontificum Romanorum hostis infensissimus; quos ob fastum & ambitionem, ob jejunia sabbatorum, & azyma in sacris usurpata, ob vocem *Filioque* symbolo insertam, & arreptum totius orbis Christiani primatum, voce & scriptis exagitavit. Anno demum 1053. postquam litteris conciliatricibus utrinque missis spes pacis ineundæ aliqualis illuxerat, Leo IX. papa Humbertum & Fredericum cardinales & Petrum archiepiscopum Amalphitanum ea de causa Constantinopolim legavit. Post tentatas utrinque irrito successu concordiæ ineundæ rationes, Humbertus Michaëlem excommunicavit; Michaël pontificis nomen diptychis exemit; aliisque patriarchis Orientalibus, ut idem facerent, auctor fuit. Anno 1057. in Isacii Comneni partes propensior, Michaëlem Stratioticum imperio cedere astu persuasit. Anno sequente ipse Isacio Imp. de rerum novarum studio suspicione injecta exosus esse cœpit: cumque de eo in ordinem redigendo ac sede patriarchali exuendo meditaretur Imperator, mortem opportunam obiit, anno patriarchatus 15. Extat *Decisio synodica de Nuptiis in septimo gradu* Gr. Lat. in Jure Græc. lib. 3. p. 206. *Fragmenta aliquot de Matrimonio prohibito* ibid. lib. 4. p. 263. *Epistolæ 2. ad Petrum Antiochenum* Gr. Lat. apud Coteler. Monument. tom. 2. p. 135. Primæ huic ad Petrum Antiochenum epistolæ subjectum est opus ejus contra Latinos cujus hoc est initium, *Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητος τῦ παναγάθυ Κυρίυ* &c. Extat Gr. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. Lambec. 247. Nessel. 306. num. 23. fol. 64. p. 2. Vide Lambec. Comment. lib. 3. p. 160. Jur. Græc. Rom. lib. 4. p. 263. inter varia Michaëlis nostri decreta de nuptiis habetur breve fragmentum *de Sacerdotis uxore adulterio polluta.* Integram vero epistolam decretalem ex Cod. Reg. Gr. Lat. edidit Cotelerius Not. ad Herm. p. 55. *Edictum synodale adversus Latinos de Pittacia*, seu de excommunicatione a Latinis legatis in ipsum, ab ipso in legatos vibrata, anno 1054. die 9. Junii factum, Gr. Lat. apud L. Allatium de libris Ecclesiast. Græcorum p. 161.

(*a*) NILUS, cognomento *Doxopatrius*, 1043.
ecclesiæ Græcæ archimandrita, unde oriundus, incertum; si conjecturæ locus detur, putarem eum e magna Græcia ortum esse; certe Panormi in Sicilia aliquamdiu vixisse ipse nobis testis est. Claruit anno 1043. (*b*) Rogatus per litteras a Rogerio Siciliæ rege, scripsit breviter *de majorum Patriarcharum sedibus*, quod postea anno nempe prædicto, fusiori opere prosecutus est, in quo de quinque thronis patriarchalibus, iisque subjectis, archiepiscopis, metropolitanis, episcopis,

(*a*) Conf. *Fabr.* ad *Allatii* Diatrib. de Nilis ad calc. vol. 5. Bibl. Gr. item *Oudin.* tom. 2. ad an. 1140. p. 1180.
(*b*) Toto sæculo hic errat *Caveus*, ut & in ætate *Theophanis Cerамei* assignanda: nam *Rogerius* regnare cœpit an. Christi 1130. cujus jussu *Nilus* notitiam Patriarchatuum scripsit an. Græcorum 6651. ut ipse dicit, id est, an. Christi 1143. vid. *Moynium* Var. Sacr. tom. 1. p. 211. sic, ante *Moynium*, notaverat an. 1143. *Leo Allatius* de *Nilis*. Hæc Communicator.

Sæc. XI. ab an. M. de sedium patriarchalium institutione, ordine, & propriis nominibus luculenter egit. Ex hac patriarchatuum notitia, multa, amplissima, ac præclara sane fragmenta exhibet Leo Allatius de Concord. Eccl. Orient. & Occident. lib. I. c. 2, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 24. Integrum vero librum ex codice recentiore manu anno 1611. descripto Gr. Lat. in lucem emisit Stephanus Moynius Varior. Sacr. tom. I. p. 211. (*a*)

1043. BOVO, gente Gallus vel Gallo-Belga, monasterii Sithivensis in Morinis abbas, claruit anno 1043. quo cœnobii sui regimen subiit, tenuitque ad annum usque 1065. Scripsit ad Widonem Rhemorum archiepiscopum *relationem de inventione & elevatione S. Bertini abbatis*; cujus corpus ob Normannorum infestationes loco secretiori reconditum fuerat. Facta est hæc translatio anno 1052. Hanc relationem ex MSS. Cod. erutam habes apud Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. I. p. 153.

1044. LEO, cujus fuerit mihi hactenus est incompertum, factus est tandem Atinensis in Italia episcopus, manus ei imponente Adenulpho Capuano archiepiscopo anno 1044. Obiit anno 1072. Scripsit *libellum de inventione sive translatione corporis beatissimi Marci martyris & pontificis*, quem ex MS. codice Casinensi litteris Longobardicis exarato, extulit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 6. p. 541. Exstant etiam ejus in D. Marcum *sermones aliquot*, & *charta* donationis ecclesiæ Atinensi factæ apud eundem p. 549.

1045. GLABER RADULPHUS, sive *Rodulphus*, monachus primum S. Germani Autissiodorensis, postea Cluniacensis. Claruit an. 1045. Scripsit *ad Odilonem abbatem Cluniacensem historiarum libros* 5. ab anno 900. usque ad annum 1045. tametsi de sæculo decimo perpauca habeat. Prodiit ista Francorum historia *Francofurti* 1596. & inter scriptores Francicos a Du Chesnio edita *Paris.* 1641. Scripsit etiam *vitam S. Gulielmi abbatis S. Benigni Divionensis*, qui obiit anno 1031. Exstat apud Roverium in historia Rheomaensis monasterii *Paris.* 1637. & Bollandum ad I. Januarii (*b*) Cæterum de Glabro Radulpho hæc habet Baronius: * (* Ad ann. 996. n. 25.) "Sed sicut in recensenda historia fidelis est, "ita in eo valde hallucinatus erravit; dum "nihil vult in aliena diœcesi posse præsumere Romanum pontificem plusquam cæteros episcopos, quibus certis limitibus "est definita diœcesis; & extra ipsam nihil penitus agere posse, vane existimavit. Sententiam hac de re suam, quam sugillat Baronius, profert Glaber historiæ suæ lib. 2. cap. 4.

1045. DEODUINUS, sive *Theoduinus*, episcopus Leodiensis, ab anno 1045. ad 1075. quo obiit. Scripsit *epistolam*, seu *libellum ad Henricum Galliæ regem de corpore & sanguine Christi adversus Berengarium ejusque sectatores*. Epistolam istam sub Durandi Leodiensis episcopi anno 1025. defuncti, nomine, mutilam ediderunt Baronius ad annum 1035. & Chapeavillus in historia Rerum Leod. quin & Bibliothecæ Patr. curatores tom. 18. p. 531. Integram ac vero auctori restitutam dedit Mabillonius Analect. tom. 4. p. 398. (*c*)

1046. (*d*) CLEMENS II. *Suidgerus*, seu *Suidgerus* antea dictus, natione Germanus, postquam sedem Bambergensem sexennio tenuisset, anno 1046. ab Henrico Germanorum rege ad pontificatum Romanum provectus est, die natalis Dominici inthronizatus, quo ipso die Henricum atque Agnetem uxorem corona imperiali induit. Anno sequente concilium Romæ contra Simoniacos coëgit; & Henricum Imp. in Germaniam secutus, diem clausit anno 1047. die 9, vel 10. Octobris, in ecclesia sua Bambergensi sepultus. Exstat *Rescriptum* in gratiam archiepiscopi Ravennatis apud Ferd. Ughellum Italiæ sacræ tom. 2. & *epistola decretalis* de sedis Salernitanæ in archiepiscopatum evectione Conc. tom. 9. p. 945. (*e*)

1048. ADELMANNUS, Fulberti Carnotensis discipulus, Berengarii condiscipulus, ex scholastico Leodicensi, Brixiensis ab anno 1048. episcopus. Obiit circa ann. 1061. Scripsit *epistolam ad Berengarium de veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia*, quæ typis excusa, prodiit una cum aliis ejusdem argumenti opusculis cura Johannis Ulimmerii *Lovanii* 1551. 1561. & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 438. (*f*) Scri-

(*a*) Exhibuit etiam *Emanuel Schelstrate* in Appendice tom. 2. Antiqoitatia Ecclesiæ illostratæ *Rom.* 1697. fol. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 3. p. 85. not. *Nilus* hic scripsisse etiam potatur *Nomocanonem*, qui exstat in bibl. Monast. S. Basilii Romæ, ut memotat *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 217. (*b*) Et in *Mabillon.* Actis Sanctorum Benedict. tom. 8. p. 320. notante *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 3. p. 190. (*c*) Exstat. prima duntaxat littera *D. Duoduinum* significante ascripta in Cod. MS. Regio Parisiensi: & in altero *S. Audreni* Rothomagensis. Eadem exstat sine nomine auctoris in Colleg. D Benedict Cantab. cod. 103. n. 3. & 10. teste *Oudin.* tom. 2. p. 618. (*d*) Conf *Jo Georg. Leuckfeldii* Antiquitates Halberstadenses part. I. p. 424 (*e*) Privilegium quoddam exstat in Cod Diplomatie *Udalrici* p. 1147. ut nos docet *Bernardus Pez* in ejusdem Cod. conspectu. (*f*) Sed extrema parte mutila Prodiit iterum in *U. G. Siberi* commentario de illustribus Alemannis *Lips.* 1710. 4to. Novissime emendatior ad calc. Sermonum Gaudentii Brixiæ episcopi cum notia Pauli Galeardi *Patav.* 1720. Scripsit etiam Rythmos de viris illustribua sui temporis. Habentur ap. *Mabillon.* Analect. tom. I. p. 420. Item ap. *Edm. Martene* Anecdot. tom. 4. p. 114.

psit

Sæc. XI. ab an. M. pſit etiam, teſte Sigeberto, * ejuſdem argumenti *epiſtolam ad Paulum Metenſem primicerium*, qua ipſum, pariter ac Berengarium communem amicum, a ſententia ſua de Euchariſtia revocare conatus eſt. Epiſtola iſta interiiſſe videtur.

* De Script. c. 153.

1048. GISLEBERTUS, monachus Autiſiodorenſis: claruit anno 1048. Scripſit *vitam S. Romani*, quæ exſtat apud Mabillon. Sæc. 1. p. 81.

1048. (*a*) HUGO, patria Burgundus, ortu nobilis, Dalmatii, domini Samurenſis, & Aremburgis filius, natus eſt anno 1023. Juvenis adhuc quindecennis vitam monaſticam in cœnobio Cluniacenſi iniit, Odilonem abbatem præceptorem ſortitus. Poſt aliquot annos monaſterii prior, & defuncto Odilone abbas creatus eſt anno 1048. Anno 1058. Stephano papæ Florentiæ morienti adfuit. Anno 1074. Romam religionis ergo petiit. Obiit anno 1108. ſeu ut alii, 1109. 3. Cal. Maii, anno ætatis ſuæ 85. Exſtant *epiſtolæ* ejus aliquot apud Dacherium Spicileg. tom. 2. p. 401. (*b*)

1049. (*c*) LEO IX. *Bruno* antea dictus, natione Germanus, Hugonis filius, Conradi Imp. conſobrinus, ipſe Comes Dagſpurgenſis, ex epiſcopo Tullenſi pontifex Romanus ab Henrico Wormatiæ deſignatus anno 1048. Romæ electus anno 1049. die 2. Februarii, die 12. inthronizatus. Eodem anno habitis Romæ & Papiæ ſynodis Clementis II. decretum contra Simoniacos confirmavit; in Galliam etiam ac Germaniam profectus, ſynodos Rhemenſem & Moguntinam celebravit, latis in hac canonibus nonnullis, contra Simoniacos præſertim, eccleſiaſticis, in illa dedicata nova S. Remigii Baſilica, ejuſque translatis in eam reliquiis. Anno 1050. ſynodos Romanam & Vercellenſem contra Berengarium coegit; & in hac quidem Beneventanos etiam rebelles, & Humfredum archiepiſcopum Ravennatenſem excommunicavit. Anno 1051. poſtquam in Germaniam iter feciſſet, concilio Romæ celebrato, Gregorium epiſcopum Vercellenſem propter adulterium excommunicavit. Anno ſequente in Germaniam iterum iter facit, ut pacem inter Henricum Imp. & Andream Hungariæ regem conciliaret. Anno 1053. exercitum contra Normannos ducens, ab iis prælio victus eſt, captus, ac mox dimiſſus. Anno 1054. legationem Conſtantinopolim ad Conſtantinum Monomachum miſit, ut pax inter eccleſias Orientalem & Occidentalem iniretur, & ut imperatoris animum adverſus Michaëlem Cerularium patriarcham exacerbaret. Eodem anno diem obiit, 19. Aprilis. Exſtant *epiſtolæ* 19. Concil. tom. 9. p. 949. quarum prima, quæ eſt ad Michaëlem Cerularium, quaque ejus & Leonis Acridani arrogantiam, erroreſque Græcorum vehementius coarguit, tractatus potius quam epiſtola, cenſenda eſt, utpote 41. capita complectens. Exſtant ejuſdem *homiliæ* ſeu *ſermones* plurimi editi *Lovanii* 1565. *Colon.* 1568. *Antverp.* 1583. (*d*)

ANSELMUS, Leodicenſis canonicus & ſcholaſticus eccleſiæ B. Lamberti, poſtea decanus Namurcenſis; claruit anno 1049. 1049.
Ab Ida abbatiſſa Colonienſi rogatus, ſcripſit *hiſtoriam epiſcoporum Leodicenſium* ab anno 666. (*e*) ad 1048. circiter, quam primus in lucem edidit una cum aliis quatuor non diſſimilis argumenti ſcriptoribus Jo. Chapeavillus *Leodii* 1612. 4to. (*f*)

ANONYMUS auctor *vitæ S. Egwini*, claruit circa annum 1050. certe Elfvvardo Londinenſi epiſcopo, qui obiit anno 1044. 1050.
poſterior. Scripſit *vitam S. Egwini Wigornenſis in Anglia epiſcopi*, circa annum 717. denati, quam ex Bollando & Capgravio edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 330. Hujus Egvvini vitam ſcripſit etiam Brithvvaldus, ex monacho Glaſtonienſi Wintonienſis epiſcopus, qui obiit anno 1045. Non Birthvvaldus ille Cantuarienſis archiepiſcopus Bedæ æqualis, ut Pitſeus, Spelmannus, aliique volunt. Fragmentum hujus vitæ profert Fr. Godvvinus de Præſul. Angliæ p. 501. & ex eo alii.

GERARDUS, monachus & ædituus Corbeienſis, variorum monaſteriorum ſucceſſive abbas, primo Lauduni in Vincentiano, deinde S. Medardi Sueſſione, denique Sylvæ majoris in agro Burdigalenſi, ubi ipſe monaſterium condidit, claruit circa annum 1050. 1050.
Scripſit, quo tempore monaſterii Corbeienſis adhuc cellerarius erat, *vitam S. Adalhardi abbatis Corbeienſis*, ſeu potius prolixam & confuſam Paſchaſii Rhatberti nar-

(*a*) Conf. *Fabr* Bibl. med & infim. Latinit. l 8 vol. 3. p. 851. (*b*) Edit. nov. tom 3. p. 408. 443. 526. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hiſt Eccleſ vol 9 p 25 *Fabr* Bibl. Gr. l. 6 c. 4. vol. 11. p. 579. Bibl. med. & infim Latinit. l. 11. vol 4 p. 764. (*d*) Epiſtola *Leonis* una exſtat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 22. Ejuſdem Bullæ duæ ibid. p. 58. 157. Privilegium ad *Hugonem* Veſonticenſem archiepiſcopum de contentione inter ipſum *Hugonem* & *Bertaldum* exſtat MSS in Bibl. Cotton. ſub *Claudio* C 6. n 5. Bullam, qua *Richerio* abbati Caſinenſi concedit monaſterium S. Crucis in Jeruſalem exhibuit *Bern. Montfaucon* Diar. Ital. p. 326. Bullas 4 *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p 170. ſeq. Scripſiſſe etiam fertur Libros 2. de geſtis Abbatum Mediani monaſterii. Exſtant apud eundem *Martene* Anecdot. tom. 3. p. 1091 (*e*) Ab an. 653 ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 306. (*f*) Exhibuit etiam *Edm. Martene* in collectione veterum Scriptorum & Monumentorum Hiſtoricorum tom. 4.

Sæc. XI. ab an. M. narrationem in compendium & meliorem ordinem redegit. Librum item *de S. Adalbardi miraculis*, cui secundum addidit sequentis sæculi monachus Corbeiensis. Tum vitam, tum libellos de miraculis ediderunt Bollandus Januar. 2. & Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 345.

1050. RICARDUS, Bellilocensis in Argonna duabus a Claromonte leucis abbas, claruisse videtur circa annum 1050. *Vitam S. Rodingi abbatis Bellilocensis* litteris consignavit, quam ex MS. codice Catalaunensi edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 531.

1050. (*a*) NICETA PECTORATUS, seu *Stethatus* dictus, monachus & presbyter Constantinopolitanus in cœnobio Studiensi; claruit circa annum 1050. Latinorum hostis capitalis, adversus quem Humbertus, aliique ecclesiæ Romanæ legati strenue Constantinopoli disputarunt: quin & si ipsi Humberto fides sit habenda Niceta legatorum argumentis cessit, scripta sua incendit, omnesque ecclesiæ Romanæ hostes anathematizavit anno 1054. Qua quidem re vel fucum nobis faciunt boni apocrisiarii, de fama sua satis solliciti, vel id tempori serviens fecit Pectoratus, ipsum enim a Græcis ipsis defecisse nusquam, quod sciam, vel leviter agnoscunt scriptores Græci. Exstat Latine *liber adversus Latinos de Azymis, de Sabbatorum jejuniis, & nuptiis sacerdotum*, a Canisio editus, tom. 6. p. 4. (*b*) & a Baronio in Append. ad tom. 11. Fragmenta quædam hujusce libri habentur Gr. Lat. apud Allatium de Missa Præsanctif. §. 2. 16. Ex ejusdem canone in S. Nicolaum quædam adducit idem Allatius libro adversus Hottinger. cap. 11. p. 208. *Tractatus ejus de Anima* meminit, & ex cap. 14. fragmentum profert idem libro de octava synodo Photiana cap. 14. p. 545. *Carmen ejus Iambicum in Simeonem juniorem* præceptorem, Græce integrum exhibet idem Diatrib. de Simeon. Script. p. 168. Ex præfatione ejus in Simeonis librum de divinis laudibus quædam adducit idem ibid. p. 152, 172. In bibliotheca Vindobonensi hæc quæ sequuntur opuscula Græce MSS. nec hactenus, quod sciam, edita reperiuntur. Liber contra ecclesiam Romanam, *de Azymis, de jejunio Sabbati, de nuptiis sacerdotum* Cod. Theol. 58. num. 7. fol. 106. *Oratio invectiva contra blasphemam Armeniorum hæresin* Incipit, Τὴν συγχυτικὴν τῶν Σαββάτων καὶ Ἀζύμων ibid. num. 9. fol. 119. p. 2. *Capitum Asceticorum centuriæ* 3. hoc initio, Κεφάλαιον α΄. Τέσσαρας οἴομαι τὰς αἰτίας ἐν τριάδι τελείᾳ τῶν ἀρετῶν, &c. ibid. cod. 104. num. 6. fol. 84. Ex centuria tertia epistolarum, *epistolæ tres de Canonibus ecclesiasticis*; nempe ad Athanasium abbatem; Athanasii responsoria; tertia iterum ipsius Nicetæ ibid. Cod. Hist. 7. num. 56. fol. 204. p. 2. Sæc. XI. ab an. M.

(*c*) MICHAEL PSELLUS, patria 1050.
erat Constantinopolitanus, vetusta & nobili, consulari utpote ac patricia, prosapia oriundus. Quinquennis præceptori traditus adeo in omni litterarum genere profecit, ut summum sæculi sui decus evaderet, σοφώτατος καὶ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, uti ipsum vocant Zonaras & Cedrenus, ut recentiorum encomia jam taceam. Claruit anno 1050. & deinceps, summisque in republica honoribus & officiis functus est. Erat enim senator CP. a Michaële Stratiotico una cum aliis principibus viris ad Isacium Comnenum legatus missus: ejusque præcipue opera in deponendo Michaële Cerulario usus est idem Comnenus: præcipue curæ ejus commissus est Michaël Ducas, bonis litteris, bonisque moribus imbuendus, quem proinde ad omne disciplinarum genus accurate formavit; immo ope ejus & consilio ipse Ducas anno 1071. in imperatorem evectus est. At post sexennium exauctorato Michaële Duca ipse quoque Psellus dignitatibus exutus, abrasa coma, habitum monachalem induit; & relicta urbe regia, non diu postea vitam cum morte commutasse videtur. Vir plane admirandus, & qui omnes fere sæculi sui eruditos dicendi copia, ingenii acumine, doctrinæ profunditate, longo post se intevallo reliquit. Eum veluti in ecclesiam Latinam iniquiorem, schismaticis, quos vocat, annumerat Josephus episcopus Methonensis, * ipsumque in expositione fidei ad Michaëlem Ducam affirmasse Spiritum S. ex solo Patre procedere non uno in loco fatetur ipse Allatius. Scripsit pæne infinita, philosophica, mathematica, medica, historica, theologica. Hic ergo Psellus, ut doctrina præstantissimus, ita omnium πολυγραφώτατος fuit. *Ausim dicere, neminem ea, vel subsequente ætate, Græce vel invenisse acrius, vel ordinasse aptius, vel locutum eloquentius, vel profundius res pertractasse. Nulla fuit scientia, quam ipse vel notis non illustraverit, vel compendio non tentaverit, vel optima methodo non expedierit*, inquit Leo Allatius Diatriba quam edidit de Psellis eorumque scriptis p. 42. quamque in recen-

* Apolog. adv Marcum Ephes.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 612. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 77. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 32. vol. 9. p 142. (*b*) Edit. nov. tom. 3. p. 308. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 5. ad *Leonis Allatii* Diatrib. *de Psellis* eorumque Scriptis §. 21. p. 14. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 646. seq.

fendis

Sæc XI. ab anno M. fendis Pfelli operibus, præcipue τοῖς ἀνεκδότοις, non exiguam mihi lucem prætuliffe lubens profiteor.

OPERA TYPIS EXCUSA.

Carmina, feu paraphrafis metrica in Cantica Canticorum, ad Nicephorum Botoniatem Imp. Prodiit Lat. *Venet.* 1573. 4to. *Antverp.* 1615. 8vo. Græce cura Jo. Meurfii, *Lugd. Bat.* 1617. 4to.

Commentarius in Cantica Canticorum ex tribus patribus, Gregorio Nyffeno, Nilo, & Maximo, a Pfello, uti creditur, collectus. Prodiit fæpius Lat. inter Theodoreti opera, Gr. Lat. vero in Auctuario Duceano tom. 2. p. 681.

Capita quædam de Trinitate & perfona Chrifti ad Michaëlem Imp. Gr. Lat. cum notis Woëgelini *Auguftæ* 1608. 8vo.

Iambi in vitia & virtutes, & anagogæ in Tantalum & Circen, & allegoria de Sphinge, Gr. Lat. *Bafil.* 1544. 8vo.

De operatione Dæmonum dialogus, Lat. *Parif.* 1577. Gr. Lat. cum notis Gilberti Gaulmini, *Parif.* 1615. 8vo. Excerpta ejus a Marfilio Ficino collecta, & Latina facta, pluries prodierunt.

Expofitio, feu fcholia in oracula Chaldaica, quæ a non nullis Proclo Lydio afcribitur. Prodiit Gr. Lat. a Fr. Patricio in nova Philofophia edita *Venet.* 1593. & una cum Oraculis Sibyllinis *Parif.* 1599. 8vo.

Brevis dogmatum Chaldaicorum declaratio, Gr. Lat. a Patricio edita *Venet.* 1593.

De facultatibus Animæ liber, Gr. Lat. cum Origenis Philocalia *Parif.* 1624. 4to.

Annotationes in aliquot Gregorii Nazianzeni loca, Lat. a Jac. Billio editæ cum Gregorii Nazianzeni operibus.

Oratio panegyrica in Simeonem Metaphraftem, Lat. apud Surium 27. Novembr. Gr. Lat. apud L. Allatium de fcriptis Simeon. p. 221. (*b*)

Officium pro ejus commemoratione a Pfello compofitum, Gr. Lat. ibid. p. 236.

Synopfis Legum verfibus Iambicis & Politicis.

Carmina politica de Dogmate.

Carmina de Nomocanone.

Libellus de 7. facris Synodis Oecumenicis. Opufcula ifta quatuor Gr. Lat. cum notis edidit Fr. Bofquetus *Parif.* 1632. 8vo.

De Cibariorum facultate, utilitate, & noxa Syntagma, ex medicis libris collectum, cui pauca quædam addidit Simeon Sethus magifter Antiochenus. Opus a Setho interpolatum fub iftius nomine Gr. Lat. prodiit *Bafil.* 1538. 8vo. Sæc XI. ab anno M.

De Podagra liber, ab anonymo quodam, tempore Michaëlis Palæologi confcriptus, & fub Pfelli nomine erronee editus Græce *Parif.* 1558. 8vo. Latine fæpius. (*c*)

De Lapidum virtutibus libellus, Tolofæ 1615. 8vo.

Commentarii in octo libros Ariftotelis de phyfica Aufcultatione, Lat. *Venet.* 1554. fol.

Περὶ Χρυσοποιΐας, feu *de Auri conficiendi ratione*, ad Michaëlem Cerularium patriarcham, Lat. una cum aliis ejusdem argumenti fcriptoribus, *Patavii* 1572. 8vo.

Liber de quatuor mathematicis Scientiis, Arithmetica, Mufica, Geometria, & Aftronomia, Gr. Lat. *Wittembergæ* 1560. & cum Xylandri annotationibus *Bafil.* 1556. Græc. *Parif.* 1545. Lat. ibid. 1557. *Turnoni* 1592.

Introductio in fex Philofophiæ modos, Gr. *Parif.* 1540. Lat. ibid. 1541.

De victus ratione, deque facultatibus, & fucci qualitate elementorum libri 2. ad Conftantinum Imperatorem, Lat. *Bafil.* 1529. 8vo.

Paraphrafis in Ariftotelis librum περὶ Ἑρμηνείας, Gr. *Venet.* 1503. fol. Lat. *Bafil.* 1542.

Compendium in quinque voces Porphyrii, & Ariftotelis prædicamenta, Gr. *Parif.* 1540. Lat. *Bafil.* 1542.

OPERA INEDITA.

Liber contra Eunomium, in bibliotheca Vaticana.

Epitome librorum Moyfis, in bibl. Cæfarea Viennenfi.

Quæftiones theologicæ cum refponfionibus ad Michaëlem Ducam, in bibl. Auguftana.

Opufcula quædam in paffionem, natalem, & fepulturam Chrifti, Paradifum & Antichriftum, in bibl. Viennenfi.

Explicatio in Pfalterium Davidis. Erat apud Johannem Suzium.

Encomaftica orationes, in Nepotem fuum, in Nicolaum monachum, in Johannem Cruftulam monachum, atque aliæ quam plurimæ, in bibl. Vaticana.

Epiftola 33. in bibl. Bavarica.

De theologico charactere ad Pothum Veftarcham oratio, in bibl. Vaticana.

Quæ de Dæmonibus Græci opinentur, ibid. Nifi potius idem fit opus cum libro edito *de operatione Dæmonum.*

Doctrina omnifaria capitibus 94. *comprehenfa ad Michaëlem Ducam*, ibid. (*d*)

Expofitio in illud, *quod in folenni Chrifti afcenfionis die dicitur; Hodie fancta Cundura, & cras Afcenfio*, ibid.

(*a*) Gr. tantum tefte *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 5. ad *Allatii* Diatrib. de *Pfellis* §. 35. (*b*) Exftat MSS. inter Cod. Barroccianos Gr. Bibl. Bodleian. tefte *Oudin.* qui tom. 2. p. 1658. *Pfello* juniori adjudicat. (*c*) Exftat MSS inter libros *Ifaaci Voffii* Lugd. Bat. tefte *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 398. qui *Demetrio Pepagomeno* tribuit. (*d*) *Michaël Pfelli* Διδασκαλίαν παντοδαπὴν exhibuit *Fabr.* Gr. Lat. Bibl. Gr. vol. 5. ad Diatrib. *Allatii* de *Pfellis* p. 70. Ænigmata tria prima Gr. ibid. vol. 10. p. 539. Opufculum *de Conciliis* MSS. fervari in Bibl. Bavarica notat idem *Fabr.* ibid. vol. 11. p. 183.

Expositio in illud, *Domine Jesu Christe, Deus noster, miserere nostri. Amen*, ibid.

In loca difficiliora Basilii & Nazianzeni expositio, ibid.

De fine Sæculi, ibid.

In inscriptiones Psalmorum, tam prosa, quam carmine, ibid.

Carmina varia, ibid.

Paraphrasis carmine Iambico in canonem S. Cosmæ Maiumæ episcopi, sancta & magna feria quinta canendum.

Multa alia theologici, philosophici, rhetorici, & mathematici commatis opuscula Pselliana, in bibliothecarum forulis adhuc delitescentia, enumerat Leo Allatius Diatriba dicta. Nos brevitati consulentes theologicos tractatus summatim attingere satis duximus.

1050. ANONYMUS *vitæ S. Urseoli* auctor, claruit circa annum 1050. etsi de ætate ejus haud satis certi sumus. Scripsit *vitam B. Petri Urseoli ducis Venetiarum & Dalmatiarum*, tandem monachi S. Michaëlis de Coxano in Catalaunia, mortui circa annum 997. Hanc ex MS. Cod. Rivipollensi extulit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 874.

1051. (a) LEO, archiepiscopus Achridiæ, Bulgarorum metropolitanus, claruit eodem, quo Cerularius, tempore, eorundem studiorum ac rerum gestarum socius. Anno 1053. una cum Cerulario *epistolam acerrimam adversus Latinos* scripsit *ad Johannem Tranensem in Apulia episcopum.* Anno sequente ab Humberto legato nominatim excommunicatus est. Exstat *epistola ad Johannem Tranensem* Lat. apud Baronium ad annum 1053. Scripsit Leo & alias *epistolas* plures; ex quarum prima quædam adducit Leo Allatius de Consensu Eccles. Orient. & Occident. lib. 3. c. 14. §. 4. Scripsit etiam *de Tentationibus & Afflictionibus involuntariis, earumque utilitate* capita 50. Initium, Κεφάλαιον ά. Ἐςὶ μὲν ἡμῖν εἰς ζωὴν καὶ διατροφὴν ὁ καρποφορούμενος ἐκ τῆς γῆς σῖτος, &c. Habentur MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex dispositione Nesselina 167. num. 3. fol. 69. *Epistola* 2. contra Latinos *de jejunio Sabbati*, & *de Azymis* ibid. cod. 58. num. 8. fol. 114. Excerpta quædam contra Latinos memorantur ibid. cod. 324. num. 18.

1051. SIMEON, *Junior* Theologus, ut a Metaphraste, seu, ut alii, ut a Gregorio Nazianzeno Theologo, distinguatur, dictus, presbyter CP. S. Mamantis in Xerocerco præpositus, claruit circa annum 1051. Nicetæ Pectorati æqualis, vel potius paulo senior, quippe cujus discipulum se fuisse ipse Nicetas profitetur: unde perperam alii integro sæculo recentiorem faciunt. Parum de Simeone constat; nisi quod vergente ætate multorum criminationibus fugillatus, in judicium vocatus, & in carcerem conjectus fuerit, partim ob correptos liberius solutos imperatoris mores, partim ob dogmata quædam minus sana: qualia fovisse Simeonem non vana est suspicio.

(b) SCRIPTA.

Orationes 33. *de fide & moribus tum Christianis, tum Monasticis.*

Liber divinorum Amorum, seu de Laudibus sacris commentationes.

Capita moralia, practica & theologica 228.

Prodierunt opuscula ista Latine ex Jacobi Pontani versione, & cum Gretseri notis, *Ingolstad.* 1603. (c)

Orationes 64. præter eas a Pontano editas, ab Allatio visæ & enumeratæ, appositis uniuscujusque argumentis, & initiis Diatrib. de scriptis Simeon. p. 153.

Hymni de Laudibus divinis, seu commentationes sacræ 19. præter eas a Pontano editas, ab Allatio pari modo enumeratæ, ibid. p. 161.

Capita practica & theologica varia, ab editis diversa, ab Allatio itidem visa & recensita, ibid. p. 167.

Alia multa Simeonis nostri opera in bibliothecis, Antonii Augustini, regia Parisiensi, Altempsiana Romæ, regia S. Laurentii, & Verderiana, manuscripta haberi ex aliorum fide refert Allatius ibidem, quem consulat lector, qui ea sigillatim scire avet.

Cæterum, ut hoc obiter notem, minus ad rem attendit Casimirus Oudin; dum Simeonem nostrum cum Simeone Logotheta juniore, qui vixit circa annum 1170. temere confundit.

DAVID, natione Syrus, Maronitarum 1053.
in monte Libano archiepiscopus, claruit anno 1053. quo *epistolam* ad Arsenium episcopum Haincurensem de Melchitis, Maronitis aliisque sectis dedit. Scripsit etiam *tractatum de Orientalium sectis & opinionibus*, ex cujus cap. 1. *quædam* Arabice profert Abr. Ecchellensis Epist. ad Morin. inter Antiquit. Orient. *Lond.* 1682. p. 459. Denique anno 1059. rogantibus Josepho abbate & monachis *Constitutiones ecclesiæ Maronitarum* ex sermone Syro in Arabicum transtulit teste eodem Epist. ad Morin. ibid. p. 326. Integrum opus 17. capita comple-

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 602 seq. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 587. *Fabr.* Bibl.Gr. l. 5. c. 42. §. 14. vol. 10. p. 299. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 107. (c) Recus. in Bibl. PP. *Lugd.* tom. 22.

ctitur,

Sæc. XI. ab anno M. ctitur, quovis capite in plures sectiones diviso. Capitum & sectionum argumenta ibidem exhibentur. Ex hoc opere aliqua Latine profert idem Ecchellensis Not. ad Catal. Hebedjesu num. 5.

1054. (a) JOHANNES, *Μαυρόπους* a nigris pedibus dictus, primum monachus, deinde Euchaitarum metropolita, claruit circa annum 1054. Quantæ existimationis vir fuit Johannes Euchaitensis, disces ex elogio, quod in codicis sui vestibulo, summo quidem artificio exaratum reperit Bustus noster, *Ἀνὴρ δὲ σοφώτατος καὶ ἁγιώτατος ὢν συνέγραψε πλείους τῶν λόγων, καὶ ἐπιστολὰς, καὶ στίχους ἰαμβικοὺς, καὶ ἄλλα πολλὰ λόγου καὶ χάριτος ἄξια, καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐξεπαίδευσε, πεπληρωμένος ὢν τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος. Vir erat sapientissimus sanctissimusque, qui plures sermones & epistolas & carmina Iambica, aliaque multa, ratione & venustate digna conscripsit. plurimosque erudivit, ipse sacrosancti Spiritus gratia repletus.* Scripsit *orationem encomiasticam* in tres sanctos patres *Basilium Magnum*, *Gregorium Theologum*, & *Johannem Chrysostomum*. Cujus initium est. *Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, καὶ πάλιν ἡμῶν ἐπιφανὴς ἑορτή. Τρίτος μέν τοι Μὴν* &c. Exstat MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 144. num. 6. fol. 217. *Orationem* etiam (teste Leon. Allatio de Script Simeon. p. 105.) *εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου, ἤτοι τοῦ πεζοῦ.* Quæ ita incipit, *Παρ' ἡμῖν δ' οὖν οὐ σπάνια τὰ καλὰ, τὸ τοῦ λόγου.* Hanc cum priori nescio quare confundit Cl. Nesselius Catal. part. 1. p. 224. Obiter hoc loco notare liceat Euchaitarum urbem propter honorem Theodoro martyri præstitum celebrem fuisse. Johannes enim Tzimisces qui imperare cœpit anno 970. ut huic martyri gratiam referret, ob præstitum ejus, ut putavit, ope adversus Scythas auxilium elegantissimum ei templum in hac urbe struxit, in quo martyris corpus reposuit, ipsamque urbem, veteri nomine abolito, *Theodoropolim* appellavit, teste Zonara Annal. tom. 3. p. 171. Unde & auctor noster carmine in imaginem Constantini Monomachi apud Euchaitenses positam p. 47. hanc urbem *τὴν μάρτυρος πόλιν τε καὶ παροικίαν* vocat. In eadem Bibliotheca Vindob. Cod. Theol. 78. juxta Nesselium num. 1. fol. 1. habentur Johannis nostri *Canones paracletici*, sive Cantica consolatoria 24. ad Christum Servatorem, quorum unum quodque peculiarem suam habet acrostichidem, quæ, itidem ut quælibet ode, nona, nomine Johannis insignita est. Ibid. fol. 77. p. 2. alia *duo Cantica* ad Christum Servatorem sine acrostichide & nomine auctoris. fol. 83. p. 1. *Canon* sive Canticum ad Sanctum Angelum custodem. fol. 88. p. 1. *Canones* sive Cantica 67. ad Beatissimam Virginem Deiparam, quorum unum quodque peculiarem suam habet acrostichidem, & itidem, ut quælibet ode, nona, nomine Johannis insignitur. fol. 315. p. 1. *Canones* sive Cantica 11. ad S. Johannem Baptistam Christi præcursorem, eodem quo priora modo condita. Ibid. cod. 103. continentur ejusdem sacra *Iambica*, præfixa vitæ ipsius epitome, numero 102. quorum inscriptiones & principia exhibet Lambecius Comment. lib. 5. p. 29. Hæc eadem esse, arbitror, quæ, Græce elegantissimo plane charactere edidit, notisque breviusculis sed eruditis illustravit Matthæus Bustus, *Etonæ* prope Windesoram in collegio regali anno 1610. 4to. Ut mirari desinat Cl. Lambecius loc. citat. hæc poëmata velut jam edita, in Meursii glossario Græco-Barbaro sexies citari, quo autem, *inquit*, tempore & loco, cujusque cura & studio edita illa in lucem prodierit, nondum potui indagare. Id quod eo magis adhuc mirandum est, quod ipse alibi Comment. lib. 3. p. 381. duarum Nazianzeni adversus Julianum invectivarum, editionem Græcam a Montacutio Etonæ in lucem emissam, (cui subjuncta sunt hæc Euchaitensis poëmata) diserte citat. De Johannis nostri ætate, vita, & scriptis, plura habet Lambecius Comment. lib. ubi supra. De auctore, imprimis de urbe Euchaitensi, M. Bustus in prolegomenis ad notas versibus Iambicis a se editis præmissas. Scripsit etiam *vitam S. Eusebiæ* apud Euchaitas in magna veneratione habitæ, item *vitam S. Dorothei junioris in Chiliocomo*: ex quibus fragmenta quædam profert Leo Allatius libro de consensu utriusque ecclesiæ in dogmate de Purgatorio p. 754.

THOROS, genere Armenus, Armenorum catholicus seu patriarcha, claruit anno 1054. Scripsit lingua Armena *commentarium in SS. Evangelia*, qui habetur in bibliotheca Vindobonensi inter codices MSS. Orientales n. 107. 8vo. Vide Lambec. Comment. lib. 1. p. 175. 1054.

HUMBERTUS, monachus Tullensis, O. B. a Leone IX. papa ex Lotharingia Romam secum adductus anno 1049. & inter cardinales cooptatus. Anno 1051. monasterio Sublacensi ab eodem præfectus est. Anno 1053. Michaëlis Cerularii & Leonis Achridensis epistolam ad Johannem Tranensem, ut Græcorum insidias detegeret, Latine vertit. Eodem circiter tempore epi- 1054. Dittich. Hist Cardin. tom. I. p. 2.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 606. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 16. §. 19. vol. 7. p. 718. seq. *Act. Sanctorum* mensis Junii tom. 1. p. 594. in quo p. 615. seq. exhibetur vita *Dorothei* junioris cum versione *Conradi Janningi* teste *Fabr.* loc. citat.

Sæc. XI. ab anno M. ſcopus Sylvæ Candidæ, a pontifice renuntiatus videtur. Anno 1054. a Leone Conſtantinopolim legatus eſt, ut ſchiſma Orientale componeret. Exeunte anuo in Occidentem re infecta rediit; & in itinere dona quæ a Conſtantino Imp. opima ſatis acceperat, Traſimundi Comitis Theatini latrocinio perdidit. Anno 1057. a Victore II. pontifice ad monaſterium Caſſinenſe miſſus, ut de præpropera Petri abbatis electione cognoſceret, tumultuantibus monachis vitæ diſcrimen adiit. Sedato tamen tumultu Petrum abbatem dignitatem abdicare, & in locum ejus Fridericum cardinalem ſubrogari, effecit. Anno 1059. Nicolai papæ & ſynodi Romanæ juſſu, abjurationis ſeu confeſſionis formulam a Berengario recitandam compoſuit. Obiit poſt annum 1064.

(*a*) SCRIPTA.

Liber adverſus calumtias Michaelis Cerularii, & Leonis Achridani de Azymo, & *jejunio Sabbatorum*, quem a Conſtantino Monomacho rogatus Conſtantinopoli ſcripſit, titulo *Diſputationis inter Romanum & Conſtantinopolitanum.*

Refutatio tractatus editi contra Latinos a Niceta Pectorato. Bina iſta opuſcula edidit Baronius in Appendice ad tom. 11.

Commemoratio eorum, quæ contra Michaëlem Cerularium geſſerunt apocriſiarii apoſtolicæ ſedis anno 1054. Habetur apud Baronium ad annum dictum.

Ejusdem & Conlegatorum *epiſtola ad omnes eccleſiæ Catholicæ filios.*

Opuſcula omnia Humberti ſupra recenſita exſtant apud Caniſ. Antiq. Lect. tom. 6. p. 114. (*b*) & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 389. 405. 415. (*c*)

1055. (*d*) VICTOR, *Gebehardus* antea dictus, gente Noricus, Henrici Imp. conſiliarius, & epiſcopus Eiſtetenſis, poſt Leonis mortem ab Henrico Imp., quem ſanguine proxime attingebat, ſedi Romanæ præfectus eſt, die 13. Aprilis anno 1055. in cathedra collocatus. Anno 1056. ab Henrico in Germaniam evocatus, ei morienti aſtitit, & Henricum filium ſibi a patre commendatum in tutelam recepit. Anno ſequente in Italiam reverſus, obiit Florentiæ die 28. Julii. Exſtat *epiſtola ad Humbertum Sylvæ Candidæ epiſcopum*, qua eccleſiæ illius privilegia amplificat, Concil. tom. 9. p. 1077.

1056. WIPERTUS, ſive *Wibertus*, vel ut alii *Gilbertus*, Brunonis Tullenſis Lucrorum epiſcopi, poſtea Romani pontificis archidiaconus, claruit anno 1056. Scripſit *de vita Leonis IX. Brunonis* antea dicti, qui obiit anno 1054. *libros* 2. Hos notis ſuis ornatos edidit Jacobus Sirmondus *Pariſ.* 1651. poſtea ad codices MSS. recognitos & auctos Actis ſuis April. 19. Bollandiani inſeruerunt. In hanc vitam notas etiam ſcripſit Cl. Barthius Adverſ. lib. 45. c. 19. Sæc. XI. ab anno M.

(*e*) STEPHANUS IX. *Junianus Fridericus Gozzelo* antea dictus, natione Lotharingus, Godefridi Lotharingiæ Ducis frater, eccleſiæ Romanæ archidiaconus, bibliothecarius, cancellarius, & cardinalis titulo S. Chryſogoni. Anno 1054. a Leone IX. Conſtantinopolim una cum Humberto legatus eſt, ubi Michaëlem patriarcham depoſuit, & anathemate perculit. In Italiam reverſus ob propugnatas Godefridi fratris partes, Henrici Imp. inimicitias expertus eſt; adeo ut in monaſterio Caſſinenſi poſitis honorum inſigniis cucullum induere neceſſe haberet; ubi anno 1057. Victoris II. potentia abbas renunciatur. Eodem anno Florentiam profectus, pontificem conſultturus, ab eo iterum cardinalis presbyter renunciatur, mox mortuo Victore pontificatum Romanum adeptus eſt, die 3. Auguſti conſecratus, adeo invitus ac reluctans, ut per vim ex hoſpitio ad baſilicam S. Petri ad vincula educendus erat. Fræquentia egit concilia, in quibus haud aliud majori ſtudio egit, quam ut clericis & ſacerdotibus conjugii licentiam eriperet. Ineunte anno 1058. legationem ad Conſtantinopolim uniendarum eccleſiarum ergo adornavit, miſſis Deſiderio abbate Caſſinenſi, Stephano cardinale, aliiſque: qui in Orientem profecti operam luſerunt. Ipſe Stephanus domi reſidens de transferendo in Godefridum fratrem imperio cogitavit: idque ut facilius efficeret, ſi Papebrochio, * ejusque codici vetuſto fides ſit habenda, habita Romæ ſynodo Henricum Imp. propter inveſtituram epiſcoporum ſibi vindicatam, hæreticum declaravit, miſſoque in Germaniam Hildebrando diacono, denunciavit. Obiit Florentiæ an. 1058. die 29. Martii. Exſtant *epiſtolæ* 2. Concil. tom. 9. p. 1088. Scripſit junctim cum Humberto cardinali, *librum de corpore Domini* adverſus Michaëlem Cerularium, de quo in Humberto egimus; alium iterum *de eadem re* adverſus monachum Conſtantinopolitanum, teſtante Petro Diac. cap. 17. 1057.

* Conat. ad Catal. pontif. part. 1. p. 192.

(*f*) PETRUS DE HONESTIS, Da- 1057.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 77. ſeq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 899. (*b*) Edit. nov. tom. 3. p. 277. ſeq. (*c*) *Humberti* libros tres adverſus Simoniacos ex Bibl. Laurentiana publici juris fecit *Edm. Martene* tom. 5. Theſauri Anecdotor. p. 629. ſeq. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 26. (*e*) *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 27. (*f*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 83. ſeq.

Vit. Damian. per Johan. Discip. op. Præfix. Dartich. Hist. Cardin tom. 1. p. 16.

miani a fratris, (quem patris loco semper habuit) nomine dictus, gente Italus, patria Ravennas, in monasterio S. Andreæ ad Fontem Avellanum, vitam monasticam profiteri cœpit. Ob præclaram virtutis & doctrinæ famam post aliquot annos a Guidone abbate Pomposiano, ad cœnobium suum accitus est, ut monachis Pomposianis virtute & doctrina exemplo præiret. Postquam ibi biennium exegisset, Avellanum reversus, monasterii Prior, ac tandem abbas renunciatus est. Abbas factus provinciam sibi commissam diligenter excoluit, monasterii ædificia ampliavit, monachos ad pietatem & bonarum litterarum studium, exemplo incitavit, scriptis informavit: quodque meritorum cumulum apud pontificios in immensum auget, primus omnium officium B. Virginis monachis suis recitandum præscripsit. Anno 1057. vel sequente, a Stephano papa ecclesiæ Romanæ cardinalis, & Ostiensis episcopus, invitus creatus est. Anno 1059. a Nicolao II. pontifice Mediolanum legatur, ut Simoniam & clericorum conjugium ex ecclesia Mediolanensi eradicaret; eoque obtentu Mediolanensem Romanæ sedi subjiceret. Duram sane provinciam sortitus est Petrus. Quo in urbem adveniente tumultuabantur clerici Mediolanenses, se Simoniaco crimine penitus immunes esse clamabant; impiam & intolerandam esse cœlibatus legem; ante omnia vero indignum esse Ambrosianam ecclesiam Romanæ subjacere; nullam judicandi vel disponendi vim Romano pontifici in illam sedem competere; fortiter esse conservandam auctoritatis æqualitatem a progenitoribus acceptam; nec post coævam ecclesiæ libertatem, subeundum esse jugum papale Nec verbis contenti clerici, vim pararunt, & concursu facto legatum in vitæ discrimen adduxerunt. Tantas nihilominus turbarum procellas mira dexteritate compescuit Petrus, & attracto in partes Guidone archiepiscopo, clericos in ordinem redegit, rem confecit, Romæ triumphum intulit. Anno 1061. solutos clericorum Romanorum mores indigne ferens, cum, ut ipsius verbis utar, vivere nesciret cum eis, quibuscum adeo moribus dissentiret, episcopatu semet abdicavit, & in solitudinem secessit. Non diu autem quieti indulgere, datum est. Anno enim sequente ab Alexandro II. papa e solitudine Avellana abreptus, legationem in Galliam ad reformandum monasterii Cluniacensis statum obire coactus est. Anno 1063. Florentiam ab eodem legatur, ut gravissimum schisma Petrum episcopum inter & cives monachosque Florentinos enatum componeret. Anno 1069. ad Henricum Germanorum regem, qui Bertam conjugem repudiare in animo habuit, ab Alexandro missus, scelus id quá salutaribus documentis, quá invicta animi fortitudine impediit. Anno 1072. defuncto Henrico archiepiscopo Ravennate, qui ob denegatum constanter ecclesiæ Romanæ obsequium octennio ante ab Alexandro pontifice excommunicatus fuerat, Petrus ad patriam urbem legatus est, ut cives Ravennates ecclesiæ Romanæ reconciliaret, & anathematis vinculo solveret. Re confecta Faventiam abiit; ubi febre correptus, in cœnobio S. Mariæ die 23. Februarii animam efflavit, anno ætatis suæ 66. Vir, *inquit Brietius*, plane pius, & qui religionem multorum animis ingessit, ecclesiæ vindex acerrimus, & huic præfici dignus, si in meliora tempora incidisset. Nescio an notari meretur, quod in non uno cœnobii S. Edmundi registro his verbis legitur. *Ubi* (viz. *in ecclesia a Baldwino abbate fundata*) *inter archiclericos erat Petrus Damianus, cujus pulcherrimus liber, qui dicitur* Dominus vobiscum, *usque hodie exstat.* An hic fuerat noster Damianus, disquirant alii: certe nemo, quod sciam, adventus ejus in Angliam meminit; aliter temporum ratio satis apte convenit, cum ecclesia illa Buriensis circa annum 1065. fundata erat.

Vide Petri Epist. ad Hildebrandum & Johannem in vita Damiani.

(a) OPERA.

Epistolarum libri 8. quorum 1. ad pontifices, 2. ad cardinales, 3. ad patriarchas & archiepiscopos, 4. ad episcopos, 5. ad clericos, 6. ad abbates & monachos, 7. ad sæculares principes, 8. ad laicos privatos. Prodierunt seorsim cum notis Constantini Cajetani Syracusani *Paris.* 1610. 4to.

Sermones juxta mensium ordinem distributi; ex quibus illos *de nativitate Domini de S. Martino, de Rivis fluminis, de S. Stephano, de S. Andrea, & de S. Nicolao*, spurios esse notat Theophilus Raynaudus in Erotematis.

Vita S. Odilonis abbatis Cluniacensis. Exstat apud Surium & Bollandum ad 1. Januar.

Vita S. Mauri episcopi Cæsenatis, ibid. ad 20. Januarii.

Vita S. Romualdi institutoris Camaldulensium. Habetur apud Surium ad 19. Junii.

Vita S. Rodulfi episcopi Eugubini, ibid. ad 14. Octobr.

Passio SS. virginum & martyrum Floræ & Lucillæ.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 687. *Du Pin,* Hist. Eccles. vol. 9. p. 83. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 21.

Expositio visionum SS. martyrum Mariani & Jacobi.

Plurimæ aliæ *Sanctorum vitæ* a Damiano conscriptæ in collectione Suriana reperiuntur; quæ tamen in epistolis ac sermonibus ejus locum habent; adeoque supra a nobis sunt enumeratæ.

Opus de fide Catholica ad Ambrosium.

Antilogus contra Judæos.

Dialogus inter Judæum & Christianum.

Disceptatio synodalis de electione principis Romani. (a)

Actus Mediolanenses.

Liber, qui appellatur *Gratissimus.*

Liber Gomorrhianus.

De Parentela & Cognationis gradibus, atque *alii tractatus* 52. viz. *De Eleemosyna. De horis Canonicis. Liber* qui vocatur, *Dominus vobiscum. Apologeticus de contemptu Sæculi. De perfectione Monachorum. De ordine Eremitarum, & facultatibus eremi fontis Avellani. De suæ Congregationis institutis. In episcopum monachos ad sæculum revocantem. De cælibatu sacerdotum. Contra clericos intemperantes. De abdicatione episcopatus. Apologeticus ob dimissum episcopatum. De fuga dignitatum ecclesiasticarum. Contra clericos aulicos. De brevitate vitæ. Contra clericos Regulares proprietarios. De dignitate sacerdotii. Contra inscitiam clericorum. De communi vita canonicorum. Apologeticus monachorum adversus canonicos. De vili vestitu ecclesiasticorum. De sacramentis per improbos administratis. Contra Philargyriam. De Quadragesima, & 42. Hebræorum mansionibus. De bono suffragiorum, & variis miraculis. De variis miraculosis narrationibus. De picturis principum Apostolorum. De divina Omnipotentia. De variis sacris quæstionibus. De processione Sp. S. contra sedentes tempore divini officii. De frænanda ira. De tempore celebrandi nuptias. De servanda fide Deo præstita. De laude flagellorum & disciplinæ. De decem Ægypti plagis & Decalogo. De sancta simplicitate. De ferenda æquanimiter correptione. De castitate. De spiritualibus deliciis. De perfecta monachi informatione. Institutio monialis. De vita eremetica. De bono religiosi status. De patientia in insectatione improborum. De jejunio sabbati. De celebrandis vigiliis. De despicienda mundi gloria. De principis officiis in coercitione improborum. De vera felicitate ac sapientia. De novissimis & Antichristo. Expositio mystica libri Geneseos.* (b)

Opera Damiani in unum collecta prodierunt cum notis & observationibus Constantini Cajetani *Romæ* tom. 3. annis 1606. 1608. 1615. quartum etiam tomum orationes, carmina, & rythmos continentem promisit Cajetanus. Recusa est editio Romana *Lugduni* 1623. tom. 3. fol. atque addito tomo quarto *Paris.* 1642. 1663. In tomis hisce locum non habent.

(c) *Liber de correctione papæ & episcopi*, qui typis excusus prodüt, *Argentorati* 1562. & inter alia quædam *Francofurt.* 1614. 1621. apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 43.

Sermones 5. in orationem Dominicam, à Dacherio editi Spicileg. tom. 7. p. 120. (d) Idem tamen Dacherius in fine præfationis tom. 8. Petro Ravennati sive Chrysologo adjudicat.

ALBERICUS, natione forsan Italus, 1057.
monachus & diaconus Casinensis, cardinalis titulo S. Quatuor Coronatorum, a Stephano IX. vel ut alii, ab Alexandro II. creatus. Claruit anno 1057. Anno 1059. habita est Romæ adversus Berengarium synodus: ad hanc, saltem ad sequentem synodum, sub Gregorio VII. anno 1079. habitam, evocatur Albericus noster, ut contra Berengarium disputandi partes in se reciperet, quem proinde & voce & scriptis oppugnavit, elucubrato vix unius hebdomadis spatio *libro de corpore Domini.* Scripsit præterea, teste Petro Diacono, *librum Dictaminum & Salutationum; hymnos in S. Nicolaum; de Musica dialogum; de virginitate S. Mariæ; contra Henricum Imp. de electione R. Pontificis; hymnos de Paschate; de Ascensione; de Cruce; de die Judicii; de pœnis inferni; de gaudio Paradisi; de assumptione B. Mariæ; de S. Paulo; de S. Apollinare; passionem S. Modesti, & S. Cæsarei; vitam S. Dominici abbatis; S. Scholasticæ, & homiliam in eandem; de die Mortis; de Monachis; de Astronomia; de Dialectica;* nec non *epistolas* plures. Cunctas Alberici lucubrationes MSS. haberi, Florentiæ in bibliotheca Fratrum minorum S. Crucis, testatur J. B. Marus ad Pet. Diac. c. 21. *Vita S. Dominici* exstat apud Bolland. tom. 2. Januar. 22. qui tamen Albericum nostrum, cum alio Alberico monacho itidem Casinensi, qui claruit anno 1123. librumque *de Visione sua* scripsit, temere confundit; quod etiam faciunt Possevinus, Arnoldus Wion, Ciaconius, alii.

De Vir. illustr. c. 21.

GEORGIUS CEDRENUS, mo- 1057.
nachus Græcus claruit anno 1057. Scriptor obscuræ admodum famæ, de quo nil omnino referunt, qui sequentium tempo-

(a) Exhibuit *Goldastus* tom. 2. Monarchiæ imperii p. 45. seq. (b) Tractatum *de spirituali certamine* memorat *Leland* Collect. tom. 3. p 63. (c) Non in tomis op. Damiani desideratur, sed Pars est Epistolæ 12. libri primi scriptæ ad *Alexandrum*, ut notat *Fabr.* Bibl med & infim Latinit. vol. 2. p 22. (d) Edit nov tom. 1. p. 215. (e) Conf. *Oudin.* ad an. 1130. tom. 2. p. 1130. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. ad *Allat.* Diatrib. de *Georgiis* §. 25. p. 650.

Sæc. XI. ab an. M.

rum hiſtoriam tradiderunt. Scripſit *Annales* ſive *Compendium hiſtoriarum* ab orbe condito uſque ad Iſacii Comneni tempora, annumque Chriſti 1057. (*a*) *Idiotam fuiſſe illius ſcripta clamant*, inquit Scaliger. * [* Animadv. In Euſeb. Chronic.] Hiſtoriæ farraginem ex pluribus congeſſit auctoribus, quæ ipſe in prooemio commemorat; e quibus tres ſunt, quibus ſua fere debet omnia. Ab initio mundi uſque ad Diocletianum omnia fere ex Chronographia Georgii Syncelli deſcripſit; a Diocletiano uſque ad Michaëlem Curopalatem Theophanis Chronicon compilavit; inde vero uſque ad Iſacium Comnenum (in quo opus terminatur) omnia fere ad verbum ex hiſtoria Johannis Thraceſii Scylitzæ deſcripſit. Ipſe enim a Johanne, potius, quam ab eo Johannes, mutuatus videtur; propterea quod Johannis Protoveſtiarii cognomento Thraceſii hiſtoriam ipſe in prooemio memoraverit. Leo Allatius * [* Diatrib. de Georg. & eorum Script. p. 334.] tale de illo judicium tulit. *Opus e variis hiſtoriis, non ſententiis ſolum, ſed verbo tenus conſarcinatum abſolvit. Quæ ſi ab auctoribus repeterentur, nudus ipſe, æque ac cornicula illa remaneret. — Neſcio qua fronte, qua exſcripſit, pro ſuis divendidit, adeo ut vix unam, alteramve periodum in tam vaſto volumine Cedreni propriam ac legitimam reperies: gratiæ tamen illi agendæ ſunt, quod auctores nobis præcipuos, & raros ſuo ipſe furto conſervavit.* De ejus hiſtoria hæc Cl. Voſſius. * [* De Hiſt. Gr. lib. 2. c. 26.] *In rebus Byzantinis Zonara paulo diligentior eſt: in iis autem, quæ Conſtantinopolitanos Cæſares præcedunt, cedit Zonaræ: a quo & ſtylo vincitur, uti etiam a Niceta, & Gregora, & aliis.* Certe Cl. Caſaubono * [* Exercit. 2. c. 17. p. 195] *nullius admodum judicii ſcriptor, & veteris hiſtoriæ imperitiſſimus* audit, nec minus J. Lipſio * [* Cent. Miſcell. Epiſt. 61. p. 466.] *Anilium ſæpe fabularum ſcriptor, & veri incurioſus vel ignarus. Judicio legatur tamen*, inquit, *dabit quod juvet.*

(*b*) Primus hoc Cedreni opus notis illuſtratum Gr. Lat. edidit Gulielmus Xylander *Baſil.* 1566. fol. poſtea vero longe integrius prodüt cum notis & animadverſionibus Xylandri, Caroli Fabroti, Jac. Goaris, & gloſſario mixto barbaro *Pariſ.* 1647. fol.

1057. ALPHANUS, patria, ut videtur, Italus, primo coenobii Caſinenſis alumnus, deinde monaſterii S. Benedicti Salerni abbas, tandem anno 1057. archiepiſcopus Salernitanus factus, anno 1059. ſub Nicolao II. ſynodo Beneventanæ interfuit, cui ſecundo poſt ipſum Nicolaum loco ſubſcripſit, obüt an. 1086. præſulatus ſui 29. Scripſit quamplurima, metro ut plurimum compoſita, quæ recenſet Petrus Diaconus cap. 19. viz. *Paſſionem S. Chriſtinæ, & Hymnos de eadem: de S. Benedicto: verſus S. Sabinæ: S. Chriſtinæ: S. Petri Apoſtoli: in laudem monachorum Caſinenſium: de ſitu, conſtructione, ac renovatione ejuſdem Coenobii; de S. Mauro; hymnos de S. Matthæo: de S. Fortunato: de S. Nicolao: Confeſſionem metricam: de eccleſia S. Johannis Baptiſtæ in Caſino:* Denique *epitaphia* atque poëmata alia quamplurima. Hæc fere omnia edidit Ferdinand. Ughellus in calce tom. 2. Italiæ Sacræ, pag. 1085. uſque ad p. 1137. alia edidit Proſper Martinengus Poëm. tom. 3. *Rom.* 1589. 4to. *Verſus in laudem Romualdi Cauſidici Salernitani, & Sigiſmundi monachi Caſinenſis* in bibliotheca Caſinenſi MSS. aſſervantur. *Paſſio SS. martyrum* 12. *fratrum Beneventanorum*, metro heroico conſcripta, exſtat apud Sur. Septemb. 1. quam tamen longe auctiorem, omnibuſque numeris abſolutam, ad Cod. MSS. fidem correctam, ſeſe in lucem emiſſurum pollicetur J. B. Marus not. ad Petr. Diac. c. 19. ubi quatuor aliorum Alphani noſtri opuſculorum meminit, quæ in bibliotheca Caſinenſi jam non amplius comparent. Denique corrigit errorem Falconis in chronico, qui poëmata prædicta non noſtro ſed juniori Alphano archiepiſcopo Salernitano, qui obiit anno 1121. tribuit.

(*c*) NICOLAUS II. antea *Gerardus* dictus, natione Burgundus, ex epiſcopo Florentino pontifex Romanus poſt Stephani IX. mortem ab Henrico rege ſenex admodum deſignatus eſt, deturbato Benedicto, qui ſine juſſu regis & principum ſolis cleri ſuffragiis nixus ſacerdotium uſurpaverat. Nicolaus quidem pontifex declaratus a rege eſt anno 1058. die 9. Sept. inthronizatus vero Romæ die 21. Januarii anno 1059. cum & Benedictum antipapam excommunicavit: mox tamen placatior factus ad laicam communionem admiſit. Eodem anno concilio Romæ celebrato, Berengarium ad Palinodiam adegit; & Henrico Germaniæ regi jus pontifices Romanos eligendi a deceſſoribus imperatoribus acceptum decreto ſynodico confirmavit, intentato contra omnes decreti violatores anathemate & diris graviſſimis. In eadem ſynodo Petri Damiani rogatu conſtitutionem contra clericorum conjugium & concubinatum edidit. Obüt Florentiæ an. 1061. die 24. Jun. Exſtant *epiſtolæ* 8. Conc. tom. 9. p. 1091. (*d*) 1058.

(*a*) Cod. ſcriptus an. Dom. 1284. in charta bombycina habetur in Bibl *SS. Johannis & Pauli* Dominicanorum Venet. teſte *Montfaucon.* Diar. Ital p 47. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 4. §. 40. vol. 6. p. 155. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 9. p. 27 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 307. (*d*) *Nicolai* decreta quædam exhibuit *Baluzius* tom. 7. Miſcell. p. 69 Bullam confirmantem privilegia Dorcaſtrenſis Eccl. dedit *Wilkins* tom. 1. Conc. Brit. p 315 bullam aliam ibid. p. 319. Decretum de Romani pontificis electione exſtat in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 16.

Sæc. XI. ab an. M. 1058. DROGO, five *Draco*, gente Belga, cœnobii Winnoci Bergensis presbyter & monachus, claruit anno 1058. Cap. 22. profectionis suæ in Daniam meminit, seque Hamburgi substitisse narrat. Male hunc cum Drogone Morinorum episcopo, a Molano confundi recte notat Mabillonius, & tamen eundem cum Molano errorem errarunt, Possevinus Appar. tom. 1. p. 487. Arnold. Wion. in Lign. Vit. lib. 2. cap. 47. p. 341. Vossius de Hist. Lat. lib. 2. cap. 45. p. 374. Svveertius Athen. Belg. p. 223. Miræus Auct. de Script. Eccl. cap. 375. p. 253. & novissime Oudinus Supplem. p. 31. Scripsit Drogo noster *librum de miraculis S. Winnoci*, quem vitæ Winnocianæ secundum & tertium vulgo vocant. Ubi cap. 18 se a Drogone episcopo Tarvennensi apertissime distinguit. Hunc ex MS. codice Compendiensi erutum nobis exhibet Cl. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 315. Scripsit quin etiam *historiam translationis S. Lewinæ virginis ac martyris Anglæ*, an. 1058. peractæ, quam ipse Rumoldo abbati Bergensi dedicavit, hactenus quod sciam ineditam. Præfationis partem profert Mabillonius, in qua iterum se a Drogone episcopo Tarvennensi alium esse disertissime ostendit.

1058. CONSTANTINUS LICHUDES, sive *Licudex*, dignitate protovestiarius, post Michaëlis Cerularii obitum anno 1058. vel sequente, ad patriarchatum Constantinopolitanum provectus est. Obiit anno 1066. Exstant Gr. Lat. Decreta 2. synodalia, viz. *de Servo criminali*, & *de Sacerdote cædis reo ac deposito*, in Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 264. (*a*)

1059. (*b*) MARIANUS, *Scotus* a patria dictus, in Hibernia quippe natus anno 1028. Venerabilis Bedæ lineariter consanguineus, uti
* Florileg an. 1083. habet Matthæus Westmonasteriensis. * Anno 1052. Marianus sæculo relicto monachum induit. Anno 1058. in Germaniam profectus est, & in cœnobio S. Martini Coloniensi per triennium consedit. An. 1059. Fuldense monasterium cum Sigfrido abbate profectus, Wiceburgi presbyter ordinatus est 3. Id Mart. ac prid. Id. Maii cœnobium Fuldense ingressus, decennium ibi loci inclusus exegit. Anno 1069. e Fuldensi reclusione ad Moguntinam jussu archiepiscopi Moguntini transiit; & in ea non sine sanctitatis opinione decessit anno Christi 1086. (*c*) ætatis suæ 58. in cœnobio S. Martini sepultus. Sunt qui eum ante obitum Germaniam perlustrasse, & Reginoburgi in Sæc. XI. ab an. M.
Bavaria mathematicas disciplinas docuisse, ac SS. scripturas interpretatum esse volunt. Scripsit *Chronicon* ab initio mundi ad annum Christi 1083. (*d*) Cassiodorum imprimis secutus. Continuavit id postea ad ann. usque 1200. Dodechinus abbas S. Dysibodi. Prodiit chronicon istud continuatum tum sæpius alibi, tum inter scriptores rerum Germanicarum, ac imprimis *Francof.* 1583. fol. Codicem ejus MS. edito duplo auctiorem in bibliotheca Oxoniensi exstare testatur Brianus Twynus. * Verum additiones istæ * De antiq. Acad. Oxon. l. 1. p. 67.
ab aliena forsan manu profectæ sunt. Suspicionem injicit codex MS. cum alterius additionibus interfertis, quem in bibliotheca Lumleiana exstitisse fidem facit Thomas Jamesius. * De aliis Mariani scriptis, * Eclog. l. 2. p. 93.
viz. *Concordia Evangelistarum*, (*e*) *Universali Computo*, *Emendationibus Dionysiani calculi*, consulendi sunt Balæus, Waræus, aliique. *Epistolas omnes D. Pauli*, Mariani Scoti manu exaratas anno 1079. & annotationibus marginalibus ac interlinearibus ab eodem illustratas in bibliotheca Cæsarea asservari monet Lambecius, Comment. lib. 2. cap. 8. p. 749. (*f*)

OSMUNDUS, episcopus Asturicensis, claruit anno 1059. quo Ida Eustachii Comitis Bononiensis uxor, ecclesiam in honorem B. Virginis in pago Lensiensi construxit; cui ornandæ cum reliquiæ undique conquirerentur; scripsit Osmundus *ad Idam Comitissam epistolam de capillis B. Mariæ*, quæ habetur apud Mabill. Analect. tom. 1. p. 287. 1059.

ANONYMUS, gente Anglus, *Translationis S. Cuthberti* auctor, ecclesiæ Dunelmensis monachus, claruit anno 1060. Scripsit *librum de translationibus & miraculis S. Cuthberti Lindisfarnensis episcopi*, quem ex codice Compendiensi, & Martio Bollandiano exhibet Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 275. 12. Posteriora capita ab anonymo quodam sequentis sæculi monacho addita fuisse censent non nulli. Omnia vero ab una eademque manu profecta esse, nos cum Mabillonio judicamus, præsertim cum auctor noster ad postremam S. Cuthberti translationem anno 1104. vitam facile producere potuit. 1060.

FOLCARDUS, cœnobii Sithivensis apud Atrebates monachus, claruit an. 1060. diuque deinceps vixit. Vir pro forte sæculi 1060.

(*a*) Et ap. *Thomam Diplovatacium* in Synopsi Juris Gr. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 282 (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2 p. 698. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 5 p. 83. (*c*) *Marianum* anno 1059. factum esse monachum, & anno 1088. obiisse ex ipso chronico notat *Nicholson.* Bibl. Hist. Scot. p. 25. (*d*) Habetur MSS. in bibl. Cotton sub *Nerone* C. 5. n. 2. (*e*) Exstat MSS. in bibl. Cotton. sub *Tiberio* E. 4. n. 26. (*f*) Commentarios in Psalmos, & Breviarium in Lucam memorat *Long.* Bibl. Sacr. tom. 2. p. 847.

quo

Sæc. XI. ab anno M. quo vixit non indoctus, Gulielmo Anglorum regi, quem *Conquestorem* vocamus, admodum familiaris, qui subacta Anglia ipsum Torneiæ præposuit, ubi 16. fere annis abbatis vices supplevit. Diu in Anglia versatus est, donec ortis illum inter & episcopum Lincolniensem simultatibus, ad monasterium suum Sithivense recessit. In litteras misit primo quidem per compendium, deinde recognitos & auctos *de vita & miraculis S. Bertini abbatis Sithivensis libros duos*, quos Bovoni abbati suo inscripsit. Hos ex MSS. codicibus Bertiniano & Vedastino edidit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 104. qui etiam librum 2. miraculorum ab auctore anonymo, circa initium sæculi 10. scriptum, subjecit. (*a*) Recenset quidem Baleus * Folcardum quendam Dorobernensem, cœnobii Cantuariensis monachum, virum doctissimum, anno 1060. clarum, quem eundem cum nostro fuisse existimamus, quemque Aldredi Eboracensium archiepiscopi, magni sui Mecœnatis jussu, *de vita & miraculis Johannis archiepiscopi Eboracensis libros duos*, (*b*) eidem Aldredo nuncupatos, atque alia quædam scripsisse, Baleus refert. Certe Folcardum nostrum S. Oswaldi Wigorniensis episcopi, aliorumque Sanctorum Angliæ, historias suaviter composuisse, testis est Ordericus Vitalis, ejusdem pene temporis scriptor Hist. Eccles. lib. 2. ad annum 1118. ubi plura de Folcardo habet. Vitæ Johannis archiepiscopi Eboracensis a Folcardo scriptæ, meminit etiam auctor incertus de vita S. Johannis, Monast. Anglic. tom. 1. qui pariter ac Baleus Folcardum Cantuariensem vocat, monachum scilicet, non quod Mabillonius male habet, Cantuariensem archiepiscopum. Vitam ipsam extulit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 433. Librum vero miraculorum, quem etiam memorat Baleus, reperire non potuit. De aliis vitæ Bertinianæ scriptoribus, anonymo quodam antiquiore, & Folquino abbate Lobiensi, actorum etiam SS. Audomari, Folquini episcopi, Winnoci & Silvini compilatore anonymo altero, denique Symone abbate Sithivensi, exeunte sæculo 12. claro, plura te docebit Cl. Mabillonius in observationibus præviis ubi supra p. 104.

*De Script. Cent. 5. p. 164.

1060. (*c*) METELLUS, Tegersensis seu Tegerensis in Germania monachus O. B. claruit circa annum 1060. Scripsit *Poemata non nulla*, viz. *Quirinalia in laudem S. Quirini martyris* metris Horatianis, atque *Eclogas alias* 10. Exstant a Canisio edita in Appendice tom. 1. p. 37. (*d*) Sæc. XI ab anno M.

ANONYMUS *historiæ S. Walarici* auctor claruit circa ann. 1060. *Vitam S. Walarici* dedit Mabillonius Sæc. Benedict. 2. Anonymi nostri historiam relationis S. Walarici abbatis, tum prosa, tum ligata oratione scriptam, ediderunt Bollandiani in Aprili suo. Sed metricæ narrationis tantum fragmenta habent. Prosam reddidit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 556. 1060.

GAUFERIUS, *Benedictus* etiam dictus, patria Salernitanus, monachus Casinensis, claruit anno 1060. Scripsit *homilias in Advent. & Nativit. Domini; in Epiphania; Septuagesima; in ramis Palmarum; in cæna Domini; Passionem S. Lucii papæ*, (*e*) *vitam S. Secundini ad Trojanum episcopum; Carmina* varia; viz. *in laudem Psalterii; de miraculo ejus qui seipsum occidit*, &c. quæ omnia MSS. habentur in bibliotheca Casinensi, num. 280. ac penes Cl. virum J. B. Marum, * qui se aliquando editurum promisit. *Historiam S. Secundini Trojani episcopi & confessoris*, ut & *versus* plures in ejusdem Secundini laudem, quæ ex antiquo codice Casinensi extulit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 7. p. 1363. 1060.

* Not. in Pet. Diac. c. 29.

GOZECHINUS, natione Germanus, professione scholasticus, litteras apud Leodium docuit. Unde rerum humanarum, & præcipue hæresium sui temporis, pertæsus, Moguntiam concessit. Claruit circa annum 1060. Scripsit *ad Valcherum discipulum & successorem suum*, prolixam admodum *epistolam*, seu potius *tractatum*, quo, præmissa apologia, quod munus Leodicense deseruisset, mala sui temporis, præcipue, quæ, ex perversa Berengarii doctrina, consecuta sunt, non ineleganter deplorat. Edidit hoc opusculum Joh. Mabillonius Analect. tom. 4. p. 360. 1060.

(*f*) ALEXANDER II. *Anselmus* antea dictus, patria Mediolanensis, Anselmi filius, episcopus Lucensis, anno 1059. a Nicolao II. ad Mediolanenses una cum Petro Damiani legatus est. Anno 1061. pontifex Romanus electus est, die 30. Septembr. inthronizatus. Anno 1063. concilium Lateranense 100. episcoporum celebravit; in quo canones contra clericorum Simoniam 1061.

(*a*) Vitam *Bertini* edidit etiam *Surius* tom. 5. ad 5. diem Septembr. Scripsit quoque Folcardus *vitam S. Audomari* episc. Tarvanens. quam interpolatam retulit idem *Sur.* ad 9. Sept. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 618. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 522. (*b*) Habentur MSS in Bibl. Cott. sub *Faustina* B. 4 n. 8. (*c*) Ad an. 1160. collocant *Oudin.* tom. 2. p. 1446. & *Fabr.* Bibl. med. & infim Latinit. vol 5. p. 219. (*d*) Edit. nov. tom. 3 part. 2. p. 117. seq. item a *Mabillon.* tom. 3. Act. Sanctor. Benedict. testibus *Oudino* & *Fabr.* loc citat. (*e*) Vitam *Lucii papæ* edidit Henschenius in Act Sanctor. tom. 1. Martii 4. p. 104. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 73. (*f*) Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 9. p. 29.

& concubinatum edidit. Ipse a Cadaloo antipapa, episcopo Parmensi, Simoniæ accusatus, anno 1064. indicto Mantuæ concilio, coram episcopis electionis suæ caussam egit; & a Simoniæ crimine semet juramento purgavit. Romam reversus, Cadaloum toto biennio in mole Hadriani obsessum tandem devicit, atque urbe ejecit. Anno 1065. binas synodos adversus Incestuosorum hæresim, a Jurisconsultis propugnatam, coëgit. Anno 1071. Petrum episcopum Anagninum, ad Michaëlem Ducam Imp. CP. irrito successu, legavit. Obiit anno 1073. 20. Aprilis. Exstant *epistolæ* 45. & fragmenta aliquot Conc. tom. 9. p. 1115. (*a*)

1062. ANONYMUS, cœnobii Ratisbonensis ad S. Emmerammum monachus, quo relicto, variis quippe casibus exagitatus, in Fuldense monasterium transiit: claruit anno 1062. Scripsit *librum de Tentationibus suis, varia fortuna & scriptis*. Posteriori parte, opera sua quaque occasione condita accurate recenset; nempe *librum de spirituali Doctrina. Librum Visionum. Librum de tribus Quæstionibus. S. Bonifacii vitam. Quomodo legendum sit in rebus visibilibus. De confessione Actuum suorum. De Cursu spirituali*, aliaque non pauca, de quibus ipse luculenter agit. Extulit hoc anonymi opus Mabillonius Analect. tom 4. p. 404. qui auctorem nostrum Othlonum, Actorum S. Bonifacii compilatorem fuisse conjicit; verum sententiæ suæ non nimium fisus, rem tandem in medio relinquit.

1066. (*b*) BERTHOLDUS, natione Teutonicus, presbyter Constautiensis, & pœnitentiarius apostolicus, claruit anno 1066. Perditissimus Henrici IV. principis sui, hostis, contra quem & gladium & calamum stringere nequaquam dubitavit. Gregorii VII. enim partibus addictus, id muneris a pontifice accepit, ut in ecclesiæ sinum reciperet, quotquot a Cæsareis ad pontificias partes deficerent. Ipse etiam anno 1086. in prælio apud Ostrofrancos commisso contra imperatorem dimicavit. In historia vero sua Henricum mendaciis & calumniis nulla fidei, nulla pudoris ratione habita, pessime insectatur. Obiit anno circiter 1100. Scripsit *historiam sui temporis* ab anno 1053. ad annum 1100. & *appendicem annorum* 11. viz. ab anno 1055. ad 1066. inclusive, Hermanni Contracti chronico adjecit. Utrumque opus edidit Christ. Urstisius inter scriptores rerum German. p. 341, 336. Scripsit & *opuscula non nulla pro Gregorio VII.* a Jacobo Gretsero una cum desensione sua pro Card. Bellarmino edita *Ingolstad.* 1609. fol. *Tractatum* ejusdem de vitanda excommunicatorum societate evulgavit inter alia vetera pro Gregorio VII. monumenta, Sebastianus Tenangelius *Ingolstad.* 1612. 4to.

(*c*) GUITMUNDUS, primum ordinis Benedictini in cœnobio S. Leufredi apud Normanniam monachus, deinde Aversanus in Italia archiepiscopus constitutus est, & ut quidam volunt, cardinalis. Etsi enim in Ludovici Datrichii historia cardinalium nomen ejus non compareat, tamen in nomenclatore cardinalium, quem suppresso suo nomine Ludovicus Castaigner episcopus Pictaviensis edidit *Paris.* 1615. inter cardinales recensetur, pag. 8. Claruit circa annum 1066. Obiit anno 1080. (*d*) Exstant ab eo scripta, *De veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia, libri* 3. *Confessio de S. Trinitate, & humanitate Christi, corporisque ac sanguinis Domini veritate*. (*e*) *Oratio ad Gulielmum I. Angliæ regem*, cum episcopatum recusaret. Biblioth. Patr. tom. 18. p. 440. 1066.

(*f*) JOHANNES XIPHILINUS, patria Trapezuntinus, non infimæ fortis homo, quippe in principum senatorum numerum relatus. Omnibus tamen sponte relictis, comam abrasit, & inter montis Olympi monasteria vitam solitariam amplexus est; ubi religionis exercitiis deditus diu vixit, donec mortuo Constantino Lichude anno 1066. ad patriarchalem urbis Constantinopolitanæ sedem promoveretur. Obiit anno 1078. Exstat Gr: Lat. *oratio in Crucem*, seu *in tertiam Jejuniorum hebdomadem*, apud Gretser. de Cruce tom. 2. p. 1449. *Decreta* 2. *de Sponsalibus*, in jure Gr. Rom. lib. 3. p. 211. *Decretum de Nuptiis prohibitis*, ibid. lib. 4. p. 266. Haberi etiam dicuntur MSS. *homiliæ ejus in Evangelia dominicalia totius anni* in bibliothecis Bavarica, & Palatina, nunc in Vaticanam trans- 1066.

(*a*) Epistola ad *Balduinum* de suscipiendo monasterio *S. Edmundi* in tutelam Rom. Ecclesiæ habetur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Othone* A. 18. n. 10 Duæ aliæ ad *Lanfrancum* Archiepisc. Cantuar. ibid. sub *Vitellio* E. 4 n. 4, 5. Epistola ad Eccles. Wintoniens. ap. *Wharton*. Angl. Sacr. tom. 1. p. 321. Alia ad *Lanfranc.* ibid p. 322. Epistola qua *Stigandum* Archiepisc. Cantuar. interdicit ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 315. Alia *Wilhelmo* Regi ib. p. 326. Alia ad *Lanfranc.* p. 328. Decretum contra Simoniacos in Conc. Lateranensi conditum in Cod. Diplomatico *Udalrici* p. 91. Epistolam ad Monachos Rivipullenses exhibuit *d'Aguirrius* tom. 3 Conc. Hispan. p. 231. Aliam ad *Aquilinum* Abbatem Monaster. *S. Johan. Pinnatensis* in Arragonia p. 245. Constitutionem qua an. 1062. approbavit *Congregationem Camaldulensium Campi Amabilis Laert. Cherubinus* tom. 1. *Bullarii* p. 51. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 1. p. 153. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 866. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 653. (*c*) Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 9. p. 18. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit l. 7. vol. 3. p. 514. (*d*) Vixit adhuc A. C. 1090. ut patet ex *Urbani II.* Epistola ad *Guimundum* Episc. vid. *Fabr* Bibl. Eccles. ad *Trithemium* c. 322 (*e*) Hos libros edidit *Erasmus* an. 1530. cum *Algero*. deinde *Johan. Ulmmerius* Lovan. 1561. teste *Fabr.* loc citat. (*f*) Conf *Oudin.* tom. 2. p. 684. ubi notat Homilias ejus in Matthæum exstare in Bibl. Lugdun. Batav. inter *Isaaci Vossi* MSS. Cod. Gr.

lata,

Sæc XI. ab anno M.

lata, quæ in lucem nondum prodierunt. (a) Communis est, quæ inter omnes fere doctos obtinet, opinio, Johannem Xiphilinum, qui Dionis Cassii historiam in Epitomen redegit, fuisse nostrum patriarcham CP. & in hanc quidem sententiam manibus pedibusque eunt Andreas Schottus,* Baronius, † ejusque abbreviatores Spondanus & Bzovius; Ludovicus de la Cerda,† Philippus, Brietius,‡ Christophorus Besoldus,* & quod magis adhuc mirere, eruditiss. Johannes Gerardus Vossius, de Hist. Græc. lib. 2. c. 26. immo ipse Henricus Stephanus, qui Xiphilinum edidit, & priores editiones castigavit, vix vulgari sententiæ refragari audet. Tot tamen tantisque nominibus non obstantibus, certo certius est Johannem Epitomatorem non fuisse patriarcham, sed ejusdem nepotem. Testem profero ipsum Xiphilinum, cujus verba a nemine, quod sciam antea animadversa, alibi a me prolata, hoc etiam loco describere, non gravabor. In vita enim Augusti Cæsaris rationem reddens, quare res, quas ibi recitat, a sua jam memoria remotissimas esse dicat, hæc de se verba habet: *Λέγω γὰρ τοῦτο οὐκέτι ὡς ὁ Δίων ὁ Προυσαεύς, ὃς ἐπὶ τοῦ Σευήρου καὶ Ἀλεξάνδρου αὐτοκρατόρων γινόμενος, ἀλλ' ὡς Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος ἀδελφόπαις ὢν Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου, ἐπὶ δὲ Μιχαὴλ αὐτοκράτορος τοῦ Δούκα τὴν ἐπιτομὴν ταύτην συναπτόμενος. Verum hoc ego non dico Dionis Prusæensis nomine, qui fuit imperatorum Severi & Alexandri temporibus; sed ut Johannes Xiphilinus Johannis patriarchæ fratris filius, qui tempore Michaelis Imp. filii Ducæ, hanc epitomen composui.*

* Prolegom. ad Photii Bibl.
† Ad ann. 1066.
† Adverf. Sacr. cap. 151. §. 7.
‡ Annal. ad an. 1066.
*Hist. CP. in Constant. Duc.

1068. (b) MANASSES, gente, ni fallor, Gallus, matre Adilhaide natus, quamvis sint, qui ipsum patrem Manassem Calvum Comitem de Rocceio, matrem Beatricem de Huinaco habuisse tradunt, nec eruditione, nec probitate admodum insignis, anno 1068. malis artibus sedem Rhemensem archiepiscopalem sibi arripuit, malis moribus plures annos tenuit. Certe objiciebantur ei Simoniaca intrusio, ecclesiæ suæ supellectilis direptio, clericorum & abbatiarum spoliatio, injustæ in plerosque excommunicationes. His accessit, quod mandata pontificis neglexisset, nec Gregorii VII. litteris, de Philippo rege ob mores solutos increpando, & ni monitis cederet, excommunicando, per triennium obtemperasset. Anno igitur 1079. ab Hugone Diensi episcopo in synodo Augustodunensi ob crimina damnatus est. Ad sedem apostolicam provocavit Manasses, quo tamen non obstante, a legato in concilium Lugdunense denuo vocatus, in ordinem redactus est: & Hugoni legato apologeticum pro seipso obtulit. Exstat *epistola ad Gregorium VII.* Conc. tom. 10. p. 362. *Apologia ad Hugonem & concilium Lugdunense missa.* Hanc ex codice MS. reginæ Sueciæ nuper extulit Cl. Mabillonius Musæi Ital. part 1. p. 119. qui præmissa Admonitione non pauca de Manasse dabit.

SIGIFRIDUS, archiepiscopus Moguntinus, claruit anno 1069. quo Henrico regi divortium a Berta conjuge molienti voce & auctoritate sua in synodo Moguntina, præsto fuit. Anno 1064. infelicis ad Hierosolymam & loca sancta itineris septem millibus Germanorum dux fuerat. Anno 1074. synodum Erfordiæ, aliamque anno sequente Moguntiæ convocavit, ut Presbyteros diœceseos suæ vel ab uxoribus dissociaret, vel ab altaris ministerio submoveret. In utraque vero synodo presbyterorum argumentis devictus, & minis territus, manus dedit, atque incœpto destitit. Anno 1076. ob fidem Henrico imperatori suo præstitam, a Gregorio VII. excommunicatus est. Ipse etiam anno sequente a fide defecit, & Rodulphum Sueviæ ducem imperiali corona Moguntiæ redimivit. Obiit anno 1084. Exstant *epistolæ* 3. ad Alexandrum II. papam, Concil. tom. 9. p. 1200, 1205, 1233. *quarta* ad Hildebrandum, ibid. p. 1233. (c) 1069.

(d) LANFRANCUS, natione Italus, patria Papiensis, ab ineunte ætate melioribus litteris informatus. Relicta patria in Normanniam adolescens adhuc venit, & in Beccensi cœnobio monachus factus, ad inopiam sublevandam dialecticam accepto stipendio docuit. A Gulielmo Duce ad sacra aulæ ministeria ascitus, monasterii sui Prior, ac mox abbas renunciatus est. Tandem anno 1070. a Gulielmo, Angliæ rege jam facto, ad archiepiscopatus Cantuariensis dignitatem evectus est, accedente non modo clericorum Cantuariensium, sed etiam procerum aulicorum, totiusque populi consensu. Magnæ ei, cum Thoma archiepiscopo Eboracensi de sedis suæ præcedentia (uti vocant) & prærogativa, controversiæ. Ipse vero anno 1071. Romam pro pallio petendo profectus, & Thomæ obviam ibi factus, causam a pontifice dijudicari, & ecclesiæ Cantuariensi primorem locum confirmari, obtinuit; cumque primatum ad Lanfranci successores extendendum non 1070.

Antiq. Britan p. 110.
Godvvin. de Præsul. Angl.

(a) Item in Bibl. Julii Justiniani Venetiis, teste *Montfaucon.* Diar. Ital. c. 28. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 60. (c) Epistolæ 10 habentur in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 75. seq. (d) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 12. 91. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 707.

Sæc. XI. ab anno M. eſſe contenderet Thomas, habito in Anglia anno 1072. generali concilio, Thomæ factum is funditus contudit, & eccleſiæ ſuæ jura ſynodico decreto communiri fecit. Anno 1087. Gulielmi Rufi ſi audibus & promiſſis expugnatus, coronam ei regiam, vivente adhuc fratre majore Roberto, præter fas juſque impoſuit: eundem tamen poſtea ingratum expertus eſt. Obiit anno 1088. die 4. Junii. (a)

OPERA.

Commentarius in epiſtolas D. Pauli. Commentarium comitatur Gloſſa epiſtolarum interlinearis, ubi Lanfrancus textum continuo emendat, quæ tamen a Dacherio multis in locis mutatur, multis ſubticetur. Aliud opus in epiſtolas (nondum repertum) ſcripſiſſe Lanfrancum indigitare videntur loca quædam a Lombardo citata, quæ in his commentariis non inveniuntur.

Libellus de corpore & ſanguine Domini in Euchariſtia contra Berengarium. Hunc Lanfranci libellum primus edidit Sichardus una cum Philaſtrio *Baſil.* 1528. 8vo. Edidit & Franc. Quadratus cœnobita Reccenſis anno 1540. qui editionis Sichardianæ neſcius, in præfatione affirmavit, ſe tunc illum primum ediditſſe. (b)

Annotatiunculæ in non nullas Johannis Caſſiani collationes Patrum.

Decreta pro ordine S. Benedicti, ſive *ſtatuta, monachis, in Anglia, Benedictinis, præſcripta*, a Clemente Reynero primum edita in Apoſtolatu Benedictinorum *Duaci* 1626. Ex iis vero non nulla a conſarcinatore quodam congeſta eſſe cenſet Dacherius.

Epiſtolæ plurimæ partim ex codicibus pervetuſtis bibliothecæ Cottonianæ, & monaſterii S. Stephani Cadomenſis, partim ex Lanfranci vita, & Eadmeri hiſtoria, depromptæ. Multæ e Lanfranci litteris perierunt. (c) Nullæ enim ante acceptas infulas ſcriptæ exſtant.

Pericope orationis a Lanfranco in Londinenſi concilio dictæ.

Libellus de celanda Confeſſione, quem ſtyli diſparitas Lanfranco abjudicaret, niſi alia argumenta eum auctorem eſſe ſuaderent.

Prodierunt Lanfranci opera a Luca Dacherio cum notis edita, *Pariſ.* 1648. fol.

Sermonem ejusdem antehac ineditum evulgavit idem Dacherius, Spicileg. tom. 4. p. 227. (d)

Alia ſcripſit Lanfrancus, quæ interiiſſe videntur, puta *commentarium in Pſalmos*, *hiſtoriam Eccleſiaſticam*, & *vitam Gulielmi conqueſtoris*. Certe Eadmerus * Lanfrancum de rebus eccleſiaſticis quæ ſuo tempore geſtæ ſunt, veraciſſimo & compendioſo calamo ſcripſiſſe diſerte refert. Sæc. XI ab anno M. *Hiſt. nov. l. 1. p. 7.

WILLERAMUS, natione Teutonicus, ordinis S. Benedicti alumnus, claruit anno 1070. Lanfranci, poſtea Cantuarienſis archiepiſcopi, æqualis: cujus zelo & induſtria ad diviniora ſtudia ſe excitatum fuiſſe in præfatione profitetur. Prima ſtudiorum tyrocinia in academia Pariſienſi poſuit. Redux in patriam factus eſt eccleſiæ Bambergenſis ſcholaſticus ſive advocatus. Mutato deinde curſu vitam monaſticam in Fuldenſi monaſterio in ſe ſuſcepit; tandem abbas cœnobii S. Petri prope Merſburgum (Eberſpergum non nulli vocant) conſtitutus. Scripſit *geminam paraphraſin in Cantica Canticorum*, priorem verſibus Latinis, poſteriorem lingua Teutonica, ſive veteri Francica expreſſam, ipſo textu inter utramque poſito. In hoc opere de ſuo nihil addidit, ſed omnia de SS. Patrum expoſitionibus in unum compegit, & magis ſenſui quam verbis, tam in verſibus quam in Teutonica, operam dedit, ut in præfatione ipſemet nos docet. Hanc paraphraſin primus in lucem protraxit Paulus Merula ap. Raphelengium *Lugd. Bat.* 1598. 8vo. Cui editioni translationem Belgicam cum notis Latinis addidit Janus Houtenus: (e) deſiderata nihilominus Willerami præfatione, quæ in pluribus Cod. MSS. habetur, & magni pretii eſt; impreſſa idcirco primum a Martino Opitio, dein a Fr. Junio, qui obſervationes in Willeramum edidit *Amſtel* 1655. & codici ſuo plures poſtea notas MSS. adjecit, quæ in archivis Bodleianis inter libros Junianos aſſervantur. Paraphraſin Willerami mire commendat Junius, auctorem vocat præſtantis ingenii virum, & rerum theologicarum conſultiſſimum, qui in hac provincia adminiſtranda, & vero ſenſu connubialis carminis eruendo tanta dexteritate eſt & fide verſatus, ut paucos habeat ex antiquis illis, quos ſe vidiſſe & legiſſe notat, pares; priorem fere neminem. Longe tamen melior & auctior eſt codex MS. Cæſareus, ipſo Willerami ævo, & forſan propria ipſius manu ſcriptus. Præſtantiam & diſcrepantiam edito non uno ſpecimine oſtendit Lambecius Comment. lib. 2. c. 8. num. 25. p. 763. 765. 1070.

(a) An. 1089. 5. Calendas Junii, ut notat *Ant. Pagi* tom. 4. Critic. Baron. p. 303. Cal. Aprilis, ut nos docet *Leland* Collect. tom. 1. p. 263. (b) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 709. (c) Epiſtola ad *Alexandrum* papam habetur ap. *Wilkins* Conc Brit. tom. 1. p. 326. Duæ aliæ p. 316, 362. Conſtitutiones ib. p. 328. Epiſtola alia ibid. p. 368. Epiſtola ad *Henricum* Priorem & cæteros de Conſuetudinibus ſui ordinis tum feſtis diebus, tum aliis temporibus obſervandis, habetur MSS. in Bibl. Cotton. ſub *Claudio* C. 6. n. 9. Epiſtolas tres exhibuit *Uſſerius* in Epiſtolis Hibernicis. (d) Edit. nov. tom. 1. p. 442. (e) Hanc Paraphraſin etiam edidit Latine *Menradus Moltherus* Haganoæ 1528. 8vo. teſte *Fabr.* ad *Trithemium* c. 345. qui notat exſtare etiam MSS. Vratislaviæ in Bibl. Rhedigeriana.

DU-

Sæc XI. ab anno M.

1070. DURANDUS, monachus Fiscamnensis in Normannia, ac postea a Rogerio Comite Montgomericensi cœnobio Troarnensi a se recens fundato primus abbas datus. Claruit circa annum 1070. Scripsit *tractatum de corpore & sanguine Domini contra Berengarium*, quem primus in lucem edidit Lucas Dacherius in appendice ad Lanfranci opera, *Paris.* 1648. (*a*)

1070. (*b*) OSBERNUS, gente Anglus, ecclesiæ Cantuariensis præcentor & monachus, Lanfranco archiepiscopo familiarissimus, claruit circa annum 1070. Præter summam artis musicæ peritiam, codendis Sanctorum vitis incubuit. Scripsit quippe *vitam S. Odonis* Cantuariensis archiepiscopi, ex codice Thuaneo a Mabillonio editam Sæc. Benedict. 5. p. 287. *Vitam S. Dunstani* Cantuariensis item archiepiscopi, ibid. p. 654. *Vitam & passionem S. Elphegi* Cantuariensis archiepiscopi & martyris, quam, sed in compendium redactam, publici juris fecit Surius April. 19. integram postea Bollandiani eodem die Apr. tom. 2. ediderunt. (*c*) Cl. Whartonus ex bibliothecæ Lambethanæ codice MS. in lucem protulit Osberni nostri librum *de vita S. Bregwini* archiep. Cant. *De vita S. Odonis* archiep. Cant. librum 1. *De vita S. Dunstani* archiep. Cant. librum 1. *De vita S. Elphegi* archiep. Cant. & *Historiam de translatione ejusdem*, quam mutilam, & ex Harpsfeldii historia Ecclesiastica ut plurimum desumptam, Bollandiani prius evulgaverant. Habentur hæc Angl. Sacr. tom. 2. p. 73. Postea vero (quod in præfatione ingenue fatetur) deprehendit Whartonus Bregwini vitam rectius Johanni Tinmuthensi tribuendam esse, qui eam ex uberiori Eadmeri opere compilavit; Odonis vero vitam Osberni non esse, sed ex fide antiqui codicis MS. in collegio Corporis Christi apud Cantabrigienses, Eadmero potius esse adjudicandam. Notandum hoc loco Osbernum duobus libris Dunstani vitam & miracula descripsisse. Priorem tantum cum posterioris prologo dedit Whartonus, eo quod liber secundus parum ad rem historicam conferre videbatur. Interim utrumque exhibent Bollandiani mense Maii tom. 4. p. 359. & Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 659. Cætera Osberni scripta, quæ an exstant adhuc nescitur, apud Baleum & Pitseum quærantur.

1070. SAMUEL, natione Afer, patria Morochianus, ex religione Judaica ad fidem Christi conversus; claruit anno 1070. Scripsit Arabice ad Rabbi Isaac *librum*, sive *epistolam de adventu Messiæ*, quem Judæi frustra adhuc expectant. Eum Latine transtulit Alphonsus Hispanus Dominicanus. Prodiit *Mantuæ* 1475. 8vo. *Antverp.* 1486. *Colon.* 1536. 8vo. in Orthodoxogr. p. 1586. & Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 519. Istum quidem libellum Johannes Hornbeckius * pro vero & genuino vix habet, nulla tamen suspicionis suæ ratione reddita; additque in bibliotheca Ultrajectina paulo aliter se habere, quam in excusis exemplaribus legitur.

Sæc.XI ab anno M.

*Prolegom. ad lin. de convers. Judæis sect. 5.

PETRUS, natione Gallus, cœnobii Malleacensis monachus, claruit circa annum 1070. Scripsit ad Goderammum abbatem suum *de antiquitate & commutatione in melius Malleacensis insulæ, & translatione corporis S. Rigomeri libros* 2. Hos in lucem edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 222. Subjunxit anonymi cujusdam narrationem de monasterii hujus devastatione a Gaufrido de Lezeniaco anno 1225. facta, ibid. p. 258. 1070.

GUALDO, monachus Corbeiensis; claruit circa annum 1070. Scripsit metrice *vitam S. Ansgarii Hamburgensis episcopi*, quam Rambertus antea prosa expresserat. Edidit hanc Gualdonis *vitam* Petrus Lambecius rerum Hamburg. tom. 1. nomen auctoris quod in codice MS. deerat, ex ipso contextu collectum addidit. Falli vero hac in re doctissimum virum contendit Johannes Hallervordius Spicileg. de historicis Lat. p. 77. auctoremque eo in loco solummodo asserere, sese suasu Gualdonis libellum istum in chartam conjecisse. Cæterum vitam istam in collectionem suam transtulit Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 115. (*d*) 1070.

BONIZO seu *Bonitius*, patria forsan Italus, episcopus, Sutrinus, claruit anno 1070. Hic cum pontificis partes adversus Henricum Imp. strenue propugnaret, de sede Sutrina, jubente imperatore, pulsus est. Post varia exilia, carceres, & ærumnas anno 1089, ad sedem Placentinam promovetur. Demum a civibus Placentinis, qui imperatori adhærebant, captus, effossis oculis, & omnibus fere membris truncatus, misere obiit Julii 14. anno 1089. Scripsit ante initum episcopatum, *epitomen omnium operum & sententiarum S. Augustini*, in li- 1070.

(*a*) Atque inde Bibl PP tom. 18. p. 420. vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 2. p. 209. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 757. *Fabr.* Bibl. med. & infim Latinit. vol. 5. p. 525. (*c*) Habetur MSS. cum vita *S. Dunstani* in Bibl. Cotton. sub *Tiberio* D. 3. n 1. & 49. Item sub *Nerone* C. 7. n 7. & cum ejusdem translatione sub *Othone* A. 12 n. 4. 5. ubi exstat vita *S. Odonis* per *Osbernum* scripta. Exstat etiam *Elphegi* vita & translatio ibid. sub *Vitellio* D. 17. n. 1. 2 (*d*) Item *Henschenius* in Act Sanctorum tom. 1. Februar. 3. p. 427. Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 619. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 317.

Sæc. XI. ab an. M. bros 8. divisam, cui *Paradisi Augustiniani* titulum dedit, & Johanni Walberto Vallis umbrosæ abbati, primo dedicavit. Exstat codex MS in bibliotheca Vindobonensi asservatus, opus hactenus ineditum. (*a*) Composuit etiam Bonizo *Decretale*, sive syntagma decretorum ecclesiasticorum ex Sacra Scriptura, probatisque conciliis, ut & ex pontificum Romanorum, & SS. patrum, aliorumque auctorum orthodoxorum monumentis collectum, & secundum locos communes in libros 7. divisum. Procemii loco præmisit *epitomen* historiæ pontificum Romanorum a S. Petro usque ad Urbanum II. qui Martii 12. anno 1088. electus est; hoc titulo, *Chronica Romanorum pontificum, a Bonithone Sutrino episcopo viro per omnia doctissimo.* Hoc decretum MS. in eodem codice Cæsareo continetur. De utroque opere ejusque auctore pluribus agit P. Lambecius Comment. lib. 2. cap. 8. num. 85. pag. 790, &c. (*b*)

1070. AMATUS, Campania oriundus, monachus Casinensis, & incertæ sedis episcopus; claruit anno 1070. Scripsit metrice ad Gregorium VII. *de gestis apostolorum Petri & Pauli libros* 4. *Historiæ Normannorum lib.* 8. qui MSS. in bibliotheca Casinensi exstare dicuntur. *Versus*, quos fecit *de laude Gregorii papæ: de duodecim Lapidibus, de civitate cœlesti Hierusalem*, an hodie supersint nondum didici.

1071. Vid Greg 7 l. 1. Ep 21. Baron. ad an. 1073. ANSELMUS, patria Mantuanus, nobili prosapia ortus, ab Alexandro II. pontifice sibimetipsi in episcopatu Lucensi anno 1071. suffectus, & ad Henricum regem pro confirmatione impetranda missus, a quo investituram per annulum & baculum pastoralem accepit. Mox vero facti pœnitentia ductus baculum deposuit, & abdicato episcopatu, in monasterium Cluniacense secessit, donec a Gregorio VII. ad ecclesiæ regimen revocatus, anno 1073. episcopale munus repetiit. Anno 1077. a Gregorio ad Mediolanenses una cum Geraldo episcopo Ostiensi legatus est, ut eos ecclesiæ Romanæ uniret. Anno 1084. a Gregorio papa, cujus partes contra Henricum Imp. summo animi studio semper tutatus est, vices legatarias per Italiam accepit, ut omnes ab imperatore deficientes in ecclesiæ gremium reciperet, omnibusque contra eum dimicantibus indulgentias & peccatorum remissionem impertiret. Obiit anno 1086. (*c*) Scripsit *libros* 2. *contra Guibertum antipapam & sequaces ejus pro defensione Gregorii VII. papæ*, (*d*) & *collectanea* quædam, seu *sententias* ex variis auctoribus congestas, quibus demonstratur ecclesiæ facultates non esse in potestate regis aut Cæsaris. Exstat utrumque opus apud Canisium Antiq. Lect. tom. 6. p. 202, 235. (*e*) & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 602. 27. p. 436.

HEPIDAMNUS, ortu, ut videtur, Germanus, cœnobii S. Galli in Helvetia monachus, claruit circa annum 1072. Condidit, jubente Fulrico II. abbate suo, *vitam S. Wiboradæ*, quam libris 2. absolvit, qui in bibliotheca S. Galli MSS. asservantur. (*f*) Ejusdem *annales* ediderunt Goldastus & Quercetanus. Confer Vossium de Hist. Lat. lib. 3. p. 707. & qui animadversiones in eum scripsit, Christ. Sandium p. 252. 1072.

(*g*) CONSTANTINUS, gente Afer, domo Carthaginensis, medicus & philosophus; claruit anno 1072. varia Orientis loca peragravit, & Babylone præsertim subsistens omni Chaldæorum, Arabum, Persarum, Saracenorum disciplina ingenium excoluit. Babylonia discedens Indiam adiit, hinc Æthiopiam petiit, tandem Ægyptum, cujusvis gentis spolia & thesauros secum referens, exactis hoc modo in variarum gentium studiis linguisque edifcendis quadraginta prope annis, domum rediit, ubi insidiis ægre elapsus ad Casinense cœnobium se recepit, ibique monachum induit, & grandævus in Domino obdormivit. Partim scripsit, partim ex antiquorum medicorum libris transtulit varia, viz. *De morborum cognitione & curatione*, lib. 7. *De melancholia* lib. 2. *De animæ & spiritus* discrimine lib. 1. aliaque plura edita *Basil.* 1536. fol. Alia ibid. 1539. fol. quæ cum ad institutum nostrum parum spectant eis recensendis supersedemus; interim vide sis' Pet. Diac. de Vir. illustr. Casin. c. 23. Simler. Epit. Gesner. p. 146. Vanderlinden de Script. Medic. lib. 1. p. 140. 1072.

(*a*) Epistolam dedicatoriam exhibuit *Oudin.* tom. 2. p. 738. (*b*) *Bonizonis* liber *de Sacramentis* asservatur MSS in Bibl. Ambrosiana, ut refert *Mabillon.* Musæi Italici p. 14. In hoc libro *Bonizo* meminit alterius opusculi sui contra *Hugonem Schismaticum.* Ejusdem operis (quod comprehendit Acta primi & ex parte secundi anni Pontificatus *Urbani II.*) ut & opusculi alterius inscripti ad amicum (quod continet res gestas sub Benedicto IX. usque ad obitum Gregorii VII.) meminit in fine Epitomes historiæ Romanorum Pontificum. conf. *Oudin.* loc. supra citat. *Fabr* Bibl med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 717. (*c*) Sub hujus *Anselmi* nomine exstat in Barberiana & aliis Bibl. Collectio Canonum. vid. *Oudin.* tom. 2. p. 719. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 87. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 307. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p 98. Scripsit etiam in Psalmos & Threnos *Jeremiæ*, ut referunt *Sigebertus* c. 161. & *Trithemius* c. 344. (*d*) Habentur in tom. 4. Bibl. max. Pontificiæ a *Jo. Tho. Roccaberti* edit. (*e*) Edit. nov tom. 3. p. 369. 389. (*f*) Exhibuit *Goldastus* tom. 1. Scriptorum Allemannicorum p. 206. atque *Papebrochius* in Act. Sanctor. ad 2. diem Maii tom. 1. p. 293. ut referunt *Oudin.* tom. 2. p. 618. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 695. (*g*) Conf. *Oudin.* tom 2. p. 694. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 9. §. 4. vol. 13. p. 123.

(*a*) SA-

Sæc. XI. ab an. M. 1072. (*a*) SAMONA, archiepiſcopus Gazenſis, vixiſſe creditur circa annum 1072. Scripſit *libellum ſeu diſceptationem* cum Achmede Saraceno, qua probare nititur *panem & vinum in ſacramento altaris in verum corpus & ſanguinem Jeſu Chriſti commutari*. Exſtat Gr. Lat. in Auctuar. Duceano tom. 2. p. 277.

1072. MICHAEL ATTALIATA, Juriſconſultus Græcus, proconſul & Judex; claruit ſub Michaële Duca Imp. circa annum 1072. Scripſit *ad Michaëlem Imp. Pragmaticam, ſive opus de Jure*, titulos 95. complectens, *συνοψιν ὡσανει συνοψεως*, *Baſilicorum ſynopſeos quandam ſynopſin*, & accuratiſſimi Compendii ſpecimen. Gr. Lat. id edidit Johannes Leunclavius in Jure Gr. Rom. tom. 2. p. 1. (*b*)

1073. ANONYMUS *vitæ S. Bartulfi* auctor, cœnobii Blandinienſis ad Gandavum monachus, claruit anno 1073. Juſſu Folcardi abbatis ſui, qui anno 1070. monaſterii ſui gubernacula ſuſcepit, *vitam S. Bartulfi* Renticenſis in Morinis abbatis litteris mandavit, vel potius vitam ab alio olim deſcriptam novo ſtudio & cura perpolivit, ut in præfatione nos docet. Exſtat apud Surium & Bollandum Februar. 5. & Mabillonium Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 45.

1073. (*c*) GREGORIUS VII. *Hildebrandus* prius dictus, natione Tuſcus, patria Soanenſis, Bonizi, fabri ferrarii filius. Puſio adhuc in officina patris, litteras neſciens caſu formavit ex ligni ſegmentis hoc dictum Davidis, *Dominabitur a mari uſque ad mare*, teſte Brietio ad annum 1073. Acri ingenio puer fuit. Laurentii archiepiſcopi Amalphitani magicis artibus infamis, & Gregorii VI. papæ diſcipulus, & ſub iſto eccleſiæ Romanæ ſubdiaconus, Anno 1047. magiſtrum ſuum ab Henrico Imp. pontificatu deturbatum, & in Germaniam abductum ſecutus eſt, ac in Galliam profectus apud monachos Cluniacenſes conſedit, ubi Prior monaſterii brevi renunciatus eſt. Anno 1054. poſt Leonis IX. mortem a clero Romano ad Henricum Imp. legatur, ut pontificem Leonis loco ab eo ſubſtitui poſtularet. Anno 1055. a Victore II. in Galliam legatus concilium Lugdunenſe contra Simoniacos, & Turonenſe contra Berengarium, celebravit. Anno 1058. a Stephano X. ad Agneten imperatricem legatione fungitur. Anno 1061. eccleſiæ Romanæ jam diu archidiaconus, ab Alexandro II. cancellarius renunciatus eſt. Tandem anno 1073. ad pontificatum evehitur, die 30. Junii conſecratus, cum ab annis jam plus minus viginti poteſtatem pæne ſupra papalem ſibi arrogaſſet, & in ſede Romana omnia nutu ſuo gubernaſſet. Vir ingentis & præferocis animi, faſtu & ſuperbia totus tumens, vera, ſui ſæculi, furia, & orbis Chriſtiani tyrannus inſolentiſſimus, qui nil niſi ſceptra & diademata, infinitam clavium potentiam & regalia Petri ſomniabat. His ſubjici reges principeſque in votis habuit; id etiam tentare primus omnium pontificum Romanorum auſus. Hinc tot anathematum fulmina, & diræ imperatorum capitibus incuſſæ, tot nefandæ ſtrages & parricidia, tanta ac tam horrenda flagitia, quæ præterita deploravit ætas, & erubeſcit aut admiratur præſens. Pauca ex his ſummatim attingere contentus, præcipuas viri res geſtas ordine breviſſimo percurram. Anno igitur 1073. Philippo Galliæ regi anathema, regnique ſui jacturam, Simoniæ crimen cauſatus, comminatus eſt. Anno 1074. frequentibus in Italia ſynodis habitis, clericis conjugium, ſeu (ut ipſius affectæ id vocare non erubuerunt) concubinatum interdixit; ipſe interim veri concubinatus cum Mathilde comitiſſa commiſſi non uno nomine ſuſpectus, ac paſſim accuſatus. Eodem anno Robertum Guiſcardum Normannorum principem, Apuliæ & Calabriæ ducem, ob injurias S. Petri regalibus illatas excommunicat, atque armis adoritur. Miſſis etiam ad Solomonem Hungariæ regem litteris, eum acriter corripuit, quod Hungariæ regnum, eccleſiæ Romanæ proprium, & peculiarem S. Petri ditionem, a Germanorum imperatore in feudum accipere auſus eſſet. Anno 1075. Henricum Imp. quod excommunicatos a Romano pontifice recepiſſet ac foviſſet, ad cauſam dicendam Romam evocavit; & contra detrectantem excitatis Saxonibus rebellionem movit. Eo nomine in ſynodo Wormatienſi ſede pontificia deponi juſſus, ipſe anno ſequente, concilio Romæ coacto, Henricum Imp. excommunicavit, regno ſpoliandum decrevit, ſubditis obſequium ei præſtare ſub anathematis pœna interdixit; & Henricum Romam venire, ac pontificis pedibus ſe ſupplicem provolvere coactum, anathemate tandem ſolvere ægre exoratus eſt, regno tamen nequaquam reſtitui voluit. Anno 1077. Rodolpho Sueviæ duci coronam imperialem miſit; & Henricum vindictam parantem iterum anathemati ſubjecit. Anno 1084. (*d*) ab Henrico Roma

Sæc. XI. ab an. M.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 859. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 9. vol. 10. p. 288. *Michael. Le Quien.* ad *Damaſcenum* tom. 1. p. 655. (*b*) Exſtat MSS. in Vaticanæ codicibus 640. & 856. teſte *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 12. p 470. etiam inter Cod. Gr. Bibl. Bodleian. ut refert. *Oudin.* tom. 2. p. 861. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hiſt Eccleſ vol. 9. p 32. ſeq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 263. ſeq. (*d*) An. 1085. ut notat *Uſſerius* in Sylloge Veterum Epiſtolarum Hibernicarum p. 38.

fugatus

Sæc. XI. ab an. M. fugatus est, ac Salerni exul obiit anno sequente, die 25. Maii, in ecclesia S. Matthæi ibidem sepultus. Hæc nos pauca ex tam multis, quæ de hoc decantatissimo ecclesiæ Romanæ præsule dici poterant, cujus vitam moresque etsi fucatis coloribus oblinire solerter studeant recentiores pontificii; aliter tamen hominem depingit, ut alios taceam, Benno cardinalis, Gregorii coætaneus, quem adeant curiosi: aliter plane senatus populusque Romanus, aliter totius pæne Italiæ, Galliæ, & Germaniæ episcopi apud Brixiam Boiariæ urbem 7. Kal. Julii congregati. Pauca seligam; "Monachus desertor est, inquit * Senatus consultum, novis dogmatibus sacrosanctam philosophiam adulterat, concordiam collegii scindit, sacra, profana, divina, humana commiscet, utrumque juxta polluit; testis, judex, accusator, inimicus idem est; maritos ab uxoribus separat; scorta, pudicis conjugibus, stupra, incestus, adulteria, casto præfert connubio, populares adversus sacerdotes, vulgum adversus episcopos concitat; neminem initiatum rite esse docet, nisi qui ab eo sacerdotium emendicaverit, atque ab ejus aurifugis mercatus fuerit, in senatulo muliercularum de sacratissimis religionis mysteriis pertractat, supremi numinis legem, quasi idem quoque ligavit solvit. In decreto synodali * vocatur *falsus monachus*, *magus*, *divinaculus*, *somniorum prodigiorumque conjector*, *male de religione Christiana sentiens*, ut infinita alia jam prætermittam. (a) Exstant *epistolarum libri* 10. Concil. tom. 10. p. 6. cum duplici appendice p. 306, 410. 7. haud ita pridem eruit Edm. Martene Coll. Nov. Vet. Script. tom. 1. part. 1. p. 57. *Expositio in 7. Psalmos pœnitentiales*, quæ sub Gregorii M. nomine circumfertur, Gregorio nostro a non nullis ascribitur; de qua nos obiter supra in Gregorio M.

* Exst. ap. Adventin. annal Boiar. lib. 5. p. 569.

* Ib. p. 579.

Expositio super Matthæum, dum adhuc erat Hildebrandus, scripta, exstat MS. in reverendissimi archiepiscopi bibliotheca Lambethana, unde fragmentum protulit Cl. Alix. Præfat. ad Johannem Parisiensem p. 7. (a a)

1073. WILLELMUS, abbas Metensis, Gregorio VII. familiaris, cui electionem ad pontificatum data epistola gratulatus est anno 1073. monasterii etiam S. Remigii apud Rhemos abbas electus est; verum munus istud vir plane modestus subire refugit. Exstant *epistolæ* 7. una cum *oratione* in festo S. Augustini recitanda, apud Mabillon. Analect. tom. 1. p 247. Sæc. XI. ab an. M.

1076. INGULPHUS, natione Anglus, domo Londinensis, patre qui in aula Edvardi militavit, natus anno 1030. ipse Edithæ reginæ ob doctrinam charus. Bonis litteris primum in gymnasio Westmonasteriensi, deinde in academia Oxoniensi sedulo incubuit, Aristotelem imprimis in philosophicis, ac Tullium in rhetoricis sibi duces adhibens. Anno 1051. Willielmo Normanniæ duci, qui ad colloquium cum Edvardo rege ineundum in Angliam transfretarat, in notitiam venit, eumque in Normanniam comitatus est, ei ab epistolis ascitus, & ad summam aulæ, si non dignitatem, saltem potentiam evectus; adeo ut omnia pro nutu ejus regeret, An. 1064. invidiam ex tanto principis favore enatam veritus Germanis, Sigifrido Moguntino duce, loca sancta proficiscentibus comitem se adjunxit. Domum post mille vitæ discrimina reversus, in cœnobium Fontanellense secessit, vitam monasticam deinceps acturus, monasterii Prior brevi factus. Anno 1076. a Willielmo rege in Angliam evocatus, Croylandensi cœnobio præfectus est. Post aliquot annos Wulketulo decessori suo anno 1075. a rege deposito, & Glastoniam relegato, regiam enixis precibus clementiam impetravit, eumque Croylandiam summo honore reduci curavit. Ipse Gulielmo regi & Lanfranco archiepiscopo semper inter primos gratus, multa monasterio suo beneficia ac privilegia concedi obtinuit, lapsum ejus statum restituit, & combusta ædificia restauravit. Obiit anno 1109. (b) Scripsit *historiam monasterii Croylandensis* ab anno 664. ad annum circiter 1091. (c) Prodiit historia ista a nobilissimo Savilio inter 5. Scriptores Anglicos edita *Londini*, 1596. fol. (d) dein inter rerum Anglic. Scriptores *Oxon.* 1684. fol. quæ auctior longe est ac melior editio, suppletis lacunis, & integra posteriori parte addita, quæ in editione Saviliana deerat.

Vid. Ingulphi Hist. p. 75.

1076. GEORGIUS Heracleensis, episcopus an presbyter, an forte laicus, incertum; claruit circa ann. 1076. Scripsit *encomium* ad Michaëlem Ducam imperatorem, quod

(a) Conf. *Oudin.* tom 2. p. 712 *Du Pin.* Hist. Eccles vol. 9 p. 68 *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 589. seq. Litteræ commendatitiæ datæ *Berengario* post Conc. Rom. exstant in *Dacher.* Spicil tom. 2 p. 508. Edit. nov. tom. 3. p. 413. Epistolæ 18. habentur in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 97. seq. ut nos docet ejusdem codicis Conspectus. *Epistola* ad *Rudolphum Anti-Cæsarem & asseclas ejus* habetur in tom. 1. *Simon. Frideric. Hahnii* Collectionis Monumentorum veterum & recentium *Brunsvigæ* 1724. 8vo. *Epistola* qua confirmat Privilegia Monaster. Rothonens. exstat ap. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 204. Septem aliæ ibid. tom. 3. p 871. *Epistolam* ad *Hibernos* edidit *Usserius* in Epist. Hibernicis p. 76. (a 2) *Henr. Wharton.* in Auctuario ad Hist. Dogmat. Cl *Usserii* p 405. juniori cuidam *Hildebrando* circa an. 1150. tribuit. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 869. *Fabr.* Bibl. med. & infim Latinit. l 9. vol. 4. p 90. (c) Habetur continuata per *Petrum Blesensem* & alios, ad tempora R. *Henrici VII.* MSS. in Bibl. Cotton. sub *Othone* B. 13. n. 2. (d) Recus. *Francof.* 1601. fol.

Flo-

Sæc. XI. ab an. M. Florentiæ in bibliotheca Medicea asservabatur, teste L. Allatio Diatr. de Georgiis p. 339.

1077. (a) LAMBERTUS, *Schafnaburgensis* a patria dictus, anno 1058. in monasterio Hirsfeldensi sub Meginhero abbate vitam monasticam inivit, induto idibus Martiis cucullo. Exeunde eodem anno presbyter a Lupoldo archiepiscopo Moguntino ordinatus est, & peregrinationem Hierosolymitanam statim suscepit. Qua confecta ad Hirsfeldenses suos rediit sub exitum anni sequentis. Scripsit anno 1077. Quando obierit, non constat. Scripsit *historiam* ab orbe condito ad annum usque 1077. qua res gestas ante annum circiter 1050. ordine chronologico, eoque brevissimo, percurrit; deinceps vero res Germanicas ad annum 1077. fusissime enarrat. De stylo ejus audiatur magni Scaligeri judicium. *Equidem miror*, inquit, * *in sæculo tam barbaro tantam hominis & in loquendo puritatem, & in temporum putatione solertiam fuisse, ut chronologis nostri temporis pudorem aliquem exprimere posset, si aliquem sensum harum rerum haberent.* Scaligero concinit Barthius; * *quo*, inquit, *scriptor nemo politius inter veteres res Germaniæ litteris commisit.* Prodiit historia ista seorsim *Tubingæ* 1533. 8vo. apud Pistorium *Francofurt.* 1583. fol. & inter alios scriptores Germanicos *Argentorati* 1609. fol.

*De Emendat. Temp.

* Adverf. l. 49. c. 4.

1077. (b) THEOPHYLACTUS, patria Constantinopolitanus, Achridiæ primariæ Bulgarorum ecclesiæ archiepiscopus, duram sane provinciam fortitus, cujus miserias ac difficultates ipse in epistolis suis sæpius deflet. In vivis adhuc erat anno 1077. ante aliquot forsan annos archiepiscopus.

(c) OPERA.

Commentaria in 4. Evangelia, ex Chrysostomi fere operibus, uti & reliqua ejus commentaria, deflorata. Prodierunt Lat. *Antverp.* 1564. 8vo. Gr. *Romæ* 1542, 1568. Gr. Lat. cum variis lectionibus *Parif.* 1631. fol.

Commentaria in Acta Apostolorum, Gr. Lat. una cum quibusdam SS. Patrum orationibus *Colon.* 1568.

Commentaria in epistolas S. Pauli, Lat. *Romæ* 1469. *Antverp.* 1564. 8vo. *Colon.* 1531. *Parif.* 1552. Gr. Lat. cura Augustini Lynselli antistitis Petriburgensis *Londini* 1636. fol. Sæc. XI. ab an. M.

Commentaria in 4. minores Prophetas, viz. *Habaccuc*, *Jonam*, *Nahum*, & *Hoseam*, Lat. *Parif.* 1549. 8vo. Integra Theophylacti *commentaria in 12. minores Prophetas* Gr. extare dicuntur in bibliotheca Augustana.

Epistolæ 75. Prodierunt Græce cum notis Johannis Meursii *Lugd. Bat.* 1617. 4to. Lat. interprete Vincentio Marinerio Valentino, *Colon.* 1622. & in Bibliotheca Patr. tom. 18.

Oratio in adorationem venerandæ Crucis medio jejuniorum tempore, Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce tom. 2. p. 1499.

Institutio regia ad Constantinum Prophyrogennetam Michaelis Ducæ filium, Gr. Lat. a Petro Possino edita *Parif.* 1651. 4to. (d)

Fragmentum (Theophylacti alicujus incertum an nostri) *de risu*, & *vociferationibus in festis Sanctorum*, & *de Nicephoro confessore*, Lat. in Biblioth. Patr. tom. 18.

Argumenta adversus Latinos de processione Spiritus Sancti, habentur apud Johannem Beccum Orat. 1. de unione ecclesiarum, Græciæ orthodoxæ tom. 1. p. 215. *Colloquium* Theophylacti, cum quodam de accusationibus Latinorum, & orationem in Alexium Comnenum Imp. MSS. Græce extare in bibliotheca Bavarica refert Oudinus Supplem. p. 345.

Prodierunt omnia Theophylacti commentaria Lat. *Parif.* 1554. *Basil.* 1570. & alibi.

(e) NICETAS, *Serron* cognomento dictus, magnæ ecclesiæ CP. diaconus & magister, primo Serrarum in Macedonia, dein Heracleensis archiepiscopus, Theophylacti æqualis, cujus ad eum habetur epistola num. 9. Claruit anno 1077. Male hunc cum Niceta Davide Paphlagone in codicibus quibusdam MSS. confundi prodit Leo Allatius.* Scripsit *commentarium in Nazianzeni orationes.* Latine inter opera Nazianzeni, sed mutilum & imperfectum olim edidit Jac. Billius. Extat aliquoties Græce MS. biblioth. Vindob. Cod. Theolog. 92. 112. 145. 249. num. 1. fol. 1. 176. (f) Ejusdem *responsa canonica* ad interrogationes episcopi cujusdam Constantini, Gr. Lat. edidit Leunclavius Jur. Græc. Rom. lib. 5. p. 310. ubi sex tantum nume- 1077.

*Diatrib. de Psellis p. 17

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinis l. 11. vol. 4. p. 699. (b) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 707. (c) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 5. vol. 6. p. 284. seq. *Long.* Bibl. Sacr. p. 986. (d) Ex eadem versione prodiit Lat. in Bibl. PP. Lugd. tom. 18. p. 563. item ab *Ansel. Bandurio* edit. cum *Possini* interpretatione in Imperii Orientalis tom. 1. ad finem part. 2. (e) Conf. *Oudin* tom. 2. p. 714. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 13. §. 7. vol. 7. p. 539. & c. 17. §. 4. p. 737. & §. 10. p. 765. *Long* Bibl. Sacr. p. 878. (f) Idem Billius *Nicetæ* Scholia Lat. vulgavit in quædam *Nazianzeni* carmina sub nomine *Cyri* Dadybrensis episc. *Parif.* 1575. 8vo. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 539 Catena in Psalmos Gr. habetur MSS. CPoli ut nos docet *Martin. Crusius* in Turco Græciæ lib. 7. vide *Fabr.* ibid. vol. 6. p. 686. Catenam in librum Jobi *Nicetæ* nostro tribuit *Laurentius Cum-Deo* vid. *Fabr.* ibid. vol 7. p 738. qui p. 765. notat Catenam in Matthæum *Nicetæ* Serrarum episcopi nomen præferre, eumque prologi & primarum expositionum auctorem haberi.

Sæc. XI. ab an. M. ro habentur; at in Vindobonensi Cod. Hist. num. 12. fol. 270. novem capitula numerantur. Contexuit etiam ex variis Patrum Græcorum expositionibus *catenam in Job*, quæ a Paulo Comitolo, cui, potius Olympiodoro ascribenda, videtur, Latine edita est, *Venet.* 1587. 4to. a Patricio Junio Gr. Lat. *Londini* 1637. fol. Eundem auctorem habere videntur catenæ, quæ exstant in Lucam, Matthæum, &c. *Commentarius* ejus in Nazianzeni tetrastica, monastica, & epigrammata, prodiit Græce sub Nicetæ Davidis Paphlagonis nomine *Venet.* 1563. 4to. (*a*)

1077. (*b*) HUGO, Diensis episcopus; claruit anno 1077. quo, legatus constitutus est a Gregorio VII. ad cognoscendam episcopi Dolensis in Britannia, causam, (*c*) & synodo Lingonensi præfuit, in qua, Laicorum investituras damnari, curavit. Anno 1080. concilio Lugdunensi præsedit. Eodem anno archiepiscopus Lugdunensis factus, concilia Avenionense & Meldense celebravit. Anno 1087. a Victore III. excommunicatus est, ab Urbano II. in integrum restitutus, & legatione ornatus. Anno 1094. Philippum regem ob illegitimum matrimonium in concilio Ostiensi excommunicavit. Obiit post annum 1099. Exstant *epistolæ 2. ad Gregorium VII.* Concil. tom. 10. p. 364. *Alia 2. ad Mathildem Comitissam*, ibid. p. 414. (*d*)

1080. JOHANNES, natione Italus, philosophus & dialecticus suo tempore celeberrimus, claruit anno 1080. Puer adhuc patrem in Siciliam comitatus, prima ibi eruditionis fundamenta posuit. Relicta Sicilia, in Longobardiam abiit, ibique aliquandiu commoratus, Constantinopolim demum profectus est; ubi philosophiæ & dialecticæ studiis gnaviter incubuit, Michaëlem Psellum præceptorem nactus. Imperatori Michaëli Ducæ, ejusque fratribus Andronico & Constantino apprime gratus erat, qui hominis colloquio mire delectabantur, ejusque opera in logicis concertationibus usi sunt. Pulso ab urbe Michaële Psello, ei Johannes in primaria philosophiæ professione Constantinopoli successit. Quo tempore, Platonis, Aristotelis, Porphyrii, Jamblichi & Procli scripta publice explicavit, tanta de se admiratione excitata, ut *Φιλοσοφίας ἁπάσης διδάσκαλος, καὶ ὕπατος τῶν Φιλοσόφων* publice declaratus sit. Verum ingenio suo & sophisticis argutiis nimium confisus, in gravissimos errores tum in philosophia, tum theologia incidit; Pythagoricam metempsychosim, falsas de ideis Platonicis opiniones, sacrarum imaginum contemptum, aliaque hæretica dogmata ubique propugnans. De his monitus, cum ab erroribus recedere nollet, Eustratio Garidæ, patriarchæ CP. in custodiam traditus est; a quo tantum abest ut ad fidem orthodoxam retraheretur, ut ipse patriarcham sophisticis cavillationibus in suos errores seduxerit. Tandem anno 1084. a judicio ecclesiastico Constantinopolitano tanquam Hæresiarcha solenniter damnatus, & anathemate percussus est: pravaque ejus doctrina in capita 11. redacta, jussit Alexius imperator Johannem hæc ipsa capita in magna ecclesia ex ambone, capite nudo anathematizare, audiente universo populo, & post unius que capitis lectionem itidem clamante *anathema*. Pluribus hæc prolixe refert Anna Comnena, ipsius Alexii Imp. filia Alexiad. lib. 5. pag. 143, 144, &c. Notandum Cl. Lambecium Johannem Italum nostrum cum Johanne Philopono, qui ineunte sæculo 6. claruit, perperam confundere Comment. lib. 3. p. 165. Sed re postea animadversa, errorem ingenue revocavit lib. 4. p. 325. Scripsit Johannes noster, inter alia, *Responsa* ad 93. quæstiones philosophicas miscellaneas, sibi tum ab aliis tum præcipue ab Imp. Michaële Duca, ejusque fratre Andronico propositas, quæ hoc modo incipiunt. *Α. εἰς τὸ τέχνη τῶν τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. Πολλοὶ μὲν πολλαχῶς τῶν Ἀρχαίων τὴν Φιλοσοφίαν ὡρίσαντο* &c. Habentur Græce MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Philosoph. juxta ordinem Lambecianum 86. num. 1. a fol. 1. usque ad fol. 147. Exstant etiam, sed quæ non sunt fori ecclesiastici, ejusdem *expositio* librorum 2, 3, 4. *Topicorum* Aristotelis ibid. num. 2. Liber *de dialectica* ad Andronicum Ducam ibid. num. 3. *Methodus synoptica rhetoricæ* ibid. num. 4to. (*e*) Sæc. XI. ab an. M.

NICETAS, magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ archidiaconus & chartophylax, claruit circa annum 1080. Scripsit contra Johannis philosophi Itali capita de fide orthodoxa, *anathematismos* 11. de incarnatione Christi. Incipiunt ita; *Ἀναθεματισμὸς α΄. Τοῖς ὅλως ἐπιχειροῦσι νέαν τινὰ ζήτησιν, καὶ διδαχὴν τῇ ἀῤῥήτῳ ἐνσάρκῳ οἰκονομίᾳ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἐπάγειν* &c. Exstat Græce MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex dispositione Lambec. 77. num 74. fol. 152. p. 2. De his anathematismis notari meretur quod nos docet L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. c. 10. eos nempe recitari in ecclesia Græca, die Orthodoxiæ sacro, editosque esse in Græcorum *Triodio*, 1080.

(*a*) Exstat MSS. in bibl. Ambrosiana Mediolanens. teste *Montfaucon*. Diar. Italic. p. 13. (*b*) Conf. *Du Pin*. Hist. Ecclef. vol. 9. p. 48. 58. 60. (*c*) Acta varia in hac causa ex archivis Ecclesiæ Turonensis exhibuit *Martene* in tom. 3. Anecdotor. p. 858. seq. (*d*) Epistolæ quædam exstant in tom. 6. Miscellan. *Baluzii* p. 422 seq. (*e*) *Johannis Itali* Comment. MSS. in Aristotelis librum de interpretatione memorat *Labbeus* Bibl. MSS. 313.

quod

Sæc. XI. ab an. M. quod est liber ecclesiasticus a Canonibus, sive canticis sacris trium Odarum ita appellatus, qui continet officium a Septuagesima, quam illi vocant *Dominicam Publicani & Pharisæi*, usque ad sabbatum sanctum in ecclesiis eorum recitari solitum, ut nos docet idem vir doctissimus Differt. 1. de lib. Eccles. Gr. p. 69, &c. & nos alibi fusius.

1080. (*a*) MICROLOGUS, quem alii Bernonem abbatem Augiensem, alii Guidonem S. Crucis Avellanæ abbatem fuisse volunt, utrique perperam; quisquis tandem sub hoc nomine lateat, vixit certe post annum 1080. immo scripsit defuncto jam Gregorio VII. post annum 1085. quin & si idem cum vitæ Caroli M. auctore fuerit, erat adhuc integro fere sæculo junior, utpote Frederici I. Imp. æqualis. Scripsit librum *Micrologum* dictum, *de Ecclesiasticis observationibus, seu de Missa rite celebranda*. Exstat iste *Venet.* 1572. 8vo. inter Scriptores de divinis Officiis *Paris.* 1610. fol. & in Bibliotheca Patr. tom. 18. p. 469. *Vita Caroli M.* tribus libris comprehensa in plurimis bibliothecis MS. exstat; cujus auctor se Micrologum scripsisse in prologo testatur: Prologum istum edidit Bollandus ad 30. Januarii. (*b*)

1080. GUALFREDUS, natione Italus, patria Longobardus, Rodulpho in sede Senensi successit anno 1080. Concilio Vastallensi anno 1106. interfuit. Obiit an. 1127. 6. Cal. Aug. in ecclesia sua cathedrali sepultus. Scripsit plurima: nempe *sacram Gothofredi Bullionis in Orientem expeditionem* carmine Heroico, quæ in summæ ædis sacrario MS. asservatur: item *de utroque apostolico*, i. e. de Urbano secundo & Gilberto antipapa; *de Romanæ urbis laudibus; de annulo & baculo; de sacramento corporis & sanguinis Christi; de Christiana militia;* denique *Rationale*. Hæc nos docet Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 3. p. 626. quæ tamen an edita sint, vel ubinam exstent, non indicat.

1080. ADAMUS, *Magister* dictus, patria Misenus, ab anno 1077. ecclesiæ Bremensis canonicus, claruit anno 1080. Vir uti recte notat Ph. Brietius, *Sincerissimus, & quo vix veraciorem ullum historicum producere potest ecclesia*. Scripsit adhuc juvenis ad Liemarum archiepiscopum Bremensem *historiæ ecclesiasticæ præsertim Bremensis libros* 4. quibus de religione Christiana per diœceses Bremensem & Hammeburgensem adeoque per totum Septentrionem, propagata, ab ingressu Willehadi ad Liemarum archiepiscopum, seu a temporibus Caroli M. ad Henricum IV. Imp. agit. His appendicis vice libellum subnexuit de situ Daniæ, & reliquarum, quæ trans Daniam sunt, regionum natura, moribus, & religione. Historiam istam una cum incerti auctoris historia regum Daniæ, & alterius anonymi historia archiepiscoporum Bremensium, edidit Erpoldus Lindenbrogius *Lugd. Bat.* 1595. 4to. (*c*) Eadem nuperrime cum notis in lucem emissa *Helmstad.* 1670. 4to. (*d*) Prodierat *Hafniæ* 1579. 4to. appendice destituta. Sæc. XI. ab an. M.

ANONYMUS *Actorum Rothomagensium* compilator, cœnobii S. Audoeni Rothomagensis monachus, claruit circa annum 1080. *Res gestas* archiepiscoporum Rothomagensium in Acta retulit. Hæc ex ipso autographo edidit Johan. Mabillonius Analect. tom. 2. p. 424. aliaque non nulla ad sedem Rothomagensem spectantia subnexuit. 1080.

AUCTOR anonymus *historiæ regum Dalmatiæ*, circa annum 1080. vixisse videtur. Scripsit sermone patrio, id est, Dalmatico, *commentariolum de regnis Dalmatiæ & Croatiæ gestis*, in quo non pauca ad ecclesiam spectantia referuntur. Hunc in Craina repertum, Latinitate donavit an. 1510. Marcus Marulus patricius Spalatensis, & Dominico Papali, a quo acceperat, dedicavit. De auctoris sensu nil mutavit, verba tamen aliqua quæ superflua videbantur se resecuisse fatetur. Maruli versionem ad calcem operis de regno Dalmatiæ edidit Johan. Lucius *Amstel.* 1666. p. 303. Interim toto cœlo erravit Johan. Hallevordius Biblioth. Curios. p. 257. qui Marulum, primum hujus libri auctorem, Lucium, Latinum interpretem, facit. 1080.

(*e*) JOHANNES SCYLITZES, a dignitate *Curopalates*, dictus, patria Thracesius, seu de Asia minori juxta mare Ægeum oriundus, dignitate protovestiarius, dein magnus drungarius vigilum, ac tandem curopalates. Claruit circa annum 1081. Scripsit *historiam rerum in Oriente gestarum* a Nicephori Logothetæ Imp. interitu ad Nicephori Botoniatæ depositionem, seu ab anno Christi 811. (quo circiter tempore de- 1081.

(*a*) Conf. *Oudin.* ad an. 1160. tom. 2. p. 1447. (*b*) Edidit etiam cum argumentis capitum *Lambecius* tom 2. p. 329. seq. *Henricus Whartonus* Auctuario ad Usserium de Scripturis Sacrisque vernaculis p. 393. ex *Ivonis* Carnotensis libro de officiis Ecclesiasticis MS. in Bibl. Lambethana deprehendit *Ivonem* esse Micrologi auctorem, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4 p. 607. (*c*) Recus. in Septentrionalium Scriptorum sylloge eodem *Erpoldo* curante *Francof.* 1609 & repetit. 1630. fol. (*d*) Hanc editionem secutus *Fabr.* recudi fecit inter Scriptores Septentrional. *Erpoldi* Hamb. 1706. fol. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 17. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 745. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 8. vol. 6. p. 387.

 fuit Theophanes) ad annum 1081. Posteriorem *historiæ* partem annos 24. complectentem, multis demum annis post priorem evulgatam conscripsit. Unde factum est, ut priorem partem, viz. ad annum usque 1057. integram in farraginem suam Cedrenus transtulerit, paucis admodum omissis. Reliqua historiæ portio, quæ ab anno 1057. ad 1081. progreditur, prodiit Gr. Lat. cum Fabroti & Goari notis Cedreno subjuncta *Parif.* 1648. fol. Integra historia prodiit Latine interprete Johanne Baptista Gabio *Venet.* 1570. fol. (*a*) Exstat ejusdem *suggestio* ad Alexium Comnenum Imp. de ambiguitate quadam in edicto de Sponsalibus recens promulgato tollenda, in Leunclavii Jure Gr. Rom. tom. 1. p. 132.

1084. JOHANNES, Sancti montis Sinai monachus, claruit anno 1084. Scripsit ad Nicolaum III. patriarcham Constantinopolitanum *quæstiones ecclesiasticas* 21. Exstant una cum Nicolai responsis, Græc. MSS. biblioth. Vindob. inter historicos Ecclesiast. Cod. 7. num. 54. fol. 201. p. 2. Incipiunt, *Κεφάλαια ἐκκλησιαστικὰ πάνυ ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα, κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν ζητηθέντα παρὰ τοῦ μοναχοῦ Ἰωάννου τοῦ ἡσυχαστοῦ τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει, τῷ μακαρίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Κύρῳ Νικολάῳ. Πρωτηέρωτησις* &c. Ejusdem, ni fallar, Johannis Monachi sunt quæstiones ecclesiasticæ ad Nicolaum patriarcham CP. quæ habentur ibid. Cod. Jurid. 11. num. 2. fol. 47. Prima quæstio sic incipit, *Τολμῶν ὁ ἀνάξιος παντελὴς δοῦλος τῆς μεγίστης ἁγιωσύνης σου γράφω, Δέσποτα ἅγιε* &c. Ejusdem forsan & *metaphrasis metrica S. Symboli*; cujus principium, *Πιστεύω Θεὸν εἰς ἕνα καὶ Πατέρ' αὐτογένεθλον* &c. ibid. Cod. Theol. 128. num. 8. fol. 229. iterumque Cod. 243. num. 3. fol. 1. p. 2.

1084. NICOLAUS, *Grammaticus* dictus, ex monacho patriarcha Constantinopolitanus renunciatus est anno 1084. seu ut habet Baronius, anno 1089. A Ricciolo in chronologia reformata tom. 3. p. 21. una cum Baronio, ad annum 1089. refertur, & Nicolaus Muzalon vocatur, cum revera Nicolus IV. patriarcha illud cognomen habuerit; ut ex antiquo patriarcharum Constantinopolitanorum catalogo Iambico recte notat Lambecius Comment. lib. 6. p. 302. Vir litterarum non rudis, inquit Zonaras, haud adeo peritus tamen. Obiit an. 1111. seu ex Baronii calculo 1117. Exstant Gr. Lat. *decreta synodalia duo de Nuptiis patrui avunculive*, in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 215. Aliud *de præstatione Canonicorum*, lib. 4. p. 269. *Epistola synodalis* prolixissima ad Alexium Comnenum Imp. probans ex sacris canonibus & legibus non esse fas, ut episcopatus a metropolibus auferantur, ibid. p. 271. Exstant Gr. Lat. *responsiones* ejus *synodicæ* ad varias quæstiones a quibusdam monachis extra urbem commorantibus sibi propositas, inter Theodori Balsamonis opera edita *Parif.* 1620. p. 227. sed in fine mutilæ ex bibliothecæ Vindobonensis codicibus MSS. suppleri possunt. Vide Lambec. Comment. lib. 4. p. 187. lib. 6. part. 1. p. 52. Ejusdem, ni fallar, carmen versibus politicis *de Jejuniis & Festis totius anni*; Incipit, *πολλάκις με ἠξίωσας τέκνον εὐλογημένον* &c. habetur MS. biblioth. Vind. Cod. Jurid. 10. n. 17. fol. 100. p. 2. *Responsa ecclesiastica* ad Johannem monachum Sinaitam ibid. Cod. Hist. 7. num. 54. *Sanctio ecclesiastica* de oblationibus liturgicis, hoc initio, *Ἡ μὲν πρώτη προσφορὰ ἐστὶν ἡ Δεσποτικὴ* &c. ibid. num. 55. fol. 204.

RICEMARCHUS, gente, ut videtur, Cambro-Britannus, Sulghimi episcopi Menevensis filius, sub patris cura & disciplina, pietate & bonis litteris institutus, post Abrahamum in sede Menevensi anno 1085. successit. In tabulas retulit *vitam S. Davidis* primi Menevensis episcopi, ex vetustioribus monumentis contextam. Exstat in codice perantiquo bibliothecæ Cottonianæ, sub Vespasiano A. n. 14. Ricemarchi opus, quod affectato dicendi genere, & immani prolixitate laborarit, in lucem producere noluit Cl. Whartonus, ea solum exhibuisse contentus, quæ ad Gyraldi hac de re historiam additamentorum loco esse possunt. Hæc habes Angl. Sacr. tom. 2. p. 643. 1085.

(*b*) BENNO, natione Germanus, ecclesiæ Romanæ archi-presbyter & cardinalis, a Clemente III. antipapa in Gregorii VII. sententia synodali depositi locum a concilio Brixiensi anno 1080. subrogato, factus, claruit anno 1085. Clementis, Guiberti *Ravennatis* antea dicti, partibus constantissime adhæsit, Gregorio VII. hostis infensissimus: quo nomine plenis conviciorum ac calumniarum plaustris a Baronio, aliisque scriptoribus pontificiis obruitur. Anno 1098. concilio Romano inter alios cardinales subscripsit. Quid illi exinde contigerit, non liquet. Scripsit *de vita & rebus gestis Hildebrandi papæ libros* 2. Exstant apud Orthuinum Gratium in Fasciculo Rerum expetendarum, (*c*) & apud Illyricum in catalogo Testium veritatis, p. 220. Seorsim prodierunt *Francofurti* ad Viadrum 1581. de- 1085.

(*a*) Præfatio, quam historiæ suæ præmisit *Scylitzes*. habetur in Catal. Cod. MSS. Bibl. Coislinian. a *Montfaucon*. edit. p. 202. (*b*) Conf. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 562. (*c*) Edit. *Colon*, 1535. recus. opera *Edw. Browne Lond.* 1690. fol.

Sæc. XI. ab anno M. nique inter varia *opuscula Anti-Gregoriana* a Melchiore Goldasto edita *Hanov.* 1611. 4to. p. 1.

1086. (*a*) VICTOR III. patria Beneventanus, Beneventani principis filius unicus, natus anno circiter 1027. dum vitam egit sæcularem *Dauferius* dictus, postea assumpto *Desiderii* nomine, in cœnobio Cassinensi vitam iniit monasticam, atque abbas electus est anno 1056. (*b*) ætatis 30. Anno sequenti a Stephano X. apocrisiarius ad Michaëlem Stratioticum Imp. designatus est: verum pontifice paulo post e vivis sublato, ex itinere Cassinum rediit. Anno 1059. a Nicolao II. presbyter ordinatus, & cardinalis renunciatus est. Anno 1084. Gregorium VII. Roma fugientem in monasterio suo honorifice excepit: & ab eo anno sequenti in extremis agente sibi successor designatus est. A clero itaque Romano anno 1086. die 24. Maii pontifex electus, nullis tamen rationibus adduci potuit, ut pontificatus onus susciperet: sed Cassinum secedens, integro fere anno ibi delituit; donec anno sequenti in concilio Capuano enixis episcoporum precibus expugnatus cessit, ac die 9. Maii ordinatus est. Mense Augusto synodum Beneventi habuit; ubi Guibertum antipapam anathemate percussit, excommunicatorum consortium vitari præcepit, & episcopos abbatesque qui investituras a laicis acciperent, deponi decrevit. Mense Septembri ægrotans, Cassinum se deferri jussit; ubi 16. Cal. Octobr. veneno in calice inter sacra mysteria propinato interiit. Scripsit exemplo Gregorii M. *de miraculis a S. Benedicto, aliisque monachis Cassinensibus gestis dialogorum libros* 4. in quibus haud pauca reperies adeo absurda, fabulosa, & Christianæ religionis majestate gravitateque indigna, ut quocunque demum animo scripta sint, emunctioris naris hominibus risum movebunt: certe in iis & scriptoris judicium, & rerum gestarum fidem merito desiderabis. Libri tertii finis totusque quartus, (tot enim scripsisse Victorem ipse nobis, & Petrus Diaconus auctores sunt) in autographo Vaticano deerant: an alicubi adhuc delitescant non liquet; nec tanti res est ut curiosius investigemus. Tres hosce dialogorum libros ex codice Vaticano primus eruit, notisque additis *Romæ* edidit J. B. Marus. Deinde prodierunt cum ejusdem notis *Parif.* 1666. 8vo. inde apud Mabill. Sæc. Benedict. IV. part. 2. p. 425. apud Henschenium ad 21. Martii, & in Biblioth. Patr. tom. 18. p. 837. *Oratio* ejusdem *ad episcopos in synodo Beneventana habita* reperitur apud Leonem Ostiensem Chron. Cassinens. lib. 3. c. 71. & Baronium ad an. 1087. (*c*) Sæc. XI. ab anno M.

(*d*) BRUNO, natione Germanus, domo Coloniensis, parentibus non obscuris natus, factus primo canonicus Rhemensis, & scholarum magister, inde anno 1086. (vel 1084. ut ex Chronico MS. Carthusian. notat Sellerus) in Carthusiæ eremum secessit, ibique ordinem Carthusianorum monachorum primus instituit, ac instituto præfuit. Quæ referunt scriptores quamplurimi de celebri quodam doctore Parisiensi, doctrina & vitæ probitate dudum claro, qui, dum cadaver in feretro jaceret, e mortuis reviviscens, & in loculo residens prima vice se justo Dei judicio accusatum, sequenti die se judicatum, tertia vero se justo Dei judicio damnatum esse clamaret, deque Brunone qui una cum aliis aderat, hac occasione territo in eremum fugiente, putidam omnino olent fabulam, tametsi olim in Breviario Romano locum habuerint. Et totam certe hujus fabulæ scenam erudite & condide, uti solet omnia, plenis testimoniorum & rationum momentis singulari libello refutavit Cl. Launonius Differt. de vera causa secessus S. Brunonis in eremum. Verum ad Brunonem nostrum redeamus. Exacto in hoc munere sexennio, ab Urbano II. papa, qui eo olim præceptore usus fuerat, anno 1092. Romam evocatus est; ut in negotiis ecclesiasticis ipsi a consiliis esset. Verum turbarum, morumque aulicorum brevi pertæsus, anno 1095. relicta curia Romana, & repudiato archiepiscopatu Rhegiensi, quem ei Urbanus obtulerat, in Calabriæ eremum se contulit: ubi cum monachorum sodalitio per aliquot annos præfuisset, tandem ex hac vita decessit anno 1101. die 6. Octobr. post mortem inter sanctos relatus. 1086.

OPERA.

Expositio in omnes Psalmos Davidicos.

Commentarius in omnes epistolas D. Pauli. Prodiit seorsim *Parif.* 1509.

Liber de laudibus Ecclesiæ.

Liber de ornamentis Ecclesiæ.

Liber de Novis.

De aliquot præcipuis Festis Christi Salvatoris.

In solennitates aliquot B. Virginis.

Liber sermonum de Martyribus.

Liber sermonum de Confessoribus.

Sermo de S. Michaële.

Sermo de contemptu Divitiarum. Non desunt autem, qui opuscula isthæc omnia a li-

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 69. (*b*) An. 1058. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 63. (*c*) *Cantus quosdam* de S. Mauro abbate Cassinensi, & *Epistolas ad diversos* memorat *Fabr.* ibid. (*d*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 784.

Sæc. XI. ab an. M. bro de laudibus ecclesiæ inclusive enumerata Brunoni nostro abjudicant, & Astensi ascribenda esse contendunt.

Epistolæ 2. ex eremo Calabriæ scriptæ, altera *ad Radulfum Viridem*, ecclesiæ Remensis præpositum, altera *ad monachos suos Carthusiæ eremum in Delphinatu prope Gratianopolim incolentes.*

Prodierunt Brunonis opera a Badio Ascensio edita *Parif.* 1524. dein studio Theodori Petrei *Colon.* 1611. 3. tom. fol.

Confessio fidei exstat apud Mabillon. Analect. tom. 4. p. 400.

1087. Chron. Casfinens. l. 4. c. 33. f. 137 Ant. Scrip. Elog Cal. p. 112. BRUNO, patria Longobardus, in villa Soleria apud Insubres ex illustri Astensium prosapia natus, Andreæ & Willæ filius, pietatis & studiorum tyrocinia in Astensi monasterio posuit, inde in Hetruriam transiens inter canonicos Senenses cooptatus est: hinc Romam venit, & coram Gregorio VII. adversus Berengarium in synodo Romana anno 1079. disputavit, episcopus Signiensis a pontifice mox designatus: cumque pontifici vehementer ea in re reniteretur, pia quadam fraude a Gregorio circumventus, onus impositum suscipere coactus est. Claruit præcipue circa annum 1087. Anno 1096. concilio Turonensi interfuit. Post plures in episcopatu transactos annos, solitudinis desiderio victus, anno 1104. Cassinum aufugit. Enixis precibus pontifici Paschali oblatis episcopum suum repetunt Signienses. Ille pontificis auctoritate compulsus ad sedem suam rediit. Eodem anno legatus a pontifice missus est, primo ad Rogerium Apuliæ Comitem, deinde cum Boëmundo Antiochiæ principe in Gallias, ubi concilium Turonense celebravit. Anno 1107. Cassinum reversus, ejusdem cœnobii abbas eligitur, Paschale papa electionnem comprobante, atque istud ei elogium reddente, dignissimum esse cui se vita functo Christianæ reipublicæ gubernacula traderentur. Anno 1108. Paschalem ad synodum Beneventanam comitatus est. Anno 1111. pontificis jussu sese abbatis munere abdicavit: & ad Signienses suos reversus anno demum 1125. prid. Cal. Septembr. in Domino obdormivit, episcopatus anno 44.

(a) OPERA.

Commentaria in Pentateuchum.
Commentarius in Job.
Commentarius in Psalterium. (b)
Commentarius in Cantica Canticorum.
Commentarius in Apocalypsin. Sæc. XI. ab an. M.
Homiliæ, seu sermones 145. Eusebio Emeseno, aut Eucherio Lugdunensi, aut aliis adhuc veterum nominibus perperam ascripti.
Tractatus in Canticum Zachariæ.
Tractatus de incarnatione Domini.
Argumentum de sacrificio Azymi.
De Sacramentis, Ecclesiæ mysteriis, atque Ecclesiasticis ritibus opusculum.
Vita S. Leonis IX. papæ.
Responsio ad quæstionem, Cur corruptus ecclesiæ status?
Vita S. Petri episcopi Anagnini.
Sententiarum libri 6. viz. *De laudibus Ecclesiæ. De ornamentis Ecclesiæ. De novo Mundo. De festivitatibus Festivitatum. De laudibus B. Virginis. De Martyribus, Confessoribus*, &c. Opuscula ista inter Brunonis etiam Carthusiensis opera habentur.

Prodierunt Brunonis opera a Mauro Marchesio, monacho Cassinensi, in unum collecta, auctori suo vindicata, & notis illustrata, *Venet.* 1651. 2. tom. fol. & exinde in Biblioth. Patr. tom. 20. p. 294.

Opusculum Brunonis *de consecratione Ecclesiæ & vestimentis Episcopalibus*, integrius edidit Lucas Dacherius Spicileg. tom. 12. p. 79.

ROBERTUS de TUMBALENIA, Gallus, cœnobii in monte S. Michaëlis *de periculo Maris* monachus, postea ab Odone episcopo Baiocensi monasterii S. Vigonis, juxta murum urbis Baiocensis siti, abbas constitutus est anno 1087. teste Orderico Vitali Hist. Eccles. lib. 8. p. 665. Verum patrono in carcerem conjecto, monasterii sui regimen deseruit, Romamque profectus, & a Gregorio VII. pontifice summo cum bonore exceptus, reliquam vitæ partem in ecclesia Romana traduxit. Scripsit inter *reliqua peritiæ suæ monumenta*, inquit Ordericus, loco citat. *brevem & luculentam, sensuque profundam super Cantica Canticorum expositionem.* (c) Latet id opus MS. in variis bibliothecis. *Prologum* ad Ansfridum abbatem, & initium operis edidit Johan. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 125. 1087.

(d) URBANUS II. *Otto* antea dictus, natione Gallus, ex oppido Castellionis in archiepiscopatu Rhemensi, ecclesiæ Romanæ cardinalis, & episcopus Ostiensis, anno 1083. a Gregorio VII. ad Henricum Imp. in Italia agentem legatus, ab eo captus & in custodiam missus est. Anno 1084. senten- 1087.

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 787. (b) Aliud opus *in Psalterium*, ut ipse testatur in præfatione Comment. in Psalmos editi. Comment. *in librum Judicum*, *in Judith*, & *in Isaiam*, sed inedit. memorat *Le Long.* Bibl.Sacr. vol. 2. p. 654. (c) Eadem est cum ea quæ sub nomine *Gregorii Magni* inter ejus opera edita est, teste *Oudin.* qui Compendium vitæ Roberti ex 2. MSS. Cod. una cum expositione ipsa exhibuit tom. 2. p. 769. (d) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 70. seq.

tiam

tiam anathematis contra Henricum ejusque fautores in synodo Romana recens iteratam, undequaque per Germaniam promulgavit. Anno 1085. habito in Germania concilio Quintilineburgensi ex episcopis Hildebrandinis collecto, Wecilonem electum archiepiscopum Moguntinum hæreseos damnavit; quod principem a pontifice excommunicatum non regno, sed communione solummodo, excidere docuisset. Anno 1087. a Victore III. moriente, successor designatus est, & a cardinalibus electus, pontifex Romanus creatus est Terracinæ anno 1088. die 12. Martii. Anno 1089. Henricum regem, omnesque ei obsequium præstantes anathematizavit. Anno 1090. concilium Melphitanum contra clericos conjugatos celebravit. Anno 1091. habito concilio Beneventano Guibertum antipapam anathemati subjecit. Anno 1093. Henricum Imp. iterum excommunicavit; & Conradum filium arma rebellia patri inferre persuasit. Anno 1095. in concilio Placentino Berengarianos, Guibertianos, clericosque Simoniacos ac conjugatos, damnavit. Eodem anno in Galliam profectus concilium Claromontanum celebravit: in quo Philippum Galliæ regem excommunicavit; & ingentem Christianorum exercitum contra infideles loca sancta tenentes præliaturum, conflavit. Anno 1096. in concilio Turonensi Philippum regem pœnitentem absolvit. Anno 1097. pro uniendis in fide Græcis cum Latinis, concilium Barense indixit: in quo Anselmo Cantuariensi contra Græcos de processione Sp. S. disputandi partes dedit. Anno 1099. in synodo Romana Guibertum antipapam, & clericos concubinarios iterum anathematizavit. Obiit eodem anno, die 29. Julii. Exstant *epistolæ* 59. Conc. tom. 10. p. 422. & *aliæ* 4. ibid. p. 1839. *sermones* 2. *ad synodum Claromontanam* ibid. p. 511. atque *aliæ epistolæ* 2. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 177. (*a*)

1087. JOHANNES, ecclesiæ Atinensis in Italia episcopus ordinatus est anno 1087. E vivis excessit 2. Idus Septemb. anno 1099. Inter plura quæ in ecclesiæ suæ usum & ornamentum contulit, illud erat non postremum, quod ecclesiæ majoris muros ampliavit, & in iis historias veteris novique Testamenti depingi fecit. Exstat *sermo* ejus *de SS. martyribus Marco, Nicandro, & Marciano* apud Ughellum Ital. Sacr. tom. 6. p. 557. Plura scripsisse innuit Ughellus, sed quæ invidiosa vetustas devoravit.

(*b*) NICOLAUS, metropolita Methonensis, claruisse videtur circa annum 1090. quem tamen alii ad sequentis sæculi finem referunt: qua quidem in re nihil certi statuo. Scripsit *libellum de corpore & sanguine Christi* adversus eos qui dicunt consecratum panem & vinum non esse corpus & sanguinem Domini: in quo tamen sunt, quæ caute legenda esse monent ipsi editores pontificii. Exstat Gr. Lat. in Auctuario Duceano tom. 2. p. 272. Exstant ejusdem *tractatus* 3. *de processione Spiritus S. adversus Latinos*, MSS. in bibliotheca Vaticana; quos se legisse testatur Leo Allatius de Consensu Eccles. lib. 2. c. 10. §. 2. De tertio vero dubitare videtur, annon juniori cuidam Nicolao Methonensi tribuendus sit.

SIMEON, patriarcha Hierosolymitanus, claruit circa annum 1090. ad quem, ipsum refert Freherus in Chronologia utriusque imperii Juri Græco-Romano præmissa. Circa hæc tempora vixisse omnino censendus est. Scripsit *tractatum de Azymis* adversus Latinos. Princip. *Ἀνέγνωμεν, ὦ φιλοχριστότατοι Λατῖνοι, τὸ συστατικὸν γραμματεῖον τῆς ἀζύμου θυσίας ἡμῶν* &c. Vide L. Allat. de Script. Simeon. p. 180. In hoc opusculo auctor mentionem facit epistolæ, a quodam Sylvestro papa ad Clericum quendam Latinum Constantinopoli versantem, scriptæ. Qui quidem Sylvester alius esse non potuit, quam vel Sylvester II. qui ab anno 999. usque ad annum 1003. Romanam sedem tenuit, vel Sylvester III. qui anno 1044. rejecto Benedicto, ex episcopo Sabinensi papa factus est. 1090.

JOHANNES, primum cœnobii in Oxia insula siti monachus, factus deinde patriarcha Antiochenus, claruit exeunte hoc sæculo circa annum 1090. Fuisse hoc circiter tempore hujus nominis patriarcham Antiochenum, fidem nobis faciunt Gulielmus Tyrius, Ordericus Vitalis, aliique. Scripsit *eclogas asceticas* ex variorum Sanctorum patrum, aliorumque scriptorum ecclesiasticorum operibus collectas, & in duas partes divisas, in quarum prima agitur de meditatione mortis & extremi judicii; in secunda de oratione, psalmodia, & sacra synaxi, excerptis quibusdam miscellaneis hinc inde insertis. Opus est *ἀκέφαλον*. Nihilominus in fine auctor se prodit hac subnotatione, *Τέλος τῆς βίβλου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυρίου Ἰωάννου τοῦ ἐν τῇ Ὀξείᾳ.* 1090.

(*a*) Aliæ 4. exstant apud eundem Baluz. in Append. ad Petri de Marca Diss. 3. *Paris.* 1669. Epistolæ 16. antea ineditæ exstant etiam ap. eundem tom. 6. Miscellan. p. 37. Epistola *de Electione sua* habetur in *Edm. Martene* Collectione Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 1. p. 149. Privilegium *pro Canonicis S. Antonini* Diœcesis Ruthunensis ex MS. Colbertino ibid. p. 247. Bulla *pro monasterio Pictaviensi* ibid. p. 269. Epistolæ 4. aliæ ibid. tom. 3. p. 878. Epistolæ 9. in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 171. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 26. §. 6. vol. 8. p. 517. & l. 5. c. 42. §. 11. vol. 10. p. 294. *Oudin.* tom. 2. p. 854.

Exstat

Sæc. XI. ab an. M. Exstat MS. opus hoc asceticum biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta ordinem Lambecianum 241. Nesselianum 276. num. 1. fol. 1. Scio Cl. Coteleriu.n not. ad Monument. tom. 1. p. 747. has eclogas Johanni cuidam patriarchæ Antiocheno juniori, qui itidem monachus Oxiensis fuerat, & sub medium sæculi duodecimi vixit, tribuere, verum nulla ratione reddita: cumque auctorum ex quibus sua excerpserit nemo Michaële Psello, qui anno 1050. floruit, posterior deprehendatur, nostro potius adjudicandas censeo. Notet etiam lector codice Cæsareo Theol. 324. juxta Lambecium, num. 18. contineri excerpta varia ex Photii, Nicetæ Stethati, aliorumque Græcorum operibus contra Latinos de processione Spiritus Sancti &c. In quibus locum suum habet Johannes patriarcha Antiochenus. An noster is fuerit, an junior de quo infra ad an. 1150. dicere non habeo.

1090. GULIELMUS *Pictaviensis*, primo quidem miles, deinde Gulielmi Ducis capellanus, demum Lexoviorum archidiaconus, claruit circa annum 1090. In Acta retulit gesta Gulielmi Normannorum Ducis & regis Anglorum. Opus, tum principio tum fine mutilum, ex bibliothecæ Cottonianæ codice antiquissimo & tantum non autographo descriptum edidit Andreas Du Chesnius Script. Norman. p. 178. illudque, *librum polito sermone, & magni sensus profunditate præclarum*, vocat Ordericus Vitalis Hist. Eccles. lib. 3. p. 503. (*a*)

1092. (*b*) IVO, seu *Yvo*, gente Gallus, patria Bellovacensis, Hugone de Altylo & Hiltemburga natus, Lanfranci adhuc Prioris Beccensis discipulus, deinde abbas S. Quintini Bellovacensis, demum anno 1092. ab Urbano papa episcopus Carnotensis ordinatus est. Anno sequente ab episcopis in concilio Stampensi læsæ majestatis accusatus, ob ordinationem a pontifice susceptam, appellatione ad sedem Romanam interposita, censuram evasit. Anno 1095. cum Philippum regem, qui dimissa Berta uxore legitima pellicem superinduxerat, acriter objurgaret, plurimas a rege injurias passus est, bonis mulctatus, & in carcerem conjectus; mox tamen Boëlli Cenomanensis episcopi intercessione liberatus. An. 1104. Rotrocum Comitem Cenomanensem excommunicare a pontifice Romano jussus, constanter renuit, neminem indicta causa excommunicandum esse contendens. Obiit anno 1115. die 23. Decembris. Sæc. XI. ab an. M.

OPERA.

(*c*) *Decretorum liber*, in 17. partes distributus, maximam partem ex Burchardi collectione desumptus. Prodiit *Basil.* 1499. 4to. *Lovanii* 1557. 8vo. & cum epistolis 1561. fol.

Panormia, quæ Decretorum ecclesiasticorum quasi summa quædam est, in 8. partes divisa. Scio equidem, non deesse plures, qui hanc Panormiam Ivoni nostro abjudicant; & Hugoni cuidam Catalaunensi attribuunt; & inter alios quidem pro hac sententia strenue militat Gerardus Mastrichtius Hist. Juris Eccles. num. 267, 268, 269. Verum opus id Ivoni vindicat Doctiss. Baluzius, & vetustissimum codicem MS. S. Victoris Parisiensis Hugone Catalaunensi multo antiquiorem esse contendit; quin & Panormiam ante decretorum opus conditam fuisse, pluribus id agit prælatione ad Anton. Augustinum de emendatione Gratiani num. 21, &c. Panormia ista una cum decretorum libro excudi solet. (*d*)

Epistolæ 287. prodierunt cum notis Francisci Jureti, & Johannis Bapt. Soucheti *Paris.* 1585. 4to. & 1610. 8vo. Ex his ultima, quæ est ad Haymericum titulo libelli *de corpore Domini* in Bibliothecis Patr. haberi solet. (*e*)

Sermones 22. *de ecclesiasticis Sacramentis ac Officiis, præcipuisque per annum Festis* (*f*) Exstant inter Scriptores de divinis Officiis *Colon.* 1568. (*g*) *Paris.* 1610.

Breve Chronicon de regibus Francorum a Pharamundo usque ad Philippum I. Francorum, & Gulielmum Rufum Anglorum, reges. Quæ enim de Henrico I. Angliæ rege habentur, ab aliena manu addita sunt.

Omnia isthæc Ivonis opera in unum collegit, & castigata edidit Johannes Baptista Souchetus, *Paris.* 1647. fol.

Epistola ad Bernerium abbatem Bonæ-vallis, atque alia quædam, edita sunt a Dacherio in Appendice ad Guiberti opera p. 664, 668.

In monasterio Elnonensi habetur Ivonis Carnotensis MSS. *tractatus de Excommunicatis, nisi renunciati fuerint, minime vitandis*, idem *libellus de sacramento Dedicationis*,

(*a*) Gulielmi *versus Leoninos in Clementem III.* edidit Usserius in Sylloge Epist. Hibernic. p. 138. (*b*) Conf. *Oudin.* tom 2. p. 871. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 1. *Fabr.* Bibl. med. & infim Latinit. l. 9. vol. 4. p. 602. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20 Art. 14. vol. 11 p. 81. (*d*) Liber *Panormiæ* Ivonis Carnotensis, de multimoda distinctione Scripturarum sub una castorum eloquiorum facie contentarum, habetur MS in bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 3. n. 1. (*e*) Sexagesimam *de investitura Episcoporum & Abbatum* exhibuit Goldastus in Apologia pro Henrico IV. p. 183. ut notat *Fabr.* loc. citat. Epistolam unam exhibuit Muratorius Anecdotorum Latinorum tom. 3. p. 218. (*f*) Sermones *in celebrioribus anni Festis* 14. una cum epistolis 253. habentur MS. in Bibl. Cott sub *Claudio* A. 6. n 2. seq. (*g*) Atque inde *Romæ* 1591. fol. & in Bibl. PP. *Paris.* 1624 tom. 10. teste *Fabr.* Ediderunt etiam cum epistolis P. Pithœus *Paris.* 1585. 4to. & Juretus ex *Papirii Massoni* codice an. 1610. 8vo. ut notat *Oudin* ubi supra *Excerpta* sive *Chronica* habentur MS. in bibl. Cott. sub *Othone* A. 14. n. 2. Exstant etiam Ivonis varii Tractatus ibid. c. 7.

&

 & ædificationis Ecclesiæ, (*a*) *& de ordinatione ac dignitate sacrorum Ordinum*, monente Ant. Sandero Biblioth. Belg. MSS. part. 1. p. 33. & 51. Habentur etiam hæc posteriora opuscula in monasterio Lætiensi, teste eodem Sandero part. 2. p. 28. ubi exstant ejusdem Ivonis *libri de Sacramentalibus*, *De oratione Dominica, & Symbolo, De convenientia V. & N. Testamenti*, *De significationibus indumentorum Sacerdotalium.* An operis *decretalis*, vel *sermonum* ejus pars sint, dicant nobis, quibus inspicere contigit.

Cæterum *chronicon* illud amplum a Nino Assyriorum rege usque ad Ludovicum Pium Imp. quod sub Ivonis nomine MS. exstare prodiit Vossius, * aliique, quodque sub ejusdem nomine mutilum dedit Freherus *Hanoviæ* 1611. (*b*) Hugoni monacho Floriacensi debetur; uti nos infra pluribus subnotabimus.

* De Hist. Lat. l. 2. c. 47.

1092. **PETRUS**, magnæ ecclesiæ CP. diaconus, & chartophylax, claruit anno 1092. Exstant *responsa brevia ad interrogata de diversis casibus* Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 6. p. 395.

1093. (*c*) **ANSELMUS**, patria Burgundus, Augustæ in Alpibus natus, parentes habuit genere illustres Gundulphum patrem, Hemmeburgam matrem. Lanfranci fama excitatus ad Beccense monasterium properavit, atque ordinem Benedictinum ingressus est anno ætatis 27. Post Lanfrancum primum Prior, deinde post quindecim annos abbas Beccensis constitutus, in utroque munere illi successit. Exactis in hac etiam provincia aliis annis quindecim, ab Hugone Comite Cestriensi in Angliam evocatur: cumque negotii cujusdam conficiendi causa apud Gulielmum Rufum tunc ægrotantem ageret, eique sana consilia præsertim de tot sedibus episcopalibus vacantibus subministraret, ipse inter alios episcopus designatus, vehementer tametsi diu reluctatus, sedi Cantuariensi a rege præfectus est, ab episcopis, qui aderant, inauguratus die 4. Decembr. anno 1093. Crebræ atque ingentes ei lites, ab inito statim pontificatu ab iracundo nimis ferocique rege, excitatæ sunt. Primum de pallio recipiendo disceptatum est; Anselmus id ab Urbano papa expetiit. Noluit id Gulielmus, in Guiberti partes propensior. Initis tamen utcunque induciis, & recepto Cantuariæ anno 1095. pallio; acrius paulo post erupit bellum. Anselmus regem omnia soluta animi libidine agentem, templa evertentem, ecclesias devastantem, Deo pariter ac hominibus injurium, acriter corripuit. Rex Anselmo juramentum de papa neutiquam appellando sibi præstare jussit. Neuter alteri cessit. Anselmus anno 1097. in exteras oras exul abiit; & Lugdunum secessit. Inde Romam ab Urbano pontifice accitus, ingenti honore exceptus est: & in concilio Barensi contra Græcos disputavit. Pontificem vero anathema contra Gulielmum regem expedientem precibus suis inhibuit. Anno 1100. ab Henrico rege in Angliam revocatus rediit. Redeuntem aliæ statim exceperunt controversiæ, de homagio regi præstando, & ordinandis episcopis, quos ipse Henricus, fraterque Gulielmus per annulum & baculum investierant. Utrumque fieri præcepit Henricus, recusavit Anselmus. Anno 1102. habito Londini generali concilio laicas investituras, & conjugia clericorum damnavit. Anno 1103. regis rogatu Romam profectus est, pontificem, cui rei integræ cognitio ab utraque parte commissa erat, consulturus. Paschale igitur papa pro Anselmo judicium ferente, iste in Angliam redire veritus, Lugduni sedecim mensibus consedit. Anno 1107. Henricus Adelæ sororis Comitissæ Blesensis rogatu cum Anselmo in gratiam rediit: concordia utrinque sancita, rex investituta episcoporum atque abbatum cessit. Archiepiscopus investitos antea a rege præsules ordinavit. Cantuariam igitur reversus, sedem quiete deinceps tenuit: & clericorum conjugio ecclesia Anglicana eliminando strenue incubuit. Obiit anno 1109. die 21. Aprilis, ætatis suæ 76. archiepiscopatus 19.

Antiq. Britan. p. 115. Vit. Anselm. per Eadmer. ap. Sur. April. 21. p. 207. Baron. t. 11. ad an. 1093.

(*d*) OPERA.

Epistolarum libri 3. (*e*)
Monologion seu soliloquium.
Prosologion seu alloquium.
Liber incerti auctoris pro insipiente, adversus Anselmi prosologion.
Liber contra insipientem, seu apologeticus adversus librum præcedentem.
Dialogus de Veritate.
Dialogus de libero Arbitrio.
Dialogus de casu Diaboli.
Disputatio dialectica de Grammatico.

(*a*) Asservatur etiam MSS. in Bibl. Cott. sub *Domitiano* A. 12. n. 3. *Vita Augustini Hipponensis* ibid. sub *Vitellio* D. 13. n. 1. *Commentarius in Psalmos* exstat MSS. in Bibl. Colbertina, teste *Oudino* ubi supra p. 874. (*b*) Exstat MSS in Bibl. Cott. sub *Vitellio* E 8. n. 22. Vidit sub nomine *Hugonis* in Bibl. Igniacens. in episcopatu Rhemensi *Oudin.* qui nos docet haberi in Regia Galliarum Bibl. MSS. Cod. Latino 4959. atque inde imprimi, sed mutilum an. 1638. 4to. cura *Bernardi Rotendorf.* (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 92. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 930. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. l. 1. vol. 1. p. 296. seq. (*e*) Librum quartum *Epistolas* antea *ineditas* complectentem addiderunt Patres Benedictini in edit. nova Anselmi *Paris.* 1721. fol. *Epistolæ Anselmi* integræ n. 416. habentur MSS in Bibl. Cott sub *Claudio* A. 11. *Prosologion* cum aliis tractatulis ibid. E. 1. n. 4. seq. *Tractatus de malo, & nihilo* ibid. sub *Vespasiano* E. 4. n. 16. *Epist. ad Gillebertum* Episc Lunicensem, *aliam* ad Episcopos Hiberniæ, 2. ad *Murchardacum* Regem Hiberniæ, *aliam* ad *Malchum* Epis. Waterfordiens. cum *alia* ad *Samuelem* Episc. Dublinensem edidit *Usserius* in Epist. Hibernicis p. 89. seq.

Sæc. XI ab anno M. *Tractatus de sacramento Altaris, seu de corpore & sanguine Domini.*

Liber de Fide, seu de incarnatione Verbi.

De nuptiis Consanguineorum.

Libri 2. *contra Gentiles, Cur Deus homo.*

De processione Spiritus S. contra Græcos.

De conceptu Virginali, activo, & Peccato originali.

Fragmenta variorum Anselmi tractatuum de conceptu Virginali passivo.

De tribus Waleranni quæstionibus, ac præsertim de Fermento & Azymo.

De Sacramentorum diversitate.

Concordia Præscientiæ, Prædestinationis, & Gratiæ cum libertate.

Liber de voluntate Dei.

Meditationum libri 10. viz. *De humana Conditione, De terrore Judicii,* &c. (*a*)

Liber de salute Animæ, Manuale dictum, S. Augustino perperam tributum. (*b*)

Meditatio ad sororem de beneficiis Dei.

Meditatio de passione Christi.

Alloquia cælestia, sive *Faculæ piorum affectuum, erga Deum, Christum, Deiparam,& Cælites* complures, numero 57.

Mantissa Meditationum & Orationum in quinque partes tributa. (*c*)

Hymni & Psalterium in commemoratione Deiparæ.

Liber de excellentia gloriosæ Virginis Mariæ, quem Bellarminus Anselmo abjudicat. Eum, pariter ac sequentem librum, Eadmero vindicat, Gabr. Gerberonius.

Liber de quatuor virtutibus B. Mariæ, ejusque sublimitate.

Passio SS. Guigneri sive Fingaris, Pialæ, & Sociorum.

Liber exhortationum ad contemptum temporalium, & desiderium æternorum.

Admonitio pro moribundo.

Parænesis ad Virginem lapsam.

Sermo sive liber de Beatitudine.

Homilia in illud, *Introivit Jesus in quoddam castellum.*

Homiliæ in aliquot Evangelia.

Carmen de contemptu Mundi, & alia Carmina. (*d*)

OPERA SUPPOSITITIA.

Liber de similitudinibus B. Anselmo adhiberi solitis. (*e*) Eadmeri est.

Quædam dicta utilia, collecta ex dictis S. Anselmi.

Liber de mensuratione Crucis. In eo citatur S. Bernardus. Sæc. XI. ab an. M.

Dialogus de passione Domini.

Liber de vestimentis, & membris, & actibus Deo attributis, qui inter Hieronymi etiam & Augustini opera reperiri solet.

Elucidarium, sive *dialogus* summam totius Christianæ religionis complectens. Opus Anselmo indignum. Trithemius id Honorio Augustodunensi, Raynaudus, Balæus, Simlerus, aliique Gulielmo Conventriensi Carmelitano, codices non nulli Guiberto Novigentino abbati vindicant. (*f*)

De imagine Mundi libri 2. Honorio cuidam debentur, forsan Augustodunensi.

Hactenus editio *Lugdunensis* 1630. Alia sub Anselmi nomine edidit opera Johannes Piccardus *Colon.* 1612. viz. *Explanationes in S. Matthæum, in Evangelia aliquot, In Cantica Canticorum, In epistolas S. Pauli, & in Apocalypsin,* quæ aut Anselmo Laudensi, aut Herveo debentur: adeoque infra locis suis memorabuntur.

Prodierunt Anselmi opera *Norimbergæ* 1491. fol. (*g*) *Colon.* 1573. tom. 3. cum notis Johannis Piccardi *Colon.* 1612. tom. 4. extraneis in S. Scripturam commentariis exonerata cura Theophili Raynaudi *Lugduni* 1630. tom. 3. denique ex recensione Gabrielis Gerberonis *Paris.* 1675. (*h*)

Epistolæ 7. Anselmi a Baluzio primum sunt editæ Miscellan. tom. 4. p. 471.

Alias *epistolas* 8. in lucem protraxit Dacherius Spicileg. tom. 9. p. 116. (*i*)

Tractatum *asceticum* Anselmo tribuit, editque Dacherius Spicil. tom. 3. p. 24. (*k*) Sed potius ex conjectura, ut ipse fatetur, quam certa fide; meliori jure ibidem p. 121. exhibet Anselmi epistolam ad Lanfrancum archiepiscopum Cant. cui Monologium corrigendum vel approbandum miserat.

LAMBERTUS, natione, ut opinor, Gallus, Atrebatensium episcopus electus, sed cum Rainaldus archiepiscopus Rhemensis eum ordinare detrectaret, Romam profectus Lambertus ipsius Urbani papæ manibus consecratur anno 1094. 14. Cal. April. Molestias nihilominus ei creare non destitit Rainaldus; donec anno 1095. habita synodo Claromontana recitatum est privilegium,, quod ecclesiæ Atrebatensi nuper concesserat, pontifex, a toto mox concilio 1094.

(*a*) Prodiere separatim *Lugd.* 1609. (*b*) 14*ma* est *Meditationum* teste *Fabr.* Bibl. med. & Infim. Latinit. vol. 1. p. 299. (*c*) Recusa separatim *Romæ* & *Veronæ* 1726. 12*mo.* (*d*) *Decreta, & Deplorationem Virginitatis male amissæ* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 36. 63. (*e*) Exstat MSS. in Bibl. Cott sub *Cleopatra* C. 11. n. 1. (*f*) Habetur MSS. ibid. sub *Cleopatra* B. 6. n. 8. In vetere Cod. MSS. monasterii B. Mariæ de Fontanis in diœcesi Turonensi *Abaelardi* nomen præfert. vid. Anecdotorum Matteneanorom tom. 5. p. 1161. (*g*) *Paris.* 1544. 1549 eodem an recus. *Venet.* ut notat *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 96. (*h*) Anselmi Archiep. Cant. *Theologiam* edit. a J. D'Aguirre *Salmant.* 1679. seq. 3. vol. fol, iterum recus. *Romæ* 3. vol. fol. memorat. *Niceron.* Hist. des Hommes illustres tom. 3. p. 228. denuo Anselmi opera cum novo Supplement. ediderunt Patres Benedict. *Paris.* 1721. fol. (*i*) Edit. nov. tom. 3. p. 433. (*k*) Edit. nov. tom. 1. p. 443. *Epistola ad Paschalem* II. exstat ap. Wharton. Angliæ sacræ tom. 2. p. 178. & in Seldeni Historia Decimarum c. 12. p. 2. *Epistolas* 8. exhibuit Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 373. 378. 383. 385. 388. 389. *Tres alias* Martene Anecdotorum tom. 1. p. 273. Anselmi *Orationes* duæ *ante Communionem,* exstant ap. Mabillon. Analect. Vet. tom. 4. p. 401. edit. nov. p. 448.

collau-

Sæc. XI. ab an. M. collaudatum & confirmatum. Exstant Lamberti *epistola* 2. Concil. tom. 10. p. 468. ubi etiam plures ad illum, & de illo epistolæ habentur. (*a*) Alia ejusdem *epistola ad Paschalem papam*, data anno 1105. de absolutione Philippi Francorum regis, habetur ibid. p. 742.

1094. ANASTASIUS, gente forsan Palæstinus, seu Syrus, patria, ut videtur, Antiochenus, Cæsareæ Palæstinæ episcopus, claruit circa annum 1094. certe sub Johanne patriarcha Antiocheno, qui hunc thronum ascendit anno 1090. ὁ νῦν πατριάρχης κῦρις Ἰωάννης καὶ ἁγιώτατος, *Qui nunc patriarchatum tenet sanctissimus dominus Johannes.* Scripsit Anastasius tractatum *de jejunio gloriosissimæ Deiparæ, quodque servandum sit ut legitimum.* Hunc Græce Latine edidit J. B. Cotelerius Eccl. Græc. Monument. tom. 3. p. 432. Clarissimus Lambecius de Biblioth. Vindob. lib. 8. p. 450. citat Anastasii nostri fragmentum περὶ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων τῶν νηστειῶν. Ejusdem opusculum *de Artziburio* ad finem typici S. Sabæ habetur. Interim non dissimulat Cotelerius opusculum *de jejunio Deiparæ* in bibliotheca Regia cod. 3027. multo longius, cumque varietatibus non paucis, sub Niconis monachi Rheisensis nomine reperiri.

1095. (*b*) PHILIPPUS SOLITARIUS, philosophus seu monachus Christianus, claruit juxta Lambecium anno 1095. (secundum alios 1100. vel 1105.) quo *Dioptram*, sive amussim fidei & vitæ Christianæ ad Callinicum monachum versibus politicis, ac forma dialogi inter animam ac carnem, composuit, in 5. libros divisam, variisque veterum patrum testimoniis contextui passim permixtis illustratam. Opus hoc soluta oratione, & mire interpolatum, non nisi 4. libris constans, confuso etiam eorundem ordine, Latine edidit Jac. Pontanus *Ingolst.* 1604. 4to. Exstat Græce, prout ab auctore conditum, in principio quidem præ vetustate mutilum Biblioth. Vindob. Cod. Theolog. 193. num. 1. fol. 1. Cui quinque Appendices subjiciuntur. Prima, continentur Philippi nostri *capita* 5. *historica* lectu dignissima, de fide & ceremoniis Armeniorum, Jacobitarum, Chatzitzariorum, & Romanorum seu Francorum, a Combefisio edita Gr. Lat. Auct. Biblioth. Vet. Patr. tom. 2. col. 271. Secunda, Philippi nostri *demonstratio* ex Scriptura Sacra, & S. Epiphanio, quod Christus in Sacra cœna non legale, sed verum comederet Pascha. Tertia, Ejusdem *epistola apologetica* ad Constantinum sacerdotem, de differentia inter intercessionem, & auxilium Sanctorum. Incipit, Ἐπειδήπερ ᾐτήσω τὴν εὐτέλειαν ἡμῶν &c. Quarta, Ejusdem *versus politici*, quibus & tempus absolutionis *Dioptræ*, & nomen suum per numeros octo litterarum ΦΙΛΙΠΠΟΣ indicat. Quinta, *Versus* Constantini & Vestí grammatici in laudem Dioptræ, & auctoris ejus Philippi continentur. Alia hujus Dioptræ exemplaria MSS. ibid. habentur; nempe Cod. Theol. 167. num. 1. fol. 1. & 234. num. 1. fol. 1. De hoc opere confer quæ habet Cl. Lambecius Comment. lib. 4. p. 178. 205. lib. 5. p. 34, &c. 42, 43.

1095. RAIMUNDUS DE AGELES, canonicus Podiensis, & Comitis Tolosani (qui itidem Podiensis episcopus) capellanus, claruit anno 1095. quo, prædictum Comitem, exercitum in terram Sanctam ducentem, secutus est. In hoc itinere dum hæreret, ad Sacros ordines promotus est; & Palæstinam ingressus, lanceam Dominicam, (ipsomet teste) dum e terra effoderetur, præsens vidit: quin & in obsidione. Antiochena ipse manibus tulit. Scripsit hortante Pontio Balonensi *historiam Hierosolymitanam*, qua, res, præcipue Comitis Tolosani auspiciis, per quinquennium gestas, persequitur, nempe ab eo tempore quo Sclavoniam intravit Christianorum exercitus, usque ad victoriam de Ammirato Babylonio reportatam. Quam sincera fide in hoc opere egerit, ex solenni ipsius execratione * discere possumus. *Oro igitur*, inquit, *& obsecro omnes, qui hæc audituri sunt, ut credant hæc ita fuisse. Quod si quicquam ego præter credita & visa studeo referre, vel odio alicujus apposui, apponat mihi Deus omnes inferni plagas, & deleat me de libro vitæ.* Exstat hæc *historia* in collectione Bongarsiana de gestis Dei per Francos tom. 1. p. 139.

* Pag. 163.

1095. HEMMINGUS, gente Anglus, monachus & presbyter Wigorniensis, claruit circa annum 1095. Opus condidit, *de ecclesiæ Wigorniensis dotatione, privilegiis, & possessionibus, constans libris* 5. Ipsum exemplar autographum in bibliotheca Cottoniana sub Tiberio A. 13. hodie asservatur; (*c*) ex quo nonnulla desumpsit Gu. Dugdalius Monast. tom. 1. Brevem S. Wulstani Wigorniensis episcopi vitam H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 541.

(*a*) Item ap. Dacher. Spicil. tom. 5. p. 543. seq. Edit. nov. tom. 3. p. 421. seq. (*b*) Gesta Lamberti *de restauratione episcopatus Atrebatensis ad antiquam dignitatem* integra exhibuit, & epistolis 144. privilegiisque 54. a Lamberto concessis, variisque, quæ ad res Atrebatenses faciunt, adauxit Baluzius tom. 5. Miscell. p. 227. seq. (*b*) Ex Cod. Gravesiano cum autographo Cotton. collato, edidit Tho. Hearnius *Oxon.* 1723. 8vo. calci subjunxit *Chartularii Epitomen* per Patricium Junium.

Sæc. XI. ab an. M. 1069. ALULPHUS, Gallus, Sigeri præcentoris Tornacensis filius, ex clerico cœnobii S. Martini Tornacensis monachus, claruit anno 1096. In monasterio suo cantoris officio per 47. annos perfunctus est. Paterii Gregorii M. discipuli exemplum secutus, ex omnibus Gregorii operibus, quibus vetus & novum Testamentum exposuit, servatis ipsius Gregorii verbis, opus contexuit, in quatuor partes distributum, quibus *Gregorialis* nomen indidit. Secunda pars prodiit *Parif.* anno 1516. (*a*) Prologum dedit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 312. Integrum opus MS. delitescit; in quibusnam vero Galliæ bibliothecis, indicabit Cas. Oudinus Supplem. p. 737.

1096. (*b*) GOSTELINUS, seu *Goscelinus*, monachus O. B. primum S. Bertini in Artesia, dein S. Augustini in Cantuaria, claruit anno 1096. Scripsit *vitam S. Augustini* primi Cantuariensis archiepiscopi, duplici opusculo, fusiori altero, altero breviori. Brevius in appendice Lanfranci operum sine auctoris nomine edidit Dacherius *Par.* 1648. Fusius opus evulgavit Mabillonius Sæc. Benedict. 1. p. 498. Scripsit etiam *ad Anselmum libros 2. de translatione S. Augustini*; qui MSS. penes Mabillonium habentur. Condidit præterea *vitam S. Edgithæ*, Edgari Anglorum regis filiæ, sanctimonialis Wintoniensis. Exstat, stylo non nihil immutato, apud Surium Septembr. 16. & Mabillonium Sæc. Benedict. 5. p. 636. Gotselini *historiam* minorem *de vita S. Augustini Cant. Archiep.* (quam in appendice ad Lanfranci opera, sed anonymam, & integro capite mutilam, olim evulgaverat Dacherius) codice Lambethano usus, iterum edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 51. Præter ea quæ recensuimus, habentur MSS. in vetusto admodum & eleganti codice Cottoniano sub Vespasiano B. 20. *Sermo* ejus *in festivitate S. Augustini*; libri 2. ad Anselmum *de translatione S. Augustini*, anno 1091. facta; *vita S. Letardi*; *vita S. Mildredæ*; *translatio S. Mildredæ*, & *institutio monasterii ejusdem*. *Vita SS. Laurentii*, *Melliti*, *Justi*, *Honorii*, *Deusdedit*, & *Theodori* archiepiscoporum Cant. *Vita Adriani* abbatis S. Augustini; *historia de translatione ejusdem*; *libellus contra inanes S. Mildredæ usurpatores*. Reliqua ejus opuscula suppeditabunt Malmesburiensis, Baleus, Pitseus, quæ an supersint hodie mihi incompertum est. Sæc XI ab anno M.

GREGORIUS *Chioniades*, vir in aula CP. ut videtur, magni nominis & dignitatis, claruit sub imperio Alexii Comneni Senioris, circa annum 1096. De imperio satis quidem certus sum, non item de anno. Alexius quippe diutius regnavit ab anno 1081. usque ad annum 1118. Exstant ejus *epistolæ* 16. partim ad Alexium Comnenum imperatorem τὸν μέγαν, partim ad patriarcham CP. partim ad alios dignitate illustres scriptæ. Habentur Græce MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex ordine Lambeciano 292. Nesseliano 203. num. 4. fol. 23. Unde procul dubio res Byzantinæ istius temporis non leviter illustrari possunt. 1096.

(*c*) HILDEBERTUS DE LAVARDINO, monachus Cluniacensis, dein Berengarii discipulus, ab anno 1097. seu ut alii, post annum 1099. episcopus Cenomanensis. Injurius illi plane est Baronius, * qui, quæ de effræni Adalberti cujusdam archidiaconi impudicitia habet Ivo Carnotensis, * in Hildebertum refert. Anno circiter 1107. Hildebertus Henrici Angliæ regis, & Normanniæ Ducis injuriis divexatus, Romam perrexit, suppetias, a Paschale pontifice sibi ferri, oraturus. Domum reversus, in carcerem datus est; ac variorum criminum accusatus, postulante Henrico rege, ut innocentiam suam probatione per ignem demonstratam daret. Istiusmodi vero conditionem ab Ivone monitus nequaquam subire voluit. Post annos 22. vel ut alii 29. ad archiepiscopatum Turonensem translatus, sedem istam sexennio circiter tenuit, atque obiit anno 1136. secundum alios vero 1132. 1097. *Ad ann. 1088. *Epist. 179.

(*d*) SCRIPTA.

Epistolæ 83. Epistolas 10. primus eruit Dacher. Spicileg. tom. 4. p. 244. qui etiam 15. alias addidit in Appendice tom. 13. p. 260. (*e*)

Liber seu prosa de natali Domini.

Versus de mysterio & ordine Missæ, seu de concordia veteris & novi Sacrificii.

Sermo in illud Isaiæ 35. *Tunc aperientur oculi cæcorum.*

Sermo in illud Lucæ 12. *Cui multum datum est, multum quæretur ab eo*, &c.

(*a*) Non secunda pars, sed volumen 3tium in novum Testamentum, quartum enim est de variis argumentis & in libris 16. distinguitur. Prodiit etiam eodem anno *Argentorati*, & sub *Paterii* nomine inter opera Gregorii M. 1553. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 204. vid. etiam *Oudin* tom. 2. p. 957. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 959. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 222. (*c*) Conf *Oudin.* tom. 2. p. 993. & p. 1000. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 136. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 904. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 2. p. 717. & vol. 3. p. 315. seq. item Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 759. *Epistolæ* habentur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* D. 19. n. 9. Ibid. exstant MSS. *Versus de ordine Missæ* cum versibus aliis. vid. Catal. p. 258. 13. n. 3. Nonnulla *Hildeberti* opera e MSS. edidit Andreas Rivinus an. 1637. Ex Rivini editione *sermonem de natali Domini* vulgavit Daumius 1670. *Cygneæ.* *Epistolas* 5. & *sermones* 2. quorum alter in adventu Domini habitus, alter in concilio Carnotensi pronunciatus fuit, exhibuit Muratorius Anecdotor. Latin. tom. 3. p. 213. (*e*) Edit. nov. tom. 3. p. 453.

Ad Pastores sermo synodicus. (*a*)

Opuscula hactenus recensita habentur in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 119.

Vita S. Hugonis abbatis Cluniacensis, præceptoris sui. Exstat in bibliotheca Cluniacensi a Du Chesnio edita *Paris.* 1614. p. 413.

Vita S. Mariæ Ægyptiacæ, metro scripta. Exemplar ejus MS. exstitit pænes Heribertum Rosweydum, uti & nunc in bibliotheca Paulina Lipsiensi (*b*)

Poëma elegans, seu epitaphium in Berengarium, exhibet Gul. Malsburiensis lib. 3. de Gest. Reg. Angl. fol. 64. & ex eo Baronius ad ann. 1088.

Epistola ad Reginoldum monachum Cantuariensem, edita est a Mabillonio Analect. tom. 1. p. 293. (*c*)

Vita S. Radegundis reginæ exstat MS. penes eundem Mabillonium, qui prologum ejus edidit, ibid. p. 296.

Liber de Querimonia & conflictu Spiritus & Carnis, p. 421.

Liber de concordia veteris & novi Testamenti metricus, p. 441.

Orationes aliquot theologicæ, seu rythmi sacri, p. 446.

Liber elegiacus de exilio suo, p. 453.

Liber metricus de urbe Roma, duabus constans partibus, 1. *de Roma diruta.* 2. *de Roma reparata*, p. 456.

Alia Miscellanea metrica, viz. *de Sacramentis, de utraque parte Altaris, de tribus missis in natali Domini*, &c. p. 459. (*d*)

Opuscula ista proxime enumerata in lucem protraxit, & cum notis edidit Jacobus Hommey Augustinianus in suo Patrum supplemento *Paris.* 1684. 8vo (*e*) Denique varia Hildeberti nostri *poemata* & *homiliæ* inter bibliothecarum Elnonensis, Camberonensis, Parcensis codices MSS. ab Ant. Sandero bibliotheca MSS. Belgica recensentur; viderint quibus inspiciendi facultas datur. Confer etiam quæ habet Labbeus in Biblioth. Nov. MS. p. 59. (*f*)

1097. (*g*) BALDERICUS, natione Belga, Gerardi I. qui obiit anno 1049. B. Liedberti & ab anno 1076. Gerardi II. Cameracensium & Atrebatensium episcoporum secretarius & sacellanus. Exinde canonicus & cantor ecclesiæ Morinensis. Tandem Noviomensis & Tornacensis episcopus creatus est anno 1097. Obiit in urbe Tarvanensi Prid. Cal. Junii anno 1112. Scripsit *historiam* seu *chronicon Cameracense & Atrebatense* ecclesiarum libris 3. quos titulo chronici Cameracensis in lucem edidit Georgius Colvenerius *Duaci* 1615. Chronicon ecclesiæ Morinensis seu Tarvanensis ab eodem conscriptum in monasterio Benedictino apud Cenomanenses MS. exstare prodit Vossius de Hist. Lat. lib. 2. c. 47. (*h*)

(*i*) PASCHALIS II. *Rainerius* seu *Ragingerius* antea dictus, natione Tuscus, ex provincia Flaminia, oppido Bleda, Crescentii & Alfatiæ filius, in monasterio Cluniacensi ad vicesimum usque ætatis annum educatus: dein Romam profectus a Gregorio papa presbyter & cardinalis titulo *S. Clementis*, creatus est. Abbas monasterii SS. Laurentii & Stephani postea renunciatus. Post Urbani mortem anno 1099. ad pontificatum Romanum evectus est, die 14. Augusti ordinatus. Anno 1101. Gerardum archiepiscopum Eboracensem, aliosque Henrici Angliæ regis legatos excommunicavit, quod decreta sua de investituris laicis non admittendis callide dissimularant. Anno 1102. habito Romæ generali concilio Henricum Imp. ob rapinas & sacrilegia anathemate percellit. Anno 1106. in Galliam Cisalpinam profectus, synodum Guastaldensem celebravit; in qua laicorum investituras damnavit, & conturbatum diuturno bello ecclesiæ statum restituit. Anno sequente itinere in Galliam facto aliud contra laicas investituras concilium Trecis habuit. Anno 1111. cum principes Italiæ in fidem suam adigere ausus esset, & sepulturæ sacræ copiam Henrici IV. defuncti Imp. exuviis præfracte denegaret, ab Henrico V. Romam suscipiendæ imperialis coronæ gratia adveniente captivus factus, Sutrium abductus est. In ordinem itaque redactus Henrico investituras solenni juramento remisit, eumque imperatorem inunxit. Post Henrici abitum celebrato concilio Lateranensi anno 1112. vim sibi adhibitam causatus concessionem suam revocavit; renovatoque anno 1116. concilio ob remissas imperatori investituras publicam 1099.

(*a*) *Sermo* hiece una cum tribus Hildeberti Epistolis & *Epitaphio* in Berengarium, & *descriptione Curiæ Romanæ* ex vetusto codice MSS. bibl. Norfolciensis in Collegio Greshamiensi habetur in Edv. Brown. Appendice ad Fascic. rerum expetend. *Lond.* 1690. p. 1. &c (*b*) Item in bibl. C. C. C. *Oxon* ut & Cotton. sub *Vitellio* A. 12. n. 19. *Versus de 12. plagis Ægypti* habentur ibid. n. 20. (*c*) Exstat una cum versibus rythmicis hujusce Reginaldi ibid. sub *Vespasiano* E. 3. n. 12. seq. (*d*) *Martyrium S. Agnetis* carmine elegiaco occurrit L. 31. e. 13. Adversarior. a Casp. Barthio edit. 1624. *Carmen de ritibus Missæ* sub Petri Mauritii nomine edidit *Fabr.* in Bibliographia Antiquaria 1713. *Carmen de creatione Mundi*, & *operibus 6 dierum*, cum alio *de excidio Trojæ* exhibuit *Polycarp. Leyserus* in Historia Poëtarum Medii Ævi p. 391. seq. *Versus in quasdam historias vet. Test.* præsertim libri Geneseos exstant MSS. in bibl. Cott. sub *Vespasiano* B. 13. n. 14. *Poemata* quædam *sacra* ibid. D. 5. n. 2. Item sub *Tito* D. 24. n. 6. *Versus* quidam *rythmici* ibid. sub *Cleopatra* A. 8. n. 3. Varia *Poemata* Miscellanea ibid. sub *Cleopatra* C. 1. n. 2. Scripsit etiam *Carmen in urbem Romam*; cujus Fragmentum edidit Pithœus ἀνωνύμως, ut testatur *B. Twynus.* (*e*) Opera *Hildeberti* edita sunt studio Monachorum Ordin. S. Benedict. *Paris.* 1708. fol. (*f*) De Codicib. MSS. confer etiam *Oudin.* loc. cit. (*g*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 955. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 440. (*h*) *Epistola*, qua confirmat bona, quæ monasterio Lehunensi sunt a Bosone Milite restituta, occurrit ap. Dacherium Spicileg. tom. 8. p. 169. Edit. nov. tom. 3. p. 463. (*i*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 23. 32. 34.

 egit pœnitentiam; ac privilegium ei datum damnans, ipsum simul anathematizavit. Perfidum pontificem armis persecutus est Henricus, eumque anno 1117. urbe ejecit. Iste vero ingenti Normannorum exercitu conflato rem strenue egit, plurimis in Campania oppidis expugnatis; adeo securus victoriæ, ut Henrico absolutionem supplici- ter postulanti superbe denegaret. Obiit anno 1118. die 18. Januarii. (*a*) Exstant *epistolæ* 107. & *fragmenta* plura decretorum Concil. tom. 10. p. 622. Aliæ *epistolæ* 6. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. *Epistola* ad Norigaudum episcopum Augustodunensem apud eundem in Append. ad Reginonem p. 651. (*b*)

Concilia hoc Sæculo habita.

1005. TREMONIENSE, in villa imperiali in Westphalia, anno 1005. Non. Jul. celebratum. In quo, monente Henrico Imp. canones ad reformandam ecclesiam conditi sunt. Acta synodi perierunt. Interim vide quæ refert Ditmar. lib. 7. p. 134. qui, *Magnam Synodum* vocat.

1006. FRANCOFORDIENSE, anno 1006. habitum. In quo inter alia, petente id Henrico Imp. ecclesia Bambergensis in sedem episcopalem erecta est, & Eberhardus cancellarius primus episcopus ordinatur. Exstant hujus synodi Acta Conc. tom. 9. p. 783. Vide Ditmarum, qui huic synodo interfuit, lib. 6. p. 139. Ubi humilem Imperatoris ad synodum orationem recenset.

1008. KALENSE, in palatio regio (quod nunc monialium ordinis S. Benedicti sedes est, quatuor ab urbe Parisiensi leucis) anno 1008. præsente Roberto Francorum rege celebratum. In quo inter alia, ad sublevandas monasterii S. Dionysii necessitates, privilegia quædam ei concessa sunt. Exstat Roberti regis hac de re *præceptum*, episcoporum subscriptionibus munitum Conc. tom. 9. p. 787.

1009. ÆNHAMENSE, ann. circiter 1009. (neque enim tempus certo definiri quit) ab Ælfeago Cantuar. & Wulstano Eboracensi, & universis pæne Angliæ episcopis & optimatibus, die S. Pentecostes celebratum. In quo multa ad Christianam religionem & ecclesiæ politiam promovendam, nonnulla ad salutem regis, defensionemque regni & reipublicæ statuuntur. Exstant Saxonice & Latine *canones* 32. qui, in codice Saxonico, *Sapientum Decreta*, appellantur; subjuncta etiam prisca versione Latina apud Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 510. Exinde Lat. Conc. tom. 9. p. 789. (*d*)

BAMBERGENSE, in Franconia, ad Mœnum fl. anno 1011. præsente Henrico rege, a plusquam 30. episcopis occasione dedicationis ecclesiæ a Johanne Aquileiæ patriarcha peractæ, habitum. In quo discordiæ quædam inter episcopos compositæ sunt, & Gebehardus Ratisbonensis, & Theodoricus Metensis ob res male gestas arguuntur. Interfuit Ditmarus, qui de hac synodo agit lib. 6. p. 157. 1011.

LEGIONENSE I. apud Hispanos, anno 1012. sub Alphonso V. rege in ecclesia S. Mariæ, habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 7. Conc. tom. 9. p. 817. Verum præter hos, 48. hujus concilii *decreta*, ad bonum regni spectantia, hactenus inedita ex variis codicibus MSS. protulit Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. ad annum 1012. p. 190. 1012.

HABAMENSE, circa annum 1012. sub Æthelredo rege habitum. Quo disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 7. constituta sunt. Exstant apud Spelm. tom. 1. p. 530. exinde Conc. tom. 9. p. 807. (*e*) Memorat loco citato ex Jornallensi Spelmannus, quatuor legum Æthelredi partes, diversis temporibus & conciliis editas; tres vero priores non recenset, utpote nihil in rem ecclesiæ conferentes. Leges Æthelredi regis, sed omnes pæne forenses, in sapientum concilio Woodstochi promulgatæ, habentur Saxonice & Latine apud Lambard. Archaionom. p. 88. 1012.

RAVENNATENSE, anno 1014. ab Arnoldo Ravennate & diversarum provinciarum episcopis habitum, adversus ea 1014.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 601. item. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 582. *Epist.* 14. dedit Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 376. — 386. *Epist.* 4. Martene Anecdot. tom. 1. p. 336. seq. Duas alias tom. 3. p. 882. (*b*) *Epistolæ* 7. exstant ap. Dacher. Spicil. tom. 3. p. 126. — 133. Duæ aliæ tom. 5. p. 561. 562. una, tom. 6. p. 460. una, tom. 13 p. 297. Edit. nov. tum. 3. p. 435 — 463. *Epist.* 19 habentur in Cod. Diplomatico *Udalrici* p. 205. seq Privilegia duo *circa investituras Episcoporum* ibid. p. 240, seq. & *Decretum* quoddam p. 11. *Alia* exstant ap. *Baluz* Miscellan. tom. 5. & 7. teste *Fabr.* ubi supra. *Alia* ap. eund in Appendice ad Petri de Marca Differt. *Paris.* 1669 *Epist.* 6. ap. d'Aguirrium Conc. Hisp. tom. 3. p. 314. 330. Pars Privilegii Henrico Imp. concessi *de jurisdictione Episcopatuum & Abbatiarum* exstat in bibl. Cotton. sub *Faustina* B 6, n. 10, quod exstat integrum ap. Guil. Malmsbur. lib. 5. *de gestis regum Anglorum*; ut Cl. Usserius annotavit. (*c*) *Du Pin.* Eccles. vol. 9. p. 109. seq. (*d*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 285. seq. (*e*) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 295.

quæ

Sæc. XI. ab anno M. quæ Adalberti archiepiscopi tempore perperam gesta sunt: in quibus erant multæ malæ & illicitæ ordinationes, atque promotiones sacrorum ordinum; dedicationes ecclesiarum; monasteriorum, plebium, & capellarum invasiones, aliaque mala non pauca. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 833.

1015. ROMANUM I. anno 1015. habitum. In quo Fructuariensis cœnobii privilegium editum est. Exstat *privilegium* apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 2. p. 996. & Conc. tom. 9. p. 814.

1017. AURELIANENSE, anno 1017. coactum. In quo Lisoius in monasterio S. Crucis clericus primarius, & Heribertus in ecclesia S. Petri cognomento *Puellaris*, scholæ præpositus, aliique qui novas de SS. Trinitate, aliisque fidei Christianæ capitibus, hæreses spargebant, damnati, & Roberti regis jussu flammis exusti sunt. Hæreseωv quarum accusabantur, hæc erat summa; deliramentum esse quicquid in veteri ac novo canone de trina unaque Deitate (ipsorum verbis utor) beata confirmat auctoritas; cœlum pariter ac terram, prout conspiciuntur, absque auctore initii semper extitisse; nec flagitia æternis suppliciis ulciscenda, nec opera pietatis & justitiæ æternis gaudiis esse remuneranda. Addit vetus auctor commentarii quem edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. hæc eos etiam docuisse; Christum de Virgine Maria non esse natum, neque pro hominibus passum, nec in sepulchro vere positum, nec a mortuis resurrexisse; in baptismo nullam esse sceleris ablutionem, neque sacramentum corporis & sanguinis Christi in consecratione sacerdotis; & si qua insana sunt Fanaticorum deliria. Integram historiam refert Glaber Rodulfus lib. 3. Hist. cap. 8. & auctor commentarii, quem *Aganonem* vocant, a Dacherio editus, Spicileg. tom. 2. p. 670. (*a*) & exinde Conc. tom. 9. p. 836.

1020. AIRIACENSE, in pago Autissiodorensi, anno 1020. præsente Roberto Francorum rege, a Leotherico archiepiscopo ad redintegrandam in Burgundia pacem, celebratum. Vide Conc. tom. 9. p. 836. Aderant innumeræ utriusque sexus & ætatis multitudines, ad quorum animos ad majorem devotionem accendendos plurima sanctorum corpora a fidelibus advehi cœperunt: multa in hac synodo ad utilitatem ecclesiarum disposita sunt.

1020. TICINENSE, forsan circa ann. 1020. certe Benedicti VIII. tempore, neque enim ulla alia temporis nota reperiri potest, habitum. In quo de continentia & moribus, præcipue clericorum, actum est. Exstant *capitula* 7. & imperatoris de iisdem *constitutiones*, præmissa prolixa Benedicti præfatione Conc. tom. 9. p. 819. Sæc. XI ab anno M.

WINTONIENSE I. anno 1021. sub Canuto rege habitum. Sed politicus potius quam ecclesiasticus conventus, adeoque in ipso MS. *Parliamentum* diserte dicitur. In quo nihilominus inter alia decretum est, ut monasterium S. Edmundi de Burgo ab omni jurisdictione episcopali liberum sit. (*b*) Vide quæ hac de re congessit Spelmannus noster, ejusque de hac synodo notam Conc. Brit. tom. 1. p. 534. & quæ exinde habent conciliorum Editores tom. 9. p. 843. Immunitates istæ postea ab Hardicanuto rege, Canuti filio, in alio concilio circa annum 1040. vel 1041. habito, cui archiepiscopi Cantuariensis & Eboracensis, cæterique suffraganei interfuerunt, confirmantur. Vide sis Spelmannum ibid. p. 570. Notandum, quod semel observasse sufficiat, Canutum non in hac modo synodo, sed & aliis, tempore licet incerto, plurima in rem ecclesiæ statuisse; quippe cujus quam plures leges ecclesiasticæ, justitiæ & pietatis plenæ, ingenti plane numero in sapientum concilio, Wintoniæ in natalitiis Domini habito, promulgatæ, Saxonice & Latine primo a Lambardo nostro editæ sunt Archaionom. p. 97. (*c*) 1021.

SALEGUNSTADIENSE ad Mœnum, non longe a Francofurto, ann. 1022. celebratum. Exstant de moribus & disciplina ecclesiæ *capitula* 20. In quibus nimius missarum & indulgentiarum usus coercetur Conc. tom. 9. p. 844. Subjicitur *appendix* de synodi habendæ formula ibid. p. 848. 1022.

LEYRENSE, apud monasterium S. Salvatoris in regno Navarræ sub Sanctio Majori rege, 11. Cal. Maii anno 1022. coactum: quo, privilegia a se & prædecessoribus suis huic monasterio concessa, Sanctius confirmavit, & sedes episcopalis, quæ jam penes hoc monasterium erat, ad antiquam ecclesiam Pampilonensem transfertur. Quod & in synodo Pampilonensi anno sequenti factum est. Vide que ex Hispanis historicis referuntur Conc. Hisp. tom. 3. p. 193. 1022.

AQUISGRANENSE, anno 1022. In quo controversia inter Piligrinum Colonienſem & Durandum Leodicensem, de 1022.

(*a*) Edit. nov. tom. 1. p. 604. (*b*) Exstat ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 297. (*c*) Canuti Leges Ecclef. habentur ibid. p. 299.

sub-

Sæc. XI.ab anno M. subjectione monasterii Burcitani dirimitur. Vide Conc. tom. 9. p. 853.

1023. PAMPILONENSE, in regno Navarræ, 3. Cal. Octobris anno 1023. a 7. episcopis, præsidente Pontio archiepiscopo Ovetensi celebratum: quo episcopatus Pampilonensis, qui hactenus ob incommoda quædam, Barbarorum scilicet metum, in Leyrensi cœnobio sedem suam habuerat, ecclesiæ S. Mariæ Pampilonensis restitutus est. Exstat Sanctii regis hac de re *decretum*, episcoporum aliorumque subscriptionibus munitum, una cum Card. d'Aguirre notis Conc. Hisp. tom. 3. p. 195. Ad ann. 1032. hanc synodum referunt Baronius ad istum annum, & conciliorum Editores tom. 9. p. 935.

1023. MOGUNTINUM I. anno 1023. habitum. In quo multa collapsa, restituta sunt, & Otto Comes ab Hanistein ad meliorem frugem reductus est. Vide Conc. tom. 9. p. 854. & quæ ibi ex vita S. Gothardi notata sunt.

1025. ANSANUM I. in villa, non longe a Saona fluvio, quatuor a Lugduno leucis, in ecclesia S. Romani a pluribus archiepiscopis & episcopis anno 1025. habitum. In quo post longam disceptationem judicatum est, non licuisse archiepiscopo Viennensi sine permissu episcopi Matisconensis monachos apud Cluniacum ordinare. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 859. Binas synodos, sed nullius fere momenti, subjiciunt conciliorum Editores, nempe Moguntinam anno 1028. Karrofensem alteram eodem anno, qua Manichæorum hæresis condemnata est.

1027. HELENENSE, in prato Tulugiensi comitatus Rossilionis anno circiter 1027. sub Oliba episcopo Ausonensi, vices Berengarii Helenensis episcopi tunc temporis agente, habitum. In quo de treuga (ut barbare loqui amant horum temporum scriptores) & pace actum est, atque alia quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectant, instaurata. Acta & canones numero 10. primus in lucem protulit Steph. Baluzius ad lib. 4. de concordia cap. 14. p. 251. Exinde in Conc. tom. 9. in Append. p. 1249. translata, & in Conc. Hisp. tom. 3. p. 197.

1029. LEMOVICENSE I. ad Vigennam fl. anno 1029. habitum. In quo declaratum est S. Martialem, sedis Lemovicensis conditorem, episcopum *Apostolicum* esse nominandum. Vide Conc. tom. 9. p. 860.

BITURICENSE, in Aquitania, anno 1031. Cal. Novembr. ab Aimone Bituricensi cæterisque Aquitaniæ episcopis celebratum. In quo de Martialis Lemovicensis apostolatu, aliisque negotiis ecclesiasticis agitur. Exstant *canones* 25. Conc. tom. 9. p. 864. Sæc XI.ab anno M. 1031.

LEMOVICENSE II. anno 1031. 18. Novembr. congregatum. In quo etiam de S. Martialis apostolatu, & multis ad disciplinam exclesiasticam spectantibus actum est. Exstant integra hujus synodi Acta prolixa admodum, binis sessionibus absoluta, paucis in fine desideratis, Conc. tom. 9. p. 869. 1031.

TRIBURIENSE, prope Moguntiam anno 1031. habitum. In quo quæstio de jejunio primi mensis ventilata est, decretumque ut siquando jejunium primi mensis, in ea hebdomada qua constat caput jejunii, sicut solet, eveniret, amborum jejuniorum celebritas una officii expletione compleretur. Vide Conc. tom. 9. p. 913. 1031.

PICTAVIENSE I. anno 1032. ab Isemberto Pictaviensi, pluribusque episcopis, abbatibus, monachis, &c. coactum. In quo de fide Catholica, & de rebus ecclesiasticis per vim & fraudem ablatis agitur. Agit de hac synodo Chronicon Malleacense, & ex eo conciliorum Editores tom. 9. p. 914. Plures conventus ecclesiasticos in Gallia circa hæc tempora habitos, sed nullius fere momenti memorant ibid. p. 937, &c. 1032.

LANDAVENSE I. circa ann. 1034. a Josepho episcopo Landavensi habitum. In quo Mouric rex Gualatmoricant ob violatum refugium SS. Dubricii &c. anathematizatur. Acta ex MS. codice ecclesiæ Landavensis eruit Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 570. (a) 1034.

CÆSENATENSE, in Flaminia ad Sapim. fl. anno 1042. habitum. In quo Johannes episcopus clericorum in commune viventium societatem instituit, iisque alendis patrimonium assignat. Exstat *charta* fundationis apud Ughel. tom. 2. & Conc. tom. 9. p. 941. 1042.

CONSTANTIENSE I. anno 1044. habitum. In quo Henricus rex pacem diu desideratam omnibus regni sui provinciis confirmavit, teste Mariano Scoto ad annum. 1044. 1044.

(a) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 310.

SU-

Sæc. XI. ab an. M. 1046. SUTRINUM I. prope Romam, anno 1046. præsente Henrico celebratum. In quo Gregorius VI. *Gratianus* dictus, pontificatu cedere coactus est. Agit de hac synodo Hermannus Contractus, & ex eo conciliorum Editores tom. 9. p. 943. Confer Baron. ad ann. 1046. num. 12.

1046. ROMANUM II. anno 1046. a Clemente II. papa celebratum. In quo statutum est ut Ravennati episcopo secundus a pontifice Romano locus in conciliis, absente Imperatore, tribuatur. Exstat Clementis *epistola synodalis* apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 2. p. 360. & Conc. tom. 9. in Append. p. 1251.

1047. (a) ROMANUM III. anno 1047. sub Clemente II. ad reformandum ecclesiæ statum, præcipue contra Simoniacos, habitum. Ibi sancitum est, ut quicunque a Simoniaco consecratus esset, nescius illum esse Simoniacum, quadraginta dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti ordinis officio ministraret. Hujus synodi mentionem facit Petrus Damiani Epist. ad Hen. Ravennat. inter Opusc. ejus num. 6. cap. 35. tom. 3.

1049. ROMANUM IV. anno 1049. sub Leone IX. habitum. In quo superioris synodi Romanæ adversus Simoniacos decretum confirmatur. Statutum etiam, omnes clericos ab hæreticis redeuntes ordines quidem receptos retinere posse, ad altiores autem gradus non esse promovendos. Vide Herman. Contract. ad annum 1049. & Petr. Damian. Epist. supra citat.

1049. RHEMENSE I. anno 1049. a Leone IX. papa præsente, plurimisque episcopis celebratum. In quo multa ad morum & disciplinæ reformationem sancita sunt, ignavi episcopi arguuntur, novi in Gallia hæretici damnantur. Exstant Acta integra una cum iis quæ tum antecesserunt, tum sequuta sunt, & *canones* 12. Conc. tom. 9. p. 1028.

1049. MOGUNTINUM II. ann. circiter 1049. a 42. episcopis celebratum. In quo, inter alia, Simonia & conjugia clericorum damnata sunt. Vide quæ de hac synodo, ex variis Germaniæ historicis Hermanno, Adamo Bremensi, & Lamberto Schaffnab. congerunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1046.

1050. ROTHOMAGENSE I. anno 1050. a Malgerio archiepiscopo, Hugone Ebroicensi, & Roberto Constantiensi habitum. Ad disciplinam ecclesiasticam spectant qui conditi sunt *canones* 19. Habentur una cum epistola synodica Conc. tom. 9. p. 1047. Sæc. XI ab an. M.

ROMANUM V. anno 1050. a Leone IX. papa celebratum. In quo Berengarius propter dogma eucharisticum damnatus est. Lanfrancus, qui interfuit, causam suam dixit, pravique rumoris maculam, quam ei inusserant adversarii, abstersit, fidem suam exposuit, expositam sacris testimoniis & argumentis confirmavit, unde mox ab omnibus absolutionis sententiam retulit. De hac synodo præcipue agit ipse Lanfrancus in opere contra Berengarium; cujus verba proferunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1052. Præmittitur huic synodo Anonymi cujusdam, hujus fere temporis scriptoris, opusculum de Berengarii hæresiarchæ damnatione multiplici. Subjicitur Berengarii ad Lanfrancum *epistola*. 1050.

BRIONENSE, in Normannia, anno 1050. concurrente non levi episcoporum, aliorumque eruditorum numero, habitum. In quo, præsente ipsomet Berengario, doctrina hujus ventilata, excussa, & refutata est. Agit de hoc conventu potius quam synodo Durandus Troarnensis lib. de Corp. & Sang. Christi. Vide Conc. tom. 9. p. 1054. Confer quæ ibidem notavit Gabr. Cossartius. 1050.

VERCELLENSE, Cal. Septembr. anno 1050. aliis 1053. præsidente pontifice celebratum. In quo Johannis Scoti de eucharistia liber, & doctrina Berengariana damnantur, teste Lanfranco qui & ipse interfuit lib. advers. Berengar. quem supra citavimus. Subjiciuntur huic synodo Ascelinini & Berengarii literæ mutuæ post Vercel. Concil. datæ Conc. tom. 9. p. 1056. de tempore hujus synodi agit Cossartius Not. ad hoc concilium. 1050.

PARISIENSE I. anno 1050. 17. Cal. Novemb. præsente Henrico rege habitum. In quo Berengarius iterum damnatus est. Meminit Durandus Troarnensis lib. supra citato. Durandi Leodicensis ad Henricum regem, & Berengarii ad Ricardum epistolæ exhibentur Conc. tom. 9. p. 1061. Consulas quæ de hac synodo Gabr. Cossartius ibid. notavit p. 1060. 1050.

COYACENSE, (quod diœcesis Ovetensis in Hispania castrum erat) sub Ferdinando I. pro reformandis moribus ecclesiæ, anno 1050. a 9. episcopis celebratum. Exstant hanc in rem *capitula* 13. Conc. tom. 9. p. 1063. Quinque priora decreta eodem sermone veteri Hispanico, quo con- 1050.

(a) Conf. *Pagium* ad an. 1047. n. 1.

Sæc. XI. ab an. M. cepta & expressa fuerunt a Ferdinando rege & episcopis, exhibet Card. d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 212. qui & ipsos canones ad exemplar MS. Toletanum recognitos edidit ibid. p. 209.

1051. ROMANUM VI. anno 1051. a Leone IX. habitum. In quo Gregorius episcopus Vercellensis adulterii accusatus & depositus; deque iis qui a Simoniacis ordinati fuerant, actum est. Vide Conc. tom. 9. p. 1066. Anno superiori concilium apud Sipontum habuit Leo pontifex, quo duos archiepiscopos deposuit, quod pretio & mercede officium suum essent assequuti. Hæc ex Wiberto notant conciliorum Editores, ibid. p. 1066.

1052. LEMOVICENSE III. anno 1052. habitum. In quo Icterius in episcopum Lemovicensem electus, a metropolitano & suffraganeis ordinatur. Exstat *epistola synodalis* Conc. tom. 9. p. 1068.

1053. SANDIONYSIANUM, anno 1053. a multis episcopis & magna procerum frequentia celebratum. In quo S. Dionysii reliquiæ detectæ & recognitæ sunt. Historiam refert Rigordus in vita Philippi Aug. apud du Chesn. Hist. Franc. tom. 5. p. 18. Vide Conc. tom. 9. p. 1069.

1053. ROMANUM VII. anno 1053. habitum. In quo Gerardus Leucorum episcopus in sanctorum numerum refertur; & Aquileiensis & Foro-Juliensis diœcesium limites statuuntur. Vide Herman. Contract. ad hunc annum, p. 335.

1054. NARBONENSE I. a Gaufrido archiepiscopo & 10. episcopis 8. Cal. Septem. anno 1054. habitum. In quo ad pacem firmandam, & corrigendum ecclesiæ statum sancita sunt *capitula* 29. Habentur Conc. tom. 9. p. 1072. a Steph. Baluzio in P. de Marca opere de Concord. Sacerd. & Imp. prius edita, lib. 4. c. 14. p. 252.

1054. MOGUNTINUM III. anno 1054. habitum. In quo Gebehardus Eistetensium episcopus in pontificem electus Romam mittitur, ibique ordinatus Victoris II. nomen accepit. Vide Append. ad Herman. Contract. ad annum 1054. p. 336.

1055. FLORENTINUM I. a Victore II. papa, præsente etiam Henrico imperatore, anno 1055. contra alienatores rerum ecclesiasticarum celebratum, qui sub anathematis pœna damnati sunt. Vide Conc. tom. 9. p. 1079. & Petri Damiani lib. 4. epist. 12. p. 356. qui *plenarium concilium* vocat. Sæc. XI. ab an. M.

LUGDUNENSE I. anno 1055. ab Hildebrando pontificis legato, adversus Simoniacos habitum. In quo archiepiscopus quidam Simoniæ miraculose convictus esse dicitur. Vide Baron. ad ann. 1055. & quæ aliunde notantur Conc. tom. 9. p. 1080. 1055.

TURONENSE I. anno 1055. præsente Hildebrando pontificis legato habitum. In quo Berengarius, damnata sua de Eucharistia sententia, ecclesiæ Catholicæ, seu verius Romanæ, fidem professus est. (*a*) Vide quæ ex Guitmundo & Lanfranco huc referunt conciliorum Editores Conc. tom. 9. p. 1081. 1055.

COLONIENSE, anno 1056. habitum. In quo, mediante Victore papa (cui Henricus imperator moriens filium suum commendaverat) Balduinus & Godefridus Flandriæ Comites cum Henrico rege adhuc puero reconciliati sunt. Vide Conc. tom. 9. p. 1082. 1056.

NARBONENSE II. apud S. Ægidium anno 1056. habitum. In quo nonnulla de ecclesiarum & monasteriorum libertate statuta sunt. Exstant *decreta* 3. Conc. tom. 9. p. 1082. quæ ex archivo archiepiscopi Narbonensis deprompsit Cl. Baluzius in Concord. Sacerd. & Imp. lib. 4. cap. 14. p. 254. 1056.

LANDAVENSE II. anno 1056. sub Hergualdo episcopo habitum. In quo familia regis, ob vim medico cuidam episcopi nepoti illatam, excommunicatur. Acta ex archivis ecclesiæ Landavensis dedit Spelmannus Conc. Brit. tom. 1. p. 625. & exinde Conc. tom. 9. p. 1083. (*b*) 1056.

TOLOSANUM I. anno 1056. ab 18. episcopis, contra Simoniam, aliaque cleri & populi vitia, celebratum. Exstant hanc in rem *canones* 13. Conc. tom. 9. p. 1084. Berengarii Vice-comitis Narbonensis, adversus Guifredum, archiepiscopum Narbonensem *querimonia* huic synodo oblata, habetur ibid. in Append. p. 1254. a Baluzio primum in lucem prolata Conc. Gal. Narbon. p. 8. 1056.

(*a*) Non sententiam suam abjecit, sed postquam se nullam præter communem ecclesiæ sententiam de Eucharistia fovere dixit, panemque ac vinum in sacrificio ecclesiæ meras tantum umbras ac figuras vacuas esse negavit, idque propriæ manus subscriptione confirmavit, dimissus est, ut nos docet *Cosinus* in Hist. Transubstantiationis p. 137. (*b*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 314.

COM-

Sæc. XI. ab an. M. 1056. COMPOSTELLANUM, an. 1056. a Cresconio archiepiscopo ad disciplinam ecclesiasticam reformandam celebratum. Quo fine conditi sunt *de Canonicorum, Abbatum, Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum, Sanctimonialium vita*, aliisque *canones 6.* Hos primus extulit Tamaius Salazar in Martyrol. Hisp. Mart. 10. qui hanc synodum ad annum 1031. refert, ubi etiam eos exhibet Card. d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 199. Postea vero meliora doctus, sententiam de tempore mutavit, & ad an. 1056. cum Baronio retulit. De quo pluribus disputat ibid. p. 218. ubi hos canones ex Cod. MS. emendatos iterum exhibet.

1057. ROMANUM VIII. anno 1057. 14. Cal. Maii a Victore II. papa in basilica Constantiniana habitum. In quo Marsorum episcopatus, in duos olim divisus, in antiquum statum, sublata illa divisione, iterum reformatus est. Vide Conc. tom. 9. p. 1087. Hæc nos docet Stephani IX. papæ epistola ad Pandulphum episcopum Marsicanum, quæ habetur ibid. p. 1089.

1059. SUTRINUM II. anno 1059. habitum. Quo Benedictus pseudo-papa, cognomento *Mincius*, depositus, omnique sacerdotali officio privatus est. Vide Conc. tom. 9. p. 1098.

1059. (*a*) ROMANUM IX. anno 1059. a Nicolao II. papa & 113. episcopis celebratum. In quo Berengarius, abnegata sua sententia, ecclesiæ Romanæ doctrinam iterum amplexus est, fidemque suam juramento firmavit: plura etiam de Romani pontificis electione, de Simoniacis, aliisque disciplinæ capitibus, decreta sunt. Exstant *capitula* 13. aliaque collectanea, & in his, juramenti Berengariani formula, (*b*) cum notis Binii Conc. tom. 9. p. 1099. Episcoporum hujus synodi subscriptiones ex codice Vaticano 1984. habentur ibid. in Append. p. 1259.

1060. TURONENSE II. anno 1060. Cal. Martias, a Stephano pontificis legato, & 10. episcopis habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 10. in quibus præcipue adversus Simoniacas conventiones cautum est, Conc. tom. 9. p. 1108.

1060. JACCITANUM, in Aragonia ad radices Pyrenæorum, a 9. episcopis præsidente Austindo archiepiscopo Auxiano anno 1060. vel juxta Card. d'Aguirrium 1063. habitum. In quo, abrogato Gothico precandi ritu, Romanus introducitur, & sedes episcopalis ab Osca ad Jaccam translata est. Hæc ex Hieronymo Surita referunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1111. Exstat *canon* unicus, nempe *ut causæ clericorum soli episcopo & Archidiaconis discutiendæ relinquantur*, apud Card. d' Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 229.

BASILIENSE, anno 1061. a Longobardiæ præcipue episcopis habitum. In quo decretum est pontificem Romanum non aliunde quam ex Longobardia (quam *Paradisum Italiæ* appellabant) eligendum esse. Vide quæ ex Petro Damiano habent conciliorum Editores tom. 9. p. 1155. 1061.

OSBORIENSE, alicubi in Germania, anno 1062. in festo SS. Simonis & Judæ, autoritate S. Annonis archiepiscopi Coloniensis, præsente Henrico rege, celebratum. In quo post longam disputationem Cadalous pseudo-papa communi suffragio condemnatur, & Alexandri electio confirmatur. Exstat prolixa illa *disputatio* synodalis inter regis advocatum & Romanæ ecclesiæ defensorem Conc. tom. 9. p 1156. 1062.

PINNATENSE, in Aragonia, in monasterio apud S. Johannem Rupensem, anno 1062. 7. Cal. Jul. de disciplina & ordine ecclesiastico habitum. Exstant Acta apud Hieron. Blancam in Comment. rerum Arragonensium, & exinde notis Cossartii illustrata Conc. tom. 9. p. 1173. & apud Aguirrium Notit. p. 209 & cum notis variorum Conc. Hisp. tom. 3. p. 226. 1062.

ROMANUM X. anno 1063. a centum & amplius episcopis sub Alexandro II. papa celebratum. In quo occasione Petri episcopi Florentini, hæresis & Simoniæ accusati, adversus Simoniacos agitur. Exstant hanc in rem *capitula* 11. Conc. tom. 9. p. 1173. 1063.

CABILONENSE I. anno 1063. præsente Petro Damiano, pontificis legato, & 13. episcopis, adversus Drogonem Matisconensem, qui privilegia Cluniacensia violaverat, habitum. Exstant Acla ex Cluniacensis cœnobii tabulis compendio desumpta Conc. tom. 9. p. 1177. 1063.

MANTUANUM, anno 1064. habitum. In quo Cadalous pseudo-papa iterum damnatus est, & Alexander ab objecto Simoniæ crimine purgatur. Quæ hac de re referunt historici, Nicolaus Arragonius, 1064.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 27. (*b*) Ab Humberto Cardinali, ut traditur, præscripta, uti nos docent *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 900. & *Cosinus* in Hist. Transsubstantiationis p. 138.

Sæc. XI. ab an. M. Sigebertus, Otto Frisingensis, vide Conc. tom. 9. p. 1179.

1064. BARCINONENSE, anno 1064. præsente Hugone pontificis legato, congregatum. In quo legibus Gothicis abrogatis, quibus Catalauni utebantur, novæ introductæ sunt; Hispanis nihilominus ritum precandi Gothicum abolere recusantibus. Vide Conc. tom. 9. p. 1180. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 232.

1065. TULUGIENSE, aliis *Helenense*, in Tulugiensi prato comitatus Rossilionis haud procul a Perpiniano in diœcesi Helenensi sub Guifredo archiepiscopo Narbonensi, a pluribus episcopis & magnatibus circa annum 1065. celebratum. In quo ad treugam & pacem firmandam nonnulla de clericorum libertatibus, ecclesiarum immunitate & privilegiis, aliisque statuuntur. Exstant Acta & *capitula* 13. quæ ex tabulario regio Barcinonensi primus eruit Stephanus Baluzius ad lib. 4. de concordia cap. 14. p. 250. Hinc depromserunt conciliorum Editores tom. 9. p. 1184. & Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 233. de tempore dissferit Gabr. Cossartius loc. citat. p. 1185. Certe nnn levem hac in parte litem movet Cl. Baluzius, cui non pauca sunt, quæ concilii nostri tempus dubium reddere videntur. Argumenta utrinque expendit, nec tamen sententiam definitivam proferre ausus est. Verum hoc circiter tempore habitum fuisse maxime probabile est.

1065. ROMANUM XI. anno 1065. sub Alexandro II. papa habitum. In quo nova Incestuosorum hæresis damnatur. Mota quippe erat a Jurisconsultis quibusdam quæstiu, & acriter defensa de gradibus consanguinitatis, sc. quod germani fratres vel sorores inter se sint in secundo gradu, filii eorum vel filiæ in quarto, nepotes vel neptes in sexto, ac proinde propinquitatis gradus eadem ratione, qua in successionibus numerandos esse. Et hanc Incestuosorum vocabant hæresim. Exstat *decretum* synodale apud Gratianum, & Conc. tom. 9. p. 1181. Eodem anno habita altera ibidem synodo, eadem hæresis secunda vice damnata est. ibid. p. 1182.

1066. WESTMONASTERIENSE I. anno 1066. præsente rege Edwardo Confessore, a Stigando Cantuariensi, & Eldredo Eboracensi, cæterisque episcopis, Comitibus &c. celebratum. In quo de monasterii S. Petri dotatione, privilegiis, & asylo actum est. Habentur hac de re variæ regis & pontificis chartæ apud. Spelman. (*a*) Conc. Brit. tom. 1. p. 628. & Conc. tom. 9. p. 1186. Exstant Edwardi *leges ecclesiasticæ*, incertum quo anno editæ, quas Gulielmus Conquæstor anno regni sui quarto postea confirmavit, apud Lambard. Archaionom. p. 138. Edit. Cantab. & Spelm. Conc. Brit. tom. 1. p. 619. exinde Conc. tom. 9. p. 1020. (*b*) Sæc. XI. ab an. M.

AUSONENSE, in diœcesi Ausonensi circa annum 1068. celebratum. In quo de pace & treuga, ut vocatur, actum est, & inter alia, usus purgationis per judicium aquæ frigidæ, confirmatur. Exstant *constitutiones*, sive *capitula* 7. de immunitate ecclesiæ, de clericis, monachis, monialibus, & viduis, aliisque. Primus extulit Steph. Baluzius Append. ad P. de Marca Marcam Hispan. Exinde Card. d'Aguirre Couc. Hisp. tom. 3. p. 239. 1068.

AUSCENSE, in Novempopulania ad Egercium fl. anno 1068. ab Hugone Candido pontificis legato celebratum. In quo inter alia decretum est, ut omnes Vasconiæ ecclesiæ, exceptis ecclesiis S. Orientii, quartam decimarum partem ecclesiis cathedralidus persolverent. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 1195. Dacher Spicil. tom. 2. p. 592. (*c*) 1068.

TOLOSANUM II. præsidente Hugone cardinale pontificis legato, an. 1068. de episcopatu Lectorensi in monasterium converso, ex monasterio in sedem episcopalem restaurando, habitum; quod & factum est. Aderant præter abbates episcopi 11. Exstant Acta Conc. tom. 9. p. 1196. 1068.

MOGUNTINUM IV. anno 1069. autoritate Sigefridi episcopi Moguntini celebratum. In quo de causa Henrici IV. regis, Bertam conjugem suam repudiare volentis, actum est. Verum repugnantibus Petro Damiano pontificis legato, cunctisque qui aderant principibus, consilium imperatoris irritum factum est, qui tamen postea Bertam parum benigne tractavit. Exstat Sigefridi hac de re *epistola* ad Alexandrum papam II. Conc. tom. 9. p. 1200. Etsi quoad Sigefridum ipsum rem plane narret Lambertus Schafnab. in Chron. ad annum 1069. 1069.

ANSANUM II. anno 1070. habitum. In quo Achardus Cabilonensis episcopus monasterium S. Laurentii monasterio S. Mar- 1070.

(*a*) Assservantur MSS in Bibl. Cott. sub *Othone* A. 16. n. 18. exstant ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 316.
(*b*) Item *Wilkins* ibid. p. 310. (*c*) Edit. nov. tom. 1. p. 625.

Sæc. XI. ab an. M. tini in insula Barbarensi sito donat. Vide Conc. tom. 9. p. 1201.

1070. WINTONIENSE II. præsente rege & pontificis legato, anno 1070. celebratum. In quo Stigandus archiepiscopus Cantuariensis, ob perjuria, homicidia, aliaque graviora crimina, deponitur. Rem fusius narrat Ordericus Vitalis Hist. Eccl. lib. 4. p. 516. & R. Hovedenus in suis Annalibus ad annum 1070. fol. 259. p. 2. (a) ut alios mittam.

1070. WINDLESHORENSE, anno 1070. ab Hermenfredo pontificis legato, crastino Pentecostes habitum. In quo, in Anglia Normannis jam omnia tenentibus, Agelricus Australium Saxonum episcopus, nulla quod sciam objecta culpa, immo paulo post Marleburgi in custodiam datus, & abbates aliquot depositi sunt. Vide R. Hovedenum ut & Ordericum Vitalem locis supra citatis.

1071. PEDREDANUM, anno 1071. coram Willielmo I. a Lanfranco Cantuariensi, aliisque episcopis, & regni primatibus celebratum. In quo dirempta est lis inter Wulstanum Wigorniensem & Thomam Eboracensem, qui ecclesiam Wigorniensem, ejusque prædia & possessiones sedi suæ subjicere voluit. Decretumque est, ecclesiam Wigorniensem ab omni usurpatione liberam esse, prout fundatores ejus ipsam reliquerant. Refert hæc Radulphus de Diceto Abbrev. Chron. ad ann. 1071. p. 483.

1071. MOGUNTINUM V. ann. 1071. 18. Cal. Septembr. sub Sigefrido archiepiscopo coactum. In quo Carolus episcopus Constantiensis electus, Simoniæ & sacrilegii a clericis suis accusatus, non modo consecrationem obtinere non potuit, sed & depositus est. Exstant hujus synodi Acta a Lamberto Schaffnab. relata Conc. tom. 9. p. 1204. Ipsa vero Acta integra ibid. p. 1206.

1072. ANGLICANUM I. anno 1072. celebratum, Wintoniæ inchoatum, Windleshoriæ absolutum. In quo sedis Cantuariensis primatus super Eboracensem asseritur & confirmatur, & utriusque archiepiscopatus jura statuuntur. Exstant synodi Acta, & variæ Lanfranci de hac aliisque canonicis rebus epistolæ Conc. tom. 9. p. 1211. Vide etiam Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 5. qui regis Willielmi I. *attentationem* de primatu Cantuariensis ecclesiæ, cum subscriptionibus episcoporum & abbatum, ex MS. cod. Cottoniano primus exhibuit. (b)

ROTHOMAGENSE II. an. 1072. a Johanne archiepiscopo, ejusque suffraganeis in basilica B. Mariæ celebratum. In quo, facta fidei Catholicæ de SS. Trinitate confessione, editi sunt disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 24. nempe de confectione & distributione S. Chrismatis, de jejuniis, de 4. jejuniorum temporibus, &c. Habentur apud Orderic. Vital. Hist. Eccl. lib. 4. p. 529. Et Conc. tom. 9. p. 1225. Sæc. XI. ab an. M. 1072.

ERPHORDIENSE I. in Thuringia a Sigefrido archiepiscopo Moguntino anno 1073. 6. Idus Martii in causa Decimationum Thuringiæ habitum. Ubi omnia fere in gratiam Henrici regis, quà jure, quàve injuria acta sunt. Causam utrinque dicebant sophistæ undique acciti, ut canones in ejusce rei gratiam interpretarentur. Quin non leves armatorum copias secum habuit Henricus, quibus eos, si qui forte negotium interturbare conarentur, militari manu coërceret. Hæc nos docet Lamb. Schaffnaburgensis ad hunc annum p. 486. Confer quæ notantur Conc. tom. 9. p. 1230. Ubi etiam Sigefridi Moguntini ad Alexandrum papam & Hildebrandum archidiaconum *epistolæ* 2. exhibentur. 1073.

CABILONENSE II. anno 1073. habitum. Quid in eo præstitum sit, non liquet; quid vero post illud, de Hugonis episcopi Diensis electione in locum Lancelini ob Simoniam depositi, factum sit; habes Conc. tom. 10. p. 308. Confer Append. p. 1811. 1073.

ROTHOMAGENSE III. a Johanne archiepiscopo in basilica B. Mariæ anno 1074. habitum. In quo post disputationem de fide S. & individuæ Trinitatis, ad ecclesiæ disciplinam rectius ordinandam & melius custodiendam, editi sunt *canones* 14. qui habentur Conc. tom. 10. p. 310. Quibus aliarum quarundam synodorum *capitula* subjiciuntur. 1074.

ROMANUM XII. pro reformando ecclesiæ statu, sub Gregorio VII. ann. 1074. in prima hebdomada Quadragesimæ celebratum. In hac synodo repressi sunt sacerdotes concubinarii; Hispaniarum ecclesiis mandatum, ut Romanum ordinem atque officium recipiant; Guischardus Normannorum princeps anathemati subjectus, ut alia prætercam. Exstant *capitula* 24. prolixa cum Gregorii papæ *apologetico* super decreta in hac synodo contra Simoniacos & incontinentes sacerdotes promulgata Conc. tom. 10. p. 314. Anno sequenti, eo- 1074.

(a) Et ex Hovedeno *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 322. (b) Exhibuit etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 324.

Sæc. XI. ab an. M. dem loco, & de iisdem causis coacta est altera synodus; de qua vide ibid. p. 344.

1074. ERPHORDIENSE II. anno 1074. mense Octobri ab archiepiscopo Moguntino congregatum. In quo Romanæ synodi decretum contra clericos concubinarios jussu Gregorii papæ est promulgatum. Vide Greg. VII. Epist. 4. Lambert. Schaffnaburgensis, qui hoc tempore vixit, in Chron. p. 506. hanc synodum ad hunc annum diserte refert. Nec tacet quanto fervore & quam animosa obstinatione Romano huic decreto sese opposuerint ejusce temporis clerici, his verbis. *Adversus hoc decretum protinus vehementer infremuit tota factio clericorum, hominem* (Gregorium VII.) *plane hæreticum, & vesani dogmatis esse clamitans, qui oblitus sermonis Domini, quo ait*, Non omnes capiunt hoc verbum, qui potest capere, capiat: *& apostoli;* qui se non continet, nubat: melius est enim nubere quam uri; *violenta exactione homines vivere cogeret ritu angelorum, & dum consuetum cursum naturæ negaret, fornicationi & immunditiæ fræna laxaret: quod si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium, quam conjugium deserere; & tunc visurum eum, cui homines sorderent, unde gubernandis per ecclesiam Dei plebibus angelos comparaturus esset.* Archiepiscopus Moguntinus cum se neque persuasionibus neque minis proficere videret, blandis verbis clericorum animos frustra emollire conatus est, & tandem soluta synodo rem distulit, postquam sententiam pontificis promulgasset.

1075. MOGUNTINUM VI. anno 1075. mense Octobri sub Sigefrido archiepiscopo celebratum. Aderat inter alios Curiensis episcopus, cui papa sub interminatione gradus & ordinis sui in mandatis dederat, ut presbyteros omnes, qui intra diœcelin essent, cogeret aut impræsentiarum conjugibus renunciare, aut se in perpetuum sacri altaris ministerio abdicare. Quod dum præstare nititur, clericorum & verbis & manibus ita contusus est, ut vix vita salva e synodo evasit. Quare rei difficultate territus, nec ulterius promovere ausus, sententiæ executionem ipsi papæ reliquit. Testatur hæc Lamb. Schaffnaburgensis ad annum 1075. p. 515.

1075. ANGLICANUM II anno 1075. vel hoc circiter tempore sub Lanfranco Cantuariensi habitum. (*a*) Quo statutum est, virgines & matronas, quæ ad fugiendam Normannorum libidinem ad monasteria se contulerant, velumque susceperant, non teneri quin ad sæculum, si velint, redire possint. Vide Eadmeri Hist. lib. 3. p. 57. & Conc. Brit. tom. 2. p. 7. (*b*) Anglicani etiam concilii anno 1074. quo S. Wulstanus injuste depositus est, ex ejus vita apud Surium meminerunt conciliorum Editores tom. 10. p. 344. Sæc. XI. ab an. M.

(*c*) LONDINENSE I. anno 1075. in ecclesia S. Pauli, præsidente Lanfranco Cantuariensi, pro reformandis ecclesiasticis constitutionibus & moribus ecclesiæ coactum. Exstant Actorum hujus synodi exemplaria tria, partim ex Malmesburiensi, partim ex vetustis codicibus MSS. prolata, apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 7. & Conc. tom. 10. p. 346. (*d*) 1075.

WORMATIENSE, anno 1076. ab episcopis Germaniæ qui ab Henrici IV. Imp. partibus stabant, collectum. Quo Gregorium VII. pontificatu amovendum esse declararunt. Exstant Acta apud Lambert. Schaffnaburg. ad annum 1076. p. 524. & Hugon. Flaviniac. eodem anno. Confer etiam Conrad. Urspergens. in Chron. ad ann. 1076. p. 169. 1076.

WINTONIENSE III. anno 1076. (quod tamen Antiquitatum Britannicarum autor ad annum 1074. refert) sub Lanfranco Cantuariensi, de prohibendo clericorum conjugio, & castitate servanda habitum. Exstant *capitula plurima* disciplinæ ecclesiasticæ, in hac synodo constituta, partim ex libro Saxonico Wigorniensi, partim ex MS. Cottoniano eruta, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 12. & exinde Conc. tom. 10. p. 351. (*e*) Est etiam synodus Wintoniensis hoc quidem anno habita, quæ an eadem fuerit, an diversa, non constat. Mihi diversa plane videtur, cum non pauca in ea statuta esse memorentur, quæ frustra in priori quæras, ut de causa Ailrici episcopi Cicestriensis, quæ canonice in hæc synodo definita, & ad certum finem perducta est, ne de aliis dicam. Diversas plane synodos, & diversis temporibus habitas, facit autor Antiquitatum Britannicarum in Vit. Lanfranc. p. 112. 114. diversas itidem Spelmannus, verum utramque in eundem reponit annum. Quæ in posteriori hac synodo acta sint, recensent dictæ Antiquitates Britannicæ, & ex iis Spelmannus loc. citat. 1076.

ROMANUM XIII. anno 1076. sub Gregorio VII. in ecclesia Constantiniana celebratum. In quo Henricus Imp. Sigefri- 1076.

(*a*) Habetur MS. in bibl. Cott. sub *Cleopatra* E. 1. n. 7. (*b*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 362. (*c*) Exstat una cum Conc. Winton. an. 1076. MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 7. n. 57. (*d*) Item ap. *Wilkins* tom. 1. p. 363. seq. (*e*) Item ap. *Wilkins* ubi supra p. 365. seq.

dus

Sæc. XI. ab an. M. dus Moguntinus, Willielmus Trajectensis, & Robertus Bambergensis, episcopi, anathemati subjiciuntur, cæteris episcopis ad causam Romæ dicendam die statuto citatis. Exstant Acta Conc. tom. 10. p. 355.

1076. PAPIENSE, anno 1076. habitum. In quo episcopi Henrico adhærentes Romanæ synodi anathema in ipsum pontificem retorquebant. Meminit Gulielmus Bibliothecar. in vita Gregorii VII. papæ.

1077. WESTMONASTERIENSE II. anno 1077. a pluribus episcopis & proceribus, ad causas cujuslibet ecclesiæ audiendas & tractandas celebratum. Hujus concilii, ex charta Willielmi regis meminit Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 14. (a) qui etiam Radulphum de Diceto testem citat.

1078. (b) PICTAVIENSE II. anno 1078. ab Hugone Diensi episcopo pontificis legato habitum. In quo multa ad disciplinam ecclesiasticam spectantia statuta sunt. Exstant *canones* 10. Conc. tom. 10. p. 367. Aliæ in Gallia synodi annis præcedentibus 1076, 1077. habitæ sunt; nempe Ansana, Claromontensis, Divionensis, Augustodunensis, sive Æduensis, obscuræ quidem & nullius nominis, quæ, si tanti sint, ex ipsis Actis peti possunt. ibid. p. 359.

1078. LONDINENSE II. anno 1078. adventu Normannorum 11. a Lanfranco Cantuariensi habitum. In quo sedes aliquot episcopales, Bathoniensis, Lincolniensis, Sarisburiensis, Oxoniensis, Cestriensis, atque Cicestriensis, ex oppidulis in urbes translatæ sunt. Wulstanus etiam Wigorniensis episcopus, a Lanfranco ob imperitiam, revera quia Saxonici generis erat, notatus, & sede sua pene privatus, miraculo se servasse dicitur. In hoc etiam conventu, de religione Christiana conservanda actum est. Sed ante omnia, mores sacerdotum parum puri, quam proxime fieri potuit, ad priscorum patrum regulam revocati sunt, estque illis in posterum recte vivendi modus præscriptus. Diserte hæc refert ad hunc annum, qui unus pene hujus synodi Acta recenset, Polyd. Virgilius Hist. lib. 9. p. 158. (c) ut mirari liceat Spelmannum nostrum, Conciliorumque editores, nescio quo errore ductos, eandem synodum iisdem Polydori verbis tum ad annum 1070. tum ad hunc ipsum annum retulisse. Depositionis Wulstani, ejusque restitutionis per Lanfrancum in synodo factæ meminit Bravonius monachus Wigorniensis in Vit. S. Wulstani apud Sur. Januar. 19. num. 5, 6. Quod Surius quidem, nescio unde ductus, ad annum 1074. refert, ac proinde diversum a nostro concilium facit. Ex MS. Cod. Cottoniano, quinque concilia sub Lanfranco habita; nempe Londinense, Wintoniensia 2. Glocestriensia 2. memorat Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 15. Quid vero in iis gestum sit nos non docet.

(d) ROMANUM XIV anno 1078. sub Gregorio VII. papa, & centum circiter episcopis congregatum. In quo Guibertus Ravennas, Tedaldus Mediolanensis, aliique plures Henricianæ partis episcopi excommunicati sunt. Exstant hujus synodi Acta Conc. tom. 10. p. 369. 1078.

(e) ROMANUM XV. eodem anno 3. Cal. Decembr. sub Gregorio papa in ecclesia Constantiniana habitum. In quo Nicephorus Botoniates, qui, Michaele detruso, imperium per vim sibi arripuerat, excommunicatur, Guibertus Ravennas deponitur, & multa contra Simoniacos, concubinarios, & bonorum ecclesiasticorum prædones decreta sunt. Exstant Acta & *capitula* 13. Conc. tom. 12. p. 371. Subjecta est Henrici imperatoris ad Gregorium *epistola*. 1078.

ROMANUM XVI. anno 1079. mense Februario sub Gregorio VII. papa habitum. In quo Berengarius, postquam sententiam de eucharistia sæpius mutasset, dogma suum sub solenni formula iterum abnegavit, (f) Brunone Astensi cum eo in arenam descendente. Exstant synodi Acta Conc. tom. 10. p. 378. 1079.

ARMORICUM, in minori Britannia, anno 1079. præsente legato apostolico, ad proscribendas falsas pœnitentias, quibus peractis peccatores, uti mos erat, absolvi solebant, habitum. Vide Greg. VII. lib. 7. epist. 10. 1079.

BURDIGALENSE, præsente Amato pontificis legato, an. 1079. vel sequenti, habitum. In quo Berengarius fidei suæ rationem reddidit, teste Chron. Malleacensi. Vide Conc. tom. 10. p. 381. 1079.

ROMANUM XVII. anno 1080. sub Gregorio VII. papa celebratum. In quo imperium Henrico abrogatum Rodulpho collatum est, ea lege ne deinceps beneficiorum investituræ a laicis conferantur, vel ac- 1080.

(a) Item *Wilkins* Brit. Conc. tom. 1. p. 367. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p. 57. (c) Et exinde *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 367. (d) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p. 42. (e) Conf *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 9. p. 43. (f) Quod tamen an unquam fecerit non adeo liquet, ut nos docet *Cosinus* in Hist. Transubstantiationis p. 141. Acta hujusce Concilii cum *Berengarii* recantatione ex MS. Gemblacensi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 103. seq.

cipiantur,

cipiantur, missa etiam ad Rudolphum corona aurea, solenni hoc versiculo inscripta,

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho.

Exstant Acta & *constitutiones* hujus synodi Conc. tom. 10. p. 381. Vide Append. ibid. p. 1830. Ubi Rodulphi & procerum imperii *propositio* in hoc synodo contra Henricum IV. Imp. exhibetur. Eodem anno habita est synodus Wirtzeburgensis, cui præsederunt duo legati pontificii in causa Henrici Imp. Cum vero res ad exitum perduci non poterat, statutum est in partibus Ultramontanis colloquium hac de re fieri: quod, ut videtur, in hoc Romano concilio factum est.

1080. MOGUTINUM VII. anno 1080. habitum. In quo episcopi Henriciani, ob imperatorem excommunicatum, Gregorio pontifici anathema dixerunt. Exstant Acta ex Hugonis Flaviniacensis chronico desumpta, & archiepiscppi Saltzebergensis ad Hermannum Mettensem *epistola* Conc. tom. 10. p. 388.

1080. BRIXIENSE, in Lombardia, anno 1080. ab 80. imperatoriæ partis episcopis congregatum. Eadem est hæc cum priore synodus, Moguntia huc translata, aucto episcoporum numero, in qua Gregorius papa deponitur, & Guibertus Ravennas in ejus locum suffectus est. Habentur hujus concilii Acta apud Conrad. Urspergensem in Chron. ad hunc annum p. 171. Et exinde Conc. tom. 10. p. 389. (*a*).

1080. (*b*) LUGDUNENSE II. anno 1080. ab Hugone Diensi, pontificis legato habitum. In quo Manasses, qui sedem Rhemensem invaserat, damnatus & depositus est. Vide Greg. VII. epist. 17 lib. 8. & Conc. tom. 10. p. 389.

1080. BURGENSE, apud Hispanos in Castella veteri ad Arlanzam fluv. a Richardo abbate Massiliensi, cardinale & pontificis legato anno 1080. celebratum. In quo (referente Johan. Mariana *) antiqui canones in usum revocantur, prohibentur sacerdotum conjugia, Romani sacrorum ritus & divinorum officiorum ordo, ita volente Gregorio VII. papa, Hispaniarum ecclesiis imperati sunt, Missali tamen Gothico seu Mozarabico, quod per tot sæcula apud Hispanos invaluerat, nondum penitus abrogato. Officium illud a Leandro Hispalensi archiepiscopo vel institutum vel auctum, & ab Isidoro fratre ejus ac successore ad umbilicium perductum esse dicitur, inde nunc huic, nunc illi vulgo tributum. *Mozarabicum*, rectius *Mixt-arabicum* dictum, eo quod Christiani, qui cum Arabibus mixti Hispaniam incolebant, illud communiter usurparunt. In hac vero synodo primum prohiberi cœpit, plene aboleri non potuit. quippe in plurimis ecclesiis cathedralibus & monasteriis ejus usus perduravit, & in quibusdam adhuc perdurat. Exeunte circiter sæculo 15. magnus ille literarum stator Francisc. Ximenius * cardinalis & archiepiscopus Toletanus hunc ordinem longo temporis tractu depravatum instauravit, instituto Toleti tredecim sacerdotum triumque ministrorum collegio, quos *Mozarabes sodales* appellavit; quibusque id muneris demandavit, ut hoc ritu sacra quotidie celebrarent, & ad eos sex Mozarabum ecclesiarum sacerdotia (in quibus ritus Mozarabicus constanter servatus fuerat) pertinere voluit; adhibitis viris peritissimis codices MSS. diligenter excussit, & Missale descriptum typis mandavit *Toleti* an. 1500. Cujus exemplaria rarissime reperiuntur, adeoque sub hoc concilio recudi fecit illustrissimus Cardinalis d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 258. utque majorem huic rei lucem affunderet, integra 14. capita, quæ hac de re ex professo agunt, ex Hispanico Latine versa, ex Eugenii Roblesii libro Hispanico de vita & gestis Card. Ximenii, qui prodiit *Toleti* anno 1604. iterumque ex Card. Bonæ Rer. Liturg. lib. 1. cap. 11. diatribam *de missa Mozarabum* adjecit. De tempore hujus synodi disputat G. Cossartius Not. ad Conc. tom. 10. in Append. p. 1816.

* De reb. Hispan. l. 9. c. 11. p. 471.

* Alv. Gomec. de reb. gest. Fr. Ximenii l. 2. p. 969. Vas. Chron. Hispan. ad an. 717. p. 698.

JULIOBONENSE, apud Caletes prope Sequanam in diœcesi Rothomagensi, anno 1080. in festo Petecostes sub Willielmo Anglorum rege, ab episcopis & proceribus Normanniæ celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 13. Conc. tom. 10. p. 391. Et apud Orderic. Vital. Hist. Eccles. lib. 5. p. 552. 1080.

LINGONENSE, anno 1080. adversus Laicorum investituras habitum. Vide Conc. tom. 10. p. 397. Sed ut verum fatear, concilium hoc nulla certa autoritate nititur, adeoque locum & dignitatem suam ægre sustinebit. Eodem anno in synodo Santonensi cœnobium Regulæ ad Garumnam fl. renitente Raymundo episcopo Vasatensi, Floriacensibus monachis adjudicatum est, Vide Conc. loco citato. 1080.

ROMANUM XVIII. anno 1081. sub Gregorio VII. papa habitum. In quo Henri- 1081.

(*a*) Habentur etiam in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 132. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 60. seq.
(*c*) Conf. etiam *Edmundum Martene* de antiquis Ecclesiæ ritibus vol. 1. p. 457.

cus

 cus imperator, illique adhærentes episcopi iterum excommuncati sunt. Vide Conc. tom. 10. p. 398. (a)

1084. ROMANUM XIX. anno 1084. sub Gregorio VII. papa habitum. In quo Henricus Imp. & Guibertus antipapa novo anathemati subjiciuntur. Vide Bertholdum ad annum 1084. p. 354. Anno superiori habita fuerat Romæ eadem de re synodus, sed in qua nihil fere actum est. Vide Conc. tom. 10. p. 401.

1085. (b) QUINTILINIBURGENSE, in celebri monasterio in Saxonia, prope Halberstadium, anno 1085. præsente pontificis legato habitum. In quo Henricianorum (quam vocant) hæresis, eorum nempe qui pro imperatorum juribus adversus papales usurpationes strenue contendebant, damnata est. Exstant Acta, &, qui disciplinæ ecclesiasticæ sunt, *canones* 7. Conc. tom. 10. p. 404. omnia ex Bertholdo Constantiensi desumpta ad ann. 1085. p. 356.

1085. (c) COMPENDIENSE, præsidente Raynaldo metropolitano Rhemensi anno 1085. habitum. In quo probata est monasterii S. Cornelii Compendiensis ad Isaram fluvium exemptio a Jurisdictione episcopi Suessionensis. Extant hac de re Acta Conc. tom. 10. p. 406.

1085. MOGUNTINUM VIII. anno 1085. mense Maio habitum. In quo Gregorio deposito, Guibertum juste subrogatum fuisse declaratur. Vide Sigebert. in Chron. ad annum 1085. Berthold. Append. ad Herm. Contract. eodem anno p. 357. plura Conc. tom. 10. p. 409. & in Append. p. 1831. Quin & in hoc concilio omnes episcopi imperatori rebelles deponendi judicantur, teste Conrad. Urspergensi hoc anno p. 172.

1086. TOLETANUM, anno 1086. 15. Cal. Januar. maximo episcoporum, abbatum, procerumque conventu celebratum. Quo Bernardus S. Facundi abbas archipræsul Toletanus communi suffragio constitutus est, & Alphonsus VI. rex ecclesiam Toletanam, a Saracenorum tyrannide nuper liberatam, plurimis arcibus, oppidis, & municipiis liberaliter dotavit. Latius hæc Johan. Mariana lib. 9. c. 17. Et ex eo d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 287.

1087. CAPUANUM, anno 187. habitum. Quo Victor Beneventanus papa consecratur, resumptis insignibus pontificalibus, quæ præter voluntatem electus ante resignaverat. Vide Leon. Ostiens. qui intererat, lib. 3. cap. 67. fol. 119.

BENEVENTANUM I. anno 1087. coactum. Quo Guibertus antipapa cum suis sibi adhærentibus excommunicatur, damnantur laicorum investituræ, nec cum ejusmodi episcopis, abbatibus, clericisve communicandum, qui beneficium vel dignitatem aliquam ab eis recipere præsumpserint. De hac synodo agit Leo Ostiensis lib 3. c. 71. fol. 121. ubi ejus Acta fuse refert. 1087.

ROMANUM XX. anno 1089. sub Urbano II. papa & 115. episcopis celebratum. Quo Gregorii VII. & Victoris III. adversus Guidonem antipapam & Henricum Imp. res gestæ confirmantur: Guiberto antipapa a Romanis urbe pulso, ac jurejurando pollicente se sedem apostolicam non amplius invasurum. Vide Berthold. Const. ad ann. 1089. p. 363. 1089.

(d) MELFITANUM, in Apulia, anno circiter 1089. magno episcoporum numero celebratum. In quo Rogerius dux pontifici fidelitatis juramentum præstitit. Extant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 16. & *epistola* Johannis Diaconi ad abbatem Molismensem Conc. tom. 10. p. 476. 1089.

TOLOSANUM III. anno circiter 1090. præsente Bernardo archiepiscopo Toletano, celebratum. In quo Tolosanus episcopus ab objectis criminibus purgatur; abolito cursu Mozarabico Gallicanus substituitur, & Maurorum Mosquita in ecclesiam Christianorum convertitur. Exstant Acta apud Roderic. Tolet. lib. 6. Hist. Rer. Hisp. cap. 26, 27. p. 106, 107. Conc. tom. 10. p. 479. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 292. Ubi vide quæ ibidem afferuntur, d'Aguirrii & aliorum notas. 1090.

NARBONENSE III. anno 1090. a Dalmatio archiepiscopo Narbonensi, de juribus Crassensis monasterii habitum. Exstant Acta in duas partes divisa, Conc. tom. 10. in Append. p. 1818. quæ primus in lucem edidit Baluzius Conc. Gal. Narbon. p. 18. 1090.

LEGIONENSE II. anno 1091. præside Renerio cardinale papæ legato habitum. In quo de missa Gothica juxta Isidori 1091.

(a) Conc. hoc anno Romæ habitum, quo sancitum *ne res divinæ ad usus sæculares oppignorentur*, habetur ap. *Baluzium* tom. 7. Miscell. p. 70. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 47. (c) Conf *Dacher.* Spicil. tom. 2. p. 598. 601. Edit. nov. tom. 1. p. 626. seq. (d) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 72.

Sæc. XI. ab an. M. institutionem retinenda, aliisque actum est. Vide Roderic. Tolet. lib. 6. c. 30. & Johan. Marian. Hist. Hisp. lib. 10. c. 6. præcipue Card. d'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 298. ubi & suas notas addidit.

1091. (a) BENEVENTANUM II. anno 1091. 5. Calend. Aprilis congregatum. In quo, in Guibertum antipapam ejusque socios, excommunicationis sententia fertur. Vide Bertold. ad annum 1091. Exstant hujus synodi de disciplina ecclesiastica *canones* 4. Conc. tom. 10. p. 484.

1092. SUESSIONENSE, an. circiter 1092. præsidente Raynaldo Rhemensi archiepiscopo collectum. In quo Roscelinus dialecticus Compendiensis, P. Abailardi magister, dogma suum circa personas SS. Trinitatis ejuravit. Docuit enim Roscelinus tres in Deo personas, esse tres res ab invicem separatas, sicut sunt tres angeli, ita tamen ut una sit voluntas & potestas, Patrem & Spiritum Sanctum esse incarnatum, tresque Deos vere dici posse, si usus admitteret. Errores hosce cum in hac synodo revocasset, rediit nihilominus ad vomitum suum, & inter suos jactitare solebat homo versipellis, se non alio nomine dogmata sua abjurasse, quam quod metu mortis a populo interfici timebat. Ob hanc levitatem & apostasiam graviter ipsum corripit Ivo Carnotensis Epist. 7. p. 11. ubi in notis non contemnenda congessit Fr. Juretus p. 558. Exstant Anselmi ad Fulconem Belvacensem de Roscelino, qui illum & Lanfrancum erroris circa Trinitatem insimulaverat, Ivonis Carnotensis ad Roscelinum, & P. Abailardi ad Gaufredum Parisiensem *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 484.

1092. RHEMENSE II. anno 1092. habitum. In quo Roberti Comitis avaritia in occupandis morientium clericorum bonis repressa est. Exstant Urbani II. papæ ad Robertum, & cleri Flandrensis ad Raynoldum archiepiscopum *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 488.

1092. STAMPENSE I. ad Ivennam fluv. in diœcesi Senonensi, anno 1092. a Richerio archiepiscopo Senonensi, ejusque suffraganeis aliquot adversus Ivonis Carnotensis ordinationem habitum. Gaufridum episcopum Carnotensem ob graviora crimina nuper deposuerat Urbanus II. papa. In ejus locum clerus, populusque Carnotensis Ivonem cœnobii Belvacensis præpositum elegerunt, Urbano, electionem suffragio suo, comprobante. Electum consecrare noluit Richerius metropolitanus, Gaufrido plus æquo faventior. Unde necesse habuit Ivo cum suis Carnotensibus Romam proficisci, ubi ipsius Urbani manibus consecratus est, pontifice in ejus gratiam tum ad Carnotenses tum ad Richerium Senonensem literas dante, & Gaufrido, omnibusque ejus fautoribus, ni acquiescerent, anathema interminante. His non obstantibus, Richerius Ivonem recipere recusavit, litteras calumniæ & malignitatis in ipsum plenas ubique sparsit, & coacta Stampis synodo una cum Parisiensi, Meldensi, & Trecassino episcopis, Ivonis ordinationem ad examen revocavit, & læsæ majestatis crimen ei objecit, quod consecrationem suam a sede apostolica recipere præsumpsisset. Quin & depositionis sententiam in Ivonem protulissent, sedique suæ Gaufridum restituissent, ni Ivo appellationem ad sedem Romanam tempestive interposuisset. Agunt de his Urbani papæ *epistolæ* 1. & 2. apud Ivonem, Ivonis Epist. 8. p. 13. 12. (ad Urban. P.) p. 25. Posterior hæc exstat etiam Conc. tom. 10. p. 480.

PARISIENSE II. anno 1092. a Manasedo Rhemensi archiepiscopo aliisque decem episcopis habitum. In quo monasterii S. Cornelii Compendiensis possessiones confirmantur. Vide Philippi Francorum regis chartam hujusce rei confirmatoriam Conc. tom. 10. p. 481. (b) 1092.

TROJANUM, in Apulia ab episcopis 75. & abbatibus 12. 5. Idus Martii an. 1093. habitum. Exstant de nuptiis consanguineorum dissolvendis, *capitula* 2. Conc. tom. 10. p. 482. Vide quæ de synodo Trojana habentur ad ann. 1089. ibid. p. 475. Ubi Baronium, Binium, &c. in hujus synodi tempore notando errasse ostenditur. Decreta hujusce concilii primus extulit Steph. Baluzius ad lib. 4. P. de Marca de concordia cap. 14. p. 254. 1093.

ANGLICANUM III. anno 1093. Pridie Non. Decembr. ab omnibus pæne Angliæ episcopis congregatum. In quo Anselmus Cantuariensis archiepiscopus consecratur, & de controverso primatu & metropolitani titulo agitur, *totius Angliæ* primatis titulo, Cantuariensi adjudicato. Vide Matth. Par. ad ann. 1093. & Eadmer. Hist. p. 21. (c) 1093.

ROCHINGHAMIENSE, in Anglia, conventus ecclesiastico-politicus, an. 1094. sub Willielmo II. ab episcopis, & omni cle- 1094.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 72. (b) Item *Dacher.* Spicil. tom. 2. p. 604. Edit. nov. tom. 1. p. 627. (c) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 370.

Sæc XI ab anno M. ro, totaque Angliæ nobilitate habitus. In quo, quæstio an salva sedis apostolicæ reverentia, Anselmus regi terreno fidem præstare posset, negante id Anselmo, excussa est. Rem gestam prolixe narrat Eadmerus Hist. p. 26. (a) Vide sis Antiq. Brit. in Vit. Anselm. p. 116, 117.

1094. CONSTANTIENSE II. an. 1094. sub Gebehardo Archiepiscopo habitum. In quo, pro disciplina ecclesiæ reformanda, de Simoniacis, & concubinariis, de diebus festis Paschatis & Pentecostes, & de solennioribus jejuniis, multa statuta sunt. Vide Bertold. qui synodo interfuit, ad ann. 1094. p. 371.

1094. RHEMENSE III. anno 1094. sub Raynaldo archiepiscopo habitum. In quo de Philippi regis cum Bertrada (ex qua Ludovicum susceperat) conjugio, repudiata Berta priore uxore, actum est. Extat hac de re Ivonis ad Richerium Senonensem epistola Conc. tom. 10. p. 497. qui tamen huic synodo non interfuit.

1094. BRIVATENSE, ad Elaverim fl. in Arvernis, præside Hugone archiepiscopo Lugdunensi, & Romanæ sedis vicario, an. 1094. habitum. In quo controversia quædam inter Hugonem Lugdunensem, & Rodulphum Turonensem ventilata est. Vide Conc. tom. 10. p. 499.

1094. AUGUSTODUNENSE, præsente Hugone Lugdunensi papæ legato, an. 1094. celebratum. In quo Philippus Francorum rex ob illicitas nuptias, Henricus Imp. Guibertus antipapa, item Simoniaci & incontinentes, excommunicantur. Vide quæ habent Berthold. ad hunc annum p. 372. & Chron. Virdunense Conc. tom. 10. p. 499.

1095. PLACENTINUM, in media Longobardia anno 1095. ab Urbano II. papa, cum episcopis & abbatibus, tam Galliarum, quam Longobardiæ & Tusciæ, circa mediam Quadragesimam, in causa Praxedis repudiatæ imperatricis, item Philippi regis Francorum de uxore dimissa, & pellice in uxorem ducta, & Alexii Imp. CP. contra Saracenos auxilium petentis, habitum. Vide Bertold. ad annum 1095. p. 373. Ad hanc synodum tantus convenerat hominum numerus, ut cum nulla ecclesia eos capere posset, concilium primo ac tertio die in campo celebrari oportuit. In hac etiam synodo præter causas prædictas disceptatas, Simoniacæ & schismaticæ ordinationes, præsertim in nupero schismate Guibertino factæ, rescissæ sunt. Hæresis etiam Nicolaitarum, i. e. incontinentium sacerdotum & clericorum, item Berengariana damnantur, sententia in Guibertum ejusque defensores cum ardentibus candelis iterum promulgatur; decretum ut pro chrismate, baptismo, & sepultura nihil exigatur; jejunia 4. temporum constituta: fusius hæc narrante Bertoldo Constant. loco supra citat. Extant Acta, & disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 15. ab Holstenio primum edita Collect. Rom. part. 2. p. 169. deinde Conc. tom. 10. p. 500. Sæc XI ab anno M.

1095. (b) CLAROMONTANUM, in Arvernis, anno 1095. 6. Cal. Decembr. præsente Urbano II. papa celebratum. Aderant tredecim archiepiscopi eorumque suffraganei, adeo ut referente Bertoldo 205. virgæ pastorales numeratæ sunt. In celeberrimo hoc concilio, præcedentis synodi decreta confirmantur, & plurima ad disciplinam & regimen ecclesiæ sancita sunt. In hac etiam synodo anathema in Philippum Galliarum regem ob illicitum conjugium, more solenni denunciatum est. Cujus rei quoniam in hujus temporis conciliis fræquens fit mentio, non abs re erit paucis hoc loco de ea agere. Philippus, voluptatibus & illicitæ Veneri supra modum deditus, Bertam conjugem suam repudiavit, & Bertradam Simeonis de Monte-forti filiam, Fulconis Comitis Andegavensis, consanguinei sui uxorem, marito ereptam, pellicem habuit, ejusque fœdis amoribus libere fruebatur. Nec hoc contentus eam in uxorem duxit, & in reginam Galliæ inungi voluit. Ob has illicitas & incestas nuptias, plusquam semel iterumque excommunicatur; in conciliis nempe Rhemensi anno 1094. Placentino, anno sequenti, & in hoc Claromontano, præsente ipsomet Urbano papa. Postea pœnitentiam simulans, ab Urbano absolutus est. Mortuo Urbano, Bertradam iterum ad se vocavit, eaque familiariter utebatur. Quocirca Paschalis, Urbani successor, Johannem & Benedictum cardinales in Gallias misit; qui habito apud Pictavienses concilio, anno 1110. excommunicationis fulmen in Philippum, ejusque concubinam iterum vibrarunt. Tandem vere pœnitens factus pellicem dimisit, assumpto apud Floriacum monachi habitu; ipsa etiam Bertrada apud Fontem Euraldi sanctimonialium institutis se devovente. Sed ad concilium nostrum Claromontanum redeo. Extant Acta & *canones* 32. Conc. tom. 10. p. 506. Subjicitur appendicis vice, Urbani (c) *decretum*

(a) Et ex Eadmero *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 371. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 9. p. 73. seq.
(c) Decreta Urbani in hoc Concilio extant MSS. in Bibl. Cott. sub *Claudio* E. 5. n. 6.

Sæc XI. ab anno M. de primatu Lugdunensi, & P. de Marca eadem de re *dissertatio*. Sequitur *appendix* altera a G. Cossartio adornata, quæ canones aliquot hujus synodi integros, reliquorum breviaria varia, aliaque huc spectantia, complectitur. Symbolam etiam suam ad celeberrimi hujus concilii elucidationem contulit Steph. Baluzius ad lib. 6. de Concord. cap. 31. p. 286.

1095. ANGLICANUM IV. anno 1095. ab universis pæne Angliæ episcopis habitum. In quo, Anselmo fidem regi, nisi reservata Urbano papæ obedientia, præstare recusanti, plures Angliæ episcopi omnem subjectionem & communionem denegant. Vide Eadmer. (*a*) qui & ipse huic concilio interfuit, de Vit. Anselm. lib. 2. apud Sur. ad Apr. 21.

1095. LEMOVICENSE IV. præsidente Urbano II. papa, anno 1095. coactum. In quo de expeditione Hierosolymitana agitur, & Humbaldus episcopus Lemovicensis deponitur. Exstant Acta Conc. tom. 10. p. 598.

1096. ROTHOMAGENSE IV. an. 1096. mense Februario præsidente Guilielmo archiepiscopo congregatum. In quo synodi Claromontanæ decreta relecta sunt. Exstant de pace conservanda, & disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 8. *Ut ecclesiæ res suas & consuetudines retineant, & laici partem in decimis, alisve nullam capiant, nec servitium indebitum exigant; ut presbyterum ecclesiæ laicus non det, nec adimat, sine consensu episcopi; & ut nullus homo comam nutriat*, &c. Conc. tom. 10. p. 599.

1096. TURONENSE III. anno 1096. media Quadragesima ab Urbano II. papa pro expeditione Hierosolymitana, alisque tractandis indictum. Vide Bertold. ad annum 1096. p. 375. Composita est etiam controversia inter canonicos S. Martini & monachos Carmaricenses; de qua habetur Urbani epistola Conc. tom. 10. p. 602. (*b*)

1096. SANTONENSE, anno 1096. 4. Non. Mart. ab Amato Burdegalensi habitum. In quo jejunium in omnium apostolorum vigiliis imperatum est. Vide Chron. Malleacense ad hunc annum, & Conc. tom. 10. p. 604. (*c*)

1096. (*d*) NEMAUSENSE, anno 1096. mense Julio congregatum. In quo, inter alia, Philippus Francornm rex absolutus est, & Anselmi Cantuariensis causa agitatur. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 16, & Actorum fragmenta quædam a Gabr. Cossartio eruta Conc. tom. 10. p. 605. (*e*)

BARENSE, in Apulia anno 1097. celebratum. In quo, pro Græcis cum Romanis, præsertim in dogmate de processione Spiritus S. conciliandis actum est, præsente, & primas disputandi partes sustinente Anselmo Cantuariensi. Cui proinde a papa datum est, ut juxta Romanæ ecclesiæ archidiaconum (qui pro more coram papa sederet) sedem suam haberet; addito hoc elogio, *Includamus*, inquit, *hunc in orbe nostro quasi alterius orbis papam*. Rem gestam narrant Eadmerus de vita Anselmi num. 39. apud Sur. April. 21. fusius Malmesburiensis de Gest. Pontif. lib. 1. fol. 126. p. 2. 1097.

GERUNDENSE, in Hispania Tarraconensi ad Sambrocam fluv. anno 1097. Id Decembr. præside Bernardo Toletano legato pontificio congregatum. Quo nonnulla ad corroborandam ecclesiasticæ libertatis dignitatem sancita sunt, & quærela canonicorum Barcinonensium adversus episcopum Gerundensem admissa & dijudicata. Hæc & hujusmodi alia notavit Baluzius Marcæ Hisp. lib. 4. exinde Conc. Hisp. tom. 3. p. 307. 1097.

HIBERNICUM, anno 1097. loco incerto habitum. In quo Murchertacus rex, ejusque clerus & populus ab Anselmo Cantuariensi, tanquam primate suo, petunt, ut oppidum Waterfordiense in episcopalem sedem erigatur: & electo Malcho, gentis suæ viro, ipsum ad Anselmum, ut consecrationem ab eo reciperet, transmiserunt, qui proinde Cantuariæ 5. Cal. Januarii, ab Anselmo ordinatus est. Habetur hujus concilii *historia*, & *petitionis* libellus apud Eadmer. Hist. lib. 2. p. 36. (*f*) 1097.

ROMANUM XXI. anno 1098. a partis Guibertinæ episcopis habitum. In quo quidem nihil memoratu dignum, actum est. Vide quæ habet Card. Benno in Vit. Hildebrandi, & quæ inde citantur Conc. tom. 10. in appendice p. 1823. 1098.

ROMANUM XXII. anno 1098. habitum. In quo circa controversiam inter Regem & Anselmum, regi Anglorum in- 1098.

(*a*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 371. (*b*) Conf. *Dacher*. Spicil. tom. 6. p. 22 Edit. nov. tom. 1. p 630. (*c*) Fragmentum hujusce Concilii exhibuit *Martene* Anecdotorum tom. 4 p. 121. (*d*) Conf *Du Pin*. Hist Ecclef. vol. 9 p. 75. (*e*) Item *Dacher*. Spicil. tom. 4. p. 234. & tom. 6. p 19. & 21. Edit. nov. tom. 1. p. 628. Concordia inter Abbatem Rivipollentem & Archiepiscopum in hoc Concilio inita habetur ap. *Baluzium* Miscell. tom. 7. p. 74. (*f*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 374.

duciæ

Sæc. XI. ab anno M. duciæ usque ad festum S. Michaëlis concessæ sunt. Confer Eadmerum in vita Anselmi, Malmesf. de Pontif. Angl. & Conc. tom. 10. p. 614.

1099. ROMANUM XXIII. in ecclesia B. Petri, anno 1099. celebratum, In quo Urbanus papa statuta prædecessorum suorum confirmat, Guibertum antipapam, ejusque socios excommunicat, & expeditionem Hierosolymitanam promoveri rogat. Exstant de his *canones* 18. cum notis Binii & Cossartii Conc. tom. 10. p. 615. Conferantur historici de hac synodo ibidem citati.

1099. AUDOMARENSE, in Morinis, anno 1099. prid. Id. Jul. in Basilica B. Mariæ a Manasse Rhemensi archiepiscopo, quatuorque episcopis suffraganeis de pace servanda coactum. Exstant de ecclesiarum immunitatibus *canones* 5. Conc. tom. 10. p. 618.

1099. STAMPENSE II. in Senonibus ad Ivennam fl. anno 1099. a Daimberto Senonensi archiepiscopo ejusque suffraganeis celebratum. Qua de causa convocatum sit hoc concilium, quidve in eo gestum sit, haud facile liquet, nisi quod Philippus episcopus Trecassinus graviorum quorundam criminum insimulatus, ad hanc synodum vocatus comparere noluit, quin nec legatum, nec legitimam excusationem pro se misit. Dilata nihilo minus canonica sententia, induciæ usque ad Dominicam proximam ante natalem Domini ipsi concessæ sunt. Patent hæc ex Ivonis Carnotensis aliorumque ad Philippum Trecassinum epistola 79. p. 158. quæ & Conc. tom. 10. p. 716. reperitur. De tempore hujus synodi agit Cossartius ibid. in not. p. 717.

HIEROSOLYMITANUM, anno 1099. habitum. In quo Latinis terram Sanctam tenentibus, pulso Arnulfo, Theobertus Pisanus pontificis legatus in patriarcham eligitur. Vide Will. Tyrium lib. 8. cap. 11. lib. 9. c. 1, 18, 19. Sæc. XI. ab an. M.

VALENTINUM, anno 1100. pridie Calend. Octobris a Johanne & Benedicto sedis Romanæ legatis habitum. In quo Norigaudus Eduensis episcopus a sacerdotali officio suspensus est, & Hugo Flaviniacensis abbas, a monachis pulsus, restitui jussus. Vide quæ ex Hugone ipso referunt conciliorum Editores tom. 10. p. 717. 1100.

PICTAVIENSE III. anno 1100. sub Johanne & Benedicto cardinalibus Paschalis II. papæ legatis, 14. Cal. Decembr. celebratum; hoc saltem tempore indictum, etsi diutius protractum videtur. In quo Philippus Francorum rex, ob Bertradam conjugem a se dimissam, & jam revocatam, anathemate percutitur. In hac etiam synodo Norigaudus Eduensis episcopus antea suspensus, ab episcopali & sacerdotali officio depositus est. Exstant Acta ex variis hinc inde collecta, & disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 16. Conc. tom. 10. p. 720. 1100.

ANSANUM III. in provincia Lugdunensi prope Ararim fl. anno 1100. a 4. archiepiscopis & 8. episcopis habitum. In quo de suscipiendo itinere Hierosolymitano iterum actum est; statutumque eos, qui voverant, votique executores non fuerant, a communione esse segregandos, quoad usque vota complerent. Vide Hugonem Flavin. in Chron. & Conc. tom. 10. p. 726. 1100.

Finis Sæculi Undecimi.

SÆCULUM WALDENSE.

Conspectus Sæculi.

Sæc. XII. ab an. MC.

Defuncto anno 1106. Henrico IV. succedit filius ejus Henricus V. qui anno 1111. Romam veniens de manu Paschalis papæ coronam accepit; cui jus in investituras concessit pontifex, & Germanis electoribus Cæsaris creandi jura confirmavit, quæ nihilominus sequenti anno habita Romæ synodo, irrita reddidit; quod & anno 1116. magis solenniter factum est. Hinc nova turbarum seges, hinc Henricus an. 1117. anathemati subjectus, donec anno 1122. injuriarum, & molestiarum pertæsus, in synodo Wormatiensi coram legatis a concilio Lateranensi 1. missis, jus investituræ ejuravit, obsequiumque pontifici reddidit. Plures expeditiones ex omni fere Occidente per totum hoc sæculum fiunt in terram sanctam, vario quidem successu, tandem infelici exitu. Anno 1163. magnas in Anglia, aliisque regis sui ditionibus adversus Henricum II. turbas excitat Thomas Cantuariensis, & cum nullis consiliis flecti posset, quin & regis auctoritatem, regnique consuetudines pervicacia plane intoleranda impugnare pergeret, communi sententia regni finibus exterminatur: finito sexennio sedi suæ redditus a sicariis ad ipsam aram trucidatur anno 1170. Mox anno 1173. ab Alexandro III. in martyrum, sanctorumque censum relatus. Circa annum 1160. vel ut alii, 1170. inclarescere cœperunt *Waldenses, Albigenses, Patarini, Pauperes de Lugduno*, seu quocunque demum alio nomine vocentur, hac occasione orti. Contigit Lugduni in magna civium corona, ut ex iis quidam subita morte correptus sit; territi sunt cæteri, sed præ aliis Petrus Waldius ex oppido Waldi in marchia Galliæ situ oriundus, qui statim bona divendidit, & pauperibus erogavit. Confluente igitur ad illum immensa multitudine, ipse aliquantulum litteratus Novum Testamentum lingua populari ipsis exposuit, & sanam fidei morumque doctrinam tradidit. Aucto mox in immensum discipulorum numero, secta hæc ubique prævaluit, fatente ipso Reinerio, imo fuisse, qui affirmarent, ipsam a Sylvestri, vel potius ab ipso apostolorum tempore duravisse, nec ullam fuisse terram in qua non altas radices egerit. Quam sana, quam innoxia utplurimum fuerint illorum dogmata, (*a*) vita, moresque, liquido ex iis patet, quæ recenset Æneas Sylvius, postea Pius II. papa, Hist. Bohemic. cap. 35. p. 103. & Ænea antiquior Reinerius Sachonus ipse inquisitor generalis, qui claruit anno 1254. & librum adversus Waldenses scripsit, ubi capite quinto errores eorum, & blasphemias, quas vocat, sigillatim enumerat; quæ an tam execrabile nomen mereantur, legat primum, dein judicet æquus rerum æstimator. Interim cap. quarto fatetur *hanc sectam magnam habere speciem pietatis, eo quod coram hominibus juste vivant, & bene omnia de Deo credant, omnesque articulos qui in symbolo continentur, solummodo Romanam ecclesiam clerumque blasphemare.* Hinc totius mali labes, hinc omnes in eos procellarum fons & scaturigo, quod recepta nimirum ecclesiæ Romanæ dogmata reprobarent, mores corruptos, superstitiones, atque tyrannidem acriter corriperent; hinc concitati adversus illos prælati, proceres, reges, totaque pæne Gallia in arma ruit. Anno 1179. sub Alexandro III. in concilio 3. Lateranensi diserte damnati sunt, *fautoribus eorum & receptoribus* (ipsa canonis verba refero, Can. 27.) *excommunicationi subditis*, prohibito sub anathemate, *ne quis eos in domibus, vel in terra sua, tenere, vel fovere, vel negotiationem cum iis exercere præsumat.* Exinde vi & armis ubique oppressi, in varias regiones se diffundere necesse habuerunt. Theologia scholastica nova methodo tradita, & juris canonici professio in ecclesiam introducuntur, sequenti sæculo latius propaganda. Anno circiter 1120. ordo Præmonstratensis sub regula D. Augustini auctore S. Norberto in diœcesi Laudunensi fundamenta sua posuit; anno 1126. Grandemontensis, conditore Stephano Arverno. Anno 1117. ordinis S. Johannis Hierosolymitani equites institutum suum strictius colere, & ad arma pro Christiana fide adversus infideles felicius tractanda, se componere cœperunt, Anno 1181. Carmelitarum ordo initium habuit, auctore Americo patriarcha Antiocheno, qui monachos quosdam, ut a Saracenorum insultibus tuti essent, in monte Carmelo collocavit. Exeunte sæculo circa annum 1198. Teutonicorum ordo, qui paulo antea cœperat, a Cœlestino III. confirmatus est, ut de ordinibus S. Jacobi, Calatrovæ, SS. Trinitatis, aliisque nil dicam.

Sæc. XII. ab an. MC.

(*a*) Oratio excusatoria atque satisfactiva Waldensium, regi Uladislao ad Hungariam missa habetur in Fasciculo rerum expetend. recus. studio Edv. Brown. *Lugd.* 1690. p. 162.

SCRI-

SCRIPTORES.

Sæc. XII. ab an. MC. 1101.

GILBERTUS, five *Gislebertus*, cognomento *Crispinus*, patria, ut videtur, Normannus, in Beccensi cœnobio, una cum Anselmo, monasticam vitam egit; a quo litteris institutus, tam in divina quam sæculari cognitione egregie doctus evasit. Claruit ineunte hoc sæculo circa annum 1101. Post peracta sub Anselmo studia, Romam peregrinatus est, ac inter redeundum celebrem cum Judæo quodam Moguntiacensi, viro magni inter suos nominis, disputationem de Christianæ religionis veritate instituit. Abbas demum Westmonasteriensis in Anglia factus, disputationem suam litteris mandavit, & in dialogi formam redactam Anselmo (quo hortante id laboris susceperat) nuncupavit, addito ei titulo, *De fide ecclesiæ contra Judæos*. (*b*) Obiit an. 1117. vel ut Abbatum Westmonasteriensium historia MS. habet (notante Cl. Usserio) anno 1114. & in australi parte claustri ad pedes abbatis Vitalis sepultus est, hoc epitaphio cohonestatus.

Hic pater insignis, genus altum, virgo senexque
Gisleberte jaces, lux, via, duxque tuis.
Mitis eras, justus, prudens, fortis, moderatus;
Doctus quadrivio, nec minus in trivio.
Sic tamen ornatus, nece sexta luce Decembris
Spiramen cœlo reddis, & ossa solo.

Præter *librum contra Judæos* (alium plane ab eo, qui inter Augustini opera haberi solet, hoc titulo, *Altercatio synagogæ & ecclesiæ*, quocum non raro confunditur) (*c*) cujus prologum edidit Johannes Piccardus *Colon.* 1612. in notis ad lib. 2. epist. 16. Anselmi, totum vero opus Gabriel Gerberon inter opera S. Anselmi *Paris.* 1675. p. 512. Præter istum, inquam, librum, exstant MSS, *homiliæ in cantica Solomonis* in bibliotheca S. Petri apud Cantabrigienses, (*d*) item *in prologos S. Hieronymi super biblia*, ibid. *Contra peccata Cogitationis, locutionis, & operis*, in bibliotheca privata Gualteri Copi. Alia ejusdem opuscula memorant Balæus Cent. 2. cap. 63. Pitseus ad ann. 1117. quæ an alicubi adhuc delitescant, mihi plane incompertum est. Quod vero habent de libro epistolarum, id inde natum videtur, quod in MS. codice epistolarum D. Anselmi in bibliotheca Cottoniana, habetur, unica, eaque satis brevis Gilleberti *ad Anselmum Cantuariensem, epistola*, cujus initium, *Anselmo Dei gratia Anglorum*; quæ tamen Gilleberti est episcopi Lumicensis, cujus etiam est *libellus de statu Ecclesiæ*, (*e*) quem iidem huic nostro attribuunt.

Sæc. XII. ab an. MC.

OTHLONUS, gente Germanus, monachus, ut vulgo volunt, Fuldensis (qui tamen non tam ex monasterio Fuldensi, quam ex aliquo alio sub S. Bonifacii patrocinio fuisse videtur) claruit ineunte sæculo 12. circa annum 1101. 1101. Condidit *vitam & res gestas S. Bonifacii episcopi Moguntini, & martyris*, quas duobus libris complexus est. (*f*) Primo de gestis ejus ante susceptum episcopatum agit, & conquisitis undique Caroli M. & pontificum Romanorum epistolis, illustrat & exornat. In secundo Acta S. Bonifacii post susceptum ecclesiæ Moguntinæ præsulatum, ex ipsius ad Zachariam papam, & Zachariæ ad Bonifacium epistolis, præcipue illustrat. Ediderunt hos libros Christ. Browerus; Hen. Canisius Antiq. Lect. tom. 4. p. 156. (*g*) Surius Jun. 5. denique Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 28. Verum opus hoc Othlono nostro abjudicat Browerus, eo quod reclamat stylus, nec cum vitæ Pir-

(*a*) Conf. *Oudin*, tom. 2. p. 928. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l 7. vol. 3. p. 161. Etiam *Gerberonium* notis ad Anselm. l. 2. epist. 16. p. 558. seq. edit *Paris.* 1721. fol. (*b*) Exstat MS. in bibl. Cott. sub *Tito* D.16. n. 2. editus etiam sub *Guilielmi de Campellis* nomine tom. 20. Bibl PP. edit. *Lugd.* p. 1884. ut notant *Oudin* & *Fabr.* ubi supra. (*c*) Ex MS. Cod. Monasterii B. Mariæ de Columba vulgavit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 1498. *Disputationem synagogæ & ecclesiæ* Gilberti nomen proferentem. (*d*) Super *Isaiam & Jeremiam*, conf. Long. Bibl. Sacr. p. 744. Scripsit etiam *de casu Diaboli*, nec non alios tractatus, ut refert *Fabr* . loc. citat. (*e*) Gilleberti episc. Lumicensis librum de *statu Ecclesiæ*, *Epist.* ad Episc. Hiberniæ *de usu Ecclesiastico*, & *Epist. ad Anselmum* exhibuit Usserius inter Epist. Hibernicas p. 77. seq. (*f*) Othloni Dialogum *de tribus Quæstionibus*, cum *præfatione in vitam S. Wolfgangi* Episc. Ratisbonens. & aliis ejusdem opusculis exhibuit *Bern. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdotor. Col. 141. seq. Vitam ipsam dedit *Mabillon.* sæc. 5. Benedictin. p. 712. Scripsit etiam Othlonus sermonem inscriptum *Quomodo legendum sit in rebus Visibilibus*, sed non exstat; *Vitas S. Nicolai Myrensis, & S Magni*, quæ adhuc etiam desiderantur. *Vita S. Altonis* exstat sine Auctoris nomine in Act. Sanctor. tom. 2. Febr. 9. p. 359. & in *Mabillon.* sæc. 3. part. 1. Benedictin. p. 217. vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 541. seq. *Precationem peccatoris* Theodisco idiomate dedit *Bern. Pezius* Anecdotor. tom. 1. p. 417. Opusculum de Ipsius *tentationibus* &c. edidit *Mabillon.* Analector. tom. 4. p. 404. (*g*) Edit. nov. tom. 3. p. 337. Eosdem libros exhibuit *Nic. Serrarius* lib. 3. rerum Moguntinatum additis etiam notis, *Mogunt.* 1604. *Colon.* 1624. 4to. & in nova *Georg. Christiani Johannis* editione p. 205. *Francof.* 1722. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 6. p. 541. quem vide.

miniatæ,

Sæc. XII. ab an. MC. minianæ, Othlono attributæ, dictione ullo modo congruat. Sed hæc ratio mihi plane nulla est. Constat enim vitam S. Pirminii non Othlono, sed Warmanno, adjudicandam esse; uti supra suo loco observavimus.

1101. RODULFUS, cognomento *Tortarius*, monachus Floriacensis, claruit ineunte sæculo 12. circa annum 1101. Scripsit *librum de miraculis S. Benedicti*, quem ex vetustissimo codice Floriacensi, absque auctoris nomine in lucem protraxit Joan. a Bosco Biblioth. Floriac. part. 1. p. 149. Nomen addidit, iterumque edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 390. Eadem de re librum etiam metro edidit Rodulfus noster, qui an exstet hodie, nondum didici. Scripsit etiam metro *passionem*, *translationemque S. Mauri*, *martyris Africani*. Prætermissa passione, translationem sub Tortarii Floriacensis nomine extulit idem Johan. a Bosco, ubi supra p. 349. qui, nota ad finem addita, ex Rodulfo & Tortario duos monachos Floriacenses facere videtur.

1101. (*a*) LEO, gente Campanus, *Marsicanus* a patria forsan dictus, primum monachus, & bibliothecarius cœnobii Cassinensis, dein ecclesiæ Romanæ cardinalis diaconus, a Paschali papa II. anno 1101. creatus. Anno 1111. capto ab Henrico V. imperatore, & in custodiam dato Paschali pontifice, ipse cum Johanne episcopo Tusculano Roma, ementito habitu, elapsus, Italiam percurrit, populumque obtestatus est ut arreptis armis injuriam pontifici illatam ulciscerentur. Obiit die 12. Maii, sed quo anno prorsus latet, certe post annum 1115. quo, bullæ Paschalis II. subscripsit. Scripsit *chronicon monasterii Casinensis libris* 3. a tempore S. Benedicti usque ad Desiderium abbatem, qui postea pontifex Romanus electus, Victor II. appellatus est. Prodiit chronicon istud seorsim *Venet.* 1513. una cum Aimoini historia *Parisi.* 1603. cum notis Laureti *Neapoli* 1616. 4to. cum annotationibus Augustini de Nuce, *Paris.* 1668. fol. (*b*) In tenebris fortasse adhuc latent alia ejus opuscula, viz. *Sermones de Paschate*, & *de Nativitate*, *historia Peregrinorum*, *vita S. Januarii*, *vita* & *conversatio S. Mennatis confessoris*, quam penes se MSS. servat J. B. Marus, una cum *translatione Reliquiarum*, & *exacta Miraculorum narratione* a se (ita enim pollicitus erat) suo tempore evulgandam.

Alias etiam a nostro erat hoc circiter tempore LEO, monachus, Casinensis, & ecclesiæ Romanæ cardinalis diaconus, creatus, ut volunt, anno 1105. a Paschali II. ut alii vero, ab Urbano II. cujus *epistolarum Regestum* fecit, & quam plures ipse exaravit *epistolas*, quæ MSS. servantur in bibliotheca Vaticana, non nullis hinc inde editis. Hunc cum nostro Leone Ostiensi male confundunt Baronius, Possevinus, aliique. Vide Pet. Diac. de Vir. illustr. Cas. cap. 30. 31. & quæ ibidem habet ejus editor J. B. Marus. Sæc. XII. ab an. MC.

ANONYMUS *vitæ S. Paschasii* auctor, monachus Corbeiensis, claruit exeunte sæculo 11. vel ineunte 12. circa annum 1101. Edidit brevem *libellum de vita S. Paschasii Radberti*, *abbatis Corbeiensis*. Quem ex MS. codice Corbeiensi annorum fere quingentorum evulgavit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 567. 1101.

NALGODUS, qua gente vel urbe ortus incertum, monachus Cluniacensis, vir vitæ simplicis & honestæ, uti in operis sui titulo vocatur, claruit circa annum 1101. Scripsit *vitam S. Odonis abbatis Cluniacensis*; seu potius *Johannis Cluniacensis opus* in compendium & meliorem ordinem redegit. Hanc vitam ex codicibus MSS. eruit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 186. Condidit item *vitam S. Maioli abbatis Cluniacensis*, quam habent Bollandiani Maii 11. 1101.

(*c*) GUIBERTUS, sive *Gilbertus*, gente Gallus, patria Normannus, ortu nobilis, Gulielmi de Grantemeisnelle frater, primum monachus Flaviacensis, dein abbas monasterii S. Mariæ Novigenti in pago Laudunensi; claruit anno 1101. Obiit anno 1124. die 1. Augusti. 1101.

OPERA.

Tractatus quomodo sermo fieri debeat.

Moralium in Job (*d*) *libri* 10. *in Amos liber unus*, & *in Lamentationes Jeremiæ liber unus.*

Tractatus de incarnatione adversus Judæos.

Epistola prolixa de buccella Judæ data, & *de veritate Dominici corporis.*

De laude B. Mariæ liber.

De virginitate opusculum.

De pignoribus Sanctorum libri 3.

Gesta Dei per Francos, seu *historiæ Hierosolymitanæ libri* 9. quibus belli sacri historiam a primo Occidentalium in Palæstinam ingressu ad Balduini I. regnum, & an-

(*a*) Conf *Fabr.* Bibl med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 770. seq. (*b*) Habetur etiam ap. *Muratorium* in tom. 4 Rerum Italicarum Scriptorum. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1018. *Du Pin* Hist. Ecclef. vol. 10. p. 140. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 362. (*d*) Non in *Jobum* sed in *Genesin*, ut notant *Fabr.* & *Oudin.* loc. citat.

num Christi 1100. pertexit. In condenda hac historia usus est, ipso fatente, operosa verborum elegantia, alia plane ab ea, quam in reliquis opusculis adhibuit. Exstat in collectione Bongarsiana gestorum Dei per Francos tom. 1. p. 467.

Vita sua, seu *Monodiarum libri* 3.

Opera Guiberti hactenus recensita (*a*) collegit, e MSS. eruit, & cum notis & observationibus suis, multisque additamentis primus edidit Lucas Dacherius *Parif.* 1651. fol.

Sermo prolixus in illud, *Sapientia vincit malitiam*, qui inter Bernardi opera haberi solet, a Guiberto sibimetipsi vindicatur in vita sua lib. 1. c. 16.

Commentarius Guiberti *in Abdiam prophetam, in Jonam, in Micheam lib. 2. in Zachariam lib. 3. in Joelem, in Naum, in Abacuc, & in Sophoniam*, se MSS. in bibliothecis Vallis Claræ, & Igniaci ordinis Cisterciensium vidisse prodit Cas. Oudinus Supplem. p. 388.

Scripsisse etiam *expositiones in Genesin*, ipse idem facit Guibertus epistola ad Lysiardum episcopum Suessionensem historiæ Hierosolymitanæ præfixa, quæ quidem an supersint hodie, non liquet.

1121. ANONYMUS, primæ partis annalium Waverliensium conditor, genere, ut videtur, Anglo-Saxo, cœnobii de Waverly in agro Surriensi monachus. Claruit circa annum 1101. Gulielmum Normannum Victorem se vidisse, ejusque in curia se aliquando fuisse ipse nobis fidem facit, & Edgari Ætheling causam non uno loco agit. Scripsit monasterii sui *annales* ab anno 1066. quos alii ejusdem cœnobii monachi ad annum usque 1291. deduxerunt. Annales hosce ex vetusto codice Cottoniano, partim litteris Saxonicis scripto, in lucem emisit Tho. Galeus Rer. Angl. tom. 2. p. 129. Commendant hunc scriptorem (priorem annalium consarcinatorem intelligo) etsi non dictionis nitor, hominis tamen antiquitas, simplicitas, veritas, & rerum quas tractat momentum haud exiguum.

1101. THEODORUS, gente forsan Syrus, primum monachus, deinde Edessenorum archiepiscopus constitutus est. Hunc sæculo 12. claruisse volunt novissimi Bibliothecæ Patrum curatores, nec sequiorem ei ætatem tribuere fas est. Etenim an. 1145. Saraceni, duce Noradino, Edessam occuparunt, cives Edessenos, eorumque archiepiscopum crudeli morte trucidarunt, & ecclesias in ipsa Dominicæ nativitatis nocte publice profanarunt. Et etiamsi post aliquot annos urbs in Latinorum potestatem devenerit; illi tamen dum res eorum in oriente integræ erant, suæ communionis homines in sede archiepiscopali collocarunt. Ad hujus igitur sæculi initium circa annum 1101. Theodorum nostrum cum Possino referimus. Exstant ab eo scripta *capitula practica* numero 102. quæ ex vetusto admodum codice eruta, Græce & Latine edidit P. Possinus in Thesauro Ascetico p. 345. Quinquaginta priora Latine tom. 22. evulgaverant, qui Lugdunensem Bibliothecæ Patrum editionem non ita pridem adornarunt.

(*b*) ROBERTUS, natione Gallus, monachus S. Remigii in diœcesi Rhemensi O. B. Claruit anno 1101; concilio Claromontano interfuerat anno 1095. quo tempore primæ in terram sanctam expeditioni se immiscuit. Redux factus, Bernardi abbatis jussu conscripsit *historiæ Hierosolymitanæ libros* 9. seu ut alii numerant, *libros* 8. quibus res gestas Francorum in Oriente ab anno 1095. enarrat usque ad victoriam ab Ammiravizo reportatam circa an. 1099. Stylum utpote impolitum, ipse in præfatione operis modeste satis excusat. Prodiit historiæ istius editio correcta ducentis fere abhinc annis, nullo nec loci, nec anni indicio apposito, dein editio depravatissima *Basil.* 1533. demum inter scriptores Germ. Reuberi p. 217. & inter gesta Dei per Francos tom. 1. p. 30. 1101.

(*c*) HUGO, ex monacho Virdunensi, Flaviniacensis in ducatu Burgundiæ abbas; claruit anno 1101. Scripsit *chronicon Virdunense* in duas partes distributum, primam a Christo nato ad annum usque 1002. secundam ab anno 1002. ad 1102. Opus istud thesaurum undecimi præsertim sæculi incomparabilem vocat Labbeus, qui illud ex ipso auctoris autographo in bibliotheca Jesuitarum Claromontanorum asservato edidit Biblioth. Nov. MSS. tom. 1. p. 75. consulto interim seclusis e priore parte quamplurimis vulgaribus & inutilibus laciniis aliunde transcriptis, quas, inquit, nemo cordatus atque industrius historiæ ecclesiasticæ indagator merito unquam jure desiderabit. 1101.

NICEPHORUS, professione monachus, de quo altum silent omnes scriptores ecclesiastici, nisi forte sub Nicephori alicujus (plures enim in historia ecclesiastica memorantur) nomine lateat. Claruit ex sen- 1101.

(*a*) Una cum *Tropologiarum in Oseam* lib. 3. ut narrat *Long*. Bibl. Sacr. p. 756. *Epistolam* ad Norbertum edidisse Jac. Hommey in Supplemento PP. p. 489. narrat *Fabr.* ubi supra. (*b*) Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 861. (*c*) Conf. *Oudin*. tom. 2. sæc. 11. p. 886.

Sæc. XII. ab an. MC. tentia Possini, eodem, quo, Theodorus Edessenus, tempore, circa annum 1101. Scripsit librum præclarum & valde utilem *de custodia Cordis*, quem Græc. Lat. edidit P. Possinus Thesaur. Ascet. p. 404.

1101. THEOFRIDUS, O. B. monachus, dein Epternacensis in ducatu Luxenburgico abbas 24. claruit anno 1101. Exstat ejus *vita S. Willebrordi Ultrajectensis* apud Sur. Decembr. 7. Epitaphium Sanctorum libris 4. notis Joh. Roberti adornatum. Bina hæc opera prodierunt *Luxenburg.* 1619. 4to. Scripsit etiam *sermones de cultu & veneratione Sanctorum*, qui in Bibliotheca Patrum haberi solent.

1101. RADULPHUS ARDENS, patria Pictavus, Gulielmi IV. Aquitaniæ Ducis ecclesiastes seu concionator; claruit anno 1101. Scripsit *sermones de Tempore & Sanctis*, seu *in Epistolas & Evangelia totius anni.* Prodierunt illi (*a*) *Paris.* 1573. tom. 2. in 8vo. antea ibid. 1568. *Antverp.* 1576. 8vo. *Colon.* 1604. 2. tom. 8vo.

1101. JACOBUS, vitæ instituto monachus, in cœnobio, si quid video, *Coccinobapti*, claruit imperante Alexio Comneno, circa annum 1101. Exstant Græce MSS. *epistolæ* ejus 43. ad Irenem, illustrissimam Sebastocratorissam, Isacii Comneni Sebastocratoris uxorem, bibliothecæ regis Galliarum cod. 2004. Vide du Fresn. Ind. Auct. ad Glossar. Græc. p. 27. Ejusdem, ni fallor, est *oratio in nativitatem sanctissimæ Dominæ nostræ Deiparæ*, quam Roma, a L. Allatio, ad se missam Græce Latine extulit Combefisius Auct. Nov. tom. 1. p. 1247. in qua plurima ex fabuloso S. Jacobi proto-evangelio in rem suam corrogat. Hanc Allatius tribuere videtur Jacobo, qui postea Bulgarorum archiepiscopus factus est, *Proarchius* dictus, viro, suo tempore celeberrimo, & Nicephoro Blemmidæ familiari. Sed conjecturam suam dubitanter proposuit, & adhuc, inquit, hæreo. Certe nostri potius esse videtur. Possevinus Jacobi Monachi sermones Græcos MSS. recenset, *de conceptione B. Mariæ, de 12. tribubus Israel, de conceptione & generatione ejusdem; In ingressum in sancta sanctorum*, & εἰς τὴν ἔξοδον τῦ ναοῦ &c. Hos omnes ex uno sermone (in quo de hisce agitur) Possevinum multiplicasse contendit Combefisius. At vero L. Allatius in his rebus multo oculatior Diatr. de Script. Simeon. sequentes orationes pariter ac supra dictam uni & eidem Jacobo Monacho ex monasterio Coccinobapti ascribit: nempe 1. *in vestem purpuream* sacerdotibus traditam, & in illud, *magnificavit Dominus Deus nomen suum*, & alia de semper virgine Maria; Principium, Οἱ σφόδρα τῶν ἐρωμένων αὐτοῖς ἀφιέμενοι Allat. ibid. p. 101. 2. *in conceptionem sanctissimæ Deiparæ Mariæ.* Princip. Οὐρανὸς, ἡ γῆ ταῖς τῆς Χάριτος μαρμαρυγαῖς ὑπερφαιδρύνεται σήμερον ibid. p. 104. 3. *de ingressu templi sanctissimæ Deiparæ.* Pr. Πολλοὶ πολλάκις τὴν πεῖραν τῶν πολυτίμως ἐνιμωμένων μαργαρίτας &c. p. 107. 4. *in nativitatem Deiparæ* supra recensitam. 5. *in annuntiationem sanctissimæ Deiparæ.* Pr. Χαίρω σήμερον τὴν ἐμὴν πανηγυρίζων χαρὰν &c. ibid. p. 114.

1101. THEODORICUS, monachus primum, dein abbas cœnobii S. Trudonis in episcopatu Leodiensi, anno 1099. 3. Cal. Februar. consecratus. Claruit anno 1101. Demum a Trudone abbatiam deponere, & in exilium ire coactus, in monasterium S. Petri Gandense secessit, ibique diem obiit anno 1107. 7. Cal. Maii.

SCRIPTA.

Vita S. Trudonis. Exstat apud Surium ad 23. Novembr.

Vita S. Bavonis Gandavensis, ibid. ad 1. Octobr. & apud Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 395.

Vita S. Landradæ virginis, apud Surium ad 8. Julii.

Vita S. Rumoldi, archiepiscopi Dubliniensis & martyris apud Surium ad 1. Julii.

Sermo de translatione S. Trudonis, presbyteri & confessoris, ibid. ad 23. Novembr. p. 515.

Vita S. Amalbergæ virginis. Exstitit MS. penes Miræum, & in cœnobio Cameræ juxta Bruxellam.

Cæterum Theodoricus *historias veteris & novi Testamenti* versu heroico scripsisse dicitur. Vide Vossium de Hist. Lat. lib. 2. c. 48.

1101. SIGEBERTUS, patria, ut videtur, Gallo-Brabantus, monachus Gemblacensis; claruit anno 1101. In juventute adhuc in monasterio Vincentiano apud Metenses scholam aperuit, & monachos clericosque ad se venientes melioribus litteris imbuit. Postea ad Gemblacum suum rediit, & libris scribendis se præcipue addixit. Et cum ferverent undique gravissimæ lites inter Henricum IV. Imper. ejusque filium Henricum V. & Gregorium VII. ejusque succes-

(*a*) Primum *Lovanii* 1565. Homilias 2. *in nativitatem Christi* edidit Christian. Daumius *Cygneæ* 1670. 8vo. Scripsit etiam plurimas Epistolas, Historiam belli contra Saracenos a Godefrido Bullonio, & opus grande 14. libris distinctum, quod *Speculum Ardentis* nuncupatur, ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 882.

Sæc. XII. ab an. MC. fores Urbanum II. & Paschalem II. papas, Sigebertus noster Henricorum causam constanter tutatus est, & a partibus imperatoris adversus injusta & violenta pontificis Romani molimina viriliter stetit; quin & curiæ Romanæ decreta de conjugii clericalis prohibitione aperte damnavit: acri subinde censura a Baronio, Bellarmino, aliisque notatus, vel convitiorum potius plaustris onustus. Obiit Sigebertus III. Non. Oct. anno 1113. de quo hæc habet Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 674. *Cum annos religiose pieque ætate grandii apud suos exegisset, animam creatori suo reddidit. Utinam ea ætas tales multos tulisset: certe non tam mutilam haberemus illorum temporum historiam, &c.*

(a) SCRIPTA.

Chronicon ab anno 381. in quem desinit Hieronymus, usque ad annum 1112. prodiit inter scriptores Germanicos *Francofurt.* 1583. fol. p. 477. Tandem post alias omnes editiones ad MS. codicis fidem recognitum, & a Galfridi-Monumetensis quisquiliis repurgatum edidit Aubertus Miræus *Antverp.* 1608. qui etiamsi suam editionem solam esse genuinam, & a nugis liberam glorietur; non desunt tamen qui eam veluti corruptam & depravatam criminentur. Sigeberti *chronicon* continuarunt alii, Anselmus Gemblacensis, &c. quos vide suis locis.

De Scriptoribus ecclesiasticis liber, aliis hujusce commatis scriptoribus adjunctus cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8vo. deinde cum scholiis Miræi in Biblioth. ejus ecclesiastica *Antverp.* 1639. fol. (b)

Epistola pro ecclesiis Leodiensi & Cameracensi adversus epistolam Paschalis papæ. Habetur in Goldasti collectione Anti-Gregoriana p. 188. *Hanov.* 1611. (c)

Vita Sigeberti Francorum regis, apud. Sur. Febr. 1.

Vita S. Guiberti confessoris, monasterii Gemblac. fundatoris, apud Sur. Maii 23.

Vita S. Maclovii. Exstat apud Sur. Novembr. 15. *Vita S. Theodardi* huic adjuncta periisse videtur.

Libellus sive *chronicon de gestis abbatum Gemblacensium.* Tale opus se condidisse diserte testatur ipsemet Sigebertus. Edidit L. Dacherius Spicil. tom. 6, p. 505. (c2) Sed Sigeberti nostri esse negat in Præfat. num. 10. An solidis satis rationibus perpendant alii; mihi certe non admodum probantur. Quæ enim post mortem Sigeberti traduntur, ab aliquo discipulorum ejus addi potuissent. Quod vero habet idem discipulus, se *in cœnobio Gemblacensi hæc descripsisse*, forsan non de opusculi conditura, sed de exscriptione intelligi possunt. Immo rem ipsam in dubio relinquit Dacherius. Sæc. XII. ab an. MC.

INEDITA.

Sermo in laudem S. Luciæ, servatur MS. Gemblaci, teste Fr. Sweertio loc. supra citato.

Passio Thebæorum metrice lib 3. exst. in monasterio Gemblac.

Vita S. Lamberti, item *ejusdem translatio* MS., hodie superesse dicuntur.

De jejunio 4. temporum ad Leodicenses, MS. extare testatur Sweertius. (d) Alia a se scripta recenset ipse Sigebertus in calce libri de scriptoribus ecclesiasticis, ubi de operibus suis accurate agit; quæ aut tenebris adhuc suppressa jacent, aut penitus interierunt. Sunt autem *vita Theodorici episcopi, ejusdemque translatio; Passio S. Luciæ* metrice; *Apologia prophetiæ S. Luciæ; Gesta abbatum Gemblacensium; Responsum ad Hildebrandi papæ epistolam*, quam scripsit in potestatis regiæ calumniam; *Apologia ad Henricum Imper. contra eos, qui calumniantur missas conjugatorum Sacerdotum; ecclesiastes, litteraliter, allegorice, mythologice, metro heroico descriptus.*

(e) ANSELMUS, ecclesiæ Laudunensis scholasticus & decanus; claruit circa annum 1103. magni apud suos nominis vir, plures curæ suæ commissos discipulos habuit, & in his Petrum Abailardum, qui quidem hominem fama ejus longe inferiorem se comperisse testatur "Accessi, inquit, * "ad hunc senem. cui magis longævus usus, "quam ingenium vel memoria nomen com- "paraverat. Ad quem si quis de aliqua "quæstione pulsandum accederet incertus, "redibat incertior. Mirabilis quidem erat "in oculis auscultantium, sed nullus in con- "spectu quæstionantium. Verborum usum "habebat mirabilem, sed sensu contempti- "bilem, & ratione vacuum. Cum ignem "accenderet, domum suam fumo imple- "bat, non luce illustrabat. Arbor ejus tota "in foliis aspicientibus a longe conspicua "videbatur, sed propinquantibus, & dili- "gentius intuentibus infructuosa reperie- "batur. Congestis hinc inde ex patrum scriptis sententiis, totum vetus ac novum Testamentum interlineari marginalique glossa illustravit. Exstat glossa ista interlinearis, una cum Lyrani, aliorumque additamentis sæpius edita, ex Gr. *Lugd.* 1528. (f) 1103.

* Hist. Calamit. suar. c. 3. p. 7.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p 942. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 10. p. 149. *Fabr.* Bibl. Ecclef. ad *Sigebert.* c. 171. (b) Recus. a *Jo. Alb. Fabr.* Hamburg. 1718. fol. (c) Exhibuit etiam *Edv. Browne* in Append. ad Fasciculum rerum expetendarum p. 176. (c2) Edit. nov. tom. 2. p. 759. (d) Exhibuit *Edm Marten.* Anecdotorum tom. 1. p. 293. 305. (e) Conf *Oudin.* tom. 2. p. 936. (f) Et cum glossa ordinaria *Hugonis* a *S. Caro* Cardinalis *Basil.* 1502. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 305.

Sæc. XII. ab an. MC. *Antverp.* 1634. &c. Porro commentarios in Matthæum, (*a*) lectiones, sive explanationes in varia loca Evangeliorum, & commentarios in epistolas D. Pauli, in Apocalypsin, & in Cantica Canticorum, sub Anselmi Cantuariensis nomine edit. *Colon.* 1612. quam plurimi codices MSS. nostro huic Laudunensi adjudicant, quanquam non desunt, qui, illa Gulielmo Parisiensi, ista Herveo monacho Dolensi, vindicent.

1103. GALTERUS, gente forsan Gallus, Roberti præpositi Insulani consanguineus, anno 1103. factus est episcopus Magalonensis, & legatus apostolicus. Obiit anno 1129. Exstat *epistola* ad Robertum prædictum de floribus Psalmorum a Lietberto S. Rufi abbate, collectis, apud Mabillonium Analect. tom. 1. p. 289.

1105. GREGORIUS, monachus Cassinensis, a teneris unguiculis ad vitam monasticam eo in cœnobio formatus, tandem Tarracinensis in Italia episcopus a Paschali II. creatus, claruit anno 1105. in vivis adhuc anno 1126. vir tantæ gravitatis, suavitatis & eloquentiæ, ut a nonnullis *Columna Ecclesiæ* diceretur. Scripsit *passionem* SS. Casti & Cassii, item S. virginis Restitutæ, Gerardi confessoris *vitam*, homilias *de totius anni Festivitatibus*, versus, *de transitu peregrinorum* ad sepulchrum Domini, & *captione* Hierosolymitanæ urbis rogante Bernardo Valvensi, editos, aliaque plura, quæ recenset Petrus Diaconus de Vir. Illustr. Cass. cap. 32. p. 55. In notis refert editor opera ejus MSS. passim in multorum manibus versari; & in bibliotheca Cassinensi haberi *historiam belli sacri*, seu *de via Hierosolymis qualiter recuperata sit*, &c. ad expugnationem Hierosolymorum & mortem Boamundi principis Antiocheni, i. e. annum 1100. perductam, Gregorio nostro a nonnullis adscriptam. Edidit hanc historiam Johan. Mabillonius Musæi Italici tom. 1. part. 2. p. 130. qui in præfatione monet non deesse, qui auctorem gente Gallum vel Normannum, & quidem laicum fuisse suadere videantur: quod tamen in medio relinquit. Quisquis sit, se αὐτόπτην esse rebusque gestis interfuisse, non uno loco testatur. Erat etiam eodem circiter tempore alter Gregorius monachus Cassinensis, Sinuessanus episcopus, quem cum nostro male confundit Possevinus, & post eum alii; cujus opuscula MSS. in bibliotheca Cassinensi asservantur. De quo agit Petrus Diac. cap. sequenti.

ÆLNOTHUS, origine Danus an Anglus, parum constat, certe potiorem vitæ partem in Dania exegit, ubi annos 24. commoratus est; monachus vero S. Augustini Cantuariensis fuit. Claruit an. 1105. Scripsit *vitam & passionem S. Canuti regis Daniæ*, ab Arnoldo Huitfeld primum editam *Hafniæ* 1602. deinde cum notis Johan. Meursii ibid. 1631. 4to. (*b*) 1105.

ABBAS quidam anonymus, claruit sub Philippo I. Francorum rege anno 1105. Scripsit *translationem S. Lifardi*, & *dedicationem ecclesiæ Magdunensis*, eo ipso anno factam, cui etiam abbas noster præsens interfuit. Habetur apud Cl. Mabillon. Sæc. Benedict. 1. p. 157. Cui etiam subnexuit *miracula S. Lifardi*, scripta a quodam ecclesiæ Magdunensis canonico, qui sæculo 12. vixisse videtur. 1105.

HARIULFUS, gente, ut videtur, Belga, primum monachus Centulensis, dein ab anno 1105. cœnobii Aldenborgensis in Flandria abbas tertius: multas, in causa Suessionensis monasterii, contra cœnobitas Suessionenses, lites exercuit, seque suosque coram pontifice strenue defendit & vicit. Decessit anno 1143. Reliquit plurima ingenii ac diligentiæ suæ monumenta. 1. *Chronicon* Centulensis abbatiæ, libris 4. contextum. *Opus* a Saxowalo quodam inchoatum, ab Hariulfo completum & perfectum. Vulgavit illud Lucas Dacherius Spicilegii tom. 4. p. 419. (*c*) Ex libro secundo qui totus in hac re occupatur, *vitam* S. Angilberti abbatis Centulensis desumpsit, actisque suis inseruit Johan. Mabillonius, & egregium plane elogium historicum præmisit Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 91. 2. *Vitam* S. Arnulfi Suessionensis episcopi, qui obiit anno 1087. Hanc, stylo paulum immutato, sub nomine Lisardi male edidit Surius August. 15. ut Vossius, Miræus, aliique pridem notarunt. (*d*) 3. *Vitam* S. Madelgisili confessoris & eremitæ in Pontivo, Gervino Ambianensi episcopo nuncupatam. Exstat apud Mabillonium Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 537. 4. Libellum *de miraculis S. Richarii abbatis*, post ejus relationem factis, ex MS. codice Centulensi editum a Mabillonio Sæc. Benedict. 5. p. 565. 5. *Vitam* B. Gervini II. abbatis Aldenborgensis uti 1105.

(*a*) Hos Commentarios in Matthæum *Petro Babioni* Anglo tribuit *Raynaudus*, qui præfationem ex MS. Lugdunensi exhibet tom. 12. p. 90. Verus Commentarius *Anselmi* Laudunensis in Matthæum exstat in Bibl. regia Parisiensi Cod. 3819. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 936. (*b*) Dein *Hafniæ* 1657. 4to. Exstat præterea in Actis Sanctorum 10. Julii tom. 3. p. 127. cum notis *Jo. Bapt. Soleriis*; ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 68. (*c*) Edit. nov. tom. 2. p. 291. seq. (*d*) Sub nomine *Hariulphi* habetur, cum triplici præfatione a *Surio* omissa, MS. in Bibl. monasterii Ursicampi & S. Germani de Pratis, teste *Oudino* tom. 2. p. 925. *Lisiardus* appendicem de miraculis *S. Arnulphi* addidit, & inde vitam quoque sub *Lisiardi* nomine edidit Surius; ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 566.

Vossius

Sæc. XII. ab an. MC.

Vossius & Sweertius testantur; an typis descripta sit, an adhuc inedita lateat, mihi plane est incompertum. In fine chronici habetur ipsius epitaphium a se conscriptum, & carmen ad Centulenses de chronico suo. Hæc ex autographo edidit Johan. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 431. Quibus germana sunt, quæ in præfatione, & epilogo chronici a Dacherio edita habentur. Versus quidem infelicem poëticæ facultatis hoc tempore venam prima statim fronte produnt, nati quippe sæculo, quo musas Parnassum penitus deseruisse constat.

1105. ODO, primum scholasticus Aurelianensis, dein abbas S. Martini Tornacensis, demum episcopus Cameracensis anno circiter 1105. factus. Cum investituram episcopalem ab Henrico IV. Imp. accipere nollet, sede sua pulsus, in monasterium Aquicinctense prope Duacum secessit, ibique diem extremum obiit anno 1113. 13. Cal. Julii. Scripsit brevem *expositionem in canonem Missæ* divisam in quatuor distinctiones, quæ seorsim prodiit cum Fr. Titelmanni libro ejusdem argumenti *Antverp.* 1530. (*b*) & exinde in Bibliotheca Patr. tom. 21. ubi habentur & alia ejusdem opuscula, viz. *De mysterio Dominicæ incarnationis, Dialogus contra Leonem Judæum. Liber de Peccato originali. De blasphemia in Spiritum Sanctum. Homilia in Villicum iniquitatis*, (*c*) *Collationum liber*, &c.

1106. ODO, monachus Astensis O. B. claruit anno 1106. Scripsit ad Brunonem episcopum Signiensem *expositionem in Psalmos per contemplationem exaratam*, quæ habetur ad calcem Brunonis Signiensis operum, *Venet.* 1651. (*d*) Exstant Odonis cujusdam canonici regularis *epistolæ* 7. saluberrimis vitæ spiritualis, & disciplinæ monasticæ documentis referentissimæ: quas in lucem protraxit Dacherius Spicil. tom. 2. p. 525. (*e*) Hujus, an alterius Odonis sint, dicere nequeo. Certe ex Cod. MS. charactere, quo usus est, auctorem sæculo 12. vixisse colligit Dacherius; qui, ejusdem Sermones, non minori pietate refertos, in MS. Cod. Corbeiensi latere, monet.

1106. (*f*) PETRUS ALFONSUS, vir illustris, *Moses* antea dictus, gente, ut videtur, Hispanus, ortu Judæus, ad fidem Christi conversus, baptizatus erat (ipsomet teste in prologo) a Stephano Oscensis civitatis episcopo, anno Christi 1106. Æræ Hispanicæ 1144. mense Julio, die natali apostolorum Petri & Pauli, susceptus e sacro fonte ab Alfonso imperatore Hispanico, quem proinde patrem suum spiritualem appellat, unde & *Alfonsi* nomen traxit. Scripsit sub nomine Petri & Mosis *dialogum adversus Judæos*, in duodecim titulos seu partes distributum, qui habetur in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 172. (*g*)

Sæc. XII. ab an. MC.

ANONYMUS auctor, qui scripsit *vitam Henrici IV. Imp.* Claruit anno 1106. quo illustrissimus ille princeps vitam finivit. Historicus est antiquæ fidei, & elegantis ingenii, quique ob sinceram & illibatam in enarrandis Henrici rebus fidem, invidiæ & persecutionis metu, nomen suum occultasse videtur. Prodiit in fasciculo rerum expetendarum ab Orthuino Gratio editus, dein inter scriptores alios rerum Germanicarum a Justo Reubero evulgatos *Francofurti* 1584. (*h*) Ex editione ista liber qui penes me est, erat olim summi viri Isaaci Casauboni, qui in vestibulo voluminis hæc propria manu annotavit. *Ex omnibus scriptoribus, qui hoc volumine continentur, nullus conferendus ulla ex parte cum eo, qui vitam maximi principis, Imp. Henrici IV. descripsit. Quo in libello, quid prius admirer, nescio; elegantiam sermonis illis temporibus stupendam, an sententiarum gravitatem, an pietatem, quæ patet fuisse ingens in eo auctore. Quem equidem si felicioribus sæculis vixisset, putem nemini veterum, aut Latinorum, aut Græcorum, postponendum; nec illud opusculum postpositurum Taciti libello de vita Agricolæ.* Hactenus Casauboni nota MS. Contrariam prorsus de eo sententiam tulit Baronius ad an. 1106. tom. 12. p. 50. 1106.

ANONYMUS *vitæ Gundulphi* auctor, monachus Roffensis, ipsius Gundulphi æqualis & familiaris, claruit anno 1107. Commisit litteris Gundulphi episcopi Roffensis *vitam*, tribus partibus absolutam, quam ex vetusto codice Cottoniano in lucem emisit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 271. 1107.

(*i*) TURGOTUS, natione Anglus, haud infimi nominis familia ortus. Juvenis adhuc, una cum aliis, subacta a Normannis Anglia, pro tota Lindeseia obses datus, in arce Lincolniensi detinebatur. Corruptis auro custodibus, in Norwegiam aufugit, 1108.

(*b*) *Antverp.* 1523. *Lugd.* 1556. ut refert *Fabr.* med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 452. ubi memorat *Comment. in Psalmos*, *Expositionem Canonis in honorem SS Trinitatis*, & *Carmina quædam* MSS. &c. (*c*) Ex MS. Pratellensis monasterii exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 859. (*d*) Et in Bibl. PP. Lugdun. tom. 20. p. 1816 seq. (*e*) Edit. nov. tom. 3. p. 529. (*f*) Conf *Oudin.* tom. 2. p. 992. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 170. (*g*) Exstat MSS. in Bibl. Cotton. sub *Othone* A. 15. n. 2. *Petri* librum de Disciplina Clericali, & alium de abundantia in Sermonibus ad omnem materiam memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 711. (*h*) Item in *Urstisii* tom. 1. p. 380. seq. & a *Reinero Reineccio*, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 619. (*i*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 949.

Sæc. XII. ab an. MC. inde reversus ad Walkerium Dunelmensem episcopum se contulit. Ab eo, Alwyno Priori, ut in disciplina monastica institueretur, commissus. Defuncto Alwyno, in cœnobii regimine successit anno 1087. factus etiam Gulielmi episcopi archidiaconus, decanus, vice-domnus, ejus per totam diœcesim vices egit. Expleto vicennio, petente id Alexandro Scotorum rege, ab Henrico I. Angliæ rege factus est S. Andreæ in Scotia episcopus 3. Cal. Aug. anno 1108. Thoma Eboracensi archiepiscopo, & Ulfrico cardinale manus ei imponentibus. Obiit Dunelmi anno 1115. Condidit *historiam* ecclesiæ & episcoporum Dunelmensium a prima fundatione, ad annum usque 1097. 96. capitibus eam complexus. Exstat MS. in codice venerandæ antiquitatis, & forsan autographo; sed absque auctoris nomine, in bibliotheca Cottoniana sub Faustina A. 5. Simeon Dunelmensis, ætate suppar, plagio plane intolerando, Turgoti scrinia fortiter compilavit, & resectis solummodo quæ ad Turgotum proprie spectabant, opus integrum in historiam suam securus transcripsit, suoque nomine venditavit. (*a*) Latine scripsisse Turgotum nemini dubium esse potest; etsi Balæus, * Pitseus, † Vossius ‡ alii, ex male intellecto Hectoris Boëthii loco, illum vernaculo sermone lucubrationes suas edidisse tradant. Reliquisse Turgotum commentarios *de vita Malcomi* regis Scotiæ, ejusque conjugis Margaritæ, testatur Vossius de Hist. Lat. p. 396. (*b*) Quæ unde hauserit, & an hodie supersint, me ignorare fateor. De Turgoto ejusque historia, plurima eaque haud vulgaria, congessit V. C. Johan. Seldenus Præfat. ad Histor. Anglic. Scriptores 10. p. 4. & seq.

* Cent. 2. l. 60. p. 169. † De Script. p. 194. ‡ De Hist. Lat. lib. 2. c. 48. p. 397.

1108. ANONYMUS *historiæ Elyensis* auctor, Anglus, monachus Elyensis, claruit, si in re incerta divinare liceat, circa annum 1108. Scripsit, sive potius ab antiquiore quodam Anglice scriptam, suasu Hervei episcopi Elyensis, Latine transtulit, *historiam ecclesiæ Elyensis*, sive *de operibus Æthelwoldi*. Hanc edidit Thom. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 463. qui codicem MS. quo usus est, circa hujus sæculi initium scriptum fuisse colligit. (*c*) Vide plura in Thoma Elyensi.

RODULPHUS, gente Belga, in pago Monasteriensi ad Sambriam fluvium, plebeis sed piis honestisque parentibus natus est. Sæc. XII. ab an. MC. 1108. Bonis litteris in schola Leodiensi enutritus, 18. ætatis anno habitum religionis, ut tunc vocari solebat, suscepit, factus cœnobii S. Trudonis prope Leodium primum monachus, dein Prior, demum abbas constitutus est anno 1108. post longam acremque illum inter & Herimannum litem, qui dignitatem istam sibi arripere conabatur. Postea Gisseberti Comitis injuriis diu multumque vexatus, recessit aliquando, & favente Hermanno archiepiscopo Coloniensi, & plaudentibus monachorum votis cœnobii S. Pantaleonis Coloniæ abbas electus est. Ubi exacto biennio paucisque mensibus, ad regimen suum Trudouense rediit. Ibique omnia susque deque habente Gisseberto, Romam petiit, auxilium a pontifice impetraturus. Obiit Coloniæ anno 1138. Vir doctrina, artiumque liberalium, musices præcipue peritia, & elegantia supra quam ea ferebant tempora, haud proletarie instructus, ob simplicitatem, fidem, candorem in rebus describendis magnopere laudandus. Scripsit *chronicon*, sive *de gestis abbatum Trudonensium* ab an. 990. libros 13. quos e tenebris eruit L. Dacher. Spicil. tom. 7. p. 344. (*d*) *Vitam S. Lietberti episcopi Cameracensis*, ab eodem editam tom. 9. (*e*) *Epistolam ad Sigebertum de susceptione puerorum in Monasteriis*, quæ una cum litteris Sigeberti ad Rodulphum habetur apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 495. Scripsisse item dicitur contra Simoniacam avaritiam libros 7. quos lucem nondum vidisse arbitror; ut *hymnos & cantus in S. Quintinum*, aliaque a se chronico suo passim recensita jam mittam, quæ forsan hodie non supersunt.

PELAGIUS, natione Hispanus, Ovetensis in Hispania episcopus, claruit anno 1109. 1109. Concilio Ovetensi interfuit anno 1115. & donationi Unciæ Infantis Petro Cluniacensi factæ, anno 1124. subscripsit, & post paucos annos diem extremum clausisse videtur. Contexuit *chronicon Hispaniæ*, exorsus præcipue ab eo tempore, quo Sampirus desiit, id est, ab ann. 982. vel ut alii 985. usque ad annum 1109. Integra, quam fecit, historiarum compilatio (plura enim aliorum chronica in unum opus congessit)

(*a*) Hanc edidit Tho. Bedford *Lond.* 1732. cui præmisit Th. Rud disquisitionem (e cod. MS. perantiquo in Bibl. publ. episcoporum Dunelmensium descriptam) in qua probatur non *Turgotum*, sed Symeon. Dunelmens. fuisse verum hujus libelli auctorem. *Chronicon* de statu Lindisfarnensis & Dunelmens. ecclesiæ, ab anno 635. ad an. 1151. exstat. MS. sed mutilum in Bibl. Cott. sub *Vespasiano* A. 6. n. 6. item sub *Tito* A. 2. n. 1. (*b*) Hos *Commentarios* exhibuit Hieronymus Porter in Florilegio Sanctorum *Duaci* 1632. 4to. teste Nicholsono Bibl. Hist. Scot. p. 83. *Translatio & vita* S. Margaritæ habetur MS. in Bibl. Cotton. sub *Tiberio* D. 3. n. 45. Exstat inter Acta Sanctor. tom. 2. ad diem 10. Junii *Theodorico* cuidam attributa, ut refert *Oudin* tom. 2. p. 950. (*c*) Historia Eliensis Insulæ & ecclesiæ ab an. 156. ad an. 1478. & deinceps, exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Nerone* A. 15. 16. Liber secundus hujusce Historiæ post S. Etheldredam una cum Chronico abbatum & Episcoporum hujusce Monasterii & Ecclesiæ, a Brithnodo abbate primo ad mortem Philippi Morgan episcopi 23. A. C. 1433. exstat ibid. sub *Tito* A. 1. n. 1, 2. Historia hujusce Insulæ & Ecclesiæ iterum sub *Domitiano* A. 15. n. 2. (*d*) Edit. nov. tom. 2. p. 659. (*e*) Edit. nov. tom. 2. p. 138.

hunc

 hunc habet titulum: *liber chronicorum ab exordio mundi usque ad Æram.* 1170. Edidit hoc chronicon una cum aliis an. 1615. Prudentius Sandovalius; alteramque editionem promisit Card. d'Aguirre Notit. Concil. p. 363. In præfatione multa continentur non usquequaque vera, unde colligit Antonius, præfationem non a Pelagio nostro, sed a quodam recentiore additam fuisse. Scripsit etiam Pelagius *commentarium de præcipuis Hispaniæ urbibus*, qui MS. adhuc superesse putatur. De his Pelagii scriptis multa erudite notat idem Antonius Biblioth. Vet. Hisp. tom. 2. lib. 7. cap. 3. p. 9. &c.

1109. STEPHANUS HARDINGUS, natione Anglus, splendida familia natus, vitam monasticam in cœnobio Sherbornensi amplexus est; inde ad peregrinandum se accingens, Scotiam, Galliam, Italiam, Romam usque peragravit. In Burgundiam denuo iter faciens, in cœnobio Molesmensi apud Lingonenses inter ordinis Benedictini monachos nomen dedit. His vero demum relictis ad ordinem Cisterciensem se recepit, & elapsis exinde annis decem abbas Cisterciensis electus est anno 1109. post 13. ordinis sui monasteria a se fundata, Cisterciensium suorum regimine se abdicavit anno 1133. obiitque anno sequenti die 17. Aprilis. Congregato generali Cisterciensium capitulo anno 1116. atque iterum anno 1119. constitutiones quasdam pro unione monasteriorum Cisterciensium inter se promulgavit, quas vocari voluit *Chartam Charitatis*. Exstat ista *Charta* in Menologio Cisterciensi *Antverp.* 1635. (*a*) ad diem 5. Julii, & Annalium Cisterc. Angeli Manriquez *Lugduni* 1642. tomo 1. ad ann. 1119. Exstant ejusdem *epistolæ* 2. inter epistolas S. Bernardi ad Ludovicum Galliæ regem. *Exordium parvum Ordinis sui*, in Bibliotheca Cisterciensi a Bertrando Tissier edita *Paris.* 1660. (*b*) *Sermo habitus in obitu S. Alberici*, apud Manriquez tomo 1. Annalium ad ann. 1109. *Insignis sermo habitus* anno 1113. cum S. Bernardum cum 30. sociis venientem, habitu ordinis Cisterciensis, induit, apud Britum lib. 1. cap. 22. monente Carolo du Visch. Biblioth. Script. Cisterc. pag. 301. Eidem vulgo adscribitur, *liber Usuum, seu Rituum ordinis Cisterciensis*, *Parisiis* anno 1628. atque alibi, editus.

1110. PETRUS, *Grosolanus* seu *Chrysolanus* dictus, primum minoris cujusdam urbis præsul, deinde ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopus; claruit anno 1110. A Paschali papa ad Alexium Comnenum Imp. Constantinopolim missus, fervente controversia de processione Spiritus S. strenue adversus Græcos tum voce tum scriptis dimicavit. Domum reversus, orta illum inter & Jordanem de sede Mediolanensi lite, anno 1116. concilii Lateranensis sententia ad priorem sedem abdicato archiepiscopatu redire coactus est. Exstat *Oratio ad Alexium Comnenum de processione Spiritus S.* Lat. apud Baronium ad ann. 1116. Gr. Lat. apud L. Allatium Orthod. Gr. tom. 1. p. 379.

EUSTRATIUS, metropolita Nicænus; claruit circa annum 1110. In iis erat, qui adversus Chrysolanum stylum exacuerunt. Auctor certe gravis, & aliarum scriptionum laude apud Latinos ipsos celebris, fatente Leone Allatio de Consensu lib. 2. c. 10. Tale de eo elogium fert Anna Comnena, testis contemporanea; Ἀνὴρ τά τε θεῖα σοφὸς καὶ τὰ θύραθεν αὐτῶν ἐπὶ ταῖς διαλέξεσι μᾶλλον, ἢ οἱ περὶ τὴν στοὰν καὶ ἀκαδημίαν ἐνδιατρίβοντες. *Vir in rebus divinis externisque apprime doctus, in concertationibus majorem sibi locum vendicans, quam illi qui Stoa & Academia exercitabantur.* Scripsit *adversus Chrysolanum opus de processione Spiritus S.* quod in bibliotheca Vallicellana hodie MS. servatur. Quinque alios ejusdem argumenti *tractatus*, quos ipse vidit, recenset Leo Allatius loco supra citato. Scripsit item Eustratius adversus Armeniorum hæresin *libros duos*, in quibus, in non nulla fidei capita, impegit. Unde necesse habuit confessionem & revocationem errorum, quos imprudenter his libris inseruerat, conscribere, quam synodo CP. anno 1117. sub Imp. Alexio Comneno celebratæ, obtulit. Libri ipsi periisse videntur. Superest ipsa *confessio* seu *revocatio*, quæ hoc modo incipit. Ἐπειδὴ πρὸς Ἀρμενίους μαχόμενοι &c. Exstat MS. una cum præfatione, ab alio præmissa, biblioth. Vindob. Cod. Theol. 307. num. 16. fol. 98. Confer quæ habet Lambecius Comment. lib. 4. p. 150. & Nesselius Catal. part. 1. p. 422. Cæterum Eustratii nostri *Commentarii in posteriora Analytica Aristotelis* Græce editi sunt *Venet.* 1534. (*c*) *Commentarii ejusdem in Aristotelis Ethica* Græce ibid. 1536, Lat. *Paris.* 1543. (*d*) 1110.

(*e*) CYRUS THEODORUS PRODROMUS, (in quo titulo Cyrum nihil aliud quam Κῦρον, sive Dominum denotare 1110.

(*a*) Et denuo ibid. 1663. (*b*) Exstat etiam impressum cum notis Ignatii Firmini an. 1610. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 559. ubi scriptis a *Caveo* recensitis addit librum *exhortationum privatarum ad Monachos.* (*c*) Lat. ibid. 1542. 1568. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 3. c. 6. §. 29. not. vol. 2. p. 151. De MSS. conf. *Oudin.* tom. 2. p. 970. (*d*) Comment. in Ethica Aristotelis habentur MSS. in bibl. Coll. Etonensis (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 4. c. 31. §. 16. vol. 4. p. 457. & l. 5. c. 6. §. 10. vol. 6. p. 799. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 973. seq.

arbitror)

Sæc. XII. ab an. MC. arbitror) monachus, ſive ut hoc tempore loqui ſolebant, philoſophus, cauſæ Græcorum adverſus Latinos fautor & defenſor ſtrenuus, claruit ſub Alexio Comneno anno 1110. Scripſit contra Latinos *librum de proceſſione Spiritus Sancti*, cujus hoc principium. φανερὸν ἐςὶν, ὅτι ὥσπερ ὁ υἱὸς, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οἴεται ἐκ Πατρὸς μόνε ἔχειν ὕπαρξιν. Hunc ſe legiſſe teſtis nobis eſt L. Allatius de Conſenſ. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 10. num. 2. col. 630. *Epiſtola* ejus ad Gregorium monaſterii inſulæ Oxiæ in Propontide abbatem, de exilio patriarchæ in hanc inſulam, habentur MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 58. num. 14. fol. 132. hoc initio. Οἶμαι θεσπέσιε καὶ σοφὲ μου Πατερ καὶ Σῶτερ μέγα Γρηγόριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος ἀφ᾽ ἡμῶν &c. *Epiſtolæ* ejus aliquot MSS. habentur biblioth. Bodl. Cod. Baroc. 131. Scripſit item ampliſſimam *expoſitionem* in SS. Patrum, Coſmæ epiſcopi Maiumenſis, & Johannis Damaſceni canones ſive cantica eccleſiaſtica in præcipuis ſolennitatibus cantari ſolita, quæ ita incipit. ὁ Χριςὸς βροτὸς γενόμενος ἦγεν ἄνθρωπος θνητὸς, ἦν καὶ Θεὸς ὁ αὐτὸς &c. Exſtat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. num. 1. fol. 1. uſque ad fol. 191. p. 2. & cod. 269. iterumque cod. 312. & in bibliotheca Bodleiana inter codices Baroccianos num. 110. (*a*) Ejuſdem *Tetraſticha ſacra* cum anonymi cujuſdam commentario Grammaticali; incipiunt, Ἐν ἡμέραις ἐξ τὴν κτίσιν κτίζεις λόγε &c. MSS. ibid. Cod. Jurid. 15. num. 12. fol. 184. (*b*) Mitto miſcellanea ejus *grammaticalia* ibid. Cod. Philoſoph. 105. num. 2. Poëma *aſtronomicum* verſibus politicis ad Sebaſtocratoriſſam Irenem cod. 110. num. 24. in alium quippe cenſum referenda. Brevis ejus *enarratio* ad quæſita Sebaſtocratoriſſæ habetur Græce MS. in bibliotheca regia Pariſienſi cod. 24.

1110. (*c*) NICETAS SEIDUS, ſcriptor Græcus, Latinorum adverſarius; claruit (ſi in re obſcura recte conjicio) circa ann. 1110. Cum Latinos dogmata rituſque ſuos ab eccleſiæ Romanæ antiquitate commendare animadverteret, edidit adverſus eos opuſculum hoc argumento, *Non ſimpliciter antiqua novis venerabiliora, ideoque neque nova vetus Roma, nec ſedes ſede.* Ex hoc opere ampla quædam, nec contemnenda fragmenta profert Leo Allatius de Conſenſu lib. 1. cap. 14. §. 1, 2. lib. 2. c. 1. §. 2. lib. 3. c. 12. §. 4.

1110. ANSCHERUS, Centulenſis in Gallia abbas, claruit anno 1110. Scripſit *de miraculis S. Angelberti abbatis* libros tres. Partem hujus operis in lucem protulit Bollandus Februar. 18. & Hariulfo monacho Centulenſi male tribuit. Integrum opus ex MSS. codicibus Centulenſibus edidit, & Anſchero noſtro reſtituit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 130. qui in prolegomenis ad vitam Angelberti ſententiæ ſuæ rationes profert, quas ibidem conſulat curioſus lector. Sæc. XII. ab an. MC.

GILLE, ſive *Gillebertus*, genere an gente Oſtmannus? epiſcopus in Hibernia Lunicenſis ſive Lumnicenſis, ſeu Limiricenſis (vide ſis Waræum * & Uſſerium †) claruit anno 1110. quo ſynodum in Hibernia celebravit, in qua limites epiſcopatuum Hibernicorum definivit. Anno 1115. in Anglia verſatus Bernardi epiſcopi Menevenſis ordinationi Weſtmonaſterii peractæ interfuit. Primus per totam Hiberniam legatus apoſtolicus factus eſt; cui muneri, annis jam gravis, morbis gravatus, anno 1139. renunciavit; & paulo poſt obiit. Exſtant *libellus de ſtatu eccleſiæ*, & *epiſtolæ* 2. altera *ad epiſcopus & presbyteros Hiberniæ*, altera *ad Anſelmum Cantuarienſem*, apud Uſſerii epiſtolarum Hibernic. Syllogen. p. 77. 1110.

*Comment de præſul. Hibern. p. 183.
† Nor. ad Ep.Hibern.

ANONYMUS *vitæ S. Neoti* auctor, cellæ S. Neoti in agro Huntingdonenſi, ut videtur, monachus, claruit poſt Normannorum in Angliam adventum, circa annum 1110. Scripſit *vitam S. Neoti abbatis Angli*, quam ex MS. cod. Beccenſi in lucem emiſit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 323. 1110.

GODEFRIDUS, patria Andegavenſis, nobili loco natus, prima ætate monachis Vindocinenſibus ſe adjunxit, & poſt aliquot annos novitius adhuc & juvenis, ac diaconus tantum, quintus ejuſdem cœnobii abbas creatus eſt, ab Ivone Carnotenſi inauguratus. Anno 1093. in Italiam profectus, rei pecuniariæ ſubſidium Urbano II. tunc Guibertinæ factionis metu latitanti, tulit. Tanto beneficio divinctus pontifex eum presbyterum ordinavit, & cardinalem titulo S. Priſcæ renunciavit. Anno 1095. ab Urbano accitus concilio Claromontano interfuit; non Urbano ſolum, ſed & Paſchali etiam ſucceſſori imprimis charus: quorum utrumque in monaſterio ſuo Vindocinenſi hoſpitio excepit. Claruit anno 1110. ſtrenuus eccleſiæ Romanæ pugil, cujus auctoritatem ut tueretur & ampliaret, Alpes duodecies tranſcendit, ter etiam a pontificum adverſariis captivus ductus. In vivis adhuc erat anno 1129. 1110.

(*a*) Etiam in bibl. D. Mutinenſis, teſte *Montfaucon.* Diarii Italic. p. 32. (*b*) Ejuſdem *Scholia* in poſteriora Analytica Ariſtotelis, Romæ in Vaticana exſtare jam notavit *Conradus Geſnerus*, ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 114. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 884.

SCRI-

Sæc. XII. ab an. MC.

SCRIPTA.

(a) *Epistolarum ad pontifices, cardinales, episcopos, abbates, monachos, & sæculares, libri* 5.

Opuscula numero 18.

Sermones 15. *in primariis anni festivitatibus habiti.*

Godefridi opera cura Jacobi Sirmondi notis illustrata prodierunt *Parif.* 1610. (b) & exinde in Biblioth. Patr. tom. 21. p. 1.

1110. (c) BERENGOSUS, sive *Berengosius*, abbas S. Maximini extra muros Trevirenses, claruit circa annum 1110.

SCRIPTA.

De laude & inventione Crucis Dominicæ libri 3.

Liber de mysterio ligni Dominici, & de luce visibili & invisibili, per quam antiqui Patres meruerunt illustrari.

Sermones 5. *de Martyribus, Confessoribus, dedicatione Ecclesiæ, & veneratione Reliquiarum.*

Prodierunt opuscula ista *Colon.* 1555. 8vo. & in Biblioth. Patr. tom. 12. p. 349.

1111. FRANCO, primum scholasticus Leodiensis, dein monachus, & post Fulgentii mortem abbas Affligemiensis O. B. Claruit anno 1111. Scripsit *de gratia Dei libros* 12. quos monachus adhuc inchoavit, abbas absolvit. Prodierunt hi libri typis excusi *Antverp.* 1565. *Friburgi* 1620. & cum epistola de monacho habitum rejiciente, in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 293. (d) Cæterum Franco metrice etiam *statum futuræ Gloriæ* eleganter descripsit, teste Henrico Gandavensi.* Verum id opus interiit. (e) Scripsit etiam ad Hermannum Coloniæ archiepiscopum *librum de quadratura Circuli, aliumque de ratione computi*, jam deperditos; si modo idem cum Affligemiensi sit Franco ille Leodiensis, de quo verba facit Sigebertus cap. 164. quod quidem haud ita certo constat.

*De Script. Eccl. c. 39.

1111. RUPERTUS, *Tuitiensis* dictus, puer adhuc ab Heribrando S. Laurentii successore litteris imbutus est, primum monachus S. Laurentii in Oesbrovic prope Leodicum sub Berengero sive Berengario abbate, quo vivente *commentarios de divinis Officiis* conscripsit anno 1111. A Berengario moriente Cunoni abbati Sigebergensi commendatus, cujus patrocinio a persecutione falsorum fratrum invidia tabescentium, uti ipse loquitur, liberatus, *commentarios suos in S. Scripturam* edere cœpit anno 1117. Demum ob præclaram eruditionis famam a Frederico archiepiscopo Coloniensi evocatus, Tuitiensis cœnobii, e regione Coloniæ Agrippinæ siti, abbas creatus est. Obiit anno 1135. 4. Non. Mart. Quænam illius de Eucharistia sententia fuerit, ipse explicabit Baronius.* In errorem, inquit, illum impegit incaute, quo asseruit in sacratissimo Eucharistiæ sacramento ita inesse vere ipsum integrum corpus & sanguinem Christi; ut tamen substantia ipsa panis & vini etiam integra remaneret. Qui error damnatus est in concilio Lateranensi sub Innocentio papa IV. seu ut luculentius forsan Ruperti sententiam explicat Bellarminus.* Error, inquit, Ruperti in eo situs est, quod existimavit non converti panem in corpus Christi, dum conficitur eucharistia, sed assumi a verbo divino, quemadmodum assumpta est humanitas.

Sæc. XII. ab an. MC.

*Ad ann. 1111. in fine.

*De Script. Eccles. in Ruperto.

(f) OPERA.

Commentariorum de sanctissima Trinitate & operibus ejus, libri 42. *in utrunque Testamentum*, ad Cunonem abbatem Sigebergensem, viz. *de Patris operibus libri* 3. *Filii* 30. *Spiritus S.* 9. Scripti sunt anno 1117.

Commentariorum in 12. *Prophetas minores libri* 31. ad Fredericum archiepiscopum Coloniensem. Prodierunt seorsim *Norimbergæ* 1524. *Lovanii* 1551.

Commentariorum in Cantica Canticorum de incarnatione Christi & laudibus Deiparæ Virginis libri 7.

Commentarius in Job, ex Gregorii M. scriptis excerptus.

Commentariorum in Ecclesiasten libri 5. ad Gregorium.

De gloria & honore Filii Hominis super Matthæum libri 13. ad Cunonem ex abbate Sigebergensi episcopum Ratisponensem. Prodierunt seorsim *Colon.* 1533.

De glorificatione Trinitatis, & processione Spiritus S. libri 9. quibus præmittuntur *hymnus ad Sp. S. Epistola* ad Romanum pontificem, & *prologus* ad Cunonem Ratisponensem. Prodierunt una cum opere præcedente *Colon.* 1533.

Commentariorum in evangelium S. Johannis libri 14.

Commentariorum in Apocalypsin libri 12. ad Fredericum archiepiscopum Coloniensem. Prodierunt *Noribergæ* 1526.

(a) Epistolam ad Cluniacences *de ineunda Suffragiorum societate* vulgavit Mabillon. tom. 3. Analectorum p. 481. (b) Recosa in Sirmondi operum tom. 3. *Parif.* 1696. & *Venet.* 1729. (c) Conf. *Oudin.* tom 2. p. 1004. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 579. (d) Aliam *Epistolam* ad Moniales quasdam consolatoriam memorant. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 170. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 598. Opus *de jejunio* 4. temporum, MS. Leodii ad *S. Laurentium*, aliud *de laudibus B. Virginis* MS. olim in Cœnobio 7. fontium ap. Bruxellam memorat *Oudin.* tom. 2. p. 958. (e) Exhibuit *Fabr.* loc. citat. (f) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 201.

Sæc. XII. ab an. MC. *De victoria verbi Dei libri* 13. ad Cunonem. Prodierunt seorsim *Noribergæ* 1523.

De divinis Officiis per anni circulum libri 12. ad Cunonem: quos, non nulli Valramo seu Waleramo cuidam, S. Anselmi amico, luculentissimo errore, ascripserunt. Habentur inter Scriptores de divinis Officiis. *Paris.* 1610. & alibi.

De incendio Tuitiensis oppidi sua ætate viso, in quo corpus D. N. J. C. a flamma circumfusa intactum remansit, liber.

De meditatione Mortis libri 2. Prodierunt una cum opusculo præcedente, & Ruperti vita, *Colon.* 1572.

Vita S. Heriberti Coloniensis archiepiscopi, qui obiit anno 1121. ad Marcwardum. Exstat apud Surium ad 16. Mart.

De passione S. Eliphii martyris liber. Habetur apud Surium ad 16. Octobr.

De voluntate Dei liber.

De omnipotentia Dei liber. Prodierunt simul bina ista opuscula *Noribergæ* 1524.

In quædam capitula regulæ S. Benedicti libri 4. ad Cunonem abbatem.

De eadem re, ex historia abbatum S. Nicolai Brunwilerensium, epistola.

De læsione Virginitatis, & an possit conservari corrupta, liber.

Prodierunt ista omnia Ruperti opera *Paris.* 1638. 2. tom. fol. Prodierant antea Ruperti opera *Colon.* 1533. *Antverp.* 1565. 1577. 1598. & 1602.

Dialogorum inter Christianum & Judæum libri 3. quibus *Annuli* nomen dedit: in lucem editi sunt a Gabriële Gerberonio ad calcem Anselmi operum *Paris.* 1675. pag. 524. (*a*)

Opus ex libris regum de glorioso rege David, libris 8. comprehensum se scripsisse memorat Rupertus in epistola ad Cunonem libris de divinis Officiis præfixa: quod quidem opus Frederici Coloniensis hortatu olim susceptum nunc interiisse videtur.

1112. JOHANNES, archiepiscopus Lugdunensis, claruit anno 1112. quo, synodum episcoporum suffraganeorum indixit, & investituras laicorum damnavit. Ad hanc synodum vocati provinciæ Senonensis episcopi ire recusarant: quin & missa ad Johannem epistola non solum licitas esse laicorum investituras, sed in præsenti ecclesiæ statu fieri debere declararant. Hos rescripta *epistola* acerbe perstrinxit Johannes, & sententiam eorum indubitatam esse hæresin contendit. Exstat epistola ista, una cum Senonensium episcoporum litteris Concil. tom. 10. p. 786.

Sæc. XII. ab an. MC. STEPHANUS I. Æduensis sive Augustodunensis episcopus creatus est anno 1113. Post annum 1129. episcopali dignitate se abdicavit, sub Petro Mauricio monachus Cluniacensis factus, eoque astante diem clausit extremum. Scripsit *librum de sacramento Altaris, & iis quæ ad illud variosque ecclesiæ ministros pertinent*, qui habetur in Biblioth.Patr. tom. 20. p. 1872. (*b*) Alter erat junior Stephanus Augustodunensis, qui obiit anno 1189.

BALDRICUS, patria Aurelianensis, 1114. primum monachus, dein abbas Burguliensis in Andegavis. Anno 1095. concilio Claromontano interfuit. Anno 1114. archiepiscopus Dolensis in Aremorica factus est. Obiit grandævus anno 1131. die 27. Januar. Scripsit *historiam Hierosolymitanam* libris 4. quibus Christianorum Occidentalium res gestas in Oriente ab anno 1. susceptæ peregrinationis, Christi 1095. usque ad captam Hierosolymam & Godefridi regis mortem anno 1100. veraciter descripsit & eleganter, judice Orderico Vitali, * qui plurima ex eo deprompsit. Exstat *historia ista* inter gesta Dei per Francos tom. 1. p. 81. & ejusdem carmina quædam inter historicos Francicos a Du Chesnio editos tom. 4. Alia scripsit Baldricus, viz. *vitam Hugonis archiepiscopi Rothomagensis*, quæ habetur apud Arturum du Monstieur in Neustria Pia, p. 282. sed in qua multa conficta & fabulosa notat idem Monstieur cap. sequenti. Relationem ejusdem prolixam de monasterio Fiscamnensi ex codice MS. Fiscamnensi edidit idem Monstieur ibid. p. 227. *Vita S. Roberti de Arbrisellis ordinis Fontis-Eberaldi fundatoris* a Baldrico scripta habetur apud Surium & Bollandum ad 26. Februar. *Translatio itidem & miracula capitis S. Valentini martyris* apud Bolland. 14. Februarii.

* Hist. Eccl. l. 9. in fine.

Vitam B. Samsonis, episcopi Dolensis, ab eodem scripto signatam memorat Vossius de Hist. Lat. lib. 3. part. 2. cap. 6. (*c*) Libellus ejus *de visitatione infirmorum* Manuscr. in bibliotheca Lambethana habetur. *Epistolam ejus de bonis monasterii S. Florentii* extulit Dacherius Spicil. tom. 7. p. 196. (*d*)

EARNULPHUS, natione Gallus, cœ- 1115. nobii Bellovacensis monachus, ubi vitam diu egit; sed cum nonnulla monachorum facinora insolentiæ plena doleret, quæ nec emendare posset ipse, nec pati vellet, de monasterio relinquendo consilium iniit. A Lanfranco etiam Cantuariensi, cui discipulus olim fuerat, admonitus, ut ad se ve-

(*a*) Habentur etiam in nov. Anselmi Edit. *Paris.* 1721. fol. (*b*) Primum editus fuit 1517. vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1101. (*c*) Exstat ap. Mabillon Sæc. 1. Benedictin. p. 165. Vita *S. Maglorii*, Dolensis episcopi ibid. p 223. & vita *Maclovii*, episcopi Alectensis ibid. p 217. ut notant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 439. & *Oudin.* tom. 2. p. 1085. (*d*) Edit. nov. tom. 3. p. 459.

niret,

Sæc. XII. ab an MC.

* De gestis Pont. Angl. l. 2. in fine.

niret, inquit Gulielmus Malmsburiensis,* quia ibi animam suam salvare non posset, in Angliam transmeavit. Hic factus primum monachus, deinde sub Anselmo Prior Cantuariæ, ac tandem abbas Petriburgensis, demum Radulpho Cantuariam translato anno 1115. die 26. Decembr. Roffensis episcopus constitutus est. Plurima ubique pietatis suæ, munificentiæ, & probitatis monumenta reliquit. Obiit mense Martio anno 1124. ætatis 84. Scripsit *librum de rebus ecclesiæ Roffensis*, de ejus fundatione, dotatione, chartis, aliisque ad eam spectantibus. (*a*) Codex MS. in archivo ecclesiæ Roffensis asservatur. (*b*) Ex quo collectanea de rebus Roffensis ecclesiæ, notis suis illustrata edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 329. Scripsit item ad Walkelinum Wintoniensem episcopum, *epistolam de incestis Conjugiis*, quæ habetur apud L. Dacherium Spicileg. tom. 2. p. 410. (*c*) Et *epistolam* seu *libellum* ad quasdam Lamberti abbatis Bertiniani quæstiones, præcipue *de corpore & sanguine Domini*. Exstat ibid. p. 431. Earnulphum nostrum egregie commendat Gulielmus Malmsburiensis; * & quod in pontificis, prælatorum, & cleri vitia acerrime invehi solebat, impense Balæus, * qui plura quidem ei opera tribuit, sed quæ Earnulphi Lexoviensis præcipue sunt; quem cum nostro male confundit. Interim Whartonus Edmundi de Hadenham, monachi Roffensis, annales Roffenses, ab anno 604. ad annum 1307. & historiæ illius continuationem ab aliis concinnatam, aliaque nonnulla ad hanc ecclesiam pertinentia Earnulphi collectaneis subnexuit.

* De Gest. Pontif. l. 1. fol. 133.

* Cent. 2. l. 70. p. 184.

1115. LAURENTIUS, patria Veronensis, Petri II. Pisanorum archiepiscopi Diaconus, claruit anno 1115. Ætatem ipse satis aperte prodit hoc distticho in fine addito.

Tunc fuit a Christo tecto velamine carnis
Centenus quintus decimus millesimus annus.

Condidit carmine Heroico *de bello Balearico* & de rebus in Majorica a Pisanis gestis, deque eorum triumpho Pisis anno 1104. habito, *libros* 8. in quibus, ut recte notat Ughellus, etsi aliquando inepto ineruditoque pede decurrit, variam tamen nobilemque rerum cognitionem secum vehit, quæ barbariem illam, quam doctissimi hujus sæculi purgatissimæ aures tantopere oderunt, detergere posse existimatur. Exstant apud Ughellum Ital. Sacr. tom. 3. p. 897.

1115. Vit. Bernard. lib. 5.

(*d*) BERNARDUS, gente Gallus, patria Burgundus, ortu nobilis, in Fontanensi castro juxta Divionem natus anno 1091. Tecelini Militis & Alethæ filius. Anno 1113. de sæculo relinquendo jamdiu meditatus, ad Stephanum abbatem se contulit, & inter monachos Cistercienses nomen dedit, socios instituti sui plusquam 30. secum adducens, quos ipse sæculo abrenunciare monitis induxerat. Anno 1115. cum pietate & doctrina inter monachos Cistercienses communi omnium suffragio palmam tulerit, Stephani abbatis jussu coloniam quasi monachorum ad Claramvallem in territorio Lingonensi deduxit; ibique extructo monasterio abbatis munus obiit, a Gulielmo de Campellis episcopo Catalaunensi ordinatus. Ædificato Claraevallis monasterio, tuguriolum sibi extra cœnobii claustra poni præcepit; ibique loci deposita omni monasterii regendi sollicitudine, arctiori pietatis disciplina, & otio litterario, totus vacabat. Anno 1127. a Matthæo episcopo Albanensi, pontificis per Galliam legato, monasterii sui limitibus ægre abstractus, concilium Trecense petiit; ubi auctoritate, quam sibi pietas stupenda & eruditio rara apud omnes conciliarant, Templariorum ordinem confirmari effecit, & episcoporum hortatu regulam quandam iis observandam præscripsit. Anno 1129. in curia Romana inclarescere cœpit; ac bonorum causæ patrocinari, litterisque deinceps ad pontifices datis totius fere Occidentalis ecclesiæ rebus consulere instituit. Anno 1130. Innocentii papæ causam in concilio Stampensi egit; eumque pro legitimo pontifice habendum esse magna postea animi constantia contendit; quin & ad Willelmum Aquitaniæ ducem pro eodem legationem obiit. Anno 1131. Innocentio papæ in crebris per Galliam celebratis conciliis assedit. Anno 1134. enixis precibus a civibus Mediolanensibus accitus, & ab Innocentio legatus, Mediolanum profectus est; ubi ingenti veneratione exceptus, cives ecclesiæ Romanæ reconciliavit, iisque auctor fuit, ut excussis Conradi habenis Lotharium imperatorem susciperent. Longum esset enumerare singula S. Bernardi itinera & labores pro restaurandis & ampliandis ecclesiæ rebus susceptos. Ter Alpes transcendit, sæpius ad principes Christianos legationes obiit; apud omnes religionis & pietatis causa indefesso animi studio litteris & voce egit. Anno 1138. Romæ moram faciens, schisma inter binos pontifices jamdiu exortum feliciter extinxit, tantumque rationum vi apud Victorem antipapam valuit; ut exutis ille vestibus pontificalibus Innocentium papam adiret, pacem peteret,

Sæc. XII. ab an. MC.

ap Sur Augut. 20. Auctior. inter Bernard. opp. Baron. tom. 12. ab an. 1113.

(*a*) Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 146. (*b*) Ex quo descripsit ediditque Thomas Hearnius *Oxon.* 1720. 8vo. (*c*) Edit. nov. tom. 3. p. 464. (*d*) Conf. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 42. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 598.

Sæc. XII. ab an. MC.

quam etiam obtinuit. Tanto beneficio devincti Romani triumphum quasi Bernardo decreverunt; eumque in Gallias properantem ingenti pompa dimiserunt, *patrem Patriæ*, & *restauratorem Ecclesiæ* publica acclamatione agnoscentes. Anno 1140. Petri Abailardi errores acriter oppugnavit, quem & viva voce & scriptis palam evulgatis confutavit. Anno circiter 1146. litteris undequaque missis, & sermonibus ad principes populumque habitis ingenti militum copiæ conflandæ & in Terram sanctam Christianorum subsidio mittendæ incubuit, tanta auctoritate usus, ut Conradum Romanorum imperatorem, Ludovicum Franciæ regem, Theodoricum Flandriæ Comitem, & Henricum Blesensem, aliosque Christiani orbis magnates monitis suis excitatos ipse manu propria cruce signaret. Anno 1147. Gillebertum episcopum Pictaviensem divinitatem a Deo temere separantem, aliaque absona de Trinitate figmenta propalantem, argumentis suis ad palinodiam adegit; hæresinque ejus in conciliis Autissiodorensi, Parisiensi, & Rhemensi damnari curavit. Eodem anno ab Alberico cardinali Ostiensi rogatus, ad Henricum Petri de Bruis discipulum, ejusque sectarios, *Petrobrusianos* dictos, in ecclesiæ Romanæ sinum reducendos se accinxit; & Tolosam, Petrobrusianorum natale solum, profectus, innumeram plebem prædicando, disputando, monendo ab Henrici partibus revocavit. In ordinem utcunque redactis Petrobrusianis, alius Bernardum excepit labor. Illiteratum quoddam tunc temporis hominum genus speciosum *Apostolicorum* titulum gravissimis erroribus obtendebant. Inter alia enim, quæ propugnabant, orthodoxa satis dogmata, ineptias de vitandis penitus juramentis, & esu carnium admiscuerunt. Hos adorsus Bernardus, alios ab erroribus retraxit, aliis os obturavit. Nec tamen ita foris perspicax Bernardus, ut cœcutiret domi. Vidit ille (& ingemuit) ecclesiæ Romanæ errores, corruptelas, & sordes; eaque, quantum poterat, castigare non dubitavit. Vergente præsertim ætate lapsam ecclesiæ disciplinam reformari serio suasit. Datis enim anno 1151. ad cardinalem Ostiensem litteris, postquam degenerem ecclesiæ statum, & fœdos legati cujusdam pontificii mores deflevisset, hæc subinsit; *Legite has litteras Domino meo* (pontifici:) *ipse viderit, quid de tali homine faciendum sit. Ipse liberavi animam meam. Dico tamen præcipitatione, qua soleo. Bonum est ei, si purget ipse curiam suam, & si liberet conscientiam suam.* Editis quin etiam anno sequenti *libris de Consideratione*, rem eandem fusius persequitur, ac fortius urgebat. Obiit vir optimus 13. Cal. Septembr. anno 1153. ætatis suæ 63. Postquam monasteria 160. Cluniacensibus suis erexerat. Vir plane sinceræ atque infucatæ pietatis, insigni in Deum amore, ingenti adversus corruptos Christianorum mores zelo flagrans, multo melior futurus, si tempora, in quibus sors ipsi vivendi contigit, non prohibuissent. Litteris humanioribus non leviter tinctus, scientia theologica instructissimus, longe supra captum sæculi, quo vixit, elegans ac eruditus. *Christiane doctus, & sancte facundus, & pie festivus*, ut Erasmi de eo verbis utar. Addam quæ de eo D. Chytræus Orat. de Ph. Melancthone p. 509. *Bernardus*, inquit, *admirabili religionis studio, & sacrarum litterarum peritia, quarum verba & sententiæ dicenti se sponte offerunt, in movendis etiam affectibus piis, non segnis, nec inefficax, simul tamen festivus & jucundus est, ut Mellifui cognomen non inmerito ipsi tributum videatur; cum plerique alii, illi σύγχρονοι, & recentiores scholasticæ theologiæ scriptores, frigidi & ἀπαθεῖς in dicendo, unum hoc agant, ut lectorem doceant.*

OPERA GENUINA.

Epistolæ 367. (*a*)

(*b*) *Sermones in Dominicas, & festa Christi, Deiparæ, & Sanctorum* per annum. Item *de dedicatione Ecclesiæ, 6. & unicus in obitu Humberti monachi.*

In Psalmum 90. *sermones* 17.

Sermones de diversis numero 111. *cum aliis sermonibus* 17. *parvis, & parabolis* 5.

Officium de S. Victore, rogatu Guidonis Arremarensis compositum.

Confessionis privatæ formula.

Jubilus Rythmicus de amore, passione, & ascensione Jesu Christi.

Sermones 86. *in priora tria capita Cantici Canticorum*, quorum priores 23. ante annum 1137. scripti sunt.

(*a*) Codex *S. Bernardi* op. MS. 13. Sæc. habetur in Bibl. Camaldulensium *Florent.* ut refert *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 354. Catalogus Epist. *S. Bernardi* cum indice earundem habetur MS. in Bibl. Monast. S. Severini, ut notat idem *Montfaucon.* ibid. p. 320. *Epist.* ad Lucium P. super electionem Gulielmi ad Archiepiscopatum Eboracens. *Alia* ad Eugenium Papam super eadem re, cum duabus aliis de hæresibus Petri Abælardi exstant in Bibl. Cotton. sub *Othone* C. 14. n. 9. 10. 15. 16. *Alia* ad Eugenium ibid. sub *Vitellio* A. 20. n. 2. In Append. ad Simeon. Dunglmens. a *Tho. Beford* edit. habetur *Bernardi Clareval. & Guil. Rievallens.* Abbatum, ad Priorem & Conventum Dunelm. *epistola* hactenus inedita; conf Editoris Præfat. p. 8, 9. *Epistolas* 35. & in epistolas prius editas observata quædam ex MS. & *Hymnum* de S. Malachia Episcopo Hibernio vulgaverunt *Edm. Martene & Urs. Durand.* tom. 1. Monument. Veterum p. 726. seq. *Epist.* 3. ad eundem Malachiam, cum altera ad Hibernienses fratres edidit *Usserius* in Epist. Hibernicis p. 101. seq. (*b*) *Sermones de tempore & sanctis*, præmissa S. Bernardi vita ab Alano Autissiodorensi scripta, prodierunt a *Claudio Canteloio* edit. 1662. *Sermonem in nativit. Christi* edidit *Christianus Daumius* 1670. *Sermones* 180. impressi proximis a reperta illa arte temporibus habentur inter *Ekardi* Cod. MSS. Quedlinburgenses.

De

De consideratione ad Eugenium papam libri 5. Prodierunt seorsim *Colon.* 1605. 8vo. (*a*)

De moribus & officio Episcoporum tractatus, qui in aliis editionibus locum inter epistolas sortitur.

Apologia de vita & moribus Religiosorum ad Guihelmum abbatem S. Theodorici.

De contemptu Mundi tractatus, seu *exhortatio de contemptu Mundi ad Clericos.*

De diligendo Deo ad Heymericum cardinalem tractatus.

De Gratia & libro Arbitrio.

De pracepto & dispensatione ad monachos Carnotenses.

De gradibus Humilitatis & Superbiæ, *cum Censura seu Retractatione in illum tractatum.*

De nova Militiæ, seu *exhortatio ad milites Templi.*

De conversione ad Clericos, seu *exhortatio de vita in melius convertenda.*

De erroribus Petri Abaillardi in synodo Senonensi damnatis ad Innocentium papam tractatus, qui in aliis editionibus est epistola 190.

Tractatus ad Hugonem de S. Victore de quibusdam Quæstionibus ab eo propositis, in aliis editionibus epistola 77.

De vita & rebus S. Malachiæ Hiberniæ archiepiscopi, *cum sermone de eodem.*

OPERA Dubia, & Suppositititia.

Sermones 48. *in Cantici Canticorum partem posteriorem*, Gilberto de Hollandia, Anglo, debentur.

Tractatus de Vita solitaria, seu *epistola ad fratres de Monte Dei Carthusianos.* Gulielmi abbatis S. Theodorici de Monte Aureo foetus est.

Vitis mystica, seu *Tractatus* in illud, *Ego sum vitis vera.*

Meditationes piissimæ 15. in illam sententiam, *Nosce teipsum.* Conficiunt primum librum Hugonis a S. Victore de Anima.

De interiori Domo, seu *de Conscientia ædificanda*, *liber.* Tertius est inter Hugonis libros de Anima.

Scala Claustralium, seu *de modo orandi*, *ad fratrem Gervasium tractatus.* (*b*) Habetur inter opera S. Augustini titulo *Scalæ Paradisi*, & Guigonem Carthusiæ majoris Priorem, qui obiit anno 1137. auctorem habet.

De amore Dei libri 3. Gulielmi abbatis S. Theodorici opus. (*c*)

Institutio Sacerdotii, seu *de præcipuis mysteriis nostræ religionis tractatus.*

Sermones in quædam Festa, & *Dominicas anni.*

Sermones 11. seu potium *de* 11. *oneribus Isaiæ.* Ælredi abbatis Rievallensis in Anglia sunt.

Sermones 3. *de Nativitate.*

Sermo de S. Stephano protomartyre.

Tractatus de puero Jesu duodecenni. Ælredi ejusdem est.

Sermones 15. *de sermone Domini in cœna habito.* Ogerio cuidam abbati Cucedii ordinis Cisterciensis a Labbeo tribuuntur.

Sermones 9. viz. *De duobus discipulis euntibus in Emmaum.* *De excellentia sanctissimi Sacramenti*, in illud, *Panem Angelorum.* *De nativitate & privilegiis S. Johanis Baptistæ* (qui inter Petri Damiani opera habetur) *In parabolam de Villico iniquitatis.* *De B. Maria*, in illud, *Ave Maria.* In illud, *Sapientia vincit malitiam.* *In parabolam de decem Virginibus.* *De S. Andrea*, in illud, *Corde credens.* *In festo Nicolai.* Posteriores duo sermones inter opera Petri Damiani reperiuntur.

Sermones 4. *in Salve regina*, *una cum meditatione in eandem Antiphonam.* (*d*)

Ad clerum in concilio Rhemensi congregatum.

Ad pastores in synodo congregatos.

Ad prælatos in concilio generali.

De fugienda cordis & corporis immunditia, cento ex patribus consarcinatus.

Sermones 4. viz. *De miseria humana.* *De septem gratiis*, seu *donis Sp. S.* *De duodecim portis Jerusalem.* *In Canticum*, *Magnificat.*

Sermones parvi de diversis, *numero* 14.

De Conscientia tractatus.

De modo bene vivendi ad sororem, *capitibus* 73.

Liber Sententiarum.

Soliloquium, seu *oratio ad Deum*, *præfixa libro de amore Dei.*

Disputatio cujusdam justi cum Deo.

Aliud soliloquium.

Formula honestæ vitæ, quam Bernardi Silvestris esse asserit Raynaudus. (*e*)

Instructio, *Quomodo possit homo in bono proficere*, & *placere Deo.*

Varia & brevia documenta pie vivendi.

Speculum Monachorum.

Doctrina B. Bernardi.

Octo puncta perfectionis acquirendæ.

Epistola de doctrina vitæ agendæ.

Tractatus in illud, *Ad quid venisti?*

Lamentatio B. Virginis Mariæ. (*f*)

(*a*) Antea vero *Romæ* 1594. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1249. Asservantur MS. in Bibl. Coll. Etonensis. (*b*) Exstat MS. in Bibl Cotton. sub *Julio* A. 9 n. 3. (*c*) Habentur MS. in Bibl. Coll. Etonensis. (*d*) Bernardo Toletano Archiepiscopo asseruit *Mabillon.* op. Bernardi edit. nov. tom. 5. p. 711. ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 881. (*e*) Hujus Bernardi Sylvestris *Cosmographia* Proso-metrice habetur MS. in Bibl. Cotton. sub *Cleopatra* A. 14. n. 1. (*f*) Habetur MS. una cum *speculo Peccatoris* & aliis tractatibus in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 1. n. 5. seq. item in Bibl. S. Mariæ *Florent.* una cum sermone in illud, *Missus est Gabriel*, & aliis ejusdem scriptis, teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 372.

Sæc. XII. ab an. MC.

(*a*) Ex quam plurimis S. Bernardi operum editionibus, quæ omnes suas ferme accessiones habuerunt, sequentes præcipue notamus, *Venet.* 1515. 2. vol. 4to. *Parif.* 1517. fol. *Lugduni* 1530. fol. 1544. 1558. *Venet.* 1549. *Basil.* 1552. 2. vol. ibid. 1566. *Antverp.* 1576. *Parif.* 1586. cum notis Picarti *Parif.* 1609. *Antverp.* 1620. (cui præter alia, quatuor opuscula a Gretsero edita *Ingolstad.* 1617. 4to. accesserunt) dein cura Jacobi Merloni Horstii ad MSS. codices emendata, multis antea Bernardi ineditis, & extraneorum operum appendice aucta *Parif.* 1645. 5. tom. fol. (quam quidem editionem nos in recensendis operibus secuti sumus,) denique prodierunt *Parif.* 1666. 2. vol. fol. & 8. in 8vo. Editionem istam adornarunt Johannes Mabillonius, ejusque socii, monachi Benedictini, qui non tantum eam exactam & correctam reddere conati sunt, quin & plures epistolas & tractatus e MSS. codicibus depromptos tunc primum in lucem ediderunt, observationes pro more suo doctissimas addidit Mabillonius. Opera supposititia a genuinis optime discrevit, quæ nemo unquam certius distinxit, vel de iis doctius judicavit. Verum hæc paulo distinctius sunt explicanda. Merlonus Horstius novam Bernardi editionem in se suscepit, quam & absolvit, & in lucem emisit *Parif.* 1641. Sed auctiorem & accuratiorem editionem meditans, operi immortuus est anno 1644. Horstianam provinciam in se recepit Claudius Cantelovius Benedictinus, sed eo paulo post morte sublato, in ejus locum superiorum jussu successit Johan. Mabillonius, qui magna cura & diligentia editionem promovit, absolvit, ediditque, 6. tomis, duobus vero voluminibus in folio, aliamque eodem tempore 8. voluminibus in 8vo. *Parif.* 1666. & sequenti anno. Nec his contentus Mabillonius, novam editionem iisdem formis adornavit *Parif.* 1690. sed meliore ordine, & quam plurimis accessionibus auctam, notæ quippe uberiores, aliaque ubique addita sunt. Tomo 1. habentur *epistolæ*, in hac editione numero 444. Tom. 2. *opuscula* seu *tractatus*, nempe *de Consideratione* lib. 3. *de officio Episcoporum*, &c. Tom. 3. *sermones de Tempore*, *de Sanctis*, *& de diversis.* Tom. 4. *in Canticum Canticorum sermones* 86. Tom. 5. Gilleberti de Hoylandia continuatio *sermonum in Canticum Solomonis.* Tom. 6. Guerrici Igniacensis, S. Bernardi discipuli, *sermones*, aliorumque opuscula non nulla. (*b*)

Hymni 4. *de contemptu Mundi* habentur apud Carolum du Visch in Bibliotheca scriptorum ordinis Cisterc. p. 45. qui plurima S. Bernardi opera MSS. in lucem nondum edita recenset ibid. p. 39, &c.

Sæc. XII. ab an. MC.

Epistolæ aliquot a Dacherio evulgatæ sunt, Spicileg. tom. 3. (*b* 2.)

Expositionum moralium partes 2. Quarum prima expositiones 13. secunda 4. complectitur.

Liber de Musica.

Parabolæ aliquot, sed manifesto spuriæ.

Tractatus brevis de corpore Domini.

Commentariorum in Cantica Canticorum continuatio. Auctore abbate G. cujus nomen latet.

Epistola de Amore divino.

Liber metricus de laudibus Virginis, odis 18. constans. Secundus sub S. Casimiri nomine sæpe vulgatus est; verum omnes Dissertatione præmissa Bernardo vindicat Jac. Hommeius, qui & reliqua supra dicta opuscula in lucem protulit in Supplemento Patr. *Parif.* 1684.

(*c*) HERMANNUS, gente Germanus, 1116.
domo Coloniensis, ortu Judæus, tribu Levita, Davidis & Sephoræ filius, tandem Egberti episcopi Monasteriensis sermonibus, & Ruperti abbatis Tuitiensis colloquio expugnatus, abdicato Judaismo Christo nomen dedit. Multis eo nomine injuriis a Judæis divexatus, ordinem canonicum in cœnobio Capembergensi tandem amplexus est. Claruit circa annum 1116. vel paulo post, Bernardo æqualis, & Ruperto Tuitiensi familiaris. Scripsit *opusculum de Conversione sua*, quod ex bibliotheca Paulina Lipsiensi erutum novissimæ Raymundi Pugionis editioni subjecit Benedict. Carpzovius *Lipsiæ* 1687. fol.

EUTHYMIUS ZIGABENUS, 1116.
monachus Constantinopolitanus, claruit imperante Alexio Comneno anno 1116. Monachus erat τῆς Περιβλέπτου μονῆς, ut in inscriptione epistolæ suæ adversus Phundagiagitas ipsemet testatur. *Cœnobii illustris* vertit Cl. Tollius. Quod viro docto criticoque excidisse miror, cum vel leviter in historia Byzantina versatis notissimum sit, fuisse Constantinopoli celeberrimum monasterium, τῆς Περιβλέπτου dictum, B. Deiparæ sacrum, a Romano Argyro Imp. prope mare conditum, a Nicephoro Botoniata instauratum, qui & in illud ipsum ab Alexio Comneno detrusus est. Ejus apud scriptores Byzantinos passim fit mentio, nec pauca de eo congessit Car. du Fresn. Constant.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1233. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 78. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1. p. 603. qui notitiam editionis *Mabillonianæ* novæ exhibuerunt. (*b*) Hæc editio Mabillon. repetita est *ibid.* 1719. 2. vol. fol. novissime recus. *Verona* 1726. 3. vol. fol. (*b* 2) Edit. nov. p. 492. 496. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1089. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 710.

Christian.

Sæc. XII. ab an. MC.

Christian. lib. 4. cap. 2. num. 36. p. 94. Alexio Comneno familiaris erat, qui ejus singularem in scrutandis S. scripturis, rebusque theologicis peritiam miris effert laudibus; quem bis adversus ecclesiæ Græcæ hostes (Latinos opinor intelligit) feliciter disputantem se audivisse, ejus denique jussu se Panopliam aggressum esse, ipse in præfatione nos docet. Quo anno obierit, non liquet.

(a) SCRIPTA.

Orthodoxæ fidei dogmatica, Panoplia adversus omnes hæreses, ex variis SS. patrum scriptis contexta, duas in partes divisa, quarum prior 11. posterior 13. titulos continet. Ex patrum scriptis has eclogas collegerant præstantissimi aliquot theologi, quibus id in mandatis dederat Alexius Imp. quas postea Euthymius noster in ordinem redactas, apte & concinne dispositas, suas in classes digessit. Patres vero, ex quorum armamentario desumpta est Panoplia ista, hi ferme sunt, Athanasius, Basilius, Nyssenus, Nazianzenus, Dionysius Areopagita, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, S. Maximus, Anastasius Sinaita, Leontius Cyprius, Leontius Byzantinus, Damascenus, Photius. Exstat hæc *Panoplia* interprete Francisco Zino Latine *Lugduni* 1556. 8vo. *Parif.* 1580. 8vo. *Venet.* 1555. Græce in variis bibliothecis etiamnum supersunt. (b) Insigne *ἀποσπασμάτιον*, titulum nempe ultimum, Gr. Lat. ex codice, olim Palatino, nunc Vaticano, cum notis edidit Fredericus Sylburgius in Saracenicis a p. 1. ad p. 54. & exinde Fronto Ducæus in Auctuario suo tom. 2. p. 292. Exstat Græce biblioth. Vindob. Cod. Theolog. 40. n. 82. Dogmaticæ hujus Panopliæ *Appendix ἀνέκδοτος*, continens Anathematismos 14. contra hæresin Massalianorum & Bogomilorum, (c) & triumphus de eorundem repressione per Imp. Alexium Comnenum, & de Basilio hæresiarcha in Hippodromo CP. vivo combusto. Princip. Τῦ Κυρίου καὶ Θεῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν &c. Vide quæ habet Lambec. lib. 3. p. 171, 172.

Commentaria in omnes Psalmos Davidis, & 10. S. Scripturæ Cantica. Prodierunt Lat. interprete Philippo Saulio *Parif.* 1543. 8vo. 1547. 8vo. *Venet.* 1568. (d) Præfationem in Psalmos admodum prolixam Gr. Lat. primus eruit Stephanus Moynius Var. Sacr. tom. 1. p. 150. qua auctor de natura, origine, usu, scopo, multiplici Psalmorum genere, obscuritate, variisque versionibus Græcis accurate agit.

Commentaria in quatuor Evangelia. Prodierunt Lat. interprete Johanne Hentenio *Lovanii* 1544. 8vo. *Parif.* 1547. 1560. 1602.

Commentarium ejus in Catholicas epistolas Græce exstare in bibliotheca Sambuci prodit Simlerus. (e)

Cæterum Euthymii opera præter Commentarium novissime recensitum omnia habentur Latine in Bibliotheca Patr. tom. 19. p. 1. 235. 475.

Est & ab eo scriptus Ἔλεγχος καὶ Θρίαμβος, *Damnatio & triumphus de impia & multiplici execrabilium Massalianorum secta*, qui & *Phundaitæ* & *Bogomili*, nec non *Euchitæ Enthusiastæ*, *Encratitæ*, & *Marcionitæ* appellantur. (f) Multiplex quidem erat Massalianorum secta, & hæreticorum pæne omnium colluvies, qui Orientis ecclesias hoc præsertim tempore misere infestarunt; in plurimis convenientes, in aliquibus a se invicem abierunt. Continet opusculum præter præfationem & conclusionem *Anathematismos* 14. Unde quædam elicere licet, quæ frustra alibi quæruntur. Ita ex Anathematismo 1. discimus, primum sectæ Massalianorum auctorum fuisse Petrum quendam, *Lycopetrum* dictum, eo quod lapidibus ob blasphema dogmata obruendus, sectatoribus suis promisit, se post triduum resurrecturum; cum tertio post obitum die Dæmon specie lupi ex acervo lapidum evolare visus sit. Unde & asseclæ ipsius *Lycopetriani* cognominati sunt. Ex Anathem. 2. liquet, Tychicum, unum ex symmystis & discipulis ejus, ut cæteras S. Scripturas, ita præcipue universum Matthæi evangelium corrupisse, falsoque interpretatum esse, omniaque ad pravum suum sensum detorsisse. Exempla bene multa alibi dabit ipse Euthymius, nempe Panopliæ part. 2. tit. 22. contra Massalianos, & tit. 23. contra Bogomilos, ubi de eis eorumque dogmatibus copiosius agit. Ut opusculum nostrum cum Lambecio & Tollio, Panopliæ appendicem faciamus, nulla causa est; alio plane modo concinnatum est. Videtur mihi potius epistola, vel quod magis existimo, oratiuncula in solenni quodam conventu habita, ut ex præfatione, & peroratione acclamatoria colligi potest. Ex codice MS. Vindobonensi hunc libellum eruit, notisque suis & Lambecianis, illustratum Gr. & Lat. edidit

(a) *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 11. §. 7. vol. 7. p. 460. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 184 *Oudin.* tom. 2. p. 979. (b) Habetur MS. in Bibl. Ambrosiana Mediolan. Item Lat. in Bibl. Archiepiscopi Græcorum Venet teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 13. & 46. Prodiit Gr. *Tergovisti* in Walachia 1710. fol. Editor vero præ metu Turcarum omisit *caput contra Saracenos*, & *de SS. Trinitate* quædam in primis statim titulis, ut refert *Fabr* loc. citat. (c) Historiam Bogomilorum. qua, potissimum ex panoplia dogmatica *Euthymii Zigabeni*, ejusque codice, Græce non edito, illorum hæresis exponitur, edidit *Johan. Christoph. Wolfius* Wittenberg. 1711 4to. (d) Etiam *Veronæ* 1530. fol. *Parif.* 1560. *Lugd.* 1573. 8vo. & in Bibl. Patrum Lugdunens. tom 10. ut refert *Fabr.* ubi supra. (e) *Commentarios* in D. Pauli epistolas servari Romæ scribit Gesnerus vid. *Long* Bibl Sacr vol. 2. p. 719. (f) Exstat apud *Joh. Christoph. Wolf.* in Commentatione de illis sæculi 11. & 12. hæreticis edit. *Witteb* 1712.

Jaco-

Sæc. XII. ab an. MC. Jacobus Tollius in Antiquitatibus sacris, sub titulo. *Insignium Itinerarii Italici* Ultraject. 1696. 4to. p. 106. Huic jungi debuerant sequentia. *Epistola adversus Phundagiagitas, Bogomilos, Armenios*, &c. e cœnobio ad patriam suam missa. Extat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 193. num. 8. a fol. 186. usque ad fol. 209. iterumque Cod. 307. num. 1. a fol. 1. ad fol. 21. Inscriptionem exhibet Tollius in capite notarum suarum. Διάλεξις, seu *disputatio cum Saraceno quodam philosopho de fide, habita in urbe Cappadociæ Melitene.* Princ. Ἐρώτησις Σαρακηνοῦ· Πῶς ὁμολογεῖτε πολυθείαν, καὶ εἰσάγετε ἐν τῷ Θεῷ γέννησιν, καὶ πάλιν λέγετε πατέρα &c. ibid. cod. 252. num. 13. a fol. 43. ad 48. Confer Panopliæ part. 2. tit. 24. qui aliud opusculum videtur. *Epistola invectiva contra Armenios, Theopaschitas.* Princ. Ἐπειδήπερ Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος &c. ibid. cod. 306. num. 28. a fol. 121. usque ad 129. Adversus Armenios, & impiam eorum & adulterinam fidem late agit Euthymius Panopl. part. 2. tit. 20. p. 685. An vero hæc epistola idem sit opusculum, nisi inspecto codice MS. dicere nequeo. Interim haud parum lucis proculdubio affundit tum hisce Euthymii scriptis, tum toti Massalianorum historiæ opus illud, continens κεφάλαια τῶν Μασσαλιανῶν ἀσεβοῦς δόγματος, ἀναληφθέντα ἐκ τῶν βιβλίων αὐτῶν, cujus e veteri codice MS. a se edendi spem nobis nuper fecerunt celeberrimi Actorum Lipsiensium collectores mens. Jul. 1696. p. 299. Ut vero fidem hac in re liberent suam, impense exorandi sunt, idque eo magis, quod ut ipsimet non infeliciter conjiciunt, non aliud sit βιβλίον illud, ex quo capita illa deprompta esse dicuntur, quam liber Massalianorum Ἀσκητικὸς dictus, cujus βλάσφημα καὶ αἱρετικὰ κεφάλαια damnavit œcumenica synodus Ephesina, recensente Photio cod 52. col. 40.

1118. (*a*) NICEPHORUS BRYENNIUS, patria Macedo, in Orestiade civitate natus, Nicephori Bryennii, ob affectatum imperium oculis privati juxta Zonaram, filius natu maximus, juxta vero Annam Comnenam, uxorem suam, nepos. Claruit anno 1118. Aunam Comnenam, Alexii Comneni Imp. filiam, uxorem duxit; ac proinde a socero suo, qui novos titulos, novasque dignitates indies procudere solebat, primo Panhypersebastus, deinde Cæsar, creatus est. Anno 1096. dum Alexius Latinis Thraciam ingressis obstaret, Nicephorus noster Constantinopolin adversus Gothofredum Bullionæum defendit. Anno 1108. pacem inter Alexium & Boëmundum Antiochiæ principem conciliavit. Ægrotante anno 1118. Alexio Comneno, Bryennii nutu omnia in aula gerebantur: & certe parum abfuit, quin Annæ Comnenæ, ejusque matris Irenes consiliis, post Alexii mortem imperium obtinuerit. Anno 1137. Johannem Comnenum Imp. arma in Syriam moventem comitatus est; unde ab obsidione Antiochena æger redux factus, eodem, ut videtur, anno diem clausit. Vir erat, teste Zonara, * λόγιος προσκείμενος, *doctrina egregia instructus*, cujus illustre monumentum reliquit *historiam* a se conditam. Scripsit enim *rerum Byzantinarum historiam libris* 4. ab anno 1057. ad ann. 1081. Prodiit ea Gr. Lat. cum versione & notis Petri Possini *Paris.* 1661. fol. Notas historicas & philologicas in eosdem libros scripsit Carolus du Fresne, & ad calcem Cinnami edidit ibid. 1670. fol.

Ann Comn. Præf. ad Alex. & l. 3. alibique passim. Zonar. Annal. t. 3. p. 223. 229. 242. Nicet. Chron. in Jo. Comn. p. 5. &c.

*Annal. l. 3.

ANNA COMNENA, patria Constantinopolitana, Alexii Comneni Imp. & Irenes filia, nata est anno 1083. Constantini Michaëlis Ducæ filii conjugio primum destinata, eo mortuo, Nicephorum Bryennium maritum habuit, claruit præcipue anno 1118. matre primum, dein anno 1137. marito orbata, ex otio litterario sibi doloris solatium qræsivit. (*b*) Scripsit anno 1148. fœmina ingenti animo, nec minori doctrina prædita, quæ immenso studio τῆς ἐν λόγοις παιδείας ἀντείχετο (uti habet Zonaras *) καὶ τὴν γλῶτταν εἶχεν ἀκριβῶς ἀττικίζουσαν, καὶ τὸν νοῦν πρὸς ὕψος θεωρημάτων ὀξύτατον· ταῦτα δὲ αὐτῇ προσεγένετο φύσεως ὀξύτητι καὶ σπουδῇ· προσετετήκει γὰρ ταῖς βίβλοις καὶ λογίοις ἀνδράσι, καὶ οὐ παρέργως ὡμίλει αὐτοῖς. *Maximam in studiis doctrinarum operam posuit, exquisite Atticissans, ingenioque prædita accutissimo ad abstrusissimas quasque contemplationes, eam facultatem partim naturæ bonitate, partim industria consecuta. Affixa enim erat libris, & eruditorum consuetudine haud obiter utebatur.* Scripsit *historiarum libros* 15. *de rebus ab Alexio patre gestis*, quos *Alexiada* appellavit, quibus interceptum morte immatura mariti sui *opus historicum* supplevit, & Alexii res gestas ab anno 1069. usque ad obitum anno 1118. fusissime simul ac elegantissime enarrat. Prodierunt historiæ istius libri 8. priores Græce cum Hœschelii notis *Augustæ-Vindel.* 1610. 4to. omnes 15. Gr. Lat. cum Hœschelii notis, & Possini glossario *Paris.* 1651. fol. Notas historicas & philologicas in eam conscripsit Carolus du Fresne, & Cinnami historiæ subjecit *Paris.* 1670. fol. (*c*)

1118.

*Annal. t. 3. prope finem.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1127. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1175. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 9. vol. 6. p. 390. (*c*) *Alexiadis* variæ Lectiones habentur p. 521. Bibl. Coislinian. a *Montfaucon*, edit. *Paris.* 1715.

(*c*) JO-

Sæc. XII. ab an. MC. 1118.

(*a*) JOHANNES ZONARAS, ortu Conſtantinopolitanus, dignitate magnus drungarius Biglæ, & protoaſecretis, claruit anno 1118. Poſtea ereptis ei morte repentina chariſſimis, conjuge ſc. liberiſque, vitam iniit monaſticam, & ut dolorem leniret, curaſque ſordidas & inutiles ab animo depelleret, rebus antiquorum temporum, eccleſiæ præſertim, perſcrutandis pertractandiſque ſtudioſe incubuit. (*b*)

SCRIPTA.

Annalium, ſeu *compendii Hiſtoriarum tom.* 3. Primo agit de rebus Judaicis ab orbe condito ad Hieroſolymorum excidium. Secundo de rebus Romanis ab urbe condita ad Conſtantinum M. Dionem plerumque exſcribens. Tertio de rebus Byzantinis a Conſtantino M. ad Alexii Comneni obitum, qui contigit anno Chriſti 1118. In rebus, præſertim ſui temporis majorem curam atque induſtriam in eo deſiderat Cl. Voſſius.* De ſtylo, quo in condendis Annalibus uſus eſt ipſe † ita pronuntiat, vel potius excuſat, εἰ δ' ὁ χαρακτὴρ τοῦ λόγου ποικίλλεται, καὶ μὴ δι' ὅλου ὅμοιός ἐστιν ἑαυτῷ, θαυμαζέτω μηδεὶς, μηδέ τις τὸν λόγον αἰτιάσθω, ἢ τὸν τούτου πατέρα με. *Dictionem eſſe variam, nec per omnia ſui ſimilem, nemo miretur, aut culpet orationem, aut me auctorem illius. Cum enim hiſtoriam ex variis auctoribus veluti ſtipem colligere neceſſe habeam, in multis illorum & dictione & compoſitione utendum erit. Sicubi tamen ipſe de meo aliquid interjecero, ac inſeruero; ſtylus ad illius, quem ſequor, auctoris formam accommodabitur; ne ſcriptura a ſeſe diſſidere videatur.* Annales iſtos notis illuſtratos Gr. Lat. edidit Hieronymus Wolfius *Baſil.* 1557. fol. Novam editionem eamque plane elegantiſſimam nuper adornavit vir Cl. & ad juvandas meliores litteras natus Carolus du Freſne, qui Wolfium carpit quod Zonaræ annales in tres tomos diſtribuerat, cum ab ipſo auctore in duos ſolummodo diſtributi ſint, primo in Auguſto Cæſare deſinente, ſecundo deinceps ad Alexii Comneni exitum progrediente: ipſe nihilo minus aliam rationem iniit, toto opere in libros 18. diſtributo. In præfatione Zonaram ab iniquis aliorum criticorum cenſuris defendit, ad calcem notas hiſtoricas, & diſſertationem de Hebdomo CP. adjunxit. Denique anonymi cujuſdam breve chronicon ab orbe condito ad Alexium Comnenum a Petavio una cum Nicephori breviario olim editum ſubjecit. Prodiit hæc editio Gr. Lat. *Pariſ.* 1686. 2. vol. fol.

* De Hiſt. Gr. lib. 2. c. 27.
† Annal. t. 1. p. 3.

Sæc. XII. ab an. MC.

Commentarii in canones SS. Apoſtolorum. Prodierunt ſeorſim Lat. *Pariſ.* 1558.

Commentarii in canonicas aliquot Græcorum patrum epiſtolas. Editi ſunt Gr. Lat. ad calcem Gregorii Neocæſarienſis operum *Pariſ.* 1621. fol.

Commentarii in canones SS. Conciliorum, tam œcumenicorum, quam provincialium. Prodierunt Lat. *Mediolani* 1613.

Editi ſunt ſimul omnes iſti commentarii Gr. Lat. *Pariſ.* 1619. & cum Cl. Beveregii annotationibus in Pandectis canonum *Oxon.* 1672. fol. In præfatione monet ſe non ſponte ſed alterius perſuaſu, Manuëlis forte Comneni Imperatoris, opus iſtud aggreſſum eſſe.

Oratio de immunditia ob Gonorrhæam, Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 351.

Canon de S. Virgine, ſive *poema adverſus omnes hæreſes.* Habetur, in fine mutilum, Lat. in Bibliotheca Patr. tom. 23. integrum Gr. Lat. cum notis apud Coteler. Monument. Eccl. Græc. tom. 3. p. 465. Servatur in Bibliotheca regia Pariſienſi Zonaræ Κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, οὗ ἡ ἀκροστιχίς. ΥΣΤΑΤΟΣ ΗΧΟΣ ΥΣΤΑΤΟΝ ΠΛΕΚΕΙ ΜΕΛΟΣ.

Proœmium in tetraſticha Gregorii Nazianzeni. Prodiit Gr. *Venet.* 1563.

Tractatus de nuptiis Conſobrinorum, editus Gr. Lat. a Cotelerio Monument. tom. 2. p. 433.

Epiſtolas ejuſdem aliquot edidit Bonaventura Vulcanius in notis ad librum S. Cyrilli Alexand. adverſus Anthropomorphitas *Lugd. Bat.* 1605. 4to. Integra harum epiſtolarum collectio continet epiſtolas 56. quarum ſeriem & argumenta deſcribit Cl. Lambecius Comment. de Biblioth. Vindob. lib. 4. in Codd. MSS. quandoque Johanni Zonaræ, quandoque Michaëli Glycæ, aſcribuntur, & ſæpiuſcule a L. Allatio quandoque ſub hujus, quandoque ſub illius nomine citantur, verum Glycæ potius tribuendæ videntur.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

Ἐξήγησις τῶν Ἀναστίμων κανόνων τῶν τοῦ Δαμασκηνοῦ. Mentionem faciunt P. Lambecius de Bibl. Vindob. lib. 3. p. 39. L. Allat. in Catal. Opp. S. Damaſc. ad calcem Symmict. p. 453. & Diatr. de Georgiorum ſcriptis p. 417. Fragmenta quædam edidit Gretſerus de Cruce lib. 5. in init.

Oratio in adorationem Crucis, hujus meminit L. Allatius de Script. Simeon p. 95.

Vita S. Sylveſtri ap. eund. p. 101.

Oratio in occurſum Salvatoris ibid. p. 105.

Encomium in Sophronium Hieroſolymitanum ibid. p. 101.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5 c. 42. §. 2. vol. 10. p. 241. *Oudin.* tom. 2. p. 981. (*b*) *Zonaram* obiiſſe in monte Atho annos natum 88. menſes 7. monaſterio S. Eliæ, ex *Petri Opmeeri* Chronographia p. 649. notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 46. ſimulque monet ejus *Scholia* in Canones, & ἐξήγησιν in Cantica & Pſalmos graduum aſſervari MS. in Bibl. Bavarica cod. 112.

Sæc. XII. ab an. MC. *Poëmata de proceſſione Spiritus S.* aliaque adverſus Latinos compoſita: hæc a Genebrardo in Latinum ſermonem verſa eſſe, fidem nobis facit Johan. Pontanus Præfat. ad Cantacuzeni hiſtoriam: ea a ſe diligenter undique conquiſita nec tamen reperta in præfatione monet Cl. du Freſne.

Lexicon MS. Græce erat penes Hen. Stephanum, ejuſque uſuram a Caſaubono enixe petit Joſ. Scaliger epiſt. 48. p. 171.

1118. GELASIUS II. *Johannes* antea dictus, patria Campanus, civitate Cajetanus, nobili genere ortus, in monaſterio Caſinenſi ſub Oderiſio abbate bonis litteris & moribus innutritus, procedente tempore ab Urbano II. eccleſiæ Romanæ cancellarius, a Paſchale II. Diaconus cardinalis titulo S. Mariæ in Coſmedin, creatur. Anno demum 1118. unanimi cardinalium ſuffragio pontifex electus eſt Romæ die 31. Januarii, & Cajetæ ordinatus die 24. Februarii. Romæ enim a Cencio Frangipanæ, Henrici Imp. duce, prehenſus, in vincula conjectus, mox concurſu populi facto liberatus, ac ſtatim ab ipſo imperatore Romam adveniente urbe ejectus, Cajetam ſe receperat. Imperator urbe potitus Mauritium Burdinum, archiepiſcopum Bracarenſem, ſedi pontificali præfecit; quem ſtatim Gelaſius miſſis ubique litteris anathematizavit. Poſt Henrici abitum conflato Normannorum & Capuanorum exercitu, Romam obſidione cinxit. Repulſam autem paſſus, in Galliam fugit; ubi anno ſequente, die 29. Januarii in monaſterio Cluniacenſi diem obiit. Vir, inquit Johannes Stella,* ſanctiſſimus, & omni laude digniſſimus, ſi vitam continentiſſimam, ſi mores, ſi doctrinam ſingularem, inſpicias. Nam conſtantem & ſanctæ mentis, in procellis humanarum perturbationum vitam duxit. (*a*) Exſtant *epiſtolæ 6.* Concil. tom. 10. p. 817. (*b*) *Paſſio S. Eraſmi, Romæ* 1639. 4to. *Vitam* ejus conſcripſit Pandulfus Aletrinus, Hugonis de Alatro, Cardinalis presbyteri SS. Apoſtolorum, nepos, & ipſius Gelaſii familiaris, cujus compendium exhibet Baronius in annalibus ad ann. 1118. integram dedit Papebrochius in conatu Chron. Hiſt. ad Catal. Pontif. part. 2. p. 9.

*Vit. Pont. p. 165.

1118. FLORENTIUS, *Bravonius* dictus, natione Anglus, monachus Wigornienſis. Scripſit anno 1118. quo etiam obiit, (*c*) aut ſaltem ſequenti. Ingenium plane habuit, inquit Balæus,* ad quodcunque volebat, apertum & conſpicuum, memoriam ſplendidam ac felicem, tam ingenue a teneris annis inſtitutus, & ita ad bene merendum propenſus, ut nullam ſineret præterire diem, quin aliquam duceret lineam ad patriæ ſuæ ſplendorem. Scripſit *chronicon ab Orbe condito uſque ad ann.* 1118. ex Mariano Scoto ut plurimum deſumptum. In diſponenda temporum ratione, duplici Epocha a Chriſto nato uſus eſt, una ſecundum Evangelium, altera ſecundum Dionyſium Exiguum, intercedente annorum 22. inter ſe diſcrepantia. *Chronicon* iſtud ad annum 1141. (*d*) continuavit monachus quidam Wigornienſis anonymus. Primus iſtud chronicon in lucem protractum edidit nobiliſſimus vir Gulielmus Howardus, poſtea comes Northamptonienſis, *Londini* 1592. 4to. (*e*) exinde cum Matthæo Weſtmonaſterienſi excuſum *Francofurt.* 1601. fol. Scripſit etiam *librum de regali Anglorum proſapia*, ſeu *regum Anglorum genealogias*, qui habetur ad calcem chronici in editione Londinenſi. Sæc. XII. ab an. MC. *Cent 2. c. 66.

(*f*) CALLISTUS II. *Guido* antea dictus, patria Burgundus, Gulielmi Comitis filius, reges Germaniæ, Angliæ, & Franciæ conſanguinitate attingens, archiepiſcopus Viennenſis, & ſedis apoſtolicæ legatus ante annum 1112. quo celebrato Viennæ concilio, inveſtituram epiſcopatuum & abbatiarum a laicis receptam, hæreſin eſſe ſtatuit, privilegium de inveſtituris a Paſchale papa Henrico Imp. nuper conceſſum caſſavit, atque ipſum imperatorem anathemate obſtrinxit. Anno 1119. poſt mortem Gelaſii, a cardinalibus, qui in Galliam confugerant, pontifex Romanus electus eſt Cluniaci die 4. Februarii, & coronatus ibidem exeunte menſe Martio. Menſe Novembri concilium generale Rhemis celebravit, in quo Henricum Imp. anathematizavit. laicas inveſtituras damnavit, & clericis uxores interdixit. Anno 1120. in Italiam profectus eſt, tanto ubique populi concurſu, & plauſu exceptus, ut in terrorem actus Burdinus antipapa Roma cederet, ac Sutrium ſe reciperet. Anno ſequente Calliſtus conſcripto, ope Willielmi Calabriæ & Apuliæ ducis, Normannorum exercitu Sutrium expugnavit, & captum Burdinum perpetuo 1119.

(*a*) Conf. *Du Pin* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 37. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 83. item Bibl. Eccl. ad Petrum Diaconum c. 45. (*b*) Gelaſii epiſtola *de Burdino in ſedem Romanam intruſo*, exſtat in Cod. Diplomat. Udalrici. vid. *Bernard. Pezii* ejuſdem Cod. conſpectum. Epiſtola ad Archiepiſcopos &c. per Galliam *de Controverſia inter illum & imperatorem* exſtat MS. in Bibl. Cott. ſub *Claudio* A. 1. n. 5. (*c*) Obiit an. 1140. ut ex Chron. Mariani continuatione notat Leland. Collectan. ab *Hearne* edit. tom. 2. p. 289. (*d*) Hoc Chronicon Leland. in Corinienſi Bibl. reperit deductum ad ann. 1153. ad quem ann. pertingit etiam Cod. Bodleianus, ut notat *Hearne* ad Lelandi Collectan. tom. 2. p. 289. Exſtat etiam MS. cum continuatione ad an. 1226. in Bibl. Cotton. ſub *Vitellio* E 13 n 1. (*e*) Item Henricus Savilius cum continuatione ad an. 1163. teſte *Oudino*, qui, poſt Balæum & Pitſeum, meminit libr. *de rebus ſui Cœnobii Wigornienſis*. vid. tom. 2. p. 1010. (*f*) Conf. *Du Pin*. Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 29. ſeq.

carcere

Sæc. XII. ab an. MC. carcere mulctavit. Anno 1122. concilium Lateranense habuit, quo Burdini ordinationes irritas fecit, & pacem cum Henrico Imp. petentibus id legatis imperatoriis ineundam decrevit. Coiit ista pax in conventu Wormatiensi, imperatore investituras episcoporum & abbatum abrenunciante, pontifice vero utrorumque electionem imperatori concedente. Obiit anno 1124. die 12. Decembris. Exstant *epistolæ* 35. Concil. tom. 10. p. 827. aliæ *epistolæ* 5. apud Baluz. Miscellan. tom. 2. p. 192. (*a*) *Sermones* 4. *in S. Jacobum apostolum* habentur in Bibliotheca Patr. tom. 20. p. 1278. (*b*) *Vitam* ejus a Pandulfo Aletrino conscriptam, mutilam dedit Baronius in annalibus, integram Papebrochius in Conatu, part. 2. p. 14.

1119. MANFREDUS, Italus, Gerardi Potentini episcopi discipulus, ejus in ea sede successor factus est anno 1119. Scripsit *vitam S. Gerardi* prædecessoris sui, quam ex vetusto codice ecclesiæ Potentinæ descriptam edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 7. p. 178.

1120. ANONYMUS *chronici universalis* auctor, quisquis fuerit, claruit circa ann. 1120. Condidit *chronicon compendiarium* a creatione mundi usque ad suam ætatem, i. e. usque ad imperium Johannis Comneni Porphyrogenneti, qui patri suo Alexio successit anno 1118. Incipit, Ἀδὰμ ὁ πρῶτος ὑπὸ Θεοῦ πλασθεὶς ἄνθρωπος &c. Desinit in hæc verba, Ἀλέξιος ὁ Κόμνηνος τὸν Βοτανειάτην καθελὼν &c. Exstat Græce MS. in biblioth. Vindob. cod. 40. num. 83. fol. 252.

1120. (*c*) PETRUS ABELARDUS, natione Gallus, * Palatio in ingressu minoris Britanniæ prope Ligerim fluvium in diœcesi Nannetensi oppido oriundus, patrem habuit Berengarium equitem, matrem Luciam, generis vetustate nobiles, ipse natus circa annum 1080. Peracta domesticæ educationis cura, præceptores nactus est in dialectica Rosalinum, in philosophicis Gulielmum Campalensem archidiaconum Parisiensem, dein canonicum regularem, denique episcopum Catalaunensem, quocum in academia Parisiensi non una ei lis fuit; in theologicis Anselmum ecclesiæ Laudunensis decanum, ubi condiscipulos habuit Albericum

*Abel. Hist. Calam. suar. c. 1, 2, &c.

Rhemensem, & Lotulphum Lombardum, gloriæ ejus æmulos & famæ perpetuos obtrectatores. Parisios reversus, & scholæ philosophicæ jam rectura florens, incidit in amorem Heloisæ * lectissimæ puellæ, Fulberti canonici Parisiensis neptis, ex qua furtivo concubitu filium suscepit, nomine Petrum Astrolabium; mox vero tam matrem quam partum legitimo matrimonio honestavit: uxore nihilo minus paulo post, ut domesticorum injurias & contumelias evitaret, inter sanctimoniales in cœnobio prope Parisios Argenteolo dicto, in quo puellula olim educata fuerat, collocata. Ægre hæc omnia ferebant Heloisæ consanguinei, qui nocte quadam in Petri cubiculum irrumpentes virilia ei execuerunt; extemplo igitur in monasterium S. Dionysii se recepit, habitumque induit, ubi studiis, & discipulorum, quos fræquentes habuit, institutioni ardenter incubuit, & hoc circiter tempore librum *de Theologia* in lucem * emisit, in quo de SS. Trinitate & Unitate divina, argute nimis & subtiliter disseruit. Hinc magni in illum clamores excitati, nec unum hæreseos impactum crimen. Hinc anno 1120. ad synodum quandam in civitate Suessionensi præsidente Conano Prænestino episcopo, pontificis tunc in Gallia legato vocatur, ubi nullius licet erroris convictus nedum habito causæ examine, librum nihilo minus, idque propriis manibus, ultricibus urendum flammis tradere compulsus est. Ad monasterium Dionysianum rediens Adamum abbatem aliosque monachos sibi infensissimos expertus est, eo quod turpes illorum mores liberius coarguerat, infensiores multo, quod S. Dionysium non modo istius cœnobii, sed totius Franciæ divum tutelarem, celeberrimum illum Areopagitam Atheniensem fuisse negaret; itaque monasterium relinquens, in territorium Trecense se contulit, ubi donata terra, & consentiente episcopo, adjunctis quibusdam monachorum cellis, oratorium extruxit, quod in nomine *SS. Trinitatis* fundatum, postea ob consolationis gratiam *Paracletum*, sive *Paraclitum* appellavit. Accidit post hæc, ut hominem suum patria sibi vendicaret, quippe qui in abbatem S. Gildasii, * in Britannia Aremorica, a Gilda nostrate, uti volunt, olim conditi, electus sit, verum sterile solum, & gens pene barbara, & quod pejus adhuc, tetriores mo-

Sæc. XII. ab an. MC.

* Ibid. c. 6. 7. p. 10.

* Ibid. c. 9. p. 20.

* Ibid. c. 10.

* Ubi supra c. 13. p. 32.

(*a*) Notitiam Epistolarum dedit *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 37. Epistolas varias exhibuerunt *D'Aguirre* Concil. Hisp. tom. 3. p. 334. *Dacher*. Spicileg. tom. 3. p. 146. Edit. nov. tom. 3. p. 478. seq. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 347. 350. Decretum *de primatu Viennensi* super 7. Provincias edidit Baluz. in Append. ad Petri de Marca Dissert. 3. n. 13. Epistolæ duæ, cum bulla quadam exstant in Cod. Diplomat. Udalric. p. 266. Alia ad Henricum Imp. *de electione Episcoporum & Abbatum* regni Teutonici exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 1. n. 8. Duas alias Epistolas ad Episc. & regem Scotiæ *de subject. sua Eccles.* Eboracensi ex MS. Cott. sub *Cleopatra* C. 4. n. 6. 7. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 481. (*b*) Callistum etiam scripsisse *de miraculis S. Jacobi*; super *translatione* ejusdem; *& de inventione corporis Turpini* Archiepiscopi & Martyris testatur *Oudin*. tom. 2. p. 1006. His Callisti scriptis *Fabr.* addit tractatum *de contractibus illicitis*. vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 890. (*c*) Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 1160. seq. *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 10. p. 92. seq. Vit. *Abelardi* edit. *Parif.* 1720.

Sæc. XII. ab an. MC. nachorum fuorum mores, etiam hic loci, pacem & folatium denegarunt, quin eousque efferbuit monachorum odium, ut latrones conducerent qui ipfum per viam tranfeuntem interciperent, venenum cibis ejus mifcendum curarunt, quo fumpto, ipfomet cafu abftinente, focius quidam monachus mox occubuit; & quod magis horrendum, in ipfo altaris facrificio, veneno facro calici immiffo, vitæ ejus infidias ftruere non verebantur. Deferto itaque regimine Gildafiano, in quemnam locum fe receperit, haud fatis conftat; ubicunque fuerit, ecce iterum procella, *iterum nubes poft pluviam*, renovatur vetus hærefeos crimen, præcipue apud Bernardum Clarevallenfem celeberrimi nominis tunc temporis in Gallia virum. Anno 1140. fynodus Senonis* celebratur, citatur Petrus, comparet tandem Bernardus, in arenam defcendit, fcripta profert, erroris capitula defignat. Sed cum Abelardus omnia ex adverfariorum fententia agi, feque apud parum æquos judices caufam dicturum effe cerneret, ad fedem apoftolicam provocavit. Finita fynodo, dum Romam verfus iter inftituit, Cluniacum venit, a Petro Mauricio abbate, *Venerabili* dicto, humaniter exceptus. Huic mentem candide exponit Abelardus,* feque totum ejus judicio fubmittit, ab eo in monafterium fuum afcitus, eoque mediante redintegrata illum inter & S. Bernardum concordia, quin & impetrata ipfius pontificis abfolutio. Tandem valetudinis caufa Cabilonem fecedens, in monafterio S. Marcellini ordinis Cluniacenfis, non fine magna fanctitatis laude diem claufit extremum April. 21. anno 1142. ætat. 63. Defuncti corpus, prout ipfe dum in vivis adhuc erat per litteras rogaverat, Heloifæ conjugi traditum eft, ab ea in cœnobio fuo Paracletico fepultum. Duplex ei epitaphium condidit Petrus Venerabilis; pofterioris folummodo claufulam hic adjiciam;

* Otho Frifing. l. 1. c. 49. Gaufrid. vit. S. Bernard. l. 3. c. 5.

* Vid. epift. Petri Cluniac. inter opp. Abelardi p. 335. 337. 344.

Eft fatis in tumulo, Petrus hic jacet Abailardus,
Cui foli patuit fcibile quicquid erat.

Erat quidem acri admodum ingenio, eruditione fingulari, in philofophicis princeps, in logicis fummus, ob egregiam difputandi peritiam *Dialecticus* dictus; *Dialecticarum*, inquit,* *rationum armaturam omnibus philofophiæ documentis prætuli*; in theologicis paucos habuit æquales. Errores qui ipfi objiciebantur, plures quidem erant, & fi adverfarii ejus fint audiendi, periculofiffimi, quales funt, *Quod Pater fit plena potentia; Filius quædam potentia; Spiritus S. nulla potentia*: neque de fubftantia effe Patris aut Filii: *Chriftum non affumpfiffe carnem, ut nos a jugo Diaboli liberaret; Deum nec poffe, nec debere mala impedire; non peccaviffe qui Chriftum ignorantes crucifixerunt; nec in Chrifto fuiffe Spiritum timoris Domini, poteftatem ligandi atque folvendi apoftolis tantum datam effe, non fucceffbribus; quod propter opera nec melior nec pejor efficiatur homo; quod nec opus, nec voluntas, neque concupifcentia, neque delectatio, cum movet eam, peccatum fit; nec debemus eam velle extingui*: breviter hæc de eo Bernardus; * *Cum de Trinitate loquitur, fapit Arium; cum de gratia, fapit Pelagium; cum de perfona Chrifti, fapit Neftorium.* Hæc, hifque plura, ei objecta funt, quæ quidem in hominem vel mediocris ingenii, nullave religionis fcientia imbutum, haud cadere poterant, quæque ipfe Petrus conftanter pernegavit. Ab his ipfum liberant, ejus qui fuperfunt libri, præcipue apologia illa, feu fidei confeffio, qua mentem fuam perfpicue explicat, & hujufmodi objecta penitus diluit; & leviffima plane funt, & incaute potius & duriufcule, quam falfo aut heterodoxe dicta, quæ in operibus ejus notant ipfi cenfores Parifienfes. Verbo dicam: In hoc maxime peccaffe videtur Abelardus, quod ad argutias dialecticas, & infolentes quofdam philofophiæ terminos, dogmata theologica, & fumma quædam fidei Catholicæ myfteria revocare fit conatus. Notandum denique, plura malefana dogmata ipfi afficta, ex aliorum libris haufta effe, quos ipfe pro fuis nunquam agnovit.

* Hift. Calamit. fuar. c. 1.

* Ad Guidon. Cardin. epift. 192. p. 1561.

Sæc. XII. ab an. MC.

(a) SCRIPTA.

Epiftolæ ad Heloifam 4. quæ tractatus potius quam epiftolæ cenferi poffunt. In penultima de origine Sanctimonialium, & religionis monafticæ erudite agit; in ultima inftitutionem feu regulam Heloifæ & fanctimonialibus paracliticis tradit. (b)

Epiftolæ aliæ ad diverfos 7.

Epiftola ad amicum, five *hiftoria calamitatum fuarum*, quam eruditis notis illuftravit Andreas Quercetanus.

Apologia, feu *confeffio fidei*.

Expofitio orationis Dominicæ.

Expofitio in fymbolum Apoftolorum.

Expofitio in fymbolum Athanafii.

Solutiones problematum Heloifæ.

Adverfus hærefes liber.

Commentariorum in epiftolam ad Romanos libri 5.

Sermones 32. *in feftis per annum legendi*.

Ad Heloifam ejufque virgines Paracletenfes.

(a) Conf. *Du Pin*. Hift. Ecclef. vol. 10. p. 106. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 689. Vit. *Abelardi* tom. 1. l. 5. §. 25. (b) Has edidit Latine Richardus Rawlinfon *Lond*. 1718. 8vo. Denuo Gervafius Lat. & Gall. *Parif*. 1723. 2. vol. 12mo.

Intro-

Sæc. XII. ab an. MC

* Ad Gaufrid. Parif. epift. 21. p. 334.

Introductionis ad Theologiam libri 3. five ut ipfe * alibi appellat, *opufculum de fide S. Trinitatis.* Hoc opus fræquenti manu tractare folebat, & in condendis fuarum *Sententiarum* libris, pæne femper ante oculos habuit Petrus Lombardus, fatente Johanne Cornubienfi, ipfius Lombardi difcipulo, ap. Quercet. not. ad Abel. p. 1159.

Hæc Abelardi opera undequaque eruit, collegit, recenfuit, & præfationem apologeticam pro Petro Abelardo præmifit Fr. Amboefius eques, regis in fanctiore confiftorio confiliarius, edidit vero præfixa doctorum Parifienfium cenfura, Andreas Quercetanus, *Parif.* 1616. 4to. Huic etiam editioni, plures ad Abelardum & de eo *epiftolæ*, *conftitutiones*, *refcripta*, & *Carmina*, inferuntur.

(a) INEDITA.

Liber fententiarum Sic & Non dictus. Exftat MS. in biblioth. S. Benedict. Cantabrig. num. 390. & in biblioth. publica cod. 168.

Dialectica, feu *Logica*, quam penes fe MS. fervavit, & feorfim fe editurum promifit Andreas Quercetanus in not. p. 1160.

(b) *Expofitio fuper epiftolas Pauli*, *Pfalterium*, *& in Genefin*, adhuc MSS. exftare dicuntur. Librum *Nofce teipfum* dictum, fuum effe, dum adhuc in vivis erat, non femel negavit. (c) Meminit ipfe *gloffarum*, quas fcripfit, *in Ezekielem*, quas puto periiffe. *Verfus ejus ad Aftrolabium filium fuum*, habentur MSS. in bibliotheca Cottoniana, fub Vitellio, C. 8. n. 3. Reftat, ut paucula adjiciamus de HELOISA, quam Petrus primo amicam, dein conjugem, tandem in ftatu monaftico fororem habuit. Genere erat clara, Fulberti canonici Parifienfis neptis, poft connubium Argentolii primum monacha, &, ut vocant, prioriffa facta, diffoluto vero hoc Sanctimonialium conventu, anno 1130. Paracletum tranflata, ubi cæteris ipfi adhærentibus, eam abbatiffam præfecit Abelardus. Obiit (marito plufquam 20. annis fuperftes) 16. Cal. Junii anno 1163. vel 1164. fœmina plane lectiffima, eximiis moribus, ingenio eleganti, nullo non difciplinarum genere exculta, Latine, Græce, & Hebraice docta. Exftant inter Abelardi opera, Heloifæ ad Petrum Abelardum *problemata* 42. *Epiftola* ad Petrum abbatem Cluniacenfem; ad Petrum Abelardum *epiftolæ* 3. quæ admirabile ingenii acumen, & eruditionem non vulgarem liquido præ fe ferunt, in quibus fi qua fint, quæ immodicum erga Abelardum affectum prodant, benigna interpretatione emollienda funt.

Sæc. XII. ab an. MC.

(d) OSBERTUS, gente Anglus, ecclefiæ Cantuarienfis monachus, claruit circa annum 1120. Scripfit *de vita & miraculis S. Dunftani Cantuarienfis epifcopi libros* 2. quos edidit Surius Maii 16. Ex utroque fragmenta quædam integriora nobis dedit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 701. Osbertum noftrum eundem effe cum Ofberno Cantuarienfi, cujus fupra meminimus, non nulli contendunt. 1120.

AUCTOR anonymus *geftorum Pifanorum* quifquis tandem fit, circa ann. 1120. clarruiffe videtur. Ad hunc etiam annum opus fuum deduxit. Litteris mandavit gefta triumphalia, per Pifanos facta, *de captione Hierufalem*, *& civitatis Majoricarum*, aliarumque civitatum, ab anno 1099. ad annum ufque 1120, in quem definit. Opufculum hoc ex vetufto Pergameno codice MS. edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 3. p. 851. Cui etiam breve *chronicon* Pifanum, feu potius fragmentum auctoris incerti, ab anno 688. ad annum 1136. ex eodem codice fubnexuit. 1120.

(e) GUIGO, five *Guido*, patria Delphinas, ordinis Carthufiani monachus, Carthufiæ majoris Prior quintus; claruit circa annum 1120. vel paulo poft, certe æqualis S. Bernardi, cui familiaris erat. Obiit anno 1137. 27. Julii, ætatis fuæ anno 50. monachatus 30. prioratus 27. 1120.

SCRIPTA.

(f) *Scala Clauftralium*, five *meditationes de modo orandi, ad fratrem Gervafium.* Habetur inter opera S. Auguftini, titulo Scalæ Paradifi, inter opera etiam S. Bernardi, ei falfo fuppofita; denique vero auctori reftituta in editione Bernardi *Parifienfi* 1666. & in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1163.

Tractatus de quadripartito exercitio Cellæ. Exftat in Biblioth. Patr. tom. 24. p. 1463.

(a) De MSS. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1169. (b) *Expofitionem in Hexameron*, & *Chriftianam Theologiam* differtatione præmiffa de Abelardi *ingenio* ad nova dogmata proclivi, publici juris fecit Edm. Martene Anecdotor. tom. 5. p. 1136. qoi, præter opera fub *Abaelardi* nomine hactenus edita, reperit in veteri Cod. MSS. Monafterii B. Mariæ de Fontanis in diœcefi Turonenfi *Elucidarium*, quod opus in Cod. Clarevallenfi Angeldi *Montis-Leonis* nomen præfert; editum eft inter fpuria *Anfelmi* opera, vid Anecdot. ubi fupra p. 1161. (c) Vulgavit *Bernard. Pezius* tom. 3. part. 2. Anecdotorum Col. 626. *Refponfio contra calumnias* Articulorum objectorum exftat MS. in Bibl. Cotton. fub *Othone* C. 14. n. 17. *Rythmum de Trinitate* exhibuit Edm. Martene in Collectione Veterum Monumentorum tom. 9. p. 1092. feq. Edidit etiam fub *Hildeberti* Cenomanenfis nomine Jacobus Hommey in Spicil. Patrum p. 445. *Parif.* 1584. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 694. (d) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 756. Librum *de mufica* a Guil. Malmesbur. laudatum memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 5. p. 526. (e) Conf. *Oudin* tom. 2. p. 1132. (f) *Meditationum* capitula 20. edita primum *Antverp.* 1550. 1589 cum Guliel. Abbatis S. Theodorici Cluniacenfis meditationibus, inde recuf. in Bibl. Patrum memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 368. Tractatum *de laude vitæ folitariæ*, alium *de veritate & pace* memorat *Andreas Du Chefne* in not. ad Bibl. *Cluniacenf.* Tractatus *de veritate & pace* habetur MS. in Bibl. Carthufianorum Colon. ut refert *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 10 p. 148.

Sæc. XII. ab an. MC. *Epistolæ* 3. 1. *ad Haymericum cardinalem*, 2. *ad Hugonem S. Militiæ Priorem*, 3. *ad Innocentium* II. *papam*. Habentur in editionibus S. Bernardi operum *Parisiensibus* 1645, 1666.

Epistola ad Durbonenses fratres de suppositiis B. Hieronimi epistolis, a Mabillonio evulgata Analect. tom. 1. p. 331.

Vita S. Hugonis episcopi Gratianopolitani, apud Surium & Bollandum ad diem 1. Aprilis.

Statuta Carthusianorum prima, edita olim *Basil.* 1510.

1120. ANONYMUS *chronici Ramesiensis* auctor, Anglus, celeberrimi illius cœnobii in agro Huttingdonensi siti, ut credere par est, monachus, circa annum 1120. claruisse videtur. Certe aquam mihi hic hærere fateor, & rem in incerto plane esse. Cum enim postrema operis pars desideretur, quousque pervenerit, non liquet. Verum si ex trium priorum partium proportione divinare fas sit, non ultra hunc annum se extendisse judicari queat. Quandocunque demum vixerit, scripsit *chronicon* sive *historiam de benefactoribus ecclesiæ Ramesiensis*, in quatuor partes, seu ut ipse vocat, *telas* partitam. Quarta hactenus non comparuit. Tres priores a tempore regis Edgari usque ad Normannorum in Angliam ingressum perducuntur. Has ex codice MS. scaccarii regii Westmonast. e tenebris extraxit & luci publicæ donavit Tho. Galeus Rer. Angl. Script. tom. 3. p. 382. qui Anonymum hunc dictionis puritate, & styli nitore, scriptorum nostrorum nemini inferiorem esse recte notat.

1120. GALFRIDUS, id est, *Stephanus* (ita enim diserte habet codex MS.) Urbani Landavensis episcopi frater, claruit circa annum 1120. quo translationi corporis S. Dubricii interfuit. Scripsit *vitam S. Teliavi* Landavensis episcopi, quam ex codice Cottoniano edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 662. Cui subjecit *historiolam* de primo statu Landavensis ecclesiæ, ex antiquo ecclesiæ Landavensis registro, quod in honorem Teliavi, *Teilo* appellatur, & a Galfrido nostro contextum fuisse perhibetur.

ALBERTUS, sive *Albricus*, ecclesiæ Aquensis canonicus, & custos sive æedituus. Claruit anno 1120. Scripsit ex auditu & relatione aliorum, *historiam Hierosolymitanæ expeditionis sub Godefrido Bullionæo & aliis principibus, libris* 12. quibus res a Christianis in Oriente gestas accurate persequitur ab anno 1095. ad secundum Baldwini II. annum, Christi 1120. circiter. *Historiam istam* titulo *chronici Hierosolymitani* anonymam primus edidit Reinerius Reineccius *Helmstad.* 1584. dein auctori suo restitutam Bongarsius inter Gesta Dei per Francos tom. 1. p. 184. (*a*) Sæc. XII. ab an. MC. 1120.

GAUTERIUS, sive *Galterius*, *Cancellarius* a dignitate dictus, gente Gallus; claruit anno 1120. Scripsit *historiam rerum a Christianis ad Antiochiam feliciter anno* 1115. *infeliciter anno* 1119. *gestarum*, quibus ipse interfuit, & captivus ductus carcerem diu tulit, cujus vi ingenium sibi hebetatum fuisse ipse * quæritur. Exstat historia ista bellorum Antiochenorum inter Gesta Dei per Francos tom. 1. p. 441. 1120. * P. 249.

HUGO, ordinis Benedictini monachus Floriacensis; claruit anno 1120. Scripsit *chronicon libris* 6. *ad Ivonem Carnotensem*; (cui a non nullis perperam id tributur) exorsus a Nino Assyriorum rege, & in Ludovici Pii Imp. morte, anno Christi 840. desinens. Primus id cum notis edidit Bernardus Rottendorpius *Monasterii* 1638. mutilum tamen, priorem nempe solummodo partem ad tempora Constantini M. continens. (*b*) Integrum exstat in bibliotheca Cæsarea. (*c*) *Epilogum* ejus res gestas Ludovici Pii complectentem, exhibet Lambecius Comment. lib. 2. c. 8. p. 857. Duo hujus chronici integra exemplaria exstant MSS. in bibliotheca Lambethana. Scripsit etiam Hugo *libros* 2. *de regia potestate*, & *sacerdotali dignitate*, *ad Henricum Angliæ regem*, quos in lucem emisit Baluzius Miscellan. tom. 4. p. 9. (*d*) 1120.

(*e*) MICHAEL GLYCAS, natione Siculus; (*f*) claruit anno 1120. Scripsit multa, variique argumenti, quæ sequuntur. 1120.

Annales quadripartiti, opus non solum historicum, sed etiam physicum & theologicum;

(*a*) Nomen auctoris prodidit *David Hæschelius* præfat. ad Annæ Comnenæ Alexiadem, ut nos docent *Oudin.* tom. 2. p. 1063. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 102. (*b*) Antea ediderat sub *Ivonis* nomine Marquardus Freherus in corpore historiæ Franciæ *Hanov.* 1611. (*c*) Partem ab an. 923. ad 987. & alteram ab an. 987. ad 1034. edidit Andr. Du Chesne tom. 3. Scriptor. de rebus Francor. p. 347. seq. & tom. 4. p. 142. Aliud opus historicum *Hugonis* ab exordio mundi usque ad Ludovicum Pium dedit idem *Du Chesne* ibid. tom. 3. Chronicon breve *de rebus Francorum* a Pharamundo ad Philippum Henrici filium habetur ad calc. Op. *Ivonis* p. 305. seq. *Oudin.* ex Andr. *Du Chesne* apparatu ad Collect. Coætanor. Historicor. Franciæ triplex Chronicon *Hugoni* attribuit; vide *eundem* tom. 2. p. 1076. conf. etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 860. (*d*) *Epistolam Hugonis nuncupatoriam* ad Mathildem imperatricem in librum *de gestis modernorum regum Franciæ*, exhibuit *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 328. *Comment. in Psalmos* MS. in Angliæ Bibl. memorat *le Long.* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 785. *Vitam S. Sacerdotis* episcopi circa an. 530. Lemovicensis dedit *Henschenius* in Actis Sanctorum tom. 2. Maii 5. p. 14. ut refert *Fabr.* ubi supra. (*e*) Conf. *Oudin.* ad an. 1450. tom. 3. p. 2521. seq. (*f*) Non Siculus sed Byzantinus, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 41. §. 8. vol. 10. p. 228. vide etiam *Mich. le Quien* tom. 1. *ad Damascen.* p. 633.

Sæc. XII. ab an. MC. gicum; prima parte de operibus sex dierum differit, secunda res gestas ab orbe condito ad Christum natum enarrat; tertia a Christo nato ad Constantinum M. progreditur; quarta res exinde gestas pertractat, & in Alexii Comneni morte, anno Christi 1118. definit. Prodierunt Latine ex Johannis Leunclavii versione *Basil.* 1572. 8vo. dein Gr. Lat. cum versione & notis Philippi Labbei *Paris.* 1660. fol.

Disputatiunculæ 2. Lat. editæ a Jacobo Pontano una cum Philippi Solitarii *Dioptra*, *Ingolstad.* 1604. 4to. (*a*)

Scripsit Glycas *epistolas* plures, ex quibus plurima, nec contemnenda quidem, fragmenta adducit Leo Allatius, non uno in loco, nempe *de Consensu*, lib. 3. cap. 13. §. 4. cap. 14. §. 15. cap. 16. §. 24. cap. 18. §. 8. libro *de Purgatorio*, pag. 28, 49, 789. libro *adversus Hottingerum*, cap. 18. p. 320. *de libris Eccles. Græcorum*, pag. 118, 127, 254, 324. ubi notandum aliquot ex his epistolis sub nomine Zonaræ vel Glycæ ab eo citari. *Epistolæ* 56. maximam partem theologicæ de variis S. Scripturæ controversiis Gr. MSS. in bibliotheca Vindobonensi aliquoties habentur; nempe Cod. Theol. 67. Cod. 83. num. 2. fol. 29. Cod. 155. Cod. Philosoph. 103. Ubi etiam non nulla ejus capita philosophica asservantur. Specialem harum epistolarum recensionem exhibet Lambecius Comment. lib. 4. p. 152. &c. *Epistola* ad Alypium monachum inclusum, de assumptione B. Virginis Deiparæ, separatim exstat Cod. Theol. 265. num. 2. fol. 5.

Tractatus aliquot hactenus ineditos recenset Leo Allatius *de Consensu* lib. 2. c. 18. §. 17. nempe *librum ad Maximum Smeniotem de processione Sp. S.* (fragmentum ejus habet idem lib. 3. c. 2. §. 3.) *Ad eundem, an Christus Azymo in suprema cœna usus sit? Ad Esaiam monachum de animabus a corpore separatis?* Quædam etiam Glycæ *in S. scripturam exegetica* in bibliotheca Cæsarea Viennensi exstare prodit Possevinus Apparat. Sacr. tom. 2. p. 112. (*b*)

1120. (*c*) NICETAS, civitate Byzantinus, vitæ instituto philosophus, i. e. (ni fallor) monachus; claruisse videtur circa ann. 1120. Scripsit *tractatum apologeticum pro synodo Chalcedonensi adversus Armenia principem.* Exstant fragmenta ejus apud Leonem Allatium de Consensu lib. 1. c. 5. §. 3. p. 72. & libro de Purgatorio p. 4. De libris Eccles. Græc. p. 314. integra vero *Refutatio* habetur Gr. Lat. Græc. Orthod. tom. 1. p. 663. (*d*) Sæc. XII. ab an. MC.

(*e*) ROBERTUS, *Retenensis* dictus, natione Anglus; claruit anno 1120. Cum prima litterarum elementa in patria degustasset, in exteras regiones se contulit, & peragratis Gallia, Italia, Dalmatia, Græcia, tandem in Syriam pervenit, ubi diu inter Saracenos versatus, accuratam linguæ Arabicæ cognitionem sibi comparavit. Domum rediens, in Hispania consedit, ubi astrologiæ studiis incubuit, & Pampelonæ archidiaconus creatus est. Obiit anno 1143. *Mahometis Alcoranum in compendium* redegit, & redactum Latine vertit. Prodiit ea versio *Norimbergæ* 1543. *Basil.* 1543, 1550. fol. De hac versione censuram hanc fert Cl. Huetius, * *Ineptissima est, ut semel dicam, hæc Alcorani interpretatio, sententias misere subvertens; strigosa ad hæc non nunquam & exilis, in nimiam statim molem assurgit, ut nemo inde Alcorani intelligentiam sibi spondere queat. Id quidem sperare possemus, si integra alterius hujus interpretis prodiisset conversio, cujus Suratta prior cum Roberti, & Hermanni interpretatione edita est, quæ an Johannis Segobiensis, alteriusve sit, aliorum esto judicium.* 1120.

* De Clar. interpret. p. 141.

(*f*) HUGO DE S. VICTORE, *Didascalus* a non nullis dictus, natione, ut volunt, Saxo, rectius patria Iprensis, quod ex veteri codice Aquacinctensi probat Cl. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 326. Verum singulari dissertatione adversus Mabillonium, Hugonem Saxoniæ asserere conatur vir de republica historica, immo litteraria optime meritus Hen. Meibomius junior ad calcem tom. 3. rerum German. p. 429. Erat Hugo Canonicus, & (si Trithemio * & Pantaleoni † fides) abbas cœnobii S. Victoris Parisiensis, ordinis S. Augustini; unde *Victorini*, sive de *S. Victore*, nomen traxit. Claruit anno 1120. Vir, prout ævi sui indoles tulit, eruditus; in B. Augustini scriptis versatissimus, quem proinde in lucubrationibus suis maximopere æmulatus est, adeo ut alter *Augustinus*, & *lingua Augustini* cognominaretur. Obiit anno 1140. die 11. Februarii, ætatis suæ 44. 1120.

* De Script. Eccl. c. 363
† De Viris illustr. part. 2. p. 171.

(*g*) OPERA.

De scripturis, & scriptoribus sacris prænotationes.

(*a*) Unde recusæ sunt in Bibl. Patrum. Et ante Annales *Glycæ* in edit. *Labbeana* Paris. 1660. ut notat *Fabr.* loc. citat. (*b*) Item in Bibl. Vatican. in Bibl. *S. Marci* Venetiis, & Bibl. Augustana cod. 116. teste *le Long.* qui refert *Quæstionum S. Scripturæ* ex diversis auctoribus collectionem, Gr. exstare in Bibl. Scoraliensi & Augustana. vid. Bibl. Sacr. vol. 2. p. 746 (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1070. (*d*) Nicetæ Byzantini Philosophi *contra Mahomedem* liber, & *Epistolæ* ab Agarenis missæ. *Confutatio* ad Michaelem Theophyli filium, Imp CPolitanum in Vaticana Bibl. asservari dicuntur. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 675. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1160. qui memorat Roberti Chronicon Saracenorum, & epistolam ad *Petrum* Cluniacensem de sua Alcorani interpretatione. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1140. (*g*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 202. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 881. seq.

Anno-

Sæc. XII. ab an. MC. *Annotationes elucidatoriæ in Pentateuchum, Judices, libros Regum, Psalmos aliquos, Threnos, Joelem, & Abdiam.*

In Ecclesiasten homiliæ 19.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in totum Testamentum vetus, exceptis Prophetis & libris Sapientialibus.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in quatuor Evangelia.

Annotationes litterales & quæstiones in epistolas S. Pauli, quas Hugoni abjudicatas scholastico cuidam scriptori attribuit Oudinus.

Annotationes elucidatoriæ in Dionysium Areopagitam.

Excerptionum priorum libri 10. Celebre *opus librorum* 24. *excerptionum*, sparsim habetur inter opera Hugonis nostri, viz. hic loci 10. priores libri (quorum etiam quatuor primi inter opera Richardi Victorini extant in editione Rhothomagensi 1650.) libri 9. proximi usque ad 20. exclusive iidem sunt cum *annotationibus elucidatoriis allegoriarum in totum Test. Vet.* supra recensitis. liber 20. idem cum *collectaneo homiliarum in Ecclesiasten*, libri 4. reliqui sunt iidem cum *annotationibus elucidatoriis in quatuor Evangelia.* Cæterum opus istud Excerptionum in nonnullis Codd. MSS. Richardi Victorini, in aliis Hugonis nostri, in plurimis nullius auctoris, nomen præ se fert. Nec Hugonem autem, nec Richardum auctorem habere potest, cum auctor in libro 10. Philippi Augusti Galliæ regis (qui regnare cœpit anno 1180.) meminerit, seque sub Philippo opus suum contexuisse prodat. Huc fere redeunt, quæ de opere isto fusissime disputat Oudinus Supplem. p. 403. &c. (*a*)

Institutiones in Decalogum.

Expositio in regulam S. Augustini.

De institutione Novitiorum. (*b*)

De claustro Animæ libri 4. quos Hugoni de Folieto, monacho Corbeiensi, Hugonis Victorini synchrono, deberi communi omnium eruditorum sententia receptum est. (*c*) De hac re ita censet Usserius Bibl. Theol. p. 131. "Hujus nomine excusi sunt libri 4. "de claustro Animæ, quia tamen a phrasi "ejus, & a professione non nihil dissident, "potius accedam illis qui Hugonis a Folieto esse censent, is enim a regula Canonica D. Augustini, ad arctiorem D. Benedicti transcripsit, unde utriusque insti"tutionis passim meminit. In Vetusto autem exemplari Hugoni Priori Canonicorum S. Laurentii, in pago Ambianensi "ascriptos legi, quocirca mihi quidem adhuc sub judice lis est. Certe ipse paulo post notat librum *de claustro Animæ*, inter Hugonis Victorini opera, MS. haberi in Bibl. Colleg. Nov. Oxon. item *de conversatione Claustralium*, & *abusivis eorundem*, item Cantabrigiæ in bibl. Coll. S. Benedict. haberi Hugonem de Sancto Victore, *de ædificatione Claustri*, item *de* 12. *abusionibus ejusdem.* Sæc. XII. ab an. MC.

De medicina Animæ liber.

De Nuptiis carnalibus & spiritualibus libri 2. qui cum præcedente opusculo eundem Hugonem de Folieto auctorem agnoscunt.

Bestiarium, sive *de proprietatibus animalium & aliarum rerum libri* 4. quorum duo priores *de Avibus*, ejusdem sunt Folieti.

De Anima libri 4. ex quibus primus & tertius inter Bernardi, secundus inter Augustini opera habentur. (*d*)

De fructu Carnis & Spiritus liber, ab Hugonis Victorini stylo alienus.

De vanitate Mundi libri 4. (*e*)

Tractatus 5. viz. *De arrha animæ. De laude charitatis. De modo orandi. De meditatione. De arca mystica descriptione.*

De arca Noe libri 4.

Sermones 100. *de variis argumentis.*

Sermo de assumptione B. Mariæ.

Didascali libri 7. quorum ultimus *de Trinitate*, sex priores *de liberalibus artibus* agunt.

De potestate & voluntate Dei libellus.

De quadruplici voluntate in Christo libellus.

De sapientia animæ Christi libellus ad Gualterum de Mauritania, Laudunensem postea episcopum. (*f*)

De unione Corporis & spiritus libellus.

De verbi Dei efficacia libellus.

Apologia de Verbo incarnato, & *disputationes* 3. *de eodem.* (*g*)

De perpetua virginitate B. Mariæ.

Miscellaneorum priorum liber unicus, posteriorum libri 5. Ea non nulli non Hugoni, sed discipulo ejus cuidam, adjudicanda censent. (*h*)

De filia Jephte tractatus.

Speculum de mysteriis Ecclesiæ.

De Canone mystici libaminis, ejusque ordinibus libellus. (*i*)

(*a*) Vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1146. (*b*) Spectare ad *Gulielmum Peraldum* monet *Oudin.* tom. 2. p. 1142. (*c*) Tractatus *Hugonis* cujusdam *de claustro Animæ & Corporis* MS. servatur in Bibl. Monasterio Padolironens. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 37. (*d*) Primus ad Goilelmum S. Theodorici abbatem pertinet, secundus ad Isaacum Stellæ abbatem, cui Patres Benedictini in edit. *Augustini* novissima ad finem volominis 5. restituerunt Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1154. (*e*) Hos libros una cum tractatu *de Arca mystica descriptione* ex fide MS. Cod. eidem *Hugoni de Folieto* tribuit *Oudin.* tom 2. p. 1145. Tractatum *de modo orandi & meditandi* ex MS. *P. Andegsii Rothomagensis* exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom 5. p. 887. (*f*) Prologum, qui in editis hucusque deest, exhibuit *Oudin* ubi supra p. 1145. (*g*) *Johanni Cornubiensi* adjudicant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 190. & *Oudin.* tom. 2. p. 1530. (*h*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1153. qui *Richardo Victorino* tribuit. (*i*) Est *Johannis Cornubiensis*, ut testantur *Oudin.* tom. 2. p. 1531. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 191.

De

Sæc. XII. ab an. MC. *De Cæremoniis, Sacramentis, & Officiis ecclesiasticis libri* 3. qui quidem una cum præcedente opusculo debentur Roberto Paululo presbytero Ambianensi, qui claruit circa ann. 1170.

Dialogus de Sacramentis legis naturalis & scriptæ.

Summa Sententiarum septem tractatibus comprehensa, quorum 1. *de fide, spe, &c.* 2. *de creatione & angelica natura.* 3. *de creatione & humana natura.* 4. *de sacramentis in genere, & præceptis divinis.* 5. *de sacramento baptismi.* 6. *de sacramentis confirmationis, eucharistiæ, pœnitentiæ, & extremæ unctionis.* 7. *de sacramento conjugii.*

De sacramentis Christianæ fidei libri 2. *Argent.* 1465. fol.

Prodierunt Hugonis Victorini opera *Paris.* 1526. 3. tom. cura Thomæ Garzonii *Venet.* 1588. 3. tom. *Colon.* 1617. *Rothomagi* 1648. 2. vol. fol.

Accessit in editione Rothomagensi præter alia quædam levioris notæ, *liber de studio legendi*, cui deerat caput ultimum. Id aliunde haustum dedit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 324.

Epistola increpatoria ad Johannem archiepiscopum Hispalensem, qui a fide Christiana ad Arabes defecerat, exstat apud Baronium ad ann. 1136.

Scripsit adhuc Hugo noster *chronicon ad annum usque* 1128. jam deperditum. Id tamen tacito Hugonis nomine passim exscripsit auctor chronici magni Belgici a Pistorio editi.

1121. EADMERUS, sive *Edinerus*, sive *Edinerus*, sive *Eumundus*, natione Anglus, monachus Cantuariensis O B. Claruit anno 1121. Anselmi archiepiscopi discipulus, omniumque ejus laborum & itinerum comes individuus, quin & vitæ suæ corrector ab Anselmo petitus, ab Urbano II. datus. Tandem, teste Simeone Dunelmensi S. Andreæ in Scotia episcopus factus est: quod vero illum monasterii S. Albani abbatem fuisse tradunt Balæus, Pitseus, aliique eos secuti, in eo plane hallucinantur, cum Eadmerus ille cœnobiarcha Albanensis plusquam integro sæculo antiquior nostro fuerit, & circa annum 980. e vivis excesserit. Cæterum Eadmerus postquam in Scotia insulas adeptus est, cum monastici magis obsequii, quo ecclesiæ Cantuariensi devinctus erat, quam episcopalis dignitatis memor, ingentem sedis Cantuariensis auctoritatem data quavis occasione jactitaret, eamque super arduis ecclesiæ Scoticæ negotiis consuli vellet, apud Alexandrum regem male audire cœpit; variisque injuriis eo nomine affectus est. Harum denuo pertæsus Eadmerus, seque ecclesiæ Santandreanæ, desiderato favore regio, nullatenus prodesse posse animadvertens, annulum ac baculum pastoralem regi remisit, anno circiter 1124. (*a*) episcopatu semet abdicavit, & Cantuariam reversus, in cœnobio pristino consenuit. Sæc. XII. ab an. MC.

(*a*) SCRIPTA.

Historia novorum, sive *sui sæculi libri* 6. ab anno 1066. usque ad ann. 1122. Operis hujusce præstantiam tum a re ipsa, tum ab eximio auctoris narrandi judicio, pari fide, & non contemnendo sermonis nitore, plurimum commendat ὁ πάνυ Seldenus; quorum omnium non pœnitenda specimina exhibet. "In sermone vero, inquit, nitor "ejusmodi reperitur, ut si veteres rerum "nostratium scriptores ad unum omnes di-"ligentius evolveris, hujus fuerit incompa-"rabilis. Stylum æquabilem satis, gravem, "& historico, ut ætas tulit, dignum præ "se fert, vocabula etiam fere ubique pura. "Cæteri quos terimus, sive coætaneos, sive "priores, sive recentiores, barbarie, squallore, "& sordium congerie præ Eadmero plerumque "deturpantur. Etiam Malmsburiensem "hic noster stylo saltem æquat, in cæteris au-"tem longo plane intervallo superat. Primus hanc historiam ex bibliotheca Cottoniana in lucem emisit idem Seldenus cum notis doctissimis, & Actorum ex publicis archivis Spicilegio *Londini* 1623. fol. exinde recusa est ad calcem Anselmi operum *Paris.* 1675. fol. (*c*)

De vita S. Anselmi archiepiscopi Cantuariensis libri 2. (*d*) Habentur in editionibus operum Anselmi *Colon.* 1612. *Paris.* 1630. 1675. & ap. Sur. Febr. 21. (*e*)

Vita S. Wilfridi archiepiscopi Eboracensis, a Mabillonio edita Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 196.

De excellentia B. Mariæ Virginis.

De quatuor virtutibus, quæ fuerunt in B. Maria Virgine.

De beatitudine cœlestis Patriæ.

De similitudinibus S. Anselmi.

Opuscula ista quatuor, Anselmo antea inscripta, & inter opera ejus delitescentia, Eadmero vindicavit, & sub illius nomine edidit Gabriel Gerberonius ad calcem Anselmi operum *Paris.* 1675. (*f*)

Præter hæc exstant adhuc Eadmeri opuscula varia, viz. *Carmen de S. Edwardo rege & martyre. Epistola ad Edmerum de matre S. Edwardi. Utrum Eboracensis ecclesia pri-*

(*a*) 1121 ut refert *Leland.* Collect. tom. 2. p. 203. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol 2. p. 210. seq. *Whartou.* in Præfat. ad tom. 2. Angliæ Sacræ p. 12. seq. (*c*) Denuo recus. ad calcem novæ edit. ejusdem Anselmi Opp *Paris.* 1721. fol. (*d*) Exstant MSS. cum descriptione quorundam *Anselmi* miraculorum in Bibl. Cott. sub *Tiberio* D. 3. n. 2. (*e*) Legi debet Aprilis 21. Exstat etiam in Actis Sanctorum tom. 2. Aprilis p. 866. vid. *Fabr.* loc. citat. (*f*) Denuo *Paris.* ut supra.

matum super Scotos habeat. De corpore S. Dunstani apud Glastonienses posito. Vita S. Wilfridi archiepiscopi. (*a*) *Vita S. Odonis archiepiscopi.* (*b*) *Vita S. Dunstani & quædam miracula ejus. De ordinatione B. Gregorii papæ. De excellentia B. Mariæ Virginis. Vita S. Oswaldi archiep. Ebor. De beatitudine perennis Vitæ. Vita S. Bregwini archiep. De conceptione S. Mariæ. Vita Petri primi abbatis cœnobii S. Augustini Cant. Sententia de memoria Sanctorum quos venerari decet. De commovendo super se manum S. Petri apostoli. De reliquiis S. Andoeni & aliorum sanctorum in ecclesia Christi Cant. De Gabriele Archangelo.* Habentur hæc omnia MSS. in codice admodum antiquo vol. 338. 4to. Coll. Corp. Christi Cant. Ex his jam edita habentur, quæ sequuntur. *Additamenta* ad vitam S. Anselmi Cantuariensis, quæ in vulgatis exemplaribus desunt; *Vita* S. Bregwini archiep. Cant. *Vita* S. Oswaldi archiep. Eboracensis; *Vita* S. Dunstani Cantuariensis, Osberno antehac tributa. *Epistola* ad monachos Glastonienses de reliquiis S. Dunstani; *epistola* ad monachos Vigornienses de electione episcopi. Omnia hæc ex bibliotheca collegii Corporis Christi Cant. edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 179. (*c*)

Alia ejus scripta memorant Balæus, Pitseus, aliique, quæ huc transcribere e re minime visum est.

1122. GOLSCHERUS, ortu, ut videtur, Germanus, O. B. Sancti Matthiæ prope Treverim monachus, claruit anno 1122. Condidit stylo non indiserto *historiam Trevirensem*, sive *de gestis Trevirorum* a Christo nato ad sua usque tempora, in cujus priori parte usque ad Zachariam papam multa traduntur incerta, fabulosa multa, ipsomet non diffitente Dacherio, qui hanc historiam ex codice Compendiensi eruit, typisque descripsit Spicileg. tom. 12. p. 196. sed anonymam, & a capite ad calcem mire truncatam. Golscherum quidem auctorem esse in præfatione subodoratus est Dacherius; sed dubitanter loquitur, nec certe quid de eo statuere ausus est. Verum de Golschero securos nos esse jubet P. Fr. Chiffletius Dissert. de Convers. Constantini M. cap. 5. p. 100, 101. qui codicem MS. longe integriorem. & in libros & capita distinctum nactus, doluit adeo deformatum prodiisse, seque opus illud ad Codd. MSS. emaculatum, & ad auctoris mentem ingeniumque restitutum, aliquando in lucem daturum esse pollicitus est. An fidem hac in parte liberaverit, non didici. (*d*)

(*e*) SUGERIUS, natione, ut opinor, Gallus, S. Dionysii Parisiensis monachus, deinde abbas, claruit anno 1123. Diaconus adhuc ex iis erat, quos Ludovicus VI. cognomento *Crassus*, Galliarum rex, ad excipiendum Gelasium II. papam, tunc temporis in Gallias fugientem, ut suppetias adversus Henricum Imp. postularet, misit. Obiit anno 1151. vel ut alii, 1153. Scripsit *vitam Ludovici VI. Francorum regis*, ut & *Ludovici VII.* Utraque in corpore historicorum Francicorum ex Pithoei bibliotheca *Francofurt.* 1596. locum habet. Scripsit etiam *epistolas* ad diversos, Eugenium III. Ludovicum VIII. & alios Franciæ majores de gravioribus regni negotiis, de rebus in administratione cœnobii S. Dionysiani a se gestis, *librum*; (*f*) libellum *de consecratione Ecclesiæ* a se ædificatæ, quem ex prima editione mutilum, ex codice Victorino supplevit Johan. Mabillonius Analect. tom. 1. p. 328. denique *constitutiones & testamentum*, (*g*) Hæc omnia collegit, & in lucem emisit Fr. Du Chesnius Andreæ filius, Script. Hist. Francic. tom. 4. a p. 281. ad p. 546. (*h*) 1123.

PETRUS MAURICIUS, gente Gallus, patria Arvernus, ex nobili dominorum de Monte Buxerio stemmate prognatus, Mauricii & Ranpardæ filius; postquam militiæ gloriosam per annos aliquot navaret operam, sæculo abrenunciato, monachis Cluniacensibus se adjunxit; & post Hugonis junioris mortem, anno 1123. die assumptæ in cœlum Virginis creatus est abbas Cluniacensis, *Abbas Venerabilis* ob morum gravitatem vulgo dictus. Primo præfecturæ suæ exordio, gravissimas a Pontio, abbate olim Cluniacensi, qui ante triennium. Hierosolymam profecturus munere suo sese abdicarat, abdicatum redux repetierat, passus est injurias: verum iis opportuna Pontii mors mox finem fecit. Anno 1126. Petri de Bruis dogmata voce & scriptis oppugnare cœpit. Anno 1140. Petrum 1123.

Vitam ejus prolixe describunt biblioth. Cluniacens. Curatores *Paris.* 1614.

(*a*) Habetur MS in Bibl. Cotton. sub *Caligula* A. 8. n. 5. Edidit Mabillon. in Actis Benedictinis sec. 3. part 1. p. 196. & Henschenios cum notis tom. 3. Act. Sanctor. April. 24 p 293. ut refert *Fabr.* ubi supra. (*b*) Occurrit ap Mabillon sec 5. Benedictin. p. 283 sed *Osberno* ascripta. vid. *Fabr.* loc. citat. (*c*) Epistolam ad *Alexandrum* regem Scotorum exhibuit *Wilkins* Conc Brit. tom. 1. p. 404. Epistola ad monachos Vigornienses hortatoria ad concordiam exstat MSS. in Bibl. Cott. sub *Claudio* A 1. n. 13. (*d*) Edidit *Leibnitius* tom. 1. Accessionum Historicarum *Lips.* 1698. Continuationem ad 1259. exhibuit *Eccardus* tom. 2. Corporis Historicorum medii ævi. Hujus Historiæ 6. priora capita, complectentia vitas SS. *Eucharii*, *Valerii*, & *Materni* sub *Golscheri* monachi Trevirensis nomine edidit *Bollandus* in Act. Sanctor. tom. 2. Jan. 29. ut notat *Oudin* tom. 2. p. 1115. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1268. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10 p. 182 Hist. *Sugerii* ab auctore Anonymo edit. *Paris.* 1721. 12*mo*. (*f*) Hic liber non est ab ipso *Sugerio* scriptus, sed a *Gulielmo* Sugerii Secretario; qui etiam auctor est libri *de consecratione* templi S. Dionysii a Sugerio extructi, ut nos docet auctor Historiæ *Sugerii* Diss. 3. (*g*) Constitutiones & Testamentum non sunt opera diversa, sed caput tertium Constitutionum. *Testamentum* exhibet. Conf. loc. citat. (*h*) Epistolas Sugerii 5. exhibuit. *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 417 -- 427.

Abai-

Abailardum apud Cluniacenses fortuito divertentem ab erroribus ad saniorem mentem revocavit; & in monasterio Cluniacensi senectuti suæ sedes ponere suscepta vita monastica persuasit. Anno 1145. ab Eugenio pontifice in Italiam evocatus est; ut Tusciæ civitates implacabili inter se bello digladiantes invicem conciliaret. Sedulo id quidem conatus est Petrus: verum obstinata Tuscorum pervicacia pia illius studia ludificata est. Anno 1150. ad procuranda ordinis Cluniacensis negotia Romam iter suscepit; ingenti honore ab Eugenio papa, & Romanis civibus exceptus. Obiit exeunte anno 1156. 8. Cal. Januarii.

(a) OPERA.

Epistolarum libri 6. Prodierunt seorsim *Paris.* 1522.

Epistola ad Petrum de S. Johanne contra eos qui dicunt, *Christum nunquam se in Evangelio aperte Deum dixisse.*

Tractatus adversus Judæorum inveteratam duritiem.

Epistola ad S. Bernardum abbatem Claravallensem, de translatione Alcorani ex Arabico in Latinum, quam ipse fieri procuravit anno 1143.

Summula quædam brevis contra hæreses & sectam diabolicæ fraudis Saracenorum, sive Ismaelitarum. (b)

Epistola sive tractatus adversus Petrobrusianos.

De transfiguratione D. N. J. C. sermo.

De miraculis sui temporis libri 2. (c)

Rythmi, prosæ, versus, & hymni.

Statuta congregationis Cluniacensis.

Prodierunt Petri Cluniacensis opera *Ingolstad.* 1546. in Bibliotheca Cluniacensi ab Andrea Du Chesnio & Martino Marrier edita *Paris.* 1614. denique in Bibliotheca Patr. tom. 22. p. 813.

Epistolæ 2. antea ineditæ, habentur apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 481. *Epistolam*, qua ordinat preces pro *Rodulfo de Perrona benefactore*, edidit Dacherius Spicileg. tom. 11. p. 332. (d)

1124. (e) FULCHERIUS, Carnotensis, monachus an presbyter? Robertum Normanniæ Ducem cum exercitu in Terram sanctam proficiscentem anno 1095. secutus est. In Syriam quam primum venit, Baldwini regis Godfridi Ducis Bullionæi fratris sacellanum egit. Claruit adhuc anno 1124. Scripsit *historiam*, quam vocavit, *gesta Francorum Hierusalem peregrinantium ab anno* 1095. *ad annum usque* 1124. primus qui mutilam edidit, inter Gesta Dei per Francos tom. 1. p. 381. Jacobus Bongarsius testatur se integriori codice olim usum esse; in quo ipsum opus distinctum erat in libros tres, secundo libro incipiente a Baldwino I. rege, tertio a Baldwino II. adeoque historiam Fulcherianam 1118.
integram edidit Andreas Du Chesnius Script. Franc. tom. 4. *Paris.* 1641. p. 816. (f) De Fulcherii stylo modestam satis censuram fert Gulielmus Malmsburiensis.* *Scripsit stylo,* inquit, *non quidem agresti, sed, ut dici solet, sine nitore & palæstra; & qui alios admonere potuit, ut accuratius scriberent.*

* De Gest. Reg. Angl. lib. 4.

(g) HONORIUS II. antea *Lambertus* dictus, patria Bononiensis, loco humili natus, a Paschali papa episcopus Veletrensis, & tandem cardinalis Ostiensis creatus est. Anno 1124. deturbato Theodulpho cardinali presbytero S. Anastasiæ, qui post Calisti mortem pontifex canonice electus fuerat, ipse sedem pontificalem arripuit die 16. Decembris, a clero Romano post dies aliquot (si Baronio fides) rite confirmatus, & 28. Decembr. vel 4. Januar. anni sequentis coronatus. Anno 1125. Fredericum & Conradum imperatores Henrici V. nepotes post avunculi mortem imperium repetentes, & Lotharium regem armis persecutos, excommunicavit: quin & Anselmum archiepiscopum Mediolanensem ob donatum Longobardiæ corona Conradum eidem sententiæ subjecit. Anno 1127. Rogerio Siciliæ Comiti ob susceptum absque sua auctoritate Calabriæ & Apuliæ ducatum, bellum intulit, plenariam peccatorum remissionem omnibus in expeditione ea morituris affatim pollicitus. Anno sequente eundem Rogerium anathemate percussit; quod ducatum inconsulta sede Romana arripuisset, & episcopos Siciliæ Romam ventitare vetuisset. Obiit anno 1130. die Februar. Exstant *epistola* 11. Concil. tom. 10. p. 907. duodecima ibid. p. 1843. (h)

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1196. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 79. seq. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. l. 15. vol. 5. p. 752. (b) Exstat in Collectione nova Marteneana veterum Monumentor. tom. 9. p. 1119. (c) Habentur MS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 13. n. 20. (d) Edit. nov. tom. 1. p. 495. Petri *epistolas* varias exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 395. & 407. seq. *Sermones* 3. ex schedis Mabillonii & MS. Cluniacensi ibid. tom. 5. p. 1419 seq. *Dispositionem* rei Familiaris Cluniacensis a *Petro* factam exhibuit Baluzius Miscell. tom. 5. *Carmen de virtute* habetur MS. in Bibl. Paulina Lips. teste *B. Joach. Fellero* in Catalogo p. 299. *Nucleus de sacrificio Missæ* editus est inter libros de Catholicæ Ecclesiæ officiis ac ministeriis 1591. fol. & tom. 10. Bibl. Patrum *Paris.* 1644. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 758. Opellam de *S. Martino episc.* Petro Cluniacensi attribuit Casp Barthius, & exhibuit Adversar. l. 14. c. 13. ut notat *Oudin.* ubi supra. (e) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1106. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. l. 6. vol. 2 p. 643. (f) Denique *Casp. Barthii* notis illustratam, inter Scriptores Bongarsianos Gestorum Dei per Francos, edidit *Jo Petrus Ludewig* tom. 3. Reliquiarum MSS. &c. p. 291. Præfationem ex MS. S. Germaniæ Paris. dedit *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 364. (g) Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 10. p. 39. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 808. (h) *Epistolæ* 3. exstant in Dacherii Spicil. tom. 3. p. 148. seq. tom. 12. p. 158. Edit. autem nov tom. 3. p. 479. seq. Duæ *aliæ* in Cod. Diplomatic. *Udalrici* p. 300. seq. *Decretum* de causa Urbani Landavensis episcopi exhibuit Whartonus tom. 2. Angliæ sacræ p. 674. *Epistolas* 3. cum totidem bullis Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 406 seq. *Epistolæ* aliæ occurrunt ap. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 361. seq. *aliæ* ibid. tom. 3. p. 886.

Sæc. XII. ab an. MC. ANONYMUS chronographus, quem Lambertum Schaffnaburgensem fuisse suspicatur Maderus, claruit circa ann. 1126. Scripsit *chronicon* imperatorum, ab Henrico *Aucupe*, anno 920. usque ad Henricum V. qui obiit anno 1126. Chronicon hoc in compendium redegit monachus quidam Hamerslevienfis, qui & alia quædam compilavit. Hanc epitomen & collectanea in antiquitatibus suis Brunsvicensibus edidit J. Jo. Maderus *Helmst.* 1678. p. 135.

1127. HERMANNUS, ex monacho ordinis S. Benedicti S. Martini Tornacensis abbas constitutus est anno 1127. quo Segardo in hoc munere successit. Verum post exactum decennium morbo gravissimo oppressus, regimini suo sponte renunciavit. Opusculum ejus *de incarnatione Domini* ex codice MS. Viconiensi edidit *Cas. Oudinus*, talium non indiligens scrutator, inter veterum opuscula sacra *Lugd. Batav.* 1692. Ediderat antea ad calcem operum Guiberti Lucas Dacherius ejusdem de miraculis Mariæ Laudunensis libros 3. deinde *historiam* restaurationis abbatiæ S. Martini Tornacensis, quam Romæ conscripsit Hermannus, Spicilegii sui tom. 11. p. 358. (*a*) qui tamen partem posteriorem a num. 103. ab alia manu profectam esse suspicatur. (*b*)

1127. Vit. Norbert. per Hugon. ap. Sur. Jun. 6. (*c*) NORBERTUS, patria Clivensis, Heriberti & Hadewigis filius, in aula Frederici archiepiscopi Coloniensis educatus, dein in aulam imperatoriam accitus est, & in monasterium demum Sigebergense secessit. Anno 1118. impetrata a Gelasio papa facultate ad prædicandi munus se contulit. Anno 1120. S. Augustini regulam servandam suscipiens, Præmonstratensium ordinem instituit: & quinquennio post Romam profectus ordinem suum ab Honorio papa confirmari obtinuit. Anno 1126. ab Antverpiensibus evocatus Tanchelinum quendam, hæresiarcham perditissimum strenue oppugnavit. Anno 1127. archiepiscopus Magdeburgensis creatus est. An. 1131. concilio Rhemensi interfuit. An. 1133. Innocentio papæ & Lothario regi ex Germania Romam profectis comitem se dedit. Anno sequente in patriam reversus, diem obiit. Sæc. XII. Exstat *sermo exhortatorius ad Fratres* in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 118. (*c* 2) ab an. MC.

GILBERTUS, (sive ut in appendice ad Henricum Gandavensem cap. 2. vocatur *Sillebertus*) cognomento *Universalis*, natione Gallus, Lugdunensis canonicus, & ecclesiæ Autissiodorensis diaconus; Hervei Elyensis episcopi consanguinei sui, ut videtur, ope in Angliam evocatus, episcopus Londinensis factus est, ab archiepiscopo Cantuariensi consecratus Januar. 22. anno 1128. In itinere Romano positus, obiit trans Alpes Aug. 10. anno 1134. Gravem avaritiæ dicam ei impingit H. Huntingdonensis, * ejusdem temporis scriptor, *quod multa perquisivit, pauca largitus.* Eruditione & artibus quæ tunc vigebant scholasticis, omnes pæne sui temporis post se reliquit, S. Bernardo magna familiaritate conjunctus. Scripsit adhuc diaconus *expositionem* in totum vetus Testamentum. Ex quo opere saltem supersunt, commentarius integer *in Psalterium*, & expositio *in Threnos Jeremiæ*, (*d*) quæ se MSS. vidisse testatur Whartonus Hist. de Episc. Lond. cap. 37. p. 53. Ubinam vero delitescant non indicat. Certe testatur etiam auctor appendicis ad Henricum Gandavensem Sillebertum glossa continuata Psalterium exposuisse, & alios quoque libros edidisse. Quid quod ei hanc ipsam appendicem adscribit Vossius de Hist. Lat. lib. 2. cap. 60. p. 490. Quæ unde habuerit vir diffusæ lectionis non liquet, nisi forte ut verisimiliter conjicit Andreas Bosius, * Possevini verba male intellexit, qui appendicis verba de Silleberto recitans, addit, *Append. ad Hen. de Gandavo de Script. Ecclesiast.* quæ sic accipit Vossius, ac si opus aliquod Silleberti denotarent, cum auctorem designent qui de Silleberto scripserit. 1128.

* Epist. de vir. illustr. ap. Whart. Angl. Sacr. t. 2. p. 698.

* Not. Script. Eccles. cap. 3. n. 17. p. 26.

DROGO, primo quidem monasterii Nicasiani apud Rhemenses Prior, deinde abbas Laudunensis, denique ab Innocentio II. Romam evocatus, Ostiensis episcopus consecratur, claruit anno 1128. quo abbatiam adeptus est. Obiit circa annum 1138. 1128.

(*a*) Edit. nov. tom. 2. p. 888. (*b*) Idem *Hermannus* scripsit *Epistolam* ad Bartholomæum episcopum Laudunens. *de miraculis S. Mariæ Laudunensis*; prodit præmissa libris tribus *de his miraculis* inter Opp. Guiberti Novogentini cura Dacherii *Paris.* 1651. fol. Idem *Hermannus* testatur se scripsisse *vitam S. Hildefonsi*, Toletani Archiepisc. eamque libris Ejus tribus *de virginitate sua* præmisisse, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 715. Conf. etiam *Oudin.* tom. 2. p. 1081. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 148. (*c*2) Scripsit etiam *Comment.* in multos Sacræ Scripturæ libros, qui exstant MS. in Bibl. Cappenbergensis Monasterii in Westphalia, item tres libros *de visionibus & revelationibus* sibi factis, nec non alia opuscula, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 5. vol. 5. p. 413. (*d*) Habetur una cum *Commentario* in librum Job MS. in Bibl. Coll. Caii & Gonvelli Cantab. Exstat etiam in Bibl. S. Albini Andegavensis Ord. Benedicti, & in Bibl. S. Victoris Parisiis Item in Bibl. Cluniacensis Abbatiæ, cum *expositione* in aliquot Psalmos. Ejusdem *homiliæ* in Cantica Solomonis Cantab in Bibl. S. Petri. Ibid. quoque *commentarius* in Prologos S. Hieronymi super Biblia. *Glossam* in Isaiam & Hieremiam memorat Sanderus Bibl. Belg. part. 1. p. 238. Exstat etiam in Bibl. Bodleiana cod. 1827. & Bibl. Cathedralis Eccles. Turonensis cod. 32. *Johan.* p. 6. *Glossa* in Prophetas minores, & in Matthæum, habetur MS. Bibl. Claræ Vallis prope Laudunum, ut nos docent *le Long.* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 744. *Oudin.* tom. 2. p. 1014.

Scripsit

Sæc. XII. ab an. MC. Scripsit *librum sive sermonem de sacramento dominicæ Passionis.* Habetur in Orthodoxogr. p. 1388. (*a*)

1129. AUCTOR chronici Aureliacensis, cœnobii Aureliacensis in diœcesi Arvernensi monachus, claruit circa annum 1129. Scripsit breve *chronicon* Aureliacensis abbatiæ, a B. Gyraldo ad Petrum de Roca abbatem, a Johan. Mabillonio erutum, notisque illustratum Analect. tom. 2. p. 237.

1130. HERVEUS, gente Gallus, patria Cenomanensis, O. B. monachus Dolensis, claruit circa annum 1130. Scripsit *commentarium in epistolas D. Pauli*, quod Anselmo falso inscriptum inter opera ejus habetur in editione Coloniensi 1612. *Commentarium* etiam *prægrandem in Esaiam prophetam* ad Johannem abbatem Dolensem, in bibliotheca Claromontana MS. asservatum, teste Labbeo, * (*b*) denique *postillas breves in Deuteronomium*, quas apud S. Germanum Parisiensem exstare prodit Oudinus, * epistolam encyclicam monachorum Burgidolensium, hujus Hervei vitam & scripta continentem edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. p. 514. (*c*)

* Differt. t. 1. p. 432.
* Supplem. p. 395.

1130. BENEDICTUS, Anglus, cœnobii S. Petri Glocestriensis monachus, ætatem habet parum certam, etsi circa ann. 1130. claruisse videtur. Scripsit *vitam S. Dubricii* urbis Legionum archiepiscopi. Exstat in codice Cottoniano admodum antiquo sub Vespasiano A. 14, Rejectis quibusdam insulsis hujus vitæ miraculis, reliqua evulgavit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 654.

1130 HONORIUS, Augustodunensis ecclesiæ in Burgundia presbyter & scholasticus, claruit anno 1130. *Solitarii* etiam nomen gessisse videtur: ita enim ejus *Gemmæ animæ* annorum 500. exemplar in codice Ambrosiano *Honorii Solitarii* nomen præfert, notante Mabillonio It. Ital. p. 14. Scripsit multa, variique argumenti, quæ sequuntur.

(*c2*) OPERA. Sæc. XII. ab an. MC.

Liber de luminaribus Ecclesiæ, sive *de Scriptoribus ecclesiasticis*, ex Hieronymo, Gennadio, Isidoro, & Beda fere contextus. Prodiit cum notis Suffridi Petri *Colon.* 1580. 8vo. Eundem in quatuor libellos divisit, & in Bibliotheca sua ecclesiastica notis illustratum edidit Aubertus Miræus *Antverp.* 1639. fol. (*d*)

Commentarii in libros tres Solomonis. Prodierunt *Colon.* 1540. (*e*)

Inevitabile, sive *dialogus de Prædestinatione & libero Arbitrio.* Prodiit *Colon.* 1552. inter Cassandri opera *Paris.* 1616. *Antverp.* 1620. 1624. 8vo.

Gemma animæ, de officio Missæ, ejusque ceremoniis, in quatuor partes distributa. Prodiit *Lipsiæ* 1514. (*f*) & inter Scriptores *de divinis Officiis* Paris. 1610. p. 1179.

Synopsis Mundi, sive *de imagine Mundi libri* 3. *Spiræ* 1583. Duo priores libri inter Anselmi opera haberi solent. (*g*)

Elucidarium, Anselmo etiam suppositum, inter cujus proinde opera reperitur.

Libellus de Hæresibus, *Basil.* 1544. (*h*)

De Mundi philosophia libri 4.

De solis Affectibus liber.

Series Romanorum pontificum a S. Petro ad Innocentium II.

Opera ista Honorii omnia junctim edita sunt in Bibliotheca Patr. tom. 20. p. 963. 1226.

Alia quam plurima scripsit Honorius hactenus inedita, viz. *Libellum sermonum.* (*i*) *De incontinentia sacerdotum.* · *De omnimoda historia*, &c. quæ in appendice ad librum ejus de Scriptoribus sigillatim enumerantur.

(*k*) INNOCENTIUS II. *Gregorius* antea dictus, ex nobili familia Romæ natus, Johannis filius, monachus Lateranensis, dein abbas monasterii SS. Nicolai & Benedicti prope locum Burranum; postea ab Urbano II. Cardinalis diaconus S. Angeli renunciatus, anno 1118. Callistum II. in Gallias fugientem secutus; ac demum post Honorii II. mortem anno 1130. pontifex Romanus ab altera cardinalium parte electus 1130.

(*a*) Scripsit etiam *de creatione & redemptione hominis primi* edit. an. 1622. *de septiformi gratia Sp. Sancti*, & *de officiis divinis*, seu horis canonicis; ut nos docent *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 10. p. 171. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 196. (*b*) Hunc *Commentarium* publici juris fecit Bern. Pezius Anecdotorum tom. 3. p. 1. Asservatur in Bibl. Longipontis Ord Cisterciens in Episcopatu Suessionensi 2. vol. Lit. H. 5. & alibi, ut narrat. *Oudin.* tom 2. p. 1114. Idem *Oudin* prodit Ejusdem *Comment. super Leviticum*, & in alias S. Scripturæ partes exstare in variis Bibl. Cisterciensibus. (*c*) Edit. nov. tom. 3. p. 461. Ediderunt etiam *Oudin.* tom. 2. p. 1114. & *Bern. Pezius* Præf. ad Anecdotor. tom 3. p. 4. (*c* a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 144. (*d*) Novissime cum auctuario *Jo. Alb. Fabr.* Hamb. 1718. (*e*) In libros duos Solomonis, Proverbia & Ecclesiasten, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 822. (*f*) Recus. in *Speculo antiquæ devotionis* Colon. 1549. deinde inter ejusdem argumenti Scriptores *Colon.* 1568 *Rom.* 1590. & in Speculo Missæ *Venet.* (*g*) *Synopsis mundi* prodiit sine loco & anno sub nascentis typographiæ initia, fol. & *Noremb.* 1491. *Basil.* 1497. Primus liber denuo inter libros ejus septem, *Basil.* 1544. (*h*) Item *Helmstadii* 1611. 4to. cum Harmenopuli Græci scriptoris Catalogo hæresium & fidei professione, Latine. (*i*) Edidit Johan. Dietembergius *Colon.* 1531. ut refert *Fabr.* ubi supra. *Expositionem* in Cantic. Canticor. edidit Andr. Schottus in Bibl. Patr. *Colon.* 1618. recus. in aliis Biblioth. editionibus. Prologum brevem exhibuit *Edm Martene* Anecdotor. tom 1. p. 363. *Hexameron*, *de plagis Ægypti* spiritualiter, *Commentarios* in Psalmos, nec non alios tractatus edidit Bern. Pezius tom. 2. part. 1. Anecdotor. p. 71. seq. *Cognitio vitæ* habetur inter supposita S. Augustino in Append. tom. 6. Edit. nov. Amstelod. De cæteris Honorii scriptis vide *Fabr.* loc. citat. (*k*) Conf. *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 10. p. 38. seq.

Sæc. XII. ab an. MC. est die 17. Febr. die 23. ordinatus. Altera interim cardinalium factio Petrum cardinalem S. Mariæ. Anacleti II. nomine insignitum in pontificali throno collocarunt. Innocentius ab Anacleto ejectus & excommunicatus in Gallias fugit; ubi a Gallis, Anglis, & Germanis pro legitimo pontifice habetur, atque anno sequente in concilio Rhemensi confirmatur. Anno 1133. a Lothario Germaniæ rege in sedem restitutus, ei vicissim investituras remisit, atque eum imperatorem Romæ coronavit. An. 1137. Lotharium Imp. in partes trahens Rogerio Siciliæ regi bellum intulit; eique Campaniam & Apuliam eripuit. Anno 1139. celebrato Romæ mille circiter episcoporum concilio Rogerium regem, & Anacleti biennio ante defuncti asseclas excommunicavit, clericorum conjugium damnavit, aliosque canones ecclesiasticos sancivit. Eodem anno contra Rogerium exercitum ducens, re mala gesta, ipse ab hostibus captus est, & ad iniquas pacis conditiones adactus. Obiit anno 1143. die 24. Septembr. Extant *epistolæ* 43. Concil. tom. 10. p. 946. *Aliæ* 5. ibid. p. 1843. *Epistolæ* 2. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 198. Anacleti antipapæ *epistolæ* 38. a Christiano Lupo editæ habentur ad calcem epistolarum Ephesinarum p. 491. (*a*)

Petrus Diac Chron. Cas. lib. 4. c. 99.

1130. SIMEON, natione Anglus, in Academia Oxoniensi educatus, ubi philosophiam ac theologiam docuit; deinde factus O. B. monachus, & præcentor Dunelmensis; reliquias bibliothecarum, quas milites spoliarant Dani, diligenter excussit: & collecta undique materia ad scribendum se accinxit. Claruit anno 1130.

(*b*) SCRIPTA.

Historia ecclesiæ Dunelmensis ex majorum auctoritate scripta, ab Oswaldo rege ad Guelmi episcopi obitum, viz. ab anno 635. ad 1096. (*c*) Primus historiam istam in lucem extulit Cl. Twisdenus inter 10. scriptores Anglicos *Londini* 1652. p. 1. (*d*) Eam Turgoto, Priori Dunelmensi, vindicat, qui Dissertationem huic Collectaneo præmisit, Cl. Seldenus. Certe Turgoti historiam, iisdem pæne verbis, paucis admodum mutatis, descripsisse videtur Simeon noster: unde bibliothecæ Cottonianæ codex MS. Turgoti nomen in fronte præfert. Habetur historiæ hujus continuatio ab anno 1096. ad 1154. ibid. p. 59. a recentiore manu addita. Sæc. XII. ab an. MC.

Epistola ad Hugonem decanum Eboracensem de archiepiscopis Eboracensibus. Exstat ibid. p. 75. & apud Labbeum Bibl. Nov. MSS. tom. 1. p. 322. (*e*) ubi integra deest præfatio.

Narratiuncula de obsidione Dunelmensi, apud Twisdenum, ubi supra, p. 79.

Historiæ de regibus Anglorum & Danorum libri 2. (*f*) ab anno 731. (quo desiit Bedæ historia) ad ann. 1130. extrema sc. Henrici I. tempora. Omnia pæne ex eo desumpsit Rogerius Hovedenus. Exstat ibid. p. 85. Historiam hanc per 25. annos continuavit Johannes de Hexam, Prior Hagulstadensis, ejusdem temporis scriptor, ibidem editus.

(*g*) ALGERUS, primum ecclesiæ S. Bartholomæi Leodiensis diaconus & scholasticus; dein ad ecclesiam S. Lamberti ab Oberto episcopo translatus, negotiis ecclesiasticis per viginti fere annos usque ad obitum Frederici episcopi operam dedit: postremum in cœnobio Cluniacensi sub Petro Mauricio abbate institutum monasticum amplexus est. Claruit anno 1130. Scripsit *libros* 3. *de sacramento corporis & sanguinis Domini adversus Berengarium*, qui habentur in Biblioth. Patr. tom. 21. p. 251. (*h*) *Libros* 3. *de Misericordia & Justitia*, quorum præfationem edidit Mabillonius Analect. tom. 1. p. 307. integri operis editionem denuo procurandum pollicitus. (*i*) *Librum de dignitate seu antiquitate ecclesiæ Leodiensis*, cujus unica superest memoria. (*k*) 1130.

(*a*) *Epistolæ* 3. habentur in Cod. Diplomatic. Udalrici. *Privileg.* de Ecclesf. Tyriaci ap. Baluz. Miscell. tom. 4. p. 458. *Epistol* ad Archiep. Saltzburgensem ibid. tom. 5. p. 103. *Alia* ad Gregorium Abbatem in Baluzii Append. ad Marcam Hispanic. p. 1270. *Alia* pro Monasterio Rivipullensi ibid. p. 1277. *Epistolæ duæ* ap. Baluz. Miscell. tom. 7. p. 138. *Epistolæ tres* ap. Gabr. Pennottum in Historia Canunicor. Regularium, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4 p. 92. quem vide. *Epistolas* 5. exhibuit Edm. Martene Anecdotor. tom. 2. p. 386. 389. tom. 3. p. 856. *Privileg.* Monasterio Pontiniacensi concessum ibid. p. 1228. *Epist.* 8. ap. Dacher. Spicil. tom. 2. p. 458. 481. tom 3. p. 152. seq. tom. 5. p. 564. 567. tom. 8. p. 177. Edit. nov. tom. 3. p. 484. seq. *Epistolæ* super provisione Canonicatus Lincolniæ cuidam nepoti suo exstat MS. in Bibl. Cott. sub *Tito* A. 19. n. 33. *Epist.* ad Henr. Episc. Winton. *de facultate monast. Westmonast. querelas audiendi*, cum alia *de canonizatione* Edvardi R. a MS Bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 17. n. 4. 6. Exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 418. seq. *Bulla* Episcopis Scotiæ *de subjectione sua Ecclesf. Eboracensi* ex MS. sub *Cleopatra* C. 9. n. 4. habetur ibid. p. 480. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclesf vol. 10. p. 179. (*c*) Whartonus Præfat. ad Angl. Sacr. vol. 1. p. 48. suspicatur Simeonem Dunelmensem *historiam*, tam *de Ecclesf. Dunelm.* quam *de Regum gestis*, ad ann. 1129. deduxisse. (*d*) Novissime edidit Thomas Bedford. *Lond.* 1732. 8vo. præmissa Tho. Rud. disquisitione, in qua probatur non *Turgotum*, sed *Simeonem* fuisse verum hujus libelli auctorem. (*e*) Habetur etiam MS. in Bibl Cotton. sub *Vitellio* D. 7. n. 53. sub *Tito* A. 19. n. 1. Item in Coll. Ben. Eborac. teste *Nicholson.* Bibl. Historic. Angl. p. 135. (*f*) Ex Florentio Wigornienf. ut plurimum desumpti, ut nos docet *Nicholson.* Bibl. Histor. Angliæ p. 58. Chronicon *Simeonis* ab an. 449. ad an. 1119. cum nominibus Archiepiscoporum Cantuariensium & Eboracensium, & Episcoporum Dunelmensium exstat in Bibl. Cott. sub *Caligula* A. 8. n. 2. (*g*) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclesf. vol. 9. p. 19. (*h*) Hos libros *adversus Berengarium* edidit Erasmus *Antverp* 1536. cum præfatione quam inter Epistolas Erasmi lib. 28. ro. p. 1657. Londinenses exhibent; recudi fecit Ulimmerius *Lovanii* 1561. cum aliis de eodem argumento scriptis, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 183. (*i*) Hos libros antea ineditos una cum præfatione Nicolai Leodiensis evulgavit Edm. Martene Anecdotor. tom. 5. p. 1021. (*k*) Libellum *de libero Arbitrio* exhibuit Bern. Pezius tom. 4. part. 2. Anecdotorum.

WIL-

Sæc. XII. ab an. MC. 1130. **WILLELMUS**, natione Anglus, patria Somersetensis, inde *Somerset* dictus, cœnobii Malmsburiensis monachus O. B. Bibliothecarius, & præcentor, claruit circa ann. 1130. Obiit anno 1143. De eo hæc Nobiliss. Savilius, * quo nemo melius judicare poterat. *Inter vetustissimos rerum nostrarum auctores, & narrationis fide & judicii maturitate principem locum tenet Gulielmus Malmsburiensis, homo, ut erant illa tempora, litterate doctus, qui septingentorum plus minus annorum res tanta fide & diligentia pertexuit; ut e nostris prope solus historici munus explesse videatur.*

* Epist. ad Eliz. Regin. Coll. suæ præmissa.

(a) SCRIPTA.

Libri 5. *de rebus gestis regum Anglorum, a primo Saxonum adventu ad vicesimum octavum Henrici I. regis annum*, viz. ab anno 449. ad annum 1127. ad Robertum Glocestriæ Comitem, Henrici I. filium nothum. (b)

Historiæ novellæ libri 2. ab anno 1127. ad 1143. postea additi, & eidem Roberto dicati. (c)

De rebus gestis pontificum Anglorum libri 4. *a primo Augustini adventu ad suum usque tempus.* (d)

Historias istas in unum collegit, atque edi curavit Nobiliss. Savilius *Londini* 1596. fol. recusas *Francofurti* 1601.

De antiquitatibus Glastoniæ opus ad Henricum episcopum Wintoniensem, Stephani regis Anglorum fratrem, a prima hujus ecclesiæ fundatione per 12. Philippi & Jacobi apostolorum, uti fertur, discipulos, ad annum usque 1226. Has antiquitates ex antiquo codice MS. SS. Trinitatis Cantabrig. protraxit in lucem Tho. Galeus, diligentissimus antiquitatum Britannicarum promuscondus, Rer. Anglic. Script. tom.3. p.291. (e) Adjecit etiam ejusdem Malmesburiensis *librum* 5. *de pontificibus Anglorum*, qui in MS. quo usus est codice, Anonymus reperiebatur. Refert Balæus Willelmum *vitam Aldhelmi episcopi* scripsisse. Certe hic liber nihil aliud quam vitam & res gestas Aldhelmi continet. Hoc opus se anno 1125. absolvisse in fine diserte tradit, variasque istius anni notas addit. Eodem fere tempore, eodemque codice, quo Galeus, usus, hunc librum 5. seu Aldhelmi vitam, edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 1. qui editionem suam Galeana longe integriorem esse prædicat. Hanc Aldhelmi vitam (uti ipse quidem credidit) antea ediderat Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 1. p. 726. Sed quod postea compertum est, ejus tantum compendium erat, diu tamen ante Balæi tempora a studioso quopiam contextum. Scripsit item Malmesburiensis *de vita S. Wulstani episcopi Wigorniensis libros* 3. sancto Bravonio vulgo tributos, quos ex antiquo codice Cottoniano erutos, nobis dedit idem Whartonus ibid. p. 239. qui plures otiosas Willelmi sententias se passim rejecisse, atque integra plerumque capitula, appositis solummodo argumentis, prætermisisse, in præfatione non diffitetur. Inter rerum Britannicarum scriptores minores, quos *Heidelbergæ* 1587. edidit Hieron. Commelinus, habetur *continuatio* historiæ ecclesiasticæ Bedæ, quæ tota ex Malmsburiensi desumpta est, exceptis libri 3. tribus postremis capitulis, ut in Præfat. ad novissimam historiæ Bedæ editionem recte notavit Cl. Chifletius. (f) Sæc. XII. ab an. MC.

Abbreviatio ex gestis Haymonis de imperatoribus, habetur MS. in bibliotheca Baliolensi apud Oxonienses cod. 108. num. 4.

Abbreviatio librorum Amalarii de divinis Officiis Roberto quodam amico suadente facta, eidemque nuncupata. Exstat MS. in bibliotheca Lambethana N. 39, 40. Præfationem una cum duobus epilogis a Rev. Johan. Battely acceptam edidit Cl. D. Allix ad calcem præfationis ad Johan. Parisiensem, p. 82. (g)

WASELINUS, cognomento *Momalius*, S. Laurentii apud Leodienses abbas, claruit anno 1130. Obiit anno 1147. Scripsit *epistolam de continentia conjugatorum ante Communionem*, quæ a Mabillonio evulgata est Analect. tom. 1. p. 339. ubi de legibus continentiæ conjugalis, quam certis diebus præscribunt canones, plura, ut solet, erudite observat Mabillonius. 1130.

THEOBAUDUS, Bezuensis in Burgundia cœnobii monachus, claruisse videtur circa ann. 1130. Scripsit *libros* 4. *de actis, translatione, & miraculis S. Prudentii martyris*, quos primus in lucem edidit Philippus Labbeus Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 605. 1130.

(h) **GRATIANUS**, natione Tuscus, pa- 1131.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1088. (b) Exstant MS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* C. 9. n. 2. (c) Tres libros se vidisse testatur *Leland.* Collect. tom 3. p. 153. (d) Habetur una cum vita *Aldhelmi* MS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 5. n. 2. seq. (e) Cum Adami de Domersham Histor. *de rebus gestis Glastoniens.* recudi fecit Tho. Hearne *Oxon.* 1728. 8vo. Fragmenta de his Antiquitatibus exstant MS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 7. n. 73. Præfatio etiam ad easdem ibid. sub *Vespasiano* D. 22. (f) *Vita* S. Andreæ habetur MS. in Bibl. Cott. sub *Nerone* E. 1. n. 4. *Vitas* S. Patricii, Indracti, Benigni, Dunstani, 2. libellis memorat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 155: (g) Explanatio *Lamentationum Jeremiæ* Prophetæ habetur MS. in Bibl. Cott. sub *Tiberio* A. 12. n. 1. Liber *de miraculis S. Andreæ* Apost. ibid. sub *Tiberio* D. 3. n. 21. (h) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1202. seq. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 10. p. 841. & vol. 3. p. 840. Bibl. Gr. l. 6. c. 1. §. 20. vol. 11. p. 89. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 204. item *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 236.

tria

tria Clusinas, cœnobii S. Fœlicis in Bononia monachus O. B. doctissimus juris ecclesiastici interpres, inde *Magister* appellatus. Claruit ab anno 1131. Non desunt plurimi, qui Gratianum Petri Lombardi, Petrique Comestoris germanum fuisse volunt, matremque tergeminos hos fratres ex furtivo concubitu conceptos uno partu edidisse, quod quidem nullo satis gravis auctoris testimonio fulcitur. Scripsit Gratianus circa annum 1151. *decretorum Canonicorum collectanea*, seu *concordantiam discordantium Canonum*, (*a*) ex SS. patrum dictis, synodorum canonibus, spuriis Romanorum pontificum decretalibus, aliisque pseudepigraphis, collectam, & a se brevibus scholiis illustratam. Quamplurima ipsum ex Ivone & Burchardo hausisse omnibus satis notum est. Totum opus tribus partibus absolvitur. Prima complectitur *distinctiones* 101. secunda *causas* 36. (*b*) quælibet causa varias sub se quæstiones, quælibet quæstio varia capitula. Causæ 33tiæ quæst. 3. subjicitur amplus satis *tractatus de pœnitentia*, septem distinctiones continens. Pars tertia agit *de consecratione*, in 5. distinctiones divisa; ut *de paleis*, aliisque huc spectantibus nihil dicam. Opus istud a Gratiano anno 1151. editum Eugenius III. pontifex statim approbavit, & in academiis publice legi jussit. Varia de hoc opere ejusque usu eruditorum judicia dabit inter alios Gerardus Mastrichtius Hist. Jur. Eccles. num. 318, 319. Certe ut ut toties a pontificiis purgatus, in plurimis tamen controversiis a reformatorum partibus adhuc stat Gratianus: unde a Romanæ ecclesiæ theologis sæpe vapulat. Ad utiliorem autem operis Gratianæi intelligentiam nihil magis confert, quam Antonii Augustini de emendatione Gratiani libri 2. præsertim cum Baluzii notis editi *Paris.* 1676. 8vo. Prima Gratiani decretorum editio prodiit absque vel Gratiani vel loci nomine 1472. fol. deinde *Venetiis* 1479. *Paris.* 1508. (*c*) (cui primæ Gratiani nomen appositum est) ex eo tempore innumeris locis & vicibus, in omni Juris Canonici editione, præcipue *Romæ* 1580. *Paris.* 1612. fol. *Lugduni* 1661. 2. vol. 4to. Addam solum quod habet Val. Fosterus, opus hoc in æde Sancti Fœlicis fuisse compilatum, cujus memoria hodienum conservatur Bononiæ apud D. Petronium ad sacellum D. Sebastiani hac inscriptione.

Hist. Jur. Civil. l. 3. c. 7. p. 472.

D. O. M.

Gratiani Clusini Cæsarei Jur. & Pont. enucleatoris prope divini, qui monachus in martyrum Fœlicis & Naboris æde, absolutissimum ibidem opus Decretorum anno gratiæ 1151. compilavit, monumentum; quod illi carie ruderibusque obsorduerat, hic magnificentius renovatum, Johannes Franciscus Aldobrandus Bononiensis 4. dictator ære publico restauravit, anno salutis 1498. Ibid. Junii Johanne Bentivolo II. P. P. Remp. feliciter gubernante.

STEPHANUS, episcopus Parisiensis; claruit anno 1132, quadriennio post Ludovico Crasso Francorum regi morienti astitit, ejusque confessionem excepit. Exstant *epistolæ* ejus 4. una cum plurimorum ad illum epistolis apud Dacherium Spicil. tom. 3. p. 155. (*d*) 1132.

MALACHIAS, gente Hibernus, *Malmedoic O Morgar* Hibernice dictus, in aquilonari Hibernorum regione natus, Imari abbatis Armachani, deinde Malchi Lismorensis episcopi discipulus. Monasterium Bangorense in Ultonia restauravit, ac restaurato præfuit; mox episcopus Comerensis, deinde anno 1134. archiepiscopus Armachanus factus est. Anno 1137. sede se sponte abdicavit, & Romam profectus, a pontifice Hiberniæ legatus renunciatur. Anno 1148. iterata vice Romam pergit, verum febri correptus, in cœnobio Claræ-vallensi obiit eodem anno die 2. Novembr. perquam familiaris S. Bernardo qui vitam ejus descripsit. Exstat *prophetia de futuris pontificibus Romanis*, cum expositione Ciacconii apud Arnoldum Wion in Ligno Vitæ lib. 2. c. 40. (*e*) De aliis Malachiæ *scriptis*, vide sis Cl. Waræum lib. 1. de Script. Hibern. p. 55. qui eadem fere habet Commentario de Præsul. Hibern. p. 14. & Balæum Cent. 14. p. 239. 1134.

ODDO, S. Remigii apud Rhemos abbas; claruit anno 1135. Anno sequente ex Italia, quo profectus fuerat, rediit, & construendæ Montis-Dei Carthusiæ fundum dedit. Exstat *epistola de miraculo quodam S. Thomæ apostoli* apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 334. 1135.

ANONYMUS libri *de monasterio Gozecensi* auctor claruit circa annum 1135. quo opusculo suo finem imponit. Scripsit *librum de fundatione monasterii Gozecensis* ab anno 1041. ad an. 1135. quem post Montis-Sereni chronicon edidit J. Joach. Maderus 1135.

(*a*) Compilatio *Decretorum* exstat MS. in Bibl. Cott. sub *Claudio* A. 4. n. 3. (*b*) Habentur MS. ibid. sub *Vitellio* A. 3. n. 3. Adduntor quædam *de consecratione & dedicatione Ecclesiarum*, *de matrimonio & affinitate*, *de Simonia*, aliisque. (*c*) Editionem Argentinensem an. 1471. fol. & Coloniensem eodem anno, deinde *Venet.* 1474. 1478. 1486. 1493. fol. *Basil.* 1476. cum glossis *Paris.* 1500. 4to. &c. memorat *Fabr.* loc. citat. (*d*) Edit. nov. tom. 3. p. 489. (*e*) Deinde com notis Hieronymi Johannini Lat. & Ital. *Venet.* 1605. 4to. Recus. *Rom.* 1689. & alibi, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 21. qoem vide.

Helmst.

Helmst. 1665. p. 207. (*a*) Huic subjecit *libellum de fundatione cœnobii Bigaugiensis*, a tempore Henrici III. ad ann. 1212. (*b*) aliaque quædam de quorundam Germaniæ monasteriorum fundationibus subnexuit.

1136. (*c*) ULGERIUS, Andegavensis episcopus; claruit anno 1136. Exstat *relatio ejus ad Innocentium II. pontificem pro monasterio Rotensi*, apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 200. (*d*)

1136. RINALDUS II. patria Etruscus, domo illustrissimus, Marsorum ac Barilli Comes, factus est primum monachus, dein abbas Casinensis anno 1136. & sub titulo SS. Marcellini & Petri Romanæ ecclesiæ Cardinalis factus, post 28. annos & 8. menses in cœnobii sui regimine feliciter & summa cum laude exactos, obiit Casini Idibus Junii anno 1166. Scripsit *de S. Severo abbate Casinensi hymnum* 1. *de S. Mauro abbate hymnos* 3. *de S. Placido abbate & martyre hymnos* 3. Excusi sunt cum breviario Casinensi, anno 1568. 1572. Scripsit etiam *versus de SS. Benedicto & Mauro*, & *vitam S. Severi Casinensis* lib. 1. quæ se vidisse testatur Arnoldus Wion Lign. Vit. lib. 2. c. 9. p. 193.

1136. (*e*) GEORGIUS, metropolita Corcyrensis; claruit circa annum 1136. Romam a Manuele Comneno Imp. ad concilium celebrandum missus est; verum infirmitate impeditus in itinere substitit, Brundusii per sex menses commoratus. Mox ab imperatore revocatus, ut synodo patriarchali Constantinopoli habitæ interesset. De eo ejusque libris adversus Latinos uberius agit Leo Allatius, tum Diatriba *de Georgiis & eorum scriptis*, p. 339. tum *de consensu*, lib. 2. cap. 11. §. 6. Scripsit enim *syntagma contra Latinos de Purgatorio igne*, cujus fragmentum adducitur ab eodem Allatio de libr. Eccles. Græcor. Dissert. 2. p. 134. *Commentarium etiam contra Latinos, in quo probare nixus apostolos & ecclesiam primitivam panem solummodo fermentatum eucharistiæ adhibuisse.* Utrumque opus Græce exstat in bibliotheca Barberina. Exstat *Monodia* in obitum Nectarii monasterii Casulorum abbatis Lat. apud Baron. ad annum 1180. Plures item scripsit *epistolas*, quas Latine vertit Frider. Mutius Thermularum episcopus: ex his aliquot edidit Baronius tom. 12. viz. 1176, 1178, 1179, 1180, 1188. quam plurimis suppressis, quæ procul dubio hujus sæculi historiam non parum illustrarent. (*f*)

1136. GUALTERUS DE MAURITANIA. An ita dictus, quod ex notissima ista Africæ regione originem duxerit, an quod parentibus Mauris, quorum ingens hoc tempore in Hispania numerus, iisque forte Christianis, natus sit, plane incertum. Laudunensis erat in Gallia episcopus, claruitque anno circiter 1136. Petro Abailardo, & Hugoni de S. Victori ætate par. Vir miti ingenio, inque reducendis iis, qui a recto veritatis tramite aberrarunt, diligentissimus. Exstant ejus *epistolæ* 5. quarum 1ma. ad magistrum Guillelmum monachum ostendit effectus baptismi non pendere a meritis ministrantium. 2da. quæ encyclica est, agit de incarnationis mysterio. 3tia. adversus Theodoricum magistrum essentiam Dei ubique adesse demonstrat. 4ta. ad magistrum Albericum, quem negantem Christum mortem timuisse, vel contristatum fuisse, solide confutat. 5ta. cum Petro Abailardo agit, qui malesana quædam dogmata, præcipue de SS. Trinitate, fovere videbatur. Has epistolas ex Cod. MS. S. Vincentii Laudun. edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. p. 459. (*g*) Aliam Gualteri nostri ad Hugonem de S. Victore *epistolam*, sub nomine Guillelmi de Mauritania, extulit H. Mathodius in Observat. ad opera Rob. Pulli p. 332.

1136. PHILIPPUS, episcopus Tarentinus; claruit anno 1136. Petri Leonis antipapæ summus erat fautor, idcirco synodo Lateranensi anno 1139. habita depositus. Hinc in Galliam se contulit, & in monasterio Claræ-vallensi ab ipsius Bernardi manibus acceptum habitum monachalem induit. Anno 1150. ejusdem cœnobii Prior factus, sexennio post, Conventus de Eleemosyna, Cistercienslum in diœcesi Carnotensi cœnobii abbas constituitur. Tandem senio & laboribus gravatus, regimen suum sponte dimisit, & ad monasterium Claræ-vallense denuo se contulit, ubi obiit, quo vero anno mihi nondum constat. Exstant *epistolæ* 25. quas edidit Carolus du Visch ad calcem libri de Script. Ord. Cisterc. p. 336. (*h*) quasque Philippi nostri esse in censura iis præfixa longa argumentorum serie probant Fr. Silvius, & prædictus Vischius.

(a) Partem vulgaverat *Reineccius* an. 1577. (*b*) Epitome hæc est *Chronici Pegaviensis* a Reineccio an. 1580. & Christian. Gottfrid. Holmanno an. 1719. editi, & Continuationis ejus vulgatæ a Jo Burchardo Henckenio tom. 3. Scriptor. rerum Germanicarum, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. l. 3. p. 1167. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 172. (*d*) *Versus de Marbodo* exhibuit Edm. Martene Anecdotorum tom. 1. p. 357. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1536. (*f*) *Epistola* duplex *ad Nectarium* præpositum monasterii Casulatum exstat Conc. tom. 10. p. 1527. (*g*) Edit. nov. tom. 3. p. 529. Hæ *Epistolæ* habeotur etiam in Bulæi Historia Academiæ Parisiens. ad ann. 1120. p. 69. seq. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1201. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol 3. p. 340. (*h*) Item Bertrand. Tissierius in Bibl. Cisterc. tom. 3. p. 238. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1254. qui non negat ex illis unam saltem aut alteram ad Philippum Bonæ Spei Abbatem pertinere.

Sæc. XII. ab an. MC. 1137. (*a*) PETRUS, patria Romanus, Ægidii filius, natus anno 1110. Quinquennis adhuc puer monachorum Casinensium disciplinæ commissus est, & a Girardo abbate, a quo religionis Benedictinæ habitum susceperat, per octennium eruditus. Factus est deinceps ecclesiæ Ostiensis diaconus, & cœnobii Casinensis bibliothecarius. Claruit anno 1137. quo a Lothario Imp. ad monachos Casinenses legatus est, eos ut modeste se gererent, commonefacturus. Postea a monachis Casinensibus ad Lotharium remissus, ab eo in aulam cooptatus fuit, secretis adhibitus, Romani imperii capellanus factus, Logotheta, quin etiam, exceptor & auditor ejusdem constitutus. Quo anno obierit, parum constat.

SCRIPTA.

De viris illustribus monasterii Casinensis liber. Prodiit una cum supplemento Placidi Romani, itidem monachi ac diaconi Casinensis, cum notis J. Bapt. Mari, *Romæ* 1655. & in Biblioth. Patr. tom. 21. p. 347. *Paris.* 1666. 8vo. (*b*)

Liber quartus chronici Casinensis, historiam cœnobii Casinensis ab anno 1086. (quo desiit Leo Ostiensis) ad ann. 1138. continens. Prodiit typis sæpius excusus cum prioribus tribus chronici libris.

De notis litterarum Romanarum ad Conradum imperatorem liber, primum editus *Venet.* 1525. dein *Hanoviæ* inter antiquæ Grammaticæ auctores ab Elia Putschio editos. (*c*)

Innumera alia a se confecta opuscula recenset Petrus cap. 68vo. libri 4. chronici Casinens. viz. *Miracula Casinensium monachorum. De ortu & vita justorum monasterii Casinensis. Historiam eversionis cœnobii S. Mauri. Sermones aliquot. Astronomiæ librum. Expositionis in regulam S. Benedicti libros 4. Scholia in vetus Testamentum. De generibus lapidum preciosorum. Epistolas aliquot. Breviaria multa operum alienorum. Altercationem inter se & cœnobii Casinensis abbatem adversarium. Versiones aliquot librorum Græcorum. Hymnos nonnullos. Chronica bina historiæ exoticæ. Tractatus varios theologicos. Homilias. Portentorum librum. Itinerarium. Altercationem cum Constantinopolitano quodam pro ecclesia Romana habitam. De locis sanctis. Historiam destructionis & restaurationis Atinæ urbis. Historias 14. de vitis, passionibus, translationibus, & miraculis totidem fere Sanctorum.* Hæc & his longe plura recenset ipse Petrus, tum dicto Chronico tum libro de viris illustr. Casinensibus, cap. 47. quænam ex his supersunt, quæque, ut alia Petri nostri opuscula hactenus inedita, in bibliotheca Casinensi hodie servantur, longa serie te docebit J. B. Marus in notis. In genere sunt vel *epistolæ*, vel *sermones festivales*, vel *vitæ*, vel *scholia, fasti consulares, imperatorum, pontificum*, &c. Liber *de ortu, & vita justorum Casinensium*, aliaque nonnulla quæ sigillatim enumerat prædictus Marus. (*d*) Sæc. XII. ab an. MC.

(*e*) ACHARDUS, philosophus insignis, & theologus illustris, monachus Cisterciensis, & sub S. Bernardo novitiorum in cœnobio Claræ-vallensi director; quod muneris ejusdem jussu in alias hujusce ordinis monasteriis obiit. Claruit anno 1140. Scripsit *vitam S. Geselini eremitæ*, quam in lucem protulit Arnoldus Raisius *Duaci* 1626. 12mo. *Conciones* etiam aliquot breviores *ad Novitios suos* scripsisse dicitur; quæ an alicubi exstent, non liquet. 1140.

GUILHELMUS, primum monachus Claræ-vallensis sub Bernardo abbate (si Henrico Gandavensi credendum sit) dein abbas S. Theodorici prope Rhemos, ac postea S. Nicasii Rhemensis. Claruit anno 1140. Anno 1153. (*f*) postquam abbatis munus novennio gessisset, Bernardi, unici amici mortem deflens, præfecturæ monasticæ renunciavit, & in cœnobio Signiacensi ordinem Cisterciensem induit. 1040.

OPERA.

Liber de vita solitaria ad fratres de Monte Dei. (*g*)

Speculum Fidei.

Ænigma Fidei.

Meditationum liber. (*h*)

De natura & dignitate Amoris divini liber, qui cum præcedente opusculo, & orationibus quibusdam, habetur in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1142. (*i*)

De contemplando Deo liber.

De natura Corporis & Animæ libri 2.

Disputatio contra Petrum Abailardum.

De erroribus Gulielmi de Conchis liber.

De sacramento Altaris tractatus.

Expositio in Cantica Canticorum, usque ad

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 745. (*b*) Habetur etiam in Bibl. Eccles. a *Fabr.* edit. *Hamb.* 1718. fol. item ap. Bermannum in Thesauri Antiq. & Hist. Italiæ tom. 9. part. 1. & Thesaur. Scriptor. Italiæ Muratoriani tom. 6. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. l. 4. c. 6. p. 775. (*d*) Petri *Disciplina Casinensis* habetur inter Scriptores O. B. de disciplina Monastica p. 1. *Paris.* 1726. Historica relatio *de corpore S. Benedicti* exstat in Actis Sanctorum tom. 3. Martii p. 288. *Vita SS. Guinizonis & Januarii* exstat in Actis Sanctorum tom. 6. Maii p. 45. (*e*) Conf. Herbertum lib. 1. de miraculis Cisterciensium Monachorum cap. 5. in Bernardo Mabillonii tom. 2. p. 1140. *Paris.* 1719. (*f*) Hoc emendandum notat *Fabr.* qui refert *Gulielmum* ante an. 1153. diem obiisse. vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 498. (*g*) A Mabillonio *Guigoni* Priori Carthus. vindicatur, & sub ejus nomine exhibetur tom. 5. Opp. Bernardi edit. nov. *Paris.* p. 203 (*h*) Editus *Lovanii* 1546. *Antverp.* 1550. 1590. ut nos docet *Fabr.* loc. citat. (*i*) Iidem *Lovan.* & *Antverp.* & una cum libro *de contemplando Deo* in Bernardi opp. edit. nov. tom. 5. p. 256. seq. *Epistola* etiam *ad Gulfridum & Bernardum*, habetur ibid. inter Epistolas 326.

hæc

hæc verba, *Num quem diligit anima mea, vidistis?*

Commentarius in epistolam ad Romanos.

Opera Gulielmi hactenus enumerata prodierunt in Biblioth. Cisterciensi tom. 4.

De vita S. Bernardi liber, qui inter opera Bernardi haberi solet.

Commentarius in Cantica Canticorum, qui sub Antonii Democharis nomine inter Ambrosii opera reperitur in quam plurimis editionibus. (*a*)

1140. LUCAS, montis S. Cornelii prope Leodium abbas ordinis Præmonstratensis; claruit anno 1140. Obiit anno 1157. Scripsit *ad Milonem Tarvanensem episcopum commentarium in Cantica Canticorum* ex Aponii commentario defloratum. (*b*) Exstat is in Biblioth. Patr. tom. 14. prodierat antea *Friburgi* 1538.

1140. GUERRICUS, S. Bernardi discipulus, ex canonico Tornacensi, & scholæ magistro, abbas monasterii Igniacensis in diœcesi Rhemensi ordinis Cisterciensis. Claruit anno 1140. Obiit anno 1157. die 19. Augusti. Exstant *sermones* ejus *de tempore per annum, Paris.* 1539. (*c*) *Antverp.* 1576. ad calcem Bernardi operum *Paris.* 1645. & in Biblioth. Patr. tom. 23. p. 169.

1140. (*d*) PHILIPPUS HARVENGIUS, *Eleemosynarius*, ab egregia erga pauperes pietate, dictus, abbas Bonæ Spei in Hannonia ordinis Præmonstratensis. Claruit anno 1140. S. Bernardo familiariter usus est, cui tamen non raro litem movebat. Obiit post ann. 1180. Scripsit multa, quæ sequuntur.

Epistolæ 21.

Commentarius mysticus in Cantica Canticorum.

Moralitates in eadem Cantica.

De somnio Nabuchodonosoris.

De lapsu primi hominis. (*e*)

De damnatione Solomonis.

De Clericorum dignitate, scientia, justitia, continentia, obedientia & silentio, tractatus 6.

Vita S. Augustini Hipponensis.

Vita S. Amandi abbatis Tungrensis.

Passio SS. Cyriaci & Julittæ.

Passio S. Salvii martyris.

Vita S. Foillani.

Vita S. Gisleni abbatis.

Vita S. Landelini abbatis.

Vita S. Odæ virginis.

Vita S. Waldetrudis virginis.

Passio S. Agnetis virginis.

Varia carmina, epitaphia, & logogryphi.

Opera ista eruit, atque edi curavit Nicolaus Chamart abbas cœnobii Bonæ-Spei, *Duaci* 1620. fol.

(*f*) ANTONIUS, *Melissa* a sermonibus dictus, monachus Græcus, vixisse videtur circa ann. 1140. certe Theophylacto, quem citat, posterior. Exstant *libri* 2. *locorum communium*, seu *sententiarum* ex patrum scriptis excerptarum, *de virtutibus & vitiis*, qui typis excusi, prodierunt Latine *Paris.* 1575, 1589. & in Bibliotheca Patr. tom. 5. edit. *Paris.* p. 878. Gr. Lat. *Tiguri* 1546. fol. a Gesnero editi, & ad calcem Stobæi *Genevæ* 1609. fol. (*g*) 1140.

GERARDUS a NAZARETH, patria Galilæus, Nazarethanus primum, deinde Antiochenus eremita, tandem episcopus Laodicensis. Claruit anno 1140. Scripta ejus recenset Simlerus in Biblioth. pag. 237. & qui illum exscribit, Possevinus tom. 1. p. 635. viz. *De conversatione servorum Dei, Vitam Eliæ abbatis, De una Magdalena contra Græcos, Ad ancillas Dei in Bethania, Contra Salam templarium.* An edita sunt opuscula ista, libenter ab aliis edoceri vellem. 1140.

ANONYMUS *chronici Malleacensis* compilator claruit circa annum 1140. Condidit *chronicon S. Maxentii in Pictonibus*, vulgo *Malleacense* dictum, quod quædam subnexa habeat, quæ ad fundationem ac restaurationem Malleacensis cœnobii proprius pertinere videntur. Priorem partem ab orbe condito, usque ad Francum & Vassum Francorum principes, eo quod nihil aliud continet quam quæ ex Eusebio, Josepho, Orosio, aliisque consarcinata fuerant, prætermisit Ph. Labbeus. Reliqua ad annum usque 1140. evulgavit Biblioth. Nov. tom. 2. p. 191. 1140.

BERNARDUS *Morlanensis*, natione Anglus, si Pitseo * fides, ordinis Cluniacen- 1140.

* De Script. Angl. p. 205.

(*a*) Sed mendosus & mutilus, ut refert *Oudin.* a quo emendatum ad MS. Signiacense exemplar ediderunt *Benedictini* in novissima Operum *S. Ambrosii* editione. Præter hæc impressa, exstat *Collectaneorum* opus in Abbatia Signiacensi propria (ut dicitur) *Guilhelmi* manu, scriptum. In eo habetur *Commentarius in Cantica Canticorum* ex verbis S. Gregorii Papæ, qui ab eodem *Oudino*, inter alia opuscula Veterum, editus est *Lugd. Batav.* 1692. 8vo. Ibid. etiam continetur opusculum *Sententiarum de fide* a Trithemio quoque memoratum. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1434 seq. (*b*) Et a versu 8. cap. 4. ubi desinit *Aponius*, continuatum, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 831. (*c*) Reperit. ibid. 1547. *Lugd.* 1630 ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 358. ubi memorat *Postillas super Psalterium* MS. Tornaci 2. vol. fol. *Comment. in Evangelium Matthæi*, in *Pauli*, & *in Canonicas Epistolas*, & tractatum *de languore animæ amantis.* (*d*) Epistolam, qua Alexandro III. papæ nuper facto gratulatur edidit Dacherius Spicil. tom. 2 p. 451. Edit. nov. tom. 3. p. 527. (*e*) Non *de lapsu* sed *salute* primi hominis, ut notant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 857. & *Oudin.* tom. 2. p. 1441. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 2. sæc. 11. p. 750. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 30. §. 12. vol. 8. p. 821 seq. ubi exhibuit Gr. & Lat. Antonii *locorum communium* titulos. (*g*) MSS. Gr. CPoli asservari dicuntur. vid. *Fabr.* ibid. vol. 6. p. 686.

fis fub Petro venerabili abbate monachus; claruit anno 1140. Scripfit verfibus dactylico-rythmicis *ad Petrum abbatem* fuum *libros* 3. *de contemptu Mundi.* (*a*) Prodiit opus iftud *Bremæ* 1597. (*b*) *Rintel.* 1626. *Luneburg.* 1640. 12mo. Verfus ejus de mundo, & colloquium Gabrielis ac Mariæ virginis memorant Simlerus pag. 99. & ex eo Poffevinus tom. 1. Pitfeus loco citato.

1140. WILLIELMUS DE WYCUMBA, natione Anglus, Roberti epifcopi Herefordienfis capellanus, cœnobii Lanthonienfis in Cornubia Prior quartus, claruit circa annum 1140. Verum poft annos aliquot Rogero Comiti Herefordienfi, cœnobii iftius patrono, ob vellicatam Milonis patris famam, & monachis fuis ob nimiam aufteritatem exofus factus, prioratu fuo cedere compulfus eft. Scripfit *de vita Roberti Betun epifcopi Herefordienfis libros* 2. quos ex Lambethano eximiæ elegantiæ & antiquitatis codice, fed omiffis quibusdam miraculis, extulit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 293.

1140. ANONYMUS *hiftoriæ S. Erkenwaldi* auctor, natione Anglus an Gallus incertum, Gilberti Univerfalis Londinenfis epifcopi nepos, ædis Paulinæ canonicus, claruit anno 1140. quo primæ corporis S. Erkenwaldi translationi interfuit. Contexuit *hiftoriam de miraculis S. Erkenwaldi epifcopi Londinenfis*, S. Melliti difcipuli, qui confecratus anno 675. obiit apud cœnobium Berchingenfe anno circiter 685. Exftat hæc hiftoria MS. & penes fe dum viveret habuit Cl. Whartonus. Unde vero defcripferit, vel quid de ea deinceps factum fit me latet.

1140. (*c*)ORDERICUS VITALIS, natione Anglus, natus apud Attingesham vicum fuper Sabrinam fluvium fitum anno 1075. 14. Cal. Mart. Odelerii Conftantii Aurelianenfis, qui Rogerio Comiti Scrobesburienfi a confiliis erat, filius, puer quinquennis Siwardi nobilis presbyteri difciplinæ a patre commiffus eft; undecennis in Normanniam ad Mainerium Uticenfis cœnobii abbatem ablegatus, & ab eo inter monachos relatus. Anno 1091. a Gisleberto epifcopo Luxovienfi fubdiaconus ordinatus eft Idibus Martii, deinde poft biennium a Serlone Sagienfi epifcopo diaconus, anno demum 1108. a Gulielmo archiepifcopo Rothomagenfi presbyter. Claruit anno 1140. & in cœnobio Uticenfi totam exegit vitam. Scripfit *hiftoriæ ecclefiafticæ libros* 13. a Chrifto nato ad annum 1142. quos in lucem protractos primus edidit Andreas Du Chefnius inter fcriptores Normannicos *Parif.* 1619. fol. p. 321.

HUGO, natione Gallus, archiepifcopus Rotomagenfis ejus nominis 3. (*d*) claruit circa annum 1140. Condidit *vitam S. Adjutoris* monachi Tironenfis in Pertico, qui cruce fignatus fervente adverfus Saracenos bello facro in terram fanctam fe contulerat, opufque fuum cœnobitis monafterii Tironenfis nuncupavit. Hanc vitam diu fruftra quæfitam, tandem ex Cod. MS. monafterii Salmurienfis extulit Edm. de Martene Collect. Nov. tom. 1. part. 2. p. 259. (*e*) 1140.

BARTHOLOMÆUS DE FUSNIACO, epifcopus Laudunenfis; claruit anno 1140. Biennio poft ob illegitimum divortium inter Radulphum Verumanduorum Comitem & uxorem ab eo confirmatum ab Ivone Cardinale Innocentii pontificis legato ab epifcopali munere fufpenfus eft. Demum abrenunciato epifcopatu monachis Ciftercienfibus fe adjunxit. Exftat *epiftola apologetica ad fynodum Rhemenfem*, qua fe diffipati ecclefiaftici patrimonii crimine purgat. Concil. tom. 10. p. 1184. 1140.

(*f*) PETRUS, *Lombardus* a patria dictus, civitate Novarienfis, *Magifter Sententiarum* vulgo dictus, in fchola S. Genovevæ doctor Parifienfis, & canonicus Carnotenfis. Claruit anno 1141. Ex fcholarum Parifienfium præfide anno 1159. epifcopus Parifienfis creatus eft; atque obiit anno 1164. die 20. Julii. Sepultus in ecclefia S. Marcelli, ubi & epitaphium ejus hodie legitur. 1140.

Hic jacet Magifter Petrus Lombardus Parifienfis epifcopus, qui compofuit librum Sententiarum, Gloffas Pfalmorum, & Epiftolarum, cujus obitus eft dies decimus tertius Cal. Aug.

Adverfus illum, tanquam hæreticum & infanum, libellum fcripfit Joachimus abbas Florenfis, quafi in dogmate de SS. Trinitate, quædam minus fane tradidiffet. Certe

(*a*) Habentur MS. in Bibl. Cotton. fob *Cleopatra* A. 8. n. 2. (*b*) Primus edidit Matthias Flacios inter Poëmata *de corrupto Ecclefiæ ftatu* Bafil. 1557. Edidit etiam Eilhardus Lubinus *Roftochii* 1610. qui præmifit Bernardi libr. *de vanitate Mundi, & appetitu Vitæ æternæ.* Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 2. vol. 1 p. 631. *Oudin.* tom. 2. p. 1274. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1259. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 441. (*d*) Prior de Lewis, mox Abbas de Rading, ut ex lib. 1. novellæ Hift. Gul. Meldunenf. notat *Leland.* Collect. vol. 1. p. 150. (*e*) Tres libros *de Memoria*, cum aliis opufculis exhibuit *Edm. Martene* in Collect. nov. veterum Monumentor. tom. 9 p. 185. feq. Epiftolas 3. & varios ejufdem tractatus dedit idem *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 380. 417. feq. tom. 5. p. 891. feq *Epiftolam* ad Comitem Tolofanum exhibuit *Oudin.* tom. 2. p. 1473. Item *Dacherius*, una cum libris 3. *contra Hæreticos* fui temporis, & *epiftola* qua Alberico Oftienfi epifcopo iftud opus dedicavit, ad calc. operum Guiberti de Novigenf. *Parif.* 1651. fol. Conf. *Oudin.* loc. citat. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 876. (*f*) Conf. *Du Pin.* Hift. Ecclef. vol. 10. p. 192. feq. *Oudin.* tom. 2. p. 1218. feq.

inter

Sæc. XII. ab an. MC. inter alia, asseruit Christum, *secundum quod est homo, non esse aliquid*; unde ex concilio Lateranensi anno 1179. habito ad Willielmum archiepiscopum Senonensem, litteras dedit Alexander * papa, ut convocatis provinciæ suæ episcopis in hanc Petri doctrinam diligenter inquireret, eamque penitus aboleri, & Christum sicut perfectum Deum, sic & perfectum hominem, ex anima & corpore consistentem, a magistris, scholaribus Parisiis in theologia studentibus edoceri curaret.

* Exstant ap. Matt. Paris. Hist. Ang. p. 138.

(a) SCRIPTA.

Sententiarum libri 4. quibus theologiæ summa ex patrum scriptis collecta, & in methodum scholasticam digesta traditur. Prodierunt *Norimberg.* 1474. *Venet.* 1480. fol. & cum conclusionibus Hen. Gorichebiensis *Basil.* 1492, 1498. fol. *Norimberg.* 1478, 1499, 1528. 8vo. *Basil.* 1513. *Paris.* 1564. 8vo. *Lovan.* 1576. 4to. *Paris.* 1577. 8vo. alibique sæpissime. In condendo hoc Sententiarum opere non leviter adjutum esse Lombardum Petri Abailardi Sententiarum libris, nobis auctor est Johannes Cornubiensis, ipsius Lombardi discipulus. Addunt alii, Lombardum magistri cujusdam Bandini, obscuri & pæne ignoti theologi, scrinia insigniter compilasse. Scripsit Bandinus *Sententiarum theologicarum libros* 4. qui cura Bened. Chelidonii prodierunt *Viennæ* 1519. Non ovum ovo similius, quam Bandiniano operi Lombardi sententiæ, nisi quod prolixior multo Lombardus sit. Uter alterum exscripserit, incertum, nec lis est facile dirimenda, etsi non desint, quæ Lombardum sua ex Bandino deprompsisse suadeant. Vide quæ hac de re diligenter collegit Cl. Jac. Thomasius de Plagio litterario a Sect. 493. usque ad 502.

Glossæ, seu commentarius in Psalmos Davidis, *Paris.* 1541. fol. (c)

Collectanea in omnes D. Pauli epistolas, ex Ambrosio, Hieronymo, Augustino, aliisque scriptoribus contexta, *Paris.* 1535. Prodierunt omnia ejus opera *Norimberg.* 1478. *Basil.* 1486.

1141. ARNULPHUS, ex archidiacono Sagiensi Luxoviensis in Normannia episcopus, ab anno 1141. Anno 1147. Ludovicum Galliæ regem in Palæstinam exercitum ducentem comitatus est. Anno 1160. ab Alexandro pontifice legatus apostolicus per Angliam creatus est. Anno 1163. in concilio Turonensi peroravit, & episcopos ad constanter propugnandam libertatem ecclesiasticam contra Henrici II. Angliæ regis molimina multis hortatus est. Anno 1167. ab Henrico rege ad Thomam Becketum archiepiscopum Cantuariensem in Gallia exulantem missus est, ut diras, quas Becketus Angliæ intentavit, precibus averteret. Anno 1173. ab eodem ad Ludovicum Galliæ regem pro pace ineunda legatus est. Anno 1177. seu, ut alii, 1180. Henrico regi ob tutatas Becketi partes suspectus, in cœnobium S. Victoris prope Parisios secessit; ibique obiit anno 1182. die 31. Augusti. (d) Scripsit *conciones plures*, *epistolas*, & *epigrammata*, ab Odone Turnebo Hadriani filio primum edita *Paris.* 1585. 8vo. & exinde in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1304. *Tractatum ejusdem adversus Gaufridum Carnotensem episcopum de schismate inter Innocentium II. & Petrum Leonem antipapam*, edidit Dacherius Spicileg. tom. 2. p. 336. (e) Hunc scripsit nondum episcopus, dum in Italia hæreret, & Romanarum legum studio operam dedit, quemadmodum ipse in præfatione nos docet. 13. etiam Arnulphi nostri *epistolas* edidit idem Dacherius ibid. p. 482. (f) *Sermonem* ejus in annunciatione B. Mariæ, ut & 5. alias *epistolas*, dedit idem in Appendice ad tom. 13. p. 246. (g) *Sermo ejus in synodo Turonensi*, qua Victor antipapa, illiusque fautores excommunicati fuerunt, anno 1163. habitus reperitur in Concil. tom. 10. p. 1411. *Epistolæ* ejusdem 3. *ad Arnoldum abbatem Bonævallis* inter Arnoldi opera ad calcem Cypriani *Oxon*, 1682.

Vid. Arnulph. Ep. passim. Baron. ad an. 1159-1160. & alibi.

CÆLESTINUS II. antea *Guido de Castello* dictus, natione Tuscus, ecclesiæ Romanæ presbyter Cardinalis titulo S. Marci. Anno 1140. ab Innocentio II. in Gallias legatus est, ubi ob patrocinium Arnoldo de Brixia hæretico concessum a S. Bernardo acriter reprehenditur. Anno 1143. pontifex Romanus electus est die 26. Septembr. Dominica proxima consecratus. Obiit anno 1144. die 9. Martii. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 10. p. 1031. (h) 1143.

LUCIUS II. *Gerardus* antea dictus, patria Bononiensis, Alberti filius, ab Honorio II. presbyter Cardinalis titulo S. Crucis in Hierusalem, & ecclesiæ Romanæ bibliothecarius, ab Innocentio II. cancellarius 1144.

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 15. vol. 5. p. 777. seq. (c) *Fabr.* ubi supra memorat *Glossas in Jobum* MSS. in bibl. Savinianensi, & *Epistolas* 2. ad Philippum Archiep. Rhemensem MSS. in Bibl. Paulina Lipsiensi. Sermonum *de diversis Solemnitatibus* meminit Henricus Gandavensis c. 31. (d) Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 10. p. 151. Duo insignes MSS. codices opusculorum *Arnulphi* Lexov. habentur in Bibl. Bodleiana, etiam *Epistolæ*, *Epigrammata* & *Sermones* aliquot, ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 1258. (e) Edit. nov. tom. 1. p. 152. (f) Edit. nov. tom. 3. p. 511. seq. (g) Edit. nov. tom. 3. p. 507. *Epistolam* ad Sugerium S. Dionysii Abbatem exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor tom. 1. p. 418. (h) *Epistolam* ad Monachos Cluniac. edidit Dacher. tom. 6. p. 461. Edit. nov. tom. 3. p. 496. *Aliam* ad Hugonem Archiep. Turonens. *Martene* Anecdot. tom. 3. p. 887.

Sæc. XII. ab an. MC. creatus eſt. Anno 1127. atque iterum 1135. legationem in Germaniam obiit. Anno 1132. Benevento urbi ab Innocentio II. præfectus, urbem contra bellicos Rogerii Siciliæ regis impetus ſtrenue propugnavit. Anno 1144. die 10. Martii pontifex electus eſt, die 12. ordinatus. A Romanis civibus, qui pontificale jugum penitus excuſſerant, graviter divexatus, ſubſidiariam opem a Conrado Imp. litteris humillime expetiit. Obiit anno 1145. die 13. Februarii. Exſtant *epiſtolæ* 10. Concil. tom. 10. p. 1035. *aliæ* 2. apud Baluz. Miſcell. tom. 2. p. 218.(*a*)

1144. THOMAS, abbas Mauringniacenſis, claruit anno 1144. Exſtat *epiſtola* ejus *unica ad S. Bernardum* apud Baluz. Miſcell. tom. 4. p. 459.

1144. HIERONYMUS, patria, ut videtur, Italus, canonicus regularis ex Priore S. Fridiani Lucenſis, Aretinorum epiſcopus factus eſt anno 1144. Frederici Ænobarbi cauſam ſtrenue tutabatur. Scripſit *ſermones dominicales* totius anni, quos Hubaldo Oſtienſi epiſcopo, qui poſtea ſub nomine Lucii III. papa factus eſt, dedicavit. Exſtant hi ſermones MSS. in bibliotheca Vaticana num. 1248. monente Ferd. Ughello Ital. Sacr. tom. 1. p. 467.

1144. ANONYMUS *hiſtoriæ Dunelmenſis* auctor, cœnobii Dunelmenſis monachus, claruit anno 1144. Turgoti de eccleſia Dunelmenſi, ejuſque epiſcopis, *hiſtoriam* ab anno 1096. ad ann. 1144. perduxit. Hanc continuationem ex codice Cottoniano eruit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 705.

1144. AMEDEUS, gente Allobrox, in caſtro Coſta non longe a Vienna illuſtri familia natus, cœnobii Ciſtercienſium Altecombenſis monachus, deinde abbas. Anno 1144. eccleſiæ Lauſanenſi epiſcopus datus eſt, & a Frederico Imp. imperii cancellarius renunciatus. Obiit anno 1158. Exſtant *homiliæ* 8. *de laudibus B. Mariæ Deiparæ* cura Richardi Gibboni editæ *Audomari* 1613. deinde ad calcem S. Leonis operum *Lugd.* 1633. fol. (*b*) ac denique in Biblioth. Patr. tom. 20. p. 1262.

1144. LAURENTIUS DE LEODIO, natione Belga, S. Laurentii apud Leodienſes O. B. monachus, deinde ad S. Vitonum apud Virdunenſes a Rodolfo ejus monaſterii Priore deductus, claruit anno 1144. Scripſit *hiſtoriam Virdunenſium epiſcoporum* ad ſua uſque tempora. Incipit a Theodorico 40. epiſcopo, ubi definit anonymus Bercarii continuator, claudit 14. Alberonis epiſcopi 46. anno, id eſt, anno 1144. Extulit hoc opus Dacherius Spicil. tom. 12. p. 274.(*c*) Continuavit hanc hiſtoriam anonymus ejuſdem S. Vitoni monachus ab Alberone, ubi deſiit Laurentius, uſque ad Willermum epiſcopum, ſub quo vivebat. Hanc etiam eruit ediditque idem Dacherius ibid. p. 333. (*d*)

1144. (*e*) OTHO, ſive *Otto*, patria Auſtriacus, Leopoldi marchionis Auſtriæ, & Agnetis filiæ Henrici IV. Imp. filius, Conradi III. Imp. & Frederici Sueviæ Ducis frater uterinus, Leopoldi Bavariæ, & Henrici Auſtriæ Ducum frater germanus. Frederici Ænobarbi Imp. patruus. A Leopoldo patre collegio Neoburgi a ſe recens extructo præpoſitus eſt. Ipſe vero depoſita mox præfectura ad ediſcenda uberius litterarum elementa Lutetiam Pariſiorum ſe contulit. Mox in ordinem Ciſtercienſem cooptatus in monaſterio Burgundiæ Morimundenſi primum monachum, dein abbatem egit. An. 1138, a Conrado Imp. fratre ſuo in Germaniam revocatus, epiſcopus Friſingenſis in Bavaria creatus eſt, cancellarius inſuper & ſcriniorum præfectus renunciatus. Claruit anno 1144. Anno 1147. Crucis ſignum induit, atque anno ſequente Conrado exercitum in Palæſtinam ducenti comitem ſe dedit. Poſt annum 1156. depoſito munere epiſcopali in Morimundenſe cœnobium iterum ſeceſſit; ibique obiit anno 1158. die 21. Septembr. Errat proinde Trithemius,* qui illum anno 1260. claruiſſe tradit. Scripſit *chronicon rerum ab initio Mundi uſque ad ann.* 1146. *geſtarum libris* 7. quibus octavum adnexuit *de fine Mundi*, *Antichriſti perſecutione*, & *Mortuorum reſurrectione*, Octo hoſce libros primus edidit Johannes Cuſpinianus *Argentinæ* 1515. Prodierunt deinceps *Baſil.* 1569. & quinquaginta amplius capitibus ex MS. codice auctiores cura Chriſtiani Urſtiſii inter hiſtoricos Germanos *Francofurt.* 1585. & 1670. tom. 1. p. 1. una cum continuatione ab Ottone de Blaſio ad ann. 1210. deducta. Scripſit etiam Otho *libros* 2. *de geſtis Frederici Barbaroſſæ Imp.* nepotis ſui, ad calcem chronici excudi ſolitos. Scripſiſſe adhuc dicitur *hiſtoriam Auſtriacam*, penes Wolfgangum Lazium olim repertam, ſed nondum in lucem protractam.

Vid. Car. de Viſch. de Script. Ciſtercienſ. p. 455. Ipſius Othon. Chron. paſſim, & Radevic. in Continuat.

* De Script. Eccleſ. c. 477.

1144. ROBERTUS PULLEYNUS, aliis *Pullus*, natione Anglus, omni litterarum

(*a*) *Epiſtolam* ad Henricum Fulgerienſ. &c. dedit *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 396. *Epiſtolas* aliis 3. ibid. tom. 3. p. 887. ſeq. *Bullam* ex Rymeri Fœder. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p 421. (*b*) Poſt edit *Lugd.* 1533. editæ ſunt *Pariſ.* 1671. fol. alias editiones memorant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 205. *Oudin.* tom. 2. p. 1432. (*c*) Edit. nov. tom. 2. p. 241. ſeq. (*d*) Edit. nov. tom. 2. p. 257. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 14. vol. 5. p. 551. ſeq. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 177.

WIL-

Sæc. XII. ab an. MC. ſcientia excultiſſimus, magnique non modo apud ſuos, ſed & apud exteros nominis; nec deſunt qui eccleſiæ Roffenſis archidiaconum fuiſſe volunt, id quod tum ex eccleſiæ Roffenſis Cartulario, tum ex Bernardi epiſtola infra laudanda certo colligit Rich. Tiliſſeius * ipſe Roffenſis archidiaconus. Flagrante in Anglia civili bello ut ſtrepitus militares Muſis inimicos fugeret in Galliam ſe contulit, & in academia Pariſienſi bonarum litterarum ſtudio diu gnaviter incubuit; hac occaſione in S. Bernardi amicitiam devenit, * qui miris laudibus hominem effert, utque diutius Pariſiis moraretur, datis ad Aſcelinum epiſcopum Roffenſem litteris, enixe petiit. In patriam rediens Exoniam appulit, indeque *venit Oxenfordiam* (verbis utor Anonymi * cujuſdam qui Bedæ chronicon continuavit) *ibique Scripturas divinas, quæ per idem tempus in Anglia obſoluerant, præ ſcholaſticis quippe neglectæ fuerant, per quinquennium legit; omnique die dominico verbum Dei populo prædicavit, ex cujus doctrina plurimi profecerunt.* Claruit præcipue circa annum 1144. Huic enim ætati, huicque tempori ipſum conſtanter aſcribunt ſcriptores noſtrates tam editi quam manuſcripti; quicquid in contrarium dicant Galli, qui illum ad ſequentis ſæculi initium referunt, annoque 1208. ad archiepiſcopatum Rothomagenſem promoveri, anno 1209. expeditioni ad Albingenſes interfuiſſe, demum anno 1221. obiiſſe tradunt. Verum ego hiſtoricis noſtris, de rebus viriſque Anglicis, longe tutius quam exteris fidendum exiſtimo, ut de Bernardi teſtimonio nil dicam. Aut igitur ſomnia nobis narrant, aut quod probabilius duco, diverſus ſit oportet Pullus iſte de quo paſſim agunt. Interim duo e Gallis primarii viri * Lud. Caſtanæus Rupepoſæus, & Johan. Morinus noſtris ſuffragantur, & *Pulleynum* ad medium fere hujus ſæculi referunt. Ob ingentem ingenii & eruditionis famam ab Innocentio II. pontifice tandem Romam evocatur, & anno 1144. a Cœleſtico II. Innocentii ſucceſſore, Cardinalis tit. S. Euſebii dignitate exornatur. Addunt alii ipſum a Lucio II. eccleſiæ Romanæ cancellarium factum eſſe: denique academiæ ſuæ memorem haud pauca diplomata & privilegia, in Oxonienſis univerſitatis tutelam ſimul ac ornamentum a pontifice impetraſſe. Quam diu vixerit incertum eſt, circa ann. 1150. deceſſiſſe ſcribit Fr. Godwinus; * (a) an recte mihi plane eſt incompertum. Scripſit *ſententiarum de Trinitate libros* 8. Exſtat codex MS. eodem quo vixit auctor ſæculo, id eſt, ante annos 450. ſcriptus in bibliotheca S. Germani in ſuburbio Pariſienſi, ex quo plura protulit Johan. Morinus de Sacrament. Pœnitent. lib. 1. cap. 18. n. 5, 6, 7, 8, 9, 10. Extitiſſe etiam in privata Gualteri Copi Angli bibliotheca nos docet Jameſius noſtras Eclog. part. 2. p. 52. tandem integrum opus una cum Petro Pictavienſi edidit Hugo Mathout Benedictinus *Pariſ.* 1655. *Sermones* ejus *de communi Sanctorum* exſtare MS. in codice Puteano, teſtatur Phil. Labbeus in Nov. Biblioth. MS. p. 28. exſtant MSS. in bibliotheca Lambethana viginti circiter *ſermones*, hoc titulo, *ſermones Roberti Pullani cancellarii Romæ*, codex vetuſtiſſimus eſt, nec diu poſt auctoris ætatem ſcriptus videtur. Alia a Balæo, Pitſeo, & Rupepoſæo recenſentur, quorum nudos titulos huc transferre jam non vacat.

* Animad. in Præfat. Seld. de Decim. prope fin. Anglice.

* Epiſt. 205. p. 1568.

* MS in biblioth. Bodl. fol. 275. vid. Antiquit. Oxon. l. 1. p. 49.

* Nomenclat. Card. p. 15.

* De Præſul. Angl. part. 2. p. 162.

1145. (b) EUGENIUS III. *Bernardus* antea dictus, patria Piſanus, abbas monaſterii S. Anaſtaſii trium Fontium ordinis Ciſtercienſis, S. Bernardi Claræ-vallenſis diſcipulus, pontifex Romanus electus eſt anno 1145. die 14. Februarii, in monaſterio Farfenſi die 18. ordinatus. Electus enim a Romanis civibus imperium pontificale exoſis (quos *Arnaldiſtas* vocarunt) ſtatim urbe ejectus fuerat. Exeunte anno urbem obtinuit, & Jordanem Romanorum patricium excommunicavit. Mox tamen iterum ab Arnaldiſtis fugatus, in Galliam ſe recepit. Anno 1148. celebrato Rhemis concilio Eonem Hæreticum quendam delirum, & Gilberti Porretani errores damnavit. Eodem anno Stephanum Angliæ regem anathemate percuſſit; quod Theobaldum Cantuariæ archiepiſcopum ad concilium Rhemenſe injuſſu ſuo profectum exagitaret. Anno 1152, inita cum Romanis concordia in urbem reverſus eſt. Obiit Tibure anno 1153. die 8. Julii. Exſtant *epiſtolæ* 83. Concil. tom. 10. p. 1046. *aliæ* 5. ibid. p. 1846. *epiſtola unica* apud Baluz. Miſcellan. tom. 2. p. 222. (c)

1145. (d) GILBERTUS PORRETANUS, gente Aquitanus, domo Pictavienſis, claruit anno 1145. Primo ſcholæ Pariſienſis rector, & canonicus Pictavienſis, deinde ab anno 1141. urbis patriæ Pictavorum epiſcopus, philoſophus quidem, & theologus

(a) Idem notant *Oudin.* tom. 2. p. 1121. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 199. quos vide. (b) Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 39, 40. *Fabr.* Bibl med. & infim. Latinit. l. 4. vol. 2. p. 372. (c) *Epiſtolæ* duæ apud eundem Baluz. Miſcell. tom. 7. p. 140. *Bulla* confirmans privilegia Abbatiæ Weſtmonaſter. habetur MS. Anglo-Saxonice in bibl. Cotton. ſub *Auguſto* C. 2. n. 45. *Epiſtola* alia ad Epiſcop. Dunelm. &c. ibid. ſub *Othone* C. 14. n. 14. *Epiſtola* ad Stephanum R. Angliæ ibid. n. 22. Hanc *Epiſt.* cum *alia* ad Matildam Reginam exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1, p. 424. *Epiſtolas* 5. nec non *Bullam* unicam *Edm. Martene* Anecdorot. tom. 1. p. 403–417. tom. 3. p. 891. *Epiſtolas* etiam 15. idem *Martene* in Nov. Collect. Vet. Scriptor. tom. 2. p. 627. ſeq. (d) Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 113.

ſummus;

Sæc. XII. ab an. MC.

* De Gestis Freder. l. 1.

summus; consuetus vero, teste Ottone Frisingensi, * ex ingenii subtilis magnitudine ac rationum acumine multa præter communem hominum morem dicere. Hinc in conventu quodam clericorum suæ diœceseos cum sermoni, quem habuit, quædam de Trinitate dogmata minus sana immisceret; a duobus archidiaconis suis, Arnoldo, & Calone, tanquam contra Catholicæ ecclesiæ doctrinam sentiens, interposita appellatione, Romam delatus est. Eugenio vero pontifice hoc ipso tempore in Gallias adveniente synodus Parisiensis fuit celebrata: in qua præsidente Eugenio papa Gilbertus hæreseos accusatus, cauta atque orthodoxa dictorum suorum interpretatione censuram evasit. Anno sequente in concilio Rhemensi eadem iterum agitata est causa. Rejecta Gilberti dogmata: ipse intactus mansit. Obiit anno 1154. Prid. Non. Septembr. Exstat *epistola ad Matthæum abbatem S. Florentii* apud Dacherium in appendice ad opera Guiberti p. 564. (*a*) Alia autem scripsit Gilbertus, viz. *glossam super Psalterium*, quæ MS. exstat Oxonii in bibliotheca Baliolensi cod. 35. (*b*) In fine libri hæc nota apponitur. *Explicita glossatura Magistri Porretani super Psalterium; quam ipse recitavit coram suo Magistro Anselmo in terra Euerderonis. Commentarium* adhuc brevem *in epistolas D. Pauli*, atque *opus de Trinitate*, quæ in bibliothecis Gallicis MSS. exstare prodit Oudinus Supplem. p. 421.

1148. GAUFREDUS, monachus Claræ-vallensis Ord. Cisterc. claruit anno 1148. quo concilio Rhemensi interfuit. Post multa annorum curricula a Cardinale Albanensi rogatus, scripsit ad eum *epistolam de rebus in concilio Rhemensi de causa Gilberti Porretani actis*; quæ habetur inter Acta concilii Rhemensis Concil. tom. 10. p. 1121. (*c*)

1148. JOHANNES BURGUNDIO, civis Pisanus, de quo plura nos supra in appendice ad Chrysostomum. Claruit anno 1148. Anno 1180. concilio Romano interfuit. Obiit anno 1194. Præter ea, quæ dicto loco commemoravimus scripta; anno 1150. e Græco in Latinum sermonem convertit *Johannis Damasceni opus de Fide orthodoxa*. Exstat ea versio in bibliotheca S. Benedicti Cantab. cod. 135. & Mertonensi Oxon. cod. 109. & Lambeth. (*d*) Latine etiam transtulit *Gregorii Enesseni*, seu potius *Nemesii de philosophia sive de homine libros* 8. tam ineleganter vero, judice Beato Rhenano, ut versio ista legi possit, intelligi nequeat. Ea tamen a Johanne canonic. Norimbergensi, & B. Rhenano incondita, qua sordebat, barbarie repurgata prodiit *Argentorati* 1512. & alibi sæpius.

Sæc. XII. ab an. MC.

(*e*) ANSELMUS, Havelbergensis in marchionatu Brandeburgensi episcopus, claruit circa annum 1149. Lotharii II. imperatoris legatus sive apocrisiarius erat ad Græcorum Imp. missus, & Constantinopoli de primariis inter Græcos & Latinos controversiis adversus Græcorum sapientiores, non semel publice disputavit. Domum redux, quæ ultro citroque disputata fuerant in compendium redegit. Hinc ejus *dialogorum adversus Græcos libri* 3. satis prolixi, quos in lucem edidit Lucas Dacherius Spicil. tom. 13. p. 88. (*f*) 1149.

(*g*) GILBERTUS FOLIOTH, natione Anglus, ex abbate Leicestrensi, ab anno 1149. episcopus Herefordiensis, deinde ab anno 1161. Londinensis. Anno 1162. mortuo Theobaldo archiepiscopo Cantuariensi, ipse sedem metropolitanam ambivit; cumque prælato ei Becketo voto excideret, canonicam obedientiam Becketo juramento spondere renuit: quin & (si Johanni Sarisburiensi * in Becketi causam nimis prono fides sit habenda) primatum Angliæ sedi Londonensi arripere tentavit, archiflaminis Londini olim positi dignitatem sibi jure hæreditario competere causatus. Velitationem istam gravior postea excepit pugna: cum biennio post Becketus totum clerum Anglicanum ab imperio regio eximere annisus est, Gilbertus vero regiis partibus summa fide & constantia adhæsit. Exeunte igitur anno ab Henrico 1149.

* Epist. inter Becketi Epist. 10. l. 3 p. 512. in his Epistolis multo plura de Gilberto nostro habentur.

(*a*) Ex MS. Grandimontensi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 427. (*b*) Etiam MSS. 2. vol. in Bibl. Selincurtensi, & in Bibl. Gallicis, ut refert *Oudin.* tom 2. p. 1286. Commentarius in Boetium *de SS. Trinitate* habetur in edit. operum Boëtii *Basil.* 1570. Exstat idem MS. una cum Commentario in librum Boëtii *de hebdomadis*, & in librum Ejusdem *de 2. naturis & una persona Christi* in Bibl. S. Victoris Parisiens. Liber *de sex principiis* habetur in Latinis editionibus Aristotelis opp. ut nos docet idem *Oudin.* loc. citat. (*c*) Epistola *de morte S. Bernardi* habetur ap. Baluz. Miscell. tom. 5. p. 453. Gaufredi *vitam* etiam *S. Bernardi* cum libro *de ejus miraculis & sermonem in Ejusdem obitum* edidit Mabillon. edit. nov. Bernardi tom. 6. p. 1130. 1326. Ejusdem Gaufredi *Epist.* ad Albinum *de condemnatione Gilberti Porretani*, nec non alios tractatus ibid. p. 1336. 1342. 1356. De cæteris Gaufredi scriptis vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1494. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 20. seq. (*d*) Item in Bibl. Sorbonica, ut prodit *Oudin.* tom. 2. p. 1297. qui refert quatuor *alia* Damasceni *opuscula* a Jo. Burgundione Lat. versa haberi in Bibl. Merton. Oxon. Burgundio Lat. etiam transtulit *Homilias* 91. Johan. Chrysostomi *in Matthæum*; exstant MS. in Bibl. S. Crucis *Florentiæ*, ut notat *Mabillon* Musei Italic. p. 164. Item *Homiliæ* 88. Ejusdem Chrysostomi *in Johannem* Lat. versæ habentur MS. in Bibl. S. Benedicti Cantab. vid. *Oudin.* ubi supra. Meminit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 834. *libri Vindemiæ* a Burgundione Lat. versi; & Burgundio ipse magnam partem *Geneseos* a se jam translatam fatebatur. conf. *Robert. de Monte* in Append. ad Sigeberti Chron. ad an. 1181. inter Germaniæ Histor. Scriptores a *Jo. Pistorio* editos tom. 1. p. 615. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1428. (*f*) Edit. nov. tom. 1. p. 561. Liber *de ordine Canon. Regular.* habetur in Thesaur. Anecdot. *Bern. Pezii* tom. 4. p. 2. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 304. qui refert Anselmi *Vitas aliquot Sanctor.* & *Epistolas* plures ab *Ersingemio* p. 97. commemorati. (g) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1480.

rege

Sæc. XII. ab an. MC. rege Romam legatus, Becketum coram Alexandro pontifice seditionis reum egit, regis sui causam strenue tutatus. Domum reversus ecclesiæ Cantuariensis reditibus colligeodis & dispensandis præfectus est. Quo nomine a Becketo statim excommunicatus ad papam appellavit. Confirmata vero a pontifice censura, neutrius fulmeo curæ habuit; & coovocata Londini synodo utriusque sententiam irritam esse declaravit. Ante annum vero 1170. præstito juramento a legatis pontificiis anathemate absolutus est; cui mox iterum a Becketo innodatur, quod Henrici regis junioris coronationi ab archiepiscopo Eboracensi factæ interfuisset. Ab eodem aliquanto post in Angliam adveniente Henrici regis precibus absolutus; cum consilii demum de nece Becketo inferenda cum rege initi falso insimularetur, post Becketi mortem anathema pontificium iterum expertus. Ante obitum tamen absolutus diem clausit anno 1187. 18. Februarii. Adjiciam solummodo elogium, quod ei reddit abbas Ramesiensis epistola ad Alexandrum papam eo ipso tempore, quo maxime servebant in Anglia lites, conscripta, *Venerabilis pater noster Gilebertus Londonensis episcopus, vir meritis & nomine conspicuus inter electas terræ nostræ personas quadam prærogativa virtutum insigniter elucescit. Quippe qui sæculari litteratura & lege divina ad unguem institutus, singulos fere tam religionis, quam ecclesiastici ordinis & dignitatis gradus attigisse & conscendisse dignoscitur. Pastoralisque curam regiminis fideliter prudenterque dispensans, digna satis promotione de monasterio transivit ad cathedram; primo Herefordensem, dein Londonensem, utramque vita pariter & doctrina illustrans & honorans.* Scripsit *commentarium in Cantica Canticorum*, qui cura Patricii Junii prodiit *Londini* 1638. 4to. Habeutur ejusdem *epistolæ* 7. inter epistolas Thomæ Becketi a Christiano Lupo editas *Bruxellis* 1682. (*a*)

1150. (*b*) HENRICUS HUNTINDONIENSIS, geote Anglus, Nicolai, presbyteri conjugati, filius, Albini Andegavii canonici Lincolniensis discipulus, ipse etiam canonicus Lincolniensis; ac demum ab Alexandro episcopo Lincolniensi, quem Romam usque comitatus fuerat, archidiaconus Huntindoniensis factus. Claruit an. 1150. Quousque vitam protraxerit, non liquet. Scripsit ad Alexandrum Lincolniensem *historiam Anglorum ab ipsis gentis primordiis usque ad Stephani regis mortem*, ann. 1154. (*c*) quam libris non 8. ut quidam, nec 10. ut alii, sed 12. absolvit. Octo libri priores, qui regum Anglorum *historiam* usque ad annum 1154. complectuotur, a nobilissimo Savilio *Lond.* 1596. fol. editi sunt, recusi *Francof.* 1601. Quatuor posteriores in duobus bibliothecæ Lambethanæ codicibus MSS. asservantur. Nempe noous agit *de sanctis Angliæ eorumque miraculis*; (*d*) decimus *de summitatibus rerum*; undecimus *satyras & epigrammata*; duodecimus *hymnos sacros & carmina* diversi generis complectitur. In libro decimo post præfationem *de fine Mundi*, sequitur *epistola* (*e*) ad Henricum regem de serie regum & imperatorum Judæorum, Assyriorum, &c. ad sua usque tempora; *alia* ad Warinum Britonem *de origine regum Britannorum*, a Bruto ad Cadwalladrum; (*f*) *tertia* ad Walterum *de contemptu Mundi*, sive de episcopis & viris illustribus sui temporis, anno 1145. scripta, quam ex codicibus MSS. exhibuit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 694. etsi illam Spicilegio suo antea inseruerat L. Dacherius tom. 8. p. 178. (*g*) Et certe, ut recte Whartonus notat, ex unico hoc historiarum opere Baleus & Pitseus plusquam viginti quatuor diversorum librorum titulos nobis procuderunt.

1150. (*h*) JOHANNES, ex monacho in Oxia insula, patriarcha Antiochenus, claruit, judice Cotelerio, circa annum 1150. Exstat Gr. Lat. *oratio in donationes Monasteriorum laicis factas*, a Cotelerio edita Mooument. Eccles. Gr. tom. 1. p. 159.

1150. CONSTANTINUS MANASSES, natione Græcus, nec plura de eo constant. Claruit anno 1150. Scripsit *versibus* politicis *ad Irenam Manuëlis Comneni Imp. fratriam, Andronici uxorem*, Σύνοψιν ἱστορικὴν, sive *Compendium historicum* ab initio mundi ad initia Alexii Comneni Imp. annum Christi 1081. Prodiit chronicon, seu compendium istud Latine ex Leunclavii versiooe

(*a*) Tractatum *de sacramentis Vet. Testamenti* se vidisse prodit *Leland.* de Scriptorib. c. 185. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1430. (*c*) Habetur MS. ab adventu Saxonum ad mortem Henrici II. cum ejusdem *Computatione temporum* a tempore Phaleg. in Bibl. Cott. sub *Vespasiano* A. 18. n. 1, 2. Item cum *Epistola* ad Henricum Reg. *de regibus Hebræorum*, ibid. sub *Othone* D. 7. n. 11, 12. (*d*) Ad verbum fere ex *Bedæ historia* translatus est, præterquam quod in fine adjiciat aliquot recentiorum Sanctorum *Vitas*, ut notat *Leland.* Collect. tom. 2 p. 304. (*e*) Has *tres epistolas* a Caveo memoratas, in libro 8. contineri notat *Jo. Lelandus* Collect. tom. 2. p. 303. qui etiam memorat ejusdem *Henrici* Carmen *de Herbarum virtute*, Collect. tom. 3. p. 29. Etiam Volumen *de lege Domini* ad Monachos Burgenses, p. 47. (*f*) In Bibl. publ. Cantabr. asservator. Dacherius edidit ad calcem *Guiberti de Novigento* Histor. p. 736. seq. ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 625. (*g*) Edit. nov. tom. 3. p. 501. Exemplar pervetus sed mancum, exstare in Bibl. Coll. Univers. Oxon. nos docet *Hearnius* p. 13. seq. ad Aluredi Beverlacensis Annales. Habetur item intitulata *Imago mundi* in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 10. n. 8. sub *Domitiano* A. 8. n. 17. sub *Cleopatra* B. 4. n. 1. Ad finem apponitur breve *Chronicon* a creatione mundi ad Henricum Imp. Conf. etiam *Oudin.* tom. 2. p. 1430. (*h*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 187. *Oudin.* tom. 2. p. 842.

Basil. 1573. 8vo. Gr. Lat. cum notis Johan. Meursii *Lugd. Bat.* 1616. cum Leunclavii, Meursii, Allatii, & Fabroti notis Gr. Lat. *Paris.* 1655. fol. (*a*)

1150. (*b*) CONSTANTINUS HARMENOPULUS, Sebastus, nomophylax, & judex Thessalonicensis, claruit circa annum 1150. Et ita quidem tradunt scriptores pæne omnes, verum ne quid dissimulem, Philotheus patriarcha CP. in scholio quod Harmenopuli Epitomæ canonum apposuit, ipsum ad Johannis Palæologi Imp. tempora, & ad annum Christi 1345. diserte refert. Vide quæ hac de re notavit Cl. Lambecius Comment. lib. 6. p. 39, 40. Et ante Lambecium Seldenus noster de Synedriis lib. 1. cap. 10. p. 393. Interim cum communi fere scriptorum suffragio ad præsens sæculum referatur, eum hoc loco relinquimus. Et certe duo sunt quæ pro confirmanda vulgari sententia notari velim. 1. Ipsummet Constantinum * affirmare Bogomilorum hæresin ὀ πρὸ πολλῦ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, *non multo ante nostram ætatem* exortam esse. Quod optime anno 1150. convenit. Exorta enim est Bogomilorum hæresis tempore Alexii Comneni, qui imperare cœpit anno 1080. 2. Constantinum nostrum principum novellas non ultra initium imperii Manuëlis Comneni, qui regnum suum auspicatus est anno 1143. allegare. Et credi vix potest ipsum hoc sæculo desiisse, si post duo demum sæcula vixisset. Sed litem dirimant eruditi.

* Lib. de Sect. n. 19. p. m. 574.

SCRIPTA.

Πρόχειρον νόμων, sive *promptuarium Juris Civilis.* Prodiit Græce *Paris.* 1540. 4to. Lat. *Lugd.* 1556. Gr. Lat. cum notis Johannis Merceri & Dionysii Gothofredi *Genevæ* 1587. 4to (*c*)

Epitome divinorum sacrorumque Canonum scholiis passim illustrata. Agit *de episcopis, presbyteris, diaconis*, &c. *de monachis & monasteriis, de laicis*, denique *de mulieribus*. Integrum opus sex absolvitur sectionibus, quavis sectione plures sub se titulos habente; ut ratione magis compendiaria & dilucidiore, quod quæritur, inveniri possit: uti in fine præfationis ipse nos docet. Exstat Gr. Lat. a Leunclavio edita in Jure Gr. Rom. tom. 1. p. 1.

Liber de Sectis hæreticis, cui subjicitur *confessio de opinionibus Hæreticorum, & de fide Orthodoxa.* Habetur Gr. Lat. ibid. pag. 547. in Auctuario Ducæano tom. 1. p. 533. & cum Theuriani legatione *Basil.* 1578. 8vo.

Præter scripta supra recensita alia nunc daturi sumus. *Expositio Fidei orthodoxæ.* Incipit, Πιστεύειν δεῖ τὸν ὄντως χριστιανὸν, ὡς αἱ ἅγιαι κ̀ οἰκυμενικαὶ Σύνοδοι ἐπικύρωσαν &c. Exstat Græce Latine cum Theoriani legatione, aliisque a Leunclavio editis *Basil.* 1578. p. 577. & in Jure Gr. Rom. tom. 1. p. 552. Auctuarii Ducæani tom. 1. p. 538. Sed ut verum fatear, hæc expositio nihil aliud est quam epilogus libri *de hæresibus*, seu de sectis, cui subnecti solet *narratiuncula* de tribus tomis synodicis sub Impp. Constantino Porphyrogenneto, Manuële Comneno, & Michaële Palæologo compositis, in quibus anathemate percutiuntur, quicunque contra imperatores seditionem excitant, & per vim aut insidias imperium invadere nituntur, ut & eorundem adjutores & conscii. Incipit his verbis, Τοῖς μέλλυσι ἐπιβυλαῖς, &c. Exstat Græce MS. biblioth. Vindob. inter libros Jurid. cod. 10. num. 3. fol. 184. p. 2. *Catalogus officiorum* aulæ imperatoriæ Constantinopolitanæ. Cujus principium, Τὰ ὀφφίκια τῦ παλατίου. Α. Δεσπότης. Β. Σεβαστοκράτωρ &c. ibid. num. 7. fol. 218. p. 2. His addi potest ejus *lexicon* πολυώνυμον alphabeticum, cum in eo vocabula ecclesiastica explicantur. Incipit his verbis, Ἀρχὴ τῦ ἄλφα, ἀγαπῶ, φιλῶ, &c. Exstat MS. biblioth. Vindob. inter libros Philosoph. ex ordine Lambec. 21. num. 3. fol. 177. (*d*)

(*e*) THEODORUS, cognomento *Ptochoprodromus*, qui assumpto habitu monachico *Hilarionem* se vocavit, claruit sub imperio Manuëlis Comneni circa ann. 1150. 1150.
Scripsit versibus politicis & barbaris *libros* 2. utroque Manuëli Comneno dedicato. In priore paupertatem suam egregie depingit & deplorat; in posteriore in Hegumenum, sive abbatem suum acrius invehitur. Exstat utrumque opus Græce MS. in Cod. regio Parisiensi 1334. Unde frequentius laudat, & quavis fere glossarii sui Græci pagina quædam depromit Car. du Fresnius; qui & in appendice voc. Κυβοσολίτης Theodori nostri *encomium* MS. Johannis Comneni Imp. citat; alibique Ptochoprodromum nostrum, sed levi ratione ductus, eundem cum Theodoro Prodromo, non incelebri hujus sæculi poëta, facere videtur. De Theodoro Prodromo, ejusque scriptis diximus supra ad annum 1110. Theodorum Ptochoprodromum laudat Gregorius Corinthi episcopus

(*a*) De MSS. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1384. (*b*) Ad mediom sæculi decimi quarti referunt. *Oudin* tom 3. p. 924. & *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 6. vol. 10. p. 274. (*c*) Prochiri *Præfationem* Gr. Lat. exhibuit *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 12 p 429. & notat p. 469. opusculum exstare in Bibl. Vaticana 848 - - 851. & Palat. 256. 369. Locus ex Protheorio *Epitomes sacror. Canonum de 7. Synod. Univers.* exhibetur ibid. vol. 11. p. 175. (*d*) Item in Bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 68. & 159. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 45. *Donationem* Constantini M. Silvestro Papæ factam ab *Harmenopulo* Gr. versam, Gr. & Lat. exhibuit Jul. Cæs. Bulenger lib. 2. *de imperio Romano* c. 6. p 318 & e Bulengero *Fabr.* Bibl Gr. vol 6. p. 5. Exstat etiam MS. in Bibl. Reg Paris. in Bibl. Cæsar. & Bodl. ut *ibid.* notatur. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 6. §. 10. vol. 6. p. 799. *Oudin.* tom. 2. p. 973. seq.

lib.

Sæc. XII. ab an. MC. lib. de Construct. Orat. teste L. Allatio Diatr. de Georgiis p. 309. Illud etiam monere liceat, Possevinum in Append. p. 96. in catalogo librorum MSS. Græc. in bibliotheca Fontis Bellaquei prope Paris. hæc habere; *Theodori Prodromi opera theologica, ut, de festo Domini; Quod nos sumus causa peccati, non natura; De esu carnium; De vita termino.* Viderint qui libros ipsos inspicere possunt.

1150. (*a*) ISAAC, Magnæ Armeniæ catholicus, claruit (si rem acu tetigit Combefis, qui tamen dubia admodum nititur conjectura) circa annum 1150. Exstant *orationes invectivæ 2. adversus Armenos, idem cum Eutychete, Dioscuro, &c. sapientes;* Græc. Lat. a Combefisio cum notis editæ Auctuar. Nov. tom. 2. p. 317. (*b*)

1150. ADALGISUS, natione, ut videtur, Gallus, cœnobii S. Theodorici Montis O R apud Rhemos monachus, claruit sæculo 12. circa annum 1150. Scripsit *de miraculis S. Theodorici abbatis Rhemensis*, jussu patrum ejusdem cœnobii, quibus & opus suum dedicavit. Exstat hic libellus ex ejusdem cœnobii Cod. MS. descriptus, apud Mabillonium Sæc. Bened. 1. p. 622. qui tamen miracula non nulla, utpote minus utilia, se prætermisisse ingenue fatetur.

1150. AUCTOR anonymus *vitæ S. Virgilii*, S. Eberhardi Saltzburgensis episcopi discipulus, claruit circa annum 1150. Scripsit *vitam S. Virgilii Saltzburgensis in Boioaria episcopi*, denati anno 780. quam edidit Canisius Antiq. Lect. tom. 2. p. 153. iterumque recensuit tom. 6. p. 163. (*c*) & ex eo Johan. Mabillon. Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 309.

1150. (*d*) AILREDUS, sive *Ealredus*, sive *Ælredus*, Anglus, an Scotus? Anglus, opinor, ortu, educatione Scotus, utpote una cum Henrico Davidis regis Scotorum filio ab ipsa pæne pueritia bonis litteris moribusque innutritus. Ad justam ætatem cum pervenisset, oblatum sibi episcopatum recusavit; & in Angliam reversus, in monasterio Rievallensi, vulgo *Revesby* dicto, in agro Lincolniensi, & provincia Cantuariensi inter monachos Cistercienses nomen dedit. Tandem solo virtutis nomine, inquit Lelandus, secundus ejusdem cœnobii abbas constituitur. Claruit anno 1150. Obiit anno 1166. Sæc. XII. ab an. MC.

SCRIPTA.

Historia de vita & miraculis S. Edwardi regis & confessoris, exstat inter 10. Scriptores Anglicos a Twisdeno editos *Lond.* 1652. p. 369. (*e*) Habetur MS. etiam ab eo conscripta *vita S. Edwardi regis* carmine elegiaco ad Laurentium abbatem Westmonasteriensem in Colleg. Gonvil. & Caii Cantab. 4to.

Genealogia regum Anglorum, in Collectione Twisdeniana ubi supra p. 347. (*f*)

De bello Standardi tempore Stephani regis anno 1138. ibid. p. 337.

Historia de sanctimoniali de Whatthun, ibid. p. 415.

Sermones de Tempore, & de Sanctis (*g*)

In Isaiam prophetam sermones 31.

Speculum Charitatis libris 3. cum compendio ejusdem

Tractatus de puero Jesu duodecenni, in illud Luc. 2. *Cum factus esset Jesus* &c. in cujusdam discipuli sui gratiam conscriptus. Editus est a Davide Camerario lib. 3. de Scotorum fortitudine cap. 41. *Paris.* 1631.

De spirituali Amicitia libri 3.

Opuscula ista *a sermonibus de Tempore* inclusive enumerata prodierunt cura Richardi Gibboni Jesuitæ *Duaci* 1631. exinde in Bibliotheca Cisterciensi tom. 5. p. 16. & in Bibliotheca Patr. tom. 23. p. 1.

Regula ad inclusas seu moniales. Augustino perperam ascripta inter opera ejus haberi solet; sub Ælredi vero nomine habetur in collectione Regularum Holsteniana part. 3. p. 109.

Tractatus de Dominica infra octavas Epiphaniæ, & sermones 11. *de oneribus Esaiæ*, inter S. Bernardi opera latere solebant.

Alia quæ aut non exstant, aut nondum edita sunt, a Baleo & Pitseo memorantur. (*h*)

ANONYMUS libri *de S. Marculfo* auctor claruit sæculo 12. forsan circa an. 1150. 1150.
Scripsit *libellum de miraculis B. Marculfi ab-*

(*a*) Conf. *Du Pin* Hist. Eccles. vol. 10. p. 185. (*b*) Et Lat. ex Gr. Combefisii versione, tom. 20. Bibl. Patrum Lugdun. teste *Fabr.* Bibl Gr. vol. 10. p. 173. (*c*) Edit nov. tom 3. p. 195. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1487. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 38. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 173. (*e*) Item ap. Copgravium & Surium, ut notat *Nicholson.* Bibl. Angl p. 49. Asservatur MS in Bibl. Cotton. sub *Othone* A. 6. n. 4. sub *Vitellio* C. 12. n. 7. F. 3. n. 1. (*f*) Habetur cum *Historia de vita & morte Davidis Reg Scotiæ*, præmissa ejusdem Davidis funebri oratione, in Bibl Cotton sub *Julio* A. 11. n. 2. sub *Vitellio* F. 9. n. 4. & sub *Cleopatra* B. 3. n. 1. Præfatio Lamentationis pro morte R. Davidis, cum *Lamentatione* ipsa ab Ailredo scripta, exstat in Joh. de Fordun Scoti chronico l. 5. c. 35 seq. (*g*) *Sermones* Ailredi exstant in Bibl. Claræ Vallis. ut notat *Oudin.* loc. citat. (*h*) *Vita S. Niniani* de Anglico in Lat. versa exstat in Bibl. Cott sub *Vitellio.* *Epistola* ad Henricum II. Regem *de Genealogia ipsius* sub *Othone* D 7. n. 8 Liber *de* 12. *abusionibus Claustralium* sub *Cleopatra* B. 6. n. 6. Tractatum *de vinculo Perfectionis* exstare in Bibl. Bodleian. nos docet Tho. Hearne ad *Leland.* Collect. tom. 5. p. 287. De cæteris Ailredi operibus MSS. Conf *Oudin.* ubi supra. *Vitham S. Margaretha* Reg. Scotiæ. sed decurtatam habet Surius 10. Jun. Integriorem Act. Sanctorum ad eandem diem. Historiam *de vita & revelationibus S. Brigidæ* memorat Nicholson Bibl. Hist. Scot. p. 82. *Homilias* aliquot & *Epistolas* habet *Leland.* Collect. tom. 3. p. 38. 88. 158. seq.

Sæc. XII. ab an. MC. *batis Nantensis & Confessoris*, in variis corporis ejus delationibus factis. Hunc, præmisso de S. Marculfo sermone, (an ejusdem auctoris haud satis certum) edidit Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 514.

1150. ROBERTUS, primum monachus, deinde, ut videtur, abbas Walciodorensis, claruit circa ann. 1150. Scripsit *vitam S. Forannani episcopi & abbatis Walciodorensis*, eamque Wiboldo abbati Stapulensi dicavit. Extulerunt illam Bollandiani in mense Aprili, & Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. 5. p. 586.

1150. STEPHANUS, gente forsan Hispanus, cœnobii Cellæ Novæ in Gallæcia monachus, claruit circa annum 1150. *Vitam & miracula S. Rudesindi Dumiensis episcopi*, circa annum 977. defuncti, *duobus libris* descripsit. Ediderunt Bollandiani Mart. 1. & exinde Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 522. ubi in observatione prævia, variantes eruditorum de horum librorum auctore sententias videre est. Scripsit etiam *S. Rudesindi vitam* Ordonius, ejusdem monasterii post Stephanum Prior, unde in Cod. MSS. tres libri habentur, quorum tertius Ordonii esse putatur. Vide quæ hac de re notarunt Bollandiani in Comment. prævio ad hanc vitam, & Nic. Antonius Biblioth. Vet. Hisp. lib. 7. c. 6. p. 18. (*a*)

1150. (*b*) RICHARDUS, natione Scotus, canonicus Regularis S. Victoris prope muros Parisienses, ac demum Prior, S. Bernardi, & Hugonis Victorini familiaris. Claruit anno 1150. Obiit anno 1173. 6. Id. Mart. Postquam prioratus munere novennio perfunctus esset.

(*c*) SCRIPTA.

De exterminatione mali & promotione boni tractatus.

De statu interioris hominis tractatus 3.

De eruditione hominis interioris libri 3.

De præparatione animi ad contemplationem liber, *Benjamin minor* dictus. Prodiit sub titulo libri, de 12. patriarchis, vel de contemplatione minori, sed absque loci nomine 1494. 8vo.

De gratia Contemplationis libri 5. *Benjamin major* dicti.

Allegoriæ non nullæ Tabernaculi fœderis. Librum hunc passim citat Alexander Alensis in Muriali MS. sub nomine *Doctoris incogniti*, apposita hac ad marginem nota, *Creditur Richardus de S. Victore.*

De Trinitate libri 6. Sæc. XII.

De tribus appropriatis personis in Trinitate, ad D. Bernardum. ab an. MC.

De incarnatione Verbi liber ad eundem.

De Emanuele libri 2. *contra Judæos.*

Tractatus Exceptionum in libros 4. *distinctus.* (*d*)

De potestate Ligandi & Solvendi tractatus.

De meditandis Plagis quæ circa finem Mundi evenient.

De judiciaria Potestate in finali & universali Judicio.

De spiritu Blasphemiæ tractatus.

De gradibus Charitatis.

De quatuor gradibus violentæ Charitatis.

De gemino Paschate tractatus.

Declarationes non nullarum difficultatum S. Scripturæ, ad D. Bernardum.

Quomodo Spiritus Sanctus est amor Patris & Filii.

De differentia Peccati mortalis & venialis tractatus.

De superexcellenti baptismo Christi.

Sermo in die Paschæ, atque alius de missione Spiritus S.

De comparatione Christi ad florem, & Mariæ ad virgam.

Quomodo Christus ponitur in signum populorum.

De differentia sacrificii David & Abrahæ.

De differentia sacrificii Abrahæ, & B. Mariæ virginis.

Expositio difficultatum suborientium in descriptione Tabernaculi Fœderis.

De templo Solomonis ad litteram.

De concordia temporum Regum conregnantium super Judam & Israel, ad D. Bernardum.

Mysticæ annotationes variorum locorum in Psalmis Davidis.

Explanatio in Cantica Canticorum.

De visione Ezechielis.

De templo Ezechielis.

Decisio aliquot dubiorum Apostoli.

In Apocalypsin S. Johannis libri 7.

Prodierunt Richardi Victorini opera *Venet*, 1592. *Colon.* 1621. *Rothomagi* 1650. 2. tom. fol.

Scripsit etiam Richardus *explanationis mysticæ in totum Danielem librum unum*, cujus magnam partem compendio Allegoriarum in Danielem suo intexuit Godefridus Tilmannus.

AUCTOR *chronici Corbeiensis*, claruit, ut videtur, circa ann. 1150. Scripsit *chronicon Corbeiense* ab anno 822. & in Wicbaldo abbate desinit. Ex vetusto codice 1150.

(*a*) Vide etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 506. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 203. (*c*) Richardi de S. Victore Opera habentur MSS. in Cod. membran. in Bibl. Beatæ Mariæ Florent. ut refert *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373. (*d*) Hos libros non esse legitimum *Richardi* fœtum, sed alterius cujuspiam ætate posterioris, Bellarminus notat in Catalogo. Conf. *Fabr.* Bibl. Eccl. ad Hen. Gandavens. c. 26. Schol.

Cor-

Sæc. XII. ab an. MC. Corbeienfi ab Henrico Meibomio avo cum notis editum, Henricus junior tom. 1. rerum Germanicarum p. 753 – 755. iterum inferuit, qui ad calcem attexuit antiquam cœnobii Corbeienfis litaniam, quæ circa annum 890. in ufu fuiffe judicatur.

1151. (*a*) ALANUS DE INSULIS, patria Gallo-Flander, civitate Infulanus, in cœnobio Claræ-vallenfi vitam egit monafticam, mox Ripatorii diœcefis Trecenfis cœnobii recens conditi abbas. Anno 1151. epifcopus Autiffiodorenfis creatus eft, verum laborum pertæfus fedi fuæ renunciavit anno 1167. & ad Claræ-vallem rediens, obiit ibidem anno 1182. Scripfit compendio *vitam S. Bernardi*, quam extulit, & editioni fuæ operum Bernardi præmifit Johannes Mabillonius *Parif.* 1666. (*b*) De Alano Infulenfi juniore agemus fuo loco.

1151. (*c*) GALFRIDUS, *Arthurus* cognomento dictus, patria Britannus, domo, ut videtur, Monomutenfis, certe ejufdem ecclefiæ archidiaconus. Anno 1151. epifcopus Afaphenfis conftitutus eft. Turbatis Walliæ rebus; ut fibi melius aliunde profpiceret (fi modo idem fit Godefridus ille epifcopus Afaphenfis, de quo loquitur Rogerius Hovedenus *, quod plane verifimillimum videtur) in Angliam feceffit, ab Henrico rege benigne fufceptus, qui monafterium Abindonienfe abbate tunc viduum ei in cuftodiam tradidit. Anno 1175. habita Londini fynodo ecclefiæ Afaphenfis clerici ab archiepifcopo Cantuarienfi petierunt, ut vel Godefridus ecclefiæ fuæ redderetur, vel alius in ejus locum fubrogaretur. Dilemmate illo conftrictus Galfridus, epifcopatum fponte refignavit, fperans fe cœnobii fui regimen retenturum: fed utrumque perdidit. Sedem enim Afaphenfem accepit magifter Adam, cœnobium Abindonienfe monacho cuidam datum eft. De certo mortis ejus tempore non conftat. Galfridi fidem in hiftoricis vellicarunt plures tum veteres tum recentiores, & cenfura fatis iniqua premunt. Multa nobis incredibilia videntur, utpote a noftris temporibus longiffime remota, & a fæculi gentifque noftræ moribus aliena; multa, quæ etfi fabulofa effe concedantur, non ftatim ipfe tamen ex proprio ingenio confinxit, fed ex vetuftioribus rerum Britannicarum monumentis haufit. Scripfit (*d*) ad Robertum Gloceftriæ ducem *hiftoriam Britanniæ libris* 12. ab ipfis gentis primordiis ad fua ufque tempora. Prodiit hiftoria ifta *Parif.* 1517. 4to. (*e*) & inter fcriptores Britanniæ minores *Heidelbergæ* 1587. fol. Porro e Britannico fermone in Latinum tranftulit, multis tamen de fuo additis (fi Gulielmo Neubrigenfi fides) *antiquas Merlini Britanni prophetias* (*f*) Prodiit ea verfio una cum explanationibus Alani de Infulis *Francofurt.* 1603. 4to. *Epiftola ad Alexandrum Lincolnienfem præfulem, una cum prophetiis Merlini* habetur MS. in bibliotheca Cottoniana fub Cleopatra C. 10. n. 2. *Vita Merlini* verfu heroico non invenufto, ad Robertum Lincolnienfem epifcopum, ibid. MS. fub *Vefpafiano* E. 4. n. 5. (*g*) Alia adhuc Galfridi fcripta memorat Baleus, * viz. *Librum de exilio Ecclefiafticorum; De corpore & fanguine Domini; Carminum librum*, &c. quæ interiiffe videntur.

Annal. par. poft. fol. 311.

* Cent. 2. cap. 86.

ANONYMUS *hiftoriæ Abendonienfis* auctor, natione Scotus, cœnobii Abendonienfis monachus, claruit circa ann. 1152. Scripfit *hiftoriam cœnobii Abendonienfis*, a prima ejus fundatione ad ann. 1152. eamque Florentii Wigornienfis chronico, tanquam additamentum, inferuit. Hanc ex codice Lambethano, ad cœnobium Abendonienfe olim fpectante, editam nobis dedit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 163. 1152.

POTHO, cœnobii Prumienfis in diœcefi Trevirenfi presbyter & monachus O. B. claruit anno 1152. Extant *libri* 5. *de ftatu domus Dei*, atque unicus *de domo Sapientiæ*, editi *Hagenoæ* 1532. 8vo. & in Bibliotheca Patr. tom. 21. p. 489. 1152.

(*h*) NICOLAUS, monachus Claræ-vallenfis, ordinis Ciftercienfis, quem ftyli elegantia S. Bernardo commendavit, ut ei ab epiftolis effet; fed cum litteras fub Bernardi nomine, ejufque figillo munitas, fuppofuiffe deprehenderetur, aliifque criminibus non immunis effet, ex Bernardi comitatu aufugit, & in Italiam fe contulit, ubi S. Bernardum acerrime oppugnare non erubuit. Claruit præcipue circa annum 1152. & diu poftea vitam protraxiffe dicitur. Scripfit *librum epiftolarum*, qui habetur in Bi- 1152.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1386. feq *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 89. feq. qui *amicum* fuiffe *Alanum* fentiunt. (*b*) Habetur noviffimæ editionis S Bernardi Opp. *Parif.* 1719. tom. 6. p. 1252. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1408. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. l 7. vol. 1. p. 28. feq. Johan. Lelandi *Codrum.* ab Hearn edit. in Lelandi Collect. vol. 5. *Oxon.* 1715. *Vindicias* Galfridi e cod. MS Smithiano ab Hearnio editas in Append. ad Hift. Gul. Neubrigenf. vol. 1. p. 77. (*d*) Seu potius a Gualtero Calenio Archidiac. Oxenofordenfi fcriptam, ex Gallico fermone in Latinum traduxit, ut notant *Nicholfon.* Bibl. Hift. Angl. p. 38. *Hearn.* Append. ad Præfat. Chronici Petri Langtoft. p. 204. (*e*) Primum ap. J. Badium 1508, tefte *Nicholfon.* ubi fupra Habetur etiam MS. in Bibl. Cott. fub *Nerone* D. 8. n. 1. fub *Galba* E. 11. n. 1. fub *Tito* A. 18. n. 5. & fub *Cleopatra* D. 8. n. 4. (*f*) Habetur ibid. fub *Claudio* B. 7. n. 15. (*g*) Item fub *Tito* A. 19. n. 18. Lacinias ex hac vita profert Leland. Collect. tom. 2. p. 16. (*h*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 13. vol. 5. p. 327. ubi notat Nicolai *Sermones* 19. haberi inter Petri Damiani opp. tom. 2. & *alias* 7. inter Bernardi opp. nov. edit. tom. 5. vol. 2.

 bliotheca

Sæc. XII. ab an. MC. bliotheca Patr. tom. 21. p. 517. & *librum sermonum Henrico Campaniæ Comiti* dicatum, qui reperitur in Biblioth. Cisterc. tom. 3. p. 193. *Epistolas* ejus binas, antea ineditas, dedit Baluzius Miscellan. tom. 2. p. 234.

1153. (*a*) ANASTASIUS IV. *Conradus* antea dictus, patria Romanus, ex regione Saburræ, Benedicti filius, canonicus regularis, & cœnobii S. Anastasii in diœcesi Veliterna abbas, O. A. cardinalis & episcopus Sabinensis ante annum 1130. quo Roma fugiens Innocentius papa eum urbis vicarium constituit. Anno 1153. die 9. Julii pontifex Romanus electus est, die 12. coronatus. Obiit anno sequente, die 2. Decembr. Exstant *epistolæ* 13. Concil. tom. 10. p. 1133, & 1851. (*b*)

1154. (*c*) HADRIANUS IV. *Nicolaus Breakspeare* antea appellatus, natione Anglus, patria Hertfordiensis, Langliæ non longe a D. Albani fano natus, Roberti monachi & sacerdotis filius. Adultus factus, in monasterio S. Albani sibi locum dari petiit, verum a Richardo abbate repulsam tulit. Voto excidens, in Galliam se contulit, & Lutetiæ studiis bonarum litterarum aliquamdiu incubuit. Postea in cœnobio S. Rufi prope Valentiam urbem inter Augustinianos monachos nomen dedit, brevi Prior, ac demum abbas monasterii constitutus. Procedente tempore Romam pro curandis cœnobii rebus profectus, ab Eugenio III. Cardinalis, & episcopus Albanensis creatus est. Anno 1148. legatus apostolicus in Norwegiæ & Daniæ partes missus, ecclesiam Upsalensem archiepiscopali jure insignivit. Anno 1154. die 4. Decembr. pontifex Romanus electus est, die 5. inthronizatus. Anno 1155. Arnaldistas Romanos excommunicavit, atque urbe ejecit, ipso Arnoldo episcopo Brixiensi in crucem acto, & Willelmum Siciliæ regem Campaniæ fines vastantem anathemate percussit. Eodem anno Frederico Romanorum regi in Italiam advenienti occurrens, osculum pacis ei denegavit, donec stratoris officium sibi de more exhiberet; illumque Romam mox deductum corona imperiali induit. Anno 1156. a Willelmo rege in urbe Beneventana obsessus, iniquas pacis conditiones subire coactus est. Obiit anginæ morbo, seu, ut alii, musca suffocatus, Anagniæ anno 1159. die 1. Septembr. postquam Fredericum Imp. (si Urspergensi * fides) recens excommunicarat. Moriens raro abstinentiæ exemplo matrem ecclesiæ Cantuariensis eleemosynis alendam commendavit. Exstant *epistolæ* 42. Concil. tom. 10. p. 1143, 1853. *Epistolæ* 2. apud. Baluz. Miscellan. tom. 2. p. 223. (*d*) *Epist.* 8. ab Edm. de Martene nuper editæ Coll. Nov. Vet. Script. tom. 1. part. 1. p. 94. Sæc. XII. ab an. MC. * Chronic. p. 221.

(*e*) ANONYMUS *chronici Saxonici* compilator, is saltem qui ultimam operi manum imposuit, claruit circa annum 1154. in quo utique desinit. Continet rerum Britannicarum & Anglo-Saxonicarum annales, a Christo nato usque ad tempora Henrici II. opus quantivis pretii, in quo genuina Britannicæ & Saxonicæ historiæ fundamenta posita sunt. Ex hoc quippe fonte hortulos suos largiter irrigasse rerum nostrarum scriptores, per se palam est. Quod & Florentius Wigorniensis, & Willielmus Malmesburiensis ingenue fatentur. Scriptum esse diversis temporibus, nec ab uno auctore, ex styli diversitate & characterum differentia, recte notavit diligentissimus editor. In priori operis parte usque ad annum 731. plurima ex Bedæ historia ecclesiastica desumpta sunt. Reliqua ad Normannorum usque adventum, ex ipsis, ut videtur, Saxonum archivis, & monasteriorum commentariis petita. Quæ supersunt a tempore Willielmi I. addidit alius, monachus forsan Petriburgensis, isque testis oculatus, quippe qui ad ann. 1086. p. 189. se Willielmum Conquæstorem vidisse, & non nunquam in ejus curia fuisse testatur, idemque alibi non semel luculenter satis innuit. Primam hujus operis editionem, seu potius fragmenta quædam in lucem protulit Saxonice & Latine Abr. Wheloochus, linguæ Arabicæ apud Cantabrigienses olim professor, eaque calci Bedæ historiæ ecclesiasticæ subnexuit. Integrum opus collatis variis codicibus MSS. novaque versione Latina, tabula geographica Saxonica, regulis generalibus de locorum nominibus, nominum tum locorum, tum virorum explicatione, aliisque indicibus adornatum, magno, nostræ, tum & totius gentis litterariæ commodo, edidit Edmundus Gibsonus *Oxon.* 1692. 4to. Priorem hujus chronici 1154.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 120. (*b*) *Epistola* ad Theobaldum archiep. Cantuar. MS. habetur in Bibl. Cott sub *Claudio* A. 1. n. 7. *Duæ* aliæ ap. *Edm. Martene* Anecdot. tom. 3. p. 895. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles vol. 10. p. 115. (*d*) *Epistola* alia in ejusdem Append. ad *Marcam Hispan.* p 1317. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 533. quem vide. Hadriani *Privilegium* Henrico II. Regi concessum ad Hiberniam occupandam exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 426. *Epistolam* Episcopis Scotiæ *de subjectione sua* Eccles. Eboracensi ex cod. Bibl. Cott. exhibuit etiam *Wilkins* ibid. p. 481. *Bullam* exhibuit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 440. *Aliam* tom. 3. p. 1231. *Epistolas* etiam 8. ibid. tom. 3. p. 898. *Epistolam* ad Fredericum Imp. *cum responsione* dedit *Edw. Browne* in Append. ad Fasciculum rerum expetend. p. 237. *Aliam* ad Henr. II. Reg. Angl. dedit *Usserius* in Epist. Hybern. Sylloge. *Alia* ejusdem opuscula memorat *Lud. Jacobus* Bibl. Pontif. p. 105. (*e*) Conf. *Wanlei* Catalog. p. 64. *Nicholsoni* Bibl. Histor. Anglic. p. 46.

partem

 partem ad annum uſque 975. Ælfrico grammatico non nulli tribuunt. Certe nota quam affixam habet codex Cantabrigienſis Ælfrici nomen præfert, ejuſque ætatis anno 23. ſcriptum aſſerit. Negat id Gibſonus, cum Ælfrici annales de rebus eccleſiæ Cantuarienſis præcipue agebant; quarum in hoc chronico vix levis mentio. Quiſquis fuerit, hoc certe tempore vixiſſe videtur. Namque anno 975. de Edvardo poſt Edgari mortem regnum ineunte loquens, in editione Whelochiana, orat, ut eum Deus optimus maximus conſervaret. In Gibſoniana, de fame agens, quæ eodem anno paſſim ſævit, precatur, ut *eam in poſterum cœleſtis adimat Angelorum Dominus, detque lætitiam cuique incolarum ex terræ frugibus.*

1154. ELIZABETHA, natione Germana, ſanctimonialium prope monaſterium S. Florini, cui præfuit Ecbertus Elizabethæ frater, in diœceſi Trevirenſi abbatiſſa Schonhaugenſis, O. B. revelationibus & viſionibus inſignis. Cœpit viſiones videre anno ætatis ſuæ 23. Chr. 1152. teſte Alexandro Alenſi in Muriali MS. lib. 6. p. 685. Claruit an. 1154. Obiit die 18. Junii anno Chriſti 1165. ætatis ſuæ 36. Exſtant *viſionum* ſeu *revelationum libri* 3. & *epiſtolarum liber* 1. typis impreſſi *Colon.* 1628. (*a*)

1154. (*b*) ECBERTUS, ortu Germanus, prædictæ Elizabethæ frater, O. B. monachus & presbyter Bonnenſis, deinde S. Florini Sconhavienſis abbas ſecundus. Claruit anno 1154. & deinceps, ſorori ſuperſtes. Exſtant *ſermones* 13. *adverſus Catharos*, cum excerpto de S. Auguſtino contra Manichæos in Bibliotheca Patr. tom. 23. p. 600, 631. *Vita & obitus Elizabethæ ſororis* ab eo deſcriptus præfigitur editioni opuſculorum Elizabethæ *Colon.* 1628. Scripſit etiam *epiſtolas* plures, ex quibus excerpta quædam habet catalogus teſtium veritatis p. 393. Alia memorat Simlerus, quæ apud ipſum videri poſſunt p. 177. (*c*)

1154. ANONYMUS *chronici S. Michaëlis* auctor, claruit circa ann. 1154. Scripſit *chronicon S. Michaëlis in periculo Maris* ab anno 506. ad annum uſque 1154. Hoc una cum alio ejuſdem Montis chronico ab anno 421. ad 1056. edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 1. p. 347.

1155. LUCAS, *Chryſoberges* cognomento dictus, ex monacho patriarcha Conſtantinopolitanus ab anno 1155. juxta ſucceſſionem Freherianam, juxta Baronium vero ab anno 1148. Anno 1166. ſynodum Conſtantinopoli celebravit. Obiit anno ſequente. Exſtant Gr. Lat. *Decreta ſynodalia* 13. viz. *Ne fiant nuptiæ ſeptimi gradus cognationis; De clericis ſe immiſcentibus ſecularibus negotiis; Ne jusjurandum irregulare ſervetur; De infantibus captivis baptizandis; De Agarenis* &c. in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 217. Exſtat Græce MS. carmen ejus Iambicum biblioth. Vindob. Cod. Theol. 203. num. 7. Excerpta ex ejus *Inſtitutionibus Aſceticis* ibid. cod. 288. num. 2. *Poema* verſibus politicis, fœminæ cujuſdam rogatu, priuſquam fieret patriarcha, compoſitum, de diæta moderata reſpectu feſtorum & jejuniorum totius anni, ibid. Cod. Hiſt. 70. num. 14. fol. 129.

(*d*) BASILIUS ACHRIDENUS, 1155.
metropolita Theſſalonicenſis, claruit anno 1155. quo Hadriano papæ ipſum per litteras ſollicitante, ut abrenunciato Græcorum ſchiſmate ſe eccleſiæ Romanæ ditioni ſubjiceret, reſpondit, nec ſchiſmaticam eſſe Græcam, nec ſuperiorem Romanam eccleſiam. Exſtat *epiſtola ejus ad Hadrianum* (una cum litteris Hadriani) Lat. apud Baronium ad annum 1155. Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 307. (*e*) *Reſponſio ad interrogata de quibuſdam nuptiis*, Gr. Lat. ibid. p. 309. vide p. 408. ubi idem reſponſum, licet non iiſdem prorſus verbis, habetur.

(*f*) ANDRONICUS, CAMATERUS, præfectus urbis CP. & magnus Viglæ Drungarius, Sebaſtus, & ipſius imperatoris Manuëlis affinis, θαυμαστὸς ἀνὴρ ipſo fatente Vecco, καὶ λόγων ἰσχὺν περιβεβλημένος οὔτε μικρόν. *Vir admirandus, & egregio ſermonum robore pollens.* Claruit circa annum 1156. unde neſcio quid in mentem venerit Caſimiro Oudino, qui eum ad annum 1330. detrudit, ipſumque contra Veccum ſcripſiſſe affirmat, cum e contra abunde ſatis pateat Johannem Veccum, qui anno demum 1274. claruit, adverſus Andronicum noſtrum ſcripſiſſe, deque eo tanquam ſemetipſo longe antiquiore loqui. Scripſit *librum adverſus Latinos* ſub perſona Manuëlis Imp. ſeu potius *dialogum, interlocutoribus Manuële & cardinalibus Romanis Conſtantinopoli tunc commoratis de proceſſione Spiritus S.* cui poſtea reſpondit Veccus, 1156.

(*a*) Primum *Pariſ.* 1500. Item in Act. Sanctor. tom. 3. Jun. 18. excerpta ampla exhibentur ſic inſcripta *vita S. Elizabethæ una cum epiſtola Virginis ad S. Hildegardem*, ex Jo. Trithemii Chronico Hirſaugienſ. ad an. 1165. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 280. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 88. (*c*) Opuſculum *de laude Crucis*, nec non alia exſtant in Bern. Pezii Bibl. Aſcetica, *Ratisbon.* 1725. tom. 7. p. 13. ſeq. *Sermo panegyricus* ad B. Virginem Deiparam exſtat in edit. Bernardi opp. noviſſ. tom. 5. p. 700. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1183. de MSS. (*e*) Item ap. Allatium *de conſenſu* p. 658. & poſt *Jo. Zonaram* in Canones Concilior. 783. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 66. (*f*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 7. vol. 10. p. 286. *Oudin.* tom. 2. p. 1463.

item

Sæc. XII. ab an. MC.

item *disputationem imperatoris cum doctore Armenorum Petro*, & *libellum de duabus in Christo naturis*, atque aliis capitibus. Libri isti extare MSS. dicuntur in bibliotheca Bavarica cod. 120.

1156. ANONYMUS, gente Anglus an Gallus incertum, *historiæ de rege Stephano* auctor, claruit circa annum 1156. *Gesta Stephani Anglorum regis, & Comitis Boloniensis*, *libris* 2. consignavit, quos ex veteri sed imperfecto & semi-exeso exemplari edidit Andr. Du Chesnius Script. Norman. p. 227.

1157. RADULPHUS NIGER, monachus Flaviacensis, seu Flaicensis in territorio Bellovacensi, O. B. claruit non sæculo decimo, quod hactenus creditum, sed anno 1157. ut in dissertatione susius adversus Mareslum probat Labbæus.* Scripsit *commentariorum in Leviticum libros* 20. diserte admodum atque erudite. Exstant isti in Biblioth. Patr. tom. 17. p. 47. (a) *Commentaria in Cantica Canticorum* D. Gregorio perperam inscripta, Radulpho postliminio restituit, & sub istius nomine edidit Jac. Hommey in Supplemento Patrum *Paris.* 1684. (b) Scripsisse etiam dicitur *commentarium in epistolas S. Pauli libris* 14. *Historiam Francorum*, breve *chronicon*, atque alia quædam, quæ nusquam exstant (c)

*Tom. 1. p. 273. & in Addend. p. 799.

1157. ZACHARIAS, Chrysopolitanus (ut volunt) episcopus, sin vero Alberico monacho Trium Fontium* credendum sit, monachus Præmonstratensis apud S. Martinum Laudunensem. Claruit anno 1157. Scripsit *commentariorum in Ammonii Alexandrini Μονοτέσσαρον*, sive *Evangelicam concordiam*, *libris* 4. qui prodierunt *Colon.* 1535. fol. & in Biblioth. Patr. tom. 19. p. 732. (d)

* Chron. ad an. 1157.

1159. ANONYMUS *historiæ Engolismensis* auctor, Engolismensis canonicus, claruit anno 1159. Scripsit *historiam pontificum & Comitum Engolismensium*, quam a tempore Ausonii primi episcopi, ad Hugonis usque obitum ad annum 1159. deduxit. Ex tribus codicibus MSS. edidit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 249. (e)

1159. (f) ALEXANDER III. *Rolandus* antea dictus, natione Tuscus, patria Senensis, Rainutii filius, primum ecclesiæ Pisanæ canonicus, deinde Romam ab Eugenio III. evocatus, & Cardinalis diaconus titulo SS. Cosmæ & Damiani, mox presbyter titulo S. Marci, & apostolicæ sedis cancellarius factus. Anno 1156. ab Hadriano ad Willelmum Siciliæ regem pontificis hostem legatus, pacem utcunque composuit. An. 1157. ab eodem ad Fredericum Imp. missus, ut insolentissimas deferret litteras, vitæ discrimen adiit, & cum ignominia est ablegatus. Anno 1159. die 7. Sept. pontifex Romanus electus est, & ab Octaviano Cardinale, antipapa *Victore* dicto, Roma ejectus ordinatur ad Nymphas die 20. ejusdem mensis; anathematis fulmine utrinque vibrato, & in Schismata dissiliente orbe Christiano, indictum est ab imperatore pro causa dijudicanda anno 1160. concilium Pisanum. In eo communi episcoporum consensu, confirmatus Victor, reprobatus Alexander & excommunicatus. Ipse vicissim Alexander & imperatorem & concilii patres anathematizavit. Anno 1162. Italia a Frederico Imp. fugatus, in Galliam ab Henrico Angliæ, & Ludovico Galliæ, regibus invitatus, secessit; atque anno sequente concilium Turonense celebravit. Anno 1165. post Victoris mortem Romam reversus est, ab imperatore 1167. iterum ejectus: anno sequente Romam rursus obtinuit, & collecto Lateranensi concilio imperatorem iterato fulmine percussit. Anno 1177. imperatorem Venetorum ope ad iniquas pacis conditiones adegit, & censura absolvit: impositis tamen prius Cæsaris humo sese provolventis cervici pedibus, additisque illis ex psalte vocibus; *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem* (g) Anno 1179. coacto Romæ generali concilio plenariam peccatorum remissionem hæreticorum persecutoribus concedi decrevit. Obiit anno 1181. die 25. Augusti. Exstant *epistolæ* 337. Conc. tom. 10. p. 1188. *Aliæ* 4. ibid. p. 1854. *Constitutiones* ejus quæras ibid. p. 1135. *Epistolæ* 4. apud Baluz. Miscellan. tom. 2. p. 227. *Epistolæ* 2. ibid. tom. 4. p. 466. *Epistola ad Athalaudum de Schismate istius temporis*, in Bibliotheca Patr. tom. 24. p. 1519. *Epistolæ* 6. ap. Edm. de Martene Collect. Nov. tom. 1. part. 1. p. 101. (h)

(a) Habentur MS. in Biblioth. Colleg. Etonensis, de MSS. conf. etiam *Oudin.* tom. 2. p 1441. qui notat Radulphi Nigri *Comment. super parabolas Solomonis* exstare etiam in Biblioth. Publ. atque Aulæ Pembroch. Cantabrig. (b) Non sub Radulphi Nigri, sed *Radulphi Fontanellensis* nomine hæc *Commentar.* Jac. Hommey edidisse notat *Oudin.* tom. 2. p. 1442. qui illa *Roberto de Tumbelenia* S. Vigoris Bajocensis abbatis adjudicat. (c) *Chronicon* ab initio mundi ad captionem Reg. Richardi I. de peregrinat. redeontis, habetur MS. in bibl. Cott. sub *Cleopatra* C. 10. n. 1. & sub *Vespasiano* D. 10. n. 1. (d) De exemplaribus MSS. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1442. (e) Engolismense *Chronicon* breve ab an. Christi 814. ad 991. in *Labbei* Bibl. MSS. tom. 1. p. 323. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 305. (f) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 116. seq. & 121. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. c. 4. vol. 11. p. 615. seq. item Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 154. (g) Conf. *Georg. Luckfeld* de rerum Germanic. Scriptoribus, *Francof. ad Mœnum* 1707. fol. p. 175. seq. (h) *Epistolas* duas dedit Usserius inter Epistolas Hibern. p. 111. *Epistolam de Thom. Becket Archiep. Cant.* exhibuit Wharton. Angl. Sacr. tom. 1. p. 171. *Bullam de canonizat. Anselmi* habetur, ibid. tom. 2. *Epistola* ad Theobaldum Archiep. Cant. exstat ex cod. Cotton. in Append. Edv. Brown. ad Fascicul.

GER-

Sæc. XII. ab an. MC. 1160. **GERVASIUS**, gente Anglus, domo Cicestriensis, dignitate presbyter; claruit anno 1160. vir suo tempore doctrina celeberrimus, magnam sibi famam etiam in academia Parisiensi excitavit, Thomam Becketum archiepiscopum amicum & patronum habuit, qui, eo familiariter usus est. Scripsit inter alia *commentarios in Malachiam*, qui privatim in bibliotheca Lumleiana asservabantur, teste Jamesio Eclog. lib. 2. p. 32.

1160. (*a*) **JOHANNES TZETZES**, cujus & genus & patria incerta sunt, professione Grammaticus, claruit, ipsomet * teste, Michaële Psello centum annis posterior, circa annum 1160. Isaacium Tzetzem qui in Lycophronis Alexandram commentarium edidit, fratrem habuit. Scripsit versibus politicis ad Johannem Lachanam grammaticum, Zabariæ filium, historiarum variarum *Chiliades* 13. Adjecti sunt ad calcem Iambi aliquot & epistolæ quatuor. In prolixo hoc opere (quod *Alpha* vocavit auctor) pauca habet ad rem Christianam & ecclesiasticam spectantia; ut inter scriptores ecclesiasticos vix locum habere mereatur. Extant hæ *Chiliades* Græce Latine *Basil.* 1546. fol. & inter Poëtas Græcos veteres *Genev.* 1614. tom. 2. p. 274. Scripsit etiam, sed quæ huc non spectant, *scholia* in Hesiodum Græc. Lat. una cum aliis *Basil.* 1543. & ex editione Dan. Heinsii *Amst.* 1603. 4to. Scripsisse præterea ad Augustam in Homerum ἐξήγησιν μετάφρασιν ἠμαξημένοις στίχοις continentem, fidem nobis facit Jo. Simlerus Biblioth. Contract. p. 423. (*b*) an vero edita sit, in medio relinquit. Denique exstat poëma ejus *de Allegoriis* Græc. Lat. cum notis Fr. Morelli *Parif.* 1616. 8vo. Præter Chiliades historicas, quæ editæ sunt, habentur in MSS. codicibus complura ejus carmina de differentiis poëtarum, de comœdia & tragœdia, de metris omnibus quæ in versibus reperiuntur, aliaque plura bibl. Reg. Parif. codd. 287. 688. 878. 902. 1129. & alibi non semel; item *epistolæ* 107. ibid. codd. 902. 1350. Vide Lab. Biblioth. Nov. MSS. 4to. part. 3. p. 100. part. 4. p. 134. (*c*)

*Chil. 11. vers. 719.

ODO, natione Anglus, patria Cantianus, cœnobii Cantuariensis Prior, O. B. & (si Pitseo* fides) demum monasterii de Bello abbas; claruit (non, ut Pitseus, obiit) anno 1160. Exstat *epistola ad Adamum Igniacensem quendam fratrem Novitium* (in qua absurda quædam, & tantum non blasphema habet de S. Benedicto ejusque instituto, illique tribuit, quæ de Christo in S.Scriptura ἰδικῶς dicuntur) apud Mabillon. Analect. tom. 1. p. 349. (*d*) Sæc. XII. ab an. MC. 1160.

*De Script. Angl. p. 226.

ANONYMUS *chronici Beneventani* auctor, cœnobii Beneventani ex ordine Benedictino monachus, circa annum 1160. claruisse videtur, cum concessa monasterio suo privilegia ultra hoc tempus non deducit. Scripsit *chronicon Beneventani monasterii S. Sophiæ*, quo infinita privilegiorum diplomata, chartasque pleno horreo exhibet. Ex originali codice bibliothecæ Vaticanæ edidit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 8. p. 561. 1160.

ANONYMUS, natione Anglus, ecclesiæ Hagulstaldensis in australibus Northumbriæ finibus, haud procul a Tina flumine sitæ, canonicus regularis, claruit circa annum 1160. Scripsit *de Sanctis ecclesiæ Hagustaldensis, eorumque miraculis librum*, seu potius prolixum sermonem, in solenni hujus ecclesiæ festivitate, ad fratres habitum. In quo de S. Wilfridi sedis Hagustaldensis antistitis primi, de Accæ ejus discipuli & successoris, deque aliorum hujus ecclesiæ sanctorum laudibus & miraculis luculenter agit. Primus ex MS. cod. bibliothecæ Bodleianæ in lucem protulit Johan. Mabillon. Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 229. 1160.

BERTRANDUS, monachus, ut videtur, Casæ Dei in montibus Arvernorum; claruit anno 1160. Exstat *liber tripartitus de vita, conversatione, & miraculis S. Roberti abbatis, primique fundatoris Casæ Dei* apud Labbeum in Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 637. 1160.

(*e*) **PETRUS BLÆSENSIS**, a loco 1160.

Rerum expetend. p. 549. *Altera* in Dacherii Spicileg tom. 5. p. 572. Edit. nov. tom. 3. p. 518. *Epistolas* 3. Galicionius edidit *Turon.* 1694. Tractatum *de potestate Eccles.* & *Epistolas* decretales Ludov. Jacobus memorat in Bibl. Pontif. p. 8. *Epistolas* varias edidit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 455. seq. 569. 1847. tom. 3. p. 903. seq. p. 1232. *Epistolas* longe plures dedit Wilkins Concil. Brit. tom. 1. p. 412. seq. *Epistola de variis casibus jure Canonico non decisis* exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* A. 4. n. 5. *Alia* sub *Nerone* C. 2. n. 21. *Alia* sub *Othone* A. 18. n. 14. *Alia* sub *Vitellio* E. 11. n. 7. *Alia* sub *Cleopatra* C. 4. n. 8. *Bulla* etiam ibid. E. 1. n. 17. Denique *Registrum* Epistolarum 496. exhibuit Edm. Martene tom. 2 Collect. Nov. Veter. Monumentorum. Ejusdem Alexandri III. *constitutiones* 9. habentur ap. *Cherubinum* in Bullarii tom. 1. p. 67. Epistola *de Bernardo* an. 1174. Sanctia ascripto, in edit. Bernardi Opp. noviss. vol. 2. tom. 6. p. 1360.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1467. *Fabr.* Bibl. Gr l. 5. c. 42. § 3. vol. 10. p. 245. (*b*) Pars hujus operis, nempe *Prolegomena*, & *explicationis* ipsius pars minima, asservatur MSS. in Cod. Bibl. Lips. Paulinæ. vid. Act. Erudit. an. 1719. p. 307. (*c*) Halieutica *Oppiani* commentario Jo. Tzetzes illustravit Conf *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 3. p. 627. not. Commentarios etiam in *Lycophronis Alexandram* scripsit, vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 419. ubi exhibet Gr. Epistolam *Jo. Tzetzæ*, quæ hanc rem pæne extra dubitationem posuit. (*d*) *Epistolam* alteram ad eundem Adamum præmissam libris MSS. *Miraculor S. Thomæ Cantuar. Archiep.* se vidisse in variis Cisterciens. Gallor. biblioth. prodit *Oudin.* tom. 2. p. 1510. De cæteris Odonis scriptis Conf. *eundem* loc. citat. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 454. *Leland.* de Scriptor. Britan. c. 180. Sermones *de tempore & sanctis* habentur MS. in Bibl. Colleg. Etonensis. (*e*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 158. seq.

Sæc. XII. ab an. MC. natali dictus, natione Gallus, ex canonico Bituricensi Bathoniensis, ac postea Londinensis in Anglia archidiaconus, & Cantuariensis archiepiscopi cancellarius, ipsiusque regis procancellarius; claruit ab an. 1160. Anno 1167. Stephano Comitis Perticensis filio in Siciliam proficiscenti itineris socium se dedit, & in Angliam postea reversus, obiisse videtur circa annum 1200. Primus omnium fuit, qui in re eucharistica *Transubstantiationis* vocabulum usurpasse dicitur.

OPERA.

Epistolæ 183. (*a*)

Sermones de variis Argumentis 65.

Tractatus de transfiguratione Domini. (*b*)

Tractatus de conversione S. Pauli.

Compendium super Job, seu *explanatio in duo priora, & ultimum Jobi capita.*

Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione acceleranda.

Instructio fidei, ad Soldanum Iconii anno 1169. ab Alexandro III. missa.

Liber de Confessione sacramentali.

Liber de Pœnitentia, vel *satisfactione a Sacerdote injungenda.*

Canon episcopalis, seu *tractatus de institutione Episcopi.*

Invectiva contra Depravatorem.

Tractatus de amicitia Christiana, mutilus & imperfectus, qui Cassiodoro suppositus inter opera etiam ejus haberi solet. (*c*)

Liber contra perfidiam Judæorum.

Tractatus de amicitia Christiana integer ac perfectus.

De charitate Dei, & dilectione Proximi.

Tractatus de utilitate Tribulationum.

Tractatus, quales sunt,

Tractatus de divisione & scriptoribus sacrorum Librorum.

Tractatus de Eucharistia metrice. (*d*)

Prodierunt Petri Blæsensis opera *Paris.* 1519. cura Johannis Busæi *Mogunt.* 1600. 4to. una cum appendice ab eodem edita, ibid. 1605. 8vo. demum studio Petri de Gussanvilla collecta, & notis ac variantibus lectionibus illustrata *Paris.* 1667. fol. exinde in Bibliotheca Patr. tom. 24. p. 912. 1077. (*e*)

Continuatio historiæ Ingulphi Croylandensis usque ad annum 1118. cum Ingulphi historia primum edita est *Oxon.* 1684. fol. p. 108. Sæc. XII. ab an. MC.

Alia a se scripta memorat Petrus, * viz. *Dialogum ad Henricum regem*; *Opus novellum de assertione Fidei*; *Librum de rebus gestis Henrici II. Angliæ regis*; & *libellum de præstigiis Fortunæ*, quæ interiisse videntur, nisi quod opusculum postremum se MS. vidisse prodat Cas. Oudinus. * Ep. 14. & Invect. contra Depravator.

JOHANNES DE HEXAM, natione Anglus, Hexamiæ in agro Northumbrorum natus, ordinis Augustiniani monachus, & cœnobii Hagulstadensis præpositus; claruit anno 1160. In vultu severus, in moribus candidus, artium & historiarum in monasterio suo prælector eximius. *Simeonis Dunelmensis historiam* per 25. annos continuavit ab anno 1130. ad ann. 1154. (*f*) Exstat *continuatio* ista inter Scriptores 10. Anglicos a Twisdeno editos *Londini* 1652. p. 257. Alia Johannis scripta recenset Baleus, * viz. *Librum de signis & Cometis*; *Descriptionem Scotici belli*, & *conciones* aliquot, quæ hodie nusquam exstant. 1160. * Cent. 3. c. 31.

(*g*) FOLMARUS, cœnobii, ut opinor, de Petra Stillante, seu Trieffensteinii in Franconia infra Herbipolim præpositus; claruit (si fas sit in re obscura divinare) circa annum 1160. Communem ecclesiæ hoc sæculo doctrinam de corpore & sanguine Domini oppugnavit. Exstat hac de re *epistola ad Eberhardum Saltzburgensem episcopum*; item *alia* qua opinionem suam revocat, una cum aliis aliquot *ad Folmarum*, vel de illo datis, a Jac. Gretsero editis ad calcem Scriptor. coætaneorum adv. Waldens. *Ingolstad.* 1613. 4to (*h*) 1160.

ADAMUS, natione Scotus, canonicus regularis ordinis Præmonstratensis; claruit circa annum 1160. Obiisse dicitur circa annum 1180. 1160.

(*i*) SCRIPTA.

Commentarius in regulam D. Augustini.

Tractatus de triplici tabernaculo Moysis.

Liber de triplici genere Contemplationis.

Sermones 47. *varii Argumenti.*

Prodierunt opuscula ista *Antverp.* 1659. fol. Prodierunt antea tractatus duo medii,

(*a*) *Epistolas* 2. *de captione Regis Angliæ* exhibuit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 639. seq. *Epistola* ad Clericos de capella D. Regis, explicans *quanta sit miseria Curialium* exstat MS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* A. 20. n. 3. Quædam *alia* etiam ibid. D. 5. n. 3. & sub *Vespasiano* E. 11. n. 3. (*b*) Exstat MS. cum tractatibus 2. proxime sequentibus, ibid. sub *Vitellio* D 1. n. 8. seq. *Epistolæ* 135. habentur MS. in Bibl. Petrina Hamburgi, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol 5. p. 732. (*c*) Editus est quoque separatim sub *Cassiodori* nomine *Rostoch.* 1667. ut narrat *Fabr.* Bibl. Lat. l. 3. c. 16. §. 12. p. 658. (*d*) *Miscellanea* quædam *pii argumenti* MS. exstant in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 5. n. 9. (*e*) Sermonem *in nativit. Christi.* edidit Christianus Daumius *Cygneæ* 1670. Ex vita S. Wilfridi *Galfrido Archiep. Eboracens.* nuncupata, laciniam profert Dugdale Monast. Angl. tom. 1. p. 172. Tractatum *de testimoniis Fidei* MS. in Bibl. D. Julii Justiniani Venet. memorat Montfaucon Diar. Ital. p. 436. (*f*) Unius anni Metachronismo semper peccare notavit Pagius ad an. 1141. n. 8. & 1153. n. 12. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 4. p. 215. Hæc *Continuatio* habetur MS. in Bibl. Coll. S. Benedicti Cantabr. cum *Historia* Simeonis Dunelmens. teste *Oudin.* tom. 2. p. 1425. (*g*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 526. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 174. (*h*) Item in Bibl. PP. Coloniensi tom. 13. p. 344. Lugdunens. tom. 21. p. 312. seq. (*i*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1544.

&

& sermones 14. de ordine & habitu Præmonstratensi *Parif.* 1518. fol.

Sermones alios 53. & *foliloquium de anima*, apud Cœlestinos Meduntinos MSS. exstare fidem facit Caf. Oudinus ipse Præmonstratensis, Supplem. p. 442. (*a*)

1160. MICHAEL, patria Thessalonicensis, magister rhetorum, & magnæ ecclesiæ protecdicus; claruit circa annum 1160. damnatus ob Bogomilorum hæresin, eam sub vitæ finem abrenunciavit. Hæresis vero ista Massalianis fere communis erat, nisi quod plurimas ineptias & deliria adjecerit; ex gr. non nisi septem S. scripturæ libros recipiendos esse; (*b*) abrogandum esse templorum, eucharistiæ, crucis, & orationum (excepta unica illa, *Pater noster*) usum. Imperfectum esse Catholicorum baptisma, sectæ suæ asseclas Deiparos vocari posse: inæquales esse S. Trinitatis personas, ipsisque videndas crebro semetipsas exhibere. Exstat Michaelis nostri *confessio* brevis apud L. Allatium de Consensu lib. 2. cap. 12. §. ult.

1160. (*c*) JOHANNES, *Cinnamus* cognomento dictus. grammaticus, seu notarius Manuëlis Imp. claruit an. 1160. Sub Manuële Comneno ab ipsa adolescentia militiæ nomen dedit, variisque, quod de se in præfatione testatur, tum in Europam, tum in Orientem expeditionibus interfuit. In vivis adhuc erat anno 1183. cum Andronicus Comnenus, occiso Alexio, ad imperium grassatus, Lopadium in Bithynia obsideret. Post mortem Manuëlis ad scribendum animum appulit, & *historiam duorum Comnenorum, Johannis & Manuelis* filii condidit; illius quidem res gestas breviter & summatim, hujus vero fuse & prolixe enarrans, utriusque res gestas ab anno 1118. ad 1176. complexus. *Auctor elegans*, inquit Leo Allatius, * *si quis alius, forandis dicendi peregrinis sæpius utitur, figuris ex sophistarum penu. Periodi illi concisæ, plenæ, nisi cum compositionis novitate asperantur & obscurantur. Totum se, ut verbo extricem, ad Procopium componit. Et mirum est inter tot alios posterioris seculi Scriptores tumultuario in dicendo scribendoque delirantes, hunc tantum sapuisse.* Nec aliter G. J. Vossius; * *Dictio ejus purior est, tersiorque, quam aliorum esse Græculorum solet: immo Xenophontis ipsius, quem in præfatione laudat, æmulus est.* Vitio ipsi vertitur, quod in laudando Manuële modum excesserit. Laudat quidem, sed intra modestiæ limites, nec adulatur; certe

* Diatrib. de Simeon. scriptis p. 150.

* De Hist. Gr. l. 4. c. 19.

adulationis suspicionem a se longissime, semovet, dum ex insita animi indole, atque ipso naturæ ductu se ne verbum quidem ultro aut scientem, nisi vere perinde ac libere proferre posse profiteatur. * *Historiam* istam in quatuor libros divisam ex Isaaci Vossii apographo primus cum notis Gr. Lat. edidit Cornelius Tollius *Trajecti ad Rhenum* 1652. 4to. Eandem in sex libros distributam cum versione, notisque historicis & philologicis, Carolus du Fresne *Parif.* 1670. fol.

* Hist. l. 5. c. 1.

DIONYSIUS, cognomento *Bar-Salibi*, *Jacobus* primum dictus, natione Syrus, civitate Miletinensis, professione Jacobita; claruit sæculo 12. circa annum 1160. Erat his temporibus, occasione bellorum adversus Saracenos, magna Latinorum apud Syros frequentia, unde meliores litteræ iis in locis reviviscere cœperunt, pluresque doctrina præditi evasere. In his erat Dionysius noster, qui ob celebre in litteris nomen ab Athanasio *Bar Catrah* patriarcha ad sedem Granisiensem hodie *Maraffo* dictam promotus est; qua vero mox deserta, ad urbem natalem se contulit, ut accuratiori philosophiæ & theologiæ studio, librisque conscribendis se totum daret. Exacto hunc in modum novennio, a *Michaele Bar Susan* Athanasii successore ad archiepiscopatum Amedensem hodie *Diar Bec* evehitur: quo tempore, deposito *Jacobi* quo hactenus usus fuerat nomine, illud *Dionysii* assumpsit; cum moris fuerat hisce in locis, ut qui ad ecclesiam aliquam ordinatus esset, nomen isti ecclesiæ præfixum in se susciperet, ut nos docet Naironus Maronita Euopl. Fid. Cathol. part 1. cap. 2. num. 21. Qui præter alia, exemplum in hac ipsa sede Amedensi dat. Obiit Dionysius anno 1171. Scripsit plurima in sermone Syro, stilo perspicuo & intelligibili; varios nempe tractatus theologicos & philosophicos *de Deo, de Trinitate, de Incarnatione, de Angelis, de Animabus, de Sacerdotio, de Elementis & Arithmetica.* Diversas item & prolixas apologias *contra Arabas & Agarenos* sive *Muhammedanos, contra Judæos & Nestorianos, contra Græcos Concilii Chalced. sectatores*: composuit annotationes *in Vet. & N. Testamentum, duas Liturgias,* (*d*) cum commentario *in Liturgiam S. Jacobi fratris Domini & de ritibus sacrificii Altaris*: quæ omnia nos docet Steph. Petrus Jacobitarum Antiochiæ patriarcha Epist. ad Dom. Huntingdonum, 20, 21. p. 111. Ex his nihil adhuc lucem vidit. *Comment. in 4. Evangelia* 1160.

(*a*) Soliloquiorum *de instructione animæ* libros 2. publici juris fecit Bernard. Pezius in tom. 1. part. 2. Thesauri novi Anecdotorum col. 337. (*b*) Vide *Montfalcon.* Paleograph. Gr. p. 333. (*c*) Conf. *Ondin.* tom. 2. p. 1600. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 9. vol. 6. p. 396. (*d*) Exhibuit *Renaudotius* tom. 2. Liturgiarum Orientalium p. 449.

Sæc. XII. ab an. MC. a Cl. viro Dudleio Lofteio, Syro & Latino sermone edita esse dicuntur. Vide ejus notam Epist. Hunting. 24. subnexam. Quicquid vero ab amicis in Anglia accipere potuit Huntingdonus, certum est hæc commentaria prælum nunquam subiisse. (*a*) Reliqua, opinor, in Syrorum bibliothecis latent. Commentarium in liturgia S. Jacobi penes se habuit Abrahamus Ecchellensis, aliud exemplar erat Ravennæ in bibliotheca collegii Maronitarum, quæ jam Romam translata est.

1161. FASTREDUS, abbas Claræ-vallensis; claruit anno 1161. quo synodo Tolosanæ interfuit, in qua rejecto Victore antipapa, agnitus est Alexander. Exstat *epistola* ejus *ad Omnibonum episcopum Veronensem*, qua synodi Tolosanæ acta describit, Concil. tom. 10. p. 1407. (*b*)

1162. JOHANNES BELETHUS, scholæ theologicæ Parisiensis rector, claruisse videtur circa annum 1162. Non desunt alii, nempe Claudius Jolly Parisiensis canonicus, & Casimirus Oudin, qui ipsum ad annum 1328. revocant: quod quidem mirum videri debeat; cum Henricus Gandavensis, qui anno 1280. scripsit, eum inter primos catalogi sui scriptores recenseat. Exstat *rationale divinorum Officiorum*, (*c*) editum *Antverp.* 1553. 1570. 8vo. *Lugduni* 1583. & cum Durando ibid. 1592. 8vo. p. 922. (*d*)

1162. (*e*) ARNOLDUS, sive *Ernaldus*, abbas Bonævallis O. B. in diœcesi Carnotena, inde *Carnotensis* dictus. Vixit adhuc anno 1162. Bernardi, dum in vivis adhuc erat, familiaris.

SCRIPTA.

Tractatus de septem verbis Domini in cruce prolatis. Prodiit seorsim cum scholiis Fr. Titelmanni *Antverp.* 1532. 8vo. (*f*)

Tractatus de operibus sex Dierum, cura Dionysii Perroneti editus Autissiodori 1609. 8vo.

Sermo de laudibus S. Mariæ virginis. Habentur opuscula ista tria in Biblioth. Patr. tom. 22. p. 1280.

Tractatus de cardinalibus Christi operibus, qui Cypriano suppositus inter opera ejus locum habere solet.

Meditationes variæ. Omnia hactenus enumerata opera in unum collecta, & auctori suo restituta prodierunt ad calcem S. Cypriani operum *Oxon.* 1682. fol. Sæc. XII. ab an. MC.

Ex libris 5. *de vita S. Bernardi*, operibus istius adjungi solitis, *secundus* Arnoldum nostrum auctorem habet.

Commentariolus ejusdem *in Psalmum* 44. & *opusculum de septem donis Spiritus S.* exstant MSS. penes Johan. Mabillonium. (*g*)

Commentarius in Psalmum 132. & *tractatus de donis Spiritus S.* quos ex codicibus MSS. in lucem emisit inter Veterum opuscula sacra Cas. Oudinus, qui de posteriori opusculo notat ad dictionis Arnoldinæ elegantiam haud semper accedere. Nec pauca de aliis ejus opusculis observat.

(*h*) THOMAS BECKET, gente Anglus, civitate Londonensis, Gilberti mercatoris & matris natione Syræ filius, primis litterarum elementis a Priore Mertonensi imbutus, primum Oxonii, dein Lutetiæ studia litteraria ulterius urgebat. In Angliam reversus inter Theobaldi archiepiscopi Cantuariensis domesticos cooptatus est: ab archiepiscopo Bononiam mox amandatus, ut ibi juris canonici scientiam edisceret. Iterum reversus archidiaconatu Cantuariensi, præpositura Beverlacensi, rectoriis de Bromfeld, & Monte S. Mariæ, præbendis item duabus, una Paulina, Lincolniensi altera, donatur. Mox in aulam ascitus, summus Angliæ cancellarius creatus est; & post Theobaldi mortem ad thronum Cantuariensem evectus anno 1162. ipso Pentecostes die consecratus. Summam ecclesiæ Anglicanæ dignitatem nactus vir ad miraculum usque ambitiosus & protervus, nil nisi libertates ecclesiasticas, & auctoritatem sedis Romanæ somniavit; adeo ut totum clerum Anglicanum qualicunque regis potestate eximere, & pontifici subjicere omni studio eniteretur. Cum clerici enim homicidia, aliaque id genus flagitia passim committerent, rex antiquas regni consuetudines locum obtinere voluit; ut omnes cujuscunque sortis rei a judicibus regiis coërcerentur ac punirentur. Thomas e contra clericos omni potestate regia liberos esse, ac soli pontifici Romano subditos contendit. Indicta tamen anno sequenti synodo Clarendunensi, ipse diu tergiversatus, tandem veritati cessit; & consuetudines regias subscriptione sua ac sigillo appenso confirmavit. Mox vero facti pœnitens homo levissimus, absolutionem 1162.

(*a*) Ex his *Commentar.* quædam excerpit, aliaque ejus scripta recenset Jo. Assemannus Bibl. Oriental tom. 2. p. 32. (*b*) Item in tom. 3 Bibl. Patrum Cisterciensium Bertrandi Tissierii, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 448. (*c*) Exstat in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 11. n. 1. & sub *Vespasiano* D. 3. n 3. Conf. etiam *Oudin.* tom. 2. p. 1589. *Expositiones difficilium Prologor & libr. Vet. & Novi Testamenti* in Bibl. cœnobii Cisterciens. memorat *Le Long.* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 632. (*d*) *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 4. p. 155 memorat alias editiones. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1289. (*f*) Edidit etiam Combefisius in Biblioth. Concionatoria, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 367. (*g*) Commentarius in Isaiam habetur in Biblioth. Claræ-vall. ut notat *Le Long.* Bibl. Sacr. p. 616. (*h*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 124. seq. *Oudin.* tom. 2. p. 1474.

sibi

Sæc. XII. ab an. MC. sibi tanquam gravissimo scelere impedito a pontifice concedi impetravit; & fugam meditatus est. Ex fuga retractus, in concilio Northamtunensi peculii, perjurii, ac proditionis accusatus; & ab episcopis, quamvis ad papam provocaret, damnatus. A concilio dimissus, fugam iterum molitus est; & in Belgium trajiciens, exinde ad Alexandrum papam in Senonibus agentem se recepit: ubi in omnes canonum Clarendonensium observatores anathema confestim vibravit. Longum esset omnia viri procacissimi ausa nefaria commemorare; quoties ille in principis sui caput conjurarit; quoties eundem apud pontificem & exteros reges accusarit: quoties denique Angliæ regem, episcopos, Proceres & clerum excommunicarit, absolverit, absolutosque iterum anathematizarit. Ipse interim Innocentium papam & Ludovicum Galliæ regem, potentissimos patronos nactus, in Gallia & Italia securus delituit. Tandem anno 1170. pace utrinque composita in Angliam reversus sedem recuperavit. Verum cum homo inquietus turbas nectere non cessaret, regi iterum regnoque gravis factus, a satellitibus quatuor regiis, injussu tamen regio, Cantuariæ interfectus est exeunte eodem anno die 28. Decembr. anno ætatis suæ 52. Exstant *epistolarum libri 6.* a Johanne Sarisberiensi olim collecti & digesti, admixtis etiam quam plurimis aliorum ad Thomam, & de eo, *epistolis.* (*a*) Collectionem istam in lucem protraxit, & una cum *Quadrilogo*, seu vita Thomæ ex quatuor auctoribus, viz. Herebertο ipsius clerico, Wilhelmo Cantuariensi, Albano abbate Deoclie, & Johanne Sarisberiensi, olim contexta edi curavit Christianus Lupus *Bruxellis* 1682. 4to. Verum hæc epistolarum collectio in amplissima bibliotheca Cottoniana sub Claudio B. 2. n. 3. longe integrior habetur. (*b*)

1163. GERHARDUS, natione Germanus, monachus Richenburgensis, dein cœnobii monialium Stedarburgensium præpositus factus est anno 1163. obiit anno 1209. Scripsit monasterii sui *chronicon.* In quo fundationem, incrementa, & adversitates ejus, secundum annorum seriem diligenter annotavit. Ex hoc, historiam de Henrico Leone Duce Boioariæ & Saxoniæ excerpsit, & cum notis & oratione panegyrica edidit Henricus Meibomius: quibus anonymi breve chronicon Stedarburgense ab anno 1001. ad ann. usque 1180. subjecit. Exstant hæc omnia post priorem editionem, rerum German. tom. 1. ab Hen. Meibomio juniore edit. *Helmstad.* 1688. p. 425. (*c*) Sæc. XII. ab an. MC.

AUCTOR anonymus *chronici Edenburgensis*, natione, ut videtur, Scotus, & cœnobii S. Crucis Edinburgensis monachus, claruit circa annum 1163. Condidit *breve chronicon* ab ingressu Julii Cæsaris in Britanniam, ad annum 1163. In quo de Scotorum rebus, præcipue vero cœnobii sui, agit. Extulit ex bibliotheca Lambethana, (*d*) & in lucem protulit, Whartonus noster Angl. Sacr. tom. 1. p. 152. Cum vero pars prior ad Augustini adventum anno 596. nihil aliud præter Bedæ historiæ ecclesiasticæ epitomen continebat, ea omnia missa fecit. 1163.

(*e*) BONACURSUS, patria Mediolanensis, Catharorum magister & episcopus, claruit circa annum 1163. Exstat *vita Catharorum hæreticorum* ab eo conscripta, apud Dacherium Spicileg. tom. 13. p. 63. (*f*) qua nefanda eorum dogmata, (si modo vere) exponit, & tum ex S. Scripturis, tum SS. patrum testimoniis refutat & refellit. 1163.

(*g*) HUGO, Francigena, monachus Salvaniensis, claruit circa annum 1164. Exstat *narratio* ejus *de conversione Pontii de Larazio* apud Baluz. Miscell. tom. 3. p. 205. (*h*) 1164.

(*i*) HELMOLDUS, presbyter Lubecensis, & canonicus prope Lubecam Bosoviensis, Geroldi, postea primi Lubecensium episcopi discipulus, claruit circa annum 1165. Obiit anno 1170. Scripsit *chronicon Sclavorum* a Caroli M. temporibus usque ad ann. 1168. in quo de conversione Sclavorum seu Wandalorum ad fidem Christianam, regionumque ac populorum ad mare Balthicum situ & rebus gestis agit. Primus illud in lucem emisit præmissa Melancthonis epistola Sigismundus Schorckelius *Francof.* 1556. 4to (*k*) deinde Reinerus Reineccius ibid. 1581. de- 1165.

(*a*) Habentur libris 5. collectæ in bibl. Coll. S. Benedicti Cantabr. ut notat *Oudin.* ubi supra, quem vide. *Passio S. Thomæ* exstat apud Martene Thesaur. Anecdotor. tom. 3 p. 1137. (*b*) Ibid. sub *Galba* E. 3. n. 6 & E. 4. n. 45. asservantur MSS. *Chartæ* 2. Thomæ Becketi. *Epistola* quædam ibid. sub *Vitellio* E. 11. n. 7. *Epistola* alia sub *Vespasiano* D. 18. n. 6. *Epistolæ* 6. sub *Tito* D. 11. n. 2. aliæ sub *Faustina* B 1. n. 9. 11. Chartas & Epistolas varias exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 437 seq. (*c*) Hoc *Chronicon* edidit integrum Leibnitius tom. 1. Script Brunsvic. p. 849. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol 3. p. 126. (*d*) Viz ad calcem Ivonis Carnotensis *Excerpt. de gestis Assyriorum*, non *Histor.* Hugonis Floriacensis, ut notavit Whartonus, vid. *Nicholson* Bibl. Histor. Scot. p. 28. (*e*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 89. claruit circa an. 1190. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 690. (*f*) Edit. nov. tom. 1. p. 208 (*g*) Conf. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 879. qui *Hugonem* ad an 1174. collocat. (*h*) Epistolas 2 *ad Gaucelmum* edidit *Edm. Martene* Anecdotor tom. 1. p. 466. 471. (*i*) Conf *Oudin.* tom. 2. p. 1492. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol 3. p. 593. conf. *Jo. Molleri* Diss. Historico-Criticam *de Helmoldo* Lubec. 1702. 4to. (*k*) Recus. ibid. 1573. Novissim. edidit Godf. Guil. Leibnitius Scriptor. Brunsvicens. tom. 2. *Hanov.* 1710. fol.

Sæc. XII. ab an. MC. nique cum notis & observationibus Henricus Bangertus *Lubecæ* 1659. 4to.

1165. ANONYMUS auctor *vitæ Caroli Magni*, sub Friderico Barbarossa, claruit circa annum 1165. Scripsit *de vita & rebus gestis Imp. Caroli Magni libros* 3. qui habentur MSS. biblioth. Vindob. Cod. Hist. Lat. 149. Integrum opus se aliquando in lucem protracturum esse promisit Cl. Lambecius. Interim trium librorum præfationes, una cum capitum cujusque libri lemmatibus, & conclusione totius historiæ, in antecessum præmisit Comment. lib. 1. cap. 5. num. 21. p. 329.

1166. (*a*) ALEXIUS ARISTENUS, dignitate nomophylax, & magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ œconomus, quem *ὑπέρτιμον ἐκεῖνον κῦρεν* non uno in loco vocat Balsamon. Claruit anno 1166. quó, synodo Constantinopolitanæ interfuit: & de jure canonico inibi consultus adversus Nicephorum patriarcham Hierosolymitanum concilii Trullani canonem 37m. protulit. Exstat *synopsis canonum* ab Aristeno nostro scholiis illustrata: synopsis quidem ipsa eo longe antiquior videtur: Aristenus vero istam interpretatus est. Edita est synopsis, Gr. Lat. sed scholiis destituta, sub Aristeni nomine a Christophoro Justello in Bibliotheca Juris Canon. tom. 2. p. 673. Synopsi scholia adjecit, notisque illustrata, utraque Gr. Lat. dedit Cl. Beveregius in Pandecta Canonum *Oxon.* 1672. fol.

1166. NIERSES *Chelaiensis*, natione Armenus, creatus est Armeniæ Catholicus seu patriarcha anno 1166. Gregorii prædecessoris frater germanus. Orthodoxam fidei doctrinam amplexatus est, ecclesiæ pacis concordiæque summopere studiosus. Missis ad illum nunciis a Manuële Græcorum imperatore, sæpius ad Manuëlem rescripsit, unaque fidei professionem de SS. Trinitatis mysterio, deque Verbi incarnati *οἰκονομίᾳ* misit. In qua cum quædam minus sana deprehenderentur, ann. 1170. Manuël celebrem quendam theologum Theorianum in Armeniam legavit, quocum prolixam admodum disputationem per dies aliquot de duabus Christi naturis, de duplici voluntate & operatione, aliisque fidei capitibus controversis, ritibusque ecclesiasticis, habuit Nierses, ejusque tandem argumentis victus cessit, & sublato Armenorum schismate concordiam cum Græcis meditatus est. Quo fine concilium suorum convocare in animo habuit. Verum talia studia volventem mors intercepit anno 1173. Scripsit non pauca; exstat ejus cum Theoriano Græco colloquium, de quo vide quæ dicemus infra p. 240. Prolixum hunc dialogum in linguam Armenam transtulit, & cum versione Leunclaviana edidit Galanus Conciliat. Eccl. Arm. part. 1. a p. 242. usque ad p. 322. Epistolaris fidei *professio* nomine totius ecclesiæ Armenæ ad Manuëlem imperatorem missa apud Armenos asservatur, unde plura profert Galanus part. 2. tom. 1. Quæst. 1. sect. 5. p. 36. Poëtica facultate mire pollens condidit librum integrum *canticorum suorum*, quibus ecclesia Armena etiamnum utitur, *Venetiis* ab Armenis typis editum. *Carminis elegiaci*, quo patriæ suæ calamitates, miserumque ecclesiæ Armenæ statum eleganter depingit, specimen bene longum Armenice & Latine adducit idem Galanus part. 1. c. 10. p. 94. Sæc. XII. ab an. MC.

(*b*) MICHAEL ANCHIALUS, patriarcha Constantinopolitanus ab anno circiter 1167. Vir doctus, & Balsamone judice, philosophorum summus. Latinorum autem hostis acerrimus. Sedem patriarchalem tenuit annis octo. Exstant *decreta synodalia* 5. viz. *Ne Lectores mundana officia suscipiant. Ne Clerici ex aliena diœcesi ordinentur*, &c. Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 227. Scripsit etiam *dialogum*, quem habuit cum Manuële Comneno Imp. quo tempore pontificis legati Constantinopolim pervenerunt, ecclesiarum unionem procuraturi, nihil aliud autem a Græcis exposcentes quam cessionem primatus ipsi papæ, & appellationem permitti, & illius commemorationem inter sacra fieri. Ex dialogo isto quædam profert Leo Allatius de Consensu lib. 2. c. 3. §. 2. c. 5. §. 2. c. 9. §. 3. qui etiam epistolæ cujusdam Michaëlis convitiis, ut ait, & calumniis in Romanam ecclesiam refertæ meminit. Exstat adhæc Græce MS. *oratio* in imperatorem Manuëlem Comnenum. Cujus principium, *Εἶτα ὁ μὲν ὄρνις ὁ ἀετός.* Habetur in bibliotheca Bodleiana inter codices Baroccianos cod. 131. fol. 186. 1167.

(*c*) HUGO, *Pictavinus* a patria dictus, abbatiæ Vizeliacensis in pago Avalensi in finibus Burgundiæ sitæ O. B. monachus, & Guilielmi abbatis notarius, claruit an. 1167. Scripsit *monasterii Vizeliacensis historiam libris* 4. idque stylo pro sorte sæculi non ineleganti. Primo libro conditorum tabulas, pontificum litteras, regum diplomata, aliaque huc spectantia profert. Secundo Humberti episcopi Eduensis monasterii hujus jura ac libertates invadere conantis vexa- 1167.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 8. vol. 10. p. 287. l. 6. c. 1. §. 15. vol. 11. p. 43. *Oudin.* tom. 2. p. 1301. (*b*) Conf. *Fabr.* Pibl. Gr. l. 5. c. 44. §. 8. vol. 10. p. 227. *Oudin.* tom. 2. p. 1531. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1466.

tiones

Sæc. XII. ab an. MC. tiones describit. Duobus posterioribus damna & injurias a Comitibus Nivernensibus huic abbatiæ illatas copiose depingit. Opus istud jussu Pontii abbatis aggressus est anno 1156. absolvit sub Guillelmo abbate anno 1167. E codice amplissimis lacunis hinc inde dehiscente edidit L. Dacherius Spicil. tom. 3. p. 446. (a)

1170. JOHANNES, gente Anglus, patria Cornubiensis, inde *Johannes Cornubiensis* dictus, claruit anno 1170. in Gallia præceptorem habuit Petrum Lombardum, quocum multas postea lites exercuit; Romæ diu studiis incubuit, Alexandro papæ admodum charus.

SCRIPTA INEDITA.

Eulogium ad Alexandrum papam, seu *discussio super philosophia humana*, *& hæresibus*, habetur in biblioth. Baliolensi apud Oxon. vol. 58. num. 2. (b)

Summa, qualiter fiat sacramentum Altaris, per virtutem S. Crucis, & de septem Canonibus, vel ordinibus Missæ, Cant. in biblioth. Benedict. vol. 178. num. 6. (b 2)

1170. (c) PETRUS DE RIGA, natione Gallus, ecclesiæ Rhemensis cantor & canonicus, claruit circa annum 1170. vel paulo post. Ambrosius de Altamura * eum ad annum 1263. refert, ipsumque ex provinciæ Franciæ moderatore ad ecclesiam Aginnensem in Aquitania sub metropolitana Burdegalensi assumptum fuisse scribit; eundem enim Petrum Rhemensem intelligi, ex scriptis liquet. Scripsit Petrus *Heptateuchum*, quem *Auroram* vocavit, *duos libros Regum*, & 4. *evangelia* metrice reddens. Quo in opere, teste Henrico Gandavensi, * non solum historicum sensum, sed etiam allegoricum, in quantum potuit, breviter expressit. Exstat hæc *Aurora* MS. in bibliothecis passim; (d) ad varios collatam MSS. Codd. se editioni paratam habere nuper testatus est Casim. Oudin, * quam utinam publico non invideat.

* Biblioth. Domin. Cent. 1. ad an. 1263.

* De Script. c. 22.

* Supplem. p. 475.

Sæc. XII. ab an. MC. 1170. PETRUS COMESTOR, seu *Manducator* dictus, gente Gallus, patria Trecensis, S. Petri in urbe natali presbyter & decanus. Celeberrima viri fama excitati Parisienses, hominem ad se vocarunt, & academiæ Parisiensis cancellarium constituerunt. Claruit anno 1170. Tandem solitudinis & quietis amantior, ad canonicos S. Victoris in suburbio Parisiensi se contulit, & pietatis juxta ac litterarum studio toto animo incubuit. Obiit ibidem sepultus, 12. Kal. Novembr. anno 1198. quod ex chartis commentariisque domesticis (e) probant canonici Victorini. Unde patet Vincentii Bellovacensis aliorumque error, qui Petrum anno 1160. obiisse scribunt. Vir erat pro sæculo, quo vixit, non indoctus, nec qui ingruentes quotidie ecclesiæ Romanæ superstitiones & tyrannidem usque quaque approbavit. Certe memoratu dignum est, quod de eo refert Gyraldus Cambrensis ipsius discipulus, in *Gemma ecclesiastica* (quæ MS. in biblioth. Lambeth. hodie servatur) distinct. 2. c. 6. his verbis. *Hoc autem Magistrum Petrum Manducatorem in audientia totius scholæ suæ, quæ tot & tantis viris litteratissimis referta fuit, dicentem audivi, Quod nunquam hostis ille antiquus in aliquo articulo adeo ecclesiam Dei circumvenit, sicut in voti illius*, (sc. continentiæ sacerdotum) *emissione.*

Scripsit *ad Gulielmum archiepiscopum Senonensem in usum fratrum suorum historiæ scholasticæ libros* 16. (f) In quibus historiam sacram a principio Genesis usque ad finem Actuum apostolicorum in compendium redegit, multis incertis, si non fabulosis hinc inde interspersis; de historiis quoque Ethnicorum quædam incidentia pro ratione temporum inseruit, instar rivuli, qui secus alveum, diverticula, quæ invenerit, replens, præterfluere tamen, non cessat, ut ipse in præfatione loquitur. Prodiit primo anno 1473. *Rutlingæ* apud Guitherum Zainer: *Argentinæ* 1483. (g) *Basil.* 1486. fol. *Lugd.* 1543. 8vo. ut recentiores editiones taceam.

Servantur in cœnobio Victorensi *Ser-*

(a) Edit. nov. tom. 2. p. 498. seq. (b) Bis de hoc argumento scripsisse *Johan. Cornubiens.* notant *Oudin.* tom. 2. p. 1529. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 189. Semel brevius, quod inter scripta *Hugonis Victorini* tom. 3. reperitur sub titulo *Apologia de Verbi incarnatione*; deinde prolixius, quod ex MSS. Cod. S. *Petri Conchensis* primus publici juris fecit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 1657. seq. Habetur etiam MSS. in Bibl. Canonic. Regular. *S. Victoris* Parisiens. (b 2) Legitur etiam inter opera Hugonis Victorini tom. 3. p. 399. Item inter opera *Guil.* olim Abbatis S. Theodorici a Bertrando Tillier edit. ut prodit idem *Oudin.* ubi supra. *Commentarios* in diversa Scripturæ loca memorant Pitseus p. 236. Leland. de Script. Brit. c. 200. (c) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1551. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 816. qui notant *Auroram duplicem* exstare MSS. in Bibliothecis, unam a *Petro* ipso profectam, alteram ab *Ægidio* Parisiensi interpolatam. vid. etiam *Leyserum* in Hist. Poematum medii ævi, p. 692. ubi exhibuit Petri de Riga *librum Esthers* ex 2. MSS. correctum p. 697. Ejusdem prologum *Auroræ* integrum ex MSS. p. 701. Recapitulationem utriusque Testamenti integram ex 2. MSS. p. 703. Excerpta ex ejusdem *Aurora*, & librum *Ruth* integrum ex MSS. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 3. p. 332. (d) Ut in Bibl. monasterii Heilsbronnensis & in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* D. 5. n. 1. In hac *Aurora* continetur *poema super Machabæos*, quod in Bibl. Bodl. sub *Galfridi* nomine servatur; ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1678. (e) Sed recentibus & mendosis ut notat *Oudin.* tom. 2. p. 1526. *Petrum* an. 1178. obiisse narrant *Robertus* Autissiodorensis, & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 1134. (f) *Fabr.* notat in antiquis editionibus nullum librorum esse vestigium. sed tantum librorum historicorum historiæ distinguuntur, ot historia Geneseos per capita 115. &c. (g) Recus. ibid. 1502. *Paris.* 1513. 4to. *Hagenoæ* 1519. fol. *Lugd.* 1526. 4to. Novissime *Venet.* 1728. *Historia Scholastica* Rythmis Saxonicis habetur MSS. in Bibl. Paulina Lips. vid. Catal. p. 163. Eandem versibus rythmicis Teutonicis descriptam per Jacobum Van Mierlandt, circa an. 1271. memorat *Sanderus* in Bibl. Belg. p. 285.

mones

Sæc. XII. ab an. MC.

mones ejus MSS. 8vo quorum 50. scripsit adhuc presbyter, alios 30. jam S. Victoris canonicus, ut ex MS. Victorino nos docet Claudius Hemereus.* 44. habentur Lambethæ in bibliotheca archiepiscopali num. 176. fol. Plures Cantabrigiæ in bibliotheca Pembrochiana cod. 48. num. 1. 3. & cod. 76. num. 1. quot vero numero sint, non dicit, qui catalogum confecit, Cl. Jamesius. 114. in Longipontensi Cistercienſium monasterio exstare dicuntur. Denique varios *sermones* qui sub Petri Blæsensis nomine editi sunt, Petro nostro adjudicandos esse monet novissimus Petri Blæsensis operum editor: quam recte viderint alii. (*a*)

* De Acad. Paris. p. 113.

1170. (*b*) THEORIANUS, natione Græcus, patria forsan Constantinopolitanus, Manuëlis Comneni Imp. legatus ad Armenos ad disputandum pro fide orthodoxa missus anno 1170. In Armeniam ubi pervenerit, domino Niersi Catholico imperatoris sui litteras tradidit; & longam cum eo de variis fidei capitibus & consuetudinibus ecclesiasticis disputationem iniit. Tandem colloquio iste contigit exitus. Catholicus Theoriani argumentis victus manus dedit: seque episcoporum suorum synodum coacturum esse policitus est, atque argumenta quæ protulerat Theorianus, iis propositurum, seque in omnibus ecclesiæ Catholicæ sententiæ accessurum, proque Græcis, immo pro veritate adversus Armenos dissertaturum, denique se omnesque secum consentientes fidem orthodoxam scripto comprehensam, sua & suorum episcoporum subscriptionibus firmatam, ad Imperatorem & patriarcham CP. missurum esse. *Dialogum* istum cum Catholico Armeniorum habitum litteris mandavit; in quo præcipue id agit, ut SS. patrum auctoritate Eutychianos & Monophysitas refellat, & doctrinam Catholicam de duabus in Christo naturis, synodique Chalcedonensis auctoritatem stabiliret. Edidit hunc Gr. Lat. Johannes Leunclavius *Basil.* 1578. 8vo. exinde recusus est in Auctuario Duceano *Parisf.* 1624. tom. 1. p. 439. (*c*)

1170. (*d*) EUSTATHIUS, ortu Græcus, archiepiscopus Thessalonicensis, claruit sub Commenis, Manuële, Alexio filio, & Andronico patruële, circa annum 1170. quem proinde cum Eustathio magnæ ecclesiæ archipresbytero, qui Eulogio seu Sergio in sede CP. successit anno 1017. in chronologia sua perperam confundit Marq. Freherus. Vir erat extra controversiam eruditissimus, scriptorque celeberrimus; an vero inter Scriptores ecclesiasticos reponendus sit, non immerito dubitare licet. Etsi enim episcopus fuerit, & non infimis elogiis a Niceta Choniate plus una vice ornatus, (quod doctrina tam profanarum, quam sacrarum litterarum, *καὶ τὰ παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων* fuerit præditus, id quod *τὸ οἰκειότατον ἐκείνε καὶ ἐξαίρετον ἦν χαρακτήρισμα*) nihil tamen ecclesiastici commatis, quod sciam, ab eo editum, hodie typis mandatum legitur. Plura nihilo minus supersunt MSS. Exstat Græce *expositio* doctissima & amplissima in S. Johannis Damasceni canonem, sive canticum Iambicum Pentecosticum de Spiritu Sancto. Habetur quidem canon Græce & Latine inter Damasceni opera *Parisf.* 1619. Præstantissimus vero Eustathii commentarius Græce MS. reperitur Biblioth. Vindob. Cod. Theolog. juxta Lambec. 21. Nessel. 208. Ipsum procenium decem folia continet, codex integer folia 144. Confer L. Allatii Catalog. operum Jo. Damasceni Symict. part. 2. p. 453. *Oratio* in Imp. Manuëlem Comnenum exstat Græce MS. in bibliotheca Bodleiana Cod. Baroc. 131. fol. 190. Ejusdem, ut videtur, *supplicatio* ad eundem imperatorem, nomine civitatis, cum siccitate laboraret, ibid. fol. 195. Pr. *Τολμηρὰ μέν.* Ejusdem, ut licet conjicere, *lessus* in fratris sui obitu, ibid. fol. 209. Pr. *Ὁ πονηρός.* In catalogo Barvoëtiano bibliothecæ Scorialensis sub lit. Z. loc. 11. cod. 9. habetur *Eustathii Thessalonicensis archiepiscopi oratio ad Michaëlem Stathmitem Saccularium & Chartophylacem, quod sæpe cum melodiis celebrare debeant memoriam S. Demetrii.* Et alibi, ejusdem *oratio ad eos, qui erant in templo S. Myroblytæ*, i. e. Demetrii, anno mundi 6702. i. e. Christi 1194. habita. Ubi & alia ejusdem Eustathii servari dicuntur. Vide Labbei Catal. Nov. Biblioth. MSS. p. 184. 186. In prædicta bibliotheca Vindob. Cod. Nessel. 134. num. 8. fol. 185. asservatur MS. B. cujusdam Eustathii metropolitæ *Ἐπίσκεψις βίȣ Μοναχικȣ̃, καὶ διόρθωσις τῶν περὶ αὐτόν.* Cujus principium vetustate non parum mutilatum est. Nostri forsan est, saltem alterius a veteri illo Eustathio, Sebastiæ in Ar-

Sæc. XII. ab an. MC.

(*a*) De MSS. conf. *Oudin.* loc. citat. *Sermones* quos sub *Petri Blæsensis* nomine dedit Jo. Busæus, & qui habentur in Bibl. Patrum Colon. tom. 2. p. 837. esse *Petri Comestoris* anootavit Petrus de Gussanvilla, qui opera Petri Blæsensis edidit. *Commentarios* in epistolas S. Pauli MSS. servari in Bibl. Sorbonica testatur *Le Long.* in Bibl. Sacr. vol. 6. p. 683. *Allegoria & Medulla Bibl.* exstant in eodem vol. in Bibl. Windesorienſ. ex tractatu *de pœnitentia* & ex *Sermonum* volumine MSS. in Bibl. Lambethana loca quædam profert *Hen. Wharton* in Auctuario ad Usserii Historiam Dogmaticam p. 353. 407. Sermonem *de immaculata B. Virginis conceptione* editum esse *Antverp.* notat *Labbeus* tom. 2. de S. E. p. 200. *Versus* quosdam *in laudem B. Virginis* exhibuerunt *Oudin.* & *Fabr.* ubi supra; idem *Fabr.* memorat *sermones* 68. in Bibl. Rostgardiana Hasniæ. *Comment. in S. Scripturas* exstant MSS. in Bibl. Colleg. Etonenſ (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 189. (*c*) Item in bibl. Patrum Morelleana tom. 11. conf. *Fabr.* bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 10. vol. 10. vol. 10. p. 288. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1539.

menia

menia episcopo, longe diversi. Alia scripsit, quæ licet huc non proprie spectant, non tamen sunt prætereunda, viz. *Commentaria in Homerum*; prodierunt Græce 4. vol. *Rom.* 1550. fol. & *Basil.* 3. vol. 1560. fol. *Comment. in Dionysii Periegesin*, seu *orbis descriptionem* Græce *Paris.* 1577. *De Ismeniæ & Ismenis amoribus libri 6*. Gr. Lat. cum notis Gaulmini *Paris.* 1647. 8vo. His quidem libris lis eo præsertim nomine movetur, quod codices non nulli Eumathium quendam auctorem præferant. Vide quæ hac de re habet Cl. Vossius de Hist. Græc. lib. 4. c. 19. (*a*)

1170. (*b*) SYMEON, magister & logotheta, Alexio Aristeno suppar, claruit circa annum 1170. Exstat Gr. Lat. *epitome Canonum* ab Henrico Justello edita in Bibliotheca Jur. Canon. tom. 2. p. 710. Certe hæc *synopsis canonica* tum Symeone, tum Aristeno, antiquior videtur, utrique passim ascripta; quam quidem ordine paululum mutato descripsisse, & in usum suum accommodasse videtur Symeon noster: & ut non inepte conjicit Cl. Beveregius, scholiis illustraverat, quæ dudum perierunt. Opus Symeonis magistri & Logothetæ *in Mundi opificium* ex Genesi & Chronicis per seriem collectum penes Cl. Du Fresne Du Cange, & alibi MS. exstare memorat Cas. Oudinus. * Quale vero, vel cujus sit opus, an Symeonis nostri, an logothetæ antiquioris; dicant nobis, qui codices MSS. possident.

*Supplem. p. 413.

1170. GODEFRIDUS, seu *Gotefridus*, *Viterbiensis* a patria dictus, natione Italus, dignitate presbyter, tribus imperatoribus, viz. Conrado III. Frederico I. Henrico VI. tum a sacris, tum a secretis. Claruit anno 1170. Quadraginta annos peregrinationi in exteras regiones impendisse dicitur: unde domum rediit variis observationibus, bibliothecarum spoliis, linguarum non Latinæ modo, sed Græcæ, Hebraicæ, Chaldaicæ cognitione refertus. Obiit anno 1186. (*c*) Scripsit *ad Urbanum III. papam chronicon universale*, tum prosa, tum metro, quod ob diffusam rerum, ætatum, gentiumque historiam *Pantheon* appellavit, ab orbe condito ad annum usque 1186. Exstat hoc chronicon intet scriptores rerum German. a Johanne Pistorio editos *Francofurt.* 1584. p. 6. (*d*) Exstat ejusdem *speculum Regum*, seu *de genealogia omnium regum & imperatorum a Diluvii tempore ad Henricum VI.* Imp. a chronico diversum, MS. in biblioth. Cæsarea Vindobonensi, teste Lambecio Comment. de bibl. Vindob. lib. 2. c. 8. p. 774.

SAXO, *Grammaticus* ob styli, quo usus est, venustatem dictus, gente Danus, patria Selandus, equestri familia ortus, cathedralis ecclesiæ Roëschildensis præpositus. Claruit anno 1170. novennio ante ab Absalone archiepiscopo Lundensi, in cujus familia plerumque degit, & sacellani vices obiit, Lutetiam ad ecclesiam S. Genovefæ missus fuerat: ut viros aliquot religiosos exinde in Daniam adduceret. Anno circiter 1177. Absalonis jussu patriis annalibus condendis semet accinxit. Obiit anno 1204. Scripsit stylo quidem venusto, & supra sæculi sortem florido ac eleganti *historiæ Danicæ libros 16.* ab ipsis gentis primordiis usque ad annum 1186. Vividum ejus atque ardens ingenium, orationem nunquam remissam aut dormitantem, tum miram verborum copiam, sententias crebras, & figurarum admirabilem varietatem vehementer laudat Erasmus; * ut satis admirari nequeam, inquit, unde illa ætate homini Dano tanta vis eloquendi suppetiverit: qua quidem omnes, quod sciam, eruditos ὀψιμαθεῖς habet. Certe quod stylum attinet, Valerium Maximum præ cæteris ante oculos habuisse videtur: quod infinitis pœne exemplis ostendit Cl. Stephanius. Prodiit historia ista, a Christiano Petri, canonico Lundensi, primum edita *Paris.* 1514. a Johanne Bebelio *Basil.* 1534. a Philippo Lonicerio & Johanne Fichardo *Francofurt.* 1576. denique longe integrior, & amplissimis prolegomenis, notisque uberioribus ornata a Stephano Johanne Stephanio *Soræ* 1644. fol. Atque utinam doctissimi editoris diligentiæ nitidiores typi accessissent. 1170.

*In Ciceroniano.

GILBERTUS DE HOYLANDIA, seu, ut nunc vocatur, *Hollandia*, natione Anglus, patria Lincolniensis, S. Bernardi discipulus, ordinis, Cistertiensis monachus, demum cœnobii Swincetensis in agro Lincolniensi abbas, claruit anno 1170. Baleus enim & Pitseus dum anno 1200. claruisse volunt, serius quam par est, hominem reponunt; quippe Bernardus, quo familiariter usus est, & sub cujus regimine diu 1170.

(*a*) Ejusdem *epistolas* quasdam exstare MSS. ap. Cl. Frid. Rostgaardum refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 1. p. 432. *Epistolas ad Psellum* in Cod. Regio evolvit Cangius p. 1296. Glossarii Græci. Euthymius celebravit *fasces epistolarum*, quas ait se habuisse *Eustathii* manu ipsius exaratas; ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 290. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1366. *Symeon Logotheta* de moribus Ecclesiæ citatur a *Nic. Comneno* p. 398. Prænot. Mystagog. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 297. (*c*) Imo vero 1196. vel 1198. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1629. (*d*) Etiam 1607. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1628. Sed primus edidit Basilius Johan. Beroldus *Basil.* 1569. fol. Prodiit etiam *Hanov.* 1613. Denuo Burchardus Gotthelf. Struvius vulgavit in Repetita Pistorianæ Sylloges editione *Ratisbonæ* 1726. fol. Hujus *Chronici* partes quinque postremas Muratorius inseruit tom. 7. Scriptor Italic. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 201.

Sæc. XII. ab an. MC. vixit, diem suum obiit anno 1153. Scripsit *sermones in Cantica Canticorum*, ab ea scilicet parte quam Bernardus morte præventus absolvere non potuit. *Subtiles quidem*, inquit Henricus Gandavensis, * *& valde spirituales, sed revera B. Bernardi eloquentiæ & sensibus impares.* Exstant hi sermones numero 48. editi *Argentorati* an. 1497. & in omnibus fere operum Bernardi editionibus, quæ ab ineunte hoc sæculo prodierunt. Quibus adjectæ sunt Gilberti nostri *epistolæ* 3. & *dissertationes* epistolares *asceticæ* 6. Alia Gilberti opuscula memorant Baleus * & Pitseus, † quæ apud ipsos reperiri possunt. (*a*)

* De Script. Eccl c. 12. p. 164.

* Cent. 3. c. 51. p. 246.

† De Script. p. 269.

1170. HENRICUS, Rhemensis archiepiscopus, claruit anno 1170. Exstant *epistolæ* 2. *de causa Drogonis Noviomagensis* apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 228. (*b*)

1170. THOMAS, gente Anglus, cœnobii Elyensis monachus, claruit circa ann. 1170. vel non diu postea. Condidit *de historia insulæ Elyensis, de vita S. Ætheldrithæ, de abbatibus, de episcopis, de translatione S. Ætheldrithæ libros tres.* Primum, sed mutilum edidit Johan. Mabillonius Sæc. Benedict. 2. p. 738. Secundum dedit Galeus noster, & anonymo, tanquam historiæ Elyensis librum secundum, attexuit, Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 489. qui tamen non integrum, sed solummodo ad Normannorum ingressum pertingentem adhibuit. Et eandem, opinor, ob causam totum librum tertium suppressit. Liber MS. quo usus est, tempore Henrici III. exaratus erat. Generalem totius operis præfationem, hactenus ineditam, ex codice Cottoniano dedit H. Whartonus Præfat. ad tom. 1. Angl. Sacr. num. 48. p. 39. Ubi etiam de hoc opere variisque ejus partibus prolixe atque accurate agit. In præfatione sua generali Thomas se opus suum in tres libros partitum esse tradit. Liber primus, inquit, constat de situ insulæ, & de gloriosa regina Ætheldreda, & de succedentibus ei SS. virginibus, quibusque infortuniis insula subjacuit, usque ad ingressionem monachorum in Ely. Secundus de temporibus monachorum in Ely, & libertate loci, & quomodo ecclesia renovata fuit, & de obsidione Normannorum usque ad tempora episcoporum. Quod nunc est. Tertii libri argumentum ipse non exhibet; quin & an ipse liber adhuc superstes sit, non liquet. Habetur quidem in eodem codice Cottoniano, monente Cl. Whartono, manu quidem alia, sed satis antiqua, liber hoc titulo; *Liber tertius* in historia Elyensis insulæ, constans de duorum temporibus episcoporum, scilicet Hervei & Nigelli, quid plus vel minus utile gesserint, plene insinuans. Hic Thomæ nostri liber tertius censeri poterat. Cum vero auctor post Richardum, priorem Elyensem, qui obiit paulo ante annum 1196. opus suum composuerit, seque ex Richardi historia omnia fere desumpsisse non uno loco agnoscit, merito hac de re dubitare licet. Duas priores operis a Thoma conscripti partes. a prima ecclesiæ fundatione ad annum 1107. in compendium redegit anonymus quidam monachus Elyensis, retentis nihilo minus Thomæ verbis, omnibusque scitu dignis, non sine summa cura & judicio contextis. Hanc epitomen sub Thomæ nomine edidit Whartonus ubi supra p. 591. Primam hujus epitomes partem ad annum 1970. ex primo libro desumptam, antea evulgaverat Dugdalius noster Monast. Anglic. tom. 1. p. 87.

Sæc. XII. ab an. MC.

HILDEGARDIS, gente Germana, patria Spanheimensis, Hildeberti & Mechtildæ filia, nata est anno 1098. A primis incunabulis Deo devota, habitum monialem sub Jutta abbatissa, Megenhardi Comitis Spanheimensis sorore, octennis induit: ipsa demum abbatissa facta monasterii S. Ruperti in monte ad Bingiam prope Rhenum fluvium. Claruit anno 1170. Raris animi dotibus prædita, & egregia erga Deum pietate, erga religionem zelo insignis, visionibus divinitus concessis & prophetiis inclarescere quadragenaria jam cœpit Cujus rei fama excitati Eugenius III. papa, & primores Galliæ Germaniæque episcopi ac abbates, & in his S. Bernardus, visiones illius propheticas anno 1148. acriori examini subjecerunt: & infucatas deprehenderunt, & in concilio Trevirensi confirmarunt. Eandem postea sententiam ratam habuerunt Anastasius IV. & Hadrianus IV. pontifices: qui datis ad illam litteris & seipsos & ecclesiam Romanam precibus ejus commendarunt. Obiit Hildegardis anno 1180. die 17. Septembris. 1170.

SCRIPTA.

Scivias, seu *Visionum sive Revelationum libri* 3. Prodierunt *Paris.* 1513. fol. *Colon.* 1628. (*c*)

(*a*) *Le Long.* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 744. memorat varia Gilberti opuscula. De MSS. Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1483. (*b*) *Epistolam* ad Alexandrum III contra Robertum de Aria publici juris fecit Jac. Hommey p. 551. supplementi Patrum. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3 p. 675. (*c*) Item *Haganoæ* 1529. Scrutinium Theologicum *Visionum* Hildegardis edidit B. Martinus Chladenius *Witeberg.* 1716. 4to. Vid. *Fabr* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 773. *Oudin.* tom. 2. p. 1573. qui notant Hildegardem de Pinguia eandem esse cum visionum Auctore *Revelatio Hildegardis* exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Domitiano* A. 9. n. 14. *Prophetiam* contra Monachos mendicantes exhibuit *Fabr.* loc. citat.

Vita

Vita S. Roberti confessoris Bingiorum ducis (a)

Epistolæ 38. (b)

Quæstiones variæ.

Expositio regulæ S. Benedicti. Prodierunt opuscula ista *Colon.* 1566. & in Bibliotheca Patr. (non omnia tamen) tom. 23. p. 535.

Physicorum, seu *de rerum Natura libri* 4. quos Hildegardi nostræ male non nulli tribuunt. Hildegardis enim de Pinguia opus esse nos docet Jos. Simlerus. * (c) Prodierunt *Argentinæ* 1533. (d)

* Biblioth. p. 301.

1172. (e) JOHANNES, *Sarisburiensis* a loco natali dictus, natione Anglus, patria Wiltunensis, gentis & sæculi sui decus ac ornamentum, Eugenio III. & Hadriano IV. & Alexandro III. pontificibus, & Theobaldo archiepiscopo Cantuariensi (cui a sacris fuit) eximie charus: Thomæ Becketo archiepiscopo familiarissimus, & ab anno 1163. totius exilii, omniumque molestiarum comes: sæpe quidem, ut Thomam desereret, regique fidelitatem, & præstandam consuetudinibus regiis obedientiam juramento promitteret, sollicitatus, in exilio manere maluit, quam conditionibus istis pacem regisque gratiam promercari. Tandem Thomæ consortium, non causam, reliquit, ab eo semper in rebus dubiis præ aliis consultus. Post exactum in exilio septennium, impetrata a pontifice venia, paceque cum rege inita, in Angliam rediit, matremque suam (cujus votis obtemperans iter susceperat) in extremis positam invenit. Anno 1172. (f) mortuo jam Thoma in Galliam iterum profectus episcopus Carnotensis in provincia Senonensi constitutus est. Anno 1179. concilio Lateranensi interfuit. Obiit anno 1182. Plura de eo memoratu sane dignissima, ex epistolarum Thomæ Becketi collectione, non sine lectoris commodo peti possunt. Vir ætatis suæ eloquentissimus, & reconditioris cujusvis scientiæ genere instructissimus. Morum severissimus censor, & si quis alius, rigidi servator honesti: in carpendis aliorum, etiamsi regum & pontificum vitiis parem adhibuit facundiam & libertatem. Nec amicis pepercit, nec inimicis. Quin nec ipsi Thomæ, domino suo & familiari, obstinatum & pervicacem in regem clementissimum animum sæpius objicere dubitavit.

(g) OPERA.

Polycraticus, seu *de nugis Curialium & vestigiis Philosophorum libri* 8. *ad Theobaldum archiepiscopum*. In centone isto multos purpuræ pannos & fragmenta melioris notæ agnoscit Justus Lipsius. * Prodiit *Paris.* 1513. 8vo. *Lugd. Bat.* 1595. 8vo. *Par.* 1610. 8vo. *Lugd. Bat.* 1639. 8vo. & in Biblioth. Patr. tom. 23. Fœdo errore Johannem nostrum *Salisbernensem* episcopum, ejusque opus *de nugis Curialium*, *Polychronicon* vocat Johan. Tinmuthensis Hist. Aur. lib. 22. c. 88. MS. in biblioth. Lambeth. asservata.

* Not. ad 13. Annal. Taciti.

Metalogici libri 4. in quibus de omni re logica & philologica, philosophica quin etiam, acute atque erudite agit. Prodierunt cum Polycratico *Paris.* 1610. *Lugd. Bat.* 1639. (h)

Vita S. Thomæ archiepiscopi Cantuariensis. Prodiit integra cum epistolis Sarisburiensis *Paris.* 1611. 4to. (i) lacera & hiulca in Quadrilogo de vita S. Thomæ, ex quatuor auctoribus Gregorii XI. jussu olim contexto, qui typis impressus est *Paris.* 1495. 4to. & cum S. Thomæ epistolis *Bruxell.* 1682. 4to.

Vita S. Anselmi archiepiscopi Cantuariensis, capitulis 18. constans, quam ex codice Lambethano nobis dedit Hen. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 149. Desumpta est hæc vita ex Eadmeri de eadem re commentario. Cujus opus Johannes in epitomen redegit, ita volente Thoma archiepiscopo Cantuariensi, qui hunc Johannis librum anno 1163. in concilio Turonensi, Alexandro papæ obtulit, non alia mente, quam ut Anselmus in Sanctorum censum potiori jure referri posset.

Epistolæ 303. Exstant in Biblioth. Patr. tom. 23.

Epistolarum aliarum liber. Prodiit *Paris.* 1611. 4to.

Epistolæ aliæ 93. Habentur in collectione epistolarum S. Thomæ a Chr. Lupo edita *Bruxellis* 1682. 4to. An vero omnes hæ epistolæ sint penitus diversæ, inquirant quibus plus otii est. (k)

Commentarii in epistolas D. Pauli. Prodierunt *Amstelodami* 1646. 4to. (l)

Entheticon metricum, cujus meminit Balæus. Poema meo quidem judicio elegantissimum. Polycratico præfigitur, cui præfationis vice præludit. (m)

(a) Vulgata a *Jo. Busæo Moguntiæ* 1602. 4to. Item ap. Surium 15. Maii, & cum notis Henschenii tom. 3. Act. Sanctorum p. 504. *Vitam S. Disibodi* ap. Surium 8. Julii, & tom. 2. Act. Sanctor. p. 588. & *Explicationem* Symboli Athanasiani, in Bibl. Patrum Lugd. & una cum cæteris scriptis *Colon.* 1566. edit. memorat *Fabr.* ubi supra. (b) *Epistolas* variorum ad Hildegardem, cum ejusdem ad eos responsione edidit *Edm. Martene* Collect. Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 2. (c) *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithem. c. 405. memorat varia alia *Hildegardis* Scripta, quem vide. (d) Recus. ibid. 1544. fol. Habentur MSS. in Bibl. Galliarum Regia. De MSS. Conf *Oudin.* tom. 2. p. 1572. (e) Conf *Oudin.* tom. 2. p 1503. (f) Imo vero circa an. 1176. aut 1177. ut notant *Leland.* Collect. tom. 2. p. 208. & Wharton. in Præfat. ad tom. 2. Angliæ Sacræ n. 9. p. 12. (g) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 157. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4. p. 380. (h) Denuo *Amstelod.* 1664. (i) Habetur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* B. 2. n. 1. (k) *Epistolæ* non nullæ exstant MS. in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 17 n. 2. (l) Comment. *in Epistol. ad Colossenses* edit. *Cantab.* 1627. meminit Guil. Crovæus. (m) Edidit cum Carmine altero elegiaco *de membris conspirantibus* Andreas Rivinus *Lips.* 1655. 8vo. ut refert *Fabr.* loc. citat. qui *Carmen* posterius ad calcem voluminis dedit.

De aliis deperditis, saltem ineditis, Johannis scriptis consule Baleum & Pitseum. (*a*)

1172. EDUARDUS, gente Anglus, monachus, si recte conjicio, Cantuariensis, certe Thomæ archiepiscopo familiaris, claruit anno 1172. Scripsit prolixe *vitam Thomæ Becketi* archiepiscopi Cantuariensis, referens quæ partim ipse viderat, partim quæ ab intimis archiepiscopi amicis acceperat. (*b*) Hanc in compendium redactam extulit Surius Decembr. 29.

1172. SIMEON MACJINUS, Chalili filius, genere Syro-Arabs, claruit anno 1172. Hegiræ 569. E familia Michaëlis Basjuvi fuisse refert Georgius Almachinus Hist. Saracen. lib. 3. p. m. 371. id est, si ex sequentibus Almachinum recte interpreter, ex eo loco originem ducebat; quippe pagus ille antiquitus *Basjuva* dicebatur, ibique erat Michaëlis Archangeli templum, quod vicini Christiani fræquentare solebant. Simeon primo notarii artem exercuit, & senatus bellici ministerio, operam navabat, idque sub Josepho Saladino, a quo sustentatus fuit, & tributis quibusdam in Hagirawana donatus. Per triennium hoc munere functus, ad monasterium Johannis Cazirii in deserto Askyto, nempe in valle Habyba se contulit, ubi constructo sibi in medio monasterii loco semet inclusit, & per triginta & amplius annos vitam monasticam magna cum pietatis laude transegit. In calendario Calcasendii, scriptoris Muhammedani, a Seldeno edito de Synedr. lib. 3. cap. 15. p. 365. ad diem 14. mensis Chiac, seu Decembr. 10. occurrit festum Simeonis. Disertius vero in calendario Arabico Coptitarum ibid. p. 386. eodem die celebratur memoria monachi Simeonis martyrio coronati in diebus Musulmanorum Hunc nostrum fuisse plane suspicor, nec ab hac conjectura abludit Hottingerus Biblioth. Orient. cap. 2. p. 68. Scripsis Arabice Simeon stylo elegantissimo opus egregium *de præcipuis religionis Christianæ mysteriis & virtutibus*; de quo ita Hottingerus loco citato. *Legi magnam partem illius scripti, cujus nitori & elegantiæ, si stylum spectes nihil posset accedere; argumenta tamen non eadem felicitate & munero penetrant.* Integrum libri titulum, & auctoris in scribendo facundiæ specimina ex quibusdam loquendi formulis ibidem exhibet, ubinam vero hoc opus MS. delitescat non indicat.

1174. GULIELMUS, patria seu Gallus, seu Germanus, seu quod verisimillimum est, Syrus, & fortasse Hierosolymis natus; quin, ut quidem volunt, reges Hierosolymitanos propinquitate attingit. Anno circiter 1167. rogante rege Amalrico, archidiaconatu ecclesiæ Tyrensis a Frederico archiepiscopo donatus est, at paulo post ad imperatorem Constantinopolitanum legatus, rem feliciter gessit. Circa annum 1169. archiepiscopo suo subinfensior factus, in Occidentem suscepit iter. Reduci Baldwinus Amalrici regis filius bonis litteris & moribus informandis committitur. Mox a rege sacri palatii cancellariatu cohonestatus est; atque anno demum 1174. mense Maio, archiepiscopus Tyri electus, 4. Id. Jun. consecratus. Anno 1178. ad synodum Lateranensem evocatus, Romam profectus est, atque anno sequenti concilio interfuit, cujus ipse Acta & canones a reliquis episcopis rogatus scripto commisit. Domum rediens Constantinopoli apud Manuëlem Imp. septimestri spatio hæsit, & ab eo commissam sibi ad principem patriarchamque Antiochenum legationem obiit. Post annum itaque ac decem menses Tyrum reversus est. Anno 1188. capta a Saracenis Hierosolyma, & desperatis Christianorum Orientalium rebus, ipse pro subsidiis quærendis in Occidentem mittitur, & colloquio regum Angliæ & Galliæ inter Gisortium & Trie adfuit. Tandem Heraclei patriarchæ Hierosolymitani electioni strenue obnixus, dum ut sedem ei patriarchalem obstrueret, Romam versus iter iniret, ab Heraclio veneno sublatus est, quo vero anno non liquet. Scripsit *libris* 23. *historiam belli a principibus Occidentis Christianis in Palestina, ac Oriente gesti, ab anno* 1095, *ad ann.* 1180. (*c*) Satis ex hoc opere liquet, ut magni Vossii * de eo verbis utar, *Scriptorem esse modestum, prudentem, acris judicii, veri amantissimum, & pro ætate qua vixit, doctum atque elegantem.* Prodiit historia ista primum cura Philippi Poissenoti *Basil.* 1549. deinde studio Henrici Pantaleonis *Basil.* 1560. (*d*) denique in collectione Bongarsiana gestorum Dei per Francos tom. 1. p. 625. Scripsit præterea *Gesta Occidentalium principum*, seu *historiam de principibus Occidentis in Oriente, eorumque gestis ab anno* 614. *ad annum* 1184. & *Acta synodi Lateranensis.*

* De Hist. Lat. lib. 2. c. 53.

(*a*) *Speculum Stultorum* exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 12. n. 3. *Pœnitentiale* cum pluribus aliis *Johannis* scriptis nondum editis memorat *Fabr.* ubi supra. (*b*) Thomas Hearne Append. ad Præfationem *Benedicti Petroburgensis* p. 37. memorat Edvardi Grime *vitam S. Thomæ* archiep. Cantuar, in Bibl Cotton. sub *Vespasiano* E. 10. n. 11. (*c*) Ab an 1048. ac præcipue ab an. 1100. usque ad an. 1184. ut nos monet. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol 3. p 505. (*d*) Non an. 1560. sed 1564. subjuncta Jo. Heroldi Continuatione usque ad an. 1521. quæ edita fuerat separatim 1560. vid. *Fabr.* loc. citat. Denuo occurrit in Collectione Veterum Scriptorum & Monumentorum Marteneana tom. 5.

teranensis. Utrumque autem opus interiisse videtur.

1175. NIERSES, gente Armenus, patria Lampronensis, Osciuni Armeniæ principis filius, inter Episcopos Armeniæ non modo generis claritudine, sed & pietate & eruditione maxime conspicuus, floruit anno 1175. Ab Armenis in sanctorum numerum relatus, ut ex eorum Menologio liquet, ubi ob humilitatem, mansuetudinem, misericordiam, pauperumque amorem, preces assiduas, reliquasque vitæ Christianæ virtutes egregie commendatur. Anno 1177. interfuit synodo Tarsensi, ejusque pars magna fuit, ubi præclaram ad istius concilii patres orationem habuit, qua eos ad schisma tollendum, & fidem Catholicam amplectendam strenue adhortatur, unionem & concordiam cum aliis ecclesiis Christianis suadet, in hæreticos & conciliabula Armena acriter invehitur, gentisque suæ calamitates describit. Exstat hæc *oratio*, magnam saltem partem Armenice & Latine apud Clem. Galanum Conciliat. Eccles. Armen. part. 1. cap. 22. p. 326. Transtulit de Græco in sermonem Armenum *historiam* S. Gregorii M. papæ (*dialogum* nempe *de vitis Patrum*) & *regulam* S. Benedicti. Scripsit *expositionem Fidei*, ex qua quædam citat idem Galanus part. 2. tom. 1. quæst. 3. §. 1. p. 101. item librum *de traditionibus SS. Patrum*, ex quo non nulla proferuntur apud eundem tom. 2. quæst. 3. §. 7. p. 70. præcipue vero quæst. 9. §. 2. p. 198. aliaque opuscula, quibus synodi Chalcedonensis fidem viriliter propugnavit. (*a*)

1177. BENEDICTUS, Anglus, domo Petriburgensis in academia Oxoniensi educatus. primum monachus Cantuariensis, deinde cœnobiarcha, tandem abbas Petriburgensis constitutus an. 1177. *Librum unum, alterumve de vita & miraculis Thomæ Cantuariensis* contexuit. Cujus magnam partem in opus suum transcripsit Quadrilogi compilator, præcipue libro 2. & 3. ubi ampla segmenta reperiuntur. (*b*)

1177. HUGO ETHERIANUS, natione Tuscus, Constantinopolim sub Manuele Imp. profectus, summam sibi gratiam apud imperatorem conciliavit; cujus proinde patrocinio fultus, contra Græcos, & scriptis & voce strenue decertavit. Claruit anno 1177. quo *libros* a se contra Græcorum dogmata elimatos ad Alexandrum III. pontificem misit, & ab eo litteras collaudatorias meruit. Exstant *liber de Anima corpore exuta*, seu *de regressu Animarum*, in Orthodoxogr. p. 1309. & seorsim *Colon.* 1540. *De hæresibus, quas Græci in Latinos devolvunt*, seu *de processione Spiritus S. ex Patre & Filio*, *adversus errores Græcorum, libri* 3. qui cum præcedente opusculo seorsim prodierunt *Basil.* 1543. & in Bibliotheca Patr. tom. 22. p. 1176. (*c*)

LABORANS, ubi natus incertum, 1177.
Romanæ ecclesiæ Cardinalis presbyter titulo *S. Mariæ in Porticu* creatus est anno 1179. *Canonum collectionem* elaboratissimam scripsit anno 1182. Exstat ad illum Stephani Tornacensis epistola 113tia p. 161. confer ibi Claudii du Molinet notas. (*d*)

ALANUS, gente Anglus O. B. mona- 1177.
chus Cantuariensis, deinde Prior sive cœnobiarcha, postremo Teukisburiensis ad confluentiam Avonæ & Sabrinæ fluminum abbas, claruit anno 1177. Obiit an. 1201. vir tum fortuna, tum litteris insignis. Scripsit *librum de vita & exilio Thomæ Cantuariensis*, qui an integer hodie supersit, non liquet: nihilo minus pæne totum operi suo inseruit auctor Quadrilogi, qui Thomæ epistolis præfigi solet. Notari debet, quod apud Baronium, ad annum 1162. n. 21. Alanus noster abbas *Deoches* dicitur; errore forsan non aliunde orto, quam quod in codice suo Vaticano scriptum erat *Deoches*, pro *Theoches*, seu ut hodie dicimus Teukesburiensis. Exstant etiam sed MSS. *sermonem* ejus lib. 1. *epistolarum* lib. 1. Hæc duo opuscula se MSS. vidisse refert Pitseus de Script. Angl. p. 271. (*e*)

RICHARDUS, gente Anglus, pri- 1177.
mum monachus, dein sub-prior, postremo ecclesiæ Elyensis prioratum accepit anno 1177. E vivis excessit ante ante annum 1195. quem tamen Baleus & Pitseus ad annum

(*a*) *Biblia* Rythmica, seu *Historias* Biblicas præcipuas in rythmis Armenicis recensitas excusas circa ann. 1666. memorat *Le Long.* Bibl. Sacr. p. 880. (*b*) Scripsit etiam librum *de vita & rebus gestis* Reg. Henrici II. & Richardi I. ex quo multa exscripserunt Johan. Bromptonus & Roger. Hovedenus. Habetur MS in bibl. Cott. sub *Julio* A. 11. n. 4. & sub *Vitellio* E. 17. n. 3. Habetur item in bibl. Harleana. E. cod. MSS. hujus biblioth. primus edidit Tho. Hearne *Oxon.* 1735. 2. vol. 8vo. De cæteris *Benedicti* scriptis conf. Roberti Swaphami Hist. Cœnobii Burgens. in tom. 2. p. 97. Scriptor. Hist. Anglic. a *Joh. Sparkio* editorum; item Hearnii Append. ad Præfat. Benedict. Petriburg p. 2. (*c*) Epist. ad Aimericum Antiochenum Patriarcham ex MS. Clarevallensi dedit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 480. Scripsit alia *in Photianos* vid. Nic. Comneni Prænotiones mystagogicas p. 336. & Allatium de Consensu p. 654. ubi notat librum *de Hæresibus* a Græcis in Græcam linguam translatum. Non nulla *Hugonis* leguntur in Anonymi tractatu, quem Lat. edidit Stevartius, exinde recus. in nov. Canisii editione Basnagiana tom. 4. p. 29. ut prodit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 857. (*d*) Scripsit etiam *de justi & injustiæ rationibus* opus quadripartitum. *De vera liberalitate. Epistolam de appellationibus*, *alteram contra Sabellianos.* Habentur in Cod. membranaceo Basilicæ S. Petri Romæ. conf. *Du Pin.* Hist. Eccles vol. 10. p. 175. *Oudin.* tom. 2. p. 1581. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 665. (*e*) Alani *Sermones* 2. exstant MSS. in Bodleian. bibl. notante *Oudin*, tom. 2. p. 1519.

Sæc. XII. ab an. MC. 1220. male referunt. Vir erat non modo sacrarum, sed & humaniorum litterarum, pro sæculi forte haud vulgariter peritus. Horis subcisivis historiis legendis, & evolvendis vetustis Anglo-Saxonum monumentis diligenter incubuit. Scripsit *ecclesiæ Elyensis historiam* ab anno 1107. ad annum 1169. Opus MS. adhuc delitescit. Ex eo epitomen contexuit monachus Elyensis, servatis ipsissimis Richardi tum verbis, tum rebus, quæ minus utilia videbantur, solummodo rejectis. Ut ejus nomen jure retinere mereatur. Sub cujus proinde nomine eam ex codice Cottoniano edidit H. Whartonus tom. 1. p. 615. qui & Richardi nostri historiam de conversione abbatiæ Elyensis in episcopatum, ex historia Elyensi decerptam, ibidem addit p. 676.

1180. (*a*) THEODORUS BALSAMON, patria Constantinopolitanus, magnæ ecclesiæ CP. diaconus, nomophylax, & cartophylax, sive sigilli patriarchalis, ejusque archivorum custos, primus etiam Blachernarum, sive ædis B. Virginis, quam extra urbis muros ad Blachernas prope mare condidit Pulcheria Augusta, præpositus. Claruit anno 1180. Tandem patriarcha Antiochenus factus, verum occupata dudum a Latinis Antiochia, sedem suam nunquam vidit; sed Constantinopoli agens, res suas, quantum potuit, satagebat. Quin & ipsum ad thronum CP. promovendi vana & fallaci spe lactavit diu Isacius imperator; qua de re non illepidam historiam narrat Nicetas Chroniates. * Vixit usque ad annum 1203. quo capta est a Latinis Constantinopolis. De obitu vero ejus nihil constat. Græcorum sui temporis citra invidiam doctissimus, juris Orientalis canonumque ecclesiasticorum, omnium quos unquam tulit ferax Græcia, peritissimus. Vere de eo Johannes Citri episcopus; * *ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ, ὁ Ἀντιοχείας, τρίβων μὲν ἦν ἐς ἀκριβὲς τῶν νομικῶν καὶ κανονικῶν νομοθετημάτων, καὶ παρὰ πᾶσιν ἐν τούτοις περιαδόμενος. Divinus ille vir, Antiochiæ patriarcha accurate percallebat civiles & canonicas constitutiones, & ab omnibus in hisce rebus celebratus fuit.* Erat præterea ecclesiarum Orientalium adversus Latinos acerrimus propugnator, quo nomine convitia in illum pleno ore effundunt Baronius, aliique causæ pontificiæ sectarii.

* In Isacio l. 2. c. 4.

* Respons. ad Constan. Cabal.

(*b*) OPERA.

Commentarius in canones SS. Apostolorum, & SS. Oecumenicorum, & particularium Conciliorum, & in epistolas canonicas SS. Patrum. Agressus est hoc opus Balsamon jussu Manuëlis Imp. & Michaëlis Anchiali patriarchæ; absolvit vero non nisi sub Georgio Xiphilino, qui sedem patriarchalem ascendit anno circiter 1194. eo saltem sedente recensuit, illique dedicavit. Prodiit hoc opus, Gr. Lat. sed hinc inde mutilum, *Paris.* 1620. fol. longe vero auctius & integrius cum notis Gul. Beveregii in Pandecte Canonum, *Oxon.* 1672. fol. Sæc. XII. ab an. MC.

Commentarius in Photii Nomocanonem. Prodiit Gr. Lat. a Christophoro Justello editus *Paris.* 1615. 4to. & in Biblioth. Juris Canon. tom. 2. p. 789. (*c*)

Collectio ecclesiasticarum Constitutionum, Paratitla a Leunclavio & aliis dicta. Exstat cum Leunclavii & Fabrotti notis in Justelli Bibliotheca Juris Canon. tom. 2. p. 1223.

Responsa ad varias quæstiones Jus Canonicum spectantes, viz. *de episcopatuum in Metropoles erectione. De electis ad ecclesias Orientales. De foro Clericorum. De jure patriarchico in Monasteria. De feriis*, aliaque plura, quæ habentur passim Gr. Lat. in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 2.

Responsa ad interrogationes Marci patriarchæ Alexandrini, Gr. Lat. ibid. lib. 5. p. 362.

Meditata, sive responsa ad varios casus, Gr. Lat. ibid. lib. 7. fere per totum.

Epistola ad Antiochenos de jejuniis, a Cotelerio Gr. Lat. edita Monument. tom. 2. p. 492.

Epistola ad Theodosium abbatem de monachis Rasophoris, seu *raso indutis*, ab eodem Gr. Lat. evulgata tom. 3. p. 473.

CLARIUS, ortu, si conjicere fas sit, Gallus, primum Floriacensis, deinde abbatiæ S. Petri Vivi Senonensis Ordin. Bened. monachus, claruit anno 1180. Condidit *chronicon Monasterii sui*, nempe S. Petri Vivi Senonensis ab anno 466. ad sua usque tempora. (*d*) Quod in lucem edidit, paucis in fine desideratis, L. Dacherius Spicil. tom. 2. p. 705. (*e*) 1180.

HEREBERTUS DE BOSHAM, gente Anglus, patria Southsexiensis, claruit anno 1180. In academia Oxoniensi studiorum tyrocinia posuit, liberalium artium & scholasticæ theologiæ magisterium adeptus. Postea in Gallia studiis suis strenue incubuit. Thomæ Becketo, summo 1180.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 184. (*b*) Conf. *Oudin* tom. 2. p. 1606 *Du Pin.* Hist. Eccles. vol 10 p 191. (*c*) Habetur una cum præfatinne *Ejusdem* ad Cod. Canonum in bibl. Coll Etonensis. In Bibl. Basiliensi longe amplior exstat, quam qui *Parisiis* habetur, ut notat *Blount* in Censura celebriorum auctorum p. 279. ubi narrat Versionem Lat. *Expositionum in Photii Nomocanonem*, Gentiano Herveto auctore, prodiisse primum *Paris.* 1651 eodemque anno alteram *Basil.* editam per *Johan. Oporinum. Donationem* Constantini M Sylvestro papæ, ut aiunt, factam Gr. vertit, exhibuitque in Scholiis *ad Photii Nomocanonem* tit. 8. conf. *Fabr.* Bibl Gr. vol. 6. p. 5. (*d*) Ab an. 446. ad 1120. Quæ sequuntur ad an. 1184. alterius auctoris sunt, ut nos docet *Oudin.* tom. 2. p. 957. (*e*) Edit. nov. tom. 2. p. 463.—486.

Angliæ

Sæc XII. ab an. MC. Angliæ cancellario ab epistolis erat; cujus etiam cædi præsens adfuit. In exilium actus, Romam a pontifice vocatur, archiepiscopus Beneventanus & Romanæ ecclesiæ Cardinalis factus. Quod vero Herebertum Cardinalem & Beneventanum in Italia archiepiscopum faciant Baleus & Pitseus, & ad testimonium Steph. Langtoni lib. 4. de vita S. Thomæ provocant; vereor ne cum suo Langtono graviter hallucinati sint. Certe Ferd. Ughellus * in archiepiscopis Beneventanis id negat, & errorem retellit. Non inficiatur * Herebertum quendam natione Anglum, Compsanum in Italia archiepiscopum fuisse, diuque sedem istam tenuisse, tandemque anno 1180. vitam clausisse. Verum is alius a nostro erat. Composuit Herebertus noster *librum de vita & gestis Thomæ Cantuariensis*. An prout ab ipso scriptus est, hodie supersit, nondum didici. (a) Magnam certe ejus partem operi suo inseruit Quadrilogi auctor, servatis ipsius Hereberti verbis. Exstat Quadrilogus, tum alibi, tum Becketti epistolis præmissus *Bruxel.* 1682. (b) Alia Hereberti opuscula recenset Baleus Cen. 3. cap. 15. p. 220. (c)

* Ital. Sacr. t. 8. col. 192.
* Tom. 6. col. 999.

1180. RICHARDUS, natione Anglus, patria Northumbrius, coenobii Hagulstadensis primum monachus dein Prior. Claruit anno 1180. Obiit anno 1190. Exstant *historia de statu & episcopis Hagulstadensis ecclesiæ*, & *historia de gestis regis Stephani*, *& de bello Standardi* ab anno 1135. ad annum 1139. a Cl. Twisdeno editæ inter Scriptores 10. Anglicos *Londini* 1652. p. 285. alia Richardi scripta historica, viz. *gesta Henrici II. Angliæ regis*, *& chronicon breve ab Adamo* memorant Baleus, & ex eo Vossius, quæ quidem hodie non supersunt.

1180. (d) GUALTERUS DE CASTELLIONE, quem non nulli *Philippum Gualterum* vocant, natione Gallo-Flander, *Insulis* oriundus, claruisse videtur anno 1180. Sunt qui illum canonicorum Tornacensium præpositum; sunt qui episcopum Magalonensem fuisse volunt; alii hos duos diversos faciunt, & Gualterum Magalonensem ad sedem istam anno 1108. evectum esse asserunt, nostrum vero Insulensem ad annum 1250. vel 1255. referunt. In mira hac sententiarum discrepantia verisimilimum videtur, Gualterum nostrum circa annum 1180. vel paulo post claruisse, siquidem opus *de gestis Alexandri*, nuncupavit Gulielmo I. Rhemensi archiepiscopo, qui electus est anno 1175. Obiit anno 1202. Præsertim etiam si verum sit, quod in Epist. 89. ad Reinesium habet Chr. Daumius, codicem suum membranaceum anno 1208. scriptum fuisse. His addas Gualterum a Matthæo Vindocinensi memorari, quem ad annum 1201. alibi retulimus, denique Johan. Sarisburiensis æqualem fuisse, ut ejus ad illum epistola testatur. Castellionensis noster, theologus erat, & poëta egregius. Scripsit, inquit Henricus Gandavensis, * *gesta Alexandri M.* libris 10. *Argentin.* anno 1513. *Ingolstad.* 1554. *Lugd.* 1558. 4to. Ejus *in Psalterium epistolas*; *Morale dogma Philosophorum*, & librum *de Mahumeto* in bibliothecis Belgicis MSS. asservari testatur Fr. Sweertius in Athen. Belg. p. 643. Ejusdem, ut opinor, Gualteri sunt libri tres *contra Judæos*, quos ex codice MS. S. Euodii de Brana eruit, ediditque Cas. Oudin. in Veterum opusculis Sacris 1692. Gualteri nostri tale exstat epitaphium, Sæc. XII. ab an. MC.

*De Script. Eccl. c. 20. p. 165.

Insula me genuit, rapuit Castellio nomen;
Perstrepuit modulis Gallia tota meis.

ELIAS III. cognomento *Ibn-Hadithio*, gente Syrus, patriarcha Antiochenus, claruit circa annum 1180. quo tempore Christiani Occidentales in terra sancta bella adversus Saracenos gerebant. Exstant Arabice MSS. *precationes*, & *conciones* sive *homiliæ festivales* in sacra Christianis tempora, in bibliotheca communi *Lugduno-Batava* inter libros quos ex Oriente advexit Jacobus Golius, cod. 27. 8vo. teste catalogo Spanhemiano p. 308. Primus horum sermonum continet *explicationem festi Nativitatis*; & prodiit tum Arabice, tum Latine, sed separatim excusus; postea Arabice & Latine conjunctim edidit una cum aliis idem Golius ad calcem grammaticæ Arabicæ Erpenianæ *Lugd. Bat.* 1656. p. 249. qui stilum hujus auctoris, vernaculum licet, tanquam minus accuratum notat. Integrum Golii judicium exponit Hottingerus Bibl. Orient. cap. 2. class. 1. p. 62. 1180.

LUCIUS III. *Humbaldus* antea dictus, natione Tuscus, patria Lucensis, ante annum 1167. ecclesiæ Romanæ Cardinalis, & episcopus Ostiensis. Anno 1175. atque 1181.

(a) Habetur MS. in pluribus bibliothecis, ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1516. etiam in bibl Cotton. sub *Nerone* A 5. n 3. & Colleg. Corp. Christi Oxon. (b) Prodiit etiam *Paris.* 1495. 4to. ut notat *Hearne* Append. ad Præfat. Hist. Benedicti Petroburgens. p. 36. (c) Hereberti *Epistolas* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 58. *Glossas in Psalmos* &c. exstare MSS. in bibl. Coll. S. Trinit. refert *Oudin.* tom. 2. p. 1517. quem vide. *Comment. super D. Pauli Epistolas* memorat Jo. Baleus in not. MSS. adjectis Cod. impresso de Scriptoribus, vid. *Tho. Hearne* in Jo. de Trokelow Annal. Edvardi II. p. 281. (d) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1646. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 7. vol. 3. p. 328. qui refert Bern. Pezium tom. 2. Anecdotor. part. 2. p. 51. ex MS. Salisborgensi edidisse *Galteri*, (quem hunc Gualterum esse sibi persuadet,) tractatum *de SS. Trinitate* August. Vindel. 1721. fol.

Sæc. XII. ab an. MC. iterum 1177. ab Alexandro III. ad Fridericum Imp. legatus est. Anno 1181. pontifex Romanus creatus est die 29. Augusti, postridie coronatus. Anno sequente Wilhelmum Scotiæ regem a Rogero archiepiscopo Eboracensi dudum excommunicatum absolvit, regnumque interdicto liberavit. Anno 1185. cum Frederico Imp. Veronæ congressum habuit de schismaticis clericis in integrum restituendis. Obiit Veronæ eodem anno die 25. Novembr. Exstant *epistolæ* 2. & *decretum* Concil. tom. 10. p. 1735. (*a*)

1181. THEODOSIUS, monachus Montis S. Auxentii, asceta, deinde patriarcha CP. claruit sub Alexio Manuëlis filio, & Andronico Comneno, circa annum 1181. Exstant Gr. Lat. *responsa synodalia* de nuptiis cum prius desponsata Sobrino, & de sponsalibus non sufficientibus pro perfecto matrimonio Jur. Græc. Rom. lib. 3. p. 231.

1182. JOHANNES BERARDUS, cœnobii S. Clementis Casauriensis sive Piscariensis O. B. monachus, claruit anno 1182. Contexuit *abbatiæ suæ chronicon*, res ejusdem accurato ordine ab ipsa fundatione anno 854. usque ad annum 1182. libris 3. complexum, quod publici juris fecit L. Dacherius Spicil. tom. 5. p. 361. (*b*) *Historiam* fundationis hujus monasterii etiam a Johanne nostro pleniori manu descriptam antea ediderunt Du Chesn. Script. Franc. tom. 3. & Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 6. Quam idcirco hoc loco prætermisit.

1182. (*c*) PETRUS, natione Gallus, primum monasterii Cellensis in suburbio Trecarum dein S. Remigii apud Rhemenses abbas; denique anno 1182. Johanni Sarisberiensi in episcopatu Carnotensi suffectus. Obiit 9. Kal. Mart. anno 1187. De eo Nicolaus
* Ep. 25. Claravallensis; * *Abbas Cellensis, vir religiosus, ac timens Deum, homo bonus, & testimonium bonum habens a bonis; vita & litteratura conspicuus, nobis quoque tanta familiaritate devinctus, ut non sit unus de cæteris, sed præ cæteris unus.*

(*d*) OPERA.

De panibus liber ad Johannem Sarisberiensem.

Mosaici tabernaculi mysticæ expositionis libri 2.

De conscientia liber ad Alcherum monachum. Sæc. XII. ab an. MC.
Prodierunt simul opuscula ista *Par.* 1600. 8vo.

Epistolarum libri 9. a Jac. Sirmondo cum notis editi *Parif.* 1613. 8vo. (*e*) Opera hactenus enumerata habentur in Biblioth. Patr. tom. 23. p. 636.

Liber de disciplina claustrali ad Henricum Campaniæ Comitem. (*f*)

Sermones de tempore, & de Sanctorum festivitatibus.

Prodierunt omnia Petri Cellensis opera studio monachi cujusdam Benedictini anonymi *Parif.* 1671. Duas ejus epistolas eruit ediditque L. Dacherius Spicil. tom. 2. p. 449. (*g*)

GAUFRIDUS, natione Gallus, Gaufredi & Luciæ filius, primum monachus Lemovicensis monasterii S. Martialis, deinde in eadem diœcesi Prior Vosiensis. Anno 1167. in vigilia S. Matthæi apostoli a Geraldo episcopo Cadurcensi apud Beneventum presbyter ordinatus est. Scripsit anno 1183. nempe *chronicon* condidit *de rebus in Gallia* præcipue gestis ab anno 996. ad annum 1184. a Labbeo in lucem emissum Biblioth. Nov. MSS. tom. 2. p. 279. 1183.

(*h*) ANDRONICUS COMNENUS, Protosebastus, patria Byzantinus, patrem habuit Isacium Comnenum, primo Cæsaris, deinde Sebastocratoris dignitate ornatum, Alexii Comneni Imp. ex Irene Ducæna filium tertio genitum. Anno 1180. Manuël Comnenus moriens Alexium filium 13. annorum puerum, imperii successorem reliquit. Cui Andronicus procerum potentia fretus, deposito Alexio Comneno Protovestiario, se tutorem dedit. Mox ab Alexio, invito quidem, in imperii consortium ascitus est; nec his contentus ipsum Alexium strangulari, ipsiusque cadaver in mare projici jussit. A mense igitur Novembri anno 1183. solus imperium tenuit. Latinis erat infensissimus, quos ubique vexavit, & urbe regia, occiso per tumultum Johanne Cardinali pontificis legato expulit, supra modum etiam in suos sævitiæ deditus. Effractis quippe modestiæ & mansuetudinis repagulis, in omnia immanitatis genera irrupit. Verum dum Isaacio Angelo insidias struit, ipse populari tumultu comprehensus est mense Septembri 1185. & infinita conviciorum & contumeliarum genera, mille 1183.

(*a*) *Epistolæ quædam* exstant inter Alexandri III. Epistolas MSS. in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 13. n 4. *Bullæ quædam* ap. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 589. 620. seq. tom. 3. p. 910. 981. *Bulla una* exstat ap. Montfaucon. Diar. Ital. p. 327. *Bullam & Epistolam* dedit Dacherius Spicil. tom. 13. p. 321. Edit. nov. tom. 3. p. 547. & in Append. ad Guiberti Novigenti opera p. 610. *Decreta* plura *Lucii* MSS. ap. Carmelitas Lugdunenses testatur Lud. Jacobus Bibl. Pontific. p. 155. (*b*) Edit. nov. tom. 2. p. 929. seq. Item *Muratorius* in Thesauro Scriptorum Italiæ tom. 2. part. 2. p. 769. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1556. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 156. (*e*) Deinde tom 3. Sirmondi opp. *Parif.* 1696. & *Venet.* 1729. (*f*) Exstat apud Dacher. Spicil. tom. 3. p. 42. Edit. nov. tom 1. p. 452. Item in Bibl. PP. Lugd. una cum Sermonibus 91. p. 501. & 683. (g) Edit. nov. tom. 3. p. 544. Sermo *de meditatione mortis* habetur in Combefisii Bibl. Concionatoria, ad Festum commemorationis animarum. *Comment. in librum Ruth* MSS. in Bibl. Claravallensi servatur, teste Jo. Ligone, conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 748. (*h*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1604.

cru-

Sæc. XII. ab an. MC. crudelitatis exempla perpessus, tandem a furibunda plebe confossus & discerptus, miseram animam exhalavit, nil aliud ad tot mala reponentem, quam κύριε ἐλέησον; & ad populum ἵνα τί κάλαμον συντετριμμένον προσεπικλᾶτε, *quid calamum contritum infringitis?* Memoratu non indignum est, quod hac occasione refert qui hoc tempore vivebat, Nicetas Choniates, sub Andron. lib. 2. num. 12. p. 378. nempe expilatis Sacellis Palatinis, sacrum illud vasculum, quo litteræ ad Abgarum ipsius Christi Domini manu scriptæ, contineri dicebantur, furto ablatum periisse. Ad Andronicum redeo. Magna ei inerant vitia; habuit & suas virtutes: in pauperes misericors & liberalis; in quæstores & magistratus avaros & rapaces atrox & inexorabilis; in victu parcus & sobrius; in templa munificus; in D. Pauli epistolas ingenti amore ferebatur; curiosas de rebus Divinis disputationes prohibuit; viros eruditos summa humanitate tractavit, muneribus auxit, & prope solium suum collocari jussit; ut latente Niceta, sævitiam si demas, quam a barbaris inter quos diu vixerat, hausisse videtur, de eo dici potest, non minimum inter Comnenos imperatores fuisse, quin nec ulli quicquam de palma fuisse concessurum. Eloquentia erat egregia, eruditione singulari, rerum etiam theologicarum peritissimus. Testis est prolixus, quem imperante adhuc patruo suo Johanne Comneno scripsit, *dialogus contra Judæos.* Cujus argumentum in operis initio ipse exponit his verbis,

Ἡ δογματικὴ τῶνδε τῶν λόγων χάρις,
Τὴν Ἑβραϊκὴν ἐξελέγχουσα πλάνην,
Τὰς εὐσεβεῖς δείκνυσι τοῖς πιστοῖς τρίβους.
Ἔγραψε δ' αὐτὴν ἈΝΔΡΌΝΙΚΟΣ ἐκ πόθου,
Ἀδελφόπαις ἄνακτος Αὐσόνων γένος
ΚΟΜΝΗΝΟΦΥΤΟΥ͂Σ, ἐκ Σεβαστοκράτορος
Εἰς γῆν προαχθεὶς, καὶ γλυκὺ βλέψας φάος.

Dogmatica horum sermonum gratia
Hebræorum refutans errorem
Pias fidelibus demonstrat semitas &c.

Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta ordinem Lambecianum 255. Nesselianum 108. Hunc codicem antiquum & optimæ notæ, folia 138. continentem, ex Chio insula allatum, redemit Johannes Sambucus Cæsareus medicus & Historicus, qui nota primæ paginæ apposita testatum fecit, sibi videri hunc codicem esse auctographum, propria ipsius Andronici manu exaratum. Dialogum hunc Latine vertit Johan. Livineius, & in 64. capita divisit. Versionem Livineianam Auctuario suo inseruit P. Stevartius *Ingolst.* 1616. 4to. a pag. 263. usque ad p. 405. (*a*) De hoc opere vide quæ habet Cl. Lambecius Comment. lib. 5. p. 169. Hunc dialogum nescio quo lapsu nisi forsan ejusdem & nominis & dignitatis sono deceptus, Andronico Palæologo Imp. anno 1332. defuncto, tribuit Whartonus heu! quondam noster, Append. ad Andronicum. Sed constat Johan. Livineium, ipsum in errorem perduxisse, dum in præfatione versionis suæ asserit hunc dialogum anno 1327. compositum & editum fuisse. Eundem pæne errorem erravit Miræus Auct. cap. 412. p. 256. & cum Miræo suo Cas. Oudinus Supplem. p. 593.

RADULPHUS DE DICETO, 1183. gente Anglus, ecclesiæ D. Pauli Londinensis decanus, crebris in exteras regiones peregrinationibus insignis, nec doctrina minus illustris, claruit anno 1183. Exstant *abbreviationes Chronicorum ab initio Mundi usque ad annum* 1198. (*b*) (quamvis pars prior a condito mundo usque ad Gregorium M. papam, cum non nisi vulgaria & e trivio petita contineret, in editis non compareat) & *imagines Historiarum ab anno* 1148. *ad annum* 1200. inter Scriptores 10. Anglicos a Twisdeno edit. *Londini* 1652. Ejusdem, ut & Johannis Lugdunensis archiepiscopi, *epistolæ* exstant MSS. in bibliotheca Cottoniana sub Faustina, A. 8. n. 25.

Præter opera ejus quæ supra recensuimus, scripsit *historiam compendiosam* de regibus Britonum a Bruto ad Cadwalladrum istius gentis ultimum, qui mortuus est anno 1189. Hanc edidit Tho. Galeus, Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 553. eique anonymum de partitione provinciæ in schieras, episcopatus, & regna, ex codice Arundeliano subjecit. Composuit etiam Radulphus indiculum *de successione archiepiscoporum Cantuariensium, & a quibus apostolicis pallia susceperunt.* Hunc ex membranis Lambethanis evulgavit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 87. sed in quo præter nudum nominum indiculum, nihil aliud continetur. Contexuit etiam *historiam de archiepiscopatibus & episcopatibus Angliæ* ab Augustini adventu ad annum 1199. In quibusdam episcopatibus ulterius protenditur. Verum additiones ab alia manu profectæ sunt, forsan Johannis Pyke, qui non unum Radulphi opus contraxit, vel interpolavit. Habetur hæc historia MS. bibliothecæ Norfolcianæ cod. 220. Ex quo historiam de

(*a*) Atque inde in Bibl. Patrum tom. 14. edit. *Colon.* & tom. 26. *Lugdun.* Habetur etiam in *Canis.* Antiq. Lection. Edit. nov. tom. 4. p. 261. (*b*) Exstant ab orbe condito ad ann. 1272. continuatæ, in Bibl. Cotton. sub *Claudio* E. 3. n. 6. (*c*) Item sub *Tiberio* A. 9. n. 5. & sub *Claudio* E. 3. n. 5.

Sæc. XII. ab an. MC. archiepiscopis Cantuariensibus a prima sedis fundatione ad annum 1200. notis suis illustratam edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 677. Reliqua de aliis sedibus insuper habuit, tum quod nihil eximium præbuerint, tum quod in historiis Radulphi editis verbotim fere suis quæque locis sint reperta. Vide Præfat. num. 23. p. 28. ubi etiam de aliis chronicis & historiis Radulpho nostro in eodem codice Norfolciano adscriptis, accurate agit. Quin & opus integrum apud se MS. exstare testis est alibi idem Whartonus de Decan. Londinens. p. 205. In indiculo librorum bibliothecæ ædis Paulinæ anno 1458. facto, exstabat *postilla* Radulphi de Diceto, *super Ecclesiasticum*, & *super librum Sapientiæ*. An vero supersit hodie, non didici. (*a*) Alia 13. Radulphi *opuscula*, partim historica, partim theologica enumerat Baleus, quæ quidem in lucem nondum prodierunt.

1184. PANDULPHUS, patria Pisanus, dignitate Cardinalis, claruit circa ann. 1184. Scripsit *vitam Gelasii II. summi pontificis*, quam notis illustratam edidit Constantinus Cajetanus *Romæ* 1638. 4to. *Vitas* etiam *pontificum*, seu potius additiones ad Chronica Damasi papæ scripsisse dicitur.

1184. ANONYMUS *historiæ Selbiensis* auctor, monachus Selbiensis, claruit an. 1184. Juvenis adhuc, vicesimo secundo ætatis anno, ex Prioris, cæterorumque seniorum relatione, scripsit *historiam monasterii Selbiensis in Anglia*, a prima ejus fundatione anno 1069. usque ad annum 1184. quam primus in lucem protraxit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 1. p. 594.

1185. (*b*) JOHANNES PHOCAS, Creta oriundus, Matthæi postea in Patmo insula μονάζοντος filius, presbyter uxoratus, unicum ex uxore filium suscepit: sese aliquando sub Manuële Comneno Imp. militasse ipse testatur. Tandem monachus factus, Hierosolymam adiit, & loca sancta invisit anno 1185. Domum redux, omnia quæ observaverat, breviter & accurate litteris mandavit. Exstat *compendiaria descriptio locorum ab urbe Antiochia usque ad Hierosolymam, nec non Syriæ & Phœniciæ*, a Leone Allatio Gr. Lat. edita Symmict. part. 1. p. 1. *Colon.* 1653. 8vo. (*c*)

1185. ANONYMUS *Græcus chronologiæ Constantinopolitanæ* auctor, claruit anno 1185. Sæc. XII. ab an. MC.
Contexuit *chronologiam Imperatorum Constantinopolitanorum* a Cpnstantino M. usque ad Andronici Comneni exitum, qui anno 1185. a furibunda plebe occisus est. Incipit, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐβασίλευσεν ἔτη λϛ΄. &c. Desinit, Ἀνδρόνικος ἔτη γ΄. Exstat MS. biblioth. Vind. Cod. Med. 20. num. 6. loco quidem non suo, fol. 4. Vide Nessel. Catal. part. 3. p. 32.

(*d*) BALDUINUS, gente Anglus, patria Devonius, domo Exoniensis, tenuis conditionis parentibus natus, primo ludimagistrum egit, mox archidiaconus factus; verum deserto hoc munere ad Cistercienses se contulit, creatus inde abbas Fordensis; anno 1181. Wigorniensis episcopus renunciatur; post triennium, vacante jam sede Cantuariensi, & de electione contendentibus, hinc monachis, illinc episcopis suffraganeis, tandem communi suffragio, consentiente etiam rege, Balduinus electus est, & 14. Kal. Junii anno 1185. in sede archiepiscopali collocatus; adeo ut tum tempore, tum successionis ordine errat Oudinus,* qui ipsum ab anno 1171. Thomæ Becketo in sede Cantuariensi successisse scribit; (*e*) Thomas enim Richardum Priorem Dovorensem successorem habuit. Monachi etsi Balduini electioni assensum dederant, in ea nihilo minus neutiquam acquieverunt, quin ex collegio Canonicorum sæcularium Hackintonæ ab archiepiscopo fundando occasionem captantes, (qua de re videndi Antiquitatum Britannicarum auctor p. 142. Godwinus de Præsul. Angliæ p. 115. præcipue Gervasius Dorobern. in Act. Pontif. Cant. col. 1676. & Tract. Pecul. de Discord. inter Monach. Cant. p. 1303.) perpetuum ipsi negotium facessere non destiterunt. Anno 1190. Richardus I. exercitum in Palæstinam ducens, Balduinum secum detulit, ubi anno 1191. saltem sequenti in obsidione Ptolemaidis diem clausit extremum; ingenio adeo miti, blandisque moribus, ut etiam lenitas ipsi vitio verteretur, & Urbanus papa hunc in modum ei scripsisse dicitur, *monacho ferventissimo, abbati calido, episcopo tepido, archiepiscopo remisso*.

1185. (margin)

* Supplem. p. 451.

SCRIPTA.

Tractatus 16. de diversis argumentis, viz. *De dilectione Dei*, *De duplici Resurrectione*, *De requie*, *De efficacia divini Eloquii*, *De salutatione angelica*, &c.

(*a*) Hanc *Postillam* memorat etiam *Leland*. Collect. tom. 3. p. 48. Ejusdem *Historia discordiæ* inter Reg. Henricum II. & Thomam Archiep. Cantuar. exstat MS in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* A. 22. n. 2. *Annales* Stephani Regis Angliæ exstant MS. in Bibl. Colleg. S. Bened. Cantab. si fides habenda sit Pitseo. Conf *Nicholson*. Bibl. Hist. Angl. p. 77. Fragmentum etiam *Radulphi de Diceto* libri *Inquisitionum Manerior*. B. Pauli Londinens memorat *Tho. Hearnius* in Rossi Historia p. 220. (*b*) Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 1603. (*c*) Ex Allatii versione Lat. tom. 2. Act. Sanctorum Maii præmisit *Papebrochius*. (*d*) Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 1611. (*e*) Secundus fuit a Tho. Becket, ut notat *Leland*. Collect. tom. 3. p. 10. Archiepiscopatum tenuit ab an. 1184. ad 1190. Conf. *Wharton*. Angl. Sacr. tom. 1. p. 112.

De

Sæc. XII. ab an. MC.

De commendatione Fidei.

De sacramento Altaris, ad Bartholomæum Exoniensem episcopum. Hæc omnia collegit ediditque Bertrand. Tissier Script. Biblioth. Cisterciens. tom. 5. anno 1662. Plura Balduini nostri opuscula MSS. delitescunt; longe plura a Baleo, Pitseo, & Carolo Vischio Biblioth. Cisterc. p. 31. memorantur. (*a*)

1186. (*b*) URBANUS III. *Lambertus* antea dictus, natione Lombardus, patria Mediolanensis, ex gente Cribellorum, ex archiepiscopo Mediolanensi pontifex Romanus creatus anno 1185. die 26. Novembris, die 8. Decembr. coronatus. Anno 1186. cum Frederico Imp. de patrimonio Mathildis Comitissæ decertans, anathema ei intentavit, sed Veronensium precibus victus destitit. Eodem anno Henrico II. Angliæ rege petente, Henrico filio Hiberniæ regnum confirmavit, & in confirmationis tesseram coronam de penna pavonis auro contextam dono ei misit. Obiit Ferrariæ anno 1187. die 20. Octobr. dolore ob res a Christianis in Oriente male gestas confectus. Exstant *epistolæ* 5. Concil. tom. 10. p. 1742. (*c*)

1187. GREGORIUS VIII. *Albertus* prius appellatus, patria Beneventanus ecclesiæ Romanæ presbyter Cardinalis titulo S. Laurentii, & cancellarius. Anno 1172. ab Alexandro III. ad Henricum Angliæ regem legatus, de Becketi nece inquisivit, & celebrato apud Abrincas in Normannia concilio plurimos canones ecclesiasticos sancivit. Anno 1187. pontifex Romanus creatus est die 21. Oct. die 25. consecratus. Plenariam statim peccatorum remissionem promisit, & quinquennale jejunium indixit pro recuperanda terra sancta a Saracenis nuper Christianis erepta. Obiit Pisis eodem anno, die 17. Decembr. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 10. p. 1748. (*d*)

1187. CLEMENS III. *Paulinus* antea dictus, patria Romanus, Cardinalis, & episcopus Prænestinus, pontifex Romanus creatus est Pisis anno 1187. die 19. Decembr. inauguratus ibidem anno sequente die 6. Januarii. Eodem anno petente Willelmo Scotorum rege ecclesiam Scoticam archiepiscopi Eboracensis ditione exemit, & soli sedi apostolicæ deinceps subjici jussit. Obiit an. 1191. die 5. Aprilis. Exstant *epistolæ* 7. Concil. tom. 10. p. 1753.

Sæc. XII. ab an. MC.

WILHELMUS STEPHANIDES, vulgo *Fitz-Stephens*, natione Anglus, 1190.
domo Londinensis, parentibus nobilitate Normannica claris oriundus, claruit anno 1190. Studia sua tum in Anglia tum in Gallia strenue & feliciter promovebat, monachus postea Cantuariensis factus. Thomæ archiepiscopo suo in exilio constanter adhæsit, impense coluit. Condidit *opus de vita & passione & miraculis Thomæ Cantuariensis*, gentilis sui, quod magnam partem habetur in Quadrilogo, ipsius Thomæ epistolis præfixo. (*f*) Composuit etiam stilo non ineleganti *descriptionem nobilissimæ civitatis Londoniæ*, in qua ipse natus erat. Hanc descriptionis suæ civitatis Londinensis, quam patrio sermone adornavit, calci attexuit Johan. Stovius nostras p. 704. (*g*)

NEOPHYTUS, presbyter Græcus, 1190.
monachus, & inclusus; claruit anno 1190. Exstat Gr. Lat. *liber de calamitatibus Cypri ab Anglis anno 1191. captæ*, a Cottelerio editus Monument. Eccles. Gr. tom. 2. p. 457. (*h*)

AUCTOR anonymus *chronici Rhemensis*, claruit circa annum 1190. Scripsit *breve chronicon Rhemense* a Christo nato ad annum 1190. Habetur apud Labbeum Biblioth. Nov. tom. 1. p. 358. 1190.

ELIAS DE COXIDA, quippe Coxi- 1190.
da territorii Furnensis in Flandria oppido oriundus, monachus Cisterciensis, & cœnobii Dunensis abbas; claruit anno 1190. Eloquentia & auctoritate sua plurimum apud Leopoldum Austriæ Ducem poterat; adeo ut eo mediante, plus vero pollente pecunia Anglicana, immenso nempe redemptionis pretio, Richardus Angliæ rex custodia liberatus fuerit. Obiat Elias die 16. Augusti anno 1203. Exstant *sermones* 2. satis

(*a*) *Sermones* exstant MSS. in Bibl. Claræ Vallensis & Colbertina, inter quos habentur 3. adhuc inediti, vid. *Oudin.* tom. 2. p. 1611. *Epistolas* nec non alios Tractatus memorat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 10. & 120. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 119. 123. (*c*) *Bulla* quædam occurrit tom. 1. Anecdot. Marteneor. p. 627. *Epistola* una ibid. tom. 3. p. 911. *Privilegium* concessum Henrico II. *ad Hiberniam subjiciendam* habetur MS. in Bibl. Cotton. sub *Claudio* E. 8. n. 14. (*d*) *Quarta* exstat in Balozii Miscell. tom. 5. p. 167. *Epistolæ* quædam exstant MSS. inter Alexandri III. Epistolas in Bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 13. n. 4. (*e*) Exstat MS. *Epistola* una in Bibl. Cott. sub *Faustina* B. 1. n. 20. *Bulla* ad Henricum Bituricensem Archiepisc. habetur ap. *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 631. *Decreta* plura in pervetusto Cod. MS. Lugdunæo Carmelitano, 3. libris distincto evolvisse se testatur *Ludov. Jacobus* in Bibl. Pontificia p. 48. (*f*) Exstat MS. in Bibl. Vaticana ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1518. Exstat MS. etiam in Bibl. Cotton. sub *Julio* A. 11. n. 7. ubi potius *Johanni Carnotensi* tribuendum est. Prodiit denuo inter Histor. Anglic. Scriptores a Jos. Sparke edit. *Lond.* 1723. fol. (*g*) Hanc etiam *Tho. Hearnius* e codice MS. vetusto in Bibl. Bodl. edidit ad calcem vol. 8. Itinerarii Jo. Lelandi *Oxon.* 1712. Ex quo edidit, aliud Exemplar perantiquum una cum ejusdem Auctoris *Vita Thomæ Becket*, vidit idem *Hearnius* inter Cod. MSS. Edv. Lhoydii Musæi Ashmol. nuper custodis. (*h*) Neophyti *Catena* in Cantica, & in Ecclesiasten MS. Græce, in Bibl. Bavarica, *Prologi & catena* in Cantica Canticorum Gr. Paris. in Bibl. Collegii Soc. Jesu; *Elucidationis* brevis in Apocalypsim Gr. in Bibl. Colbertina meminit *Le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 876.

Sæc. XII. ab an. MC. prolixi, in generali Cisterciensium capitulo habiti, viz. in illud; *Rectorem te constituerunt; noli extolli:* & in illud *Johan.* 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*, &c. quos extulit Carolus Vischius Biblioth. Cisterc. p. 90. Plures ejusdem *conciones* olim in Dunensi bibliotheca servabantur, quæ modo exciderunt.

1191. (*a*) CÆLESTINUS III. *Hyacinthus* antea dictus, natione Romanus, Petri Bobonis filius, ab anno 1126. ecclesiæ Romanæ Cardinalis diaconus titulo S. Mariæ in Cosmedin. Anno 1158. ab Hadriano III. ad Fredericum Imp. missus, in itinere captus, & in carcerem conjectus est, mox tamen liberatus. Anno 1177. ab Alexandro III. legatus, Fredericum, ejusque magnates excommunicatione absolvit. Anno 1191. die 12. April. pontifex electus est, die 14. ordinatus. Eodem anno Henrico Germaniæ regi Romam advenienti coronam imperialem imposuit, & impositam calcibus incussis statim dejecit; eo ritu significans, inquit Baronius, * quod ipse potestatem ejiciendi eum ab imperio haberet, si ille demeruerit. Eodem insuper anno Adelfonsum Gallæciæ regem ob illicitum matrimonium cum toto regno excommunicavit; quin & Johannem Moretonii Comitem, Richardi regis fratrem, res novas in Anglia molitum anathemate percussit. Anno 1193. Leopoldum Austriæ Ducem ob captum Richardum Angliæ regem diris devovit, sententiamque biennio post renovavit, quo quidem tempore Henricum etiam imperatorem eidem anathemati innodavit. Obiit anno 1198. die 8. Januarii. Exstant *epistolæ* 17. Concil. tom. 10. p. 1768. *Epistola* unica apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 241. (*b*)

* Ad an. 1191.

1192. (*c*) STEPHANUS, natione Gallus, patria Aurelianensis, natus est anno 1135. feliciter emenso humaniorum litterarum curriculo, ad theologiæ jurisque civilis studium animum appulit: anno circiter 1165. Aureliæ in monasterio S. Everții factus est canonicus regularis, & post Roberti mortem ejusdem cœnobii abbas, viris quibuscunque celeberrimis, apprime charus. Anno 1177. ad monasterii S. Genovefæ Parisiensis regimen ascitus est, quo in loco privatas instituit scholas, in quibus sacris ordinibus olim initiandi, litteris simul ac religione imbuerentur. Anno 1190. Philippo Augusto expeditionem in terram sanctam suscipiente Gulielmus archiepiscopus Rhemensis, cui regni gubernacula rex tradiderat, Stephanum nostrum in curæ partem vocavit, eumque mox Romam legatum ad pontificem misit. Anno 1192. episcopus Tornacensis factus est, a Gulielmo Rhemensi consecratus, renitente quidem clero, nec bene serente Cælestino papa. Exacto nón sine magnæ diligentiæ & fidelitatis laude in hoc munere decennio, fractis viribus, & ætate gravis, obiit vir sanctissimus Septembris 9. anno 1200. (*d*) ætatis 68. Sæc. XII. ab an. MC.

SCRIPTA.

Epistolæ ab anno circiter 1163. usque ad obitum scriptæ 238. Primus eruit J. B. Massonus Papyrii frater, &, una cum epistolis Gerberti & Johan. Sarisburiensis, edidit *Paris.* 1611. 4to. Has nuper recensuit, & additis circiter 40. hactenus ineditis asterisco notatis in lucem iterum emisit, notis illustravit, præmissa etiam auctoris vita, Claudius du Molunet canonicus regularis *Paris.* 1682. 8vo.

Sermones 31. in diebus festis ut plurimum habiti, exstant MSS. in bibliotheca Tornacensi S. Genovefæ, alibique. Hos consulto suppressit Molinetus, ita enim, inquit, insipidi ac simplices, ne dicam pueriles, interdum apparent, ut luce publica nequaquam digni visi sint; quippe qui nec eruditas S. Patrum homilias, nec eorum in exponenda S. Scriptura lucem & felicitatem, nec gravem illam moralem doctrinam purissimis eloquentiæ coloribus perpolitam redoleant. Plura habet in Præfat. ubi specimina exhibet, & epistolarum calci sermonem 1. in synodo habitum subnectit, cui reliquorum elenchum subtexuit.

Decretum, sive potius *Comment. in decretum Gratiani*, habetur MS. spisso satis volumine in bibliotheca S. Victoris Parisiensis Verum cum hæc commentaria prolixiora sint, nec nisi trita nimium & vulgaria contineant, omittenda duxit Molinetus, contentus solummodo speciminis causa Procemium lectori exhibere.

GEORGIUS XIPHILINUS, ex magno sceuophylace post Dosithei exauctorationem patriarcha Constantinopolitanus 1193.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 119. & 123. (*b*) *Privilegium* pro Monasterio Morbacensi, una cum *bullis* 3. habetur ap. Edm. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 631, 652. 659. seq. *Bulla responsoria* ad Episc. Belluacensem pro Richardo Rege Angliæ exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 14. n. 10. *Privilegium* datum Eccles. Eboracensi *de juribus* &c. dictam Ecclesiam contingentibus ex MS. Cott. sub *Vitellio* A. 2. n. 31. exhibuit *Wilkins* Conc Brit. vol. 1. p. 503. Habentur etiam *ibid.* p. 494. seq. *Privilegium* Eccles. Cantuar. datum, & *epistola* decretalis, qua Scoticanam Ecclesiam Apostolicæ sedi subjicit. *Epistola*, quam ediderat Baluzius, una cum *altera* ad Aanonicos Urgellenses habetur ap. Aguirrium tom. 3. p. 400. *Constitutiones* 3. occurrunt ap. Cherubinum tom. 1. p. 77. de aliis ineditis vid. *Ludov. Jacobum* Bibl. Pontific. p. 41. conf. *Fabr.* Bibl. med. & Infim. Latinit. vol. 1. p. 870. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1646. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 166. (*d*) An. 1203. ut notant *Oudin.* & *Du Pin.* ubi supra.

creatus

Sæc. XII. ab an. MC. creatus anno 1193. Obiit an. 1199. Exstat Gr. Lat. *decretum de juribus Territoriorum in Jure Græc. Rom.* lib. 1. p. 283. duo ejusdem synodalia sancita *de Stauropegiis* se legisse testatur Leo Allatius de Georgiis & eorum scriptis, p. 342.

1193. DEMETRIUS TORNICIUS, natione Græcus, quis cujasve fuerit mihi hactenus est incompertum; claruit hoc circiter tempore circa annum 1193. Scripsit ex persona Isaaci Imp. *ad episcopum quendam de processione Spiritus S. librum*, qui in regis Galliæ bibliotheca habetur. Ejus meminit, & principium apponit Leo Allatius de Consensu lib. 2. c. 13. §. 4.

1194. JOHANNES, episcopus Lyddensis; claruit anno 1194. Extat *epistola* ejus *ad Michaelem patriarcham Hierosolymitanum electum* apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 242.

1195. (a) JOHANNES WALLINGFORD, natione Anglus, prope viculum qui *Stodham* dicitur, ex mediocri prosapia oriundus, *Magister Johannes de cella* dictus. Juvenis adhuc, in academia Parisiensi prima studiorum tyrocinia posuit, ubi & magisterii gradum adeptus est. Assumpto religionis habitu, ut loqui amant pontificii, ad prioratum Wallingfordiensem vocatur. Tandem mortuo Guarino, anno 1195. cœnobii S. Albani abbas factus est. Ubi postquam monasterii sui gubernacula 19. annos tenuisset, obiit anno 1214. Plura de eo, ejusque vita, morte, rebusque gestis, plena manu tibi dabit Matthæus Paris in vitis abbatum S. Albani p. 103. Exstat sub ejus nomine *chronicon* ab anno 449. quod alius, quem Rodulphum Wendover fuisse conjicit Cl. editor, ad annum 42. Henrici III. continuavit. Hoc chronicon ex codice Cottoniano, ad annum usque 1035. edidit Tho. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 3. p. 525. An ulterius progressus sit Johannes noster, non indicat. (b)

1195. GULIELMUS, *Parvus* cognomento dictus, natione Anglus, patria Eboracensis, Bridlingtonæ natus anno 1136. Post peractam domesticæ educationis curam, ad monasterium Neuburgense prope sylvam Cuculinam (inde *Neuburgensis* seu *Neubrigensis* dictus) a parentibus mittitur, ut religionis simul ac eruditionis elementa inde hauriret; atque ita canonicus regularis ordinis Augustiniani in eodem cœnobio factus est. Claruit anno 1195. Obiit, ut volunt non nulli, anno 1208. ætatis 72. Stylus est Gulielmo satis Latinus, satis nitidus, longe purior quam quo scriptores nostri coætanei uti solebant. Ad historiæ ejus fidem non parum facit, quod quæ tradit, aut ipse suis vidit oculis, aut a viris fide dignis accepit. Scripsit *de rebus Anglicis sui temporis libros* 5. ab anno 1066. usque ad annum 1197. (c) Prodiit *historia* ista *Antverp.* 1567. 8vo. *Heidelberg.* 1587. multis vero periodis, & integris 11. capitulis auctior, optimisque Johannis Picardi notis illustrata *Paris.* 1610. 8vo. (d)

(e) NICOLAUS, Methonensis in Macedonia episcopus, claruit circa annum 1196. Scripsit *theologiam de S. Trinitate*. Ex quo opere fragmentum habetur biblioth. Vindob. Cod. Theol. num. 1. p. 1. Incipit hoc modo, *Τίς ὅλως ἀνάσχοιτο τῶν ἐν Χριστιανοῖς τελούντων ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος δύο εἰσάγειν αἴτια* &c. Dubium est an idem sit hic Nicolaus cum Nicolao Methonensi, quem supra ad annum 1090. retulimus. Plures fuisse qui sub hoc nomine latent scriptores, admodum probabile videtur L. Allatio de Consens. lib. 2. cap. 10. §. 2. adeoque tractatum tertium *de processione Spiritus S.* qui sub Nicolai Methonensis nomine circumfertur, Nicolao cuidam juniori, qui post Nicephori Blemydæ ætatem vixerit, adscribendum censet. Uter fuit Nicolaus noster, primus an secundus, an tertius ab utroque diversus, non liquet. Certe cum Cl. Lambecius nostrum ad hunc annum referat, tenere loco suo non amovendum censeo, donec certiora edocti fuerimus. (f) 1196.

ALEXANDER, cœnobii S. Bartholomæi de Carpineto in Italia monachus, claruit anno 1196. Efflagitantibus id fratribus suis monachis, condidit monasterii sui *chronicon libris 6.* iisque collectanea de ejusdem fundatione & dotatione subjecit. Exstat hoc opus ex membranaceo codice monasterii Casæ Novæ primum in lucem editum a Ferd. Ughel. Ital. Sacr. tom. 6. p. 1231. 1196.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 180. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 448. (b) Hoc *Chronicon* ad alium ejusdem nominis, qui an. 1231. monasticam vitam amplexus est, spectare opinatur *Oudin.* tom. 2. p. 837. Hujusce Jo. de Wallingford *Fragmenta* quædam Astronomica, cum aliis ad computum Ecclesiast. spectantibus, nec non alia opuscula exstant MSS. in Bibl. Cotton. sub *Julio* D. 7. n. 1. 12. 16. 18. (c) Habetur MS. in Bibl. Cotton. sub *Vespasiano* B. 6. n. 6. (d) Novissime uberrimis additionibus locupletata a Tho. Hearne *Oxon.* 1719. 8vo. 3. vol. qui etiam 3 *homilias* Gulielmi antea ineditas adjunxit. Scripsit etiam Gulielmus expositionem *in Cantica Canticorum*, teste *Lelando* Collect. tom. 3. p. 19. (e) Conf. *Oudin.* tom 2. sæc. 11. p. 854. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 42. §. 12 vol. 10. p. 294. (f) *Nicolai* hujus *animadversiones* in Procli Theologiam habentur MSS. in Bibl. Bavarica. Vidit etiam *Montfaucon.* in Bibl. Ambrosiana Mediolanens. ut nos docet *Diar. Italic.* p. 14.

Sæc XII. ab an. MC. 1198. **JOHANNES BROMPTON**, natione Anglus, monachus Cisterciensis, deinde cœnobii Jornallensis (rectius Jorvallensis) in agro Eboracensi abbas; claruisse videtur circa annum 1198. (si modo is auctor fuerit chronici, & non id in usum solummodo monasterii aliunde describi fecerit, quod non contemnenda conjectura opinatur Cl. Seldenus. *) Exstat sub illius nomine *chronicon ab anno* 588. *ad annum* 1198. inter 10. Scriptores Anglicos, p. 725.

* Differt. 10. Script. præmiss. p. 38.

1198. (*a*) **SYLVESTER GYRALDUS**, *Cambrensis* a patria, *Barrius* a patre dictus, ortu utpote Cambro-Britanus, in australi Cambriæ parte, maritimisque Demetiæ finibus, non longe a Pembrochiæ urbe in castello de Mainarpu illustri genere natus, Willelmi de Barri, & Angarethæ, Resi principis Sudwalliæ neptis, filius. Adultus factus, a Davide avunculo, episcopo Menevensi, archidiaconus Brechiniensis creatus est: & ad peregrinandum se conferens, in academia Parisiensi litterarum studia excoluit; atque integro triennio theologiam in Anglorum collegio prælegit. Domum reversus in Henrici II. regis aula plurimum valuit. Anno 1185. Johanni Moretonii Comiti, Henrici filio, in Hiberniam exercitum ducenti comes datus est: & ab eo episcopatibus Wexfordiensi & Lochelienfi donatus, utrumque recusavit. Johanne sub anni exitum in Angliam redeunte, ipse aliquamdiu in Hibernia moratus est, ut gentis & rerum gestarum monumenta undique conquireret, regnique topographiam delinearet. Anno sequente in Walliam transfretavit; ibique per aliquot annos delitescens, historiæ suæ condendæ & elimandæ summo studio incubuit. Re ad umbilicum perducta, Oxonium perexit, & contracto ingenti doctorum, scholarium, oppidanorumque cœtu historiam suam integro triduo recitavit. Lectione finita auditores convivio excepit. Postea Baldwino archiepiscopo Cantuariensi in loca sancta eunti itineris socium se adjecit. Anno 1198. episcopus Menevensis electus, mota de sede controversia, Romam anno 1200. petiit, judicem pontificem sortiturus; ubi cum exoleta dudum jura metropolitica sedi Menevensi postliminio reddi postularet, Huberti archiepiscopi Cantuariensis potentia rejectus est, & episcopali munere penitus submotus. Vixit ultra septuagesimum ætatis annum: quo vero anno obierit, non liquet. Sæc. XII. ab an. MC.

SCRIPTA.

Topographia Hiberniæ, seu *de mirabilibus Hiberniæ liber*. (*b*)

Expugnatio Hiberniæ, seu *historia Vaticinalis de expugnata ab Anglis Hibernia*, cujus duplicem editionem adornavit Gyraldus, ac posteriorem Johanni regi dicavit. (*c*)

Itinerarium Cambriæ libris 2. comprehensum.

Descriptio Cambriæ ad Stephanum archiepiscopum Cantuariensem. Bina ista opuscula cum notis simul edidit David Powellus *Lond.* 1585. 8vo. (*d*)

Prodierunt omnia isthæc opera inter historicos Anglic. Normannicos, *Francofurt.* 1602. fol. p. 692.

Epistola ad Gulielmum Verum Herefordensem episcopum brevis, ab Usserio edita est in Hibernic. Epist. Sylloge p. 114.

Gemma ecclesiastica exstat MS. in bibliotheca Lambethana & in illius calce epistola, quæ & vitæ & scriptorum suorum rationem reddit, digna certe quæ lucem videret.

Dialogus de ecclesia Menevensi.

Dialogus duorum, mutuique sermonis inter quærentem & solventem libris 7. uterque dialogus habetur MS. in collegio S. Benedicti Cantab. vol. 99. num. 3, 4.

Distinctionum libri 4. in quibus mirifice insectatur vitam & mores monachorum ibid. MS. sub Tiberio B. 13. n. 1.

Distinctiones sex, in quibus tractatur de moribus Wallorum, & jure Menevensis ecclesiæ, cum variis ejus laboribus initis in hac parte contra ecclesiam Cantuariensem, ibid. MS. sub Domitiano A. 5. n. 6. idem, ut videtur, opus cum dialogo de ecclesia Menevensi, cujus supra fit mentio, saltem dialogus iste hujus operis pars est.

Speculum ecclesiæ, sive *de monasticis ordinibus & ecclesiasticis religionibus variis*, *distinctionum libri* 4. in bibliotheca Cotto-

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1631. seq. (*b*) Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Faustina* C. 4. (*c*) Editio prima Ricardo Pictaviensium Comiti (postea Angliæ regi) dicata habetur in bibl. Lambethana. Tres complectitur libros. *Prologum libri tertii* exhibuit Usserius in Hibernic. Epist. Sylloge p. 115. *Expugnatio Hiberniæ*, *Topographia*, *Descriptio mundi* cum ejusdem ad varios *epistolis* habentur MSS. in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* D. 5. (*d*) Duplicem editionem hujus quoque operis adornasse Gyraldum primamque Hugoni Linculniensi dicasse notat Whartonus Angl. Sacr. tom 2. præfat. p. 22. *Itinerarium & Descriptio Cambriæ* exstant MSS. in bibl. Cott. sub *Domitiano* A. 1. n. 7. *Topographia Cambriæ* ad Robert. Archiepisc. Cantuar. ibid. sub *Vitellio* C. 10. n. 1. *Descriptio Cambriæ* ad Humbertum Archiepisc. Cantuar. ibid. sub *Nerone* D. 8. n. 8. & sub *Vitellio* E. 5. n. 1.

niana

niana sub Tiberio B. 13. In hoc opere monachos acerrime persequitur, eorumque mores parum honestos, fraudes, & inscitiam mordaci sale perfricuit. Certe monachos, ignavum & luxuriosum hominum genus odio plusquam Vatiniano habuit Gyraldus, & data quavis occasione salse perstringit; ut hanc Litaniam sæpius ipse repetiverit sæpius aliis commendaverit, *a monachorum malitia libera nos, Domine.* Ex hoc opere; nempe *distinctione* 2. c. 23, 24. vitam Hugonis Nonant episcopi Coventrensis & Lichfildensis decerpsit & separatim edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 349. Exstant etiam Gyraldi nostri *de vita Galfredi, Eboracensis archiepiscopi, libri* 2. qui in codice MS. sine auctoris nomine habentur; *Legenda S. Remigii*, seu *de vitis S. Remigii & episcoporum Lincolniensium illi succedentium; Epistola* ad Stephanum Langtonum Cant. Archiep. *de abdicatione archiepiscopatus non facienda; de libris a se scriptis epistola* ad capitulum Herefordiense; *de descriptione Walliæ liber secundus; retractationes de libris propriis; de rebus a se gestis libri tres;* (a) *de jure & statu Menevensis ecclesiæ distinctiones* seu *dialogi* 7. Plurimas sententias & verborum flosculos otiosos in hoc opere se resecuisse agnoscit editor. *Vita S. Davidis archiepiscopi Menevensis.* (b) Hæc omnia collegit, & ex variis codicibus MSS. luce publica donavit idem vir clarissimus, & in evolvendis, conquirendisque sacris patriæ suæ monumentis stupendæ plane diligentiæ ibid. p. 373. Post hæc in præfatione enumerata, operum Gyraldi ineditorum, quæ propriis oculis lustravit, catalogum contexuit. Nos de iis summatim agemus. Sunt autem *legenda S. Æthelberti* Orientalium Saxonum regis. Habetur in codice Cottoniano sub Vitellio E. 7. *Walliæ mappa* seu *tabula chorographica* in fronte codicis Westmonast. minio depicta. *Gemma ecclesiastica;* prima pars agit *de Sacramentis magis necessariis*, secunda *de clericali honestate & continentia;* exstat in Cod. Lambethano. *Carmen de miseriis conditionis humanæ* ibid. Liber *carminum & epigrammatum* (c) ibid. & in Cottoniano sub Vitellio E. 5. *Speculum ecclesiæ*, de quo supra, præmissa prolixa ad Stephanum Cantuariensem archiepiscopum de litteraturæ defectu *epistola;* tres priores operis partes, in recensendis & insectandis monachorum nequitiis absolvuntur; quarta de statu, institutione, honore &c. sedis Romanæ, aliarumque sedium patriarchalium, & de munere pastorali & episcopali agit; *Symbolum electorum*, seu *epistolæ variæ* a semetipso collectæ, & tractatus alii; nempe de sacræ scripturæ præstantia & dignitate, ad Walterum Mapes Archidiac. Oxon. & quædam alia. *De principis instructione distinctiones tres*, opus prolixum, lectuque dignum; asservatur in codice Cottoniano sub Julio B. 13. num. 2. Prologi librorum a semetipso scriptorum, in unum volumen opera sua congesti, in biblioth. collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienses habentur.

(d) ROGERUS DE HOVEDEN, 1198.
natione Anglus, patria Eboracensis, illustri familia ortus, Henrici II. Angliæ regis domesticus, postea primarius theologiæ professor in academia Oxoniensi; claruit anno 1198. Scripsit *annalium Anglicanorum libros* 2. ab anno 731. (quo desiit Beda) usque ad annum 1202. (e) Prodierunt annales isti a Cl. Savilio inter alios historicos Anglicos editi *Lond.* 1595. fol. dein recusi *Francofurt.* 1601. fol.

(f) INNOCENTIUS III. *Lotharius* 1198.
antea appellatus, natione Campanus, patria Anagninus, Trasimundi, Comitis Signini, & Clarinæ filius, prima juventute Lutetiam missus, magnam ex doctrina omnifaria gloriam comparavit. Domum reversus, canonicus Anagninus factus est, & mox a Clemente III. in Cardinalium album titulo SS. Sergii & Bacchi cooptatus. Anno 1198. die 8. Januarii pontifex Romanus electus est, die 22. Februarii consecratus, annos natus 37. Eodem anno Philippi Galliæ regis filium ex Maria pellice susceptum legitimum haberi decrevit: Philippum Sueviæ ducem, Henrici Imp. nuper defuncti fratrem, a principibus Germanis regem Romanorum electum excommunicavit, ut coronæ imperiali inidoneum redderet, principesque Christianos ad bellum Saracenis in Asia, hæreticis in Europa inferendum, effusis larga manu indulgentiis excitavit. Anno 1199. Metensibus S. scripturæ in linguam vernaculam conversæ lectionem interdixit; Marcobaldum Siciliæ regem excommunicavit, & Philippo Suevo imperium apostolica auctoritate abrogavit. An. 1203. Henricum Dandulum Venetorum ducem, Comites Flandriæ, Hannoniæ, S. Pauli, aliosque principes Christianos, cum toto Cruce-

(a) Habentur MSS. una cum *Catalogo librorum a Giraldo compositorum* in bibl. Cotton. sub *Domitiano* A. 1. n. 9. Denuo cum *Dialogo de Ecclesia Menevensi*, aliisque Ejusdem opusculis ibid. sub *Vitellio* E. 5. n. 2. (b) Habetur una cum *vita Æthelberti regis* ibid sub *Vitellio* E. 7. n. 1. 2. *Vita Æthelberti* occurrit in Actis Sanctor. tom. 5. Maii. 20. (c) *Epigrammata* 2. exhibuit Leland. Collect. tom. 2. p. 114. (d) Conf. *Nicholson.* Bibl. Hist. Anglic. p. 59. (e) MSS. in bibl. Cott. sub *Othone* D. 4. n. 2. (f) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 11. seq.

signa-

signatorum exercitu ob captam Jaderam anathemate perculit. Anno 1206. Johannem Angliæ regem ob defensa constanter jura regia, totumque pariter regnum excommunicavit. Anno 1208. crucem contra Albigenses ubique prædicari jussit. Anno 1209. Ottonem IV. quem ipse Philippo Suevo olim subrogarat, Romæ imperatorem inunxit, & mox eundem imperii jura tutantem anathemati innodavit. An. 1210. Galliæ, Angliæ, Boemiæ, Siciliæ, Lusitaniæ, & Poloniæ regibus, ni ecclesiæ confestim satisfacerent, idem intentavit fulmen. Anno 1211. Ottonem Imp. Petrum Aragoniæ, & Johannem Angliæ reges diris devovit, regnumque Galliæ interdicto subjecit. Anno 1213. Portugalliæ regem, principesque Germanos Ottoni Imp. adhærentes excommunicavit. Anno 1215. generale concilium Lateranense celebravit, in quo monstrosum Transsubstantiationis figmentum inter fidei articulos reposuit, & principes quoscunque Christianos hæresi vitiatos, vel ecclesiæ Romanæ immorigeros dignitate sua deponendos esse decrevit. Eodem anno SS. Dominici & Francisci instituta monastica, ineptissimi quibusdam visionibus inescatus, confirmavit. Obiit Perusii anno 1216. die 16. Julii. Plura de eo dici poterant, homine quidem non inerudito, sed immodice superbo, ingentis animi, qui dominandi libidine totus pruriebat, in imperatores, reges, & principes quoscunque arrogantia plane intolerabili. Sufficit quod de eo habet Matthæus Paris ad annum 1213. p. 245. ubi de Johanne Angliæ rege verba faciens; *Noverat*, inquit, *& multiplici didicerat experientia, quod papa super omnes mortales ambitiosus erat & superbus, pecuniæque sititor insatiabilis, & ad omnia scelera pro præmiis datis vel promissis cereus & proclivis.*

OPERA.

Sermones de Tempore & Sanctis, per totum anni curriculum. Prodierunt *Colon.* 1578. 1606. fol.

De consecratione Pontificis sermones 4.

De eleemosyna liber.

De laude charitatis.

In septem Psalmos pœnitentiales commentaria. Prodierunt *Antverpiæ* 1551. *Venet.* 1578. *Colon.* 1578. fol.

De mysteriis Missæ libri 6. Exstant seorsim *Lipsiæ* 1534. *Antverp.* 1540.

De contemptu mundi, seu *miseria hominis libri* 3. Exstant *Antverp.* 1540. 12mo. *Venet.* 1538. 16to. *Parif.* 1482. 1594. 12mo. *Colon.* 1681.

Encomium in Christum & ejus matrem.

Precationes de passione Christi.

De Sanctorum veneratione libri 3.

Hymnus in Christum & ejus matrem.

Conciones parænetica 2. *ad concilium Lateranense.* Habentur Concil. tom. 11. p. 131.

Epistolarum libri 2. in quorum primo epistolæ sunt 557. in secundo 264. *Romæ* editi 1543.

Constitutionum decretalium libri 5. Exstant *Colon.* 1606. Prodierunt Innocentii opera hactenus enumerata *Colon.* 1575. 2. tom. fol.

Epistolarum libri 11. (cum præfixo auctore anonymo coævo de gestis Innocentii papæ) quos Stephanus Baluzius in unum collegit, magnam partem primus edidit, reliquam emendavit, *Parif.* 1682. 2. tom. fol. Priores duos collectionis hujusce libros edidit Gulielmus Sirletus *Romæ* 1543. qui deinceps prodierunt *Colon.* 1575. *Venet.* 1578. & a Binio in suos Conciliorum tomos translati sunt. Selectiores *epistolas*, præsertim *historicas*, ex collegii Fuxensis codice emisit, notisque illustravit Paulus du May, in Burgundiæ curia consiliarius regius, *Parif.* 1625. 8vo. Quatuor libros antea ineditos ex eodem codice evulgavit Franciscus Bosquetus *Tolosæ* 1635. Verum omnes omnium curas longe superavit diligentia Baluziana, cui hoc nomine, & ob alia in rem ecclesiasticam merita, gratiam ab omnibus eruditis reddi par est. Certe quantum ad historiam ecclesiasticam hujus temporis illustrandam, & ad jus canonicum excolendum conferunt Innocentii epistolæ, nemo non videt. Plurima hanc in rem specimina annotarunt doctissimi, & quibus multum plane debet respublica litteraria, Actorum Lipsiensium editores anno 1682. p. 371.

Epistola pro ecclesia Albiensi, a Baluzio primum edita Miscellan. tom. 4. p. 467. (*b*)

(*a*) Exstant libri 16. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 22. & 624. (*b*) *Bulla* alia exstat ap. *Baluz.* Miscell. tom. 6. p. 454. *Epistola* 2. ap eundem in Append. ad Petri de Marca Diss. 3. n. 16. 17. *Bullæ & constitutiones* variæ inter Rymeri Fœdera tom. 1. p. 98 — 211. *Bullæ & epistolæ*, quam plurimæ ap. Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 512. *Epistolas* quasdam *ad Hispaniam spectantes* exhibuit D'Aguirrius Conc. Hisp. tom. 3. p. 403. *Epistolas* 2. Dacherius Spicileg. tom. 5. p. 573. & tom 6. p. 463. Edit. nov. tom. 3. p. 577. seq. Ejusdem *sententia de subjectione Ecclesiæ Dolensis ad Turonensem*, una cum 2. *epistolis* ejusdem argumenti habetur ap. Martene Anecdotor. tom. 3. p. 949. seq. *Bulla* quædam ibid. p. 1243. *Epistolam de appellatione de Germania ad curiam Romanam* exhibuit Jo. Petrus Ludevvig tom. 2. Reliquiar. MSS. p. 201. *Alteram* ibid. p. 208. *Epistolam decretalem pro jure regis & regni Francorum* Goldastus tom. 2. de Monarchia imperii. *Aliam de canonizatione Guil. Bituricensis* Labbeus tom. 2. Bibl. nov. MSS. p. 390. *Epistolæ* 48. *super negotio Albigensium* ap. Andriam du Chesne tom. 5. p. 706. seq. *Ordinatio expeditionis pro recuperanda terra sancta* ibid. p. 749. seq. *Epistolæ* quædam ibid. p. 792. 794. 802 804. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 95. *Bullæ & constitutiones* quædam exstant MSS. in bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 14. n. 8. & sub *Cleopatra* E. 1. n. 20. seq.

Sæc. XII. ab an MC.

In Magistrum sententiarum commentaria, Opuscula de eruditione principum, de sacramento Baptismi, De claustro animæ, De purgatorio, &c. recenset Ludovicus Jacob Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 118. quæ in variis bibliothecis MSS. adhuc delitescere dicuntur.

1199. (*a*) JOHANNES CAMATERUS, ex diacono & chartulario patriarcha Constantinopolitanus; claruit anno 1199. quo datis ad Innocentium papam litteris, mirari se dicebat, quomodo ecclesiæ Romanæ universalis ecclesiæ titulus ascribi posset. Obiit anno 1206.. Exstat Gr. Lat. *decretum de nuptiis Consobrinorum* in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 4. p. 285.

1199. GALFRIDUS, sive *Gualterus Vinesauf,* seu *de Vino salvo,* stirpe Normannus, gente Anglus, claruit anno 1199. Peracto in patria studiorum curriculo, ad exteras academias se contulit, non ignoti etiam apud Romanos nominis, quippe Innocentio III. pontifici familiaris, cui poëmata quædam dedicavit. Scripsit plurima tum soluta, tum ligata oratione venuste, ac, supra sæculi quo vixit sortem, eleganter.

SCRIPTA.

De nova Poëtria. Opus hexametrum Innocentio III. nuncupatum; idem est cum libro *de Arte dicendi,* etsi alii diversum faciant. Exstat MS. in variis bibliothecis, Baliolensi, Arundeliensi, Cottoniana, Seldeniana, ex quo proinde Præfat. ad 10. Scriptores quædam profert Cl. Seldenus. (*b*)

Tractatus de plantatione Arborum, & conservatione Fructuum, continens in se breviter omnem modum inserendi arbores aromaticas, fructus conservandi, vites & vina cognoscendi, vina inversa, seu deteriora reformandi, &c. Habetur MS. in biblioth. Gonvil. & Caii Cantab. cod. 74. Galfridi nostri esse nemini dubitare fas est. Sæc. XII. ab an. MC.

Historia, sive *Itinerarium Richardi Anglorum regis in terram sanctam,* ab aliis Richardo canonico, vel Richardo Divisiensi, ab aliis Roberto monacho tributum, auctori suo nuper restituit doctissimus editor Oxoniensis, qui Galfridum nostrum cum Gualtero Constantiensi seu Oxoniensi eundem facit. Prodiit hæc historia, sed mutila, & anonyma in collectione Wicheriana gestorum Dei per Francos; integra nuper inter historiæ Anglicanæ Scriptores *Oxon.* 1687. tom. 2. p. 247.

Poemata duo de glorioso rege Richardo ibid. p. 430.

De aliis, quæ an supersint incertum, Baleum & Pitsæum consule. (*c*)

NIGELLUS DE WIREKER, natione Anglus, ecclesiæ Cantuariensis præcentor & monachus, claruit anno 1200. 1200.
Quem a multa lectione, nec minori judicio, ex Lelandi testimonio magnopere commendat Baleus,* qui plura illius opera recenset. Scripsit inter alia carmine, & Gulielmo de Longo Campo episcopo Elyensi regnique cancellario dicavit, *Brunellum,* sive *Speculum Stultorum,* Coloniæ 1499. editum, 4to. (*d*)

* Cent. 3. c. 50. p. 245.

ANONYMUS *Chronici Atinensis* auctor, cœnobii forsan Fossæ Novæ monachus, circa annum 1200. vel paulo post claruisse videtur. Scripsit *breve ecclesiæ Atinensis chronicon* ab anno primo Julii Cæsaris incipiens; postea ecclesiæ suæ res succincte quidem, sed accurate, ad ann. usque 1200. persequitur. Breviculam appendicem addidit anonymus alter ad annum usque 1356. Edidit hoc chronicon ex antiquo manuscripto Fossæ Novæ, Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 1. sub calcem p. 493. 1200.

(*a*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1655. Ejusdem *Synodicon de homicidis* citat Nic. Comnenus p. 251. prænot. mystagog. *Epistola ad Innocentium III.* exstat Lat. inter Innocentii Epist. lib. 2. ep. 208. tom. 1. edit. Baluzianæ p. 471. (*b*) De Cod. MSS. Conf. *Oudin.* tom 2. p. 677. Hoc Carmen ex 4. MSS. edidit *Polycarpus Leyserus* in Hist. poëmatum med. ævi *Halæ Magd.* 1721. p. 861. deinde separatim *Helmstad.* 1724. 8vo. Idem *Leyserus* exhibuit etiam ibid. p. 979 ejusdem Carmen elegiacum *de statu Curiæ Romanæ.* Ediderat antea *Matthias Flacius* inter alia poëmata *Basil.* 1557. 8vo. deinde Mabillon. tom 4. Analect. p. 535. (*c*) Librum *Galfridi de arte Eloquentiæ* memorat *Leland.* Collect. tom. 2. p. 326 (*d*) Ejusdem librum *distinctionum super Vet. & Nov. Testamentum; Excerptiones de Warnerio Gregoriano super moralia Job;* & librum *de abusione rerum Ecclesiasticarum* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 10. Scripsit etiam *Glossas in Johan.* ut nos docent notæ MSS. Johan. Bale adjectæ libro de Scriptoribus; vid. Jo. de Trokelow Annales Edvardi II. ab Hearoio edit. p. 281. *Prologum Brunelli* integrum ex MS. exhibuit Polycarp. Leyserus in Historia Poetarum medii ævi p. 754. *Brunellus* exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Tito* A. 20 n. 1. *Versus* continentes monita moralia ibid. sub *Julio* A. 7. n. 5. & cum tractatu quodam in quo invehitur contra Curiales & Officiales Clericos ibid. sub *Cleopatra* B. 3. n. 5. 6. Ejusdem *Carmina quadam* ibid. sub *Vespasiano* D. 19. n. 1. &c.

Concilia hoc Sæculo habita.

Sæc. XII. ab an. MC. 1102. LATERANENSE I. sub Paschali II. papa, anno 1102. celebratum. In quo in Henricum Imp. qui non semel antehac excommunicatus ad causam dicendam Romam non venerat, ut & in archiepiscopum Capuanum a Monachis Cassinensibus sacrilegii accusatum, sententia fertur. Acta recitat Urspergensis ad annum 1102. p. 184. Ubi etiam formula Anathematismi exhibetur. Videsis item Chron. Cassin. lib. 4. cap. 40.

1102. (b) LONDINENSE I. anno 1102. sub Anselmo Cantuariensi, præsentibus Mauricio Eboracensi plurimisque aliis episcopis, in ecclesia B. Petri Westmonasteriensi habitum. In quo, præter multa disciplinæ ecclesiasticæ necessaria constituta, Guido abbas Persoræ propter Simoniam, alii alias ob causas, damnati & depositi sunt. Exstant Acta & ecclesiasticæ disciplinæ *canones* 29. (c) seu potius canonum *breviaria*, ex Anselmi operibus excerpta apud Eadmer. Hist. lib. 3. pag. 67. Will. Malmasbur. de Gest. Pontif. lib. 1. fol. 129. p. 2. Concil. tom. 10. p. 728. Ubi Anselmi aliquot epistolæ subjiciuntur. (d) Agit præterea de hac synodo Florentius Wigorn. ad annum 1102. p. 474. Omnia in unum collecta exhibentur apud Spelm. Concil. Brit. tom. 2. p. 21. Confer Chronicon Saxonicum ad ann. 1102. p. 210.

1104. FUSSELENSE, apud S. Mariam de *Husillos* prope Palentiam, præside Richardo pontificis legato, præsente Alphonso VI. rege, a 13. episcopis anno circiter 1104. (neque enim tempus admodum certum est) celebratum. Quo de finibus regendis inter episcopos Oxomensem & Burgensem disceptatur, quædam circa divinum officium tractantur, conjugia clericorum, sed irrito conatu, prohibentur. Habentur Acta ex Sandovalio Concil. Hisp. tom. 3. p. 317. ubi eruditissimus Card. d'Aguirre de tempore hujus synodi adversus Sandovalium prolixe disputat. Anno 1110, vel ineunte sequenti habitum est concilium *Carrionense*, in quo ventilata est causa Gundisalvi Mindoniensis episcopi duos archipresbyteratus ecclesiæ Compostellanæ contra jus retinentis. Ibid. p. 318. *Legionense* anno 1114. Quid vero in eo actum sit, non liquet. Ibid. p. 319.

TRECENSE I. præsente Richardo pontificis legato, anno 1104. habitum. In quo Hubertus Silvanectensis episcopus Simoniæ accusatus jurejurando se purgavit. Vide Ivonis epistolam ad Paschalem &c. & Concil. tom. 10. p. 738. Ecclesiis aliquot privilegia concessa habentur ibid. p. 739. Sæc. XII. ab an. MC.

LATERANENSE II. anno 1104. 7. Cal. April. celebratum. In quo investiturarum in Anglia fautores excommunicantur; nempe tam regis consiliarii, qui ipsum ad hoc flagitium impellunt, quam ii qui ab eo hoc modo investiti sunt, inquit Paschalis papa, qui meminit hujus synodi epistola centesima ad Anselmum data Conc. tom. 10. p. 706. 1104.

BALGENTIACENSE I. in villa Aurelianensis diœcesis ad Ligerim fl. anno 1104. 3. Cal. August. præsidente Richardo Cardinale pontificis legato habitum. In quo, ventilata Philippi regis, qui tum aderat, causa, res tandem in medio relicta est, episcopis de regis absolutione haud bene convenientibus. Confer Ivonis ad Paschalem pontificem epist. 144. p. 249. 1104.

PARISIENSE I. anno 1105. 4. Non. Decembr. habitum. In quo Philippus & Bertrada ea lege absoluti sunt, ut tactis SS. evangeliis juraret uterque se a toro & omni familiari conversatione in posterum abstinere. Exstant Philippi ad Lambertum Atrebatensem, & Lamberti ad Paschalem papam, hac de re litteræ Conc. tom. 10. p. 742. 1105.

FLORENTINUM an. 1105. a 340. episcopis celebratum. In quo Fluentius episcopus Florentinus, qui occasione prodigiorum quæ hoc tempore acciderunt Antichristum jam tum natum esse docuit, vanitatis & erroris arguitur, & post gravem increpationem & admonitionem dimissus est. Hæc ex Sabellico & Antonino referunt Conciliorum editores tom. 10. p. 743. 1105.

QUINTILINEBURGENSE, apud Northusum anno 1105. 4. Cal. Julii coactum. In quo damnantur Simonia, fornicatio, aliaque vitia; & multa pro reformandis moribus constituta sunt. Acta ha- 1105.

(a) Conf *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 10. p. 205. seq (b) Conf. *Du Pin.* Hist Ecclef. vol. 9. p. 123. (c) MSS. in Bibl Cotton. sub *Tito* A. 13. n. 9. (d) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 382. subjuncta *Epist.* Anselmi ad *Wilhelmum* Archidiaconum.

bet

Sæc. XII. ab an. MC. bet anonymus quidam istius temporis scriptor apud Urspergensem ad annum 1105. p. 186.

1105. MOGUNTINUM, anno 1105. frequenti admodum tum episcoporum, tum optimatum conventu habitum. In quo, deposito Henrico IV. (sententiam ferentibus Romanæ sedis legatis) filius ejus ad Imperium evehitur. Cui proinde imperialia insignia, crux & lancea, sceptrum, globus, & corona tribuuntur. Vide Conrad. Urspergensem loco citato ad hunc annum p. 188. & Otton. Frising. Chron. lib. 7. cap. 11. p. 145.

1106. PICTAVENSE, anno 1106. præsidente Brunone pontificis legato habitum. Quo, veniente Boamundo Antiochiæ duce, & maximopere id urgente, multi ad suscipiendam expeditionem Hierosolymitanam animati sunt. Hæc Sugerius, qui huic concilio interfuit, in vita Ludovici Crassi cap. 9. Vide Concil. tom. 10. p. 746. Ubi alii citantur. (*a*)

1106. GUASTALIENSE, ad Padum fl. in Lombardia anno 1106. 11. Cal. Novembr. habitum. In quo de Episcopis (quos vocant) schismaticis in unionem ecclesiæ recipiendis agitur, &, quod primo loco tractatum est, ecclesiæ totius Æmiliæ ab episcopi Ravennatensis subjectione eximuntur; cum hæc ipsa metropolis per annos jam pæne centum adversus sedem apostolicam se erexerat. Exstant *capitula* 3. & Paschalis papæ *epistolæ* 3. Conc. tom. 10. p. 748. (*b*)

1107. HIEROSOLYMITANUM I. anno 1107. habitum. In quo, deposito Ebremaro, Daibertus patriarcha, qui ab Hierosolymorum rege sede sua pulsus erat, sedi suæ restitutus est. Verum Daiberto morte subitanea erepto, Ebremarus patriarchatui suo iterum inhiabat, sed sententia synodali depositus est, mox ad sedem Cæsariensem translatus. De his agit Will. Tyrius Bell. Sacr. lib. 11. cap. 4. p. 797.

1107. FLORIACENSE, apud monasterium diœcesis Aurelianensis ad Ligerim fl. anno 1107. 13. Cal. April. habitum. In quo, præsente Ludovico rege, corpus S. Benedicti metallino & cupreo scrinio infertum magna quidem pompa levatum est. Hæc chronicon Senonens. ad annum 1107. Vide Conc. tom. 10. p. 753.

TRECENSE II. anno 1107. circa ascensionem Domini præsente Paschali papa habitum. In quo Simoniaci, Laici beneficiorum collatores, & rerum ecclesiasticarum invasores excommunicantur. Hæc ex Urspergensi, Sugerio, aliisque referunt collectores conciliorum tom. 10. p. 754. Sæc. XII. ab an. MC.

LONDINENSE II. anno 1107. præsentibus Anselmo Cantuariensi, Gerardo Eboracensi, aliisque episcopis, abbatibus, plurimisque regni proceribus, Cal. August. in palatio regis habitum. In quo statutum est, investituras a laicis non esse accipiendas, annuente rege, ut sine baculi pastoralis, vel annuli traditione id fieret, concedente quoque Anselmo, ut nullus in prælationem electus, pro homagio quod regi faceret, consecratione suscepti honoris privaretur. In hac etiam synodo obedientiam & subjectionem quam sibi promiserat, a Gerardo ad sedem Eboracensem jam translato, exigebat Anselmus. Annuit Gerardus, eousque pollicitus, se eandem obedientiam exhibiturum, quam Herefordiensi ecclesiæ ab eo sacrandus olim promiserat. De hac re agunt Eadmerus, * Matth. Paris † Hovedenus, ‡ M. Westmonast. *, & historiæ Anglicanæ scriptores passim. Consulat lector quæ habet Spelmannus tom. 2. p. 28. (*c*) 1107.

* Hist. l. 4. p. 91. † Ad ann. 1107 p 63. ‡ Annal. part. 1. p. 270. * Ad ann. 1107. f. 18.

LONDINENSE III. anno 1108. præsente rege Henrico I. ab archiepiscopis Cantuariensi & Eboracensi, cæterisque Angliæ episcopis & magnatibus, in festo Pentecostes coactum. In quo clerici incontinentes severissime damnantur. Exstant de hac re *canones* 10. (*d*) apud Florent. Wigorn. ad hunc annum p. 479. R. Hoveden. part. 1. fol. 270. p. 2. Eadmer. Hist. lib. 4. p. 95. (*e*) 1108.

BENEVENTANUM I. anno 1108. mense Octobri, a Paschale II. papa de investitura beneficiorum a laicis non sumenda celebratum. In quo Paschalis excommunicationem utrique, & qui daret, & qui acciperet, interminatus est. Vestimenta etiam sæcularia & pretiosa reprehendit, usque uti clericos vetuit. Vide Chron. Cassin. lib. 4. c. 35. 1108.

LONDINENSE IV. anno 1109. sub Henrico I. habitum. In quo causa Thomæ Eboracensis, obedientiam Anselmo Cantuariensi præstare recusantis, excussa est & definita. Thomas in archiepiscopum Ebo- 1109.

(*a*) Judicium *Brunonis* in hoc Concilio de Ecclesia Chahanniarum exstat ap. *Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 127. (*b*) Fragmentum hujusce Concilii ex MSS. *S. Vincentii Bisuntini* ibid. p. 127. (*c*) Conf. *Wilkins* Conc. Brit p. 386. (*d*) Habentur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 7. n. 57. (*e*) Et exinde ap. *Wilkins* ibid. p. 387.

Sæc. XII. ab an. MC. racensem electus fuerat. Electum, nisi præstita prius sibi tanquam primati debita subjectione & canonica obedientia, Anselmus consecrare noluit, omnibusque Angliæ episcopis sub anathematis pœna interdixit ne ipsum ordinarent; scriptis etiam ad Paschalem papam litteris, ne illum nisi hac lege consecratum pallio donaret. Legem accipere renuit Thomas, saltem per longas ambages detrectavit. Quæ omnia ex ipsius Anselmi epistolis apud Eadmerum Hist. lib. 4. p. 97. facile colligi possunt. Pendente adhuc lite, 11. Cal. Maii diem suum obiit Anselmus. Post cujus mortem, in subsequente festo Pentecostes, ut in majoribus solennibus fieri solebat, conveniebant apud regem episcopi, proceresque. Quo tempore habito concilio, causaque hac diu multumque agitata, conclusum est, rege etiam id volente, Thomam in consecratione sua canonicam obedientiam sedi Cantuariensi præstare debere. Quod & factum est 4. Cal. Julii, in ecclesia D. Pauli, Richardo Londinensi utpote collegii archiepiscopalis decano, vacante jam sede, metropolitani vices peragente. Pluribus hæc refert Eadmerus ibid. p. 103, 104. (a)

1109. LAUSDUNENSE, anno 1109. a Girardo papæ legato habitum. Exstant hujus synodi *decreta duo*, nempe de ecclesia S. Petri Trenorciensibus adversus episcopum & canonicos Nannetenses vindicata: & de capella S. Stephani monachis majoris monasterii adversus canonicos Camiliacenses adjudicata. Habentur hæc Conc. tom. 10. p. 762.

1110. LATERANENSE III. anno 1110. Non. Mart. sub Paschali II. collectum. Exstant *disciplinæ ecclesiasticæ canones* aliquot, sive potius canonum aliquot veterum confirmationes, contra investituras laicorum, eorumve qui rerum ecclesiasticarum dispositionem sibi vendicaverint; contra res naufragorum diripientes, &c. Conc. tom. 10. p. 764.

1110. CLAROMONTANUM, anno 1110. tempore Pentecostes habitum. In quo Mauriacensis ecclesiæ persecutores (nempe Petrus decanus, aliique ejusdem cœnobii monachi, qui pertracta ad se laicorum multitudine, presbytero eruerant oculos, & armati in ipsum abbatem irrumpentes, effuso sanguine monasterium polluerant) excommunicati sunt. Exstant Richardi Albanensis *epistolæ duæ* Conc. tom. 10. p. 765. Eodem anno habita est Floriacensis synodus, in qua eadem causa iterum agitata est. Sæc. XII. ab an. MC.

HIEROSOLYMITANUM II. anno 1111. præsente Conone papæ legato celebratum. In quo Henricum Imp. ob papam ab eo captum, Cardinales male tractatos, nobiles Romanos occisos vel in custodiam datos, & ingentem populi stragem, excommunicatum fuisse tradit Urspergensis ad ann. 1116. p. 198. ubi de Actis synodi Lateranensis agit. Confer item quæ habentur Conc. tom. 10. p. 767. 1111.

(b) LATERANENSE IV. anno 1112. 5. Cal. April. sub Paschali II. papa a centum circiter episcopis per sex integros dies celebratum. In quo privilegium illud, quod de concedendis sibi beneficiorum investituris Henricus V. a Paschali papa per vim extorserat, revocatur; & in ipsum imperatorem anathematis sententia promulgatur. Exstant hujus synodi Acta antiqua, & multo ampliora a Binio ex variis Scriptoribus collecta Conc. tom. 10. p. 679. 1112.

VIENNENSE, ad Rhodanum fl. anno 1112. 7. Cal. Octobris præsidente Guidone pontificis legato congregatum. Quo omnis investitura rei ecclesiasticæ de manu laica hæresis esse judicatur; & Henricus Imp. ob extortas investituras synodali decreto excommunicatus est, missis ad pontificem decretis, a quo non nisi post annos quatuor confirmata sunt. Exstant Hugonis ad pontificem *epistola*, decreta & Acta Conc. tom. 10. p. 784. 1112.

ANSANUM, prope Lugdunum in Gallia, anno 1112. a Johanne archiepiscopo Lugdunensi collectum. In quo agitata vexatissima hujus temporis controversia, laicorum investituræ damnantur. Exstat Johannis & episcoporum Senonensium qui huic synodo interesse recusaverint, ad Johannem Lugdunensem *epistola*, una cum Johannis *responsoria*, Conc. tom. 10. p. 786. 1112.

WINDLESHORENSE I. anno 1114. 6. Cal. Maii ab Henrico rege, episcopis & proceribus Angliæ habitum. In quo de electione archiepiscopi Cantuariensis unice agitur. Rex Farisium abbatem Abingdoniensem ad hanc dignitatem promovere voluit; episcopi, & procerum plures aliquem ex episcopali vel clericali ordine maluerunt. Tandem communi suffragio Radulfus antistes Roffensis in archiepiscopum 1114.

(a) Et ex Eadmero *Wilkins* tom. 1. p. 390. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 10. p. 27. *Dacher*. Spicil. tom. 7. p. 209. Edit. nov. tom. 1. p. 707.

electus

Sæc. XII. ab an. MC. electus est. Vide Eadmerum, qui præsens interfuit, Hist. lib. 5. p. 109.

1114. BELLOVACENSE, in archiepiscopatu Rhemensi anno 1114. 8. Id. Decembr. a Conone papæ legato congregatum. In quo Henricus Imp. iterum anathemati subjicitur, & quærela ab Ambianensibus de Godefrido episcopo, qui sedem suam deseruerat, synodo oblata est. Exstant *decreta* quædam de immunitatibus & moribus ecclesiasticis Conc. tom. 10. p. 797. Hoc eodem anno habita est ad Ceperanum non procul a ripa fl. Lyris synodus, qua vix aliud agitur, quam quod monachus Cassinensis, qui invitus in monasterium detrusus fuerat, a votô absolvitur, & Gulielmus Dux Apuliæ Calabriæque constituitur. Fusius hæc referunt chronicon Cassinense lib. 4. cap. 51. & Chron. Benevent. apud Baron. ad ann. 1114. p. 100, (*a*)

1114. PALENTINUM I. anno 1114. 8. Cal. Novembr. præsidente Bernardo Toletano pontificis legato convocatum. In quo subversionibus & calamitatibus, quæ Hispaniarum ecclesias tantopere vexarant, patres finem imponere sollicite fategerunt; & episcopum ad sedem Lucensem jam vacantem promoverunt. Exstant Acta aliaque huc spectantia ex historia Compostellana MS. & alio Cod. MS. apud Card. D'Aguirre Conc. Hisp. tom. 3. p. 319.

1114. COMPOSTELLANUM, an. 1114. a Didaco Gelmirez ejusdem sedis episcopo pro diœcesi sua habitum. In quo multa ad disciplinam ecclesiasticam, quædam ad communem utilitatem salubriter sancita sunt. Exstant *canones* 25. *de Ecclesiis*, *de Judicibus*, *de calumniis Pauperum*, *de die Dominica*, *de Quadragesima*, *de Vicariis*, &c. quos ex codice MS. Mondexarensi, cum MS. Toletano collato publici juris fecit Card. D'Aguirre Notit. Conc. Hisp. p. 261. deinde Conc. Hisp. tom. 3. p. 322.

1115. OVETENSE, in Asturia ad Astam fl. anno 1115. die Pentecostes præside Pelagio episcopo Ovetensi magno episcoporum & magnatum numero celebratum. Exstant hujus synodi *constitutiones* sive *canones* 3. quorum postremo cavetur, *ne aliquis a dextris ecclesiæ infra* 70. *passus per vim extrahatur*. Adjectæ sunt ingenti agmine subscriptiones tum nobilium, tum episcoporum, quibus constitutiones hæ synodales confirmantur. Exstant omnia ex Codd. MSS. Toletanis deprompta, D'Aguirrii notis illustrata, Conc. Hisp. tom. 3. p. 324.

SUESSIONENSE I. præsente eodem Conone, iisdem de causis habitum. In quo Godefridus Ambianensis e Cartusia ad sedem suam revocatur. Videsis Nicol. in Vit. Godefr. lib. 3. cap. 30. Eodem anno 1115. in synodo Rhemensi eadem decreta sunt. Contra Henricum Imp. in synodis Coloniensi & Catalaunensi, eodem anno habitis, idem actum est. Sæc. XII. ab an. MC. 1115.

SYRIACUM, loco incerto, forsan Hierosolymis, anno 1115. habitum, præsidente episcopo Arausicensi pontificis legato. In quo Arnulphus Hierosolymitanus patriarcha, multorum criminum vitæque male actæ reus, synodali sententia depositus est. Nihilo minus homo vafer Romam proficiscens, blandisque verbis, sed præcipue larga munerum profusione, bono Paschali fucum faciens, sedem suam recuperavit. Tradit hæc Will. Tyr. Bell. Sacr. lib. 11. cap. 26. 1115.

TRENORCIENSE, anno 1115. a Guidone papæ legato coactum. In quo decretum est, ecclesiam S. Johannis Vesontionensis pro matrici habendam esse. Exstant Acta & *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 803. 1115.

COLONIENSE I. anno 1116. a Theodorico papæ legato ob promulgandam excommunicationem, quæ in Henricum Imp. Romæ lata erat, habitum. Vide Urspergens. in Chron. ad ann. 1116. Et quæ in Chronico Hirsaugiensi habet Trithemius. 1116.

(*b*) LATERANENSE V. anno 1116. pridie Nonas Martii sub Paschali II. in ecclesia Constantiniana habitum. In quo Acta concilii Lateranensis 3. de investituris, Henrico imperatori per vim concessis, confirmantur, & ecclesiæ S. Johannis Vesontionensis causa tractata est. Exstant Acta apud Urspergens. ad ann. 1116. p. 187. & Conc. tom. 10. p. 806. In hac etiam synodo causa Grosulani Mediolanensis archiepiscopi tractata est. Vide ibid. in Append. p. 1838. De hujus Grosulani electione habita est synodus Mediolanensis anno 1101. ibid. p. 1832. quem, sedem suam deserere coactum, Paschalis papa in synodo Romana anno 1103. restituit ibid. p. 1833. 1116.

ROMANUM I. anno 1116. habitum. In quo monasterio Cassinensi præ Cluniacensi prærogativa adjudicata est, abbate Cassinensi hanc sibi gloriam a Romanis pontificibus concessam vendicante, ut ipse, tanquam pontificis Romani vicarius, 1116.

(*a*) Item *Dacher*. Spicil. tom. 2. p. 594. Edit. nov. tom. 1. p. 663. (*b*) Conf. *Du Pin*. Hist. Ecclef. vol. 10. p. 28.

Sæc. XII. ab an. MC. *Abbas Abbatum* appellaretur. Vide Chron. Cassinens. lib. 4. cap. 62.

1117. BENEVENTANUM II. anno 1117. habitum. In quo Mauricius Burdinus episcopus Bracarensis, postea sub nomine Gregorii VIII. antipapa factus, qui Henricum Imp. Romæ absente papa coronaverat, excommunicatus est. Vide Falc. Benev. Chron. ad ann. 1117. & Petr. Bibliothecar. in vita Paschalis II.

1118. CAPUANUM, anno 1118. habitum. In quo Henricus IV. Imp. & Mauritius Burdinus Gregorius VIII. dictus, excommunicantur. Vide Urspergens. ad ann. 1118.

1118. COLONIENSE II. anno 1118. a Conone papæ legato habitum. In quo excommunicatio in Henricum imperatorem promulgatur. Ita Urspergensis ad annum 1119. p. 200. qui de synodo Viennensi & Fridesflariensi eodem anno habitis eadem refert, sed in ann. 1119. diserte reponit.

1118. TOLOSANUM I. anno 1118. coactum. In quo expeditio in Hispaniam contra Saracenos (sub quorum jugo misere gemebant hoc tempore Hispani) confirmata est. Vide Conc. tom. 10. p. 824. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 334.

1118. ROTHOMAGENSE I. anno 1118. contra rerum ecclesiasticarum invasores habitum. Multa in hoc concilio mota sunt, multa agitata, nihil fere actum est. Vide Order. Vital. ad ann. 1118. lib. 12. p. 846.

1119. TOLOSANUM II. anno 1119. 8. Id. Juni a Callisto papa II. celebratum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 10. de ordinationibus, hæreticis, primitiis, oblationibus, &c. Callisti *epistola* synodalis, & Acta a Catello edita Conc. tom. 10. p. 856. (*a*)

1119. (*b*)RHEMENSE I. anno 1119. 13. Cal. Novembr. a Callisto II. papa, propter investituras ecclesiasticas, excommunicationem Henrici Imp. aliasque causas, archiepiscoporum 15. episcoporum plusquam 200. abbatum, & principum diversarum provinciarum ingenti concursu celebratum. Ad hoc concilium, præter episcopos & abbates Normanniæ, quatuor ex Anglia misit rex Henricus I. teste Eadmero Hist. lib. 5. p. 124. ad quem locum vide quæ erudite pro more congessit Seldenus noster in Not. p. 213. Huc etiam profectus est Turstanus electus archiepiscopus Eboracensis, qui, quod contra regis voluntatem, & in sedis Cantuariensis præjudicium consecrationem suam a papa acceperit, in patriam redire a rege prohibitus est; adeoque archiepiscopatu privatus cum papa Romam proficiscitur, referente chronici Saxonici compilatore ad hunc annum p. 221. Exstant de rebus in hac synodo gestis *canones* 5. & Acta hinc inde conquisita Conc. tom. 10. p. 862. Modum vero hoc concilium tenendi, quæque in eo gesta sunt præ aliis plenissime describit Order. Vitalis Hist. Eccles. lib. 12. p. 857. Sæc. XII. ab an. MC.

1119. ROTHOMAGENSE II. anno 1119. a Goisfredo archiepiscopo habitum. In quo presbyteris omne cum mulieribus consortium interdictum est. Et cum presbyteri huic decreto strenue reclamarent, Albertus quidam homo eloquens, qui dicere cœpit, comprehensus, & in ergastulum detrusus est. Pluribus hæc refert Order. Vit. ad ann. 1119. lib. 12. p. 866.

1120. NEOPOLITANUM, in Palæstina anno 1120. a Guaremundo Hierosolymorum patriarcha, præsente Balduino Hierosolymorum rege, ad reformandos mores ecclesiæ habitum. Facta hujusmodi reformatione, mox mala publica cessare cœperunt, & reipublicæ status ad meliorem frugem redactus est. De hac synodo agit Will. Tyrius lib. 12. cap. 13.

1120. SUESSIONENSE II. a Conone papæ legato anno 1120. coactum. In quo Abaelardus ob malesanam circa personas SS. Trinitatis sententiam damnatus, & librum suum propriis manibus igni tradere ab episcopis coactus, in monasterium detruditur, uti in epistola historica *de propriis calamitatibus* ipse fusius exponit. Confer quæ habet Otho Frising. de Gest. Frider. lib. 1. cap. 47. p. 433. & G. Cossartii notam Conc. tom. 10. p. 990.

1122. ROMANUM II. anno 1122. mense Martio a Callisto II. habitum. In quo Oderisius abbas Cassinensis consecratur, & episcopis quibusdam de monachis conquærentibus, monasterium illud ab omni jugo & servitute liberum esse decernitur, subjectione soli pontifici reservata. Vide Chron. Cassinens. lib. 4. cap. 80.

1122. WORMATIENSE, anno 1122. magno episcoporum & optimatum numero, præsentibus pontificis legatis celebratum. In quo pax & concordia inter Henricum Imp. & pontificem Romanum circa investituras laicorum sancita est; annuente Hen-

(*a*) Acta etiam habentur in Cod. Diplomatic. Udalrici p. 267. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 29.

rico,

Sæc. XII. ab an. MC. rico, ut investitura absque annulli & baculi traditione fieret. Exstat Callisti II. privilegium Henrico concessum cum Henrici rescripto Conc. tom. 10. p. 889. Vide Anselm. Gemblacens. in chronico, & Ursperg. in Chron. ad ann. 1122.

1123. (*a*) LATERANENSE VI. generale I. a Callisto II. papa anno 1123. habitum. In quo conditiones pacis inter Henricum & pontificem de investituris factæ confirmantur; imperator, eique adhærentes ab ecclesiæ censuris absolvuntur; Gregorii VIII. antipapa Acta rescinduntur: ad meliorem ecclesiæ disciplinam canones conduntur, facto etiam canone, ut Christianis in terra S. militantibus auxilium mitteretur. Exstant *canones* 22. cum Baluzii notis, & Acta concilii a Binio undique congesta Conc. tom. 10. p. 891. Ex hoc aliud concilium, eodem anno de eadem re Romæ habitum, male exculpsit Baronius ad ann. 1123. cum unum idemque fuisse clarissime liquet. De hac synodo vide quæ habentur in Append. Conc. tom. 10. p. 1835.

1125. LONDINENSE V. anno 1125. præsente Johanne Cremensi pontificis legato congregatum. In quo ad corrigendos pravos ecclesiæ mores constituti sunt *canones* 17. Exstant una cum Honorii II. epistolis aliquot ad hanc synodum pertinentibus, apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 32. & exinde Conc. tom. 10. p. 912. (*b*) Canones hosce non alios fuisse quam quos antea sanxerat Anselmus, additis quibusdam aliis, neque tamen eos diu mansisse testatur chronici Saxonici auctor ad hunc annum p. 229. Johannes hic Cremensis papæ legatus, qui in hac synodo legem adversus clericos concubinarios tulerat, eadem nocte post missam celebratam, cum meretrice in lecto deprehensus est. Ab hac labe eum vindicare totis viribus conatur Baronius ad annum 1125. sed frustra; cum historici nostri ad unum fere omnes id ei diserte impingant.

1127. NAMNETENSE, in Armorica sub archiepiscopo Turonensi anno 1127. mense Octobri ab Hildeberto Turonensi, & suffraganeis episcopis coactum. In quo, inter alia, incestuosæ nuptiæ damnatæ & prohibitæ sunt. Interdictum etiam ne filii Sacerdotum ordinentur, nisi prius canonici regulares aut monachi fierent. Exstat Hildeberti ad Honorium papam *epistola* synodalis una cum Honorii *responsoria*, Conc. tom. 10. p. 918.

LONDINENSE VI. anno 1127. pro reformandis ecclesiæ moribus congregatum. Acta hujus synodi describunt Matthæus Paris ad annum 1129. & Florentii Wigorniensis continuator ad annum 1127. p. 504. ubi etiam *canones* 12. exhibentur. Exstant etiam apud Spelm. Concil. Brit. tom. 2. p. 35. & Conc. tom. 10. p. 920. Ibidem p. 942. ad annum 1127. (*c*) habetur concilium Londinense de prohibendis sacerdotum focariis; quod non aliud a nostro fuisse merito suspicatur G. Cossartius. Quicquid sit, certum est chronici Saxonici compilatorem, hanc synodum ad festum S. Michaëlis habitam, in qua damnata sunt archidiaconorum & presbyterorum conjugia, ad annum 1129. referre, ut nisi uxores ante S. Andreæ festum dimitterent, ecclesia sua, domoque privarentur, nec unquam postea ibi suo munere fungerentur. Verum rege veniam concedente, domum reversi sunt. Neque hæc decreta ullam vim habuerunt, omnibus uxores suas, rege permittente, sicut antea retinentibus. Vide Chron. Saxon. p. 234. Sæc. XII. ab an. MC. 1127.

TRECENSE III. in Campania sub archiepiscopo Senonensi anno 1128. celebratum. In quo Militum Templariorum ordo, nono institutionis suæ anno, habitum album & regulam accepit. Exstat *regula*, præmisso prologo, 72. capitula complectens Conc. tom. 10. p. 922. Confer quæ de hac synodo tradit Will. Tyrius lib. 12. c. 7. (*d*) 1128.

RAVENNATENSE, anno 1128. habitum. In quo Aquileiensis & Venetiarum patriarchæ depositi sunt; qua vero de causa incertum est. Vide Baron. ad annum 1128. 1128.

PARISIENSE II. anno 1129. habitum. In quo Argentoliensis monasterii coenobio, S. Dionysii restitutio facta est. Exstant Matthæi Albanensis legati de concilii sententia, Honorii papæ, & Ludovici Crassi *epistolæ*, quibus concilii decreta confirmantur, Conc. tom. 10. p. 936. 1129.

ILERDENSE, in Hispania Tarraconensi anno 1129. 4. Cal. Aprilis præsidente Johanne Sabinensi, cardinale & pontificis legato, a 9. episcopis & pluribus abbatibus celebratum. In quo multa ad disciplinam ecclesiasticam pertinentia, præcipue de vita & honestate clericorum constituta sunt. Eruit Steph. Baluzius Marcæ Hisp. lib. 4. Exinde Conc. Hisp. tom. 3. p. 491. 1129.

(*a*) Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 10. p. 33. (*b*) Item apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 406. seq. (*c*) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 410. (*d*) Conf. etiam notas ad Epist. 39. S. Bernardi nov. edit.

PA-

Sæc. XII. ab an. MC. 1129. PALENTINUM II. in Hispania Tarraconensi ad Arrionem fl. anno 1129. prima Quadragesimæ hebdomade præsidente Raymundo archiepiscopo Toletano celebratum. Aderat Adelphonsus VII. Hispaniarum rex, qui omnes Hispaniæ episcopos, abbates, comites, principes, & terrarum suarum potestates ad hoc concilium invitavit. Plurima in hac synodo ad communem ecclesiæ & reipublicæ usum, & ad disciplinam ecclesiasticam reformandam statuta sunt, & jus Emeritanæ ecclesiæ Compostellano archiepiscopo restitutum. Exstant *decreta* 18. *de proditoribus publicis, de concubinis clericorum ejiciendis, de monachis vagis, de excommunicatis, de adulteris & incestuosis separandis, de laicorum investituris, de obedientia regi fideliter sine dolo ab omnibus præstanda*, &c. Extulit hæc ex codice MS. Mondexarensi Card. D'Aguirre, primo Notitiæ suæ p. 283. deinde Concil. Hisp. tom. 3. p. 340. (*a*)

1130. ANICIENSE, seu *Podiense*, in Wallaunis, non procul a ripa Ligeris, anno 1130. habitum. In quo Petrus Leonis, sive Anacletus antipapa excommunicatus est. Vide Guigon. Carthusiensem in vita Hugonis Gratianopol. & Conc. tom. 10. p. 971. Quod & eodem anno in synodo Claromontana, ut & Stampensi factum est. Vide Otton. Frisingens. lib. 7. cap. 18. & Bernard. Abbat. in vita S. Bernardi lib. 2. cap. 1. p. 1990.

1130. JOTRENSE, in diœcesi Meldensi apud Gallos, anno 1130 habitum. In quo in Thomæ, S. Victoris Parisiensis Prioris, interfectores, (nepotes sc. Theobaldi archidiaconi Parisiensis, cui ob illicitas exactiones Thomas animose resistebat) excommunicationis sententia lata est. Exstant hac de re Stephani Parisiensis, Hugonis Gratianopolitani, & Innocentii papæ *epistolæ* Conc. tom. 10. p. 974.

1131. RHEMENSE II. anno 1131. 8. Cal. Novembr. præsente Innocentio II. papa celebratum. In quo Anacletus antipapa excommunicatur, & Ludovicus junior, præsente patre, rex Franciæ ab ipso pontifice coronatur. Exstant Acta ex variis auctoribus collecta, & ecclesiasticæ disciplinæ *canones* 17. Conc. tom. 10. p. 979. (*b*)

1131. LEODIENSE, anno 1131. habitum. In quo Halberstadensis episcopus pristino honori unde exciderat restituitur, & Anacletus antipapa condemnatur. Vide Otton. Frising. lib. 7. cap. 18. & Suger. in vita Ludovici Crassi, & quæ inde citantur Conc. tom. 10. p. 987. Sæc. XII. ab an. MC.

PLACENTINUM, anno 1132. adversus Anacletum antipapam ab Innocentio II. ut titubantem ecclesiarum Cisalpinarum statum consolidaret, habitum. Vide Petr. Cluniacens. Epist. lib. 3. 1132.

PISANUM, anno 1134. ab Innocentio papa contra antipapam Anacletum indictum. In quo etiam Alexander Leodiensis episcopus Simoniæ accusatus, & comparere recusans, deponitur. Vide Bernard. Abbat. Bonæ Val. in vita S. Bernardi ubi supra cap. 2. De hac quoque synodo vide Conc. tom. 10. p. 989. & in Append. pag. 1839. 1134.

LEGIONENSE, ecclesiastico-politicum, anno 1135. in ipso die Pentecostes a quam plurimis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, & cujuscunque ordinis viris ad declarandum Alphonsum VII. Hispaniæ imperatorem, habitum. In hac synodo multa ad obsequium Dei, multa ad utilitatem regni statuta sunt. Habentur Acta ex historia MS. Adelphonsi VII. ab Aguirrio Cardinale ex bibliotheca Toletana edita Conc. Hisp. tom. 3. p. 344. Sequenti anno habita est *Burgis* Synodus, præsidente Guidone Cardinale & pontificis legato, qua plura circa ordinem divini officii sancita sunt. Vide ibid. p. 345. Eodem præsidente habitum est concilium *Vallis-Oletanum* anno 1137. Quid in eo gestum sit, nos fere latet. Vide ubi supra p. 346. Nec melioris notæ sunt, quæ de concilio *Tarraconensi* anno 1146. de *Palentino* anno 1148. referuntur ibid. p. 354. de *Vallis-Oletano* generali anno 1155. ibid. p. 364. 1135.

ANTIOCHENUM, anno 1136. pridie Cal. Decembr. ab Alberico Ostiensi, pontificis legato coactum. In quo Radulphus partis Latinorum patriarcha Antiochenus secundus, eo quod Romano pontifici parere recusaret, depositus est. Rem plenius enarrat Will. Tyrius lib. 15. c. 15, 16, 17. 1136.

HIEROSOLYMITANUM III. ab eodem pontificis legato eodem anno proxime post Pascha habitum. In quo templum Domini in monte Syon dedicatum est, & de fidei articulis in quibus a Latinis dissentirent, cum Armenorum Catholico disputatum, qui non nulla proinde se re- 1136.

(*a*) Et exinde *Harduinus* Conc. in fine tom. 6. part. 2. p. 2053. (*b*) Hujus Concilii Decreta habentur p. 10. Cod. Diplomatic. Udalrici.

forma-

Sæc. XII. formaturum promisit. Vide Wilh. Tyrium
ab an. MC. loco citat. cap. 18.

1138. LONDINENSE VII. Westmonasterii anno 1138. ab Alberico Ostiensi pontificis legato, episcopis 18. & abbatibus 30. celebratum. In quo, vacante jam sede, de archiepiscopo Cantuariensi eligendo actum est, electo paulo post Theobaldo Beccensis cœnobii abbate, & ab Alberico prædicto consecrato. Hac etiam in synodo abbas Croylandensis deponitur. Extant Acta & *canones* ecclesiasticæ disciplinæ 17. apud Richard. Hagulstad. de gest. reg. Stephani ad annum 1138. p. 326. & exinde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 39. & Conc. tom. 10. p. 992. (*a*)

1138. NORTHAMPTONIENSE I. an. 1138. 4. Id. April. in Octavis Paschatis sub Stephano Anglorum rege, a Turstano Eboracensi, pluribusque episcopis, abbatibus & proceribus collectum. In quo Robertus episcopus Exoniensis constituitur, & abbates 2. viz. Robertus Wincelcumbensis, monachus alter S. Mariæ Eboracensis, facti sunt. Tradit hæc Florentii continuator ad an. 1138. p. 519. (*b*)

1139. LATERANENSE VII. generale II. anno 1139. sub Innocentio II. a mille circiter patriarchis, archiepiscopis, episcopis, &c. celebratum. In quo Arnaldus Brixiensis, Petrus de Bruis, aliique hæretici damnantur; Petrus eucharistiæ, baptismi parvulorum, precumque pro mortuis efficaciam denegavit, templa diruenda, crucesque omni cultu & veneratione spoliandas contendebat. Arnaldus præterquam quod in non nullis cum Petro sensit, episcopis, clericis, monachisque dominia & possessiones, quas vocant temporales, adimendas esse censuit. His damnatis, Anacleti II. sive Petri Leonis antipapæ Acta rescinduntur, multaque ad conservandam ecclesiæ disciplinam statuta sunt. Extant Acta tum antiqua, tum a Binio adornata, & disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 30. Conc. tom. 10. p. 999. (*c*)

1139. WINTONIENSE I. anno 1139. 3. Cal. Septembris coactum. In quo de immunitate ecclesiastica adversus Stephanum regem, qui episcopis carceri mancipatis, eorum castella occupaverat, nullo pæne effectu agitur. Acta prolixe describit Guil. Malmesf. Hist. Nov. lib. 2. fol. 103. Vide Matth. Paris. ad ann. 1139. p. 77. (*d*)

SENONENSE, anno 1140. præsente Sæc. XII.
Ludovico juniore rege congregatum. In ab an. MC
quo P. Abaelardus ob malesana dogmata, ejusque sectatores & defensores damnati sunt. (*e*) Extant Samsonis Rhemensis, Jocelini Suessionensis &c. ad Innocentium *literæ*, Innocentii *rescriptum*, & *epistola* altera Conc. tom. 10. p. 1018. Plurimum ad hujus concilii intelligentiam conferet, si eruditus lector consulat S. Bernardi epist. 187, 188, 189.

LONDINENSE VIII. circa annum 1140.
1140. vel seq. præsidente Theobaldo Cantuariensi, in media Quadragesima coactum. Cui Stephanus rex & Eustachius ejus filius, Angliæque proceres interfuerunt. In quo plures novæ appellationes ad Romanum pontificem adversus regem factæ sunt. Vide H. Huntingdon. Hist. lib. 8. fol. 226. p. 2.

CONSTANTINOPOLITA- 1140.
NUM I. anno 1140. mense Maio, in dextris catechumeniis S. Alexii, præsidente Leone Styppiota patriarcha, præsentibus pluribus metropolitis & illustribus imperii principibus celebratum. Quo Constantini Chrysomali olim defuncti scripta, non modo nugarum & ineptiarum, sed hæresis & impietatis plena, in judicium vocata, examinata, proscripta, & condemnata sunt. Inter impia & insulsa quæ in his continebantur dogmata, hæc erant; Satanæ eos cultum præbere, qui cuicunque principi honorem & venerationem exhibent; omnem Christianum in infantia baptizatum, absque eo quod catechizatus sit, revera Christianum non esse; quemcunque intellectuali sensu intellectualiter non persentientem Deum in eo operantem voluntatem suam per Jesum Christum, incassum laborare; singulos Christianos duas habere animas, quarum una sit impeccabilis, alia peccatis obnoxia, quod si unam habuerit animam, Christianum nondum factum esse. Plura alia his non minus impia & absurda, fœdissima Enthusiasmi portenta, nos docet decretum synodicum quod Græc. Lat. extat apud L. Allat. de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 11. num. 1. col. 644. cui uni hujus concilii notitiam acceptam referimus.

LATINIACENSE, in diœcesi Pari- 1142.
siensi ad Matronam fluvium anno 1142. ab Ivone papæ legato habitum. In quo inter alia, controversia inter episcopum Atreba-

(*a*) Etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 413. seq. (*b*) Et ex Florentii continuatore *Wilkins* ibid. p. 413. (*c*) Canon hujusce concilii in editis prætermissus habetur ap. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 139. (*d*) Vid. etiam *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 416. (*e*) Processum hujus Concilii adversus Abælardum expendit Auctor vitæ Abelardi tom. 1. l. 5. §. 24 & 25. *Paris.* 1720.

Sæc. XII ab an. MC. tensem, & monachos Marchianenses de abbatis electione composita est. Exstant Acta Conc. tom. 10. in Append. p. 1836.

1142. WINTONIENSE II. præsidente Theobaldo Cantuariensi pontificis legato, in causa regni Anglicani, feria 2. post Octavas Paschatis, anno 1142. habitum. In quo Willielmus Martellus dapifer, aliique regiarum partium ministri excommunicantur. Rem gestam prolixe tradit Gul. Malmesburiensis, qui & ipse interfuit lib. 2. fol. 106. p. 2. (a)

1142. HIEROSOLYMITANUM IV. anno 1142. præsidente Henrico Wintoniensi pontificis legato, a patriarcha Hierosolytano & quamplurimis regionum circumvicinarum episcopis celebratum. In quo, præsentibus etiam Armeniæ patriarcha & episcopis, Armeniorum in fide errores redarguuntur & emendantur. De hac synodo agit Willielmus Tyrius Hist. Sacr. lib. 15. cap. 18. p. 883. Vide quæ supra ad annum 1136. dicta sunt.

1142. WESTMONASTERIENSE I. anno 1142. ab Henrico Wintoniensi pontificis legato, coactum. In quo de Stephano rege, quem Matildis imperatrix captivum detinuit, actum est, Innocentio papa Henricum legatum per litteras increpante, quod regem fratrem suum germanum in libertatem non reddidisset. Vide Guil. Malmesf. Hist. Nov. lib. 2. fol. 108. (b)

1143. CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 1143. mense Aug. præsidente Michaële Oxita patriarcha, a 12. metropolitis, præsentibus etiam Palatii proceribus, in Thomaite (Triclinium id erat patriarchale) congregatum. Quo Clemens Sasimorum, & Leontius Balbissæ in provincia Tyanensi pseudo-episcopi, tanquam præter canones ordinati, & Bogomilorum hæresis & impietatis rei, damnati & depositi sunt. Hæresis hæc Bogomilorum a Bogomilo quodam monacho orta, ex Manichaismo & Massalianismo conflata erat, monstrosa & absurda dogmata profundens. Omnem theologiam Christianam, & doctrinam de œconomia Christi contempserunt; ecclesias templa Dæmonum appellarunt; eucharistiæ sacrificium insuper habuerunt. In his, aliisque ejusdem furfuris, asserendis obstinati erant & pervicaces, firmiter credentes omnem sine dolore pœnam subire se posse, quasi angeli ipsos ab igne erepturi sint. De duobus his pseudo-episcopis exstat decretum synodale Græc. Lat. apud L. Allat. de Consens. lib. 2. cap. 12. num. 3. col. 671. Quoniam vero synodus de his plenius edoceri vellet, ad metropolitam Tyanensem hac de re scribendum statuit. Allatis mox Basilii metropolitæ Tyanensis litteris, synodus aliud decretum edidit (quod ibidem habetur col. 674.) in hos duos pseudo-episcopos ex Bogomilorum secta latum, quo convicti sunt hæc inter alia docuisse & fecisse; neminem sæcularem, nisi monachus fiat, salvari, licet omnis virtutis viam iniverit; tondere licere homines, invitis uxoribus, ut & uxores, invitis maritis; nonnullos Christianos demortuos, insepultos & absque cantu negligere, & neque vivos eosdem in pœnitentiam admitti; effodere projicereque Christianorum reliquias, tum intra tum extra ecclesiam repositas; peccatores esse, qui fato functi sunt, & dæmones in defunctorum corporibus habitare; quin & Deum ipsum in quem credebant Christiani, anathematizare non verebantur; ut de aliis nil dicam. Sæc. XII ab an. MC.

(c) LONDINENSE IX. anno 1143. adversus rerum & personarum ecclesiasticarum violatores in media Quadragesima habitum. In quo statutum est, ne qui clerico alicui violentas manus injecerit, nisi ab ipso papa coram absolvi possit. Vide Matth. Paris. ad ann. 1142. p. 79. & Hoveden. in Annal. ad eundem annum fol. 279. p. 2. Synodi ab Alexandro Lincolniensi episcopo, pontificis legato, vel hoc vel superiori anno habitæ, meminit Godwinus de Præsul. Angl. in Episc. Lincoln. p. 342. Verum de hac synodo incerta omnia. De quo videsis' quæ habet Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 48. 1143.

CONSTANTINOPOLITANUM III. anno 1144. Octobr. 6. sub Michaële patriarcha, & 14. metropolitis, assidentibus etiam aliquot principibus in Thomaite habitum. Quo Nipho monachus sectæ Bogomilicæ dux, in Periblepti monasterium amandatur, strictiori custodia coercendus, intentato ei anathematis vinculo, si latenter deinceps aut quidpiam scripserit, aut docere ausus fuerit. Decretum synodicum Græce & Lat. extulit L. Allatius de Consens. lib. 2. cap. 12. num. 3. col. 678. (d) Februarii sequentis die 3. conditum est aliud decretum synodale, hominem dogmata sua venditare non cessantem, in locum remotiorem relegandum, ut quiete agat, & a nemine visitari, ne pestis illius in alios quoque derivetur, neminemque in posterum 1144.

(a) Et ex Gul Malmesb. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 420. (b) Vid. etiam *Wilkins* ubi supra. (c) Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 421. (d) Conf. etiam *Wolfii* Hist. Bogomilorum edit. *Witebergæ* 1712. 4to.

cum

Sæc. XII. ab an. MC. cum eo congredi audere, aut ullo modo consuescere; aliter tanquam una cum eo sentiens reputabitur, & punietur. Exstat hoc decretum ibid. col. 681.

1146. VIZELIACUM, apud monasterium in diœcesi Augustodunensi anno 1146. in Burgundia, præsente S. Bernardo habitum. In quo nova expeditio in terram sanctam adversus Saracenos decreta est. Vide Otton. Fris. de Gest. Frid. lib. 1. cap. 36. sed præ aliis anonymum de Gest. Ludovici VII. apud du Chesn. Hist. Franc. tom. 4. Idem etiam in synodo Carnotensi eodem anno habita sancitum est. Adisis Baron. ad annum 1146. De eadem re in concilio Stampensi anno 1147. in dominica Quadragesimæ habito iterum agitur. Vide Conc. tom. 10. p. 1004.

1147. (a) PARISIENSE III. anno 1147. præsente Eugenio III. papa coactum. In quo Gilibertus Porretanus Pictavensis episcopus, errorum circa SS. Trinitatem accusatus, sententiam suam cauta & subtili explicatione emollire conatus est. Dogmata ei objecta, præter alia minoris momenti, hæc erant; Divinam Essentiam non esse Deum; proprietates personarum non esse ipsas personas; theologicas personas in nulla propositione prædicari; denique Divinam naturam non esse incarnatam. Videatur Otto Frising. de Gest. Frid. lib. 1. cap. 50. p. 436. ubi hæc copiosius referuntur. Præcipue vero de hac synodo Otto de S. Blasio Append. ad Chron. Otton. Frising. cap. 4. p. 198. Consulas item synodum Rhemens. anno 1148.

1147. CONSTANTINOPOLITANUM IV. anno 1147. Februarii 4. in palatio Blachernarum, in causa Cosmæ patriarchæ celebratum. Interfuerunt huic synodo metropolitæ 31. Præsens erat & præsidebat Manuël Comnenus Imp. assistebant Johannes Rogerius Cæsar, summique imperii principes, senatores, & judices politici. Occasio hæc erat. Cosmas Atticus haud ita pridem creatus patriarcha, Niphonem monachum, hæresis Bogomilicæ antesignanum, a tot licet synodis damnatum, impense & insano plane affectu coluit & adamavit, hominem in sui consortium admisit, & decreta contra illum lata injustitiæ arguebat. Insolentior his factus monachus, quotidie dogmata securus circumvolvebat, & Hebræorum, quem vocabat, Deum repudiabat. Monitus de his Cosmas, hominem nihilo minus mordicus propugnavit, & in intimis habuit: quin & cum imperatoris mandato ad carcerem duceretur, a satellitibus illum abducentibus avellere nitebatur, saltem una cum eo in carcerem duci poscebat. Plebe igitur, hanc ob causam, pæne ad rabiem tumultuante, coacta est hæc synodus, qua coram imperatore & universa synodo palam affirmavit se Niphonem non hæreticum, sed orthodoxum existimare. Unde mox communi suffragio tanquam eadem cum Niphone sentiens condemnatur, & secundum edictorum tenorem dejicitur, & indignus archihieratica dignitate judicatur. Synodale decretum metropolitarum 31. subscriptionibus roboratum, Græce & Latine extulit L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 12. num. 3. col. 683. Pluribus hæc persequitur Joh. Cinnamus Hist. lib. 2. p. 67. &c. De tempore hujus concilii non statim mihimet satisfacio. Ponit illud decretum synodicum anno mundi ϛχνβ' 6652. id est, anno Christi 1144. Indict. 10. Ubi annus mundi & Indictio haud bene conveniunt. Indictio enim decima incidit in annum mundi 6655. Christi 1147. Cum vero anno 1144. Cosmas nondum fuerit patriarcha, mendum potius in numerum annorum mundi irrepsisse suspicor, & pro β'. reponendum ε'. præsertim cum Indictio non per figuras, ut annus mundi, sed κατὰ πλάτος scribitur ἰνδικτιῶνος δεκάτης. Penes eruditum lectorem judicium esto.

(b) RHEMENSE III. anno 1148. 11. Cal. April. media Quadragesima ab Eugenio III. papa celebratum. In quo Giliberti Porretani de SS. Trinitate dogmata iterum excussa & damnata sunt. Exstant Giliberti *assertiones*, (c) disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 18. (d) & Acta synodi a Binio ex variis auctoribus compilata Conc. tom. 10. p. 1107. 1148.

TREVIRENSE anno 1148. ab Eugenio III. papa coactum. In quo pontifex S. Hildegardi in monte S. Ruperti abbatissæ, re prius examinata, novas suas prophetias proferendi & evulgandi facultatem concessit. Exstat Eugenii ad Hildegardem, hac de re, *epistola* Conc. tom. 10. p. 1128. Vide Trithem. in Chron. Hirsaug. ad annum 1148. 1148.

BALGENTIACENSE II. apud Gallos in diœcesi Aurelianensi anno 1151. tempore Quadragesimæ congregatum. In quo inter Ludovicum regem & Eleanoram 1151.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 113. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 113. (c) MSS. in Bibl. B. Mariæ Florent. ubi habetur Fides concilii hujusce a *Bernardo* Claræ-vallens. dictata, ut refert *Bern. Montfaucon.* Diar. Ital. p. 370. (d) Ex Cod. MSS. S. Michaël. in periculo maris, 17. alios canones exhibuit *Harduin.* Conc. tom. 6. part. 2. p. 1303. Item *Edm. Martene* in Anecdotor. tom. 4. p. 142. & Collectione *Rothomagi* 1700. p. 232.

Ducis Aquitaniæ filiam, ob nimiam sanguinis proximitatem, testibus adhibito jurejurando examinatis, divortium factum est. Hæc Suger. lib. de Gest. Lud. VII. & Conc. tom. 10. p. 1129. Ubi adeas quæ G. Cossartius annotavit.

1152. HIBERNICUM, anno 1152. in cœnobio Mellifontis, seu potius Kenlice in Midia, præsidente Christiano episcopo Lismorensi, pontificis legato, a 24. Hiberniæ episcopis mense Martio congregatum. In quo 4. Hiberniæ archiepiscopatus, Armachanus, Dubliniensis, Casselensis, & Tuamensis instituti sunt, cuilibet archiepiscopo certo suffraganeorum numero subjecto & assignato. Atque his quatuor archiepiscopis jam constitutis, Johannes Papiro cardinalis, legatus ab Eugenio III. in Hiberniam missus, quatuor pallia quæ secum detulerat in hac synodo tradidit. Hæc nos docet Cl. Waræus Comment. de Præsul. Hibern. in vita Gelasii Armachani p. 15. (*a*) Pluribus vero hac de re agit idem Antiquit. Hibern. cap. 16. p. 83. Ubi etiam p. 87. episcoporum qui huic synodo intererant, nomina Hibernica, & sedium archiepiscopalium insignia exhibentur.

1154. (*b*) LONDINENSE X. anno 1154. sub Henrico II. tempore Quadragesimali congregatum. In quo, renovata pace, leges antiquæ Anglorum Edwardi Confessoris, aliæque regni consuetudines, chartæ etiam & privilegia episcoporum, abbatiarum &c. regio sigillo confirmantur, ut ex codice monasterii Bellensis notavit Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 51.

1155. SUESSIONENSE III. anno 1155. 4. Id. Jun. coram Ludovici VII. ac Rhemensis & Senonensis provinciæ episcopis, plurimisque regni proceribus, pro pace firmanda habitum; concedente Ludovico ut omnes regni ecclesiæ, earumque universæ possessiones, agricolæ, mercatores, &c. plena securitate per decem annos fruerentur. Exstant ea de re Ludovici regis litteræ Conc. tom. 10. p. 1175.

1157. CICESTRENSE, anno 1157. in festo Pentecostes habitum. In quo orta abbatem inter & episcopum Cicestrensem de juribus & privilegiis controversia, post longum examen & disceptationem, immunitates monasterii de Bello confirmantur. Exstant Acta admodum prolixa ex Chron. MS. monasterii Bellensis Conc. Brit. tom. 2. p. 52. & Conc. tom. 10. p. 1176. (*b* 2)

ARMACHANUM, seu Ardmachiæ, seu Waterfordiæ, anno circiter 1158. (rejicit Spelmannus ad annum 1171.) præsente fere totius Hiberniæ clero coactum. In quo communi consensu decretum est, ut Angli ubique per insulam servitutis vinculo mancipati, in pristinam libertatem revocentur. Historiam hujus synodi tradit Giraldus Cambrensis Hibern. expugn. cap. 18. p. 770. Eodem anno habita est etiam synodus Roscomaniæ, cujus ex annalibus Conaciensibus mentionem facit, nil vero in eo gestum recenset Spelmannus Conc. Brit. tom. 2. p. 59. 1158.

PAPIENSE, in ducatu Mediolanensi anno 1160. a Friderico Imp. magno episcoporum abbatumque numero celebratum. In quo causa sedis papalis per septem dies ventilata, deposito tandem Alexandro III. Victori III. antipapæ *Octaviano* antea dicto pontificatus adjudicatur. Alexander, *Rolandus* prius dictus, synodo interesse recusavit, affirmans summum pontificem a laico citari non debere, omnesque ipsius judicio subjacere, & ipsum a nemine judicari; ideoque nullum pro se legatum destinavit; sed peracto judicio synodali, cum suis Cardinalibus urbe cessit, teste Ottone de S. Blasio Append. ad Chron. Otton. Frising. cap. 13. p. 202. Exstant hujus synodali Acta, & in his epistulæ plures ad hanc causam pertinentes Conc. tom. 10. p. 1387. (*c*) 1160.

NAZARENUM, in Palæstina an. 1160. præsente Hierosolymorum rege habitum. In quo post causam papalem inter Alexandrum III. & Victorem III. diu agitatam, ægre tandem prævaluit eorum sententia, qui Alexandri legatum recipiendum esse judicabant. Exstant Acta apud Will. Tyrium lib. 18. cap. 29. & *epistola synodalis* ad Alexandrum papam Conc. tom. 10. p. 1403. 1160.

OXONIENSE, anno 1160. habitum. In quo Waldensium dogmata, duce quodam Gerardo Teutonico recens in Angliam inducta, damnantur, eorumque duces & assertores virgis coërciti urbe ejiciuntur. Exstant Acta apud Guil. Neubrigens. lib. 2. cap. 13. p. 155, &c. ubi etiam Johan. Picardi notas lector consulat. Vide Spelman. tom. 2. p. 59. & Conc. tom. 10. p. 1404. (*d*) 1160.

(*a*) Et ex Waræo *Wilkins* Conc. Brit. tom 1. p. 425. (*b*) Habetur ap. *Wilkins* ibid. p. 426. (*b* 2) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 427. (*c*) *Epistolas* episcoporum in hoc Concilio congregatorum de electione *Victoris* exhibuit *Edm. Martene* in Collect. Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 1. p. 72. *Epistolam* Episcoporum in hoc Concilio congregatorum, sed mutilam, exhibuit *Goldastus* Constitut. Imperial. tom. 1. p. 271. integram dedit *Martene* Anecdot. tom. 1. p. 447. *Epistola* contra Alexandrum III. exstat MS. in Bibl. Cott. sub *Faustina* B. 1. n. 2. (*d*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 438.

NOR-

Sæc. XII. ab an. MC. 1161. NORMANICUM I. apud Novum Mercatum anno 1161. habitum. In quo, rejecto Victore III. pro Alexandro judicatur. Vide Robert. de Mont. in Append. ad Sigebert. Quod & in synodis Belvacensi & Tolosana, eodem tempore habitis, decretum est. Exstat Fastredi abbatis Claraevallensis de concilio Tolosano epistola Conc. tom. 10. p. 1407.

1161. LAUDENSE, in Longobardia, anno 1161. præsente Friderico Imp. habitum. In quo, damnato Alexandro, Victor III. pro papa agnoscitur, & inter alia, Moguntini archiepiscopi (cui, per fraudes Huberti Mediolanensis, episcopi Placentini, aliorumque plurium, vita erepta fuerat) occisores eorumque consiliarii & adjutores excommunicantur. Hæc ex chronico Laudensi Conciliorum editores tom. 10. p. 1409.

1162. (a) LONDINENSE XI. anno 1162. congregato pæne totius provinciæ Cantuariensis clero habitum. In quo Thomas Becketus regis Henrici cancellarius, communibus omnium votis, defuncto Theobaldo, in archiepiscopum Cantuariensem electus est. Vide Matth. Paris ad ann. 1162. p. 98.

1162. CLEONADENSE, in Hibernia anno 1162. vel saltem sequenti, a 26. Hiberniæ episcopis, præsidente Gelasio archiepiscopo Armachano, celebratum. Quo, inter alia, decretum est, ut nullus deinceps ad theologiam publice prælegendam admitteretur, nisi qui academiæ Armachanæ alumnus fuerat. Tradunt hæc annales Ultonienses ad ann. 1020. referente Cl. Waræo Antiq. Hibern. cap. 15. p. 75. qui & eadem repetit de Præsul. Hibern. in Gelasio p. 15.

1162. MONSPELIENSE, anno 1162. ab Alexandro III. papa congregatum. In quo Victor III. antipapa excommunicationi subjectus est; anathemate etiam percelluntur principes sæculares, ni auctoritate sua hæreticos coërcerent; monachis & canonicis regularibus legum sæcularium & physicæ studium interdicitur. Vide Conc. tom. 10. p. 1410.

1163. TURONENSE, anno 1163. ab Alexandro III. papa, Cardinalibus 17. episcopis 124. & in his Thoma Cantuariensi cum suis suffraganeis, abbatibus 414. celebratum. In quo Victor antipapa, ejusque fautores solenni anathemate damnantur. Exstant Sæc. XII. ab an. MC.
Arnulfi Lexoviensis *sermo* in hac synodo habitus, ecclesiasticæ disciplinæ *canones* 10. (b) & Acta synodi a Binio ex variis scriptoribus excerpta Conc. tom. 10. p. 1411. (c) Vide plura in Append. p. 1838.

CLARENDONENSE, anno 1164. 8. Cal. Februarii ab episcopis & proceribus Angliæ, præsidente Johanne de Oxonia, habitum. Quo πολυθρύλλητα illa *capitula* 16. *consuetudinum Anglicanarum* confirmata sunt. (d) Ad quæ fideliter observanda juramento se adstrinxerunt omnes qui aderant, & in his ipse Thomas archiepiscopus, qui tamen ea, velut leges iniquas & omnibus Christi fidelibus detestandas, obstinato animo mox damnavit & rejecit. Exstant *capitula* apud Matt. Paris ad ann. 1164. p. 100. & exinde Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 63. (e) ubi ingens epistolarum cumulus ad Thomam ejusque causam pertinentium reperitur. Capitula, pluresque de hac re epistolæ habentur Conc. tom. 10. p. 1425. 1164.

NORTHAMPTONIENSE II. anno 1164. ab Henrico II. ejusque episcopis & optimatibus habitum. In quo Thomas Cantuariensis ob non servata capitula Clarendonensia perjurii accusatus, condemnatus est. Rem gestam narrat Hovedenus ad annum 1165. fusius auctor vitæ S. Thomæ apud Baron. anno 1164. p. 491. ut alios mittam. Vide etiam Conc. tom. 10. p. 1433. (f) 1164.

CONSTANTINOPOLITANUM V. anno 1166. sub Luca patriarcha congregatum. Præter principes viros que illustres, interfuerunt tres patriarchæ, Lucas CP. Athanasius Antiochenus, Nicephorus Hierosolymitanus, & metropolitæ 57. Accusaverant Alemannos, tanquam de natura divina male sentientes, Demetrius Lampenus, Johannes Corcyrensis, Constantinus Bulgariæ, & Johannes Irenicus. Causa per integrum sexennium protracta, tandem ad hanc synodum delata est. Qua accusatores falsi convincuntur: proinde dignitatibus privati, & in exilium missi. Sex capita in hac synodo edita in Græcorum Triodio legi possunt. Ipsa synodi Acta supersunt MSS. correctissime & characteribus grandioribus scripta. Quibus subjiciuntur episcoporum subscriptiones, majori ex parte autographæ, vario litterarum tractu, & implicatis lineolis, ut posteriori Græciæ in 1166.

(a) Conf. *Wilkins* Con. tom. 1. p. 434. (b) Ex 2. Codd. MSS. uno S. Michaelis in periculo maris, altero S. Germani a pratis, 12. Canones in editis prætermissos, una cum Charta quæ ab hoc Concilio missa fuit Episcopo Magalonensi & conventui Cluniacensi vulgavit *Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 143. seq. Ex 12. Canonibus supradictis 9. dedit *Harduin.* Conc. tom. 6. part. 2. p. 1599. (c) Exstant integra ap. *Baluzium* tom. 7. Miscell. p. 90. (d) Recognitio Consuetudinum & libertatum Angliæ per *Alexandrum III.* in hoc Conc. asservatur MS. bibl. Cotton, sub *Othone* A. 18. n. 11. (e) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 435. (f) Item *Wilkins* ibid. p. 436.

Sæc. XII. ab an. MC. more fuit, exaratæ, teste L. Allatio de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 12. num. 4. ut quæ de hac synodo referant Johan. Cinnamus lib. 6. & Nicetas Choniates sub Manuële Comneno jam mittam.

1166. HERBIPOLENSE, anno 1166. in festo pentecostes congregatum. In quo Paschalis III. *Guido* antea dictus, in Victoris III. demortui locum subrogatus, in sede pontificali confirmatur. Exstant hac de re Friderici Imp. litteræ, & alterius cujusdam ad Alexandrum papam epistola Conc. tom. 10. p. 1438.

1167. ANGLICANUM, anno 1167. ab omnibus Angliæ episcopis loco incerto habitum. In quo ad declinandum Thomæ Cantuariensis in partibus transmarinis judicium, decretum est ut ad pontificem appellaretur. Hac de re exstant, tum episcoporum suffraganeorum, tum Cantuariensis ad pontificem, epistolæ Conc. tom. 10. p. 1444. Idem etiam factum est in conventu Chinonensi in Gallia ab episcopis & proceribus ditionis Anglicanæ, præsente ipsomet rege Henrico II. hoc eodem anno habito, uti auctor nobis est Johan. Sarisburiensis ad Episc. Exon. epist. 139. (*a*)

1168. CONSTANTINOPOLITANUM VI. circa annum 1168. vel non diu postea, in causa unionis cum Latinis sanciendæ, præsidente Michaële Anchiali patriarcha congregatum. Aderant ex Occidentis partibus Cardinales primarii, & episcopi plures, ad pacem cum Græcis conciliandam a papa missi, qui in hunc finem nihil aliud a Græcis exposcebant, quam primatum papæ tribuendum, ejus in divinis officiis commemorationem fieri, & appellationes concedendas. Spernebant has conditiones Græci, & re plane desperata, imperator, synodus, & universus senatus fanciverunt papam, & qui cum eo sentirent omnes, totali seperatione abscindendos esse; tomos super hoc conficientes, in quibus immaculatam & orthodoxam fidem digesserunt. Pluribus hæc ex ipsis Græcorum scriptis ἀνεκδότοις nos docet L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 12. n. 1. col. 664.

1168. LATERANENSE VIII. anno 1168. coactum. In quo Fridericus Imp. ob intrusum in sedem apostolicam Victorem antipapam damnatur, & imperio privatur. Consulantur Johannis Sarisburiensis Epist. 60. & Epist. ad Cantiæ sub-priorem. In eadem synodo decretam esse legationem ad pellendos episcopos (quos vocant) schismaticos, & catholicos sedibus suis restituendos testatur chronicon Laudense ad annum 1168. Habentur hæc omnia Conc. tom. 10. p. 1449.

CASSILIENSE, in Hibernia anno 1172. præsidente Christiano papæ legato habitum. In quo ecclesiæ Hibernicæ status ad Anglicanæ formam componitur, multaque de matrimoniis contrahendis, de decimis solvendis, de ecclesiis debita devotione venerandis, & frequentandis statuuntur. Exstant Acta & *capitula* 3. apud R. Hoveden. part. 2. fol. 301. p. 2. Acta & integra *capitula* 8. apud Girald. Cambr. Hibern. Expugn. lib. 2. cap. 33, 34. p. 776. exinde apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 95. & Conc. tom. 10. p. 1454. (*b*) 1172.

ABRINCATENSE, apud Normannos in confinio Britanniæ minoris an. 1172. 5. Cal. Octobr. præsentibus pontificis legatis congregatum. In quo Henricus II. Angliæ rex a Thomæ Cantuariensis cæde antea absolutus, secunda jam vice absolvitur, & decreta quædam per pontificis legatos de moribus ecclesiæ constituta, promulgantur. Exstant Acta & *decreta* 13. apud R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 302. p. 2. inde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 99. & Conc. tom. 10. p. 1458. 1172.

LONDINENSE XII. anno 1175. coram Henrico II. ab episcopis & abbatibus provinciæ Cantuariensis, præsidente Richardo archiepiscopo, die dominica ante Ascensionem Domini; Westmonasterii collectum. In quo post editos canones, controversiæ inter Richardum Cantuariensem & Rogerum Eboracensem, de cruce intra provinciam Cantuariensem ab Eboracensi portanda; item de episcopatibus Lincolniensi, Cicestriensi, Wigorniensi, & Herefordiensi, quos de jure ad sedem suam pertinere asserebat Rogerus Eboracensis, aliisque nonnullis sunt agitatæ. Super quas appellationes ad pontificem Romanum factæ sunt. Exstant Acta & disciplinæ ecclesiasticæ de continentia, sobrietate, aliisque moribus clericorum & religiosorum, de sacramentis, decimis integre persolvendis &c. *Canones* 19. apud R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 310. apud Spelman. p. 103. qui & alia ex vetust. MS. & aliunde congesta habet, & Conc. tom. 10. p. 1461. (*c*) Notandum, concilium hoc aliquando *Westmonasteriense* vocari, ob urbis illius propinquitatem. Ve- 1175.

(*a*) Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 439. (*b*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 471. (*c*) Occurrunt etiam ap. *Wilkins* ibid. p. 476.

rum

Sæc. XII. ab an. MC. rum Londini habitum fuiſſe manifeſto liquet.

1175. WINDLESHORENSE II. anno 1175. coram Henrico II. ejuſque filio, præſentibus Richardo Cantuarienſi, aliiſque epiſcopis & proceribus, in Octavis S. Michaëlis congregatum. In quo, conſentiente Henrico, Rodericus Conactæ in Hibernia rex, ſub lege Homagii & Tributi regi Angliæ integre perſolvendi, conſtitutus eſt. Agit de hac re R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 312. p. 2. (*a*)

1176. NORTHAMPTONIENSE III. anno 1176. præſentibus regibus Henrico patre & filio, & Willielmo rege Scotiæ celebratum. In quo de Scotiæ epiſcoporum eccleſiæ Anglicanæ, & præcipue ſedi Eboracenſi, ſubjectione actum eſt. Negantibus vero id Scotiæ epiſcopis, & Richardo Cantuarienſi hanc ſubjectionem ſedi ſuæ arrogare tentante, res tandem in medio relicta eſt. In hoc etiam concilio ſtatuta Clarendonenſia recitata novo ſacramento confirmantur. Vide R. Hoveden. ad ann. 1176. fol. 314. p. 2. & Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 111. Conc. tom. 10. p. 1469. (*b*)

1176. (*c*) LUMBARIENSE, in Gallia Narbonenſi anno 1176. coactum. In quo hæretici qui *boni homines* vocantur, propter nova & maleſana dogmata examinati & damnati ſunt. Quænam vero fuerint hæc dogmata ipſimet libere confitentur, dum ad ſingula Ludovenſis epiſcopi quæſita ingenue reſpondent. Extant Acta integra Conc. tom. 10. p. 1470.

1176. DUBLINIENSE, anno 1176. præſidente Viviano pontificis legato coactum. In quo jus Anglorum regis in Hiberniam, & ſummi pontificis auctoritas confirmatur, tam clero, quam populo, ſub anathematis vinculo aſtrictis, ne ab hac fidelitate auſu temerario reſilire præſumant. Refert hæc Girald. Cambrenſ. Hibern. Expugn. lib. 2. cap. 17. p. 795. (*d*) Adiſis R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 316. Meminit Neubrigenſis lib. 3. cap. 9. p. 302. concilii Dublinienſis generalis, ab Hiberniæ præſulibus atque abbatibus, præſidente Viviano, celebrati. In quo cum Vivianus in eccleſiis ſimplicitatis barbaræ, liberius Romanum morem agere vellet, denunciantibus præfectis regiis ut vel abſcederet, vel ſecum militaret, auro Hibernico, quod multum ſitierat, minus onuſtus in Scotiam remeavit. An eadem hæc ſynodus cum præcedente fuerit, non ſatis liquet. Conciliorum editores eam ad annum 1183. referunt. Sæc. XII. ab an. MC.

WESTMONASTERIENSE II. anno 1176. præſidente Hugone Cardinale pontificis legato, media Quadrageſima congregatum. In quo orta inter archiepiſcopum Cantuarienſem & Eboracenſem de ſedendi præeminentia controverſia, cum hic ad legati ſiniſtram ſedere nollet, magnoque inde tumultu facto, nihil in hac ſynodo actum eſt. Tradit hæc R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 314. p. 2. (*e*) 1176.

TARSENSE, Tarſi in Cilicia, quæ Armeniæ minoris pars erat anno 1177. ſub Gregorio cognomento *Degtia* patriarcha, juſſu Leonis Armeniæ regis celebratum. In omnium votis erat, efflagitante etiam Manuële Græcorum imperatore, ut Armeni, qui diu ſub ſchiſmate laboraſſent, ad Græcorum communionem redirent, & fidem Catholicam profiterentur, ſuadente id præ aliis Narſeſe Lampronenſi, & unionem hanc gnaviter promovente. Tarſi igitur coeuntes, Græcis conſenſerunt, duas eſſe in Chriſto naturas, duas voluntates atque operationes, Græcorum hac in parte confeſſionem amplexi ſunt, hæreſeos damnant Eutychetem, Severum, & Timotheum Ælurum, de Dioſcoro donec hæreticus eſſe oſtendatur judicium ſuum ſuſpendentes; Triſagii appendicem orthodoxe explicant, illamque non ad Trinitatem, vel Chriſti divinitatem, ſed ſolummodo ad Chriſtum incarnatum referunt; feſta Nativitatis dominicæ & baptiſmi ſe juxta eccleſiæ univerſalis conſuetudinem deinceps celebraturos pollicentur, vinum aqua miſcendum in Euchariſtia admittunt, denique ſacram ſynodum Chalcedonenſem recipiunt. Recte quidem hic, & ſenſu ſatis Catholico explicant patres Tarſenſes formulam *Triſagio* additam (ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς) divinitatem nempe paſſam non eſſe, ſed Chriſtum θεάνθρωπον fuiſſe crucifixum, duabus in Chriſto naturis *inconfuſe*, *immutabiliter*, *indiviſe*, *inſeparabiliter* unitis, ac proinde quod uni naturæ proprium erat, vi κοινωνίας ἰδιωμάτων alteri tributo. Erat quidem olim, ſexto præſertim ſæculo, non modo cum Eutychianis (quos omnes rejiciebant) ſed & inter Catholicos *de uno ex Trinitate paſſo* multa lis & controverſia, quam tamen puram putam fuiſſe λογομαχίαν, ex male intellecta utriuſque partis ſententia natam, perinde ac olim Græcos inter & Latinos de voce ὑπόστασις coutendentes, & nihilominus unum idemque ſentientes, pluribus oſtendit eru- 1177.

(*a*) Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 483. (*b*) Item *Wilkins* ubi ſupra. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 10. p. 90. (*d*) Et ex Giraldo *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 483. (*e*) Et ex Hoveden. *Wilkins* ibid. p. 485.

diſſimus

Sæc. XII. ab an. MC. ditissimus Norisius Differt. Hist. de uno ex Trinitate carne passo cap. *6*. p. 59. Sed mittenda hæc, quæ non sunt hujus loci, & ad concilium nostrum redeundum. Ex Actis hujus synodi exstant Armenice & Latine *propositiones* 9. quas ad pacem conciliandam Græci postularunt, una cum Armenorum responsis & concessionibus, & *propositiones* 7. quas Armeni Græcis obtulerunt apud Clem. Galanum Conciliat. Eccles. Arm. cap. 22. part. 1. p. 331. *Epistola* etiam *synodalis* ad Manuëlem imperatorem apud Armenos asservatur, cujus partem exhibet idem Galanus part. 2. tom. 1. quæst. 1. §. 5. p. 42. Hæc patres Tarsenses; verum interveniente paulo post Manuëlis morte, divinum illud concordiæ opus imperfectum remansit.

1177. VENETUM, anno 1177. celebratum. Quo Alexander papa, & Fridericus imperator reconciliantur, & Paschalis antipapa cum suis quos ordinaverat deponitur. Exstant Acta & *epistolæ* variæ, tum pontificis, tum episcoporum & principum, ad hanc synodum pertinentes Conc. tom. 10. p. 1481.

1177. NORTHAMPTONIENSE IV. anno 1177. in festo S. Hilarii habitum. In quo Guidone decano de Waltham, ejusdemque canonicis sæcularibus jus suum in eandem ecclesiam, in manus archiepiscopi resignantibus, rex potestate a papa facta, canonicos regulares de diversis domibus Angliæ desumptos, in eadem ecclesia instituit. Vide R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 320. (*a*)

1177. WESTMONASTERIENSE III. *Pan-Anglicum* dictum, anno 1177. initio Quadragesimæ, præsentibus Richardo Cantuariensi plurimisque episcopis, abbatibus, & regni proceribus celebratum. In quo lis & bellum inter Aldefonsum Castellæ, & Sanctium Navarræ reges exorta, judicio Henrici regis Angliæ compressa & composita sunt. Pluribus hæc enarrat R. Hoveden. Annal. part. 2. fol. 320. p. 2. (*b*)

1179. LATERANENSE IX. generale III. an. 1179. 12. Cal. April. ab Alexandro III. papa, & 300. circiter episcopis celebratum. In his ex Anglia quatuor, ex Scotia plures, ex Hibernia septem vel octo episcopi adfuerunt. Devicto a Cis-Alpinis copiis Friderico Imp. & fasces pontifici jam submittente, extinctoque hoc modo 22. annorum schismate, ad reparandum luxatum ecclesiæ statum coacta est hæc synodus. In qua primo de electione Romani pontificis agitur. Utque contra schismata in posterum caveretur, statutum est neminem, nisi a duabus Cardinalium partibus electum, pro pontifice Romano habendum esse. Episcopi Germaniæ aliique qui ab Imperatoris & anti-paparum partibus steterant, ejurato schismate reconciliati, & ad ecclesiæ communionem recepti sunt. Waldenses, Albigenses, & Cathari, tanquam hæretici damnati & anathematizati. Brabantiones, Cotarellos; &c. vi & armis a sæculari potestate prosequendos & exterminandos esse synodus decrevit. Exstant de his aliisque disciplinæ ecclesiasticæ capitibus *canones* 27. & Acta concilii a Binio undique collecta, Conc. tom. 10. p. 1503. (*c*) Subjicitur *appendix* a Bartholomæo Laurentio, ex codice archetypo pergameno olim descripta & edita, in partes 48. divisa; quarum prima ea est quæ synodi Lateranensis canones complectitur; reliquæ parum huc spectant; certe nihil aliud sunt, quam plurimorum decretorum compilatio, quæ Romani pontifices, tum ante, tum post hanc synodum promulgarunt. Habetur integra hæc Appendix ibid. p. 1535. (*d*) Sæc. XII. ab an. MC.

VERONENSE, anno 1184. a Lucio III. papa, ad reconciliandos eos qui ab antipapis ordinati fuerant, celebratum. Aderat ingens ecclesiasticorum multitudo, pro quibus intercessit imperator, ut in gratiam reciperentur. Annuit pontifex. Verum mutato mox concilio, in aliam synodum rem distulit. Meminit hujus synodi Krantzius Saxon. lib. *6*. c. 47. 1184.

AQUILEIENSE, anno 1184. a Gotefrido patriarcha adversus incendiarios, sacrilegos, & hujusmodi alios, coactum. Exstat *epistola* synodalis apud Ughel. Ital. Sacr. tom. 5. p. 68. & Conc. tom. 10. in Append. p. 1829. 1184.

NORMANNICUM II. anno 1184. sub Henrico II. Anglorum rege, ab episcopis Normanniæ habitum. In quo conditæ sunt quinque regulæ de venia peccatorum iis impertienda, qui eleemosynam ad subventionem terræ sanctæ transmiserunt, facta etiam ordinatione inter Henricum, & Philippum Franciæ regem, communi episcoporum & Procerum concilio approbata, quantum quisque ad hoc subsidium conferre debeat. Habentur hæc apud Spelm. 1184.

(*a*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 485. (*b*) Et ex Hoveden. *Wilkins* ibid. p. 486. (*c*) Exstant in bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 13. n. 3. (*d*) Hujus Conc. subscriptiones habentur ap. *Dacher*. Spicil. tom. 12. p. 638. Edit. nov. tom. 1. p. 636. & ex Dacherio ap. *Harduin*. Conc. tom. 6. part. 2. ad calc. p. 2056.

Sæc. XII. ab an. MC. Conc. Brit. tom. 2. p. 115. & Conc. tom. 10. p. 1739.

1186. PARISIENSE IV. anno 1186. coactum. In quo afflictæ rei Christianæ apud Palæstinos causam agente Heraclio patriarcha Hierosolymitano, expeditionem contra Turcas suscipiendam esse decretum est. Vide Rob. Gaguin. Hist. lib. 6. & ex eo Conc. tom. 10. p. 1747.

1188. GISORTIANUM, in Normannia, anno 1188. sive conventus episcoporum & procerum Anglicæ & Gallicæ ditionis, apud Gisortium habitus. In quo, facto jam fœdere inter Henricum Angliæ, & Philippum Franciæ reges, utrinque pactum est pro terra S. a Saracenis recuperanda expeditionem se suscepturos esse. Vide R. Hoveden. ad ann. 1188. fol. 365. Eodem anno conventus episcoporum Anglicæ ditionis pro subsidio terræ sanctæ præbendo habitus est. Quod & in synodo Gaintingtoniensi in agro Northamptoniensi apud Anglos eodem anno habita factum esse tradit Hovedenus loco citato. Idem & in Parisiensi, hoc eodem anno sancitum; ut & in Lancicienſi in majori Polonia, eodem tempore celebrata. De his omnibus synodis vide quæ ex variis auctoribus annotarunt Conciliorum editores tom. 10. p. 1759. (a) Ad Lancicienſem quod attinet, vide quæ de concilio Cracoviensi habentur ibid. in Append. p. 1830.

1189. PIPEWELLENSE, apud Northamptonienses anno 1189. a quamplurimis Angliæ, Galliæ, & Hiberniæ episcopis habitum. In quo lis inter Cantuariensem & Eboracensem, de primatus & ordinationis jure renovata est. Quid vero ea in re factum sit, non constat. Vide Hoveden. ad ann. 1189. fol. 375. (b)

1195. EBORACENSE, anno 1195. præsente rege, ab Huberto Cantuariensi pontificis legato, ad reformandos ecclesiæ mores habitum. Exstant Acta & *capitula* 12. de rebus sacris & ecclesiasticis, apud R. Hoveden. ad ann. 1195. fol. 429. p. 2. & Conc. tom. 10. p. 1791. (c)

1195. MONSPELIENSE, anno 1195. mense Decembri, a Michaële pontificis legato habitum. In quo post multa de variis ecclesiæ negotiis constituta, sancitum est, arma contra Saracenos in Hispaniam irrumpentes sumenda esse. Acta primus extulit Steph. Baluzius Conc. Gal. Narbon. p. 28. inde Conc. tom. 10. p. 1796.

PARISIENSE V. anno 1196. a Meliore presbytero, & Cencio subdiacono, cardinalibus, & legatis pontificiis coactum. Duxerat in uxorem Ingeburgem Canuti Danorum regis sororem Philippus Augustus rex Franciæ, quam mox prætextu consanguinitatis per censuram ecclesiasticam repudiavit. Conquerente de hac injuria Canuto habita est synodus archiepiscoporum, episcoporum, abbatumque totius regni. Verum metu regis territi rem tandem in medio reliquerunt. Quod ex Rigordo referunt Conciliorum editores tom. 10. p. 1800. Sæc. XII. ab an. MC. 1196.

LANCICIENSE, in Polonia anno 1197. a Petro Capuano papæ legato habitum. In quo sacerdotum concubinatus & conjugium prohibita & repressa sunt. Vide Conc. tom. 10. p. 1800. 1197.

SENONENSE, anno 1198. habitum. In quo Populicanorum (Waldensium ea stirps est) quam vocant, hæresis damnata est. Hanc Robertus in chronico Autissiodorensi omnium hæreseon fæculentissimam vocat. Exstant de hac re Innocentii III. *epistolæ* 2. & G. Cossartii *notæ* Conc. tom. 11. part. 1. p. 3. 1198.

DALMATICUM, anno 1199. a Johanne Capellano & Simone subdiacono pontificis legatis & Dalmatiæ ac Diocliæ episcopis, ad reformandam ecclesiæ disciplinam congregatum. Exstant hanc in rem *capitula* 12. Conc. tom. 11. part. 1. p. 7. 1199.

DIVIONENSE, ad Oscarum fl. in ducatu Burgundiæ anno 1199. a P. Capuano cardinale, sedis apostolicæ legato, archiepiscopis 4. episcopis 18. (ut abbates aliosque taceam) de Philippi Francorum regis illicitis nuptiis habitum. In quo, rege posteriorem conjugem dimittere recusante, pontificis sententia de sacris per Galliam interdicendis promulgata est. (d) Eodem anno & eadem de re coacta est Viennæ synodus. Vide quæ ex variis scriptoribus referunt Conciliorum editores tom. 11. part. 1. p. 11. 1199.

LONDINENSE XIII. anno 1200. ab Huberto Cantuariensi, pro reformatione ecclesiæ Anglicanæ, prohibente licet Gaufrido Essexiæ Comite summo Angliæ Justiciario, coactum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ, de sacris officiis celebrandis, de pœnitentia, excommunicatione, decimis, matrimonio, &c. *capitula* 14. apud Hoveden. 1200.

(a) Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 491. (b) Item *Wilkins* ibid. p. 492. (c) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 501. (d) Forma interdicti a Petro Capuano in hoc concilio promulgata, e MS. Corbeiensi occurrit ap. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 147.

Sæc. XII. ab an. MC. ad ann. 1200. fol. 458. p. 2. Exinde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 123. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 13. (a)

1200. NIGELLENSE, five *Nivigellense*, in Brabantia, anno 1200. ab Octaviano Ostienfi episcopo & cardinale pontificis legato menfe Septembri congregatum. Quo interdictum Galliæ ob Philippi regis nuptias promulgatum, folutum eft. Vide R. Hoveden. ad annum 1200. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 20. Habita eft anno fequenti menfe Martio fynodus Sueffionenfis, in qua ejufdem matrimonii caufa iterum tractata eft, foluto vero concilio res tandem in medio relicta ibid. p. 22. Sæc. XII. ab an. MC.

(a) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 505.

Finis Duodecimi Sæculi.

SÆCULUM

SÆCULUM SCHOLASTICUM.

Conspectus Sæculi.

Sæc. XIII. ab anno MCC.

THeologia scholastica, superiori ævo introducta, altas hoc sæculo radices egit; de qua proinde, pro instituti nostri ratione, paucis hoc loco agendum erit. Primis ecclesiæ sæculis apostoli, virique apostolici doctrinam quam a Christo domino puram ac simplicem acceperant, modo quodam facili & perspicuo, atque ad vulgi captum quam maxime accommodato posteris tradiderunt: nec ad perplexas & spinosas disputandi rationes unquam diverterunt: nisi fidei adversus gentiles & hæreticos vindicandæ necessitas id exigebat. In catechumenis instruendis *ὑγιαινόντων λόγων ὑποτύπωσιν*, (ut verbo Paulino utar) brevem quaudam fidei profitendæ formulam, primaria doctrinæ evangelicæ capita complectentem, adhibuerunt; quam sermonibus ad catechumenos & competentes habitis uberius explicarunt. Hujusmodi erant Cyrilli Hierosolymitani *Catecheses ad illuminatos*, & Gregorii Nicæni *Sermones catechetici*: aliter, in ordinariis ad populum homiliis, vel aliquem sacræ scripturæ librum, vel partem ex evangelio tunc in ecclesia relectam, vel denique doctrinam aliquam moralem sermone didactico exposuerunt. Ubi vero vetus hæc simplexque ecclesiastica tradendi methodus paulatim in desuetudinem abire cœpit, subtiliorem & sublimiorem explicandi rationem excogitarunt: id quod ex Dionysii Pseudo-Areopagitæ operibus, seu quarto, seu quinto sextove demum sæculo natis, luculenter constat. Circa medium fere sæculi 8. Johannes Damascenus primus inter Græcos, theologiam ad accuratiorem methodum revocavit, ejusque dogmata in proprias classes distribuit, editis 4. *de fide orthodoxa libris*; quorum *primo*, de Deo Uno & Trino, ejusque natura & proprietatibus; *secundo*, de creatione, variisque rerum creatarum generibus; *tertio*, de incarnatione Verbi, & naturarum unione hypostatica, de Christi vita, morte, & ad inferos descensu; *quarto*, de Christi resurrectione & ascensione, de fide, & de sacramentis, de sanctorum reliquiis & imaginibus, de lege Dei & peccati, de sabbato, circumcisione, de Antichristo & de carnis resurrectione agit. In ecclesia Latina nemo hoc saxum voluisse deprehenditur ante Lanfrancum Cantuariensem Berengarii adversarium medio sæculo MC. clarum; qui novam theologiæ formam antiquiori substituisse dicitur; quod tamen ex ejus, quæ hodie supersunt, operibus ægre colligi potest. Ad sequentis sæculi initium Petrus Abailardus *Introductionis ad Theologiam libros* 3. edidit: *primo*, de fide, spe, charitate, & sacramentis, præcipue de fide circa Trinitatem, agit; *secundo*, ea quæ Trinitatem spectant latius pertractat; *tertio*, de potentia, sapientia, & bonitate Dei, in quibus Trinitas consistit, perfectius differit. Hujus operis subsidio egregie instructus Petrus Lombardus circa sæculi medium, 4. *Sententiarum libros* (unde *Magister sententiarum* vulgo audit) ex SS. Patrum, præcipue D. Augustini, scriptis, compilavit. Et jam novam plane faciem induere cœpit res theologica, ad formam Elencticam, dubiisque in orbem recurrentibus inservientem redacta, ad philosophicum & acroamaticum dicendi genus restricta, in quæstiones infinitas membratim discerpta, rationibus in utramque partem agitatis, curiose nimis pæne usque ad ineptias ventilata; methodo nihilo minus brevi, nec usquequaque inconcinna, & ad subtilem argutamque de quæstionibus theologicis disputandi rationem satis apte composita. Lombardum ducem longo densoque agmine secuti sunt *Alexander Hales*, *Thomas Aquinas*, *Bonaventura*, *Albertus Magnus*, *Petrus de Tarentasia*, *Henricus Gandavensis*, *Udalricus de Argentina*, *Gulielmus Durantes*, *Augustinus Triumphus*, *Richardus de Mediavilla*, *Ægidius Columna*, *Johannes Scotus*, *Raymundus Lullius*, *Herveus Natalis*, *Franciscus de Mayronis*, *Johannes de Neapoli*, *Albertus Patavinus*, *Durandus a S. Porciano*, *Petrus Aureolus*, *Johannes Bassolis*, *Johannes Baconus*, *Gulielmus Ocham*, *Adamus Goddamus*, ut sequiores pæne infinitos mittam. Et, ut in his fieri solet, in diversas mox partes ac sectas abierunt. Hinc ortæ *Nominalium & Realium*; *Thomistarum & Scotistarum*; *Sententiariorum & Quodlibetariorum* familiæ; mutuis inter se rixis ut plurimum pugnantes. Tandem relicta simplici, ac puriori veterum doctrina, in scholis Christianis pæne unice regnavit scholastica theologia; advocata in subsidium Aristotelis philosophia; eaque non ex Græcis fontibus, sed ex turbidis Arabum lacunis,

Sæc. XIII. ab anno MCC.

Sæc. XIII. ab anno MCC.

nis, ex verſionibus male factis, male intellectis hauſta. Nihilo minus late ſua pomœria protendebat; quin & in ipſam theologiam exercuit imperium; quo factum eſt ut loco S. Pauli per aliquot ſæcula cathedram pæne ſolus tenuit Ariſtoteles. Quantum ad plura Romanæ eccleſiæ placita ſtabilienda contulerit nova hæc ſcholaſtica Theologia, cœcus ſit oportet, qui non videt. Certe non minus quam majeſtatis pontificiæ auctoritatem longe lateque promoverit Jus Canonicum eodem fere tempore natum, iiſdemque incrementis auctum. Verum de his forſan plus ſatis: ad alia pergamus. Anno 1204. pridie Idus Aprilis, capta a Latinis Conſtantinopoli, Græcorum reſpublica, ſimul & eccleſia miſere diſſipatur. Imperii & patriarchatus ſedes Nicæam Bithyniæ transfertur, Theodoro Laſcare imperii inſignia arripiente. Eodem tempore Alexius Comnenus, Trapezuntem in imperii ſedem elegit, Cappadociam, Paphlagoniam, Pontum & Colchidem provincias nactus; unde imperium *Trapezuntinum* natales habuit. Nec fortunatior Græcorum ſtatus ante annum 1260. quo urbe regia Latinis erepta, in ſedes ſuas reſtituti ſunt. Initio hujus ſæculi Innocentius III. papa furias agit, Philippum Auguſtum imperio privat, ſubditos ſacramento ſolvit, & ni pareant diris devovet, Johannem Anglorum regem ob Steph. Langtonum in ſedem Cantuarienſem non admiſſum exauctorat; regnum interdicto ſubjicit; eum tandem faſces ſubmittentem in clientelam recipit; Ludovicum Philippi Francorum regis primogenitum (cui Angliæ regnum tradiderat) Johanni negotium faceſſere pergentem anathemate percutit. Anno 1215. habitum eſt Romæ concilium Lateranenſe, cui pluſquam mille prælati interfuiſſe dicuntur, ab his tranſubſtantiationis dogma diſertim ſtabilitur; *Corpus ſcilicet, & ſanguinem Chriſti in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter contineri*, TRANSUBSTANTIATIS *pane in corpus, & vino in ſanguinem poteſtate divina.* Damnantur abbas Joachim, & Almericus Carnotenſis doctor Pariſienſis, (& ipſe quidem poſt mortem exhumatus & exuſtus) aliaque in hæreticos & eorum fautores decernuntur, etiam ſubditis eorum a fidelitatis vinculo abſolutis, & ditionum jure in occupantes tranſlato; ut canones de confeſſione auriculari quotannis edenda, de chriſmate & hoſtia aſſervandis, de immunitate eccleſiæ, de damnatis ab eccleſia Romana morte plectendis, aliofque jam miſſos faciam. Non deſunt quidem eaque non contemnenda argumenta, quæ omnem hujus ſynodi decretis fidem atque auctoritatem detrahunt; nec aliam auctoritatis ſynodalis umbram habere videntur, quam quod ab Innocentio III. condita in concilio duntaxat propoſita ſint, nullo patrum ſuffragio roborata; qua de re vide quæ poſt alios noviſſime diſputavit doctiſſimus Du Pin de Antiq. Eccleſ. Diſciplin. Diſſert. 7. §. 4. Huic item ſynodo adſuit Dominicus Hiſpanus, eccleſiæ Oſmenſis canonicus regularis, non ſine magno honore & reverentia a pontifice receptus, a quo etiam ordinis Prædicatorum a ſe recens fundati confirmationem impetravit; eo nempe conſilio, ut diſcipuli ex hac ſchola prodeuntes, in Albingenſibus aliiſque hæreticis convertendis perpetuo laborarent. Cum vero certo ſcirent hæreticos nudis ſermonibus ad eccleſiæ gremium haud facile eſſe reducendos, miſſi ſunt adverſus illos Cruce ſignati; & ut omnia tam pio propoſito convenirent, inſtitutum eſt *Sanctæ* (quam vocant) *Inquiſitionis Officium*; graviſſimum illud, & ab orco petitum Chriſtianæ religionis dedecus ſimul & flagellum, conſcientiarum carnificina, ſummæque tyrannidis & crudelitatis officina, qua

- - Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. - -

In re igitur nimis feria ſeveraque ineptias agit Ludovicus a Paramo, (ipſe hæreticæ pravitatis inquiſitor) de Orig. Officii S. Inquiſit. lib. 1. tit. 2. cap. 1. & ſeqq. qui dum originem ab ipſis mundi incunabilis arceſſit, ipſum Deum primum hæreticæ pravitatis inquiſitorem, parentes protoplaſtos, infidelitatis, hæreſis, blaſphemiæ, idololatriæ reos in jus vocantem, inque eos damnationis ſententiam pro tribunali ferentem, nobis ſiſtit: &, ne quid tam lepidæ fabulæ deeſſet, primos parentes pœnitentiam jam agentes, veſtibus pelliceis, tanquam habitello, ſeu ſacco benedicto (quem *Sanbenito* Hiſpani vocant) indutos nobis exhibet: de quibus omnibus diligenter pro more, & prolixe agit. Sed jam non vacat operoſas captare nugas, & *Stultus labor eſt ineptiarum.* Anno 1253. Robertus de Sorbona, natione Gallus, vir quidem humili loco natus, ſed divitiis, & pietate conſpicuus, nec litterarum penitus rudis & ignarus, in uſum Theologiæ magiſtrorum, collegium Sorbonicum Pariſiis condidit; quod per omnia deinceps ſæcula virorum magna judicii, eruditionis, litterarum, candoriſque fama præſtantium hodienum floret. Anno 1254. ſaltem ſequenti, orta inter academiam Pariſienſem & monachos Dominicanos & Franciſcanos lite, fratres mendicantes librum quendam novum, quem *Evangelium æternum*, ſeu *Evangelium Spiritus S.* vocabant a Johanne de Parma Minoritarum

rum generali, ut ferunt, compositum, ediderunt: in quo (teste Gulielmo de S. Amore, * qui hoc ipso tempore adversus hos ipsos monachos Parisiis librum in lucem emisit) docuerunt, *Evangelio Christi perfectius, & melius, & dignius fore evangelium æternum, sive evangelium Spiritus S. quo adveniente evacuabitur evangelium Christi.* Speciatim, ut ex Eymerico aliisque constat, liber iste blasphema hæc dogmata inter alia continebat, *Evangelium æternum doctrina Christi, & toto veteri & novo Testamento præstantius esse: evangelium Christi non esse evangelium regni, ac per hoc nec ecclesiæ ædificatorium: novum testamentum, sicut & vetus esse evacuandum: nec in virtute sua nisi ad annum 1260. duraturum: deinceps omnes in statu perfectorum fore; ad instruendum homines de spiritualibus & æternis solos esse idoneos qui nudis pedibus incedunt: Christum sanctosque apostolos non fuisse perfectos in vita contemplantium; contemplativam vero vitam ab ipso Joachim abbate fructificare cœpisse, & a modo in perfectis successoribus ipsius, perfectius mansuram.* Hæc ex multis paucula. Longa plura te docebunt Nicolaus Eymericus Director. Inquisit. part. 2. quæst. 9. sect. 4. Bulæus Hist. Universit. Paris. tom. 3. sect. 5. p. 330. Usser. de Christ. Eccles. Success. cap. 9. sect. 19, 20, 21, &c. Tam execrandas Blasphemias indignati theologi Parisienses, librum damnarunt, scriptis oppositis refutarunt, lectique sunt delegati, & ad papam hac de re missi, qui ægre tandem a pontifice impetrarunt, ut *evangelium æternum* damnaretur; sed secreto, &, si posset fieri, sine fratrum scandalo combureretur: adeo tenere necessarios suos, bipedum licet omnium nequissimos, & in Christianam religionem ad insaniam usque debacchantes, tractavit pontifex: qui tamen Gulielmi de S. Amore librum *de periculis novissimorum temporum* adversus hos monachos hac de re scriptum, publice tum Anagniæ, tum Parisiis flammis nuper adjudicarat. Verum de his pro instituto nostro plus satis. Nutantibus in oriente imperii Constantinopolitani viribus, & undique arctius constringentibus Muhammedanorum copiis, auxilium a Latinis speratur, eoque fine concordia Græcos inter & Latinos tentata concilio generali Lugdunensi II. anno 1274. habito, cui 1500. præsules, abbates, aliosque prælatos interfuisse volunt. Sex sessiones habuit, tandemque unio quædam Græcorum cum Latinis præcipue in dogmate de Spiritu S. inita est: quam tamen finita mox synodo rejiciunt Græci, nequicquam contranitente, & minis, verberibus, excœcationibus, exiliis in plerosque sæviente imperatore Michaële Palæologo, frustra etiam alloborante cum sociis suis Johanne Becco, in patriarcham levato. Judæi ubique fere infames & exosi; ob avaritiam & execrabilem usuram, ob pueros, ut dicitur, circumcisos, quin & crucifixos, aliaque nefanda scelera ex pluribus Occidentis provinciis ejiciuntur; ex Anglia anno 1290. ex Gallia an. 1295. ex aliquot Germaniæ urbibus an. 1298. Denique tot expeditiones pro recuperanda terra sancta, per mutua Christianorum principum dissidia frustra hactenus susceptæ, tandem exeunte hoc sæculo penitus desinunt; iis ipsis locis quæ Dominus noster natalibus, vita, miraculis, & sanguine consecraverat, barbaris & infensissimis Christiani nominis hostibus in hæreditatem deinceps quiete relictis.

* De peric. noviss. temp. c. 8. p. 8.

Matt. Paris ad ann. 1257. p. 936.

SCRIPTORES.

1201. PEREGRINUS, ortu Gallus, cœnobii de Fontanis abbas 8. claruit anno 1201. Scripsit *historiam prælatorum & possessionum* monasterii sui ab ipsa fundatione ad sua usque tempora, cui parte 2. varia diplomata, chartas, & privilegia attexuit. Edidit hanc historiam L. Dacherius Spicileg. tom. 10. p. 367. (*a*)

1201. GERVASIUS, natione Anglus, Fani Servatoris O. B. monachus Cantuariensis, claruit anno 1201. Præ cæteris bonarum artium studiis ad vetustiora gentis suæ monumenta investiganda addixit animum, præcipue quæ res Britannicas & Saxonicas spectabant: ingentique eorum copia apud se collecta ad scribendum semet accinxit.

SCRIPTA.

Tractatus de combustione & reparatione Cantuariensis ecclesiæ, inter Scriptores 10. Anglicos *Londini* 1652. fol. p. 1289. (*b*)

Imagines de discordiis inter monachos Cantuarienses & Balduvinum archiepiscopum, ibid. p. 1303.

(*a*) Edit. nov. tom. 2. p. 573. (*b*) Exstat MS. in bibl. Cotton sub *Vespasiano* B. 19. n. 1. *Imaginatio* pro & contra R. Abbatem S. Augustini MS. ibid. n. 2. 3.

Sæc. XIII. ab anno MCC.

Chronicon rerum in Anglia gestarum ab anno 1122. ad ann. 1199. ibid. p. 1334. (*a*)

Acta sive *vitæ pontificum ecclesiæ Cantuariensis ab Augustino usque ad Hubertum* inclusive, ibid. p. 1629. (*b*)

1201. HERVARDUS, archidiaconus Leodicensis, claruit circa annum 1201. Exstat *epistola de Guiberto Gemblacensi & de scribenda vita S. Martini* apud Mabillon. Analect. tom. 2. p. 536.

1201. MATTHÆUS VINDOCINENSIS, de cujus ætate non levis est apud eruditos controversia: alii enim illum anno 1203. obiisse, alii anno 1215. floruisse volunt: non nulli abbatem S. Dionysii Parisiensem anno 1260. electum, anno 1286. die 25. Septembr. defunctum esse contendunt. Potior videtur eorum sententia, qui ineunti huic sæculo illum accensent; quippe qui opus suum Bartholomæo Turonensi ab anno 1175. ad 1206. episcopo nuncuparit: addunt Samarthrani fratres *Galliæ Christianæ* tom 1. p. 773. Matthæum nostrum, dum esset abbas S. Dionysii, Turonensem pontificatum recusasse. Scripsit carmine elegiaco, pro ratione sæculi non ineleganti, *Tobiadem*, seu *historiam Tobiæ senioris & junioris*; quæ typis excusa prodiit *Lugduni* 1505. (*c*) cura Johannis Heroldi *Basil.* 1563. cura Johannis Heringii *Bremæ* 1642. (*d*)

1201. (*e*) JOACHIMUS, gente Calaber, monachus ordinis Cisterciensis in cœnobio Sambuccinensi diœceseos Anglonensis in Lucania, dein abbas monasterii de Curacio in Calabria, ac demum fundator & abbas primus cœnobii Florensis, atque institutor congregationis Florensis. Claruit anno 1201. Undecennio ante ob immensam prophetiæ ei divinitus concessæ famam a Richardo Angliæ rege Messanæ in Sicilia tunc agente accitus, Anti-christum in urbe Roma jam natum esse, & in sedem apostolicam mox evehendum vaticinatus est, alia ejusce modi farinæ plura nugatus. Obiit ante annum 1215. quo liber ejus adversus quasdam Petri Lombardi opiniones in synodo Lateranensi damnatus est.

Sæc. XIII. ab anno MCC.

SCRIPTA.

De concordia veteris ac novi Testamenti libri 5. jussu Lucii III. Urbani III. & Clementis III. pontificum elucubrati. (*f*)

Commentaria in Jeremiam prophetam. Exstant *Venetiis* 1525. *Colon.* 1577. 8vo.

Psalterium decem chordarum. (*g*)

Commentaria in Isaiam prophetam.

Commentaria in non nulla capita Naum, Abaccuc, Zachariæ, & Malachiæ prophetarum. (*h*)

Prodierunt opera hactenus recensita *Venet.* 1519. 4to.

Commentarius in Apocalypsin D. Johannis excusus *Venetiis* 1519. *Colonia*, & alibi, testibus Labbæo & Miræo.

Vaticinia de summis Romanis pontificibus 15. tantum, prodierunt cum notis Paschalini Regiselmi *Venet.* 1589. dein cum notis Josephi Scaligeri non uno in loco, cum notis Johannis Adrasder *Francofurt.* 1608. auctiora apud Wolfium Memorab. Lect. tom. 1. p. 444.

In Cyrilli revellationem, in Erithream & Merlinum commentaria, atque alia quædam vaticinia. (*k*) Prodierunt Italice cum Anselmi Marsicani annotationibus *Venet.* 1589. (*l*)

Plurima alia Joachimi scripta recenset, & MSS. exstare refert, Carolus du Visch. in Bibliotheca Scriptorum Cisterc. p. 172.

(*n*) THOMAS, ordinis Cisterciensis monachus, claruit circa annum 1201. Scripsit ad Pontium Claromontanum episcopum *commentarios in Cantica Canticorum*, typis excusos *Paris.* 1521. *Lugduni* 1571. Verus horum commentariorum auctor est Thomas noster. Sunt tamen alii, quibus 1201.

(*a*) Exstat MS. a rege Stephano ad Ricardom I. per Johan. Joscelin. exscriptum in bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 14. n. 21. & sub *Vespasiano* B. 19. n. 4. (*b*) Gervasii librum *de regiunculis Britanniæ primæ, atque sedibus pontificiis in ea constitutis, ac monasteriis in eadem a nobilitate constructis* memorari a Lelando refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 152. (*c*) Recus. *Argentorat.* 1510. & denuo *Lugd.* 1538. 8vo. exhibuit etiam Leyserus in Historia poëseos medii ævi p. 766. (*d*) Matthæi *Poetria*, seu *de doctrina versificandi* exstat MS. Oxon. in Collegio Baliolensi, & Cantab. in Colleg. Domus *S. Petri*, ejusdem scriptum aliud *de Æquivocis* inter MSS. Codd S. Trinitatis Dublinensis cum commentario per Jo. Hemoch, memorat *Oudin.* tom. 3. p. 484. quem vide, ut & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 161. ubi notat *Tobiæ Metaphrastem* diversum fuisse a Matthæo ab an. 1260. abbate S. Dionysii. (*e*) Conf. *Fabr.* med. & infim. Latinit. l. 9. vol. 4 p. 107. Acta Sanctor. tom. 7. Maii. 29. p. 89. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 54. (*f*) Conf. Wolfii Lect. memorabiles tom. 1. p. 488. seq. (*g*) Prodiit *Venet.* 1527. 4to. cum hymno *de patria cælesti*, & *explanatione* in Apocalypsin. (*h*) Edita una cum *Comment.* in Isaiam *Venet.* 1517. 4to. *Commentaria* in Danielem *Venet.* 1519. exstant MS. una cum *Comment.* in Ezekielem in bibl. Cœnobii Dunensis Ord. Cisterc. teste *de Visch.* Bibl. Cisterc. p. 172. *Commentaria* super Prophetas ad Raynerum de Poncio, exstant MSS. in bibl. Cotton. sub *Tiberio* B. 5. n. 29. non diversa a Comment. in Isaiam, huic Raynero nuncupata notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 111. *Prophetia* contra religiones tenentes ordinem Mendicantium exstat ibid. sub *Vitellio* E. 2. n. 2. (*i*) Explanatio Pauli Scaligeri Paracelsu opposita, prodiit cum aliis ejus Scriptis *Colon.* 1570. 4to. unde emendandum, ubi Josephus Scaliger Joachimi vaticinia illustrasse traditur. vid. *Fabr.* ubi supra. (*k*) *Vaticinia* Ejusdem *de regibus Castellæ & Legionis* a Ferdinandu I. usque ad Philippi V. Successorem 5. prodierunt primum 1670. deinde cum P. Angeli notis in tom. 3. Sylloges Archimbaldinæ cui titulus, *Nouveau recueil de pieces fugitives d'Histoire, de litterature* &c. *Paris.* 1717. 12mo. Oraculum B. Cyrilli cum expositione Joachimi & mutuis utriusque epistolis prodiit *Venet.* 1517. *Commentaria* in Merlinum habentur MSS. Lovanii in Cœnobio Vallis S. Martini. (*l*) Item an. 1646. 4to. (*m*) Ejusdem *Chronologiam* memorat *Fabr.* loc. citat. Opuscula quædam a Caveo non recensita memorant *Trithemius* cap. 389. & *Leland.* Collect. tom. 3. p. 63. (*n*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1574. ad an. 1180. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 176.

tri-

tribuntur: qua de re multa inter eruditos lis est; quæ si tanti sit, apud Cas. Oudinum reperiri potest, qui quidem id satis operose egit.

1201. NICOLAUS, patria Hydruntinus, a quibusdam *Magister Hydrussæ* dictus, claruit anno 1201. Cum Benedictus cardinalis ab Innocentio III. papa ad resarciendam unionem Orientalem inter, & Occidentalem ecclesias Coustantinopolim missus esset: in omnibus disputationibus, quæ tum in urbe regia, tum Thessalonicæ & Athenis habebantur, Nicolaus noster interpretis officio functus est. Scripsit Græce *tractatus varios adversus Latinos*, viz. 1mo. *De processione Sp. S. in quo Hugonem Etherianum refellere conatur.* Fragmenta ejusce libri habet Leo Allatius *de Consensu* lib. 1. c. 22. §. 3. advers. Hottinger. c. 19. p. 421. 2do. *De pane fermentato a Christo in suprema cœna discipulis suis tradito:* duo fragmenta exhibet Leo Allatius *advers. Hottinger.* cap. 3. p. 13. de Consensu lib. 2. cap. 13. §. 4. 3tio. *De jejunio Latinorum in sabbato, Conjugio sacerdotum, aliisque argumentis.* Citatur ab Allatio loco proxime laudato. (*a*)

1201. NICETAS, pattia Mitylenæus Maroniæ, ex magnæ ecclesiæ CP. chartopylace archiepiscopus Thessalonicensis, Latinis paulo faventior, quippe qui unionem inter ecclesias Græcam & Romanam fieri unice exoptabat. Claruit anno 1201. Scripsit *de processione Spiritus Sancti dialogorum libros 6.* in quibus Græcum & Latinum interloquentes inducit; & Hugonis Etheriani argumentis pro virili satisfacit. Fragmenta quædam ex illis profert Leo Allatius advers. Hottinger. cap. 19. p. 467. *Responsio ejusdem ad interrogata Basilii monachi* habetur Gr. Lat. in Jure Gr. Rom. lib. 5. p. 345. Scripsit porro librum *de miraculis S. Demetrii martyris.* Incipit, Εἰς τὸ τῶν θαυμάτων πέλαγος καθεῖναι. Exstat Græce MS. biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 131. *Expositio* primi & secundi ἤχȣ usque ad Odam sextam. Princip. Τῆς σῆς πόθῳ καὶ προσηκόντως. ibid. cod. 157. *Expositio canonum* sive canticorum S. Johannis Damasceni, quæ forsan eadem est cum priori, biblioth. Vindob. Cod. Theol. 238. num. 4. *Responsiones* ad interrogationes de diversis casibus ecclesiasticis, a variis antistibus ad illum factas; habentur Gr. Lat. Jur. Græc. Rom. lib. 5. p. 346. Notet lector responsum ejus ad suggestionem Basilii Cappadocis bis ibidem haberi, nempe lib. 5. p. 345. & lib. 6. p. 410. (*b*)

JOHANNES, CITRI, *Pydnæ* olim 1203.
dicti, in Macedonia episcopus, Theodoro Balsamoni ætate par, claruit circa annum 1203. Quo anno Balsamonem adhuc in vivis fuisse ex procemio responsionum ejus ad Marcum Alexandrinum liquet. Verum Leo Allatius * mendum in numero cubare contendit, quod minima litterarum mutatione contingere potuit, & pro 1203. 1193. reponendum. Esto. Potuit nihilo minus hucusque vitam producere. Et certe Johannes noster etsi mortuo jam Balsamone scripserit, eo tamen adhuc vivente se Constantinopoli fuisse, & cum clarissimis jurisconsultis conversatum esse, ipse nobis testis est. Exstant Græc. Lat. ejus *responsa* ad plures interrogationes de variis causis & casibus, ritibus, & consuetudinibus ecclesiasticis, quas Constantinus Cabasilas Dyrrachii archiepiscopus ei solvendas proposuerat, in Jure Græco-Romano a Leunclavio edito lib. 5. p. 323. (*c*)

* De consens. Occident. & Orient. l. 2. c 13. n. 4. p. 703.

DEMETRIUS CHOMATENUS, 1203.
Bulgarorum archiepiscopus, Balsamonis, & Johannis Citrensis æqualis, claruit circa annum 1203. Extat Gr. Lat. *tractatus ejus de gradibus cognationis* Jur. Gr. Rom. lib. 5. p. 311. *Responsiones* ad Constantini Cabasilæ interrogata ibid. p. 316. Denique ad Stephanum fratrem suum germanum tractatus super hac quæstione, *An qui mulierem aliquam vitiaverit, matrimonium cum ejus consobrina contrahere potest?* ibid. p. 410. (*d*)

(*e*) MARCUS, patriarcha Alexandrinus, 1203.
claruit anno 1203. Scripsit *quæstiones 64.* circa varias causas & negotia ecclesiastica, quas Theodoro Balsamoni solvendas proposuit. Singulis responsum suum retulit Theodorus graviter atque erudite. Exstant Græc. Lat. & interrogationes & responsa in Jure Græco-Romano lib. 5. p. 362. (*f*) Habentur etiam MSS. duabus quæstionibus auctiora biblioth. Vindob. Cod. Jurid. 13. n. 11. fol. 111. & inter Hist. Eccles. cod.

(*a*) Nicolai *dialogus cum Judæo* habetur MS. in bibl. regis Galliæ, teste *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 8. vol. 7. p. 100. (*b*) Nicetæ archidiaconi & chartophylacis CPol. *Anathematismos* 11. contra Jo. Italum Philosophum exstare MSS. in bibl. Vindob. notat *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 9. vol. 6. p. 435. (*c*) Scripsit etiam *de consuetudinibus & dogmatibus Latinorum*, ex quo non nulla profert Allatius de Consensu p. 1122. seq. 1167. & contra Hottingerum p. 129. *Responsa* 100. ad Cabasilam citat Nic. Comnenus in Prænotionibus Mystagog. p. 188. 205. 219. *Responsa* ad Heronem diaconum allegat. p. 411. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 332. (*d*) Hi tractatus Demetrii Chomateni habentur MSS in bibl. Bavaric. cod. 122. referente *Oudino* tom. 3. p. 12. *Responsa* ad Solitarium citari a Nic. Comneno p. 248. prænot. Mystagog. notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 390. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 188. (*f*) Prodierunt etiam in Jure Orientali cum versione Enimundi Bonefidii an. 1573. libro 3. Gr. p. 237. Lat. p. 263.

24. n. 16. fol. 289. Vide quæ habet Lambecius Comment. lib, *6.* part. 1. p. 48.

1204. MICHAEL ACOMINATUS CHONIATA natione Phryx, Nicetæ frater natu major, Athenarum metropolita, claruit anno 1204. jam tum senex. Exstat Latine *oratio funebris in mortem fratris Nicetæ*, cum operibus Nicetæ edita *Paris.* 1566. *Francofurt.* 1568. fol. & in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 180. Fragmenta exinde aliquot Gr. Lat. exhibet Leo Allatius advers. Hottinger. p. 197. Exstat *tractatus ejus de cruce* MS. Græce *Paris.* in bibliotheca regia cod. 143. testante Labbeo Nov. Biblioth. MS. p. 74. item *sermo Athenarum urbem multum esse dissimilem ab antiqua*, ibid. cod. 2016. vide Labb. p. 135. Historiarum etiam libros aliquot condidisse videtur, quorum pars non minima MS. habetur biblioth. Vindob. Cod. Historic. 26. antiquo & optimæ notæ in folio, folia 57. continente. Ut opus hoc luce publica donarent nobilissimæ hujus bibliothecæ curatores, maximopere orandi sunt. In bibliotheca Bodleiana inter codices MSS. Baroccianos num. 131. sub nomine Michaëlis metropolitæ Atheniensis habentur opuscula sequentia, viz. *Protheoria. Contra reprehendentes quod ægre adduceretur ad specimen ingenii sui edendum. Encomium Nicetæ Choniatæ. Oratio habita Athenis. Catechesis prima. Sermo in media Quadragesima. Sermo in festo Palmarum.* (*a*) *Alloquium Nicephori prætoris. Sermo cum primum inviseret Euripum Euboicum. Epistolæ variæ. Homilia de creatione hominis. Lamentatio demortui Adyephi. Controversia judicialis inter animam & corpus.* Princ. Τὴν τῶ λογικοῦ μέρους. *Epistolæ* ad Naupacti metropolitam. *Oratio* in Isaacium Angelum Imp. qui cœpit imperare anno 1185. Princ. Εἰ ἡ βασίλισσα μὲν νέτω. *Oratio funebris* in Neophytum monachorum Atheniensium archimandritam. Princ. Εἰ Σολομὼν ἔφη τῶ γνωματεύων. Nostri Michaëlis esse nemo dubitabit. Vide Catal. MSS. biblioth. Bodleianæ p. 15, 16. (*b*)

1204. NICETAS ACOMINATUS, *Choniates* a patria dictus, prædicti Michaëlis frater. Novennis adhuc Constantinopolin ad Michaëlem fratrem se contulit, ab eo moribus & doctrina institutus. Tandem aulæ CP. ministris accensetur, factus Alexii Comneni, & postea Isaaci Angeli secretarius: deinde senator CP. magnus logotheta secretorum, inspector & judex veli, sacri cubiculi præfectus. Anno 1204. capta a Latinis Constantinopoli, ipse cum uxore gravida liberisque in exilium abiit; & Nicæam in Bithynia profectus, ibi lares fixit. Obiit Nicææ post annum 1206. De historico ejus opere ejusmodi censuram tulit Lipsius. * *Jam inter infimos quoque Græcos duo sunt, quos non contemno. Prior est Nicetas Choniates. Is parum adhuc vulgo notus, fateor; sed dignissimus notitia: purum rectumque ingenium, si aliud illo ævo. Stilus ejus operosus, Poëtas & Homerum sæpe resipiens: ut res & narratio ipsa distincta, composita, sine vanitate, sine ineptiis, brevis, quod satis sit, & fida. Crebra apud eum & opportuna monita: judicia non libera solum sed sana.* Scripsit Nicetas *historiam de rebus gestis imperatorum sui sæculi Constantinopolitanorum*, in libros 21. opuscula 10. distributam. Incipit ab Alexii Comneni morte, anno Christi 1118. definit in Henrici Flandri introitu, anno Christi 1206. Prodiit historia ista Lat. *Paris.* 1566. *Francofurt.* 1568. fol. Gr. Lat. cum versione & notis Hieronymi Wolfii *Basil* 1557. fol. *Genevæ* 1593. 4to. & cum Fabroti glossario Græco-barbaro *Paris.* 1647. fol. Scripsit præterea *thesaurum orthodoxæ fidei libris* 27. quos pulcherrime descriptos Græce in bibliotheca Bodleiana olim vidi. Ex his quinque priores vertit & Latine edidit cum notis doctissimis Petrus Morellus *Paris.* 1580. (*c*) *Genevæ* 1592. 8vo. & in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 54. Fragmentum ex libro vicesimo, *de ordine* qui observatur ab iis qui e Saracenica superstitione ad Christianam fidem transeunt, habetur Gr. Lat. tacito Nicetæ nomine, inter Sylburgii Saracenica, *Heidelbergæ* 1595. 8vo. p. 74. (*d*) Quin & *confutationem legis Mahumeticæ.* Exstat Græce MS. in biblioth. Colbertina cod. 4753. hoc titulo. Τὰ ὑπὸ τῶ Μωάμεδ νομοθετηθέντα ἐκ τῆς αὐτῶ βίβλω, καλωμένης Κοράν, καὶ Χωνιάτω ἀντίῤῥησις. Hoc distinctum esse opus ab aliqua ejus thesauri orthodoxæ

* Politic. l. 1. c. 9. §. 12.

(*a*) E Cod. MS. bibl. Mazarinianæ Lat. vertit ediditque Combefisius in Bibl. Concionator tom. 3. ut monet *Fabr* Bibl, Gr. l. 5. c. 5. vol. 6. p. 402. (*b*) Ibid. etiam habetur *Monodia* in Eustathium Thessalonicensem. *Monodiam* in Nicetam fratrem in Cod. bombycino bibl. Steph. Baluzii memorat *Montfaucon.* Paleograph. p. 327. (*c*) Item 1561. 1579. 1610. & *Genevæ* 1629. 8vo. cum notis & indice. Et sine notis in Bibl PP. *Colon.* 1618 tom. 12. (*d*) Item in Auctarii Ducæani tom. 2. *Paris.* 1624. Et in Bibl. PP. *Paris* 1654. tom. 12. Et Lat. in Bibl. PP. *Paris.* 1575. vide *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 418. In Catalogo MSS. Angliæ p. 150. n. 2877. memoratur Choniatæ *Thesaurus* Gr. non idem cum eo quem Petrus Morellus Lat. edidit, sed multo strictior. Nicetam *contra Hæreses* MS. in bibl. Bavarica memorat Gretserus tom. 2. de Cruce p 594. exstat etiam Gr. Florentiæ in bibl. Medicea, pluteo 9. n. 24. Cod. bombycini in bibl. Steph. Baluzii, in quo *Panoplia dogmatica* Nicetæ sæc. 14. conscripta, meminit *Montfaucon.* Palæograph p. 326. ubi locum ex tom. 19. advers. Bogomilos, & indicem, sive argumenta librorum *Thesauri* Nicetæ Gr. Lat. exhibuit. Ab eodem Montfaucon. dedit etiam *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 420. Fragmentum Gr. Lat. Nicetæ *de statuis æneis igni traditis post captam a Latinis CPolin* exhibetur ibid. p. 405. Idem fragmentum exhibuit etiam Bandurius tom. 1. Imperii Orientalis. Exhibuit etiam Boivinius ad calc. vol. 2. Hist. Byzantinæ Gregoræ a se edit. 1702. & 1705. ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1710.

Fidei

Sæc. XIII. ab an. MCC. fidei parte exiſtimo. Ejuſdem *comparatio hyemis & æſtatis, & quod hyems ſit melior.* Princ. Πάλαι ποτέ. item *epiſtolæ* ſex exſtant Græce MSS. inter codices Baroccianos bibl. Bodleianæ num. 131.

1204. (*a*) JOEL, chronographus Græcus; quis, cujaſve fuerit, ab aliis lubens edoceri vellem. Claruit anno 1204. Scripſit Χρονογραφίαν ἐν συνόψει, ſive *chronographiam compendiariam* ab orbe condito uſque ad Alexii Ducæ Murzuphli obitum, i. e. annum 1204. quo tempore capta eſt a Latinis Conſtantinopolis: unde hiſtoriam ſuam his claudit verbis: φεῦ καὶ ταῦτα Χριστιανοὶ Χριστιανοὺς· Καὶ πῶς ἔμελλεν ἐφησυχάσαι ἡ δίκη, καὶ μὴ παραδοῦναι ἡμᾶς εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ ἐξολόθρευσιν· ὃ καὶ γέγονε· καὶ ἡ περίβλεπτος Κωνσταντίνου διὰ τὰς τοιαύτας κακουργίας παρεδόθη τοῖς Ἰταλοῖς. *Heu nos miſeros! & maxime cum ſimus Chriſtiani, talia in Chriſtianos machinamur. Et quanam ratione divinum judicium tot ſcelera laturum eſſet, & non eſſet non captivitati, & internecioni traditurum. Quod & factum eſt; & ſpectatiſſima urbs Conſtantini ob ſimilia facinora impietateſque Italis tradita eſt.* Eruit hanc *Chronographiam*, & addita verſione ſua Gr. Lat. edidit Leo Allatius, una cum Georgii Acropolitæ hiſtoria, typis regiis *Pariſ.* 1651. fol.

1206. GULIELMUS, natione Gallus, S. theologiæ in academia Pariſienſi primum profeſſor, factus deinde epiſcopus Autiſſiodorenſis, claruit anno 1206. Scripſit *commentarium in 4. libros ſententiarum*, qui prodiit *Pariſ.* anno 1500. fol. Libro 3. Tract. 12. cap. 1. quæſt. 2. & cap. 2. quæſt. 1. ſingularem hanc opinionem defendit, meritum prius & principalius a fide, quam a charitate pendere. Quam ſententiam erroribus hujus temporis hæreticorum non parum favere ipſe agnoſcit Bellarminus de Juſtif. lib. 5. cap. 15. Ab aliis potius huic operi inſertam judicat Poſſevinus Apparat. Sacr. tom. 1. p. 698. qui etiam Gulielmum librum de divinis Officiis ſcripſiſſe nos docet.

1206. GULIELMUS DE SELIGNIACO, ſeu *Scilligniaco*, ab anno 1206. epiſcopus Autiſſiodorenſis, poſtea ad ſedem Pariſienſem translatus, obiit apud S. Clodoaldum ad Sequanam anno 1223. die 23. Novembr. Exſtat ab eo ſcripta *ſumma theologica*, quæ typis excuſa prodiit *Pariſ.* 1500. (*b*) Sæc. XIII. ab an. MCC.

(*c*) STEPHANUS LANGTONUS, patria Anglus, Lutetiæ vero educatus, ubi maximam ſibi ex doctrina famam ac gratiam conciliavit; adeo ut cancellarius academiæ Pariſienſis, canonicus Pariſienſis, & decanus Rhemenſis crearetur. Romam tandem ab Innocentio 3. pontifice accerſitus, inter cardinales cooptatus eſt; atque anno demum 1206. orta de ſede Cantuarienſi controverſia, Huberto archiepiſcopo, invitis quidem Johanne rege & monachis Cantuarienſibus, ſuffectus, & ab ipſo pontifice Viterbii conſecratus die 17. Junii. Conſecrato regni ingreſſum confeſtim interdicit Johannes rex. Regem idcirco excommunicari jubet papa: quod & factum eſt. Anno demum 1212. rex ineluctabilibus difficultatibus obſtrictus pontifici morem gerit, ei coronam reſignat, regnum Angliæ tanquam Romanæ ſedis feudatarium ab eo recipit, Stephanum archiepiſcopum in Angliam vocat, & ſedi intromittit. (*d*) Anno circiter 1215. Stephanus a rege iterum exagitatus nefariam concivit rebellionem, proceresque Angliæ a Johanne deficere, & Ludovico Galliæ regis filio ſeſe dedere perſuaſit. Anno 1218. poſt mortem Johannis pulſis Gallis, ipſe proditionis crimen ingenti pecuniæ mulcta redimere neceſſe habuit. Anno 1222. in eccleſia Oſneienſe ſynodum generalem habuit, in qua de eccleſia Anglicana vitaque monaſtica reformanda agebatur, duoque ſacerrimi nebulones (quorum alter Androgynus fuiſſe dicitur) qui de aſſumpta Chriſti perſona, & ementitis divini corporis vulneribus gloriabantur, damnati ſunt, & paulo poſt cruci affixi, de quo vide quæ habet Matthæus Paris, & Antiquitates Oxonienſes ad annum 1222. Obiit apud prædium ſuum de Slindon in Suſſexia an. 1228. die 9. Julii, Cantuariæ ſepultus. 1206. Vid. plura ap. Mat. Paris, & Mat. Weſtmon. & ex his Antiq. Brit. p. 154.

(*e*) SCRIPTA.

Libellus de translatione corporis B. Thomæ Cantuarienſis, ad calcem epiſtolarum Thomæ Becket editus *Bruxellis* 1682. 4to. p. 885.

Epiſtola ad Johannem regem, apud Dacherium Spicileg. tom. 3. p. 170. (*f*)

Conſtitutiones 48. apud Lindvod. in Provinciali Angliæ. (*g*)

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 11. p. 85. (*b*) Ejuſdem opuſculum *de officiis eccleſiaſticis* exſtat MS. in bibl. S. Germani & S. Victoris Pariſienſis teſte *Oudin.* tom. 2. p. 1724. *Chartam unicam* dedit *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 844. Primus hic Gulielmus, qui *materiæ & formæ* vocabolis oſus eſſe traditur in materia de Sacramentis, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 407. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1695. (*d*) Vid. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 542. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 11. vol. 4. p. 715. *Oudin.* tom. 2. p. 1699. (*f*) Edit. nov. tom. 3. p. 568. (*g*) Habentur etiam numero 50. ona cum ſtatutis in Conc. Oxon. legendis ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 585. *Conſtitutiones* quædam & *epiſtolæ* 4. ibid. p. 518—530. 567. 598. *Conſtitutio de modo decimandi* exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Vitellio* A. 2. n. 9.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Commentaria in Octateuchum, MS. in bibliotheca S. Petri Cantab. cod. 241. (*a*) Moralis ejus expositio super exodum habebatur MS. in Cod. Naudæano, cujus meminit Labbeus Nov. MS. Biblioth. p. 22.

Commentaria in Tobiam, Judith, Esther, Esdram, & Maccabæorum libros. MS. ibid. & in collegio S. Benedicti cod. 151. (*b*)

Commentaria in Isaiam, MS. in collegio S. Benedicti cod. 375. (*c*)

Commentaria in Jeremiam, Ezechielem, Esdram, & Nehemiam, MS. ibid. cod. 145.

Commentarius in Job libris 33. MS. in bibliotheca Orialensi Oxon. cod. 12.

Tropologia sive moralia in 12. *prophetas minores*, MS. in bibliotheca publica Cantab. cod. 151. S. Benedicti cod. 148. (*d*)

Commentaria super Evangelia & Epistolas de diebus Dominicis per anni circulum: hæc una cum Commentariis *in Esaiam & Prophetas minores* exstant MS. in bibliotheca Lambethana.

Commentarius in Ecclesiasticum, MS. in bibliotheca publica Cantab. cod. 60. S. Benedicti cod. 150. (*e*)

Vita S. Thomæ, & passio ejus, ex variis autoribus contexta. MS. in collegio S. Benedicti Cantab. cod. 75.

Exstant hæc Langtoni opuscula MSS. in plurimis etiam aliis Angliæ bibliothecis: de quibus consulas Jamesii catalogum.

Sermones varii habentur MSS. in bibliotheca Dunensi apud Sander. biblioth. Belg. MSS. p. 183. (*f*)

Summa de diversis, cujus initium *De criminibus*: in biblioth. cœnobii Camberon. ibid. p. 365. (*g*)

De B. Maria sermones 2. MSS. in biblioth. Paulina Lipsiensi, Reposit. Theolog. *Serie* 5. 8vo. N. 24. Vid. Felleri Catalog. Cod. MSS. p. 97. (*h*)

Quamplurima alia ejusdem opera enumerant Baleus, Pitseus & Carolus du Visch; quos adeant, qui plura velint. (*i*)

1207. (*k*) HUGOLINUS, Ostiensis & Velitrensis episcopus, claruit anno 1207. Exstat *epistola ad Velitrenses*, &c. *pro conservanda pace cum Nymphanis*, apud Baluzium Misc. cellan. tom. 2. p. 248.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

GULIELMUS, natione Gallus, natus est anno 1177. factus primum cœnobii Andrensis in diœcesi Tarvanensi, hodie Bolonienſi O. B. monachus, postea ejusdem abbas constitutus anno 1207. Hanc electionem acerrime impugnarunt abbas & monachi Karrofenses, qui jus in monasterium Andrense sibi arrogabant; adeo ut pontificem appellare necesse habuerit, etiam tertia vice Romam profectus, nec nisi anno demum 1207. iterata electione confirmatus. In vivis erat anno 1234. Contexuit *abbatiæ suæ chronicon* ab ipsa fundatione anno 1082. usque ad annum 1234. in quo condendo haud mediocrem partem ex Andreæ Prioris Marcianensis opere de origine & gestis Francorum mutatus est, quemadmodum ipse in præfatione ingenue fatetur, insertis integris sectionibus, præposito Andreæ nomine, & minio in margine distincto, ut & suis suo, ut sciret lector quænam essent Andreæ, quænam suæ in hoc opere partes. Certe optima fide ubique agit, auctores a quibus sua desumpserit, candide professus. E codice Chesniano edidit hoc chronicon L. Dacherius Spicil. tom. 9. p. 338. (*l*) 1207. Vid. præf. p. 338. & epist. ad monach. p. 506.

(*m*) RODERICUS XIMENIUS, gente Vasco seu Navarrus, ab anno 1208. archiepiscopus Toletanus. Anno 1215. Romam profectus, concilio Lateranensi interfuit, & in consessu patrum summa eloquentiæ laude peroravit. Extrema iterum senectute Innocentium 4. pontificem Lugduni concilium celebrantem adiit, ut litem sibi a Petro Tarraconensi de primatu totius Hispaniæ intentatam illius judicio permitteret. Inter redeundum, dum in Rhodano fluvio navi deveheretur, mortem obiit anno 1245. die 9. Augusti. 1208. Marian Hist. l. 13. c. 5.

SCRIPTA.

Historiæ Hispanicæ libri 9. a primo Herculis in Hispaniam adventu ad ann. Christi

(*a*) *Comment. in Pentateuchum* MS. Oxon. in bibl. Coll. Trinitatis cod. 5. & in bibl. regia Galliarum cod. 4127. *Comment. in Josuam, Judices, & Ruth.* Cantab. in bibl. S. Benedicti cod. 151. & una cum *Comment. in Leviticum* in bibl. Colbertina cod. 661. & in regia Galliarum cod. 4128. teste *Oudin.* tom. 2. p. 1698. (*b*) Item Oxon. in bibl. Coll. Exoniens. (*c*) *Comment. supra* 4. *lib. Regum, & Isaiam*, & varii Ejusdem *Sermones* MSS. in bibl. Claræ Vallis. ubi exstant etiam *Comment. in* 7. *Epistolas Canonicas.* (*d*) Exstant etiam in bibl. Coll. Trinit. Oxon. cod. 6. & Exoniens. cod. 8. & in Colbertina cod. 1754. & 4777. (*e*) Libros V. & N. Test. per capitula, uti nunc habemus; *Langtonum* distinxisse nos docent Leland. Collect. tom. 2. p. 327. & Pope Blount in Censora Autorum p. 283. (*f*) Item in bibl. S. Victoris Parif. & Vallis Lucensis Ord. Cisterc. & Paulina Lipsiensi vid. Felleri Catalog. p. 150. (*g*) *Summa Theologica* exstat MS. in bibl. S. Michael. in periculo maris Lit. T. 3. (*h*) Et in bibl. regia Galliarum cod. 4126. vid. *Oudin.* ubi supra. (*i*) Langtonus scripsit etiam *Comment. de rebus & translatione Richardi* 1. *Angliæ*, quem deflorarunt Ranulphus Higden in Polychronico, & Henr. de Knighton in libro de eventibus Angliæ. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 714. Ejusdem *Chartam de donatione facta monasterio Pontiniacensi* exhibuit Martene Anecdotor. tom. 3. p. 1246. *Comment. quædam* ex historia regum Anglicanor. de rebus ad sedem Cantuariens. pertinentibus MS. in bibl. S. Benedicti Cantab. memorat Nicholson. Bibl. Historie Anglican. p. 126. Ejusdem *Hexameron* carmine heroico, & libellum *Quæstionum* memorat Leland. de Scriptorib. c. 224. Opuscula alia Collect. tom. 3. p. 152. 160. (*k*) Non alius ab eo qui deinde *Papa Gregorius* 9. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 893. (*l*) Edit. nov. tom. 2. p. 781. (*m*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 184. Du *Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 60.

1243.

1243. ab Andrea Schotto editi Hispaniæ illustratæ tom. 2. p. 26.

Historia Ostrogothorum, ab anno Christi 453. ad ann. 555. ibid. p. 148.

Historia Hunnorum, *Vandalorum*, &c. a prima illorum origine ad ann. 585. ibid. p. 151.

Historia Arabum, ab anno Christi 570. ad ann. 1150. ibid. p. 162. sed longe auctior & accuratior ab Erpenio ad calcem historiæ Saracenicæ Elmacini *Lugd. Bat.* 1625. 4.

Historia Romanorum, a Jano rege ad annum urbis 708. ibid. p. 194. prodierunt simul isthæc omnia *Granatæ* 1545. fol.

1208. (*a*) S. FRANSCISCUS, gente Italus, Assisii in Umbria natus anno 1182. Petri Bernardoni & Picæ filius. Adulta ætate mercaturæ quæstum exercuit; quin & si Walsinghamo fides sit habenda, effræni lasciviæ diu mancipatus fuit. Anno 1208. captivitate, quæ sibi contigit, & sacri codicis lectione seu virtute auctus, seu ad meliorem frugem reductus, pietatis studio sese totum dicavit, & evangelicam paupertatem professus, novum vitæ institutum excoluit. Dein erronis ad instar totam pervagatus Italiam, ingenti pietatis & humilitatis specie omnium in se ora oculosque cœpit convertere. Pannis enim & squalore oblitus, crasso ac nodoso fune subcinctus, & ad sordida quæque modo humilitatis speciem præ se ferente, ministeria descendens, histrioniam in triviis & compitis passim agebat: nummorum insuper contactum meticulose refugiens, & jejuniis ac vigiliis corpus macerans, vir vere apostolicus baberi voluit: quin & vaticiniis temere effutitis prophetæ nomen ambiit; & humanam aspernatus sortem ex profana, nec ridicula minus, rerum a Christo in terris gestarum imitatione divini alicujus, & plusquam hominis, personam induit. Ex hujusmodi ineptiis apud alios admirationem sibi peperit; a maxima vero vulgi parte nonnisi sannis & scommatibus exceptus, plagis sæpenumero probe mulctatus est: quas quidem ille adeo non refugit, ut summo honori duceret; atque omni modo lumbifragium ambiret. Tandem anno 1215. majores concepit animos, & contractis ondique discipulis, novum monachorum ordinem instituit; quos studia moresque suos sedulo æmulari voluit. Ipse Romam profectus, sodalitium seu fraternitatem suam (sic enim id appellari voluit) ab Innocentio 3. confirmari obtinuit. Anno 1219. in Orientem suscepit iter, ut loca sancta inviseret: & ante reditum cum Soldano Saracenorum congressus, eum ad fidem Christianam convertere conatus est. Obiit an. 1226. 4. Non. Octobr. post mortem inter sanctos relatus. Plura dabunt vitæ ejus scriptores, ac præcipue Lucas Waddingus Annal. Minor. tom. 1.

OPERA.

Epistolæ 16. ad diversos, quarum nonnullæ admodum prolixæ sunt.

Admonitio ad omnes Fratres capitulis 27.

Verba ad humilitatem, obedientiam, & patientiam inducentia.

De virtutibus S. Virginis, & sanctæ cujusque animæ.

Opusculum de vera & perfecta lætitia.

Expositio in orationem Dominicam.

Laus Domini Dei altissimi.

Orationes, seu precationes 11.

Testamentum S. Francisci.

Regulæ 4. monachis & monialibus præscriptæ.

Collationes 28. de variis argumentis.

Officium passionis Dominicæ.

Canticum solis, atque alia duo de amore divino.

Apophthegmata, familiaria colloquia, prophetiæ, parabolæ & exempla, benedictiones, oracula & sententiæ communes.

Sermones 6. rationes totidem quare Deus religionem Minorum suæ concesserit ecclesiæ, & opusculum 10. perfectionum viri religiosi, & Christiani, spuria a nonnullis censentur.

Opera ista omnia collegit, atque edi curavit Johannes de la Haye *Paris.* 1641. fol. (*b*).

ARNOLDUS, primo ecclesiæ Hildesheimensis præpositus, deinde abbas Lubecensis, claruit anno 1209. *Helmoldi chronicon* supplevit ab anno 1171. ad annum usque 1209. In rebus Sclavicis præcipue meretur fidem, notante Cl. Vossio *; in cæteris haud parum diligentiæ præstitit. Exstat hæc *continuatio* cum Helmoldi chronico, præcipue Henrici Bangerti notis illustrata, *Lubecæ* 1659. 4. In prima Helmoldi editione *Francofurt.* 1556. non nisi 9. priora capita habebantur. Alia capita aliis editionibus accesserunt. Tandem 4. ultima capita una cum epilogo ex MS. codice edita sunt inter Henrici Meibomii opuscula historica, *Helmstad.* 1660. 4. p. 568. (*c*). 1209.

* De Hist. Lat. l. 2. c. 55.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 6. vol. 2. p. 568. seq. (*b*) Denuo *Lugd.* adjunctis scriptis S. Antonii de Padua. (*c*) Hæc Capita primus vulgavit anno 1609. Erpoldus Lindenbrogius p. 274. Scriptorum Septentrionalium. Dein integrius Henr. Meibomius senior an. 1624. in Apologia pro Othone 4. Novissime Leibnitius Scriptor. Brunsvicens. tom. 2. p. 537. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 595.

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1210. **GERVASIUS TILBERIENSIS**, natione Anglus, patria Essexiensis, Tilberiæ ad littus Thamesinum natus, Henrici 2. Angliæ regis nepos, ab eo tandem ditionis Arelatensis in Gallia Marescallus factus: non modo regi suo, sed & Ottoni 4. Imp. apprime charus. Claruit anno 1210. Editus est a Cl. Madero an. 1673. Gervasii nostri *commentarius de imperatorum Romanorum, Gothorum, Lombardorum, Britonum, Francorum, Anglorumque regnis*, teste Christophoro Sandio. * Editionem enim hactenus non vidi. Idem proculdubio cum *Otiorum imperialium libris* 3. Immo ingentis illius operis pars solummodo est commentarius Maderianus, & quinque tantum capita partis secundæ una cum præfatione, epilogo, & summulis capitulorum totius operis complectitur. Opus integrum in tres partes seu libros divisum, & Othoni 4. Imp. dicatum, MS. asservatur tum in bibliotheca S. Benedict. Cantab. cod. 237. num. 1. tum in bibliotheca academiæ Juliæ, unde hanc partem Maderus deprompsit & evulgavit (*a*). Exstat Gervasii nostri *liber de descriptione mundi ad Ottonem imperatorem* in bibliotheca Cottoniana, sub Vespasiano E. 4. n. 1. idem opinor cum libro *de mirabilibus Mundi*, qui in bibliotheca Benedictina loco citato reperitur. *Dialogus ejus de Scaccarii juribus & consuetudinibus* exstat MS. inter Archiva regni fiscalia, & in collegio Gonvilii & Caji Cantab. (*b*). Hunc Dialogum ex vetustissimis Codd. MSS. præcipue libris nigro & rubeo, qui in archivis Scaccarii asservantur, recensitum notis variantibus, suisque annotationibus illustratum in lucem protulit, & ad calcem historiæ suæ de Scaccario subnexuit V. Cl. Tho. Madoxius, *Lond.* 1711. fol. verum Gervasium Tilberiensem autorem esse ægre admittit, quin potius aliquanto antiquiorem esse contendit, & Dissert. Epist. p. 11. diserte ascribit *Richardo de Ely* Nigelli filio, qui ex thesaurario regio an. 1189. Londinensis episcopus consecratus, diem obiit 1198. qua de re dissertatione editionis suæ præmissa copiose & luculenter agit. Alia Gervasii scripta historica, viz. *Illustrationes Galfridi, Historiam terræ sanctæ, Tricolumnium Angliæ, &c.* recensent Baleus, Pitseus, alii.

* Not. ad Voss. de Hist. Lat. p. 147.

1210. **GUALTHERUS MAPES**, gente Anglus, Henrici 2. regis sacellanus, ex canonico, ut volunt, Sarisburiensi Lincolniensis præcentor, tandemque archidiaconus Oxoniensis, claruit anno 1210. Pendente lite inter Galfridum Monumetensem & Hubertum archiepiscopum Romæ aderat; quo tempore Romanæ curiæ vitia & excessus accurate notavit. Vir admodum festivi ingenii: qui lapsos pontificum, cardinalium, episcoporum, clericorum, & monachorum mores mordaci sale acriter perfricuit: unde poemata sua sub fictis titulis & alieno nomine venditare solebat. Sæc. XIII. ab an. MCC.

SCRIPTA.

Apocalypsis Goliæ pontificis, a Johanne Wolfio edita Memorab. Lect. tom. 1. Cent. 12. p. 430. (*c*).

Ad impios Prælatos liber, ibid. p. 437.

Ad malos Pastores, ibid. p. 439.

Ad Christi Sacerdotes, ibid.

Sermo ad eosdem Prælatos impios, ibid. p. 441.

De malis Romanæ curiæ, ibid. p. 442.

Alia forsan faceti hujusce poetæ *opuscula* in variis Angliæ bibliothecis delitescunt: quorum tituli apud Baleum & Pitseum reperiuntur (*d*).

GUNTHERUS, primo scholasticus, dein cœnobii Parisiensis in diœcesi Basiliensi monachus ordinis Cisterciensis. Claruit anno 1210. Scripsit ex ore Martini cujusdam abbatis, qui rebus gestis interfuerat *historiam captæ a Latinis Constantinopoleos*. Eam extulit Henricus Canisius Antiq. Lect. tom. 5. p. 358. (*e*). Eundem, ut videtur (neque enim id diserte statuo) Guntherum autorem habet *carmen Heroicum* sane non inelegans *de rebus a Frederico Barbarossa Imp. in Italia ac præsertim Liguria gestis, libris* 10. comprehensum, & *Ligurinum* dictum; quod inter scriptores Germanicos cum notis Jac. Spiegelii evulgavit Justus Reuberus *Francofurt.* 1584. (*f*) fol. p. 275. Prodierat antea seorsim *Basil.* 1569. & cum Jac. Spiegelii notis *Argent.* 1531. fol. imo jam anno 1500. fol. (*g*) in hoc poemate meminit alterius a se scripti, de bello sacro, quod *Solymarium* vocat. Certe Guntherum hunc, quisquis tandem fuerit, tanquam poetam spiritus & ingenii haud vulgaris, immo ut illo ævo mirandum, pro- 1210.

(*a*) Integrum e MS. bibl. Juliæ, & cum MS. Cantab. partim collatum edidit Leibnitius ad calc. tom. 1. Scriptor. Brunsvicens. Operi subjuncta Gervasii *Epistola* ad Johannem Marcum Imp. Secretarium. Denique emendationes ex 4. Codd. MSS. Paris. & Supplementa addita tom. 2. p. 751. seq. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 158. (*b*) Item in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* A. 16. n. 1. & penes *D. West Fenton* e Templo interiori; ut refert *Hearne* Præf. ad librum nigrum Scaccarii a se edit. p. 19. (*c*) Exstat cum aliis Ejusdem Carminibus in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 12. & sub *Tito* A. 20. & sub *Vitellio* D. 8. n. 9. (*d*) Gualterus Mapes *de nugis curialium*, cum ejusdem *Apocalypsi super vita & moribus personarum Ecclesiasticarum* habetur MS. in bibl. Bodleiana; *carmina quædam* in bibl. Coll. Benedicti Cantab. teste *Oudin.* tom. 1. p. 1645. *Rythmos* complures vulgavit Flacius in poematibus de corrupto Ecclesiæ statu *Basil.* 1546. 8vo. p. 133. 149. 152. Gualteri *rythmos de concordia rationis & fidei* publici juris fecit Leyserus *Helmstad.* 1720. 4to. *Querelam ad Papam* idem Leyserus exhibuit in Hist. Poeseos med. ævi. p. 777. seq. (*e*) Edit. nov. tom. 4. p. 5. (*f*) Recus. *Hanov.* 1619. & *Francof.* 1726. fol. (*g*) Et cura Conradi Peutingeri *Aug. Vindel.* 1507.

que

Sæc. XIII. ab an. MCC. que barbari fæculi captu perelegantem, nobis commendant Lipſius *, Caſaubonus †, Voſſius ‡, Deus bone! Quales Judices! Quin & res ſuo ævo domi foriſque fortiter & ſapienter geſtas, (inquit, qui hunc ſcriptorem edidit (*a*), Conr. Rittershuſius) carmine ſupra quam ſæculum ſuum ferat, eleganti bonoque & erudito deſcripſit.

* Polyorchet. lib. 2. dial. 4. † in Polyb. p. 171. ‡ De Hiſt. Lat. lib. 2. c. 53. p. 432.

1210. ABSOLOM, primum canonicus S. Victoris Pariſienſis, dein abbas Spincherbacenſis in diœceſi Trevirenſi. Claruit anno 1210. Hujus meminit Cæſarius Heiſterbacenſis Miracul. ſui temporis lib. 4. cap. 89. Exſtant *Sermones feſtivales* 51. cura Danielis Schillingi impreſſi *Coloniæ* 1534. fol. (*b*).

1210. (*c*) ROBERTUS DE MONTE, ſeu *Robertus de Torinneio*, gente Normannus, abbas S. Michaelis de Monte in diœceſi Abrincenſi, claruit anno 1210. uti vulgo perhibetur: quippe cum Sigeberti continuatio illi aſcripta ad hunc annum deducatur. Rectius tamen alii forſan Robertum noſtrum ex Priore Beccenſi abbatem S. Michaelis creatum eſſe, atque anno demum 1186. obiiſſe tradunt: adeo ut a poſteriore quodam ſcriptore Sigeberti chronicon ab anno 1158. quo deſiit Robertus, ad an. 1210. continuatum fuerit. Certe in catalogo abbatum S. Michaelis, quem exhibet Monſtieur *, non alius hoc tempore occurrit Robertus.

* Neuſtria Pia, p. 388.

SCRIPTA.

Continuatio chronici Sigeberti Gemblacenſis ab anno 1112, ad 1210. cujus non alia forſan pars genuina eſt, quam quæ ad annum 1158. ſaltem ad an. 1182. deſinit. Exſtat cum Sigeberti chronico edita *Antverp.* 1608. & ſæpius alibi (*d*).

Epiſtola una, & *prologus in abbreviationes epiſtolarum apoſtoli ſecundum Auguſtinum.*

Appendix germana ad Sigebertum, antea inedita.

Tractatus de immutationibus monachorum, de abbatibus & abbatiis Normannorum, & ædificatoribus & dotatoribus eorum.

Opuſcula iſta omnia edidit Lucas Dacherius in appendice ad Guiberti opera *Pariſ.* 1651. p. 715. Sæc. XIII. ab an. MCC.

Hiſtoriam monaſterii S. Michaelis de Monte a Roberto conſcriptam edidit idem Dacherius in Spicilegio ſuo.

WILLIBRANDUS AB OLDENBURG, 1211. natione Germanus, canonicus Hildesheimenſis, claruit anno 1211. quo iter in Palæſtinam ſuſcepit, ut loca ſancta inviſeret. Domum reverſus *Itinerarium terræ ſanctæ* conſcripſit, quod primus evulgavit Leo Allatius Symmict. part. 1. p. 122. *Coloniæ* 1653. 8vo (*e*).

PETRUS, gente Gallus, Vallis Sarnenſis in diœceſi Pariſienſi (Carnotenſi habet Miræus *) ex ordine Ciſtercienſi monachus, claruit circa annum 1212. Ad mandatum Innocentii 3. pontificis ſcripſit *hiſtoriam Albingenſium* & *ſacri belli* in eos an. 1209. ſuſcepti, duce & principe Simone a Monteſorti, Comite poſtea Tholoſano, quam prædicto Innocentio nuncupavit. Hanc primus extulit Nicolaus Camuzacius Trecenſis canonicus, *Trecis* 1615. Deinde in Bibliothecam Script. Ciſterc. tom. 7. p. 1. a Bertr. Tiſſerio anno 1669. editam tranſlata eſt (*f*). Etiam Gallice reddita ab Arnoldo Sorbino, prodiit *Pariſ.* an. 1569. monente Carolo Viſchio Biblioth. Script. Ciſterc. p. 276. 1212.

* Auct. c. 403. p. 262.

HELINANDUS, natione Gallus, dein poſt vitam aliquamdiu ſatis diſſolute actam, quod ipſe ingenue fatetur, monachus ordinis Ciſtercienſis in cœnobio Montis Frigidi in diœceſi Bellovacenſi, claruit anno 1212. Obiit anno 1227. 1212.

SCRIPTA.

Chronicon ab orbe condito ad annum 1204. libris 48. (*g*). Edidit id non ita pridem in Bibliotheca ſua Ciſtercienſi Bertrandus Tiſſerius (*h*).

De hoc Chronico notatu non indignum eſt quod tradit Johannes Tinmouth in hiſtoria ſua nondum edita.

Chronicon ab initio mundi uſque ad tempus ſuum in maximo quodam volumine digeſ-

(*a*) *Tubingæ* 1598. Denique Jo. Hildebrandus Withofius edito an. 1731. ſpecimine emendationum ad Guntheri *Ligurinum*, ſpem novæ editionis fecit, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 520. Tredecim libros *de oratione, jejunio & eleemoſyna* Gunthero noſtro tribuit *Oudin.* tom. 2. p. 1651. ſed an ejuſdem dubitat *Fabr.* (*b*) Ex his, *Sermones* 2. in Nativit. Chriſti edidit Daumius 1670. *Sermones* alios recudi fecit Petrus de Alva & Aſtorga in ſuo Mariali; ut refert *Oudin.* tom. 2. p. 1713. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1625. (*d*) *Chronicon* Ejuſdem exſtare, ſed mutilum & anonymum ap. Du Cheſne inter Scriptores Normannicos p. 688. idemque opus aſſervari MS. integrius in bibl. Bodleian. notat Hearne ad Leland. Collect. vol. 6. p. 91. 92. *Epiſtola* de Chronicis Euſebii continuatis per Hieronymum, Proſperum, Sigebertum; & de ſuis additamentis ad ann. 1182. item *Annales* Rumanorum, Francorum, & Anglorum ab an. 1153. ad 1179. (ſed deſunt pauca folia) habentur MSS. in bibl. Cotton. ſub *Domitiano* A. 8. n. 15. (*e*) Exſtat Latine in MS. Cod. Branenſis monaſterii prope Sueſſionem, unde habuit bibl. Puteana: ex hac *Holſtenius*; ab iſto *Allatius*, monente *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 3. l. 4. c. 2. §. 18. p. 82. (*f*) Collatam eum MS. Martini Marrier monachi Pariſienſ. exhibuit Du Cheſne tom. 5. Scriptor. Francor. p. 554. ſeq. ut monent *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 823. *Oudin.* tom. 3. p. 15. (*g*) *Hujus Chronici* pars prima, a creatione mundi ad tempora *Darii Nothi*, & *Archelai*, libris ſedecim habetur MS. in bibl. Cotton. ſub *Claudio* B. 9. n. 1. (*h*) Non integrum, ſed quartam partem ſolam, quæ deducitur ab A. C. 636. ad an. 1204. edidiſſe *Tiſſerium* notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 589.

Sæc. XIII. ab an. MCC. *sit: & hoc quidem opus ita dissipatum est & dispersum ut nusquam totum reperiatur; fertur enim quod idem Helynandus cuidam familiari suo Garino Sylvanectensi episcopo quosdam ejusdem operis quaternos accommodaverit, sicque per olivionem sive negligentiam penitus amiserit.* Hactenus Johannes Tinmouth.

Sermones aliquot, ab eodem editi ibid.

Martyrium SS. Gereonis & Sociorum ejus. Exstat apud Surium ad diem 10. Octobr.

Versus Gallici de morte, qui publice legi & cantari solebant. Hos edidit Antonius Loisellius anno 1594. qui notat Helinandi stylum ubique esse ornatum valde & figuratum; orationem plenam, sententiosam, & moralem: rythmos vero ejus tam eruditos & fluidos, ut nullis antiquis aut modernis quicquam debeant. Hoc me docuit Carolus Vischius, qui plura Helinandi scripta MSS. adhuc delitescentia enumerat Biblioth. Cisterc. p. 140. (*a*).

1214. GAUFRIDUS, ortu Scotus an Anglus? monasterii de Coldingham in Scotia (cella erat ad cœnobium Dunelmense pertinens) sacrista, claruit anno 1214. Scripsit *historiam de statu ecclesiæ Dunelmensis* ab anno 1114. ad ann. 1214 ipse rerum gestarum utplurimum testis oculatus. Ex bibliotheca Cottoniana illam edidit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 718. qui & Gaufridi historiam ab aliis continuatam dedit ibid. p. 732.

1215. (*b*) CONRADUS A LICHTENAU, gente Germanus, ortu nobilis, anno 1202. presbyter factus, dein anno 1207. monachus ordinis Præmonstratensis, & demum abbas cœnobii Urspergensis ad Mindulam in Augustana diœcesi ab anno 1215. ad annum 1240. quo diem obiit. Ex variis aliorum historiis contexuit *chronicon a Belo Assyriorum rege ad annum Christi* 1229. *De historia Germanica optime meritus est; quippe qui de imperatoribus nostris multa studiose collegit. Præterea notationem temporis, alterum historiæ oculum, reliquis diligentius adhibuit*, inquit ea ipsa apologia, quam pro Ottone Imp. adversus Conradi nostri censuram scripsit, Henricus Meibomius *. Prodiit istud chronicon *Argentor.* 1537. (*c*) 1540. 1609. fol.

* Opusc. Hist. p. 329.

(*d*) ALEXANDER NECKAM, gente Anglus, patria Hartfordiensis, ad fanum S. Albani natus, optimis literis domi apprime excultus, pro more sæculi Galliæ Italiæque academias petiit, & illustravit. In patriam 1215.
redux in S. Albani cœnobio sibi sedem ponere voluit: sed levi de causa indignatus, Excestriam se transtulit, & in eadem ecclesia S. Augustini canonicus regularis, & ab anno 1215. abbas factus est (*e*). Obiit anno 1227. Wigorniæ (*f*) in itinere positus, in claustro monachorum ibidem sepultus, hac inscriptione ornatus, quam ex Boltono Buriensi profert Baleus.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Eclipsim patitur sapientia, sol sepelitur:
Cui si par unus, minus esset flebile funus.
Vir bene discretus, & in omni more facetus.
Dictus erat Nequam, vitam duxit tamen æquam.

(*g*) SCRIPTA.

Comment. super quatuor Evangelia. Exstat MS. in biblioth. Lincolniens. Oxon. vol. 21.

Expositio super Ecclesiasten. MS. in bibl. Cottoniana sub Tiberio A. 12. n. 4.

Expositio super Cantica. MS. Oxon. in biblioth. Coll. Novi cod. 285. in biblioth. Baliolens. cod. 38. Cantabrig. in biblioth. publica cod. 122. & in Pembrochiana cod. 152. (*h*).

Laudes divinæ sapientiæ olim in biblioth. Lumleiana vol. 33.

De naturis rerum, in biblioth. G. Copi nobilis Angli vol. 62.

Elucidarium bibliothecæ. Incipit, *De singulis bibliothecæ libris*, teste Baleo. Exstat MS. 12mo sed absque autoris nomine, in biblioth. collegii Gonvil. & Caii Cantab. manu sat antiqua. Continet liber explicationem variorum S. scripturæ locorum difficilium, inter alia ad celebrem illum locum Johan. 6. *Siquis manducaverit*, &c. hæc habet verba notatu non indigna. *Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in æternum, hoc est, quicunque perseveraverit in unitate ecclesiastica, que est res sacramenti ejus, quod est corpus Domini. Panis enim dicitur caro Christi, item panis ipse Christus, qui suos hic reficit spiritualiter, refecturus eos æternaliter in gloria. Quicunque vero manducaverit ex hoc pane, qui est Christus*, id est, *delectatus fuerit in fide, in operibus, in amore Christi.*

(*a*) Tractatum *de regimine principis, & planctum monachi lapsi* memorat Guil. de Nangis in Chronico ad an. 1210. *Glossulæ in Exodum* MSS. exstant in bibl. Abbatiæ Morimundi. Tractatus *in Apocalypsin* in bibl. Longipontis in diœcesi Suessionens. testibus *Le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 769. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 60. *Oudin.* tom. 3. p. 19. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 81. (*c*) Primo an. 1515. fol. Deinde Paralipomenis Casparis Hedii usque ad an. 1537. adjectis ibid. 1537. recus. *Basil.* 1569. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 1168. conf. etiam *observationes Hallenses* tom. 1. p. 307. ubi contenditur Conradum hoc *Chronicon* non contexuisse, sed tantum ab an. 1126. continuasse. (*d*) *Oudin.* tom. 3. p. 4. (*e*) Fuit Abbas Sextus Corinii seu Cirencestriæ, qua provincia ad triennium usus est; ut notat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 158. (*f*) Obiit *Kemeseye*, ut ex Chron. Wigorn. notat Baleus in Marg. Cod. impressi de Scriptoribus. (*g*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 173. (*h*) *Commentarius in Psalmos* in bibl. Bodleian. cod. 2339. & bibl. Coll. Novi Oxon. cod. 2064. *Comment. in libros Proverbiorum*, ibid. ut refert *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 876.

Man-

Manducare enim ſæpe pro delectari accipitur. Niſi manducaverit ſc. *interpretative enim manducat carnem Chriſti, qui in unitate eccleſiæ eſt, quæ, ut dixi, res eſt illius ſacramenti.* Codex MS. definit his verbis, *excellentiorem eſſe angelica.* Alexandri noſtri opus eſſe, ſumma eſt dementia dubitare. Locum exſcripſit, atque autorem indicavit D. Whartonus. Plura alia quæ poſt ſe reliquit monumenta, eorum ſaltem titulos exhibent Baleus & Pitſeus; ab ipſis, ſi nudis nominibus delectentur, ea petant ſtudioſi. (*a*)

1215. (*b*) ALANUS DE INSULIS, natione Flander, ob eximiam diffuſiſſimamque eruditionem *Doctor Univerſalis* dictus, theologus Pariſienſis, ejuſdemque academiæ moderator. Tandem ordinis Ciſtercienſis Converſus, ſeu frater laicus factus eſt. Claruit anno 1215. quo adverſus Almerici Carnotenſis diſcipulos in concilio Lateranenſi ſolertiſſime diſputavit. De Alani noſtri ætate lis eſt inter ſcriptores haud facile concilianda. In commentariis enim in Merlini prophetias pag. 198. ait ſe puerum fuiſſe, cum Theodoricus in Flandriæ Comitem electus eſt: quod contigit circa ann. 1128. In epitaphio ejus apud clauſtrum Ciſtercienſe anno 1294. obiiſſe dicitur. Priori reponi poſſe cenſet Carolus Viſchius commentaria in Merlinum alterius eſſe autoris. Eſto: at quid fiet de epitaphio. Certe dicendum erit aut mendam in epitaphio cubare, aut Alanum noſtrum centenarium, ſi non centenario majorem obiiſſe.

(*c*) SCRIPTA.

Commentarius in Cantica Canticorum ad laudem B. Virginis. Prodiit *Pariſ.* 1540. 8vo.

Summa de arte prædicandi. (*d*)

Pœnitentiale, *Corrector* dictus.

Opus de parabolis, ſeu *doctrinale minus.* Prodiit *Daventriæ* 1492. *Lipſiæ* 1499. fol. 1416. 4to. *Lugduni* 1536. 8vo.

Liber ſententiarum & dictorum memorabilium.

Anti-Claudianus, ſeu *de viro optimo, & in omni virtute perfecto*, libri 9. carmine. Exſtat hoc opus *Baſil.* 1536. *Antverp.* 1621. (*e*)

De planctu naturæ contra Sodomiæ vitium. (*f*) Hunc librum notis ſuis ornaſſe L. Allatium ex Ghilini Theatro Liter. part. 2. p. 175. notat Sellerus noſter.

Contra Albigenſes & Waldenſes libri 2. (*g*)

Sermones 11. *de variis argumentis.*

Liber de ſex alis Cherubim, qui Bonaventuræ falſo inſcriptus inter opera ejus haberi ſolet.

Rythmus de Chriſti incarnatione, atque *alius de fragilitate humanæ naturæ.*

Omnia iſta Alani opera collegit & junctim edidit Carolus Du Viſch *Antverp.* 1653. fol.

Commentaria in prophetias Merlini Angli. Exſtant *Francofurt.* 1608.

Dicta de lapide philoſophico. Prodierunt *Lugd. Bat.* 1600.

Denique poſteriores duos *libros quadripartiti operis adverſus Albigenſes, Waldenſes, Judæos & Paganos*, in lucem emiſit Carolus Viſchius in Biblioth. Scriptor. Ciſterc. *Colon.* 1656. 4to p. 411. qui & quamplurima alia Alani ſcripta adhuc inedita recenſet p. 13.

Inſigne ejuſdem *Opus* ſeu ſummam *Quot modis* appellatam ad Hermengaldum S. Ægidii abbatem in bibliotheca Regalis Montis ordinis Ciſtercienſis MS. exſtare prodit Caſ. Oudinus Supplem. p. 564.

(*h*) HONORIUS III. *Centius Sabellius* antea dictus, natione Romanus, Haymerici filius, a Cœleſtino 3. diaconus cardinalis, & camerarius, ab Innocentio 3. preſbyter cardinalis factus. Pontifex Romanus electus eſt Peruſii anno 1216. die 18. Julii die 24. conſecratus. Summa ei votorum ac ſtudiorum fuit validis Crucefignatorum copiis Saracenos in Aſia, & Albigenſes in Gallia opprimere. Quod quidem tanto animi impetu urgebat, ut Frederico Imp. exercitum conflare, & in Orientem ducere, ſub anathematis pœna ſemel iterumque mandarit, moraſque nectentem tandem anno 1226. excommunicarit. An- 1216.

(*a*) Tractatus *de nominibus utenſilium* exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Tito* D. 20. n. 1. Alia ejuſdem opera memorat *Leland.* Collect. tom. 3. p. 15. 31. 32. 57. 121. 158. 162. (*b*) Conf. *Fabr.* med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 89. *Oudin.* tom. 2. p. 1386. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 2. p. 1405. (*d*) Habetur MS. in bibl. Cotton. ſub *Veſpaſiano* D. 13. n. 3. (*e*) MS. ibid. ſub *Veſpaſiano* A. 10. n. 1. (*f*) MS. ibid. ſub *Veſpaſiano* B. 23. n. 4. & ſub *Cleopatra* B. 6. n. 4. 5. Hoc una cum aliis ejuſdem opuſculis metricis edidit Leyſerus in Hiſt. Poematum med. ævi p. 1012. ſeq. *De arte Catholicæ fidei ex rationibus naturalibus demonſtrata* exhibuit Bern. Pezius Theſauri Anecdotor. tom. 1. part. 2. p. 475. (*g*) Hos ediderat Maſſonus *Pariſ.* 1612. 8vo. (*h*) Scripſit *Cenſuum Romanæ eccleſiæ* grande Volumen. aſſervatur MS. in bibl. Vaticana una cum *Regiſtro Epiſtolarum decretalium* in Juris Canonici libros 5. vol. fol. Ejuſdem *Ordinem Romanum*, ſive *librum ritualem in re divina celebranda* edidit Mabillon. tom. 2. Muſei Italici p. 167. Exſtat MS. Romæ in bibl. Barberina. Ex libro Cenſuali Acta Pontificalia de Gregorio 7. dedit Papebrochius in Act. Sanctor. tom. 6. Maii 25. p. 148. ſeq. *Vitam Cæleſtini* 3. & *Epiſtolam pro defenſione abbatis Joachim* dedit Poſſevinus in Apparatu Sacro tom. 1. p. 808. *Epiſtolas* 5. Aguirrius Conc. Hiſp. tom. 3. p. 488. *Epiſtola* unica occurrit apud Baluz. Miſcell. tom. 7. p. 254. *Epiſtolæ* 19. in Andreæ du Cheſne Scriptor. rerum Franc. tom. 5. p. 851. *Conſtitutiones* 8. ap. Cherubinum tom. 1. Bullarii p. 90. *Diplomata* 2. ap. Labbeum Bibl. Nov. MSS. tom. 1. p. 647. & tom. 2. p. 391. *Bulla* quædam in Baluzii appendice ad Marcam Hiſpanicam p. 1405. *Bullas* 7. dedit Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 552.—607. *Epiſtolas & Bullas* varias Martene Anecdotor. tom. 1. p. 851.—938. *Aliam* ibid. tom. 3. p. 1247. *Alias* 2. Montfaucon. Diar. Ital. p. 329. *Alias* Rymerus Fœder. tom. 1. p. 218. ſeq. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 809. *Oudin.* tom. 3. p. 37. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 11. p. 48.

Sæc. XIII. ab an. MCC. no 1217. Carmelitarum religionem recens institutam confirmavit. Obiit anno 1227. die 18. Martii. Exstant *epistolæ* 6. Concil. tom. 11. p. 242. *Aliæ* 3. apud Baluzium Miscellan. tom. 2. p. 252. *Aliæ* 7. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 1. ad an. 1219. &c. *Aliæ* 3. ibid. Regesto Pontif. p. 1.

1216. (a) SIMON, Tornacensis, dignitate presbyter, & magister Parisiensis, doctrina atque eruditione inter primaria academiæ Parisiensis lumina insignis; claruit circa annum 1216. Exstant ab eo scripta, *Summa quæstionum in sententias*, MS. in bibliotheca Baliolensi Oxon. cod. 58, & 188. *Institutiones in sacram paginam* MSS. in collegio Mertonensi Oxon. cod. 36. num. 2. Alia ejusdem recenset Simlerus*, *in symbolum Athanasii librum; in Boethium de Trinitate librum; lecturas scholasticas*, quæ quidem an alicubi MSS. delitescant, non liquet. *Quæstiones* ejus variæ, & *expositio in symbolum S. Athanasii* habentur in Cod. MS. S. Victoris, teste Labbeo Nov. Biblioth. MS. p. 25. Cæterum Simonem istum Anglum fuisse, patria Cornubiensem cognomine Thervaium, contendit Baleus*, eumque tandem ex nimia doctrinæ suæ fiducia contra legem divinam intumescentem, omni scientia divinitus privatum & elinquem esse factum refert, ac fusiorem insuper opusculorum ejus exhibet catalogum.

* Biblioth. p. 631.

1217. JOHANNES DE CECCANO, gente Italus, Ceccano, quod Campaniæ oppidum est, ut videtur, oriundus, Ceccani Comitibus ex pervetusta nobilissimaque Anagninensium Comitum familia prognatis, admodum familiaris, claruit circa annum 1217. Condidit *chronicon Fossæ Novæ* a Christo nato ad annum usque 1217. Ex vetusto codice MS. cœnobii Fossæ Novæ, primus in lucem extulit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. 1. part. 2. p. 449. (b)

1219. ANONYMUS *annalium Wigorniensium* conditor, Anglus, monachus Wigorniensis, claruit circa ann. 1219. Ita enim ipse ad hunc annum ætatem suam innuere videtur. *Annales de rebus ecclesiæ Wigorniensis*, a Christo nato ad sua usque tempora, in literas misit; quos alii deinde ad annum 1308. continuarunt. Hos, non tamen integros, ex codice Cottoniano in lucem emisit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 467. Plurima minoris momenti rejecit, insigniora atque antea inedita exhibuisse contentus, ut ipse nos docet. Annalibus hisce *continuationem historiæ de episcopis Wigorniensibus* ab anno 1302. ad annum 1540. & *compositionem inter episcopum & monachos Wigornienses* factam anno 1224. de electione Prioris, & quædam alia subjecit.

BENIGNUS, Florentinus, Vallis Umbrosanæ monachus, postea abbas generalis, claruit circa annum 1220. obiit anno 1236. Condidit *historiam suæ Religionis*, quam *Florentinæ* anno 1600. (c) typis excusam fuisse testis est Michael Pocciantius Catal. Script. Florent. p. 29. Subdit etiam, Benignum aliud opusculum in lucem misisse, cui titulum fecit *Claustrum animæ*; an vero editum sit, vel ubinam lateat, non indicat. 1220.

(d) JACOBUS DE VITRIACO, gente Gallus, e vico Argentolii prope Parisios ortus, in academia Parisiensi educatus, primo in oppido natali bresbyterum egit. Relicto vero munere parochiali, cœnobii B. Mariæ Ogniacensis in diœcesi Namurcensi canonicus regularis factus est, inde in agrum Tolosanum profectus, valide adversus Albingenses declamavit; nec minori zelo adversus Saracenos ductus, in Palæstinam transiit, sedis Aconensis, (quæ olim Ptolemais) episcopus constitutus. Claruit anno 1220. Tandem ab Honorio 3. Romam evocatus, episcopus & cardinalis Tusculanus renuntiatur; & jam legationis pontificiæ autoritate munitus, in Galliam & vicinas regiones ad crucem prædicandam, & Albingenses profligandos missus est. Romam reversus, vitam pace transegit usque ad annum 1244. quo obiit; corpore in Brabantiam delato, & in cœnobio Ogniacensi deposito. Vide quæ de eo habet Ludovicus Dattichius Hist. Cardinal. tom. 1. p. 289. 1220.

SCRIPTA.

Historiæ Orientalis & Occidentalis libri 3. (e) In primo res Orientis describit, mores populorum & situm regionum, historiamque a Mahumedis tempore ad ann. 1210. pertexit. Secundo res Occidentales sui temporis enarrat. Tertio ad Orientem regressus historiam suam ad annum 1218. continuat. Prodiit historia ista *Duaci* 1597. 8vo. (f)

(a) *Oudin.* tom. 3. p. 26. (b) Exhibuit etiam Muratorius tom. 7. Scriptor. Italicor. p. 851. (c) An. 1500. una cum *Claustra animæ*, ut habet Julius Niger de Scriptoribus Florentinis p. 107. (d) Conf. *Quetif.* de Scriptoribus Dominicanis tom. 1. p. 24. (e) MS. codicem horum trium librorum ex bibl. Sorbonica mutuatum Parisiis vidit *Oudin.* conf. tom. 3. p. 46. (f) Non integra, sed libri primus & secundus; prodierunt etiam in tom. 1. Reineri Reineccii *Helmstad.* 1585. 4to. Tertium lib. dedit Jac. Gretserus in Horto crucis, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 59. Præfatio in hanc *historiam* habetur ap. Canis. Antiq. Lect. tom. 6. p. 1323. Edit. nov. tom. 4. p. 27. Hujusce *historiæ* liber tertius ab edito plane diversus ex MS. Cod. Bigotiano, nunc bibl. Regiæ, una cum 4. Epist. ad Honorium 3. occurrit ap. Martene Anecdotor. tom. 3. p. 267. *Chronica* seu *descriptio terræ sanctæ* exstat MS. in bibl. D. Valletæ Neapoli, ut refert Montfaucon. Diar. Ital. p. 305.

&

Sæc. XIII. ab an. MCC. & omisso libro secundo, in collectione Gestorum Dei per Francos Bongarsiana tom. 2. p. 1047. Et hæc quidem editio Bongarsiana Duacensi in multis auctior & emendatior est.

Epistola ad familiares suos in Lotharingia de capta Damiata apud Bongarsium ibid. p. 1146.

Epistola ad Honorium 3. papam, apud Dacherium Spicileg. tom. 8. p. 373. (*a*)

Conciones in Evangelia, & epistolas totius anni. Prodierunt *Antverp.* 1575. fol. Deest vero harum concionum pars quinta & sexta, quæ MS. in variis bibliothecis extare dicitur. (*b*)

Vita B. Mariæ Ogniacensis libris 2. Habetur apud Surium ad diem 23. Junii. Confer quæ habet Anton. Sander. Biblioth. Belg. MSS. part. 1. p. 93.

1220. ANTONIUS DE PADUA, Gente Lusitanus, civitate Olyssiponensis, postea in Italiam migrans, Patavii lares fixit, & Minorum ordini a Francisco nuper instituto nomen dans, ingentem sibi apud suos existimationem peperit, primusque omnium Minorum theologiæ professoris munus obiisse dicitur. Claruit anno 1220. biennio post presbyter ordinatus, a Francisco ad monasterium Vercellense mittitur bonis adhuc literis erudiendus. Anno 1227. cum strenue ineptiendo magis magisque inclarescere cœpisset, Romam vocatus, a pontifice & cardinalibus maximo honore exceptus est. Obiit Patavii die 13. Junii anno 1231.

SCRIPTA.

Sermones Dominicales, Adventus, Quadragesimales, aliique de Tempore.

Sermones de Sanctis. Prodierunt S. Antonii sermones *Paris.* 1521. *Venet.* 1575.

Interpretatio, sive *expositio mystica in S. Scripturam.*

Concordantiarum moralium in S. biblia libri 5. (*c*)

Opuscula ista collegit, & cum S. Francisci operibus edidit Johannes de la Haye *Paris.* 1641. fol.

Sermones alii de Sanctis in particulari, & de diversis, quos supplementi vice evulgavit Antonius Pagi *Avenione* 1684. 8vo. Sermones hos omnimodo simplices & jejunos esse recte* notat Cas. Oudinus. Certe claustro monachali, quam publica eruditorum luce longe digniores. Sæc. XIII. ab an. MCC.

GERMANUS II. sive Junior, Anaplo Propontidis oriundus, vitæ instituto monachus, *ἀνὴρ συνετὸς, καὶ ἀρετῇ καὶ λόγῳ τὸν βίον κοσμήσας*, inquit Nicephorus Gregoras *, ab anno circiter 1222. patriarcha Constantinopolitanus, Niceæ lares fixit, quo translatus fuerat patriarchatus CP. quamdiu urbs regia a Latinis teneretur; sede depositus anno 1240. iterumque restitutus an. 1254. obiit eodem, saltem sequente, anno. Certe sedes patriarchalis per mortem ejus eo tempore vacavit, quo Theodorus Lascaris junior ad imperium pervenit, i. e. juxta Freherum, anno 1255. 1222.

*Hist. Rom. l. 3. p. 39.

SCRIPTA.

Oratio in Encænia venerandæ ædis B. Mariæ, & in fascias Domini nostri. Extat Gr. Lat. apud Combefis. Orig. CP. p. 231.

Rerum ecclesiasticarum theoria, sive *expositio in Liturgiam*, Gr. Lat. in Auctuario Duceano tom. 2. p. 131 (*d*). Hanc *theoriam*, prout jam edita habetur, adeo misere interpolatam esse conqueritur P. Simonius *, ut nihil in ea priscæ faciei appareat, vixque dignosci possit quid a Germano, & quid ab interpolatoribus profectum fuerit. Subdit se longe integriorem codicem (S. quidem Basilii historiæ ecclesiasticæ titulo prænotatum) nactum esse, Nicetæ Heracleensis catenæ in Johannem subjectum, eumque se aliquando publici juris facturum esse.

* Not. ad Gabr. Sever. p. 287.

Orationes 3. viz. in encomium, nativitatem, & dormitionem B. Virginis, Gr. Lat. ibid. p. 450. Ex his secunda, quæ est *in B. Virginis nativitatem*, & incipit *εἰ μετρεῖται γῆ*, nostri, ut videtur, non est; reclamant enim codices antiquissimi, stylus, & modus, & Georgio Nicomediensi, seu Chartophylaci asserunt, teste Leone Allatio Diatrib. de Georgiis & eorum scriptis, p. 313. (*e*)

Homiliæ 5. viz. in decollationem S. Johannis Baptistæ, in præsentationem S. Mariæ, in ejusdem dormitionem 2. & in Dominici corporis sepulturam, Gr. Lat. apud Combefis. Auctuar. Nov. *Paris.* 1648. tom. 1. p. 1464.

(*a*) Edit. nov. tom. 3. p. 590. quatuor *aliæ* ap. *Martene* Anecdotor. tom. 3. p. 267. (*b*) Exstat MS. 6. vol. fol. in bibl. Alnensi O. Cisterc. in ditione Leodiensi, & 4. vol. Oxon. in bibl. Mertonensi, & in bibl. S. Martini Tornacensis, teste *Oudin.* tom. 3. p. 46. *Comment. super 3. libros Sententiarum* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 64. *Comment. in 4. Evangelia*, & varios alios tractatus ab aliis memorari narrat *Fabr.* loc. citat. (*c*) Hos 5. libros, & expositionem mysticam in S. Scripturam edidit Waddingus *Rom.* 1624. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 338. (*d*) Prodiit etiam Gr. ad calc. Liturgiarum Jacobi &c. *Paris.* 1560. fol. & Lat. in Bibl. PP. *Paris.* 1575. tom. 4. & 1589. tom. 6. & 1644. tom. 12. *Colon.* 1618. tom. 8. *Lugd.* 1677. tom. 13. *Venet.* etiam lucem vidisse testatur Simonius, ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 548. (*e*) Ex fide Codd. Mazariniani & Coisliniani Andreæ Cretensi vindicavit, & sub ejus nomine edidit Combefisius cum nova versione p. 130. Auctarii nov. Bibl. PP. 1648. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 128. qui eidem Andreæ Cretensi adjudicat *homiliam* in decollationem S. Johan. Baptistæ, & *Idiomelon* in Festum Annuntiationis.

Idiomelon in festum Annunciationis, Gr. Lat. ibid.

Oratio in exaltationem venerandæ Crucis, & *adversus Cogomilos*. Habetur Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce tom. 2. p. 1237.

Oratio in vivificam Crucem Dominica 3ª. *jejuniorum*, ibid. p. 1413.

Oratio altera tempore medii jejunii, ibid. p. 1427.

Oratio in primam jejuniorum Dominicam, & *in S. Imaginum restitutionem*, ibid. p. 1224. Vixit enim istarum homiliarum autor non modo post natam Bogomilorum hæresin, sed & post schisma exortum inter Græcos & Latinos, & post bella inter Italos & Imperatores CP. orta, ut recte notat Gretserus *.

* In annot. ibid. p. 2722.

Fragmentum quoddam, *ex oratione contra hæreses ad Antivinum*, apud Canisium, & in omni fere Bibliotheca Patrum habetur.

Epistolæ 2. *ad Cyprios*, Gr. Lat. à Cotelerio editæ Monument. Eccles. Gr. tom. 2. p. 462.

Epistolæ 2. *ad Gregorium* 9. *papam* & *cardinales*, Lat. apud Matthæum Paris. ad annum 1237. & Concil. tom. 11. p. 318.

Decreta 3. præcipue *de monasteriis Patriarchalibus*, habentur Gr. Lat apud Leunclav. Jur. Gr. Rom. lib. 3. p. 232. (*a*)

Scripsit præterea Germanus *opus de processione Spiritus S. adversus Latinos*, Patrum tam Latinorum quam Græcorum testimoniis sedulo conquisitis refertum, *Responsionem synodicam ad delegatos Fratres Minores & alios*. (*b*) *Opuscula de Azymis*, *de Purgatorio*, & *de tribus modis administrandi Baptisma*, teste Leone Allatio, de Consensu lib. 2. c. 14. §. 3. qui priores duos tractatus in bibliotheca Vaticana Græce MS. extare prodit.

Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 276. num. 2. fol. 136. habetur Manuelis Ducæ Despotæ Epiri & Thessaliæ *epistola* ad Germanum nostrum, qua ipsum maximis laudibus effert, simulque rogat ut imperatorem Constantinopolitanum Johannem Ducam sibi reconciliaret, & ecclesiis sub ditione sua viduis idoneos episcopos præficeret. Num. sequenti extat Germani *responsoria*, quæ ita incipit. Ἠτήμεθα νὴ τὰς σὰς ἁγιστείας, ἠτήμεθα πανευτυχέστατε Δέσποτα ἧτταν ἀνέλπιστον &c. Num. 4. fol. 144. p. 2. ejusdem *mandatum* seu *commonitorium synodale*, traditum Christophoro metropolitæ Ancyrano, cum is ex synodo Nicæna anno 1232. celebrata, tanquam legatus patriarchalis ad Manuelem Ducam, Despotam Epiri & Thessaliæ, esset profecturus. Vide Lambec. Comment. lib. 5. p. 107, 108. (*c*)

1223.

(*d*) JORDANUS, natione Saxo, ex oppido Borterge in diœcesi Moguntina, circa annum 1220. Ordinis Dominicani monachus factus, post biennium Lombardiæ provincialis, & post Dominici mortem circa annum 1223. secundus totius Prædicatorum ordinis generalis renunciatus. Obiit circa annum 1236. Exstat *corona Virginis Mariæ*, tum alibi, tum *Placentiæ* edita 1599. 12o. (*e*) *Liber de origine sui Ordinis*, cum Antonii Maffei notis *Romæ* 1587. *Historia translationis corporis S. Dominici* apud Bzovii Annales ad annum 1233. num. 5. Plura recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Dominic. p. 6. Verum ubinam habeantur, vel an omnino supersint hodie, non dicit. (*f*)

1225.

CÆSARIUS, natione Germanus, anno 1199. cœnobii Heisterbacensis in diœcesi Coloniensi monachus factus ordinis Cisterciensis, deinde Novitiorum in eodem cœnobio magister, tandem monasterii Vallis S. Petri prope Bonnam Prior. Claruit anno 1225. Exstant *de miraculis & visionibus sui temporis*, in Germania potissimum factis *libri* seu *dialogi* 12. in quibus condendis vir nimium credulus nugas plane agit, & fabulas undecunque corradit. Prodierunt *Colon.* 1591. 8vo. (*g*) *Vita S. Engelberti archiepiscopi Coloniensis* (qui obiit anno 1225.) ad Henricum Engelberti successorem *libris* 3. conscripta anno 1227. Prodiit seorsim cum notis Ægidii Gelenii & Auctuario *Colon.* 1631. (*h*) & apud Surium ad 7. Novembr. *Homiliæ*, seu *conciones morales super omnes Dominicas & Festa totius anni*, in quatuor partes distributæ, quas sub titulo *Fasciculi Moralitatis* edidit Andreas Coppensteinius *Colon.* 1615. (*i*) Verum opera, quæ scripsit Cæsarius plurima, perquam diligenter recenset ipse *epistola Fasciculo Moralitatis præmissa*, quæ exinde exhibet Carolus Vischius Biblioth. Cisterc. p. 57. an vero existent hodie, quærant alii.

(*a*) Habetur etiam in Jure Orientali Enimundi Bonefidii lib. 2. Gr. p. 89. Lat. 156. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 216. (*b*) Lat. vulgavit *Lucas Wadeingus* in Annalibus Ordinis Minorum; habetur etiam MS. in bibl. Cæsarea, teste *Lambecio* tom. 3. p. 118. una cum Definitione Apocrisiariorum Gregorii 9. (*c*) Ejusdem *Epistolam de unitate* exhibuit Harduin Conc. tom. 7. p. 1691. De operibus ineditis vid. *Oudin.* tom. 3. p. 57. (*d*) Conf. Quetif. tom. 1. Scriptor. Dominicanor. p. 93. & 99. ubi exhibetur *prologus libri de origine sui Ordinis*. (*e*) Junioris esse scriptoris suspicantur *Oudin.* tom. 3. p. 85. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 61. (*f*) *Epistolas* 4. dedit Martene Anecdotor. tom. 1. p. 920. seq. *Oratio ad B. Dominicum* exhibetur in Breviario Dominicanorum *Venet.* 1492. *Vita S. Dominici* MS. in bibl. Paulina Lips. vid. Catalog. p. 159. *Super Priscianum majorem & minorem Glossas*, *De ponderibus*, *De lineis datis*, *postillas super Lucam*, & *super Apocalypsim* memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 520. Epistolas & sermones *Trithemius* c. 436. (*g*) Primum fol. sine loco & anno, deinde *Coloniæ* 1591. & 1599. & in tom. 1. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciens. Bertrandi Tissierii. (*h*) 1633. ut notant *Oudin.* tom. 3. p. 81. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 879. quos vide. (*i*) Denuo 1628.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

1225. CONRADUS LAUTERBERGIUS, Italus, Montis Sereni prope Halin Saxoniæ presbyter & monachus, claruit forsan circa annum 1225. Scripsisse illum *monasterii sui chronicon*, *& de rebus Misnensibus* clarissime liquet. Chronicon vero Montis Sereni, sive Lauterbergense edidit, sed absque autoris nomine J. Jo. Maderus *Helst.* 1665. 4to. (*a*) In quo monasterii sui, veterumque Misniæ Marchionum gesta, aliaque Romani imperii ab anno 1124. ad annum 1225. commemorantur. Non sum nescius ab eruditis dubitari an cum Conrado nostro idem sit hujus chronici conditor. Certe diversum facit Cl. Vossius *. Mihi secus videtur. Sed hac de re disquirant alii. Interim consulat Lector quæ in præfatione habet doctissimus Maderus.

* De Hist. Lat. lib. 3. p.690.732.

1225. RIGORDUS, gente Gothus, arte medicus, Philippi Galliarum regis chronographus, S. Dionysii Parisiensis monachus, claruit anno 1225. Scripsit *annales de rebus a Philippo Augusto Francorum rege gestis*, quos Ludovico 8. Philippi filio nuncupavit. Ad hujus exemplum, *libros* 11. *Philippidos*, sive de gestis Philippi Augusti, carmine Heroico descripsit Gulielmus, sive Guillermus Brito, patria Armoricus; quo vero tempore vixerit mihi nondum constat. Hi duo historici una cum aliis ex bibliotheca Pithœana prodierunt *Francofurti* 1596. fol. quos postea Andr. du Chesnius in tomum suum ultimum transtulit.

1227. GREGORIUS IX. *Ugolinus* antea appellatus, natione Campanus, patria Anagninus, ex Comitibus Signinis oriundus. Innocentii 3. nepos, ab eo inter Cardinales cooptatus, anno 1227. pontifex Romanus electus est die 19. Martii, die 21. ordinatus. Subinitia pontificatus Frederico Imp. exercitum in Asiam ducere sub anathematis pœna mandavit, & moratum paululum, donec ex morbo convalesceret, excommunicavit. Fredericus morbo liberatus haud petita prius a pontifice absolutione, in Palæstinam abiit. Abeuntis ditiones in Lombardia & Italia invadit Gregorius, sibique arripit, quin & victoriarum ab imperatore in Oriente reportatarum invidia ductus, cum Templariis in necem ejus conspiravit, scriptisque ad Soldanum Saracenorum literis, eum ut Fredericum ad Jordanum fluvium improviso opprimeret, hortatus est. Tantam perfidiam exhorrescens Soldanus, literas pontificias imperatori tradidit. Fredericus in Occidentem reversus, a Gregorio absolvi anno 1230. solo annorum terrore meruit. Anno 1239. Gregorius Fredericum iterum anathematizavit, filioque Henrico ut arma contra patrem arriperet consilium dedit. Mox tamen ab imperatore prælio devictus, æquas pacis conditiones inire coactus est. Abeunte vero Frederico, a pactis statim resiliit, illum excommunicavit, & subditos ejus a fidelitatis sacramento solvit. Cum tamen res bellicæ imperatori feliciter cederent, & episcopi Germani papæ nullum esse in Germania jus clamantes, Fredericum anathemate absolverent, Gregorius mœrore confectus, obiit anno 1241. die 21. Augusti.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

OPERA.

Epistolæ 31. Concil. tom. 11. p. 310.
Fragmenta decretorum 191. ibid. p. 368.
Epistola 2. ibid. p. 2345.
Epistolæ 43. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 1. ad an. 1228. &c.
Epistolæ 97. ibid in Regesto Pontif. p. 3.
Decretales epistolæ, prodierunt *Basil.* 1511. *Paris.* 1541. *Venet.* 1591. 4to. *Lugduni* 1572. 1606. *Paris.* 1601. fol.
Constitutio pro Benedictinis. Exstat *Venet.* 1500. *Paris.* 1619.
Prodierunt opera ejus omnia cum Jacobi Pamelii notis *Antverp.* 1572.
Epistola pro canonizatione B. Elizabethæ edita est a Lambecio Comment. lib. 2. p. 880. (*b*)

JOHANNES ALGRINUS, natione Gallus, domo Abbavillanus, in academia Parisiensi prima theologiæ tyrocinia posuit. In fine commentariorum, quos scripsit in Cantica, decanus Ambianensis, & cantor de Abbatis-villa fuisse dicitur. Anno circiter 1225. archiepiscopus Bisontinus factus, anno 1227. cardinalis & episcopus Sabinensis. Deinde in Hispaniam ad prædicandam contra Saracenos crucem missus. Obiit 4. Cal. Octobr. anno 1236. Scripsit anno 1233. *commentarium in Cantica Canticorum*, typis impressum *Paris.* 1521. fol. *Sermones de Tempore, & de Sanctis* ab eo conscriptos memorat Henricus Gandavensis *, qui variis in bibliothecis MSS. exstare dicuntur. (*c*) 1227.

* De Script. c. 38.

(*a*) Denuo J. B. Menckenius in tom. 12. Thesaur. rerum German. & Saxon. *Lips.* 1728. p. 166. (*b*) *Expositio confessionis fidei Latinorum* ad Germanum CPol. exstat Gr. Lat. ad calc. opp. S. Maximi a Combefisio edit. *Epistolæ* 4. occurrunt ap. Dacher. Spicil. tom. 3. p. 171. seq. Edit. nov. tom. 3. p. 603. seq. *Epistolæ* 9. una cum *privilegio* Carthusiensibus Vallis S. Georgii concesso ap. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 939. seq. *Bulla una* ap. Labb. tom. 2. Bibl. nov. MSS. p. 245. *Epistolæ* 2. in Append. Baluzii ad Marcam Hispanicam p. 1420. Quædam Ejusdem edidit Ger. Vossius *Romæ* 1586. 4to. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 275. *Epistolam de canonizatione Osmundi Sarum episcopi* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 561. Tres *alias* p. 621. seq. (*c*) Scripsit etiam *expositionem in Psalterium*, exstat MS. Paris. in bibl. Abb. de Rothelin, teste *Le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 762. De operibus MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 43.

1228. RADULPHUS DE COGGESHAL, ordinis Cisterciensis monachus, deinde cœnobii Coggeshaliensis in agro Essexiensi abbas 6. claruit anno 1228. Vir liberalibus disciplinis egregie instructus, melioribus literis assidue intentus, adeo ut toto regiminis sui tempore vix unum a studiis severioribus diem otiosum traduxerit. Scripsit, teste Baleo, *chronicon Terræ sanctæ*, quod an hodie supersit multum dubito (*a*). *Additiones* item ad Radulphi Nigri chronicon de imperatorum ac regum tam Franciæ quam Angliæ factis insignioribus, a tempore captæ crucis, i. e. ab anno 1113. usque ad 11. Henrici tertii annum. Exstare adhuc MS. Radulphi nostri chronicon exinde colligo, quod in historia sua universali insigne fragmentum profert Cl. Boxhornius (*b*).

1228. (*c*) GULIELMUS, gente Gallus, patria Arvernus, vir omni literarum genere instructissimus, summus theologus non minus quam philosophus, & mathematicus: adhæc eximia morum pietate illustris. Anno 1228. Parisiensis episcopus creatus est: eodemque anno assumptis sibi doctoribus aliquot præstantissimis disputationem celeberrimam instituit: in qua definitum est neminem sine salutis dispendio duo ministeria sacra tenere posse; quorum alterum annuo censu 15. libras Parisienses valeret. Anno 1240. dogmata quorundam theologorum orthodoxæ fidei minus consona damnavit. Obiit anno 1249. 3. Cal. April.

OPERA.

De Fide liber.
De Legibus liber.
De Virtutibus liber.
De Moribus liber.
De Vitiis & Peccatis.
De Tentationibus & Resistentiis.
De Meritis liber.
De retributionibus Sanctorum.
De immortalitate Animæ.
De Rhetorica divina (*d*).
De Sacramentis in genere.
De Baptismo.
De Confirmatione.
De sanctissima Eucharistia.
De Pœnitentiæ sacramento.
De Ordine.
De extrema Unctione & Sacramentalibus.
De causis, Cur Deus Homo.
De Pœnitentia novus tractatus.
De Universo primæ partis principalis partes 3.
De Universo secundæ partis principalis partes 3.

Hactenus editio operum Gulielmi Parisiensis, cura Johannis Dominici Trajani Neapolitani adornata, *Venet.* 1591. fol.

De Trinitate & Attributis divinis tractatus.
De Anima liber.
Supplementum novi Tractatus de Pœnitentia.
De pluralitate & collatione Beneficiorum ecclesiasticorum tractatus 2. Prodierunt seorsim *Argentinæ* 1507. (*e*).

Sermones de Tempore, & de Sanctis (*f*). Prodierunt seorsim *Parif.* 1494. 8vo. auctiores *Tubingæ* 1499. 4to. *Lugduni* 1567. 8vo. *Colon.* 1629. 4to. multo demum auctiores *Parif.* 1638. fol.

Opera omnia Gulielmi Parisiensis hactenus enumerata in unum collegit, atque edi curavit Bartholomæus Ferronius, *Aureliæ* 1674. 2. tom. fol.

Censura detestabilium aliquot errorum contra Catholicam veritatem facta anno 1240. in Bibliothecis Patrum haberi solet.

Dialogum de 7. Sacramentis, qui sub Gulielmi Parisiensis nomine prodiit *Lipsiæ* 1512. & *Lugduni* 1567. Arverni nostri non esse, sed Gulielmi Parisiensis junioris ex ordine Prædicatorum recte notat Theoph. Raynaudus (*g*) *. Certe stylus ejus a nostri stylo abhorret; & in calce operis Thomam Aquinatem, & Petrum de Tarentasia, Gulielmo nostro juniores citat. *De bon.& mal. libris Erotem. 10. p.141.

Commentarium in S. Matthæi evangelium, quod inter opera S. Anselmi in editione Coloniensi habetur, Gulielmo nostro deberi contendit Oudinus *: qui & prolixa ejusdem *commentaria in Cantica Canticorum*, & *in Ecclesiasten*, se MSS. vidisse testatur. (*h*) *Supplem. p. 520.

(*i*) RAYMUNDUS DE PENNAFORTI, seu *de Rupe Forti*, natione Catalaunus, patria Barcinonensis, ex antiquo 1228.

(*a*) Habetur MS. in bibl. S. Victoris Parisiensis, teste *Oudin.* tom. 3. p. 94. Hoc *Chronicon* una cum Chronico Anglicano ab an. 1066. ad 1200. & *commentariolo* de motibus Anglicanis sub Johanne Rege occurrit in Collectione Marteneana amplissima Veterum Scriptorum & Monumentorum tom. 5. (*b*) *Chronicon Radulphi* Abbatis de Coggeshal ab an. 1066. ad tempora R. Johannis exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* D. 10. n. 4. *Chronicon* cujusdam Monachi de Coggeshal ab an. 1114. ad an. 1155. de rebus Anglicis exstat ibid. n. 2. *Speculum Curatorum Radulphi* Monachi Cisterciensis, & *expositionem* super ænigmatibus MSS. Oxonii in bibl. Baliolensi cod. 69. memorat *Oudin.* tom. 3. p. 94. *Sermones & librum* super quibusdam visionibus *Pitseus* p. 302. Hic liber super quibusdam visionibus *Fabricio* idem esse videtur ac *expositio* super ænigmatibus. vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 1117. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 63. (*d*) Edit. *Paris.* 1516. 8vo. & ex antiquiore editione sine loco & anno itidem in 8vo. cum S. Ephræmo de compunctione cordis, aliisque, teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 470. (*e*) Primum *Parisiis* 1490. 4to. ut monet *Fabr.* ubi supra. (*f*) *Gulielmo Peralto* ex fide codicum potius referendi; ut notat Jacob Quetif. Scriptor. O. Prædicator. tom. 1. p. 133. vide etiam *Oudin.* tom. 3. p. 102. (*g*) *Gulielmo* non ex ordine Prædicatorum, sed Aureliacensi Arverno *Bauferi* cognominato ascribunt *Oudin.* & *Fabr.* loc. citat. (*h*) Viz. in bibl. Longipontana Diœceseos Suessionensis. (*i*) Conf. *Quetifii* tom. 1. p. 106. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 67. *Oudin.* tom. 3. p. 163.

regum

Sæc. XIII. ab an. MCC. regum Aragonum, & Comitum Barcinonensium stemmate ortus, natus anno 1175. In gymnasio Bononiensi Jus canonicum docuit, canonicus demum & archidiaconus Barcinonensis, atque ordinis Dominicani monachus factus. Claruit anno 1228. Gregorio 9. pontifici a confessione & sacris adhibitus, an. 1238. in conventu Bononiensi ordinis sui Generalis constitutus est. Exacto vero in hoc munere biennio se abdicavit, & archiepiscopatum Tarraconensem referente Ambrosio de Altamura *, a Gregorio papa oblatum, Bragensem in Lusitania, denique Barcinonensem in patria sua, constantissime recusavit. Obiit centenarius anno 1275. die 6. Januarii.

*Pag. 41.

SCRIPTA.

Summa de casibus Pœnitentialibus, seu *summa de Pœnitentia & Matrimonio*. Prodiit (*a*) cum glossis Johannis de Friburgo *Romæ* 1603. (*b*) In compendium redacta, *Colon.* 1502 (*c*).

Libri 5. *Decretalium, extravagantium dictorum*, ex antiquis Romanorum pontificum Decretalium collectionibus, multis hinc inde recisis, contexti, & a Gregorio 9. approbati anno 1239. Prodierunt in omni Juris pontificii collectione.

1230. ALEXANDER DE HALES, natione Anglus, patria Glocestriensis, juvenis ad academiam Parisiensem se contulit, & theologiæ scholasticæ, jurisque canonici studio operam dedit: in utroque tandem celeberrimus evasit; adeo ut *Doctor Irrefragabilis* vulgo dictus fuerit. Claruit anno 1230. Minoritarum ordinem ante octennium amplexus. Obiit Parisiis anno 1245. die 27. Augusti, inter Franciscanos suos sepultus.

OPERA.

Commentaria in Psalmos Davidis, quæ a nonnullis Bonaventuræ, ab aliis Hugoni de S. Caro adjudicantur. Prodierunt *Venet.* 1496. fol. (*d*).

Commentaria in Apocalypsin. Prodierunt cura Johannis de la Haye *Paris.* 1647. fol.

Summa universæ Theologiæ, in 4. partes distributa. Prodiit *Basil.* 1502. *Norimberg.* 1482. fol. *Venet.* 1576. *Colon.* 1622 (*e*).

Quæstiones, seu *commentaria in quatuor libros Sententiarum.* Prodierunt *Lugduni* 1515. Tom. 4. Alexandro vero abjudicanda videntur. Nec enim alia scripsit is commentaria in libros Sententiarum, quam *Summam theologiæ*; quæ in nonnullis Codd. MSS. istum præ se fert titulum. Sæc. XIII. ab an. MCC.

Summa de Virtutibus, ex qua multa in speculum suum transcripsit Vincentius. Prodiit *Paris.* 1509. (*f*).

Commentaria in Metaphysicam Aristotelis. Extant *Venet.* 1572. (*g*).

Commentaria in Aristotelis libros 3. *de Anima.* Prodierunt typis impressa *Oxonii* 1481. si locum & tempus recte signat, qui Catalogum bibliothecæ Oxoniensis condidit, Vir Cl. Thomas Hyde protobibliothecarius.

Destructorium vitiorum, quod prodiit *Norembergæ* 1496. fol. & *Venet.* 1582. Alexandro Alensi constanti Codd. MSS. fide ascribitur. Malunt tamen id illi abjudicare nonnulli; eo quod in fine editionis Norembergensis legatur, opus istud compositum fuisse a quodam fabri lignarii filio, qui ob humilitatem nomen suum latere voluit. Vid. plura ad an. 1429.

Mariale exstat MS. in bibliotheca Lambethana.

Cæterum commentaria Alexandri Alensis in omnes Prophetas, Evangelia, & S. Pauli epistolas, MSS. partim in bibliotheca Ambrosiana, partim in Bodleiana exstare dicuntur. (*h*).

THOMAS, gente Dalmata, ortu Spa- 1230.
latensis, ipsomet teste cap. 32. natus est anno. 1200. factus primum canonicus Spalatensis, dein anno 1230. in ejusdem ecclesiæ archidiaconum a capitulo electus est, absente & vehementer reclamante Guncello archiepiscopo, cui Thomæ zelus, & justitiæ amor, moresque paululum severiores neutiquam placebant. Obiit an. 1268. in ecclesia S. Francisci in suburbio Spalatensi sepultus. Cujus inscriptionem sepulchralem exhibet Johan. Lucius in capite suarum notarum. Condidit Thomas *historiam Salonitanam*, sive pontificum Salonitanorum atque Spalatensium, cap. 51. continentem, quam ad calcem operis sui *de regno Dalmatiæ & Croatiæ* edidit Johannes Lucius Dalmata *Amstel.* 1666. fol. p. 310. qui Thomam nostrum unicum rerum Dalmaticarum sui ævi scriptorem vocat.

(*a*) Primum *Lovan.* 1480. fol. deinde *Paris.* 1500. & *Colon.* 1595. 4to. (*b*) Deinde *Bonon.* 1613. & *Avenion.* 1715. 4to. Guil. Redonensem autorem verum habet, ut docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 666. (*c*) Primum *Colon.* 1498. deinde cum casibus reservatis metro inclusis *ibid.* 1508. denuo *Paris.* 1516. vid. *Kappii* Observationes in Quetifii Scriptores Ord. Prædicator. Prodiit denuo *Venet.* 1596. 8vo. Novissime a Lageto textu sacrorum Canonum locupletata *Lugd.* 1718. fol. (*d*) Item *Lips.* 1554. *Venet.* 1575. *Colon.* 1621. fol. testibus *Le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 602. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 169. (*e*) Absoluta a Gulielmo de Melitona & aliis sodalibus post Alexandri mortem. vid. *Fabr.* loc. citat. (*f*) Alexandrum non esse hujus *Summa* autorem contendit Quetif. tom. 1. Scriptor. Dominicanor. p. 318. (*g*) Adscribenda Alexandro de Alexandria, qui claruit circa an. 1313. ut testantur *Fabr.* ubi supra, & *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 67. quem vide, ut & *Oudin.* tom. 3. p. 129. (*h*) *Postillas in universa Biblia* scripsisse dicitur, & ex illis produisse *Comment. in Psalmos* supra memorata refert *Fabr.*

1230. PHILIPPUS GREVIUS, academiæ Parisiensis cancellarius, claruit circa annum 1230. Exstant *sermones* 330. in Psalmos Davidis, typis editi *Parif.* 1523. 8vo. *Brixiæ* 1600. *Commentarius in Evangelia* MS. in collegio D. Petri Cantab. cod. 103. *Commentarius in Job* MS. in bibliotheca ecclesiæ Cathedralis Cameracensis. (*a*)

1230. CONRADUS DE MARBURCH, natione Germanus, theologiæ magister, & prædicator insignis, ordinis Dominicani monachus, & D. Elizabethæ Thuringiæ Landgraviæ a sacris confessionibus, claruit anno 1230. Exstat *liber de vita & miraculis ejusdem Elizabethæ* (quem Gregorio 9. anno 1232. obtulit) apud Leonem Allatium in Symmictis part. 1. p. 269. (*b*)

1230. PETRUS DE VINEIS, vulgo Germanus, rectius fortasse Italus, & domo Capuanus, cancellarius imperatoris Frederici 2. (cujus jura adversus pontificis Romani usurpationes strenue propugnavit), claruit circa annum 1230. Anno 1239. Patavii in publico imperii conventu adversus Gregorii papæ ambitionem & tyrannidem declamavit. Anno 1245. a Frederico ad concilium Lugdunense, ut partes suas tueretur, missus est. Verum anno sequente proditionis ab invidis falso insimulatus, oculis privatus, & in carcerem Capuæ conjectus est: ubi pædore & fame cruciatus, mortem sibi ipsi conscivit anno 1249. Exstant *epistolarum historicarum libri 6. de gestis Frederici Imp. & aliis* (*c*), a Simeone Schardio primum editi *Basil.* 1566. 8vo. dein *Ambergæ* 1609. 8vo. *Dictamina M. Petri de Vineis* exstant MSS. in collegio S. Benedicti Cantab. cod. 331.

1231. MAURICIUS, patria, ni fallor, Gallus, factus est primum archidiaconus Trecensis, dein episcopus Cenomanensis, tandem cedente qui electus fuerat, Thoma de Freavilla, creatus est archiepiscopus Rothomagensis, mense Maio anno 1231. Exstant *epistolæ* 5. apud Dacherium Spicileg. tom. 2. p. 520. (*d*)

EDMUNDUS RICH, gente Anglus, domo Abingtonensis, Edwardi Rich mercatoris & Mabeliæ filius, in collegio Universitatis apud Oxonienses, ut volunt educatus, theologus & concionator celeberrimus. Scholas ibidem propriis sumptibus instituit, in quibus plures in theologia atque philosophia gratis erudivit, inter alia Aristotelis elenchos explicuit, quos primus omnium (notante Antiquitatum Oxoniensium collectore ad annum 1226.) in hac academia enucleasse fertur. Ex ejus proinde schola haud pauci celeberrimi nominis discipuli prodierunt. Factus deinde est ecclesiæ Sarisburiensis thesaurarius, ac tandem anno 1234. rogante Gregorio papa a monachis Cantuariensibus archiepiscopus electus, die 2. Aprilis consecratus. Acer corruptelarum ecclesiam tum pessime fœdantium correptor, ac strenuus collapsæ disciplinæ restaurator. Quo nomine & ab Henrico 3. Angliæ rege, & ab Othone pontificis in Anglia legato, variis injuriis exagitatus, Romam petiit: ubi cum corruptos ecclesiæ Romanæ mores objurgare non dubitaret, pontifici invisus esse cœpit; & grandi pecunia mulctatus, in Angliam remissus est. Tot injuriis fractus Edmundus, voluntarium tandem sibi exilium indixit, & in Galliam profectus Pontiniaci consedit. Inde anno 1242. Soyseyam migravit, ubi febre & mœrore confectus obiit die 16. Novembr. a Callisto demum 3. anno circiter 1456. inter sanctos relatus (*e*). Exstat *speculum ecclesiæ* in biblioth. Patr. tom. 25. p. 316. *Constitutiones* 12. apud Lindvodi provinciale Anglicum. 1234.

(*f*) ROBERTUS, *Grosthead*, seu *Capito* dictus, natione Anglus, patria Suffolciensis, in vico Stradbrook natus; cum per tempus aliquod in academia Oxoniensi studiis incubuisset, in Parisiensem se contulit. Domum reversus, fit primo archidiaconus Lei- 1235.

(*a*) Hunc *Philippo presbytero* ascribere malunt *Oudin.* tom. 3. p. 122. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 866. *Summam theologiæ* memorat Trithemius. *Sermones de Dominicis & festis* MSS. in bibl. S. Germani Parisiensis, & in bibl. S. Victoris, & alibi, *Oudin.* tom. 3. p. 121. (*b*) Scripsisse creditur *sermones de tempore & de sanctis*, qui exstant MSS. in bibl. Paulina Lipsiensi. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 129. qui *tractatum de gemmis & lapidibus pretiosis* inter MSS. Codd. ex arce Ambrosiana ad bibl. Cæsaream Vindobonensem allatos, ad hunc *Conradum* pertinere opinatur. (*c*) Exstant MSS. in bibl. S. Victoris Parisiensis, & in bibl. regia Galliarum, & in Colbertina, ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 109. *Formulæ epistolarum* sub nomine Imp. Frederici ad Papam, Cardinales, aliosque, a Petro conscriptæ habentur MSS. in bibl. Cotton. sub *Nerone* A. 4. n. 5. Iterum sub *Vespasiano* A. 11. Libri primi *epistolas* 33. hunc præ se titulum ferentes, *Querimonia Frederici Imp. qua se a Romano Pontifice & Cardinalibus immerito persecutum & imperio dejectum esse ostendit*, prodiisse *Hagenoæ* 1529. 8vo. refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 836. Hi sex libri *epistolarum* non paucas continent, quarum *Petrus de Vineis* nequaquam autor esse potuit; cum non solum post ipsius Petri, verum etiam post Frederici mortem a Manfredo aliisque exaratas esse constet, quarum nonnullas in Miscellaneis edidit Baluzius; ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 109. ubi *Dictamina* eadem esse cum *epistolis* judicat. Frederici 2. Imp. *epistolæ*, quas collegit Petrus de Vinea, occurrunt in Marteneana Collectione Veterum Scriptor. & Monumentor. tom. 2. Idem Petrus dicitur scripsisse tractatum *de potestate imperiali*, & libellum *de consolatione*. (*d*) Edit. nov. tom. 3. p. 614. (*e*) Vitam S. Edmundi, observationes prævias, & plurima quæ ad Ejusdem canonizationem spectant, exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 3. p. 1753. seq. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 136. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 62. Doctor fuit sacræ Theologiæ de Oxonia; ut patet ex *sermone* suo *de Levitis* scripto propria ipsius manu. Cod. ille asservatur in bibl. Coll. Balliolensis. vid. Chron. Prioratus de Dunstable a Tho. Hearne edit. tom. 1. p. 299.

cestrensis,

Sæc. XIII. ab an. MCC.

cestrensis, dein anno 1235. Jun. 10. Lincolniensis episcopus ordinatus. Ut immodicam curiæ Romanæ in Anglia tyrannidem, illicitasque provisiones & reservationes, quas ægre admodum tulit, fortius comprimeret, ipse Romam profectus est, causam istam apud pontificem acturus. Summa comitate dimissus, re tamen infecta, domum redit: unde acrem satis & mordacem epistolam hac de re rescripsit. Qua conspecta, in furorem actus est pontifex, summam in eum concepit iram, minasque eructavit. Verum repressa paululum pontificis rabie Cardinales, *Non expediret, Domine*, inquiunt, *ut aliquid durum adversus episcopum statueremus. Ut enim vera fateamur, vera sunt quæ dicit. Non possumus eum condemnare, Catholicus est, immo & sanctissimus; nobis religiosior, nobis sanctior, & excellentioris vitæ; ita ut non credatur inter omnes prælatos majorem, immo nec parem aliquem habere orbem Christianum.* Et esto quidem, quod tamen volunt nonnulli, a pontifice non sit excommunicatus, erat tamen ab eo non uno molestiarum genere vexatus. Nihilominus in redarguenda pontificis tyrannide & avaritia, immoto atque imperterrito animo perrexit. Obiit Bugdenæ die 9. Octobr. anno 1253. non sine insigni sanctitatis opinione; etsi in ecclesiæ Romanæ censum non sit relatus. De illo, præter historicos nostros hujus temporis, agit Francisc. Godwinus de Præsul. Angliæ in Episc. Lincolnienf. p. 348. Vir plane erat, (ut pietatem, vitæ sanctimoniam, reliquasque virtutes Christiano præsule dignas prætermittam,) ingentis animi, acris ingenii, in re literaria, quantum ea ferebant tempora, ad summum pene apicem evectus, totum encyclopædiæ circulum emensus, in literis sacris pariter ac prophanis, in linguarum Hebrææ, Græcæ, Latinæ scientia, in astronomia, & universa philosophia adeo supra communem doctorum sortem eruditus, ut artis magicæ, & execrandi cum cacodæmone consortii apud sciolorum vulgus reus perageretur: quod in tam rudi barbaroque sæculo minime mirandum est.

(a) OPERA.

Opuscula varia, in lucem emissa *Venet.* 1514.

Compendium sphæræ mundi, Venet. 1508.

Commentarius in libros Posteriorum Aristotelis, Venet. 1504. 1537. 1552.

Epistola ad Innocentium 4. pontificem. Exstat apud Matthæum Paris ad ann. 1253. ubi etiam dissertationes ejusdem morituri lugubres adversus oppressiones ecclesiæ a Romano pontifice illatas reperiuntur. (b)

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Testamentum 12. patriarcharum, ab eo Latine versum (c). Prodiit *Paris.* 1549. 12mo. & in Orthodoxogr. p. 861. ac Biblioth. Patr. tom. 2.

Liber de cessatione Legalium. Prodiit *Londini* 1658. 4to. (d)

Commentarius in Dionysii Areopagitæ librum de mystica Theologia. Prodiit inter opera Dionysii *Argentinæ* 1502. fol. Porro in omnia Dionysii opera, exceptis epistolis (e), commentatus est Robertus, versionemque eorum Latinam ex omnibus interpretibus simul collatis consarcinavit. Extant & *commentarius & Versio* MSS. in collegio Corporis Christi Oxoniensi.

Sermo propositus coram papa Innocentio 4. & cardinalibus Lugduni, A. D. 1250. (f)

Sermo ad Clerum, super Sapient. 6. 26. *Rex sapiens est stabilimentum populi sui.*

Sermo alius ad Clerum, super S. Johan. 10. 11. *Ego sum pastor bonus.* Monitio & persuasio pastorum.

Alius ad Clerum contra pastores & prælatos malos, super Ezech. 34. 2, 3, 4. *Væ pastoribus Israel, qui pascebant seipsos, &c.*

Alius ad Sacerdotes in synodo de hoc verbo, *Posuit stellas in firmamento cæli*, Gen. 1. 17.

Alius in celebratione ordinum de hoc verbo, *Sint lumbi vestri præcincti*; Luc. 12. 35.

Alius de bono Judice, super Psalm. 57. 1. *Recte judicate filii hominum.*

Tractatus de prophetis veris & falsis.

Alius de Gratia & Justificatione.

Alius de Fide & ejus Articulis.

Alius de Oratione.

Alii de Superbia, Detractatione & Humilitate, &c.

Epistolæ aliquot nunc recens editæ.

Omnia hæc opuscula a Sermone coram papa inclusive hactenus inedita, in nova editione *Fasciculi rerum expetendarum & fugiendarum* tom. 2. prodierunt.

De Confessione liber, & alius de Conjugio. Exstant MSS. in bibliotheca publica Cantabrigiensi cod. 133. Exstiterunt saltem Jamesii tempore.

De cura Pastorali liber, & alius de computo Ecclesiastico. Exstant MSS. in collegio S. Benedicti Cantab. cod. 123. 227.

(a) Antonius Wood in vita Roberti Grosthead a se conscripta, quæ exstat MS. in museo Ashmoliano, de Roberti operibus diligenter agit. De MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 138. (b) *Epistola ad Papam & Cardinales* contra illorum injusta decreta & mandata, exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* F. 3. n. 11. (c) Adjuvante Nicolao Græco Clerico Abbatis S. Albani. vid. Leland. Collect. tom. 2. p. 339. & Matt. Paris. ad an. 1242. Hoc *Testamentum* exhibuit Gr. una cum Latina versione Roberti Grosthead, Ernestus Grabe in Spicileg. Patrum sæc. 1. p. 145. seq. (d) Sed vix tertiam partem operis integri continere notat *Edv. Brown* in Fasciculo rerum expetend. & fugiend. tom. 2. p. 246. (e) Imo & *in Epistolas* MS. Oxon. in Coll. Lincoln cod. 60. ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 140. (f) Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Othone* C. 14. n. 2. sub *Vitellio* C. 14. n. 1. ubi exstant Ejusdem tractatus *de Oculo morali, de modo confitendi, & de decem præceptis Dei.*

De

De Poteſtate ſeu cura Paſtorali in bibliotheca Coll. S. Trinitatis & S. Johannis ibidem.

Univerſitates Pœnitentiæ, ſeu capitula vel conſtitutiones quædam de Pœnitentia : Oculus moralis; doctrina Cordis ; habentur hæc tria MSS. in biblioth. S. Johannis ibidem.

Tractatus de confeſſione ; item de Meditatione ; de articulis Fidei ; de præceptis Decalogi habentur MSS. in viri cujuſdam doctiſſimi bibliotheca privata.

De 10. Præceptis liber. Moralitates ſuper 4. Evangelia. De pœnis Purgatorii. De Pœnitentia. Scala voluptatis. Summa juſtitiæ. Templum Domini. De lingua & corde moraliter. De venenis moraliter. Dicta. Exſtant MSS. in bibliotheca publica Cantabrigienſi. (*a*)

Sermones denique habentur MSS. Oxonii apud Mertonenſes & Lincolnienſes.

Cum vero, poſtquam hæc confeceram, paulo accuratiorem catalogum haud ita pridem contexuit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 2. p. 344. inedita ab eo recenſita, quæque ſe vidiſſe & inſpexiſſe refert, paucis hoc loco ſubjungemus (*b*). Sunt autem quæ ſequuntur. *Epiſtolæ* 128. in unum volumen digeſtæ & indice uberi auctæ. Exſtitit codex MS. antehac in biblioth. Weſtmonaſt. jam in Cottoniana, & in Coll. Corp. Chriſt. Cantab. Ex his 101. in lucem protulit Edovard. Brown Faſcic. Rer. Eppet. tom. 2. p. 307. qui & ad calcem, Roberti noſtri conſtitutiones quaſdam adjecit pag. 410. *Summa philoſophiæ* a recentiori manu deſcripta. *Dicta* 147. cum indice, quæ quaſi totidem prælectiones breves de variis theologiæ articulis & S. Scripturæ locis in ſcholis habitæ ſunt, ibid. & in biblioth. S. Trinitat. Cantabrig. *Sermones, propoſitiones, & themata* fere 100. *Summa theologiæ. Commentarius in epiſtolam ad Galatas. Tractatus de 7. Sacramentis. De modo confitendi. Regulæ agriculturæ* per menſes digeſtæ Gallice. *Tractatus breves* 72. viz. *De oculo morali, de veneno & peccato morali ; Sermones* 25. *Qualiter homo factus eſt ad imaginem Dei ; Morales expoſitiones in operibus ſex dierum : Meditationes 7. in dicta ſeu facta quædam S. Anſelmi ; de libero arbitrio ; de ſex differentiis ; quod Deus eſt forma prima omnium ; de intelligentiis ; de veritate ; de veritate futurorum contingentium ; de ordine emanandi cauſatorum a Deo ; de impreſſione aeris ; de iride & ſpeculo ; de ſtatu cauſarum ; de luce & colore ejuſdem ; de generationibus impreſſionum humidarum ; quod motus ſimpliciter ſit in forma prima ; de motu circulari ; deſcriptio figuræ machinæ mundi ; de conceptione & excellentia B. Mariæ ſecundum Anſelmum ; meditationes 2. expoſitio prologi S. Jeronymi ſuper bibliam ; de ſapientia & ſcientia ; expoſitio* (prolixa admodum) *in primum caput Geneſeos, ſeu in Exaemeron ; de decem præceptis ; de confeſſione ; quomodo Chriſtus eſt virga de radice Jeſſe ; expoſitio in iſta verba Cantic.* Unguentum effuſum eſt nomen tuum : *expoſitio in iſta verba Cantic.* Nigra ſum, ſed formoſa ; *de acceptione manus pro executione operis in S. ſcriptura ; quare Spiritus S. deſcendit ſuper Chriſtum in ſpecie columbæ : quomodo ſpiritus ubi vult ſpirat : de Levitis ex libro Numerorum ; qualem epiſcopum eſſe oportet ex inſtructione Pauli ad Titum ; de ſignis in ſole & Luna ; de die judicii ; ſermo de laude B. Martini ; de incarnatione Chriſti ; expoſitio in hæc verba Lucæ,* Exiit edictum à Cæſare ; *de beatitudine pauperum in ſpiritu ; de mutua collatione antiquorum. Conſtitutiones datæ Priori & Conventui de Newenham* (*c*). *Tractatus de cura paſtorali*, in biblioth. Lambeth. *De pœnis Purgatorii* ibid. *Tractatus* bene prolixus *de articulis fidei* Gallice ibid. *De ſumma juſtitiæ* (opus ingens) in biblioth. publ. Cantab. *Sermones & tractatus plures* Anglice ibid. *Moralitates ſuper 4. Evangelia* ibid. *De lingua & corde moraliter* ibid. *Scala voluptatis* ibid. *Templum Domini* ibid. *De conjugio* ibid. *Propoſitionem* Roberti noſtri de viſitatione diœceſis ſuæ anno 1250. coram papa & cardinalibus factam, exhibet Whartonus ubi ſupra p. 347. (*d*)

Correctorium totius Bibliæ, liber brevis, in quo docetur quomodo plura difficiliora totius Bibliæ vocabula pronunciari debeant, quæ perperam pronunciari conſueverunt, MS. in bibliotheca Eccleſ. Chriſti Cantuar. Vitam Roberti noſtri carmine elegiaco, ſed parum eleganti, contexuit Richardus quidam monachus Bardinienſis, quam ex codice MS. Weſtmonaſterienſi (*e*) edidit idem Whartonus tom. 2. ſed fabulas quaſdam craſſiores & inanes, nimiumque affectatas elegantias ſe reſecuiſſe non diffitetur. Huic alia quædam monumenta ad Groſtheadi memoriam illuſtrandam ſpectantia ſubjecit.

Alia plura Roberti opera MSS. recenſet Jameſius in Ecloga, quam conſulat lector.

(*a*) Roberti Groſthead *dicta* cum tabula ; *De ceſſatione legalium ; De venenis ; Quæſtio de differentia intra peccatum veniale & morale*, cum aliis tractatibus aſſervantur MSS. in bibl. Coll. Etonenſis. (*b*) Catalogus opp. Roberti Groſthead exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Othone* D. 10. (*c*) *Epiſtola monitoria* ad hunc Priorem &c. exſtat MS. in bibl. Cott. ſub *Othone* C. 15. n. 1. (*d*) Ejuſdem *Speculum concionatorum* prodiit ſub nomine Gerardi Leodienſis *Neapoli* 1607. conf. Hearnii Annales de Dunſtable p. 299. *Additiones in libros Damaſceni de orthodoxa fide*, cum aliis opuſculis memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 49. 51. 53. *Comment. in Job & in ſecunda quadrageſima Pſalmorum* exſtant MSS. Bononiæ in bibl. Prædicatorum. *Comment. in Pſalmos centum* in bibl. Coll. Etonenſis. *Comment. in Apocalypſin & in Threnos Jeremiæ* poſt Baleum memorat le Long. Bibl. ſacr. vol. 2. p. 754. (*e*) Habetur etiam MS. in bibl. Cott. ſub *Othone* C. 16. n. 3. Hiſtorica quædam de Roberto Groſthead ibid. ſub *Julio* F. 7. n. 17.

Sæc. XIII. ab an. MCC. Quædam etiam ejus adhuc inedita penes se habet vir rever. Johannes Batteley.

1236. LUCAS, gente Hispanus, patria Legionensis, postquam varias Italiæ, Græciæ, Palæstinæ regiones peragraverat, & Gregorio 9. pontifici se plurimum commendarat; ex diacono Tudensi ejusdem ecclesiæ episcopus factus est. Claruit anno 1236. Scripsit *de altera vita*, *fideique controversiis adversus Albingensium errores libros* 3. quos primus in lucem emisit Johannes Mariana *Ingolstadii* 1612. 4to. exinde cum notis Marianæ, Gretseri, & Schotti in Bibliothecam Patr. relati sunt tom. 25. p. 188 (*a*). Jussu quinetiam Berengariæ reginæ, diaconus adhuc *S. Isidori vitam & miracula* justo volumine descripsit. Exstat id apud Mabillon. Sæc. Benedict. 2. & Bollandum ad 4. Aprilis. Denique *S. Isidori chronicon* multis additis locupletavit, & ad ætatem suam deduxit, anno Christi 1236. desinens. Habetur id ab Andrea Schotto editum Hispaniæ illustratæ tomo 4.

1237. GODEFRIDUS, natione Germanus, monachus cœnobii S. Pantaleonis intra urbem Coloniam. Claruit anno 1237. Scripsit *annales* ab anno 1162. ad annum 1237. quos primus in lucem edidit Marquardus Freherus inter Scriptores Germanicos tom. 1. p. 239.

1238. GEORGIUS ELMACINUS, *Abnol-Amdi & Ibnol-Amda* dictus, genere Arabs, Abuliasiri Elamidi scribæ filius, claruit circa annum 1238. Anno enim Hegiræ 636. seu Christi 1238. patrem sibi morte abreptum fuisse profitetur. Christianum fuisse aperte satis suadent nomen, diligens rerum Christianarum subnotatio, ingens reverentia in citandis S. scripturæ libris adhibita, oraculorum propheticorum ad Christum Dominum applicatio luculenta; ut alia taceam, quæ ex ipso opere peti possunt. Fatendum sane est eum non raro de Muhammede, ejusque lege benigne nimis loqui: quod sane prudentiæ vel timori hominis inter Muhammedanos scribentis verfantisque condonari debeat. Scripsit *historiam Saracenicam a primo Mahumetis ortu ad initium imperii Atabacæi per* 49. *imperatorum successionem*, insertis etiam passim Christianorum rebus, in orientis ecclesiis eodem tempore potissimum gestis. Prodiit historia ista ex versione Thomæ Erpenii Latine pariter ac Arabice *Lugduni Bat.* 1625. 4to. *Historiam* suam ab ipso mundi initio exorsus fuerat Elmacinus. Prior ejus pars a mundo condito ad Mahumetis fugam exstitit MS. penes Hottingerum: qui exemplar ejusdem MS. Syriacis literis descriptum se in bibliotheca publica Cantabrigiensi vidisse testatur, Biblioth. Orient. cap. 2. p. 75.

(*b*) MANUEL CHARITOPULUS, *Philosophus* dictus, post depulsum Germanum patriarchatum Constantinopolitanum tenuisse videtur ab anno 1240. modo æræ decreto illius de translatione episcoporum affixæ fides sit adhibenda. Datum enim id decretum dicitur anno Mundi 6758. qui ex Græcorum calculo in annum Christi 1250. incidit. Obiit forsan, saltem sede submotus est, ante annum 1254. Exstant Gr. Lat. *solutiones quarundam Quæstionum*, in Leunclavii Jure Gr. Rom. lib. 3. p. 238. *Decretum de translatione Episcoporum*, ibid. p. 240. *Decretum de jure Patronatus*, ibid. p. 242. 1240.

AUTOR anonymus *annalium Marganensium*, gente, si conjicere licet, Cambro-Britannus, & cœnobii de Margan in comitatu Glamorganensi, a Roberto Glocestriæ Comite olim conditi, monachus, claruit circa annum 1240. Scripsit *chronicon* sive *annales de Margan* ab anno 1066. ad annum usque 1232. etsi in fine pauca quædam desiderantur. Edidit hos annales Tho. Galeus Rer. Angl. Script. tom. 2. *Oxon.* 1687. p. 1. 1240.

RICHERIUS, gente Gallus, cœnobii Senoniensis in Vosago diœcesis Tullensis O. B. monachus, claruit circa ann. 1240. Accidit ut Theobaldus Lotharingiæ Dux captivus apud Fridericum Germanorum imperatorem detineretur, quo tempore missus est ad illum Richerius noster, res Henrici sui abbatis procuraturus. Condidit *libris* 5. sed stylo admodum humili & impolito *abbatiæ Senoniensis chronicon*, ab ipsa fundatione ad annum circiter 1250. Quod integrum in lucem protraxit L. Dacherius Spicileg. tom. 3. p. 271 (*c*). In recensendis monasterii sui rebus prolixus est & operosus, sed sæpe nimis credulus, nec in notandis temporibus satis diligens & accuratus. Ex libro primo vitam S. Gundelberti episcopi Senoniensis, S. Deodati Nivornensis, Hildulphi Trevirensis, aliorumque quorundam in Acta sua retulit Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 2. p. 468. 1240.

(*a*) Exstant etiam inter Gretseri opera tom. 12. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 86. Manuelis *epistola* ad 3. Monachos, Marcum, Nectarium, & Isacium exstat MS. in bibl. Cæsarea, teste Lambecio lib. 8. Comment. p. 460. *Epistola* ad Innocentium 4. habetur in bibl. Bodleian. notante *Oudin.* tom. 3. p. 177. (*c*) Edit. nov. tom. 2. p. 603.

Sæc. XIII. ab an. MCC. ANDREAS, nescio quis, presbyter certe Græcus, claruit anno 1241. Amplissimam *Catenam in Proverbia Solomonis* ex Græcorum

1241. Patrum operibus studiose collegit. Exstat Græcæ Biblioth. Vindob. Cod. Græc. 26. p. 42. Princ. *Αἱ παροιμίαι περιέχουσι παιδεύσιν ἠθῶν καὶ παθῶν.* (a)

1240. (b) MATTHÆUS PARIS, gente Anglus, ordinis Benedictini monachus, anno 1217. in cœnobio S. Albani ad vetus Verulamium sito religionis suæ habitum suscepit. Claruit anno 1240. Ex egregia doctrina morumque sanctitate tantam sibi famam conciliavit, ut anno 1248. a Norwegis ad reformandos monachos Holmenses nominatim petitus, ab Innocentio Papa eo demandatus sit: ubi ordinis Benedictini institutum ad pristinam puritatem revocavit. In patriam reversus, non modo a suis benigne exceptus, sed & Henrico 3. regi apprime charus fuit: a quo quanta sit gratia in mensa, in palatio, in thalamo, ubique denique, habitus, ipse non uno in loco testatur. Obiit vir vere magnus anno 1259. Inter omnes historiæ nostræ Scriptores tum fide tum prudenti liberaque rerum tractatione palmam facile præripit, quo nemo vixit

*Prolego. ad Exercitat. unquam (judice Casaubono *) neque Papismi superstitionibus addictior, neque rapinarum horribilium, quas papæ in Anglia exercuerunt, fidelior testis & expositor. Sic Casaubonus; qui in sequentibus ineptissimas Baronii & Bellarmini conjecturas historiam Matthæi a Reformatis corruptam & interpolatam esse opinantium ex codicibus optimæ notæ MSS. invicte diluit.

SCRIPTA.

Historia major, seu *rerum Anglicarum historia a Gulielmi Conquestoris adventu ad annum 43. Henrici 3. Angliæ regis*, viz. ab anno Christi 1066. ad annum 1259. Historiæ hujus partem priorem ad annum usque 1235. Matthæus ex Rogeri de Wendover (monachi S. Albani, & Prioris Cellæ de Bealvair in agro Lincolniensi, anno 1237. defuncti) chronico, paucis excisis, nonnullis additis, verbatim fere descripsit. *Appendix* ab anno 1260. ad 1273. quæ ad calcem historiæ reperitur, Gulielmo Rishangero, S. Albani itidem monacho, & Edwardi 1. regis historico, debetur.

Vitæ duorum Offarum, Merciæ regum, cœnobii S. Albani fundatorum. Sæc. XIII. ab an. MCC.

Vitæ 23. abbatum S. Albani, qui cœnobium a prima ejus fundatione ad Matthæi Parisiensis tempora rexerunt.

Additamenta ad historiam majorem, ea fere omnia complexa, quæ ad pleniorem enarrationis alicujus elucidationem in historia aut citantur, aut evocantur. Additamenta ista cum vitis præcedentibus in unum compegit Matthæus, & secundi voluminis vicem implere voluit.

Prodiit Matthæi *historia major*, *Londini* 1571. *Tiguri* 1606. & cum *vitis Offarum, abbatumque S. Albani, & additamentis*, cura Gulielmi Watsi (qui Glossarium, notas & varias lectiones apposuit) *Lond.* 1640. fol. & secunda vice 1684. fol. editio vero anni 1640. non parum præstat. (c)

Historia minor, ab anno 1066. ad 1250. qua breviter & succincte percurrit, quæ in historia majore fusius enarrat: plurima tamen scitu non indigna ei admiscentur, quæ in majori historia frustra quæruntur. Exitat MS. in bibliotheca Arundeliana (d), & in collegio S. Benedicti Cantab. (e)

Historia etiam ab Adamo ad initia Gulielmi Conquestoris a Matthæo Paris elaborata fuit, quam integram fere in priorem Elorilegii sui partem transcripsit Matthæus Westmonasteriensis. (f)

Scripsit porro *vitam S. Edmundi archiepiscopi Cantuariensis*, qui patriæ ob tyrannidem & exactiones pontificias pertæsus, in exilio Gallicano, quod sibi sponte indixerat, anno 1242. vitam cum morte commutavit. De bac vita hæc nos docet Florilegus ad annum 1253. Anno 1253. *obiit M. Richardus de Wit episcopus Cicestriæ*, 4. *Non. April. quondam B. Edmundi Cant. Archiep. clericus &c. Hujus autem Richardi assertionibus & Fr. Roberti Bacun O. P. certificatus, Fr. Matthæus Parisiensis memorati S. Edmundi vitam a fide dignis sibi relatam, diligenter perscripsit.* Hæc me monuit Whartonus noster (g). Verum locus in editione, qua utor, non comparet, & forsan adhuc MS. latet.

ALBERICUS, gente forsan Gallus, 1241.
in cœnobio Trium-Fontium in Gallia monachus, claruit anno 1241. Composuit *chronicon* ab orbe condito, & perduxit non modo ad annum 626. quod habet Vossius

(a) Andreæ presbyteri *Catena in Esaiam* tribus distincta libris exstat MS. Oxonii in bibl. Collegii Novi, de quo cod. vide Wolfii Exercitationem de Catenis Patrum edit. *Witeberg.* 1712. p. 38. Habetur etiam in bibl. Vindobonensi, in Vol. A. C. 1241. exarato, de quo Lambecius vol. 3. p. 40. Locum ex fine libri primi affert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 17. vol. 7. p. 759. (b) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 204. (c) Prodiit etiam *Paris.* 1644. fol. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 153. (d) Nunc dierum in bibl. *S. Jacobi* Westmonast. reconditur. (e) Abbreviatio compendiosa Chronicorum Angliæ ab an. 1000. ad an. 1255. exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Claudio* D. 6. n. 3. Videtur propria Matthæi manu descripta. Vide prologum ad an. 1251. Denuo continuata ab alio ad finem R. Henrici 3. ibid. sub *Vitellio* D. 2. n. 1. (f) Historia ab orbe condito ad an. 35. R. Henrici 3. viz. ad an. 1251. MS. exstat in bibl. Cotton. sub *Nerone* D. 5. n. 2. (g) Hæc etiam testatur Leland. de Script. Brit. c. 249.

de

Sæc. XIII. ab an. MCC. de Hist. Lat. lib. 2. c. 46. p. 381. sed ad sua usque tempora; nempe ad ann. 1241. Illud ab Andrea Quercitano brevi edendum expectare nos jussit Aub. Miræus Auct. cap. 403. Verum adhuc MS. delitescit in bibliotheca Sancti Galli in Helvetia, in Regia Parisiensi, aliisque Galliæ bibliothecis, suo tempore proculdubio lucem visurum. (*a*)

1243. (*b*) INNOCENTIUS IV. *Sinibaldus* antea appellatus; patria Genuensis, ex gente Fliscana & Comitibus Lavaniæ oriundus, cardinalis presbyter titulo S. Laurentii in Lucina, pontifex Romanus electus est anno 1243. die 24. Junii, die 29. consecratus. Nil antiquius habuit, quam decessorum odia adversus Fredericum Imp. internecina fovere. In Galliam igitur an. 1244. profectus concilium generale Lugduni anno sequente habendum indixit. In concilio imperatorem palam excommunicavit, imperium ei abrogavit, subditis obsequium illi præstare sub anathematis pœna interdixit, crucem contra illum ubique per orbem Christianum prædicari jussit, plenaria peccatorum remissione omnibus contra illum militantibus concessa. Anno 1246. Jacobum Aragoniæ regem totumque regnum sacris interdixit. Anno 1251. mortuo Frederico Imp. Conradum & Manfredum filios pessimo odio prosecutus est, jusque hæreditarium repetentes conflato crucesignatorum exercitu oppugnavit: cumque parum procederent arma; anathema in utrumque strinxit. Obiit anno 1254. die 7. Decembr. Tanta autoritate & veneratione pollebat (teste Fostero *) ut a multis Juris utriusque peritissimis pater & organum veritatis appellatus sit. Primus cardinalibus rubrum Galerum dignitatis insigne & ornamentum addidisse dicitur. Natalem B. Virginis octonis diebus celebrari jussit, Bononiam studio privavit, & Patavium transtulit. Exstat *commentarius in 5. libros Decretalium*, *Venet.* 1570. 1578. *Tridini* 1611. *Lugduni* 1578. fol.

* Hist. Jur. Civ. lib. 3. c. 14. p. 482.

Epistola 20. Concil. tom. 11. p. 598. *Epistola de translatione corporis B. Elizabeth* a Lambecio edita est Comment. lib. 2. pag. 883. *alia epistola* 46. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 1. ad ann. 1243. &c. *alia* 61. ibid. in Regesto Pontif. p. 55. *alia* 18. in Regesto appendicis tom. 1. p. 10. *Liber apologeticus de potestate ecclesiastica, & jurisdictione imperii contra Petrum de Vineis*, & alia plura opuscula MSS. in bibliotheca Vaticana, vid. Lud. Jacob a S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 121. (*c*) Sæc. XIII. ab an. MCC.

RICHARDUS DE S. GERMANO, Regis Siciliæ secretarius seu notarius, claruit anno 1243. scripsit 1243. chronicon satis amplum ab anno 1189. nempe ab excessu Gulielmi Siciliæ regis ad annum usque 1243. Ex per vetusto codice Cassinensi luci publicæ illud donavit Ferd. Ughillus Ital. sacr. tom. 3. p. 953.

JOHANNES DE S. GEMINIANO, ordinis Dominicani monachus, claruit circa annum 1244. quem tamen alii anno 1310. vel 1319. ascribunt. Summus theologus & concionator, Thomæ Aquinati cum primis familiaris; quem a matre & fratribus in carcere detentum, ut a religione Dominicana arceretur, astu eripuisse dicitur. A Gregorio 9. ad prædicandam intra partes Neapolitanas crucem contra Fredericum Imp. legatus est. Exstant ab eo scripta. 1244.

Summa de exemplis & rerum similitudinibus libris 10. Prodiit *Basil.* 1499. *Venet.* 1497. *4to.* 1577. 1582. *Antverp.* 1583. *8vo.* 1599. (*d*) *Lugduni* 1585. *Colon.* 1670. *4to.*

Orationes Funebres. *Lugduni* 1510. *4to. Paris.* 1611. *8vo.*

Sermones Quadragesimales. *Venet.* 1584. *8vo Colon.* 1612. *8vo.* (*e*)

Alia Johannis de S. Geminiano scripta recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. Cent. 1. p. 10.

(*f*) VINCENTIUS, *Bellovacensis* vulgo dictus, natione Gallus, patria Burgundus, ex ordine Fratrum Prædicatorum, episcopus, ut nonnulli volunt, sed minus recte, Bellovacensis; reipsa autem non alia de causa Bellovacensis nomen habuit, quam 1244.

(*a*) Conf. quæ notavit *le Long.* in bibl. Historicorum Galliæ num. 7103. p. 555. Vide etiam *Muratorium* tom. 5. Scriptorum Italiæ. *Hoc Chronicon* publici juris fecit Godefridus Gul. Leibnitius tom. 2. Accessionum Historicarum *Lips.* 1698. Denuo Jo. Burchardus Menckenius in tom. 1. Scriptor. rerum Germanie. & Saxonic. p. 37. *Lips.* 1728. Alberici *Poetica* exstant MSS. ap. Dominicanos Colon. teste Du Visch. in bibl Ord. Cisterc. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 164. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 49. (*c*) *Literæ Innocentii* 4. de provisione Canonicatus Lincoloiens. Eccles. pro nepote suo MSS. exstant in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* A. 18. n. 9. *Bullæ* 2. ibid. sub *Cleopatra* E. 1, n. 24. 25. *Bullas* 12. exhibuit Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 686. – 702. *Epist.* 13. Edm. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 1023 – 1058. *Bullas* 2. ibid. tom. 3. p. 1254. *Epistolas* 3. de canonizatione S. Edmundi Archiepisc. Cant. ibid. p. 1842. seq. *Bullas* 3. ad historiam ejusdem spectantes ibid. p. 1918. seq. *Bulla* de concessis olim Mendicantibus privilegiis habetur ap. *Oudin.* tom. 3. p. 170. *Duæ aliæ* ap. Dacher. Spicil. tom. 7. p. 231. Edit. nov. tom. 3. p. 629. *Indulgentiam* 20. *dierum accedentibus cum donariis ad Ecclesiam* S. Augustini Cantuariensem datam ex Cod. Deringiano exhibuit Tho. Hearnius Append. ad Forduni Scoti Chronicon n. 10. vol. 5. p. 1420. *Statuta* ab Eodem ad cœnobium S. Augustini Cantuariæ A. D. 1253. transmissa ex eodem Cod. ibid. n. 11. p. 1422. *Excerpta* ex Regesto anni sexti hujus pontificis dedit Baluzius Miscell. tom. 7. p. 407. seq. *Bulla*, qua religiosos arcet a functione Hierarchicarum actionum edita est a Jo. Cordesio in prolegom. ad Gul. de S. Amore opera p. 74. *Alia* de profectione in terram sanctam dat. *Lugd.* 1245. exstat in Jac. Bongarsii gestis Dei per Francos tom. 1. p. 1192. *Epistola* 2. ad Ludovicum 9. R. & ad prælatos Franciæ ap. Andr. du Chesne tom. 5. p. 861. seq. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 99. seq. Ejusdem *epistolas* quasdam ad Pontificum Romanorum historiam facientes dedit *Sim. Frid. Habnius* in Collect. Monument. veterum & recentium tom. 1. *Brunsuigæ* 1724. 8vo. *Bullæ & epistolæ* quamplurimæ habentur inter *Rymeri* Fœdera tom. 1. p. 413 – 536. (*d*) Denuo 1629. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 224. (*e*) Habentur una cum *Sermonibus de festis* in bibl. Claræ Vallis. Ejusdem *Sermones* per annum asservantur MSS. in bibl. S. Victoris Parisiensis, & in bibl. Coll. Parisiens. Navarrici, ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 727. ad an. 1310. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 451. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 66.

Sæc. XIII. ab an. MCC. quod apud Bellovacos lares fixerit. Claruit anno 1244. Obiit anno 1256. vel ut alii, (rectius forsan) 1264. Scripsit *Speculum quadruplex. Historicum* tractans historias ab orbe condito ab an. 1254. Prodiit seorsim *Norimberg.* 1473. *Mogunt.* 1474. *Naturale* libris 32. *de herbis, avibus, &c. Morale* libris 3. *de affectibus animi; Norimberg.* 1485. *Venet.* 1493. *Doctrinale* libris 17. *de scientiis*, in quovis fere genere, *Norimberg.* 1486. Prodiit opus istud ingens & prolixum *Basil.* 1481. *Venet.* 1484. 1591. fol. *Duaci* 1624. fol (*a*). Plura de Vincentio, ejusque Speculo habet Ambrosius de Altamura *; accuratiore vero judicio de utroque agit Philippus Labbeus, qui quædam alia Vincentii opuscula, viz. *Consolatorium de morte amici, Libros* 4. *de gratia Dei, Librum de gestis & vita B. Mariæ, Librum de eruditione puerorum regalium*, prodiisse *Basil.* 1481. memorat, editionem tamen a se visam non esse agnoscit.

* Biblioth. prædicat. p. 21.

1245. (*b*) HUGO DE S. CARO, seu *de S. Theodorico*, patria Delphinas, in valle quadam, cui *Barchinonetæ* nomen, natus, in academia Parisiensi studio bonarum literarum incubuit, & doctoratus insignia meruit, paulo post a B. Jordano in Prædicatorum ordinem cooptatus. A Gregorio 9. Constantinopolim missus est; ut ecclesiarum unionem procuraret. Domum reversus, a fratribus Galliæ provincialis electus est. Anno 1245. ab Innocentio 4. ecclesiæ Romanæ Cardinalis titulo S. Sabinæ renunciatus est in Concilio Lugdunensi; variisque deinceps legationibus adhibitus; imprimis anno 1251. quo in Germaniam missus Conradi partes strenue oppugnavit. Postea legatum Pontificium in regione Leodiensi agens, Julianæ cujusdam, superstitiosissimæ mulierculæ nugacibus visionibus excitatus, primus omnium festum Corporis Christi instituit; deinceps in tota fere Occidentali ecclesia paulatim receptum. Obiit ann. 1260. die 14. Cal. April. Lugduni apud prædicatores sepultus.

OPERA.

Postillæ, seu *commentariola juxta quadruplicem sensum in totum vetus ac novum Testamentum* (*c*) (*commentarium tamen in Psalmos* plurimi Alexandro Halensi adjudicant) prodierunt in septem tomos divisæ *Basil.* 1504. *Parif.* 1548. *Venet.* 1600 (*d*). Editioni Venetæ accessit octavus tomus novi indicis locupletissimi.

Sermones de Tempore & Sanctis. Swollis 1479. editi in 4to. (*e*)

Speculum Sacerdotum & Ecclesiæ, Lugduni 1554.

Concordantia major Latinorum Bibliorum, pro omnibus vocibus declinabilibus in tota S. Scriptura repertis. Voces enim indeclinabiles addidit Conradus Haberstadius circa ann. 1290. *Concordantia* ista pluries prodiit, & ubique fere prostat.

JOHANNES DE DEO, natione Hispanus, Decretorum doctor, & ecclesiæ Bononiensis canonicus; claruit, ut ipse in fine operis sui testatur, anno 1247. Scripsit ad episcopum & capitulum Bononiense *librum pænitentiarium*, in quo generatim de vitiis cujuscunque status & confessione, deinde de pœnitentia & confessione prælatorum, nempe summi pontificis, cardinalium, &c. speciatim agit. Exstat MS. in bibliotheca publica Cantabrig. vol. 118. n. 2. & Patavii in bibliotheca cœnobii S. Johannis Viridario Plut. 10. ad lævam. Vid. Ph. Thomasin Biblioth. Patavin. MS. p. 31. (*f*) Habuit etiam penes se D. Theronius, doctor Sorbonicus, ex cujus codice amplissima sane excerpta nobis exhibuit Jac. Petyt ad calcem pœnitentialis Theodori Cantuar. *Parif.* 1677. *Summa Judicum*, & de officio advocatorum, item *casus super decretales* ab eo compositi servantur MS. in Bibliotheca monasterii Dunensis, teste Sandero Biblioth. Belg. MS. part. 1. p. 177. (*g*) Ejusdem, ni fallor, est *tractatus de excommunicationibus*, cum expositione metro ap. Thomasin loc. citat. 1247.

PETRUS, *Cassiodori* filius, natione Anglus, dignitate eques; claruit anno circiter 1250. Exstat *epistola ad ecclesiam Anglicanam de excutienda tyrannide Romani pontificis in Anglia*, in catalogo testium ve- 1250.

(*a*) Indicem autorum a Vincentio in *speculo naturæ* laudatorum exhibet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 14. p. 107. Jac. Echard. in Diss. de scriptis Vincentii Bellovacensis *Parif.* 1708. *speculum morale* a Vincentio scriptum negat. *Regulam* Nosocomii Belluacensis a Vincentio & Garino Archidiacono editam dedit Dacherius Spicileg. tom. 12. p. 68. Edit. nov. tom. 1. p. 715. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 8. vol. 3. p. 849. *Quetif.* tom. 1. p. 194. (*c*) Hugonem diffusius scripsisse in *Psalmos*, & *Danielem* & *Lucam* notat Henr. Gandavensis cap. 40. Scripsit etiam *postillam super Epistolas* (MS. in bibl. Coll. Etonens. cum *comment. in lib. Sapientiæ*) & *Evangelia de tempore & de Sanctis*, ex superioribus excerptam commentariis. Prodiit *Parif.* 1506. (*d*) Item 6. vol. fol. *Venet.* & *Basil.* 1487. *Basil.* 1498. 1504. & alibi. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 851. *Quetif.* tom. 1. p. 194. seq. *Sacra Biblia recognita & emendata* jussu Jordani Magistri Ord. Provincialis, & Hugonis nostri, ad Codd. Hebræos, Græcos & Latinos Caroli M. ætate scriptos, habentur MSS. Paris. ap. Dominicanos & in Belgio. (*e*) Item *Sermones* Dominicales super Epistolas & Evangelia *de tempore*. Argentorat. 1476. 4to. *Commentaria* in 4. libros Sententiarum habentur MSS. Cantab. in Coll. S. Benedicti, & Lipsiæ in bibl. Paulina, ut refert *Fabr.* ubi supra. Alia Hugonis scripta memorat Jac. Quetif. in Hist. Scriptorum Ord. Præd. tom. 1. p. 201. (*f*) Item in bibl. S. Victoris Parisiensis. (*g*) Et in bibl. Colbertina cod. 2426. & Paulina Lipsiensi, ubi habentur *Comment. super arbore Consanguinitatis & Casus Decretalium*; vid. catalog. impress. p. 236. 244. *Tractatus de dispensationibus* exstant MS. in bibl. regia Galliæ cod. 4836. fol. 44. *Quæstiones aliquot* Juris ibid. cod. 4894. fol. 104. ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 180. De aliis Johannis scriptis conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 60.

ritatis

Sæc. XIII. ab an. MCC.

ritatis p. 365. & apud Goldast. Monarch. tom. 1. p. 11. (a)

1250. THEOBALDUS STAMPENSIS, natione Anglus, sacerdos secularis; claruit quidem, ex mente Dacherii anno 1108. juxta vero Baleum anno 1250. Rectius omnino, siquidem Roberti Grosthead æqualis fuerit, eique *librum de quibusdam in divina pagina titubantibus dedicavit*, uti fidem facit Baleus *. Exstant *epistolæ* 5. apud Dacherium Spicileg. tom. 3. p. 132 (b). Interim tacere non debemus quod refert Brianus Twynus *, & ex eo nuperus historiæ Oxoniensis conditor *, Theobaldum nostrum *libellum contra Regulares* edidisse, quem Thurstano archiepiscopo Eboracensi, qui sedem hanc ab anno 1119. usque ad annum 1140. tenuit, nuncupavit. Utrum a Twyni an Balei partibus stet temporis ratio, judicet peritus lector; mihi satis est monuisse.

* Cent. 10. p. 41.
* Apol. l. 2. Sect. 275, 276.
* Ad ann. 1129. p. 48.

1250. (c) DAVID, *de Augusta* dictus, quia Augustæ Vindelicorum natus, ordinis Minorum monachus; claruit circa annum 1250. in urbe natali sepultus, quo anno non liquet. Scripsit *formulam Novitiorum de reformatione exterioris hominis, formulam interioris hominis, & speculum de 7. progressibus religiosi.* Duo priora opuscula prodierunt seorsim *Augustæ Vindel.* 1593. posterius vero sub Bonaventuræ nomine *Antverp.* 1591. Omnia Davidi, vero autori, restituta habentur in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 867. (d)

1250. (e) JOHANNES SEMECA, natione Germanus, inde *Teutonicus* etiam appellatus, Azonis discipulus, jurisconsultus consummatissimus, ecclesiæ S. Stephani Halberstatensis præpositus; claruit ann. 1250. Anno 1265. Clemente 4. papa decimas a clero in redemptionem Terræ sanctæ per Germaniam & Galliam exigente, clerum expilari, Germaniam exhauriri, & corrasam iniquis artibus pecuniam in pravos usus converti indignatus, pontificis avaritiæ appellatione interposita sese fortiter opposuit. Quo nomine a Clemente excommunicatus, ac præpositura Halberstatensi exutus fuit. Obiit anno 1267 (f). Scripsit *glossam in decretum Gratiani*, una cum decreto sæpius impressam.

MARTINUS, natione Hispanus, ecclesiæ Legionensis presbyter & canonicus, & cœnobii canonicorum S. Isidori in ea urbe abbas, claruit anno 1250. Scripsit plurima, quæ in dicto monasterio adhuc inedita servantur: nempe, *Commentarius in Apocalypsin; in epistolas SS. Jacobi, Petri, & Johannis; conciones ab Adventu usque ad festum Trinitatis;* Sermones varii, viz. *Quod fratres non habeant proprium; de prælatis juxta curam suorum subditorum; de obedientia; de disciplina ecclesiastica; qualiter juvenes ab otio fugiant; qualiter senes ac juvenes Deo servire debeant; ne monachi & canonici regis curiam frequentare præsumant; ne secreta principum scire appetant; de translatione S. Isidori; de Spiritu Sancto; de Johanne Baptista; de ascensione Dominica;* & alia quædam. Hæc ex Ægidii Gundesalvi D'avila theatro ecclesiæ Legionensis recenset Nic. Antonius Biblioth. vet. Hisp. lib. 7. c. 6. p. 19. 1250.

GERTRUDIS, natione Germana, 1251. ortu nobilis, ordinis Benedictini monialis, in cœnobio Rodalsdorfensi vitam egit, ejusdem cœnobii anno 1251. abbatissa facta, anno vero sequenti monialibus in Heldelsense sacrarum virginum monasterium translatis, illuc quoque Gertrudis abiit, ubi Mechtildem sororem sociam habuit. Obiit anno 1290. Scripsit Germanice opuscula, seu *exercitia spiritualia*, quæ Latine versa, una cum sororis suæ opusculis, de quibus infra, edita sunt.

(g) ROBERTUS, *de Sarbona* a vico na- 1252. tali dictus, S. Ludovici Galliæ regis pœnitentiarius, saltem sacellanus, canonicus primum Suessionensis, ac dein S. Mariæ Parisiensis; claruit anno 1252. quo collegii Sorbonici in academia Parisiensi fundamenta jecit. Obiit post annum 1271. Scripsit *opuscula* 3. pia ac devota, viz. *de Conscientia, de Confessione, iter Paradisi;* quæ reperiuntur in Biblioth. Patr. tom. 25.

1253.

(h) GULIELMUS DE S. AMORE, ex oppido cognomine in comitatu Burgundiæ oriundus, doctor Parisiensis; claruit anno 1253. ordinum Prædicatorum & Minorum acerrimus castigator. Cum utrique enim spretis canonibus & regulis ecclesiasticis confessionis excipiendæ & prædicationis munus inconsultis episcopis sibi pas-

Matt. Paris. ad an. 1255 1257. Nic. Trivet. ad an. 1256. Bul. Hist. Univers. Par. t. 3. Præfat. ad opp. Gul. de S. Amor. 1632.

(a) Et in *Jo. Wolfii* tom. 1. Lectionum memorabilium p. 534. (b) Edit. nov. tom. 3. p. 445. (c) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 447. (d) *Formula Novitiorum* exstat vol. 2. p. 826. Opp. S. Bernardi a Mabillon. edit. Ejusdem tractatus *de perfidia religiosorum* exstat MS. in bibl. Basiliensi. Sanderus tom. 2. Elenchi MStorum Belgii memorat varios Ejusdem tractatus MSS. in Monasterio Viridis Vallis; vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 42. (e) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 112. (f) An. 1243. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 418. vel an. 1246. ut narrat *Meibomius* in Chronico suo Marienthalensi tom. 3. Scriptor. Germanor. p. 261. ubi diligenter de Semeca agit. (g) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 75. (h) Conf. *Jac. Quetif.* tom. 1. p. 335. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 1. vol. 1. p. 225. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 138. seq. *Oudin.* tom. 3. p. 248.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

sim arriperent, & voluntariam paupertatem divitiarumque odium professi, nulli interim labori manum admoverent, sed agyrtarum ad instar circumvagati fucata pietatis specie popellum pecunia emungerent; adhæc scholas in academia juventuti aperientes, statuta tamen academica observare nollent; id ægre ferens academia Parisiensis duce Gulielmo nostro procacibus fraterculorum ausis obviam ivit, eosque proterve reluctantes schola Parisiensi ejecit. Obstrepunt fraterculi: res ad pontificem defertur. Datis ille anno 1256. literis academicos, nominatim vero Gulielmum, acriter corripit; cumque academici cœptis inhærerent, Gulielmum cum tribus aliis doctoribus gradu doctorali omnibusque beneficiis ecclesiasticis privari, e regno ejici jussit. Tot injuriis irritatus Gulielmus, mordacem contra fraterculos libellum in lucem emisit, quo eorum præstigias & nequitias omnium oculis spectandas subjecit, & immodicam pontificis autoritatem vellicavit. Librum cum autore suo hæreseos statim accusant fraterculi, ac Romam delatum a pontifice eodem anno damnari, publicaque sententia cremari efficiunt. Nondum tamen territus conquievit Gulielmus, acri vero sale fraterculos constanter, quoad vixit, perfricuit; & nec stipem ostiatim mendicari a validis & robustis monachis apud Deum esse meritorium, nec ex temere usurpato prædicandi confessionisque audiendæ munere injuriam sacerdotibus parochialibus faciendam esse animose contendit. Quapropter ab Alexandro 4. papa anno 1257. toto Galliæ regno se subducere, & docendi scribendique munere deinceps abstinere, sub anathematis gravissimi pœna jussus est. Obiit post aliquot annos, a fraterculis post mortem inter hæreticos relatus, & calumniis convitiisque probe mactatus; memoriam vero ejus contra dicaculorum istorum ineptias egregie tutatus est Laurentius Anglicus, abbas & magister Parisiensis, qui Gulielmo de S. Amore succedaneus, fraterculos scriptis suis acriter castigavit. Vid. plura de eo in conspectu hujus sæculi.

OPERA.

Commentarius in Psalmum primum.

Concio de Publicano & Pharisæo.

De periculis novissimorum temporum adversus mendicantes Ordines liber, ab Alexandro 4. anno 1256. damnatus. (*a*)

Quæstio unica de quantitate Eleemosynæ, utrum liceat homini dare quicquid habet, ita ut sibi nihil retineat & mendicet.

Quæstio unica de valido mendicante, utrum debemus dare Eleemosynam valido mendicanti, si sit pauper.

Casus & articuli, super quibus accusatus est magister Gulielmus de S. Amore a fratribus Prædicatoribus.

Collectiones catholicæ & canonicæ ad Clementem 4. summum pontificem anno 1266. delatæ (*b*), ad defensionem ecclesiasticæ Hierarchiæ, & ad instructionem & præparationem simplicium Christi fidelium contra pericula imminentia ecclesiæ universali per hypocritas, pseudo-prædicatores, & penetrantes domos, & otiosos, & curiosos, & girovagos.

Tabula de signis, per quæ pseudo-prædicatores discerni possunt a veris.

Sermo in die SS. apostolorum Jacobi & Philippi. (*c*)

Prodierunt opera ista *Constantiæ ad Rhenum* (uti præ se fert titulus, revera autem Parisiis) 1632. 4to. quam quidem editionem nondum videram, cum *Cartophylacem* meum anno 1685. in lucem emisi, mox ea de re certior ab amico factus.

REINERIUS SACHONUS, patria Placentinus, philosophus & theologus peritissimus, primo Waldensium antesignanus, dein iis desertis in Prædicatorum fratrum familiam se dedit, hæreticorum inquisitor generalis factus. Claruit an. 1254. Verum cum castrum Gathense, Waldensium municipium, demolierat, eorumque plures igni adjudicarat, ex urbe Mediolanensi ejectus anno 1259. in exilio obiit. Exstat *summa de Catharis & Leonistis*, a Claudio Coussord *Paris.* 1548. edita (*d*). Magnam libri partem ediderat Flaccius Illyricus in Catal. Test. Verit. p. 431. Tandem *librum integrum* Reinerii *adversus Waldenses* 10. capita complectentem (in quibus de causis hæresium, de sectis antiquorum & modernorum hæreticorum, eorumque notis, moribus, examine, & punitione agit) cum amplissimis prolegomenis & variantibus lectionibus in lucem dedit Jac. Gretserus *Ingolstad.* 1613. 4to. exinde relatus est in Bibliothecæ Patr. tom. 25. p. 262. Calci subjicitur *appendix de Hypocritis*, qui nuncupantur *Stertzer*, in qua variorum hæreticorum deliramenta continentur, quam Gret- 1254.

(*a*) Exstat in bibl. Cotton. sub *Vitellio* C. 14. n. 9. & cum *quæstione de quantitate Eleemosynæ* in bibl. Bodl. cod. 1969. B. 2. cod. 4. n. 6. & 1997. B. 3. cod. 12. n. 3. Hunc tractatum una cum *sermone in die SS. Jacobi & Philippi* exhibuit Edv. Browne in Append. ad Fasciculum rerum expetendarum & fugiendarum p. 43. 48. (*b*) Exstant MSS. in bibl. Bodl. 1929. cod. 8. (*c*) Hunc *sermonem & concionem de Pharisæo & Publicano* edidit Wolfgangus Wissenburgius in Antilogia papæ an. 1555. ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 250. Idem *Oudin.* opinatur tractatum *contra exemptiones*, qui exstat MS. sub nomine *Gul. Parisiensis* in bibl. Coll. Novi Oxon. cod. 238. & Mertonensi cod. 261. ad hunc *Gulielmum* spectare. (*d*) Ex 2. Cod. MSS. uno Rhothomagensi, altero Claro-Montano RR. PP. Prædicatorum exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 5. p. 1759.

serus

Sæc. XIII. ab an. MCC. ferus nulla ratione proba instructus, Reinerii non esse contendit.

1254. ALEXANDER IV. ante *Raynaldus* vel *Rolandus* dictus, patria Campanus, de castro Gennæ in diœcesi Anagnina, ex Comitibus Signiæ oriundus, Philippi Anagnini filius, Gregorii 9. nepos, ecclesiæ Romanæ cardinalis, episcopus Ostiensis & Velitrensis. Pontifex Romanus electus est ipso natali Dominico anno 1254. biduo post coronatus. Anno 1255. Manfredum Siciliæ & Apuliæ regem anathematizavit, regno deponendum decrevit, armis impetiit, crucemque contra eum ubique prædicari jussit. Anno 1256. Conradinum Frederici Imp. nepotem imperatorem eligi vetuit, & electores in partes ejus propendentes excommunicavit. Eodem anno a Manfredo in angustias redactus, Henrico 3. Angliæ regi cum subsidiario exercitu die præstituto in Siciliam advolare sub anathematis pœna præcepit, Alphonsumque Lusitaniæ regem cum toto regno diris devovit. Anno 1258. Florentinos & Genuenses fœdus cum Manfredo olim initum violare recusantes anathemate percussit. Obiit Viterbii anno 1261. die 25. Maii. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 11. p. 716. aliæ *epistolæ* 51. apud Waddingi Annales Minorum ad an. 1256. &c. *aliæ* 124. ibid. tom. 3. in Regesto Pontif. p. 18. *Constitutio Cypria*, Concil. tom. 11. p. 2352. (*a*)

1254. HUMBERTUS DE ROMANIS, natione Burgundus, in vico de Romanis natus, Parisiis dum studiis incubuit, S. Dominici familiæ nomen dedit anno 1225. Anno 1254. ordinis sui magister generalis factus est. Dignitati cessit anno 1263. Obiit anno 1274. (*b*)

OPERA.

Institutionum spiritualium libri 6. sive *speculum religiosorum* (*c*). Prodierunt *Lovanii* 1575. *Paris.* 1622. (*d*)

Expositio, seu *commentarius in regulam S. Augustini.* Prodiit *Comi* 1605. 8vo. *Montibus* 1645. 4to. Sæc. XIII. ab an. MCC.

Sermones pro omni materia 200. *Venet.* 1603. 4to.

Vitæ fratrum, si non ab Humberto, saltem a Gerardo Fracheto Lemovicensi O. D. Humberti jussu compositæ. *Lugd.* 1585. *Ingolstad.* 1591. (*e*)

Epistola de tribus votis substantialibus religionis. Prodiit una cum sermonibus *Hagenoæ* 1508. fol. & *Venet.* 1603. 4to.

De eruditione Concionatorum libri 2 (*f*). Prodierunt *Vincentiæ* 1604. *Barcinone* 1607. 4to.

Habentur fere omnia Humberti opera in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 424, 567, 653, 665.

(*g*) THEODORUS LASCARIS, *Junior*; *Ducas* etiam dictus, ortu Nicænus, Theodori senioris (qui capta a Latinis Constantinopoli imperii sedem Nicæam transtulerat) ex Irene filia nepos, Johannis Ducæ Irenes conjugis & Theodori successoris filius natu major, patri in imperio successit anno 1255. Rem adversus Bulgaros, Thessalos, aliosque imperii hostes fere per triennium feliciter egit, verum infirma valetudine morbisque fractus, habitum monachalem induit, & in Sydandronum monasterium, ut nos docet Dorotheus Monembasiensis * (in Magnesia id situm erat) secessit, ibique breve quod vitæ remansit, tempus consummandæ pœnitentiæ, & otio pio ac literario consecravit. Regnavit annos 3 defunctus anno 1259. ætatis 36. Princeps omnino eruditus, meliori forte, sæculoque dignus. Certe summum ejus tum in pietatem, tum in rem literariam studium ex ipsius nummis, imperiique insignibus luculenter constat, in quibus dextra crucem, sinistra volumen tenens describitur. Vid. Cl. & literis non minus quam dignitate illustrem D. du Fresne Famil. Byzant. p. 223. Scripsit jam monachus ad Johannem episcopum Coronensem prolixum satis *tractatum adversus Latinos de processione Spiritus Sancti.* Exstat MS. sed mendose exaratus, & in fine mutilus in biblio- 1255.

* Συνοψ. Διαφορ. ἱστορ. p. φκέ.

(*a*) Alexandri 4. *Bullæ* 2. habentur MSS. in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* E. 1. n. 26. 27. *Bullæ* 10. occurrunt ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 710–741. *Bullæ* aliæ 10. ap. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1060–1109. *Bulla* una ibid. tom. 3. p. 1254. 4. *aliæ* ad Historiam S. Edmundi Archiepisc. Cantuar. spectantes p. 1923. *Commissio* facta Priori Parisiensi *super negotio inquisitionis contra hæreticos exequenda* ibid. tom. 5. p. 1814. *Epistola* unica ap. eundem *Martene* in Collect. Veter. & Nov. Monument. tom. 7. *Epist.* 4. exstant in *Dacherii* Spicileg. tom. 6. p. 485. Edit. nov. tom. 3. p. 633. *Epistolam* aliam exhibuit Justus Fontaninus ad calc. Antiquitat. Hortæ, Coloniæ Etruscorum *Rom.* 1723. *Aliam* Baluzius in Append. ad Diss. 3. *Petri de Marca* n. 20. Registrum *Epistolarum* quamplurimarum exstat in Vaticano, teste Ludovico Jacobo Bibl. Pontificiæ p. 10. *Constitutiones* 23. ap. Laertium Cherubinum tom. 1. Bullarii p. 131. *Bullæ & epistolæ* quamplurimæ ap. Rymerum Fœder. tom. 1. p. 536–730. (*b*) An. 1277. ut referunt *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 72. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 837. *Oudin.* tom. 3. pag. 253. quos vide. (*c*) *Gulielmo Peralto* adjudicant P. de Colonia in Histor. literaria civitatis Lugdunens. *Lugdun.* 1730. 4to. Jac. Quetif. tom. 1. pag. 134. & tom. 2. pag. 273. (*d*) Exstant MSS. in bibl. S. Victoris & S. Germani Paris. & cum ejusdem *Epistola de tribus votis* sub nomine proprio autoris ibid. cod. 415. ut refert *Oudin.* loc. citat. ubi ex Possevino notat hos libros prodiisse *Lugd.* 1585. & *Ingolstad.* 1591. (*e*) His *vitis* Humbertus præfationem tantum seu prologum adjecit. Prodierunt *Duaci* 1619. & *Valentiæ Aragonum* 1657. 4to. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 493. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 549. (*f*) Hoc est opus quod anonymum Bononiæ in Bibl. Salvatoris evolvit *Mabillon.* vid. Itineris Italici p. 197. ut notatum Vignolio Marvillio tom. 1. Miscell. Hist. p. 216. Non ab eo distincti *sermones* 200. supra memorati, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 839. De cæteris Humberti scriptis vid. *Quetif.* tom. 1. p. 145. seq. (*g*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 234.

theca

Sæc. XIII. ab an. MCC.

theca Coll. Gonv. & Caii Cantab. Titulum & prologum, quos in usum meum descripsit D. Whartonus, Græce hic subjungam.

Θεοδώρου μοναχοῦ τοῦ Λάσκαρι λόγος ἀπολογητικὸς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κορώνης κατὰ τῶν Ἰταλῶν, ἤγουν κατὰ τῶν Λατίνων περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου.

Ἐπειδὴ ἐρώτησιν ὑπελάβετο ἡ βασιλεία μου πρὸς σὲ, ὦ Ἱερώτατε ἐπίσκοπε Κορώνης, ἀπολογίσασθαι τῇ βασιλείᾳ μου, ὅπως ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία ἡ πρεσβυτέρα Ῥώμη δογματίζει, περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἀπολογίαν ἔθου παρὰ τὴν βασιλείαν μου, ὅτε ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία οὕτως * σὐνεται περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς οὐ μόνον ἐκ τοῦ πατρὸς ἔχει τὴν ἐκπόρευσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀπολογεῖται σοι ἡ βασιλεία μου, ὅτι, ἡ καθ᾽ ἡμᾶς ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία, καθὼς μέλλεις γνωρίσαι ἐκ τῶν κατωτέρων ῥηθησομένων ἐγγράφων μαρτυριῶν καὶ ῥησεῶν εὐαγγελικῶν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ μόνου ἐκπορεύεσθαι δογματίζει, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ οὐκ ἐκπορεύεσθαι, μὲν φαμὲν διὰ τοῦ υἱοῦ δὲ χωρηγεῖσθαι ἡμῖν πρὸς κάθαρσιν, καὶ ἁγιασμὸν, καὶ πιστεύομεν, καὶ δοξάζομεν, ἃς δὲ χρήσεις ἀναλεξαμένη ἡ βασιλεία μου συντόμως, τῇ σῇ παρατίθησιν ἱερώτητι. Ἄρχεται δὲ ἐκ τῆς αὐτοαληθείας αὐτῆς. Καλὸν γὰρ ἐκ Θεοῦ τ᾽ ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν. Pergit deinceps illustrissimus autor varia sacræ Scripturæ loca, plurimaque SS. patrum testimonia proferre, quæ quidem acute satis urgere solet.

*Forte συνίσταται.

Præter ea quæ scripsit de processione Spiritus S. quæque duabus orationibus complexus est, plures adhuc *orationes theologicas* memorat Leo Allatius *, in quibus tractat *de Uno*, *& Deitate*, *Unum esse tria*, *De divinis nominibus*, *De sanctissima Triade*, *& de incarnatione Christi*. Librum ejus *de Communicatione naturali*, interprete Cl. Alberio, exstare dicit Freherus in chronologia, sed necdum vidi. (*a*)

* De Consens. lib. 2. c. 14. §. 4. p. 722.

Tractatus ejus *de Trinitate*; *de Virtute*; *de Jejunio*; *Ethicorum epitome*; *Sapientiæ encomium*; *in S. Euthymium sanctosque anargyros*, &c. Exstant MS. in bibliotheca regia Paris. cod. 1031. apud Labbe biblioth. Nov. MS. p. 96.

NICEPHORUS BLEMMIDA, presbyter & monachus monasterii in Emathiis juvenis adhuc factus, ubi vitam egit vere asceticam & philosopho Christiano dignam; aspera victus & exercitationis ratione sese indies macerans. Templum sumptibus suis extruxit, & extructo præfuit, quod cum Marchesina, Johannis Ducæ Imp. amasia, religionis ergo frequentare vellet, Nicephorus eam e foribus præcipitem dedit. Nefas enim judicabat divinus ille vir (inquit Gregoras) nefariam illam & impudicam mulierculam profanis & consceleratis pedibus sacrum pavimentum calcare. Tandem anno 1255. mortuo Germano, Theodorus Lascaris Johannis Ducæ successor, Nicephorum nostrum, quem præceptorem habuerat, in Patriarcham CP. promovere voluit. Verum oblatam ille dignitatem constanter recusavit. Quo anno obierit, non liquet. *Ἀνὴρ δὲ οὗτος* (ait Gregoras *) *πολλαῖς πεποικιλμένος ταῖς ἀρεταῖς, καὶ πολλῇ τῇ σοφίᾳ ἐξησκημένος, ὁπόσην τε Ἑλλήνων ὑμνοῦσι παῖδες, καὶ ὁπόσην οἱ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἐκκλησίας προστάται καὶ ῥήτορες εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν προὔθηκαν. Erat is multis virtutibus insignis, & sapientia varia instructus, tum ea quæ apud Gentes in pretio est, tum ea quam ecclesiæ antistites & oratores in nostram utilitatem prodiderunt.* Latinis plurimum favebat, eorumque dogmata etiam adversus suos propugnavit. Interim etiam hodie supersunt opuscula quædam, in quibus adversus sententiam Latinorum, præcipue de processione Spiritus S. fortiter disputat. Nodum istum solvere conatur Leo Allatius de Consensu lib. 2. c. 14. §. 4. dicendo vel Blemmidam nondum discussa causa hæc juvenem effutiisse, & re postea diligentius examinata revocasse, vel potius hæc fuisse schismaticorum commenta sub Nicephori nomine protrusa; cum neque rerum pondera, neque doctrinam, neque styli rationem eandem in iis, quam in cæteris ejus opusculis, observare liceat. Quam recte hæc, viderint quibus codices MSS. inspicere datum fit.

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1255.

* Hist. l. 2. p. 33.

(*b*) SCRIPTA.

De processione Spiritus S. libri 2. alter ad Theodorum Lascarim, ad Jacobum Bulgariæ archiepiscopum alter. Editi sunt Gr. Lat. ab Oderico Raynaldo Annal. Eccles. tom. 1. in Append. & a Leone Allatio inter Orthodoxæ Græcæ Scriptores tom. 1. p. 1.

(*a*) *Theodori Lascaris* Imp. *Epist.* quædam MSS. habentur in bibl. B. Mariæ Florent. ut refert Bern. Montfaucon Diar. Ital. p. 366. Ejusdem *libri* primus & tertius, usque ad septimum *de theologia Christiana* exstant MSS. in bibl. Bodl. Cod. Baroc. 97. *Canon*, sive *salutatio ad sanctissimam Deiparam* memoratur a Cangio in *παρακλητικῇ*. Habetur Lat. ap. *Theoph. Raynaudum* tom. 7. Opp. p. 368. Gr. legitur sub finem Paracletici. Idem *Cangius* meminit *librorum* sex hujus Theodori *philosophicorum de communicatione naturali* Lat. edit. *Basil.* A. 1571. qui Græce habentur in Cod. Regio 9568. hæc notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 526. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 221.

Epistola

Sæc. XIII. ab an. MCC. *Epistola ad plurimos data*, postquam Marchesinam templo ejecerat. Exstat Gr. Lat. apud L. Allatium de Consensu lib. 2. cap. 14. §. 4. (*a*)

Epitome Logica & Physica. Prodiit Gr. *Augustæ Vindel.* 1605. 8vo.

Encomium in Johannem Evangelistam, oratio de anima, alia de corpore; enarrationes in aliquot Psalmos, & opuscula de fide, de virtute, & de religione, in bibliotheca Bavarica & Vaticana exstare MSS. dicuntur. Oratio ejus de fide cum opusculo S. Thomæ ordinis Prædicatorum de processione Spiritus S. & excerptis de diversis quæstionibus habetur MS. in biblioth. regia Parisiensi, testante Labbeo Bibl. Nov. MSS. p. 88.

Bina sub ejusdem nomine *opuscula contra Latinorum dogma de processione Spiritus S.* se MSS. vidisse prodit Leo Allatius loco citato. De Blemmidæ opusculis vide etiam quæ habet idem Allatius not. ad Georg. Acropolit. p. 244. (*b*)

Supersunt item a Blemmida scripta, *Expositio in Psalterium Davidis*, cujus prolegomena hoc modo incipiunt. *Ψαλτήριον κυρίως ὀργάνȣ εἶδός ἐςι μυςικοῦ, ναῦλα παρ' Ἑβραίοις ὀνομαζόμενον* &c. Ejusdem *expositio in appendicem Psalterii Davidis* varia veteris & novi Testamenti cantica sacra coutinentem. Exstant MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 66. num. 2. 3. fol. 218, 356. & iterum cod. 304. num. 1. fol. 1. (*c*) *Doctrina de fide* ad monachos monasterii a se extructi. Cujus hoc initium. *Τοῖς ὁσίοις τȣ̃ Δεσπότȣ Χριςȣ̃ τȣ̃ ὄντος, καὶ ἐκλεκτοῖς φοιτηταῖς ὁ κατ' εὐδοκίαν αὐτȣ̃ καὶ χρηςότητα κτήτωρ* &c. habetur MS. ibid. cod. 245. num. 7. fol. 299. (*d*) *Oratio de SS. Trinitate* ibid. Cod. Philos. 149. num. 22. Sunt præterea sub Nicephori monachi nomine *orationes* 2. quas nostri esse non sine probabilitate conjicit Cl. Nesselius. Prima est ascetica *de custodia mentis & cordis*. Principium, *Ὅσοι τῆς μεγαλοπρεπȣ̃ς τȣ̃ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃ θείκῆς φωτοφανίας τυχεῖν ἐρωτικῶς ἔχετε* &c. Habetur MS. Cod. Theol. 104. num. 2. fol. 10. p. 2. & cod. 192. num. 23. fol. 217. Posterior *de attentione*, hoc initio. *Ἐν τῷ ὀνόματι τȣ̃ κυρίȣ ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃ τȣ̃ εἰπόντος. Χωρὶς ἐμȣ̃ ȣ̓ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν*, ibid. num. 24. fol. 220. p. 2. In eadem bibliotheca ejusdem Blemmidæ oratio *de regno* seu *imperio*; (*e*) opuscula plura medica de urinis & sanguine phlebotomia &c. Grammatica, logica, physica, & alia quæ non sunt hujus fori, hinc inde asservantur. De quibus Lambeciani & Nesseliani catalogi consulendi sunt. Sæc. XIII. ab an. MCC.

(*f*) ARSENIUS, *Autorianus* dictus, patria Constantinopolitanus, monasterii cujusdem Nicæni alumnus, cui etiam præfectus est. Postmodum abdicato hoc munere, privatam magis vitam in Apolloniadis asceteriis excoluit; & ut videtur, etiam in monte Atho monasticam vitam degit. Tandem circa annum 1255. Nicephoro Blemmida id muneris recusante, a Theodoro Lascare Imp. juniore imperii recens potito ad patriarchatum Constantinopolitanum evectus est. Anno 1259. Theodorus Imp. moriens, Arsenium una cum Georgio Muzalone Johanni filio tutorem dedit. Arsenius vero Muzalonis proditionem & insidias regio puero intentatas ægre ferens, partriarchatu sese abdicavit, & in monasterium secessit. Anno 1261. recuperata a Latinis, duce Michaele Palæologo, Constantinopoli, ad urbem regiam evocatus est, ut dignitatem pristinam, & cum dignitate sedem plusquam semisæculo Græcis patriarchis desideratam reciperet. Anno 1262. Michael Imp. Johannem Theodori Lascaris filium decennem, & Arsenii patriarchæ pupillum oculis privavit. Tam nefarium facinus ecclesiasticis censuris vindicavit Arsenius, ac Michaelem sacris interdixit. Irarum plenus imperator episcoporum concilium indicit, Arsenium fictis criminibus onerat, patriarchatu deponendum curat, & in Proconnesum relegat. Multos annos exilio superfuit Arsenius, quando tamen obierit, non liquet. De eo sic Gregoras*; *ἦν μὲν γὰρ τὴν πρὸς ἀρετὴν φέρȣσαν, καὶ κατὰ Θεὸν ἀγωγὴν ὁ ἀνὴρ ȣ̓ πολὺ τῶν ἄκρων ἀπολειπόμενος, εἰς δὲ πραγμάτων πεῖραν καὶ πολιτικὴν διοίκησιν καὶ αὐτῶν (ὡς εἰπεῖν) τῶν ἀπὸ σκαμπάνης εἶχε τῆς ὥρας ἀπαλλαττόντων ἀπολειπόμενος.* *Nam quod ad virtutem & pietatis cultum attinebat, ille vir parum a summis aberat, sed usu rerum & imperii administratione ne cum fossore quidem conferendus.* Scripsit ad- 1255. * Hist. l. 4. p. 60.

(*a*) Habetur etiam ap. Odericum Raynaldum Annal. tom. 14. ad an. 1255. n. 76. (*b*) *Orationem de mysteriis* citat Nicolaus Comnenus p. 356. prænot. Mystagog. (*c*) Item in bibl. Coislinian. & ap. V. C. Scipionem Maffeum Veronæ; etiam in bibl. Colbertina cod. 2944. & Scorialensi, ut refert *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 877. (*d*) Libros 3. *Instructionis ad monachos*, & *de Imperatoris institutione* memorat Labbeus Bibl. Nov. MSS. p. 94. *Encomium in Nazianzenum*, & *expositionem ejus carminum* p. 111. *Isagogen in Aristotelis de cælo*, & *quod mundus non sit ab æterno*, aliaque ejusdem p. 114. *Pauli Latrensi vita* ab eodem scripta exstat MS. in bibl. Coislinian. p. 213. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 132. Hanc vitam habere se etiam testatur Allatius p. 244. ad Georg. Acropolitam. *Fragmentum de Geometria*, & *de stellis* MS. Gr. in bibl. Coll. Pembr. 106. & *in ps.* 8. ibid. *Comment.* Gr. *in Dionysii* Periegesin MSS. in bibl. Bodleian. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 566. & vol. 3. p. 24. *Dissertatio de 5. vocibus* prodiit Lat. *Basil.* 1542. interprete Joach. Perioneo. *Chimia* vel *περὶ χρυσοποιίας* exstat MS. in bibl. regia. vid. Labbeum Bibl. Nov. MSS. p. 129. & Petri Borelli bibl. Chemicam p. 48. (*e*) Habetur etiam in bibl. Regia & Vaticana. Ejusdem varia opuscula medica MSS. in bibl. Cæsarea. *Synopsin Geographiæ* asservari MS. in bibl. Ambrosiana Mediolan. testatur Montfaucon. Diar. Ital. p. 14. habetur etiam in bibl. Regia Taurinensi, ut narrat Scipio Maffeus in Epist. ad Apostolum Zenum. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 230.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

hunc monachus *Synopsin divinorum Canonum*, ex patribus synodorumque statutis collectam, & in titulos 141. digestam, capitibus quibusdam legum imperialium cuivis titulo adjectis. Extat Gr. Lat. ab Henrico Justello edita Bibl. Jur. Canon. tom. 2. p. 749. (*a*) *Testamentum* Arsenii Gr. Lat. extulit Cl. Cotelerius Monument. Eccles. Gr. tom. 2. p. 168.

1255. Comment. Andr. Maurocen. de Vit. B. Thomæ inter opusc. *Venet.* 1625. 8vo Marac. in biblioth. Marian. Altamur. bibliothec. Domin. p. 34. Bzov. ad an. 1274. n. 19, 20.

(*b*) THOMAS AQUINAS, *Doctor Angelicus*, gente Italus, ex nobilissimo Comitum Aquinatum, regumque Siciliæ & Aragoniæ sanguine oriundus, natus est in castro Aquino, anno 1224. Puer adhuc quinquennis monachorum Casinensium disciplinæ commissus est, ubi cum præclara ingenii ac prææmaturæ indolis documenta edidisset, ad academiam Neapolitanam missus est, ibique in dialecticis Petrum Hibernum, in humanioribus literis Martinum, præceptores sortitus. Anno 1241. inito cum Johanne de S. Geminiano consilio in cœnobio Neopolitano ordinis Dominicani habitum clam parentibus suscepit. Re audita, obstupuit mater ejus, nullumque non lapidem movit, ut illum a proposito revocaret. Hujus ut insidias eluderent sodales Dominicani, Thomam occulto Tarracinam, inde Anagniam, tandem Romam transmiserunt. Mater filium ubivis secuta, ut ad conspectum ejus admitteretur, nequaquam a cœnobitis impetrare potuit. Illa igitur mox tribus majoribus filiis in subsidium vocatis, Thomam Lutetiam Parisiorum a sodalibus missum in itinere comprehendit, & in arce sua tuto custodiri fecit. Thomas carceri inclusus, SS. scripturarum lectioni se totum dedit, & repetitis matris, fratrum, & sororis precibus, lachrymis atque obtestationibus lacessitus, ut a suscepto vitæ instituto recederet, nullis blanditiis, nullis unquam minis expugnari potuit. Post biennium carcere per fenestram elapsus, Neapolin, atque inde Romam petiit. Anno 1244. a Johanne Teutonici ordinis magistro Lutetiam ductus est. Lutetiæ parum moratus, Coloniam adiit, ut Albertum M. ibi loci docentem audiret. Colonia Parisios iterum accitus est, ut libros Sententiarum publice interpretaretur, quod quidem cum ingenti nominis sui fama, & mirando studiosorum concursu præstitit. Claruit anno 1255. quo theologiæ doctor in facultate Parisiensi eadem cum Bonaventura die creatus est. Ante annum 1263. in Italiam reversus, ordinis sui definitor in provincia Romana constituitur, eoque nomine anno 1263. generali totius ordinis conventui Londini habito interfuit. Munus interim scholasticum nequaquam deseruit. In primariis enim Italiæ academiis, Bononiæ, Romæ, Fundis, Fogiis in Apulia, ac Pisis theologiam publice docuit. Ultimo loco Neapoli consedit, ubi Caroli regis stipendio honestatus, reliquum vitæ tempus docendo exegit; rerum mundanarum curæ adeo non deditus, ut ad Neapolitanum archiepiscopatum a Clemente 4. vocatus, munus oblatum recusaret. Anno demum 1274. a Gregorio 10. papa ad concilium Lugdunense 2. evocatus, ut librum adversus Græcorum errores, jubente Urbano 4. a se compositum in concilio prælegeret, Neapoli discessit; & in itinere non procul a Tarracina in cœnobio Fossæ Novæ diem supremum obiit Nonis Martii, anno ætatis suæ 50. In extremis agens, sumpturus * eucharistiam, Dominum Jesum flendo rogitabat, ut iis quæ de ipsius mysteriis, deque universa ecclesia S. Spiritu instigante scripsisset, si minus recte fuissent, veniam tribueret, eaque omnia ecclesiæ judicio sacrosancto permisit. De eo hæc inter alia Sixtus Senensis *: *In sacris sincerioris theologiæ studiis ita sapientissimo Augustino proximus incessit; atque ita mentem ejus, & omnes reconditos sensus introspexit, exhausitque, ut juxta Pythagoræ metempsychosim communi omnium doctissimorum adagio jactatum sit, Augustini animam migrasse in Thomam.* Thomæ quidem doctrina in scholis pontificiis magni semper ab omnibus habita est, non tantæ tamen autoritatis, ut ad illius normam dogmata theologica exigerentur, quin libere de quæstionibus ab eo determinatis judicare licet, ejusque doctrinam impugnare, quod pluribus adversus Bzovium contendit Dernicius Thaddæi in Nitela Francisc. Relig. p. 35. &c.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

* Volater. l. 21. p. 758.

* Biblioth. l. 4. p. 308.

(*c*) OPERA.

Expositio in Aristotelis libros Perihermenias & posteriorum Analyticorum, in octo libros Physicorum, in tres libros de Cœlo & Mundo, in libros de Generatione & Corruptione, in quatuor libros Meteororum, in tres libros de Anima, (*d*) *in tres libros, qui Parva Naturalia dicuntur, in duodecim libros Metaphysicorum, cum tractatu de Ente & Essentia, in librum de Causis, in libros* 10. *Ethicorum ad Nicomachum,* (*e*) *in octo libros Politicorum, Venet.* 1496.

(*a*) Hic Arsenius adhibuit etiam, sive ipse composuit *Synopsin* ejusmodi *legum imperatoriarum* sub titulis similiter digestarum, quorum νομικῶν κεφαλαίων numeri subinde canonibus Ecclesiasticis respondent. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 44. (*b*) Conf. Acta Sanctorum ad 7. Martii tom. 1. *Oudin.* tom. 3. p. 254. *Jac. Quetif.* de Scriptoribus Ord. Præd. tom. 1. p. 271. seq. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 70. *Oudin.* tom. 3. p. 280. seq. (*d*) Conf. *Oudin.* ibid. p. 304. ubi notat *Comment.* in librum primum ad Reginaldum Thomæ Socium pertinere. (*e*) Prodiit *Paris.* 1644. fol. *Expositio in* 8. *libr. Politicorum* ibid. 1645. vid. *Oudin.* ibid. p. 289.

Com-

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Commentaria in 4. libros Sententiarum Magistri Petri Lombardi. (*a*) Prodierunt seorsim *Basil.* 1492. *Parif.* 1574. 8vo. *Venet.* 1481, 1490. fol.

Quæstiones disputatæ 10. *de potentia Dei, Argent.* 1500. 16. *de Malo. De spiritualibus Creaturis. De Anima. De unione Verbi. De Virtutibus in communi. De Charitate. De Correctione fraterna. De Spe. De Virtutibus Cardinalibus.* 29. *de Veritate.*

Quæstiones quodlibeticæ 12. *Colon.* 1471, 1485, 1491. fol. *Noriberg.* 1474. *Ulmæ* 1475.

Summa Catholicæ fidei contra Gentiles in libros 4. distributa. Prodiit *Romæ* 1476. *Venet.* 1480. fol. Seorsim etiam cum uberrimis Francisci de Sylvestris commentariis *Lugduni* 1566. fol. (*b*)

Expositio in librum B. Dionysii de divinis Nominibus.

(*c*) *Summa Theologiæ in partes 3. divisa; Quæstiones* 512. *articulos* 2654. continens. Prodiit seorsim *Colon.* 1604. *Duaci* 1614. *Antverp.* 1624. (*d*) cum commentariis Cajetani *Bononiæ* 1514. cum commentariis Capponi, Cajetani & Javelli *Venet.* 1596. 5. vol. fol. Prodiit etiam per partes variis locis & temporibus edita, viz. pars prima *Venet.* 1477, 1484. prima secundæ *Venet.* 1483. secunda secundæ *Rom.* 1474. *Venet.* 1480. tertia pars *Venet.* 1486.

Expositio in librum B. Job.

Expositio in primam quinquagenam Psalmorum Davidis. (*e*)

Expositio in Canticum Canticorum, quam S. Thomas morti proximus in lecto decumbens monachis Fossæ Novæ dictavit. Prodiit seorsim 1545. 8vo (*f*)

Expositio in Esaiam prophetam.

Expositio in Jeremiam prophetam.

Expositio in Threnos Jeremiæ. Tres hasce expositiones a nonnullis Thomæ Anglico adjudicantur. (*g*)

(*h*) *Expositio in Evangelium S. Matthæi.* Suppostitia est, ac Petrum Scaligerum Dominicanum Veronensem episcopum autorem habet.

Expositio in Evangelium S. Johannis.

(*i*) *Catena aurea in 4. Evangelia, ad Urbanum 4. papam*, ex sententiis SS. patrum miro artificio contexta. Prodiit seorsim *Lugduni* 1530. 8vo. *Antverp.* 1578. fol. (*k*) Commentarii ejus in 4. Evangelistas prodierunt 2. vol. *Noriberg.* 1474. *Venet.* 1486.

Expositio in omnes D. Pauli epistolas, Basil. 1475. & Cajetani commentariis illustrata, *Bononiæ* 1481. fol. (*l*)

Sermones pro Dominicis diebus, & Sanctorum solemnitatibus. Prodierunt seorsim *Romæ* 1571. 8vo.

(*m*) Opuscula 73. viz. *Contra errores Græcorum. Compendium theologiæ ad Reginaldum fratrem* (quod quidem non Thomæ, sed Ulrici de Argentina fœtus esse videtur.) *Declaratio quorundam articulorum contra Græcos, Armenos, & Saracenos. De duobus præceptis Charitatis & decem legis præceptis. De articulis Fidei & sacramentis Ecclesiæ. Expositio symboli Apostolorum. Expositio orationis Dominicæ. Expositio salutationis Angelicæ. De articulis* 108. sumptis ex opere Petri de Tarentasia. *Responsio ad Johannem Vercellensem. Responsio de Articulis* 42. *ad eundem. Responsio de Articulis* 36. *ad lectorem Venetum. Responsio de Articulis* 6. *ad lectorem Bisuntinum. De differentia Verbi divini & humani. De natura & origine Verbi intellectus. De Substantiis separatis,* seu *de Angelorum natura. De vanitate intellectus. Contra pestiferam doctrinam retrahentium homines a religionis ingressu. De perfectione Vitæ spiritualis. Contra impugnantes Dei cultum & religionem adversus Gulielmum de S. Amore.* (*n*) *De regimine Principum libri* 4. (*o*) (quos plurimi suspectos habent.) *De regimine Judæorum. De forma Absolutionis. Expositio primæ decretalis. Expositio secundæ decretalis. De Sortibus. De Astrorum judiciis. De æternitate Mundi contra murmurantes. De Fato. Tractatus logici & philosophici* 26. *De eruditione Principum libri* 7. *Officium de festo Corporis Christi*, Urbani 4. jussu compositum. *Opus de venerabili Sacramento altaris* (quod a nonnullis Alberto M. tribuitur.) *De sacramento Eucharistiæ ad modum* 10. *prædicamentorum. De humanitate JEsu Christi. De dilectione Christi & proximi. De divinis moribus. De Beatitudine. De modo confitendi & puritate Conscientiæ. De officio Sacerdotis. Expositio Missæ. De emptione & venditione ad tempus. Epistola brevis ex-*

(*a*) Conf. *Oudin.* ibid. p. 304. Alium se vidisse *Comment.* in primum Sententiarum a Thoma scriptum, narrat Ptolomæus Lucensis, Episcopus Torcellanus in Chronicis suis. (*b*) Denuo cum Comment. Francisci Ferrariensis *Parif.* 1643. 2. vol. fol. (*c*) Exstat MS. in bibl. Coll. Etonensis. De hac *Summa* vid. *Oudin.* tom. 3. p. 353. & Jac. Echardi Differt. de Scriptis Vincentii Bellovacensis *Parif.* 1708. (*d*) Item *Parif.* 1638. (*e*) Prodiit *Lugd.* 1520. 8vo. (*f*) Item 1587. & *Parif.* 1634. 4to. teste *le Long.* Bibl. facr. vol. 2. p. 987. De hac *expositione* vid. *Oudin.* tom. 3. p. 312. (*g*) *Expositio in Esaiam & Jeremiam* prodiit *Lugd.* 1531. 8vo. *In Esaiam, Jeremiam & Threnos* Venet. 1527. fol. vid. *le Long.* loc. citat. *Hæ* 6. *expositiones* proxime recensitæ una cum *expositione in Genesin* prodierunt *Parif.* 1640. ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 289. (*h*) Conf. *Oudin.* ibid. p. 323. *Expositio* hæcce habetur MS. in bibl. D. Vallctæ Neapoli, teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 304. Prodiit *Venet.* 1527. & *expositio in S. Johannem* Parif. 1520. vid. *le Long.* ubi supra. (*i*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 317. (*k*) Sed interpolata a manu recentiori, (ut & sequentes editiones) notante *Rich. Simon* Libr. 3. Hist. Criticæ Comment. N. Test. (*l*) Vid. *Oudin.* tom. 3. p. 325. De editionibus vid. quoque *le Long.* ubi supra. (*m*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 334. seq. (*n*) Aliud non esse opus quam *recollectionem* eorum quæ Albertus M. coram Alexandro 4. disputans, adversus librum Gulielmi protulerat, notat *Oudin.* tom. 3. p. 285. (*o*) Si iidem cum *Tractatu de officio Principum*, Guil. Peralto adjudicat P. de Colonia in Historia Literaria Civit. Lugdunens. Prodierunt *Lugd. Bat.* 1651. teste *Oudin.* ubi supra.

hortatoria ad quendam. De Vitiis & Virtutibus numero quaternario procedens. (*a*) *De Concordantiis dictum. De Usuris.* (Opuscula ista 14. proxime recensita dubiæ sunt fidei.) *Expositio in librum Boethii de Hebdomadibus. Præclaræ quæstiones super librum Boethii de Trinitate.* Ex opusculis hisce 73. prodierunt seorsim 49. 1488. (*b*) quam editionem penes me habeo. Plura *Venet.* 1587. & 1596.

(*c*) Omnia S. Thomæ opera hactenus enumerata prodierunt in 17. tomos divisa *Romæ* 1570. *Venet.* 1594. *Antverp.* 1612. (*d*) Editionibus Venetæ & Antverpiensi decimus octavus accessit tomus opera sequentia complectens.

Commentarius in Genesin. Prodiit seorsim *Lugduni* 1573. 8vo. (*e*)

Commentarius in libros Maccabæorum, *Parif.* 1596. 8vo. (*f*)

Commentarius in omnes epistolas Canonicas, *Parif.* 1543. 8vo. 1550. *Lugduni* 1556. *Antverp.* 1592. (*g*)

Commentarius in Apocalypsin. (*h*)

Commentarius in Danielem prophetam.

Commentarius in Boethii libros de consolatione Philosophiæ. Prodiit seorsim *Lovaniæ* 1487. fol. *Lugd.* 1514. 4to. (*i*)

De operibus hisce una eademque ferenda est sententia, ea scilicet Thomæ Aquinatæ abjudicanda esse & Thomæ Anglico maximam partem deberi.

Prima operum S. Thomæ editio prodiit tomis 17. *Venet.* 1490. *Noriberg.* 1496. fol.

1255. (*k*) BONAVENTURA, *Johannes*, seu ut alii, *Petrus*, *Fidanza* in baptismo dictus, a Græcis vero *Eustachius* & *Eutichius*, appellatus, *Doctor Seraphicus*, gente Italus, patria Tuscus, apud Balneoregium Hetruriæ urbem honestis parentibus, patre Johanne, Ritella matre, natus anno 1221. Anno circiter 1243. fratrum Minorum ordini nomen dedit, & Alexandrum Alensem, uti perhibent, præceptorem nactus, studiis theologicis in academia Parisiensi incubuit. Tam felici id successu præstitit, ut post septennium dignus haberetur, qui Sententiarum libros publice prælegeret & explicaret. Anno 1255. doctoratus insignibus cohonestatus est. Anno sequente post Johannis Parmensis mortem totius ordinis Franciscani præfecturam seu Generalatum unanimi omnium fratrum suffragio accepit. Generalis factus, labascentem Minorum disciplinam correxit: totumque ordinem adversus Giraldum de Abbatis-villa, & Gulielmum de S. Amore egregie defendit. Immodico plane & superstitioso affectu B. Mariæ Virginis cultui mancipatus, congregato Pisis generali ordinis sui capitulo inter alia statuit, Ut fratres Minores plebem in concionibus passim hortarentur ad eam, signo campanæ, quæ post completorium pulsatur, audito, orandam & venerandam. Quin & primus omnium religiosas laicorum sodalitates sive confraternitates in orbem Christianum induxit, instituta Romæ anno 1270. confraternitate, quam vocant *Confalonis*. Anno 1272. cum post diuturnum interpontificium de pontifice eligendo inter cardinales non conveniret: Bonaventura communi omnium calculo arbiter est adhibitus, qui pontificem eligendum pro lubitu suo nominaret. Potestate igitur accepta, Theobaldum archidiaconum Leodiensem, *Gregorium* 10. postea dictum, pontificem designavit: a quo ipse vicissim anno 1274. ecclesiæ Romanæ cardinalis, & episcopus Albanensis creatus est, paulo ante concilium Lugdunense 2. cujus ille primæ sessioni intererat. Obiit Lugduni ante finitum concilium anno 1274. die 15. Julii, ætatis suæ 53. honorificentissimo funere elatus, tota nempe synodo exequias summo studio celebrante.

Vid. Wadding. Annal. Minor. ad an. 1221, 1232, 1243, 1253, 1256, 1260, 1265, 1271, 1274, & alibi.

OPERA.

Principium S. Scripturæ. (*l*)

Expositio seu sermones 23. *in Hexaemeron.* (*m*)

Expositio in Psalterium, in Ecclesiasten, in Sapientiam, & in Threnos Hieremiæ.

Expositio in caput 6. S. Matthæi, & in Evangelium S. Lucæ.

Postilla in Evangelium S. Johannis, & Collationes in eundem.

Sermones de Tempore, & de Sanctis. Swollæ 1479. fol. *Hagenoæ* 1496.

(*a*) Compendium est summæ Virtutum & Vitiorum Guil. Peralti factum a Jacobo Voragine, teste *Oudin.* tom. 3. p. 460. (*b*) Recuf. ann. 1490. 1498. & 1508. ut, post Petrum Pellicanum, refert *Oudin.* tom. 3. p. 297. (*c*) Opp. S. Thomæ Aquinat. habentur MSS. Gr. in bibl. SS. Johan, & Pauli Dominicanorum Venetiis; indicante Montfaucon Diar. Ital. p. 47. *Tractatus de malo*, & *spiritualibus creaturis* MSS. in bibl. Coll. Etonens. (*d*) Item *Lugd.* 1562. fol. *Rom.* 1568. *Venet.* 1587. *Duaci* 1608. *Parif.* 1634. 1655. & 1660. 23. vol. Vid. *Oudin.* tom. 3. p. 290. seq. (*e*) Conf. *Oudin.* ibid. p. 307. 327. Prodiit quoque *Antverp.* 1572. ut docet *le Long.* Bibl. facr. vol. 2. p. 987. (*f*) Denuo una cum *expositione in Danielem* Parif. 1536. 8vo. (*g*) Item *Parif.* 1563. sed Nich. Gorrhanum habet autorem, sub cujus nomine prodiit *Antverp.* 1617. fol. Exstat etiam sub Gorrhani nomine in bibl. S. Victoris Parisiens. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 221. & *Oudin.* tom. 3. p. 330. (*h*) Prodiit *Florent.* 1549. *Venet.* 1562. (*i*) *Comment.* 5. posteriores prodierunt *Parif.* an. 1641. ut testantur *le Long.* ubi supra, & *Oudin.* tom. 3. p. 289. (*k*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 690. *Oudin.* tom. 3. p. 373. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 68. (*l*) Prodierat ad frontem opusculorum in editione *Argentinensi* 1495. *Veneta* 1574. & recuf. ibid. 1611. Hoc opusculum cum plerisque tractatuum sequentium Bonaventuræ abjudicat *Oudin.* tom. 3. p. 392. seq. (*m*) *Expositiones in Hexaemeron*, & *Psalterium* prodierunt *Rom.* 1588. 8vo. *In Ecclesiasten* Venet. 1559. 8vo. *In Sapientiam*, *in Threnos Jeremiæ*, *in caput 6. Matthæi*, & *in Evang. S. Lucæ* Venet. 1575. teste *le Long.* Bibl. facr. vol. 2. p. 644.

Com-

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Commentaria in 4. libros Sententiarum, 2. Vol. *Norimb.* 1491. fol. (*a*)

Opuſcula 13. viz. *De reductione artium ad Theologiam. Breviloquium, Centiloquium, Pharetra, Declaratio terminorum Theologiæ. Principium compendioſum in libros Sententiarum. Quatuor libri Sententiarum carmine digeſti. De quatuor Virtutibus cardinalibus. De ſeptem donis Sp. S. De tribus ternariis peccatorum. De reſurrectione ad gratiam. Dieta ſalutis* (quæ cum præcedente opuſculo ſeorſim prodiit *Pariſ.* 1523. 8*vo.*) *De eccleſiaſtica Hierarchia.*

Opuſcula alia 17. viz. *Soliloquium. De meditatione vitæ D. N. JEſu Chriſti.* (*b*) *Libellus meditationum. De ſeptem gradibus Contemplationis. De quinque feſtivitatibus pueri JEſu. Officium de paſſione Dominica. De S. Cruce laudatio. Lignum Vitæ. Speculum de laudibus B. Mariæ*, Argent. 1476. (*c*) *De corona B. Mariæ. De compaſſione ejuſdem. Philomela paſſioni Domini aptata per ſeptem horas.* (*d*) *De ſeptem verbis Domini in cruce. Pſalterium B. Mariæ majus.* (*e*) *Pſalterium B. Mariæ minus. In ſalutationem Angelicam. In ſalve Regina.*

Opuſcula alia 20. viz. *De inſtitutione vitæ Chriſtianæ. De regimine Animæ. Speculum animi. De* 10. *præceptis.* (*f*) *De gradibus virtutum. Itinerarium mentis in Deum. De ſeptem itineribus æternitatis. Stimulus divini Amoris.* (*g*) *Parvum bonum ſive incendium Amoris.* (*h*) *Amatorius. Exercitiorum ſpiritualium libellus. Faſcicularius. Epiſtola* 25. *memoralia complectens. Confeſſionale. De ratione confitendi. De puritate Conſcientiæ. De præparatione ſacerdotis ad Miſſam. Expoſitio Miſſæ. De ſex alis Cherubim. De ſex alis Seraphim.*

Opuſcula alia 23. viz. *De triplici ſtatu Religioſorum. Speculum diſciplinæ in uſum Novitiorum* (quod cum epiſtola memoralium ſeorſim produit *Antverp.* 1600. 8*vo.* (*i*) *Viginti paſſus Novitiorum. In regulam Novitiorum. De proceſſu Religionis. De contemptu Seculi. De reformatione Mentis. Alphabetum parvum boni Monachi.* (*k*) *De perfectione vitæ ad Sorores. Declaratio regulæ Minorum. Quæſtiones circa eandem Regulam. Quare fratres Minores prædicent. De paupertate Chriſti. Quod Chriſtus & Apoſtoli nudis pedibus incedebant. Apologia evangelicæ Paupertatis. Contra calumniatorem regulæ Franciſcanæ. Apologeticus in eos, qui ordini Minorum adverſantur. De non frequentandis Quæſtionibus.* (*l*) *Collationum libellus ad fratres Toloſates* (de quo ambigitur.) *De reformandis Fratribus ad miniſtros Provinciales. Compendium theologiæ.* (*m*) *De Eſſentia, invifibilitate, & immenſitate Dei. De myſtica theologia.*

Prodierunt S. Bonaventuræ opera hactenus enumerata, in 8. tomos digeſta, *Romæ* 1588. fol. (*n*)

(*o*) THOMAS, *Cantipratenſis* dictus, natione Brabantus, in vico Leuvis prope Bruxellam nobili genere natus, primo quidem canonicus in Cantiprato prope Cameracum; dein ad Prædicatorum caſtra tranſiens, Albertum Magnum Coloniæ docentem audivit, Thomam Aquinatem condiſcipulum nactus, claruit anno 1255. Demum ſubprior & lector in conventu fratrum ordinis ſui Lovanienſi factus, tandem epiſcopus Luſentinus conſecratus ſuffraganeam epiſcopo Cameracenſi navavit operam. Obiiſſe dicitur anno 1263. die 15. Maii. 1255.

SCRIPTA.

Bonum univerſale de Apibus, ad Humbertum ordinis Prædicatorum generalem. Prodiit *Duaci* 1597. 1605. & cum notis Georgii Colvenerii *ibid.* 1627. 8vo.

Vita B. Chriſtianæ, dictæ *Mirabilis* in Haſbania. Exſtat apud Surium die 23. Junii.

Vita B. Mariæ Ogniacenſis, apud Surium ibid.

Vita B. Lutgardis monialis de Aquiria, apud Surium 16. Junii.

Vita B. Margaritæ Iprenſis, quæ obiit anno 1237. Prodiit *Duaci* 1618.

Interiit *liber operoſus de Naturis rerum* a Thoma Cantipratenſi labore quindecenni ſcriptus.

(*a*) Primum *Argentinæ* ante an. 1489. ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 381. ubi narrat opuſculorum Bonaventuræ pleraque prodiiſſe *Argent.* an. 1489. 1495. *Venet.* 1504. 1563. *Moguntiæ* 1609. & *ſermones* quoſdam *Baſil.* 1492. *Lugd.* & *Rom.* 1496. *Pariſ.* 1521. (*b*) Fragmentum *vitæ Chriſti* exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Cleopatra* B. 1. n. 5. (*c*) Prodiit *Norimb.* & *Argentorat.* & *Auguſtæ* 1476. ſub nomine Bonaventuræ Baduarii de Peraga, qui vixit an. 1380. vid. *Oudin.* ibid. p. 408. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 694. (*d*) Ab Andrea Schotto edita in Lodovici Granatenſis operibus tom. 3. p. 741. Hæc a Jo. Baleo v. 79. p. 430. refertur ad Jo. Hovedenum. vid. *Fabr.* loc. citat. (*e*) Prodiit impreſſum in urbe Belnenſi Ducatus Burgundiæ an. 1521. ut refert *Oudin.* ibid. p. 411. (*f*) Deſumptum eſſe ex Præceptorio Godſchalci Holen nos monet *Oudin.* ibid. p. 2630. (*g*) Habetur MS. una cum libello Meditationum in bibl. Cotton. ſub *Veſpaſiano* E. 1. n. 1. 2. Prodiit Gallice *Pariſ.* 1713. 12*mo.* teſte *Fabr.* ubi ſupra. (*h*) Exſtat MS. in bibl. Cotton. ſub *Fauſtina* A. 6. n. 14. (*i*) Prodiit antea cura Henrici Sedulii *Antverp.* 1591. vid. *Oudin.* ibid. p. 432. qui hoc opuſculum & tractatum *de proceſſu Religionis* Davidi Auguſtano tribuit. (*k*) Exſtat MS. Anglice in bibl. Cotton. ſob *Fauſtina* D. 4. n. 9. (*l*) Seu potius *quaſtubus* vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 697. (*m*) Genuinus fœtus eſt Hugonis Argentoratenſis, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 844. (*n*) *Epiſtola* ad Abbatem B. Mariæ Bleſenſis exſtat ap. *Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1138. Bonaventuræ opuſculum *de ortu Scientiarum* exſtat MS. in bibl. Florentina Patrum Conventualium. Opuſculum *de doctrina Cordis* prodiit ſub ejus nomine *Toleti* 1525. & alibi non ſemel, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 699. ubi pleraque alia opuſcula Bonaventoræ aſcripta ex Waddingo memorat. (*o*) Conf. vitam ejus ab Hyacintho Choquetio edit. *Duaci* 1618. in libro de Belgis illuſtribus, & *Quetif.* tom. 1. p. 250.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

1256. (*a*) ALBERTUS, natione, ut opinor, Germanus, quamvis alii Italum faciant, cœnobii Stadensis in archiepiscopatu Bremensi monachus, & ab anno 1232. abbas, ordinis Benedictini. Anno 1236. Romam profectus, bullam a Gregorio pontifice impetravit; ut monasterium Stadense derelicto ordine Benedictino in Cistercienfem transiret. Cum tamen constanter reniterentur monachi, Albertus molestiarum pertæsus, præfectura cœnobii semet abdicavit an. 1240. & fratribus Minoritis nomen dedit: generalis demum totius ordinis Franciscani magister factus. Claruit anno 1256. Scripsit *chronicon ab orbe condito ad annum Christi* 1256. quo tum vetustiorum temporum historia, tum vero præcipuæ res Germanicæ illustrantur. In opere sane contexendo melioris notæ autores sequitur, quorum verba ubivis fere retinet; quæque haud alibi facile repeririuntur, interserit, missis ut plurimum monachorum somniis, nugisque quas sæculi sui scriptores venditare solent. Primus illud *chronicon* e bibliotheca Ranzoviana una cum notis & appendice genealogica edidit Reinerus Reineccius *Helmstad.* 1587. 4*to.* recusum *Witteberga* 1608. 4*to.* (*b*)

1258. MICHAEL CHUMNUS, primo nomophylax, postea metropolita Thessalonicensis, claruit anno 1258. Nicephoro Blemmidæ familiaris. Scripsit tractatum *de gradibus Cognationis*, quem Gr. Lat. edidit Leunclavius Jur. Græc. Rom. lib. 8. p. 519. Verum in codice MS. Vindobonensi Jurid. 13. num. 8. In fine adjuncta est appendix quædam de nuptiis prohibitis, quæ ita incipit. Τρεῖς τάξεις εἰσὶν τῶν κεκωλυμένων πρὸς γάμου κοινωνίας. Μία μὲν ἡ πρώτη, ἡ ἐκ τοῦ σωτηριώδους καὶ ἁγίου βαπτίσματος &c. Vide Nessel. Catal. part. 2. p. 30.

1260. JOHANNES GUALLENSIS seu *Wallis*, gente Anglus, ordinis Minorum monachus Wigorniensis, Oxonii philosophiam ac theologiam didicit, Parisiis docuit; *Arbor Vitæ* ob eximiam doctrinam passim appellatus. Claruit anno 1260. Quando obierit non constat. Mortuus est Lutetiæ, & apud Franciscanos sepultus. *Ea erat, ut tum ferebant tempora* (inquit de eo Lelandus * noster) *facundia, ea ingenii promptitudine, acrimonia, felicitate etiam, ut de quacunque re non dicam ornate, eloquenter, splendide, sed acute, graviter, docte potuerit disserere. Quæ virtutes si pleno copiæ cornu adsint, non video quin inter eloquentiæ flores quamvis ad miraculum varios, suum, & merito quidem vel hac nostra ætate, locum habeant.*

Sæc. XIII. ab an. MCC.

* Collect. MS. tom. 4. p. 212. ap. Antiq. Ox. p. 72.

SCRIPTA.

Ordinarium, sive *alphabetum vitæ religiosæ*, in tres partes divisum, viz. *Dictarium, Locarium, & Itinerarium.*

Breviloquium de Philosophiæ dignitate ejusque abusu.

Breviloquium de 4. cardinalibus Virtutibus antiquorum Philosophorum & Principum.

Compendiloquium de vitis illustrium Philosophorum.

Margarita Doctorum, seu *communes loci ad omnium generum Argumenta*, sive *summa de regimine vitæ humanæ.*

Prodierunt opuscula isthæc omnia *Lugduni* 1511. fol. (*c*)

Collectio epistolarum decretalium Romanorum pontificum, ab Antonio Augustino una cum tribus aliis antiquis collectionibus edita *Ilerdæ* 1576. fol. recusa *Paris.* 1609.

Summa Collationum. Prodiit *Paris.* 1516. 4*to* & 1561. (*d*)

Expositiones seu *moralitates fabularum Ovidii.* Paris. 1509.

Alia plura Johannis Wallensis opera hactenus inedita recenset Baleus Cent. 4. cap. 28.

BONAVENTURA BROCARDUS, patria Argentoratensis, monachus Montis Sion ordinis Prædicatorum, claruit anno 1260. Ambrosius de Altamura refert illum ad annum 1238. aitque eum anno 1218. habitum induisse, & in Terram sanctam ante annum 1227. missum diuturnam ibi moram fecisse. Exstat *descriptio locorum Terræ sanctæ*, Ingolstad. 1604. 4to. Colon. 1624. 8vo & alibi. (*e*) 1260.

(*a*) Conf. Casparis Sagittarii introductionem in Hist. Eccles. tom. 1. p. 65. Alberti Stadensis vitam per Tobiam Eccardum *Goslariæ* 1726. (*b*) Denuo inter Scriptores cum comment. Æneæ Sylvii de rebus Friderici 3. editos *Argentorati* 1685. ut referunt *Oudin.* tom. 3. p. 246. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 128. ubi nutat Andream Hojerum ex cod. bibl. Helmstadiensis edidisse *Continuationem Annalium* Alberti Stadensis ab an. 1264. ad 1324. *Hafniæ* 1720. 4*to.* (*c*) Item *Venet.* 1496. & *Paris.* 1516. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 319. (*d*) Unum idemque esse opus cum *Margarita Doctorum* contendit *Oudin.* tom. 3. p. 495. seq. Eidem Guallensi attribuit Waddingus *tractatum de oculo morali* inter opera Raymundi Jordani, sub *Idiotæ* nomine latentis editum a Theophilo Raynaudo *Lugd.* 1641. & *Paris.* 1654. & *Italicè* Venet. 1496. Johannis Wallensis librum *de origine, progressu & fine Mahometis, & quadruplici reprobatione ejus prophetiæ* edit. *Argentorat.* 1550. & *Colon.* 1551. 8*vo.* memorant *Oudin.* & *Fabr.* loc. citat. quos vid. de operibus *Jo. Wallensis* ineditis. (*e*) Prodiit primum *Venet.* 1519. 8*vo.* Deinde in Simonis Grynæi novo orbe regionum & insularum *Basil.* 1532. 1537. 1557. & separatim *Antverp.* 1536. 8*vo.* Denuo *Paris.* 1544. & *Witteberg.* 1554. cum Casp. Peuceri de dimensione terræ, & 1579. 8*vo.* Hoc opus sed minus integrum exstat inter Lectiones Antiquas Canisii tom. 6. p. 295. Edit. nov. tom. 4. p. 9. Integrius ex MS. Cod. bibl. Alsvenslevianæ vulgavit Reinerus Reineccius cum Itinerario Hierosol. Bartholomæi de Saligniaco *Magdeburg.* 1587. 1593. 4*to.* & ad calc. Eusebii atque Hieronymi de locis Hebraicis *Lugd. Bat.* 1707. fol. Jo. Clericus. Habetur etiam MS. in bibl. Paulinæ Lipsiens. vid. Catalog. impres. p. 314. & Coloniæ in bibl. Crucigerorum teste Vossio lib. 2. c. 60. de historicis La-

(*a*) AL-

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1260.

(a) ALBERTUS, *Magnus* cognomento dictus, (quin & teste Jovio *, deferebat *Maximi* cognomentum gymnasiorum omnium consensus, nisi publico voto Christiana verecundia restitisset) natione Germanus, patria Suevus, domo Lavingensis, ex nobilissima Dynastarum Bolstatensium stirpe oriundus, natus est anno 1205. Juvenis adhuc Patavium a parentibus missus, ut bonis literis instituеretur; anno 1221 fratribus Prædicatoribus se adjunxit, & ab ipso Jordano Dominicanorum Generali ordinis habitum suscepit. Mitto, quæ de innata animi hebetudine, & exinde orta studiorum infelicitate, de desperato doctrinæ profectu, & meditata idcirco fuga, de memoria & ingenio ei a B. Virgine, ne fugeret Albertus, divinitus concessis, & de utroque iterum triennio ante mortem ablato, & mutato derepente ex asino in philosophum, ex philosopho in asinum Alberto nugantur Dominicani. Id certo constat Albertum tantam & tam felicem in omni literarum scientia operam posuisse, ut summus sui seculi theologus, philosophus, ac mathematicus haberetur. Tantum præsertim in mathematicis potuit, ut ab indocta plebe miranda ejus artificia obstupescente magicæ passim insimularetur. Anno 1236. mortuo Jordano generali Dominicanorum magistro, Albertus totum ordinem biennio vicarius rexit. Anno 1238. in capitulo ordinis generali Bononiæ habito ipse cum Hugone de S. Caro ad generalatum petitus est. Uterque tamen dignitate excidit. Provincialis autem ordinis sui per Germaniam factus Coloniæ lares posuit, ibique theologiam publice prælegit, magno auditorum concursu simul ac plausu celebratus. Ex illa enim schola prodierunt Thomas Aquinas, Ambrosius Senensis, Thomas Cantipratensis, aliique longo agmine primores hujusce sæculi viri. Ineunte anno 1260. Albertus ab Alexandro 4. pontifice Ratisponensis ad Danubium episcopus renunciatus est, & quamvis invito animo, provinciam suscipere coactus. Anno vero 1263. oneris episcopalis pertæsus, dignitate sua sese abdicavit; & in monasterium Coloniense reversus senectutem suam otio literario oblectavit. Obiit anno 1280. die 15. Novembr. ætatis suæ 75. seu, ut alii volunt 87. De eo P. Jovius *, *docendo scribendoque, theologiæ philosophiæque totius locos omnes, miris celsissimi ingenii luminibus illustravit. In dicendo vero,* inquit Rhodiginus *, *Gothicum sapit & Barbarum, oratione squarrosa prorsus & illepida.*

* Elog. Doct. p. 15.

* Ubi supra.

* Lect. Antiq. 1. p. 111.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

OPERA.

Opera Dialectica 8. viz. *De Prædicabilibus. De 10. Prædicamentis. De sex Principiis. De interpretatione libri* 2. *De Syllogismo simpliciter seu priorum Analyticorum libri* 2. *De Demonstratione seu posteriorum Analyticorum libri* 2. *Topicorum libri* 8. *De sophisticis Elenchis libri* 2. (b)

Opera Physica & Metaphysica 28. viz. *De Physico auditu libri* 8. *De Cœlo & Mundo libri* 4. (c) *De Generatione & Corruptione libri* 2. *De Meteoris libri* 4. *De Mineralibus libri* 5. *De Anima libri* 3. *Metaphysicorum libri* 13. *Ethicorum Nicomachiorum libri* 10. *Politicorum libri* 8. *De Sensu & Sensato liber. De Memoria & Reminiscentia liber. De Somno & Vigilia liber. De motibus Animalium libri* 2. *De Ætate sive de juventute & senectute liber. De Spiritu & Respiratione libri* 2. *De Morte & Vita liber. De Nutrimento & Nutribili liber. De natura & origine Animæ liber. De unitate Intellectus contra Averroem liber. De Intellectu & intelligibili libri* 2. *De natura locorum liber.* (d) *De causis Proprietatum liber. De passionibus aeris liber. De Vegetabilibus & Plantis libri* 7. *De principiis Motus progressivi liber. De processu Universitatis a Causa prima liber. Speculum astronomicum* (e) (in quo de libris licitis & illicitis pertractatur.) *De Animalibus libri* 16. (f)

Commentarii in Psalmos.

Commentarii in Threnos Jeremiæ.

Commentarii in Baruch.

Commentarii in Danielem.

Commentarii in 12. *Prophetas minores.* Prodierunt *Colon.* 1536.

Commentarius in 4. *Evangelia.* (g)

Commentarii in Apocalypsin. Prodierunt *Basil.* 1506.

Sermones de Tempore.

tinis, quo exemplari usum se profitetur in Hierosolymæ descriptione Christianus Adrichomus. A Brocardo quodam ejusdem ætatis, (qui testatur se an. 1225. missum a Friderico 2. in Ægyptum) descripta *Legatio in Ægyptum* exstat MS. in bibl. Basileensi. Huic Brocardo attribuendi videntur *Annales* de gestis Friderici 1. Imp. in terra sancta, quos Wolfg. Lazium habuisse testatus est Gesnerus in append. Bibliothecæ. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 777. seq. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 75. & *Oudin.* tom. 3. p. 588. qui memorat *summam Casuum Conscientiæ* a Brocardo nostro scriptam MS. in bibl. FF. Eremitarum Augustianorum Cremonæ, & in regia Galliarum cod. 4259. sed hanc *summam* ad alium Brocardum, qui circa sæc. 14. initia scripsit, spectare opinatur *Fabr.* ubi supra.

(a) Conf. *Jac. Quetif.* tom. 1. de Scriptoribus Dominicanis p. 162. seq. *Raderum* in Bavaria sancta. (b) Hæc opera Dialectica prodierunt *Venet.* 1494. 1500. (c) Exstant *Norimb.* 1493. 4to. (d) Exstant *Viennæ* 1514. *Neapol.* 1592. 4to. (e) Speculum Astronomicum alii *Rogero Bacono* malunt tribuere. Prodierat *Venet.* 1571. & *Lugd.* 1615. & antea una cum opusculis 17. præcedentibus *Venet.* 1517. (f) Exstant lib. 26. *Romæ* 1478. *Mantuæ* 1479. *Venet.* 1480. 1495. & 1519. fol. & ex libro 23. Tractatus de Falconibus, Asturibus & Accipitribus. *Aug. Vindel.* 1596. 8vo. Ex libr. 9. & 10. de formatione Hominis in utero. *Antverp.* 1538. 8vo. (g) Exstant *Haganoæ* 1504. 1505. 1506. fol. 3. vol. His *Postillas & Commentarios* in tota Biblia addit *le Long.* Bibl. sacr. vol. 6. p. 600. ubi *Postillas* etiam super *Job.* fol. in Bibl. Medicæa *Plut.* 13. cod. 10. super *Cantica, Isaiam, Jeremiam & Ezekielem*, & super omnes Epistolas S. Pauli, memorat.

Ora-

Orationes super Evangelia Dominicalia totius anni.

Sermones de Sanctis. (*a*)

Sermones 32. *de sacramento Eucharistiæ.* Prodierunt Alberti sermones seorsim *Moguntiæ* 1615. 8*vo.* (*b*)

Liber de Muliere forti.

Commentarii in S. Dionysium Areopagitam.

Compendium theologicæ veritatis libris 7. *digestum.* Prodiit *Venet.* 1485. 1588. 8*vo.* (*c*)

Commentarius in 4. *libros Sententiarum.* (*d*)

Summa Theologiæ in duas partes divisa. (*e*)

Summa de Creaturis, in duas partes divisa, quarum prima est *de quatuor Coævis*, secunda *de Homine.* *Venet.* 1498. 1519.

Mariale, sive *quæstiones* 230. *super Evangelium*, quod incipit, *Missus est.* *Mediolani* 1489. (*f*)

De laudibus B. Virginis libri 12. quos nasutiores critici Alberto abjudicant, & Richardo a S. Laurentio, pœnitentiario Rothomagensi, tribuunt. Prodierunt *Argent.* 1493. (*g*) fol. *Duaci* 1625. 4*to.*

Biblia Mariana, in quibus omnia fere quæ in S. scriptura continentur B. Deiparæ Virgini breviter adaptantur. Prodierunt *Colon.* 1625. 8*vo.*

De Apprehensione & apprehensionis modis liber. Londini 1515. 8*vo.*

Philosophia pauperum, sive *Isagoge in varios Aristotelis libros.* Venet. 1496. (*h*)

De sacrificio Missæ liber.

De sacramento Eucharistiæ liber. (*i*)

Paradisus animæ, sive *de Virtutibus libellus.* Colon. 1498. 4to. (*k*)

De adhærendo Deo libellus. Prodiit seorsim una cum præcedente opusculo *Antverp.* 1581. 8*vo.* ibid 1602. 8*vo.* Iterumque *ibidem* anno 1621. una cum vita illius per Petrum de Prussia compilata.

De Alchymia libellus. Prodiit seorsim *Basil.* 1561. *Ursellis* 1602. 8*vo.*

Opera omnia Alberti Magni hactenus enumerata, collegit & in 21. tomos distributa edi curavit Petrus Jammy, ordinis Prædicatorum theologus, *Lugduni* 1651. (*l*)

Alium Alberti operum tomum penes editores prælo paratum fuisse fidem facit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 55.

1260. M. JUSTINUS, natione Germanus, Lippia urbe Westphaliæ oriundus, claruit circa annum 1260. Scripsit versu non ineleganti ad Simonem episcopum Paderbornensem, *chronicon Lippiense*, quod *Lippiflorium* vocavit, in quo Comitum aliquot Lippiensium res gestas exponit. Primus extulit Henricus Meibomius avus; deinde Henricus Junior in Rer. Germanic. tom. 1. p. 575. conjecit (*m*), qui Justinum nostrum a Justino monacho Dominicano, cui in synodo generali Bononiæ anno 1242. demandata fuit provincia S. Dominici vitam describendi, cum Vossio, alium fuisse opinatur.

(*n*) GEORGIUS, *Acropolita* dictus, patria Constantinopolitanus, liberalibus disciplinis in grammaticorum scholis jam probe instructus, post annum 1228. a patre suo in Johannis Ducæ Imp. apud Nicæam agentis aulam adolescens adhuc datus est. Anno ætatis 17. ex aula dimissus, mathemata, poeticam, & rhetoricam a Theodoro Exapterygo, logicam a Nicephoro Blemmida didicit. Annos natus 21. de solis elipsi coram Johanne Imp. cum Nicolao medico erudite disputavit. Demum magnus imperatoris logotheta factus, claruit anno 1261. 1261.
Crebras pro imperatoribus CP. legationes obiit; arduisque regni negotiis adhibitus fuit: a Johanne Duca ad Michaelem Despotam pro pace confirmanda Larissam missus; ab eodem Michaeli Comneno insidiarum suspecto judex datus: a Theodoro Lascari Johannis filio, quem in logicis erudiverat, omnibus Occidentalium provinciarum præfectis præpositus, circa annum 1255. contra Michaelem Angelum Despotam a Theodoro deficientem strenue belligeratus est: donec tandem in Prilapo urbe obsessus, & post fortissimam propugnationem proditione captus fuit, & per provinciam in vinculis circumductus. Anno 1260. a Michaele Palæologo Imp. liberatus, & ad Constantinum Bulgarorum principem legatus est. Anno 1267. cum ecclesiæ rhetor juventutem ecclesiasticam bonis literis ac moribus per plures annos instituisset, oneris pertæsus, Holobolum successorem accepit. An. 1272. synodo ad judicandam Johannis Vecci patriarchæ CP. causam collecta Georgius inter politicos ecclesiasticis additos Judex præsedit. Anno sequente a Michaele Imp. ad Gregorium 10. pontificem una cum aliis

(*a*) Prodierunt *Reutling.* & *Colon.* 1474. fol. *Mogunt.* 1616. *Cracov.* 1649. 4*to.* (*b*) Item 1477. & sine loco & anno. Hos partim sub falso Thomæ Aquinatis nomine editos esse inter ejus opera 58. notat *Natalis Alex.* tom. 7. p. 141. (*c*) Ad Hugonem Argentoratensem spectat, monente *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 844. (*d*) Prodiit *Basil.* 1506. fol. (*e*) Secunda pars prodiit *Basil.* 1507. fol. (*f*) Denuo *Colon.* 1507. 4*to.* (*g*) Item *Colon.* eodem anno. (*h*) Et *Brixiæ* 1493. (*i*) *Mogunt.* 1477. (*k*) *Antverp.* 1489. 1602. Editiones supra recensitas memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 113. seq. (*l*) Operibus Alberti in hac editione enumeratis, *Dialogos 6. de conditione Creaturæ rationalis* edit. *Ambergæ* 1705. 12*mo.* *De doctrina dicendi & tacendi*, Paris. 1491. *Librum aggregationum, sive secretorum de virtutibus herbarum, lapidum & animalium*, Neap. 1493. 4*to.* *Francofurt.* 1614. 12*mo.* addit *Fabr.* loc. citat. Idem *Fabr.* de Veritate Christianæ Relig. cap. 20. p. 458. memorat Alberti *opus de natura Deorum.* (*m*) Translatum hoc *Lippiflorium* lingua Saxonica an. 1487. Meibomius ex Jo. Piederitii Chronico Lippiensi annotavit, monente *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 621. (*n*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 10. vol. 6. p. 448. *Allat.* Diatrib. de *Georg.* vol. 10. p. 682. *Oudin.* tom. 3. p. 465.

qui-

Sæc. XIII. ab an. MCC. quibusdam legatus, pacem ecclesiasticam Græcos inter & Latinos conciliavit. Anno 1274. ad concilium Lugdunense 2. profectus, pacem nuper initam imperatoris vice juramento coram patribus suscepto confirmavit. Anno 1282. ad Johannem Bulgarorum principem missus est; ac domum reversus, obiit eodem anno. Gregorius Cyprius, patriarcha CP. encomio Georgii nostri historiæ præmisso, immodicis illum laudibus effert: quasi unus ille esset, qui omne disciplinarum pariter conjunxerat genus, & in omnibus tenebat primas, *ὡς ἂν μηδενὶ πρὸς μηδένα καταδέχεσθαι σύγκρισιν ita ut in nullo quisquam ei conferri possit:* immo qui ipsum Aristotelem in philosophicis, Platonem in theologia atque Attica venustate pari passu sequebatur. Verum plus satis erit, si dimidiam hujus encomii partem ei largiamur. Sic licet doctus, diligens, prudens, ac fidelis scriptor: hujusmodi tamen encomia in hujus sæculi homines effundere, est omnes modestiæ & veritatis limites laudando transilire. Certe Ephræmius in chronico MS. a L. Allatio citato, vocat Acropolitam nostrum *ἀρχοντα πάντων καὶ πρόεδρον.* Condidit Georgius Acropolites *historiam* seu *chronicon Constantinopolitanum* a capta per Latinos urbe, usque ad receptam per Michaelem Palæologum, viz. ab anno 1203. ad 1261. Eam Peræ repertam & a Georgio Cantacuzeno redemptam Constantinopoli detulit Georgius Douza; Latine vertit, notisque illustratam Gr. Lat. edidit Theodorus Georgii frater *Lugd. Bat.* 1614. 8vo. anno sequenti Genevenses eam Gr. Lat. sed absque notis, Laonico Chalcocondylæ subjunxerunt *Genevæ* 1615. fol. Integrior multo demum ex versione, & cum notis Leonis Allatii, subjecta ad calcem prolixa ejusdem diatriba *de Georgiis & eorum scriptis*, prodiit Gr. Lat. *Paris.* 1651. fol. Interim notandum L. Allatium duplicem hujusce chronici *ἔκδοσιν*, sive editionem facere: unam breviorem, quamplurimis ab aliquo refectis, & hanc ipsam esse, quam G. Douza primus edidit; aliam prolixam ac diffusam, & omnibus numeris perfectam, quam a se Latine redditam Parisienses typographi in lucem emiserunt (*a*). Denique ejus *Forma de fide, de virtute, & anima*, in biblioth. Ant. Augustini habebantur; item *expositio in Gr. Nazianzeni sententias* in Palatina; 13. *ad Deum precationes*, post Constantinopolim a Græcis recuperatam usurpatæ, quarum ipse in historia sua meminit: item Orat. *de recuperata CP.* ad Michaelem Imp. de qua in fine historiæ suæ mentionem injicit.

(*b*) URBANUS IV. *Jacobus Pantaleon* ante dictus, gente Gallus, in Tricassibus humili loco natus, sutoris quippe veteramentarii filius, primum canonicus Tricassinus, dein Laudunensis archidiaconus, postea Verdunensis episcopus, Alexandri 4. in Pomerania, Prussia, Livonia, universaque Germania legatus, mox Patriarcha Hierosolymitanus, ac tandem anno 1261, pontifex Romanus electus Viterbii die 29. Augusti, coronatus 4. Septembris. An. 1262. Manfredum regem anathematizavit, peccatorum remissionem omnibus contra eum militantibus pollicitus. Anno 1264. festum Corporis Christi in ecclesia deinceps celebrari instituit. Obiit Perusii eodem anno die 2. Octobr. De eo hæc habet Johannes Stella. "Hic etsi humili loco natus, præ-"stanti tamen & eleganti lingua fuit; qui "aliquando lacessitus, quod vili patre ortus "esset, respondit: *Nobilem virum non nasci, sed fieri, virtutis est atque nobilitatis.* Exstant *epistolæ* 2. Concil. tom. 11. p. 817. *Metaphrasis ejus in Psalmum* 50. habetur in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 335. *Epistolæ* aliæ 11. apud Waddingum Annal. Minorum ad an. 1261, &c. *Aliæ* 13. ibid. tom. 2. in Regesto Pontif. p. 86. (*c*) 1261.

ANONYMUS *annalium Burtonensium* conditor, natione Anglus, cœnobii Burtonensis in agro Staffordiensi siti, ut videtur, monachus, claruit circa annum 1262. Certe Matthæum Paris æqualem habuit. Mandavit literis *monasterii sui annales* ab anno 1004. ad exitum anni 1262. In quibus multa notatu non indigna reperiuntur. In lucem protraxit Tho. Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 1. p. 245. (*d*) 1262.

HENRICUS DE SEGUSIO, natione Gallus, patria Segusinus, in Subalpinis natus, ante annum 1258. Ebrodunensis in Gallia Narbonensi episcopus factus est (*e*). Anno 1262. ecclesiæ Romanæ cardinalis, & episcopus Hostiensis. Gulielmum Du- 1262.

(*a*) Georgii Acropolitæ *Chronicon*, sed non liquet quædam editio sit, habetur MS. *Mediolani* in bibl. Ambrosiana, & in bibl. regis Galliæ. cod. 734. Ejusdem *de annis a condito mundo*, & *de Imperatoribus usque ad captam Constantinopolin* fuit in bibl. Scorialensi, & Ejusdem *Chronologia CPolitana* Neapoli ap. Carthusianos MSta, ut ex Allatio notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 158. & 452. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 50. (*c*) *Epist.* 10. habentur in Bollario magno. *Epist.* de Canonizatione S. Richardi, Episc. Cicestrensis, cum 4. Bullis exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 743 – 762. *Epistolas* 63. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 2. *Bulla* 2. MSS. in bibl. Cotton. sub *Cleopatra* E. 1. *n.* 29, 30. *Descriptionem terræ sanctæ*, qua usus est Adricomius in Theatro terræ sanctæ, memorat *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 892. *Bullæ* 17. habentur ap. *Rymer.* Fœder. vol. 1. p. 731 – 788. (*d*) Hi Annales in Cod. Parkeriano leguntur continuati usque ad an. 1339. conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 840. Annales Burtonensis Monasterii per Wilfricum cognomento *Spot* ab 1004. ad an. 1263. exstant MS. in bibl. Cotton. sub *Vespasiano* E. 3. *n.* 1. (*e*) Ex Sistaricensi episcopo an. 1250. archiepiscopus Ebrodunensis; vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 671.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

randum Speculatorem inter alios discipulum habuit: tantam in utroque jure scientiam adeptus, ut *Fons & splendor Juris* denominatus sit. Obiit anno 1271. quem tamen alii ad annum 1281. vixisse volunt. Scripsit *summam utriusque Juris*, quæ vulgo dicitur *Aurea summa Hostiensis*. Prodiit ista cum annotationibus Guarini *Basil.* 1537. 1573. fol. *Lugduni* 1588. 1597. Scripsit etiam *expositionem in sex libros Decretalium*, typis impressam, *Romæ*, ut videtur, 1470. 1473. *Venet.* 1498. fol. 1581. (*a*)

1263. (*b*) BERNARDUS, gente Gallus, primum monachus, deinde abbas Lirinensis, Carolo rege familiariter usus est, qui ipsum in Italiam, in expeditione Neapolitana comitem secum abduxit. Cujus favore & commendatione munitus, ab Urbano 4. pontifice cœnobii Cassinensis abbas anno 1263. constitutus est, mox sacra purpura decoratus. In regimine suo pie, prudenter, & fortiter se gessit. Monasterio sua jura asseruit, & loca circumvicina a vi & oppressione militum vindicavit. Bis a pontifice legatus factus est, semel in Gallias, iterum Constantinopolim missus, utrobique munere feliciter functus. Tandem partim senio fractus, partim ob injurias quasdam a Carolo rege monasterio suo illatas, mœrore animi confectus e vivis excessit anno 1282. Scripsit *Speculum Monachorum* Venet. 1520. 16to (*c*). *Super regulam S. Benedicti lib.* 1 (*d*). *Collationum beneficiorum & officiorum montis Cassini* regestum unum; *Inquisitionum jurium & bonorum in castris & villis montis Cassini* regestum alterum. Hæc omnia in bibliotheca cœnobii Cassinensis MSS. asservantur.

1265. (*e*) CLEMENS IV. *Guido Fulcodii*, seu *Guido Grossus* antea appellatus, gente Gallus, primum quidem advocatus insignis, & regis Franciæ consiliarius; quando & uxorem duxit, ex qua duas filias suscepit. Post uxoris mortem sæculo renunciavit; & ob morum sanctitatem primo episcopus Podiensis, dein archiepiscopus Narbonensis, tandem cardinalis ac Sabinensis episcopus factus est. Ab Urbano 4. in Angliam legatus, post Urbani mortem pontifex Romanus a cardinalibus absens electus est anno 1265. cui electioni assensum ipse præbuit Perusii die 6. Februarii, die 22. coronatus. Primo statim pontificatus ingressu rarum contemptus mundi signum edidit. Utrivis enim filiarum datis nonnisi triginta libris Turonensibus, alteram plebeio homini uxorem locavit, alteram monasterio commisit: quin & sororis filio tres canonicatus obtinenti optionem dedit; ut quem vellet, ex his retineret, duos illico dimitteret. Eodem anno Siciliæ regnum Carolo Andegavensi, Ludovici Galliæ regis fratri, Manfredo ob contumaciam scilicet abalienatum, apostolico jure donavit: crucem contra Manfredum prædicari, & pro sumptibus belli sublevandis ecclesiasticorum omnium redituum decimas persolvi jussit. Anno 1267. Conradinum regem Frederici Imp. filium jus avitum in Italia persequentem, omnesque civitates ei adhærentes anathemate percussit, & Petrum Aragoniæ regem diris devotum regno suo autoritate apostolica exuendum decrevit. Obiit Viterbii anno 1268. die 29. Novembris. Exstant *epistolæ* 3. Concil. tom. 11. p. 830. (*f*) *Aliæ epistolæ & constitutiones* 7. apud Bzovium Annal. ad an. 1266. 1267. 1338. *aliæ epistolæ* 13. apud Waddingum Annal. Minorum ad an. 1265, &c. *aliæ* 34. ibid. tom. 2. in Regesto Pontif. p. 100. alias aliquot dabunt Albertinus de Eucharistia p. 973. Cl. Jollius inter Oiselli opuscula p. 690, 691. Plura illius scripta inedita recenset Lud. Jacobus Biblioth. Pontif. p. 48. Ceterum turpissime hallucinantur, qui ingentia *opera Juridicalia* Clementi nostro ascribunt, puta *Decisiones*, Francof. 1575. fol. *Lecturam auream super Decretales*, Lugduni 1517. Francof. 1580. fol. *De appellationibus tractatum*, Colon. 1573. *Commentariorum in Pandectas*, *Conciliorum volumina* 3. &c. Ista enim omnia debentur Guidoni cognomento papæ, consuli Delphinati, qui claruit ab anno 1427. ad 1483.

CONSTANTINUS ACROPOLITA, magnus logotheta, υἱὸς Μεταφράστης, sive *Metaphrastes junior* dictus, in aula CP. vir summus, claruit, imperante Michaele Palæologo, circa annum 1270. Causam 1270.

(*a*) *Comment. super Decretum* MS. in bibl. Paulina Lipsiensi memorat *Fellerus* in Catalog. p. 227. (*b*) Conf. Placidi Diaconi Supplementum ad Petrum Diaconum c. 2. & notas Jo. Bapt. Mari. (*c*) Habetur MS. in bibl. S. Petri in urbe Hamburgens. vide *Staphorstii* Hist. Eccles. Hambur. tom. 3. p. 305. Prodiit etiam *Venet.* & *Paris.* 1507. atque inde *Coloniæ* 1520. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 588. (*d*) Exstat MS. Cantab. in bibl. publica cod. 196. & in Colleg. S. Benedict. cod. 85. & 252. Item in bibl. S. Germani Parisiensis cod. 670. teste *Oudin.* tom. 3. p. 475. Habetur etiam una cum Bernardi Epistola ad Hildegardem Sanctimonialem MS. in bibl. Paulina Lipsiensi, ut constat ex Catalogo impresso p. 87. n. 49. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1103. *Oudin.* tom. 3. p. 463. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 51. (*f*) *Epistolas* quamplurimas exhibuit *Edm. Martene* tom. 2. Collect. Nov. Veterum Scriptorum & Monumentorum. *Epist.* 711. tom. 2. Anecdotor. *Epist.* 3. Baluzius in Append. ad Diss. 3. *Petri de Marca* n. 21. seq. *Aliæ* 3. occurrunt ap. Dacher. Spicil. tom. 6. p. 488. seq. tom. 7. p. 229. Edit. nov. tom. 3. p. 659. *Epistolæ* omnes Clementis 4. transcriptæ & collatæ ad alios MSS. Codd. exstant in bibl. S. Victoris Parisiensis. Integrum quoque Ejusdem epistolarum regestum habetur 5. vol. in bibl. Vaticana, ut narrat *Oudin.* tom. 3. p. 463. *Constitutiones* 14. dedit *Laurentius Cherubinus* tom. 1. Bullarii magni. *Bullas* 16. *Rymer.* inter Fœdera tom. 1. p. 798 — 842.

Græ-

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Græcorum adversus Latinos fovebat maxime, contra quos *plures de processione Spiritus S. tractatus* reliquit. Duos in scriptis Græcorum laudatos se vidisse refert L. Allatius de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 15. num. 14. col. 780. Unum, cujus illud Principium. Ἄνδρες Ῥωμαῖοι alterum, cujus illud, Ἐμνήσθην καὶ ἄλλε λόγε τῶν ἀντιλεγόντων ἡμῖν. Quorum, inquit, frusta, eaque satis polita, in codicibus MSS. reperiuntur. Qua occasione, quo animo logothetæ nostri commentarium una cum propriis comburendum igni obtulit Theodorus Muzalo, in eadem dignitate successor & proto-vestiarius, plene te docebit Pachymeres lib. 7. cap. 8 (*a*). Scripsit etiam Constantinus *orationem* in sanctam martyrem Theodosiam, patria Constantinopolitanam, quæ sub Leone Isauro pro cultu sacrarum imaginum Constantinopoli passa est. Cujus hoc initium, Γυναῖκα μὲν ἀνδρείαν πῦ τίς ἂν καὶ ὅπως εὕροι ὁ σοφὸς ἐπόρησε Σαλομῶν, καὶ μάλα γε εἰκότως ἐπόρησε. Πρὸ γὰρ τῆς χάριτος &c. Hanc orationem etiam in suum indicem retulit L. Allatius de Script. Simeon. p. 84. qui & alibi quædam ex ea profert, advers. Hottinger. p. 200. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. Lambec. 111. Nessel. 279. num. 17. fol. 217. iterumque Cod. Hist. 115. num. 2. fol. 73. p. 2. Confer Lambec. Comment. lib. 4. p. 63. Exstant & aliæ ejus historici argumenti *orationes*; nempe in S. *martyrem Neophytum*. Princip. Παραδόξων πραγμάτων δυσπαράδεκτος ἡ διήγησις, ἀλλ' ἐ τοῖς τῦ ἡμετέρυ καὶ θείυ πληρώματος, apud L. Allat. de Script. Simeon. p. 105. *In S. Theodorum Tyronem*. Princ. Σὺ μὲν ὦ ἀγαθὲ τῦ ὑπεραγάθυ δῦλε Θεῦ. ibid. p. 109. *In S. Johannem Damascenum*. Princ. Τῷ Ἰωάννῃ τὸν λόγον τῷ ἐκ Δαμασκῦ τὰ ἐγκώμια, ibid. p. 112. Hunc sermonem a se descriptum, Lutetiam ad Johan. Aubertum, in futurum novæ editionis Damasceni ornamentum, se MS. misisse testis est idem Allatius in Catal. Oper. S. Damasc. ad calc. Symmict. num. 28. p. 450. Ex eo quædam profert in Consens. de Purgat. p. 761.

1270. GREGORIUS BAREBRÆUS, gente Syrus, secta Jacobita, partisque suæ apud Syros archiepiscopus, claruit circa annum 1270. Natus quippe anno Æræ Alexandreæ 1538. Christianæ 1226. Magna doctrinæ fama apud suos florebat in Oriente, teste Fausto Nairono Maronita Euopl. Hist. Dogm. Fidei Cath. part. 3. p. 350. Scripsit sermone tum Syriaco tum Arabico multa, omnis scientiarum generis opera eruditissima, fatente Abr. Ecchellensi in indice Autorum ad Eutych. Vindic. num. 29. Quæ ad notitiam meam pervenerunt, hæc sunt. *Dilucidationes*, sive tractatus *de fundamentis Ecclesiæ*, in libros decem partitus. Librum 7. cap. 2. §. 1. citat Ecchellensis ibid. part. 1. cap. 9. p. 140. & p. 175. ubi non pauca Syriace profert. *Alia* ex lib. 7. cap. 3. §. 3. allegat idem in Epist. ad L. Allatium ad calc. lib. de Synodo 8. p. 661. *Aliud* bene longum Syriace & Lat. ex lib. 8. §. 3. ibid. p. 644. *Quædam* etiam F. Naironus ex Tract. 7. cap. 3. §. 3. Euopl. part. 3. p. 316. Ex Tract. 8. cap. 4. §. 3. ibid. part. 2. p. 197. Exemplar MS. lingua Syriaca exaratum penes se habuit Abr. Ecchellensis. *Chronicon* decem libris absolutum, cujus duo exstant codices MSS. Syriaci, unus in bibliotheca Gilb. Gaulmini Parisiensis, penes Ecchellensem alter, qui plura ex hoc opere adducit Not. ad Catalog. Hebedjesu p. 59. 78. 86. quædam etiam Arabice ex lib. 6. Eutych. Vindic. part. 2. cap. 30. p. 472. *Alia* ex lib. 9. ibid. cap. 27. p. 295. *Ethica*, citata Nairono part. 1. p. 52. Denique liber *Carminum* ap. eundem Naironum part. 2. p. 116.

ABU-ISAAC BEN-ASSALUS, natione Ægyptius, patria, ut videtur, Alexandrinus, e secta Monophysitarum, claruit (teste Fausto Nairono) sæculo decimo tertio. 1270.
Cum vero incertus mihi sit annus, ad annum 1270. refero, donec certiorem expiscari contigerit. Multa nec inerudita opera edidisse testantur Ecchellensis & Naironus. In his primas tenent *collectio Canonum*, & *ecclesiæ Alexandrinæ constitutiones*, duabus partibus absolutæ. In prima agitur de omnibus iis, quæ ad politiam & administrationem ecclesiasticam pertinent: in altera, quæ ad laicorum spectant regimen. Exstat MS. vetustissimum exemplar in Bibliotheca Collegii Maronitarum in urbe Roma. Præfationem Arabice citat Abr. Ecchellensis Eutych. Vindicat. part. 2. c. 17. p. 168. Et in Epist. L. Allat. de Synod. 8. p. 629. Scripsit itidem opus *Quæstionum ecclesiasticarum*. Ex *quæstione* 23. locum prolixum de illis Christi verbis, *Quodcunque ligaveris super terram* &c. Arabice & Latine profert idem Ecchellensis ibid. cap. 22. p. 220. De opere ejus Canonico videri potest Naironus Maronita tum in indice Euopliæ præmisso, tum operis part. 2. p. 253. ex c. 55. locum de circumcisione Coptitarum profert ibid. part. 1. p. 38.

(*a*) De Constantino Acropolita verba Pachimeræ perperam accipere *Allatium* de Consensu p. 780. quæ ipse rectius de patre intellexit lib. de Georg. p. 358. notat *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 5. §. 10. vol. 6. p. 448. simulque refert *Constantini orationem in martyrem Theodosiam* Gr. ex MS. Vaticano cum Dan. Cardoni Versione exstare in Actis Sanctor. tom. 7. Maii p. 69. seq. Et *alteram in S. Jo. Damascenum* itidem e MS. Vaticano Gr. cum versione Jo. Francisci de Rubeis tom. 2. Maii p. 731. seq.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

1270. GILBERTUS, five *Guibertus*, *Wibertus*, ab Henrico Gandavensi dictus, patria Tornacensis, ordinis Franciscani monachus, S. theologiæ in academia Parisiensi professor, claruit anno 1270. Exstat *tractatus de officio Episcopi & Ecclesiæ cæremoniis*, alius *de pace & tranquillitate Animi*, uterque in Bibliotheca Patr. tom. 25. p. 378. *Vita S. Eleutherii primi Tornacensium apostoli*, apud Bollandum ad 20. Februarii (*a*). *Sermones de Tempore*, *& de Sanctis*, editi *Parif.* 1518. 8vo. Scripsit & *Hodæporicon* primæ profectionis S. Ludovici regis in Orientem, teste Henrico Gandavensi*; quod in Belgicis bibliothecis MS. exstare dicitur.

* De Script. c. 54.

1270. AUTOR anonymus tractatus historici *de Episcoporum depositione*, ex codice Baroccciano editi, claruit circa annum 1270. Non alium fuisse quam Nicephorum Callisti, suspicatus est in præfatione Cl. editor, hac unica ratione ductus, quod inter varia Nicephori collectanea in eodem codice repertus sit. Verum sententiam suam subinde mutavit. Et certum est alia a reliquis Nicephori excerptis manu exaratum esse; recteque observavit ipsemet editor successionem, quam tradit patriarcharum CP. a Nicephori catalogo plurimum differre. Quisquis sit, scholæ rhetoricæ in ecclesia CP. magister fuisse videtur. Cujus erat historiam ecclesiasticam discipulis suis ad eadem studia formandis prælegere. Orto igitur Constantinopoli schismate, ut paci ecclesiasticæ consuleret, hunc libellum ex historiis ecclesiasticis collectum dictavit. Quo, pluribus exemplis ex omni antiquitate ecclesiastica petitis, ostendit episcopos injuste licet, & repugnantibus canonibus, sedibus suis deturbatos, pacem ecclesiæ coluisse, nec successoris orthodoxi communionem unquam refugisse. Occasio nuperi hujus schismatis, ut ex codice quo usus est Cotelerius, liquet, hæc erat. Arsenius patriarcha anno 1266. Michaelem Palæologum, ob sævitiam in Theodori Lascaris filium impuberem, anathemate percussit. Imperator, coacta synodo, patriarcham deponi curavit, subrogato in ejus locum Germano. Quo mox recedente, suffectus est Josephus presbyter & archimandrita. Hinc ortum schisma, aliis Josephum sequentibus, qui *Josephiatæ* dicti sunt, aliis Arsenio, utpote injuste deposito, tenacius adhærentibus, *Arseniatis* inde dictis. Late de hoc schismate agunt Nicephorus Gregoras, & Georg. Pachymeres. Ut vero huic schismati medicam manum admoveret autor noster, & Arseniatas ad pacem & concordiam revocaret, tractatum hunc historicum contexuit, & suis auditoribus dictavit. Hunc ex scriniis Baroccianis bibliothecæ Bodleianæ cod. 142. erutum, & versione Latina, notisque ornatum, Gr. Lat. edidit vir clarissimus, mihique longe amicissimus Humphredus Hodius, titulo *Redargutionis novi schismatis Anglicani* Oxon. 1691. 4to. Eodemque pene tempore Anglicæ evulgavit. Librum evulgatum mox aggressi sunt ex parte adversariorum Septemviri, emissis totidem in illum libellis. Ex quibus præcipuos sibi examinandos selegit Hodius, & editis prolixioribus vindiciis *Lond.* 1693. 4to. integram controversiam excussit, & ad antiquitatis stateram scrupulose expendit. Nec deinceps (quod sciam) res ulterius progressa est.

METHODIUS, monachus, ut videtur, 1270.
Constantinopolitanus, claruit an. 1270. Vixit eodem tempore quo anonymus ille cujus jam facta mentio, sub Josepho patriarcha, cum ob ejectum Arsenium, & Josephum intrusum, gravissimum schisma in ecclesia Græca erumperet; & hac ipsa occasione scripsit Συλλογὴν συνοπτικὴν βιβλίων, ὅτι οὐ δεῖ σχίζεσθαι τοὺς λαοὺς &c. *Syllogen compendiosam ex libris veterum, non debere populos sejungi a suis præsulibus, modo illi de fide recte sentiant*, ἢ κατά τινα ἐγκληματικὴν περίστασιν ἡ χειροτονία αὐτῶν προβῇ, *licet in aliqua criminosa circumstantia, eorum ordinatio successerit.* Incipit, Ἰστέον ὡς παραιτησαμένου τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀναχωρήσαντος. Scriptoris hujus notitiam debemus L. Allatio Diatr. de Methodiis p. 383. Ubinam vero delitescat hic tractatus nos non docet.

JOBUS, Hieromonachus, Josephi pa- 1270.
triarchæ discipulus, claruit circa ann. 1270. Josephus Galesiota, patriarcha CP. quum unionem cum Latinis totis viribus impugnaret, multas ab adversa parte calumnias, multas vexationes expertus est. Præceptoris igitur sui vindicias egit Jobus noster, scripsitque *apologiam* pro Josepho patriarcha, contra primatum papæ & concordiam Græcorum cum Latinis. Exstat opus Græce 49. foliorum 4to. biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex dispositione Lambeciana 281. Nesseliana 172.

ANONYMUS *chronici Mailrosensis* 1270.
compilator, gente proculdubio Scotus, claruit, saltem is qui ultimam manum ei adhibuit,

(*a*) *Hanc vitam* ediderat olim Andreas Schottus in tom. 15. Bibl. Colon. 1618. una cum 4. *sermonibus* a Guiberto, sub ficto nomine Eleutherii episcopi Tornacensis, conscriptis; ut refert *Oudin.* tom. 3. p. 499. quem vide de MSS. & sermonibus Guiberti ineditis. Vid. etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 169. 368.

hibuit, circa annum 1270. Scripsit *chronicon monasterii Mailrosensis* in ripa Twydæ fluminis positi, ab anno 735. usque ad annum 770. Primam hujus chronici partem condidit abbas quidam de Dundrina in Galwya; quam coloniam a Mailrosa ductam fuisse conjicit Cl. editor. Reliqua monachi quidem Mailrosenses addidisse videntur. Primus extulit Thomas Galeus Rer. Anglic. Script. tom. 1. *Oxon.* 1684. p. 132 (*a*). Ad calcem voluminis collectanea quædam adjecit, præcipue carmina annalibus Mailrosensibus, suis locis, sed alia manu, inserta. Quæ ex codice Cottoniano olim transcripsit reverendissimus Usserius.

1270. GULIELMUS, *de Sanvico* Anglo-Cantianus, quippe Sandvico non ignobili littoris Cantiani portu, ut videtur, oriundus, ordinis Carmelitici sodalis, claruit an. 1270. *Guilhelmum de Samuco* vocat Trithemius, & natione Gallum facit, de Script. Eccles. fol. 109. & de Ord. Carm. lib. 2. p. m. 38. etiamsi in Catal. Script. Carm. huic opusculo subjuncto Syrus fuisse dicitur p. 75. Trithemium sequuti sunt Possevinus Appar. tom. 1. p. 712. (quanquam non tam ex propria, quam aliorum sententia loquitur) Ant. Alegre Paradis. Carmel. ad ann. 1280. p. 290. Vossius de Hist. Lat. lib. 2. cap. 60. p. 490. Verum potior est eorum sententia, qui Anglum fuisse volunt. Certe Carmelitæ ex Oriente primi in Angliam devenerunt circa annum 1240. & Newendenæ seu Novioduni in agro Cantiano, teste Lambardo nostro, primas sedes habuerunt, & quam frequentes erant Anglorum hoc sæculo in Terram sanctam expeditiones nemo nescit. Aub. Miræus lib. de Orig. & Increm. Ord. Carm. p. 217. Gulielmus Samucus, inquit, quem alii Gallum, alii Syrum fuisse volunt. Alibi tamen ubi suam profert sententiam, etsi Henricum Sanvicensem vocat, Anglum natione fuisse disserte dicit Auct. Script. Eccles. cap. 486. p. 273. Interim mirari licet Baleum nostrum, qui & ipse ordinis Carmelitici alumnus erat, in Centuriis suis nusquam hujus Gulielmi meminisse, nisi potius id fecerit in opere de Scriptoribus Carmelitis, quod MS. 2. vol. 4to. olim inspexi, hodieque, ni fallor, in bibliotheca D. Fr. Bernardi M. D. Londinensis asservatur. Cujas tandem fuerit, in Terram sanctam profectus est, & in monte Carmelo vitam egit eremiticam, donec nutantibus Christianorum in Palæstina fatis, & increscente indies Saracenorum potentia, relicto Carmelo in Cyprum transiit, posteaque in patriam rediit, ubi condidit *chronicon de multiplicatione ordinis Carmelitani per Syriam & Palestinam, & de vastatione monasteriorum Terræ sanctæ, ac adventu Carmelitarum in Europam.* Editum est in Speculo Carmelitarum, seu ingenti Collectione scriptorum de rebus Carmeliticis, quam adornavit Fr. Daniel a Virgine Maria, & in lucem emisit *Antv.* 1680. tom. 4. fol. Et a diligentissimis Bollandianis in prolegomenis ad tomum 3. Maii p. 60. Alia Gulielmo nostro tribuunt Trithemius, Possevinus, &c. nempe *Decretales religiosorum liber* 1. *Super Sententias lib.* 4. *In regulam sui Ordinis lib.* 1. quæ an supersint hodie, vel an exstiterint unquam, non didici.

RADVLPHUS BOCKINGUS, gente Anglus, patria Southsexiensis, domo Cicestrensis, ordinis Dominicani monachus, claruit anno 1270. Vir tantæ probitatis & eruditionis habebatur, ut ipsum sibi in confessorem elegerit Richardus Wichius Cicestrensis episcopus, qui diem extremum clausit anno 1255. ab Urbano 4. pontifice in sanctorum numero relatus. Composuit, sed stylo satis barbaro, inquit Baleus, *de vita S. Richardi Cicestrensis episcopi libros* 2. quos Isabellæ Arundeliæ Comitissæ dedicavit. Vitam hanc sed in epitomen ab anonymo quodam contractam mutato stylo extulit Surius April. 3. p. 42. Integram Bollandiani dederunt eodem die. *Sermones* etiam Radulpho nostro ascribunt Baleus & Pitseus, qui an exstent, incertum est. 1270.

ELIAS DE TRICKYNGHAM, natione Anglus, cœnobii Petriburgensis ex ordine Benedictino monachus, claruit sub Henrico 3. anno 1270. Academiam Oxoniensem nutricem habuit. In qua sub optimis præceptoribus bonis literis institutus, immane quantum profecit, ut liberales disciplinas, & linguarum elegantiam accurate tenuit, doctoratus insignia, non sine magna laude, in hac academia promeritus. Confer Baleum Cent. 4. cap. 32. p. 320. Scripsit *chronicon*, sive *temporum annales* ab anno 1126. paulo post institutam Saxonum heptarchiam, ad annum usque 1270. quo vixit autor. Exstant MSS. in fol. inter codices manu exaratos viri, dignitate an eruditione præstantioris incertum, D. Jacobi Warei. Quos ære suo redemit, & in bibliotheca Tenisoniana aliquandiu repositos, tandem in propriam bibliothecam transtulit illustrissimus Clarendoniæ Comes. Præfixa est chronico brevis computatio de sex ætatibus Mundi, quæ ita incipit. *Ab origine mundi in prima ætate sæculi secundum* 1270.

(*a*) Codicem, quo usus est Galeus, non genuinum esse, sed a quodam Anglo interpolatum monet *Nicholsonus* Bibl. Hist. Scotic. p. 29. & Append. N. 3. ubi exhibentur notæ Jo. Jamesoni in illud Chronicon.

Sæc. XIII. ab an. MCC. *Ebraicam veritatem computantur anni mille sexcenti quinquaginta sex* &c.

1270. ANONYMUS *chronici Longobardici* auctor, S. Justinæ apud Patavinos monachus, claruit anno 1270. Vixisse hoc tempore manifestissimum est, cum ipse de iis agere profitetur, quæ suis temporibus facta sunt. Condidit *de rebus in Longobardia, & vicina Tarvisina Marchia gestis*, ab anno 1207. usque ad annum 1270. *libros* 3. Nec rebus Italis contentus, aliarum etiam gentium historiam compendio persequitur. Hos libros ex Ramingiano exemplari in lucem protulit Christianus Urstisius Hist. Germaniæ tom. 1. p. m. 581.

1270. NICOLAUS HANAPUS, natione Gallus, in vico cognomine diœcesis Rhemensis natus, ordinis Dominicani monachus, sedis apostolicæ in Romana urbe pœnitentiarius, claruit circa ann. 1270. Dum munere suo summa cum laude fungeretur, anno 1281. a Martino papa patriarcha Hierosolymitanus renunciatur, primus etiam in Syria & Palæstina fidei censor a Nicolao 3. antea constitutus (*a*). Obiit Ptolemaide anno 1288. Exstant *Biblia pauperum* capitulis 134. (Bonaventuræ falso tributa) sive *Virtutum Vitiorumque exempla* ex universo utriusque legis promptuario decerpta, *Venet.* 1537. 16to. *Tubingæ* 1533. *Paris.* 1547. 8vo. *Basil.* 1555. (*b*)

1271. (*c*) GREGORIUS X. *Theobaldus* antea dictus, gente Italus, patria Placentinus, archidiaconus Leodicensis, anno 1270. Edwardo Walliæ principi in Palæstinam exercitum ducenti comitem se adjunxit: ubi dum moram faceret, pontifex Romanus a cardinalibus electus est Viterbii an. 1271. die 1. Septembr. electioni assensum præbuit die 27. Octobr. atque anno sequente, die 27. Martii Romæ coronatus est. Anno 1274. concilio Lugdunensi 2. præsedit; in quo cum ecclesia Græca pacem iniit, nullas non conditiones amplectente Michaele Imp. ut ab imperio suo adhuc nutante Occidentalium arma averteret; & Baldwino purpuram autoritate synodica abrogari obtineret. Anno 1275. in Italiam reversus, Florentinos anathemati subjecit. Obiit anno 1276. die 10. Januarii, Aretii sepultus. Exstant *Epistolæ* 9. Concil. tom. 11. p. 929. Aliæ *epistolæ* 10. apud Waddingum Annal. Minorum ad ann. 1272, &c. *Aliæ* 6. ibid. tom. 2. in Regesto Pontif. p. 116. (*d*) Sæc. XIII. ab an. MCC.

ROBERTUS KILWARBIUS, natione Anglus, postquam Oxonii studiis incubuerat, ad academiam Parisiensem se recepit, ibique gradum magisterii in artibus consecutus est; domum rediens S. Francisci sodalitio se fratrem dedit (*e*), ordinis sui paulo post provincialis factus. Anno 1272. a Gregorio 10. in archiepiscopum Cantuariensem promovetur, quem, ut jura sua tueri viderentur monachi Cantuarienses (etsi Gulielmum Chillinden subpriorem suum nuper elegerant) suffragiis suis legitime electum esse declararunt: ac proinde Febr. 26. consecratus est. Anno sequenti Thoma de Cantelupo, in vesperiis comitiorum Oxoniensium gradum suscipiente, disputationis præsidem & moderatorem agere, teste Walsinghamo, archiepiscopus licet non dedignabatur. An. 1277. a Nicolao 3. Romam accersitus, episcopus Portuensis, & S. Ruffinæ cardinalis renunciatur, quo tempore archiepiscopatu se abdicavit, & Viterbium secedens, non fine suspicione veneni obiit 3. Idus Septembris anno 1280. apud Franciscanos sepultus. 1272.

SCRIPTA.

Liber de passione Christi. Exstat MS. in bibliotheca Benedictina Cantab. vol. 394.

Quæstio de Mendicitate, ibid. eod. vol.

Tabula in libros Augustini, in biblioth. S. Petri ibid. vol. 172, 173, 177. (*f*)

Liber de ortu omnium Scientiarum, MS. in biblioth. Dunensis monasterii in Flandria, apud Sander. Biblioth. Belg. MS. p. 188.

(*a*) Et Episcopus Aconensis. Obiit an. 1291. ut ex *Quetif.* tom. 1. p. 422. seq. notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 555. (*b*) De MSS. exemplaribus vid. *Oudin.* tom. 3. p. 595. Nicolai *Diæta salutis* exstat MS. in bibl. Paulina Lipsiens. ut constat ex Catalogo impresso p. 185. *Fabr.* loco citato memorat Ejusdem *Tabulam super legendam auream* Jacobi de Voragine, *prædicationes super Evangelia & Epistolas in Quadragesima* &c. (*c*) Conf. Vitam Gregorii 10. autore Antonio Maria Bonucci. *Rom.* 1711. (*d*) *Epistolæ* 9. habentur ap. *Rymer.* Fœder. vol. 1. p. 879. seq. Aliæ *epistolæ* 19. ibid. vol. 2. p. 4—55. *Aliæ* ap. *Martene* in tom. 2. Collect. Veterum Scriptorum, & Monumentorum. *Epistola* 2. de negotio Inquisitionis ap. eundem *Martene* Anecdotorum tom. 5. p. 1818. *Bulla* de decima regi Angliæ præstanda ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 24. *Epistola* alia ap. *Baluzium* in appendice ad Petri de Marca Diss. 3. num. 24. *Epistola ad Ducem & legiferos Sveciæ*, in Actis literariis Sueciæ an. 1722. p. 347. *Epistolarum Registrum* servari in bibl. Vatican. testatur *Ludovicus Jacobus* in Vit. Pontificum p. 96. ubi memorat *epistolam ad Regem Armenorum* in bibl. Cardinalis Sirleti, *Dialogum inter Saulum & Paulum* MS. in bibl. Varmiensi, & *Constitutiones Ecclesiasticas* cum glossis Domini Garsiæ J. C. in bibl. Patavina S. Johannis de Viridario ap. Canonicos Lateranenses. *Indictio* Conc. Lugd. an. 1274. & *Epistolæ ad Michael. Palæologum*, & *ad filium ejus Andronicum* Exstant in Laertii Cherubini Bullario, tom. 1. p. 176. *Alia* contra eos qui defecerint ad Judæos p. 179. *Orationem pro concordia inter Guelfos & Gibelinos*, memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 277. *Revocatio de eleemosyna Ribaldorum* &c. exstat MS. in bibl. Cotton. sub *Nerone* C. 2. n. 15. Gregorium 10. statuisse primum ut mortuo Pontifice Cardinales in conclavibus recluderentur, ad evitanda pericula, quæ ex diuturniori electionis dilatione oriri potuissent, notat *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 51. (*e*) Ordini Prædicatorum adscribunt *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 662. *Oudin.* tom. 3. p. 472. (*f*) Libros Augustini fere omnes aliorumque Doctorum plurium per parva distinxit capitula, sententiam singulorum sub brevibus annotando, ut refert *Leland.* Collect. tom. 2. p. 404.

Series

Series errorum ab ipso in Anglia condemnatorum, ibid.

De divisione Scientiarum, Oxon. in biblioth. Balliolens. vol. 2.

De natura Relationis, ibidem.

In prosodiam Prisciani, in biblioth. Petrina Cantab. vol. 32.

In Donatum de vitiosis Sermonibus, ibidem vol. 32.

Alia apud Baleum & Pitseum quærantur. (*a*)

1272. ADAMUS DE DOMERSHAM, Anglus, cœnobii Glastoniensis monachus, claruit anno 1272. & deinceps. Scripsit *historiam controversiæ inter episcopos Bathonienses, & monachos Glastonienses*; quam ex MS. codice extulit H. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 578. (*b*)

1272. GULIELMUS PERALDUS, sive *de Petra alta*, natione Gallus, provincia Viennensis, habitum Dominicani ordinis a Reginaldo suscepit anno 1219. Claruit anno 1272. quo (si Ambrosio Altamuræ fides) archiepiscopus Lugdunensis factus est: rectius forsan vicariam sedis Lugdunensis curam suffraganei jure obiisse censendus. Obiit anno 1275 (*c*). Exstat *summa de Virtutibus & Vitiis*, Venet. 1492. 1497. 8vo. *Basil.* 1497. *Lugduni* 1551. 16to. *Paris.* 1629. 4to. & alibi sæpe (*d*). Sunt qui *sermones de Tempore & Sanctis*, Gulielmo Parisiensi vulgo inscriptos huic adjudicant. Prodierunt sermones isti *Lugduni* 1575. & alibi. (*e*)

1273. ANONYMUS *historiæ Lemovicencis* autor, ejusdem ecclesiæ, ut videtur, canonicus, claruit circa annum 1273. In literas retulit *Nomina ac gesta episcoporum Lemovicensium*, a S. Martiale primo episcopo, ad Aymericum an. 1273. Opusculum hoc nobis dedit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. tom. 2. p. 265.

(*f*) INNOCENTIUS V. ante *Petrus de Tarentasia* appellatus, natione Burgundus, Tarentasiæ prope vallem Mariennam natus, anno 1225. ordinem Dominicanum 1276. puer decennis suscepit: & in academia Parisiensi studiis theologicis incubuit; ubi tandem ob raram doctrinam cathedræ theologicæ præesse meruit. Anno 1263. in capitulo Dominicanorum generali Lugduni celebrato vicarius ordinis generalis, & Galliæ provincialis renunciatur. Anno 1271. archiepiscopus Lugdunensis creatus est, anno sequente ad ecclesiam Tarentasiensem & episcopatum Ostiensem ac Veliternum translatus, cardinalis etiam factus. Anno 1273. ecclesiæ Romanæ pœnitentiarius major constituitur, ac sequente anno concilio Lugdunensi interfuit. Anno 1276. pontifex Romanus electus est Aretii die 21. Januarii, die 23. Februarii Romæ coronatus. Florentinos a decessoribus excommunicatos ea lege adsolvit, ut Gibellinos omnes civitate ejicerent. Obiit post quinque menses die 22. Junii. Exstat *compendium Theologiæ* (*g*), *Paris.* 1551. 12mo. *Commentarius in quatuor libros Sententiarum*, *Tolosæ* 1652. Complura alia ejusdem scripta satis crassæ molis recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 43. 444.

JOHANNES BECCUS sive *Veccus*, 1276. genere Græcus, magnæ ecclesiæ CP. chartophylax, vir sui temporis & ingenio & eruditione celeberrimus, primo quidem Michaeli Imp. unionem cum Latinis meditanti strenue adversabatur: quem adeo Imperator omni pacto lenire, inque suas partes pertrahere tum per se tum per alios conatus est. Verum cum nullis id consiliis efficere posset, hominem una cum suis in teterrimum carcerem conjecit, eique Nicephori Blemmidæ scripta misit: quibus per otium perlectis, perpensisque patrum dictis, & re tota diligentius considerata,

(*a*) Item ap. *Oudin.* tom. 3. p. 472. & *Quetif.* tom. 1. p. 376. *Mandatum de convocatione ap. nov. Templum Londini*, *Compositio facta inter eum & Decanum & Cap. London. de jurisdictione sedis London. vacantis exercenda*, & Ejusdem *Constitutio de juramento advocat. & procurat. curiæ Cantuar.* habentur ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 25. – 30. (*b*) *Historiam de rebus gestis Glastoniensibus ab Henrico abbate* an. 1126. quo desiit *Guil. Malmesburiensis* ad obitum *Johan. de Tantonia* an. 1290. edidit *Tho. Hearne* Oxon. 1728. 2. vol. 8vo. Et Præf. §. 4. hunc autorem *Adamum* de Domerham appellat; quod cognomen ipsum inde tulisse narrat, quod in vico de Domerham in agro Wiltoniensi natus fuerit. Præf. p. 14. notat librum a *Whartono* sub nomine *Adami* vulgatum, esse *fragmentum* tantum, vel excerptum ex alio Scriptore, qui de rebus gestis Glastoniensibus scripsit, vel etiam Adamum in compendium redegit. (*c*) Obiit an. 1250. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 475. an. 1255. ut *Possevinus* in Apparatu sacro tom. 1. p. 710. (*d*) Prodiit primum *Colon.* 1479. Habetur in bibl. Colbertina MS. 4. vol. fol. Gulielmo de Brocia archiepiscopo Senonensi præter rem tributa, teste *Oudin.* tom. 3. p. 460. (*e*) Prodierunt sub nomine Gulielmi episcopi Parisiens. *Paris.* 1634. fol. *Tubing.* 1499. 4to. sub nomine Gulielmi Peraldi Lugdonensis Episcopi *Paris.* 1494. 4to. *Lugd.* 1567. 8vo. *Colon.* 1629. 4to. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 102. 459. qui notat nonnullos velle hos Sermones primom compositos esse a Gulielmo Parisiensi episcopo: postea autem reductos in compendium a Gulielmo Peraldo. Scripsit etiam *tractatum de proprietatibus rerum*, sæpius editum sub nomine Hugonis Victorini; *Expositionem regulæ Divi Benedicti* Gulielmo Pictaviensi falso inscriptam; *De regimine Principis* Thomæ Aquinati; *De eruditione Religiosorum* Humberto perperam tributum. vid. *Oudin.* ubi supra, *Quetif.* tom. 1. p. 134. & tom. 2. p. 234. ubi docet *tractatum de Professione monastica* in codd. MSS. Peraldo tribui, licet Jo. Gessen abbati Benedictino vulgo tribuatur. (*f*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 350. (*g*) Hugoni Argentoratensi rectius adjudicandum, ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 101. ubi memorat *Registrum Epistolarum*, *Postillas super Pentateuchum*, *Psalmos*, *Cantica*, *Lucam*, & quæ sub Nicolai de Gorram impressæ leguntur *in epistolas Pauli*, quibus *le Long* addit *postillas in epistolas Canonicas*, & *Apocalypsin*; *Orationes* 3. in Conc. Lugdunensi a. an. 1274. habitas; *Virtutes agni Dei* carmine descriptas MSS. Oxon. in Colleg. Corp. Christi num. 237. cum aliis tractatibus. Ludovicus Jacobus Bibl. Pontificiæ p. 123. tradit Innocentium 5. omnia Thomæ Aquinatis opera in compendium redegisse. De MSS. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 501.

sen-

Sæc. XIII. ab an. MCC.

ſententiam mutavit Beccus, & pro imperatore ac Latinis adverſus Græcos ſtetit. Uode aono 1274. juxta Freherum, depoſito Joſepho Galeſio, ipſe thronum patriarchalem Michaelis favore aſcendit; & ut Nicephori Gregoræ verbis pergam, *πάντα ἦν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, καὶ γλῶττα, καὶ χεὶρ, καὶ κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφε, καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων. Imperatori unus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti ſcriptoris calamus, & dicendo; & ſcribendo, & dogmata ſtatuendo.* Poſtquam patriarchatum octennio tenuiſſet, mortuo Michaele Imp. ne a plebe diſcerperetur veritus, ſede clam relicta, in Panachranti monaſterium confugit anno circiter 1283. ſuffecto iterum Joſepho. Poſt Joſephi mortem anno circiter 1284. Georgius Cyprius Patriarchatum adeptus Beccum ad Olympi montis radices relegari effecit. Cum vero de injuria ſibi illata acerbe quereretur Beccus, Conſtantinopolim reductus cauſam in conſiſtorio ſacro agere juſſus eſt. Magno id quidem acumine ac facundia præſtitit; ſed cum Latinorum partes acriter tueri pergeret, in Bithyniam una cum Meliteniota & Metochita ablegatus eſt, in caſtello S. Georgii cuſtodiæ mancipaodus, ubi tandem ærumnis & miſeriis fractus, diem obiit. Vir erat, judice Gregora *, *συνετὸς ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ λόγου καὶ παιδείας τρόφιμος. τοσούτοις δὲ καὶ παρὰ τῆς φύσεως συγκεκροτημένος χαρίσμασιν, ὅσοις τῶν τότε ἀνθρώπων οὐδείς· excellenti ingenio & doctrina ſtudiis ab ineunte verſatus ætate, præterea tantis naturæ donis ornatus, quantis quiſquam alius illius ætatis. Ἑλληνικῆς μὲν γὰρ παιδείας ἕνεκα ἦσαν οἳ τότε προεῖχον αὐτοῦ, φύσεως δὲ ὀξύτητι καὶ γλώττης δρόμῳ καὶ ἀσκήσει δογμάτων ἐκκλησιαστικῶν, παῖδες ἀνδρὶ παραβαλλόμενοι πάντες ἐδόκουν εἰς αὐτόν. Nam Græcarum literarum doctrina erant qui illum ſuperarent, ſed acumine ingenii & eloquentia, & eccleſiaſticorum dogmatum uſu omnes, cum illo collati, pueri videbantur.*

* Hiſt. l. 5.

SCRIPTA.

De unione Eccleſiarum veteris & novæ Romæ liber.

De proceſſione Spiritus S. capita 12.

Epiſtolæ ad Alexium Agallianum de eadem re.

Sententia ſynodalis.

Teſtamentum. Omnia iſthæc opuſcula Gr. Lat. edidit Leo Allatius Gr. Orthod. tom. 1. a p. 61. ad p. 379.

De omnibus ſuis libris & SS. Patrum conſenſione animadverſio, ab eodem Allatio edita Gr. Orthodox. tom. 2. p. 1.

De injuſtitia quam paſſus eſt throno proprio ejectus, ibid. p. 11.

Oratio apologetica de injuſtitia, &c. ibid. p. 36.

Apologia nullo modo noſtras conſuetudines deſtrui, ſi eccleſiæ acceptamus unionem, &c. ibid. p. 84.

Ad Theodorum Sugdeæ epiſcopum libri 3. de proceſſione Spiritus S. ibid. p. 95. Hos ab Allatio acceptos Latine una cum aliis quibuſdam ediderat Nihuſius *Mogunt.* 1655. 8vo. Tertium ex his librum Gr. & Lat. dedit idem Allatius ad calcem libri de Purgatorio, *Romæ* 1652. 8vo.

Ad Conſtantinum libri 4. de eadem re, Gr. ibid. tom. 2. p. 149.

In tomum Cyprii, & novas ejuſdem hæreſes orationes extemp. 2. ibid. p. 215.

Refutationes Andronici Camateri animadverſionem de proceſſione Sp. S. ibid. p. 287. (*b*)

Epigraphæ, ſive *præſcriptiones* 13. *in dicta & ſententias SS. Patrum* a ſe collecta *de proceſſione Sp. S.* p. 522. Hæc omnia habentur Gr. Orthodox. tom. 2 (*c*). Alia quædam Vecci ſcripta commemorat Allatius de Conſenſ. lib. 2. §. 15. c. 8. an vero ex iis ſint, quæ ab hactenus recenſitis diverſa ſunt, norunt, quibus Bibliothecæ Vaticanæ archiva patent.

De unione eccleſiarum veteris & novæ Romæ, ſcandalique ex diſſidio nati abſurditate, libri 2. ex quorum ſecundo ampliſſima olim excerpta, concilium CP. Photianum ſpectantia, collegit Matthæus Blaſtares, quæ Gr. Lat. edidit Gul. Beveregius Pandect. Canoo. tom. 2. p. 273. (*d*)

(*e*) GEORGIUS METOCHITA, 1276. magnæ eccleſiæ CP. diaconus, Becci Symmyſta, & omnium fere quæ ſub Andronico Imp. perpeſſus eſt, malorum ſocius; claruit anno 1276. uniooem cum Latinis ineundam ſummopere promovebat; & cum a ſententia ſua neutiquam dimoveri poſſet, ſæpius in carcerem conjectus eſt. Obiit exul, quo tamen anno, nondum comperi, certe Vecco ſuperſtes. *Dictio ei*, judice Allatio *, *in omnibus dura, compoſitio aſpera, nullo fuco, nullo lenocinio mollita, ſententiæ graves, argumenta ad probandum id quod voluit firma, ſed elocutione & impoſitione nominum horrida & confragoſa.* Hæc Allatius, qui eadem fere repetit Diatriba de Geor-

* De Conſenſ. lib. 2. c. 15. §. 9.

(*a*) An. 1298. ut tradit *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 43. §. 1. vol. 10. p. 340. quem vide. (*b*) Item de Conſenſu c. 15. §. 8. p. 763. Exſtant etiam in notis Petri Poſſini ad Pachymerem tom. 1. p. 541. (*c*) Has ediderat Petrus Arcudius in Opuſculis aureis *Rom.* 1630. 1671. Habentur MSS. in bibl. Cæſarea. vid. Lambecium vol. 5. p. 150. 186. *Sententiæ*, a Vecco collectæ ex patribus, quibus oſtenditur *Spiritum Sanctum ex filio procedere*, habentur ap. Bzovium in Annalibus tom. 14. ad an. 1339. item ap. Arcudium ſupra laodatum ibid. p. 98. (*d*) Excerpta ampla dat etiam Allatius de Ætatibus ordinum p. 165. ſeq. & de Purgatorio p. 591. *Orationem* 1. *de inauguratione ſua* citatam a Nicolao Comneno p. 14. Prænot. Myſtagog. cum aliis tractatibus memorat *Fabr.* ubi ſupra p. 343. *Epiſtolam de profeſſione fidei* ad Johannem 21. papam exhibuit Allatius Latine de Conſenſu l. 2. c. 15. §. 5. p. 746. ſeq. & Odoricus Raynaldus ad an. 1277. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 514.

giis

Sæc. XIII. ab an. MCC.

giis eorumque scriptis, pag. 345. Scripta sunt ab eo quæ sequuntur. *Tractatus de processione Spiritus sancti, patrumque hac in re sententiis*, in 5. partes sive orationes divisus. Prima sic incipit, Τὸ περὶ Θεοῦ λέγειν οὐχ ὅπως φιλικῶς τοῖς κατ' ἐμέ. Secunda, Ἐν ἡμῖν καὶ τοῦτο τῶν ἐγκλημάτων, τὸ θείων, ἐκγραφικῶν. Tertia, Ἐπειδὴ περὶ τάξεως τῆς ἐν τριάδι διαλαμβάνοντες τῶν θεοφρουρήτων. Quarta, Περὶ τῆς δι υἱοῦ δημιουργίας Μιχαὴλ ἐν μέσοις ἐκείνοις δικαστηρίοις τὸ συρρεῦσαι πλῆθος ἀνακυκῶν. Quinta, Ἃ μὲν οἱ περὶ τὸ λέγειν ὄντες δεινοὶ τῶν καθ' ἡμῶν ὠφρυωμένων τοῖς θείοις λόγοις ἐναντιολογοῦνται. (*a*).

Ἀντίρρησις, sive *responsio ad tria Capita*, quæ Maximus Planudes monachus publicavit. Princ. Πρὸς ἐρώτησιν ἀπροόπτως ἡμῖν φανεῖσαν χρεὼν ἀποκρίνασθαι. Ἀντίρρησις, sive *responsio* ad ea quæ Manuel Nepos Cretensis conscripsit. Princ. Πρόσταξις ἡ θεόφθογγος τὰς γραφὰς ἡ ἐρευνᾶν ἐπιτρέπουσα. Hæc duo opuscula sive responsiones, Græce & Latine edidit L. Allatius Græc. Orthod. tom. 2. p. 922.

Oratio continens concordiam inter utramque ecclesiam, antiquæ Romæ & novæ ac nostræ, initam, & quæ deinceps subsecuta sunt. Princ. Οὐκ οἶδα οἱ καὶ ἄλλοτέ ποτε τοσοῦτον. *Oratio antirrhetica in Georgii Cyprii patriarchæ tomum*. Princ. Ὁ μὲν δὴ διεξοδικώτερον τῶν ἡμῖν λόγων ἔχει περανθεὶς, ὡς οἷόντε ἀποχρώντως. *Oratio prosequens ea quæ post prædictas duas orationes, in eadem materia disputata & gesta sunt*. Princ. Ἦν ἡμῖν ἄρα προτεθειμένον τι κατὰ σκοπὸν ὡς ἐνδεικτέον μετατεθέντα. In postremis his opusculis de causis dissidiorum Græcos inter & Latinos agit Metochita; Gregorii Cyprii tomum refutat, & ex sanctorum Patrum autoritate demonstrare nititur Spiritum S. ex Patre & Filio procedere; nec ideo esse duas causas, nec duo principia, sed unum idemque Patris & Filii principium & causam, effundere Spiritum S. in quantum unitur Filius Patri, & omnia Patris transeunt naturaliter ad Filium. Omnia hæc Metochitæ opera se vidisse testis nobis est L. Allatius, cui eorum notitiam acceptam referimus, de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 15. num. 9. col. 771. Eundem cum Metochita nostro faciunt *Theodorum Metochitam* logothetam Gretserus & Vossius. Verum egregie falluntur, licet eodem fere tempore vixerit Theodorus, quem in Chartophylace ad initium sæculi 14. collocavimus, ac de eo proinde agit Whartonus ad annum 1301. Nihilominus erat etiam hoc sæculo illustris, magnisque muneribus in aula CP. functus, rerum domesticarum tunc logotheta, exeunte anno 1295. una cum Johanne Glyce legatus missus, non in Occidentem ad Mariam Germani Imp. sororem, Michaeli Andronici imperatoris filio primogenito desponsatam, ut habet Whartonus noster, sed in Armeniam, ad nuptias cum Maria, *Rita* patrio nomine appellata, Leonis Armeniæ regis filia, Haithonis tunc regnantis sorore, conciliandas, ut diserte tradunt Pachymeres lib. 9. cap. 5, 6. & Gregoras lib. 6. p. 135. Andronico seniori ob intelligentiam atque doctrinam liberalem, & in negotiis obeundis dexteritatem, charissimus erat; factus mox logotheta ærarii generalis, postea magnus logotheta, dignitate ab Andronico tunc primum instituta, ejusque filiam Johanni nepoti suo, quem Hypersebastum creavit, in uxorem dedit. Conspirante in avum suum Andronico juniore, & capta Constantinopoli, Theodorus noster dignitatibus privatus Didymachum maritimum Bithyniæ oppidum relegatur, ædes ejus dirutæ, opes direptæ; tandem ab exilio reversus in Choræ monasterio, quod ipse suis sumptibus instauraverat, monachi habitum induit, ubi senio, stranguria, & mœrore fractus, animam Deo reddidit anno 1332. domino suo Andronico, haud integro mense superstes. In cujus funere orationem habuit Nicephorus Gregoras, ejus præcipue in astronomicis, discipulus, quam & historiæ suæ inseruit lib. 10. p. 333. Vir prudens & solers, καὶ οὐ μόνον τῆς καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἔξω σοφίας εἰς ἄκρον ἐληλακὼς, inquit Cantacuzenus * magnus domesticus & postea imperator, ipse licet ex adversa factione; *non* * Hist. 1. c. 11. p. 37.
Christianis modo sed & externis etiam literis politissimus. Scripta ejus edita vide apud Whartonum loco citato. Nondum lucem viderunt ejus *capita philosophica & historica miscellanea* 120. quæ habentur Gr. MSS. biblioth. Vindob. codice Philosoph. foliis 264. in folio constante, juxta numeros Lambec. 87. Nessel. 8. (*b*). dignissima proculdubio quæ artis typographicæ beneficio in eruditorum manus transirent. Eo-

(a) Excerptum satis amplum ex lib. 5. *de processione Spiritus sancti* Gr. & Lat. edidit Allatius de Purgatorio p. 668. Excerptum ex lib. 4. agens *de epistola S. Maximi* Gr. & Lat. Combefisius Auctarii novi & Bibl. PP. tom. 2. p. 1017. Excerptum aliud ex lib. 5. idem Allatius adversus Hottinger p. 511. Excerptum ex Oratione *de unione Ecclesiarum* ibid. p. 429. Ex Oratione *de dissidio* ibid. p. 458. seq. De illis 5. libr. idem Allatius de Consensu p. 771. Argumentum 3. Orationum *contra Cyprium* exponit idem Allatius ibid. p. 772. A Nic. Comneno in Mystagogicis prænotationibus citantur, *Explicatio regularum S. Nicephori patriarchæ CPol; Oratio de sacris Mysteriis; Epitome historiarum, & Orationes contra Georgium Cyprium; Oratio 2da pro Vecco; Liber de sacra Synaxi, & Oratio contra Sussurrones*, p. 20. 165. 137. 145. 356. 361. 369. 410. (*b*) Item ap. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 9. p. 26. seq. ubi tradit ex Metochitæ *libro de mala recentiorum consuetudine* locum afferre Nic. Comnenum prænotionum Mystagog. p. 403. simulque ejusdem Historiæ sacræ libr. 2. & CPtanæ unum habuisse Jo. Meursium, & publici juris facturum se promisisse. Idem *Fabr.* memorat Metochitæ *orationem in 3. Hierarchas Basilium, Gregorium Naz. & Chrysostomum* ibid. vol. 7. p. 558. Ejusdem *versus quosdam* exhibuit Boivinus in not. ad Niceph. Gregor. Hist. Byzantin. p. 767. Habentur etiam in bibl. August. Vindelic. & in bibl. Coislinian. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 9. p. 217. ubi eorum indicem Gr. cum Lat. Versione post Lambecium exhibet.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

rum indicem Græcum exhibet Lambecius Comment. lib. 7. p. 150, 151. & seqq. Extant ibid. codice 95. fol. 373. in fol. continente Metochiæ nostri orationes 18. de variis materiis philosophicis, sed præcipue ad historiam Constantinopolitanam pertinentibus, ipsius Metochitæ ævo, in membrana pereleganter exaratæ; quas utinam in medium proferant qui nobilissimæ istius bibliothecæ curam gerunt. Scripsit etiam Michaelis Palæologi *epitaphium*, ut & Irenes imperatricis; quæ habentur in bibliotheca regia, cod. 800. teste Car. du Fresn. Famil. Byzant. p. 236.

1276. ÇONSTANTIUS MELITENIOTA, Johannis Becci patriarchæ archidiaconus, & Metochitæ socius, Latinorum fautor, eodem tempore, quo Beccus & Metochita, claruit, eademque cum iis passus est. Obiit exul in quodam oppidulo Bithyniæ, & in Plata insula tumultuario funere sepultus. Scripsit *tractatum de ecclesiastica unione Latinorum & Græcorum*, & alium satis prolixum *de processione Sp. S.* qui Gr. & Lat. a Leone Allatio editi sunt Græc. Orthodox. tom. 2. p. 642, 765. (*a*).

1276. GEORGIUS MOSCHAMPER, magnæ ecclesiæ CP. cartophylax; claruit circa annum 1276. Latinis infensissimus, quos palam redarguit, & scriptis refutavit. Pluribus ejus adversus Latinos scriptis respondit Johannes Veccus, uti ex ipsius Vecci opusculis liquet; se tamen neque Moschamparis scripta, neque Vecci responsiones vidisse fatetur Leo Allatius de Consens. lib. 2. cap. 15. §. 13. & Diatrib. de Georgiis eorumque script. p. 349. ubi de eo, ejusque opusculis fusius agit.

1276. SIMON, genere, ut videtur, Constantinopolitanus, ortu Cretensis, hieromonachus, ex parte Latinorum, quin & ex ordine Prædicatorum. Claruit, quantum conjicio, circa annum 1276. & deinceps, Oloboli rhetoris amicus; quod si hoc tempore vixerit, vel idem cum Simone Jacumæo, primum Gyratii, mox Thebarum episcopo non fuit, (uti credere videtur Leo Allatius *) vel erravit Sixtus Senensis †, quando Jacumæum anno 1400. claruisse scribit. Extat Gr. Lat. prolixa *epistola* (non tamen integra) *ad Johannem Nomophylacem de conciliis quæ processionem Spir. S. in Filio definiverunt*, apud L. Allatium lib. adv. Hottinger. p. 324. (*b*). Duos alios ejusdem fere argumenti tractatus, alterum *ad Manuelem Olobolum*, alterum *ad Sophonium*, se vidisse prodit idem Allatius de Consensu lib. 2. c. 15. §. 11.

* De Consens. lib. 2. c. 15. §. 11.
† Biblioth. l. 4. p. 303.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

JOHANNES XXI. alias XIX. *Petrus Juliani* dictus, Ulysiponiæ in Lusitania natus est, omni scientiarum genere clarus, medicinæ præcipue operam dedit, qua tandem abdicata, sacros in se suscepit ordines, factus cardinalis & episcopus Tusculanus. Mortuo vero Adriano 5. Septemb. 20. 1276. pontifex Romanus renunciatur. Etiam in summo pontificalis dignitatis culmine a literis non abhorruit, pauperibusque sublevandis, præsertim si quos amore literarum ductos cerneret, quos ad ecclesiasticas dignitates promovebat. Artis Astrologicæ & genethliacæ præceptis delusus, vitam sibi longam prædixerat; cum subito nova camera quam in palatio Viterbiensi extruxerat, in ipsum solum corruit, quo casu, misere contritus, animam egit 16. Maji anno 1278. moribundus sæpius exclamavit, *Quid fiet de libello meo? Quis complebit libellum meum?* de libro, scilicet, quam de vita magis sollicitus. De eo hæc habet Johan. Tinmuthensis, Hist. Aur. MS. lib. 23. cap. 1. *Hic primo dictus est* Petrus Hispanus, *in variis negotiis satis famosus, sed postquam gradum apostolicum est adeptus, adeo desipuit, ut naturali industria plurimum carere videretur, literatos tamen homines promovit.* 1276.

Mart. Polon. in Chron. circ. fin. Sifrid. Epit. l. 2.

SCRIPTA.

Epistola ad Edvardum 1. *Angliæ regem de non gravanda Hibernia*, Concil. tom. 10. part. 1. p. 1030.

Epistola ad Francorum regem ab Oldoino ad Ciacconium edita.

Epistola ad Philippum Minoritam hæreseos in Marchia Tarvicina inquisitorem, apud Wadding. Annal. Minor. tom. 2. ad annum 1277.

Epistolæ 3. ibid. in Append. seu Regist. Pontif. p. 119.

Summulæ logicales, cum expositione Versorii Parisiensis, *Paris.* 1487. fol. *Venet.* 1572. 4*to*.

Parva logicalia in partes ac capita distincta, Venet. 1593. 4*to*.

Tractatus logicales 6. cum elucidariis magistrorum Coloniensium, *Colon.* 1503.

Thesaurus pauperum, seu *de medendis humani corporis morbis per experimenta*, liber empiricus ex omni genere autorum & experientia propria congestus, *Lugd.* 1525. cum additionibus Johan. Serapionis, *Paris.*

(*a*) *Versionem Meli'camentorum factam ex lingua Persica in Græcam* a Constantino Meliteniota exstare in bibl. regia Cod. MS. Gr. 2686. narrant *Oudin.* Tom. 3. p. 519. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 12. p. 780. (*b*) Item in libro de synodo Photiana p. 453. seq. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 329. post. Allat. de Simeon. p. 203. memorat ejusdem *Iambos Gr.* 14. *ad Johannem Cantacuzenum.*

1577.

1577. 16mo. Francofurt. 1576, 1578. 8vo. Alii, sed medica & philosophica, tum edita, tum MSS. recenset Lud. Jacob. Biblioth Pontif. lib. 1. p. 537. Vide Vanderlinden de Script. Medicis lib. 1. p. 526. (a)

1277. ANONYMUS *annalium Wintoniensium* compilator, Anglus, monachus Wintoniensis, claruit circa annum 1277. Scripsit *ecclesiæ Wintoniensis annales* ab anno 633. ad annum 1277. Hos ex codice Cottoniano eruit Cl. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 288. In historia vero civili, quod ipsemet non invitus fatetur, plurima quæ apud historicos vulgatos vel certius, vel sine insigni differentia traduntur, & alia quædam nullius plane pretii, lectuque indigna resecuit. His annalibus successionem episcoporum Wintoniensium ab anno 1277. usque ad reformationem adjecit.

1277. (b) MARTINUS, Polonus gente, (quem tamen alii Bohemum faciunt) paterno nomine *Strempus* dictus, ex nobili, nempe Stremporum, familia oriundus, patria Carsulanus. In juventute humaniores literas apprime didicit, præsertim vero in juris Cæsarii & pontificii scientia, in historiæ & theologiæ studio excelluit. Ordinis Dominicani monachis se socium dedit, etsi Cistercienfibus post Possevinum & longelinum vindicare conatur, sed parum feliciter, Carolus Vitchius. Tandem Romam profectus, a Nicolao 3. anno 1277. capellanus apostolicus, majorque pœnitentiarius constitutus est. Anno sequenti vacante sede Gnesnensi in Polonia, ortaque de electione controversia, Capituli, Boleslai ducis aliorumque precibus inductus pontifex Martinum nostrum in archiepiscopum Gnesnensem promovebat. Immane errat, ut in aliis, ita hac in parte Carolus Vischius *, qui ipsum archiepiscopum Consentinum in regno Neapolitano facit, pluresque Martinos Polonos nobis confinxerit. Ad nostrum redeo. Dum iter in Poloniam institueret, Bononiæ in morbum incidit, ex quo brevi post extinctus est, in templo D. Dominici, ante aram majorem, secus sacellum D. Thomæ sepultus; hoc sepulchrali epitaphio ornatus, quod suo adhuc tempore se legisse testatur Abr. Bzovius ad annum 1278. n. 32.

* Biblioth. Script. Cisterc. p. 238.

Hic jacet Frat. Martinus Polonus Ord. Præd. archiepiscopus Gnesnensis.

SCRIPTA.

Chronicon, *Martinianum* dictum, quod a Christo nato, primum ad annum 1271. deinde ad annum 1277. perduxit; quæ enim sequuntur usque ad annum 1285. ab alia manu accesserunt. (c) In hoc chronico res gestas imperatorum & pontificum, dispositis utrinque columnis, breviter persequitur. Nihil vero illud magis famosum reddidit, quam decantatissima illa de Joanna papissa, seu fabula, seu narratiuncula. (d) Sane fabulam esse, & Martini chronico intrusam nullus dubito, præsertim cum in plerisque vetustis codicibus MSS. desideretur. In 4. codicibus MSS. bibliothecæ Cæsareæ desiderari, in totidem etiam reperiri ingenue fatetur Cl. Lambecius *. Deerat etiam in antiquissimo codice, quem bibliothecæ Vaticanæ donavit Urbanus 8. cujus meminit Leo Allatius Confut. Fab. de Joan. Pap. n. 7. ut alios taceam; certe Martini chronicon non unam interpolationem passum esse eruditi dudum observarunt. Editum est hoc chronicon *Basil.* 1559. deinde cum notis Petri Suffridi, *Antverp.* 1574. 8vo. Denique e vetustissimo MS. & ipsi scriptori, uti ferunt, pene coætaneo, summa fide & diligentia expressum, in lucem emisit Johannes Fabricius Cæsar, monachus Præmonstratensis, *Colon.* 1616. fol. (e) in qua editione historia de Joanna papissa non comparet. Exstat *tabula Martiniana decreti & decretalium* MS. in biblioth. Vindob. Lambec. Comment. lib. 2. p. 870. ut Sellerus noster notat. (f)

* Comment. Bibl. Vindob. l. 2. c. 8. p. 869.

Sermonum de Tempore & de Sanctis, libri 2. Argentorat. 1486, 1488. (g) Alia quædam, quæ an supersunt, incertum est, memorant Ambrof. de Altamura Biblioth. Dominican.

(a) Conf. etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 121. ubi memorat *epistolarum volumen* MS. in bibl. Vat. & *Sermones*. *Bullæ* quædam habentur ap. Rymer. Fœder. tom. 2. p. 66–78. (b) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 127. *Oudin.* tom. 3. p. 531. *Quetif.* tom. 1. p. 361. *Jo. Georg. Eccard.* Prolegom. ad Scriptores medii ævi tom. 1. n. 20. (c) Viz. a Ptolomæo Lucensi usque ad an. 1294. & a Bernardo Guidonis ad an. 1316. ut refert *Fabr.* ubi supra p. 128. Hoc *Chronicon* habetur MS. in bibl. SS. Johannis & Pauli Dominicanorum Venet. & in bibl. S. Johannis de Carbonaria, & deductum usque ad Clementem 4. in bibl. Beatæ Mariæ Florent. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 49. 312. 373. Habetur etiam in bibl. Colleg. Etonenf. & continuatum ad an. 1391. in bibl. Cotton. sub *Faustina* B. 2. n. 4. Hujus *Chronici* 3. exemplaria exstant in bibl. Paulina Lipsienf. in horum uno tota narratio de Joanna Papissa iisdem fere verbis ac in editionibus impressis, legitur. In altero his tantum verbis ejus mentio facta est: *Huic* (Leoni) *successit Joannes Mulier papa.* 3*tium* nullam plane Joannæ mentionem facit. Gerardus Van Mastricht in epistola scripta 1705. ad Burcard. Gotthelfum Struvium testatur in bibl. Bremensi haberi Cod. MS. antiquissimum *Chronici* ejusdem, ubi historia Joannæ Papissæ continetur; ut tradit *Oudin.* tom. 3. p. 535. seq. quem. vide de aliis hujus *Chronici* Codd. MSS. (d) Præter *Quetif.* & *Oudin.* loc. cit. vid. *Baarlum* lib. 14. de Primatu Papæ, & *Frid. Spanheim* Diss. de Papa fœmina c. 7. (e) Denuo *Argentorati* 1685. ad calc. Æneæ Sylvii de rebus *Friderici* 3. & novissime eum continuatione & additamentis ab an. 1163. ad an. 1343. Tom. 1. Corporis Scriptorum medii ævi a Jo. Georg. Eccardo edit. *Lips.* 1723. fol. (f) Item in bibl. Coll. Etonenf. & in bibl. S. Victoris Parisienfis sub variantibus titulis, ut & in aliis biblioth. de quibus vid. *Oudin.* ubi supra. Prodiit *Argentorati* 1486. *Paris.* 1585. ad calc. Decretorum Gratiani sub titulo *Margaritæ Decreti.* (g) Primum 1484. teste *Fabr.* ubi supra.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Cent. 1. p. 48. Carolus Vischius de Script. Cisterc. p. 239.

1278. (a) JOHANNES PECKAMUS, natione Anglus, patria Sussexiensis, ex infima stirpe apud Cicestrienses natus; post peracta primæ educationis tyrocinia, ad academiam Oxoniensem amandatur, ubi rem suam feliciter promovebat, & Franciscanorum sodalitio nomen dedit, ordinis sui demum provincialis creatus, quod tamen postea factum est. *Videns enim*; inquit Lelandus *, *id quod frequentiuscule accidere solet, paucos in sua patria illustres, etiam si merita accedunt, multos vero foris cum per literas, tum per alias virtutes plurimas clarissimos fuisse, fausto sydere Lutetiam Parisiorum petiit; ibi tam diu studiis, quæ in Anglia recte inchoaverat, insistebat, donec a doctis & haberetur & esset magnus philosophus, juxta ac theologus.* Rediens in Angliam in academia Oxonii, non sine totius academiæ applausu atque admiratione publice prælegebat. Verum non diu apud suos mansit; Parisios enim accersitus, ut hanc etiam academiam ornaret, illuc profectus est. Deserta Lutetia, Lugdunum se contulit, quo juris civilis & pontificii studio opportunius vacaret. In hac ecclesia canonicatum nactus est, quem nunquam postea dimittere voluit, sed usque ad mortem tenuit. Augescente indies hominis fama Italiam petiit, tandem Romam, pontifici totique curiæ Romanæ gratus, adeo ut in ipso pontificis palatio caufarum auditor constitueretur. Interim accidit ut Robertus Killwarbeius archiepiscopus Cantuariensis munere suo se abdicaret, dignitatem mox in Peckamum nostrum contulit pontifex, qui proinde die 6. Martii anno 1278. Romæ consecratus est. In Angliam reversus vix cathedram occuparat, cum per literas ingentem 4000. marcarum summam ab eo exegit papa, minatus ni solveret, ipsum in ecclesia sua cathedrali, quavis die dominica solennibus cæremoniis excommunicandum esse. Omni quo potuit modo ictum declinare conatus est Peckamus: frustra; solvere enim coactus est. Multa ei lis cum Giffardo archiepiscopo Eboracensi intercessit, qui in provincia Cantuariensi crucem auream in sublime ante se gestari permisit. Indignatus Cantuariensis, omni cum Eboracensi ejusque sociis commercio per totam provinciam sub anathematis fulmine interdixit. Adeo ut hospitio, omnibusque necessariis destitutus Eboracensis, crucem deponere necesse habuit. Obiit Peckamus circa annum 1291. admodum locuples, constructo ditissimo Collegio, & consanguineis adeo ditatis, ut eorum posteros, inquit Godwinus *, nostra ætas viderit equestri dignitate florentes, & divitiis affluentes in magna potentia ac autoritate vivere.

* Collect. t. 4. p. 232. inuq. Ox. p. 73.

* De Præsul. Angl. p. 142.

SCRIPTA.

Collectanea Bibliorum, Paris. 1514. Colon. 1541.

Constitutiones 47. de variis argumentis, viz. *De summa Trinitate, & fide Catholica; De sacra Unctione; De Sacramentis iterandis*, &c. quæ apud Lindwodum in Provinciali habentur.

Perspectiva communis edita cum figuris, per L. Gauricum (teste Pitseo) emendata & distincta. (b)

INEDITA.

De sancta Trinitate liber, quem in bibliotheca Lumleiana olim exstitisse nobis autor est Jamesius. (c)

Collationes de omnibus Dominicis per annum, MSS. in bibliotheca Pembrochiana Cantab. cod. 175. n. 1.

Meditatio de corpore Christi, MS. in biblioth. S. Benedict. Cantab. cod. 392. n. 34. ubi hæc nota additur, *in hoc habetur opus Alcuini Angli, Bedæ discipuli, opus rarum.*

Disputationes S. Thomæ & Peckami, MSS. in biblioth. Mertonensi Oxon. cod. 12.

Tractatus de mystica interpretatione numerorum in sacra Scriptura habetur MS. in biblioth. Lincolniens. Oxon. cod. 16. n. 9. Verum an Johannis nostri sit, dubitare licet, tum quod a Baleo inter Peckami opera non recenseatur, tum quod in codice Lincolniensi autor ex ordine Prædicatorum fuisse dicitur. Alia plura memorant Baleus & Pitseus, quæ an supersint, non constant. (d)

(e) ROGERUS BACONUS, *Doctor mirabilis* vulgo dictus, gente Anglus, patria Somersetensis, Ilcestriæ (quæ Ptolemæo *Iscalis* est) splendida satis familia natus. Oxonii positus immensos in grammatica ac logica, dein & in tota philosophia progressus fecit, Edmundum Richium postea archiepiscopum Cantuariensem, & Ricardum Fisacrium præceptores nactus. His subsidiis instructus (ut Anglis tunc in more 1278.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 573. (b) Habetur MS. Cantab. in bibl. S. Petri cod. 28. *Constitutiones, ordinationes & epistolas* varias exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 33–175. *Rymerus* inter Fœdera tom. 2. p. 1075. dedit *aliam.* (c) Prodiit a Francisco Titelmanno illustratus *Antverp.* 1530. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 330. (d) Alia etiam *Fabr.* loc. citat. & *Lelandus* Collect. tom. 3. *Apologia contra obloquentes mendicitati* exstat MS. in bibl. S. Victoris Parisiensis Lit. CC. 17. *Canticum pauperum* in bibl. Cott. sub *Vespasiano* D. 13. n. 9. *Verba dicta Christo* in bibl. Vaticana; & *formula confitendi* in bibl. Convent. Mediolani. (e) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 190. ad an. 1240.

positum

positum erat) Lutetiam advolabat, ubi linguarum cognitionem, historiæ, Jurisprudentiæ, mathematicæ & medicinæ scientiam, denique summam rerum theologicarum peritiam addidit, & doctoratus insignia reportavit. In patriam reversus, Oxonii studiorum simul ac vitæ sedes posuit, & suadente, ut videtur, Roberto Lincolniensi habitum Franciscanum in se suscepit. Claruit præcipue circa annum 1278. quin & jam ante plures annos inclarescere cœperat, etiam anno 1259. coram Henrico 3. Oxonii tunc agente, concionem habuit, qua regem ob Pictavienses aliosque exteros, quorum consiliis pene unice agebatur, non modo in aulam admissos, sed & summis reipublicæ muneribus adhibitos, libere coarguebat. Verum studiis philosophicis immersus, abditarum rerum disquisitioni se totum dedit, reconditos naturæ recessus penetravit, curiosa quæque rimatus est, latentes rerum causas indagavit, & mirabiles quosdam effectus longe supra communem hominum captum, protulit; adhibitis ad id machinis, non sine summa ingenii solertia excogitatis. Hinc toties illi impactum *Magi* nomen, toties objectum clandestini cum malignis spiritibus consortii crimen, idque non apud plebem modo, sed & apud pontificem Clementem 4. cujus rescriptum ad Rogerum nostrum habes ap. Wadding. ad annum 1266. n. 15. an vero ad hanc calumniam spectat, haud satis liquet. Id certum est Baconum anno sequenti, Johannem Londinensem discipulum suum cum libellis apologeticis (*a*) & instrumentis mathematicis a se compositis, Romam misisse. * Anno 1278. renovata est adversus illum criminatio apud Hieronymum de Esculo ordinis Minorum generalem, in Gallia tunc agentem, qui Baconi doctrinam condemnavit, suisque, ne libros ejus legerent, interdixit, ipsumque autorem carceri mancipandum decrevit. Certe aliquo saltem tempore in carcere conjectum esse, idque mandante ipsomet pontifice Nicolao 4. fere omnes consentiunt, an vero ibidem ad mortem usque duraverit, mihi plane ignotum est. Obiit vir profundissima scientia acutissimo ingenio, sæculo major, an. 1284. ætatis circiter 78. in templo Franciscanorum apud Oxonienses sepultus.

* Vid. Wadding. ad an. 1278. n. 26.

(*b*) SCRIPTA.

Epistolæ notis illustratæ, *Hamburg.* 1618. 8*vo.* (*c*)

Specula mathematica & perspectiva, Francofurt. 1614. 4*to.*

De retardandis Senectutis accidentibus, & *Sensibus confirmandis*, Oxon. 1590. 8*vo.*

Speculum Alchemiæ, Norimberg. 1581. 4to. Basil. 1561. Ursellis 1602. 8vo.

Scripta de arte Chemiæ, seu *sanioris medicinæ de arte Chemiæ liber*, cum illis opusculis *Francofurt.* 1603, 1620. 8*vo.*

De mirabili potestate Artis & Naturæ, & *nullitate Magiæ*, Paris. 1542. 4to. Basil. 1593. 8vo. Hamburg. 1608, 1618. 8vo. & cum notis in vol. 5. *Theatri Chemici*, Argentor. 1622. 8vo. etiam Gallice *Paris.* 1612. 8vo.

INEDITA.

Compendium studii Theologici lib. 5. Exstitit cum aliis ejus opusculis, teste Jamesio, MS. 2. vol. in bibliotheca Lumleiana cod. 251.

Grammatica, MS. in Colleg. S. Petri Cantab. cod. 3. *Liber de situ orbis*, in biblioth. Benedictina, cod. 192. (*d*) *Geomantia* in biblioth. Lumleiana, cod. 132. *Rogerina Major* (*e*) & *Minor* MS. Cantabrig. in archivis n. 24. & apud G. Copum cod. 3. *Liber de utilitate Scientiarum*, quo agit de quatuor veritatis offendiculis. Exstat MS. in bibliotheca Cottoniana, sub Julio, D. 5. n. 4. *De Speculis comburentibus*, ibid. sub Tiberio, B. 9. n. 5. *De impedimentis Sapientiæ*; in quo tractatu agitur etiam de grammaticis Græcæ linguæ rudimentis, ibid. MS. sub Galba, A. 8. n. 1. (*f*) Infinitus essem, si singula recenserem, quæ enumerant Baleus Cent. 4. c. 55. Pitseus ætat. 13. p. 367. quæ cum grammatica, philosophica, mathematica ut plurimum sint, eorum titulos huc transferre parum refert. Fuse de Bacono nostro præ aliis agit diligentissimus Antiquitatum Oxoniensium collector p. 136. & seqq. Paucula etiam in genere de scriptis ejus notat, a me hoc loco compendio exhibenda, I. Suspicari licet, librorum, quos pertexuit, omnium, ne titulos quidem superesse, eorum quoque qui supersunt exemplaria, non sine summa difficultate esse conquirenda. Ea enim quæ MSS. latent, possessorum aut

(*a*) Excerpta dedit *Leland.* Collect. tom. 2. p. 333. (*b*) Conf. *Leland.* de Scriptoribus Britannicis. *Oudin.* tom. 3. p. 191. (*c*) *Epist. ad Clem. tom* 4. exstat MS. in bibl. Bodl. *Digb.* 218. *Alia* ad Eundem *de laude sacræ Scripturæ* in bibl. Lambethana. Ex his insignia Excerpta produxit *Humfr. Hody* de Bibliorum textibus originalibus. p. 419. seq. (*d*) Rogeri Baconi *Geographiam* opus a libro *de situ orbis* diversum memorat *Tho. Hearne* Chron. de Dunstable p. 838. (*e*) Hoc opus edidit Samuel Jeb. *Oxon.* 1733. fol. (*f*) Ibid. habetur *Epistola de Elixere Alchymistico*, cum tractatulis Ejusdem quibusdam aliis. Tractatus *de Sapientia* ibid sub *Julio* F. 7. n. 42. *Summa ad Clementem* 4. *de Sapientiæ principalibus radicibus*, *floribus & fructibus*; Ejusdem *Operis majoris* pars quinta, & *Opus minus* exstant ibid. sub *Tiberio* C. 5. *Tractatus* in quarta parte Mathematicæ *de situ orbis*, ibid. sub *Othone* D. 1. n. 6. *Calendarium* extractum a tabulis Toletanis an. 1297. cum figuris Saracenicis. ibid. sub *Vespasiano* A. 2. n. 1. Ex libro *de impedimentis Sapientiæ* excerpta dedit *Leland.* Collect. tom. 2. p. 335. qui ibid. tom. 3. p. 19. 24. varios Ejusdem tractatus memorat.

Sæc. XIII. ab an. MCC. invidia, aut ignorantia supprimuntur. II. Quæ in scholarium passim teruntur manibus Baconi opera multis in locis deficiunt, aut etiam redundant, quod & de illis ipsis dicendum, quæ perfecta existimantur; incertum an id monachorum incuria, an de industria factum sit. III. Librorum quorum ille vulgo pro autore habetur, aliquot, aliis scriptoribus tribuuntur, e. g. *Liber de fluxu & refluxu maris Britannici*, Gualtero Burleio; *Liber de utilitate Astronomiæ* Gulielmo Botonero, *Rogerina Major* & *Minor* innominato cuidam autori adjudicantur. IV. Nec eorum omnium censendus est autor, quæ ipsi adscribuntur. Sic *tractatus super Psalterium*, & *vita S. Edmundi archiep. Cantuariensis*, quæ Rogero nostro tribuit Lelandus, ad Robertum Baconum revera spectant; cui etiam *Syncatagoremata* ascripta sunt. Sic etiam *tractatus de Magnete* a plerisque Petro Peregrino tributus est.

1178. (*a*) RAYMUNDUS MARTINI, sive *Des Martins*, gente Catalanus, domo Subiratensis, (Barcinonensem alii perperam fuisse volunt) ex ordine Prædicatorum monachus celeberrimus. Claruit anno 1278. linguarum Orientalium callentissimus, ut viam faciliorem Judæorum & Saracenorum (qui frequentes tunc temporis in Hispania erant) conversioni sterneret, suadente Raymundo de Penna-forti ordinis sui magistro generali, scripsit *Pugionem fidei*, in tres partes divisum, quo ex ipsis Judaicæ gentis monumentis causam adversus Judæos & Mauros felicitar egit; ex hoc opere suo pene omnia deprompsit Porchetus Salvaticus, libro *Victoria adversus Judæos* dicto, ut ex Porcheto Petrus Galatinus de Arcanis Catholicæ veritatis lib. 12. in hoc vero differunt, quod Porchetus mutuum grato animo agnoscit, Galatinus portentoso quidem plagio Raymundi, seu potius Porcheti scrinia egregie compilavit, nulla vel hujus, vel illius mentione facta. Tandem ipsum Raymundi opus cum doctissimis observationibus Jacobi de Voisin presbyteri & exsenatoris Burdegalensis in lucem prodiit *Paris.* 1651. fol. & cum introductione Benedicti Carpzovii, addito etiam appendicis vice Hermanni e Judæo Christiani opusculo, *Lipsiæ* 1687. fol. (*b*) Hunc librum Raymundus Græce pariter ac Latine edidit, qui MS. exstat in conventu S. Dominici de Neapoli, si quidem Ambrosio de Altamura fides sit habenda, Biblioth. Dominic. ad annum 1283. Scripsit etiam *Capistrum Judæorum*, (*c*) & *Summas contra Alcoranum Saracenorum*, quæ tamen interiisse videntur. Sæc. XIII. ab an. MCC.

HENRICUS, cognomento *Goethals*, sive *Bonicollius*, gente Flander, *Gandavensis* a patria dictus, Mudam prope Gandavum vicum natalem nactus, unde & *Henricus Mudanus* a plerisque vocatur. Claruit anno 1280. diu in collegio Sorbonico philosophiam & theologiam docuit, tanta cum laude, ut totius academiæ Parisiensis suffragio *Doctor solennis* appellari meruit. Factus tandem ecclesiæ Tornacensis archidiaconus, obiit Tornaci ipso SS. Petri & Pauli festo, anno 1293. 1280.

SCRIPTA.

Summa Theologiæ, seu *quæstiones ordinariæ* a Badio Ascensio editæ *Paris.* 1520.

Quodlibeta theologica in libros 4. Sententiarum, Paris. 1518. fol. & 2. vol. fol. *Venet.* 1615.

De Viris illustribus, seu *de Scriptoribus ecclesiasticis liber*, ex quo desiit Sigebertus Gemblacensis, ad sua usque tempora deductus, una cum aliis ejusdem argumenti scriptoribus, cum notis Petri Suffridi editus *Colon.* 1580. 8*vo*. & cum scholiis Auberti Miræi in Biblioth. Ecclesiast. *Antverp.* 1639. fol. (*d*)

Habentur MSS. *liber de Virginitate servanda*, *de Pœnitentia liber*; *Quodlibeta de variis materiis ordine Alphabetico digesta*; *Quodlibetum de mercimoniis & negotiationibus*; *sermones varii*; *vita S. Eleutherii Tornacensium episcopi*; de quibus, ut & *commentariis quibusdam in Aristotelem*, vide sis Valerium Andream in Bibliotheca Belgica, & Fr. Swert. in Athen. Belg. p. 328.

UDALRICUS, seu *Ulricus* de Argentina, natione Germanus, patria Argentinensis, Alberti Magni auditor & discipulus, monachus Dominicanus. Claruit anno 1280. Parisiis literarum fama insignis, ubi magisterii gradum nondum adeptus morte præmatura ereptus est. *Compendium Theologiæ*, quod inter Thomæ Aquinatis opera habetur, potiori jure Udalrico nostro ab aliis tribuitur. Scripsit item *de foro Conscientiæ*; & *de casibus Juris*; *Comment. in 4. libros Sententiarum*; item *summam Theologiæ*, & *de Anima*; ut *Comment. in methaphysica & meteora Aristotelis* taceam, de quibus agunt de Altamura, Miræus, Simlerus pag. 675. Verum an edita sint, nos non docent. 1280.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 12. vol. 5. p. 133. *Oudin.* tom. 3. p. 546. *Jacob Quetif.* Scriptot. Dominican. tom. 1. p. 396. (*b*) R. Edzardi notas ad Raymundi *pugionem* exhibet Jo. Christoph. Wolfius tom. 4. Bibl. Hebr. p. 572. seq. (*c*) Asservatur MS. Bononiæ teste *Fabr.* ubi supra. *Disputationem* inter R. Nachmanidem, Paulum quendam & Raymundum nostrum edidit Jo. Christ. Wagenseilius in *Telis igneis Satanæ*. (*d*) Denuo cum Trithemio aliisque auctuariis recudi curavit Jo. Albert. Fabr. *Hamb.* 1718. fol.

ANO-

Sæc. XIII. ab an. MCC.

1208. **ANONYMUS** *chronici Arabici* compilator, claruit anno 1280. Scripsit *chronicon ab exorto Mahumede*, i. e. ab anno Christi 622. usque ad annum Hegiræ 658. sive Epochæ Christianæ 1280. ex Arabicis & Christianis autoribus collectum. Extat MS. in fol. in bibliotheca Vindob. inter codices MSS. Orientales num. 32. Codicem notis suis marginalibus Latinis exornavit Sebastianus Tengnagelius, qui bibliothecæ Cæsareæ præfectus fuerat merito dignissimus, vir quovis doctrinæ genere optime instructus, in literis Orientalibus summus. Scriptoribus ecclesiasticis a me accensetur chronographus Arabs, quod de rebus Christianorum agit, magnamque operis sui partem ex scriptoribus Christianis compilavit.

1280. **GEORGIUS PACHYMERES**, origine Constantinopolitanus, ortu Nicænus, anno 1242. natus est. Tum sacris, tum sæcularibus literis egregie eruditus in cleri Constantinopolitani numerum cooptatus est, mox honoribus auctus, factus nempe patriarchæ Constantinopolitani protecdicus, seu caussarum forensium judex, & hieromnemon, qui patriarchæ adstans ordinationis, euchologii, aliorumque quæ ad patriarcham immediate spectabant officia curabat; dicæophylax etiam imperialis constitutus, eam quidem judicii & integritatis famam obtinuit, ut anno 1267. ab imperatore & synodo Constantinopolitana, ad examinandam Arsenii patriarchatu ob læsæ majestatis crimen submoti caussam, una cum tribus aliis judex datus sit, missusque hoc fine in insulam quandam ubi exul tunc temporis degebat Arsenius. Judices non modo patriarcham absolverunt, sed & imperatoris gratiam simul ac munificentiam ei conciliarunt. Totam hujusce rei historiam ipse nobis fuse enarrat Pachymeres lib. 4. cap. 15, 16. Anno 1273. cum Michael Paleologus imperator unionem cum ecclesia Latina meditaretur, ut ab hæresis labe Latinos absolveret, libellum hunc in finem conscriptum ad patriarcham misit, cui aliud volumen opponendum curavit patriarcha, in quo componendo Georgium nostrum primas partes tenuisse ipse non diffitetur lib. 5. c. 14. Erat enim ecclesiæ Romanæ dogmatum acris admodum oppugnator. Claruit præcipue circa annum 1280. Vitam egit diuturnam, quam, si calculum recte ponat Cl. Lambecius *, protraxit ad ann. circiter 1340. obiitque fere centenarius; certe post annum 1308. obiisse constat. Vir non infimi inter Græcos sui temporis subsellii, sacra pariter ac profana eruditione satis celebris. *Stylus*, judice L. Allatio, *accuratus, ad antiquum succum & sanguinem efformatus, & præter historiæ captum tumidior, & perplexa nominum connexione ambiguus, & obscurus; pro illo tamen ævo quo debacchari sapere erat, mollis ac prudens.* Autor, dum veritatis sectator videri cupit, (inquit idem Allatius) in ecclesiasticos, & præcipue Latini nominis fautores, Græcis suis nimis propensior linguam acuit.

Vid. Pachym. Histor. in init.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

* Indic. 3. Comment. de bibl. Vind. l. 3. subnex.

SCRIPTA.

Historia rerum Constantinopolitanarum sub Michaele & Andronico Palæologis ab anno 1258. usque ad annum 1308. per 49. annos gestarum, lib. 13. Singulorum librorum excerpta quædam breviuscula, ad calcem Nicephori Gregoræ Lat. edidit Hieron. Wolfius *Basil.* 1562. (*a*) Fragmenta quædam Nicephori Breviario Græce subjunxit Dion. Petavius *Paris.* 1616. 8vo. tandem integra historia, cum versione, glossario, notis & chronologia Petri Possini Græc. Lat. prodiit, tom. 2. Prior quidem *Romæ* 1666. posterior ibid. 1669. fol.

Paraphrasis in opera S. Dionysii Areopagitæ inter Dionysii opera locum habet, Græce *Paris.* 1561. 8vo (*b*). Gr. Lat. *ibid.* 1615. fol. *Antverp.* 1633. *Paris.* 1644. fol.

Libellus de processione Spiritus S. quem in lucem extulit Leo Allatius Gr. Lat. Græc. Orthodox. tom. 1. p. 390.

Epitome Logices Aristotelis Græce *Paris.* 1548. Latine *Basil.* 1560. Gr. Lat. *Oxon.* 1666. 8vo.

Scripsit infinita pene in rhetoricis monumenta, quæ in regis Galliæ bibliotheca asservantur, quorum prolixum satis indicem exhibet Leo Allatius in Diatriba supra citata. (*c*)

(*a*) Recus. *Paris.* 1567. *Francof.* 1568. fol. Hæc *Historia*, licet fine mutila habetur in bibl. Veneta S. Marci *Scamno* 21. num. 13. & Scoriaci in bibl. Regis Catholici, teste Allatio. Montfaucon. in Bibl. Coisliniana. p. 209. memorat Cod. MS. cui addita versio Latina libri primi, diversa ab edita Possiniana, & Scholia. Idemque in Palæographia Græca p. 79. meminit Msti Regii Cod. Paris. exarati an. 1448. vid. *Fabr.* not. ad Allatii Diatrib. de Georgiis, Bibl. Gr. vol. 10. p. 710. (*b*) Non cum Dionysii operibus sed separatim prodiit *Paris.* 1561. deinde 1562. vid. *Fabr.* ibid. p. 708. (*c*) Scripsit Pachymeres *Paraphrasin*, seu *Epitomen in totum Aristotelis philosophiam*. Extat Gr. MS. in variis bibl. ut in Cosliniana teste *Montfaucon.* p. 222. & in Vindobonensi, vide *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 468. *Versus*, quos Pachymeres ipse huic Epitomæ præfixit, exhibent Allatius de Georgiis p. 371. & *Fabr.* ibid. p. 467. Hæc *Epitome* prodiit Lat. *Basil.* 1560. cum Synesii Orationibus. Ex hac prodiit (1) *Epitome Logices* a Caveo memorata, sed primum Lat. *Paris.* 1547. (2) *Libellus de lineis insecabilibus*, sæpe in Aristotelis operibus editus, sed ab H. Stephano & Camotio *Georgio Pachymeræ* in suis Aristotelis editionibus restitutus, sub cujus deinde nomine in Sylburgiana & Græco-Latinis cum versione Jac. Scheghii comparuit. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 149. Ejusdem tractatum *de Harmonia & Musica* ex Cod. Colberteo 3946. (ni fallitur) in Anglia editum memorat Cangius in Indice Autorum Glossario med. & infim. Græcitat. subjuncto col. 26. Eundem Gr. in bibl. Caroli de Montchal ex fide Labbei memorat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 2. p. 269. Gr. etiam *Edv. Bernhard.* in Catalogo Veterum Mathematicorum vol. 14. quem Tho. Smith subjecit calci Epistolarum Huntintoniarum *Lond.* 1704. *Descriptio Augustæ atrii Templi S. Sophiæ* habetur tom. 1. lib. 6. Imperii Orientalis a Bandurio

MECH-

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1280. (*a*) MECHTILDIS, natione Germana, ex nobili & splendida familia orta, instituti Benedictini monialis, in Helfendensi monasterio vitam egit. Claruit anno 1280. obiit ante annum 1290. Scripsit *Revelationem*, seu *spiritualis Gratiæ libros* 5. qui una cum aliis ejusdem larinæ opusculis editi sunt *Parif.* 1513. Seorsim *Colon.* 1536. & alibi non semel. Notandum, hos libros Germanice primum conscriptos postea in Latinum sermonem conversos esse.

Alias editiones quæ tum Latine, tum Italice prodierunt te docebit Possevinus Apparat. tom. 2. p. 100.

1281. MARTINUS IV. *Simon de Bria* antea dictus, gente Gallus, patria Monpisius, canonicus Turonensis, ab Urbano 4. ad dignitatem cardinalitiam titulo S. Cæciliæ presbyteri promotus, ab eo deinde in Galliam missus, per plures annos legati pontificii munus gessit. Mortuo Nicolao 3. anno 1281. 22. Februarii Viterbii in pontificem electus est, qui tamen relicto Viterbio in urbe veteri consecrari voluit, quod & 23. Martii factum est. Carolum Siciliæ regem ad se venientem humaniter excepit, strenue fovit, eique dignitatem senatoriam in urbe Roma, qua exciderat, restituit. Michaelem Palæologum imperatorem, quod pactis de unione cum Latinis resarcienda non stetisset, & Petrum Arragoniæ regem Siciliæ regnum occupantem, Caroloque reddere recusantem anathemati subjecit. Obiit Perusii, quo, ob tumultus Guelfos inter & Gibellinos exortos, se contulerat, 28. Martii, anno 1285. *Acta* hujus pontificis, a Jordano quodam autore coævo conscripta, in lucem protulit Dan. Papebrochius Catal. Pontif. part. 2. p. 61. Exstant Martini *epistolæ* 5. Concil. tom. 11. part. 1. p. 1143. *Sententia prolixa in Petrum Arragoniæ regem*, ib. p. 1187. (*b*) *Epistolæ* 3. apud Wading. ad an. 1281. 1285. *Aliæ* 10. ib. in Appendice p. 151.

1282. (*c*) ANDRONICUS PALÆOLOGUS COMNENUS, Michaelis Palæologi imperatoris filius, vivo adhuc parente, coronatus est; quo, exeunte anno 1282. mortuo, solus regnavit. Tentatam Græcos inter & Latinos concordiam abrupit; ecclesiæ Græcæ ritus & dogmata strenue tutatus, extrema senectute confectus, ab Andronico nepote imperio privatus est, & monachicum indutus habitum, & assumpto *Antonii* nomine, biennio post obiit anno 1332. Exstat ejus *expositio* ordinis Metropoleων patriarchali throno CP. subjectarum, simul & thronorum episcopalium qui unicuique metropoli subjecti sunt. Hanc Græce & Latine edidit Jac. Goar. Append. ad G. Codini Curopalatæ lib. de Offic. CP. *Parif.* 1648. p. 400. Habetur vero integrior Cod. Vindob. Hist. 24. n. 2. fol. 11. cod. 34. n. 16. fol. 313. iterumque n. 35. cod. 97. n. 12. fol. 297. (*d*)

ANONYMUS *chronici Danici* autor, claruit circa annum 1028. Condidit *chronicon Danorum*, & præcipue *Sialandiæ*, exorsus ab anno 1028. quo martyrium subiit Olavus Normannorum rex, ad annum usque 1282. perduxit, quando ipsemet floruisse videtur. Continet plura non modo de reipublicæ statu, sed & de rebus ecclesiasticis lectu digna, nec ita passim obvia. Edidit hoc opusculum ex Cod. MS. Hafniensi Arnas Magnæus, Islandus, *Lipsiæ* 1695. 8vo. qui & vetustiorum quorundam scriptorum in hoc chronicon notas & additamenta ex Cod. MS. adjecit, additis etiam, ubi opus erat, notulis propriis, ut locis obscurioribus lucem qualemcunque affunderet. (*e*). 1282.

GUIDO BAIFIUS, patria Regiensis, civis & archidiaconus Bononiensis, & jurisconsultus eximius. Claruit an. 1283. Scripsit *Commentariorum*, *Rosarii* titulo, *libros* 3. & *in Decretal. lib.* 5. Prodierunt cum notis Nicolai Superantii & Petri Tretii, *Venet.* 1580. (*f*). 1283.

BONAVENTURA BROCARDUS, Germanus, patria Argentoratensis, ex ordine Prædicatorum monachus, claruit anno 1283. quo in Palæstinam profectus est, eamque suis oculis lustravit. Edidit descriptionem Terræ Sanctæ; meliori fide dignus, quod scripsit αὐτόπτης, & non contemnendam diligentiam ubique prodit. 1283.

edit. 1711. *Responsionem ad Calumnias Georgii Cyprii* allegat. Nic Comnenus p. 257. Prænot. Mystagog. Ejusdem *suggestionem de officio Diaconi Patriarchatus* p. 398. vid. *Fabr.* not. ad Allatium de Georgiis ad calc. Bibl. Gr. vol. 10. p. 718.

(*a*) Hanc Mechtildem *Fabr.* cum Trithemio in Chron. Spanheimiensi ad an. 1154. collocat. vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 193. (*b*) Item ap. Dacher. Spicil. tom. 2. p. 649. seq. Edit. nov. tom. 3. p. 684. seq. *Epistola* ejusdem argumenti ap. *Andream du Chesne* tom. 5. Rer. Francorum p. 874. *Bullæ* 2. cum *epist.* una ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 66. 69. 97. *Epistola* una ap. *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1172. *Bullæ* 29. exstant inter *Rymeri* Fœdera vol. 2. p. 166--281. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 719. (*d*) Hanc *expositionem* ad Codini calc. edidisse Junium p. 219. & illius exemplo Gretserum p. 117. refert *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 479. Ejusdem *scriptum contra Jo. Veccum* MS. In bibl. Bavarica memorat *Oudin.* loc. citat. (*e*) Prodiit primum inter Erpoldi Lindenbrogii Scriptores septentrionales *Lugd. Bat.* 1595. 4to. recus. cura Jo. Alb. Fabricii *Hamb.* 1706. fol. (*f*) Guidonem etiam nonnulla Johan. Teutonici *glossis in Decretum* addidisse, & *in 6tum librum Decretalium* glossas compilasse. Eundem etiam Bononiæ Canones circa an. 1280. interpretatum esse refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 377.

Opus

Sæc. XIII. ab an. MCC. Opus, sed valde mutilum sub nomine *Burchardi de Monte Sion* edidit Hen. Canisius Antiq. Lect. tom. 6. p. 297. (*a*). Integrum ex codice MS. protulit Reinerus Reinneccius *Magdeburg.* 1587. 4*to* (*b*). Aliud Brocardi nostri opus *de legatione in Ægyptum* MS. in bibliotheca Basiliensi exstare dicitur (*c*).

1284. GREGORIUS ABULPHARAIUS, *Ibn-Hakima* dictus, Aaronis medici Malatiensis, vulgo *Ibn-Koph* vocati, filius, ipse professione medicus, secta Jacobita, seu Melchita. Scripsit circa ann. Hegiræ 683. æræ Christianæ 1284. quo historiam suam terminavit. In variis sui operis exemplaribus, (notante Cl. Hottingero *) sequentibus elogiis ornatur: *Dominus noster Pater Sanctus, eximius doctrina, & eruditione insignis, doctorum rex, excellentium excellentissimus, temporum suorum exemplar, sæculi phœnix, sapientum gloria, doctor divina ope suffultus — Corona virorum virtute præstantium, dubiorum in theologicis occultorum ἐπιλύτης, Christianorum princeps primarius, sectæ Jacobiticæ medulla, Mar Gregorius dominus pater, unicum ævi decus, & sæculi phœnix.* Quin & ab ipsis scriptoribus Muhammedanis egregie commendatur, tanquam vir multæ lectionis variisque scientiis instructus, & penitus imbutus, præcipue autem medicinæ gloria sæculo suo clarus, adeo ut ad eum e plagis occidentalibus frequentes contenderent; a quo multos etiam Moslemannorum eximie doctorum plura didicisse fatentur. Quod vero addunt ipsum morti vicinum a fide Christiana descivisse, calumniam esse ex Christianorum odio conflatam, & ut tantæ famæ virum sibimet ipsis arrogarent, nemini dubium esse potest. Condidit *compendium Dynastiarum* 10. Dynastiis absolutum, ex variis variarum gentium monumentis depromptum, quod Arabice & Latine edidit Cl. Pocockius noster, *Oxon.* 1663. 4*to*.

*Bibl. Orient. cap. 2. p. 81.

1284. JOHANNES, metropolita Ephesinus, claruit sub Andronico Palæologo seniore anno 1284. Gregorio Cyprio patriarchæ CP. nuper creato acerrimum se adversarium præstitit (de quo late agit Georg. Pachymeres historiæ suæ lib. 2. cap. 3. 6. & seqq.) * Scripsit librum *contra Schismaticos* ex sacra Scriptura, & apostolicis atque synodicis constitutionibus, ut & sanctorum patrum operibus collectum. Operis scopum inscriptionis verba delineabunt. Λόγος συντεθεὶς ἐκ &c. ἀποδεικνὺς ὅτι ὀρθοδοξούσης τῆς ἐκκλησίας ἀλόγως ταύτης διΐστανται οἱ νῦν ταύτης ἀποσχιζόμενοι, καὶ ὡς, εἰ μὴ ταύτῃ ἑνωθεῖεν, μεγάλην ἕξουσι τὴν καταδίκην ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως &c. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. Lambec. 283. Nessel. 58. num. 1. fol. 1. Sæc. XIII. ab an. MCC.

(*d*) GREGORIUS, *Georgius* antea vocatus, Latinis parentibus in Cypro natus, ac proinde inter Romanæ ecclesiæ cultores ad vicesimum usque ætatis annum educatus, ab iis lectoris gradum consecutus est. Postea Constantinopolim se contulit, ubi versis velis ad Græcorum mores & dogmata se composuit, habitum monasticum induit, quin & clero palatino adscriptus est. Anno 1284. mortuo Josepho patriarcha Gregorius noster, suffragante, & non sine aliqua difficultate id satagente imperatore, in patriarchale solium evehitur, in quo munere Veccum non modo oppugnavit, sed & vehementer persecutus est. Laborabat hac tempestate Arseniatarum, & Josephitarum factionibus ecclesia Constantinopolitana; unde nil mirum si in Gregorium malevoli conspirabant. Accusatur quod Latinorum instituta probaret, blasphemiæ, & impietatis insimulatur. Insurgunt in illum episcopi, clientem deserit imperator; his igitur malis undique divexatus, circa annum 1289. patriarchatu cessit, & primum in monasterium S. Deiparæ Hodegorum dictæ se contulit; deinde in D. Andreæ monasterium secessit, ubi paulo post moritur, postquam sedem patriarchalem per quinquennium tenuisset. De eo tale fert elogium Ephremius CP. in chronico apud L. Allat. de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 15. num. 12. col. 776. 1284. Niceph. Greg. Hist. l. 6. p. 116.

Σοφός τις ἀνὴρ Γρηγόριος Κυπρόθεν,
Λόγων σοφῶν μαῖευμα, μουσῶν ἑστία,
Εἰς πατριαρχῶν ἀνεβιβάσθη θρόνον &c.
Αὐτὸς δὲ μαθήμασιν ἐνδὺς καὶ πόνοις
Ἀφῖκτο πρὸς μέγα τί σοφίας βάθος.

Sapiens quidam vir ex Cypro
Sermonum sapientum alumnus, musarum sacrarium,
In thronum patriarchalem evehitur &c.
Ubi disciplinæ & laboribus deditus
In magnum sapientiæ culmen pervenit.

Acris erat Latinorum adversarius; de quo nihilominus L. Allatius, *Vir fuit acerrimi ingenii, facundus, eloquens, & pene dixerim omni eruditione imbutus.* Nicephorus Gregoras

(*a*) Edit. nov. tom. 4. p. 9. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 588. *Quetif.* tom. 1. p. 393. Vide etiam quæ de Brocardo supra ad an. 1260. subnotavimus. *Staphorstius* tom. 3. Historiæ Ecclesiæ Hamburgens. p. 353. observavit locum cap. 7. in quo anni 1283. mentio, in nonnullis excusis & MSS. non legi, sicut nec locum illum, in quo provocatur ad Conc. Lugdunense an. 1273. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 774. (*c*) Hoc opus *Fabr.* ibid. p. 777. tribuit potius superiori Brocardo, qui testatur se an. 1225. missum a Friderico 2. in Ægyptum ad Saladinum, regem Babyloniæ. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 556.

Sæc. XIII. ob an. MCC. goras loco citato. *Ἀνὴρ ἐν λόγοις ἐπίσημος, ὃς τὸν ἐν ταῖς γραφαῖς εὐγενῆ τῆς Ἑλλάδος ῥυθμὸν, καὶ τὴν ἀττικίζουσαν γλῶσσαν*, &c. *Insigni vir facundia, qui elegantes Græcæ litteraturæ numeros, & Atticam illam linguam longo jam tempore oblivionis gurgite demersam, ingenii dexteritate ac singulari studio in lucem produxit, ac velut ab inferis revocavit.* Scripsisse plura adversus Latinos præcipue contra Beccum sive Veccum, summum Latinorum fautorem, testantur Nicephorus Gregoras libro 6. Pachymeres lib. 8. c. 1. præcipue *Tomum synodicum*, quem propter fidei dogmata in eo sincere tradita, *Columnam Orthodoxiæ* nuncupavit. *Sermones* ejus *contra blasphemias Vecci* MSS. in bibliotheca imperiali Viennensi, (teste Gesnero in Epitome) asservantur. Vide quæ habet L. Allatius de Consens. lib. 2. cap. 15. n. 12. (*a*). *Encomia* ejus varia, præcipue in S. Georgium, & Dionysium Areopagitam habentur MS. in biblioth. regis Galliæ, cod. 16. 1922. & alibi. Vide Labbeum Nov. Biblioth. MS. p. 73. 74. (*b*).

Supersunt biblioth. Vindob. Cod. Hist. 101. *Epistolæ* ejus partim scriptæ antequam patriarchatum iniit, partim postea, 191. (203. (*c*) habet L. Allatius) quantivis certe pretii, quibus historia hujus temporis egregie illustrari possit. Harum omnium inscriptiones Græcas una cum earundem initiis exhibet Cl. Lambecius Comment. lib. 8. p. 511. Habentur hæ epistolæ iterum Cod. Philosoph. 195. num. 6. ubi etiam num. 3. Gregorii nostri fabulæ reperiuntur. Quænam vero sint hæ fabulæ non liquet. *Orationes* ejus & *epistolas* inter libros Vulcanianos Gr. MSS. fol. asservari in bibliotheca Lugduno-Batava, testis est catalogus Spanhemianus p. 413. Sequitur in Vindobonensi codice historico fol. 146. Gregorii nostri *Decretum synodale*: cujus initium. *Ἀπόφασις. Ἡ μετριότης ἡμῶν σὺν ἅμα τῇ περὶ αὐτὴν ἱερότητι τῶν ἀρχιερέων ὁμηγύρει* &c. Subjiciuntur nonnulla huc spectantia, de quibus vide Lambec. loc. citat. p. 522. Exstat etiam ejus *Dissertatio antirrhetica* contra Johannis Vecci blasphema dogmata, quam composuit atque edidit priusquam in patriarcham CP. electus est. Incipit. *Οὐκ ἔγωγε θαυμάζω φιλέτης, εἴ τις ἀγροικος ὢν* &c. habetur MS. ubi supra Cod. Theol. 245. n. 5. fol. 99. *Epistola* ad quendam schismaticum ibid. cod. 255. *Oratio in sanctum magnum martyrem Georgium*, hoc initio. *Ἔθος τοῦτο τῶν λόγοις ἀγωνιζομένων σχεδὸν ἑκάστῳ* &c. MS. ibid. Cod. Hist. 104. num. 6. fol. 91. Orationem hanc Latine ediderunt Bollandiani April. 23. p. 123. Græce deinde in Append. tom. 3. ejusdem mensis p. 25. *Oratio in S. Martyrem Marinam.* Princ. *Καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἄρα, ἧς ὁ Χριστὸς κεφαλὴ* &c. ib. fol. 104. p. 2. Utramque orationem recenset L. Allatius de Script. Symeon. p. 87. 97. *Encomium in Georgium Logothetam Acropolitam.* Habuit MS. penes se Dousa, ex quo fragmentum Georgio Acropolitæ subnexuit. *Encomium in S. Dionysium Areopagitam.* Princ. *Ἡ δὲ μὲν πρόθεσις τῷ λόγῳ δίκαια, ἡ δὲ ἐπιχείρησις τολμηρὰ* &c. Exstat in bibliotheca Vallicellana & Cod. Pal. 374. (*d*). *Descriptio & encomium urbis CP.* Exstitit penes Bonavent. Vulcanium teste Theod. Dousa Not. ad Chron. Georg. Logoth. (*e*). *Vita & res gestæ & peculiaris miraculorum narratio S. & Deiferi Patris nostri Lazari, qui in Galesio monte vitam asceticam excoluit, descripta a sanctissimo patriarcha Domino Gregorio*, quem non alium a Gregorio nostro Cyprio esse recte conjicit Cl. Allatius, qui hanc vitam MS. penes se habuit, & scriptionem esse satis elegantem, accuratam, & raram testatur. *Encomium in mare*, sive in universam aquarum naturam. Græce una cum Aristotelis libro de Mundo edidit Bonavent. Vulcanius *Lugd. Bat.* 1591. 8vo. *Proverbia in unum collecta & ordine Alphabetico digesta*, Græc. cum Mich. Apostolii parœmiis *Lugd. Bat.* 1619. 4to. *Sententiæ Græcæ* seorsim excusæ *Colon.* 1536. 8vo. Longe plura de Georgio nostro habet Allatius Diatr. de Georgiis p. 420. Nec lectori abs re erit consulere Georg. Pachymer. Hist. lib. 2. cap. 6. 7. 8. 9. 10. & alibi sæpius.

HONORIUS IV. *Jacobus de Sabello* 1285. prius dictus, patria Romanus, ex illustri Savellorum familia ortus, & ut nonnulli volunt S. Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis. Martino 4. in pontificatu successit, Perusii 4. Nonas Aprilis anno 1285. electus, Romæ 20. Maii coronatus. Anathematis fulmen a prædecessore in Petrum Arragoniæ regem vibratum renovavit; Ladeslaum Hungariæ regem in fide Christi nutantem excommunicari & deponi mandavit; ordinem Carmelitarum a pluribus oppugnatum confirmavit, novisque privilegiis munivit. Podagra, & chiragra adeo afflictus erat, ut non nisi instrumentis ad id affabre compositis suffultus sacra celebrare potuit, tandem continuis doloribus attritus, in monte Aventino debitum naturæ persolvit, April. 3. anno 1287. in Vaticano sepultus. Exstant *epistolæ* 2. apud Bzovium, ad annum

(*a*) Ejusdem *tomum contra Veccum*, ejusque *Apologiam & confessionem* exhibuit Bandurius in Imperii Orientalis tom. 2. p. 942. seq. Ejusdem *Epistola ad Imperatorem Andronicum Ducam* Angelum Comnenum Palæologum habetur ibid. p. 961. (*b*) *Encomium in Georgium Martyrem* exstat in tom. 3. Act. Sanctor. April. p. 25. & Lat. p. 123. (*c*) In bibl. Leydensi haberi ejusdem *Epistolas* prope 300. ex Diario Belgico an. 1718. mense Septembri notat. *Fabr.* ad Allatii Diatrib. de Georgiis Bibl. Gr. vol. 10. p. 809. (*d*) Item in bibl. Vatican. & Regis Galliæ. (*e*) Exstat hodie inter alias Gregorii Cyprii *orationes* in bibl. Lugd. Bat.

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1285. 1286. *Epist.* 4. apud Wading. tom. 2. ad eosdem annos. 15. *aliæ* ibid. in Append. p. 558. *Epistolarum volumen* MS. in bibliotheca Vaticana; *Testamentum* item in Barberina asservatum memorat Lud. Jacob. Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 113. (*a*).

1286. GEORGIUS GELESIOTA, Gregorii patriarchæ auditor & familiaris, claruit sub Andronico Palæologo seniore circa annum 1286. Extat *oratio funebris in Theodorum Xanthopulum*, cujus si non discipulus fuerat, certe amicus integerrimus. Princ. *Ἀνδρὸς εἴτε βασιλείοις ἤθεσι, καὶ παιδεύμασιν ἐντεθραμμένου.* Confer L. Allat. Diatr. de Georgiis p. 383. (*b*).

1286. ANONYMUS *annalium Menevensium* compilator, ecclesiæ Menevensis canonicus, claruit circa annum 1286. Condidit *annales ecclesiæ Menevensis* ab orbe condito ad annum 1286. Extant in codice Cortoniano sub Domitiano A. 1. Omissis aliis Wallensium rebus, ea solum excerpsit, ediditque Whartonus noster, quæ ecclesiæ Menevensis historiam tradiderunt, ab an. 437. quo Saxones in Angliam advenerunt, ad annum usque 1286. Angl. Sacr. tom. 2. p. 648. Nescio an ejusdem canonici sit brevis *vita Davidis secundi*, Meneventium episcopi, qui decessit anno 1176. quam post annales prædictos habes ibid. p. 652.

1286. GULIELMUS DURANTES, *Speculator* dictus, natione Gallus, patria Narbonensis, in Podiomissione, quod Provinciæ oppidum est, (teste Miræo *) nobilis genere natus. Adolescens adhuc juris civilis & canonici studio operam dedit, qua quidem in re Bernardum Compostellanum, & Henricum Segusianum, postea cardinalem Hostiensem, duces & magistros habuit: prima studiorum tyrocinia Bononiæ posuit, ubi doctoratus lauream adeptus primum ibi, deinde Mutinæ publice docuit; adeoque in exercitatione forensi excelluit, ut *Pater Practicæ* vocaretur. A Clemente 4. gentili suo capellanus, & palatii apostolici auditor generalis constitutus est; factus etiam canonicus Bellovacensis, Narbonensis, & decanus Carnotensis. Anno 1274. a Gregorio 10. ad 2. concilium Lugdunense generale missus est, in quo pontificis procuratorem egit, ejusque nomine plures constitutiones promulgavit. A Nicolao 3. Beati Petri patrimonio præficitur, rectoris & comitis Patrimonii titulo insignitus: nec Marti minus quam Mercurio natus in Italiæ ditionibus Romanæ sedi subditis Dux militiæ generalis constituitur; & non una vice bellis adversus Romandiolæ, Flaminiæ, Forolivii civitates contra sedem apostolicam rebellantes præfectus, rem suam bene & feliciter gessit. Anno 1286. factus est Minatensis in Gallia Aquitanica episcopus; & cum postea Bonifacius 8. archiepiscopatum Ravennatensem ei obtulit, constanti animo recusavit. Anno 1296. a Bonifacio ad Saracenorum Sultanum legatus, Nicotiæ, quæ Cypri metropolis est, pridie Nonas Julii diem obiit. Corpus Romam relatum in æde Minervæ in capella Omnium Sanctorum, magno cum honore sepelitur. Pluribus de Gulielmo nostro agunt Simon Maiolus in vita Durandi, commentario ejus in Concil. *Lugdun.* 1569. præmissa; Fichardus in vitis Jurisconsultorum; Amb. de Altamura Biblioth. Dominic. p. 72. & in Append. p. 462. (*c*). Eruditionem assecutus est pro tempore, quo vixit, haud vulgarem, eximiam theologiæ ac sacrarum literarum scientiam, præcipue accuratam juris peritiam. Ejus de re sacramentaria celebris hæc fertur * sententia.

* Auct. c. 410.

VERBUM AUDIMUS,
MOTUM SENTIMUS,
MODUM NESCIMUS,
PRÆSENTIAM CREDIMUS.

* Forster. Hist. Jur. Civ. lib. 3. c. 17. p. 485.

SCRIPTA.

Speculum juris in tria volumina distinctum, scriptum anno 1261. & cardinali Othobono dedicatum. Prodiit *Basil.* 1574. *Francofurt.* 1592. (*d*).

Repertorium juris ex speculo fere deceptum, quocum prodiit *Francofurt.* 1592. *Lugdun.* 1516. 1551. excusum est etiam *Venet.* 1496.

Rationale divinorum officiorum in libros 8. distributum, anno 1286. absolutum. Vide lib. 8. cap 9. Extat cum speculo & repertorio *Lugdun.* 1516. 1551. Seorsim *Mogunt.* 1459. *Rutling.* 1473. *Venet.* 1485. *Argent.* 1486. *Basil.* 1488. *Norimberg.* 1493. fol. *Venet.* 1519. *Lugdun.* 1565, 1568. 1584. 1592. 8vo. *Antverp.* 1570. (*e*).

Commentarius in canones concilii Lugdunensis, prodiit cum vita ejus a Simone Maiolo editus *Fani* 1569. 4to.

Breviarium Glossarum & textuum Juris Ca-

(*a*) *Bullas duas* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 120 – 124. *Alias* 17. *Rymerus* Fœder. vol. 2. p. 295 – 342. (*b*) Georgius Glesiora & Georgius Oenæota Paraphrasi clariore donarunt *Orationem* Nicephori Blemmydæ *de imperio*, quæ extat in bibl. Cæsarea; ut post Lambecium vol. 7. p. 225. notat *Fabr.* ad Allatii Diatriben de Georgiis Bibl. Gr. vol. 10. p. 739. (*c*) Conf. etiam *Jac. Echardum* de Scriptoribus Dominicanis p. 480. (*d*) Item *Bononiæ* 1474. *Lugd.* 1516. 1531. 1551. *Venet.* 1576. *Lugd.* 1577. *Francof.* 1612. 1668. fol. (*e*) *Norim.* 1480. *Argentorat.* 1484. 1493. *Lugd.* 1551. *Venet.* 1572. vid. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latinit. vol. 2. p. 206. qui memorat Gulielmi *Pontificale*, & *statuta* pro Cleri sui Mimatensis instructione.

Sæc. XIII. ab an. MCC. *nonici*, Parif. 1519. 8vo. Scripfit item *in decretales Gregorii* 9. *Nicolai* 3. & *in Gratiani decretum*; verum aut hi commentarii perierunt, aut cum blattis & tineis in tenebris adhuc luctantur.

* Biblioth. Patavin. MS. p. 14. Alius a noftro fuit (quod pridem notavit Phil. Thomafinus *) Gulielmus Durantus epifcopus etiam Mimatenfis, noftri nempe nepos & in fede fucceffor, qui concilio Viennenfi fub Clemente 5. anno 1311. interfuit, in quo libellum edidit *de reformatione Ecclefiæ* (a). Exftat *Parif.* 1545. *Lugdun.* 1635. 4to. & cum quibufdam Clemangis, & P. de Alliaco opufculis *Parif.* 1671. 8vo.

1288. ANONYMUS *chronici Brunfwicenfis* auctor, natione Germanus, claruit circa annum 1288. Scripfit *chronicon Ducum Brunfwicenfium*, a temporibus Ludolphi Saxoniæ ducis ad annum ufque 1288. fe enim Edwardi 1. Angliæ regis tempore vixiffe refert. Edidit illud una cum aliis antiquitates Brunfwicenfes fpectantibus J. Joac. Maderus *Helmft.* 1678. 4to.

1288. NICOLAUS IV. *Hieronymus* antea dictus, patria Picenus, domo Afculanus, patrem Arminilaum Tineum, honeftæ conditionis virum, habuit, ex monacho Francifcano factus eft epifcopus Prænestinus, & S. Sabinæ presbyter cardinalis: poft Honorii mortem creatus eft ecclefiæ Romanæ pontifex, electus 22. coronatus 25. Februarii anno 1288. Coortis Romæ feditionibus Reate profectus eft, rebus vero mox fedatis Romam rediit, pacemque inter Arragoniæ & Neapolis reges conciliavit. De religione Chriftiana inter barbaros propaganda admodum erat follicitus; eodem quo factus eft pontifex anno, nuncios a rege quodam Tartarorum, ejufque regina accepit, quorum converfioni congratulatus eft. Quin & magnum Tartariæ Chamum ad fidem Chrifti amplectendam hortari non deftitit. Anno fequenti de eadem re ad Armenos eorumque regem, nec non ad Æthiopiæ imperatorem fcripfit. Caufam Chriftianorum in Syria apud principes Chriftianos vehementer follicitavit. Quin & ad tuendam Ptolemaida multos milites ipfe proprio ære tranfmifit. Obiit Romæ 14. Aprilis, anno 1292. ad S. Mariam majorem fepultus. Epitaphium rudi & inconcinno carmine fcriptum habet Wading. ad annum 1292. n. 6. Sixtus vero Quintus adhuc cardinalis longe magnificentius Maufoleum ei condidit, & nobiliori infcriptione honeftavit, quæ itidem loco citato habetur. Hæc de eo Johannes Stella: *Vir quidem literarum divinarum humanarumque egregie doctus; ac præter doctrinam multa bonitatis ac integritatis pontifex fuit, omnes pariter amando: qui non plura affinibus aut cognatis fe debere, aut conferre quam aliis bonis arbitrabatur; & propterea ex omni fere religione viros optimos & doctos cardinales creavit, & urbem Romanam pulcherrimis adificiis exornavit.* Sæc. XIII. ab an. MCC.

SCRIPTA.

(b) *Conftitutio pro Benedictinis*, Par. 1519. 8vo. *Epiftolæ*, quarum tria volumina in bibliotheca Vaticana affervari dicuntur. Ex his 18. exhibet Bzovius ad ann. 1288. 1292. quamplurimas Wadingus ad ann. 1288. & fequentibus annis. In Appendice vero ad tom. 2. p. 168. alias 68. evulgavit (c).

Commentaria in aliquot libros S. Scripturæ; in Magiftrum Sententiarum lib. 4. *Sermones de Sanctis & de Tempore; Conftitutiones ecclefiafticæ adverfus hæreticos* (d), & alia quædam a Lud. Jacob. Biblioth. Pontif. p. 165. memorantur, verum an edita fint, imo an fuperfint hodie, non didici.

THEODERICUS DE APOLDIA, patria Thuringus, Erfordii natus, inter monachos Dominicanos educatus eft, iifque fe fociavit. Claruit anno 1289. jam fexagenario major. Scripfit *de vita & rebus geftis S. Elizabethæ, Andreæ regis Hungarorum filiæ, & Ludovici Langravii Thuringiæ viduæ libros* 8. Exftant apud Canif. Antiq. Lect. part. 2. p. 147. (e). Hos quidem Cl. Voffius * alio Theodorico Thuringo noftri coætano tribuendos cenfet: fed cum nullum pro fententia fua argumentum profert, noftro non abjudicandos exiftimo. Condidit etiam *de vita S. Dominici ordinis Fundatoris libros* 7. quos Surius ad Auguft. 5. fed ftylo paffim correcto edidit. 1289.

* De Hift. Lat. lib. 2. c. 6. 62.

(a) Seu *de rebus in eo geftis*. Hoc opus idem effe cum libro *de modo celebrandi generalis Concilii* compofito a Duranto & concilio Viennenfi oblato opinatur *Oudin*. tom. 3. p. 727. vid. etiam *Spondanum* ad an. 1311. n. 3. ubi refert exftare MS. in bibl. Vaticana cod. 1477. illudque integrum fe vidiffe in bibl. Colleg. Fux. Tolof. (b) Habetur cum 5. aliis Nicolai *Conftitutionibus* in Bullario Cherubini tom. 1. p. 185. (c) Paucas quafdam edidit etiam Raynaldus. vid. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 309. (d) Aliam *contra Judæos* memorat *Du Pin*. Hift. Ecclef. vol. 11. p. 52. *Epiftolam* Epifcopo Attrebatenfi exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 1. p. 1253. *Alias* idem *Martene* Collect. nov. Scriptorum & Monumen. veterum tom. 2. *Bullæ* 2. exftant. ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 173. 180. *Statutum de divifione Fructuum* &c. *Ecclefia inter Papam & Cardinales* MS. in bibl. Cotton. fub *Nerone* C. 2. n. 13. *Bullæ* variæ exftant ap. *Rymer*. Fœder. vol. 2. p. 355-533. (e) Edit. nov. tom. 4. p. 116. Variæ *Lectiones* & Supplementa ad hanc vitam ex duobus Codd. bibl. Paulin. Lipf. habentur ap. *Menckenium* in tom. 2. Scriptor. Rerum German. & Saxon. p. 1987. Hanc etiam *vitam* in fine, auctiorem & continentem appendicem 6. capitum, quæ in Codd. MSS. quibus ufus eft Canifius, defuit, exftare in bibl. Cæfarea narrat *Lambecius* Comment. bibl. Cæfar. Vindob. c. 8. p. 879. Tractatus Theodorici *de beatifica vifione Dei per effentiam*, *De Iride*, & *Calendarium* metricum exftant MSS. in bibl. Paulina Lipfienfi. vid. Catalog. impreff. p. 331.

AUGU-

Sæc. XIII. ab an. MCC. 1290. AUGUSTINUS TRIUMPHUS, patria Anconitanus, ordinis Augustiniani eremita, claruit anno 1290. Junior adhuc anno 1274. concilio Lugdunensi interfuit. Vixit aliquamdiu in academia Parisiensi, plures vero annos Venetiis in S. Mariæ de Nazareth ordinis sui loco, ubi nonnulla in laudem B. Virginis opuscula elucubravit, præcipue vero Neapoli lares habuit, Carolo & Roberto regibus apprime charus. Obiit ibidem anno 1328. ætatis 85.

SCRIPTA.

Summa de Potestate ecclesiastica, ad Johannem 22. papam, *Augustæ Vind.* 1473. fol. *Romæ* 1479. 4to 1582. fol. (*a*).

Commentarius in orationem Dominicam; Salutationem Angelicam; & Canticum B. Virginis, Romæ 1590. 1592. 4to.

In Canticum Deiparæ seorsim ibid. 1603. In Orat. Domin. eod. loc. 1587. (*b*).

Milleloquium ex scriptis S. Augustini, quod imperfectum reliquit Triumphus, absolvit Bartholomæus Urbinas, ejusdem ordinis theologus. Prodiit *Lugduni* 1555. & forsan alibi.

INEDITA.

Super Sententias lib. 4. *De Spiritu S. contra Græcos; De Cantico spirituali*, sive *de* 10. *Chordis; De introitu terræ Promissionis; De cognitione & potentiis animæ; Theoremata de resurrectione mortuorum; expositio in Ezechielem; & in omnes novi Testamenti libros, quibusdam etiam duplici expositione addita; Sermones Dominicales*; item *de Sanctis ad Clerum; Tabula* seu *index super moralia S. Gregorii*; hæc, ut & *commentaria quædam in Aristotelem* recenset, quibusque in locis delitescunt ostendit, Joseph. Pamphilius, episcopus Signinus, Chron. Eremit. S. August. p. 46. ubi etiam refert, omnia Augustini nostri opera civium Anconitanorum sumptibus ab Archetypis transcripta, Romæ in bibl. Vaticana magnis & pulcherrimis voluminibus asservari.

1290. (*c*) JOHANNES DE PARISIIS, sive ortu, sive educatione Parisiensis, inter ordinis Dominicani monachos, & theologos Parisienses maxime enituit. Claruit anno 1290. Orta inter Bonifacium 8. & Philippum Pulchrum Francorum regem discordia, regis sui causam in se suscepit, & jura Sæc. XIII. ab an. MCC. regia adversus pontificem strenue tuebatur; conventus Dominicanos concionando, scholas theologicas prælegendo egregie ornavit: sed dum novam quandam propositionem de modo corporis Christi in Eucharistia ventilaret, nempe, possibile hoc esse, per assumptionem substantiæ panis, vel paneitatis in Verbo, idque magis esse rationabile, & veritati sacramenti congruum, mox magistros Parisienses in se vehementer irritavit; præcipue Gulielmum Parisiensem, Ægidium Bituricensem, Bertrandum Aurelianensem, & Gulielmum Albianensem episcopos, qui hominem in examen vocarunt, & cum dogma suum retractare nollet, condito facultatis theologicæ decreto, sententiam ejus damnarunt, eique tum prædicandi, tum prælegendi munere sub excommunicationis pœna interdixerunt. Ægre hæc ferens Johannes noster, a decreto Parisiensi ad sedem apostolicam provocavit: causam igitur acturus Romam perrexit, ubi paulo post, vitam cum morte commutavit anno circiter 1304. Confer quæ ex continuatione chronici Guil. de Nangis, aliisque de eo notavit D. Allixius præfatione mox citanda p. 54.

SCRIPTA.

Tractatus de regia Potestate & papali, in gratiam regis sui adversus Bonifacium papam scriptus. Prodiit cum aliquot Dominicanorum opusculis *Par.* 1506. 4to & apud Goldast. Monarch. tom. 2. p. 107. (*d*).

Determinatio de modo existendi corpus Christi in sacramento Altaris, alio, quam sit ille quem tenet ecclesia. Hanc nuper ex MS. codice S. Victoris Paris. eruit, & præmissa prolixa, sed & erudita plane dissertatione historica, de dogmate Transubstantiationis edidit vir Cl. D. P. Allix. *Lond.* 1686. 8vo.

Correctorium doctrinæ S. Thomæ, Ægidio Columnæ tributum ejusque nomine evulgatum, *Venet.* 1501. *Colon.* 1624. 8vo. (*e*).

Determinatio de secta Christiana per testimonia Gentilium; aliaque de confessionibus Fratrum: Habentur MS. (uti fidem nobis facit Jamesius) in bibliotheca Lincolniensi apud Oxoniens. cod. 16. n. 1, 2. Scripsisse etiam dicitur *de Unitate esse & Essentiæ in Deo; De adventu Christi*, seu *contra Antichristum* (*f*); *Apologeticum contra Henricum*

(*a*) Exempla quædam an. 1584. alia 1585. præferunt. (*b*) *In Canticum Deiparæ, salutationem Angelicam, & super Missus est Angelus*, post editiones Romanas recudi fecit Petrus de Alva & Astorga in Bibl. Mariana; *Madrit.* 1648. fol. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 403. Plura memorant *Oudin.* tom. 3. p. 598. *Philippus Elsius* Encomiastici Augustiniani p. 89. qui p. 102. refert Augustini tractatum *de cognitione animæ, ejusque potentiis* prodiisse *Bononiæ* 1503. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 634. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 50. *Jacob. Quetif.* tom. 1. p. 500. (*d*) Habetur MS. in bibl. Victorina, item in bibl. S. Germani de Pratis, & in Colbertina, ut narrat *Oudin.* p. 636. (*e*) Exstat MS. Oxoo. in bibl. Mertonensi cod. 10. Vid. *Oudin.* tom. 3. p. 639. (*f*) Exstat MS. in bibl. S. Germani Parisiensis cod. 602. item in bibl. Sangermanensi. Scripsit etiam *super primum Sententiarum*, & *Lecturam in universos* 4. *libros*, & *Quodlibeta*, ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 323. *Sermones*, Lutetiæ dictos, quorum *Ius* est *in adventu Domini*, *2us in dominica 2da Quadragesimæ*, *3us in dominica post Pascha*, exstare in bibl. Colbertina cod. 3725. testatur *Baluzius* in Vitis Pap. Avenionens. p. 576. quem vide.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

Gandævensem; & *philosophica* quædam, quæ an adhuc supersint, non comperi.

Plures erant hoc circiter tempore Johannes Parisienses, & in his Johannes Parisius Anglus, S. Victoris Parisiensis canonicus regularis, cujus *Memoriale* seu *Flores historiarum* exstant MSS. tum alibi tum bibliotheca Cantab. Benedictina cod. 20. Ex his plura se in chronicum suum Belgicum transtulisse fatetur Miræus Auctuar. cap. 403. (*a*).

1290. RADULPHUS DE COLUMNA, canonicus Carnotensis (*b*). Claruit an. 1290. Scripsit ad Lambertum de Castello *tractatum de translatione imperii a Græcis ad Latinos*, qui habetur apud Goldastum, Monarch. tom. 2. p. 88. (*c*) neque de illo plura quæ dicam habeo.

1290. (*d*) JACOBUS DE VORAGINE, rectius *de Viragine*, urbe Ligurum maritima oriundus, S. Dominici familiæ nomen dedit, ejusque in Lombardia Provincialis, deinde totius ordinis Generalis, denique archiepiscopus Genuensis factus, a cardinale Ursino episcopo Hostiensi (vacante tum sede Romana) consecratus, Imperatoris partibus favisse dicitur, unde cum die Cinerum Bonifacius 8. sententiam illam pro more in eum ad pedes suos provolutum proferre debuisset, *Cinis es, & in cinerem reverteris*, conjectis in oculos cineribus, hæc ei dixisse fertur, *Gibellinus es, & cum Gibellinis tuis ad nihilum reverteris.* Et ita quidem habent Blondus & Philippus Bergomas, quorum tamen fides hac in parte vacillare videtur, cum potius Porcheto successori tribuendum sit. Claruit anno 1290. Obiit anno 1298. etsi sint qui vitam ejus ad annum usque 1314. protrahant. Vir quidem in Deum devotus, in pauperes munificus, in quos integros fere episcopatus sui reditus distribuit, pius magis quam doctus, etsi Augustini opera sedulo legebat, ejusque pene omnia memoria tenuisse dicitur. In rebus historicis, præsertim quæ de vitis Sanctorum congessit, nimium credulus, & in fabulis undique convasandis ad ludibrium ineptus.

SCRIPTA.

Historia Lombardica, seu *Legenda aurea de vitis Sanctorum.* Legenda quidem *aurea ab homine oris ferrei, cordis plumbei* scripta, ut acute de ea Ludovicus Vives *. *Quid fœdius* (ita pergit) *dici potest illo libro? quam pudendum est nobis Christianis, non esse præstantissimos nostrorum divorum actus verius & accuratius memoriæ mandatos, sive ad cognitionem*, &c. Vivem secutus est Melchior Canus *; *in illo*, inquit, *miraculorum monstra sæpius quam vera miracula legas. Hanc* [legendam auream] *homo scripsit ferrei oris, plumbei cordis, animi certe parum severi ac prudentis.* Idem plane judicium tulit Cl. Espencæus, idque pro concione publica, adeo ut sententiam suam publice recantare coactus sit. Opus quidem historiis Christianis accensendum, an potius ad fabulas Romanenses ablegandum? a cordatioribus etiam pontificiis (ut videmus) non sine gravi stomacho damnatum. Certe nugis nugacissimus, fictis, ineptissimisque narrationibus refertissimum, quæ non sine immenso Christianæ religionis scandalo legi, multo magis defendi possunt. Prodiit hæc historia *Norimberg.* 1478. 1493. *Davent.* 1479. 1483. *Venet.* 1483. *Basil.* 1486. *Argentinæ* 1496. *Lugduni* 1510. *Argentinæ* 1518. (*e*). In editione quæ penes me est, *Argentinæ* 1496. Jacobi nostri legenda definit in capite 176. Quæ sequuntur usque ad finem libri capita 38. continentia, ab aliis addita sunt. Hæc legenda etiam abbreviata prodiit *Venet.* 1478. fol.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

* De caus. corrupt. art. l. 2. p. 91.

* Loc. commun. l. 11. c. 6. p. 658. Vid. Thuan. ad an. 1555. p. 89.

Quadragesimale Venet. 1575. 1579. 1602. 4to.

Sermones de planctu B. Mariæ Virginis, ibid. 1602.

Sermones pulcherrimi de tempore per totum anni circulum, Venet. 1544. 4to.

Sermones de Sanctis per anni totius orbitam, Papiæ 1500. Venet. 1602. 4to (*f*).

Mariale aureum, de laudibus Matris Dei, alphabetico ordine digestum, & in 160. sermones distributum, *Venet.* 1497. *Paris.* 1503. *Mogunt.* 1616. 4to.

Chronicon Januensis civitatis, ejusque Pastorum a fundatione usque ad annum 1213. (*g*).

Librum de opusculis S. Augustini; *Defensionem sui ordinis contra impugnatores, quod non viverent secundum Apostolicam regulam* (*h*); item *summam Vitiorum & Virtutum* memorat, sed an exstent, non dicit Amb. de Al-

(*a*) Ex his excerpta quædam dedit etiam *Andreas du Chesne* tom. 1. Scriptor. Rerum Francicarum p. 128. seq. (*b*) A *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 706. & *Oudin.* tom. 3. p. 755. *Landulphus* vocatur, idem qui etiam *Landulphus* sagax. (*c*) Item in Sylloge Simonis Schardii de jurisdictione & autoritate imperiali p. 284–297. fol. *Basil.* 1566. *Argent.* 1618. teste *Fabr.* ubi supra. Scripsit etiam *commentarios in 4. libros sententiarum*, qui exstant MSS. in bibl. Basileensi, & S. Antonii Patavini, & in aliis Italiæ bibliothecis. *Breviarium historiale* ab orbe condito ad ann. Christi 1302. prodiit *Pictavis* 1479. *Fabr.* loc citat. suspicatur idem esse opus cum temporum Pontificum Romanorum historia, quod Johanni 22. ab eo dicatum scribit lib. 22. Volaterranus. *Tractatum brevem de Pontificali officio* ad eundem Johannem MS. in bibl. Colbertina, teste *Oudin.* ubi supra. *Historia miscella*, quæ sub Pauli Longobardi nomine prodiit, Landulphus noster 8. posteriores libros a 15. ad 24. adjecit, ut refert. *Fabr.* ubi supra. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 612. seq. *Quetif.* tom. 1. p. 454. seq. (*e*) De editionibus & Versionibus vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 51. (*f*) *Sermones* seu *vitæ Sanctorum* divisæ pro singulis mensibus a Jac. Voragine habentur MSS. in bibl. B. Mariæ Florent. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 372. Hi *sermones* prodierunt sæpe *Venet.* & *Paris.* (*g*) Habetur ap. *Muratorium* tom. 9. Scriptor. Italicor. De Codd. MSS. vide *Oudin.* tom. 3. p. 615. (*h*) *Venet.* 1504. 8vo.

tamuta

tamura ad annum 1290. (*a*). Denique *sacrosancta Biblia in linguam Italicam* primus transtulisse, annoque 1270. evulgasse dicitur (*b*). Inter scripta ejus a nonnullis recensetur opus *Catholicon* dictum seu grammatica & dictionarium, *Venet.* 1483. (*c*) an recte, judicent qui viderint (*d*).

1290. GULIELMUS MAIOR, vulgo *le Maire*, natione Gallus, ecclesiæ Andegavensis pœnitentiarius, & ab anno 1290. ejusdem ecclesiæ episcopus, anno 1311. concilio Viennensi generali sub Clemente 5. celebrato, in quo de extirpandis Templariis agebatur, interfuit & subscripsit. Obiit anno 1314. Scripsit *episcopatus sui gesta*, a tempore quo factus est episcopus usque ad annum 1313. a Dacherio primum in lucem prolata, Spicileg. tom. 10. p. 247. (*e*). Quo in opere multa egregia profert, epistolas, & diplomata inserit, quæ ad libertates & jura ecclesiæ Andegavensis, atque ad disciplinam spectant ecclesiasticam. *Statuta* ejus *synodalia* edidit idem Dacherius tom. 11. p. 201. (*f*).

1290. RICHARDUS DE MEDIAVILLA, seu MIDDLETON, *Doctor solidus & copiosus*, *fundatissimus* etiam & *autoratus* dictus, natione Anglus, ordinis Minoritarum theologus; quod vero illum archiepiscopum Remensem fuisse scribit Marianus, parum apud eruditos fidei meretur. Claruit anno 1290. Postquam in academia Oxoniensi philosophiæ, jurisprudentiæ, præcipue theologiæ scholasticæ haud vulgarem scientiam assecutus esset, juxta morem apud Anglos his temporibus receptum, Lutetiam se transtulit, ubi celebre sibi nomen comparavit. Anno 1282. Petrus Johannes Olivi * Minorita accusatus est, quod scripsisset nonnulla hæresi & erroribus plena; revera nulla alia de causa quam quod molles & collapsos suorum mores publice corripuisset; quod tam superioris quam inferioris ordinis fratres molliter viventes, quin & delicatulos nimis ecclesiæ prælatos magno zelo tam voce quam scriptis lacessivisset. Hinc clamores in illum & tumultus excitati, causæque ejus examen anno sequenti a Bonagratia ordinis generali, Richardo nostro theologiæ tunc baccalaureo, & quibusdam aliis commissum est. Verbo dicam. Propositiones quasdam ex ejus scriptis excerptas tanquam periculosas & male sonantes censura notarunt; quin & mortuus jam pro hæretico damnatus est, ejusque libri prohibiti. Addit Baleus cadaver ejus effossum esse, & Clementis papæ jussu combustum. Petri hujus vindicias adversus Bzovium fuse agit Dermicius Thaddæi, ipse Minorita, Nitela Francisc. Relig. p. 331. &c. Verum redeo. Richardus noster in patriam reversus, reliquum vitæ tempus Oxonii in publico docendi munere, non sine summa eruditionis fama, transegit. Obiit circa annum 1300.

* Vid. Wading. ad an. 1282. n. 2. 1283. n. 1. 1297. n. 23. &c.

SCRIPTA.

Quæstionum in Magistrum Sententiarum lib. 4. Venet. 1509. (*g*). Brixiæ 1591.

Quodlibeta theologica 80. quæstiones continentia, commentariis ejus in sententias subjecta.

De commentariis in Evangelia & Epistolas Pauli; lib. de conceptione Mariæ; tract. contra Petrum Johannis, aliisque Baleus Cent. 4. p. 359. Pitseus de Script. Angl. p. 386. videri possunt (*h*).

1290. GUIDO, natione Burgundus, villa de Mimo, in diœcesi Eduensi, nobili genere oriundus, ad vitam monasticam in cœnobio Autissiodorensi sub Johanne Josnual abbate consanguineo suo formatus, (ut ex appendice opusculo ejus subnexa liquet,) in academiis Aurelianensi & Parisiensi, theologiæ & juri canonico per novennium non in diligentem operam navavit. Claruit anno 1290. Domum reversus varia obivit munera, factus eleemosynarius in monasterio in Pufeia, ejusdemque vice-prior, decanus de Recognito, deinde cœnobii Autissiodorensis prior. Anno 1277. mortuo Johanne, in monasterii sui abbatem electus est. Sed coorta mox factione alterius partis monachi Johannem quendam de Thyengiis Anglum abbatem sibi asciverunt. Diu hæc duravit lis, Guidone bis Romam proficiscente, nec nisi post octennium in Guidonis nostri gratiam definita est. Anno 1309. regimine suo se abdicavit, & in cellam quandam privatam secedens, obiit 6. Kal. Martii anno 1313. postquam monasterium suum per integros ferme 24. annos gubernasset. Plura te docebit Aymo de Bordis, ejusdem

(*a*) Abbreviatio est *Summæ* Guil. Peraldi *de Virtutibus & Vitiis:* exstat MS. in bibl. S. benigni Divionensis cod. 178. prodiit *Basil.* 1497. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 616. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 476. (*b*) De hac versione, Jacobi de Voragine silentium cum ad an. 1292. Historiæ Genuensis sua fusius opera recenset, scrupulum movet; præterea nec Richardus Simon. in bibl. Galliæ. vid. lib. 2. Hist. Crit. N. T. p. 17. & 443. nec Muratorius in bibl. Italiæ exemplar versionis Bibliorum a Jacobo compositæ reperire potuit; vid. *le Long.* Bibl. sacr. vol. 1. p. 353. (*c*) Item *Mogunt* 1460. vid. *Hearn.* Hist. Walteri Hemingford. p. 372. 373. (*d*) Illud *Catholicon* opus est Jo. Januensis de Balbis, vid. *Oudin.* tom. 3. p. 579. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 437. Idem *Fabr.* ibid. vol. 4. p. 51. memorat Jacobi *expositionem in symbolum Athanasianum*, & *tabulam super historias sacræ Scripturæ* habentem distinctiones 60. & capitula 309. MS. in bibl. publ. Cantab. & in bibl. Domus S. Petri, & Aulæ Pembrochianæ. Item Oxon. in bibl. Bodleian. & Mertonens. vid. *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 791. (*e*) Edit. nov. tom. 2. p. 259. seq. (*f*) Edit. nov. tom. 1. p. 725. (*g*) Recus. ibid. 1589. (*h*) His opusculis *Du Pin.* Hist. Eccl. vol. 11. p. 78. addit tractatum *de ordine Judiciorum.*

cœnobii

Sæc. XIII. ab an. MCC. cœnobii monachus, ex quam modo citavimus appendice. Scripsit Guido *de gestis abbatum S. Germani Autissiodorensis*, ab anno 1189. usque ad annum 1277. Primus in lucem protraxit Philip. Labbeus Biblioth. Nov. MS. tom. 1. p. 570.

1290. CONRADUS, natione Germanus, monachus Dominicanus, suique ordinis provincialis. Claruit circa annum 1290. Scripsit *de Rosario beatissimæ Virginis* (*a*). Prodiit *Colon.* 1603. 12*mo.* Huic etiam *legendam de vita, obitu, & miraculis S. Dominici* ex omnibus qui ante se scripserant compilatam tribuit de Altamura p. 65. (*b*). quæ an edita sit, quærant alii.

1290. (*c*) HENRICUS, aliis *Amandus Suso*, natione Suevus, ex nobili Comitum Montensium genere natus, ordinis Prædicatorum theologus insignis, lector Constantiensis. Claruit circa annum 1290. Exeunte hoc sæculo obiisse videtur, vel, ut alii, an. 1306. Sunt quidem iique non infimi nominis viri qui obitum ejus ad annum 1365. vel 1366. referunt, quod nullo pacto stare potest, siquidem verum sit quod nobis tradidit Amb. de Altamura *, Susonem nostrum, una cum D. Thoma Aquinate (qui in Divorum censum relatus est anno 1323.) summo pontifici propositum fuisse, ut in Sanctorum numerum cooptaretur. Corpus ejus in conventu Ulmensi provinciæ Alemanniæ ante altare S. Petri conditum est.

* Biblioth. Domin. p. 77.

SCRIPTA.

Horologium sapientiæ, Venet. 1492. 1539. Neapoli 1658. 12*mo.* & alibi sæpius (*d*).

Meditationes 100. *de passione Domini cum totidem petitionibus ad eundem* (*e*).

Liber de novem rupibus.

Sermones de Tempore, de Sanctis ; & Quadragesimale.

Dialogus veritatis.

Epistolæ variæ, eruditione, sanctitate, spiritu-que referta. Opuscula hæc Laurentius Surius ex lingua Germanica in Latinam traduxit (*f*), & *Coloniæ* edidit 1588. 8*vo.*

Officium quotidianum de æterna Sapientia, plu-ries editum, annis tamen & locis mihi non compertis, nisi forsan *Parif.* 1578. 8*vo.* (*g*). Sæc. XIII. ab an. MCC.

1290. MANUEL PHILE, patria Ephesinus, illustri ac splendida familia natus, claruit sub Michaele & Andronico Palæologis circa annum 1290. Poetica facultate plurimum excelluit. Supersunt ejus quæ sequuntur. *In B. Deiparam & Johannem Chrysostomum Tetrasticha duo.* Princ. Ἁγνὴ χόρη ζῇς &c. Exstant Græc. MSS. biblioth. Vindob. Cod. Hist. 88. num. 3. fol. 244. Hæc Johanni Philæ tribuit Lambecius, eidem nempe cujus meminit Cantacuzenus * claro genere prognati, qui Christianæ philosophiæ desiderio, excussis negotiis omnibus, domi res suas agebat, vitamque sobriam ac justam studiose excolebat. Verum fallitur Lambecius. Codex enim MS. non Johannem, sed simpliciter *Philem*, nominat. Quo nomine noster venire solet. Etsi non negaverim Manuelem Johannis vel patrem fuisse vel gentilem. *Tetrasticha in Psalterium.* Princ. Τῦ κιθαρῳδῦ μὴ παρόντος ἐνθάδε &c. Græce MS. ibid. Cod. Theol. 325. num. 15. *Hypotheses*, seu epigrammata Iambica in S. Gregorii Nazianzeni orationes ibid. cod. 74. num. 2. 3. &c. *Versus Iambici sepulchrales*, sed in fine mutili, in Phracrassem, a L. Allatio Græc. editi de Conc. Florent. p. 702. (*h*). *Carmen* elegans & prolixum in obitum Pachymeræ, apud Eund. Diatr. de Georgiis p. 373. Ex ejus *Canone in S. Nicolaum* quædam citat idem lib. contr. Hotting. p. 179. *Carmen ad Deum.* Princ. Τὸ ἅγιον ϗ ζωοποιὸν πνεῦμα. Gr. Lat. edidit Cotelerius ad calcem Monument. tom. 3. p. 520. (i). Editi sunt, sed qui huc parum spectant, versus Iambici *de Animalium proprietate*, ad Michaelem Palæologum Imp. *Heidelberg.* apud Commelin. an. 1596. Meminit etiam Simmlerus editionis Venetæ (*k*) cum Arsenii Monembaziæ archiepiscopi præfatione ad Carolum 5. Ejus *Ἠθοποιΐα dramatica*, variique versus & epigrammata habentur MSS. biblioth. Bodleian. cod. 264. p. 436.

* Hist. l. 4. c. 32. p. 839.

REMIGIUS, patria Florentinus, Thomæ Aquinatis discipulus, Clari Hieronymei ex ordine Prædicatorum monachos, claruit 1290.

(*a*) *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. l. 3. vol. 1. p. 1155. notat scriptorem *libelli de Rosario B. Virginis* longe junioris esse ætatis. (*b*) Sed vid. *Quetif.* tom. 1. p. 471. (*c*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 653. seq. *Oudin.* tom. 3. p. 1064. ad an. 1360. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 683. ubi Henricum *Ulmæ* an. 1365. obiisse refert. (*d*) Prologum ex Cod. Colbertino primus vulgavit *Quetif.* ubi supra p. 654. seq. (*e*) Prodierunt cum Exercitiis S. Gertrudis *Parif.* 1578. Ad eas *Prologum* e Cod. Regio Pariſiensi edidit idem *Quetif.* ibid. p. 658. seq. (*f*) *Epistolam ad Moribundum* exhibuit Bzovius ad an. 1337. n. 15. Non omnia hæc opuscula ex lingua Germanica traduxit Surius; *Horologium* enim scripsit Latine auctor, quod multis annis ante Surium habetur MS. in bibl. veteribus. vid. *Oudin.* ubi supra. (*g*) *Luxemburgi* 1605. (*h*) Item a *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 542. (*i*) Exhibuit etiam *Fabr.* ubi supra vol. 7. p. 711. (*k*) An. 1530. Deinde cum versione Bursmanni, & Joach. Camerarii Auctario *Lipf.* 1575. recus. *Heidelberg.* 1596. conf. *Fabr.* ibid. p. 696. qui notat plura capita in editis deesse, quæ e MS. Bodleiano licebit supplere, & plura etiam in editionibus ipsis castigare. Supplementa quædam, ex bibl. Bodleiana, & alia Philes hactenus inedita exhibuit ibid. p. 697. seq. Ejusdem *Iambi* 32. ad Imperatorem quibus securitatem sibi postulat, cum delatus esset propter ea quæ in *Chronographia* scripserat, prodierunt *Basil.* 1536. cum poematibus Cyri Theodori Prodromi. Ejusdem *Poema historicum* de *Michaelis Glabæ rebus gestis* exhibuit Boivinus in tom. 4. Nicephori Gregoræ historiæ *Parif.* 1702. Denique Jo. Christ. Wolfius Philes versus Iambos *de animalium proprietate* exhibuit ex MSS. emendatos, variaque Ejus *carmina* anecdota, atque ἠθοποιΐαν δραματικὴν in vol. 5. aut 6. Analectorum Græcorum. De exemplaribus MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 840.

anno

anno 1290. Obiit anno 1309. In academia Parisiensi Magistrum sententiarum non sine magna sui nominis fama, interpretatus est, a Benedicto 11. magisterii corona & annulo insignitus, ordinisque sui procurator generalis renunciatus. Scripsit non pauca, viz. *Quæstionum theologicarum* methodo alphabetica dispositarum lib. 1. *Quodlibetorum* tractatus 17. *Opus* philosophicum & metaphysicum *de modis rerum*. Ingens volumen sermonum *de Sanctis*, & aliud *de Tempore*. Quæ omnia in bibliotheca S. Mariæ Novæ Florentiæ hodie MSS. asservantur. Videsis Mich. Pocciantium Catal. Scriptor. Florent. p. 155. & Altamuræ Biblioth. Dominic. Cent. 2. p. 87.

1290. JOHANNES CASTOR, seu *Fiber*, patrio sermone Bever dictus, natione Anglus, ex ordine S. Benedicti collegii Westmonasteriensis monachus, claruit sub Edwardo 1. circa annum 1290. Vir acri ingenio, a teneris unguiculis melioribus literis institutus, pro sorte sæculi eruditus, antiquitatis cultor eximius, indagandis gentis suæ monumentis pene unice intentus. Contexuit *chronicon ab Ænea, sive a Bruti in hanc insulam adventu usque ad Henricum* 3. *Angliæ regem*, id est, ad ann. 1216. quod tamen ad ann. 1306. sive Edwardi 1. obitum perduxisse tradit Baleus. Verum codici MS. potius hac in re fidendum est. Extat hoc chronicon MS. in biblioth. Cottoniana sub Vitellio lit. E. cod. 17. num. 4. (*a*). Vide Catalogum jam editum p. 101. col. 1. Meminit Johannis nostri Westmonasteriensis annalium scriptoris Lelandus Comment. in Cygn. Cant. in voce Bermundi insula p. 13. Ejus eruditionem, peritiam, & naturalem in scribenda historia ordinem egregie commendat Baleus *, quodque non perfunctorie, sed prolixe & cum judicio, pensitatis singulorum vel virtutibus vel vitiis, principum & aliorum virorum illustrium facta narret. Scripsit item librum *de rebus Westmonasteriensibus*, teste eodem Baleo, qui Polydorum Virgilium nonnulla ex hoc opere, suppressio autoris nomine, sumpsisse suspicatur. Certe Polydorus * ubi de Westmonasterii situ agit, meminit codicis antiquissimi, sed sine nomine autoris, ex quo refert locum illum aquis olim fuisse circumdatum, & spinarum insulam appellatum. Sed vereor ne hoc Castoris opus tempus edax rerum dudum devoraverit.

*Cent. 4. c. 80. p. 361.

*Hist. Angl. l. 2. p. 41.

1292. BARTHOLOMÆUS DE COTTON, gente Anglus, monachus Norwicensis, claruit anno 1292. Mandavit literis *historiam Anglicanam*, in tres libros divisam. In primo de rebus Britannicis agit; in secundo de regibus Saxonum & Normannorum ad annum usque 1298. in tertio de archiepiscopis & episcopis Angliæ ab anno 1125. ad annum 1292. plurima ex Malmesburiensi suffuratus. Extat codex MS. in bibliotheca Cottoniana sub Nerone C. 5. sed in eo primus liber desideratur. Ex secundo, omnia ecclesiam Norvicensem spectantia, & sub *Annalium Norwicensium* titulo, edidit: ex tertio integram episcoporum Norwicensium historiam desumpsit Hen. Whartonus Angl. Sacr. tom. 1. p. 395. Quibus, anonymi monachi Norwicensis continuationem historiæ de episcopis Norwicensibus ab anno 1299. ad ann. 1446. & successionem episcoporum Norwicensium ab anno 1446. ad reformationis tempora addidit.

SOZOMENUS, gente Italus, Florentiæ si non natus, saltem educatus, presbyter Pistoriensis, claruit anno 1292. Scripsit ad Vespasianum librarium, urbisque Florentinæ civem, *Chronicon ab orbe condito ad sua usque tempora*. Extat ineditum duobus magnis voluminibus, in bibliotheca abbatiæ Fesulanæ canonicorum regularium, primo a Florentia lapide (*b*). De hoc opere plura habet Johan. Mabillonius Itin. Ital. p. 174. Sunt qui autorem serius vixisse & ad sæculum 16. pervenisse existimant. Verum superiora sæcula, inquit Mabillonius, quibus nondum politior literatura restitui cœpta erat, stylus autoris sapit, ipsique literarum characteres. 1292.

GREGORIUS, genere Armenus, Siside, quæ Ciliciæ urbs erat, ut videtur, oriundus, inde *Sisensis* dictus, evectus est ad patriarchalem Armeniæ thronum circa annum 1293. Obiit anno circiter 1305. Erat quidem fide Catholicus, sed in Romanam, ecclesiam quam in Græcos longe propensior. Hanc observantiam & reverentiam non unis ad ipsum literis excolere & fovere studuit Bonifacius 8. papa hortans, *ut armenorum clerum, populumque in fide quam docet, tenet, prædicat Romana ecclesia, & per se, & per alios informaret, utque purgato omni vetustatis errore, in fide sint stabiles, in opere efficaces.* Certe non mediocrem in Armenia messem hoc tempore habuerunt Romanæ ecclesiæ operarii, adeo ut ipse Hayton Armeniæ rex deposito sceptro S. Francisci habitum induerit, & inter fra- 1293.

(*a*) Item in bibl. D. Sim. D'Ewes, ut nos docet *Nicholsonus* Biblioth. Historica Anglicana p. 63. & in bibl. Harleana teste *Thom. Hearne* App. ad Petri Langtoft Chronicon p. 222. (*b*) Prima pars asservatur Patavi MS. in bibl. nationis Germanicæ, ut narrat *Oudin.* tom. 3. p. 795. Specimen hujus *historiæ* ab an, 1362. ad an. 1410. e MS. Cod. Jo. Bapt. Rettæ exhibuit *Muratorius* in tom. 16. Scriptorum. Italicorum, qui Sozomenum 1387. natum, & circa 1457. denatum probat.

Sæc. XIII. ab an. MCC. tres Minores fit cœnobita. Interea studium suum erga Romanam ecclesiam gnaviter prosequitur Gregorius, utque fœlicius succederet, scripsit *prolixam epistolam* seu tractatum ad Haytonem exregem, quo Armenorum errores refert, & tum antiquorum patrum, tum domesticis scriptorum suorum testimoniis studiose refellit, deque synodo hac fine cogenda deliberat, quam tamen mors ejus paulo post intercepit. Exstat hæc *epistola* Armenice & Latine apud Clem. Galanum Conciliat. Eccles. Arm. part. 1. cap. 27. p. 435. (*a*). Miris laudibus eam efferunt concilii Sisensis anno 1307. habiti patres ibid. p. 467. quam postea *tanquam veracem & apostolicum canonem, atque legitimam constitutionem ab omnibus Armeniorum ecclesiis recipi, atque observari jubent*. Nec aliter de eo loquuntur Armeni antistites, qui in concilio Adanensi anno 1316. convenerunt, ibid. c. 29. p. 505. Concinnavit etiam Gregorius noster *Cantica sacra* in ecclesiæ Armenæ usum, pluresque S. martyrum historias ex Romana, Græca, & Syriaca in Armenorum linguam transtulit, teste anonymo, qui historiam patriarcharum Armeniæ scripsit, a Galano editam, cap. 27. p. 419.

1294. (*b*) BONIFACIUS VIII. antea *Benedictus Cajetanus* vocatus, natione Campanus, patria Anagninus, SS. Sylvestri & Martini in Montibus presbyter cardinalis, in locum Cœlestini 5. (cujus simplicitate, dolo perquam insigni abusus fuerat, dum voce ficta noctu quasi cœlitus demissa ei pontificatum deponere persuasit) Neapoli semet in pontificem eligi curavit, Decembr. 24. anno 1294. Coronatus Romæ Januarii 23. anno 1295. In ejus solenni inaugu-

* Wading. ad an. 1294. n. 8. Spondan. ad an. 1295. ratione duo mala omina * acciderunt, quæ turbulentum hominis ingenium moresque feroces prænunciare videbantur. Primum, quod dum procederet ad coronationem, supervenerint densissimæ tenebræ, ortaque vehementissima tempestas cereos ac lampades in ecclesia extinxerit: alterum, quod dum templo egrederetur, orta in populo seditione, amplius 40. homines occisi sint. Primo pontificatus anno clericos a sæcularibus tributis exemit, Urbevetanos loca quædam, quæ ipse ecclesiæ vindicavit, restituere recusantes anathemate perculit, sacrisque omnibus interdixit. Occasione abbatiæ Apameensis in Gallia, arcta quæ ei cum Philippo Francorum rege necessitudo intercessit, pene collapsa est; levis quidem dissensio, sed quæ post paucos annos accedentibus aliis caussis in majorem erupit flammam. Anno 1296. clericos in Gallia criminibus infames, vel emendari vel deponi curavit, stricta etiam in clericorum dissolutorum fautores excommunicationis censura, Jacobum & Petrum cardinales Columnenses, tanquam Cœlestini partibus addictos, & Gibellinorum factioni faventiores, sibique clam insidiantes, habito Romæ episcoporum conventu purpura exutos, & muneribus omnibus spoliatos anathemati subjecit; annoque sequenti urbem Prænestinam, in pœnam violatæ a Columnensibus majestatis dirui præcepit. Anno 1297. Jacobo Arragoniæ regi, ut in Fredericum fratrem, jus suum in Siciliæ regnum mordicus tuentem, arma moveret, superciliose mandavit: & post triennium cum nec Fredericus, nec Siciliæ proceres arma deponerent, ipsos diris devovit, totum Siciliæ regnum interdicto subdidit. Et cum pontificibus Romanis solenne erat, ob delicta principum, regnis eorum sacris officiis, & sacramentis interdicere, anno 1298. constitutionem declaratoriam emisit, quomodo tempore interdicti tam clerici quam sæculares sese habere debeant. Anno 1300. annum sacrum sive Jubilæum Christianum Romæ anno quovis centesimo celebrandum primus instituit, quo confluente immensa hominum multitudine, prima quidem die, (siquidem vera nobis referat post Crantzium Uspergensis chronici continuator *) vestimentis pontificiis indutus populo benedixit. Sequenti *P. 262. die imperiali habitu & corona ornatus in publicum prodiit; districto gladio sibi prælato, sedensque alto loco, *Ecce*, inquit, *duo gladii hic! Vides, O Petre*, (inquiunt, ad tam immanem arrogantiam obstupescentes, qui hæc referunt historici) *Successorem tuum, & Tu salutifer Christe, cerne tuum vicarium: vide quoad ascendit superbia servi servorum tuorum.* Anno 1303. crescente indies discordia ipsum inter & Philippum Galliæ regem (*c*), qui suis nuper interdixerat ne ad curiam Romanam libere irent, vel pecuniam illuc mitterent, habita synodo anathematis fulmen in Philippum vibravit, subditos a fidelitatis juramento absolvit, regnumque Alberto imperatori subjecit. Sed facta mox cum quibusdam factionis Gibellinæ cardinalibus conspiratione, missi sunt trecenti equites, qui pontificem tunc Anagniæ agentem captivum tenent; verum a civibus Anagninis ejus causa arma arripientibus, post triduum custodia liberatur. Romam rediens trigesimo quinto post die animi mœrore confectus misere obiit, Octobr. 11. anno 1303. Vir supra modum ambitiosus & ar-

(*a*) Item Latine in eadem Historia (omissis Armenicis) vulgata *Colon.* 1686. p. 404. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 1. (*c*) De his Contentionibus vid. Adriani Bailleti Hist. discordiarum inter Bonifacium & Philippum Galliæ regem *Paris.* 1718.

rogans,

Sæc. XIII. ab an. MCC.

rogans, inquit vitæ ejus Scriptor Johannes Stella, *Vir certe callidus, ingratissimusque, pro arbitrio animi potius ad terrorem, quam ad amorem omnia agens, ab omnibus arrogantissimus & improbus adjudicatus.* Quam impotenti insolentique dominandi, & promovendæ majestatis pontificiæ libidine teneretur, testis est vel unica illa decretalis clausula * Tit. de Majorit. & Obedient. *Porro subesse Romano pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis.* Certe ob immodicam ambitionem, fastum, fraudes, tyrannidem, de eo in proverbium abiit, *Intravit ut vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut Canis.*

* Extravag. Commun. lib. 1. tit. 8. c. 1.

SCRIPTA.

Epistolæ: Habentur 2. Conciliorum tom. 11. part. 2. p. 1398. *Epistolæ & Constitutiones* 24. apud Bzovium ad annum 1294. & seqq. annis. 4. apud Wading. ad ann. 1296, 1297. 47. ib. in Regest. Pontif. 22. apud eundem tom. 3. p. 1. (*a*).

Rescriptum de indulgentiis anni Jubilei, Julii Rosæ scholiis illustratum.

Constitutio de privilegiis doctorum, & studentium Almæ urbis, habetur in Collectione Constitut. Apost. *Romæ* 1579. p. 2.

Decretalium liber sextus, seu *Juris pontificii codex*, quem a tribus doctissimis viris, ex quibusdam novis decretis a se editis compilari, & in gymnasiis publice legi mandavit, licet adhuc in Gallia receptus non sit; prodiit *Paris.* 1503. 1541. *Venet.* 1591. 8vo cum Glossis *Lugduni* 1581. fol. *Francofurt.* 1586. 8vo & in quavis fere juris canonici editione. Paucula quædam inedita enumerat Lud. Jacob. Biblioth. Pontif. p. 32. quæ apud ipsum quærantur.

1296. RICOLDUS, quem alii *Richardum* vocant, de Monte Crucis, natione Italus, patria Florentinus, ordinis Benedictini monachus, claruit anno 1296. Peregrinandi studio ductus, varias Orientis regiones peragravit, multa a Muhammedanis passus, linguas Syriacam & Arabicam accurate didicit. Religionis Muhammedanæ & ecclesiarum Orientalium statum diligenter perquisivit. Tandem a pontifice Romano ad dubia quædam fidei solvenda revocatus Florentiæ Octobr. 31. anno 1309. ad sedes beatorum transiit. Muhammedis Alcoranum dum adhuc in Asia versaretur, ex lingua Arabica Latine transtulit, eique commentarium opposuit, stylo quidem impolito, & prout infelix sæculi sors tulit, pene barbaro. In hoc commentario, quem *Alcorani improbationem* inscripsit, errores & deliria Saracenorum, modumque quo adversus illos sit disputandum, præcipue exponit. Ricoldi commentarium Demetrius Cydonius Thessalonicensis postea Græce transtulit. Exstat hæc Græca versio biblioth. Vindob. Cod. Theol. 261. num. 2. fol. 119. p. 1. Demetrii versionem Bartholomæus Picenus de Monte arduo, pure magis atque eleganter, Latine reddidit, & Ferdinando regi Arragoniæ nuncupavit. Utramque versionem Græcam & Latinam una cum Alcorano edidit Johan. Oporinus *Basil.* 1550. (*b*). Latine prodiit *Paris.* 1511. 4to (*c*). *Hispali* 1520. *Venet.* 1607. 4to. Scripsit etiam Ricoldus *librum ad nationes Orientales*, in quo de differentiis inter Hebræos, Gentiles, & Muhammedanos agit. Asservari hodie MS. Florentiæ in bibliotheca S. Mariæ Novellæ testantur Michael Pocciantius Catal. Script. Florent. p. 156. & Altamura Biblioth. Dominic. p. 86. ad ann. 1306.

1296. ÆGIDIUS DE COLUMNA, *Doctor fundatissimus* vocatus, patria Romanus, ex splendida & illustri stirpe, nobili quippe Columnensium familia, oriundus. In urbe patria prima studiorum tyrocinia posuit, quæ postea aliis in locis summopere excoluit. In philosophicis, ac theologicis Thomam Aquinatem præceptorem habuit, in cujus doctrina tantos fecit progressus, eique tam mordicus adhærebat, ut ejus sanctique Bonaventuræ defensionem adversus Gulielmum S. Theologiæ professorem Oxoniensem in se susceperit, editis hunc in finem geminis libellis, quorum alterum *D. Thomæ Reprehensorium*, alterum *D. Bonaventuræ Defensorium* nuncupavit. Ordinis Augustiniani fratribus Eremitis se socium dedit, quo vitæ instituto haud vulgarem sibi nominis famam doctrina morumque gravitate conciliavit. A variis academiis, virisque principibus expetitus, in Galliam concessit, a Philippo Audace ad Philippum filium, cognomento *Pulchrum*, bonis literis ac moribus imbuendum evocatus: unde in

(*a*) *Epistolas* 2. exhibuit *Edm. Martene* Anecdotorum tom. 1. p. 1286. seq. *Epistola ad Regem Majoricarum* habetur ap. *Dacher.* Spicileg. tom. 7. p. 232. Edit. nov. tom. 3. p. 694. *Bullæ* tres MSS. habentur in bibl. Cotton. sub *Jul.* D. 2. n. 23. seq. *Alia* ibid. sub *Othone* A. 18. n. 16. *Literæ & res gestæ inter Bonifacium & Philippum regem Franciæ*, cum Cleri Gallicani supplicatione de appellationis jure &c. exstant ibid. sub *Nerone* A. 9. n. 1. *Responsio facta D. Carolo R. Siciliæ super Successione dicti regni* ibid. C. 2. n. 6. *Infeudatio de regno Sardiniæ & Corsicæ facta Jacobo R. Arragoniæ* ibid. n. 8. *Constitutio de non solvendis collectis* habetur ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 222. *Mandatum directum regi Angliæ pro regno Scotiæ* ibid. 257. *Bulla, qua Oxonienses Ordinarii cujuslibet potestate eximit* ibid. p. 271. *Bulla, qua an. 1296. Jacobum 2. R. Arragoniæ exercitus Christiani ducem constituit*, ap. *Aguirr.* Conf. Hisp. tom. 3. p. 535. seq. *Bullæ* 11. inter Fœder. *Rymeri* vol. 2. p. 667 – 707. *Aliæ* quamplurimæ ibid. p. 791. – 938. *Constitutiones* 10. in Bullario magno Laertii Cherubini tom. 1. p. 198. (*b*) Habetur etiam in *Theodori Bibliandri* Syntagmate Scriptorum Anti-Muhammedanorum *Basil.* 1543. Recusa *Romæ* 1606. 8vo. Memoratur in Catalogo Bibl. Barberina p. 322. ut refert *Fabr.* de Veritate Christianæ Relig. c. 5. §. 2. p. 122. (*c*) Primum an. 1490. teste *Fabr.* ibid. p. 736.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

academia Parisiensi philosophiam & theologiam per plures annos summa cum laude docuit. Anno 1292. plenis ordinis sui comitiis Romæ habitis, ejusdem ordinis prior generalis communi suffragio renunciatus est; quo tamen munere post triennium sponte se abdicavit. Anno 1296. (a) a Bonifacio 8. (cui admodum carus erat, cujusque electionem ad pontificatum edita apologia *de Renunciatione Papæ* tutatus est) Bituricensium archiepiscopus & Aquitaniæ primas constituitur; satagente id etiam Philippo rege, tum ob celeberrimam viri famam, tum quod ipsum olim præceptorem habuerat. Cardinalitia etiam infula ornatum esse plerique tradunt; intercedente vero pontificis morte, in vulgus minime renunciatum: & quo minus id præstiterit Clemens, Bonifacii successor, in causa erant Philippus, Galliæque proceres, Ægidii commentario in gratiam Bonifacii scripto, haud leviter offensi. Sunt tamen, qui cardinalem fuisse præfracte negant. Argumenta in utramque partem expendit, & pro cardinalatu ejus sententiam fert doctissimus Lud. Dattichius Hist. Cardin. tom. 1. p. 372. Obiit Avenione 11. Kal. Jan. anno 1316. ætatis 69. moriens supremis tabulis vasa & ornamenta ad Dei cultum spectantia, ordinis sui ecclesiis, Romanæ, & Bituricensi; libros vero suos monasterio Parisiensi legavit. Corpus Parisios translatum, in æde Augustinianorum conditum est, lapidi sepulchrali hoc inscriptio epitaphio:

Hic jacet aula morum, vitæ munditia, archiphilosophiæ Aristotelis perspicacissimus commentator, clavis & doctor sacræ theologiæ, lux in lucem reducens dubia, frater Ægidius de Roma ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini, archiepiscopus Bituricensis, qui obiit anno Domini 1316. *die* 22. *mensis Decembris.*

Egregias ei laudes tribuit Abr. Bzovius ad annum 1316. num. 16. quas an usquequaque meruerit, non disquiro. Erat certe pro sæculo quo vixit, non indoctus, in philosophia Aristotelica, & theologia scholastica præcipue exercitatus; unde & *Theologorum Princeps* appellatus est: quin & jam an. 1287. in comitiis generalibus Florentiæ congregatis, eremitæ Augustiniani decreverunt fratris Ægidii doctrinam (*quæ mundum, ut* ipsorum verbis utar, *universum illustrat*) ab omnibus ordinis sui lectoribus & studentibus esse recipiendam, & inviolabiliter observandam. Stylo minus eleganti, id quod ipsemet fatetur Bzovius, neque ex Ciceroniano ornatu usus est, tum quod usus ejus scholæ talis esset, tum quod meminisset illius vulgaris, *ornari res ipsa negat, contenta doceri;* tum quod optime sciret, res ex sua natura intellectu difficiles, non posse verborum lenociniis explicari. Scripsit quamplurima, tum philosophica, tum theologica, magnam partem adhuc tenebris sepulta, alia variis locis, formis, annisque edita; typis excusorum indicem se editurum promisit Ph. Labbeus *, verum an promissis steterit, nondum comperi. Nos qualem assequi potuimus catalogum hoc loco texemus.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

* De Script. t. 1. p. 13.

SCRIPTA.

Quæstio in utramque partem disputata, de Potestate regia & Pontificia, occasione dissidii inter Philippum Pulchrum, & Bonifacium papam nata; præmittitur Bonifacii epistola, una cum Philippi responso. Edidit hæc Melchior Goldastus Monarch. tom. 2. p. 95.

Defensorium, seu *correctorium librorum S. Thomæ contra Gulielmi Lamerensis Thomæ Mastigis corruptorium, una cum aliis*, Venet. 1501. & cura H. Strevesdorfii, *Colon.* 1624. 8vo. Hoc quidem opus nonnulli Johanni Parisiensi tribuunt, ut supra notavimus. Certe nihil obstat quo minus ambo librum de eodem argumento, eodemque titulo edere potuerint.

Elucubrationes in 4. libros Sententiarum Lombardi, Basil. 1513. *Comment. & quæstiones in 3. librum Sententiarum* prodierunt *Romæ* 1623.

De Peccato originali, Oxon. 1479. 4to.

De subjecto Theologiæ, una cum aliis opusculis, *Venet.* 1501.

Theoremata de sacramento Corporis Christi. Hoc opusculum ejus esse negare videtur Bellarminus de Script. p. 359.

De regimine Principum, Romæ 1482. Venet. 1598. (*b*).

De Esse & Essentia; de mensura & cognitione Angelorum, Venet. 1598. una cum *Comment.* ejus *in priora Analyt. Aristotelis.*

Quæstiones in 2. librum Sententiarum, cum *Comment.* Angeli Rocchæ, 2. tom. *Venet.* 1581.

Tractatus de erroribus Philosophorum, ibid. eodem anno.

Quæstiones Metaphysicæ & Quodlibeticæ Venet. 1501.

Comment. in Aristotelis libros de anima ad Edwardum Angliæ regem, ibid.

(*a*) An. 1294. ut referunt *Du Pin.* Hist Eccl. vol. 12. p. 54. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 51.
(*b*) *Hic tractatus* Hebraice versus habetur MSS. in bibl. Leidensi inter Cod. Warnerianos n. 11. fol. teste *Wolfio* tom. 3. Bibl. Hebr. p. 1206. Tertiam partem hujus operis sub titulo *libelli de re militari veterum, ad mores præsertim medii ævi* 3. capitibus constantem, ex Cod. bibl. Obrechtanæ evulgavit D. *Simon Fred. Hahnius* Collect. Monumentor. veterum & recentium ineditorum tom. 1. *Brunsvigæ* 1724. 8vo.

Expositio

Expositio super libros Elenchorum Aristotelis, una cum Aug. de Biella *Tract. de medio demonstrationis in defensionem Ægidii*, Venet. 1500.

Versio & expositio in Rhetoricam Aristotelis, cum *declaratione Alpharabii*, Venet. 1515.

Comment. in Physica Aristotelis, Venet. 1520.

Comment. in lib. de Generatione & Corruptione, 1526.

Comment. in Alpharabium de Causis, Venet. 1550.

Commentationes physicæ & metaphysicæ, Urfellis 1614. 8vo.

Commentarius in lib. 1. *Sententiarum*, Venet. 1571. fol.

Commentarius in Hexaemeron lib. 2. Venet. 1521. 4to.

Plura alia theologica impressa esse affirmat Bellarminus loc. citat. viz. *In Cantica Canticorum lectiones* 19. *Lect. in epistolam ad Romanos. Exposit. in caput, Firmiter; & in caput, Marthæ; in orationem Dominicam, & salutationem Angelicam*, de hac tamen expositione subdubitat. *De renunciatione Papæ; De Clerico utimus sufficienter ad Subdiaconatum promoto; Quomodo Reges possint bona regni ecclesiis elargiri; Tractat. contra exemptos; De Divina influentia in beatos; De laudibus divinæ Sapientiæ; De defectu malorum culpæ; De Prædestinatione, Præscientia, Paradiso, & Inferno; De materia Cœli; De formatione Corporis humani; De motu Angelorum.* Quibusnam vero in locis hæc omnia impressa sunt, utinam nobis Bellarminus indicasset. Præter hæc, plurima alia Ægidii opuscula recenset, variisque in bibliothecis delitescere dicit Joseph Pamphilus Chronic. Ordin. Eremit. S. August. p.42. &c. (*a*). Denique monemus lectorem non deesse, qui omnia Ægidii Romani opera Ægidio Corboliensi medico Gallo ascribunt; qua de re utpote veri perquam absimili, & futili prorsus opinione, conqueritur Theoph. Raynaudus de bonis & malis libris part. 1. Erotem. 10. p. 122.

1296. (*b*) ARMANDUS DE BELLOVISU, natione Italus, patria Bononiensis, ordinis Dominicani monachus, sacri palatii apostolici magister. Claruit circa annum 1296. alii multo recentiorem faciunt, & ad annum 1496. revocant. Ambrosius de Altamura tres Armandos de Bellovisu nobis sistit; primum Bononiensem nostrum, secundum Hispanum, anno 1235. clarum, mortuum circa annum 1340. Verum sibi parum constans eadem fere opera utrique tribuit; denique tertium natione etiam Hispanum, monachum Barcinonensem, & in academia Bononiensi apud Dominicanos regentem, qui claruit anno 1530. cuique *tractatum de conceptione B. Virginis* ascribit. Verum Nicolaus Antonius in nupera sua Scriptorum Hispaniæ bibliotheca de ullo hujus nominis scriptore penitus silet. Fateor me veram Armandi ætatem ignorare. Exstant ab eo scripta, *postilla in Psalmos, meditationes, preces*, Mogunt. 1503. *Sermones* Brixiæ 1610. 4to (*c*). *Explicatio terminorum difficilium tam in philosophia, quam theologia*, Venet. 1586. Wittemberg. 1623. 8vo (*d*).

ENGELBERTUS, natione Teutonicus, ordinis Benedictini monachus, & ab anno 1297. Admontensis cœnobii in Styria abbas etiam anno 1273. clarus, ut paulo serius quam par erat, Possevinus illum ad annum 1340. referat. Exstat *liber* ejus *de ortu, progressu, & fine imperii Romani*, cui philosophica quædam hinc inde immiscuit; a Gaspare Bruschio editus, *Basil.* 1553. 8vo & cum aliis scriptoribus homogeneis, Joach. Cluteniì cura, *Offenbachii* 1610. 8vo & in Biblioth. Patrum tom. 25. p. 362. 1297.

Carmen heroicum, seu *panegyris in coronationem Rudolphi Habspurgensis*, anno 1273. scripta, in quavis fere historicorum Germanicorum collectione reperitur (*e*).

THOMAS WICKE, sive *Wiccius*, gente Anglus, monachus Augustinianus (*f*), sive ordinis sancti Augustini, in cœnobio Osneiensi canonicus regularis. Claruit an- 1299.

(*a*) *Orationem ad regem Galliæ Philippum Pulchrum* exstare ap. *Bulæum* Latine tom. 3. p. 475. & Gallice p. 477. nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 52. (*b*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 583. *Oudin.* tom. 3. p. 858. ad an. 1330. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 354. qui notant Armandum non Bononiensem fuisse, sed Gallum e Provincia. vid. etiam Baluzii notas ad Papas Avenionenses tom. 1. p. 759. (*c*) *Paris.* 1519. 4to *Lugd.* 1525. 8vo. (*d*) Item Basil. 1491. *Venet.* 1584. *Argent.* 1605. Scripsit etiam *de transcendentibus, de prædicamentis, & intentionibus secundis*, teste *Lelando* Collect. tom. 3. p. 18. *Collationes pro festivitatibus Sanctorum* MSS. in bibl. Colbertina Cod. 1288. prodierunt *Paris.* 1519. 4to. vid. *Oudin.* ut & *Fabr.* loc. citat. ubi memorat *Comment. in Thomæ Aquinatis de ente & essentia. Responsiones* Armandi Magistri sacri palatii ad 19. Articulos a Papa missos, & *epistola de visione Beatifica* exstant in bibl. publica Cantab. teste *Jamesio* in Ecloga Oxonio-Cantabrig. p. 64. (*e*) Engelberti tractatus *de gratiis & virtutibus B. Mariæ* asservatur MS. in bibl. Paulina; ut constat ex Catalogo p. 140. n. 5. Hunc tractatum cum epistola Ejusdem *de studiis & scriptis suis*, & *libro de causis longævitatis hominum ante diluvium* exhibuit *Bern. Pezius* tom. 1. part. 1. Thesauri anecdotorum novissimi col. 429. seq. Tractatum *de libero arbitrio* ibid. tom. 4. part. 2. col. 121. *Speculum virtutum* edidit idem *Pezius* tom. 3. Bibl. Asceticæ. Item *de Providentia* ibid. tom. 6. p. 51. Tractatum *de passione Domini* ibid. tom. 7. p. 67. seq. *De statu defunctorum* ibid. tom. 9. p. 113. Simulque monet Ejusdem *lib.* 7. *de regimine Principis*; tractatum *de summo bono hominis*; *Dialogum concupiscentiæ & rationis*, & *libellum de quæstione utrum Sapientia competat ducere uxorem* nuper prodiisse Ratisbonæ. *Commentarium in Psalmum* 118. memorat *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 712. De cæteris Engelberti scriptis conf. *Du Pin.* Hist. Eccl. vol. 12. p. 49. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 291. (*f*) *Oudin.* tom. 3. p. 945. *Wickium* ad an. 1340. collocat, negatque Ejus Chronicon desinere ad obitum Edvardi 1. ex fide MS. cod. hujus Chronici, quod exstat ad an. 1347. deductum, in bibl. Cotton. sub *Tiberio* A. 9. n. 6. Habetur etiam sed imperfectum nempe ad an. 1289. ibid. sub *Tito* A. 14.

no 1299. Bonis artibus a pueritia imbutus, & academiæ Oxoniensis vicinitate fretus, haud mediocrem sibi famam in literis comparavit; præcipue historiæ patriæ illustrandæ studio addixit animum. Scripsit *chronicon Angliæ* ab adventu Conquestoris, id est, ab anno 1066. ad suam usque senectutem, & Edwardi 1. obitum, anno 1304. In quo opere Gulielmum Novoburgensem sibi imitandum proposuit. Hos annales nuper e tenebris eruit vir doctissimus, & de re litteraria bene meritus T. G. ediditque inter *historiæ Anglicanæ Scriptores* tom. 2. *Oxon.* 1687. fol. Condidit item Wiccius *librum de abbatibus Osneiensibus* a cœnobii fundatione, id est, ab anno 1129. usque ad annum 1290. Exstitit Balei tempore, qui meminit etiam poematum ejus *de commendatione Vini*, & *increpatione Gulæ*; an vero adhuc supersint, mihi est incompertum.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

(*a*) Concilia hoc Sæculo habita.

1201. PARISIENSE I. anno 1201. præsidente pontificis legato habitum. In quo Euraudus Miles, in rebus sæculi vir admodum versutus, hæresis Bulgarorum reus, damnatus est, ea propter publice exustus. Vide Concil. tom. 11. part. 1. p. 24.

1201. MELDENSE. in Gallia Lugdunensi anno 1201. a Johanne Casemarii abbate, sedis Romanæ legato convocatum. Quo pro pace inter Johannem Angliæ, & Philippum Francorum regem constituenda, archiepiscopi, episcopi, & abbates qui aderant, diu multumque laborarunt. Tandem cum res ad nullum exitum perduci poterat, ad sedis Romanæ judicium appellatum est. Extant Innocentii 3. ad episcopos Galliæ *literæ*, & Johannis legati ad Innocentium hac de re *responsoriæ* Conc. tom. 11. part. 1. p. 27.

1206. LAMBETHENSE I. in Anglia ad Thamesim fl. anno 1206. habitum. In quo Stephani Langtoni archiepiscopi *Constitutiones provinciales* editæ sunt. Extant constitutiones tres de modo dandi mortuarium, de potationibus & earum pœnis, deque missa bis in die celebranda Conc. tom. 11. part. 1. p. 30. (*b*).

1206. RADINGENSE I. in agro Bercheriensi apud Anglos, anno 1206. a Johan. Ferentino, pontificis legato, habitum. Quid in hac synodo factum sit tacet. Mat. Paris anno 1206. p. 214. addit vero Johannem, Anglia perlustrata, magnam pecuniæ summam congessisse, & sarcinulis magna cautela dispositis, festinum ad mare pervenisse, & Angliam a tergo salutasse. Certe nihil momenti actum esse satis innuere videtur M. Westmonasteriensis, qui eadem iisdem fere verbis habet ad hunc annum p. 63. hoc insuper addens; legatum post corrasam magnam pecuniæ summam, concilium celebrasse, ne nil aliud fecisse videretur.

NARBONENSE I. in provincia scilicet Narbonensi, sed incerto loco, anno 1207. 1207.
habitum. In quo de modo convertendi Albigenses agebatur. Rem narrat Vincent. Bellovac. Specul. Hist. lib. 29. cap. 93. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 32.

MONTILIENSE, in provincia Narbonensi, anno 1209. 7. Id. Septembr. præ- 1209.
sidente Milone sedis apostolicæ legato congregatum. In quo Raymundus Comes Tolosanus, summus Albigensium fautor, pœnitentiæ subjicitur, seque ecclesiæ mandatis pariturum solenni juramento semet astringit. Extant hujus synodi Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 35. Ubi formula juramenti, præcepta a legato Raymundo data, aliaque plura huc spectantia exhibentur.

AVENIONENSE I. (urbs est ad 1209.
Rhodanum fl. proprium Romanæ sedis in Gallia dominium) an. 1209. 8. Id. Septembr. ab Hugone episcopo Regiensi, & Milone pontificis notario, papæ legatis celebratum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ ad corrigendos hominum mores hoc tempore misere his præsertim partibus corruptos condita *capitula* 21. Conc. tom. 11. part. 1. p. 41. Et ap. Dacher. Spicil. tom. 2. p. 609. (*c*).

PARISIENSE II. anno 1209. habi- 1209.
tum. In quo Amaricus Carnotensis ejusque sectatores, ob novos quosdam articulos invectos damnantur (*d*). Ipse Americus dialectica peritia insignis, asserebat inter alia, quemlibet Christianum teneri credere se esse membrum Christi, nec sine hac fide

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 11. p. 89. seq. (*b*) Asservantur MSS. in bibl. Cotton. sub *Othone* 16. n. 14. publici juris fecit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 530. (*c*) Edit. nov. tom. 1. p. 703. (*d*) Articulos exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 163. una cum Epist. Philip. R. Francorum super modo captionis & retentionis clericorum, & decreto Petri de Corbolio Senonens. Archiepisc. super hæreticis comburendis.

aliquem

Sæc. XIII. ab an. MCC. aliquem salvari posse, non minus quam si non crederet Christum esse natum & passum. Pomæria dilatarunt ejus discipuli, affirmantes, potestatem Patris viguisse, quamdiu duravit lex Mosaica, veniente Christo viguisse novam legem: hac finita, tempus Spiritus Sancti incepisse, cessare jam confessionem & sacramenta, & unumquemque tantum per gratiam Spiritus Sancti interius sine actu aliquo exteriori inspiratum salvari posse. In hac etiam synodo quidam Aristotelis libri, seu physici, seu metaphysici, aliique novi quorundam theologorum hoc tempore publicati, prohibiti & exusti sunt. Extant synodi Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 49.

1210. AVENIONENSE II. anno 1210. præsente Milone legato, habitum. In quo cives Tolosani quæ de expulsione hæreticorum polliciti fuerant, adimplere recusantes, excommunicati sunt, Comite etiam Tolosano anathemate percusso, teste Petro de valle Sarnensi, Conc. tom. 11. part. 1. p. 53.

1210. TOLOSANUM I. in villa S. Ægidii, anno 1210. ab Hugone & Theodisio legatis pontificiis coactum. In quo Raymundus Comes Tolosanus, ejusque fautores iterum excommunicantur. Plura de hac re habet Petrus de valle Sarnensi. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 54. In conventu Narbonensi eodem anno habito, de ejusdem Comitis causa iterum tractatum est.

1210. ARELATENSE I. eodem anno, & de eadem re, a Theodisio pontificis legato celebratum. In quo conditiones reconciliationis Raymundo Comiti Tholosano factæ, ab eo rejectæ sunt. Extant *conditiones* propositæ Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2329.

1210. ROMANUM I, anno 1210. sub Innocentio 3. papa habitum (*a*). In quo Otto 4. Imp. nuper coronatus, dum varia Italiæ & Siciliæ loca imperio asserere conatur, dignitate imperiali privatur. Cui mox Germaniæ electores Fridericum Siciliæ regem subrogarunt. De hac re agunt chronographi passim, Urspergensis, Palmerius, Nauclerus, Trithemius, alii. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 56.

1212. PARISIENSE III. anno 1212. a Roberto de Corceone pontificis legato celebratum. In quo plurima ad restituendam ecclesiæ disciplinam constituta sunt. Extant *canones* in 4. partes divisi. Prima ad clericos sæculares, complectitur *canones* 20. Secunda ad viros regulares, *canones* 27. Tertia ad moniales, 21. Quarta ad archiepiscopum & episcopos, 21. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 57.

VAURENSE, in Occitania sub archiepiscopo Tolosano ad Acutum fl. an. 1213. congregatum. In quo Petri Aragonum regis Raymundum Tolosanum protegentis, ipsiusque Raymundi causa prolixe examinata, res tota ad ipsius pontificis cognitionem ultimo relertur. Extant hujus concilii Acta prolixa ex Petro de valle Sarnensi utplurimum desumpta Conc. tom. 11. part. 1. p. 81. confer etiam Concil. Hisp. tom. 3. p. 480. Eodem anno habita est synodus ad Murellum castrum apud Goronam fl. prope Tolosam situm, ad placandum Petrum Aragoniæ regem, qui arma jam movere cœperat. Extat *epistola* synodalis ibid. p. 99. Quin & anno 1212. mense Novembri habitus est episcoporum procerumque conventus Apanuensis ad Simonis Montfortii ditionem bonis moribus ac legibus temperandam; de quo Conc. ibid. p. 80. 1213.

DUNSTAPLIENSE, in Anglia anno 1214. a Stephano archiepiscopo Cantuariensi ejusque suffraganeis coactum. In quo, legato pontificio episcopos minus idoneos ad sedes vacantes promovente, nec huic rei remedium adhibere volente, Stephanus Cantuariensis, & cæteri episcopi in synodo congregati, interposita appellatione, ad pontificem provocarunt. Vide Mat. Paris. ad ann. 1214. p. 247. (*b*). 1214.

LONDINENSE I. anno 1214. a Nicolao Tusculano pontificis legato coactum. In quo Johannes rex Angliæ (quem Innocentius pontifex, quod Stephanum Langtonum ad sedem Cantuariensem electum suscipere nollet, regno exuerat, executione Philippo Francorum regi demandata) submissione pontifici facta, ab interdicto & depositione absolutus est. Vide Mat. Paris. loc. citat. p. 249. (*c*). 1214.

MONSPELIENSE I. a Petro Beneventano pontificis legato anno 1214. vel ut alii, 1215. congregatum. In quo Raymundi Tolosani ditio Simeoni Moutis fortis Comiti concessa est. Extant Acta & disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 46. apud Petr. de valle Sarnensi in Hist. Albigens. & Concil. tom. 11. part. 1. p. 103. *Epistola* legati apostolici de hac synodo convocanda habetur Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 231. Hujus concilii *canones* edidit Petrus 1214.

(*a*) Habetur MS. in bibl. Cotton. sub *Othone* A. 11. *Wilkins* loc. cit.

(*b*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 544. (*c*) Item

Gariellus

Gariellus in ferie episcoporum Magalonensium, sed mutilos & mendosos, quos proinde ex vetere codice MS. Andegavensi extulit Steph. Baluzius Concil. Gall. Narb. p. 40. sed aliter plane divisos & dispositos quam in editione Labbeana habentur. Quod & in Appendice ipsi monent Conciliorum editores.

1215. LATERANENSE IV. generale, anno 1215. Cal. Novembr. sub Innocentio 3. papa celebratum. Aderant, præter cujuscunque pene regionis oratores regios, & absentium procuratores fere infinitos, episcopi 412. & in his patriarchæ 2. Constantinopolitanus nempe & Hierosolymitanus, sed Latinus uterque, primates & metropolitani 71. abbates & priores plusquam 800. Et primo quidem fides catholica adversus varias hæreses explicatur; damnantur Albigensium, Almarici, aliorumque errores, deque iis coercendis, puniendis, & per vim fæcularem exterminandis statutum est. Damnatus est Joachimi abbatis de unitate SS. Trinitatis contra P. Lombardum liber; pleraque de Græcis ad ecclesiæ Romanæ fidem revertentibus, deque diversis disciplinæ ecclesiasticæ capitibus sancita. Denique haud pauca privilegia pro recuperanda Terra Sancta militantibus concessa, adhibito etiam consilio de ordine Dominicanorum instituendo, ipsomet Dominico jam tum præsente. Exstant Acta hujus concilii & *canones* 70. Græce simul & Latine editi, & alia quædam quæ ad hanc synodum pertinent, Conc. tom. 11. part. 1. p. 117. (*a*).

1216. MELODUNENSE I. in Bria sub archiepiscopo Senonensi anno 1216. a Petro archiepiscopo, occasione Ludovici Philippi Francorum regis Filii, qui Angliam, prohibente papa, ingenti exercitu invaserat, habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ constitutiones sive *capitula* 7. Conc. tom. 11. part. 1. p. 241.

1222. OXONIENSE, anno 1222. a Stephano Cantuariensi pro reformanda ecclesia Anglicana congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 49. Concil. Brit. tom. 2. p. 181. & Concil. tom. 11. part. 1. p. 271. (*b*). In hoc concilio impostor quidam qui quinque crucifixiunis vulnera, lateri, manibus, pedibusque impressa habebat, aliusque nebulo Hermophroditus ejus fautor, publice convicti, & errores confessi puniti sunt. Hæc refert Mat. Westmonast. ad an. 1222. p. 85. Vide quæ hac de re ex MS. Vaticano habet Bzovius ad hunc ann. num. 20.

SARISBURIENSE, eodem anno a Richardo episcopo cum clero suo post synodum Oxoniensem habitum. Exstant constitutiones synodalium de disciplina ecclesiastica *capitula* 87. Conc. Brit. tom. 2. p. 137. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 247. Habentur etiam apud Spelmannum p. 161. (*c*). Richardi Dunelmensis constitutiones synodales, sed quæ, mutato tantum quorundam capitulorum ordine, & resectis 13. postremis capitulis, eædem omnino sunt: ac proinde ab iis acceptas, & in synodo Dunelmensi confirmatas esse constat. 1222.

PARISIENSE IV. anno 1223. a Conrado Portuensi episcopo papæ legato habitum. Albigensibus Bartholomæum quendam antipapam in finibus Bulgarorum sibi constituentibus, episcopi in hac synodo congregati hanc rem examinasse videntur. Vide M. Paris ad annum 1223. Exstat *epistola* synodalis ad archiepiscopum Rotomagensem Concil. tom. 11. part. 1. p. 288. Anno sequenti eodem loco habita est altera synodus in causa Raymundi Comitis Tolosani, ut & Monspeliensis in eadem causa. Anno etiam 1225. tres synodi præcipue de regni negotiis Parisiis coactæ sunt. De his omnibus vide Concil. tom. 11. part. 1. p. 289. 290. 1223.

MONSPELIENSE II. anno 1224. habitum. In quo Raymundus Tolosanus, aliique, de obedientia Romanæ ecclesiæ præstanda, deque injuriis resarciendis juramentum dederunt. Exstant juramenti formula & Amalrici Montis-fortis ad synodum litteræ, ne pacem cum Raymundo faciant Conc. tom. 11. part. 2. in Append p. 2333. Ediderat antea Steph. Baluzius Conc. Gall. Narbon. p. 58. 1224.

MOLODUNENSE II. anno 1225. in octavis omnium Sanctorum habitum. In quo de fori ecclesiastici jurisdictione & aliis nonnullis; de pace item inter reges Angliæ & Franciæ, necnon de negotio Albigensium, actum est. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 290. 1225.

BITURICENSE I. anno 1225. prid. Cal. Decembr. in festo S. Andreæ congregatum. In quo de Raymundo Comite Tolosano ditioni suæ restituendo agitur. Exstant Acta in chronico Turonensi MS. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 291. Plenius multo de hoc concilio agit. Matt. Paris ad annum 1226. 1225.

(*a*) MSS. habentur in bibl. Cotton. sub *Vitellio* A. 2. n. 5. (*b*) Habentur MSS. in bibl. Cotton. sub *Othone* A. 16. n. 5. sub *Vitellio* A. 2. n. 7. Exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 585. (*c*) Item ap. *Wilkins* ibid. tom. 1. p. 572. 599.

GER-

Sæc. XIII. ab anno MCC. 1225. GERMANICUM Moguntiæ, ut videtur, anno 1225. 4. Id. Decembr. a Conrado Portuensi pontificis legato contra simoniacos & concubinarios clericos habitum. Exstant de his aliisque *capitula* 14. Binii & Cossartii notis illustrata Conc. tom. 11. part. 1. p. 295.

1226. PARISIENSE V. anno 1226. a legato pontificio contra Albigenses per crucesignatos exterminandos coactum. Altera etiam synodus seu conventus, eodem anno, & de eadem re ibidem habitus est. Vide quæ ex Turonensi chronico habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 300. Unde etiam discimus, concilium Cremonæ ab imperatore eodem tempore fuisse congregatum de hæreticorum per Italiam extirpatione. Sed Italis illum recipere recusantibus, res in fumum abiit.

1226. FUXENSE, in diœcesi Apamiensi anno 1226. habitum. In quo Comes Fuxensis pœnitentiam præ se ferens, ab hæresi, uti vocatur, excommunicatione, omnibusque sceleribus eatenus perpetratis absolvitur. Hæc annales Fuxenses Conc. tom. 11. part. 1. p. 302. Hoc ipso anno concilium Leodii habuit legatus pontificius, quo episcopi Monasteriensis & Osnabrugensis, Friderici (a quo S. Engelbertus interfectus fuerat) fratres, suspensi sunt, & ad Romani pontificis judicium remissi ibid. p. 301.

1226. WESTMONASTERIENSE, anno 1226. præsente Ottone pontificis legato coactum. In quo, Honorio III. papa duarum præbendarum obventiones per litteras petente, synodus re examinata, & tacite notata Romanorum avaritia, eam in medio reliquit, omnibus affirmantibus hæc universum orbem Christianum respicere, & cum constiterit quomodo erga tales exactiones se habuerint alia regna, tum demum se in obsequiis suis fore promptiores. Exstant hujus synodi Acta apud Mat. Paris ad annum 1226. p. 328. 331. (*a*) Anno 1240. habitus est Northamptoniæ præsente pontificis legato episcoporum abbatumque conventus. In quo de nova quadam pecuniæ exactione omnibus sæculis inaudita & execrabili, (Matthæi Paris verbis utor) per Petrum Rubeum pontificis quæstorem ad hanc ipsam rem in Angliam missum excogitata, querelam instituunt, & post varias hinc inde disceptationes, modeste rejiciunt. Rem gestam prolixe enarrat idem Matthæus ad annum 1240. p. 533. &c. (*b*)

NARBONENSE II. anno 1227. tempore Quadragesimæ a Petro archiepiscopo Narbonensi habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 20. de excommunicatis, perjuris, Judæis coërcendis, condendis testamentis, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 304. Sæc. XIII. ab anno MCC. 1227.

ROMANUM II. anno 1228. sub Gregorio IX. papa congregatum. In quo Fridericus Imp. ob votum de expeditione in Terram Sanctam suscipienda non solutum, in cœna Domini anathemate perculsus est. Exstat hac de re Gregorii IX. ad episcopos Apuliæ *epistola* Conc. tom. 11. part. 1. p. 413. 1228.

BASSEGIENSE, sive conventus ecclesiastico-politicus, anno 1228. Bassegiæ inchoatus, Meldis continuatus, Parisiis absolutus. In quo Raymundus Comes Tolosanus, in gratiam ecclesiæ & Ludovici regis receptus est. Exstant horum conventuum Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 414. Verum cum Raymundus pacta sua non recte observaverit, in conventu Melodunensi, anno 1232. habito, hac de re cum eo expostulatum est. Vide ibid. p. 448. 1228.

TOLOSANUM II. anno 1229. mense Novembri, præsidente Romano S. Angeli cardinale pontificis legato, de inquirendis hæreticis, de libris S. Scripturæ a laicis non habendis, de libertatibus ecclesiarum, deque aliis ecclesiasticæ disciplinæ capitibus coactum. Exstant *capitula* 45. Conc. tom. 11. part. 1. p. 427. Et apud Dacher. Spicil. tom. 2. p. 621. (*c*) 1229.

TURIASONENSE apud Hispanos, in villa quadam Aragoniæ, ab episcopis 12. præside Johanne cardinale pontificis legato, anno 1229. 3. Cal. Maii de dissolvendo Jacobi regis & Eleonoræ matrimonio congregatum. Decreverunt patres matrimonium bona quidem fide initum fuisse, sed ob propinquitatem cognationis solvendum esse, servata nihilominus Alphonso filio, quem ex Eleonora susceperat Ferdinandus, legitima in regnum successione. De hac re agunt scriptores Hispani. Quos vide apud Spondanum ad annum 1229. & Card. d'Aguirre Conc. Hisp tom. 3. ad ann. 1229. p. 492. 1229.

TARRACONENSE. Plura erant circa hæc tempora concilia Tarraconensia, quibus levi digito simul ac semel defungemur, neque enim tanti sunt, ut iis enarrandis sigillatim immoremur. I. Tarraco- 1230. & seqq.

(*a*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 620. (*b*) Et ex Matthæo, *Wilkins* ibid. tom. 1. p. 679. (*c*) Edit. nov. tom. 1. p. 710. item in Collectione Veterum Script. & Monument. Marteneana tom. 7. p. 106.

nense anno 1230. habitum. Quid vero in eo gestum sit nescitur. II. anno 1239. 14. Cal. Maii, de clericis negotiis sæcularibus se non immiscendis, & de sepultura ecclesiastica incendiariis & raptoribus non concedenda; nec quis duas canonicas seu præbendas in diversis ecclesiis obtineat. III. anno 1240. de cruce archiepiscopi Toletani per provinciam Tarraconensem non portanda. IV. anno 1242. contra Valdenses hæreticos. Vide ad hunc annum. V. eodem anno, quo statutum, ut episcopi & eorum officiales justitiam gratis reddant, ut nullus sacerdos plures missas in uno die celebret, præterquam in natali Domini. VI. anno 1244. VII. anno 1246. VIII. anno 1247. IX. anno 1248. X. anno 1253. de excommunicatis absolvendis. XI. anno 1279. ad procurandam Raymundi de Penna-forti canonizationem. De his omnibus, nullius pæne momenti, & quorum vix memoria superest, breviter agunt Baluzius Marcæ Hispanicæ lib. 4. & Aguirrius Conc. Hisp. tom. 3. p. 495. 498. 498. 502. 504. 505. 523.

1231. GONTERIENSE I. anno 1231. a Turonensi archiepiscopo ejusque suffraganeis, apud Castrum Gonterii habitum. Exstant de disciplina ecclesiastica nempe *de Matrimoniis clandestinis*, *de causis matrimonialibus*, *de modo instituendi Rectores ecclesiarum*, *de residentia Rectorum*, *procurationibus*, &c. *canones* 37. Conc. tom. 11. part. 1. p. 439.

1232. (a) RHEMENSE I. apud S. Quintinum anno 1232. habitum. In quo Milonis Bellovacensis jura a rege ablata ei asseruntur, & vindicantur. Vide Spondan. ad annum 1231. Alia concilia de hac re eodem circiter tempore habita sunt. De quibus vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 445. In conventu etiam Melodunensi hoc anno de pace male observata cum Comite Tolosano expostulatum est, ut supra observavimus.

1233. BITERRENSE I. anno 1233. a Valthero pontificis legato celebratum. Exstant quæ ad disciplinam ecclesiæ spectant *de hæreticis*, *eorumque fautoribus singulis Dominicis excommunicandis*, *de S. ordinibus suscipiendis*, *de patronis ecclesiarum*, &c. *capitula* 26. Conc. tom 11. part. 1. p. 452.

1233. NYMPHÆENSE, in Bithynia, anno 1233. mense April. coactum. In quo de concordia Græcorum cum Latinis, præsertim in dogmate de processione Spiritus S. frustra actum est. Exstant utrinque scripta, *confessiones* nempe *fidei*, & *epistola synodalis* Conc. tom. 11. part. 1. p. 461. *Confessio* Græcorum habetur etiam Græce part. 2. in Append. p. 2336. (b)

MOGUNTINUM I. a Conrado Moguntino archiepiscopo anno 1233. coactum. In quo Stadingorum (qui variorum & detestandorum criminum accusati fuerunt) hæresis non ita pridem in Germania orta damnata est. Vide quæ ex Append. ad Schaffnab. ad annum 1232. notant editores Conciliorum tom. 11. part. 1. p. 478. 1233.

ARELATENSE II. anno 1234. 6. Id. Julii a Johanne archiepiscopo & suffraganeis suis congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de statutis Concilii Lateran. IV. diligenter observandis*, *de episcopis per se & alios prædicantibus*, *de Hæreticis*, &c. *Canones* 24. Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2340. 1234.

SPOLETANUM, aliis ROMANUM, anno 1234. habitum. In quo pro expeditione in Terram S. suscipienda, pecunia ex indulgentiis undique corradenda concessa est. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 481. 1234.

NARBONENSE III. anno 1235. a P. Amelio, archiepiscopo & trium provinciarum episcopis collectum. In quo, jubente pontifice, fratribus Prædicantibus, hæreticæ pravitatis inquisitoribus constitutis, consilia & præcepta data sunt quomodo in munere obeundo adversus hæreticos se gerere debeant. Exstant in hunc finem *capitula* 29. Conc. tom. 11. part. 1. p. 487. 1235.

MOGUNTINUM II. anno 1235. habitum. In quo absoluti Stigandi hæretici; & qui Conradum Marspurgensem interfecerant, ad sedem apostolicam, nulla inflicta pœna, remissi. Exstant hac de re Gregorii IX. *epistolæ* 2. Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2345. 1235.

RHEMENSE II. apud S. Quintinum anno 1235. habitum. In quo episcopi pro variis negotiis ad ecclesiæ Rhemensis jura & libertates pertinentibus regem facta supplicatione interpellarunt. Exstant Acta & *supplicatio* Conc. tom. 11. part. 1. p. 501. (c) Eodem anno aliud Rhemense concilium ab 1235.

(a) Epistolæ & attestationes hujus Synodi de causa Bellovacensi, ex apographo P. Sirmondi occurrunt ap. *Harduin.* Conc. tom. 7. p. 199. (b) Acta hujus Concilii ex Cod. MSS. a 50. & amplius annorum in Gymnasio Navarræo servata integra & genuina habentur ad finem tom. 1. Scriptorum Ordinis Prædicatorum edit. a Jacobo Quetif. & Jacobo Echard. *Paris.* 1719. fol. (c) Additio ad hoc concilium ex apographo P. Sirmondi habetur ap. *Harduin.* tom. 7. p. 260.

iisdem

Sæc. XIII. ab anno MCC. iisdem episcopis & de eadem re *Compendii* habitum est. Vide ibid. p. 503.

1236. TURONENSE I. anno 1236. a Juhello archiepiscopo coactum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ *de Cruce-signatis enormes delicti reis; de Advocatis, Notariis, Sortilegiis, falsis Testibus, de conversis, Hospitalitate*, &c. *capitula* 14. Conc. tom. 11. part. 1. p. 503.

1237. LONDINENSE II. anno 1237. ab Ottone papæ legato congregatum. In quo pro reformanda ecclesia Anglicana edita sunt Decreta sive *capitula* 31. nempe *de Ecclesiarum dedicatione, de Sacramentis, Sacerdotibus, Clericis*, &c. Exstant hujus synodi Acta & decreta apud Matt. Paris. ad annum 1237. p. 446. Exinde apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 218. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 530. (*a*) Supersunt etiam episcopi cujusdam anonymi constitutiones synodales circa hæc tempora editæ, *de Baptismo, Confirmatione, Sacramento Altaris, aliisque Sacramentis, de statu Monachorum & Regularium, de Decimis, Excommunicatione, Archidiaconis, Cruce-signatis, & de Ebrietate & Sobrietate*, &c. habentur apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 230. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 544. (*b*)

1238. CAMPINIACENSE, apud Gallos, anno 1238. a Gerardo archiepiscopo Burdigalensi & suffraganeis suis congregatum. Exstant de disciplina ecclesiastica, viz. *de Excommunicatis, de Vicariis non constituendis, de causis Matrimonialibus, de vestibus Regularium, de vita & honestate Monachorum*, &c. *capitula* 38. Conc. tom. 11. part. 1. p. 557.

1239. TURONENSE II. anno 1239. a Juhello archiepiscopo & suffraganeis suis coactum. De disciplina ecclesiastica agunt quæ constituta sunt *capitula* 13. viz. *quod in qualibet parochia sint tres, qui de scandalis requisiti, dicant veritatem; de vestibus Sacerdotum; de Excommunicatione*, &c. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 566.

1239. RHEMENSE III. apud S. Quintinum anno 1239. ab Henrico archiepiscopo & suffraganeis suis, pro clericorum & canonicorum libertatibus vindicandis habitum. Exstant Acta & decreta Conc. tom. 11, part. 1. p. 568. Anno sequenti synodum *Meldensem* coëgit Jacobus Prænestinus cardinalis & legatus, in qua archiepiscopos & episcopos obtestatus est, ut Romam cum ipso irent, adversus Fridericum imperatorem apud papam acturi ibid. p. 571.

WIGORNIENSE, anno 1240. a Waltero episcopo habitum. Exstant ex MS. Cod. Cottoniano, de disciplina & moribus ecclesiæ, *de ornamentis Ecclesiarum; de consecratione Cœmeterii; de Baptismo, Confirmatione, Matrimonio*, &c. constitutiones sive *capitula* 59. apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 240. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 573. (*c*) Sæc. XIII. ab anno MCC. 1240.

GUIDONENSE, ad Meduanam fluv. in Cenomania, anno 1242. a Juhello archiepiscopo & suffraganeis apud Vallum Guidonis habitum. Acta perierunt: exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de statu regularium, de jurisdictione Archidiaconorum, Archipresbyterorum, & Decanorum*, &c. *capitula* 9. Conc. tom. 11. part. 1. p. 590. 1242.

TARRACONENSE I. præsidente archiepiscopo Tarraconensi, præsente Raymundo de Penna-forti, Domini papæ pœnitentiario, anno 1242. congregatum. In quo contra Waldenses hæreticos, in Aragoniam irrumpentes, eorumque occultatores, fautores, & defensores actum est, præscripta formula in illos inquirendi, puniendi, & ubi redierint ad ecclesiam recipiendi. Exstant hujus synodi Acta Conc. tom. 11. part. 1. p. 592. Conc. Hisp. tom. 3. p. 496. & apud Bzovium ad hunc annum. Anno etiam 1244. altera synodus Tarraconensis habita videtur, cujus supersunt fragmenta quædam nondum edita. 1242.

OTHONIENSE, in Dania, anno 1245. adversus bonorum ecclesiasticorum prædatores, & contemptores ceremoniarum congregatum. Vide Jo. Pottan. Hist. Dan. lib. 7. 1245.

LUGDUNENSE I. generale I. anno 1245. 4. Cal. Julii, præsente Innocentio IV. papa, in templo maximo celebratum. Interfuerunt præter abbates, & inferioris ordinis viros ecclesiasticos, cardinales plurimi, & episcopi 140. Aderat & Latinorum imperator Constantinopolitanus cum suis Latinis patriarchis Constantinopolitano & Antiocheno. In hoc concilio pontifex novum anathematis fulmen in Fridericum imperatorem vibravit, omnique honore & dignitate imperiali exauctoravit; concilii etiam Lateranensis decreta de bello contra Turcas in Palæstina gerendo renovata sunt; multa de subsidio imperatori CP. mittendo, de Tartaris coërcendis, de Cruce-signatis, sunt constituta. Ut de ecclesiastica disciplina nil dicam. Exstant hujus synodi Acta, *capitula* 17. & alia 9. & *epistolæ* plures ad hoc concilium spectantes, Conc. tom. 11. part. 1. p. 633. 671. In hac syno- 1245.

(*a*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 647. (*b*) *Wilkins* ibid. p. 656. (*c*) *Wilkins* ibid. p. 665.

 do galerus rubeus, dignitatis cardinalitiæ insigne, primum, ni fallor, institutus est.

1246. ILERDENSE, anno 1246. præsidente Petro Ablatio archiepiscopo Tarraconensi, præsente etiam magna procerum caterva habitum. Quo Arragoniæ rex ob causam Berengarii episcopi Gerundensis (cui linguam præscindi jusserat) & Violantis reginæ, quam repudiaverat, excommunicatus (omni ejus regno interdicto subjacente) ea lege absolutus est, ut monasterium Benefacianum jam antea inchoatum ad umbilicum perduceret, & reditibus dotaret. Quod & factum est, & monachi Cistercienses in eo collocati. Baluzius Marcæ Hisp. lib. 4. & Conc. Hisp. tom. 3. p. 503.

1246. LANCICIENSE I. in Polonia, anno 1246. habitum. In quo Conradi ducis Mazoviensis ob bona ecclesiæ spoliata excommunicatio confirmatur. Vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 675. & notam de tempore, quam subnexuit Cossartius.

1246. BITERRENSE II. anno 1246. 13. Cal. Jul. a Guilielmo archiepiscopo Narbonensi cum suis suffraganeis habitum. De disciplina ecclesiastica nempe *de Hæreticis iisque a laicis perquirendis; de divino Officio in ruralibus Ecclesiis; de Judæis*, &c. exstant *capitula* 46. ejusdemque synodi consilium, *qualiter sit in inquisitione procedendum contra hæreticos* 37. capita complexum, Conc. tom. 11. part. 1. p. 677.

1248. SCHENINGENSE, apud Ostrogothos in Suecia, anno 1248. a Gulielmo papæ legato habitum. In quo sacerdotum (qui ecclesiæ Græcæ morem ductis uxoribus his in partibus sequebantur) conjugia damnata & prohibita sunt. Vide Johan. Magn. in Hist. Goth. lib. 19. cap. 15.

1248. VALENTINUM, in Gallia, anno 1248. a duobus cardinalibus, & quatuor provinciarum episcopis, pro fide, pace, ac libertate ecclesiæ celebratum. *Capitula* quæ edita sunt, solummodo ad ecclesiæ disciplinam spectant, numero 23. habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 696.

1248. URATISLAVIENSE I. ad Viadrum fl. in Silesia, anno 1248. præsidente Jacobo archidiacono Leodiensi pontificis legato habitum. In quo quinta redituum ecclesiasticorum pars ad relevandas sedis apostolicæ angustias, pontifici ad triennium concessa est. Vide Matth. Michov. Hist. lib. 3, cap. 51. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 702.

INSULANUM I. ad villam comitatus Vindaschini in Provincia, anno 1251. a Johanne archiepiscopo, & provinciæ Arelatensis episcopis habitum. De disciplina ecclesiastica, viz. *de inquisitione Hæreticorum, de Decimis, de clandestinis Matrimoniis*, &c. agunt *canones* 13. qui exstant Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2349. 1251.

EBORACENSE, circa annum, ut videtur, 1252. a Waltero archiepiscopo coactum. In quo controversiæ quædam inter sacerdotes hujus provinciæ eorumque parochianos de ornamentis ecclesiæ exortæ, terminatæ & decisæ sunt. Exstat decretum apud Spelman. tom. 2. p. 290. & Conc. tom. 11. part 1. p. 705. Huic synodo utrobique ejusdem Walteri Gray constitutiones provinciales anno 1250. editæ præmittuntur. (a) 1252.

SENONENSE II. anno 1252. a Gilone archiepiscopo Senonensi habitum. In quo monetur Theobaldus Navarræ rex, ut bonis ecclesiæ quæ invaserat, cederet. Exstat ipsa monitio Conc. tom. 11. part. 1. p. 706. 1252.

RAVENNATENSE I. anno 1253. exeunte mense Aprili a Philippo archiepiscopo una cum suffraganeis suis contra rerum ecclesiasticarum invasores coactum. Acta exstant apud Rubeum, Hist. Raven. lib. 6, ad an. 1253. 1253.

SALMURIENSE I. anno 1253. a Petro Turonensi archiepiscopo coactum. Actis deperditis exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de celebratione Divinorum officiorum; de custodia Sacramentorum; de Archidiaconis; Archipresbyteris, & Decanis ruralibus, ad ordines promovendis; de Procurationibus; de commendis Ecclesiarum*, &c. *capitula* 33. Conc. tom. 11. part. 1. p. 707. 1253.

GONTERIENSE II. apud Castrum Gonterii a Petro archiepiscopo & suffraganeis suis, anno 1253. congregatum. Exstat tantummodo canon unicus *de abusoribus Literarum apostolicarum* Conc. tom. 11. part. 1. p. 715. 1253.

ALBIENSE (urbs est episcopalis sub archiepiscopo Bituricensi) anno 1254. ab episcopo Avenionensi pontificis legato plurimisque Narbonensis, Bituricensis, & Burdegalensis provinciarum episcopis habitum. Exstant de hæreticis eorumque casibus variis, & de disciplina ecclesiæ *capitula* 71. Conc. tom. 11. part. 1. p. 720. (b) 1254.

(a) Exstant ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 698. (b) Item ap. *Dacher*. Spicileg. tom. 2. p. 630. Edit. nov. tom. 1. p. 719.

BUR-

Sæc. XIII. ab anno MCC. 1255. BURDEGALENSE I. anno 1255. a Gerardo archiepiscopo pro disciplina ecclesiastica congregatum. Exstant *capitula* 30. *de Clericis habentibus Ecclesias; de Quæstoribus; de Presbyteris alterius diœcesis; de Decimis & Primitiis; de Statutis confratriarum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 739. (*a*)

1255. COPRINIACENSE I. (idem quod Campinacense) in diœcesi Burdigalensi anno circiter 1255. a Geraldo archiepiscopo habitum. Exstant, sed ex aliorum conciliorum canonibus ut plurimum desumptæ, constitutiones synodales 39. *de alienis Parochiis; de injectoribus manuum in Clericos; de Excommunicatis; de concubinis Sacerdotum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 746.

1255. BITERRENSE III. in Gallia Narbonensi, anno 1255. 8. Id. Maii habitum. In quo subsidium ad expugnandos hæreticos in castro de Querbus obsessos, seneschallo regio concessum est. Exstant Acta Conc. Gall. Narbon. p. 64. & exinde Conc. tom. 11. part. 1. p. 753.

1255. DUNELMENSE I. in Anglia Boreali, anno circiter 1255. a Waltero episcopo coactum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ 51. ex Cod. MS. Dunelmensi apud Spelman. *Constitutiones* in hac synodo editæ, Concil. Brit. tom. 2. p. 293. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 760. (*b*)

1255. NORWICENSE, anno 1255. a Waltero episcopo Norwicensi habitum, de libera dispositione primorum fructuum. Exstat constitutio hac de re facta ex Cod. MS. apud Spelm. Concil. Brit. tom. 2. p. 301. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 768. (*c*)

1257. DANICUM, anno 1257. coactum. In quo episcoporum libertati & securitati contra laicorum injurias prospectum est. Exstant hac de re constitutiones synodales 4. Conc. tom. 11. part 1. p. 772. Eodem anno synodum Lancicienfem coëgit Fulco Gnesnensis episcopus ad presbyteros duos, quos in carcerem conjecerat Boleslaus Silesiæ Dux, e captivitate liberandos. Vide Cromer lib. 9. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 773.

1258. (*d*) MERTONENSE I. anno 1258. in festo S. Bartholomæi, præsidente Bonifacio archiepiscopo habitum, "ad quassandam scilicet decimam totius ecclesiæ Anglicanæ, "per Alexandrum papam concessam, ut verba se habent vet. MS. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 304. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 773.

ROFFIACENSE, in diœcesi Pictavensi anno 1258. 12. Cal. Sept. præsidente Giraldo Burdigalensi archiepiscopo congregatum. Exstant ecclesiasticæ disciplinæ *capitula* 10. Conc. tom. 11. part. 1. p. 774. Sæc. XIII. ab anno MCC. 1258.

MONSPELIENSE III. anno 1258. 8. Id. Sept. a Jacobo archiepiscopo Narbonensi cum suffraganeis suis coactum. Exstant de disciplina ecclesiastica *capitula* 8. Conc. tom. 11. part. 1. p. 778. Et apud Dacher. Spicil. tom. 11. p. 645. (*e*) 1258.

SCOTICUM, seu PERTHENSE, anno 1259. præsente rege Alexandro, Perthi habitum. In quo edita sunt statuta provincialia, quæ suo etiam tempore in ecclesia observata fuisse testatur Hector Boëthius Hist. lib. 13. fol. 284. Vide Spelman. tom. 2. p. 304. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 782. Quænam vero fuerint hæc statuta, nos latet. 1259.

COLONIENSE I. anno 1260. a Conrado archiepiscopo congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ, *de manifesta cohabitatione Clericorum & Mulierum; de Clericorum negotiatione; de insufficientia scientiæ. quæ est illiteratura Clericorum; de Clericis Simoniacis*, &c. *capitula* 14. Conc. tom. 11. part. 1. p. 783. Subjiciuntur ejusdem Conradi de monachis & eorum conversatione statuta 28. ibid. p. 792. 1260.

ARELATENSE III. anno 1260. a Florentino archiepiscopo cum suffraganeis suis collectum. Damnata canone 1. Joachimi abbatis ejusque sectatorum doctrina, exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de baptizandis parvulis in necessitate; de confirmationis Sacramento non nisi jejunis, & a jejunis tribuendo; ut in Ecclesiis semper resideant saltem Vicarii*, &c. *canones* 17. Conc. tom. 11. part. 2. p. 2359. 1260.

PARISIENSE VI. anno 1260. dominica in passione de propitiando Deo adversus Tartarorum & Saracenorum irruptiones habitum. Unde sancitum est, orationes esse multiplicandas, processiones faciendas, blasphemias in Deum puniendas, peccata & superfluitates cibariorum ac vestium reprimendas. De hac re vid. Guil. Mangiac. in Vit. Ludovic. Conc. tom. 11. part. 1. p. 793. 1260.

COPRINIACENSE II. anno 1260. a Petro Burdigalensi archiepiscopo, pro disciplina ecclesiastica coactum. Exstant constitutiones sive *capitula* 19. *de vigiliis* 1260.

(*a*) Epistolam hujusce Conc. ad Alexandr. IV. exhibuit *Martene* in Collect. Nov. Vet. Script. & Monum. tom. 7. (*b*) Item ap. *Wilkins* Conc Brit. tom. 1. p. 704. (*c*) Et *Wilkins* ibid. p. 708. (*d*) Vide *Wilkins* ibid. p. 736. (*e*) Edit. nov. tom. 1. p. 706. 724.

Sæc. XIII. ab anno MCC. *in Ecclesiis vel Cæmeteriis non faciendis; de Commendis Ecclesiarum vacantium; de jure Patronatus, de Decimis; de Sepulturis*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 799.

1261. LAMBETHENSE II. anno 1261. a Bonifacio Cantuarienli congregatum. In quo ad avertendas Tartarorum in populum Christianum irruptiones, solennes processiones & supplicationes apud Deum factæ sunt. Exstant de variis casibus constitutiones plures ex vet. cod. MS. Cotton. Conc. Brit. tom. 2. p. 305. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 803. (*a*) Notet lector, Tartarorum occasione diversa concilia hoc tempore habita fuisse, & in his Britannica duo, Londinense & Beverlacense; quorum cum supersint neque Acta neque constituta, vide Conc. tom. 11. part. 1. p. 815. (*b*)

1262. COPRINIACENSE III. anno 1262. a P. Burdigalensi archiepiscopo habitum. Exstant, quæ disciplinæ sunt ecclesiasticæ, *de locis in quibus res vel personæ Ecclesiasticæ captæ detinentur; de illis qui impediunt jurisdictionem Ecclesiasticam; de Excommunicatis compellandis*, &c. *capitula* 7. Conc. tom. 11. part. 1. p. 821.

1263. BURDEGALENSE II. anno 1263. a Petro archiepiscopo habitum. Exstant *capitula* 7. de variis casibus ecclesiasticis, excommunicatione, sepultura, confirmatione, absolutione infirmi excommunicati, &c. in synodo, ut videtur, constituta Conc. tom. 11. part. 1. p. 823.

1263. PARISIENSE VII. anno 1263. in octava B. Martini coactum. In quo ad ferendum Terræ sanctæ subsidium, bonorum ecclesiasticorum centesima in quinquennium concessa est. Exstat de hac re *declaratio synodalis* Conc. tom. 11. part. 1. p. 824.

1264. NANNETENSE, anno 1264. a Vincentio Turonensi habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *ne Prælati vel Patroni se obligent ad Beneficium non vacans; ne Clerici sint Venatores; de Residentiis faciendis, & Beneficiorum pluralitate*, &c. *capitula* 9. Conc. tom. 11. part. 1. p. 826.

1264. PARISIENSE VIII. anno 1264. in crastino S. Bartholomæi, præsente Ludovico Francorum rege & Simone S. Cæciliæ cardinale papæ legato coactum. In quo adversus juramenta turpia, quibus in Dei nomen facta est blasphemia, rex edictum promulgavit. Vid. Gaufred. in Vit. Ludovici cap. 33. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 828. & G. Cossartii notam ibid.

BONONIENSE, in Gallia an. 1264. a Guidone episcopo Sabinensi, cardinale, & pontificis legato congregatum. In quo Angli, quod conditionibus pacis a Ludovico Francorum rege judicatis stare recusarent, auctoritate Urbani IV. papæ interdicto & anathemati subjiciuntur, fulminis vibrati executione episcopis quibusdam ex Anglia huc evocatis commissa. Tradit hæc auctor appendicis ad Matt. Paris p. 997. Sæc. XIII. ab anno MCC. 1264.

LONDINENSE III. anno 1265. præsente Ottobono S. Adriani cardinale, Clementis IV. papæ legato habitum. In quo excommunicationis a pontifice in regis adversarios latæ, cujus in synodo Bononiensi anno superiori fit mentio, sententia promulgatur. Vide Mat. Westmonast. ad ann. 1265. fol. 160. 1265.

COLONIENSE II. anno 1266. ab Engilberto archiepiscopo coactum. Ad disciplinam ecclesiæ pertinent capitula 45. in hac synodo sancita, quæ habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 836. In quibus personarum ecclesiasticarum jura, immunitates, & privilegia primas tenent. 1266.

NORTHAMPTONIENSE, anno 1267. præsente Ottobono legato habitum. In quo episcopi (& in his Johannes Wintoniensis, Walterus Wigorniensis, Henricus Londinensis, & Stephanus Cicestrensis) & clerici qui pro Simone Comite adversus regem steterant excommunicantur, & decima bonorum ecclesiasticorum regi in septem annos concessa. Vide Append. ad Matth. Paris ad annum 2267. p. 1001. (*c*) 1267.

ARELATENSE IV. anno 1267. a Bertrando de S. Martino archiepiscopo & præsulibus Arelatensis provinciæ celebratum. Editi sunt in hac synodo disciplinæ ecclesiasticæ *canones* 22. quorum quatuor priores desiderantur. Reliqui agunt *de Censuris observandis; de Calicibus non vendendis aut pignorandis; de casibus Episcopo vel Papæ reservatis*, &c. Exstant Conc. tom. 11. part. 2. in Append. p. 2368. 1267.

URATISLAVIENSE II. an. 1267. in festo purificationis Mariæ a Guidone cardinale papæ legato congregatum. In quo, prædicata anni Jubilæi gratia, & cruce contra Saracenos, subsidium pro recuperanda Terra Sancta concessum est. Vide M. Michov. lib. 3. cap. 57. 1267.

VIENNENSE, anno 1267. 4. Id. Maii a Guidone pontificis legato convocatum. Exstant ad reformandam ecclesiæ disciplinam 1267.

(*a*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 1. p. 746. (*b*) Item *Wilkins* ibid. p. 755. (*c*) Vide etiam *Wilkins* ibid. p. 762.

Sæc. XIII. ab anno MCC. nam necessaria *capitula* 19. *de vita & honestate Clericorum; de modo Visitandi; de pluralitate Beneficiorum; de Decimis contra laicos; de Usurariis; de Judæis*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 858. (*a*)

1268. LONDINENSE IV. anno 1268. 9. Cal. Maii ab Ottobono cardinale legato pontificio, & universis pæne Angliæ, Walliæ, Scotiæ, & Hiberniæ episcopis celebratum. In quo multa ad reformandam & conservandam ecclesiæ disciplinam saluberrima statuerunt. Exstant constitutiones sive *capitula* 54. nempe *de Baptismo; de Sacramentis gratis administrandis; de consecratione Ecclesiarum; de Clericorum habitu & moribus; de Vicariorum residentia & institutione; aliisque plurimis disciplinæ Ecclesiasticæ capitibus*, Concil. Brit. tom. 2. p. 263. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 866. (*b*) *Magnum Concilium* vocat Matt. Westmonasteriensis fol. 165. Ad annum 1248. refertur in collectione Spelmanniana typographi proculdubio lapsu pro 1268. Ut causa non erat, cur hunc errorem tanquam lapsum graviorem corrigeret G. Cossartius.

1268. GUNTERIENSE III. ad Castrum Gunterii anno 1268. a Vincentio Turonensi archiepiscopo congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *de invadentibus & occupantibus bona Ecclesiastica; de impedientibus jurisdictionem Ecclesiasticam; de privandis sepultura Ecclesiastica, qui Excommunicationis sententiam ultra annum sustinuerint; de vestimentis Archidiaconorum, & Decanorum* &c. *capitula* 8. Conc. tom. 11. part. 1. p. 909.

1269. ANDEGAVENSE I. anno 1269. die Martis post quindenam nativitatis S. Johannis Baptistæ habitum. Exstant *canones* 2. *de Donationibus non prohibendis, & de advocatis Ecclesiasticis* Conc. tom. 11. part. 1. p. 911.

1269. SENONENSE III. anno 1269. die sabbati ante festum SS. Simonis & Judæ, ab archiepiscopo Senonensi congregatum. Exstant pro disciplina ecclesiastica *de Clericis focarias tenentibus; de Usurariis* &c. *capitula* 6. Conc. tom. 11. part. 1. p. 912.

1270. RAVENNENSE, anno 1270. 4. Cal. Maii a Philippi archiepiscopi vicario in sacrario D. Vitalis habitum. In quo Henuerardi episcopi, & sedis Cæsenatis invasores excommunicantur, neque absolvi possunt, nisi satisfacerent. Vide Hieron. Rubeum Hist. Raven. lib. 6. ad annum 1270. p. 443.

1270. COMPENDIENSE, apud Gallos in diœcesi Suessionensi, anno 1270. a Johanne archiepiscopo Rhemensi coactum. Exstant constitutiones aliquot *de iis qui capiunt bona Ecclesiastica*; Conc. tom. 11. part. 1. p. 917.

1270. AVENIONENSE III. anno 1270. a Bertrando archiepiscopo habitum. Exstant de disciplina nempe *de alienationibus bonorum Ecclesiasticorum revocandis; de pecuniis legatis ad arbitrium Executorum in causas pias dividenda; de Clerico, qui Episcopum, præpositum* &c. *graviter læserit*, &c. *capitula* 8. Conc. tom. 11. part. 1. p. 920.

1271. RHEMENSE IV. apud S. Quintinum, ab ejusdem provinciæ episcopis, vacante tunc sede, anno 1271. congregatum. Interturbarunt aliquamdiu hunc conventum canonici Rhemenses, vetantes suffraganeos se inconsultis in synodum coire, verum dissidium mox compositum est. Exstant de privilegiis ecclesiasticis capitula 5. Conc. tom. 11. part. 1. p. 922.

1273. REDONENSE, ad Vicinoniam fl. in ducatu Britanniæ anno 1273. coactum. De disciplina ecclesiastica agunt sc. *de violentia Episcopis, Abbatibus* &c. *non inferenda; de hospitalitate ex bonis Ecclesiæ; quæ sint bona ecclesiastica*, &c. *capitula* 7. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 933.

1274. LUGDUNENSE II. *generale II.* a Gregorio X. papa, anno 1274. die 7. Maii celebratum. Aderant cardinales, metropolitani, & episcopi 500. Michaëlis Imp. CP. & episcoporum aliquot Græcorum legati, Jacobus Arragonum rex, & complures regum & principum oratores, ut abbates, aliosque taceam. Inchoata jam synodo, & expositis concilii convocandi causis, primo loco decimæ redituum ecclesiasticorum, in subsidium belli sacri, ulterius adhuc promovendi, concessæ sunt. Deinde lectis Græcorum in synodo litteris, de concordia Græcos inter & Latinos, præsertim in articulo de processione Spiritus S. actum est. Græci enim rerum suarum necessitate adacti, præcipue Michaële imperatore id summopere urgente, auxilium a Latinis ad sustentandum nutantem imperii sui statum implorare, eoque fine cum Romana ecclesia consentire, saltem consentire videri, necesse habuerunt. Hinc qualis qualis unio ac concordia utrinque in hac synodo sancita;

(*a*) Item ap. *Canis.* Lection. Antiq. nov. Edit. tom. 4. p. 82. Habet etiam e MSS. emendata *Lambecius* tom. 2. Bibl. Vindob. p. 61. & ex editione *Lambecii* Harduin. Conc. tom. 7. p. 579. Decreta etiam Hungarorum, quæ de Guidone cardinali susceperunt, ex eodem p. 586. (*b*) Habentur etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 1.

quam

Sæc. XIII. ab anno MCC. quam tamen Græci mox non fine ftomacho refpuebant. Recepti funt etiam Tartarorum legati de pace cum Chriftianis ineunda acturi. Multa de difciplina & regimine ecclefiæ, præcipue de modo, loco, & tempore pontificis eligendi, funt conftituta. Exftant Acta hujus fynodi, conftitutiones fynodales 31. plures Gregorii pontificis epiftolæ, Michaëlis imperatoris, & Græcorum litteræ, Conc. tom. 11. part. 1. p. 937.

1274. SALTZBURGENSE I. in Bavaria anno 1274. pro recipiendis Lugdunenfis fynodi conftitutionibus, aliifque de caufis congregatum. Exftant ecclefiafticæ difciplinæ *capitula* 24. *de capitulis provincialibus Abbatum ac aliorum Prælatorum; de pluribus Beneficiis Clericorum; de vagis Scholaribus; de epifcopis puerorum; de Advocatis Ecclefiarum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 998. (*a*)

1276. DUNELMENSE II. anno 1276. a Roberto epifcopo Dunelmenfi habitum. Exftant ex vet. cod. MS. Ecclef. Dunelm. *de Decimis* conftitutiones fynodales 6. Conc. Brit. tom. 2. p. 316. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1008. (*b*)

1276. SALMURIENSE II. in Andibus ad Ligerim fl. anno 1276. congregatum. Exftant de difciplina ecclefiaftica *de luminaribus in Ecclefia; de pluralitate Beneficiorum; de vita & honeftate Clericorum & Monachorum*, &c. *canones* 14. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1011.

1276. BITURICENSE II. a Simone cardinale, fedis apoftolicæ legato, anno 1276. Id. Sept. congregatum. De regimine & difciplina agunt conftitutiones in hac fynodo promulgatæ. Habentur *capitula* 16. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1017.

1276. TRIBURIENSE, anno 1276. præfentibus Sigehardo patriarcha Aquileienfi, & Altmanno epifcopo Pataviensi, pontificis legatis, convocatum. Aderant præter epifcopos, Sueviæ & Saxoniæ principes, laici quoque plures. Vehementer agitata eft in hac fynodo Henrici imperatoris caufa. Hi, cum a papa excommunicatus fuiffet Imp. nec cum eo, nec cum quoquam qui cum eo communionem coluiffent, communicare volebant. Nullam non conditionem promifit Henricus, modo imperatoris titulum retineret. Sed rejecti funt ejus ad fynodum legati, rejectæ femel iterumque omnes ejus fupplicationes, ipfumque pro vere excommunicato habendum effe unanimi voce declararunt. Prolixe hæc refert Lamb. Schaffnaburgenfis ad ann. 1276, p. 531.

CONSTANTINOPOLITANUM I. anno 1277. a Johanne Becco patriarcha coactum. In quo Beccus Latinis mirum quantum addictus, Romanæ ecclefiæ fidem profeffus eft, & pontificis Romani primatum recognovit. Exftat Lat. *epiftola* fynodalis ad Johannem papam Conc. tom. 11. part. 1. p. 1033. Eodem anno habita altera eft fynodus *Conftantinopolitana*, in qua fchifmatici (ut vocantur) qui concordiam cum Romanis initam refpuebant, excommunicati funt. Exftat *epiftola* fynodalis encyclica Conc. tom. 11. part. 1. p. 1037. Verum fciendum eft, genuinos ecclefiæ Græcæ filios has fynodos parum curare, earumque decreta penitus rejicere. Sæc. XIII. ab anno MCC. 1277.

LANGESIENSE, apud *Langez* oppidum in Turonibus, anno circiter 1278. a Johanne Turonenfi archiepifcopo cum fuffraganeis fuis coactum. Exftant difciplinæ ecclefiafticæ *de procurationibus poft fynodum præftandis; de Matrimoniis clandeftinis; de filiis Presbyterorum; de Excommunicatis ultra annum*, &c. *canones* 16. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1038. 1278.

AUDOMARO-PONTANUM, in Gallia Belgica anno 1279. a Gulielmo archiepifcopo Rothomagenfi cum fuffraganeis fuis ad Pontum Audomari coactum. Exftant de rebus ecclafiafticis *capitula* 24. una cum *Appendice* additionum Conc. tom. 11. part. 1. p. 1041. 1279.

AVENIONENSE IV. anno 1279. 16. Cal. Jun. a Bertrando archiepifcopo Arelatenfi & fuffraganeis fuis congregatum. Exftant de ecclefiaftica difciplina *capitula* 15. quibus alia ejufdem fynodi ftatuta fubjiciuntur Conc. tom. 11. part. 1. p. 1050. 1279.

AUSENSE, apud Auguftam Aufciorum (quæ urbs archiepifcopalis eft in Novempopulania) anno 1279. habitum. In quo de ecclefiæ Vafatenfis juribus defendendis adverfus fenefcallum Vafconiæ agitur. Exftat *epiftola* fynodalis ad Edwardum Angliæ regem, Aquitaniæ ducem, Conc. tom. 11. part. 2. p. 2375. 1279.

BITERRENSE IV. anno 1279. a Petro Narbonenfi archiepifcopo cum fuffraganeis fuis congregatum. In quo de mittendis ad regni comitia legatis, qui libertates ecclefiafticas defenderent actum eft. Exftant Petri archiepifcopi Narbonenfis *epiftolæ* 2. apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. p. 81. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1062. 1279.

REDINGENSE II. apud Anglos in 1279.

(*a*) Item ap. *Canif.* Lection. Antiq. tom. 4. p. 87. (*b*) *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 28.

agro

 agro Bercherienſi, anno 1279. a Johanne Peckham archiepiſcopo Cantuarien. celebratum. Exſtant ex vet. cod. MSS. Cotton. de diſciplina eccleſiaſtica *conſtitutiones* 5. quibus ejuſdem ordinationes de domibus religioſis, ſubnexæ ſunt apud Splem. Conc. Brit. tom. 2. p. 320. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1062. (*a*)

1279. BUDENSE, apud Budam Hungariæ ad Danubium metropolim anno 1279. a Philippo pontificis legato coactum. Synodum hanc Ladiſlaus Hungariæ rex atrorum terrore aliquantiſper diſturbaverat, poſtea pœnitentia ductus, culpam ſuam per litteras recognovit. Exſtant Acta & diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 69. Conc. tom. 11. part. 1. 1073.

1279. ANDEGAVENSE II. anno 1279. a Johanne, vel, ut alii, Jodoco archiepiſcopo Turonenſi habitum. Exſtant diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 5. quæ ad jura & libertates eccleſiaſticorum paene unice ſpectant. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1074.

1279. TARRACONENSE II. an. 1279. 7. Id. Decembr. coactum. In quo epiſcopi Nicolaum Papam obnixe rogarunt, ut Raymundus de Penna-forti ſanctorum numero adſcriberetur. Ita ex Hieronymo Surita Bzovius ad ann. 1279. & Card. d' Aguire Conc. Hiſp. tom. 3. p. 523.

1280. COLONIENSE III. anno 1280. a Sifrido archiepiſcopo congregatum. In quo ad reformandum corruptum eccleſiæ hoc tempore ſtatum, edita ſunt diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 18. *de vita, honeſtate & officio Clericorum; de cohabitatoribus Mulierum, & Concubinariis; de ſtatu Clauſtralium & Religioſorum; de Sacramentis*, &c. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 1170.

1280. LAMBETHENSE III. anno 1280. a Johanne Cantuarienſi archiepoſcopo habitum. In quo Othonis & Ottoboni, ſedis apoſtolicæ in Anglia legatorum, conſtitutiones tanquam leges eccleſiaſticas, perpetuo in poſterum obſervandas eſſe decretum eſt; ſtatuto etiam addito, ut quisquis eccleſiam cum cura animarum retineret, ad ordinem ſacerdotalem infra annum promoveretur. Exſtant hac de re Acta ex cod. MS. Bodleiano apud Spelm. Conc Brit. tom. 2. p. 327. & Conc. tom. 11. part. 1, p. 1124. (*b*)

1280. BITERRENSE V. anno 1280. ad conſultandum de rebus eccleſiarum Narbonenſium congregatum. Quid in eo factum ſit, vel an aliquod omnino ſit ſtatutum, nobis non conſtat. Exſtant *epiſtola* 2. quibus procuratores ſynodales conſtituti ſunt, apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. p. 84. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1124.

CONSTANTINOPOLITANUM II. anno 1280. præſidente Johanne Vecco Patriarcha coactum. In quo de loco quodam Gregorii Nyſſeni de proceſſione Spiritus Sancti tum a Patre, tum a Filio: quem magnæ eccleſiæ referendarius *Eſcammatiſmenus* dictus, corruperat, eraſa illa [ἐκ τοῦ υἱοῦ] particula, fatente id tandem ipſomet referendario, actum eſt. Exſtat Græc. Lat. integra ſententia ſynodalis Conc. tom. 11. part. 1. p. 1125. 1280.

SANTONENSE I. in Gallia ſub archiepiſcopatu Burdegalenſi, anno 1280. præſidente G. de Bricio congregatum. Exſtant quæ diſciplinæ eccleſiaſticæ ſunt *capitula* 15. *de nominibus Rectorum Eccleſiarum; de ſacris Fontibus; de S. Chriſmate; de numero Patronorum; de corpore Chriſti ad infirmos deferendo*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1134. 1280.

PICTAVENSE I. anno 1280. a Gualtero epiſcopo Pictavenſi coactum. De diſciplina agunt *capitula* 11. nempe *de juriſdictione Archipresbyterorum; de officio Subcapellanorum; de his qui abſolvere non poſſunt; da purgatione*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1138. 1280.

SALTZBURGENSE I. an. 1281. a Friderico archiepiſcopo ſedis apoſtolicæ legato habitum. Exſtant diſciplinæ eccleſiaſticæ *capitula* 18. *de diſpenſatione & Prælatorum ratione facienda; de jejunio religioſorum; deque eorundem habitu & diſcurſu; de immoderatis ſumptibus viſitatorum*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1151. 1281.

LAMBETHENSE IV. anno 1281. a Johanne Peckham archepiſcopo Cantuarienſi, & ſuis ſuffraganeis congregatum. In quo Othonis & Ottoboni conſtitutiones iterum confirmantur. Exſtant eccleſiaſticæ diſciplinæ *de ſacramento Euchariſtiæ; & reliquis Eccleſiæ ſacramentis; de annalibus celebrandis & anniverſariis; de Hoſpitalitate tuenda; de filiis Presbyterorum; de Clericis plura Beneficia occupantibus* &c. *capitula* 28. ex vet. cod. MS. Cotton. apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 328. & Conc. tom. 11. part. 1. p. 1155. (*c*) 1281.

(*a*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 33. *Revocationes proviſionum hujus Concilii* habentur *ibid.* p. 40. (b) Item apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 42. Habentur etiam MSS. in bibl. Cotton. ſub *Vitellio* A. 2. n. 8. (c) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 51.

Sæc. XIII. ab an. MCC.

1282. AVENIONENSE V. anno circiter 1282. a Bertrando archiepiscopo Arelatensi & ejusdem provinciæ episcopis congregatum. Exstant de disciplina ecclesiastica *capitula* 11. *contra Usurarios; de precibus pro Ecclesia faciendis; de bonis Ecclesiasticis non alienandis; de Procuratoribus*, &c. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1174.

1282. SANTONENSE II. anno 1282. a Gaufrido de S. Bricio coactum. Exstant de disciplina ecclesiastica, nempe *de sepultura Excommunicatorum; de sepeliendis Excommunicatis per Capitulum absolutis; de Testamentis*, &c. *capitula* 5. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1180.

1282. TURONENSE III. anno 1282. a Johanne archiepiscopo cum suis suffraganeis collectum. *Capitula* 13. quæ exstant, ad ecclesiæ disciplinam spectant, sc. *de vexatoribus; de incitantibus ad lites; ut Clerici & Religiosi tabernas non frequentent; de processionibus faciendis*, &c. Habentur Conc. tom. 11. part. 1. p. 1183.

1284. NEMAUSENSE, in Occitania sub archiepiscopatu Narbonensi anno circiter 1384. a Bertrando episcopo coactum, Exstant prolixa *capitula* 14. quæ *de Sacramentis, de vita & honestate Clericorum*, alisque disciplinæ capitibus, unacum constitutionibus quibusdam particularibus agunt. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1200.

1284. PICTAVENSE II. anno 1284. præsidente Gualtero episcopo congregatum. Exstant quæ disciplinæ ecclesiasticæ sunt, *de Divinis, præsentibus Excommunicatis, non celebrandis; de Decimis; de Sacramentis a Sacerdote potestatem non habente non accipiendis*, &c. *capitula* 5. Conc. tom. 11. part. 1. p. 1234.

1285. CONSTANTINOPOLITANUM III. in Triclinio Alexiaco circa annum 1285. ni valde fallor congregatum. Præsens adfuit Andronicus Palæologus Imp. & qui circa eum magnates omnes, & quotquot e senatoribus conspicui. Et in his præcipue Theodorus Musalo magnus logotheta, vir in rebus theologicis admodum exercitatus, quique primas disputandi partes in hac synodo sustinuit. Aderant patriarchæ duo, Gregorius Cyprius Constantinopolitanus, & Athanasius Alexandrinus, ingens episcoporum coetus, ut de monachis, laicisque melioris notæ nil dicam. Occasionem synodo dedit vexata Græcos inter & Latinos quæstio de processione Spiritus Sancti; ansam immediatam controversia Johan. Damasceni sententia, qui lib. 1. *de fide orthodoxa* cap. 15. de Patre sermonem habens, ita subinfert, *καὶ προβολεὺς διὰ λόγου ἐκφαντορικοῦ πνεύματος*, *& productor per verbum explanantis Spiritus*. Ex hoc loco Veccus haud ita pridem patriarcha, & qui cum eo ex parte Latinorum stabant, concludebant Spiritum a Patre simul & a Filio procedere. Responderunt Græci aliud vocula *ex*, aliud *per*, significari. Quin nec deerant qui totum illud caput Damasceni esse negabant. Ad dirimendam igitur litem coacta est hæc synodus. Adductus ex carcere Veccus, quem plures socii sequebantur, ubi prolixa habita disputatione, conrroversia plene excussa & ventilata est. Cum vero nullis argumentis convinci, nullis modis flecti potuit obstinatus Vecci animus, iterum in carcerem amandatus est, & Gregorius patriarcha paulo post tomum synodicum de hac re edidit. Exstant hujus concilii Acta Gr. Lat. apud Pachymerem Hist. lib. 7. & exinde apud L. Allat, de Consens. Orient. & Occident. lib. 2. cap. 2. num 2. vide Niceph. Greg. Hist. Rom, lib. 6. p. 121.

LANCICIENSE II. anno 1285. præsidente Jacobo Gneznensi archiepiscopo habitum. In quo Henricus IV. Wratislaviæ dux, ejusque socii ac satellites, ob violatas ecclesiæ libertates, bona scilicet ecclesiastica, decimasque per totam dioecesim ecclesiæ ereptas, & in usum suum conversas, excommunicantur. Plura habet Hieron. Michov. lib. 3. cap. 62. 1285.

RAVENNATENSE II. anno 1286. sub Bonifacio archiepiscopo coactum. Ad causam ecclesiæ reformandam constituta sunt *capitula* 9. nempe *de joculatoribus & histrionibus non recipiendis; de pauperibus alendis & vestiendis; de decimis* &c. quæ habentur Conc. tom. 11. pari. 2. p. 1238. 1286.

BITURICENSE III. anno 1286. a Simone de *Bello loco* archiepiscopo cum suffraganeis suis 15. Cal. Octobr. congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 35. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1247. Vide quæ de hac synodo habentur in Append. p. 2521. 1286.

EXONIENSE, apud Anglos in agro Devoniensi, a Petro Quivil episcopo anno 1287. coactum. Exstant *de Sacramentis; de Ecclesiis & Oratoriis construendis. de Cœmeteriis; de immunitate Ecclesiarum; de vita & moribus Clericorum; de residentia Presbyterorum; & pluralitate Beneficiorum* &c. 1287.

(a) Conf. *Edm. Martene* Anecdot. tom 4. p. 199.

con-

Sæc. XIII. ab anno MCC. constitutiones prolixæ sive *capitula* 55. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 350. & exinde Conc. tom. 11. part. 2. p. 1264. (a) Subnectitur *summula sive modus exigendi confessiones, pœnitentiasque injungendi*, in eadem synodo editus, ibid. p. 1312. (b)

1287. RHEMENSE V. anno 1287. a Petro archiepiscopo congregatum. In quo, exorta inter episcopos & monachos de jure audiendi confessiones & pœnitentias injungendi controversia, tota lis ad sedis apostolicæ decisionem remissa est. Exstat *epistola* synodalis Conc. tom. 11. part. 2. p. 1317.

1287. HERBIPOLENSE, in Franconia, anno 1187. a Johanne Tusculano pontificis legato, præsente Rudolpho Imp. multisque Germaniæ proceribus, celebratum. Exstant de moribus clericorum & ecclesiastica disciplina *capitula* 42. *de honesta vita; de vitandis tabernis ac ludis; de colloquio cum monialibus, vel de inordinato joco; de Clericis concubinariis*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1319.

1287. MEDIOLANENSE I. anno 1287. sub Ottone archiepiscopo habitum. Exstant disciplinæ *capitula* 10. summatim recensita apud Bzov. ad ann. 1287. & Conc. tom. 11. part. 2. p. 1333.

1288. INSULANUM II. anno 1288. a Rostagno archiepiscopo & provinciæ Arelatensis episcopis celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 18. nempe *de Excommunicatione; de parvulis in necessitate baptizandis; de iis qui Clericum ceperint; de iis qui tradunt toxica in mortem, vel abortum*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1335. De variis concilio huic conjungi solitis, videsis G. Cossartii not. ibid. p. 1345.

1289. CICESTRENSE I. an. 1289. a Gilberto episcopo coactum. Exstant de disciplina ecclesiæ, scilicet *de vita & honestate Sacerdotum; de corruptoribus Sanctimonialium; de concubinis Presbyterorum & Clericorum; de sepulturis* &c. *capitula* 41. ex vetusto codice MS. apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 404. qui & varias præcedentium constitutionum lectiones ex antiquo cod. MS. subjecit. (c) Vide Conc. tom. 11. part. 2. p. 1346.

1290. NUGAROLIENSE, in diœcesi Auscensi, sive Auxitana, anno 1290. præsidente Amaneo archiepiscopo ab Auscitaniæ episcopis congregatum. Exstant *de bonis & immunitatibus Ecclesiæ* aliisque capitibus canones seu constitutiones 12. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1353. Vide Append. p. 2444. Sæc. XIII. ab anno MCC.

1291. SALTZBURGENSE III, an. 1291. habitum. In quo *de Hospitalariis, Templariis, & Teutonicis*, in unum ordinem coadunandis actum est. Exstant *de Contractibus Matrimonialibus, de Clericis officialibus, de secta vagorum Scholarium*, constitutiones 3. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1359.

1291. LONDINENSE V. anno 1291. celebratum. In quo Judæi, quorum ingens erat in Anglia multitudo, & nefanda facinora, decreto publico Anglia decedere coacti sunt. Eodem in conventu rex ad expeditionem in Terram Sanctam religionis causa suscipiendam, subsidium a sacerdotibus, virisque ecclesiasticis petiit; iterato etiam jure statuit, ne cuivis liceret prædia monachis dare, aut iis aliisve sacerdotibus possessiones emere. Sed supervenieute mox Bernardo pontificis legato, rex hanc legem revocavit. Refert hæc Ab. Bzovius ad annum 1291. num. 1.

1291. MEDIOLANENSE II. Novembr. 27. in ecclesia S. Teclæ, anno 1291. sub Ottone archiepiscopo habitum. In quo post multa ad disciplinam ecclesiasticam revocandam constituta, suppetiæ ad Terram Sanctam recuperandam decretæ sunt. Vide quæ ex Bern. Corii Hist. Mediol. habet Bzovius ad ann. 1291. num. 2.

1292. CICESTRENSE II. anno 1292. a Gilberto episcopo habitum. Exstant quæ disciplinæ ecclesiasticæ sunt, viz. *de animalibus in Cœmeteriis ad pascendum non ponendis, de sepulturis in Ecclesiis, & Cancellis non faciendis*, &c. *capitula* 7 ex vetusto codice MS. una cum variantibus lectionibus ex codice altero apud Spelm. Conc. Brit. tom. 2. p. 410. (e) Habentur constitutiones Conc. tom. 11. part. 2. p. 1361.

1294. SALMURIENSE III. anno 1294. congregatum. Exstant de disciplina *capitula* 5. *contra vestium superfluitatem; de absolutione Excommunicatorum in morte; contra redimentes peccata per pecunias* &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1395.

1269. LONDINENSE VI. anno 1296. a Roberto Cantuariensi & suffraganeis suis in ecclesia S. Pauli collectum. In quo, ex occasione duorum causidicorum, duorumque fratrum ex ordine Prædicantium, qui causam regiam in clerum, non obstante prohibitione pontificia, defendere se paratos

(a) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 129. (b) Ap. *Wilkins* ibid. p. 161. (c) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 169. (d) Ex Bzovio *Wilkins* ibid. p. 180. (e) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 183. 184.

esse affirmabant, excommunicationis sententia in bonorum ecclesiasticorum invasores, & infringentes *Chartam Magnam* &c. lata & promulgata est. (*a*) Anno sequenti archiepiscopus sententiam excommunicationis per ecclesias ubique solenniter publicandam, una cum litteris ad Robertum Londinensem misit, datis apud Ottford. 6. Id. Jul. 1298. unde forsan M. Westmonasteriensis p. 200. synodum hoc anno habitam fuisse refert. Habentur hæ Roberti Cantuariensis litteræ ex cod. MS. Cottoniano, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 428. Vide Conc. tom. 11. part. 2. p. 1421.

1298. SANTONENSE III. anno 1298. a Guidone episcopo habitum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 7. *de vita & honestate Curatorum Sacerdotum; de iis, qui Ecclesias dant ad firmam; de residentia Rectorum in Ecclesiis suis*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1425.

1299. ROTHOMAGENSE, anno 1299. ab archiepiscopo Rothomagensi & suffraganeis suis coactum. Ad disciplinam ecclesiasticam pertinent *capitula* 7. *de vita & honestate Clericorum beneficiatorum; ut placita diebus festis non teneantur; ut Clerici in factis personalibus justitiæ sæculari se non subjiciant*, &c. quæ habentur Conc. tom. 11. part. 2. p. 1427.

1299. BITERRENSE VI. anno 1299. 4. Cal. Novembr. congregatum. In quo de controversia inter archiepiscopum & vice-Comitem Narbonensem exorta actum est. Exstat *epistola* synodica ad Philippum IV. Francorum regem, adversus vice-Comitem ejusdem urbis, apud Baluz. Conc. Gall. Narbon. p. 87. Conc. tom. 11. part. 2. pag. 1430. (*b*)

1300. MELEDUNENSE III. ad Sequanam fl. in diœcesi Senonensi, anno 1300. 12. Cal. Febr. a Stephano Senonensi & suffraganeis suis congregatum. In quo *de Judicibus a Pontifice constituendis, de jurisdictione Ecclesiastica, de Hæreticis, Excommunicatis*, aliisque agitur. Exstant de his *constitutiones* 6. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1431.

MERTONENSE II. anno 1300. a Roberto Cantuariensi coactum. (*c*) Exstant ex bibliotheca Cottoniana, constitutiones *de Decimis & nutrimentis Animalium; de Mortuariis; de Ornamentis, aliisque in Ecclesia servatis; deque bono regimine Curiæ suæ Cantuariensis*, Concil. Brit. tom. 2. p. 431. & Conc. tom. 11. part. 2. p. 1435. 1300.

COLONIENSE IV. anno circiter 1300. a Wichboldo archiepiscopo congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 22. *de ætate & æqualitate Præficiendorum Ecclesiis parochialibus; de Apostatis, discursoribus & vagis Clericis; de testamentis Clericorum & Laicorum; de manifestis Usurariis*, &c. Conc. tom. 11. part. 2. p. 1440. 1300.

BAIOCENSE, in inferiori Normannia non procul a mari, anno circiter 1300. habitum. In quo ad mores & munera ecclesiasticorum, & ad disciplinam ecclesiæ rectius ordinandam edita sunt *capitula* 113. Habentur Conc. tom. 11. part. 2. p. 1450. 1300.

AUSCITANUM, anno 1300. congregatum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *capitula* 13: nempe *de libertate Electionum; de illis qui occupant bona Defunctorum; de bonis vacantium Ecclesiarum, ut nullus Patronus a præsentato per ipsum, aliquid extorqueat; de temporibus ordinandi; de ætate requisita in Curato, Beneficium scilicet Ecclesiasticum nemini 25. annis minori esse conferendum, secus si factum fuerit, ipso jure irritum esse*; aliaque nonnulla disciplinæ capita constituta sunt, quæ habentur Conc. tom. 11. part. 2. p. 1468. De tempore hujus synodi G. Cossartii notam lector consulat, qui & locum ubi habita fuerit se nescire ingenue profitetur. 1300.

(*a*) Habetur ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 240. (*b*) *Hujus Concilii Constitutiones* ex archivis civitatis Carcassonensis exhibuit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 225. (*c*) In prioratu Mertonensi in comitatu Surriæ ut notat *Wilkins*, qui Conc. Brit. tom. 2. p. 278. has Constitutiones exhibuit.

Finis Sæculi Decimi tertii.

In

In reconcinnata hac nova Editione Historiæ Litterariæ, hos Scriptores Anonymos expungit Cl. Auctor.

Ann. 650. AUCTOR *vitæ S. Maximini*, monachus erat, ut videtur Miciacensis, quem ex cap. 15. sæculo 7. claruisse conjicit Mabillonius. Ac proinde nos ad medium hujus sæculi retulimus. Scripsit *vitam S. Maximini* Miciacensis apud Aurelianenses abbatis, quam ex codicibus MSS. extulit Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. part. 1. p. 580.

846. ANONYMUS auctor *translationis S. Gregorii* claruit anno 846. Scripsit, qui rei gestæ interfuit, auctor noster *historiam translationis Reliquiarum cujusdam Gregorii* martyris, in Majus Monasterium in Gallia, quam ediderunt Bollandini in mense Martio. Inde desumpsit Mabillonius Sæc. Bened. 4. part. 1. p. 591.

850. AUCTOR *vitæ S. Chlodulfi*, circa ann. 850. claruisse videtur, etsi nulla certa temporis nota ejus ætas signari potest. Litteris consignavit *vitam S. Chlodulfi* Mettensis episcopi, anno 696. demortui, quam ex MS. Cod. Chesniano publici juris fecit Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 1043.

850. AUCTOR *vitæ S. Marculfi* vixit, si quis conjecturæ locus dandus sit, circa medium hujus sæculi, anno 850. certe ante Caroli Simplicis ætatem, ut recte notat Mabillonius. Scripsit is, quisquis fuit, *vitam S. Marculfi* abbatis Nantuensis, (locus is erat apud Baiocenses, in provincia Lugdunensi secunda, ubi ipse Marculfus monasterium condidit.) Exstat hæc Vita, sed stylo paulum immutato, apud Sur. Maii 1. Sed ex Codd. MSS. stylo suo restitutam edidit Mabillonius Act. Bened. Sæc. 1. p. 128.

860. ANONYMUS *vitæ S. Harlindis* auctor, claruit post medium sæculum 9. circa annum 860. etsi de vera ejus ætate haud adeo securi sumus. Scripsit *vitam SS. Harlindis*, ejusque *sororis Reinulæ*, Eikensium in Belgio abbatissarum, quam post Bollandum edidit Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 654.

890. ANONYMUS, S. Vincentii in suburbio Parisiensi monachus, claruit, judice Mabillonio, sæculo 9. Ego certe illum in ann. 890. reponendum censeo, eo quod meminit hujus monasterii, secunda vice a Normannis direpti & incensi quod anno 886. contigit. Scripsit *vitam S. Drochtovei*, abbatis Basilicæ S. Vincentii in suburbio Parisiaco, quæ modo S. Germani dicitur. Hanc ex MS. Cod. ejusdem monasterii edidit Mabillonius Sæc. Bened. 1. p. 252.

AUCTOR anonymus *vitæ S. Vodoali*, monachus Suessionensis, claruit circa annum 901. saltem superiore sæculo exeunte. Scripsit *vitam S. Vodoali*, cognomento *Benedicti*, confessoris, qui decessit circa annum 700. Quam subinde decurtatam edidit Jo. Bollandus Februar. 5. Integram ex codice B. Mariæ Parthenonis, annorum circiter septingentorum, dedit Mabillonius Sæc. Benedict. 4. part. 2. p. 544. 901.

AUCTOR *vitæ S. Gisleni*, claruit circa annum 910. Scripsit *vitam S. Gisleni* confessoris, qui cellam in Hannonia condidit, obiitque circa annum 681. Quo quidem in opere, prioris Anonymi hæc de re scrinia auctor noster compilavit. Edita est hæc vita a Johan. Mabillonio Sæc. Bened. 2. p. 788. qui ex Raineri Cellensis monachi, an. 1030. clari, libro de miraculis S. Gisleni non pauca subjecit. 910.

AUCTOR *vitæ S. Basoli*, cœnobii S. Basoli monachus, claruit circa ann. 920. Scripsit *vitam S. Basoli* confessoris, denati anno circiter 620. quam ex Cod. MS. Altivillarensi in lucem protraxit Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 640. 920.

ANONYMUS *vitæ S. Aicadri* auctor, monachus Gemmeticensis, claruit circa annum 920. Exstat ab eo scripta *S. Aicadri* abbatis Gemmeticensis *Vita*, ex codicibus MSS. eruta, apud Joh. Mabillon. Sæc. Benedict. 2. p. 952. 920.

ANONYMUS *vitæ S. Mederici* auctor, claruit post sæculum 9. quo vero anno non satis liquet, ac proinde ad annum 950. eum ponimus, donec certiora indagare possimus. Scripsit *vitam S. Mederici* Æduensis apud Parisios abbatis, quam ex MSS. codicibus biblioth. SS. Germani & Victoris Paris. in lucem protraxit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 3. part. 1. p. 8. 950.

AUCTOR *vitæ S. Theofredi*, monachus, ut videtur, Calmeliacensis, pro tempore claruit haud satis liquet; ætas enim ejus parum certa. Cl. Mabillonius ipsum ante sæculum XI. vixisse conjicit, non alia ratione ductus, quam quod interdictum, quo fœminis 950.

minis in ecclesiam monasterii negabatur ingressus, suo adhuc tempore viguisse ait. Atqui ritus iste in paucis monasteriis perseveravit ultra sæculum X. Quisquis sit, scripsit *vitam S. Theofredi* abbatis Calmeliacensis, & martyris in Gallia an. 708. quam ex MS. codice ejusdem monasterii in lucem dedit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 477.

950. AUCTOR *vitæ S. Ebbonis* claruit ex Cl. Mabillonii conjectura sæculo X. certe post Normannorum in Gallia procellas, adeoque illum ad medium hujus sæculi retulimus. Scripsit *vitam S. Ebbonis*, Senonensis in Gallia episcopi, defuncti anno 742. quam ex MS. codice S. Petri apud Senonas eruit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 647.

950. ANONYMUS auctor *translationis S. Gorgonii*, cœnobii Gorziensis ad amnem cognominem haud procul a Mosella fl. siti monachus, claruit circa annum 950. Scripsit *historiam translationis S. Gorgonii* martyris in monasterium Gorziense, quam ex Cod. MS. Rhemensi edidit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 204.

950. ANONYMUS *vitæ S. Altonis* auctor, Altimonasteriensis in diœcesi Frisingensi in Boioaria superiore monachus, claruit eodem circiter tempore, certe hoc sæculo, ut ex ipsius opusculo liquet. Scripsit *vitam S. Altonis*, ortu Scoti, seu Hiberni, cœnobii Altimonasteriensis conditoris & abbatis primi, circa annum 770. defuncti. Exstat apud Bollandum Februar. 9. & Mabillon. Sæc. Bened. 3. part. 2. p. 217.

950. ANONYMUS *vitæ S. Deicoli* scriptor, monachus Lutrensis, claruit circa annum 950. *Vitam S. Deicoli* monasterii Lutrensis in diœcesi Byzantina abbatis primi, anno circiter 625. defuncti, litteris mandavit. Werdolfo abbati dedicatam. Hanc primus edidit Jo. Bollandus ad Januar. 18. deinde ad Codd. MSS. recognitam Joh. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 103.

950. AUCTOR anonymus *vitæ S. Radbodi*, istius pæne temporis scriptor, claruit circa annum 950. Commisit litteris *vitam S. Radbodi* episcopi Trajectensis ad Rhenum, anno 918. defuncti. In qua condenda, se sua ab illis, qui rebus gestis interfuere, accepisse numer. 5. profitetur. Exstat, sed mutato stylo, pressius descripta, apud Surium, Novembr. 29. Exinde apud Mabillonium Sæc. Bened. 5. p. 25.

AUCTOR libri *de miraculis S. Columbani*, cœnobii Bobiensis in Alpibus Cottiis, non longe a flumine Trebia siti monachus, claruit circa annum 950. ut ex iis quæ de temporibus Berengarii Imp. occisi an. 924. & Hugonis [qui ex Provinciæ comite factus est Italiæ rex anno 926. ex rege monachus anno 945.] refert cap. 7, 8, 9. manifesto liquet. Composuit librum *de miraculis S. Columbani* abbatis Luxoviensis, quem ex codicibus MSS. eruit, Actisque suis inseruit Jo. Mabillonius Sæc. Bened. 2. p. 40. 950.

ANONYMUS *vitæ S. Martini* auctor vixit sæculo X. exeunte, circa annum 990. Scripsit *vitam S. Martini* abbatis Vertavensis, stylo quidem humili, ut ingenue agnoscit, & rustico, sed historiæ veritate sinceriter suffragante. Hanc ex MS. codice monasterii Silvæ Majoris erutam, in Actis suis edidit una cum libello *de miraculis & translatione ejusdem abbatis* Johan. Mabillonius Sæc. 1. p. 681. 990.

ANONYMUS *vitæ S. Gerardi* auctor, monachus Broniensis, circa annum 1001. saltem superiori sæculo excunte claruisse videtur. Scripsit *vitam S. Gerardi* abbatis Broniensis, quam partim a testibus oculatis, partim ab anonymo priore hausit, & Guntero abbati suo dedicavit. Exstat, sed mutato stylo apud Surium Octobr. 3. Genuinam ex codicibus MSS. repræsentavit Joh. Mabillonius Sæc. Benedict. 5. p. 243. 1001.

ANONYMUS *vitæ S. Adalberonis* auctor, monachus & abbas a S. Adalberone constitutus, claruit circa annum 1005. Scripsit *vitam B. Adalberonis* Mettensis episcopi, qui hoc ipso anno obiit. Hanc ex vetusto codice MS. edidit Ph. Labbeus Bibl. Nov. tom. 1. p. 670. 1005.

ANONYMUS *vitæ S. Winnoci* auctor, claruit circa annum 1030. Rogatu monachorum Bergensium scripsit, vel ab alio rudiore stylo scriptam expolivit *vitam S. Winnoci* abbatis Woromholtensis in Flandria primi. Extat apud Surium Novembr. 6. & Mabillonium Sæc. Bened. 3. part. 1. p. 301. qui *genealogiam S. Winnoci* in codice Vedastino vitæ huic præfixam præmisit. 1030.

FINIS.

APPENDIX

APPENDIX

AD

HISTORIAM LITTERARIAM

CLARISSIMI VIRI

GULIELMI CAVE

IN QUA

DE

SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS,

Ab anno MCCC. ad annum MDXVII.

Pari methodo agitur;

Ex duabus in unam conflata;

ALTERA nempe

HENRICI WHARTON,

ALTERA

ROBERTI GERII,

QUI ETIAM

CONCILIA

SÆCULORUM XIV. & XV. recensuit.

BASILEÆ,

Apud JOH. RUDOLPH IM-HOFF.

MDCCXLIV.

Notet Lector, in his Appendicibus, quæ sunt Cl. Henrici Whartoni, litteris H. W. *quæ vero Cl. Roberti Gerii, litteris* R. G. *ad marginem appositis annotari.*

SÆCULUM WICKLEVIANUM.

Conspectus Sæculi.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

HAUD infelicius à Christo nato, si decimum excipias, Sæculum experta est Ecclesia. Neglectum meliorum litterarum studium, conculcata pietas; & hinc effreni Ordinum Mendicantium intemperie, illinc futilibus controversiis, discissus Christianus Orbis. Ab Ecclesia jamdiu exularat castioris Theologiæ studium, & salebrosis Scholarum nugis locum cesserat. Istas quinetiam e Clero pauci excoluerunt. Sacerdotibus enim sæcularibus Juris Canonici ac Civilis scientia imprimis in votis fuit; qua ad summas Ecclesiæ dignitates compendio perveniri posset. Soli fere Mendicantium Ordini rerum divinarum studium excolendi gloria relicta est. Isti vero immensam exinde apud vulgus auctoritatem obtinuisse nequaquam contenti, in Academiarum Cathedras avidi involarunt, & antiqua Sæcularium munera ruptis Disciplinæ Ecclesiasticæ repagulis sibimetipsis arripuerunt. Hinc natum ferale Sæcularium & Fraterculorum odium. Illi temere a Mendicantibus usurpata concionandi confessionesque excipiendi munera ægerrime tulerunt, isti perfectiorem vitæ statum plebi credulæ ostentantes, Sæcularium ordinem Ecclesiæ gravem atque inutilem esse prædicarunt. Summo utrinque partium studio ea lis toto fere Sæculo agitata est, hinc Clero pro veritatis causa & antiquis privilegiis decertante, illinc Mendicantibus sedis Romanæ favore munitis, cujus ipsi asseclæ fuerunt ut plurimum juratissimi. Neque ipsis tamen Mendicantibus ad amussim inter se convenit. Sub initium enim Sæculi exortus est Petrus Joannes de Oliva, Ordinis Franciscani, qui divinitus semet inspiratum jactitans, docuit Spiritualem statum nuper Orbi Christiano a Francisco invectum esse; cui Novi Testamenti leges utpote minus perfectæ, cedere debeant; Christi & Apostolorum Evangelium nullum ad perfectionem ducere, adeoque abolendum esse, introducta Francisci Regula; eliminandum Cleri Sæcularis ordinem, atque ordini cuidam Religioso Ecclesiæ regimen committendum; Evangelicam paupertatem tam religiose ab omnibus colendam esse, ut neque proprium aliquid, neque in communi possidere liceat. Hujusmodi fere dogmatibus in vulgus effusis, Petrus Joannes ingentem Franciscanorum turbam in partes suas traxit; quibus *Spiritualium* nomen inditum fuit. Spiritualibus acerrime se opposuit Joannes XXII. aliique sequentes Pontifices; qui dogmata illorum damnarunt, & sectariis anathema dixerunt. Verum parum id curarunt Michaël Cæsenas, Occamus, cæterique Spirituales; qui innumeras Pontificum Bullis hæreses inesse palam prædicarunt. Spreta Bullarum auctoritate, Pontifices rem Fidei Inquisitoribus ferro ac flammis agendam commiserunt. Isti *Spirituales*, qui *Begvardi*, *Begvini* & *Fratricelli* jamdudum appellari cœperant, rogo passim addixerunt, nonnunquam & copiis militaribus oppugnarunt; sectam autem contumacem adeo expugnare non poterant; ut ad inchoatam usque Reformationem reliquiæ ejus non contemnendæ superessent. Hactenus de Mendicantium jurgiis. Ineunte Sæculo Clemens V. sedem Pontificiam Avenionem transtulerat, ut Philippo Pulchro Galliæ Regi, cujus auctoritate Papatum adeptus fuerat, gratiam rependeret. Eadem fere de causa habitum est Concilium Viennense anno 1311. quod quidem indixit Clemens, ut fidem de condemnandis Bonifacii VIII. hæresibus Philippo datam ea ratione eluderet. In hoc Concilio sublatus est Equitum Templariorum Ordo, ipsi flammis damnati, illorumque bona Equitibus Hospitalariis donata; confirmatum Corporis Christi Festum, & declarata S. Francisci Regula. Ablata enim Concilio libertate, omnia pro libidine decrevit Papa, Patrum suffragia nec rogans nec expectans. Cæterum sedis Romanæ translatione haud parum imminuta est majestas Pontificia; quæ ab illo tempore sensim labascere cœpit, & Regibus terrori esse desiit: Postquam Ludovicus Bavarus Imp. anathema sibi a Joanne XXII. incussum tam fœliciter

Eymeric. Direct. Inquisit. par. 2, qu. 15.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

difflaſſet; & doctiſſimorum virorum calamos in ſubſidium vocando, Principes alios docuiſſet, qua potiſſimum ratione Pontificum fulmina repellenda eſſent. Longe graviorem autem plagam tulit ſedis Romanæ auctoritas a diuturno ſchiſmate, quod poſt Gregorii XI. obitum anno 1378. inchoatum quinquaginta plus minus annis perduravit: Schiſma adeo difficile, ut e quanam parte ſtaret veritas ſcitu fere impoſſibile eſſe non ignobiles iſtius ævi Scriptores conquerantur. Diviſo autem inter plures Papatu, factum eſt, ut ſingulis nihil non concedere, quo ſequacium ſuorum favorem demererentur, ac tandem Concilii Generalis arbitrio faſces Pontificios demittere neceſſe fuerit. Poſt medium Sæculi Wiclefus Eccleſiæ Romanæ errores voce ac ſcriptis ſtrenue impugnavit; adſciriſque ſibi innumeris per Angliam, Bohemiam exteraſque gentes diſcipulis, doctrinam ſuam longe lateque propagavit. Quod ad Græcos attinet; illi quicquid otii ab inteſtinis ſeditionibus ſuperfuit, futilibus de lana caprina controverſiis impenderunt. Adulto enim Sæculo quæſtio inter Barlaamitas ac Palamitas de lumine Thaboritico exorta eſt; quæ Synodis, anathematiſmis, ac libellis mordacibus agitata eſt tanto utrinque animorum æſtu; ac ſi de primariis fidei articulis certandum eſſet, totiuſque religionis prora ac puppis in ejuſmodi nugis ſtaret.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

SCRIPTORES

SCRIPTORES.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. H. W.

JOANNES DUNS, cognomento SCOTUS, *Doctor Subtilis* dictus, natione Anglus, Dunstone in Parochia Emildonensi prope Alnwicum in Northumbria natus, secundum alios vero gente Scotus, ex vico Duns, octo mille passibus ab Anglia distante, oriundus; ex Waddingi denique aliorumque sententia Hibernus, utpote Duni in Ultonia natus. Illum enim genti suæ tam Scoti quam Hiberni præfracte vendicant, nulla tamen ratione fulti. Præterquam enim, quod omnes, qui de illo mentionem injiciunt, ante Sæculum XVI. Scriptores, & in his Bartholomæus Albicius *, eum Anglis annumerent; asservantur etiamnum nonnulli operum ejus Codices MSS. paulo post ætatem suam exarati, in quibus nomen, patria, ac locus natalis ascripta reperiuntur. Juvenis adhuc Minoritis Novocastrensibus nomen dedit; & ab iis Oxonium missus, in Collegio Mertonensi, cujus demum Socius fuit, penitiorem litterarum cognitionem hausit; in Theologia Scholastica omnium sui ævi facile princeps, in Jure Civili pariter ac Canonico versatissimus; Logices, Physices, Metaphysices, Mathematicæ, Astronomiæ callentissimus. Claruit anno 1301. quo circiter tempore evocato ex Academia Oxoniensi ad Parisiensem Gulielmo Varrone, illius Præceptore, in Cathedram Theologicam suffectus est; quam tanta sui nominis gloria moderabatur, ut triginta plusquam Scholarium millia ejus audiendi gratia Oxonium undique confluxisse perhibeantur. Post prælectas Oxonii Sententias, anno circiter 1304. a Symmystis suis Franciscanis Lutetiam accitus, primum Baccalaureatus, dein Doctoratus insignibus cohonestatus, demum a suis, in Comitiis Tolosanis anno 1307. Regens creatus est; & in Academia Parisiensi Scholas Theologicas regendas suscepit. Quo primum tempore inauditum antea in Ecclesia dogma de Immaculata Beatæ Virginis Conceptione propalare cœpit, idque solenni habita disputatione ducentis ordine prolatis argumentis demonstratum ivit. Tantum sane apud Academicos Parisienses potuit Viri doctissimi fama; ut in sententiam ejus manibus pedibusque transirent; Festum Immaculatæ conceptionis instituerent; neve quis, nisi ejusdem opinionis sectarius, ad gradus Scholasticos admitteretur, edicto caverent. (*b*) Anno 1308. Scotus a Gondisalvo Minoritarum Generali Coloniam se transferre jussus, Lutetia discessit; & ab universa civitate Coloniensi obviam procedente solenni pompa receptus est. In conventu autem Franciscanorum brevi post apoplexia correptus, & festinato nimis, ut volunt, funere elatus, obiit eodem anno die VIII. Novembris, ætatis suæ 43. seu, ut alii habent, 34. Innumera fere ingenii sui monumenta reliquit; in quibus SS. Thomæ & Bonaventuræ definitiones accurate discutiens, & ad limam revocans, in plerisque diversam, in nonnullis contrariam, init viam. Hinc natæ *Thomistarum* & *Scotistarum* sive *Realium* Sectæ; quæ Scholarum subsellia assiduis jurgiis & rixosis clamoribus per plura Sæcula impleverunt; & etiamnum, ubi ejusmodi tricis, ne dicam nugis, locus datur, implent.

* Confor. mit. S. Francisci.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

OPERA.

Grammatica Speculativa, à nonnullis Alberto de Saxonia Augustiniano falso ascripta.

Quæstiones uberrimæ in universam Logicam, cum Mauricii a Portu Hibernici, Archiepiscopi Tuamensis Expositione. Prodierunt seorsim *Venet.* 1512, 1600. 8vo. (*c*)

Commentaria in VIII. *libros Physicorum Aristotelis*, a Waddingo Joanni nostro abjudicata. Prodierunt seorsim *Venet.* 1504. 4to. 1597. Editio *Lugdunensis* Francisci de Pitigianis Aretini annotationes apposuit.

Quæstiones in libros Aristotelis de Anima imperfectæ, cum Scholiis & supplemento Hugonis Cavelli Pseudo-Archiepiscopi Armachani.

Tractatus de rerum Principio.

Tractatus de primo Principio, cum Scholiis Cavelli & Mauricii.

(*a*) Conf. *Francisci Deulini* Ord. Minor. Strict. Observ. Philosophiam Scoto-Aristotelicam. tom. 1. *Norimb.* 1710. 4. (*b*) Vide *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 52. *Natal. Alex.* sec. 13. & 14. tom. 7. p. 150. Edit. in folio. (*c*) Primum 1504. deinde 1597. notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 410.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

Tractatus Theorematum XXIII. cum eorundem Scholiis.

Collationes XXIII. *Physico-Theologicæ*, cum Scholiis Cavelli.

Collationes aliæ IV.

Tractatus imperfectus de cognitione Dei.

Quæstiones Miscellaneæ de Formalitatibus imperfectæ. Prodierunt *Venet.* 1514. *Parif.* 1584. 8vo.

Meteorologicorum libri IV. in quibus citatur Thomas Bradwardinus Scoto junior.

Expositio in Metaphysicam Aristotelis, cum Notis Cavelli. Prodiit *Parif.* 1520. & cum notis Mauricii *Venet.* 1501.

Conclusiones Metaphysicæ, cum notis Cavelli.

Quæstiones in Metaphysicam, cum notis Mauricii & Cavelli. Extant *Venet.* 1407.1501.

Quodlibeta & Commentaria in libros IV. *Sententiarum*, cum notis Cavelli, Lycheti, Joannis Poncii, & Antonii Hiquæi. Opus ingens ac subtilissimum, *Anglicanum*, & *Oxoniense* vulgo dictum, quod Oxonii elucubratum fuerit. Prodiit seorsim *Venet.* 1514, 1597. *Antverp.* 1620. & alibi. (*a*)

Reportatorum (*b*) *Parisiensium libri* IV. (qui quasi compendium rude sunt *Operis Anglicani*) cum notis Cavelli & Waddingi. Prodierant seorsim *Parif.* 1519. *Venet.* 1597. *Parif.* 1600. 8vo. (*c*)

Quæstiones Quodlibetales XXI. seu, ut alii dividunt, XLIII. cum notis Cavelli & Lycheti. Prodierunt *Parif.* 1519.

Opera isthæc Scoti omnia collegit, notis fere perpetuis illustravit, & in XII. tomos distributa edidit Lucas Waddingus *Lugduni* 1639. f. Plurima ejus opera olim imprimenda curaverant Angli Franciscani, *Patavii* 1474.

Alia ejus Opera, & in his *Commentaria in Genesin*, *Evangelia*, & *Epistolas Pauli*, *Sermones de Tempore & Sanctis*; & *Tractatum de Perfectione statuum* enumerant Trithemius, Baleus,* & Waddingus; † quæ nondum lucem aspexerunt.

* Cent. IV. cap. 82.
† De Script. Ord. Minor. p. 203.

1301. H. W. ANDREAS NOVOCASTRENSIS, gente Anglus, Ordinis Dominicani Monachus, & Theologiæ Doctor, (*d*) claruit anno 1301. Extat ab eo scriptus *Commentarius in librum primum Sententiarum*, *Parif.* 1514. f. *Commentarium in Boethii librum de Consolatione Philosophiæ* ab eo scriptum esse prodit Baleus cent. X. p. 44.

(*e*) RAYNERIUS, gente Italus, Patria Pisanus, Ordinis Dominicani Monachus, Theologus ac Jurisconsultus consummatissimus, Scriptor incertæ admodum ætatis, quippe quem alii ad annum 1333. alii ad annum 1410. referunt. Nos cum Trithemio eum circa annum 1301. deponimus, donec certior lux affulgeat. Extat *Pantheologia*, seu *Summa universæ Theologiæ*, Alpbabetice disposita; quam multis additis, multis detruncatis, & stylo ubique immutato edidit Jacobus Florentinus Minorita *Norimbergæ* 1473. Corruptam istam editionem expresserunt *Veneti* 1486. *Lugdunenses* 1519. f. *Brixienses* 1580. 2. vol. 4to. *Parisienses* haud ita pridem 3. vol. f. Sæc. XIV. ab anno MCCC. 1301. H. W.

(*f*) THEODORUS METOCHITA, natione Græcus, Magnus Logotheta Dromi, atque ipsi Andronico Imp. affinitate junctus; Joannis quippe Panhypersebasti, Andronici nepotis, socer. Exeunte Sæculo postremo una cum Joanne Glyca in Occidentem legatus, Mariam Germani Imperatoris sororem Michaëli Imp. Andronici primogenito desponsatam Constantinopolin adduxerat. Claruit anno 1301. Anno circiter 1314. Logotheta generalis factus, omnia apud Imperatorem poterat; ac res imperii pro lubitu, summa tamen fide ac diligentia, moderatus est. Anno circiter 1328. Andronicus Senior ab Andronico Juniore, rebelli nepote, bello victus est; captaque urbs Constantinopolis. Metochites itaque, qui invicta semper fide avi partes propugnarat, Didymotichum, maritimum Bithyniæ oppidum, relegatus est: & magnificæ ipsius ædes, direptis prius opibus, a furente plebe solo æquatæ. Post aliquantulum temporis, Turcis Bithyniam populantibus, Constantinopolin reductus est, & in monasterio Choræ, quod a Justiniano Imp. olim fundatum, & ruinis pessundatum, ipse instaurarat, degere permissus; gravi tamen interdicto, Andronici Senioris, quem anima cariorem habuit, colloquio vel qualicunque litterarum commercio privatus. Obiit anno 1332. die XIII. Martii, XXX. post Andronici mortem diebus: a Nicephoro Gregora, discipulo & amico summo, funebri oratione laudatus. Vir, judice Gregora, † Τῶν ὑφ' ἡλίῳ σοφώτατος, 1301. H. W.

† Hist. l. 8. 7. p. 190.

(*a*) *Quodlibeta & Comment. in* 3. *priores libros sententiarum* prodierunt *Brixiæ* 1517. (*b*) *Reportatorum*, seu potius *Repetitorum*, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 410. (*c*) Denuo cum Scholiis *Cavelli* & apologia pro *Jo. Scoto* adversus Abr. Bzovium *Antwerp.* 1620. fol. & cum *Hugonis Magnesii* apologia pro Scoto & Cavello, *Colon.* 1635. *Collationes* 35. & *alias* 4. noviter additas his Quæstionibus subjunctas in edit. *Antwerp* & *Colon.* memorat *Fabr.* loc. citat. (*d*) Non Anglus sed de Novo Castro in Lotharingia ad Mosam; nec Ordinis Dominicani sed Ordin. Minorum Franciæ Provincialis. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 249. & *Oudin.* tom. 3. p. 699. ubi notat Comment. in 1. lib. sententiarum extare MS. Bononiæ in Bibl. S. Salvatoris. (*e*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 680. (*f*) Conf. *Hist. litterar.* ad Georg. Metochitam, ann. 1276.

qui

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

qui *Φύσεως εὐμοιρίᾳ πρὸς λόγυς, ϗ καρτερίᾳ πρὸς πόνυς, ϗ μνήμης ὑγιείᾳ ϗ καθαρότητι σοφίας ἁπάσης εἰς τὸ ἀκρότατον ἤλασεν.—Βιβλιοθήκη γὰρ ἦν ἔμψυχος ὄντως, καὶ τῶν ζητυμένων πρόχειρος εὐπορία. Οὕτω πάντας μακρῷ τῷ μέτρῳ παρέδραμεν, ὅσοι ποτὲ λόγων ἥψαντο. Vir omnium, quos sol intuetur, doctissimus; qui facundia naturali & tolerantia laborum, & memoriæ præstantia summum omnis eruditionis fastigium conscenderat. — Viva Bibliotheca, & eorum, quæ scire velles, oraculum. Tanto intervallo omnes eos superabat, qui unquam in studiis versati sunt.* Immani prorsus errore hunc cum Gregorio Metochite, Becci socio, confundit Cl. Vossius, * atque adeo insigni parachronismo Beccum & Meliteniotem Theodoro Metochitæ exilii comites adjungit.

* De Hist. Græc. l. 2. c. 29.

SCRIPTA.

Compendium Historiæ Romanæ a Julio Cæsare ad Constantinum Magnum, a Joanne Meursio cum versione sua ac notis editum Gr. Lat. *Lugduni Bat.* 1618. 4to. Sed non aliam esse hanc *Historiam* quam *Glycæ Annalium librum tertium* demonstrat Theophilus Raynaudus, * cui proinde non immerito vapulat Meursius.

* De bon. & mal. lib. p. 156.

Paraphrasis in octo libros Physicorum, & parva Naturalia Aristotelis; quæ a Gentiano Herveto Latine versa prodiit *Basil.* 1559. 4to. (*a*)

Historiæ Sacræ libri 2. & *Historiæ C. P. liber unicus*, extiterunt Græce MSS. penes Meursium.

Capita CXX. Philosophica & Historica, MSS. in biblioth. Augustana. * (*b*) Alia alibi.

* Index MSS. Bibl. Aug. p. 74.

1301. H. W.

(*c*) RAYMUNDUS LULLIUS, seu LULLUS, gente Catalaunus, Raymundi Lulli & matris ex illustri Herilium familia filius, in insula Majorica apud Baleares in vico S. Michaelis natus anno 1236. Claruit anno 1301. Juvenis mercaturam coluit spe quæstus; seu, ut alii habent, in Majorcæ regis aula militavit, Seneschallus Jacobo regi factus; libidine & infanis amoribus infamis; donec tandem inopinato quodam casu ad meliorem frugem converteretur. Aula igitur relicta, quadragesimo ætatis anno fratribus Minoritis se adjunxit, totus pietatem spirare cœpit, ingenti desiderio Mahumetanos ad fidem Christi convertendi flagravit; ideoque litterarum studiis, quæ olim flocci fecerat, diligenter incubuit. Penitiora imprimis medicinæ ac chemiæ arcana perscrutari & edifcere in votis habuit: licet Waddingus, * & cum eo alii, totum artis chemicæ studium, non ad nostrum, sed ad juniorem quendam Raymundum de Terraga, & Neophytum dictum e Judæis ad Christianos conversum, spectare contendant. Utut sit, Lullus primis Latinæ linguæ elementis Lutetiæ imbutus; & ab emptitio quodam servo Mahumetano (a quo mox perfide vulneratus summum vitæ discrimen adiit) Arabicum sermonem edoctus, innumeris fere libris, Hispana, Latina, & Arabica lingua evulgandis animum adjecit. Dein in montem secedens, precibus & contemplationi per septem menses totus vacavit; ibique novum scientiæ lumen divinitus infusum accepisse dicitur. Mox Romam ad Honorium IV. profectus ut cœnobia, in quibus studia linguarum orientalium vigerent, ab eo ubique terrarum erigi juberentur, postulavit anno circiter 1287. Ejusdem rei promovendæ gratia Parisios, Montem Pessulanum & Genuam ordine petiit; ac ubique locorum artem suam Generalem, quam Inventivam appellavit, summo studio edocuit. Anno sequente, ut eandem sibi Romæ prælegere liceret, frustra postulavit. Genuam igitur reversus, ad meditatum diu opus Evangelii inter Mahumetanos prædicandi se accinxit. Tunetum itaque in Africa trajiciens, disputatione cum Saracenis inita grave capitis periculum adiit, sacerdotis cujusdam Arabis precibus ægre liberatus, lege tamen lata, ut in Africam reverso mors irrogaretur. Ex Africa Neapolim venit; ibique artem suam usque ad annum 1290. prælegit. Postmodo ut Romæ eam doceret, a Bonifacio VIII. petens repulsam tulit. Mox Genuam profectus, multos exaravit libros; Majorcam, Regem invisit; Lutetiam, artem suam iterum prælegit; rursus Majorcam, cum Judæis & Saracenis disputavit; Cyprum, Jacobitas & Nestorianos voce oppugnavit, ac propinatum ab iis venenum ægre evasit. Genuam ac Parisios reversus, artem suam adocuit; de eadem vero Romæ docenda Clementem V. interpellans, rejectus est. Dein Lugdunum, mox Majorcam concedens, inde in Africam ad Bugi regiam transfretavit; ac fidem Christi prædicare cœpit. A Saracenis vero lapidibus appetitus, & ab Alfalcino eorum Sacerdote rationem fidei suæ postulatus, cum philosophicis argumentis eam demonstratum iret, in squallidum carcerem conjectus est. Tandem Ge-

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

* Annal. Minor. tom. III.

(*a*) Recus. Lat. *Ravennæ* 1614. 4to. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 33. §. 4. vol. 9. p. 216. quem vide. (*b*) Habentur etiam Gr. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio vol. 7. p. 149. seq & inter Cod. Bibl Coislinianæ p. 222. *Horum Capitum titulos* Gr. & Lat. exhibuit *Fabr.* ubi supra. p. 218. seq. qui nos docet ejusdem Theodori extare ineditas *γνωμικὰς σημειώσεις*, ac *Mathematica*, & *Comment.* in *Ptolomæi magnam Syntaxin*, quæ asservari in Hispania commemorantur. Boivinus in notis ad Gregoræ Historiam Byzantinam retulit *versus* quosdam Theodori Metochitæ; vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 323. (*c*) Conf. *Nicol. Antonium* in Bibl. Vet. Hispanæ tom 2. p. 81. *Jo. Bapt. Solerium* in Act. sanctorum tom. 3. Junii 30. p. 633. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 865. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 52. *Jacob. Quetif.* tom. 1. p. 711. (qui p. 714. exhibet tres Gregorii XI. adversus Lullum decreta) & *Dissertationes* historicas de cultu *Lulli* edit. 1700.

nuenfium mercatorum precibus liberatus, ex Africa folvit; & amiffa naufragio tota librorum fupellectile, Pifam appulit. Non nulli tamen iter iftud Bugienfe in annum 1313. circiter rejiciunt. Dein recuperandæ Terræ Sanctæ animum adjiciens, bellum facrum ftrenue apud omnes hortari cœpit; ejufque fufcipiendi feu animo feu prætextu ingentem nummorum vim a matronis Italis corrafit. Avenionem itaque ad Clementem V. profectus, ut facrum bellum decerneretur, petiit. A pontifice ludibrio habitus, Lutetiam fecellit; artique fuæ edocendæ incubuit ufque ad concilium Viennenfe anno 1311. Apud concilii enim Patres omni modo fategit; ut ftudia linguarum ubique extruerentur, ut ex omnibus ordinibus militaribus unicus conflaretur, ut facrum bellum indiceretur, ut Averrois fcripta damnarentur; nil tamen obtinuit. A concilio rejectus, ad reges Chriftianos fe contulit; quos ad facrum bellum fufcipiendum follicitare non defiit. Aulas itaque regias Galliæ & Hifpaniarum circumvagatus, tandem in Angliam devenit, ibique artem chemicam exercuit. Parum tamen fidei meretur, quod Johannes Imperialis, * ipfe etiam dubitabundus, ex aliorum auctoritate refert, *pilas quafdam æneas hujus opera in auri fubftantiam verfas ad hæc ufque tempora in Regis Britanni atrio affervari.* Verum iter iftud Anglicum, multis argumentis in medium prolatis, dubium reddit Lucas Waddingus. * Anno circiter 1314. Raymundus derelicta uxore (uxoratus enim fuit) tertiarium Francifcanorum ordinem fufcepit; & immenfo martyrii defiderio æftuans, pro Chrifto occumbere certum habuit. Aliquantulum igitur in Sicilia & Majorca commoratus, in Africam denuo trajecit; ubi poftquam non nullos ad fidem Chrifti perduxiffet, Tuneti, feu, ut alii, Bugiæ, in carcerem conjectus, & graviffimis vulneribus ac tormentis a Saracenis excruciatus eft. Semianimis a Genuenfibus mercatoribus eductus, & in navem delatus, in confpectu patriæ infulæ animam efflavit die XXIX. Junii anno 1315. ætatis fuæ 80. Ingens de eo apud fcriptores eft controverfia. Alii enim, & in his Bzovius, eum hæreticis, hiftrionibus, & circumforaneis nugivendulis annumerant; infanum chemiæ ftudium, atque auri conficiendi fitim exprobrant; & quingentos fere errores ex libris ejus defumptos a Gregorio IX. Avenione anno 1372. anathemate notatos effe produnt. Alii e contra eum in fanctorum & martyrum album reponunt: pietatem, zelum & doctrinam deprædicant: totam illam librorum chemicorum & medicorum farraginem Raymundo Neophyto deberi volunt; Lullium denique adeo in ejufmodi nugis non ineptiiffe, ut in fcriptis genuinis alchymiftarum ftultitiam fæpiffime irrideat, contendunt. Hujufmodi fere argumentis Lullii partes operofe tutatur, qui de illo, ejufque peregrinationibus, morte, arte, doctrina, libris, fufiffime agit, Lucas Waddingus Annal. Minor. ad an. 1275, 1287, 1290, 1293, 1295. præfertim vero ad an. 1315. fere per totum.

* Muf. Hift. p. 13.

* Annal. Min. tom. III. ad ann 1315. num. 3.

SCRIPTA.

Probatio Articulorum Fidei & Legis Chriftianæ. Colon. 1509.

Liber Natalis Pueri Jefu, anno 1310. fcriptus. *Parif.* 1499.

Liber Blanquerna dictus, *de quinque ftatibus Perfonarum*, viz. de uxoratis, religiofis, prælatis, cardinalibus, & pontificibus. In linguam Valentinam converfus prodiit *Valentiæ* 1521.

Liber de orationibus & contemplationibus intellectus. Ibid.

De Meditationibus totius anni, feu *de Amico & Amato.* Parif. 1505.

De laudibus B. Virginis Mariæ, feu *Ars Inventionum.* Parif. 1499.

Clericus, feu *Liber pro Clericis.* Ibid.

Philofophia amoris, anno 1298. fcripta. *Parif.* 1516.

Liber Proverbiorum. Ibid.

Commentaria in Primordiale Evangelium Joannis, feu in 1. caput Joannis, *Ambianis* 1511.

Arbor Scientiæ. Venet. 1514. Lugduni 1515.

De Demonftratione per æquiparantiam liber, *anno* 1304. fcriptus. *Valentiæ* 1510.

De fubftantia & accidente liber, quo Trinitatem probandam fumit: anno 1313. fcriptus. *Valentiæ* 1520.

Difputatio Raymundi Lulli & Homerii Saraceni, primo Bugiæ habita fermone Arabico, dein Latine a Lullo converfa anno 1308. *Valentiæ* 1510.

Difputatio quinque hominum Sapientum, anno 1294. fcripta. *Valentiæ* 1520.

Quæftiones fuper IV. libros Sententiarum, anno 1298. fcriptæ. *Lugduni* 1491. Panormi 1507.

Quæftiones Magiftri Thomæ Atrebatenfis folutæ fecundum artem, anno 1299. fcriptæ. Ibid.

De Anima rationali liber, anno 1294. fcriptus. *Compluti* 1519.

Logica parva. · *Compluti* 1518. & cum Commentariis Antonii Belver. *Majoricæ* 1584.

Logica nova, anno 1503. fcripta. *Valentiæ* 1519.

Ars brevis, quæ dicitur, *Ars univerfalis magna*, anno 1307. fcripta; pluribufque opufculis, quibus totidem funt tituli, com-

prehenfa.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. prehenſa. Prodiit *Argentinæ* 1617. 8vo. *Valentiæ* 1515. fol. *Francofurt.* 1596.

Practica Compendioſa Artis. Lugduni 1525. 4to.

Ars generalis ultima, anno 1308. finita. *Majoricæ* 1645.

Liber Correlativorum innatorum, anno 1308. ſcriptus. *Valentiæ* 1512.

Ars inventiva veritatis. Valentiæ 1525.

Tabula generalis ad omnes Scientias applicabilis, anno 1293. concinnata. *Ibid.*

Ars Expoſitiva, ſeu *Lectura* ſuper duos præcedentes libros. *Ibid.*

Liber de aſcenſu & deſcenſu intellectus, anno 1304. ſcriptus. *Valentiæ* 1519.

Dialogus de immaculata B. Virginis Conceptione. Prodiit Hiſpanice & Latine *Bruxellis.*

Teſtamentum duobus libris univerſam artem chymicam complectens, anno 1332. ſcriptum. Prodiit *Colon.* 1566, 1573. 8vo.

De Secretis Naturæ, ſeu *quinta eſſentia libellus*, cum *Epiſtola ad Robertum Regem de lapide Philoſophorum.* Auguſtæ-Vindel. 1518. 4to. Venet. 1514, 1521. 4to. Argentinæ 1541. 8vo. Colon. 1567. 8vo.

Secreta Secretorum Lullii & Hermetis Philoſophorum. Colon. 1592. 8vo.

Clavicula & Apertorium Alchymiæ, item *Magia naturalis.* Noriberg. 1546. 4to. Colon. 1579. 4to.

Codicillus, ſeu *Compendium artis Chymicæ.* Colon. 1572. 8vo. Rothomagi 1651. 8vo.

Apertorium de veri lapidis compoſitione. Baſil. 1561. fol. Argentorati 1613. 8vo.

Ars intellectiva ſuper lapidem Philoſophorum, & *Practica lapidis.* Ibid.

Compendium animæ tranſmutationis Theoria & Practica, atque alia varia Opuſcula. *Baſil.* 1561. *Argentinæ* 1613. *Francofurt.* 1550. 4to.

Liber de Mercuriis, anno 1333. conſcriptus, *ibid.* & ſeorſim *Colon.* 1567. 8vo.

Praxis univerſalis magni Operis, inter alia opuſcula Chymica *Baſil.* 1561. *Argent.* 1613. *Urſellis* 1602. 8vo.

Repertorium, ad intelligendum Teſtamentum, Codicillum, alioſque Raymundi libros perutile. *Ibid.*

Varii Tractatus Chymici. Baſil. 1572. 1610. 8vo.

Ars operativa Medica. Baſil. 1597. 8vo.

Epiſtolæ Medicæ. Noribergæ 1625. 4to.

De conſervatione vitæ Tractatus, cum *libro Secretorum.* Argentorati 1616. 8vo. (*a*)

Cæterum plura quam quatuor voluminum millia conſcripliſſe Raymundus dicitur. Operum tamen ejus excuſorum nullus quod ſciam catalogum contexuit accuratum. In indiculo noſtro deſunt certo certius quamplurima; quin & fortaſſe theologica pleraque quæ maxime notari meruerunt. Scripſit enim Lullius *Pſalterium*, ſeu *Librum de centum nominibus Dei*; *Tractatum de Confeſſione*; *Libros de Contemplatione plures*: *De centum ſignis & dignitatibus Dei*; *Expoſitiones binas Orationis Dominicæ*; *Tractatus de Oratione complures*; *De Conſcientia*, *De conſolatione eremitica*; *Artem Prædicandi majorem ac minorem*; *De 4. ſenſibus S. Scripturæ*: *Librum* 52. *ſermonum contra omnes incredulos*; *De Antichriſto*; *De Articulis fidei*; *De Deo ignoto & mundo ignoto*; *De Trinitate in Unitate*, ſive *de eſſentia Dei*; *De Spiritu S. contra Græcos*; *Adverſus Judæos*; *De modo convertendi Infideles*; *Libros de Attributis ſive Proprietatibus Dei quamplurimos*; *De Prædeſtinatione & Libero Arbitrio*; *De natura Angelica*; *De Invocatione Dæmonum librum* (qui tamen potius Raymundo Neophyto debetur) *De ſeptem donis Sp. S. & eorum effectibus* (MS. in bibliotheca Mertonenſi Oxon. cod. 170.) atque alia fere innumera; quæ longo ordine recenſet Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. minor. p. 296.

GULIELMUS DE NANGIACO, 1301. H. W.
ſeu *de Nangis*, natione Gallus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio S. Dionyſii Pariſienſi, claruit anno 1301. Scripſit *Hiſtoriam* ab orbe condito ad annum 1301. juxta annorum ſeriem: quam ad annum 1368. continuarunt bini ejuſdem cœnobii monachi. Fragmentum ejus ab anno 977. ad 990. edidit P. Pithæus inter Scriptores coætaneos *Francofurt.* 1594. p. 207. Integram dedit Dacherius Spicileg. Tom. XI. pag. 405. (*b*) Scripſit adhuc Gulielmus *Chronicum Regum Franciæ* ad annum uſque 1301. a Pithæo inter alios Scriptores Francicos evulgatum *Francofurt.* 1596. quin & *Geſta* S. Ludovici Francorum regis, filiorumque ejus Philippi Audacis ac Roberti. Prodierunt *ibidem* a Pithæo edita, & apud Andr. Quercetanum Hiſt. Franc. Tom. 5.

GULIELMUS MANDAGOTUS, 1301. H. W.
gente Gallus, ex archidiacono Nemauſenſi & Uticenſi pontificis Romani capellanus, & Eccleſiæ Toloſanæ præpoſitus. Anno 1295. Ebredunenſis archiepiſcopus a Bonifacio VIII. creatus eſt. Claruit anno 1301. Anno 1312. eccleſiæ Romanæ cardinalis & epiſcopus Prænestinus a Clemente V. die 14. Decemb. renunciatus eſt. Obiit Avenione anno 1321. ſeu, ut alii, 1324. Præter operam quam Bonifacii VIII. juſſu *ſexto Decreta-*

(*a*) *Epiſtolam ad regem Francorum* exhibuit Edm. Martene Anecdot. tom. 1. p. 1316. (*b*) Edit. nov. Tom. 3. p. 1.

lium

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *lium libro* condendo navavit, scripsit *Tractatum de Electionibus novorum Prælatorum*, qui typis excusus prodiit *Colon.* 1573. 8vo. cum additionibus Boërii. (*a*)

1301. H. W. HENRICUS STERO, natione Germanus, cœnobii Altaichensis inferioris, monachus ordinis Benedictini, Hermanni abbatis capellanus, ac demum, ut non nulli volunt, abbas Piburgensis, claruit anno 1301. Scripsit *Annales* ab anno primo Frederici Barbarossæ Imp. ad primum Rodulphi Habspurgensis, seu ab anno Christi 1152. ad 1273. Annales istos primus edidit Marquardus Freherus inter alios scriptores Germanicos; auctiores dedit Henricus Canisius Antiq. Lect. Tom. 1. p. 229. (*b*) Scripsit etiam Stero *Historiam de rebus gestis Rudolfi Habspurgensis, Adolfi Nassovii, & Alberti Austriaci Impp.* ab anno 1266. ad an. 1300. quam Ulricus & Conradus Wellingi fratres, monachi cœnobii Augustani SS. Udalrici & Afræ O. B. ad annum 1335. continuarunt. Extat *Historia* ista cum Wellingorum *Continuatione* apud Freherum Scriptor. German. *Francofurt.* 1600. Tom. 1. p. 384.

1301. H. W. (*c*) DINUS MUGELLANUS, gente Italus, e Mugello agri Florentini vico oriundus, Juris utriusque consultissimus, & apud Bononienses Professor primarius, claruit anno 1301. A Bonifacio VIII. cardinalatus pollicitatione Romam accitus, sedulam illi in condendo sexto Decretalium libro operam præstitit. Pontificis tamen perfidia mercede excidit. Cardinalitiæ dignitatis consequendæ spe dejectus, ex nimio animi mœrore obiisse dicitur anno 1303. non quidem adhuc sine veneni suspicione.

SCRIPTA.

Commentarius in Regulas Juris Pontificii. Colon. 1569, 1594. 8vo. & cum additionibus Nicolai Boërii. *Colon.* 1617. 8vo.

Commentarius in Titulum Institutionum de Actionibus. Lugduni 1568. Francofurt. 1568. 8vo.

Tractatus de Præscriptionibus secundum annorum, mensium, & dierum numerum. Colon. 1568. 8vo. 1576. 8vo. Venet. 1584. Colon. 1594. 8vo.

De Glossis contrariis Juris Civilis. Francofurt. 1596. Venet. 1584.

De Successione ab Intestato, & de Interesse. Colon. 1590. Venet. 1584.

Commentarius in librum sextum Decretalium, Bonifacii VIII. jussu elucubratus, *Consilia* aliaque jus utrumque spectantia nondum typis prodiisse videntur.

1301. H. W. JACOBUS DE BENEDICTIS, *Jacoponus* ob ingentem sui contemptum dictus, natione Italus, patria Tudertinus, nobili loco natus. Relicto sæculo, familiæ Franciscanæ se adjunxit; & eximia vitæ sanctitate (prout illa ferebant tempora) spectabilis, claruit anno 1301. Præ cæteris autem pietatis officiis mirabili sui ipsius contemptu enituit. Francisci enim patriarchæ vestigiis quam proxime insistendum ratus, ludibrium sibimet inferendum summopere ambivit; id maxime meritorium, & supremum perfectionis Christianæ gradum esse arbitratus. Nec voto quidem excidit. Dum arrepto enim sibi munere Prophetico inconditas Revelationes in vulgus jactaret, & Bonifacii pontificis (cui nondum ad papatum evecto familiaris fuerat) mores factaque redargueret, ludibrium tulit, a Bonifacio in vincula conjectus in urbe Prænestina. Utut novum illud pietatis ostentandæ artificium istiusmodi titulum tumulo ejus inscriptum meruit.

Ossa B. Jacopini de benedictis,
Tudertini Fr. ordinis minorum,
Qui Stultus propter christum,
Nova Mundum arte delusit,
et Coelum rapuit.
Obdormivit in Domino
Die xxv. Debembris, anno mccciv.

Scripsit lingua rudi Italica *Rythmos & Poemata multa*, quibus crassiora verba, Tudertina, Calabra, Sicula, Neopolitana, data opera immiscuit; ut lectoribus risum, sibi ludibrium moveret. Franciscus Fresatus Minorita ista in septem libros distribuit, notisque illustrata edi curavit *Romæ* 1558. auctiora *Venet.* 1617. 4to. Ejusdem *Rythmus ad B. Virg. Mariam prope crucem Christi Patientis stantem*, qui incipit, *Stabat Mater dolorosa*, in Officio B. Virginis habetur. *Sententiæ & Monita Salutaria*, apud Matthæum Raderum in Viridario Sanctorum. *Canticum de Contemptu Mundi*, cui initium, *Cur Mundus militat sub vana gloria?* Omnibus satis notum. Denique *Prophetia* MS. in bibliotheca Vaticana.

1301. R. G. JACOBUS CAJETANUS de Stephaniscis, natione Italus, patria Anagninus, Ord. Fr. Min. Bonifacii Papæ VIII. ex fratre nepos, claruit anno 1301. Bonifacii patrui

(*a*) Denuo 1601. sed primum *Venet.* an. 1584. in Tractatu Tractatuum Juris tom. 15. p. 407. Habetur MS. Oxon. in Bibl. Coll. Novi, & Cantab. in Bibl. Domus S. Petri. denique in Victorina Parisiensi. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 3. p. 455. *Oudin.* Tom. 3. p. 691. (*b*) Integros exhibuit Jac. Basnagius in Lect. Canisianar. edit. nov. tom. 4. p. 172. (*c*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 2. p. 91.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. fui favore in S. Cardinalium collegium titulo *S. Georgii ad velum aureum* card. diaconus cooptatus, res Romanas consilio & prudentia non parum adauxit; obiit anno 1343. *De ratione, institutione, & celebratione anni jubilei*, opus exaravit: extat Julii Rosei scholiis adornatum Biblioth. Patr. tom. 25. p. 936. Accedunt duo carmina versu heroico. *Vitam* etiam Cœlestini V. Papæ & *Historiam* coronationis Bonifacii VIII. litteris consignavit; opus in tres partes distinctum versibus heroicis non invenustis confecit, præmissis epistola & præfatione sermone libero. Initium operis, *Alma Petri sedes jamdudum languida vultu*. Habetur MS. Paris. in *Codice Naudæano* 6. Vide Labb. Catal. Bibl. MSS. p. 236. (*a*)

1301. R. G. DANTES ALIGERIUS, natione Italus, patria Florentinus, nobili prosapia oriundus, claruit anno 1301. In lucem editus est anno 1265. Ab ipsis prope incunabulis musas coluit, & politiori litteraturæ animum adjecit: an. 1301. a Guelphis potentioribus, inter Gibellinos, cujus factionis socius erat, oppressus, absens quippe damnatus & in exilium actus, Bononiam primum se contulit, deinde Parisios, Veronæ postea a Cane Scaligero hospitio exceptus, ubique studiis gravioribus operam dedit; Ravennæ demum consedit, ubi & fatalem diem obiit an. 1321. ætatis suæ 56. ibique honorifice tumulatus. Jura Imperialia adversus Pontificum. Rom. usurpationes erudito plane opere defendit, quod *Monarchiam* inscripsit. Opus istud tribus libris absolutum primus in lucem emisit inter varios auctores *de Imperiali Jurisdictione & Potestate Ecclesiastica* Simon Schardius, *Basil.* 1566. *Argent.* 1609. *fol.* Separatim edidit Joan. Oporinus typographus *Basilens.* 1559. 8vo. Dantem istum alium a Dante poeta immerito suspicatus. Notandum est dictum opus in Ind. Expurgat. prohiberi, & poëmatum (quæ plurima patrio sermone magna ingenii ubertate cecinit) loca nonnulla, quibus monachorum inertiam & luxuriam perstrinxit, unde Romæ hæresis censuram vix aut ne vix quidem evitavit: scripsit etiam *de Vulgari Eloquentia* libros duos a Jac. Corbonello editos *Paris.* 1577. 8vo. (*b*)

GERVASIUS RICOBOLDUS, natione Italus, patria Ferrariensis, ecclesiæ Ravennensis canonicus, claruit anno 1301. Sæc. XIV. ab anno MCCC. 1301. R. G.
Ad instantiam Michaelis ecclesiæ Ravenn. archidiaconi scripsit *Chronicon totius Orbis*, quod *Pomarium* inscripsit, in sex libros digestum. Primus ab orbe condito ad Abraham natum: secundus a nativitate Abrahæ ad Romam conditam: tertius ab urbe condita ad natalem Christi progreditur: quartus historiam Cæsarum Romanorum complectitur: quintus orbis terrarum descriptionem continet: sextus successiones & gesta Pontificum Romanorum exponit usque ad annum 1300. quo tempore vixit; cui subjungitur series patriarcharum quatuor illustrium sedium Antioch. Hierosol. Alexandr. & Ravennens. omissis CP. eo quod ab Apostolorum temporibus originem non duxerint. In historia patriarcharum Ravennens. Andr. Agnelli *de Archiepisc. Ravenn. Commentarios* descripsit: extabat Chronicon prædictum MS. apud celeberr. Bataviæ Historiographum Petr. Scriverium, qui editionem ejus cum Sigeberto, Rheginone, aliisque chronologis diu meditatus est, nec tamen perfecit; habetur etiamnum in Bibl. Reginæ Christinæ ex Gallia deportatum. (*c*) Porro auctorem nostrum opus suum in compendium redegisse, brevemque ipsius epitomen, quæ in Bibl. Vaticana MS. reperitur, confecisse testatur Hieron. Rubeus Hist. Ravenn. lib. 6. ad ann. 1291.

JOANNES FRIBURGENSIS, 1302. H. W.
a nonnullis *Joannes de Uriburgo dictus*, cognomento *Rumsic*, natione Germanus, Friburgo in Brisgoia oriundus, ex ordine fratrum Prædicatorum, ac tandem episcopus Bossinensis in Hungaria, claruit anno 1302. In concionibus adeo potens, ut dum semel apud Bononiam in usuram inveheretur, cives tumultu facto usurarios urbe ejicerent. Obiit anno 1314. postquam abdicato episcopatu vitam otiosam apud Dominicanos suos aliquamdiu exegisset.

SCRIPTA.

Summa Prædicatorum. Prodiit *Reutlingæ* 1487.

(*a*) *Vitam Cælestini* V. Libr. 3. de *canonizatione ejusdem*, & *Historiam coronationis Bonifacii* edidit Papebrochius in Act. sanctor. tom. 4. Maii 19. p. 437. seq. *Ordinarium Romanæ Ecclesiæ* huic auctori verisimili conjectura ascriptum exhibuit Mabillon. Mus. Italic. tom. 2. p. 243. seq. De cæteris ejusdem scriptis vid. *G. Josephum Eggs* in Purpura docta tom. 1. p. 257. seq. (*b*) Scripsit etiam Drama Satyricum *de Cœlo, purgatorio & inferno*, & *Epistolam* ad Canem Scaligerum in Museo Minervæ Venetæ editam tom. 3. p. 220. *Venet.* 1700. fol. Extant libr. 2. *de vulgari eloquentia* ibid. tom. 1. p. 36. & *Quæstio de natura elementorum aquæ & terræ*, edit. *Venet.* 1508. 4to. Codex *Dantis d'Aligeri* auctori pæne æqualis asservatur MS. in Bibl. D. Mutinensis, teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 31. Ejus *Poëmata Italica* prodierunt *Venet.* 1564. fol. ut narrat Blount in Censura auctorum. p. 298. (*c*) Item in Bibl. publ. Leidensi, & in Bibl. Altfordinæ Academiæ, teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 156. Servatur etiam in Bibl. Guelpherbytana inter codd. Scriverianos. Exinde pars *hujus Chronici* a Carolo magno ad an. 1298. ut & alia pars de Romanis pontificibus a Petro ad Bonifacium VIII. & ab alio auctore ad Johannem XXIII. continuata, habetur inter Eccardi Scriptores medii ævi p. 1150. *Compilationem Chronologicam ab orbe condito* ad an. 1312. Ricobaldo assertam adjecit *Eccard.* p. 1225. Partem hujus *Chronici* de imperatoribus a Carolo magno ad an. 1298. una cum *compilatione Chronologica* castigatiorem & auctiorem ope MS. cod. Estensis exhibuit etiam Muratorius tom. 9. Scriptor. Italicor.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *Summa major* seu *Confessariorum*, in 4. partes distributa. *Lugduni* 1518. (*a*.

Glossæ in Summam Raymundi Pennafortis de Pœnitentia & Matrimonio. Prodierunt una cum Summa *Romæ* 1603. 4to.

Commentaria ejus *in libros Sententiarum*, *Glossas in Decretum*, *Epistolas*, atque alia quædam memorat Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 95. 468.

1302. R. G. PETRUS CASSIODORUS, Cassiodori filius, natione utrum Italus an Anglus non satis constat; equestri familia natus, optimisque artibus & disciplinis excultus, claruit anno 1302. Hic immanis tyrannidis, avaritiæ, & exactionum Papalium pertæsus, cogitationes suas litteris mandavit, & *Epistolam Monitoriam* ad Anglorum ecclesiam misit, ne amplius Rom. pontificum jugu colla subderet: extat epistola supra dicta apud Fl. Illyric. *Catal. Test. Verit.* p. 1595. & inter tractatus *de Monarchia Imp. Rom.* a Goldasto editos, tom. 1. p. 11. (*b*)

1303. H. W. PTOLOMÆUS LUCENSIS, gente Italus, ex civitate Luca, S. Thomæ Aquinatis discipulus, ordinis Prædicatorum monachus, claruit anno 1303. Tandem Joanni XXII. pontifici a sacris confessionibus fuit; atque anno 1318. episcopus Torcellensis in ditione Veneta creatus, obiit anno 1321. Scripsit *Annales* rerum tum sacrarum tum civilium ab anno 1060. ad annum 1303. gestarum: item *Chronicon Pontificum atque Imperatorum.* Prodiit utrumque opus *Lugdun* 1619. *Annales* habentur in Bibl. Patrum tom. 25. p. 949. Scripsit etiam ad Gulielmum Petri Godivum, postea cardinalem, *Historiam Ecclesiasticam* libris 24. quæ asservatur MS. in bibliothecis Vaticana, Barberina, Colbertina, & Navarrensi. Habetur excerptum ejus *de Genealogia Roberti Guiscardi* tom. 3. Hispaniæ illustratæ. Aliud *de Genealogia & Posteritate Caroli Siciliæ Regis* in Collectaneo Hist. Franc. tom. 5. p. 893. (*c*)

1303. R. G. PTOLOMÆUS LUCENSIS, Luca Italiæ urbe oriundus, ordinis S. Dominici monachus, claruit anno 1303. ad hunc quippe annum annales produxit. Præter annales, *Historiam etiam Ecclesiasticam* adornavit, Guil. Petri de Baiona S. Ciciliæ cardin. presb. nuncupatam, ad Clementis V. papæ mortem productam: huic anonymus quidam appendicem adjecit: utrumque opus, & historiam & appendicem in suis Annal. eccles. passim laudat H. Spondanus: utriusque etiam partem edidit Steph. Baluzius, Clementis V. Papæ vitam a Ptolomæu, Joannis XXII. Benedicti XII. Clementis VI. Innocentii VI. Gregorii XI. paparum vitas a Continuature conscriptas. *Vit. Pap. Aven.* tom. 1. p. 23. 173. 235. 299. 357. 477. Integra extat MS. in biblioth. Colleg. Fuxens. Tolosæ. Porro *Concionem* habuit Mantuæ Ptolomæus noster, in qua Christum non in utero Virginis, verum juxta cor ipsius ex tribus sanguinis guttis conceptum retulit. Contra quem Bapt. Mantuanus *tractatum de parte corporis, in qua conceptus est Christus* edidit, qui inter opera ejus habetur.

RADULPHUS de BALDOCK, natione Anglus, theologus & historicus sui temporis non vulgaris: claruit sub Edvardis I. & II. Angliæ regibus, anno 1304. In ecclesia D. Pauli Londinensis varia progressu temporis munia obiit, archidiaconus Middlesexiæ primo, deinde anno 1294. decanus, tandem anno 1304. a canonicis episcopus electus, a Clemente V. papa confirmatus, & anno 1306. Lugduni a Cardinale Albanensi consecratus est: domi reversus ab Edvardo I. rege summus regni cancellarius renunciatus: verum rege mortuo munus istud cito deposuit, & ecclesiæ suæ regimini in posterum totus vacavit. Obiit anno 1313. & in *Novo Opere*, cui extruendo nec curis nec sumptibus pepercerat, sepulturæ locum habuit. In historiis evolvendis, & antiquitatibus patriis indagandis operam non inutilem posuit. *Chronicon* a prima gentis origine ad sua usque tempora perductum post se reliquit; quod *Historiam Anglicam* inscripsit: opus hoc nunquam typis excusum est: utrum exemplar ejus MS. alicubi nunc extet, incertum est: Lelandum istud Londini aliquando vidisse ex ipsius testimonio refert Baleus,* deperditum censet Whartonus.† Certe a reverendiss. Usserio Armachano, in illustri suo opere *de Britann. Eccles. Antiquit.* non semel laudatur, p. 21. 27. 73. qui tamen opus integrum forsan non vidit, cum testimonia quæ profert, ex Lelandi collectaneis in bibl. Bodleiana MSS. haurire potuit. *Statuta* etiam, & *Consuetudines Ecclesiæ suæ* in unum volumen decanus congessit, quod anno 1559. extitisse in archivis, ex *Monast. Angl.* tom. 3. p. 365. adversere licet. 1304. R. G.

* Cent. IV. n. 95. p. 377.

† De Episc. Londinens. p. 110.

EBERARDUS, natione Germanus, coenobii Altahensis monachus ordinis Benedictini, ecclesiæ Ratisbonensis archidiaco- 1305. H. W.

(*a*) Primum *Reutlinga* 1487. Habetur MS. in Bibl. S. Victoris Parisiensis item in Bibl. Parisiensi Choletana, & Claræ-vallis Ord. Cisterc. Scripsisse etiam videtur *Chronicon* ab orbe condito ad an. Christi 1361. Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 732. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 612. *Quetif.* tom. 1. p. 523. seq. & p. 113. (*b*) Item in Jo. Wolfii tom. 1. Lectionum memorabilium p. 514. (*c*) *Genealogia Roberti Guiscardi*, & aliorum Siciliæ Principum extat. in tom. 5. Thesauri Antiq. & Hist. Siciliæ Burmannian.

nus,

Sæc. XIV. ab anno MCCC. nus, claruit anno 1305. Scripsit *Annales de Ducibus Austriæ, Bavariæ, & Sueviæ* ab anno 1273. (quo desiit Henricus Stero) ad ann. 1305. Steronis interim annales continuare præ se ferens, ejusdem historiam de Rodulpho Imp. egregie compilavit. Extant *Annales* Eberhardi apud Canisium Antiq. Lect. tom. 1. p. 307. (*a*)

1305. H. W. (*b*) CLEMENS V. *Bertrandus Gotto* antea appellatus, natione Vasco, ex vico Villendraut in diœcesi Burdegalensi oriundus, Bertrandi filius, ex milite clericus, primum episcopus Convenarum, dein anno 1299. archiepiscopus Burdegalensis a Bonifacio VIII. creatus, tandem anno 1305. pontifex Romanus absens electus est Perusii die 5. Junii, coronatus Lugduni die 14. Novembr. Pontificatum adeptus, sedem ab urbe Roma in Galliam transtulit; modo Lugduni, modo Burdegalis, potissimum vero Avenione commoratus: & in grati animi tesseram regno Galliæ nullum ex Bonifacii VIII. Bulla, *Unam Sanctam Catholicam Ecclesiam*, præjudicium esse factum declaravit. Anno 1307. Andronicum Græcorum Imp. ob schismatis crimen excommunicavit: initoque cum Angliæ ac Galliæ regibus consilio, omnes una eademque nocte comprehendi, & in carcerem mitti fecit Templarios; quorum opulenti reditus invidiam iis excitarant; & idololatriæ blasphemiæque criminationes induxerant. Anno 1309. Venetos ob occupatam Ferrariam anathemate percussit, & personas ac res eorum occupare volentibus donavit. Eandem paulo post censuram Florentinis & Lucensibus irrogavit. Anno 1311. mense Novembri, habito Viennæ generali concilio Franciscanorum ordinem confirmavit; & Templarios hæreseos damnari, proscribi, ac bonis exui effecit. Hinc ad supplicia passim rapti flammis interierunt Templarii: (*c*) bona eorum Hospitalariis data. Anno 1313. Henricum VII. Imp. qui Romam ad coronam accipiendam profectus, cardinalibus pontificis vicariis fidelitatis sacramentum præstare denegarat, & jura sua armis recuperatum ivit, e medio tollendum curavit; venenata hostia a Bernardo Politiano Dominicano confessore suo, ad id subornato, ei dum Florentiam obsideret, tradita. Obiit Clemens Roccæ-Mauri super Rhodanum anno 1314. die 20. Aprilis. Extant, *Epistolæ & Decreta* 18. Concil. tom. 11. p. 1499. *Aliæ* 16. apud Bzovium Annal. ad an. 1307, &c. *aliæ* 11. apud Waddingum Annal. minor. tom. 3. ad an. 1306, &c. *aliæ* 46. ibid. in Regesto Pontif. p. 28. *Constitutiones Clementinæ, seu Decretalium liber septimus*, Clementis V. jussu ex variis sui & concilii Viennensis constitutionibus collectus in libros 5. distributus, & post mortem ejus a Joanne XXII. anno 1317. divulgatus. (*d*) Prodiit *Paris.* 1517. 12mo. ibid. 1541. *Rothomagi* 1519. 12mo. *Venet.* 1591. 8vo. *Lugduni* 1584. fol. *Francof.* 1586. 8vo. Denique *Epistolarum Regesti volumina* 9. in bibliotheca Vaticana MSS. asservata. (*e*) Sæc. XIV. ab anno MCCC.

(*f*) THOMAS JORSIUS, sive JOYCE, Anglicus, & Gualensis dictus, gente Anglus, patria Londinensis, origine forsan Cambro-Britannus, Alberti M. discipulus, ordinis Dominicani monachus, doctoratus laurea insignitus, theologiam Parisiis, Londini atque alibi docuit: postea Dominicanorum in Anglia per septennium Provincialis; & Edwardo regi a confessionibus, & secretis consiliis ascitus. Claruit anno 1305. quo cardinalis & episcopus Sabinensis a Clemente V. renunciatus est die 18. Decembr. dignitatem istam grandi pecuniæ summa mercatus, si Baleo fides. Non desunt equidem, & in his Trithemius & Oudinus, qui Thomam nostrum ad ann. 1400. referunt. Quin & lepido prorsus commento Ambrosius de Altamura, ut scriptorum Dominicanorum catalogum per fas & nefas augeat, eum data opera in quatuor scriptores dissecat, ac per totidem sæculi hujusce partes distribuit: quos licet ipse diversos fuisse credi velit, unum tamen eundemque esse ex scriptis iis attributis prima fronte patet. Anno demum 1311. Thomas noster a Clemente ad Henricum VII. Imp. legatus, Lugduni in itinere obiit. (*g*) Corpus Oxonium delatum apud Dominicanos sepultum est. Non levem sane Thomæ nostro Anglico propinquitas nominis cum Thoma Angelico injuriam fecit: quum factum exinde fuerit, ut Anglici operum pars longe maxima Angelico ascribantur, & inter opera ejus collocentur; viz. *Commentaria in* 1305. H. W.

(*a*) Edit. nov. tom. 4. p. 216. (*b*) Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 1105. *Oudin.* tom. 3. p. 678. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 10-21. (*c*) De ordine Templariorum, & violenta eorum extinctione conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 329. *Rymeri* Fœderum tom. 3. & Scriptores a *Fabr.* recensitos Bibl. Gr. vol. 11. p. 650. (*d*) Editusque *Basil.* 1476. quæ editio exstat in Bibl. Templi S. Petri Hamburg. (*e*) *Bullæ 6.* habentur ap. *Wilkins* ubi supra p. 284. seq. *Aliæ* ibid. p. 304. *Aliæ* 14. p. 424-442. *Declaratio super regulam fratrum minorum* habetur MS. in Bibl. Cott. sub *Nerone* A. 13. n. 6. Quatuor *Constitutiones* ap. Laurentium Cherubinum in Bullarii tom. 1. p. 212. *Epistolas* quam plurimas edidit Baluzius tom. 2. Paparum Avenionensium, ubi de Clemente V. accurate agit. *Epistolam* ad Jacobum regem Aragonum Aguirrius Conc. Hisp. tom. 3. p. 546. Ejusdem *Sermones ad Populum* memorat Ludovicus Jacobus in Bibl. Pontific. p. 54. *Bullæ & Epistolæ* quam plurimæ occurrunt ap. Rymer. Fœd. tom. 2. p. 975. seq. *Aliæ* ibid. tom. 3. p. 4-440. (*f*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 683. (*g*) Ann. 1310. *Gratianopoli*, ut ex Bernardo Guidonis notant *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 51. Baluzius in vit. Papar. Avenionens.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *Genesin*, (*a*) *in Isaiam*, *in Jeremiam*, *in Danielem*, *in libros Maccabæorum*, *in Threnos*, *in Epistolas Canonicas*, *in Apocalypsin*, & *in Boethium de Consolatione Philosophiæ*, *ac summa totius Logicæ Aristotelis*; quæ Thomæ Anglico deberi censentur, uti loco suo supra monuimus. Cæterum sub Thomæ nostri nomine extat *Opus aureum in* 27. *Psalmos*, (*b*) Venet. 1611. fol. *Interpretatio Metamorphoseos Ovidianæ secundum sensum moralem*; Paris. 1509. *Commentarius in Octateuchum*, MS. in biblioth. Collegii Novi Oxon. cod. 90. Magdalenensi cod. 47. Mertonensi cod. 200. *Commentarius super duos nocturnos Psalmorum*, MS. in bibl. Exoniensi Oxon. cod. 25. Pembrochiana Cantab. cod. 46. *De quatuor Prædicabilibus ad omne genus humanum*, MS. in bibl. S. Petri Cantab. cod. 87. *De theoria prædicandi*, MS. ibid. cod. 99. & in bibl. Lincolniensi Oxon. cod. 20. *De instantibus & momentis*, & *de videndo faciem Dei post Resurrectionem*, MSS. in bibl. publica Cantab. cod. 179. *Articuli Hæreticales contra eum*, & *Responsa*, MSS. ibid. *Commentarius in libros D. Augustini de Civitate Dei*, MS. in bibl. Mertonensi Oxon. cod. 169. Baliolensi cod. 70. qui quidem excusus est, *Tolosæ* 1488.

1305. H. W. (*c*) GULIELMUS PARISIENSIS, gente Gallus, ordinis Prædicatorum monachus, & generalis fidei per Galliam censor anno 1305. a Clemente V. constitutus. Anno 1308. ejusdem pontificis jussu Templariorum causam & crimina una cum aliis Prædicatoribus recognovit. Istum, ut videtur, Gulielmum auctorem habent *Dialogi* 7. *de Sacramentis*, Gulielmo Arverno Parisiensi falso tributi, & sub ejus nomine *Lipsiæ* 1512. *Paris.* 1587. editi: de quibus paulo fusius supra egimus. (*d*)

1305. H. W. PHILIPPUS EYSTETENSIS, natione Germanus, patria Alsatus, S. theologiæ doctor, abbas cœnobii Cisterciensium Parisiensis, claruit anno 1305. quo Romam ab Alberto Austriaco Imp. missus, episcopus Eystetensis sive Aichstadianus ordine 39. a Clemente V. creatus est. Obiit anno 1322. die 25. Februarii. Scripsit rogatu Annæ, Hungariæ reginæ, Alberti Imp. filiæ, *Vitam S. Walpurgis*, abbatissæ Heidenheimensis; quam ex fusioribus Wolfhardi commentariis fere contexuit. Extat apud Canisium antiq. Lect. tom. 4. p. 560. (*e*)

PHILIPPUS EYSTETENSIS, ex abbate Parisiensi episcopus Eystetensis, claruit anno 1305. Præter vitam S. Walpurgæ supra memoratam, quamque recusam nuper ediderunt Bollandiani, tom. 5. *Commentarium de Ecclesiæ Eysletensis Divis tutelaribus*, SS. Richardo, Willibaldo, Wunebaldo, & Walpurga concinnavit: opus istud, uti & vitam S. Walpurgæ prædictam, cum observationum suarum libris 2. & catalogo episcoporum Eystetensium a se adornato, in lucem emisit Jac. Gretserus *Ingolst.* 1617. 4°. (*f*) Sæc. XIV. ab anno MCCC. R. G.

(*g*) SIFFRIDUS, natione Germanus, Misnensis ecclesiæ in Saxonia presbyter, claruit anno 1307. quem cum Sifrido, ordinis Prædicatorum, episcopo Cyrenensi, & archiepiscopi Moguntini suffraganeo circa an. 1470. nonnulli perperam confundunt. Scripsit Siffridus noster *Chronicon* ab orbe condito ad annum 1307. quod omissa priore parte ad annum usque Christi 457. & resectis in reliqua plurimis periochis inutilibus, evulgavit Georgius Fabricius Chemnicensis, & historiæ suæ Saxonicæ calci subjunxit, *Lipsiæ* 1569. *Jenæ* 1598. fol. inde a Pistorio inter scriptores suos Germanicos collocatum, *Francofurt.* 1583. tom. 1. (*h*) 1307. H. W.

HAITONUS, sive AITONUS, gente Armenus, Haitonis Armeniæ regis nepos, & exiguæ cujusdam provinciæ in Georgia regulus, postquam factis sub Aitone patruo stipendiis sacræ militiæ egregiam operam navasset; & diuturnum Saracenis Palæstinam tenentibus bellum intulisset; deposito cingulo cucullum induit, ordinis Præmonstratensis monachus in Cypro factus anno circiter 1290. uti ipse indicat historiæ suæ cap. 46. Illum sane familiæ Dominicanæ intulit Ambrosius Altamura; * quo nomine illum furti, injuriæ, quin & mortalis peccati reum agit Cas. Oudinus, ipse ordinis Præmonstratensis socius. Haitonus, accepto Antonii nomine, vitam deinceps otiosam egit, pietate non minus, quam olim natalibus insignis. Claruit anno 1307. quo Pictavii agens, Clementis V. pontificis jussu historiam de Tartaris eorumque moribus ac gestis dictavit, rebus a se fortiter gestis nequaquam dissimulatis. Historiam ab illo Gallice dictatam ejusdem pontificis mandato Latine transtulit Nicolaus Falconius Pictaviensis, stylo, prout ætas, ista tulit, 1307. H. W.

* Biblioth. Ord. Præd. p. 87.

(*a*) Extant *Venet.* in Bibl. SS. Joannis & Pauli. *Commentarios in Psalmos* 37 *priores*, in Bibl. *Claromontis* ap. Dominicanos. *Moralitates super Exodum. Leviticum. Numeros, Deuteronomium, Josue, Judices, Ruth, Job, Isaiam, Ecclesiasten*, Parisiis in Bibl. Augustinianorum ad Pontem novum, & in Biblioth. Coll. Novi Oxon. memorat Longus Bibl. sacr. vol. 2. p. 958. (*b*) In 7. *Psalmos*, refert *Du Pin.* Hist. Eccl. vol. 12. p. 51. (*c*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 518. tom. 2. p. 169. (*d*) *Hi Dialogi* rectius tribuuntur Gulielmo Baufeti episcopo Parisiensi, ut nos docent *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 472. *Oudin.* tom. 3. p. 732. (*e*) Edit. nov. tom. 4. p. 238. (*f*) Habetur etiam inter Gretseri opera tom. 10. Hujus Philippi tractatus *de postulando Deum*, cum alio in *Psalmum* 4. & super *Oratione Dominica*, & cum *Homilia* super Evangelium *Intravit Jesus in castellum*, asservatur MS. in Bibl. Heilbronnensi; vid. Ju. Lud. Hockeri Catalogum illius Bibl. p. 10. seq. (*g*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 667. (*h*) Epitomen hujus *Chronici* exhibuit quoque Burchard. Gotthef. Struvius. inter Germanicos scriptores, tom. 3. *Jen.* 1726.

minime

Sæc. XIV. ab anno MCCC. minime eleganti usus. Operi titulum indidit, *Itinerarium & flos Historiarum Orientis*, cujus calci adnectitur *Passagium Terræ Sanctæ*. (*a*) Prodiit *Hagenoæ* 1529. 4to. Inter novi orbis Scriptores *Basil.* 1532. (*b*) fol. a Reinero Reineccio editum *Helmstad.* 1585. Italice autem *Venet.* 1553.

1307. R. G. EDMUNDUS de HADENHAM, natione Anglus, cœnobii Roffensis in agro Cantiano monachus, claruit anno 1307. Scripsit *Annales* ab orbe condito ad annum Christi 1307. quos auctor quidam anonymus usque ad annum 1377. pressiori stylo continuavit; annales prædicti, exceptis iis quæ Roffensem ecclesiam spectant, ab historia quæ sub *Matthæi Westmonasteriensis* nomine olim vulgata est non omnino discrepant; unde ut alter alterum exscripserit necesse est. *Additamenta Roffensia*, utpote ante hac inedita, ex codice MS. Cottoniano sub Nerone D. II. extulit Whartonus, ac luci publicæ donavit *Angl. Sacr.* tom. 1. p. 341.

1308. H. W. ANTONIUS ANDREAS, gente Hispanus, patria Aragonius, *Doctor Dulcifluus* appallatus, Joannis Duns Scoti discipulus ordinis Minoritarum sodalis, claruit anno 1308. obiisse dicitur anno 1320.

SCRIPTA.

Commentaria in 4. libros Magistri Sententiarum. Prodierunt cura Constantini cardinalis Sarnani *Venet.* 1578, 1584.

Super librum 6. Principiorum Gilberti Porretani, Venet. 1512, 1517.

Quæstiones super 12. libros Metaphysicorum. Parif. 1495. Venet. 1513. fol. 1523. Istas, Joanni Duns Scoto, codices ac Scriptores non nulli adjudicant.

Tria Principia rerum naturalium. Venet. 1517.

Commentaria in Artem veterem Aristotelis, viz. in Isagogen Porphyrii, prædicamenta, & post-prædicamenta Aristotelis.

In libros Perihermenias Aristotelis.

In librum divisionum Boethii. Prodierunt opera ista postremum recensita, *Venet.* 1480, 1509. fol. *Lucæ* 1517. fol.

Quæstiones in Artem veterem, & in Divisiones Boethii. Venet. 1517.

Quæstiones Mercuriales, seu *Commentarius super Regulas Juris.* Rothomagi 1509. 4to.

Atque alia forsan, quibus immorari operæ haud pretium erit. Sæc. XIV. ab anno MCCC.

NICOLAUS TRIVETHUS, seu Trivettus, (*c*) natione Anglus, patria Norfolciensis, illustri genere ortus, Thomæ Triveti, equitis aurati & justiciarii regii filius, Londini a pueritia inter Dominicanos versatus, eorumque instituta sectatus. Jacta Londini doctrinæ fundamenta, Oxonium profectus, ad culmen perduxit; doctoratus pileo ibi insignitus. Postea Lutetiam pergens, majorem sibi & scientiam & famam peperit. Demum Londinum reversus, Dominicanorum cœnobii præses seu prior electus est. Claruit anno 1310. Obiit fere septuagenarius anno 1328. apud Dominicanos sepultus. 1310. H. W.

SCRIPTA.

Chronicon, seu *Annales Angliæ* ab anno 1136. ad 1307. (*d*) a Luca Dacherio editum Spicileg. tom. 8. p. 439. (*e*)

Commentaria in S. Augustini libros de Civitate Dei, in quibus elucubrandis Thomam Anglicum socium & adjutorem habuit. Prodierunt sub utriusque nomine *Tholosæ* 1488. *Venet.* 1489.

De gestis Imperatorum, *Apostolorum & Regum* MS. in Bibl. Magdalenensi Oxon. cod. 138. (*f*)

Commentaria in Boëthium de Consolatione MS. in Bibl. publica Cantab. cod. 236.

Flores super S. Augustini Regulam, MS. in Bibl. Lumleiana cod. 291.

Ordo Missæ, seu *speculum Sacerdotale*, MS. in Bibl. Mertonensi Oxon. cod. 147. num. 1. Eundem esse arbitror, quem in Biblioth. archiepiscopi Cantuariensis Lambethana MS. inspexi, Tractatum *de Officio Missæ*, in fol. auctore Triveto. Ex litteris enim initialibus capitulorum ejus iste titulus conficitur. *Frater Nicolaus Trivet de Ordine Fratrum Prædicatorum hunc Tractatum compilavit ad honorem Dei.*

Plurima alia Theologica, Historica, Philologica, recensent Baleus, Pitseus, Altamura, quos vide. (*g*)

(*h*) MALACHIAS, gente Hibernus, ordinis Minorum monachus, theologus Oxoniensis, Edwardo II. Angliæ regi a sacris concionibus, claruit anno 1310. & si recte con- 1310. H. W.

(*a*) Exstare MS. in Bibl. Mertonensi Oxon. cod. 58. & in Bibl. Colbertina cod. 3810. & S. Victoris Parisiensis Lit. A. A. A. g. narrat *Oudin.* tom. 3. p. 628. Ejusdem *comment. in Apocalypsim Joannis* memorat le Long. Bibl. sacr. vol. 2. p. 762. (*b*) Et 1555. tum *Berolini* 1671. cum Paulo Veneto & aliis, ut narrat *Fabr.* Bibl med. & inf. Latin. vol. 1. p. 87. (*c*) Seu *Tripos*, vid. *Lelandi* Collect. tom. 2. p. 316. (*d*) *Annales* regum *Angliæ* fratris *Ricardi Trivet* (ita inscribuntur) a rege Stephano ad an. 1307. habentur MSS. in Bibl. Cott. sub *Othone* D 8 n. 27. *Chronicon* ab an. 1287. ad 1322. quod differt ab *Annalib.* ibid. sub *Nerone* D. 10. n. 3. (*e*) Edit. nov. tom. 3. p. 143. Hos *Annales* castigatiores cum continuatione ad an. 1336. edidit Tho. Hall. *Oxon.* 1719. 1722. 2. vol 8vo. Habentur MSS. Authographæ in Bibl. Wintoniensi, vide Appar. ad Langtofti Chron. a Tho Hearne. edit. p. 204. (*f*) Item Mertonensi lingua Gallica, ut testantur *Nicholson* Bibl. Hist. Angl p. 64. & *Oudin.* tom 3. p 692. quem vide de MSS. (*g*) Vide sis etiam *Oudin.* loc. citat. *Quetif.* tom. 1. p. 564. Le *Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p 994. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin vol. 5. p. 390. ubi memorat *Chronicon.* generale ab orbe condito ad natum Christum, & *aliud* Gallice a nato Christo ad Henrici II. tempora, & *Catalogum* regum Anglo-Saxonum durante Heptarchia, nondum edita. (*h*) Conf. *Mich. Mattairii* Annal. Typographic. tom. 2. p. 312.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. jicit Waræus, * postea Neapolim migravit. *Vir inter insigniores sui Ordinis proceres numeratus* (inquit Baleus †) *magnam ab eruditione laudem domi forisque sibi comparavit.* Extat *Liber de Veneno Peccatorum mortalium, deque remediis ipsorum*, prælo Henrici Stephani emissus *Paris.* 1518. (*a*) *Concionum volumen*, quod ab eo conscriptum memorat Baleus, nondum tenebris emersit.

* De Script. Hibern. l. 1. p. 65.
† Cent. 14. p. 242.

1310. G. R. THEOLEPTUS, Philadelphiæ archiepiscopus, forsan primus; (eam quippe in metropolim nuper evexerat Andronicus Imp. decimumque ei locum tribuit) claruit anno 1310. Vir egregiis animi dotibus instructus, omnibusque quæ præsulem decent virtutibus ornatus: pietate, prudentia, fortitudine conspicuus; Αὐτὸς μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἥκων ϗ πολιτείας ἀκρίβειαν μοναδικῆς ού μόνον κατωρθωκὼς, ἀλλὰ ϗ ἱκανῶς ἔχων διδάξαι· ἔτι δὲ ϗ φρονήσεως εὖ ἔχων ϗ παιδείας τῆς ἔξωθεν ὀκ ὀλίγον μεταλαβών. *Ipse ad culmen virtutis ascenderat, nec solum omnes vitæ Anachoreticæ numeros adeptus erat, sed aliis quoque ad eandem disciplinam idoneum se magistrum præbere poterat: adde quod vir prudens & in externis doctrinarum studiis versatus non mediocriter.* Cantacuz. hist. lib. 1, c. 14. Hujus opera multum usus est Andronicus avus Imp. ab eo ad nepotem pacis ineundæ gratia legatus missus; & utriusque suffragiis unus ex arbitris qui intestina dissidia compescerent, & res Romanas pacatas darent, cooptatus est: urbem suam diu obsessam prudentia & animi fortitudine conservavit; quamdiu obsidioni isti (quæ circa annum 1322. acciderat) superfuerit, non satis liquet. Extant (hujus ut videtur) *Canones* sive *Cantica Ecclesiastica Catanyctica* & *Paracletica* quatuor: unum *ad animam suam* de resurrectione & judicio extremo. Pr. Ἀπωσαμένη φροντίδας βιωτικάς. Latine edidit Pontanus in Append. ad Simeonis Theologi opuscula a se versa, *Ingolst.* 1603. (*b*) Alterum *ad Dominum nostrum Jes. Christ.* Tertium & quartum *ad B. Virginem Deiparam.* Habentur Græce MSS. in Bibl. Vindob. *Cod. Theol.* secundum dispositionem Nesselianam (cujus numeros me ubique secutum semel monuisse sufficiat) 231. n. 9. a fol. 37. p. 1. ad fol. 51. p. 1. In eodem Codice immediate sequuntur *Precationes tres ad B. Virginem Deiparam.* & altera ad *S. Angelum custodem*, quas nostri Theolepti meditationes esse a veri similitudine non abhorret.

f. Ἀπωσ.

1311. H. W. GULIELMUS DURANDUS, gente Gallus, Durandi Speculatoris nepos, & in sede Mimatensi successor, episcopus ejus nominis III. Sub fœlicibus patrui auspiciis egregiam bonis litteris operam navarat, & insignem admodum theologiæ, philosophiæ, præsertim vero juris pontificii scientiam retulerat: ecclesiæ Mimatensis canonicus ac tandem archidiaconus ab eodem factus. Defuncto patruo, Bonifacii VIII. pontificis mandato successor illi datus est anno 1296. atque anno sequente, consentiente canonicorum Mimatensium capitulo decrevit neminem inter canonicos adsciscendum, cujus affines aut consanguinei ad tertiam usque generationem ecclesiam Mimatensem quomodolibet divexassent. Claruit anno 1311. quo Clementis V. pontificis concilium propediem celebraturi mandato tractatum de modo celebrandi generalis concilii, & corruptelis in ecclesiæ reformandis conscripsit, & in concilio Viennensi recitavit. Anno 1312. expulsis ex urbe Mimatensi Judæis, dirutisque illorum ædibus, collegium Omnium Sanctorum ibidem extruxit. Anno 1316. a Philippo rege ad Robertum Flandriæ comitem pacis componendæ ergo legatus est. Obiit circa annum 1328. Extat *Tractatus de modo celebrandi Generalis Concilii*, quo omnia singulorum ecclesiæ ordinum vitia depingit, inprimis autem pudendam sacerdotum ac monachorum ignaviam, sordes, ac luxuriam ubertim insectatur, citamque corruptis illorum moribus medelam adhiberi monet. Primus illum edidit Philippus Probus, J. C. Bituricensis *Paris.* 1545. sub Durandi Speculatoris nomine. Speculatorem enim cum nepote suo cognomine plurimi perperam confundunt. Prodiit exinde authori vero restitutus *Paris.* 1635. 4to. & inter alia quædam haud dissimilis argumenti *Paris.* 1671. 8vo.

GULIELMUS DURANDUS, Jun. episcopus Mimatensis ejus nominis IV. 1311. R. G. quem cum patruo ejusdem cognominis ac in eadem sede prædecessore, male confundit Spondanus ad annum 1311. quo tempore claruit. Scripsit *Historiam sive Relationem rerum* in concilio Viennensi tractatarum quibus ipse interfuit. Extat MS. in Bibl. Vaticana 4177. & in Colleg. Fux. Tolosæ. Historiam hanc idem prorsus opus cum notissimo ipsius tractatu *de modo celebrandi Generalis Concilii* suspicatur Cas. Oudin. Suppl. p. 580. (*c*) Utut sit, inde breviarium excerpsit Bzovius ad ann. 1311. qui ex eodem codice Vaticano pium admodum & eruditum sermonem, de articulis a Clemente papa V. propositis, in eodem concilio habitum protulit, qui tum ex materia tum ex scribendi genere nostri Duranti fœtus genuinus me-

(*a*) Habetur MS in Bibl. Cott. sub *Vitellio* c. 14. n. 6. (*b*) Atque inde in supplemento Bibl. PP. Morelliano tom. 1. p. 861. & in Bibl. PP. Coloniens. tom. 11. & Lugdunens. tom. 22. (*c*) Conf. ejusdem Comment. in Scriptor. Eccles. tom. 3. p. 727.

rito

Sæc. XIV. ab anno MCCC. rito censeatur. Extat apud Bzovium loco citato.

1311. R. G. (*a*) THEODULUS MONACHUS, qui alio nomine Thomas Magister dicitur, natione Græcus, patria, si L. Allatio fides, Thessalonicensis, claruit sub Andronico Palæologo avo, Theodoro Metochitæ familiaris, Niphoni patriarchæ charus, anno 1311. ex variis ejus appellationibus varia eum munera obiisse, & quod Græcis istius ævi solenne fuit, a forensibus negotiis ad Monasticam ἡσυχίαν transiisse, utriusque item status culmen attigisse, ac rhetorum magistrum, cœnobii abbatem aliquando fuisse, conjectari fas est: extat ejus *Oratio Encomiastica* in S. Gregorium Theologum Nazianzenum. Habetur MS. in Bibl Vindob. cod. Jurid. 12. n. 10. *Orationes gratulatoriæ quatuor; prima* ad Angelum sub Andronico seniore Imp. magnum stratopedarcham; *secunda*, ad Theodorum Metochitam magnum logothetam; *tertia*, ad Niphonem patriarcham nuper renunciatum; *quarta*, ad regem Cypri. *Epistolæ* septem; opera hactenus numerata cum sua versione edidit *Laur. Normannus*, Upsaliæ 1693. 4to. *Dictionum* Atticarum Sylloge Græce prodiit *Romæ* 1517, 1525. *Paris.* 1532. 8vo. sub nomine *Thomæ Magistri* edita: cura Nic. Blancardi nuper recusa, ac indice auctorum locupletata, *Franequer.* 1690. 8vo. (*b*) Idem opus extat MS. Theodulo Magistro ascriptum in Bibl. Regia Paris. Cod. 1853. In eodem Cod. habentur ejusdem Theoduli *Declamationes* aliquot, *Epistolæ* & *Orationes*, testante Cl. du Cangio Ind. Auct. ad Glossar. Græc. quæ utrum ab iis a Normanno editis diversæ sint, merito dubitandum est, cum ex iis una sit in *Tryphonem* Patr. CP. pro quo *Niphonem* substituendum esse temporis ratio omnino postulat: nec fraudandus est Theodulus noster *Oratione* in Joannem Baptistam & præcursorem, quam Abbas scripsit, cujus meminit L. Allatius de *Simeon.* p. 82. Pr. *Ἀλλ' ἔμοιγε τοῖς σοῖς ἐπιβαλεῖν ἐγκωμίοις, ὦ Χριστοῦ βαπτιστά, πόῤῥωθεν πειρωμένῳ.* Hujus etiam censendæ sunt *Declamationes* non nullæ; *Oratio* ad Thessalonicenses de pace & concordia. Pr. *Οὔ μοι δοκῶ τῶν πάντων οὐδὲν.* *Oratio* in legatione habita ad Imp. Andronicum Palæologum. *Ad Philosophum* Josephum de iis quæ in expeditione Italorum & Persarum gesta sunt. *Sermo* in S. Euthymium Thaumaturgum episcopum Madytarum. *Encomium* maris & universæ aquarum naturæ, & quædam alia, quæ una cum iis nuper editis a nobis supra memoratis Græce habentur MS. in Bibl. Residentiæ Soc. Jesu Constantinop. Varia etiam ejus opuscula Græca in quadam Italiæ bibliotheca latitare narrat Simlerus, *viz.* Ad *Athenienses* in Olynthiis; *de Navigatione* e Thessalonica Byzantium, & rursus Byzantio Thessalonicam, *de Regno, de republ.* &c. *Epistolæ* etiam non nullæ MSS. in cod. Regio Paris. 185. habentur. (*c*) *Scholia* ejus in *Aristophanem*, *Euripidem* & *Pindarum*, quorum etiam *vitas* conscripsit, uti & *Grammatica*, & istiusmodi alia, partim impressa, partim MSS. non sunt hujus loci.

MARINUS SANUTUS, seu *Sanudo*, cognomento *Torsellus*, patricius Venetus, Marci filius; in parochia Severi, civitate Rivoalti, Venetiis natus; familiaris & domicellus Richardi cardinalis diaconi S. Eustachii. Germani cujusdam artificis opera usus, organa illa pneumatica, quæ hodie usurpantur, Italice *Torsellos* dicta, primus omnium in ecclesiam induxit: inde datum ei *Torselli* nomen. (*d*) Claruit anno 1312. Negotio Terræ Sanctæ ab infantia intentus, totam fere ætatem in exteris regionibus perlustrandis exegit, Sallustii in hoc diligentiam æmulatus, ut opus, quod meditatus est, accuratius daret. Quinquies enim ultra mare transfretavit, in Cyprum, Armeniam, Alexandriam, Rhodum, Palæstinam. Absoluto opere in aulis imperatoris, pontificis, regis Galliæ, aliorumque principum multum diuque versatus est. Obiit post annum 1329. Scripsit *Secreta Fidelium Crucis super Terræ Sanctæ recuperatione & conservatione*, libris 3. quorum primo Saracenos debilitandi & in ordinem redigendi media proponit: secundo ordinem quem Christiani duces in sacro bello gerendo observare debeant, describit: tertio modum conservandi & tenendi Terram Sanctam semel recuperatam exhibet; ejusque historiam a primis incolis ad sua usque tempora deducit, addita chorographica ejus ac locorum vicinorum descriptione, mappis aliquot, seu tabulis geographicis illustrata. Opus istud inchoavit Marinus anno 1306. Joanni XXII. pontifici obtulit anno 1322. Prodiit id a Jacobo Bongarsio editum *Hanoviæ* 1611. fol. inter Gesta Dei per Francos, quorum tomum secundum fere integrum conficit. Calci 1312. H. W.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 4. c. 34. §. 10. vol. 4. p. 526. *Oudin.* tom. 3. p. 721. (*b*) Illi editioni anno 1698. adjectæ sunt animadversiones Lamberti Bolii; ut refert *Fabr.* loc. citat. (*c*) Excerpta quædam ex scriptis *Theoduli* Rhetoris exhibuit Boivinus tom. 4. Hist. Nicephori Gregoræ Byzantin: Ibid. inter elogia tom. 1. præmissa habetur Græce *epistola* scholastici Theoduli Magistri ad Gregoram. (*d*) *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. vol. 5. p. 88. notat Whartonum hæc habuisse a Bongarsio, cujus hæc sunt verba — "*In æde S. Raphaelis Venetiis*, ait Sansovinus l. 6. Descriptionis Venetiarum, *instrumenti musici cujusdam formam extare: et nomen* Rigabello; *cujus in Ecclesiis usus fuerit ante organa illa pneumatica, quæ hodie usurpantur.* Rigabello *successisse aliud quod* Torsello *dictum fit cujus inventor fuerit homo Germanus. Hunc, quum favore Marini sustentaretur, causam cognomini dedisse ut* Torsellus *inde diceretur. Instrumenta illa qualia fuerint, nec nos scimus.*"

adnectuntur

adnectuntur *Epistolæ* Marini 22. ad Joannem Papam, Andronicum Imp. CP. variosque cardinales ac antistites; quibus illos ad expeditionem in Terram Sanctam suscipiendam ut plurimum cohortatur.

1312. H. W. ALEXANDER de S. ELPIDIO, gente Italus, ex oppido cognomine in Umbria oriundus, S. Theologiæ doctor, e provincia Picena ordinis Augustiniani eremita, claruit anno 1312. quo post Jacobi Ortani obitum ordinis sui Prior generalis in comitiis Viterbiensibus electus est. Anno 1315. in conventu ordinis sui Patavii habito magistratus illi in aliud triennium prorogatus est, quin & anno 1318. in comitiis Ariminensibus tertia. Taurisinis anno 1321. quarta, Montepessulanis anno 1324. quinta vice generalis constitutus fuit. Anno 1325. Ravennæ archiepiscopus creatus est. (*a*) Quando obierit, incertum est. Scripsit Joannis XXII. pontificis jussu *Tractatum de Jurisdictione Imperii & auctoritate summi Pontificis*, in duos libros distributum, qui typis excusus prodiit *Lugduni* 1498. *Arimini* 1624. (*b*) Ejusdem *De Paupertate Evangelica*, & *Ecclesiastica unitate libros*, & *Commentaria in Aristotelis scripta quædam* MSS. in conventu eremitarum Augustinianorum Bononiensi asservata memorat Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 46.

1312. H. W. VITALIS E FURNO, gente Aquitanus, domo Vasatensis, S. Theologiæ professor, ordinis Minoritarum sodalis, & provinciæ Aquitaniæ præfectus, claruit anno 1312. quo cardinalis SS. Sylvestri & Martini a Clemente V. renunciatus est. Sub Joanne XXII. Michaëlis Cæsenatis fratrumque spiritualium sententiam de paupertate Christi & Apostolorum scripto oppugnavit: quo imprimis labore meruit, ut episcopus cardinalis Albanus a pontifice crearetur. Obiit Avenione die 16. Augusti anno 1327. apud consodales suos sepultus.

SCRIPTA.

Speculum Morale totius S. Scripturæ, quo cuncta fere utriusque Testamenti loca mystico sensu explicantur. Prodiit *Lugduni* 1513. 4to. *Venetiis* 1594, 1600. Opus illud anno 1305. ab authore elucubratum est.

Commentaria in Proverbia Solomonis.

Expositio in quatuor Evangelia.

Commentaria in Apocalypsin. Prodierunt isthæc Opera *Venetiis* cura cardinalis Sarnani. (*c*)

De tuenda sanitate & remediis morborum digressio. Typis excusa prodiit *Moguntiæ*. (*d*)

Commentaria in 4. libros Sententiarum. MSS. in Biblioth. Vaticana.

Alia quædam illius scripta recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 331.

(*e*) HERVÆUS NATALIS, natione Brito Armoricus, in academia Parisiensi theologiæ doctor regens, ordinis prædicatorum primum in conventu montis Relaxi prope Parisios monachus, dein in Provinciæ provincia moderator, postea vicarius generalis, ac demum in commitiis totius ordinis Lugduni anno 1318. habitis, generalis creatus. Claruit anno 1312. Obiit Narbone anno 1323. die 10. Augusti. 1312. H. W.

SCRIPTA.

Commentaria in 4. libros Sententiarum. Prodierunt *Venetiis* 1505. 4. vol. fol. *Paris.* 1647.

Quodlibeta majora 4. Venet. 1486.

Quodlibeta minora 24. Venet. 1513.

Tractatus de Potestate Papæ. Paris. 1647. cum Commentariis (*f*)

Defensorium contra impugnantes Fratres Prædicatores, quod vivant secundum Apostolicam vitam. Venet. 1516. 8vo. (*g*)

Tractatus de Verbo. De Voluntate. Quæstiones de peccato originali. De æternitate Mundi. De cognitione primi Principii. De Beatitudine Quæstiones 5. *De Virtutibus moralibus. De ordine secundæ intentionis ad primam. De secundis intentionibus Tractatus* 2. *De paupertate Christi & Apostolorum. Tractatus de Sacramentis. De utraque Potestate Papali & Regali. De materia Cœli Quæstiones* 9. *De Relationibus Quæstiones* 5. *De unitate formarum Quæstiones* 18. *De unitate formæ in homine. De motu Angeli.* Opuscula ista proxime recensita prodierunt simul *Venet.* 1513. fol.

Commentarius in Epistolas S. Pauli, qui sub Anselmi nomine circumfertur, & Hervæo nostro a quam plurimis ascribitur, Hervæo Dolensi debetur: uti supra suo loco notatum est.

Summa Logicæ Aristotelis, quæ inter Aquinatis opera habetur, a non nullis Hervæo Natali adjudicatur.

(*a*) Illi ecclesiæ tunc præerat Aymericus; neque *Alexandri* inter Præsules Ravennatenses mentio ap. Ughellum tom. 2. p. 388. ut notant *Fabr.* Bibl med. & infim. Lat. vol. 1. p. 168. *Oudin.* tom. 3. p. 850. (*b*) Recus. in tom. 2. Bibl. Pontificiæ a Jo. Thoma Rocaberti edit. *Rom.* 1695. fol. Habetur MS. Cantab. in bibl. Coll. Emanuelis. Denique in Bibl. Galliarum Regia cod. 4160. extat MS. sub *Alexandri de S. Elpidio* nomine *Commentarius in Evang. S. Joannis* cum compendio brevissimo D. Augustini de Civitate Dei, teste *Oudin.* loc. citat. (*c*) Habentur MSS. Bononiæ ap. patres Dominicanos ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 679. ubi memorat *Quodlibeta Theologica*, & *Commentarios Concionatorios* præcipue in Quadragesima, & *Sermonem de Conceptione B. Mariæ Virginis*, qui, teste *Oudin.* tom. 3. p. 741. extat MS. in Bibl. Colbertina cod. 3971. (*d*) Ad Vitalem nostro antiquiorem spectare probat Baluzius p. 679. Papar. Avenionens. ex capite 298. ut nos docet *Fabr.* ubi supra. (*e*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 533. (*f*) Primum seorsim *Paris.* 1500. & 1506. (*g*) Auctorem habet *Jacobum de Voragine*, ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 727.

(*a*) HUGO

Sæc. XIV. ab anno MCCC. 1313. H. W. (*a*) HUGO PRATENSIS, seu de Prato Florido, gente Italus, Pratis prope Florentiam natus, ordinis Dominicani monachus, ecclesiastes celebratissimus, claruit anno 1313, obiit anno 1322. Extant *Sermones Dominicales super Evangelia & Epistolas totius anni*, Lugduni 1528. 4to (*b*) *Sermones de Sanctis totius anni* ibid. 1528. 8vo. (*c*) *Quadragesimales Sermones*, Venet. 1578. 8vo. 1584. 8vo.

1315. H. W. PORCHETUS SALVATICUS, natione Italus, patria Genuensis, ex illustri Salvaticorum gente natus, ordinis Carthusiani monachus, incertæ admodum ætatis scriptor, cujus nullus, quod sciam, ante Augustinum Justinianum meminit. Neque ipsemet Justinianus, qui scripta ejus in lucem protraxit, ætatem illius indicavit. Illum equidem ad annum 1512. in Cartophylace suo retulerat Vir Cl. Gul. Cave, non alia tamen, uti ipse mihi coram agenti affirmavit, ratione motus, quam quod liber ejus contra Judæos paucis post annis prælo exierit. Sane parum credibile videtur, Petrum Galatinum, cujus opus anno 1518. in lucem primum prodiit, Porcheti scripta adeo insigniter expilare aut potuisse aut ausum esse; modo ipse Porchetus pauculis antea annis scripserit, forsan & in vivis adhuc esset, qui ingrati hominis plagium detegeret: præsertim cum ante sæculi XV. exitum Galatinus opus suum concinnasse videatur. Quin & Augustinus Justinianus, utcunque certam Porcheti ætatem nequaquam indicet, de eo tanquam superioris ævi scriptore verba facit. Miræus,* nescio qua auctoritate motus, illum anno 1315. vixisse prodit. Certe veri non absimilis iste calculus videtur, modo scriptoris alicujus vetustioris authoritas accederet. Ipse Porchetus haud vulgari linguæ Hebraicæ scientia instructus, & in Hebræorum scriptis versatissimus, scripsit insigne opus adversus Judæos, cui *Victoriæ* titulum dedit, *ad Judaicam perfidiam subvertendam & ut prajlantius veritas fulgeat fidei Christianæ*, uti ipse in præfatione loquitur. (*d*) In opere isthoc condendo quamplurima ex Raymundi Martini *Pugione fidei* exscripsit, adeo autem non ingratus, ut *ab illo se sumpsisse hujus libelli materiam in plerisque compilandis* libenter agnoscat. Illud demum tenebris eductum Augustinus Justinianus, episcopus Nebiensis, & ipse rerum Hebraicarum peritissimus, recognuvit, auxit, & *Parif.* 1520. fol. in lucem dedit: præmissa ad Gulielmum Parvum, episcopum Trecensem, epistola nuncupatoria, qua locis ex Hæbræorum monumentis a Raymundo & Porcheto prolatis fidem facit, se maximam illorum partem in iisdem libris, quos ferme omnes sibi comparaverat, legisse testatus. Sæc. XIV. ab anno MCCC.

* De Scriptor. Sæculi XVI. p. 13.

FRANCISCUS MAYRONIUS, natione Gallus, Dignæ in Provincia natus, *Doctor Illuminatus & Acutus* dictus, Joannis Duns Scoti discipulus, ordinis Minorum sodalis, in academia Parisiensi theologiæ baccalaureus, Roberto Siciliæ regi admodum charus, claruit anno 1315. quo circiter tempore Actum Sorbonicum primus omnium academiæ invexit; quo singulis diebus veneris, æstivo tempore, ab ortu Solis ad occasum sine ulla requie, sine ullo pastu aut potu, sine ullo Præsidis auxilio ab unico quodam respondente contra multos opponentes disputatur. An. 1323. Joannis XXII. litterarum ad cancellarium Parisiensem beneficio doctoratus seu magisterii pileo donatus est, & theologiam docendi potestatem accepit. Obiit Placentiæ anno 1325. a pontificis quibusdam recentioribus acriter vellicatus; quod in 4. Sentent. libr. dist. 19. qu. 2. supereffluentem Christi ac sanctorum meritorum thesaurum in dubium revocaverit. 1315. H. W.

OPERA.

Commentaria in 4. libros Sententiarum. (*e*)
De Formalitatibus liber.
Quodlibeta varia.
De primo Principio.
De expositione divinorum nominum.
De univocatione entis. Prodierunt Opera ista *Venet.* 1520, 1556, 1567. fol. Prodierunt antea, exceptis Commentariis & Quodlibetis, *ibid.* 1517.
Sermones Quadragesimales, Venet. 1491.
Sermones de Sanctis, Venet. 1493. Basil. 1598. (*f*)
De Paupertate Christi & Apostolorum.
De virtutibus & vitiis capitalibus.
De articulis fidei.
De Baptismo.
De Humilitate.
De Indulgentiis.
De Corpore Christi.
De Angelis.
De Suffragiis defunctorum.
De Pœnitentia.

(*a*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 551. (*b*) Primum 1484. fol. sine loci nota, & cum *Sermonibus de Sanctis* Lugd. 1511. 4to. *Parif.* 1542. 8vo. & *Antverp.* 1617. 8vo. (*c*) Prodierunt separatim *Heidelb.* 1485. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 874. Hugonis *Sermones super symbolum Apostolorum, Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam* MSS. asservatos Rhegii in Italia ap. Bibl. Fratrum Prædicatorum, Ejusdem *Sermones in Orationem Dominicam* MSS. etiam in Bibl. S. Germani de Pratis cod. 561. & scriptum codicem in Monasterio Gemeticensi an. 1470. memorat *Oudin.* tom. 3. p. 736. (*d*) Conf. B. Carpzovii Prolegomen. ad Raymundum, & Wolfii Bibl. Hebræam tom. 2. p. 1124. seq. ubi integra præfatio. (*e*) Prodierunt *Venet.* 1504. 1520. & 1507. cum *Quodlibetis*; ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 588. qui memorat *Comment. in primum libr. Sententiarum* edit. *Basil.* 1489. (*f*) Habentur MSS. in archivo Servitarum Florentiæ una cum vita B. Philippi Benitii teste *Fabr.* loc. citat.

De Jejunio.

De ultimo judicio.

De septem donis Sp. S.

Super Pater noster, & Magnificat. Prodierunt opera ista a concionibus inclusive enumerata *Basil.* 1498.

De decem Præceptis Explicatio, Parif. 1619.

Commentaria ejus in *Genesin* MSS. in bibliotheca Minoritarum Leodiensium; (*a*) & *Reportata in quartum Sententiarum*, (*b*) *de Virtutibus & Vitiis capitalibus: Quæstiones* 1500. *de variis locis S. Scripturæ, & dubiis theologicis:* ac demum *Interrogationes circa varias difficilesque materias;* MSS. penes se asservata esse prodit Lucas Waddingus; qui & alia plura Francisci opera nondum in lucem edita recenset, de Scriptor. Ord. Minor. p. 124. (*c*)

Theologicæ veritates in S. Augustinum de Civitate Dei. Extant cum Thomæ Anglici commentariis in eundem *Tolosæ* 1488. *Venet.* 1489.

Commentarii super Universalia & Prædicamenta Aristotelis.

Commentarii in 8. libros Physicorum ejusdem. Prodierunt una cum præcedente opere & Formalitatibus, *Venet.* 1517.

1315. H. W. (*d*) UBERTINUS, DE CASSALIS, & *de Ilia* appellatus, natione Italus, patria Casalensis, ordinis Minoritarum monachus, claruit anno 1315. Exorta gravi inter Franciscanos de lana caprina controversia, & exinde schismate, hinc *Spiritualibus*, Christum & apostolos nil nec proprium nec in communi habuisse contendentibus, illinc fraterculis *de communitate* dictis eos nil quidem proprium, aliquid tamen in communi possedisse asserentibus, Ubertinus *Spiritualibus* se ducem præbuit: quorum partes animose tutatus est, donec anno 1312. Joannem papam adversarium fortius causa cecidit. Indignatione igitur commotus, ut sibi cum suis separatim vivere liceret, a pontifice postulavit. Repulsam passus, turbas molitus est. Graviorem idcirco procellam veritus, anno 1317. relictis Minoritis ad Benedictinos transeundi potestatem petiit & obtinuit; assignato sibi, in quod secederet, monasterio S. Petri Gemblacensi in Brabantia. Tandem vero ad Carthusianos secessisse dicitur. Anno 1321. a Joanne pontifice de vexatissima illa circa paupertatem Christi quæstione consultus, Christum aliquid proprium aut in communi modo mundano possedisse hæreticam esse sententiam, cum vero aliquid in communi modo spirituali habuisse satis orthodoxe dici posse definivit. Mire pontifici & cardinalibus placuit Ubertini sententia, & rem acu tetigisse visa est. Extat *Responsio circa quæstionem de Paupertate Christi & Apostolorum* coram Joanne XXII. apud Avenionem in consistorio facta, contractior apud Waddingum Annal. Minor. tom. 3. ad an. 1321. integrior una cum *articulis* a fratre Bonagratia adversus eum adductis, apud Baluz. Miscellan. tom. 1. p.293, 307. Opus prolixum *Arbor Vitæ Crucifixæ* inscriptum, typis excusum est *Venet.* 1485. 4to. (*e*) *Opus de septem statibus Ecclesiæ*, Venet. 1516. 4to.

Cæterum non desunt, qui librorum 4. de Imitatione Christi tres priores Ubertino nostro deberi censeant.

1315. H. W. (*f*) JOANNES DE NEAPOLI, gente Italus, civitate Neapolitanus, ex nobilissima stirpe Sicola oriundus, ordinis Prædicatorum theologus, S. Thomæ Aquinatis studiosus lector & strenuus assertor, academiæ Parisiensis *Doctor solennis*, claruit anno 1315. In studio S. Dominici Neapolitano, regentis officio functus, cathedram magistralem multis annis summa cum laude moderatus est. Obiit post annum 1323. Extant *Quæstiones variæ Philosophicæ & Theologicæ*, numero 42. Parisiis disputatæ, a Dominico Gravina in lucem editæ *Neapoli* 1618. fol. Alia ejus scripta, viz. *super* 4. *libros Sententiarum. Quodlibeta* 13. *Sermones de Tempore, de Sanctis, de Mortuis*, &c. memorat Ambrosius de Altamura Biblioth. prædicat. p. 105.

1316. H. W. (*g*) JOANNES XXII. antea *Jacobus Ossa* seu *Deusa* appellatus, gente Gallus, patria Aquitanus, civitate Cadurcensis, Arnoldi de Ossa, sutoris veteramentarii filius, ex Caroli Siciliæ regis cancellario, Roberti vicecancellario, primum episcopus Foroliviensis, dein archiepiscopus Avenionensis, mox cardinalis episcopus Portuensis, ac demum pontifex Romanus Lugduni electus anno 1316. die 7. Augusti, coronatus ibidem 5. Septembr. quum prius cardinalibus, qui sedem Romanam a Clemente V. Avenionem translatam ægre tulerunt, jurejurando confirmasset, se nunquam equum vel mulam conscensurum, quin Romam accederet. Anno 1317. Ludovicum episcopum Tolosanum, 1320. Thomam episcopum Herefordiensem, 1323. Thomam Aquinatem sanctorum catalogo intulit. Sub initio pontificatus a Ludovico Bavaro & Frederico Austriaco, quos discordes electores in imperatoriam dignitatem simul evexerant, de co-

(*a*) Ejusdem *Postillarum annotationes in totam S. Scripturam* memorat le Long. Bibl. Sacr. vol. 2. p. 730. (*b*) Usque ad distinctionem 43. (*c*) De operibus nondum editis conf. etiam *Oudin.* tom. 3. p. 744. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 61. (*e*) Habetur MS. in Bibl. Academiæ Ultrajectensis teste *Oudin.* tom. 3. p. 748. quem vide. (*f*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 567. (*g*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 21 - - 29. *Baluzium* in PP. Avenionensibus tom. 1.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

rona imperii accipienda interpellatus, utrumque rejecit; anno vero 1320. cum Ludovicus jus suum armis repeteret, Fredericum confirmavit, & illum Ludovici armis opposuit. Victo Frederico, Ludovicum publico scripto citavit, ut Avenione se sisteret, facti sui rationem redditurus, interea vero imperium deponeret. Renuit id imperator, & ad concilium provocat. Indigne id fert Joannes, & Ludovicum anno 1323. excommunicat, imperio deponit, & electoribus alium eligere præcepit. Imperatoris quinetiam hyperaspistas fidissimos, Matthæum vicecomitem Mediolanensem, & Marsilium Patavinum anathemati subjecit. Ludovicus a Romanis, qui pontificis reditum frustra postularant, accersitus Italiam intrat an. 1327. Romæ coronam imperialem accipit, habitoque cardinalium concilio Joannem citat: comparere renuentem tanquam antichristum, sathanam, & hæresiarcham damnat, pontificatu deturbat, & imagine ejus coram combusta anno 1328. Nicolaum V. antea Petrum Corbarium dictum, antipapam constituit. Securus interim Avenione delitescit Joannes, & Ludovici minas & molitiones ridet; ac Pisanorum auxilio usus, anno 1333. antipapam in ordinem redegit. (a) Sed ut ad alia transeamus, acris Joanni cum Franciscanis duplici nomine mota est controversia. Isti enim Christum & apostolos nihil aut proprium aut in communi possedisse, Christumque nudum in cruce pependisse docuerunt: ac rerum quarumcunque non dominium, sed usum solummodo, ad se pariter ac Christianos quoslibet perfectos spectare gloriati sunt, contrariam sententiam hæreseos insimulantes. Joannes, qui pecuniam anima cariorem habuit, ejusque immensam vim in loculis coacervatam mortuus reliquit, Dominicanos in partes advocans, utrumque Minoritarum articulum tanquam vanum, stultum, & hæreticum damnavit, Christum corona, purpura, splendidaque veste indutum in cruce pependisse, rerumque usum a dominio separari non posse definivit: Franciscanos sibi adversantes excommunicavit: & *Fratricellos* vocans, ex iis complures flammis combussit. Nugæ hæ: verum majoris momenti doctrina ista, quam anno circiter 1331. aperte docuit & prædicavit Joannes, damnavit Sorbona, refutarunt tanquam hæresin gravissimam plurimi: nempe animas defunctorum fidelium ad beatam visionem Dei ante resurrectionem non admitti. Obiit Joannes Avenione anno 1334. die 4. Decembr.

Sæc XIV. ab anno MCCC.

SCRIPTA.

Epistolæ 6. Concil. tom. 11. p. 1629.

Epistolæ aliæ 63. apud Bzovium Annal. ad an. 1317. &c.

Epistolæ aliæ 75. apud Waddingum Annal. Minor. ad an. 1317. &c.

Epistolæ aliæ 296. ibid. tom. 3. in Regesto Pontif. p. 52. (b)

Constitutiones 22. *Apostolicæ*, quas *Extravagantes* appellari voluit. Istæ quidem nec ab ipso Joanne, nec ab ullo alio pontifice, vulgatæ aut probatæ sunt, sed privata authoritate collectæ anno circiter 1340. Prodierunt *Rothomagi* 1519. 12°. *Francofurt.* 1586. 8°. *Venet.* 1591. 8vo. cum Glossis *Lugduni* 1584. fol.

Acta Inquisitionis adversus Petrum de Palude, & *Epistola unica*, quâ, Fr. Michaëli Minoritæ committit causam quorundam Minoritarum male de fide sentientium; apud Baluz. Miscellan. tom. 1. p. 165.

Epistolarum Regestum in 5. partes divisum. MS. in bibl. Vaticana, Barberina, &c. Singularum epistolarum argumenta & initia habentur Concil. tom. 11. p. 1643.

Sermones, 2. in illud, *Mementote Operum Patrum quæ fecerunt in generationibus suis.* MSS. in bibl. publica Cantab. Cod. 179. num. 1, 2.

Retractatio quæstionis, num animæ Sanctorum non fruantur Dei visione ante Judicium extremum. Extat apud Joan. Villanum Hist. Florent. lib. 2. c. 19. monente L. J. a S. Carolo Biblioth. Pontif. lib. 1. p. 139. (c)

Libellus de Contemptu Mundi, an typis prodiit nondum comperi. Lucubrationes Spirituales in hunc libellum meditatum esse Patricium Fattorium Turritanum testatur Leo Allatius in Apibus Urban. p. 209.

Ars Metallorum transmutatoria. Ex Latino in Gallicum sermonem conversa prodiit *Lugduni* 1557. 8vo.

JOANNES PAPA XXII. Jacobus Deusa antea dictus, non cauponis aut sutoris filius uti vulgo traditur, verum *de Militari progenie*, i. e. ex veteri nobilitate ortus, uti ex Alberto Argentin. probat Baluzius: episcopus primo Forojuliensis, mox archiepiscopus Avenionensis, deinde cardinalis episcopus Portuensis, ac tandem tertio, post mortem Clementis V. anno, summus 1316.

(a) Joannis XXII. processus varios adversus Ludovicum & ejus asseclas, integros ex MS. Episcopi Montispessulani exhibuit *Edm. Martene* Anecdutor. tom. 2. p. 640 seq. (b) *Epistolas quasdam.* Joannis XXII. dedit Baluzius in append. ad 3. Diss. Petri de Marca. n. 25. seq. *Epistolæ* quædam extant MSS. in Bibl. Coll. S. Trinitatis Dublin. teste *Oudin* tom. 3. p. 788 *Epistolas, Bullas & decreta* 421. ordine temporis digessit, & ubi singulæ existent annotavit Staphorstius tom. 3. Hist. Eccles. Hamburgensis p. 142 -- 171. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latinit. vol. 4. p. 123. qui lectorem remittit ad Baluzii Misc. tom. 1. p. 165. 195. & tom. 6. p. 445. & PP. Avenionens. tom. 2. p. 298. seq. *Epistolam* ad archiepisc. Bituricens. exhibuit *Harduin.* Conc. tom. 7. p. 1421. (c) Item ap. Baluzium tom. 1. Papar. Avenionens. p. 183. Conf. etiam *Ed. Browne* tom. 2. Fasciculi rerum expetendarum p. 454. *Epistolam* Cancellario Parisiensi de Petro Aureolo dedit *Oudin.* tom. 3. p. 855.

Sæc XIV. ab anno MCCC. pontifex renunciatus anno 1316. Vir *non multum magnus in statura, sed in scientia magnus, & bonæ vitæ testimonium habens*, sic Joannes Parisiensis in *Vita* ejus. Operibus ejus a Cl. Whartono recensitis annumerare liceat, *Articulos contra Monachos*. Basil. 1555. 8vo. *Bullas* & *Epistolas* 19. a Baluzio, in Actorum veterum collectione editas, Vit. PP. Aven. tom. 2. *Responsionem* ad Michaëlem de Cæsena hæreticum super proprio, vel communi, vel speciali in facto Minorum. Extat MS. in bibl. Bodleian. cum tractatu Michaëlis, cod. 1669. n. 17. secundum ordinem catalogi novissime editi. *Volumen Sermonum* ex ore ejus exceptorum per Fr. Raimundum MS. in bibl. regis Gallorum, cod. 4163. *Sermonum* fragmenta plurima apud Occamum in *Compendio* reperiuntur. *Revocatio* sententiæ suæ de beatitudine sanctorum quam hortatu amicorum jamjam moriturus protulit epistolari forma vulgata inter epistolas Joannis P. Conc. tom. 11. part. 2. editas primum locum occupat. Habetur etiam apud Petrum Herentalium in fine ejus vitæ, a Baluzio editæ. (*a*)

1316. H. W. ALBERTUS PATAVINUS, natione Italus, Eremita Augustinianus, Ægidii Romani discipulus; in academia Parisiensi doctoratus gradum assecutus, SS. Scripturas publice, ac magna discipulorum frequentia interpretatus est. Claruit anno 1316. Obiit Lutetiæ anno 1328. seu, ut alii, 1323. ætatis suæ 46. in conventu Augustinianorum sepultus. Erecta ei est post mortem in prætorio Patavino supra fores septentrionales marmorea statua, hoc elogio aureis litteris insculpto. Super statuam. *Alberto Eremitarum patri singularissimo, vitæ continentissimæ, patria Patavino, studiorum alumno, & reipublicæ Christianæ summo splendori.* Sub statua. *Albertus liberalium artium ac urbis nostræ splendor, in Ordine Eremitarum regulam professus, continentissimæ vitæ fuit: inclaruit ingenio, sub celeberrimo Egidio Romano ejusdem Ordinis litteris apprime imbutus; sumpta Parisiis insula magistrali, tam clarus evasit, ut Paulum, Apostolum, Moysem, Evangelia, ac librum Sententiarum expositione splendidissima reseraverit: idemque ante omnes suæ ætatis viros facundissimus prædicator; immortali memoriæ hic optimo jure datur.* Scripsit quam plurima; ex quibus typis impressi prodierunt *Sermones de Tempore, de Sanctis, & Quadragesimales*, Paris. 1544, 1550: 8vo. Venet. 1584. (*b*) MSS. extant *Commentaria in Pentateuchum, in Evangelia quatuor, in Epistolas D. Pauli, in Magistrum Sententiarum*, Patavii etiamnum asservata, teste Josepho Pamphilo Chron. Ord. Eremit. S. Aug. p. 45. Sæc. XIV. ab anno MCCC.

MICHAEL CÆSENAS, natione Italus, S. Theologiæ doctor, ordinis Minoritarum socius, provinciæ Bononiensis alumnus, ordinis sui generalis electus est in comitiis Neapolitanis anno 1316. pridie Cal. Junii; statimque ad restaurandam Franciscanorum disciplinam strenue se accinxit. Anno 1322. fervente inter pontificem & Minoritas controversia de paupertate Christi, & usu ac dominio rerum, capitulum generale ordinis sui Perusii celebravit, & Minoritarum sententiam hæreseos nota, quam insuserat Joannes papa, immunem esse declaravit. Gliscente acrius lite, Michaël Ludovici Imp. partibus se adjunxit: quo nomine Avenionem a pontifice ad dicendam causam anno 1327. evocatus, in custodiam datus est. Anno sequenti ex Petri Corbarii Minoritæ subrogatione in antipapam toti Minoritarum ordini iniquior factus pontifex, Michaëlem hæreseos ob definitionem Perusinam accusat, judices assignat, causam agi jubet. Michaël a pontificis sententia appellat; & eventum veritus, Avenione clam fugit. Fugientem excommunicat Joannes, ac gradu deponit, commissa Bertrando cardinali Franciscanorum præfectura. Michaël ad concilium provocat, & Ludovicum Imp. Nicolaum papam, Occamum, potioremque sui ordinis partem sibi adjungens, rem suam fortiter agit, & pontificis minas ridet. Anno 329, Bertrandus convocatis Franciscanis pontificis sequacibus apud Lutetiam mense Junio Michaëlem generalatu ordinis submovit, & Gerardum Odonis loco ejus substituit. Michaël nihilominus imperatoris favore subnixus nequaquam cessit; Joannem autem hæreseos palam accusavit. Quapropter ipse anno 1330. a pontifice diris iterum devotus est; & a Gerardo in conventu Franciscanorum Perpinianensi anno 1331. hæreseos damnatus. Obiit Monachii in Bavaria anno 1343. in vigilia S. Andreæ, generalatus titulo ad extremum usque spiritum mordicus retento. Extant *Tractatus* 3. *contra varios errores & hæreses Joannis XXII. papæ*, præcipue vero *de utili dominio bonorum Ecclesiasticorum*, & *abdicatione rerum* 1316. H. W.

(*a*) *Bullas, constitutiones & epistolas* varias edidit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 402 -- 570. *Epistolam de Canonizatione S. Thomæ* episcopi Herefordiens. ibid. p. 651. *Bullas* 2. *Edm. Martene* Anecdot. tom. 1. p. 1349. *Sententiam adversus errores Joannis de Polliaco* ibid. p. 1368. *Epistolam* unam. ibid. p. 1384. *Damnatio Marsilii de Padua, & Joannis de Janduno* habetur ap. M. Antonium de Dominis VII. 7. 7. de Repub. Ecclesiastic. vid. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latin. vol. 4. p. 122. ubi notat *Articulos contra monachos* prodiisse *Basil* 1585. 8vo. De operib. MSS. vide *Oudin*. tom. 3. p. 750. *Bullæ & constitutiones* variæ exstant ap. Rymer. Fœder. tom. 3. p. 594. ad finem. *Aliæ* ibid. tom. 4. p. 16. 19. 27. 41. 48. 63. 81. 315. 516. 563. 606. (*b*) *Sermones in Evangel. Dominicalia* Venet. 1476. teste *Du Pin*. Hist. Eccles. vol. 12. p. 56. *In Evangelia Dominicalia & Sanctos*. Paris. 1550. ut narrat *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 124. qui *Commentarii de Paradiso terrestri*, nec non *librorum de prædestinatione & reprobatione* Alberto nostro attributorum meminit.

temporalium

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *temporalium in perfectione statum monachorum & clericorum*, apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1236. *Epistola* apud Waddingum annal. Minor. ad an. 1317. *alia* 2. ad an. 1322. *Litteræ* ejus ac *Protestationes contra Joannem* XXII. prodierunt *Lugduni* 1495. Porro *Commentarios in Ezechielem Prophetam*, *In 4. libros Sententiarum*; & *Sermones de Tempore, ac de Sanctis* a Michaële elucubratos esse refert Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 259. (*a*)

1316. R. G. JOANNES GLYCYS patria Byzantinus, logotheta dromi ac demum patriarcha CP. claruit imperante Andronico Palæologo avo anno 1316. Vir erat optimis disciplinis imbutus, præcipue autem eloquentia ac præclara loquendi dulcedine conspicuus, Atticismi ac purioris sermonis cultor, degenerem & pæne barbaram sui ævi loquelam castigare & polire sollicitus; in ista dicendi arte Niceph. Gregoram discipulum habuit: Niphone patriarcha ob sacrilegium aliaque flagitia exauctorato, in ejus locum sufficitur Joannes, annoque 1316. thronum patriarchalem capessit, uxore in monasterium secedente. Anno 1320. morbis fractus & laborum pertæsus, relicto patriarchatu, in Cyriotissæ cœnobium se contulit; eo nomine imprimis a Gregora laudatus, quod vir minime avarus, non magnam opum vim corraserat, sed exiguam pecuniæ summam sibi conservans, eam in Monasterii usus impendit: testamentum brevi post condidit, non diu superfuturus. Scripsit *Historiam* sive *Narrationem luculentam legationis suæ in Armeniam*, quam non mediocribus laudibus extollit Niceph. Greg. Hist. Rom. lib. 6. p. 135. eam autem interiisse verisimile est. *Testamentum* ejus miram animi pietatem spirans habetur apud eundem ibid. lib. 8. p. 202. Tractatum *de brevitate vitæ* velut editum memorat Cl. Cangius. Ind. Auct. ad Gloss. Græc. quo vero anno & tempore non refert; *opera quædam Grammatica* habentur MSS. in Bibl. reg. Gall. cod. 1720. 1911. 2088. (*b*)

1317. H. W. ASTESANUS, sive Astensis, gente Italus, ex Asta Subalpinorum urbe oriundus, ordinis Minoritarum sodalis, provinciæ Januensis alumnus, claruit anno 1317. Obiit circa an. 1330. Scripsit, hortante Joanne Cajetano Ursino cardinale S. Theodori, *Summam de Casibus Conscientiæ*, vulgo *Astesanam* dictam, libris 8. quæ cura Bellati & Gometii prodiit *Norimbergæ* 1482. Postea a Bartholomæo de Bellatis Feltrensi & Gometio Ulyssipponensi, Minoritis, recognita & in lucem edita, *Venet.* 1519. fol. (*c*) Ex hac *Canones Pænitentiales* excerpsit, & notis illustratos una cum aliis edidit Antonius Augustinus, *Venet.* 1584. 4to. Sæc. XV ab anno MCCC.

(*d*) JACOBUS DE LAUSANNA, natione Gallus, ordinis Prædicatorum sodalis, & academiæ Parisiensis theologus, claruit anno 1317. quo licentiatus gradum acceperit, pileo doctorali paulo post donatus. Postquam theologiam Lutetiæ diu publice docuisset, ordinis sui provincialis per Galliam totam constitutus est, sedi tandem Lausannensi regendæ admotus. (*e*) Innumera fere conscripsit, inprimis vero plures S. Scripturæ libros Commentariis fusissimis illustravit. Ex his in lucem prodiit ingens *Moralitatum* opus, in 12. libros distributum, *Lemovicis* 1528. (*f*) Sermones de *Tempore*, *Sanctis & Quadragesima*, prælo bis exierunt, ab Alphonso de Castro postrema vice evulgati; præclarum illi in præfatione elogium posuit Alphonsus; id vero præsertim notat, Jacobum in parabolis admodum frequentem esse, ut salvatorem ipsum, qui parabolice ad Judæos verba facere solebat, data opera imitari videatur. Cætera illius scripta dabunt Possevinus Apparat. tom. 1. p. 787. & Altamura Biblioth. Prædicat. p. 112. 1317. H. W.

BERTRANDUS DE TURRE, patria Aquitanus, Camboli in Cadurcensi diœcesi natus, *Doctor Famosus* vulgo appellatus, ordinis Franciscani socius, & provinciæ Aquitaniæ minister. Claruit anno 1319. quo ad archiepiscopatum Salernitanum evectus est. Anno sequente inter cardinales cooptatus, episcopatum Tusculanum demum obtinuit. Plurimas ante & post susceptum galerum pro pontificibus Romanis legationes obiit; atque anno 1328. totius ordinis Franciscani administrator a Joanne XXII. constitutus fuit; usque dum Michaël Cæsenas in ordinem redigeretur, aut dignitate submoveretur. Factum id a Bertrando anno sequente; cum habitis Lutetiæ Franciscanorum papæ sequacium comitiis, Cæsenati fasces abrogati sunt. Obiit Bertrandus circa an. 1334. Scripsit *Sermones Epistolares*, seu in 1329. H. W.

(*a*) *Epistola* habetur MS. in Bibl. Bodl. Cod. 1969. in MSS. Codd. Tho. Bodleii, lit. B. 2. Cod. 4. n. 17. teste *Oudin.* tom. 3. p. 788. Conf etiam *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 61. (*b*) Ejusdem *Synodicum, ne recipiatur ad judicium excommunicatus* citatur a Nic. Comneno prænot. Mystagog. p. 285. In Cod. Regio Paris. 3229. extant *opuscula* 2. viz *patriarchatus abdicatio*, & *commonitorium ad Imp. Michaëlem Palæologum*, teste Boivino not. ad Gregoram p. 767. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 472. (*c*) Waddingum editiones etiam Venetas A. 1468. & 1480. commemorasse notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 181. (*d*) Conf. *Quetif.* tom 1. p. 547. (*e*) Ambigitur, an ille unquam Lausannensis episcopus fuerit, cujus mentio nulla in episcopis Lausannensibus quos Samarthani fratres tom. 2. Galliæ Christianæ referunt, ut notat *Oudin.* tom. 3. p. 739. quem vide. (*f*) *Postilla in Danielem* extat MS. in Bibl. Augustinianorum Paris. ad pontem novum; *Lectura in Matthæum & Joannem* fol. in Bibl. Sorbonæ Cod. 1010. teste *le Long.* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 791.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. epiſtolas inter Miſſam habendam legi folitas: impreſſas *Argentinæ* 1501. *Sermones de Tempore ab Adventu uſque ad Paſcha; Sermones de Sanctis, Dominicales, Quadrageſimales, & Feriales*: (*a*) *Commentaria in 4. libros Sententiarum: in Evangelia & Epiſtolas totius anni*; MSS. in Bibliotheca Vaticana, *De Script. ord Minor. p. 60. teſte Waddingo: * ut *Tractatum de paupertate Chriſti & Apoſtolorum*, & *Collationes Theologicas*, miſſa faciam.

1320. H. W. (*b*) DURANDUS A S. PORCIANO, natione Gallus, in oppido, quod a S. Purtiano abbate dicitur, Arvernorum Boiis proximo natus, *Doctor Reſolutiſſimus* dictus; ordinis Prædicatorum theologus eximius, claruit anno 1320. ſeptennio ante doctor Pariſiis renunciatur. In Italiam poſtea profectus, S. Palatii apoſtolici magiſter anno 1323. a Joanne XXII. conſtitutus eſt; atque ibi ſacras litteras aliquamdiu explicuit. Anno 1326. die 13. Januar. Meldenſis epiſcopus a pontifice creatus eſt, anno ſequente ad ſedem Anicienſem ſeu Podienſem provectus. (*c*) Obiit anno 1333. die 13. Septembr. Meldis in eccleſia principe ſepultus. Extant *Commentaria ſuper libros 5. Sententiarum*, (quæ juvenis inchoavit, ſenex abſolvit) non una vice edita, præcipue vero, *Venet.* 1571. fol. *Liber de Origine Juriſdictionum, ſeu de Eccleſiaſtica Juriſdictione & Tractatus de legibus*, typis evulgati *Pariſ.* 1506. (*d*) Plura alia ejuſdem ſcripta adhuc incdita recenſet Altamura Biblioth. Prædicat. p. 109. Nugas agunt, qui noſtrum cum Durandis Troarnenſi, Leodienſi, & Speculatore confundunt, atque illi *Epiſtolam* Deoduini ad Henricum regem *de Corpore Domini* contra Brunonem aſcribunt.

1320. THOMAS MORUS, ſeu *de la Moor*, gente Anglus, eques auratus, & Edwardi II. Angliæ regis famulus. Sub illius auſpiciis ac ductu contra Scotos ſtipendia fecit; cauſamque ejus poſtea throno injuria depulſi ſumma, qua potuit, fide ac conſtantia tutatus eſt. Claruit anno 1320. Scripſit *Edwardi* II. *Vitam ac Res geſtas* ab anno 1307. quo regimen ſuum auſpicatus eſt, ad annum 1326. quo a nefariis parricidis interemptus fuit. Gallice Hiſtoriam ſuam Morus conſcripſit; quam idcirco poſtulante illo Latine vertit Gualterus Baker canonicus Oſneienſis. Extat Latine inter Scriptores Anglicos Normannicos a Gul. Camdeno auſpiciis reverendiſſimi præſulis Matthæi Parkeri archiepiſcopi Cantuarienſis editos *Londini* 1574. fol. *Francofurt.* 1502. fol. Sæc. XIV. ab anno MCCC.

NICOLAUS DE LYRA, ſeu *Lyranus*, Trithemio & Baleo Anglus, rectius vero Normannus, Lyræ in diœceſi Ebroicenſi natus, *Doctor Planus & utilis* dictus. Parentes Judæos habuit, atque inter Rabbinos Judaicos prima litterarum fundamenta poſuit. Poſtea ad fidem Chriſtianam converſus, (*f*) Minoritarum habitum in cœnobio Vernolienſi ad cuſtodiam Normannicam ſpectante anno circiter 1292, induit. Theologiæ magiſter in academia Pariſienſi creatus, claruit anno 1320. Poſtquam aliquot in conventu Vernolienſi annos exegiſſet, ad academiam Pariſienſem ſe contulit; & in magno Franciſcanorum conventu per plures annos S. Scripturam interpretatus eſt; quam demum integram, arduum ac difficile opus aggreſſus, duplici commentario, litterali altero, altero morali, illuſtravit. Anno 1325. a Joanna Franciæ regina inter alios viros celeberrimos deſignatus eſt, qui teſtamentum ſuum executioni demandaret. Obiit anno 1340. die 23. Octobr. (*g*) 1320. H. W.

SCRIPTA.

Poſtillæ perpetuæ, ſeu *brevia Commentaria in univerſa Biblia libris* 85. Opus arduum & eruditum, anno 1293. inchoatum, anno 1330. abſolutum. Poſt imperfectas aliquot & minus accuratas editiones *Baſil.* 1508. *Lugduni* 1529. 6. vol. fol. & alibi, prodiit caſtigatius cura Fr. Feuardentii, Jo. Dadrei, & Jacobi de Cuilly, *Lugduni* 1590. dein in bibliis gloſſatis *Duaci* 1617. *Antverp.* 1634. in bibliis maximis *Pariſ.* 1660. (*h*)

Poſtillæ majores, ſeu *Enarrationes in Epiſtolas & Evangelia Dominicalia totius anni.* Venet. 1516, (*i*) 1588. 8vo.

Tractatus de idoneo miniſtrante & ſuſci-

(*a*) Bertrandi *Sermonum* duo vol. habentur MSS in Bibl. Cardinalis de Bouillon, etiam tria in Bibl. Sorbonica teſte *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 12. p. 63. De MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 791. & *Remarques Critiques ſur les Eſſais de litterature.* Pariſ. 1703. p. 71. ſeq. Aotonium Senenſem an. 1575. edidiſſe *Lozanii* Bertrandi *Sermonem* habitum Avenione *in die cinerum* an. 1327. ex Baluzii vit. PP. Avenionenſ. not. col. 745. nos docet *Oudin.* ubi ſupra. (*b*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 586. (*c*) Anno 1318. ut notant *Oudin.* & *Du Pin* Hiſt Eccleſ. vol. 12. p. 63. (*d*) Et *Lugd.* 1595. teſte *Du Pin.* loc. citat. De MSS. conf *Oudin.* tom. 3. p. 792. qui etiam memorat Durandi tractatum *de Statu animarum Sanctarum poſtquam reſolutæ ſunt a Corpore.* (*e*) Habetur MS. Lat in Bibl. Cott. ſub *Vitellio* E. 5. n. 34. At ſcripſit non tantum *vitam Edvardi II.* ſed etiam *Edvardi I.* Extat MS. in Bibl. Bodl. Cod 2535. in MSS. codicibus ipſius Tho. Bodleii lit. F. 11. Cod. 40. n. 16. teſte *Oudin.* tom. 3. p. 799. Opus *de afflictorum conſolatione* memorat Tho. Hearnius in Jo. de Trokelow Annal. Edvardi II. p. 281. (*f*) Conf. *Jo. Chriſtoph. Wolfium* Bibl. Hebr. tom. 1. p. 912. & tom. 3. p. 838. & *Mich. Henr. Reinhardum* in Peotade conatuum Sacrorum. p. 149. ſeq. (*g*) Epitaphium ejus genuinum exhibent *Wolfius* Bibl. Hebr. tom. 3. p. 817. & *Fabr.* una cum ejuſdem elogio, *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 350. 356. (*h*) Eadem Saxonice *Lubec.* 1494. fol. *Poſtillæ in Pſalmos* ſeparatim edit. *Pariſ.* 1483. 4to ſine loci nota 1497. fol. *Pariſ.* 1500 *Lugd.* 1509. 1520. & Gallice 2. vol. *Pariſ.* 4to. & Germanice; *Gloſſæ in Apocalypſin* Italice redditæ edit circa an. 1480. Moralitates in 4. Evangelia exſtant MSS in Bibl. Templi Petrini urbis Hamburgenſis; *Liber Differentiarum Nov. & Vet. Teſt.* una cum explicatione nominum Hebræorum MS. in Bibl Ducali Urbani teſtibus *le Long* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 879. & *Fabr.* ubi ſupra. *Repertorium*, ſive *Index* in Nicolaum Lyranum ſuper Biblia habetur MS. in Bibl. Coll. Etonenſis. Prodiit *Memmingæ* 1490. fol. teſte *Fabr.* loc. citat. (*i*) Primum *Venet.* 1500.

piente

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *piente SS. Altaris Sacramentum.* Prodiit una cum S. Thomæ libello ejusdem argumenti in Germania in 4to. absque loci vel temporis mentione facta.

Disputatio contra perfidiam Judæorum, quæ una cum ejusdem *Præceptorio Lugduni* & *Parisiis* edita fuisse a Miræo dicitur. Certe prodiit *Venetiis* 1483. ad calcem Postillarum in omnes utriusque Testamenti libros.

Tractatus contra Judæum quendam, ex ipsis Evangelii verbis Christum ejusque doctrinam impugnantem. Prodiit una cum præcedente opusculo ad calcem Postillæ. *Lugduni* 1529.

Contemplatio de vita & gestis S. Francisci, a Luca Waddingo una cum opusculis S. Francisci edita *Antverp.* 1623. 4to.

Alia aliquot Lyrani scripta enumerat Bellarminus de Script. Eccles. p. 369. plura Baleus Cent. 5. cap. 12. non nulla Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 266. qui loca, quibus tractatus illius quidam MSS. asservantur, indicat.

1320. R. G. NICOLAUS de LYRA, ex sodalitio S. Francisci, ordinis sui per totam Burgundiam provincialis, claruit anno 1320. Lucubrationibus ejus a Cl. Whartono numeratis accenseantur sequentes; *Tractatus* de differentia nostræ translationis ab Hebraica littera in Vetere Testamento. (*a*) *Præceptorium*, sive expositio in Decalogum legis divinæ. Utrumque opus in ipsis fere artis typographicæ incunabulis litteris Gothicis editum, absque anni notatione, illud Rothomagi, hoc Lutetiæ. (*b*) *Tractatus* de animæ claustro. Extat MS. in Biblioth. Bodl. class. *Laud.* C. 11. 3. *De visione* divinæ essentiæ ab animabus a corpore separatis, inter alia opuscula MS. in Biblioth. Colleg. Merton. Oxon. n. 187. & cum aliis ejusdem operibus in cod. Colbertino 149. *Probatio* adventus Christi per Scripturas a Judæis receptas; prodiit *Francof.* in 8vo. cum aliis non nullis contra Hebræos tractatibus. Humilis *Confessio* cum gratiarum actione post peractum ejus opus biblicum a Waddingo profertur Bibl. Minor. p. 265. uberior autem & castigatior ex cod. MS. Colbert. 2184. a Baluzio, Not. ad Vit. PP. Aven. tom. 1. col. 808. (*c*)

1320. H. W. ALBERTINUS MUSSATUS, natione Italus, patria Patavinus, poëta & historicus pro ratione ævi sui non inceleBris, obiit exul Clodii anno 1329. in urbe vero patria sepultus. Scripsit *Libros* 16. *de Gestis Henrici VII.* Germanorum imperatoris, *Priapeia*, *Ecelinum*, *Librum de Fato*, atque alia quædam, quæ cum notis & emendationibus Laurentii Pignorii, Ossi ac Villani prodierunt excusa *Venet.* 1635. fol. (*d*)

ANDREAS HORNE, natione Anglus, patria, ni male conjecerit Baleus, * Glocestrensis, juris municipalis Anglicani studiosissimus. Claruit anno 1320. Ætatem quidem ejus sibi incompertam esse Baleus agnoscit; neque aliud de illo tradit, quam quod in historia versatissimus, comparatis hinc inde historiarum floribus, *Claudiocestria Chronicon* condiderit. Chronicon quidem jampridem periit. Aliud autem, quod Baleum penitus fugit, superest opusculum; unde auctoris ætas certo definiri queat. Scripsit enim Andreas juris forensis Anglicani *Summam*, quam *Speculum Justitiariorum* appellari voluit, lingua Gallicana; quæ in foro Anglicano more vetusto usurpari solet. Ex illo patet auctorem id sub Edwardo II. rege, ante annum tamen 1324. conscripsisse. Obiit post annum 1343. quo abbatis Walthamensis causam in foro egit; uti testimonium ex archivis forensibus depromptum atque operi præmissum demonstrat. Vir sacrarum litterarum non minus quam jurisprudentiæ callentissimus, nullas in foro Anglicano leges usurpari voluit; nisi quæ S. Scripturæ & juri naturali consentaneæ essent; adeoque postrema operis parte consuetudines Anglicas utrivis contrarias sigillatim enumerat & aboleri suadet. Prodiit *Speculum Justitiariorum* Gallice *Londini* 1642. 8vo. Anglice conversum *Londini* 1646. 8vo. Cæterum non immerito in catalogo nostro locum obtinet Andreas; non solum quod S. Scripturam unicam jurisprudentiæ normam ponat; sed & illustre ecclesiæ Anglicanæ fidei de libris Scripturæ canonicis testimonium exhibuerit; quod quidem, cum liber exteris ignotus, nostratibus etiam (si jurisconsultos excipias) parum notus sit, integrum apponere lectori non ingratum fore arbitror. Postquam igitur universam legem forensem in S. Scriptura fundatam esse præfatus fuisset; totamque Scripturam in vetus ac novum testamentum distribuisset;

1320. H. W. * Cent. 11. c. 41.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

(*a*) De hoc tractatu vide Rich. Simon. in Censura Bibl. Eccles. Dupinianæ tom. 1. p. 354. (*b*) Item *Colon.* 1498. 8vo. In MS. Cod. Bibl Quetlinburgensis, atque a Trithemio aliisque, *Henrico de Vrimaria* ascribitur, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p 691. (*c*) Scripsit etiam librum *de corpore Christi*; *Comment. in 4. libros Sententiarum*, & *Quodlibeta Theologica. Sermones de Sanctis & Tempore* habentur MSS. in Bibl. Minorum *Toleti* una cum tractatu de *Visione Divinæ essentiæ* lit. 10. n. 109. Conf *Fabr* ubi supra. Opera Lyrani MSS. memorantur reperta in Abbatia S. Faronis Meldensis, in quorum vol. 2di fine adscribitur annus 1330. vid. Marteneanum Itinerarium litterarium 2dum *Paris.* 1724. (*d*) Scripsit etiam *de gestis Italicorum* (post Henrici VII mortem libros 12. nec non *Ludovicum Bavarum*) ad filium. Hæc opuscula cum cæteris *Albertini* operibus recudi fecit Burmannus in Thesauro Italiæ *Lugd. Batav.* 1722. fol. tom. 6. part. 2. Denuo Muratorius (exceptis poëmatibus ab historia alienioribus) in tom. 10. scriptorum Italicorum: Ejusdem *librum de lite naturæ & fortunæ*, & lib. 3. carmine heroico *de bello Patavino* memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 101.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. 22. veteris testamenti libros ex mente Hebræorum recenset; ac dein subjungit:* Et oustre ceux sunt autre liures en le viel Testament, tout soit ne soient elles authorises Canon, sicome, Tobie, Judeth, Maccabes, Ecclesiasticus. *Et præter istos alii sunt Veteris Testamenti libri; quamvis authoritate divina careant, neque in Canonem recipiantur: ex. gr. Tobias, Judith, Maccabæorum libri, Ecclesiasticus.*

*In Præfat. p. 4.

1320. R. G. (*a*) NICEPHORUS CHUMNUS, qui & Nathanaël aliquando nominatur, natione Græcus, patria, ni fallor, Byzantinus, professione monachus, & in aula CP. sub Andronico Palæologo sen. Imp. rerum potens, Canaclei præfectus primo & custos annuli imperatorii; postea magnus stratopedarcha: cum Andronicus nepos avum bellu oppetiit, urbis Thessalonicæ præfecturam habuit, seniori semper fidus. Claruit anno 1320 ob prudentiam & in rebus agendis peritiam opibus & honoribus auctum narrant Gregoras* & Cantacuzenus, † ac præclaris eum elogiis ornant. Quamdiu vixit incertum est: ex ejus lucubrationibus nullæ adhuc lucem aspexerunt: sunt autem hujusmodi. *Confutatio* dogmatis de processione Sp. S. Hujus meminit Allatius, & in Bibl. regis Gallorum Gr. MS. extare refert, de Consens. lib. 2. c. 18. §. 18. p. 870. in ista quidem regis Christianiss. Bibliotheca cod. 1751. (in initio pauca desunt folia) habentur Græce varii ejus *Tractatus Theologici*, *Philosophici*, *Ethici*, *Chrysobulla* & *Epistolæ* numero 172. teste Labbæo Catal. Bibl. MSS. p. 89. ea autem speciatim recenset *ibid.* p. 295. Quæ res theologicas aut historiam eccles. propius spectant, cæteris omissis, recensebimus. *Sermo* in Christi transfigurationem n. 10. *Sanctio*, natalis Domini feriam non uno tantum die, sed per totum mensem celebrari debere, n. 11. *Symbuleuticus* de justitia ad Thessalonicenses, & urbis encomium, n. 12. *Ex Imperatoris* decreto, ut judices jurejurando obligentur ad munus sancte obeundum, n. 13. *Encomium* ad imperatorem, n. 14. *Querela* adversus Niphonem ob male administratam patriarchatus sui provinciam, n. 15. *Oratio* funebris in Theoleptum metropolitam Philadelphiæ, (*b*) n. 16. *Confutatio* Latinorum dogmatis, de processione Sp. S. n. 17. *Ad Episcopum* Philadelphiæ de miraculo in Cana, n. 18. *Ad eundem* de petitione Elisæi ab Helia, n. 19. *Ad Filiam* imperatricem de ipsius viduitate, n. 20. *Ad Imperatorem* de obitu despotæ & filii ejus, n. 21. *Consolatio* in calamitate amici, n. 22. *De charitate* erga proximum, & omnia relinquenda ut Christum sequamur, & de benedictione paterna quam surripuit Jacob suadente Matre, n. 23. Porro opuscula ejus varia & epistolas in eadem Bibl. Cod. 1754. & in alio codice Colbertino epistolas aliquot superesse testatur Cl. du Cangius. Ind. ad Gloss. Gr. p. 30. Opus ejus de *oratione*, *judicio* & *operatione*, quid ex iis amplecti, quid fugere liceat, in Biblioth. Vaticana MS. extare fidem faciunt Simlerus, & Possevinus in Apparat. Sacro.

*Hist. Rom. lib. 7. p. 168.
† Hist. lib. 1. c. 14. p. 45.

LANDOLFUS de COLUMNA, patria Romanus, canonicus Carnotensis, claruit anno 1320. Litteris consignavit chronicon ab orbe condito ad sua usque tempora, Joanni papæ XXII. nuncupatum, quod *Breviarium Historiale* appellavit. Hujus operis partem, viz. *Elogia Philippi* Pulchri Galliæ regis ejusque filiorum Ludovici Hutini, & Philippi Longi in lucem emisit Phil. Labbæus Biblioth. MSS. tom. 1. pag. 659. Integrum extat MS. in Biblioth. Puteana Paris. Cod. 242. prodiit etiam typis alicubi impressum circa primordia Typographiæ, certe ante annum 1500. 8vo. (*c*) *Pontificum* etiam Romanorum historiam, a B. Petro ad Joannem Anglicum dictum, Landolphum elucubrasse affirmat Raphaël Volaterranus, * utrum vero sit opus a priori diversum dubitare licet. Extat Radulphi de *Columna* (qui & Paudulphus & Landulfus dicitur) de translatione imperii tractatus in Sylloge *Schardiana* p. 284. seorsim edit. *Basil.* 1566. 8vo. an idem sit auctur, adhuc dubito. 1320. R. G.

* Comment. Urb. l. 22.

ODORICUS FOROJULIENSIS, a non nullis Oldoricus dictus, natione Italus, e portu Naono (Forojulii id oppidum est) oriundus, frater Ord. Min. claruit sub Joanne papa XXII. anno 1320. Obiit Utini 14 die Januar. anno 1331. Cum varias orbis Orientalis regiones pervagasset, & inter infideles diu versatus majorem Asiæ partem ad Indos usque perlustrasset; historiam suæ peregrinationis contexuit; quæ aliquando *Itinerarium*, aliquando *de Mirabilibus Mundi* nominatur: extat MS. in Biblioth. Colleg. Corp. Chr. Cantab. & in Biblioth. Bodleian. inter Cod. Digbeianos. (*d*) In lucem protulit una cum auctoris vita ad 14. die Januar. Bollandus tom. 1, Alterius hujus auctoris operis meminit Waddingus *de variis ritibus & conditionibus hujus mundi* inscripti, quod idem esse cum priore testatur Vossius.* Chronicon ejus sæpius in suis Annalibus laudat idem Waddingus, quod MS. habuit & plu- 1320. R. G.

* De Hist. Lat. lib. 2. c. 64. p. 510.

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. vol. 6. p. 344. *Oudin.* tom. 3. p. 604. (*b*) Hanc *Orationem* allegat Boivinus in not. ad Gregoram p. 759. *Aliæ* Ejusdem p. 751. 751. 761. 763. (*c*) Viz. *Pictavii* an. 1479. *Historiæ Miscellæ*, quæ sub nomine Pauli Diaconi prodiit, *pars*, nempe a libro 16. ad 24. *huic Landulpho* debetur; ut nos docent *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 707. *Oudin.* tom. 3. p. 755. quos vide. (*d*) Item in Bibl. Cott. sub *Othone* D. 1. n. 9.

rima

Sæc. XIV. ab an. MCCC. rima inde excerpsit; verum indiciis ex ipso opere petitis quod MS. in biblioth. Colbertina cod. 5496. repertum perlegerat Cl. Baluzius, Odoricum ejus auctorem non esse manifesto deprehendit: vid. Baluz. not. ad vit. Pap. Avenion. Tom. 1. p. 1411. & seq. cæterum *Sermones* varios & *Epistolas* ei tribuunt Simmlerus & Possevinus.

1321. H. W. PETRUS AUREOLUS, gente Gallus, Vermeriæ seu Verberiæ ad Isaram fluvium natus, *Doctor Facundus* appellatus, ordinem Minoritarum ingressus, Michaelis Cæsenatis electioni in Generalem anno 1316. in comitiis Neapolitanis strenue obstitit. Anno 1318. licentiam publice docendi in academia Parisiensi mandato pontificio accepit, magisterii apice donatus. In magistrum itaque sententiarum legit, donec anno 1321. 3. Cal. Martii, ad archiepiscopatum Aquensem in Gallia eveheretur (*a*). Obiit die 27. April. sed quo anno, non constat: certe post annum 1345. quo *Breviarium Bibliorum* scripsit. Errant profecto qui eum cardinalium albo inscribunt: nec minus forsan qui Joannis Duns Scoti discipulum fuisse volunt.

SCRIPTA.

Commentaria in libros 4. Sententiarum quorum quæ in primum, edita sunt cura card. Samani *Romæ* 1595. fol. quæ in *2dum*, *3tium* & *4tum* libros, prodierunt *ibid.* 1605. fol.

Quodlibeta varia, cum tomo *2do* Comment. *Romæ* 1605.

Breviarium Bibliorum, seu *Epitome universæ S. Scripturæ juxta literalem sensum.* Prodiit *Venet.* 1507. *Argentinæ* 1514. *Parif.* 1565. *Venet.* 1571. cura Stephani Novelleti *Parif.* 1585. (*b*).

Tractatus de immaculata Conceptione B. Virginis, qui *Tholosæ* 1514. prodiisse dicitur.

Librum ejusdem, qui inscribitur, *Rosæ Distinctiones: Sermones de Tempore*, & *Tractatum de paupertate & usu paupere rerum*, MSS. in conventu Sagiensi Normannico extare refert Lucas Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 276.

1322. R. G. JOANNES BASSOLIS, natione, ut fertur, Scotus, *Doctor Ordinatissimus* dictus, ordinis Minoritarum socius, Joannis Duns Scoti discipulus, illi præ cæteris ob ingenium dilectus, adeo ut eo unico præsente Scotus sufficiens auditorium adesse diceret. Anno 1313. Rhemis, 1322. quo præcipue claruit, Mechliniæ in magistrum sententiarum prælegit. Quando obierit, non liquet.

Extant *Commentaria seu Lectura in 4. libros Sententiarum*, cura Orontii Finei Delphinatis edita *Parif.* 1517. fol. *Miscellanea* ejusdem *Philosophica & Medica*, prodierunt *ibidem.* Sæc. XIV. ab an. MCCC.

JOANNES PARISIENSIS, gente Anglus, S. Victoris Parisiensis canonicus regularis Augustinianus, claruit anno 1322. 1322. R. G.
Rebus historicis operam impendens, veterum pariter ac recentiorum monumenta sedulo excussit, & quicquid memoratu dignum reperit, in ordinem redegit, inde historiam concinnavit ad annum 1322. diductam, quam *Memoriale historiarum* inscripsit, hujus cum laude meminit & testimonium exinde profert Cl. Launoius, *Dissert. de Brunone* pag. 79. 80. alia quædam de Gallica regione, & origine regnorum & gentium regionis ejusdem, protulit vir de re historica optime meritus Andr. Du Chesnius *Collect. vet. Hist. Franc. Script.* Tom. 1. p. 128. inde etiam, ni fallor, in lucem protraxit *Clementis* 5. & *Joannis* 22. PP. vitas Cl. Baluzius, Vit. Pap. Aven. Tom. 1. p. 1. 113. Opus integrum extat MS. apud Anglos, in bibl. publica Cantabr. cod. 239. & Colleg. Corp. Christ. cod. 20. apud Gallos in bibl. regia, S. Victoris Parisiens. & collegii Navarrici ibidem.

BERNARDUS GUIDO, gente Gallus, patria Lemovicensis, ex vico Roeria prope Rupem-Apis oriundus, humili loco natus est anno 1261. Anno 1280. Prædicatorum ordini se adjunxit, anno 1294. ex lectore cœnobii Albiensis Prior factus, anno 1297. Carcassonæ, 1299. Castrensis, 1303. Lemovicensis Prior constitutus. Anno 1305. inquisitor contra Albigenses Tolosanos renunciatus est, ordinis sui procurator in curia Romana anno 1312. electus. Quadriennio post a Joanne 22. pro pace inter civitates concilianda & confirmanda in Italiam missus est. Anno 1323. Tudensem episcopatum in Gallæcia diuturnæ militiæ præmium tulit; anno sequenti ad sedem Lodovensem in Gallia Narbonensi translatus. Obiit anno 1331. die 13. Novembr. apud Dominicanos Lemovicenses sepultus. 1323. H. W.

SCRIPTA.

De Fundatione Ordinum Grandimontensis & Artigiæ, & *Monasterii SS. Augustini Lemovicensis Historia brevis* ad annum 1313. deducta. Extat apud Labbeum Biblioth. Nov. MSS. Tom. 2. p. 275.

Gesta Comitum Tholosanorum, a Catello edita *Tolosæ* 1623. fol.

(*a*) Petrum Aureolum nunquam fuisse ordinis Minoritarum, aut archiepiscopum Aquensem contendit *Oudin.* Tom. 3. p. 847. (*b*) Prodiit etiam *Parif.* 1508. 1610. 1613. *Rothomagi* 1596. 1649. *Lovan.* 1647. Ejusdem *Compendium Sacræ Theologiæ* in 8. libros partitum, & *de* 10. *Præceptis*, memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 722. De MSS. conf. *Oudin.* loc. citat.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Vita S. Fulchranni Episcopi Lodovensis. Habetur apud Bollandum ad 13. Februar.

Vita S. Glodesindis virginis, a Bernardo quodam Abbate, forsan nostro, conscripta. Habetur apud Surium ad 25. Julii.

Speculum sanctorale ad Joannem 22. in quo de Christi, sanctorumque omnium ac martyrum vitis agitur libris, seu potius voluminibus 4. Extat MS. in bibliotheca Prædicatorum Avenionensium. *Epistolam* ejus *nuncupatoriam & Præfationem* dedit Labbæus ibid. p. 513. qui nomina & gesta episcoporum Lemovicensium, a S. Martiali usque ad an. 1273. inde excerpta exhibet p. 265. *Historiam de S. Thoma Cantuariensi*, p. 515. Aliquot *Sanctorum Vitas* sparsim alibi. Inde etiam excerptas edidit Fr. Bosquetus *Clementis* 5. & *Joannis* 22. *Pontificum Vitas*: alias alii.

Speculum Historicum Romanorum Pontificum atque Imperatorum & Regum Galliæ usque ad an. 1322. Berengarii Generalis sui jussu conscriptum, & Joanni 22. dicatum. Extat MS. in biblioth. Colbertina & apud Prædicatores Avenionenses.

Acta omnium generalium Capitulorum Dominicani Ordinis ab ordine condito ad sua usque tempora, Aymerici Generalis jussu collecta & digesta. Habentur MSS. apud Dominicanos Tolosanos.

Practica Inquisitionis. MS. ibidem (*a*).

Tractatus brevis de temporibus & annis generalium & particularium Conciliorum. Tractatus de Officio Missæ, De Præceptis Decalogi, De Apostolis & 72. Discipulis. De Episcopis Tolosanis. Dicta SS. Patrum & Doctorum de peccato originali. De Articulis fidei & Sacramentis Ecclesiæ, atque alia quædam, MSS. in biblioth. Colbertina, teste Cl. Oudino Supplem. p. 595. (*b*).

1323. R. G. BERNARDUS GUIDONIS, patria Lemovicensis, ex ordine Prædicatorum, ab omnibus historiæ ecclesiasticæ studiosis, præcipue autem ab iis ejusdem regionis ac ordinis, optime meritus; claruit anno 1323. Plurima eximii hujus historici opera recensuit Cl. Whartonus, pauca supersunt nobis paulo accuratius annotanda. Certum est Guidonem nostrum duplex chronicon Rom. pontificum elaborasse, unum breviusculum, quod *Præcedens Catalogus Pontif. Rom.* sive *Flores Chronicorum* appellatur. Extat MS. in biblioth. Carmelitarum Excalceatorum Claromont. in Arverna n. 49. teste Labbeo *. Alterum fusius & prolixius quod habetur in biblioth. Colbertina, Cod. 735. duplex autem hujus chronici extat editio, prior Berengario ord. magistro nuncupatur, ac definit in an. 1321. posterior Joanni papæ 22. dicatur, ac ad ann. 1330. diducitur, ulterius forsan producenda, nisi auctoris jam septuagenarii mors prævenisset. Utriusque specimen nobis exhibet Steph. Baluzius in opere posthumo, Vit. Pap. Aven. Tom. I. ubi inter Clementis papæ 5. vitas, quæ ordine *tertia* est, col. 55. breviori, *quarta*, col. 61. prolixiori stylo conscripta, utraque nostrum Guidonem auctorem vendicant; eodem modo & *secunda* Joannis papæ 22. brevior col. 133. *tertia* fusior col. 151. Guidonis opera scripta, nisi quod posteriori additamentum breve post mortem Guidonis ab incerto quodam subjunctum est. Hoc Pontif. Rom. chronico multum usus est in annal. ecclesiast. condendis Rev. Apamiarum Antistes H. Spondanus. Extatque MS. in biblioth. Prædicatorum Tolosæ *. Uti & *Sanctoriale* quinque prægrandibus voluminibus, quorum secundo *Vita* nostri Guidonis (an a se scripta non liquet) præfigitur. Ibidem etiam habetur *Tractatus* de Magistris in theologia ex ordine Prædicatorum. Opera ejus historica plurima habentur MSS. in biblioth. Coll. S. Trinit. Cantab. *Descriptio Galliarum*, pars chronici Guidoniani, a du Chesnio edita est Script. Franc. Tom. I. p. 22. *Sanctorum Lemovicensium historiarum* ex *Sanctoriali* desumpta a Labbæo in lucem protracta, Bibl. MSS. Tom. I. p. 629. & seq. qui vitam Guidonis exhibet, *ibid.* Tom. 2. p. 512. Inde etiam petita est *Vita* S. Thomæ Aquinatis, quam Bollandiani ediderunt, ad diem 7. Martii. *Sermones* ejus *de tempore & sanctis*, extant MSS. in bibl. Bodleian. Class. *Laud.* H. 24. iterumque Class. *Bodlei.* C. 6. 4. Scripsit etiam additiones ad librum Stephani de Salagnaco de exordiis ord. Prædicatorum, teste Baluzio Not. ad Vit. Pap. Aven. Tom. I. col. 579. (*c*):

* Catalog. Bibl. MSS. p. 208.

* Spondan. Anal. Ecclesi. ad an. 1330. n. 7.

(*d*) MARSILIUS PATAVINUS, MENANDRINUS dictus, natione Italus, civitate Paduanus, in Aurelianensi academia jurisprudentiæ elementis imbutus, uti de seipso prodit *, philosophus & jurisconsultus sui temporis celeberrimus, Ludovici Bavari Imp. consiliarius, claruit anno 1324. quo majestatem imperatoriam a pontificia tyrannide conculcatam indignatus, insigne illud opus, *Defensorem Pacis*, evulgavit; in quo imperatorem pontifici adeo non subesse, ut pontifex imperatori non solum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus quoad externam ecclesiæ disciplinam moderandam subjici debeat, acute & erudite probat; aulæ Romanæ fastum, ambitionem & 1324. H. W.

* Defens. pacis. l. 2. c. 18.

(*a*) Edidit Philippus Limborgius ad calc. Historiæ Inquisitionis *Amsteld.* 1692. (*b*) Et Comment. de Script. Eccles. Tom. 3. p. 807. De cæteris Bernardi operibus vide etiam *Quetif.* Tom. I. p. 578. (*c*) Scripsit etiam *Casus; qui in celebratione Missæ accidere possunt*, excus. circa initia nascentis Typographiæ sine anno & loco 8vo. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. I. p. 597. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccl. Vol. 12. p. 60. & 113.

luxuriam

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

luxuriam luculenter depingit; pontifici Romano ne minimam quidem supra reliquos episcopos potestatis aut præeminentiæ prærogativam jure divino competere suse demonstrat. Tanta Marsilii fiducia in rabiem actus Joannes 22. anno 1327. prolixum edidit decretum, quo eum diris devovet, ipsiusque argumenta utcunque vellicat. Unde nil mirum eum in Indice librorum Romano authoribus damnatis adhuc accenseri. Obiit Marsilius apud Montemaltum anno 1328. medio Septembri. Extant *Defensor Pacis*, seu *de re Imperatoria & Pontificia adversus usurpatam Romani Pontificis jurisdictionem libri* 3. Basil. 1522. fol. *Francofurt.* 1612. 1623. 8*vo.* & apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 154. *De Jurisdictione Imperiali in causis Matrimonialibus*, ibid. p. 1383. *De Translatione Imperii Tractatus*, ibid. p. 147. & in Antilogia papæ a Weissenburgio edita *Basil.* 1555. 8*vo.* quam in appendice suo ad Fasciculum rerum expetendarum recudi fecit vir doctissimus mihique amicissimus Edoardus Brown *Londini* 1690. fol. p. 55. (*a*).

1325. H. W. PETRUS BERTRANDUS, gente Gallus, Annonæensis oppidi in Vivariensi ditione civis, Matthæi Bertrandi filius, Gulielmi Noviomensis episcopi frater, juris pontificii ac Cæsarei in academiis Avenionensi, Monspessulana, Aurelianensi, & Parisiensi professor, consiliarius regius, & Joannæ Francorum reginæ Cancellarius, ex decano Aniciensis ecclesiæ primum episcopus Nivernensis, dein anno 1325. Æduensis sive Augustodunensis factus est. Anno 1329. cum Gulielmo archiepiscopo Senonensi, cæterisque prælatis, pro immunitate ecclesiastica adversus Petrum Cunerium advocatum regium coram Philippo Valesio rege strenue decertavit. Anno 1331. die 20. Decembr. ecclesiæ Romanæ cardinalis titulo S. Clementis a Joanne 22. renunciatus est. Anno 1341. collegium Augustodunense ære suo fundavit. Obiit Avenione anno 1349. die 24. Junii. Extat *Libellus de Jurisdictione Ecclesiastica*, seu *Acta disputationis* adversus Petrum de Cugneriis pro ecclesiæ Gallicanæ libertate, seorsim *Paris.* 1495. 4*to.* (*b*). apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1361. *Tractatus de origine & usu Jurisdictionum*, seu *de spirituali & temporali Jurisdictione*, inter alios tractatus juris editus *Venet.* 1584. Tom. 12. p. 408. Utrumque opus habetur in Bibl. Patr. Tom. 26. (*c*).

1326. H. W. PETRUS DE DUSBURG, patria ut videtur, Dusburgensis, ordinis Teutonici frater & sacerdos, claruit anno 1226. quo historiam suam semet absolvisse testatur in epistola nuncupatoria ad Wernerum de Orselen Teutonicorum equitum magistrum, qui electus anno 1325. occisus est anno 1330. Turpissime igitur hallucinatur Oudinus, qui Petrum ad annum 1425. refert. Scripsit Petrus *Chronicon Prussiæ*, sive *Historiam Ordinis Teutonici* a prima ejus institutione anno 1190. usque ad annum 1326. ab incerto quodam authore ad annum 1435. continuatam. Primus eam e tenebris eruit, notis illustravit, dissertationibus 19. de antiquitatibus Prussicis auxit, & in lucem emisit Christophorus Hartnochius *Jenæ* 1679. 4*to.*

(*d*) ANDRONICUS, patria Constantinopolitanus, ex imperatoria Comnenorum prosapia oriundus, claruit circa an. 1327. 1327. H. W. Extat *Dialogus adversus Judæos* Latine ex Joannis Livineii versione in Stevartii Auctuario ad Canisium *Ingolstad.* 1616. 4*to* (*e*) & in Biblioth. Patr. Tom. 26. p. 38. Eundem Andronicum autorem habere videntur, *Dialogus adversus Latinos de Processione Spir. S. Disputatio Imperatoris cum Doctore Armeniorum Petro de duabus in Christo naturis, & aliis Capitibus, & Scriptum contra Joannem Veccum*; quæ MSS. in bibliotheca Bavarica Cod. 120. asservantur, teste Possevino in Catalogo p. 62.

JOANNES BACONUS, seu Baconthorpius, natione Anglus, ex Baconthorpa 1329. H. W. vili pago agri Nordovolgiensis oriundus, *Doctor Resolutus* dictus. Ineunte ætate Carmelitis cœnobii Nigeriensis seu Blacneiensis prope Walsinghamiam se adjunxit; & ab iis Oxonium primum dein Lutetiam missus, juris utriusque & S. Theologiæ laureas adeptus est, tantam insuper famam consecutus, ut Averroistarum princeps vulgo haberetur. Domum reversus, post aliquot annos Provincialis Carmelitarum in Anglia ordine duodecimus in conventu fratrum generali Londini habito anno 1329. electus est. Post quadriennium Romam evocatus, ut super gravissimis de matrimonio quæstionibus sententiam proferret, cum nimium authoritati pontificiæ circa enervandas dispensationibus leges de matrimonio divinas inter disputandum tribuisset; sibilis exceptus est. Erroris admonitus Baconus, rei veritatem diligentius investigavit; vitium agnovit; palinodiam modeste cecinit; pontificem in gradibus consanguinitatis lege divina prohibitis

(*a*) Extat etiam in Simonis Schardii Syntagmate de jurisdictione imperiali *Basil.* 1566. *Francofurt.* 1618. fol. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 103. (*b*) Denuo *ibid.* 1589. 1594. 1610. (*c*) Ejusdem *Responsorum* libros, & *Præfationem ad summam Juris* editam a Frizonio in Gallia purpurata p. 326. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 729. *Lecturas in Decretales & Apparatum in textum Decretalium & in Clementinas* extare MSS. in bibl. Colbertina Cod. 241. 242. 416. refert *Oudin.* Tom. 3. p. 868. (*d*) Conf. *Oudin.* Tom. 2. p. 1604. ad an. 1180. & Tom. 3. p. 719. *Du Pin.* Vol. 12. p. 88. (*e*) Lect. Antiq. edit. nov. Tom. 4. p. 261.

dispensare non posse contendit; & sophisticen tanquam perniciosissimam fidei Christianæ pestem deinceps detestari cœpit. Obiit anno 1346. Londini sepultus.

SCRIPTA.

Commentaria, seu Quæstiones super 4. libros Sententiarum. Prodierunt *Mediolani* 1510. 1611. & cura Joannis Chrysostomi Marascæ *Cremonæ* 1618. Tom. 2. bis *Parisiis*, semel *Venetiis*.

Compendium Legis Christi, & *Quodlibeta*. *Venetiis* edita, sed quo anno, nondum comperi. *Quodlibeta* prodierunt una cum Commentariis in Sententias *Cremonæ* 1618. & antea *Venet.* 1527.

Tractatus 2. de Regula Ordinis Carmelitani & Compendium (a) Historiarum ac Jurium pro defensione ejusdem Ordinis, nescio an adhuc in lucem exierint.

Ineditorum Baconi operum longum satis catalogum texit Baleus, ex eo Pitseus, aliique. In his maxime notari merentur. *Commentaria in omnes utriusque Testamenti libros* (b), *in S. Augustinum de Civitate Dei. Tractatus varii adversus Judæos. Tractatus adversus Joannem Pontificem de Beatorum visione. Sermones varii*, &c. (a 1).

1329. H. W. GERARDUS ODONIS, natione Gallus, patria Ruthenensis, de Castro Rodulphi oriundus, *Doctor Moralis* dictus. Ordinis Minoritarum sodalis, ac demum anno 1329. minister generalis, in comitiis Parisiensibus Michaeli Cæsenati substitutus. Factum id favore Joannis 22. pontificis, cui perquam familiaris fuit. Ut plurimas enim legationes, in Siciliam binas, unicam in Angliam, atque alteram in Bosnam Croatiæ, illi a pontifice commissas taceam: Pseudo-patriarcha Antiochenus, & perpetuus ecclesiæ Catanensis in Sicilia administrator ab illo demum constitutus est. Obiit Catanæ anno 1349. Extant *Commentarii in libros* 10. *Ethicorum Aristotelis*; Venet. 1500. *Officium de stigmatibus S. Francisci*, a Franciscanis hodienum recitatum. *Tractatus de figuris Bibliorum*, MS. in Cœnobio Mirapicensi (c). *Quæstiones* 2. *Philosophicæ de Lumine, & divisibilitate materiæ*, MSS. in biblioth. Vaticana: *Commentaria in libros* 4. *Sententiarum; & in varios S. Scripturæ libros*; atque alia quædam, teste Waddingo, Bibliothec. Ord. Minor. p. 145.

1329. H. W. JOANNES CANON, aliis *Canonicus* appellatus, gente Anglus, ordinis Franciscani socius, rei theologicæ peritissimus, nec juris pontificii ignarus. Claruit anno 1329. Positis Oxonii primis theologiæ rudimentis, Lutetiam se contulit, ut conterraneum suum Joannem Duns Scotum magna gloria ibi docentem audiret. Pileum magistralem adeptus, Parisiis theologiam aliquamdiu, in Angliam vero redux, Oxonii usque ad obitum prælegit. Scripsit *Commentaria in Magistrum Sententiarum; Lecturas Magistrales; Quæstiones disputatas; & in Aristotelis Physica libros* 8. Prodierunt *Venet.* 1492. & Francisci Montis Fereti philosophiæ apud Minoritas Venetos professoris cura *ibid.* 1516.

1330. H. W. GULIELMUS OCHAM, sive OCCAM, gente Anglus, in vico cognomine agri Surreiensis natus, *Doctor singularis*, & *Venerabilis Inceptor* appellatus, ordinis Minoritarum, *inter maxima & portentosa ingenia referendus*, inquit Jacobus Gaddius *, Joannis Duns Scoti discipulus, postea tamen ejusdem acerrimus impugnator, adeo ut diversam ab eo sectam, *Nominalium* dictam, seu institueret, seu restauraret. Claruit anno 1330. diu tamen antea scriptis celebris. Ineunte enim sæculo cathedram theologicam in academia Parisiensi tenuit; & Philippi Pulchri Galliæ regis partes adversus Bonifacium papam edito de potestate ecclesiastica & sæculari libro egregie propugnavit. Minoritarum in Anglia Provincialis factus, anno 1322. Conventui ordinis sui generali Perusii habito interfuit; ubi unanimi Franciscanorum suffragio definitum est, Christum & apostolos nil aut proprium aut in communi possedisse asserere hæreticum non esse (prout credi voluit Joannes papa) sed sanum & orthodoxum. Eandem doctrinam soluto conventu ubivis locorum, & inprimis Bononiæ prædicavit Occamus; donec anno sequente a Joanne pontifice sub anathematis pœna ad silentium adigeretur. In Galliam igitur secedens, ibi securus delituit usque ad annum circiter 1328. quo calamum adversus pontificem pro Ludovico Bavaro imp. strinxit; Petri Corbarii antipapæ partes fovit; Joannis 22. ambitionem & tyrannidem scriptis acriter oppugnavit; & imperatorem nulli, nisi Deo, in temporalibus subesse palam edocuit. His nominibus anathematis fulmine a Joanne anno 1330. perculsus, ad Ludovicum Bavarum imp. confugit; a quo benignissime acceptus, & secretioribus consiliis adhibitus, in aula illius consenuit; partesque ejus, quoad vixit; non

* De Script. non Eccles. Tom. 2. p. 122.

(a) Habetur MS. in bibl. Paulina Lipsiensi ut constat ex Catalogo. p. 420. (a 1) De MSS. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 908. (b) Scripsit etiam *Comment. super Ecclesiasten & Sapientiam*, item in *Epistolas D. Pauli ad Romanos, ad Corinthios, ad Galatas, ad Hebræos*; conf. *le Long* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 622. *Tractatum de perfectione justitiæ, & super libros Ethicorum* memorat Leland. Collect. Tom. 3. p. 53. (c) Vidit etiam *Oudin.* MS. in regia Galliarum bibl. Cod. 4523. fol. 1. ut refert Tom. 3. p. 891. *Postillas in librum Sapientiæ* MSS. Patavii in bibl. S. Antonii teste Thomasino. p. 64. memorant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 123. *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 742.

minus

Sæc. XIV. ab an. MCCC. minus erudite quam constanter egit; adeo ut imperatorem sic affari soleret: *Tu me defendas gladio; & ego te defendam calamo.* Obiisse fertur anno 1347. die 10. Aprilis, Monachii in conventu ordinis sui sepultus, Waddingus vero eum ante annum 1530. non decessisse, & Capuæ potius tumulatum esse contendit.

(a) OPERA.

Quæstiones super 4. libros Sententiarum, & in Centiloquium Theologicum. Prodierunt *Lugduni* 1495. fol.

Expositio aurea super totam Artem veterem, viz. in Porphyrii Prædicabilia, in Aristotelis Prædicamenta, & in libros duos περὶ ἑρμηνείας. Prodiit studio Marci Beneventani *Bononiæ* 1496. fol.

Summa totius Logicæ. Venet. 1508. 4to. 1591. 4to. Oxon. 1675. 8vo.

Major Summa Logicæ. Venet. 1532.

Quæstiones in libros 8. Physicorum. Argentinæ 1491. 1506.

Philosophia Naturalis, seu Summulæ in librum Physicorum. Venet. 1506. 4to. Romæ 1637. 4to. a Bonaventura Teulo Veliterno evulgatæ.

Disputatio de potestate ecclesiastica & seculari, sub forma *Dialogi inter Clericum & Militem.* Parif. 1598. & apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 13.

De Jurisdictione Imperatoris in causis Matrimonialibus Tractatus, anno 1342. scriptus. *Ibid.* p. 21.

Quæstionum 8. decisiones super potestate & dignitate Summi Pontificis. Lugduni 1496. & apud Goldastum Tom. 2. p. 313.

Centiloquium Theologicum, omnem ferme Theologiam speculativam sub centum conclusionibus subtilissime complectens. Lugduni 1496.

Dialogus inter Magistrum & Discipulum, in tres partes distributus. Prima pars constat libris 7. & agit de potestate definiendi, quænam sint assertiones catholicæ, quænam hæreticæ; de puniendis hæreticis, de infallibilitate papæ, de potestate concilii generalis, &c. Secunda dividitur in duos tractatus, & oppugnat Joannis 22. hæresim de beatorum animabus ad visionem Dei ante resurrectionem non admissis. Tertia dividitur in tractatus 9. quorum quilibet in plures libros subdividitur. Agit de primatu pontificis Romani, an a Christo institutus, an orbi Christiano conveniat; de autoritate concilii generalis, superioritate imperatoris, de fidei articulis definiendis, potestatis ecclesiasticæ & secularis limitibus.

Compendium errorum Joannis 22. in quo errores & hæreses 77. a pontifice edoctos & prædicatos fuisse Occhamus contendit. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Opus nonaginta dierum, de utili dominio rerum Ecclesiasticarum, & abdicatione bonorum temporalium in perfectione status Monachorum & Clericorum adversus errores Joannis Papæ: quo Joannis 22. constitutiones adversus Michaelem Cæsenatem & Franciscanos latas impugnat, rationes ejus diluit, Minoritarum sententiam de paupertate Christi & usu ac dominio rerum fuse confirmat. Prodierunt simul opera ista tria *Lugduni* 1495. & habentur apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 398.

Quodlibeta 7. Parif. 1487. Argentor. 1491.

Tractatus de sacramento Altaris. Prodiit una cum *Quodlibetis*, Parif. 1487. Venet. 1516. Parif. 1513. 8vo.

De corpore Christi liber. Argentorati 1491. Istud enim opusculum Lucas Waddingus * a superiore distinxit. Ego tamen unum idemque esse opus subdubitarem. Viderint id, qui utrasque editiones nacti fuerint, eruditi. *De Script. Ord. Minor. p. 155.

Tractatus, quod Benedictus 12. Papa nonnullas Hæreses Joannis 22. amplexus est & defendit.

Epistola ad Fratres Minores in Capitulo apud Assisium congregatos an. 1334. Utrumque opusculum extat MS. in biblioth. Colbertina, teste Oudino Suppl. p. 607. Alia plura illius scripta enumerat Baleus & Waddingus *, quæ nondum viderunt lucem. *De Script. Ord. Minor. p. 155.

GULIELMUS OCCAM, Anglus Minorita, *Doctor Invincibilis* dictus, claruit an. 1330. Operibus a Cl. Whartono congestis accenseri meruit *Epistola Defensoria* sui & fratrum Minorum nomine contra errores Joan. P. 22. scripta, in qua 10. errores papæ circa paupertatem Christi & apostolorum, tres circa justorum beatitudinem ac pœnas impiorum quamprimum vita excesserint, notandos & corrigendos suscepit. Hanc ex apographo G. Crashavi (quam tamen prius editam suspicatur) prelo subjecit Ed. Brown ecclesiæ Sundrigiensis in agro Cantiano rector dignissimus, Append. ad Fascic. rerum expet. p. 439. Opus nonaginta dierum, de potestate papæ, errorum Joan. papæ 22. Dialogum inter magistrum & discipulum, jussu Bessarionis cardinalis in compendium redegit Henricus de Zoemeren S. T. P. decanus Antverpiens. ac in lucem edidit *Lovan.* 1481. fol. Notandum est tertiam partem dialogi inter magistrum & discipulum, in 9. capita distribui, quorum tria priora solummodo in editis comparent, re- 1330. R. G.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 58. De MSS. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 904.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. liquis suppressis, eo quod *amariora erant quam ut in vulgi conspectum prodirent*, uti Jo. Bapt. Ascensius in epistola nucupatoria ad Joan. Trithemium Spanheimens. editioni Lugdunensi præfixa an. 1444. *De Hæreticis* scripsisse dicitur Occamus, verum non est opus a priori distinctum, sed unicum ejusdem capitulum ab auctore eo nomine insignitum (*a*).

1330. H. W. (*b*) PETRUS PALUDANUS, natione Burgundus, Gerardi Varembonii Toparchæ in Bressia filius, ordinis Dominicanorum monachus, theologiæ & juris canonici scientia insignis, S. Thomæ doctrinæ pugil fortissimus. Anno 1314. licentiatus dignitatem in academia Parisiensi meruit. Anno 1325. a Joanna Franciæ regina testamento suo procurando inter alios præfectus est. Claruit anno 1330. quo circiter tempore patriarcha Hierosolymitanus constitutus est. Obiit anno 1342. die ultimo Januarii Parisiis, seu, ut alii, in insula Cypro, Parisios post mortem deportatus.

OPERA.

Commentaria in 3tium & 4tum libros Magistri Sententiarum. Prodierunt *Paris.* 1530. 2. Tom. fol. (*c*). Prodierat antea commentarius in *4tum* librum *ibid.* 1518. Lacunas in commentariis hisce antea deprehensas ex MSS. codicibus supplevit Vincentius Harlemius.

Thesaurus novus, seu Sermones de Tempore per totum annum, in tres partes divisi, hyemalem, æstivalem, & quadragesimalem. *Antverp.* 1571. *Venet.* 1584. 8vo. *Colon.* 1608. 8vo.

Tractatus de causa immediata Ecclesiasticæ potestatis, in sex partes divisus, viz. de potestate S. Petri, apostolorum, discipulorum, papæ, episcoporum, curatorum, cum decisione articuli cujusdam circa materiam confessionum. Prodiit *Paris.* 1506.

Quod fratres Prædicatores possint habere possessiones & reditus, *Tractatus*, impressus alicubi in 8vo.

Commentaria in universos S. Scripturæ libros. Extant MSS. in conventu Dominicanorum Parisiensi.

Commentaria in primum & secundum librum Sententiarum extiterunt MSS. penes Damianum Zenarium typographum Venetum, qui editionem eorum meditabatur.

Tractatus de paupertate Christi & Apostolorum contra Michaelem de Cesena, MS. in bibliotheca Colbertina.

Opera omnia Paludani *Parisiis* impressa fuisse cura Mag. fratris Joannis Primarii regentis Parisiensis prodit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 110. (*d*).

GUIDO DE PERPINIANO, seu *de Terrena*, gente Catalaunus, ex Ruscinonensi comitatu oriundus, ordinis B. Mariæ de monte Carmelo monachus, lauream doctoratus in academia Parisiensi meruit, inde *Doctor Parisiensis* vulgo appellatus. Anno 1318. ordinis sui Generalis numero decimus tertius Burdegalis electus est, & inquisitor generalis fidei a pontifice renunciatus. Anno 1321. Majoricensis episcopus in insulis Balearibus a Joanne pontifice factus est, postea ad Elnensem sedem translatus. Claruit anno 1330. Obiit Avenione die 21. Augusti, apud Carmelitanos suos Perpinianenses sepultus, sed quo anno incertum; licet id hoc ipso anno 1330. contigisse velit Antonius Alegre * (*e*). Extant *Summa de Hæresibus omnibus & earum confutationibus* ad Gaucellinum cardinalem Albanensem, edita *Paris.* 1528. fol. *Colon.* 1631. *Concordia 4. Evangelistarum cum perpetuis Commentariis*, Colon. 1631. una cum præcedente opere impressa (*f*). *Commentarium* ejusdem *in Decretum Gratiani* MS. in biblioth. regis Galliæ extare memorat Baluzius *, *Tractatum de perfectione Vitæ* MS. in biblioth. Colbertina Oudinus p. 579. (*g*).

1330. H. W.

* Paradis. Carmelit. ætas 14. c. 58.

* Not. in Gratian. p. 642.

ADAMUS GODDAMUS, sive *Woddham*, natione Anglus, inde ἀπλῶς sæpe *Anglicus* dictus, patria, ut videtur, Norvicensis, (maximam enim vitæ partem Norwici degit) ordinis Minoritarum socius, S. Theologiæ doctor, & professor Oxoniensis, Gulielmi Occami discipulus, claruit anno 1330. Obiit anno 1358. Babwellæ prope Burgum S. Edmundi sepultus. Scripsit *Commentaria in 4. libros Petri Lombardi Magistri Sententiarum*, quæ typis excusa prodierunt *Paris.* 1512. Alia plura recenset Baleus

1330. H. W.

(*a*) Ejusdem tractatus *de invisibilibus, de quantitate corporis Christi*, & *de prædestinatione Sanctorum* memorat Leland. Collect. Tom. 3. p. 15. (*b*) Cont. *Quetif.* Tom. 1. p. 603. & Acta inquisitionis a Joanne papa contra Petrum Paludanum institutæ, ap. Baluzium. Miscell. Tom. 1. p. 163. seq. (*c*) Prodierant antea *Paris.* 1514. 1517. ut refert *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 68. (*d*) Scripsit etiam *Directorium Terræ Sanctæ*; habetur MS. sed Anonymum inter MSS. codices magni conventus Parisiensis Prædicatorum; item in bibl. Coll. Magdalen. Oxon. Cod. 43. n. 1. *Tabulam Alphabeticam* super legendas Sanctorum Jacobi de Voragine, *Commentaria in universa Biblia*, & *alia* Ejusdem scripta memorant *Oudin.* Tom. 3. p. 904. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 571. (*e*) Obiisse an. 1342. referunt *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 62. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 390. (*f*) Hi 2. Tractatus denuo recus. 1655. (*g*) Extat etiam cum *Commentaria in Decretum Gratiani* in bibl. Vaticana teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 390. Ejusdem *Constitutiones Synodales Ecclesiæ Helenensis* ab an. 1335. ad an. 1375. edidit Aguirrius in Concil. Hispan. Tom. 3. p. 592. seq. Exhibuit etiam Baluzius in Append. ad Marcam Hispanicam p. 1454. ut refert *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 62. *Commentaria* in 8. libr. Ethicorum Aristotelis MSS. in regia Galliarum biblioth. & *Tractatum de paupertate Christi & Apostolorum* memorat *Oudin.* Tom. 3. p. 863. *Commentaria* in 8. libros Physicorum Aristotelis, MSS. Romæ in cœnobio Carmelitarum S. Mariæ Transpontinæ cum aliis ejusdem operibus memorat *Fabr.* loc. citat.

Cent.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Cent. 5. cap. 98. quæ adhuc inedita delitescunt (*a*).

1330. H. W. GUALTERUS HEMINGFORDUS (*b*), gente Anglus, Gisburnensis cœnobii prope Cliviam in agro Eboracensi canonicus regularis ordinis Augustiniani. Claruit anno 1330. Obiit Gisburnæ anno 1347. in cœnobio suo sepultus. Scripsit *Historiam de Gestis Regum Angliæ a Gulielmo Bastardo ad Edwardi 2. Regis tempora*, viz. ab anno 1066. ad annum 1308. si Baleo * ac Vossio † fides. Curtiore exemplari usus est Cl. Galeus, qui in annotatiuncula *Historiæ* isti ab ipso nuper evulgatæ præfixa nonnisi ad annum 1300. historiam a Gualtero productam esse meminit. Aliud autem ejusdem exemplar MS. vidi Cantabrigiæ in Collegio Corporis Christi, quod ad annum usque 1313. progreditur, & in his verbis desinit, *Terra siluit & quievit*. Ibidem MS. extat ejusdem *Historia Edwardi 2.* quæ tamen, ni male memini, haud aliud est quam postrema historiæ prædictæ pars, quæ ad annum 1313. progressa res primo Edwardi 2. sexennio gestas enarrat. Cæterum historiæ illius partem priorem, viz. ab anno 1066. ad 1273. inter Historiæ Anglicanæ Scriptores quinque *Oxoniæ* 1687. fol. evulgandam curavit Cl. Galeus; reliquam se propediem editurum pollicitus. Præter annales istos, habentur MSS. in bibliotheca Cottoniana * *Gesta Edwardi* 3. a Gualtero nostro conscripta (*c*); verum ut priores duntaxat Edwardi 3. annos attingat necesse est, cum triginta circiter ante regem annis Gualterus obierit.

* Cent. 5. cap. 71.
† De Hist. Lat. l. 2. c. 65.
* Sub effigie Neronia D. 2. num. 19.

1330. H. W. (*d*) LUDOLPHUS SAXO, a quibusdam Landulphus dictus natione Saxo, post peractos in professione Dominicana 26. vel 30. annos, Carthusianis in Moguntino cœnobio nomen dedit, postea Prior Carthusianorum Argentinensium factus, claruit anno 1330 Scriptor vere pius, & supra sæculi sui sortem elegans. Quo anno obierit incertum.

SCRIPTA.

Vita Domini nostri Jesu Christi, ex quatuor Evangeliis, aliisque scriptoribus ecclesiasticis conflata, cum commentariis precibusque ad singula capita insertis. Prodit *Argentinæ* 1483. *Paris.* 1509. *Venet.* 1536. 1564. 1572. 1578. (cui editioni accessit *Vita S. Annæ & B. Joachimi B. Virginis parentum*) Paris. 1589. (*e*).

Commentaria in Psalmos Davidicos, juxta spiritualem præcipue sensum, ex Hieronymi, Augustini, Cassiodori, & Petri Lombardi sententiis accurata. Prodierunt *Paris.* 1506. *Venet.* 1521. *Paris.* 1528. *Lugduni* 1540.

MONALDUS, natione Dalmata, civitate Justinopolitanus, ordine Minorita, ac tandem archiepiscopus Beneventanus vulgo habitus (*f*), alius a Monaldo Anconitano Minorita, qui Arzengæ a Saracenis martyrio coronatus est anno 1288. vel 1289. die 2. Martii. Verum ab utroque diversum fuisse Monaldum scriptorem demonstrat Arturus du Montier in Martyrologio Franciscano. Claruit Monaldus noster anno 1330. Obiit circa an. 1332. die 9. Novembris. Nec plura de eo constant. Extat *Summa Casuum Conscientiæ*, *Aurea* & *Monaldina* dicta, edita *Lugduni* 1516. 8vo. Scripsisse etiam dicitur *Summam Juris Canonici* (MS. in bibliotheca Vaticana (*g*).) *Quæstiones in 4. libros Sententiarum* (*h*), & *Sermones varios*; quæ nondum in lucem prodierunt. 1330. H. W.

(*i*) BARTHOLOMÆUS a S. CONCORDIA, natione Italus, civitate Pisanus, ordinis Prædicatorum monachus, claruit anno 1331. Obiit anno 1347. caute distinguendus a Bartholomæo Albicio Minorita, patria similiter Pisano, de quo plura infra. Extat *Summa Casuum Conscientiæ*, *Pisanella* seu *Magistruccia* dicta, quam anno 1338. absolvit (*k*); & *Sermones Quadragesimales*; *Lugduni* simul edita 1519. 8vo. 1331. H. W.

JOANNES CALECA, natione Thrax, patria Aprius, (unde & Apreni cognomen suscepit) presbyter Byzantius, magno Domestico primum, deinde Andronico imp. a sacris; ac tandem patriarcha CP. ejus nominis 13. claruit anno 1331. Qui ad annum 1341. detrudunt non sunt audiendi; Esaias enim patriarcha, in cujus demortui locum Joannes suffectus est, Andronico avo 1331. R. G.

(*a*) Ejusdem *Comment. in Cantic. Canticor.* memorat. Leland. Collect. Tom. 3. p. 50. *Librum contra Richardum Wethersetum* Fabr. Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 28. *Postillas in Ecclesiasticum* Waddingus. (*b*) *Hemingburgus* vocatur a Lelando qui notat eundem exorditum esse Historiam a Guil. magno, & usque ad tempora Joh. Regis fidem Guil. Parvi sequi, e cujus opere suppresso autoris nomine, eum multa fere ad verbum desumpsisse vid. Collect. Tom. 2. p. 314. (*c*) Gualteri Hemingfordi *Historiam de rebus gestis Edvardi 1. 2. & 3tii* usque ad an. 1346. edidit Thom. Hearnius 2. Vol. 8vo *Oxon.* 1731. In Append. ad Præfat. n. 9. occurrunt notæ in eam partem Hemingfordi quam Galeus edidit. (*d*) Conf. *Quetif.* de scriptis Dominicanorum Tom. 1. p. 568. (*e*) De editionibus vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 846. (*f*) Alium ab episcopo Beneventano esse volunt *Oudin.* Tom. 3. p. 872. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 5. p. 259. (*g*) Habetur etiam MS. in Italia ap. Cæsenates, & in Belgio in bibl. Eccles. Cameracensis & in bibl. Paulina Lipsiensi & Victorina Parisiensi. Idem opus est cum *Summa Casuum* testibus *Oudin.* Tom. 3. p. 872. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 259. (*h*) Extant MSS. Patavii in bibl S. Antonii de Padua ut notat idem *Oudin.* loc. citat. (*i*) Conf. *Jac. Quetif.* Tom. 1. p. 623. (*k*) Habetur MS. in bibl. Templi Petrini urbis Hamburgensis, ut ex Stanhorstii Hist. Eccles. Hamburgens. Tom. 3. p. 292. notat. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 473. ubi præter editionem Lugdunens. recenset alias antiquiores. Idem *Fabr.* memorat ejusdem *Tractatum de documentis Antiquorum* edit. *Tarvisii* 1601. 8vo & ex Italica versione *Florentiæ* 1662. *Chronicon*, aliaque inedita.

adhuc

Sæc. XIV. ab an. MCCC. adhuc ſuperſtite diem obiit. Anno 1347. quod in Barlaami caſtra transfugiſſet, ſynodali ſententia deturbatur, ob rerum novarum ſtudium Didymotichum relegatur, Conſtantinopoli demum reverſus e vivis exceſſit. Dum ex clero imperatoris fuit, multa cum laude munus iſtud ſuſtinuit, variasque pro more ſingulis anni dominicis in evangelia conciones habuit, quarum nonnullæ adhuc ſuperſunt; quæ ad noſtram notitiam pervenerunt ſic ſe habent: *Sermo* die dominica ante exaltationem crucis, a Gretſero editus *de Cruce* Tom. 2. p. 1363. cujus meminit L. Allatius *de Symeon.* p. 87. poſtremam ejus partem ex Ziphilini in adorationem ſermone a Gretſer. itidem excuſo *ibid.* 1449. excripſit. *Homiliæ duæ*, quarum *prima* in evangelium dominicæ poſt nativitatem Chriſti, hoc modo incipit. Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, ἰδοὺ Ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ᾽ ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ, &c. τοὺς Μάγους ὁ Θεὸς πρῶτον διὰ ἀστέρος εἰς τὴν πίστιν ἐχειραγώγησε — *2da.* in evangelium dominicæ ante Epiph. Pr. Ἀρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὡς γέγραπται ἐν τοῖς Προφήταις. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν Ἄγγελόν μου. κ. λ. — Τὸν ὕστερον καὶ τὸν τελευταῖον τῶν προφητῶν Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον. Extant Gr. MSS. in Bibl. Vindob. Cod. Theol. 48. num. 5. *Homiliæ* 56. in evangelia dominicalia (*a*), quarum prima ſic incipit. Κυριακὴ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. Ὁμιλία εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς παραβολῆς τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. (harum ſeptima ſub Philothei nomine a Gretſero edita *de Cruce*, Tom. 2. p. 1477.) MS. ibid. Cod. 61. num. 1. ad fol. 169. In eadem bibliotheca Cod. Theol. 282. qui foliis 157. in 4*to* conſtat, habentur ejus *Homiliæ* viginti unæ in evangelia dominicalia (non omnes a ſuperioribus diverſæ) quarum prima inſcribitur, ac incipit his verbis. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ ἁγίῳ τοῦ διδασκαλίου κυριακῇ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον λόγος διδασκαλικός. Ἡ εἰς τὸν τελώνην καὶ Φαρισαῖον παραβολὴ καὶ ὑπόθεσις ὥσπερ γυμνασία τις καὶ παρακίνησις. *Commentarium in* 4. evangelia ſcripſiſſe refert Poſſevinus, verum opus iſtud nihil aliud cenſeo, quam volumen *ſermonum* in evangelia dominicalia ſupra memoratum.

1332. H. W. THOMAS WALLEIS, *Gualenſis & Anglicus* dictus, natione quippe Anglus, patria, ut videtur, Cambro-Brittannus, theologus Oxonienſis, ordinis Prædicatorum monachus, claruit anno 1332. quo Avenione coram tota aula pontificia in ſolennitate S. Joannis evangeliſtæ concionem habens, doctrinam de immediata Dei viſione fortiter aſſeruit, & Joannem 22. præſentem hæreſeos accuſavit. A pontifice igitur carceri mancipatus, mox Galliæ regis & academiæ Pariſienſis precibus eductus eſt. Alius noſter a Thoma Jorgio Anglico, cardinali Sabinenſi, qui obiit anno 1311. cujus tamen ſcripta ita cum noſtri ſcriptis confundi ſolent, ut quænam ad Jorgium, quænam ad noſtrum ſpectant nullo modo dignoſci queat. Id tantum certum, utrique ſimul omnia deberi non poſſe, quod quidem vult Altamura. Magna tamen pars operum Jorgio aſcriptorum Wallenſem hunc noſtrum authorem habere non immerito cenſeri queant. Certe ad hunc ſpectant *Articuli Hæreticales*, & *Libellus de theoria prædicandi* ad Theobaldum de Urſinis archiepiſcopum Panormitanum. Amplum ſatis Thomæ Wallenſis operum catalogum texit Baleus Cent. 5. cap. 35. & ex eo Pitſeus ætat. 14. p. 429. (*b*). Sæc. XIV. ab an. MCCC.

RICARDUS BURIENSIS, cognomento *Aungervillus*, natione Anglus, patria Suffolcienſis, in Burgo S. Edmundi natus, Richardi Angervilli, equitis aurati filius. In academia Oxonienſi educatus, doctrina adeo inſignis evaſit, ut dignus haberetur, qui regendæ Edwardi Walliæ principis, poſtea Angliæ regis, juventuti præficeretur. Diſcipulum ab Iſabella matre in Galliam abductum ſecutus, quæſtoris ei munere in Vaſconiæ partibus fungebatur. Edwardo demum anno 1326. rerum potito, ſummas aulæ dignitates obtinuit, primum coferarius, dein theſaurarius garderobæ, ac mox privati ſigilli cuſtos conſtitutus, bis etiam ante annum 1333. ad pontificem legatus. Ineunte anno 1333. decanus Wellenſis, exeunte anno epiſcopus Dunelmenſis renunciatus eſt, die 19. Decembr. ab Adamo epiſcopo Wintonienſi Chertſeiæ conſecratus. Anno ſequenti magnus Angliæ cancellarius, poſt bienninm theſaurarius factus eſt. Obiit Auklandiæ, anno 1345. die 24. Aprilis, ætatis ſuæ 59. Vir plane doctiſſimus, (*ardentis ingenii virum* appellat Petrarcha, qui * præclaram ejus mentionem fecit) munificentiſſimus, morumque ſanctimonia celeberrimus, inprimus vero immenſo erga literas & literatus ſtudio inſignis, quos tanto amore proſecutus eſt, ut unicus eruditorum ſui ſæculi Mæcenas merito haberetur; & primarios Angliæ præſules, doctoreſque familia ſua emitteret. Fundata Oxonii bibliotheca pulcherrima, ſcripſit anno 1333. H. W.

* Epiſt. famil. lib. 3. ep. 1.

(*a*) Ejuſdem *Homiliæ 60. in Evangelia anniverſaria* habentur MSS. in bibl. Coiſlinian. teſte Montfaucon. p. 402. ſeq. (*b*) Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 906. Ejuſdem Wallenſis *Commentiloquium & Comment. ſuper Exod. Levitic. Numer. Deuteron. Joſue, Judic. Ruth, Iſai & Pſalterium*, memorat Leland. Collect. Tom. 3. p. 12. 30. 48. *Comment. in Pſalmos* 25. priores (qui perperam Tho. Jorgio tribuuntur) edit. *Rom.* 1611. & *Comment. in Geneſin, Iſaiam, Hieremiam, Danielem, libros Maccbabæorum, Threnos, in Epiſtolas Canonicas, & in Apocalypſin* ſub nomine S. Tho. Aquinatis edit. *Pariſ.* 1641. ad Thomam Wallenſem pertinere notat *le Long.* Bibl. Sacr. Vol. 2. p. 988.

1344.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1344. *Philobiblon* seu *librum de amore librorum & Bibliothecarum institutione*, qui typis excusus prodiit *Spiræ* 1483. *Parisf.* 1500. *4to. Oxon.* a Cl. Jamesio editus 1599. *4to.* & cum epistolis philologicis a Goldasto editis *Francof.* 1610. 8vo. p. 400. (*a*).

1333. H. W. NICEPHORUS CALLISTUS, Callisti Xanthopuli filius, claruit anno 1333. monachus fuisse videtur, & in S. Sophiæ ascetrio vitam egisse. Se certe prope insignem bibliothecam in S. Sophiæ templo repositam per plures annos studiis incubuisse ipse testatur *. Annum ætatis necdum tricesimum sextum egressus, *Historiam Ecclesiasticam* ex Eusebii, Socratis, Sozomeni, Theodoreti, Euagrii, aliorumque scriptorum ecclesiasticorum monumentis contexere cœpit; quam quidem ordine non incommodo, & stylo pro ratione ævi non invenusto condidit, fabulis vero putidissimis & quisquiliis ubique fere intertextis eam adeo vitiavit; ut judice Casaubono, *non pluris, quam folia farfari, facienda sit*, Libris 23. constitit opus istud, & historiam a Christo nato ad Leonis Philosophi mortem anno 911. deduxit, Andronico seniori Palæologo Imp. nuncupatum. Extant hodienum libri priores 18. qui a nato Christo usque ad Phocæ Imp. interitum anno æræ Dionysianæ 610. progrediuntur. Unicum historiæ hujusce, quod in orbe Christiano supererat, exemplar a Turco quodam milite ex Matthiæ Corvini Hungariæ regis bibliotheca Budensi ereptum in foro CP. vœniit: a Christiano quodam redemptum post multas vicissitudines in bibliothecam Cæsaream Vindobonensem devenit; ubi nunc asservatur. Versionem ejus Latinam elucubravit Joannes Langius, typis excusam *Basil.* 1553. *Antwerp.* 1560. *Parisf.* 1562. adjectis Langii scholiis *ibid.* 1573. *Francofurt.* 1588. (*b*). Prodiit demum Græco-Latine cura Frontonis Ducæi *Parisf.* 1630. 2. Vol. fol. Cæterum Nicephori *Catalogum metricum Imperatorum Constantinopolitanorum, & Seriem Patriarcharum CP.* oratione soluta fusius conscriptam evulgavit Phil. Labbeus in Protreptico de scriptoribus Byzantinis *Parisf.* 1648. p. 34. (*c*). Prodiit ejusdem *Synopsis totius Scripturæ Iambicis trimetris digesta*, una cum *Oratione ad Deum deprecatoria* Græce *Basil.* 1536. 8vo.

*Hist. Eccl. l. 1. p. 67.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. NICEPHORUS, CALLISTI filius, cognomine Xanthopulus, historicus Græcus, claruit anno 1327. Lucubrationes ejus nonnullas recensuit Cl. Whartonus, supersunt 1327. R. G. aliæ non prætereundæ. *Oratio* de origine, structura & miraculis templi B. Virgini Deiparæ sacri ad *Fontem*. Pr. *Εἶτα πηγῆς μὲν ἡδὺ, καὶ ψυχρὸν πιεῖν προβαλλομένης τὸ ῥεῖθρον.* Hujus operis ipse mentionem injicit Hist. Eccles. lib. 15. Tom. 2. p. 630. Habetur Gr. MS. in Bibl. Vindob. Cod. Hist. 103. n. 2. a fol. 17. p. 1. ad fol. 144. p. 1. & in bibl. Vaticana teste Lambecio, unde & ejus notitiam habuit L. Allatius; vide Diatrib. de Symeon p. 88. Porro Nicephorus noster, *Odis & Hymnis*, aliisque *Officiis Ecclesiasticis*, necnon *Catalogis Imperatorum, Patriarcharum, SS. Patrum*, &c. versibus politicis condendis calamum exercuit, quorum nonnulla typis excusa, quædam inedita delitescunt, de quibus consulendus omnino L. Allatius de libris Ecclesiast. Græcorum Dissert. 1. p. 70. Dissert. 2. p. 115. & seq. (*d*).

ROBERTUS de GRAYSTANES, 1333. R. G. gente Anglus, cœnobii Dunelmensis monachus, & Subprior, S. etiam Theol. professor, claruit anno 1333. Multos in isto monasterio annos transegerat a fratribus dilectus, & in locum Ludovici episc. Dunelm. anno 1333. mortui communibus capituli suffragiis sufficitur, ab archiepiscop. Eborac. consecratus 14. die Novemb. spe tamen excidit, nec dignitate quam rite adeptus est frui licuit; ex papali quippe provisione, & mandato regio, Richardus de Bury, sepolito nostro Roberto, contra jus fasque thronum episcopalem capessit: injuriæ iste non diu supervixit. *Historiam* Dunelmensis ecclesiæ ab anonymo quodam inchoatam, & opera Gaufridi de Coldingham ad annum 1214. diductam, ad annum 1336. continuavit: priorem historiæ suæ partem ad an. usque 1285. ex annal. eccles. Dunelm. fere integram descripsisse, posteriorem prulixiori methodo conceptam cum proprio marte lucubrasse notat Cl. Whartonus, qui resectis inutilibus reliqua omnia ex MS. cod. Cotton. descripta, inter ecclesiæ Dunelm. historicos edidit *Anglia Sacra* Tom. 1. p. 732. quibus etiam Wilhelmi de Chambro continuationem ad ann. 1559. productam subjecit. *ib.* p. 765.

(*a*) *Philobiblon* compositum esse a Rob. Holcot nos docet Leland. Itinerarii Vol. 3. p. 64. (*b*) Denuo ibid. 1561. fol. *Parisf.* 1566. 2. Vol. 8vo. (*c*) Bini Nicephori Catalogi viz. *Imp. & Patriarchar. C. Politanor. versibus Iambis*, & alia *Ejusdem* carmina habemus in Labbei Protreptico Hist. Byz. p. 34. 35. sed *Seriem Patriarcharum C. Politanor.* oratione soluta fusius conscriptam nusquam reperit *Fabr.* ut ipse narrat Bibl. Gr. Vol. 6. p. 132. *Enarratio de Episcopis Byzantii*, & *Patriarchis C. Politan.* habetur ap. Anselm. Bandurium. Imp. Oriental. Tom. 1. l. 8. (*d*) *Catalogum SS. Patrum Ecclesiæ* integrum exhibuit *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 6. p. 133. & *Catalogum brevem Hymnographorum* ibid. L. 5. c. 41. Vol. 10. p. 136. Ejusdem *Synaxaria in præcipua Triodii festa* in linguam Græcam vulgarem conversa a Matthæo Cigula Cyprio; & Maximo Margunio Cytherorum episcopo prodiisse *Venet.* 1607. 1637. 1648. 4to. monet *Fabr.* ibid. Vol. 6. p. 134. Ejusdem *excidium Hierosolymitanum* versibus Iambicis 158. cum metaphrasi Lat. Fed. Morelli editum ad calc. Poetarum Græcorum Christianorum *Parisf.* 1609. 8vo memorat idem *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 7. p. 717. Ejusdem *Rhetorica* extare MS. in Cod. Regis Galliæ 3271. narrat Montfaucon. Palæographiæ Gr. p. 70. *Homilias* in Cod. Colbertino 5108. ibid. p. 91. *Comment. in Psalmos* in Bibl. regia Cod. 2407. memorat *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 877. De MSS. Codd. vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 710. seq.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

1335. H. W.

MATTHÆUS BLASTARES, jurisperitus Græcus & hieromonachus, sive monachus sacerdos, claruit anno 1335. quo *Alphabeticum Canonum Syntagma* compilavit. Prodiit *Syntagma* istud, seu *Synopsis alphabetica rerum, quæ in sacris Canonibus comprehenduntur*, a Cl. Beveregio Gr. Lat. cum notis editum in Pandectis canonum *Oxon.* 1672. Tom. 2. part. 2. p. 1. (*a*). Extat ejusdem *Opusculum de Causis seu Quæstionibus Matrimonii*, Gr. Lat. in Leunclavii Jure Gr. Rom. l. 8. p. 478. *Græca* etiam *versio Donationis Constantini M.* ab eodem elucubrata prodiit alicubi in 4*to* una cum Balsamonis versione (*b*). Blastarem nostrum adversus Arcudium defendit J. B. Catumsyritus, & ipse Italo-Græcus, lib. de Sacrament. Concord. p. 131. Antequam vero lectorem dimittam, liceat mihi errorem notare viri eruditi, Ludovici Ellies du Pin, qui in Bibliotheca nova scriptorum ecclesiasticorum, Gallico idiomate nuper edita *, Blastaris *Syntagma Canonum* typis nondum excusum esse affirmat.

* *Parif.* 1686. 8*vo.* p. 87. tom. 1.

1335. R. G.

MATTHÆUS BLASTARES, hieromonachus, juris canonici peritissimus, claruit anno 1335. Præter opera a Cl. Whartono recensita, insuper conscripsit *Carmina duo* versibus politicis de officiis magnæ ecclesiæ & aulæ CP. Prodierunt Græce & Latine a Goaro edita, in notis ad Geo. Codini librum de Officiis, &c. *Parif.* 1648. verum ex Cod. mendoso & mutilo; extant integriora Gr. MS. in biblioth. Vindob. Cod. Hist. 24. n. 6. iterumque ibid. Cod. 34. n. 2. ubi etiam habetur explicatio Catalogi Officiorum &c. a Matthæo nostro adornata n. 9. *Synopsis* nomocanonis S. Joannis Nesteutæ sive Jejunatoris patriarchæ CP. Pr. Πρόλογος. Ἀλλὰ γὰρ κατὰ τὸν Νηστευτὴν θεῖον Ἰωάννην. Gr. MS. ibid. n. 2. & Cod. 34. n. 3. *Ex Joannis* episc. Citri responsis canonicis ad Constant. Cabasilam cap. 32. a Matthæo nostro collecta & disposita. Tit. Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων, κ. λ. Ματθαῖος ἐγὼ ταυτὶ συντεταχθηναι. Pr. Κεφάλαιον ά. Τὰ ἀντιμίνσια τῆς ἁγιαστικῆς μετάσχοντα δυνάμεως. Gr. MS. ibid. n. 14. & Cod. 34. n. 6. In eadem etiam celebert. bibliotheca habetur MS. *Appendix ad Syntagma* Juris Canonici Alphabet, a Cl. Beveregio editum. *Synopsin Nomocanonis S. Joan. Nesteutæ; Nicetæ Heracl. Responsiones ad interrogat. Episc. Constantini; Nicephori Patr. CP. Canones; Joannis Citri responsa canonica; Catalogum Officiorum M. Eccl. CP. Ordinem Thronorum Eccles. Patriarchatui CP. subjectorum a Leone Imp. Glossarium juridicum Latino-Græcum.* Pr. Ἀδνέμιον. *S. Cyrilli Anathemat.* 12. *contra Nestorium; Catalogos duos Officiorum*, &c. complectens. Cod. Hist. 58. n. 2. iterumque 90. n. 1. Tractatus ejus *de appositione cocti frumenti in officio pro mortuis.* Pr. Ἡ θεοειδὴς τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἱεραρχία. Habetur Gr. MS. in biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 63. Opus ejus *contra Latinos;* & aliud *contra Judæos; & de usu caldæ in Eucharistia, aliisque capitulis cum Latinis controversis.* Gr. MSS. ibid. Cod. 3379.

1335. H. W.

(*c*) BENEDICTUS XII. antea *Jacobus Furnerius* appellatus, Savarduni ad Aurigam amnem prope Pirenæos in provincia Tolosana natus, Gulielmi molitoris filius, theologiæ doctor Parisiensis, vitam monasticam apud Cistercienses professus in Bolbona monasterio diœcesis Mirapicensis, dein abbas Montis Frigidi in diœcesi Narbonensi, hinc episcopus Apamiensis, & Mirapicensis, postea presbyter cardinalis titulo S. Priscæ ab avunculo suo Ioanne 22. anno 1327. creatus, & post mortem ejus pontifex Romanus Avenione electus anno 1334. die 20. Decembris, inauguratus anno 1335. die 8. Januarii ineunte pontificatu quinquaginta quinque hæreseos, uti vocavit, capita de paupertate Christi & perfectione status monachi & clerici a Franciscanis propagata damnavit. Anno 1336. beatorum animas ad visionem Dei statim post obitum admitti definivit, damnata Joannis decessoris sententia. Anno 1337. Joannem Boemiæ regem ob violatam immunitatem ecclesiasticam excommunicavit: & Ludovico Bavaro imp. absolutionem enixe sæpius petenti non solum denegavit, sed & Joannis 22. censuras roboravit. Vice-Comites quinetiam, aliosque civitatum & provinciarum præfectos ab imperatoribus in Italia constitutos, excusso principis jugo suam unumquemque provinciam sibi arripere, & propriis deinceps auspiciis gubernare suadet atque efficit. Senatum denique populumque Romanum hortatus est, ut senatoriam dignitatem, quam imperatorio nomine ac vice hactenus gesserant, suis tandem auspiciis & ecclesiæ administrarent. Tot injuriis commotus imperator anno 1338. Francofurti conventum habuit præsente Edwardo 3. Angliæ rege, ubi ex communi principum & episcoporum consilio diploma edidit; in quo papam cum suis pharisæos, perditissimos antichristos, in templo Dei instar Dei sedentes appellavit. Obiit Benedictus Avenione anno 1342. die 25. Aprilis.

(*a*) Codex ejus Vossianus extat MS. Leidæ in publ. biblioth. Locum ex hoc *Syntagmate*, de septima & octava Synodo exhibuit *Fabr.* Bibl. Gr. L. 6. c. 3. Vol. 11. p. 177. Locum ex ejusdem præfatione historiam juris veteris Romano-Græci breviter perstringentem, *ibid.* Libr. 6. c. 6. Vol. 12. p. 367. (*b*) Edita est a Marquardo Frehero A. 1610. 4*to.* Extat etiam in *Syntagmate* p. 117. conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 45. Vol. 10. p. 493. Ejusdem *Canonum Collectio* habetur MS. in bibl. Julii Justiniani Venet. teste Montfaucon. Diar. Italic. p. 435. De MSS. Codd. vid. quoque *Oudin.* Tom. 3. p. 828. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccl. Vol. 12. p. 39–47.

Extant

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Extant *Epistolæ* seu *Constitutiones* 3. satis prolixæ, Concil. Tom. 11. p. 1793. *aliæ* 5. apud Bzovium ad an. 1336. &c. *aliæ* 29. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 3. ad an. 1335. &c. *aliæ* 42. ibid. in Regesto Pontificio p. 241. *Epistola de pravis moribus Clericorum Narbonensium.* apud Baluz. Miscell. Tom. 2. p. 263. *Extravagantium & Constitutionum* libri 2. editi *Paris.* 1517. 4to. ex iis nonnulla in Collectione Romana 1579. prodierunt. *Constitutio de reformatione Benedictinorum* Paris. 1519. 8vo. *Epistola ad Abbatem Cisterciensem* apud Vischium Bibliotheca Cisterc. p. 37. *Vita S. Joannis Gualberti*, ordinis Vallis Umbrosæ fundatoris, quæ habetur apud Surium ad 12. Julii, eidem a Ludovico Jacob a S. Carolo * ascribitur. Extant denique *Tractatus aliquot de statu animarum ante generale judicium*, *Sermones per omnes anni festivitates*, *& Registrum Epistolarum ac Constitutionum* Tom. 9. comprehensum, MSS. in biblioth. Vaticana (*a*).

* Biblioth. Pontif. l. 1. p. 24.

1335. H. W. SIMON FIDATUS DE CASSIA, gente Italus, a Cassia natali in Hernicis vico cognomen traxit, ordinis S. Augustini eremita, vitæ sanctitate & concionandi facundia insignis. Claruit anno 1335. Ædificato Florentiæ ad montem S. Caji ante quiquennium cœnobio S. Catharinæ, nobilissimis matronis & virginibus, sanctimonialibus ordinis sui, id replevit, & ad mortem usque gubernavit. Obiit anno 1348. die 2. Febr. *Vir* (judice doctissimo cardinali Bona *) *admodum pius & fervens; cujus est insigne Opus de Gestis Domini.* Extant enim libri 15. *Enarrationum Evangelicæ Veritatis*, seu de *Gestis Domini Salvatoris* ad Thomam Corsinium Florentinum jurisconsultum editi *Colon.* 1540. fol. (*b*). *Liber de B. Virgine* Basil. 1517. Scripsit etiam *Librum de speculo Crucis*, *Librum Epistolarum ad diversos*, & alia tam vernaculo, quam Latino sermone; quorum indiculum exhibet Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. S. Aug. p. 51.

* Notitia Auctorum lib. de divin. Psalmod. præmissa.

1336. H. W. JOANNES ANDREAS, natione Italus, patria Mugellanus, Joannis presbyteri filius, a quo pariter ac Bonifacio Bergamensi literis institutus, Bononiam venit, ibique operam juri pontificio tam fœlicem navavit, ut jurisconsultorum sui sæculi celeberrimus haberetur. Martini de Sulmannis discipulus. Claruit anno 1336. Postquam Bononiæ 45. annis docuisset, obiit ex peste in eadem urbe anno 1348. die 7. Julii. Filium habuit Bonicontum, jurisconsultum eximium; qui postquam scriptis nonnullis egregiam sibi famam peperisset, immatura morte extinctus ante patrem obiit.

SCRIPTA.

Novellæ, seu Commentaria in 5. libros Decretalium. Prodierunt *Venet.* 1581.

Glossæ Mercuriales in sextum librum & in Clementinas, ibidem, & *Lugduni* 1572.

Quæstiones Feudales, uti & de Matrimoniis, & Interdictis locorum. Venet. 1584.

Arbor Consanguinitatis, Affinitatis, & Cognationis tum spiritualis tum legalis. Basil. 1517. (*c*).

Additiones ad Speculum Gulielmi Durandi Episcopi Mimatensis, & *Liber de laudibus S. Hieronymi*, eidem ascribuntur: quæ quidem nondum, ut opinor, in lucem prodierunt.

GULIELMUS de BALDENSEL, eques auratus Hierosolymitanus, claruit anno 1337. quo rogatu Talayrandi, Comitis Petracoriensis, S. R. E. cardinalis, scripsit *Historiam itineris in Terram Sanctam a se suscepti.* Extat *Hodæporicon* illud una cum *Epistola* ad Petrum abbatem aulæ regiæ ordinis Cisterciensis in diœcesi Pragensi, apud Canisium Antiq. Lect. Tom. 5. part. 2. p. 96. (*d*). 1337. H. W.

ARNALDUS CESCOMES, archiepiscopus Tarraconensis, claruit anno 1337. Scripsit *Epistolas duas de Saracenis ab Hispania pellendis*; quæ habentur apud Baluz. Miscellan. Tom. 2. p. 267. 1337. H. W.

GUALTERUS BURLÆUS, gente Anglus, *Doctor Planus & Perspicuus* dictus, sacerdos sæcularis, ex nonullorum tamen sententia, ordinis Franciscani socius, Collegii Mertonensis in academia Oxoniensi alumnus, postea Lutetiam profectus, magisterii dignitatem non sine summa doctrinæ laude consecutus est. Joannem Duns Sco- 1337. H. W.

(*a*) *Epistola ad Philippum Francorum regem* habetur ap. Martene Anecdotor. Tom. 1. p. 1388. *Alia ad Petrum archiepisc. Tyronens.* ibid. Tom. 3. p. 986. *Alia ad Robertum Siciliæ regem* ap. Allatium de Consensu Eccles. Oriental. ac Occidental. p. 787. *Bullæ & Constitutiones* quædam ap. Wilkins Concil. Brit. Tom. 2. p. 578--629. *Constitutiones* 7. in Laurentii Cherubini Bullario Tom. 1. Ejusdem *Statuta Benedictina* ad calc. Chronici Cassinensis edidit Brolius. *Instrumentum donationis factæ Cardinalibus* A. 1334. *de medietate omnium censuum, Visitationum, & Denariorum* S. Petri MS. in bibl. Cott. sub *Nerone* C. 2. n. 14. *Literæ* 3. *ad Edvardum regem* 3. ibid sub *Othone* D. 11. n. 11. 12. *aliæ ad eundem* sub *Tito* A. 19. n. 20. 22. *Constitutiones super procurationibus Visitantium* ibid. sub *Vitellio* A. 2. n. 17. *Constitutiones de reformatione Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini* sub *Othone* A. 16. n. 11. *Constitutiones* super *Monachos nigros* sub *Faustina* A. 6. n. 2. *Comment. in Psalmos* ineditos & *expositionem in Matthæum* MS. 4. Vol. in bibl. Monasterii Claraevallensis memorat *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 728. Extant. ap. Odoricum Raynaldum in Annalibus Ecclesiasticis ejusdem *Lucubrationes* quædam theologicæ. *Bullæ* quædam ap. Rymer. Fœder. Tom. 4. p. 633. 672. 678. 732. *Aliæ* ibid. Tom. 5. p. 88. 128. 146. 173. 196. *Registrum* ejusdem epistularum & constitutionum in 10. tomos divisum, & *Sermones super omnes anni festivitates* MSS. in bibl. Vaticana. Denique *Norum Formularium Pœnitentiarum* ab eodem reformatum ex bibl. regia Parisiensi editum a Baluzio ad calc. Capitularium, & a Cointio Tom. 7. Annal. Francor. ad an. 821. memorant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 532. *Oudin.* Tom. 3. p. 892. quos vide. (*b*) Prodierunt etiam ibid. 1533. & *Basil.* 1517. & Italice *Florentiæ* 1496. ut narrat *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 963. (*c*) *Summam de Sponsal. & Matrimon.* editam in Vol. 6to. Tractatus Tractatuum memorat *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 69. (*d*) Edit. nov. Tom. 4. p. 332.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. tum & Oxonii & Parisiis docentem audivit: ejus tamen doctrinam Oxonium redux acerrime impugnavit. Ob insignem doctrinæ famam invictissimo principi Edwardo 3. præceptor datus. Claruit, seu, ut alii, obiit anno 1337. Certe eo adhuc anno libris scribendis incubuit, annos natus 62. Scripsit *Commentarios in Sententias*, & *Philosophica* innumera; ex quibus aliquot lucem viderunt, viz. *Expositio in libros Ethicorum Aristotelis*, Venet. 1521. *Quæstiones in Physica Aristotelis*, Venet. 1501. *In Isagogen Porphyrii, Gilbertum Porretanum, & Artem veterem*, Venet. 1497. 1509. *De intentione & remissione Formarum*, Venet. 1519. *Commentaria in libros Posteriorum Aristotelis*, Oxon. 1517. 4to. Venet. 1552. 1504. 1537. *Tractatus de Materia & Forma, & de Relativis*, Oxon. 1500. 4to. *De Vitis Philosophorum*, — 1472. 4to (*a*). Cætera dabit Baleus Cent. 5. cap. 42. Pitseus, p. 435.

1328. H. W. JOANNES DE JANDUNO, sive de Gandavo (*b*), patria quippe Gandavensis doctor Perusinus, theologus & philosophus non ignobilis, Ludovici imp. partes adversus Joannem 22. pontificem strenue tutatus est: quo nomine una cum Marsilio Patavino a pontifice excommunicatus est. Claruit anno 1338. quo *libellum pro superioritate Imperatoris* conscripsit. Extat *Tractatus* iste seu *Informatio de Nullitate processuum Joannis 22. Papæ contra Ludovicum Imp. pro superioritate Imperatoris in Temporalibus*, apud Goldastum Monarch. Tom. 1. p. 18. (*c*). *Quodlibetum* ejusdem a Marsilio Ficino evulgatum, & *Commentaria in libros Sententiarum* se legisse testatur Goldastus *. Ego sane editionis locum & tempus nulla diligentia reperire potui. Extant præterea philosophica pleraque, viz. *Quæstiones in Physica Aristotelis*, Venet. 1501. 1544. Florentiæ 1485. *Commentaria in Metaphysica ejusdem*, Venet. 1525. *Quæstiones in tres libros de Anima*, Vincentiæ 1486. Venet. 1497. 1561. *in libros de Cœlo & Mundo, & in Averroem de Substantia Orbis*, Venet. 1488. 1501. & alia forsan, quæ minoris momenti sunt.

*Præfat. ad Tom. 1.

1338. R. G. SIMON de CREMONA, natione Italus, ord. Fr. eremit. Aug. monachus, & apud Venetos pro sæculo concionator eximius, claruit anno 1338. Scripsit *Postillas* sive *Sermones* super epistolas Dominicalibus, in lucem emissos *Reutling*. 1484. Scripsit etiam *Sermones* super Evangelia festorum totius anni, qui MSS. servantur in biblioth. Fratr. Augustin. Patav. (*d*). *Quadragesimale*, extat MS. in biblioth. SS. Joan. & Paul. Venetiis. *Quæstiones & Expositiones Sententiarum*: *Quæstiones* de sanguine Christi, & de *Indulgentiis* huic attribuit Possevinus; utrum autem alicubi extent, incertum est. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

ARNALDUS de VERDALA, nobili & antiqua familia apud Carcassonenses ortus, juris utriusque professor, canonicus primo & officialis Mirapicensis, & contra Albigenses inquisitor; dein ecclesiæ S. Pauli de Fenaldesio diœcesis Alectensis decanus; ac per totam provinciam Narbonensem jurium, rerum, ac personarum reformator a Benedicto papa 12. constitutus; a quo legatus ad Ludovicum Bavarum, pacis ineundæ causa, missus, rei pulchre peractæ præmium cathedram Magalonensem obtinuit. Claruit Anno 1339. quo ad dictum episcopatum evectus est. Concilio Biterrensi an. 1351. interfuit sequente vitam cum morte commutavit, Monspelii mortuus, Magalonæ sepultus. *Historiam* brevem sibi commentarium de episcopis Magalonensibus conscripsit, in qua sex supra viginti decessorum suorum pontificum seriem, & acta accurate pertexuit, inquit Petr Gariel. Historiam dictam primus in lucem protulit Ph. Labbeus biblioth. MSS. Tom. 1. p 793. eandem fusioribus suis commentariis hic illic interspersit P. Gariellus, quos de præsulibus Magalonensi. & Monspeliens. conscripsit edit. 2. tom. *Tolosæ* 1665. fol. 1339. R. G.

(*e*) BARLAAM, gente Calaber, ex urbe Seminaria oriundus, ordinis S. Basilii monachus, vir omni literarum scientia excultissimus, νοῆσαί τε ὀξὺς, καὶ τὰ νοηθέντα ἐξηγήσασθαι ἱκανώτατος, καὶ τὰ Εὐκλείδου καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος ἐκμελετήσας, καὶ διαβόητος περὶ ταῦτα ὤν, inquit Cantacuzenus *. Inter Latinos primum educatus, cum Latinis contra Græcos sensit. Postea ad Græcorum castra transiens, Latinos scriptis fortiter oppugnavit, Græcis tamen interim gravissimæ litis ansam dedit. Thessalonicam enim primo delatus in Græcorum monachorum, eorum præsertim, qui se ἡσυχαστὰς nuncupabant, mores, instituta, & dogmata inquirere cœpit; cumque quædam minus orthodoxa ab iis foveri deprehendisset, Constantinopolum accurrit, a Joanne Cantacuzeno hospitio excipitur, 1340. H. W.

*Hist. l. 2. c. 39.

(*a*) Et *Norimb.* 1477. item sine nomine autoris *Argentin.* 1516. 4to ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 840. (*b*) Non erat Gandavensis neque Doctor Perusinus, monente *Oudin.* Tom. 3. p. 883. (*c*) Hunc *tractatum* Goldastus ipse in Diss. de autoribus tomo illi præmissa negat hujusce scriptoris esse. Inter MSS. Codices bibl. Colbertinæ Cod. 506. extare *tractatum de potestate Ecclesiastica*, ad Joannem de Janduno pertinentem, monet *Oudin.* Tom. 3. p. 884. simulque narrat Joannem una cum Marsilio de Padua opus, *Defensorem pacis* dictum, evulgavisse, editum 3. lib. Tom. 2. Monarchiæ Goldasti p. 154. (*d*) Ejusdem *enarrationes in epistolas Pauli* memorat Eisengrenius p. 151. catalogi testium veritatis; ut refert *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 963. (*e*) Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 815. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 83. seq.

monachos

Sæc. XIV. ab an. MCCC. monachos hæreseos apud Joannem patriarcham accusat, Gregorium Acyndinum sibi parastatem acciet. Monachi Gregorium Palamam ducem fortiti rem suam strenue agunt, & hæreseos crimen in Barlaamum rejiciunt. Barlaamus interim plurimis contra Latinos scriptis editis Andronici imp. favorem demeretur; & monasterii S. Salvatoris CP. abbas constituitur. Synodus tandem indicitur, anno circiter 1337. scriptis & argumentis utrimque concurritur. Palamas lumen in monte Thabor Christo circumfusum, increatum aliquid, & naturale ac coæternum Dei lumen fuisse contendit; Barlaamus e contra lumen illud neque ex divina essentia emanasse, nec divinam essentiam fuisse asserit; & præterea corporeos oculos per nullam diviniorem potentiam adeo elevari posse, ut deitatem conspiciant. Synodus nil in utramque partem definivit; Barlaami tamen procacitatem & in disputando petulantiam acri satis censura notavit: Palamæ autem non minus quam Barlaamo silentium indixit. Barlaamus injuriam sibi factam clamat; & imperatoris favore subnixus, adversarios impugnare nequaquam cessat. Anno 1339. ab Alexio imp. ut videtur, legatus, suscepto Avenionem itinere, coram Joanne pontifice in consistorio cardinalium multis peroravit, ut synodum generalem pro disceptandis utrimque controversiis indici suaderet. Surdis ille cecinit. Pontifex pacem noluit, nisi ecclesia Græca penitus succumberet. Constantinopolim igitur reversus Barlaamus, ad consueta se contulit studia. Claruit anno 1340. Anno sequente mortuo Andronico imp. & Palamitis, qui Cantacuzenum in partes traxerant, omnia pro lubitu agentibus, Constantinopoli sese clam subduxit: sæpius, & in frequentibus synodis, post abitum damnatus & excommunicatus. Ipse interim in Occidente positus, ad Latinorum partes deficit, & Græcorum dogmata scriptis acriter oppugnavit, episcopus Gyracensis sive Hieracensis in regno Neapolitano brevi post constitutus. Quo anno obierit, non constat. Nugas agunt, qui cum ob rerum gestarum ignorantiam contraria Barlaami scripta conciliare nequeant, eum in binos scriptores, alterum monachum Græcum, alterum episcopum Hieracensem, dissecant.

SCRIPTA.

Liber contra Primatum Papæ, a Joanne Luido primum Gr. Lat. editus *Oxonii* 1592. *4to.* prodiit dein cum Salmasii adhuc pueri notis *Hanov.* 1608. *8vo.* ab eo tandem ætate provectiori libri de primatu Papæ calci subnexus *Lugd. Bat.* 1645. *4to.* Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Λογιστικὴ, sive Arithmeticæ Algebraicæ libri 6. Gr. Lat. *Argentinæ* 1572. *8vo. Parif.* 1600. *4to.*

Epistolæ 3. ad amicos in Græcia constitutos de Primatu Ecclesiæ Romanæ. Lat. apud Bzovium ad an. 1331. §. 13. (*a*).

Epistola ad Alexium Calochetum pro Latinis ante episcopatum scripta, ibid. ad an. 1330. §. 59.

Responsio ad Demetrii Thessalonicensis Epistolam de Processione Spir. S. ibid. ad an. 1332. §. 5.

Probatio per Scripturas, quod Spiritus S. procedat a Filio. ibid. ad an. 1333. §. 2.

Orationes pro unione Græcorum cum Ecclesia Romana ad Benedictum 12. papam Avenione habitæ, ibid. ad an. 1339. §. 25. (*b*).

Ethicæ secundum Stoicos libri 2. Prodierunt una cum epistolis & orationibus prædictis, Lat. apud Canisium Tom. 6. p. 4. (*c*) & in Bibliotheca Patr. Tom. 26.

Tractatus ejusdem 18. de Processione Spir. S. adversus Latinos, duos *de unione Ecclesiarum*, ac totidem *de Primatu Papæ* se perlegisse testatur Leo Allatius de Consensu, l. 2. c. 17. §. 1.

BARLAAM, gente Calaber, instituto monachus, versatilis ingenii vir, inter Latinos enutritus ad Græcos confugit, & contra Latinos calamum strinxit; unde & cœnobii S. Salvatoris abbas constituitur: postea ad Latinos regressus, ac eorum partes tutatus, episcopus Hieracensis renunciatur. Præter ea quæ a Cl. Whartono recensentur, plura ingenii sui monumenta post se reliquit. Extant nempe *Demonstrationes* duæ ad legatos papæ, de processione Sp. S. ex solo Patre. Pr. ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ. Habentur Gr. MSS. Bibl. Vindob. Cod. Theol. 101. n. 6. iterumque in cap. 11. divisa Cod. Hist. 123. n. 2. a fol 97. ad fol. 123. Ex his singulis capitibus totidem libros in recensione Allatiana de Conf. L. 2. c. 17. Sect. 1. col. 825. 826. fieri suspicari fas est. *Dialogus* contra legatos papæ de processione Sp. S. Pr. Λατῖνος ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς μία εἰσὶν ἀρχὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰπε &c. ibid. Cod. Theol. 101. n. 7. Vide L. Allat. ibid. *Epistola* ad Nicolaum archiepiscop. de primatu papæ. Pr. Μὴ τοῦτο οὐκ σεβάσμιε πάτερ, ὅτι τοῦ πάπα τῶν ὀρθῶν ἐκπεσόντος δογμάτων, &c. ibid. n. 8. L. Allat. ibid. *Dissertationes duæ* contra S. Thomam Aquinatem de S. Trinitate. Pr. Θωμᾶς μὲν οὐδένα τρόπον διαφορᾶς ἐν τῇ τριάδι οἴεται, &c. ibid. n. 9. L. Allat. ibid. 1340. R. G.

(*a*) Barlaami *Epistolæ de unione Romanæ Ecclesiæ & processione Sp. S.* habentur in Tom. 5. Bibl. max. Pontificiæ Jo. Thomæ de Roccaberti *Rom.* 1698. (*b*) Item ap. Odoricum Raynaldum ad an. eundem n. 19. (*c*) Edit. nov. Tom. 4. p. 369. & 405.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Differtationes tres contra legatos papæ de processione Sp.S. Pr. ὁ μάλιστα τῶν ὑμετέρων θαυμάζω τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἐπ' οὐδεμιᾶς ἀκινήτου ἐννοίας ὁρῶ ὑμᾶς ἱδρυμένους, ἀλλ' ἀτάκτως, &c. ibid. Vide itidem Allat. ibid. *Refponfio* ad archiepifcopi Bofphorani argumenta de proceffione Sp. S. Pr. φὴς ὅτι Πατρὸς καὶ υἱοῦ θέλημα ἕν &c. ib.n.11. Iterum adifis Allat. ibid. *Oratio* contra Latinos ex variis variarum orationum S. Gregorii Nazianz. & S. Bafilii M. fragmentis coagmentata. Pr. Ἐπειδὴ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀπερίεργον τῆς θείας ἡμῶν ἀτιμάσαντες πίστεως, &c. ib. n. 12. Allat. ibid. *Epiftolæ* quinque. *Prima*, ad amicos in Græcia de unione S. Rom. ecclefiæ. *Secunda*, ad eofdem de primatu ecclef. Rom. & de proceffione Sp. S. *Tertia*, ad Demetrium Theffalonicenf. refponforia, ac ad unionem ecclef. Rom. hortans. Hujus Fragmentum habetur apud Allat adverfus Hottinger. p. 125. aliud p. 285. *Quarta*, ad Alexium Calochetum, in qua oftendit non obedientes Rom. ecclef. effe non folum fchifmaticos verum etiam hæreticos. *Quinta*, in qua probat per S. Script. Sp. S. ex Filio effe quemadmodum ex Patre. Harum meminit L. Allat. de Confenf. lib. 2. c. 17. fect. 3. col. 839. 840. Utrum vero eædem fint cum iis quas in bibl. Vaticana extare narrat Spondanus, ad ann. 1332. n. 5. quarum etiam nonnullas edidit Bzovius ad ann. 1330. nifi infpectis Codd. dici non poteft. *Compendium* ejus exercitationis ethicæ fecundum doctrinam Stoicorum, ex eorum fcriptis collectæ meminit idem Spondanus, ibid. *Epiftolæ* ejus ad Nilum inclufum, quem judicem inter fe & Palamam conftituit, meminit L. Allatius Diatr. de Georgiis, p. 342. uti & *Commentariorum* ad Lapitham Cyprium, *tractatus* etiam de lunari defectu comprehendendo ex mathematica conftructione Ptolemæi. Pr. Ἀναγκαῖον ἡγησάμην ἐκδόσθαι σοι, ibid. Porro multa eum opera mathematica elucubraffe teftantur Voffius & Sempilius (*a*).

1340. H. W. MAXIMUS PLANUDES, monachus Græcus, vir utraque lingua eruditus, & omnifaria doctrina excultus, Andronico imp. feniori apprime charus, a quo ante annum 1327. una cum Leone Orphanotropho Aquileiam legatus eft, ut Venetos Græcis fubiratos placaret. Claruit anno 1340. Scripfit adhuc anno 1353. Doctrinam ejus atque eruditionem ipfi deprædicant adverfarii. Sic enim illum jam diu defunctum alloquitur Beffario cardinalis, Οὐ γὰρ ἂν ἐγὼ σοῦ ἀνδρῶν ἄριστε καὶ σοφώτατε καταγνοίην, οὕτω πᾶσαν ἐξησκημένου παιδείαν, οὕτω δὲ διαβεβηκότος ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ θεωρίᾳ, καὶ διὰ πάντων μὲν μαθημάτων ὁδεύσαντος, εὐδοκιμήσαντος δ' ἐν ἅπασι, πρὸς δὲ τῇ Ἑλλάδι καὶ τὴν Λατίνων γλῶτταν εἰς ἄκρον ἐξησκημένου. *Non enim de te, vir optime atque fapientiffime, male fentirem; qui in omni difciplinarum exercitatione verfatus es*, &c.

SCRIPTA.

De proceffione fpiritus fancti contra Latinos liber feu capita. Prodiit Gr. Lat. una cum refponfionibus Beffarionis, & notis a Petro Arcudio inter opufcula aurea edita *Romæ* 1630. 4to p. 614.

Oratio in fepulturam Chrifti, & B. Virginis Lamentationem, ab Axonio Latine edita *Parif.* 1639. Quædam illius Græce exhibet L. Allatius de lib. ecclefiaft. Græc. Differt. 2. p. 257.

Homilia ἀκέφαλος in SS. Petrum & Paulum, quam fub Gregorii Nyffeni nomine Gr. Lat. feparatim edidit Gretferus *Ingolftad.* 1620. a Cl. Lambecio * autoritate codicum MSS. Planudi adjudicatur. * Comment. l. 4. p. 56.

(*b*) *Epigrammatum Græcorum libri* 7. qui Gr. prodierunt *Parif.* 1566. 4to Gr. Lat. per Lubinum-1603. 4to. & cum fcholiis variorum *Francof.* 1600. Planudem noftrum autorem, feu potius collectorem, habere vulgo cenfentur.

S. Auguftini de Trinitate libri 15. a Planude *Græce verfi*. Verfionis iftius capita nonnulla Græce edita funt *Romæ* 1630. Gr. Lat. per Leunclavium *Bafil.* 1588. 8vo. Integra extat MS. in bibliotheca Cæfarea Vindobonenfi, tefte Lambecio Comment. l. 4. p. 159.

Dionyfii Catonis præcepta moralia, & difticha, ab eodem *Græce tranflata & expofitione interlineari illuftrata*, prodierunt *Auguftæ Vindel.* 1523. 8vo *Lugd. Bat.* 1598. 8vo.

Scholia in Diophanti priores duos libros, a Gul. Xylandro una cum Diophanto edita *Bafil.* 1575.

Æfopi Fabulatoris Vita & Apologia, Gr. *Venet.* 1521. & innumeris aliis in locis.

Epiftolæ 122. *Comparatio veris & hyemis, Oratio in S. Martyrem Diomedem, & Argumentationes* 3. *contra Latinos de Proceffione Sp. S.* extant Gr. MSS. in bibliotheca Cæfarea, tefte Lambecio Comment. l. 4. p. 57. 328. Cætera ejus fcripta enumerat Simlerus p. 498. (*c*).

Dialogus ejus *de Grammatica*, & *Tractatus de Syntaxi* extant MSS. in bibl. Auguftana. Vid. Indicem ejus p. 25.

(*a*) Ejufdem *Demonftrationes ad 2dum librum Elementorum Euclidis* editas *Argentorat.* 1564. & *Logifticen* ibid. 1572. 8vo. & denuo cum verfione & fcholiis Jo. Chamberi *Parif.* 1600. 4to. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 4. p. 18. Ejufdem *refutationem trium capitulorum*, quæ addita funt ad harmoniam Ptolomæi MS. in bibl. regia Parifienfi *ibid.* Vol. 3. p. 451. Volumen *ad hiftoriam Ecclef. illorum temporum maxime neceffarium* editum *Walachiæ* ibid. Vol. 10. p. 516. & plura alia ejufdem fcripta commemorat. p. 428. (*b*) De hifce libris & eorum editionibus conf. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 2. p. 693. feq. (*c*) Ariftotelis lib. 2. *de Plantis* Gr. a Maximo Planude (ut fufpicatur Julius Cæfar Scaliger) tranflatos memorat *Fabr.* ibid. Vol. 2. p. 135. Ejufdem *expofitionem* ineditam in Theophrafti Characteres, a Gefnero memoratam præfat. ad Joh. Stobæum. ibid. p. 241. Ejufdem *Technologiam in imagines Porticus Neapolitani* MS. in bibl. Vaticana & Gudiana *ibid.* Vol. 4. p. 48.

GREGO-

Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1340. H. W. (*b*) GREGORIUS ACINDYNUS, monachus Græcus, Barlaami sectator, Palamæ & monachorum Hesychiitarum, quin & Latinorum hostis acerrimus. Claruit anno 1340. Triennio circiter ante Barlaamo contra Palamam in synodo CP. agenti astiterat, & una cum eo gravem synodi censuram expertus est. Ipse nihilominus, inquieti ingenii vir, Palamitas hæreseos palam accusare non dubitavit. Quapropter a Josepho patriarcha in judicium vocatus anno 1341. in synodo CP. silentium sub anathematis pœna observare jussus est. Anno 1347. Cantacuzeno rerum potito, & Isidoro ad patriarchatum CP. evecto, in frequentibus synodis damnatus & excommunicatus, vitam deinceps obscuram & otiosam egit. Extat *Carmen Iambicum de Hæresibus Gregorii Palamæ*, Gr. apud L. Allatium Græc. Orthod. Tom. 1. a pag. 756. ad 770. Fragmenta 2. Gr. Lat. apud eundem de Consensu l. 2. c. 16. §. 3. Habentur etiam Græce MSS. in bibliotheca Bavarica Acindyni libri 2. (sed mutili) *de essentia & operatione Dei* adversus Palamam, Gregoram, & Philotheum; quorum capitum periochas Jac. Gretserus suis in Cantacuzeni Historiam notis inseruit, indeque Bzovius Annalibus suis ad an. 1337. §. 8. Integrum opus demum edidit Gretserus, *Ingolstad.* 1616. 4to (*c*).

1340. H. W. NILUS CABASILAS, archiepiscopus Thessalonicensis, causæ Græcorum propugnator strenuus. Claruit anno 1340. Extant *Libri* 2. alter *de causis divisionum in Ecclesia*, alter *de Primatu Papæ*, editi Græce *Londini* in 4to. sed absque anni vel typographi nota, Gr. Lat. *Basil.* 1544. 4to. (*d*). *Francofurti* 1555. 8vo. cum notis Salmasii *Hanov.* 1608. 8vo. & ad calcem operis sui de primatu papæ *Lugd. Bat.* 1645. 4to. In postremis hisce duabus editionibus accesserunt loca nonnulla ad idem argumentum spectantia, ex variis Nili scriptis excerpta. Cæterum scripsisse Nilus dicitur *Libros* 49. *de processione Sp. S. adversus Latinos.* Plurima ejus contra ecclesiam Latinam opuscula manuscripta recenset Leo Allatius Differt. de Nilis c. 14. p. 49.

1340. R. G. NILUS CABASILAS (*e*), archiepiscopus Thessalonicensis, Latinorum hostis infensissimus, claruit anno 1340. Scriptis Sæc. XIV. ab an. MCCC. adversus Latinos, præcipue *de processione Spiritus S.* tantam apud suos existimationem obtinuit, ut in Synodo C. Politana paulo ante concilium Florentinum congregata, cum patres Græci, quibus modis disputationem contra Latinos sustentare possint, deliberarent, Cabasilæ opera diligentius evolvenda, & ex eis notatu digniora excerpenda uno ore decreverint. Pauciora quidem ex istis lucem publicam viderunt, ea recensuit Cl. Whartonus. Inedita plura adhuc in bibliothecarum claustris latitant, ea quorum notitia ad nos pervenerit, referre molestum non erit. *De Igne Purgatorio* libellus, cum opere de *Primatu Papæ* Gr. Lat. editus, nisi forte Marco Ephesio potiori jure ascribendus. *Responsio perspicua & compendiaria adversus Latinos* velut *Enchiridion* quoddam cum illis disputandi. Pr. Τῶν ἐν τῇ Θεολογίᾳ δογμάτων τὰ μὲν ἐστὶ ῥητῶς κείμενα. Extat Græce MS. in Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 101. num. 4. & in regia Parif. Cod. 1377. Latina ejus versio a Fl. Illyrico adornata olim in lucem prodüt teste Simlero. *Liber de Processioe Spiritus S.* Opus permagnum in varias partes distributum. Prima pars *Capita* seu *Argumenta Latinorum* 49. pro processione Spiritus S. ex Patre & Filio complectitur. Pr. Λατίνων κεφάλαιον α΄. Πρῶτον μὲν ἀρχαία τίς ἐστι δόξα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Secunda, *Refutationem* eorundem capitum *generalem* in dissertationes 5. divisam continet: singularum Principium exhibet L. Allatius *dissert. de Nilis*, p. 49. Tertia, *Refutationem* eorundem 49. capitum *specialem*, in totidem solutiones unicuique capiti singulatim subjunctas divisam comprehendit. Pr. Πάντα μᾶλλον ἢ τὰ τοιαῦτα γένοιτ᾽ ἂν ἀληθῆ. Ex his 49. capitibus tot libros numerat L. Allatius *. Habetur Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. 101. n. 4. & in Basileensi, uti & apud Venetos in bibl. SS. Joannis & Pauli, licet Thomasinus in favorem Latinorum scriptum dicat, eo forsan hallucinatus quod argumenta Latinorum in isto opere primum locum occupant. *Epistola* ad sororis suæ filium Nicolaum Cabasilam de *Oratione ejus Encomiastica in S. Demetrium Martyrem.* Pr. Ἡ δὴ αἰτία δήλη, δι᾽ ἣν καὶ ὧδε τέτακται (*f*), MS.

* De Consens. lib. 2. c. 18. § 8.

(*a*) Item in bibl. Bodleian. in Cod. Barocc. 125. & bibl. regia Parif. & Seguiriana; vid. Catalog. Bibl. Coislinian. p. 21. & Labbei Bibl. novam MSS. p. 105. ubi Planudis *Syntaxin* ex Harmenopulo & Christodulo commemorat. Donati *Grammatica parva* a Planude Græce versa in bibl. Bodleian. Cod. 71. ut narrat *Fabr.* bibl. Gr. Vol. 7. p. 47. Ejusdem *Grammatica* MS. Florentiæ in bibl. S. Mariæ, & *Ovidii Metamorphoseon* Græc. versio ibid. teste Montfaucono Diar. Ital. p. 369. 370. Ejusdem *de curatione Morborum capita* 130. MS. in bibl. Bavarica Cod. 138. teste *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 13. p. 327. De cæteris Planudis scriptis conf. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. L. 5. c. 45. p. 533. seq. *Oudin.* Tom. 3. p. 760. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 85—88. (*c*) Librum 3. *adversus errores Palamæ* citat. Nic. Comnenus p. 188. prænot. Mystagog. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 44. § 32. Vol. 10. p. 463. (*d*) Hanc editionem Græco-Latinam extare non credit *Fabr.* Vid. Bibl. Gr. Vol. 5. in Allatii Diatrib. de Nilis p. 60. not. ubi tractatum *de Primatu Papæ* memorat Lat. redditum a Bonav. Vulcanio, & e MS. bibl. Vaticanæ editum *Lugd. Bat.* 1595. 8vo. Habetur etiam hic tractatus Lat. ap. Goldastum in Monarchiæ S. Romani imperii Vol. *uno.* p. 30. (*e*) Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 917. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 88. (*f*) Principium hujus epistolæ non est ab hisce verbis, sed verba librarii sunt, quibus rationem manifestam esse ait quare in Cod. isto Cæsareo orationibus Cabasilæ, Nili epistola subjungatur. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 5. ad Diatrib. Allatii p. 61.

ibid.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

ibid. Cod. Theol. 262. n. 8. *Epistola alia Theologica* ad eundem. Pr. Περὶ ἐννοίας τῶν συγγραμμάτων σε. MS. in bibl. Vatic. Cod. 632. *Epistolæ nonnullæ* ad Nic. Cabasil. ejusque *Responsoria*, habentur etiam MSS. in bibl. reg. Gall. Cod. 1759. *Epistolæ* ad Demetrium Chrysoloram, Demetrium & Prochorum Cydonios fratres, extant MSS. in eodem codice Vaticano. Opus contra Barlaamitas & Acindynianos extat MS. in bibl. Vallicell. teste Possevino *. Porro Operum Nili Thessalon. Volumen magnum majori folio habetur Gr. MS. in biblioth. Lugduno-Batava in arca Bonav. Vulcanii. num. 2.

* Append. ad Apparat. Sacr. p. 21.

1340. H. W.

RICHARDUS HAMPOLUS, a nonnullis *Pampolitanus* male appellatus, vero cognomine *Rollus* gente Anglus, patria Eboracensis, theologiæ doctor, ordinis S. Augustini eremita, prope cœnobium sanctimonialium Hampolense, quatuor milliaribus a Doncastro in agro Eboracensi dissitum vitam egit eremiticam. Claruit anno 1340. Obiit anno 1349. in festo S. Michaelis, in monasterio Hampolensi sepultus. Sancti titulum apud populares suos post obitum sortitus videtur. Habetur enim MS. in bibliotheca Cottoniana * officium S. Richardi Hampolæ eremitæ; in quo de vita & miraculis ejus agitur.

* Sub effigie Tiberii A. 15.

SCRIPTA.

De emendatione peccatoris, & *de regula bene vivendi liber* (*a*). Prodiit *Parif.* 1510. 4*to*.

Enarratio compendiosa & pia in Psalterium.

Enarratio in Cantica Vet. Testamenti in Ecclesiasticis Officiis usurpata.

Commentarius specialis in Psalmum 20.

Commentarius in Orationem Dominicam, Symbolum Apostolicum, & Symbolum Athanasii.

Commentarii in nonnulla loca Cantici Canticorum.

Commentarius brevis in Threnos Jeremiæ.

Enarratio brevis in aliquot capita Jobi.

Alia quædam Opuscula sacra, quæ una cum supra recensitis omnibus prodierunt *Colon.* 1536. fol. & in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 609. *Annotationes* ejus *in Apocalypsin*; & *Tractatus de vita activa & contemplativa*, extant MSS. in biblioth. Cottoniana loc. cit.

Stimulus Conscientiæ, opus versu Anglico concinnatum & in 7. partes distributum. Prima agit de natura humana, 2*da* de mundo, 3*tia* de morte, 4*ta* de purgatorio, 5*ta* de die judicii, 6*ta* de pœnis inferni, 7*ma* de gaudiis cœli. Id MS. vidi in biblioth. archiepiscopi Cantuariensis Lambethana in 4*to*.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Psalterium illum in linguam Anglicanam transtulisse (*b*), & in versum illum Davidis [ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque] judicium suum de necessitate Scripturarum vernacularum proposuisse ex MS. quodam codice testatur RR. Usserius in Historiæ Dogmaticæ Controversiarum Specimine MS.

Cætera, quæ nondum sunt edita, a Baleo & Pitseo longo agmine recensentur, manuscripta a Jamesio Eclog. par. 2. p. 35. (*c*).

ROBERTUS HOLKOT, gente Anglus, Northamptoniæ natus, ordinis Dominicani monachus, theologiæ doctor & professor in academia Oxoniensi. Claruit anno 1340. Obiit in urbe patria anno 1349. peste extinctus, dum ecclesiastici libro explicando incumberet. 1340. H. W.

SCRIPTA.

Commentaria, seu *Quæstiones in* 4. *libros Magistri Sententiarum*. Prodierunt *Lugduni* 1497. fol. 1510. 4*to*. 1518.

Moralitates pulchræ Historiarum in usum Prædicatorum, quibus annectitur *Tabula aurea D. Thomæ super Evangelia & Epistolas totius anni.* Venet. 1505. Parif. 1510. 8*vo*.

Lectiones 213. *in librum Sapientiæ Solomonis*, quas nonnulli Reginaldo de Alna ordinis Cisterciensis adjudicant (*d*). Extant *Spiræ* 1483. *Reuthlingæ* 1489. *Venet.* 1509. 1586. fol. (*e*).

Lectura in Canticum Canticorum, & *in septem priora Ecclesiastici Capita.* Venet. 1509.

Commentarius in Proverbia Solomonis, quem quidem alii Thomæ Gualensi ascribunt. Prodiit *Parif.* 1515. (*f*).

Tractatus de imputabilitate peccati, *Conferentiæ quædam super sententias*, & aliæ aliquot *Quæstiones.* Lugduni 1497. fol. 1518.

Commentarius in 12. *Prophetas Minores.* Extat MS. in bibliotheca Baliolensi *Oxon.* cod. 25.

Quodlibeta, MSS. in bibliotheca Pembrochiana Cantab. cod. 108.

Allegoriæ utriusque Testamenti, MSS. in Bibl. S. Petri Cantab. cod. 174.

(*a*) Habetur MS. in bibl. Cott. sub *Faustina* A. 5. n. 9. (*b*) Vide Historiam variar. versionum V. & N. Testament. in linguam Anglic. a *Joh. Lewis* Anglice editam 1739. 8*vo*. p. 12. seq. (*c*) Ejusdem *Speculum vitæ & alia opera rythmica*; 12. *Capitula* & *Comment. in* 7. *Psalmos pœnitentiales*, *Paraphrasis in* 10. *præcepta*, *Vita B. Virginis* &c. extant MSS. in bibl. Bodleiana. De MSS. cod. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 927. (*d*) Hos refellit *Jac. Quetif.* de Scriptorib. Dominican. Tom. 1. p. 629. (*e*) Novissime *Colon.* 1689. de Cod. MS. bibl. in Templo S. Petri Hamburg. vid. Staphorstii Tom. 3. Hist. Ecclef. Hamb. p. 265. Asservantur etiam MS. in bibl. Coll. Etonensis. (*f*) Primum *Parif.* 1510. postea *Lovanii* 1519. 8*vo*. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. Vol. 3. p. 799. quem vide de editionibus Holcot operum. Holcotus etiam scripsit *Tractatum de studio S. Scripturæ* edit. *Reutling.* 1489 fol. *Venet.* 1483. 1500. 1509. 1515. 1586. *Comment. in Ecclesiasten* MS. in bibl. Paulina Lipsiensi. *Concordantias Anglicanas*, MS. a Sandero memoratas in Bibl. Belgic. part. 2. p. 50. & *Philobiblion* sub nomine Richardi de Bury sæpius evulgatum. conf. *le Long.* Bibl. sacr. Vol. 2. p. 781. *Fabr.* loc. citat. *Hearn.* in Append. 2. ad Lelandi Collect. p. 299.

Sermones

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Sermones per totum annum, MSS. ibid. cod. 107.

Alia Holcoti opera inedita dabit Altamura Biblioth. Prædic. p. 126. & in Append. p. 479. Baleus Cent. 5. cap. 84. Pitseus æt. 14. p. 463.

1340. H. W. PHILIPPUS DE MONTE CALERIO, seu *de Janua*, regione Subalpina oriundus; ordinis Minorum monachus, in conventu Tolosano primum professus, dein vero lector conventus Sacri Loci Paduæ. Claruit anno 1340. Extant *Conciones Dominicales totius anni*, quæ a Janselmo Canova ordinis Minorum custode Cumano, Philippi consodale in compendium redactæ editæ sunt *Lugduni* 1510. *Quadragesimale*, *Conciones de Eucharistia*, & *Sermones de Sanctis*: quæ quidem omnia cum Concionibus Dominicalibus prodierunt *Lugduni* 1515. *Postilla super Evangelia Dominicalia* ab anno 1330. conscripta habetur MS. in bibliotheca Pembrochiana Cantabr. cod. 51. (*a*).

1340. H. W. HENRICUS DE URIMARIA, seu *Frimaria*, natione Germanus, patria Thuringus, ordinis Augustiniani eremita, sacræ scripturæ & philosophiæ Aristotelicæ studiosissimus, & in academia Parisiensi theologiæ doctor. Claruit anno 1340. Effusam ejus erga pauperes benevolentiam, erga Deum pietatem insigni elogio cohonestant ex Jordano Jos. Pamphilus * & Possevinus †; qui charitatis quidem suæ egregium proferunt indicium: pietatem vero ejuscemodi depingunt, ut enthusiasticum aliquid traxisse non possimus non suspicari. Utcunque vero uterque multorum illi in vita & in morte miraculorum gloriam affingit. Obiit grandævus, postquam immanes renum ac vesicæ dolores biennio tulisset.

* Chron. Ord. Erem. p. 40.
† Apparat. Tom. 1. p. 733.

SCRIPTA.

Additiones ad libros Sententiarum. Prodierunt una cum Ægidii Romani commentariis *Colon.* 1513.

De quadruplici instinctu liber. Venet. 1498. (*b*) alteri cuidam Henrico ordinis Dominicani male inscriptus.

Sermones de passione Domini & de Sanctis. Hagenoæ 1513. & cum præcedente libro *Paris.* 1514.

Præceptorium, quod sub Nicolai Lyrani nomine sæpius excusum prodiit; isti a nonnullis adjudicatur.

Alia ejus opera MSS. quam plurima enumerant Jos. Pamphilus, & ex eo Ant. Possevinus locis citatis.

(*c*) LUPOLDUS BEBEMBURGIUS, sive *Babenbergius*, a nonnullis Ludolphus & Liutollius dictus, natione Germanus, ex nobili familia de Bebemburche, juris utriusque professor, & in academia Bononiensi Joannis Andreæ auditor, ex canonico Moguntino, Herbipolensi; & Babenburgensi episcopus Bambergensis factus est anno circiter 1340. Sic Trithemius & Pantaleon *. Sunt tamen qui episcopalem apicem Lupoldo prorsus denegant. Extat *Liber* ad Rudolphum Saxoniæ ducem *de zelo veterum regum Galliæ & Germaniæ principum*, in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 88. item *Liber de Juribus Regni & Imperii* ad Balduinum Trevirensem archiepiscopum, *Argentinæ* 1508. *4to.* Prodiit uterque simul tractatus *Paris.* 1540. *Colon.* 1564. *8vo.* *Basil.* 1497, 1566. *Argentin.* 1603, 1609. 1340. H. W.

* De viris illust. German. par. 2. p. 328.

ALVARUS PELAGIUS, seu inverso ordine *Pelagius Alvarus*, natione Hispanus, patria Gallæcus, natalibus non infimis solum, sed & pudendis, ex Compostellanæ diœceseos clerico, & decretorum doctore Bononiensi, Minoritarum sodalis anno 1304. in generali capitulo Assisii habito factus. Dein Pilis operam theologiæ dedit; & Lutetiam profectus, Joannem Duns Scotum docentem audivit. Anno circiter 1329. Joannis 22. pontificis partes adversus Michaelem Cæsenatem tutatus, pœnitentiarius apostolicus renunciatur. Anno 1332. 16. cal. Julii Coronensis in Achaica, ante annum 1340. Silvensis in Lusitania episcopus constitutus est. Quando obierit, parum constat. Extant *de Planctu Ecclesiæ* ad Petrum Gomesium Franciscanorum generalem libri 2. quos ante decennium conscriptos Alvarus Compostellæ correxit anno 1340. (*d*). Prodierunt *Ulmæ* 1474. *Lugduni* 1517. *Venet.* 1560. (*e*). *Summa Theologiæ*, Ulmæ 1474. (*f*). *Collyrium Fidei adversus Hæreses*, MS. in bibliothecis Vaticana & Colbertina. *Sermo prolixus de visione animarum* coram Joanne 22. pontifice habitus, quo Joannis sententiam tuetur, MS. in bibliotheca Toletana. Alia ejus scripta recenset Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 15. (*g*). 1340. H. W.

(*a*) Item in Publ. Bibl. Cod. 48. & Oxon. in bibl. Coll. Nov. Cod. 32. teste *Oudin.* Tom. 3. p. 896. Scripsit etiam *Comment. in Genesin*, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 5. p. 264. (*b*) Denuo *Antverpiæ* 1652. 8vo. cum vita Ejusdem præmissa, teste *Oudin.* Tom. 3. p. 912. quem vide de MSS. codd. Ejusdem *Confessionale* extat MS. in bibl. Patavina teste Tomasino p. 75. Ejusdem *liber de perfectione hominis interioris*, excerptus ex collationibus Jo. Cassiani, habetur MS. in Bibl. Heilsbronnensi. *Argumenta* cap. 24. notavit Ludovicus Tockerus in ejusdem Bibl notitia. (*c*) Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 878. (*d*) Cont. *Du Pin.* Hist. Eccl. Vol. 12. p. 58. (*e*) Habentur etiam ap. Jo. Thom. Roccaberti in Bibl. Pontificiæ maximæ Tom. 3. (*f*) Non esse opus a *planctu Ecclesiæ* diversum notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 202. (g) Item Nich. Antonius L. 9. Bibl. Vet. Hispan. c. 4. §p. 102.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

1340. R. G. **BERNARDUS PARENTINUS**, ord. Prædicatorum, provinciæ Tolosanæ, (erat Poccianitus, qui Florentinum asserit) philosophus ac theologus eximius, claruit anno 1340. Scripsit lectiones eruditas super totum officium missæ: opus illud *Lilium Missæ*, (pro quo *librum* missæ, exscriptoris forsan incuria, habet Possevinus) compellat vir. Extat MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 2627. Typis impressum per Lud. Vassorium emendatum *Paris.* 1517. 1531. 8*vo*. *Sermones*, & opuscula varia ei tribuunt Pocciantius & Simlerus.

1340. R. G. **GEORGIUS LAPITHA**, gente Cyprius, nobili & antiqua ortus familia, prope fl. Lapitham, unde nomen adeptus, sedem habuit; claruit anno 1340. præter utriusque linguæ scientiam, philosophiæ arcana perscrutatus est, in sacris etiam scripturis perdiscendis assiduus, quibus Latinorum dogmata feliciter propulsavit, avitæ fidei tenacissimus: cum Barlaamo monacho, & Nicephoro Gregora literarum commercium habuit, unde & ætas dilucide innotescit. Scripsit *Versus* morales & politicos: *Morales* numero 319. extant Gr. MSS. Venetiis in biblioth. S. Antonii, teste Gesnero. *Politici* (opus tumultuarium) Græce habentur MSS. in biblioth. regis Gallorum, Cod. 2256. iterum Cod. 3337. titulus & principium sic se habent. *Στίχοι πολιτικοὶ αὐτοσχέδιοι, εἰς κοινὴν εἰκὸν τοῦ σοφωτάτου κυρίου Γεωργίου Λαπίθου τοῦ Κυπρίου. Γνῶθι σαυτὸν, ὦ βέλτιστε, τίς τε καὶ πόθεν τυγχάνεις.* Opus divisum per titulos, juxta varia rerum argumenta. (*a*).

1342. R. G. **ADAMUS MUREMUTHENSIS**, gente Anglus, ecclesiæ D. Pauli apud Londinenses canonicus, vir erat in jure civili probe institutus, & in rebus agendis exercitatus; legationes plurimas, tum archiepiscoporum Cantuariensium, tum regis Edvardi nomine obiit, ad majora regni & ecclesiæ negotia adscitus. Anno 1327. a conventu Cantuariensi, sede vacante, spiritualis jurisdictionis custos per diœcesin Exoniensem episcopo eo tempore orbatam statuitur. Claruit anno 1342. quamdiu autem superfuit incertum est; res gestas sui temporis, quibus ipse interfuit, & quarum pars magna fuit, literis commisit, res Romanas & Gallicas Anglicanis intertexens. Duplex *Chronicon* elucubrasse dicitur; primum ab anno 1302. usque ad an. 1343. Alterum (modo ab eodem auctore, quod non usque adeo certum est, protectum) ad annum 1380. productum, neutrum typis vulgatum (*b*), a celeberrimo Antiquitat. Britannic. auctore (cui prima pars solummodo innotuisse videtur) & Nic. Harpsfeldio sæpius laudatum. *Continuatio Chronicorum* dicitur, & in bibl. Cotton. MS. extat, Claudius E. 8. 27. ad ann. 1340. ibid. Nero. D. 10. 4. ibid. Galba. A. 1. 1. Et in Coll. S. M. Magd. Oxon.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

JOANNES CANTACUZENUS, patria Byzantinus, illustrissima Cantacuzenorum prosapia oriundus, patrem habuit præfectum Peloponnesi, quem 21. annos natum puer adhuc amisit, matrem Theodoram Palæologinam lectissimam fœminam, cui Michael 1. Palæologus imp. avunculus erat magnus. Postquam juventutem literis & militaris disciplinæ scientia haud vulgariter imbuisset, rebus imperii summis tractandis admotus, in aula & urbe enitere cœpit. Uxorem duxit Irenem Andronici Asanis, magni ducis, filiam, Andronici senioris imp. ex forore neptim; & ex ea liberos sex, tres mares, totidem fœminas suscepit. Principio ab Andronico seniore imp. sacro cubiculo præfectus, cum Andronici junioris, quocum singularem ab unguiculis amicitiam coluerat, partibus deprehenderetur addictus circa an. 1320. imperatoris gratiam amisit: & ab Andronico juniore magnus domesticus, ac Thraciæ præfectus constitutus est. Arreptis tandem imperii fascibus anno circiter 1328. & exautorato avo, Andronicus junior Cantacuzenum honoribus atque opibus cumulavit; toti militiæ præfecit; imperii collegam sibi expetivit, sed reluctantem non obtinuit; nil unquam eo inconsulto aut refragante egit; moriens denique anno 1341. Joannis Palæologi filii sui, pueri novennis, simul ac imperii tutelam ei commisit. Strenue non minus quam fideliter provinciam sibi demandatam obiit Cantacuzenus; donec dissidia excitantibus Anna imperatrice, Joannis imp. matre, Joanne Patriarcha, aliisque proceribus CPP. exeunte eodem anno aula in Macedoniam secesserit, perduellis statim ab Anna renunciatus. Ingens procerum ac militum numerus ad Cantacuzenum confestim accurrunt; eumque, diu reluctantem, purpuram Didymotichi induere compellunt. Anno sequente die 21. Maji, a Lazaro patriarcha Hierosolymitano imperator Hadrianopoli solenni pompa coronatur. Bello per quinquennium gesto, Cantacuzenus victor evasit, captaque ineunte anno 1347. Constantinopoli, Joanni Palæologo non iniquas pacis leges dedit; ut uterque imperium, dispari tamen, donec ad maturam ætatem perveniret Joannes, jure retineret, deinceps pari. Die 13. Maji ab Isiduro patriarcha CP. quem Joanni subto- 1342. H. W.

(*a*) Ejusdem *Epistolas* exhibuit Boivinus inter Elogia Tom. 1. Historiæ Gregoræ præmissa. (*b*) Edidit Ant. Hall. *Oxon.* 1722. 8*vo*. una cum Anonymo Nic. Triveti. Annalium continuatore.

garat,

Sæc. XIV. ab an. MCCC. garat, imperator coronatus eſt; & poſt dies aliquot Helenam filiam Joanni imp. cui olim deſponſata fuerat, uxorem dedit. Parvo ſane tempore concordia inter imperii collegas illibata manſit. Suſpicionibus in inimicitias utrinque exacerbatis, iterum ad arma deventum eſt. Victor Joannes Conſtantinopolim anno 1355. in poteſtatem redegit. Quarto poſt die Cantacuzenus, qui abdicationem imperii dudum cogitaverat, & bellum civile diutius protrahere noluit, cui nondum ita attritæ erant vires, ut nulla reſiſtendi copia daretur, in monaſterio Manganenſi prope Conſtantinopolim ſeſe ultro ac lubens incluſit; mutato Joannis in Joaſaphi ſeu Joſaphati nomen, comam totondit, & monachalem veſtem induit; bellum uſque adeo deteſtatus, ut Matthæum filium Peloponneſi Deſpotam cum Joanne Palæologo armis de imperio certantem autoritate paterna inceptis abduceret, & ſuſcepto in Peloponneſum itinere Joanni conciliaret. Ad monaſterium redux, pietatis & literarum ſtudio ſe totum dedit, & hiſtoria rerum a ſe geſtarum conſcribenda infœlicem ſenectutem oblectavit. Quot annis depoſitæ purpuræ ſuperfuerit, parum liquet; plures tamen ſuperfuiſſe conſtat. Sunt qui ad annum uſque 1374. eum perveniſſe volunt (*a*). Scripſit hortante Nilo, & abſumpto ſibi Chriſtoduli nomine fictitio, eleganti non minus quam diffuſo ſtylo *Hiſtoriam rerum ab Andronicis duobus Imp. & ſeipſo geſtarum*, ab anno 1320. ad an. 1357. libris 4. præmiſſa hiſtoriarum operi *Genealogia* imperatorum Andronicos antecedentium ab anno 1195. ad. 1320. Vere de illo eruditiſſimus cardinalis Bona *, *Eximius Hiſtoricus, ſed res ſuas nimium extollens.* Suimet ipſius enim geſta magnifice utplurimum depingit; & in proprias laudes aliquoties excurrere non erubeſcit. Prodiit hiſtoria iſta Latine ex Jac. Pontani verſione una cum ipſius & Gretſeri notis *Ingolſtad.* 1603. fol. Gr. Lat. cum utriuſque notis *Pariſ.* 1645. 3. Tom. fol. (*b*). Extant ejuſdem *Orationes* 3. *& Apologiæ ſeu Aſſertiones* 4. *pro fide Chriſtiana adverſus Saracenos & Alcoranum*, Gr. Lat. cura Rodolphi Gualteri editæ *Baſil.* 1543. fol. & cum Alcorano *ibid.* 1555. (*c*). Habentur etiam illius Ἀντιῤῥητικὰ, ſeu *Contradictiones adverſus Prochorum Cydonium*, MSS. in bibliotheca Vaticana.

* Notitia Auctorum lib. de divin. Pſalmod. præmiſſa.

1342. R. G. JOANNES CANTACUZENUS

imperator CP. claruit anno 1342. patriæ religionis tum auctoritate, tum ſcriptis propugnator ſtrenuus, ſcripſit *Capita* quædam contra Paulum Latini ritus patriarcham, quorum excerpta nonnulla Græce habentur MSS. in bibl. Vind. Cod. Theol. 210. n. 18. a fol. 359. p. 1. ad fol. 388. p. 1. Pr. Ὅτι κατ' ἐσίαν ὁ Θεὸς ἐπίσης ἐςὶ ϗ Ἀγγέλοις ϗ ἀνθρώποις ϗ ἀψύχοις ϗ ἐ τοῖς μὲν μᾶλλον κ. λ. *Epiſtola* ſex de S. Trinitate & de lumine in monte Thabor ad Paulum archiep. & ejuſdem Pauli duæ epiſtolæ ad Cantacuz. imp. MSS. Oxon. Baroc. 193. item in bibl. Reg. Gall. Cod. 1435. idem forſan opus: *Contra Monachum* Iſaacum Argyrum *capita*, ex quibus excerpta nonnulla ſimiliter habentur *ibid.* codice eodem n. 19. Pr. Περὶ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων, ἤτοι τῶν θείων ἐνεργειῶν τῦ παναγίȣ πνεύματος, ἅπερ οἱ ἀντιλέγοντες τῇ Ἐκκλησίᾳ κτίσματα φασὶ εἶναι, αὐτίκα τοίνυν ὁ μέγας Βασίλει☉, integra habentur Gr. MSS. in bibl. Reg. Gall. Cod. 692. *Edictum* etiam, quo confirmavit tomum Synodicum excommunicationis & exauctorationis Joannis Calecæ patr. CP. tanquam hæretici, utpote errorum Barlaami & Acindyni ſectatoris, cujus excommunicat. ipſe Cantacuz. meminit in Hiſt. ſua Byzant. lib. 4. cap. 3. 24. extat una cum ipſo tomo MS. in bibl. Vindob. Cod. Jurid. 7. n. 12, 13. cum hac inſcriptione. Εὐνούστατοι ϗ πιςότατοι τῆ Βασιλείᾳ μȣ οἰκήτορες ἅπαντες τῆς θεοδοξοτάτȣ, θεοφυλάκτȣ ϗ θεομεγαλύντȣ Κωνςαντινȣπόλεως, οἵ τε κληρικοὶ μονάζοντες, ϗ ὅσοι τῆς πολιτείας, ϗ ὁ κοινὸς ἅπας λαὸς τὰ κινηθέντα παρὰ τȣ Βαρλαὰμ ἐκείνȣ κατὰ τῆς εὐσεβείας ϗ ὅπως. κ. λ. Neſſel. p. 20. *Paraphraſis* Ethicorum Ariſtotelis ad Nicomachum Gr. MS. Venetiis in bibl, SS. Joannis & Pauli. *Epiſtola* cujuſdam ad Mænam meminit Allat. de Sim. p. 179. *Contra Judæos* libros nonnullos concinnavit, teſte Simlero, qui eos brevi prodituros ſperare fruſtra nos juſſit. Extant ejuſdem argumenti libri novem Gr. MSS. in bibl. Reg. Gallorum Cod. 281. item in bibl. L.Bat. ex legato Warneriano n. 20. (*d*). Porro notandum eſt Cl. Whartonum in numero *Orationum* contra Saracenos ceſpitaſſe, *tres* duntaxat numerantem, quum *quatuor* ſcripſerit imperator, totidemque in lucem emiſit cum verſione ſua Cl. editor. Duo etiam opuſcula ſcripſit contra *Prochorum Cydonium*: 1. *Reſponſiones* ad dicta Prochori, de eſſentia & operatione Divina. Pr. Περὶ μὲν ἓν τῶν τῆς ἐνεργείας τȣ Θεȣ εἰδῶν κατὰ τὴν ἐν προοιμίοις ἐπαγγελίαν. 2. *Antirrhetica* ad dicta Patrum allata a Prochoro Cy-

(*a*) Jo. Cantacuzenum ætatem produxiſſe uſque ad A. C. 1411. 20. Nov. Lambecius ad Codinum p. 210. obſervat ex nota Demetrii cujuſdam Leontarii; conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 12. Vol. 6. p. 470. (*b*) Habetur MS. in bibl. Bavarica Cod. 184. Vaticana & Regia Galliæ; ut narrat *Oudin.* Tom. 3. p. 978. In bibl. S. Salvatoris Bononienſis extat MS. Chriſtoduli *hiſtoria* Impp. CPP. (Præit Nili ad Chriſtodulum Epiſtola; ſequitur reſponſio Chriſtoduli.) In Muſæo Germano Venet. Ejuſdem. *tractatus contra Mahummedem*, teſte Montfaucon. Diar. Ital. p. 40. & 408. (*c*) Extant MS. in bibl. Bavarica Cod. 189. teſte *Oudin.* loc. citat. quem vide de MSS. Codd. (*d*) Extant etiam in bibl. Leidenſi; ut conſtat ex Catalogo ejuſd. Bibl. impreſſo 1716.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. donio. Pr. ὅλως μὲν ὐκ ἔδει, ὦ Πρόχορε, ὥτως ἀπολογήσασθαι με πρὸς τὰ λεγόμενα, habentur ex fide L. Allatii, * MS. in bibl. Vatican. Codd. 673. 674. & 1222. (a).

* Diatrib. de Nilis. p. 46.

1342. H. W. (b) CLEMENS VI. *Petrus Rogerius* antea appellatus, natione Gallus, patria Lemovicensis, ex oppido Monstrio, seu, ut alii, Monte Malo oriundus, Gulielmi filius, primum monachus, dein abbas cœnobii Casæ Dei in Arvernis ordinis Benedictini; postea Lutetiam studiorum theologicorum ergo profectus, Joanni 22. pontifici innotuit, a quo prior S. Basilii Nemausensis, abbas Fiscanensis in Normannia, episcopus Atrebatensis, archiepiscopus Senonensis, ac dein anno 1330. Rothomagensis successive factus est, a Benedicto 12. presbyter cardinalis titulo SS. Nerei & Achillei anno 1337. renunciatus. Post mortem Benedicti anno 1342. die 7. Maji pontifex Romanus Avenione electus est, die 19. coronatus. Ineunte pontificatu, ut Romanos diuturna pontificum absentia irritatos demulceret, jubilæum ab anno centenario ad quinquagesimum reduxit: & Ludovicum imp. jus in Italia armis persequentem hæreticum esse declaravit, & anathemate devinxit. Sæpius a Ludovico postea de absolutione interpellatus, nulla alia lege eam concedere voluit; nisi Ludovicus Occamum dederet, acta contra pontifices cassaret; edicto sanciret imperium esse sedis Romanæ beneficium, sese hæreticum esse fiteretur, imperium deponeret nec nisi papa volente resumeret. Tam iniquas conditiones recusantem Ludovicum anno 1346. iterato anathemati innodavit; & electoribus alium sibi imperatorem brevi eligere præcepit, ni mallent a pontifice sibi regem dari. An. 1348. Avenionem civitatem a Joanna Neapolis & Siciliæ regina emit; eamque paulo post excommunicavit. Obiit Avenione anno 1352. die 6. Decembr. Extat *Epistola Encyclica adversus Hæreticos flagellantes* Concil. Tom. 11. p. 1876. *alia de Episcopatu Ossiensi* apud Baluz. Miscellan. Tom. 4 p. 508. (c) *aliæ* 10. apud Bzovium ad an. 1342. &c. *aliæ* 30. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 3. ad an. 1342. &c. *aliæ* 212. ibid. in Regesto Pontif. p. 263. *aliæ* 17. apud eundem Tom. 4. ad an. 1351. 1352. *aliæ* 39. ibid. in Regesto Pontif. p. 1. *Epistolarum & Decretalium* ejus volumina plura exstant MSS. in bibliotheca Vaticana, *Propositiones* ejus adhuc archiepiscopi Rothomagensis coram papa & cardinalibus in consistorio factæ MSS. in bibliotheca Pembrochiana Cantab. cod. 89. num. 1. Cætera dabit Lud. Jacob a S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 55.

CLEMENS, Papa 6. *Petrus Rogerii* antea dictus, natione Aquitanus, ex ordine Benedicti, claruit anno 1342. anno 1291. lucem aspexit, decennis habitum monasticum induit anno 1301. Per varios in academia Parisiensi & in ecclesia honoris gradus ad summum dignitatis fastigium ascendit, Vir *magnæ Divinitatis Scientiæ, atque fons Sermocinorum*; uti Append. ad Ptolomæum Lucens. Auctor. in Vita ejus, col. 300. Scripta ejus nonnulla numeravit H. Whartonus, pauca supersunt nobis indicanda. *Oratio* habita in canonizatione S. Ivonis, a Surio edita, Tom. 3. a Bollandianis recusa, mense Maji, Tom. 4. *Responsio* ad argumenta Petri de Cugneriis advocati regii, quibus jurisdictionem ecclesiasticam impugnavit, edita inter Acta istius disputationis, *Paris.* 1495. 4to. postea in Bibl. PP. translata. *Epistolæ* 45. a Cl. Baluzio editæ in collectione Actorum veterum. Vit. PP. Aven. Tom. 2. *Concio* funebris in obitum card. Neapoleonis; eam laudat Steph. Baluzius, & fragmenta quædam exinde profert, ibid. Tom. 1. in notis, col. 600, 601. *Oratio* coram Joanne P. 22. de expeditione Philippi Francorum R. in Terram Sanctam; hujus etiam meminit, & lacinias quasdam descripsit idem Baluzius, ibid. col. 787. *Sermonum* volumen MS. in biblioth. rev. archiepisc. Rhemensis. *Tractatus* de paupertate Christi & Apostolorum MS. penes Baluzium. Adversus Mich. de Cæsena an censendus sit hæreticus, teste Waddingo (d). 1342. R. G.

BARTHOLOMÆUS DE URBINO, gente Italus, patria Urbinas, Augustini Triumphi discipulus, ordinis Eremitarum Augustinianorum sodalis, Parisiis ac Bononiæ in scholis theologicis versatus, inter clarissimos sæculi sui scriptores nomen tulit. Claruit anno 1343. quo circiter tempore episcopus Urbinas a Clemente 6. papa constitutus est (e). Autoritatis enim pontificiæ, quam scripto adversus Ludovici imp. sequaces propugnavit, pugil fortissimus summam apud pontifices Romanos gratiam meruit. 1343. H. W.

(a) Et in bibl. Regis Galliæ Cod. 1999. (b) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccl. Vol. 12. p. 30. 31. *Oudin.* Tom. 3. p. 928. (c) *Declaratio de Monachis nigris* ap. Eundem, Miscellan. Tom. 5. p. 152. *Epist. de Jubilæi anno quoque quinquagesimo celebrandis* ap. Aguirium Conc. Hisp. Tom. 3. p. 612. *Bullam contra monetarum adulteratores* dedit Dacher. Spicil. Tom. 11. p. 392. Edit. nov. Tom. 3. p. 730. *Epist.* 29. T. 4. p. 271. alia Tom. 7. p. 242. Hæ *Epist.* cum. 3. aliis, Ed. nov. T. 3. p. 723. seq. *Bullam contra monetarum adulteratores* eandem esse cum ea quam sub *Clementis* 5. nomine vulgavit Baluzius T. 2. Paparum Avenionensium p. 136. notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 108. *Privilegium episcopo Lincolniensi concessum* cum 3. *bullis* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 2. p. 745. 751. seq. *Bullam* unam Martene Anecdot. Tom. 1. p. 1392. *Epist. ad Wenzerium* idem Martene Collect. nov. amplissima Veterum Monumentor. Tom. 9. p. 1445. *Constitutiones* 5. habentur. ap. Laertium Cherubinum Tom. 1. Bullarii p. 278. (d) *Epistola* ad regem Edvardum 3. MS. in bibl. Cott. sub Tiberio A. 10. n. 8. *Bullæ* & epistolæ quædam ap. Rymer. Fœder. Tom. 5. p. 350 – 744. (e) Factus est Episcopus Urbinas an. 1347. ut notant *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 484. *Oudin.* Tom. 3. p. 965.

Obiit

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Obiit anno 1350. Augustini & Ambrosii operum assiduus lector, utriusque sententias maxime insignes excerpsit, & in alphabeti ordinem digestis *Milleloquii* nomen indidit. Prodiit *Milleloquium S. Augustini* (ab Augustino quidem præceptore ejus inchoatum, a Bartholomæo absolutum) *Lugduni* 1555. (*a*). *Milleloquium S. Ambrosii*, Lugduni 1556. *Tractatus contra errores qui inventi fuerunt tempore Ludovici Ducis Bavariæ*, MS. habetur in conventu Augustinianorum Romano. Erroris illum Occamum, Marsilium, aliosque justi principum in temporalibus suprematus assertores notare arbitror. Scripsit adhuc *Tractatum de quatuor donis. De bello spirituali libros* 2. *Expositionem Evangeliorum Quadragesimalium*, *& Compendium libri Ægidii Romani de regimine principum*; quæ nondum, quod sciam, tenebris emerserunt.

1345. H. W. (*b*) NICEPHORUS GREGORAS, seu potius Gregoræ filius, patria Byzantinus, anno circiter 1295. natus, juvenis adhuc Joanne Glyca patriarcha familiarissime utebatur, & ab eo eloquentiæ scientiam hausit. Provectior factus Theodori Metochitæ amicitiam coluit, astronomiam ab eo didicit, eique filii ad instar charus fuit. Annos 27. natus Andronici imp. gratiam ambire cœpit; habitaque in laudem ejus oratione panegyrica, chartophylax ecclesiasticus creatus est. Anno 1325. ab imperatore ad Cralen Triballorum seu Serviorum principem legatus multis difficultatibus ac periculis superatis, rem tandem feliciter gessit. Anno 1327. Andronicus seniore a nepote suo devicto, Gregoras qui avi partibus constanter adhæserat, in calamitatis partem venit; atque ei post quinquennium morienti adfuit, mortuo parentavit. Theodorum etiam Metochitam post paucos dies defunctum funebri oratione laudavit. Mortuo seniore, in junioris Andronici aula versatus est. Anno 1334. legatis Joannis 22. pontificis Constantinopolim appellentibus, & colloquium de religione postulantibus, Gregoras qui ob eximiam doctrinam disputatoribus theologis adjungendus erat, disputationem omni modo declinandam esse suasit & obtinuit. Anno circiter 1338. Barlaamum lites in ecclesia Græca ferentem autoritate sua oppugnavit. Anno 1341. Andronicum Juniorem imp. defunctum e rostris inter exequias laudavit. Claruit anno 1345. quo circiter tempore ad historiam condendam se accinxit; & Gregorii Acindyni partes adversus Palamam fortiter tutatus est. Habita itaque a Callistrato patriarcha synodo una cum reliquis Acindynistis damnatus, & ad silentium sub anathematis poena adactus est. Sententiam ille indignatus, in Christi monasterium secessit; & emissis ubique procacibus scriptis imperatorem ac patriarcham injuriæ, ecclesiam Græcam corruptelæ, monachos ignaviæ, luxuriæ & hæreseos accusare non desiit. Quapropter a Cantacuzeno imp. in monasterio Christi manere jussus, qualecunque colloquii ac literarum commercium interdictum habuit. Anno 1355. Cantacuzenus, imperio deposito, controversias theologicas, & Gregoræ criminationes synodi judicio subjecit; & præsentem hominem calumniæ & mendacii convicit. Quamdiu certamini huic superfuerit Gregoras, non constat.

SCRIPTA.

Historiæ Byzantinæ libri 11. a capta per Latinos Constantinopoli usque ad Andronici junioris obitum, seu ab anno 1204. ad 1341. De ea tale fert judicium Lipsius *. Scripsit *Historiam pariter ac Nicetas Choniates, sed nequaquam pari castigatione aut industria, & vitia plura traxit sui ævi. Superfluit aut evagatur; & res orationesque proprias miscet indecore, immo inepte: judicia tamen ejus crebra, & plerumque recta: causæ eventuum curiose positæ; pietas inculcata, & multa opportune ad primam illam causam relegata, id est, ad Deum. Sane providentiam & fatum non alius scriptor asseruit magis.* Magnam sibi ac Andronico juniori imp. injuriam a Gregora factam esse, veritatemque rerum gestarum mendaciis plerumque ac calumniis offuscatam esse acerbe satis conqueritur Cantacuzenus. Certe cœco affectu eum in Andronici senioris passim abreptum esse partes nullus non agnoscit, *multaque* illum *de se parum decore locutum esse* jure merito notat Cl. Card. Bona *. Ea quæ a Michaele Palæologo usque ad Catelanorum ab Andronico seniore defectionem libris *4to, 5to, 6to*, & *7mo.* scripsit, ex Georgii Pachymeris historia in compendium redacta fere mutuatum esse Gregoram observat Wolfius. Prodiit Gregoræ *Historia* Lat. interprete Hieronymo Wolfio, *Paris.* 1567. fol. *Francofurti* 1568. 1687. fol. Gr. Lat. cum Wolfii notis *Basil.* 1562. fol. (*c*). *Genevæ* 1615. fol. Fragmenta quædam, quæ in editis exemplaribus libro octavo deerant, Gr. Lat. ad calcem Breviarii Nicephori patriarchæ CP. edidit Dion. Petavius *Paris.* 1616. 8vo.

* Politic. l. 1. c. 9. §. 12.

* Notitia Auctorum lib. de divin. Psalmod. præmissa.

Oratio in obitum Theodori Metochitæ, prodiit Gr. Latin. ad calcem Metochitæ

(*a*) Denuo *Paris.* 1645. *Milleloquium S. Augustini & S. Ambrosii* extant MSS. in bibl. Paulin. Lips. ut constat ex Catalogo p. 137. 138. (*b*) Cont. *Oudin.* Tom. 3. p. 768. *Martinum Hanckium* de Nicephori Gregoræ vita, item Ejusdem vitam in editione Boiviniana operum Gregoræ præmissam. (*c*) Denuo, ut putat Hanckius de Byzantinarum rerum scriptoribus p. 599. (immutatis primo & ultimo foliis, sed retentis iisdem, quas editio Basiliensis habet, etiam mendis typographicis) *Coloniæ Allobrogum* 1616. fol. Novissime hanc *historiam* longe auctiorem & præstantiorem edidit Jo. Boivinus *Paris.* an. 1702. 1705.

Lugd. Bat. 1618. ad calcem Glycæ. *Parif.* 1660.

Commentarius feu *Scholia in Synefium de Infomniis.* Prodierunt cum Synefii operibus Gr. *Parif.* 1553. Gr. Lat. *ibid.* 1613.

Paffio Cordati Corinthii, aliorumque Martyrum Achæorum, Gr. Lat. ab Henfchenio & Papebrochio cum notis edita inter Acta Sanctorum, Martii 10.

Difputatio contra Palamam præfente Imperatore Joanne Palæologo habita. MS. in bibliotheca Auguftana. Vid. Indicem ejus anno 1675. editum, p. 41.

Technologia Grammatica, atque Orationes 2. MS. ibidem, p. 64.

Contra Synodum, quæ pro Palama contra Barlaamum & Acindynum fententiam tulit, libri 10. quorum excerpta exftare MSS. in bibliotheca Vaticana notat Gefnerus.

Demonftratio de emendando tempore Pafchatis. MS. in biblioth. Bavarica. Summa ejus habetur libro 8*vo*. Hiftoriæ. Alia ejus opufcula manufcripta quamplurima ex bibliotheca Vaticana recenfet Ant. Poffevinus ad calcem Apparat. facr. p. 13. Tractatum illius *de Conftructione Globi* in biblioth. regis noftri MS. vidi.

1345. R. G. NICEPHORUS GREGORAS, Byzantinus, philofophus & hiftoricus infignis, artis etiam oratoriæ peritiffimus, Andronico avo imperatori inter paucos charus, claruit anno 1345. Auctoris hujus πολυγραφωτάτε fcripta edita accurate quidem recenfuit Cl. Whartonus, nonnulla etiam inedita; quibus apponantur fequentia. In bibliotheca Cæfarea Vindob. Cod. Theol. 174. foliis 306. conftanti plurima habentur Gregoræ opufcula, non omnia quidem theologica, fingula tamen recenfebimus fervato codicis ordine, viz. *Dialogus* de ftatu primi hominis ante lapfum, mortalis fuerit an immortalis, ad fol. 15. principium de induftria erafum eft n. 1. *Epiftolæ* variæ, quarum prima infcribitur τῷ Γαβρᾷ. Pr. Χθὲς τὴν τȣ̃ Θεȣ̃ βίβλον ἀνέχων ἐπὶ τῶν χειρῶν fol. 15. p. 1. n. 2. *Oratio* ad imp. Andronicum Palæolog. Sen. qua gratias illi agit ob fingularem humanitatem fibi ægrotanti exhibitam. Pr. Ἐμοὶ μὲν πόῤῥωθεν σκοπȣμένῳ, μέγιστε βασιλεῦ, τὸ τῶν σῶν ἀρετῶν πέλαγος. fol. 58. p. 1. n. 3. *Differtatio* de prærogativa B. Virginis fuper Seraphim ab hymnographo quodam celebrata. Pr. Οὐκ ἀπεικὸς οἶμαι ἀπορεῖν, fol. 66. p. 1. n. 4. *Prologus* in narrationem de Sufanna. Pr. Οὐκ ἔμελλεν οἶμαι ȣ̓δὲ τὸ τῶν γυναικῶν φῦλον χωρὶς ὑποδείγματος. fol. 69. p. 1. n. 5. *Variæ Precationes Sacræ* ad Chriftum & B. Virg. fol. 70. p. 1. n. 6. *Differtatio* contra fimulatores fapientiæ, vel quod philofophi, tam Ariftotelis quam Platonis fectatores, a vera fapientia fint alieni. Pr. Μέγα μὲν ἀνθρώποις σοφία. fol. 74. p. 1. n. 7. cui fubnectitur *Epiftola* ad fupremum philofophorum, cujus titulus & principium Τῷ Ὑπάτῳ τῶν φιλοσόφων. Εἰ σὺ μὲν ὁ τοσȣ̃τος ἐν ἀνθρώποις ἥρως, de ifto dignitatis titulo confulat lector curiofus Cl. Cangium in Gloffar. Græc. v. ὕπατος, ubi multorum nomina, qui dictum officium fubierunt, recenfentur. *Defcriptio* refurrectionis Chrifti. Pr. Πάνυ μοι δοκεῖ τῶν ἀτοπωτάτων εἶναι, παῖδας τῶν Ἑλλήνων φιλοτιμεῖσθαι τῆς κακοδαίμονος αὐτῶν πλάνης. fol. 82. p. 1. n. 8. *Prologus* encomiafticus in Homerum, & narratio errorum Ulyffis cum explicatione morali. Pr. Ποιηταὶ μὲν καὶ Ῥήτορες, καὶ ὅσοι τὸν φιλόσοφον εἵλοντο βίον. fol. 86. p. 1. n. 9. *Oratio* funebris in obitum Calliergi. Pr. Ὦ Θετταλῶν πόλις τινὰ κατὰ Ῥωμαίων κοινῇ πρότερον, καὶ νῦν δὲ κατ᾽ ἐμȣ̃ τὴν ἔχθραν ἀνῃρημένη. fol. 126. p. 2. n. 10. *Oratio* parænetica extemporanea ad imperatricem fuper obitum Theolepti epifc. Philadelphienfis. Pr. Βασίλισσα, τὸ μέγα ἐν γυναιξὶ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα. Βασίλισσα, τὸ ἱερὸν τȣ̃ Χριστȣ̃ καὶ θεῖον κειμήλιον. fol. 131. p. 2. n. 11. *Epiftolæ tres*, prima infcribitur τῷ Κρήτης. Pr. Ἡ μὲν δὴ βίβλος. fol. 136. p. 1. n. 13. *Oratio* funebris ad imperatricem fuper obitu fratris ipfius Joannis Chumni. Pr. Ἀθληταὶ μὲν καὶ πύκται καὶ σταδιοδρόμοι. fol. 146. p. 1. n. 15. *Precatio* ad Chriftum in ingreffu in urbem Ephefinam. Pr. Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ἡ ἀκατάληπτος ἐξουσία. fol. 150. p. 2. n. 16. *Excerpta* ex 12. minorum & 4. majorum prophetarum vaticiniis cum explicatione. Pr. Πάντων μὲν ἐγὼ θείων λογίων ἀνδρῶν. fol. 152. p. 1. n. 17. *Collectio* infignium quorundam locorum ex libro Jobi cum explicatione. Pr. Καὶ ἐγένετο ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἰδȣ̀ ἦλθον οἱ Ἄγγελοι τȣ̃ Θεȣ̃ παραστῆναι ἐνώπιον τȣ̃ Κυρίȣ. fol. 246. p. 1. n. 18. *Epiftolæ* tres fol. 278. n. 19. hactenus codex ifte celeberrimus. Porro in eadem Cæfar. bibl. extat Gr. MS. *Oratio* in S. Theophanonem Leonis Sapientis imper. conjugem. Pr. Πολλοί μοι πολλάκις τῶν ἀρετῇ καὶ συνέσει διαφερόντων πρεσίασιν ἄλλοτε ἄλλοι παραινȣ̃ντες καὶ συμβȣλεύοντες. Cod. Theol. 279. n. 7. Hujus meminit L. Allatius de Symeon. p. 107. & fragm. inde profert. Diatriba de Nilis, p. 26. *Oratio* de B. Virginis nativitate, præfentatione in templo, & educatione. Pr. Ἀκȣ́ω Μωσέα τὸν μέγαν, τὸ ξένον ἐκεῖνο θαῦμα τῆς βάτȣ πάλαι περιεργάζεσθαι θέλοντα. ibid. Cod. Hift. 104. n. 1. vide Allat. de Symeon. p. 82. *Oratio* in Annunciationem B. Virginis. Pr. Ἐμοὶ δὲ τῶν ζωγράφων πολλάκις ἐκείνȣς ἔπεισι θαυμάσαι, καὶ τῶν ἀνδριαντοποιῶν. ib. n. 2. vide Allat. ib. p. 88. *Oratio* encomiaftica prolixa & perelegans in imp. Conftantinum M. digniffima (Neffelii verbis utor) ut fupplemento Corporis Hift. Byzantinæ aliquando inferatur. ibid. n. 3. *Vita* Antonii Patr. CP. Cauleæ dicti. Pr. Εἰ δὲ καὶ θνητὴν φύσιν ὁ χρόνος, καὶ πάντων ἐστὶ πατὴρ, ὁπόσα φθορὰ καὶ γένεσις βόσκει.

Allat.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Allat. de Symeon. p. 87. *Oratio* encomiastica in magnum martyrem Mercurium. Pr. *Καὶ Κυβερνήτης μὲν πρὸς ἄνεμον παρατάττόμενος βίον.* ibid. p. 97. De vita, moribus, & conflictu sancti patris Michaelis Syncelli *Oratio.* Pr. *Νόμος οὗτος ἤνθησε πάλαι παρ' Ἕλλησι, καὶ μέγα τῷ χρόνῳ τὸ κράτος εἴληφε.* ib. p. 100. meminit etiam alibi *. *Dialogus* contra Barlaamum, cui *Florentii* & *περὶ σοφίας* nomen dedit, plurimorum doctorum rogatu scriptus, in quo sub fictis nominibus Barlaami historia late exponitur, uti ipse nos docet. Hist. Rom. lib. 11. p. 390. Pr. *Πόθεν ἡμῖν ὁ καλὸς Φλωρέντιος διὰ χρόνου καταίρει εἰς τὸ τῶν κερκυραίων ἐπίνειον.* Gr. MS. in bibl. reg. Gall. cod. 2259. *Dogmatici* quatuor adversus Palamam cum ejusdem historia, ibid. Cod. 1752. *Epitome* disputationis habitæ in palatio inter Greg. Palamam & Niceph. Gregoram ibid. Codd. 1379. 1408. *Historiæ* Romanæ pars altera sex libris comprehensa. ibid. Cod. 2079. *Encomium* patriæ. Pr. *Ὅτι μὲν ἔδει.* MS. *Oxon.* Cod. Baroc. 116. Quædam etiam *Astronomica* & *Grammatica.* *Epistolæ* etiam & *Orationes* hic illic in bibliothecis, Vaticana, regia Parisiensi, Bavarica, MSS. delitescunt. *Epistolas* ad amicos, speciatim ad Georg. Lapitham Cyprium, contra ecclesiam CP. veluti lapsam & hæreticam, scripsisse testatur Jo. Cantacuz. Hist. lib. 4. cap. 24. *Vitam* denique Joannis Heracleensis metropolitani avunculi sui scriptis consignavit, teste seipso. Hist. Rom. lib. 9. p. 301. Restat unica adhuc *Epistola* nobis memoranda typis excusa, ad Theodulum monachum; inter Theoduli opuscula Gr. Lat. a Cl. Normanno edita *Upsal.* 1693. 4to. (*a*).

* Differt. de Nilis. p. 26.

1345. H. W. THOMAS DE ARGENTINA, natione Germanus, patria Argentoratensis, unde nomen traxit, theologus Parisiensis, ordinis S. Augustini eremita, claruit anno 1345. quo prior generalis ordinis in triennium more consueto in conventu Parisiis habito electus est 5. id. Julii. Anno 1348. in capitulo Papiensi, atque iterum 1351. in Basileensi magistratus ei in alia triennia prorogatus est, uti & in conventu Perusino anno 1354. Obiit Viennæ anno 1357. Extant *Commentaria in 4. libros Magistri Sententiarum*, Argentinæ 1490. Venet. 1564. Genuæ 1585. & alibi edita. Cæterum alius a nostro fuit Thomas de Argentina, ordinis Prædicatorum; qui claruit anno 1495. & scripsit *Sermones*, *Meditationes*, *Epistolas*, & *Quæstiones*: de quibus Trithemius & Simlerus. Ea quidem nondum edita fuisse arbitror. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

THEOPHANES, natione Græcus, archiepiscopus Nicænus, claruit anno 1347. Gregorii Acindyni æqualis. Scripsit insigne Opus *adversus Judæos*, in duos tomos divisum, & *Concordiam Veteris ac Novi Testamenti* adversus eosdem: quibus fidei Christianæ veritatem suse astruit, & Messiam jamdiu advenisse invicte probat. Accuratam simul ac prolixam utriusque operis analysin exhibet Possevinus Apparat. Tom. 2. p. 470. (*b*). Habentur MSS. in collegio societatis Jesu Romano a Fr. Turriano donata. Ejusdem *Poemata* quædam a Gonsalvo Poncio Latine versa sunt atque evulgata *Romæ* 1590. 8vo. (*c*). *Epistola doctrinalis ad Sacerdotes suæ provinciæ, quodnam sit Sacerdotis munus, & officium ostendens*; atque *altera ad Nicænos de Christianismi munere*, ubi Acindynistarum æque ac Judæorum consortium fugiendum esse docet, asservantur MSS. in biblioth. Vaticana teste Possevino Append. ad Apparat. Sacr. p. 16. 1347. H. W.

RICHARDUS FITZ-RALPH, seu Richardus Radulphus, gente Hibernus, patria Dundalkensis, aliis tamen Anglus, theologiæ professor in academia Oxoniensi, Joannis Baconthorpii discipulus, Edvardo 3. Angliæ regi summo in precio habitus, a quo primum decanus Lychefeldensis, dein anno 1333. cancellarius Oxoniensis constitutus est. Anno 1347. archiepiscopus Armachanus in Hibernia a Clemente 6. papa jure provisionis renunciatus est, Exoniæ a Joanne Grandisono episcopo 8. id. Jul. consecratus. Capitales & ante & post susceptum episcopatum cum fraterculis Mendicantibus inimicitiæ intercesserunt, quorum vanam ac superbam paupertatem Oxonii in lecturis theologicis salse vellicare solebat, episcopus vero factus acriori calamo confixit. Quin & in Angliam anno 1356. trajiciens, habitis Londini concionibus, novem contra eos conclusiones evulgavit. Fraterculi eum hæreseos apud pontificem conjestim accusant, & Ave- 1347. H. W.

(*a*) Scripsit etiam Gregoras varios tractatus Philosophicos, qui extant MSS. in bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 48. Ejusdem *περὶ παραδρομῆς* cum aliis opusculis in bibl. Vossiana, teste *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 2. p. 571. Ejusdem in *Harmonica Ptolemai* memorat idem *Fabr.* ibid. p. 269. & Vol. 3. p. 451. notat libri tertii capita 3. postrema non esse Ptolomai, sed a Gregora addita. De cæteris Gregoræ operibus conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 768. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 6. Vol. 6. p. 300. seq. (*b*) Item *Oudin.* Tom. 3. p. 1132. & *Fabr.* de veritate Christianæ Religionis c. 2. §. 42. p. 125. qui ibid. p. 128. notat *Excerpta* ex his libris extare in bibl. Cæsar. Vindob. Cod. MS. Philosophico Græco 68. n. 8. & ex libro 8vo. locum afferre Allatium p. 599. libri de processione Spiritus Sancti; & alia ex libro 6to. p. 187. seq. contra Hottingerum. (*c*) Gonsalvus Poncius non solum Theophanis *poemata* sed etiam *epistolas* edidit *Rom.* 1590. ut nos monet *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 42. Vol. 10. p. 241. ubi memorat Ejusdem *hymnum in annunciationem Deiparæ* vulgatum ab Aldo cum Prudentio, Prospero &c. sine anni nota; & recusum in bibl. PP. in supplemento Bigneano *Paris.* 1579. & in Tom. 8. ann. 1589. & 1654. & *Colon.* 1618. Tom. 8. Varii ejusdem tractatus extant MSS. in bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 193. Ejusdem *libri 6. contra Judæos* in bibl. reg. Parisiens. Cod. 788. & 1806. Item *Disputatio cum Barlaamita, & cum Thomistas* qui ab opinione Barlaamitana recesserat ibid. codd. 1408. & 1379. conf. *Oudin.* ubi supra.

nionem

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

nionem citari curant. Illuc profectus, per triennium hæsit; ibique nondum finita lite decessit anno 1360. 16. Cal. Decembris.

SCRIPTA. (a)

Sermones 4. ad Crucem Londoniensem anno 1356. habiti, atque alii de laudibus S. Deiparæ.

Summa, seu libri 19. adversus errores Armenorum. Paris. 1612.

Defensio Curatorum adversus Fratres Mendicantes, seu oratio coram papa & Cardinalibus Avenione anno 1357. habita. Prodiit *Paris.* 1496, 1625. 8vo. 1633. & cum Rogerii de Conway defensione Mendicantium adversus Armachanum apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1392. (*b*). Prodierunt omnia simul ista opuscula cura Joannis Sudoris *Paris.* 1511.

Sermonum Liber. MS. extitit penes Cl. Waræum *, & in bibliotheca Collegii Novi Oxon. vol.82. Codex Waræanus penes Cl. Tenisonum nunc asservatur, continetque innumeros fere sermones de Tempore & Sanctis, ab anno 1345. ad an. 1351. habitos. Voluminis calci adnectuntur, præter orationem præcedentem, *Propositio* ex parte regis Angliæ in consistorio pro gratia jubilæi Anglis obtinenda anno 1344. mense Augusto. *Propositio* ex parte prælatorum & omnium curatorum totius ecclesiæ coram papa in consistorio anno 1350. die 5. Julii adversus ordines Mendicantes. *Responsio* ad objectiones Mendicantium. *Informationes & motiva* Domini Armachani super declaratione de illa Extravagante Joannina, *Vas Electionis.*

* Comment. de Præsul. Hibern. p.21.

Commentarius in Sententias. MS. in bibl. Oriclensi Oxon. vol. 6.

Novum Christi Testamentum Hibernice conversum ab Armachano in quodam ecclesiæ suæ muro paulo ante mortem occultatum, ac tandem anno 1530. repertum esse memorat Baleus *, qui versionem ab ipsomet Armachano confectam esse non male conjicit. Integrum enim bibliorum codicem ab eodem Hibernice conversum in Hibernia sæculo postremo superfuisse fidem facit Joannes Foxus *. Plurimaque hujusmodi bibliorum fragmenta in Hibernia passim extare prodit dignissimus Armachani successor Cl. Usserius in Historiæ Dgmaticæ Controversiarum inter orthodoxos & pontificios specimine MS. quod reverendissimi in Christo patris ac Domini, Gulielmi archiepiscopi Cantuariensis favore penes me asservatur.

* Cent. 14. cap.97.

* Martyrolog. Anglic. Tom. 1. p. 381.

Plura alia recenset Waræus *, & Baleus †.

* De Script. Hibern. l. 1. c. 10.

† Cent. 5. cap. 94. Cent. 14. cap. 97.

Manuscripta, quæ extant, dabit Jamesius Eclog. par. 2. p. 9. (*c*).

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

THOMAS CHESTERFIELD alias CHESTERTON, ecclesiæ Lichfeldiensis apud Anglos Canonicus, claruit an. 1347. Seriem episcoporum Conventrensium & Lichfeldiensium contexuit, & historiam ecclesiæ a prima ejus fundatione sub Oswio Merciorum & Northanumbranorum rege anno 1156. ad sua tempora perduxit. Eam ex codice Cottoniano cum quatuor MSS. collatam in lucem produxit Cl. Whartonus Angl. Sacr. Tom. 1. p. 423. cui additamenta quædam & continuationem ab anno 1347. ad annum 1559. cura Gulielmi Whitlock (qui & ipse etiam canonicus fuit Lichfeldiensis) concinnata subjunxit editor; varias etiam lectiones oræ cujusvis paginæ applicuit; & suas annotationes ad imum adjecit. 1347. R. G.

JOANNES THORESBEIUS, gente Anglus, archiepiscopus Eboracensis, claruit sub Edvardo 2. rege, anno 1347. literarum tyrocinia in inclyta academia Oxoniensi posuit, jurique civili & theologiæ operam dedit, in quibus tantos fecit progressus, ut in summos tum ecclesiæ tum reipublicæ honores aditum sibi patefecit; primo episcopus Menevensis anno 1347. deinde Wigorniensis factus, ac summus regni cancellarius anno 1349. demum metropolitanus Eboracensis ac Angliæ primas anno 1352. S. R. E. etiam cardinalis titulo S. Sabinæ ab Urbano papa 5. constitutus, si Baleo fides: cum amplissimo cancellariatus munere septem annos fideliter functus esset, quo majorem provinciæ curam gereret, rebusque ecclesiæ unice vacaret anno 1356. loco cessit, & sigillum regi ægre annuenti resignavit: omnes deinde optimi antistitis partes implevit, clerum contra importunos fratrum Mendicantium insultus strenue propugnavit, rixas inter cives Eboracenses & monachos B. Mariæ suo consilio sedavit; litesque inter sedem Cantuariensem & Eboracensem, circa crucem gestandam, toties vexatas, composuit denuo, ac penitus extinxit. Cumque ecclesiæ metropoliticæ annos supra 24. præfuisset, corpus sepulturæ, animam Domino reddidit anno 1373. Scripta alia Latina, alia vernacula lingua exarata edidit. *Pastorale*, sive injunctiones clericis sibi subjectis, Angliæ MS. in biblioth. Lambethana; excerpta nonnulla exhibet Cl. Whartonus ad Usserii Hist. Dogmat. de SS. 1347. R. G.

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 70. qui commemorat Richardi *tractatum* MS. *de audientia confessionum*, & 2. *alios* penes Baluzium, *unum* de mendicitate & privilegiis fratrum; *alterum* de solutione objectionum Rogerii de Conway. (*b*) Exhibuit etiam Edv. Brown. in Append. ad rerum expetendarum &c. fasciculum p. 466. (*c*) *Tractatum de paupertate Christi* memorat *Leland.* Collect. Tom. 3. p. 54. *Dialogum de rebus ad Sacram Scripturam pertinentibus* Oxon. MS. in bibl. Coll. Lincolniens. Cod. 1396. & *libros 4. in Evangelia* memorat *le Long.* Bibl. sacr. vol. 2. p. 928. De opp. MSS. vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 1030.

Script.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Script, Append. p. 430. *De vulgi institutione* Commentarium, lingua vernacula scriptum; MS. penes Godwinum fuit. Contra monachos Mendicantes *Processiam* Latine, vide Baleum Cent. 6. p. 493. (*a*).

1348. H. W. JOANNES HONSEMIUS, aliis HOXSEMIUS, natione Belga, Hutgardiæ in provincia Leodiensi natus, philosophiæ & jurisprudentiæ scientias, quas in academiis Gallicis hauserat, in patria publice professus est, ecclesiæ Leodiensis, S. Lamberti canonicus & scholasticus factus. Claruit anno 1348. pro tuenda ecclesiæ suæ ditione ad pontificem Romanum, Galliæ regem, & Brabantiæ ducem sæpius legatus, *Historiam & res gestas episcoporum Leodicensium*, ab Ægidio Aureæ Vallis monacho Cisterciensi superioris sæculi literis consignatam, ipse ab anno 1247. quo desiit Ægidius, ad annum 1348. produxit. Utriusque historiam inter ejusdem argumenti scriptores alios evulgavit Joannes Chapeavillus *Leodii* 1613.

1348. H. W. THOMAS BRADWARDINUS, natione Anglus, Hatfeldiæ in agro Suffolciensi (sic Godwinus *) Hartfeldiæ in diœcesi Cicestriensi (sic Baleus †, cui potius assentirem) natus, *Doctor Profundus* appellatus Oxonii in collegio Mertonensi educatus, ubi procuratoris munere anno 1325. fungebatur, postea theologiæ doctoratu insignitus. In aulam a Joanne Stratfordo archiepiscopo Cantuariensi accitus Edvardi 3. regis confessionibus præfectus est, canonicatu Lincolniensi, & cancellariatu ecclesiæ cathedralis Paulinæ Londinensis donatus. Confessionibus regiis admotus, regem per Galliam arma victricia circumferentem secutus est; vitæ sanctimonia & puritate adeo ubique cunspicuus; ut non defuerint, qui insignes Edvardi victorias hujus potius precibus ac pietati, quam militum fortitudini & ducis solertiæ acceptas referant. Anno 1348. mortuo Stratfordo archiepiscopus Cantuariensis a capitulo Cantuariensi electus est; rege tamen ac pontifice Joannem Uffordum præponentibus, dignitate quidem tunc temporis excidit: Uffordo vero mense Junio ante consecrationem defuncto, a capitulo iterum electus est, a rege simul ac pontifice confirmatus, & a Bertrando cardinale Avenione consecratus. In Angliam redux, vix quadraginta diebus consecrationi suæ superstes Londini obiit, Cantuariæ nondum inthronizatus.

* Com. de Præsul. Angl. par. 1. p. 160.

† Cent. 5. cap. 87.

SCRIPTA.

De Causa Dei & de veritate Causarum contra Pelagium libri 3. quos ex prælectionibus Oxonii habitis Mertonensium suorum rogatu cancellarius jam Londinensis digessit. Prodierunt cura Cl. Henrici Savillii *Londini* 1618. fol. (*b*).

Geometrica Speculativa, Paris. 1530. *Arithmetica Speculativa*, Paris. 1502. utraque simul, *Paris.* 1512.

Tractatus Proportionum. Venet. 1505.

Plura alia Bradwardini opera inedita recenset Baleus Cent. 5. cap. 87. & Altamura Biblioth. Prædicat. p. 133, 489. (*c*) qui eum Dominicanum fuisse somniat.

JOANNES VITODURANUS, 1348. R. G. monachus ordinis fratrum Minorum in cœnobio S. Montis prope Vitodurum, claruit anno 1348. Ut rerum suo tempore gestarum notitia ad seros usque nepotes pertingeret, *Chronicon* sive *Historiam* suorum temporum conscripsit, quod ab anno 1215. ad 1348. produxit. Opus supradictum laudat ex Goldasto reverendiss. Usserius de Christ. Eccles. Success. c. 7. p. 190. eoque usi sunt in historiis suis condendis H. Bullingerus & Jo. Simlerus, idem citat Jo. H. Hottingerus Dissertat. de methudo legendi Hist. Helvet. passim. Extat MS. in bibl. S. Galli in Helvetia ipsum αὐτόγραφον (*d*).

DAVIDES MONACHUS, natione 1348. R. G. Græcus, patria, ni fallor, Thessalonicensis, circa ann. 1348. claruisse videtur, quando contentio inter Barlaamum, cui Acindynus astipulatus est, & monachos Thessalonicenses maxime fervescebat, quæ concilio CP. ann. 1350. habito, consopita est; scripsit *Compendiariam & perspicuam declarationem hæreseos Barlaami & Acindyni*: cujus titulus & principium Τοῦ τιμιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυροῦ Δαβὶδ σύντομος καὶ σαφὴς δήλωσις περὶ τῆς τοῦ Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου αἱρέσεως. Ὁ Βαρλαὰμ ἑλληνικοῖς προσκείμενος δόγμασιν, ἐνόμιζε μηδὲν ἄλλο φῶς εἶναι θεῖον, &c. Extat Græce MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 210. num. 16. uti & in bibliotheca Augustana, * Subsel. 2. n. 23. Hujus excerpta quædam breviuscula habentur apud L. Allat. de Consens. l. 2. c. 17. Sect. 2. col. 838. a ampliora apud Gretserum in Annotat. ad Cantacuzen. pag. 928, 929. Notandum est in bibliothec. regis Gallorum, Cod. 692. extare opus MS. Davidis cujusdam Dishypati de blasphemiis Barlaami & Acindyni ad Nicolaum Cabasilam, cujus meminit

* Reiseri Index MSS. Bibl. August. p. 27.

(*a*) *Institutiones* A. D. 1357. super terrarum conservatione, Gallice extant MSS. in bibl. Cott. sub Vitellio A. 2. n. 41. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 70. *Sententias* 36. *Bradwardini* totidem contrariis ab eo ad calc. operis oppositas exhibuit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 732. (*c*) De Codd. MSS. conf. etiam *Jac. Echard.* de Scriptoribus Dominicanis Tom. 1. p. 744. *Oudin.* Tom. 3. p. 919. (*d*) Hujus *Chronici* priorem partem desinentem in obitu Rudulphi Habsburgici sive in an. 1292. vulgavit Leibnitius in Accessionum historicarum Tom. 1. *Lips.* 1698. 4to. Integrum ex Cod. S. Galli exhibuit Jo. Georg. Eccardus in Tom. 1. Corporis Scriptorum medii ævi. *Lips.* 1723. fol.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Cl. Cangius Gloss. Med. Lat. v. *Dissipatus*: eundem esse auctorem, idem prorsus opus, verisimillimum est.

1340. H. W. **FRANCISCUS PETRARCHA**, gente Italus, Aretii in Tuscia, vel, ut alii habent, Ancisæ agri Florentini, majorum Petrarchæ sedis, patre Florentino exule natus anno 1304. die 20. Julii. Avenione & Carpentorati in Gallia liberalibus disciplinis institutus est, Dante Aligerio præceptore usus. Juris studio per quinquennium Montispessulani, per triennium Bononiæ incubuit. Anno 1327. sublato e vivis patre, qui ad juris scientiam excolendam illum fere invitum adegerat, Bononia Avenionem rediit. A Joanne cardinale Columna inter domesticos ascitus Galliam & Italiam peragravit. Mox amœnam quandam Galliæ vallem, quam incolæ Clausam vocant, decimo quinto lapide ab Avenione remotam, studiis suis sedem delegit. Sede privata delitescens, fama tamen nequaquam delituit vir ingenio, eloquentia, facultate poetica, & ignota tot sæculis Latinæ linguæ elegantia sæculi sui princeps: nec minus pius quam doctus, qui solutos ævi sui, & inprimis aulæ Romanæ, mores acri calamo flagellavit. Nondum annos 36. natus, Romam & Lutetiam uno eodemque die ad lauream accipiendam evocatus est. Romam profectus, anno 1341. die resurrectionis dominicæ, id. April. in capitolio adstante senatu ingentique procerum Romanorum & advenarum caterva ab Urso senatore laurea redimitus est: Clausam repetiturus ecclesiæ Parmensis archidiaconatum donum accepit. Latibulo demum Gallico egressus, ac plura loca circumvagatus, jam senex Patavinum canonicum egit. Cardinalis etiam a Benedicto 12. creandus, nisi sororis suæ, virginis elegantissimæ, stuprum pontifici denegasset: sint licet, qui Petrarchæ nullam fuisse sororem contendant. Claruit anno 1350. Summis orbis Christianis principibus, qui ab eloquenti Petrarchæ Musa celebrari certatim ambiebant, præcharissimus, Arquatæ in agro Patavino consenuit, ibique tandem apoplexia correptus obiit anno 1374. die 14. Julii septuagenario unico die minor; insigni pompa elatus, & magnifico sepulchro conditus. Unicum de eo Erasmi elogium apponam. *Ciceronian. *Reflorescentis*, inquit*, *eloquentiæ Princeps apud Italos videtur fuisse Franciscus Petrarcha, sua ætate celebris ac magnus: nunc vix est in manibus: ingenium ardens, magna rerum cognitio, nec mediocris eloquendi vis. Est tamen in eo ubi desideres linguæ Latinæ peritiam, & tota dictio resipit sæculi prioris horrorem.* Sæc. XIV. ab an. MCCC.

(a) OPERA.

De Vita Solitaria libri 2. (*b*).

De Remediis utriusque fortunæ libri 2. quos, antequam castrentur, legi prohibet Index Romanus. Prodierunt seorsim *Lugduni* 1577. 8vo. (*c*).

De otio Religiosorum libri 2.

De vera sapientia Dialogorum libri 2.

De contemptu mundi sive Secretorum Dialogi 3. (*d*).

Psalmi Pœnitentiales 7.

De Republica optime administranda liber.

De Officio & virtutibus Imperatoris liber. (*e*).

Rerum memorandarum libri 4. (*f*).

Epitome vitarum virorum illustrium. Prodiit cum præcedente opere. *Basil.* 1563.

De pacificanda Italia exhortatio.

Ad veteres Rom. reip. defensores oratio.

De libertate capessenda hortatoria.

De obedientia & fide uxoria.

De avaritia vitanda Oratio.

Itinerarium Syriacum.

De rebus familiaribus Epistolarum libri 8.

Epistolarum ad quosdam ex veteribus illustriorum liber.

De rebus senilibus & familiaribus Epistolarum libri 16.

Epistolarum variarum liber (*g*). Ex epistolis Petrarchæ, 15. quæ de juribus imperii Romani contra Papam agunt, habentur apud Goldastum Monarch. Tom. 2. p. 1345. & seorsim prodierunt *Argentinæ* 1555. 4to.

De sui ipsius & aliorum ignorantia liber. Prodiit seorsim *Genevæ* 1609. 12mo.

Apologia contra Gallum.

Invectivarum contra Medicum quendam libri 4.

De laurea sumenda consolatoriæ Epistolæ libris 5.

Bucolicorum Eclogæ 12. Basil. 1546. 8vo.

Africa, sive de Bello Punico libri 9. Venet. 1570. 4to.

Epistolarum metricarum libri 3.

Testamentum (*h*).

Poemata plurima lingua Thusca, quæ ob amorem Lauræ juvenis adhuc lusit. *Venet.* 1515, 1545. 4to 1553. 4to. 1596. 8vo. (*i*).

Prodierunt omnia Petrarchæ Opera in 4. tomos

(*a*) Petrarchæ operum codd. aliquot habentur MSS. in bibl. B. Mariæ Florent. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373. Prodierunt *Mediolani* fol. 1498. teste *Blount* in Censura Autorum p. 306. (*c*) *Francofurt.* 1546. fol. *Genevæ* 1613. 12mo. *Roterd.* 1649. (*d*) Prodierunt *Regis Lepidi* 1501. 4to. sub titulo *de secreto curarum conflictu.* (*e*) Recusus una cum libro *de republica* &c. *Bernæ* 1602. 8vo. (*f*) Prodierunt *Bernæ* 1604. 4to. & Gallice *Lugd.* 1531. 8vo. *Carmen in monstrum bicorpor* his libris in edit. opp. *Venet.* 1501. subjectum exhibuit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 5. p. 679. quem vide. (*g*) Hæ collectiones *Epistolarum* Petrarchæ recusæ junctim *Genev.* 1609. 12mo *Epistolæ* ejusdem aliquot habentur inter Codd. Quedlinburgenses, ut nos docet *Tobias Eckardus* in Notitia bibl. Quedlinburgens. (*h*) Habetur subjunctum novissimæ editioni carminum Petrarchæ Hetruscorum *Patav.* 1722. 8vo. quam vide de editionibus carminum Petrarchæ, ut & Nic. Franc. Haym. in notitia librorum rariorum linguæ Italicæ *Lond.* 1726. 8vo. p. 124. & 212. (*i*) Primum *Venet.* 1473. *Poemata* Italica antea inedita prodierunt cum emendationibus Frederici Ubaldini *Rom.* 1642. vid. *Blount* ubi supra.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. tomos distincta *Basil.* 1554. 1581. Prodierunt antea ex iis multa *ibid.* 1496. fol. (*a*).

Itinerarium ad sepulchrum Domini. MS. in biblioth. Collegii Novi Oxon. cod. 181. num. 3. *Tractatus de Florentia*, MS. in bibl. Magdalenensi Oxon. cod. 152. *De Gualtero Marchione & Grysilda ejus uxore* liber, MS. in bibl. S. Benedicti Cantab. cod. 4. 85.

Liber de Vitis Cæsarum & Pontificum Romanorum usque ad sua tempora, atque alius *de Herculum numero*, habentur MSS. in bibl. Vaticana. Prior prodiit Italice *Venet.* 1534. 8vo. (*b*).

Liber de Casibus virorum illustrium, & Epistolarum familiarum libri 15. nondum editi, extant MSS. in bibl. Colbertina, teste Oudino Supplem. p. 620.

* Index MSS. Bibl. August. p. 50. *Ars Punctuandi*, MS. in bibl. Augustana *. Plura de Petrarcha, ejusque scriptis, lectorem affatim edocebit Jac. Philippus Thomasinus, episcopus Æmoniensis, in Petrarcha redivivo, *Patavii* secunda vice edito 1650. (*c*).

1350. H. W. JOANNES BECANUS, sive *de* BEKA, natione Belga, ecclesiæ, Ultrajectinæ canonicus, claruit anno 1350. Scripsit, ad Gulielmum Hollandiæ comitem, *Chronicon Ecclesiæ & Episcoporum Ultrajectensium, Comitumque Hollandiæ*, a temporibus S. Willibrordi, primi episcopi, usque ad annum 1346. Continuavit id ad annum 1524. Gulielmus Hedam, decanus Harlemensis, & præpositus Arnhemiensis. Prodiit cum Hedami continuatione, & Bernardi Furmerii notis, *Franekeræ* 1611. 4to. (*d*) sed multis mendis scatet hæc editio. Auctior ac longe emendatior est, quæ cum Arnoldi Buchellii notis historicis, & duplici Appendice Lamb. Hortensii & Suffridi Petri, prodiit *Ultrajecti* 1643. fol.

1356. H. W. ALBERICUS DE ROSATE, sive *Rosiati*, a patria *Bergomensis* vulgo appellatus, juris pontificii doctor. Claruit anno 1350. Extat *Commentarius in librum sextum Decretalium, & de statutis libri* 4. inter Tractatus illustrium Jurisconsultorum *Venet.* 1584. item *Dictionarium Juris Civilis & Canonici*, Venet. 1573. 1601.

1350. H. W. NICOLAUS CABASILAS, Nili Cabasilæ Thessalonicensis, aliorumque duorum archiepiscoporum ex sorore nepos, primum quidem Sacelli curator, quo munere perfungens, missus est a Joanne patriarcha CP. anno circiter 1346. ad Cantacuzenum imp. ut imperium deponere ei persuaderet. Sæc. XIV. ab an. MCCC. Anno. 1347. a Cantacuzeno Constantinopolim recens expugnatam ingresso ad Annam imperatricem in palatium legatus est; ut pacts conditiones ei a victore latas proponeret. Mortuo demum Nilo patruo, ei in sede Thessalonicensi successit. Claruit anno 1350. Scriptor sane doctissimus, Latinorum vero hostis acerrimus. De tempore obitus silent Autores.

SCRIPTA.

Liturgiæ Expositio, seu *Compendiosa interpretatio in Divinum Officium.* Extat Gr. Lat. in Auctuario Patrum *Paris.* 1624. Tom. 2. p. 200. Latine prodierat *Venet.* 1545. (*e*). *Antverp.* 1560.

De Vita in Christo libri 6. in quibus præcipue agitur de vi & virtute trium sacramentorum, baptismi, confirmationis & eucharistiæ. Latine eos vertit, & cum Philippi Solitarii Dioptra, & Gretseri notis edidit Jac. Pontanus *Ingolstad.* 1604. 4to.

Oratio contra Feneratores, Lat. a Pontano edita *ibidem.* Prodiit eadem Græce, mutila *Augustæ Vindel.* integra cum Oratione S. Epiphanii in sepulturam Christi, *Samosetii* 1604. 4to.

Habentur omnia Nicolai opera hactenus recensita Latine in Bibl. Patrum Tom. 26.

Encomium S. Theodoræ viduæ, Gr. Lat. apud Henschenium April. 5.

Commentarius in librum tertium magnæ Constructionis Ptolomæi. Prodiit *Basil.* 1530. fol.

Schemata quædam Astrologica, habentur MSS. in bibl. Augustana *. * Index MSS. Bibl. August. p. 89.

Observationum in visionem 4. animalium Ezechielis liber, extat Gr. MS. in biblioth. Vaticana.

Librum Nicolai *de Processione Sp. S. adversus Latinos*, *aliumque* ejusdem argumenti *contra Thomam Aquinatem* memorat Leo Allatius de Consensu, l. 2. c. 18. §. 9. qui plura alia ejusdem opuscula MSS. recenset Dissert. de Nilis p. 55.

NICOLAUS CABASILAS CHAMAETAS, archiepiscopus Thessalonicensis, quem nonnulli cum Nilo avunculo suo & in eadem sede decessore male confundunt, claruit anno 1350. Vir extra invidiæ aleam doctus, plurimos ingenii sui fœtus edidit, quibus immortale apud posteros nomen obtinuit; tum tamen Latinorum placita multo acumine expugnaverit, ex scriptis ejus pauca admodum in lucem prodierunt, 1350. R. G.

(*a*) Denuo *Venet.* 1501. & *Lugd.* 1691. (*b*) *Verona* 1476. *Florent.* 1478. fol. *Venet.* 1534. *Mirandulæ* 1624. 4to. *Genev.* 1625. 4to. (*c*) De MSS. Codd. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 947. (*d*) Hoc *Chronicon* ad an. 1574. continuatum a Suffrido Petri, prodiisse *Franek.* 1611. scribit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 153. *Chronicorum Hollandiæ lib.* 10. præmissis Jo. Beck aliorumque prologis, habentur MSS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 6. n. 2. (*e*) Imo 1548. 8vo. teste *Fabr.* ad Allatii Diatrib. de Nilis ad calc. Vol. 5. Bibl. Gr. p. 72. Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 982. & *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 89.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

plura tenebris damnata in bibliothecarum claustris adhuc constringuntur; suntque hujusmodi. *De vita in Christo* libri septem: horum sex a Pontano Latine editi; de septimo altum silentium: septimus autem una cum sex prioribus eo ipso ordine quo editi sunt, extat Gr. MSS. in biblioth. Cæsarea Vind. Cod. Theol. 262. n. 29. a fol. 244. p. 1. ad fol. 341. p. 1. titulus & principium septimi sic se habent. Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ζ. ὁποῖος γίνεται ὁ μεμυημένος τὴν ἀπὸ τῶν μυστηρίων χάριν φυλάξας τῇ παρ' ἑαυτοῦ σπουδῇ. Ἐπεὶ δὲ εἴρηται τίς γενόμενος ὁ μυηθεὶς καὶ τίνα τὴν ὁδὸν ἐλθών. Septem etiam libri in biblioth. regis Gallorum, Cod. 1759. extare dicuntur. Ex 4. prioribus fragmenta quædam Græce profert L. Allatius adversus Creighton, pag. 422, 423, 424, 531. & Petr. Arcudius de Concordia passim. *Expositio* in visionem proph. Ezechielis de quatuor animalibus. Pr. Πᾶσα προφητεία καὶ θεωρία καὶ ὅρασις. *Expositio* in visionem alteram ejusdem proph. de ossibus aridis. Pr. Τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν. Extant Gr. MSS. in bibl Vind. Cod. Theol. 210. n. 5, 6. a fol. 104. p. 1. ad fol. 117. p. 2. iterumque ibid. Cod. 262. n. 9, 10. ubi etiam habetur *Expositio* tertia in Ezech. proph. visionem. Pr. Πᾶσα προφητεία καὶ ὅρασις εἰκόνες ἦσαν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας, num. 11. (a). *Precatio* ad Christum τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Υἱὸν καὶ Λόγον. Pr. Ὑμνουμέν σε, εὐλογοῦμέν σε, δοξολογοῦμέν σε, ibid. Cod. 162. num. 19. *Responsio* ad interrogationem, *Quis sit finis Incarnationis Dominicæ?* Pr. Εἰ καὶ φιλόχρυσοι καὶ φιλόδουλοι ἄνθρωποι. MS. ibid. Cod. 315. num. 22. habetur etiam in biblioth. Vaticana. *Expositio* verborum S. Gregorii Nazianz. Ω τῆς καινῆς μίξεως, ὢ τῆς παραδόξου κράσεως (quæ habentur oratione 38. Tom. 1. operum Gr. Lat. edit. *Paris.* p. 620.) Pr. Ἐρωτᾷς ὦ φίλων ἄριστε, τί ἐστιν ἐκεῖνο ὃ φησιν ὁ ἐν θεολογίᾳ μέγας Γρηγόριος, Ω τῆς καινῆς, κ. λ. — Καὶ βούλει μαθεῖν τίς ἡ τῶν ῥημάτων τούτων δύναμις· ἰδοὺ σοι. MS. ibid. n. 23. *Explicatio* duplex sacrarum vestium in divina Liturgia usitatarum habetur, ibid. Cod. Hist. Eccl. 34. n. 36. videtur esse appendix quædam ad opus Liturgicum, verum in editis non comparet. Orationes variæ. *In Christi* salutares passiones. Pr. Ἀκούε, οὐρανὲ, καὶ ὁ τῶν Ἀγγέλων ἅπας κύκλος. Gr. MS. ibid. Cod. Theol. 210. n. 3. & iterum Cod. 262. n. 4. hujus meminit L. Allat. de Simeon, p. 82. & fragm. exinde profert adversus Creighton, p. 425. *Oratio* in Ascensionem Christi. Pr. Αἱ χάριτες μὲν ἀπὸ τῶν προτέρων χρόνων ἐξ οὐρανοῦ. MS. ibid. n. 4. item Cod. 262. n. 5. Allat. de Simeon, p. 82. *In nativitatem* B. Mariæ Virginis. Pr. Καὶ πρῶτα μὲν τὸν Θεὸν ἐνταῦθα καλῶμεν. MS. ibid. n. 7. iterum Cod. 262. n. 1. uti & bibl. regis Gallorum Cod. 1759. Allat. ibid. p. 97. *In annunciationem* B. Mariæ Virginis. Pr. Εἴποτε δεῖ χαίρειν ἄνθρωπον καὶ σκιρτᾶν. MS. ibid. n. 8. iterumque Cod. 262. n. 3. & in Codd. reg. Parif. 1379, 1759. Allat. ibid. p. 88. *In obitum & assumptionem* B. Mariæ Virginis. Pr. Τοῦ νῦν ἀγῶνος ὡς οὐδὲν ἂν γένοιτο μεῖζον. MS. ibid. Cod. 262. n. 6. & in reg. Parif. Cod. 1379. In *S. Martyrem Demetrium*. Pr. Πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων, ὑμνοῦν οὐδὲ συνιδεῖν ῥᾴδιον. MS. ibid. n. 7. & in reg. Parif. Cod. 1759. Allat. ibid. p. 107. fragmentum hujus *Orationis* Græce apud eundem adversus Hottinger, p. 203. Ad eundem *Demetrium Allocutio*. Pr. Οὐδὲν οἶμαι τῶν ἀτόπων, ὦ Μαρτύρων ἀκρότης. MS. ibid. n. 15. & in reg. Parif. Cod. 1759. In *S. Andream* jun. qui Martyrium consummavit Hierosolymis. Pr. Ἐγὼ δέ σου πῶς ἂν εἴποις ἐρῶν ὦ Χριστοῦ μάρτυς Ἀνδρέα. MS. ibid. n. 12. & in reg. Parif. Cod. eodem. In *S. Nicolaum* episcopum Myrensem Myroblytum. Pr. Ἐπεὶ δὲ πάντα ἀπῄτησεν ἡμῶν παρὰ σοῦ ὦ ποιμένων ἄριστε. MS. ibid. n. 2. In *tres SS. Patres, Basilium M. Gregorium Theologum, & Joannem Chrysostomum*. Pr. Οἶμαι γε τῶν ἐπιμωτάτων καὶ δικαιοτάτων εἶναι, τὴν γινομένην τοῖς πατράσι πᾶσαν νέμειν τιμήν. MS. ibid. n. 14. Eximios hosce tres Patres ex recentioribus Græcis alii etiam suis orationibus junctim collaudarunt, e. g. Joannes Euchaitarum metropolita, Philotheus patriarcha CP. Matthæus Camariota, Theodorus Metochita, & forsan alii; unde mirari liceat quid Phil. Labbæo, viro doctissimo & in his studiis satis exercitato, in mentem venerit, *orationem* prædictam Cabasilæ abjudicare, & Philotheo ascribere, de Scriptor. Eccles. Tom. 2. p. 115. cum ista Philothei a Pontano primum Gr. Lat. edita ab hac omnino diversa sit. *Oratio* Encomiastica in Imperatorem. Pr. Ἄτοπόν τι νομίζω καὶ τῆς μεγίστης ἀγνωμοσύνης. MS. ibid. n. 30. & reg. Parif. Cod. 1759. *Oratio* Encomiastica ad imperatricem Annam Palæologinam. Pr. Νόμος μὲν ἅπασιν Ἕλλησιν ἔκειτο, ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν ἄγειν Ἀθήναζε. MS. ibid. n. 33. *Oratio* ad imperatricem de usura, ab edita prorsus alia; Pr. Πολλαχόθεν ἐπιδειξαμένη τῶν ἔργων ὦ μεγίστη βασίλισσα, τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου. MS. ibid. n. 24. *Oratio* ad Athenienses de Ara apud ipsos Misericordiæ. Pr. Ἥκω νῦν ὦ Ἀθηναῖοι συμβουλεύσων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων ὑμῶν. MS. ibid. n. 25. *Libellus* de magistratuum civilium iniquis ausis circa res sacras. Pr. Τὰς μὲν πονηρὰς τῶν ἀρχόντων, MS. ib. Cod. Theol. 262. n. 22. a fol. 344. ad fol. 369. & in bibl. reg. Parif. Cod. 1759. *Interpretationes* in Acta Conciliorum & SS. Patrum Canones.

(a) *Expositio in 4. Evangelia* Græce exstat MSS. in biblioth. Michael. Cantacuzeni, ut refert Ant. du Verdier. conf. *le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 660.

Extant

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Extant Gr. MSS. in bibl. reg. Gall. Cod. 940. cum Balſamone, Zonara, &c. *Protheoria* operis cujuſdam avunculi ſui Nili Cabaſilæ adverſus Latinos, a L. Allat. edita Diſſert. de Nilis, pag. 50, 51. *Epitaphium* avunculi ſui ſupra memorati tumulo inſcriptum verſibus heroicis conceptum, cum duodecim aliis eodem carmine, Gr. MS. Bibl. Vindob. Cod. Theol. 262. n. 29. *Canon* Iambicus cum ſcholiis in Feſt. Theophaniæ: alter in S. Pentecoſten: horum meminit Allat. de Nilis, p. 56. Philoſophica demum nonnulla; contra Scepticos, contra Niceph. Greg. de Rhetorica; de Syllogiſmis, &c. *Epiſtolæ* numero ſedecim, quibus, ſi in lucem prodirent, hiſtoriam Byzantinam illuſtratam iri confidimus, extant MSS. in uberrima iſta Cæſarea bibliotheca, Cod. 262. toties memorato (*a*).

1350. H. W. (*b*) JOANNES THAULERUS, natione Germanus, ordinis Dominicani in conventu Colonienſi monachus. Vixit circa an. 1350. & Argentorati pariter ac Coloniæ concionibus inclaruit. Scripſit vernaculo ſermone opuſcula complura, pietati & devotioni inſervientia: difficillimis ſententiarum ambagibus & obſcuro ſtylo, recepto myſticorum theologorum more, uſus. Scriptorum illius præcipua ex Germano idiomate in Latinum vertit Laurentius Surius, atque edidit ordine ſequenti.

Conciones de Tempore.

Conciones de Sanctis. Utræque ſimul prodierunt *Lugduni* 1557. (*c*).

De veris virtutibus, & inſtitutionibus divinis, ſeorſim *Colon.* 1587.

Epiſtolæ piæ.

Prophetiæ de plagis noſtri temporis.

Cantica ſpiritualia animæ Deum amantis.

De novem rupibus, ſive gradibus Chriſtianæ perfectionis.

Speculum lucidiſſimum, & exemplar D. N. Jeſu Chriſti.

Convivium M. Eccardi jucundum & pium.

Colloquium Theologi & Mendici.

Oratio fidelis præparatoria ad mortem.

Præparationes 5. notabiles ad mortem faciem.

De 10 cæcitatibus, & 14. divini amoris radiibus libellus.

Quæ quidem omnia, exceptis Sermonibus, non tam Thauleri ſunt opera, quam ex Thauleri aliorumque ſcriptis contexta. Utcumque ſub Thauleri nomine prodierunt. *Colon.* 1548. 8*vo.* 1603. 4*to.* 1572.

ROGERUS CONNOVIUS, ſeu de *Conway*, gente Anglus, patria Cambro-Britannus, ex Connovio antiquiſſimo oppido littorali originem & cognomen ſortitus. Juvenis adhuc in familiam Franciſcanam ſcitus, ad academiam Oxonienſem a conſodalibus Minoritis miſſus eſt. Theologiam ac philoſophiam ſcholaſticam prope edoctus, inſulas doctorales & egregiam eruditionis famam retulit. Quo nomine primarius Theologiæ profeſſor, ac demum totius Angliæ miniſter provincialis a ſuis conſtitutus eſt. Claruit anno 1350. Ingens tunc temporis inter clerum ſæcularem atque ordines Mendicantes exardeſcebat controverſia de confeſſionibus audiendis, aliiſque paſtoris muneribus obeundis, quæ Mendicantes conculcata canonum autoritate ſibi paſſim arripuerunt. Cleri cauſam egit Richardus archiepiſcopus Armachanus. Pro Mendicantibus in arenam deſcendit Rogerus noſter, qui *de Confeſſionibus per Regulares audiendis contra informationes Armachani librum* edidit. Prodiit is una cum Armachani opere *Pariſ.* 1496, 1511. & apud Goldaſtum Monarch. Tom. 2. p. 1392. (*d*). Ejuſdem *Quæſtiones 3. de Chriſti paupertate & dominio temporali* MSS. penes Waddingum extiterunt. Reliqua illius ſcripta enumerant Baleus Cent. 6. cap. 7. & Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 312. Cæterum Rogerus Londini obiit anno 1360. in cœnobio Minoritarum ſepultus. Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1350. H. W.

JOANNES BOCCACIUS, gente Italus, patria Florentinus, claruit anno 1350. Fr. Petrarchæ auditor & æmulus: Certaldum ab Arni ripam oppidum natale habuit, in lucem editus anno 1314. Ingenio erat prompto & facundo, ab ipſis prope incunabulis aſſiduus muſarum cultor & pediſſequa; inde ei lepores, inde venuſtates, inde tot veneres & cupidines, quibus ſcatent undique & luxuriant ejus lucubrationes; ſeverioribus etiam ſtudiis & politiori literaturæ animum adjecit. Renaſcentes in Italia bonas literas inter alios ſui temporis fovit, ſermonem vernaculum unicus perpolivit: annorum tandem ac famæ ſatur ex hac vita migravit anno 1375. ætatis 62. in templo maximo Certaldi honorifice tumulatus. Multos ingenii fœtus edidit: extant *de Genealogia Deorum* libri 15. Hugonis Hieroſol. & Cypri regis mandato ſcripti; prodiit hoc opus *Venet.* 1473, 1497. fol. *Vincent.* 1487. & cum notis Jac. Mycilli *Baſil.* 1532. *De* 1350. R. G.

(*a*) *Excerpta* ex Nili Cabaſilæ ſcriptis quædam anecdota vulgavit Boivinus Tom. 4. Hiſt. Byzantin. Gregoræ edit. *Pariſ.* 1702. Ejuſdem *Orationes quædam* habentur MSS. in Bibl. Chiggia Romæ, teſte *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 238. (*b*) Cont. *Quetif.* Tom. 1. p. 678. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 437. (*c*) Et *Venet.* 1556. (*d*) Habetur etiam MS. Oxon. in bibl. Coll. Corporis Chriſti cod. 182. n. 2. & Cantab. in bibl. Coll. S. Benedicti cod. 290. n. 4. & in bibl. publica cod. 140. n. 5. teſte *Oudin.* Tom. 3. p. 1034.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. *Claris Mulieribus* liber, Joannæ Siciliæ regis filiæ gratia fuſceptus, *Lovanii* 1487. fol. *Bernæ Helvetiorum* 1539. (*a*). *De caſibus virorum illuſtrium*, Pariſ. ***. fol. Aug. Vindel. 1544. *Hiſtoria Conſtantinopoleos.* Tres poſteriores tractatus habentur MSS. in bibl. Lugduno-Batava, n. 24. *Hiſtoriæ Romanæ compendium*, Col. Agrip. 1534. 8*vo*. *De montium, ſylvarum, fontium, lacuum, fluviorum, ſtagnorum, & marium nominibus*, Baſil. 1532. *Vita Dantis Aligerii* poetæ Florentini, Italico ſermone ſcripta, *Florent.* 1576. 8*vo*. *Romæ* 1644. *Decamero*, dialogus feſtivus Italice etiam ſcriptus, anno 1348. peſte undique graſſante, *Venet.* 1549. *Florent.* 1527. 4*to*. plures id genus *Novellas* confinxit: fertur etiam de *Hæreſibus Bohemorum*, & de *Bellis Florentinorum* hiſtorias contexuiſſe (*b*), utrum autem extent non reperi.

1352. H. W. (*c*) INNOCENTIUS VI. *Stephanus* antea appellatus, gente Gallus, patria Lemovicenſis, Alberti filius, juris utriuſque doctor, primum cauſarum auditor in Palatio apoſtolico, dein Noviodunenſis, poſtea Claromontanus epiſcopus, pœnitentiarius major, & cardinalis epiſcopus Oſtienſis, demum anno 1352. pontifex Romanus Avenione electus die 18. coronatus 30. Decembr. Anno 1355. Carolum 4. imp. Italiam cum exercitu ingreſſum Romæ a cardinalibus coronari permiſit, ea tamen lege, ut urbem pedes intraret, datoque juramento promitteret, Italiam ſeſe mox deſerturum, nec rediturum deinceps donec a pontifice accerſiretur. Conditiones non aſpernatus eſt vecors imperator, juramentum præſtitit, & ambitioni pontificiæ imperii majeſtatem ſubmiſit. Anno 1359. Innocentius primus omnium pontificum a Romanis impetravit, ut ſibi ſenatorem ipſius præficere liceret. Obiit Avenione anno 1362. die 12. Septembr. Villanovæ apud Carthuſianos ſepultus. Extant *Epiſtolæ* 2. de celebrandis feſtis S. Auguſtini & S. Edwardi regis in Anglia, Concil. Tom. 11. p. 1930. *aliæ* 23. apud Bzovium ad an. 1353. &c. *aliæ* 30. apud Waddingum Annal. Minor. ad an. 1353. &c. *aliæ* 80. ibid. in Regeſto Pontif. p. 27. *Epiſtolarum volumina* 15. aliis 19. in biblioth. Vaticana MSS. aſſervari dicuntur (*d*).

(*e*) GREGORIUS PALAMAS, genere Aſianus, in aula imperatoria educatus; poſtquam maturuit, ſpretis palatii honoribus, divenditiſque & in pauperes diſtributis facultatibus, cum duobus fratribus ad montem Atho ſe contulit, ubi decennium pluſquam monaſticæ vitæ impendit; quin & aliud decennium in Berhϧæ Scete exegit. Morbo tandem debilitatus, ut vires repararet, Theſſalonicam petiit, eo circiter tempore, quo Barlaamus monachos laceſſere incœpit. Monachis ducem atque advocatum ſeſe præbuit Palamas, Barlaamum hæreſeos & calumniæ accuſat, ipſe διθεΐας ab altero inſimulatus. Res ad ſynodum defertur. Utrique ſilentium imponitur. Mox tamen rerum ſumma ad Cantacuzenum delata, Palamas qui eo familiariſſime utebatur, Barlaamum crebris ſynodis condemnari, neutiquam vero ſententiam propriam de lumine Thaboritico confirmari obtinuit. Anno circiter 1347. ſervente inter Cantacuzenum & Palæologum impp. bello Joannes patriarcha Palamæ, quem throno ſuo inſidiari ſuſpicatus eſt, Cantacuzenum anathematizare juſſit; recuſantem communione ejecit, & carceri incluſit. Capta a Cantacuzeno Conſtantinopoli Palamas ab Anna imperatrice carcere eductus eſt, & ad victorem legatus, ut iras ejus adverſus Palæologorum gentem monitis leniret. Joanne patriarcha ejecto, ac ſtatim defuncto, ipſe a Cantacuzeno patriarcha deſignatur, epiſcopis tamen Iſidorum potius optantibus, dignitate excidit: quo quidem tempore a clericis quibuſdam CPP. Joannis Patriarchæ ſectariis confectus videtur tomus ille qui apud Leonem Allatium de Conſenſu, l. 2. c. 16. §. 4. Gr. Lat. legitur, quo Iſidorus pariter ac Palamas anathematizantur (*f*). Poſtea archiepiſcopus Theſſalonicenſis ab Iſidoro patriarcha Cantacuzeni imp. juſſu conſecratus eſt, circa annum (ſi recte conjicio) 1354. ſed a præfectis urbis non admiſſus, ſedem nunquam obtinuit. In Lemnum igitur ſecedens pingui otio imperatoris beneficio fruebatur. Paulo poſt a Cantacuzeno & Calliſto patriarcha evocatus contra Barlaamitas & Acindyniſtas in ſynodo CP. ſtrenue diſputavit; & utroſque ſynodica ſententia damnari effecit. Quando obierit non liquet. Vir, Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1354. H. W.

(*a*) Habetur MS. Oxon. in bibl. Magdalen. Cod. 61. & Lincolnienſi, Cod. 79. una cum tractatu *de caſibus Virorum illuſtrium*, qui extat etiam *ibid.* in bibl. Collegii Novi Cod. 111. Liber ejuſdem *de viris illuſtribus* extat MS. Pariſiis tum ap. Abbatiam S. Victoris, tum in bibl. Regia & Colbertina, teſte *Oudin.* Tom. 3. p. 1069. (*b*) *Hiſtoria de bellis Florentinorum*, una cum *Hiſtoria de bellis imperatorum*, habetur in bibl. Lugd. Batava Cod. 24. teſte *Oudin.* Tom. 3. p. 1069. De editionibus opp. Boccacii conſ. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 681. (*c*) Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. Vol. 12. p. 31. (*d*) Regiſtrum Epiſtolas 250. continens, exhibuit *Edm. Martene* Tom. 2. Anecdotor. p. 843. ſeq. *Epiſtolas* 2. Baluzius Tom. 2. Papar. Avenionenſ. p. 752. quam vide. *Declaratio ſuper ſtatutis Benedicti* 12. *de monachis nigris* habetur ap. Baluz. Tom. 7. Miſc. p. 155. *Bullas* 4. cum compoſitione inter archiepiſc. Cantuarienſ. & Eboracenſ. *de bajulatione crucis confirmata* edidit *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 29--36. & 80. *Bullam de feſto Lanceæ & clavorum crucis Domini* edidit Jo. Henr. Von Seelen. in Diſſert. de hoc feſto *Flensburg.* 1715. *Sermones* aliquot, *Decreto* Eccleſiaſtica & *inſtitutiones* pro Foroliivienſibus memorat Lud. Jacobus p. 125. *Bullæ* quædam extant *Rymer.* Fœder. Tom. 6. p. 18--357. (*e*) Conſ. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. Vol. 12. p. 84--87. (*f*) Multos tomos in cauſa Palamæ promulgatos memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 44. Vol. 10. p. 454.

teſte

Sæc. XIV. ab an. MCCC. * Hist. l. 2. c. 40. teste Cantacuzeno *, *τῶν ἄλλων, ἐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ ϗ τῷ τὰ τοῖς θεολόγοις περὶ θεῖ δεδογμένα ἐξηκριβωκέναι διαφέρων, qui non in dicendo solum eximius, sed etiam Theologicis literis præ aliis eruditissimus fuit.*

SCRIPTA.

Orationes demonstrativæ 2. de processione Spiritus Sancti contra Latinos. Prodierunt Gr. Londini absque anni notatione in 4to.

Refutatio Expositionum seu Epigrapharum Joannis Vecci. Extat Gr. Lat. apud P. Arcudium inter opuscula aurea *Romæ* 1630. 4to. (*a*).

Prosopopæia, sive *Orationes 2 judiciales mentis corpus accusantis, & corporis sese defendentis, una cum Judicum sententia.* Prodiit Græce a Turnebo edita. *Paris.* 1553. 4to.

Orationes 2. in Transfigurationem Dominicam. Habentur una cum Prosopopœia Latine in Bibliotheca Patr. Tom. 26.

Index Bibl. August. p. 27. *Consideratio plenior in Transfigurationem Domini, & Epistolæ.* MSS. Gr. in biblioth. Augustana. *Expositio Fidei Orthodoxæ:* MSS. ibid.

1354. R. G. GREGORIUS PALAMAS, ortu Asianus, ex monacho archiepiscopus Thessalonicensis, claruit anno 1354. Extant, præter eas a Cl. Whartono memoratas, quæ sequuntur lucubrationes. *Orationes* duæ in Transfigurationem Domini, Græce & Latine a Combefisio cum ejusdem notis editæ Auct. Novis. *Paris.* 1672. fol. *Orationes* duæ de ingressu B. Mariæ in Templum, quarum prior sic incipit. *Εἰ ἐκ τῦ καρπῦ τὸ δένδρον γνώσκεται, ϗ τὸ καλὸν δένδρον.* Posterior hoc modo. *Ἐτι τῶν μειζόνων, ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην δύναμιν.* Utriusque meminit L. Allatius de Simeon, pag. 87. 92. Extant Græce MSS. in biblioth. Vaticana. *Oratio* de Dominica Incarnatione. Pr. *Ὁ τῦ Θεῦ προαιώνιος ϗ ἀπερίληπτος ϗ παντοκράτωρ Λόγος* Allat. de Simeon. p. 103. De *Passionibus & Virtutibus*, & de üs quæ per otium cogitatio parit, ad Venam monacham: *Homiliæ in Demetrium Martyrem; de mutua concordia; in Publicanum; in Prodigum; de secundo Adventu Domini; de Misericordia & Beneficentia*, &c. habentur Græce MSS. in biblioth. reg. Gall. Cod. 615. Volumen *Sermonum* in folio Gr. MS. extat in biblioth. Bodleiana, Cod. 637. *Hypotheses Theologicæ* capitulis 16; de *doctrina Acindyni* ad Athanasium Cyzicorum archiepisc. liber; *confutationum Acindyni* libri 7. *Iambi* adversus *Acindyni Carmina; Epistolæ* item plurimæ ultro citroque datæ habentur Græce MSS. in biblioth. reg. Parisiensi, Cod. 1408. *Capitula* 55. *Physica, Theologica, Ethica, Practica* adversus Barlaamum, Gr. MSS. *ibid.* Cod. 1213. *Homilia* de præmiis bonorum & suppliciis malorum, Dominica *πρὸς τῆς τῶν προπατέρων* (quæ est *Dominica ante Christi Nativitatem*) recitari solita, Græce MS. *ibid.* Cod. 1379. *Expositio* sive *Confessio* orthodoxæ fidei Græce MS. in bibliotheca Augustana Subsell. 2. Cod. 23. *Disputatio* inter Gr. Palamam & Man. Chrysuloram de processione Spiritus Sancti, extabat Græce MS. apud S. Antonium Venetiis, teste Possevino. *Epistolæ* cujusdam Gregorii nostri ad Thessalonicenses de laboribus suis, & *Disputationis* adversus Infideles & Atheos Chionas meminit eruditiss. Combefisius in notis ad orationes a se editas (*b*).

GEORGIUS LECAPENUS, instituto, ut videtur, monachus, diu in Thessalia vixit, Gregorio Palamæ familiaris: claruit circa an. 1354. Extat liber *de conjunctione verborum* Græce, *Venet.* 1526, 8vo. & eodem anno eademque forma *Florentiæ.* Scripsit etiam *Epistolas* plures, MSS. in biblioth. Bavarica ac regis Galliæ, item *de Artificio grammatico, de verborum significationibus*, MS. in biblioth. Augustana. *Historiam, Carmina Iambica*, Libanii *Epistolas elegantiores* numero 264. selegit, & in unum volumen redegit, de quibus omnibus vide quæ habet Cl. L. Allatius Diatr. de Georgiis & eorum scriptis, p. 363. (*c*). 1354. H. W. Index MSS. Bibl. Aug. p. 64.

CALLISTUS, montis Atho monachus, cœnobii Iberorum sodalis; fervente adhuc inter Palæologum & Cantacuzenum bello, a monachis legatus est Constantinopolim, ut pacem suaderet, ubi ab Anna Imperatrice & Joanne patriarcha male habitus est. Anno circiter 1354. (*d*) patriarcha Constantinopolitanus a Cantacuzeno imp. renunciatus est. M. Freherus quidem in Chronologia sua patriarchatum a Callisto inchoatum ad annum 1360. refert: verum errore manifesto. Præterquam enim quod Callistus a Cantacuzeno adhuc imperii clavum tenente patriarcha constitutus sit, obüt ille post exactum ab exauthoratione Cantacuzeni (quæ contigit anno 1355.) annum integrum, sedem CP. biennio circiter moderatus. Ineunte, ut videtur, anno 1355. a Cantacuzeno imp. ut Matthæum filium imperiali co- 1354. H. W. Cantacuz. Hist. l. 4. c. 16, 50.

(*a*) Item 1671. (*b*) De cæteris Palamæ operibus MSS. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 456. *Oudin.* Tom. 3. p. 843. *Hypotheses & Argumenta* operum omnium ejusdem habentur MS. in bibl. Coislinian. vid. Catalog. ejusdem bibl. a *Montfaucon.* edit. p. 155 – 177. Excerpta quædam ex Gregorii Palamæ scriptis exhibuit *Boivinus* in notis Tom. 4ti. Hist. Byzantin. Nicephori Gregoræ, p. 764. 776. 707. 788. seq. (*c*) Ejusdem Lecapeni *Schedas Grammaticas* ineditas laudat Meursius in Glossario Græcobarbaro voce *γράμματα.* Ejusdem *de figuris Homericis, & commissinata in Homerum* MS. memorat *Labbeus* Bibl. nov. MSS p. 104. Ejusdem *Grammatica Alphabetica* in bibl. Bodleian. Cod. Baroccian. 103. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 7. p. 44. (*d*) Immo vero an. 1349. vel 1350. notante *Oudin.* Tom. 3. p. 1006. quam vide.

rona

Sæc. XIV. ab an. MCCC. rona indueret, rogatus, obsequium denegavit, & in Xamantis monasterium secessit: cumque ad munus patriarchale redire renuisset, patriarchatu submotus est, substituto Philotheo. Joanne Palæologo paulo post rerum potito, sedi suæ restitutus est; atque anno sequente ad Elizabetham Cralis Serviæ principis viduam pacis confirmandæ gratia legatus; ubi apud Pheras Serviorum metropolim diem supremum obiit. Extat Gr. Lat. *Homilia in exaltationem pretiosæ & vivificæ crucis*, apud Gretser de Cruce Tom. 2. p. 1347. Idem Freherus meminit alterius Callisti patriarchæ CP. ad an. 1406. Hujus an superioris sit ista Homilia, viderint eruditi; uti & *Oratio in Dormitionem Deiparæ*, atque *alia in Decollationem S. Joannis Baptistæ*; quæ Gr. MSS. extant in bibliotheca Cæsarea, teste Lambecio Comment. l. 4. p. 62. Junioris Callisti esse videtur *Opus de Vita Monastica*, quod habetur Græce MS. in bibliotheca Barbarina, teste Allatio de Consensu l. 2. c. 18. §. 13. (*a*).

1354. R. G. MATTHÆUS CANTACUZENUS, Joannis Cantacuzeni imp. CP. & Irenes filius, tanto patre non indignus, eisdem animi dotibus instructus, eisdem artibus & disciplinis imbutus, eisdem virtutibus ornatus, eandem etiam fortunam expertus, claruit anno 1354. Andronici junioris filiam Joannis Palæologi sororem in matrimonium duxit; deinde dissidiis inter fratres exortis, patris hortatu partem regiminis suscepit, a Philotheo patriarcha coronatus anno 1354. Proximo anno certis conditionibus imperio renunciat, postea repetit; armis utrinque certatum est; tandem vel prælio victus, vel turbis fatigatus in montem Atho secessit, habitumque monasticum induit; quamdiu vixit incertum est. In illustrandis S. Scripturis egregiam plane operam navavit; in *Cantica Canticorum Commentarium* lucubravit, in *Sapientiam Salomonis* aliquid meditasse a quibusdam dicitur, & *Monita quædam solitaria* vel dictasse vel collegisse. Opus in *Cantica* versione sua ac notis illustratum Gr. Lat. edidit Vincent. Riccardus, *Romæ* 1624. fol. (*b*) unde mirari subiit, adeo celebrem auctorem, adeo insigne opus in ipsa urbe prelo egressum, ab iis qui de scriptoribus ecclesiasticis agunt, Possevino, Bellarmino, Miræo, ipsoque etiam Oudino, qui *de Scriptoribus omissis* ex professo *Supplementum* texuit, neglectum penitus & prætermissum.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

PETRUS DE COLUMBARIO, a nonnullis dictus *Petrus Bertrandus junior*, ecclesiæ Romanæ cardinalis, episcopus Ostiensis & Velitrensis. Claruit anno 1355. quo missus est ab Avenione Romam ab Innocentio 6. pontifice, ut Carolum 4. imperatorem inungeret & coronaret; quod quidem fecit ipso die paschatis ejusdem anni. Extat *Historia* itineris istius, & ad Avenionem reditus, titulo *Itineris Romani*, apud Labbeum Bibliothec. Nov. MSS. Tom. 1. p. 354. (*c*). 1355. H. W.

HENRICUS DE ERFORDIA (*d*), Saxo-Germanus, ex ord. Præd. cœnobii S. Pauli apud Mindenses monachus, theologus eximius, scholæ Erfordiensis in primordiis ejus grande decus & ornamentum, claruit anno 1355. Scripsit *Chronicon generale* ab orbe condito ad annum 1355. quod *de factis memorabilibus* inscripsit; hujus partem aliquam Magni Chronici Belgici auctor operi suo inseruit. Idem laudat reverendiss. Usserius, ac Æterni Evangelii errores exinde profert. Graviss. Quæst. c. 9. p. 279. ut & Fl. Illyricus Catal. Test. p. 1720. Opus etiam *de Ente* composuit, in decem partes distributum, cui titulus *Catena aurea*, in cujus prologo alias suas lucubrationes recenset, viz. *De Conceptione B. Virginis; De Ornatu Clerici; De Casibus Conscientiæ* (*e*); *Sermones*, &c. de quibus consulendus Possevinus Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 697. qui opus prædictum Neapoli in biblioth. Fr. Dominic. MS. extare fidem facit. Notabit Lector eodem loco & tempore Joannem de Erfordia ord. Min. floruisse, virum juris peritia insignem, ac scriptis clarum, quorum catalogum exhibent Simlerus & Possevinus, utrum vero jam extant mihi incompertum est. 1355. R. G.

JOANNES PALÆOLOGUS, Andronici junioris imp. CP. filius natu maximus, hæres & in imperio successor, claruit anno 1355. Patre anno 1341. mortuo, puer novennis sub tutela Annæ matris, & Joan. Cantacuzeni M. domestici imperium capessit: anno 1342. a Joanne patriarcha corona imperiali exornatur: anno 1347. Helenam Cantacuzeni filiam thalami, ipsumque Cantacuzenum imperii consortem accipit: anno 1355. Cantacuzeno abdicante solus do- 1355. R. G.

(*a*) Inter opera Callisti patriarchæ CP. *Oudin.* Tom. 3. p. 1006. reponit Conc. CP. ipso præside an. 1351. habitum in Blachernis. Extat MS. in bibl. Cæsarea Cod. MS. Theologico Græco 266. n. 15. ut habet *Lambecius* Comment. L. 5. p. 202. (*b*) Opus *in Cantica* Græce extat MS. in bibl. Bodleian. cod. 294. & inter MSS. codd. Oliveri Cromwelli n. 115. p. 1. seq. *Comment. in Sapientiam Salomonis* Gr. MS. in bibl. Pathmos insulæ, ut constat ex Catalogo ad calc. Apparatus sacri Possevini p. 42. conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 1010. (*c*) *Testamentum* ejus habetur inter probationes historicæ Cardinalium Gallorum a Frizonio in Gallia purpurata. Plura de hoc Petro Baluzius ad Papas Avenionens. Tom. 1. p. 870. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 730. (*d*) Non in urbe Erfordia, quæ est in Thuringia, sed de Hervordia in Westphalia. vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 973. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 3. p. 658. (*e*) Tractatus *de conceptione B. Virginis; de ornatu Clerici; de casibus Conscientiæ*, rectius Ioanni de Erfordia adjudicantur; conf. *Leibnitium* Præf. ad Tom. 3. Scriptor. Brunsvic. p. 21. seq.

minator

Sæc. XIV. ab an. MCCC. minatur: anno 1384. rejecto Andronico primogenito, Manuelem filium natu minorem sibi in imperio socium constituit: & tandem languoribus exesus sexagenarius Byzantii obiit anno 1391. Extat hujus nomine *Professio Fidei*, ecclesiæ Græcæ confessioni opposita, Romanæ in omnibus consentanea, coram Paulo patr. CP. Latini ritus, Nicolao episc. Arenopolitano, aliisque Urbani papæ 5. legatis 18. die Octobr. anno 1369. Romæ habita. Hanc ex archivis Vaticanis deprompsit Bzovius, ac Græce & Latine edidit in Annal. Ecclesiast. Eandem L. Allatius profert libro de Consens. lib. 2. c. 17. §. 6. col. 843. ejus meminit Spondanus, ac uno ore omnes scriptores pontificii, & de ecclesia Græca triumphum agunt. Utrum autem genuina sit, an suppositia inter eruditos non convenit. *Epistola* quædam Joannis Palæologi ad patriarcham Alexandriæ in bibliotheca Vaticana MS. habetur; utrum nostri sit, an potius Joannis junioris, qui sequente sæculo imperium tenuit, Concil. Ferrariensi & Florentino interfuit, nisi inspecto codice certum aliquid statuere non licet.

1356. H. W. NICOLAUS EYMERICUS, gente Catalaunus, patria Gerundensis, ordinis Prædicatorum, inquisitor generalis religionis per totam regis Aragoniæ ditionem ab Innocentio 6. pontifice anno 1356. constitutus est. Anno 1371. capellanus, & summus causarum judex a Gregorio 11. Avenione creatus. Anno 1375. multa Raymundi Lulli dogmata ab eodem pontifice hæreseos damnari effecit. Obiit Gerundæ in conventu S. Dominici die 4. Januarii an. 1399. Extat *Directorium Inquisitorum* in tres partes divisum, cum commentariis Francisci Pegnæ editum, *Venet.* 1595. f. *Romæ* 1578, 1587. (*a*). *Barcinone* antea anno 1503. excusum. Complura alia Eymerici scripta adhuc inedita, enumerat Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 142. Oudinus Supplem. p. 667. (*b*).

1357. H. W. DEMETRIUS CYDONIUS, sive Cydo, patria Byzantinus, Raph. Volaterrano Thessalonicensis, Cantacuzeni imp. aulicus inter primos conspicuus, & præ aliis charus, quippe rerum privatarum comes, & secretarum consiliarius. Cum Cantacuzenus biennio circiter ante purpuram depositam secessum & vitam monasticam meditaretur, Demetrius & Nicolaus Cabasilas rem eandem in animo habuerunt, uterque σοφίας μὲν εἰς ἄκρον τῆς ἔξωθεν ἐπειλημμένοι, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἔργοις φιλοσοφοῦντες, καὶ τὸν σώφρονα βίον, καὶ τῶν ἐκ τοῦ γάμου κακῶν ἀπηλλαγμένον ᾑρημένοι. (Cantacuz. Hist. l. 4. c. 16.) Claruit noster anno 1357. monasterium una cum Cantacuzeno imp. ingressus. Deserta patria, Mediolani Latinis literis, & theologiæ operam dedit. Tandem erogatis in pauperes bonis, in cœnobio quodam Cretensi vitam traduxit, & cum morte commutavit.

SCRIPTA. (*c*).

De execrandis dogmatibus Gregorii Palamæ liber; in quo omnes illius hæreses ex scriptis ejus excerptas recenset.

De Processione Spiritus S. liber in capita 13. distributus. Prodiit uterque a Petro Arcudio inter Opuscula Aurea Gr. Lat. cum notis editus *Romæ* 1630.

Oratio deliberativa ad Græcos de non reddenda Callipoli (*d*). Gr. Lat. cum notis apud Combefis. Auctuar. Nov. Tom. 2. p. 1221.

Oratio deliberativa ad eosdem de non reddenda Callipoli, postulante Amurate Turcorum Rege. Gr. Lat. ibid. p. 1283. (*e*).

Oratio pia de morte contemnenda, quæ sub Cydonii cujusdam nomine Gr. Lat. una cum Hermiæ Διασυρμῷ prodiit *Basil.* 1552. & inter alia ejusdem argumenti opuscula, *ibid.* 1559. cum Wolfii scholiis 1577, 1586. Demetrii nostri esse non male censeri possit. Habentur enim MSS. in biblioth. Augustana orationes Demetrii Cydonii plures de eodem argumento. Index MSS. Bibl. August. p. 82.

Epistola ad Barlaamum contra Processionem Sp. S. ex Filio. Extat Lat. apud Canisium Tom. 6. p. 4. (*f*) & in Bibliotheca Patr. Tom. 26.

Richardi sive Ricoldi, monachi Dominicani, *Confutatio Alcorani*, a Demetrio Græce versa, prodiit una cum Alcorano *Basil.* 1543, 1555. fol. (*g*).

Liber de Contemptu Mundi, S. Thomæ Aquinatis summa adversus Gentes, & summæ Theologicæ partes prima ac secunda, quin & *S. Anselmi Cantuariensis liber de Processione Spiritus S. Epistola de tribus quæstionibus ad Valerianum Nuenburgensem episcopum, Græce versa*; *De Processione Spiritus S. libri* 2. alter Apologeticus pro S. Thoma adversus Nicolai Cabasilæ Elenchos, alter ad amicum quendam, qui id ab eo perquisierat. *Liber de Vita, doctrina, & miraculis D. Thomæ*, aliaque plura opuscula a Leone Allatio de Consensu l. 2. c. 18. §. 5. R. Volaterran. Comment. l. 15. p. 537. Possevin. Apparat. Sacr. Tom. 1. p. 418. atque aliis memorantur.

(*a*) Et 1597. Item *Venet.* 1607. Habetur MS. in bibl. S. Salvatoris Bononiæ ut refert *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 410. (*b*) Item *Quetif.* Tom. 1. p. 709. & Tom. 2. p. 9. *Oudin.* Tom. 3. p. 1025. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 2. p. 407. *le Long.* Bibl. Sacr. Vol. 2. p. 719. (*c*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 91. *Oudin.* Tom. 3. p. 995. (*d*) *Oratio* hæcce ap. Combefis. intitulatur *pro subsidio Latinorum.* (*e*) Ex versione *Combefisii* habetur utraque Oratio Bibl. PP. T. 26. p. 515. seq. (*f*) Edit. nov. Tom. 4. p. 369. (*g*) Recus. *Rom.* 1606. 8vo. Alcoranum ipsum in Græcam linguam transtulisse fertur Demetrius, ap. Gesnerum in append. Bibl. edita *Tiguri* 1555. fol. ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 389.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1357. H. W. **RANULPHUS HIGDENUS**, seu *Hikeden*, vulgo **CESTRIENSIS** dictus, natione Anglus, in occidentali insulæ regione natus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio Cestriensi, claruit anno 1357. Obiit grandævus anno 1363. sexagesimo quarto monachatus sui anno. Cum ingentem historicorum, præsertim vero Anglicorum, supellectilem congessisset, ipse historiæ ab orbe condito scribendæ animum adjecit. Illam itaque ex variis historicis eleganter admodum concinnavit, integras ac prolixas illorum lacinias intexens, appositis tamen singulorum, a quibus sunt acceptæ nominibus, adjunctaque ab Abrahami temporibus marginali annorum supputatione; adeo ut vix aliam quam compilatoris gloriam meruerit, nisi quod libro ultimo multa e suo penu inseruerit. Compilatoris tamen munus tam egregie præstitit, ut pauci admodum e nostratibus historici fide, gravitate, ac judicio cum eo sint conferendi. Operi suo *Polychronici* nomen indidit (*a*); totumque in septem libros juxta numerum ætatum mundi, ac dierum quibus orbis creatus est, distribuit. Primus liber nonnisi topographicam orbis descriptionem exhibet. Secundus ab orbe condito ad captivitatem Judæorum Babylonicam progreditur. Tertius a transmigratione Babylonica ad Christi adventum. Quartus a Christo nato ad Saxonum in Augliam adventum. Quintus a Saxonum appulsu ad adventum Danorum. Sextus ad irruptionem Normannorum. Septimus ad sua usque tempora, annum vero 1357. Quod si nonnulli codices historiam ulterius producant, quales mihi nonnunquam in manus inciderunt, id ab aliena manu accessisse censendum est; ipse enim Ranulphus in præfatione totius operis se ad istum annum historiam deducturum esse pollicetur; & in illo definit versio operis Anglicana paulo post Ranulphi obitum confecta. Ex quamplurimis, quos vidi, historiæ istius codicibus MSS. longe pulcherrimus est, qui in collegio Gonvilii & Caii (cujus ipsemet alumnus fui) asservatur. Ranulphi Polychronicon jussu nobilis viri Thomæ de Barkeley Anglice vertit Joannes de Trevisa, sacerdos Cornubiensis, ac Vicarius de Barkely; qui & multis aliis scriptis, inprimis vero integra utriusque Testamenti versione Anglica, inclaruit. Polychronici versioni ipse nonnulla, apposita tamen semper distinctionis nota, de suo intexuit, præsertim contra monastici ordinis petulantiam ac superstitiones quas sæpius exagitare solet. Versionem ad finem perduxit, uti ex nota calci adnexa patet anno 1387. die 8vo. Aprilis: adeo ut palam lapsus sit seu incuria seu error typographico Caxtonus, qui in fine versionis a se typis impressæ adnotavit eam finitam esse anno 1357. Illam enim immutato paululum Anglicæ linguæ Archaismo, & a seipso ad annum usque 1460. Edwardi 4. regis primum, continuatam typis impressam evulgavit *Londini* 1482. fol. Gulielmus Caxtonus (*b*), qui sub Edwardo rege dicto claruit, primusque omnium artem typographicam Angliæ intulit (*c*). Ipsamet autem Joannis de Trevisæ versio, a Caxtono nondum perpolita extat MS. in instructissima RR. viri Tho. Tenisoni, theologi nostratis doctissimi, bibliotheca. Cæterum præter Polychronicon supra memoratum, Ranulphus, quem alii Radulphum vocant, noster conscripsit *Distinctiones Theologiæ*; *Speculum Curatorum*, quod MS. extat in biblioth. Collegii Baliolensis Oxon. cod. 69. *Expositionem super Job*, *In Cantica Canticorum*, *Sermones per annum*, atque alia quædam, quæ a Baleo * recensentur. Ut id etiam obiter notem, Joannis Trevisæ versionem Bibliorum Anglicam, quam Domini sui Thomæ de Barkeley mandato confecit, etiamnum MS. extare veri non est absimile. Cl. enim Jamesius * tria versionis totius Bibliæ Anglicanæ longe ante Wiclefum confectæ exemplaria MSS. in Oxoniensis academiæ bibliothecis asservari prodit.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

*Cent. 6. cap. 12.

*Corruptio Patrum par. 2. c. 24.

RANULPHUS HIGDENUS, natione Anglus, monachus Cestriensis ord. Benedict. claruit anno 1357. *Historiam* universalem ex aliorum chronicis contexuit, quam a creatione mundi exorsus ad sua tempora duxit, posita ubique in margine annorum supputatione, eamque *Polychronicon* appellavit. Opus in septem libros divisum; horum sex priores, viz. ad Normannorum tempora; in quantum res Britannicas & Hibernicas complexi sunt, iis omnibus quæ ad exterarum gentium res gestas pertinebant prætermissis, ex Codd. MSS. primus Latine edidit doctiss. Galeus, eccles. metrop. Eboracens. nunc decanus dignissimus, Hist. Angl. Script. Tom. 3. Opus integrum in variis Angliæ bibliothecis MS. asservatur. Extat ejus *Ars componendi Sermones*, MS. in biblioth. Bodleian. cod. 2752. 1357. R. G.

(*a*) *Polycrhonicon* e Rogero Cestrensi contextum fuisse colligunt eruditi e Cod. Harleyanis; ut nos docet *Hearn.* præf. ad Annales Cambdeni p. 118. vid. etiam *Nicholson*. Bibl. Histor. Anglican. p. 64. *Historia Polychronica* Ranulphi Cestrensis extat MS. in bibl. Cott. sub *Nerone* D. 8. n. 12. *Chronica compendiosa de regibus Angliæ* tantum, a Noe, conscripta a Ranulpho Higden. ibid. sub *Tiberio* E. 8. n. 76. (*b*) Vide vitam ejusdem Gul. Caxtoni a *Joan Lewis* Anglice editam *Lond.* 1738. 8vo. p. 57. seq. (*c*) Fridericum Corsellim primum omnium artem typographicam Angliæ intulisse, eumque typis impressisse Hieronymi seu Rufini expositionem *in Symbolum Apostolorum* Oxon. 1468. 4to. Caxtonum autem primum omnium libros Anglicos impressisse nos docet *Hearne* in Roperi vita Tho. Mori. p. 255. etiam Historia Gualt. Hemingfurd, p. 732. Hist. Guil. Neubrigens. p. 744. Vide etiam vitam G. Caxtoni ut supra p. 20. seq.

Speculum

Sæc. XIV. ab an. MCCC. *Speculum Curatorum*, MS. in biblioth. Colleg. Baliol. Oxon. sub lit. L. cod. 10. Plura ejus opera recenset Baleus Cent. 6. p. 462. & ex eo Pitseus, p. 516.

1357. R. G. DEMETRIUS CYDONIUS, qui & *Nipho Hieromonachus* dicitur, patria Thessalonicensis, claruit anno 1357. Scripta ejus edita supra p. 57. numerantur, verum in nonnullis supplendus est Whartonus, in paucis etiam corrigendus: nimium enim festinans utramque Demetrii *Deliberativam* a Combefisio editam, *de non reddenda Callipoli* inscriptam refert, cum in altera solum de eo agatur, in altera *de petendo a Latinis subsidio* unice disceptetur. Extat præterea *Lamentatio calamitatum Thessalonicensium*, quas concives sui in fatali illo urbis excidio passi sunt, cum Latina versione Combefisii inter Scriptores post Theophanem typis Luparæis edit. 1685. fol. pag. 385. Opera inedita hæc sunt, *Commentarius de processione Spiritus S.* pro Latinis contra Græcos, rogatu cujusdam amici compositus, & in capita 41. divisus, ab eo quem P. Arcudius edidit omnino diversus. Pr. Προοίμιον· Ἐπὶ πολλῶν τῆς σῆς φιλομαθίας ϗ φιλαλήθους. Hujus meminit L. Allatius de Consensu, lib. 2. c. 18. §. 5. col. 857. habetur MS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 260. a fol. 1. ad fol. 210. *Apologia pro S. Thoma Aquinate*, contra Nilum Cabasilam archiep. Thessalon. Pr. Ἡ μὲν κατὰ Λατίνων προθυμία τε ἀνδρὸς τούτου μεγάλη ϗ θαυμαστή. MS. ibid. a fol. 210. ad fol. 268. vide Allat. ibid. *Epistola* ad amicum quendam, communicationem proxime præcedentis libri a se petentem. Pr. Τὴν μὲν οὖσαν αἰτίαν εἰ βούλει μαθεῖν τοῦ μὴ μέχρι νῦν ἐλθεῖν. MS. ibid. uti & Cod. Theol. 210. n. 9. & 262, n. 32. ex quibus ad Nil. Cabasilam scriptam esse manifesto liquet. *Epistolæ* tredecim (a), quarum prima ad Manuelem Palæologum imp. Pr. Σὺ ϗ ἄρχειν οἶσθα, ϗ ὑπακούειν ἐπίστασαι. MSS. ibid. eas omnes dignissimas censet Cl. Lambecius, ut supplemento corporis Hist. Byzantinæ posthac inserantur. Habentur in bibl. reg. Parisiensi. *Epistolæ* duæ ad Philotheum patr. scriptæ, Græce MSS. Cod. 1334. Aliæ plures, cum variis opusculis, partim editis, partim ineditis, ibid. Cod. 1759. (b). *Oratio in Pentecosten*, & in *Spiritum S.* Pr. Οἱ μετὰ τὰς γυναῖκας ἀγωνιστὰς εἰσιόντες, ἂν μὴ πολὺ τὰς φθάσαντες. Allat. de Consensu, ibid. de Simeon. p. 101. *Oratio in Annunciationem B. Virginis*, hac inscriptione, Δημητρίου τοῦ Κυδώνη λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, οὐ μὴν ἐπ' ἐκκλησίᾳ ἀναγινωσκόμενος, διὰ τὸ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀποδοκιμασθῆναι. Pr. Ὅσαι τῶν πόλεων βούλονται τοῖς βασιλεῦσι χάριν ἐκτίνειν, ὧν εὐεργετοῦνται. Extat MS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 262. n. 17. & cum eadem censura in Cod. regio Parif. supra memorato, uti testatur Combefisius *. Hujus etiam meminit Allat. de Simeon. p. 103. In bibl. Bodleian. Cod. Baroc. 90. habentur Græce MSS. *Apologia pro S. Thoma*, & *Oratio* novissime recensita. *Sermo* item *in Laurentium*. Pr. Οἱ σώφρονες τῶν ἐραστῶν. *Homilia* quædam. Pr. Τοὺς ὑπὲρ τοῦ μεγάλου Θεοῦ ϗ Σωτῆρος ἡμῶν. *Solutio argumentorum quorundam circa Incarnationem Christi*. Pr. Τὰ δὲ ἀνωτέρω πρὸς τοῦτο. Et *Epistolæ* novem. Præter opera supradicta proprio marte laborata, aliorum etiam lucubrationes e Latino sermone in Græcum vertit Demetrius. *Anselmi Cantuariensis librum de Processione Spiritus S. Ejusdem Epistolam ad Waleramnum de tribus Quæstionibus, ac præsertim de fermento & azymo*; utriusque meminit L. Allatius de Consensu loco supra laudato. Ex *Augustini Sermonibus* capita quædam, & *D. Tho. Aquin. contra Gentes*, qui *Venetiis* extat MS. (c).

* In notis ad Orat. Deliberat. col. 1282.

GREGORIUS DE ARIMINO, gente Italus, civitate Ariminensis, doctor theologiæ Parisiensis, ordinis Augustiniani eremita & post Thomæ de Argentina mortem prior generalis, in comitiis Montispellulani habitis anno 1357. die 24. Maii electus. Obiit Viennæ anno sequente, communem cum Thoma Argentinensi tumulum sortitus. Extant *Commentaria in libros primum & secundum Sententiarum*, Valentiæ 1500. Venetiis 1503. edita. *Additiones in scriptum ejus super Sententias*, Venet. 1522. *Commentaria in Epistolas S. Pauli, & S. Jacobi Canonicam*, & *Liber de Usuris*, Arimini 1522. *Librum de Formis*, *Tractatum de moribus Venetorum*, & alium *de conditionibus Florentinorum*, memorat Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 58. Sermones de Tempore & Sanctis accensent Simlerus, aliique. 1357. H. W.

ALPHONSUS VARGAS, natione Hispanus, patria Toletanus, ordinis Augustiniani eremita, philosophiam ac theologiam in academia Parisiensi per decennium professus, primo Ulsamensis, dein Pacensis episcopus, tandem archiepiscopus Hispalensis factus est. Claruit anno 1358. Obiit Hispali anno 1359. die 13. Octobr. seu, ut alii volunt, anno 1366. die 26. Decembr. 1358. H. W.

(a) Ex his 13. *novem* dari ad Manuelem Palæologum Imp. & hasce novem haberi in bibl. Bodleian. Cod. Barocc. 90. notat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 7. Vol. 10. p. 386. (b) *Epistolas* 2. unam ad Nicephorum Gregoram, alteram ad Philotheam patriarcham CP. edidit *Boivinus* Gr. & Lat. ante Tom. primum Hist. Nicephori Gregoræ *Paris.* 1702. *Alias* 30. servat Bibl. Coisliniana. (c) Ejusdem *Summæ Theologiæ* part. 1. & 2. MSS. in bibl. Vatican. memorat *Fabr.* ubi supra p. 389. *Chronographiæ Sacræ Compendium*, & *Genealogiam Sacram Christi Salvatoris nostri* MS. arbore Successionum expressam, Gr. in fol. patente. in bibl. Scorialensi. & Florentiæ in bibl. S. Laurentii plut. 20. Cod. 56. memorat *le Long*. Bibl. sacr. Vol. 2. p. 698.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Extant *Commentaria in librum primum Magistri Sententiarum*, (discipulis dictata Lutetiæ anno 1345.) *Venetiis* 1490. excusa (*a*). *Quæstiones in Aristotelis libros tres de Anima*, Vincentiæ 1608. Venet. 1566.

1358. R. G. LEVOLDUS NORTHOVIUS, natione Germanus, patria Westphalus, in agro Marcano familia equestri natus, claruit anno 1358. In academia Erfordiensi tyrocinium literarum posuit, inde in aulam ascitus Engelberti Comitis filios erudiendos suscepit. Anno 1308. ætatis trigesimo, severioribus theologiæ studiis in academia Avenionensi, ubi Clemens papa 5. sedem tunc temporis fixerat, animum serio applicuit, deinde in patriam reversus, & sacris ordinibus initiatus, munus sacerdotale per multos annos cum laude sustinuit, animamque literis humanioribus subinde relaxans, eximiam in historia & antiquitatibus (præsertim patriis) scientiam nactus est: hisce dotibus instructus, hortatu Engelberti patroni sui ad archiepiscopatum Coloniens. nuper evecti, ad historiam scribendam octogesimo ætatis anno se accinxit: Extant ejus *Origines Marcanæ*, sive *Chronicon Comitum de Marca & Altena*, a prima origine usque ad annum 1358. Opus istud cum anonymi continuatione ad annum 1390. ex duobus MSS. codicibus primus in lucem edidit, & notis brevibus illustravit H. Meibomius senior, typis Wechelianis impressum *Hannov.* 1613. fol. Idem recudi fecit H. Meibomius filius inter Rerum Germanic. Scriptores, *Helmstad.* 1688. fol. Tom. 1. p. 373. *Catalogum* etiam *Archiepiscoporum Coloniensium*, a Materno primo episcopo anno 94. usque ad Wilhelmum de Genepe anno 1399. adornavit. Prodiit cura ejusdem Meibomii jun. Rerum German. Script. Tom. 2. p. 4.

1360. H. W. NILUS, metropolita Rhodius, Latinorum hostis accerrimus, Gregorii Palamæ sectarius, vixit forsan (neque enim certam ejus ætatem indagare potui) circa an. 1360. Barlaamo & Acindyno si non ætate par, saltem non diu posterior: definit enim in Synodo CP. ab Isidoro patriarcha habita, (quam quidem Nonam appellat) quæ Barlaamum condemnavit. An idem sit Nilus, qui juxta Freheri chronologiam anno 1378. factus est patriarcha CP. dicere non habeo. Ex parte eorum stetit, qui Barlaamitas damnarunt tanquam mentientes, modisque omnibus insanientes, ϗ ἀσεβοῦντας μᾶλλον τῶν ἄλλων αἱρετικῶν, uti ipse loquitur. Extat tum Græce tum Latine *Enarratio Synoptica de Sanctis & Oecumenicis Synodis* 9. a Justello patre edita ad calcem Nomocanonis Photiani *Paris.* 1615. 4*to*. a Justello filio in Bibliotheca Juris Canonici *ibid.* 1661. fol. Tom. 2. p. 1155. (*b*). *Oratio Ejusdem in sanctam Matronam* ex insula Chio oriundam Gr. Lat. a Leone Allatio evulgata est.

1360. H. W. THOMAS STUBBS, sive STOBÆUS, natione Anglus, patria Eboracensis, ordinis Dominicani monachus, S. Theologiæ doctor. Claruit anno 1360. Obiit post annum 1373. Scripsit *Vitas* seu *Chronicon Archiepiscoporum Eboracensium*, a S. Paulino ad Joannis Thoresbeii obitum, seu a prima sedis fundatione usque ad annum 1373. (*c*). Extat istud Chronicon inter 10. Scriptores Angliæ a Cl. Twisdeno editos *Londini* 1652. f. p. 1685. Quamplurima ejusdem Scripta theologica, adhuc inedita, recensent Baleus Cent. 6. c. 36. Pitseus æt. 14. p. 512. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 125.

1360. H. W. (*d*) JOANNES WICLEFUS, natione Anglus, in septentrionali insulæ parte natus, Oxonii in Collegio Mertonensi educatus, cujus primum scholaris, dein socius fuit (*e*), Collegii Cantuariensis ac Baliolensis præfecturæ tandem admotus; philosophus insignis, theologus omnibus numeris consummatissimus; nec minus vitæ sanctimonia & morum castitate, quam doctrina eximius. Theologiam scholasticam ad unguem edoctus, inprimis vero Occami, Lincolniensis, atque Armachani studiosus lector; postquam doctoratus insignia tulisset, theologiam in academia Oxoniensi publice professus est; demum ecclesiæ de Lutterworth in provincia Lecestrensi rector factus. Claruit anno 1360. quo circiter tempore ingravescentes ævi superstitiones, immanem, ecclesiæ tamen jamdiu insolitam, Romani pontificis tyrannidem, erronea fidei dogmata in scholis passim recepta, & turpissimam vitiorum labem ab omnibus admissam, a plerisque etiam defensam, voce ac scriptis acriter oppugnare cœpit, præsertim vero regiæ potestatis atque ordinis ecclesiastici jura contra immanes pontificis Romani & fratrum Mendicantium usurpationes constanter pariter ac erudite propugnavit. Eo impudentiæ enim tunc temporis devenerat arrogantia

(*a*) In reliquos libros Comment. si vera est fama, Romæ ap. Augustinianos S. Mariæ de Populo exstare narrat *Nic. Antonius* Tom. 2. Bibl. veteris Hispanæ p. 113. (*b*) Item ab Harduino Conc. Tom. 5. p. 1479. Locum de Synodo 6ta, 7ma, 8va, 9na. Gr. Lat. exhibet *Fabr.* Bibl. Gr. L. 6. c. 3. §. 6. Vol. 11. p. 179. Ibid. p. 48. mentio habetur ejusdem Nili *Explanationis Canonum Synodicorum* ab hac Synoptica ennarratione diversæ. Ejusdem *de versibus Anacreonticis* MS. in Cod. Regio 901. & 1727. memorat *Labbeus* in Nov. Bibl. MSS. p. 110. In Bibl. Regia Escuriali asservatur, ut ex indice illius MS. constat, Nili Netropolitæ Rhodi Diasoreni, *de lapidibus*, *de confectione unguenti Mosaici*, *de generatione artificiosa*, *de an. bissexto.* teste Allatio In Diatr. de Nilis, c. 16. (*c*) Habetur in bibl. Cott. sub *Tito* A. 19. n. 41. & a S. Paulino ad Christoph. Baynebrigg. ibid. sub *Vitellio* E. 14. n. 8. (*d*) Conf. vitam Joan. Wiclefi a *Jo. Lewis* Anglice edit. *Lond.* 1720. 8vo. (*e*) Wiclefum nec fuisse socium illius domus, nec annum probationis in eadem habuisse narrat *Leland.* Collect. Tom. 3. p. 55.

pontificia,

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

pontificia, ut regi in ecclesiasticis rebus nulla, in sæcularibus nonnisi dimidiata, authoritas conservaretur; plusque emolumenti ex Anglia reciperet curia Romana quam regia. Receptam autem ecclesiæ disciplinam omniaque cleri jura penitus everterunt importuna fraterculorum Mendicantium colluvies, qui ecclesias circumvagati in presbyterorum parochialium munera involarunt, & episcopali regimini, pristinisve ecclesiæ canonibus subjici noluerunt. Tam insanam pontificis & fraterculorum ambitionem ac tyrannidem summa, qua pollebat, facundia oppugnavit Wiclefus; & utramque ex ecclesia eliminandam esse docuit. Adhæc Christianæ fidei dogmata nativa atque infucata sui simplicitate induta plebi tradidit; & fabularum & nugarum loco, quibus hactenus fere sæculis postremis infcati fuerant Christiani rudiores, S. Scripturæ oracula passim prædicavit, linguaque vernacula populo legenda dedit. Haud mirum itaque, si ingentem exinde apud bonos gratiam, apud malos invidiam inierit. Edwardus 3. ac Richardus 2. Angliæ reges illum sibi charissimum habuerunt; quorum ille Wiclefum in exteras regiones legatum misit, iste sacris domesticis admovit; uterque autem in tuendis regiæ potestatis juribus doctrinam ejus ac consilium in subsidium vocarunt. Sane Wiclefi autoritate ac favore apud summos regni proceres factum est; ut plures atque acriores adversus pontificis Romani usurpationes ac fratrum Mendicantium petulantiam leges sub hisce duobus regibus sancitæ fuerint, quam a Gulielmi Normanni temporibus ad excussum usque penitus sub Henrico 8. papale jugum. Nec minus apud plebem quam supremos regni ordines potuit Wiclefus; adeo ut *Discipulos* ejus *multiplicatos esse nimis, & implevisse ubique orbem regni; quin & in tantum in suis laboriosis dogmatibus prævaluisse, quod mediam partem populi, aut majorem partem suæ sectæ adquisierint*, conqueratur Henricus Knyghton * Historicus coævus. Fusius id persequitur Walsinghamus †; qui villas ac civitates ipsamque academiam Oxoniensem doctrina ejus infectas esse dolet. *Longe lateque*, inquit, *per patrias populum maculando suam prædicationem dilatavit, ita ut pene majores Provinciarum eorum sequerentur errorem. — Visus est absorbere Jordanem, & omnes Christianos mergere in Abyssum. Dixit publice & prædicavit, rectoribus ecclesiarum non valentibus eum prohibere ob favorem popularem, qui libentissime eum audiebant, & se periculo mulcbant exponere, antequam vel prohiberetur prædicare.* Quin & ipsemet Wiclefus in Confessionis de Sacramento Altaris Anglicæ calce refert plus tertiam cleri partem e partibus suis stare, doctrinamque suam summo capitis discrimine tueri paratos esse. Mitto propensum Oxoniensis academiæ in Wiclefum animum; adeo ut libri ipsius ad concilii usque Constantiensis tempora in Scholis publicis & Collegiis communi decreto legerentur, ac singulis academiæ gremialibus pervolvendi more recepto traderentur. Authoritatem suam in Anglia labefactari ægre tulerunt pontifices Romani; larvam sibi ereptam & detecta commenta dolebant fraterculi; quin & ipsum pietatis ac veritatis incrementum malis invidiam commovit; adeo ut innumera undequaque mala in Wiclefi caput cusa esse neutiquam mirum videatur. Primo itaque Collegii Cantuariensis apud Oxonienses præfectura illum Simon Langhamus archiepiscopus Cantuariensis ac cardinalis anno circiter 1367. injuria submovit. Wiclefus collegii præfectus secundum statuta a Simone Islip archiepiscopo ejus fundatore paucis antea annis data a sociis sæcularibus rite electus fuerat. Id ægre tulerunt monachi quidam turbones, qui Collegio pedem nuper intulerant, & gregalem e suis quendam in præfecturam sufficere summo studio contenderant. Procaces monachos Wiclefus & socii sæculares Collegio ejecerunt. Monachorum causam suscepit Langhamus; & Wiclefum præfectura cedere mandavit, substituto in locum ejus Henrico Wodehull monacho. Nolente id Wiclefo, Collegii reditus sequestravit. Wiclefus & socii ad Urbanum 5. pontificem provocant. Is rem Andruyno cardinali judicandam commisit. Ille tandem sententiam tulit, solos monachos sæcularibus exclusis Collegium possidere debere, Wiclefum sociosque expellendos esse, facta prius monachis injuriarum compensatione. Cardinalis sententiam data anno 1370. bulla ratam habuit Urbanus papa. Integer litis istius (uti vocant) processus in bibliothecæ archiepiscopalis Lambethanæ archivis MS. asservatur. Hactenus Wiclefum cuniculis aggressi sunt adversarii. Sub extremis autem Edwardi regis, senio jam debilis ac fere deliri, temporibus, synodum Londini habuit Simon Sudburius archiepiscopus Cantuariensis anno 1377. mense Februario, ut a Wiclefo doctrinæ suæ rationem; forsan & pœnas, exigeret. Adfuit Wiclefus, causamque egit intrepide, & Joannis Lancastriæ ducis, partibus suis addictissimi, aliorumque procerum, qui præsentes illi astiterunt, subsidio episcoporum ictus ac insidias salvus evasit. Post Edwardi mortem, allatis in Angliam quas ad episcopos contra Wiclefum dederat Gregorius 11. papa, literis (a), nova synodus

* De Event. Angliæ l. 5. p. 2663.

† Hist. p. 305. 281. 256, 304.

Vid. Hussi Replic. adv. Angl. Jo. Stokes inter Opp. ejus Tom. 1. f. 109, 110.

(a) Extant. ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 116.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

coacta est Lambethæ mense Junio ejusdem anni; quæ tamen procerum populique minis deterrita sententiam definitivam contra Wiclefum præsentem ferre ausa non est. Ipse veritatis causam in foro, in academiis & in templis, voce, scriptis, ac concionibus tutari pergebat.

Tandem vero turbatis regni rebus, & Joanne Lancastrensi ab aula recedente, episcopi crebris Gregorii papæ literis incitati, postquam Richardum 2. imbellem regem, in partes traxissent, Wiclefi doctrinam melioribus auspiciis eradicatum ibant (*a*). Habita itaque anno 1382. Londini Synodo, articulos seu dogmata ab illo propugnata 9. hæreseos, 14. erroris damnarunt: sectarios ejus aut ad Palinodiam adegerunt, aut in carcerem conjectos bonis mulctarunt, in ipsum denique acrius animadvertendum esse decreverunt. Neque enim se præsentem sistere voluit Wiclefus, de insidiis sibi a præsulibus in itinere positis certior ab amicis redditus. Absentis tamen causam egerunt academiæ Oxoniensis cancellarius, procuratores bini, ac senatus pars longe major; qui missa ad synodum epistola publico academiæ sigillo munita præclarum doctrinæ ejus, pietatis ac fidei orthodoxæ elogium reddiderunt (*b*), post latam a synodo sententiam solita concionandi ac scribendi munia Lutterworthæ adhuc obiit Wiclefus, neque unquam ante mortem intermisit; seu recrudescente Richardi regis favore factam, seu viri famæ nominisque autoritati datum id sit, seu denique aliquali dogmatis palinodia inimicorum rabiem eluserit Wiclefus, Habetur etenim apud Knyghtonum * Declaratio ejus brevis de sacramento altaris vernaculo sermone, quam terrore mortis adactum synodo illum obtulisse refert historicus. Ista tamen transubstantiationis dogmati revera usque adeo non favet, ut contrariam sententiam haud obscure doceat. Sunt etiam, qui Wiclefum in Bohemiam secessisse, inventaque ibi ampla simul ac fœcunda discipulorum messe, doctrinam suam longe lateque propagasse volunt. Verum id parum certum. Istud demum est certissimum, Wiclefum Lutterworthæ ex paralysi, qua integro fere biennio laboraverat, anno 1387. (*c*) die ultimo Decembris in pace obiisse, in ecclesia sua parochiali sepultum. Vir erat, quo majorem non tulit postremis hisce sæculis Christianus orbis; quique non minus supra laudem quam invidiam positus videtur. Omnifaria rerum theologicarum scientia instructissimus, legum municipalium impendio peritus, rara morum gravitate præditus, inprimis vero immenso erga Deum zelo, erga proximum charitate flagrans. Hinc nata puritatis pristinæ in ecclesiam reducendæ cupido; quam tamen limites usque adeo egredi non permisit, ut omnia disciplinæ ecclesiasticæ jura illibata conservare religioni haberet. Eximiam ejus pietatem ne pessimi quidem adversarii in dubium unquam vocare sunt ausi; præclaram certe doctrinam abunde testati sunt ex iis quamplurimi. *Potens erat*, inquit Knyghthonus *, *& validus in disputationibus super cæteros, & in argumentis nulli credebatur secundus:* quique primus illi in scholastica certamina venit, Joannes Kylynghamus Carmelita, *modeste tamen egit* (si Waldeno * fides) *admiratus in eo doctrinæ excellentiam.* Sane in omnibus fere, quæ hodienum extant, sui scriptis accuratam theologiæ notitiam & elimatum judicium prodit Wiclefus. Presse ubique & acute disputat, egregiam spirat pietatem, sacram autem scripturam summa perspicuitate ac solertia interpretari solet. Nil in eo puerile aut otiosum (scriptoribus istius ævi solenne vitium) deprehendi potest; omnia gravia, subacta, atque elimata. Is denique est, cui nihil ad consummatam eruditionem defuit, nisi sæculum fœlicius. Dissimulari tamen non potest, diversa sæpe ac contraria nonnunquam dogmata in illius libris reperiri posse: quod Wiclefo adeo non detrahit, ut in laudem illi potius cedere debent. Neque enim præfervido quodam animi impetu abreptus, sed maturo judicio ac ratione ductus ecclesiæ Romanæ errores oppugnavit; quos unico ictu eum non detexisse nil mirum est. Ut alios enim articulos taceam, in expositionibus orationis Dominicæ, symboli Apostolici, & decalogi, quas perlegi, MSS. Purgatorium sæpenumero admittit; (in tractatu autem de spirituali prælio MS. dilucide ac prolixe docet) preces sanctis offerri, ut ipsi pro nobis Deum interpellent, monet; septem sacramenta enumerat; animasque in purgatorio positas ecclesiæ militantis precibus juvari prædicat. Istiusmodi tamen opiniones illum postmodum abrenunciasse constat. Certe septem sacramentorum doctrinam Wiclefistas improbasse fidem facit Æneas Sylvius *: quo nomine etiam a concilio Constantiensi damnatus fuit. Purgatorium a Wiclefistis e medio sublatum esse, precesque pro mortuis ludibrio habitas idem refert: quin & Waldensis * Wiclefum sanctos invocare prohibuisse narrat: ut quamplurima e scriptis ejus a Cl. Jamesio prolata adversus purgatorium ac preces pro mortuis testimonia impræsentiarum mittam. Cæterum accuratam dogmatum Wicleviancrum cum hodi-

* L. 5. p. 2647.

* L. 5. p. 2664.

* Zizan. fascic. MS. ap. Baleum Cent. 6. cap. 4.

* Hist. Bohem.

* Tom. 3. p. 204.

(*a*) Mandatum Archiepisc. Cantuar. contra Wiclefi dogmata, extat ap. *Wilkins* T. 3. p. 123. Processus contra eum, *ibid.* p. 160. 170. Epist. Archiepisc. contra eum, *ibid.* p. 168. 350. (*b*) Habetur *ibid.* p. 302. (*c*) An. 1384. ut notat *Leland.* Collect. Tom. 2. p. 409.

erna

Sæc. XIV. ab an. MCCC. erna ecclesiæ Anglicanæ doctrina concordiam fuse demonstravit prolixa Wiclefi apologia Anglico fermone edita *Oxonii* 1608. *4to.* vir doctissimus Th. Jamesius; qui Parsoni aliorumque, absurdas opiniones Wiclefo summa injuria affluentium, calumnias invicte diluit. Post clarissimi confessoris obitum in sanctissimos ejus manes maxima insania debachati sunt pontificii. Conclusiones 18. ex trialogo ejus desumptas, habita Londini anno 1396. synodo, hæreseos damnavit Thomas Arundelius archiepiscopus Cantuariensis, librosque illius omnes comburi jussit (*a*). Sint licet argumenta, quæ synodum istam ad annum 1410. referendam esse suadeant, non contemnenda. Inprimis vero cancellarii totiusque academiæ Oxoniensis testimonium solenni decreto anno 1406. Wiclefo redditum; quod ad calcem operum Joannis Hussi reperitur. Postquam enim præclarum probitatis ac pietatis elogium illi reddidisset, *fortemque fidei athletam singulos mendicitate spontanea Christi religionem blasphemantes S. Scripturæ sententiis catholice expugnantem* appellasset; hæc subinfert. *Nec fuerat prædictus Doctor pro hæretica pravitate convictus, aut per nostros prælatos post ejus humationem traditus incendiis. Absit enim, quod nostri prælati tantæ probitatis virum pro hæretico condemnassent; qui in Logicalibus, Philosophicis, & Theologicis, ac moralibus, & speculativis inter omnes nostræ universitatis; ut credimus, scripserat sine pari.* Conclusiones ejusdem 45. partim hæreseos, partem erroris damnavit concilium Constantiense libros flammis comburi, ossaque sepulchro educta ignibus cremari decrevit. Decretum concilii ex mandato Martini 5. exequutus est Richardus Flemyng Lincolniensis episcopus anno 1428. Acrius tandem in Wiclefi memoriam nuper invectus est Varillasius, historiographus Gallus; qui pristinas calumnias renovavit, novas subinde excogitavit; & utrasque in historia sua hæresis in lucem dedit. Verum tam insulse ut plurimum calumniatur historicus ille mendacissimus, adeo omnem rerum gestarum chronologiam perturbavit, tam crassos pariter ac ineptos errores admisit; ut puditissimum impostorem ubique prodat, & risu potius quam refutatione excipi mereatur.

Innumera fere Wiclefus Latino pariter ac vulgari idiomate conscripsit, non vulgari sane eruditione recondita; si Waldenum ipsum, hostem Wiclefi juratissimum, testem adhibeamus: qui in epistola quadam ad Martinum 5. se Wiclefi assertionum acumen, autoritatum copiam, rationum vehementiam supra modum obstupuisse profitetur. Ducenta plus quam illius operum volumina, pulcherrime conscripta, bullis aureis tegumentisque pretiosis ornata, a Subincone Lepore, archiepiscopo Pragensi, paulo ante concilium Constantiense publice concremata esse narrat Æneas Sylvius *. Haud minorem opusculorum numerum, quorum partem longe maximam ipse oculis usurparat, recenset Baleus Cent. 6. cap. 1. Omnia Wiclefi scripta in Anglia adhuc delitescere, & ex Bibliothecis nostris qua publicis qua privatis in lucem erui posse, lubenter crederem. Plurima ipsemet vidi; partim impressa, partim manuscripta; quorum indiculum proxime subnectam.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

* Hist. Bohem. c. 35.

(*b*) SCRIPTA.

Dialogorum libri 4. quorum primus Divinitatem & Ideas tractat; Secundus Universarum creationem complectitur; Tertius de virtutibus vitiisque ipsis contrariis copiosissime loquitur; Quartus Romanæ Ecclesiæ Sacramenta, ejus pestiferam vocationem, Antichristi regnum, Fratrum fraudalentam originem atque eorum hypocrisin, variaque nostro ævo scitu dignissima perstringit. Prodierunt hi Dialogi, istboc titulo insigniti, liquidis satis characteribus alicubi in Germania impressi anno 1525. 4to foliis 175. Habetur exemplar unicum in biblioth. Collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienses.

Ostium Wiclefi, seu Tractatus Anglicus de Sacramento Altaris, quo Transubstantionem petitis tam e philosophia quam Scriptura argumentis nervose oppugnat. *Norimberga* 1546. 8*vo*. *Oxonii* 1612. *4to*. Hallucinatus autem est, quisquis libelli titulo appofuit, eum anno 1395. scriptum esse. Ante septennium enim obierat Wiclefus.

Tractatus 2. adversus Fratres Mendicantes, Istorum prior est Supplicatio ad Richardum 2. & regni Ordines, ut fraterculos ultra jus fasque omne sese efferentes in ordinem redigant. Posterior quinquaginta fraterculorum errores ac crimina totidem capitulis impugnat (*c*). Prodierunt Anglice a Cl. Jamesio editi *Oxonii* 1608. *4to*.

Aphorismi seu Articuli Wicleviani, a Joanne Foxo in lucem editi *Argentinæ* 1554. 8*vo*. Istos quidem nondum vidi.

Conclusiones 19. e scriptis ejus excerptæ, & a Gregorio 11. damnatæ, extant Concil. Tom. 11. p. 2041. (*d*). *Conclusiones* 24. in Synodo Londinensi anno 1382. damnatæ, ibid. p. 2053. (*e*). *Conclusiones* 18. ex Trialogo ejus desumptæ, & in Synodo Londinensi anno 1396. damnatæ, ibid. p. 2080. (*f*). *Articuli* 45. in concilio Constantiensi anno 1415. damnati,

(*a*) Epist. Universat. Oxon. ad Archiepisc. Cantuar. cum conclusionibus hæreticis & erroneis ex libris Ejus extractismissa, habetur ap. *Wilkins* tom. 3. p. 339. (*b*) Conf. *Oudin*. Tom. 3. p. 1038. (*c*) Horum Capitulorum 37. habentur MSS. Anglice in bibl. Cott. sub Tito D. 1. (*d*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. Tom. 3. p. 123. (*e*) *Ibid.* p. 157. (*f*) *Ibid.* p. 229.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

nati, ibid. p. 45. Conclusiones & Articuli omnes prædicti habentur in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. fol. p. 95. 133. (*a*).

Prologus ad integram Bibliorum versionem Anglicam ab ipso adornatam. Anglice *Londini* 1550. 8vo.

Anglica totius S. Scripturæ versio, quam ex vulgata Hieronymi versione concinnavit anno 1383. prout Codex MS. in Collegio Emanuelis Cantab. asservatus in fronte ascriptum habet (*b*). Habetur etenim ista Versio MS. in Bibliotheca dicti Collegii pulcherrime exarata, uti & in bibliotheca Cottoniana sub effigie Claudii E. 2. & in Bibliotheca Regis nostri Jacobæa, ut & in Lambethana & Collegii Sionensis Londinatis. Porro extat MS. in biblioth. publica academiæ Cantab. Versio N. Testamenti, odem autore, Class. 3. num. 4. (*c*) cui præfigitur prolixa admodum *Introductio de autoritate atque usu S. Scripturæ.* Sub istius initium enumeratis ex Judæorum ac Reformatorum sententia libris Scripturæ Canonicis, *reliquos omnes Apocryphos esse & autoritate fidei carere asserit.*

Expositio in omnes Epistolas Dominicales totius anni, Anglice, qua dogmata ac corruptelas Pontificiorum acerrime impugnat. MS. ibid. Class. 4. fig. 10. 8vo.

Commentarius in Epistolas & Evangelia Dominicalia totius anni, habetur MS. in principio tamen ac fine mutilus, in Collegio D. Joannis Cantab. C. 8. fol.

Tractatus varii contra Clericos & alios status, Anglice. MS. in Colleg. Corporis Christi Cantab. num. 362. 4to. Codicis margini nota isthæc inscribitur. In isto volumine habentur collecti Tractatus omnes mordaces de erroribus ac corruptionibus; quæ suo ævo Joannes Wiclefus deprehendit, præsertim autem in Clero, in Monachis, & in mundi ordinibus. *Quæstiones* ejusdem *variæ contra clerum* Anglice extant MSS. in Bibliotheca Lambethana in 12mo.

Tractatus Prolixus de actubus animæ. MS. ibid. volumina Miscellanea lit. K. fol. a p. 47. ad 88.

Determinatio contra Joannem Kylingham Carmelitam. MS. ibid. a p. 419. ad 426.

Determinatio contra Monachum quendam de Civili Dominio, Latine, qua adversus Monachum probat resignationem coronæ & vectigalis solvendi sponsionem a Joanne Angliæ rege pontifici Romano olim factam in præjudicium regni Angliæ cedere non debere, neque regem impræsentiarum obligare. MS. in biblioth. Lambethana in 8vo.

Commentarius in Psalmos, aliosque S. Scripturæ ac Liturgiæ Ecclesiasticæ Hymnos. MS. in Collegio S. Trinitatis Cantab. fol. Commentarius in priores 89. Psalmos habetur MS. in biblioth. Lambethana.

Sæc. XIV. ab an. MCCC.

Harmonia Evangelica, a Clemente presbytero Lanthoniensi (claruit is anno 1170. & prolixum in septem Canonicas Epistolas Commentarium scripsit, MS. in bibliotheca Lambethana asservatum) Latino Sermone contexta, a Wiclefo *Anglice conversa*, MS. penes Richardum Chiswell Bibliopolam Londinensem, 4to.

Commentarius in selecta S. Scripturæ loca, Anglice, MS. 4to apud eundem.

Pauper Rusticus, seu Miscellanei Tractatus varii, Anglice, qui pauperes sine multorum librorum ope totam Christianam religionem edocent, viz. *Expositio Symboli Apostolici, Decalogi, & Orationis Dominicæ, Paræneses variæ homines ad desiderium cæleste excitantes, Consilium Christi, De Patientia bona, De tentatione, Diploma Cæli, De Spirituali prælio, De nomine Jesu, De amore Jesu, De vera mansuetudine, De effectu humanæ voluntatis, De vita activa & contemplativa, Speculum Castitatis*; quod putidissimis fabulis repletum Wiclefo cumprimis indignum videtur. Habetur iste Codex Miscellaneus MS. penes eruditissimum mihique amicissimum virum M. Joannem Laughton academiæ Cantabrigiensis Protobibliothecarium, 12mo quin & in bibliotheca Cantabrigiensi publica 12mo & in Collegio D. Joannis, ubi Codex MS. *Catechismi Wicleviani* titulum præfert.

Alia Miscellaneorum Collectio, viz. *Expositio Decalogi*, priore multo brevior, *De 7. peccatis mortalibus, De 7. sensibus corporeis ac totidem facultatibus animæ, De 7. virtutibus spiritualibus, De 7. donis Spiritus S. De 7. Sacramentis, De 12. impedimentis orationis, De natura fidei, De diversis gradibus charitatis, Expositio Orationis Dominicæ*, a præcedente diversa & in errores Pontificios oppugnando longe acrior, *Speculum Peccatorum, Diploma Cæli* (quod quidem unicum præcedenti Collectioni commune habet) *Tres Sagittæ*. Extat ista Collectio MS. 12mo penes RR. Virum mihique multis nominibus suspiciendum, Th. Tenisonum, Theologum nostratem. Ne vero plures ac diversos ejusdem argumenti Tractatus Wiclefo ascriptos miremur; plures illum Decalogi Expositiones ac Dialogi editiones evulgasse prodit, qui in scriptis ejus versatissimus fuit Joannes Hussus *. Tertiam adhuc Miscellaneorum Wicleffi collectionem vidi MS. in biblioth. Lambethana; in qua præter Tractatus supra memoratos habentur Opuscula, *De desi-*

* Replic. contra Anglic. Jo. Stokes inter opp. ejus Tom. 1. fol. 108.

(*a*) Edit. nov. *Lond.* p. 191. (*b*) Hanc versionem nuperrime edidit *Joan Lewis* Lond. 1731. fol. Vide etiam *le Long.* Bibl. sacr. Tom. 1. c. 6. part. 2. §. 4. p. 424. Hujus versionis exemplar an. 1345. exaratum penes se habuit *Thomas Hearne*; ut ipse narrat præfat. ad Hemingfordi vitam Edvardi 1. & 2. p. 20. Vide etiam p. 70. 72.
(*c*) Item in bibl. Coll. Windesoriensis.

derio

Sec. XIV. ab an. MCCC. *derio Jesu*, *de spirituali & carnali amore*; *Equestris apparatus & armatura cœli.* Forsan & aliæ alibi habentur. (*a*).

Præter hosce, quos ipse vidi, Codices MSS. alios a se visos sæpenumero citat Jamesius in Apologia Wiclefi supra laudata, viz. *Librum de veritate S. Scripturæ*; *Tractatum alium de 7. peccatis mortalibus*; *Libellum Miscellaneum*; *De Civili Dominio* (MS. in bibliotheca publica Oxoniensi) *De Blasphemia*; *Confessiones binas de Sacramento Altaris*, Latinam alteram, alteram Anglicam; *Sermones 3. in Domini Sermonem in monte habitum*; *De vita Sacerdotum*; *De Regula S. Francisci*; *De Fundamentis Legum Angliæ Commentarium* vernaculo Sermone; *Expositionem* denique *Decalogi Latinam*; Wiclefi *Opus magnum de decem præceptis*, una cum *Trialogo* ejus, & 23. *aliis tractatibus* se ex Hibernia fugientem reliquisse memorat Baleus. Plurima *Trialogi* excerpta exhibet Gul. Wodefordus in illius, quam elucubravit, Refutatione.

Habentur adhuc MSS. in biblioth. Cottoniana *Postillæ Wiclefi super Dominicarum & Feriarum Evangeliis*, sub effigie Claudii *D.* 8. *Sermo in Festo omnium Sanctorum*, *Tractatus de modo orandi*, *Alius de virtutibus ac vitiis*, sub effigie Titi D. 19. n. 25. Anglice omnia.

Tractatus de Incarnatione Verbi extabat MS. in bibliotheca Lumleiana, Cod. 297. (*b*). *Speculum Secularium Dominorum* MS. in bibl. Regis Westmonasteriensi.

Opus de Abominatione in Loco Sancto asservatur MS. in bibl. Cæsarea Vindobonensi, teste Lambecio Comment. l. 2. p. 777. (*c*).

1360. H. W. JOANNES CALDERINUS, patria Bononiensis, jurisconsultus celeberrimus, a Joanne Andrea post Boniconti obitum in filium adoptatus, claruit anno 1360. Obiit Bononiæ, apud Dominicanos sepultus. Extat *Tabula continens authoritates & sententias Bibliorum*, prout in Decretalibus citantur, ordine alphabetico disposita, *Spiræ* 1481. *Consilia* sive *Responsa Juris*, Venet. 1582. & admixtis Gasparis filii Consiliis, *Lugduni* 1536. *Repetitiones variæ in Jure Civili*, Lugduni 1587. *Tractatus de Interdicto Ecclesiastico*, Venet. 1584. *Commentaria ejusdem in libros Decretalium*, *Decisiones*, aliaque plura scripta Jus utrumque spectantia, recenset Simlerus Biblioth. p. 350.

PETRUS BERCHORIUS, gente Gallus, patria Pictaviensis, ordinis Benedictini monachus, prior Monasterii S. Eligii Parisiensis, claruit anno 1360. Obiit anno 1362. in cœnobio suo sepultus. Scripsit ad Joannem de Pratis, episcopum Prænestinum, *Dictionarium morale Biblicum*, alphabetice dispositum, in quo dictiones præcipuas ad instar locorum communium tractat, & ad mores accommodat (*d*): item *Reductorium morale utriusque Testamenti libris* 14. in quo tota fere Scriptura tropologice exponitur, intermixtis plerunque Allegoriis: denique *Inductorium morale*, in tres partes divisum. Prodierunt simul tria isthæc Opera *Basil.* 1515. *Paris.* 1521. 4. vol. fol. *Venet.* 1583. 1589. 3. vol. fol. *Colon.* 1620. 3. Tom. fol. (*e*). Sec. XIV. ab an. MCCC. 1360. H. W.

JOANNES SAPIENS, CYPARISSIOTA cognomento dictus, natione Græcus, de cujus ætate haud bene constat. Mihi tamen circa an. 1360. vixisse videtur, certe Gregorio Palamæ suppar. Extat *Expositio materiaria eorum, quæ de Deo a Theologis dicuntur*, in 10 Decades distributa; qua quidem *abdita continentur mysteria mysticæ & symbolicæ Theologiæ*, censente Card. Bona *. Prodiit Latine a Fr. Turriano edita *Romæ* 1581. 4to. & in Bibliotheca Patr. Tom. 21. p. 377. Habentur ejusdem *Sermones 2. Palamicarum Transgressionum*, Græc. Lat. apud Combefisius Auctuar. Noviss. *Paris.* 1672. (*f*). 1360. H. W.

* Notitia Auctor.

MANUEL CALECA, seu Calecas, natione Græcus, ordinis, uti volunt, Dominicani monachus, claruit anno, non 1250. quod plures volunt, sed 1360. quippe qui contra Palamitas scripserit. Fucum itaque Lectori facit Petrus Galesinius *, dum Calecam concilio Lugdunensi 2. anno 1274. interfuisse scribit; non magis hac in re audiendus, quam cum Michaelem imp. CP. eidem concilio adfuisse prodit. 1360. H. W.

* Vit. S. Bonavent.

SCRIPTA.

Libri 4. adversus Græcorum errores de Processione Spiritus Sancti: quos Ambrosius Camaldulensis jussu Martini 5. pontificis Latine vertit, versos edidit Petrus Stevartius cum notis *Ingolstad.* 1608. 1616. 4to. exinde recusos in Biblioth. Patr. Tom. 26.

Liber de essentia & operationes Dei adversus

(*a*) Tractatum *de rebus Sophisticis & Dialecticis* memorat Lelandus Collect. Tom. 3. p. 17. etiam *de legibus*, & *de veneno* ibid. p. 54. *de mendicantibus*, & *de paupertate Christi contra Ecclesiasticos* p. 50. (*b*) In eodem Cod. Ejusdem *Confessio de corpore Christi.* In eadem bibl. Cod. 104. *Controversia inter eundem & Monachos.* (*c*) In eadem bibl. extant ejus *Lectiones in Apocalypsin* MSS. 4to ut narrat *Oudin.* T. 3. p. 1042. In bibl. Laurentiana Florentiæ Wiclefi Opera quædam MSS. vidit *Mabillon.* ut ipse narrat Mus. Italic. p. 169. (*d*) Prodiit *Col.* 1477. & *Norimb.* 1489. (*e*) Recus. ibid. 1631. 1650. & denuo 1712. fol. *Fabricius* narrat in operibus Berchorii junctim editis non plura reperiri quam *Reductorium* (quod prodiit primum *Argentorat.* 1473. fol.) lib. 34. continens, partem adam *Reductorii* in lib. 14. divisam, & *Repertorium*; *Inductorium* autem *Morale* nondum fuisse editum, vide *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 727. seq. ubi notatur Berchorii *Breviarium Historiarum Bibliæ* extare MS. in bibl. Sangermanensi Cod. 687. *Doctrinale Metricum* ejusdem Berchorii cum commentariis extat MS. in bibl. S. Victoris Parisiens. *Comment. Moral.* in libros 15. Metamorphoseon Ovidii MS. in bibl. S. Germani de Pratis, teste *Oudino* T. 3. p. 1064. (*f*) Hi duo *Sermones* sunt tantum excerpti ex ejusdem Opere longe majoris molis, quod extat Græce MS. in Regia Galliarum bibl. de quo vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 1063.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. Palamitas, illorumque Pſeudo-Synodum, ſub Joanne Cantacuzeno habitam.

De principiis Fidei Chriſtianæ ſecundum traditionem S. Scripturæ & Doctorum Catholicorum liber in 10. capita diſtributus. Utrumque Opuſculum Gr. Lat. in lucem extulit Fr. Combefiſius Auctuar. Noviſſ. *Pariſ.* 1672. fol. (*a*).

De SS. Trinitate Tractatum Calecæ opulentiſſimum a ſe viſum eſſe teſtatur L. Allatius de Conſenſu l. 2. c. 18. §. 4.

1360. R. G. MANUEL CALECA, natione forſan Græcus, claruit Gregorio Palama junior, circa annum 1360. Scripta quod attinet, præter ea quæ congeſſit Cl. Whartonus, ſuperſunt nonnulla nobis etiam memoranda. Extant *Orationes* duæ, in *Circumciſionem Domini* una. Pr. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι. In *S. Stephanum* altera. Pr. Ὥσπερ ὁ ἥλιος πανταχοῦ μὲν τῆς γῆς τὰς ἀκτῖνας. Harum notitiam conſervavit L. Allatius de Simeon. pagg. 112, 115. Ejuſdem *Orationes Theologicas* memorat, quarum etiam ſextam laudat, & lacinias duas exinde profert idem Allatius adv. Creighton, pagg. 435, 436. Idem fragmentum ſatis amplum ex libro quarto contra Græcos, qui nativo ſermone nondum prodiit, Græce exhibet in Tractat. de Purgatorio, a pag. 12 ad pag. 20. aliud ibid. p. 311. nonnulla lib. de Conſenſ. coll. 1332, 1333, 1360. Opus Græcum integrum extat MS. in biblioth. regia Pariſienſi, Cod. 901. Grammatica etiam Græca MS. habetur ibid. Cod. 1992.

1360. H. W. BARTHOLOMÆUS DE GLANVILLA, *Anglicus* a patria cognomento dictus, ex illuſtriſſimo Comitum Sudovolgiorum ſanguine oriundus, ordinis Franciſcani monachus. Claruit anno 1360. Præclara rei theologicæ ac philoſophicæ, quas Oxonii, Lutetiæ ac demum Romæ ſummo ſtudio coluerat, notitia inſtructus, S. Scripturæ allegoriis atque ænigmatibus, quæ ſub naturalium rerum proprietatibus & figuris plerunque obvelantur, explicandis animum adjecit; & ex centum plus minus ſcriptoribus, quorum ipſe poſt præfationem nomina recenſet, prolixum concinnavit *Opus de Proprietatibus rerum*, in libros 19. diſtributum: quorum primus de Deo, ſecundus de Angelis bonis ac malis, tertius de anima rationali, quartus de ſubſtantia corporea, reliqui de cæteris rebus creatis agunt. Prodiit *Argentinæ* 1488. 1505. 4to. *Noremberga* 1492. & titulo *Allegoriarum ac Tropologiarum in utrumque Teſtamentum* Pariſ. 1574. (*b*). Libris hiſce 19. accedere ſolet viceſimus *de rerum accidentibus*, viz. *De numeris, menſuris, ponderibus & ſonis*, & in editione *Pariſienſi* 1574. *Liber de proprietatibus Apum*. Ejuſdem *Sermonum liber* prodiit *Argentinæ* 1491. *Librum contra Laurentium Vallam* MS. in Collegio Baliolenſi (*c*), & *Practicæ librum* MS. in bibliotheca publica Oxonii, atque alia quædam memorat Pitſeus p. 495. & ex illo Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 50. *Poſtillas Scripturarum* ab eodem concinnatas eſſe prodit Baleus Cent. 6. cap. 15. Vidi equidem in bibliotheca regis noſtri Weſtmonaſterienſi Poſtillas MSS. in evangelia SS. Matthæi & Marci binis codicibus, quorum alter nonniſi Poſtillam in Matthæum appoſito authoris nomine, alter Poſtillas in utrumque evangelium tacito authore, continebant. Eidem vero authori utrumque codicem deberi communis, quæ in utroque habebatur, in Matthæum Poſtilla demonſtravit. Iſtæ tametſi Joannis cujusdam de Glanvilla nomen præ ſe ferrent, Bartholomæo forſan noſtro non immerito aſcribi poſſent. Neque enim ullus, quod ſciam, ſcriptor Joannis de Glanvilla meminit; & autorum nomina in codicibus MSS. perperam collocari haud adeo inſuetum eſt; ut ætatem codicis MS. Bartholomæi ævo, quantum conjectari licuit, optime convenientem taceam. Utut ſit, binas, quas exinde deſcripſi de euchariſtia lacinias apponere lectori forſan non ingratum erit. In poſtilla itaque in S. Matthæum autor ad illa verba, Hoc eſt corpus meum, & Hic eſt ſanguis meus, iſtiuſmodi gloſſam dedit: *Myſtice hoc ad corpus, illud ad ſanguinem Chriſti refertur*. In Poſtilla autem in S. Marcum, ad eadem verba, hæc habet. *Jeſus accepit panem, ſc. figurans corpus ſuum in pane, quod eſt eccleſia: præſenſque accipitur in fide, benedicitur in numero, frangitur in paſſionibus, datur exemplis, ſumitur doctrinis.*

JOANNES RUYSBROKIUS, gente Belga, in vico cognomine ad Sennam 1360. H. W.
fluvium inter Bruxellam & Hallas natus, *Doctor Divinus* dictus, & a Dionyſio Carthuſiano alter Dionyſius Areopagita appellatus, eccleſiæ majoris Bruxellenſis presbyter, & eccleſiæ S. Gudulæ vicarius; poſtea canonicorum regularium ordinis S. Auguſtini cœnobii Viridis-Vallis in ſylva Sonia tertio a Bruxella lapide recens fundati primus prior

(*a*) Unde recuſ. Lat. in Tom. 26. Bibl. PP. p. 321. & 345. Opus *de principiis fidei* &c. in 2. diviſum libros Latina verſione donaverat Jacobus Puntanus. Idem opus Græce legiſſe ſe teſtatur Allatius ex MS. Mediolani in monaſterio S. Ambroſii; ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 16. Vol. 10. p. 422. Conf. etiam *Oudin.* Tom. 3. p. 1060. (*b*) Denuo *Francof.* 1601. & antea *Colon.* 1470. vide vitam Gul. Caxtoni a *J. Lewis.* edit. p. 6. ſeq. Habetur MS. in variis bibl. de quibus vid. *Oudin.* Tom. 3. p. 970. (*c*) Barthol. Glanvil. cum Barthol. Facio confuſum ſuſpicatur Voſſius de Hiſtor. Latin. L. 3. c. 2. Nam Facius *Orationem invectivam* compoſuit *adverſus Vallam*, & Valla ann. circiter 50. claruit poſt Barthol. de Glanvilla, nempe temporibus Eugenii 4ti. teſte eodem Voſſio.

anno

Sæc. XIV. ab an. MCCC. anno ætatis suæ sexagesimo constitutus est. Claruit anno 1360. Obiit die 2. Decembr. anno 1381. ætatis suæ 88. hæreseos post mortem a Joannæ Gersono accusatus, a Surio defensus. Scripsit idiomate materno opuscula complura, pietatem & amorem Dei redolentia, mystica theologia & obscuro satis stylo usus, Pseudo-Dionysium Areopagitam utrinque æmulatus. Istorum præcipua quævis Latio donavit, atque ordine sequenti edi curavit Laurentius Surius.

Summa totius vitæ spiritualis.
Speculum salutis æternæ.
Commentaria in Tabernaculum Mosis, & ad id pertinentia, interprete Jordano.
Tractatus de præcipuis quibusdam virtutibus.
De fide & judicio Libellus.
De quatuor tentationibus.
De septem custodiis scholæ spiritualis, sive feris.
De septem gradibus Amoris, interprete Gerardo Magno.
De nuptiis spiritualibus libri 3. interprete Gulielmo Jordano.
De calculo, sive, *perfectione filiorum Dei*, interprete Gul. Jordano.
Regnum amantium Deum.
De vera contemplatione Opus insigne.
Epistolæ 7. *utilissimæ.*
Cantiones 2. *spirituales.*
Samuel, sive, *de alta contemplatione.*
Oratio brevis. Prodierunt Opuscula isthæc omnia *Colon.* 1552. fol. 1609. 4to (*a*).

1360. R. G. JOANNES DE FORDUN, gente Scoto-Britannus, patria Mernensis, vico sui nominis oriundus, historicus insignis, claruit anno 1360. Alius quippe omnino est a Joanne de Fordham coenobii Fordensis abbate, qui Joanni Anglorum R. ab auriculari confessione fuit, & circa annum 1210. floruit (*b*), ut recte notavit Cl. Editor. Multum debet Joanni nostro patria sua, multum recentiores Scotorum Historici ob Historiam suam tanto sudore laboratam, quam *Scoti-Chronicon* inscripsit (*c*). In isto opere, in quinque libros diviso, suæ Gentis Historiam a prima origine usque ad media tempora Edoardi 3. viz. annum 1360. summa fide conscripsit: idem interpolavit & continuavit Magnus Mac-Ullac Forduni discipulus. *Continuatio* extat MS. in biblioth. regia Westmonast. *Historia* prodiit cura Cl. Tho. Gale, ex Cod. MS. quem olim possidebat Hector Boethius, inter 15. Scriptores Rer. Angl. *Oxon.* 1691. fol. (*d*). Sæc. XIV. ab an. MCCC.

NICOLAUS ORESMIUS, sive OREM, gente Gallus, patria Normannus, theologorum, philosophorum, & mathematicorum in academia Parisiensi coryphæus; a Joanne itaque Galliæ rege delectus, qui Carolum filium, sapientem postea dictum, bonis literis moribusque informaret. Post adeptam doctoratus lauream, Navarrense Gymnasium anno 1356. regendum suscepit; ubi theologiam ex officio docuit; & Caroli regis jussu Gallicæ S. Bibliorum versioni incubuit. Anno 1361. quo præcipue claruit, regiæ Palatii capellæ Thesaurarius, & decanus Rothomagensis factus, præfectura Navarrensi cessit. Anno 1363. Orationem coram Urbano 5. & cardinalibus Avenione acrem habuit; qua auditoribus suis totique clero exitium haud ita procul imminere contestatus est, & prædictionis suæ argumenta ex eorum sceleribus desumpta palam exposuit. Anno 1370. Caroli regis mandatis obsecutus, veterum scriptis Gallice vertendis operam dedit; & septennio circiter expleto episcopatum Lexoviensem mercedem accepit. Obiit circa an. 1384. 1361. H. W.

SCRIPTA.

Sermo in illud Isaiæ, Juxta est salus mea, &c. coram Urbano 5. & cardinalibus habitus, a Flacio Illyrico editus habetur in Catalogo Testium Veritatis, p. 512. a Solomone Gesnero seorsim recusus *Wittebergæ* 1604. (*e*).

De mutatione monetæ Liber. Extat in Bibliotheca Patrum Tom. 26. p. 226. (*f*).

(*a*) Et 1692. Ex Surii Latinis Germanice versa opera Ruysbrockii prodierunt *Offenbaci ad Mœnum* 1701. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. Vol. 4. p. 369. seq. (*b*) Hic Joannes de Fordham scripsit *Joannis Regis vitam* (teste Nicholson Bibl. Hist. Anglic. p. 78.) etiam *Homilias in Cantic. Canticor.* (incepit a loco in quo defierat Gilbertus de Hollandia viz. a C. 5. ad 10.) *in Jeremiam, ac Threnos Jeremiæ, de contemptu mundi, & vitam Walfrici Coduvensis Presbyteri*, ut refert Leland. de Scriptoribus Britan. c. 206. Collect. Tom. 1. p. 231. *Vita Walfrici* habetur in bibl. Cott. sub *Faustina* B. 4. n. 4. (*c*) Exstat MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 11. n. 1. sed imperfectum, neque ab una eademque manu scriptum; vid. Hearnii Præfat. ad Forduni Chron. p. 211. De Cod. MSS. conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1091. (*d*) Novissime hoc opus edidit idem Thomas Hearne *Oxon.* 1722. 5. vol. 8vo. qui Præfat. p. 16. notat e Cod. MS. Galeano, longe plura quam 5. libros *Fordunum* literis consignasse & ad an. 1385. sive Richardi 2. nonum (quo regnante & se vixisse *Fordunus* ipse testatus est, vid. p. 965.) *Historiam* deduxisse. Idem Hearne Præfat. p. 57. nos docet Mac-Ullac hujus operis fuisse tantum exscriptorem: idemque interpolasse Walterum Bowerum, & ab anno 1385. (quo *Fordun.* opus suum clausit) ad Richardi 2. interitum continuasse. Boweri interpolationem & continuationem *Hearne* Forduni operi subjunxit, & præfatiunculam Ejusdem, & prologum exhibuit in Append. Vol. 5ti p. 1393. & 1403. (*e*) Habetur etiam ap. Edv. Brown in append. ad Fasciculum rerum expetendar. & fugiendarum p. 487. item in Tom. 1. Lectionum memorabilium Jo. Wolfii p. 648. Prodiit etiam separatim *Wittebergæ* 1604. (*f*) Et Tom. 9. Bibl. PP. *Paris.* 1589. & *Colon.* T. 14. Item in append. opp. Jo. Gersonis. Denuo cura Joan. a Fuchte *Helmstad.* 1622. 4to. & in Dav. Thomani ab Hagelste in Actis publicis monetariis Tom. 1. p. 247. *August.* 1692. fol. *Epistola Luciferi* ad Prælatos Ecclesiæ, edit. a Flacio *Magdeb.* 1549. 8vo. & in Jo. Wolfii Lect. memorabil. Tom. 1. p. 654. *Tractatus de Antichristo* edit. ab Edm. Martene Tom. 9. Monumentor. p. 1274. meminit *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. Vol. 5. p. 370. quem vide, ut & *Oudin.* Tom. 3. p. 1111.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. *Tractatus de Sphæra*, Gallice editus *Parif.* 1546.

Politica, atque Ethica Aristotelis, libri aliquot Ciceronis, & Petrarchæ de remediis utriusque fortunæ liber, ab eo Gallice versi, & *Lutetiæ* 1486. 1488. 1534. excusi in censum venire haud merentur.

Quamplurima alia Oresmii scripta, & in his *Sermones* 115. in bibliothecis Navarrensi, Vaticana, & Augustinianorum Parisiensium MSS. asservata recenset Jo. Launoius Hist. Gymnas. Navarr. Tom. 2. p. 458.

1362. H. W. (*a*) URBANUS V. paterno nomine *Gulielmus Grisant* appellatus, natione Gallus, patria Lemovicensis, juris canonici doctor, & ordinis Benedictini monachus, cœnobii S. Victoris apud Massiliam abbas, sedis apostolicæ in regno Siciliæ & Neapolis legatus, pontifex Romanus Avenione absens electus est anno 1362. die 23. Septembr. electionem ratam habuit die 27. Octobr. Avenione inthronizatus die 31. ejusdem, consecratus & coronatus die 6. Novembris. Sub initia pontificatus excommunicato Bernabove vice-comite Mediolanensi res Italiæ turbatas pro lubitu composuit. Anno 1364. Petrum Castellæ regem anathemate percussit; regno ejici mandavit; Henricum, fratrem Petri naturalem, legitimum haberi, & Petri loco regem esse jussit. Mox levi quadam offensa irritatus Petrum Arragoniæ regem diris devovit, & Sardiniæ & Corsicæ regno mulctandum decrevit. Anno 1367. Romam iter suscepit; rebusque in Italia ex animi sententia compositis, ubique triumphavit. Anno 1378. Carolum 4. imp. post peractas sibi stratoris vices Romæ excepit. Anno sequente Joannem Palæologum imp. CP. vana subsidii contra Turcas impetrandi spe lactatum Romam accersivit, stratoris munere dignatus est, & in quascunque obsequii fideique formulas jurantem anno 1370. dimisit. Obiit eodem anno, Avenionem prius redux, die 19. Decembr. Massiliæ apud S. Victorem sepultus. Extant *Epistolæ* 3. Conc. Tom. xi. p. 1957, 2033. *Constitutio contra pluralitatem beneficiorum*, ibid. p. 1936. *Epistola alia* 8. de unione ecclesiarum Græcæ & Romanæ, apud Bzoviumad an. 1365. &c. (*b*). *alia* 60. apud Waddingum Annal. Minor. Tom. 4. ad an. 1363, &c. *alia* 57. ibid. in Regesto Pontif. p. 71. *Versus de Agno Dei*, apud Victorellum, addition. ad Ciacconium de Vitis Pontif. *Romæ* 1630. *Epistolarum Volumen*, MS. in bibliotheca Vaticana. *Expositionem ejus in Apocalypsin* MS. ex Hibernia fugiens post se reliquit Baleus. Sæc. XIV. ab an. MCCC.

HAINRICUS, natione Germanus, monachus Rebdorfiensis, claruit anno 1362. 1362. H. W. Scripsit *Annales* rerum ab imperatoribus Adolfo, Alberto, Frederico 3. Ludovico Bavaro, & Carolo 4. gestarum, ab anno 1295. ad an. 1363. Annales istos in lucem edidit Marquardus Freherus inter Historicos Germaniæ *Francofurt.* 1600. Tom. 1. p. 411.

AMALRICUS AUGERII, patria Biterrensis, (non Bononiensis uti conjicit Vossius) ex ordine S. August. monachus, ac monasterii B. Mariæ de Aspirano, diœcesis Helenensis, prior, claruit anno 1362. 1362. R. G. *Chronicon Pontificale* ex 209. scriptoribus collectum ordine alphabetico contexuit, ac Urbano papæ 5. nuncupavit: pontificum neminem post Joannem 22. in isto opere memorat, nec ipsius Joannis ultra sextum pontificatus annum res gestas persequitur. Hunc passim laudat celeberr. Annal. Continuator *, * Spondan. ad an. 1310. n. 4. ac præclaris ornat elogiis, *quo neminem fideliorem aut accuratiorem Chronographum eo tempore reperiri asserit. Chronici* supradicti partem, *Vitas*, viz. Clementis 5. & Joannis 22. PP. e tenebris produxit, & notis uberrimis illustratam edidit Cl. Baluzius, Vit. Pap. Aven. Tom. 1. col. 95. 185. (*c*). Opus integrum extabat MS. apud P. Scriverium, teste G. Vossio, de Hist. Lat. lib. 3. c. 1. p. 531. Scripsisse etiam *Historiam belli contra Albigenses* testatur Sandæus not. & animadv. in Voss. Hist. Lat. p. 202.

PHILOTHEUS, natione Græcus, vitam Monasticam, ab ipsis fere incunabulis 1362. H. W. summa virtute ac pietate excoluit, postea moderator sacræ Lauræ in monte Atho, & ante annum 1354. metropolita Heracleensis constitutus est. Ineunte, ut videtur, anno 1355. Didymotichum a Cantacuzeno imp. legatus est; ut pacem inter Matthæum filium & Palæologum generum conciliaret. Eodem anno, deposito Callisto, patriarcha Constantinopolitanus electus pacem inter Cantacuzenum & Palæologum summo animi studio promovit. Palæologo mox Constantinopolis urbis potito, Callisto patriarchatum cessit, & populi metu in latebras sese

(*a*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. Vol. 12. p. 32. *Baluzium* de vitis Papar. Avenionens. Tom. 1. p. 413. 974. seq. (*b*) *Bullam Unionis utriusque Ecclesiæ* Gr. & Lat. habetur ap. Allatium l. 2. de Consens. Eccles. Occident. & Oriental. p. 843. *Bullam*, qua sancitum est ut Casinenses psalterio Gallicano uterentur, exhibuit *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 331. ubi profert lacinias Bullæ, qua Urbanus edicit sexagesimam redituum innumeris pene Monasteriis solvendam, pro restauratione Eccles. & Monasterii Casinensis terræ motu prostrati. *Constitutio contra pluralitatem beneficiorum* extat MS. in bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 14. n. 13. *Eandem* cum 7. aliis *bullis* exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. T. 3. p. 62–89. *Epistolas* 2. dedit *Martene* Anecdotor. T. 1. p. 1489. 1492. *Bullas* quasdam *Rymer.* inter Fœder. T. 6. p. 420–663. (*c*) Aliam hujus Chronici partem viz. *Acta Gregorii* 5. & *Clementis* adi, exhibuit Leibnitius Tom. 1. Scriptor. Brunsvicens. p. 576. & 578. Opus integrum edidit Georg. Eccardus Tom. 2. Corporis Historici medii ævi.

dedit,

Sæc. XIV. ab an. MCCC. dedit. Anno sequente Callisto e vivis sublato, sedi CP. a Joanne imp. iterum restitutus est, summoque deinceps favore cohonestatus. Claruit anno 1362. Obiit, postquam patriarchatum quindecim annis administrasset, anno circiter 1371. Vir, judice Cantacuzeno *, *κ̀ βίῳ κ̀ λόγῳ τοῖς ὁρῶσι ἀξιόχρεως ὢν πρὸς αἰδῶ*; *ob vitæ sanctitatem & eloquentiam venerabilis.*

* Hist. L. 4. c. 32.

SCRIPTA.

Liturgia & Ordo instituendi Diaconum. Extat Lat. in Bibliotheca Patr. Tom. 26. p. 200. (*a*).

Sermo Encomiasticus in tres Hierarchas, Basilium, Gregorium Theologum, & Joannem Chrysostomum. Lat. ibid. Gr. Lat. a Jac. Pontano una cum Dioptra Philippi Solitarii editus *Ingolstad.* 1604. 4to. & a Frontone Ducæo in Auctuario Patrum *Paris.* 1624. Tom. 2. p. 313. (*b*).

Oratio de Cruce. Gr. Lat. apud Gretser. de Cruce Tom. 2. p. 1255.

Oratio in tertiam jejuniorum Dominicam. Gr. Lat. ibid. p. 1477.

Refutatio Anathematismorum ab Harmenopulo scriptorum. Extat Gr. Lat. apud Leunclavium Jur. Gr. Rom. l. 4. p. 288.

De divina substantia, operatione, potentia, & lumine in monte Thabor libri 15. pro Gregorio Palama, contra libros 10. Nicephori Gregoræ (*c*). Extant MSS. in bibliothecis Bavarica & Vaticana. Fragmentum eorum Latine exhibet Bzovius ad an. 1337. bina Græce L. Allatius, alterum lib. de Purgatorio p. 770. alterum lib. de libris Eccles. Græc. p. 218.

Sermones dogmatici adversus Barlaamitas & Acindynistas habentur MSS. in biblioth. Augustana *. Annon idem cum præcedente opus constituant, videant eruditi.

* Index Bibl. August. p. 27.

Confessio fidei. MS. ibidem.

Homiliæ in Evangelia & Sanctos totius anni. MSS. in biblioth. Bavarica.

Homilia in omnes Sanctos. MS. in bibl. Cæsarea.

Compendium de œconomia hominis Christi, & *Encomium S. Demetrii.* MSS. in bibliotheca Vaticana.

1362. R. G. PHILOTHEUS, cognomento *Coccinus*, patria Græcus, primo monachus Sinaita, deinde præpositus monasterii in monte Atho, postea Heracleæ metropolita, ac tandem patriarcha CP. claruit anno 1362. Hunc miris laudibus extollit, prudentiamque ejus ac eruditionem, pietatem ac sanctimoniam, quavis data occasione, in historia sua deprædicat Joan. Cantacuzenus imp. Sæc. XIV. ab an. MCCC. Scripta quod attinet, edita pleraque recensuit Cl. Whartonus, & nonnulla inedita: accuratiorem eorum notitiam adhibere liceat. *Ordo Sacri Ministerii* a Philotheo institutus, prodiit Græce & Latine cura Jac. Goari Euchlog. sive Ritual. Græcor. *Paris.* 1647. fol. p. 1. *Doctrina* collecta ex Joan. Chrysostomo, & aliis patribus super Evangelium de Publicano & Pharisæo. Pr. *Η εἰς τὸν τελώνην κ̀ τὸν Φαρισαῖον παραβολὴ κ̀ ὑπόθεσις, ὥσπερ γυμνασία τις.* Extat Græce MS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 47. n. 7. *Capita Ascetica decem*, quorum quinque priora & pars sexti ob defectum unius vel duorum foliorum desunt; reliqua habentur MS. ibid. Cod. Theol. 179. n. 13. In eadem biblioth. Cod. Theol. 192. n. 13. reperiuntur MSS. *Capita Ascetica* 40. nisi quod unius itidem folii defectu quinque priora desint; sextum sic incipit. *Ὅταν ἐν ἕξει τινὶ γινώμεθα ἐγκρατείας.* Integra ut videtur extant in Cod. Reg. Parisiensi 853. Horum meminit Possevinus, alterius cujusdam Philothei opus existimans, conjectura autem aberravit vir eruditus. *Oratio Ascetica, quod custodia cordis observentur etiam præcepta Christi.* Pr. *Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἡ τοῦ Πατρὸς τοῦ αἰδίου σοφία κ̀ δύναμις φησίν· Ὁ ἀγαπῶν με.* MS. in eodem Codice Vindob. n. 14. *Sermonum quorundam Asceticorum Fragmenta* MSS. habentur ibid. Cod. Theol. 305. n. 20. *Oratio in omnes sanctos.* Pr. *Καὶ τὸ λόγοις μὲν ἄλλως τὰ τῶν ἁγίων ἑκάστου διεξιέναι, κ̀ θαύματα κ̀ ἀγῶνας ἐκείνων.* Hujus meminit L. Allatius de Simeon. p. 97. extat MS. Vindob. Cod. Theol. 279. n. 4. & in Vaticana. Notet Lector *Compendium de Oeconomia Christi* hujus Orationis partem esse, non integrum tractatum. *Oratio in S. Anysiam.* MS. in bibl. Vaticana, teste Possevino. *Oratio in S. Demetrium Martyrem & Myroblytam.* Pr. *Δημήτριος ἡμῖν τοῦτε συλλόγου κ̀ τῶν λόγων ἀφορμὴ πρόκειται σήμερον.* MS. in Bibl. Vind. Cod. Theol. 201. n. 1. *Orationes tres* ad Helenam Imperatricem, *de Beatitudinibus Evangelicis.* Pr. *Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.* MS. ibid. n. 2. *Epistola* ad Petriotam Barlaami sectatorem. *Quod uti S. Trinitatis unus sit Deus, sic etiam una sit Deitas, & de Divina Operatione.* Pr. *Χθὲς κ̀ πρότριτά μοι τὶς τῶν συνήθων ἀγγελίαν ἧκε κομίζων.* MS. ib. n. 4. & in Cod. Reg. Paris. 1752. *Dissertatio* ad M. Domesticum Palæologum

(*a*) Et Gr. & Lat. cum notis Jac. Goari in limine Euchologii Vulgat. *Paris.* 1647. sub titulo *Διάταξις ἱεροδιακονίας* &c. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 470. (*b*) Et Lat. Tom. 26. Bibl. PP. *Lugd.* p. 217. Gr. & Lat. Tom. 12. Bibl. PP. *Paris.* (*c*) Inter Elogia Tom. 10. Historiæ Nicephori Gregoræ præmissa Boivinus locum exhibet ex Philothei Antirrhetico 12. Excerpta etiam ex Antirrhet. 12. dedit idem Boivinus in notis ad Gregoram p. 786. & ex Antirrhet. 10. p. 792. 798. Denique quædam falso Nicephoro Gregoræ ascripta, ut Somnium propheticum ex ejusdem Antirrhetico 12. vitæ Gregoræ inseruit, teste *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 6. p. 322. seq.

Sæc. XIV. ab an. MCCC. *de Deitate*, occasione sumpta ex scriptis *Antirrheticis D. Basilii adv. Eunomium.* MS. ibid. n. 5. Ad eundem M. Domesticum *Dissertatio de divina Christi transfiguratione in monte Thabor, & de Lumine quod ibi Discipulis apparuit.* Pr. *Ἐπεὶ δὲ τὰς λέξεις καθ᾽ ἡμῶν συκοφαντίας τε καὶ καινοτομίας.* MS. ibid. n. 6. De *Praeceptis Domini.* MS. in bibl. Regis Gallorum, Cod. 853. iterumque ibid. 932. in quo, dictum opus excipiunt *Theoremata Ethica, Physica, Theologica*, atque excerpta e variis Auctoribus, nostri Philothei ut videtur, labore congesta. Vide Labb. Catal. MSS. pagg. 92. 95. *Orationes* sive *libri tres* contra Niceph. Gregoram *de lumine in monte Thabor. Libri alii* 12. contra ea quæ idem Nicephorus *in Dialogis* scripserat *de Divina essentia & operatione.* Hi 15. MSS. extant in biblioth. Bodleiana, Cod. 711. Regia Paris. Cod. 80. Bavarica Cod. 111. & in Vaticana. *Sermones Dogmatici* duo adversus Barlaamum & Acindynum de Divinitate, & Divino Lumine synodo oblati. Habentur MSS. in bibl. Regis Gallorum, Cod. 1752. & in Augustana, Subsell. 2. Cod. 23. Hos in Indice Auct. Græc. editorum recenset Cl. du Cangius, quo autem loco aut tempore lucem aspexerunt non indicat, nec ullam omnino editionis notitiam aliunde expiscari licuit. Scripsit denuo Philotheus *Canones & Acoluthias*, hoc est, *Cantica & Officia Ecclesiastica*, quorum nonnulla supersunt. *Canon* sive *Canticum Ecclesiast.* in S. Georgium Martyrem. Pr. *Ἀναστάσεως ἡμέραν κατιδόντες λαμπράν.* *Acoluthia*, sive *Officium Ecclesiast.* in Greg. Palamam archiepiscopum Thessalonicens. una cum inserto *Synaxario* Vitæ ipsius, *Dominica τῆς ὀρθοδοξίας*, i. e. *Secunda jejuniorum* cani solita. Pr. *Ποίοις εὐφημιῶν ᾄσμασιν.* Extant MSS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 187. In eadem biblioth. Cod. 201. n. 3. habentur Græce MSS. *Cantica duo Ecclesiastica* in eundem Palamam *Thaumaturgi* nomine insignitum, una cum *Acoluthia* in ejus memoriam. *Primum Canticum* sic incipit, *Εὐφραίνου ἐν κυρίῳ πόλις Θεσσαλονίκη.* *Secundum* hoc modo, *Χαίροις τῆς εὐσεβείας φωστήρ.* *Acoluthia* his verbis concipitur, *Πάτερ ἱερὲ Γρηγόριε σὺ τὸν Θεὸν ἐκ παιδὸς ἀγαπήσας ἐξέφυγες ὑλικὴν προσπάθειαν.* De his in Gr. Palamam officiis consulatur L. Allatius de Lib. Eccles. Græc. Dissert. 2. a pag. 193. ad pag. 219. Fragmenta quædam ex istis profert idem Allatius adv. Hottinger. p. 215. (*a*). Scripsit etiam *Tractatum Astronomico-Theologicum de significatione circumvolutionis Syderum*, cujus non nisi titulus & paucula initialia verba supersunt MSS. in Bibl. Vind. Cod. Theol. 305. n. 11.

BERNARDUS, DAPIFER cognomento dictus, Molicensis in Austria monachus, claruit anno 1362. Scripsit *Historiam de B. Gothalmo*, S. Colomanni Cellario, quam primus in lucem edidit Cl. Lambecius Comment. de Bibl. Vindob. Tom. 2. p. 618. (*b*). Sæc. XIV. ab an. MCCC. 1362. H. W.

JOANNES MILICIUS vel MILITZIUS, natione Bohemus, obscuris quidem natalibus ortus, verum pietate & eruditione illustris, claruit anno 1362. Ecclesiæ Pragensis archidiaconatum eo animo deposuit, ut sacris concionibus unice vacaret: hujus sermonibus ductæ (diu enim in illa urbe prædicatoris munus sustinuit) mulieres meritoriæ, desertis lupanaribus, castitatem & sanctimoniam excoluerunt, ipsumque lupanar Caroli imp. jussu in claustrum conversum est. Nihil prius in votis habuit Milicius noster, quam ut degeneres sæculi sui mores in melius efformaret, fideique & disciplinæ corruptelas detegeret simul & sanaret. Adventum etiam Antichristi non tam prædixit, quam monstravit, unde apud inquisitores hæresis delatus, ad sedem Romanam provocavit: paucis post diebus quam Romam pervenerat, morbo correptus ipso D. Petri die Festo anno 1374. animam pie exhalavit. Hunc laudat M. Flaccius Illyr. Catal. Test. Verit. col. 1795–6. Lucubrationes recensuit Bohusl. Balbinus, qui Vitam ejus ab Anonymo scriptam ex Cod. MS. Trebonensi descripsit, & publici juris fecit, Miscel. Hist. Bohem. Decad. 1. l. 2. p. 43. Extant ex fide Balbini *Conciones Quadragesimales* MSS. in biblioth. S. Clementis Pragæ, sub litera N. 206. iterumque 216. *Prothemata de B. Virgine* MSS. ibid. 301. *Postilla in Evangelia*, in duos Tomos distributa; prior habetur MS. ibid. 404. & in biblioth. Trebonensis Cœnobii sub lit. F. Cod. 2. posterior in eadem Trebonens. biblioth. lit. M. *Sermones de Tempore & de Sanctis* MSS. ibid. lit. O. *Opuscula* denique MSS. in bibl. S. Clementis, lit. O. Cod. 216. 1362. R. C.

S. BRIGITTA, gente Sueca, regio sanguine prognata, Birgeri & Sigridis filia, Wulfonis Nericiæ principis uxor, pietatis ac virtutis studio ab unguiculis innutrita, nec visionum divinarum ab ipsis, uti fertur, incunabulis ignara, vitam monasticam conjugatæ præoptare cœpit. Postquam igitur maritum secum in Hispaniam ad S. Jacobum religionis ergo peregrinari induxisset; reducem primum perpetuam vovere continentiam, dein monasterium ingredi persuasit. Annuit ille, septem tamen liberis ab uxore prius susceptis, Cisterciensibus nomen dedit, 1363. H. W.

(*a*) Ejusdem Palamæ defuncti laudes Panegyrica oratione celebravit. Pr. *Γρηγόριος μὲν ὁ μέγας πανηγύρεως ὑπόθεσις.* Bibl. Coislinian p. 167. De cæteris *Philothei* scriptis conf. *Fabr.* Bibl. Gr. Vol. 10. p. 469. *Oudin.* Tom. 3. p. 1048. (*b*) Et post Lambecium *Bern. Pezius* in Tom. 1. Scriptorum de rebus Austriacis p. 109.

&

Sæc. XIV. ab an. MCCC. & in monasterio Alvastra haud ita diu post vita decessit. Brigitta conjugio soluta pietati excolendæ sese totam dedit; novum ordinem monasticum, quem S. Salvatoris vocant, instituit; & visionibus crebris inclaruit anno circiter 1363. Postquam biennium in cellis prope Alvastram monasterium sitis commorata esset, divinitus admonita Romæ, propter condonationes & indulgentias, quas promeruere sancti, a pontifice dispensatas, compendio veniri ad cœlum, illuc iter ante annum 1350. suscepit; & loca sancta visitando plures contrivit annos. Tandem post lustrata sanctorum apud Neapolim & Siciliam monumenta, Hierosolymam proficisci divina visione jussa est: post annum redeuns, morbo in itinere correpta est: & Romam deducta, brevi post animam cœlo reddidit anno 1373. die 23. Julii, primum apud monasterium S. Laurentii deposita, dein anno sequente ad cœnobium Wattheinæ translata. Eam in Sanctarum album retulit Bonifacius 9. anno 1391. Canonizationem confirmavit concilium Constantiense anno 1415.

SCRIPTA.

Revelationum libri 8. Prologum iis præmisit Matthias de Suecia, canonicus Lincopensis, qui glossas in universam S. Scripturam (*a*) eximias concinnasse dicitur. Revelationes autem Alphonsus episcopus Gyennensis in ordinem redegisse ac in libros distribuisse Christo jubente fertur.

Regula S. Salvatoris data divinitus ab ore Jesu Christi devotæ sponsæ suæ B. Brigittæ, capitibus 31. comprehensa.

Sermo Angelicus de excellentia B. Mariæ Virginis, quem Angelus Brigittæ coram adstans dictavit.

Orationes 4. divinitus revelatæ.

Revelationes Extravagantes, quas in prima Revelationum Collectione prætermissas Petrus Alvastri prior collegit ac seorsim disposuit.

Prodierunt S. Brigittæ Opera *Lubecæ* 1492. *Norimbergæ* 1521. *Romæ* 1557. fol. (quam quidem editionem nos secuti sumus) *Antverpiæ* 1611. fol. cura Joannis cardinalis de Turrecremata recognita, & Gonsalvi Duranti notis illustrata. *Romæ* & *Coloniæ* 1628. Tom. 2. fol. *Monachii* 1680. fol.

Orationes 15. *de Passione Domini* typis excusæ—1530. 8vo (*b*)

Cæterum tacendum non est, quod Autor Vitæ ejus prodit apud Surium *, illam nimirum S. Scripturam Gothico idiomate sibi describendam curasse; ne divina oracula vulgari lingua perlegendi facultas deesset.

* Julii 23.

(*c*) JOANNES DE LIGNANO, natione Italus, patria Mediolanensis, Bononiæ per multos annos studiis incubuit, unde & Bononiensis a quibusdam dicitur, claruit anno 1365. ad annum 1400. detrudit Oudinus, male. Ob eximiam in utroque jure peritiam, legum & philosophiæ summus capitaneus vulgo audit. Ad Gregorium 11. legatus missus anno 1377. Vicarius ejus generalis in civitate Bononiæ constituitur, ibique anno 1383. naturæ debitum persolvit. Varia scripsit; *Juridici* potissimum argumenti, nonnulla etiam *Theologici*. *De pluralitate Beneficiorum* Urbani P. 5. jussu, *Paris.* 1512. *De horis Canonicis*; *de censuris Ecclesiasticis* (*d*); *Ecclesiastico interdicto*; *de Amicitia* (*e*); *de Bello & Duello*: opera hactenus numerata edita habentur inter *Tractatus Tractatuum* Lugduni 1549. Tom. 15, 16, 17. & inter *Tract. Univers. Juris* Venet. 1584. Tom. 12, 14, 15. Opusculum autem *de Duello*, prout in impressis extat, postremam solummodo tractatus *de Bello* partem esse docet Baluzius, qui integer habetur MS. in Bibl. Colbertina, Cod. 978. *Epistola* ad Petrum de Luna card. qua eum cæterosque cardinales ab electione novi pontificis adversus Urbanum 6. dehortatur, extat MS. ibid. Cod. 811. hujus partem edidit Odoric. Raynaldus ad annum 1378. *Oratio* ad Phil. Caraffam cardinalem designatum, cum ei pileum rubrum Urbani P. 6. nomine tradidit, MS. ibid. Cod. 814. Pro electione Urbani P. 6. tractatus quem *de fletu Ecclesiæ* inscripsit, Jacobo de Seva a nonnullis tributus; opus in duas partes dispescitur, prioris fragmenta quædam edidit Raynaldus ad eundem annum, posteriorem integram ad finem Tomi 17. Annal. Eccles. Utraque pars habetur MS. ibid. Cod. 813. ubi & tertius tractatus pro Urbano sub titulo *Novarum Allegationum* reperitur, qui posterioris partis Appendix quædam censeri debet, teste Baluzio not. ad Vit. PP. Aven. col. 1404. *De Pace*, seu, *de Pace Animæ* tractatus. MS. ibid. Cod. 685. *Commentarii in libros Decretalium*, in biblioth. majoris Ecclesiæ Bononiens. MSS. asservantur. In *Clementinas* etiam eum commentasse testatur Zabarella, *Lectura* habentur MSS. in biblioth. Regis Anglorum in ædibus Jacobæis, Cod. 682. Denique lucubrationum ejus volumina 5. ex-

1365. R. G.

(*a*) S. Biblia a Matthia, jussu *Brigittæ*, etiam Suecice verti narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 5. p. 765. *De Revelationibus Brigettæ*, conf. etiam D. Martini Chladenii dissertationem, edit. *Witeb.* 1715. 4to. Et *Oudin.* T. 3. p. 1078. (*b*) *Beatæ Virginis Officium* a Brigitta compositum, & ex Latino versum Anglice prodiit *Lond.* ante annum 1500. ut refert *Henr. Whartonus* in Auctario ad Usserium de Scripturis Sacrisque Vernaculis, p. 447. (*c*) Conf. *Oudin.* Tom. 3. p. 1072. (*d*) Hi tres tractatus exstant MSS. in bibl. Basileensi, teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 4. p. 276. (*e*) Hic tractatus exstat. MS. in bibl. Domus S. Petri Cantab. inscriptus *de Pace & Amicitia.*

Sæc. XIV. ab an. MCCC. tant MSS. in biblioth. Ecclesiæ Cathedral. Patav. teste Thomasino.

1366. R. G. JOANNES TINMUTHENSIS, qui aliquando *Joannes Peccator* nominatur, gente Anglus, Tinmuthæ in Northanumbranorum finibus ad ostium Tini fl. villæ non ignobilis vicarius, & ord. Benedict. ad S. Albanum monachus, claruit anno 1366. Cum ecclesiarum archiva, & monasteriorum bibliothecas perscrutasset, veterumque Scrinia evolvisset, ad historiam ecclesiasticam illustrandam animum adjecit; virtutemque & pietatem per priorum exempla posteris commendare satagens, plurimorum sanctorum vitas literis mandavit. Hujus *Historia aurea* circa annum 1360. scripta, extat MS. in biblioth. Lambethana tribus prægrandibus voluminibus comprehensa; opus a reverendiss. nostro Usserio sæpius laudatum, necnon D. H. Spelmanno, D.G. Dugdalo, H. Whartono, ut alios taceam. Habetur etiam MS. cum Supplemento in bibl. Coll. Corp. Christi apud Cantabrigienses *Sanctilogium*, id est, Vitæ Sanctorum, utriusque sexus pietatis laude celebrium: de hac lucubratione non racemos quosdam, sed plenam quod aiunt vindemiam reportavit Joan. Capgravius in Catal. Sanctorum Angliæ, cujus operis non tam auctor quam exscriptor audire meruit. Ex Tinmuthensis Sanctilogio *Vitam S. Paterni Venetensis Episcopi*, edidit Bollandus. *S. Bregwini archiep. Cantuar.* Osberno perperam ascriptam Whartonus noster, Angl. Sacr. Tom. 2. p. 75. Exigua ejus pars sex sanctorum vitas complexa habetur MS. ad calcem tertii volum. Hist. Aureæ in biblioth. Lambeth. Integrum, ni fallor, opus, Vitas 157. continens, MS. in biblioth. Cotton. Tiberius, E. 1. quibus subnectuntur *Orationes*, *Antiphonæ*, aliaque *incidentia*. Vid. Catal. MSS. Cotton. p. 28, 29. Alia opera Theologica ex Bostono Buriensi recenset Baleus, nempe *Commentarium* In *Genesin*, *Exodum*, &c. quæ nullibi quod sciam extant. Vide Baleum Cent. 6. p. 467.

1366. R. G. WILHELMUS ab HAZENBURG, natione Bohemus, Arnesti archiepisc. Pragensis discipulus, eique summa amicitia junctus, claruit anno 1366. Hic amplissima familia natus ad ecclesiæ Wisschradensis decanatum (quæ dignitas eo tempore primis par erat) promotus, Cæsarei legati ad pontifices munus obiit: in istis legationibus librorum cupidus, plurimos optimæ notæ codices corrasit, & bibliothecam pretiosissimis libris refertam post se reliquit, quam Carolus 4. imp. post obitum ejus ingenti pretio emptam universitati Carolinæ donavit. Scriptis consignavit *Vitam Arnesti archiepiscopi Pragensis*, quam ex Cod. MS. bibl. Colleg. Crumloviensis Soc. Jesu, primus eruit, ac *Miscellaneis suis Historicis regni Bohemiæ* inseruit Boh. Balbinus, Decad. 1. lib. 4. p. 80. Arnesti *Aspirationes* & *Vota quædam* subjunxit Cl. Editor. *ibid.* p. 89.

1367. H. W. S. CATHARINA, natione Itala; patria Senensis, Jacobi & Lappæ filia, nata est 1347. Octavum ætatis annum ingressa, perpetuæ virginitatis voto se obstrinxit, totam Christo dicavit, & Dominicanæ religioni animum adjecit: Prædicatorum habitu paulo post induta. Mitto, quæ de miraculis & frequentibus visionibus, de familiari oculorum & oris commercio, quin & nuptiis cum Christo Deo O. M. initis, fabulantur monachi nugacissimi. Utcunque vero sanctissimæ virginis famam portentosis ineptiis, ne dicam blasphemiis, sine fronte, sine corde assutis onerent, & inficiant gerrones putidissimi; Ipsa certe meliori fato digna, sincera erga Deum pietate, illabata vitæ castimonia, & flagranti in pauperes charitate, in ecclesiam zelo, claruit circa annum 1367. Ante annum 1376. Avenionem profecta, Gregorium 11. pontificem Florentinis iratum precibus suis placavit; & jubente mox pontifice, quem crebris antea literis de reditu ad urbem Romam tandem suscipiendo sollicitarat, in cardinalium consessu contra pontificis Romani a sede sua episcopali absentiam adeo efficaciter disseruit, ut vasis conclamatis, omnes Avenionem derelinquendam censerent. Anno 1376. Gregorium papam in Italiam secuta, post illius mortem Urbani 6. partibus contra Clementem papam pertinaciter adhæsit. Obiit prid. Cal. Maii an 1380. ætatis suæ 33. a Pio 2. pontifice anno 1461. inter Sanctos relata.

SCRIPTA.

Dialogi de Providentia Dei, sex Tractatibus comprehensi. Prodierunt *Ingolstad.* 1583. *Colon.* 1601. *Venet.* 1611. 8vo.

Epistolæ 364. graves & pietatis plenæ ad varios Pontifices, Cardinales, Reges, Principes, & alios, lingua vernacula conscriptæ. Prodierunt Italice *Venet.* 1506. fol. Gallice *Paris.* 1644. 4to.

Oratio in Annunciationem Deiparæ, atque aliæ plures, a Raymundo de Vineis Capuano, O.D. Catharinæ confessario, ex Italico in Latinum sermonem conversæ. Extant *Ingolstad.* 1583.

Divina Doctrina data per Personam æterni Patris intellectui loquentis, in plures Tractatus & Orationes divisa: quam Latine vertit, vel forsan sub Catharinæ nomine conscripsit idem Raymundus. Prodiit *Colon.* 1553. fol. (a).

(a) Omnia opera *S. Catharinæ* non sine auctario junctim, excusa sunt Italice *Senis* 1707. 1713. seq. 4to. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. Vol. 1. p. 1011.

Cæ-

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

Cæterum haud alia esse, quam fumosi cerebri deliria, decantatas Catharinæ pariter ac Brigittæ revelationes, nullus, cui sanum sinciput, facile dubitabit. Utcunque enim Brigittæ revelationes a cardinalibus Romanis, quibus illas Gregorius XI. an. 1377. Urbanus VI. an. 1379. examinandas commiferant, & a Bonifacio IX. in bulla * canonizationis ejus, ac tandem a concilio Basileensi approbatæ fuerint, & a Spiritu S. processisse affirmentur; Catharinæ autem donum propheticum & divinæ revelationes a Pio II. in bulla * canonizationis ejus, & ab ecclesia Romana in Breviario † celebrentur; mira verborum simplicitas, inanis sententiarum strepitus, incondita garrulitas, absurda dogmata, pessimusque, quo ubique scatent, enthusiasmus, imposturam manifesto produnt. Quid quod sibi invicem repugnent, & immaculata B. Virginis Conceptio Brigettæ, maculata Catharinæ revelata fuerit? Verum nos effrænem muliercularum intemperiem parum moramur. Viderit, cuja sola refert, ecclesia Romana.

* Inter Brigittæ Opp. Rom. 1557. p. 10.

* Ap. Bzov. Annal. ad an. 1370. n. 20.

† April. 30.

1368. H. W. PHILIPPUS RIBOTUS, natione Hispanus, patria Catalaunus, ordinis Carmelitani in cœnobio Gerundensi monachus, ac demum ordinis sui in Catalaunia provincialis, claruit anno 1368. Obiit Petrelatæ in cœnobio suo anno 1391. Scripsit *Speculum Carmelitarum*, seu libros 10. de institutione, progressu, privilegiis, & rebus gestis ordinis sui. Prodiit *Venet.* 1507. fol. *Antverp.* 1680. fol. Riboti *Sermones* & *Epistolas* typis olim excusos esse fidem facit Possevinus: * editionum tamen annos & loca nullatenus invenire potui. Habetur MS. in biblioth. Lambethana in fol. Riboti *Speculum Carmelitarum*, quod celat subjectam habet integram versionem Anglicam antiquam satis. Istam Thomæ Scropo sive Bradlæo, episcopo Dromorensi (circa annum 1434.) deberi mihi demonstravit vir doctissimus, Joannes Batteleius, archidiaconus Cantuariensis.

* Apparat. Sacr. tom. 2. p. 280.

1368. H. W. L. COLUCCIUS PIERUS SALUTATUS DE STIGNANO, patria Florentinus, omni litterarum humaniorum genere excultissimus, & post Petrarcham poëta laureatus. Claruit anno 1368. ab Urbano V. & Gregorio XI. pontificibus ob doctrinæ & prudentiæ famam a secretis ascitus; & a republica Florentina ad idem postea munus & cancellariatus dignitatem evocatus, Galeatio Mediolanensium duci, qui Florentinis bellum intulerat, tam strenue repugnavit, ut Galeatius plus sibi obesse Coluccii scripta quam mille Florentinorum equites agnosceret. Obiit Coluccius Florentiæ 4. id. Maii, anno 1406. Extant *Epistolæ* 3. apud Baluzium Miscellan. tom. 4. p. 510. Scripsit vero præter has Coluccius *Libros* 2. *de vera Religione.* (*a*) *Disputationem de præstantia Jurisprudentiæ supra Medicinam.* (*b*) *Librum de Fortuna & Fato* in tractatus 5. divisum. *Epistolarum librum*, & opusculum *Loculum noctis* inscriptum quæ in bibliothecis Florentinis MSS. adhuc asservari testatur Michaël Pocciancius in Catalogo Script. Florentin. p. 42. Epistolæ ejus habentur MSS. in bibliotheca Cottoniana sub effig. Caligulæ A. 16. (*c*)

PHILIPPUS DE LEIDIS, patria Hollandus, Lugduni Batavorum ex equestri familia oriundus, juris utriusque lauream doctoralem Aureliæ accepit, canonicum vero Parisiis anno circiter 1369. publice professus est, ecclesiæ S. Mariæ Condatensis canonicatu donatus. Tandem a Gulielmo Bavaro Hollandiæ Comite in patriam revocatus, ipsi a sacris domesticis & consiliis secretioribus admotus est. Mox Arnoldi Hornani Ultrajectensis episcopi vicarius constitutus, Romam principis sui jussu itinere suscepto, canonicatus Ultrajectensem & Leidensem tulit a Gregorio XI. pontifice cui perquam charus fuit. Obiit *Trajecti* anno 1386. die 8. Junii, in urbe patria sepultus. Scripsit *Tractatum de Reipublicæ cura & sorte principantium*, a Joanne Severino editum *Lugd. Bat.* 1516. fol. & *Lecturam in librum 3. Decretalium.* Omnia Philippi opera a Joanne Franconio erudita prælatione illustrata & in lucem edita fuisse fidem facit Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 644. editionis tamen nec annum nec locum indicat. (*d*) 1369. H. W.

GERARDUS MAGNUS, patria lingua *Groot* dictus, natione Belga, civitate Daventriensis, Lutetiæ studiis Theologicis tanto successu incubuit, ut anno ætatis 18. ad magisterium promoveretur. Domum re- 1370. H. W.

(*a*) Habentur MSS. in Bibl. Monasterii Vallumbrosani, conf *Mabillon.* Itin. Italic. p. 183. (*b*) Prodiit *Venet.* 1542. 8vo. (*c*) *Epistola* nomine *multitudinis Fidelium* ad Cardinales Ultramontanos, exstat apud Raynaldum, tom. 17. ad ann. 1378. *Aliam* de causa Schismatis Pontific. Avenionens. dedit *Martene* Thesaur. Anecdot. tom. 2. p. 1155. *Epistolas* duas cum *Epitaphio* in Lupum de Castellione Florentinum MS. in Bibl. Cæsarea memorat Lambecius tom. 2. p. 939. *Orationem* etiam *de defendenda civitate Bonon. contra ducem Mediolan.* ibid. p. 941. *Epitaphium* in Nicolaum Capucchium cardinal. haberi apud Ciacconium tom. 2. p. 510. & in Biblioth Germanica tom. 1. p. 136. nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 1122. quem vide de cæteris ejosdem scriptis. Idem *Fabr.* ibid. p. 798. exhibuit Coluccii *Epistolam* ad Innocentiom Papam Opusculum *de fato & fortuna* exstat MS. in Bibl. publ. Cantabr. Cod. 1469 & in Bibl. Colleg. S. Benedict. Cod. 192. n. 1. vide *Oudin.* tom. 3. p. 1116. (*d*) Ejus opera non sine Auctario recudi *Amstelod.* 1701. 4to. nos docet *Oudin.* tom. 3. p. 1153.

versus canonicus Ultrajectinus & Aquisgranensis creatus est. Demum ad Joannem Rusbrochium priorem Viridis-Vallis visendum & audiendum profectus, canonicorum regularium ibi loci degentium vitæ genus adamare cœpit. Abdicato itaque utroque canonicatu, clericos seu fratres vitæ communis, Daventriæ in patria, Emsteinii prope Dordracum, Windesemii prope Suollam, aliisque in locis plurimis instituit; qui juventutem bonis litteris moribusque instituerent. Claruit anno 1370. Obiit anno 1384. die 20. Augusti, ætatis suæ 44. Extant opuscula 3. viz. *Protestatio de veridica Prædicatione; Conclusa & Proposita; Tractatus de studio sacrorum librorum*; cum operibus Thomæ a Kempis edi solita. Viginti plus minus alia Gerardi opuscula, in bibliothecis Belgicis MSS. asservata, enumerant Miræus Auctuar. c. 444. & Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 280. ut de Rusbrochii scriptis a Gerardo Latine versis nil dicam.

1370. H. W. PHILOTHEUS ACHILINUS, natione Gallus, & Caroli V. regis consiliarius, claruit anno 1370. Quisnam vero sub ementita Philothei Achillini nomine delitescat, incertum est. Goldastus non inani prorsus conjectura ductus suspicatur Philippum fuisse Mæserium seu de Mazeriis, equitem, qui primum Cypri regni cancellarius, dein Gregorii XI. papæ consiliarius, ac postremo Caroli V. Francorum regis domesticus & τὰ πάντα fuit; ac viginti quinque ante obitum annis aula derelicta in Cœlestinorum Parisiensium monasterium secessit, ibique vitam pio simul ac litterato otio exegit, a Carolo tamen adhuc de rebus regni sui gravissimis assiduo consultus. Quisquis demum fuerit; scripsit Philotheus adversus unquam pontificis Romani ambitionem & tyrannidem opus insigne, *Somnium Viridarii* dictum, seu *Libros 2. de potestate Regia & Sacerdotali, Dialogi inter Clericum & Militem forma* compositos. Prodiit opus istud, sed valde mendosum, *Paris.* 1516. integrum vero & emendatum, apud Goldastum Monarch. tom. 1. p. 58. Cæterum Philippus ille Mazerius scripsit *Vitam S. Thomæ Cretensis Archiepiscopi, seu Petri Thomasii*, qui obiit ineunte anno 1366. libris 2. Extat hæc Vita apud Bollandum ad diem 29. Januarii. (*a*)

1370. H. W. GALLUS, natione Germanus, aulæ regiæ cœnobii (juxta Pragam Bohemiæ metropolim) ordinis Cisterciensis abbas, quem ob sacrarum litterarum peritiam, diffusam veterum lectionem, profundam rerum divinarum contemplationem, ingenii acumen & morum sanctitatem, insigni elogio deprædicat Trithemius * claruit anno 1370. Scripsit ad fratrum suorum instructionem prolixum satis opus *Malogranatum* dictum, forma dialogi inter patrem & filium. Opus in tres libros distribuitur, quorum primus agit de statu incipientium, secundus de statu proficientium, tertius de statu perfectorum. Prodiit in Germania, tacito tamen loci nomine, excusum 1481. 4to. atque iterum 1487. fol. (*b*) Porro *Sermonum ad Fratres librum* ab illo conscriptum memorant, quotquot de eo verba faciunt, authores.

GREGORIUS XI. *Petrus Bellifortis* antea vocatus, natione Gallus, patria Lemovicensis, Gulielmi Comitis Belfortii filius, Clementis VI. ex Joanna Rogeria sorore nepos. Annum ætatis agens 17. cardinalis diaconus titulo S. Mariæ Novæ ab avunculo creatus est, & ad Baldum tunc temporis Perusii legentem missus, ut juris scientia institueretur. Anno ætatis 35. Christi 1370. pontifex Romanus electus est, die 30. Decembr. consecratus & coronatus die 5. Januarii anno sequenti. Anno 1375. Joannam Siciliæ & Neapolis, reginam, quod intercessioni suæ proditoris cujusdam crimen non condonasset, anathemate percussit. Anno sequente Florentinos in ecclesiæ libertatem injurios summo excommunicationis genere, seu anathemate maranatha devinxit. Illi nihilominus pontificis fulmina flocci facientes, proposita capitis pœna clericos officia ecclesiastica exequi coëgerunt. Eodem anno Gregorius sedem pontificiam ab Avevione Romam postliminio retulit, incredibili lætitia & triumpho a Romanis exceptus. Obiit Romæ anno 1378. die 27. Martii. Extant *Epistolæ* 5. Concil. tom. 11. p. 2037. *aliæ* 10. apud Bzovium ad an. 1272, &c. *aliæ* 97. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 4. ad an. 1371, &c. *aliæ* 112. ibid. in Regesto Pontif. p. 103. (*c*) 1370. H. W.

(*d*) JORDANUS de QUEDLINBORCH, natione Germanus, patria Saxo, (unde & a nonnullis Joannes *de Saxonia* dicitur, verum a Joanne de Saxonia qui circa annum 1223. floruit omnino alter) ex instituto S. Augustini monachus, & lector Magdeburgensis, claruit anno 1370. a Trithemio ad ann. 1410. perperam dimissus, quippe qui 1370. R. G.

(*a*) Scripsit etiam *Officium præsentationis B. Mariæ Virginis*, de quo Spondanus ad A. 1372. n. 9. p. 579. vid. *Fabr.* Bibl med & infim. Latin. vol. 5. p. 4. conf. etiam *Du Pin.* Hist. Ecclef vol. 12. p. 61. (*b*) Prodiit etiam Colon 1476. fol & 1481. Idem scripsit *Resolutiones dubiorum & difficultatum* quæ a statu religioso quempiam avocare possent, teste *Fabr* Bibl med & infim. Latin vol 3. p. 42. (*c*) *Constitutiones* ejusdem in Laertii Cherubini Bullario tom. 1 p. 283. seq. *Testamentum* exhibuit *Dacherius* Spicileg tom. 6. p. 675. Edit. nov. tom. 3. p. 7.8. *Epistolæ* 3 ibid tom. 6 p. 208. & tom. 9. p. 289. Edit. nov. tom. 3. p. 717. *Plures* extant ap. Baluz. Papar Avenionensi. tom 2. p. 775 - 811. *Bullæ & Epistolæ* quædam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p 90. 97. 119. *aliæ* ap. Rymer. Fœder. tom. 6. p. 684 - 759. & tom. 7. 29 - 115. (*d*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 1131.

aono

Sæc. XIV. ab anno MCCC. anno 1380. diem extremum clausit. Opera vigiliis suis lucubrata nonnulla typis excusa lucem viderunt, nonnulla manu exarata in bibliothecis adhuc delitescunt. Sunt autem hujusmodi, Opus *Sermonum de Sanctis*, prodiit *Paris.* 1500. 4to. 1521. Opus *Postillarum & Sermonum super Evangel. Dominical. Argent.* 1483. (*a*) extat MS. in biblioth. *Trajectina*, 2. vol. *De Vitis Fratrum Ordinis sui*, libri 4. duo priores habentur MSS. *ibid.* Prodierunt integri notis August. Sabothii ejusd. Ord. illustrati, *Leodii* 1625. 8vo. (*b*) *Vita S. Monicæ D. Augustini matris*, ex ipsius Augustini libris concinnata, eam edidit Bollandus ad diem 4. Martii. *De quatuor Communionibus, locali, spirituali, temporali, proportionali*, quæ necessariæ sunt eis qui monasticam vitam profitentur; Antonius Massa edidit *Paris.* In Italicum sermonem transtulit Aug. Fivizenus, ac *Romæ* 1586. edendum curavit. *Collectaneum*, seu *Speculum Augustinianorum* ex Aur. Augustini operibus collectum, & Fratr. suis eremitis August. Paris. nuncupatum. Pr. *Quia juxta dictum Sapientis.* Extat MS. in biblioth. Cœnobii Fr. Augustin. ad Pontem novum Paris.

1370. R. G. JOANNES de HILDESHEIM, natione Germanus, patria Westphalus, ex ord. Carmelit, monachus, Petri Thomæ istius ord. generalis discipulus, cujus subsidio in bonis litteris excolendis Avenione usus est, claruit anno 1370. Extat ejus opere laborata *Historia de translatione trium Regum* [Magorum] ad Florentium episcop. Monasteriensem, *Coloniæ* edita. *Speculum fontis Vitæ*, MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 1143. *De Ordine Carmelitarum Dialogus* inter Directorem & Detractorem, MS. *ibid.* Cod. 3429. Plura alia ejus scripta memorat Trithemius, viz. *Chronicon Historiarum*; *De Monstris in Ecclesia*: *De Antichristo*; *contra Judæos*; *Sermones* insuper, & *Epistolas*, quibus etiam *Carmina* addit Possevinus.

1372. H. W. BARTHOLOMÆUS ALBICIUS, gente Italus, patria Pisanus, ex Rivano in Tuscia oriundus, ordinis Minorum monachus, claruit anno 1372. Anno 1399. ad capitulum generale ordinis sui Assisii habitum profectus, librum suum de conformitatibus obtulit, quem concordi omnium suffragiu probatum retulit, & in laboris præmium integro, quo utebatur olim S. Franciscus, habitu donatus est. Obiit grandævus in conventu Pisano die 10. Decembr. Sæc. XIV. ab anno MCCC. anno 1401. Extant *Conformitates S. Francisci cum vita D. N. Jesu Christi*, Mediolani 1510. fol. (*c*) emendatæ & auctæ a Jeremia Brucchio ordinis Franciscani, *Bononiæ* 1590. fol. *Conformitates B. Mariæ Virginis cum D. N. Jesu Christo*, seu Libri 6. de vita & laudibus B. Mariæ Virginis, *Venet.* 1596. fol. *Sermones Quadragesimales de Contemptu Mundi*, *sive de triplici Mundo*, anno 1397. scripti, *Mediolani* 1488. 4to. *Venet.* 1503. *Sermones alii Quadragesimales*, qui casuum conscientiæ resolutionem fere spectant, *Lugduni* 1519. 8vo. *Vita B. Gerardi Laici* anno 1343. defuncti; quam ab Albicio anno 1347. conscriptam MS. penes se habuit L. Waddingus.* Alia quædam a Bartholomæo elucubrata memorat idem de Scriptor. Ord. Minor. p. 48.

* Annal. Minor. ad an. 1343. num. 33.

ISAACUS ARGYRUS, Monachus Græcus, claruit anno 1373. quo Nicephorum Gregoram secutus, *Computum* suum edidit, Andronico urbis Æni præfecto inscriptum, Gr. Lat. a Jacobo Christmanno primum evulgatum *Heidelberg.* 1611. 4to. Deinde versione sua ac notis illustratum edidit Dion. Petavius de Doctrina Temp. tom. 3. p. 359. omisso tamen epilogo, qui in Christmanni editione habetur. *Computum alter*, qui ejusdem quoque Argyri fuisse videtur, ab eodem Petavio editus est ex bibliotheca regis Galliæ, *ibid.* p. 384. 1373. H. W.

ISAACUS ARGYRUS, natione Græcus, instituto monachus, Barlaami discipulus & hyperaspistes, uti ex Simeone Thessalon. notavit H. Whartonus; claruit anno 1373. ob singularem in disciplinis mathematicis peritiam præcipue insignis. Scripsit, ex fide Sixti Senensis* & Possevini,† *Homiliam* in verba illa Domini, *Hæc mando vobis, ut diligatis*, &c. *Encomium in Demetrium Martyrem*; ubinam vero loci asservantur non comperi: Extat nostri Isaaci *de regimine Novitiorum liber.* Pr. Αὕτη ἐστὶν ἡ σώφρων, MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 5. & cujusdam Isaaci anachoretæ (forte nostri) tractatus *De Monastica Politia*; *De Virtutibus & Vitiis*; & *Expugnatio Superbiæ*, MSS. *ibid.* Cod. 290. *Computus duplex* nativo sermone lucem vidit, quorum alterius *excerptum* notis suis doctissimis illustratum Latine 1373. R. G.

* Bibl. Sanct. l. 4. p. 270.
† Apparat. Sec. tom. 1. p. 974.

(*a*) Item *Rom.* 1587. ut refert Vossius de Histor. Latin. L. 2. c. 57. Scripsit etiam *Apologiam Ordinis sui*, diversam ut videtur a *Speculo Augustinianorum*; *Vitam S. Augustini*, a Jacobo Hommey editam Spicil. Patrum p. 569. seq. Pars *æstivalis postillæ Evangeliorum Dominicalium* extat in Bibl. S. Petri Hamburg. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 518. Ejusdem opera fere omnia habentur MSS. in Bibl. publ. Ultrajectina. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 1132. 1275. (*b*) Et editi cum *Sermonibus* Jacobi de Voragine *de tempore*, *Moguntiæ* 1577. (*c*) Dein 1513. fol. Excerpta ex illis Germanice edidit Erasmus Albertus *Witeb.* 1542. 4to. 1543. 8vo. Recus. Gallice *Genev.* 1578. & Lat. *Daventriæ* 1651. & Belgice *Dordraci* 1589. Excerpta quoque dedit Jo. Wolfius Lat. tom. 1. in Lect. Memorabil. p. 627. & Luc. Osiander Germanice *Tubingæ* 1591. 4to. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 131. *Oudin.* tom. 3. p. 1175. & Jo. Georg. Schelhornii Amœnitates literarias tom. 2. p. 549. & tom. 3. p. 160.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. exhibuit Jos. Scaliger cum Hippolyti *Canone Paschali* Gr. Lat. *Lug. Bat.* 1595. 4to. p.25.(*a*) Alia ejus *Opera Mathematica* laudat idem vir eruditiss. Isagog. Chronolog. Canon. passim; quæ, uti & *Poetica* nonnulla in variis Europæ bibliothecis, Vaticana, Cæsarea, Bodleiana, regia Paris. (ut privatas omittam) MSS. sparsim delitescunt: de quibus (quoniam non sunt hujus loci) consulantur Ger. Vossius, Possevinus, & librorum MSS. Catalogi (*b*)

1375. R. G. MATTHÆUS de CRACOVIA, gente Polonus, (*c*) theologiæ magister in gymnasio Pragensi, & in eadem urbe presbyter, verum a popularibus suis male habitus loco cedere coactus est; claruit an. 1375. Tractatum edidit *de celebratione Missæ*, Henrico episcopo Warmiensi nuncupatum, qui sub titulo *Conflictus Rationis & Conscientiæ de sumendo vel abstinendo a Corpore Jesu Christi*; MS habetur in bibl. Colleg. Caio-Gonvil. apud Cantabrigienses, Cod. 828. n. 3. & in Trajectina.(*d*) In eo disputatur *utrum expediat & deceat Sacerdotes continuare Missas vel Laicos frequentes communicare*, quo titulo prodiit excusum *Memmingæ* 1494. 4to. Alia ejus opera theologica, *De Prædestinatione*; (*e*) *De Contractibus*; *Sermones*, &c. recensent Trithemius, Simlerus, & Possevinus. (*f*)

1378. H. W. BONAVENTURA BADUARIUS a PERAGA, gente Italus, civitate Patavinus, illustri genere ortus. Theologiæ doctor in academia Parisiensi, postquam ibi plures annos studiis impendisset, creatus, ordinis Augustiniani eremita, ordinis sui generalis in comitiis Veronensibus anno 1377. electus est. Presbyter cardinalis titulo S. Cæciliæ ab Urbano VI. pontifice an. 1378. mense Septembri renunciatus, varias pro sede Romana legationes obiit. Tandem dum iniquis Francisci Carrariensis Patavinorum reguli ausis quanta animi poterat constantia obsisteret, immissis ab eo sicariis Romæ occisus est an. 1386. seu ut alii, an. 1389. secundum alios 1396. ex aliorum sententia 1399. Extant *Speculum B. Mariæ*, Augustæ 1476. *Tomi* 4. *in libros* 4. *Sententiarum*, alicubi in Germania excusi; (*g*) *Meditationes in vitam Christi*, itidem impressæ, (*h*) testibus Miræo,* & Jos. Pamphilo.† *Commentaria* adhuc *in Canonicas SS. Jacobi & Joannis Epistolas*, & *Sermones de Tempore, de Sanctis, & ad Clerum*, scripsisse Baduarium prodit Jos. Pamphilus loc. cit. (*h* 1)

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

* Auctuar. cap. 442. † Chron. Ord. Erem. p. 67.

1377. H. W. MATTHÆUS, FLORILEGUS vulgo dictus, Westmonasteriensis monachus ordinis Benedictini, claruit anno 1377. Scripsit *Historiarum Flores*, seu annales ab orbe condito ad annum 1307. ex Matthæo Paris. quoad partem priorem fere descriptos. Extant Flores isti in duos libros distributi, cura reverendissimi Matthæi Parkeri editi *Londini* 1567. fol. recusi *Francofurt.* 1601. fol. Annales hosce usque ad annum 1377. produxisse Florilegum, quin & *Chronica Monasteriorum Westmonasteriensis*, & *S. Edmundi* contexuisse, fidem facit Baleus Cent. 6. cap. 31. (*i*) Nondum vero continuatio ista, multo minus Chronica lucem aspexerunt.

1378. H. W. (*k*) URBANUS VI. *Bartholomæus* antea appellatus, gente Italus, patria Neapolitanus, archiepiscopus Barensis, dum post mortem Gregorii XI. cardinalibus in conclavi coactis sedulo famularetur, & concordiam suaderet, pontifex Romanus inopinato electus est Romæ anno 1378. die 8. Aprilis, coronatus die 18. ipso Paschatis festo: dissentientibus tamen acriter cardinalibus Gallis, qui cum numero prævalerent, Gallum pontificem præoptabant; atque adeo Romæ recedentes Robertum cardinalem, Comitem Gebennensem, papam Fundis mense Septembri elegerunt, eique Clementis VII. nomen indiderunt. Hinc natum grave & diuturnum in orbe Christiano schisma; (*l*) quod militum gladios illo ævo, scriptorum calamos nostro etiam exercet. Nec enim de vero pontifice inter pontificios convenit: sed prout olim ecclesiarum occidentalium regimen inter Urbanum & Clementem, eorumque

(*a*) Et in opere de Emendatione temporum L. 4. p. 327. *Lugd. Bat.* 1598. & *Genev.* 1629. (*b*) Conf. etiam *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 176. (*c*) Non Polonum, sed Germanum fuisse, & genere Pumeranum docent Jo. Petrus Ludewig. tom. 2. Scriptor. Bamberg. p. 499. & Bern. Pezius præf ad tom. 1. Anecdotor. p. 4. ubi *Sermonem* ejus *de emendatione morum & cleri* in synodo archiepiscopali a. 1384. habitum, memorat Praga pulsum, in Parisiensi Gymnasio litteras docuisse, narrat Trithemius c. 654. de Script. Eccles. (*d*) Item in Bibl. Paulina Lipsiensi, ut constat ex Catalogo p. 418. Ibid. habetur ejusdem *Sermo de novem peccatis alienis* vid. p. 195. (*e*) Extat MS. in Bibl. Ultrajectina sub titulo, *Rationalis Divinorum Officiorum* vid. *Oudin.* tom. 3. p. 1110. (*f*) Libellus *de squaloribus Romanæ Curiæ* prodiit *Basil.* 1551. Habetur etiam in Append. ad Fasciculum rerum expetendar. & fugiendar. p. 584. *Collationes* 2. *factæ coram Papa* 1401. exstant in lib. primo Miscellan. a Raymundo Duellio edit. *Aug. Vindel.* 1723. *Sermones* MSS. in Bibl. Cæsarea memorat *Lambecius* Bibl. Vindob. tom. 2. p. 776. quem vide. (*g*) Viz. *Normb.* 1491. (*h*) 1. *Sermones de tempore &c.* prodierunt *Swollæ* 1479. & *Hagenoæ* 1496. fol. Ejusdem parva opuscula *Colon.* 1486. *Venet.* 1477. *Argentin.* 1499. *Normb.* 1499. ut narrat *Oudin.* tom. 3. p. 1167. Scripsit etiam *Sermonarium Scholasticum in Evangelia totius anni*, & *vitas Sanctorum*, & *Ternarium sive trinum bonum conscientiæ*, ut post Elsium notat *Fabr.* Bibl. med. & infim Latin. vol. 1. p. 701. (*i*) Sed fallitur, non diu enim ultra ao. 1306. viderur Matthæus ætatem protulisse, ur notat *Fabr.* Bibl. med & infim. Latin. vol. 5. p. 166. vid etiam *Oudin.* tom. 3. p. 700. ad an. 1300. *Nicholson.* Bibl. Histor. Angliæ p. 66. *Flores Historiarum* habentur MSS. in Bibl. Coll. Etonensis & in Bibl. Cott. sub *Claudio* E. 8. n. 26. *Ibid.* sub *Othone* B. 13 n. 2, extant Chronica ab an Ch. 1067. ad an. 1307. in quibus eadem quoad magnam partem habentur ac ap. Florilegum; alia vero fusius enarrantur. (*k*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 33-37. (*l*) Acta varia hujus Schismatis evulgavit *Martene* Anecdotor. tom. 2. p. 1074. seq.

runque

Sæc. XIV. ab anno MCCC. rumque successores divisum extitit; sic & nunc ferme authores popularium suorum studiis obsecuti, in partes dissiliunt. Urbanus Romæ, Clemens Avenione sedit. Illi Italia, Germania, & Pannonia; huic reliquus orbis occidentalis cessit. Obiit Urbanus, postquam gravia cum Clemente antipapa armis non minus temporalibus quam spiritualibus bella integro decennio gessisset, captivitatem plus una vice passus, & assiduis periculis jactatus, Romæ anno 1389. die 15. Octobris. Extant *Epistolæ* 4. Concil. tom. 11. p. 2045. *Constitutio in violatores libertatis Ecclesiasticæ*, apud Bzovium ad an. 1383. *Epistolæ aliæ* 3. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 4. in Regesto Pontif. p. 165. 171. 176. ubi Clementis VII. epistolæ 20. reperiuntur. *Bullam ejus de fide Hæreticis non servanda*, ex Bibliotheca Cottoniana edidit Richardus Craekanthorpius noster Apol. pro Eccles. Anglican. adversus Spalatensem. Porro Urbani *Formulæ precum*, una cum *Indulgentiis* ab eo concessis, vulgari idiomate prodierunt *Dilingæ* 1567. *Constitutiones quædam Ecclesiasticæ* in Collectione *Romæ* 1579. edita. *Litteræ* seu *Bullæ* plures Apostolicæ in Laërtii Cherubini Bullario Magno *Romæ* 1617. 1638. (*a*)

1378. H. W. ALBERTUS DE ARGENTINA, gente Germanus, civitate Argentoratensis, magister seu doctor, & fortassis presbyter, episcopi Argentinensis familiaris, a quo Avenionem legatus fuit, ut se pontifici excusaret, & Ludovici Imp. decretum contra ambitionem pontificiam deferret. Claruit anno 1378. Scripsit *Chronicon* ab initiis Rodulphi Habspurgensis Imp. ad Caroli IV. mortem, seu ab anno Christi 1270. ad 1378. Mutilum id edidit Cuspinianus cum Consulibus Romanis, *Basil.* 1553. 1569. (quæ quidem editio in Indice Expurgatorio nominatim prohibetur, quin & integrum Alberti Chronicon legi interdicitur, antequam pro inquisitorum arbitrio expurgetur) integrum Christianus Urstisius inter Scriptores Germanicos, *Francofurt.* 1585. 1670. tom. 2. p. 97. Scripsit etiam Albertus *Vitam Bertholdi a Bucheke*, episcopi Argentinensis, & Spirensis ab anno 1328. ad 1353. Eam ad Chronici calcem edidit Urstisius *ibid.* p. 167.

1378. R. G. NILUS PATRIARCHA, primo monachus, deinde post mortem Macarii qui Philotheum excepit, ad thronum patriarchalem CP. evectus anno 1378. Hunc viginti annos ecclesiæ præfuisse vulgo traditur, verum ex accuratiori patriarcharum serie a Labbeo edita satis certum est eum non nisi octo annos cathedram adornasse, annoque 1386. mortem obiisse. Hujus meminit Simeon Thessalonicensis, Dial. contra Hæres. Σοφωτάτȣ Νείλȣ τȣ̃ μετ' αὐτὸν [Φιλόθεον] τῆς Κωνςαντίνȣ ἀρχιερατεύσαντ☉ ἐκκλησίας. Extat ejus *Oratio Supplex ad Deum contra Barbarorum incursionem, bellum intestinum, famem, pestem, & mortem subitam*, a non nullis Nilo Ascetæ perperam tributa; hanc in linguam Latinam transtulit, & versionem istam absque contextu Græco edidit Joan. Sambucus, *Patav.* 1555. 4to. Habetur Græce MS. in Bibl. Vindob. Cod. Hist. 55. n. 3.

1378. R. G. (*b*) JOANNES FABRI, natione Gallus, patria non Duacensis uti vulgo scribitur, sed Parisiensis, in ea enim urbe *se natum, nutritum, & in Jure Canonico Doctoratum adeptum* ipse testatur; ex abbate S. Vedasti Atrebatens. episcopus Carnotens. factus, & Ludovici ducis Andium Siciliæ R. cancellarius, claruit anno 1378. obiit anno 1390. Scripsit ex fide Steph. Baluzii tractatum de schismate adversus Joannem de Lignano quem *Planctu bonorum* inscripsit, forma dialogi inter doctorem Bononiensem & Parisiensem. Extat MS. in Biblioth. Colbert. Cod. 812. 814. *Expositionem rerum in Gallia gestarum*, circa annum 1378. Comiti Flandriæ traditam; hujus meminit Baluzius not. ad Vit. PP. Aven. col. 1261. eamque in tomo 4. Historiæ Universitat. Paris. editam esse testatur. *Oratio ejus ad Gregorium P. XI, Caroli V. Francorum R. nomine*, extat MS. ibid. Cod. 822. *Diarium* denique *historicum*, quo res gestas omnes quibus interfuerit, singulis diebus prout gestæ sunt, ab anno 1381. ad annum 1388. ordine descripsit, habetur MS. ibid. Cod. 587. patrio, ut videtur, sermone consignatum. Hoc Diario multum usus est Baluzius in notis suis, uti ipse fatetur col. 1405. Notandum est quæstionem istam de *Schismate* doctissimos quosque istius sæculi viros exercuisse, quorum alii Urbani VI. alii Clementis VII. partes secuti sunt: unde in immensum adeo excrevit ista controversia; ut 32. volumina ultro citroque scripta in archivis Vaticanis adhuc dum MSS. habeantur, uti Alf. Ciacconius testatur.

1380. H. W. GULIELMUS THORN, natione Anglus, cœnobii S. Augustini Cantuariensis monachus Benedictinus, claruit circa ann. 1380. Scripsit *Chronicon de Gestis Abbatum S. Augustini Cantuariensium*, ab ipso S. Au-

(*a*) *Privilegia concessa* Regi Castellæ &c. contra antipapam bellum gerenti. *Bulla* 2. & *Constitutio* ab Urbano facta dum obsessus fuit in Castro Luceriæ, habentur MSS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* F. 2. n. 1. 7 30. *Bullam* unicam exhibuit *Wilkins* Conc. Brit tom. 2. p. 617. 11. *alias* ibid. tom. 3. p. 126 — 198. *Epistolam* unicam dedit Martene in Collect. Nov. Vet. Monumentor. tom. 9. p. 1445. *Epistolam de Canonizanda Birgitta* Ericus Benzelius in Diar. Vastenensi edidit *Upsal.* 1721. *Bullas & Epistolas* varias Rymer. ap. Fœder. tom. 7. p. 215. — 632.
(*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 1197.

 gustini in Britanniam ingressu usque ad an. 1397. summa quidem fide ac diligentia ubivis usus; priorem vero Chronici partem usque ad annum 1272. ex Thomæ Spotti historia, (a) paucis quibusdam resectis mutuatus. Prodiit istud Chronicon inter Scriptores 10. Historiæ Anglicanæ *Londini* 1652. fol. p. 1757. (b) Alia quædam scripsisse dicitur Gulielmus, viz. *Historiam Regum Cantianorum; Vitas quorundam Sanctorum, & Chronica de Comitatibus, Episcopatibus, & Abbatiis per totam Angliam*: quæ quidem nondum typis edita sunt. Extat opus postremum MS. in Bibliotheca S. Benedicti Cantab. cod. 67.

1380. H. W. BALDUS UBALDUS, gente Italus, domo Perusinus, ex illustri Ubaldorum familia oriundus, Petri de Ubaldis, doctoris Perusini filius, juris utriusque doctor, Bartoli de Saxoferrato auditor, primum in civitate patria, dein a Galeacio Vicecomite Mediolanensi evocatus, Ticini maximo auditorum concursu & applausu jus utromque docuit. Claruit anno 1380. quo circiter tempore de electione pontificum Urbani VI. & Clementis VII. schismatica a summis reipublicæ Christianæ viris consultus, pro Urbano sententiam tulit. Tandem a canicula sua, quam alebat, in labio leviter morsus, quarto deinceps mense rabiem concepit, ac diem obiit anno ætatis suæ 76. Christi 1400. die 28. Aprilis, seu, ut alii, anno 1423. mense Julio. Habitu S. Francisci amictos (ratus id plurimum ad animæ salutem conducere) sepeliri voluit. Factum id Ticini in conventu fratrum Minorum.

SCRIPTA.

Commentarius in libros Decretalium. Venetiis 1595.

Consiliorum volumina 5. Francofurt. 1589. *sextum* Venet. 1600.

Commentarius in Codicem, Feuda, Digestum novum ac vetus, &c. *Lugduni* 1545.

Alia plura Baldi opera jus civile spectantis innumeris fere in locis typis impressa prodierunt. Omnia compendio enumerat Boissardus Icon. illustr. vir. Par. 1. p. 102. (c)

1380. R. G. STEPHANUS BYRCHINGTONUS, gente Anglus, patria Cantianus, vico de Byrchinton in insula Taneto oriundus, cœnobii Cantuariensis ex ordine Benedicti monachus, claruit anno 1380. *Archiepiscoporum Cantuariensium Seriem & Vitas* ab Augustino Romano anno 597. ad Wilhelm. Courtney, ann. 1381. contexuit. Opus istud Antiquitat. Britannic. auctor sæpius laudat, præsertim in Vita Joannis Stratford, ubi integras exscribit paginas, uberius quam quo Whartonus usus est exemplar nactus, unde duplicem sui operis editionem, arctiorem unam quæ in anno 1368. desinit, auctiorem alteram ad ann. 1382. diductam, Stephanum nostrum adornasse suspicatur idem vir eruditus, qui breviorem istam ex codice Lambethano descriptam publici juris fecit Angl. Sacr. tom. 1. p. 1. cui etiam *Simonis Sudburii Vitam* ex Wilh. Chartami *Speculo Parvulorum* in eadem Biblioth. MS. subjunxit, *ibid.* p. 49. In eodem codice habentur MSS. *De Regibus Angliæ; De Pontificibus Romanis; & De Imperatoribus Romanis Commentarii*; quos Byrchingtono nostro pari fiducia ascribit; ac episcoporum Eliens. Catalogum a Pitsæo memoratum ei abjudicat Cl. editor, qui & erroris Pitsæani fundamentum felici conjectura detexit. Præfat. ad tom. 1. Angl. Sacr. p, 20.

HENRICUS de HUECTA, sive *de Oita*, unus enim idemque est, duos licet fecerit Simlerus & ex eo Possevinus,) natione 1380. R. G.
Germanus, ex ord. Carmelit. in academia Viennensi professor, Henrici de Hassia æqualis ac coadjutor, claruit anno 1380. Ob propositiones quasdam curiæ Romanæ placitis parum congruas hæresis notam vix evitavit, a Joanne tamen Gersono M. Franciæ cancellario multum laudatus. Extat hujus *Tractatus de Contractibus*, inter Gersonis opera sæpius impressus, seorsim autem prodiit *Paris.* 1506. 4to (d) *Propositiones & earum Explicationes*, vidit Fl. Illyricus, quarum portiunculas non nullas exhibet Catal. Test. Verit. col. 1800. Scripsit porro ex fide Trithemii & Pantaleonis, *super* 4. *libr. Sententiarum; De Conceptione B. Mariæ; Sermones*, &c.

MICHAEL ANGRIANUS, seu 1381. H. W.
Aignanus, (e) gente Italus, patria Bononiensis, sint licet, qui ex Lombardia oriundum velint, ordinem certe Carmelitanum in cœnobio Bononiensi professus est, theologiæ laurea in academia Parisiensi postea insignitus. Claruit anno 1381. quo totius ordinis sui generalis numero decimus nonus in capitulo Veronensi constitutus est. Vicarii generalis munus illi antea demandarat Urbanus VI. pontifex. Summum ordinis sui magistratum quinquennio administravit. Obiit Bononiæ anno 1416. calendis Decembribus,

(a) Chronicon Thomæ Spotti edidit Thomas Hearnius *Oxon.* 1719. 8vo. (b) Habetur MS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* D 11. n. 9. (c) Conf. etiam *Oudin.* tom. 3. p. 1234. & *Ludovicum Jacobillum* in Bibl. Umbriæ. (d) Extat cum aliis ejusdem opusculis in Bibl. Paulina Lipsiensi vid. Catalog. p. 342. 361. 370. (e) Rectius de Hygnanis, ut notat *Fabr.* bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 222. quem vid. de editionibus *Commentariorum in Psalmos*.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. ex Sixti Senensis autem calculo anno 1396. in conventu Carmelitano ante summum altare sepultus. Scripsit *Commentariorum in Psalmos libros* 5. quibus universum Psalterium methodo scholastica, non infelici tamen, explicat. Prodiit opus istud sub *Incogniti* authoris nomine *Compluti* 1524. *Lugduni* 1588. *Lugduni* 1602. fol. Authori demum suo restitutum *Venet.* 1603. *Lugduni* 1652. 1673. *Commentarium ejus in libros Sententiarum* excusum esse *Mediolani* prodit Simlerus Biblioth. p. 503. qui plura alia Michaëlis scripta, & in his insigne opus *de purissima Conceptione Virginis Mariæ*, recenset; alia Antonius Alegre Paradis. Carmelit. p. 316. (*a*)

1381. H. W. RAYMUNDUS JORDANUS, qui diu suppresso suo, sub *Idiotæ* nomine latuit, & sæculi octavi aut noni antiquitatem præ se tulit; canonicus erat regularis ordinis Augustiniani, primo Uticensis sive Uzeciensis in Gallia Narbonensi præpositus, dein Cellensis in diœcesi Bituricensi abbas. Claruit ab anno 1381.

OPERA.

Contemplationum libri 6. de miserabili cursu vitæ præsentis; de innocentia perdita; de conversione per 12. *menses anni spiritualis, producentis* 12. *fructus Spiritus; de conflictu assiduo inter animam & carnem; de septem donis Sp. S. contra septem peccata mortalia; quod Spiritus S. est adjutor animæ, & de variis ejus erga hominem officiis; De octo beatitudinibus; De Amore; De vera Patientia; De Morte; De B. Maria Virgine.* Prodierunt Contemplationes istæ *Paris.* 1519. 4to. & alibi.

Tractatio plena de B. Virgine.

De statu religioso libri 3.

Opus de Oculo Spirituali: seu *Oculus Mysticus.* Prodiit mutilum tamen, sub Raymundi nomine a Raynaudo editum *Lugduni* 1641. Verum id Joanni Gualensi deberi Waddingus demonstravit. Prodierat antea sub nomine cujusdam magistri P. Lacepieræ integrum *Venet.* 1496. Italice a Theophilo Romano Ord. Erem. August. conversum.

Regulæ Christianam vitam complectentes.

Paraphrasis in Psalmum 15. quam una cum præcedente opusculo Joanni Pico Mirandulano deberi conjicit Labbeus.

Opera ista omnia, in quavis fere Bibliothecæ Patrum editione sub Idiotæ nomine haberi solita, Raymundo vindicavit, (*b*) additisque castigationibus suis edi curavit Theophil. Raynaudus *Paris.* 1654. 4to. Sæc. XV. ab anno MCCC.

JOANNES TAMBACUS, natione Teutonicus, patria Argentinensis, ordinis fratrum Prædicatorum in cœnobio Argentinensi monachus, dein studii Pragensis primus rector, ac demum sacri palatii magister ab Urbano V. papa anno 1366. creatus. Claruit anno 1384. Obiit octogenario major, quo tamen anno, non liquet. Extat *Speculum Patientiæ*, seu *de Consolatione Theologiæ libri* 15. Paris. 1493. Colon. 1502. Norimbergæ 1509. & alibi pluries. (*c*) Opus ejusdem *De Culpa & Gratia* MS. habetur apud Dominicanos majoris conventus Parisiensis. Alia plura Tambaci scripta recenset Altamura Biblioth. Prædicat. p. 129. de quibus nil constat. 1384. H. W.

MARSILIUS AB INGEN, seu Inghenius, gente Germanus, Trithemio tamen & Baleo Anglus, academiæ Parisiensis doctor, canonicus & thesaurarius ecclesiæ S. Andreæ Coloniensis, Gymnasii Heidelbergensis fundator, primusque ejusdem doctor ac rector. Claruit anno 1384. Obiit anno 1394. 13. cal. Septembris, Heidelbergæ in ecclesia S. Petri sepultus. Scripsit *Commentaria in 4. libros Magistri Sententiarum*, quæ typis impressa prodierunt *Argentorati* 1501. Alia ejusdem scripta enumerat Baleus Cent. 7. cap. 5. quæ in tenebris adhuc delitescunt. 1384. H. W.

EMANUEL II. Palæologus, Joannis V. Palæologi Imp. filius natu tertius, imperium rara erga patrem pietate meruit. Cum Joannes enim pater anno circiter 1380. præfecto Constantinopoli Andronico filio natu maximo, in occidentem proficisceretur, ut subsidia a Christianis principibus adversus ingravescentes Turcarum vires conquireret: & inter redeundum Venetiis a mercatoribus ob usurariam pecuniam nondum exsolutam detineretur; Andronicus de imperio securus patris captivitatem in sinu risit: Emanuël vero corrasis e præfectura sua Thessalonicensi pecuniis, Venetias properavit, & expunctis mercatorum tabulis patrem redemit. Andronici scelere incarceratus, Emanuëlis pietate liberatus Joannes Imp. illum cum Joanne filio exhæredavit, illum imperii successorem sibi mortuo designavit, socium sibi vivo ascivit anno circiter 1384. Andronicus ejusmodi ignominia in rabiem 1384. H. W.

(*a*) *In Threnos in Psalmos Pœnitentiales*, *Comment. in Michæam*, & *in 4. Evangelistas*, & alia Michaëlis Scripta memorat Lud. Jacobus in Bibl. Carmelitana ut referunt *Fabr.* loc citat. *Le Long* Bibl. Sacr. vol. 2. p 620. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3 p. 1180. (*c*) Impressi proximis a reperta illa arte temporibus exstant inter Tob. Eckardi Cod. MSS. Quetlimb. p. 52. *Regimen Ecclesiæ*, una cum *libris de Consolatione* MSS memorat Sanderus in Bibl. Belg. p. 247. *Exhortatio ad Carolum IV.* Romanorum & Bohemiæ regem, extat MS. in Bibl. Cæsarea, teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 436. qui alia ejusdem Scripta recenset. vid. etiam *Quetif.* tom. 1. p. 667. seq. *Oudin.* tom. 3. p. 1048.

actus

Sæc. XIV. ab anno MCCC. actus ad Bajazetem Turcarum regem confugit; & copiis illius auxiliaribus adjutus Constantinopolim expugnat, patrem fratremque carceri mancipat. & imperium invadit. Exacto in carcere triennio Joannes & Emanuel filius salvi evadunt, & Bajazetis tyranni, Andronico jamdudum infensioris facti, favore & auxiliis usi, imperium recuperant; & Andronicum in carcerem perpetuum abducendum Turcis committunt. Anno 1391. defuncto Joanne patre, Emanuel solus deinceps regnare cœpit: cumque imperii majestatem adversus Bajazetis ferociam constanter tueretur; decennalem statim regiæ urbis obsidionem passus est. Ipse urbis cura defensioneque Joanni Andronici fratris filio commissa, in occidentem paterno exemplo subsidia a Latinis impetraturus navigat; paterno etiam infortunio usus. Postquam enim Italiam, Galliam, Angliam, Germaniam, & Pannoniam peragrasset; Constantinopolim demum re infecta rediit. Desperatis fere rebus Constantinopolitanis aliunde eluxit salus. Tamerlane enim Tartarorum principe ad suppetias Emanuëli ferendas cum ingenti exercitu advolante, Bajazetes anno 1401. obsidionem solvit: & commisso anno sequenti cum Tartaris prælio vincitur, ac captivus abducitur. Emanuël extincto tyranno perpetuam cum Mahometo ejus filio pacem iniit: & imperium deinceps securus tenuit. Obiit, uti volunt, anno 1418. rectius vero 1425. postquam senio debilis imperii lampadem Joanni filio anno 1419. tradidisset.

SCRIPTA.

Præcepta 100. *Educationis Regiæ ad Joannem filium.*

Orationes 7. *de virtutibus ac vitiis*, & *bonarum litterarum studio*, ad eundem.

Oratio propitii principis ad benevolos subditos in ætatis flore constitutos.

Preces ad Deum matutinæ (prolixæ satis) 2.

Capita Compunctionis seu Confessionis ad Deum, metrice.

Imago Veris in Auleo textili Operis Phrygii.

Oratio ficta Tamerlanis ad Bajazetem a se captum.

Psalmus Eucharisticus ad Deum pro captivitate Bajazetis.

Prodierunt opuscula ista omnia cura Joannis Leunclavii Gr. Lat. *Basil.* 1578. 4to.

Oratio funebris admodum prolixa in fratrem Theodorum Palæologum Despotam Gr. Lat. a Combefisio cum notis edita Auctuar. Noviss. *Parif.* 1648. tom. 2. p. 1045. (*a*)

EMANUEL PALÆOLOGUS, *Manuel Imperator* vulgo dictus. Joannis Palæologi F. Andronici junioris N. claruit anno 1384. a patre in imperii consortium adscitus, ab anno 1391. solus regnavit. Plurima eruditionis ac pietatis suæ monumenta post se reliquit. Edita e Cl. Whartono memorantur; quæ typis nondum commissa in Bibliothecis etiamnum latent, quorum notitia ad nos pervenit, recensebimus. *Oratio in Dormitionem Deiparæ.* Pr. Ὦ θεοῦ μῆτερ, καλὸν γὰρ οἶμαι καὶ μάλα χαρίεν. Hujus meminit L. Allat. de Simeon, p. 114. *Oratio de peccato, de non desperando*, & *de Divina Providentia.* Pr. Ὁ λόγος οὗτος ὁ τῆς ὁσίας ἡμῶν τὸν βίον ἄριστα διαζωγραφήσας. Allat. *ibid.* p. 102. *Sermo Apologeticus* ad Latinum quendam Parisiis agentem, qui in figura syllogismi ad eum scripserat, *de Processione Spiritus S.* capitibus 157. constans. Pr. Κρεῖττον ἂν ἦν σοι ταῦθ᾽ ἅ σοι πρὸς ἡμᾶς εἴρηται Hujus etiam meminit Allatius de Consens. lib. 2. c. 18. §. 3. col. 854. Eundem in Biblioth. Vaticana MS. extare, uti & *Epistolas* non nullas testatur Simlerus. *Dialogus cum Matre sua de Nuptiis.* Pr. Βασιλεύς· Ὦ μῆτερ, εἴ ποτε ἄλλως εἶχον δόξης περὶ τοῦ πράγματος. Extat MS. in Bibl. Vindob. Cod. Philos. 98. n. 6. in eodem codice, uti & in Cod. 42. varia habentur nostri Manuëlis opera, *Preces*, *Cantica*, & *Canones*, utrum ab editis diversa, cum editio ista a Leunclavio adornata non sit in promptu, dicere non possum. *Dialogus cum nobili quodam Persa*, ut fingit, *super Religione Christiana*, *ac præcipuis fidei mysteriis*, *deque Mahometismi impietate*; opus egregium in 26. *dialogos* partitum habetur MS. in Biblioth. reg. Gall. Cod. 1385. (*b*) In eadem Bibliotheca Cod. 1843. reperitur *Onirocriticum* hactenus ineditum, teste du Cangio. *Canones Vitæ Spiritualis*; *Poemata in S. Demetrium*, & *alios Calites*, & *Encomium Theodoræ Thessalonicensis*, Manuëlis nostri opere laborata se legisse testatur Geo. Phranzes Hist. Byzant. l. 2. c. 5. p. 114. Sæc. XIV. ab anno MCCC. 1384. R. G.

JACOBUS de THERAMO, (*c*) natione ut videtur Italus, canonicus Aprutinus, & archidiaconus Aversanus, claruit anno 1384. Scripsit *de Romani Pontificis Monarchia*, librum quem *Monarchiale* appellavit, opus ex Car. Molinæi judicio blasphemum uti refert Simlerus: *De Redemptione generis Humani* tractatum, in duas partes, ut videtur, distributum, quarum una *Disputatio est inter Ecclesiam Christi* & *Synagogam Satanæ*, & *Consolatio Peccatorum* dicitur; extat MS. in Biblioth. Bodleian. Cod. 775. 1384. R. G.

(*a*) Habetur etiam Lat. in tom. 26. Bibl. PP. Lugd. p. 491. (*b*) Item in Bibl. Ambrosiana Mediolanens. vid. Montfaucon. Diar. Ital. p. 14. *Orationem in Jesu Christi Nativitatem.* Pr. Οὐδ᾽ ἂν ἐν ἧττον γένοιτο χεῖρον, memorat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 86. (*c*) Idem qui Jacobus de Ancharano. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 7.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. 1819. aliisque: (*a*) altera est *Tractatus judicialis*, sive *Actio Causidica inter Deum & Diabolum*, & *Belial* prænotatur. MS. in bibl. Colleg. Baliol. apud Oxonienses. *De Remediis Conversorum*, lib. 12. MS. in bibliotheca Bodleian. Cod. 2668. In Clementinas etiam scripsisse dicitur: *Commentarius* ejus in quatuor libr. *Sententiarum* in publicum prodiit, *August. Vindel.* 1472. *De Prophetiis* ejus legimus in articulis contra J. Hussum in concilio Constant. prolatis. Vide Conc. tom. 12. col. 133.

1385. H. W. JOANNES DE BURGO, natione Anglus, theologiæ doctor, academiæ Cantabrigiensis cancellarius, nec non ecclesiæ de Colingham in agro Nottinghamiensi rector, claruit anno 1385. quo *Pupillam Oculi* compilavit. Scripsit enim librum, cui titulus, *Pupilla Oculi, omnibus Sacerdotibus, tam Curatis quam non Curatis, summe necessaria; in qua tractatur de septem Sacramentorum administratione, de decem praeceptis Decalogi, & de reliquis Ecclesiasticorum officiis, quæ oportet sacerdotem rite institutum non ignorare.* Prodiit *Paris.* 1510. (*b*) *Argentinæ* 1514. *Rothomagi* 1516. 4to. Quanti olim habebatur liber iste, ex innumeris fere, quæ Cantabrigiæ in bibliothecis publicis asservantur, exemplaribus ejus MSS. patet adeo ut tam insignem scriptorem Balei diligentiam penitus fugisse haud satis mirari possim.

1389. H. W. MANUEL CHRYSOLORAS, origine Romanus, patria Byzantinus, nobilissima prosapia oriundus, claruit anno 1389. quo circiter tempore in occidentem a Joanne Palæologo seniore Imp. legatus, ut subsidia adversus Turcas a Christianis regibus postularet; postquam apud Angliæ regem, aliosque principes munus sibi demandatum summa diligentia, irrito tamen successu, obiisset, in Italia consedit: ubi Græcarum litterarum studium septingentis plusquam annis in occidente neglectum, quin & ignotum fere, primus omnium resuscitavit; ac primum Venetiis, mox Florentiæ, postea Romæ, tandem Ticini docuit; Leonardum Brunum Aretinum, Franciscos Barbarum, Philelphum, & Poggium, Baptistam Guarinum, aliosque primarios sæculi viros discipulos nactus. Anno circiter 1397. ab Emanuele Imp. in occidentem profecto Florentia evocatus, Mediolanum se contulit. Post Emanuelis vero abitum ad solita docendi munia se recepit. Anno 1414. Constantiam petiit, concilii generalis spectator cupidus: ubi anno sequenti die 15. Aprilis vitam finivit, apud Dominicanos Constantienses sepultus. Epitaphium ei posuit Æneas Sylvius, poëta laureatus, quod sic incipit; Sæc. XIV. ab anno MCCC.

Ille ego, qui Latium priscas imitarier artes,
Explosis docui sermonum ambagibus, & qui
Eloquium magni Demosthenis & Ciceronis
In lucem retuli, Chrysoloras nomine notus,
Hic sum post vitam, & peregrina in sede quiesco, &c.

Extant, *Epistolæ* 3. *de Comparatione Veteris & Novæ Romæ*, prima admodum prolixa ad Joannem Palæologum Imp. secunda ad Joannem Chrysoloram, tertia ad Demetrium Chrysoloram, multo breviores. Prodierunt Græce, prima etiam Gr. Lat. interprete Petro Lambecio. ad calcem Godini de Antiquitatibus CPP. *Paris.* 1655. fol. *Quæstiones* ejusdem *Grammaticales* prodierunt Græce alicubi in 8vo. (*c*)

MANUEL CHRYSOLORAS, patria Byzantinus, eximius Græcarum litterarum in Italia instaurator, claruit an. 1389. 1389. R. G. Præter epistolas a Whartono recensitas, nonnulla etiam argumenti theologi conscripsit, ac, veluti animum cum cœlo mutasset, Latinorum dogmata non solum amplexus est, verum etiam scriptis propugnavit. Extat ejus *de Processione Spiritus S.* contra Græcos tractatus, brevis quidem, sed ex Allatii sententia satis acutus & solidus. Pr. *Ῥωμαίοις γράφων ὁ μακάριος Παῦλος περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος φησίν·* Hujus meminit L. Allatius adv. Creighton. p. 4. Habetur MS. Paris. in Cod. Naudæano, 32. *Epistolæ* ejus nonnullæ extant MSS. in biblioth. Vindob. Cod. Philos. 245. n. 6. Plures in biblioth. publ. Lugduno-Batava, n. 45. S. Gregorii Magni *Missam* ex lingua Latina in Græcam transtulit, uti nos docet L. Allatius de Georgiis, p. 362. Extat MS. in biblioth. Barberina, Cod. 75. Hoc tempore claruit & Joannes Chrysoloras, vir dicendi ac disputandi peritus, Barlaami monachi partes tutatus, a Greg. Palama profligatus. Vide Phranz. Chron. Byzant. l. 1. c. 12. p. 56. Huic fortasse tribuenda est *Disputatio*, cujus meminit Possevinus Append. p. 49. inter Græc. MSS. Manuel. Eugenici.

(*d*) BONIFACIUS IX. *Petrus Thomacellus* antea appellatus, patria Neapolita- 1389. H. W. nus, ab Urbano VI. primum acolythus & protonotarius apostolicus, deinde dicaconus

(*a*) Prodiit an. 1482. Denuo cum Bartoli de Saxo-ferrato *Processu Satanæ contra B. Virginem*, Hanov. 1611. 8vo. (*b*) Recus. 1518. De Codd. MSS. vid. *Oudin.* qui post Pitseum hujus Burgensis *librum bonniliarum* memorat. (*c*) *Venet.* 1512. 1517. 8vo. *Florent.* 1516. 8vo. *Argentor.* 1416. 4to. *Paris.* 1547. 4to. Gr. & Lat. *Paris.* 1539. 8vo. teste *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 7. §. 15. vol. 7. p. 38. Extant MS. in Bibl Bodleiana ut monet *Oudin.* tom. 3. p. 1232. Ejusdem quædam habentur MSS. in Bibl. Chiggia Rom. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 238. (*d*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 10. p. 37-42.

Append. L* cardina-

Sæc. XIV. ab anno MCCC. cardinalis S. Georgii in Velabro, postremo presbyter cardinalis titulo S. Anastasiæ constitutus. Post Urbani mortem pontifex Romanus electus est anno 1389. die 2. Novembris, consecratus die 11. coronatus die 14. ejusdem mensis, ætatis suæ anno 34. seu, ut alii, 45. Anno 1390. anathema Carolo Siciliæ regi, totique ejus posteritati ab Urbano decessore incussum abrogavit: & festum annunciationis B. Virginis ab Urbano paulo ante mortem institutum confirmavit. Anno 1391. vir nummi, quo affines ditaret, cupidissimus, annatarum onus ecclesiæ primus invexit, ut primi anni fructus beneficiorum ecclesiasticorum, primitiarum Judaicarum ad instar, ærario apostolico solverentur, sanciens. Anno 1394. seditionibus nuperis in urbe sedatis, ut sibi magistratus pro lubitu constituere, vectigalia imponere, ac rem militarem disponere liceret, obtinuit, adeoque *primus omnium Romanorum Pontificum*, inquit Bzovius,* *omnem populi Romani vim sustulisse, ac tandem Urbis summum imperium obtinuisse visus est*. Anno 1400. ex Assiso, ubi multis annis moram fecerat, Romam ingressus jubilæum celebravit. Obiit anno 1404. die 1. Octobris. Extant *Epistolæ & Constitutiones* 4. apud Bzovium ad an. 1390, 1391, 1403. *aliæ* 6. apud Waddingum Annal. Minor. tom. 4. ad an. 1392, 1394, 1399. *aliæ* 42. ibid. in Regesto Pontif. p. 177. *aliæ* plures apud eundem tom. 4. (*a*)

* Ad ann. 1394. num. 1.

1390. H. W. JOSEPHUS, ALSHAHER BILTABIB dictus, Al-marchum Al-mashiki Altagi filius, natione Ægyptius, civitate Alexandrinus, præpositus ecclesiæ catholicæ B. Virginis anno 1390. constitutus, presbyter anno 1398. ordinatus. Iste omnes fere canones in ecclesia Græca receptos Arabico sermone paraphrastice interpretatus est. Extat integra *versio* MS. in biblioth. Bodleiana. Ex ea excerptos *priorum* 4. *Conciliorum Generalium Canones* Arabice & Latine evulgavit Cl. Beveregius in Pandectis Canonum *Oxon.* 1672. tom. 2. p. 681.

1390. H. W. PETRUS HERENTALIUS, seu *de Herentalis*, gente Belga, patria Brabantus, ex oppido cognomine originem duxit, canonicus ac prior cœnobii Floreffiensis ordinis Præmonstratensis, claruit anno 1390. Obiit post annum 1436. modo calculos recte ponat Simlerus,* qui *Catenam* illius in Psalmos isto circiter anno concinnatam prodit. Ex variis enim patrum ac doctorum commentariis prolixam *Psalmorum Expositionem* Petrus composuit, quæ typis excusa prodiit *Colon.* 1487. fol. (*b*) *Reutlingæ* 1498. *Rothomagi* 1504. 4to. *Colon.* 1554. *Commentarium* ejusdem *in* 4. *Evangelia fusissimum*, uti & *Chronicon ab orbe condito ad annum* 1385. se MSS. in bibliotheca Floreffiensi vidisse testatur Oudinus Suppl. p. 657. Chronicon habetur etiam in biblioth. Colbertina Cod. 751. Alia quædam illius scripta recenset Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 621. (*c*) Sæc. XIV. ab anno MCCC.

* Biblioth. p. 558.

PETRUS HERENTALIUS, patria Brabantus, ex ord. Præmonstrat. cœnobii Floreffiensis Prior, claruit anno 1385. Scripsit *Compendium Chronicorum*, ab orbe condito ad an. 1395. Joanni episcopo Leodiensi nuncupatum, quod MS. extat in biblioth. Floreffiensi, & in Colbertina, Cod. 751. Ex hoc opere, ut videtur, *Vitas Pontificum Rom.* 7. descripsit, viz. Joannis XXII. Benedicti XII. Clementis VI. Innocentii VI. Urbani V. Gregorii XI. Clementis VII. ac notis suis uberrimis locupletatas publicæ luci donavit Steph. Baluzius Vit. PP. Aven. tom. 1. col. 179. 237. 309. 361. 413. 483. 539. 1385. R. G.

RADULPHUS DE RIVO, natione Belga, patria Brabantus, domo Bredanus, decanus Tungrensis, antiquarum ecclesiæ consuetudinum peritissimus simul ac tenacissimus, claruit anno 1390. Obiit Romæ anno 1401. die 2. Novembris, seu, ut alii, anno 1403. die 10. Aprilis. Extat *Calendarium Ecclesiasticum*, seu *de Canonum observantia Propositiones* 23. seorsim editæ *Lovanii* 1568. & in Bibliotheca Patr. recusæ tom. 26. p. 289. *Historia de rebus gestis trium Pontificum Leodiensium*, Engelberti a Marka, Joannis de Arkel & Arnoldi de Horn, ab anno 1347. ad an. 1386. quam primus in lucem edidit Joannes Chapeaville Rerum Leod. Hist. *Leodii* 1616. 4to. tom. 3. p. 1. 1390. H. W.

GERARDUS, ZUTPHANIENSIS a civitate patria dictus, unus e primis clericis regularibus ordinis S. Hieronymi, seu fratribus vitæ communis a Gerardo magno apud Daventrienses institutis, pietate eximia, & rara doctrina insignis, claruit anno 1390. Obiit die 4. Decembris, anno 1398. 1390. H. W.

(*a*) Ejus *Constitutiones* 5. extant in Bullario magno Cherubini t. 1. p. 293. *Epistola pro Ecclesia Parisiensi* apud *Harduin.* Conc. tom. 7. p. 1912. *Aliæ* 5. ap. *Dacher.* Spicileg. tom. 6. p. 49. 118. Edit. nov. tom. 1. p. 766. *Epistola ad Episcopum Strengnensem* in Diario Vazstanensi ab Erico Benzelio edit. 1721. *Regulæ* quædam MSS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* F. 2. n. 26. *Bullæ* quædam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 618. seq. & tom. 3. p. 224. 246. *Bullam degradationis Wenceslai Imp.* apud Goldastum Constituit. Imperial. tom. 1. exstare scribit Hendreichius. *Decretum pro confirmanda Friderici II. & Caroli IV constitutione de libertate Ecclesiastica* apud Goldastum exstat tom. 1. p. 376. & tom. 2. p. 95. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 708. *Bullæ* quædam habentur ap. *Rymer.* Fœder tom. 7. p. 658. 844. & tom. 8. p. 67. 237. (*b*) Primum 1483. (*c*) De MSS vid. *Oudin.* tom. 3. p. 1219. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 699. memorat *Comment. in 7. Psalmos Pœnitentiales*, atque in 15. *Cantica graduum*.

ætatis

ætatis suæ 31. Extant opuscula 2. Ascetica, alterum *De Reformatione interiori, seu virium Animæ*; alterum *De Spiritualibus Ascensionibus*, Parisiis & Coloniæ 1539. sæpius inter opera Thomæ a Kempis, & in Bibliotheca Patr. tom. 26. p. 234.

1390. H. W. WILHELMUS WODFORDUS, aliis *Wilfordus*, natione Anglus Waddingo,* tamen (cui scriptores Anglicos suis conterraneis annumerare solenne est) Hibernus, ac civitate Waterfordiensis, ordinis Franciscani monachus, claruit anno 1390. Sexennio, post in synodo Londinensi a Thoma Arondelio archiepiscopo Cantuariensi, totoque clero Anglicano, delectus est, qui Joannis Wiclefi Trialogum scripto refutaret. Obiit, uti vulgo fertur, Clocestriæ anno 1397. Sin autem verum sit quod vult Waddingus,* Wodefordum nempe opusculum de religione anno 1433. scriptum Juliano cardinali nuncupasse; necesse est illum diu supervixisse. Extat *Liber ad Thomam Archiepiscopum Cantuariensem adversus Articulos 18. ex Wiclefi Trialogo excerptos*, & in concilio Londinensi anno 1396. (ex communi scriptorum calculo) damnatos: in Fasciculo Rerum expetendarum *Colon.* 1535. fol. p. 96. *Determinatio contra Hæreses Jo. Wiclefi*, MS. in bibliotheca Coll. Novi Oxon. cod. 87. Mertonensi cod. 222. *Defensorium contra Armachanum in libello de mendicitate Christi*, MS. in biblioth. Magdalenensi Oxon. cod. 62. *Extractio errorum Armachani*, MS. in bibl. Coll. Novi Oxon. cod. 168. *Super causis condemnationis Articulorum Joannis Wiclefi*, MS. in bibl. Mertonensi cod. 210. (quod quidem opus nequaquam diversum a primo videtur.) *De Sacramento Altaris*, MS. in bibl. Exoniensi Oxon. cod. 11. *Summam ejus de virtutibus*, quam perfecit Walterus Prior a medio usque in finem, MS. vidi in Coll. Gonvil. & Caii apud Cantab. fol. (*a*) Alia adhuc plurima recensent Baleus Cent. 7. c. 3. & Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 158.

* Annal. Minor.

* Annal. Minor. tom. 4. ad an. 1395. §. 2.

1390. H. W. JOANNES BROMIARDUS, gente Anglus, patria Herefordiensis, ordinis Prædicatorum monachus, theologus ac jurisconsultus summus, doctor Oxoniensis, ac demum professor S. Theologiæ Cantabrigiensis, Wiclefum in synodo Londinensi anno 1382. acriter oppugnavit. Claruit anno 1390. sint licet, qui ad annum 1290. errore manifesto eum referant. Obiisse dicitur post annum 1419. Extat *Summa Prædicatorum* in duas partes distributa, qua præcipuos disciplinæ ecclesiasticæ locos & sensus ordine alphabetico explicat, *Norimbergæ* 1485. *Venet.* 1586. 4to. (*b*) *Dicta de missarum celebratione*, MSS. in bibliotheca Mertonensi Oxon. cod. 210. *Exhortationes*, MSS. in biblioth. publica Cantab. cod. 208. *Tractatus Juris Civilis & Canonici ad moralem sensum applicati secundum ordinem Alphabeti*, MS. in biblioth. Pembrochiana Cantab. cod. 122. in biblioth. Coll. Novi Oxon. cod. 140. & in bibliotheca Lambethana (*c*) Alia enumerant Baleus Cent. 7. cap. 4. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 63.

1394. H. W. BENEDICTUS XIII. *Petrus de Luna* antea nominatus, natione Hispanus, nobilissimo inter Aragonios loco natus. Diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmedin a Gregorio XI. creatus, post mortem illius Clementis VII. partibus adhæsit, ab isto in Hispaniam anno 1381. legatus. Post Clementis mortem pontifex Romanus Avenione electus est anno 1394. die 28. Septembr. consecratus & coronatus 11. Octobr. accepto prius juramento se, cedente Bonifacio IX. pontificatu cessurum. De pace in ecclesiam revocanda a Christianis principibus & episcopis sæpe interpellatus nullas non tricas nexuit, & astutias commentus est, ut sibi pontificatum conservaret, aliis fucum faceret. A Carolo igitur Galliæ rege anno 1398. Avenione obsessus, captus, & in custodiam datus est. Anno 1403. carcere elapsus ad consuetas fallendi artes rediit, papatum abdicare se paratum esse nunquam non professus, eundem tamen interim retinere per fas & nefas contendens. Anno 1408. die 5. Junii a concilio Pisano depositus, in Catalauniam aufugit, atque anno 1408. conciliabulum asseclarum suorum Perpiniani coëgit: & mox Barcinone positus pontifices æmulos, eorumque sequaces, ac patres Pisanos diris devovit, & concilii Pisani acta abrogavit. Anno 1417. die 26. Julii, concilii Constantiensis decreto papatu simul ac communione submotus est. Ipse nihilominus ab omnibus desertus, ad extremum usque spiritum titulum male usurpatum pertinax retinuit. (*d*) Obiit Paniscolæ, regni Valentini, arce, anno 1423. die 23. Maii. Extant *Epistolæ* 5. Concil. tom. 11. p. 2086, 2113, 2157, 2268. *Bulla*, qua reges ac principes omnes ab obedientia sua recedentes anathematizat, & principatibus exuendos

(*a*) De operibus MSS. Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 1171. (*b*) Prodiit primum sine loco & anno fol. deinde *Norimb.* 1518. *Lugd.* 1522. 4to. *Antverp.* 1614. fol. Habetur MS. in Bibl. Orielensi Oxon & Cantab. in Bibl. Domus S. Petri teste *Oudin.* tom. 3. p. 1220. (*c*) Prodiit primum sine loco & an. deinde *Parif.* 1500 4to. ut refert *Fabr.* qui memorat *Opus distinctionum Theologicarum* a Lelando c. 380. laudatum, & *Librum contra Wiclefistas* vid. Bibl. med & infim. Latin vol 1. p. 779. *Quetif.* tom. 1. p. 701. (*d*) Acta varia de hoc Schismate exhibuit *Martene* Anecdot. tom. 2. p. 1073. Conf. etiam *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 12. p. 38-47.

Sæc. XIV. ab anno MCCCC. decernit, Concil. tom. 12. p. 1812. *Responsio ad Sigismundum Imp.* apud Bzovium ad an. 1415. num. 19. *Edictum contra Judæos*, ibid. num. 35. *aliæ plures Epistolæ* apud Theodoricum a Niem. *Liber de potestate summi Pontificis & Concilii*. MS. in bibl. Vaticana. *Vitæ humanæ adversus omnes casus Consolationum liber* Hispanice evulgatus. (*a*)

1395. H. W. HENRICUS KNIGHTON, natione Anglus; canonicus regularis monasterii Leicestrensis, claruit circa annum 1395. melioris notæ historicus; quo non alius res Anglicas majori fide ac diligentia persecutus est. Scripsit *Chronicon de Eventibus Angliæ libris* 5. ab anno circiter 950. ad an. 1395. quorum primo res a Saxonicis regibus usque ad an. 1066. gestas, breviter percurrit: tres sequentes, qui ad annum usque 1377. pertingunt, ex Ranulphi Higdeni Cestrensis Polychronico fere verbotim exscripsit. Litteris præterea commisit *Historiam Depositionis Richardi II.* Angliæ regis anno 1399. factæ. Extat utrunque opus inter Scriptores 10. Historiæ Anglicanæ a Cl. Twisdeno editos *Lond.* 1652. p. 2311, 2743.

1395. R. G. MATTHÆUS PATRIARCHA, (*b*) metropolita primo Cyzicenus, deinde patriarcha CP. renunciatus anno 1395. a Genebrardo, Onuphrio, & Frehero omissus, inter Callistum II. (qui Antonio ejus nominis quarto successit, tres solummodo menses throno potitus) & Euthymium reponendus: hujus patriarchæ mentionem facit Sylvester Sgyropulus Hist. Concil. Florent. sect. 2. c.7. p. 5. obiit anno 1408. Extat ejus *Testamentum*, sive *ultima voluntas* & *Doctrina*, i. e. fidei confessio. Gr. MS. in bibl. Vindob. Cod. Hist. 55. n. 1. a fol. 1. ad fol. 43. *Hypotyposis*, sive *Informatio ad seipsum, & ad Episcopos sibi subiectos, & ad Clerum Magnæ Ecclesiæ* CP. anno Christi 1398. scripta, habetur Græce MS. *ibid.* n. 2.

1395. R. G. (*c*) CALLISTUS II. patriarcha Constantinopolitanus, primo cœnobii Xanthopulorum apud Byzantinos monachus, deinde anno 1395. patriarcha renunciatus, post tres menses fato cessit: ad annum 1406. perperam reponit L. Allatius. Scripsit adhuc monachus, adjuvante ejus opera fratre quodam Ignatio, tractatum *de Vita Monastica* in capita 100. diductum, cui titulus, *Methodus & Regula exquisita, testimoniis Patrum comprobata, de iis qui eligunt vitam quietam & Monasticam, & de Vitæ instituto* &c. Pr. Ἔδει μὲν ἡμᾶς κατὰ τοὺς θείους φάναι χρησμοὺς θεοδιδάκτους. Hujus auctoris & operis meminit Simeon. Thessalonicens. Dialog. contra Hæreses. Habetur Græce MS. in biblioth. Barberina. Vide Allatium contra Creighton, p. 665.

1396. H. W. (*d*) PETRUS DE ALLIACO, natione Gallus, Compendii ad Isaram fluvium tenuissimæ sortis parentibus anno 1350. natus, liberalibus disciplinis probe institutus, collegium Navarrense in academia Parisiensi anno 1372. ingressus est; inter sodales candidatorum theologiæ, quos Bursarios appellant, receptus. Anno 1375. Magistri sententias in collegio suo prælegere, & ad populum in ecclesia concionari cœpit: & ad synodum Ambianensem evocatus, subdiaconus adhuc ad presbyteros concionem habuit. Anno 1380. 3. id. April. doctoris insignia retulit; atque anno sequente habita coram Andegavensi duce oratione, concilio generali ad tollendum schisma opus esse academiæ Parisiensis nomine declaravit, canonicus Noviodunensis eodem anno factus. Anno 1384. collegio Navarrensi præfectus est; ubi Joannem Gersonem, Nicolaum Clemangium, aliosque doctissimos viros, discipulos habuit. Anno circiter 1387. coram Clemente VII. pontifice apud Avenionem sedente facultatis theologicæ Parisiensis causam oravit adversus Joannem Montesonum Dominicanum, quem sententiam suam de maculato B. Virginis conceptu publice docentem nuper damnarant. Anno 1389. academiæ Parisiensis cancellarius renunciatus est; & Carolo VI. regi a sacris largitionibus, & confessionibus adhibitus. Anno 1394. capellæ regiæ apud Parisios thesaurarius constituitur. Eodem anno a Carolo rege ad Benedictum XIII. qui Clementi VII. successerat, missus est, de schismate tollendo in medium consulturus. Anno 1395. Aniciensis seu Vellavensis, 1396. Cameracensis episcopus renunciatur. Anno 1405. Genuæ versatus, habita coram Benedicto pontifice concione, ei, ut festum Trinitatis celebrandum decerneret, persuasit: quod quidem a paucis antea ecclesiis celebratum fuerat; deinceps vero duce & auctore Cameracensi ubique observari cœpit. Anno 1409. concilio Pisano interfuit. Anno 1411. 7. id. Junias a Joanne XXIII. papa in cardinalium cœtum titulo S. Chrysogoni allectus est; & post triennium in Germaniam legatus. Exeunte anno

(*a*) *Bullæ* 2 occurrunt in Baluzii Append. ad 3. Diss. Petri de Marca n. 34. 35. *Epist.* 5. ap. *Dacher.* Spicileg. tom. 6. p. 120. Edit. nov. tom. 1. p. 787. *Bulla* quædam ibid. p. 178. Edit. nov. tom. 1. p. 803. *Bulla* una ap. *Martene* Anecdot tom 2. p 1134 *Epist. ad Archiepisc. Cantuar.* apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 290. de cæteris Ejusdem scriptis conf. *Baluz.* ad Papas Avenionens. tom. 1. p. 1182. qui p. 1192. testatur in Bibl. Colbertina extare *Disputationem* Rabbi Schem Tob, Judæi Hispani cum Petro de Luna habitam de Messia vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim Latin. vol. 1 p. 531. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 2209. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 1230. (*d*) Conf. *Launoium* in Historia Gymnasii Navarrei p. 467. *L'Enfant* in Historia Conc. Pisani tom. 2. p. 56.

1314.

1314. Conſtantienſe profectus eſt concilium; cujus tertiæ ſeſſioni præfuit, & per integrum triennium pars magna fuit. Exeunte anno 1417. quo finita eſt ſynodus, crebras ad patres conciones habuit, Obiit anno 1425. Cameraci in eccleſia cathedrali ſepultus; *Aquila Franciæ*, & *malleus a veritate aberrantium indefeſſus* appellari ſolitus.

OPERA.

Commentarii breves in libros 4. Sententiarum. Seorſim — 1500. 4to. (*a*)

Quatuor Principia in quatuor libros Sententiarum.

Recommendatio S. Scripturæ. (*b*)

Principium in curſum Bibliorum, præcipue in Evangelium S. Marci.

Quæſtio Veſperiarum, Utrum Petri Eccleſia lege reguletur.

Quæſtio de reſumpta, Utrum Petri Eccleſia Rege gubernetur, lege reguletur, fide confirmetur, & jure dominetur.

Speculum Conſiderationis 12. capitibus contentum.

Compendium Contemplationis in tres tractatus diviſum.

De 4. gradibus ſcalæ ſpiritualis ex dictis B. Bernardi.

Epitome quadruplicis exercitii ſpiritualis.

De Oratione Dominica Tractatus 2.

Salutationis Angelicæ Expoſitio devota.

Verbum abbreviatum ſuper libros Pſalmorum.

Meditationes 2. in Pſalmum 30. In te Domine ſperavi.

Meditatio in Pſalmum, Judica me Deus.

Meditationes in 7. Pſalmos Pænitentiales. Habentur una cum tribus prioribus Meditationibus inter Orthodoxographa p. 1085.

Meditationes in Cantica, Magnificat, Benedictus, & Nunc dimittis.

Expoſitio in Cantica Canticorum Salomonis.

Duodecim honores S. Joſephi ſponſi Virginis. Prodierunt ſimul opuſcula iſta 17. a Speculo conſiderationis incluſive enumerata *Duaci* 1634. 8vo.

Tractatus de anima. Prodiit ſeorſim *Pariſ.* 1494. 8vo. 1505.

Sermones varii argumenti 20.

Modus, ſeu forma eligendi ſummum Pontificem. Prodierunt ſimul opera omnia adhuc recenſita *Argentina* 1490.

Quæſtiones in Sphæram Mundi Joannis de Sacro-Boſco. Pariſ. 1498. Venet. 1508. (*c*)

Libellus de emendatione Eccleſiæ. Concilii Conſtantienſis Patribus anno 1415. oblatus. Prodiit in Faſciculo rerum expetend. *Colon.* 1535. p. 203. (*d*) & apud Wolffium Lect. Memorab. tom. 1. p. 756. (*e*)

De Eccleſia & Cardinalium authoritate Libellus. Extat inter Gerſonis opera *Pariſ.* 1606. tom. 1. p. 895.

Liber de Concordia Aſtrologiæ & Theologiæ. Habetur in appendice operum Gerſonis.

Tractatus ſuper libros Meteororum Ariſtotelis de impreſſionibus aëris, ac de iis, quæ in 1ma, 2da. & 3tia regionibus aëris fiunt. Argentinæ 1504. Viennæ 1509.

Sacramentale, Lovanii 1487.

Vita S. Petri de Morono, pontificis Romani, dicti Cœleſtini V. Prodiit ſeorſim a Dionyſio Fabro Priore Pariſienſium Cœleſtinorum in lucem edita *Pariſ* 1539. 4to. & habetur apud Surium die 19. Maii. (*f*)

Tractatus de Imagine Mundi.

Epilogus Mappæ Mundi.

De Legibus & Sectis.

De Correctione Calendarii.

De vero Cyclo Lunæ.

Coſmographiæ Tractatus 2.

Vigintiloquium de Concordantia Aſtronomicæ veritatis cum Theologia.

De Concordia Aſtronomicæ veritatis & narrationis Hiſtoricæ.

Tractatus Elucidarius Aſtronomicæ Concordiæ cum Theologia & Hiſtoria.

Apologeticæ Defenſiones 2. Aſtronomicæ veritatis, Coloniæ anno 1418. ſcriptæ.

Tractatus de Concordia diſcordantium Aſtronomorum. Prodierunt ſimul opuſcula iſta a tractatu de imagine mundi incluſive alicubi in folio, non expreſſis loci, temporis, aut typographi nomine.

Prodierunt etiam alicubi *Liber de Concilio Generali*; *Liber Quæſtionum in Hexaëmeron*; *Conceptus & expoſibilia*; *Tractatus de Interdicto*; *Tractatus de permutatione beneficiorum*; & *Reſponſio contra Fr. Matthæi Concluſiones pro ſecta Flagellantium.* Verum editionum tempora & locos invenire non potui.

Cæterum plurima Cameracenſis opuſcula inedita MSS. aſſervantur; viz. *Quæſtio utrum hæreticum ſit pro docendi licentia pecuniam dare vel recipere*; *Quæſtio de reprehenſione Petri a Paulo facta*; *Tractatus 2. de falſis Prophetis*; *Tractatus 3. contra Fratrem Joannem de Monteſono*; *Sermones aliquot*; & alia in Bibliotheca Collegii Navarrenſis, a

(*a*) Primum *Argentin.* 1490. una cum aliis ejuſdem ſcriptis. (*b*) *Recommendatio S. Scripturæ*, *Principium in curſum Bibliorum*, *Quæſtio Veſperiarum* & *Quæſtio de reſumpta*, habentur apud Edv. Brown in Append. ad Faſciculum rerum expetend. & fugiend. p. 508. Exſtant etiam una cum tribus *Epiſtolis*, & aliis ejuſdem tractatibus in editione Dupiniana opp. Jo Gerſonis *Amſtel.* 1706 tom. 1. & 2. (*c*) *Compluti* etiam 1520. (*d*) Edit. nov. ab Edv. Brown. p. 406. (*e*) Et cum tractatu *de Squaloribus Curiæ Romanæ* Baſil. 1551. 8vo. & Hermanni ab Hardt. tom. 1. Conc. Conſtant. part. 8. p. 409. (*f*) Et ap. Papebrochium tom. 4. Maii p. 485. ſeq. *Tractatum de difficultate reformationis in Concilio Univerſali* ſcriptum 1410. edidit Hermannos ab Hardt. tom. 1. Conc. Conſtant. part. 6. p. 255. atque inde *Du Pin*, in editione ſua operum Gerſonis tom. 2. p. 867.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. Launoio sigillatim enumerata Hist. Gymnas. Navar. tom. 2. p. 479.

1398. H. W. **ANTONIUS DE BUTRIO**, gente Italus, patria Bononiensis, juris utriusque doctor, & in academiis Bononiensi ac Ferrariensi professor, Joannis de Imola & Geminiani magister. Claruit anno 1398. Obiit Hist. Jur. Civil. Bononiæ anno 1408. Non. Octobr. (si Forstero fides) ad S. Michaëlem in monte sepultus. Habetur tamen in Bibliotheca IndexMSS. Bibl. August. p. 58. Augustana Codex MS. secundam lecturæ ejus super 2. Decretalium partem complectens, qui lecturam istam anno 1439. scriptam esse præ se fert. Quam parum autem inscriptionibus hisce codicum MSS. tribuendum sit, vel exinde constat, quod in eadem pag. 59. Bibliotheca codex MS. habeatur, qui Zabarellæ super Clementinas lecturam anno 1436. compositam esse prodit; cum tamen authorem anno 1417. obiisse certo certius constet. Extat Antonii *Commentarius in quinque libros Decretalium*, Venet. 1578. tom. 7. *Commentarius in sextum Decretalium librum*, Venet. 1575. *Consilia sive Responsa Juris*, Venet. 1582. *Tractatus de jure Patronatus*, Francofurt. 1581. *Repertoria duo*, alterum juris canonici, juris civilis alterum, plus una vice edita: & alia quædam, quæ ad hunc locum minus spectant. (*a*)

1400. H. W. **NICOLAUS DE GORHAM**, quem non nulli Gallum fuisse volunt, rectius vero natione Anglus, in vico cognomine provinciæ Hartfordiensis natus, Oxonii in Collegio Mertonensi bonis litteris innutritus, & magisterii gradu cohonestatus. Tandem Dominicanis se adjunxit; & Lutetiam profectus, doctrina ac pietate inclaruit, ordinis sui provincialis in Gallia factus. Eundem *De Script. Ord. Minor. p. 264. tamen Franciscanis Waddingus * annumerat. Vixit forsan exeunte hoc sæculo, circa annum 1400. Alii illum ad an. 1350. alii etiam ad an. 1296. referunt; & Philippo cuidam Galliarum regi a sacris confessionibus fuisse produnt.

OPERA.

Commentaria in 4. Evangelistas. Prodierunt *Colon.* 1537. (*b*)

Commentaria in Acta Apostolorum.

Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli. Hagenoæ 1502. Paris. 1521. fol. (*c*)

Commentaria in Epistolas Canonicas. Sub Thomæ Wallensis nomine sæpius edita.

Commentaria in Apocalypsin.

Sermones de Tempore & Sanctis per totius anni circulum. Prodierunt una cum Comment. in Epist. S. Pauli *Hagenoæ* & *Parisiis.* Sæc. XIV. ab anno MCCC.

Omnia Gorrami opera collegit, & in duos tomos distributa edi euravit Joannes Keerberg *Antverp.* 1617. & 1620. 2. vol. fol.

Commentaria Thomæ Wallensis in Boëthii Consolationem Philosophiæ in non nullis Cod. MSS. Gorramo ascribuntur.

Reliqua Gorrami opera inedita recensent Baleus Cent. 7. c. 22. Altamura Biblioth. Prædicat. p. 71. & Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 519. (*d*)

JACOBUS MAGNI gente Hispanus, patria Toletanus, ordinis Augustiniani eremita, insigni S. Scripturæ peritia, & assidua veterum theologorum lectione egregium sibi nomen tulit. Claruit anno 1400. postquam Patavii theologiam ac philosophiam publice professus esset; Carolo VII. Francorum regi a secretis confessionibus adscitus, archiepiscopatum Burdegalensem sibi oblatum repudiavit. Obiit Lutetiæ apud Augustinianos sepultus. Scripsit insigne *Opus de Sermone & Inquisitione divinæ sapientiæ*, cui *Sophologium* nomen dedit, libris 10. distinctum, quod ex veterum philosophorum, poëtarum atque oratorum scriptis ab ipso consarcinatum esse in præfatione prodit. Prodiit id characteribus vetustissimis impressum *Lugduni* 1495. 8vo. & cum Joannis de S. Geminiano opere de Similitudinibus & Exemplis, *Lugduni* 1585. fol. (*e*) Alia illum elucubrasse, & in his *Quæstiones in libros Aristotelis de Anima* luculentas, & *utriusque Philosophiæ tam naturalis quam supernaturalis Compendium* ad Michaëlem episcopum Autissiodorensem, prodit Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 73. 1400. H. W.

NILUS DAMYLA, patria Italus, Hieromonachus, in monasterio Hieræ Petræ Carcasinorum in Creta insula, claruit anno 1400. Latinorum hostis infensissimus. Scripsit *Opus de Ordine in divina Triade, & de Processione Spiritus S.* MS. in Biblioth. Vaticana. Fragmentum ejus Gr. Lat. exhibet L. Allatius lib. adv. Hottinger. c. 19. p. 441. *Collectanea* insuper elucubravit ad Maximum monachum *ex sacris litteris, adversus eos, qui contradicunt S. Spiritum non ex Patre procedere, sed ex Patre & Filio*; & *Tractatus* 2. alterum *de Damaso Papa & fide antiquæ Romæ*, alterum *de Synodis duabus Photianis*: MSS. 1400.

(*a*) Antonii opera impressa sunt *Venet.* 1532. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin vol. 1. p. 325. (*b*) Primum *Colon.* 1472. *Hagenoæ* 1502. *Antverp.* 1617. 2. vol *Lugd.* 1693. *Comment. in Lucam* una cum *Comment. in Epistolas ad Tim. Tit. Philemonem & Hebræos* exstant MSS. in Bibl. Coll. Etonensis. (*c*) *Colon.* 1478 *Antverp.* 1617. *Lugd.* 1693. Auctorem habent Petrum Tarentasium ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 221. (*d*) Vid. etiam *Oudin.* tom. 3. p. 1222. *Quetif.* tom. 1. p. 438. (*e*) Primum *Paris.* 1477. fol. vid. *Oudin* tom. 3. p. 2291. Denuo *Paris.* 1507. 4to. teste *Fabr.* qui librum *Bonorum morum* ibid. impressum memorat; vid. Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 31.

in

Sæc. XIV. ab anno MCC. in Bibliotheca Regis Galliæ. Ex postremo tractatu fragmentum Gr. Lat. profert L. Allatius lib. de Synodo Photiana c. 9. p. 179. aliud lib. de Consensu l. 2. c. 18. §. 10. aliud e penultimo tractatu habet in Addendis p. 1375. aliud ex secundo opere, *ibid.* l. 2. c. 18. §. 7. Alia fragmenta vid. apud eundem de Consensu l. 2. c. 9. §. 5. & l. 3. c. 2. §. 3.

1400. H. W. MAXIMUS, monachus Græcus, Damylæ σύγχρον⊗, quem litteris tentavit, sententiæ autem suæ adversarium sensit, claruit circa annum 1400. Scripsit acriter pro Latinorum dogmate adversus Græcos, missis undequaque, inprimis vero ad Constantinopolitanos, hac de re *Epistolis*. Ejus scripta haud adhuc superesse arbitror. (*a*)

1400. H. W. FRANCISCUS XIMENIUS, natione Hispanus, patria Catalaunus, domo Gerundensis, episcopus Elnensis, & pseudopatriarcha Hierosolymitanus. Claruit circa annum 1400. Scripsit *Librum insignem de Natura Angelica*, Compluti 1527. excusum. *Tractatum de Scala Dei*, Barcinone 1501. *Pastorale pro instructione Episcoporum & Superiorum*, Barcinone 1495. fol. *De Vita Christiana libros* 4. Valentiæ 1484. Granatæ 1496. Alia ejus opera quamplurima, lingua patria conscripta, in Bibliotheca cœnobii S. Mariæ de Jesu prope Barcinonem MSS. asservari testatur Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 140. (*b*)

1400. H. W. FRANCISCUS ZABARELLA, seu *de Zabarellis*, gente Italus, domo Patavinus, juris utriusque doctor, quod a Joanne Lignano, Baldo, & Saliceto acceptum tum in Gymnasio patrio tum Florentiæ docuit, Nicolai abbatis Panormitani magister. Tantam apud concives Patavinos egregia nominis fama ac vitæ probitate authoritatem iniit, ut extincta Carrariensium familia, illi patriæ civitatis claves deferendi, deditionisque Venetis faciendæ provinciam committerent. Ecclesiæ cathedralis Patavinæ jamdiu archipresbyter, tandem episcopus a canonicis electus est: concivium vero suorum voluntati morem gerens, oblatam dignitatem refugit; & ab iis vicissim opulentissimam S. Mariæ de Pratalea abbatiam pietatis erga patriam insignis præmium tulit. Claruit anno 1400. episcopus Florentinus a populo electus, dignitate tamen usque ad annum 1411. caruit: cum a Joanne XXIII. papa in cardinalium cœtum titulo SS. Cosmæ & Damiani cooptatus, sedem etiam suam ab eo confirmatam retulit. Post biennium a pontifice ad Sigismundum Imp. mittitur de concilio generali indicendo & schismatibus tollendis acturus. Concilium utriusque consensu Constantiæ convocatur: ad convocatum anno 1414. legatur Zabarella pontificis obiturus vices: quas summa prudentia, fide, ac diligentia triennio fere administravit; Hieronymum Pragensem capitis damnatum in carcere invisere & ad palinodiam hortari non dedignatus. Obiit Constantiæ die 6. Novembr. anno 1417. ætatis suæ 78. honorifice admodum elatus; tota synodo, ipsoque imperatore, funeris pompam cohonestantibus, & Poggio Florentino laudes illius e suggesto recitante. Corpus postea Patavium translatum est, & illustri a civibus ornatum epitaphio, quod apud J. Phil. Thomasinum * videre est.

* Illustr. viror. elog. p. 16.

SCRIPTA.

Commentarius in 5. *libros Decretalium*, & *Clementinas*, Prodiit *Venet.* 1602.

Commentarius in Clementinas seorsim prodiit *Venet.* 1481. tom. 4.

Consilia Juris. Venet. 1581.

Variæ Legum Repetitiones. Venet. 1587.

De schismatibus authoritate Imperatoris tollendis Liber, inter alia quædam editus *Basil.* 1557. *Argentinæ* 1609. 1618. Illum Indices Romani, antequam expurgetur, legi prohibent.

Alia illius scripta enumerat Thomasinus, * viz. *Commentarios in Naturalem & Moralem Philosophiam*; *Tractatum de Horis Canonicis*; *Historiam sui temporis*; *De Felicitate libros* 3. *Commentaria in Vetus & Novum Testamentum*; *Opuscula de Artibus liberalibus*; *De Natura rerum diversarum*; *Acta in Conciliis Pisano & Constantiensi.* *Volumen Orationum*, & *Epistolarum*: quæ quidem nondum in lucem prodiisse puto.

* Ibid. p. 9.

1400. R. C. SIMON JACUMÆUS, alias SACUMÆUS, Constantinopolitanus dictus, forte quod e Byzantio genus duxerat; in insula Creta natus. ex ord. Prædicat. & per totam Græciam inquisitor generalis a Rom. pontif. constitutus; Gyracii primo episcopus, mox Thebarum metropolita, claruit anno 1400. In S. Scripturis Nov. Test. ex Græca lingua in Hebræam & Latinam convertendis laudabilem operam posuit, quas tribus columnis ita disposuit, ut verbum verbo apte responderet, uti Sixtus Senensis tradit. Præter dictum opus, scripsit etiam *de Processione Spiritus S.* pro Latinis adversus Græcos tractatus tres: quorum primum Manueli Olobolo inscripsit. Pr. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον φιλανθρωπότατον ὄν. Secundum Sophoniæ.

(*a*) Hujus *de processione Spiritus S.* Oratio ad Cretenses habetur Gr. & Lat. ap. Allatium in Græcia Orthodoxa tom. 2. p. 1074. seq. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 770. (*b*) Eundem scripsisse *de vitis Sanctorum* sub titulo *Flos Sanctorum*, refert *Oudin.* tom. 3. p. 2226.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. phoniæ. Pr. *Μέμνημαι ὡς ὅτε ἡ μεγάλη ἁγιωσύνη σου ἀπέσταλτο.* Tertium Joanni Nomophylaci. Pr. *Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου Φωτιεῦ.* Scripſit etiam in Joannem Cantacuzenum *Carmina quædam.* Pr. *Ὅπλοις κραταιοῖς ἑλκύσας ζωγῷ σίφη.* Horum omnium notitiam debemus doctiſſimo Allatio de Simeon. pag. 202, 203. Sæc. XIV. ab anno MCCC.

Concilia hoc Sæculo habita. (a)

1301. COMPENDIENSE I. a Roberto de Courtenay Rhemenſi archiepiſcopo menſe Novembr. ann. 1301. convocatum, in quo ſeptem capitula diſciplinam eccleſiaſticam & clericorum immunitates, viz. *ne ſæcularibus poteſtatibus ſubditi ſint*, præcipue ſpectantia ordinantur. Extant Conc. tom. 11. part. 2. col. 1472. vide Spondani Annales Eccleſ. ad ann. 1301. §. 9.

1302. PENNAFIDELENSE, (Vaccæorum Hiſpaniæ Tarraconenſis id oppidum eſt) ab epiſcopis Provinciæ Toletanæ ſub Gonſalvo archiepiſcopo (non autem Ægidio uti codex MS. quo uſus eſt Cl. Coſſartius, & ex ſcriptoribus Hiſpanis non nulli) ipſis Calend. Aprilis anno 1302. congregatum, in quo *Clerici ad horas Canonicas recitandas, concubinas dimittendas, Euchariſtiam morientibus miniſtrandam, Confeſſionum arcana omnino celanda ordinantur; dies Feſtus in honorem B. Ildephonſi inſtituitur;* aliaque *de decimis, de immunitatibus Eccleſiarum* &c. decernuntur. Extant conſtitutiones eccleſiaſticæ 15. Conc. tom. 11. Append. col. 1444. & apud Card. d'Aguirre Conc. Hiſp. tom. 3. p. 538. Anno ſequente habita eſt ſynodus apud Oſcam urbem in Aragonia, in qua privilegium Ramiri Aragonum R. & Sanctii ejus filii, ad reparationem eccleſiæ Oſcenſis a barbaris expugnatæ, publice recitatur. Vide d'Aguirr. ibid. p. 543.

1302. ROMANUM, a Bonifacio papa VIII. 3. Cal. Novembr. anno 1302. coactum. Huic concilio præſules & clerum Gallicanum adeſſe jubet pontifex, quo eos in partes ſuas attraheret, ac Philippo regi, quem inimiciſſimum habuit, infenſos daret. Eis autem non comparentibus, (regio nempe edicto eos regno exire vetuit Philippus) nihil omnino in hac ſynodo actum eſt, ſed æſtus omnis in fumum abiit. Vide Bernardum Guidonis, Spondani Annales, Ludovici de Bail. Collect. Conc. tom. 2. p. 449. & Conc. tom. 11. part. 2. col. 1476. præcipue autem G. Coſſartii notas ibid. col. 1477. & in Append. ibid. col. 2444.

1303. PARISIENSE I. [Conventus Eccleſiaſtico-politicus] a Philippo VI. cognomine Pulchro Galliarum rege, ad jura regni ſui adverſus iniquas Bonifacii papæ VIII. uſurpationes tutanda, die 10. Aprilis anno 1303. congregatum: cui prælati, barones, abbates, urbium item ſyndici & procuratores &c. regis mandato interfuere; qui regem ſuum a pontificis injuriis vindicandum, ipſum Bonifacium *Simoniæ, Uſuræ, Homicidii Hæreſis* demum poſtulandum, eaque de cauſa *excommunicandum, exauctorandum,* & *de ſede Papali deturbandum* uno ore (aſſentientibus etiam ipſis præſulibus, reliquoque clero) decreverunt: Extant Acta celeberrimæ hujus congregationis ex MS. Chronico S. Dionyſii Pariſ. Gallice ſcripto deſumpta apud Bochel. Decret. Eccleſ. Gall. pag. 321. 322. Articuli 10. contra Bonifacium in hoc conventu lati proferuntur ibid. Epiſtolæ præſulum Gallican. ad Bonifacium pars potior habetur Conc. tom. 11. part. 2. col. 1475. Conſulat Lector curioſus Goldaſt. de Monarch. tom. 3. de Marca de Concord. l. 4. c. 16. n. 6, 7. p. 260. & alibi paſſim. *Acta inter Bonifacium* &c. *& Philippum* Pariſ. edita 1613. 4to eadem fuſius a Cl. Puteanis fratribus adornata. Gall. *Pariſ.* 1655. fol.

NUGAROLIENSE I. (Armeniacorum id oppidum eſt ad Garumnam fl.) ab Auſcitanæ provinciæ epiſcopis, Amanæo metropolitano præſide, 4. Non. Decembr. anno 1303. celebratum, in quo multa ad diſciplinam eccleſiaſticam ſpectantia peraguntur. Extant contra *Clericos peregrinos ſacra facientes; judices temporales ſeſe cauſis Eccleſiæ admiſcentes: decimarum detentores: concubinarios, uſurarios, adulteros* &c. Canones 19. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1478. 1303.

COMPENDIENSE II. pridie Non. Januarii anno 1303. juxta Romanos autem (apud quos annus a calend. Januar. incipit) 1304. a Roberto de Courtenay Rhemenſi archiepiſcopo cum ſuffraganeis celebratum. In quo actum eſt *de ſepultura excommunicatis neganda; contra matrimonia clandeſtina,* & *contra luxum Clericorum.* Extant diſciplinæ eccleſiaſticæ capitula 5. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1493. &c. 1303.

RAVENNENSE I. ab epiſcopis pro- 1307.

(a) Conf. *Du Pin.* Hiſt. Eccleſ. vol. 12. p. 92. ſeq.

vineiæ

vinciæ Ravennatis, Raynaldo archiepiscopo præside, ad puriorem divini numinis cultum anno 1307. celebratum. Hujus meminit Rubeus Hist. Ravenn. l. 6.

1307. SISENSE in Cilicia Armeniæ Minoris metropoli, jussu Gregorii patriarchæ, & Leonis Armeniæ regis, in magna ecclesia S. Sophiæ a 56. patribus, præsentibus etiam Leone rege, ejusque patre Haitano, cum cæteris principibus ac magnatibus Armeniæ, anno 1307. congregatum. In hac Synodo, (quæ solummodo ad ecclesiæ Armenæ cum Romana conciliationem, quam,diu meditatus fuerat rex, coacta est,) epistola Gregorii patriarchæ nuper mortui, qua dogmata & ritus ecclesiæ Romanæ probanda suscepit, lecta est & approbata, ac tanquam verus ac apostolicus canon & legitima constitutio, ab omnibus Armeniorum ecclesiis recipi & observari, in membranis insuper transcribi, & in ærario ecclesiæ inter pretiosa Domini κειμήλια asservari ordinatur: & concordia cum ecclesia Romana, tum in festorum celebratione, tum in aliis omnibus rectis constitutionibus stabilitur. Acta hujus synodi ex Cod. MS. Armeno, qui olim in ecclesia patriarchali Ciliciæ servabatur, primus extraxit, & cum versione sua Latina edidit Clemens Galanus, in notis ad Conciliat. Eccl. Arm. cum Rom. cap. 28. p. 455.

1308. AUSCITANUM ab Amaneo archiepiscopo cum suffraganeis 6. Cal. Decembr. anno 1308. congregatum. In quo nonnulla ad mores monachorum corrigendos, jura ecclesiastica vindicanda, constitutiones demum, prius stabilitas resuscitandas, firmandasque decernuntur. Extant canones 6. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1500.

1309. POSONIENSE diœcesis Strigoniensis in regno Hungariæ ad Danubium fl. Gentili cardinale legato pontificio præsidente, mense Novembr. anno 1309. coactum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ *de non offendendis Prælatis; de non occupandis bonis Ecclesiasticis; de pœna concubinariorum* &c. canones 9. Conc. tom, 11. Append. col. 2453. Extat etiam eorundem confirmatio per Clementem VI. papam anno 1346. facta *ibid.* col. 2463.

1309. LONDINENSE I. a Roberto de Winchelsey metropolitano Cantuariensi cum suis suffraganeis Clementis V. papæ mandato in ecclesia D. Pauli 24. die Novembr. anno 1309. coactum. Concilium generale hoc ipso anno (quod tamen in biennium distulit) in causa Templariorum convocare destinaverat pontifex, litterisque 2. Idus Aug. 1307. datis per Germaniam, Galliam, Angliam, &c. missis, synodos provinciales singulis ditionibus in antecessum haberi, & de statu tum ecclesiæ generali, tum in specie dicti ordinis, multis criminibus infamis consultum iri mandavit: vi hujus præcepti congregantur præsules, quid vero egerint, cum Acta non compareant, (*a*) plane incertum est. Extant bullæ papales duæ, quarum una concilio generali futuro interesse, altera synodum interim celebrare jubetur antistes Cantuariensis, in utraque facinora Templariorum ad nauseam usque repetuntur: Has cum certificatorio episcopi Londinens. super citatione concilii in lucem protraxit H. Spelman Conc. Brit. tom. 2. p. 458. exinde Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1502. (*b*) quibus merito adjiciantur litteræ archipræsulis Cantuar. ad suffraganeos suos, quando dictas bullas una cum articulis inquisitionis in equites S. Templi num. 87. eis transmisit, quas ex Cod. MS. biblioth. Bodleian. publici juris fecit insignis antiquitatum indagator D. Guil. Dugdale Monast. Angl. tom. 2. p. 559. (*c*) Monendus est lector, Robertum Cantuariensem constitutionem quandam *de juramento & obedientia Rectoribus & Vicariis, in eorum Ecclesiis celebrantium, faciendis*, anno 1305. edidisse: quæ una cum forma juramenti habetur apud Spelmann. *ibid.* tom. 2. p. 436. (*d*) anno etiam 1310. synodum alteram Londini convocasse; in qua generalis concilii Viennensis circa Templarios decreta recipiuntur ac approbantur. Vide Antiq. Britan. Eccles. p. 210.

SALTZBURGENSE II. a Conrado archiepiscopo cum suis suffraganeis anno 1310. celebratum. In quo, ad petitionem Clementis V. papæ decimæ duorum annorum sedi apostolicæ solvendæ a clero concordibus votis decernuntur: eodem anno aliam synodum habuit antistes Salisburgensis, apostolicæ sedis legatus, cui 6. præsules assederunt, in qua severitas legum & constitutionum quarundam priorum mitigatur; & statutis quibusdam pœnalibus modus ponitur. Utriusque Acta habentur Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1513, 1514. 1310.

COLONIENSE I. ab Henrico Coloniensis ecclesiæ archiepiscopo, sacri imperii per Italiam archi-cancellario, cum episcopis suffraganeis, Coloniæ in ædibus archiepisc. 7. Idus Martii ann. 1310. celebratum. In 1310.

(*a*) Acta hujus Concilii ex Reg. Eccles. Cautuar. fol. 34. seq. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 312. (*b*) Item *Wilkins* ibid. p. 304. seq. (*c*) Hæc litteræ occurrunt, apud *Wilkins* ibid. p. 308. Articuli Inquisitionis, & Acta contra Templarios ibid. p. 331. seq. (*d*) Item apud *Wilkins* ibid. p. 280.

hac Synodo, quæ ex speciali Clementis V. papæ mandato congregata est, statuta majorum (viz. sub Conrado & Suffrido archiepiscopis Coloniensibus) *contra concubinarios* edita redintegrantur, & sub gravioribus pœnis stabiliuntur; plurima item in *Castitatem Clericorum*, & præcipue *Monialium* de novo decernuntur: cautum est etiam, ut *non nisi sacris Ordinibus initiati, & legitime ordinati in Ecclesiis ministrent; nec ante vigesimum quintum ætatis annum sacri Ordines conferantur; & ad vitandos errores qui ex diversis computandi modis sæpius exorti sunt*, in hoc concilio statutum est, *ut Annus Domini a Salvatoris nostri Nativitate initium sumat*: verum non est instituti nostri singula percurrere, pauca hæc delibasse sufficiat. Extant quæ disciplinam spectant capitula 29. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1517.

1310. RAVENNENSE II. a Raynaldo archiepiscopo cum suffraganeis ann. 1310. habitum. In quo de Templariorum negotio Clementis V. papæ, ut videtur hortatu, actum est, & nonnulla in morum reformationem decreta. Eodem anno idem Raynaldus aliud concilium, Bononiæ prius indictum postea in Ravennam ordinatum, eadem de causa celebravit, vide Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1533. Enimvero plures hoc tempore synodos, per varias Hispaniæ, Germaniæ, Angliæ, præcipue autem Galliæ provincias, ad inquirendum in mores equitum S. Templi congregatas memorant historici, quarum aliquot hoc loco notabimus. *Salmaticensem* ab Hispaniæ præsulibus Gonsalvo archiepiscopo Toletano præside, ann. 1310. Eodem anno *Parisiensem* a Philippo metropolitano, cæterisque provinciæ Senonensis præsulibus. *Moguntinam* eodem etiam anno a Petro archiepiscopo cum suffraganeis, in qua, præter ea quæ in Templariorum causa acta sunt, statuta quædam provincialia ex antiquioribus conciliis in compendium redacta, & de novo stabilita, vide Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1533, 1534. *Bituricensem* ab Ægidio de Roma archiepiscopo anno 1311. a concilio Viennensi nuper reverso, quid autem in ea actum sit, non liquet.

1311. VIENNENSE œcumenicum XV. uti numerant pontificii, a Clemente V. papa cum patriarchis Alexandrino & Antiocheno ritus Latini, & 114. (vel ut alii 300. & amplius) episcopis, Viennæ Allobrogum ad Rhodanum fl. anno 1311. coactum, Calend. Octob. inchoatum, feprimo Maii sequentis finitum. Hoc concilium, (cujus, historicorum illius temporis nemo non meminit) tribus de causis congregatum, totidemque sessionibus absolutum dicitur: Prima, ut Templariorum multorum flagitiorum infamia laborantium causa exploretur: Secunda, ut Terra Sancta a Saracenis occupata recuperetur; Tertia, ut ecclesiastici ordinis fiat reformatio, & disciplinæ vigor renovetur: Prima itaque sessione 16. die Octobr. de recuperatione Terræ Sanctæ actum est; eumque in finem, ut crux per universum orbem prædicaretur, decretum. Secunda sessione 3. die Aprilis 1312. præsente Philippo Gallorum rege (cui negotium istud valde arrisit) cum fratre, & tribus filiis, sententia Clementis papæ adversus Templarios, quam 22. die Martii proxime lapsi in consistorio clam condiderat, publice lecta est, & patrum suffragiis comprobata: Tertia sessione, 6. die Maii. constitutiones variæ circa fidem & mores, (a successore suo Joanne XXII. cum reliquis Clementis constitutionibus, sub *Clementinarum* nomine, quarto abhinc anno publicandæ) decernuntur; quarum illæ quibus contra *Beguardos & Beguinas*, *Fratricellos*, & *Dulcinistas* actum est, eæque quibus linguas *Hebræam*, *Arabicam*, & *Chaldæam* in academiis Oxon. Paris. aliisque publice edoceri (Raymundo Lullo, ut perhibetur, id, ad conversionem infidelium & Muhamedanorum, potissimum suadente) decretum est; & constitutio de festo Corp. Christi feria quinta post octavam Pentecostes quotannis celebrando, maximi ponderis videntur, nobisque imprimis memorandæ. Extat Clementis V. papæ Sententia de extinctione Templariorum in concilio lata, qua ob paucorum crimen in omnes istius ordinis equites desævit, ipsumque ordinem penitus delevit, quod *tametsi jure non poterat, per viam tamen provisionis seu ordinationis Apostolicæ irrefragabili sanctione sustulit*, bona eorum omnia ac reditus (iis qui in regno Hispaniæ, a Mauris diu agitatæ, positi erant exceptis) ordini S. Joannis Hierosolymitani annecti, & in perpetuum uniri ordinavit. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1557. cum multis epistolis huc spectantibus: (*a*) constitutiones inter Clementinas editæ habentur; varias earum editiones vide supra ad an. 1305. sub Clemente V. (*b*)

RAVENNENSE III. a Raynaldo archiepisc. cum 4. suffraganeis & 6. episco- 1311.

(*a*) De causa Templariorum vid. Petrum Puteanum *Paris.* 1652. 4to. cujus, Historia eorundem condemnationis recusa, Germanice versa *Francof.* 1665. 4to. & Gallice *Amstelod.* 1713. 12mo. Vide etiam Nic. Gerlerum in Hist. Templariorum *Amst.* 1691. & 1703. 8vo. B. Ægidium Strauchium in singularibus Dissertationibus *Witteb.* 1669. Jo. Christ. Wichmanshausen ibid 1687. D. Christianum Thomasium *Halæ Saxon.* 1705. Henr. Boeclerum tom. 3. Diss. p. 455. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 12. p. 12. seq. Natal. Alex. sec. 13, 14. Diss. 10. tom. 7. p. 506. Rymeri Fœder. tom. 3. *Wilkins* Conc Brit tom. 2. p. 326 -- 500. (*b*) Acta hujus concilii extant MSS. in Cod. Vaticano, Cod. 4177. ut ex fratribus Samarthanis nutat *Oudin.* tom. 3. p. 727.

porum

Sæc. XIV. ab anno MCCC. porum absentium procuratoribus, in choro majoris ecclesiæ Ravenn. 21. die mensis Junii, anno 1311. coactum. Extant *de Exequiis Episcoporum; de Anniversariis Episc. de Anniversariis Patronorum Ecclesiarum; de Reliquiis SS. de Sacramentis Eccles.* aliisque disciplinæ capitulis canones 32. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1569.

1312. TARRACONENSE a Guilielmo metropolitano cum 5. episcopis suffraganeis primo die Augusti, anno 1312. habitum. In quo super vita, moribus, & instituto Templariorum inquisitione facta, innocentia eorum palam innotuit; decretumque est, ut congrua iis habitatio, & proventus ex reditibus sui ordinis daretur, modo episcopo loci subjecti sint; & ne quis eos in posterum defamare præsumat. Extat apud illustr. card. d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 546. Eodem anno concilium provinciale apud Salmanticam, jussu Clementis V. papæ celebravit archiepiscopus Compostellanus, in quo nona decimarum pars in utilitatem academiæ Salmaticensis, & doctorum stipendia decernitur. *ibid.* p. 547.

1312. PARISIENSE II. a Philippo Senonensium archiepiscopo cum suffraganeis ad initium mensis Maii, anno 1312. habitum. Extant ad vigorem ecclesiasticæ disciplinæ renovandum, & abusus quosdam reformandos, *contra detentores Clericorum*, & *citationes generales* capitula 3. apud Lud. de Bail. Collect. Conc. tom. 2. p. 606. & Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1602.

1313. NICOSIENSE I. a Petro de Plana episcopo Ruthenensi, Romani pontificis ad ecclesias orientales legato, qui postea patriarcha Hierosolymitanus renunciatus est, die 15. Junii, anno 1313. in majori ecclesia Nicosiensi, in insula Cypro, coactum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ capitula 42. ad clericorum mores in melius formandos, & cultum divinum majori cum reverentia præstandum. Conc. tom. 11. Append. col. 2418.

1314. RAVENNENSE IV. a Raynaldo archiepisc. cum 5. episcopis suffraganeis & 3. vicariis in ecclesia B. Nicolai Castri Argentæ, ecclesiæ & diœcesis Ravennat. 10. die mensis Octobr. ann. 1314. pontificia sede tunc temporis vacante, congregatum. Extant ad divini cultus honestamentum, vitæ puritatem, morum reformationem, bona ecclesiastica ab invasoribus conservanda, canones 20. (quorum aliquibus præsules Bononienses, jurium suorum plus æquo tenaces, assensum suum denegarunt) Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1603. vide G. Cossartii observationem *ibid.* col. 1617.

SALMURIENSE a Gaufrido Turonensi archiepiscopo, cum suffraganeis & abbatibus, ad montem Garganum tertio die Octobr. anno 1315. coactum. Extant in tutelam sacrarum possessionum, *contra perturbatores jurisdictionis Ecclesiasticæ*, & *contra Archidiaconos qui ab examinandis pecunias exigunt* canones 4. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1617. Sæc. XIV. ab anno MCCC. 1315.

NUGAROLIENSE II. ab Auscitanæ provinciæ præsulibus Guilielmo archiepiscopo præside, anno 1315. congregatum. In hac synodo nonnulla ad pacem & fructum ecclesiæ, & abusuum quorundam correctionem ordinantur. Extant disciplinæ capitula 5. *contra Dominos temporales occupantes Ecclesias vacantes: Ne Clerici a judicibus sæcularibus compellentur: Ne capitali supplicio afficiendis pœnitentia denegetur* &c. vide Conc. tom. 11. part. 2. col. 1620. 1315.

SILVANECTENSE I. in provincia Rhemensi, a Roberto archiepiscopo cum suis suffraganeis, & aliarum sedium prælatis, anno 1315. habitum. Ubi actum est de crimine, quo Petrus de Latiniaco episcopus Catalaunensis, & summus regni cancellarius impetebatur, scilicet quod Philippi regis & Joannis de Castello decessoris sui necem procuraverat: Hic, sigillis ablatis, in carcere detentus, ac bonis omnibus spoliatus, e custodia educi petit, quo liberius juxta canones conscientiam elueret; cui patres consenserunt; deinde Parisios synodus transfertur, ibique causa rite perpensa dictus Petrus absolvitur, ac in sedem suam restituitur, vide Nang. Continuat. ad annum 1315. Spondanum ad annum eundem, qui hæc omnia in concilio Senonensi acta narrat. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1623. Advertendum est Robertum archiepiscopum aliud concilium apud Silvanectum ann. 1317. celebrasse. In quo contra invadentes bona ecclesiastica actum est. Nimirum *a divinis cessandum esse in ea Parochia, ubi bonorum quæ ad Monasteria, aut Xenodochia pertinebant, invasores habitarent, ipsos invasores si intra octo dies non satisfecerint, arctioribus censuris cogendos esse, excommunicatorum nomina singulis diebus Dominicis a Parochis e suggestu promulganda.* Extat de rebus istis epistola synodalis die 27. Martii, anno 1317. data. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1625. 1315.

WESTMONASTERIENSE a Waltero archiepiscopo Cantuariensi cum cæteris Angliæ episcopis anno 1316. celebratum. In hoc concilio multa circa *Personarum & Rerum Ecclesiasticarum immunitatem tuendam, disciplinæ vigorem renovandum, provisiones Papales moderandas, Legatorum alio-* 1316.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *rumque Curiæ Romanæ Aſſeclarum exactiones cohibendas, Scotorum audaciam reprimendam,* ac tandem *ſubſidium regi bellis implicito gratuito offerendum* clero propoſuit archiepiſcopus, quorum memoriam celeberrimus Antiq. Britan. Eccl. compilator * conſervavit: eodem ut videtur concilio, ſub hoc tempus certiſſime, de gravaminibus eccleſiæ (præcipue quod cauſæ eccleſiaſticæ ad judices ſæculares per regias prohibitiones ſæpius dimoverentur) ac eorum remediis conſulitur; ubi articuli iſti, qui ſub nomine *Articulorum Cleri* uſque adhuc innoteſcunt, ac inter jura municipalia edi ſolent, conditi ſunt; quos brevi poſt tempore regi, Lincolniæ comitia regni celebranti, ſuppliciter obtulerunt prælati, ac reſponſionem ſingulis accommodam habuerunt. Extant *Articuli* iſti & *Reſponſiones* regio diplomate muniti una cum *Epiſtola* regis ad juſticiarios de iiſdem fideliter obſervandis apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 483. Conc. tom. 11. Append. col. 2463. (*a*)

* p. 215. Edit. Hanov.

1317. RAVENNENSE V. a Raynaldo archiepiſcopo cum ejuſdem provinciæ epiſcopis, ad eccleſiaſticam diſciplinam, vitio ſæculi tum temporis plurimum labefactatam, inſtaurandam, Bononiæ (unde etiam *Bononienſe* a quibuſdam appellatur) anno 1317. habitum. In quo conſtitutiones in ſuperioribus ſynodis, tam per ipſum Raynaldum, quam Bonifacium prædeceſſorem ſuum, ac Latinum ſedis apoſtolicæ legatum editæ, lectæ ſunt, & plures de novu conſtitutæ: Extant *de cuſtodia vacantium Eccleſiarum: de vita & honeſtate Clericorum: de certo numero Canonicorum in Eccleſiis Cathedralibus ſtatuendo: de Salariis Notariorum & Sigilliferorum,* &c. capitula 24. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1655.

1318. CÆSAR AUGUSTANUM a Petro de Luna primo iſtius urbis archiepiſcopo, adſiſtentibus 4. ſuffraganeis, 13. die Decembr. anno 1318. celebratum. In quo erectio dictæ ſedis in metropolin ſolenniter publicata eſt. Extat apud card. d'Aguirr. Conc. Hiſp. tom. 3. p. 555. eodem annu ſynodus, ab Eximeno de Luna, archiepiſcopo Tarraconenſi nuper electo, Tarracone congregatur. *ibid.*

1319. TOLOSANUM a Joanne primo iſtius ſedis archiepiſcopo; menſe Junii, an. 1319. Toloſæ, quam ex epiſcopali in metropolitanam nuper evexerat Joannes XXII. papa, congregatum. Hujus ſynodi Acta Joannes quidam Aurelianenſis archiepiſc. Toloſanus collegiſſe dicitur; utrum vero alicubi extent, incertus ſum. Vide Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1680. Sæc. XIV. ab anno MCCC.

NICOSIENSE II. a Joanne archiepiſcopo, ad diſciplinam eccleſiæ inſtaurandam, & mores clericorum corrigendos, 7. die Aprilis, anno 1320. celebratum. In eo, *ut beneficiati per ſe quotidie officium celebrent; de habitu eorum tum intra tum extra Eccleſiam; de miſſa pro defunctis celebranda;* aliiſque ejuſdem commatis decretum eſt. Extant conſtitutiones 19. Conc. tom. 11. Append. col. 2424. Habentur & aliæ eccleſiaſticæ conſtitutiones 10. *de Monialibus; de Miſſa nuptiali* &c. ab eodem Joanne diverſis temporibus prolatæ *ibid.* col. 2428. 1320.

SENONENSE a Guilielmo archiepiſcopo cum ſuffraganeis, die Jovis poſt Pentecoſten, tertio, *viz.* Idus Junii anno 1320. celebratum. Extant ad diſciplinam eccleſiaſticam ſpectantia capitula 4. *de jejunando in Vigilia Feſti Corp. Chriſti; de ceſſatione a divinis quando Clericus a Judice laico detinetur; de vita & honeſtate Clericorum; de profeſſione Monachorum.* Conc. tom. 11. col. 1680. 1320.

ADANENSE, (urbs erat Ciliciæ in Armenia minori) a Conſtantino Armenorum patriarcha, 17. præſulibus, 5. magiſtris ſive abbatibus, rogatu Oſcini regis, circa annum 1320. vel paulo poſt congregatum. Præſentibus etiam rege Oſcino, cum fratre ſuo Alinah, & proceribus, magnatibuſque, cum multis ſacerdotibus, ac viris religioſis. In hac ſynodo Acta ſynodi Siſenſis renovantur, & concordia cum eccleſia Romana tam in fide, quam in ritibus ſtabilitur. Extant Acta *Armenice & Latine* a Galano edita. Conc. Eccl. Armen. tom. 1. cap. 29. pag. 474. Confer epiſtolam Joannis Chernacenſis ad fratres unitos, quæ habetur *ibid.* p. 513. 1320.

LONDINENSE II. a Waltero Cantuarienſi metropolitano cum ſuffraganeis menſe Decembr. anno 1321. Londini habitum. Extant, ad regimen eccleſiaſticum melius ordinandum, *de Teſtamentis; de viſitatione Archidiaconum; de inductionibus & inſtitutionibus;* & *pro regulatione Apparitorum,* canones ſive capitula 8. item *Præceptum* Edwardi II. regis archiepiſcopo, cæteriſque præſulibus datum, ne quid in conciliu, quod in regis vel regni præjudicium cedat, ſtatuatur, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 488. & Conc. tom. 11. Append. col. 2468. (*b*) 1321.

(*a*) Extant etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 460. (*b*) Ex Cod. Bibl. Cott. ſub *Vitellio* A. 2. n. 16. occurrunt etiam, ſed *Johanni Stratford* attributi, ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 675.

VAL-

Sæc XIV. ab anno MCCC. 1322. VALLISOLETANUM, a plurimis Hispaniæ præsulibus, Guilermo episcopo Sabinensi (unde Sabinense concilium a Binio appellatur) pontificis in Hispaniam legato præsidente, apud Vallem-Oleti dioecesis Palentinæ, 2. die Aug. anno 1322. celebratum: Extant disciplinæ ecclesiasticæ canones 27. *quibus corruptelis & incommodis ingruentibus remedium adhibetur*. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1682. & cum MS. in Colleg. Ildephonsi Complutens. collati, apud d'Aguirre, Conc. Hisp. tom. 3. p. 556.

1322. COLONIENSE II. ab Henrico archiepiscopo Coloniensi, sacri imperii per Italiam archicancellario, cum sedis suæ suffraganeis, & ecclesiæ cathedralis capitulo, pridie Calend. Novembr. anno 1322. in ipsis ædibus archiepisc. celebratum. In quo statuta quædam synodalia, ab Engelberto decessore suo circa annum 1266. decreta, approbantur, rata habentur; & per totam provinciam ut provincialia statuta & decreta observari ordinantur. Extat hujus synodi decretum Conc. tom. 11. part. 2. col. 1707.

1323. PARISIENSE III. a Guilielmo de Meloduno archiepiscopo Senonensi, cum suffraganeis, cæterisque illius provinciæ personis ecclesiasticis, circa finem mensis Februar. anno 1323. Parisiis congregatum. Extant de disciplina ecclesiastica, ejusdem fere commatis cum iis, quæ in superiori hujus provinciæ concilio anno 1320. Senonis celebrato acta erant, decretis, capitula 4. apud Lud. le Bail. tom. 2. pag. 607. cum Cod. MS. collata. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1711.

1323. TOLETANUM I. a Joanne archiepiscopo 18. die Maii anno 1323. congregatum; in quo de fide & moribus consultum est. Extat *Instructio compendiosa in 14. Articulis fidei, 7. Sacramentis, præceptis Decalogi, Theologicis virtutibus, & vitiis capitalibus*, cum disciplinæ capitulis 17. *de officio Archipresbyteri & Ordinarii, de vita & honestate Clericorum, de decimis*, &c. apud eminentiss. card. d'Aguirr. qui primus ex MS. Mondexarensi in lucem protulit. Conc. Hisp. tom. 3. p. 569. Concilium alterum apud Toletanum 21. die Novembr. an. 1324. idem Joannes archiepisc. celebravit; in quo concilii Vallisoletani decreta renovantur, & quædam alia disciplinam & clericorum mores spectantia ordinantur. Extant constitutiones ecclesiasticæ 8. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1712. & cum MS. Mondexarensi collatæ apud d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 576. Idem Joannes Toletanus concilium provinciale, Complutense dict. apud Alcalam tenuit 3. idus Decembr. anno 1325. in quo tres priores synodi constitutiones, ad Sæc. XIV. ab anno MCCC.
clericorum mores pertinentes, lucidius proponuntur & explicantur. *ibid.* p. 578. Eodem loco concilium provinciale, ann. 1333. celebravit hujus successor Simon de Luna, cujus memoriam, cum Acta non compareant, conservavit illustr. card. d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 584.

AVENIONENSE I. a trium provinciarum Arelatensis, Aquensis, & Ebrodunensis præsulibus, præsidentibus tribus dictarum sedium metropolitanis, adsistentibus episcopis suffraganeis 11. & absentium vices gerentibus 8. in monasterio de S. Ruso prope Avenionem, 18. die mensis Junii anno 1326. coactum, in quo plurima in morum & disciplinæ reformationem, clericorum privilegia ac immunitates, non nulla etiam circa *indulgentias*, & *res matrimoniales*, & *testamentarias* statuuntur. Extant hujus synodi canones 59. quos Pet. Gassendus publici juris primus fecit, ac ad calcem Historiæ Ecclesiæ Diniensis edidit; cum altero MS. codice collatos collectioni suæ inseruerunt novissimi Conciliorum editores, tom. 11. part. 2. col. 1717. & notam minime prætereundam adjecerunt, *ibid.* Append. p. 2476. Ad hunc locum Joannes papa XXII. concilium, vel eodem anno, vel ad initium sequentis, contra Nicolaum V. antipapam, qui eum in conciliabulo quodam Italico hæreticum declaraverat, convocavit: vide Conc. tom. 11. part. 2. col. 1774. 1326.

MARCIACENSE Auscitanæ dioecesis, a Guilielmo de Flavacourt Auscitano archiepiscopo cum suffraganeis, die octavo Decembr. an. 1326. habitum. Extant quæ disciplinam spectant & morum correctionem; *de ætate & qualitate ordinandorum; de litteris dimissoriis; de officio Archidiaconi; de officio Legati; de officio Ordinarii; de perjuriis, exceptionibus, appellationibus*, &c. canones 56. nisi quod (uti monuit Cossartius) horum non nulli ad alias synodus potius referendi sint, Conc. tom. 11. part. 2. col. 1747. Concilium Marciacense alterum, in causa Anesancii episcopi Adurensis a perduellionibus occisi, idem Guilielmus Auscitanus anno 1329. celebravit. In quo sicarii, qui dictum parricidium patrarunt, ab ecclesiæ consortio amoventur, & quicunque eos hospitio exciperent, anathemate percelluntur. Vide Conc. tom. 11. part. 2. col. 1782. 1326.

SYLVANECTENSE II. Guilielmo de Bria Rhemensi archiepiscopo, cum 6. suffragnaeis, 2. vicariis, ecclesiarum cathedralium deputatis, die 11. Aprilis, an. 1326. congregatum. In quo ordo tenendi concilii provincialis, per Rhemensem provin- 1326.

Sæc. XIV. ab anno MCCC. ciam in posterum observandus stabilitur, & jurisdictio ecclesiastica confirmatur. Extant *de Beneficiariis; de decimis etiam ab ecclesiasticis persolvendis; ne excommunicati fint testes, contra clandestina matrimonia*, &c. canones 7. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1768.

1326. COMPLUTENSE I. a Joanne archiepiscopo Toletano Hispaniarum primate regnique Castellæ cancellario, cum 3. istius provinciæ episcopis, totidemque episcoporum vicariis, in ipsius metropolitani palatio apud Alcalam de Henares, 25. die Junii, anno 1326. coactum. In quo ecclesiarum singularum immunitatibus asservatis, metropolitanæ imprimis jura proteguntur. Extant canones 2. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1771. & cum codice MS. Mondexarensi collati Conc. Hisp. tom. 3. p. 579. Idem Joannes archiepiscopus hoc anno provinciale concilium apud Toletum 11. die mensis Febr. congregari jussit, cui Joannes Vincentius archidiaconus Arelatens. archiepiscopi vicarius generalis præsedit; in quo circa disciplinam canones 3. *de foro competenti; de dolo & contumacia; de vita & honestate Clericorum* ordinantur. *Ibid.* p. 580.

1327. ROFFIACENSE diœcesis Pictaviensis ab Arnoldo Burdegalensi archiepiscopo cum suffraganeis 14. die Januar. anno 1327. celebratum; in quo clericorum privilegia ac immunitates a foro ac judicibus sæcularibus strenue asseruntur. Extant capitula 2. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1773.

1328. LONDINENSE III. a Simone Mepham antistite Cantuariensi cum suffraganeis in ecclesia D. Pauli, die quinto Febr. anno 1328. habitum. In quo ii omnes, qui cædis Waltheri de Stapleton, Exoniensis nuper episcopi, & summi regni thesaurarii, (quem, exorto tumultu, cives Londinenses ausu nefario captivum duxerant, & securi percusserant) opera, ope, vel consilio rei fuerant, ab ecclesiæ consortio sententia synodali exterminantur. Decreta superiorum quarundam synodorum redintegrantur, quædam etiam *de cessatione a servilibus operibus, in diebus Parasceves, Animarum, & Conceptionis; de Testamentis; de Bannis matrimonialibus*, &c. decernuntur, & Oxoniense *de Appellationibus* decretum rescinditur. Extant constitutiones ecclesiasticæ 9. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 493. & Conc. tom. 11. Append. col. 2476. (*a*)

1329. COMPENDIENSE III. a Guilielmo de Bria Rhemensi archiepiscopo cum 3. episcopis suffraganeis, & cæterorum istius provinciæ præsulum vicariis, apud Compendium die 17. mensis Septembr. anno 1329. congregatum. Extant in tutelam jurisdictionis, immunitatum, privilegiorum, ac bonorum ecclesiæ, canones 7. Conc. tom. 11. part. 2. col. 1775. Hanc synodum apud Silvanectum congregari, & 5. præsules ei interesse narrat Guil. Marlot. Hist. Metrop. Rhem. tom. 2. lib. 4. p. 617.

PARISIENSE IV. ex speciali Philippi Valesii Gallorum regis mandato, ut utriusque fori, ecclesiastici scilicet & sæcularis, termini & limites distinguantur, 7. die Decembr. anno 1329. congregatum: Huic conventui non pure synodico præfuit Philippus rex, interfuerunt archiepisc. 5. episcopi 15. barones item & optimates regni, & regis consiliarii, In eo de potestate ecclesiastica & civili, quæstio fusius agitata est. Petro de Cugneriis regni cancellario prætorum partes tutante, Petro Rogerii Senonensi electo, & Petro Bertrando episcopo Eduensi pro prælatis respondentibus; utrinque querelæ, utrinque gravamina proferuntur: tandem episcopis se corrigenda correcturos, & contra officialium suorum abusus remedia opportuna adhibituros spondentibus, rex, cui in animo non erat consuetudines ecclesiæ impugnare, se eorum curam habiturum, ac in suis juribus & libertatibus defensurum profitetur: Extant Acta seorsim edita *Paris.* 1495. deinde in Bibliotheca PP. recusa. Vide Conc. tom. 11. part. 2. col. 1777. 1329.

LAMBETHENSE I. a Simone Mepham archiepiscopo Cantuariensi, in ædibus suis Lambethanis circa annum 1330. habitum. Extant disciplinæ ecclesiasticæ ad res sacramentales præcipue spectantia, viz. *de Ornamentis & Officio Altaris; de Confessionibus audiendis, &c.* capitula 10. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 497. & Conc. tom. 11. part. 2. col. 1784. (*b*) 1330.

MAGHFELDENSE I. a Simone Mepham archiepiscopo Cantuariensi, apud Maghfeld vicum quendam regnorum in agro Sussexiensi, 16. Cal. Aug. anno 1332. coactum. In quo diei imprimis Dominicæ ac aliorum festorum observantia stabilitur. Extant *Constitutio* in qua *Dies festi, qui pio animi affectu per totum annum observari debent, enumerantur*, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 500. (*c*) Notet lector in collectione Spelman. constitutioni prædictæ duos alios canones *de Presbyteris Stipendia-* 1332.

(*a*) Habentur MSS. in Bibl. Cott. sub *Othone* 16. n. 15. sub *Vitellio* A. 2. n. 10. & 12. exinde dedit *Wilkins* Conc. Brit. tom 2. p. 552. (*b*) Extant. MSS. in Bibl. Cotton. sub *Othone* A. 16. n. 20. Exhibuit *Wilkins* ibid. p. 512. (*c*) Ex Cod. Cotton sub *Othone* A. 16. n. 23. exhibuit *Wilkins* ibid p. 560.

riis,

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *riis*, & *de decimis* adhærere, quibus autem loco & tempore sanciti sint, non constat: simul etiam ediderunt novissimi conciliorum editores. tom. 11. Part. 2. col. 1789.

1335. SALMANTICENSE a Joanne archiepiscopo Compostellano, & 8. ejusdem provinciæ præsulibus, 24. die mensis Maii, anno 1335. celebratum. In quo *de vita & honestate Clericorum, de reliquiis & veneratione Sanctorum; de Judæis & Saracenis; de usuris, sortilegis*, &c. plurima ordinantur: cautum est insuper sub pœna *majoris excommunicationis, nequis Præsules ad Concilium euntes aut redeuntes aliquo modo lacessat, aut interturbet*. Extant constitutiones ecclesiasticæ 17. apud d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 584. Eodem anno Guido episcopus Helenensis constitutiones quasdam synodales promulgavit, quas illustr. d'Aguirr. publici juris fecit. *Ibid.* p. 592.

1335. ROTHOMAGENSE a Petro archiepiscopo cum episcopis suffraganeis, abbatibus, prioribus, & ecclesiarum cathedral. procurat. in prioratu B. Mariæ de Prato prope Rothomagum die 11. Septembris anno 1335. congregatum. In quo *de divinis officiis religiose celebrandis: de vita & honestate Clericorum, Monachorum: de publicandis aliarum Synodorum decretis*: aliisque disciplinæ capitibus actum est. Extant constitutiones ecclesiasticæ 13. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1835.

1336. BITURICENSE a Fulcrando archiepiscopo & 3. istius provinciæ præsulibus circa medium Octobr. anno 1336. Bituricis, ut videtur, celebratum. In quo plurima ad disciplinam ecclesiasticam ordinantur. Constitutiones non nullæ provinciales, quæ tempore & desuetudine pæne exoleverant, resuscitantur, aliæ *contra violantes Ecclesiasticam jurisdictionem, contra turbatores pacis & libertatis Ecclesiæ*, de novo ordinantur. Extant canones 14. Conc. tom. 11. Append. col. 2522.

1336. ANDEGAVENSE I. a Petro Turonensi archiepiscopo cum suffraganeis, abbatibus, &c. apud Castrum Gonterii diœcesis Andegavensis 20. die Novembr. anno 1336. habitum. In quo ecclesiarum jura & privilegia strenue propugnantur: Extant *contra eos qui jurisdictionem Ecclesiasticam impediunt; qui spiritualem potestatem usurpant; qui a clericis pedagia exigunt, bona Ecclesiastica invadunt aut detinent*, &c. decreta gravioribus pœnis munita 12. capitulis comprehensa. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1842. Cautum est insuper ut hujusce concilii decreta sex vicibus per singulos annos in ecclesiis publicentur, & *lingua materna* exponantur.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

1337. AVENIONENSE II. a trium provinciarum, Arelatensis, Ebrodunensis & Aquensis præsulibus, ipsis præsidentibus, adsistentibus episcopis suffraganeis 17. & absentium vicariis 2. in monasterio S. Ruffi, 3. die Septembr. anno 1337. congregatum. In quo de ecclesiæ regimine & morum reformatione consultum est. Extant canones 69. (quorum 51. in priori concilio anno 1326. ordinati renovantur, reliqui 18. jam primum ordinantur) Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1852. integrius paulo apud Baluzium (additis 4. aliis capitulis) cum ejusdem notis, Conc. Gall. Narb. p. 341.

1339. TOLETANUM II. ab Ægidio archiepiscopo cæterisque ejusdem provinciæ episcopis vel per se, vel per vicarios, ipso metropolitano præside 19. die Maii anno 1339. congregatum. Extant constitutiones in hac synodo vel editæ, vel renovatæ 5., *de litteratis ad clericatum promovendis: de studio Theologiæ & juris Canonici in Ecclesiis Cathedralibus accendendo*, &c. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1869. & apud d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 609.

1340. NICOSIENSE III. ab Helia archiepiscopo cum suffraganeis tam Græcis quam Latinis, præsentibus etiam Maronitarum & Armenorum in Insula Cypro præsulibus, Nestorianorum item & Jacobitarum rectoribus, cum cleri & populi maxima frequentia, in aula archiepiscopali 17. die Januarii anno 1340. congregatum. In hac synodo *brevis expositio fidei de Trinitate, Ecclesia, S. Scriptura; septem Sacramentis, Romanæ Sedis prærogativa uti in Ecclesia Rom. prædicatur*, prolata est, cui omnes subscripserunt. Dein *ad cultum Divinum* ac *Ordinis Clericalis honestatem* constitutiones non nullæ ordinantur. Extant *Professio* fidei prædicta, & disciplinæ ecclesiasticæ capitula 8. *de decimis integre solvendis; de Matrimoniis clandestinis*, &c. Conc. tom. 11. Append. col. 2432.

1341. CONSTANTINOPOLITANUM I. quod Oecumenicum IX. numerant Græci, sub Andronico jun. imperatore, & Joanne XIII. patriarcha (Isidorum perperam dicit Nilus in Synopsi) in templo S. Sophiæ paulo ante obitum imperatoris coactum. Præsentibus etiam (si eidem Nilo, quem in non nullis lapsum esse constat, fides sit habenda) Lazaro patriarcha Hierosolymitano, patriarcharum Alexandrini & Antiocheni legatis, cum plurimis episcopis ac proceribus. Graves hoc tempore in oriente tumultus excitarat Barlaam monachus e La-

tinis

Sæc. XIV. ab anno MCCC. tinis profugus, monachos Thessalonicenses, ob futiles quasdam & inanes quæstiunculas, *de Dei operatione & essentia*, & *de lumine in monte Thabor*, graviter lacessens, quorum causam egit Greg. Palamas. (a) Ad has rixas sedandas imperator patres congregat, qui monachis faventiores Barlaamum damnant, Palamæ silentium indicunt. Vide Niceph. Gregoram Hist. Rom. lib. 11. Extant Acta & decreta ex Nili Rhodii Synoptica narratione ad calcem Photii Nomocanonis a Justello editi: exinde in sua Dogmata Theolog. lib. 1. cap. 12. transtulit Dionys. Petavius, ac demum novissimæ editionis concil. curatores, Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1873. Paucis post diebus, imperatore jam mortuo, Joannes patriarcha alterum concilium Constantinopoli convocavit, cui M. Domesticus interfuit; in quo de iisdem quæstionibus inter Greg. Acindynum Barlaami discipulum, & Palamam prædictum acriter dimicatum est: Palamæ tandem cessit victoria. Acyndinus uti & Barlaamus cujus errores concoxerat, hæresis damnantur, & nisi resipiscant, ecclesiæ communione privari communibus patrum & senatorum suffragiis judicantur: Decrevit item synodus, siquis in posterum contra Palamam, monachosve cum illo sentientes insurgeret, eadem excommunicationis sententia innodaretur: In hanc rem confectus est tomus, cui ipse Joannes patriarcha, omnesque episcopi qui coram aderant, subscripserunt; & postea ex absentibus non nulli suis subscriptionibus munierunt. Vide Joan. Cantacuz. Hist. lib. 2. c. 40. p. 337. Consule etiam Jac. Gretseri annotationes, *ibid.* p. 929. qui se tomum supra memoratum in Cod. MS. biblioth. Augustanæ vidisse ac perlegisse testatur. Confer etiam L. Allat. de Consens. Eccles. lib. 2. cap. 17. sect. 2. (b)

1341. ANGLICANUM a Joanne Stratford archiepiscopo Cantuariensi, cum ejusdem provinciæ episcopis anno, ut videtur, 1341. congregatum. Extat unica saluberrima constitutio *adversus Clericorum avaritiam*, qui in beneficia nondum vacantia se intrudere, & eadem per fas & nefas occupare moliebantur, apud Cl. Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 549. & Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1873. (c) notandum est Joannem arch. regulas quasdam & ordinationes pro regimine curiæ suæ Cantuariensis *de Arcubus* vocatæ, anno 1342. Lambethæ edidisse; quibus excessus quosdam & abusus in dicta curia tollere, & multa circa *Officialem* sive *Decanum*, (quo officio ipse olim multa cum laude functus est) *Advocatos*, *Procuratores*, *Notarios*, *Promotores*, &c. ordinando, omnia in meliorem statum redigere satagit. Extant in eam rem statuta sive regulæ 59. apud Spelman. *ibid.* p. 550. (d) Sæc. XIV. ab anno MCCC.

LONDINENSE IV. a Joanne Stratford archiepiscopo Cantuariensi, & suffraganeis in templo D. Pauli Londinensi, 10. die Octobr. anno 1342. coactum. In hac synodo multa in præsidium & munimen inferioris subsellii clericorum adversus superiorum injurias, & immodicas exactiones decernuntur. Extant capitula 12. quorum ultimum est ipsissima superioris anni constitutio, apud H. Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 572. & Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1876. (e) Aliud etiam concilium in ecclesia D. Pauli Londinens. Joannes archiepiscopus, 20. die Martii eodem anno, secundum computum Anglicanum, juxta Romanum 1343. cui 11. episcopi suffraganei interfuerunt, celebravit. Anglicanum editorem eo nomine erroris suspectum habet G. Cossartius, quod duas provinciales synodos eodem anno haberi retulit; verum immerito; archiepiscopus enim qui, rege absente, reip. curam gesserat, & civilibus negotiis implicitus, res ecclesiæ plusquam par erat præterierat, reversso jam rege, sæculi curis solutus, ad ecclesiæ regimen animum serio adjunxit, & ut omnes corruptelas radicitus evelleret, frequentiores synodos congregavit; quid, quod Joannem archiepiscopum duas synodos in ecclesia Paulina Londini hoc anno habuisse, inque iis æquissimas multas constitutiones tulisse diserte testatur integerrimus Antiquit. Britan. Auctor. p. 236. Extant disciplinæ ecclesiasticæ capitula *de pace Ecclesiæ & Regni*; *de habitu & honestate Clericorum*; *de Testamentis*, &c. in hac synodo ordinata 17. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 581. & Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1886. (f) 1342.

NOVIOMENSE sive Noviodunense, (Noviodunum Suessionum oppidum est juxta Aisiam fl.) a Joanne de Vienna archiepiscopo Rhemensi, cum 6. ejusdem provinciæ episcopis, & reliquorum vicariis, ecclesiarumque cathedralium procuratoribus, 26. Julii anno 1344. celebratum. Extant qui mores, & disciplinam, & ecclesiæ libertates spectant in hac synodo sanciti canones 17. *de impedientibus jurisdictionem Ecclesiasticam*; *de citationibus Ecclesiasticis*; *ne personæ Ec-* 1344.

(a) De Palama conf. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 454. seq. (b) De conciliis habitis in controversia Palamitica, tomisque adversus Palamam editis adeundus Boivinus in notis ad Nicephorum Gregoram, p. 790. ut monet *Fabr.* ad Allatii Differt 2. Bibl. Gr. vol. 5. subjonct. p. 137. (c) Ex MS. in Bibl Cott. sub *Vitellio* A. 2. n 15. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 2. p. 675. (d) item ap. *Wilkins* ibid. p. 681. (e) Asservaotur MSS. in Bibl. Cotton. sub *Othone* A. 16. n. 16. sub *Vitellio* A. 2. n. 14. exinde exhibuit *Wilkins* ibid. p. 696. (f) Ex Bibl. Cott. sub *Othone* A. 16. n. 17. edidit *Wilkins* ibid. p. 702.

clesiastica

Sæc. XIV. ab anno MCCC. *clesiastica diffidationes faciant*, &c. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1899. (a)

1346. PARISIENSE V. a Guilielmo archiepiscopo Senonensi præside, adsistentibus 5. suffraganeis, duobus vicariis, cæterisque istius provinciæ personis ecclesiasticis, quotquot commode interesse poterant, 14. die Martii, anno 1346. celebratum. In hac synodo constitutiones provinciales in anteactis conciliis stabilitæ renovantur, & quo magis populo innotescant, debitumque iis obsequium persolvatur, eas in omnibus *Synodis*, *Curiis*, *Conventibus*, & *Capitulis* legi & promulgari decretum est. Extant, quibus vigor disciplinæ jam labefactatæ resuscitatur, non tam de novo conditi, quam ex prioribus selecti & nova forma pro ratione loci & temporis præstituti, canones 13. apud L. Dacher. Spicileg. tom. 5. exinde Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1908.

1347. CONSTANTINOPOLITANUM II. Anna imperatrice, & Joanne Palæologo filio suo quindecenni præsidentibus, & quamplurimis episcopis præsentibus, (iis solum exclusis qui Cantacuzeno aperte favebant) in palatio regio, 7. die Februarii anno 1347. coactum. In hac synodo, sessione prima, Joannes Patriarcha, eo quod Barlaami dogmata complexus a majorum fide declinasset, aliosque in pessimos errores impellere fategisset, junctis suffragiis exauctoratur, cui sententiæ episcopi etiam absentes suffragantur. In sessione secunda, in qua Joannes Cantacuz. Imp. qui jam summa rerum potitus est præsedit, adfuit etiam Lazarus patriarcha Hierosolymitanus, sententia contra patriarcham prius edita repetitur & confirmatur, & tomus synodicus conficitur, in quo Acindynus ejusque sequaces damnantur: Palamus e contra ejusque socii recte sentire declarantur: Joannes Patriarcha throno deturbatur, & Isidorus annuente etiam Cantacuzen. Imp. in ejus locum sufficitur. Hujus synodi *Historia & Acta* leguntur apud Cantacuz. Hist. lib. 3. cap. 98, 99. lib. 4. cap. 3. Tomus synodicus habetur MS. in Biblioth. Cæsarea Vindob. Cod. Jurid. 7. num. 12. Tertio abhinc anno, dissensionibus istis nondum sopitis, aliud concilium apud regium palatium in Blachernis Constantinop. sub Joanne Cantacuzen. Imp. & Callisto patriarcha anno 1350. habitum est: Ad hoc concilium vocati utriusque partis præsules, frequentes coëunt; intersunt etiam proceres & primariæ dignitatis viri: per quatuor continuos dies acriter disputatum est, hinc Palama archiepiscopo tunc temporis Thessalonicensi, inde duobus metropolitanis Ephesi & Gani, cum Nicep. Gregora, & Dexio quodam strenue dimicantibus; huc tandem res rediit; Ephesi & Gani archipræsules sedibus suis movendos; Barlaamum & Acindynum (non vita functos uti Spondanus,* sed) velut membra tanta putredine corrupta ut sanari non possent, a reliquo corpore divellendos; eos omnes qui erroribus valedictis ecclesiæ dogmata amplecti vellent, absque omni præteritorum exprobratione recipiendos; qui secus fecerint ecclesiæ consortio privandos, decretum est: quæ omnia in tomum rediguntur, cui primus subscripsit Joan. Cantacuzenus Imp. huic proximus Joannes Palæologus junior Augustus, deinde Callistus Patriarcha, cæterique præsules: Extant hujus synodi Acta a Fr. Combefisio Græce & Latine edita cum ejusdem notis Auct. Noviss. *Paris.* 1672. fol.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

* Ad annum 1350. §. 20.

TOLETANUM III. ab Ægidio archiepiscopo tribusque episcopis suffraganeis in reformationem morum & abusuum correctionem, præcipue adversus Simoniam, die 24. Aprilis, anno 1347. apud Complutum congregatum. Unde a card. d'Aguirr. Complutense audit. Extant canones 4. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1916. & apud d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 614. 1347.

BITERRENSE in Gallia Narbonensi ad Orobim fl. Petro de Judicia archiepiscopo Narbonensi præside, præsentibus 4. ejusdem Provinciæ suffraganeis, nec non episcoporum absentium procuratoribus, abbatibus, prioribus, &c. 7. die Novembr. anno 1351. congregatum. Extat *Decretum Synodale*, quo prioritas sedendi unicuique juxta promotionis antiquitatem ordinatur: habentur etiam *Litteræ* archiepiscopi ad suffraganeos, quibus eos ad concilium convocat; & disciplinæ ecclesiasticæ canones 8. *de inclinatione capitis ad nomen Jesu: de reverentia Christi Corpori cum ægrotis deferetur adhibenda*: ut *pro Papa*, *Rege*, *& Prælatis oretur* &c. hæc omnia a Cl. Baluzio ex Cod. MS. in fine mutilo ecclesiæ Helenensis deprompta, notisque suis illustrata, inter Conc. Gall. Narbonens. p. 91. edita habentur. Inde Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1922. Notabit lector defectum canonis octavi ex Concil. Avenionens. anno 1337. can. 11. suppleri posse. Prætereundum non est Petrum Gariellum in serie Præsulum Magalonens. 5. episcopos huic concilio interesse, & 9. constitutiones in eo ordinatas ex fide Actorum MSS. referre. (b) 1351.

(a) Mandatum Officialis Rhemensis, & Ordinatio Archiepisc. Rhemens. de observatione hujusce Conc. habentur ap. *Harduin*. Conc. tom. 7. p. 1676. (b) Hoc Conc. integrum & perfectum ex MSS. episcopi Biterrensis & D. Marchionis Daubais dedit *Edm. Martene* Anecdotor. tom. 4. p. 327.

Sæc. XIV. ab anno MCCC.

1351. LAMBETHENSE II. a Simone Iſlip Cantuarienſi antiſtite cum ſuffraganeis quotquot comitiis regni interant, & abſentium vicariis menſe Febr. anno 1351. apud Lambeth congregatum. In quo regis procerumque votis conceſſum eſt, ut *Clerici capitalium criminum convicti Epiſcopalibus carceribus perpetuo mancipentur, ac tenui victu ſuſtententur.* Extat conſtitutio ſynodalis apud H. Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 597. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1928. (*a*)

1355. TOLETANUM IV. a Blaſio archiepiſc. prima die menſis Octobr. anno 1355. celebratum. In quo de conſtitutionum ſynodicarum vi & obligatione conſultum eſt, eaſque ad pœnam tantum non item ad culpam obligare decernitur. Extant in eam rem conſtitutiones 2. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1931.

1362. MAGHFELDENSE II. a Simone Iſlip Cantuarienſi metropolitano aliiſque epiſcopis circa medium menſis Julii an. 1362. apud Maghfeld habitum. In quo dies feſti numerantur, & quomodo obſervari debent, inſtituitur. Extat *Epiſtola Decretalis* Simonis archiepiſcopi ad epiſcopum Londinenſem, qua conſtitutionem ſynodalem promulgari mandat, apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 609. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1933. Vide conſtitutionem Simonis Mepham archiepiſcopi Cantuarienſis ejuſdem prorſus tenoris ſuperius memoratam anno 1332.

1362. LAMBETHENSE III. a Simone Iſlip archiepiſcopo Cantuarienſi cæteriſque iſtius provinciæ præſulibus ad refrænandam clericorum avaritiam & luxuriam menſe Novembr. anno 1362. coactum. Extat, quâ *Presbyterorum ſtipendia præfiniuntur, & ex una diœceſi in alteram abſque litteris dimiſſoriis* emigratio prohibetur, conſtitutio unica apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 610. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1935. (*b*)

1365. ANDEGAVENSE II. ſub Simone Turonenſi metropolitano, aſſidentibus 7. ſuffraganeis in eccleſia Andegavenſi 12. die menſis Mart. anno 1365. congregatum. In quo canones 34. ad corrigendos in foro eccleſiaſtico abuſus, & mores clericorum reformandos, immunitateſque eccleſiæ ſartas tectas conſervandas decernuntur. Extant Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1939.

1367. EBORACENSE a Joanne Thoresby archiepiſcopo Eboracenſi cum ſuffraganeis in palatio de Thorp juxta Eboracum, circa finem menſis Septembr. anno, ut videtur, 1367. habitum. In quo nonnulla ad *Eccleſiarum venuſtatem, Clericorum honeſtatem, abuſuum quorumdam in ſolvendis Decimis, & matrimonio contrahendo correctionem*, & *contra nutrices parvulos ſuffocantes* &c. ſaluberrime decernuntur. Extant conſtitutiones eccleſiaſticæ 10. apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 602. & Conc. tom. 11. Part. 2. Append. col. 2482. (*c*)

VAURENSE, a Binio *Lavaurenſe* dict. a trium provinciarum epiſcopis, Narbonenſis, Toloſani, & Auſcenſis ſive Auxitani, licentia Urbani V. papæ prius habita, apud Vaurum Galliæ Narbonenſis oppidum ad Aculum fl. Petro de Judicia archiepiſcopo Narbonenſi præſide, primo die Junii anno 1368. coactum. In hac ſynodo plurima eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantia, ex anteriorum ſynodorum conſtitutionibus potiſſimum deſumpta, ſtabiliuntur. Extant decretorum Capitula 133. (quorum primum prolixiſſimum ad laicorum inſtitutionem ſpectat, & *doctrinam de fide*, ubi & articulorum fidei expoſitio habetur; *de ſeptem Sacramentis: de virtutibus Theologicis & Moralibus: de donis S. Spiritus: de eleemoſynis corporalibus & ſpiritualibus: de vitiis capitalibus: de* 10. *præceptis Decalogi*, comprehendit, & laicos in omnibus iſtis inſtruendos ordinat,) Conc. tom. 11. Part. 2. col. 1969. & ap. Baluzium cum ſuis notis, Conc. Gall. Narbon. p. 124. Præmittuntur *Epiſtolæ* Urbani V. papæ duæ, Narbonenſis item archiepiſcopi *Litteræ* Gaucelinum Magalonenſem cæteroſque ſuffraganeos ad dictum concilium convocantes, cum quorundam *Reſponſoriis*: ſubjicitur *forma indulgentiæ* a patribus in hac ſynodo congregatis, omnibus in Chriſto fidelibus, qui ad eccleſiam cathedralem Vaurenſem reparandam, ornandamve ſumptus impenderint, conceſſæ: Agmen claudit Urbani V. *Epiſtola* ad archiepiſcopos trium provinciarum, qui concilio Vaurenſi interfuerunt, *contra fraudulentas donationes* eodem anno 2. Non. Octobr. Viterbii data. 1368.

NARBONENSE ex mandato Gregorii XI. papæ a 6. provinciæ Narbonenſis præſulibus, Petro metropolitano præſide, in eccleſia cathedrali Narbonæ 15. die Aprilis, anno 1374. coactum. Huic concilio prælati exempti cujuſcunque ordinis (ſolis Carthuſienſibus exceptis) non obſtantibus quibuſcunque privilegiis (ſalvo tamen jure in poſterum) intereſſe jubentur. Extant in hanc rem *Bullæ* pontificiæ tres, & *Epiſtola* 1374.

(*a*) Item apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 13. (*b*) Ex MS. in bibl. Cotton. ſub *Othone* A. 16. n. 21. exhibuit *Wilkins* ibid. p. 50. (*c*) Item *Wilkins* ibid. p. 68. ſeq.

Petri

Sæc. XIV. ab anno MCCC. Petri Narbonensis, qua suffraganeos ad concilium convocat, disciplinæ item ecclesiasticæ capitula 28. quorum quatuor priora *de Synodis celebrandis*; his proxima *de festis Apostolis*, & *Excommunicatis*: intermedia ad *bona Ecclesiastica tutanda*, *Clericorum immunitates & possessiones conservandas*, *eorumque & populi mores reformandos*: postrema denique circa *Indulgentias* & *Synodalium Constitutionum robur ac firmitudinem*, ex superiorum conventuum decretis potissimum desumpta ordinantur, apud Baluzium Conc. Gall. Narb. p. 301. & Conc. tom. 11. Append. col. 2497.

1375. UNIEJOVIENSE ab episcopis Poloniæ sub præsidio Jaroslai archiepiscopi Gnesnensis anno 1375. celebratum. In quo, præter ea quæ ad disciplinas ecclesiasticæ reformationem ordinata sunt, subsidium ex cujuslibet sacerdotii proventibus ad sumptus belli Turcici suppeditandos decernitur. Hujus memoriam conservavit Simon Staravolscius in Epitome Conciliorum. Vide Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2043.

1378. GLOCESTRIENSE a Simone de Sudbury Cantuariensi metropolita cum suffraganeis in monasterio apostolorum BB. Petri & Pauli Glocestriæ 16. die Novembr. anno 1378. congregatum. In quo constitutio *de stipendiis Presbyterorum* a Simone de Islip archiepisc. Cantuariens. prius stabilita laxatur, ac mitior de novo instituitur. Vide H. Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 626. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2051 (*a*) Notabit lector, eundem Simonem hoc etiam anno synodum Londini convocasse, inque ea nonnulla contra Joannem Wiclef ejusque sequaces constituisse, & quatuor canones (a Lindewoodo nostro furte publicatos) condidisse, multa etiam de curia sua in Arcubus reformasse, uti fidem facit Antiquitat. Britann. Auctor, p. 258.

1379. COMPLUTENSE II. ab Hispaniæ præsulibus, Petro Tenorio archiepiscopo Toletano præside, anno 1379. congregatum. In quo Urbano VI. Romæ, Clemente VII. Avenione sedem pontificiam occupante, & utroque seipsum verum & legitimum S. Petri successorem indigitante, utri eorum adhærendum sit deliberant patres, nihil tamen statuentes in medio relinquunt. Vide card. d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 618. Eadem de causa eodem etiam anno conventus episcoporum habitus est apud oppidum de Illescas, Petro Toletano iterum præside, præsente etiam Henrico rege: uti etiam apud Toletum alter, cui legati ab Urbano, aliique in causa Clementis, a rege Galliæ missi, interfuerunt, nec non apud Burgos: & sequente anno ad *Medinam Campestrem*, in quibus nihil omnino de ardua ista quæstione toties disceptata decretum est, prudentioribus ad generalis concilii arbitrium rejiciendam judicantibus: anno autem 1381. 13. Cal. Jun. concilium Salmanticæ celebratur, Petro de Luna cardinale & Clementis VII. legato præside, in quo Urbanus rejicitur, & Clemens papa salutatur. Quod & anno 1387. in conventu episcoporum & procerum apud Navarram, alioque apud Barcinonem similiter factum est, unde per totam fere Hispaniam Clemens obtinuit. Vide card. d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 618, 619, 620.

1382. LONDINENSE IV. Guilielmo de Courtenay archiepiscopo Cantuariensi præside, præsentibus etiam 6. episcopis, 23. theologiæ professoribus, 13. in jure civili & canonico doctoribus, in causa Joannis Wiclef, errorumque ejus, uti vocantur, in prioratu fratrum prædicatorum Londini 22. die Maii, anno 1382. celebratum. In hac synodo decem Wiclefi conclusiones ut hæreticæ, quatuordecim aliæ ut erroneæ & determinationi ecclesiæ repugnantes damnantur. (*b*) Nicolaus Hereford, Philippus Rippington & Joannes Ashton Wiclefo assentientes hæretici judicantur, & ab ecclesiæ consortio pelluntur. Extant hujus synodi *Acta, Conclusiones, Interrogationes*, & *Responsiones*, aliaque huc pertinentia apud H. Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p.629. & seq. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2052. (*c*) quibus *literæ* regiæ archiepiscopo & episcopis, eos qui hæresin prædicarent carceribus compingendi potestatem conferentes, subjunguntur.

1386. SALTZBURGENSE II. a Piligrino de Pucheim archiepiscopo Salisburgensi, cum suffraganeis, aliisque prælatis, in palatio archiepiscopi, mense Januar. anno 1386. habitum. In quo nonnulla *de modo dicendi horas Canonicas*: *de absolutionibus*: *de indulgentiis*: *contra mendicantes*, *usurarios*, *beneficiorum occupatores*; aliaque ad morum correctionem, vitæ honestatem, & disciplinam ecclesiasticam pertinentia decernuntur. Extant capitula 17. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2061.

1386. PALENTINUM hortatu Joannis regis Castellæ ac nonnullorum istius regni præsulum, sub præsidio Petri de Luna S.R.E. cardinalis & in Hispania legati pontificii in

(*a*) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 135. (*b*) Vid. Wicklyffi vitam a Jo. Lewis editam *Lond.* 1720. (*c*) Et ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 157. seq.

 ecclesia fratrum minorum Palentini, 4. die Octobr. anno 1388. celebratum. Extant constitutiones ecclesiasticæ 7. *de officio Ordinarii; de cohabitatione Clericorum & Mulierum; de Judæis & Saracenis*, &c. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2068.

1391. LONDINENSE V. a Wilhelmo de Courtenay Canturiensi archiepiscopo cum suffraganeis, anno 1391. Londini coactum. In quo constitutio quædam Roberti Winchelsey metropolitæ Canturiensis contra presbyteros stipendiarios, quæ in desuetudinem abierat, instauratur. Extat in hanc rem *Epistola Synodalis* apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 640. Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2077. (*a*)

1394. PARISIENSE VI. Caroli VI. Francorum regis jussu, a quamplurimis Galliæ archiepiscopis & episcopis, præsentibus etiam consiliariis regiis, & regni cancellario, ad extinguendum schisma, & unionis methodum excogitandam, 2. die Februar. anno 1394. in regali palatio Parisin. coactum. Huic synodo præfuit, omnium calculis cooptatus, Simon Cramaudi patriarcha Alexandrinus, ecclesiæ Carcassonensis administrator. Interfuere patriarcha Hierosolymitanus, archiepiscopi 7. episcopi 47. abbates 10. cum decanis, prioribus, S. Theologiæ & utriusque juris professoribus, aliisque viris prudentibus, & in rebus agendis peritis; de via unionis tractatur, singulis juramenti vinculo obstrictis, quod sibi potissimum visum est libere enunciare. Cum autem tria unionis media proponerentur, primum per concilium generale, secundum per compromissum, tertium per cessionem, in hoc tanquam maxime idoneum potioribus suffragiis consenserunt, deinde de modo istiusmodi cessionem ex utraque parte obtinendi deliberant patres; legatis instructiones parant, & quæcunque in optatum finem conducere possint, sedulo perquirunt & decernunt. Extant Acta compendiose scripta apud Spondanum ad hunc annum; fusiori stylo narrata ex MS. Hist. Caroli VI. Francorum regis edidit Luc. Dacherius, Spicileg. tom. 6. inde Conc. tom. 11. Append. p. 2511. Eadem de causa habita est Parisiis altera synodus anno sequente, & anno 1398. demum tertia, in quibus via cessionis unicum schismatis remedium ponitur; & decretum Subtractionis qua pecuniæ, subsidia, provisiones, beneficia, ac omnis generis emolumenta a Benedicto dum cessioni assensum dederit subtrahuntur, multis hinc inde agitatis, tandem promulgatur, Vide Spondani Annal. ad ann. 1398. num. 5, 6. & seq.

(*b*) LONDINENSE VI. a Thoma Arundel archiepisco Cantuariensi cum suffraganeis, 19. die Febr. anno 1396. congregatum. In hac synodo præter lites inter theologos & juristas Oxonienses, ex bullis & privilegiis papalibus, ut videtur, ortas, synodali auctoritate compressas (de quibus consulat Lector Hist. & Antiq. Oxon. p. 197.) octodecim articuli ex Joannis Wiclefi Trialogo, vel potius (uti Historicus Oxon. ibid. p. 199.) ex libris quibusdam sub forma Trialogorum, more Wiclefi ano, conscriptis, per doctores Oxonienses jussu regis desumpti, erroris damnantur. Hujus synodi meminit Antiquitat. Britann. Auctor, p. 271. & statuta quædam, pro curia in Arcubus etiam reformanda, illic ordinata afferit, quorum nonnulla habentur apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 656. & seq. (*c*) Extant Articuli supra dicti Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2080. & cum tractatu prolixo Wilhelmi Woodfordi Ord. Min. contra præfatos articulos mandato Thomæ Cantuariensis scripto, Fascic. Rerum Expetend. pag. 190. Edit. Noviss. (*d*) Concilium aliud Londinense in ecclesia Paulina anno 1399. habuit idem Thomas archipræsul: in quo rex Henricus & clerus mutua gratiæ & benevolentiæ officia sibi invicem præstiterunt; rex ad libertates ecclesiasticas defendendas animi sui promptitudinem per nuncios testatur, precesque eorum assiduas, pro sua regnique salute, expetit; archiepiscopus, se regi gratitudine æque ac officio devinctos, debitumque ei obsequium semper præstituros synodi nomine respondit; ac vicissim regem obsecrat, ut regia sua auctoritate provisiones papales, & præventiones legibus interdictas, subditis suis exosas merito & injurias, præcipue autem academiis & litterarum studiis exitiosas abrogaret, qui benignum etiam responsum tulit: vide Antiq. Britan. p. 273. & Conc. tom. 11. Part. 2. col. 2081. (*e*) 1396.

(a) Et ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 213. (*b*) Conf. *Wilkins* ibid. p. 227. (*c*) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 233. (*d*) De Wodfordo & articulis hisce Wiclef & Jo. Hussi conf. L. 1. Comment. Jo. Foxii. *Basil.* 1559. (*e*) Conf. *Wilkins* tom. 3. p. 238.

Finis Decimi quarti Sæculi.

SÆCULUM SYNODALE.

Conſpectus Sæculi.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

POST incultam tot fæculorum barbariem, & tam diuturnum litterarum ſquallorem, tandem advenit exoptatum illud fæculum, quo doctrina fugatis ignorantiæ tenebris quaſi ab inferis emergeret, & bonarum artium linguarumque ſtudium orbi Chriſtiano poſtliminio redderetur. Duplici fere id cauſæ acceptum referri debet, captæ a Turcis Conſtantinopoli, & inventæ arti typographicæ. Expugnata enim anno 1453. Græcorum metropoli, doctiſſimi quique gentis iſtius viri paupertate & barbarici jugi duritie coacti, in occidentales partes, præſertim vero Italiam ſeſe contulerunt; & non ſolum Græcæ linguæ ſed & omnis fere melioris litteraturæ ſcientiam Latio ſecum invexerunt; ſaltem Latinis, ut aliquid ſupra nodoſam ſcholarum diſciplinam ſapere contenderent, incitamento fuerunt. Dein paucis antea annis reperta ars typographica, ſeu Batavis ſeu Germanis id laudis debeatur, antiqua eruditorum monumenta in lucem protraxit, recentiora mira celeritate propagavit. Iſte litterarum ſtatus: Sin res eccleſiaſticas ſpectemus, haud ullum, a quarto uſque, fæculum ſynodorum feracius inveniemus. Ut minoris enim notæ concilia & conciliabula taceam, anno 1409. ut diuturnum pontificum Romanorum ſchiſma e medio tolleretur, habita eſt ſynodus Piſana, quæ Benedictum XIII. & Gregorium XII. papatu ſubmovendos decrevit, & Alexandrum V. ſedi Romanæ præfecit. Cum vero id ſchiſma adeo non extingueret, ut adaugeret potius, & triumviratus pontificius eccleſiæ intolerabilis videretur, concilium Conſtantienſe anno 1313. curante Sigiſmundo Imp. coactum eſt, cujus auctoritate, cum quinam e tribus verus eſſet pontifex dignoſci non poſſet, ſingulis faſces abrogati ſunt, illorumque loco Martinus V. ad pontificatum evectus. Summa enim conſtantia concilii iſtius patres ſynodi œcumenicæ ſuperioritatem ſupra papam aſtruxerunt, ne hiſcere quidem auſis, qui interfuerunt, pontificibus Romanis; eamque decreto ſolenni, tanquam indubitatum fidei articulum, confirmarunt. Nondum tamen finitum ſchiſma: papatum ad extremum uſque vitæ actum mordicus retinuit Benedictus XIII. Gravioris momenti, quæ concilio Conſtantienſi cum Huſſitis fuit, controverſia. Iſti veritatis & primævæ fidei tenaces euchariſtiam Chriſtianis ſub utraque ſpecie adminiſtrandam eſſe prædicarunt; ſaltem, ut ipſis utraque ſpecies concederetur, poſtulabant. Huſſum data fide publica Conſtantiam advocarunt patres, advenientem violata fide ad rogum damnarunt; utque ora Huſſitis æternum occluderent, ſeſſione 13. decreverunt, *quod licet Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtraverit ſub utraque ſpecie panis & vini venerabile ſacramentum, tamen hoc non obſtante*, calix laicis auferendus eſſet. Definitam Conſtantiæ ſuperioritatem concilii, ſynodus œcumenica Baſileenſis anno 1431. roboravit ac fortiſſime aſſeruit. Illam indixerat Eugenius IV. papa, ut Sigiſmundo Imp. & concilii Conſtantienſis decreto de frequentibus ſynodis habendis, morem gereret: verum quamprimum Baſileenſes ſuperioritatem concilii ſupra papam aſſerere animadverteret, ſynodum diſſolvi ac Bononiam transferri juſſit. Pontificis audaciæ conſtanter refragarunt concilii patres; & papatu illum, ni mandatum revocaret, ſubmovendum eſſe decreverunt. Poſt innumeras tergiverſationes Eugenius, pontificum a concilio Conſtantienſi haud ita pridem depoſitorum exemplum veritus, faſtum demiſit; & ſynodi juſſis obſecutus, Acta illius omnia confirmavit. Sublato autem e vivis, cujus auctoritatem maxime reveritus eſt, Sigiſmundo Imp. ad conſuetas fallendi artes rediit, & concilium Ferrariæ anno 1438. celebravit, Florentiam anno ſequente tranſlatum; ut haberet, quod Baſileenſium decretis opponeret. Huc vana auxilii contra Turcos impetrandi ſpe allectus Joannes Imperator CP. epiſcoporum Græcorum turbam adduxit. Diſputatum eſt aliquamdiu de proceſſione Sp. S. de primatu papæ, de purgatorio, aliiſque religionis capitibus; tandem unionis formula excogitatur, cui aut imperatoris minis adducti, aut pontificis auro corrupti, ſubſcripſerunt e Græcis quamplurimi. Concilium interim Baſileenſe ſeſſiones ſuas producit; & depoſito Eugenio, dignitatem pontificiam Fœlici V. donat. Cæterum nullum non ex ſupra memoratis concilium œcumenici titulum atque aucto-

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. ritatem sibi vendicavit; singula a fede Romana aliquoties confirmari meruerunt, & indubiam definitionibus fuis fidem a Christianis omnibus adhiberi jubent. Quin ex frequenti ac diuturna conciliorum isto fæculo habitorum fessione, & acerrima, quæ fecuta est de fingulorum auctoritate, controversia, factum non male censeri posset, quod conciliorum generalium infallibilitas, a paucis antea recepta, fere universalem in ecclesia Romana fidem obtinuerit. Exeunte fæculo Pragmatica S. Ludovici Sanctio, quæ anno 1268. condita fuerat, in usum revocata est: qua fedes pontificia intra Gallias gravem potestatis jacturam fecit. Conciliorum enim Constantiensis ac Basileensis decreta ecclesia Gallicana religiose fibi observanda fumpsit; nec ultra limites a canonibus ecclesiasticis positos auctoritatem pontificiam evagari passa est. Concilium interim Florentinum, quod nihil non pontificum libidini permisit, in Italia aliisque occidentis partibus obtinuit; ita tamen ut augescente in dies bonarum litterarum & antiquæ theologiæ studio, recepta olim apostolicæ plenitudinis opinio paulatim evanesceret; & omnipotentiæ pontificiæ moles nutaret. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

SCRIPTORES.

1401. (a) JOANNES HUSSUS, gente Bohemus, in pago Hussenitz cognominato natus, in academia Pragensi bonis litteris institutus, ubi artium liberalium baccalaureus anno 1393. magister philosophiæ anno 1395. facerdos & concionator Templi Bethlehemitici anno 1400. creatus est. Claruit anno 1401. Vir, ipsis fatentibus adversariis doctrina illustris, pietate conspicuus. Dum facrarum litterarum & castioris theologiæ studia depositis præjudiciis ac fincero veritatis zelo urgeret, & Wiclefi si non fermones præsens audiret, faltem fcripta diligenter pervolveret; fœdissimos nec diutius tolerandos ecclesiæ Romanæ errores & corruptelas facile agnovit: agnitos qua concionando qua fcribendo fortissime oppugnavit: studiorum ac laboris focium & parastatem nactus HIERONYMUM PRAGENSEM, gente pariter Bohemum, in urbe Praga natum, Lutetiæ Parisiorum & in præcipuis Galliæ ac Germaniæ academiis studiis theologicis innutritum, & ob raram ac divinam plane in concionando eloquentiam apud populares fuos celeberrimum. Utriusque doctrinam arrectis auribus exceperunt Bohemi; conciones turmatim frequentarunt; & errores inolitos agnoverunt fimul & oderunt. Frigescente itaque apud Bohemos indulgentiarum mercatura, actum de religione clamabant pontificii; ni Joannis & Hieronymi aufis propere obviaretur. In utrumque igitur infurgit Subinco Lepus, archiepiscopus Pragensis anno circiter 1408. fynodum cogit, academicos accersit, Wiclefi dogmata & fectatores damnat, librosque comburit, Joanni & Hieronymo concionandi munus interdicit; atque urbe mox excedere compellit. Subincone vero paulo post e vivis fublato, ad confueta redeunt docendi munia. Annis fequentibus ad Gregorium XII. & Joannem XXIII. pontifices hæreseos delatus Hussus majus discrimen adit. Pontifices rem totam cardinali Columnæ committunt. Ille Joanni diem dicit, qua Romæ fe judicandum fisteret. Mittit iste procuratores fuos qui innocentiam firmissimis rationibus probent: mittit & Wenceslaus rex legatos qui Joannis caufam tuerentur. Nullam defensionem admisit cardinalis; verum Joannem contumacem esse hæreticum pronunciavit. Anno 1413. increbrescentibus inter Bohemos ob religionis caufam feditionibus, Hussus a Wenceslao rege ex civitate Praga ejectus, apud vicanos concionari cœpit, donec fedatis paululum turbis, redeundi copia daretur. Anno 1414. inchoato Constantiensi concilio Hussus Sigismundi Imp. litteris, quibus faluti fuæ publica imperii fide cautum est, Germanice fimul ac Latine fcriptis munitus, a nobilibus aliquot Bohemis die 3. Novembris Constantiam deducitur, acceptis prius in itinere pontificis & concilii litteris, quas falvi conductus vocant. Nil tamen fidei tam foleuni religione datæ authoritas & reverentia potuit, quo minus, Hussus reclamantibus Sigismundo & Germanis, vicesimo fexto post ingressum die in fœdissimum carcerem daretur. Integris fex menfibus variis carceribus, inediis & tormentis exagitatus, tandem in concilio hæreseos abfens & inauditus damnatur præcipue ob eucharistiam in utraque fpecie administratam. Verum cum id inique admodum ferret Sigismundus Imp. disputandi ac femet defendendi copia Husso conceditur.

(a) Conf. Jacobi L'Enfantii Hist. Conc. Pisani tom. 2. l. 8. Item Hist. Belli Hussitici ab eodem L'Enfantio edit. *Amstelod.* 1731.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

conceditur. Die igitur quinto atque iterum feptimo Junii ifte in medium adducitur, & certamen inftituitur. Verum omnia ftrepitu & clamoribus aguntur. Huffus conviciis & vociferationibus obrutus ne verbum quidem facere permittitur, nifi palinodiam agere vellet. Conftanter id recufat ille, & in carcerem amandatur. Die 6. Julii carcere iterum eductus concilio fiftitur, hæreſeos damnatur, flammis addicitur; veftibus facerdotalibus exuitur, gradibus academicis privatur, & papyracea corona cacodæmonibus depicta redimitus, ad fupplicium perducitur. (*a*) Summa ille animi conftantia & fortitudine mortem oppetiit, vivicomburio extinctus in patenti prato extra muros urbis. Menfe Aprili ejufdem anni Hieronymus Conftantiam venerat, accepta prius a concilio tuto veniendi, non tamen redeundi (id commenti enim boni patres fceleftiffimæ perfidiæ prætexebant) poteftate, & in carcerem datus, dirifque tormentis excruciatus fuerat. Poft Huffi mortem abjurationis formulam fibi datam ex fcripto recitare fupplicii terrore adactus fuit. In carcerem nihilominus remiffus turpiffimæ ignaviæ pœnitentia duci cœpit; & excuffo veterno veritatem iterum profiteri non dubitavit. Anno igitur 1416. die 25. Maii in templum cathedrale adductus tanta animi præfentia & invicto argumentorum robore differuit, ut adverfarios fuos ad filentium adegerit. Ad rogum itaque damnatus 3. Cal. Junii par Huffo certamen obiit, parem triumphum reportavit.

OPERA.

Explicatio Symboli, Decalogi, & Orationis Dominicæ.

Tractatus de peccato mortali, de Matrimonio, de cognitione & dilectione Dei, de tribus hoftibus hominis & feptem peccatis mortalibus, de Sacramento corporis & fanguinis Domini, Conftantiæ in carcere confcripti.

De fanguine Chrifti fub fpecie vini a Laicis fumendo, Quæftio.

De fufficientia legis Chrifti ad regendam Ecclefiam.

Sermo de fidei fuæ elucidatione.

Sermo in illud, Pax huic domui, & alius de pace.

Epiftolæ 68. Huffi aliorumque fub tempus concilii Conftantienfis fcriptæ.

Narratio de initiis & progreffu certaminum Joannis Huffi cum factione Pontificia.

Appellatio ab Archiepifcopo Pragenfi ad Papam contra combuftionem librorum Wiclefi.

Epiftolæ fcripta quo tempore Huffus per excommunicationem Praga abierat.

Replica contra Anglicum Joannem Stoket Wiclefi calumniatorem.

Defenfio quorundam articulorum Joannis Wiclefi.

De ablatione bonorum temporalium a Clericis. Habetur apud Goldaftum Monarch. tom. 1. p. 232.

De Decimis.

Replica contra occultum adverfarium.

Replica contra Prædicatorem Plenenfem.

Quæftio de arguendo Clero pro Concione.

De quinque Officiis Sacerdotis.

Determinatio Quæftionis cum fuo Tractatulo de fanguine Chrifti glorificato.

Tractatus de Corpore Chrifti.

Tractatus de tribus dubiis factis in Holomutz.

Quæftio de Credere.

De libris Hæreticorum legendis.

Actus pro defenfione libri Joannis Wiclefi de Trinitate.

Quæftio de Indulgentiis; five de Cruciata Papæ Joannis XXIII.

Contra Bullam a Joanne XXIII. editam de erectione Crucis contra Ladislaum Apuliæ Regem.

Opufculum de fex erroribus, compilatum & parietibus Bethlehemiticis infcriptum.

Tractatus de Ecclefia, pronunciatus publice in civitate Pragenfi.

Refponfio ad fcripta M. Stephani Paletz Theologiæ Doctoris.

Refponfio ad fcripta M. Stanislai de Znoyma T. D.

Refutatatio fcripti octo Doctorum Theologiæ:

Liber de Antichrifto, & membrorum ejus Anatomia. (*b*)

Liber de regno, populo, vita, & moribus Antichrifti.

De Sacerdotum & Monachorum abhorrenda abominatione in Ecclefia Chrifti. (*c*)

De abolendis fectis & traditionibus hominum.

De pernicie traditionum humanarum.

De Unitate Ecclefiæ, & Schifmate. Prodiit fcorfim *Bafil.* 1520.

De Evangelica perfectione.

De myfterio iniquitatis fragmentum.

De Revelatione Chrifti & Antichrifti fragmentum.

Alia quædam Fragmenta. Opufcula ifta a Libro de Antichrifto inclufive recenfita prodierunt fimul *Argentorati* cum appendice Othonis Brunsfeldii.

Hiftoria geftorum Chrifti ex quatuor Evangeliftis in unum collecta, & fecundum tres annos prædicationis ejus digefta.

(*a*) Excerpta quædam Jo. Huffi condemnationem concernantia, & Hiftoriam Conc. Conftantienfis illuftrantia dedit Jo. Georg. Eccard tom. 2. Corporis Hiftorici medii ævi. (*b*) Editus una *cum libro de regno* &c. ab Othone Brunsfeldio *Bafil.* 1524. 8vo. (*c*) Etiam hujus libri capita priora 45. Brunsfeldius ediderat. Cætera a 45. ad 87. in operum Huffi editionibus acceffere. Quæ deinceps in 10. tom. fequuntur, eadem omnia vulgata a Brunsfeldio, vid. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Latin. vol. 3. p. 907.

Conciones

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *Conciones Synodicæ.*

Sermones 28.

Explicatio in 7. priora Capita primæ Epistolæ S. Pauli ad Corinthios.

Commentarii in Epistolas 7. Canonicas.

Enarratio Psalmi 109. *& novem sequentium Psalmorum.*

De Corpore Christi in Sacramento Altaris, quod non creatur, neque incipiat esse, contra crassos Papistarum errores.

De Adoratione, & contra Imaginum adorationem.

Carmen de Cœna Domini.

Opera ista omnia una cum plurimis monumentis historicis, litteris & tractatibus aliorum, bullis pontificiis, &c. historiam Hussi, Hieronymi, & Wicleffi spectantibus prodierunt *Norimb.* 1558. in 2. tom. fol. (*a*)

Epistolæ ejus cum præfatione M. Lutheri excusæ sunt *Wittenbergæ* 1537. 8vo.

Commentarius in Apocalypsin, sine autoris nomine editus *Wittenbergæ* 1528.

Responsiones Hieronymi Pragensis ad Articulos in causa fidei habentur Concil. tom. 12. p. 1551.

1401. R. G. ISIDORUS, natione Græcus, metropolita Thessalonicensis, circa annum 1401. claruisse jure optimo censendus est; quippe qui Gabriëli in ista sede antecessit, quem Simeon sequutus sex menses ante captam Thessalonicam anno 1430. obiit: Si ergo singulis decem annorum præpostituram ponamus, Isidorus sub hoc tempus thronum archiepiscopalem adornasse putabitur. Vide Synodicon Thessalonicense apud Allatium de Simeon, p. 187. Exstant hujus, ut videtur, labore concinnati *in integrum B. Lucæ Evangelium Commentarii*, quos in biblioth. Vaticana Græce MSS. asservari ex Sixto Senensi * & Possevino † accepimus. Huic etiam, ni fallor, tribuendæ sunt *Orationes variæ*, ab eruditiss. Allatio in Diatrib. de Simeon. memoratæ, quales sunt, *Oratio in salutarem secundum carnem & divinam Generationem Christi.* Pr. Ἄρρητα τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ὑπὲρ ὑμῶν, p. 83. *In Dormitionem B. Deiparæ.* Pr. Εἰ δὲ οὐρανοῦ κάλλους, καὶ αὐγὴν ἡλίου φαιδρὰν, p. 87. *In Annunciationem B. Deiparæ.* Pr. Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, p. 94. *In Sancta Sanctorum.* Pr. Καθάπερ τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ, εἰς τότε, p. 97. *In Nativitatem B. Deiparæ.* Pr. Μωσῆς ἐκεῖνος ᾧ θάλασσα μὲν ὑπεχώρει, γῆ δὲ παραδόξως, p. 100. *In Festum Luminum*, i. e. S. Epiphaniæ. Pr. Νῦν ἡμέρα φωταυγὴς καὶ σωτήριος, νῦν ἡλιολαμπὴς, p. 100. (*b*)

* Biblioth. Sanct. l. 4. p. 271.
† Apparat Sac tom. 1. p. 982. tom. 2. Append. p. 11.

AYMERICUS de PEYRACO, natione Gallus, ord. Benedict. monachus, decretorum doctor, ac tandem abbas Moyssiacensis, claruit anno 1401. Scripsit *de gestis Caroli M.* volumen, Joanni duci Bituricensi nuncupatum. Exstat MS. in Biblioth. regia Parif. Cod. 1343. Scriptis etiam consignavit *Chronicon universale* ultra annum 1400. productum. MS. habetur in Biblioth. Colbertin. Cod. 2835. & *Vitam Urbani Papæ V.* quæ utrum sit præcedentis chronici pars, an opus ab eo diversum haud satis liquet, ut ut sit, eam notis suis locupletatam edidit Cl. Baluzius, Vit. PP. Aven. tom. 1. col. 415. Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1401. R. G.

PAULUS, ANGLICUS a natione dictus, decretorum doctor, claruit anno 1404. quo opusculum suum elucubravit, decimo quinto Bonifacii IX. anno, uti ipse in fine diserte testatur: adeo ut menda typographica in numero 1444. lateat, necesse sit, qui in oram libelli apud Goldastum irrepsit. Scripsit Paulus *Aureum Speculum*, seu dialogum inter Petrum & Paulum, in tres partes divisum. Operis sui scopum ac materiam ipse his verbis in præfatione depingit. *Primo, errores gravissimos Curiæ Romanæ detegam circa provisiones beneficiorum, & indulgentiarum concessiones, detectasque eliminando cum Simoniacis & eorum participibus condemnabo. Secundo, scripta nimis Catholice scribentium quædam, quæ tantæ destructioni ecclesiasticæ causam præstasse videbantur aut occasionem, tanquam hæretica clarissime reprobabo: & ibi fundamentum enervabo illius destructionis de Symoniacis quasi prohibitis, & de prohibitis quasi Simoniacis; quæ multos etiam communiter peritos videntur ponere in errorem. Tertio, totam Romanam Curiam erroneam, & in statu damnationis laborantem, ex verissimis fundamentis declarabo, nec non omnes qui a jure communi per exorbitantes gratiæ beneficia Ecclesiastica sunt adepti, Papæ plenitudinem potestatis pertractando. Et secundum hoc tres erunt partes, quas Lectori suadeo toto studio perlegere.* Exstat *speculum* istud *aureum* apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1527. (*c*) 1404.

(*d*) JOANNES CHARLIERIUS DE GERSON, gente Gallus, a vico cognomine, diœceseos Rhemensis in Campania oriundus, *Doctor Christianissimus* appellatus, natus est anno 1363. 19. Cal. Januar. Arnulphi & Elizabethæ filius, anno 1377. Lutetiam Parisiorum a parentibus missus, artistarum socius in Collegio Navar- 1404.

(*a*) Denuo recus. *ibid.* 1715. 2. vol. fol. præmissa præfatione Martini Lutheri quam ille Epistolis Hussi 1537. editis præfixerat. (*b*) Ejus *Homilias quatuor in Deiparam* vulgavit sed Latine tantum cum notis Hippolytus Maraccius in Mariali S. Isidori *Rom.* 1651. 8vo. Unam ex illis *in Festum præsentationis* itidem Lat. Combefisius in Bibl. Concionatoria, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 259. *Epistolæ ejusdem ad Matthæum Phacrassem* Serrarum episcopum MS. Gr. in Bibl. Vatican. haberi narrat idem *Fabr.* Bibl. Gr. vol 10. p. 542. (*c*) Et in Edv. Brown. Append. ad Fasciculum rerum expetendar. & fugiendar. p. 63. (*d*) Vid vitam Gersonis in tom. 1. part. 4. Hist. Conc. Constant. ab Hermanno ab Hardt. edit. p. 26. seq.

rensi

rensi factus est. Anno 1382. in theologorum societatem receptus, postquam Petrum Alliacum septennio, Ægidium Campanensem triennio docentes audivisset, anno 1392. collegii magister designatus est. Exin paucis post annis cancellarii Parisiensis munus obtinuit, quod quidem tanta prudentia & honore gessit, ut *Cancellarius κατ' ἐξοχὴν* hodienum appellari soleat. Claruit anno 1404. Hallucinantur plane, qui Joannem nostrum ordinis Cœlestinorum monachum, eorumdemque deinceps Lugdunensis cœnobii priorem fuisse volunt, in hoc lapsi, quod noster fratres duos Joannem & Nicolaum Cœlestinis asceriptos habuerit. Anno 1407. Joannis Parvi, qui Ludovici Aurelianensis ducis interfectionem licitam esse affirmarat, assertiones concionibus ac scriptis oppugnavit, & a facultate Parisiensi acri censura notari effecit. Anno 1408. in concilio Parisiensi, quod ob causam schismatis tollendi coëgerat Carolus rex, utrique papæ, Benedicto XIII. & Gregorio XII. obedientiam denegari, donec alter alterutri cederet, persuasit; & apud Benedictum Tarascone semel atque iterum, & tertio Massiliæ concionibus egit, ut pontificatu deposito pacem ecclesiæ daret. Anno 1409. depositis in concilio Pisano Benedicto ac Gregorio, & electo Alexandro V. cum adeo non finiretur, ut adaugeretur, schisma; Gerso eandem pacis rationem, quam Benedicto antea suaserat, ab Alexandro iniri voluit. Verum uterque arreptum semel pontificatum mordicus retinuit. Anno 1413. exorta gravi inter Parisienses seditione, Gerso cum tumultuanti populo obviam iret, ad necem vel carcerem quæsitus est. Fuga ille sibi consuluit, & inter superiores ædis S. Mariæ fornices per aliquot dies delituit; domo interim a plebe expilata & supellectile direpta. Anno 1414. regis Gallorum & Senonensis provinciæ legatus ad concilium Constantiense mittitur: ubi nullum non movit lapidem, ut schisma tolleretur; ecclesiæ pax simul & puritas restitueretur, resectis erroribus, & deterfis maculis; totus denique Christianus orbis & in capite & in membris instauraretur: cumque exoptatæ reformationi pontifices obesse comperit, commentarium *de Auferibilitate Papæ ab Ecclesia* conscripsit, a concilii quidem patribus approbatum, minime tamen executioni mandatum. Sane tantam sibi Gerso eximia doctrinæ & pietatis fama auctoritatem in synodo conciliavit, ut in omnibus doctorum virorum congressibus principatum facile teneret; & unanimi patrum jussu concilii decreta ac definitiones componeret. Quin & Zabarella cardinalis haud aliud, quod Hussitis opponeret, præter Gersonis auctoritatem habuit. *Cancellarium*, inquit, *Parisiensem dicitis vobis suspectum existere; qui tamen usque adeo superexcellens Doctor est, qualis in tota Christianitate vix reperiri queat.* Dum ecclesiæ vero emendandæ sedulo incumberet Gerso, ingens ei cordolium pepererunt Burgundiones. A concilio enim postularunt, ut assertionum Joannis Parvi censura a facultate Parisiensi ante octennium lata, pro qua Gerso strenue decertaverat, examini denuo subjiceretur. Factum id, repugnante Gersone atque aliis, qui a partibus ejus stabant; resque selectis judicibus a concilio commissa. Censuram Parisiensem illi abrogant. Gerso ad concilium provocat. Judicium sententiam patres confirmant. Pessime id Gersoni cessit. Post concilium enim anno 1418. solutum nequaquam illi liberum fuit Lutetiam reverti, ut cancellarii munere defungeretur. Urbem enim nuper occuparat Joannes Burgundiæ dux, qui Aurelianensem ducem immissis olim sicariis interficiendum curarat. Gerso itaque ut adversariorum rabiem effugeret, per montosa Bavariæ loca, ac varias Helvetiæ plagas Lugdunum se recepit; ubi asylum illi apud archiepiscopum & Joannem fratrem Cœlestinorum priorem paratum fuit. Reliquum ibi vitæ tempus libris conscribendis, & parvulis in æde D. Pauli catechizandis impendit, eumque mortem sibi imminere persentisceret, adductis in ecclesiam parvulis suis discipulis Deum pro se orare quotidie, & orando exclamare jussit, *Deus meus, Creator meus, miserere pauperrimi famuli tui Joannis Gersonis.* Obiit vir sæculi sui princeps, subita inter orandum morte extinctus, anno 1429. 4. Idus Julii, in Basilica S. Pauli sepultus, ubi verba hæc, *Pœnitemini & credite Evangelio*, ab illo inter concionandum sæpissime usurpata, epitaphium tumulo suo inscriptum habuit.

(a) OPERA.

Liber de laude Scriptorum ad Cœlestinos, anno 1423. scriptus.

Monotessaron, seu Harmonia ex quatuor Evangeliis.

De potestate Ecclesiastica, seu *de origine Juris & Legum* liber *Constantiæ* tempore concilii scriptus. (b)

Sermo pro viagio Regis Romanorum ad Petrum de Luna, anno 1415. habitus.

Libellus de auferibilitate Papæ ab Ecclesia.

Sententia de modo habendi se tempore Schismatis.

De statu Ecclesiæ in V. & N. Testamento Tractatus, Gersoni asceriptus.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles vol. 13. p. 60. seq. Opera Gersonis habentur MSS. in biblioth. B. Mariæ Florentiæ, teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373. (b) Hunc tractatum cum variis ejusdem scriptis exhibuit Goldastus in Monarchia imperii.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

De Unitate Ecclesiastica liber, anno circiter 1408. scriptus.

De statibus Ecclesiasticis.

De modo vivendi omnium fidelium. Prodiit *Antverp.* 1511. 4to.

Sermo de tribulationibus ex defectuoso Ecclesiasticorum regimine adhuc Ecclesiæ perventuris, & de signis earundem, in concilio Constantiensi habitus.

Declaratio compendiosa defectuum virorum Ecclesiasticorum.

De Schismate Tractatus 2.

Tractatus de Concilio generali unius Obedientiæ.

Decretum Concilii Constantiensis super frequentatione Conciliorum Universalium, anno 1417. editum.

Sermo de Prælatorum Officio, in die Circumcisionis Domini Tarascone coram Benedicto papa habitus.

Considerationes 4. *de Pace & Unitate Ecclesiæ*, coram eodem ibidem prædicatæ.

Epistola ad Ducem Aurelianensem pro Unione Ecclesiæ.

Epistola ad Petrum Cameracensem Episcopum.

Sermo factus in die Ascensionis coram Alexandro V. Papa.

Sermo habitus Massiliæ coram Benedicto XIII. anno 1403. die 9. Novembris, *pro pace & unione Ecclesiæ.*

Propositio facta Parisiis anno 1408. *ex parte Universitatis Parisiensis coram Anglis Episcopis euntibus ad Concilium Pisanum.*

Trilogus in materia Schismatis.

Epistola Regis Franciæ justificativa subtractionis a Petro de Luna anno 1407.

Sermo coram Constantiensi Concilio an. 1417. *habitus, in illud, Nuptiæ factæ sunt in Cana.*

Tractatus de nuptiis Christi & Ecclesiæ, in quo solvit quæstiones motas in præcedenti sermone.

Sermones & Tractatus 4. *de erroribus circa Præceptum, Non occides.*

Sermo in festo Purificationis de potestate ordinaria Episcoporum.

Sermo in Concilio Constantiensi anno 1415. *habitus, postquam Joannes XXIII. recessit a Concilio* (*a*)

Propositio ex parte Regis Franciæ contra propositionem quam Atrebatensis Episcopus ex parte Ducis Burgundiæ fecit pro condemnatione Conclusionum M. Joannis Parvi.

Declaratio veritatum, quæ credendæ sunt ex necessitate salutis.

Propositiones corollariæ de eadem materia in Concilio Const. editæ.

Tractatus de Protestatione circa materiam fidei contra Hæreses diversas, in concilio Const. anno 1415. recitatus. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Considerationes & signa 12. *quibus aliquis convinci solet de hæresi.*

Quomodo, & an liceat in causis fidei a summo Pontifice appellare, & judicium ejus declinare.

Duo Libelli Articulorum Theologicorum & Scholasticorum contra errores & pertinacem hæresin Petri de Luna.

Discussio illius assertionis, Sententia Pastoris, etiam injusta, timenda est.

Epistola de susceptione humanitatis Christi allegorica & tropologica.

Epistola contra Jo. Rusbrochii librum de ornatu spiritualium nuptiarum.

Epistola, qua Joannis de Schoenhavio Defensio ejusdem libri refutatur.

Lectiones 2. *in Evangelium S. Marci.*

Propositiones de sensu litterali S. Scripturæ, & de causis errantium.

Tractatus contra hæresin de Communione Laicorum sub utraque specie, in concilio Const. anno 1417. editus.

Tractatus de probatione Spirituum, in concilio Const. anno 1415. editus.

Tractatus de examinatione doctrinarum, anno 1424. scriptus.

Epistola laudans mellifluam & igneam S. Bonaventuræ doctrinam.

Epistola ad Oswaldum Carthusiensem.

Epistola ad studentes Navarrenses, quid & qualiter studere debeat novus Theologiæ auditor.

Epistola ad eosdem de regenda disciplina.

Responsiva ad Carthusianum quærentem, an liceat pro exercitio spirituali Conventum & prolixitatem Divini Officii deserere.

Admonitio de caute legendis quorundam libris propter errores occultos.

De distinctione verarum Visionum a falsis.

Trilogium Astrologiæ moralizatæ, ad Delphinum regis filium anno 1419. scriptum.

Contra superstitiosam dierum observationem. Prodiit una cum præcedente opusculo *Lugduni* 1519.

De sculptura & fabricatione idololatrica imaginum Astrologicarum contra Medicum Monspeliensem. Prodiit cum prioribus *ibid.*

De erroribus circa artem Magicam.

Propositiones in Concilio Const. facta contra assertiones Fr. Matthæi Grabon Dominicani de statu perfectionis Religionis Christianæ & Religiosorum.

Tractatus contra Sectam Flagellantium in concilio Const. anno 1417. editus. Prodiit una cum præcedente opusculo & tractatu de defectibus clericorum, *Erfordiæ* 1616.

(*a*) Hunc *Sermonem* cum aliis ejusdem opusculis exhibuit Hermannus ab Hardt in Hist. Conc. Constantiens. tom. 1. part. 4. & part. 5. tom. 2. part. 11. c. 1. part. 17. part. 19. tom. 3. part. 3. part. 4. part. 7. part. 8. c. 3. part. 20. tom. 4. p. 490. tom. 6. part. 3.

Epistola

Epistola de eadem Secta ad M. Vincentium Dominicanum.

Tractatus contra Proprietarios Regulæ B. Augustini, Gersoni ascriptus.

Regulæ Morales.

Compendium Theologiæ, Gersoni ascriptum.

Opusculum tripartitum, de Præceptis Decalogi, de Confessione, & de arte moriendi; a Gersone Gallicæ scriptum, & a semidocto quodam Latine versum. Melius sane fatum meruit opus istud decantatissimum, quod tantam apud Gallos existimationem obtinuit, ut synodorum 17. decreto, a presbyteris & curatis in exponendo decalogo, excipiendis confessionibus, & visitandis ægrotis adhiberi jubeatur: quin & in ecclesiarum 20. libros rituales transferatur. Synodorum decreta, & ecclesiarum nomina sigillatim recenset Launoius Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. l. 2. c. 1. p. 510.

Tractatus de differentia peccatorum venialium & mortalium. Gallice a Gersone scriptus, & alio quodam Latio donatus.

De arte audiendi Confessiones.

De confessione mollitiei.

De remediis contra recidivum peccati.

Responsio de statuto Ordinis Cartusiensium, quod Confessarii non absolvant a mortali certo, sed confitentem remittant ad Superiorem suum.

Avisamentum per modum confessionis in religionibus non lapsis audiendæ.

De modo excommunicationum & irregularitatum, & absolutionis ab iisdem.

Notabile de forma absolutionis a peccatis.

Aliud notabile de primis motibus & consensu.

Opusculum super absolutione Confessionis Sacramentalis.

De forma absolvendi defunctos Cartusiensibus usitata.

De potestate absolvendi & peccatorum reservatione.

Epistola ad Episcopum quendam super moderata casuum reservatione.

Dialogus de potestate ligandi & solvendi.

Propositiones 8. *de eadem materia.*

Tractatus de cordis induratione.

Tractatus de Indulgentiis.

De Suffragiis quæ fiunt pro vivis & defunctis.

Resolutiones 50. *totidem Quæstionum seu Casuum Conscientiæ.*

De duplici peccato veniali.

De correctione proximi.

De parvulis ad Christum trahendis.

De contractibus, venditione & emptione liber anno 1420 scriptus.

Tractatus de Simonia.

Propositiones 12. *de eadem re.*

De sollicitudine Ecclesiasticorum, seu de intentione dantis & accipientis temporalia pro suffragiis & officiis Ecclesiasticis.

Considerationes 12. *pro volentibus condere Testamentum.*

Epistola super testamento librorum suorum, anno 1428. scripta.

Epistola, quâ postulat a Carthusianis, ut suffragia quæ illi pollicebantur post obitum, sic anticipent, quatenus a Deo impetret, ut in gratia Dei moriatur.

Testamentum Gersonis per formam orationis quotidianæ.

Poemata varia de nativitate, patria, vita, studiis, & Testamento Gersonis.

Epistola consolatoria ad Joannem fratrem super morte Nicolai fratris.

De præparatione ad Missam, & pollutione nocturna.

De pollutione diurna.

Dialogus de cœlibatu & castitate Ecclesiasticorum, anno 1423. scriptus.

Carmen de pulchritudine corporis, quæ multis fuit occasio ruinæ.

Contra impugnantes Ordinem Carthusiensium, quod pauca inter eos reperiuntur miracula, tractatus Gersoni suppositus, qui Bonifacium Ferrarium Carthusianum, S. Vincentii Ferrerii ordinis Prædicatorum fratrem, auctorem habet.

De indispensabili carnis abstinentia Carthusianorum.

An liceat gravatum debitis admittere ad vovendam Religionem.

De temperantia in cibis, potu, & vestibus Prælatorum.

Carmen contra superbiam, & aliud de voluntaria paupertate.

Sermo de vita Clericorum, ad Clerum habitus.

Sermones 4. *in Cœna Domini.*

Sermo de Christi Resurrectione in die Paschæ.

Sermo de officio Pastorum, in concilio Remensi anno 1408. habitus.

Tractatus de visitatione prælatorum, & cura Curatorum.

Sermones 14. quorum ille de conceptione Virginis dubius est.

Carmen ut crescant Lilia Galliæ.

De onere & difficultate officii Cancellariatus, & cur eo se abdicare voluerit.

Recommendatio Licentiandorum in Decretis.

Tractatus de Nobilitate.

De considerationibus, quas debet habere Princeps.

Dialogus inter Francum & Anglum, de bello Galliæ ab Anglis injuste illato.

Opusculum de Puella Aurelianensi, Gersoni ascriptum.

De consolatione Theologiæ libri 4. metro & prosa.

Dialogus Apologeticus pro condemnatione Propositionum M. Joannis Parvi.

Varia Poemata.

Josephina, seu Vita B. Josephi, conjugis B. Mariæ, carmine decantata.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Poëmatia aliquot de Diva Virgine.
Sermo de Nativitate Virginis Mariæ.
Profa in Circumcifione Domini.
Centiloginm de Conceptibus.
Liber de Vita spirituali animæ ad Episcopum Cameracenfem.
Centiloginm de impulfibus.
Confiderationes de myftica Theologia, Lugduni anno 1424. fcriptæ.
Carmen de purificatione fenfuum inferiorum.
Opufculum Epiftolare de Religionis perfectione, anno 1422. fcriptum.
De Confiliis Evangelicis, & ftatu perfectionis.
Dialogus de perfectione cordis, anno 1423. fcriptus.
De Meditatione cordis. Auguftæ-Vindel. 1488. 4to.
De fimplificatione & mundificatione cordis.
De directione feu rectitudine cordis.
De illuminatione cordis, feu de una pretiofa Margarita.
De oculo, ejus objecto & actione.
De remediis contra pufillanimitatem & fcrupulofitatem Tractatus ab ipfo Gallice confcriptus, ab alio Latine verfus.
De diverfis Diaboli tentationibus Tractatus, Gallice pariter fcriptus.
Tractatus contra Profeffum inobedientem, anno 1426. fcriptus.
Tractatus de zelo & fervore Novitiatus.
Documentum notabile de Sacramento Altaris. Auguftæ-Vindel. 1488. 4to.
Inftructio pro devotis fimplicibus, Gallice primum a Gerfone compofita.
Epiftolæ 8. ad diverfos varii argumenti.
Tractatus de Paffionibus Animæ, anno 1409. fcriptus.
Carmen, Vitam effe fomnium, ad Petrum de Alliaco Cameracenfem.
Tractatus de monte contemplationis, Gallice primum confcriptus.
Epiftolæ 3. quibus fe aliquamdiu ægrotaffe fignificat.
De mendicitate fpirituali partes 2.
Epiftola ad forores fuas, docens de quibus per fingulos dies cogitare debent.
Appellatio Peccatoris a divina juftitia ad divinam mifericordiam.
Tractatus de Oratione, & valore ejus.
Expofitio Orationis Dominicæ.
Tractatus de triplici Cantico, fenfuali, morali, & rationali.
Varia Poëmatia.
Collectorium, feu Tractatus 12. fuper Magnificat.
Anagogicum, de verbo & hymno, Gloria in excelfis Deo, Patri, & Filio, & Sp. S.
Epithalamium myfticum Theologi & Theologiæ verfibus decantatum.
Tractatus fuper Cantica Canticorum, triduo ante mortem abfolutus.
De elevatione mentis ad Deum, feu Alphabetum divini amoris, Gerfoni afcriptum.
Expofitio & meditatio fuper feptem Pfalmos Pœnitentiales.
Donatus moralizatus.
Sermones 10. varii argumenti.
Confilium, ut pofthabitis recentioribus Auctoribus antiqui legantur.
Epiftolæ 2. Confolatoriæ ad Petrum Epifcopum Cameracenfem.
Indiculus aliquorum Doctorum, qui de Contemplatione locuti funt.
De officio Prælatorum, durante præfertim fubtractione.
Propofitiones utiles pro Exterminatione Schifmatis.
Arbor de origine Juris & Legum.
Epiftola ad Canonicum Remenfem de diftinctione vifionum.
Explicatio quorundam terminorum ad S. Scripturam & Theologiam intelligendam neceffariorum.
Tractatus de paffionibus animæ.
De diftinctione peccatorum, ex Alberto.
Additamentum ad Tractatum de Schifmate.
Epiftola de S. Dionyfio ad Abbatem S. Dionyfii, anno 1408. fcripta.
Acta fuper diuturnitate Schifmatis, & de Schifmate tollendo.
Lectiones 2. in illud S. Marci, Pœnitemini & credite Evangelio.
An licet Chriftiano initia rerum obfervare ex cæleftium fiderum refpectu.
Epiftolæ 2. de Fefto B. Jofephi celebrando.
Officium facrum in Fefto B. Jofephi dicendum.
Supplementum Sermonis de Purificatione B. Mariæ in Concilio Conftantienfi.
Tractatus de illuminatione cordis.
Propofitiones 3. fuper efu carnium Religioforum S. Benedicti, anno 1428. fcriptæ.
Opufculum contra eos, qui dicunt, Quo die quis Miffam audivit, non fubitanea morte periturum.
Inftructiones ad Præceptorem Delphini, anno 1429. datæ.
Sermo de reddendo debito, in fynodo Lugdunenfi anno 1422. habitus.
Opufculum contra quendam docentem, Parvulos etiam non baptizatos ante rationis ufum innocentes effe.
De fignis bonis & malis peccatorum.
Contra eos, qui beatitudinibus, & actibus Hierarchitis privatorum devotorum orationes præferunt, tractatus anno 1428. fcriptus.
Sermo de Sp. S. in feria 2. Pentecoftes anno 1403. habitus.
Schedula de regimine cujufdam Reclufi in monte Valeriani.
Proteftatio facta in Comitiis Facultatis Theologicæ contra Schifmata.
Epiftola Brugis anno 1400. fcripta, qua

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

defles

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *defiet statum Ecclesiæ tempore Schismatis.*

Propositiones aliquot pro reformatione disciplinæ Facultatis Theologicæ.

Epistola ad Provincialem Ordinis Cælestinorum; explicans quid, & quot modis crux Christi feratur.

Centilogium de causa finali.

Propositiones 50. *de modis significandi.*

Propositiones 50. *de concordia Metaphysicæ cum Logica*, anno 1426. scriptæ.

Sermones 46. a Joanne Brisgoico Theologo ex ore Gersonis Gallice concionantis excepti, & in Latinum sermonem versi.

Tractatus de Consolatione in morte amicorum.

Tractatus de Consolatione in morte parentum.

Solennis Oratio coram Carolo VI. Rege habitus, de vita Principis naturali, spirituali, & politica.

Considerationes 10. *contra Adulatores Principum.*

Propositiones pro Pace coram Rege anno 1408. factæ.

Sermo ad Regem pro justitia.

Expositio Passionis Domini, e Gallico in Latinum versa.

Tractatus contra Romantium de Rosa.

Conclusiones 5. *contra ludum stultorum.*

Exhortatio de celebrando Festo B. Josephi ad Ducem Bituriæ anno 1413. facta.

Meditationes devotæ in Ascensionem Domini.

Ratio, quâ quis potest spiritualiter peregrinari Romam in anno Jubilei.

Remedia refrænandæ linguæ.

Quomodo puer Jesus concipi, nasci, & educari possit in unoquoque nostrum.

Speculum bonæ vitæ.

Sermo coram Rege in commendationem Hospitalis Parisiensis.

Considerationes 6. *contra peccatum blasphemiæ.*

Querela defunctorum in igne purgatorio detentorum.

Moralis admonitio pro Sanctimonialibus.

Perfectiones 15. *necessariæ volenti Deo servire.*

Dialogus sex Magistrorum de Tribulatione.

Opusculum contra nimis strictam & scrupulosam conscientiam.

Considerationes 12. *ut homo exaudiatur a Deo.*

Tractatus contra fœdam tentationem, aut spiritum blasphemiæ.

Colloquium quinque sensuum & conscientiæ. (*a*)

Prodierunt Gersonis opera cura Joannis Geileri *Argentinæ* 1488. 3. tom. & 1499. 4. tom. (*b*) *Colon.* 1483. vol. 4. fol. *Basil.* 1518. 4. tom. *Paris.* 1521. auctiora *Paris.* 1606. 4. tom. quam quidem editionem nos in Indiculo nostro ordine repræsentavimus. Sæc. XV. ab nno MCCCC.

Cæterum non desunt, qui *libros* 4. *de Imitatione Christi* Gersoni nostro adjudicent: sed de iis nos plura inferius.

HERMANNUS de PETRA, gente Belga, domo Stutdorpæus, vel ut alii Sandorpius, ord. Carthusiani monachus, & sanctarum sui ord. Virginum domus S. Annæ, prope Brugas, per triginta annos rector, claruit anno 1405. obiit anno 1412. vel ut non nulli volunt 1428. Scripsit *Sermones quinquaginta in Orationem Dominicam*, stylo usus scholastico inquit Sixtus Senensis; in lucem prodierunt *Aldenardæ* 1480. *Lovanii* 1484. fol. Alia ejus opera theologica, *de regimine Monialium; de immaculata Conceptione B. Virginis; Sermones de Tempore, & de Sanctis*, enumerant Simlerus * & Fr. Sweertius, † at ubinam loci reperiantur non indicant. 1405. R. G.

* Bibl. p. 339. † Athen. Belg. p. 345.

GREGORIUS XII. *Angelus Corarius* antea appellatus, patriarcha CP. titulo tenus, & ab Innocentio VII. presbyter cardinalis titulo S. Marci renunciatus, pontifex Romanus electus est Romæ anno 1406. die 30. Novembr. coronatus die 5. Decembr. anno ætatis suæ 80. ea tamen lege, ut pontificatum adeptus Benedictum antipapam ad sese invicem papatu abdicandos litteris invitaret. Fecit id quidem ille: nec conditionem recusavit Benedictus. Nil tamen utrinque actum. Aliud in fronte, aliud in corde gerunt boni pontifices; atque alter alteri suaviter colludunt. Indicto igitur anno 1409. a cardinalibus concilio Pisano (*c*) uterque deponitur, & electus Alexander V. sedi Romanæ præficitur. Gregorius ad concilium vocatus, respondet, non cardinalium sed ipsius esse concilium convocare; atque adeo judicium ipsorum ridet & declinat. Idem facit & Benedictus. Alexandro electo, ille Ariminum, iste in Cataloniam fugit. Uterque novos cardinales creat, & pro vero pontifice haberi contendit. Gregorius insuper collecto Foro-juliensi concilio patres Pisanos, Alexandrum, Benedictum, eorumque sequaces anathemate percussit. Anno demum 1415. cum apud omnes jam dudum vilesceret, in concilio Constantiensi per procuratorem suum Carolum Malatestam die 4. Junii papatu semet abdicavit: cardinalis Tusculanus & perpetuus Piceni legatus deinceps factus. Obiit 1406. H. W.

(*a*) *Librum Aureum de professione Monachorum* Gersoni ascribit Bern. Pezius, & tom. 1. part. 2. Anecdotor. p. 565. vulgavit (*b*) Huic editioni Appendicem Jacob. Wimphelingius adjecit, quam edidit *Argentinæ* 1502. Prodierunt item *Spiræ* 1499. fol. Novissime *Amstelod.* (licet titulus *Antverpiam* præfert) 1706. a Dupinio edit. Hanc editionem accurate recenset *Oudin.* tom. 3. p. 2269. (*c*) Conf. *Jac. L'Enfant.* Hist. Conc. Pisani, tom. 1. l. 2. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 13. p. 7. 18.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Recuneti anno 1417. die 4. Julii, in cathedrali ecclesia sepultus. Exstat *Epistola ad Petrum de Luna Antipapam* Concil. tom. 11. p. 2084. (a) *Responsio ad appellationem Cardinalium, qui ab illo desciverant*, ibid. p. 2261. *Epistolæ aliæ* 5. ibid. p. 2273, 2286. *aliæ Epistolæ sive Bullæ* 3. Concil. tom. 12. p. 105. *aliæ Epistolæ & Responsiones* 5. apud Bzovium ad an. 1406, 1408, 1409. *aliæ* plures apud Waddingum Annal. Minor. tom. 5. & Theodoricum a Niem. l. 2, 3, & 4.

1406. H. W. * Cent. 7. c. 34.

JOANNES LATTEBURIUS (Lathberium minus recte vocat Baleus *) natione Anglus, ordinis Franciscani in conventu Redingensi monachus, in academia Oxoniensi sacris litteris innutritus, eximium inter istius ævi theologos locum tulit. Claruit anno 1406. quo commentarium in threnos ad umbilicum perduxit. Scripsit enim *Librum Moralium super Threnos Jeremiæ*, operosum & prolixum valde, capitibus 115. Prodiit iste typis excusus anno 1482. fol. Alia ejusdem scripta recenset Baleus, viz. *Distinctiones Theologiæ*, & *Alphabetum Morale*, MSS. in Collegio S. Petri Cantabr. *Commentarios in Jeremiam*, *in Acta Apostolorum*, *& in Psalmos*, *Lectiones Scripturarum*, & *Conciones varias*; quæ quidem interiisse videntur, certe nondum in lucem prodierunt.

1408. H. W.

RICHARDUS ULLERSTON, natione Anglus, in ducatu Lancastrensi natus, uti ipsemet in præfatione ad tractatum de officio militari prodit, sacræ theologiæ apud Oxonienses professor, Richardum Cortenay, Henrici Walliæ principis clericum & consanguineum, præceptorem habuit. Roberto Halamo, episcopo Sarisburiensi & ecclesiæ Romanæ cardinali, summa familiaritate junctus. Claruit anno 1408. quo ab Halamo provocatus tractatum de reformatione ecclesiæ Oxonii edidit. Diuturni enim schismatis tædium, & increbrescens concilii generalis quam citissime habendi fama complures excitarat præsules, gravissimarum, quæ in ecclesia jamdiu obtinuerant, corruptelarum conscios, & reformationis tandem aliquando instituendæ cupientissimos; ut abusus vitiaque, quæ maxime reformari meruerunt, scriptis mandarent concilio mox proponenda. In his eluxit Robertus cardinalis, qui conciliis Pisano, & Constantiensi interfuit, & opus reformationis tantopere exoptatum promovere certus, Richardo nostro id operæ dedit; ut elucubrato ea de re commentario abusus maxime tollendos notaret. Summa fide ac prudentia provinciam sibi demandatam Richardus obiit; ut pote haud vulgariter litteratus; & ingenti disciplinæ ecclesiasticæ denuo instaurandæ desiderio tactus. In concinnando isthoc opere Roberti Lincolniensis ductum præ aliis secutus est; quem studiorum ac theologiæ magistrum sibi adhibuisse videtur: certe in scriptis ejus versatissimus fuit, illumque tantopere admiratus est; ut *pro tempore suo lucem & lucernam hujus mundi fuisse* prædicarit. Exstat iste commentarius titulo *Petitionum quoad Reformationem Ecclesiæ Militantis*, MS. Cantabrigiæ in Bibliotheca SS. Trinitatis in fol. dignissimus qui lucem aliquando videat; præsertim cum inter tot istius ævi de corrupto ecclesiæ statu tractatus, nullus adhuc in lucem prodierit ab Anglo conscriptus authore, nisi quem adversarii hæreticum fuisse clament. Nos itaque prologum, quo totius operis ratio luculenta redditur, & excerpta quædam, ex codice MS. prædicto descripta, in lectoris gratiam hic loci subjiciemus.

Petit. quo ad Reform. Ecclesi. Art. 6.

Incipit Præfatio in Tractatu, qui intitulatur, Petitiones Ricardi quoad reformationem Ecclesiæ militantis.

REverendo in Christo Patri ac Domino suo, Roberto Sarum episcopo, suus supplex orator & servus, & ad familiaritatem acceptatus, Richardus Ullerston, sacræ paginæ professor minimus, reverentias & honores debitos tanto patri. Venerandissime pater, quum a tempore jam transacto perpendens zelum vestrum non remissum sed prægrandem ad ecclesiæ unitatem, sciens iterum, quod ex voto vestro erat, quod exilitas mea inter cæteros ad unitatem ecclesiæ contendentes aliquid operis impertiret; quatenus cum vidua paupercula minutum offerens, laudem reportem pro voto, & quanto locupletiores, in scripturis per me oblatis sint ad proficiendum in ista materia animati: hinc est quod in hac materia quædam scribere destinavi; quibus effectualiter executis crederem certe per Dei gratiam, quod ecclesia jam vacillans esset ad stabilem unitatem reformata. Nam & sub ista figura videtur mihi procedendum, videlicet quod concionatoris more in persona ecclesiæ Anglicanæ, seu potius universalis ecclesiæ, proponam, quæ mihi videntur proponenda, tanquam in medium me provincialiter exponemus coram concilio generali. Quapropter & 16. articulos mihi proposui tangendos per modum petitionum generali synodo dirigendos; rationes, quare debeant adimpleri,

Legendum forsan & tanquam, *& delenda vox* me *vel per parenthes. sic lege.* (Quanquam in medium ea provincialiter exponemus.)

(a) Exstat MS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* F. 2. n. 4. *Epistolas* 2. edidit Hermannus ab Hardt Conc. Constant. tom. 2. p. 463. 467. *Aliam* ibid tom 4. p. 551. *Constitutiones* 3. habentur in Cherubini Bullario tom. 1. p. 303. *Bullæ* quadam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 284--332. & p. 544. *Duæ aliæ* ap. *Martene* Anecdotor. tom. 2. p. 1284 *Alia* p. 1339.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. adimpleri, subnectens, canonica auctoritate, ut æstimo, roboratas; quatenus non habito respectu ad petentem, sed ad ecclesiæ cujus formam induo, rationem, rationi pareant; quæ ejus veritati innititur, qui non potest fallere neque falli; executionique demandare satagant, quæ tam vivax ratio postulavit, juxta votum scribentis, immo potius juxta nutum ipsius ad scribendum impellentis: quatenus per hoc ecclesia jam militans ad solidam unitatem reformetur. Verum quia non pro certo constat, quid vel ecclesia universalis vel Anglicana quoad per me petenda definiet; hinc est, quod si visum fuerit dominationi vestræ, censui præsens opusculum taliter nominare: *Petitiones Richardi quoad reformationem Ecclesiæ militantis.* In quibus quidem petitionibus sic procedam; scilicet quod primus articulus erit de summi pontificis ordinata electione: secundus erit de symoniæ declinatione: tertius vero erit de legis Christi exaltatione. Sed quartus erit contra anormalam ecclesiarum appropriationem. Et quintus propter idoneorum perfectionem. Sextus contra exemptiones. Septimus contra dispensationes. Octavus contra beneficiorum pluralitates. Nonus contra appellationes. Decimus contra privilegiorum abusiones. Undecimus contra apostasiam clericorum sese secularibus negociis immiscentium. Duodecimus contra prærogativam cantorum & officialium in curiis dominorum residentium. Tertius decimus contra extorsiones universaliter. Quartus decimus erit contra superfluum & nimis sumptuosum & inordinatum adparatum in clericis & eorum familia. Quintus decimus erit pro cultu divino fructuosius ampliando. Et sextus decimus erit pro pace inter regna Christiana summo opere procuranda.

Sub calcem Articuli secundi hæc habet. Ista quidem tanto dixerim pro eo, quod nulla gens sub cœlo fidelis est adeo notata de execranda & insatiabili avaritia; quemadmodum est Romana curia. Adeo quod ubique terrarum in vulgatum proverbium vertitur; videlicet quod, curia Romana non quærit ovem sine lana.

Artic. 3. Tertium petimus, quod Christi vicarius hic in terris nullam aliam legem tantum reputet, tantum exaltet, tantum promoveat, quemadmodum legem Christi. Probatur hujus petitionis rationabilitas per hoc, quod aliter ipse non esset verus Christi vicarius, nec etiam Christus optimus legislator: quod profecto audire abhorrent omnium Christianorum aures. Christus enim non perfecit penitus, ut auctoritas evangelii sui esse desineret, aut qud legem majoris auctoritatis statueret, aut quod ejus evangelium in minorem honorem esset per aliqua facta successorum; cum ab initio promulgatum eis fuerat. Ex quo sequitur, quod Domini præcepto quisque ad hunc finem laboraret; quod magis timerent Christiani ejusce transgressionem, quam cujuslibet alterius ordinationis seu statuti. Cujus oppositum tam diu experti sunt Christiani; quod modo si contingat de legibus loqui, statim de legibus humanis intelligimus, & nequaquam de evangelio; quod certe modo in ecclesia non plus reputatur, quam versus Catonis, aut Senecæ proverbia; nisi forte hoc solum dictum Petro & suis successoribus, Quodcunque ligaveris supra terram, &c. Quod utinam quod verbo allegantes, non tamen ex toto intelligentes, non allegarent in contumeliam legis Christi. Adeo quod processum est & deventum est modo ad veritatem vaticinii Ysaiæ: populus iste ore suo & labiis suis glorificat me; cor autem ejus longe est a me, & timuerunt me mandato hominum & doctrinis. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Artic. 13. Nec valet hic consuetudinem contra bonos mores allegare, præsertim cum malum, quo diuturnius, eo pejus. — Aliter enim tota congeries peccatorum posset faciliter excusari, dicendo, quod sic consuevit fieri, & sic fecerunt boni viri, & rursum quod talia memoriam hominum transierunt, non interim impetita; & iterum quod non nulli, qui videbantur aliqui esse in ecclesia, talia tam scriptis quam factis approbarunt: & absit, quod omnes talia facientes essent in perditionis periculo. Verum multiplicare inconvenientia non est solvere. Et ut voluut philosophi cum scriptura; nullum violentum æternum. Non superest aliud pro salute, nisi quod emendemus in melius, quæ vel scienter vel ignoranter peccavimus in præmissis.

Habetur in eodem Codice MS. ejusdem auctoris *Tractatus de Officio militari*, præceptoris sui Richardi Cortanay precibus conscriptus, & Henrico Walliæ principi, postea invictissimo Angliæ regi, nuncupatus. Alia adhuc Ullerstoni scripta enumerat Baleus, * viz. *Defensorium dotationis Ecclesiæ* a Constantino factæ: *Commentarios in Psalterium; Super Cantica Ecclesiæ; Lectiones Ordinarias:* & insigne opus *de Symbolo Ecclesiæ* anno 1409. elucubratum; quod Joannes Stanberius episcopus Herefordensis anno 1463. in lucem revocatum commentariis illustrasse dicitur. * Cent. 7. c. 85.

THEODORICUS DE NIEM, seu *Niemus*, natione Germanus, pontificum Romanorum scriba ab anno usque 1372. saltem a Gregorii XI. obitu. Ecclesiæ Lu- 1408. H. W.

censis

Sæc. XV. ab anno MCCCC. * Germania Sacr. censis clericus; sique Caspari Bruschio & Gabriëli Bucelmo * fides, ab anno 1390. Verdensis episcopus, eaque sede post pauculos annos resignata Cameracensis episcopus a Bonifacio IX. constitutus. Claruit anno 1408. Scripsit *Historiam de schismate sui temporis gravissimo inter Papas & Antipapas libris* 3. a Gregorii XI. morte ad Alexandri V. electionem, seu ab anno Christi 1378. ad 1410. admixta etiam passim luculenta satis rerum civilium historia. (*a*) Prodiit *Norimbergæ* 1532. *Basil.* 1560. Libris hisce tribus quartum addidit Theodoricus, in tractatus 6. divisum, cui *Nemus Unionis* nomen dedit. In eo agit de modis tollendi schismatis a regibus Christianis usurpatis, de technis a Gregorio XII. & Benedicto XIII. ut omnia pacis consilia profligarent, adhibitis, deque utriusque depositione in concilio Pisano: quin monumenta, epistolas atque bullas pontificum, cardinalium, & aliorum rem præ manibus spectantia passim profert, & historiæ suæ admiscet. Prodierunt integri 4. libri *Basil.* 1566. fol. *Norimbergæ* 1592. *Argentorati* 1608. 8vo. & cum Francisci Zabarellæ & Joannis Marii Belgæ commentariis de eodem schismate, *ibid.* 1629. 8vo. Exstat ejusdem *Historia de Vita Joannis XXIII. papæ*, sub Joannis Niemii nomine ab Henrico Meibomio edita *Francofurti* 1620. (*b*) 4to. *Privilegia & jura Imperii circa Investituras Episcopatuum & Abbatiarum, restituta a Papis Imperatoribus Romanis*, inter alia quædam typis impressa *Basil.* 1557. *Argentorati* 1609. 1618. *Exhortatio ad Rupertum Regem Romanorum*, ut a diuturno somno excitatus, pontificum schisma ex ecclesia exstirpet, & imperii jura reformet; apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1381.

1409. II. W. THOMAS NETTERUS, WALDENSIS a natali loco appellatus, natione Anglus, ex vico Walden in agro Essexiensi oriundus, Joannis Netteri & Mathildis filius, Oxonii bonis litteris institutus, & magisterii pileo donatus; Londini Carmelitanam religionem ingressus est; claruit anno 1409. quo ab Henrico IV. Angliæ rege ad concilium Pisanum legatus est; ubi pro schismate tollendo strenue disseruit: & adversus Gregorii & Benedicti antipaparum partes fortiter disputavit. Domum reversus, ordinis sui prior provincialis, numero vicesimus tertius anno 1414 creatus est; & contra Wiclevitas summo animi fervore decertavit: tanto sane partium studio abreptus, ut Henricum V. regem socordiæ in puniendis hæreticis acriter pro concione increpare non vereretur. Hine tanquam unicus fidei pugil spectatus, Henrico regi a sacris confessionibus adhibitus est; & ad concilium Constantiense anno 1415. missus; ut adversus Hussitas declamaret. Anno 1419. ad Uladislaum Poloniæ regem, & Michaëlem Teutonici ordinis magistrum pacis componendæ gratia legatus est. Inter legationem istam obeundam, Witoldum Lithuaniæ ducem, ferocissimum totius orbis tyrannum, ad fidem Christianam convertit. Dein Henricum V. victricia per Galliam arma circumferentem secutus, anno 1422. ultimos invictissimi principis spiritus vitales in sinum ipsius efflatos excepit. Henrico. VI. regi a confessionibus pariter & secretis adscitus, atque illum in Galliam, ut coronam regni Lutetiæ indueret, profectum anno 1430. comitatus, Rothomagi in Normannia obiit die 3. Novembris, in conventu Carmelitarum suorum honorifice sepultus. Innumera fere scripsit, e quibus unicum typis excusum habetur *Doctrinale Antiquitatum fidei Ecclesiæ Catholicæ*, adversus Wiclevitas & Hussitas, opus ingens ac prolixum, in tres tomos distributum, ac Martino V. pontifici nuncupatum. Primo tomo de Deo, Christo, Petro, ecclesia, & religiosis; secundo de sacramentis; tertio de sacramentalibus agit. Prodiit apud Badium Ascensium *Paris.* 1532. fol. dein *Salmanticæ* 1556. fol. ac brevibus Jo. Bapt. Rubei Elucidationibus illustratum *Venet.* 1571. fol. & alibi. (*c*) Reliqua Waldensis opera recenset Baleus Cent. 7. cap. 84. *Fasciculus Zizaniorum* ejus MS. penes Baleum exstitit; qui fragmenta quædam illius in opere de scriptoribus Anglicis repræsentat. Aliud ejusdem exemplar MS. penes Cl. Usserium fuit, uti ipsemet in Historiæ Dogmaticæ Controversiarum Specimine MS. fidem facit. (*d*)

ALEXANDER V. Papa (*e*) *Petrus Philareti* antea dictus, natione Græcus, patria Cretensis, ex ordine Fr. minorum, claruit anno 1409. Ut bonarum litterarum, quarum fundamenta in Italia posuerat, apicem pertingeret, academias Oxoniensem & Pa- 1409. R. G.

(*a*) Duos libros priores in multis locis pleniores, in pluribus variantes ab editis habere se testatus est Henr. Meibomius tom. 1. Scriptor. Rerum Germanicorum p. 3. Ex primo libro excerpta *de Gestis Othonis Tarentini, ducis Brunsvicensis*, dedit Leibnitius tom. 2. Scriptor. Brunsvicens. p. 50. seq Ex libro tertio excerpta *de potestate Pontificis & Imperatoris* &c. Goldastus tom 2. de Monarchia Imperii p. 1176 seq. Ejusdem *de necessitate Reformationis Ecclesiæ in capite & membris* Hermannus ab Hardt Conc. Constantiens. tom. 1. part 7 *Vitas Pontificum Romanorum a Nicolao IV. ad Urbanum V.* una cum Continuatione Anonymi ad 1418. Jo. Georg Eccardus tom. 1. Corporis Scriptor. medii ævi. p. 1461. seq (*b*) Denuo ab Henr. Meibomio Nepote Scriptor. rerum Germanic. tom. 1. *Helmstad.* 1688. (*c*) Excerpta quædam ex hujus opusculi tom. 1. Art. 1. a Cap. 1. usque ad Cap. 7. & Art. 3. a Cap. 29 usque ad Cap 53. exhibuit Jo. Tho. de Roccaberti tom. 20. Bibl. max. Pontificiæ. (*d*) De opp. MSS. conf. *Oudin.* tom. 3. p. 2216. (*e*) Conf. *Jac. L'Enfantii* Historiam Conc. Pisani tom 1. L. 3. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 13. p. 6. 8.

rifiensem

Sæc. XV. ab anno MCCCC. risiensem profectus est; unde doctoratu insignitus in Italiam rediit, & Joanni duci Mediolanensi a consiliis primo, deinde ejus opera episcopus Vicentinus renunciatur: ad sedem Novariensem postea translatus, inde in archiepiscopum Mediolanensem evectus: ab Innocentio VII. papa pileo rubro an. 1404. adornatus, cujus nomine uti & Gregorii XII. papæ successoris ejus, varias legationes obiit; ac demum a cardinalibus utriusque obedientiæ in consilio Pisano congregatis summus pontifex electus anno 1409. ibique inauguratus, verum dignitate ista diu frui non licuit, undecimo enim post adeptum pontificatum mense debitum naturæ persolvit, Bononiæ, 5. non. Maii 1410. Vir stupendæ in egenos munificentiæ, adeo ut *Episcopum se divitem, Cardinalem pauperem, Papam mendicum* affirmare perhibetur. *Epistola* ejus ad Hugonem Eterianum exstat in Bibl. PP. anno 1589. Parisiis edita; in posterioribus editionibus prætermissa. Scripsit præterea *in libros Sententiarum Commentarios.* Habentur MSS. in bibl. regis Gallorum, cod. 685. (*a*) *Quodlibeta* & *Sermones* varios.

1410. H. W. SIMEON, natione Græcus, ex monacho archiepiscopus Thessalonicensis, claruit anno 1410. Calisti patriarchæ CP. qui circa ann. 1406. thronum tenuit, æqualis: crasso tamen satis errore Possevinus & Miræus eum ante annos sexcentos floruisse asserunt. Acerrimus Græcæ ecclesiæ adversus Latinos, reipublicæ adversus Turcos vindex & assertor, illos scriptis oppugnavit, horum impetus summa animi præsentia sustentavit. Obsessa enim anno 1428. ab Amurathe tyranno Thessalonica, nullis nec præmiis nec minis induci poterat, ut Græcos ejectis Latinis in Turcorum deditionem concedere permitteret. Obiit anno 1429. mense Septembri, sex mensibus ante Thessalonicam ab Amurathe iterum expugnatam. Laudes ejus ubertim prosequitur Eugenius Nomophylax in Synodico Dominica Orthodoxiæ in ecclesia Thessalonicensi recitari solita, ὡς τοῦ τῆς ἐκτός τε καὶ τῆς πνευματικῆς σοφίας πλήρους ὑπερφυῶς γενομένου, κἀν τῇ ἀσκητικῇ εἴτ᾽ οὖν ἀγγελικῇ τε ἀγωγῇ καὶ πολιτείᾳ διαπρέψαντος, καὶ ταύτην εἰς ἄκρον κατωρθωκότος, &c. *qui externæ & spiritualis sapientiæ super humanum captum repletus, in Ascetico, sive potius Angelico instituto, & vitæ ratione excelluit, eamque cum summa virtute & laude perfectissime egit,* &c. Exstat *Commentarius de divino Templo, de ejus Ministris, de sacris eorum Vestibus, de Sacro-sancta Mystagogia sive Missa, ad pios quosdam Cretenses:* a Jacobo Pontano Latine versus atque evulgatus *Ingolstad.* 1603. 4to. inde in Bibliothecam Patrum translatus tom. 22. Verum Pontanus fraude apud pontificios non infrequenti usus, plurima commentarii loca resciderat, plura mutilarat; adeoque nil mirum, si Græca suppresserit. Græcum igitur textum adjuncta versione Latina fideliori in Rituali suo Græcorum *Paris.* 1647. fol. p. 212. dedit vir candidioris animi Jacobus Goar, qui *nimium*, uti vocat, Pontani *zelum* castigat; & Simeonem nostrum, modo ecclesiæ Romanæ conjunctus fuisset, antiquis patribus annumerandum esse non diffitetur. Scripsit adhuc Simeon *Ecclesiasticum Dialogum adversus omnes Hæreses*, de sola D. N. Jesu Christi fide, sacris sacrificiis, & mysteriis omnibus ecclesiæ, ex S. Scripturis & patribus collectum; qui Græce MS. habetur in bibliothecis Vaticana & Cæsarea; *pius & doctus*, judice Allatio *, *dignusque qui aliquando lucem videat, sed manuductus a Catholico.* En hominis cautelam. Utinam dent tamen, modo catholico isti non adsit Pontani zelus. Insignem ex isto opere Dissertationem seu *Dialogum de Pœnitentia* excerpsit, & Gr. Lat. edidit Jo. Morinus Append. ad Lib. de Pœnitent. p. 125. Quamplurima ejusdem fragmenta habet Turrianus Annotat. in Constitut. Apostolicas: Petrus Arcudius Lib. de Concordia Eccles. Orient. & Occident. Allatius de Synodo Photiana p. 164. advers. Hottinger. p. 18, 110, 135, 278. Lib. de Consensu l. 2. c. 3. § 4. (*b*) Exstant præterea ejusdem *Responsiones* 85. *ad Interrogata Gabrielis Metropolitæ Pentapolitani*, MSS. in biblioth. Vaticana. Insigne earum fragmentum Gr. Lat. exhibet idem Allatius Lib. advers. Hottinger. p. 78. *Liber de Sacerdotio ad Monachum quendam. Expositio compendiosa Symboli Orthodoxæ & inculpatæ nostræ Fidei Christianorum. Expositio necessaria sententiarum S. Symboli, unde collectæ sint, & adversus quos dictatæ. Capita* 12. *quæ solam Christianorum fidem seu Articulos omnes Fidei continent, & quod Symbolum Apostolicum eos contineat, deque Virtutibus comprehensivis. Libellus de iis circa quæ Latini innovant.* MSS. in biblioth. Vaticana. Prolixum Simeonis opus MS. Græce penes doctissimum virum H. Covellum S.T.P. ecclesiæ Eboracensis cancellarium asservari audio. Istius operis pars satis exigua est, qui primo memoratus est loco, Commentarius. Quænam alia e supra recensitis opuscula in eodem locum obtineant, nondum accepi.

* Diatrib. de Simeon. script. p. 193.

(*a*) Item in Bibl. S. Antonii Patavina. Et Oxon. in Bibl. Coll Baliol. Item in 1. & 2. *Sententiarum* in Bibl. Cardinalis Bessarionis Venetæ. Scripsit etiam *conclusiones* a se habitas in Conc. Pisano. Exstant MSS. Cantab. in Bibl. Coll. Emanuelis, teste *Oudin* tom. 3. p. 1140. *Bullas* quasdam ex Alexandri V. Regesto publicavit *Raynaldus* ad an. 1409. n. 85. 89. & ad an. 1410. n. 7. & 16. *Bullam* unicam dedit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 331. (*b*) Item De Ætate Ordinum, p. 42. seq. De Libris Ecclesiastis, p. 7. De Purgatorio. p. 100. 110.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1418. R. G. **SIMEON** archiepiſcopus Theſſalonicenſis, vitæ monaſticæ cultor & laudator, in antiquorum patrum ſcriptis non mediocriter verſatus, & rituum eccleſiaſticorum eximie peritus, claruit anno 1418. humanis exceſſit paulo ante captam metropolim ſuam anno 1430. Lucubrationes ejus variæ ſuperſunt. *Dialogus Eccleſiaſticus adverſus omnes hæreſes, & de ſola Domini & Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti fide, ſacris item ſacrificiis, & myſteriis omnibus Eccleſiæ, nihil proprium habens, verum ex SS. Scripturis & Patribus collectus & prout vires ferebant compoſitus, & ſingulis quovis tempore interrogantibus Reſponſionem ſubminiſtrans.* Pr. Ἐν Χριστῷ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρί. Exſtat Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 218. in capite pauca deſunt, habetur integer in Vaticana. *Commentarius Synopticus divini & ſacri Symboli Orthodoxæ & inculpabilis noſtræ Chriſtianæ fidei.* Pr. Περὶ τοῦ ἱερωτάτου Συμβόλου τῆς ἀληθοῦς καὶ μόνης τῶν χριστιανῶν ἡμῶν πίστεως. MS. *ibid.* n. 6. & in Bodleian. Cod. 294. *Expoſitio perquam neceſſaria verborum Sacri Symboli fidei Chriſtianæ, unde collecta, & adverſus quos coagmentata ſint.* Pr. Καλὸν ἐκθέσθαι καὶ ὅθεν τὸ ἱερώτατον παρὰ τῶν θείων Πατέρων συνετέθη Σύμβολον. MS. *ibid.* n. 4. & in Bodleian. ubi ſupra. *Explicatio 12. Capitum ſive Articulorum ſolam veram Chriſtianorum fidem quantum fieri poteſt continentium, & divino Symbolo comprehenſorum, & de Virtutibus complexivis.* Pr. Ἡ ἀληθὴς καὶ μόνη τῶν χριστιανῶν ἡμῶν πίστις ὑπὲρ νοῦν οὖσα καὶ λόγον. MS. *ibid.* n. 5. *Reſponſiones ad Quæſtiones quaſdam Epiſcopi* (Gabrielis Pentapolitani) *interrogantis eum.* Pr. Προοίμιον· Ἔδει μὲν τὰς τοιαύτας τῶν ἐρωτήσεων ὑψηλοτέρας οὔσας καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. MS. *ibid.* n. 2. & in Bodleian. Codd. 85, 91, 294. (*a*) *De Sacerdotio ad pium quendam Monachum, ſacra Diaconia inſignitum, cum ipſe Archiepiſcopus adhuc exiſteret in Ordine tantum Presbyterorum.* Pr. Ἐν χριστῷ μοι ἀγαπητὲ καὶ γνησιώτατε ἀδελφὲ, τὴν ὀφειλὴν τῆς ἀγάπης πᾶσι κατὰ τὴν ἐντολὴν MS. *ibid.* n. 3. opera hactenus memorata una cum tractatu *ad pios Cretenſes de Templo*, &c. a doctiſſ. Goaro edita, ſimul prodierunt Græce impreſſi *Jaſſii* in *Moldavia* 1683. fol. (*b*) *De ſeptem Eccleſiæ Sacramentis Dialogus inter Clericum interrogantem, & Archiepiſcopum reſpondentem.* Pr. Κεφάλαιον ά. Κληρικός. Παρακαλοῦμεν, ἐπειδὴ τὴν ἀληθῆ τῆς πίστεως γνῶσιν ἐδεξάμεθα. Habetur MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 106. qui conſtat foliis 158. in folio. *Precationes Sacræ*, Prima, *contra hoſtium Gentilium incurſionem.* Pr. Πάτερ, Υἱὲ, καὶ Πνεῦμα ἅγιον. Secunda, *in Encæniis Templi B. Deiparæ non manu facti.* Pr. Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Tertia, *ad B. Virginem in ſolemni ſupplicatione.* Pr. Ἁγιωτέρα τῶν Ἀγγέλων, ἐνδοξοτέρα. Quarta, *ad B. Virginem cujuslibet neceſſitatis cauſa.* Pr. Κεχαριτωμένη, εὐλογημένη, ὑπὲρ πᾶσαν τετιμημένη. Quinta, *tempore terræ motus, ſiccitatis*, &c. Pr. Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Παντοκράτορ ὁ Θεός. Sexta, *ad Spiritum S. in Feſto Pentecoſtes.* Pr. Ἀγαθὲ καὶ ἀγαθότητος πηγὴ, ἅγιε καὶ ἁγιασμοῦ. Exſtant Græce MSS. *ibid.* Cod. Theol. 218. n. 7. *Accurata dijudicatio legitimarum & illegitimarum Nuptiarum*, excerpta ex *libro Juridico* Chartophylacis Theod. Balſamonis. Pr. Τρεῖς εἰσιν ὅροι τῶν κεκωλυμένων γάμων. MS. *ibid.* n. 8. *Monita de Vita Aſcetica*, horum *Excerpta* inter id genus alia Græce MSS. *ibid.* Cod. Theol. 288. n. 2. *Epiſtola adhortatoria ad viam ſalutis, miſſa omnibus ubique per Provinciam ſuam Eccleſiis.* Exſtat Græce MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 294. In eodem codice, præter varios ex iſtis quos ſupra recenſuimus tractatus, reperiuntur *Formulæ litterarum dimiſſoriarum* ἐνταλτηρίων & συγχωρητικῶν. Huic tandem aſſerit L. Allatius *de iis circa quæ Latini innovant* opus. Pr. Πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὴν πίστιν ἐπισφαλῆναι, de Conſenſ. lib. 2. c. 18. §. 13. col. 863. Vide eundem de Simeon. p. 185. & ſeq. ubi de Simeone noſtro fuſe admodum & erudite diſſerit vir doctiſſimus.

PETRUS ANCHARANUS, ſive *de Ancharano*, gente Italus, patria Bono- 1410. H. W.
nienſis ex illuſtri Farneſiorum familia oriundus, juriſconſultus celeberrimus, nec infimæ ſortis philoſophus: Baldi auditor, claruiſſe dicitur anno 1410. quanquam ad annum uſque 1487. vixiſſe a nonnullis perhibeatur. Id tamen parum credibile; codex quippe MS. lecturæ ejus ſuper Clementinis & Reſcriptis, qui in bibliotheca Auguſtana aſſervatur, eam Bononiæ anno 1397. conſcriptam eſſe præ ſe fert: nec non alius codex MS. lecturæ illius ſuper ſecundo decretalium libro, ibidem repertus, iſtam Venetiis an. 1392. completam eſſe prodit. Obiit Bononiæ, in templo S. Benedicti ſepultus; ubi epitaphium tumulo ejus inſcriptum, inter alia, bina iſta habet diſticha: (Index MSS. Bibl. Auguſt. p. 58.)

Canonis hic ſpeculum, Civilis & Anchora Juris
Hic jacet: æternas mens tenet alta domos.
Quis ſuperavit eum virtute micante? quis iſto
Conſiliis hominum clarior ante fuit?

Exſtant ab eo ſcripta, *Commentaria in Decretales & Clementinas*, Lugduni 1549, 1553. fol. Bononiæ 1581. fol. *Conſilia, ſive Juris Reſponſa*, Venet. 1568, 1585, 1589.

(*a*) Nonnulla ex his profert Allatius lib. de purgatorio, p. 31. 149. 214. & contra Hottinger. p. 78. (*b*) Indicem argumentorum dedit *Fabricius* Bibl. Gr. L. 6. c. 11. vol. 14. p. 52. ſeq.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1599. *Selectæ Quæstiones omnium præstantissimorum Jurisconsultorum, in tres tomos digestæ*, Francofurt. 1581.

1410. H. W. BOSTONUS BURIENSIS, natione Anglus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio S. Edmundi Buriensi. Vir industrius simul ac eruditus, claruit anno 1410. Quo melius rem litterariam promoveret; universa fere Angliæ monasteria & collegia perlustravit, bibliothecas rimatus est, libros conquisivit, scriptores ordine alphabetico digessit, ætatem eorum ac vitam adjecit, quibusque in bibliothecis monumenta illorum invenirentur, notavit. Extitit *Catalogus iste Scriptorum Ecclesiæ* (sic enim opus suum appellari voluit) MS. olim penes Cl. Usserium, nunc vero penes doctissimum virum Thomam Gale, S. Theol. Profess. qui illum suo tempore, ita vovemus, publici juris faciet; saltem ex illo Lelandum nostrum a se edendum (*a*) illustrabit. Scripsisse præterea Bostonum *Speculum Cœnobitarum*,(*a1*) & *Monasterii sui Chronicon*, author est

* Cent. 7. c. 48. Baleus: * quæ quidem interiisse videntur.

1410. H. W. (*b*) JOANNES XXIII. seu ut alii numerant, XXIV. *Balthasar Cossa* antea appellatus, patria Neapolitanus, juvenis juri civili & pontificio Bononiæ operam dedit, doctoratus gradu insignitus. Dein Romam profectus a Bonifacio IX. inter cubicularios ascitus est, mox archidiaconus Bononiensis, postea protonotarius apostolicus, inde diaconus cardinalis S. Eustachii, & legatus Flaminiæ constitutus; Bononiam, magnamque Flaminiæ partem in ecclesiæ potestatem redegit. Anno 1409. concilio Pisano interfuit. Anno 1410. veneno prius Alexandro V. decessori propinato, & corruptis partim largitionibus partim armorum terrore cardinalibus, pontifex Romanus electus est Bononiæ die 17. Maji, coronatus die 25. Ineunte pontificatu Ladislaum Neapolis regem anathematizavit, & Cruciatam contra illum prædicari jussit, plenam peccatorum remissionem omnibus pro sede Romana militantibus abunde pollicitus. Anno 1413. a Sigismundo Imp. intentato defectionis metu coactus concilium generale Constantiæ habendum indixit; & pontificatu se cessurum, modo Benedictus & Gregorius antipapæ idem facerent, spospondit. Ipse anno sequente 5. Cal. Novembr. Constantiam ingressus, paucis post diebus concilio initium dedit. De papatu vero abdicando a concilii patribus interpellatus, moras nectit; & graviora veritus, mense Martio anni 1415. abjectis insignibus pontificiis, ex urbe Constantia clam noctu fugit, & Schafusam, Austriæ ducis oppidum se subducit. Fuga elapsus, (*c*) quadraginta criminum, & in his hæreseos, negatæ scilicet animarum immortalitatis, atheismi, simoniæ, homicidii, veneficii, aleæ, adulterii, sodomiæ, stupri, in concilio reus agitur; & ad comparendum frustra sæpius citatus, convincitur ac damnatur; adeoque die 14. Maji synodali decreto pontificatu deponitur. Mox Helvetiorum ope ex fuga retractus, & Manhemii in carcerem datus, papatu semet abdicare, & concilii acta confirmare coactus est. Lecta itaque in synodo cessionis schedula, majori solennitate sententia depositionis die 31. Maji ab episcopo Atrebatensi pronunciata est. Joannes dein Ludovico Bavariæ duci custodiendus committitur, & in castro Heidelbergensi carceri triennali mancipatur. Tandem anno 1418. liberatus, obiit Florentiæ anno sequente die 22. Decembris. Extat *Bulla convocationis Concilii Constantiensis* Concil. tom. 12. p. 11. *Sponsio de abdicando Papatu*, ibid. p. 16. *Epistolæ* quædam apud Binium in Concilio Constant. tom. 7. *Epistolæ* 2. apud Bzovium ad an. 1413, 1414. (*d*)

HENRICUS de BALMA, sive *de Palma*, natione Gallus, patria Bugiensis, ord. Fr. Minorum monachus, claruit anno 1410. a Genebrardo ad an. 1363. fœdo lapsu reductus. Erat quippe S. Coletæ virgini a confessionibus, quæ non nisi an. 1380. nata est, & nostri Henrici consilio pontificium usa ordinis sui circa annum 1420. reformationem aggressa est. Vir erat *magnæ perfectionis*, ut card. Bona verbis utar; & *morum integritate præstantissimus*, ut de eo Spondanus. Scripsit *de Mystica Theologia* tractatum, Bonaventuræ communiter inscriptum, & inter ejus opera non semel editum. Composuit etiam *Meditationes quasdam pias, ante & post celebrationem Missæ, & in cæteris actionibus quotidianis usurpandas*, utrum vero lucem aspexerint, subdubito. (*e*) 1410. R. G.

JOANNES GROSSIUS, seu *Grossus*, natione Gallus, patria Tolosanus, ordinis Carmelitani monachus, claruit anno 1411. H. W.

(*a*) Edidit Ant. Hall *Oxon.* 1709. (*a1*) Edit. ab Ant. Hall ad calc. Triveti Annal. *ibid.* (*b*) Conf. Hist. Conc. Pisani tom. 2. L. 8. *Du Pin*, Hist. Eccl. vol. 13. p. 9, 10. seq. (*c*) Conf. Hermanni ab Hardt Hist. Conc. Constant. tom. 2. part. 10. 14, 15. tom. 4. p. 59--83. 196. 183. 228--292. tom. 5. p. 162. (*d*) Librum ejus *de varietate fortunæ*, carmine scriptum memorat Ludovicus Jacobus, p. 140. *Bulla contra Wiclitum* inter Gersonis opera tom. 5. Edit. Nov. p. 615. *Epistolæ* 2. ap. *Martene* Anecdotor. tom. 2. p. 1432. *Bulla cum Archiepisc. Cantuar. certificatorio pro concilio generali Constantiensi* apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 366. *Bullæ* aliæ MSS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* D. 13. n. 14. E. 10. n. 2. *Constitutiones* & *Diplomata* varia habentur in Hermanni ab Hardt Conc. Constantiens. tom 1. part. 21. tom. 2. part. 9. & 10. tom. 4. pag. 45--53. 102. 114. 219--259. tom. 5. p. 162. tom. 6. p. 9. *Epistola* ap. Rymer. Fœder. tom. 8. p. 718. tom. 9. p. 49. (*e*) De MSS. operibus vide *Oudin*, tom. 3. p. 2241.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1411. quo ordinis ſui generalis numero vicesimus ſecundus in conventu Bononienſi creatus eſt; atque eo nomine conſilio Piſano eodem anno interfuit. Annis antea 22. ejuſdem ordinis generalis a Carmelitis quotquot Gregorio VII. antipapa adhæſerunt, in capitulo Perpinianenſi electus fuerat. Ut collapſam Carmelitarum diſciplinam reſtauraret, tria ordinis comitia generalia, Balneolenſe anno 1416. Montepeſſulanum anno 1420. & Apameenſe anno 1425. celebravit. Anno demum 1424. ſenio jam gravis, præfectura ceſſit, poſtquam decem cœnobiis ac binis provinciis ordinem auxiſſet, eodemque anno vita exceſſit. (*a*) Scripſit *Viridarium Ordinis Carmelitani* libris 3. quibus ordinis ſui inſtitutionem, progreſſum, & illuſtres ſeu doctrina, ſeu pietate viros, fuſe deſcribit. Produit una cum Philippi Riboti Speculo, aliiſque ejuſdem argumenti ſcriptoribus a Baptiſta Cathaneo editis *Venet.* 1507. fol. & in Speculo Carmelitarum quod Daniel a Virgine Maria Carmelita edendum curavit *Antverp.* 1680. 4. Tom. fol.

1412. H. W. (*b*) HIERONYMUS a S. FIDE, natione, ut videtur, Hiſpanus, ex Judæo Chriſtianus, Benedicti XIII. papæ medicus, claruit anno 1412. Scripſit *librum de refellendis Judæorum erroribus*, aliumque *adversus Talmuth Judaicum*: ex quorum recitatione quinque amplius Judæorum millia ad fidem Chriſtianam dicuntur converſa. Prodiit uterque ſub titulo *Hebræo-maſtigis* Francoſurti 1602. 8vo. & habetur in Bibliotheca Patr. tom. 26. p. 528. (*c*) Poſterior tractatus prodierat antea *Tiguri* 1552.

1414. H. W. (*d*) VINCENTIUS FERRERIUS, natione Hiſpanus, provincia Valentinus, ordinis Dominicani monachus, Benedicto XIII. a ſacris confeſſionibus, & ſacri Palatii magiſter, claruit anno 1414. concionator ævi ſui celeberrimus, qui triginta annorum ſpatio Hiſpaniam, Italiam, & Galliam concionando perluſtratus, maximam ſibi eloquentiæ & ſanctitatis famam, auditoribus pietatis & pœnitentiæ fructum peperit. Mira de eo fabulantur Dominicani, & pontificii, quibuſcunque minus eſt aut cordis aut frontis: illum nempe cœcis viſum, claudis greſſum, mortuis vitam reddidiſſe, omne genus morborum verbo ſanaſſe, 35000. Judæos & 8000. Saracenos ad fidem Chriſtianam convertiſſe; & centum milla hominum perditorum ad meliorem frugem reduxiſſe: quin & patrio, id eſt, Cathalaunico idiomate ubivis gentium concionantem ab omnibus, cujuſcunque fuerint nationis, auditoribus intellectum eſſe. Anno 1418. concilio Conſtantienſi interfuit: quum electo a concilii patribus Martino V. a Benedicto XIII. a cujus partibus hactenus ſteterat, defecit: eumque deinceps in concionibus acriter oppugnavit. Obiit anno 1419. die 5. Aprilis in urbe Venetenſi apud Armoricos Britones, in ſanctorum album a Calliſto III. anno 1455. aſcriptus. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

OPERA.

Tractatus de vita ſpirituali, ſive *de interiori homine*. Prodiit *Magdeburgi* 1493. *Venet.* 1500. & ſæpius cum meditationibus S. Auguſtini & S. Bernardi.

Tractatus conſolatorius in fidei mutationibus.

Epiſtola ad Benedictum XIII. Antipapam.

Epiſtola ad Joannem de Podio Nucis Ord. Prædicat. Generalem.

Fragmentum Epiſtolæ ad Bonifacium Cartuſianorum Generalem.

Fragmentum Epiſtolæ ad Joannem Gerſonem.

Epiſtolæ 2. ad Infantem Martinum Petri IV. Aragoniæ regis filium, poſtea regem: ex Hiſpanico in Latinum ſermonem ab Antiſtio converſæ.

Epiſtola ad Ferdinandum I. Aragoniæ Regem.

Opuſcula iſta omnia collegit, & ſcholiis illuſtrata edidit Vincentius Juſtinianus Antiſtius *Valentiæ* 1591.

Conciones de Tempore, & de Sanctis, a Vincentii diſcipulis, ut videtur, collectæ, & in tres tomos digeſtæ. *Ulmæ* 1475. *Colon.* 1485. *Argentinæ* 1493. 1503. *Lugduni* 1527. 8vo. *Venet.* 1606. 8vo.

Commentarius in Orationem Dominicam. Prodiit una eum concionibus *Antverp.* 1573. 8vo. *Lugduni* 1523. 4to.

Liber de Fine Mundi, ſeu *de ruina vitæ ſpiritualis, Eccleſiaſticæ dignitatis, & fidei Catholicæ, ac de duplici Antichriſti adventu*; Neapoli in 4to. excuſus, & Germanice alicubi 1582. 4to. (*e*)

(*f*) HERMANNUS de LERBEKE, natione Germanus, ordinis Prædicatorum in cœnobio S. Pauli apud Mindenſes ſodalis, claruit anno 1414. Scripſit hiſtoriam ſeu *Chronicon Comitum Schwanenburgenſium* ab Adolpho Comitum iſtorum primo ad Othonis Schawenburgenſis obitum, ſeu ab an. 1006. ad annum 1414. Primus id in lucem eruit, 1414. H. W.

(*a*) Ab aliis vixiſſe traditur ad an. 1437. (*b*) Conf *L'Enfantii* Hiſt. Conc. Piſani tom. 2. L. 6. §. 26. (*c*) Prodiit antea ſine loco & anno tempore naſcentis typographiæ fol. vide *Schelhornii* Amœnitat. Litterar. tom. 3. p. 141. (*d*) Conf. *L'Enfantii* Hiſt. Conc. Piſani tom. 2. L. 6. §. 25. (*e*) Vincentii Ferrerii opera edidit Caſpar Echard *Aug. Vindel.* 1729. 2 Vol. fol. (*f*) Conf. *Quetif.* de Scriptis Dominicanor. tom. 1. p. 751.

 ac notis illustratum evulgavit Henricus Meibomius *Francofurti* 1620. 4to. (*a*)

1414. R. G. THEODORICUS URIAS, natione Germanus, patria Saxo, inter præcipuos sui temporis theologos numerandus, claruit anno 1414. Scripsit *Historiam Concilii Constantiensis*, cui ipse interfuit, eamque Sigismundo Imp. nuncupavit. Opus istud partim ligato, partim soluto sermone conscriptum, in quatuor libros distributum *de consolatione Ecclesiæ* inscripsit; idque sub auspiciis sereniss. ducis Brunsvicensis inter alia ad dictum concilium pertinentia brevi in lucem proditurum eruditiss. Act. Lipf. editores indicarunt,* quod ut maturius fiat, in votis est omnium quibus veritas est cordi. (*b*)

* Anno 1695. p. 557.

1415. H. W. JOANNES CAPREOLUS,* gente Gallus, ex oppido Ratinensi diœceseos Tolosanæ oriundus, ordinis Prædicatorum monachus, & in academia Tolosana theologiæ professor, doctrinæ D. Thomæ vindex acerrimus. Claruit anno 1415. Interfuisse dicitur concilio Basileensi anno 1431. Quando obierit, incertum. Exstant *Commentaria in 4. libros Magistri Sententiarum*, Venet. 1484. 1514. 1588. (*d*) *Defensiones Theologicæ S. Thomæ Aquinatis*, ibid. 1483. fol. si forsan a præcedente opus sit diversum. Elogium ei posuit Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 158.

1415. H. W. PAULUS CARTHAGENA a S. MARIA, natione Hispanus, *Burgensis* a patria dictus, aliis tamen ex oppido S. Mariæ ortus, secta Judæus, & gentilium suorum nobilitate, doctrina, opibus facile princeps; postea vero ad fidem Christianam lectione operum D. Thomæ conversus, primum Trevigni archidiaconus, dein Carthaginensis episcopus, mox Burgensis ereatus est; Scrinio regio præfectus, regnorum Castellæ & Legionis archicancellarius, ac demum patriarcha Aquileiæ constitutus. Claruit anno 1415. Tres ante fidem acceptam filios susceperat, Alfonsum, Gonsalvum, & Alvarum Garsiam, quorum illum sui in sede Burgensi successorem, istum Placentinum episcopum, hunc familiæ propagatorem post se reliquit. Obiisse fertur anno 1435. die 29. Augusti. Exstant *Additiones notabiles ad Postillas Nicolai de Lyra in totam Scripturam*, una cum Postillis Lyrani *Lugduni* 1590. & alibi sæpius impressæ. *Scrutinium Scripturarum libris* 2. quod anno Christi 1434. (*c*) ætatis suæ 81. absolvit. Prodiit *Mantuæ* 1474. fol. *Burgis* 1591. fol. *Quæstiones* 12. *de Nomine Tetragrammato*, cum notis Jo. Drusii *Franekeræ* 1604. 8vo. (*f*)

1416. H. W. (*g*) NICOLAUS de CLEMANGIIS, Nicolai filius, gente Gallus, in vico Clemange provinciæ Catalaunensis natus, *Doctor Theologus* a recentioribus dictus. Avunculum habuit Petrum Clemangium, medicum celeberrimum, fratrem Stephanum, collegii Navarrensis provisorem. Ipse duodecimo ætatis anno Lutetiam missus, in collegium Navarrense receptus est: ubi præceptores habuit Petrum Nongentinum, Gerardum Machetum, postea Castrensem episcopum, & Joannem Gersonem. Præclaros itaque in theologia profectus fecit: eloquentiæ vero ac poëseos studio præ aliis incubuit. Anno circiter 1393. ab academia Parisiensi rector creatus est, & scribendis epistolis adhibitus. Comparata sibi per epistolas elegantissimo stilo exaratas fama, a Benedicto XIII. in curiam Avenionensem evocatus est, & a secretis sibi adesse jussus. Paulo post ecclesiæ Lingonensis thesaurariam dignitatem obtinuit. Anno circiter 1408. cum Benedictus XIII. Galliæ regno, quod edicto regio obedientiam ei nuper subtraxerat, sacra interdixisset; Clemangius in scripti interdicti suspicionem lapsus immerito (tribus enim ante promulgatum anathema mensibus curia Romana egressus, Genuam se receperat) maximum famæ & fortunæ discrimen subiit. In Vallis itaque Profundæ monasterium apud Carthusianos, ac dein Fontem in Bosco secedens, principis iram deprecari, ac crimina missis quaquaversum litteris diluere necesse habuit. Dissipatis calumniis, ad Lingones suos se contulit, thesaurariatus munus obiturus. Anno 1415. a Benedicto XIII. ut in aulam suam rediret, multis rogatus, otium ac tuguriolum suum, quo tunc apud Fontem delituit; curiæ pontificiæ honoribus præposuit. Sub id temporis abdicata dignitate Lingonensi, Baiocensis ecclesiæ cantor constituitur. Errant, qui archidiaconum Baiocensem fuisse volunt. Claruit an. 1416. summis sæculi viris, Gersoni, Alliaco, Ferrerio, aliisque familiaris ac charus. Obiit ante annum 1440. in sacello collegii Navarrensis sub lampade coram altari magno e

(*a*) Recudi fecit Henr. Maibomius nepos tom. 1. Rerum Germanicar. p. 495. Scripsit etiam Hermannus *Chronicon Episc. Mindensium usque ad Othonem Episcopum*, qui obiit 1398. *productum*. Edidit illud Leibnitius tom. 2. Script. Brunsvic. p. 157. Vid. Kappii Observationes in Quetifii & Echardi Script. Dominicanor. p. 750. seq. (*b*) Exhibuit Hermannus ab Hardt. tom. 1. Conc. Constant. (*c*) Conf. *Quetif*. tom. 1. p. 796. (*d*) Et 1519. (*e*) Wolfius Bibl. Hebr. tom. 1. p. 963. habet an. 1434. & nos monet hunc librum exstare MS. in Bibl. Erfurtensi Lutheran. conf. etiam tom. 3. p. 897. seq. & p. 950. (*f*) Denuo in Hadriani Relandi decade Exercitationum philologicarum de vera pronunciatione nominis J E H O V A. *Trajecti ad Rhen.* 1707. (*g*) Conf. Hermann. ab Hardt. tom. 1. Hist. Conc. Constantiens. part. 2. p. 71. Launoium parte 2. Hist. Gymnasii Navarrens. p. 558.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

tholo pendente sepultus; & breviculum illud epitaphium sepulchro inscriptum habet; *Qui lampas fuit Ecclesiæ, sub lampade jacet.* Vir certe sincera animi pietate præditus, ac stylo supra sæculi sui sortem eleganti usus: intrepidus principum malorum censor & objurgator; qui pontificum schismata, ambitionem & vitia, ecclesiasticorum sordes & avaritiam, monachorum ignaviam, luxuriam, & libidinem; omnium denique ordinum mores solutos acri calamo flagellat.

OPERA.

Liber de corrupto Ecclesiæ statu, anno circiter 1414. scriptus. Prodiit seorsim cura Joannis Fuchtenii *Helmstadii* 1620. (*a*)

Deploratio calamitatis Ecclesiasticæ per Schisma nefandissimum, cum exhortatione Pontificum ad ejus extirpationem, heroicis versibus descripta.

Liber de lapsu & reparatione justitiæ, ad Philippum Burgundiæ ducem, anno 1421. scriptus. Prodiit *Viennæ* 1481. 4to. (*b*)

Disputatio cum quodam Parisiensi Scholastico de Concilio Generali, anno 1409. scripta. *Viennæ* 1482. 4to. (*c*)

Collatio duplex ad eundem Scholasticum de eadem materia. (*d*)

Liber de Annatis non solvendis, seu Responsio Gallicanæ nationis Cardinalibus appellantibus ab ejusdem voto, conclusione, & deliberatione Constantiæ facta de Annatis amplius non solvendis. Librum istum Clemangio prima fronte abjudicat styli barbaries: prodiit tamen sub Clemangii nomine, una cum duobus præcedentibus opusculis, in Fasciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. fol. p. 189. (*e*)

Tractatus in Parabolam de filio prodigo. (*f*)

De fructu Eremi liber, circa an. 1413. elucubratus.

De fructu seu prosperitate rerum adversarum liber, eodem circiter tempore conscriptus.

De novis festivitatibus non instituendis liber, anno 1413. scriptus. (*g*)

De Præsulibus Simoniacis liber, anno circiter 1411. scriptus.

Oratio ad Galliæ Principes, qua eos a bello civili dehortatur.

Sæc. XIV. ab anno MCCCC.

Epistola ad Gerardum Machetum, quod tam corpore e Babylone sit fugiendum, quam mente.

Epistolæ 3. ad Gregorium XII. scriptæ nomine Benedicti XIII. pro exstirpatione schismatis, & unione ecclesiæ.

Scripta quædam nomine Universitatis Parisiensis.

Epistolæ 137. (*h*)

Fragmentum descriptionis vitæ Tyrannicæ cum detestatione ac reprehensione, versibus heroicis comprehensæ.

Liber de Antichristo, & ortu ejus, vita, moribus, & operibus.

Opera ista Clemangii omnia in unum collegit, analectis & glossario Latino-barbaro illustravit, atque edi curavit Jo. Martinus Lydius *Lugd. Batavorum* 1613. 4to. Opuscula Clemangii aliquot prodierant antea *Paris.* 1521. a Margarino Bignæo etiam in prima Bibliothecæ Patrum editione repræsentata.

Liber de Studio Theologiæ, a Dacherio primum in lucem editus Spicileg. tom. 7. (*i*) a Clemangio anno circiter 1409. scriptus.

Epistolæ aliquot antea ineditæ habentur apud eundem tom. 6. (*k*)

Carmen de Vita rustica felicitate, exstat apud Phil. Camerarium Meditat. Historic. tom. 3. (*l*)

Opuscula quædam Clemangii MSS. viz. *Descriptionem rei mirabilis, quæ in Galliis accidisse ferebatur; Epistolas 9. nomine Universitatis Parisiensis scriptas; Sermonem de SS. Innocentibus; Orationes seu Preces 10. Commentarios in Isaiam usque ad sexagesimum caput; Descriptionem metricam urbis Genuæ; Epistolas alias 12. Exhortationem ad resistendum Mahometanis:* in Bibliothecis Galliæ privatis exstare prodit Launoius.* *Epistola* ejusdem MSS. aliquot exstant in Bibliotheca Lambethana, & penes Cl. virum Joannem Battely, S. Theol. Profess. archidiaconum Cantuariensem. (*m*)

* Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. p. 578.

JOSEPHUS, natione Græcus, Ephesi archiepiscopus, ac tandem anno 1416. patriarcha Constantinopolitanus in synodo CP. electus. Alii quidem & in his Freherus, * patriarchatum a Josepho anno 1424. susceptum esse volunt. Verum rem extra du- 1416. H. W.

* Chronolog. ante Leunclavii jus Græc. Rom.

(*a*) Primum *Rom.* cura Eubali Cordati 1519. 4to. Denuo *Witteb.* 1601. 4to. & inscriptus *Speculum Ecclesiæ Pontificiæ* Lond. 1606. 8vo. Habetur iterum sub titulo *De ruina Ecclesiæ* in Herm. ab Hardt. Hist. Conc. Constant. tom. 1. part 3. & in Jac. L'Enfantii Hist. ejusdem Conc. p. 632. Denique in Append. ad Fasciculum rerum expetend. & fugiend. ab Edv. Brown edit. p. 555. (*b*) *Paris.* 1512. 1519. 4to. (*c*) *Paris.* 1512. cum scripto præcedente; & 1617. 8vo. cum aliis opusculis ejusdem argumenti. Habetur etiam in Fasciculo rerum expetendar & fugiendar. nov edit. p. 393. (*d*) Exstat cum opusculo superiore in Herm. ab Hardt. tom. 1. Hist. Conc. Constant. part. 2. p. 45. seq. (*e*) Edit nov. p 377. Prodierat *Viennæ* 1482. 4to. *Paris.* 1519. 4to Denique exhibetur in Herm. ab Hardt. tom. 1. Conc. Constant. parte 13. (*f*) Hic cum tractatibus 4. proxime sequentibus prodiit *Paris.* 1531. & una cum iisdem exstat in Bibl. PP. tom. 8. p. 557. *Paris.* 1575. (*g*) Separatim edidit Herm. ab Hardt. *Helmst.* 1703. 4to. (*h*) Ex his *Epistol.* 1. 2. 103. & 112. ex cod. integriore A. 1480 exarato in Bibl. Wolffenbuttelensi, exhibuit Hermann. ab Hardt. tom. 1. Hist. Conc. Constant. part. 1. p. 4. 31. 32. 39. (*i*) Edit. nov. tom. 1. p. 473. (*k*) Edit. nov. tom. 1. p 787. (*l*) Item in Casparis Dornavii Amphitheatro Sapientiæ Socraticæ tom 1. p. 788. Hæc de Clemangii scriptis notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 1093. Tres Codd. MSS. Epistolarum & Operum Nic. Clemangii exstare in Bibl. Regis Galliæ monet *Oudin.* Tom. 3. p. 2323. (*m*) Locus de Eugenii IV. practica, ut Conc. Basileense Rex Francorum dissolveret, ex Clemangio habetur in Fasciculo rerum expetendar. & fugiendar. edit. nov. p. 323.

bium

Sæc. XV. ab anno M CCC. * Hist. Conc.Flor.

bium posuit Sguropulus; * qui Josephum in concilio Florentino, exactis 23. in munere patriarchali annis ac 20. diebus, obiisse narrat. Difficilem, si quis alius, provinciam nactus est Josephus; & ipse tanto oneri subeundo, seu naturæ indolem, seu ingenii vires spectes, longe impar. Sic enim res Græcorum a Turcis attritæ ea ætate ferebant, ut Latinorum amicitiam & suppetias quovis modo ambire, & ecclesiæ libertatem reipublicæ saluti postponere, iis necesse fuerit. De unione Græcos inter & Latinos ineunda jamdiu agitatum fuerat, ac rebus CPP. indies in deterius vergentibus, Joannes Imp. inceptum facinus festinato urgebat. Principio quidem Josephus ecclesiæ suæ dignitatem constanter asseruit, & iter a Græcis episcopis ad occidentale concilium suscipiendum maxime improbavit, id in Græcorum opprobrium cessurum esse prædicans; utque concilium Constantinopoli potius indiceretur, atque illuc evocarentur Latini, multis suasit. Mox vero imperatoris blanditiis expugnatus cessit; missisque anno 1435. ad concilium Basileense legatis synodi istius Acta rata habuit; atque iterum anno 1436. missa bulla plumbea se ad unionem inter ecclesias resarciendam in occidentem venire paratum esse præ se tulit; & concilii generalis ea de re habendi locum ac tempus definiri postulavit. Post biennium imminuta Eugenii pontificis fraudibus concilii Basileensis auctoritate, ad Eugenii partes sese contulerunt Græci, & concilium ab illo Ferrariæ indictum adire decreverunt. Itineris ducem sese dedit Josephus, haud adeo tamen de tuenda Græcorum fide, quam de conservanda patriarchatus CP. dignitate sollicitus. Innumeras enim cæremonias ventosus homo excogitarat, ut in primo cum Eugenio pontifice congressu sese illi parem ac nequaquam inferiorem esse demonstraret. Incassum vero. Et Græcorum enim infortunium & Latinorum fastus infoelicem patriarcham se demittere coëgerunt. Disputatione de dubiis fidei articulis utrinque inita, ipse unionem quavis lege consarcinandam esse arbitratus est; atque adeo cedendum esse Latinis, etiamsi veritas penes Græcos staret, ut eo modo auxilium contra Turcos obtinerent, palam prædicare non erubuit. *Si ex viginti quatuor enim*, inquit, *religionis capitibus unum tantum Latinorum libidini demus; reliqua viginti tria unius defectum supplere satis valebunt.* Re ad exitum spectante, ipse gravi morbo decubuit, & patrum sententias de rebus definiendis audire voluit. Illas ei clam perlegit Bessarion, sed fide pessima curtatas ac pro lubitu

Sguropol. Hist. Conc. Flor. §. 8. c. 12.

mutatas. Istiusmodi artificio pariter ac innata animi levitate inductus, Latinorum dogmatibus subscripsit, aliosque auctoritate sua episcopos ad subscribendum impulit. Cum vero Latinos a fidei articulis ad vellicandam ecclesiæ Græcæ disciplinam procedere videret, subscriptionis datæ gravi poenitentia ductus est; & post octiduum moerore simul ac morbo confectus obiit die 10. Junii anno 1439. Exstant Lat. *Epistola ad Concilium Basileense*, Concil. tom. 12. p. 545. *Bulla plumbea ad idem*, ibid. p. 571. Gr. Lat. *Oratio ad Synodum C P.* iter in occidentem suscipiendum dissuadens, apud Sguropulum Hist. Concil. Florent. Sect. 2. cap. 18. *Alia ejusdem argumenti Oratio*, ibid. cap. 24. *Oratio exhortatoria* ad Græcos episcopos Italiam secum profecturos, ut constanter se gerant, ibid. Sect. 3. cap. 16. (a)

Sæc. XIV. ab anno MCCCC.

MARTINUS V. aliis III. *Odo Columna* antea dictus, patria Romanus, ex illustrissimo Columnensium sanguine oriundus, juris pontificii studiis Perusii innutritus, ab Urbano VI. referendarius, ab Innocentio VII. diaconus cardinalis S. Georgii in Velabro factus, anno 1414. ad concilium Constantiense profectus, rebus gestis inter primos enituit. Anno 1417. depositis tribus antipapis, & electione novi pontificis cardinalibus in concilio præsentibus, & triginta delegatis ex quinque nationibus pari numero selectis commissa, ipse unanimi omnium consensu papa electus est die 11. Novembr. S. Martini memoriæ sacro. (b) Presbyter ordinatus die 12. episcopus die 13. pontificia corona indutus die 21. Pontifex creatus, nil antiquius habuit, quam concilium solvere, & toties promissam ac tantopere a Sigismundo Imp. & principibus Christianis efflagitatam ecclesiæ reformationem eludere. Factum id rem in futurum concilium, quod propediem se coacturum spopondit, rejiciendo. Utcunque igitur reclamantibus imperatore & episcopis Germanis anno sequente die 22. Aprilis concilium claudit, & Italiæ turbas præsentia sua componendas caussatus, 17. Cal. Junii Constantia discedit. Anno 1420. Cruciatam contra Bohemos Hussi sectatores indixit, plenam peccatorum remissionem vexilla sacræ militiæ sequentibus largitus. Anno 1423. mense Augusto concilium generale Senis coëgit; cum vero mentio de ecclesia reformanda in synodo injiceretur; eam in se fabam cudi probe sciens, concilium propere abrupit, & in annum septimum Basileæ habendum rejecit. Anno 1429. Alphonsi Aragoniæ regis auxilio usus, Ægidium Sancii Munionis, Bene-

1417. H. W.

(a) Ejusdem *decretum unionis cum Romana Ecclesia* habetur in Actis Conc. Florentini Sessione 25. tom. 9. Harduin. p. 405. (b) Narratio de Martini V. electione exstat ap. Baluz. Miscell. tom. 7. p. 97.

dicto

Sæc. XV. ab anno MCCCC. dicto XIII. ante quinquennium a cardinalibus schismaticis titulo Clementis VIII. suffectum, papatu semet abdicare, & cardinales illius sequaces in partes suas concedere adegit: adeoque tandem aliquando schismati gravissimo in ecclesia Romana per 51. annos grassato finem imposuit. Obiit die 20. Februarii, anno 1431. ætatis suæ 63. Exstant *Epistolæ*, *Bullæ*, *&* *Constitutiones* 15. Concil. tom. 12. p. 252, &c. *Aliæ Epistolæ & Constitutiones* 17. apud Bzovium ad an. 1419. &c. *Aliæ* plures in Magno Bullario Laërtii Cherubini tom. 1. (*a*) *Sermo de Translatione B. Monicæ S. Augustini matris ab Ostia ad Romam*, in Historia Augustiniana *Tolosæ* 1641. *Approbatio Regulæ Monachorum Hieronymianæ*, inter Hieronymi opera tom. 4. *Leges pro Cardinalibus*; in vita ejus a Contelorio edita.

1418. H. W. GOBELINUS PERSONA, natione Germanus, in antiqua Saxonia, quæ nunc Westphalia dicitur, anno 1358. natus. Postquam Italiam fere universam lustrarat, & in curia Romana diu hæserat; anno 1386. sacerdotio initiatus est, triennio post rector capellæ S. Trinitatis in urbe Paderbornensi factus. Cum vero adversus edictum quoddam ab urbis consulibus latum, pontificiis & imperatoriis sanctionibus contrarium pro concione declamare non dubitaret, loco suo excidit, & episcopi vicarius seu officialis constitutus est. Monachorum paulo post ordinis Benedictini invidiam expertus, & veneno tentatus, Paderborna relicta, Bilefeldam se contulit; ubi ecclesiæ cathedralis decanus brevi renunciatus est. Claruit anno 1418. Tandem negotiorum pertæsus, cucullam induit; & sexagenario major e vivis excessit. Scripsit *Chronicon* ab orbe condito usque ad annum Christi 1418. *Cosmodromium* dictum; quod ante annum 1404. inchoatum anno demum 1418. absolvit. Prodiit cum notis & appendice Henrici Meibomii *Francof.* 1599. fol. Eidem tribuunt Molanus & Surius *Vitam S. Meinulphi*, Paderbornensis diaconi, & confessoris; quem ex fonte sacro suscepit Carolus Magnus. Eam interpolatam, ac stylo immutato deformem dedit Surius ad 5. Octobr. sinceram, omissa tamen miraculorum farragine, Christophorus Browerus *Moguntiæ* 1616. (*b*)

HENRICUS DE HASSIA, seu de Langenstein, natione Germanus: S. Theologiæ Licentiatus in academia Parisiensi, ordinis Carthusiani monachus, & cœnobii S. Mariæ in Geldria prope Arnheimium Prior; & si recte conjicit Trithemius, ecclesiæ Wormatiensis canonicus, Viennam tandem evocatus, ut academicis theologiam prælegeret. Claruit anno 1418. obiit anno 1428. Scriptor prolixus admodum & operosus; qui cum plures annos Genesi pro cathedra explicandæ impendisset, vix quartum libri caput attigit, ac totidem complevit volumina. (*c*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

SCRIPTA.

Regulæ ad discernendum mortale peccatum a veniali. Prodierunt una cum Antonini opere de eruditione confessorum *Memmingæ* 1483. (*d*)

Liber de Contractibus, & ordine Censuum. Habetur in appendice operum Joannis Gersonis.

Secreta Secretorum. Daventriæ 1501. edita.

De Animæ conditionibus Soliloquium. Exstat apud Orthodoxogr. tom. 2. p. 1607. (*e*)

Contra disceptationes & contrarias prædicationes Fratrum Mendicantium super Conceptione Mariæ Virginis, & contra maculam S. Bernhardo mendaciter impositam. Mediolani 1480. (*f*)

Tractatus de Confessione, De Nobilitate Animæ, De Oratione Dominica, & Angelica Salutatione, Epistola Invectiva contra æmulos Cleri, De mundi contemptu, Animæ Speculum, De eruditione Sacerdotum, MSS. in Bibliotheca Augustana. * Index Bibl August. p. 42, 46, 49, 56.

Alia plura Henrici opera, adhuc inedita, recensent Trithemius de Script. Eccles. p. 146. Bellarminus, p. 381. Simlerus, p. 278.

HENRICUS DE HASSIA, natione Germanus, ord. Carthus. monachus, S. Theologiæ professor, & in academia Viennensi Henrici Huectæ socius & coadjutor, claruit anno 1418. Lucubrationibus ejus a Cl. Whartono memoratis accensentur nonnullæ. Exstat tractatus super *Oratione Dominica & Angelica Salutatione*, uti & operis prænotati *Sacerdotum secreta circa Missam*, vetus quædam editio absque ulla loci vel 1418. R. G.

(*a*) *Epistolas* 11. exhibuit Jo. Pet. Ludowig in Reliquiis monumentor. veteris ævi, tom. 5. p. 403. seq. *Bullas & Constitutiones* varias Hermann. ab Hardt Hist. Conc. Constant. tom. 1. part. 21. 23 25. tom. 2 part. 21. tom. 4. p. 1500. 1518. 1536. seq. 1559 1568 *Bullam* unam exhibuit Baluzius in Append. ad 3. Diss. Petri de Marca n. 36. *Epistolas* a. Martene Anecdotor. tom. 1. p. 1758. 1779. *Bullas & Epistolas* plures Wilkins Conc. Brit. tom. 3. p. 390 – 547. *Bullæ* quædam *adversus Bohemos* emissæ habentur in Append. ad Fasciculum rerum expetend. & fugiend. edit. nov. p. 611. *Bullæ & Epistolæ* quædam extant MSS in Bibl. Cotton. sub *Tiberio* B. 6. & *Vitellio* D. 13. n. 17. *Testamentum & Ceremoniale Curiæ Romanæ* MSS. in Bibl. Vatican. memorat Lud. Jacob. in Vit. Pontific. p. 161. *Bullas & Epistolas* varias exhibuit Rymerus inter Fœdera vol. 9. p. 522 – 618. & p. 766 & 921. (*b*) *Versus* de Urbano VI. de Ruperto Paderbornensi episcopo, & quibusdam ejus prædecessoribus ab eodem scriptos memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 3. p. 192. (*c*) Conf. Bernardi Pezii Diss. Isagog. ad tom. 2. Anecdotor. p. 74. *Oudin.* tom. 3. p. 1252. Hermann. ab Hardt. prolegomen ad tom. 2. Hist. Conc. Constantiens. p. 10. (*d*) Item inter Gersonis opera, cui rectius attribui notat *Fabr.* Bibl. & infim. Latin vol. 3. p. 648. quem vide. (*e*) Prodierat antea cum præfatione Jac. Wimphelingii A. 1507. 4to. (*f*) Henrico de Hassia seniori adjudicat *Oudin.* tom. 3. p. 1255.

temporis

Sæc. XV. ab anno MCCCC. temporis nota. *De discretione Spirituum* tractatus prodiit Corn. Dielmanni cura *Antverp.* 1652. 8vo. *De vitiis & erroribus Spiritualium* liber, forma epistolari conceptus, & Joanni episcopo Wormatiensi nuncupatus, Jacobo Gruytrodio Carthusiano obstetricante lucem vidit, qui operi suo *de erroribus Christianorum* insertum dedit, uti Fl. Illyricus diserte refert. Catal. Test. Verit, col. 1801. *In Decem præcepta* Commentarius in fol. *In Orationem Dominicam: & de modo celebrandi & recipiendi Sacramentum Eucharistiæ*, in 4to. MSS. habentur in bibl. Trajectensi. *De moribus & vita Canonicorum Regularium. De vitio proprietatis personarum Religiosarum*; uterque MS. in bibl. Basileensi. *De reductione effectuum in causas: de concatenatione Causarum*, MSS. in bibl. Bodleiana, Cod. 1146. In eadem bibliotheca, Cod. 1667. exstat Henrici de Asia *super Genesin* Commentarius, nostri Henrici opus esse hariolari liceat, qui cum professoris Viennensis munus sustinuit, in Genesin plures annos prælectiones habuit. Tres demum *Epistolæ* MSS. in Colleg. Merton. apud Oxoniens. reperiuntur. (*a*)

1418. R. G. ANTONIUS RAMPELOGUS, seu *de Rampigollis*, natione Italus, patria Genuensis, ordin. Eremit. August. frater; S. Theologiæ doctor, disputationibus contra Hussitas in concilio Constantiensi acute actis inclaruit anno 1418. quamdiu vixit incertum est. Scripsit ad juvenes ordinis sui in cœnobio Neapolitano studentes super varios Vet. Testamenti locos opusculum, quod *Figuras Bibliæ inscripsit, rude & trito eloquio scriptum* refert * Sixtus Senensis, in *quo sacras Historias exponens singulas ad morales Virtutes accommodavit*; graviorem in istud censuram strinxit Ant. Possevinus, * quam merito judicent alii: in Indd. etiam Expurgatoriis prohibetur nisi corrigatur: in lucem prodiit *Paris.* 1506. 8vo. 1511. 4to. *Colon.* 1505. 1617. 12mo. *Argentorat.* 1516. *Lugdun.* 1558. 1570. *Dictionarium Pauperum, & speculum Salvationis humanæ*, prodiit cum præcedente, *Paris.* 1497. 8vo. *Aureum* etiam *Bibliorum Repertorium* exaravit, continens *Locos communes* de *titulis Theologicis*, secundum ordinem alphabeti, quod olim alicubi in Germania impressum, in 4to. testatur Gesnerus. Exstat Antonii cujusdam Ampilogii Eremitæ opus *Biblia aurea* dictum, sive *Loci communes ex Bibliis*, impressum *Coloniæ* 1628. 8vo. quod idem prorsus opus cum superiori, variato paululum ex litteræ initialis absentia auctoris cognomine, suspicamur. (*b*)

* Biblioth. Sanct. L. 4. p. 198.

* Apparat. sacr. tom. 2. p. 104.

AUGUSTINUS DE ROMA, de Favaronibus cognominatus, gente Italus, patria Romanus, ordinis Augustiniani Eremita, & ab anno 1419. prior generalis, in comitiis Astensibus 12. Cal. Septembr. electus. Postquam ordinem suum duodecim annis rexisset, ad episcopatum Cæsenatem anno 1431. assumptus est, tandem Nazarenus in ditione Neapolitana archiepiscopus factus. Obiit anno 1443. seu, ut alii, 1445. Pratis in Tuscia apud Augustinianos sepultus. Multa scripsit; e quibus nulla typis impressa reperire potui. Prælum tamen aliquando subiisse conjicerem *Librum de Sacramento unitatis Christi & Ecclesiæ, Librum de Christo capite & ejus inclyto principatu; ac Librum de Charitate Christi circa electos, & de ejus infinito amore*: eo quod in Indice Romano, teste Bellarmino, * prohibeantur. Eosdem antea Augustini libros tanquam non sanam & erroneam in fide doctrinam continentes damnavit & reprobavit concilium Basileense. † *Commentaria* Augustini nostri *in omnes D. Pauli Epistolas, in Epistolas Canonicas, & in Apocalypsin*; sese apud Eremitas Patavinos manuscripta vidisse prodit Possevinus. * Reliqua ejus scripta enumerant Possevinus loc. cit. & Josephus Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 79. Sec. XV. ab anno MCCCC. 1419. H. W.

*De Script. Eccles. p. 388.

† Sess. 22.

* Apparat. sacr. p. 135.

JOSEPHUS BRYENNIUS, patria Constantinopolitanus, vitæ instituto monachus, concionibus ad populum habendis præfectus, claruit anno 1420. quem in Oratione 8va. de Trinitate ab Allatio citata ipse designat. Multa scripsit adversus Latinos: præsertim vero adversus dogma eorum de processione Spiritus S. *Orationes* 18. quas ipse περὶ τῆς ὑπερθέα τριάδ@, *de divinissima Trinitate* inscripsit, MSS. in bibl. Vaticana asservatas. (*c*) Singularum titulos, argumenta, initia, & loca, in quibus sunt habitæ, ordine recenset L. Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 14. qui & Fragmenta 3. ex iis Gr. Lat. adducit ibid. alia ibid. c. 5. §. 3. c. 15. §. 7. l. 3. c. 2. §. 3. lib. adversus Hottinger, p. 315, 318. *Orationes* ejusdem *duas de futuro Judicio & sempiterna beatitudine* idem citat Allatius, & excerptas exinde lacinias Gr. Lat. exhibet lib. de libris Ecclesiast. Græcor. p. 136. 143. 339. lib. de Purgatorio, p. 79. 141. 713. Ejusdem *Dialogi* 3, *de Processione Spiritus S. Disputatio de Orthodoxa Ecclesia; atque alia de Fide*, habentur MSS. in Bibliotheca Ambrosiana. 1420. H. W.

(*a*) Ejusdem *Consilium pacis, sive de Unione ac reformatione Ecclesiæ in concilio Universali quærenda* edidit & Henrico de Hassia restituit *Herm. ab Hardt* tom. 2. Hist. Conc. Constantiens. part. 1. Idem opus *Du Pin.* recudi fecit in append. ad tom 2. Gersonis operum p. 809. Varia ejusdem opera haberi MSS. in Bibl. regia Galliarum & Paulina Lipsiensi monet *Oudin.* tom. 3. p. 1259. (*b*) *Sermones. Quadragesimale. Casus Conscientiæ* post Elssium memorat *Fabr.* Bibl. med & infim. Latin. vol. 1. p. 342. (*c*) Item CPoli, ut ex Gerlachii Epistola notat Crusius in Turco-Græciæ lib. 7. p. 498.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. **JOSEPHUS BRYENNIUS**, monachus Byzantinus, & concionibus ad populum habendis præfectus, claruit anno 1420. Scriptis alibi memoratis accenseri meruerunt *Orationes duæ in Annunciationem B. Virginis Deiparæ*, quarum prima sic incipit, Ἐις δόξαν τῆς παναιτίου Τριάδος. Χθὲς εὐαγγελισμοί. Hujus meminit L. Allatius Dissert. de Simeon, p. 88. Altera his verbis, Θεὸς ὁ τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν ἐπιςάμενος. Allat. *ibid.* p. 96. *Oratio in illud*, Stabant juxta crucem, &c. & *in S. Deiparam.* Pr. Ἡ τόδε τὸ πᾶν ἀῤῥήτοις λόγοις ἁρμονίας ἁρμοσαμένη. Allat. *ib.* p. 95. *Gratiarum Actio in S. Deiparam.* Pr. Θεῷ τῷ παντοδυνάμῳ πλήσιον ἡμῖν λογον χορηγοῦντ☉. Allat. *ibid.* p. 96. Fragmentum hujus profert idem de Consens. lib. 2. c. 3. sect. 3. col. 529. *Oratio in S. Parasceven.* Pr. Συμφυὴς τῷ κόσμῳ ϗ σύγχρον☉. Allat. *ibid.* p. 110. Scripsit etiam *Orationem in Transfigurationem Domini*, quam idem vir doctissimus laudat de Consens. l. 2. c. 17. sect. 2. col. 837. Et *Orationem de Domini Crucifixione*, ab eodem laudatam, Dissert. de libris Eccl. Græc. p. 311. Exstat demum *de Divina Energia*, & *de Lumine in monte Thabor*, opus, cum ejusmodi aliis, Græce MSS. in bibl. Regis Gallorum, Cod. 507. (*a*)

1420. H. W. **LEONARDUS BRUNUS ARETINUS**, natione Italus, Aretium urbem, unde cognomen traxit, natalem habuit; humaniorum litterarum studio ab ipsis incunabulis innutritus, Latini sermonis elegantia, venustate dictionis & ingenii acumine inter clarissimos sæculi sui historicos, oratores & philosophos nomen tulit. Græcæ autem linguæ scientiam ab Emanuele Chrysolora acceptam primus omnium Latinorum erexit, & restituit. Ingentem eruditionis famam apud Italos adeptus, ab Innocentio VII. pontifice in aulam Romanam accersitus & epistolis scribendis admotus fuit anno circiter 1404. eodem etiam munere apud tres sequentes pontifices Gregorium XII. Alexandrum V. & Joannem XXIII. perfunctus. Tandem in Hetruriam a Senatu Florentino, revocatus, summus civitatis cancellarius concordi patrum suffragio constitutus est. Claruit anno 1420. Pingui otio donatus, historiis, aliisque quibus de re litteraria præclare meruit, lucubrationibus conscribendis animum appulit; nec minus tamen divitiis coacervandis intentus, quo nomine turpissimæ avaritiæ ab historicis notatur, & abunde vapulat. Obiit Florentiæ, dierum & gloriæ satur 7. Id. Martii an. 1443. ætatis suæ 74. (*b*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.
In templo S. Crucis sepultus, magnificum nactus est sepulchrum, nec minus gloriosam inscriptionem, hisce verbis conceptam: *postquam Leonardus e vita migravit, Historia luget, Eloquentia muta est; fertur que Musas tum Græcas tum Latinas lachrymas tenere non potuisse.* Sane eloquentiæ uberrimique ingenii laudem nullus Aretino facile denegabit; atque adeo Æneas Sylvius * illum *Hetruriæ splendorem, quo nemo post Lactantium Ciceroni proximior fuit, vocat: virumque doctissimum atque omnium eloquentissimum* fuisse prædicat Poggius Florentinus. * Interim tamen dissimulari non potest, illum plurimis consummati scriptoris dotibus destitui; utque Erasmi * de eo verbis utar, *Facilitate dictionis ac perspicuitate satis accedit ad Ciceronem, sed nervis aliisque virtutibus aliquot destituitur: alicubi vix tuetur Romani sermonis castimoniam, alioqui vir doctus juxta ac probus.* His adde, qua major viro erudito inuri non potest labes, plagii litterarii crimine teneri Aretinum. Gothicam enim Procopii historiam Latine versam, suppresso veri auctoris nomine, sibi inscriptam evulgavit. Pessime Aretino id furti cessit. Paucis enim post obitum illius annis historiam Procopio postliminio vindicavit Christophorus Persona; & detecto plagio Aretini pudendo, fraudem ejus orbi erudito deridendam propinavit.

* Epist. 52. * Invect. adv. Philelp. 2. * Ciceronian.

SCRIPTA.

Contra hypocritas Libellus. Prodiit in Fasciculo Rerum Expet. *Colon.* 1535. fol. 154. (*c*)

Historiæ Florentinæ libri 12. quibus fuse enarratis exteris Florentinorum bellis, intestinas seditiones, concivium offensam veritus, plerumque tacet. Prodierunt a Sixto Brunone editi *Argentinæ* 1610. (*d*)

De Bello Italico adversus Gothos libri 4. quos Procopio subfuratus est. *Basil.* 1531. *Paris.* 1534. 8vo. *Bellovisus* 1607. 4to. (*e*)

De Bello Punico libri 3. quibus illa quæ in Livio, ob amissam Historiæ Decadem secundam, desiderantur, supplere præ se fert. Omnia autem fere ex Polybio desumpsit; uteunque se nudum interpretem egisse vir ingratus in præfatione neget. Prodierunt *Augustæ-Vindel.* 1537. & sub Polybii nomine a Badio Ascensio *Parisiis* editi. (*f*)

(*a*) *Orationem* Ejusdem *contra Judæos* laudat Nic. Comnenus, p. 106. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 525. Ejusdem *Homiliæ* habentur MSS. in Bibl. Julii Justiniani Venetiis teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 435. (*b*) Anno 1444 ætatis suæ 75. narrante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 797. (*c*) Edit. nov. p. 307. Denuo *Lugduni* 1697. 12mo. cum Poggii Dialogo ejusdem argumenti. Habetur etiam MS. cum *Oratione* die Johannis Bapt. habita, & Ejusdem *Historia*, Italice in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* E. 8. n. 4. 5. 18. Iterum cum *Isagog.* & *Oratione in nebulonem maledicum* ibid. sub *Cleopatra* n. 4. 5. 8. (*d*) Et cum versione Italica Donati Acciajuoli *Venet.* 1473. fol. *Florent.* 1492. *Venet.* 1560. fol. & alibi. Conf. *Fabr.* ubi supra p. 801. (*e*) Habentur MSS. cum *Epistolis* in Bibl. B. Mariæ Florent. teste *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373. (*f*) Ejusdem *de primo Punico bello* MS. servari in Musæo Tarvisiano Venetiis narrat idem *Montfaucon.* ibid. p. 76.

Epistolæ

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Epistolarum libri 8. Argentinæ 1521. (*a*) Basil. 1535. 8vo.

Dialogus de moribus. Paris. 1516.

Versio 10. *librorum Ethicorum Aristotelis*, *ibid.* Græca fœliciter admodum vertit Aretinus, quippe qui non solum stylum luculentum satis adhibeat, sed & Græci sermonis sensum sine ulla fere unquam verborum paraphrasi summa fide reddat.

Commentarius de rebus suo tempore in Italia gestis, a schismatis Romani superiore sæculo inchoati exordiis ad annum usque 1440.

Commentarius de rebus Græcis, a Callicratidæ & Thrasybuli temporibus ad Epaminondæ obitum, ad Angelum Acciolum equitem Florentinum. Prodiit uterque Commentarius una cum Historia Florentina *Argentinæ* 1610. posterior *Lugduni* 1530. (*b*)

Commentarius in libros Aristotelis Oeconomicos, & Introductio in ejusdem Moralia. Venet. 1550.

Historia de crudeli amoris exitu Guisguardi & Tancredi Salernitanorum principis filiæ. Exstat inter Æneæ Sylvii Epistolas num. 410.

Libellus de disputationum exercitationisque studiorum usu. Basil. 1536. Paris. 1642. 8vo.

Cætera Aretini scripta, & in his *versiones* Scriptorum Græcorum, Aristotelis puta, Platonis, Plutarchi, Demosthenis, Æschinis, &c. quamplurimas recenset Simlerus Bibl. p.449. Boissardus Icon. part. 1. p. 125. Historica quædam Vossius de Hist. Lat. l. 3. c. 5. (*c*)

1420. H. W. (*d*) JOANNES FRANCISCUS POGGIUS, BRANDOLINUS dictus, patria Florentinus, ex Terranova agri Aretini oppido oriundus, linguarum & humaniorum litterarum scientia probe excultus, Græce ab Emanuele Chrysolora edoctus, octo pontificum Romanorum secretarius seu scriniorum præfectus, claruit anno 1420. In concilio Constantiensi partes non infimas egit, ibique defunctum Zarabellam cardinalem funebri oratione anno 1417. laudavit. Post Nicolai V. mortem anno 1455. postquam quinquaginta annos in curia Romana militasset, quadraginta fere secretarii munus obiisset; annos jam natus 72. Florentiam evocatus est, ut reipublicæ patriæ a secretis esset. Obiit grandævus anno 1459. Florentiæ sepultus. Vir sane non ineruditus, sed rixosi, si quis alius, & lascivi ingenii. *Illi natura satis erat*, judice Erasmo, * *artis & eruditionis non ita multum; interim impuro sermonis fluxit usu, si Laurentio Vallæ credimus.* Graviorem longe Poggii censuram alibi profert Erasmus, † qui postquam effrænem ejus in Laurentium Vallam, ipsomet centuplo doctiorem, iracundiam castigasset, hæc subinfit; *Poggius rabula adeo indoctus, ut etiamsi vacaret obscœnitate, tamen indignus esset qui legeretur; adeo autem obscœnus, ut etiamsi doctissimus fuisset, tamen esset a bonis viris rejiciendus.*

* Ciceronian.

† Epist. l. 4. Ep. 7.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

OPERA.

Descriptio ruinarum Urbis Romæ. (*e*)

Descriptio obitus & supplicii Hieronymi Pragensis ad Leonardum Aretinum. Prodiit in Fasciculo Rerum expetend. *Colon.* 1535. p. 152. (*f*) & inter Hussi opera *Norimb.* 1588.

Oratio funebris in Franciscum Zarabellam Cardinalem.

Oratio funebris in Nicolaum Albergatum Cardinalem anno 1443. defunctum. Habetur inter alios Scriptores Vitæ Albergati *Colon.* 1618. 4to.

Oratio funebris in Laurentium Medicæum principem Florentinum.

Oratio de vita Nicolai Nicoli civis Florentini.

Facetiarum liber, qui spurcitiis & fœdissimis obscœnitatibus totus scatet, ad flammas, vel ad orcum potius relegandus. Prodiit mutilus *Tubingæ* 1550. 8vo. integer *Norimbergæ* 1485. fol. *Venetiis* 1523. 8vo.

De situ regionis Indiæ liber.

De officio Principis ad Julium II.

De varietate fortunæ ad Nicolaum V. libri 4. (*g*)

De authoritate & potestate Pontificis & Concilii.

De nobilitate liber.

De miseria conditionis humanæ.

Historia Florentina libris 8. (*h*)

(*a*) *Fabr.* ex editione Basileensi recudi fecit *Hamburg.* 1724. 8vo. vid. loc. cit. ubi memorat Cod. MS. penes Joachimum Negelinum, qui non modo editas illas epistolas pluribus locis emendatiores, sed etiam epistolas adhuc *ineditas* 52. exhibebat. *Epistolam ad Kyriacum Anconitanum* edidit Baluzius Miscell. tom. 6 p. 538. *Epistolam ad Dominam Baptistam de Malatestis*, edidit Jo. Alex. Brassicanus *Argent.* 1521. 8vo. *Orationem in Funere Nanni Strozæ Equitis Florentini* editam in Baluzii Miscellan. tom. 3. p. 216. memorat *Oudin.* tom. 3. p. 2390. (*b*) Prior etiam *Venetiis* 1475. 1485. novissime *Francof.* 1732. 4to. & in tom 19. Scriptor. Italic. Muratorianor. Exstat etiam Italica versio Donati Acciajuoli *Venet.* 1561. fol cui Franc. Sansovinus continuationem adjunxit usque ad an. 1560. conf. *Fabr.* ubi supra Posteriorem recudi fecit *Gronovius* in tom. 7. Thesauri Antiquit. Græc. (*c*) *Invectiva in Carolum de Malatestis propter statuam Virgilii eversam* habetur in *Jo. Georg. Schelhornii* amœnitat. Litterar. tom. 3. *Vitas Aristotelis & Ciceronis* asservatas MSS. in Bibl. Regia Paris. n. 2156. *Tractatum de republica Florentinorum* MS. penes Leonem Allatium memorat Blunt Censur. Autorum. p. 320. (*d*) Conf. Poggiana a Jacobo L'Infantio edit. *Amstel.* 1720. 8vo, item Jo Bapt. Recanatum in observation criticis ad Poggiana *Venet.* 1721. 8vo (*e*) Habetur in tom 1. Novi Thesauri Antiquitatum Alb. Henr de Sallengre edit. *Hagæ Comitis* 1716. fol. (*f*) Edit. nov. p. 307 Exhibuit etiam una cum *Epistola ad Guarinum de invento Quintiliano & Ascanio Pediano* & aliis ejusdem tractatibus Infantius in Poggianis *Amstel.* 1720. (*g*) Prodierunt cum Epistolis 57. antea ineditis *Paris.* 1723. 4to. (*h*) Prodiit notis & Auctoris Vita illustrata a Jo. Bapt. Recanato *Venet.* 1715. 4to. atque inde recusa in Thesauro Scriptor. Italiæ Burmanniano tom. 8. & Muratoriano tom. 20. una cum *Epistola ad Joannem quendam* antea inedita. Idem Muratorius monet in Bibl. Ambrosiana servari ingens volumen *Epistolarum Poggii* quoad maximam partem hactenus anecdotarum. Prodierat hæc Historia in Italicum sermonem versa *Venet.* 1476. fol. *Florent.* 1492. fol. & emendatior *ibid.* 1498. 4to. vid. *Fabr.* Bibl. med. infim. Latin. vol. 5. p. 897. *Oudin.* tom. 3. p. 2383.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *Disceptatio, utrum præstantior sit Medicus an Jurisperitus.*

Epistolarum volumen. (a)

Invectivarum in Laurentium Vallam libri 2.

Invectivæ 2. *pro Nicolao Nicholo in Franciscum Philelphum.*

Orationes complures.

Prodierunt Poggii opera *Argentinæ* 1511. & 1513. fol. *Basil.* 1538. fol.

De infelicitate Principum libellus, ab Elia Ehingero editus *Francofurt.* 1629. 8vo.

Oratio in funere Leonardi Aretini, apud Baluz. Miscellan. tom. 3. p. 248. (b)

Vita Dominici Capranicæ Cardinalis, ibid. p. 263. (c)

Dialogus adversus Hypocrisim, quem e bibliotheca Florentina in lucem extulit, atque una cum Leonardi Aretini oratione adversus hypocritas edendum curavit Hieronymus Sincerus Lotharingus *Lugduni* 1679. 8vo. recusum in Append. ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1788. fol.

Latine adhuc transtulit Xenophontis Cyropædiam, & Diodori Siculi Historiam. Utraque *versio* typis excusa prodiit. Ut de Quintiliano, Asconio, Valerio Flacco, & Silio Italico ab eo in lucem protractis nihil dicam.

1420. H. W. MACARIUS MACRES, natione Græcus, Montis Atho hieromonachus, Georgii Phranzæ amicus cum primis familiarissimus; quo satagente, Constantinopolim profectus, regii monasterii Pantocratoris Hegumenus constitutus est, post Protosyncellus magnus renunciatus. Claruit anno 1420. Latinorum hostis infensissimus, quo nomine a patriarcha CP. qui cum Latinis tunc sensit, inter hæreticos habitus, multis exagitatus est malis. Ante annum 1430. a Joanne Palæologo Imp. ad Martinum V. pontificem Romanum una cum Marco Jagro, Magno Duce, legatus, anno 1431. inter redeundum die 7. Januarii e vivis excessit: ἀνὴρ ἄριστος κατά γε λόγον καὶ ἀρετὴν καὶ σύνεσιν, si Phranzam audiamus, *Vir & eloquentia, & virtute animi, & intelligentia longe præstantissimus.* Scripsit *Opus de Processione Spiritus S. a Filio, id dogmatis neque necessarium esse, sed innovationem fidei, probare annisus.* Totidem id verbis memorat, & in decem capita divisum esse prodit Leo Allatius de Consensu l. 2. c. 18. §. 10.

MACARIUS MACRES, Græcus, hieromonachus, & magnus Protosyncellus, claruit anno 1420. Scripsit contra Latinos *de Processione Spiritus Sancti* tractatum; cujus argumentum ex titulo deprehendimus, qui his verbis concipitur. ὅτι τὸ λέγειν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, οὔτε ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἀλλὰ καινοτομία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Pr. Τὰ θεῖα τῶν χριστιανῶν δόγματα καὶ ἡ πίστις. Habetur Græce MS. in biblioth. Bodleiana, Cod. 720. n. 17. Vide Allatium de Consens. l. 2. c. 18. sect. 11. col. 815. Macarii cujusdam Hieromonachi alibi meminit Allatius, & ex ejus *Canonum Collectione* Metaphrastæ encomium profert, de Simeon, p. 35. Exstat etiam Macarii hieromonachi *Epistola* ad Simeonem hieromonachum, (forte an Thessalonicensem) Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Philos. 225. n. 13. utrum nostri, an alterius, viderint ii quibus MSS. Codices inspiciendi copia concessa est. Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1420.

NICOLAUS DINCKELSPULIUS, natione Germanus, patria Suevus, Gymnasii Viennensis rector, claruit anno 1420. Superfuit anno 1431. quo ab academia Viennensi delegatus concilio Basileensi interfuit. Exstant, *Liber de Præceptis Decalogi; Expositio in Orationem Dominicam; Tractatus de octo Beatitudinibus; Confessionale; Liber de tribus partibus Pœnitentiæ; De octo vitiis capitalibus; De peccatis linguæ; & alia*, Argentorati 1516. edita. *Tractatus de Donis Spiritus S. De quinque sensibus, De Gratitudine & Ingratitudine, De Communione Sacramentali*, exstant MSS. in bibl. Augustana. Plura adhuc Nicolai scripta enumerat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 518. quique Simlerum tacito nomine solet exscribere, Possevinus Apparat. Sacr. tom. 2. p. 147. (d) 1420. H. W.

THEODORICUS ENGELHUSIUS, natione Germanus, ecclesiæ Hildesheimensis canonicus, claruit anno 1420. Scripsit *Chronicon Chronicorum*, seu Chronicon Universale rerum in ecclesia & republica gestarum ab orbe condito ad annum 1420. Primus id e tenebris eruit, & publici juris fecit Joachimus Joannes Maderus *Helmstadii* 1671. (e) 1420. H. W.

THOMAS HASELBACHIUS, natione Germanus, S. Theologiæ in academia Viennensi professor, claruit anno 1420. 1420. R. G.

(a) Habentur cum Aretini Epistolis in Bibl. B. Mariæ Florent. ut testatur *Montfaucon.* Diar. Ital. p. 373. *Epistola ad Scipionem Ferrariensem, quis sit anteferendus Scipio Cæsari, an Cæsar Scipioni*, habetur MS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 8. n. 7. (b) Recus. tom. 8. Thesauri Scriptor. Italiæ Burmanniani, & ante Aretini Epistolas a *Fabricio* prælo iterum datas *Hamb* 1724. (c) Non est Poggii patris sed filii Jo. Baptistæ fœtus, ut nos docent *Oudin.* tom. 3. p. 2386. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 903. (d) *Orationem* in exordio Concilii Constantiensis *ad Imp. Sigismundum* habitam, exhibuit *Hermann. ab Hardt.* in Hist. Conc Constantiens. tom 2. p 182. *Quæstio Magistralis de hæresibus ac veritatibus catholicis* exstat MS. in Bibl. Cæsarea. *Commentarii in 4. libros Sententiarum & varii Sermones* in Bibl. Paulina Lipsiensi, conf. *Oudin.* tom. 3. p. 2302. (e) Habetur etiam emendatum, & ab auctore continuatum ad an. 1433. in tom. 2 Script. Brunsvicens. a Leibnitio edit. p. 977. seq Idem Engelhusius scripsit etiam *Comment. in Psalmos, & Vocabularium, & Chronicon Erfordiense*, quod e MSto. Bibl. S. Crucis Hanoveranæ descriptum edidit Jo. Burchard. Menckenius tom. 2. Script. Rerum Germanicarum p. 561. seq. Ejusdem *Genealogiam brevem Ducum Brunsvicensium* exhibuit Leibnitius ubi supra p. 20. Indicem Scriptorum, quibus Engelhusius in chronico est usus dedit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 301.

Viro

Sæc. XV. ab anno MCCCC. Viro & facris & profanis litteris, pro captu fæculi, fatis fœliciter inftructo, folum judicium defuiffe videtur, *cujus doctrinam laudarem, nisi duos & viginti annos Efaiæ primum capitulum legiffet, neque adhuc ad calcem venisset*, inquit Æneas Sylvius,* qui cum eo commercium litterarum habuit. In concilio Bafileenfi nun infimum lucum obtinuit. Scripfit *Sermones Dominicales fuper Epiftolas* D. Pauli, qui prodierunt anno 1478. impreffi nulla habita loci mentione. *Sermones de Confeffione & de Sanctis*, extant MSS. in bibl. Auguftana. (*a*) *Chronicon ejus* a Cufpiniano laudatum narrat Simlerus, qui *Enarrationum in Ifaiam Prophetam* libros 24. *fuper Sententias* lib. 4. & alia ejus opera enumerat, Bibl. Gefner. p. 795.

*Epift. 165. p. 718. edit. Bafil.

1422. H. W. GULIELMUS LINDWOOD, gente Anglus, rara juris pontificii fcientia celebratiffimus, primum quidem aulæ Gonvilii in academia Cantabrigienfi alumnus; poftea vero Oxonium tranfiens, doctoratus infignia ibi loci tulit. Rebus agendis admotus, tantam brevi nominis famam conciliavit, ut ab Henrico Chichleio archiepifcopo Cantuarienfi decanus de arcubus, five fummus fedis metropolitanæ cancellarius; ab Henrico V. rege privati figilli cuftos conftitueretur. Claruit anno 1422. quo miffus a rege ad Hifpaniæ & Lufitaniæ reges legationem obiit. In Galliam exeunte anno reverfus, regem apud Saltum Vincennarum nuper defunctum deprehendit; & dolore animi compulfus, aula recedit, in Angliam redit, & ad fcribendum fe accingit, poft annum 1434. epifcopus Menevenfis factus. Obiit anno 1446. apud canunicos ecclefiæ S. Stephani Weftmonafterienfis fepultus. Quod enim habet Pitfeus,* eum anno 1423. e vita deceffiffe; mendam typographicam in numero cubare fufpicarer. Præterquam enim quod Lindvodus fe hoc ipfo anno Provinciale fuum inchoaffe, annoque demum 1430. (*b*) ad finem perduxiffe in præfatione afferat; ipfe Pitfeus id non obfcure probat, dum Lindvodum fcribit tantam proceffu temporis apud Henricum VI. gratiam iniiffe, ut fedi Menevenfi ab eo præficeretur. Scripfit *Provinciale feu Conftitutiones Angliæ libris* 5. ad Henricum Chichleium, Mecœnatem fuum; in quibus conftitutiones archiepifcoporum Cantuarienfium 14. a Stephano Langtono ad Henricum Chichleium inclufive collegit, & fufiffimis commentariis explicatas dedit. Prodiit Badii Afcenfii typis impreffum *Parif.* 1505. fol. (*c*) dein *Londini* 1557. 8vo. *Oxon.* 1679. fol. & recifis annotationibus, quæ ad Jus Canonicum minus fpectabant, cura Roberti Sharrock L. L. D. *Oxon.* 1663. 8vo. Eidem afcribit Pitfeus *Catalogum quorumdam Archiepifcoporum Cantuarienfium*, non alia forfan ratione, quam quod una cum Provinciali *Londini* 1557. prodierit. Certe non alia de caufa Lindvodo adjudicavit *Collectionem Conftitutionum Othonis & Othoboni*, & ampliffima in eos *Commentaria*, quæ Joanni de Athona qui exeunte fæculo XIII. floruit, deberi omnes norunt, quam quod in omnibus editionibus Provinciali fubnecti foleant. *Summam* adhuc *Caufarum, & Commentarium in Pfalmos quofdam* fcripfiffe Lindvodus dicitur: quæ nondum in lucem prodierunt. Cæterum taceri non debet Lindvodum ad concilium Bafileenfe ab Henrico VI. rege legatum, infignem regio nomine concilii patribus obtuliffe *Appellationem* contra pontificum Romanorum faftum & arrogantiam, regemque nullum in terris fibi in temporalibus fuperiorem agnofcere prædicaffe. Appellationem iftam ab omnibus conciliorum editoribus hucufque fumma fraude omiffam conqueritur Jamefius Tractatu de Corruptione Patr. p. 201. (*d*)

*De Script. Angl. p. 610.

JOANNES CANANUS, natione Græcus, hiftoricus Byzantinus, claruit anno 1422. Scripfit *Hiftoriam Obfidionis Urbis Conftantinopolitanæ*, ab Amurate II. Turcorum rege anno 1422. die 10. Junii inchoatæ, die 24. Augufti folutæ. Extat Hiftoria ifta Gr. Lat. interprete Leone Allatio, ad calcem Georgii Acropolitæ *Parif.* 1651. fol. 1422. H. W.

(*e*) GEORGIUS PHRANZA, patria Byzantinus, natus eft anno 1401. die 30. Augufti, non ignobili genere ortus, utpote Gregorio Palæologo Mamonæ, magno Monembafiæ duci, affinitate junctus. Utrofque parentes pefte extinctos anno 1417. amifit. Ipfe anno fequenti, die 17. Martii, inter cubicularios ab Emanuele Imp. cooptatus eft. Claruit anno 1424. quo pacis ineundæ gratia ad Amuratem Turcorum regem cum duobus aliis legatis miffus rem bene geffit. Anno 1425. Manuelis Imp. cui ante biennium ab epiftolis adhibitus fuerat, fato jam vicini teftamentum litteris configravit, & inter curatores locum obtinuit; paulo poft a Manuele morituro Joanni Imp. filio de meliore nota commendatus. Poft 1424. H. W.

(*a*) *Chronicon* vulgavit Hieronymus Pezius tom. 2. Scriptor. Aufteiacor. p. 682. qui *Tractatum de 7. vitiis capitalibus* MS. in Monafterio Cremifanenfi in Auftria memorat. Ejufdem *Orationem Viennæ in Comitiis An.* 1460. *habitam* fibi ad manus effe teftatur Jof Reichenau in Confpectu hiftoriæ Univerfitatis Viennenfis, edito *Viennæ* 1722. p. 188. ut refert *Fabr.* Bibl med & infim. Latinit. vol. 3. p. 573. . (*b*) Ann. 1411 Conf. præfat. ad edit. 1501. (*c*) Prodiit primum ante an. 1501. Deinde *Parif.* Badii Afcenfii typis 1501. Denuo *ibid.* 1505. (*d*) Hæc Appellatio affervatur MS. in Bibl. Bodleian. Cod. 1667. in MSS. Codd. Latin Kenelmi Digbæi Cod. 66. ut narrat *Oudin* tom. 3. p. 2335. quem vide de Codd. MSS. *Provincialis*. (*e*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 22. vol. 6. p. 591. feq.

Manuelis mortem a Constantino Palæologo despota inter cubicularios & amicos charissimos, ægre id cuncedente Joanne Imp. fratre, ascitus, eum in Peloponnesi præfecturam mense Nuvembri secutus est. Anno 1428. moto inter Constantinum despotam, & Carolum dynastam bello, Phranza copiis militaribus præfectus, Glarentzam urbem expugnavit. Anno sequenti dum Constantino Patras obsidenti consiliarius adesset; & ex subita præsidiariorum eruptione periclitantem corpore suo tegeret, in duram admodum captivitatem a Patrensibus abductus est: mox, pactis utrinque induciis, liberatus. Bello iterum resuscitato, egregiam ille Constantino operam præstitit, in prælio fortis, in consilio prudens: sæpe turmis militaribus præfectus; sæpe ad exteros principes barbaros pariter ac Christianos legatus; plus una vice ab inimicis captus, & pretio venditus. Anno 1431. expugnatis a Constantino Patris præfuit. Annu 1432. ad Joannem Imp. missus, protovestiarii dignitatem tulit. Anno 1436. Constantinum Peloponnesi regimine cedentem ad urbem regiam comitatus est. Anno 1438. Helenam Alexii Palæologi filiam, sibi uxorem duxit; multiplici prole auctus. Anno 1440. Coostantino Peloponnesum repetenti comitem se dedit; ab eo rebus maximis præ aliis adhibitus, Selybriæ urbis, & Spartanæ provinciæ præfectura donatus, & octennio sequenti plusquam totidem legationibus insignitus. Anno 1448. Constantino post Joannis fratris obitum ad imperium evecto, majori deinceps dignitate augeri cœpit. Postquam enim Trapezuntem & Iberiam legatus, Iberiæ regis filiam Constantino Imp. desponsarat; Byzantium reversus, magnus logotheta renunciatus est. Anno 1453. die 29. Maji, expugnata a Turcis Constantinopoli, Phranza in servitutem raptus est, venditus, & Spartam in Peloponnesum abductus; uxore pariter liberisque venditis atque alio deportatis. Anno exeunte libertatem nactus, ad Thomam Peloponnesi despotam, Constantini Imp. fratrem se recepit; a quo inter domesticos allectus, & Certeza oppido donatus fuit. Anno 1455. uxorem e servitute redemit; & ad Venetos legationem obiit. Anno 1460. attritis bello intestino fratrum Palæologorum opibus, & Turcis Peloponnesum longe lateque devastantibus, Phranza Thomam despotam in monasterium quoddam Macedoniæ confugientem secutus, rerum eventum ibi loci positus expectavit. In potestatem a Turcis redacta Peloponneso, anno 1466. Græciæ longum vale dixit: & postquam Italia peragrata Viterbium, Romam, Anconam, & Venetias inviserat, Corcyræ sub exitum anni consedit: ubi deposito Georgii, & assumpto Gregorii nomine, vitam monasticam induit; & ad historiam sui temporis scribendam se accinxit. Eam demum absolvit anno 1477. die 29. Martii. Quamdiu absolutæ superfuerit, non liquet. Scripsit *Historiam rerum Byzantinarum* ab anno 1260. usque ad an. 1476. libris 4. res, ante se natum, gestas leviter delibans, deinceps vero historiam grandiori tela pertexens. Latine eam convertit, amputatis digressionibus crebris in tres libros contraxit, & adjectis ubique notis Theophylacto Simocattæ subjunctam edidit Jacobus Pontanus *Ingolstad.* 1604. 4to.

GEORGIUS PHRANZA, patria 1424. R. G.
CPolitanus, dignitate protovestiarius, claruit anno 1424. Capta urbe, rebusque Græcorum pessundatis, ille liberis orbatus, & ingruentibus undique miseriis fractus in Cretam secessit, & valedicto sæculo, assumptoque Gregorii nomine, vitam monasticam amplexus est. *Auctor non contemnendus, sed usu rerum conspicuus*, ut de eo Allatius adv. Hotting. p. 493. Præter *Historiam Byzantinam*, quam a se Latine versam amputatis nonnullis edidit Pontanus, quæ Græce MS. habetur in bibliothecis Bavarica, regia Scorialensi, & Ambrosiana Mediolani. scripsit etiam aliud *Chronicon* brevius & succinctius, quod alterius operis compendium videtur; incipit ab an. 1402. ad an. 1477. ductum. MS. erat penes L. Allatium, uti ipse refert, contra Creighton, p. 117. & de Georgiis, p. 426. Scripsit etiam *Expositionem Symboli*, Simeonis Thessalonicensis fortassis exemplo ductus: hujus ipse meminit in historia sua, lib. 3. c. 24.

JOANNES DE IMOLA, patria 1425. H. W.
Bononiensis, parentibus qui ab Imola Bononiam olim transmigrarant, natus; Baldi senis auditor. Juris utriusque doctor in urbe patria non incelebris. Claruit anno 1425. Obiit Bononiæ anno 1436. die 18. Februarii, in peristylio templi S. Benedicti sepultus. Extant *Commentaria in tres libros Decretalium, in sextum Decretalium, & in Clementinas*, Venetiis edita, anno 1575. 2. vol. fol. & juris canonici professoribus satis nota. *Commentarius in primam & secundam Infortiati, Digestique novi partes*, Booniæ 1580. *Consiliorum volumen*, Venet. 1581. Alia alibi.

JULIANUS CÆSARINUS, pa- 1426. H. W.
tria Romanus, illustri loco natus, juris utriusque doctor, & in academiis Italicis professor, egregiæ doctrinæ fama aditum sibi ad summos curiæ Romanæ honores fecit, protonotarius apostolicus, referendarius, Rotæ auditor, & cameræ apostolicæ clericus

Sæc. XV. ab anno MCCCC. ordine conſtitutus. Tandem cardinalis diaconus titulo S. Angeli anno 1426. die 24. Maji, ſeu, ut alii habent, 1430. a Martino V. renunciatus eſt: mox presbyter cardinalis titulo S. Sabinæ, & epiſcopus Groſſetanus, ac Tuſculanus creatus. Purpuram adeptus, ad Huſſitas debellandos in Germaniam cum exercitu legatus eſt. Verum ab Huſſitis prope cæſus & in fugam conjectus ludibrium retulit. Anno 1431. ab Eugenio IV. Baſileam miſſus, pontificis vices tenuit, & concilio generali ibi loci inchoato præſuit. Cum vero patres ſuperioritatem concilii ſupra papam fortiter aſſererent, Eugenius data ad Julianum exeunte anno epiſtola, illi concilium diſſolvere jubet. Noluit id Julianus, reſcriptiſque ad Eugenium duabus epiſtolis eum acerrime objurgavit, graviſſimiſque argumentis a conſilio abducere conatus. Pontificem *cauſam ſchiſmatis & inſtutorem malorum, ui conſilium mutaverit, futurum eſſe* obteſtatus eſt: ſumma quinetiam conſtantia atque eruditionis fama concilii auctoritatem tutatus eſt, & præſidis locum tenuit; donec anno circiter 1438. vela flecteret; & in Eugenii partes tranſitione facta, contra Marcum Epheſium in concilio Florentino ſtrenue diſputaret. Soluta ſynodo Florentina, ad Uladiſlaum Hungariæ ac Poloniæ regem legatus, pacem a Chriſtianis cum Amurathe Turcorum rege ſanctiſſime nuper initam ſumma perfidia violari ſuaſit & obtinuit, regemque a juramenti vinculo abſolvit. Peſſime Chriſtianæ reipublicæ illa ceſſit perfidia. Commiſſo enim apud Varnam anno 1444. prælio Uladislaus occubuit, Chriſtianorum copiæ deletæ ſunt; ipſeque Julianus, qui prælata cruce Chriſtianis in pugnam præivit, vulneribus confectus interiit, anno ætatis ſuæ 46. Exſtant *Epiſtolæ 2. ad Eugenium Papam*, quibus illum a ſynodi Baſileenſis diſſolvendi conſilio abducere conatur, in Faſciculo Rerum Expetend. *Colon.* 1535. p. 27. (*a*) *Oratio habita in Concilio Baſileenſi nomine Eccleſiæ Catholicæ ad convertendum Bohemos*, admodum prolixa habetur Concil. tom. 12. p. 894. ubi plures alias in eodem concilio habitas orationes ſparſim reperire eſt. Acta diſputationis in concilio Florentino contra Græcos in concilii iſtius hiſtoria inveniuntur. (*b*) Alius a noſtro fuit, Julianus cardinalis, cujus exſtat *Tractatus de Tranſlatione Imperii* MS. in bibliotheca Auguſtana; Index MSS. Bibl. Auguſt. p. 47. modo verum ſit, quod præ ſe fert titulus, auctorem ejus Nicolai V. pontificis legatum fuiſſe. (*c*)

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1426. H. W. BERNARDINUS, SENENSIS a patria dictus, ex nobili Albizeſchorum familia oriundus, patre Senenſi in Maſſana Hetruriæ oppido natus eſt anno 1380. die 8. Septembr. Tolli & Neræ filius. Matrem trimulus, patrem ſeptennis amiſit. Anno 1392. Senas a propinquis accitus, Onuphrium in grammaticis, Joannem Spoletanum in philoſophicis præceptores habuit. Anno 1496. confraternitate Diſciplinatorum B. Mariæ Virginis ſe adjunxit: & in domo hoſpitali de la Scala, cui præſuit Tobia conſobrina, ſedes poſuit; crebris corporis flagellationibus, urtica & cilicio carni in remedium libidinis adhibitis, præ aliis inſignis. Anno 1400. ſæviſſima per Italiam graſſante peſte, ſedulam ſovendis ægrotis, qui ad hoſpitale de la Scala turmatim confluxerunt, operam navando egregiam ſibi pietatis ac charitatis famam comparavit. Anno 1404. Franciſcanorum religioni nomen dedit; & poſt brevem in cœnobio Senenſi moram factam, otium ſectatus, ad conventum Columbarii urbe procul in medio nemore ſitum ſe contulit. Sacerdotio poſthac initiatus, concionibus admodum inclareſcere cœpit. Hieroſolymam dein ab ordinis ſui generali miſſus, locis ſanctis guardiani vice præſuit; totiuſque Terræ Sanctæ commiſſarium egit. In Italiam reverſus, ſumma nominis fama, ac populi plauſu urbes concionando peragravit. In ſermonibus id præcipue egit; ut auditores ad eximiam Jeſu Chriſti nominis reverentiam excitaret. Nomen itaque ſacroſanctum iſtud in centro ſolis circino circumſcripti depictum circumgeſtare ſolitus, id inter concionandum ſæpe oſtentavit, populumque ad nominis adorationem multis hortatus eſt. Exinde autem rerum novarum ſtudii ſuſpectus, apud Martinum V. pontificem hæreſeos accuſatur: & Romam accitus, crimen quidem diluit, more tamen uſurpato deinceps abſtinere juſſus eſt. Claruit anno 1426. Ab Eugenio IV. pontifice epiſcopus Ferrarienſis, Senenſis, & Urbinas ordine deſignatus, & a populo avide expetitus, dignitates oblatas conſtanter recuſavit. Fratribus vero de Obſervantia (quos ipſe anno circiter 1412. inſtituerat) Ciſmontanis præfectus, trecenta amplius monaſteria aut collapſa reſtauravit, aut e fundamentis erexit. Obiit Aquilæ in Veſtinis die 20. Maji anno 1444. ætatis ſuæ 64. a Nicolao V. inter ſanctos aſcriptus anno 1450. Mira plane atque innumera de eo nugantur fabulatores pontificii, morbos quoſcunque ver-

(*a*) Edit. nov. p. 54. Ejuſdem *Oratio* ad Legatos Bohemorum ad Conc. Baſileenſ. vocatorum habetur *ibid.* p. 314. (*b*) *Diſputationes aliæ* occurrunt in Actis Conciliorum Baſileenſis & Ferrarienſis. *Orationes* 2. *de bello Turcis inferendo* habentur in Nich. Reuſneri Turcicis tom. 3. part. 2. p. 106. 110. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 570. (*c*) *Fabr.* loc. citat. pro Nicolao V. legendum *Eugenio V.* ſuſpicatur, neque enim alium ſub Nicolao V. Cardinalem Julianum reperias, & Cæſarinus jam in vivis eſſe deſierat.

bulo

Sæc. XV. ab anno MCCCC. bulo difflatos, mortuos reliquiarum ejus beneficio vitæ restitutos, Græcæ linguæ scientiam ei penitus rudi, coram Græcis tamen concionari ausо, divinitus inspiratam, Christumque ac B. Deiparam supra sermocinantis caput videri solitos, aliaque id genus portenta; quæ stupent bardi, rident sani.

OPERA.

Quadragesimale de Religione Christiana, in plures tractatus divisum.

Quadragesimale de Evangelio æterno, quod plures tractatus complectitur, & in his insignem *de usuris*.

Adventualia 2. viz. de vita Christi, & *de Inspirationibus.*

Quadragesimale duplex, unum *de Pugna spirituali*, alterum *Seraphim dictum*, seu *de Amore.*

Sermones de Quatuor novissimis, & alii *Extraordinarii* dicti, numero 25.

Tractatus de Confessione.

De Speculo peccatorum.

De Præceptis Regulæ Minorum.

De Præceptis Religiosi.

Epistola ad Fratres Familiæ Ultramontanæ.

De Aspirationibus quotidianis ad Deum.

Dialogus de Obedientia.

Sermones de Christo Domino, augustissimo Eucharistiæ Sacramento, Deipara Virgine, de Tempore, & de Sanctis. Sermones de Festivitatibus gloriosæ Virginis per annum prodierunt *Norimbergæ* 1493.

Commentarii in Apocalypsin B. Joannis Evangelistæ.

Prodierunt S. Bernardini opera cura Petri Rodulfii, episcopi Senogalliensis, *Venet.* 1591. 4. tom. in 4to. auctiora vero studio Joannis de la Haye, Franciscani, *Parif.* 1636. tom. 5. fol.

1428. H. W. NICOLAUS TUDESCHUS, *Panormitanus* vulgo dictus, gente Siculus, patria Catanensis, ordinis Benedictini monachus, & cœnobii S. Agathæ abbas, Monacensis abbas Trithemio atque aliis dictus; dein archiepiscopus Panormitanus, claruit anno 1428. Jurisconsultus sui fæculi longe celeberrimus, adeo ut ob eximiam juris utriusque scientiam Lucerna juris communi voce appellaretur. Francisci Zabarellæ & Antonii Butrii discipulus. Postquam jus canonicum in gymnasio Senensi,& ab anno 1425. Parmæ aliquamdiu docuisset; Romam evocatus, causarum Rotæ auctor constitutus est. Anno 1431. ab Aragoniæ rege ad concilium Basileense legatus, dicendi copia, verborum gravitate, recondita juris canonici scientia, & nominis authoritate principem inter omnes locum tenuit. Concilii causam edito contra Eugenium papam commentario fortissime tutatus est; ejusque superioritatem supra pontificem Romanum invictis argumentis astruit; Eugenium tamen concilii authoritatem detrectantem, & conciliabulum Ferrariæ celebrantem, hæreseos eo nomine damnari noluit: quin patres anathema pontifici communi suffragio parantes a consilio abduxit; & presbyteris atque abbatibus non loca solum, sed & definitivas sententias in synodo ambientibus spem decollavit; atque antiquam episcoporum prærogativam fortiter asseruit. Anno circiter 1440. cardinalitiam purpuram a Fœlice V. papa virtutis ac laborum præmium accepit. Obiit peste correptus anno 1445. seu, ut alii habent, 1443. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

OPERA.

Commentaria fusissima in quinque libros Decretalium. Prodierunt *Venet.* 1492. *Lugduni* 1586. in tres priores libros, *ibid.* 1524

Commentaria in Clementinas, & *earum Glossas.* (a)

Consilia numero 118. (b)

Quæstiones subtilissimæ 7. Prodierunt una cum Consiliis *Lugduni* 1584, 1586.

Repetitio in caput, Per tuas, *de Arbitris.*

Practica in omnibus fere curiis observari solita.

Thesaurus singularium in Jure Canonico decisionum.

Tractatus de Superioritate Concilii supra Papam, seu *Defensio Concilii Basileensis adversus Eugenium Papam.* (c) Ejusmodi librum a Panormitano conscriptum esse Bellarmino * parum credibile videtur, qui contrarium plane rationibus quibusdam stramineis innixus innuit, seque illum in variis Panormitani operum editionibus frustra quæsivisse asserit. Verum invita hæc omnia veritate, forsan & conscientia. Librum enim antiquis characteribus anno circiter 1500. excusum ad calcem reliquorum Panormitani operum penes se haberi mihimet indicavit præsul omni laude major, reverendus in Christo pater ac Dominus Gulielmus episcopus Asaphensis.

* De Scriptor. Eccl. p. 288.

Prodierunt Panormitani opera *Lugduni* 1547. 5. vol. fol. *Venetiis* 1592. 8. tom. fol. *ibid.* 1617. 9. tom. fol.

1428. R. G. JOANNES GRITSCH, natione Germanus, patria Basileensis, ord. Fr. Minorum, claruit anno 1428. Tyrocinum litterarum in patria academia posuit; exteras

(a) Prodierunt *Parif.* 1516 8vo. (b) 225. ut fidem facit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 5. p. 394.
(c) A Gerbaiso versus Gallice editusque *Parif.* 1697.

etiam

Sæc. XV. ab anno MCCCC. etiam studiorum gratia invisit; cumque optimis quibusque disciplinis animum excoluisset, sermonis nitorem & elegantiam insuper adhibuit. Quo tempore concilium Basileæ congregatum est, sacris concionibus sui ordinis præfectus eximiæ eruditionis & eloquentiæ famam reportavit. Exstat ejus *Quadragesimale per totum anni spatium inserviens, cum thematum Evangelicorum & Epistolicorum introductionibus*, impressum *Reutlingæ* 1476. (*a*) *Viennæ* 1477. 1581. fol.

1429. H. W. ALEXANDER CARPENTARIUS, natione Anglus, claruit anno 1429. quo *Destructorium vitiorum* condere incoepit. Isti enim debetur opus illud, quod *Venetiis* 1582. 4to. *Norimbergæ* 1496. & alibi sæpius, sine authoris cognomine, Alexandro Anglo inscriptum, prodiit. Sic enim ad calcem codicis MS. in biblioth. Boliolensi Oxon. notatum legitur. *Auferens angustias tenebrarum cujusdam fabri lignarii filius hæc notabilia supradicta ex SS. Doctorum sententiis, & S. Scripturæ documentis collegit; & ad honorem Dei scribere ad Ecclesiæ utilitatem decrevit*, &c. Codex vero in fronte Alexandri nostri nomen fert. Hæc *αὐτόπτης* Cl. Usserius in bibliotheca sua theologica MS. prodit. Porro Destructorium illud habetur etiam MS. sub Alexandri nostri nomine in biblioth. S. Petri Cantab. cod. 115.

1430. H. W. RAYMUNDUS DE SABUNDE, sive SEBEYDE, gente Hispanus, artium & medicinæ doctor, in facultate etiam philosophica, quin & theologica insignis. Plurimam sibi in gymnasio Tolosano (quod regendum demum suscepit) docendo & scribendo famam consecutus est. Claruit anno 1430. Exstat *Theologia naturalis*, *de Homine & Creaturis*, seu *Thesaurus divinarum Considerationum*, quem Tolosæ inchoavit anno 1434. ad finem perduxit anno 1436. impressus *Daventriæ* — fol. *Argentinæ* 1496. *Paris.* 1509. *Lugduni* 1540. 8vo. *Francof.* 1631. 8vo. *Venet.* 1581. 8vo. (*b*) Prologus in Indice Romano Clementis VIII. prohibetur. Nec mirum quidem. Omnes enim veritates revelatas in S. Scriptura contineri, atque unico illo medio Christianis a Deo propositas esse clare docet. Habetur etiam ejusdem dialogus *Viola Animæ* inscriptus, qui Raimundum & Dominicum Semiiverbium de hominis natura, de cognitione sui, Dei, & proximi, deque omni debito, quo Deo & proximo obstringimur, colloquentes repræsentat; nec aliud fere est quam liber de theologia naturali ab ipsomet auctore in dialogi formam redactus. Prodiit iste dialogus *Coloniæ* 1501. 4to. *Lugd.* 1568. 12mo. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

DEMETRIUS CHRYSOLORAS, natione Græcus, domo, ut videtur, Thessalonicensis, summus philosophus ac astronomus, Emanueli Imp. admodum charus; a quo aliquando, dum prandenti adstaret, rogatus, referente Sguropulo, * num ex astrorum scientia certo aliquid futurum pronunciare posset; respondit se ex sidetum concursu reperisse septimum Palæologum initurum concordiam cum Latinis, & unionem ecclesiarum maxime perniciosam, & Christianis omnibus detestandam. Cumque id Imperator in Joannem consobrinum suum rejiceret, Demetrius Joannem filium ab astris destinari affirmavit. Claruit circa annum 1430. Scripsit adversus Latinos *Orationem Synopticam ex iis, quæ Nilus Thessalonicensis disseruit: Dialogum, quod fas non sit Orthodoxis alios Orthodoxos de re reliqua accusare; Dialogum denique contra Orationem, quam scripsit Demetrius Cydonius adversus Nilum Cabasilam Thessalonicensem.* Postremi istius Dialogi fragmentum Gr. Lat. exhibet Allatius lib. advers. Hottinger. p. 49. Singula Demetrii opuscula MSS. asservantur in bibl. Vaticana. 1430. H. W.

* Hist. Concil. Flor. Sect. 3. c. 8.

1398. R. G. DEMETRIUS CHRYSOLORAS, natione Græcus, patria Thessalonicensis, adolescens adhuc ob raram indolem, & egregias animi dotes Joan. Cantacuzeno jam munacho primum innutuit, & ab eo Manueli Imp. velut summis rebus idoneus, & præcipue in arduis sagax, commendatus CPolim abiit, reliquum vitæ spatium in aula transacturus, variis legationibus functus, & ad difficiliora regni negotia admotus, claruit anno 1398. Scripta quorum nulla lucem adhuc aspexeruut sunt hujusmodi. *Encomium in S. Demetrium Martyrem.* Pr. *Δημήτριος τὸ γλυκὺ πρᾶγμα, καὶ θαυμαστὸν ὄνομα* Hujus meminit L. Allatius de Simeon, p. 85. & contra Creightun, p. 6. *Contra Demetrium Cydonium pro Nicolao Cabasila de Processione Spiritus S. dialogus.* Pr. *Μέγας μὲν ὁ τῶν ὁμοφύλων καθ᾽ ἡμῶν πόλεμος.* Allat. *ibid.* *Dialogus alter contra Latinos.* Pr. *Τί δὲ τὸ κατηγορεῖν ὦ Θεοδόσιε καὶ τίνες οἱ τούτῳ χρώμενοι.* Allat. *ibid.* horum alteruter, ut videtur, habetur Græce MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 720. n. 1. Ubi & *Refutatio Epistolæ* ad ipsum missæ per legatos papæ *de Processione Spiritus S.* n. 2. *Tractatus ex libris Nili Thessalonicensis* contra Latinos *de Processione Spiritus S.* Pr. *Ἀρχαία δόξα τῇ*

(*a*) Non *Reutlingæ*, sed *Ulmæ* 1476. *Basil.* 1477. 1484. 1490. fol. *Lugd.* 1492. *Paris.* 1512. ul narrant *Oudin.* tom. 3. p. 2379 *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 314. qui etiam memorant Ejusdem *Sermones de tempore & de sanctis.* Lugd 1493. (*b*) Ac denique curante Jo. Comenio *Amstelod.* 1661. 8vo. teste *Fabr.* Bibl. Ecclef. ad Trithemium, c. 765.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *ἐκκλησίᾳ*. Allatius *ibid.* Exſtat & in bibl. Bodleian. Cod. 3377. *Tractatus contra Latinos* Græce MS. *Epiſtola* ad Barlaamum *de Proceſſione Spiritus S.* Latine exſtat ex ipſius Barlaami, ut videtur, verſione, una cum ipſius *Reſponſoria* in Biblioth. Patrum Colonienſ. edita. *Epiſtola ad Antonium Aſculanum* dubitantem quomodo, cum ens ſit præſtantius non-ente, Dominus noſter dixerit de Juda *melius ei eſſet ſi natus non fuiſſet.* Pr. *Ἀπορεῖν τί σοι ὡς ἐπειδὴ τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος κρεῖττον.* Utriuſque meminit Allatius, *ibid.* p. 6, 7. *Diſputatio coram Manuele Imp.* inter eum & Antonium eundem *de eiſdem Chriſti verbis*, exſtat Latine ex verſione Geor. Trombæ *Florent.* 1618. 4to. *Epiſtolæ* centum ad Manuelem Palæolog. Imp. quarum prima ſic incipit, *Ἄριστε Βασιλεῦ.* Habentur MSS. in biblioth. Bodleian. Cod. 125. *Homiliæ de Transfiguratione Chriſti; de Sepultura; de Reſurrectione; de Annunciatione* (in capita mutila;) *In Dormitionem Deiparæ; In nativitatem Domini:* Exſtant MSS. in Bibl. Scorialenſi. *Epigramma Funebre in Obitum Theodori Deſpotæ.* Exſtat Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Philoſ. 98. n. 7. Orationi Manuelis ſubjunctum. Ad hunc codicem *Epiſtola ad Aſculanum* ſupra memorata cum ſeptem aliis opuſculis olim pertinuit, ut ex indice ejuſdem apparet. In eadem Bibl. Cod. Philoſ. 347. habentur *Erotemata Grammatica* Demetrio aſcripta, Manueli forſan potiori jure adjudicanda.

1430. H. W. MACARIUS, gente pariter Græcus, metropolita Ancyranus, claruiſſe videtur circa annum 1430. vel paulo ante; in Latinos acriter invectus. Exſtat opus ineditum *contra pravas Latinorum opiniones*, & in fine etiam contra Barlaamum, Acindynum, eorumque aſſeclas, capitibus 120. conſtans. Memorat id, atque acriter perſtringit Leo Allatius de Conſenſu l. 2. c. 18. §. 15.

1430. R. G. MACARIUS ANCYRANUS, metropolita, claruit circa annum 1430. *Auctor*, ex ſententia Allatii, *ſiquis alius, nugax, & qui mera deliramenta loquutus.* Verum ex fragmentis, quæ idem Allatius ſatis frequentia profert, longe aliud judicium tum de auctore, tum de opere ferre non erubeſcimus; quippe qui contra Romani pontificis primatum, multa de patriarchis, metropolitis, & epiſcopis, multa de ordinationibus, appellationibus, aliiſque juris eccleſiaſtici capitulis, de ſexta ſynodo rebuſque in ea geſtis erudite ſane & accurate diſputat. Vide Allat. de Conſenſ. lib. 1. c. 1. §. 2. c. 2. §. 8 c. 8. §. 2. c. 14. §. 3. c. 18. §. 2. c. 20. §. 8, 9, 18. c. 27. §. 2. Ex ungue leonem. Integrum opus contra Latinos aſſervatur Græce MS. in biblioth. Cæſarea Vind. Cod. Theol. 107. Codex eſt chartaceus, mediocriter antiquus, in folio, conſtatque foliis 123. Ex eodem opere eclogas, ſive excerpta quædam collegit Mathuſalah monachus. Pr. *Ἀ. Τίς ἡ τοῦ ἐκπορεύεσθαι δύναμις; καὶ γράφει ὁ χρυσοῤῥήμων.* Habentur Græce MSS. *ibid.* Cod. Philoſ. 224. n. 10. Vide Lambecii Comment. lib. 5. p. 223. (*a*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

ESAIAS, patria Cyprius, Latinorum amicus & ſectarius, claruit, ſi recte conjiciam, (neque enim certam ejus ætatem hactenus inveſtigare potuerim) circa an. 1430. Certe Nicolai Sclengiæ æqualis, cujus librum de proceſſione Sp. S. adverſus Latinos datis ad illum litteris oppugnavit; quibus ipſum ineptiarum atque impietatis arguit; Spiritum S. vero a Filio æque ac Patre procedere multis argumentis probare contendit. Exſtat *Epiſtola iſta* Gr. Lat. apud Leonem Allatium de Conſenſu, l. 2. c. 18. §. 16. & Græc. Orthod. tom. 1. p. 396. 1430. H. W.

JOANNES, ANAGNOSTA Theſſalonicenſis, urbi patriæ ab Amurate II. Turcorum principe anno 1430. expugnatæ præſens adfuit, laborum & calamitatum particeps. Ipſe victoris pollicitationibus e fuga revocatus, priſtinas in urbe ſedes inter alios concives incolere perrexit. A tyranno vero poſt biennium reverſo bonis exutus inſtituti conſilii pœnitentiam egit. Scripſit *Narrationem de Extremo Excidio Theſſalonicenſi*, cui *Monodiam* ſive *Threnum Proſaicum* ſubtexuit. Utraque Græc. Lat. ab Allatio edita eſt Symmict. Part. 2. p. 318. 374. 1430. H. W.

(*b*) PETRUS JEREMIÆ, natione Siculus, domo Panormitanus, ordinis Dominicani monachus, concionator in primis facundus, claruit circa an. 1430. Bononiæ primum inter prædicatores cooptatus, poſtea inſulam patriam repetiit, ac monaſteria ſui ordinis plura authoritate ſua reformavit. Bononiam demum regreſſus, obiit (uti ex epitaphio liquet) anno 1452. 5. Non. Martii, juxta Altamuram vero anno 1434. 1430. H. W.

SCRIPTA.

Sermones de Tempore, & de Sanctis per totum annum.

Expoſitio Orationis Dominicæ.

Expoſitio decem Præceptorum.

Tractatus de Paſſione Domini.

Tractatus de Fide.

(*a*) Macarium Ancyranum MS. *de Jo. Damaſceno* memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 30. §. 11. vol. 8. p. 821.
(*b*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 810.

Prodie-

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Prodierunt opera Petri Hieremiæ modo recensita *Haganoæ* 1514 (*a*) Alia quædam recenset Altamura Biblioth. Prædicat. p. 173. quæ nondum in lucem edita videntur.

1430. H. W. NICOLAUS AUXIMANUS PICENS, gente Italus, patria Picenus, ordinis Minoritarum sodalis, Bernardino Senensi familiaris, claruit anno 1430. Vir pius, nec indoctus quidem. Multa pro ordine suo gessit, variaque obiit munera; inprimis vero vicariatu provinciæ S. Angeli, & locorum Terræ Sanctæ præfectura fungebatur. Hierosolymis redux, obiit in cœnobio Aræ-cœli. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, Venetiis 1484. excusam; *Supplementum ad Summam Pisanellam*, Mediolani 1444. Venet. 1469. 4to. *Interrogatorium Confessorum*, Venet. 1489. 8vo. *Commentarii in Regulam Fratrum Minorum, Juris Canonici Epitome, Sermonum liber, & Quadragesimale*; quæ ab eodem conscripta esse refert Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 263. nondum in lucem prodiisse videntur.

1430. R. G. HIERONYMUS CAMALDULENSIS, patria Bohemus, domo Pragensis, unde & *Pragensis* cognomen adeptus est, ord. Camaldulensis eremita, claruit anno 1430. Vir pius, *Sacris Litteris apprime eruditus, vitæ munditia & facundia singulari clarus*,* cum annos supra viginti in eremo Camaldulensi pœnitentiam egisset, patria deserta in Poloniam proficiscitur, inde fidei Christianæ propagandæ gratia Lithuaniam pergit; ibique miseros populos ethnicismo & idolorum cultu insanientes ad veram sapientiam reducit; tandem ab iis male tractatus, & regno exire jussus in Germaniam ac Italiam regressus est. Concilio Basileensi anno 1431. interfuit, ac Venetiis anno 1440. obiit. Scripsit *de Vita S. Romualdi Abbatis* prolixum admodum sermonem, quem Bollandiani typis mandarunt, *Febr.* tom. 2. p. 124. Plura ejus scripta recensent Possevinus, † & Boh. Balbinus.* *Sermones Dominicales, de Sanctis, & Quadragesimales; contra errores Græcorum; contra Hæreticos; de Corpore Domini; Orationem in Conciliis*: quæ nihil aliud esse videtur, quam *Oratio de statu Religionis in regno Bohemiæ*, quam rogatu Jul. Card. in Concilio Basileensi habuit.

* Æneas Sylv. Hist. de Europ. c. 26. p. 417.

† Apparat. Sacr. tom. 1. p. 745.

* Misc. Bohem. Dec. I. 4. p. 179.

1430. R. G. NICOLAUS SCLENGIA, natione Græcus, patria forsan Cyprius, Latinorum hostis infensissimus, claruit, Esaiæ Cyprio æqualis, circa annum 1430. Scripsit contra Latinos *de Processione Spiritus S.* & in dogmatis sui propugnaculum varia ex S. Scripturis & patribus testimonia congessit. Opus istud examinavit Esaias, & scripta epistola Nicolaum ad disputandum provocat. Nicolaus rescribit. Exstat rescriptum, sive *Epistola Responsoria* ad Esaiam. Pr. *Τί δέ σοι καὶ περὶ τῆς ἀῤῥήτου τοῦ παναγίου πνεύματος ἐκπορεύσεως ἀποκριθείην ἐγώ* Græce MS. in bibl. Reg. Parisiens. Cod. 1818.

JOANNES NIDER, natione Germanus, patria Suevus, ordinis Prædicatorum theologus summus, domus Prædicatorum Basileensium prior, hæreticæ pravitatis inquisitor, & gymnasii Viennensis rector. Claruit anno 1431. quo ab academia Viennensi ad concilium Basileense missus, disputationibus adversus Hussitas institutis sibi famam aucupatus est. Ineunte anno 1432. a concilio ad Bohemos legatus, ut eos data salutis cautione & reformationis spe ad synodum invitaret, operam lusit. Nondum enim illis memoria exciderat Hussi vivicomburium, & concilii Constantiensis perjurium. Obiit Nider Norimbergæ anno 1438. (*b*) 1431. H. W.

SCRIPTA.

Consolatorium timoratæ Conscientiæ. Prodiit *Romæ* 1604. 8vo. *Parisiis* 1494. 16to. antea impressum.

Formicarius, seu *Dialogus ad vitam Christianam exemplo conditionum Formicæ incitativus*, historiis Germaniæ refertissimus. *Paris.* 1519. 4to. *Duaci* 1602. 8vo. (*c*)

Præceptorium, seu tractatus de decem præceptis. *Paris.* 1507. 4to. 1515. 4to. *Duaci* 1612. 8vo. (*d*)

Alphabetum divini Amoris. Habetur inter opera Gersonis *Paris.* 1606. fol. (*e*)

De modo bene vivendi liber, sub nomine D. Bernardi ad sororem, editus *Paris.* 1494. 16to. *Romæ* 1604. 8vo.

De Reformatione Religiosorum libri 3. Antverp. 1611. 8vo. (*f*)

De Contractibus Mercatorum liber. Habetur in Collectione Tractatuum Juris. *Venet.* 1584. (*g*) tom. 6. p. 279. & inter alia opuscula *Lugduni* 1593. p. 615.

Sermones totius anni de Tempore & Sanctis

(*a*) Denuo 1552. 8vo item *Brixiæ* 1502. & *Lugd.* 1512. 4to. notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 771. ubi ejusdem *Repertorium* seu *Dictionarium male* memorat. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 1. p. 792. seq. qui ait Niderum fuisse superstitem ultra an. 1440. (*c*) Post duas editiones veteres sine loco & anno fol. recusus est *Argent.* 1517. 4to. Denuo sub titulo librorum 5. *de visionibus & revelationibus*, Helmstad. cura Hermann. ad Hardt 1691. 8vo. Prodiit etiam Gallice *Bruxellis* 1656. 4to. Libellus 5tus *de maleficis* &c. sæpius recusus in Malleo Maleficarum, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 314. (*d*) Antea *Argent.* 1476. *Parif.* 1482. 4to. *Norimberg.* 1496. (*e*) Et in novissima editione Dupiniana tom. 3. Prodiit antea *Paris.* 1516. 8vo. Hujus libri geminum exemplar MS. unum in fol. scriptum A. 1471. & alterum in 4to. in biblioth. Julia asservari refert Hardt. in præf. ad Nideri libros 5. *de visionibus* edit. *Helmstad.* 1691. (*g*) Prodierat *Paris.* 1514.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *cum Quadragesimali*. Prodierunt alicubi in 8vo. (*a*)

Epistolæ 2. ineunte anno 1432. *ad Bohemos* scriptæ. Habentur Concil. tom. 12. p. 848. *alia ad Concilium Basileense*, ibid. p. 969.

Alia plura Nideri opera inedita recenset Ambrosius de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 170.

1431. H. W. (*b*) EUGENIUS IV. *Gabriel Condelmerius* antea nominatus, patria Venetus, illustri sanguine oriundus, Gregorii XII. ex sorore nepos, Angeli Condelmerii filius. Adolescens adhuc canonicis Cœlestini habitis, congregationis S. Georgii in Alga nomen dedit. Excitata sanctitatis opinione, Romam ab avunculo accitus est, & episcopus Senensis, clericus cameræ, thesaurarius, ac presbyter cardinalis titulo S. Clementis, ordine constitutus. Sub Martino V. Piceni primum, dein Bononiæ legatus, rem utrobique bene gessit. Post Martini obitum pontifex Romanus electus est anno 1431. 2. Nonas Martii, coronatus die 11. ejusdem mensis. Ineunte pontificatu, *cum divina humanaque omnia perturbaret*, inquit Joannes Stella,* populum Romanum ad arma concitavit, qui tumultu facto Eugenium cucullo arrepto urbe se proripere compellunt, fugientem telis & sagittis insequuntur, magistratus pontificios loco submovent, suos subrogant, & libertatem sub Bonifacio IX. deperditam asserunt. Eugenius urbe ejectus, Florentiam concedit. Interea temporis concilium Basileense a Martino V. anno præcedenti indictum die 23. Julii a Juliano cardinale S. Angeli, Eugenii legato, inchoatur: & sessione secunda mense Martio anni sequentis habita, papam concilio subesse, reformandam esse ecclesiam tam in capite quam membris, nec concilium sine consensu proprio dissolvi aut alio transferri posse decernit. Ægerrime id fert Eugenius, legatum revocat, & concilium Bononiam transferri jubet. Concilium authoritatem suam strenue vindicat, pontificis edictum irritum esse, temerarium, atque in ecclesiæ scandalum cedere declarat; ipsum in concilio intra tres menses comparere jubet, ni concilii decreto in ordinem redigi malit: diem tamen illi sæpius ampliat usque ad initium anni 1434. cum Eugenius patrum minis territus, concilio cedit, acta illius omnia confirmat, edicta sua revocat, & legatos, qui in omnibus concilio morem gerant, remittit. Post triennium vero Græcis in occidentem adventuris, ut unionem cum Latinis sancirent, de conventus loco decertatur. Eugenius concilium Ferrarium moveri mandat. Patres e contra Basileenses Eugenium simoniæ, perjurii, aliorumque criminum reum agunt, & Basileæ se judicandum sistere jubent; parere nolentem sessione 28. die 1. Octobr. anni 1437. contumacem declarant; anno sequente sessione 31. ab authoritate pontificia suspendunt, anno 1439. sessione 34. penitus deprivant: conciliorum Ferrariensis & Florentini Acta irrita ac schismatica esse decernunt; & exeunte anno die 17. Novembr. sessione 39. Amadeum Sabaudiæ comitem, sibi pontificem titulo Fœlicis V. eligunt. Eugenius interim in Basileensium capita haud parce fulminat; & allectis in Italiam Græcis concilium suum celebrare pergit. Inchoatum id Ferrariæ anno 1438. & serpente ibi lue epidemica Florentiam sub initium anni sequentis translatum. Acriter Græcos inter & Latinos aliquamdiu disputatur, tandem tamen utrinque convenit. Joannes enim Palæologus Imp. CP. ad incitas a Turcis jamdudum redactus, in concilio præsens, subsidia sibi adversus barbaros ferri paciscitur; cætera de rebus fidei & ecclesiæ suæ libertate parum sollicitus, episcopos Græcos in Latinorum partes cedere authoritate sua compellit. Utcunque igitur reclamantibus Marco Ephesino, atque aliis antiquæ fidei tenacibus, communi suffragio definitur, purgatorium esse, papam ecclesiæ caput esse, Spiritum S. a Patre & Filio procedere, azyma in eucharistia celebranda usurpari posse. Re confecta concilium solvitur; Palæologus Imp. inanibus promissis, episcopi Græci dolore & ignominia onusti domum redeunt. Eugenius vero Romam se confert, & in Fœlicem ac Basileenses tonat: nec illi minus acriter anathema in Eugenium rejiciunt. Convitiis, quin & armis, res utrinque agitur: donec tandem anno 1442. die 17. Cal. Junii patres Basileenses, indicto prius Lugduni post triennium concilio, synodum claudunt, a Nicolao V. papa anno demum 1449. confirmatam. Obiit Eugenius die 18. Februarii, anno 1447. ætatis suæ 64. Exstant *Epistolæ* & *Bullæ* 24. Concil. tom. 12. p. 469. 931. &c. *aliæ Epistolæ* 33. (quarum aliquæ Gr. Lat.) Concil. tom. 13. p. 21. &c. *aliæ* 10. apud Bzovium Annal. tom. 4. *aliæ* plures apud Waddin-

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

* Vit. Pont. Basil. 1507.

(*a*) Post veterem editionem sine loco & anno *Parif*. 1500. 8vo. Ejusdem *Manuale Confessorum* prodiit *Parif*. 1473. fol. 1489. 4to. 1513. 8vo. *De lepra Morali in* 13. *cap. Levitici*. Parif. 1473. fol. 1489. 4to. 1495. 12mo. 1514. 8vo. & *Lovan*. 1475. *Dispositorium Moriendi* editum 4to. Asservari in Bibl. Serenissi Principis Rudolphi Augusti, animadvertit Hardtius in præf. ad Nideri libr. de Vision. supra memorata. (*b*) Conf. vitam ejus a coetaneo scriptam ap. *Baluz*. Miscell. tom. 7. p. 506. *Du Pin*. Hist. Eccl. vol. 13. p. 28. 50. 52.

gum

Sæc. XV. ab anno MCCCC. gum Annal. Minor. tom. 5. & in Bullario Laërtii Cherubini *Romæ* 1617, 1638. (*a*)

1431. H. W. LAURENTIUS JUSTINIANUS, patria Venetus, dignitate Patricius, Bernardi Justiniani & Quirinæ filius, canonicus regularis ordinis S. Augustini, congregationis S. Georgii in Alga. Triginta annis in regulari vita exactis, Venetiarum episcopus ab Eugenio IV. anno circiter 1431. seu ut alii habent 1435. constitutus est; postquam nullas non preces, nullas non artes, ut onus impositum excuteret, adhibuisset. Vir infucata erga Deum pietate, prodiga in pauperes charitate, & ingenti religionis zelo, merito celebrandus. Anno 1450. patriarchæ titulo ac dignitate a Nicolao V. pontifice auctus est, primusque apicem patriarchalem urbi patriæ intulit. Obiit die 8. Januarii, anno Christi 1455. ætatis suæ 74. a Clemente VII. anno 1524. in sanctorum album relatus.

OPERA.

Lignum vitæ, anno 1419. scriptum.
De Disciplina & spirituali perfectione.
De casto connubio Verbi & Animæ.
Fasciculus amoris.
De triumphali agone Christi.
De interiori Conflictu.
De complanctu Christianæ perfectionis.
Sermones de Festis Christi, Deiparæ, & Sanctorum.
De vita solitaria Opus.
De contemptu mundi. Opera omnia, hactenus enumerata, a Justiniano ante susceptas infulas episcopales ordine sunt conscripta. Quæ sequuntur, post admissum præsulatum sunt elucubrata.
De spirituali interitu animæ liber.
De ejusdem Resurrectione Spirituali, quæ per mediatorem Dei & hominum Christum Jesum fit, gratia ipsius multipliciter operante, libri 2.
De regimine & institutione Prælatorum.
De obedientia.
De humilitate.
De gradibus perfectionis.
Epistolæ variæ.

Prodierunt omnia Laurentii Justiniani opera *Lugduni* 1568. fol. *Venet.* 1606. fol. (*b*)

1432. H. W. ANDREAS DE PETRA, Colossarum, seu, ut Sguropulo passim audit, Rhodi archiepiscopus; inter Græcos natus, educatus, & episcopali dignitate insignitus, tandem ad Latinos defecit. Claruit anno 1432. quo ad concilium Basileense ab Eugenio papa legatus, patres, ut Eugenio morem gererent, & schisma ab ecclesia averruncarent, prolixa oratione die 22. Augusti habita persuadere conatus est. Mox a concilio legatus ad Græcos concordiæ ineundæ gratia designatus est. Ipse munus istud olim obierat; an vero provinciam sibi recens concreditam adierit, haud satis patet. Anno 1438. contra Marcum Ephesium & Bessarionem de processione Sp. S. in concilio Ferrariensi strenue disputavit. Exstat *Oratio in Synodo Basileensi habita* Concil. tom. 12. p. 872. & apud Bzovium ad an. 1432. §. 37. *Assertiones in Concilio Ferrariensi adversus Græcos proposita*, ibid. ad an. 1438. §. 8.

1432. R. G. ANDREAS de PETRA, *Rhodius* dictus, archiepisc. Colossensis, Græcus transfuga, claruit an. 1432. Scriptis a Whartono recensitis adjiciantur pauca. (*c*) *Opus Antirrheticum in Marci Ephesii Epistolam* quandam ad Georgium Presbyterum (Scholarium scilicet) forma dialogi, ut videtur, conceptum, in defensionem dogmatis & rituum Latinorum, quæ Marcus improbaverat. Hujus operis meminit L. Allatius contra Creighton, p. 162. Vide eundem de libr. Eccl. Græc. p. 196. *Apologia demonstrativa*, ex commentariis B. Thomæ (Aquinatis) ad Bessarionem archiepisc. Nicænum, *De Divina Essentia & Energia.* Exstat Græce MS. in Bibliotheca Vatican. & in Regia Parisiens. Cod. 1290.

1432. H. W. JOANNES, Archiepiscopus Tarentinus, claruit anno 1432. quo ipse pariter ab Eugenio ad concilium Basileense missus, pro pontifice in synodo peroravit. Anno 1434. pace inter Eugenium & concilium resarcita, ab illo iterum legatus est, ut cum aliis concilio sua vice præesset. Anno 1438. derelictis Basileensibus, ad Eugenum se contulit, & concilio Ferrariensi interfuit. Extat *Oratio in Synodo Basileensi habita* Concil. tom. 12. p. 884. & apud Bzovium ad annum 1432. §. 51.

1433. H. W. ÆGIDIUS CARLERIUS, natione Belga, ortu Cameracensis, collegii Navarrensis in academia Parisiensi socius, & theologiæ professor. Postquam prælectionibus in sententiarum libros, & concionibus ad populum non vulgarem sibi nominis famam

(*a*) *Bulla adversus Prosperum de Columna* habetur ap. Baluz. Miscell. tom. 7. p. 513. *Epistolæ* quædam ap. Wilkins Conc. Brit. tom. 3. p. 545 --- 521. *Epistolæ* 2. ap. Martene Anecdotor. tom. 1. p 1780 seq. *Bulla* cum *Responsione ad libellum contra Conc. Basil.* exstat in Bibl. Cotton. sub *Caligula* A. 1. n. 5. Alia *de unione Armenorum cum Romana Ecclesia in Conc. Florentino* ibid. sub *Galba* A 1. n. 2. *Alia* ibid. sub *Vitellio* E. 12. n. 24. *Bullam*, qua negat se Ducem Burgundiæ a Juramentis Henrico VI. regi Angliæ præstitis absolvisse, exhibuit *Rymerus* inter Fœdera vol. 10. p. 620. (*b*) Item *Basil.* 1560. *Colon.* 1616. *Lugd.* 1628. fol. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 616. (*c*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 803.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. comparaffet, anno 1431. 5. Id. Octobr. ecclefiæ Cameracenfis decanus creatus eft. Claruit anno 1433. quo concilio Bafileenfi adfuit, & in reducendis ad ecclefiam Huffitis ftrenuam navavit operam. Pragam enim a concilio legatus nullum non laborem impendit, ut Bohemos in ecclefiæ finum revocaret, faltem ad concilium adduceret. Bafileam reverfus, contra Nicolaum Taboritam, Huffitarum pugilem in fynodo per quatriduum difputavit. Obiit grandævus anno 1473. die 23. Novembris.

SCRIPTA.

Sporta Fragmentorum, in qua habentur tractatus, *De confervatione bonorum Ecclefiæ; Defenforium Ecclefiæ; De perpetua virginitate B. Mariæ; Contra Iconomachos; Pro Cælibatu, præfertim Ecclefiafticorum.*

Sportula Fragmentorum, quæ continet tractatus, *De electione Judæ proditoris; De Hierarchia Ecclefiaftica; De reditibus ad vitam; De Decimis; De Indulgentiis; De integritate Confeffionis; De non efu carnium apud Benedictinos; Contra confummati fæculi calculatores; De claufura Religioforum Ordinis S. Dominici.*

Prodierunt Sporta atque Sportula iftæ, titulo *Diverfarum Cafuum Confultationum*, Bruxellis 1478. 2. vol. fol.

Oratio, qua refpondit per dies quatuor in Concilio Bafileenfi ad articulum fecundum Bohemorum, de corrigendis peccatis publicis, quem propofuit per biduum Nicolaus Taborita. Exftat Concil. tom. 12. pag. 1159. ufque ad pag. 1248. apud Bzovium ad an. 1433. & apud Canifium Antiq. Lect. tom. 3. pag. 289. (*a*)

Commentarii in 4. libros Sententiarum, Sermones 43. & *Tractatus de rebus diverfis quamplurimi*, MSS. in Bibliotheca Collegii Navarrenfis affervantur. Singulorum titulos & argumenta exhibet Launoius Hift. Gymnaf. Navarr. part. 2. c. 4. p. 581. (*b*)

1433. H. W. (*c*) JOANNES RAGUSÆUS, feu *de Ragufio*, natione Dalmata, ordinis Prædicatorum monachus, & procurator generalis. Quo nomine ad concilium Bafileenfe legatus, ineunte anno 1433. adverfus Joannem de Rogkyzana, Huffitarum advocatum, integro octiduo differuit. Anno fequenti a concilio Conftantinopolim miffus eft, ut Græcos pacis & fubfidii fpe ad fynodum invitaret. Anno 1438. derelictis patrum Bafileenfium partibus, in Eugenii pontificis caftra tranfiit, & concilio Ferratienfi interfuit. Anno 1440. epifcopatu Argentinenfi, feu ut alii habent, Argenfi, a pontifice ante biennium donatus, Conftantinopolim ad Joannem Imp. legatus eft. Sunt qui Ragufæum in cardinalium numerum titulo S. Sixti poftea cooptatum fuiffe tradunt. Exftat *Oratio* (*d*) *qua refpondit per octo dies in Concilio Bafileenfi ad Articulum primum Bohemorum, de Communione fub utraque fpecie, a Joanne Rogkyzana propofitum;* Concil. tom. 12. pag. 1013. ufque ad p. 1159. apud Bzovium ad annum 1433. §. 99. & Canifium Antiq. Lect. tom. 3. part. 2. p. 1. (*e*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

GERARDUS LANDRIANUS, epifcopus Laudenfis, claruit anno 1433. quo circiter tempore a concilio Bafileenfi ad Henricum VI. Angliæ regem legatus, in confeffu ordinum Angliæ orationem ad regem habuit; & oratores ac epifcopos reliquorum regnorum exemplo ex Anglia ad concilium mitti, pacemque afflictis Galliæ rebus concedi multis rogavit. Exftat *Oratio ifta* Concil. tom. 12. p. 867. 1433. H. W.

JORDANUS BRIXIUS, natione Gallus, dignitate miles, profeffione jurifconfultus, confiftorii regii advocatus, & provinciæ Galliarum judex major, claruit anno 1433. Scripfit *Tractatum pro Eugenio IV. Pontifice adverfus Concilium Bafileenfe;* quem primus in lucem edidit Baluzius Mifcellan. tom. 3. p. 303. 1433. H. W.

HENRICUS DE KALTEISEN, natione Germanus, patria Confluentinus, *Frigidum Ferrum* vulgari cognomento dictus. In patria urbe educatus, Dominicanis fe adjunxit, & doctoratus laurea in academia Colonienfi infignitus, cruciatæ contra Bohemos prædicandæ provinciam fibi a pontifice demandatam fufcepit. Anno 1433. in concilio Bafileenfi contra Udalricum Huffitarum patronum integro triduo difputavit. Anno 1440. facri Palatii magifter creatus eft, & hæreticæ pravitatis per totam Germaniam inquifitor conftitutus; cum prius inquifitor fidei apud Colonienfes fuiffet. Anno 1452. 3. Cal. Mart. duarum in Norvegia provinciarum, Nydrofienfis & Cæfarienfis, archiepifcopus a Nicolao V. papa confecratus eft. Obiit anno 1465. 6. Cal. Octobris, in conventu Confluentino fepultus. Exftat *Oratio, qua in Concilio Bafileenfi per tres dies refutavit tertium Articulum Bohemorum, de libera prædicatione verbi Dei, quem propofuit per biduum Udalricus Presbyter Orphanorum:* Concil. Tom. 12. p. 1249. ufque ad p. 1364. apud Bzovium ad an. 1433. 1433. H. W.

(*a*) Nov. Edit. tom. 4. p. 566. (*b*) *Narrationem de morte Juliani Cæfarini Cardinalis* edidit Baluzius Mifcell. tom. 3. p. 301. tefte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 51. Ejufdem *Scutum veritatis* exftare MS. Lovanii in Valle Martiniana narrat Miræus in Auctario de Scriptor. Ecclef. c. 464. (*c*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 798. (*d*) *Oratio* ejus *altera de Communione puerorum* exftat MS. in Bibl. Cæfar. tefte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 352. (*e*) Edit. nov. tom. 4. p. 467.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. §. 254. & Canisium Antiq. Lect. tom. 4. part. 2. p. 1. (*a*) Reliqua ejus scripta, adhuc inedita, recensent Trithemius fol. 173. & Altamura p. 187. (*b*)

1433. H. W. JOANNES DE POLEMAR, archidiaconus Barcinonensis, apostolici Palatii auditor, juris pontificii doctor in Gymnasio Viennensi, a Juliano cardinale anno 1431. ad concilium Basileense inchoandum præmissus, in synodo deinceps præclare rem gessit. Præcipue vero in colloquiis de concordia ineunda cum Hussitis anno 1433. institutis inclaruit. Ineunte enim anno a concilio Pragam ad Bohemos legatus, crebras de pace apud ordines regni orationes habuit; eosque oratores suos ac theologos ad synodum mittere persuasit. Basileam deductis Hussitis, & disputatione utrinque inita, ipse Petri Rayne, Angli, qui ultimus omnium pro Bohemis perorarat, argumenta triduana dissertatione oppugnavit. Mox ad Bohemos, qui Basilea proditionis metu propere excesserant, remissus, pacem exoptatam concilii jussu composuit, & Hussitis postulata concessit. Utrinque enim convenit, ut eucharistia sub utraque specie laicis daretur; ut enormia crimina acri censura ab ecclesiasticis afficerentur; ut presbyteris Dei verbum libere prædicare liceret; utque sacerdotes rerum civilium dominio sese amplius non immiscerent. Exstat Polemarii *Oratio*, qua in concilio Basileensi per tres dies refutavit quartum articulum Bohemorum, *de civili dominio Clericorum*, quem proposuit per triduum Petrus Rayne Anglus: Concil. tom. 12. p. 1364. usque ad p. 1419. apud Bzovium ad an. 1433. §. 338. & Canisium Antiq. Lect. tom. 4. part. 2. p. 229. (*c*) *Liber de abstinentia carnium*, *Sermones*, & *Quæstiones*, a Trithemio memorata, adhuc latent.

1434. H. W. ALPHONSUS TOSTATUS, gente Hispanus, in oppido Madrigali apud Vaccæos natus, prima ætate in academia Salmanticensi bonis litteris operam dedit, dein in collegium Bartholomæi ad Laurum Salmanticense adscitus, sacros presbyteratus ordines suscepit. Annos nondum 22. natus, totum litterarum, qua late patet, stadium tam fœlici cursu permensus fuerat, ut nulla humanæ scientiæ materia ipsi inaccessa videretur. Triplici itaque stipendio e publico conductus, nullas fere non artes liberales in academia Salmanticensi docuit. Claruit anno 1434. quo circiter tempore concilio Basileensi interfuisse dicitur. Episcopus demum Abulensis factus, regi a secretioribus consiliis adhibitus, & major Hispaniarum referendarius creatus. Obiit gloriæ magis quam dierem satur, anno Christi 1454. quadragenario haud major, in ecclesia Abulensi sepultus; atque istiusmodi elogio ab Hispanis donatus; *Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne.* Vir sane stupendæ memoriæ, incredibilis diligentiæ ac rari plane judicii; qui non modo intima theologiæ adyta penetrarat; sed & reconditiorem exterarum disciplinarum, philosophiæ, mathematicæ, geographiæ, historiæ, ac juris utriusque scientiam toto, quod aiunt, pectore exceperat. Nec tamen pietate minus ac religionis zelo, quam doctrina insignis; jejuniis, vigiliis, & orationibus perquam deditus; adeo ut defuncti memoria apud populares suos eximia veneratione coleretur. Diligentiam vero quod attinet, & indefessum legendi scribendique studium: certe omnium non sui modo, sed cunctorum sæculorum πολυγραφώτατος fuit: qui 22. annorum spatio plura scripsit, quam integra fere ætate aliquis attente perlegere possit; ut in hoc decantato illi Didymo Alexandrino conferri soleat: quem admiranda etiam memoriæ fœlicitate ita exæquavit, ut nil unquam semel perlectum oblitus feratur. Sane ut immensa, quæ typis excusa circumferuntur, taceam volumina, quadringenti plusquam illius libri, dum ex Hispaniis in Italiam prælo destinati advehe-rentur, naufragio interiisse dicuntur. Ne tantas tamen dotes labe aliqua immunes censeamus, non nulli in eo debitam erga SS. Trinitatis mysterium venerationem, plures majorem erga patres reverentiam, omnes styli nitorem atque elegantiam desiderant; ut pontificiorum criminationes mittam, qui illum nimio placita sua a card. Turrecremata impugnata, & ab Eugenio pontifice notata, defendendi studio abreptum ipsam papalem auctoritatem haud obscure impugnasse conqueruntur. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

OPERA.

Commentariorum in Genesin liber, anno 1436. scriptus, cui præmittitur *Commentarius in Epistolam S. Hieronymi ad Paulinum, & in Præfationem ejusdem in Pentateuchum.*

Commentariorum in Exodum libri 2.

In Leviticum liber.

In Numeros libri 2.

In Deuteronomium liber.

In Josue libri 2.

In Judices & Ruth liber.

In primum librum Regum libri 2.

In tres sequentes libros Regum libri totidem, quorum ultimus scriptus est anno 1440.

In libros Paralipomenon libri 2.

Commentariorum in Evangelium S. Matthæi

(*a*) Edit. nov. tom. 4. p. 628. (*b*) Et longe plura *Quetif.* tom. 1. p. 829. (*c*) Edit. nov. tom. 4. p. 710.

libri

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *libri* 7. anno 1449. ad umbilicum perducti.

Defensorium trium Conclusionum, anno 1445. scriptum.

Liber de quinque figuratis Paradoxis. Prodiit seorsim *Duaci* 1621. 8vo.

Libellus de sanctissima Trinitate.

Tractatus in illud, Ecce Virgo concipiet, &c.

Contra Sacerdotes publicos concubinarios.

De statu Animarum post mortem.

De optima Politia.

Prodierunt omnia ista Tostati opera Francisci Ximenii cardinalis sumptibus *Venet.* 1530. (*a*) (quæ quidem editio in Indice Romanensium Expurgatorio iniquam satis censuram passa est, atque adeo præ aliis sincera est habenda) *ibid.* 1596. & *Colon.* 1612. tom. 27. fol. quorum ultimi duo tomi non nisi indicem complectuntur, studio Francisci Fontani, canonici Complutensis, compilatum.

Censura Colloquii Ratisbonensis. Prodiit alicubi 1608. 4to.

Commentarius sive Expositio in libros Chronicorum Eusebii, in 5. partes distributa, quam patria lingua conscripsit Tostatus. Prodiit Hispanice *Salamanticæ* 1506.

Quæstiones 14. quarum quatuor priores universam fere S. Scripturam compendio repræsentant; reliquæ de stirpe ac successione Deorum Gentilium agunt. Prodierunt Hispanico idiomate excusæ *Antverp.* 1551.

Cæterum Tostatus universos S. Scripturæ libros *Commentariis* explicavit; atque innumera diversi argumenti opuscula conscripsit. Horum, quotquot oblivioni supersunt, titulos exhibet Ant. Possevinus Apparat. Sacr. tom. 1. p. 47.

1434. H. W. JOANNES, titulo tenus patriarcha Antiochenus, claruit anno 1434. quo Basileæ positus *Tractatum de superioritate Concilii supra Papam* composuit; in quo id præcipue agit, ut concilii superioritatem argumentis e jure canonico prolatis astruat. Postquam libellum suum in conventu fratrum Minorum publice recitasset, concilii patribus legendum obtulit. Extat ille Concil. tom. 12. p. 912. (*b*)

1434. H. W. ISAIAS, & ipse etiam titulo tenus patriarcha Hierosolymitanus, forsan aliquis ex Minoritis, qui missionem tunc temporis in partibus orientalibus obierunt, cui Armenorum ecclesiæ Romanæ conciliandorum cura commissa est, & augustus iste titulus a pontifice collatus. Neque enim onus ei impositum, nec submissa verborum humilitas, qua pontificem affatur, vero patriarchæ conveniunt. Claruit anno 1434. sub cujus existum data ex urbe Constantinopoli epistola brevicula, Armenorum unionem sibi curæ fore promisit. Extat *Epistola* ista Concil. tom. 13. p. 539. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

NICOLAUS PLOVIUS, aliis *Plonius*, interdum & *Blonius* dictus, gente Polonus, decretorum doctor, capellanus ac tandem episcopus Posnaniensis, claruit anno 1434. Lucubrationes ejus variæ supersunt, diversis locis & temporibus editæ. *Sermones de Tempore & Sanctis*, Argentorat. 1498. *Tractatus Sacerdotalis de Sacramentis & Divinis Officiis*, Paris. 1514. 4to. *De Excommunicationibus; de Horis Canonicis dicendis; de interdicto Ecclesiastico; de Irregularitate; de Sacramentis, & eorum administratione: de sacrificio Missæ.* Hi sex tractatus prodierunt *Argentorat.* 1493. & inter Tractat. Tractatuum juris, *Venet.* 1584. tom. 14, 15. Opus *de Sacramentis, & Censuris Ecclesiasticis*, editum *Paris.* 1551. 8vo. Tho. Aquinatis *Confessionale* subjunctum habet, uti & *Lugdun.* 1565. *Paris.* 1586. 1434. R. G.

MARCUS EUGENICUS, natione Græcus, primum quidem ludo aperto pueris edocendis & orationibus conscribendis operam dedit; dein parata a Joanne Imp. in occidentem profectione, ob raram doctrinam atque eloquentiam electus qui pro Græcorum dogmatibus contra Latinos inter primipilares decertaret. Archiepiscopatu Ephesino post Josephi metropolitæ obitum donatus est anno circiter 1436. Anno 1438. a Joanne Imp. ad concilium Ferrariense ductus, principem inter Græcos post patriarcham CP. locum tenuit, tum ob doctrinæ famam, tum quod patriarcharum Antiocheni & Hierosolymitani vices sibi demandatas obiret. Sub initium concilii gravissimam Imperatoris iram subiit; eo quod vocem FILIOQUE e symbolo expungi, & azyma in eucharistia non amplius usurpari, a Latinis oblato libello postulans, Eugenii pontificis animum exacerbasset. Instituta utrinque disputatione Marco communi omnium suffragio primæ partes a Græcis sunt demandatæ; ut aciem instrueret, copias educeret, & adversariorum ictus repelleret simul ac repensaret. Provinciam ille sibi demandatam intrepida animi constantia & immenso fervore egit; Latinorum utpote hostis juratissimus, & effræni erga ecclesiæ Græcæ dignitatem zelo ductus. Primo quidem certamine longe infra conceptam de se opinionem, & Juliani cardinalis, Latinorum antesignani, acumen subsedit; scholasticis quippe disputandi formulis in occidente receptis 1436. H. W.

(*a*) Antea *Hispali* 1491. ut refert Le Long. Bibl. Sacr. Vol. 2. p 992. qui ejusdem librum *de situ & descriptione terræ sanctæ* memorat. (*b*) *Schedulam* ejus exhibuit Bzovius ad an. 1415. n. 37. & Hermann. ab Hardt. in Conc. Constantiens. Hist. tom. 2. p. 296.

insuetus;

Sæc. XV. ab anno MCCCC. insuetus: & causæ, quam agebat, (de processione enim Sp. S. agebatur) veritate destitutus. Postea vero Bessarionem sibi parastatam nactus, tanta dicendi copia, tam invicto argumentandi acumine disseruit; ut omnes in sui stuporem raperet: tam immoderato interim animi ardore usus, ut Latini, quos hæreticos vocare nequaquam dubitavit, eum insanire ficto rumore in vulgus differerent; & ab ipso Bessarione, laboris socio, Cacodæmonis titulo notaretur. Re demum ad exitum spectante, & episcopis Græcis pontifici morem gerere, & concilii decretis subscribere a Palæologo Imp. jussis, solus omnium constanter recusavit; neque ullis minis, ullis promissis adduci potuit, ut ecclesiæ Græcæ libertatem proderet. Post concilium igitur solutum, Constantinopolim reversus, divinis fere honoribus a populo exceptus est: & Latinos scriptis oppugnare pergens, ut unio tanto rerum apparatu, tanto strepitu composita, in nihilum recideret, effecit.

SCRIPTA.

Epistola de Synodo Florentina ad omnes Christianos, quos multis hortatur, ne synodum Florentinam suscipiant; Græcorum subscriptiones partim pretio partim terrore a Latinis surreptas esse docens. Exstat Gr. Lat. una cum Josephi Methonensis Responsione, Concil. tom. 13. p. 677.

Epistola circularis ad omnes ubicunque terrarum degentes, de eadem re. Exstat Gr. Lat. cum Gregorii Protosyncelli Responsione, *ibid.* p. 740.

Tractatus, quod Divina Dona sanctificantur non solum a verbis Dominicis, verum etiam a consequentibus oratione & benedictione Sacerdotis, virtute Sp. S. Habetur Græcæ inter Liturgias *Parif.* 1560. p. 138. (*a*)

Professio Fidei. Fragmentum ejus Gr. Lat. exhibet Leo Allatius de Consensu, l. 3. c. 3. §. 4.

Epistola ad Joannem Palæologum Imp. cujus laciniam dabit idem lib. de synodo octava c. 14. p. 544.

Ecphrasis animam agentis. Excerptum ejus habet idem *ibid.*

Capita Syllogistica contra Latinos de Processione Spiritus S.

Epistola ad Georgium Scholarium contra ritus & sacrificia Romanæ Ecclesiæ. Habetur MS. uti & quatuor præcedentia opuscula, in biblioth. Vaticana. *Orationes de Purgatorio* Ferrariæ ad cardinales habitæ; *Responsiones ad Quæstiones Cardinalium & de consecratione Corporis Dominici.* *Solutio duarum quæstionum a Rege propositarum.* *Epistola ad Orthodoxos, Epilogus adversus Latinos, Ὁμολογία τῆς ὀρθῆς πίστεως* Florentiæ facta, & alia quædam in Bibliotheca Regis Galliæ MS. Gr. asservantur. Teste Ph. Labbeo Nov. Biblioth. MSS. p. 2. §. 2. p. 88. (*b*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

MARCUS EUGENICUS, metropolita Ephesinus, Græcorum in synodo Florentina pugil indefessus, fideique orientalis strenuus propugnator, claruit anno 1436. Disputationibus contra Latinos famam late propagavit, scriptis immortale sibi nomen peperit, quorum plurima congessit H. Whartonus, sunt autem alia a nobis minime prætereunda. *Capita 68. contra hæresin Acindynistarum* de distinctione divinæ *Essentiæ & Operationis.* (*c*) Pr. Κεφάλαιον ά. Εἰ ταυτὸν ἐπὶ Θεοῦ οὐσία καὶ ἐνέργεια, τὰ ἐκ τῆς οὐσίας. Habentur Græce MSS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 171. *De Processione Spiritus S. contra Latinos.* Pr. Καινή τις ἴσως ὡς ἀληθῶς καὶ ἀλόγιστος ὡς οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ. MS. *ibid.* Cod. Theol. 202. Hunc tractatum nostro Ephesio, etsi auctoris nomen subticeatur, Cl. Tengnagelius asseruit. Fragmentum operis cujusdam (forte superioris) *de Processione Spiritus S.* Pr. Εἰ δὲ καὶ τὸν μέγαν Κύριλλον συνηγορεῖν. MS. *ibid.* Cod. Theol. 222. n. 6. *Capita Syllogistica* adversus Latinos *de Processione Spiritus S.* Pr. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον. MS. *ibid.* Cod. Philos. 224. n. 6. *Alia Capita Syllogistica de Processione*, &c. memorat Allatius. Pr. Ἐρώμεθα τοὺς Λατίνους, quæ in biblioth. Vaticana, cum *Responsione* Georg. Scholarii & Bessarionis Græce MSS. asservantur. Vide Allat. de Consens. lib. 3. c. 3. §. 4. col. 935. Exstant etiam in Bodleian. Cod. 720. *Responsio ad Latinorum assertiones de Igne Purgatorio*, Ferrariæ anno 1438. habita. Pr. Ἐπειδὴ μετὰ ἀγάπης ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ παρ' ὑμῶν εἰρημένα. *Responsio secunda ad Latinorum assertiones de Purgatorio.* Pr. Ἐπειδὴ σαφέστερον ἡμᾶς ἀπαιτεῖτε καὶ καθαρώτερον ἐπὶ τοῖς ἠρωτημένοις. Utraque babetur Græce MS. in biblioth. Cæsarea, Cod. Philos. 224. n. 3, 4. In eodem codice reperiuntur & *aliæ quædam Quæstiones Theologicæ*, Græce MSS. Pr. Ἡ τοῦ Υἱοῦ προσηγορία δύο ταῦτα σημαίνει. *Cantica duo in SS. Trinitatem & Incarnationem Domini*, quorum primum sic incipit, Μέγα τὸ εὐσεβὲς κήρυγμα. nec non *Canones Octo in S. Virginem Deiparam*, quorum primus hoc modo incipit, Ἀρχόμενος σήμερον τοῦ τελευταίου. Exstant Græce MSS. *ibid.* Cod. Theol. 187. *In Orationem Dominicam Commentarius*, Græce MS. *ibid.* Cod. Philos. 195. n. 13. *Confessio Fidei* in concilio Flo- 1436. R. G.

(*a*) Item Lat. in Liturgicis Claudii de Sainctes *Antverp.* 1562. 8vo. p. 82. referente *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 45. vol. 10. p. 530. (*b*) Scripsit etiam Marcus *expositionem in quosdam Canones* Jo. Damasceni teste eodem *Fabr.* Bibl Gr. L. 5. c. 30. §. 11. vol. 8. p. 821. (*c*) Liber Monachi *Marci adversus Barlaamum & Acindynum* habetur MS. in Cod. 238. Bibl. Coislinianæ. Vid. Catalog. ejusdem Bibl. a Montfaucon. edit. p. 404.

Sec. XV. ab anno MCCCC. rentino. Pr. Ἐγὼ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι δόγμασιν ἐντραφεὶς εὐσεβέσιν, MS. in biblioth. Bodleian. Cod. 114. iterumque *ibid.* Cod. 3377. Hujus meminit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 3. §. 4. col. 934. & contra Creighton, p. 162. *De hominis imbecillitate* tractatus, Græce MS. in bibl. Augustana. *Epistola* ad Georg. Scholarium, qua mutatam animi sententiam, & in Latinos lapsum plorat. Habetur Græce MS. in biblioth. Bodleian. & Regia Paris. eamque velut ἀνέκδοτον laudat Cl. Ds. du Cangius, Gloss. Med. Græc. col. 1281. sub Verb. Ῥάμπλιον. Eandem autem ex Cod. MS. Ambrosiano descriptam cum versione sua Græce & Latine edidit doctissimus Allatius, contra Creighton, p. 88. *Epistola* altera ad Geor. Scholarium. Pr. Τὴν γραφήν σου δεξάμενος. Hujus uti & *Responsionis* quam paravit Andreas Colossensis notitiam debemus industriæ L. Allatii de Georgiis, p. 396. (*a*) *Expositio Officii Ecclesiastici* Græce typis mandata est *Jassii* in *Moldavia* 1683. fol. Simeonis Thessalonicensis operibus subnexa. Fortasse Expositio ista non differt a Paraphrasi in Pentecostarium a Marco nostro adornata, cujus mentionem habet L. Allatius de Libr. Eccl. Græc. Dissert. 2. p. 280. Piorum quorundam Cretensium rogatu scripsit Sermonem annua S. Eliæ celebritate in Officio legendum. Pr. Ἔδει μὲν ἀληθῶς ἡμῖν οὐρανοδρόμου λόγου συνεπαρθῆναι. Hujus testem habemus Greg. Protosyncellum, Apologia adv. M. Ephesii Epistolam, Conc. tom. 13. c. 805. Tractatus denique *de Purgatorio*, a Bon. Vulcanio primum, dein a Cl. Salmasio typis subjectus, Nilo Thessalonicensi ab Allatio* ascriptus, nostrum Ephesium auctorem habuisse videtur, uti ex Sixto Senensi, † & Mart. Crusio didicimus, quod & reverendiss. Usserius Armachanus observavit. Erat & Marco frater nomine Joannes; de quo nonnulla Cl. Whartonus infra ad an. 1438. Hujus, ut videtur, opera Simeonis archiepiscopi elogium in synodico Thessalonicensi conscriptum est. Vide Allatium de Simeon. p. 187.

* Dissert. de Nilis, p. 45.
† Biblioth. Sanct. L.6. Annot.259. p. 526.
* Turco. Græc. p. 186.

1436. H. W. BESSARION, gente Græcus, patria Trapezuntinus, ordinis S. Basilii monachus, anno circiter 1436. Monasterio post 21. annos inibi exactos eductus, & ad honores eadem de causa, ob quam Marcus Eugenicus, evectus est, archiepiscopus Nicænus constitutus. Anno 1438. ad concilia Ferrariense & Florentinum profectus, latum eloquentiæ & doctrinæ explicandæ campum nactus est. Marco in disputando socius datus, præclare rem gessit; Latinorum argumenta acute dissolvit, & Græcorum causam nervose admodum tutatus est. Famæ sibi exinde comparatæ (neque enim aliud versipellis homo egit) fatur, mollius deinceps pedem Latinis commisit; ita ut in istorum partes pedetentim propendere, & pontificis gratiam aucupari, manifestis indiciis deprehenderetur; acriter a Marco eo nomine increpitus, & spurius, atque ecclesiæ patriæ proditor appellatus. Sub concilii finem detracto velo ad Latinos penitus defecit; eorum causam strenue promovit; & Josepho patriarchæ CP. moribundo concilii definitiones subscriptione sua confirmare persuasit. Soluto concilio, in Græciam reversus, patriarcha CP. a Joanne Imp. & Latinorum sectatoribus designatus est; verum Græcis, quotquot Florentiæ fidem non decoxerant, avitam religionem mordicus retinentibus, & Latinorum amicos cane & angue pejus detestatis, dignitate patriarchali cedere necesse habuit. In Italiam itaque se recipiens, divitiis simul ac honoribus ab Eugenio pontifice cumulatus est, & inter cardinales cooptatus. A Nicolao V. Eugenii successore episcopus Tusculanus, & legatus Bononiæ constitutus est: quam quidem provinciam tanta prudentia quinquennio administravit, ut perpetuus patronus ac protector a Dominicanis pariter ac Franciscanis sodalibus designaretur. Post Nicolai mortem anno 1455. parum abfuit quin summus pontifex a cardinalibus eligeretur. Post annum 1458. Pio II. papæ belli contra Turcos suscipiendi author fuit; & ad Fredericum Imp. ac Germaniæ principes, & Venetorum Rempublicam legatione perfunctus, omnes flagrantissimis precibus ad sacrum bellum concitavit. Apud illos quidem surdis cecinit, his vero facundo sermone id animi addidit, ut exercitum haud contemnendum conscriberent. Verum Pii mors repentina tantos belli apparatus dissflavit. Anno circiter 1464. a Paulo pontifice in Isidori cardinalis, titularis patriarchæ CP. defuncti, locum suffectus est, & post Pauli obitum anno 1471. omnium votis ad papatum expetitus, fatali quodam casu dignitate excidit. A Sixto pontifice in Galliam legatus, sub reditu Taurini morbum, Ravennæ mortem incurrit, anno 1472. ætatis suæ 77. Romæ in Basilica SS. Apostolorum sepultus. Vir, judice Chalcocondyla,* ξυνέσει τε τῇ ἀπὸ φύσεως, πολλῶν δὴ τῶν εἰς τοῦτο εὐδοκιμούντων Ἑλλήνων μακρῷ γενόμενος, κρίνειν τε ἐφ' ᾧ, τι ἂν γένοιτο, κράτιστος δοκῶν γενέσθαι, τὰ δὲ εἰς σοφίαν, τὴν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, οὐδενὸς δεύτερος, quin & non modo omni litterarum genere excultissimus, sed & summas litteratorum Mecænas; adeo ut familia ejus artium liberalium officina vi- * Hist. l. 6.

(*a*) Extrema Marci Ephesii morituri *verba ad Scholarium* quibus ipsi Græcæ Ecclesiæ defensionem commendat, una cum Scholarii responsione edidit Renaudotus ex Cod. Reg. 2963. Gr. & Lat. p. 70. seq. ad Scholarii homilias de Eucharistia.

deretur;

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

deretur; & ipse Græcis libris magno sumptu in Italiam transvectis bibliothecam locupletissimam Venetiis erigeret; cui Marcum Ant. Sabellicum Roma lauto stipendio accitum præfecit; eamque moriens Venetæ Reipublicæ dono dedit.

SCRIPTA.

Liber de Sacramento Eucharistiæ, & quibus verbis Corpus Christi conficiatur: Exstat. Lat. in Bibliotheca Patr. tom. 26. Gr. Lat. Inter SS. Patrum Liturgias *Parif.* 1560. (*a*)

Oratio dogmatica in Synodo Florentina habita de causis schismatis. Habetur Gr. Lat. Concil. tom. 13. p. 391.

Alia Oratio de Unione ineunda, sessione prima concilii Ferrariensis habita. Gr. Lat. *ibid.* p. 36. (*b*)

Epistola prolixissima ad Alexium Lascarin Philanthropenum, Antidotus dicta, de successu synodi Florentinæ & processione Sp. S. Exstat Lat. Concil. tom. 13. p. 1228.

Epistola alia ad eundem de Processione Spiritus S.

Apologia pro Vecco, seu *Confutatio Confutationum Palamæ.*

Epistola generalis ad omnes, qui sedi Patriarchali CP. subjunt. Quam ipse postea Bessario Latine vertit. (*c*)

Responsio ad quatuor argumenta Maximi Planudis de Processione Sp. S. ex solo Patre. Opuscula ista quatuor edita sunt Gr. Lat. a Petro Arcudio in aurea sua Opusculorum Theologicorum collectione, quam *Romæ* emisit anno 1630. 4to.

Epistola ad Pædagogum filiorum Thomæ Palæologi, quomodo pecunia iis a pontifice assignata per singulos menses distribuenda sit; & dicti filii in omni pietate & obedientia erga sedem Romanam instituendi. Græce edidit Jac. Pontanus in notis suis ad G. Phranzæ Historiam *Ingolstad.* 1604. 4to. Gr. Lat. cum notis Jo. Meursius *Lugd. Bat.* 1613. 8vo. (*d*)

Epistola ad Senatum Venetum de Bibliotheca sua, quam iis in æde S. Marci locandam donaverat. Habetur Lat. inter Epistolas Philologicas a Melch. Goldasto editas *Francofurt.* 1610. p. 500. (*e*)

Oratio, sive Consilium de bello movendo contra Turcos. Prodiit *Islebii* 1603.

Monodia in obitum Manuelis Palæologi Imp. Lat. apud Bzovium ad an. 1472. §. 56.

In calumniatorem Platonis libri 4.

Correctio librorum Platonis de Legibus.

De natura & arte contra Trapezuntium.

Translatio 14. *librorum Metaphysicorum Aristotelis, & unius Metaphysicorum Theophrasti.* Prodierunt simul opera ista philosophica *Venet.* 1503. 1516.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

BESSARION, natione Græcus, domo Trapezuntinus, episcopus Nicænus, & S. R. E. cardinalis, ac tandem post captam CPolim titulo tenus patriarcha CPolitanus, claruit anno 1436. Varia eruditionis suæ monumenta post se reliquit; horum multa numeravit Cl. Whartonus, supersunt plura nobis indicanda. *Epistola* ad Geo. Gemisti Plethonis filios, *de obitu & laudibus* patris. Pr. Πέπυσμαι τὸν κοινὸν πατέρα. Exstat MS. in bibl. Vindob. Cod. Theol. 243. iterumque Cod. 256. n. 9. Græce & Latine ex versione sua edidit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 3. §. 6. & de Georgiis, p. 392. *Epigramma in proprium Sepulchrum*, Græce MS. *ibid.* edidit Ant. Sanderus Elog. Card. *Lovan.* 1526. *In Theodoram Constantini Imp. Conjugem* Iambi sepulchrales, eos Græce & Latine edidit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 4. §. 4. *Apologia pro Latinis de Processione Spiritus S.* sive *Refutatio Capitum Marci Ephesii contra Latinos*, quam quidem apologiam Gennadius incepit, verum morte occupatus, ut dicitur, perficere non potuit, Bessarion autem rogatu Gregorii patriarchæ CP. absolvit. Pr. Ὁ Λατίνων τε καὶ Γραικῶν πρὸς ἀλλήλους. Hujus meminit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 3. §. 1. Exstat MS. *ibid.* Cod. Theol. 256. n. 6. Eandem vidit ac legit P. Arcudius in MS. codice ex Creta allato in bibl. Gasp. Viviani episc. Anagnini, uti ipse refert de Concord. lib. 2. c. 15. *Professio fidei Christianæ in Synodo Florentina prolata*; in 21. articulos divisa. Pr. Α. Πιστεύομεν ὅτι ἐστὶ Θεὸς δημιουργὸς πάντων ὅσα εἰσί· Β. Ὅτι ὁ Θεὸς οὔτε σῶμά ἐστιν, οὔτε σῶμα ἔχει. MS. *ibid.* Cod. Theol. 292. *Epistola* ad Geor. Gemistum Plethonem *de quatuor quæstionibus Philosophiæ Platonicæ*, viz. περὶ τοῦ ἀνυποστάτου· περὶ τοῦ μεθεκτοῦ καὶ ἀμεθέκτου· περὶ τῆς τῶν ὄντων συνωνυμίας καὶ ὁμωνυμίας· & περὶ τῆς εἱμαρμένης. Pr. Κοινῆς πᾶσιν ἐνεσπαρμένης ἐννοίας. Habetur MS. cum *duplici* Plethonis *Responsione*, Græc. *ibid.* Cod. Philos. 74. n. 2. *Epistola* ad Theodorum Gazam *de Georg. Trapezuntii libro* pro *Aristotele* contra *Platonem.* Pr. Οὐκ ἐθαύμαζον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἠσθόμην. MS. *ibid.* n. 5. Vide Allat. de Georgiis, p. 378. *Epistolæ aliæ* Manuel. Chrysoloræ epistolis conjunctæ, Græce MSS. *ibid.* Cod.

1436. R. G.

(*a*) Non prodiit cum Liturgiis Patrum *Parif.* 1560. nam nec Gr. nec Lat. ibi habetur Bessarionis Scriptum, sed tantum Scriptum Marci Ephesii, quod Bessario oppugnavit, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 9. vol. 10. p. 404. (*b*) *Oratio de Unione Eccles. Latinæ cum Græca* habetur MS. in Bibl. D. Julii Justiniani Venet. teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 435. (*c*) Exstat Lat. ex Bessarionis versione ap. Odoricum Raynaldum ad an. 1463. n. 58. seq. (*d*) Et ex Meursii versione a *Labbeo* in editione regia. Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 12. vol. 6. p. 341. (*e*) Et cum Herm. Conringii præfatione *Lipf.* 1674. *Epistola ejusdem argumenti* exstat ap. Petrum Justinianum Hist. Venet. lib. 8. Indicem librorum, qui omnes fere MSti sunt, dedit Thomasinus in Catalogo MSS. Bibl. Venetarum edito *Utini.* 1650. 4to. p. 35. ut monet *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 405.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. Philos. 245. *Epistolæ* ipsius Græco-barbaræ ad Palæologos meminit Habertus, notis ad Euchologa. p. 155. (*a*) *Tractatus ejus de Primatu Papæ*, eum laude meminit L. Allatius de Consens. lib. 3. c. 6. §. 1. col. 966. & de Georgiis, p. 403. In isto autem opere Gennadii patriarchæ librum ejusdem argumenti eum destorasse autumat vir doctissimus. *D. S. Joannis Evangelistæ obitu*, contra Geo. Trapezuntium scripsisse Bessarionem testatur Allatius, *ibid.* p. 379. *Sanctorum etiam Patrum, tum Orientalium, tum Occidentalium sententias, quæ de Processione Spiritus S. etiam ex Filio agebant*, in unum fasciculum collegit, & ad Alexium Lascarim misit, uti ipse in *Epistola ad eundem* diserte refert, quam quidem epistolam ut obiter hoc notem. a se versam Latine primus edidit Abramus Cretensis cum concilio Florentino, *Romæ* 1526. fol. *Physicæ demonstrationes de Deo*, & *Epistolæ nonnullæ* ad Geo. Gemistum exstant Græce MSS. in bibl. Bodleian. Cod. 2290. *Epistolæ & Sermones* Græce MSS. in biblioth. Regia Scorialens. *Oratio funebris in Cleopam Palæologinam Imp.* Græce MSS. in biblioth. Regia Paris. Cod. 2209. *Epistolæ tres*, 1. Ad Andronicum Callistum philosophum. 2. Ad Michaëlem Apostolium. 3. Ad Plethonem; Græce MSS. *ibid.* Cod. 24. Exstant demum nonnulla opera *Physica* & *Mathematica*, quibus non est immorandum.

1436. H. W. EDMUNDUS DINTERUS, natione Belga, patria Brabantus, claruit anno 1436. In aulico strepitu & splendore vir ad maxima quæque idoneus multos annos transegit, Antonio I. ejusque filiis Joanni IV. & Philippo I. ac demum Philippo *Bono* dicto Brabantiæ ducibus a secretioribus consiliis: Otii tandem appetens aulæ valedixit, & sacris mysteriis insignitus canonicatum in ecclesia D. Petri Lovaniens. obtinuit, ubi Deo & musis vacavit. Obiit Bruxellis anno 1448. Litteris consignavit *Chronicon Brabantiæ*, quod manu exaratum olim fuit penes Joan. Miræum episcopum Antverpiens. teste ipsius ex fratre Nepote Aubert. Miræo ejusdem ecclesiæ decano. Elog. Belg. p. 195. Idem MS. apud Casparum Gevartium latuit, unde & brevi in lucem proditurum sperare nos jussit Fr. Sweertius.* *Seriem* etiam *Genealogicam Ducum Burgundiæ, Brabantiæ*, &c. congessit, a Geor. Neomago cum Philippi ducis vita a se adornata *Francofurti* editam. *Historiam* denique *Vitæ & Obitus Philippi a Burgundia Episcopi Ultrajectini*, quæ prodiit *Argentorat.* 1519. Duæ posteriores lucubrationes habentur in Germ. rerum Script. a Frehero editas *Hanov.* 1611. tom. 3. fol.

* Athen. Belg. p. 229.

GEORGIUS SCHOLARIUS, natione Græcus, ϰ̓ παρ᾽ Ἕλλησι τὰ εἰς σοφίαν εὐδοκιμῶν, inquit Chalcocondylas,* *inter Græcos doctissimus*, Marci Ephesii summus sectator & amicus, Latinorum hostis virulentissimus, claruit anno 1438. Tandem vitam monasticam amplexus, deposito Georgii, Gennadii nomen assumpsit, & monasterii cujusdam in monte Atho præfecturam suscepit. Hactenus res patet. In reliquis hæret aqua. Eodem enim tempore in oriente floruit Georgius quidem Scholarius, qui Joanni Imp. inter familiares habitus, concilio Florentino interfuit, ac tandem capta Constantinopoli laicus adhuc in thronum patriarchalem CP. evectus est, cui post quinquennium renuncians, in monasterium se recepit, assumpto Gennadii nomine, multaque pro Latinis scripsit. An unus idemque cum priore Georgius iste fuerit, vel quænam cuique partes sint assignandæ haud satis patet. In eam it sententiam Matthæus Caryophilus, Iconiensis episcopus,* ut existimet duos fuisse Scholarios, alterum Latinorum amicum, qui concilio Florentino adfuit, & ante captam Constantinopolim laicus obiit; alterum eorundem hostem, qui captæ urbis patriarchatum obtinuit. Verum sententia ista multis nominibus damnanda venit. Pluribus eam oppugnat, aliamque a se confictam profert* Leo Allatius; Georgium nempe Marci amicum, morbo impeditum esse, quo minus concilio interesset, & ante captam urbem defunctum, Græcorum causam ad extremum usque spiritum fovisse: Georgium e contra patriarcham concilio adfuisse, & cum Latinis semper sensisse. Multa sane argumenta congerit Allatius; quæ tamen, ut id pace tanti viri dixerim, rem extra omnem controversiam nequaquam ponunt. Hallucinatur quidem Caryophilus; sed quid si unicum illo sæculo floruisse Scholarium dicamus; qui primum patriæ ecclesiam constanter propugnans, postea ad Latinos defecerit, & thronum patriarchalem conscenderit. Certe disertis id affirmant verbis Phranza* (scriptor coævus, & in Græcorum republica versatissimus; sola cujus autoritas mille argumentis præponderare debet) historia civilis CP. Manuel Malaxus,* aliique; ut de Latinis taceam. Sane mutasse sententiam Scholarium haud adeo mirantur, qui versipelle Græcorum ingenium norunt, præterquam quod Scholarium, quisquis ille demum fuerit, qui concilio Florentino interfuit, Latinis adeo non accessisse, ut Marci Ephesii æmulus subscriptionem constantissime denegarit; totidem verbis prodant Phranza, & Rhacendyta apud Plusiadenum, ut Chalcocondylam impræsentia-

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1438. H. W.

* Hist. l. 6.

* Præfat. ad 5. cap Concil. Florent.

* De Consensu, l. 3. c. 5, 6. & Diatrib. de Georgiis p. 394.

* Hist. l 2. c. 19.

* Hist Eccl.

(*a*) Epistola ad Ludovicum XI. habetur ap. *Dacher.* Spicil. tom. 4. p. 401. Edit. nov. tom. 3. p. 842.

rum

Sæc. XV. ab anno MCCCC. rum mittam. Utut sit, id doctissimi Allatii auctoritati, & aliquali saltem argumentorum verisimilitudini damus; ut Scholarium bisecemus, .& Patriarcham infra suo loco exhibeamus. Scripsit Scholarius, Latinorum adversarius, syntagma, ὀρθοδόξων καταφύγιον dictum, *adversus Synodum Florentinam*, in partes seu libros 8. distributum. Prodiit Græce *Londini* in 4to. sed absque anni nota, editum. (*a*) *Epistolas* ejusdem aliquot ad Notaram, magnum ducem & imperatoris generum, MSS. citat, & exinde fragmenta profert Allatius de Consensu, l. 3. c. 5. sect. 3. Diatrib. de Georgiis, p. 397, 398. & singularum initia exhibet *ibid.* p. 409. Orationem etiam *De inani, irrationali, & incomposita circa fidem, permissione Dei, attentata novitate*, idem se MS. legisse prodit de Consensu, c. 6. §. 4.

1438. H. W. JOANNES EUGENICUS, magnus ecclesiæ patriarchalis CP. nomophylax, Marci Ephesii frater germanus; cui in oppugnandis Latinis opem subsidiariam, in concilio Florentino anno 1438. præsens, tulit: cumquo moras de die in diem a pontifice Romano necti animadverteret; & subtimidum imperatoris sui animum odio haberet, fugam molitus est, Marcum etiam fratrem in consilii partem trahens. Verum e fuga retractus, inceptum facinus pudore luit. Scripsit *Antirrheticum adversus Synodum Florentinam*; cujus fragmenta quædam Gr. Lat. exhibet L. Allatius lib. de Purgatorio, p. 61, 220, 241, 265. (*b*)

1438. H. W. ISIDORUS, RUTHENUS a sede sua episcopali dictus, gente Græcus, patria, ut videtur, Thessalonicensis, ordinis S. Basilii monachus, & monasterii S. Demetrii apud Constantinopolim abbas. Anno circiter 1435. a Joanne Imp. ad concilium Basileense una cum Demetrio Palæologo, magno duce, legatus, imperatorem suum cum episcopis Græcis, rejecto Eugenio papa, ad concilium profecturos esse pactus est; modo ipsi patres conventa servarent; & in unionis tesseram missam Basileæ celebravit. Paulo post reditum, metropolita Kioviensis, totiusque Russiæ patriarcha creatus est. Anno 1438. Dorothei etiam patriarchæ Antiocheni una cum Marco Ephesio vicem obiens, concilio Florentino interfuit; & pro Græcis adversus Latinos erudite aliquamdiu disputavit. Postea vero vela flectens in Latinorum partes manibus pedibusque transivit: adeo ut sub finem concilii, Bessarionem sectarium nactus, anathema Marco Ephesio subscribere recusanti a concilio incutiendum esse acriter, frustra tamen, contenderet. Falluntur itaque Gemistius & Amyrutzius, qui Isidorum decretis synodi Florentinæ neutiquam consensisse volunt. Soluto concilio, in Italia substitit: atque anno 1439. ab Eugenio papa presbyter cardinalis titulo S. Petri & Marcellini, renunciatus est. Mox in Russiam reversus, a Russis unionem cum ecclesia Romana initam exosis captus, bonis exutus, & in carcerem conjectus, fuga ægre demum evasit. Dein a Nicolao V. titulari Constantinopolis patriarchatu insignitus, & in orientem legatus, miserrimæ urbis regiæ cladi anno 1453. adfuit. Turcorum manibus astu quodam elapsus, Italiam repetiit; & episcopus Sabinensis, ac cardinalium collegii decanus constitutus, obiit demum Romæ an. 1463. Scripsit *Epistolam lugubrem de capta a Turcis Constantinopoli*, ex Pera anno (non 1452. quod error est numeri, sed) 1453. datam; quæ habetur inter epistolas Turcicas a Reusnero editas l. 4. p. 104. (*c*)

1438. H. W. GEORGIUS GEMISTUS, PLETHO ob Platonis amorem, ut non nulli volunt, cognominatus, genere Constantinopolitanus, qui tamen in Peloponneso ut plurimum vitam degit, philosophus nobilissimus, ὁ σοφὸς a Sguropulo passim appellatus, quo post Platonem & Aristotelem σοφώτερον οὐκ ἔφυσεν ἡ Ἑλλάς, adeo ut Platonis anima in Gemisti corpus transmigrasse videretur, inquit Bessario cardinalis in epistola * ad Demetrium & Andronicum Gemisti filios. Acer Latinorum adversarius, adeo ut ab imperatore circa an. 1426. de proposito suo concilium occidentale adeundi interrogatus; id omnino improbaret, in ecclesiæ Græcæ dedecus & servitutem rem cessuram esse vaticinatus. Anno tamen 1438. concilium Florentinum a Græcis adductus est; ut haberent; quem scholasticis Latinorum argutiis opponerent. Nec sane ille conceptam de se opinionem fefellit: nodosa Latinorum argumenta acumine singulari diluit; & Græcorum causam summo pariter verborum robore atque eloquentia egit; tanto etiam zelo, invictaque animi constantia usus, ut posthabito imperatoris Latinorumque favore, partes susceptas neutiquam desereret; nec ad finem usque concilii, disputandi ardorem remitteret. Obiit centenarius in Græciam redux, quo vero anno non liquet. Μέγα κλέος Ἑλλάδι πάσῃ γέγονεν ἐκεῖνος ἀνὴρ, inquit Bessarion, * μέγας αὐτῇ κόσμος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσεται. *Magnum ipse vir Græciæ decus fuit: magno illi in posterum ornamento erit.* Philosophiæ antiquæ, inprimis Platonicæ,

* Ap. Allat. de Consens. l. 3. c. 3. §. 6.

* Loc. cit.

(*a*) An. 1624 editore Nicodemo Metaxa, postea episcopo Cephaleniensi ut notat *Tho. Smith.* Miscellan. vol. 2. p. 13 (*b*) Habetur MS. in Biblioth. Bavarica, teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 522. (*c*) Item ap. *Dacher.* Spicil. tom. 8. p. 286. Edit. nov. tom. 3. p. 793. Et ap. *Odoricum Raynaldum* ad an. 1453. n. 6.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

admodum deditus fuit; illam maximo semper studio excoluit; & de reconditioribus ejus mysteriis scripta quam plurima in lucem edidit. Hinc arrepta occasione, magis tamen famæ invidia motus, Georgius Trapezuntius * eum a Christiana fide tandem ad ethnicismum penitus descivisse, precesque Soli extrema ætate obtulisse calumniatur. Doctrinæ autem famam illi adeo non audet denegare; ut *Platone non minorem eloquentia, non inferiorem scientia* fuisse libenter agnoscat.

* Comparat. Platon & Aristot. cap. ult.

SCRIPTA.

De Processione Spiritus S. Demonstratio, Sp. S. ex Patre solo procedere neque inde aliquod absurdum sequi: in qua Græcorum sententiam philosophicis ut plurimum rationibus demonstrare satagit.

Aliud de eodem argumento Opus uberius, & rationibus abundantius. Utrumque MS. a se visum esse prodit L. Allatius de Consensu l. 3. c. 3. §. 6. Habetur quinetiam MS. in Bibl. Augustana.

Index MSS Bibl. August. p. 90.

Libri 2. de gestis Græcorum post pugnam ad Mantineam. Prodierunt Lat. ex Marci Ant. Antimachi versione *Basil.* 1540. Græce ad calcem Xenophontis *Venet.* 1503. ex Aldi officina, & *Basil.* 1557. fol. (*a*)

De rebus Peloponnesiacis constituendis Orationes 2. Gr. Lat. *Antverp.* 1575. fol. (*b*)

De virtutibus Libellus, Gr. *ibid.* 1572. fol. Gr. Lat. *Basil.* 1552. 8vo. *Antverp.* 1575. fol. *Jenæ* 1590. 8vo.

De differentia Philosophiæ Aristotelis & Platonis. Græce *Paris.* 1541. 8vo. Lat. *Basil.* 1574. (*c*)

Scholia in Zoroastris Oracula, Gr. Lat. *Paris.* 1538, 1599. 8vo. (*d*) Inedita, quæ præcipue sunt historica, rhetorica, philosophica, longa serie recenset Leo Allatius Diatr. de Georgiis eorumque scriptis, p. 385, &c. quæ ab eo petat lector curiosus. Tractatus illius *de Fato*, &c. exstat MS. in Bibliotheca Augustana. *Thessaliæ Descriptionem chorographicam* ejusdem (quæ quidem Allatii notitiam fugit) in Bibliotheca regis nostri MS. vidi. (*e*)

Index MSS Bibl. August. p. 85. 90.

1438. R. G. **GEORGIUS GEMISTUS PLETHO**, natione Græcus, patria Byzantinus, philosophus omnibus numeris absolutus, Platonis discipulus & propugnator; *non tantum iis qui nunc vivunt, sed ipsi etiam Aristoteli, omnibusque veteribus, si eorum ætate fuisset, venerandus*, ita de eo Mich. Apostolius; claruit anno 1438. Scripta quod attinet, etsi paucissima ex istis theologici sint fori, cum tamen abditissima philosophiæ castioris mysteria explicent, omnique eruditionis genere sint refertissima, catalogum eorum, iis solum quæ a Cl. Whartono memorantur prætermissis, conficere non gravabimur, eundem lectori φιλοβίβλῳ haud ingratum fore arbitrantes. *Protheoria*, sive Præmeditatio in Manuelis Palæologi Imp. orationem funebrem, quam in obitum fratris sui Theodori Despotæ adornavit. Hanc dictæ orationi præfixam Græce & Latine edidit vir de Græcis litteris optime meritus Fr. Combefisius, Bibl. PP. Auctar. tom. 2. p. 1037. *Orationes* duæ funebres, una in *obitum Cleopes* Theodori Despotæ supradicti uxoris, in qua *de animi immortalitate* agitur. Pr. Σόλων μὲν ὁ σοφὸς πρὸς τὰς σφίσι τὲ αὐτοῖς. Altera in *Hypomenem*, Irenem scil. Manuelis Imp. conjugem, quæ valedicto sæculo *Hypomenes* nomen assumpsit. Pr. Τῇ τῶν ἡμετέρων βασιλέων. Utraque habetur Græce MS. in Bibl. Vindob. Cod. Theol. 256. n. 2. Bodleiana, Cod. 33, 114. & Regia Paris. Cod. 2016. *Oratio* funebris in *Helenam* Palæologinam, exstat Græce MS. in Biblioth. Vaticana, ex fide L. Allatii, * & in Augustana. *Responsio* ad Georgii Scholarii pro Aristotele contra Platonem objectiones. Pr. Σχολάριος. Ἐπεὶ τὸ βιβλίον τῶν κατ' Ἀριστοτέλους βλασφημιῶν κ. ἐς ἡμᾶς ὀψὲ περιῆλθεν. Πλήθων· Ἐγὼ μὲν οὐκ ὀψὲ ὥς γε σὺ φῄς. MS. in Bibl. Vindob. Cod. Philos. 74. n. 1. Bodleian. Cod. 114. Regia Paris. Cod. 1281. Opus illud pulcherrime descriptum, a Nicolao Alemanno dono acceptum, Gottardi Voëgilini, typographi ni fallor Basileensis, precibus victus L. Allatius ei imprimendum tradidit, utrum unquam prelo exierit non comperi. *Epistolæ* duæ *Responsoriæ* ad quatuor *Quæstiones* a Bessarione propositas. Prima sic incipit. Οὐ πάντα οἴονται χρὴ τοὺς ἄνδρας τούτους. Altera hoc modo; Ἐπειδὴ καὶ μαρτυριῶν δέῃ πρὸς τὰ προγεγραμμένα σοι. Utramque manu exaratam habuit Allatius; utraque jam exstat MS. in Bibl. Vindob. ubi supra. n. 3. *Collectio summaria Zoroastræorum & Platonicorum Dogmatum.* Pr. Ἐκεῖνα μάλιστ' ἂν δέοι κεφάλαια εἰδέναι. MS. *ibid.* n. 6. iterumque Cod. 312. n. 2. (*f*) In eadem locupletissima Bibliotheca Cod. Philos. 140. n. 6. habentur Græce MSS. *Methodus Astronomica* cum subjunctis *Canonibus* eo pertinentibus, & *introductione in Genethlialogiam*; item *Canon Chronologicus* a Nabonassaro usque ad suam ætatem, n. 7. in fine autem imperfectus. Scripsit præterea Gemistus *de Legibus* libros

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

* Diatr. de Georg. p. 386.

(*a*) Prodierunt etiam ex *Zacharia Orthi* versione *Rostoch.* 1575. 8vo. & Hispanice versi *Valladolit.* 1604. 4to. (*b*) Item *Basil.* 1577. 8vo. *Epistola* alia ad Manuel. Palæolog. Imp. *de rebus Peloponnesiacis* exstat inedita in Bibl. Cæsarea teste Lambecio vol. 7. p. 167. (*c*) Item *Venet.* Gr. Lat. 1540. 8vo. (*d*) Recus. in novissima Oraculorum Sybillinorum editione Græco-Latina *Amstelod.* 1689. 4to. (*e*) Exstat etiam in Bibl. Cæsarea Lambec. vol. 7. p. 165. Ex libro nono Strabonis exceptam notat Labbeus Bibl. Nuv. MSS. p. 120. (*f*) Ex Augustano Cod. edidit Valentinus Hermannus Thryllitius *Witeberg.* 1719. 4to.

tres,

Sæc. XV. ab anno MCCCC. tres, *totius Antiquitatis & Theologiæ Philosophorum promoscondos*, *dignosque* L. Allatio judice, *qui in omnium manibus terantur*, a Gennadio patriarcha CP. velut blasphemos, & ethnicismi labe fœdatos flammis damnatos. Ex his non nisi pars primi superest, cujus sex capita habentur MSS. in Biblioth. Barberina, decem in Cæsarea Vindoc. Cod. Philos. 312. (*a*) Pr. *Τάδε συγγέγραπται περὶ νόμων.* Vide Lambecii Comment. lib. 7. Hujusce operis segmenta varia sub variis titulis disposita hic illic in Bibliothecarum claustris constricta tenentur, viz. *Demonstrationes Physicæ de Deo.* Pr. *Πᾶν τὸ ὂν ἐνεργείᾳ ἐξ ἀνάγκης ἔχει.* *De Fato.* Pr. *Πότερα δὲ ὥρισταί τε καὶ εἵμαρται ἅπαντα.* *De Insomniis.* Pr. *Πόσοις τρόποις τὰ ἐν ὕπνοις φαινόμενα.* *De ortu & progenie Deorum: de Mensium ac Annorum ordine, Dierumque recensione*: postremum reperitur in Bibl. Regia Scorialensi, quæ ipsum antecedunt tria in Cæsarea Vindob. Scripsit item Pletho *de Incarnatione Filii Dei* tractatum, & *de Processione Spiritus S. contra Latinos* duplicem; quorum primus sic incipit, *Τὸ ὑπὲρ Λατίνων βιβλίον τὸ ἐς ἡμᾶς ἧκον*, exstatque MS. in Bibl. Bodleian. Cod. 114. & in Augustana. Alter hoc modo, *Βιβλίον τόγε εἰς ἡμᾶς ἧκον.* Hujus meminit L. Allatius de Consensu, lib. 3. c. 3. sect. 6. col. 937. & brevem exinde laciniam profert, *ibid.* col. 908. Asservantur MSS. *Monodiæ* variæ in Bibl. Bodleian. Cod. 33. *Epistolæ* in Bibl. regis Gallorum: *Excerpta* quam plurima *Historica*, *Geographica*, *Philosophica* ex Diodoro Siculo, Appiano Alexand. Plutarcho, Xenophonte, Æliano, Procopio, Ptolomæo, Strabone, &c. habentur Græce MSS. in Bibl. Vindob. Bodleian. & Regia Paris. Denique Gemisti opera Græce calamo exarata Neapoli in Bibl. Augustin. *Cœnobii S. Joannis de Carbonaria* se vidisse affirmat Cl. Mabillonius, Iter. Ital. p. 110.

1438. H. W. (*b*) SILVESTER SGUROPULUS, seu ut ipse in concilii actis subscribit, *Syropulus*, patria Græcus, diaconus CP. magnus ecclesiarcha, & dicæophylax; & unus e quinque crucigeris patriarchæ CP. seu ex iis, qui, e tota Græcia delecti, ut patriarchæ in rebus ecclesiasticis a sanctioribus essent consiliis, crucis figuram ornamenti & distinctionis honorariæ ergo vestibus adsutam gestabant. Claruit anno 1438. quo patriarcham suum ad concilia Ferrariense & Florentinum secutus, rebus omnibus gestis aut accitus est, aut se immiscuit. Summus Latinorum hostis, & acerrimus Græcæ libertatis vindex: inter sex tamen pugiles delectus qui pro Græcorum dogmatibus adversus Latinos decertarent, munus arduum subire noluit; seque disputantium numero eximi obtinuit. Ipse nihilo minus tam præfracto zelo ecclesiæ suæ causam nutantem data quavis occasione sustentavit, ut imperatoris, patriarchæ, & Bessarionis iram experiretur. Sub concilii exitum subscribere jussus, innumeras nexuit moras, diuque tergiversatus est; donec imperatoris minis territus, morem gesserit, se vi coactum & invitum subscribere prius protestatus. Domum reversus, cum ob subscriptionem Florentinam se ab omnibus odio haberi animadverteret; magistratum abdicavit; & negotiis ecclesiasticis renuncians, ad res in concilio gestas scripto consignandas se contulit. Exstat *Historia Unionis non veræ inter Græcos & Latinos*, seu *Concilii Florentini*, a doctissimo viro, Roberto Creyghtono, postea episcopo Bathoniensi ac Wellensi, in lucem protracta, & cum notis edita Græc. Lat. *Hagæ-Comitis* 1660. fol. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

CATHARINA BONONIENSIS, 1438. H. W.
natione Itala, patria Bononiensis, sint licet qui Veronæ natam, Ferrariæ educatam affirment; ex honesta Vigrorum familia, patre Joanne Ferrariensi, matre Benevenuta Bononiensi, originem duxit. In ordinem S. Claræ, quem Ferrariæ professa est, adscita, Bononiam translata est; ut recens exstructo ejusdem instituti Corporis Christi monasterio præesset. Claruit anno 1438. quo revelationes suas scripto consignavit. Vana etenim pietatis specie delusa, revelationes sibi divinitus factas esse, crebrasque mentis illuminationes cœlitus indulgeri somniavit. Obiit anno 1463. die 9. Martii. Innumeris fere illius, quæ circumferuntur, revelationibus haud pauciora post obitum ejus miracula pontificii affinxerunt. Eam divino officio coli permisit Clemens VII. papa; martyrologio tabulisque ecclesiasticis intulit Clemens VIII. Quin & de canonizatione ejus consilium sæpe initum fuit. Exstat *Liber de Revelationibus sibi factis* Bononiæ 1511, 1536. Venet. 1583. Præter istum, *Rosarium metricum de mysteriis Passionis Christi Domini, & de Vita B. Mariæ Virginis*, Latine; & *Libellum de septem armis necessariis ad pugnam spiritualem*, Italice; ab eadem conscripta memorat Waddingus.* Nescio, an in lucem prodierint. *De Script. Ord. Minor. p. 88.

(*c*) JOANNES de TURRECREMATA, 1439.
gente Hispanus, ab oppido natali Torquemado vulgari idiomate dicto, diœceseos Pa- H. W.

(*a*) Ibid. etiam habentur *Index capitum libri 3tii omnium*, hoc est a capite 29. totius operis ad 43. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 749. Ejusdem operis caput sextum est Gabrieli Naudæo Pentadis Quæstion. iatro-Philologicar. 5. de fato & fatali vitæ termino p. 160. Hæc notat. & monet ejusdem *Sermones in Conc. Florentino habitos* referri a Silvestro Sguropulo in historia illius concilii, p. 155, 197. (*b*) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 2418. *Thomæ Smith.* Miscellan. edit. 1690. p. 63. (*c*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 837.

lentinæ,

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

linguæ peritiam in concilio Ferrariens. & Florentino interpres patrum suffragiis cooptatus, munus sibi demandatum magna cum laude præstitit, claruit anno 1439. Extant ejus orationes, seu potius interlocutiones in concilio habitæ, in Actis Conc. Dissertatio Juliani cardinalis de ista quæstione, *Utrum liceat Symbolo Fidei aliquid addere*, in eodem concilio prolata, nostri Nicolai opera ex Latino in Græcum sermonem versa habetur MS. in biblioth. Vindob. Cod. Theol. 190. n. 26. Scripsit *de Origine & rebus gestis Turcorum* librum Æneæ Sylvio nuncupatum, cujus ipse meminit Æneas* prodiit *Basileæ* 1556. fol. (*a*) Epistolam quandam MS. ad Andronicum Callistum philosophum memorat Phil. Labbeus, Bibl. MSS. Cat. p. 101. Plutarchi opus *de civilibus præceptis*, & Onosandri *de optimo Imperatore* in linguam Latinam traduxit. Versiones istæ lucem viderunt *Basileæ* & alibi. (*b*)

*De Asia, c. 29. p. 307.

1440. H. W.

JOANNES DE LYDGATE, gente Anglus, patria Suffolciensis, ordinis Benedictini in cœnobio Buriensi monachus. Post perlustratas exterarum simul ac patriæ regionum academias, humaniores litteras in cœnobio suo professus est, & edocendis magnatum liberis operam dedit. Anglicorum suo tempore poëtarum princeps, multa patrio idiomate poëmata componendo, multa ex Gallica & Italica linguis vertendo, maximam sibi famam apud populares suos consecutus est. Ingenium variis metrorum generibus exercuit: & elegantiæ sermonis invigilans, Anglicam linguam inculta, qua olim squallebat barbarie, haud parum defæcavit. Claruit sexagenarius anno 1440. & Buriæ tandem defunctus, inter cœnobitas suos sepulchrum tenuit. Exstant Anglice *Libri* 9. *de Casibus virorum illustrium* ab Adamo usque ad Joannem Franciæ regem ab Anglis in Pictavia captum, seu ad annum Christi 1356. quos ex Joanne Boccatio, aliisque transtulit, *Londini* 1527, 1554. *Historia Belli Thebani* carmine Anglico conscripta, *Londini* ad calcem Chauceri operum 1687. fol. *Poemation de bono consilio*, ibidem p. 569. Habentur MSS. in biblioth. Lambethana opuscula ejusdem varia, versu Anglico conscripta, viz. *Quomodo audienda sit Missa. Litaniæ, Bonum Consilium, Oratio ad B. Virginem. Alia ad Deum oratio & Vita B. Virginis Mariæ libris* 4. *Vita S. Edmundi* regis ac martyris, carmine Anglico, MS. penes reverendissimum primatem, archiepiscopum Cantuariensem. *Liber de saltu Machabræ*, Londini 1554. *Vita & res gestæ Hectoris*, Londini 1614. *Liber metricus in laudem B. Virginis Mariæ*: (*c*) atque alia quædam typis Anglicis excusa. Multa etiam Latine scripsit, historica, theologica, moralia. Omnium utriusque linguæ opusculorum indiculum exhibet Baleus Cent. 8. cap. 7. illiusque pro more exscriptor Pitseus, p. 632. (*d*)

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

1440. H. W.

GEORGIUS, TRAPEZUNTINUS quidem origine, in insula tamen Creta natus anno 1396. Post haustam domi præclaram litterarum scientiam Romam profectus est; & aperto ludo, Græcæ linguæ artiumque liberalium scientiam summa cum laude docuit. Singulari doctrinæ fama excitatus Eugenius pontifex eum in aulam evocavit, sibique ab epistolis admovit. Claruit anno 1440. Post Eugenii mortem Alphonsus rex eum Neapolim accersivit & lauto admodum stipendio honestavit. Anno 1465. e Creta Constantinopolim adnavigans, Andreæ Chii ob Christianæ fidei confessionem a Turcis nuper interfecti martyrium a nautis Byzantinis sibi narratum accepit; & post biennium Romam redux litteris mandavit. Ingravescente ætate, acuto morbo afflictus, postquam convaluit, litterarum omnium adeo oblitus fuisse dicitur; ut nec scribere, nec legere potuisset. Quod tamen alii ex summo animi dolore illi contigisse scribunt. Cum ingenii enim sui monumenta, multorum annorum vigiliis elaborata, lautum aliquod præmium se accepturum ratus, pontifici obtulisset; misellam centum ducatorum mercedem retulit. Spei igitur frustratæ dolore & avaritiæ papalis indignatione extra se positus Trapezuntius deinceps delirasse dicitur, & pecuniam in Tyberis alveum abjecisse, addita exclamatione, *Periere labores, pereat & ingrata merces.* Obiit nonagenarius anno 1486. Filium reliquit Andream Trapezuntium; qui patris defensionem adversus Theodorum Gazam conscripsit.

SCRIPTA.

Epistola ad Joannem Palæologum Romanorum Imp. qua eum hortatur, ut spretis Basileensium promissis, Florentiam adnaviget. Prodiit Gr. Lat. cum Simocatta & Phranza a Jacobo Pontano edita *Ingolstad.* 1604. 4to.

Liber de Processione Sp. S. contra Græcos ad Joannem Cuboclesium.

Epistola ad Hieromonachos Cretenses & Sacerdotes de eadem re; & de una sancta & catholica ecclesia. Habetur utrumque opusculum Gr. Lat. apud L. Allat. Græc. Orthod. tom. 1. p. 469.

Expositio in illud, Si volo eum manere, &c. qua probare nititur S. Joannem nondum

(*a*) Et *Lovanii* 1553. 8vo. (*b*) *Consolationem* ad Jac. Anton. Marcellum *de obitu Valerii filii*; & *Orationem* Neapoli An. 1433. ad regem Arragonum Alphonsum habitam memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 335. (*c*) Habetur MS. in Bibl. Cott. vid. Catalog. p. 158. n. 8. (*d*) Conf. etiam vitam Gul. Caxtoni a Joan. Lewis Anglice edit. *Lond.* 1737. pag. 103.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

obiisse. Prodiit Lat. *Basil.* 1543. 8vo. & in Orthodoxogr. p. 1231.

Martyrium Andreæ Chiensis, anno 1465. a Turcis ob constantem fidei Christianæ professionem morte multati. Exstat Lat. apud Surium Maji 22.

De 8. partibus Orationis Compendium. Prodiit *Augustæ* 1537. 8vo.

Dialectica brevis, Colon. 1530. & Joannis Noviomagi ac Bartholomæi Latomi Scholiis illustrata, *ibid.* 1544. 8vo. (*a*)

Comparatio Platonis & Aristotelis. Venet. 1523. 8vo.

Rhetoricorum libri 5. Venet. 1523. *Basil.* 1522. 4to. *Paris.* 1538. 8vo. (*b*)

Cur Astrologorum judicia ut plurimum sint falsa. Paris. 1549. 8vo. & cum Commentario in Centiloquium Ptolomæi *Colon.* 1544. 8vo.

Interpretatio in Ciceronis Orationem pro Ligario. Paris. 1520. *in aliquot alias Ciceronis Orationes*, Basil. 1553. *in Centiloquium Ptolomæi*, Basil. 1550. (*c*)

Cæterum Trapezuntius e Græco in Latinum sermonem *transtulit S. Cyrilli Commentarios in Evangelium S. Joannis*, (*d*) *& de Trinitate libros* 14. inter Cyrilli opera sæpius editos, & seorsim *Paris.* 1514. fol. (*e*) *Plures Homilias Chrysostomi in Matthæum ; Gregorii Nysseni de vita Mosis librum*, inter opera Nysseni *Viennæ* 1527. *Basil.* 1562. *Basilii libros contra Eunomium*, inter opera Basilii *Antverp.* 1570. *Eusebii de Præparatione Evangelica libros* 14. Tarvisii 1480. fol. (*f*) *Rhetoricorum Aristotelis libros* 3. inter Aristotelis opera *Basil* 1538. *Venet.* 1560. *Almagesti Ptolomæi libros* 13. *Basil.* apud Henricum Petri in fol. (*g*) Quæ vero inter Damasceni opera *Basil.* 1548. sub Trapezuntii nomine prodiit Historiæ SS. Barlaami & Josaphati versio, antiquioris revera interpretis cujusdam fœtus est. Pessima autem fide in versionibus conficiendis usus est Trapezuntius, multa de suo addere, nonnulla detruncare, plurima in aliam sententiam mutare, solitus.

Tractatum ejusdem *de Eleemosyna*, *de veritate fidei Christianæ*, &c. MSS. memorat Leo Allatius Diatrib. de Georgiis, p.395.&c.

1440. R. G. MICHAEL APOSTOLIUS, natione Græcus, patria Byzantinus, Geo. Gemisti Plethonis familiaris, philosophiæ Platonicæ sectatur, claruit anno 1440. Græcorum rebus afflictis, & jamjam collapsuris, in Italiam aufugit, a Bessarione card. inter alios suæ gentis eruditos, hospitio aliquandiu exceptus, donec gratia ejus excidens sedem mutare necesse habuit, & ex Italia in Cretam insulam migravit, ubi libris exscribendis & pueris instituendis victum sibi quæritabat. In defensionem Platonis contra Theodorum Gazam calamum strinxit, Georg. Gemisto succenturiatus. Dictum opus sic incipit. *Εἶδυ Πλήθωνα, εἶπερ αὐτῷ Ἀριστοτέλης λέγων*, & exstat Græce MS. in biblioth. Vindob. Cod. Philos. 85. n. 1. & in Bodleiana, Cod. 165. Dialogus *Menexenus* dictus de *SS. Trinitate*, utrum Judæi & Turcæ rectius *simpliciter Unum* credant Deum, an Christiani Deum *Trin-Unum*. Interlocutores *Menexenus* Cydonius, *Diophanes* Gortynius, & *Laonicus* Byzantius. Pr. *Διοφ. Ποῖ δὴ καὶ πόθεν, ὦ φίλε Μενέξενε; Μενέξ. Ἐκ Κυδωνίας εἰς Γορτύνην.* Exstat MS. *ibid.* n. 2. *Oratio* consultoria ad socerum sibi irascentem, cum ad secundas transiret nuptias. Pr. *Ἐν ἄλλοις τῶν ἀναγκαίων ἤδη σχολάζοντα.* MS. *ibid.* n. 3. & in Bodleiana, Cod. 76. *Appellatio* ad Constantinum Palæologum ultimum CP. Imp. qua continetur suspectæ religionis ipsius confessio: in hac formula fidei processionem Spiritus S. ex *solo Patre* confitetur, uti monet Cl. Lambecius. (*h*) Pr. *Πολλῶν ὄντων, θειότατε βασιλεῦ, ἃ τὸ χρῆμα τοῦτο τὴν βασιλείαν κοσμεῖ.* MS. *ibid.* n. 4. *Oratio* ad magistrum suum Joannem Argyropulum cum ipse CPoli publice docere inciperet. Pr. *Τοῖς εὐγνώμοσι τῶν ἀνθρώπων τοὺς σφῶν αὐτῶν εὐεργέτας.* MS. *ibid.* n. 5. *Epistolæ* 45. quarum prima ad Geor. Gemistum Plethonem. Pr. *Ἔτι με καὶ πρότερον ἄλλο.* Reliquæ ad Manuel. Chrysoloram, Laon. Chalcocondylam, Joan. Argyropulum, Mich. Marullum, Joan. Chrysoloram, Bessarionem card. Petrum Calliergen, aliosque plures eadem ætate florentes viros doctos, quas omnes publica luce dignissimas censet P. Lambecius, quod historiæ illorum temporum illustrandæ multum inservirent, habentur MSS. *ibid.* n. 6. Multa ex operibus supra recensitis asservantur Græce MSS. in bibl. Bavarica; plura in Vaticana in codice autographo ex biblioth. Heidelberg. allato, ubi *Epistolæ* 65. numerantur. *Oratio Panegyrica* ad Fredericum III. Imp. rogatu Aristonymi Byzantini circa annum 1457. scripta, Græce & Latine a Frehero edita, Rerum Germ. Script. tom. 2. *Francof.* 1602. fol. (*i*) *Oratio funebris* in laudem Bessarionis card. Græce MS. fuit penes P. Pantinum, inde ad Andr. Schottum devenit: habetur etiam in biblioth. Bavarica, eadem cum *Versibus* quibusdam *Heroicis*,

(*a*) Item cum Noviomagi Scholiis prodierat 1537. (*b*) Antea *Venet.* 1478. fol. *Basil.* 1520. 1538. 4to. *Paris.* 1532. 8vo. *Lugdun.* 1547. 8vo. *Venet.* 1560. 4to. (*c*) Item *Lugdun.* 1554. *Paris.* 1561. (*d*) Sed omissis libris 5, 6, 7, 8. ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 561. (*e*) Et 1520. (*f*) Primum *Venet.* 1470 recus. *ibid.* 1472. & 1497. & *Paris.* 1534. (*g*) Primum *Venet.* 1515. deinde 1518. Hinc *Basil.* 1541. fol. & 1555. vid. *Fabr* Bibl. Gr. vol. 10. p. 723. seq. Idem *Fabr.* Bibl. Gr vol. 7. p. 45. Trapezuntii *Grammatica* MSS Cod. Reg. Paris. 1644. memorat. (*h*) Erasmus Schmidius in not. ad Jo. 15. 26. p. 735. mentionem facit *Orationis* Apostolii scriptæ circa an. 1440. qua processionem Spiritus Sancti a Patre & Filio astruit, ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 41. §. 8. vol. 10. p. 224. (*i*) Item *Argentorat.* 1717. curante Burch. Gotthelf. Struvio.

Elegiacis,

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *Elegiacis*, *Iambicis in præcipua Festa Dominicalia & Sanctorum*, MS. in Codice Naudæano 165. *Monodia funeralis* ad Andream Calergen MS. in biblioth. Regia Parisiensi. *Disceptatio* adversus eos qui occidentales orientalibus superiores esse contendebant, quoad philosophiam, & in declarando modo generationis Christi, & Processionis Spiritus S. Græce MS. in bibl. Bodleian. Cod. 76. *Versus Politici* Græci in laudem Batrachomyomachiæ Homericæ MSS. erant penes archiepisc. Toletanum. Denique in *Paræmiis* sive *Proverbiis Græcorum* colligendis & ordinandis operam satis fœliciter impendit. Opus ordine alphabetico dispositum Gasparo Osmensi episcopo nuncupavit. Hujus breve compendium Græce edidit Hervagius, *Basil.* 1538. 8vo. Integrum cum versione Latina, & notis amplissimis, prodiit cura P. Pantini, & Andr. Schotti, *Lug. Batav.* 1619. 4to. (*a*)

1440. H. W. JOSEPHUS, episcopus Methonensis, gente, saltem secta, Latinus, *ὁ Ῥωμαῖος Ἐπίσκοπος* apud Methonenses, teste Sguropulo,* licet patriarchæ CP. Methonen, dum Italiam anno 1436. navigaret, appellenti assentatus, se a Græcorum partibus stare finxerit. Claruit anno 1440. Scripsit *Apologeticum libellum pro Synodo Florentina adversus Marcum Ephesium.* Exstat Græc. Lat. Concil. tom. 13. p. 677. In libello isto Josephus se pro quinque capitibus synodi Florentinæ *Apologiam* scripsisse memorat. Verum ista nusquam hodie comparet.

*Hist. Concil. Florent. Sect. 4. c. 4.

1440. H. W. JOANNES, Jacobitarum in Ægypto patriarcha, claruit anno 1440. quo receptis ab Eugenio papa litteris & munusculis, epistolam pontifici rescripsit ineptissimis assentationibus, orientalium more, refertam; & Andream S. Antonii abbatem Romam legavit. Exstat *Epistola* ista Latine Concil. tom. 13. p. 1201.

1440. H. W. NICODEMUS, gente Æthiops, & abbas Æthiopum monachorum Hierosolymis ad sepulchrum Domini degentium, claruit anno 1440. quo ab Eugenio pontifice de obsequio sedi Romanæ præstando interpellatus, epistolam excogitatissimis blanditiis cumulatam misso oratore ad pontificem destinavit: se tamen rem tanti momenti inconsulto rege suo facere non posse præ se tulit. Exstat Latine *Epistola* ista Concil. tom. 13. p. 1214.

(*b*) JANNOTIUS MANETTUS, natione Italus, patria Florentinus, claruit anno 1440. anno 1396. natus, a prima pueritia studiis litterarum deditus, veram sapientiam, desertis scholasticorum lacunis, ex ipsis fontibus haurire concupivit: Manuelem Chrysoloram in Græcis litteris magistrum habuit, linguæ etiam Hebrææ (quod in isto ævo rari admodum exempli erat) cognitionem assequutus: in senatorium ordinem a concivibus suis cooptatus est, & equestri dignitate a Nicolao V. papa cui inter primos charus erat honestatus; varias etiam tum Reip. tum pontif. Rom. nomine legationes obiit; & postquam tres supra sexaginta annos magno cum honore & auctoritate transegisset, Neapoli debitum naturæ persolvit anno 1459. Eo nomine inter scriptores ecclesiasticos præcipue memorandus, quod *Psalterium Davidis*, (*c*) & *Veteris Testamenti* partem ex Hebræo, *Novum Testam.* integrum ex Græco sermone in Latinum transtulit. Scripsit autem præclarum opus *contra Judæos & Gentes* in decem libros distributum, quod *Pisauri* MS. asservatur. Orationes varias pro re nata legatus habuit, quarum nonnullæ lucem aspexerunt: *Oratio* ad Alphonsum Aragoniæ R. *de laudibus Pacis*, anno 1443. *Alia* ad eundem in nuptiis Ferdinandi unici sui filii, anno 1445. habita. *Oratio Gratulatoria* ad Nicolaum V. papam *in creatione sua*, anno 1447. *Altera* ad Fridericum Imp. quo tempore ingressus est *Florentiam*, anno 1451. Omnes a Marq. Frehero editæ. Germ. Rer. Script. tom. 3. *Hanov.* 1611. fol. *Vitam Nicolai V. P.* scriptis consignavit, hujus meminit Bapt. Poggius in *Vita Card. Firmani* apud Baluzium, Miscell. tom. 3. p. 264. Exstat MS. in bibl. Vaticana. *Vitam Franc. Petrarchæ*: eam edidit Jac. Ph. Thomasinus Petrarch. Rediviv. *Patavii* 1650. 4to. Opera hactenus numerata, una cum *Vitis Socratis, Dantis*, &c. *Historia* item *Pistoriensis*; (*d*) *de illustribus longævis* liber; *de Sæcularibus & Pontificalibus pompis*, MSS. asservantur Pisauri in Biblioth. Seren. Ducis. Horum postremum, cum *laudatione Genuensium* reperitur MS. in bibl. Colleg. Novi apud Oxoniens. Apud eosdem in bibl. Colleg. Lincoln. MS. exstat *Oratio funebris* in Leonard. Aretinum. *De Dignitate & Excellentia Hominis* opus prodiit cura Alex. Brassicani, *Basil.* 1532. 8vo. Verum in Indd. Expurg.* prohibetur nisi repurgetur. Plura alia ejus

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1440. R. G.

* Madrit. 1612. p. 65.

(*a*) Alterum opus Ἰωνιά dictum sententiis & apopthegmatibus virorum sapientum consitum nondum lucem vidit. Conf. *Fabr* ubi supra p. 223. Idem *Fabr*. Bibl. Gr. vol. 7. p. 42. narrat Allatium Apostolii opus *de figuris Grammaticis* edere voluisse. (*b*) Conf. vitam Jannotii a Muratorio exhibitam tom. 20. rerum Italicarum, & a Burmanno tom. 9. part. 8. Thesauri Italiæ. (*c*) *Psalmos quinquaginta* ut referunt *Oudin*. tom. 3. p 2455. *Fabr*. Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 67. Sed *Psalterium* secundum Hebraicam veritatem una cum *Evangeliorum & Epistolarum translatione* ex Græco per eundem, exstare in Bibl. Ducis Urbini, quæ nunc partem constituit Bibl. Vaticanæ, testatur Catalogus Possevinianus, conf. *Hodium* de Text. Original. & versionibus Bibl. p. 440. (*d*) Hæc historia ab urbe condita usque ad an. 1446. habetur ap. Muratorium rerum Italicarum, tom. 19.

Sec. XV. ab anno MCCCC.

opera numerat Possevinus, * quem consulat lector curiosus.

* Apparat. sacr. tom. 1. p. 796.

1440. H. W.

GREGORIUS MELISSENUS, *Mammas* dictus, natione Græcus, hieromonachus, ecclesiæ CP. pœnitentiarius, & Joanni Imp. a sacris confessionibus. Anno 1438. ad concilium Florentinum profectus est, vicarias patriarchæ Alexandrini partes gerens. Ac primum quidem adeo contra Latinos excanduit; ut ne Christum quidem Dominum in eorum templis adorare vellet. Postea vero pontificis auro corruptus, quod nec ipse dissimulavit, * maximus unionis procudendæ artifex evasit; protosyncellus seu primicerius ab Imperatore, apud quem flagranti gratia pollebat, in concilio renunciatus. Anno 1440. deposito Metrophane patriarcha CP. qui Bessarioni anno præcedente substitutus, ob subscriptionem Florentinam a patriarchis orientalibus collecta synodo anathematizatus fuerat; Gregorius ad thronum patriarchalem evectus est: postquam triginta annos in vita monastica exegisset. Me quidem nequaquam latet virum minime ineruditum * contendere, Metrophanem ante captam urbem sede motum non esse, nec Gregorium patriarchatum umquam obtinuisse. Verum Phranzæ * authoritas mille conjecturis hac in re prævalet; qui disertis verbis & Metrophanis depositionem & Gregorii evectionem tradit. Addit Phranza Gregorium post annos aliquot patriarchatum abdicasse, & Constantinopoli anno 1451. exulis instar, discessisse. Quo se contulerit, haud ita patet. Sunt qui Romam petiisse, ibique tandem sepultum miraculis inclaruisse volunt. Sane Gregorium patriarchatui non tam cessisse, quam a Græcis, tanquam ecclesiæ in concilio Florentino proditorem, ejectum esse suadet Nicolai pontificis epistola ad Constantinum Imp. qua suppetias oranti præcipit; ut Gregorium ad sedem suam revocet, illique reverentiam pontificali authoritati debitam a populo exhiberi efficiat, nec tanquam abjectum sacerdotem ludibrio esse permittat. Extant a Gregorio scripta, *Apologia pro Synodo Florentina* adversus Marci Ephesii epistolam encyclicam, seu refutatio istius, Gr. Lat. Concil. tom. 13. p. 739. *Oratio seu Epistola ad Alexium Comnenum Imp. Trapezuntinum de Processione Sp. S.* demonstrans, additione illa ad symbolum, FILIOQUE, nil innovatum esse: Gr. Lat. apud L. Allatium Græc. Orthod. tom. 1. p. 419. *Alia pro defensione Synodi Florentinæ Opuscula* se scripsisse memorat Gregorius; quæ nondum in lucem prodierunt.

* Vid. Sguropulum Sect. 8. cap. 6.

* Robert. Creyghtonus Præfat. ad Sguropulum.

* Hist. l. 3.

1440. R. G.

GREGORIUS MELISSENUS, hieromonachus, & magnæ ecclesiæ CP. protosyncellus, ac tandem patriarcha, claruit anno 1440. Ex *Epistola* ejus ad imperatorem Trapezuntinum ab Allatio edita, manifesto cognitum & compertum habemus Gregorium nostrum mortuo Ephesio superstitem fuisse, ex monacho episcopum factum, cumque triginta annos cathedram episcopalem adornasset, in thronum patriarchalem iovitum & frustra renitentem suffectum, eum denique, quod ad Latinos transierat, & conc. Florentini decretis assensum dederit, exauctoratum patria cessisse, Romamque profugisse diserte testatur G. Trapez. *Epistola ad Cretens.* p. 578. Præter *Apologiam* in Marci Ephesii *Epistolam ad omnes Fideles*, quam Jo. Matthæus Caryophilus Latine vertit, & ad finem tom. 2. *Actorum Conc. Florent.* una cum Josephi Methonensis adv. *eundem Ephesinum libello* Græce & Latine primus edidit *Romæ* per Paulinum, in 4to. Extat altera *Apologia* in M. Ephesii *fidei professionem*. Pr. Ὁ τῆς Ἐφεσίων πόλεως ἀρχιερεὺς κῦρις Μαρκός. Hujus exemplar MS. penes se habuit L. Allatius, unde & eam inter alia, quæ *Græciæ Orthodoxæ* tomum tertium conficerent, se aliquando editurum promisit vir eruditus contra Creighton, p. 145. Fragmenta nonnulla in medium produxit, *ibid.* pagg. 280, 285, 309. Hujus Apologiæ meminit etiam P. Arcudius de Concordia, lib. 2. cap. 15. *Tertiam* etiam *Apologiam* edidit, *pro definitione Concilii Florentini*, cujus ipse mentionem facit in Apologia primo memorata. Conc. tom. 13. col. 807. utrum vero jam supersit, affirmare non licet.

THOMAS WALSINGHAMUS, natione Anglus, patria Norfolciensis, oppido cognomine non incelebri oriundus, ordinis Benedictini monachus in cœnobio S. Albani, cui præcentoris munus gessit. Claruit anno 1440. Scripsit *de Rebus Anglicis Historias binas*, breviorem unam, prolixiorem alteram. Illa ab anno 1273. initium sumens, usque ad an. 1422. progreditur. Ista, cui titulus est *Hypodigma Neustriæ* ab irruptione Normannorum anno 1066. usque ad sextum Henrici V. regis annum, Christi vero 1417. res gestas ordine enarrat. Utræque a Cl. Cambdeno inter Scriptores Anglicos Normannicos editæ sunt *Londini* 1574. fol. recusæ *Francofurt.* 1602. fol. Præter istæc scripsit Walsinghamus *Auctuarium Polychronici Ranulphi Higdeni*; quod quidem (si Baleo * fides) *habet rarissimas Historias, & a nullo alio scriptas.* Exordium ducit ista continuatio ab an. 1342. & ad annum 1417. pertingit. Unicum ejus exemplar MS. vidi, in biblioth. Collegii Gonvilii & Caii, quod

1440. H. W.

* Cent. 7. cap. 88.

tamen

Sæc. XV. ab anno MCCCC. tamen in fine mutilum ultra annum 1398. non progreditur. Denique *Henrici V.* (*a*) *Angliæ Regis*, cujus temporibus vixit, *Gesta* litteris consignasse dicitur.

1440. H. W. JOANNES DE ANANIA, *Archidiaconus* vulgo dictus, gente Italus, civitate Bononiensis, juris pontificii doctor celeberrimus, patriæ urbis archidiaconus & professor. Claruit anno 1440. Obiit anno 1455. Exstant *Commentaria in Decretalium libros* Mediolan. 1492. 1497. Lugduni 1546. & alibi. *Quæstiones Juridicæ* Lugd. 1572. *Consiliorum volumen*, Lugd. 1540. *Tractatus de Jure Patronatus*. Francofurt. 1581.

1440. H. W. JOANNES CAPISTRANUS, natione Italus, Aprutii prope Aquilam Marsorum urbem natus, ex nobili Chiolorum stirpe oriundus, annum 1385. natalem habuit. Bernardini Senensis discipulus & necessarius; Minoritarum regularis observantiæ in conventu Florentino sodalis, atque ordinis sui in partibus Cismontanis bis vicarius generalis. Maximam sibi concionibus, & eximia vitæ sanctimonia famam concivit: adeo ut quatuor pontificibus summis, Martino V. Eugenio IV. Nicolao V. & Callisto III. gratissimus haberetur. Claruit anno 1440. inquisitor fidei, & legatus Apostolicæ sedis primum in Italiam, dein in Germaniam missus, de re pontificia præclare meruit. Per civitates enim & oppida circumforanei ad instar agyrtæ oberrans, in foris & triviis conciones ad plebem habuit; quibus sacram adversus sedis Romanæ adversarios militiam capessere persuasit. Apud Germanos vero exterasque nationes, Italici idiomatis ignaros, inconditis gesticulationibus verborum loco usus, auditorum animos miris modis deliniisse dicitur. Conflato itaque Cruciatorum, quos vocant, exercitui se ducem præbuit; & ad hæreticos ferro flammaque exscindendos perrexit. In Campania etenim octoginta sex fratricellorum oppidula combussit. Dein in Germaniam transiens, Hussitis grave intulit bellum, & efficacis asseclarum suorum zeli beneficio ut plurimum potiora tulit. Profligatis Bohemis, communi deinceps Christianæ reipublicæ,bono operam dedit. Conscriptis enim plusquam centum millibus cruciatorum,Tauruno, munitissimæ Hungariæ urbi, a Mahomete Turcorum imperatore obsessæ, anno 1456. suppetias tulit: ubi non solum milites verbis atque orationibus animavit; sed ipse etiam crucem vexilli loco Christianis præferens, in prima acie fortissime rem gessit; & insignem Turcorum stragem edidit. Obiit Willaci in diœcesi Quinque ecclesiensi die 3. Octobris, anno 1456. ætatis suæ 71. a Gregorio XV. beatorum numero ascriptus. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

SCRIPTA.

Tractatus de Papæ & Concilii sive Ecclesiæ authoritate, adversus concilium Basileense. Exstat inter Tractatus juris *Venetiis* editos 1584. tom. 13. part. 1. p. 32.

Speculum Clericorum, seu Sermo ad Clerum in Tridentina Synodo Diœcesana anno 1439. habitus. Prodiit seorsim cum præcedenti tractatu *Venet.* 1580. 4to.

De instructione seu *directione simplicium Sacerdotum*.

Defensorium Tertii Ordinis a S. Francisco instituti. Tres istos tractatus imprimi curavit Antonius Amicius Aprutius *Venetiis* 1580.

Speculum Conscientiæ. Habetur inter Tractatus juris tom. 1. p. 323.

Tractatus de Canone Pœnitentiali: ibidem tom. 14. p. 395.

Tractatus de Excommunicatione: ibid. p. 388.

De Matrimonio, per modum Consilii: ibid. tom. 9. p. 77.

Repetitiones aliquot in Jure Civili, Venet, 1587.

De Judicio universali, *& Antichristo*, *ac Bello spirituali*, Venet. 1578.

De usuris & Contractibus, Venet. 1583.

Alia plura scripsit Capistranus, adhuc inedita; quorum Indiculum exhibet Possevinus Apparat. Sacr. tom. 1. p. 833. & Bellarminus de Script. Eccl. p. 391. præ aliis vero Waddingus de Script. Ord. Minor p. 196.(*b*)

LAURENTIUS VALLA, patricius Romanus, anno circiter 1415. natus, S. Theologiæ doctor, & ecclesiæ S. Joannis Lateranensis canonicus. Claruit anno 1440. Vir omni humanioris litteraturæ genere probe subactus; acris vero ac supra modum mordacis ingenii; qui omnibus minus Latine loquentibus dicam scripsit: nec theologos sui sæculi vanis dogmatibus & ineptis argutiis deditos acuto calamo perstringere dubitavit. Censoria istiusmodi libertate innumeros sibi inimicos conciliavit; & in his Joannem Fr. Poggium, quocum ferale bellum scriptis commisit. Roma tandem seu sponte, seu pontificis jussu digressus anno circiter 1443. Neapolim se contulit ad Alphonsum V. Aragoniæ regem; cui quinquagenario Latinæ linguæ elementa tradidit. 1440. H. W.

(*a*) Henrici VI. secundum Nicholsonum Bibl. Historic. Anglic. p. 83. Walsinghami *super sententias* memorat *Leland.* Collect. tom 3. p. 54. (*b*) Alia ejusdem opuscula habentur MSS. in Bibl. Paulina Lipsiensi vid. Catalog. ejusdem Bibl. a Fellero Vulgat. p. 113. 230. 318. 394. *Fabr* Bibl med. & infim. Latin. vol. 4. p. 914. narrat Jo. Antonium Sessam Panormitanum prælo parata habuisse Capistrani opera omnia, notis illustrata & in tom. 17. digesta in fol.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. Tantum tamen patronum nactus vix rogum, cui a fidei inquisitoribus addicebatur, evitare potuit. Cum plurimas enim ecclesiæ Romanæ traditiones erroris damnare non vereretur; ab aulæ pontificiæ asseclis ad flammas rogatus est. Id supplicii quidem Alphonsi precibus evasit Valla; scopis tamen in foro cæsus crimen suum luere coactus est. Romam denuo reversus, quorundam amicorum ope pontificem sibi propitium reddidit; & accepta docendi potestate, lauto insuper stipendio donatus est. Obiit anno 1465. Calend. Sextil. ætatis suæ 50. (*a*) De tanto critico judicium ferat Erasmus * ὁ κριτικώτατος. *Et quis tam exigui*, inquit, *animi est*, *cujus pectus tantis invidiæ angustiis concluditur*; *ut Vallam non & magnifice laudet*, *& amet quam maxime*: *qui tanta industria*, *tanto studio*, *tantis sudoribus barbarorum ineptias refellit*, *litteras pæne sepultas ab interitu vindicavit*, *prisco eloquentiæ splendori reddidit Italiam*: *doctis etiam id præstitit*, *ut posthac circumspectius loqui cogantur.*

* Lib. 7. Ep. 3.

OPERA.

Elegantiarum linguæ Latinæ libri 6. Lugduni 1544. 8vo. Cantabrigiæ 1687. 8vo.

Libellus de reciprocatione Sui & Suus. ibid.

Antidoti in Poggium Florentinum libri 4.

Apologus & actus scenicus in eundem.

Alius in eundem Liber.

In Antonium Raudensem Annotationum libellus. Venet. 1481. fol.

Epistola Apologetica ad Alphonsum Regem, *adversus Titum Livium de duobus Tarquiniis.*

Invectivarum sive Recriminationum in Benedictum Morandum Bononiensem libri 2.

In Bartholomæum Facium Ligurem, *& Antonium Panormitanum Recriminationum libri* 4.

In Bartoli de insigniis & armis libellum ad Candidum Decembrem Epistola.

De Dialectica libri 3. Parif. 1530. Venet. 1499. fol.

De ementita Constantini donatione Declamatio ad Papam. Prodiit in Fasciculo rerum Expetend. *Colon.* 1535. fol. 66. (*b*) & inter Scriptores de Potestate imperiali, &c. a Simone Schardio editos *Basil.* 1566. fol. *Argentorati* 1618. fol. seorsim vero *Lugd. Bat.* 1620. 4to.

Apologia pro se & contra calumniatores ad Eugenium Papam.

Annotationes in Novum Testamentum ex diversorum utriusque linguæ codicum collatione. *Parif.* 1505. *Basil.* 1541. & cum notis Jacobi Revii *Amstelod.* 1631. 8vo.

De voluptate & vero bono libri 3. Basil. 1519. 4to. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

De Libero Arbitrio ad Garsiam Episcopum Ilerdensem.

Prodierunt omnia Vallæ opera, hactenus enumerata, Henrici Petri typis excusa *Basil.* 1540. fol.

De mysterio Eucharistiæ Sermo. Argentinæ 1490. 4to.

De gestis Ferdinandi Castellæ & Aragoniæ Regis libri 3. ab anno 1410. ad annum 1415. Prodierunt *Romæ* 1520. fol. *Uratislaviæ* 1546. 8vo. inter scriptores Hispanicos a Roberto Belo editos *Francof.* 1579. fol. tom. 1. ab Andrea Schotto editos *ibid.* 1603. fol. tom. 1. p. 727.

Mitto *Commentaria in Salustium*, *Emendationes in Livium*: *Commentaria in Quintiliani Institutiones*, *Versiones Homeri Iliadis*, *Herodoti & Thucydidis Historiarum*, *& Æsopi Fabularum Latinas*, aliaque ejusmodi, una plus vice prælo emissa.

Vita Aristidis ab eo conscripta MS. habetur in Biblioth. Augustana.

FLAVIUS BLONDUS, seu rectius, inverso ordine *Blondus Flavius*, gente Italus patria Foroliviensis, natus est an. 1388. Humaniorum litterarum studio, prout Italorum istius ævi ingenia ferebant, operam non infœlicem navavit. Romam profectus, cardinalium quorundam favore in aulam pontificiam accitus fuit, & Eugenio IV. ab epistolis scribendis admotus, & ab eo ad Venetos una cum Recanatensi episcopo mox legatus. Claruit anno 1440. sequentium etiam pontificum secretarius usque ad Pium II. sub quo Romæ pauper admodum, ut philosophum decuit, diem obiit anno 1463. die 4. Junii, ætatis suæ 75. relictis quinque filiis de meliori nota litteratis; quos ex Margania, illustris inter Romanos sanguinis fœmina, susceperat. Talem de eo censuram fert Joannes Gobelinus. * *Procul Blondus ab eloquentia prisca fuit*; *neque satis diligenter*, *quæ scripsit*, *examinavit*: *non quam vera*, *sed quam multa scriberet*, *curam habuit.* 1440. H. W.

* Comment. Pii II. Pont. l. 11.

SCRIPTA.

Historiarum Decades 3. (quarum tamen ultima libros 11. complectitur) de rebus in occidente gestis ab imperii Romani inclinatione usque ad ætatem suam, seu ab anno Christi 410. usque ad an. 1440. (*c*) Historiam istam (quod in Blondi laudem haud parum cedit) in compendium redegit Pius II. pontifex. Prodiit seorsim una cum abbreviatione Pii *Venet.* 1484. fol.

(*a*) An. 1457. æt. 51. ut narrat *Hodius* de textu Bibliorum p. 441. (*b*) Edit nov. p. 132. Donatio hæc est *Joannis Diaconi* somnium & delisamentum, quod consinxit in gratiam Hadriani II. & jussu Johannis VIII pont quod annotavit in margine Goldastus p. 167. *Replicationis suæ pro Imperio contra Gretserum*, vid. præfat in Fascicul. rerum expet. & fugiend. p. 25. (*c*) Habentur MSS. in Bibl. B. Mariæ Florent. teste Montfaucon. Ital. Diar. p. 373.

Roma

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *Romæ instauratæ libri* 3. ad Eugenium papam; quibus qualis suo tempore esset Roma, post crebras devastationes restituta, describit.

Italiæ illustratæ libri 8. quibus Italiæ in 18. provincias divisæ urbes & regiones, resque sequioris ævi maxime notabiles commemorat.

De Venetorum origine & gestis liber, a jactis reipublicæ fundamentis usque ad captam a Saracenis Ptolemaidem, seu ab anno Christi 456. ad 1291. (*a*)

Romæ triumphantis libri 10. quibus de veterum Romanorum rebus, religione, reipublicæ administratione, militia, moribus, & triumphis agit.

Prodierunt omnia Blondi opera *Basil.* 1559. fol.

1440. H. W. AMBROSIUS CAMALDULENSIS, gente Italus, patriam habuit Porticum Flaminiæ oppidum non procul a Florentia situm. Decimum quartum ætatis annum agens, monachorum Camaldulensium, qui eremum quandam inter Apenninos montes incoluerunt, ordini initiatus est. Vir pro sæculi sui captu eruditissimus, quodque illa ætate paucis contigit, utriusque linguæ peritus. In Græcis Emanuelem Chrysoloram Venetiis docentem audivit; tantoque studio Græcarum litterarum scientiam excoluit, ut
† Hist. Conc. Flor. Sect. 10. c. 2. a Sguropulo † inter omnes Latinos τῆς ἑλληνικῆς παιδείας εἰδημονέστερος haberetur. Tandem ordinis sui abbas generalis constitutus, (*b*) claruit anno 1440. Eugenio IV. & Nicolao V. summis pontificibus inprimis charus; a quibus ad cardinalitiam purpuram sæpe designatus, dignitate seu sponte seu fatali quadam sorte excidit. Ab Eugenio ad concilium Basileense legatus, partes pontificias egregie propugnavit, nec minus sedulam in conciliis Ferrariensi & Florentino operam navavit: in quibus contra Græcorum dogmata acriter disseruit; & coram imperatore & episcopis Græcis plus una vice Græce peroravit. Ex concilio Ferrariensi Florentiam ab Eugenio missus, ut concilium isthuc transferre liceret, a Florentina republica obtinuit: quin & eleemosynæ papali dispensandæ præfectus est, qui nummulos esurientibus apud concilium Græcis minutatim erogaret. Pacta tandem utcunque inter Græcos & Latinos concordia, spectatæ Ambrosii eruditioni datum est, ut unionis ineundæ formulam componeret: ἀνὴρ ποικίλος μὲν καὶ πανοῦργος, ut de eo Sguropulus, * πρόσχημα δὲ περικείμενος εὐλαβείας, οὐκ ἄμοιρός τε τῆς τῶν ἑλληνικῶν λόγων παιδείας, καὶ τῷ Πάπᾳ πιστότατος. *Vir veteratorius & callidus, insignis sanctitatis simulator, nec linguæ nec disciplinarum Græcarum penitus ignarus, & Papæ fidelissimus.* Obiit valde grandævus, non sine sanctitatis opinione in eremo sua Camaldulensi, vel, ut alii habent, Constantiæ. Vitam ejus fusissime descripsit Augustinus Florentinus historiarum Camaldulensium libro 3. a pag. 321. usque ad finem. Errat vero Labbeus, * cum Augustinum tribus libris vitam illius descripsisse ait. Scripsit quidem Augustinus de historia Camaldulensi libros tres: Ambrosii vero vita solummodo in appendice ad librum tertium continetur.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. * Sect. 7. c. 1. * Differt. tom. 1. p. 45.

SCRIPTA.

Hodæporicon, seu descripto itineris Eugenii papæ auctoritate anno 1431. a se per Italiam suscepti, ut corruptos Monachorum & Virginum claustralium mores emendaret. Prodiit cura Nicolai Bartholini *Florentiæ* (*c*) ac *Lucæ* 1681. 4to.

Unionis formula inter Ecclesias Græcam & Romanam, seu *Definitio Synodi Florentinæ*. Exstat Gr. Lat. Concil. tom 13. p. 510.

Palladii Vita S Chrysostomi, e Græco sermone in Latinum *versa*. Prodiit Versio *Venet.* 1533. & alibi.

Joannis Moschi Pratum spirituale. Lugduni 1617. & cum Græco textu in Auctuario Duceano tom. 2. p. 1057.

Joannis Scholastici Climax. Venet. 1531.

Manuelis Calecæ libri 4. *contra errores Græcorum.* Ingolstad. 1608.

S. Ephræmi Syri Sermones 19. Argentinæ 1509. (*d*) Exstant in Biblioth. Cæsarea *Sermones* 21. *S. Ephræmi* ab Ambrosio olim *Latine versi*, & Cosmo Medici (summo ipsius Mæcenati) nuncupati. *Præfationem ad Cosmum*, sane elegantissimam, exhibet Lambecius Comment. de Bibl. Vindob. tom. 1. p. 119. Non versionem solum, sed præfationem etiam, tacito Ambrosii nomine, expilavit Gerardus Vossius Tungrensis.

Alia multa veterum Patrum scripta Latio donavit Ambrosius, & in his *S. Dionysii Areopagitæ opus de Cælesti Hierarchia*; *S. Basilii librum de Virginitate*; *S. Athanasii contra Gentes*; *S. Chrysostomi libros tres ad Stagirium Monachum*, (*e*) *Homilias in Matthæum*, & 18. *alia opuscula diversi argumenti*; *Vitas Monachorum*, & *S. Gregorii Nazianzeni*; atque alia plura: quæ quidem fere

(*a*) Prodiit primum *Veronæ* 1481. fol. ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim Latin. vol. 1. p. 680. qui alia Blondi, opera nondum edita in Diario Eruditorum Italiæ tom. 12. p. 376. memorari refert; Vide etiam Thesaur. Ital. Burmann. vol. 1. (*b*) Ab an. scil. 1431. 26. Octobr ad an. 1439. 21. Octobr. ut testatur *Fabr.* Bibl Eccles. ad Trithem. c. 769. (*c*) Primum 1678 ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 221. (*d*) Habetur MS. in Bibl. SS. Joannis & Pauli Dominicor. Venet. teste Montfaucon. Diar. Ital. p. 49. (*e*) Præfationes in hos libros, & in alia Græca Scripta ab Ambrosio Latine versa una cum Ambrosii vita, & ejusdem *Epistola ad Bronium de obitu Nicolai Florentini*, & *præfatione ad Cosmum Medicеum*, & 20. libr. *Epistolarum* Ambrosii, exhibuit Martene tom. 3. Veterum Monumentorum *Paris.* 1724.

omnia

Sæc. XV. ab anno MCCCC. omnia diversis locis ac temporibus in lucem prodierunt.

Cæterum non contemnenda etiam ingenii sui monumenta proprio marte Ambrosius composuit, viz. *Epistolarum libros* 16. MSS. in Bibliotheca S. Marci Florentina; *Chronicon Montis Cassini*; (a) *Commentariorum de rebus a se, dum generalis esset Camaldulensium, gestis libros* 2. *Vitas Sanctorum aliquot*; *Tractatum de Sacramento admirabili Corporis Christi*; *Tractatum contra Græcos de Processione Sp. S. Orationes non nullas ad Conciliorum Ferrariensis & Florentini Patres habitas*; quodque nec Bellarminus, nec Pocciancius enumeravit, *Opus contra vituperatores Monasticæ vitæ*, MS. in Bibliotheca S. Justinæ Patavina asservatum, teste J. Tomasino lib. de Biblioth. Patavinis, p. 46.

1440. R. G. MICHAEL BALSAMON, natione Græcus, patria forte Byzantinus, magnæ ecclesiæ CPolitanæ magnus chartophylax & archidiaconus, claruit anno 1440. Hic inter alios crucigeros Josephum patriarcham ad concilium Florentinum comitatus, Latinorum artes & versutias detexit, & fictam unionem irrisit; synodali autem definitioni, imperatoris voluntati obsequens, renitente licet & reluctante animo, subscripsit: domum reversus scripsit ad Joannem Palæologum Imp. *Anaphoram Cleri CPolitani*, quare qui ex Italia advenerant, unionem in synodo probatam dissolverent: eam memorat & sugillat L. Allatius de Consens. lib. 3. cap. 2. & non nulla fragmenta in lucem profert, *ibid.* col. 918, 922, 924, 927.

1440. R. G. JOANNES SEGOVIENSIS, natione Hispanus, ex urbe natali cognomen adeptus, S. Theologiæ in academia Salmanticensi professor, & canonicus Toletanus, claruit anno 1440. Academiæ suæ nomine concilio Basileensi interfuit, ejusque pars magna fuit; pro concilio adversus pontificem strenue & audacter egit; contra Græcos nervose & dilucide peroravit, & (ex fide Balæi *) in Bohemorum gratiam disseruit, pro utraque sacramenti specie laicis ministranda dimicans. Hunc Æneas Sylvius ut *Theologiæ peritissimum & summa scientia virum, moribus & doctrina illustrem, cujus virtutem & summam bonitatem adversarii vel inviti venerabantur*, de prædicat, variisque, quavis data occasione, præconiis ornat: a Fœlice IV. vulgo V. antipapa sacra purpura insignitus est Joannes noster 4. Idus Octobr. 1440. verum, abdicante Fœlice, dignitate ista exutus, & ecclesiæ Cæsareensis præposituræ a Nicolao V. P. admotus, vitæ monasticæ secessum potiorem habuit, & in parvo quodam cœnobio vitam fefellit. *Concordantias Biblicas vocum indeclinabilium collegit, & ordine Alphabetico disposuit*, a Joan. Frobenio primo Basileæ an. 1476. præmissa dedicatione Sebast. Brant, seorsim impressas. Postea *Majoribus Concordantiis* insertas, & variis in locis excusas. Scripsit præterea Tractatum de immaculata B. Virg. Deiparæ conceptione; prodiit *Bruxel.* 1664. fol. (b) *Acta Concilii Basileensis* (c) scriptis commisit; ea in duobus maximis Codd. membranaceis exarata, apud Basileenses magna diligentia custodita, reperit Augustinus Patricius Senensis, & ex eis *historiam suam Synodi Basil. summarie atque integra fide* descripsit, *nihil omnino rerum publicarum prætermittens.* Vide Conc. tom. 13. col. 1612. *De auctoritate Episcoporum in Concilio generali* MS. *ibid.* superioris, ut videtur, appendix. *Orationem* similis plane argumenti, in concilio Basileensi habitam, integram exhibet Æneas Sylvius, Comment. Basil. Syn. lib. 1. p. 34. Porro Joannem nostrum *Mahumetis Alcoranum* ex *Arabico* in *Latinum* Sermonem vertisse, (d) ac *ineptias ejus veris ac vivis rationibus & argumentis* explosisse testatur idem Sylvius. * Alter a nostro est Joannes Segobiensis Ord. Præd. & integro fere sæculo junior, cujus exstat opus *de Prædicatione Evangelica*, in libr. 4. divisum, in quo de concionatoris officio prolixe agit. Prodiit *Compluti* 1573. *Brixiæ* 1586. 4to.

* Cent. 8. p. 590.

* Europ. c. 42. p. 440.

1442. R. G. FRANCISCUS de PLATEA, natione Italus, patria Cremonensis, ord. Fratr. Minorum monachus, claruit an. 1442. Scripsit *Summam Mysteriorum Christianæ fidei*; *Sermonum* librum; *De restitutionibus*; (e) *de Censuris Ecclesiasticis*, (f) & *de Usuris*, Ex his lucubrationibus tres posteriores habentur inter *Tractat. Tractatuum juris*, Venet. 1584. tom. 14. Opera omnia junctim edita prodierunt *Patavii* 1473. fol. *Paris.* 1476. (g) Sub idem tempus floruit Joannes de Platea J. C. Bononiensis, cujus *Commentarii in Institut.* & *tres libros Cod.* prodierunt *Lugdun.* 1528. 8vo. & alibi.

1443. H. W. MEFFRETHUS, natione Germanus, ecclesiæ Misnensis presbyter, claruit anno 1443. quo *Hortulum* suum se inchoasse testatur, Joanne episcopo diœceseos Misnen-

(a) Non composuit sed recognovit. vid. *Fabr.* ubi supra. (b) Habetur MS. in Bibl. Paulin. Lipsiens. vid. Catalog. p. 336. (c) Ex his Actis locum *de Sanctitate Ecclesiæ & Generalis Concilii auctoritate*, affert Hardtius prolegom. ad tom. 6. Conc. Constantiens. p. 7. locum alium *de admissione Præsidentium Papæ*. ibid. p. 8. & tertium *de justificatione Conc. Basileens. & sententiæ ipsius contra Gabrielem olim Eugenium lata*. p. 14. seq. (d) Item in Hispanum. vid. *Nic. Antonium* tom. 2. Bibl. Vet. Hispan. p. 154. n. 257. Titulus operis, quo explosit ineptias Alcorani est, *de mittendo gladio Spiritus Sancti in Saracenos*, constat Considerationibus 38. quorum argumenta exhibet idem Antonius p. 151. seq. (e) Prod. *Venet.* 1494. (f) Prod. *Patavii* 1473. (g) Ejusdem *de actu Matrimoniali*, quando possit fieri sine peccato. MS. in Bibl. Paulina Lips. Vid. Catalog. p. 174.

fis

Sæc. XV. ab anno MCCCC. sis clavum tenente. Scripsit *Hortulum Reginæ*, seu sermones de Sanctis, & dominicales per totum annum in partes æstivalem & hyemalem distributus. Prodierunt *Norimbergæ* 1487. fol. *Basileæ* 1488. (*a*) 2. vol. fol. Utramque editionem in bibliotheca Lambethana inspexi. Cæterum Meffrethus antiquos doctores secutus, in sermonibus de conceptione B. Virginis eam originali labe immunem non fuisse ausus est docere. Ægre id tulerunt operis sui editores; atque adeo in priore editione brevis typographi admonitio, in posteriore prolixa Fr. Joannis de Lapide Carthusiani, doctoris Parisiensis, concionibus istis præmittitur præmonitio; qua Meffrethi sententia & assertiones refutantur, & hæreseos arguuntur. Sententiam enim de maculata B. Virginis conceptione antiquitus quidem obtinuisse non diffitetur Carthusianus; verum post evulgatam ab academia Parisiensi, a concilio Basileensi, & a Sixto IV. pontifice definitionem contrariam, puram putam esse hæresim a catholicis omnibus repudiandam strenue contendit.

1444. H. W. (*b*) REGINALDUS PAVO, Anglice *Peacock*, natione Anglus, patria Cambrobritanus, in collegio Orialensi apud Oxonienses educatus, doctoratus insignia tandem accepit. Vir summa rei theologicæ peritia ac morum probitate conspicuus; quo nomine magno illi pietatis ac melioris litteraturæ Mecænati Humphredo Glocestriæ duci facile in notitiam devenit. Illius favore episcopatum Asaphensem obtinuit anno 1444. ad Cicestrensem translatus anno 1450. Summo animi studio Wiclevistis, quos vulgo *Lollardos* vocarunt, in ecclesiæ Romanæ sinum reducendis incubuit; cui operi ad extremam usque ætatem intentus, plurimos tam vernaculo quam Latino sermone libros edidit. Haud ita tamen partibus pontificiis addictus quin gravissimos in ecclesia Romana tunc passim receptos errores ac superstitiones agnosceret & insectaretur. Lollardis quinetiam adeo non iniquus, ut vivicomburium illis a clero Anglicano sæpe inflictum vehementer improbaret, mitioribus argumentis & ratione sola controversiam dirimendam esse ratus. Ecclesiæ repræsentativæ, seu papæ, seu concilii generalis, infallibilitatem, quæ quidem post habita isto ævo concilia Constantiense & Basileense in scholis passim venditari cœperat, acriter scriptis oppugnavit; ecclesiamque fidei articulos definientem & errare posse & revera sæpius errasse contendit. Alias adhuc opiniones vir supra communem Sæc. XV. ab anno MCCCC. sæculi sui sortem eruditus ab egregia antiquitatis cognitione hauserat, quæ tunc temporis quidem parum notæ, ab omnibus vero jam receptæ, hæreseos suspicionem illi apud indoctos atque æmulos præsules moverunt. Post Humphredi itaque ducis interitum ad synodum Lambethanam anno 1457. citatus, a Thoma Bourchiero archiepiscopo Cantuariensi, episcopis Wintoniensi, Lincolniensi, Roffensi, ac viginti quatuor inferioris subsellii theologis hæreseos accusatus est, erroresque aliquot partim ex scriptis ejus collectos, partim inimicorum fraude confictos, abrenunciare jussus. Palinodiam egit in templo D. Pauli Londinensi die 4. Decembris ejusdem anni. Quid illi exinde contigerit; parum constat. Tradunt nonnulli eum in carcere nece clandestina sublatum esse, alii in ædibus episcopalibus ad mortem usque incarceratum, plures vero in cœnobium quoddam secessisse, dato illi ex reditibus episcopalibus exiguo admodum stipendio. Utcunque parvo illum tempore dignitati suæ superfuisse, inter omnes convenit. Næ vero ludibrium debent nuperi Indicis * Librorum prohibitorum & expur- * Madrit. 1667. fol. p. 865.
gandorum Hispanici authores qui Peacocum nostrum Cicestriensem pseudo-episcopum vocant, & professorem Oxoniensem Lutheranum fuisse somniant. Certe non alius istius ævi scriptor ecclesiæ Romanæ causam majori acumine atque eruditione contra Wiclevistas egit; utcunque is fuerit, qui pessimas morum ac disciplinæ corruptelas in ecclesiam invectas esse dissimulare nollet; & crassiusculas, quæ tunc passim vigebant, superstitiones improbaret.

SCRIPTA.

De Fide libri 2. forma dialogi inter patrem & filium, Anglice conscripti, quorum priore fidem argumentis duntaxat probabilibus, non demonstrativis, niti probat; posteriore S. Scripturam unicam esse fidei regulam acute satis disputat. Liber iste posterior, una cum excerptis ex priore nonnullis, prolixa editoris præfatione illustratus, in lucem emissus est *Londini* 1688. 4to. Integrum extat opus MS. in collegio SS. Trinitatis Cantab. Paucis admodum ante obitum atque actam Palinodiam annis opus istud Peacocus composuit. (*c*) Siquidem non solum *Repressoris* (quem anno 1449. evulgavit) a se antehac conscripti inibi mentionem facit; verum etiam complures, quos sese conscripturum esse in *Repressore* promi-

(*a*) Denuo *Monachii* 1615. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 197. (*b*) Conf. Hearnii præfationem ad Walteri Hemingford Historiam § 24. Item Append. ad vol. 1. num. 10. p. 151. & quæ excerpsit idem Hearnius ex Historia & Antiquitatibus Universitatis Oxoniensis L. 1. p. 220. Vitam R. Peacock se scripsisse monet Cl. Joan. Lewis de Mergate in comit. Cantabr. vide etiam ejusdem Lewis Histor. variar. versionum Vet. & N. Testamenti, p. 68. 8vo. (*c*) De Peacockii erroribus & abjuratione vide Joannis Wherhamstedæ narrationem antea ineditam ad calc. Walteri Hemingford Hist. vol. 2. p. 480 - 494.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. ferat, libros veluti jamdiu in lucem editos commemorat.

Repressor nimiæ Cleri reprehensionis, opus inprimis prolixum, ac summo, ut videtur, studio elimatum; quo recepta ecclesia Romanæ dogmata ac ritus adversus Wicleviftarum objectiones author vulgari idiomate fuse astruit. Integrum opus in 5. partes distribuitur; quarum prima impugnatos a Wiclevistis ritus generali argumento propugnat; reliquæ, singulos ordine tuentur. Prima itaque parte palmariam Wiclevistarum, qui, nil, sive dogmatum sive cæremoniarum, nisi a S. Scriptura expresse approbatum, recipi voluerunt, objectionem aggreditur: idque inprimis probandum sumit; nequaquam in id nobis datam esse S. Scripturam, ut illa, quæ naturalis ingenii viribus dignosci possent, revelaret; adeoque innumera Christianis omnibus necessario facienda ac credenda esse, de quibus ne verbum quidem habet S. Scriptura; immo potiorem fidei atque officii Christiani partem e ratione naturali petendam esse. Christianam enim religionem (si Sacramenta excipias) nihil penitus addidisse legi morali; adeoque totam (si Sacramenta demus) non in S. Scriptura, sed in ratione naturali primario fundari. Hinc sequi; quod legis & rationis naturalis dictatis obtemperandum esset; etiamsi Christus & Apostoli aliquid ipsis contrarium prædicaverint. S. autem Scripturam unicam esse veritatum revelatarum normam ac mensuram, tanquam indubitatum & ab omnibus receptum dogma ubivis supponit; quin & sexcentis fere locis luculenter asserit. Parte secunda imaginum usum, & peregrinationes religionis causa susceptas defendit; acute quidem satis, neque inerudite; adeo invita tamen veritate, ut absurdas sæpenumero sententias tueri necesse habeat. Ut alia enim ejusmodi taceam; Judæorum & Gentilium idololatriæ originem & naturam explicans, tantum paulo ante Christum natum philosophiæ indies angescentis beneficio veritatis jubar eluxisse prædicat;* ut omnes a Christo nato Gentiles (si pauculos obscuri nominis excipias) idololatriæ crimine penitus immunes fuerint. Inter agendum vero imaginum causam, cultum iis exhiberi neutiquam probat; idque duntaxat licere contendit, ut commemorativa Dei beneficiorumque ejus ac Sanctorum, nequaquam repræsentativa, signa in ecclesiis asserventur. Parte tertia fundos atque ampla patrimonia possidere sacerdotibus Christianis licere probat; & ministrantis culpam jus ministerio debitum non auferre, neque laicis decimas illi debitas subtrahendi potestatem conferre, contra Lollardos asserit. Constantini interim donationem, quam Sylvestro papæ olim factam esse pontificii crassiores fabulantur, uberrimis validisque argumentis impugnat.* Parte quarta diversos sacerdotii gradus in ecclesia necessario admittendos esse & a Christo institutos fuisse demonstrat contra Lollardos, qui paritatem omnium sacerdotum præoptarunt; neque alios, præter presbyteros ac diaconos, ordines admitti voluerunt. Capite quarto, Petri, ejusque successorum, pontificum Romanorum, primatum astruit: & sequentibus, leges ab ecclesiæ præsulibus circa res indifferentes recte condi, & homines ad easdem servandas licite cogi posse disputat. Nimiam tamen rituum ac cæremoniarum farraginem in ecclesiam jamdiu invectam esse non illubenter agnoscit; & innumera, quæ exinde orta sunt, mala dolet; quin & librum ea de re se scripturum esse vovet,* utque voto Deus annuat, precatur. Parte ultima singulares & a vulgo Christiano discretas religiosorum ordinum vivendi formulas, peculiarem habitum, magnifica ædificia, aliasque consuetudines tuetur: & capite tertio, varias hæreticorum sectas, quæ antiquam ecclesiam divexarunt, earumque dogmata recensens, postremo loco Waldenses & Wiclevistas apponit. Hactenus sex ecclesiæ consuetudines a Lollardis impugnatas defenderat. Quinquæ aliæ pari modo propugnandæ restabant; viz. 1. Preces sanctis oblatæ & communicatio meritorum a sacerdotibus & monachis passim venditata. 2. Nimia vasorum pretiosorum in ecclesiis asservatorum multitudo, quæ divendi & in egenos distribui melius possent; & honor imaginibus ac reliquiis sanctorum datus. 3. Assiduus Sacramentorum usus, maxime vero divinus, qui Eucharistiæ elementis exhibetur, cultus. 4. Juramentorum usus a clero usurpatus & aliis impositus. 5. Pœnarum capitalium & belli usus ab ecclesia approbatus. Quum vero capita ista aliis in libris fuse pertractarat; amplius de iis disserere hic loci noluit. Integrum opus MS. pervolvi in bibliotheca publica Cantab. Class. 4. fig. 3. in fol. E quamplurimis, quæ notari meruerunt, locis bina præ aliis selegi; alterum de canonicis S. Scripturæ libris, de sacerdotum nuptiis alterum, quæ Latine versa in lectorum gratiam subjicerem.

*Part. 2. c. 17.

*Part. 3. c. 12, 13.

*Part. 4. c. 9.

Par. 1. c. 19. *Porro in sui defensionem Historiam Susannæ adversarii producere non debent, Danielis 13. cap. Iste enim locus & Historia non est S. Scripturæ portio, sed apocrypha. Verus autem Danielis liber, quantus quantus est S. Scriptura, in duodecimo capite terminatur, uti Hieronymus interpres testatur.* Atque iterum part. 2. cap. 17. cum sententiæ de Idololatriæ origine ab ipso prolatæ Hæreticus objiceret locum Sapientiæ 14. authorem istius libri hallucinatum

esse

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

esse affirmat; ac dein subdit: Iste locus Sapientiæ 14. falsus est; utque ita credam, integrum mihi est. Liber enim Sapientiæ non est S. Scripturæ liber; nudaque affirmatio ejusce libri Sapientiæ authoris Scriptorisve, cui nomen erat Philo, nequaquam parem meretur fidem, neque tantum habet ponderis, quantum S. Scriptura, atque argumenta superius a me hac de re prolata. - - - Atque ita quidem mihi videtur fidem 14. capiti Sapientiæ nentiquam in hac re adhibendam esse. Si cui rudioris ingenii mirum videatur, dictum Sapientiæ librum tam eximium in bibliis hodierno tempore locum obtinere, quin & pari, atque alios S. Scripturæ libros, solemnitate in bibliis collocari; illi sic respondeo. Sub Ecclesiæ primordiis paulo post Christi passionem scripta homines ad sanctitatem incitantia, rara admodum & pauca erant; si libris ejusdem argumenti ab illo tempore conscriptis conferantur. Postmodum, cum Christiani maximo piorum librorum studio afficerentur, copia autem destituerentur; ob devotionem & aviditatem, qua spirituales doctrinas homines tunc temporis exceperunt, in biblia sua descripserunt & Philonis librum, qui Sapientia appellatur; & Jesu filii Sirach librum, qui vocatur Ecclesiasticus; aliosque plures, ob magnam devotionem, qua Christiani tantæ piorum librorum caritatis tempore in ejuscemodi libros ferebantur; quamvis satis norint dictos hosce libros a S. Scriptura non esse; quod & Hieronymus aliique clarius testantur libros istos S. Scripturæ partem non esse. Prisca vero ista devotio dictos libros in bibliis collocandi ab omni tempore, quo biblia a privatis descripta passim habebantur, in hunc usque diem non cessavit. Exinde tamen istorum librorum authoritas non altius, quam olim, attollitur; nec exempli gratia eo usque exinde ampliari potest; ut argumentis nuda illorum affirmatione majoribus præponenda sit.

Part. 3. cap. 15. Quamcunque actionem Apostolus aliquis aut Scriptura ejus in morali sacerdotis conversatione usurpari perhibet; istam actionem a sacerdote frequentari rationi non repugnat. Aliter enim Apostolus & Scriptura ejus quiddam rationi contrarium perhiberet; quod nequaquam concedendum est. Ita vero res habet, ut a sacerdote aut alio quolibet Christiano omnia ciborum genera, quantum sufficit, actis Deo gratiis, accipi Scriptura satis approbet; uti patet ex 1. Tim. cap. 4. Pari modo ista actio, ut sacerdos ex omnibus virginibus sibi uxorem pro lubitu eligat & accipiat (modo nuptias statim post primæ uxoris obitum non ineat) atque liberos gignat, possessiones teneat, familiam habeat, liberos alat & educet, uxorem, possessiones & liberos gubernet, atque illis prospiciat; ista inquam actio a Paulo, ac pari argumento a cæteris Apostolis, comprobatur. De Paulo res patet ex eo, quod scriptum est 1. Cor. 7. cap. in initio, ubi ad omnes generaliter Corinthi Christianos, atque adeo ad sacerdotes non minus quam alios verba facit: 1. Tim. 3. cap. & Tit. 1. cap. si eo sensu accipiantur, quo Pauli temporibus, & a Pauli ævo ad hunc usque diem per universam Græciam, intellecta sunt; uti Ecclesiæ istius praxis demonstrat: quin & secundum intellectum, quem verbis illis apposuit Ecclesia Occidentalis a Petri ac Pauli diebus ad Augustini usque tempus; uti sacerdotum in Ecclesia Occidentali consuetudo Augustini ævo recepta demonstrat; una cum Historia Tripartita ubi de Concilio Nicæno verba facit; atque ipso Augustino, qui sacerdotum suo tempore uxoratorum mentionem fecit. Negari tamen non potest, Paulum Timotheo Ep. 1. cap. 5. consilium dedisse, ut semetipsum castum servaret.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Cæterum operis istius conscripti tempus ex eodem certissime definiri potest. Parte etiam 5. cap. 6. annos ab inchoato inter Anglos & Gallos bello 34. effluxisse sæpius dicit; adeo ut anno 1449. scriptum esse necesse sit.

Præter libros supra recensitos scripsit Peacocus alios a semetipso in iisdem memoratos, viz. Justam Doctorum æstimationem Latine, Justam S. Scripturæ æstimationem tribus partibus comprehensam Anglice: De Religione Christiana; De matrimonio, de implendis 4. Tabulis Tractatum, cujus tertia pars de usura egit. De extensione 4. Tabularum; De Sacerdotio; De Christianæ fidei regula; Librum de fide, atque alium de Sacramentis, Latine: Donatum in religionem Christianam ducturum; Donati sequacem seu Appendicem: Provocatorem Christianorum; De Evangelicis Consiliis; Demonstrationem Christianæ fidei; De Baptismo; De Eucharistia; Præconem: De signis in Ecclesia, seu de cultu; De Doctrina; De Ecclesia Latine. Porro part. 3. Repressoris cap. 12. sese librum de fabulis Legendarum scripturum esse in se recipit. Part. 4. cap. 2. libros de Baptismo, & Pœnitentia, Latine; Part. 1. cap. 2. Logicam lingua vulgari in Laicorum usum: ac demum Part. 5. cap. 6. se Lectionum e cathedra academica habitarum volumen editurum esse pollicetur.

Alios adhuc recenset Baleus.* Puta, Defensorem, Declaratorum, Symbolum, ad Godhardum Minoritam, Epistolam, (quam MS. in privata Gualteri Copi bibliotheca extitisse prodit Jamesius)* Divinum Officium, Enchiridion, De Providentia Dei, De libertate Evangelii, De sæcularium potestate, De æqualitate ministrorum, De legibus & doctrinis hominum, De communione sub utraque specie, Contra mendicitatem impiam, De sua Palinodia. Verum præter opera bina primo loco recensita vix alia extare putem. Edidit

* Cent. 8. cap. 19.

* Eclog. Oxon. Cantab. part. 2.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. dit quidem Joannes Foxus, una cum articulis seu aphorismis Wiclevianis, collectanea quædam ex Peacoci scriptis *Argentinæ* 1554. 8vo. Libellum autem istum mihi nondum videre contigit.

1444. H. W. (*a*) LEONARDUS DE UTINO, aliis *Bellunensis*, nonnullis *Micensis* dictus, gente Italus, ordinis Prædicatorum socius, gymnasii Bononiensis regens ac professor, Eugenio IV. pontifici a sacris concionibus, & Dominicanorum in Lombardia provincialis, claruit anno 1444. Nec plura de eo constant.

SCRIPTA.

Sermones floridi de Dominicis, & quibusdam Festis, quos Florentiæ prædicavit anno 1435. & Venetiis. Prodierunt *Lugduni* 1496. *ibid.* 1516. 2. tom. 4to. (*b*) Iidem forsan sunt *Sermones Aurei*, Utinæ 1466. nescio annon & *Sermones Quadragesimales & Dominicales*, Ulmæ 1478. Lugdun 1496. excusi.

Sermones de Sanctis, qui sub ipsa artis typographicæ incunabula excusi prodierunt anno 1446. (*c*) absque loci mentione, *Ulmæ* 1475. *Spiræ* 1479. *Lugduni* 1495. 4to.

Tractatus de locis communibus Concionatorum. Ulmæ 1478.

De Legibus Opus satis crassæ molis. Prodiit *Venet.* 1473. fol. (*d*)

1444. H. W. PETRUS DE PILICHDORF, natione, ut videtur, Germanus, S. Theologiæ professor, claruit, si ex nota ad finem libri apposita conjicere liceat, anno 1444. Scripsit *Librum contra Sectam Waldensium*, qui cum Reinerii Sachoni opere ejusdem argumenti a Gretsero editus est *Ingolstad.* 1613. p. 201. ubi & pars *Tractatus contra pauperes de Lugduno* reperitur, p. 279. Habetur utrumque opusculum in Bibliotheca Patr. tom. 25. (*e*)

1444. H. W. ANTONINUS, vero nomine *Antoninus*, ob pusillam vero staturam *Antoninus* dictus, gente Italus, patria Florentinus, Nicolai & Thomasiæ filius, natus est anno 1389. Prima ætate juri canonico Fœsulis operam dedit, Sedecennis Prædicatorum ordini se adjunxit; & in conventu Cortonensi cucullum induit, Laurentium Ripafractam præceptorem sortitus. Adultior factus, cum doctrinæ & pietatis fama enitere cœperit, cœnobiis Dominicanorum Cortonensi, Romano, S. Petri Neapolitano, S. Marci Florentino, Senensi, Cajetano, Suessiano, & Fœsulano ordine præfectus est. Sæc. XV. ab anno MCCCC. Plures Reipublicæ Florentinæ nomine legationes adhuc fraterculus ad diversos principes, maxime vero ad Martinum V. & Eugenium pontifices, obiit. Tandem vicarius generalis congregationis Neapolitanæ constitutus, anno demum 1446. 4. Id. Februar. Archiepiscopus Neapolitanus ab Eugenio papa invitus admodum renunciatus est. Anno 1447. atque iterum 1455. Romam a populo Neapolitano legatus est; ut Nicolao V. & Callisto III. ad pontificatum evectis fausta precaretur. Obiit die 2. Maii anno 1459. ætatis suæ 70. in ecclesia S. Marci ingenti pompa sepultus. Pius enim II. papa Florentiæ tunc præsens funeris curandi onus in se suscepit; omnibusque cadaver ejus, antequam terræ mandaretur, osculatis plenariam septem annorum ac totidem quadragenarum indulgentiam concessit. Neque enim sine insigni sanctitatis fama decessit Antoninus: quin mira de illius pietate, vigiliis, humilitate, ac charitate narrant vitæ ejus scriptores; miracula vero sine fine sine fronte accumulant. Tantam quinetiam vivus adhuc de se excitaverat sanctimoniæ opinionem Antoninus; ut Nicolaus V. papa de eo dicere soleret, Antoninum non minus vivum, quam Bernardinum Senensem mortuum in sanctorum album referri meruisse. Id tandem in votis habuit Leo X. sed morte præreptus rem Hadriano successori absolvendam reliquit; qui Antoninum calendario intulit anno 1523. Pietatis certe famam Antonino denegare haud æquum erit: id tamen dicere veritas cogit, eum nullius judicii scriptorem fuisse, qui aniles ac putidissimas fabulas undequaque convasare solet.

SCRIPTA.

Summa Historialis, seu *Chronicon Tripartitum*, a mundo condito usque ad annum 1459. ex pluribus historicis (quos ipse in præfatione recenset) consarcinatum. Prima pars ab orbe condito ad Constantinum M. secunda exinde ad annum 1313. tertia exin ad sua usque tempora producitur. (*f*) Prodiit *Venet.* 1481. *Norimbergæ* 1484. *Basil.* 1491. & cum notis P. Maturi *Lugd.* 1586. 3. tom. f.

Summa Theologica, in 4. partes distributa. Prodiit *Memmingæ* 1483. *Argentinæ* 1496. 4. vol. fol. *Venet.* 1591.

(*a*) Conf. *Jac. Quetif.* tom. 1. p. 803. (*b*) *Ulmæ.* 1478. *Vincentiæ* 1479. & sine loco 1494. *Norimb.* 1479. (*c*) Absoluti an. 1446. non illo anno excusi, ut notat Olearius in Abaco Patrologico, sed an. 1466. *Utinæ*, & 1473. & 1476. sine loco, *Venet.* 1475. *Norimb.* 1478. *Sermones Quadragesimales* de legibus animæ fidelis, simplicis, & devotæ *Paris.* 1477. *Ulm.* 1478. *Norimb.* 1478. *Venet.* 1473. *Lugd.* 1496 & 1501. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 787. qui memorat ejusdem tractatum *de sanguine Christi in triduo mortis effuso, an fuerit Divinitati unitus* edit. *Venet.* 1617. *De inchoatione formarum* &c. (*d*) In Textus Roffensis Hist. a Tho. Hearne edit. habetur Leonard. Utini *Dissertatio*, Anglice conscripta, *de Antiquit. Univers. Oxon.* (*e*) Et inter Gretseri Opera, tom. 12. part. 2. (*f*) Prima pars ad an. Christi 310. secunda an 1198. tertia ad an 1459. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 313. ubi varias editiones operum Antonini a Whartono omissas recenset.

Summa

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *Summa Confessionalis*, Argentinæ 1492, 1499. 4to. Paris. 1516. 8vo. Lugduni 1564. 8vo. Venet. 1572. 16mo.

Annotationes de Donatione Constantini M. Habentur inter alios aliorum tractatus *Colon.* 1535.

Trialogus de Discipulis Emmaunticis, una cum auctoris vita, ante annum 1500. alicubi typis impressus.

De Virtutibus liber, Norimbergæ 1472.

Tractatus de Excommunicatione, *De Interdicto Ecclesiastico*, *De Irregularitate*, *De Suspensione*, & *De Usuris*, reperiuntur inter Tractatus juris *Venetiis* 1584. editos.

Opere Antonini inedita dabunt Altamura Biblioth. Prædicat. p. 183. & Michaël Pocciancius Catalog. Script. Florentin. p. 13.

1444. R. C. JACOBUS BRACELLIUS, natione Italus, patria Genuensis, historicus sui temporis gravissimus, claruit (Laurentio Vallæ & Barthol. Facio æqualis,) circa an. 1444. *Senatus Genuensis scriba, eundem honoris locum a Nicolao V. P. ultro delatum repudiavit, mediocritate sua contentus.* * Inter alios istius sæculi viros eruditos Alphonsum Aragoniæ & Neapolis R. Mecænatem habuit, sub cujus auspiciis varia opera casto & venusto sermone conscripsit: quorum non nulla lucem aspexerunt. *De Bello inter Hispanos & Genuenses* ab anno 1412. ad annum 1444. libri 5. prodierunt *Hagenoæ* 1530. *Oræ Ligusticæ descriptio* ad Blondum Flavium; *de illustribus Genuensibus* ad Ludovic. Pisanum Ord. Prædicat. *liber*; *Epistolarum liber*: opera hactenus numerata junctim impressa, *Paris. ap. Bad. Ascens.* 1520. 4to. & Barthol. Gorla curante *Romæ* 1579, 1583. 4to. Opera historica ab Andr. Schotto inter Scriptores Italos edita, *Ital. Illustrat. Francof.* 1600. fol. (a) *De præcipuis Urbis Genuensis familiis* libellus ad Henricum de Merla Caroli VII. Francorum R. legatum: eum edidit doctiss. Mabillonius, Iter Ital. p. 227. & seq.

* Foliet. Clar. Ligur. Elog. pag. 203.

1445. R. C. THOMAS RUDBURN, natione Anglus, ecclesiæ S. Swithuni Wintoniensis ord. Benedict. monachus, *Junior* dictus, ut a Tho. Rudburn episcopo Menevensi, qui nostro paulo antiquior sub hujus sæculi initium floruit, & *de rebus Anglicanis Chronicon* contexuit, distingueretur: claruit anno 1445. Scripsit hortatu Fr. Wintoniens. *Historiam brevem de fundatione, incrementis*, atque *Episcopis Eccles. Winton.* a Lucio R. ad tempora Henrici VI. Anglorum R. ab Usserio Armachano sub titulo *Historiale Wintoniensis* sæpius laudatam: eam historiæ majoris *Epitomen* appellare maluit H. Whartonus; habetur MS. in Bibl. Cotton. sub *Galba* A. 15. Scripsit præterea *duplex Chronicon*. Horum unum (quod *Breviarium Chronicorum* inscripsit) successionem & res gestas regum Britonum & Saxonum strictim complectitur, res civiles succincte narrans, ecclesiasticis penitus prætermissis: Extat MS. *ibid.* sub *Nerone* A. 17. Alterum stilo uberiore, & diligentia longe subtiliori compositum, in quinque minimum libros distinctum, habetur MS. in Bibl. Lambethana, & colleg. Corp. Christi apud Cantab. verum, quod plurimum dolendum est, uterque codex tam in capite quam in calce mutilus est. Opus istud historiam Wintoniens. *minorem*, hoc *majorem* appellat Whartonus; qui eam, Rudburno Menevensi a Vossio perperam tributam, suo auctori restituit; quæ ab initio ac fine deerant ex epitome prædicta supplevit, insigniores ejus a *minori* diversitates notavit, & refectis iis, quæ aliunde petita in lucem dudum prodierunt, edendam curavit, Angl. Sacr. tom. 1. p. 179. *Minoris* etiam *Præfationem* & Anonymi cujusdam monachi Winton. *Annales* ab anno 633. ad annum 1277. subjunxit, *ibid.* p. 287, 288.

1447. II. W. NICOLAUS V. *Thomas Sarzanus* antea dictus, patria Genuensis, vel ex Platinæ mente, Lucensis, humili loco natus, Bartholomæi chirurgici filius, bonarum literarum studio Nicolai Albergati cardinalis beneficio Bononiæ incubuit. Dein in curiam Romanam accitus, postquam in disputationibus Ferrariæ & Florentiæ habitis doctrinæ ac prudentiæ famam sibi conciliasset; ab Eugenio pontifice in Germaniam legatus est, ut Fridericum Imp. & imperii principes a concilii Basileensis partibus ad Romanæ sedis obsequium revocaret. Fecit id Thomas, & partim disertis orationibus, partim effusis reformationis propediem secuturæ promissionibus Germanorum animos flexit, & schisma sustulit. Romam anno 1446. reversus, cardinalitium galerum, & episcopatum Bononiensem laboris mercedem tulit. Anno 1447. post Eugenii mortem pontifex Romanus electus est die 6. coronatus die 19. Martii. Anno 1449. Fœlicem antipapam a concilio Basileensi Eugenio deposito ante decennium subrogatum, Frederici Imp. potentia atque armis usus, papatu semet abdicare coëgit. Abdicanti locum in cardinalium consessu dedit; & perpetuum Germaniæ legatum constituit. Cæterum civilibus Italiæ bellis se immiscens, rebus

(a) Bracellii opera historica supra memorata nec non *Diploma miræ Antiq.* denuo prodiere in Thesauri Antiq. Italiæ tom. 1. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 727. memorat *Epistolas* Bracellii *Paris.* edit. 1520. non nullas etiam ad calc. Æneæ de Immortalitate animorum, Latine versi ab Ambrosio Camaldulensi, *Genuæ* 1645. 4to.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. ecclesiasticis parum vacavit. Obiit an. 1455. die 24. Martii. Summus litterarum ac litteratorum patronus; qui quidem omnes fere sæculi sui viros doctrina insignes stipendiis ditavit; innumera fere veterum scriptorum monumenta toto orbe conquisita sumptu suo exscribi & in Bibl. Vaticana reponi fecit; primusque omnium artes liberales e Græcia in Italiam liberalitate sua postlimi nio invexisse visus est. Exstant *Epistolæ 6. & Avisamenta Oratoribus suis data pro extinguendo Schismate*, Concil. tom. 13. p. 1321. *aliæ plures Epistolæ* apud Bzovium ad an, 1447, &c. Waddingum Annal. Minor. tom. 5. & in Bullario Romano. (*a*)

1448. H. W. MAPHÆUS VEGIUS, gente Italus, patria Laudensis, Martini V. pontificis datarius, seu libellorum supplicum magister, canonicus Romanus, poëta atque orator insignis, claruit anno 1448. Obiit an. 1458. apud Augustinianos sepultus in sacello S. Monicæ, cujus corpus ex ostiis Tiberinis Romàm transferendum olim curarat. Vir amœniorum litterarum scientia, poësi præsertim, insignis; qui, Jovio* judice, *heroico spiritu Maronem feliciter æmulatus omnes fere a mille annis illustres Poetas, nec excepto quidem Petrarcha laureato, præclara cum laude superavit.*

*Elog. Vir. illustr.

SCRIPTA.

De perseverantia in religione libri 7.

De educatione liberorum, & claris eorum moribus libri 6. prodierunt seorsim *Basil.* 1541. (*b*)

Disputatio Terræ, Solis, & Auri de Præstantia disceptantium.

Dialogus de miseria & felicitate. Prodierunt simul omnia ista opuscula *Paris.* 1511.

Dialogus Philalethes dictus, sive Veritas invisa & exulans. Lipsiæ 1499. (*c*)

Antonias, seu de vita S. Antonii Anachoretæ libri 4. versu scripti. *Antverp.* 1559.

De quatuor hominis novissimis Tractatus. (*d*)

Paraphrasis in 7. Psalmos Pœnitentiales versu Elegiaco.

Opera omnia Vegii hactenus recensita habentur in Bibl. Patrum tom 26. p. 632.

Officium Ecclesiasticum S. Monicæ. Exstat inter Officia Ecclesiæ Romanæ.

Liber de significatione verborum in Jure Civili. Vicentiæ 1477.

Æneidos Virgilianæ liber decimus tertius; cum Virgilio sæpius excusus. (*e*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

NICOLAUS, CUSANUS, a vico natali Cusa ad Mosellæ ripas in Trevirensi dioecesi sito, dictus, pauperculi cujusdam piscatoris filius, S. Theologiæ & decretorum doctor. Primum quidem, ut non nulli volunt, canonicorum regularium juxta Pennotum sodalis, & monasterii Wotobergensis præpositus; dein archidiaconus Leodiensis, & decanus S. Florini Confluentiensis. Ab anno 1431. concilii Basileensis authoritatem fortiter propugnavit; editoque opere *De Concordantia catholica* papam concilio inferiorem esse demonstratum ivit; neque ipsas Pseudo-Isidori decretales, quibus tot retro sæculis orbi Christiano fucum fecerant pontifices, convellere ac falsi arguere veritus. Postmodum vero ad Eugenii partes anno circiter 1437. deficiens, a pontifice in Germaniam legatus est; ut confessiones quorumcunque audiendo, & a casibus majori etiam pœnitentiario reservatis absolvendo, nummis Germanos emungeret. Anno 1441. nuncius apostolicus ad conventum imperii Moguntinum missus est, ut imperatorem ac principes a concilii Basileensis obsequio abstraheret; pari in Galliam legatione haud ita diu post perfunctus. Anno 1448. die 20. Decembris cardinalitiam dignitatem titulo S. Petri ad Vincula a Nicolao V. obtinuit; mox ad Germaniam remissus, ut monasteria reformaret, imperii principes ad bellum contra Turcas suscipiendum cieret, & jubilæum Romæ brevi celebrandum prædicaret. Exin episcopus Brixinensis in comitatu Tirolensi a Nicolao constitutus, diuturnam cum Sigismundo Austriæ duce rixam iniit. Noluit enim Sigismundus cardinales episcopatus in ditione sua jure commendatitio possidere. Cusanus ad Calistum pontificem, qui Nicolao successerat, provocat. Papa Sigismundum excommunicat; & regioni ejus sacra interdicit. Cusanus anno circiter 1459. Brixinum proficiscitur; & a Sigismundo obsessus captusque, grandi auri pondere soluto & remissis ecclesiæ suæ privilegiis libertatem redemit. Sigismundum quidem Pius papa iterato anathemate ulciscitur: Cusanus tamen sede sua privatus Italiam repetere necesse habet. Obiit Tuderti in Umbria pridie Idus Augusti anno 1464.

1448. H. W.

(*a*) *Bullam* unam exhibuit Dacherius Spicil. tom. 2. p. 576. *Alias* ibid tom. 4. p. 334—374. & tom. 7. pag. 249—258. Edit nov. tom 3. p 767 — 794. *Epistolam ad Constantin. Palæologum Imp. CPolitan.* cum versione Gr. Theodori Gazæ, Petrus Arcudius in Opusculis aureis; *Aliam* ad Canonicos Belnenses, & *Orationem habitam ad Cardinales post Eugenii IV. funus* memorat Lud. Jacobus Bibl. Pontific. p. 167. Privilegium Majori Monasterio S. Martini Turon. datum edidit Dacherius ad Guibertum Novigentium p. 593. *Epistolam* unam Martene Anecdotor. tom. 1. p. 1829. *Aliam* Collect. nov. veterum Monumentorum tom. 8. p. 988. *Bullam de electione sua* Wilkins Brit. Conc. tom. 3. p. 554. *Bullam de indulgentia*, Rymer. tom. 11. p. 271. (*b*) Antea *Mediolan.* 1491. 4to. Exstant MSS una cum *disputatione Solis* &c. in Bibl. Coll. Etonens. (*c*) Prodiit etiam *Argentorat.* cum quibusdam Luciani dialogis 1515. 4to. & cum præfat. Udalrici Fabri 1516. 4to. (*d*) Prodiit cum libris *de educatione liberorum* Basil. (*e*) Præter hæc *Vitam S. Bernardini Senensis* edit. in Act. Sanctor 20. Maii tom. 5. p. 287. *Poemata & Epigrammata* edita cum aliis a Franchin. Gafurio An. 1521. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 43. qui librum *de significatione verborum* alterius Maphæi esse sibi persuadet.

ætatis

Sæc. XV. ab anno MCCCC. ætatis suæ 63. Corpus Romam delatum apud S. Petrum ad Vincula depositum fuit. Vir erat censente card. Bona* *profundæ scientiæ & subtilissima exercitatione limatæ.* Eruditionem quidem ejus nullus facile negabit; constantiam omnes desiderant.

* Notitia Autor Lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

OPERA.

De docta ignorantia libri 3.
Apologia doctæ ignorantiæ.
De Conjecturis libri 2.
De filiatione Dei.
De Genesi.
Idiotæ libri 4. (*a*)
De visione Dei.
De ludo globi libri 2.
De Fortuna.
Compendium seu directio veritatis.
De Possest, sive de Principio rerum omnium *Trialogus.*
De Beryllo.
De dato Patris luminum.
De quærendo Deum.
De veneratione sapientiæ.
De apice Theoriæ.
De Deo abscondito.
De Annunciatione.
Excitationum libri 10.
De æqualitate.
De Catholica Concordantia libri 3. (*b*) Ex opere isto excerptus est *Tractatus de Donatione Constantini M.* qui in Fasciculo Rerum Expetendarum prodiit *Colon.* 1535. p. 79. (*c*)
Epistolarum liber.
De pace fidei.
Cribrationum Alcorani libri 3. Prodierunt una cum Alcorano *Basil.* 1550. fol. & inter alia adversus Alcoranum opera *ibid.* 1543. f.
De novissimo die (*d*)
De Geometricis transmutationibus.
De Arithmeticis complementis.
De Mathematicis complementis.
De Quadratura circuli.
De Sinibus & chordis.
De una recti curvique mensura. (*e*)
Complementum Theologicum.
De Mathematica perfectione.
Reparatio Kalendarii.
Correctio Tabularum Alphonsi.
Prodierunt omnia Cusani opera *Paris.* 1514. *Basil.* 1565. 3. tom. fol.
Dialogus de Staticis experimentis. Argentinæ 1550. 4to.

1448. R. G. ERICUS OLAI, natione Suecus, S. Theologiæ in academia Upsalensi doctor, & ecclesiæ metropolitanæ in eadem urbe decanus, claruit Joanni Benedicto archiepiscopo coætaneus anno 1448. *Historiam Suecicam & Gothicam* conscripsit, in sex libros distributam, ab Erico rege *Sapiente* dicto, qui circa æræ Christianæ initium sceptrum tenuit, ad Caroli Canuti tempora, qui anno orbis redempti 1448. folium conscendit: prodiit opus illud a Joan. Messenio editum & illustratum *Stockholm.* 1620. 4to. inter alias Sueciæ antiquitates cura Joan. Locceni recusum, *Holmiæ* 1654. 8vo.

BARTHOLOMÆUS RIMBORTINUS LAPACIUS, natione Italus, patria Florentinus, illustri genere ortus, ord. Prædicat. monachus, claruit an. 1448. ab Eugenio IV. & Nicolao V. PP. variis beneficiis locupletatus, variis titulis & honoribus auctus; sacri palatii magister, per regiones Hungaricas hæresium censor, ac orator evangelicus constitutus est. Episcopus Argolicensis primo, postea Cortinensis, & denum Coronensis evasit anno 1449. Nec dignitatibus impar, tantam enim ex disputationibus contra Græcos in concilio Florentino eruditionis famam consequutus est, ut, concilio peracto, qui Constantinopolim ad unionem suadendam, & disputationum certamina cum contra sentientibus subeunda mitteretur, idoneus judicatus est: reversus, & ætate jam ingravescente laborum pertæsus, omnibus suis dignitatibus se sponte exuit, sibique & Deo vacans, vitæ reliquum in otio transegit: obiit 24. Maii, 1466. Scripsit *de sensibilibus deliciis Paradisi* opus, ex Joanne de Tambaco potissimum desumptum, & prolixioris istius operis quasi compendium. Prodiit *Paris.* 1514. 8vo. Extat *Commentarius in Psalmum quinquagesimum; de Incarnatione; de effusione sanguinis Christi in Cruce*, ad Pium II. P. & alia plura MSS. in Biblioth. S. Mariæ Novellæ Florentiæ, quæ singulatim recensent Ambr. Altamura,* & Mic. Pocciancus.† 1448. R. G.

* Biblioth. Prædic. p. 188, 189. † Catal. Script. Florent. p. 21.

MATTHÆUS PALMERIUS, natione Italus, patria Florentinus; poëta, orator, & historicus insignis. Claruit anno 1449. quousque chronicon suum perduxit. In concilio tamen Florentino partes non infimas tulit. Dantis Aligerii æmulus librum *De Angelis* Italico versu conscripsit; in quo cum de rebus divinis parum caute locutus deprehenderetur, in hæresis Arianæ suspicionem incidit; cumque errores suos 1449. H. W.

(*a*) Liber 4tus prodiit *Argentorati* 1550. 4to. ad calc. Vitruvii, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 1240. quem vide de scriptis quibusdam Cusani a Whartono non memoratis. (*b*) Sæpius recusi in Simonis Schardii Syntagmate de imperiali jurisdictione & potestate ecclesiastica *Basil.* 1559. *Argentor.* 1609. & 1618. Vid. *Fabr.* loc. citat. (*c*) Edit. nov. p. 157. (*d*) Prodiit sæpius separatim, & cum Gallica versione *Amstelod.* 1700. 12mo. (*e*) Prodiit cum tribus superioribus scriptis *Norimberg.* 1533. ad calc. Joan. Regiomontani de triangulis omnimodis. *Summa dictorum* Nicolai de Cusa. *Francof.* 1442. 24. Junii &c. *contra olim Panormitanum, & defensores Schismatis* Basileæ facti exstat MS. in Bibl. Cotton. sub *Caligula* A. 1. n. 4.

revocare

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

revocare nollet, temeritatem capite luit, apud Cornam civitatem flammis exustus: quod tamen alii factum negant. Scripsit *Chronicon* ab orbe condito usque ad annum 1449. quod cum Eusebii & Prosperi chronicis subjungi soleat; non nisi mutilum hactenus lucem vidit, ea sc. pars, quæ Prosperi chronicon ab anno 444. quo ipse desiit; ad annum 1449. continuet. Integrum interim Palmerii chronicon penes Laurentium Pignorium Patavinum MS. extitisse fidem facit Vossius. * (*a*) Prodiit chronicon dictum una cum Eusebii & aliorum chronicis *Basil.* 1536. & alibi. Exstat etiam *Vita Nicolai Acciaioli* ab eodem Italice conscripta, *Florentiæ* 1588. 4to. (*b*) Alia quædam ab eo, partim Latino, partim patrio sermone elucubrata commemorat Mich. Poccianctus, * viz. *Libros 4. de Vita civili ad Alexandrum de Alexandris*, (*c*) *Historiam Pisanam*, (*d*) *Epistolas & Orationes complures*, & *Poema de Angelis*: quæ quidem, quod sciam, nondum prælum subierunt.

*De Histor. Lat. l. 3. c. 7.

* Catalog. Scriptor. Florentin. p. 124.

1450. H. W. JOANNES CAPGRAVIUS, gente Anglus, patria Cantianus, ordinis Augustiniani in cœnobio Cantuariensi monachus, & post adeptum Oxonii doctoratus gradum, provincialis; Humfredo Glocestriæ duci a sacris confessionibus, ac summe familiaris. Claruit anno 1450. & inter theologos ævi sui Anglos principem locum tenuit, in solutos ecclesiasticorum mores acriter detonare solitus. Obiit Linnæ apud Nordovolgios die 12. Augusti, anno 1464. Edvardo IV. rerum potito, & apud Augustinianos suos sepultus est. Sic quidem Baleus & Josephus Pamphilus. Pitseus vero, cui suffragantur Vossius & Miræus, illum sub Richardo demum tertio, anno 1484. obiisse prodit. Scripsit *Catalogum* sive *Legendam Sanctorum Angliæ*, quæ typis excusa prodiit *Londini* 1516. fol. (*e*) Historiam istam expilasse dicitur Capgravius ex ingenti ac pulchro admodum volumine ejusdem argumenti; quod in Bibliotheca Cottoniana * MS. asservatur. Alia etiam quam plurima partim historica, partim theologica, ingenii sui monumenta plane non contemnenda, post se reliquit. Inprimis vero in totam S. Scripturam commentatus esse dicitur. Amplum satis scriptorum illius catalogum texit Baleus Cent. 8. cap. 1. & ex eo Pitseus, p. 672. ac Jos. Pamphilus Chron. Ord. Erem. p. 83. Ex his exstant MSS. *Commentarius in Genesin*, in Biblioth. Orialensi Oxon. Cod. 20. *In Acta Apostolorum*, in Bibl. Baliolensi Oxon. Cod. 171. *De Symbolo*, ibid. Cod. 172. *Historiam de inclytis Henricis omnibus*, regibus, imperatoribus, scriptoribus, aliisque, ad Henricum VI. Angliæ regem, MS. in Bibliotheca Colleg. S. Benedict. seu Corp. Christi Cantab. n. 296. vidi. Habetur eadem, tacito tamen Capgravii nomine, in Biblioth. Cottoniana sub effigie *Tiberii* A. vol. 8. Exstat ibidem MS. sub effigie *Vitellii* D. 15. num. 4. *Vita S. Gilberti auctoris Ordinis Sempringhamii* Anglice a Capgravio scripta. (*f*)

*Sub Effig. Tiberii E. 1. & Othonis D. 5. n. 9.

1450. H. W. THOMAS a KEMPIS, (*g*) cognomento *Hammerlein* sive *Malleolus*, ex oppidulo cognomine Kempis sive Campis diœceseos Coloniensis oriundus, Joannis & Gertrudis filius, natus est circa an. 1381. Tredecennis puer Daventriam studiorum ergo a parentibus missus est; ubi Florentium, fratrum clericorum præfectum, præceptorem sortitus est. Post septennium anno 1399. monasterium canonicorum regularium S. Augustini congregationis Windelimensis in monte S. Agnetis prope Swollensem civitatem situm petiit: ubi post exactum sub fratre germano Joanne monasterii priore tyrocinii quinquennium, anno 1406. habitum induit, post aliquot annos monasterii procurator & superior factus. Claruit anno 1450. Obiit grandævus anno 1471. ætatis suæ 92. Vir, si quis alius, pius & devotus; quem tamen non nullibi, quasi extra se raptum, enthusiastam agere, & tantum non delirare dissimulari nequit. De eo sanctorum cœtui inferendo in ecclesia Romana modo cogitari innuit Papebrochius, * qui corpus ejus non sine prodigiis anno 1672. die 13. Augusti repertum esse narrat; & *ut religioso cultu eum aliquando venerari liceat*, sperandum esse subdit.

* Conat. Chronol. ad Catalog. Pontif. par. 2. p. 83.

OPERA.

Sermones 30. *ad Novitios Regulares.*
Sermones 9. *ad Fratres.*
Utilissimæ Conciones & Meditationes seu Orationes de Passione Domini, numero 36.
(*h*) *De Imitatione Christi libri* 4. Opus non

(*a*) Habetur etiam MS cum proœmio ad Petrum Medicem Cosmæ filium in Bibl. B. Mariæ Florent. teste Montfaucon. Diar. Ital. p 373. (*b*) Prodiit in tom 13. Thesauri rerum Italicarum Muratoriani (*c*) Prodiere *Florent.* 1529. 8vo. & Gallice versi *Parif.* 1557. 8vo. (*d*) Habetur in Thesauro Scriptorum Italiæ Burmanniano tom. 8. part. 2. & in Muratoriano,tom 19. (*e*) Anglice versa a Caxtono primum prod 1483. vid Vitam G. Caxtoni *Lond.* 1737 p. 93. (*f*) *Manipulum doctrinæ Christianæ*, *vitas S Augustini & Humfredi Glocestriæ Ducis*, nec non *Chronicon* ex Jo. Tinmuthensi aliisque collectum ab orbe condito ad Edvardum IV. & alios tractatus memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 1. p. 912. *Vita Henrici le Spencer Episcopi Norwicensis*, desumpta ex hac historia habetur ap. Wharton. Angl. Sacr. tom. 2. p. 359. Scripsit etiam tractatum *de viris illustribus Ord. S. Augustini*, ut nos docet Nicholson Bibl. Hist. Anglican. p. 148. (*g*) In MS. Cod. antiqua, quem penes se habuit Clariss. Dodwellus, *Thomas Kemper* appellabatur. vid. p. 123. Libri Nigri Scaccarii ab Hearnio editi. (*h*) Sub nomine *Joan. Gersonii* MS. in Bibl. B Mariæ Florent. vidit Montfaucon. Diar. Ital. p. 373. sed de authore librorum de imitatione Christi, vid. tom 1 Bibl. Critic. a Dn. de Sainsuure edit. *Amstelod.* 1708. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p 647. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 13. p. 142. Marteni & Durandi Itinerarium Litterarium tom. 1. p. 146. & 262. item tom. 2. p. 199. & 205. Eusebii Amort. plenam & succinctam informationem de statu controversiæ de auctore libelli de imitatione Christi.

tam

tam mole, quam usu & fama magnum: cujus admirandum, venustum tamen, dictionum zelum, sententiarum pondus, & igneas pietatis scintillas multi multis deprædicarunt. Mihi satis erit insigne Magni Bellarmini * elogium apponere. *Ego certe*, inquit, *ab adolescentia, & usque in senectam hoc opusculum sæpissime volvi & revolvi: & semper mihi novum apparuit, & nunc etiam mirifice cordi meo sapit.* Libri dignitatem nullus non agnoscit: de authore vero ferali odio invicem digladiantur scriptores. Ego sane memet hisce turbis non immisceo, nec nostrum est tantas componere lites. Aliorum tamen sententias breviter notare lectori non ingratum fore arbitror. Commune fere itaque codicum pariter ac typographorum suffragium Thomæ nostro Kempensi opus istud adjudicat. Receptæ isti sententiæ favet codex ipsa Thomæ manu descriptus, qui ejusmodi notam in calce repræsentat. *Finitus & completus anno Domini* 1441. *per manus Fratris Thome Kemp. in monte S. Agnet. prope Zwoll.* His accedit styli similitudo, & spectata Kempensis pietas. Verum ineluctabiles e contra difficultates militant. Prætcrquam enim quod notula dicti codicis calci subjecta Thomam operis haud tam auctorem quam descriptorem arguat; quodque Bonaventura * ex hoc auctore partem capitis ultimi libri ad verbum citaverit, & illa devoti cujusdam libelli de imitatione Christi verba esse dixerit: asservatur in cœnobio Gerardimontensi codex sine apposito auctoris nomine ante annum 1400. scriptus: aliusque adhuc antiquior codex, cui Joannis de Gersen, sive de Gessen, abbatis Vercellensis (claruit iste ab anno 1230. ad 1245.) nomen præfigitur, in monasterio Aronensi asservari dicitur, cujus meminit Bellarminus, * alias in Kempensem pronus: quin & editionis Venetæ an. 1501. curatores, cum Joannis abbatis nomen præfixerint, ad codicem ipsa abbatis manu scriptum provocant. Posterior quidem difficultas (modo istiusmodi codices revera extent) nequaquam expugnari potest. Priorem autem enervarunt Kempensis sectarii; dum collationes supra memoratas Bonaventuræ perperam ascribi contendant, ista inprimis ratione nixi, quod Ubertinus de Casalis Bonaventura junior, in illis citatus reperiatur. Hinc ab ineunte usque sæculo ingens inter Benedictinos, & Canonicos regulares, a quorum partibus stant Jesuitæ, nata est controversia: illi pro Joanne, isti pro Thoma, utrique ut tanti operis conscripti meritum ordini suo arripiant, tanquam pro aris & focis pugnant. Pro Benedictinis in arenam descendit Constantinus Cajetanus; pro Canonicis Heribertus Rosveydus, & Henricus Sommalius. His utrinque successerunt ingens gladiatorum numerus, qui apologiis, vindiciis, refutationibus rem egerunt. Nec intra modestiæ fines certamen stetit, conviciis quin & fraude res utrinque agitur: illi abrasos & immutatos codicum MSS. titulos conqueruntur; isti effossum Thomæ operum indiculum rident. Haud tamen ita sors fœcundæ istius controversiæ tulit; ut intra Thomam Kempensem & Joannem Vercellensem claudatur. Fuere enim, qui, cum Joannem de Gersen, obscurum Scriptorem, parum norint, nominis affinitate decepti, opusculum istud Joanni Gersoni, cancellario Parisiensi, adjudicarunt. Verum ea sententia dudum apud eruditos exulavit. Aliam init viam nuperus conjecturæ, *Romæ* anno 1667. editæ, auctor: qui expensis utrinque argumentis, non unum sed plures operis istius auctores fuisse opinatur; ita ut Thomæ quidem Kempensi compilatoris gloriam relinquat; quartum vero librum Joanni Gersoni indubitanter ascribat; de reliquis autem tribus dubitet, sintne ascribendi Joanni Vercellensi, an Ubertino de Ilia Casalensi, an Petro Corbariensi: (qui pontificatum Romanum, assumpto Nicolai V. nomine, anno 1328. usurpavit, & post biennium abdicavit) & allato demum Mariani cujusdam Florentini (quem anno 1430. floruisse putat) testimonio, in Petri partes propendet. Argumenta vero ejus diluit, ac Marianum integro sæculo juniorem esse demonstrat Daniel Papebrochius in Conatu suo Chron. Hist. ad Catal. Pontif. part. 2. p. 82. Hactenus de auctore operis de imitatione Christi, restat ut editiones aliquot subnectam. Prodiit igitur innumeris fere vicibus excusum, & in omnes fere linguas conversum, Anglice, Germanice, Gallice, Italice, Hispanice, Bohemice, Hungarice, Arabice, Turcice, Græce autem *Augustæ-Vindel.* 1615. Latine ---1485. 8vo. *Venet.* 1501. *Antverp.* 1569. 12mo. cum Heriberti Rosveydi Vindiciis, *Antverp.* 1621. 8vo. *ibid.* 1664. 24mo. *Amstelod.* 1979. 12mo. *Paris.* 1640. fol. (*a*)

* De Scriptor. Eccl. p. 387.

* Collat. 7. ad Fratres Tolosates.

* De Scriptor. Eccl. p. 386.

Soliloquium animæ.
Hortulus Rosarum.
Vallis liliorum.
De tribus Tabernaculis.
De disciplina Claustralium.
De fideli Dispensatore.
Hospitale pauperum.
Dialogus Novitiorum.
Spiritualia Exercitia Religiosorum duplicia.

(*a*) Conf. *Fabr.* ubi supra p. 636. In Christophori Augusti Heumanni Poecile tom. 1. lib. 1. Epist. 6. hic libellus partim emendatur, partim illustratur. Asservatur MS. inter Tob. Eckardi Cod. MSS. Quedlinburgenses.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Doctrina Juvenum.

De vera cordis compunctione.

De solitudine & silentio.

De recognitione propriæ fragilitatis.

Epitaphium seu Enchiridium Monachorum.

Manuale parvulorum.

De elevatione mentis ad inquirendum summum bonum.

Alphabetum parvum Monachi in schola Christi, seu *Alphabetum Religiosorum*. Prodiit Bonaventuræ ascriptum *Argentinæ* 1495. Trithemius, Possevinus, Sweertius, & editiones nonnullæ id Kempensi ascribunt. Kempensis causam agit Rosweydus, Bonaventuræ Waddingus, * qui tamen opusculum prologo simul ac epilogo a Kempensi auctum esse non illubens concedit.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 76.

Consolatio pauperum & infirmorum.

Orationes plurimæ admodum piæ atque devotæ.

De mortificatione sui ipsius.

De Humilitate.

De Vita bona & pacifica.

Vita boni Monachi rythmice.

Hymni & Cantica valde pia & spiritualia, numero 20.

De Vita Christi ac de Beneficiis ejus Meditationes in 4. partes distributæ. Prodierunt seorsim *Colon.* 1626. 8vo.

Vita S. Lidwinæ seu *Lidewigis Virginis*, quæ diem obiit anno 1433.

Vitæ Ven. Magg. Gerardi Magni, & D. Florentii; qui ordinem fratrum Clericorum instituerunt.

Vita Discipulorum utriusque, D. *Joannis Gronde*, D. *Joannis Brinckerincke*, D. *Luberti Berneri*, D. *Henrici Brune*, D. *Gerardi Zutphaniensis*, D. *Aurelii Burensis*, D. *Jacobi de Viana*, *Joannis Cacabi vulgo Ceteloci*, & *Arnoldi Schoonhove*.

Epistolæ 6. admodum utiles & religiosæ.

Prodierunt Thomæ Kempensis opera *Norimbergæ* 1494. fol. *Paris.* 1520. 1570. fol. *Venet.* 1565. 1569. *Antverp.* 1574. 1580. 8vo. cura Henrici Sommalii in tres tomos digesta *Antverp.* 1607. 4to. 1615. 8vo. *Duaci* 1635. 8vo.

Chronicon Monasterii S. Agnetis, a Rosweydo editum *Antverp.* 1615. 1622. 8vo.

1450. H. W. ANTONIUS DE ROSELLIS, natione Tuscus, patria Aretinus, utriusque juris doctor & in gymnasio Patavino interpres, Eugenii IV. pontificis orator ad concilium Basileense missus, postea vero Frederico III. Imp. a secretis consiliis. Claruit anno 1450. Obiit senectute vegeta Patavii 1467. Scripsit insigne opus, *Monarchiam* dictum, de potestate imperatoris & papæ, in 5. partes divisum, quod sub Eugenio papa ante annum 1440. elucubratum, sub Frederico Imp. post annum 1457. auxit & recensuit. In quo adductis ex S. Scriptura, patrum scriptis, ratione, & utroque jure argumentis probare nititur pontificem Romanum in temporalibus non præesse; neque ullam gladii civilis authoritatem, quin nec ullam supra reliquos episcopos superioritatem habere. Prodiit opus istud *Venet.* 1483. 1587. & habetur apud Goldastum Monarch. tom. 1. a p. 252. usque ad p. 556. in Indice Romanensium Expurgatorio legi prohibitum. Exstat ejusdem *Consilium Matrimoniale* inter alios juris tractatus *Francofurt.* 1580. p. 121.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

DIONYSIUS a RICKEL, cognomento de *Leewis*, natione Belga, in oppidulo Ryckel, quod Hasbaniæ municipium est in diœcesi Leodicensi, honestis parentibus natus, *Doctor Ecstaticus* dictus. In academia Coloniensi bonis litteris innutritus, & magister artium creatus, anno ætatis suæ 21. Carthusianis cœnobii Ruremundensis monachis nomen dedit. Claruit anno 1450. cardinalis Cusani amicus & necessarius summus. Obiit anno 1471. die 12. Martii, ætatis suæ 69. seu, ut alii habent 77. *Vir in divinis Scripturis*, inquit Trithemius, * *studiosissimus; & continua exercitatione peritus: secularis quoque Philosophiæ non ignarus; ingenio subtilis, sermone scholasticus; vita & conversatione singulariter devotus; adeo ut etiam divinis revelationibus dignus haberetur. Tot ac tanta scripsit; ut numero opusculorum præter Augustinum apud Latinos parem habuerit neminem.* 1450. H. W.

* De Scriptor. Eccl. p. 175.

OPERA.

Commentarii in universos S. Scripturæ libros. Prodierunt *Colon.* 1533. 7. vol. fol. (in Evangelia *Venet.* 1569. *Lugduni* 1479.(a))

Enarratio in Hymnos aliquos veteres Ecclesiasticos. Ibid. ad calcem Commentariorum.

Commentarius in libros 4. Magistri Sententiarum. Venet. 1584. Colon. 1535.

Commentarius in S. Dionysii Areopagitæ opera. Colon. 1536. fol.

Summa Fidei Orthodoxæ. Antverp. 1569. Venet. 1572. 2. tom. 16to.

Dialogion de Fide Catholica libris 8. Venet. 1568.

De doctrina & regulis vitæ Christianæ libri 2. Colon. 1577.

Monopanton, seu Liber ex omnibus Epistolis S. Pauli secundum argumenta digestus. *Lugduni* 1547. 16to. *Paris.* 1551, 1631. 8vo.

Liber de 4. hominis Novissimis, viz. de morte, judicio, inferni pœnis, & gaudiis

(a) Conf. Rich. Simon. 3. 34. Historiæ Criticæ Nov. Testamenti p. 407. sq. Le Long. Bibl. sacr. vol. 2. p 828.

cœli:

cœli: in quo docet animas purgatorii, haud certas esse de ipsorum salute: quo nomine Pontificius vapulat: & in Indice Expurgatorio gravi censura notatur. *Delphis* 1487. 4to. (*a*)

Colloquium de particulari judicio Animarum. Prodiit una cum præcedente opere *Colon.* 1591. 1598.

Paraphrastica redditio aliquot Operum Cassiani. Colon. 1640.

Enarrationes in Joannis Scholastici Climacem. ibid.

Inflammatorium divini amoris. Colon. 1605.

De arcta via salutis & contemptu mundi Tractatus.

Speculum amatorum mundi.

De gravitate & enormitate peccati.

De Conversione peccatoris Speculum. Bisuntii 1488. 4to.

De fonte Lucis & semita Vitæ.

Devotum Præcordiale.

Dialogus Patroni ad Canonicum. Prodierunt simul opuscula ista septem *Lovanii* 1577.

Speculum beatæ vitæ, & humanæ vitæ. Norimbergæ 1495. 4to.

Scalæ Religiosorum Pentateuchus. Antverp. 1556. 16mo.

Contra Alcoranum & Sectam Mahometicam libri 5. Colon. 1533. 8vo.

De instituendo Bello contra Turcos, de Generali Concilio celebrando, & contra vitia Superstitionum. ibid.

De vita Sacerdotali recte instituenda. - - - 1614. 8vo. Antverp. 1532.

De omnium Ordinum ac statuum Institutione, Prolapsione, & Reformatione. Colon. 1559.

Sermones de Tempore, & de Sanctis. Colon. - - - fol.

Judicium Operum a se scriptorum, apud Bzovium ad an. 1471. §. 22.

Revelationes ipsi a Domino factæ, ibid. §. 23, &c.

Hactenus Dionysii Carthusiani opera, quæ ad notitiam nostram pervenerunt. Prolixum satis scriptorum ejus catalogum a seipso concinnatum compendio exhibet Trithemius de Script. Eccles. p. 176. Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 171. Possevinus Apparat. Sacr. tom. 1. p. 476. longe ampliorem vero Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 215. (*b*)

1450. H. W. JOANNES CANALES, gente Italus, ordinis Franciscani monachus in Conventu Ferrariensi, S. Theologiæ doctor, sacrarum juxta ac profanarum litterarum scientia, inprimis vero elimata philosophiæ Platonicæ notitia, insignis. Claruit anno 1450. Borsoni primo Ferrariensium duci perquam acceptus; a quo ad plurimos Italiæ principes ablegatus res maximi momenti gessit. Scripsit libros, *De Cælesti vita, De natura animæ, ejusque immortalitate, De Paradiso, & animæ felicitate, De Inferno, & animæ cruciatu.* Prodierunt simul *Venet.* 1494. fol.

GULIELMUS VORILONGUS, natione Gallus, ordinis Minoritarum sodalis, conventus Dinani alumnus, claruit anno 1450. Tanta eruditionis fama, ut cum acerrima inter Franciscanus, & Dominicanos controversia de sanguine Christi jamdiu mota vigeret, Romam accitus fuerit, qui ordinis sui partes coram Pio II. pontifice tueretur. Obiit Romæ anno 1464. ad Aracæli sepultus. Exstant ab illo scripta, *Commentarius in 4. libros Sententiarum.* Lugduni 1484. Paris. 1503. Venet. 1519. & *Vade mecum*, seu *Repertorium propositionum, quæ sunt contra Scotum, sive Collectarum quæstionum 4. librorum Sententiarum.* Argentinæ 1501. 1450. H. W.

JOANNES, PLUSIADENUS cognomento dictus, sacerdotum primarius, sive archipresbyter, claruit post synodum Florentinam, circa annum, ut videtur 1450. Eundem cum Josepho Methonensi esse suspicatur Allatius lib. de Consens. l. 3. c. 3. §. 3. eo quod Josephi libellus pro synodo Florentina adversus Marcum Ephesium in codice MS. Bibliothecæ Ambrosianæ Joannis Plusiadeni nomen in fronte gerat: idque pæne pro certo habet Epilog. ad Græc. Orthod. tom. 1. Sane Græcis sequioris ævi mutato vitæ instituto nomen etiam commutare adeo non infrequens erat; ut idem qui ante episcopatum Joannes, post susceptas infulas Josephus fuisse non incommode censeri possit. Verum si is, quem de episcopo Methonensi ex Sguropulo supra adduximus, locus de Josepho accipiendus sit (quod quidem videtur) iste Latinus erit, & a Joanne nostro longe alius. Scripsit Plusiadenus *Dialogum* sive *Disceptationem pro Synodo Florentina*; quam Gr. Lat. edidit Leo Allatius inter Scriptores Græciæ Orthod. tom. 1. p. 583. (*c*) 1450. H. W.

HILARIO, monachus Græcus, La- 1450. H. W.

(*a*) Prodiit etiam lingua Hispanica *Madrit.* 1630. Italica 1583. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 96. (*b*) Conf. etiam Elenchum scriptorum Dionysii a seipso concinnatum, qui exstat in Theodori Petreii Bibl. Carthusian. p. 50. seq. (*c*) Sub nomine Josephi Plusiadeni, episcopi Methonensis exstare *Conciones in dies Quadragesimales jejunii* testatur Allatius p. 933. de Consensu. Hujus Josephi *Apologeticus pro Synodo Florentina adversus Marcum Ephesium* habetur cum Caryophili versione ad calc. Actorum illius Synodi Conc. tom. 13. p. 677. *Apologeticum adversus contra Marcum Ephesium* citat. Nic. Comnenus Prænot. Mystagog. p. 292. 306. & 397. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 19. vol. 10. p. 425.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. tinorum pariter sectarius, claruit circa an. 1450. Scripsit, post synodum Florentinam, *Dialecticam Orationem de pane mystico Græcorum, & Latinorum azymo*: quam Gr. inter Varia sua Divina emisit Jo. Meursius *Lugd. Bat.* 1619. 4to. Gr. Lat. Leo Allatius Græc. Orthod. tom. 1. p. 655.

1450. H. W. JOANNES ARGYROPULUS, patria Byzantinus, claruit anno 1450. & deinceps. Capta a Turcis Constantinopoli, patria exul in Italiam transiit: & ob raram, qua enituit, eruditionem apud Cosmum Medicem, Florentiæ principem summo in honore fuit; adeo ut Petro filio & Laurentino nepoti præceptor datus, parentis loco haberetur; & juventuti Florentinæ Græcas litteras enarraret. Peste demum Hetruriam devastante, Romam concessit, & Aristotelem publice explicando, amplum satis sibi stipendium concivit. Obiit vergente sæculo septuagenarius. Vir præter immodicam ingluviem & bibacitatem, quibus perquam male audit, nimia sui opinione inflatus, & alieni contemptor meriti: adeo ut Ciceronem Græcas nescivisse litteras illoto ore jactitare auderet. Præter *versiones Latinas* & *Enarrationes librorum Aristotelis*, quæ typis sæpius commissæ sunt; scripsit ad Cosmum ducem *librum de Processione Spiritus S. & Concilii Florentini decreto*; a Leone Allatio Gr. Lat. editum Græc. Orthod. tom. 1. p. 400. *Ejusdem Monodia de Joanne Imp. CP. Consolatio ad Imperatorem CP. Liber de Regno, & Comparatio inter Principes antiqui & novi Imperii*, exitant MSS. in bibl. Regis Galliarum. (*a*)

1450. R. G. PETRUS CANDIDUS DECEMBER, natione Italus, patria Mediolanensis, Viglebano istius ditionis oppido oriundus, claruit anno 1450. Mediolani Græcas & Latinas litteras aliquantisper docuit, postea sub Nicolao V. P. magister brevium constitutus Romam petiit, eo autem mortuo, in patriam reversus reliquum vitæ spatium sub Francisci Sfortiæ ducis clientela transegit, ibique mortuus, & honorifice tumulatus, arca marmorea inclusus. Scriptis consignavit *Vitam Philippi Mariæ Vicecomitis* Mediolani ducis III. *Vitam* etiam *Francisci Sfortiæ* Mecænatis sui Mediolan. ducis IV. Posterior exstat MS. in bibl. Regis Gallorum; altera typis alicubi excusa in lucem prodiit. *De genitura hominis* libellum scripsit, *Romæ* impressum. *Epistolarum* libri octo MSS. habentur in bibl. Cœnobii Fr. August. S. Salvatoris Bononiens. quibus præmittitur *Epistola* ad Bartholomæum Capreum archiepisc. Mediolanensem, cujus hortatu Epistolas suas in unum corpus collegerat: ita testatur Mabillonius It. Ital. p. 197. Opus ejus *de origine fidei*, & *Dialogus de Ignorantia Vitæ*, MSS. asservantur in bibl. Lugduno-Batava, inter MSS. Latin. n. 21. fol. Appiani Alexandrini historiam *de civilibus Romanorum bellis*, jussu Alphonsi Aragoniæ R. in Latinum sermonem vertit, verum ex isto opere laudem non magnam meruit, prodiit autem ista versio *Romæ* 1472. *Venet.* 1477. 1492. Comparationem Alexandri M. & Julii Cæsaris ex Plutarchi Græca, & Alexandri res gestas ex Q. Curtii Latina in linguam Italicam traduxit. (*b*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

BARTHOLOMÆUS FACIUS, natione Italus, patria Genuensis, domo Spedianus, claruit sub Nicolao V. P. an. 1450. 1450. R. G.
Vir utriusque linguæ peritus, & gloriæ supra modum appeteus, unde inter eum & Laurentium Vallam æmulatio & simultas intercessit: in historiis conscribendis, Jul. Cæsaris dictionem imitatus, majorem elegantiam quam fidem adhibuit. Exstant varia ejus opera. *De humanæ vitæ felicitate* liber, sive, *de summi boni fruitione*, ad Alphonsum Aragoniæ R. prodiit *Antverp.* 1556. 8vo. *De excellentia & præstantia Hominis*, ad Nicolaum V. P. utrumque opus *Præfatione* & *Notis* adornatum edidit Marq. Freherus, *Hanov.* 1611. 4to. *De rebus gestis Alphonsi Regis Neapolitani*, lib. 10. eos in lucem protraxit Jo. Mich. Brutus *Lugdun.* 1560. 4to. (*c*) Prodierunt iterum cum Guicciardini *Historia* a Cœl. Sec. Curione ex Ital. in Lat. sermonem versa. *Basil.* 1566. fol. *De bello Veneto Clodiano*, Lugd. 1578. 8vo. (*d*) *De origine belli inter Gallos & Britannos*. Exstat MS. in biblioth. Carmelit. Excalceat. Claromontens. teste Labbæo.* (*e*) *De rebus Scaulis* liber, MS. in bibl. Regia Paris. *De differentiis verborum Latinorum*, MS. ibid. *Orationis invectivæ in Laur. Vallam*, in Italia editæ, meminit Simlerus. Fertur etiam scripsisse *de viris sui ævi illustribus*; Arrianum *de gestis Alexandri M.* & *de rebus Indicis*, Latinum fecit. (*f*) *Bibl. MSS. Catal. p. 209.

(*a*) *Orationem* Argyropuli *habitam pro Synodo Florentina* citat Nic. Comnenus. p. 361. Prænot. Mystagog. *Solutiones quæstionum quas proposuerunt Philosophi & Medici quidam ex Cypro insula*, *Orationem ad Papam Nicolaum V.* MSS. in Bibl. Regia, & *Poemata Græca Ecclesiastica*, cum notis musicis recentis Græciæ MSS. in Bibl. Scorialensi memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 21. vol. 10. p. 426. (*b*) *Oratio in funere Nicolai Piccinini* versa Italice habetur tom. 22. Scriptor. Italiæ a Muratorio edit. *Mediolan.* 1732. Ejusdem opus *de dignitatibus Romanorum* memorat Leland Collect. tom. 3. p. 62. (*c*) Recus. 1562. 1566. Novissime exhibuit Burmannus in tom. 9. part. 3. Thesauri Antiquitat. & Hist. Italiæ. Septem priores libri prodierunt antea *Mantuæ* 1563. 4to. (*d*) Antea *ibid.* 1568. exhibuit etiam Burmannus in Thesauro Italiæ tom. 5. part. 4. (*e*) Edidit Franc. Dionysius Camusatus additionibus ad Bibl. Alphonsi Ciacconii p. 883. (*f*) Prodiit *Pisauri* 1508. *Basil.* 1539. 4to. *Lugd.* 1552. 12mo. *Bernæ* 1554. 8vo. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 428. ubi memorat *Epitomen Historiarum & Chronicon Mundi*, Venet. 1533. 8vo. Ejusdem tractatum *de immortalitate animæ* contra Vallam memorat Leonardus Albertus in Descript. Italiæ.

BENE-

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

1450. R. G. **BENEDICTUS de ACCOLTIS**, natione Italus, patria Florentinus, domo Aretinus, claruit anno 1450. anno 1415. in lucem editus, quando obiit non reperi. *Bellum a Christianis contra Barbaros pro Christi Sepulchro & Judæa recuperandis gestum*, quatuor libris descripsit, impressum *Basil.* 1544. 8vo. & Tho. Dempsteri notis auctum, *Florent.* 1623. 4to. (*a*) Erat & alter Benedictus de Accoltis, ipse etiam Aretinus, nostro paulo recentior, archiepiscopus Ravennat. & S. R. E. cardinalis, quem inter præcipuos sæculi sui poëtas memorat Lil. Gyraldus.* Hujus lucubrationes poëticæ, epigrammata, elegiæ, &c. inter 5. poëtarum Etruscorum carmina impressæ sunt *Florent.* 1562. 8vo. (*b*)

* De Poët. nostr. temp. Dial. 2. p. 483.

1453. H. W. **MATTHÆUS CAMARIOTA**, patria Constantinopolitanus, aliis Thessalonicensis, sacerdotis cujusdam Græci, qui in clade CP. occubuit, filius; philosophus & rhetor eximius; claruit Constantinopoli anno 1453. quo captæ urbi præsens interfuit. Extat prolixæ *Epistolæ de capta Constantinopoli* portio insignis, (a Theodoro Zygomala in Epistolam suam de Constantinopolitanis periculis & cladibus transcripta) Græc. Lat. apud Crucii Turcogræciam lib. 1. p. 76. Ejusdem *Epitomen in Hermogenem*, & *Rhetoricæ librum*: MSS. extare memorat Jos. Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 491. *Synopsis ejus Rhetorica* habetur MS. in Biblioth. Augustana. (*c*) Scripsit etiam *Commentarios in Synesii Epistolas* qui olim penes Johannem Zygomalum erant, teste Crucio ap. Turcogræc. p. 187. *Encomium in tres Hierarchas, Basilium, Gregorium & Chrysostomum*: habetur Græce in Biblioth. Regis Galliæ, & forsan alibi. Matthæo adhuc nostro deberi videntur tractatus duo, qui in Bibliotheca Augustana Græce manuscripti extant,* his titulis insigniti: *Matthæi Monachi & Presbyteri Thessalonicensis de Divina Gratia & Lumine adversus eos qui creaturam dixere*; & *Ejusdem Tractatus de iis qui spuria & aliena docent in Ecclesiis.* Prior, forsan & posterior, tractatus Barlaamitas oppugnavit; qui Lumen Thaboriticum increatum aliquid esse negarunt.

*Index lib. MSS. Bibl. August. p. 27.

1453. R. G. **MATTHÆUS CAMARIOTA**, patria forte Byzantinus, Manuelis rhetoris præceptor, claruit, cladi Constantinopolitanæ superstes, anno 1453. Hujus *Orationes* non nullæ *de Sacro Officio Pastorali*, habentur Græce MSS. in Bibliotheca Cæsarea Vindob. Cod. Philos. 195. n. 14. *Tres Canones Iambici*, sive *Hymni*, primus *in Festo Purificationis.* Pr. *Ἄβυσσον ὑγρὰν ὡς τρίβων.* Secundus *in Festo Exaltationis Crucis.* Pr. *Σέσωκε τὸ πρὶν λαόν.* Tertius *in Festo Paschatis.* Pr. *Χέρσον θαλασσόδμητον.* Exstant Græce MSS. in Bibl. Bodleiana, Cod. 48. *Canon Iambicus de Christo & ejus Cruce*, MS. in Biblioth. Regis Gallorum, ex fide Simleri, ab antedictis haud diversus: in eadem Bibl. Parisiensi varia nostri Matthæi opera, cum Theodori Lascaris operibus connexa MSS. reperiri testatur Cl. Labbeus.* *Synopsin Rhetorices*, quæ in Bibliothecis August. Paris. Bodleian. aliis MS. asservatur, in lucem emisit ad finem superioris sæculi vir doctissimus, & ad juvandas bonas litteras natus, Dav. Hœschelius Gr. *Augustæ Vind.* 1595. 4to. præmissa *Epistola* Maximi Margunii cui dictum opus acceptum habuit. (*d*)

* Catal. MSS. p. 335.

DUCAS, cujus prænomen latet, patria Byzantius, ex imperatoria Ducarum familia oriundus, Michaëlis Ducæ nepos, claruit anno 1453. Post expugnatam a Turcis Constantinopolim, Lesbum insulam concessit, & in Dorini Gateluzi, principis Lesbii, Christiani quidem, Turcorum vero tributarii, aula militavit. Anno 1455. a Gateluzo ad Hamzam Turcicæ classis ducem, ut munera deferret, missus, pacem & amicitiam a Barbaro Lesbiis impetravit. Eodem anno a Dominico Gateluzo Dorini nuper demortui successore Adrianopolim legatus est, ut tributa Mahometi Turcorum Imp. numeraret. Annis sequentibus alias binas ad Turcorum tyrannum legationes obiit; ac Lesbo a Turcis anno 1462. summa perfidia expugnatæ superfuit. Scripsit *Historiam Byzantinam* de postremis imperii Constantinopolitani rebus gestis, ab Andronici Palæologi junioris morte usque ad captam a Turcis Lesbum insulam, seu ab anno Christi 1341. ad 1462. præmissis etiam annorum summis ab orbe condito usque ad Andronici obitum. Prodiit Historia ista Gr. Lat. cum versione ac notis Ismaëlis Bullialdi, *Paris.* 1649. fol. 1453. H. W.

(*a*) Primum *Francof.* a Ruberto Wintero in Collectanen Variorum p. 1171. Gallice. Novissime recus. Lat. ex recensione Henr. Hoffnideri *Groningæ* 1711. 8vo. Scripsit etiam *Dialogum de Præstantia Virorum sui ævi*, impressum *Parmæ* 1689. *Amstel. Vindel.* 1601. 8vo. Vid. *Oudin.* tom 3 p. 2581 *Fabr.* Bibl. med & infim. Latin. vol. 1. p. 8. Ejusdem Epistolas & Tractatus plures in Archivis Florentiæ MSS. asservantur. (*b*) Et in carminibus Poetarum illustrium Italiæ tom 1. *Florent.* 1719 8vo. ejusdem *Epistolæ* 5. exstant in volumine Epistolarum clarorum virorum: Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 1. p. 550. *Oudin.* tom. 3. p. 2147. ad an. 1370 memorat Benedictum quendam de Accoltis, qui scripsit tractatum *de exceptione imperatoria in Italiam recte instituenda, & feliciter conficienda* MS in Bibl Cæsarea Cod. 138. sed de Accoltis vid Diar. Eruditor. Italiæ tom. 2. p. 329. Arisi Cremonam litteratam tom. 2. p 61. (*c*) Ab hac Epitome diversa est Synopsis Hermogenis adhuc inedita. *Epitomen* etiam *progymnasmatum* MS. memorat Labbeus Bibl. nov. MSS. p 109. Ejusdem libri 2. *contra Gemistum Plethonem de fato* prodierunt Gr Lat. *Lugd. Bat.* 1722. 8vo Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 4. c. 31. §. 19. vol. 4. p. 475. Et de veritate Christianæ Relig. c. 16. § 4. p. 399. (*d*) Hanc Synopsin recudi fecit Jo. Scheferus *Hamb.* 1675. 8vo. in Lectionum Academicarum libro, qui liber denuo prodiit *Upsal*, 1697. intitulatus *Scheferi Miscellanea.*

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1453. H. W.

GEORGIUS SCHOLARIUS, qui & **GENNADIUS**, natione Græcus, patria forsan Constantinopolitanus, omni litteraturæ genere haud vulgariter institutus; Matthæi Camariotæ, si Maximo Margunio fides, discipulus; vir (judice Card. Bona *) *lingua nitidus & ingenio acer*. Pluribus ante synodum Florentinam annis in Didascalorum collegia Constantinopoli conscriptus; haud levem apud Joannem Imp. gratiam iniit; secretioribus consistorii imperialis consiliis, omnibusque de unione cum Latinis ineunda senatus episcoporum consultis adhibitus. Anno 1438. in Italiam ab imperatore ductus quasnam in concilio Florentino partes egerit, haud satis patet. Circumferuntur quidem sub illius nomine orationes aliquot ad synodum Florentinam; quæ Latinorum partibus non solum favent, sed data etiam opera eas propugnant. Verum istas a maleferiato quodam Latino confictas & Gennadii nomini suppositas esse contendunt Rivetus * & Creyghtonus † (*a*) Sane effusa ecclesiæ Romanæ adulatio, & Græcæ contemptus, quibus scatent orationes istæ, longe infra spectatam Scholarii prudentiam & gravitatem sublidunt. Quin nec imbellem prorsus Chalcocondylæ authoritatem, qua pugnavit Rivetus, Allatius reddidit. Sic enim Chalcocondylas. * Eugenius papa (paulo post solutam synodum Florentinam) Constantinopolim misit viros quosdam doctos εἰς διάλεξιν ἀφιξομένους τοῖς τῶν Ἑλλήνων σοφοῖς, οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξύνοδον κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Μάρκῳ τε τῷ Ἐφέσου ἀρχιερεῖ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν τιθεμένῳ τῷ τῶν Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, καὶ Σχολαρίῳ τῷ τότε παρ᾽ Ἕλλησι τὰ εἰς σοφίαν εὐδοκιμοῦντι· οὐ μέντοι ἠνύετο αὐτοῖς οὐδὲν, &c. Quamvis, inquam, Rivetus interpretis Latini errore deceptus, verba ista: οὐδὲ τὴν ἀρχὴν τιθεμένῳ τῷ τῶν Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, quasi de Scholario pariter ac Marco dicta male acceperit: quod tantundem tamen est, priorem periodum, τοῖς Ἑλλήνων σοφοῖς, οἳ οὐ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξύνοδον κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Scholario non minus quam Marco apponendam esse ne ipse quidem Allatius negabit. His adde Phranzæ, & Rhacendytæ authoritatem, qui Scholarium in synodo Florentina Latinis neutiquam accessisse affirmant; & argumenta, quæ unicum fuisse Georgium Scholarium suadent: certe optima nobis aderit orationes istas si non abjiciendi, saltem de iis dubitandi ratio. Utut sit, Scholarium cum Latinis postea sensisse satis superque constat. Anno 1453. capta a Turcis Constantinopoli, in thronum patriarchalem urbis tunc vacantem, laicus adhuc, a Mahomete Imp. evectus est; & insuetatis plane honoribus cumulatus. Illum sub primis patriarchatus auspiciis a palatio ad patriarchalem domum pedes deduxit tyrannus; & de rebus sacris differentem non illubenter postea audivit. Quinquennium ille sedi CP. mutato Georgii in Gennadium nomine præfuit; cum regiminis pertæsus, seu quod pertinax Græcorum adversus Latinos odium doleret; seu quod de Mahomete ad fidem Christianam perducendo amplius sperare desisteret; onus deposuit, patriarchatu semet abdicavit; & in monasterium concessit: anno circiter 1460. fato defunctus.

* Notitia Author. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

* Critic. Sacr. l. 4. c. 19.

† Præfat. ad Sguropulum.

* Hist. l. 6.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

SCRIPTA.

Epistola seu Oratio adhortatoria de unione cum Latinis ineunda ad Episcopos Orientales in Synodo Florentina: in ipso ejus exordio non leve plane τῆς νοθείας argumentum prima fronte patet. Author enim sibi veniam præfatur, quod huic negotio sese non vocatus immiscere audeat: cum ex Sguropulo sole clarius constet Scholarium, etiam antequam a Constantinopoli solveretur, omnibus imperatoris ac episcoporum de unione pangenda consultationibus admotum fuisse.

Orationes aliæ 3. admodum prolixæ, *ad omnes Synodi Florentinæ Patres*. Exstant Orationes istæ 4. Gr. Lat. interprete Matthæo Caryophilo, ad calcem Actorum Concilii Florentini, Concil. tom. 13. p. 544.

Expositio, seu *Apologia pro sancta & Oecumenica Synodo Florentina*, & *Defensio quinque Capitum in Concilio contra Græcos definitorum*, viz. de processione Sp. S. de sacrificio in azymo, de purgatorio, de fruitione sanctorum, & de primatu papæ. Genuinum esse Gennadii opus negant, sententiamque suam multis argumentis confirmant Petrus Arcudius & Matthæus Caryophilus, ambo partibus Pontificiis addictissimi. (*a*) Rationes istorum aggreditur, & Gennadio opus prolixe vindicat Leo Allatius de Consensu, l. 3. c. 6. §. 2. Prodiit Lat. *Dilingæ* 1581. 8vo. Gr. *Romæ* 1577. (*b*) & lingua Græcorum vulgari cum versione Latina *Romæ* 1628. 4to.

Oratio ad Joannem Imp. in Synodo Florentina, cum sententiam ejus de unione exquireret imperator. Habetur Gr. Lat. Concil. tom. 13. p. 478.

Oratio brevicula ad eundem Constantinopoli facta, cum de unione ab illo consuleretur. Græc. Lat. apud Sguropulum Sect. 3. cap. 6.

Confessio, seu *Sermocinatio habita cum Mahomete Turcorum Imp. de recta Christianorum fide*: quam in Mahometis gratiam lingua Turcarabica donavit Achmetes Berrhoeæ prætor. Exstat Græce, Latine, & Turcarabice in Crusii Turco-Græcia lib. 2. p. 110.

(*a*) Vid. Smith. Miscell. vol. 2. p. 27. (*b*) Exstat etiam in Bibl. PP. *Lugd.* tom. 26. p. 560.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Gr. Lat. apud D. Chytræum Orat. de ſtatu Eccleſiarum in Græcia, &c. *Francof.* 1583. 8vo. p. 173.

Libellus de Articulis fidei ad eundem Mahometem, ſeu *Dialogus de via ſalutis humanæ*, interrogante Turco & patriarcha reſpondente. Habetur Gr. Lat. in Hæreſiologia *Baſil.* 1556. p. 797. (*a*) & ſeorſim a Fuchtenio editus *Helmſtadii* 1611. 8vo.

Tractatus de Prædeſtinatione ad Joſephum Monachum Theſſalonicenſem. Græce a D. Hæſchelio editus *Auguſtæ-Vindel.* 1593. 4to Gr. Lat. a Fred. Morello poſt appendicem operum S. Baſilii *Pariſ.* 1618. demum a Carolo Libertino Soc. Jeſu, nova verſione & commentariis illuſtratus Gr. Lat. *Uratiſlaviæ* 1681. 4to.

Oratio in unum in natura; & trinum in Perſonis Deum. Gr. Lat. ab Aldo Manutio excuſa una cum Damaſceni & aliorum Hymnis *Venet.* 1501. 4to.

Exſtant omnia iſta Gennadii opera (præter Orationes binas ad Joannem Imp.) Latine in Bibliotheca Patrum tom. 26.

Expoſitio litterarum in ſepulchro Conſtantini M. excuſarum, de excidio Urbis CP. & Turcorum imperio. Habetur Græce ad calcem Chronici Dorothei Monembaſiæ metropolitæ, & Synopſeos Hiſtoriarum Matthæi Cigalæ, utriuſque excuſi *Venet.* 1637. 4to. (*b*)

Scripſit præterea Gennadius *Reſponſionem ad argumenta Marci Epheſii de Proceſſione Sp. S.* quam quidem imperfectam ab illo morte prærepto relictam alius quis abſolvit: (Beſſarion is cardinalis fuit, ſi Caryophilo fides) & *Reſponſionem ad argumentum Græcorum.* Utrumque opus MS. exſtare memorat Leo Allatius de Conſenſu, l. 3. c. 6. §. 5. qui & alia quædam a Gennadio conſcripta, & MSS. etiamnum variis in Bibliothecis aſſervata memorat Diatrib. de Georgiis, p. 400. &c. puta *Librum de Anima; De inani, abſurda, & incompoſita innovatione fidei; Canonem in Gregorium Palamam archiepiſcopum Theſſalonicenſem*, &c. (*c*) ut multa e Latino in Græcum ſermonem ab eodem converſa taceam.

1453. R. G. GEORGIUS SCHOLARIUS, qui relicto ſæculo GENNADII nomen aſſumpſit, primus poſt captam urbem patriarcha CP. claruit anno 1453. Utrum unicus, an duo fuerint hoc tempore Georgii Scholarii, inter eruditos diſceptatur. Duos fuiſſe magno molimine contendit L. Allatius de Conſenſ. lib. 3. c. 5. & Diatrib. de Georgiis, p. 395. fuſius adhuc & copioſius contra Creighton, integra Exercitatione 7. Tanto tamen verborum apparatu rem haud integram & indubiam reliquit, quin ab eo diſſentiant recentiores, inter quos, ut alios taceam, præcipue eminent Cl. Ds. Ducangius, & R. Simonius Pariſienſis. (*d*) Hiſce litibus immiſceri nec eſt otium mihi, nec animus: verum ſi quod ſentio libere loqui liceat, non video quin quicquid de Georg. Scholario vel Gennadio tradiderint ejuſdem ævi ſcriptores, in unum eundemque apte ſatis quadrare, & de unico ſatis commode intelligi poſſit. Qui a Joanne Palæologo Imp. ob eximias animi dotes magni habitus, ejus mandato in Italiam deſcendit; concilio Florentino interfuit; * & quo labanti patriæ ſuppetias fœlicius impetraret, in Latinorum partes abiit; † & unionis negotium aliquandiu promovit; utrum ex animi ſui ſententia id egerit, an ſimulato ut ſuorum commodis inſerviret, judicent alii. Decreto enim ſynodico nec ſubſcripſit, nec ſuffragatus eſt; verum imperatore reliquiſque contribulibus ſuis Florentiæ relictis, ipſe cum Demetrio Deſpota, qui ab iſtiuſmodi unione alieniſſimus ſemper fuit, & Geo. Gemiſto Plethone; concilio nondum finito, Venetias clam abiit; * unde in patriam reverſus, acerrimum ſe patriæ religionis vindicem, & Latinorum hoſtem inſenſiſſimum præſtitit: Marco Antiſtiti Epheſino, qui unioni nunquam conſenſit ſe ſocium adhibuit, eique fideliter adhæſit: † Acta Synodi deſcripſit, & occidentalium dolos & technas expoſuit: cumque ad vitandas quibus impetebatur moleſtias in monaſterium Pantocratoris ſeceſſerat, eum velut oraculum quoddam in omnibus dubiis & ambiguis rebus conſulere ſolebat plebs univerſa, eumque velut unicum religionis columen & præſidium ſuſpiciebat: * in iſto cœnobio uſque ad urbis excidium delituit: † primuſque poſt captam urbem, ſuffragante clero, patriarcha deſignatur, in Gregorii ſponte exulantis locum ſuffectus, & *Gennadii* nomen uſque retinuit: * in iſto dignitatis faſtigio poſitus, frequentes cum Machomete Imp. ſermones habuit, & de variis religionis Chriſtianæ capitibus cum eo diſſeruit, † unde eruditionis non vulgaris & infucatæ pietatis laudem apud infidelem obtinuit: cum quinque annos & amplius in patriarchatu tranſegerat, * laborum jam pertæſus, in publico principum, epiſcoporum, & cleri-

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

* S. Sgur. Hiſt. Conc. Flor. §. 3. c. 6.
† Duc. Hiſt. Byzant. c. 31.
† M. Epheſii Epiſt. apud Allat. contra Creight. p. 88.
* S. Sgur. Conc. Flor. §. 9. c. 11.
† Leon. Chalcond. de rebus Turcicis, lib. 6. p. m. 195.
* Duc. Hiſt. Byzant. c. 36.
† Ducas, ibid. c. 37.
* Man. Malax. apud. Cruſin. Turc Græc. lib. 2. p. 107.
† Ibid. p. 109.
* Ib. p. 120.

(*a*) Non Gr. & Lat. ſed Lat. ſolum. Prodiit autem Gr. & Lat. *Viennæ* 1530. 8vo Denuo *Cygneæ* 1677. 8vo. a Chriſtiano Daumio edit. una cum Hieron Theologi Græci *Dialogo de Trinitate.* Item Lat. in Bibl PP. *Lugd.* an. 1677. tom. 26. p. 556 Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5 §. 28. vol. 6. p. 681. ubi notat etiam in Fuchtenii editione tantum capita 12. exſtare, adeoque 8. poſtrema deeſſe. (*b*) Item Gr. & Lat. ap. Bandurium libro 7mo. Antiquitatum CPol. quæ vol. 1. Imperii Orientalis exhibentur. (*c*) Scholia Gennadii in quædam Nazianzeni MSS. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 13. §. 7. vol. 7. p. 540. (*d*) Item Vir Cl. Thomas Smith. vid. Miſcell. vol. 2. p. 31. vid. etiam Frid. Spanhemii Exercitat. Hiſtor. Theologic. de Diſſenſione Eccleſ. Græcæ a Romana part. 1. § 9. & 10. item *Oudin.* tom. 3. p. 2470. ſeq. & Euſebii Renaudoti Diſſ. de Gennadio CPol. ejuſdem Homiliis de SS. Euchariſtia præmiſſ. *Pariſ.* 1709. 4to. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 43. §. 2. vol. 10. p. 343.

corum

corum conſeſſu honoribus ſe exuit, & ad vitam monaſticam rediens in cœnobium Præcurſoris in monte Menœcæi prope Serras ſitum ſe contulit, ibique dum vixit ſtudiis vacavit; quando obiit incertum eſt: multa & varia edidit ingenii ſui monumenta, philoſophica, theologica, dogmatica, ſcholaſtica, eriſtica: quorum aliqua typis impreſſa lucem aſpexerunt, a Cl. Whartono, uno aut altero excepto, memorata, plura adhuc MSS. Bibliothecarum clauſtris conſtricta deliteſcunt. *Epiſtola Apologetica pro Baſilio M.* prodiit Græce & Latine cum notis Fr. Morelli, *Pariſ.* 1618. 8vo. *Reſponſio dogmatica ad quoſdam de ſanctiſſimo SS. Euchariſtiæ myſterio eum interrogantes*, Græce non ita pridem edita *Bucareſtæ* in *Ungroblachia*, fol. operibus non nullis Meletii Syrigi, & Doſithei Hieroſol. ſubjuncta. *Præfationem* ad *Syntagma* (*a*) quod Ὀρθοδόξυ καταφύγιον appellatur, quæ in editis deerat, qua opus iſtud vero auctori vindicatur, *Georgio* ſc. *Scholario primo poſt excidium urbis CP. Patriarchæ*, (quod, ut id obiter notem, palmarium L. Allatii argumentum funditus evertit) ex codice Regio Pariſ. in lucem protulit R. Simon in appendice ad opuſculum patrio ſermone ſcriptum, *Fides Eccleſiæ Orientalis* prænotatum, *Pariſ.* 1687. 12mo. editum p. 224. *Excerptum* quoddam ex aliquo noſtri Gennadii opere *de Sacramentis*, (*b*) modo genuinum ſit, quod merito dubitamus, Græce exhibet idem vir doctiſſimus, *ibid.* p. 256. Porro in eadem celeberrima Regis Gallorum Bibliotheca MSS. habentur duo volumina contra Latinos, ex Biblioth. ſereniſſ. Florentiæ ducis allata & n. 2956, 2957. ſignata; quorum primo *Syntagma* ſupradictum *Londini* editum continetur. Altero *de Proceſſione Spiritus Sancti* tractatus, *ad eos qui in iſta re a nobis diſſentiunt* ſcriptus, & *Joanni Comneno Trapezuntis R.* nuncupatus, qui propterea *Liber ſecundus* dicitur. Opus in quatuor ſectiones dividitur, quælibet ſectio in plura capita. Pr. Τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον ἡμῖν ἐπὶ ταῖς μελέταις. Habetur etiam in Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 56. iterumque *ibid.* Cod. 237. Ejuſdem operis *Eclogæ* a Mathuſala quodam ſancti montis Sinai monacho excerptæ exſtant *ibid.* Cod. Philoſ. 224. n. 11. Dictum opus laudat; brevemque laciniam inde profert L. Allatius de Conſenſ. lib. 2. cap. 15. ſect. 12. col. 778. prolixiorem alteram de Synodo Phot. p. 199. *De Diſſidio inter Græcos & Latinos circa Proceſſum Sp. S.* Pr. Τὸ θεῖον. reperitur MS. in Bibl. Bodl. cod. 92. *Hiſtoria Conc. Ferrarienſis & Florentini*; ſive, *de rebus Florentiæ geſtis in Synodo Octava.* Pr. Ἡ εἰς τὴν Φεράραν εἰσέλευσις σὺν Θεῷ. Μετὰ δὲ τὸ σάββατον τῆς τυροφάγυ. MS. in Bibl. Vindob. Cod. Hiſt. 75. qui foliis conſtat 200. in 4to. *Neceſſaria Doctrina de peccatis mortalibus & venialibus.* Pr. Ὁ μὲν ἀκριβέστερος περὶ τῶν θανασίμων καὶ συγνωστῶν ἁμαρτιῶν λόγος. MS. *ibid.* Cod. Theol. 287. n. 1. & in Cod. Reg. Pariſ. 1765. *Epiſtola* ad monachum quendam montis Sinai de controverſiis quibuſdam ad patriarcham Hieroſolym. alioſque pertinentibus. Pr. Τιμιώτατε ἐν μοναχοῖς κ. λ. — Αἱ γραφαὶ τῆς σῆς εὐλαβείας. MS. *ibid.* Cod. Theol. 264. n. 3. In eodem codice exſtat & altera *Epiſtola* ejuſdem fere argumenti ad Joachimum hieromonachum Sinaitam. Pr. Ἐπειδὴ ἔλαθεν ἡμᾶς τῦτο, *Sermo Funebris* in filium, Græce MSS. *ibid.* Cod. Philoſ. 192. n. 1. *Ad Conſtantinum Imp. ſuper obitu Matris Conſolatoria.* Pr. Ἡ μακαρίας. *De animarum poſtquam a corporibus ſolutæ ſunt diſpoſitione*, ad Sabbatium monachum. Pr. Ὁσιώτατε. *Epiſtola* ad Joannem quendam dum in monaſterio Præcurſoris ad montem Menœcæum ageret. Pr. Ἥδιστα μέν. Ad Joan. archiep. Theſſalon. vicarium *de Purgatorio.* Pr. Αὐτοσχεδιάζω. *De tempore & modo ſubſiſtentiæ animæ rationalis tractatus*, amici cujuſdam rogatu in monte Menœcæo ſcriptus. Pr. Ἐπειδή. *De Simoniaca hæreſi*, cum præmiſſa ad imperatorem *Epiſtola Nuncupatoria.* Pr. Ταῦτα ἐκ τῶν ἀθέων. *Oratio extemporanea* in funere Theodori Sophiani nepotis ſui in monaſterio Batopedii ſepulti. Pr. Ἀλλὰ ζῶντος. *In Feſto Decollationis venerandi Prophetæ Præcurſoris & Baptiſtæ.* Pr. Ὁ μὲν μακάριος. *In Adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti ſecundum carnem.* Pr. Οἱ λαμπρότατοι. *De Uno in Trinitate Deo noſtro, rerum omnium Conditore, & contra Atheos & Polytheos.* Pr. Οἴεσθαι μέν. *In Feſto Aſſumptionis B. Virginis Deiparæ*; ſcripta & lecta in templo Pammacariſtæ, (quod exciſa urbe. & templo S. Sophiæ a Turcis occupato, patriarchæ domicilium fuit.) Pr. Ἡ μὲν τῦ ἔτυς. *Homilia in Parabolam Prodigi & de Pœnitentia.* Pr. Ὁ τῶν Φαρισαίων. *Homilia de myſterio corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Pr. Ἐπειδή.. (*c*) Hæc in titulo una ex iis eſſe dicitur quas *in inſancto Palatio habuit diebus Paraſceves Quadrageſimæ*, iſtud enim muneris obiit Gennadius noſter: ſingulis ſextis feriis in Triclinio Imp. præſentibus regiis conſiliariis & urbis primoribus verbum Dei expoſuit, unde & Διδάσκαλος ſæpiſſime audit. *Altera Homilia in parabolam Phariſæi & Publicani.* Pr. Τὸν τῆς ὑπερηφανίας κρημνόν. *Errorum Judaicorum redargutio perſpicua*, ex S. Scripturis & Chriſtianæ veritatis traditione,

(*a*) *Syntagma* ipſum prodiit *Lond.* 1624. una cum aliis Scriptis Græcorum Nili, Gregorii, Palamæ &c. ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 784. conf. etiam Smith. Miſcell. vol. 2. p. 33. (*b*) Gennadii *Homilias de Sacram. Euchariſtia* edidit Euſeb. Renaudotus *Pariſ.* 1709. 4to. (*c*) Ex Cod. Monaſterii Brunduſini edidit Gr. & Lat. Renaudotus *Pariſ.* 1709. 4to Genuinum eſſe Gennadii fœtum negat Tho. Smith. Miſcell. vol. 2. p. 48.

forma

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

forma *Dialogi Christianum* inter & *Judæum* conſcripta. Pr. Βέλει διαλεχθῶμεν. *Vaticinia lucidiora ex Prophetarum ſcriptis collecta, quæ ad D. N. J. Chriſtum ſpectant;* ſuperioris operis videtur eſſe appendix. Horum omnium a *Conſolatoria* incluſive notitiam debemus illuſtr. D. Ducangio, qui ex Codice MS. V.C. Euſebii Renaudoti titulos & voces initiales deſcripſit Gloſſ. Græc. voce Γάμπλιον. (*a*) *Epiſtolæ* quædam ſelectiores, & *Oratio Funebris* in Theodorum Deſpotam, ex volumine epiſtolarum αὐτογράφω, poſt captam urbem reperto deſcriptæ, extant Græce MSS. in biblioth. Regia Pariſienſi, Cod. 2955. *Monodia* in B. Patrem Marcum Eugenicum archipræſulem Epheſinum, Græce MS. *ibid.* Cod. 2958. (*b*) *De primo Dei cultu* tractatus, ſive *Lex Evangelica*, in cœnobio Præcurſoris, poſtquam patriarchatum abdicaſſet, ſcripta, Græce MS. *ibid.* Cod. 2959. *De Divina Providentia, ſive Prædeſtinatione Sermones tres*, Joſepho Monacho inſcripti, MSS. eodem Codice. In eadem locupletiſſima bibliotheca, Cod. 1765. Præter varias ex ſupradictis lucubrationes, reperiuntur MSS. *Paraphraſis Hymni* Syneſii *in Natalem Domini; De ſuo in Monaſterium ſeceſſu* ad Conſtantinum Imp. *In Feſtum ingreſſus B. Virginis* in Sancta Sanctorum: *Epiſtolicus Sermo* Demetrio Deſpotæ in Peloponneſo: *Commentaria* de novo Latinorum fidei dogmate: *Chronologia: Excerpta* ex Theodoreti orationibus *Græcarum Paſſionum: De Providentia Dei* ſermo quartus: *Apologia* pro ſuo ad Theodorum Brennum ſilentio: *Quæſtiones & Reſponſiones de Divinitate Chriſti: De ſecundo Adventu Domini, & Reſurrectione Corporum: De negatione Petri, & galli cantu: De hora qua crucifixus eſt Dominus: De Arboribus in Paradiſo: Nomenclatura* partium corporis humani: Vide Labbei Catal. MSS. p. 296. In eadem bibliotheca exſtat MS. *De Nobiliſſimo Meliſſenorum genere* collectio ex variis hiſtoricis facta juſſu Joan. Palæologi Imp. *Epiſtolas* novem, ad Notaram magnum ducem ſe legiſſe teſtatur Allatius, & ſingularum initium exhibet Diatrib. de Georgiis, p. 409. harum etiam meminit alibi.* Extat MS. Canon. in Gregorium Palamam. Pr. Ἡ ἐπὶ σοὶ λάμψασα χάρις τῦ πνεύματος. Hunc laudat idem Allatius adv. Hottinger. p. 209 *Oratio in Transfigurationem Domini.* Pr. Εἴπερ ἄλλην τινὰ τῶν ἱερῶν. habetur MS. in bibl. Bodleian.

* Contra Creighton. p. 99.

Cod. 92. *Oratio in Annunciationem B. Deiparæ*, hanc Græce MS. aſſervari in biblioth. Regia Scorialenſi, teſtatur Poſſevinus: * eandem, referente Labbeo, † in Latinum ſermonem tranſtulit Jac. Pontanus, verum verſio iſta necdum lucem vidit. Denique *Oratio in Nativitatem Domini.* Pr. Καὶ πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων. Reperitur MS. ex fide Allatii, in Bibliotheca Palatina. Opera philoſophica, uti & verſiones, quas non paucas confecit, miſſa facimus. *Dialogum* cum Turca, Græce & Latine primus edidit Joannes Braſſicanus, *Viennæ* 1530. Confeſſio fidei, quam notis ſuis illuſtratam edidit Joannes Wegelinus *Auguſtæ* 1608. noviſſime prodiit cura Chriſtoph. Daumii, *Cygneæ* 1667. 8vo. (*c*)

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

* Appar. ſacr. tom. 1. p. 633.
† Bibl. MSS. Catal. p. 36.

LEONARDUS JUSTINIANUS, ex inſula Chio oriundus, unde *Chienſis* nomen vulgo obtinuit, archiepiſcopus Mitylenus, claruit anno 1453. a Nicolao V. papa una cum Iſidoro card. Sabinenſ. ad Conſtantinum Palæologum Imp. CPolitanum legatus miſſus, regiæ urbis excidium præſens vidit, ipſe etiam poſtea hoſtium rabiem expertus, a quibus captus, & ultimo ſupplicio ſuffectus eſt. Scripſit *Epiſtolam* ad Nicolaum V. P. in quo *luculentam captæ a Turcis Conſtantinopoleos narrationem* inſtituit: prodiit cum Mich. Rottingi præfatione, *Norimberg.* 1544. *Baſil.* 1556. 8vo. & inter *Rerum Turcic. Script.* a Lonicero editos, *Francof.* 1578. tom. 2. p. 84. Tractatus *de vera Nobilitate* contra Car. Poggium apologeticus, prodiit una cum Leonardi *Vita* a Mich. Juſtiniano conſcripta, *Abellini* 1657. 4to. (*d*)

1453. R. G.

CALLISTUS III. *Alphonſus Borgia* antea vocatus, gente Hiſpanus, patria Catalaunus, Joannis filius. In gymnaſio Ilerdenſi bonis litteris inſtitutus, juris utriuſque doctoratum meruit. Mox Alphonſo Aragoniæ regi a ſecretis & epiſtolis accitus, anno 1429. epiſcopus Valentinus a Martino V. pontifice, ab Eugenio IV. cardinalis titulo SS. quatuor Coronatorum anno circiter 1440. creatus eſt. Anno 1455. pontifex Romanus electus eſt die 8. coronatus die 20. Aprilis, decrepita jam ætate gravis. Pontificatu inito, Turcis ſtatim bellum indixit, miſſis ubique legatis Chriſtianos principes excitavit, indulgentias ampliſſimas militaturis conceſſit: & ut Chriſtianos animaret

1455. H. W.

(*a*) De Gennadii operibus MSS. in Bibl. Regia Pariſ. vid. Renaudoti Diſſ præmiſſ. Gennadii Homiliis de SS. Euchariſtia *Pariſ.* 1709. (*b*) *Monodia* in S. Macarium μακρὸν dictum habetur MS. Neapoli in Bibl. S. Joannis de Carbonaria, teſte *Montfaucon.* Diar. Ital p. 309. (*c*) Gennadii *Epiſtola ad Joan Baſilicum*, extat MS in Bibl. Coiſlinian. p. 177. *Liber de Primatu Papæ* habetur tom. 11. Bibl. Max Pontificiæ a Jo. Tho. Roccaberti edit. ejuſdem *Grammatica* aſſervatur MS in Bibl. Ambroſian. Mediolan. teſte *Montfaucon.* Diar. Ital p. 17. (*d*) Ejuſdem *Epiſtolæ* quædam, & *Oratio in funere Caroli Zeni*, prodierunt *Venet.* 1492. *Hæc Oratio* habetur etiam in Marteneana nova Collect Veterum Scriptorum tom. 3. item ap. Muratorium in tom 19 Scriptor. Italicorum. Verſio *vitarum Cimonis & Luculli* in antiquis Latinis vitarum Plutarchi editionibus Verſio *vitæ S. Nicolai Myrenſis* epiſcopi prodiit cum Aldi Poetis Chriſtianis *Venet.* 1502. & ap. Surium 10. Decembr. & Georg. Wicelium in Hagiologio. Ejuſdem *Liber Philologicus* habetur MS. in Bibl. Tarviſian. Venet. ut teſtatur *Montfauc.* Diar. Ital. p. 76.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. festum transfigurationis D. N. Jesu Christi instituit ac celebrari jussit. Ipse armatis triremibus 13. Turcorum oras devastavit; & moriens centum & quinquaginta millia nummorum aureorum sacro bello impendenda legavit. Obiit anno 1458. die 6. Augusti. Exstant *Epistolæ* 3. Concil. tom. 13. p. 1391. (*a*) *aliæ* 9. inter Æneæ Sylvii epistolas: & *Officium Transfigurationis* inter alia ecclesiæ Romanæ officia.

1455. R. G. THOMAS DORNIBERG, natione Germanus, patria Suevus, domo Memmingensis, decretorum doctor, & consulatus Spirensis advocatus, claruit anno 1455. an. 1479. superstes quo Moguntiæ ad inquisitionem Joannis de Wessalia adfuit. Scripsit *Compendium Theologicæ Veritatis*, in septem libellos distinctum, (*b*) quorum primus *de Natura Divinitatis*, secundus *de Operibus Conditoris*, tertius *de Corruptela Peccati*, quartus *de Humanitate Christi*, quintus *de Sanctificatione Gratiarum*, sextus *de Virtute Sacramentorum*, septimus *de ultimis Temporibus*, & *de Pœnis malorum & Præmiis beatorum*: prodiit in lucem anno 1473. *Areola* ex suavissimis, salutiferisque floribus gloriosi confessoris B. Hieronymi adfabre contexta, impressa *Romæ* 1472. fol.

1456. H. W. NICOLAUS DE ORBELLIS, seu *Dorbellus*, natione Gallus, patria Andegavensis, ordinis Minoritarum provinciæ Turonensis sodalis; theologiæ & philosophiæ scholasticæ in gymnasio Pictaviensi professor. Scoti vindex fortissimus, claruit sub Callisto III. circa annum 1456. De obitu ejus nil constat.

SCRIPTA.

Commentarius seu *Compendium in* 4. *libros Sententiarum*, secundum doctrinam Joannis Scoti, *Hagenoæ* 1503. 4to. *Paris.* 1511, 1517. 8vo. 1520. 8vo.

Sermones in omnes Epistolas Quadragesimales, Lugduni 1491.

De scientia Mathematica liber, Bononiæ 1483.

Commentariorum in libros Physicorum Aristotelis libri 8. *De Cœlo & Mundo libri* 2. *De Generatione & Corruptione libri* 2. *In libros Meteororum libri* 3. *in libros Metaphysicorum libri* 12. *in libros Ethicorum libri* 10. Prodierunt una cum præcedenti opusculo *Basil.* 1503.

Commentarius in libros Aristotelis de Anima, Basil. 1542. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Logica, seu *Commentarius in aliquot ejusdem libros*, Venet. 1516. (*c*)

Super Formula Petri Hispani libri 7. Venet. 1516. 4to.

Expositio Logicæ secundum Scoti subtilis doctrinam, Parmæ 1482.

Physicam, & *Ethicam* secundum ejusdem opinionem se in juventutis usum compilasse prodit ipsemet Dorbellus præfat. in Comment. super libros Sententiarum.

GULIELMUS HOUPELANDUS, gente Gallus, Bononiæ in Morinis natus, theologiæ magisterio in academia Parisiensi donatus est anno 1457. Dein Parisiis archipresbyter S. Severini parochiam regendam suscepit, mox ecclesiæ B. Mariæ canonicus, & archidiaconus Briensis. Tandem facultatis theologicæ decanus, obiit anno 1492. die 2. Augusti. Scripsit *Librum de Immortalitate Animæ, & statu ejus post mortem*, variis antiquorum patrum, sive philosophorum, sive poëtarum, & doctorum catholicorum, & sanctorum virorum sententiis refertissimum. Prodiit iste *Paris.* 1499. 8vo. (*d*) 1457. H. W.

JACOBUS DE PARADISO, natione, ut videtur, Germanus, ordinis Carthusiani monachus, doctor Erfordiensis. Claruit anno 1457. Scripsit multa; ex quibus impressa prodierunt. *Collectum de septem statibus Ecclesiæ in Apocalypsi mystice descriptis, & de auctoritate Ecclesiæ, & de ejus reformatione* in Antilogia papæ *Basil.* 1555. 8vo. p. 462. apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1567. & in Appendice ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1688. fol. *Tractatus* 3. viz. *de arte curandi vitia, de planctu peccatoris, & de statu ac officio Ecclesiasticarum Personarum*, Amstelodami 1617. *Tractatus de animabus a corpore exutis*, Basil. — 4to. *Liber de veritate dicenda aut tacenda*, Basil. — fol. teste Simlero Biblioth. Tigurin. p. 321. (*e*) 1457. H. W.

THOMAS CHAUNDLERUS, (Joannem falso appellat Baleus, & post eum alii) gente Anglus, patria Somersetensis, domo Fontanensis, claruit anno 1457. Vir non minus prudentia rerum conspicuus, quam eruditionis laude spectabilis, varia tum in academia, tum in ecclesia munia obivit, varias adeptus est dignitates. Col- 1457. R. G.

(*a*) Item apud Dacherium Spicileg. tom. 4. p. 381. Edit. nov. tom. 3. p. 796. *Constitutiones* 4. habentur ap. Cherubinum in Bullarii tom. 1. p. 379. *Epistolæ* 2. MSS. in Bibl. Cotton. sub *Cleopatra* C. 4. n. 6. 7. (*b*) Seu potius *Indicem in libr.* 7. *Compendii Theologicæ Veritatis*. Compendium enim ipsum auctorem longe antiquiorem habet, ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 183. (*c*) Antea *Parmæ* 1483. (*d*) Item 1491. & 1504. vide etiam Rud. Antonii Fabricii trigam observationum litterariarum *Helmst.* 1731. 4to. (*e*) Ejusdem Tractatus varii habentur MSS. in Bibl. Quedlinburg. ut testatur Tob. Eckard. in Notitia MSS. Quedlinburg. p. 50. seq. Item in Bibl. Paulin. Lipsiens. vid. Catalog. p. 192. seq. Tractatum *de causis multarum Passionum* exhibuit Pezius tom. 7. Bibl. Asceticæ, qui longe plura hujus scriptoris servat, quæ editurum in se recepit; ut nos docet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 4. p. 19. quem vide.

legii

Sæc. XV. ab anno MCCCC. legii Wintonienfis primo, deinde Novi Collegii apud Oxonienfes cuftos; academiæ crebro commiffarius, tandem & cancellarius, quod munus 11. vicibus fuftinuit: ecclefiæ parochialis de Hardwyck in comitatu Buckinghamienfi rector; cathedralis Wellenfis, & metropoliticæ Eboracenfis cancellarius; capellæ regiæ & Herefordenfis decanus: ingravefcente ætate dignitatibus omnibus fe exuit, & vitæ reliquum in otio & quiete traduxit, annoque 1479. placidam mortem obiit. Scripfit *Chronicam brevem de ortu, vita & geftis Rev. Patris Wilhelmi de Wickham* Collegii Novi fundatoris, epifcopi Wintonienfis, eam ex Codice MS. Cottoniano defcriptam edidit Cl. Whartonus, Angl. Sacr. tom. 2. p. 355. *Allocutionem opus de laudibus ejufdem Wickami* forma Dialogi, cujus interloquutores *Paueftius & Ferrandus*, confcriptum. Hujus partem aliqualem, quæ laudes Thomæ de Beckington epifcopi Wellenfis complectitur, in lucem produxit idem vir eruditus, *ibid.* p. 357. Opus integrum habetur in bibl. Cotton. fub *Tito* A. 24. Oxonii item penes Novi Collegii cuftodem, pulcherrimis characteribus exaratum, auroque & variis colorum pigmentis decoratum. Varia hujus Chaundleri opera MSS. habentur in bibl. Collegii SS. Trinitatis apud Cantabrigienfes, utrum omnia quæ ei afcribunt Baleus & Pitfeus, dixerint ii qui Cod. MS. infpexerunt. *Epiftolas* denique nonnullas inter *Epiftolas* Beckingtoni fe reperiffe afferit H. Whartonus Præfat. ad Angl. Sacr. tom. 2. p. 18. (*a*)

1458. H. W. PIUS II. *Æneas Sylvius* antea dictus, gente Italus, ortu Senenfis, ex illuftri Piccolominæorum profapia oriundus, Sylvii & Victoriæ filius, Corfiniani natus eft anno 1405. In oppido natali Grammaticam didicit; rei interim familiaris anguftiis adeo conftrictus, ut omnia ruris officia ob inopiam fubire fit coactus. Anno 1423. amicorum fubfidio ufus, gymnafium Senenfe fe contulit: ubi poëtas inprimis & oratores audivit & perlegit; ac poëmata tam Latina quam Hetrufca lingua brevi edidit. Dein juri civili operam dedit: anno vero 1431. exorto inter cives gravi bello patria receffit; & in Dominici Capranicæ cardinalis comitatu concilium Bafileenfe profectus eft: & apud patres fummo in honore ob raram doctrinam habitus; ipfe viciffim concilii partes integro decennio voce ac fcriptis ftrenue propugnavit. Scriba enim fynodi conftitutus, clericus ceremoniarum, litterarum abbreviator, & unus ex duodecimviris (qui magiftratus illic quafi cenforius habebatur) fæpe in concilio peroravit; fæpe inter collatores beneficiorum præfuit: crebras legationes obiit, Tridentum femel miffus, Conftantiam fecundo, Frankfordiam femel, in Sabaudiam iterum, Argentinam tertio: ubi crimen admifit, quod ipfe adeo non deflet, ut datis ad patrem litteris * tantum non jactitet. Anno circiter 1337. flagrante inter Eugenium & Bafileenfes aperto fchifmate, & pontifice rem fulminibus ac deprivationibus agente, cum alii metu clam dilaberentur, alii palam deficerent, Æneas fynodo conftanter adhærendum effe ratus eft. *Nos*, inquit, * *cum nihil haberemus, quod nobis auferri poffet, perfeverandum putavimus: ne partem, quæ verior nobis apparebat, relinquentes, detrimentum animæ faceremus.* Anno 1439. a Fœlice papa fecretis admotus eft; & paulo poft ad Fredericum Imp. legatus, laurea poëtica ab imperatore donari, & inter amicos acciri meruit. Anno 1442. a Frederico Bafilea accitus, in aulam imperatoriam tranfiit; & protonotarius feu fecretarius Imperii factus, & in fenatorium ordinem cooptatus; necdum tamen Bafileenfes damnare aufus eft; nec Eugenii partibus penitus acceffit, fed *neutralibus* adhæfit. Senfim vero in Eugenii partes tranfeunte Frederico, ipfe etiam Æneas fententiam pedetentim mutavit; & poftquam in conventu Ratifponenfi, ubi de fchifmate tollendo agebatur, Cæfareas vices tenuiffet, duplicique ad Eugenium legatione perfunctus effet; tandem a Thoma Sarzano, apoftolico in Germania legato perfuafus, ipfe Eugenio collum fubmifit; & exeunte anno 1446. vel ineunte 1447. a Frederico Romam miffus, nationis Germanicæ obedientiam apoftolicæ fedi detulit. Poft Eugenii obitum, a cardinalibus delectus eft, qui durante interpontificio conclavi præeffet. Epifcopatu Tergeftino a Nicolao papa donatus, Germaniam repetiit; & ab imperatore inter confiliarios allectus, graviffima imperii negotia procuravit. Poft quadriennium epifcopatu Senenfi auctus, anno 1452. Fredericum Romam, ut coronam imperialem fufciperet, profectum fecutus, legatus Bohemiæ omniumque Auftriæ regionum inter redeundum conftitutus eft. Anno circiter 1456. in Italiam ab imperatore miffus, ut de bello Turcis inferendo cum pontifice aliifque principibus confuleret, cardinalitiam purpuram a Callifto III. retulit. Poft Callifti mortem, anno 1458. pontifex Romanus electus eft die 19. Augufti, coronatus die 3. Septembris. Multa de eo fpes concepta fuerat, ductis ab eruditione illius, & uberrimis promiffionibus argumentis, ecclefiam

* Lib. 1. Epift. 15.

* Bulla retractat.

(*a*) Scripfit etiam *de ftatu humanæ naturæ*, *Orationes de laudibus Fontanenfis & Badivenfis urbis*, & *aliam*, qua refpondet Orationi primæ Corn. Vitellii, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 1015.

denuo auspiciis ipsius reformandam fore. Verum ille spem conceptam plurimum fefellit; edita Retractationis Bulla, ea quæ in concilio contra Eugenium papam egerat, revocavit; regesque & principes inobedientes aperta vi ad apostolicæ sedis obsequium redacturum esse palam præ se tulit; concilium papæ subesse debere declaravit; emissaque bulla a pontifice ad concilium appellari sub anathematis pœna prohibuit; utque Platinæ & Stellæ de eo verbis utar; *Non Reges, non Duces, non populos, non tyrannos, in se aut Ecclesiasticum quempiam delinquentes, bello, censuris, interdictis, execrationibus persequi prius destitit, quam eos ad sanitatem rediisse cognoverit.* Extrema fere pontificatus tempora bello contra Turcos indies ad majora grassentes parando impendit; cumque ingentem cruciatorum militumque subsidiariorum exercitum conflasset; & Anconæ classi imponendum deduxisset; lenta febre ibi correptus obiit anno 1464. die 14. Augusti. Romam relatus, in Vaticano sepultus est.

OPERA.

Bulla Retractationum omnium ab eo olim contra Eugenium Papam in Concilio Basileensi gestorum. Exstat Concil. tom. 13. p. 1407.

Commentariorum de gestis Concilii Basileensis libri 2. Prodierunt in Fasciculo Rerum Expetendarum *Colon.* 1535. (*a*) seorsim *Basil.* 1577. 8vo.

De Coronatione Fœlicis V. Pontificis Maximi liber (*b*)

De ortu, regione, ac gestis Bohemorum, seu historia Bohemica a prima gentis origine usque ad ann. 1458. Prodiit seorsim *Romæ* 1475. fol. *Basil.* 1532. 1575. *Hanov.* 1602. fol. *Salingiaci* 1528. *Ambergæ* 1593. 4to.

Abbreviationum Flavii Blondi Historiarum ab inclinatione Imperii usque ad tempora Joannis XXIII. papæ libri 20. Habentur una cum Blondi historia *Venet.* 1484. seorsim *Basil.* 1533.

Cosmographiæ, seu *Historiarum de mundo universo, liber primus*, in quo de Asia minori agit, *Paris.* 1534. 8vo. (*c*) *Colon.* 1573.

Europa, seu *Cosmographiæ liber secundus*, in quo sui temporis varias historias complectitur, *Paris.* 1543. 8vo. *Colon.* 1573. 8vo. & apud Freherum Script. German. *Hanov.* 1602. tom. 2. p. 37.

In Antonii Panormitæ Poëtæ de dictis ac factis memorabilibus Alphonsi Aragonum Regis libros 4. Commentaria, Hanov. 1611. 4to. Witteb. 1585. 4to. cum commentariis Jacobi Spiegelii: & *Rostochii* 1590. 4to. studio Davidis Chytræi.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

In Triumphum Alphonsi Regis.

In Alphonsum Aragoniæ Regem Oratio.

(*d*) *Epistolarum liber*, continens Epistolas 414. ante pontificatum fere adeptum scriptas; quarum nonnullæ justi tractatus haberi possunt; & inter opuscula sigillatim a plurimis recensentur, viz. Epistola 103. quæ est *Triplicis problematis resolutio.* 108. *Somnium de Fortuna.* 111. *De Poetica laudibus.* 114. *Historia de Euryalo & Lucretia se amantibus* (prodiit seorsim *Lovanii* 1479. 4to. (*e*) 130. *Dialogus contra Taboritas & Bohemos de sacra communione sub una specie*, anno 1451. scriptus. 131. *Oratio de clade CP. & bello contra Turcas suscipiendo*, 162. *De clade universalis Ecclesiæ.* 165. *Descriptio Urbis Viennensis.* 166. *De Curialium miseriis*, 187. *De rebus a se gestis.* 188. *De Papæ officio & ejus Officialibus.* 369. *Excusatio contra murmur gravaminis nationis Germanicæ*, 395. *Retractatio libelli de duobus se amantibus.* 396. *De fide Christianorum ad Mahometem Turcorum Regem, & de vanitate sectæ Mahometicæ.* 397. *Oratio Pii II. Papæ in Concilio Mantuano anno* 1459. *habita & Bulla de profectione in Turcas.* 398. *Oratio ad Callistum Papam offerendo obedientiam Imperatoris.* 399. *Oratio coram Frederico Imp. in Consessu cardinalium habita ad eum inducendum ad bellum contra Turcas*, 410. *De crudeli amoris exitu Guisgnardi & Sigismundæ Tancredi Principis Salernitanorum filiæ*, *Tractatus*, ex vulgari in Latinam linguam ab Ænea Sylvio conversus. 411. *De vindicta illatæ violentiæ, quam de se extorsit Lucretia Speculum Romanæ pudicitiæ.* Prodierunt omnes simul Æneæ Sylvii Epistolæ, numero 432. *Norimbergæ* 1481. (*f*) & *Lugd.* 1497. Epistolæ & Orationes *Lovanii* 1483.

In Salvatoris nostri Passionem Carmen Sapphicum.

De Liberorum educatione ad Ladislaum Hungariæ & Bohemiæ Regem.

De Grammatica ad eundem.

De arte Rhetorica & Epistolarum partibus ad Archiepiscopum Trevirensem.

Descriptio de ritu, situ, moribus, & conditione Germaniæ ad Antonium S. Chrysogoni Cardinalem, Romæ 1584.

Prodierunt omnia ista Pii II. opera ex Officina Henrico-petrina *Basil.* 1571. fol.

Tractatus de ortu & authoritate Imperii Romani ad Fredericum Imp. Habetur apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1558.

Responsio ad Orationem Oratorum Galliæ in

(*a*) Item in Edit. nov. p. 1. (*b*) Habetur *ibid.* p. 52. (*c*) Cosmographiæ liber primus & secundus junctim prodierunt *Paris.* 1534. (*d*) Epistolas varias exhibuit Dacherius Spicileg. tom. 4. p. 460. seq. tom. 7. p. 305. 311. seq. tom. 8. p. 325. Edit. nov. tom. 3. p. 788. 806. 822. seq. (*e*) Simon. Frid. Hahnius Germanice vulgavit tom. 1. Collect. Monumentor. Brunsvic. 1724. 8vo. (*f*) Item 1486, 1496. 4to. cum *Oratione Mantuana* & *descriptione Viennensi*, ut narrat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 881.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *Conventu Mantuano.* Exstat apud Dacherium Spicileg. tom. 8. (*a*) & Concil. tom. 13. p. 1773.

Alia ad eosdem Responsio sive Oratio. Concil. tom. 13. p. 1765. (*b*)

Bulla contra Appellationes a sede Apostolica ad Concilium, & *Decreta 2. de bello Turcis inferendo*, in eodem concilio promulgata. Inveniuntur *ibid.* p. 1801.

Ilias contra Venereos ex Homero, Latine *Londini* 1509. cum *Præfatione* in laudem Homeri.

De pravis mulieribus libellus, Argentorati 1507.

Constitutiones Ecclesiasticæ variæ, quæ habentur in Collectione *Romæ* 1579. edita.

Sermo primus, dum esset Pastor factus, ad populum, MS. in Biblioth. Augustana.

Historiam de rebus a se gestis, quæ sub Joannis Gobelini, secretarii sui, nomine prodiit, scripsisse creditur. Plura alia Pii II. opuscula adhuc inedita recenset Ludovicus Jacob. a S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 187. quem vide sis.

Scripsisse *Dialogum adversus falsam donationem Constantini Imp.* produnt Hieronymus, Occalus Catalaunus, Joannes Felinus, & Balbus episcopus, a Labbeo citati Dissert. de Script. Eccl. tom. 2. p. 228.

1458. R. G. PIUS II. PAPA *Æneas Sylvius* antea dictus, patria Italus, apud Corsinianum agri Senensis oppidum natus, claruit anno 1458. Vir *litteris, eloquentia, dexteritate & prudentia nulli secundus, adeoque scribendo delectatus, ut nec perpeti morbi articularis dolore, nec multitudine negotiorum oppressus, ab eo cessare potuerit.* uti de eo Spondanus. * Opera ejus supra recensitis accenseri meruit *Historia rerum Friderici III. Imperatoris*, qua non solum Friderici res gestas, sed quæ per totam Europam memoratu digna in id tempus congruerent, complecti instituit, verum opus non absolvit, nec ultra motus Hungaricos produxit. Hanc ex codice MS. optimæ notæ edendam, notisque illustrandam in se suscepit vir doctissimus Jo. Hen. Boeclerus, & universalem historiam a se contextam subjungere decrevit, sed consilium ejus mors abrupit. Boeclero mortuo, labor iste Cl. Kulpisio cessit, qui dictum opus cum *specimine Annotationum Boeclerianarum, variis Diplomatibus, Documentis*, &c. a Boeclero maximam partem congestis, præmissa prolixa *Præfatione*, & rarioribus nonnullis qui *res Germanicas* illustrare possint *Scriptoribus* subjunctis, edendum curavit *Argentorat.* 1685. fol. *Orationes quædam* Sylvii quibus bellum contra Turcas promovere studuit, prodierunt *Islebii* 1603. 4to. *Epistolæ & Opuscula* Romæ 1475. 4to. Lugd. 1581. Antverp. 1640. 4to. (*c*) *Historia rerum ubique gestarum*, Venet. 1477. *Opera omnia* junctim edita, *Basil.* 1551. fol. (*d*)

* Annal. Eccles. ad ann. 1458. §. 9. 13.

1458. H. W. JOANNES GOBELINUS, vicarius Bonnensis, & Pio II. pontifici a secretis. Claruit anno 1458. Veteranus, ut videtur, curiæ Romanæ aulicus: Martinum enim V. Eugenium IV. Nicolaum V. Callistum III. se vidisse testatur. Pio papæ supervixit. Exstant sub illius nomine *Commentariorum* de rebus a Pio II. papa, seu potius de rebus omnibus sub Pii pontificatu ab anno 1458. ad 1464. tota Europa gestis libri 12. Quisnam istorum auctor fuerit, haud satis inter eruditos convenit. Multi in eam propendent sententiam, ipsum Pium eos sub alieno nomine edidisse. Pium sane auctorem fuisse parum dubito. Mihi potior tamen videtur sententia, historiam istam a Pio morte abrepto imperfectam fuisse relictam; & a Joanne Gobelino suppletam, revisam, ac publici juris factam. Hæc enim Platina de Pio habet. *Scripsit etiam rerum sui temporis in Italia gestarum libros 12. quod opus nondum absolutum cum vita finivit, vetuitque publicari, nisi emendaretur.* Quisquis demum fuerit, author ab origine domus Piccolominææ exordium sumit; & fidem sibi hisce verbis præfatur: *Tu vero, qui hæc aliquando legeris, ita demum boni consule, ut mentienti nihil ignoscas.* Prodiit cura Francisci Bandini Piccolominæi, archiepiscopi Senensis, *Romæ* 1584. 4to. & 1589. cum commentariis Jacobi Piccolominæi *Francofurt.* 1614. fol.

1459. H. W. ALPHONSUS SPINA, natione Hispanus, ex Judæo Christianus, ordinis

(*a*) Edit. nov. tom. 3. p. 807. (*b*) Item apud Dacher. Spicileg tom. 9. p. 310. Edit. nov. tom. 3. p. 811. (*c*) Epistolæ 3. Pii II. exstant apud Dacher. Spicileg. Edit. nov. tom. 3. p. 822. 824. (*d*) Denuo *Helmstad.* fol. Ann. 1699. 1700. In hac editione habetur liber *de statu Europæ sub Friderico III.* quem ediderat Freherus tom. 2. Rerum Germanicarum. Ejusdem *Historiam Gothicam* antea ineditam vulgavit Raym Duellius *Francofurt.* & *Lips.* 1730 fol. Eandem tanquam primum editam, post Duellium, Jo. Car. Newenus *ibid.* eodem anno 4to. *Pentalogum de rebus Ecclesiæ & Imperii* in lucem emisit Bern Pezius tom. 4. part. 3. Anecdotor. *Libellus de doctrina Wiclyfi*, *Jo. Hussi*, & *Hieron. Pragensis*, habetur in Fasciculo rerum expetendar. & fugiendar. Edit. nov. p. 206. *Oratio de morte Eugenii IV. & Creatione Nicolai V.* apud Baluz. Miscellan. tom. 7. p. 525. *Oratio pro auctoritate Romani Pontificis an. 1542. Viennæ habita*, ap. Muratorium Anecdot. Latinor. tom. 2. p. 121. Opera quædam Æneæ nondum edita enumerantur, *ibid.* p. 185. *Oratio de compactatis Bohemorum An. 1456. Romæ habita ibid.* tom 3. *Duo libelli contra Hussitas* exstant MSS. in Bibl. Quedlinburgens. teste Tobia Eckardo in Notitia ejusdem Bibl. *Præfationem ad Historiam de Pyramo & Thisbe* edidit Leyserus in Historia Poetarum medii ævi, p. 2086. Historia ipsa Æneæ Sylvio tributa habetur MS. in Bibl. Thoruniensi, ut notat *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 5. p. 882. *Historiam Austriacam* MS. sed imperfectam, manu ipsius Æneæ exaratam, in Bibl Cæsarea memorat Lambecius tom. 2. p. 473 -- 972. *Indulgentia pugnantibus contra Turcas concessa* habetur ap. Wilkins Brit. Conc. tom. 3. p. 587. *Litteræ & Bullæ* 3. ap. Rymer. Fœder. tom. 11. p. 419. 482. 488.

Fran-

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Franciscani monachus, & academiæ Salmanticensis rector. Claruit anno 1459. Fidei inquisitoris munus obiisse ipse fidem facit; cum Alfonsum Debeiar, sacerdotem Vallisoletanum a se hæreseos ad Petrum episcopum Palentinum delatum esse, & ad palinodiam adactum referat; * non alia sane de ratione, quam quod peccatorum confessiones sacerdoti parochiali potius quam religiosis Mendicantibus faciendas esse prædicaret. Tandem episcopatum Orinopolitanum Alfonsus noster obtinuisse dicitur. Prodiit suppresso auctoris nomine *Fortalitium Fidei contra Judæos, Saracenos, aliosque Christianæ fidei inimicos*, Norimbergæ 1494. 4to. & Gulielmi Totani, ordinis Prædicatorum, cura *Lugduni* 1511. (*a*) Editionis Norimbergensis titulus id per quendam doctorem eximium ordinis Minorum ann. 1459. in partibus occidentis conscriptum esse prodit. Ipsemet vero auctor * sese operi condendo in villa Vallis Oletanæ anno 1558. incubuisse narrat. Auctoris demum nomen indicavit Joannes Mariana, † qui Alvari Lunæ, Fontidoniæ reguli, a Castellæ rege anno 1453. capite plexi supplicium enarrans, morienti adfuisse refert Alfonsum Spinam, *is qui Fortalitium Fidei edidit, splendido titulo, voce barbara, eruditum opus, & divinarum rerum cognitione præstans.* Hallucinantur itaque qui Thomæ patriarchæ Barbariensi opus istud tribuunt; nec minus, qui Gulielmo Totano id ascribunt, non alia forsan ratione fulti, quam quod id Totanus prælo iterum excudendum curaverit. Ejusmodi sane opus est, & communi eruditorum notitia adeo non indignum, ut scopum ac materiam ejus summatim exhibere lectori non ingratum fore arbitrer. Integram enim religionis, qualis tunc temporis in ecclesia Romana obtinuit, historiam subministrat; quibus argumentis ecclesiæ dogmata, seu Romanæ adscititia, seu Christianæ genuina, hæretici ac Judæi impugnarint, inquisitores asseruerint, docet; quænam dogmata inter necessarios fidei articulos locum obtinere censerentur, indicat; qualisque esset fidei Romanæ statera, antequam crassiora dogmata nuperorum methodistarum fraude fucum induerent, demonstrat. Primo itaque libro agit de spiritualibus fidelium Christianorum, maxime vero prædicatorum, armis; de optima concionandi methodo, cujus unicum, pariter ac totius fidei fundamentum S. Scripturas ponit: * de nobilitate & præstantia fidei catholicæ; quam Judaica lege antiquiorem, nobiliorem, atque utiliorem esse fuse probat; & prolatis Veteris Testamenti de futuro Messia oraculis, omnia in Christo ad amussim impleta esse demonstrat. Aliis tamen, quæ adferre solent Christiani, argumentis putidissimas admiscet nugas, & ex ipso Jesu nomine, quod decantatum illud Tetragrammaton, & Judæis ante Christum natum penitus incognitum fuisse somniat, centena fere argumenta excudit, straminea sane, ipsisque farfari foliis inaniora; quæ tamen demonstrativa esse jactitat. Neve parum nugacem existimes, se 22. *Sermones* de miris nominis *Jesu* proprietatibus composuisse testatur. Libro secundo hæreticos aggreditur; & de hæreseos definitione, natura ac origine multa præfatus, hæreses 14. sæculo demum suo repullulantes enumerat atque ordine oppugnat. Ex his pars fere media circa confessionem & absolutionem sacerdotalem versatur. Decima indulgentias episcoporum inutiles esse docet. Undecima orationes pro defunctis *ab existentibus in mortali peccato factas* prodesse negat. Duodecima purgatorium tollit. Integra ubique hæreticorum argumenta in medium adducuntur; quibus frigidiusculas solutiones Alphonsus subnectere solet. De confessionis sacerdotalis necessitate verba faciens, eam tempore Ambrosii nondum in ecclesia receptam esse agnoscit; illorumque sententiam; qui confessiones excipiendi munus clero parochiali potius quam ordinibus Mendicantibus competere censuerunt, tanquam hæresin gravissimam impugnat. De purgatorio disputans, id a Christi exemplo probare nititur. Animam enim ejus a corpore solutam in purgatorio usque ad resurrectionem triduo incarceratam fuisse contendit; quodque purgatorium subter terra situm sit, incolasque animas pœna sensus excruciet, certissimum esse fidei articulum docet. Ultimo loco de hæresis pœna, & inquisitionis faciendæ ratione agit; ac tandem proposita istiusmodi quæstione, *An in aliquo casu Hæretici sint tolerandi?* decernit quod in pœna hæresis tria spectari possint; gravitas criminis, ecclesiæ corrigentis charitas, & fidelium utilitas. Quoad primum, hæretici quam primum deprehensi sunt, *magis interficiendi essent, quam incendiarii aut falsarii.* Quoad secundum, *non statim traduntur exterminio*, sed servato ordine correctionis fraternæ semel aut iterum admonentur. Sin monita respuant; nequaquam diutius tolerandi sunt. Quoad tertium, si hæretici errorem suum palam defendant, & in conventicula secedant; *tunc absque alia dilatione vel inquisitione exterminandi sunt.* Tertio libro Judæorum argumenta contra fidem Christianam exhibet. Horum plurima genuinis Christianæ religionis articulis adversantur; fortiora autem contra peculiares

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

* Fortalit. Fidei, l. 2. Consid. 6. Hær. 5. fol. 61.

* Loc. cit.

† De rebus Hispan. tom. 2. l. 22. c. 13. p. 313.

* Consid. 2. fol. 4.

(*a*) Primum sine loci nota 1487. & *Norimb.* 1487. Denuo cura Totani *Lugd.* 1511. 1524. 1629. 4to. Vid. *Fabr*, de Veritate Christianæ Relig. p. 574.

ecclesiæ

Sæc. XV. ab anno MCCCC. ecclesiæ Romanæ articulos militant. Vicesimo quarto enim argumento *contendit Judæus probare, quod Christiani sunt idololatræ; quia adorant sacramentum altaris, & propter venerationem imaginum. Dicunt enim Judæi, quod Christiani sunt pessimi idololatræ, adorantes Christum purum hominem tanquam Deum; & quod pejus est; hostiam de frumento ab eis formatam & coctam adorant sicut Deum, quod est derisibile; & postea comedunt, quod est horibile. Adorant etiam imagines opera manuum hominum. Illud autem est contra legem Dei*, Deut. 6. &c. Consideratione sexta quam plurima impossibilia in Christiana lege doceri Judæus contendit. *Decimum impossibile est, quod in sacramento altaris est verum corpus Christi; cum locutus sit Christus significative, & non realiter, dicens, hoc est corpus meum.* **11.** *Impossibile est, quod corpus Christi sit in sacramento altaris per miraculum, cum ad oculum non apparet.* **12.** *Impossibile est, quod corpus Christi incipiat esse in altari; quia nec per motum localem nec per conversionem alterius in ipsum.* **13.** *Impossibile est, quod corpus Christi sit integrum, & quod caro & sanguis manent in locis separatis sub speciebus panis & vini.* **14.** *Impossibile est, quod corpus Christi in tam parva hostia contineatur, cum majus in minori non capiatur.* **15.** *Impossibile est, quod unicum corpus Christi sit simul in diversis altaribus; cum non possit unum corpus simul esse in diversis locis.* **16.** *Impossibile est, quod caro Christi & sanguis sint sub speciebus panis & vini; cum sit impossibile duo corpora simul esse in eodem loco; sc. substantiam panis & vini cum carne & sanguine Christi; cum illa accidentia, ut dicunt, non sint per se, nec in aëre, nec in carne & sanguine Christi, sed subjective in substantia panis & vini.* **17.** *Impossibile est, quod in sacramento altaris sit corpus Christi incorruptibile; cum possit putrefieri & a muribus comedi.* **18.** *Impossibile est, quod corpus Christi sit in sacramento; cum illud frangatur in partes; non nisi substantia autem frangi possit.* **19.** *Impossibile est quod istud sacramentum sumatur & non consumatur.* **20.** *Impossibile est, quod qui manducat partem hostiæ istius sacramenti, manducet totum Christum; cum omnis pars minor sit toto.* **21.** *Impossibile est, quod aliquando accidit, quod una pars istius sacramenti maneat in altari, & altera cadat in terram & pedibus conculcetur. Id autem de Deo dici est impossibile; cum Deus non possit cadere nec pedibus conculcari.* **22.** *Impossibile est, quod si esset Deus ille Christus vester, qui est in sacramento, cum cadit in terram, elevaret se, & non demitteret etiam se a malis & immundis sacerdotibus tractari.* **23.** *Impossibile est, quod in illo sacramento sit verus Deus, ideo quod descendat in stomachum & ad loca digestionis, cum sumitur.* **24.** *Impossibile est, quod in illo sacramento sit verum corpus Christi per miraculum quotidie.* Fuse Judæus singula impossibilia totidem capitulis persequitur; quibus ficulneam aliquam responsionem Alfonsus ut plurimum adnectit: non raro autem contrarias Judæorum ac hæreticorum responsiones apponit; quibus ipse ne verbulum quidem solet subjungere. Reliquus iste liber de Judæorum sævitia atque odio in Christianos, de variis eorundem fatuitatibus, infortuniis, excidio Hierosolymitano, Judæorum e provinciis Christianis expulsione, pœnis, futura conversione, & antichristi adventu agit. Quartus liber Mahometi originem, vitam, sectam, & nugacem doctrinam depingit, variisque argumentis impugnat; & instituta fidei Christianæ ac Mahometicæ collatione utriusque concordiam ac discordiam demonstrat. Octava consideratione Saracenus contra fidem Christianam disputare fingitur: & inter alia, nonum argumentum *contra imagines, quæ habentur in ecclesiis*, profert. *Saraceni enim cum Judæis insultantes contra nos, dicunt hæc nobis non licere, quod facimus contra divinum præceptum*, Exod. 20. Deut. 28. & Levit. 26. *Derident etiam Christianos, quod effigiant Deum*, &c. Reliquo libro de Mahometanorum ac Christianorum bellis a Mahometi morte ad sua usque tempora historiam contexuit. Quintus liber, frivolum satis argumentum nactus, de dæmonum essentia, ordine, differentia, regimine, ferali contra fidem Christianam odio, præstigiis, potestate, habitatione, & tormentis agit.

JACOBUS PICCOLOMINÆUS, gente Italus, patria Lucensis, Caroli & Leonardi Aretinorum in poëseos ac eloquentiæ studio discipulus. Postquam animum litteris probe excoluisset, Romam venit, & cardinali Firmano ab epistolis inserviit, Nicolao V. thronum pontificalem tenente. Post obitum Nicolai Callisto III. a secretis fuit; eodemque munere apud Pium II. gentilem suum perfunctus est, cui inprimis dilectus & familiaris erat. Claruit anno 1460. quo episcopus Papiensis a Pio creatus est; & vigesimo post mense in cardinalium numerum titulo S. Chrysogoni allectus. Anno 1487. presbyter cardinalis esse desiit, & episcopus Tusculanus audire cœpit. Obiit apud Cryptas Laurentianas lacus Vulsiniensis, 3. Id. Septembr. anno 1489. ætatis suæ 57. Romæ apud Augustinianos sepultus. Scripsit *Commentariorum de rebus toto Orbe per quinquennium gestis libros* 7. Eos exorditur a Pii II. contra Turcos profecturi ad Anconam itinere; & in Joannis Carvagiali, cardinalis S. Angeli morte finit; adeoque ab anno 1464. ad 1469. deducit. Prodierunt una cum Gobelini Commentariis *Francofurti* 1460. H. W.

1614.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1614. fol. Exstant ejusdem *Epistolæ* 782. ab anno 1462. ad an. 1489. exaratæ. Editæ sunt *Mediolani* 1521. Prodiit vero utrumque simul opus *Mediolani* 1506. fol. & *Francofurti* 1614. fol. Ex Commentariorum illius libro sexto edita habetur *Historica narratio de Hussitis, & Georgio Pogiebrachio Bohemiæ Rege*, Hanoviæ 1602. (*a*)

1460. H. W. ANDRÆAS BARBATIUS, seu *Barbatias*, alias *Andreas de Bartholomæo*, gente Siculus, civitate Mastanensis, juris utriusque professor, Joannis de Imola discipulus, & in arte sua celeberrimus; adeo ut *Monarcha Legum* passim appellaretur. Claruit anno 1460. Decrepita ætate jus Boroniæ edocere cœpit; ubi cum procaci receptas opiniones convellendi studio abriperetur, *Deliri Senis* nomen meruit. Obiit Bononiæ apud S. Petronium sepultus.

SCRIPTA.

Lectura in Clementinas, Paris. 1517.

Commentaria in tres priores libros Decretalium, Venet. 1511.

Consiliorum volumina 4. Venet. 1516. (*b*)

Additiones ad Baldum Ubaldum in Codicem Digestorum, Feuda, & Infortiatum, Lugduni 1545.

De præstantia Cardinalium Tractatus ad Cardinalem Bessarionem. Exstat in tractatu tractatuum *Venet.* 1584. tom. 13. part. 2. p. 63.

Tractatus de Cardinalibus & Legatis a latere, ibid. p. 131.

Tractatus de Testibus, ibid.

Repetitiones variæ, Papiæ 1496. Lugduni 1553. Venet. 1587.

1460. H. W. GREGORIUS DE HEIMBURG, natione Germanus, juris utriusque doctor, & Ænea Sylvio * judice, *inter Germanos scientia juris ac facundia facile princeps*; authoritatis pontificiæ, si quis unquam alius, hostis juratissimus. In concilio Basileensi præsens, papæ primatum viriliter oppugnavit: summamque cum Ænea Sylvio amicitiam contraxit. Mox Norimbergam a civibus accitus, Syndicatus munere per triginta annos summa cum laude perfungebatur. Anno 1460. Sigismundo Austriæ duci a pontifice recens excommunicato advocati vices obiit; illiusque nomine ad proximum concilium generale appellavit: nec his contentus ipsam Romanam sedem e fundamentis convellere, editisque libellis, *Synagogam, Babylonem & Meretricem Babylonicam* appellare non veretur. Hinc in rabiem actus Pius pontifex, veteris amicitiæ oblivíscitur, & exeunte anno Gregorium diris devovet: scriptaque ad Norimbergenses epistola, ipsum civitate ejici, bonaque ejus in fiscum redigi jubet. Gregorius a pontifice ad concilium appellat; & in Bohemiam se recipiens, Pii minas ridet. Postea a Dithero archiepiscopo Moguntino in Germaniam revocatus, diem in pace obiit; illudque Paulinum * tumulo suo inscribi jussit, *Non judicabit me humana dies.* Sæc. XV. ab anno MCCCC.

* Comment. in dict. & fact. Alfonsi reg. l. 3. sect. 5.

* 1. Cor. 4. 3.

SCRIPTA.

Admonitio de injustis usurpationibus Paparum Romanorum ad Imperatorem, Reges, & Principes Christianos; sive *Confutatio Primatus Papæ.* Exstat apud Goldastum Monarch. tom. 1. p. 557.

Appellatio Sigismundi Ducis ab excommunicatione Pii II. Papæ ad Concilium Generale & liberum, cum scholiis in Pii II. Breve de excommunicatione Sigismundi, & sui: seu *Sigismundi Ducis processus contra papam.* tom. 2. p. 1576.

Appellatio ad Concilium Generale a Bulla Pii II. Papæ contra se emissa. ibid. p. 1592.

Apologia contra detractationes & blasphemias Theodori Lælii Feltrensis Episcopi. ibid. p. 1604. (*c*)

Invectiva in Nicolaum Cusanum Cardinalem Papalis plenitudinis defensorem. ibid. p. 1626.

Prodierunt seorsim opuscula ista *Francofurt.* 1608. 4to. tria priora in Antilogia papæ *Basil.* 1555. 8vo. & in Appendice ad Fasciculum Rerum Expetend. *Londini* 1690. fol. p. 114.

1460. H. W. THEODORUS LÆLIUS, natione Italus, referendarius apostolicus, & episcopus Feltrensis, seu Tarvisinus. Claruit anno 1460. Ad cardinalitiam dignitatem a Paulo II. designatus, Romæ obiit an. 1464. antequam purpuram acciperet; in ecclesia S. Mariæ Novæ sepultus. Scripsit *Replicam*, seu *Confutationem Appellationis Gregorii Heimburg a Pii II. Bulla contra se emissa ad Concilium generale*, conviciis & dicteriis refertissimam. Exstat illa apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1595. & inter Heimburgii opuscula *Francofurt.* 1608. 4to. *Orationes* ejusdem *duas pro Pio II.* alteram ad Venetiarum ducem, alteram ad Francorum regem, MSS. in Biblioth. card. Sirleti olim asservatas memorat Ludovicus Jacob. a S. Carolo Biblioth. Pontif. part. 2. p. 443.

(*a*) Ex iisdem Commentariis quoque petitur *narratio de Leodii excidio* An. 1468. edita tom. 2. Scriptorum de rebus Germanicis, nec non *altera de Friderici profectione votiva in Italiam.* An. 1469. *ibid.* p. 284. seq. *Testamentum ejus* exhibuit Brovius ad an. 1479. n. 33. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 4. p. 40. ubi ejusdem opera pleraque inedita enumerat. (*b*) Ne credamus Consiliorum vol. 4. a Barbatio digesta esse, vel lucem vidisse *Venet.* 1516. nos monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 1. p. 238. (*c*) Habetur MS. cum Invectiva Theodori Lælii in Bibl. Paulina Lipsiens. ut constat ex Catalog. p. 316.

HEN-

Sæc XV. ab anno MCCCC.

HENRICUS GORCOMIUS, ſive *Goricheniius*, natione Belga, patria Hollandus, de vico natali cognomen traxit, theologus & philoſophus inſignis, academiæ Colonienſis vice-cancellarius, claruit an. 1460. Exſtat *Tractatus de ſuperſtitioſis quibuſdam Caſibus ſeu Cæremoniis Eccleſiaſticis*, Coloniæ 1503. 4to. Lugduni 1621. 8vo. *Opus de celebritate Feſtorum*, ibid. *Concluſiones & Concordantiæ Bibliorum ac Canonum in libros Magiſtri Sententiarum*, additis ſummariis, & erroribus Magiſtri Pariſiis & in Anglia damnatis, *Colon.* 1502. *Baſil.* 1513. *Venet.* 1506. (*a*) *Commentarius in libros Ariſtotelis de Cœlo & Mundo*, typis Quentelii anno 1501. *Quæſtiones Metaphyſicæ de Ente & Eſſentia*, ibid. 1502. Plurima ejuſdem opuſcula inedita recenſent Valerius Andreas Biblioth. Belgic. p. 353. & Fr. Sweertius Athen. Belg. p. 328. Denique Petri Lombardi, & Aquinatis Sententias, additis titulis & concluſionibus, Gorcomius edi curavit *Baſil.* 1492. fol. *Argentinæ* 1489.

1460. H. W. GEORGIUS, aliis GREGORIUS, HERMONYMUS ſive *Charytonimus*, Spartiata monachus, poſt expugnatam Conſtantinopolim in Galliam ſe recepit, & in academia Pariſienſi Græcas litteras publice docuit annuo ſtipendio eo nomine donatus, claruit anno 1460. præcipue vero ſub Sixto IV. pontifice, cui admodum familiaris erat, ab eo in Angliam anno 1476. legatus, ut archiepiſcopum Eboracenſem ab Edwardo rege carceri incluſum interceſſione ſua liberaret. Exſtat Gennadii Scholarii libellus *de vita ſalutis hominum*, ab eo Latine verſus in Hæreſiolog. *Baſil.* 1556. fol. p. 797. *Mahometis vita* ab illo Lat. reddita una cum aliis *Baſil.* 1541. 8vo. *Demonſtratio, Chriſtum eſſe Filium Dei, & Deum*, Gr. Lat. cum Cyrilli, Damaſceni, & Pſelli opuſculis *Auguſt. Vindel.* 1608. 8vo. *Monodia in obitum Georgii Gemiſti* in bibl. Auguſtana MS. aſſervatur. Vid. Indicem Codicum MSS. Bibliothecæ iſtius p. 90.

1460. R. G. JOANNES AQUILANUS, natione Italus, patria Neapolitanus, Aquila urbe, unde nomen obtinuit, oriundus, ordinis Dominicani monachus, theologus & concionator inſignis, claruit anno 1460. Exſtant hujus *Sermones Quadrageſimales*, quos *Vitiorum limam* inſcripſit, editi *Venetiis* 1497, (*b*) 1576. 8vo. Per id tempus fuit, & PETRUS cognomine AQUILANUS, Fr. ordinis Minorum, Joannis Duns Scoti ſectator & Diſcipulus, unde & *Scotellus* vulgo audit, *Doctor ſufficiens* etiam dictus: hujus exſtant *Quæſtiones in 4. libros Sententiarum*, Spiræ primum editæ 1480. poſtea Conſtantii Sarnani card. cura recuſæ, *Venet.* 1584. 1600. 4to. & *Scotellus*, ubi non tantum ad Scoti ſubtilitates, ſed etiam ad D. Thomæ, reliquorumque ſcholaſticorum doctrinam ſternitur via, *Pariſ.* 1585.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

AUGUSTINUS DATHUS, natione Italus, patria Senenſis, philoſophus & orator inſignis, claruit Æneæ Sylvio ſuppar anno 1460. Anno 1420. natus, & a prima pueritia bonis litteris innutritus, tantos ſub Fr. Philelpho præceptore ſuo progreſſus fecit, ut adoleſcens admodum doctiſſimis iſtius ſæculi viris accenſeri meruit; vigeſimo ſecundo ætatis anno Urbinum accerſitus Fredericum de Monte-Ferrato erudiendum ſuſcepit, poſtea in Sicilia publice docuit, inde a Nicolao V. papa Romam accitus ut ei ab epiſtolis eſſet, iſtius officii munus detrectavit, ac in patriam urbem reverſus gymnaſium illic aperuit, ubi ad ſummos honores aditum ſibi patefecit; annum vero agens quinquageſimum nonum, peſtilentia correptus ad plures abiit, 8. Id. April. anno 1479. Varias lucubrationes edidit, quæ in unum volumen collectæ hoc ordine diſponuntur. *De immortalitate Animorum*, tractatus decem, opus imperfectum. *Orationum* libri ſeptem; ex quibus, quæ noſtri ſunt inſtituti, recenſebimus. In primo *Præfatio in D. Hieronymi* libros contra *Jovinianum* hæreticum. *Invocatio Dei* in principio alicujus libri, præcipue laſcivi: *De laudibus legalis Sapientiæ: de ſui-ipſius cognitione: de laudibus Chriſtianorum Theologiæ: de laudibus Virtutis: de hominis dignitate & præſtantia: de recto hominis fine: ad Diſcipulos, quod Animus ſit colendus ut ager: de Amicitia: de Pace: de humana felicitate: de medio vitæ ſtatu* quo ſumma conſiſtit tranquillitas: *de contemptu rerum humanarum.* In ſecundo, *de laudibus D. Hieronymi: de Paſſione Domini: de laudibus D. Bernardini Senenſis*, quæ Bernardini operibus præfixa prodiit *Pariſ.* 1636. fol. *De laudibus Catharinæ Senenſis: Caliſti Martyris: Andreæ Apoſtoli: SS. Euchariſtiæ: Orationes in celebritate Epiphaniorum, quando dies Feſti totius anni convocato in Templum Chriſtiano populo indicantur: de laudibus B. Mariæ Virginis: de Aſſumptione B. Virginis: de Salvatoris adventu: Oratiuncula ad Deum* in honorem Bernardini Senenſis: *Oratio qua optimum eſſe aſſerit, ut totius vel verbi, vel operis, & a Deo nobis origo ſumatur, & in Deum con-* 1490. H. W.

(*a*) Primum *Argentorat.* 1489. *Baſil.* 1492. *Colon.* 1513. Ejuſdem *Libellus de puella Aurelianenſi* habetur inter Jo. Gerſonis opera tom. 4. Edit. nov. p. 859 teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 643. (*b*) Denuo 1501. 1508. vid. *Quetif.* tom. 1. p. 856. & *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin vol. 4. p. 141.

summatio refertur: Invocatio ad Deum, in principio alicujus operis peragendi: *Laudes Divorum Augustini, Nicolai, Margaritæ, Theodoræ.* In tertio, *De præclara Reip. institutione: de laudibus Justitiæ: Canonicus* in collegium Patrum ascitus *gratias agit: de laudibus Pii Senensis summi Pontificis.* Reliquæ orationes humaniores sunt; quæ septimo libro continentur lingua Thusca scriptæ. *Epistolarum* libri tres. *Historia Senensis*, in tres libros distincta: *Historia Plumbinensis: Stromatum* opus in duos tractatus divisum; in hoc opere variæ res philosophicæ & criticæ dilucide explicantur. Sermo *de Voluptate: de Vita beata: de septem Virtutibus*, fide, spe, charitate, prudentia, temperantia, justitia, fortitudine: *de Sacramentis Panis & Aquæ: de Sacrorum connubiis.* Opera omnia Augustini Dathi collegit Nicolaus filius, & eorum editionem molitus est, *Præfationem* ad libros *de immortalitate animarum* præfixit, & *Epistolam Nuncupatoriam* ad Pium III. papam verum morte præventus quod conceperat non perfecit: eo mortuo ad Hieronymum Nicolai nepotem cura ista devoluta est; cujus opera in lucem prodierunt, Joanni Picolominæo Pii III. papæ nepoti nuncupata, *Senæ* 1503. recusa *Venet.* 1516. fol.

1460. H. W. GEORGIUS CODINUS, natione Græcus, *Curopalates* dictus; id vero an officii sui, an familiæ nomen, prorsus incertum est. Nec incerta minus illius ætas; Miræus illum ad annum 1081. refert, crasso sane errore; cum Codinus* Andronici Palæologi junioris, & Joannis Cantacuzeni Impp. diserte meminerit. Propius veritatem attigit Gretserus, qui Codinum Cantacuzeno Imp. supparem facit. Iste tamen integro saltem sæculo aberravit. Post expugnatam enim a Turcis Constantinopolim scripsit Codinus; quippe qui urbem sub Constantino Palæologo Imp. ab impiis Agarenis anno mundi 6961. (viz. Christi 1453.) captam esse; atque Imperatorem gloriosa morte occubuisse narrat. † Anno igitur 1453. superior non fuit; neque, ut videtur, inferior multo; adeoque circa annum 1460. jure deponi possit.

* De Offic. CP. cap. 2.

† Lib. de Impp. CPP.

SCRIPTA.

De Curiæ & Ecclesiæ Constantinopolitanæ Officiis & Officialibus liber. Prodiit Gr. Lat. cum versione & notis Fr. Junii (qui sub Hebraicis Nadabi Agmoni vocabulis nomen occultare voluit) *Francofurt.* 1588. 8vo. dein auctior ab eodem editus *Heidelberg.* 1596. 8vo. Gr. Lat. interprete Gretsero, cum tribus observationum & emendationum libris *Paris.* 1625. fol. denique cum iisdem & Jac. Goari notis amplissimis *Paris.* 1648. fol.

De Originibus Constantinopolitanis liber, ex antiquo quodam Chronico (*a*) excerptus, Gr. Lat. primus evulgavit Georgius Douza *Heidelb.* 1596. 8vo. cum Joannis Meursii notis recusum *Genevæ* 1607. 8vo. Versione emendata & notis doctissimis superadditis Cl. Lambecius denuo edi curavit *Paris.* 1655. fol.

De forma Urbis Constantinopolitanæ libellus. Prodiit Gr. Lat. una cum præcedente opusculo, & eruditissimis Lambecii animadversionibus, *Paris.* 1655. fol.

Liber de signis, statuis, & aliis spectatu dignis Constantinopolis. Prodiit Græc. Lat. mutilus cum versione Douzæ, & Meursii notis, *Genevæ* 1607. 8vo. integer cum Lambecii versione & animadversionibus, *Paris.* 1655. fol.

Liber de ædificiis Constantinopolitanis. Habetur Gr. Lat. ex Lambecii versione, ejusdemque notis illustratus, inter priora opuscula *Paris.* 1655. fol.

Liber de structura Templi S. Sophiæ CP. Gr. Lat. cum Meursii notis *Genevæ* 1607. 8vo. cum Lambecii animadversionibus, *Paris.* 1655. fol.

Liber de Imperatoribus Constantinopolitanis, seu de annis ab orbe condito usque ad Imperium Constantini M. & de iis qui in ipsa regnarant, usque dum ab Agarenis capta est. Prodiit Gr. Lat. cum versione & notis Cl. Lambecii *Paris.* 1655. fol. Gregorii Papæ, *Dialogi* dicti, *Missam* in linguam Græcam convertit, quam Græce edidit Morellus *Paris.* 1595. (*b*) Gr. Lat. Fr. Duceus in Auctuar. tom. 2. p. 125. Auctiorem multo, & perfectiorem haberi in bibl. Barberina Cod. 75. Emmanueli tamen Chrysoloræ tributam, monet Leo Allatius Diatrib. de Georgiis & eorum scriptis p. 362.

GEORGIUS AMYRUTZA, natione Græcus, patria Trapezuntinus, Logotheta & protovestiarius, ob eximiam rerum scientiam *Philosophus* dictus, claruit anno 1461. Hic capta a Turcis Trapezunte urbe, ob corporis venustatem & jaculandi peritiam, præcipue autem propter affinitatem cum Bassa quodam, cujus erat consobrinus, a Machomete perquam humaniter tractatus est, Constantinopolim ductus inter primores regni locum habuit: hisce illecebris devictus, repudiata fide Christiana, Muhammedanismi errores amplexus est, tandem autem morte repentina, dum alea ludebat, perfidiæ pœnas luit. Scripsit adhuc Chri- 1461. R. G.

(*a*) Scilicet *Hesychii* illustris. ut notat. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5. §. 15. vol. 6. p. 480. quem vide. (*b*) Non Græce tantum, sed Græce & Latine; ut monet *Fabr.* loc. citat. De MSS. Codd. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 2600.

stianus

Sæc. XV. ab anno MCCCC. stianus *ad Demetrium Nauplii Ducem de iis quæ contigerunt in Synodo Florentina*, contra unionem. Pr. Μαθητιῶντί σοι, ὦ πολυτίμητε Δοὺξ Δημήτριε, τὸ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου τέλος. Hujus operis meminit L. Allatius de Consens. col. 1379. Varia etiam fragmenta exinde profert, *ibid.* lib. 3. c. 1. §. 4. & c. 2. §. 2. & inter Addenda, *ibid.* col. 1373. 1375. Exstat ejus *Dialogus de Fide in Christum* cum rege Turcarum, Græce MS. in bibl. Regis Gallorum, teste Labbeo bibl. MSS. Catal. p. 334. & *Epistola* ad Bessarionem cardinalem.

1463. R. G. JOANNES ANTONIUS CAMPANUS, natione Italus, Cavellis pago perobscuro apud Campanos (unde nomen habuit) obscuris etiam natalibus ortus, claruit anno 1463. Hunc mater agrestis labore fessa sub lauro enixa peperit; puerum, ad custodiendas oves a patre destinatum, sacerdos quidam in famulitium suum suscepit, litteris Latinis instituit, cumque animum ei discendi avidum, ingenium ad omnia promptum & expeditum animadvertisset, eum ut studiis acrius incumberet, Neapolim perduxit: Illic Laur. Vallam publice profitentem audivit; inde Perusium profectus, scholæ publicæ præfecturam suscepit, civitate etiam donatus & amplissimo stipendio auctus: inter eum & Æneam Sylvium magna intercessit familiaritas; hujus favore episcopus Crotoniensis primo, deinde Aprutinensis sive Teramensis salutatur: a Paulo II. P. ad bellum contra Turcas excitandum legatus in Germaniam ad colloquium Ratisponense anno 1471. missus, archipresbyteratum in ecclesia D. Eustachii legationis præmium obtinuit: a Sixto IV. P. variis etiam dignitatibus auctus, verum gratia ejus excidens Romaque discedere coactus, Neapolim primo, deinde Teramum, ac tandem Senas secessit, ubi quinquagenarius (a Vossio * mendose quadragenarius) fatis cessit, Idib. Quintil. anno 1477. *Vir multa laude dignus, ignobili licet genere procreatus, neque enim in soluta oratione suorum temporum cuiquam cessit, nec vero carmine minus præstitit*, ita de eo Lil. Gyraldus. † Scripta plurima post se reliquit. Quæ ad res ecclesiasticas pertinent, hæc sunt; *Oratio Cineritia: & De gerendo Magistratu tractatus*, in 3. libros divisus; utrumque opus a Joan. Costerio editum. *Lovan.* 1548. 8vo. & in Bibliotheca Patrum, tom. 26. *Orationes* sive *Consilia duo* de movendo bello contra Turcas, inter alia ejusdem argumenti prodierunt, *Isleb.* 1603. 4to. (a) *Vita Pii II. Papæ* inter alias virorum doctorum vitas *Francofurt.* 1536. a Fichardo edita, & dein Æneæ Sylvii operibus præfixa *Basileæ.* *Andreæ Brachii Perusini historia*, 6. libris comprehensa, *Basil.* 1545. 8vo. eam Bononiæ in cœnobii S. Salvatoris MS. vidit Cl. Mabillon * (b) *Epistolarum* libri novem, *Franc.* 1602. (c) Ex quibus nonnullæ inter Jacobi Picolominæi epistolas prodierunt, *Mediolan.* 1521. fol. nonnullas edidit Melch. Goldastus *Politica Imp. Francof.* 1614. *Epistolæ familiares*, Lovan. 1513. 4tu. *Orationes in funere Callisti III. Papæ. In funere Card. Saxoferratensis: In exequiis Pii II. Papæ. De Spiritu S: de Circumcisione: de laudibus S. Stephani: de laudibus S. Thomæ Aquinatis.* Lucubrationes omnes supra recensitas, una cum reliquis operibus *Philologicis, Politicis, Poeticis*, quæ ex instituti nostri ratione silentio præterimus, Jacobi Antiquarii hortatu edidit Michaël Fernus civis Mediolanensis, præmissa Antonii Vita a se scripta, *Romæ* 1495. fol. (d)

* De Hist. Lat. lib. 3. c. 7. p. 583.

† De Poët. sui temp. Dialog. 1. p. 386.

* Iter. Ital. p. 196.

ÆGIDIUS de ROYA, natione Gallus, S. Theologiæ in academia Paris. profess. cœnobii Montis Regalis abbas, claruit an. 1463. Obiit an. 1478. Sub hujus nomine circumferuntur *Annales Belgici* ab an. 792. ad annum 1480. producti: ab Andr. Schotto primum ex Codd. MSS. eruti, cura autem Fr. Sweertii in lucem prolati; *Francof.* 1620. fol. Verum istud opus non unici auctoris fœtus est. Prima pars ab an. 792. ad an. 1414. *Joannem Brandonem* cœnobii Dunensis ord. Cistert. monachum auctorem vendicat, qui opus historicum *Chronodromon* dictum, triplici volumine concinnavit, & anno 1428. obiit: id ab anno 1414. ad annum 1431. continuavit *Bartbol. de Beka.* Utriusque opus in *Compendium* redegit, *Supplementum* 32. annorum adjecit, ac ad annum 1463. produxit Ægidius noster; ac Imberto Abbati opus integrum *Chronicon Dunense* dictum nuncupavit; cui *Præfationem* præmisit, & 6. annorum *Appendicem* subjunxit *Adrianus Butius* ejusdem cœnobii monachus, qui anno 1488. obiit. (e) 1463. R. G.

Vid. Sandii not. & animadvert. in Voss. de H. L.

HENRICUS WOLTHERUS, natione ut videtur Saxo-Germanus, ecclesiæ cathedralis S. Anscharii Bremensis canonicus, claruit anno 1463. Scriptis consignavit *Chronicon Archiepiscopatus Bremensis*, in 1463. R. G.

(a) Item in Reusneri Collect. de bello Turcico *Lipf.* 1595 vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 902. (b) Exhibuit Muratorius tom. 21. Script. Italicor. (c) Recudi fecit Jo Burchard Menckenius *Lipf.* 1707. cum vita auctoris præmissa, & Campani *Censuris in Quintilianum, Suetonium* &c & ejusdem *Carminum lib.* 8. ad calc. subjectis. *Epistolas* quasdam cum Textoris Epistolis Christ. Daumius edidit *Lipf.* 1657. *Epistolæ aliæ* habentur in Freheri tom. 2. Scriptor. Germanicor. (d) Item *Venet.* 1501. & 1518. fol. quæ editio posterior fuit in Bibl. Theodori Hasæi; ut, ex ejus Catalog *Bremæ* edit 1732. 8vo. p. 714. notat *Fabr.* ubi supra (e) Adrianum Butium hoc *Chronicon* ab an. 1463. continuasse ad an. 1480. notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 62.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. quo succeſſionem & res geſtas epiſcoporum & archiepiſcoporum Bremenſ. & Hamburgenſ. a S. Willehado primo iſtius eccleſiæ a Carolo M. nuper fundatæ epiſcopo, uſque ad Henricum de Svartzborg qui Gerardo de Hoya anno 1463. mortuo ſucceſſit, ſummatim expoſuit. Dictum *Chronicon* ex ipſo *αὐτογράφῳ* in archivis illuſtr. comitis Oldenburgici hodienum aſſervato H. Meibomii avi labore deſcriptum, imprimendum curavit H. Meibomius nepos inter Rer. Germ. Script. tom. 2. *Helmſtadt.* 1688. fol.

1464. H. W. PAULUS II. *Petrus Barbus* antea dictus, patria Venetus, Nicolai & Polyxenæ filius, Eugenii IV. ex ſorore nepos. Mercaturæ exercendæ innutritus, poſtquam avunculus thronum pontificalem adeptus eſt, litterarum ſtudio ſe dedit, præceptore uſus Jacobo Ricionio: & mox ab Eugenio in aulam accitus, archidiaconus Bononiæ, epiſcopus Cerviæ, protonotarius Apoſtolicus, & cardinalis titulo S. Marci, ordine creatus eſt. Anno 1464. pontifex Romanus electus eſt die 31. Auguſti, coronatus die 9. Septembr. pontificatu ſuſcepto nil antiquius habuit, quam Pii deceſſoris acta abrogare, & amicos injuriis afficere, authoritatemque pontificiam armis & inſidiis augere. Anno 1466. Georgium Pogebrachium, Bohemiæ regem, Huſſitis addictum, lata in conſiſtorio ſententia hæreſeos damnavit, anathemate percuſſit, regno exuendum decrevit; idque Frederico Imp. ac illo munus oblatum rennente, Matthiæ Hungariæ regi, authoritate apoſtolica donavit: quin & legato in Bohemiam Laurentio Roverella, epiſcopo Ferrarienſi, Georgii ſubditos ad rebellionem movendam incitavit. Primus omnium galeri coccinei uſum cardinalibus proprium fecit. Obiit apoplexia correptus an. 1471. die 26. Julii, ætatis ſuæ 53. Extant *Epiſtolæ* 2. Concil. tom. 13. p. 1434. (*a*) *aliæ* plures in Collectione *Romæ* 1579. editæ, & in Cherubini Bullario magno *ibid.* 1638.

1465. R. G. JOANNES DLUGOSSUS, a quibusdam *Dugloſſus*, vulgo *Longinus* dictus, gente Polonus, ex canonico Cracovienſi archiepiſcopus Leopolienſis, claruit anno 1465. *Vir nobilis*, inquit Herburtus, * *de gente Vienavia*, *virtute & conſtantia ſumma*, *eruditione & facundia* (*ut illis temporibus*) *non vulgari*, *& induſtria ac dexteritate in rebus gerendis ſingulari præditus*: *fidem* etiam ejus & *diligentiam* in hiſtoria perſcribenda alibi † deprædicat, *verborum cultum & ſententiarum gravitatem* in eo deſiderat. Extat hujus labore conſcripta, *Hiſtoria Polonica in tres partes digeſta*, edita *Dobromili* 1615. fol. (*b*) Catalogum omnium epiſcoporum per omnes univerſi Poloniæ regni cathedras ab ipſa cujuſvis fundatione ad ſua uſque tempora contexuit. Operis hujus exemplar MS. autographum a Mart. Cromero acceptum habuit Thomas Treterus canonicus Wormatienſis, ex quo *Vitas Epiſcoporum Poſnanienſium* a Jordano primo antiſtite ad Urielem de Gorka præſulem quadrageſimum quintum, i. e. ab anno 966. ad annum 1479. cum *Appendice* ſua edidit Treterus, *Brunsberg.* 1604. 4to. *Vita S. Stanislai Epiſcopi Cracovienſis*, a Surio in compendium redacta, & mutato ſtylo edita tom. 3. integrior a Bollandianis, menſe Maii, noſtrum Joannem auctorem vendicat.

* Hiſt. Polon. lib. 17. c. 10. p. m. 332.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

† Præfat. ad Hiſt. Pol.

DOMINICUS de DOMINICIS, natione Italus, patria Venetus, epiſcopus primo Torcellanus, dein Brixienſis, & referendarius apoſtolicus, claruit anno 1465. Prudentia ſua, ac in rebus agendis peritia trium pontificum Pii II. Pauli II. & Sixti IV. gratiam demeruit, variaſque eorum nomine legationes obiit, deceſſit Brixiæ anno 1478. Extat ejus *Tractatus de ſanguine Chriſti*, *& de filiatione Joannis Evangeliſtæ ad B. Virginem*, Venet. 1557. 8vo. *De Cardinalium legitima creatione* ad Calixtum III. P. Opus iſtud ex MS. primum ediditſe M. Antonium de Dominis teſtatur Jo. Conrad. Dietericius, quo autem loco vel tempore non indicat, nec ulla uſpiam ejus veſtigia indagare potui. *De Reformatione Curiæ Romanæ* ad Pium II. P. (*c*) Hujus operis pars eſſe videtur tractatus ineditus, cujus meminit Labbæus hoc titulo, *Summa ſecundum quam Archiepiſcoporum & Epiſcoporum Notarii debeant officium exercere*, Biblioth. MS. p. 53. 1465. R. G.

JACOCUS ZENUS, natione Italus, patria Venetus, patriciæ dignitatis vir, epiſcopus tandem Patavinus, (*d*) claruit anno 1465. Vir utriuſque Palladis artibus inſtructus, & tam militia quam litteris illuſtriſſ. obiit anno 1476. Litteris conſignavit *Vitam* 1465. R. G.

(*a*) Item ap. Dacher. Spicil. tom. 4. p. 417. Edit. nov. tom. 3. p. 824. 834. *Epiſtola ad Epiſc. Leodienſem* habetur ap. Lunigium tom. 2. Spicil. Eccleſ. p. 526. teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 610. *Conſtitutio* ... *antica* ap. *Wilkins* tom. 3. p. 605. *Bulla in qua Huſſitas & alios Hæreticos* excommunicavit MS. in Bibl. Cotton. ſub *Julio* F. 7. n. 41. *Diſpenſatio quædam* ap. *Rymer.* Fœder. tom. 11. p. 619. (*b*) Non Hiſtoria tota ſed 6. priores libri prodierunt *Dobromili* 1615. Libros ſequentes a 7mo ad 12um una cum 6 prioribus primus vulgavit Henr. L. B. ab Huyſſen *Lipſ.* 1711. fol. *Liber 13us & ultimus*, additis quibuſdam aliis Hiſtoriæ Pol. Scriptoribus, prodiit *Lipſ.* eodem anno. cura Jo Gottlieb Krauſte, vid. *Oudin.* tom. 3. p. 2615 *Act. Erudit.* An. 1712. p. 302. *Supplem.* tom. 5. p. 423. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 121. qui notat Treterum editorem vitarum Epiſcoporum Poſnanienſium fuiſſe Canonicum, non Wormatienſem, ſed Varmienſem; ſimulque alia *Dlugoſſi* ſcripta hactenus inedita recenſet. (*c*) Ex hoc tractatu loca quædam affert Joan. Wolfius tom. 2. Lect. Memorab. p. 891. De ſcriptis ineditis Conf. *Oudin.* tom. 3. p 2570. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 2. p. 156. (*d*) Ab an. 1447. Epiſcopus Feltrenſis, & Bellunenſis, & ab an. 1460. Epiſcopus Patavinus. vid. Muratorium tom. 19. Scriptorum Italicorum, ubi exhibetur *Vita Caroli Zeni* a Jacobo ſcripta.

Nicolai

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *Nicolai Albergati Episcopi Bononiensis*, quam cum duplici ejusdem præsulis vita, illam a Poggio Florentino, istam a Carolo Sigonio adornatam prelo subjecit Geo. Carnefelt. *Colon.* 1618. 4to. (*a*) Scripsit etiam *de gestis summorum Pontificum*, opus elegantissimum judice Trithenio. *Orationes* quasdam *de humana miseria, de Christi Corpore*, memorat Simlerus, quæ lucem nondum quod sciam aspexerunt.

1466. H. W. RODERICUS SANCIUS DE AREVALO, natione Hispanus, illustri loco natus, postquam juris studio in academia Salmanticensi per decennium insudasset, utriusque juris & artium professor, creatus est. Dein Henrici IV. Castellæ regis sacellanus, auditor, & consiliarius, referendarius apostolicus, episcopus primum Ovatensis, dein Palentinus, demum Caligurritanus; claruit anno 1466. Castro S. Angeli in urbe Roma a Paulo II. pontifice præfectus. Scripsit, jubente Henrico rege, *Historiam Hispanicam libris* 4. a prima gentis origine usque ad annum 1469. De eo simul ac Luca Tudensi & Roderico Ximenio, tale fert judicium Alfonsus Garsias Matamorus, * *Cum non ad voluptatem aurium, sed ad memoriam & judicium Posteritatis scripserint, cum a deliciis longissime, tum ab ineptiis & mendacio procul abfuerunt.* Prodiit Historia ista in Italia seorsim excusa, dein *Francofurti* 1603. Hispaniæ Illustratæ tom. 1. p. 121. (*b*) Exstant ejusdem *Tractatus* 3. *de Appellatione a Sententia Papæ, de Synodis Generalibus, de remediis afflictæ Ecclesiæ militantis adversus Turcas*, MSS. Patavii in Biblioth. S. Joannis in Viridario, indicante Tomasino lib. de Biblioth. Patavinis, p. 12. Num editi sint, me latet. Ejusdem etiam *Epistolam lugubrem simul & consolatoriam de expugnatione insulæ Nigropontis per Turcas*, memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 609. Cæterum *Romæ* 1468. fol. *Parif.* 1475. fol. & *Bisuntii* 1488. 8vo. typis excusum prodiit Roderici nostri *Speculum Humanæ Vitæ*, in duos libros divisum. Primus agit de omni statu vitæ temporalis; secundus de statu & vita spirituali, ecclesiastica & regulari. Opus Paulo II. pontifici inscribitur, omnibusque omnium vitæ ordinum ac conditionum commodis & incommodis sigillatim enarrandis insumitur.

Vid. Prolog. ad Speculum humanæ vitæ

* Lib. de Acad. & doct. viris Hispan.

1467. H. W. ALEXANDER DE IMOLA, TARTAGNUS cognomento dictus, gente Italus, Imolæ seu Forocornelii natus, juris utriusque consultus celeberrimus, Joannis de Imola & Joannis Ananiensis discipulus; Papiæ, Ferrariæ, & Bononiæ per triginta fere annos juris scientiam publice professus est. Claruit anno 1467. tanta eruditionis fama eximius; ut quicunque illum docentem non audiverat, vix inter doctos Italiæ jurisconsultos illo ævo numerari posset. Obiit anno 1487. ætatis suæ 54. professionis 30. Bononiæ apud S. Dominicum sepultus. Extant *Commentaria in sextum Decretalium, & Clementinas*: & *Consiliorum libri* 7. Venet. 1571. 1597. fol. *Commentaria in Digestum vetus, Codicem, Digestum novum, & Infortiatum*, Lugduni 1558. *Additiones ad Baldum Ubaldum in Codicem, Digestum, & Infortiatum*, Lugduni 1545.

HENRICUS HARPHIUS, natione Belga, ex vico De Herp, seu De Erp, Campiniæ Brabanticæ, ordinis Minoritarum regularis observantiæ theologus & provincialis, ac demum, conventus Mechliniensis guardianus. Claruit anno 1468. Obiit Mechliniæ anno 1478. in medio chori apud Franciscanos suos sepultus; *Mysticæ Theologiæ Magister doctus; methodicus, singularis*, ut card. Bonæ * verbis utar. 1468. H. W.

* Notitia Author. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

SCRIPTA.

De Theologia mystica, tum speculativa, tum affectiva libri 3. quorum primus vocatur *Epithalamium*; secundus *Directorium aureum contemplativorum*, tertius *Eden sive Paradisus contemplativorum.* Prodierunt *Colon.* 1538. (*c*) 1555. erroribus & fæcibus sedis apostolicæ jussu repurgati cura Petri Pauli Philippi, Ord. Prædicat. *Romæ* 1585. *Brixiæ* 1601. & *Colon.* 1611. 4to. In Indice enim Romano cavetur, ne deinceps imprimantur, nisi secundum exemplar Romanum anni 1585. adulterati. Pars secunda Germanice ab Harphio conscripta fuerat. Eam itaque Latine vertit & introductione præmissa illustravit Petrus Blomovenna Carthusianus Leydensis.

Speculum aureum in 10. *præcepta Decalogi.* Norimbergæ 1481. *Basil.* 1496. *Argentinæ* 1520. 4to. (*d*)

Speculum perfectionis, Venet. 1524.

Collationes 3. *de perfectione vitæ*, sive *Compendium Directorii*, Colon. 1536. (*e*)

Sermones de Tempore & Sanctis, Hagonoæ 1509. fol.

Liber de tribus Pœnitentiæ partibus, ibid.

Tractatus de triplici adventu Christi, ibid. (*f*) Cæterum Harphius opera sua Belgico fere sermone elucubravit, ab aliis postea in Latinum translata.

(*a*) Exstat etiam cum Henschenii notis tom. 2. Act. Sanctor. Maii 9. (*b*) Atque etiam in Collectione antiquiori eorundem Scriptorum *ibid.* 3. vol. fol. an. 1575. & 1579. Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 2662. (*c*) Primum 1529. (*d*) Antea *ibid.* 1486. (*e*) Antea *Antverp.* 1513. (*f*) Antea *Spiræ* 1484. una cum 2. tractatibus proxime præcedentibus. Scripsit etiam *de passione Domini; de effusione cordis; de modo fructuose recitandi Rosarium.* Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 645.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1468. H. W. LAONICUS CHALCOCONDYLAS, seu *Chalcondylas*, (sunt qui inverso nomine pro Laonico Nicolaum vocant) natione Græcus, patria Atheniensis, illustri genere oriundus. Claruit anno circiter 1468. Vitam produxisse dicitur ad annum usque 1490. Scripsit *Historiam de origine & rebus gestis Turcarum libris* 10. ab Ottomanno Orthogulis filio usque ad adultum Mahometis II. regnum, seu ab anno Christi 1300. ad 1463. Prodiit Latine ex versione Conradi Clauseri *Paris.* 1550. *Basil.* 1556, 1562. (*a*) Græc. Lat. *Genevæ* 1615. fol. *Paris.* 1650. fol.

1468. H. W. JACOBUS PEREZIUS, gente Hispanus, patria Valentinus, domo Aiorensis, ex ordinis Augustiniani eremita episcopus Christopolitanus seu Chrysopolitanus anno 1468. calendis Octobris creatus, & suffraganeus Roderici Borgiæ, cardinalis Valentini, episcopi Portuensis & Carthaginensis. Obiit anno 1491. in ecclesia S. Augustini sepultus.

SCRIPTA.

Commentaria in omnes Psalmos Davidis Allegorica & Anagogica.

Expositio in Cantica Officialia, viz. Benedictus, Magnificat, Nunc dimittis, Gloria in excelsis, Te Deum, & Quicunque vult: ad Rodericum Borgiam cardinalem.

Tractatus contra Judæos de Christo reparatore generis humani. Prodierunt opera ista *Paris.* apud Ascensium. *Lugduni* 1512. *Venet.* 1568. 4to.

Expositio in Cantica Canticorum.

Quæstionis finalis discussio, Utrum *solus Christus sit metrum & mensura, & largitor omnium bonorum, & reparator humanæ naturæ.* Prodiit una cum expositione præcedenti, *Paris.* apud Ascensium 1498. *Lugduni* 1513.

1468. R. G. ALBERTUS CRUMMEDICKIUS, natione Germanus, patria Holsatus, militari genere ortus, ex canonico episcopus Lubecensis, claruit anno 1468. Hujus opera multum usus est Christianus Danorum R. & multiplices ei legationes mandavit, quibus honorifice obeundis omnes ecclesiæ proventus impendit, suaque abliguriit bona: septuagesimum ætatis annum supergressus obiit anno 1489. Dum antecessorum memoriam ab interitu vindicat, suam æternitati consecrat scripto *Episcoporum Lubecensium Chronico*, a prima fundatione ad annum 1465. quo Arnoldus decessor suus mortem oppetiit. Dictum opus cum anonymi continuatione ad annum 1505. e MSS. eruit H. Meibomius junior, & inter Rerum Germanic. Scriptores, tom. 2. edidit *Helmstad.* 1688. fol. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

1468. R. G. JOANNES BEETZIUS, natione Germanus, ord. Fr. Carmelitarum in cœnobio Thenensi monachus, S. Theologiæ apud Lovanienses professor, claruit anno 1468. obiit 16. Cal. August. anno 1476. Scripsit *Præceptorium divinæ legis*, sive *Expositionem Decalogi*, opus prolixum in lib. 10. partitum editum *Lovanii* 1486. fol. *Scholasticam Epistolæ B. Pauli ad Romanos Expositionem*; hujus meminit Sixtus Senensis.* Plura videsis apud Trithemium. * Bibl. Sanct. l. 4.

1470. H. W. PETRUS NATALIS, seu *de Natalibus*, patria Venetus ex parocho SS. Apostolorum in diœcesi Castellanensi episcopus Equilinus Gradensis provinciæ. Claruit anno 1470. Superfuit anno 1482. quo Catalogo suo ultimam manum adhibuit. Scripsit *Historiam*, sive *Catalogum Martyrum & Sanctorum*, quo vitas, miracula & passiones eorundem enarrat; brevitatis quidem ac veritatis Jacobo de Voragine studiosior, haud majori tamen judicio usus. Præterquam enim quod a communi Martyrologorum vitio, effræni fabulandi libidine, immunis non sit; Priscillianum hæresiarcham, ejusque sectatorem Latrocinianum martyribus annumeravit: ut alios mittam. Prodiit iste Catalogus *Argentinæ* 1502. *Lugduni* 1542. (*b*) Ejusdem *Catalogus Venetorum Senatorum & gestorum eorum* prodiit *Vicentiæ* 1493. (*c*)

1470. H. W. GABRIEL BARLETTA, gente Italus, patria Apulus, ex oppido Barulo natales & nomen traxit, ordinis Dominicani theologus insignis. Claruit anno 1470. Scripsit adhuc post annum 1480. Hydrunti enim a Turcis capti meminit. Extant *Sermonum tomi* 2. quorum prior Sermones quadragesimales, alter Sermones de tempore Adventus, Ascensionis, Pentecostes, & de non nullis Sanctis continet. — 1470. *Venet.* 1571, 1585. 8vo. Notandum vero est, quod Leander Albertus a Miræo * citatus prodit: sc. Conciones istas ab homine quodam imperito, sibi in adolescentia noto, fabricatas fuisse, qui ut splendorem operi ineptissimo quæreret, falso Gabrielis Barlettæ nomen prætexuit. Cæterum alius a nostro, ætate tamen par, fuit Gabriel Bareletus, ordinis quidem Dominicani theologus & concionator insignis, patria vero Aquinas, ab Ambrosio de Altamura † ad annum 1486. relatus. Hujus extant *Sermones per annum*, * De Script. Sæculi 16. cap. 23. † Biblioth. Prædicat. p. 210.

(*a*) Et *Francofurt.* 1568. ad calc. editorum Lat. Zonaræ &c. sed non prodiit Lat. ex Clauseri versione *Paris.* 1550. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. L. 5. c. 5 §. 14. vol. 6. p. 476. (*b*) Primum *Vicentiæ* 1493. Item *Lugd.* 1508. 1514. & *Venet.* 1516. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 282. (*c*) Habetur MS. in Bibl. Coll. Etonensis.

Ha-

Hagenoæ 1518. (in qua editione appellatur *Stephanus*) Venet. 1577. 8vo.

1470. R. G. JOANNES HEROLDUS, (*a*) a non nullis *Herlotus*, a Possevino pessima corruptione *Berolis* dictus, natione Germanus, patria si recte conjicio, Basileensis, ord. Dominicani monachus, theologus & concionator eximius, claruit anno 1470. Vir singulari animi modestia *Discipuli* nomen induit. Sub hoc nomine, suppresso suo & pæne exoleto, varia feruntur scripta theologica. *De eruditione Christi fidelium* tractatus, seu *Loci Communes*, in quibus continetur explicatio *Decalogi*, *Orationis Dominicæ*, *Angelicæ Salutationis*, *Symboli Apostolorum*, &c. prodiit *Argent.* 1490. fol. *Hagen.* 1521. 4to. *Sermones de Tempore*, *de Sanctis*, *Quadragesimales*, *Promptuarium* seu *Speculum Exemplorum*, Norimberg. 1514. Colon. 1518. Venet. 1599. (*b*) 4to. *Sermones* super epistolas Dominicales ex sermonibus Guil. Lugdunens. & ex dictis S. Thomæ, J. Nideri, & aliorum collecti 1488. fol. Opera omnia junctim edita *Moguntiæ* 1612. 3. vol. 4to.

1470. R. G. JOANNES GOCHIUS, cognomine PUPPERUS, natione Belga, Mechliniæ in Brabantia natus, presbyter & monialium in eadem urbe confessor, claruit Wesselo Groningensi familiaris anno 1470. Obiit ex fide Balei anno 1475. quanquam eum ad annum 1480. refferat Fr. Sweertius. *Vir singulari eruditione, ac suo tempore nulli secundus, libertatis Christianæ propugnator acerrimus, interpres legis Evangelicæ diligentissimus*, ut de eo Corn. Scribonius Graphæus in præfatione ad Gochii opusculum. Scriptis suis Scholasticorum placita oppugnavit, Mendicantium mores acriter perstrinxit, unde rarius in lucem emissa sunt opera ejus, eaque manca & imperfecte edita, & omnia in Indd. Romanis prohibita. Prodierunt olim hæc opera *alicubi in Germania* impressa in 4to. viz. *Tractatus de Gratia*; *Tractatus de fide*; *de S. Scripturæ dignitate*; *Apologeticum ad Fratr. quendam Dominicanum de Scholasticorum scriptis, votis, & obligationibus*; *Dialogus de quatuor erroribus circa Evangelistarum legem*. *Opus de libertate Christiana*, edidit Corn. Graphæus, *Antverp.* 1521. 4to. Plura videlis apud Falc. Illyricum, Catal. Test. Verit. col. 1909. ut Simlerum & Sweertium taceam.

1470. R. G. ERTWINUS ERDMANNUS, natione Germanus, patria Westphalus, civitatis Osnaburgensis consul, & apud Fridericum III. Imp. orator, claruit anno 1470. obiit extrema ætate 30. die Maii, an. 1505. Scripsit hortatu D. Conradi, comitis de Deipholt, & episcopi Osnaburgensis sui nominis quarti *Chronicon* sive *Seriem Successionalem Episcoporum Osnaburgensium*, a prima ecclesiæ sub Carolo M. fundatione ad annum 1453. quo dictus Conradus ad præsulatum evectus est. Opus illud ex avi sui scriniis depromptum publici juris fecit H. Meibomius junior, Germ. Rerum Script. tom. 2. *Helmstad.* 1688. fol.

SIXTUS IV. *Franciscus a Ruvere* antea vocatus, natione Italus, patria Ligur, civitate Savonensis, ex nobilissima gente Ruverea oriundus, Leonardi & Lucinæ filius, natus est anno 1414. Novennis puer Franciscanis nomen dedit; & cœnobium ingressus, Joannem Pinarolium præceptorem in Grammaticis sortitus est. Adultior factus, Cherii dialecticam, Bononiæ philosophiam & theologiam didicit. Patavii demum magisterii gradu cohonestatus, in primariis Italiæ academiis theologiam & philosophiam prælegit. Eruditionis & eloquentiæ famam non vulgarem adeptus, a familia Franciscana primum Jacobo Sarguellæ ministro generali, senectute gravato, adjutor datus est; dein Liguriæ provincialis, mox ordinis sui in Romana curia procurator, & totius Italiæ vicarius generalis, demum cedente Sarguella minister generalis in capitulo Perusino constitutus. Anno 1467. presbyter cardinalis titulo S. Petri ad Vincula a Paulo II. renunciatus est. Post Pauli obitum anno 1471. pontifex Romanus electus est die 9. coronatus die 25. Augusti. Anno 1476. festum immaculatæ B. Virginis conceptionis instituit: & post biennium confirmata Rosarii sodalitate, 11000. annorum indulgentiam omnibus B. Virginem breviuscula quadam salutatione compellantibus concessit. Vid. Breviarium *Venet.* 1522. excusum; & Hippolytum Maraccium lib. de Pontif. Marianis, *Romæ* 1642. cap. 76. Anno 1478. Laurentium Medicem & Florentinos ob Franciscum Salvianum, archiepiscopum Pisanum, sceleratissimum perduellum, merita pœna mulctatum, excommunicavit & armis persecutus est. Paulo post Venetorum potentiam in Italia crescere ægre ferens, totam rempublicam sacris interdixit: & Helvetios, misso vexillo sacro, ad bellum iis inferendum concitavit, plenariam peccatorum remissionem omnibus sub vexillo isto mili- 1471. H. W.

(*a*) Conf. *Quetif.* tom. 1. p. 763. (*b*) Primum sine anno & loco. dein *Norimb.* 1480. *Basil.* 1482. *Spiræ* 1483. *Daventriæ* 1485. *Paris.* 1519. 4to. *Lugd.* 1520. 4to. *Speculum exemplorum* prodiit etiam seorsim distinctionibus 10. distinctum, primum *Daventriæ* 1481. tum postea *Colon.* 1485. *Argentorat.* 1489. 1490. fol. *Hagenoæ* 1512. & 1519. fol. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 2654.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. taturis pollicitos. Anno 1483. promulgatâ bullâ Franciscanos & Dominicanos ob controversiam de B. Virginis conceptione motam hæreseos notam sibimet invicem inurentes, ab istiusmodi contumeliis in posterum abstinere sub anathematis pœna mandavit. Obiit anno 1484. die 12. Augusti. Vir quidem & ipse supra communem pontificum sortem eruditus, quique Bibliothecam Vaticanam advectis ex Europa undequaque libris instituit; moribus tamen fœdissimis infamis, & libidinibus tam impuris mancipatus, ut eas prodere scriptores pudeat. Certe primus omnium publicis lupanaribus Romæ aditum & licentiam fecit; & ex annuo scortorum vectigali apostolicum ærarium ditavit. Exstant *Decreta* 3. Concil. tom. 13. p. 1442. *alia Epistolæ & Decreta* 16. apud Bzovium ad an. 1472, &c. *Passagium pro Expeditione in Terram Sanctam*, apud Freher. Script. German. tom. 2. p. 161. *Epistola ad Carolum Burgundum*, apud Baluz. Miscellan. tom. 4. p. 527. *Bullæ & Constitutiones* quam plurimæ in Bullariis & Constitutionibus Romanis. Cæterum scripsit Sixtus, dum inter cardinales adhuc subsisteret, *Librum de Christi Sanguine*; *& de potentia Dei*, *Commentaria contra errores cujusdam Carmelitæ Bononiensis, affirmantis Deum sua omnipotentia damnatum hominem salvare non posse*. Uterque tractatus prodiit *Romæ* 1471. Ejusdem *Explicatio* in Nicolai Richardi tractatum super declaratione indulgentiarum pro animabus in purgatorio concessarum, una cum dicto Nicolai opere excusa est — 1487. *Tractatus de futuris Contingentibus*, & *de Conceptione Beatissimæ Virginis*, in Italicis Bibliothecis MSS. asservari memorant Lucas Waddingus de Script. Ord. Minor. p. 317. & Lud. Jacob. a S. Carolo, Biblioth. Pontif. p. 203. (*a*)

1471. R. G. BERNARDUS JUSTINIANUS, natione Italus, patria Venetus, dignitate Patricius, instituto monachus ord. Carthus. claruit anno 1471. quo civitatis suæ nomine ad Sixtum P. IV. legatus missus est: anno 1495. diem extremum clausit. Litteris consignavit *Vitam Laurentii Justiniani* primi Venetiarum patriarchæ, patrui sui, a Surio ad diem 8. Jan. editam, ipsius etiam Laurentii operibus præfixam, *Basil.* 1560. *Lugd.* 1568. (*b*) *De Origine Venetiarum, rebusque a Venetis gestis*, adjecta *B. Marci Evangelistæ Vita*. Prodiit *Venet.* 1534. fol. (*c*) *Orationes variæ* inter alias in lucem emisse, *Venet.* 1495. fol. 1559. 4to. *Hanov.* 1613. 8vo. *Historiam* etiam *Gothicam* adornasse fertur Bernardus noster. Vide Gerh. Vossium de Hist. Lat. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

MARTINUS, MAGISTER cognomento dictus, natione Gallus, patria Turonensis, infimo loco natus, utpote lanii cujusdam filius. In collegium Navarrense receptus, anno 1469. baccalaureatus, anno 1473. magisterii gradum magna cum laude tulit. Postea in collegium S. Barbaræ secedens, id non modo gubernavit, sed & incrementis non contemnendis auxit; tantaque celebritate philosophiam moralem prælegit; ut paulo ante mortem accerseretur, qui Ludovico XI. regi a sacris confessionibus & eleemosynis adesset. Obiit quinquagenarius anno 1482. Exstant *Liber*, seu *Quæstiones Morales de Fortitudine*, Paris. 1489. fol. *Liber de Temperantia*, Paris. 1490. *Expositio perutilis & necessaria super libro Prædicabilium Porphyrii*, Paris. 1499. *Tractatus Consequentiarum in vera divinaque Nominalium via*, Paris. apud Antonium Denidelum. *Quæstio de Fato*, præfixa compendio Alberti M. in octo Physicorum libros, *Paris.* apud Dionysium Roccum. (*d*) 1473. H. W.

RUDOLPHUS AGRICOLA, gente Friso, in pago Baflon juxta Groningam natus anno circiter 1442. Postquam Groningæ prima litterarum fundamenta fœliciter posuisset, ad academiam Lovaniensem se contulit; ubi in gymnasio Falconensi philosophiæ artiumque liberalium studio incubuit. Laurea donatus philosophica, in Galliam secessit, ut politioris litteraturæ scientiam, quam inprimis ambiit, ad summum perfectionis culmen perduceret. Relicta Gallia, Italiam petiit; ut Theodorum Gazam Græcas litteras Ferrariæ magna nominis gloria enarrantem audiret. Voti compos factus, Hebraicæ etiam linguæ scientiam sæculo isti fere ignotam adjecit. Tot tantisque animi dotibus instructus, in patriam rediit: & Reipublicæ Groningensis syndicum aliquot annis egit. Claruit anno 1474. A civibus suis ob negotia publica procuranda legatus, in Maximiliani Cæsaris aula semestri spatio hæsit: ubi patriæ suæ causam fœliciter procuravit, communi tamen magnorum virorum fato, minime gratos expertus est cives. Domum reversus, cum ab Antverpiensibus aliisque ad scholas regen- 1474. H. W.

(*a*) *Damnatio propositionum Petri de Osma de Romana Ecclesia Sacramentis* occurrit ap Harduin. Conc tom. 9. p. 1498 *Bulla* 3. ap. Wilkins Conc. Brit. tom. 3. p 609. *Bullæ* 2 ap. Rymer. Fœd tom 11. p. 748, 750. (*b*) Prodierat antea *Venet.* 1475. 4to. extiat etiam in Actis Sanctorum tom. 1. Januar. p 551. (*c*) Primum autem 1492. fol. Recudi etiam fecit Burmannus in tom. 5. Thesauri Scriptor. Italiæ *Lugd. Bat.* 1722. fol. (*d*) Scripsit etiam *Expositiones in Orationem Dominicam*, *Salutationem Angelicam*, *& Antiphonam Salve Regina* falso Anselmo Lucensi tributas, prodierunt *Paris.* 1521. Ejusdem *Summæ quæstionum Theologicarum* habentur MS. in Bibl S. Victoris Paris. ejusdem *Tractatum de quatuor virtutibus Cardinalibus*; & alium *de Rhetorica* memorat Guaguinus. *Librum de Justitia* Grantonus præf. quæstionum libro Martini *de fortitudine* additarum. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 125. *Oudin.* tom. 3. p. 2641.

das

Sæc. XV. ab anno MCCCC. das amplo stipendio deposceretur; a necessario suo, cui Græcas litteras olim prælegerat, Joanne Dalburgio præsule Wormatiensi anno 1482. evocatus, in illius comitatu reliquam vitam exegit, modo Wormatiæ, modo Heidelbergæ degens. Utrobique litteras humaniores publice edocuit, quin & gymnasii Heidelbergensis præfecturam gessit. Illam ipsi contulerat Philippus princeps Palatinus, qui Agricolam non solum liberali stipendio ornavit, sed & de rebus maximi momenti consuluit. Integro triennio academiæ Heidelbergensi totique Germaniæ ad meliorum litterarum studium facem prætulit; ipse præter accuratam trium linguarum notitiam, omni scientiarum genere excultissimus; philosophus summus, rhetor, disertus, theologus insignis, musicæ, picturæ, aliarumque artium molliorum studiosissimus. Obiit Heidelbergæ, immatura morte præreptus, dum Dionysii Areopagitæ libris Latine vertendis incumberet, die 28. Octobris, anno 1485. ætatis suæ 42. apud Minoritas in Franciscani habitu (sic enim voluerat) sepultus. Tumulum ei posuit Hermolaus Barbarus: justa persolvit Joannes Reuchlinus. De Agricolæ stylo sententiam ferat Erasmus.* *Vir divini pectoris*, inquit, *eruditionis reconditæ, stylo minime vulgari, solidus, nervosus, elaboratus, compositus; sed qui nonnihil resipiat & Quintilianum in eloquendo, & Isocratem in orationis structura, utroque tamen sublimior, Quintiliano etiam fusior ac dilucidior. Et huic tamen ad summam laudem cum alia quædam obstitere; tum præcipue regionis ac temporis infelicitas. --- In Italia summus esse poterat, nisi Germaniam prætulisset.* Taceo magnificum illius encomium, quod in Adagio, *quid cani cum balneo?* ei reddidit Erasmus; cum non tam critici censoris, quam panegyristæ partes isto in loco vir maximus egisse videatur. Fuse illic in Agricolæ laudes excurrit; nihil illo unquam Cisalpinum orbem produxisse omnibus litterariis dotibus absolutius asserit, consummatam ejus eloquentiam, diffusam linguarum peritiam, atque elimatam philosophiæ scientiam prædicat; maximum denique Italiæ pariter ac Germaniæ ornamentum fuisse testatur. Tam insigne Rudolphi elogium ægre tulerunt inquisitores librorum pontificii; adeo ut in editione Erasmi Adagiorum Manutiana nusquam appareat. Neque enim dissimulari potest Rodulphum nostrum manifestas ecclesiæ Romanæ corruptelas tam scriptis quam sermonibus acriter satis sæpe impugnasse.

* Ciceronian.

OPERA.

De Inventione Dialectica libri 3. Prodierunt seorsim cum scholiis Joannis Matth. Phrissemii *Paris.* 1538.

Append.

De universalibus Quæstiones aliquot singulares.

Propedeumatum dialecticæ inventionis Opusculum.

Scholia in Orationem Ciceronis pro lege Manilia.

Apthonii Sophistæ Progymnasmata, ab Agricola Latine conversa.

Prisciani Cæsariensis Praexercitamenta ex Hermogene translata.

Commentariola in aliquot L. Ann. Senecæ Declamationes. Basil. 1529. 8vo.

Oratio de nativitate Domini.

Oratio in laudem Philosophiæ & reliquarum artium, Ferrariæ anno 1476. habita.

Oratio gratulatoria ad Innocentium VIII. Pontificem.

Epistola de studio formando, anno 1484. scripta. *Heidelberg.* 1621. 8vo.

Epistolæ aliæ 7.

Paræneses Isocratis ad Demonicum, Ejusdem de regno libellus, Luciani libellus de non credendis delationibus, Ejusdem Micyllus sive Gallus, Platonis Axiochus de contemnenda morte, ab Agricola Latino sermone donati.

Carmina & Epitaphia. Antverp. 1511. 4to.

Prodierunt omnia ista Agricolæ opera, in duos tomos digesta, cura Alardi Amstelredami *Colon.* 1539. fol.

Commentaria in Boëthii libros de Consolatione Philosophiæ. Colon. 1535. Basil. 1570.

Oratio in laudem Matthiæ Richili, typis Jo. Soteri 1529. 8vo.

Alia quædam conscripsit Rodolphus, puta, *Epitomen Historicam* jussu Philippi principis Palatini, *Vitam Francisci Petrarchæ*, *Carmen de S. Anna*, &c. quæ nondum in lucem edita videntur.

BARTHOLOMÆUS PLATINA, paterno nomine *Sacchus* dictus (alii *Baptistam* vocant; Bartholomæum autem, qui illum probe novit, Richardus Flemyngus*) gente Italus, patria Cremonensis, nonnullis tamen Veronensis, ex vico patrio cognomen duxit. Humili loco & obscuris parentibus natus, juventutem militiæ dedit. Annis provectior, operam litteris non infœlicem præstitit, claruit anno 1474. Calixto III. imperante in urbem venit, & a Bessarione cardinale inter domesticos adscitus est. Mox a Pio II. pontifice abbreviator apostolicus factus, non exigui sane pretii sacerdotia dono accepit. Post Pii mortem a Paulo II. loco motus est, & bonis omnibus spoliatus, non alio nomine, quam quod apud Pium in honore fuisset. Ægre admodum id tulit Platina, & Palatium continuis viginti diebus obsidens, eum ad pontificis colloquium neutiquam admitteretur; missa epistola se ad reges principesque dilapsurum minabatur, eosque adhortaturum, ut concilium ipsi indi-

1474. H. W.

* Lucubrat. Tiburt. l. 1.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

indicerent, in quo facti rationem reddere cogeretur. Platinæ petulantiam carcere durissimo & compedibus castigavit Paulus; exacto in carcere quadrimestri spatio, Pauli Gonzagæ cardinalis Mantuani precibus liberatus, in cardinalis clientelam transiit. Post triennium Paulus illum iterum comprehendi jubet, læsæ majestatis reum agit, negantem equuleo imponit, & gravissimis tormentis excruciat: cum vero nulla arte, nulla sævitia criminis confessionem extorquere posset; misellum hominem hæreseos accusavit; ideo scilicet quod de immortalitate animæ disputare soleret, & Platonis aliorumque philosophorum scripta tereret. Bessarionis demum & Gonzagæ cardinalium precibus fatigatus pontifex Platinam carcere post annuam moram eduxit; & biennio sequenti dignitatis restituendæ vana spe lactavit. Paulo e vivis sublato suffectus est Sixtus IV. qui Platinæ innocentiam simul ac doctrinam probe sciens, cum inter contubernales allegit, opibus auxit, ædibus in Quirinali donavit, & biblioth. Vaticanæ præfecit. Obiit ille Romæ, peste extinctus, anno 1481. ætatis suæ 60. in templo S. Mariæ Majoris sepultus. Vir sane non ineruditus, quique, judice Erasmo, * *in historia valiturus erat, si nactus fuisset argumentum fælicius. In optimo cive, & Panegyrico nonnihil accedit ad Ciceronis imaginem, sed tanto intervallo, ut hoc nomen non promereatur eruditorum calculis: alioqui vir doctus, facundus, & ni fallor, bonus.* Illustre illi elogium posuit Richardus Flemyngus in Lucubrationibus Tiburtinis, lib. 1. In pontificum autem vitis describendis *parum veracem* esse notat Card. Bona in Notit. Autor. lib. de Divina Psalmod. præmissa.

* Ciceronian.

SCRIPTA.

Historia de Vitis Pontificum Romanorum a Christo nato ad Pauli II. obitum, seu ad annum 1471. Sixto IV. pontifici nuncupata. Prodiit *Basil.* 1479. (*a*) *Noremb.* 1481. 1532. fol. cum Onuphrii Panvinii Continuatione usque ad an. 1565. *Lovanii* 1572. *Colon.* 1574. fol. 1600. & 1611. 4to.

De naturis rerum liber.

Epistolarum ad diversos liber.

De honesta voluptate & valetudine libri 10. Bononiæ 1498. 4to. (*b*)

De falso & vero bono Dialogi III.

Contra amores Dialogus.

Dialogus de vera Nobilitate.

Dialogi II. de optimo cive.

Panegyricus in laudem Bessarionis Cardinalis Niceni.

Oratio ad Paulum II. Papam de pace Italiæ componenda, & bello Turcis indicendo.

Prodierunt omnia ista Platinæ opera *Colon.* 1529. (*c*) *Lovanii* 1572. *Colon.* 1574. fol.

Dialogus de flosculis linguæ Latinæ. Venet. 1480. 4to. (*d*)

De ratione victus, & modo vivendi, seu *de tuenda valetudine:* item *de Natura rerum, & Arte coquendi* sive *popinæ scientiæ libri* 10. (*e*) Colon. 1529. 8vo. Paris. 1530. 8vo. Basil. 1541. 4to.

Historiarum de rebus Urbis Mantuæ, & familia Gonzagarum libros 3. Platina conscripsit. Horum editionem meditatum esse Joannem Oporinum, typographum Basileensem testis est Simlerus. * An præstiterit, haud invenio.

* Bibl. Tigur. p. 85.

BARTHOLOMÆUS PLATINA, natione Italus, patria Cremonensis, bibliothecæ Vaticanæ sub Sixto IV. P. præfectus, claruit anno 1474. In historiis conscribendis soli veritati litans omnem verborum ornatum insuper habuit. *Historiam inclytæ urbis Mantuæ, & sereniss. familiæ Gonzagæ summa fide* contexuit: opus in libr. 6. divisum ex MS. Codice Vindobonensi descripsit, & necessariis additionibus illustratum, in lucem emisit vir Cl. Petrus Lambecius. *Viennæ Austr.* 1675. 4to. (*f*) *Indicem Archivi Arcis S. Angeli* concinnavit, cujus exemplar vidit reverend. P. Joan. Mabillon. * *Historia PP. Rom.* prodiit *Venet.* 1518. fol. *L. Bat.* 1645. 12mo. (*g*) 1474. R. G.

* Iter. Ital. p. 66.

(*h*) PETRUS NIGER, natione Germanus, ord. Fr. Præd. monachus, claruit an. 1475. Theologiam quam scholasticam appellant juvenis amplexus est, Thomæ Aquinatis castra sequutus; veram ætate maturior istiusmodi quisquilias posthabuit, & rerum divinarum scientiam ex ipsis S. Scripturæ θεοπνεύστου fontibus haurire cupiens, eo animo iter in Hispaniam suscepit, ut Hebraicam linguam penitus addisceret. In patriam regressus scripsit, contra Judæos, *De conditionibus veri Messiæ,* ad episcopum Ratisponensem, & *de Judæorum perfidia* opus *Eslingæ* editum 1475. fol. (*i*) Exstat etiam *Clypeus Thomistarum* Matthiæ Corvino Hungariæ R. dicatus, impressus *Venetiis* 1481. (*k*) 1475. R. G.

(*a*) Et eodem anno *Rom. Venet. Colon.* (*b*) Item *Forojulii* 1480. 4to. (*c*) Iterum *ibid.* 1517. & 1574. (*d*) Et *Mediolan.* 1481. 12mo. una cum *Dialogo de Amore.* (*e*) Iidem ac libri 10. supra memorati *de honesta Voluptate & valetudine.* (*f*) Recudi fecit Burmannus in tom. 4. Thesauri Scriptor. Italiæ. (*g*) Item *Col. Agrip.* 1626. teste Tho. Hearnio ad Petri Langtofti Chronic. p. 322. Ejusdem *vitam Nerei Capponii* exhibuit una cum *Historia urbis Mantuæ* Muratorius tom. 20. Scriptorum Italiæ *Libri* 3. *de bono Principe* prodierunt *Francof.* 1608. 8vo. *Genuæ* 1637. *Inventarium Bibliothecæ Sixti IV.* exstat in Burch. Gottelph. Struvii tom. 1. Act. litterar. fasciculo 4. *Tractatum de laudibus Pacis,* & alterum *de laudibus Belli,* MSS. memorant Auctores Diarii eruditor. Italiæ tom. 13. p. 437. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 891. (*h*) Conf. *Wolfii* Bibl. Hebr. tom. 1. p. 1017. & 1110. (*i*) Recus. *Norimb.* 1477. & *Germanice* ibid. eodem anno. (*k*) Iterum *ibid.* 1504. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 5. p. 406. *Quetif.* tom. 1. p. 855.

AM-

Sæc. XV. ab anno MCCCC. AMBROSIUS CORIOLANUS, qui & *Coranus* dicitur, patria Romanus, ordinis Fratr. Eremit. S. Augustini prior generalis, (fallitur doctiss. Vossius qui Dominicanum * asserit) claruit anno 1475. Multum de ordine suo, multum de patria scriptis commentariis meruit, quibus utriusque famam apud posteros consecravit. Scripsit super *Regula D. Augustini Commentarios*; *ipsius Augustini Vitam*; *de laudibus S. Augustini*, orationes tres; *Defensorium Ordinis S. Augustini*; *Responsorium ad maledicta Canonici Regularis Congregationis Frisonariæ*. Hæc omnia simul prodierunt *Romæ* 1481. fol. Exstat *de Conceptione B. Mariæ Virginis Oratio*, coram Sixto IV. papa alicubi edita. Multa alia erudita condidit opuscula, *Chronicon de Viris illustribus & Scriptoribus sui Ordinis*; *de laudibus urbis Romæ*; *B. Christinæ Spoletanæ Vitam*; *de veritate fidei Christianæ Orationem*; ac alia de quibus consulendus Possevinus, Apparat. Sacr. tom. 1. p. 64.

* Hist. Lat. lib. 3. c. 8. p. 606.

1476. H. W. JOANNES DE CIRCYO, (*a*) natione Gallus, patria Divionensis, ordinis Cisterciensis monachus, ex abbate Balernensi ad Cistercii præfecturam anno 1476. assumptus: Innocentio VIII. pontifici ob singulares animi dotes eximie charus. Acriter contra commendas monasteriorum disputavit in synodo Aurelianensi anno 1477. Turonensi 1478. & in Romana curia coram Innocentio papa, a quo multa ordini suo privilegia impetravit. Anno 1503. senio gravatus dignitati suæ renunciavit, & exeunte eodem anno diem elausit. Exstant *Compendium Sanctorum Ordinis Cisterciensis*; & *Collectio Privilegiorum a diversis Pontificibus, Regibus, & Principibus* eidem ordini concessorum; simul impressa *Divione* 1491. Prodiit posterius opus iterum *Antverp.* 1630. Illi adjungitur *Exhortatio ad Monachos Ordinis Cisterciensis*; quam transtulit Carolus du Visch in Bibliothecam suam Scriptor. Ord. Cisterc. p. 201.

1476. H. W. (*b*) M. JOANNES WESSELUS HERMANNI, qui & BASILIUS, cognomento *Gansfortius*, gente Friso, civitate Groningensis, Rodolphi Agricolæ conterraneus & amicus summus, ob eximiam pietatem & doctrinam *Lux mundi* vulgo dictus: juratissimus pontificiæ auctoritatis & superstitionis adversarius. Post hausta domi prima litterarum fundamenta, ad Lutetiam & celeberrimas totius Europæ academias se contulit; & nativa ingenii fœlicitate pariter ac immani diligentia summum litterarum apicem conscendisse visus est: rhetor, poëta, philosophus, & theologus insignis; Hebraice, Græce, & Latine peritus. Claruit anno 1476. theologiæ laurea insignitus, Parisiis, Coloniæ, Heidelbergæ, Romæ, & præsertim Basileæ (ubi Reuchlinum discipulum habuit) frequenti auditorio docuit; pontificis auctoritatem, & spurias ecclesiæ Romanæ traditiones, neutiquam locorum oppugnare veritus: quodque proletarios tunc temporis theologos non minus pupugit, Aristotelis dogmata philosophica, in ecclesiæ non minus quam Scholarum usum jamdiu recepta, palam oppugnavit, Platonicam philosophicam veriorem ac Christianæ fidei propiorem esse ratus. Ad hæc D. Thomæ auctoritatem sæpe in disputando flocci fecit, solique scripturæ fidem indubiam adhibendam esse prædicavit. Habentur sane in Fasciculo Rerum Expetendarum * (*Moguntiæ* prius anno 1479 excusa) paradoxa aliquot, uti tunc videbantur, illius dogmata, ex ipsius ore apud Wormatiam concionantis a Thomistis quibusdam excerpta; quibus infallibilem ecclesiæ doctoribus in explicanda S. Scriptura aut tradendis fidei articulis auctoritatem esse negat: divinam festorum ac jejuniorum institutionem in dubium vocat, Romam peregrinantes stultitiæ insimulat, & mandata ecclesiæ non ligare ad peccatum docet; ut alios minoris momenti articulos taceam. Tam immanes errores gravi pœna plectendos esse censuerunt inquisitores, Gerardus Eltenius & Jacobus Sprengerus, ordinis Prædicatorum. (*c*) His suadentibus, ac pæne cogentibus, archiepiscopus Moguntinus epistola ad academiarum Heidelbergensis & Coloniensis doctores anno 1479. data jussit, ut Wesseli dogmata hæreseos suspecta e libris ejus excerperent & examini subjicerent. Factum id solenni apparatu, multique e scriptis illius excerpti errores in medium sunt prolati: de regula fidei, nihil enim credendum esse voluit, quod in S. Scriptura non habeatur; de sacramento eucharistiæ, in quo substantiam panis manere credidit; de indulgentiis, quas parum approbavit; de concilii generalis auctoritate, quam fallibilem esse docuit; de processione Spiritus S. quam Filio æque ac Patri deberi negavit; deque aliis theologiæ placitis quamplurimis. Hosce primum tuebatur Wesselus; cum vero ignem ab inquisitoribus intentari sentiret, ad palinodiam descendit. Maxime id displicuit theologis non obscuri nominis quibusdam academicis; qui cum tanto viro tam

* Fol. 163. Edit nov. p. 325.

(*a*) Rectius de Circya; ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 184. (*b*) Conf. Georg Henrici Gœzii Commentationem Theologico-Historicam de Joanne Wesselo *Lubec.* 1719. 4to. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 191 seq. (*c*) *Examen 6. dierum contra Wesselum* per hos Inquisitores habetur in nov. edit. Fasciculi rerum expetendar. & fugiendar. p. 317. seq.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. præcipitanter actum esse doluerunt, nimis acrem & inanem Thomistarum simultatem insimulabant; *immo non verebantur asserere multos articulos ejus & majorem partem posse sustineri.* Ingravescente ætate Wesselus domum repetiit; & in patria civitate sacras litteras exposuit: donec senectute nimia gravatus in conventum Spiritualium Virginum Groningensem secesserit, & deinceps privato otio ac precibus totus vacaverit. Obiit septuagenario major anno 1489. apud Franciscanos sepultus.

Examen ejus prope fio. in Fasciculo, fol. 166.

OPERA.

De Dei providentia liber.

De causis Incarnationis, & de magnitudine ac amaritudine Dominicæ Passionis libri 2. Prodierunt *Antverp.* — 8vo.

Tractatus de dignitate Ecclesiastica, de vera & recta obedientia, & quantum obligent subditos mandata & statuta Prælatorum. Exstat apud Goldastum Monarch. tom. 1. p. 563.

De Sacramento Pœnitentiæ, & quæ sint claves Ecclesiæ.

De potestate ligandi & solvendi.

Quæ sit vera communio Sanctorum.

De thesauro Ecclesiæ, & de participatione ac dispensatione ejus Propositiones 32. Habentur apud Goldastum *ibid.* p. 573.

De fraternitatibus, &c.

De purgatorio, & statu animarum post hanc vitam.

Tractatus contra potestatem Pontificis Romani in Indulgentiis. Exstat apud Goldastum *ibid.* p. 576. (*a*)

Epistolæ plures.

Opuscula Wesseli omnia, adhuc recensita, edita sunt, titulo *Farraginis rerum Theologicarum*, Basil. 1523. fol. & cura M. Lutheri *Basil.* 1525. 4to. Auctiora accurante Petro Pappo *Groningæ* anno 1614. Denique cura Theodori Strackii *Marpurgi* 1617. (*b*)

De moribus veterum Hæreticorum liber. Lipsiæ 1537.

Alia quædam scripsit Wesselus, viz. *De audienda Missa librum*, *De Justificatione per Christum librum*, &c. quæ an typis adhuc excusa fuerint, nondum comperi. Cæterum omnia ejus scripta in Indicibus Romanis prohibentur; ipseque auctoribus damnatis annumeratur.

1477. H. W. ROBERTUS FLEMYNGUS, natione Anglus, illustri loco natus, Richardi Flemyngi, Lincolniensis episcopi, consanguineus. Positis Oxonii in collegio Lincolniensi, quod Richardus episcopus recens fundaverat, primis litteraturæ fundamentis, in Italiam se contulit, & Baptistam Guarinum Veronensem Ferrariæ docentem audivit; utriusque linguæ elegantiarum, inprimis vero poëtices, studiosus. Romam delatus, protonotarii apostolici dignitatem obtinuit. Claruit anno 1477. In patriam demum redux, Lincolniensis ecclesiæ decanus constitutus est. Obiit Lincolniæ, in sacello prope Richardum consanguineum sepultus. Dum in Italia adhuc ageret, & Tiburti in secessu anno 1477. moram faceret, scripsit heroico carmine magnificum Sixti IV. pontificis encomium libris 2. quibus *Lucubrationum Tiburtinarum* titulum dedit. Priore libro Sixti prosapiam, vitam, res gestas ac virtutes celebrat; posteriore calumnias illi affictas diluit, & illustre parentelæ ejus elogium ponit; ubique autem pudenda adulatione usus immensis laudibus pontificem immerentem cumulat; vix alio nomine notandus. Haud adeo fœlicem enim nactus est venam; versusque scabros satis atque impolitos dedit. Prodiit *Romæ* eodem, ut videtur anno excusum in 8vo. Unicum ejus exemplar vidi penes R. V. Gul. Cave. Alia ejus scripta, & in his *Dictionarium Græco-latinum* memorat Baleus Cent. 8. cap. 21.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

PETRUS RANZANUS, patria Siculus, domo Panormitanus, Ord. Præd. monachus, Ferdinandi regis orator, ad Matthiam Hungariæ R. claruit anno 1478. quo ad ecclesiæ Lucerensis præsulatum evectus est: obiit admodum senex anno 1492. Scripsit *Annales temporum de omnium pæne Gentium rebus*, in libr. 6. distributos, (*c*) quorum ultimus, *de rebus Hungaricis* in indiculos 36. divisus, & Matthiæ R. dicatus, solus superest. Eum cum *Appendice* a se adornata, primus edidit vir Cl. Joannes Sambucus, *Viennæ Austriæ*, 1558. fol. Eundem inter Hungaric. rerum Script. recudi fecit Jac. Bongarsius, *Francof.* 1600. fol. In celeberrima dicti Sambuci bibliotheca nonnullas Ranzani *Orationes* MSS. asservari refert Simlerus. *Vitam & res gestas, B. Vincentii Ferrerii* a Calixto III. papa in divorum numerum relati, in Collectione sua edidit L. Surius ad 5. d. Aprilis. (*d*) *De urbis Panormitanæ antiquitate* opusculum. Hujus meminit Fazellus.* *De laudibus Lucerinæ civitatis*, aliaque plura adhuc inedita, ab Ambr. Altamura* recensentur. 1478. R. G.

* De rebus Sicul. Dec. 1. lib 8. p. 149 173.
* Bibl. Dom. p. 214.

(*a*) Antea cum præfatione Lutheri & Jo. Arnoldi Bergellani *Witeberg.* 1522. (*b*) Aliam Wesseli Scriptorum Syllogen sine loco & anno, 4to. memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin vol. 4. p. 496. (*c*) Hoc opus ad an. 1448. deductum in 8. vol. & libros non 6. sed 61. distributum MS in Bibl. Cœnobii S. Dominici Panormi vidit Antonius Mongitor; conf. ejusdem Mongitoris tom. 1. Bibl. Siculæ p. 155. seq. Et *Quetif.* tom. 1. p. 876. (*d*) Sed innovatam & interpolatam. Qualem in Surio reperit. Lusitanus edidit in Collect. Vitarum SS. Ordinis. Sed Henschenius & Papebrochius in Act. SS. tom. 1. ad diem 5. April. p. 482. qualem Ranzanus edidit. De operibus nondum editis præter Mongitorem & Quetif, vide etiam *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 808. seq.

JOAN-

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1479. H. W. JOANNES RAULINUS, patria Tullensis, præclaris & opulentis parentibus natus. In collegio Navarrensi academiæ Parisiensis bonarum litterarum studiis innutritus, anno 1479. theologiæ lauream accepit. Anno 1481. Gulielmo Castrofortio in collegii Navarrensis regimine suffectus; quod quidem summa probitatis & prudentiæ opinione administravit. Anno circiter 1497. abdicato magistratu, Cluniacensibus monachis se adjunxit; & inter istos non minus pietate, quam olim inter academicos doctrina eluxit. Anno 1501. ordinis Benedictini reformandi provinciam sibi a cardinali Ambasiano legato commissam obiit. In vivis esse desiit Lutetiæ in Cluniacensi collegio 8. Id. Febr. anno 1514. ætatis suæ 71.

SCRIPTA.

Sermones de Adventu Domini. Prodierunt *Paris.* 1516. *ibid.* 1519. 8vo. *Venet.* 1584. 4to.

Sermones Quadragesimales in duas partes distributi. *Paris.* 1523. *Venet.* 1584.

Sermones de Festivitatibus Sanctorum totius anni, in duas itidem partes digesti. *Paris.* 1524.

Itinerarium Paradisi, seu Sermones de Pœnitentia. *Paris.* 1524.

Doctrinale de triplici morte, Naturali, Culpæ, & Gehennæ, Paris. 1520. & cum Itinerario Paradisi *Venet.* 1585. 4to.

Sermones 14. *de Eucharistia.* Paris. apud Joannem Parvum.

Volumen Epistolarum 55. quibus accesserunt *Collatio in Festo S. Ludovici per thema, Domine, in virtute tua lætabitur Rex; & Collatio habita in Conventu Cluniacensi de perfecta Religione S. Benedicti.* Paris. 1520. 4to.

Oratio de Reformatione Cleri ad Capitulum generale. Basil. 1498. (*a*)

Prodierunt opera Raulini theologica *Antverp.* 1612. 6. vol. 4to. Sermones *Paris.* 1642. 2. vol. 8vo.

Commentarius in omnes Logicos libros Aristotelis. *Paris.* 1500.

1480. H. W. AUGUSTINUS PATRICIUS, gente Italus, ecclesiæ Senensis canonicus, Francisci Piccolominæi cardinalis Senensis secretarius, claruit anno 1480. Novennio ante cardinalem Senensem a Paulo II. ad conventum Germanorum Ratisponensem pro subsidiis contra Turcas postulandis missum comitatus fuerat: & Romam reversus, rerum in conventu gestarum historiam litteris consignarat. Scripsit etiam isto anno 1480. jussu domini sui, *Historiam Conciliorum Basileensis & Florentini*, præsertim vero illius, ex codicibus duobus in ecclesia Basileensi, ut ipse refert, asservatis, maxima parte exscriptam. Habetur Historia ista Concil. tom. 13. p. 1488. usque ad p. 1616. Extat etiam *Historia Conventus Ratisponensis* inter Scriptores Germanicos a Frehero editos *Francofurt.* 1602. tom. 2. p. 143. (*b*)

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

MATTHÆUS MARESCHALCUS DE PAPPENHEIM, natione Germanus, nobilissima familia oriundus, Udalrici Mareschalci, Castellani ducis Bavariæ, & Annæ a Schwabsperp filius, litterarum studio in academiis exteris plurimos annos impendit, & utriusque juris doctoratum meruit. Domum reversus, canonicatu ecclesiæ Augustanæ, aliisque beneficiis ecclesiasticis cumulatus est. Claruit anno 1480. Exstat *Chronicon Australe* dictum, quod res tota Europa gestas ab anno 852. ad 1327. brevissime secundum annorum seriem percurrit, apud Freherum Scrip. German. tom. 1. p. 311. Ejusdem chronici pars plenior, quæ res gestas ab anno 1276. ad 1303. uberius enarrat ibid. p. 327. (*c*) *Chronicon Augustanum* ab anno 973. ad annum 1104. ibid. p. 343. *Chronicon Elwangense* ab anno 1095. ad annum 1477. ibid. p. 453. Cæterum chronica ista omnia nonnisi excerpta sunt ex amplioribus chronicis (Australi, Augustensi & Elwangensi) a Matthæo descripta. 1480. H. W.

GABRIEL BIEL, patria Helvetus, aliis tamen Spirensis, *Collector* dictus, S. Theologiæ doctor, & in academia Tubingensi professor publicus, ab Eberhardo comite Wirtembergensi, qui academiam istam anno 1477. fundavit, evocatus, ut theologiam & philosophiam accepto stipendio edoceret. Claruit anno 1480. Eberhardo principi admodum charus, & summo in pretio habitus. Postquam plures annos cathedram Tubingensem rexisset; clericorum vitæ communis ordinem suscepit, obiitque juxta nonnullos anno 1495. sint licet, qui illum usque ad annum 1520. vitam produxisse ve- 1480. H. W.

(*a*) Legitur etiam ad calc. B. D. Jo. Georgii Dorchei Parallelorum Monastico-Academicorum *Argentorat.* 1644. 12. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 353. (*b*) Ejusdem *Descriptio adventus Friderici III. Imp. ad Paulum II.* habetur ap. Raynaldum ad an. 1469 Integriorem, una cum *vita Fabiani Benci* a Patricio scripta, exhibuit Mabillonius Musei Italici tom. 1. p. 251. seq. *Historia Conventus Ratisponensis* prodiit etiam inter Jacobi Piccolominæi Epistolas *Mediolan.* 1506. *Pontificale Romanum*, cura Patricii correctum & recensitum prodiit *Romæ* 1479. 1485. 1487. *Lugd.* 1511. Scripsit etiam *Ceremoniale Romanum*, a Christophoro Marcello Archiepiscopo Corcyrensi, suppresso auctoris nomine, editum. Vid. Commentar Mabillonii in Ord. Rom. p 567. in tom. 2. Musei Italici, ubi in appendice Ord. Rom. p. 584. Patricii *Epistola dedicatoria ad Innocentium VIII.* exhibetur. (*c*) Integrum & locis parallelis aliorum veterum Historicorum illustratum edidit Burch. Gottelf. Struvius in sua Scriptor. Germ. Freheri editione tom. 1. p. 431. seq. *Chronicon Augustanum* exstat. ibid p. 493. seq. *Chronicon Elwangense* ibid. p. 675. seq. Ejusdem *tractatus de antiquitate & initio civitatis Episcopatus Augustani; & de origine & familia Dominorum de Calatin*, prodierunt *Aug. Vind.* 1553. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & inf. Lat. vol. 5. p. 152.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. lint; quod minus quidem verisimile videtur, cum Trithemius illum anno 1494. provecta jam ætate apud Tubingenses egisse prodat.

SCRIPTA.

Commentaria in libros 4. Magistri Sententiarum. Prodierunt *Basil.* 1512. *Brixiæ* 1574. 3. vol. 4to.

Expositio Canonis Missæ, quæ revera est Eggelingi Brunsvicensis, paucis a Bielio omissis, non nullis additis aut mutatis: quod quidem ipse in calce operis ingenue satis agnoscit. Prodiit *Lugduni* 1542. *Venet.* 1576. *Brixiæ* 1580. *Bergomi* 1594. (a)

Sermones de Tempore, Deipara, & Sanctis per totum annum — 1499. fol. *Brixiæ* 1583. 4to. *Basil.* 1519.

Sermones medicinales contra pestem & mortis timorem.

Defensorium obedientiæ pontificis, ad ecclesiam Romanam,

Historia Dominicæ passionis. Prodiit una cum Defensorio & Sermonibus cunctis, *Hagenoæ* 1519. (b)

Tractatus de Monetarum potestate simul & utilitate. Norimb. 1542. 4to. (c) *Colon.* 1574. *Lugduni* 1605. 4to.

Epitome scripti Gulielmi de Occam, & Collectorium circa 4. libros Sententiarum, in academia Tubingensi editum. (d) Vide Indicem MSS. Bibl. Augustanæ p. 102.

1480. H. W. HERMOLAUS BARBARUS, patricius Venetus, natus est anno 1454. die 21. Maii, Francisci Barbari, viri eruditissimi, qui summo proximum in patria civitate locum tenebat, filius: vir ad bonarum litterarum gloriam in Italia resuscitandam natus, Græce & Latine impense doctus, & utriusque linguæ elegantiarum scientissimus; *vere magnus ac divinus homo*, inquit Erasmus, * *qui raræ litteraturæ castissimos mores adjunxit; nec minus vitæ innocentia, quam doctrinæ præstantia enituit.* Claruit anno 1480. quadriennio ante scribere exorsus. A republica Veneta ad Romanum pontificem legatus, ab Innocentio VIII. anno 1491. patriarcha Aquileiensis inscio senatu constitutus est. Cum vero legati reipublicæ, qui Romæ apud pontificem agebant, lege patria vetarentur, ne inconsulto senatu sacerdotium acciperent, aut in clerum transirent, ausum id contra civitatis leges graviter tulerunt Veneti; datisque ad illum litteris mandarunt, ut mora omni sublata patriarchatum abdicaret; aliter patrem suum magistratu submovendum, bonaque ejus fisco addicenda fore. Frustra tergiversatus est Hermolaus, civiumque iracundiam mora leniri posse speravit. Pater magistratu exuitur, & incassum tentatis rebus omnibus dolore animi absumitur. Ipse Hermolaus bonis spoliatur, civum albo eximitur, & perpetuo exilio mulctatur. Tam infoelici fortunæ ictu oppressus, meliori certe fato dignus, vir doctissimus inopem Romæ vitam traduxit, misella Alexandri pontificis sportula aliquamdiu sustentatus; donec anno 1494. morbo plebeio extinctus interiit, anno ætatis suæ 39. funeris etiam honore defraudatus. Erasmi de eo judicium supra audivimus. Verum jejunum id nimis si ejusdem elogio, quod alibi occurrit, conferatur. In Adagio enim, *Quid cum cum balneo?* hæc de Hermolao habet. *Is vir erat, qui non solum Italiam suam, verum etiam omne sæculum hoc nostrum illustrarit: cujus tanta est apud omnes eruditos authoritas, ut impudentissimum sit ab illo dissentire: tam insignis in restituendis litteris utilitas, ut litteris omnibus alienissimus, aut certe ingratissimus habeatur, apud quem Hermolai memoria non sit sacrosancta.*

* Ciceronian.

SCRIPTA.

Oratio gratulatoria ad Fredericum Imp. Brugis 1486. 4to. Basil. 1520. 4to. (e)

Compendium scientiæ naturalis. Lausannæ 1579. 8vo. (f)

Castigationes Plinianæ ad Alexandrum VI. Romæ 1492. fol. & castigatiores *ibid.* 1493. fol. *Venet.* 1497. (g)

Orationes, Prælectiones, &c. Par. 1494. 4to.

Epistolæ variæ, & Præfationes inter Angeli Politiani epistolas. *Basil.* 1553. lib. 1, 9, & 12.

Versiones Latinæ aliquot Aristotelis librorum. Basil. 1533. (h)

Castigationes in Pomponium Melam; Corollarium ad Dioscoridis quinque libros priores de materia Medica; Versiones Latinæ Dioscoridis librorum, Themistii Orationum, & aliquot Plutarchi Opusculorum; variis locis ac temporibus in lucem prodierunt.

Cæterum præter isthæc supra recensita scripsit Hermolaus. *De Cœlibatu libros 2. Contra barbaros Philosophos librum, De re uxoria Poema, Quæstiones Geometricas, Convenientiam astrorum & medicinæ, Præcepta historiæ conscribendæ ad M. Ant. Sabellicum, Orationes & Epistolas multiplices, Carminum plusquam 12000. librum, Compendium Galeni, Versiones Græcorum aliquot librorum, & in his Responsionis Genadii Patriarchæ CP. de fide*

(a) De editionibus hujusce operis conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 3. (b) Non *Hagenoæ* sed *Basil.* prodiit etiam separatim *Moguntiæ* 1539. 4to. (c) Eodem anno *Reutlingæ* Item cum Dav. Thomani Act. publicis monetariis *Aug. Vind.* 1692. (d) Prodiit *Tubingæ* 1502. fol. 2. vol. *Brixiæ* 1574 4to 3. vol. *Basil.* 1512. 1588. & *Lugd.* 1514. fol. (e) Item tom 2 Freheri Scriptor. Germanic. (f) Primum *Venet* 1545. (g) Item *Mediolan.* 1494. *Cremonæ* 1495. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 459. ubi plura de Hermolai Scriptis. (h) Item. *Venet.* 1544. 4to.

Catho-

Sæc. XV. ab anno MCCCC. * Biblioth. Tigurin. p. 288.

Catholica ad Mahometem Turcarum Imp. Omnium illius operum editionem factam esse memorat Simlerus: * quæ tamen a me nulla diligentia inveniri potuit.

Concionum sacrarum volumen extare dicitur MS, *Patavii* apud Augustinianos Eremitas.

1480. H. W. BAPTISTA SALVIS, sive *de Salis*, natione Italus, patria Ligur, ordinis Franciscani socius, provinciæ Januensis alumnus. Claruit anno 1480. Obiit post annum 1494. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, quæ ab authore nomen ducens, *Baptistiana* appellari solet. Prodiit *Paris.* 1499.

1480. H. W. PACIFICUS, gente Italus, patria Novariensis, ordinis Minorum frater. Claruit anno 1480. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, ab authoris nomine *Pacificam* dictam; quam Fr. Tarvisinus Carmelita Italice vertit, versamque edi curavit *Venet.* 1574. 1580.

1480. H. W. ANGELUS DE CLAVASIO, natione Italus, patria Ligur, ex oppidulo cognomine oriundus, ordinis Minoritarum sodalis, & familiæ Observantium vicarius generalis. Theologus & jurisconsultus insignis, claruit anno 1480. Sixto IV. aliisque Romanis pontificibus gratissimus; a quibus nuncii apostolici titulo insignitus pro corradenda contra Turcas pecunia subsidiaria legatus est. Obiit Cunii in cœnobio S. Mariæ de Angelis anno 1495. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, *Angelicam* vulgo dictam; quæ post vitiosas aliquot editiones, ipsomet authore curante, typis excusa prodiit *Venet.* 1490. (*a*) Emendatior *ibid.* 1569. 1578. 1582. *Argentinæ* 1513. *Norimbergæ* 1498. 1588. fol. Alia quædam composuit, viz. *Tractatum de Restitutionibus*; Tractatum inscriptum, *Arcam fidei*, &c. quæ prælo exierunt *Compluti* 1562. 4to.

1480. H. W. (*b*) BAPTISTA TROVAMALA, aliis *Novamala* dictus, patria itidem Ligur, & ordinis Franciscani monachus, claruit Lovanii ab anno 1480. Scripsit, *ad utilitatem simplicium Confessorum Summam Casuum Conscientiæ*, quæ *Rosella* dici solet, secundum alphabeti ordinem digestam. Prodiit ista *Venet.* 1499. 4to. *Paris.* 1515. 8vo. *Argentinæ* 1516. fol. (*c*)

1480. H. W. BERNARDINUS AQUILANUS, natione Italus, Fossa Aprutii oppido oriundus, ordinis Minoritarum sodalis, & in curia Romana procurator; juris utriusque, pariter ac sacrarum litterarum peritissimus: quo nomine in curiam Romanam accitus, concionatoris munere fungebatur. Claruit anno 1480. Obiit anno 1503. in conventu S. Juliani prope civitatem Aquilanam, ætatis suæ 83. Anno demum 1515. reliquiæ ejus exinde translatæ ad cœnobium S. Angeli intra Fossam & Ocram; ubi subtus altare conditæ insigni veneratione hodienum coluntur. Extant ab illo scripta, *Funerale*, Venet. 1572. *Tractatus de nubere volentium doctrina*, inter Tractatus Juris *Venet.* 1584. tom. 9. *Admonitiones vitæ Spiritualis*, (anno 1491. elucubratæ) Italice, *Venet.* 1572. *Historia brevis de Cœnobiis & illustribus viris provinciæ S. Bernardini*; *Quodlibetum Scholasticum*; *Quadragesimales*; *Centuria* (*d*) *in memoriam Passionis Christi*; *Peregrinus*, seu de Christo sub peregrini specie discipulis Emmauntem proficiscentibus apparente: *Sermonum libri aliquot*; *Vita S. Bernardini Senensis*, & *S. Philippi Aquilani*, Italice. Ex his pleraque MSS. asservantur in cœnobio S. Angeli prædicto; teste Waddingo de Scriptor. Ord. Minor. p. 54.

ANTONIUS DE BALOCHO, 1480. H. W.
aliis *Antonius de Vercellis* dictus, gente Italus, Balocho diœcesis Vercellensis pago natus, ordinis Franciscani socius, e familia Regularis Observantiæ. ac provinciæ Genuensis. Claruit anno 1480. Prædicator tota Italia celeberrimus. Scripsit *Quadragesimale de 12. excellentiis Christianæ fidei*; Venet. 1492. & Lugduni 1504. excusum. *Tractatum de Virtutibus*, Hagenoæ 1513. 4to. *Quadragesimale* alterum de æternis fructibus Spiritus Sancti; in 17. tractatus distributum. Singulorum titulos exhibet, totumque opus penes se MS. extitisse prodit Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 29.

BERNARDINUS TOMITANUS, 1480. H. W.
natione Italus, patria Feltrensis, *Parvus* a brevi statura cognomento dictus, ordinis Minoritarum, Sixto IV. & Innocentio VIII. pontificibus Romanis acceptissimus, quibus operam in rebus gravissimis obeundis locavit. Claruit anno 1480. Vir rara morum castitate, & eximia concionandi facundia apud conterraneos suos celebratissimus. Innumera fere miracula illi affinxerunt historici e Minoritis sequiores; quin & coævus illi Bernardinus de Bustis, * * Rosar. par. 1. Ser. 3.

(*a*) Iterum 1492. Prodiit etiam *Argentorat.* 1489. 1495. 1513. *Alosti Flandror.* 1490. ut refert *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithem. c. 895. Habetur etiam in tom. 3. Bibl. Pontif. Max. a Jo. Tho. Roccaberti edit. (*b*) Hic Baptista rectius cum superiore idem eademque *summa* habetur a Labbeo tom. 1. de Scriptor. Eccles. p. 174. (*c*) Prodiit etiam *Romæ* 1479. *Augustæ* 1484. *Norimb.* 1488. *Venet.* 1495. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 455. (*d*) Rectius *Centurio* notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 581.

plures

Sæc. XV. ab anno MCCCC. plures in aëre Angelos, quam in terra homines illi Vincentiæ concionanti astitisse refert. Verum ista ad popellum. Certius id pietatis indicium, quod Christianos intolerandis Judæorum usuris afflictos dolens, Montem Pietatis multis in locis erigi curaverit; ut verporum nummulariorum tyrannidi occurreret. Obiit Ticini die 28. Septembris anno 1494. summa veneratione a vicina plebe etiamnum cultus. Scripsit *Tractatulum de modo confitendi*, Brixiæ 1542. 12mo. editum: & *Conciones quasdam Italicas de Perfectione Vitæ Christianæ*, Venet. 1532. 8vo.

1480. H. W. BERNARDINUS DE BUSTIS, gente Italus, oppido cognomine in ducatu Mediolanensi oriundus familiæ Franciscanæ sodalis; rei theologicæ, philosophicæ ac jurisprudentiæ scientia, pro ratione ævi, haud vulgariter instructus, Michaëlis de Carcano discipulus; claruit anno 1480. quo Officium de immaculata conceptione B. Virginis, quod ipse concinnarat, a Sixto IV. papa diplomate apostolico confirmari obtinuit. Vir præclara eloquentiæ fama, & præstanti concionandi arte inter primarios ordinis sui proceres numerandus: adeo ut cum recepto illa ætate apud Italos more illustriores e Minoritis concionatores a celebrioribus Italiæ civitatibus missa ad generalem legatione quotannis deposcerentur, Bernardinus singulis fere ab eo, quo primum florere cœpit, tempore annis ad totidem principes aut insignes urbes eum a generale deposcentes destinatus fuerit. Qualicunque vero dicendi genere enituit; certe judicio parum valuit, ad inanes superstitiones & nugas pronus. Ut effrænem enim ejus B. Mariæ sine fronte, sine corde assentandi libidinem taceam; ut insanas laudes, ne dicam blasphemias, quibus lectori nauseam, beatissimæ Virgini injuriam facit, mittam; tanta in nudum Jesu nomen, quod novo Bernardini Senensis commento divino honore nuper in Italia coli cœperat, devotione ferebatur; ut id die anniversario rituque solenni per universam Ecclesiam celebrari ardentissimis precibus ab Innocentio VIII. postularet. Obiit post annum 1500.

SCRIPTA.

Mariale, seu sermones de B. Virgine Maria, ejusque excellentiis, non solum per singulas ejus festivitates, verum etiam per omnia totius anni sabbata. Prodiit *Mediolani* 1494. 4to. *Argentinæ* 1496. (*a*)

Quadragesimale. Argentinæ 1496.

Rosarium Sermonum per Quadragesimam, cunctosque totius anni tam Dominicales, quam festos dies; nec non de unaquaque materia prædicabili. Prodiit in duos tomos distributum *Hagenoæ* 1500. *Lugduni* 1507. 1525. 4to. & cum Mariali *Brixiæ* 1588. tom. 3.

Pro defensione Montium Pietatis Tractatus 2. ad Bernardinum de Carvaialo cardinalem, anno 1497. scripti. *Mediolani* 1503. fol. (*b*)

Officium de Conceptione B. Virginis.

Officium nominis Jesu. Utrumque a Minoritis hodienum recitatur; istud die 14. Januarii, illud die 8. Decembris.

ROBERTUS CARACCIOLUS, natione Italus, Licii in regno Neapolitano natus, illinc *Robertus de Licio* cognominatus, ordinis Minorum socius, ac demum ordine episcopus, Aquinas, Liciensis, atque (ut nonnulli volunt) Aquilanus in Marsorum provincia. Claruit anno 1480. Summa apud plurimos pontifices & universam Italorum gentem gratia florebat; id honoris rara concionandi ubertate ac fœlicitate nactus, qua tantopere excellere credebatur; ut recepto apud omnes elogio *Secundus Paulus* appellaretur. Egregius sane (prout ea ferebant tempora) concionator, & ingenti plane zelo actus; qui lachrymas auditoribus suis pro lubitu excutere potuisse fertur. quique solutos sæculi mores, ac præsertim plusquam regiam pontificum & cardinalium pompam, acri calamo flagellavit. Obiit anno 1495. postquam quinquaginta annos concionatoris munus obiisset, in ecclesia conventualium Liciensi sepultus, atque istiusmodi disticho medio sepulchri inciso collaudatus: 1480. H. W.

Ille Robertus hic est Christi, quo præsule vatum
Nemo post Paulum clarior orbe fuit.

SCRIPTA.

Sermones de Christo, B. Virgine, ac Sanctis. Prodierunt *Venetiis* 1489, & 1490.

Sermones de Tempore, & de laudibus Sanctorum. Neapoli 1489. Basil. 1490.

Quadragesimale de Peccatis Basil. 1475. Venet. 1483. 8vo. Licii 1490.

Quadragesimale de Pœnitentia. Venet. 1472. 4to. Argentinæ 1497. fol.

Sermones de Annunciatione Virginis Mariæ, de Prædestinatorum & Damnatorum numero, de catenis peccatorum, de spe bona, de Judicio pestilentiæ. Prodierunt isti una cum præcedente opere secunda vice excuso *ibidem.*

Sermones de Adventu, & Quadragesima. Venet. 1496. 8vo.

Sermones de timore Judiciorum Dei, de im-

(*a*) Item *Hagenoæ* 1506. & 1519. fol. (*b*) Item cum Rosario *Hagenoæ*, & inter opera *Brixiæ* 1588.

mortalitate

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *mortalitate animæ, de æterna beatitudine.* Excusi sunt apud Gregorium Arivabenium. *Venetiis* in 4to.

Sermones per Solennitates totius anni, Domini Sabaoth, & Beatissimæ Virginis. Venet. 1471. 1496.

De hominis formatione liber. Norimbergæ 1470.

Sermones de amore divinorum Officiorum, ad Joannem Aragonium Ferdinandi regis Siciliæ filium quibus mystice exponuntur verba S. Joannis: *Vidi alterum Angelum volantem*, &c. Neapoli 1473.

Speculum Fidei Christianæ. Venet. 1555.

Prodierunt pleraque ex antedictis opera uno volumine, *Lugduni* 1503. tribus tomis, *Venet*, 1490.

1480. H. W. MICHAEL DE MEDIOLANO, gente Italus, patria Mediolanensis, ordinis Franciscani Regularis Observantiæ insignis concionator. Claruit anno 1480. Eundem fuisse, ac *Michaelem de Carcano*, non male conjicit Waddingus.* Certe uterque Mediolanum patriam habuit: uterque in familia Franciscana militavit; & utrique eadem fere opera ascribuntur.

*De Script. Ord. Minor. p. 261.

SCRIPTA.

Confessionale, seu methodus confitendi. *Venet.* 1513. 8vo.

Quadragesimale de quatuor capitalibus vitiis, Gula, Ira, Invidia, Acedia. Venet. 1476. 4to.

Quadragesimale alterum duplicatum de Pœnitentia & ejus partibus. Venet. 1492. 4to.

Sermones de Adventu. Venet. 1487. 4to.

Sermones 11. *more scholastico in Decalogum.*(a)

Sermones de Sanctis.

Sermones de Tempore.

Sermones de Pœnitentia ad dies Quadragesimæ.

De Peccatis generatim.

De tribus præcipuis peccatis, Superbia, Avaritia, Luxuria.

De quatuor reliquis peccatis capitalibus, & eorum filiabus.

De fide Christiana liber.

Prodierunt ista a Sermonibus in Decalogum inclusive enumerata opuscula, Michaëli de Carcano inscripta, *Basil.* 1470.

1480. H. W. STEPHANUS BRULIFER, natione Gallus, patria Armoricus, domo Macloviensis, ordinis Minoritarum, doctor Parisiensis, Gulielmi Vorilongi discipulus, theologiæ scholasticæ juxta Scoti sententiam apud Moguntinos & Metenses professor. Claruit anno 1480. Obiit in conventu Bernonis provinciæ Britanniæ, post annum, uti videtur, 1500. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

SCRIPTA.

Reportata in 4. libros Sententiarum S. Bonaventuræ. Prodierunt seorsim *Basil.* 1501. *Venet.* 1504. *Paris.* 1507.

Liber de sanctissima Trinitate, quo pictores infulsis imaginibus S. Trinitatem depingentes acriter castigat.

Sermones de paupertate Christi & Apostolorum. Paris. 1500.

Apologeticus adversus quendam episcopum Minoritam, Fratres Regularis Observantiæ damnantem, quod alio se nomine appellarint, quam regula expresserit.

Tractatus de timore servili, & de donis Dei.

Tractatus de Formalitatibus ad mentem Scoti. Prodierunt tres isti tractatus *Venet.* 1516. fol.

Declaratio identitatum & distinctionum rerum secundum Scotum. Basil. 1507. 8vo. ad calcem *Reportatorum.*

Concio de valore Missarum, in synodo Moguntina habita.

Prodierunt Bruliferi opera *Paris.* 1499. atque *ibid.* 1500. 8vo.

ANDREAS, primum quidem ordinis Prædicatorum frater, dein Craynensis, sive Carnensis archiepiscopus, & ecclesiæ Romanæ presbyter cardinalis titulo S. Sixti; vir insigni facundia, & eximia vitæ sanctitate merito celebrandus. Claruit an. 1480. Immenso pietatis & religionis Christianæ zelo ductus, cum corruptam ecclesiæ Romanæ doctrinam, & corruptiores ecclesiasticorum, præsertim vero Sixti pontificis, mores diutius ferendos non esse arbitraretur; & utrique malo remedium adhiberi e re Christiana fore censeret; crebris precibus & adhortationibus apud Sixtum papam privatim, & in publico cardinalium consessu egit; ut tamdiu desiderata reformatio tandem aliquando inchoaretur. A pontifice & cardinalibus sibilo & sannis exceptus, alio se vertit; acceptaque (uti præ se tulit) a Frederico Imp. potestate, Basileam urbem se contulit; & in ecclesia cathedrali anno 1482. die 25. Martii, concilium generale ibi loci quam citissime habendum indixit, *ad fidei catholicæ* (ut ipsius verbis utar) *reformationem, morum correctionem, scelerum vitiorumque exstirpationem, & pacem universalem in populo Christiano procurandam.* Infremuit Sixtus re audita, datisque ad Basileenses litteris Andream compedibus vinctum sibi mitti jussit. Iste a pontifice ad 1480. H. W.

(a) Prodiere una cum *Quadragesimali* Venet. 1492. sed de editionibus operum Michaëlis. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 225.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. concilium provocat, & concilii indictionem renovat. Sixtus legato in Helvetiam Angelo episcopo Suesanensi Andream sub anathematis pœna tradi mandat; & detractantes Basileenses diris devovet: cumque anathema parum curarent Helvetii, Jodocum præsulem Sedunensem ad Fredericum Imp. mittit, qui Cæsarem invitum perquam ac diu renuentem, eo tandem deduxit, ut Basileensibus Andream custodiæ mancipare sub perduellionis pœna præceperit. Factum id exeunte anno 1482. & Andreas, mensibus aliquot in carcere exactis, tandem clandestinis insidiis strangulatus interiit.

SCRIPTA.

Epistola encyclica, qua instituti sui de concilio convocando rationem reddit, miserum ecclesiæ statum, & papæ apostasiam describit, resque in concilio tractandas proponit.

Appellatio a Papali sententia, qua acriter in Sixtum IV. invehitur, pessima illius scelera depingit, & exaggerat; totamque pontificiam authoritatem ab imis fundamentis convellit.

Responsio ad epistolam Henrici institoris Dominicani, Appellationis suæ refutatoriam, qua pontificum authoritatem prolixe impugnat; crassamque totius ordinis Prædicatorum inscitiam & hypocrisin detegit & perstingit.

Exhortatio de reformandis moribus & ecclesia ad omnes Christianos.

Epistola ad Fredericum Imp. qua illum enixe rogat, ut incœptis suis opituletur.

Oratio defensoria ad Antonium Gratiam-Dei, judicem Cæsareanum.

Epistola ad Casparum episcopum Basileensem, qua eum, ut instituto suo obsecundet, multis hortatur.

Opuscula ista omnia collegit, & scholiis illustravit, qui Andreæ secretarii & procuratoris vice præsto fuit, Petrus Numagen Trevirensis, notarius & sacellanus ecclesiæ Tigurinæ, addita *Gestorum Andreæ historia brevicula*. Collectionem istam ex bibliotheca ecclesiæ Tigurinæ in lucem protraxit Joannes Henr. Hottingerus, & Historiæ suæ Ecclesiasticæ inseruit Sæc. 15. *Tiguri* 1654. 8vo. Append. ad Sect. 1. a pag. 355. ad p. 605.

1480. H. W. Jo Fr Picus Mirand. in Vita ejus. (*a*) HIERONYMUS SAVONAROLA, natione Italus, patria Ferrariensis, origine tamen Patavinus, nobili familia oriundus, Hieronymi Savonarolæ & Helenæ Bonacorsiæ filius, natus anno 1452. 11. Cal. Octobr. A teneris unguiculis pietatis artiumque liberalium studio summa diligentia incubuit; ita ut adolescens adhuc præclarum inter eruditos nomen obtineret. Anno 1474. Bononiam inconsultis parentibus profectus, Dominicanæ familiæ se adjunxit; & impositam sibi philosophiæ ac metaphysicæ perdocendæ provinciam suscepit. Postea sacro muneri initiatus, crebris ad populum concionibus in solutos sæculi mores detonare cœpit; tanta eloquentia, tam felici successu usus, ut auditorum animos quo vellet persuasos flecteret, & perditissimis quibuscunque homuncionibus pietatis & religionis zelum incuteret, tanto passim populi confluxu celebratus, ut amplissima templa auditorum multitudinem nequaquam caperent. Claruit anno 1480. Vir ad religionem promovendam natus, qui summa vitæ austeritate & illibata morum sanctimonia omnium in se admirationem rapuit: & certissimis quibusdam rerum futurarum prædictionibus, * divini fere hominis opinionem sibi conciliavit. Tanta pietatis & eloquentiæ fama instructus, mirum sane, quam immanem apud Italos authoritatem sibi comparaverit; adeo ut tota Italia a dicentis ore pendere videretur. Frequentibus ille concionibus oppidatim habitis, in id solum incubuit; ut deploratam ævi malitiam castigaret; collapsam pontificum incuria religionem restitueret; pietatem, charitatem, & justitiam in Christianorum animos revocaret; solutosque omnium mores corrigeret. Imprimis vero id curæ habuit; ut pontificum, ecclesiasticorum, & principum qualiumcunque vitia detegeret, & acri satyra flagellaret. Anno 1483. Florentiam se contulit; tantamque concionibus disertis, propheticis prædictionibus, & morum gravitate potestatem sibi brevi conciliavit; ut in republica Florentina omnia deinceps pro nutu ageret. Anno 1494. a Florentinis ad Carolum Galliæ regem victricia per Italiam arma circumferentem legatus, victoris iram authoritate sua compescuit, & civibus pacem impetravit. Jamque curiæ Romanæ, totique ecclesiasticorum ordini invisus esse cœperat Hieronymus, tam quod ecclesiam reformandam, & Babylone (Romam innuens) excedendum esse clamaret; quam quod singulorum vitia palam notare & acerbe perstringere neutiquam vereretur. Præsertim vero Alexandrum VI. pontificem, monstrum illud vitiorum, & Christianæ religionis propudium, in rabiem egerat, scelera illius detegendo. & pro concionibus exaggerando. Anno igitur 1498. Alexander submissis Dominicanis quibusdam fraterculis, qui Hieronymi concionibus adversarentur, primores aliquot in partes trahit, & inimicam factionem suscitari curat. Isti Hieronymum, a pontifice prius anathe-

* Vid. Philip. Cominæum Hist. l. 8. c. 2.

(*a*) Conf. *Quetif.* tom. 1.

mate

Sæc. XV. ab anno MCCCC. mate percussum, armata manu in templo invadunt, ferro & flammis sibi aditum patefaciunt: ab Hieronymianis tamen post acre certamen repelluntur. Mox vero a senatu, data fide publica, ut incolumis ad cœnobium reverteretur, accersitus, paruit; & ecclesia egressus, summa perfidia carceri mancipatus est; sævissimisque tormentis excruciatus, ut prophetias suas falsas esse confiteri cogeretur. Cessit tormentis Hieronymus, & nimia doloris vehementia animo abalienatus, morem gessit. Quamprimum Hieronymum in vincula ductum esse novit Alexander papa, Romam eum mitti postulavit; cum vero id a Florentinis obtinere non posset, binos illi fidei inquisitores judices dedit, & Florentiam legavit. Isti Hieronymum tormentis jam semineceem hæreseos reum agunt; habitoque judicio tumultuario, mortem in crastinum indicunt. Summa animi fortitudine eam oppetiit Hieronymus, in foro Florentino strangulatus & flammis combustus die 23. Maii anno 1498. ætatis suæ 46. Defuncti memoriam ingenti honore sectatores sui coluerunt, eumque inter martyres reposuerunt. Quod ad crimen certe illi impactum attinet; illi hæresis fuit (ut Florentinorum ad Alexandrum VI. epistolæ verba adhibeam) *docere omnes justitiam, hortari cives æquali quodam jure uti; insidias omnium in rempublicam detegere, nec pati contra jus civitatis plura aliquem sibi occupare: docere parentes optimam filiorum educationem & eruditionem, ut digni Christiano nomine evadant; persuadere mulieribus, deposito omni ornatu, sequi Christum, pueros nihil magis nosse quam gesta Christi & sanctorum:* aliaque hujusmodi agere, quæ bonorum amorem, malorum odium facile permovere possent. Magno utrinque animorum æstu anno circiter 1556. sub Pauli IV. pontificatu decertatum est in curia Romana de comprobandis aut prohibendis Hieronymi scriptis. Vicit tandem Dominicanorum sedulitas, & pro Hieronymo sententiam ferri obtinuit; ita tamen, ut pauci aliquot qui in Indicem prius relati fuerant, libri ex illo nequaquam eximerentur: non quidem hæretici aut erronei habendi, sed inter *suspensos* (sic enim loqui voluerunt judices) reponendi.

SCRIPTA.

Triumphus Crucis, seu *de fidei Christianæ veritate libri* 4. anno 1497. scripti, & *Florentiæ* editi, dein *Venet.* 1517. *Parif.* 1524. 8vo. *Venet.* 1540. (*a*) *Lugd. Bat.* 1633. 8vo. Hos libros MSS. editis longe auctiores penes se habuit Joan. Cordesius Lemovicensis, teste Illustr. Grotio in Apolog. Rivet. discussione. Libri 4. cap. 7. loco motum in Collectione sua scriptorum contra Mahometanos edididit Theodorus Bibliander *Basil.* 1543. fol. titulo *Commentatiuncula Mahumetanorum sectam omni ratione carere demonstrantis.* Sæc. XV. ab anno MCCCC.

De simplicitate vitæ Christianæ libri 5. Florentiæ 1496. Venet. 1507. 8vo. Colon. 1550. Parif. 1511. 8vo. Lugd. Bat. 1633. 12mo. Gratianopoli 1677. 12mo. (*b*)

Contra Astrologiam divinatricem libri 3. ex Joannis Pici Mirandulani disputationibus collecti. Italice ab Hieronymo conscriptos Latine vertit, & scholiis illustravit Thomas Boninsignius *Florentiæ* 1581. 8vo. *Venet.* 1586. Italice prodierunt *Florentiæ* 1495.

Expositio quadruplex in orationem Dominicam. Lugduni 1536. Ingolstad. 1543. 16mo. Venet. 1538. Lugd. Bat. 1633. 12mo. Gratianopoli 1669. 12mo.

Alia *orationis Dominicæ expositio*, quæ singulis petitionibus singulas orationes subnexas habet, sub Hieronymi nomine impressa est *Parif.* 1538. 16to. *Gratianopoli* 1669. 12mo. Verum an genuinus sit Hieronymi fœtus jure merito dubitari queat.

Expositio salutationis Angelicæ, *Ave Maria*, Italice, *Venet.* 1558. 8vo.

De Humilitate tractatus, Italice, *Venet.* 1538. 8vo. *Parif.* 1617. 12mo.

De amore Christi liber, Italice, *Florentiæ* 1529. 4to. *Venet.* 1588. 8vo. *Parif.* 1617.

De Vita viduali liber, Italice, cum priore *Florentiæ* 1495. 4to. *Parif.* 1617. 12mo.

Lamentatio Christi sponsæ adversus Pseudapostolos, sive *Exhortatio ad fideles, ut precentur Dominum pro renovatione Ecclesiæ.* Venet. 1537. & cum vita Savonarolæ *Parif.* 1674. 8vo. tom. 1. p. 381.

Dialogi 7. Spiritus & Animæ interlocutorum, quibus titulus, *Solatium itineris mei*, Genuæ 1536. 12mo. Venet. 1537. 16to. Lugd. Bat. cura Joannis Balesdenii 1633. 12mo. & Gratianopoli 1668. 12mo.

Dialogi alii 3. Rationis & Sensus interlocutorum, quibus idem est titulus, *Solatium itineris mei*, Venet. 1537. 16to.

De Oratione libri 2. Italice, *Venet.* 1538. 8vo. *ibid.* 1547. 8vo.

Regulæ 10. *orandi tribulationis tempore*, Italice, *ibid.*

Regulæ bene vivendi, ad discipulos suos, Italice, *ibid.*

Regulæ vivendi Christianæ, in carcere anno 1498. Italice conscriptæ, & *Florentiæ* 1498. 4to. editæ.

Expositio Decalogi, Italice *Florentiæ* 1495. 4to. *Venet.* 1538. 1547. 8vo.

(*a*) Eodem anno *Basil.* & *Gratianopoli* 1666. 12mo. Italice vertit ipse Auctor & Florentiæ vulgavit 4to. Vid. *Fabr.* de Veritate Christianæ Relig. c. 30. p. 542. (*b*) Item 1615. 8vo. teste Tho. Pope Blunt in Censura Auctorum p. 346.

De sacrificio Missæ & mysteriis ejus Italice, *ibid.* & *Paris.* 1617. 12*mo.*

Epistola de frequenti Communione, Italice, *Florentiæ* 1496. 4*to.*

De beneficiis Christi in Christianos collatis per Crucis mysterium & signaculum. Paris. 1610. 24to.

De modo bene vivendi & tendendi in Deum, Italice, *Venet.* 1538. 1547. 8*vo.*

Epistola ad Nicolaum Patrem de suscepto a se Dominicanorum habitu, Italice, *Venet.* 1547. 8*vo.* & cum vita ejus *Paris.* 1674. 8*vo.* tom. 2. p. 70.

De perfectione Status religiosi, Italice, *Florentiæ* 1495. 4*to.* *Venet.* 1538. 1548.

Regulæ de discreto & ordinato modo vivendi in Religione, Italice, *Venet.* 1538. 1547.

Epistolæ plures ad Fratres suos Congregationis S. Marci, Italice, ibid.

De Lectione spirituali, epistola ad Sorores tertii ordinis S. Dominici, Italice, *ibid.*

Oratio, quam morti addictus ad sacrum Christi corpus habuit, Italice, *Florentiæ* 1498. 4*to.*

Tractatus graduum ascendendi ad perfectionem Vitæ spiritualis, an. 1497. scriptus, *Florentiæ* 1497. 4*to.* *Venet.* 1537. 16*to.* Italice, *ibid.* 1538. 1547. 8*vo.*

Regulæ 7. Religiosis omnibus observandæ, Latine, *Venet.* 1537. 16*to.* Italice, *ibid.* 1537. 1548. 8*vo.*

Oratio, seu *meditatio in Psalmum, Diligam te Domine*, Venet. 1537. 16to.

Tractatus de mysterio Crucis, & Officium ejusdem, Venet. 1537. 16to.

Expositio, seu *meditatio in Psalmum* 30. *In te Domine speravi*: quam paulo ante mortem composuit. *Venet.* 1507. 8*vo.*

Meditatio in Psalmum, Miserere mei Deus: quam inter vincula itidem & carceris angustias dictavit. Extat cum præcedente Meditatione, & Triumpho Crucis, *Venet.* 1540.

Meditatio in Psalmum 30. *In te Domine speravi.*

Meditatio in Psalmum 79. *Qui regis Israël, intende*, Lugd. 1633. (*a*)

Habentur Meditationes cum Expos. in Orat. Domini. *Lugduni* 1536.

Expositio sive *Meditationes in plures Psalmos.* 1524. 8vo.

Meditationes quædam. Paris. 1538. 16to.

Manuale Confessionum, item *Recollectorium Rudimentorum Theologiæ.* Venet. 1543. 8vo.

Eruditorium Confessorum, Paris. 1517. 8vo. Venet. 1543. 8vo. Lugd. Bat. 1640.

Sermones 30. *de Tempore & Sanctis*, anno 1495. habiti, Italice, *Florentiæ* 1496. 4*to.* *Venet.* 1517, 1520. 4*to.* 1539. 8*vo.* Concio tertia in Indice Romano prohibetur.

Conciones Quadragesimales 48. anno 1496. habitæ, Italice, *Florentiæ* 1497. 4*to.* *Venet.* 1514, 1519. 4*to.* 1539, 1543. 8*vo.* Concio 12. in Indice Romano expurgari jubetur.

Conciones 29. *in Ruth & Michæam*, eodem anno habitæ, Italice, *Florentiæ* 1497. 4*to.* *Venet.* 1513, 1520. 4*to.* 1540. 8*vo.* Latine *Salmanticæ* 1556. 4*to.* Concionem tertiam damnavit Index Romanus. Concio 28. *Tractatus de arte bene moriendi* a nonnullis inscribitur.

Conciones 49. *in Ezechielem, & unicus in Psalm.* 7. anno 1497. habitæ, Italice, *Venet.* 1517, 1520. 4*to.* 1421. 8*vo.* Ex his Conciones 21. 32. & 40. in Italice Romano notantur.

Conciones 22. *in Exodum & Psalmos*, anno 1498. habitæ, Italice, *Florentiæ* 1498. 4*to.* *Venet.* 1520. 4*to.* 1540. 8*vo.* Istæ præ aliis omnibus concionibus ecclesiæ & aulæ Romanæ corruptelas exagitant; adeoque ex iis conciones 1, 2, 3, 6, 10, 12, & 20. in Indice Romano legi prohibentur.

Conciones 13. *per Adventum, & aliæ* 46. *per Quadragesimam, super arcam Noë.* Venet. 1436. 8vo. a Bernardino Stagnino de Tridino Latine editæ.

Conciones 23. *super Aggæum Prophetam & Psalmos*, anno 1494. habitæ, Italice, *Venet.* 1544. 8*vo.*

Conciones 47. *in Job, per Quadragesimam* anno 1495. habitæ, Italice, *Venet.* 1545. 8*vo.* Ex his concionem 14. Index Romanus expurgari jubet.

Epistolæ quædam Apologeticæ, Florentiæ anno 1497. scriptæ, Italice, *Florentiæ* 1497. 4*to.* *Venet.* 1537, 1548. 8*vo.*

Epistola ad quendam N. Fratrem, adversus sententiam excommunicationis contra se nuper injuste latam, Italice & Latine, *Florentiæ* 1497. 4*to.*

Sermones 40 *in Amos, & 20. in Zachariam Prophetam*, ab Hieronymi prædicantis (ut & reliqui fere omnes Sermones) ore excepti, & ab aliis Latine versi, *Venet.* 1514, 1519. 4*to.*

Sermo in vigilia nativitatis Domini, Italice, *Paris.* 1517. 8*vo.* *Ingolstad.* 1556. *Gratianopoli* 1669. 12*mo.*

Alia ejusdem argumenti, Italice, *Venet.* 1548. 8*vo.*

Sermones 25. *in Psalmum* 72. *Quam bonus Deus Israel*, anno 1493. habiti, Italice, *Venet.* 1528. 4*to.* 1544. 8*vo.*

Sermones quamplurimi in Psalmos, Italice, *Venet.* 1500. 4. vol. 4to. *ibid.* 1517. 4*to.*

De amore divino concio, in illud Thren. 1. *Ego vir videns.* Senis 1543. 8*vo.*

Sermones 19. *in primam epistolam S. Jo-*

(*a*) *Commentarii in Psalmos* 50, 70, 57. prodierunt *Tubing.* 1621. 12. Denuo *Lugd. Bat.* 1633. 12*mo.* una cum *Expositione in Orationem Dominicam.* vid. *Blunt.* in Censura Auctorum p. 346.

annis

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

annis, aliosque Scripturæ locos, Italice, *Venet.* 1556.

Oraculum seu prophetia de renovatione Ecclesiæ, Italice, *Venet.* 1560. 8vo.

Meditationes seu Conciones in Cantica & alia Scripturæ loca. Venet, 1556. 8vo.

Conciones breviculæ 9. in Threnos Jeremiæ. ibid.

Brevis Expositio in librum Esther. ibid.

Compendium totius Philosophiæ, tam naturalis, quam moralis, libris 15. *Venet.* 1542. 8vo. *Wittembergæ* 1596. 8vo.

Opus de divisione, ordine, & utilitate omnium Scientiarum, libris 4. Ex bis liber quartus de re poëtica agit.

Compendium Logices, libris 10. Prodierunt tria ista opuscula una cum Compendio Philosophiæ, *Venet.* 1542. 8vo.

Margarita Philosophica, seu *rationalis & moralis Philosophiæ Principia*, ab Orontio Finæo aucta & castigata. *Basil.* 1535. 4to.

Apologia, sive *Epistola 3. ad Alexandrum VI. papam*, anno 1497. datæ. Exstant apud Bzovium ad an. 1497. *Sermo prolixus Apologeticus* Florentiæ in festo Annunciationis habitus, *ibid.* ad an. 1495. §. 24.

De Veritate Prophetica libri seu Dialogi 9. qui in Indice Romano prohibentur, *Florentiæ* 1497. 4to. *Venet.* 1548. 8vo.

Compendium Revelationum. Prodiit *Paris.* 1496. 4to. & una cum vita Savonarolæ *Paris.* 1674. 8vo. tom. 1. p. 216.

Apologeticus Fratrum Congregationis S. Marci Florentiæ Ordinis Prædicatorum a seipso institutæ, adversus Alexandrum VI. papam. *Ibid.* tom. 2. p. 74. *Tolosæ* 1612. 12mo. antea excusus.

Sermo Apologeticus in illud Psalmi 7. Domine Deus meus in te speravi, Florentiæ anno 1497. in die Ascensionis Domini babibitus, Italice, *ibid.* p. 157.

Epistolæ plures, ibid. sparsim.

Epistolæ Spirituales & Asceticæ, quas in unum volumen collegit, ex Etrusca lingua Latine convertit, atque una cum Savonarolæ vita, *ibid.* tom. 2. mantissæ vice edendas curavit Jacobus Quetif. Ord. Prædicat.

Plura adhuc ab Hieronymo conscripta memorat Jo. Fr. Picus Comes Mirandulanus, in vita * ejus, viz. *Commentationes in Hexaemeron, & alia plura Geneseos loca; In partem Levitici; In Psalterium Davidicum; In Solomonis Cantica; In Hieremiæ Threnos; Interpretationem Evangeliorum imperfectam; Conclusiones perbreves in Decreta Pontificia; Admonitionem ad Sacerdotes & Clericos;* His accenset Bzovius, * *Librum de regimine Reipublicæ Florentinæ;* Ambrosius de Altamura, * *Libros de Cambiis, De Usuris, De Simonia, De defensione proximi, De furto notabili; & Commentaria in 7. Psalmos Pœnitentiales.* Ex bis forsan aliqua in lucem prodierunt; quorum editiones me plane fugiunt. Cæterum de Hieronymi vita; rebus gestis, supplicio, innocentia, doctrina, ac scriptis fusissime egit nuperus vitæ ejus editor, *Paris.* 1674. 2. tom. 8vo. seu Jacobus Quetif. seu quisquam alius is fuerit; vir certe minime indoctus, cui nos in texendo Hieronymi operum catalogo plurimum debemus.

* Cap. 13.

* Ad an. 1497. §. 19.

* Biblioth. Prædicat. p. 216.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

1480. H. W.

(a) MARSILIUS FICINUS, gente Italus, patria Florentinus, Ficini Chirurgici filius, natus est anno 1433. die 19. Octobr. Litteris excultus sumptu Laurentii Medicis Florentinorum principis, Lucam Gyminianensem, & Commodum præceptores habuit. Post decursa fœliciter litterarum stadia, cum in omni philosophiæ genere versatissimus, theologus ac medicus celeberrimus, Græce vero ac Latine peritissimus haberetur; summa apud Laurentium & Cosmum Medices gratia valuit; & ab iis honestis ædibus, sacerdotio, ecclesiæ cathedralis Florentinæ canonicatu, annuisque stipendiis donatus est. Tantorum Mecænatum favore otium nactus ad juvandam rem litterariam se accinxit; cumque alii Aristotelis volumina certatim verterent, ipse Platonis scripta Latine transferenda suscepit; Platonicam philosophiam ingenti studio excoluit, primusque omnium in occidente instauravit. *Platonicorum Princeps*, inquit Card. Bona, * *qui fere solus ex Platonicis inoffenso pede percurri potest.* Claruit anno 1480. Rei Philosophicæ nimium deditus, religionis & pietatis curam posthabuisse dicitur; donec Savonarolæ Florentiam advenientis eloquentiam admiratus, concionibus ejus audiendis animum adjecit; dumque flosculis rhetoricis inhiavit, pietatis igniculos recepit. Reliquam dein vitam religionis officiis impendit; & pro Savonarola eruditissimam apologiam scripsit. Obiit in villa Coregiana prope Florentiam anno 1499. in templo S. Mariæ sepultus. Statim post obitum Michaëli Mercato Miniatensi se visendum, prout vivus promiserat, obtulisse; quæque antea de animarum immortalitate dissenserat, expertum jam confirmasse, ex proborum (uti ipse ait) & eruditissimorum testium fide narrat Baronius ad an. 411. prope finem.

* Notitia Auth. lib. de Divin. Psalmod. præmissa.

OPERA.

De Religione Christiana, & fidei pietate liber, ad Laurentium Medicem. *Paris.* 1559.

(a) Conf. Jo. Georgii Schelhornii Amœnitates Litterarias vol. 1. p. 19. seq.

8vo. cum

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

8vo. cum notis Ludov. Crocii, *Bremæ* 1617. 8vo. (*a*)

De immortalitate animarum ac æterna fœlicitate libri 18. *Theologiæ Platonicæ*, ad eundem. (*b*)

In Epistolas S. Pauli Commentarius, & *Ascensus in tertium cælum ad Paulum intelligendum.* Quicquid vero tituli opus istud in fronte gerat, non nisi epistolam ad Romanos explicatam dat.

Conciones habitæ ad Fratres, viz. *De quinque panibus. De duobus Discipulis euntibus ad Emmaus. In illud, Si consurrexistis. De Passione Domini. De laboribus & ærumnis D. Pauli. De stella Magorum. De Cantico Simeonis ac vera fidelium pace. De creatione rerum.*

De vita libri 3. ad Laurentium Medicem, quorum primus agit de studiosorum sanitate tuenda, secundus de vita producenda, tertius de vita cœlitus comparanda. *Venet.* 1584. 4to.

Apologia, in qua de medicina, astrologia, vita mundi, & de Magis Christum salutantibus agitur. *Venet.* 1498.

Quod necessaria sit ad vitam securitas, tranquillitasque animi.

Antidotus Epidimiarum, tutelam bonæ valetudinis continens, a Ficino Italice conscripta, ab Hieronymo Riccio Latine versa.

Epistolarum libri 12. in quibus varii tractatus habentur, viz. *Dialogus inter Deum & animam. De divino furore. De Felicitate. Oratio ad Deum Theologica. Quæstiones* 5. *de Mente. Compendium Platonicæ Theologiæ. Dialogus inter Paulum & Animam, quod ad Deum non ascendatur sine Deo, Exhortatio ad bellum contra Barbaros. De Officiis. Oratio de laudibus Philosophiæ. Oratio de laudibus Medicinæ. De Philosophia Platonica. De Vita Platonis Philosophi. Apologia de moribus Platonis. Disputatio contra judicia Astrologorum. De institutione Principis. Oratio Christiani gregis ad Pastorem Sixtum IV. Pontificem. Oraculum Alfonsi Regii ad Ferdinandum Regem. Orphica comparatio Solis ad Deum atque declaratio idearum. Philosophica principii institutio. De Christianæ legis divinitate. De Platonicorum contemplationibus. Oratio de Charitate habita ad Populum. De adoratione Divinæ virtutis. Apologia de voluptate. Excerpta ex Proclo in Rempublicam Platonis. Apologia in librum suum de Sole & Lumine. Oratio ad Carolum Gallorum Regem. De providentia, vaticiniis, remediisque malorum.* Prodierunt Ficini Epistolæ seorsim *Norimbergæ* 1497. 4to. *Venet.* 1495. fol.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

De Sole liber allegoricus & anagogicus. Venet. 1498.

De Lumine liber. ibid.

De Voluptate liber.

Dionysii Areopagitæ translatio cum suis argumentis.

In Platonem Epitomæ seu Argumenta, Commentaria, Collectanea, & Annotationes.

In Plotini libros 54. *in sex Enneadas distributos Argumenta*, quibus totam ejus philosophiam summatim complectitur.

Expositio in Theophrastum de sensu, phantasia, & intellectu.

Mercurii Trismegisti Pœmander, & Asclepius, Latine versi.

Athenagoræ Atheniensis de Resurrectione Excerpta.

Jamblichus de Mysteriis Ægyptiorum, Chaldæorum, atque Assyriorum.

Procli in Alcibiadem Platonicum de anima ac dæmone Excerpta.

Proclus de sacrificio, & Magia. Venet. 1497.

Porphyrius de Occasionibus, sive *causis ad intelligibilia nos ducentibus.*

Ex Porphyrii lib. 4. *de Abstinentia Excerpta.*

Ex Psello de Dæmonibus.

Alcinous de doctrina Platonis. Venet. 1497.

Speusippus de definitionibus Platonis.

Xenocratis de Morte libri 2.

Synesius de somniis.

Pythagoræ aurea verba & symbola.

Prodierunt Marsilii Ficini opera, *Venet.* 1516. *Basil.* 1561. 1576. 2. tom. fol. *Paris.* 1641. 2. tom. fol. *Excerpta ex variis Authoribus*, Venet. 1497. fol. *Versio Operum Platonis*, Venet. 1491. Lugd. 1590. Francofurt. 1602. *Versio Operum Plotini*, Basil. 1580. Scripta ejus paucula, adhuc inedita, enumerat Michaël Pocciancius Catal. Scriptor. Florentin. p. 123.

WERNERUS ROLLWINCK DE LAER, patria Westphalus, ex oppidulo diœceseos Monasteriensis oriundus, ordinis Carthusianorum monachus in cœnobio S. Barbaræ Coloniensi. Claruit anno 1480. Obiit anno 1502. ætatis suæ 77. conversionis 55. 1480. H. W.

OPERA.

Fasciculus Temporum, omnia antiquorum chronica complectens, per sex ætates digestus, ab orbe condito ad sua usque tempora. Triplicem operis istius editionem dedit Wernerus. Prima in an. 1470. desiit. (*c*)

(*a*) Conf. *Fabr.* deveritate Christianæ Relig. c. 30. p. 540. qui memorat Italicam versionem ab auctore ipso adornatam *Florent* 1568. 8vo. (*b*) Prodierunt *Florent.* 1482. fol. (*c*) Nulla hujusmodi editio exstare videtur. Prima enim hujus operis editio usque ad an. 1474 pertingit, & prodiit primom sine auctoris nomine sub titulo *Chronici Chronicorum* Lubecæ 1475. Ad calc. subjicitur *Calendarium* seu *Martyrologium* a Wernero compositum. Vid. quæ habent *Oudin.* tom. 3. p. 2739. Exemplum impressum *Venet.* 1485. memorat Tho. Hearn. in Guil. Neubrigens. Hist. p. 940.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. Exemplar ejus MS. penes Vossium* extitit. Secunda ad annum 1474. pertigit: & exinde appendix seu continuatio Joannis Linturii, Hostensis in Voitlandia pastoris, initium sumit, & usque ad annum 1514. progreditur. Prodiit editio ista *Lovanii* 1476. Tertia editio ad Hydruntum a Turcis expugnatum, sive annum 1480. deducitur; & *Augustæ* 1481. prodiit, (*a*) atque una cum Linturii appendice habetur inter Scriptores Germanicos Pistorii *Francofurt.* 1584. tom. 2. p. 580.

* De Hist. Lat. lib. 3. c. 6.

De Westphaliæ situ & laudibus, *& Westphalorum seu antiquorum Saxonum moribus*, &c. liber, ab Orthuino Gratio editus—1514. recusus *Colon.* 1602. 8vo. (*b*)

Paradisus Conscientiæ, *& Quæstiones* 12. *pro S. Theologiæ studiosis*. Colon 1475. 4to.

De Sacramento Eucharistiæ, *& fructu Missarum.* Colon. 1535.

Sermo prolixus de S. Benedicto, typis impressus ante annum 1494. teste Trithemio: quo vero anno aut loco, me latet.

Alia plura conscripsit Wernerus, viz. *Calendarium ac Martyrologium*, *Librum de origine Frisonum*, *Opus grande super omnes Epistolas S. Pauli*, *Libros 7. de Vita S. Pauli*. *Librum de regimine principum*, &c. quorum Indiculum satis longum, ab ipso Wernero acceptum, exhibet Trithemius lib. de Viris Illustr. Germaniæ.

1480. R. G. JOANNES GERBRANDUS de LEYDIS, patria Batavus, domo Leidensis, ord. Carmelitarum in cœnobio Harlemensi Prior, claruit anno 1480. inter suos consenuit, & anno 1504. diem extremum clausit. Scripsit varia quibus nomen suum ab interitu vindicavit. *Chronicon Hollandiæ Comitum & Episcoporum Ultrajectensium*, in 32. libros partitum, atque ad ann. 1480. diductum. Dictum opus e tenebris produxit, & inter alios rerum Belgicarum scriptores, edidit Fr. Sweertius, *Francof.* 1620. fol. *Chronicon Egmundanum*, sive *Annales regalium Abbatum Egmundensium*. Istud ex duobus MSS. exemplaribus inter se collatis descriptum, & notis suis uberioribus illustratum edidit Antonius Matthæus Leidensis, cui etiam aliorum nonnulla subjunxit, *Lugd. Bat.* 1692. 4to. *Historiam sui Ordinis* decem libris contexuit, quæ MS. apud Cl. Miræum delituit. *Sermones de tempore*; *de Sanctis*; *Quadragesimales*; *de Passione Domini*, & alia opuscula theologica, nullibi quod sciam comparentia, memorat Simlerus: vide etiam Possevin. Apparat. Sacr. & Sweertii Athen. Belg.

MATTHIAS PALMERIUS, gente Italus, civitate Pisanus, Simlero tamen Vincentinus, claruit anno 1481. Matthæi Palmerii Florentini Chronicon continuavit ab anno 1449. (quo desiit iste) usque ad annum 1481. Prodiit sæpius ista *Continuatio*, Matthæi Chronico subnecti solita. Latine etiam vertit, satis infœliciter quidem, Aristeæ Historiam de 72. Interpretibus. *Versio* typis excusa est *Basil.* 1536. 1551. (*c*) Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1481. H. W.

JOANNES TRITHEMIUS, sive *Trittenhemius*, natione Germanus, in vico cognomine ad Mosellam fluvium non longe a Treviris natus an. 1462. die 1. Februarii, parentibus quidem honestis, mediocris tamen fortunæ, Joannis de Monte & Elizabethæ de Longovico filius. In academiis Trevirensi & Heidelbergensi bonis litteris institutus, anno ætatis suæ 22. die Purificationis B. Virginis, ordinis Benedictini monachus in S. Martini cœnobio Spanheimensi factus est. Juvenis adhuc & novitius tantam sibi apud sodales rara eruditione & pietate eximia auctoritatem conciliavit; philosophus, mathematicus, poëta, historicus & theologus insignis; ut altero conversionis suæ anno Christi 1483. communi monachorum suffragio abbas eligeretur. Hanc provinciam non sine summa laude per 22. annos administravit; cum Nicolai Remitii prioris (uti vocant) sui, aliorumque quorundam monachorum (quos *Cynonotorum* nomine in epistolis suis passim traducit) factione diu multumque vexatus, eo quod Philippi principis Palatini partes adversus Hassonum Comitem tueretur, monasterio suo exivit 1. April. 1505. & apud Joachimum Marchionem Brandeburgensem, Coloniæ Agrippinæ tunc agentem, aliquantisper substitit, quocum etiam in Marchiam Brandeburgensem profectus est, ubique ab eo clementer & perquam honorifice exceptus. Post interstitium 18. mensium, vigente adhuc monachorum factione, regimini Spanheimensi renunciavit, & Laurentii Herbipolensis antistitis litteris evocatus, cœnobio S. Jacobi Majoris in suburbano Herbipolensi Octob. 15. 1506. præfectus est: ubi otio abundans, & ditioris turbulentiorisque monasterii curis vacuus, totum deinceps ad litteras prosequendas animum appulit, usque ab obitum, qui ipsi contigit Decembr. 13. an. 1518. vel ut alii, 1519. (*d*) ætat an. 57. Homo quidem impense eruditus, quique inter sui sæculi doctrina claros paucos habuit æquales, vix ullum superiorem. Nec vulgares modo trivit semitas, sed & intima 1483. H. W.

(*a*) Et Belgice *Ultrajecti* 1480. (*b*) Edidit primum Auctor ipse 4to. sine anni nota, teste Leibnitio, qui recudi fecit tom. 3. Collect. de Scriptor. rerum Brunsvicens. (*c*) Prodiit primum in Bibliis Latinis *Rom.* 1472. *Noremb.* 1475. fol. *Paris.* 1511 4to. Deinde seorsim *Colon.* 1578 8vo. Conf. *Fabr* Bibl. Gr. L. 3. c. 12. §. 2. vol. 3. p. 317. & Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 170. (*d*) 1516. notante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 452.

recon-

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Orationes in annuo Abbatum Bursfeldensis Congregationis conventu habitæ.

Epistolarum ad familiares liber.

Modus & forma celebrandi Capitulum Provinciale in Provincia Moguntina.

De visitatione Monachorum liber.

Constitutiones Provincialium Capitulorum per provinciam Moguntinam & diœcesin Bambergensem celebratorum.

De Miraculis B. Mariæ Virginis in Ecclesia nova prope Dittelbach, Franciæ Orientalis oppidum, libri 2.

De Miraculis in Urticeto juxta Heilbrunnam, Wurtzburgensis diœceseos oppidum, ad Invocationem B. Virginis factis, libri 3.

Opera omnia a Chronico Monasterii S. Jacobi inclusive recensita collegit atque evulgavit Joannes Busæus *Moguntiæ* 1604. fol.

Antipalus maleficiorum libris 4.

Curiositas Regia, seu Quæstiones 8. theologicæ a Maximiliano Imp. propositæ, & a Trithemio solutæ *Oppenheimii* 1515. *Francof.* 1550. 8vo. *Duaci* 1621. 8vo. (*a*)

De laudibus Ordinis Fratrum Carmelitarum. Florentiæ 1593. 4to. Lugduni 1639. (*b*)

De laudibus S. Annæ, matris B. Mariæ Virginis. (*c*)

Cursus Horarum, Officiique divini pro festo S. Annæ, & S. Joachim.

Orationes & Sequentiæ variæ in honorem Christi & Sanctorum.

Catalogus Græcorum Codicum in Bibliotheca Trithemiana Spanheimensi.

Opera proxime enumerata ab *Antipalo maleficiorum* inclusive simul edidit titulo *Paralipomenon Trithemii* idem Busæus *Moguntiæ* 1605. 8vo. *Colon.* 1624. 8vo.

Vita S. Maximini archiepiscopi Trevirensis. Habetur apud Surium die 16. Novembris (*d*)

Vita S. Maximi episcopi Moguntini, exstat *ibid.* die 18. Novembr.

Epistola ad Petrum Abbatem Auerbachiensem, antea inedita, habetur apud Lambecium Comment. de Bibl. Vindob. tom. 3. Append p. 342.

Polygraphiæ libri 6. ad Maximilianum Cæsarem, quibus infinitos scribendi, animique nostri arcana quavis fere lingua tute enunciandi modos miranda subtilitate accurate explicat. Prodierunt una cum clave suo — 1518. fol. *Colon.* 1571. 8vo. (*e*)

Steganographia, seu de ratione occulte scribendi. Prodiit cum Clave suo *Francof.* 1606. *4to. magnum* (uti ipse vocat) & *nimis arduum opus*, quod octo libris absolvere aggressus est. Duos priores jam an. 1505. ad finem perduxerat, reliquos diutius suppressit, rationes vero cur ita fecerit, ipse nobis enarrat, Lib. 2. Epist. 43. p. 303. Librum istum multi aperte damnant, & magiæ accusant. Alii illum scriptis propugnarunt, & in his Jo. Caramuel Lobkovitz, qui Vindicias Steganographiæ Trithemianæ edidit *Colon.* 1635. *4to.* & illustrissimus princeps, Augustus Brunsvicensium dux, qui in Systemate suo Cryptographiæ (quod sub ficto Gustavi Seleni nomine *Luneburgæ* 1624. fol. evulgavit) opus istud ab omni suspicionis magicæ labe purgare nititur.

Tractatus de Providentia Dei. (*f*) Altorfii 1611. 8vo.

Historia Belli Bavarici anno 1504. *gesti* (*g*) exstat in Collectione Scriptorum German. Freheriana tom. 3. p. 97.

Tractatus Chymicus. Prodiit — 1611.8vo.(*h*) *Argentinæ* 1613. 8vo. *Liber de Veneficis*, Germanice excusus *Ingolstad.* 1555. *4to.*

Alia quamplurima Trithemii opera, nondum typis impressa, longo satis agmine recenset Jos. Simlerus Biblioth. Tigur. p. 421. & Hieronymus Ghilinus in Theatro virorum litteratorum, p. 13. De libris vero propriis, quo tempore, qua occasione scriptis ad annum usque 1506. exeuntem, deque iis, quæ deinceps scribere meditatus erat, accurate agit ipse Trithemius Epistol. lib. 2. ep. 50.

1483. R. G. JOANNES TRITHEMIUS, natione Germanus, patria Mosellanus, ord. Benedict. cœnobii Spanheimensis primo, dein Herbipolensis abbas, claruit an. 1483. Scripsit *Annales Hirsaugienses, historiam Franciæ & Germaniæ, gesta Imperatorum, Regum, Principum, & illustrium virorum, tomis duobus complectentes*: Opus secundis curis auctum, ac ad annum 1513. productum, a viris doctis diu exoptatum nunc primum integrum prodiit, ex MS. codice bibliothecæ Sangallensis, qui ex ipso αὐτογράφῳ nunc flammis absumpto fideliter descriptus est, cura istius ædis monachorum, & typis ejusdem monasterii 1690. fol. Huic operi lucubrationum suarum indicem subnotavit auctor, ex quarum numero habentur ineditæ quæ sequuntur. *Vita S. Irminæ Virginis Dagoberti R. filiæ*, abbatissæ Trevirensis:

(*a*) Ex his Quæstio 5ta & 6ta prodiernnt *Ingolstad.* 1616. ita etiam in Malleo Maleficarum. (*b*) Hoc opus dividitur in 2. libr. Liber 1mus exstat etiam *Colon.* 1614. & in Alegrii Paradiso Carmelitici decoris. Uterque *Florentia* 1593. & inter Jo. Bapt. Mantuani Opp tom. 4. p. 250. seq. *Antverp.* 1570. (*c*) Prodiit *Lips.* 1494. 4to. & addita *Legenda S. Annæ* 1512. 4to. (*d*) *Vita Maximini Trevirensis* non reperitur ap Surium die 18 Nov. sed die 29. Maii a Lupo Servato scripta. (*e*) Et 1571. Deinde cum libello *de* 7. *Secundeis sive Intelligentiis* &c. *Argentorat.* 1600. (*f*) Octava est Quæstionum Theologicarum Trithemio a Maximiliano propositarum. (*g*) Excerptum est ex Chronico Cœnobii Hirsaugiensis. (*h*) Item 1595. cum Riplæi Axiomatibus Philosoph. Habetur MS. constans 18 capitibus inter Libros Is. Vossii in Bibl Leydensi. Ejusdem *vita S. Rabani Mauri* exstat in Act. Sanct. tom. 1. Febr. 4. *Nepiacħus*, seu *libellus de studiis & scriptis propriis* in tom. 2. Corporis Historici med. ævi, a Georg. Eccardo edit. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 455. seq.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. virensis: *Laudes S. Andreæ Apostoli; S. Josephi Nutricii Domini; S. Benedicti Abbatis; Monologion* hominis devoti ad animam suam; *Laudes Vitæ Monasticæ; laudes & utilitates studii & lectionis scripturæ sacræ; Quæstiones in Evangelium S. Joannis; Quæstiones in Psalmos; de miseria Prælatorum claustralium*, lib. 2. *Naturalium Quæstionum*, lib. 20. *Itinerarium vitæ suæ*, ad Jacobum Trithemium fratrem suum, lib. 2. *contra peculium Monialium, de computo Ecclesiastico*: Hæc ex suo indice sumpta; his jungatur *Rhabani Mauri Vita*, & ex Moguntia in Saxoniam *translatio*, præter *Rosaria*, *Precationes*, & *Officia Ecclesiastica*, quæ brevitatis causa prætarimus: nec tamen pigebit celebriores operum quorundam editiones in prima parte prætermissas in lectoris φιλοβιβλω gratiam, supplementi vice hic denum adnotare: *de Luminaribus Germaniæ* opus cum additionibus Jac. Wimphelingii prodiit *Mogunt.* 1494. *Laudes Ordinis Carmelitarum*, lib. 2. *Colon.* 1643. 8vo. cum Aub. Miræo, & Joan. de Carthagena. *Contra maleficos, & omnes artes & superstitiones ab Ecclesia prohibitas* libellus prodiit *Ingolst.* 1555. 4to. *Steganographia*, opus in Indd. Romanis prohibitum, *Darmstad.* 1621. 4to. *Veterum Sophorum sigilla & imaginationes Magicæ*, ex MS. Trithemii erutæ. — 1612. 8vo.

1483. H. W. (a) AUGUSTINUS PATRICIUS, alius ab Augustino Patricio Senensi de quo supra, primo sub Innocentio VIII. ceremoniarum magister, dein ab an. 1483. episcopus Poientinus. Scripsit ad Bartholomæum Paganuccium *Vitam Fabiani Bencii Politianensis* S. Canonum professoris, *Descriptionem adventus Frederici III. Imp. ad Paulum Papam II.* Hæc duo opuscula primus eruit, & in lucem dedit Joan. Mabillonius Musæi Ital. tom. 1. part. 2. p. 251. qui & aliud ejusdem Augustini opus *de Ritibus Ecclesiæ Romanæ* penes se habere testatur, quod in Collectione Ritualium Romanorum a se propediem in lucem edenda publici juris se facturum pollicetur.

1483. H. W. JACOBUS GRUYTRODIUS, natione Germanus, ordinis Carthusiani monachus; & cœnobii SS. Apostolorum prope Leodium prior. Vir *in divinis Scripturis*, inquit Trithemius, *studiosus & eruditus, vita & conversatione devotus, ingenio præstans, & dulcis eloquio.* Claruit anno 1483. Obiit anno 1492. prid. Id. Februarias. Scripsit *Speculum Quintuplex, Prælatorum, Subditorum, Sacerdotum, Secularium hominum, & Senum*: quod Dionysio Carthusiano falso inscriptum prodiit. Multa alia Gruytrodii opuscula enumerat Trithemius de Scriptor. Eccl. p. 179. plura adhuc Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 316.

JACOBUS GRUYTRODIUS, 1460. R. G.
Carthusianus vulgo dictus, istius ordinis in cœnobio SS. Apostolorum juxta Leodium prior, claruit anno 1460. qua de causa eum ad annum 1483. depulerit H. Whartonus non video, cum eum ex hac vita anno 1472. migrasse, Friderico III. imperium, Sixto IV. ecclesiam moderante, diserte narrant Jo. Trithemius, * & Fr. Sweertius: † Varia condidit opuscula, quibus veram pietatem & vitæ sanctimoniam colere studuit & propagare, e quibus non nulla sub ipsis artis typographicæ primordiis prelo egressa nobis sunt minime prætereunda, tametsi nec locum, nec annum impressionis indicare possumus. *Quodlibetum statuum humanorum*, ut de *Papa* & ejus *Curia*, *de statu Secularium, Regum ac Nobilium, Judicum, Divitum, Mercatorum; de arte curandi vitia: de erroribus modernorum Christianorum: de abusionibus Clericorum.* Prodierunt & hæc opuscula, *Divini amoris Pharetra: Jesu Christi ad animum fidelem Alloquia: Jesu Christi & Peccatoris Colloquium*, Colon. 1577. 12mo. De hoc auctore, & scriptis ejus consulatur Fl. Illyricus Catal. Test. Verit. col. 1905, 1906.

* De Scriptor. Eccl. p. 150.
† Athen. Belg. pag. 365.

FELIX FABRI, natione Germanus, 1483. R. G.
patria Tigurinus, ex nobili Schmidiorum familia oriundus, ord. S. Dominic. monachus, cœnobii Ulmensis lector & prædicator, claruit anno 1483. Bernardum Breitenbachium ecclesiæ Moguntinæ decanum iter in Terram Sanctam hoc anno aggressum comitatus, Hierosolymam, montem Sinai, aliosque orientalis plagæ locos visitavit, & proximo anno reversus *Historiam itineris*, sive *peregrinationis suæ Hierosolym.* scriptis mandavit: (b) utrum hæc sit diversa ab Historia ista quæ sub Breitenbachii nomine edita est, *Mogunt.* 1486. *Spiræ* 1490. 1502. fol. an idem prorsus opus junctis utriusque laboribus concinnatum, incertus sum; hoc certissime constat Felicem nostrum in rebus historicis describendis stilum exercuisse, & *Historiam Suevorum* contexuisse, a Goldasto editam inter Suevicarum Rerum Scriptores, *Francof.* 1605. 4to.

SIGISMUNDUS GOSSENPROT 1483. R. G.

(a) Vid. Augustinum Patricium de quo supra. (b) Prodiit Germanice a Jac. Eysengrenio 1560. *Peregrinationem* aliam ineditam, ipsius Fabri manu exaratam, fuisse apud Heinzelium, Patricium Augustanum notat Goldastus teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 411. Ejusdem *Historia Suevica* exstat inter Scriptores Rerum Suevicarum *Francof.* 1605. teste *Oudin.* tom. 3. p. 2734. vid. etiam *Quetif.* tom. 1. p. 871.

vel

Sæc. XV. ab anno MCCCC. vel GROSSENBROT, natione Germanus, cœnobii SS. Udalrici & Afræ apud Auguſtanos monachus, eaque furſan de cauſa *Religioſi* cognomen vulgo ſortitus, claruit anno 1483. Scripſit *de rebus Auguſtanis Eccleſiaſticis Chronicon*. MS. extabat in bibliotheca Wolf. Lazii, inde ni fallor deſcriptum in lucem protulit, & tom. 3. German. Script. edidit Joan. Piſtorius, *Francof.* 1607. fol. In iſto opere concinnando Udalricum quendam commonachum adjutorem habuiſſe ex Geſnero refert Cl. Gerh. Voſſius. *

* Hiſt. Lat. lib. 3. c. 6. p. 571.

1484. H. W. INNOCENTIUS VIII. *Joannes Baptiſta Cibo* antea appellatus, patria Genuenſis, origine tamen Græcus, Aaronis proregis Neapolitani filius, in Alfonſi & Ferdinandi regum Neapolitanorum, & Philippi Calandrini, cardinalis Bononienſis, contubernio educatus; a Paulo II. pontifice epiſcopus primum Savonenſis, mox Melitenſis, dein Datarius, ac demum an. 1473. presbyter cardinalis titulo S. Balbinæ conſtitutus. Anno 1484. pontifex Romanus electus eſt die 29. Auguſti, coronatus die 12. Septembris. Anno 1485. Venetos a Sixto deceſſore anathematizatos abſolvit & in eccleſiam recepit. Anno 1487. atque iterum 1489. Ferdinando Neapolis regi, tributum a Sixto pontifici relaxatum eccleſiæ reddere recuſanti, anathema incuſſit, regno deponi juſſit, ſubditorumque obſequii vinculum abrogavit. Anno 1491. Norwegis, ut ſine vino ſacram ſynaxin celebrare poſſent, indulſit. Obiit ſexagenarius anno 1492. die 25. Julii. Exſtat *Epiſtola ad Henricum VII. Angliæ Regem de Clericis in ſæculare forum non trahendis*. Concil. tom. 13. p. 1467. *Epiſtolæ & Conſtitutiones* 8. apud Bzovium ad an. 1484. &c. *plures* in Bullariis, aliiſque conſtitutionum pontif. collectionibus; *nonnulle* inter Angeli Politiani epiſtolas. *Epiſtolarum volumen*, MS. in biblioth. Cæſarea. *Regulæ*, MSS. in bibliotheca Cœleſtinorum Avenionenſium. (*a*)

1484. H. W. JOANNES PICUS, Mirandulæ & Concordiæ princeps, *Phœnix* dictus, natione Italus, patria Mirandulanus, Joannis Franciſci Pici Comitis Mirandulani & Juliæ filius, natus eſt anno 1463. puer adhuc, ſummis animi corporiſque dotibus ad miraculum uſque ornatus, dum ſub ferula ageret non infimum inter poëtas & oratores locum obtinuit. Decimo quarto ætatis anno, juris pontificii diſcendi cauſa Bononiam ſe contulit. Id cum biennio deguſtaſſet, decretalium ſqualorem atque nugas exoſus, juvenis ad majora natus, altiora meditari cœpit; & rerum abditiſſimarum ſpeculationi, ac philoſophiæ tum humanæ tum divinæ ſtudio ſe totum dedit. Perluſtratis igitur primariis Galliæ & Italiæ academiis, eruditiſſimos utriuſque philoſophiæ profeſſores ubivis conquiſivit; philoſophorum fere omnium ſcripta pervolvit, remque ſuam tam indefeſſo animi ſtudio agebat; ut theologus ſimul ac philoſophus omnibus numeris abſolutus, imberbis adhuc juvenis haberetur. Quod ad molliores vero litteras attinet, is ſane erat, qui ſermonis elegantia, facetiis, & gratia, eloquentiæ viribus, diſputandi ſubtilitate, & diffuſa linguarum ſcientia omnibus ſui ſæculi viris palmam præripuit. Accuratæ enim linguarum Græcæ & Latinæ notitiæ Hebræam, Chaldaicam, & Arabicam adjecerat dialectos, Italiæ antea ne fama quidem auditas. Claruit anno 1484. Septennio in academiis perviſendis exacto, gloriæ ac famæ cupidus Romam perrexit: ubi publice diſputandas propoſuit nongentas quæſtiones de rebus dialecticis, metaphyſicis, & mathematicis, ex reconditis Latinorum & Græcorum ſcriniis, perobſcura Hebræorum Cabala, & abditiſſimis veterum philoſophorum myſteriis petitas. Quæſtiones iſtas in ſcholis & compitis ubique locorum per Europam totam affigi curavit, ſe itineris inſuper impenſas omnibus eruditis Romam diſputandi ergo advolantibus ſoluturum pollicitus. Tanti certaminis & triumphi gloriam Mirandulano abſtulit maleferiatorum quorundam invidia; qui univerſa theologiæ ac philoſophiæ myſteria juveni patere, & in vulgus diſceptari ægre ferentes, quæſtiones ejus ſtrophis primum ac cuniculis aggreſſi ſunt: mox tredecim ex iis ſeligentes erroris & hæreſeos accuſarunt. Mirandulanus edita ſtatim apologia, quæſtionum veritatem propugnavit, & adverſariorum calumnias diluit. Innocentius tamen papa, neſcio quo livore ductus, libelli quæſtionum lectione interdixit, ſpemque omnem diſputationis penitus ſuſtulit. Provectior ætate factus Mirandulanus ingentem illum diſputandi pruritum odio habere cœpit: & miſſo philoſophiæ, artiumque externarum cultu, caſtiori theologiæ totus incubuit; ſacros codices diligenter pervolvit; verſiones Latinam & Græcam cum Hebraicis fontibus ſedulo contulit; Chriſtianæ religionis veritatem adverſus Judæos & Muhammedanos tutandam

(*a*) *Bulla adverſus hæreſin maleficarum* habetur in Malleo Maleficarum. *Breve ad Ludovicum de Amboiſia* ap. Baluz. Miſc. tom. 7. p. 358. *Privilegium Congregationis Gallicanæ Canonicorum Regularium S. Rufi*, in Gabrielis Pennotti Hiſtoria Canonicorum c. 56. teſte *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 104. *Bullæ* 6. *cum indulgentia contribuentibus ad bellum contra infideles conceſſa* apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 617-635. *Epiſtola ad Academiam Pariſienſem* ap. *Dacher* Spicil. tom. 6. p. 171. Edit. nov. tom. 1. p. 801. *Bullæ* 7. ap. *Rymer.* Fœder. tom. 12. p. 294-341. & p. 541.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. suscepit; præsertim vero impiam non minus quam ineptam astrologorum gentem aggressus funditus debellavit. Anno 1491. deposito principatus Mirandulani & Concordiensis regimine, maximam thesauri partem in pauperes distribuit; & in peramœnam agri Ferrariensis villam secedens, Deo & musis solus vacavit, pietate & effusa in egenos charitate non minus illustris, quam doctrina olim conspicuus. Quin & paulo ante mortem tanto Christi & religionis amore exarsit, ut reliquas opes pauperibus elargiri, & solo crucifixo munitus, nudatis pedibus orbem peragrare, & per urbes, per oppida, per vicos Christianam fidem prædicare in animo haberet. Obiit Florentiæ (ubi Marsilii Ficini, & Angeli Politiani consuetudine delectatus, moram agere solebat) gravissima febri correptus, 15. Cal. Decemb. anno 1494. ætatis suæ 32. in templo S. Marci sepultus in habitu fratrum Prædicatorum, quem suscepturum pridem voverat, & induerat. Vir plane portentosi ingenii, & pro ætate eruditionis laude nulli secundus. Audiamus epitaphium tumulo ejus inscriptum.

Joannes jacet hic Mirandula; cætera norunt
Et Tagus, & Ganges, forsan & Antipodes.

Indoles plane divina, (inquit Erasmus *) *& ingenium ad omnia factum: sed hujus quoque dictionem nonnihil vitiavit linguarum ac philosophiæ atque etiam theologiæ cura.*

* Ciceronian.

OPERA.

Heptaplus, seu in Hexameron libri 7.

Quæstiones 900. *Romæ ad disputandum propositæ.* Romæ 1486. fol. Norimbergæ 1532. Colon. 1619. 8vo. (a)

Apologia adversus Quæstionum suarum calumniatores.

De ente & uno Opus.

De Hominis dignitate. (b)

Regulæ seu Præcepta 12. ad Christianæ vitæ institutionem.

Commentarius in Psalmum 15. Conserva me Domine.

De Christi regno, & vanitate hujus mundi.

Expositio in Orationem Dominicam.

Epistolarum aurearum & familiarium liber, a Christophoro Cellario cum notis editus *Jenæ* 1682. 8vo.

In Apologiam Disputationum libri 12.

In Platonis Convivium libri 3.

Elegia ad Florentiam, in laudem Hieronymi Benivenii. (c)

Prodierunt omnia Pici opera *Venet.* 1498. *Argentinæ* 1504. *Basil.* 1573. (d) *Mirandulæ* 1596. *Basil.* 1601. fol. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Alia Pici scripta enumerat Joannes Fr. Picus, Comes Mirandulanus, nepos atque hæres ejus, in vita illius, viz. *Librum de veritate translationis Hieronymi adversus Hebræorum calumnias. Defensionem* 70. *Interpretum, quantum ad Psalmos attinet, adversus eosdem. Libellum de vera temporum supputatione. Commentaria in Novum Testamentum. Opus adversus septem Ecclesiæ hostes*, (sc. Atheos, Ethnicos, Judæos, Muhammedanos, Christianos hæreticos, Christianos impios at orthodoxos, Christianos impios simul & hæreticos.) *Libros* 12. *adversus divinatricem Astrologiam. Ptolomæi Centiloquii versionem & refutationem. Opera contra omnes Hæreticos, De curatione morborum, De concordia Platonis & Aristotelis, Poemata Latina & Hetrusca lingua*, &c. quæ nondum in lucem prodierunt.

PETRUS BRUTUS, natione Italus, patria Venetus, episcopus Catharensis, claruit anno 1485. Hebraicæ linguæ peritiam assequutus, contra Judæos calamum strinxit: fidem Christianam ex S. Scripturis luculenter exposuit, & labefactatis adversariorum argumentis feliciter propugnavit: Exstat *pro fide Christiana* adversus Judæos opus celeberrimum senatui Vicentino nuncupatum, *Victoria pro Christianis* dictum. Prodiit *Vincentiæ* 1489. fol. 1485. R. G.

CAROLUS FERNANDUS, seu *Phernandus*, gente Belga, civitate Brugensis, ab ipsis quidem vitæ primordiis cœcus, haud vulgariter tamen doctus; orator, philosophus, poëta, & concionator insignis: publicus humaniorum litterarum in academia Parisiensi professor. Claruit anno 1486. Postea cucullum induit, & in Vincentiano apud Cœnomannos cœnobio quod Casalinum dicitur, monachis Benedictinis se adjunxit. Obiit anno 1496. 1486. H. W.

SCRIPTA.

De animi tranquillitate libri 2.

De immaculata B. Virginis Conceptione libri 2. adversus Vincentium de Castro Novo Ord. Prædicat.

Collationum Monasticarum libri 4.

Speculum Disciplinæ Monasticæ.

De observatione Regulæ Benedictinæ.

Prodierunt opuscula ista quinque typis Badianis impressa, priora tria *Paris.* 1512. quartum *ibid.* 1515. quintum 1516.

(a) Ex his *Conclusiones Cabalisticæ* 71. illustratæ ab Arch-Angelo de Burgo Novo. prodierunt *Basil.* 1603. 8vo. De 76. libris Cabalisticis quibus usus est Picus, vid. *Fabr.* Pseudepigraphum Vet. Testam. tom 1. p. 1155. Et *Jac. Gaffarelli* Catal. horum librorum præmiss. Wolfii Bibl Hebr. tom. 1. (b) Prodiit *Basil.* 1537. 8vo. (c) Exstat in *Gruteri* deliciis Poetarum Italorum tom. 2. p. 101. Ibid. p. 339. habetur ejusdem *Elegia Deprecatoria ad Deum.* (d) Primum 1557.

Præter

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Præter ista scripsisse dicitur Fernandus *Epistolarum libros 2. Orationem & Epigrammatum libros 3. Laudes Ordinis Carmelitarum, Odarum in laudem Christi libros 4. Elegias de contemptu mundi, Orationem de S. Catharina, & Orationem de Conceptione ad Carthusianos:* quæ MSS. adhuc delitescunt.

1486. R. G. PHILIPPUS CALLIMACHUS EXPERIENS, natione Italus, patria Florentinus, oppido Sangeminiano oriundus, claruit anno 1486. Romæ sub Piu II. P. inter alius viros doctos, honeste & cum laude vixit. Paulo autem II. ad pontificatum evecto conjurationis suspectus Roma pulsus est, & ad Casimirum Poloniæ R. perfugiens, ab eo amice fuit exceptus, liberisque ejus præceptor datus, ad maxima regni negotia post admotus, & secretarii officio honestatus, nec prius aula quam vita exiit. Obiit Cracoviæ 4. Cal. Novembr. anno 1496. Scripsit *Historiam de rebus gestis Attilæ Hunnorum R.* seorsim editam *Hagenoæ* 1513. (*a*) & cum Bonfinio *de reb. Hungar.* recusam, *Francof.* 1581. fol. (*b*) *De rebus gestis Uladislai Poloniæ R.* separatim *August. Vind.* 1519. 4to. & inter *Hungar. rer. scriptores*, Francof. 1600. fol. *c.* *De clade Varnensi*, a Lunicero editum, *Chron. Turcic.* tom. 2. *Francof.* 1578. fol. (*d*) *Oratio* sive *Consilium de bello suscipiendo contra Turcas*, Isleb. 1603. *Historia de iis quæ a Venetis tentata sunt ad movendos Persas & Tartaros contra Turcas.* Opus istud, cum superiore, & Callimachi Vita a Jo. M. Bruto adornata, prodiit inter *Persic. rer. script.* Franc. 1601. fol. (*e*) Unica ejus *Epistola ad Ang. Politianum* inter Politiani epistolas reperitur.

1488. H. W. ÆLIUS ANTONIUS NEBRISSENSIS, vernacula lingua *de Lebrixa* dictus, natione Hispanus, ex cognomine oppido in æstuariis Bœtis fluvii situ oriundus, natus est anno 1444. Joannis Martinez de Cala, & Catharinæ de Xarana filius. Postquam in patria grammatices & dialectices elementa hauserat; Salmanticam missus, Apollonium in mathematicis, Paschalem de Aranda in physicis, Petrum Oxomensem in ethicis quinquennio audivit. Anno 1463. in Italiam profectus, cunctas fere academias lustravit; insigniores artium professores frequentavit; & uberrimum theologiæ, juris utriusque, medicinæ, linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ notitiam consecutus est. Anno 1473. ab Alphonso Funseca, episcopo Hispalensi, in patriam revocatus, primus omnium humaniorum litterarum scientiam postliminio intulit Hispaniæ; quæ mille circiter annis Vandalorum & Arabum armis oppressa Latinæ linguæ splendore & elegantia caruerat, Antonius in episcopi familiam allectus, ludum litterarium Hispali aperuit, & triennio rexit. Anno circiter 1476, pust patroni sui obitum, Salmanticam se contulit; & duplici stipendio honestatus, duas cathedras (quod nemini antea contigit) grammaticæ alteram, alteram poëticæ, regendas suscepit. In hoc stadio litterario, barbariei, qua tot sæculis squaluerant Hispanorum ingenia, expugnandæ totus incubuit; duram sane provinciam nactus. Morosæ enim scholasticorum genti una cum sermonis vitiis inoleverat & vitiorum amor. Acriter illi adversus Antonium decertarunt, rerum novarum dicam illi inscripserunt, & tantum non hæreseos accusarunt. Isti scilicet erant, quos Antonio, antiquas sermonis sordes repurganti, victoriæ erat instar, persuadere, ut sanari vellent. Claruit anno 1488. quo liberali stipendio invitatus, in Joannis Stunicæ, summi Alcantarensis militiæ præfecti, familiam transiit: ubi otium opportunum nactus, dictionarium suum, aliaque ac grammaticam illustrandam facientia scripta confecit. Primario interim professure Salmanticensi e vivis sublato, Antonius defuncto suffectus est, & Salmanticam repetiit. Anno 1504. a Ferdinando rege, cui summo in honore fuit, in aulam accersitus est; ut rerum ab ipso gestarum historiam scripto consignaret. Anno circiter 1508. egregiam Ximenio cardinali trilinguem Bibliorum editionem molienti operam præstitit. Anno 1513. nescio qua ignominia ab ingratis academicis affectus, Salmantica recessit, & in Ximenii clientelam se dedit. Ab eo lauto stipendio donatus, & primus academiæ Complutensis professur factus, ibi loci rem litterariam scriptis & prælectionibus pro virili auxit. Obiit Compluti, apoplexia extinctus, die 2. Julii, anno 1522. ætatis suæ 77. *Magnus Hispaniæ Aristarchus; præclarus Orator, multæ & variæ lectionis, cælestis nec non ingenii & eminentis doctrinæ vir, Romanæ togæ gloria:* uti illum vocat Alphonsus Matamorus; * qui tamen alibi † agnoscit Historiam, quam de gestis a Ferdinando rege conscripsit, Antonium tenui ac dejecto quidem stylo, parumque diligenter prosecutum esse.

* Apologetic.

† Lib. de eruditis Hispaniæ viris & Academiis.

OPERA.

Paraphrasis in Sedulii Poëma de miraculis Christi. Prodiit *Compluti* 1524. (*f*) 4to.

(*a*) Primum sine anno & loco, atque inde *Hagenoæ* 1531. 4to. *Basil.* 1541. 8vo. (*b*) Denuo *Hanov.* 1606. & *Colon.* 1690. (*c*) Item *Cracoviæ* 1582. 4to. Et ad calc. Martini Cromeri Hist. Polonicæ. *Colon.* 1589. (*d*) Et *Basil.* 1556. *Orationem de Contributione Cleri ad bellum contra Turcas* edit. *Cracoviæ* 1584. 4to. & opuscula quædam inedita memorat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 892. Conf. etiam *Oudin.* tom. 3. p. 2686. (*e*) Item *Hagenoæ* 1533. & *Isleb.* 1603. (*f*) Et *Basil.* 1541. 8vo. cum Juvenco.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Annotationes in Hymnos & Psychomachiam Aurelii Prudentii. Lucronii 1512. 4to. Antverp. 1540. 8vo. Hanov. 1613. 8vo.

Quinquagena locorum S. Scripturæ non vulgariter enarratorum, sive Critica Responsio ad totidem Quæstiones Biblicas. *Basil.* 1543. 8vo. *Paris.* 1520. 4to. *Antverp.* 1600. 8vo. & inter Criticos Sacros *Londini* 1660. tom. 13. p. 1165. *Duas alias Quinquagenas* scripserat Antonius: Verum istas extorsit, & æternis tenebris damnavit fidei inquisitorum injuria.

Scholia in Segmenta ex Epistolis SS. Pauli, Jacobi, Petri, & Joannis, nec non & Prophetis, quæ in re divina leguntur per anni circulum. Granatæ 1545.

Annotationes in Orationes, quæ in universali Ecclesia decantantur per totum annum. editæ sunt alicubi 1549.

Expositio in Hymnos in Ecclesia decantatos. Prodiit una cum duobus præcedentibus operibus *Granatæ* 1541. 4to.

Homiliæ diversorum Authorum in Evangelia, quæ diebus Dominicis leguntur, ex collatione variorum exemplarium castigatæ, & addita expositione illustratæ. *Ibid.* & *Granatæ* 1549.

Acta Sanctorum, seu Vitæ non nullæ, olim descriptæ, cum additionibus marginalibus. *Lucronii* 1527.

Homiliæ 3. *de vinea spirituali nostræ mentis & sapientiæ.* Habentur inter Orthodoxogr. p. 1934.

De rebus a Ferdinando & Elizabetha Hispaniarum Regibus usque ad annum 1509. gestis Historiarum Decades 2. quibus præmittitur *Geographica* quædam *Hispaniarum descriptio.* Sunt qui Historiam istam a Ferdinando quodam Pulgare Hispanice compositam esse volunt, & Antonio non nisi versionis Latinæ gloriam relinquunt. Utut sit, interierunt hodie prioris decadis tres postremi libri, posterioris pars quarti & sex sequentes. Quod superest, prodiit *Granatæ* 1545. fol. *Francofurt.* 1579. fol. & Hispaniæ Illustr. tom. 1. p. 786.

De Bello Navarrensi, a Ferdinando rege contra Joannem Navarræ regem anno 1512. gesto Historiarum libri 2. Prodierunt ubique ad calcem præcedentis Historiæ.

Lexicon Juris Civilis coutra quosdam insignes Accursii errores. *Antverp.* 1527. 8vo. *Lugduni* 1537. *Paris.* 1594. *Venet.* 1606. 8vo. (a)

Lexicon artis Medicamentariæ. Compluti 1518.

Dictionarium quadruplex, viz. Latino-Hispanicum, & Hispanico-Latinum. Nominum propriorum, & Latino-Hispanico-Theologicum. *Compluti* 1532. fol. *Antverp.* 1572. *Granatæ* 1554. 1585. *Antiquariæ* 1600. *Hispali* 1612. *Lugduni* 1655. (b)

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Introductiones in Latinam Grammaticam, seu Commentariorum de sermone Latino libri 5. *Barcinone* 1523. fol. *Compluti* 1524. *Lugduni* 1541. *Antiquariæ* 1601. 8vo.

Repetitio seu Prælectio de vi & potestate litterarum. *Salmanticæ* 1507.

Repetitio de Accentu Latino. Hispali 1513. 4to.

Lexicon seu *Vocabularium parvum*, in quo reperire est vocabula scholasticis maxime necessaria. *Barcinone* 1523. fol.

Repetitiones 3. viz. *De Mensuris*, *De Ponderibus*, & *De Numeris.* Prodierunt simul *Compluti* 1529.

De Digitorum supputatione. Granatæ 1535.

Introductorium in Cosmographiæ libros. Paris. — 4to.

Collationes Antiquitatum. Hispali editæ.

Ecphrases in Virgilii Opera. Granatæ 1546. 4to.

Annotationes in Auli Persii Satyras. Lucronii 1529. 8vo. (c)

De profectione Regum ad Compostellam Carmen.

Salutationes aliquæ ad patriam metricæ.

Epithalamium in nuptiis Alphonsi & Elizabethæ, Lusitaniæ Principum.

Vafre dicta Philosophorum carminibus Latinis reddita.

Prodierunt simul Poëmata ista *Granatæ* 1534. 4to. & cum notis *Antiquariæ* 1577.

Alia quædam Nebrissensis opera, philologica fere aut grammatica, recenset Nicolaus Antonius Biblioth. Hispan. tom. 1. p. 107. quæ & typis nondum impressa sunt, & ad hunc locum minus spectant.

AURELIUS BRANDOLINUS, 1488. H. W.

Lippus cognomento dictus, patria Florentinus, theologus disertus, musicæ & rhetoricæ peritissimus, poëta vero consummatissimus, adeo promptus & facilis in pangendis versibus, ut quicquid dicturus erat, versus vel invito excideret. Claruit anno 1488. A Matthia Corvino rege in Hungariam accitus, rhetoricam Budæ & Strigonii per plures annos docuit. In Italiam redux, ordini Eremitarum Augustiniano nomen dedit, in monasterio Florentino habitum indutus; & sacris demum ordinibus initiatus, inter clarissimos sæculi sui concionatores nomen tulit. Obiit Romæ, peste correptus, anno 1498.

SCRIPTA.

Paradoxa Christiana libris 2. (d)

De ratione scribendi libri 3. Colon. 1573. 8vo.

(a) Item 1549. & *Venet.* denuo 1612. (b) Denuo *Lugd.* 1683. (c) Et *Paris.* 1527. 8vo. (d) Prodiit *Rom.* 1531. & *Colon.* 1573.

De

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *De humanæ vitæ conditione & toleranda corporis ægritudine Dialogus* ad Matthiam Corvinum Hungariæ regem. (*a*)

Prodierunt simul tria ista opera *Basil.* 1498. 1543.

Carmina de morte Platinæ. Habentur in calce operum Platinæ.

Nondum tenebris exierunt, *Historia omnes Vet. Testamenti elegantiore stylo reddita*, *Historiæ Sanctorum multæ*, *Utrumque Testamentum metro enarratum*, *Commentaria in Epistolas S. Pauli*, & *Orationes plurimæ*: quæ Brandolinus scripsisse dicitur.

1488. H. W. PETRUS SCHOTTUS, gente Germanus, patria Argentoratensis, anno circiter 1459. præclaris parentibus natus. A Joanne Mullero Grammatica primisque litterarum elementis imbutus, Lutetiam una cum præceptore suo se contulit; ubi plures annos moratus nil in omni scientiarum genere intentatum reliquit. Postquam ibi maximam nominis sui famam apud eruditos omnes excitasset, & baccalaureatus gradum tulisset: patriam repetiit. Salutatis obiter amicis, Bononiam se contulit; & poëticæ, rhetoricæ, ac Græcarum litterarum studio se dedit, in his præceptorem nactus Antonium Britoniensem. Jus vero canonicum pariter ac civile inprimis coluit; & utriusque doctoratum meruit. Claruit anno 1488. In patriam redux, ecclesiæ S. Petri canonicus constitutus fuit. Obiit medio ætatis cursu fatis immaturis abreptus anno 1491. ætatis suæ 31. teste Trithemio.* Exstant *Vitæ SS. Joannum Baptistæ, Evangelistæ, & Chrysostomi*, carmine elegiaco; & *Laudes Joannis Gersonis* metro itidem descriptæ: item *Epistolæ aliquot*, & *Quæstiones variæ de rebus ad conscientiam pertinentibus.* Argentinæ 1498.

*De Script. p. 190.

1489. H. W. ARNOLDUS BOSTIUS, seu *Boschus*, natione Germanus, ordinis Carmelitani monachus in monasterio Gandavensi, claruit anno 1489. Trithemio, Hermolao Barbaro, Gaguino, aliisque reipublicæ litterariæ primoribus admodum familiaris. Obiit *Gandavi* prid. Non. April. anno 1499. Exstant *Libri* 2. *de viris illustribus Ordinis Carthusiani*, Coloo 1609. 8vo. Cætera illius scripta recenset Trithemius de Script. Eccl. p. 204. & in his *Librum tertium de illustribus Ordinis Carmelitani Viris*, quem *Mechliniæ* MS. asservari prodit Miræus Auctuar. cap. 494. Certe penes Baleum olim fuit; nec non alius ejusdem auctoris *De Patronatu Mariæ.* (*b*)

HENRICUS BEBELIUS, natione Germanus, Justingæ in Suevia natus, infimæ quidem sortis parentibus, honestis tamen. Vir omni melioris litteraturæ genere apprime instructus; quique politioris doctrinæ studium & Latinæ linguæ eloquentiam Germaniæ inter primus intulit. Poëticen vero maxime excoluit, tam uberem carminis venam nactus, ut a Maximiliano Cæsare laurea poëtica donaretur. Claruit anno 1489. In Tubingensem academiam anno 1497. evocatus, poëtas, historicos atque oratores priscos publice explicandos suscepit. Obiit post annum 1506. (*c*) Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1489. H. W.

SCRIPTA.

Facetiarum libri 3. in quibus non nulla pietati & honestis auribus injuria notari possunt. *Argentinæ* 1603. 8vo. & cum aliorum facetiis *Francofurt.* 1590. 8vo.

Oratio ad Maximilianum I. Cæsarem de ejus & Germaniæ laudibus. Exstat inter Scriptores rerum Germanicarum a Schardio editos tom. 1. p. 95.

Demonstratio Germanos esse αὐτόχθονας. ibid. p. 105.

Apologia pro defensione Imperatorum contra Leonardum Justinianum & alios, qui nomen Imperatorum extenuant, ejusque coronationem rident. ibid. p. 109.

Tractatus, quod Imperator Christianorum jure Christianissimus sit dicendus. ibid. p. 116.

De laude, antiquitate, imperio, victoriis, rebusque gestis veterum Germanorum. ibid. p. 117.

Epitome laudum Suevorum, & Ulrici principis Wirtemburgici. ibid. p. 135.

Apophthegmata aliquot Imperatorum Romanorum, per Æneam Sylvium & Bebelium nostrum consignata, prodierunt inter alia quædam collectanea *Francofurt.* 1602. fol. p. 175.

Ecloga triumphalis de victoria Maximiliani Imp. contra Bohemos. ibid. p. 251.

Ars condendorum Carminum, & Racemationes in carmine observandæ. Tubingæ 1515.

Institutio puerorum, ibid.

Triumphus Veneris, ibid.

Commentarius de Epistolis conscribendis.

De abusione linguæ Latinæ apud Germanos, & de proprietatibus ejusdem liber.

Vocabularium optimarum dictionum.

De Magistratibus Romanorum.

De nominibus artificum, & morborum corporis humani Græcis ac Latinis.

De nominibus Sanctorum cum eorum interpretatione.

Quarundam Quæstionum expositiones.

(*a*) Prodiit *Viennæ* 1541. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 743. (*b*) Habetur MS. Colon. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 365. qui memorat ejusdem *contra Vincentium Novo-Castrensem pro Conceptione immaculata; De 4. novissimis; Epistolas*, & *Carmina.* (*c*) Nempe an. 1514. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 1. p. 491.

De

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *De pagis Suevorum & Neccaro fluvio.*
Apologia cum Commentariis.
Retractationes.
Instructio bene scribendi.
De nominibus officiorum apud Principes.
De accentibus Hebraicis. Opuscula omnia a Commentario de Conscribendis Epistolis inclusive enumerata, uno volumine impressa sunt *Argentinæ* 1513.

De Proditione Ducis Mediolanensis, *De mendaciis quorundam Historicorum*, atque alia quædam, quæ ex Simlero peti possunt.

1489. H. W. GAUFRIDUS BOUSARDUS, natione Gallus, nobili apud Cænomannos loco ortus, anno 1456. in collegium Navarrense receptus, philosophiam & humaniores artes excoluit. Earundem scientiam haud vulgarem consecutus, cathedræ philosophicæ apud Navarrenses præfectus est. Anno 1478. studiis theologicis, abdicata philosophiæ cura, se totum dedit; atque anno 1489. quo demum claruit, doctoratus insignia suscepit. Anno circiter 1510. Romam profectus, & Roma Bononiam, coram Julio II. pontifice de nomine Jesu concionem habuit. Anno 1511. synodo Pisanæ adfuit; & concilii jussu Cajetani librum de Auctoritate Papæ & Concilii, Parisios secum retulit, ut responsionem a theologis Gallis procudi obtineret. Eodem anno academiæ Parisiensis cancellarius, & paulo post theologorum decanus creatus est. Anno 1518. cancellariatum Parisiensem Auximensi apud Cænomannos ecclesia permutavit. Obiit Cænomannis anno 1520. ætatis suæ 81. in templo S. Vincentii sepultus.

SCRIPTA.

Opus de Continentia Sacerdotum sub hac quæstione: Ut Papa possit dispensare cum Sacerdote ut uxorem ducat? Prodiit *Paris.* 1505. 8vo.

De divinissimo Missæ Sacrificio compendiosa & brevis Expositio. Paris. 1511. 1520. 4to.

Nova & fructuosa Interpretatio in 7. Psalmos Pœnitentiales. Paris. 1519. 8vo.

Oratio pia & prolixa ad Christum, qua omnia vitæ suæ gesta enarrat. Præfigitur Interpretationi in Psalmos Pœnitentiales; & habetur etiam apud Launonium Hist. Gymnas. Navarr. part. 2. p. 627.

1489. H. W. DONATUS BOSSIUS, gente Italus, patria Mediolanensis, natus anno 1436. Claruit anno 1489. Scripsit *Chronicon*, seu *Conditionum & mutationum humanarum Historiam* ab initio mundi ad sua usque tempora; item *Chronicon de Episcopis & Archiepiscopis Mediolanensibus* ad annum usque 1489. Prodiit utrumque simul Chronicon *Mediolani* 1492. fol. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

ANTONIUS GISLANDIUS, natione Italus, Javeno Lombardiæ oppido natus, ord. Præd. monachus, & per provinciam Taurinensem hæreticæ pravitatis inquisitor, claruit anno 1489. Scripsit *Resolutiones dubiorum Evangeliorum*, opus in duos tomos distributum, quorum prior seorsim prodiit *Lugd.* 1510. 8vo. uterque conjunctim *ibid.* 1542. 8vo. *Venet.* 1574. 4to. In hoc opere evangelia quadruplici sensu exponit, & decem millia quæstionum solvit. Ab hoc haud diversum arbitror *Opus aureum super Evangelia totius anni, secundum usum Romanæ Curiæ & Ordinis Fr. Præd.* impressum *Venet.* 1598. 1606. 4to. (a) 1489. R. G.

MARCUS ANTONIUS COCCIUS SABELLICUS, natione Italus, patria Æquicolensis, seu ut alii habent, ad vicum Varronis in via Valeria natus, patrem habuit fabrum ferrarium, bonis litteris excultus, ludem litterarium primum apud Tiburtinos aperuit: dein altiora meditatus Romam transiit; & in Pomponii Læti amicitiam ac sodalitium receptus uberiorem eloquentiæ Latinæ scientiam hausit: & solenni pompa in Quirinali monte, laurea coronatus, Sabellici nomen tulit. Claruit anno 1490. Roma digressus, Utini prope Aquileiam nobiles pueros litteris instituit; mox vero duplicato stipendio a Vicentinis evocatus, ut juventuti urbanæ præesset, illuc se transtulit. Augescente indies doctrinæ fama, a senatu Veneto accitus est, ut reipublicæ res gestas litteris mandaret, & liberales artes publice edoceret; trecentorum aureorum salario donatus, & a cardinale Bessarione Bibliothecæ ab ipso apud S. Marcum fundatæ præfectus. Obiit septuagenarius anno 1506. 14. Cal. Maias, lue Gallica confectus, quam ex impuri scorti amore delirus senex contraxerat. *Vir natura facundus, nec artis expers*, inquit Erasmus, * *quique non infeliciter rhetoricatur interdum: in historia sat splendide versatus, sed in hac tantum, quæ sinon dicendi genus desiderat.* 1490. H. W.

* Ciceroni. an. p. 174.

OPERA.

Rapsodia Historiarum ab orbe condito usque ad annum 1504. *Enneades* 11. Binæ enim priores editiones—1470. fol. *Venet.* 1498. ultimam Sabellici manum non subierunt.

De rebus gestis Venetorum ab urbe condita ad annum circiter 1487. Historiarum libri 33. *Venet.* 1487. fol.

Exemplorum libri 10. Prodierunt seorsim *Basil.* 1533. 8vo.

(a) Conf. *Quetif.* tom. 2. p. 13. De editionibus conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 331.

Sec. XV. ab anno MCCCC.

De Aquileiæ antiquitate libri 6. (a)
De Venetæ urbis situ libri 3.
De Venetis magistratibus liber.
De Officio Scribæ Dialogus. (b)
De Prætoris Officio liber.
De Latinæ linguæ reparatione Dialogus.
Epistolarum familiarium libri 12.
Orationes 12.
Poemata varia.

Prodierunt omnia Sabellici opera hactenus recensita *Basil.* 1560. tom. 4. fol. omnia ab exemplorum libris exclusive enumerata *Venet.* 1505.

Annotationes in Horatium, Basil. 1580. *in Suetonium*, Venet. 1490. fol. Parif. 1610. *in Plinium*, Francofurt. 1602. 8vo. Venet. 1508. *in Livium*, ibid. & Parif. 1573. *Oratio in Livium de laudibus Historiæ*, ibid. *Annotationes in Valerium Maximum*, *Lucanum*, *Papinium*, *Catullum*, *Ciceronem*, & *Valerium Flaccum*, a Badio una cum annotationibus in Plinium, Livium, & Suetonium impressæ sunt simul *Parisiis* fol.

1490. H. W. PONTICUS VIRUNNIUS, seu *Virunnius*, natione Italus, patria Tarvisinus, (c) claruit anno 1490. quo circiter tempore in gratiam Badoeræ, clarissimæ Venetorum familiæ, quæ ex Britannis originem duxerat, sex priores Galfridi Monumetensis de rebus Anglicis Historiæ libros, resectis fabulosis, in epitomen redegit. Prodiit ista *Epitome*, qua a Bruti tempore ad Arturum regem, annum vero Christi 528. res Britannicæ libris 6. enarrantur, *Augustæ* 1534. 8vo. *Londini* 1585. 8vo. & inter Rerum Britannicarum Scriptores ab Hieronymo Commelino editos *Lugd.* 1587. fol. p. 93. (d) Scripsit adhuc Ponticus *Commentaria* in Virgilium, Ovidii Metamorphosin, Statii Achilleida, (e) Claudianum, & Joannis Sacrobosci Sphæram; *De obscuris auctorum locis & corruptis nominibus libros* 3. *De miseria litterarum libros* 2. *Elegiarum & Epigrammatum librum*; ut *Versiones* Græcorum aliquot scriptorum Latinas, aliaque *Opuscula* a Simlero p. 585. enumerata taceam.

1490. H. W. BONIFACIUS SIMONETA, gente Italus, civitate Mediolanensis, ortu nobilis, Joannis Simonetæ historici patruus, ordinis Cistercienfis monachus, ac demum abbas monasterii S. Stephani de Cornu in regione Placentina. Claruit anno 1490. Scripsit ad Carolum VIII. Galliæ regem, *Commentarios de Persecutionibus Christianis*, & *Pontificum historia* a S. Petro usque ad Innocentium VIII. Commentarios hosce continuo narrationis filo non contexuit; sed nova plane methodo epistolarum libris 6. comprehendit. His orationes nonnullæ inseruntur; singulisque epistolis, numero 279. anatomica, medica, geographica, astronomica, ac mathematica admisceri solent. Prodiit opus istud *Mediolani* 1492. & Hieronymi Emseri cura *Basil.* 1509.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

1490. H. W. PETRUS APOLLONIUS COLLATIUS, presbyter Novarienfis, claruit, ex Vossii* sententia, (quæ quidem potior videtur) circa annum 1490. a Bignæo vero, Miræo, aliisque ad septimi sæculi finem refertur. Eundem esse conjicit Vossius cum Apollonio Collatio, Fastorum conditore, quem inter auctores vergentis istius sæculi recenset Cæsar Scaliger; † & *frigidiusculum fuisse Poetam, & cum discedit ab elegiaco, etiam infelicem*, prodit. Scripsit Apollonius noster carmine heroico *Libros* 4. *de Excidio Hierosolymorum* a Tito expugnatorum. Prodierunt isti, cura Joannis Gagnæi *Lutetiæ* 1516. emendatiores studio Adriani Vander-Burchii *Antverpiæ* ex officina Christophori Plantini, in Appendice Poëtarum Christianorum Bignæana. p. 731. & in Bibliotheca Patrum tom. 12. (f) Exstat enim MS. penes reverend. patrem* Mabillonium (quod inter alia a Cl. Magliabecchio dono acceperat) Apollonii nostri *Carmen Heroicum de Davide & Golia* ad Laurentium Medicem, ex quo hoc ipsum tempore floruisse luce clarius est.

* De Hist. Lat. lib. 3. part. 2. c. 10.
† Poëtic. l. 6.
* Iter. Ital. p. 194.

1490. R. G. PETRUS APOLLONIUS COLLATIUS, patria Florentinus, presbyter Novarienfis, claruit an. 1490. *Carmen* ejus *Heroicum de Davide & Golia*, cujus ex Mabillonio meminit H. Whartonus, uti & *Carmen Epicum*, *Christi Crucifixi ad Judæos querela* prænotatum, *Elegias* quasdam, *Epigrammata*, &c. nuper edidit Laz. Aug. Catta J. C. Novarienfis *Mediolan.* 1692. 8vo. (g) *Fastos* ejus laudat Vossius Hist. Pelag. lib. 2. part. 3. p. 245. & versus aliquot de *Nativitate gloriosæ Virginis* exinde profert, *ibid.*

1490. R. G. JOANNES CAROLUS, natione Italus, patria Florentinus, ord. Prædicat. in

(a) Habentur una cum ejusdem *Carmine*, in quo continetur urbis agrique Vicentini descriptio in Thesauro Antiq. Siciliæ Burmanniano tom. 6. part. 4. (b) Hæc tria opuscula, ut & ejusdem *Genethliacon*, & *Oraculum*, habentur *ibid.* tom 5. (c) Non Tarvisinus, sed Bellunensis, ut monet *Fabr.* Bibl. Eccles. in additionibus ad Trithem. p. 214. Vid. etiam Virunnii vitam ab Andrea Ubaldo scriptam *Bonon.* 1655. (d) Prodiit primum 1508. ad cujus editionis calcem leguntur, ex Rhegio Ligustico Ponticus Virunnius impensa & torcularibus suis 1508. 6. Cal. Aprilis. Prodiit etiam *Heidelb.* 1542. (e) Et Sylvas vid. *Fabr.* ubi supra. (f) Sed primum *Mediolan.* 1481. 4to. Deinde *Parif.* 1540. Conf. *Fabr.* Bibl. Lat. vol. 1. p. 724. (g) *Carmen de Davide & Golia* separatim recudi fecit Jo. Henr. Acker *Rudolstadii* 1714. 4to. Inter Epigrammata a Magliabecchio Mabillonio dono data exstabant *Epitaphia* Pauli II. & Sixti IV. in Cattæ editione frustra quærenda. Conf. *Fabr.* ubi supra, & vol. 3. p. 326.

 cœnobio S. Mariæ Novellæ monachus, claruit anno 1490. humanis excessit Cal. Febr. anno 1503. (*a*) ætatis 75. Vitas virorum aliquot illustrium, qui in illo conventu floruerunt, pio animi affectu, & pari eloquentia conscripsit, viz. Joannis Salernitani primi istius domus fundatoris, Aldobrandini Calvacanti episcop. Urbevetani, Simonis Santerelli archiep. Pisani, Angeli Acciaioli antistitis Florentini, Alexii Strozzæ, Guidonis Regiolani, & Joannis Dominici Ragusini card. (*b*) Opus Christoph. Landino Ang. Politiani præceptori nuncupatum exstat MS. in biblioth. S. Mariæ Novellæ apud Florentinos: inde ut arbitror singulas descripsit, & operi suo de Viris illustribus Prædicatorum sparsim inseruit Leander Albertus, quod prodüt *Bononiæ* 1517. fol. In eadem biblioth. servantur & alia ejus opera MSS. *Librum dierum Lucensium*, forma dialogi conceptum, & illorum temporum deplorationes continentem memorat Cl. Mabillon.* Tractatus *super Psalmos Pœnitentiales; Orationum & Concionum* volumen; *De dignitate Monasterii S. Mariæ Novellæ*; ac alia opera recensent Ant. Possevinus & Ambr. de Altamura, in Biblioth. Dominicana. (*c*)

* Iter. Ital. p. 162.

1490. R. G. MATTHÆUS BOSSUS, natione Italus, patria Veronensis, B. Augustini canonicus regularis in monasterio Fesulano, & ut quibusdam videtur ejusdem cœnobii abbas, claruit Ang. Politiano, & Pico Mirandulano æqualis, anno 1490. Laurentio Medices summo eruditorum virorum fautori fuit a sacris confessionibus, & Joanni filio ejus cardinali (qui postea papa renunciatus Leo X. dictus est) perquam dilectus: Hunc Sixtus papa IV. ad sacras Insubriæ & Liguriæ virgines ordinandas, reformandasque misit, & operæ pulchre navatæ præmium sacras ei infulas obtulit, verum dignitatem istam tranquillo otio posthabuit homo minime ambitiosus; & 75. ætatis anno salutis humanæ 1502. privatus obüt. Varia post se reliquit ingenii sui monumenta, diversis locis & temporibus edita. *Dialogus de veris & salutaribus animi gaudiis*, tribus libris distinctus prodüt *Bonon.* 1491. *De instituendo sapientia animo*, sive *de vero sapientiæ cultu*, lib. 8. *Bonon.* 1495. 4to. *De tolerandis adversis*, *dialogi duo*; *De gerendo Magistratu, justitiaque colenda*, opusculum; *De immoderato mulierum cultu cohortatio.* Opera hactenus numerata junctim prodierunt, *Argent.* 1509. 4to. *Orationes variæ*; *Epistolarum* libri tres, primus sub titulo *Recuperationum Fesulanarum* prodiit *Bonon.* 1483. (*d*) Secundus *Epistolas familiares* complexus typis excusus est *Mantuæ* 1498. fol. Tertius cum sermonibus quibusdam subjunctis, *Venet.* 1502. 4to. Opera omnia Julii Ambrosini ejusdem congregat. canonici cura collecta, recognita, & expolita prodierunt *Bononiæ* 1627. fol.

1400. R. G. CONRADUS SUMMENHART, natione Germanus, patria Suevus, domo Calviensis, S. Theologiæ professor, & scholæ Tubingensis, sub primordia ejus, ingens decus & ornamentum, claruit anno 1490. Natus anno 1465. denatus 1511. pestifera lue in monasterio de Schuteren extinctus. Exstat *Tractatus bipartitus, quod Deus homo fieri voluerit, quodque Messias in Lege & Prophetis promissus, non solum Homo, sed etiam Deus esse debuerit*, editus *Tubingæ* 1494. *De duodecim abusibus Monasticis*, oratio ad patres Benedictin. in capitulo Hirsaugiensi, *ibid.* 1498. *Septi-partitum opus de Contractibus pro foro Conscientiæ & Theologico.* Hagenoæ 1515. fol. Venet. 1580. fol. *De decimis defensivis.* Argent. 1490. fol. *In quatuor libros Sententiarum Conclusiones*, an editæ sint nondum comperi, præter Commentaria in universam Aristotelis Physicam *Basil.* 1517. edita; & id genus alia.

1490. R. G. JOANNES TUROCIUS, sive, de THWROCZ, patria Pannonius, claruit anno 1490. Opus historicum de rebus Hungaricis conscripsit ab Attila primo rege, usque ad coronationem Matthiæ Corvini, quæ anno 1464. contigit, nisi quod 40. annorum series ab anno 1342. ad annum 1382. *Joannis de Kikulleri* opera digesta sit; eam Historiæ suæ, habita temporis ratione, verbo tenus inseruit Turocius, & dicto Matthiæ R. dicavit. Prodüt *Chronicon* ex utriusque laboribus concinnatum, 3. libr. dispositum, *Augustæ* typis Erhardi Radholt anno 1488. inter *Hungaric. rer. Script.* a Jac. Bongarsio editos recusum *Francof.* 1600. fol.

1491. R. G. ALBERTUS BARO de BONSTETEN, natione Germanus, Maximiliano Imp. I. a sacris, & eremitarum in Helvetia decanus, claruit anno 1491. Litteris commisit *Vitam Nicolai Tolentini Ord. Eremit.* monachi, qui complures annos cibi expers vixisse creditur, eam edidit L. Surius ad 10. diem Septembr. Exstat & historia ejus labore concinnata, quam *Austriacam* inscripsit, & Carolo VIII. Galliæ R. nuncupavit, MS. in biblioth. Cæsarea Vindob. Hujus meminit eruditiss. Pet. Lambecius Com-

(*a*) Anno 1500. narrante *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 979. (*b*) Occurrit etiam in Act. Sanctorum 10. Junii. (*c*) De aliis ineditis vid. etiam *Quetif.* tom. 1. p. 899. (*d*) Recuperationes Fesulanæ prodierunt *Bonon.* 1483. *Venet.* 1502. Continent Epistolas 465. una cum 6. Sermonibus. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 1. p. 722. Vid. & *Oudin.* tom. 3. p. 2717.

men-

Sæc. XV. ab anno MCCCC. mentar. tom. 2. p. 4. eamque se editurum pollicitus est, sed morte præventus non præstitit: idem in rei litterariæ commodum in se suscepit digniss. ejus successor Dan. Nessellus edita sciagraphia, *Vindob.* 1692.

1492. H. W. ALEXANDER VI. *Rodericus*, sive, *Theodoricus Borgia* antea dictus, natione Hispanus, patria Valentinus, ex nobilissima Borgiarum familia oriundus, Callisti III. ex fratre nepos, a Callisto patruo ecclesiæ Romanæ cardinalis, archidiaconus, & vicecancellarius creatus, tandem episcopus Portuensis, & sacri collegii decanus evasit. Post Innocentii VIII. obitum anno 1492. pontifex Romanus electus est die 11. Augusti, coronatus die 26. id dignitatis mercatus, partim pecunia, partim opimis sacerdotiis, officiis, quin & sedis Romanæ fundis & castellis, inter primores cardinales distributis. In rebus ecclesiasticis nil memoratu dignum gessit: alia prorsus ille curæ habuit; ut divenditis passim, nulla juris, nulla pudoris ratione habita, dispensationibus pecuniam undequaque corraderet. Hinc Ludovico Galliæ regi anno 1498. potestatem fecit Joannam uxorem dimittendi, nullo alio nomine, quam quod sterilis & invenusta esset. Id vero inprimis egit, omnique cura molitus est, ut sæcularem principatum Cæsari Borgiæ, filio notho, per fas & nefas compararet, Petrique patrimonium in Borgiæ hæreditatem commutaret. Sane incœpto isti nec pater nec filius defuit. Iste conscripto paterna ope exercitu Flaminiæ & Umbriæ regulos civitatibus suis summa injuria ejecit: ille filium utriusque provinciæ ducem, & ecclesiasticæ ditionis principem auctoritate apostolica creavit. Verum sacrilegis ausis fata obstitere. Obiit enim Alexander anno 1503. die 18. Augusti, fatali pincernæ errore veneno extinctus, quod opulentioribus ipse aliquot cardinalibus, quorum divitiis inhiabat, ad cœnam vocatis propinandum paraverat. Mores ejus fœdissimos, immensam ambitionem, avaritiam turpissimam, detestandam sævitiam, nefandam libidinem, & incœstos cum Lucretia filia concubitus ubertim depingunt historici istius ævi, Guicciardinus,* Ciacconius, aliique; ut Brietium † aliosque e recentioribus taceam; adeo ut criminibus hisce illum eximere frustra laboret Bzovius. * Exstat *Bulla super Canonizatione Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis*, Concil. tom. 13. p. 1476. *Epistolæ & Constitutiones Ecclesiasticæ* 21. apud Bzovium ad an. 1493, &c. (a) plures in Collectione Romana, & Bullario Laërtii Cherubini. *Epistolæ aliquot ad Franciscum Ximenium Archiepiscopum Toletanum* in vita Ximenii. *Clypeum defensionis fidei S. Romanæ Ecclesiæ*, Argentorati 1497. editus. *Liber de Cardinalium excellentia & officio Vicecancellarii*, & *Glossa in Regulas Cancellariæ* ad Innocentium VIII. MSS. olim in biblioth. card. Sirleti.

*De rebus Ital. lib. 1. † Annal. ad an. 1492, 1495, 1503. * Annal. tom. 18.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

BERNARDUS DE CARAVAIAL, gente Hispanus, antiqua & nobili familia ex urbe Cazeres in provincia Extremaduræ prognatus; Asturicensis, Pacensis, Carthaginensis, ac Seguntinus episcopus, & Ferdinandi Hispaniæ regis ad Innocentium VIII. orator, demum cardinalis ab Alexandro VI. factus, claruit anno 1492. Anno 1511. cum Julius pontifex fidem cardinalibus olim datam de habendo concilio œcumenico turpissime violaret, Bernardus adjunctis sibi aliis quibusdam cardinalibus concilium generale Pisis habendum indixit, & Calendis Septembribus celebravit. Eapropter a Julio depositus dignitate cardinalitia excidit. A Leone X. restitutus, decani vices in sacro cardinalium collegio tulit, & episcopatum Tusculanum obtinuit, patriarchatu Hierosolymitano titulo tenus antea cohonestatus. Obiit Romæ in monasterio S. Crucis Hierosolymitanæ die 13. Decembris anno 1523. Exstat *Oratio ad Cardinales* anno 1492. habita de eligendo summo pontifice, *Romæ* 1492. excusa. Alia ejusdem commemorat Nicolaus Antonius Biblioth. Hispan. tom. 1. p. 168. viz. *Orationem ad Sixtum IV. & Cardinales in die Circumcisionis Dominicæ* anno 1484. *Homiliam in Exaltationem S. Crucis* coram Maximiliano Imp. Mechliniæ anno 1508. recitatam; *Sermonem ad Cardinales in commemoratione victoriæ Bazensis*; *Epistolam consolatoriam ad Ferdinandum Regem in obitu Serenissimi Principis Joannis*; *Orationem nomine Catholicorum Regum ad Alexandrum VI.* Singula ista opuscula edita in lucem esse fidem facit Antonius; sed nec locum nec tempus editionis indicat. 1492. H. W.

JOANNES de LAPIDE, natione Germanus, doctor theologiæ Parisiensis & ord. Carthus. monachus, claruit anno 1492. 1492. R. G.

(a) Item ap. Raynaldum tom. 19. p. 421. & ad an. 1501. n. 36, 37. &c. *Bulla de jure Lusitanorum & Hispanorum in novum orbem, & de ductu Meridiani utriusque regis jura dividentis*, occurrit in Leibnitii Cod Juris Gentium Diplomatico tom. 1. *Constitutio de baptismo Ruthenorum non iterando* ap. *Harduin.* Conc. tom. 9. p. 1546. Ediderat antea Odericus Raynaldus ex Sigismundo de Herberstein. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 688. *Epistolæ* 2. & *Bulla fundationis Academiæ Valentinæ* an. 1500 ap Aguirrium tom. 3. Conc. Hispan. p. 689. *Epistolæ* 6. ap. *Dacher.* Spicil. tom. 6. p. 485. Edit. nov. tom. 3. p. 633. *Bulla super Canonizatione Anselmi*, cum 8. aliis ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 640. seq. *Bulla* unica exstat MSS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* E. 5. n. 10. *Alexandri VI. pactum cum Carolo VIII* exhibuit Martene in Itinerarii Litterarii tom. 2. *Paris.* 1724. *Bullas* aliquot *Rymer.* Fœder. vol. 12. p. 563. ad finem. *Bullam* aliam tom. 13. p. 60.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. Tyrocinium litterarum in academia Parisiensi posuit, inde ad Basileensem se contulit, & posthabito ecclesiæ cathedralis canonicatu cucullum induit, domumque Carthusianam ingressus, vitam tranquillam & devotam degit. Scripsit *Resolutorium dubiorum circa celebrationem Missarum occurrentium.* Prodiit primo *Basileæ* 1492. 8vo. postea variis locis, & non uno titulo impressum. *Daventr.* 1493. *Lipsiæ* 1499. *Colon.* 1501. 1506. 4to. *Antverp.* 1511. 4to. *Venet.* 1516. *Constantiæ* 1596. 12mo. *Paris.* 1598. *Patav.* 1599. *De Ascensione Domini; De Conceptione immaculatæ Virginis*, utrumque inter Sermones Meffrethi editum. *De Qualitate & Officio Sacerdotis*, sive de iis quæ ad dignum sacerdotem exiguntur. Exstat MS. in bibl. Basileensi. *Summaria Passionis Domini, Sermones*, & alia opuscula memorat Possevinus, quæ utrum alicubi reperiantur incertum est. *Commentarii* in Aristotelem, & Gilb. Porretanum de Sex principiis prodierunt *Basileæ* typis Amerbachianis.

1492. R. G. HARTMANNUS SCHEDELIUS, natione Germanus, domo Norimbergensis, philosophiæ & medicinæ professor, claruit anno 1492. Inter ecclesiasticos scriptores locum meruit *Chronico* quod scripsit *Universali*, per sex ætates mundi distributo, & res ecclesiasticas non minus quam civilia negotia complectente. In hoc opere seriem pontificum, Cæsarum, regum, aliarumque rerum memorabilium ab initio mundi ad annum 1492. succincte descripsit; id in publicum emisit *Norimberg.* 1493. fol. ea de causa *Chronicon Norimbergense* vulgo dictum: idem opus recusum prodiit *Augusi. Vindel.* 1497. Commentarius de Sarmatia ex hoc Chronico, ut videtur, sumptus inter Polon. rerum Scriptores a Pistorio editos comparet *Basil.* 1582. fol. Edidit præterea consilium *de Peste*, & alia in *Medicina*, quæ non sunt hujus loci.

1494. H. W. HIERONYMUS DONATUS, patricius Venetus, claruit anno 1494. Cretæ insulæ aliquandiu præfectus, summisque in patria sua honoribus cumulatus, a republica Veneta ad Julium II. pontificem anno 1510. legatus pacem afflictæ civitati impetravit; ac paulo post Romæ diem supremum obiit, annos circiter 53. natus. Scripsit *Apologeticum ad Græcos de Principatu Romanæ sedis*, excusum *Romæ* (a) 1525. & in Apparatu ad Concilia Labbeano tom. 2. part. 2. p. 27. Græce tractatum istum, dum in Creta ageret, conscripsit, ac postea, dum quartum Romæ legationis munere fungeretur, Latinum fecit. Scripsit adhuc *Epistolas varias*; quarum aliquot habentur in secundo & quinto libro epistolarum Angeli Politiani. E Græco vero in Latinum sermonem convertit S. Dionysii Areopagitæ librum de Divinis Nominibus, & Epistolis; S. Joannis Damasceni tractatum de Immaculatis Mysteriis; & Alexandri Aphrodisæi opus de Anima. *Tractatus*, quem *de Processione Sp. S.* conscripsit; *Liber de Terræ motu Insulæ Cretæ; & Oratio ad Lusitaniæ Regem* nondum, quod scio, in lucem prodierunt: (b) cum tamen Philippus Donatus, Hieronymi nostri filius in epistola ad Clementem VII. nuncupatoria, Apologetico de principatu Romanæ sedis præfixa, scribat sese patris librum de Processione Spiritus S. adversus Græcos quinto antehac anno Leoni X. dicavisse. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

NICOLAUS BARIANUS, natione Italus, patria Placentinus, ordinis Augustini eremita monachus, theologiæ & juris pontificii consultissimus. Claruit an. 1494. Nata inter Augustinianos & Minoritas de præcedentiæ jure controversia, ipse gregalium suorum causam summa doctrina egit, & penes istos a jurisconsultis pronunciari obtinuit. Argumenta postmodum sua scripto commisit, & titulo *Causæ Vitalianæ de præcedentia Eremitarum & Minorum*, typis excudi fecit *Cremonæ* 1500. Scripsit etiam *Librum de Monte impietatis*, Cremonæ 1496. editum, & ad calcem libri de Montibus Pietatis Romanensibus, qui *Lipsiæ* prodiit anno 1670. & *Quadragesimale Quodlibeticum* 77. *Quæstionum Prædicabilium*, Bononiæ 1501. 4to. impressum. 1494. H. W.

ROBERTUS GAGUINUS, gente Belga, ex vico Callina in Artesiæ finibus ad Lisam fluvium oriundus. Ineunte adhuc ætate monasterium Niepense apud Morinos ingressus, ordini SS. Trinitatis de Redemptione Captivorum nomen dedit. Lutetiam dein studiorum ergo missus, in D. Mathurini cœnobio apud sodales suos moram egit; & utriusque juris lauream accepit; anno demum 1473. totius ordinis sui generalis factus. Claruit anno 1494. prudentiæ non minus, quam doctrinæ fama insignis, multas in Italia, Germania, ac Britannia pro Carolo VIII. & Ludovico XII. Galliæ regibus, legationes obiit: isti inprimis charus, a quo ingenti pecuniæ vi donatus est, & bibliothecæ regiæ præfectus. Obiit Lutetiæ anno 1501. (c) 11. Cal. Junias, apud Mathurinos 1494. H. W.

(a) *Venet.* secundum *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 175. (b) In Bibl. Barberina servatur ejusdem *Oratio* ad Julium II. nomine Reipublicæ Venetæ, typis exscripta 4to. vid. *Fabr.* loc. citat. (c) Imo vero 1502. vid. *Oudin.* tom. 3. p. 2611. *Fabr.* Bibl. Eccles. ad Trithem. c. 914.

suo

Sæc. XV. ab anno MCCCC. suos sepultus. Vir minime indoctus; & in historia, rhetorica ac poëtica haud vulgariter versatus: in quo tamen fidem in enarrandis rebus patriis, & gentilium suorum laudibus deprædicandis omnes desiderant. De stylo ejus hæc habet Erasmus. * *Robertus Gaguinus non ita pridem habitus fuit magni nominis, dictione tamen quam scriptis vendibilior; verum suo sæculo; nunc vix inter Latine loquentes reciperetur.*

* Ciceronian.

SCRIPTA.

Annales rerum Gallicarum libris 11. ab anno Christi 300. usque ad an. 1500. Prodierunt *Paris.* 1411. & cum supplemento Huberti Vellerii usque ad ann. 1520. *Francofurti* 1577, 1580. (*a*)

Liber de immaculata B. Mariæ Virginis Conceptione contra Vincentium de Novo-Castro Dominicanum. *Paris.* 1598. (*b*)

Alia Decertatio metro scripta de eadem re contra eundem ad Arnoldum Bostium Carmelitam. Prodiit alicubi in 4to.

Poëmata de Passione S. Richardi Martyris, De variis in Ecclesia Ordinibus, De miseria humanæ conditionis, Dialogus in desides & ignavos, Paris. 1598. cum libro de Conceptione B. Mariæ.

De arte metrorum libri 3. Phorcæ 1505. (*c*)

Ejusdem Orationes, & *Epistolas* se typis excusas legisse testatur Labbeus: * atque *Ordinis sui Chronicon* ab eo conscriptum memorat Trithemius: † ut versiones & opuscula vernaculo idiomate ab illo elucubrata taceam.

* Dissert. tom. 2. p. 298.
† De Scriptor. Eccl. p. 199.

1494. H. W. FELINUS SANDEUS, natione Italus, patria Ferrariensis, ex nobilissima Sandeorum familia oriundus, juris utriusque doctor, claruit anno 1494. Nondum-vicesimum ætatis annum egressus Pisis Decretalium libros ab anno 1464. ad 1481. summa eruditionis laude publice prælegit. Dein ob insignem juris scientiam Romam ab Innocentio VIII. evocatus, rotæ judicio præfectus est, ac die 4. Maii anno 1495. episcopus Hadrianensis & Pinnensis constitutus, mox referendarius apostolicus, ac demum Nicolai Saudomnini Lucensis episcopi coadjutor factus, cui e vivis sublato anno 1499. in sede successit: episcopatu statim submotus a Juliano Roboreo tunc cardinale, postea vero Julio II. pontifice; sed in integrum restitutus anno 1501. ibidem obiit mense Octobri anno 1503.

OPERA.

Commentarius in 5. *libros Decretalium.* Venet. 1498. tom. 2. Lugduni 1549. 2. vol. fol. Ibid. 1587. (*d*)

Consilia, De Constitutionibus, De Rescriptis, De Officio Ordinarii, De Majoritate & Obedientia, De Trenga & Pace, De Lite contestata, De Probationibus, De Testibus, De Testibus cognatis, De Fide instrumentorum, De Præsumptionibus, De Jurejurando, De Exceptionibus, De Præscriptionibus, De Sententia & re judicata, De Appellationibus, De Accusationibus & inquisitionibus. Venet. 1582. Lugduni 1587. (*e*)

Additiones in Decretum.

Additiones ad initiatum ab Abbate Panormitano Opus.

De jure Patronatus Tractatus.

De Indulgentia plenaria Sermo, in illud, *Hodie mecum eris in Paradiso*, inter alios tractatus *Venet.* 1584.

Historiarum Epitome de Regibus Siciliæ & Apuliæ, nominatim de Alphonso Aragoniæ rege. *Hanoviæ* 1611. 4to. (*f*)

Quomodo puniatur conatus, quando litteræ Apostolicæ noceant Patronis Ecclesiarum. (*g*)

Prodierunt omnia Felini Sandei opera, *Basileæ* ab Episcopiis aliquot voluminibus impressa, & *Venet.* 1570.

1494. H. W. JOANNES GEILERUS, *Kaysersbergius* sive *Cæsarisbergius* a loco natali dictus; patria enim Alsatus in Monte Cæsaris oppido imperiali natus est anno 1445. die 16. Martii; Joannis Geileri & Annæ Zuberæ filius. Post prima litterarum tyrocinia, ad Friburgensem academiam missus, magisterii lauream adeptus est. Mox sacris initiatus, Basileam se contulit, ut theologiæ studio vacaret. Exacto ibi quinquennio, doctoratus insignia obtinuit. Cum insignem igitur consummatæ rerum theologicarum scientiæ famam retulisset; Friburgum primo, mox Herbipolim accitus est, ut concionandi munus obiret. Anno demum circiter 1478. ampliori stipendio, & importunis civium precibus invitatus, Argentoratum concessit; ubi per triginta tres annos in primario templo summa facundia, & auditorum concursu pariter ac plausu concionatus est. Claruit anno 1494. Effusa in egenos liberalitate, in peregrinos hospitalitate, & invicto pietatis zelo insignis, summam sibi apud Germanos authoritatem conciliavit: Maximiliano insuper Cæsari admodum charus; a quo persæpe in aulam evocatus, maximoque honore habitus fuit. Episcopis vero & monachis parum gratus, quorum pudendam litterarum inscitiam, & deploratam morum corruptelam acriter ille scriptis &

(*a*) De Annalium editionibus conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 6. ubi de aliis ejusdem scriptis. Conf etiam *Essai de Litterature* tom 2. p. 182. (*b*) Item 1617. 8vo. (*c*) Item *Paris.* 1498. 4to. (*d*) Antea *ibid.* 1519. denuo *Venet.* 1570. (*e*) Item *ibid.* 1555. (*f*) Et cum Freheri præfatione ac notis recus. in Thesauro Antiquitat. Siciliæ Burmanneano tom. 9. part. 5. (*g*) Exstat inter ejusdem Consilia.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. ſermonibus corripuit. Obiit anno 1510. die 10. Martii, Argentorati in majori templo prope ſuggeſtum ſepultus.

SCRIPTA.

Liber Sermonum, quibus admiſcentur integri tractatus, *De arbore humana*, *De arbore Crucifixi*, *De 12. Sp. S. donis*, *De morte gratiæ*, *De 23. mortis conditionibus*, *De diſpoſitione ad felicem mortem*, Argentinæ 1514, 1518.

Navicula fatuorum. Argentinæ 1510. (*a*)

Orationes variæ ad Clerum.

Navicula Pœnitentiæ.

Peregrinatio.

Expoſitio Orationis Dominicæ.

Fragmenta Paſſionis.

De communicandis his, qui ultimo ſupplicio afficiuntur.

De amovendis Concubinis, etiamſi uterque continere decreverit.

Quod pueri non ſint inſtigandi ad Religiones, in quibus Regula non ſervatur.

Contra ſtatutum, quo Teſtamentum facere cives prohibentur.

De ſeptem peccatis mortalibus.

Epiſtolæ plures.

Tropi, ſive *Sales*.

Opera Geileri omnia adhuc enumerata variis annis, viz. 1509, 1510, 1518. *Argentinæ* apud Joannem Gruningerum excuſa fuiſſe fidem facit Poſſevinus Apparat. Sacr. tom. 1. p. 880.

Oratio in Synodo Argentinenſi habita. Argentinæ 1482.

Sermones plurimi de Jubilæo, anno 1500. habiti, in illud Levitici 25. *Anno Jubilei redibunt omnes ad poſſeſſiones ſuas*. Argentinæ 1513. apud Matthiam Schurerium.

Conciones in Evangelia Germanice, *Argentinæ* 1515. (*b*)

1494. H. W. (*c*) JOANNES REUCHLINUS, *Capnio* dictus, natione Germanus, patria Suevus, apud Phorcen marchionatus Badenſis oppidum natus anno 1454. 5. Cal. Januarii. In ætate tenera pueris ſymphoniacis, qui in eccleſia oppidi natalis meruerunt, allectus; cum voce admodum valeret, in marchionis Badenſis aulam accitus fuit: ubi grammaticam edoctus, cum coætaneos adoleſcentes ingenii viribus ac præclara indole longe anteverteret, juveni marchioni Badenſi comes datus eſt, cumque illo ad academiam Pariſienſem miſſus. Hic loci præter haud vulgarem, quam nactus eſt, Latinæ linguæ ac logicæ ſcientiam, Græcas litteras a Georgio Hermonymo Spartiata accepit. Eodem præceptore uſus, & litterulas pulchre pingendi artem addidicit; qua deinceps peculium ſibi comparavit, & multorum benevolentiam meruit. Anno 1474. Baſileam ſe contulit; ubi magiſtri philoſophici dignitate auctus, Græcam ſimul ac Latinam linguam edocere cœpit. Juris Cæſarei ſtudium ibidem auſpicatus, Aureliæ demum ad finem perduxit, & doctoratus inſignia anno 1481. accepit. In Germaniam redux, ab Eberhardo comite Wirtembergenſi in aulam accitus, Romam primum in comitatu ejus ductus eſt, & poſt reditum ad Fredericum Imp. legatus. Legationem in aula obeunti medicus quidam Judæus Jehiel Loans Hebraicæ linguæ elementa tradidit; quam Romam poſtea legatus Capnio ab Abdia quodam accuratius edidicit; cui pro ſingulis horis ſingulos aureos minerval dedit. Romam miſſus fuerat a Philippo comite Palatino; in cujus aulam conceſſerat, poſtquam turbatis rebus Wirtembergenſibus Tubinga exulare coactus eſſet. Compoſitis domi rebus, Tubingam rediit, & inter quatuorviros provinciæ Suevicæ judices allectus, linguæ Hebrææ in orbe Chriſtiano propalandæ otium ſuum dicavit. Claruit præcipue ab anno 1494. quo Catalogum ſuum ſcripſit Trithemius. Divinarum juxta ac humanarum litterarum peritiſſimus; inprimis accuratiſſima linguarum Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, & Chaldaicæ ſcientia inſtructus, primus in Germania Hebraicas & Græcas litteras, Latinaſque elegantias reſuſcitavit. Factum id frementibus monachis, & theologis ſcholaſticis, qui ex revocatis linguarum ſcientia & elegantiæ ſtudio nodoſæ ſuæ ac barbaræ theologiæ ruinam facile augurati ſunt. Duce igitur Joanne Hocſtrato ord. Præd. academiæ Colonienſis decano, in Reuchlinum inſurgunt, hæreſeos accuſant, ſcripta ejus comburunt, Judæis illum plus juſto favere clamant; habitique cum poëtis ethnicis commercii, tanquam capitalis delicti reum agunt. Neque intra hoſce fines ſtetit injuria: pontifices Romanos adeunt, & importunis clamoribus poſtulant; ut Reuchlinus diris, libri ejus flammis devoveantur; litteræque Hebraicæ e republica Chriſtiana eliminentur. Iſtius enim linguæ ſtudium a Chriſtianis coli ægre tulerunt inquiſitores; & ab imperatore edictum ſumma aſtutia impetraverant, ut omnes Judæorum libri, præter ſacra biblia, flammis comburerentur: eo ſane conſilio ut ipſi grandem pecuniæ vim a Judæis libros

(*a*) Item *ibid*. 1513. Conf. *Fabr* Bibl. Eccleſ ad Trithem. c 918. (*b*) De ejuſdem *Formicario* & *Homiliis* an. 1494. habitis vid Harmanni ab Hardt autographa Lutheri & aliorum tom. 1. p. 46. & tom. 2. p 66. Idem Kaiſerburgius collegit & recenſuit opera Jo. Gerſonis, & edidit *Argentorat*. 1488. 3. vol. fol. (*c*) Conf. Reuchlini vitam a Jo Henr. Maio ſcriptam *Durlaci* 1687. 8vo. Item Herm. ab Hardt. qui *Helmſtad*. an. 1712. & 1713. memoriam ſæcularem ſuſcitatorum per Reuchlinum ſtudiorum Hebraicorum recoluit.

ſuos

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

suos quam libenter redimentibus corrogarent. Imperator Reuchlinum ea de re consuluit: iste mitiorem tulit sententiam, ac Judæorum libros fidem Christianam oppugnantes comburi, reliquos conservari voluit. Hinc natum est acre inquisitorum omniumque monachorum odium. Cucullati gregis malitiam & petulantiam accerrimis satyris (neque enim graviori stylo refutari meruerunt ineptissimi tenebriones) ultus est Reuchlinus, inprimis vero edito Obscurorum Virorum Epistolarum volumine, admirabili lepore ac facetiis condito, quibus ad excitandum risum rudis & ridiculus monachorum & scholasticorum Latine scribentium stylus exprimitur. Liber iste avide ab omnibus exceptus & evulgatus mirum quam pupugit cucullatorum animos; Hocstratum vero adeo sauciavit; ut tanquam lethali percussus dolore interierit. Reliqui conjurationis socii a Leone X. papa demissis tandem precibus obtinuerunt, ut epistolæ istæ apostolico edicto legi divendive vetarentur. Edictum lepido commento elusit Reuchlinus. Secundum enim ejusdem farinæ epistolarum volumen, priori tamen longe aculeatius, tanquam ex titulo minime interdictum, imprimi curavit. Verum istud leve admodum jurgium præ capitali illa, quam supra memoravi, controversia. Delegatis ista primum a pontifice judicibus commissa est; qui cum penes Reuchlinum sententiam ferrent, monachi ad pontificem appellarunt. Reuchlino suppetias tulerunt Erasmus & Huttenus; quos eo nomine variis calumniis, nugacibus picturis, & futilibus argumentis monachi incessebant. Mota demum in Germania Lutherum inter & indulgentiarum præcones lite, contentio illa graviori locum dedit, ac paulatim conquievit. Hisce turbis levatus Reuchlinus Græcas pariter & Hebræas litteras in academia Ingolstadiensi extrema ætate docuit, donec morbo icterico oppressus rei litterariæ curam abdicare necesse haberet. Obiit Stutgardiæ prid. Cal. Sextil. anno 1521. ætatis suæ 67. *Dignus profecto*, inquit Trithemius, * *qui solis litteris, non etiam perstrepenti curiæ populari incumberet. Nullum enim nobis non modo Italia, sed nec sæculum nostrum, huic tanto viro parem objiceret.*

*De Script. Eccl. fol. 201.

OPERA.

De Arte Cabalistica libri 4. *ad Leonem X.* Prodierunt seorsim *Hagenoæ* 1517. inter Scriptores de arte Cabalistica *Basil.* 1550. & cum Petri Galatinis Arcanis Cathol. Ver. *Francofurt.* 1612.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

De Verbo mirifico libri 3. ad episcopum Vangionum Camerarium Dalburgi dialogi forma conscripti; quibus philosophiæ Græcæ, Hebraicæ, & Christianæ secreta reserantur. *Venet.* 1486. fol. *Spiræ* 1494. fol. *Lugduni* 1552. 8vo. & cum præcedenti opere *Basil.* 1587. Utrumque opus in Indicibus Romanis prohibetur.

Psalmorum 7. Pœnitentialium versio ex Hebræo facta, & in eosdem Commentariolus. Tubingæ 1512. 8vo.

De Arte Concionandi Libellus, cum aliis ejusdem argumenti libris excusus *Basil.* 1540. *Londini* 1570. 8vo.

Defensio contra calumniatores suos, Coloniæ edita.

Dialogus an Judæorum Talmud sit supprimendum? Colon. 1518. 4to. (*a*)

Breviloquium, seu Dictionarium singulas voces Latinas breviter explicans per ordinem alphabeti, fratrum Amerbachiorum precibus concinnatum, & ab iis impressum, *Basil.* 1480.

Lexicon Hebraicum, & *in Hebræorum Grammaticam Commentarius.* Basil. 1537, 1554. fol.

Linguæ Hebraicæ Rudimenta. Phorcæ 1506.

De Accentibus & Orthographia Linguæ Hebraicæ libri 3. ad Hadrianum cardinalem. *Hagenoæ* 1518. 4to.

Tabulæ 20. *Institutionum in Linguam Sanctam*, & *Exegesis dictionum in Psalmos* 6. Basil. 1554.

Obscurorum Virorum ad Ortuinum Gratium Epistolarum libri 2. Francofurt 1624. 8vo. Illustrium Virorum ad Reuchlinum Epistolæ prodierunt libris 2. tacito loco atque anno, in 4to.

Progymnasmata Iambis trimetris scripta, quæ cum commentario Georgii Simleri edita sunt *Phorcæ* 1508. 4to.

Oratio de Palatini & nobilissimæ familiæ Ducum Bavariæ reverentia erga Ecclesiam, coram pontifice habita, typis Aldinis excusa est.

Cæterum Reuchlinus plurima alia conscripsit opuscula, plura Græcorum patrum scripta Latine vertit. Singula dabit Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 352. *Epitomen historicam rerum Assyriarum, Persicarum, Græcarum, & Romanarum*, ab eodem in gratiam Philippi principis Palatini scriptam memorat Vossius de Hist. Lat. l. 3. c. 10.

(*a*) Reuchlini *Consilium Cæsari Maximiliano datum pro libris Judæorum non abolendis* an. 1510. Germanice. *Defensionem ejusdem Consilii* Moguntiæ, Spiræ, Romæ 1513. *Acta judiciorum inter Jac. Hochstrat & Reuchlinum*, exhibuit Herm. ab Hardt. in Historia Litteraria Reformationis, part. 2. *Francofurt.* & *Lips.* 1717. fol. De controversia Reuchlini cum Coloniensib. de Judæorum Scriptis vid. etiam Acta Historiam Reformationis illustrantia a Valentino Ernesto Loeschero edita, tom. 1. c. 30. *Lipsiæ* 1720. 4to. Item Reuchlini vitam a Maio scriptam, p. 248. seq. ubi p. 390. exstat ejusdem *Epistola ad Jac. Wimphelingium* quæ inter edita non legitur. *Ibid.* alia ejusdem scripta passim memorantur.

JA-

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1494. H. W.

JACOBUS WIMPHELINGIUS, natione itidem Germanus, patria Alsatus, civitate Sletstatensis, natus est anno 1449. In schola patria Slestadiensi bonis litteris institutus, ad academias Friburgensem, Basileensem, Erfordiensem, ac Heidelbergensem ordine se contulit; ut theologiæ ac juris pontificii scientiam hauriret; utriusque demum licentiatus academico more factus. Inter disertissimos istius ævi concionatores habitus, Spiram anno 1494. evocatus est, ut ecclesiasticæ munere ibi fungeretur. Fecit id annis aliquot, non sine insigni pietatis & eruditionis laude. Demum sæculi pertæsus, dignitati suæ ecclesiasticæ renunciavit: & Heidelbergam profectus, in gymnasio urbis litterario sacros auctores, ac in his Hieronymum, enarrandos suscepit: quoque magis humani generis commodis inserviret, pædagogum agere non gravatus est; plurimosque optimæ spei adolescentes, & in his Jacobum Sturmium Argentinensem, litteris bonisque moribus informavit. Ipse meliori litteratura instructus, cum monachorum inscitiam & arrogantiam ægre ferret, dictisque mordacibus convelleret, hæreseos a monachis Augustinianis apud Julium II. papam delatus est; quod alicubi scripsisset S. Augustinum non fuisse monachum, aut certe non talem, quales jam habentur Augustinenses, neque ordinis ab eo dicti hodiernum habitum tulisse. Pontifex re audita Wimphelingium sui ipsius voce ab importunis monachorum clamoribus absolvit, & calumniatoribus silentium indixit. Post inchoatam a Luthero reformationem, schisma ecclesiæ invectum dolens, a gymnasio Heidelbergensi recessit; & Slestadii in ædibus Magdalenæ sororis vitam deinceps otiosam egit. Obiit pæne octogenarius anno 1528. die 17. Novembr. (a)

SCRIPTA.

Epitome Imperatorum, ac rerum in Germania gestarum. Basil. 1532. una cum Witichindi Historia, & inter Scriptores German. Schardii tom. 1. p. 170.

Liber de vita & moribus Episcoporum Argentinensium, aliorumque Principum & Prælatorum. Argentinæ 1512, 1661.

Adolescentia. Opus anno 1500. scriptum, quo præcepta ad mores ingenue formandos traduntur. *Argentinæ* 1514.

Oratio, sive *Consilium de bello movendo contra Turcas.* Islebii 1603.

De Germanicæ nationis gravaminibus contra Sedem & Curiam Romanam ad Maximilianum Imp. Habetur apud Freherum Script. German. tom. 2. p. 373. non integer tamen.

Replica super eodem argumento contra Æneæ Sylvii Tractatum. ibid. p. 381.

Sermo ad juvenes, qui sacris initiantur. Basil. apud Hervagium excusus.

Libellus Grammaticalis. Argentinæ 1497. 4to.

Rhetorica pro pueris. Argent. 1515.

Philippica, seu *Dialogi 6. pro institutione filiorum Philippi Electoris Palatini.* Argent. 1498.

De Nuncio Angelico Carmen Heroicum, aliud ad Philippum Comitem Palatinum, & Elegia ad Ludovicum ejus primogenitum; excusa anno 1494. & 1499.

Soliloquium pro pace Christianorum. Opus metricum ad Bertholdum archiepiscopum Moguntinum *de triplice candore.* *In laudem D. Mariæ liber.* *De laudibus Spirensis Ecclesiæ liber.* *De Spiritu S. Oratio.* *Ad Regem Franciæ Oratio.* *De arte Poëtica liber.* *Poëmata varia.* *De Hymnorum & Sequentiarum auctoribus Tractatus.* Opuscula ista typis impressa exstare fidem facit Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 326.

Ad Rempublicam Argentinensem libri 2. quorum priore Argentinam ceterasque Rheni civitates nunquam Galliæ fuisse subjectas probat: secundo reip. instituendæ præcepta tradit. *Argentinæ* — 4to.

Oratio de Annunciatione Dominica. Argentinæ itidem excusa.

Scripta Wimphelingii inedita recenset Simlerus loc. cit.

OLIVERIUS MAILLARDUS, patria Armoricus, aliis tamen Parisiensis, ordinis Minorum Regularis Observantiæ provincialis, ac demum vicarius generalis; apud Parisienses & Nannetenses, & in aula Gallica ac Burgundica concionator non incelebris. Claruit anno 1494. Obiit Tolosæ anno 1502. 1494. H. W.

SCRIPTA.

Contemplatio in Salutationem Evangelicam prolixa. *Paris.* 1507.

Quadragesimalia 2. (b)

Sermones de Adventu, Parisiis anno 1494. *habiti.* 1506. (c)

Sermones de Tempore. Lugduni 1498. 4to.

Sermones de Sanctis, & communi Sanctorum. Lugd. 1507. Argentinæ 1514. (d)

De peccati stipendio, & gratiæ præmio. (e)

Prodierunt Maillardi opera, una cum *Pulcherrimis Juris quæstionibus*, ad quemlibet sermonem & tractatum additis, ipsomet curante, *Lugduni* 1499. recusa *Argentinæ* apud Joannem Parvum.

(a) An. 1518 teste *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 13. p. 380. quem vide. (b) *Paris.* 1498. 8vo. (c) Item *Paris.* 1507. & 1515. (d) Ex *Argentorat.* 1506. (e) *Lugd.* 1498. una cum *Sermone in S. Annam.*

(a) MI-

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1494. H. W. (a) MICHAEL FRANCISCUS, gente Gallo-Flander, patria Insulensis, ordinis Dominicani monachus, & theologiæ doctor Coloniensis, Philippo I. Austriaco a sacris confessionibus, concionibus, & consiliis, episcopus Salubriensis paulo ante obitum creatus. Claruit anno 1494. Obiit Insulis in patria sua anno 1502. Rosarii B. Virginis cultor, si quis alius, superstitiosissimus, pluribus scriptis confraternitatis suæ merita deprædicavit; & Beatissimæ Virginis majestatem supra jus fasque extulit.

SCRIPTA.

Quodlibeticæ decisiones de 7. Doloribus B. Mariæ Matris Dei. Antverpiæ typis Theodori Alostensis. (b)

Quodlibeticæ decisiones de Confraternitate Sanctissimi Rosarii B. Mariæ. Prodierunt una cum præcedente opere *Colon.* 1476. *Parif.* 1518. 8vo.

Confraternitas Dolorum B. Mariæ, a Philippo Austriaco erecta. *Antverpiæ* typis Theodori Alostensis.

Clavis Cellarii divinæ & humanæ sapientiæ, a Gulielmo Oonfelio Dominicano edita.

De Abusibus Aulicorum, seu *de Vanitate frequentium Curiam* liber. MS. apud Dominicanos Insulenses, teste Miræo. * (*De Script. Sæc. 16. cap. 8.)

Commentarius in Antiphonam, Salve Regina; qui quidem an typis adhuc excusus fuerit, nondum comperii (c)

1494. R. G. NICOLAUS BARIANUS, natione Italus, patra Placentinus, ord. Eremit. S. Augustini Regularis Observantiæ Mediolan. doctor decretorum, claruit an. 1494. In defensionem ordinis sui opus edidit, quod *Causam Vitalianam & præcedentiam Eremitarum & Minorum* inscripsit. Prodiit *Cremonæ* 1500. Exstat & *Quadragesimale quodlibeticum septuaginta septem quæstionum prædicabilium*, impressum *Bononiæ* 1501. 4to. *De Montibus Pietatis*, libellus ad Georgium card. Albanensem, *Cremon.* 1496. *Lipsiæ* 1670. 4to.

1494. R. G. JACOBUS PHILIPPUS FORESTUS, natione Italus, ab oppido suo natali *Bergomas* vulgo dictus, Eremita Augustinianus, claruit anno 1494 in lucem editus est anno 1434. in sodalitium admissus anno 1451. lucis usura privatus anno 1508. vel ut alii 1515. (d) Scripsit opus historicum quod *Supplementum Chronicorum* inscripsit, in 16. libr. divisum, cujus duplex exstat editio: prior ab initio mundi ad annum 1485. prodiit *Brixiæ* 1485. *Venet.* 1486. 1490. fol. (e) Posterior ad annum 1503. producta prodiit (f) *Venet.* 1506. Integrum opus repurgatum, & Bern. Bindoni appendice 32. annorum auctum, prelo exiit *Parif.* 1535. *Venet.* 1547. fol. *De claris Mulieribus Christianis Commentarius*, Beatrici Aragoniæ & Bohemiæ reginæ inscriptus, prodiit *Ferrariæ* 1497. fol. *Parif.* 1521. fol. *Interrogatorium* sive *Confessionale*, Antverp. 1513. 8vo. (g) Commentarium in D. Lucæ evangelium adornasse dicitur; utrum exstet non comperi. (Sæc. XV. ab anno MCCCC.)

ANTONIUS BONFINIUS, natione Italus, patria Apulus, domo Asculanus, & Recinetensis, Græcis Latinisque litteris apprime excultus. Claruit an. 1495. Summo apud Matthiam Corvinum Hungariæ regem honore habitus, hortatu ejus res Hungaricas scripto consignandas suscepit. Fecit, id, stylo non ineleganti usus; ac *Rerum Hungaricarum Historiam* ab ipsis gentis primordiis usque ad annum 1495. libris 45. in quatuor decades cum dimidia distributis complexus, ad Ladislaum Hungariæ regem anno 1495. dono misit. Prodierunt tres priores decades cura Martini Brenneri *Basil.* 1543. integra Historia cum additionibus & emendationibus Joannis Sambuci *Basil.* 1568. fol. *Francofurt.* 1581. fol. *Hanov.* 1606. fol. Ejusdem *Symposium Beatricis*, seu Dialogi 3. de virginitate & fide conjugali ex Sambuci bibliotheca prodierunt *Basil.* 1572. 8vo. recusi — 1621. 8vo. Cæterum Græcorum libros a Bonfinio Latine versos enumerat Simlerus Bibl. Tigurin. p. 48. Ex his *Hermogenis de rhetorica libri*, & *Aphthonii Sophistæ Progymnasmata* typis impressa sunt *Lugduni* 1538. 1495. H. W.

JOANNES JOVIANUS PONTANUS, gente Italus, Cereto Umbriæ oppido oriundus. Patre, quem non ignobilem habuit, a seditiosis civibus interempto, Neapolim juvenis & egenus profugit: ubi Antonii Panormitani, regiorum scriniorum magistri, ope, in Ferdinandi regis aulam simul ac favorem receptus, Alphonso juniori, filio regis primogenito, præceptor datus est: ac mortuo demum Panormitano, in locum ejus suffectus epistolis conscribendis præfuit. Claruit anno 1495. Inter primores sæculi historicos, poëtas, & oratores habitus, mordaci tamen stylo & subagresti supercilio plurimorum odium & invidiam concitavit. Hinc nata forsan calumnia, quæ ipso adhuc vivente in vulgus sparsa erat, illum volumina quædam Ciceronis, in vetusta monasterii Cassinatis bibliotheca reperta, paulum immutata nomine suo evulgasse. 1495. H. W.

(a) Conf. *Echard.* tom. 2. p. 7. (b) An. 1494. 4to. (c) Scripsit etiam *Determinationum de tempore adventus Antichristi*, Colon. 1478. 4to. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 226. (d) Obiit an. 1518. ætat. 85. vid. Labbeum de Script. Eccl. tom. 1. p. 492. *Fabr.* Bibl. med. & Infim. Latin. vol. 4. p. 38. (e) Item *Venet.* 1483. & 1492. (f) Prodiit ab auctore ipso ætat. 69. recognita *Venet.* 1503. (g) Prodierat antea 1506. 1508. 8vo.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Obiit mense Augusto, anno 1503. ætatis suæ 78. Neapoli in conditorio sepultus; quod sibi, uxori, ac liberis construxerat. De stylo ejus & ingenio hæc habet Erasmus.* *Non sum vel tam hebes, vel tam invidus, ut non fatear Pontanum multis egregiis ingenii dotibus virum fuisse summum. Ac me quoque rapit placido quodam orationis lapsu: verborum dulce quiddam resonantium amœno tinnitu demulcet aures: demum splendore quodam perstringit dignitas ac majestas orationis. — Locos vero communes sic tractat, ut ægre possis agnoscere Christianus fuerit necne. — Vir extra controversiam in litteris inter præcipuos numerandus.*

* Ciceronian.

OPERA.

De Obedientia libri 5.

De Fortitudine libri 2.

De Principis Officiis ad Alphonsum Calabriæ ducem.

De Liberalitate.

De Beneficentia.

De Magnificentia.

De Splendore, & splendidi hominis supellectile, ornamentis, &c.

De Conniventia.

De Prudentia libri 5.

De Magnanimitate libri 2.

De Fortuna libri 3.

De Immanitate & partibus ejus liber.

De Aspiratione libri 2.

Dialogi aliquot, Charon, Antonius, Actius, (seu de historia) *Ægidius,* qui in 10. colloquia distribuitur.

Colloquia 11. titulo *Asini.* contra ingratum quendam.

De Sermone libri 6.

De Bello Neapolitano, quod Ferdinandus rex Neapolitanus contra Joannem Andegavensem ducem gessit, Historiarum libri 6. Prodierunt *Hagenoæ* 1530. *Dordraci* 1618. 8vo. (*a*)

Centum Ptolomæi sententiæ in Latinum sermonem conversæ, & commentariis illustratæ.

Opera ista omnia in tres tomos digesta prælo dedit Cratander *Basil.* 1538. 3. tom. 8vo.

Poëmata, viz. *De Stellis libri* 5. *Meteororum liber. De hortis Hesperidum*, seu *de cultu malorum citreorum libri* 6. *Lepidina*, seu *Pastorales Pompæ* 7. *Eclogæ Bucolicæ* 3. *Amorum libri* 2. *De amore conjugali libri* 3. *Tumulorum libri* 2. *De divinis laudibus liber. Hendecasyllaborum seu Bajarum libri* 2. (una cum Tumulis, *Argentinæ* 1515.) *Iambi de obitu Lucii filii. Versus Lyrici de rebus variis. Eridani libri* 2. Prodierunt Poëmata seorsim ab Aldo excusa *Venet.* 1513. 8vo. 1533. 8vo.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Dialogus, quatenus credendum sit Astrologiæ. Colon. 1544.

Prodierunt omnia Pontani opera *Venet.* 1519. 2. vol. 4to. ex Aldi officina, & *Basil.* 1556. 4. vol. 8vo.

NICOLAUS SIMONIS, natione Batavus seu Hollandus, patria Harlemensis, ordinis Carmelitani in cœnobio Harlemensi monachus, ac demum in inferiori Germania provincialis, primariusque theologiæ inter gregales suos interpres. Claruit anno 1495. Obiit Harlemi grandævus anno 1511. 1495. H. W.

SCRIPTA.

Sermones de Tempore & Sanctis, quos *Vade Mecum* inscripsit. Typis alicubi excusos fuisse arbitor: locum vero & annum nondum comperi.

Repetitiones & Disputationes. Venet. 1497. Prodierat seorsim disputatio, qua maxime inclaruit, unica, *ibid.* 1487.

Commentarius in librum 2. *Decretalium.* Mediolani 1505. 1510.

De potestate Papæ, Imperatoris, & Concilii libri 4. Mediolani ad calcem operis præcedentis editi.

Plurima ejusdem opuscula, tam historica quam theologica, nondum in lucem protracta, recensent Simlerus Bibl. Tigurin. p. 525. Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 582. & Ant. Alegrius Paradis. Carmelit. Decor. Sæc. 16. cap. 350.

JACOBUS SPRENGERUS, natione Germanus, domo, ut videtur, Coloniensis, ordinis Dominicani monachus, ac demum prior provincialis. Claruit anno 1495. Post reportatam magisterii lauream, hæreticæ pravitatis inquisitor generalis una cum Henrico Institore ejusdem ordinis theologo ab Innocentio VIII. seu, ut alii volunt, Sixto IV. per Germaniam constitutus est. Scripsit a collega adjutus opus insigne contra maleficas mulieres, tribus libris distinctum: quod *Malleum Maleficarum* inscripsit. Prodiit istud *Venet.* 1576. 8vo. *Francof.* 1580. 8vo. *Lugduni* 1620. 8vo. (*b*) Volumen autem quod *de Institutione, Approbatione, Miraculis & Indulgentiis SS. Rosarii B. Virginis*, composuit, adhuc ineditum videtur. Cæterum Henricus ille Institoris librum conscripsit *de Potestate Papæ* contra Monarchiam Antonii Roselli JC. Patavini, *Venetiis* 1499. editum, atque alia nonnulla nondum vulgata; (*c*) quæ recenset Ambr. de Altamura Biblioth. Prædicat. p. 215. 1495. H. W.

(*a*) Denuo in tom. 3. part. 3. Thesauri Antiquitat. & Hist. Italiæ Burmanniani. (*b*) Prodiit etiam *Lugd.* 1584. *Norimb.* 1494. 4to. *Colon.* 1520. 8vo. & *Francof.* cum additionibus 2. tom. 1582. (*c*) Scripsit etiam *Clypeum Rom. Ecclesiæ* fol sine anno & loco. Tractatus varios junctim editos *Norimb.* 1496. 4to. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 664. seq. Item *Quetif.* tom. 1. p. 897.

PETRUS

Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1495. R. G. **PETRUS DORLANDUS**, natione Germanus, ord. Carthuſ. monachus, & cœnobii Zelemenſis prope Dieſt in Brabantia prior, claruit anno 1495. Annum agens 53. fatis ceſſit 25. die Auguſt. an. 1507. Multa ſcripſit, quorum pars minima in lucem edita eſt. Exſtat *Corona de viris illuſtribus Ordinis Carthuſiani*, ſive *Chronicon Carthuſianum*, quod notis ſuis illuſtratum & auctum typis commiſit Theodorus Petreius ejuſdem Ord. monachus, *Colon.* 1608. 8vo. *Explicatio myſtica habitus Carthuſienſis*; *De vitio Proprietatis Monachorum*; utrumque opus editum *Lovan.* 1514. 8vo. *Vita & res geſtæ B. Annæ*, lib. 5. prodiit *Antverp.* 1617. *Viola Animæ*, lib. 6. *De Paſſione Chriſti* dialogus; utrumque impreſſum refert Simlerus. (*a*) *De tribus Carthuſianorum votis*; *De duabus viis*, dialogus; *Collationes de militia Spirituali*; *De Sacerdotum dignitate*, MSS. aſſervari in biblioth. cœnobii Carthuſian. apud Colonienſ. affirmat Fr. Sweertius Athen. Belg. qui reliqua noſtri auctoris opera inedita, ad monachos ſibi ſubjectos in pietate erudiendos, præcipue ordinata, longo agmine recenſet *ibid.* p. 613, 614.

1495. R. G. **GODESCALCHUS HOLEN**, natione Germanus, ord. Eremit. Auguſtin. frater, claruit ſub Maximiliano I. Imp. circa annum 1495. Memoriam apud poſteros conſervavit prolixo in decalogum commentario: prodiit *Divinæ legis Præceptorium*, Colon. 1481. (*b*) fol. Norimb. 1497. fol. 1521. 4to. *Sermones* ejus *Dominicales in Epiſtolas D. Pauli*, excuſi ſunt *Hagenoæ* 1520. (*c*)

1496. H. W. **VINCENTIUS BANDELLUS**, gente Italus, patria Lombardus, ex Caſtro Novo diœceſeos Terdonenſis oriundus: ordinis Dominicani ſocius, & apud illos in academia Bononienſi theologiæ profeſſor, ac ſcholæ academicæ ſæpius regens, demum ordinis ſui bis prior Bononienſis, ac toties vicarius generalis congregationis Lombardiæ, ſeu prior Mediolanenſis. Claruit anno 1496. Tandem in capitulo generali Romæ anno 1501. habito, totius ordinis generalis electus eſt. Obiit ſeptuagenarius in conventu Montis Alti in Calabria anno 1506. Neapoli apud S. Dominicum ſepultus.

SCRIPTA.

De Conceptione B. Virginis in peccato originali libri 3. quibus D. Thomæ ſententia de Conceptione ex SS. Patrum & theologorum ſcholaſticorum auctoritate comprobatur. *Bononiæ* 1481. *Mediolani* 1575. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Declaratio ſuper Conſtitutiones Ordinis ſui ex Actis capitulorum generalium collecta *Mediolani* 1505. 4to.

Expoſitio in Conſtitutiones Sanctimonialium Ordinis Dominicani.

Regula & Privilegia Fratrum & Sororum.

De Pœnitentia Ordinis S. Dominici.

Inſtructio Officialium Fratrum Ordinis ſui.

Formularium Electionum & Confirmationum Priorum.

Modus celebrandi Generalia & Provincialia Capitula.

Opuſcula iſta omnia (dempto illo de Conceptione) ſimul edita ſunt *Lugduni* 1515.

JOANNES PALÆONYDORUS, ſeu *Veteraquinas*, natione Batavus, apud Aquas Veteres, Ultrajectinæ ditionis oppidum, natus; ordinis Carmelitani in conventu Machlinienſi monachus, & S. Theologiæ doctor. Claruit anno 1496. Obiit anno 1507. ætatis ſuæ 74. Habentur ab illo ſcripta, *Faſciculus Temporum tripartitus*, ſeu *Liber*, uti ipſi inſcripſit, *trimereſtus anaphoricus panegyricus* de origine, ſtatu & progreſſu ordinis ſui Carmelitani typis *Moguntinis* impreſſus: (*d*) *Manuale ejuſdem Ordinis*, Moguntiæ una cum Faſciculo editum: *Propugnaculum Carmelitarum*, ſeu de antiquitate & ſanctimonia eremitarum montis Carmeli liber, *Venetiis* 1570. 4to. excuſus. Scripta inedita recenſent Simlerus Bibl. Tigurin. p. 402. Fr. Sweertius Athen. Belgic. p. 389. Ant. de Alegre Paradiſ. Carmel. p. 370. *Epiſtolæ* ejus plures penes Baleum extiterunt. 1496. H. W.

JOANNES BLÆRUS, gente Brabantus, patria Dieſthemius, prior cœnobii S. Jacobi ordinis Benedictini intra muros urbis Leodicenſis. Claruit anno 1496. Scripſit *Hiſtoriam Revelationis* B. Julianæ ſanctimoniali Leodicenſi anno 1230. divinitus factæ de inſtitutione feſti Corporis Chriſti. Prodiit illa in Magno Speculo Exemplorum *Duaci* 1603. & habetur apud Bzovium Annal. Eccl. ad an. 1230. num. 16. 1496. H. W.

MICHAEL LOCHMAYER, natione Germanus, canonicus Paſſavienſis in Bohemia, non Patavienſis, ut Simlerus & Poſſevinus; S. theol. & juris canonici profeſſor, claruit an. 1496. Scripſit *Parochiale Curatorum*, opus in decem capita diſtribu- 1496. R. G.

(*a*) Prodierunt *Toleti* 1506. 4to. *Colon.* 1500. 4to. *Antverp.* 1533. 1543. *Lugd.* 1568. & omiſſo Dialogo de paſſione Chriſti *Colon.* 1700. 12mo. ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit vol. 2. p. 181. quem vide de operibus Dorlandi ineditis. (*b*) Denuo 1484. ap. Jo. Guldenſchaeft. teſte *Oudin* tom. 3. p. 2630. (*c*) Holenum etiam *de Sacramento Pœnitentiæ* commentatum eſſe notat Elſſius in Encomiaſtico Auguſtiniano p. 244. (*d*) An. 1497. Habetur MS. in Bibl. Cott. ſub *Vitel.* D. 4. n. 3. Item *pro Trithemio adverſus Wigandum* memorat Voſſius de Hiſtoricis Latin. lib. 2. cap. 6.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. tum, quo *Officium Curati* circa sacramentalia late exponit, & jus ad *decimas*, *oblationes*, aliosque proventus aperte vindicat, prodiit *Lipsiæ* 1497. *Hagenoæ* 1498. *Parif.* 1513. (*a*) *Promptuarium Sermonum in Evangelia Festivalia totius anni; nec non in Ecclesiarum Dedicationes, & primæ Missæ celebrationem*, prodiit cum sermonibus *Pauli de Wann*, sub idem tempus ejusdem ecclesiæ canonici, *Hagenoæ* 1497. 1512. 1516. *4to.* (*b*) *Mogunt.* 1616. *8vo.*

1498. R. G. BAPTISTA de SALIS vel ROSELLIS, natione Italus, patria Genuensis, ordinis fr. Minorum monachus, claruit anno 1498. Scripsit *Summam Casuum Conscientiæ*, quæ ab auctore nomen sortita, *Summa Rosella*, communius *Baptistiniana* appellatur. (*c*) Prodiit *Romæ* 1497. *August.* 1484. *Norimb.* 1488. fol. (*d*)

1500. H. W. JOANNES NAUCLERUS, seu *Vergehaus*, (*e*) natione Germanus, patria Suevus, nobili loco natus, Joannis Vergehaus, equestris dignitatis viri, & Ludovici comitis Wirtembergensis aulici, filius; juris utriusque doctor, & canonici professor in academia Tubingensi: cujus rector primus ab Everardo comite Wirtembergensi, fundatore, anno 1477. constitutus est; istius olim adolescentiæ regendæ præfectus fuerat, pessima tamen indoctorum aulicorum invidia impeditus, quo minus principem curæ suæ commissum Latinæ linguæ elementis imbueret. Ab aula ad ecclesiam se receperat Nauclerus, & ecclesiæ collegiatæ apud Stutgardianos anno circiter 1460. præpositus, ab Ulrico comite Wirtembergensi ad Carolum Burgundiæ ducem post septennium legatus fuerat. Postquam supremum academiæ magistratum aliquandiu obiisset, ecclesiæ Tubingensis præfecturam accepit. Claruit anno 1500. Utramque provinciam eximia sane laude obiit; plurimosque magni nominis viros, & in his Joannem Reuchlinum, e schola Tubingensi litteris haud vulgariter imbutos emisit. Scripsit *Chronicon Universale* succincte comprehendens res memorabiles sæculorum omnium ac gentium ab orbe condito usque ad annum 1500. Prodiit primum *Tubingæ* 1515. dein (a Philippo Melancthone auctum & perpolitum) una cum Nicolai Baselii monachi Hirsaugiensis appendice ad annum 1514. aliaque Conradi Tigermanni & Bartholomæi Laurentis, res gestas ab anno 1515. ad 1544. cursim memorante, *Colon.* 1544. fol. dein cum Laurentii Surii appendice ab anno 1501. ad 1564. *Colon.* 1564. 3. vol. fol. denique *ibid.* 1579. fol. (*f*) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

AUGUSTINUS, gente Italus, civitate Ticinensis, saltem canonicus regularis Ticinensis, congregationis Lateranensis. Claruit anno 1500. Obiit post annum 1520. 1500. H. W.

SCRIPTA.

Vita B. Monicæ, S. Augustini matris.

Elucidarium Christianarum Religionum, sive religiosorum ordinum: in quo fuse agitur de ordine Augustinianorum, de S. Augustini vita, moribus, & doctrina, quodque eremitæ Augustiniani canonicis regularibus sint posteriores.

Regula Sanctissimi Patris Augustini: in qua continetur & *S. Guarini*, episcopi Prænestini ac cardinalis, *Vita*. Istam a Regula divulsam reperire est apud Surium ad 6. Februarii.

Prodierunt opera ista tria *Brixiæ* 1511.

Porro scripsit Augustinus noster *Compendium Speculi Crucis*, *Expositionem in Psalm. Deus in nomine tuo salvum me fac*, & *Tractatum de docta ignorantia*: quæ quidem an Brixiæ una cum præmissis operibus evulgata fuerint, haud satis scio. Utut sit, *Mediolani* 1603. excusa prodierunt.

Cæterum *Chronicon Magnum*, ab illo compositum, adhuc ineditum delitescit.

MANUEL, natione Græcus, patria Peloponnesius, Matthiæ Camariotæ discipulus, magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ rhetor; ὁ σοφώτατος ϗ θεολογικώτατος Manuëli Malaxo * dictus. Claruit anno 1500. quo calamum contra Latinos strinxit. Scripsit enim *Apologiam*, seu *Refutationem* 10. capitum Fr. Francisci Ord. Prædicat. de processione Sp. S. de azymo, de purgatorio, de primatu papæ, &c. Fragmenta quædam exinde profert Leo Allatius lib. de Purgatorio p. 82, 165, 772, 939. Integrum fere tractatum (paucis siquidem in fine desideratis) Gr. Lat. in lucem extulit vir. Cl. Steph. le Moyne inter Varia Sacra p. 270. Scripsit adhuc Manuël *Librum contra Plethonis Opusculum de Processione Spiritus S.* quo reprehendit Plethonem, quod non ex principiis theologicis sed ex doctrina gentilium argumenta sua de processione Sp. S. duxerit. Fragmentum exhibet L. Allatius de Consensu, lib. 3. c. 3. §. 6. aliud in Diatrib. de Georgiis, p. 389. 1500. H. W. * Hist. Eccl.

GULIELMUS PEPINUS, natione Gallus, patria Ebroicensis, ord. Prædicat. 1500. R. G.

(*a*) Et *Basil.* 1514 (*b*) Item 1500. vide Tob. Eckardi, Notitiam MSS. Bibl. Quedlimburgens. p. 54. (*c*) Vid. Notitiam MSS. Bibl. Quedlimburgens. p. 22. (*d*) Item *Paris.* 1499. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 1. p. 455. (*e*) Appellatur *Vergenhans* in vita Reuchlini a Maio edita. p. 229. (*f*) Et sine supplementis *Colon.* 1614. fol. Ejusdem *libros* 3. *de Simonia* an. 1500. 4to. editos memorat Miræus, ut refert *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latinit. vol. 4. p. 312.

monachus,

Sæc. XV. ab anno MCCCC. monachus, concionator eximius, claruit anno 1500. Exstant ejus *Sermones Quadragesimales*, impressi *Parif.* 1532. 1589. 8vo. *Lugduni* 1541. *Venet.* 1569. emendatius *ibid.* 1575. *Speculum aureum super septem Psalmos Pœnitentiales*, Parif. 8vo. (*a*) Venet. 1573. *Sermones Dominicales ex Epiftolis & Evangeliis totius anni*, Venet. 1588. 1591. 8vo. *Sermones de imitatione Sanctorum*, Venet. 1589. 1594. 8vo. Opufculum fuper *Confiteor* Venet. 1589. Parif. 1624. 8vo. (*b*) *Rofarium Aureum B. Virginis*, Venet. 1591. 8vo. *Expofitio in Exodum*, Parif. 1534. 8vo. *Sermones* 40. *de deftructione Ninives*, 2. partibus. *Parif.* 1618. 8vo. Opera omnia fupra memorata, cum *Compendiofa relatione vitæ Fr. Lud. Bertrandi*, a Paulo V. papa in fanctorum numerum relati, in unum corpus collecta fimul prodierunt *Colon.* 1609, 1610. 4to. *Antverp.* 1656. 9. vol. 4to. Commentarium in *Genefin* adornaffe fertur, nondum ut videtur typis excufum. (*c*)

1500. R. G. CLAUDIUS SEISELIUS, patria Sabaudus, Ludovico Galliæ R. a fupplicibus libellis, ex epifcopo Maffilienfi archiepifc. Taurinenfis, claruit anno 1500. deceffit anno 1520. Scripfit in tria priora D. Lucæ capita *de triplici ftatu viatoris*, ad Leonem X. papam volumen ingens, impreffum *Taurini* 1518. fol. Hujus ut videtur pars, viz. *Moralis explicatio Evangelii*, Miffus eft Angelus, antea lucem afpexit, *Parif.* 1514. in 4to. edita. *Difputationes adverfus errores & fectam Valdenfium*, Parif. 1520. 4to. *De Divina Providentia* tractatus, cum priore, *Parif.* 1520, 1637. 4to. (*d*) nonnulla opera *hiftorica* condidit patrio fermone, & *jus feudale* commentariis adornavit.

1500. R. G. PETRUS BURRUS, natione Belga, patria Brugenfis, canonicus Ambianus, poëta caftus nec invenuftus, claruit anno 1500. anno 1432. natus, 1507. denatus. Scripfit *Pæanas quinque Feftorum B. Virginis*, edit. *Parif.* 1499. 4to. *Hymnos de omnibus Sanctis*, quos Jod. Badius Afcentius fuis commentariis illuftratos edidit, *Parif.* 1528. 4to. Cecinit etiam odas in adventum Domini, in nativitatem, circumcifionem, cæterofque dies Domino & B. Virg. Mariæ feftos, uti & elegias, epigrammata, &c. de quibus prolixe fatis Trithemii continuator & Fr. Sweertius.

JOANNES PINUS, natione Gallus, patria Tholofanus, Rivorum epifcopus, claruit anno 1500. Litteris configna vit *Vitam Catharinæ Senenfis*, inter *Fœminas illuftr.* editam *Parif.* 1521. fol. *Vita Philippi Beroaldi Bononienfis*, prodiit cum priori *Bonon.* 1505. 4to. *De Rochi Narbonenfis Vita*, & *Allobrogicæ narrationis*, lib. 2. fimul prodierunt, *Parif.* 1516. 4to. *De Vita & laudibus Codri Urcei* libellus, prodiit operibus Urcei præmiffus, *Bonon.* 1502. & alibi. *De Vita Aulica*, edit. *Tolofæ*—4to. Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1500. R. G.

PAULUS CORTESIUS, natione ut videtur Italus, protonotarius apoftolicus, claruit anno 1500. Scripfit *in quatuor libros Sententiarum* Difputationes feorfim editas, *Parif.* 1513. fol. nonnullis Hieron. Savanarolæ opufculis conjunctas, *Bafil.* 1540. fol. *De Cardinalatu*, lib. 10. *Cortef.* 1510. fol. *De Sacrarum litterarum, omniumque difciplinarum fcientia*, Bafil. ap. Henric. Petri. Struxit infuper lib. 6. *de Principe*, quorum ipfe meminit in Præfat. fua ad Sentent. 1500. R. G.

HENRICUS AQUILONIPOLENSIS, natione Germanus, patria Saxo, hiftoricus & poëta non incelebris, claruit Wittebergæ anno 1500. Scripfit opus metricum, *Adolpheida* dictum, in quo *Comitum Schauenburgenfium*, & *Civitatis Hamburgenfis* hiftoriam expofuit: aliud item carmen in quo *Urbis Lubecenfis* primordia defcripfit: Utrumque majori fide quam elegantia fcriptum, ab Hen. Meibomio avo e Codd. MSS. erutum, & *Francof.* 1620. 4to. editum, recudi fecit H. Meibomius nepos. Script. German. tom. 1. *Helmft.* 1688. fol. *De vita & laudibus S. Auguftini* carmen panxiffe fertur. (*e*) 1500. R. G.

CAROLUS BOVILLUS, natione Gallus, patria Veromanduus, domo Samarobrinus, ecclefiæ Noviomenfis canonicus, claruit fub annum 1500. Vir nullis non difciplinis inftructus, nullis non artibus perpolitus, grammaticus, orator, philofophus, mathematicus, theologus, in fingulis fummus. Edidit *Quæftionum Theologicarum*, *De creatione Angelorum*, *de voluptate Paradifi*, *de Diluviis*, aliifque ex utroque teftamento petitis, libros 7. *Parif.* 1504, 1513. *Bafil.* 1515. fol. (*f*) *In Primordiale Evangelium D. Joannis* commentarium, prodiit *Parif.* 1511. 1500. R. G.

(*a*) 1519. & 1539. vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 475. *Le Long.* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 897. (*b*) Item 1530. 8vo. Vid. Echard. Bibl. Dominican. p. 17. (*c*) Prodiit 2. vol. 8vo *Parif.* 1528. *Venet.* 1573. 4to. *Duaci* 1634. *Colon.* 1649. Vid. *Le Long.* loc. citat. (*d*) Prodiit etiam *ibid.* 1518. 4to. Vid. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 1. p. 1091. ubi memorat ejufdem *Speculum Feudorum* Bafil. 1566. 8vo. *Additiones ad Bartholum* &c. inter varios Repetitionum juris fcriptores, junctim editos *Lugd.* 1553. fol. Hiftoriam Ludovici XII. Gallice *Parif.* 1508. 8vo. *De Republica Gallorum* Parif. 1519. 1540. 1548. *Legem Salicam Gallorum* Parif. 1540. 1557. 8vo. *Victoriam Ludovici XII. contra Venetos & prælium Agnadellenfe* Parif. 1510. 4to. & varios tractatus in linguam Gallicam translatos. (*e*) Item *Epigrammata quædam*, & foluta oratione *Sophologium*; ut refert auctor Centuriæ Scriptorum a Madero editæ. (*f*) *Quæftionum Theologicarum Libri* 7. centenis finguli quæftionibus prodierunt *Parif.* 1513. fol. *Theologicarum Conclufionum libri* 10. Parif. 1504. 1513. 4to. Venet. 1515. fol. *De raptu Pauli* prodiit inter Quæftiones Theologicas 1513. auctior 1531. 8vo. cum Differtatione *de Prophetica Vifione*. *Phyficorum Elementorum libri* 10.

& fubjunctis quibufdam *Epiftolis*, nec non *Raym. Lullii vita*, ibid. 1514. 4to. Tractatus *de laude Hierofolymorum* in Pfal. 147. *de laude gentium* in Pfal. 117. *de concertatione & area peccati*, fimul impreffi *Lugduni* 1531. 8vo. Fertur & in Pfalmos 71, 118. & in *Orationem Dominicam* commentaffe. Dialogi 4. *De animæ immortalitate* 1. *de refurrectione* 2. *de mundi excidio* 1. una excufi *Parif.* 1551. 4to. *De raptu D. Pauli*; *de prophetica vifione*; *de voto*; *de libero arbitrio*; *de differentia Orationis* junctim prodierunt *Parif.* 1589. 8vo. *Proverbia*, aliaque opera *Critica* & *Mathematica* miffa facimus.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

Concilia hoc Sæculo habita.

1405. PRAGENSE a Sbinkone archiepifcopo in caufa fchifmatis ex gemino ecclefiæ capite orti anno 1405. celebratum. Exftant litteræ Innocentii VII. papæ ad archipræfulem præfatum, quibus concilium provinciale contra fchifmaticos (eos qui Benedicto XIII. papæ adhærebant) congregare mandat ap. Raynald. Annal. Ecclef.

1408. OXONIENSE a Thoma Arundel Cantuarienfi antiftite cum cæteris iftius provinciæ epifcopis anno 1408. coactum. (*a*) In quo contra doctrinæ Wickliffianæ feminatores cautum eft, ne quis pro fuggefto ad populum ageret nifi facultate ab epifcopo prius impetrata, & ut collegiorum fingulorum per academiam Oxonienfem cuftodes in fcholarium fuorum, cujufcunque gradus fuerint, fidem diligenter inquirant, inque fufpectos monitis &; fi opus fit, cenfuris procedant. Exftat Decretum Synodale Articulos 13. complectens apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 662. & Conc. tom. 11. part. 2. col. 2089. (*b*) Proximo anno aliud concilium provinciale in ecclefia cathedrali D. Pauli Londinenf. celebravit archiepifcopus. In quo de alterutri papæ hoc fchifmatis tempore adhærendo difceptatur, (*c*) & decretum Oxonienfe contra Lollardos (quo nomine Wickliffi fequaces indigitantur) confirmatur: Hujus fynodi meminit Tho. Walfingham Hift. Angl. p. 377. edit Francof. Exftat commiffio epifcopo Londinenfi ad publicandum dictum decretum apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 668. (*d*) Notandum eft Thomam Cantuarienfem fynodos provinciales fingulis fere annis in ecclefia D. Pauli Londin. celebraffe, in quibus contra doctrinæ Wickliffianæ fautores cujufcunque ordinis aut dignitatis crudeliter fævitum eft. (*e*) In harum altera feftivitas S. Georgii martyris duplex feftum conftituitur, in altera ne S. Scripturæ in linguam Anglicanam verterentur cautum eft. Vide Walfingham, *ibid.* p. 382. Antiquit. Britan. p. 274, 275.

RHEMENSE, a Guidone de Roya archiepifcopo Remenfi cum fuftraganeis, 28. die Aprilis anno 1408. celebratum. In hac fynodo (ad 22. Julii fuperioris anni convocata, ac epifcopis non comparentibus in 8. die Novembr. ejufdem anni, ac demum ad dictum 28. April. prorogata) varia *de SS. Trinitate & Fide Catholica*; *de Sacramentalibus*; *de habitu & converfatione Clericorum*; *de Monachorum & Monialium Reformatione*; *contra Officialium exactiones*; *de Schifmatis extinctione* decernuntur, & fcholæ Parifienfis privilegia ab urbis prætore violata ftatuminantur. Hujus memoriam confervavit Cl. Marlotus, Hift. Rhemenf. tom. 2. lib. 4. p. 688. Vide etiam Jo. Gerfon. Opera, tom. 2. 1408.

(*f*) PERPINIANUM a Benedicto XIII. papa quo cardinalibus ad concilium generale apud Pifas celebrandum coëuntibus fraudem faceret, & in fui gratiam tanquam legitimi Chrifti vicarii fynodicam declarationem obtineret Cal. Novembr. an. 1408. congregatum. In hoc conciliabulo prælatis inter fe diffentientibus per VII. feffiones nihil actum eft: feffione octava & ultima Cal. Febr. anni fequentis a præfulibus 18. qui foli fupererant, fe verum ecclefiæ pontificem, ægre & non nifi pacta papatus in fchifmatis extinctionem renunciatione, impetravit Benedictus: Exftant Acta ex Niemo & Raynaldo, Conc. tom. 11. part. 2. 1408.

Parif. 1510. fol. Libellus *de conftitutione & utilitate artium humanarum* Parif. 4to. *Proverbia & Sententiæ* cum Gallica verfione & Latino commentario *Parif.* 1531. 1557. 1587. 8vo. *Supputatio 7. ætatum mundi*, five *Chronicon breve* Samarobrinæ 1520. *Refponfiones ad novem quæfita Nicolai Paxn Balearici* Parif. 1521. In Ejufdem operibus ap. Henr. Stephanum avum editis *Parif.* 1510 fol. exftant, *Liber de intellectu angelico & humano. De fenfibus. De nihilo.* Hoc Bovilli opufculum exftat recufum cum Martini Schoockii Tractatione philofophica, & Jo. Pafferatii carmine de Nihilo *Groning* 1661. 8vo. *Commentarius* in Jac. Fabri Stapulenfis introductionem artis oppofitorum. *De generatione. De Sapiente. De numeris. Epiftola* 20. *De perfectis numeris*, & quædam opufcula Mathematica Conf. *Fabr.* Bibl. med & inf. Lat. vol. 1. p. 923. feq. ubi exhibetur Bovilli *Epiftola* Philippo Noferio. Ejufdem *Dialogos* 2. *de SS. Trinitate* inter Chriftianum & Judæum *Parif.* 1513. memorat idem *Fabr.* de Veritate Chriftianæ Religionis, c. 31. p. 577. (*a*) Vide Hiftoriam verfionum V. & N. Teftam. in ling. Anglic a Jo. Lewis editam *Lond.* 1739. 8vo. p. 40. (*b*) Item apud *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 314. (*c*) Vid. *Wilkins*, ibid. p. 311. (*d*) Conf. *Wilkins*, ibid. p. 320. (*e*) Conf. *Wilkins* ibid. p. 324. feq. (*f*) Hiftoria bujus Concilii exhibetur in Libro tertio tom. 1. Hift. Concilii Pifani a Jacobo L'Enfantio edit. *Amftel.* 1724.

col.

col. 2108. Vide d'Aguirre Conc. Hispan. tom. 3. p. 637. Fœlicius ei cessit in concilio Salmanticensi anno 1410. habito, in quo jus ejus ad papatum strenue asseritur, & ipse summus ecclesiæ pontifex concordibus votis declaratur: librum synodalem edidit Gundisalvus episcopus Salmanticensis. Vide card. d'Aguirre *ibid.* p. 645. Nec sibi defuit Gregorius XII. papa quippe qui concilium ad Austriam urbem diœcesis Aquileiensis in festo Pentecostes anno 1409. congregavit; in quo verus ecclesiæ pastor, & unicus Christi vicarius a paucis qui aderant episcopis declaratur. Exstat *Sententia Synodalis* cum tribus Gregorii *Epistolis.* Conc. tom. 11. part. 2. col. 2102.

1409. PISANUM, Oecumenicum, a cardinalibus utriusque obedientiæ, in id velut unicum schismatis remedium consentientibus, 25. die Martii anno 1409. convocatum. Hoc concilium, cui præter principum legatos, 180. præsules, 300. abbates, 120. magistri in theologia, 300. juris utriusque doctores, & tantum non omnium Europæ academiarum procuratores interfuerunt, 24. sessionibus absolutum est: (*a*) Non est nostri quid in singulis gestum sit minutatim referre, potiora selegisse sufficiat, reliqua ex ipsis Actis peti possunt. Sess. prima constituuntur universalis ecclesiæ nomine procuratores, qui contra Benedictum & Gregorium de papatu contendentes agant; hi synodali auctoritate freti eos ad comparendum citant, non comparentes contumaciæ postulant. Sess. tertia 30. Martii, decretum contumaciæ contra duos contendentes, quod legitime bis citati non comparuerint, promulgatur; & cardinales eis adhærentes ad concilium vocantur. Sess. X, XI, XII. 22, 23, 30. Maii, articuli 37. contra contendentes publice lecti, & per testes idoneos probati, a synodo notorii & manifesti declarantur. Sess. XV. 5. Junii, sententia definitiva qua Petrus de Luna, & Angelus de Corario (*a* 1.) *schismatici, hæretici, perjuri, & contumaces, & secundum S. Canones ab imperio amoti, & ab Ecclesia præcisi*, omnesque fideles ab obedientia eorum absoluti, ac tandem omnes sententiæ & censuræ ab eorum alterutro intra anni spatium prolatæ, irritæ, cassæ, & plane nullæ declarantur, publice lecta est & approbata, & præsentium subscriptionibus munita. Sess. XIX. 15. Junii, cardinales 24. ad novum pontificem ex synodi decreto eligendum conclave intrant, (eis etiam qui tempore schismatis per contendentes creati erant ad suffragiorum jus admissis, ex peculiari indulgentia pro hac vice a synodo Sess. XVII. concessa,) & 26. ejusdem mensis D. Petrum de Candia cardinalem Mediolanens. eligunt, qui papa renunciatus Alexandri V. nomen sumit. Sess. XX. primo Julii, Alexander papa V. concilio præsidet, omnes cardinalium processus & sententias a tertio die Maii anno 1408. confirmat; duas cardinalium factiones in unum collegium restituit; privilegia quædam eis qui synodo intererant concedit, & opus reformationis in se suscipit. Sess. XXI, XXII, XXIII. 10. 27. Julii, 7. Aug. omnes processus a tempore schismatis abolentur; censuræ cassantur; promotiones, consecrationes, ordinationes, modo alias canonicæ fuit, ratæ habentur; Petro de Luna aut Angelo Corario hæreseos & schismatis nuper damnatis adhærentes, velut hæreticæ pravitatis fautores judicantur: concilium generale intra triennium celebrandum, provinciales interim synodi super negotio reformationis velut in antecessum ubique congregandæ ordinantur. Exstant Acta primo edita *Paris.* 1612. 4to. integriora apud Richerium Hist. Conc. General. lib. 2. c. 2. cum Sev. Binnii notis, Conc. tom. 11. part. 2. col. 2117. amplіora ex L. Dacherii Spicileg. tom. 6. *ibid.* col. 2140. (*b*) *Articuli* contra contendentes cum probationibus ex Raynaldo, *ibid.* col. 2249. *Epistolæ* denique, & alia nonnulla huc spectantia, *ibid.* col. 2256. & seq. (*c*)

ROMANUM a Joanne papa XXIII. ex decreto concilii Pisani, absoluto jam triennio, anno 1412. congregatum. In quo Joan. Wickliffi scripta (*Dialogus*, scilicet, *Trialogus*, alia) tanquam hæretica reprobantur, & igni cremanda judicantur. Exstat decretum synodale sexto die Januar. anni sequentis datum, Conc. tom. 11. part. 2. col. 2322. 1412.

CONSTANTIENSE, Oecumenicum ex decreto concilii Pisani a Joan. XXIII. papa rogatu Sigismundi Romanorum & Bohemiæ R. Calend. Novembr. anno 1414. congregatum. In quo de diuturno illo schismate extinguendo, de ecclesia tum in capite tum in membris reformanda, de Wickliffianis denique & Bohemis supprimendis nova prorsus methodo actum est. Præsulibus quippe per nationes distributis & seorsim consulentibus; & cardinalibus in suo collegio negotia separatim tractantibus, ni- 1412.

(*a*) Procuratorium Tho. Arundel. archiep. Cant. ad interessendum Conc. Pisano, exstat ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 311. (*a* 1.) Processus contra Petrum de Luna & Angelum Corarium contendentes de pontificatu, exstat MS. in Bibl. D. Julii Justiniani, teste Montfauc. Diar. Ital. p. 436. (*b*) Singulæ hujus Concilii Sessiones habentur Libro tertio Tomi secundi Conc. ejusdem a L'Enfantio edit. *Ibid.* Librum inter tertium & quartum pag. 330 — 349. exstat hujusce Conc. responsio ad Rupertum regem Romanorum Concilium non probantem. Conf. etiam quæ exhibuit Herman. Vander Hart. tom. 2. Conc. Constantiens. p. 62 — 159. (*c*) Item in Collect. Martene an. Vet. Scriptor. tom. 7. p. 426.

hil

hil quicquam concilio definiendum proponebatur, nisi quod per cardinales & episcopos nationum in singulis suis conventibus discussum prius & conclusum fuisset. Huic concilio ultra tres annos duraturo Sigismundus rex, principes, principumque legati, præsules, abbates, S. theologiæ, & utriusque juris doctores, magna sane frequentia interfuerunt, sessionibus 45. ecclesiæ negotia tractaturi. (*a*)

I. Ac primo quidem de tricipite schismate extinguendo deliberant patres; ac a Joanne initium sumunt; cui Sess. II. 2. Mart. 1415. Schedulam resignationis offerunt; quam ipse palam in synodo legit, & ad eam observandam sacramenti religione se obstringit, paucis post diebus clam fugiturus. Sess. III. 25. Mart. concilium Constantiense rite convocatum esse, nec nisi schismate extirpato, & ecclesia in fide & moribus, in capite & membris reformata, dissolvi posse, aut alio transferri, nec episcopis a concilio nondum finito discedere licere, contra eos qui ex absentia papæ concilium dissolutum iri affirmarunt, decretum est. Sess. IV, V. 30. Mart. 6. April. concilium immediate a Christo potestatem habere, cui omnes cujuscunque dignitatis etiam papalis obedire tenentur, qui secus fecerint pœnis coërcendos; Joannem papatui renunciare, & definitionibus concilii stare teneri, discessum ejus a concilio illicitum esse, ni redierit contra eum ut hæreticum & schismaticum procedendum, conclusum est. Sess. XII. 29. Maii Joannes papa aliquoties ad concilium citatus oblato ei salvo conductu, quod non comparuerit contumax declaratus, & quod ecclesiam male administrasset, vita damnabili & nefandis moribus exemplum malæ vitæ populo præbuisset, beneficia ecclesiastica simoniace distribuisset, bonaque & jura ecclesiæ dilapidasset, suspensionis sententia prius innodatus, synodali decreto jam tandem deponitur, ac omnes fideles ab ejus obedientia absolvuntur. Cautum est insuper, ne quis absque synodi consensu, nec ex contendentibus aliquis omnino, in papam eligeretur. Huic sententiæ se subjecit Joannes, & decreto confirmato papatum deposuit. Sess. XIV. 4. Jul. Legati Gregorii XII. P. quæ a synodo hactenus gesta sunt approbatis omnibus & confirmatis, ejus nomine papatui renunciant: ex quo cardinales suæ creationis a synodo recepti sunt, & duæ obedientiæ in unum corpus coaluere. Restat Benedictus, ad quem legati, (quorum primus Sigismundus rex,) Sess. XVI. 11. Julii ordinantur: frustra: subdole agit Benedictus & fraudes nectit: principes ejus fautores eum deserunt, synodus contra eum procedit, & Sess. XXXVII. 26. Julii, 1417. *sententia depositionis* in eum velut *perjurum*, *universalis Ecclesiæ scandalizatorem*, *inveterati schismatis fautorem*, &c. decernitur. Sess. XLI. 8. Nov. cum in antecedentibus sessionibus de concilio generali post quinquennium a fine hujus concilii, altero post septennium, & deinceps singulis decenniis habendo, & formula fidei a papa, prius quam publicetur ejus electio, profitenda; de ecclesia tum in capite, tum in membris a futuro pontifice reformanda, deque modo eligendi conclusum esset; cardinales & quinque nationum delegati ad suffragiorum jus pro hac vice admissi conclave intrant, & tertio post die 11. Nov. festo D. Martini Odonem cardinalem de Columna, qui Martini V. nomen ea de causa assumpsit, in summum pontificem eligunt: qui Sess. XLIV. 19. April. Papiam urbem Italiæ de consensu patrum proximi concilii locum designat, & Sess. XLV. 22. Apr. plenariam omnibus qui concilio interfuerant indulgentiam concedit, concilium jamjam soluturus.

II. Quod reformationem attinet, in ea satis segnes erant boni patres, totum istud negotium, nisi quod 18. capita præcipue reformanda indicassent, ad Martinum P. noviter electum remiserunt; qui, ne nihil agere videretur, constitutiones quasdam *de exemptionibus*, *de unionibus*, &c. Sess. XLIII. edidit, reliquis quæ maxime erant momenti penitus prætermissis.

III. Studio autem vehementiori in causa hæreseos, quam vocant, actum est. Inani prorsus furore in Joan. Wickliff triginta jam annis demortuum Sess. VIII. 4. Maii 1415. sævitum est, cujus doctrina *hæretica*, *erronea*, *scandalosa* declaratur; scripta omnia prohibentur; memoria velut notorii hæretici absque pœnitentia defuncti diro anathemate confossa; ossa denique exhumanda & projicienda decernuntur. (*b*) Pari ferocia contra Jo. Hussum procedit synodus, quem, rupta salvi conductus fide, non auditum, nedum convictum carceri primo mancipavit; deinde 30. in eum articulis formatis hæreticum denunciavit; scripta ejus omnia cremari, ipsumque degradari & comburi, reluctante licet & frustra renitente Sigismundo Sess. XIII. 15. Junii ordinavit. Hujus sententiæ atrocitate permotus Hieron. de Praga, ipse etiam, ut Wickliffi & Hussi sectator, hæreseos postulatus, metuque percul-

(*a*) Procuratorium Henr. Chicheley archiep. Cantuar. ad comparendum pro eo in Conc. Constantiensi. exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 369. (*b*) Articuli Wickliffi per hoc Concilium damnati, una cum rationibus & reprobationibus eorundem articulorum habentur in Fasciculo rerum expetend. Edit. nov. p. 266. seq. Sententia damnationis doctrinæ Wickliffi & articulorum 54. cum sententia lata contra Jo. Huss. habetur *ibid.* p. 299. seq.

fus

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

sus, se suaque dogmata synodo subjecit, & retractationis schedulam propria manu scriptam, & viva voce prolatam Sess. XIX. 23. Sept. synodo tradidit. Postea vero pœnitentia ductus, abjurationem suam detestatus, Hussi virtutes deprædicans, magno ingenii acumine, nec minori animi constantia dogmata sua proferens & propugnans, a synodo Sess. XXI. 30. Maii 1416. ut hæreticus damnatur, & potestati sæculari traditus vivicomburium patitur. Denique contra horum fautores & asseclas, decretum est Sess. XIII. circa S. eucharistiæ sacramentum, quod *licet Christus sub utraque specie instituerit, eundemque administrandi modum Ecclesia Primitiva retinuerit, his tamen* NON OBSTANTIBUS, *consuetudo Ecclesiæ, quæ sub specie panis tantummodo a Laicis suscipitur, est observanda.* Quædam alia obiter in hac synodo gesta, *Disceptationem* Anglos inter & Hispanos de loci prærogativa, Anglis a concilio haud ægre concessa & decreto confirmata; *Petitiones* Polonorum circa libellum cujusdam Joan. Falconberg equitis; *Carolinæ* confirmationem, &c. brevitatis gratia præterimus. Exstant Acta compendiose relata, seorsim edita, *Hagenoæ*, 1500. 4to. cum notis Binii Conc. tom. 12. in initio; (*a*) quibus subjunguntur Martini V. P. bulla de erroribus, uti vocantur, Wickliffi, &c. *ibid.* col. 259. & methodus in publica sessione conciliorum general. observanda, *ibid.* col. 284. *Epistolæ* variæ, decreta, processus, aliaque huc spectantia *Appendicis* vicem obtinent, *ibid.* col. 1434. De decretis quartæ & quintæ sess. hujusce synodi, quibus potestas concilii generalis super papam stabilitur, consulat lector Edm. Richer. Hist. Conc. Gen. lib. 2. c. 3. Natal. Alexandr. Hist. Eccles. Sæc. XV. *Dissertat.* 3, 4. Em. Schelstrat. Acta Constant. Conc. *Antv.* 1683. 4to. & ejusdem *Tractat. de sensu & auctorit. Constant. Conc.* contra Maimburg. *Rom.* 1686. 4to. Accuratissima harum rerum cognitio ex *litteraria Reformationis historia*, quam sub auspiciis seren. ducis Brunsvicensis edendam avide expectamus, promptam ei & propitiam Lucinam precantes, expetenda erit. (*b*)

1414. LONDINENSE, ab Henrico Chicheley Cantuariensi antistite cum suffraganeis, in ecclesia D. Pauli circa festum S. Michaëlis anno 1414. coactum. In quo, oratores pro parte cleri Anglicani ad concilium generale Constantiæ celebrandum progressuri eliguntur, & quædam ad privilegia monachorum minuenda, & exemptiones cohibendas ringentibus frustra fratribus decernuntur. Vide Walsingham Hist. Angl. p. 387. Notandum est Henricum archiepiscopum singulis fere annis synodos Londini congregasse; harum una anno 1415. de festis S. Georgii M. SS. Davidis & Ceddæ episcoporum, & S. Winifredæ V. actum est. Exstat constitutio synodalis apud Spelman. Conc. Brit. p. 669. & Conc. tom. 12. col. 295. (*c*) Altera anno 1416. nonnulla in jurisdictionis ecclesiasticæ male administratæ correctionem, & hæreseos quas vocant extirpationem ordinantur. Exstant disciplinæ capitula 3. Conc. *ibid.* col. 299. (*d*) Tertia, an. 1417. in studiosorum gratiam decretum est, ut beneficiorum ecclesiasticorum patroni ea vacantia his, qui graduum dignitatibus ab academiis donati sunt, deinceps conferant, gradus & professionis ratione juxta beneficiorum census & valores habita. Constitutio habetur apud Spelman. *ibid.* (*e*) Consule etiam Antiquit. Britan. p. 278. & seq. ubi plures at levis momenti synodi sub Henrici Cantuariensis præsidentia memorantur.

SALISBURGENSE ab Everhardo archiepiscopo, cum suffraganeis 5. & absentium procuratoribus, circa annum 1420. congregatum. In quo varia disciplinæ capitula, a decessoribus suis in superioribus synodis stabilita, renovantur, & multa alia in morum reformationem de novo ordinantur. Exstant constitutiones *de Summa Trinitate & fide Catholica; de officio Archidiaconi, Vicarii*, &c. 34. Conc. tom. 12. col. 308. quibus subjunguntur canones 59. ex prioribus constitutionibus excerpti, & a Joanne ecclesiæ Salisburgensis archidiacono promulgati, *ibid.* col. 328. 1420.

PRAGENSE II. a Conrado archiepiscopo reliquoque ex parte reformatorum in regno Bohemiæ clero, Hussitis vulgo appellato, ad amoliendam, qua injuste laborabant, hæreseos infamiam 7. Julii anno 1421. congregatum. In quo 22. articuli fidei Christianæ veterum formulis consoni, *de Sacra Scriptura; de Ecclesiæ Primitivæ Symbolis; de Sacramento Eucharistiæ; de* 1421.

(*a*) Et eum additionibus ex variis MSS præmissa præfatione Conc. Basileensis, qua hujusce concilii Acta jussit colligi, apud *Harduin* Conc. tom. 8. p. 210. seq. (*b*) Nonnulla de hoc Concilio & de conclusionibus Wickliffi & earum condemnatione, asservantur MSS. in Bibl Cotton. sub *Cleopatra* E. 11. n. 23 Historiam hujus Concilii, haustam ex genuinis & antiquis Codd MSS. edidit. *Herman. van der Hardt* 6. tom. *Franc. & Lips.* 1697 - 1700. Historiam hujus Concilii, edidit etiam Jacobus L'Enfant Gallice *Amstel.* 1714. Prodiit iterum Gallice nova Historia Conc. Constantiensis, adjectis compluribus monumentis nondum editis, per Bourgeoin du Chastenet. *Paris.* 1718. 4to. Conf. quæ habet *Fabr.* Bibl Gr. vol. 11. p 662. seq qui notat servari Francof. in Bibl Uffenbachiana, Apographum Actorum Concilii Constantiensia Collectorum a Joan. Andrea Monacho Ratisponensi, plurima Harduino haud visa complectens. (*c*) Conf. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 376. (*d*) Item ap. *Wilkins* ibid. p. 378. (*e*) Item ap *Wilkins* ibid. p. 381. & 401.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *morum Cleri reformatione*, &c. solenni decreto promulgantur. Dicti *Articuli* habentur in Historia Hussitica Cochlæi, lib. 5. apud Dubravium Hist. Bohem. lib. 25. Vide fis' Boh. Balbini Miscel. Hist. Bohem. Decad. 1. lib. 6.

1423. COLONIENSE I. a Theodorico archiepiscopo, & suffraganeis 5. 20. die Martii anno 1423. celebratum. Exstant disciplinæ ecclesiasticæ *Capitula 7. contra fornicarios* seu *concubinarios Clericos*; *contra Saculares qui in libertatis Ecclesiasticæ derogationem præsumant*, &c. Conc. tom. 12. col. 360. His subnectuntur constitutiones 5. de disciplina, 22. April. ejusdem anni a Theodorico synodice ordinatæ.

1423. PAPIENSE alias SENENSE dictum, œcumenicum, a Martino V. P. ex decreto concilii Constantiensis ad urbem Papiensem mense Maii anno 1423. coactum; inde pestilentia grassante ex præsulum, qui paucissimi aderant, sententia, Senas translatum, ibique Calend. Novembr. inchoatum; præsidentibus 4. sedis pontificiæ legatis. In quo contra Hussitas hæreseos damnatos, eorumque fautores; contra Benedictum XIII. ejusque in schismate successores aspere satis & importune actum est: de Græcis etiam reducendis consultum; cum autem ad ecclesiastici status reformationem deventum est, a Martino P. bellorum inter principes Christianos grassantium obtentu soluta est synodus, & civitas Basileensis concilio septimo post anno celebrando constituta est. Exstant Acta *Parif.* 1612. in 4to. edita, & apud Richer. Hist. Conc. Gen. lib. 3. c. 1. & cum additionibus nonnullis ex Raynaldo, Conc. tom. 12. col. 365.

1425. HAFNIENSE Petro Luckio Lundensi archiepiscopo præside, assidentibus suffraganeis 6. cum abbatibus & clero provinciæ Lundensis, 11. die Januar. anno 1425. ad disciplinæ instaurationem, & morum correctionem celebratum. Exstat *Epistola* synodalis varia monita salubria, & purioris disciplinæ capitula continens. Conc. tom. 12. col. 380.

1429. PARISIENSE a Joanne de Nantone archiepiscopo Senonensi, assistentibus suffraganeis 4. abbatibus, prioribus, aliisque viris doctis ex academia Parisiensi, primo die Martii anno 1429. coactum. In quo varia ad vitæ honestatem, morum probitatem, & cultus divini puritatem ordinantur. Exstant *Constitutiones* synodales 41. quarum aliæ *reformationem divini officii* spectant, aliæ *mores Prælatorum, Abbatum, Abbatissarum, & personarum Regularium*, aliæ *habitum & vitam Clericorum*, aliæ denique *Sæcularium correctionem*, Conc. tom. 12. col. 392. Sæc. XV. ab anno MCCCC.

DERTUSANUM a Petro de Fuxo cardinale Martini V. legato, ad profligandum schisma in Hispaniam misso, præside; præsentibus Alfonso Aragoniæ rege, regina, prælatis, abbatibus, aliisque præcipuis ecclesiasticis regnorum Aragoniæ, Valentiæ, & principatus Cataloniæ plusquam 200. 19. Septemb. anno 1429. congregatum. In quo schismate per cessionem Clementis VIII. antipapæ jam penitus extincto, & Paniscolensibus ad unionem & obedientiam reductis; de ecclesiastici status reformatione consultum est. Exstant Acta (quibus Clementis VIII. bulla resignationis, & octo Alphonsi R. diplomata immunitates ecclesiæ propugnantia subnectuntur) & constitutiones 20. *de vita & honestate Clericorum*; *contra Concubinarios*; *ut nullus non idoneus ad S. Ordines promoveatur*; *de modo instruendi populum circa fidem*, &c. Conc. tom. 12. col. 406. & apud d'Aguirre. Conc. Hispan. tom. 3. p. 648.

BASILEENSE, œcumenicum, ex decreto concilii Constantiensis a synodo Senensi confirmato, præsulibus ad locum & tempus in eadem præstituta coëuntibus, Martino V. & post ejus obitum Eugenio IV. PP. consentientibus, & Julianum S. Angeli cardinalem sui nomine legatum & concilii præsidem constituentibus, Sigismundo Imp. ejusdem patrocinium suscepturo, an. 1431. congregatum; 23. Julii inchoatum, undecimo abhinc anno ad civitatem Lausanensem prorogandum. 1431.

Prima Sessione 14. Decembr. habita, conciliorum Constantiensis & Senensis decreta, Martini & Eugenii PP. bulla, quibus fundamentis innixa est hujus concilii auctoritas, leguntur; causæ propter quas coactum est indicantur; & modus agendi in singulis sessionibus ordinatur: tribus autem de causis celebrata est hæc synodus, 1. de fide illibata conservanda, 2. de pace inter principes Christianos concilianda, 3. de ecclesia in capite & membris reformanda.

I. In negotio fidei. Legatio ad Bohemos instituitur, qua eos oblato salvo conducta ad concilium vocant. Bohemi oratores suos, fide a concilio & Sigismundo Imp. data, Basileam mittunt: qui benigne primum a synodo recepti, quatuor postulant; 1. Ut eucharistia per Bohemiæ & Moraviæ ditiones sub utraque specie ministretur. 2. Ut omnia peccata mortalia præsertim publica per eos quorum interest cohibeantur. 3. Ut verbum Dei a sacerdotibus libere & fideliter prædicetur. 4. Ut clerus ab omni temporali dominio abstinere cogatur; si hæc con-

cessa

cessa sint, se ad ecclesiam Romanam redire, & cum ea in posterum uniri velle profitentes: super his postulatis in privatis congregationibus multum disputatum est, in concilio nihil actum, nisi quod Sess. XXX. 23. Decembr. 1437. *Eucharistiam sub una specie a Laicis suscipiendam; Christum integrum esse sub alterutra specie; & Consuetudinem Ecclesiæ pro lege habendam*, decretum sit. De Græcis etiam reducendis legationes & litteræ ultro citroque datæ, quibus de generali utriusque ecclesiæ concilio habendo, de commeatu & subsidio Græcis ministrando, de salvo conductu, aliisque præcurrentibus conclusum est. Verum conatus istos infregit Eugenius P. Græcos Florentiam alliciens. His adjicere liceat decreta contra Judæos Sess. XIX. renovata, & libellum quendam Augustini de Roma archiepisc. Nazareni, ob propositiones quasdam temerarias, erroneas & hereticas, *de humana natura Christi*, &c. in eo contentas, damnatum, salva auctoris persona, Sess. XX. & tandem veritates duas Sess. XXXIII. 16. Maii 1439. promulgatas; primam *de potestate Generalis Concilii super Papam*; secundam *de non dissolvendo aut transferendo in alium locum Concilio, absque duarum partium consensu*, quibus veritatibus pertinaciter repugnans *hæreticus* declaratur. Nec prætereunda videtur hujusce synodi *de immaculata B. Virginis Conceptione* definitio, (*a*) & *Festi* ejusdem quotannis 6. Id. Decembr. cum indulgentiarum solennitate celebrandi *Institutio*, Sess. XXXVI. 17. Sept. 1439. ordinata. II. In negotio pacis, ad principes discordes legatos suos ordinavit synodus, quibus mediantibus, concordia inter regem Franciæ & ducem Burgundiæ inita est; reliquos synodi conatus dissidia eam inter & Eugenium *de summa potestate* orta frustrarunt; uti & reformationis negotio multum restiterunt. III. Nonnullæ autem saluberrimæ constitutiones in disciplinæ collapsæ instaurationem, vitæque & morum correctionem, ab hoc consessu variis temporibus effluxerunt. *De Electione summi Pontificis*, cum *formula Fidei* a nuper electo profitenda; *de numero & qualitate Cardinalium*, &c. Sess. XXIII. *De Episcopis eligendis*, ut sint *ætate legitima*, *moribus graves*, *litterarum scientia præditi*, &c. *contra Reservationes*, &c. Sess. XII. *Contra Concubinarios; de Excommunicatione; de Interdictione; de Annatis non solvendis*, &c. Sess. XX, XXI. (*b*) In jurisdictionis antiquæ renovationem *contra Papales usurpationes; & frivolas Appellationes*, Sess. XXXI. & denique quo malis ingruentibus tempestiva adhibeantur remedia, ut *Synodi Episcopales per singulas diœceses bis aut ad minus semel annuatim*, provinciales *tertio quoque* anno celebrentur, Sess. XV. Hæc sunt primordia reformationis a synodo tentata, ulterius ut videtur progressura nisi de auctoritate sua litigandum esset, cui vindicandæ multum insudarunt patres. Sess. II. decretum Constantiense *de potestate Concilii super Papam* confirmatur. Sess. III, IV. papæ non licere *Concilium dissolvere, aut alio transferre, nisi cum consensu duarum partium; nec Cardinales a Concilio avocare, aut novos nisi in Concilio creare* conclusum est. Sess. VI, VII, VIII. an. 1432. *Unicum esse Ecclesiam, Unicum Generale Concilium Basileæ congregatum* declaratur; *nemini licere sub pœna excommunicationis Bononiam aut quemcunque alium in locum pro celebratione Concilii se conferre; si sedes vacaverit durante Concilio Papam extra Concilium non esse eligendum; contra Eugenium procedendum esse, ni Bullam dissolutionis revocaverit, nec ei licere de Beneficiis eorum qui Concilio adhærent disponere*, decretum est. Sess. X, XI, XII. anno 1433. *Eugenius* ad concilium *citatur*; non comparens *contumaciæ* postulatur; nisi *dissolutionis* bullam revocet, & intra terminum præscriptum coram concilio se sistat, deponendus judicatur. Sess. XIV, XVI, XVII. an. 1434. Eugenii *Litteræ* ad concilium quibus *id legitime continuatum, seque id omni favore prosequuturum* declarat; *omnia in eo hactenus gesta, & in tribus Causis prædictis deinceps gerenda approbat; omniaque a se in præjudicium Concilii facta aut attentata cassat*, publice lectæ, ratæ, & gratæ habentur. (*c*) Legati autem qui eas pertulerunt, non nisi sub certis conditionibus, *absque omni jurisdictione coactiva*, & juramento ad decreta concilii Constant. observanda prius præstito, ad præsidentiam admissi. Sess. XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX. an. 1437. varia *Accusationum* capita, *Citationes & Processus* in Eugenium ad synodum venire præfracte recusantem formantur. Sess. XXXIV. 25. Jun. 1439. Eugenius in præcedentibus sessionibus *contumax* declaratus, & ab omni jurisdictione *suspensus*, ut *pacis Ecclesiæ turbator*, *simoniacus*, *perjurus*, *hæreticus*, &c. *deponitur*. Sess. XL. 26. Febr. 1440. Amadeus Sabaudiæ dux, superiori sessione in pontificem electus, juramentum ex decreto synodi præstitit, & Fœlicis nomen suscepit, cui ut *unico vero & indubitato Ecclesiæ Rom. Pastori ab omnibus Christi fidelibus de necessitate salutis obediendum esse* decrevit synodus.

(*a*) Exemplar hujusce definitionis cum Concilii Basil decreto ad Clerum Quedlinburgensem exhibuit Tobias Eckard. in append. ad notitiam Bibl. Quedlinburg. p. 86. (*b*) Constitutio Conc. Basil. super Annatis habetur in Fasciculo rerum expetend. edit. nov. p. 388. (*c*) Eugenii Epistola ad Concilium exstat ap. *Martene* Anecdot. tom. 4. p. 171. Oratio Philippi archiepisc. Turonens. habita in hoc Concilio, *ibid.* p. 363. Litteræ hujus Concilii ad Johannem abbatem Bonæ Vallis ap. Ruthenos, *ibid.* p. 379.

Seff. XLV. 16. Maii 1442. Fœlix V. papa concilii præfes civitatem Lugdunenfem pro concilio intra triennium celebrando nominavit: concilium autem Bafileenfe non diffolutum, fed vel Bafileæ continuandum vel ad civitatem Laufanenfem transferendum decretum eft. Exftant *Acta* cum Binii notis, Conc. tom. 12. col. 459. (*a*) quibus præmittuntur *Petitiones* & *Articuli Bohemorum.* (*b*) Subjunguntur *Bulla* Nicolai V. P. Eugenii fucceſſoris, acta & gefta concilii Bafileenfis confirmans: *Epiftolæ* variæ fynodales: *Actionum*, *Decretorum*, aliarumque rerum huc fpectantium *Farrago* five *Appendix*; & *Orationes* contra Bohemos 4. Concilii *Bafileenfis & Florentini Acta*, ab Auguftino Patricio compendiofe relata, habentur Conc. tom. 13. col. 1488. Vide Æneæ Sylvii *de Geftis Concilii Bafileenfis* libros 2. & Richer. Hift. Conc. Gen. lib. 3. a cap. 2. ad 6. inclufive.

1438. BITURICENSE a Gallicanæ ecclefiæ præfulibus, præfidente Carolo VII. Francorum R. præfentibus Ludovico Delphino, aliifque regni primoribus, Avarici Biturigum Aquitaniæ metropoli an. 1438. celebratum. In quo concilium Bafileenfe, repudiato Ferrarienfi, ab ecclefia Gallicana approbatur; & conftitutiones ejus *de poteftate Concilii* fufcipiuntur; eaque occafione, PRAGMATICA SANCTIO pro jure regio contra ufurpationes papales ab ordinibus regni in conciliis generalibus anno fequente confirmanda ftabilitur. Vide Gaguin. Hift. Gall. lib. 10. Exftat *Pragmatica Sanctio*, Parif. 1554. 2. vol. 8vo. a Pinfonio edita & illuftrata, *ibid.* 1666.

1438. FERRARIENSE five FLORENTINUM, ab Eugenio IV. P. quo patrum Bafileenfium conatus peffundaret, & Græcos fpe fuppetiarum a Latinis fafcinatos in partes fuas attraheret, Ferrariæ congregatum & 6. Octobris anno 1438. inchoatum; Florentiam poftea transferendum: huic præfedit Eugenius papa, cardinalibus & prælatis Latinis ftipatus; quibus non pauci ex Bafilea, repudiato concilio, acceſſerunt: Joannes Græcorum imperator, Demetrius defpota, Jofephus patriarcha CP. cum patriarcharum orientalium vicariis, metropolitanis, monafteriorum hegumenis, & proceribus ecclefiafticis ad unionem in fide & ritibus inter Græcos & Latinos ftabiliendam interfuerunt. De quatuor articulis in hac fynodo controverfum eft. 1. *De Proceffione Spiritus S.* 2. *De pane Azymo in Sacramento Altaris.* 3. *De Purgatorio.* 4. *De Primatu Papæ*; quorum primo ad concilium refervato, reliqua privatis congregationibus difcutienda amandantur; & ne forte rixofæ de rebus controverfis in concilio difputationes (cum in tanta frequentia nullus fit altercandi modus) unionis negotium impedirent, inter utrofque convenit ut ex alterutra parte decem qui difputandi munus fuftinerent eligerentur: a parte Græcorum ex metropolitanis Ephefius (unus inftar omnium) Monembafianus, Nicænus, Lacedæmoniæ, & Anchiali; e proceribus ecclefiafticis M. chartophylax M. ecclefiarcha; monafteriorum præfecti, Pantocratoris & Calei, & Mofes hieromonachus. A parte Latinorum, duo cardinales, Julianus & Firmanus, Andreas Rhodi, Joannes Hifpanus, & fex alii. *In Congregationibus*, inter Julianum card. & Joannem Hifpanum ex parte Latinorum, Marcum Ephefium & archiep. Nicænum ex parte Græcorum, *de Purgatorio* difputatum eft, teftimoniis ex S. Scriptura & doctorum fcriptis utrinque allatis. *In Concilio* controverfia *de Additamento* ad fymbolum per XL continuas feffiones a 6. die Octobris ad 18. Novembris inclufive agitata, necdum determinata, in medio relinquitur; petentibus Latinis ut in alteram partem quæftionis tranfeant, & relicta de Additamento controverfia, ipfum dogma de proceffione *ex Filio* difceptetur; deinde concilium Florentiam urbem transfertur. Seff. I. Florent. alias 13. 26. Febr. 1439. Marcus Ephefius ecclefiæ Græcæ fidem de proceffione *ex folo Patre* tuendam fufcipit. Seff. II, III. Latini occidentalium patrum teftimonia in fuæ fidei propugnaculum proferunt, & refponfum petunt: deinde id mandante imperatore a difputando ceffatum eft, & ad media unionis pervefliganda proceditur: id negotii fubit Imperator, & five ex propenfiori animi affectu, five ex fuppetiarum fpe, & immani res Græcas pruvehendi defiderio, ei acriter inftat & invigilat. Hic primo patriarcham in confortium operis adducit, dein antiftites fumma rerum penuria laborantes vel muneribus vel minis fibi obfequentes dat, dempto a principibus ecclefiafticis patriæ fidei tenacioribus fuffragandi jure: tandem impellente imperatore; Roffeno, Nicæno, & protofyncello fuadentibus, 2. Junii in Latinorum caftra itur: dogma de proceffione

(*a*) Quibus in bibliothecis hæc Acta lateant docet Itinerarium Litterarium *Parif.* 1724. tom. 2. p. 74. 79. 196. 223. 226. (*b*) Locus de vocatione Bohemorum ad Conc. Bafileenf. una cum Juliani Cardin. oratione ad illorum legatos, & petitionibus Bohemorum in Concilio propofitis, habetur in Fafcicul. rerum expetendar. & fugiendar. Edit. nov. tom. — p. 311. feq. Epiftolæ quædam ad epifcopos Germaniæ, ad abbates &c. diœcefis Bafileenfis, & ad regem Poloniæ, ap. *Martene* Collect. Nov. Veterum Scriptor. & Monumentor. tom 8. p. 15. Epiftola miffa Hæreticis in Bohemia. alia miffa in Angliam MSS. in Bibl. Cott. fub *Vefpaf.* D. 9. n. 3. 4. Hiftoriam hujus Concilii edidit Jacobus L'Enfantius *Amftel.* 1731. 2. tom. 4to. Conf. etiam *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 11. p. 673. feq.

ex

Sæc. XV. ab anno MCCCC. *ex Filio*, Ephesio frustra obnitente, plerisque non sine gemitu & lachrymis assentientibus, recipiendum decernitur; deinde *Additamentum* ad symbolum legitime & justis de causis factum esse: utrique ecclesiæ consuetudinem suam circa panem eucharisticum ἄζυμον vel ἔνζυμον servandam esse: doctrinam purgatorii & primatus papæ tenendam esse, ab imperatore cum consiliariis, synodo inconsulta, conclusum est. Tomus deinde conficitur quinto die Julii palam ab omnibus subscriptione confirmandus, & postero die solenni celebritate promulgandus. Hujusce synodi historiam & Acta a Sylvestro Syropulo M. ecclesiarcha & dicæophylace qui præsens interfuit summa fide relata, & ex publicis Græcorum commentariis descripta habemus, cum interpretatione & notis R. Creighton Græc. Lat. edita *Hagæ-Com.* 1660. fol. Nec dissimulandum est, Acta ab his paululum discrepantia, suppressis Latinorum dolis, a Theodoro Xanthopulo (si recte conjicit Allatius *) Græce conscripta, *Romæ* primum editæ, 1577. fol. deinde adjectis Scholarii & aliorum operibus Græce & Latine ex interpretatione Matt. Caryophili *ibidem* recusa 2. vol. 4to. inde in Conc. tom. 13. relata. Dum hæc geruntur, Florentiam appellunt Armenorum legati, ad unionem cum Latinis in fide & ritibus transigendam missi. Quibus auditis, de symbolo Athanasiano & Constantinopolitano cum additione vocis *Filioque*, & de concilii Chalcedonensis decretis suscipiendis; de septem sacramentis juxta formam in ecclesia Romana usitatam ministrandis; de nonnullis festis diebus observandis; de consensu cum ecclesia Romana in *Purgatorio*, *Papæ primatu*, aliisque doctrinæ capitibus determinatum est. Exstat *Decretum Synodale* 22. Novembr. anno 1439. sancitum, Conc. tom. 13. col. 529. Pactam etiam in hac synodo cum Jacobinis, cum Mesopotamiæ & Syriæ incolis, cum Chaldæis denique & Maronitis concordiam memorant historici, & *Decreta* cum *Formula fidei* ab iis gentibus profitenda reperiuntur, *ibid.* col. 1204. 1222. Verum hæc Romæ in Basilica Lateranensi ad quam Eugenius P. ex Florentia synodum transtulerat acta sunt. Consule hujus concilii Acta ab Horatio Justiniano collecta & Latine edita Conc. tom. 13. col. 825. & Augustini Patricii historiam compendiariam supra laudatam, *ibid.* col. 1488. (*a*)

*In Creighton. Exercit. 5. p. 73.

CANTUARIENSE I. ab Henrico archiepiscopo, cum suffraganeis Calend. Novembris an. 1439. habitum. In quo clerus de severitate legum *Præmunire* conquestus, earum abrogationem suppliciter petiit, decima regi concessa, & majoribus adjumentis uberrime promissis; de *augmentatione* item exilium vicariarum, & moderandis advocatorum exactionibus actum est. Exstat in hanc rem *Constitutio* synodalis ap. Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 689. & Conc. tom. 13. col. 1282. (*b*) Porro hac synodo sedente exequias pro Sigismundo Augusto defuncto honorifice celebratas narrat Nic. Harpsfield Hist. Eccles. Angl. p. 621. Sæc. XV. ab anno MCCCC. 1439.

FRISINGENSE a Nicodemo de Scala, qui pulso Joanne Grienenwaldero sedem occupaverat, eum decano & capitulo ecclesiæ cathedralis, reliquoque diœcesis Frisingensis clero, in aula episcopali 2. die Septembris anno 1440. congregatum. Exstant quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectant *Canones* 26. *de Clericis peregrinis & ignotis; de judiciis; de Clericis non residentibus*, &c. Conc. tom. 13. col. 1283. 1440.

ROTHOMAGENSE a Radulpho Roussellio archiepiscopo cum suffraganeis, ecclesiarum cathedralium procuratoribus, abbatibus, prioribus, &c. in capella manerii archiepiscopalis 15. Decembris anno 1445. celebratum. Exstant in rectæ fidei propugnaculum, & vitæ sanctimoniam, *Constitutiones* 40. contra *Blasphemos*, *& temere jurantes; contra magicos libellos*, *& Dæmonum invocatores; contra Superstitiones noviter usurpatas*, &c. Conc. tom. 13. col. 1303. 1445.

TURONENSE rectius ANDEGAVENSE, Joanne archiepiscopo præside, præsentibus suffraganeis 4. & absentium vicariis, in refectorio ecclesiæ Andegavensis Cal. Julii anno 1448. coactum. In quo disciplinæ ecclesiasticæ *Capitula* 17. *de clandestinis Matrimoniis; de non temerandis ecclesiis; de ludis prohibitis*, &c. ordinantur. Horum compendium protulit Possevinus in Apparat. Sacr. tom. 2. integra ex J. Sirmondi apographo descripta habentur, Conc. tom. 13. col. 1352. 1448.

CONSTANTINOPOLITANUM, præsentibus tribus patriarchis, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, Constan- 1450.

(*a*) Acta hujus Conc. Græce descripta ex MS. Cod. 1247. Regiæ Galliarum Bibl. a Claudio Serrario anno 1642. exstant in Bibl. Lugduno Batava. Item in Bibl. Bodleian. exstat MS brevis narratio Actorum in Conc. Florentino inter Græcos & Latinos, teste *Oudin.* tom. 3. p. 2422. Quædam de hoc Conc. & speciatim Decretum Originale Unionis Ecclesiæ Græcæ & Latinæ in hocce Conc. datum pridie Nonas Julii an. 1439. & a Johanne Palæologo Imp. solo ex parte Græcorum, & ab Eugenio IV. P. Cardinalibus &c. ab altera parte signata, Gr. & Lat. habentur in Bibl. Cott. sub *Cleopatra* 3. n. 2. Græcorum confessionem de verbis consecrationis & transubstantiatione a Bessarione in hoc Concilio propositam exhibuit Mabillon. Musæi Italici tom. 1. p. 243. (*b*) Item ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 535.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. tino Palæologo imperante, in templo S. Sophiæ circa annum 1450. celebratum. In quo Gregorius patriarcha CP. de throno deturbatur, & Athanasius in ejus locum sufficitur: synodo Florentina rejecta; ab unione cum Latinis secessum est; additionem symbolo supervacaneam esse, cum quod a septem synodis comprobatum sit correctione non indigeat; & papam reliquis patriarchis ordine non dignitate præcedere, declaratum est: denique trium patriarcharum synodus an. 1443. congregata, (cujus decretum contra Metrophanem patriarcham, aliosque Henoticos habetur apud Allatium de Consensu, lib. 3. c. 4.) ab hoc consessu approbatur. Exstant *Acta* partim Græce partim Latine Conc. tom. 13. col. 1365. & ap. Allatium ibid. inter Addenda, col. 1380. & seq. ubi multa congessit vir eruditus quibus ea νοθείας suspecta daret: verum non sunt tanti ut lectori scrupulum injiciant; aut nobis ad alia properantibus aliquid negotii facessant.

1452. COLONIENSE Nicolao Cusano cardinale legato per Germaniam pontificio præside, Theodorico archiepiscopo adsistente & comprobante, præsentibus comprovincialium vicariis, abbatibus, decanis, &c. tertio de Martii anno 1452. habitum. In quo varia ad mores clericorum & monachorum corrigendos, & in disciplinæ indies labascentis instaurationem ordinantur, constitutiones denique a superioribus synodis editæ renovantur. Exstant *Decreta*, Conc. tom. 13. col. 1378.

1455. SUESSIONENSE a Joanne Juvenale de Ursinis metropolita Rhemensi, cum suffraganeis 4. licentia a Carolo R. secundum Pragmaticam prius impetrata, mense Julii anno 1455. (ad annum sequentem dimittunt novissimi conciliorum editores) coactum. In quo abusus, qui bellis flagrantibus in ecclesiam irrepserant, tolluntur, cultui divino suus decor restituitur, aliaque ad fidei puritatem & vitæ honestatem decernuntur. Exstat *Decretum* synodale Conc. tom. 13. col. 1396. Consule Guil. Marlot. Hist. Rhemens. lib. 4. cap. 40. p. 732.

1461. SENONENSE, a Ludovico archiepiscopo cum suffraganeis 3. decanis, abbatibus, & reliquo istius provinciæ clero, mense Martii anno 1461. celebratum, (in Actis ann. 1460. numeratur more Gallicano) In quo quatuor tractanda proponuntur, 1. *De Dei reverentia & cultu.* 2. *De correctione morum virorum Ecclesiasticorum.* 3. *De fideli administratione & bonorum temporalium conservatione, & fideli distributione.* 4. *De oppressionibus & gravaminibus Ecclesiæ*: & super singulis variæ constitutiones ordinantur. Exstant *Capitula* prolixa 26. ab altero concilio sub Tristando archiepiscopo anno 1485. demum habito comprobata, & ejus Actis inserta. Conc. tom. 13. Append. col. 1723.

CANTUARIENSE II. a Thoma Bourchier archiepiscopo cum suffraganeis, in ecclesia cathedrali D. Pauli Londinens. sexto Julii anno 1463. coactum. In quo de debita reverentia ecclesiis & locis sanctis habenda, & de vestitu clericorum actum est. Exstant *Constitutiones* 2. ap. Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 698. inde Conc. tom. 13. col. 1419. (a) Plures synodos sub Thoma archiepiscopo Londini habitas memorat Antiquitat. Britan. Auctor, & multa in negotio reformationis ab iis decreta notat; quem vide p. 293, 294. (b) 1463.

EBORACENSE, a Georgio Nevile archiepiscopo, cum suffraganeis, prælatis, & clero istius provinciæ, in ecclesia metropolitana, 26. die Aprilis anno 1466. ad fidei munimen, morum reformationem, & ecclesiasticæ libertatis defensionem congregatum. In quo decretum est *ut quilibet Sacerdos quater in anno populo exponat* 14. *Articulos Fidei*; 10. *mandata Decalogi*; 2. *præcepta Evangelii*; 7. *opera Misericordiæ*; 7. *peccata Capitalia*; 7. *virtutes principales*; & 7. *gratiæ Sacramenta*; & multa alia ad corrigendos abusus ordinantur: Exstant *Capitula* 10. quibus subjunguntur *Constitutiones* 5. a Joanne Kemp archiepiscopo & S. R. E. cardinale in synodo provinciali prius stabilitæ in hac synodo renovatæ apud Spelman. Conc. Brit. tom. 2. & Conc. tom. 13. col. 1421. (c) 1466.

MADRITENSE, ab Hispaniæ episcopis & prælatis, Roderico de Borgia cardinale & Sixti IV. P. in Hispaniam legato præside, sub initium anni 1473. coactum In quo contra *ignorantiam*, *avaritiam*, & *luxuriam* clericorum actum est. Et remedia tempestiva singulis adhibentur. Hujus synodi ex Mariana meminit H. Spondanus ad an. 1473. 7, 8. Vide d'Aguirre Conc. Hispan. tom. 3. pag. 671. 1473.

TOLETANUM ab Alphonso Carrillo archiepiscopo, cum suffraganeis, & comprovincialibus, in oppido de Aranda Oxomensis diœcesis, unde & ARANDENSE 1473.

(a) Habentur etiam ap. *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 585. (b) Conf. etiam *Wilkins* ibid. p. 577. seq.
(c) Exstant MSS. in Bibl. Cott. sub *Vitellio* A. 2. n. 48. Exinde exhibuit *Wilkins* Conc. Brit. p. 599.

Sæc. XV. ab anno MCCCC. DENSE a quibusdam appellatur, 5. die Decembris anno 1473. In quo *ne cura Ecclesiarum aut dignitates ullis crederentur qui Latine nescirent; ne Clerici concubinas teneant; contra duella & homicidia*, &c. decretum est. Exstant *Canones* 29. Conc. tom. 13. col. 1448. & apud d'Aguirr. Conc. Hisp. tom. 3. p. 672.

1486. LONDINENSE II. a Joanne Morton archiepiscopo, cum episcopis suffraganeis, & provinciæ Cantuariensis clero, in ecclesia D. Pauli Londin. 23. die Feb. anno 1486. congregatum: In quo contra ineptias quorundam concionatorum canina eloquentia in episcopos absentes latrantium, contra mollitiem & luxuriam cleri Londinensis, & de exequiis episcoporum defunctorum actum est. Vide Spelman. Conc. Brit. tom. 2. p. 712. Consule Antiquit. Brit. 297, 298. (a) Sæc. XV. ab anno MCCCC.

(a) Item *Wilkins* Conc. Brit. tom. 3. p. 618.

Finis Decimi quinti Seculi.

SÆ-

SÆCULUM REFORMATUM.

Conſpectus Sæculi.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

SUB initium ſæculi Julius II. vir projectiſſimi in omne ſcelus animi, ad pontificatum evectus, inter habendam electionem data fide ſe concilium generale intra biennium coacturum eſſe ſanctiſſime in ſe recepit. Papatum adeptus de fide liberanda parum ſollicitus, non niſi copiis militaribus conſcribendis, opprimendæ urbium Italicarum libertati; & ampliandis eccleſiaſticæ ditionis pomæriis, animum adjecit; repudiatis ſummo faſtu cardinalium, quibus ſynodus in votis fuit, precibus. Viri intemperiem tandem caſtigavit Ludovicus XII. Galliæ rex, qui a pontifice bello laceſſitus, concilium Turonenſe anno 1510. haberi juſſit. Plura adverſus authoritatem pontificiam moliri auſa eſt iſta ſynodus; & in his Chriſti vicarium plus nimis ferocientem armis jure oppugnari poſſe, Pragmaticam Sanctionem in uſum eſſe revocandam, & legatos ad Julium, qui de concilio indicendo eum compellarent, mittendos eſſe, decrevit. Concilium indicere Julius præfracte recuſavit; adeoque cardinales quamplurimi Ludovici regis & Maximiliani Imp. patrocinio fulti concilium Piſis anno 1511. celebrarunt. Inchoata ſynodo Julium adeſſe jubent, nefariæ perfidiæ & violatæ fidei rerum agunt, nil *in Chriſtiana republica deterius, nil perniciosius expectari poſſe, quam ipſum Chriſti Vicarium* prædicant, ac prolato in medium longo criminum Julianorum indiculo, ipſum dignitate papali ſuſpendendum decernunt. Julius interim, ne cauſæ ſuæ deeſſet, ex adverſo concilium Romæ in eccleſia Lateranenſi anno 1512. celebrari curat; patreſque Piſanos hæreſeos damnari & diris devoveri efficit. Gallicis armis parum proſpere in Italia cedentibus, brevi poſt tempore diſſoluta eſt ſynodus Piſana; & præclara Leoni X. qui Julio concilii Lateranenſis ſeſſioni V. intermortuo anno 1513. ſucceſſerat, triumphandi materia relicta eſt. Concilium ille diutius produxit, reſque pro lubitu geſſit; ſynodum Piſanam iterato anathematizari, Pragmaticam Sanctionem aboleri, pontificis ſupra concilium ſuperioritatem definiri, & adverſa conciliorum Conſtantienſis ac Baſileenſis decreta caſſari effecit. Rebus Gallicis in deterius vergentibus, Franciſcus cum Leone papa famoſam *Concordatam* anno 1515. iniit; & clerum Gallicanum ſe *Conventui Piſano renunciare & Concilio Lateranenſi adhærere* ſolenni decreto proteſtari adegit; quamvis hodie eccleſia Gallicana concilium Lateranenſe repudiet, & œcumenicorum numero eximat. Sane iſti concilio vix ſexaginta epiſcopi interfuerunt; iſti etiam maximam partem Itali, viliſſima ſedis Romanæ mancipia. Anno 1517. Tetzelius, aliique ordinis Dominicani gregales, venales indulgentias per Germaniam circumtulerunt; a Leone papa immiſſi, qui credula plebe pecuniam emungerent. Horum audaciæ ſeſe obvium dedit Lutherus, & in impias Dominicanorum conciones invectus, inſigniores eccleſiæ Romanæ errores paulatim aggreſſus eſt; atque adeo tamdiu exoptatam, toties fruſtra tentatam reformationem fœliciter auſpicatus eſt; quæ ſumma alacritate & applauſu a maximis ſæculi viris excepta, per potiorem eccleſiæ occidentalis partem brevi diffuſa eſt; incaſſum frementibus inferis & ringente ſede Romana.

Sæc. XV. ab anno MCCCC.

SCRI-

SCRIPTORES.

Sæc. XVI. ab an. MD. 1501. H. W.

JOANNES LUDOVICUS VIVES, gente Hispanus, patria Valentinus; domi grammaticæ, Lutetiæ dialecticæ operam dedit, tam infœlicem sane, ut præceptores sophistarum ac scholasticorum nugis & incultæ barbariei perdite addictos nactus, humaniores litteras adeo non hauriret, ut etiam scriptis oppugnaret. Invecto enim Hispaniæ ab Antonio Nebrissensi politioris litteraturæ studio, cum doctores scholastici, quibus rudis ille sermonis squalor in deliciis erat, tam laudabili incœpto manibus pedibusque obviam irent, Ludovicus noster theologo cuidam Valentino Antonium impugnanti manum commodasse dicitur. Tandem vero Lovanii Græcis Latinisque litteris supra vulgarem sortem eruditus, cœno emersit; quoque magis a recta eruditionis semita deflexerat, eo acriore animi contentione utriusque linguæ elegantiis restaurandis incubuit. Claruit anno 1501. In academia Lovaniensi publico, ut videtur, stipendio conductus, liberales scientias juventuti academicæ prælegit; ubi adolescentem nobilissimum Gulielmum Crojum, paulo post ad sedem Toletanam evectum, discipulum habuit. Interea temporis magnus ille doctrinæ & antiquæ theologiæ instaurator Erasmus, rem præclaram ausus, veterum patrum Latinorum scripta e situ diuturno excutienda, mendis & sordibus repurganda, ac in lucem edenda susceperat. Ab isto in consilii partem vocatus Vives, celeberrimum S. Augustini opus de Civitate Dei recognoscendum, & commentariis elucidandum suscepit. Quanto id successu præstiterit, norunt eruditi; norunt quotquot bonas litteras curæ habent. Opus suum anno 1522. absolutum, data ex Lovanio epistola Henrico VIII. Angliæ regi inscripsit. Regi eo nomine gratissimus, mox in aulam Anglicam accitus est; ut Mariæ principis, filiæ regis unicæ, institutioni præesset. Eo munere aliquot annis perfunctus, tandem ob improbatum Henrici divortium, aula regnoque excedere necesse habuit: quin & iram regiam expertus est, in custodia libera per sex menses detentus, atque ægre demum liberatus. Hinc in Belgium secessione facta, Brugis deinceps sedes posuit; & uxore ducta proli suscipiendæ ac libris scribendis operam dedit. Obiit Brugis anno 1537. seu. ut alii, 1541. *Vir in omni disciplinarum genere exercitatissimus*, inquit Jovius, *& de bonis litteris optime meritus — quo decedente doctior nemo in Hispania superfuit. Equidem nec ingenium* (hæc Erasmus *) *nec eruditionem, nec memoriam in illo desidero. Adest illi parata sententiarum ac verborum copia; quumque fuerit initio durinsculus, indies magis ac magis in illo maturescit eloquentia: quem si nec vita nec studium destituerit, bona spes est fore, ut inter Ciceronianos numeretur.*

Sæc. XVI. ab an. MD.

* Ciceronian.

OPERA. (a)

De ratione studii puerilis Epistolæ 2. Prodierunt seorsim *Lugduni* 1532. *Basil.* 1557. *Tiguri* 1562.

Exercitatio linguæ Latinæ, seu *Dialogi*. Colon. 1494. 4to. Norimbergæ 1571. 8vo. 1622. 12mo. Venet. 1580. 8vo. 1612. 8vo.

De conscribendis Epistolis libellus. Colon. 1536. 1573. 8vo.

De Ratione dicendi libri 3. Basil. 1537.

De Consultatione liber, cum præmisso opere, *ibid.*

Declamationes 6. de præsenti statu Europæ, & bello Turcico. Basil. 1538.

Pompejus fugiens.

Fabula de Homine.

Liber in Pseudo Dialecticos.

Prælectiones 4. in Varia.

Ædes legum.

Isocratis Orationes 2. viz. Areopagitica & Nicocles, Latine versæ. *Basil.* 1538.

De Corruptis Artibus, & tradendis Disciplinis, libri 20. Antverp. 1531. Colon. 1532. Lugduni 1551. 8vo.

Prælectio in Georgica Virgilii, & in Suetonium quædam.

Interpretatio Allegorica in Bucolica Virgilii. Mediolani 1539. 8vo.

De initiis, sectis, & laudibus Philosophiæ liber.

Anima Senis, seu prælectio in Ciceronis librum de Senectute.

De Somno & vigilia, seu prælectio in Somnium Scipionis. *Basil.* 1521.

Introductio ad Sapientiam.

Satellitium animi, sive symbola, principum institutioni potissimum designata. Prodiit cum præcedente opusculo *Lugd.* 1532. *Basil.* 1537. *Lugd.* 1556. 8vo. *Lipsiæ* 1600. 8vo.

Genethliacon Jesu Christi, seu de tempore quo natus est Christus.

(a) Conf. *Du Pin.* Hist. Ecclef. vol. 13. p. 360.

Sæc. XVI. ab an. MD. *De Virtute fucata.*

Clypei Christi descriptio.

Jesu Christi Triumphus.

Virginis Deiparæ Oratio.

In Psalmos Pœnitentiales 7. Meditationes totidem.

De Passione Christi Meditatio in Psalmum 37.

Exercitationes animi in Deum. Basil. 1543. 16to.

Commentarius in Orationem Dominicam. ibid.

Precationes & Meditationes quotidianæ ac generales. ibid.

De Sudore Jesu Christi sacrum diurnum.

Concio de nostro & Christi sudore.

De Veritate Fidei Christianæ libri 5. quod quidem opus ultimo omnium loco conscripsit. Prodiit *Basil.* 1544. 8*vo.* *Colon.* 1564.

De Anima & Vita libri 3. Lugduni 1538, 1555. 8vo.

De Officio Mariti Liber. Brugis 1528. 8vo.

De Institutione Feminæ Christianæ libri 5. jussu Catharinæ Anglorum reginæ compositi. Prodierunt *Basil.* 1538.

De concordia & discordia in humano genere libri 4. ad Carolum V. Imp. *Antverp.* 1529. 8*vo.* *Lugduni* 1532. 8*vo.*

De Purificatione Liber. ibid.

De Christianorum vita miserrima sub Turca. ibid.

De Subventione Pauperum, sive de humanis necessitatibus Libri 2. *Parisf.* 1530. *Lugduni* 1532.

De Communione rerum, ad Germanos inferiores.

De Europæ dissidiis, & Bello Turcico, Dialogus. Basil. 1538.

Epistolæ variæ. Harum selectiores editæ sunt *Antverpiæ* 1571, 1572. 8*vo.* 1577. Nonnullæ antea ineditæ habentur inter Erasmi Epistolas, *Londini* 1642. fol. in calce voluminis secundi.

Prodierunt opera Vivis omnia supra enumerata *Basil.* 1555. 2. tom. fol. Prodierant antea opuscula varia *ibid.* 1519. 4*to,*

Commentarius in S. Augustini libros de Civitate Dei. Haberi solet inter S. Augustini opera tom. 5. seorsim vero *Basil.* 1522. *Paris.* 1555. Notari vero non indignum est, in editione S. Augustini, quam curarunt Lovanienses, opus istud a censoribus Romanis vitiatum esse, plurimosque illius locos, pontificiis minus gratos, eximi.

Descriptio Temporum & rerum Romanarum, sub Joannis Warsenii nomine *Lovanii* 1534. edita, eidem a nonnullis tribuitur.

Opuscula aliquot inedita recenset Nic. Antonius Biblioth. Hispan. tom. 1. p. 555.

JOANNES LUDOVICUS VIVALDUS, patria Pedemontanus, e Monte Regali Liguriæ oppido oriundus, ordinis Prædicatorum theologus, claruit an. 1501. Demum a cardinali de Valle in consistorio Romano anno 1519. episcopus Arborensis in Sclavonia sub metropolitano Jadrensi designatus, calumniam ab æmulis quibusdam passus est; quasi vero neophytus esset, & infideli sanguine prognatus. Re cardinali de S. Cruce commissa, postquam illum Christianis parentibus ortum esse compertum fuisset, sedem suam episcopalem adeundi & pro munere gubernandi potestatem tulit. Scripsit librum insignem, quod *Opus Regale* inscripsit. In eo opuscula sequentia continentur.

Sæc. XVI. ab an. MD.

Epistola de repellendis tristitiæ causis.

De officio pietatis erga defunctos.

Tractatus de pugna partis sensitivæ cum intellectiva.

Epistola ad Uladislaum Bohemiæ & Hungariæ Regem.

Liber de laudibus trium Liliorum insignium regis Galliæ.

Tractatus de cognitione electorum & reproborum.

De 12. *persecutionibus Ecclesiæ Dei.*

De Magnificentia gloriæ Solomonis, numne salvus an damnatus fuerit.

De causa contritionis liber. Prodiit *Lugduni* 1512.

De veritate contritionis liber alter. Paris. 1519, 1530, 1564.

Prodierunt Vivaldi opuscula theologica *Papiæ* 1507. *Lugduni* 1548.

BAPTISTA MANTUANUS, *Spagnolus* seu *Hispaniolus* cognomento dictus, gente Italus, patria Mantuanus, ex Hispano Celtibero patre, matre Itala, furtivo concubitu (si Jovio* fides) natus est anno 1448. die 17. Aprilis. Ordinis Carmelitani in conventu Mantuano monachus. Poëta eximius, & theologus non incelebris; quippe qui penitiori Latinæ linguæ scientiæ Hebraicas litteras adjecerat; & poëticam venam rebus lascivis aut profanis impendere piaculum duxit. Claruit anno 1501. Postquam sexies a congregatione sua vicarius generalis electus fuisset; demum an. 1513. Romæ in frequentissimo Carmelitarum capitulo totius ordinis generalis constitutus est. Post triennium vero, se tanto oneri imparem sentiens, dignitati suæ ultroneus cessit; ut Deo ac sacris studiis facilius vacaret. Pauxillo sane tempore id illi contigit. Obiit Mantuæ 11. Cal. Aprilis anno 1516. ætatis suæ 68. Mortuo Fredericus Mantuæ princeps statuam marmoream, laurea coronatam, in arcu triumphali juxta Virgilii Maronis simulachrum posuit. Vir certe & ingenio & dicendi ubertate plurimum pollens; quique poëta optimus haberi posset; nisi

1501. H. W.

* Elog. Doct. Virorum c. 61.

Sæc. XVI. ab an. MD. nisi in illa incidisset tempora, quibus nullus mediocribus poëtis locus erat. Carminum utcunque numero nulli inferior; utpote qui plusquam quinquagies quinquies millenos versus a se scriptos reliquerit. Hos quidem duriuscula censura *scabiosos* esse, & *ita ruri natos, ut nihil sapiant urbanum*, judicat Scaliger.* Mitius paulo Lilius Gyraldus.† *Juvenis*, inquit, *laudabilior poëta fuit. Cum vero ei defedit calor ille & fervor juvenilis, tanquam amnis sine obice extra ripas sordide defluens, coerceri non potuit. Vix enim ea legere possumus, quæ longius ille ætate provectus carmina scripsit.* Sane Mantuanus id infortunii habuit; ut in extremo fere vitæ actu criticorum ictus scripta sua confodientium edita defensione repellere cogeretur.

* Poëtic. l. 6.

† Dialog. de Poetis sæc. sui.

OPERA.

Psalmi 7. Bononiæ anno 1482. editi, cum civitas gravi peste premeretur.

Apologeticus in laudem Poeseos & Poëtarum contra castigatores operum suorum.

De horum temporum calamitatibus, seu de 7. peccatis mortalibus, *Bononiæ* 1478. 4to. *Paris.* 1505. 4to.

Bucolicorum libri 3. sive *adolescentiæ*.

Eclogæ 10. (*a*)

Contra Poetas impudice scribentes. Paris. 1505. 4to.

Epigrammatum ad Falconem liber.

De morte contemnenda Carmen. (*b*)

Næniæ aliquot, seu consolationes in mortem Collæ Asculani, Petri Nebularii Carmelitæ, Frederici Hispanioli, Joannis Soreth Carmelitarum generalis, Alexandri Cortesii, & filii Joannis Sebadini.

Exhortatio ad Principes Christianos, de armis contra infideles semper capiendis.

Uter sit præstantior, Orator, an Poëta?

De suscepto Magisterio Theologico Carmen.

Contra Amorem Carmen, atque aliud de natura Amoris.

De vita S. Blasii Episcopi & Martyris libri 2.

De vita B. Nicolai Tolentini libri 3.

De Bello Veneto liber.

Exhortatio ad Insubres.

Angelariorum libri 6. ad Gonsalvum Ferrandum Agelarium.

De Cupidine marmoreo dormiente Carmen.

Parthenice Heroidum & virginum sanctissimarum, viz. de D. Maria libri 3. de S. Catharina libri 3. de SS. Margareta, Agatha, Lucia, Apollonia, & Cæcilia libri singuli. *Bononiæ* 1487. 4to. *Daventriæ* 1497. 4to. *Venet.* 1499.

De vita B. Dionysii Areopagitæ libri 3.

De vita S. Georgii liber.

De vita B. Ludovici Morbioli Bononiensis liber.

In laudem B. Joannis Baptistæ Carmen.

In B. Albertum Carmelitam Siculum Carmen.

Fastorum libri 12. secundum 12. anni menses digesti. *Argentinæ* 1520. 4to. (*c*)

Vitæ suæ Epitome ad posteritatem.

Alphonsus, seu de Granata a Ferdinando & Isabella Hispaniæ regibus anno 1492. expugnata, libri 6.

Trophæum Gonzagæ, seu de Gallis ex Italia pulsis libri 5.

De fortuna Francisci Gonzagæ Carmen.

Carmen Panegyricum in Robertum Sanseverinatem. Venet. 1499.

Somnium Romanum de eodem.

Carmen Panegyricum in Brixiam civitatem.

In Villam Jo. Bapt. Refrigerii Carmen.

De Quercu Julia Carmen.

Sylvarum libri 4.

Contra detractores Dialogus.

Contra calumniatores Epistola.

Tractatus de parte corporis B. Mariæ, in qua conceptus est Jesus Christus.

Redemptoris mundi matris Ecclesiæ Lauretanæ Historia.

De variis interpretationibus S. Scripturæ.

Apologia pro Carmelitis.

Pro Jo. Trithemii libro de laudibus Ordinis Carmelitarum.

Pro ejusdem libro de Viris illustribus ejusdem Ordinis.

De Patientia libri 3. Paris. 1498. 4to. ibid. 1505. 4to.

De Vita Beata Dialogus jucundissimus.

Prodierunt omnia Baptistæ Mantuani opera, studio Laurentii Cuperi Bruxellensium Carmelitarum prioris, *Antverp.* 1576. 4. tom. 8vo. (*d*) plurima *Colon.* 1565. fere omnia *Paris.* 1513.

PETRUS MARTYR ANGLERIUS, natione Italus, domo Mediolanensis, apud lacum tamen Verbanum in Gallia Cisalpina natus, protonotarius apostolicus, claruit anno 1501. patriæ discordiam atque intestina bella detestatus, anno 1487. Tendillæ Comitem, Hispaniæ regis legatum, in Hispaniam secutus est; & a Ferdinando rege in aulam accitus, variis dignitatibus auctus, rebusque gravissimis admotus fuit. Prior enim archiepiscopatus Granatensis constitutus, & secretis rerum Indicarum consiliis adhibitus, exeunte anno 1501. ad Campso-

1501. H. W.

(*a*) Prodierunt cum notis excusæ *Colon.* 1688. 12mo. Vid. Basnagii Bellovallii Hist. Opp Eruditorum an. 1688. Octobr. p. 194. (*b*) Habetur una cum *Voto ad B. Virginem & carmine in Divum Albertum* MS. in Bibl. Cotton. sub *Vitellio* D. 4. n. 4. (*c*) *Carmen* ex libro 8vo. occurrit in vol. 2di tom. 6. opp. S. Bernardi a Mabillon. edit. (*d*) Scripta quædam Mantuani a Trithemio memorantur c. 912. quæ in editione Antverpiensi frustra quæres. Editionis Parisiens. Ascensianæ *Poematum* Mantuani 1513. 3. vol. fol. notitiam distinctam exhibet Gesnerus in Bibl. p. 128. seq.

nem Gaurum Ægypti Sultanum a catholicis regibus legatus est. Obiit post ann. 1525. Historica conscripsit plurima; in quibus, judice Gomecio, * *styli ruditatem rerum a se traditarum fide egregie compensat.*

* De reb. gest Fr. Ximenii, l. 1.

SCRIPTA.

De navigatione Oceani, seu de insulis a Christophoro Columbo nuper inventis, libri 30. anno 1502. scripti. Prodierunt seorsim *Paris.* 1587. 8vo. (*a*)

De Legatione sua Babylonica libri 3. editi sunt una cum præmisso opere *Basil.* 1533. *Colon.* 1574. 8vo. (*b*)

Epistolarum libri 38. quibus integra fere rerum in Europa per totidem annos (ab anno sc. 1488. ad 1525.) gestarum historia epistolis 813. comprehensa exhibetur. Prodiit opus istud *Compluti* 1530. *Amstelodami* 1670. fol.

1501. H. W. FRANCISCUS GEORGIUS, patria Venetus, ordinis Minorum sodalis; Platonicæ philosophiæ & Talmudicis commentis impense deditus, plurimos erravit errores, quos cum Origene fere communes habuit. Ex his maxime notari meretur sententia ejus de paradiso terrestri; cujus integram historiam, Philonem & Origenem secutus, in allegoricum sensum detorquet. Claruit anno 1501. Obiit anno 1510. (*c*) Scripsit *Problematum in S. Scripturam tom. 6.* Venetiis 1536. Parif 1574. 4to. editos: & *Cantica 3. de Harmonia mundi*, Venet. 1525. Parisiis 1545. fol. impressa.

1501. H. W. ANTONIUS TROMBETA, nonnullis *Tubeta* dictus, natione Italus, patria Patavinus, ordinis Minoritarum, provinciæ S. Antonii minister, & in academia Patavina metaphysicæ professor, eximius Scoti sectator. Illam quidem provinciam annis 22. istam 42. gessit. Claruit anno 1501. Inter legendam Patavii metaphysicam, monasterio S. Leonardi de Mathemauro ordinis S. Benedicti, commendæ titulo, a Julio II. pontifice donatus est. Summa in docendo, scribendo, ac disputando assiduitate, totius fere curiæ Romanæ, maxime vero Petri Bembi cardinalis doctissimi, favorem ac necessitudinem obtinuit. Tandem archiepiscopus Athenarum titularis, ac dein episcopus Urbinas factus, a Julio II. ad concilium Lateranense evocatus est. Obiit in urbe patria anno 1518. ætatis suæ 82. in æde D. Antonii sepultus. Scripsit *Expositiones in Isagogicas Formalitates ad Scoti Theologiam*; quas Antonius Syrrectus, Minorita, paulo ante evulgarat. Prodierunt Syrrecti Formalitates *Paris.* 1588. 1605. Trombetæ expositio ad calcem earundem *Venet.* 1518. Cæterum *Quæstiones in Metaphysicam*, & *Tractatus de futuris contingentibus*: quæ scripsisse Trombetam author est Waddingus, * nondum uti arbitror, prælo exierunt. Ejusdem vero *Tractatus contra Averroistas de Animarum humanarum purificatione* typis excusus est *Venet.* 1498. fol.

* De Scriptor. Ord. Minor. p. 38.

1501. H. W. BONIFACIUS DE CEVA, gente Italus, patria Ligur, marchionis de Ceva filius, Saxoniæ ducum consanguineus, juris utriusque doctor. Post navatam diu foro operam, ordini Franciscano se adjunxit, & in conventu Rubei Montis Provinciæ S. Bonaventuræ habitum suscepit. Claruit anno 1501. Ob insignem, qua polluit, prudentiam, rerumque agendarum dexteritatem, pacis sequester inter tumultuantes Galliæ principes plus semel adhibitus est. A consodalibus vero suis provinciæ Franciæ minister & commissarius, & provinciarum Turonensis ac S. Bonaventuræ, & magni conventus Parisiensis reformator factus, singulas novis ab ipsomet editis *Constitutionibus* ad meliorem disciplinam revocavit. Obiit Lutetiæ anno 1512. Aprilis die 12. Scripsit, præter *Constitutiones* prædictas Minoritis satis notas, opus haud exigui laboris, quod inscripsit, *Viaticæ Excursiones, de variis hominum vitiis*, ad Joannem episcopum Taurinensem. Prodiit *Parif.* 1518. *Tractatum de Perfectione Christiana.* Parif. 1517. *Quadragesimale*, & *Sermones Paschales*, ibid, *Tractatum de scientia*, & *arte bene moriendi*, & *Responsionem ad quandam Apologiam contra se factam*: de quibus Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 85.

1501. H. W. ANTONIUS BONITUS, natione Italus, patria Cuccharanus, ordinis Minoritarum socius, & provinciæ Terræ Laboris præfectus, claruit anno 1501. Reginæ Joannæ matri, & Joannæ filiæ de Aragonia operam diuturnam in sacello palatii regendo præstitit. Dein regi Ferdinando ab eleemosynis ascitus, ecclesiam Montis Marani regendam suscepit, ad Acernensem denuo translatus: tanta ubique erga pauperes benevolentia usus, ut *Pater Pauperum* vulgo appellaretur. Obiit circa annum 1410. Exstat *Elucidarium de Conceptione immaculata Virginis gloriosæ*: typis impressum *Neapoli* 1507. *Manuale*, autem, quod scripsit,

(*a*) Et 1536. inscripti *Decades* 8. *de rebus Oceanicis & orbe novo.* (*b*) Prodierant antea *Hispali* 1500. fol. cum rerum Oceanicarum prima Decade & Carminibus quibusdam. Vid. *Fabr.* Bibl. med & infim. Latinit. vol. 5. pag. 789. (*c*) Præter rem hoc traditum Whartono; nam *Harmoniam* suam dicasse Clementi VII. qui an. 1525. & *Problemata* Paulo III. qui an. 1534. papatum gerere cœpit, testatur *Fabr.* Bibl. med.& infim. Latinit. vol. 3. p.98.

Sæc. XVI. ab an. MD. *omnium fere definitionum & discrepationum casuum conscientiæ*, nondum prælo editum videtur.

1501. H. W. JOANNES DE ARGAMANES, gente Hispanus, ordinis Franciscani, provinciæ S. Jacobi. Claruit anno 1501, Scripsit *Speculum Fratrum Minorum*, quo gravissimas, quæ in Minoritarum regula deprehendi possent, difficultates explicat. Prodiit in Enchiridio seu Manuali Fratrum Minorum anno 1535. Italice *Tarvisii* 1593. Ejusdem *Tractatus de valore Indulgentiarum*, excusus est *Hispali* 1548. 1622. *Clypeus sacrarum Monialium* exstat in Enchiridio Fratrum Minorum.

1501. H. W. PELBARTUS OSVALDUS, natione Hungarus, civitate Temeswariensis, ordinis Minoritarum concionator eximius. Claruit an. 1501. Scripsit volumen satis crassum, cui titulum dedit, *Aureum S. Theologiæ Rosarium, juxta quatuor Sententiarum libros quadripartitum; ex doctrina Doctoris Subtilis, & D. Bonaventuræ, atque aliorum sacrorum Doctorum.* Quartum ex hisce quatuor librum a Pelbarto morte præerepto nondum absolutum supplevit Osvaldus a Lasco, Pelbarti discipulus. Prodiit integrum opus *Hagenoæ* 1504. 1508. 2. vol. fol. *Venetiis* 1586. 1589. tom. 4. *Brixiæ* 1594. Exstant præterea ab eodem conscripta, *Sermones de Tempore Dominicales, ac de Sanctis*, Paris. apud Franciscum Regnant: *Quadragesimale triplex*, viz. de pœnitentia, vitiis, & præceptis decalogi; & *Stellarium* B. Virginis. Unicum opus ex hisce tribus confici solet; quod *Pomærium Sermonum* inscriptum, prodiit *Hagenoæ* 1475. 1498. *Venet.* 1586. 4to. (*a*) Quin etiam ejusdem *Stellarium Coronæ gloriosissimæ Virginis* impressum est *Venet.* 1587. *Commentaria in Psalmos*, Hagenoæ 1504. (*b*)

1501. H. W. JOANNES MEDER, natione Germanus, ordinis Franciscani Regularis Observantiæ theologus, nec ignobilis apud Basileenses concionator. Claruit anno 1501. Scripsit *Parabolam filii Prodigi*, seu integrum sermonum totius anni volumen de eadem parabola, quibus pœnitentiæ originem, progressum & effectus fuse explicat. Prodiit *Basileæ* 1510. *Parif.* 1511. 8vo.

1501. H. W. MAURITIUS DE PORTU FILDÆUS, patria lingua *Ophihilla* dictus, gente Hibernus, *Flos Mundi* vulgo appellatus, ordinis Franciscani socius, inter fratres conventuales in Italia ab unguiculis fere atque adeo quadraginta plus minus annis versatus. Claruit anno 1501. In academiam Patavinam evocatus theologiam diu prælegit. Tandem vero a Julio II. pontifice archiepiscopus Tuamensis renunciatus, concilio Lateranensi anno 1512. interfuit; primisque duabus sessionibus subscripsit. In patriam redux, maxima a conterraneis suis veneratione exceptus est; non solum ob ingentem eruditionis & pietatis famam, verum etiam ob plenarias indulgentias concedendi facultatem, quam a pontifice adeptus Hiberniæ secum intulit. Obiit Gallovidiæ ante quinquagesimum ætatis annum 8. Cal. Junii anno 1513. seu, ut alii volunt, 1514. Vir in rebus theologicis ac philosophicis juxta doctrinam Scoti, si quis alius, versatissimus; quibus excolendis totam fere vitam impendit.

SCRIPTA.

Theoremata de mente Scoti. Prodierunt *Venet.* 1514. 8vo.

Annotationes in ejusdem Quæstiones in Porphyrium, Universamque Logicam. Venet. 1500. fol.

Castigationes in libros 4. *Sententiarum scripti Oxoniensis.* Lugduni 1520.

Reportata ejusdem recognita. Paris. 1518.

Epitomata in Formalitates Scoti. Paris. — 8vo.

Notæ & Postillæ in universa fere Scoti opera. Habentur in postrema Scoti operum editione Lugdunensi.

Dictionarium S. Scripturæ: quod quidem ultra litteram E. non progreditur. Prodiit *Venet.* 1603. (*c*)

Enchiridion fidei. Venet. 1591. 4to.

Liber distinctionum, MS. in Bibliothecis fratrum Conventualium Ravennæ & Assisii.

Alia nonnulla ejusdem opera recenset Lucas Waddingus de Scriptor. Ord. Minor. p. 256.

NICOLAUS DIONYSII, aliis *de Nyse* dictus, natione Gallus, ordinis Minoritarum theologus non obscuri nominis, conventus Rothomagensis præpositus, provinciæ Franciæ vicarius, mox minister provincialis. Claruit anno 1501. Obiit Rothomagi anno 1509. die 18. Maii, in aula capitulari ante altare sepultus. 1501. H. W.

SCRIPTA.

Resolutio Theologorum, seu *Commentarii*

(*a*) *Pomærium Sermonum de tempore* prodiit *Hagenoæ* 1498. 1502. fol. *Parif.* 1517. *Pomærium de Sanctis* in 2. partes divisum, *ibid.* & *Lugd.* 1514. fol. *Quadragesimale triplex*, Hagenoæ 1475. 1499. 1502. Paris. 1517. Venet. 1586. *Stellarium B. Virginis*, Hagenoæ 1508. & Parif. 8vo. 2. vol. (*b*) Una cum libro hymnorum, libro soliloquiorum, Canticisque vet & nov test. & Symb Athanasiano conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p 663. (*c*) *Dictionarium & Librum distinctionum* Mauritio Anglo antiquiori attribuit *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 5. p. 173. ubi notat *Enchiridion fidei* prodiisse An. 1509.

Sæc. XVI. ab an. MD. in 4. *libros Sententiarum.* Venet. 1568, 1574.

Summa, sive Gemma Prædicantium, seu *Sermones plures.* Prodierunt *Basil.* 1508. *Brixiæ* 1585.

Sermones æstivi & hyemales.

Sermones de Adventu duplices.

Sermones de Quadragesima. Prodierunt omnes isti postremum recensiti sermones *Rothomagi* 1508. *Argentinæ* 1510.

Sermones de Tempore a Dominica 2da. post Pascha usque ad Adventum. Parif. 1510.

Speculum mortalium, seu *de quatuor novissimis*, Parif. 1518.

1502. H. W. JACOBUS ALMAINUS, gente Gallus, patria Senonensis, theologus magni inter scholasticos nominis, doctrinæ Scoti, Occami, & Bielis addictissimus, collegii Navarrensis in academia Parisiensi alumnus, & Joannis Majoris auditor. Claruit anno 1502. Quamprimum artium magisterium tulisset, dialecticam & philosophiam naturalem publice docuit, suasque de utraque disciplina lucubrationes ab anno 1505. ad 1508. typis dedit. Anno 1508. in theologico Navarræ sodalitio locum obtinuit; atque anno demum 1511. lauream theologicam tulit. Anno sequenti Sententias in collegio suo prælegit, & commentariis illustravit. Eodem circiter tempore a facultate theologica electus est, qui Thomæ Cajetani librum de pontificis supra concilium auctoritate, a concilio Pisano ad Parisienses transmissum, edita responsione refutaret. Summo id acumine ac doctrina præstitit; librumque suum, in frequentissimo omnium theologorum conventu recitatum, cunctorum suffragiis comprobatum retulit. Obiit anno 1515. immatura morte abreptus.

OPERA. (a)

Moralia, in quibus quatuor habentur tractatus, viz. *De actuum & habituum essentia eorumque impedimentis; De tribus virtutibus Theologicis, Fide, Spe, & Charitate; De humanis virtutibus; De earundem virtutum oppositis*, Prodierunt simul *Parif.* 1510. 1512. (b)

Quæstio in Vesperiis habita de Dominio naturali, civili, & ecclesiastico. Habetur *ibid.* & inter Gersonis opera tom. 1. p. 688. (c)

Lectura in 4. Librum Sententiarum imperfecta, seu de pœnitentia & matrimonio, a distinctione 14. ad 37. Exstat *ibid.*

Lectura in 3. Librum Sententiarum completa. Prodiit *ibid.* & seorsim *Lugduni* 1527. 8vo. (d) Sæc. XVI. ab an. MD.

Expositio in Quæstiones seu Decisiones Gulielmi Occami de Potestate Ecclesiastica & seculari. Habetur apud Goldastum Monarch. tom. 1. p. 588. inter Gersonis opera tom. 1. p. 751. (e) seorsim vero *Parif.* 1526. 8vo. (f) & cum libris præmissis *ibid.* 1512.

Liber de auctoritate Ecclesiæ & Conciliorum adversus Thomam de Vio Cajetanum. Exstat apud Gersonem tom. 1. p. 705. (g) & seorsim *Colon.* 1514.

Dictata super Sententias M. Roberti Holkot de actibus fidei & intellectus, de actibus fidei, & de libertate voluntatis. Parif. 1512. & 1526. 8vo.

Embammata Physicalia. Parif. 1505.

Tractatus 5. *Consequentiarum.* Parif. 1508.

Prodierunt opera Almaini (nescio tamen, annon omnia) *Parif.* 1516.

FINUS HADRIANUS, natione Italus, domo Ferrariensis, scripturarum (ut vocant) ducalis fisci magister; vivebat senex anno 1503. uti in prooemio operis sui testatur. Scripsit *Flagellum adversus Judæos*, in libros 9. distributum: quod typis excusum prodiit *Venet.* 1538. 4to. (h) 1503. H. W.

(i) ALBERTUS CRANTZIUS, gente Germanus, ex honesta familia Hamburgi natus, juris canonici & theologiæ doctor, postquam multas academias invisisset, anno circiter 1490. creatus. Anno 1482. academiæ Rostochianæ rector factus theologiam & jus canonicum ibi aliquamdiu docuit. Postea in urbem patriam reversus, Hamburgensis ecclesiæ canonicus creatus est; & professoris theologici munere honestatus, tandem canonicorum collegii decanus evasit. Claruit anno 1504. ecclesiæ quidem reformationem, pristinamque puritatem summis apprecatus est votis: Luthero tamen opus exoptatum aggredienti, quasi desperans, dicere solebat: *Frater, frater, abi in cellam, & dicito; Miserere mei Deus.* Obiit Hamburgi anno 1517. 7. Id Decembris, in cœmiterio templi majoris sepultus. 1504. H. W.

SCRIPTA.

Metropolis, seu historia ecclesiastica de ecclesiis in Germania, maxime vero Saxo-

(a) Conf. *Du Pin*, Hist. Eccles. vol. 13. p. 254. (b) Rursus 1526. emendata a Jo. Majore. (c) Edit. nov. tom. 2. p. 962. (d) Prodiit *Parif.* 1516. 4to. (e) Edit. nov. tom. 2. p. 1013. (f) Ex *Colon.* 1514. (g) Edit. nov. tom. 2. p. 976. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. p. 3. (h) Hoc opus nondum absolutum reliquit defunctus An. 1517. ætatis 86. Prodiit etiam *Venet.* 1569. & *Ferrariæ* 1573. 4to. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 498. sed hanc editionem non exstare, sed nasci ex dedicatione editionis *Venetæ* 1538. a Daniele Fino auctoris filio, data *Ferrariæ* an. 1537. notat Wolfius Bibl. Hebr. tom. 2. p. 1025. qui ibid. p. 1130. auctoris ipsius prooemium, & indicem argumentorum in singulis libris tractatorum exhibuit. (i) Conf. Crantzii vitam scriptam a B. D. Nic. Wilkins Germanice edit. 1722. & 1729. cui ex MS. subjunctum Crantzii *Defensorium Ecclesiæ*. In eadem vita de Crantzii scriptis diligenter agitur.

nia

Sæc. XVI. ab an. MD. nia, Caroli M. ætate fundatis vel instauratis, ab anno Christi 780. usque ad an. 1504. libris 12. comprehensa. Prodiit *Basil.* 1548. *Colon.* 1574. 8vo. *Francofurti* 1576. 1590.

Historiæ Saxonicæ libri 13. Colon. 1520. Francofurt. 1575.

Historiæ Vandalicæ libri 14. Francofurt. 1575.

Chronicon aliarum gentium Septentrionalium, viz. Daniæ, Sueciæ, & Norwegiæ. *Argentinæ* 1546. & cum additione per J. Wolfium *Francofurt.* 1575. Singulas hasce historias a Caroli M. ætate orditur Crantzius, & in anno 1504. finit. Omnia ista Crantzii opera, antequam expurgentur, legi interdicunt Indices Romani.

De Officio Missæ libellus, Rostochii 1505. excusus. (*a*)

1505. H. W. JOANNES STELLA, civitate Venetus, D. Mariæ Formosæ sacerdos, scripsit anno 1505. Quando obierit, parum constat. Scripsit, veteri stylo ac simplicitate usus, *Commentarium de Vita ac moribus Pontificum Romanorum* a S. Petro usque ad secundum Julii II. annum, qui Christi fuit 1505. Interim multa se, novissimis præsertim temporibus, quæ litteris tuto committi non possent, prætermisisse ipse in epistola ad Antonium Sutrianum, patriarcham Venetum, non diffitetur. Sane ipso tacente illum novissimis pontificibus, & in his Alexandro VI. & Julio II. omnium non solum pontificum sed & virorum pessimis, turpissime adblandiri quivis facile agnoscet. Prodiit opus istud *Venet.* 1507. dein *Basil.* 1570. Postremo — 1650. 24to. Scripsit adhuc Stella librum *Augustalem* dictum *de Imperatoribus Romanis.* Prodiit iste *Venet.* 1503. (*b*)

1506. H. W. DAMIANUS CRASSUS, natione Italus, ex Ripola, oppido in Subalpinis supra Augustam Taurinorum sito, oriundus: ordinis Dominicani monachus, ac demum in Lombardia provincialis; S. interim theologiæ magister, collegio S. Thomæ in academia Ticinensi regens datus est. Claruit anno 1506. Obiit anno 1516. Scripsit *Commentarium* satis prolixum in *Job*: atque anno 1506. edendum curavit cum aliis aliquot tractatibus; in quibus locum habet *Liber Quæstionum de S. Joanne Evangelista.* Dum collegio enim D. Thomæ præesset Damianus, disputando asseruit propositionem istam, S. Joannem fuisse consanguineum Christi, consanguineum Dei; & multas alias, contra Joannem de Cassivis Ord. Minor. Istas postea in librum digestas luce publica donavit. Sæc. XVI. ab an. MD.

FRANCISCUS XIMENIUS, gente Hispanus, Cisneris, municipio regni Legionensis non ignobili, natus, ex illustrissima Cisneriorum familia ortum duxit. Patrem habuit Alphonsum Ximenium Cisnerium, matrem Mariam. Gonzalus a Sacro Fonte dictus, Francisci postea nomen cum cucullo induit. Sacerdotio ab incunabulis destinatus, summa cura literis institutus est. Compluti grammaticam, Salmanticæ philosophiam, theologiam, ac jus utrumque didicit. Hinc Romam ad causas actitandas profectus, audita patris morte, in patriam rediit; expectativis, quas vocant, pontificis litteris munitus. His fretus archipresbyteratum Uzedæ oppidi, tunc forte vacuum occupavit; ab Alphonso Carillo archiepiscopo Toletano eo nomine captus, & in vinculis diu detentus. Tandem liberatus archipresbyteratum suum capellania (quam appellant) maxima ecclesiæ Seguntinæ commutavit. Seguntiæ positus, adscito sibi Hebræo præceptore, linguarum Hebraicæ ac Chaldaicæ elementa hausit; & Joanni Lupo Medinensi instituendæ academiæ auctor fuit. Egregia viri fama permotus Petrus Gonsalvus Mendozius cardinalis, episcopus Seguntinus, vicariam universæ diœceseos administrationem illi detulit, & sacerdotiis eum opimis auxit. Pauxillo dehinc tempore elapso, rerum mundanarum pertæsus, & secessum meditatus, sacerdotia & dignitates abdicavit; & in cœnobio Toletano monachis Franciscanis se adjunxit. Loci tamen celebritate offensus, secretiorem adhuc secessum cogitat; & enixis precibus impetravit, ut in angustam quandam perpaucorum sodalium domunculam, Castanetum dictam, amandaretur; paulo post haud dissimili Salzedæ monasteriolo præfectus. Anno 1492. Isabellæ reginæ a sacris confessionibus admotus est; & gregalium suorum provincialis per utramque Castellam factus. Anno 1495. Mendozio cardinali, archiepiscopo Toletano successor datus est; atque adeo sedis suæ jure totius Hispaniæ primas & archicancellarius evasit. Anno 1500. academiæ Complutensis fundamenta posuit. Claruit anno 1506. Quadriennio ante præclarum illud opus, accuratam SS. Bibliorum editionem triplici lingua Compluti adorna- 1506. H. W.

(*a*) Et eodem an. *Hamburgi*. Scripsit etiam *Libellum Visitatorium* An. 1508 1518. qui calamo exaratus est in quorundam manibus *Ordinem Missæ secundum ritum Eccles. Hamburgens.* Argentorat. 1509 fol. *Formulas precum* obvias in cursu de Domina *Rostochii* 1522. 12mo & in tom. 4. Memor. Hamburg. p. 127. *Consilium de ordine & privilegiis Creditorum in bonis suorum Debitorum* in Laurentii Kirchovii tom. 4to *Responsorum juris per JCtos Germaniæ*, Francof. 1578. fol. *Institutiones Logices*, Lipf. 1517. 4to & in varia Aristotelis scripta *Commentaria* MSS in Bibl. Paulina Lipsiens. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol 1. p 105 (*b*) Insigne factum Sylvestri II. in Comment. hocce memoratum habetur in Fasciculo rerum expetendar. & fugiendar. edit. nov. p 88.

tam

Sæc. XVI. ab an. MD. tam exorsus fuerat: accitis undequaque maximo sumptu, præcipue vero ex Bibliotheca Vaticana, quam emendatissimis codicibus MSS. & ingenti stipendio conductis viris eruditissimis, Alphonso Zamora, Alphonso medico Complutensi, & Paulo Coronello rerum Hebraicarum peritissimis, Demetrio Cretensi, Antonio Nebrissensi, Lopide Astuniga, & Ferdinando Pintiano Græcarum Latinarumque litterarum consultissimis. Duravit opera egregio isti incœpto data quindecim plus minus annos; adeo ut editio finem pæne cum Ximenii morte tulerit; postquam illi quinquaginta millibus aureorum, & amplius, constitisset. Eodem circiter tempore Mozarabum liturgiam, quæ in universa ecclesia Toletana ab Isidori temporibus, & post expugnatum a Mauris Toletum in sex ecclesiis, quas Christianis Barbari permiserant, usurpata fuerat; post recuperatam vero ab Alfonso VI. sub finem undecimi sæculi urbem in desuetudinem paulatim abierat; sex illis ecclesiis postliminio intulit; atque anno 1504. Melchiori Gurrizio Genuensi Toleti imprimendam dedit. Anno 1506. turbatis post Isabellæ reginæ mortem Castellæ rebus, Ximenius Joannæ reginæ tunc delirantis custos, Carolique pueri protector ab optimatibus Castellanis unanimi suffragio electus est. Anno 1507. dignitate cardinalitia a Julio II. pontifice donatus fuit; inquisitor fidei generalis per universum Castellæ regnum mox constitutus. Post Ferdinandi demum regis mortem, ab anno 1515. universam Hispaniam, absente Carolo, vicaria auctoritate biennio rexit. Obiit vir vere magnus, & litteris juvandis natus, Pintiæ 6. Id. Novembr. anno 1517. ætatis suæ 80. circiter. Toleti in ecclesia primaria sepultus. Magnificam, uti supra diximus, SS. Bibliorum editionem, sumptu quin & dictamine proprio, a viris doctissimis adornari fecit. In ea Veteris Testamenti libri tribus columnis per singulas paginas sunt distincti. Istarum prima textum Hebraicum, secunda vulgarem Latinum, tertia Græcum 70. interpretum, Latina etiam versione interlineari addita illustratum, exhibent. His, in Pentateuchi libris, in margine inferiori subjicitur Chaldaica paraphrasis, cui etiam translatio Latina κατὰ πόδας facta apponitur. In libris non canonicis (canonem enim scripturarum ex Hebræorum mente instituit Ximenius) præter Græcam τῶν ό. versionem habentur duæ Latinæ, vulgaris altera, altera interlinearis de verbo ad verbum. In Novi Testamenti libris præter Græcum textum, quam emendatissimum unica habetur vulgaris versio Latina. Accessit volumine postremo Hebræorum, Chaldæorum, & Græcorum vocabulorum onomasticon copiosissimum. Prodiit opus istud pulcherrimum Leoni X. pontifici nuncupatum, *Compluti* excusum sex voluminibus in folio: quorum postremum anno 1515. prælo exiit. Cæterum *Epistolarum* a Ximenio scriptarum volumen in ecclesiæ Toletanæ archivis MS. exstare prodit Alvarus Gomecius, * qui & pauculas aliquot in vita ejus repræsentat. Sæc. XVI. ab an. MD.

* De Vita Ximenii, l. 4.

ALPHONSUS ZAMORA, natione Hispanus, ortu tamen Judæus, Judæis parentibus in urbe Zamora natus est. Hebraicis litteris ac mysteriis eruditissimus, publicas inter Judæos, antequam fidem Christianam susciperet, scholas moderatus. Demum baptismo initiatus, claruit anno 1506. Ob insignem rerum Hebraicarum peritiam amplissimo stipendio a cardinali Ximenio invitatus, nobilissimæ illi Bibliorum Complutensium editioni adornandæ quindecennem fere operam locavit. 1506. H. W.

SCRIPTA.

Vocabularium Chaldaicum atque Hebraicum Vet. Testamenti.

Interpretationes Hebræorum, Chaldæorum, & Græcorum nominum utriusque Testamenti.

Catalogus eorum, quæ in utroque Testamento aliter scripta sunt vitio Scriptorum, quam in Hebræo & Græco, & in quibusdam Bibliis antiquis.

Introductiones Artis Grammaticæ Hebraicæ.

Opera isthæc postremum Bibliorum Complutensium volumen conficiunt; in quibus conscribendis Alphonsus noster partes primas, in sequentibus solas tulit.

· *Introductiones Artis Grammaticæ Hebraicæ*; seu Grammatica alia priori *brevior*, *facilior*, & *lucidior*, (uti ipse in præfatione loquitur) ad Alphonsum Fonsecam, præsulem Toletanum, Ximenii successorem.

Vocabularium breve omnium fere primitivorum Hebraicorum.

Brevis Tractatus de Orthographia Hebraica, seu *de Punctis*.

Epistola ex Hispania *ad Hebræos* Romæ degentes missa *ad reprehendendum eos in sua pertinacia*. Exstat Hebraice & cum versione Latina interlineari.

Opuscula ista quatuor proxime enumerata prodierunt simul *Compluti* 1526. 4to.

Compendium universorum Legis veteris præceptorum — 4to.

ANTONIUS DE BURGOS, Hispanus, civitate Salmanticensis, juris utriusque doctor Bononiensis, & S. Clementis Hispanorum collegii, ab Ægidio cardinali Albornozio exstructi, sodalis; jus pontificium in academia Bononiensi per 20. annos honesta satis conditione professus est. Claruit anno 1507. Eximiam doctrinæ & pro- 1507.

bitatis

Sæc. XVI. ab an. MD. bitatis famam adeptus, a Leone X. in curiam Romanam accitus, utriusque signaturæ referendarius factus est; & pontificibus dehinc Romanis in rebus gravissimis procurandis operam usque ad obitum dedit. Romæ e vivis excessit septuagenarius anno 1525. die 10. Decembris. Exstant, *Commentarius super utili & quotidiano Titulo de Emptione & Venditione in Decretalibus.* Ticini 1511. (*a*) Parmæ 1574. Venet. 1575. 8vo. Lugduni 1575. fol. *Commentarii in alios Decretalium Titulos binos*, viz. de Constitutionibus, & de Rescriptis, cum priore excusi: & *Variæ Repetitiones in Jure Civili*, Venetiis 1587. editæ.

1507. H. W. BERNARDUS BASINUS, Hispanus, theologiæ doctor Parisiensis, ecclesiæ Cæsaraugustanæ canonicus, claruit anno 1507. ab anno tamen inde 1491. non incelebris, cum Romæ in templo S. Mariæ supra Minervam die S. Thomæ Aquinatis coram 19. cardinalibus summa cum laude peroravit. Scripsit *Librum de Artibus magicis, & magorum maleficiis*; qui typis impressus prodiit *Paris.* 1506. 8*vo*. *Francof.* 1580. 8*vo*. & tomi 2. pars 1ma. *Lugduni* 1620. 8*vo*.

1508. H. W. (*b*) PHILIPPUS DECIUS, gente Italus, patria Mediolanensis, Tristani de Dexio filius; anno ætatis decimo septimo Ticinum missus, Lancelotum fratrem, Jasonem Maynum, & Joannem Puteum jus utrumque docentes audivit. Dein Lancelotum fratrem a Florentinis Pisas evocatum secutus, Baldo Novello, Philippo Corneo, & Hieronymo Zanetino discipulum se dedit. Anno ætatis 22. doctoratus insignia meruit; & institutionum prælectionem sibi a Pisanis demandatam accepit. Claruit anno 1508. Munus professorium tanto acumine, eloquentia, & dicendi ubertate exornavit; ut auditores ad cathedram suam confertim traheret, aliorumque professorum invidiam excitaret. Hinc Bartholomæus Socinus, juris Cæsarei in eodem gymnasio professor, cum se discipulis viduatum doleret; aut semetipsum aut Philippum munere suo dimitti petiit. Pisani itaque Philippo juris pontificii professionem injungunt, & Felino Sandeo comitem dant. Amplioris triumphi materiam id Philippo dedit. Felinus enim extemplo cathedram suam auditorum frequentia spoliatam indignatus, & Philippi consortio sese imparem sentiens, Romam se contulit; & calumniis effecit, ut Philippus se docendi munere abdicare cogeretur. Is, Pisis relictis, Senensibus operam obtulit; quibus libentissime exceptus est. Paulo post turbata re Senensi, Pisas revocatus, jus canonicum docuit, dein Ticinum transiit, opimis stipendiis a Gallo præside invitatus. Dum cathedram Ticinensem regeret, a concilio Pisano anno 1511. sententiam rogatus de synodi indicendæ jure (quod ad unicam spectare sedem Romanam Julius papa contendit) pro concilii authoritate contra pontificem scripsit. Ejectis itaque e Ticino Gallis, Matthæus cardinalis Sedunensis unicam Philippi domum militibus deripiendam dedit. Iste in Galliam se recepit; ubi jus pontificium apud Bituricenses biennio ferme edocuit. Tandem a Florentinis mille quingentorum aureorum stipendio in Italiam revocatus, pristinam dignitatem ac provinciam Pisis obtinuit. Postremo Senis professus est; ubi unicâ filia Patricio Senensi collocatâ, octogenario major obiit anno 1535. die 12. Octobris; Pisas delatus, & in monumento, quod sibi vivus posuerat, reconditus. Sæc. XVI. ab an. MD.

SCRIPTA.

Consilium pro Ecclesiæ authoritate supra Papam in causa synodi Pisanæ anno 1511. habitum. Exstat apud Goldastum Monarch. tom. 2. p. 1667.

Sermo de eadem materia pro justificatione Concilii Pisani. Habetur *ibid.* p. 1677. & cum præcedente opusculo apud Richerium Hist. Concil. General. lib. 4. part. 1. cap. 2. p. 167.

Consilium de Reprobatione Instrumenti. Venet. 1546. Spiræ 1590. 8vo.

Commentarius in Decretalia, Digestum vetus, & Codicem. Lugduni 1551. fol.

Commentarius de Regulis Juris. Colon. 1569. fol. 1619. 8vo.

Additiones in Baldum Ubaldum ad Codicem, Digestum, & Infortiatum. Lugd. 1545.

Consiliorum Tomi 2. purgati per N. Ant. Gravatium. *Venet.* 1581. (*c*)

THOMAS RADINUS, TODISCHUS dictus, natione Italus, civitate Placentinus, 1510. H. W. ordinis Dominicani theologus subtilissimus, poëta, philosophus, & orator eximius, quodque magis adhuc mirandum, tot tantasque scientias sine præceptoris ope adeptus. Claruit anno 1510. Scripsit ad Maximilianum imp. *Librum de Pulchritudine Animæ*, quem *Callipsychiam* nominavit, *Mediolani* 1511. editum: alium, cui titulus, *Abyssus Sideralis*, Paris. 1514. 4to. *Orationem contra Lutherum*, Lipsiæ 1520. 4to. & *alteram contra Melanchthonem*, Romæ 1522. 4to.

(*a*) Primum *Papiæ* 1471. teste *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 324. (*b*) Conf. *Du Pin.* Hist. Eccles. vol. 13. p. 428. (*c*) *Consiliorum* libri 4. cum Car. Molinæi additionibus *Lugd.* 1566. ut monet *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 2. p. 53.

Sæc. XVI. ab an. MD. 1511. H. W. CYPRIANUS BENETUS, seu *Benedictus*, gente Hispanus, patria Aragonius, ordinis Dominicani sodalis, & theologiæ doctor Parisiensis. Claruit an. 1511. tam doctrina quam pietate insignis. Obiit post annum 1522.

SCRIPTA. (*a*)

Tractatus de prima Orbis sede.
De Concilio.
De Ecclesiastica potestate.
De Pontificis Maximi authoritate.

Quatuor isti tractatus, Julio II. & Leoni X. papis nuncupati, in lucem prodierunt *Romæ* 1512. 4to. (*b*)

Dialogus de excellentia & utilitate Theologiæ.

De Caroli Hispaniarum Regis præeminentia, de clementia, &c. Prodiit cum dialogo præmisso *Romæ* 1518. 4to.

Oratio Hortatoria vehemens ad Hadrianum VI. Papam ad accelerandum iter. Prodiit alicubi in 4to.

Tractatum de non mutando Paschate sub Cypriani Veneti doctoris nomine excusum memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 152. qui & Venetum istum eundem cum Beneto nostro fuisse, non male forsan, conjicit.

1512. H. W. MARCUS VIGERIUS, natione Italus, patria Ligur, domo Savonensis, ordinis Minoritarum monachus, præceptorem habuit Franciscum Roboreum civem ac sodalem suum, qui postea ad sedem pontificalem Sixti IV. nomine evectus est. Postquam theologiam Patavii & in Sapientiæ Romanæ gymnasio diu prælegisset, episcopus Senogalliensis factus est, dein inter ecclesiæ Romanæ cardinales allectus, & episcopatu Prænestino auctus. Claruit anno 1512. quo concilio Lateranensi a Julio II. pontifice evocatus interfuit. Obiit septuagenarius anno 1516. Calendis Junii. Extant ab eo scripta *Decachordum Christianum de præcipuis Incarnati Verbi mysteriis*, Fani 1507. Antverp. 1616. *Lucubratio de excellentia Instrumentorum Dominicæ Passionis*, Romæ 1512. Utrumque simul opus prodiit *Hagenoæ* 1517. *Paris.* 1517. (*c*) Tomus alter *de Vita, Passione, Morte, Resurrectione, & Instrumentis Passionis D. N. Jesu Christi.* Iste una cum præmissis operibus impressus est *Duaci* 1607. 2. tom. *Apologiam* adhuc pro Julio papa adversus Pisanum conciliabulum ab eo conscriptam esse prodit Possevinus Apparat. Sacr. tom. 2. p. 62. *Dialogum etiam de tollendis abusibus Ecclesiæ* ab eodem compositum memorat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 475.

JOANNES AVENTINUS, *Turmarius* cognomento dictus, gente Boius, ex Abusina seu Abensperge, superioris Bavariæ oppidulo, oriundus; natus est anno 1466. (*d*) Patrem nactus Joannem Turmaier, ejusdem oppidi pandocheum. Post finita litterarum tyrocinia, Ingolstadium a parentibus missus est; ut philosophiam artesque liberales edisceret. Dein Lutetiam migravit, ubi post annos plures in omni studiorum genere exactos artium magisterium consecutus est. Claruit anno 1512. Philologus, mathematicus, & historicus insignis. In Germaniam redux, Viennam petiit; ubi libros oratorios & poëticos auditoribus selectis diu prælegit. Dein Cracoviam profectus, Græcas litteras publice professus est. Mox in patriam revocatus, an. 1509. Somnium Scipionis, & Rhetoricam Ciceronis ad Herennium summa cum laude Ingolstadii enarrare incœpit. Anno 1512. Monacum accitus, Ludovico & Ernesto Bavariæ principibus præceptor datus est; & post annos aliquot Ernesto in Italiam peregrinanti comitem se dedit. Præceptoris officio defunctus, annalibus Boiorum conscribendis se accinxit, Bavariæ principibus sumptus liberalitate maxima suppeditantibus. Post perlustratas itaque universas totius provinciæ bibliothecas, & monasteriorum tabularia, modo in patria sua, modo Ratisponæ apud amicum integerrimum Erasmum Brimsium consedit; atque operi incœpto diligenter incubuit. Anno 1533. ducta ante triennium uxore, Ingolstadii sedes posuit, a nobilissimo viro Leonardo Eckio accersitus, ut Oswaldum filium bonis litteris institueret. Sub finem anni dum Ingolstadio Ratisponam vehiculo iter faceret, gravissimo correptus morbo Ratisponæ decubuit; & ingravescente in dies morbo diem obiit 5. Id. Januar. anno 1534. ætatis suæ 68. Ratisponæ in æde S. Haymerami sepultus. 1512. H. W.

SCRIPTA.

Annales Boiorum libris 7. ab ipsis gentis primordiis ad annum Christi 1460. Prodierunt *Ingolstad.* 1554. (*e*) fol. & a Nicolao Cisnero recogniti atque aucti *Basil.* 1580. (*f*) fol. Verum primas obtinet editio Ingolstadien-

(*a*) Conf. *Jac. Echard.* tom. 2. de Scriptor. Dominicanis p. 49. & 824. (*b*) Exhibuit etiam *Jo Tho. Roccoberti* tom. 7. Bibl. Max. Pontificiæ. (*c*) Et *Duaci* 1607. teste *Fabr.* Bibl. med & infim. Latin. vol 5. p. 75. (*d*) 1474. ut docet Parnassus Boicus ex Aventini autographo. Vid. *Fabr.* Bibl. med & inf. Lat. vol. 1. p. 387. (*e*) Edit. ab Hieronymo Zieglero post Aventini mortem. (*f*) Recus. *ibid* 1615. 1627. Novissime prodierunt curante Hieron. Gundlingio *Lips.* 1710. fol. *Paralipomena* ad Annales, nec in Gundlingiano Aventino obvia, ex Bibl. Publ. Jenensi edidit Struvius in Fasciculo MSS. *Jenæ* 1713. 8vo. Epitome horum Annalium edita Germanice *Norimb.* 1522 fol. Germanicam versionem Annalium absolvit ipse Aventinus An. 1533. quam *Chronicon* inscripsit. Prodiit cum præfatione Simonis Schardii *Francof.* 1566. fol. & restituta a Cisnero libri 1. lacuna 1580. & *Francof.* 1622.

fis.

fis. Annales iftos, antequam expurgentur, legi prohibent Indices Romani.

Rudimenta Grammatica, de octo partibus orationis & conftructione, de Græcorum declinatione, &c. *Augufta-Vindel.* 1519. *(a)*

Explicatio veterum confuetudinis numerandi per digitos manufque. Ratifponæ 1532. *(b)*

Opera inedita enumerant Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 339. quique illum exfcripfit, Boiffardus Icon. illuft. virorum part. 2. p. 224.

1512. R. G. JOANNES AVENTINUS, gente Boius, ab oppido natali nomen fortitus. Præter opera a Cl. Whartono memorata, fcriptis commifit *Annales Schirenfes* editos *Biponti* 1600. 4to. *(c) De Origine Saracenorum, & bellis adverfus Chriftianos geftis*, opus a Ph. Lonicero in lucem prolatum Chronic. Turc. tom. 1. *Francof.* 1578. fol. *(d)* Ex *Annalium Boiorum* (qui hoc fæculo prodierunt *Bafil*, 1615. *Francof.* 1627. fol.) lib. primo, *Danicarum Antiquitatum* fermones 16. felegit, notifque fuis illuftratos edidit Joan. Lyfcander. *Hafniæ* 1642. 4to. *(e)*

1512. H. W. ALEXIUS, epifcopus in Italia Melfitanus, claruit anno 1512. quo Julii II. pontificis juffu concionem ad concilii Lateranenfis patres, feffionem tertiam 3. Nonas Decembr. celebraturos, habuit *de ratione Synodorum habendarum optima, & concordiæ neceffitate.* Extlat ifta, una cum *Epiftola*, qua Julium muneris peracti certiorem facit, Concil. tom. 14. p. 83.

1513. H. W. JOANNES MARIA DE MONTE, archiepifcopus Sipontinus, claruit anno 1513. quo concilio Lateranenfi adfuit; & ante inchoatam die 16. Februarii feffionem quintam ad patres e fuggefto concionatus eft. Extlat ifte *Sermo*, de inftitutione conciliorum, Julii pontificis laudibus, & reftituenda juftitia, unitate ac pace, agens, Concil. tom. 14. p. 122.

1513. H. W. LEO X. *Joannes Medices* antea appellatus, patria Florentinus, ex ampliffima Mediceorum familia oriundus, Laurentii Medices & Claricis Urfinæ filius; Angelum Politianum, & Bernardum Michelotium præceptores nactus, Græcis fimul ac Latinis litteris inftitutus eft. Eum infantem fere adhuc, in Laurentii patris gratiam Ludovicus XI. Galliæ rex infigni archiepifcopatu donavit; puerum tredecennem Innocentius VIII. papa in cardinalium cœtum titulo S. Mariæ in Dominica cooptavit. Mediceis a Carolo VIII. Galliæ rege oppreffis, & rerum Florentinarum fumma dejectis, ipfe Roma pulfus inter exteras gentes diu exulavit. Anno circiter 1503. Romam reverfus, magnam apud Julium papam gratiam iniit; & legatus Bononiæ conftitutus, anno 1512. in prælio apud Ravennam a Gallis captus eft; & Mediolanum ductus concilium Pifanum illuc a cardinalibus translatum præfentia ac conftantia fua turbavit & labefactavit. Mox Gallorum manibus aftu quodam elapfus, in provinciam fuam fe recepit. Anno 1513. ætatis fuæ 37. pontifex Romanus a junioribus cardinalibus electus eft die 11. coronatus die 19. Martii. Concilium Lateranenfe a Julio decefsore anno fuperiore inchoatum integro quadriennio continuavit; ut haberet, quod concilio Pifano opponeret; & unde orbi Chriftiano reformationem votis calidiffimis exoptanti fucum faceret. Omnia hic ad pontificis nutum gefta; abrogata fynodorum Bafileenfis & Conftantienfis decreta, proftrata funditus conciliorum majeftas, & in fupremum authoritatis culmen evecta fedes pontificia. Maxime vero feffione XI. anno 1516. habita, Pragmatica Sanctio a S. Ludovico Galliæ rege olim lata, totius concilii fuffragiis, tanquam fchifmatica, nefaria, & authoritati papali injuria, damnata & abolita eft: quamvis a concilio Bafileenfi approbatam effe Sanctionem, omniaque in eo contenta, ipfi patres totidem verbis agnofcant. In eadem revocatæ Sanctionis bulla definitum eft, illum in ecclefia effe non poffe, qui Romani pontificis cathedram deferit; Chriftum S. Petri fucceffores ita vicarios fuos inftituiffe, ut qui illis non obedierit, morte moriatur; quodque maximi momenti erat, pontificem Romanum pro tempore exiftentem, tanquam auctoritatem fuper omnia concilia habentem, tam conciliorum indicendorum, quam transferendorum ac diffolvendorum plenum jus & poteftatem habere; idque ex S. Scripturæ teftimonio, dictis SS. patrum, canonum decretis, propriaque conciliorum confeffione manifefto conftare. Cæterum Leo, purus putus, fi quis unquam, atheus, cui vitam genialiter agere unica erat reli-

(a) *Lipf.* 1519 & 1522. ut notat *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 1. p. 396. (b) Et ad calc. Annalium edit. Gundlingianæ *Lipf.* 1710. (c) Et cum Conradi Chronico originis Monafterii ejufdem *Aug.-Vindel.* 1616. 4to. & cum notis Stephani abbatis Schirenfis *Ingolft.* 1623. fol. & denuo cum eodem Conrado, Stephanique notis, & continuatione Georg. Chriftiani Joannis *Argentorat.* 1716. 4to. (d) Item feparatim *Biponti* 1597. 4to. (e) Scripfit etiam *de Antiquitatibus ac Monumentis Utinenfibus, five Ottingenfibus*, Norimb. 1518. 4to. & in Jo. Petr. Ludew. Scriptoribus Bamberg *Franc.* 1718. fol. tom. 2. & Germanice cum Auctuario Martini Eyfengreinii *Ingolft.* 1571. 8vo. Libellum *de origine urbis Ratisbonæ*, & alium de *Veterum Romanorum difciplina militari, atque de expeditionibus Chriftianorum Saracenicis* MS. in Bibl Senatus Lipfienf. *Epiftolas* quafdam in Bibl. Gothani Ducis, e quibus 2. publicavit W. E. Tentzelius in Bibl. Curiofa edit. 1704. p. 446. *Epiftola* ad Joachimum Vadianum extat ap. Gefner Bibl. p 385. & in Goldafti Centuria Epiftolarum Philologicarum *Francof.* 1710. & antea *Lipf.* 1674. De cæteris Aventini fcriptis conf. *Fabr.* ubi fupra p. 393.

 gio, ſub initio pontificatus, poſtquam bellum contra Ludovicum XII. Galliæ regem, a deceſſore ſuo excommunicatum, parum proſpere ſuccedere animadverteret; rupto ſumma perfidia fœdere cum Maximiliano Cæſare & Helvetiis olim inito, in Galli partes tranſiit; iſtique imperium Conſtantinopolitanum authoritate apoſtolica dono dedit. Anno circiter 1515. Tetzelium monachum Dominicanum in Germaniam, alios alibi, amandavit, immenſam pecuniæ vim ex indulgentiarum venditione corraſuros. Factum id impietate atque impudentia ſumma; dum effrontes indulgentiarum propolæ (teſte epiſcopo coævo ac pontificio*) paſſim prædicarent, tum vivos tum mortuos per plenarias indulgentias paſſim abſque omni delectu ab univerſis pœnis pariter ac culpa ſolvi, ſtatimque ſalvari; — *uſque adeo ut ſi contingeret peccatorem plenas venias aſſecutum mori, mox in cœlum evolaret abſque alia ſatisfactione temporali ſeu purgatoria.* Obiit Leo non ſine veneni ſuſpicione anno 1521. die 1. Decembris. Exſtant *Epiſtolæ & Conſtitutiones* 33. Concil. tom. 14. p. 129. &c. *aliæ* 58. apud Bzovium Annal. Eccl. ad an. 1513. &c. (ex his vero 44. habentur apud Bembum) *aliæ* plures in Laërtii Cherubini Bullario magno; denique *Epiſtolarum libri* 16. a Petro Bembo (qui ipſi ab epiſtolis fuit) nomine illius ſcripti, *Baſil.* 1566. 8vo. editi. (*a*)

* Onus Eccleſ. Col. 1531. fol. cap. 15.

1513. H. W. SIMON BENIGNIUS, Modruſiæ in Croatia epiſcopus, claruit anno 1513. quo concilii Lateranenſis patribus ſeſſionem ſextam die 27. Aprilis celebraturis verba fecit de ſchiſmatibus ſæculi poſtremi, promiſſa toties (ut ipſius verbis utar) eccleſiæ reformatione, & bello Turcis inferendo. Exſtat iſte *Sermo*, una cum *Epiſtola* ad Bernardinum de Frangepanibus dedicatoria, Concil. tom. 14. p. 144.

1513. H. W. BALTHASAR DEL RIO, gente Hiſpanus, civitate Palentinus, ſcholaſticus apud Gallæcos Mindonienſis, archidiaconus Ceſenatenſis, Leonis X. cubicularius, protonotarius apoſtolicus, & cardinalis Alborenſis ſecretarius; claruit an. 1513. quo concilii Lateranenſis ſeſſionem ſeptimam ſermone de expeditione contra Turcas ineunda recitato, in illud Matthæi XVII. *Nihil impoſſibile erit vobis*, die 17. Junii auſpicatus eſt. Habetur ille *Sermo*, præfixa *Epiſtola* ad Ferdinandum Hiſpaniarum regem nuncupatoria, Concil. tom. 14. p. 165. & ſeorſim excuſa *Romæ* 1513. 4*to*.

1513. H. W. JOANNES BAPTISTA GARGHA, natione Italus, patria Senenſis, eques Hieroſolymitanus, claruit anno 1513. quando ad ſynodi Lateranenſis patres ſeſſionem octavam die 17. Decembris habituros e ſacris roſtris peroravit, de bello contra Turcas ſuſcipiendo, & ſubſidiis Rhodo inſulæ ferendis. Exſtat *Oratio* iſta, cum *Epiſtola* ad Fabricium Carretum Hieroſolymitani Ordinis magiſtrum præmiſſa, Concil. tom. 14. p. 195.

1514. H. W. ANTONIUS PUCCIUS, domo Romanus, cameræ apoſtolicæ clericus, patris ſui eo in munere ſucceſſor, claruit anno 1514. cum Leonis X. juſſu concilii Lateranenſis ſeſſioni nonæ die 5. Maii celebratæ ſermone de eccleſiæ majeſtate ac privilegiis, paceque ac pietate in Chriſtianam rempublicam reducendis habito præluſit. Turpiſſime vero Leoni papæ, in ſynodo tunc præſenti, adulatur; cui verba Pſalm. 72. 2. *Omnes reges terræ adorabunt eum, & ſervient ei*, tribuere non erubeſcit. Exſtat ille *Sermo*, cum *Epiſtola* ad Leonem pontificem, Concil. tom 14. p. 231.

1515. H. W. STEPHANUS, Torcellanus in ditione Veneta epiſcopus, & archiepiſcopus Patracenſis, claruit anno 1515. quo coram pontifice & epiſcopis concilii Lateranenſis ſeſſionem decimam die 4. Maii habituris de neceſſaria ac deſideratiſſima totius eccleſiæ reformatione, & apoſtolicæ ſedis auctoritate, ſeptuagenarius concionatus eſt. Immani ſane erga pontificem adulatione uſus, cui datam eſſe omnem poteſtatem in cœlo & in terra prædicat, ita ut ipſe toti imperaret mundo, & ſoli Deo unice obediret; tantamque obedientiam a ſubditis exigeret, quantam ipſe Deo præſtaret. Habetur ille *Sermo*, Concil. tom. 14. p. 261.

1516. H. W. (*b*) PETRUS GALATINUS, patria, ut videtur, Italus, ſaltem in conventu Barenſi provinciæ Apulæ vitam egit, ex Judæo Chriſtianus, ordinis Franciſcani monachus, artium ac theologiæ doctor; L. Puccii SS. Quatuor Coronatorum cardinalis neceſſarius, ac denum pœnitentiarius apoſtolicus. Claruit anno 1516. Obiit poſt ann. 1532.

(*a*) Concordata inter Leonem X. & Franciſcum regem Galliæ dedit Leibnitius in Cod. Diplomatico tom 2. p. 158. *Epiſtolam* ejuſdem *ad Eraſm. Roterodam. de verſione N. Teſtamenti* exhibuit Hodius de Textibus originalibus Bibliorum, p. 458. *Oratio de bello ſuſcipiendo contra Turcas* exſtat in Nic. Reuſneri vol. 2. Orationum Turcicarum. p. 152. *Lipſ.* 1596. 4*to*. *Bulla* unica in Baluzii Append. ad Marcam Hiſpanicam. p. 1492. *Bullæ* 2. ap. Labbeum tom. 2. Bibl. nov. MSS. p. 395. 402. *Epiſt.* 3. ap. Marq. Freher. tom. 3. Scriptor. Germanic. p. 161. Ejuſdem *Epiſtola* & *Decreta* quædam in Kappii Collectione Scriptorum ad Controverſias inter Lutherum & Tetzelium ſpectantium p. 457. ſeq. *Bullas* aliquot exhibuit Rymer. inter Fœder. vol. 13. p. 349—621. (*b*) Conf. *Wolfii* Bibl. Hebr. tom. 1. p. 971. & tom. 3. p. 923.

Rerum

Sæc. XVI. ab an. MD.

Rerum Hebraicarum satis peritus, Maximiliani Imp. & Leonis papæ hortatu, ut Judæorum ineptias Talmudicas & Cabalisticas, Christianæ autem fidei veritatem demonstraret; & Joannis Reuchlini famam a theologis scholasticis vellicatam tueretur; dialogi inter Galatinum, Capnionem, & Hocstratum habiti forma composuit *Opus de Arcanis Catholicæ Veritatis*, in libros 12. digestum: quod quidem pæne integrum, paucculis de suo additis, portentoso plagio (ut a Joanne Morino * merito vocatur) ex Raymundi Martini *Pugione*, saltem Porcheti Salvatici *Victoria*, compilavit, iisdem fere verbis, sententiis, versionibus, exemplis, & auctorum locis ubique servatis; Porcheto tamen „unde sua plena manu transcripserat, ne semel quidem nominato. Prodiit Galatini opus primum *Orthonæ-maris* 1518. multis tamen ante hac annis inchoatum) *Basil.* 1550. fol. *ibid.* 1561. (a) *Paris.* 1602. *Francofurt.* 1612. fol. 1672. fol. Alia adhuc scripsit Galatinus, puta *Summam Theologiæ*; *Commentarium in Apocalypsin* sussillimum; *Tractatum de recta S. Scripturæ interpretatione*; *Opus singulare de Ecclesia instituta, destituta & restituta*; *Tractatum de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento*; *De anima intellectiva*; *De homine*; *De septem Ecclesiæ temporibus & statibus*; *De cognoscendis pestilentibus hominibus*; *De Angelico Pastore*; *Expositionem cujusdam vaticinii Romani subobscuri*; *De vaticiniis Methodii, S. Cataldi, & B. Cyrilli*; *De optimi principis Diademate.* Ista ex autographo Vaticano descripta MSS. penes se extitisse testatur Waddingus; * qui eadem in lucem se daturum esse recepit, datam autem fidem nunquam præstitit.

* Exercit. Bibl. 1. c. 2. p. 16.

*De Script. Ord. Minor. p. 280.

1517. H. W.

(b) MARTINUS LUTHERUS, natione Germanus, patria Saxo, Islebii Mansfeldensis ditionis oppidi natus est anno 1483. die 10. Novembris. Patrem habuit Joannem Lutherum, qui Mansfeldiæ magistratum aliquando gessit, matrem Margaretam Lindemannam. Anno ætatis decimo quarto Magdeburgum, anno sequente Isenacum missus est; ut posita domi litterarum tyrocinia penitiori scientia cumularet. Exacto apud Isenacum quadriennio, anno 1501. academiam Erfordiensem se contulit; ubi magisterii philosophici gradu anno 1503. honestatus, philosophiam docere cœpit. Mox vero parentum consilio ingenium ad omnia factum ad jurisprudentiæ studium deflexit. Anno 1504. violenta condiscipuli cujusdam morte territus, ordinis Augustiniani monachis in cœnobio Erfordiensi, insciis amicis, nomen dedit; & S. Scripturæ lectioni (hic loci enim in obscuro quodam Bibliothecæ angulo Latinos Bibliorum codices ei primum videre contigit) & pervolvendis S. Augustini ac scholasticorum scriptis sedulo incubuit. Anno 1507. cucullum induit; & sacris initiatus, missam cantare incœpit. Anno 1508. ab Erfordia ad academiam Wittebergensem a Joanne Staupicio traductus est: ubi logicam & physicam Aristotelis triennio explicavit. Anno 1512. Romam conventus sui nomine legatus, corruptos aulæ Romanæ mores vidit & ingemuit. Wittebergam reversus, anno 1513. theologiæ doctor creatus est, Frederico Saxoniæ duce, qui concionibus illius admodum delectabatur, sumptus suppeditante. Lauream adeptus, Græcæ Hebrææque linguarum studio se dedit; & Epistolam ad Romanos e cathedra enarrandam suscipiens, justificationis dogma in scholis & concionibus passim receptum refutavit. Claruit anno 1517. quo, favente numine, religioni reformandæ se ducem & antesignanum præbuit. Tunc primum enim immani Tecelii ac sociorum indulgentias venales per Germaniam circumferentium audacia, & impiis dogmatibus offensus, propositiones suas contra indulgentias pontificias templo Wittembergensi affixit. Furiunt Tecelius & ærusćatores socii, Lutherum hæreseos damnant, & ad flammas rogant. Inde nata Luthero ansa uberius & accuratius controversiam tractandi. Tanta tamen id modestia præstitit, ut silentium simul promitteret, modo id adversariis indiceretur; scriptaque sua episcopi, & provincialis sui, quin & Leonis papæ censuræ submitteret; nec aliud postularet, quam ut alia prædicandi forma indulgentiarum præconibus imponeretur. Densa interim inimicorum acies in Lutherum insurgunt, Joannes Eckius, Sylvester Prierias, Jacobus Hocstratus, aliique qui illum convitiis & calumniis proscindunt; pontificem, ut in eum flammis animadverteret, exhortati. Ægerrime id tulit Lutherus, vir fervidioris animi, & minime ad injurias ferendas natus; majoraque ausus ipsam oppugnare sedem pontificiam non dubitavit. Certiora enim in dies edoctus vir S. Scripturæ & SS. Patrum studiosissimus, ecclesiæ Romanæ errores magis magisque agnovit, agnitosque scriptis editis refutare non destiit. Anno 1518. ab Augustinianis suis ad capitulum Heidelbergense citatus, eo profectus est; habitaque disputatione dogmatum suorum veritatem demonstravit, Exeunte anno Augustam petiit, ut coram Cajetano legato, cui rem dijudicandam pontifex commiserat, causam ageret. Caje-

(a) Item 1591. (b) Conf. *Du Pin.* Hist Eccles. vol. 13. p. 1. seq. *Fabr.* Centifolium Lutheranum & Acta Historiam reformationis Evangelicæ illustrantia a Valentin. Ernest. Loeschero edit. *Lips.* 1720.

tanus ei ſententiam ſuam revocare jubet. Ille meliora e S. Scriptura edoceri petit; ſeque nihil pertinaciter adſerere, & in omnibus eccleſiæ judicio ſtare paratum eſſe profeſſus, ad papam provocat. Domum reverſus, ne turbas in eccleſia aut republica excitaret, ſeceſſum cogitavit, & in Gallias abitum molitus eſt. Verum explorato conſilio a Frederico principe Wittebergæ manere juſſus eſt; & a pontifice ad concilium generale appellavit. Anno 1519. Lipſiam profectus, prolixam cum Jo. Eckio de pontificis auctoritate, purgatorio, & indulgentiis diſputationem inſtituit. Anno 1520. a Leone papa damnatus & anathemate percuſſus, internecinum ab eo tempore bellum auctoritati pontificiæ indixit, publice ſtatim Wittembergæ combuſtis jure pontificio, & Leonis bulla. (a) Anno 1521. a Carolo Imp. ad comitia Wormatienſia data fide publica evocatus, invicta animi conſtantia fidem a ſe litteris proditam confeſſus eſt; nec ut libros ſuos damnaret, ullis minis adduci potuit. Mox a Cæſare proſcriptus, Frederici principis juſſu in arce Wartenburgenſi integro ferme anno delituit. Anno 1522. latibulo egreſſus Wittebergam inſcio Frederico ſe contulit; & religionis cauſam deinceps palam egit. Anno 1524. cucullum monaſticum depoſuit; miſſamque in eccleſia cathedrali Wittembergenſi abrogari obtinuit. Anno 1525. Catharinam Boram, virginem nobilem, antea monialem, uxorem duxit; nuptiis furſan haud opportunis, quas tamen numen multiplici prole ratas fecit. Anno 1529. ſatagente Philippo Haſſiæ Landgravio colloquium Marpurgi habuit cum theologis Zuinglii & Caroloſtadii ſequacibus de pace ineunda. Verum laudabili principis voto obſtitit nimia utrorumque theologorum pertinacia. Anno 1534. Biblia Sacra Germanice a ſe olim per partes verſa editaque, abſoluta demum & in unum compacta corpus, typis commiſit. Obiit, vir vere maximus, Iſlebii in ſolo natali, quo a Comitibus Manſfeldicis diſſidii componendi cauſa accitus venerat, anno 1546. die 18. Februarii, anno ætatis ſuæ climacterico, Wittembergæ honorifice ſepultus. Ingenium nactus eſt a natura ſagax, acre, præfervidum, ad magna quævis aggredienda factum, vir, ſi quis alius, invicti atque imperterriti animi. Quoties veritatis agebatur cauſa, nec amorem cujuſvis curabat nec odium; pontificis fulmina, imperatoris edicta, non minus quam plebis convicia inſuper habuit, & fortiter contempſit. Interim haud iverim inficias, Lutherum affectibus liberius quam par erat, ſæpius indulſiſſe, atque etiam in majorum gentium principes impotenti animo ſtrinxiſſe calamum. Verum *quiſque ſuos patimur manes.* In re litteraria non ſegniter deſudavit, ipſe, prout ea ferebant tempora, haud mediocriter eruditus. In indagandis S. Scripturæ ſenſibus ſtudium præcipue poſuit, ejuſque bene magnam partem commentariis explicavit. Theologiam a multis retro ſæculis corruptam ad priſtinam integritatem pro virili revocavit. Qua quidem in re ſi minus forſan alicubi orthodoxus videatur, vitio non tam ipſi, quam temporis, quo vixit, conditioni vertendum eſt, nec mirum, ſi maculas quaſdam contraheret, qui Augiæ ſtabulum repurgare aggreditur. Primævæ antiquitatis normam ante oculos habuit, & certe (ut in epiſtola * ad cardinalem Albertum, recte olim notavit Eraſmus) multa in libris Lutheri damnantur ut hæretica, quæ in Bernardi Auguſtinique libris ut orthodoxa, immo ut pia leguntur; additque, Lutherum multa imprudenter magis quam impie ſcripſiſſe. Nec præteriri debet quod in Lutheri vita refert M. Adamus, * Eraſmum pontificis oratoribus ipſum ad Lutherum oppugnandum incitantibus reſpondiſſe, *Major eſt Lutherus, quam ut in illum ſcribam: imo tantum, ut ex Lutheri unica pagella perlecta plus erudiar, quam ex Thoma toto.* Stylo uſus eſt ſane duriuſculo, rari quippe adhuc erant Eraſmi, Politiani, Longolii, Bembi, Sadoleti, qui cum Cicerone, Livio, Terentio familiariter verſabantur. Utcumque vero incompta & inelaborata ſit, genuinam certe pietatem, & ingentem ubique zelum ſpirat vivida Lutheri dictio, nec tam verba, quam res fundere videtur. Multa, variique argumenti, conſcripſit Lutherus; quæ, diverſis annis Wittembergæ typis excuſa prodierunt, in 7. tomos digeſta. Horum indiculum nos lectori propediem ſiſtimus.

* Epiſt. l. 12. Ep. 10.

* P. 115.

OPERA. (b)

Tomus I. *Wittembergæ* 1582. fol. continens ſcripta ab anno 1517. ad annum 1520.

Decem Præcepta ante controverſiam de indulgentiis motam Wittembergæ prædicata.

Propoſitiones de Pœnitentia & Indulgentiis, & quædam alia diſputationes initio cauſæ propoſitæ, 1517.

Conciones 12. *de Indulgentiis de Pœnitentia*, &c.

Epiſtola ad Albertum Cardinalem & Archiepiſc. Moguntinum. (c)

Epiſtola ad Hieronymum Epiſcopum Brandeburgenſem.

(a) *Bulla Leonis de poteſtatibus ſuper lectione librorum Lutheri*, cum aliis ſcriptis ad hanc controverſiam pertinentibus habetur apud Wilkins Conc. Brit. tom 3. p. 689. ſeq. (b) Conf. Loeſcheri ſupra laudati Acta Reformationis, cap. 10. (c) *Hæc Epiſtola* cum aliis Lutheri ſcriptis exſtat in Kappii Collectione Scriptorum ad indulgentias Pontificias, controverſias inter Lutherum & Tetzelium motas pertinentium. *Lipſ.* 1721.

Epiſtola

Sæc. XVI. ab an. MD.

Epistola ad Joannem Staupicium Augustinianorum Vicarium.

Epistola ad Leonem Pontificem Resolutionibus præmissa. 1518.

Resolutiones Disputationum de virtute Indulgentiarum.

Probationes Conclusionum, quas disputavit in Capitulo Heidelbergensi.

Asterisci adversus Obeliscos Eccii.

Responsio ad Dialogum Sylvestris Prieriatis.

Protestatio Lutheri brevis.

Epistola ad Lectorem contra Jac. Hocstratenum.

Quod Justus etiam inter bene operandum peccet.

Instructio pro confessione peccatorum abbreviata.

Epistola ad pium Lectorem.

Acta Lutheri apud Legatum Apostolicum Cajetanum Augustæ.

Epistolæ ad Melanchthonem.

Epistolæ 2. ad Cajetanum Cardinalem.

Appellatio prima a Cajetano ad Papam.

Epistola ad Fridericum Saxoniæ Electorem.

Appellatio secunda a Papa ad Concilium.

Acta Lutheri cum Carolo Miltitio. 1519.

Epistola ad Leonem Papam.

Epistola ad Monachos Jutterbocenses.

Defensio contra criminationes Eccii.

Disputatio Lipsica.

Sermo Lipsiæ prædicatus.

Resolutiones super propositionibus suis Lipsiæ disputatis.

Epistola Resolutionibus præmissa.

Additio ad Ægocerotem Emiseranum.

Epistola ad Eccium.

Defensio contra malignum Eccii judicium.

Articuli hæretici Joannis Eccii.

Disputationes ab anno 1519. ab 1545.

Loci doctrinæ Christianæ præcipui.

Tomus II. *Wittebergæ* 1546. continens scripta ab anno 1520. ad annum 1527.

Epistola ad Leonem X.

De Libertate Christiana liber.

Tessaradecas consolatoria ad Fridericum Electorem.

Confitendi ratio.

Responsio ad schedulam inhibitionis.

Responsio ad condemnationem doctrinæ suæ per quosdam Magistros Lovanienses & Colonienses.

Epistola ad Carolum Imp.

Protestatio.

Epistola ad Cardinalem Moguntinum.

Epistola ad Episcopum Mersburgensem.

Appellatio a Papa ad Concilium.

De Captivitate Babylonica.

Adversus Antichristi Bullam.

Assertio Articulorum suorum per Bullam damnatorum. Sæc. XVI. ab an. MD.

Acta exustionis Antichristianorum Decretalium.

Responsio ad librum Catharini. 1521.

Epistola ad Fredericum Elect. de Conventu Wormatiensi.

Acta in Conventu Wormatiensi.

Epistola ad Carolum Imp. & alia ad Principes Imperii.

Responsio extemporalis ad articulos.

Ludus Lutheri a stolida Sorbona damnati.

Defensio ad Fredericum Electorem.

Confutatio rationis Latomianæ.

De abroganda Missa privata.

De Votis Monasticis. 1522.

Epistola ad I. Brismannum.

Epistola ad Capitonem.

Epistola ad Senatum Pragensem.

Adversus falsò nominatum Ordinem Episcoporum.

Epistola ad Fredericum Electorem.

Contra Henricum Angliæ Regem.

Contra calumniatores Edicti Cæsarei, 1523.

De instituendis Ministris Ecclesiæ.

Quod Ecclesiæ sit potestas judicandi de quavis doctrina.

De doctrinis hominum vitandis.

Refutatio quarundam sententiarum quæ pro confutatione doctrinarum humanarum allegantur.

Formula Missæ pro Ecclesia Wittembergensi.

De piis cæremoniis in Ecclesia servandis.

De abominatione Missæ privatæ. 1525.

Amen.

Interpretatio Monachovituli. 1523.

Exemplum Theologiæ & doctrinæ Papisticæ. 1523.

Adversus armatum virum Cochlæum. 1623.

Judicium de Erasmo. 1524.

De servo arbitrio ad Erasmum. 1526. (a)

Epistola de Erasmo.

Epistola ad Georgium Ducem Saxoniæ.

Epistola ad Henricum Regem Angliæ. 1525.

Responsio ad titulum maledici scripti Regis Angliæ. 1525.

Disputationes aliquot. (b)

Cæterum in binis hisce Lutheri operum tomis habentur & aliorum epistolæ, tractatus, disputationes, & narrationes multæ, quæ res a Luthero integro ab incœpta reformatione decennio gestas scriptasve spectant; inprimis vero Melanchthonis, Ulrici de Hutten, Ambdorffii, & Frederici Electoris e Lutheranis; Caroli vero Imp. Leonis papæ, Cajetani, & Eccii e pontificiis.

Tomus III. *Wittebergæ* 1549.

Præfatio in Vet. Testamentum, anno 1524. scripta. (c)

(a) Prodiit *Argent.* 1707. 4to. (b) *Epistola* ad Magistratum Memmingensem habentur in tom. 6. Amœnitatum Litterariarum. *Duæ aliæ* in Bibl. Quedlinburgensi, teste Tobia Eckard in Append. ad Notitiam ejusdem Bibl. p. 89. (c) Conf. Geor. Palmium in libro de codd. V. & N. Test. quibus Lutherus in versione sua Germanica usus est, p. 45.

Quo-

Sæc. XVI. ab an. MD.

Quomodo libri Mosis sint legendi. 1524. (*a*)

Enarratio precationis; qua benedicitur populo Num. 6. 1532.

Deuteronomium ex Hebræo castigatum cum Annotationibus. 1524. (*b*)

Enarratio ultimorum verborum Davidis. 1543.

Operationes in Psalmos 22. *priores.*

Argumenta Psalmorum omnium. (*c*)

Prælectiones in 15. *Psalmos Graduum.* 1540. (*d*)

Tomus IV. *Witteberga* 1574.

Annotationes sive Commentaria in Ecclesiasten. 1526. 1532. (*e*)

Commentaria in Cantica Canticorum. 1538. (*f*)

Scholia in Esaiam. 1534.

Argumenta bina in Ezechielem. (*g*)

Annotationes in Danielem. 1530.

Annotationes in 12. *Minores Prophetas* (exceptis Haggeo & Zacharia) 1526. 1534. 1536. 1542. 1545. (*h*)

Argumentum Concionum Propheta Haggei. 1526.

Tomus V. *Witteberga* 1554.

Annotationes in aliquot Capita Matthai. 1528. 1528. (*i*)

Commentarius in Magnificat.

Præfatio methodica totius Scripturæ in Epistolam ad Romanos.

Exegesis in Caput 7. *Primæ Epistolæ ad Corinthios.* (*k*)

Sermo de Matrimonio. 1524.

Duorum Thematum de Matrimonio Analytica. 1524.

Enarratio in caput 15. *Epistolæ* 1. *ad Corinthios.* 1534.

Enarratio in caput 18. *S. Joannis.* 1539.

Commentarius prior in Epistolam ad Galatas. 1521.

Commentarius posterior in Epistolam ad Galatas. 1536. (*l*)

Enarrationes in duas Epistolas S. Petri. 1524.

Enarratio in Epistolam S. Judæ. 1524. (*m*)

Commentarius in Zachariam Proph. 1528.

De bonis operibus Libellus. 1535.

Catechismus major. 1529.

Catechismus minor. 1529.

Tomus VI. *Witteberga* 1557.

Enarrationes in 5, 6, & 7. *Capita S. Matthai.* 1532.

Enarratio Orationis Dominicæ. 1520.

Enchiridion parvum Precationum. 1535.

Brevis Expositio Decalogi. 1535.

Explicatio Symboli Apostolici. 1535.

Brevis Explicatio Orationis Dominicæ.

Simplex orandi modus. 1534.

Tria Symbola Christianæ fidei Annotationibus illustrata. 1538.

Notæ veræ Ecclesiæ. 1539.

Precatio contra Turcam. 1541.

De Jesu Christo vero Judæo & semine Abrahæ. 1523.

De Judæis, & eorum mendaciis. 1543.

Prodiit *Francofurti* eodem anno.

Epistola contra Sabbatharios. 1538.

De Missa privata, & unctione Sacerdotum. 1533.

Conciuncula quædam cuidam amico præscripta.

Sermones 16. *de variis rebus.*

Homilia de Baptismo. 1535.

Defensio verborum Cœnæ Dominicæ contra Sacramentarios. 1527.

De usura taxanda Commonefactio. 1540.

De constituendis Scholis. 1524.

Adversus Papatum Romanum a Satana fundatum. 1545.

Farrago Epistolarum. 1534.

Enarratiuncula Psalmi 36. (*n*)

Commentarius in Psalmum 118.

Supputatio annorum Mundi. 1541.

Tomus VII. *Witteberga.* 1580.

Commentarius in Genesin. 1544. (*o*)

Editionem istam Wittebergensem adornavit Justus Jonas: alia prodiit *Jenæ* 1564. 4. tom. fol. & *ibidem* 1612. 7. vol. fol. Cæterum longe plura Lutheri scripta enumerat Simlerus Biblioth. Tigurin. p. 484. ejusque pro more exscriptor Boissardus Icon. Illustr. Vir. part. 3. p. 210. qui singula Lutheri opuscula juxta temporis ordinem, quo scripta vel edita sint, recensent: uterque tamen parum accurate: nos itaque certiores temporis notas aliunde ut plurimum apposuimus. Denique innumera fere, quæ Germanice edidit Lutherus, quæque cum vernaculis operum Latinorum versionibus in unum collecta prodierunt *Witteberga* 1551. 12. vol. fol. scripta, (*p*) ut pote ad rem nostram parum spectantia, hic loci missa facere consultum duximus.

(*a*) Hæc 2. opuscula cum *Enarrationibus in libr. Geneseos* prodiere *Norimb.* 3. vol. fol. teste *Le Long.* Bibl. Sacr. vol. 2. p. 817. (*b*) *Annotationes in Deuteronomium* etiam *Basil.* 1525. 8vo. (*c*) Hæc tria opuscula etiam *Witteb.* 1521. (*d*) Una cum *Orationibus in* 32. *Psalmos priores* Argent. 1540. & 1582. & Anglice per Tho Potter. *Lond.* 8vo. 1577. (*e*) Eædem Gallice *Geneva* 1557. 8vo. Anglice *Lond.* 1575. 8vo. (*f*) Et cum *Brevibus Enarrationibus Isaia* Witteb. 1552. 8vo. Tubingæ 1546. (*g*) *Argumenta in Ezechielem* & *Annotationes in Danielem* Hagenoæ 1527. Francof. 1540. (*h*) Hæ *Annotationes*, & *Eædem in Joelem* & *Jonam* Gallice *Genev.* 1558. 8vo. (*i*) Una cum *Comment. in Zachariam* & *Argumento Concionum Haggei.* (*k*) Hæc 3. proxime recensita una cum *Enarratione in cap.* 15. *Epist.* 1. *ad Corinthios*, *in cap.* 18. *S. Joannis*, & *Commentar. priore in Epist. ad Galatas* item *Wittebergens.* 1520. 4to. & *Basileens.* 1523. 8vo. (*l*) Item *Francofurt.* 1565. 8vo. Gallice *Genev.* 1560. 4to. Anglice *Lond.* 1588. 8vo. (*m*) *Enarrationes in Epistola S. Petri* & *Juda* Anglice per Tho. Newton. *Lond.* 1581. *Comment. in Epist. primam S. Joannis* ex Bibl. Wittebergens. *Lips.* 1708. 8vo. (*n*) *Enarratiuncula Psalmorum* 36. 45. 51. Argentorat. 1599. 8vo. & Helmstadii 1701. 4to. *Enarratio in Psal.* 101. *Comment. in Psal.* 118. ona cum *Annotationib. in Ecclesiasten* Witteb. 1532. Halæ Suevorom 1536 Francofurt. 1548. (*o*) *Conciones in Genesin* ex Germanico idiomate translatæ in Latinum *Hagenoa* 1527. 8vo. *Witteb.* 1555. fol. vid. *Le Long.* loc. citat. (*p*) Jo. Franc. Boddeus edidit Supplementum Epistolar. Mart. Lutheri contin. 260. Litteras, *Hala* 1703. 4to.

FINIS.

DISSERTATIONES TRES,

I. *De Scriptoribus Ecclesiasticis incertæ ætatis.*
II. *De Libris & Officiis Ecclesiasticis Græcorum.*
III. *De Eusebii Cæsariensis Arianismo, adversus JOHANNEM CLERICUM.*

His nunc primum accedit
EPISTOLA APOLOGETICA
adversus
Iniquas ejusdem CLERICI Criminationes.

DISSERTATIO PRIMA.

De Scriptoribus Ecclesiasticis incertæ ætatis.

Recensuimus hactenus per omnia ecclesiæ Christianæ sæcula, viros doctrina scriptisque illustres, quorum tempora vel aliqua probabili conjectura signari poterant. Nondum tamen laborum finis. Plures sunt, nec contemnendi scriptores, quorum ætas penitus ignoratur, nec ulla vestigia deprehendi queant. Hos etiam in censum referri, e re forsan lectoris erit, non quidem omnes (id enim infiniti esset operis, tædioque pleni) sed paucos, selectos, nec ita passim obvios. Quos proinde ordine Alphabetico dispositos, hic subjungam; lectorem præmonens, scriptores aliquot incertæ ætatis, sed Photio antiquiores, me Hist. Lit. vol. 1. præcipue ad finem Sæculi V. inseruisse, in hac collectione non repetendos.

(*a*) AGAPIUS, scriptor satis obscurus, cujus utpote præter Photium, nullus (quod sciam) veterum meminerit. Secta fuit Manichæus, & forte primarius. Si quid video, non alius erat quam Agapius ille, Manetis discipulus, qui librum confecit *Heptalogum* dictum, de quo agit Petrus Siculus Hist. Manich pag. 30. Obstare forsan quis dicet quod habet Photius, quasi Eunomii hæresiarchæ æqualis fuerit, inque eum calamum strinxerit. Sed primo non id expresse affirmat Photius, sed tantum ita sibi videri, Agapium Eunomii κακοδοξίαν oppugnasse. Unde liquet ipsum Eunomii non nominatim meminisse. Verum esto: Eunomii errores perstrinxerit Agapius. Hoc etiam fieri potuit, modo ætate paulo grandiorem fuisse supponamus. Insaniæ suæ virus non ante annum 277. propinare cœpit Manes, & plures postea annos in vivis erat, ac proinde ad exitum vergente hoc sæculo Agapium sibi discipulum adscivit. Eunomius, imperante Constantio, hæresim suam in vulgus sparsit. Quid obstat igitur quo minus Agapius eo usque, immo ad Constantii exitum vitam producere potuit? præsertim
*Catech. 6. p. 341. cum Cyrillus Hierosolymitanus, * qui regnante etiam Constantio vixit, diserte testetur, suo adhuc tempore superfuisse, qui ipsum Manetem suis oculis conspexerat, quin & ætate Epiphanii, qui scripsit anno 374. erant, qui cum Herma Manetis discipulo colloquuti fuerant, sibique de illo plura narraverant, teste ipsomet Epiphanio Hæres. 66. num. 12. p. 629. Perpendat lector; nihil enim hac in parte pro certo statuo. Scripsit Agapius noster opus in 23. libellos distinctum, & alia præterea *Capita* 102. Quæ omnia Uraniæ cuidam, sectæ suæ mulierculæ, studiique sociæ, nuncupavit. In his operibus insana & plane portentosa dogmata venditavit; Esse principium malum per se subsistens, Deo ab æterno oppositum, quod pro re nata naturam, materiam, Satanam, diabolum, mundi principem, sæculi hujus deum, aliisque sexcentis nominibus appellavit; homines necessario atque invitos peccare; corpus deterioris esse partis, animam divinæ particulam auræ, ejusdemque cum Deo naturæ; arborem illam Paradisi Christum fuisse; Trinitatem consubstantialem se fateri; Christi etiam corpus & sanguinem, quin & Christum crucifixum, immo ipsam crucem, baptismum, sepulturam, atque resurrectionem ejus, mortuorum adeo omnium resurrectionem & judicium, se honorare ac prædicare. Sed fictis hæc ac fucatis vocabulis, ad decipiendum accommodatis, & ad absurdos plane & abominandos, ineptos & incongruos sensus, ab eo detortis. De sole & luna, veluti de diis disseruit, ejusdemque cum Deo esse naturæ prædicavit, hymnis celebrans, cultumque illis & majestatem tribuens. Abstinentiam a carnibus atque a re uxoria, tanquam a rebus detestandis, & a vino, velut ebrietatis causa, simulavit. Vetus Testamentum irrisit, ejusque dicta, factaque omnia malo illi & cum Deo pugnanti principio ascripsit. Ex evangelio, epistolisque Paulinis, dicta quædam divulsit, quæ ad impietatem suam stabiliendam detorquere molitus est. Actis quæ vocantur XII. Apostolorum, & maxime Andreæ usus est. Quæ quidem a Manichæis conficta fuisse tradunt veteres. Testes etiam adhibuit Platonem aliosque gentiles, quos

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 38. §. 9. Art. 179. vol. 9. p. 416.

perinde ac Christum servatorem, *Divinos ac sacros* appellavit. In his exponendis, dictione & phrasi interdum quidem non contemnenda usus est; in quibusdam rursus vilis erat, nihilque a trivialibus differens. Philosophica misere permiscuit & confudit, ad verum rectumque depravandum non parum strenuus, in dicendo solers, ad inveniendum atque excogitandum simplex omnino ac stolidus. Plura de eo ejusque dogmatibus dabit Photius cod. 179. col. 401. quem adeant qui talium curiosi sunt. Certe qui Photium cum *formula receptionis Manichæorum*, quam primo edidit Cotelerius, deinde Tollius, diligenter conferet, non parum lucis insanis husce Agapii dogmatibus accensebit.

ALEXANDER. I. ALEXANDER *Lycopolita*, natione Ægyptius, Lyco urbe Thebaidis oriundus. Duæ erant hujus nominis urbes, utraque in Ægypto sita, una in nomo *Lycopolite* dicto, in nomo *Sebennyte* altera. Utra fuerit Alexandri patria, parum refert. Erat quidem primum cultu gentilis, deinde ad Manichæos in Ægyptum recens delatos se contulit, tandem ejurata hæresi, ad Catholicorum castra transiit, & cum ex eorum grege fuerat, opiniones probe novit, scripsitque librum πρὸς τὰς Μανιχαίου δόξας, *de Manichæorum placitis*, quo interiorem eorum sensum accurate exponit, & malesana hujus sectæ dogmata rationibus e medio philosophiæ petitis solide refellit. Stylus ei duriusculus, durior exscribentium vitio factus; nec parum difficilem reddit ipsius argumenti perplexitas. Ætas auctoris etsi certo definiri nequit antiquissimum tamen esse, & quarti seculi scriptorem, nec forsan ab ipsius Manetis temporibus longe remotum suspicari fas est. Ait se relationem hujusce opinionis ἀπὸ γνωρίμων τοῦ ἀνδρὸς, *ab iis qui cum homine familiariter conversati fuerint*, accepisse. In his erant, quos proxime nominaverat, Papus & Thomas, dogmatis Manichaici doctores. Thomas non alius videtur quam Thomas iste Manetis discipulus, cujus meminerunt Epiphanius Hæref. 66. num. 5. 12, 31. & Petrus Siculus Hist. Manichæorum, p. 31. & *Formula receptionis Manichæorum*, tum a Cotelerio, tum a Tollio edita; quem Manes in Syriam & Palæstinam misit, quique *Evangelium* Manichæorum condidit, in decreto Pseudo-Gelasiano inter apocrypha damnatum. Papum eundem esse conjicerem cum Agapio, legis Manichaicæ interprete & explanatore ab ipsomet auctore constituto, qui Heptalogum Manichaicum commentus est, cujus etiam Petrus Siculus loco citato mentionem facit, de quo nos supra. Sed obstat, quod in prædicta *formula* Papus & Agapius inter Manetis discipulos distincte recensentur. His adde, Alexandrum, Cyrilli Hierosolymitani, Epiphanii, aliorumve qui de Manichæis agunt, nusquam meminisse, ipsis, ut videtur, antiquiorem. Extulit Gr. Lat. hunc Alexandri librum ex apographo Bigotiano Fr. Combefisius Auct. Novis. *Paris.* 1672. part. 2. p. 3. Habetur etiam Lat. Biblioth. PP. noviss. tom. 27. Johannes quidem Sambucus nota codici MS. apposita, Alexandrum ad Heraclii imperatoris tempora, circa annum 640. refert, qua vero ratione vel auctoritate ductus id asseruerit, me plane latet, nec omnino illud probare possum. Confer. Lambec. Comment. lib. 4. p. 210. II. ALEXANDER monachus, gente forsan Cyprius, cujus vero nec patria certo constat, nec tempus; Michaële tamen Glyca antiquiorem fuisse certissimum est, cum ab eo citetur. Supersunt ejus orationes duæ. Prior encomiastica *in sanctum apostolum Barnabam*, in templo S. Barnabæ, præsente episcopo, habita, (*a*) a Surio Latine edita Junii 11. (*b*) Exstat etiam Gr. MS. Vide L. Allat. de Script. Simeon. p. 99. Posterior historica *de inventione venerandæ & vivificæ Crucis*, (*c*) ad quosdam sanctos patres, qui ab eo quæsiverant, in quo sit vera theologia, & de divina dispensatione sincera confessio. Hanc, notis illustratam, Gr. Lat. edidit Gretserus de Cruce, tom. 2. Exstat Græce MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 333. sub Alexandri Ascetæ nomine sermo *de exitu animarum, & Angelorum circa eas ministerio*. Verum nihil aliud est, quam Macarii Alexandrini sermo *de exitu animæ Justorum & Peccatorum*, quem nos Græc. Lat. edidimus Hist. Liter. vol. 1. p. 258. Edidit etiam superiori anno Gr. ac Latine ex bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis Cod. MS. in suis Antiq. sacris Jac. Tollius, p. 192. Nescius utique (saltem se nescire simulavit) eundem sermonem a me ante annos octo, ex eodem codice Lipsiensi editum fuisse.

ALEXIUS Niceæ metropolita, composuit *Cantica ecclesiastica in S. Demetrium martyrem*. Incipiunt, Τὴν γλῶτταν μου τράνωσον, &c. Habentur biblioth. Vind Cod. Theol. 187. fol. 6. Erat etiam Alexius Comnenus cognomento *Spanea*, (*d*) cujus Διδασκαλία παραινετικὴ *Venetiis* a Christophoro Zaneto Græce edita est, nulla anni (quo impressæ sunt hæ parænefes) mentione facta. Verum hic auctor recentioris ævi fuisse videtur.

(*a*) Conf. *Tillemont*. Memor. Eccles. tom. 1. ad vit. Barnabæ not. 3. *Combefisii* Bibl. Concionatorium tom. 7. p. 1. (*b*) Item Gr. Lat. in Actis Sanctorum Junii 11. (*c*) Conf. *Hendreichii* Pandect. p. 109. (*d*) Alexii Comneni Imp. Sæc. XI. exeunte versus politicos ad ἀνεψιὸν suum *Alexium Spaneam* memorat Labbeus in Bibl. nov MSS. p. 132. Hinc constat de tempore quo vixit *Alexius Spanea* ut notat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 6. p. 392.

(*a*) AMMONAS, abbas, cujusnam vero cœnobii incertum. Scripsit *Capita ascetica* 17. quæ sic incipiunt. Τήρει σεαυτὸν ἀκριβῶς ἀγαπητὲ, &c. Habentur Gr. MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 179. fol. 36. Ex his quædam excerpsit in Eclogis suis asceticis Johannes patriarcha, qui claruit circa annum 1090. Ibid. Cod. Theol. 293. fol. 19. habentur ex abbatis Ammonii institutionibus asceticis *capita* 22. Princ. Τέσσαρα πράγματα εἰσιν, &c. An nostri sint dicant alii. Labbeus Biblioth. Nov. MSS. p. 91. recenset Ammonæ abbatis opusculum *de* 4. *illis, quorum si vel unum quis habeat, nec pœnitentiam agere potest, nec Deus ejus orationem exaudit.* An quid affine cum prædictis capitulis contineat, norunt qui Cod. MS, inspexerunt.

(*b*) ANASTASIUS, episcopus Nicænus, scripsit Græce responsionem ad orthodoxorum aliquorum Christianorum interrogationes, *de diversis capitibus Ecclesiasticis*, quam Latine vertit & versionem suam *Parisiis* edidit Gentianus Hervetus, inde in Biblioth. SS.PP. Bignæanam, omissa tamen Herveti præfatione translatam; de auctoris ætate nihil certi constat, nisi quod in hoc opere, citat canonem sextæ synodi, S. Maximum item monachum, Johannem Olimachum, & Nicephorum Constantinopolitanum, qui contra Iconomachos scripsit: unde manifestum est; illum post sæculum nonum floruisse.

ANCYRIANUS, chronographus, non quasi civis Ancyranus, ab Ancyra Galatiæ oppido ita dictus (quod sibi voluisse videtur Lambecius) sed nomen proprium est, non patronymicum, ut recte notat Combefisius. Scripsit *opus historicum*, sive *chronographicum*; quo, inter alia, meminit imaginum Metrophanis, Alexandri, & Pauli, Byzantii episcoporum, quæ tabulis ligneis incisæ, super magnam columnam Porphyreticam ad orientem collocatæ erant, quasque Ariani rerum potiti, una cum imagine Deiparæ, ipsiusque pueri Jesu postea igni tradiderunt. Citat hoc opus Codinus de Origin. CP. p. 37. edit. *Paris.* & Demonstrationum Chronogr. auctor p. 5. Operis titulus juxta Demonstratorem erat *Decalogus*, ἐν τῷ δεκαλόγῳ αὐτῷ, inquit: quo tamen nihil aliud intellexisse præter librum decimum, diserte ostendit Codinus, qui ait, ipsum ἐν τῷ δεκάτῳ λόγῳ αὐτῷ, *in decimo operis sui libro* hæc tradidisse. Semel monuisse satis erit, plures chronographos & historicos, tum a Codino, tum a Demonstratore Combefisiano memorari, Anastasium, Herodotum, Hippolytum, Marcellum Lectorem, Milichium, Plutarchum Justino Imp. ab epistolis, & Philippum Eparchum, de quibus haud aliud præter nuda nomina, nobis occurrit. In his est Papias, ex cujus commentariis quædam profert anonymus Combefisianus, p. 22. quemque post Anastasii imperatoris tempora vixisse constat. Ut mirum videri debeat, adeo hallucinari potuisse Cl. Combefisium, ut eundem cum Papia faceret, cujus meminit Nicephorus, lib. 1. c. 1. p. 35. cum manifestum sit, Nicephorum loqui de Papia Hierapolitano, apostolorum fere discipulo, a Papia de quo anonymus, & vetustate, & argumenti diversitate longissime alieno.

ANDREAS, presbyter, si conjicere licet, Constantinopolitanus, contexuit amplissimam *catenam*, sive commentarium, tum in *Proverbia Solomonis*, tum in *Isaiam Prophetam*, ex variorum SS. Patrum aliorumque veterum scriptorum ecclesiasticorum operibus collectum. Princ. Αἱ παροιμίαι περιέχουσαι παίδευσιν ἠθῶν καὶ παθῶν ἐπανόρθωσιν, &c. Extat Græc. MS. utraque hæc catena biblioth. Vindob. Cod. Theol. 24. & codicem integrum foliorum 329. occupat. Ex fine libri, collectoris nomen patet. Ipse codex anno 1241. exaratus est. (*c*)

ANDRONICUS DUCAS, Sigurus, scripsit carmen *de Trinitate*, versibus hexametris; item in *Gregorium Nazianzenum*. Habentur biblioth. Bodleian. cod. 294. num. 22, 23. Plures erant ex nobilissima & imperatoria Ducarum familia Andronici. Quis noster fuerit, an Andronicus ille Ducas, qui vixit anno 1041. a Michaële imperatore in Orientem missus ut Manichæos & Paulicianos ad pietatem & veram religionem traduceret, an alius quis multo recentior, ab aliis potius edoceri vellem, quam propriam protrudere conjecturam.

APHRODISIANUS, gente Persa, quo vero vitæ instituto fuerit, laicus an clericus, presbyter an episcopus, altum est apud veteres silentium. Condidit *historiam de nativitate, moribus, forma & vestitu B. Virginis Deiparæ*, cujus fragmentum habetur biblioth. Vindob. Cod. Theol. 315. num. 24. fol. 110. p. 1, 2. & aliud, ut videtur, cod. 58. num. 20. fol. 137. Meminit hujus Aphrodisiani Epiphanius presbyter & mo-

(*a*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 24. vol 8. p. 341. (*b*) Conf. *Fabr* Bibl. Gr. l. 5. c. 35. § 4. Art 3. vol 9. p. 124. & §. 5. p. 330. (*c*) Catena in Isaiam tribus distincta libris exstat etiam MS. in Bibl. Collegii Novi Oxon. teste *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 17. §. 8. vol. 7. p. 759. ubi laciniam quandam ex calce libri primi exhibet.

nachus in vita S. Deiparæ, qui tamen historiam ejus magni facere non videtur. Vide L. Allat. de Script. Simeon. p. 106. & quæ habet Lambecius Comment. lib. 4. p. 132. Aphrodisianum philosophum *de incarnatione Domini* latere MS. in codice regio Parif. 1045. testis est Ph. Labbeus Biblioth. Nov. MSS. p. 75. Erat & Aphrodisianus Persa, quem eundem cum nostro fuisse suspicor, qui locorum Orientis descriptionem Græce olim composuit. Hujus meminit anonymus Ravennas, sæculi circiter septimi scriptor; cujus geographiam paucis abhinc annis eruit & illustravit Plac. Porcheron Benedictinus, lib. 2. cap. 12. p. 61. his verbis. *Quas provincias multi descripserunt philosophi, ex quibus ego legi Arsatium & Aphrodisianum, Persas, qui lingua Græca Orientem descripserunt.*

ARCADIUS, Constantiæ Cypri archiepiscopus, vixit saltem ante sæculum VIII. Condidit *vitam S. Simeonis Stylitæ junioris, Thaumastoritæ* dicti, quod in monte prope Antiochiam, qui Θαυμαστὸς dicebatur, columnam per plures annos, sub imperio Justini senioris, inhabitaverit. Ampla ex hac vita fragmenta in concilii Niceni 2. Act. 4. p. 265. proferuntur, sed absque auctoris nomine. Auctorem vero esse Arcadium nostrum, diserte nos docet Johan. Damascenus de Imagin. Orat. 3. p. 781. (*a*)

ARCHIPPUS, eremita, & ecclesiæ quæ in urbe Chonis erat, paromonarius, sive custos, is nempe quem Latini *Mansionarium* vocant, contexuit narrationem *de miraculo S. Michaelis archangeli*, in urbe Chonis patrato. Princ. Ἀρχὴ τῶν θαυμάτων καὶ δωρεῶν, καὶ χαρισμάτων τῶν δοθέντων ἡμῖν ὑπὸ Θεοῦ, &c. Vide L. Allatium Diatr. de Script. Simeon. p. 94. Alibi, nempe p. 113. Περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, titulum habet. (*b*)

ARISTARCHUS, chronographus Christianus satis vetustus, forte Atheniensis, scripsit *epistolam*, seu *historicum commentarium ad Onesiphorum Primicerium, de Athenarum situ, & gestis ibidem Apostolorum temporibus.* Quo, præcipue Dionysii Areopagitæ, prosapiam, doctrinam, conversationem, ætatem, ordinationem, prædicationem, episcopi in locum ejus subrogationem, illius denique Romam adventum, descripsit & narravit. Hanc epistolam penes se habuisse Hilduinus* S. Dionysii Parisiensis abbas, eamque ad Ludovicum Imp. misisse testatur. Verum ut libere dicam, mihi hac in parte suspecta omnia. Aristarchi, ejusve epistolæ nullus meminit, Eusebius, non Hieronymus, Gennadius, Photius, non qui opera Areopagitica primi in lucem protulerunt, non qui se iis statim opposuerunt, non Simeon Metaphrastes, qui omnia bibliothecarum scrinia diligenter excussit, & id genus omnia, vera falsave, ubique corrasit & conquisivit. Imposuisse videntur Hilduino, homini nimium credulo & superstitioso, Methodius patriarcha, postea CP. Romæ tunc apocrisiarius, & Græcorum alii, homines ad cudendas fabulas nati, certe artifices peritissimi. Aristarchus & Onesiphorus, quos nobis exhibet bonus Hilduinus, forte non alii sunt, quam quorum in epistolis suis toties meminit D. Paulus. Græcis quippe fabulatoribus nihil familiarius erat, quam omnes, quorum nomina in epistolis Paulinis reperiuntur, in 72. discipulos Christi convertere, & ex iis totidem episcopos vel scriptores ecclesiasticos efformare. Quæ fabulandi licentia ortum forsan, certe incrementum, duxit a Pseudo-Dorotheo Tyri, ut volunt, episcopo. De quo, ejusque *synopsi*, suo loco affatim diximus.

*In Areopagitic. Epist. ad Ludov. nom. 3. ap. Sur. Oct. 9. p. 118. Vide Epist. ad omnes Cath. ibid. n. 2. p. 120.

BARNABAS, monachus & anachoreta, omnibus qui de scriptoribus ecclesiasticis agunt, hactenus ignotus, scripsit *expositionem incarnationis Christi, per Interrogationes & Responsiones.* Opus est maximam partem historicum, & ad illustrandam Christi vitam haud parum conferet. Exstat Græce MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 153. num. 10. a fol. 294. usque ad fol. 297. Confer quæ habet Lambecius Comment. lib. 4. p. 164.

(*c*) BARTHOLOMÆUS, gente, ni fallor, Syrus, civis, certe monachus, Edessenus; quin non raro se simpliciter Edessenum vocat; ætatis admodum incertæ scriptor, cujus ne levissima quidem, quod sciam, habetur mentio, cujusque in toto suo opere nec vola, nec vestigium; vir non inelegantis ingenii, non contemnendæ eruditionis, in scriptis & ritibus Chaldæorum, Arabum, Muhammedanorum versatissimus. Scripsit *elenchum* seu *confutationem Hagareni*, qua non sine magno ingenii acumine & mordaci sale, Alcorani ineptias & Muhammedis ortum, vitam, mores, ritus, & dogmata, eleganter exponit. Opus hoc ἀκέφαλον Gr. Lat. extulit Steph. le Moinius, & inter Varia sua sacra locum dedit *Lugd. Bat.* 1685. p. 302. subnectitur ibid. p. 429.

(*a*) Ejusdem *Orationem in Georgium Martyrem* MS. in Bibl. Coislin. p. 211. memorat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 80. Ejus *Synodicum* in synodo 6. A. 680. detulit Theodorus Trimithuntis Episcopus; ut refert *Fabr.* ibid. vol. 10. p. 489. (*b*) Exstat Lat. ap. Surium 29. Sept. & Lipoman. tom. 6. ad 5 Sept. item MS. Gr. Lambec. vol. 4. p. 129. & vol. 8. p. 236. 287. 379. ut notat *Fabr.* ibid. vol. 9. p. 57. (*c*) Conf. *Oudin.* tom. 1. sæc. VIII. p. 1783.

tracta-

tractatus alter Gr. Lat. *contra Muhammedem*, an ejuſdem auctoris, non liquet. Sunt quæ id ſuadere videantur, materiæ affinitas, auctoris ingenium, accurata rerum Muhammedanarum peritia. Nec deſunt quæ aſſenſum plane retrahunt, præcipue haud levis in utroque diſcrepantia. Bartholomæus in recenſendis Muhammedis uxoribus & liberis, cum anonymo, nec nominibus, nec numero, convenit. Monacho Neſtoriano, primario Muhammedis in condendo Alcorano ἐργοδιώκτῃ nomen apud Bartbolomæum eſt *Pachuras*, apud anonymum *Baira*, ut alia jam mittam. Utut ſit, utrumque opus jucunditate & utilitate ſua ſe magnopere commendat.

BASILIUS. Ad hanc claſſem revocantur, I. Basilius S. Lauræ prope Hieroſolyma abbas, cujus exſtat tractatus boc titulo, *Aſcetæ non eſſe captandos honores, aut honoraria.* Princ. Τιμὰς κατὰ μηδὲν προσέχειν, &c. habetur Gr. MS. Biblioth. Bodleian. cod. 163. II. Basilius Maleinus, S. Lauræ archipresbyter & monacbus. Scripſit ſermonem περὶ ἀσκητικῆς ὑποτυπώσεως, ſeu *de vita aſcetica*, qui aſſervatur Gr. MS. in Bibliotheca regia Pariſienſi, cod. 2502. ab Antonio Eparcho, uti arbitror, accepto. Cujus quippe meminit in indice librorum ſuorum, quem regi Galliarum obtulit. Vide le Moyn. Var. Sacr. tom. 1. p. 518. (a) III. Basilius Philippenſis, cujus habetur ſermo *in præſentationem B. Virginis in templo* Biblioth. Bodleian. Cod. MS. 3383. num. 18. IV. Basilius Theſſalonicenſis metropolita, cujus exſtat *reſponſio* ad quæſtionem a Magno Dyrrachii ſacellario propoſitam de conjugio duorum fratrum cum amita conſobrini. Jur. Gr. Rom. lib. 6. p. 408. (b)

BRUTIUS, ortu, ut videtur, Romanus, apud quos erat domus ſeu familia *Bruttiana*. Eundem cum Brutio præſente, qui cum imperatore Antonino conſulatum geſſit, cujuſque filia imperatoris filio nupta fuit, aut ſaltem ejus gentilem quendam fuiſſe, non male conjicit Joſ. Scaliger. Condidit, Græce an Latine incertum, *Chronographiam*, ſeu *hiſtoriam rerum Romanarum ad ſua uſque tempora.* Chriſtianum fuiſſe aperte ſatis teſtantur, quæ de perſecutione ſub Domitiano ex eo referunt Euſebius, & Hieronymus in Chronico ad annum 2112. plurimos nempe Chriſtianorum ſub Domitiano feciſſe martyrium, interque eos Fl. Domitillam, Fl. Clementis conſulis ex ſorore neptem, in inſulam Pontiam relegatam, quia ſe Chriſtianam teſtata ſit, ὡς ὁ Βρέττιος ἱστορεῖ. Eadem pæne de hac perſecutione ex eo citat Job. Malala Chronogr. lib. 10. p. 340. qui ipſum aliquando Bottium, aliquando Buttium vocat. Verum non alium a noſtro eſſe, extra omne dubium ponit, qui Malalæ veſtigia premere ſolet, chronici Alexandrini, ſive Paſchalis compilator, cui Βρύττιος dicitur.

CASSIANUS, hiſtoricus antiquus, παλαιὸς ἱστορικός, quemadmodum a Chriſtoph. Angelo dicitur, *de ſtatu hodierno Græcorum*, cap. 25. p. 23. ubi agit de iis, qui moriuntur, excommunicationis vinculo non ſoluti, & ex Caſſiani hiſtoria fabuloſam quandam narratiunculam hac de re refert, aitque ipſum ejuſmodi excommunicatum ſuo adhuc tempore τυμπανιαῖον vocaſſe. Cum παλαιὸν legerem, ſuſpicatus ſum non alium hunc eſſe quam Julium Caſſianum, cujus ἐξηγητικὰ non ſemel laudat Clemens Alexandrinus, præſertim cum Geſnerus & Simlerus tradant ipſum annales, temporum rationes, conſcripſiſſe. Verum primo, unde ſua hauſerit Geſnerus, nuſquam conſtat veterem illum Caſſianum annales hiſtoricos edidiſſe. Deinde nec credi par eſt illum vocabulo τυμπανιαῖς uſum eſſe, cum ſequiores demum Græci eo ſenſu uſurpare ſolent. Rem igitur in medio relinquo, doctioribus, ſi tanti ſit, excutiendam.

CHRISTODORUS, patria Thebanus, dignitate illuſtris, ſcripſit de miraculis SS. Coſmæ & Damiani, quos Græci Ἀναργύρους vocare ſolent. Condidit item poëma *de aucupio.* Vide Suidam in Χριστόδωρ. Eodem loco meminit Suidas alterius Cbriſtodori, Paniſci filii, ex Copto urbe Ægypti, oriundi, heroici poëtæ, qui ſub Anaſtaſio imperatore floruit. Scripſit *Iſaurica libris 6.* quibus gentis iſtius expugnationem ab Anaſtaſio factam proſecutus eſt. Eodem etiam metri genere τὰ πάτρια *Conſtantinopolitana*, lib. 12. conſignavit, *Theſſalonicenſia*, lib. 25. *Naclenſia*, urbis nempe ad Heliopolim, *Miletenſia*, *Trallienſia*, *Aphrodiſiadenſia*, aliaque multa (c) Quouſque vero res eccleſiaſticæ his immixtæ fuerint, cum ſcripta ipſa dudum perierint, dicere non audeo.

CHRISTOPHORUS Patricius, patria Mitylenæus, condidit *poëma Jambicum*, ſanctorum hiſtoriam, per totum anni circulum, breviter exponens, a Septembri uſque ad finem Auguſti. Exſtitit olim Græce MS. in Bibliotheca Palatina, quæ nunc in

(a) Latine exſtat in Bibl. PP. interprete Jac. Pontano. conf. *Fabr.* Bibl Gr. l. 5. c. 19. § 4. vol. 8. p. 65. not.
(b) Hujuſce Baſilii *reſponſio* ad Epiſt. Hadriani IV. papæ exſtat in Jur. Græc. Rom. p. 307. & ap. Allat. de conſenſu p. 658. & poſt Jo Zonaram in Canones Concil. p. 783. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 19. §. 4. vol. 8. p. 66.
(c) Scripſit etiam deſcriptionem Statuarum in Gymnaſio Zeuxippi. Habetur in libro 5. Anthologiæ Epigrammatum Græcorum, ut nos docet *Fabr.* Bibl. Gr. l. 3. c. 24. §. 10. vol. 2. p. 601. Et exinde lib. 7. vol. 1. Imperii Orientalis a Bandurio editi.

Vaticanam transiit, cod. 383. num. 7. apud Possevin. in Appeud. p. 94. Nec aliud est Menologium, quod semel iterumque citat Meursius in Glossar. verb. ἰνδικ. p. 192. & p. 238. in voc. Κεντηρίων. Eodem Cod. Palat. num. 2. Patricii ὁμηρόκεντρα, sive *Centones Homerici de Christo*, ab Eudocia Augusta absoluti, continentur. Verum ille *Pelagius* dictus est, & sub Zenone floruit, a nostro longe diversus. Ibid. cod. 326. Patricio presbytero tribuuntur.

CLEMENS, chronographus vetustus, a Johan. Malala sæpiuscule laudatur, qui tamen ipsum in rebus post Tiberii tempora gestis, nusquam citare solet. Eundem cum Clemente Στρωματεῖ facit reverendæ memoriæ antistes Fellus Oxoniensis, & forsan non male, etsi ejus sententiam non defendo. Ad sæculum VIII. rejicit Cl. Hodius. Qua de re diximus in *Jo. Malala* ad annum 601. mihi certe non alius est quam Clemens ille historicus, cujus meminit Suidas, * qui scripsit Romanorum reges & imperatores, & de figuris Isauraticis ad Hieronymum, & alia quædam. Quando vero floruerit, vel quousque Romanorum regum & imperatorum historiam perduxerit, Suidas in medio relinquit. De quo fusius egimus suo loco.

* In voc. Κλημ.

CONSTANTINUS. I. CONSTANTINUS, magnæ ecclesiæ Constantiuopolitanæ diaconus & chartophylax. Exstat Gr. MS. oratio encomiastica *in omnes sanctos Martyres*. Princ. Αἱ μὲν Χριστοῦ πανηγύρεις, ὅσαι τὸ Φῶς τῆς περὶ ἡμᾶς οἰκονομίας. Vide L. Allat. de Script. Symeon. p. 81. Ex hac oratione plura proferunt concilii Nicæni II. patres Act. 5. p. 373. Unde ipsum ante sæculum VIII. claruisse liquet, ac proinde alium esse a Constantino magnæ ecclesiæ chartophylace, qui tempore concilii II. Nicæni vixit, quemque Irene imperatrix legatum ad Abimelech Arabum præfectum misit. De quo Theophanes ad annum 790. p. 399. II. CONSTANTINUS Tii, Paphlagoniæ urbis maritimæ, inter Psyllium & Amastrida sitæ, episcopus. Scripsit *sermonem de inventione reliquiarum S. Euphemiæ*. Princ. Ἥκω τὸ ἐπίταγμα φέρων, &c. Latine edidit Surius Julii 11. Exstat MS. Biblioth. Bodleian. cod. 3383. num. 22.

(a) COSMAS Vestitor; Βεστήτωρ apud recentiores Græcos nomen erat dignitatis & officii, tum in palatio, tum in ecclesia, eorum nempe qui a vestibus erant vel imperatori, vel patriarchæ. Ita apud Codinum cap. 2. inter ordines officialium Palatinorum 62. locum habet *Vestiarius*, ejusque insignia notantur ibid. cap. 4. num. 64. Cosmæ nostri orationes habentur tres. 1. *In SS. Joachim & Annam*, Deiparæ parentes; Princ. Ἐχθὲς τῆς θεοτόκου γενεθλιακὴ πανήγυρις τῆς κοσμικῆς χαρᾶς. Exstat MS. Biblioth. Augustan. num. 6. Vide Possevin. in Append. p. 68. & L. Allat. de Symeon. p. 95. Partem hujus orationis Gr. Lat. exhibet Cotelerius Not. in Constitut. Apost. p. 203. 2. *In Prophetam & Archi-sacerdotem Zachariam.* Princ. Μύστα τῶν ἀῤῥήτων ἱερουργημάτων Ζαχαρία. MS. Biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 234. num. 1. 3. *In translationem reliquiarum S. Johannis Chrysostomi.* Pr. Ἥκουσι πάντως ἡμῖν ὦ φιλόχριστες πανήγυρις, &c. Descriptam penes se habuit Cl. Savilius, sed supprimere maluit, indignam utique quæ ederetur.

DANIEL, monachus Raithenus, conscripsit *historiam vitæ Johannis Climaci, montis Sinæ abbatis*, cujus *scala Paradisi* vita hæc præmitti solet, & in Bibliothecis MS. passim occurrit. Vide L. Allat. de Symeon. p. 112. Exstat hæc vita Latine apud Surium die Mart. 30. Habetur Biblioth. Vindob. Cod. Hist. 62. num. 18. fol. 119. Danielis Abbatis narratio a Johanne Diacono quodam accepta, de puero aliquo Hebræo, a pueris Christianis per ludum baptizato. An ad nostrum spectet quærant alii.

DEMETRIUS. I. DEMETRIUS GEMISTUS, magnæ ecclesiæ CP. diaconus & protonotarius, scripsit *ordinem Liturgiæ patriarchalis*, quomodo celebratur in magna ecclesia. In quo explicantur ritus ordinationum, quo tempore, & qua ratione, una quæque perficitur. Exstat Gr. MS. in Bibliotheca tum Vaticana, tum regia Parisiensi Gr. & Lat. extulit, doctissimisque observationibus illustravit Is. Habertus in pontificali Græcorum *Paris.* 1643. fol. II. DEMETRIUS, metropolita Cyzicenus. Scripsit *historiam de hæresi Jacobitarum*, & ejusdem *sectæ Chatzitzariorum*, qui in Armenia sunt, a voce Χάτζυς dicti, quæ lingua Armena crucem significat, eo quod rejectis omnibus imaginibus crucem solam adorare & colere dicuntur. De quibus adesis' Niceph. lib. 18. cap. 54. p. 884. Hunc libellum, sed ἀνωνύμως, Græce & Latine extulit Combefisius Auct. Nov. tom. 2. p. 261. (b) sed in notis ex codice Palatino vero auctori restituit. Sub cujus etiam nomine in Bibliotheca Scorialensi exstare dicitur, teste Possevino Append. p. 100. Habetur etiam Jur. Gr. Rom. lib. 6. p. 397. Demetrii Syncelli metropo-

(a) Conf. *Oudin*. tom. 2. p. 400. *(b) Lat. exstat tom. 12. Bibl. PP. Lugdun. p. 813. ut notat *Fabr*. Bibl. Gr. l. 5. c. 43. §. 8. vol. 10. p. 395. Ejusdem *responsum* de eo qui uxorem occiderat, citat Nic. Comnenus p. 278. Prænot. Mystagog. Ejusdem *scintillæ*, sive *loci communes* ex S. Scriptura Ambrosio, Augustino, aliisque patribus collectæ prodierunt *Colon*. forma minore, vid. *Fabr*. Bibl. Gr. vol. 10. p. 396. 589.

litæ

litæ Cyziceni (noſtri ut videtur) *declamatio de Nuptiis prohibitis*, cui ſcholion in margine apponitur, quo denotatur ὡς λίαν ἀναγκαῖον τοῦτο καὶ χρήσιμον, *Opuſculum valde neceſſarium & utile*. Demetrius etiam Cyzicenus tum a Johanne Scyllitza Curopalate, tum a Georgio Cedreno in præfatione inter hiſtoricos Byzantinos memoratur. Noſtrum vero deſignari, affirmare non audeo. Denique Demetrii Cyziceni ſub Michaële Paphlagone meminit Cedrenus Hiſt. p. 223, 740. An vero ſcriptoribus eccleſiaſticis accenſendus fuerit, non conſtat.

ELIAS *Ecdicus*, ſive defenſor eccleſiæ, cujus inter alia, munus erat pauperum & infirmorum curam gerere, ne a potentioribus opprimerentur. In magna eccleſia ex decreto Heraclii Imp. numero erant decem, & ut plurimum ex presbyterorum ordine habebantur. Habuerunt & Latinorum eccleſiæ & monaſteria ſuos advocatos & defenſores, de quibus poſt alios fuſe agit Altaſerra Aſcet. lib. 2. c. 17. p. 126. Scripſit Elias noſter *capita aſcetica* 244. Princ. Ἔξεστι παντὶ Χριστιανῷ τῷ ὀρθῶς πιστεύοντι εἰς Θεὸν μὴ ἀμεριμνεῖν, &c. Ex his 123. Latine edidit Jac. Pontanus ad calcem oper. Symeonis junioris theologi, inſerta deinde Biblioth. Patr tom. 22. Exſtant integra Græc. MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 192. num 3. fol. 22. & cod. 274. num. 1. fol. 1. ubi in fine codicis notatur, quod hæc capita πηγὴ ναίουσα dicta ſint. Erat & alter Elias, profeſſione monachus, cujus habetur MS. ſermo προεόρτιος *in Chriſti nativitatem, & in SS. Patres*. Princ. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἐπιλάμψαι μοι τὸ πολυπόθητον φῶς. Recenſet hanc orationem Leo Allatius de Script. Symeon. p. 101.

EPHRAIM, Cherſonis (quæ Ponti urbs erat maritima ad Mæotidem paludem ſita, forte non alia quam quæ Cherſoneſus vulgo dicitur) archiepiſcopus, & (ſi codicibus quibuſdam MSS. fides ſit habenda) martyr, qui imperante Trajano Cherſonem relegatus, ibidem martyrium ſubiiſſe dicitur. Scripſit *homiliam* de miraculo quodam quod a S. Clemente in puero factum eſt. Bis meminit hujus orationis L. Allatius de Script. Symeon. p. 93, 96. Edidit vero Gr. Lat. Johan. Cotelerius, & operum S. Clementis calci ſubjecit p. 837. A Surio prius Latine edita erat Novembr. 23. Scripſit item Ebræmius tractatum *de miraculis S. Clementis*, qui ita incipit, Ἐξελθόντος Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου τῆς Γαλιλαίας. Memorat illum idem Allatius ibid. p. 90. Quem tamen ſe reperire non potuiſſe nos monet Cl. Cotelerius.

(*a*) EPIPHANIUS. I. EPIPHANIUS HAGIOPOLITA, ſive monachus Hieroſolymitanus; concinnavit ad modum deſcriptionis ſitus orbis enarrationem Syriæ, urbis ſanctæ, & ſacrorum ibi locorum. Hunc libellum primus Græce & Lat. edidit, ſed miſere & infeliciter, Fredericus Morellus; ad codicem Vaticanum reſtitutum, & correcta verſione, Gr. Lat. in lucem emiſit Leo Allatius Symmict. part. 1. p. 48. II. EPIPHANIUS, monachus & presbyter; deſcripſit vitam & tempora S. Deiparæ. Quo in opere gloriatur ſe omnes qui in eadem arena laborarant, multis paraſangis ſuperaſſe, multa ſe examinaſſe, καὶ τὰ εὔπιστα, καὶ βέβαια, καὶ ἀληθῆ ex Euſebii hiſtoria eccleſiaſtica, reliquiſque ſcriptoribus & doctoribus collegiſſe, appoſito cujuſque nomine in fronte, ne fides ſibi denegaretur. Incipit, Περὶ τῆς κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας πολλοὶ διεξῆλθον τῶν πάλαι διδασκάλων. Partem aliquam hujus libri Græce Latine exhibet L. Allatius de Symeon. p. 106. (*b*) Contexuit etiam Epiphanius noſter vitam, res geſtas, & exitum, S. Apoſtoli Andreæ: Pr. Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἀνεγράψαντο βίους. Vide Allat. ibid. p. 90.

ESAIAS abbas, cujuſnam vero monaſterii, mihi adbuc eſt incompertum. Scripſit de religioſa exercitatione & quiete *capitula* 19. quæ Græc. & Lat. edidit P. Poſſinus Theſ. Aſcet. p. 315. Exſtant Gr. MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 179. num. 23. fol. 148. Iſaiæ presbyteri & anachoretæ capita tria aſcetica de Novitiis & Monocellitis, & de iis qui habitare volunt in cœnobio. Sed an noſtri ſint; non immerito dubitare licet.

EUBION; quis fuerit, quave tempeſtate vixerit, nondum didici. Scripſit *expoſitionem in Prophetas*, cujus fragmentum Gr. MS. habetur cap. 36. inter Teſtimonia veterum, quorum collectio ſub nomine Damaſceni, in Bibliotheca collegii Claromontani Jeſuitarum adſervatur, teſte Ph. Labbeo Conſpect. Oper. Damaſc. p. 50.

(*d*) EUODIUS, monachus, quiſquis erat, ſcriptis conſignavit *Martyrium ſanctorum & illuſtrium* 42. *Chriſti Martyrum*. Princ. Φαιδρὰ μὲν τῆς παρούσης ἑορτῆς ὑπόθεσις. Indicium facit L. Allatius de Script. Symeon. p. 113.

(*a*) Conf. *Oudin.* ad an. 956. tom. 2. p. 454. Bandurius in conſpectu Chronologico hiſtoriæ CP. tom. 1. Imperii Orientalis præmiſſo, ſcribit hunc Epiphanium factum Patriarcham CP. an 956. ſedem ad an. 969. occupaſſe, ac *Polyeuctum* dictum. (*b*) Epiphanii monachi & presbyteri *Character B. Virginis & Domini noſtri*. una cum tractatu *de diſſidio* 4. *Evangeliſtarum circa reſurrectionem Chriſti* exſtat in Bibl. Bodleian. cod. 149 n. 20. 21. (*c*) Ejuſdem *præcepta* 68. *pro tironibus* Lat edidit. Luc. Holſtenius in Cod. regularum *Rom.* 1667 4to. *Sermones* 29. interpretatus eſt Petrus Franciſcus Zinus Veronenſis, ediditque *Ven.* 1574. 8vo. Inde recuſi in Bibl. PP. Lat. teſte *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 8. p. 363. (*d*) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 1. §. 32. Art. 11. vol. 5. p. 275.

Alia

Alia etiam post se reliquit. Certe ex scriptis Euodii monachi, quædam de Mubammede; fabulisque ab eo confictis profert Euthymius Zigabenus Panopl. Dogmat. part. 2. tit. 24. ut saltem Euthymio antiquiorem fuisse constat.

EUSEBIUS, episcopus, vel, ut alii, archiepiscopus Alexandrinus, quem eundem cum Eusebio diacono Alexandrino, Laodiceæ in Syria episcopo, qui claruit anno 259. faciunt Bellarminus, Possevinus, &c. Alii longe juniorem fuisse volunt. Aquam mihi hac in parte hærere fateor. Macarius Alexandrinus qui vixit anno 404. scripsit quæstiones ad quendam magnum Eusebium, archiepiscopum Alexandrinum, ut suo loco notavimus; & tamen in toto episcoporum Alexandrinorum catalogo, nullus nobis occurrit Eusebius. Quid si igitur cum Turriano illum Alexandriæ in Asia episcopum fuisse statuamus; Quicquid sit, plures sub ejus nomine orationes, a Leone Allatio, aliisque recensentur. 1. *In adventum Johannes εἰς τὸν Ἄδην.* Princ. Ἀναγκαῖον ἐςὶ πάλιν σήμερον τὸ πρωι τῦ λογυ. Vide L. Allat. Diatr. de Script. Symeon. p. 82. 2. *In resurrectionem Domini.* Princ. Ἀνέςη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὁ κύριος, ibid. 3. *In proditionem Judæ,* Pr. Δεῦρο λοιπὸν υἱέ μυ ϰ̀ περὶ τῆς προδοσίας, ibid. p. 84. 4. *In assumptionem Domini.* Pr. Ἐπειδὴ Χάριτι τῦ κυρίυ ἡμῶν, ibid. p. 91. 5. *De baptismo Domini.* Pr. Ἐπειδὴ χθὲς τῆς γενέσεως τῦ κυρίυ, ibid. 6. *In secundum Domini adventum.* Pr. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῦ κυρίυ, ibid. p. 99. 7. *De eleemosyna, & in divitem & Lazarum*, habetur Gr. MS. in Cod. Colbert. 2493. Vide du Fresn. Ind. Auct. p. 26. 8. *De jejunio Quadragesimali.* Pr. Παραγενομένης τῆς ἁγίας τεσσαρακοςῆς τῶν ἁγίων νηςειῶν, προσελθὼν ὁ Ἀλέξανδρος τῷ μακαρίῳ Εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ Ἀλεξανδρίας λέγει. Exstat Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 247. num. 15. fol. 124. 9. *De memoria Sanctorum, die quodam festo, coram Alexandro habita.* Pr. Δέομαι συ̃ τίμιε ἐπίσκοπε, &c. ibid. num. 21. fol. 169. (*a*) 10. *Encomium diei Dominicæ.* Pr. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ καθεζομένυ, &c. ibid. Cod. Hist. 63. num. 4. fol. 39. iterumque, ut videtur, cod. 67. num. 14. & Biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 263. (*b*) Est etiam Eusebius monachus, qui scripsit *vitam S. Philippi presbyteri Argyriensis*, quam ediderunt Bollandiani Maii. tum. 3. p. 1.

GEORGIUS. Varii sub hoc nomine scriptores recensendi veniunt. I. GEORGIUS ARISTINUS, historicus, isque non recens. Scripsit, ut videtur, *historiam quandam ecclesiasticam*, quam citat Josephus Methonensis * episcopus, & ex eo probat additamentum (*Filioque*) jam a secunda synodo, tempore Damasi papæ, symbolo fuisse appositum. Verum an supersit hodie, non didici. II. GEORGIUS CHUMNUS Byzantinus, patria Cretensis, urbe Candacensis; contexuit *historiam rhythmicam veteris Testamenti*, versibus Græco-barbaris, ab orbe condito, usque ad imperium Davidis & Solomonis. Princ. Δέομαι τρισυπόςατε κύριε, καὶ πατέρα τὴν χάριν σου μ' ἀπέςειλε. &c. Exstat Græc. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 244. num. 2. fol. 2. & in Bibl. Johan. Sufi CP. in charta bibacina cum figuris, teste Possevino in Append. p. 49. Recentioris Græciæ hic scriptor est, ut ex stylo liquet. III. GEORGIUS GRAMMATICUS, non Chæro-boscus ille, qui *Grammaticalia* scripsit, & longe antiquior erat. Nostri habentur orationes encomiasticæ 2. *in S. Barbaram virginem & martyrem.* Prior sic incipit, Ἐςὶ μὲν τοῖς ὑκ ἀξίοις ἐπισφαλὲς τῶν ὑπὲρ ἀξίαν ἐφάπτεσθαι. Posterior ita, Ἐπειδὴ ἡ τῆς μάρτυρος πανσέβασμος μνήμη, &c. Has se vidisse tum in Bibliotheca Barberina, tum Messanensi, refert L. Allatius Diatr. de Georgiis, p. 322. qui & pleraque Georgii nostri Anacreontica carmina suavissima, varii nec inelegantis argumenti, penes se editioni parata habuisse testatur, quorum argumenta ibi recitat. IV. GEORGIUS HAGIOPOLITA, id est, ut ego interpretor, Hierosolymitanus, in codice MS. τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν, titulum gerit. Exstat ejus oratio encomiastica εἰς τὺς ἀσωμάτυς, *in substantias incorporeas, & quarum similia in divinis litteris absconduntur, deque fandis atque infandis.* Princ. Και πάλαι τῷ θείῳ Δαυὶδ περὶ ἡμῶν πάντων προκελάδησαν. Hanc Latinam fecit L. Allatius, teste ipsomet de Georgiis, p. 316. In hac oratione auctor dum de Angelis eorumque ministeriis agit, multa nova, incompta, & parum Catholica ex ingenio suo effundit. Specimina exhibet Allatius loc. citat. V. GEORGIUS, patria Mitylenæus, quem non nulli male Methymnensem vocant. Scripsit *orationem in sanctam & salutiferam D. N. Jesu Christi passionem*, quam Gr. Lat. cum notis extulit Gretserus. * Edita sunt Georgii Patricii, patria Mitylenei, *Epigrammata* varia in laudem operum S. Dionysii Areopagitæ. Quæ an nostri sint, quærant alii. Confer Allat. de Georg. p. 322. VI. GEORGIUS, aliis *Gregorius* dictus, cognomento *Pardus*, metropolita Corinthi, scripsit, uti ferunt, *exposi-*

* Respons. ad Marc. Ephes. Conc. tom. 13. p. 685. 689.

* De Cruce, tom. 2. p. 659.

(*a*) Eadem est Oratio quam sub Eusebii episcopi nomine pridem Lat ex Caroli Fabiani interpretatione vulgavit Tho. Galletus, unde inserta est supplemento Bibl. Patrum edit. *Morell.* 1639. tom. 1. p. 826. & Bibl. Patrum *Lugd.* tom. 27. p. 470. (*b*) Ex Collatione Cod. Vaticani & Bodleiani edidit Lat. vertit & notis illustravit Gul. Janus *Lips.* 1720. 4to. & Auctorem sub finem sæc. IV. vixisse probabilibus argumentis judicat. Harum Orationum fragmenta quædam adducit Jo. Damascenus in Parallelis, & Turrianus in Defensione epistolarum pontificum, ut nos docet *Colomesius* in Paralipom. ad Chartophylac. Ecclesiast. p. 5.

tionem

tionem in Johan. cap. 21. *de Thoma contrectante Dominum*, postquam a mortuis resurrexerit. Plura etiam opuscula ei tribuunt Gesnerus, Simlerus, & Possevinus, quæ tamen omnia huc redeunt; nempe Georgium nostrum scripsisse *expositionem in canones* sive *cantica ecclesiastica Festorum Dominicorum totius anni*, & in his *in festum dominicæ antepaschalis*, id est, *in contrectationem Thomæ*, *in dormitionem Deiparæ*, &c. Exstat Gr. MS. hæc expositio sub Gregorii nomine biblioth. Vindob. Cod. Theol. 128. num. 1. fol. 1. Pluribus hac de re agit L. Allat. de Georg. p. 416. ubi etiam Frisium & Possevinum miræ ἀβλεψίας & negligentiæ arguit. Ex his, expositiones in canones Johannis Damasceni selegit, & in novam operum Damasceni editionem paravit idem Allatius. Vide ejus Catalog. operum S. Damasceni, ad finem Symmict. p. 450. Gregorii nostri rhetorica & grammaticalia continentur biblioth. Vindob. Cod. Philosoph. 6. num. 1. Id amplius monendum, codicem MS. quo hæ expositiones continentur, anno 1225. exaratum fuisse. VII. GEORGIUS CHONIADES, presbyter; scripsit ad reverendum monachum Theodulum schemata & scholia in librum Johan. Damasceni, *fontem Scientiæ* dictum. Princ. Τὰ εἰωθότα ζητεῖσθαι κεφάλαια. Misit hæc scholia L. Allatius ad Johan. Aubertum Parisiensem, cum novam operum Damasceni editionem meditaretur. Vide ejus Symmict. p. 449. & de Georg. p. 341. VIII. GEORGIUS EPARCHUS, sive Africæ vicarius, scripsit *libellum ad moniales Alexandriæ* quæ ab ecclesia Catholica defecerunt. Exstare Gr. MS. hoc opusculum in bibliotheca Vaticana nos docet Possevinus in Append. p. 9. Verum editum est Græc. Lat. inter opera S. Maximi, tom. 2. p. 339. ubi ἐκ προσώπου Γεωργίου τοῦ πανευφήμου ἐπάρχου Ἀφρικῆς esse dicitur, & ut videtur, ipsius Maximi est. IX. GEORGIUS, monachus, & magnæ ecclesiæ chartophylax, composuit *encomium in S. Deiparæ redditionem in Templo, & dedicationem Deo factam secundum historiam.* Princ. Φαιδρὸν τὸ τῆς παρούσης ἑορτῆς τὸ σύνθημα. Meminit sæpe citatus, sæpe citandus L. Allatius Diatr. de Simeon. p. 113. X. GEORGIUS, monachus; conscripsit *vitas recentiorum Imperatorum*, a Leone Armenio usque ad Constantinum Porphyrogennetam, qui vitam suam clausit an. 959. Decembr. 9. an vero eo tempore vixerit Georgius, mihi non constat. Eruit has vitas, & Gr.Lat. edidit Fr. Combefisius inter Scriptores post Theophanem *Paris.* 1685. p. 499.

GREGORIUS, natione Bulgarus, monachus, & cœnobii in Oxia Propontidis insula, præpositus; scripsit *epistolas duas, unam* ad Cæsarem Alexium Porphyrogennetam Phœbenæ filium; *alteram* consolatoriam ad dominam Theodoram Porphyrogennetam, *de obitu Despotæ Anemæs.* Habentur Gr. MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 58. num. 13. fol. 128. II. GREGORIUS, monachus Sinaita; composuit *capita* 35. *de quiete Ascetica, sive Monastica.* Incipiunt, Ἴδε κατὰ τὴν κέλευσίν σου, &c. Habentur MSS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 201, num 7. fol. 167. Hujus operis, ut opinor, pars sunt, ejusdem capita ascetica 7. quæ reperiuntur ibid. cod. 192. num. 28. fol. 241.

HEGEMONIUS, scriptor pæne ignotus, cujus unus, quod sciam, meminit Heraclianus episcopus Chalcedonensis apud Photium cod. 85. col. 204. ubi scriptores recensens, qui Manetis impietatem refutarunt, ait, Hegemonium Archelai cum Manete disputationem perscripsisse. Ipsummet Archelaum Acta disputationis suæ litteris consignasse norunt, quotquot Cyrillum Hierosolymitanum, Epiphanium, Socratem, aliosque legerint. Quin & ipsorum Actorum fragmentum non contemnendum Latine superest. Hegemonium vero quis nobis dabit? Ut suspicari fas sit, Archelaum fuisse auctorem, Hegemonium postea interpretem. Refert quidem Hieronymus * Archelaum librum disputationis suæ Syro sermone composuisse, qui deinde in Græcum translatus est. Unde conceptis pæne verbis jurare ausim, non alium hujusce versionis auctorem fuisse quam Hegemonium nostrum, (*a*) nec aliam eam, quam qua Cyrillus, Epiphanius, aliique olim usi sunt. Quo vero tempore vixerit Hegemonius, vel an ipsius Archelai æqualis, nullo indicio investigari potest.

* De Script. c. 72. p. 23.

HERON, philosophus & confessor, condidit opus aliquod historicum, vel chronographicum. Hujus scriptoris notitiam uni Cyrillo Scythopolitano debemus, qui in vita S. Sabæ * cap. 77. p. 354. hæc habet, Κατὰ τοὺς συγγραφέντας χρόνους ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Ἱππολύτου τε τοῦ παλαιοῦ καὶ γνωρίμου τῶν Ἀποστόλων, καὶ Ἐπιφανίου, τοῦ τῆς Κυπρίων ἀρχιερέως, καὶ Ἥρωνος τοῦ φιλοσόφου καὶ ὁμολογητοῦ. *Juxta tempora conscripta a sanctis nostris patribus, Hyppolito illo antiquo Apostolorum familiari, Epiphanio Cypriorum archipræsule, seu archiepiscopo, & Herone philosopho & confessore.*

* Ap. Coteler. Monument. t. 3.

(*a*) *Hegemonium*, non solum quæ ab Archelao jam edita fuerant, Gr. vertisse, verum etiam meliori ordine digessisse, & exordio, epilogo, aliisque nonnullis locupletasse opinatur Cl. Zacagnius in præfat. ad Monumenta vetera p. 4 *Hegemonium* Archelai Disputationem non Gr. vertisse, sed perscripsisse potat Assemannus, qui nisus auctoritate Photii Bibl. Orient. tom. 1. p. 559. sic habet, *Archelaus disputationem fecit, & Hegemonius litteris consignavit.*

fessore. Eadem ibid. tom. 2. habet in vita Euthymii, cap. 109. p. 293. Si dum Heronem ultimo loco ponit, ullam temporis rationem habuerit Cyrillus, verisimile est illum, sæculo IV. præcipiti, saltem sequenti floruisse. Verum de ipso auctore quis nobis divinabit? In tam profundo veterum silentio, plusquam Delio natatore opus est. Inter Ægypti episcopos, qui synodo Sardicensi interfuerunt, saltem subscripserunt, erat Hero quidam, ut ex epistolæ synodicæ subscriptionibus liquet, apud Athan. Apol. 2. p. 597. Verum hunc scriptorum fuisse quis fidem faciet? Erat Hero Thebaidis episcopus, verum is non confessor, sed apostata, qui sub Juliano Antiochiæ fidem Christi abnegavit, teste Theophane Chronograph. p. 43. Erat & tertius Hero, hoc circiter tempore, orator Atheniensis, Procli philosophi Platonici magister, *ἀνὴρ θεοσεβὴς κ̀ τελείαν παράσκευὴν ἠσκηκώς*; cujus multa historica memorat Suidas. Verum is an Christianus fuerit merito dubitare licet. Forte non contemnenda erit ingeniosa utique Cl. Cotelerii conjectura, non alium hunc fuisse, quam Maximum, philosophum Cynicum, *Heronem* dictum, Gregorii Nazianzeni, ex amico adversarium, parentibus martyrio claris ortum, ipsumque sub persecutione Ariana Oasin in exilium missum, quem proinde Gregorius, sub Heronis philosophi & confessoris titulo, deprædicat, ut ex oratione 23. liquet. Certe scripsit Maximus insignem *de fide adversus Arianos librum*, Gratiano imperatori Mediolani oblatum, teste Hieronymo.* Potuit
*De Script. c. 117. & alia scribere, historica vel chronologica; & cum quæ adversus Nazianzenum gesserat, Maximi nomen minus gratum reddidissent, cumque a secundo concilio generali nominatim damnatus fuerat, sub veteri Heronis nomine latere maluit. Sed nullus conjectandi finis est.

HYPERECHIUS, presbyter & abbas, quo loco vel tempore vixerit, non comperi. Certum est, vixisse ante Pelagium Romanæ ecclesiæ diaconum, qui pontifex factus est anno 555. quique *librum de vitis Patrum* Latine transtulit, a Rosweydo una cum aliis editum, in quo tres Hyperechii nostri regulæ totidem verbis hodie reperiuntur. Et certe monachorum qui quarto, quintove sæculo floruerint, æqualis esse videtur. Exstat ejus *παραίνεσις Ἀσκητῶν*, sive *exhortatio ad Monachos*, 159. *capitula*, sive regulas breviores complectens. Has Græc. Lat. extulit Fr. Combefisius Auct. Noviss. *Paris.* 1772. p. 315. Latine habentur Biblioth. Patr. tom. 27. Inter apophthegmata Patrum quæ Gr. Lat. evulgavit Cotelerius Monument. tom. 1. p. 701. inveniuntur Hyperechii nostri sententiæ 8. quæ in hisce capitulis, totidem fere apicibus continentur.

JOHANNES, quo nomine occurrit, I. JOHANNES, Chalcedonensis metropolita. Exstant Gr. MSS. ejus *quæsita & responsa varia circa res Ecclesiasticas*, e Marco Alexandrino aliisque, collecta. Princ. *Εἰ χρὴ μετὰ τῶν κονταχίων*, &c. biblioth. Bodleian. cod. 263. *Demonstratio ejus in synodum, quæ πενθέκτη*, sive *quinisexta dicitur, & in canones ipsius*, asservabatur in bibliotheca Constant. Barini CP. teste Possevino Append. p. 46. II. JOHANNES, cognomento *Eugenicus*, magnæ ecclesiæ CP. diaconus ac rhetor. Hujus exstant opuscula duo, *vita S. Josephi hymnographi*, sive *melodi*. Vide L. Allat. de Simeon. p. 97. Hanc ediderunt Bollandiani April. 3. *Oratio encomiastica in S. Martyrem Jacobum Persam.* Princ. *Εἶτα πεπονηκὼς μὲν τις κ̀ κάμνων τῷ σώματι, ἰατρῷ τινὶ προσελθὼν*, &c. Subjuncta est MS. anthologio ecclesiastico Græcorum mensis Novembris biblioth. Vindob. Cod. Theol. 186. III. (*a*) JOHANNES GEOMETRA, quis fuerit, nondum comperi. Opuscula ejus plura exstant, partim edita, partim MSS. & sunt quæ sequuntur. *Paradisus*, sive *hortus Epigrammatum* 99. *Tetrastica* moralia & divina, SS. hominum sententiis referta, complectens, quæ præfixis singulorum argumentis, Græce pariter ac Latine extulit Frederic. Morellus, *Paris.* 1595. 8vo, (*b*) *Hymni* quatuor prolixi versibus heroicis & elegiacis in B. Deiparam; editi sunt in corpore poëtarum Græcorum veterum Gr. Lat. *Genev.* 1614. p. 746. *Oratio in passionem Christi.* Princ. *Ἥκει δὲ λοιπὸν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῶν ἄθλων ὁ λόγος*, apud L. Allat. de Simeon. p. 94. *Oratio ἐξόδιος in dormitionem gloriosæ Deiparæ.* Princ. *Θαῤῥεῖν μὲν τὸν λόγον ἐπ' ὀλίγον κἂν ᾖν.* ibid. p. 95. Hanc orationem se non tantum ex Evangeliis & Prophetis, sed ex patribus atque etiam apocryphis collegisse ipse nos docet. *Sermo prosphoneticus*, sive gratulatorius *ad S. Deiparam.* Princ. *Χαίρετε τοῦτό μοι τὸ βραχὺ κ̀ μέγα τοῦ λόγου προοίμιον.* ibid. p. 114. (*c*) In indice librorum Gr. MSS. Antonii Eparchii Corcyrensis ap. le Moyn. Var. Sacr. tom. 1. occurrunt sequentia Geometræ opuscula,

(*a*) Conf. *Oudin* ad an. 1050. tom. 2. p. 615. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 16 §. 18. vol. 7. p. 715. not. (*b*) Recusus est hic novus *Paradisus* Gr & Lat. cum aliis quibusdam *Geometræ* hymnis in Auctuario Ducæano tom. 2. *Paris.* 1624. & in tom 14. Bibl Patrum edit. *Paris.* 1644. 1654. fol. ut refert idem *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 26. ubi *Paradisi* primum tetrastichon exhibet. (*c*) Exstat MSS. in Bibl Coislinian. ut refert *Fabr.* Bibl Gr. vol. 9. p. 115. Ejusdem *Epigramma* Græcum *in S. crucem* edidit Allatius inter Excerpta Rhet & Sophistar. In Bibl. August. Imperat servatur *Syntagma MS. expositionum* Juhannis Geometræ & aliorum auctorum Græcor. in Hermogenis artem oratoriam, vid. ibid. vol. 4 p. 413 - 432.

num. 5.

num. 5. *Hymnus* in ſanctiſſimam Deiparam verſibus heroico-elegiacis. Adduntur *ſalutationes* in 4. ſectiones diviſæ, ſicut & alii verſus in feſta & celebriores ſolennitates num. 32. *Confeſſio* Chriſtiana, verſibus heroico-elegiacis, num. 33. *Hymnus* in S. Deiparam ſecundum libros alphabeti, num. 32. *Oratio* ad S. Deiparam, verſibus jambicis; & alia ejuſdem *oratio* verſibus heroico-elegiacis. Ubi alia carmina occurrunt *de Imaginibus*, aliique etiam verſus *de variis argumentis utiliſſimis*. In Cod. Vindob. Theol. 89. num. 13. habetur anonymi cujuſdam epigramma in Johannem Geometram hymnorum ſcriptorem, quod incipit, Κύδιμ' Ἰωάννη. IV. JOHANNES Nicææ metropolita: vixit ante Sæculum XI. laudatus utique ſemel iterumque ab Anaſtaſio Cæſarienſi lib. *de jejunio Deiparæ*, qui claruit circa ann. 1094. Scripſit ad Zachariam Majoris Armeniæ Catholicum, (eundem forſan, qui Photii æqualis erat) librum *de nativitate Domini*, quo ex epiſtola Cyrilli Hieroſolymitani ad Julium Romanum, nova plane atque fabuloſa de Chriſti die natali refert. Tractatum hunc Gr. Lat. publici juris fecit, notiſque illuſtravit Fr. Combefiſius Auct. Nov. tom. 2. p. 297. Confer quæ habet Cotelerius Not. ad Patr. Apoſt. p. 233,&c. V. JOHANNES SAITA, patria Cretenſis, domo Cydoniates. Duo tantum ejus opera (quod ſciam) hodie ſuperſunt. 1. Diſputatio, *de Sacramento & Azymo inter Græcos & Latinos*, Gr. MS. biblioth. Bodleian. cod. 720. num. 7. 2. *Dialogi duo ampliſſimi contra Judæos*. Prior in capita 12. poſterior in duo ſolummodo capita diviſus. Incipiunt, Φορτικὴ λίαν ϗ δυσχερὴς τυγχάνει γε ὄντα ἡ τῶν Χριςιανῶν πρὸς Ἑβραίους διάλεξις. In his dialogis omnes Judæorum cavillationes & contradictiones contra fidem Chriſtianam prolixe & ſolide refellit. Exſtat integrum hoc ſyntagma 213. foliorum in 4to. Gr. MS. bibl. Vindob. Cod. Theol. 223. Et mirum plane videri debeat tam egregium opus lucem publicam hactenus non vidiſſe. VI. JOHANNES STAURATIUS chartophylax Theſſalonicenſis, ſcripſit orationem *de miraculis S. Demetrii proconſulis*, qui imperatoris Maximiani juſſu, Theſſalonicæ lanceis confoſſus, martyrium conſummavit. Princ. Ὁ λέγῳ μυῤῥοοσα Δημητρίῳ τὰ θαύματα. Habetur MS. bibl. Vindob. Cod. Theol. 284. num, 7. fol. 90. & bibl. Bodleian. cod. 3383. num. 12. (a) ſed &, ni male memini, edita eſt. VII. JOHANNES, metropolita Claudiæ (Noricorum ni fallor, ea urbs eſt) ſcripſit epiſtolam, Latinis oppoſitam, *de azymis & ſuffocatis, aliiſque*. Princ. Ἐπειδή σοι μαθεῖν ἱερῶς τιμιώτατε πάτερ παρ' ἡμῶν τῆ εὐτελῶς. Nugacem eſſe auctorem, & pleraque ad verbum ex Nicolao Hydrantino exſcripſiſſe contendit L. Allatius de Conſenſ. Orient. lib. 2. cap. 18. num. 18. col. 871. Verum Leonis cenſuræ, hac in parte, plena fides non eſt adhibenda. VIII. JOHANNES, magnæ eccleſiæ diaconus. Supereſt Gr. MS. ejus hoc titulo tractatus; Τίς ὁ σκοπὸς τῷ Θεῷ τῆς πρώτης τῆ ἀνθρώπε πλάσεως, ϗ τῆς δευτέρας ἀναπλάσεως διὰ τῆ ἡοῦ τῆ Θεοῦ. Vide L. Allat. Diatr. de Pſellis p. 40. Quis fuerit, vel an plura ſcripſerit, nondum didici. IX. JOHANNES, monachus & diaconus, in opuſculi ſui titulo S. Baſilii Magni diſcipulus, & τέκνον ὑπακοῆς, *filius obedientiæ* dicitur. Nugæ hæc, & gerræ Siculæ. Dictio, methodus, & multa quæ tractat, ſæculum a S. Baſilio longe remotum arguunt. Diſciplina & ordo pœnitentiæ ab eo præſcriptus, alius plane eſt ab eo qui in canonicis Baſilii ſcriptis reperitur. De patribus loquitur, qui Baſilium ſequuti ſunt, & pœnitentiæ tempora ab eo definita diminuerunt. Sua a Baſilii temporibus ipſe ſatis aperte diſtinguit. Contexuit quiſquis erat, *Canonarium*, quo ſigillatim explicat pravos animi affectus, morboſque & pœnitentias his convenientes, nec non quæ de communione, cibo, potu & oratione, obſervanda ſunt, clementer admodum definit. Stylus ei ſcaber & difficilis, & qui, ut recte notat Morinus, cacoſynthetis & aſperis hyperbatis abundat. Cum eloquens videri vult, battologus eſt, & κακόζηλος. Præclare videtur ſibi dixiſſe, cum inutilem epithetorum congeriem ſtruxit. Ex codice Vaticano extulit hoc opuſculum canonicum, & Gr. Lat. edidit Joban. Morinus ad calcem operis de Pœnitent. p. 401. X. Scripſit etiam JOHANNES quidam monachus *commentarium* ſeu *hiſtoriam S. & glorioſi martyris Arthemii*, quam ex Philoſtorgii hiſtoria eccleſiaſtica, aliiſque ſtudioſe collegit. Princ. Τὰ τῆ μεγάλε ϗ ἐνδόξε μάρτυρος διηγεῖσθαι μέλλων ἀνδραγαθήματα. Conf. L. Allat. de Simeon. p. 110. Verum hic (licet etiam monachus dicatur) cum priori idem non eſt. Non deſunt qui Johanni Damaſceno attribuunt, ut alibi notavimus. Vide eundem Allatium in catalogo operum Damaſceni, ad calcem Symmict. p. 452. XI. JOHANNES, patriarcha Hieroſolymitanus; eccleſiæ Orientalis cauſam adverſus Latinorum ritus & dogmata ſtrenue tutabatur. Quis fuerit hic Johannes non uſque adeo conſtat. Erat Johannes monachus Hieroſolymitanus, qui in ſynodo Aquiſgranenſi anno 809. quæſtionem de proceſſione Spiritus S. movebat, cujus meminimus in iſthoc concilio. An is poſtea in patriarcham evectus? Erat & Johannes Hieroſo-

(a) Item Bibl. Coiſlinian. p. 211. teſte *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 72. Prodiit Lat. tom. 12. Bibl. PP edit. *Lugd.* p. 817. Vide *Fabr.* ibid. vol, 13. p. 806. Johannis *ſcholia ad Canones Synodorum* memorat *Fabr.* ib. vol. 11. p. 48.

lythorum episcopus quem Theophanes collocat ad ann. 692. Alius, quem anno circiter 800. benedictionis causa, claves sepulchri Dominici, ac loci Calvariæ, claves etiam civitatis, ac montis Oliveti cum vexillo per duos monachos Carolo Magno misisse testantur annales Francorum in vita Caroli M. Erat denique Johannes patriarcha, qui Johannis Damasceni vitam scripsisse dicitur. An hic auctor noster? Plane incerta omnia. Immo nondum natæ, nondum saltem adoleverant, quæ inter ecclesiam Orientalem & Occidentalem postea intercedebant controversiæ. Scripsit Johannes noster *disputationem de Azymis*, quam in urbe Hierosolymitana, cum philosopho quodam Latino habuit. Incipit, Τὸν πολύπων Φασιν γὲ παράπαν μὴ χαίρειν τῷ πόντῳ τοῦ Βοῤῥᾶ, &c. Exstat MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 166. num. 6. fol. 144. Ex hoc opere quædam profert L. Allatius contra Hottinger. p. 74, 97. qui mentionem etiam facit alterius colloquii cum Latino *de Azymis*. Princ. Παρὰ τοῖς παρ' ὑμῶν Εὐαγγελίοις, ὃ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς εἰς θυσίαν τοῦ πάσχα, &c. ibid. p. 526. Scripsit item orationem *de processione Spiritus S.* Princ. Γέγονεν ἐν Ἐφέσῳ μετὰ τὴν ὑπατίαν Φλαβίου Θεοδοσίου, &c. Quin & oratione de Azymis se alia quoque adversus Latinos edidisse testatur. Unde suspicari licet ipsum Sæculo XII. vel XIII. floruisse. Johannes ille patriarcha, qui ex Arabico vitam Damasceni Græce condidit, circa annum 840. claruisse putatur. Quo vero tempore vixerit, ex ipsa vita colligi nequit. Id modo constat, ipsum diu post Damascenum floruisse.

LEO, cujus neque patriam, nec tempus, nec vitæ genus, expiscari licet. Composuit collectionem præcipuarum veteris Testamenti prædictionum de Christo, quæ ita incipit, Ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς Ἱερεμίου, οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτὸν, &c. habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 252. num. 10. fol. 33. II. LEO magister, proconsul, patricius, & a secretis in aula Constantinopolitana, vir in operibus SS. patrum versatissimus; ex quibus, & præcique ex scriptis Theodoriti, contexuit epitomen *expositionis* in Pentateuchum Mosaicum, in librum Joshuæ, Judicum, Ruth, & 4. libros Regum. Princ. Οὐ προτέταχεν θεολογίαν ὁ Μωσῆς διὰ τὴν νηπιότητα αὐτῶν, &c. Extat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 28. Eodem modo epitomen *expositionis* variorum patrum in evangelium S. Matthæi, S. Lucæ, & in epistolam S. Jacobi, concinnavit. Princ. Πῶς νοητέον, τὸ μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ &c. habetur MS. ibid. cod. 324. num. 2. fol. 146. (a)

LEONTIUS, presbyter & præpositus monasterii S. Sabæ in urbe Roma, in Acta retulit *vitam & miracula S. Gregorii Agrigentinorum in Sicilia episcopi*, qui nondum episcopus concilio V. œcumenico interfuit, & sub Mauritio imperatore præcipue claruit, de quo frequenter agit Gregorius M. in epistolis suis. Princ. Φοβερὸν καὶ ἀκατάληπτον θαῦμα καὶ τῇ οἰκουμένῃ ὠφέλιμον. Exstat hæc vita Gr. MS. in codice Colbertino 1677. Vitam hujus Gregorii anonymam Latine extulit Surius ad Novembr. 23. sed a nostra diversam, saltem a metaphraste insigniter interpolatam. Plures sunt Leontii inter scriptores ecclesiasticos, de quibus suo loco dictum est. Interim liceat mihi hac occasione corrigere errorem Bern. Mallincrotii, qui in Paralipomenis * ad Vossium de Hist. Græc. Leontium quendam Magnesianum historicis Græcis accenset, idque auctoritate Alemanni in Not. ad Procopii Anecdota adstruit. Leontius is erat Magnesiæ in Asia episcopus, qui conciliabulo Ephesino, anno 449. & synodo Chalcedonensi 451. interfuit. Verum longe fallitur Mallincrotius. Nihil quippe aliud dicit Alemannus quam Leontium referre, fuisse 27. Ephesi episcopos, a S. Timotheo usque ad Marciani imperium. Id quod in concilio Chalcedonensi Act. 11 col. 699. diserte tradit ipsemet Leontius. Historicam vero episcoporum Ephesinorum successionem in opere a se composito Leontium scripto tradidisse, nemo ante Mallincrotium unquam somniavit.

* pag. 38.

(b) MACARIUS, cognomento *Chrysocephalus*, vetusta & illustri familia oriundus. Philadelphiæ archiepiscopus factus est, cujus neque ætatem, neque res gestas, omni adhibita diligentia, indagare potui. Erat quidem Macarius Philadelphiensis episcopus, Philothei patriarchæ CP. æqualis, unus ex tribus imperatori propositis, ex quibus patriarcha eligeretur, de quo Cantacuzenus lib. 4. cap. 37. p. 859. Verum Chrysocephalum de quo agimus, hunc fuisse non audeo affirmare. Erat Macarius noster πολυγραφὴς, in scriptis SS. patrum admodum versatus, etsi nihil, quod sciam, hactenus lucem viderit, præter unicam orationem *in exaltationem S. Crucis*, quam immenso operi suo de Cruce p. 1289. Græc. Lat. inseruit Gretserus. Sed plurima latent MSS. quæ ex L. Allatio (cui tot recentioris Græciæ scriptorum notitiam debemus) & aliunde,

(a) Epitome *expositionis in 4. Evangelistas, in Epistolas canonicas, & in Acta Apostolorum* exstat MSS. in Bibl. Monasterii Pathmos insulæ, ut refert *le Long*. Bibl. sacr. vol. 2. p. 826. (b) Conf. *Oudin*. tom. 3. p. 606. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 5. c. 17. vol. 7. p. 771.

brevites

breviter recensebimus. Sunt igitur orationes 14. in festa ecclesiæ, (a) nempe, 1. *In 9. ordines Angelorum & in S. Michaelem.* Princ. Ἀρίστη μὲν καὶ ἡ τῶν ὁρωμένων εὐπρέπεια. 2. *In magnos Angelorum principes Michaelem & Gabrielem.* Princ. Ἤδη μὲν τῷ ὀρανίαις δυνάμεις φίλτρῳ. 3. *In venerandum festum occursus sive* ὑπαπαντῆς. Pr. Φαιδρὰ τῆς ἑορτῆς τὰ προπύλαια. 4. *In solennitatem* Ὀρθοδοξίας. Pr. Τίς ὁ ἦχος τῶν ἑορταζόντων. 5. *In Dominicam tertiam jejuniorum, qua peragitur adoratio crucis.* Pr. Μεγάλη μὲν ἡ παροῦσα ἡμέρα. 6. *In festum Palmarum.* Pr. Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών. 7. *In S. & gloriosam Christi resurrectionem.* Pr. Χαρᾶς ὑπόθεσις ἡ παροῦσα πανήγυρις. 8. *In mulieres unguenta ferentes, & in Joseph ab Arimathea,* &c. Pr. Τῆς παρούσης ἡμέρας τὰ Εὐαγγέλια. 9. *In ascensionem Domini Deique nostri J. C.* Pr. Μεγάλη τῆς ἡμέρας ἡ δύναμις. 10. *In S. Apostolum & Evangelistam Johannem Theologum, & Theologiam Evangelicam per eum nobis traditam.* Pr. Ἀποστολικὴν ἐπιδημίαν εὐφημῆσαι προθέμενος. 11. *In Johannis Baptistæ præcursoris nativitatem.* Pr. Ἰωάννῃ τῇ φωνῇ τοῦ λόγου τοὺς λόγους ἀνατίθημι 12. *In Christi transfigurationem.* Pr. Θεὸς κύριος ἐπ' ὄρους ἐπέφανεν. 13. *In Johannis præcursoris decollationem.* Pr. Πάλιν Ἰωάννης ὁ μέγας ἡ πρόδρομος τοῦ λόγου φωνή. 14. *In exaltationem Crucis.* Pr. Ἐμοὶ μὲν χαριέστατον ἁπάντων. Quæ ea est quam sine mutilam edidit Gretserus. Has omnes orationes MSS. penes se habuisse pruhitetur L. Allatius de Concil. Florent. advers. Creyghton. p. 681. alibique eas enumerat Diatr. de Script. Simeon. p. 83, 88, 94, 96, 97, 99, 105, 111, 113, 114. Scripsit etiam Macarius brevem, sed accuratam *expositionem* in canones Apostolorum & Conciliorum, quam dum Chii moraretur, se legisse testis est idem Allatius advers. Creyght. p. 680. Legit etiam ejusdem Macarii *magnum Alphabetum* in Lucæ evangelium, sermonibus & libris 24. comprehensum, totidem nempe quot sunt Alphabeti litteræ, ut appareat Christum esse Α. & Ω. *Principium* & *Finem*. Ex SS. patribus Chrysostomo, Nazianzeno, Basilio, Athanasio, Cyrillo, &c. collectum est. Magnam procemii partem profert Allatius ibid. p. 682. Ex hoc procemio liquet ipsum eodem modo *expositionem* in Genesin concinnasse, in duos tomos divisam, quorum primum *Cosmogeniam*, secundum *Patriarchas* nominavit. Sed omnem ejus diligentiam superavit absoluta ejus in sanctum Matthæi evangelium elucidatio ex veterum commentariis compilata, tribus voluminibus comprehensa, quorum quodlibet 20. libris conflatur. Vasti hujus operis pars prima in 20. sermones distributa habetur Gr. MS. Biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 156. Vide Catalog. MSS. p. 20. ubi sermonum tituli Græce exhibentur. (b) Denique ne hoc etiam omittam, Matthæi cujusdam Chrysocephali *carmina Iambica*, & ejusdem, an alterius, Chrysocephali tractatum de vitæ humanæ termino, Pr. Οἱ λέγοντες ὅτι ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ, &c. recenset Allatius ubi supra, p. 684.

MARCUS, Hieromonachus, monasterii S. Sabæ præpositus, scripsit *sermonem in vitam & miracula S. Gregorii Agrigentinorum episcopi.* Pr. Σοφὸν καὶ ἀκατάληπτον χρῆμα καὶ τῇ οἰκουμένῃ ὠφέλιμον. apud Allat. de Symeon. p. 109, Confer quæ habentur supra in Leontio. Composuit item *Declarationem dubiorum in Typico occurrentium,* (c) divisam in capita 95. editam in Typico Græcorum *Venet.* 1643. fol. Habentur Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 175. num. 2. Marci monachi (nostri ut videtur) versus *Iambici* in Psalterium, qui ita incipiunt, Ἡ Δαβιδικὴ τῶν μελισμάτων χάρις, &c. item cod. 203. num. 5. fol. 34. Marci cujusdam epistola ad patriarcham CP. *de Constantia*, adversus persecutionem orthodoxæ fidei. Verum nostri esse affirmare non audeo.

(d) MATTHÆUS. I. MATTHÆUS *Angelus*, *Paranetus* dictus, dignitate quæstor, ecclesiæ suæ causam contra Latinos strenue tutabatur. De tempore quo vixerit, incerta omnia. Recentissimum & patria Rhodium facit, & paulo ante concilium Florentinum claruisse affirmat, Johan. Sambucus, sed levi ratione fultus. Multo antiquior mihi videtur, nec alius forsan quam *Paranetus* ille protovestiarius, cujus meminit Pachymeres, lib. 5. cap. 17. & 21. anno 1273. ab imperatore Michaële Palæologo una cum 4. aliis legatis ad resarciendam ecclesiæ concordiam, Romam ad Gregorium X. missus. Hoc modo Thomæ Aquinati, contra quem toties calamum strinxit, ætate par erit. Ut ut sit, scripsit plurima quæ sequuntur. 1. *Antithesis* contra Thomam Aquinatem *de processione Spiritus sancti*; Pr. Προοίμιον τῆς ἀντιθέσεως, &c 2. Contra eundem *de igne Purgatorio*; Πῶς ἐστιν ὁ ἔκδικος τόπος ἔνθα αἱ ψυχαὶ καθαίρονται πρὶν, &c. 3. *Dissertatio* contra Latinos *de primatu Papæ.* 4. *Refutatio sex capitum* a Latinis editorum in defensionem processionis Spiritus S. ex Patre & Filio. 5. *Demonstratio* in quot

(a) Harum *Orationum* 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. 11. 12. 13. exstant in Bibl. Coislinian. a *Montfaucon.* edit. p. 181. ut refert *Fabr.* Bibl. Gr vol. 10. p. 497. (b) Procemium ad Comment. in Matthæum, & titulos sermonum 20. uti & locum ex procemio in Evangelium Lucæ exhibuit Gr & Lat. *Fabr.* Bibl. Gr vol 7. p. 773. seq. (c) *Oudin.* tom. 2. p. 584. narrat Marcum Hieromonachum, qui ab an 1010. vel 1020 floruit, non tantum scripsisse *Comment. in Typicum S. Sabæ dictum*, sed composuisse etiam hoc *Typicum*, quod S. Sabæ falso nomine inscripsit, ut hujus auctoritate monachos S. Lauræ ad observantiam Quadragesimæ SS. Apostolorum compelleret. (d) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 522.

absurditates Latini necessario incidant, dum Spiritum S. etiam a Filio procedere asserunt. 6. *Dissertatio* de aliis 22. absurdis erroribus Latinorum. 7. *Dissertatio* contra Latinos, *de primatu Papæ*. 8. *Dissertatio* coutra Latinos, *de Azymis*. Omnia hæc opuscula continentur Græce MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 102. Verum in indice codici præmisso 22. opuscula enumerantur. Integra, ni fallat catalogus, opuscula 20. habentur MSS. inter libros Seldenianos Biblioth. Bodleian. cod. 3378. II. MATTHÆUS, patria Jatrus, (Propontidis ea insula erat) professione hieromonachus, vel ut ipsius verbo utar, *Μοναχὸς θύτης*, *Monachus sacrificulus*. Vixit saltem sæculo XII. vel potius sequenti, cum dignitatum quarundam vocabulis utatur, quæ vix ante hæc tempora nata sunt. Contexuit versibus politicis *Catalogum officiorum* magnæ ecclesiæ CP. & ad eundem modum *Catalogum officiorum* aulæ imperatoriæ CP. Hæc duo opuscula, quæ in codice quodam MS. Matthæo Blastaræ tribuuntur, (vide du Fresn. in Indic. Græc. p. 55.) Græce & Lat. cum notis edidit Jac. Goarus cum Georgio Codino de Officiis CP. *Paris.* 1648. p. 8. & 38. Ejusdem plane, ut opinor, sunt *quæstiones & causæ matrimoniales*, quæ integrum pæne Juris Græco-Romani librum 8. a p. 478. usque ad p. 519. occupant. Exstat MS. in Bibliotheca Vaticana Matthæi hieromonachi *ἐξήγησις*, seu expositio *in divinos Canones*, & *de Paschate* apud Possevin. in Append. p. 12. & in Bibliotheca Fontis-Bellei prope Paris. *contra Judæos* libri 5. ibid. p. 96. & Biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 33. n. 1. Scripsit etiam hieromonachus noster tractatum *de Azymis*, quem citat Leo Allatius de Conc. Florent. p. 434. iterumque p. 331. In Biblioth. Vindob. Cod. Philosoph. 199. num. 2. habetur Gr. MS. Matthæi cujusdam tractatus theologicus *de SS. Trinitate*; nostri vero an sit, dicant alii. III. MATTHÆUS, Ioniæ & Asiatidis terræ episcopus. Exstat ejus *epistola* ad magnum magnæ ecclesiæ CP. chartophylacem, quæ ita incipit, *Φθίνοντος τῆς πόλεως ἐξιόντες*, &c. Habetur Græc. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 174. num. 14. a fol. 138. ad 145.

MAXIMUS monachus, cujusnam vero cœnobii non liquet, scripsit ad Nicephorum magnæ ecclesiæ CP. chartophylacem, *Quæstiones sacras miscellaneas*, seu *περὶ διαφόρων κεφαλαίων*. Exstant Gr. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Jurid. 11. num. 3. a fol. 51. usque ad fol. 58.

MICHAEL, Synodorum in Phrygia episcopus, scripsit expositionem maximorum miraculorum SS. Archangelorum. Pr. *Πολλαὶ καὶ μεγάλαι τῆς ἀσωμάτου, καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀρχαγγελικῆς στου.* Vide L. Allatium de Simeon. p. 107.

NECTARIUS, hieromonachus, scripsit carmine librum *de Abbatibus*, qui ante eum claruerunt. Exstat Græce MS. in codice regio Parisiensi 2198. ut fidem nobis facit Ph. Labbeus Biblioth. Nov. MSS. p. 235. neque de eo aliquid amplius novi.

(*a*) NICEPHORUS URANUS, magister Antiochiæ, in litteras misit *vitam S. Symeonis junioris Stylitæ*, qui monasterii in monte *Θαυμαστῷ* prope Antiochiam præpositus erat. Ediderunt Bolland. ad diem Maii 24.

NICETAS, ecclesiæ Nicænæ chartophylax, librum scripsit *de Schismate inter ecclesiam Græcam & Romanam*, quibus nempe temporibus, & quibus de causis ecclesia Romana a Græca secesserit. Exstat Græce MS. Cod. regio Parisiensi 334. indicante du Fresnio in indice auctorum, quem glossario Græco subjecit, p. 30. (*b*) Idem ante du Fresnium pridem memoraverat Labbeus Bibl. Nov. MSS. p. 89. qui subdit, in Sfortiana Bibliotheca titulum fuisse, Nicetam *de Azymis & Sabbatorum jejunio, & nuptiis Sacerdotum*. Ex opere de Schismate quædam profert L. Allatius, de Synodo Phot. p. 203. II. NICETAS rhetor & philosophus; an idem sit qui *Nicetas David* Paphlago, *Philosophus* etiam dictus, qui claruit anno 880. nondum didici. Sub ejus nomine plures orationes, hactenus quod sciam, ineditas recenset L. Allatius Diatr. de Script. Symeon. quæ sequuntur. 1. *In gloriosam martyrem Pantieleemonem*, p. 96. Pr. *Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ φησὶν ὁ μέγας.* 2. *De certamine & de inventione & translatione reliquiarum S. Stephani protomartyris*, ibid. p. 102. Pr. *Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Σωτὴρ πάντων* (*c*) 3. *Encomium in magnum Nicolaum Myroblepτem & Thaumaturgum*, ibid. Pr. *Ὁ μὲν θεοπάτωρ Δαυὶδ τὸ ἀειθαλὲς καὶ μετάρσιον.* Hæc oratio Nicetæ rhetori Paphlagoni inscribitur. 4. *In S. & illustrem apostolum Jacobum*, ibid. p. 108. Pr. *Πρώην μὲν ἡμᾶς ἡ ζῶσα τῆς ἀληθινῆς θεολογίας πηγή.* (*d*) 5. *In Timotheum apostolum*, ibid. p. 111. Pr. *Τί δὲ Τιμόθεος. Τοῦτο γὰρ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους.* 6. *In SS. & gloriosos* 12. *Apostolos*, ibid. Pr. *Τί καλὴ ἐκκλησίας ἡ τάξις, τί τερπνὴ τῶν ἐπ' αὐτῆς.* 7. *Encomium in S. martyrem Theodorum*, ibid. Pr.

(*a*) Conf *Oudin.* sæc VII. tom. 1. p. 1580. (*b*) Habetur item in Bibl. Medicea pluteo 7. n. 19. teste *Fabr* Bibl. Gr vol. 6 p 432. (*c*) Exstat Lat. tom. 6. Lipomanni ad 11 Augusti vid. *Fabr*. Bibl. Gr. vol. 9. p. 144 (*d*) Exstat Lat. tom. 27. Bibl. PP. Lugd. p. 391. Gr. & Lat. in Auctuario novissimo Combefisii tom. 1. p. 347. vid. *Fabr*. ibid. p. 84.

τί λαμπρὰ καὶ διαυγὴς ἡ τῆς ἡμέρας χάρις. Hæc oratio Nicetæ epiſcopi Paphlagoniæ nomen gerit. 8. *In SS. & Thaumaturgos ἀναργύρους Coſmam & Damianum*, ibid. p. 114. Pr. Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων 9. *In SS. & illuſtres martyres Cyricum & Julittam*, ibid. p. 115. Pr. Ὥσπερ οὐκ ἔστι συνεχόμενον τῷ κυρίῳ ἰουδαίων. III. NICETAS SCUTARIOTA, cujus exſtant homiliæ tres. 1. *In Dominica Orthodoxiæ habita*. Pr. Καὶ οἱ διά τινος κλίμακας ἐπί τινα ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἀνατρέχειν βουλόμενοι, &c. 2, In illud S. Johannis, cap. 12. *Jeſus ergo ante ſex dies Paſchæ venit*, &c. Pr. Ὁ μὲν νοῦς τῶν προκειμένων ἡμῖν εἰς ἐξήγησιν εὐαγγελικῶν ῥημάτων τὴν σήμερον, &c. 3. In principium evangelii S. Johannis. Pr. Τοῦ πνεύματος ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται, &c. habentur Gr. MSS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 61. num. 2. fol. 169. Scripſit etiam Scutariota *ſcholia*, ſive annotationes in Nicetæ Choniatæ Theſaurum Orthodoxum. Vide libros 5. quos Latine in lucem emiſit Petrus Morellus, ubi hinc inde reperiuntur. *Epiſtolæ* etiam ejus MSS. in codice Reg. Pariſ. 594. aſſervantur, teſte Labbeo Bibl. Nov. MSS. p. 101. (a)

PANTALEON, magnæ eccleſiæ CP. diaconus & chartophylax. Ætas ejus mihi quidem parum certa. Sunt qui illum ad medium ſæculi XIII. referunt, eique aſcribunt tractatum *contra Græcorum errores de proceſſione Spiritus S.* &c. editum Conſtantinopoli in ædibus fratrum Prædicatorum anno 1252. Verum qui tractatum iſtum primus in lucem emiſit, P. Stuartius in Auctuario ſuo, p. 555. anonymum edidit. Ediderunt & ſub anonymi titulo noviſſimi Bibliothecæ Patrum curatores, tom. 27. Etſi tomo præcedente in monitione ad lectorem, ubi de Manuële Caleca agunt, Pantaleonem auctorem perhibent. Vidit id vir his litteris haud leviter imbutus, Johan. Ciampinus, * nihilominus tanquam anonymum conſtanter citare pergit. Exſtant utcunque ejus orationes 2. *in glorioſam Domini noſtri transfigurationem*, quas Gr. Lat. edidit Combefiſius Auct. Nov. tom. 1. col. 1759. qui ſecundam priori elegantiorem, & forte non ejuſdem eſſe auctoris judicat. Narrationes *de miraculis S. Michaelis* habentur Græce MSS. in codice regio Pariſienſi 1473. Vide etiam Allat. de Symeon. p. 99. & p. 103. Latine ediderunt Surius, Lippomannus, alii. Pantaleonis orationem *in exaltationem ſanctæ Crucis*, Græc. Lat. edidit Gretſerus de Cruce tom. 2. col. 1233. (b) Verum hic monaſterii Byzantinorum presbyter eſſe dicitur. Sed id, ut recte alibi notat Combefiſius, inde accidere potuit, quod ex diacono CP. presbyter monaſterii factus ſit. In catalogo Jac. Marmoretæ CP. Pantaleonis diaconi orationes panegyricæ totius anni, ſive 12. menſium, in feſtos & dominicos dies exſtare dicuntur. Vide Poſſevini Append. p. 48. Quædam etiam Pantaleonis noſtri opuſcula habentur Latine Biblioth. Patr. edit. noviſſ. tom. 12.

* De Azym. & Ferm. c. 1. p. 14.

PERDICCAS, protonotarius Epheſinus, ſcripſit verſibus politicis, *expoſitionem* ſpectaculorum Dominicorum, & memorabilium quæ Hieroſolymis videntur. Hanc primus edidit Fredericus Morellus Pariſienſis; accuratius vero Græce & Latine L. Allatius Symmict. part. 1. p. 65. qui & anonymum quendam, qui *de locis Hieroſolymitanis* proſa ſcripſit, Græce & Latine ſubnexuit.

PETRUS. I. PETRUS *Damaſcenus*, vitæ inſtituto monachus. (c) Exſtant ejus non pauca inedita; *Tractatum* 4. ſive *eclogæ* ex variis ſcriptoribus. 1. *Sylloge miſcellanea*. 2. *Excerpta* ex Chryſoſtomo *de Humilitate*, &c. 3. *De mandatis divinis*. 4. *De tribus facultatibus Animæ*, Biblioth. Bodleian. Cod. Baroc. 133. *Tractatus de ſeptem operationibus quibus mens ad Deum elevatur*. Pr. Φύγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ σώζου. ibid. cod. 213. Ex libro quodam ejus aſcetico excerpta varia. Pr. Ἀρχὴ μὲν παντὸς ἀγαθοῦ ἡ ἐκ Θεοῦ διδομένη φυσικὴ γνῶσις, &c. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 289. num. 20. fol. 45. Ex libro ejus quodam Λόγοι ψυχοφιλεῖς, *ſermones animæ utiles*. Pr. Τρίτη ἐστὶν ἀγρυπνία σύμμετρος τὸ ἥμισυ εἰς ψαλμῳδίαν, &c. Ubi in titulo S. Petrus Damaſcenus dicitur, ibid. cod. 200. num. 2. fol. 69. Confer Lambec. Comment. lib. 4. p. 200. *Alphabetum* ejus in codice Colberteo 4506. MS. aſſervari teſtis eſt du Freſnius in Ind. Auct. Græc. p. 31. quid vero continet, non indicat. II. PETRUS, Argivorum epiſcopus contexuit orationem *in S. & glorioſos Anargyros & Thaumaturgos Coſmam & Damianum*. Pr. Ἀστέρες μὲν αἰσθητοὶ τῷ στερεώματι προδεικνύμενοι πρὸς θέαμα κινοῦσι μέγα, indicante L. Allatio de Symeon. p. 83.

PHILO, rhetor & philoſophus, ſcripſit *hiſtoriam eccleſiaſticam*, quam laudat Anaſtaſius Sinaita initio *Demonſtrationis hiſto-*

(a) Ut & *de arte Rhetorica* ibid. p. 109. (b) Græce obvia etiam hæc Homilia in tom. 7. Chryſoſtomi editionis Savilianæ p. 661. Habetur MS. in Bibl. Bodleian. vid *Oudin* tom. 3. p. 230. Scripſit etiam Pantaleon *Homiliam* in ſacra lumina. Exſtat Gr. & Lat. in Micropresbytico p. 587. *Baſil.* 1550. fol. & in Orthodoxographis utriſque an. 1555. & 1569. & in Auctuario Duceano Bibl. PP. tom. 2. *Pariſ.* 1624. & in Bibl. PP. Morelliana tom. 12. & Latine in cæteris PP. editionibus, ut narrat *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 10. p. 423. (c) Vixit an. 1157. ut notat *Lequinius* Jo. Damaſceni opp. tom. 1. ad Epiſt. Petri Manſur.

rica

rica de magna & angelica summi sacerdotis dignitate, his verbis; Ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ Φίλωνος τῦ Φιλοσόφυ εὗρον τι τοιῦτον ὅτι πρ, &c. Ubi ex ea profert historiolam de presbytero quodam ab episcopo suo excommunicato, qui postea martyrium passus, capsula inclusus, & in ecclesia positus, quiescere non potuit, donec a proprio episcopo (ut per somnium monuerat) anathematis vinculo solutus fuerat. Extat hic Anastasii libellus ἀνέκδοτος Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 184. num. 20. fol. 118. Bodleian. Cod. Baroc. 185. num. 2. & alibi non semel. Hujus Philonis, ejusve historiæ meminit nemo ante Anastasium, nemo postea, unicum si excipias Michaëlem Glycam, part. 4. Annal. in Leone Isaurico, edit. *Paris.* p. 282. qui tamen ipsum Philonis opus procul dubio non vidit, sed integram quam habet narratiunculam, seu mavis fabulam ex oratione Anastasiana, tacito licet nomine, ad verbum exscripsit. Erat ergo Philo, Anastasio, qui claruit anno 561. antiquior, & tamen vixit postquam cessaverant Gentilium persecutiones, ut initio fragmenti ipse satis innuere videtur; ac proinde sæculo quarto, quintove vixisse necesse est. De auctore ipso quis fuerit, difficilis est disquisitio; ut Delio natatore opus sit. Οὐ μάντις εἰ καὶ τἀφανῆ γνῶναι σαφῶς. Interim divinare fas est. Inter episcopos qui anno 347. synodi Sardicensis epistolæ subscripserunt, apud Athan. Apol. 2. p. 596. erant Philones duo, uterque in Ægypto episcopus. Verum hos in scriptorum numero ponendos esse, quis fidem faciet? Auctor Prædestin. de Hæres. cap. 30. p. 31. ubi de Alogis agit, meminit Philonis episcopi, qui hæreticos istos sæpe profligavit. Verum si vixerit is, quo tempore orti sunt Alogi, nostro longe antiquior erat, nec ullam plane fidem meretur iste anonymus, quem nomina propria non raro pro libitu fingere, haud levis suspicio est. In indice librorum MSS. quem regi Galliæ obtulit Anton. Eparchus Corcyrensis, num. 14. occurrit opusculum Philonis philosophi, περὶ μετανοίας; ut & deflorationes variarum enarrationum de creatione mundi. An ex Philone Hebræo excepta sint, norunt qui codicem ipsum inspicere possunt. Erat & Philo monachus, cujus exstat meditatio ascetica *contra pulchritudinem Mulierum*, quæ ita incipit; Εἶδον κάλλος γυναικὸς βασανίζον μυ τὴν διάνοιαν, &c. Habetur Gr. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 325. num. 15. Verum is longe recentior mihi videtur. In re omnium obscurissima, de qua altum silent omnes scriptores ecclesiastici, liceat mihi, bona cum lectoris venia, conjecturam meam hoc loco proponere. Quid ni igitur dicamus auctorem nostrum alium non fuisse quam Philonem, Carpasiæ urbis in Cypro episcopum, ab Epiphanio ordinatum, cui etiam episcopatus sui curam commisit, cum & Romam & Constantinopolim proficisceretur. De quo, ejusque *in Cantica* commentario, diximus alibi ad annum 401. Præter hunc, Philonem alium inter scriptores ecclesiasticos, hisce præsertim sæculis, frustra quæras. Conjecturæ nostræ haud parum favet, quod de Philone Carpasiote diserte dicat Polybius Rhinocurorum episcopus, posterioris partis vitæ Epiphanianæ scriptor, cap 49. fuisse ipsum κληρικὸν ἀπὸ ῥητόρων, *Clericum ex ordine rhetorum desumptum*, quorum quidem erat antiquitates sacras & ecclesiasticas excutere & pertractare. Quo rectius hæc intelligantur, observandum erit, rhetores non modo apud forum, & in rostris declamitasse, sed & dignitatem quandam & officium ecclesiasticum constituisse. Erat enim in quavis fere majori ecclesia rhetorum schola, ex reditibus istius ecclesiæ sustentata, qua juniores clerici ad futuras sacri ordinis functiones promovendi sacris litteris & disciplinis ecclesiasticis erudiebantur; Ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας, i. e. juventutis ecclesiasticæ magister, ut de Manuële Holobolo Pachymeres, lib. 5. cap. 12. qui etiam Georgio Acropolitæ in hoc munere successit, cui illud ab imperatore impetravit Germanus patriarcha, eo nomine in collegium cleri cooptato; cujus proinde curæ commissi sunt adolescentes ecclesiastici, disciplinis liberalibus, sacrisque studiis, in ludo isto litterario operam daturi, uti expresse nos docet idem Pachymeres, lib. 4. cap. 14. inter officiales magnæ ecclesiæ CP. apud Codin. cap. 1. 25tum. locum obtinet Rhetor. Et Georgius ὁ Ῥήτωρ τῆς Μητροπόλεως Αἴνυ, καὶ ἔκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας memoratus Cl. Hodio præmonit. ad Manal. Certe vix aliud nomen in scriptis ecclesiasticis, quam illud Rhetoris frequentius occurrit. Qui huic scholæ præfuit Ῥήτωρ τῶν Ῥητόρων, διδάσκαλος & μαΐστωρ τῶν Ῥητόρων, & ὁ μέγας Ῥήτωρ dictus est: cujus non unum exemplum dabit Du-Fresnius in voce Ῥήτωρ. Et Cod. Baroc. 131. anonymus orationis encomiasticæ auctor Ῥήτωρ τῶν Ῥητόρων καὶ διδάσκαλος τῶν διδασκάλων appellatur. Et dignitas quidem erat satis splendida. Hinc τὸν λαμπρὸν ῥήτορα vocat Matth. Iatrus de Offic. p 8. & de Michaële Thessalonicensi Nicet. Choniat. in Manuël. lib. 7. num. 5. τὸν ῥητορικὸν θρόνον κοσμῶν, *qui rhetoris thronum ornavit*. Jam vero rhetorum munus erat, teste Codino cap. citat. εἰς τὸ ἑρμηνεύειν τὰς γραφὰς, *scripturas interpretari*. Unde Michaël Thessalonicensis in Testamento suo apud Allat. de Consens. lib. 2. cap. 12. num. 15. se μαΐστορα τῶν Ῥητόρων, διδάσκαλον τῶν Εὐαγγελίων, *magistrum Rhetorum, Evangeliorum doctorem* nominat. In auctoris incerti explicatione officiorum magnæ ec-

clesiæ,

clesiæ, quæ ad calcem Codini, edit. *Paris.* p. 315 exhibetur, doctoris (τῦ διδασκάλου) munus est *Evangelium & Psalterium explicare, κρατῶν κ̀ τὰ σχολεῖα τῆς ἐπισκοπῆς, curamque habere scholarum quæ in episcopio sunt*; ut nil mirum si *Doctor* & *Rhetor* haud raro conjungantur. Post sacras litteras, ecclesiasticas præcipue, explicabant rhetores, & vel historiam ecclesiasticam propriu marte condiderunt, vel ab aliis scriptam, in epitomen redigebant, & quæ exinde excerpebant, discipulis & auditoribus suis, ore tenus tradere solebant. Hinc notare fas est, omnes pæne scriptores qui rhetorum nomine nobis veniunt, historiis ecclesiasticis illustrandis, ut plurimum incubuisse. Hinc natum forsan Socrati historiæ ecclesiasticæ scribendæ studium, qui in schola rhetorica Troili sophistæ educatus videtur. Zacharias rhetor, qui claruit anno 491, scripsit historiam ecclesiasticam, de qua Euagrius lib. 3. c. 7. & alibi sæpius. Johannes rhetor Antiochenus, historiographus, claruit anno 526. cujus meminit Euagrius lib. 4. c. 5. & alibi non semel. Nicetas rhetor, cujus tot habemus hodie vitas & encomia Apostolorum & SS. Patrum partim edita, partim MSS. Johannes magnæ ecclesiæ CP. diaconus & rhetor, vitæ Josephi hymnographi conditor. Istiusmodi rhetor fuisse videtur Nicephorus Callisti, cujus historia ecclesiastica, & ex historiis ecclesiasticis excerpta pæne infinita supersunt hodie, qui a teneris unguiculis in ecclesia S. Sophiæ CP. educatus erat, victum & domicilium per multos annos ibi consecutus. Ubi ex infinitis quæ eo in loco reposita erant voluminibus & commentariis Collectanea sua ecclesiastica collegit & digessit, uti ipse nobis auctor est, Præfat. Hist. Eccles. p. 37. Ex his liquet rhetoris fuisse historias ecclesiasticas evolvere, tractare, excerpere, prælegere; discipulorum ex ore dictantis magistri excipere, & in commentarios referre. Inde ea quæ in scriptis veterum, tum sacrorum, tum profanorum toties occurrit formula, ἀπὸ φωνῆς. Leontii Byzantini historia sectarum ἀπὸ φωνῆς Θεοδώρε; vita S. Epiphanii ἀπὸ φωνῆς Ἰωάννου τῦ μαθητῦ αὐτοῦ. Eclogæ Philostorgianæ ἀπὸ φωνῆς Φωτίε τῦ πατριάρχε; Excerpta historiæ ecclesiasticæ Theodori lectoris ἀπὸ φωνῆς Νικηφόρου Καλλίςου; ex Eusebii historia ecclesiastica ἀπὸ φωνῆς ejusdem Nicephori; breviarium historiæ ecclesiasticæ Theodoriti ἀπὸ φωνῆς ejusdem; vita S. Patapii ἀπὸ φωνῆς Andreæ Cretensis archiepiscopi; & mille istiusmodi exempla quæ codices MSS. curioso lectori suppeditabunt. Cum igitur (ut rem in pauca contraham) Philo Carpasiotes in ecclesia Constantiensi rhetoris obibat munus, verisimile est ipsum pro muneris sui ratione historiam hanc ecclesiasticam condidisse. Quod vero philosophus vocatur, quid mirum? cum vox ista non monachos modo, & arctioris vitæ cultores denotare cœpit, sed & omnes, præsertim in clero constitutos, qui ad reconditiorum litterarum studium animum appulerunt. Hinc Nicetas rhetor & philosophus, & ne tritis nimium immoremur, Michael Psellus qua erat eruditionis fama, ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, *Philosophorum princeps* vulgo dicebatur. Habuit vero & palatium suos philosophos, suos rhetores, philosophos, qui divinarum, humanarumque legum cognitione instructi, imperatori, data quavis occasione, assisterent; rhetores, qui imperatoris vice, dicendi facultate pro re nata uterentur. Hinc apud anonymum de officiis, quem ex Cod. Mazar. edidit Goarus ad Codin. p. 42. φιλοσόφων ὕπατος, & ῥητόρων πρῶτος inter ordines palatinos locum habent. Hac de re satis obscura dicenda habui, meliora, certiorave docentibus aures faciles ac benevolas lubens commodaturus. Rem forsan facilius expediret Leonis Allatii liber de Philonibus, si toties promissus in lucem publicam prodiisset.

PHILOTHEUS; quisquis fuerit, *Sancti* nomine insignitus, scripsit sermonem περὶ τῶ ἐντολῶν, *de mandatis Domini nostri Jesu Christi*, quem Græc. Lat. extulit P. Possinus in Thesauro Ascet. *Paris.* 1684. p. 326. Suspicari quis possit, hunc fuisse Philetheum illum patriarcham CP. qui claruit an. 1350. Verum præter alia quæ notat Possinus, reclamat ipse codex MS. unde desumptus est hic sermo, qui annorum saltem quingentorum ætatem præ se fert.

PROCOPIUS, diaconus & chartophylax, scripsit *encomium divinorum archangelorum Michaelis & Gabrielis.* Pr. Ἀγγελικῆς πανηγύρεως ἡ προαφωρισμένη κυρία παρῆσα συναθροίζει. Vide L. Allat. de Simeon. p. 87. *Encomium in S. apostolum & evangelistam Johannem.* Pr. Ἀπόστολος ὁ τὴν φαιδρὰν ταύτην συγκροτήσας πανήγυριν. Extat MS. Cod. Baroc. 240. *Encomium in S. apostolum & evangelistam Marcum.* Pr. Πάλιν ἀποςολικὴ καταστράπτει πανήγυρις, &c. L. Allat. ibid. p. 104. (a) Hæc Procopii opuscula ediderunt Bollandiani Apr. 25. *Sermo in celebrationem S. & venerabilium imaginum* asservatur Græce MS. in bibliotheca V. C. Eusebii Renaudoti. Me-

(a) Habetur etiam Lat. in Bibl. Concionatoria Combefisii tom. 6 & Græce e MS. Vaticano cum Latina versione Jo. Francisci Albani Urbinatis in Act. Sanctor. tom. 3. April. p 345. & Lat. p. 350. Gr. etiam & Lat. ante Catenam in Marcum editam a Possino *Rom.* 1673. fol. teste *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 109.

minit Cl. du Fresnius in Indic. Auct. Græc. MSS. p. 32.

STEPHANUS, Ephesius, an forte Stephanus ille episcopus Ephesinus qui anno 351. Concilio Chalcedonensi interfuit, & ex codice canonum ecclesiæ universæ nonnulla relegit Act. 11. vel quis alius longe recentior. Certe in titulo codicis Palatini Stephanus *Episcopus Ephesinus* dicitur. Verum cum fallax & lubrica sæpe sit inscriptionum, quæ in codicibus MSS. occurrunt, fides, cumque plures esse poterant Stephani ecclesiæ Ephesinæ episcopi, hunc Stephanum illum in synodo Chalcedonensi celebrem fuisse, asserere non sum ausus. Habetur ejus *Canonica Synopsis*, qua canones SS. apostolorum, conciliorum Nicæni & Ancyrani,&c. in epitomen contrahuntur. (a) Pr. *Ἀποστόλων κανόνες εἰσὶν ὀγδοήκοντα πέντε*,&c. Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 283. num. 2. fol. 52. & in bibliotheca Palatina, jam in Vaticanam translata, cod. 28. num. 31. iterumque cod. 200. teste Possevino in Append. p. 74.

SIMEON. I. SIMEON, cœnobii cujusdam in Mesopotamia abbas, scripsit orationem *de continua meditatione mortis*. Pr. *Ἀγνοεῖτε ἀδελφοὶ μεϑ' ποῖον φόβον καὶ ἀνάγκην ἔχωμεν ἀναστῆναι ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐξόδου ἡμῶν, τῆς ἐκ τοῦ βίου τούτου*. Habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 305. num. 3. a fol. 105. usque ad fol. 124. Nomine Simeonis Stylitæ inserta est Lat. Biblioth. Patr. tom. 7. Confer L. Allatium de Simeon. p. 24. II. SIMEON, hieromonachus, *Scholarius* dictus, contexuit *Syntagma Canonum pænitentialium*, ex canonibus SS. Apostolorum & 7. conciliorum œcumenicorum, ut & synodorum particularium, & SS. Patrum & præcipue ex S. Basilii & Johannis Nesteutæ scriptis collectum, & facilioris inventionis causa, ordine Alphabetico dispositum. Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 206. num. 5. a fol. 46. usque ad fol. 173. Habetur ibid. cod. 128. num. 3. fragmentum historicum *de baptismate SS. Apostolorum*. Pr. *Ἐρευνήσαντες φιλοπονήτως πῶς καὶ παρὰ τίνος ἐβαπτίσθησαν Ἀπόστολοι*,&c. Verum ex Sophronii patriarchæ Hierosolymitani commentariis desumptum est, uti ipse auctor ingenue fatetur. III. SIMEON STUDITA, monasterii nempe a Theodoro Constantinopoli hoc nomine erecti monachus. Composuit *Troparia* in festis & jejuniis ecclesiæ recitanda. Eorum aliqua in libris ritualibus MSS. Cryptoferratensis monasterii se legisse testis est L. Allatius, & sex eorum initia exhibet de Script. Simeon. p. 23. IV. SIMEON, Euchaitarum episcopus; exstant ejus Gr. MSS. ad Johannem monachum & enclistum *epistolæ duæ*. Prior in bibliotheca regia Parisiensi, & olim inter codices theologicos Antonii Augustini. Posteriorem tanquam valde piam commendat L. Allatius de Script. Simeon. p. 179. ubi utriusque initium habetur. V. SIMEON, humilis monachus, (b) scripsit *encomium in Simeonem senem* qui Christum ulnis in templo susceperat. Pr. *Τὴν πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμὴν μεγάλου τινός*. Hanc orationem se legisse testatur L. Allatius de Simeon. p. 180. vide p. 110.

THEODORUS. Sub hoc nomine, in censum nostrum referendi. I. THEODORUS, Antidorum episcopus, auctor satis antiquus, ut fidem nobis facit L. Allatius. Scripsit *expositionem τῆς λειτουργίας*, quam frequenter citat idem Allatius, & exinde plura profert *de Purgat.* p. 108. lib. contra Hotting. p. 11. 120. 132. *de Concil. Florent.* contra Creyght. p. 519. & forsan alibi. II. THEODORUS, urbis Paphi in insula Cypro episcopus. *Vitam* condidit *S. Spyridonis*, Trimethuntis in Cypro episcopi. Pr. *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος φησὶν Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής*, &c. habetur Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Hist. 31. num. 10. a fol. 136. usque ad fol. 161. & Colbert. Cod. 462. Confer quæ habet Lambecius Comment. lib. 8. p. 310. III. THEODORUS, presbyter, cujusnam vero ecclesiæ, vel quo tempore vixerit, haud satis liquet. Constat nihilo minus, ipsum claruisse post annum 520. quando controversia de operibus Dionysii Areopagitæ orta est, & ante Photii tempora. Scripsit *librum* quo ostendit germanum esse quod sub nomine S. Dionysii habetur opus, & argumenta in contrarium allata, pro virili dissolvere conabatur. Argumenta ducta erant 1. A silentio SS. Patrum qui Dionysium secuti sunt. 2. A silentio Eusebii, qui dum aliorum Patrum opera recenset, Dionysiacorum nullam facit mentionem. 3. A traditionum quarum meminit Dionysius incrementis, quæ tamen postea, & non nisi diuturno temporis spatio sensim in ecclesia invaluerunt. 4. Ab epistola Ignatii a Dionysio citata, post mortem tamen Dionysii, & paulo ante ipsius Ignatii martyrium scripta. Hæc ex eo opere argumenta refert Photius cod. 1. Theodori vero solutiones reticet, vel quod non recensuit, vel quod excerpta ex codice Photiano exciderunt. IV. THEODORUS, Trimethuntis in Cypro episcopus. Exstat MS. *sermo* de vita, exilio

(a) Conf. *Fabr.* Bibl. Gr. l. 6. vol. 11. p. 26. (b) Eundem cum Simeone S. Mamantis opinatur Combefisius. Vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 9. p. 141.

&

& ærumnis S. Johannis Chrysostomi. Pr. Ἀγαπητοὶ αὐψευδὴς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου ἐπαγγειλάμενος. Adi sis L. Allatium de Simeon. p. 81. (a) V. THEODORUS, Alaniæ (urbs est, ni fallor, non longe a Byzantio posita) episcopus. Extat MS. *sermo* ejus extemporaneus *in Dei & Salvatoris nostri J. Christi sepulturam*. Pr. Ἀναβάλλεται μὲν ὁ Ἰησοῦς καὶ φῶς ὡς ἱμάτιον πηνίκα τοῖς μαθηταῖς ἀστράπτων ἐπὶ τὸ ὄρος Θαβώρ. Hæc nos docet L. Allatius de Simeon. p. 82. VI. THEODORUS, metropolita Cyzicenus; *sermonem* habet *in S. martyrem Blasium*. Pr. Βλάσιον τὸν μέγαν ἐν ἱεράρχαις καὶ μάρτυσι, πῶς ἂν ἀξίως θαυμάσωμεν. Testis est L. Allatius de Simeon. p. 84. VII. THEODORUS, Petrarum vel Petræorum (urbs erat Galileæ inferioris) episcopus, in litteras misit *vitam & conversationem S. Patris Theodosii*, totius eremi prope Hierosolyma archimandritæ. Pr. Ἡ τρισυπόστατος καὶ ἀδιαίρετος μία οὐσία. Extare MS. testatur L. Allatius de Simeon. p. 95. & ex ea quædam profert ibid. p. 7. (b) VIII. THEODORUS SCUTARIOTA, scripsit *vitam S. Pauli Apostoli*. Extat MS. teste L. Allatio de Simeon. p. 106. hoc initio; Παῦλος ὁ ἀπόστολος Ἑβραῖος μὲν ἦν τὸ γένος. (c) IX. THEODORUS, patria Smyrneus, ὕπατος φιλοσόφων, *philosophorum princeps*, scripsit *in defensionem ecclesiæ Græcæ* adversus dogmata Latinorum, ex quo proinde excerpta de processione Spiritus S. de Azymis, &c. una cum aliis habentur biblioth. Vindob. Cod. Theol. 324. num. 9. a fol. 238. usque ad fol. 262. Ejusdem *epitome* eorum quæ de natura & principiis naturalibus ab antiquis tradita sunt, in 4. τμήματα, sive segmenta digesta. Pr. Ὅσα περὶ φύσεως καὶ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν φύσει συνεστώτων. Opusculum hactenus ineditum. Denique Theodorum Sidetam, aliumque Theodorum ecclesiæ Sebastenæ præpositum inter historicos Byzantinos nominatim reponunt Johannes Scylitzes, & Georg. Cedrenus in præfationibus ad suas historias.

(d) THEOPHILUS, chronographus Christianus, quem ubique fere citat Malala, cujus calculum, tanquam longe accuratiorem, commendat. An idem sit cum Theophilo Antiocheno (quod voluit olim antistes Oxoniensis) controversia est haud facile solvenda. De qua aliquid diximus in Johan. Malala.

TIMOTHEUS, alter chronographus una cum Theophilo Malalæ passim laudatus, præcipue vero ut Domini nostri nativitatem in sextum mundi millenarium incidisse probaret. Meminit etiam idem Malala Timothei cujusdam gente Persæ, qui ante susceptum baptismum apud Persas *Basilgarius*, sive *Bajulus* fuerat. Ex quo plura refert de Manichæis, eorumque episcopo Indarazaro, Persarum regis jussu occisis, præsente & spectante Christianorum episcopo; de facultatibus eorum publicatis; libris igni traditis; ecclesiis catholicis addictis; promulgato etiam edicto, ut si per imperium Persicum Manichæus inveniretur, igne absumeretur. Sub Justiniani imperio hæc contigisse narrat Timotheus, & ex eo Malala lib. 18. p. 178. De quibus tamen nulla alibi habetur mentio.

ZOZIMAS, monasterii cujusdam in Palæstina, ut videtur, abbas, sive archimandrita. Multis contendit Possinus eundem fuisse cum celebri illo Zozima, qui disciplinæ monasticæ in quodam Palæstinæ cœnobio a puero traditus, ultra 53. annos in vita ascetica perseveravit, & Mariæ Ægyptiacæ anno 432. defunctæ, funus curavit, ductis pro sententia sua argumentis, a loco, tempore, & utriusque genio & moribus. Verum an tanti sint, ut eruditos in partes suas pertrahant, haud operæ pretium erit pluribus excutere. Extant ejus Διαλογισμοὶ, seu *Alloquia ascetica*, 14. capitulis comprehensa, ex ejus ore, a quodam illius discipulo, excepta. Edita sunt Gr. Lat. in Possini Thes. Ascet. p. 279. Magni hoc opusculum facit Possinus *propter efflorescentem in illo geminam indolem vere Asceticorum sensuum, & quendam suavissime fragantem ex uberi, qua penitus imbuitur unctione Spiritus, heroicæ sanctimoniæ odorem*, ut ejus verba sunt. Notat præterea Johan. Moschum, *Prati spiritualis* consarcinatorem, multa ex his alloquiis, immo integra quandoque capita, exscripsisse.

(a) Quædam ex eo profert Bigotius præf. ad Palladium. Habetur MS. in Bibl. Coslin. p. 195. vid. *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 558. & vol. 9. p. 66. (b) Hujusce Theodori *Canonicon*, sive scriptum quo Canonibus Synodicis lucem attulit, citat Nic. Comnenus Papadopili p. 398 prænot. Mystagog. teste *Fabr.* Bibl Gr. vol 9 p. 230. (c) Etiam *Scholia* ad Nicetæ Choniatæ Thesaurum scripsit & 2. ultimos libros adjecit. *Monodiam* quoque Michaëlis scripsisse videtur. Vid. *Fabr.* Bibl. Gr vol. 6. p 419. & 433. (d) A Theophilo Antiocheno diversum opinatur *Fabr* quia Malala & Chronici Paschalis auctor ex eo afferunt quæ in libris ad Autolicum non leguntur; vid. Bibl. Gr. vol. 5. p. 96.

DISSERTATIO SECUNDA.

De Libris & Officiis Ecclesiasticis Græcorum.

De Libris ecclesiasticis Græcorum acturo, liceat mihi L. Allatii, viri in his litteris summi, verbis præfari. "Græcorum ecclesiastici libri, plures nec unius generis sunt, in eamque jam excreverunt molem, ut attentius introspicienti haud fieri posse videatur, ut per annum, ab homine ad id studiosius incumbente, nec aliis negotiis implicito, recitentur, tantum abest ut cantu etiam & per intervalla temporum respirante, commode accenseantur. Illius etenim gentis religio increbrescens unicuique de novo, dummodo sanctorum res pertractantur, accessionem facere & ingentia duplicare volumina permisit. Hinc maximam librorum copiam majorem fecit, & novis semper additis, molem in immensum adauxit." Hæc vir in rebus gentis suæ egregie instructus, Græcorum sui temporis longe doctissimus, qui duplicem proinde *Dissertationem* hac de re instituit, ad Gabr. Naudæum unam, ad Johan. Aubertum alteram edit. *Paris.* 1645. 4to. (*a*) Verum cum Allatio divinorum officiorum potiores solummodo & usitatiores libros, idque modo satis prolixo percensere placuit, nos minutiores etiam libellos, sæpe & particulares magni alicujus operis vel officii formulas & διατάξεις in censum nostrum referemus, idque summatim & paucis; lectores qui plura desiderant, ad lexicographos ecclesiasticos, aliosque qui de his latius scripserunt, remittentes. Neque enim doctis hæc scribimus, sed in juniorum Φιλαρχαίων gratiam, qui libris ad hunc usum commodis, destituti sunt. Quo vero meliori ordine res agatur, observationes & collectanea nostra, methodo alphabetica disponemus. Sic itaque exordimur.

ἉΓΙΑΣΜΟ͂Σ. De vulgaribus hujus vocis significationibus jam non agitur. Notat hoc loco solennem aquæ benedictionem, juxta quam apud Græcos peragi solet. Cujus duplicem habemus ordinem seu διάταξιν in Euchologio. Prima dicitur Ἀκολυθία τῦ μεγάλυ ἁγιασμῦ τῶν θείων Θεοφανιῶν, & semel tantum in anno usurpatur, in festo nempe *Theophaniorum*, quando aqua solenni ritu consecratur. Exstat apud Goarum in Euchologio, p. 453. Ex quo etiam discimus duplicem hoc tempore aquæ fieri benedictionem; primam in festi pervigilio, ex qua bibitur, populus aspergitur, domus lustrantur; alteram, quæ ipso die festo inter Missarum solennia facta est, quæ proinde sanctior habetur, majorique cura asservatur, & pœnitentibus nondum in ecclesiæ communionem plene receptis propinari solet. Hoc etiam ritu memoriam baptismatis Christi, hoc die olim peracti renovabant, cujus baptismo, aquarum omnium naturam adeo usque sanctificatam fuisse crediderunt veteres, ut aquæ profunda hac nocte haustæ, domumque portatæ, non in unum modo, sed quandoque in plures annos incorruptæ servabantur, diserte id testante Chrysostomo Homil. de Baptism. Christi, tom. 1. p. 278. Altera dicta est Ἀκολυθία τῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, & recitatur in communi aquæ benedictione, non modo in Theophaniis, sed & singulis mensibus, vel urgente quavis necessitate, a sacerdote fieri potest. Habetur ibid. p. 441. Utrumque officium in notis suis præclare illustrat eruditissimus Goarus. Vide sis' Codin. de Offic. CP. cap. 14. num. 26. 27. &c. p. 79. ubi ἁγιασμὸν, sive aquæ benedictionem describit, quæ cujusvis mensis initio (exceptis solummodo Septembris die 14. & Januarii 6.) coram imperatore in palatio fieri solebat.

ἉΓΙΟΠΟΛΙΤΙΚῸΝ ΣΤΙΧΗΡΟΝ, *Hymnus* sive canticum longiusculum, ab Andrea monacho, Cretensi archiepiscopo, qui ἁγιοπολίτης κατ' ἐξοχὴν dictus est, compositum; cujus & alia cantica libris Græcorum passim reperiuntur. Ex codice Barberino meminit hujus στιχηροῦ Goarus not. ad Euchol. p. 202. Balsamoni dicitur Ἀκολυθία τῦ ἁγιοπολίτυ, qui & Ψαλτῳδημάτων ἁγιοπολιτικῶν meminit.

ΑἾΝΟΙ, *Laudes*; memorantur in Officio τῦ ὄρθρυ, p. 54. ita nempe apud Græcos, explicante Goaro, dicuntur Psalmi Davidici 148. 149. 150. propter repetitam in iis vocem Αἰνεῖτε, & in ecclesiasticis eorum libris passim occurrunt.

(*a*) Utramque Jo. Albert. Fabricius recudi fecit *Hamb.* 1712. 4to.

ἈΚΑ-

ἈΚΆΘΙΣΤΟΣ, *Hymnus* in laudem B. Virginis, ob urbem a Persarum, Barbarorumque furore, illius, ut ferunt, ope ter servatam conditus, idque hac primum occasione. Obsessa urbe regia, imperante Heraclio, ex una parte a numeroso exercitu sub Sarbaro Chosroæ Persarum regis duce, ex altera a Chagano Scytha, Sergius patriarcha imaginem Deiparæ Virginis non manufactam ulnis suis gestans, cum toto populo supplicationes incessanter fecit; quo facto Heraclius mox insignem de hostibus victoriam reportavit. Unde populus totam noctem absque ulla intermissione hymnum pro gratiarum actione Deiparæ decantavit. Idem postea sub Constantino Pogonato, & tertium sub Leone Isauro, infestantibus Agarenis, factum. Hinc festum institutum, hinc hymnus sabbato quintæ hebdomadis quadragesimæ in perpetuum decantandus, Ἀκάθιστος, quasi sessione carens, dictus (inquit Triodium hac die) *διότι ὀρθοστάδην τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν ὕμνον τῇ τοῦ λόγου μητρὶ ἔμελψαν. Quod totus populus tota nocte stando hymnum Deiparæ concinuerit, quodque, cum in omnibus aliis ædibus ex more sedere liceat, in istis divinæ Matris erecti omnes stantes auscultamus.* Narrat Codinus de Offic. CP. cap. 12. §. 10. p. 71. ex quatuor vigiliis quæ quotannis in palatio celebrari solebant, secundam fuisse τῆς Ἀκαθίστου. Extat hoc officium in Horologio Græcorum *Venet.* 1535. aliisque annis non semel edito. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 231. num. 8. a fol. 24. usque ad 37. hoc initio, Βουλὴν προαιώνιον ἀποκαλύπτων σοι κόρη Γαβριὴλ ἐφίστηκε, &c. Hymni hujus originem, & integram triplicis liberationis urbis CP. historiam accurate describit anonymus auctor Orat. Histor. in festum τῆς Ἀκαθίστου, quam Gr. Lat. edidit Combefisius Auct. Nov. tom. 2. p. 805.

ἉΜΑΡΤΩΛΩ͂Ν ΣΩΤΗΡΊΑ. Liber ecclesiasticus, ab Agapio Cretensi apud montem Athum monacho, viro in scriptis tum Græcorum, tum Latinorum, non inerudito, lingua vulgari, ex diversis Græcorum Latinorumque operibus, tribus partibus absolutus, quo pia documenta, variique sermones ethici continentur. Parte tertia in laudes B. Virginis se effundit, deque miraculis vel ab ea, vel ejus nomine patratis copiose agit. Editum est ab ipsomet auctore hoc opus *Venet.* apud Ant. Julian. anno 1641. 4to.

ἌΜΩΜΟΣ. Ita dictus est Psalmus 118, eo quod ab his verbis incipit, *Μακάριοι οἱ ἄμωμοι*, & in sabbato τῆς ἀπολυσίμου, seu sabbato secundæ hebdomadis jejuniorum cani solet. Ejus passim mentio fit in libris Græcorum ritualibus, in Euchologio non semel. Vide p. 53. 483. 561. Confer etiam Meursii Glossar. & Suiceri Thesaurum in hac voce.

ἈΝΑΒΑΘΜΟΊ, *Psalmi graduales*, seu *Cantica graduum* apud Hebræos, Græcos, & Latinos, satis nota. In divinis Græcorum officiis, certis quibusdam temporibus suum etiam habent locum. Vide quæ hac de re congessit du Fresnius in glossariis suis, tum Græco, tum Latino; quæque commentatores, tam veteres quam recentiores ad hos psalmos notare solent.

ἈΝΑΓΝΏΣΕΙΣ, *Lectiones*, seu ut Latini potius dicerent, *Lectionarius*: in quo libro partes seu segmina ex veteris Testamenti libris excerpta, variisque anni diebus, pro dierum festorum solennitate, in ecclesia recitari solita, continentur, in unum volumen redacta, ut facilius & commodius præ manibus habeantur. Prostat liber MS. passim in monasteriis Græcorum, & potissimum in Bibliotheca Vaticana & Barberina, num. 16. & 17. monente L. Allatio, Dissert. 1. p. 53. & Diatr. de Georg. p. 417. qui tamen notat hunc librum diversum esse ab aliis lectionibus prolixioribus, quas non ex sacris litteris, sed ex sanctorum Patrum opusculis desumptas, iidem Græci inter divina sua officia recitant.

ἈΝΘΟΛΌΓΙΟΝ. Latine dicas *Florilegium*, opus in duodecim menses divisum, quo continentur officia quæ per totum annum in Domini nostri Jesu Christi, B. Virginis Deiparæ, & reliquorum celebrium Sanctorum solennitatibus solent decantari, ut & communia officia in unum pluresve prophetas, apostolos, martyres, pontifices, confessores, & alios. Contextum est hoc opus ad modum, qui in Menæis observatur, & maximam partem, ex iis desumptum; in hoc vero differt, quod in Menæis omnia fere sanctorum festa sua habent quæque officia, i. e. hymnos, preces, & lectiones; in hoc præcipua tantum, quandoque & nulla; ita verbi gratia a prima Septembris die usque ad septimam, nulla pro diebus festis officia reperiuntur, quæ tamen in Menæo satis frequentia continentur. In Menæis integra festorum officia exhibentur; in Anthologio plura memorantur tantum, verbaque illorum initialia solummodo ponuntur. Denique p. 288. habentur plures orationes cuilibet sanctæ & magnæ hebdomadis diei convenientes, & lectiones ex Evangeliis depromptæ, festo Paschali propriæ. In duo volumina dispertitur. Primum continet sex menses, a prima die mensis Septembris, usque ad finem Februarii; secundum sex æstivales, a Martio scilicet ad Augustum. Ultimum

mum in codice Cæſareo obtinent locum canones aliquot paracletici Johannis Euchaitenſis. Quorum unumquodque peculiarem ſuam habet Acroſtichidem, quæ itidem ut quælibet ode nona nomine Johannis inſignita eſt. Opus immenſum, novis ſubinde additionibus auctum. Inde in poſtremarum editionem titulis πλυσιέταζον dicitur, aliaque quædam neceſſaria officia & interpretationes continere notatur, quæ in prioribus Anthologiis deſiderabantur. Hinc poſteriorum correctorum libidinem hac in parte acrius carpit L. Allatius, p. 89. qui talem de hoc opere cenſuram fert. *Liber, ut verum fatear, lucri cauſa excogitatus, fere enim nihil in eo eſt, ſi recentiora quædam addita excipias, quæ eradi tanquam noxia operæ pretium fuerit, quod non in Menæis & Paracletice, aliiſque libris, & commodius & accuratius digeſtum ſit.* Habetur Gr. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 309. juxta Neſſel. 146. Suum etiam Anthologium habuit Allatius, a ſe ſæpius citatum, nec in aliis illuſtrioribus Europæ Bibliothecis deeſſe videtur. Editum eſt hoc opus *Venetiis* anno 1621. deinde typis *Pinelli*, accurante Theophylacto Tzanphurnaro hieromonacho *ibid.* 1639. Huic editioni ſubnectitur Πασχάλιον, ſive *Calendarium Paſchale*, 50. annorum, nempe ab anno 1642. uſque ad finem ann. 1692. In quo id obiter notare licet, Græcos in celebrando Paſchatis die eandem cum eccleſia Anglicana rationem tenere; ita exempli cauſa anno 1685. Paſcha eorum, ſicut & noſtrum, incidebat in diem Aprilis 19. Variant nihilominus in cyclo lunari; ſic nempe eodem ipſo anno, cyclus lunaris, ſive *aureus*, ut vocatur, *numerus*, nobis erat 14. Græcis vero 11. (*a*)

ἈΝΘΟΛΌΓΙΟΝ ΝΈΟΝ, ſive *Florilegium novum*, ex omnibus pæne divinorum officiorum voluminibus, in presbyterorum & monachorum Græcorum uſum & ſublevamen excerptum, laborem in ſe recipiente, idque juſſu Antonii Sanctorii cardinalis, nationis Græcorum protectoris, Antonio Arcudio Corcyrenſi. In hoc breviario, rubricæ generales exhibentur, Pſalterium cum canticis, horologium, officium feriale, officium ἀναςασίμου ὀκ]ωήχου, corporis Chriſti, ordo defunctorum, pentecoſtarium, lectiones ſanctorum communium, ſimplicium, propriaque ipſorum ſynaxaria, Domini ſolennitatum, B. Virginis, cæterorumque inſignium, tum duplicium, tum ſemi-duplicium, feſtorum dierum integra per annum officia, aliaque non pauca. Edidit hoc opus Arcudius *Rom.* 1598. 4to. Acrius hoc opus perſtringit L. Allatius, p. 105. quaſi in eo componendo, compilator ſe intra ſanctorum patrum terminos non continuiſſet, & plus ſapere viſus eſt, quam ipſe divinus Spiritus voluit, cum vetera immutat, integra obtruncat, perfecta immiſcet, & de ſuo addit incompta atque inſulſa, neque cum Græcis ipſis communia. *Quo pacto ſtomachum,* inquit, *ſapientibus movit, & opus alias laudabile dehoneſtavit.*

ἈΝΤΊΦΩΝΑ. Senſu primo, maximeque proprio, hæc vox notat canticum eccleſiaſticum alternum, cum pſalmi aut hymni ab utraque parte chori alternatim canuntur. Habet vero & ſtrictiorem ſignificationem; ſumitur enim pro officio eccleſiaſtico, ex variis pſalmis diverſorum verſuum, qui magis ſolennitatis myſterium exprimunt, collecto. Et hæc Antiphona pro magna anni parte, in diebus Dominicis recitantur. Dividuntur in primum & ſecundum Antiphonum; de quibus L. Allatius Diſſert. 1. p. 15. hæc nos docet. In primo poſt ſingulos verſus recitatur, ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκυ Σῶτερ σῶσον ἡμᾶς, *precibus Deiparæ ſalvator ſalva nos:* in ſecundo pro ſolennitatum diverſitate verſui adnectitur formula ſolennitatem exprimens, ut in die Paſchatis dicitur, Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεῦ ὁ ἀναςὰς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι ἀλληλȣ̈ια. *Salva nos, fili Dei, qui a mortuis reſurrexiſti, canentes tibi alleluia:* In Pentecoſtes, Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεῦ παράκλητε ἀγαθὲ ψάλλοντάς σοι ἀλληλȣ̈ια, *Salva nos, fili Dei paraclete bone, canentes tibi alleluia:* & ſic de aliis terminatis verſiculis idem reperitur. In nunc & ſemper dicitur illud, ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τῦ Θεῦ, ἀθάνατος ὑπάρχων, *Unigenitus filius, & ſermo Dei, immortalis exiſtens*, &c. Poſtmodum tertia ſtatio excipit, quæ & tertium Antiphonum vocatur; verſiculi pſalmorum cum tropario proprio ſolennitatis, cujus vicem, cum typica dicuntur, beatitudines occupant, in quarum poſtremis, tertiæ, ſextæque odæ troparia, ſive paracletices, recitantur. De his Antiphonis vide etiam quæ habet Goarus ad Euchol. p. 123.

ἈΠΌΔΕΙΠΝΟΝ, Latine dicas *Completorium*, officium ſcilicet eccleſiaſticum, quod poſt ſumptam cœnam decantatur. Vocatur τῶν ἀποδείπνων ἀκολυθία. Duplex hac de re apud Græcos officium occurrit. Primum μέγα dictum, quod per totam Quadrageſimam pſallitur. Et præſertim canuntur 12. Pſalmi, ἀπὸ τῦ ὕψωσε κύριε, uſque ad κύριε εἰσάκυσον. Quod quidem in monaſteriis fieri ſolet. Sacerdotes vero ſæculares & monachi iter facientes, hos Pſalmos omittunt. Alterum μικρὸν dicitur, & per reliquum anni

(*a*) Denique Anthologion excuſum eſt 1697. in Hungara Walachia teſte *Montfaucon*, Diar. Ital. p. 437.

tempus

tempus celebratur. Utrumque officium in Græcorum Horologio reperitur. Confer Meursium, Suicerum, & du Fresn. in voce *ἀπόδειπνον*.

ἈΠΌΣΤΟΛΟΣ, seu, ut in Euchologio Goariano, p. 233. vocatur Ἀποστολικὸν βιβλίον, quod potior majorque illius pars ex epistolis apostoli Pauli concinnatur. Continet quippe lectiones ex epistolis canonicis apostolorum, præsertim sancti Pauli, desumptas. Hinc in ordinatione lectoris pontifex tradit ei τὸν ἀπόστολον, Euchol. p. 236. & in Liturgia Chrysost. p. 68. Lector profert Τὸ προκείμενον ἀποστόλου καὶ τῆς ἡμέρας, *propositum apostoli & diei*; mox, καὶ τοῦ ἀποστόλου πληρωθέντος, *& lectione apostoli completa sacerdos exclamat*, &c. Hic liber tempore S. Sabæ jam in usu fuit, teste Cyrillo Scythopolitano in vita ejus, num. 75. apud Cotel. Monum. tom. 3. p. 351. Lector qui epistolas S. Pauli apostoli publice in ecclesia legit, πρωταποστολάριος vocatur, cujus meminit Codinus de Offic. CP. cap. 6. num. 14. p. 44. Editus est hic liber *Venet.* 1641. hoc titulo, Ἀπόστολος σὺν Θεῷ ἁγίῳ (a) De Πραξαποστόλῳ agemus suo loco.

ἈΠΟΣΤΟΛΟΕΥΆΓΓΕΛΟΝ, liber complectens lectiones apostolicas simul & evangelia, quæ in sacris liturgiis, singulis diebus aut festis, præsertim dominicalibus, iisque quæ B. Virginis martyrumque honori dedicata sunt, leguntur. Agit de hoc libro Euchologium non uno loco. Exstant Ἀποστολευάγγελα totius anni, juxta 12. menses disposita, certis quibusdam diebus recitanda, summatim exposita in Euchologio, p. 904. Ubi etiam habentur Ἀποστολοευάγγελα in mulieres martyres, in moniales, in moniales simul & martyres, & 11. matutina evangelia τὰ ἀναστάσιμα, seu *memoriam resurrectionis habentia*.

ΒΑΐΑ, sive Κυριακὴ τῶν βαΐων, *Dominica in Palmis*, qua populus inter matutinas laudes decantandas, palmas manibus gestare solent ad imitationem turbæ Hierosolymitanæ, Christum Hierosolyma ingredientem præeuntis, palmasque manibus ferentis. Exstat in Euchologia, p. 744. Εὐχὴ εἰς τὸ δοῦναι τὰ βαΐα τῇ βαϊοφόρῳ, *oratio ad palmas ipso palmarum die distribuendas*. Et ipsum festum τῶν βαΐων ἑορτὴ, sive ἡ βαϊοφόρος ἡμέρα vulgo dicitur. De festo palmarum vide quæ habet Codinus de Offic. CP. cap. 10. p. 66. quæque ad illud caput notavit Gretserus, p. 238.

ΒΆΠΤΙΣΜΑ. Ritus & ceremonias describere, quibus Baptismus apud Græcos peragi solet, non est hujus loci. In Euchologio huc pertinent quæ sequuntur officia. I. Εὐχὴ εἰς τὸ κατασφραγίσαι παιδίον, *Oratio ad cruce signandum puerum suscipientem nomen octava die nativitatis suæ*, p. 321. Officium hoc Baptismo præambulum est, & catechumenatus vicem supplere videtur, cum catechumeni olim nomen suum ecclesiæ dare tenebantur. II. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, *Officium S. Baptismatis*, p. 350. Cujus officii varia exemplaria ex codicibus MSS. exhibet Goarus. Integrum baptismum apud Græcos celebrandi ritum ex Euchologio Latine exhibet, scholiisque suis illustrat P. Arcudius de Concord. Sacram. lib. 1. cap. 17. p. 57. III. Εὐχὴ τῶν ἁγίων βαπτισμάτων εἰς ἀποθνήσκον νήπιον, *Oratio S. baptismatis in puerum letho proximum*, p. 370. cum nempe urget vel morbus, vel instantis mortis necessitas, ut baptismus contractiori formula peragatur. IV. Εὐχὴ εἰς τὸ ἀπολοῦσαι νεοφώτιστον τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, *Oratio ad abluendum recens illuminatum octava die*, sive *ablutio post baptismum*, p. 371. Moris quippe erat in ecclesia ab omnibus retroactis seculis, ut octava post baptismum die Neophyti vestes candidas deposituri in ecclesiam convenirent. Cui postea accessit ablutio sive abstersio, ne forte aquæ baptismalis, vel chrismatis aliquid excidens deperdatur.

ΒΑΣΊΛΕΙΟΙ. Hoc nomine in scriptis ecclesiasticis Græcorum veniunt quatuor libri; nempe Samuëlis 2. Regum 2. qui in sacro veteris instrumenti canone habentur. De quibus vide Constitut. Apost. lib. 1. cap. 5, 6.

ΒΊΒΛΟΣ ΚΑΝΌΝΩΝ, *Codex Canonum* quo usa est ecclesia universa, continens priorum 4. conciliorum generalium, ut & Ancyrani, Neocæsariensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodiceni canones continuata numerorum serie dispositos, qui sibimet invicem hoc ordine succedunt. Concilii Nicæni (primo quidem loco positi, διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου αὐθεντίαν, ut ipsius codicis verba sunt, *propter synodi œcumenicæ auctoritatem*) canones 20. Ancyrani 25. Neocæsariensis 14 Gangrensis 20. Antiocheni 25. Laodiceni 59. Constantinopolitani primi 7. Ephesini 8. Chalcedonensis 29. omnes numero 207. Hinc in Actis conciliorum, præsertim Ephesini & Chalcedonensis (ut de scriptoribus ecclesiasticis nil dicam) toties occurrit formula, fieri aliquid παρὰ τὴν τῶν κανόνων ἀκολουθίαν, damnari quempiam διὰ τὴν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἀκολουθίαν, & κατὰ τὴν τῶν κανόνων τάξιν, quia nempe codex canonum, quo tunc usi sunt, continuata numerorum

(a) Prodierat antea *Venet.* 1633. Vid. *Fabr.* ad Allatii Diss. Bibl. Gr. vol. 5. sub nex. p. 34.

serie

ſerie & conſeqnentia decurrebat. Prima * hujus codicis mentio occurrit in Actis concilii Chalcedonenſis, cujus canones ei demum acceſſerunt; ita Act. 11. ἀπὸ τῦ βιβλίȣ recitantur canones 95. & 96. qui concilii Antiocheni ſunt 16. & 17. Act. 13. ex eodem codice legitur canon 4. qui inter Nicænæ ſynodi canones quartum habet locum. Et Act. 4. ſumpto libro, Aëtius archidiaconus & primicerius magnæ eccleſiæ CP. legit ex eo canones 83.& 84.qui quidem concilii Antiocheni ſunt 4. & 5. In codice * Con. t. 4. col. 298. encyclico epiſtola ſynodica 41. * (quæ eſt epiſcoporum Piſidiæ ad Leonem Imp.) Timotheum ejuſque aſſeclas ex eccleſia Dei ejiciendos judicant *ſecundum conſequentiam regularem.* Quænam vero hæc fuerit, nos docent quæ ſequuntur; *ſicut* (inquiunt) *tertia & octogeſima regula de talibus aperte decernit, cujus initium eſt, ſi quis epiſcopus a ſynodo depoſitus, aut presbyter,* &c. Jam vero 83. codicis noſtri regula eſt ſynodi Antiochenæ canon 4. qui eodem modo incipit. De codicis hujus origine, variiſque incrementis non pauca diximus in obſervationibus noſtris ad concilium Chalcedonenſe anno 451. p. 486. 487. hic non repetenda. Primus hunc codicem e tenebris eruit, & verſione notiſque adornatum Gr. Lat. edidit Chriſtoph. Juſtellus *Pariſ.* 1610. 8vo. Tranſtulit deinde in Bibliothecam ſuam Juris Canonici Henricus Chriſtophori F. tom. 1. p. 1. anno 1661. Recudit demum præmiſſa hiſtorica relatione de collectionibus canonum G. Th. Maierus *Helmſt.* 1663. 4to. Alius ab hoc eſt *Codex eccleſiæ Orientalis*, vel idem potius a ſextæ ſynodi patribus anno 681. inſigniter auctus, de quo etiam diximus loco citat. Hunc ex codice MS. eccleſiæ Pictavienſis Græce extulit Johan. Tilius, poſtea Meldenſis epiſcopus, *Pariſ.* 1540. 8vo. In poſteriori hoc codice locum habent canones Sardicenſes, qui in codice eccleſiæ univerſæ deſiderantur. Ut ἀδεψίαν ſuam * Reſp. ad M.Brit.reg. l. 1. c. 53. egregie prodiderit cardinalis Perronius * dum Chriſtoph. Juſtellum ſubleſtæ fidei in edendo codice canonum eccleſiæ univerſæ arguere voluit, quod hos canones ſuppreſſerit. Neſcius utique alium eſſe eccleſiæ *Univerſæ*, alium eccleſiæ *Orientalis* codicem. Quo nomine jure vapulat Henrico Chriſtophori filio in Præfat. generali ad Biblioth. Juris Canonici veteris. (*a*) Convenit pæne inter omnes veteribus in more fuiſſe poſitum, ut quoties in ſynodum coirent, de rebus vel fidei, vel diſciplinæ acturi, cum duplici jure judicandum eſſet, divino nempe & canonico, in medio conſeſſus ſuper tabulam collocatus ſit a dextra parte codex Evangeliorum, e ſiniſtra codex canonum. Et de codice quidem Evangeliorum diſertiſſime affirmat Cyrillus Alexandrinus, * ubi de ſynodo Epheſina agens, ἔκειτο γὰρ ἐν ἁγίῳ θρόνῳ τὸ σεπτὸν εὐαγγέλιον, μονονȣχὶ κ̓ ἐπιβοῶν τοῖς ἁγίοις ἱερȣργοῖς· κρίμα δίκαιον κρίνατε. *Venerandum enim Evangelium in ſancto throno collocatum erat, illud tantum non ſanctorum ſacerdotum auribus inſonans; Juſtum judicium judicate.* Et plena ſunt Conciliorum Acta; *Apologet. ad Theod. Imp. tom. 6. p. 251. immo ipſis oculis id demonſtrant picturæ veteres, quæ etiam hodie ſuperſunt. E multis unicum exemplum dabo. Bethlehemi in eccleſia Dominicæ nativitatis, inter alia monumenta, ex utraque parietum parte, meridionali & aquilonari, infra feneſtras eccleſiæ in ſex quadratis ſpatiis ex muſivo opere totidem ſunt arcus figurati, ſive fornices, quæ totidem conciliorum memoriam exhibent. Pars meridionalis ſed continet concilia œcumenica, Nicænum, Conſtantinopolitanum 1. Epheſinum, Chalcedonenſe, Conſtantinopolitanum 2. Conſtantinopolitanum 3. Aquilonaris totidem provincialia, viz. Ancyranum, Antiochenum contra Paulum Samoſatenum, Sardicenſe, Gangrenſe, Laodicenum, & Carthaginenſe ſub Cypriano contra Novatum. Unaquæque fornix ſuam habet inſcriptionem Græcam, quæ iſtam ſynodum breviter deſcribit. In medio arcus viſitur pluteus, cujus in medio collocatur codex, quo librum Evangeliorum denotari nemo, opinor, facile denegabit. Venerandum hoc antiquitatis monumentum ab Emanuële Comneno, ut ex inſcriptione liquet, abſolutum, anno 1626. deſcripſit Nic. Quareſinius Elucid. Terr. ſanctæ tom. 2. lib. 6. cap. 13. Inſcriptiones Græcas, & parietis aquilonaris delineationem ex oriente ſibi tranſmiſſam, & æri eleganter inciſam exhibet vir illuſtris pariter ac eruditus Johan. Ciampinus lib. de ſacris ædificiis Conſtantini M. cap. 24. p. 150. qui & alibi de hoc more ex veterum monumentis agit, nempe in elegantiſſimo opere de vet. Monument. Muſiv. cap. 16. p. 133. & cap. 25. p. 236. Vide etiam cap. 22. p. 201. Et de codice Evangeliorum hactenus. De codice Canonum non adeo clara ſunt veterum teſtimonia, etſi admodum probabile eſt, & tantum non certum; cum in Actis conciliorum legimus præſto ſemper fuiſſe ad manum, & data canones relegendi occaſione, a diacono in manus ſumi ſolere ſine ulla introductionis mentione. His adde quod in ſupra memorati operis Bethlemitici quadrato ſexto, quod ſynodi Carthaginenſis

(*a*) Quod Caveus monet *de Juſtello.* — Eum in edendo codice Canonum Eccleſiæ univerſæ fraudis non arguendum, contra inſpectionem codicis Bodleiani militat, ex quo quædam cultro reſecuit Juſtellus, plurima omiſit, quæ deſcripta penes ſe habet, olim forſan edenda, Jo. Georgius Janus polyhiſtor Wittebergenſis. Hæc Pfaffius in Diſquiſitione de Liturgiis, & Libris Eccleſ. p. 22.

memo-

memoriam conservat, sub duplici arcu bini repræsentantur suggestus, codice utrique superimposito. An hic codicem Evangeliorum, alter Canonum codicem denotat, lectori erudito perpendendum relinquimus. Certe a magna verisimilitudine non abhorret. Suum denique synodicon habet ecclesia Æthiopica, quæ Græcorum ritus ecclesiasticos ut plurimum sequitur. Præter enim librum, quem Synodum vocant, Apostolorum constitutiones & canones, sed a nostris tum rebus, tum verbis, nec non ordine & numero valde discrepantes, complectentem; habent Habessini & codicem conciliorum, nempe Ancyrani, Neocæsariensis, Nicæni, Gangrensis, Antiocheni, Laodicensis, & Sardicensis canones continentem; de quo plura te docebit, lector, vir in his litteris sine pari, Job Ludolfus Hist. Æthiop. lib. 3. cap. 4. Plenis Comment. Æthiop. lib. 3. cap. 4. num. 30. p. 301.

ΓΕΡΟΝΤΙΚῸΝ. Opus est in quo dicta & facta vetustiorum Ἀσκητῶν congesta sunt. Frequens Gerontici apud scriptores Græcos mentio. Cujusmodi opera primum in Ægypto contexta sunt. Qualia apophthegmata ἁγίων γερόντων a Cotelerio Gr. Lat. in lucem emissa Monument. tom. 1. p. 341. *Excerpta* ex Palladii historia Lausiaca tom. 3. p. 158. Παράδεισος, sive *Ægyptiorum monachorum historia* ibid. p. 171. Johan. Moschi Pratum spirituale Biblioth. PP. Gr. Lat. tom. 2. ut alia prætermittam. Plura MSS. delitescunt. Ex qubus quædam in ecclesia publice leguntur, id quod de Johannis Climaci (qui & ipse cap. 56. βιβλίον γεροντικὸν memorat) opere satis constat, ut infra notabimus. De hoc Climaci opere vide quæ diximus Hist. Lit. vol. 1. p. 534.

ΔΙΑΚΟΝΙΚῸΝ. Hæc vox non unam apud scriptores ecclesiasticos significationem obtinet. Sumitur quandoque pro ea ecclesiæ parte, in qua dum sacra fiunt, diaconi consistere solebant; nempe in solea, & ad bematis cancellos; aliquando pro æde ecclesiæ adjuncta, in qua vasa sacra & vestes reponebantur, quorum curam habebant diaconi, de quo non pauca congessit Gothofredus ad Philostorgii lib. 7. cap. 3. p. 276. quandoque procollecta, seu ea precum publicarum parte, quam diaconi pronunciabant. Hoc vero loco librum denotat ecclesiasticum, quo omnia, inquit L. Allatius, quæ ad diaconi munus obeundum requiruntur, in agenda re divina & singulis officiis uno veluti fasce continentur. De eo videtur intelligendus esse Johannes Euchaitarum (a) episcopus cum carmina εἰς τὸ βιβλίον τῆς Διακονίας τοῦ τροπαιοφόρου scripsit. Vide Allat. Dissert. 1. p. 97.

ΔΙΔΑΧΑῚ. Conciones. Homiliæ ecclesiasticæ, quæ vetustioribus Διδασκαλίαι vocabantur, recentioribus Græcis Διδαχαὶ dicta sunt; conciones nempe in præcipua anni festa, quæ fere semper in procœmium & duas στάσεις distinguuntur. Cujusmodi, inquit Du-Fresnius in verb. Διδαχαὶ, erant, Alexii Rharturi presbyteri & chartophylacis Corcyræ editæ *Venet.* anno 1560. quo & vixit: & aliæ nescio cujus anonymi in Cod. Colbert. 4634. An vero hujusmodi conciones a privatis doctoribus compositæ, in publicis ecclesiæ cœtibus recitatæ sunt, non constat.

ΔΙΠΛΟΚΑΤΗΧΟῪΜΕΝΟΝ. Cantici ecclesiastici species erat; iterata forte precatio pro catechumenis, inquit Cl. Du-Fresnius, qui ad conjecturam suam firmandam, locum unum alterumve ex horologio MS. in officio quadragesimæ profert Append. ad Gloss. Græc. col. 59.

ΔΊΠΤΥΧΑ. Nota satis est & vox & res. Duplices erant tabulæ, quarum una patriarcharum, pontificum, episcoporum, qui majoribus ecclesiis præsidebant, & in vivis erant, nomina inscribebantur; in altera mortuorum, eorum nempe qui in pace & communione ecclesiæ diem suum obierant, quæque ex his tabulis inter sacrorum solennia a diacono ad altare recitari solebant. Episcopi alicujus nomen his tabulis inditum communionis erat tessera & indicium. Ubi vero alicui denegatur, nomen ejus e publicis ecclesiæ tabulis erasum est. Mos satis antiquus, & quarto saltem sæculo, si non retroactis temporibus usurpatus. Verum non modo episcoporum, sed & aliorum sanctitate illustrium, præcipue imperatorum orthodoxorum nomina hisce tabulis inscripta fuerunt, & ex iisdem recitata. Quin & conciliorum œcumenicorum; ut fidem nobis facit Justiniani Imp. epistola ad Epiphanium * patriarcham CP. & nos etiam ad concilium Chalcedonense notavimus, ubi de codice canonum ecclesiæ universæ egimus. Plena est harum tabularum in scriptoribus ecclesiasticis, plena in conciliorum monumentis, ubique mentio. De Diptychis agunt Durantus de ritibus ecclesiæ lib. 2. c. 43. num. 8, 9. p. 717. Habertus Pontif. Græc. p. 156. Goar. ad Euchohog. p. 143. Mastrichtius Schediasm. de Susceptor. in Baptismo, & Hist. Jur. Eccles.

* Cod. de summ. Trinit. l. 7. prope fin.

(a) Imo Euchaitorum, ita enim potius quam Euchaitarum scribendum esse notat Lambecius, teste *Fabr.* ad Allatii Diss. 1. vol. 5. Bibl. Gr. subjunct. p. 72.

num. 2. p. 7. præsertim vero lexieographi ecclesiastici, Du Fresnius in glossario tum Græco eol. 314. tum Lat. col. 107. &c. Meursius & Suicerus in voce *Δίπτυχα*. (a)

ἘΓΚΑΊΝΙΑ. *Encænia*, seu ædium sacrarum dedicationes. Ad hane classem pertinere videntur hæc Euchologii officia. I *Τάξις γινομένη ἐπὶ θεμελίῳ ἐκκλησίας, ordo observari solitus in fundamento ecclesiæ ponendo.* II. *Ἀκολουθία τοῦ σαυροπηγίου, officium circa crucis defixionem* p. 609. III. *Τάξις γινομένη ἐν τοῖς ἐγκαινίοις, ordo in encæniis,* hoc est, in S. templi dedicatione servandus p. 832, 844, 845. IV. *Τάξις γινομένη ἐπὶ σαλυθείσης ἁγίας τραπέζης, ordo servandus si mota fuerit sacra mensa* p. 614. Sunt & alia officia, & orationes, quæ ad hane elassem pertinere videntur; nempe *officium in consecratione patinæ & calicis novi* p. 852. *Oratio in aperiendo, sive reconciliando templo, a Gentilibus, vel ab hæreticis profanato* p. 620. *In reconciliatione ecclesiæ in qua hominem violenter mori contigerit* p. 621. & hujusmodi alia.

ΕἹΡΜΟΛΌΓΙΟΝ, liber ecclesiasticus, quo omnes Octoëchi *Εἱρμοὶ* sive cantus initiales Christi & Deiparæ festivitatum, totiusque anni continentur. *Εἱρμὸς* appellatur, inquit Zonaras in canones Anastasimos Damasceni, *ὡς ἀκολουθίαν τινὰ καὶ τάξιν μέλους καὶ ἁρμονίας διδοὺς τοῖς μετ' αὐτοῦ τροπαρίοις, quod seriem quandam & connexionem & ordinem cantus, & consonantiæ tribuat consequentibus post se tropariis.* Hermus itaque, explicante L. Allatio Differt. 1. p. 98. est hymnus, sive troparium a quo reliquorum tropariorum quæ in ea ode canuntur, consequentia & series ducitur. Canon nempe est & regula modulationis subsequentium tropariorum. Editum est hujusmodi hermologium *Venet.* anno 1603. 8vo. Novissimum, ni fallor, prodiit ibid. anno 1643. Ad finem habetur tabula 7. conciliorum œcumenicorum, index gradunm prohibitæ affinitatis, 7. peceatorum mortalium, 7. gratiarum, 7. mysteriorum seu sacramentorum, & 4. naturalium virtutum tum animæ, tum corporis. Habetur MS. tum alibi, tum biblioth. Vindob. Cod. Theol. 285. num. 3. fol. 264. Exstare in bibliotheca Barberina *Εἱρμολόγιον* totius anni, quemadmodum in Monte Sancto cani consuevit, a Josaphato Cucuzele hieromonacho notis musicis adornatum, testis est idem Allatius, p. 99. Dicitur hic Cacuzeles, *ὁ νέος*, nempe ut a seniore distinguatur. Erat is magister Johannes Cucuzeles, qui contexuit *τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, seriem universi officii ecclesiastici,* quam antiquis notis musicis adornavit. Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 185. continetque folia 341. 4to. atque ita incipit, *Δεῦτε προσκυνήσωμεν*, &c.

ΕἸΣΟΔΙΚΌΝ. Officium est quod peragitur quando Evangelia, vel dona sacra solenni procedendi ritu, a sacerdote ad altare deferuntur. Duplex vero apud Græcos, notante Goaro ad Euchology. p. 124. est *εἴσοδος*. Prima *μικρὰ*, quæ & in euchologio Allatiano in consecratione episcopi *ἡ πρώτη εἴσοδος τῆς θείας ἱερουργίας* dicitur, libri nempe Evangeliorum, quem ante faciem elevatum defert diaconus, in sacrarium introductio. In liturgia Chrysostomiana, p. 67. hoc modo describitur; sacerdos acceptum sacrum evangelium tradit diacono, atque ita porta septentrionalis partis egressi veniunt ad consuetum locum, *καὶ ποιοῦσι τὴν μικρὰν εἴσοδον, & ingressum minorem peragunt.* Habetur ibidem *εὐχὴ τῆς εἰσόδου*, quæ *μυστικῶς* seu *secreto* recitanda est. *Εἴσοδος μεγάλη*, seu *ingressus major* est, quando sacra dona pompa magis solenni & augusto apparatu, altari inferuntur. De quo vide quæ prolixe notavit Goarus, ibid. p. 131.

ἚΝΝΑΤΑ, quæ *Novendiaria* reddi possunt: Officium, quod pro defuncto, nono post obitum die, psalmis, aliisque precibus & lectionibus peragitur; quod & tertio & quadragesimo die, factum est. Meminit auctor Constitut. Apost. lib. 8. cap. 42. col. 506. Ubi etiam *τρίτα τῶν κεκοιμημένων, καὶ τεσσαρακοστὰ* & *ἐνιαύσια* recenset. Vide quæ ex Justiniani Novella, Niceph. Gregora, aliisque notat du Fresn. col. 387.

ἘΞΆΨΑΛΜΟΣ, a numero Psalmorum quibus componitur, dictus, sex quippe Psalmos continet; nempe 3. 37. 62. 87. 102. 142. qui ut plurimum in matutinis, quandoque etiam & *ἐν τοῖς ἀποδείπνοις* canuntur. *Εἰς δὲ τὸ ἀπόδειπνον ψάλλομεν τὸ κατὰ συνήθες, ἑξάψαλμον,* (ut habetur in Menæo in *Apodeipno*) *canimus consuetum hexapsalmum.* De hexapsalmo, trisapsalmo, aliisque Psalterii partibus, in officium aliquot peculiare redactis, plura te docebit, lector, L. Allatius Differt. 1. p. 57. Confer etiam du Fresn. Gloss. Gr. col. 401.

ἘΞΟΔΙΑΣΤΙΚΌΝ, *Exequiæ.* Ad hunc titulum sequentia Euchologii officia revocanda sunt. I. *Ἀκολουθία εἰς ψυχοῤῥαγοῦντα, officium agentis animam,* p. 737. cum nempe ægroto pæne instat mortis articulus. II. *Ἀκολουθία ἐξοδιαστικὴ, officium exequiarum,* p. 525. cui subjunctæ sunt orationes plures ex aliis

(a) Item Henr. Dodwellus in Diss. Cyprianica 5. & Montefalconius in Palæographia Græca l. 1. c. 4.

MSS.

MSS. circa defunctum uſurpandæ. III. Ἀκολυθία ἐξοδιαστικὴ τῶν μοναχῶν, *officium funeris monachorum*, p. 544. IV. *In ſacerdotem vita functum*, p. 561. Quin & viri ſæculares, mulieres & pueri vita functi ſua etiam habent funeris officia.

ἙΣΠΕΡΙΝῸΣ ὝΜΝΟΣ, ſive *Hymnus veſpertinus*, ſole jam occidente, cum lumina inferrentur, in eccleſia cantari ſolitus. Incipit, φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης ἀθανάτυ πατρὸς ὀυρανίου, &c. Occurrit paſſim in codicibus MSS. librisque Græcorum ritualibus, nec ſemel typis impreſſus. Conſtit. Apoſt. lib. 8. cap 36. habetur προσφώνησις ἐπιλύχνιος; & cap. ſequenti Εὐχαριστία ἐπιλύχνιος. Verum utraque formula a noſtra diverſa. Sed lib. 7. cap. 49. occurrit προσευχὴ ἑσπερινὸς, eadem pæne & verbis & ſenſu. Antiquiſſimum certe hunc hymnum ſuo tempore fuiſſe luculenter teſtatur Baſilius, ſeque illum διὰ τὴν τῦ χρόνυ ἀρχαιότητα in teſtimonium adducere, lib. de Spir. S. cap. 29. p. 359. Non ſum neſcius Græcos pleroſque, & recentiores pæne omnes hymnum hunc Athenogeni ad martyrium jam properanti, cujus ibidem meminit Baſilius, tribuere. Quiſquis vero Baſilii locum ſerio perpenderit, facile videbit, hymnum Athenogenis a noſtro aperte diſtingui. Ac proinde quæ hac de re dicta ſunt Hiſt. Lit. vol. 1. p. 94. de vulgari ſententia intelligenda ſunt. Baſilius quippe quis fuerit τῆς ἐπιλυχνίυ εὐχαριστίας, hymni ſcilicet veſpertini auctor, ſe neſcire diſerte profitetur; de hymno vero matutino nihil habet. Interim hymnum quendam quo Spiritus S. divinitas confirmabatur, ſcripſiſſe Athenogenem loco citato expreſſe tradit. In vetuſto quodam codice MS. Ὕμνος τῦ λυχνικῦ appellatur, quia in officio Lucernarii principem locum habet. Vide quæ diximus in verbo Λυχνικόν. Addam ſolummodo quod ante me notarunt Uſſerius & Fr. Ducæus, gentiles olim talem quandam formulam uſurpaſſe. Certe teſte Varrone de Ling. Lat. lib. 5. p. 46. Græci cum lumen adſertur, religioſe ſolebant dicere, φῶς ἀγαθόν. Quid mirum igitur ſi haberent Chriſtiani quod gentilibus opponerent, ſuum nempe φῶς ἱλαρὸν, in laudem Domini noſtri, qui ἀπαύγασμα τῆς δόξης Dei patris ab apoſtolo dicitur.

ΕὙΑΓΓΈΛΙΟΝ. Codex in quo deſcripta ſunt Evangelia, non quidem continuata hiſtoriæ Evangelicæ ſerie, ſed in certa τμήματα, ſive περικοπὰς diviſa, quæ proprias lectiones conſtituant, ad uſum ſingulorum dierum & feſtivitatum, modo unius, modo alterius Evangeliſtæ, textu, quandoque etiam plurimis in locis ut opus fuerit, interpoſito, non ita tamen ut ſeriem Evangelicam prorſus interrumpant. Exceptis enim ſolennitatibus, quæ peculiare ſibi poſcunt Evangelium, in reliquis anni diebus ita diſpertiuntur, ut unius prius Evangeliſtæ textum in tmemata dividant, & diebus applicent, donec finiat; poſtmodum alterius continuent, donec omnia ad exitum perduxerint, & diebus Dominicis, a ſcriptore Evangelii nomen imponant. Dicunt enim Ἡ πρώτη κυριακὴ τῦ Ματθαίου, ἡ δευτέρα τῦ Ματθαίου, & ſic de aliis. Ubi codex Evangeliſtarum tetrabiblos ſit, τετραευαγγέλιον nuncupatur. Pluribus hæc perſequitur L. Allatius, Diſſ. 1. p. 34, &c. pluribus Meurſius in voce εὐαγγέλια, pluribus du Freſnius Gloſſ. Gr. col. 441. (*a*) qui & varia Evangelia memorat; nempe ἑωθινὰ, quæ diebus Dominicis in matutinis leguntur; ἑωθινὰ ἀναστάσιμα, numero 11. certis diebus ac hebdomadibus lecta; ὁσιακὰ, quod in feſtis ſanctorum, ſecundum menſes aliquot, legantur; denique μικρὰ εὐαγγέλια, quæ a mulieribus vice φυλακτηρίων geſtari ſolebant. Quod & ſuo jam tempore factum eſſe teſtatur ſimul & reprehendit Iſidorus Peluſiota; lib. 2. epiſt. 150. ad Epimachum, p. 178. Diaconus qui Evangelium legit in ſacra liturgia εὐαγγελιστὴς vocatur, qui antequam lectionem ſuam ad altare incipiat, ut ex liturgia Chryſoſtomiana liquet, converſus ad ſacerdotem benedictionem ejus impetrat his verbis, Εὐλόγησον δέσποτα τὸν εὐαγγελιστὴν τῦ ἁγίυ Ἀποστόλυ, καὶ εὐαγγελιστῦ τῦδε, *benedic, Domine, evangeliſtam S. Apoſtoli & Evangeliſtæ N.* Editum eſt hoc θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον (hunc enim habet titulum) primum ab Emmanuële Glyzonio *Venet.* anno, ni fallor, 1599. poſtea cura Theophylacti hieromonachi apud Johan. Pet. Pinellum, *ibid.* 1645. (*b*) Præmittitur præfatio, ſive epiſtola dedicatoria ad ſanctiſſimum, doctiſſimumque Gabriëlem Philadelphiæ metropolitam, & ad Severum Monembaſiæ epiſcopum, & D. Raphaëlis patriarchæ τοποτηρητὴν, data Julii 24. 1614. Vitæ 4. Evangeliſtarum ex Sophronio Hieronymi interprete, & Dorothei ſynopſi, deſumptæ, cuilibet Evangeliſtæ, ſuo loco præfixæ ſunt.

ΕὙΑΓΓΕΛΙΣΤΆΡΙΟΝ, libellus quaſi appendicis vice Evangelio ſubnexus. In eo continentur Evangeliſtarum continuatio, unde incipiant, & unde finiant, canones 35. in quibus ſemper invenitur Dominicarum totius anni Evangelium matutinum, & quis tonus canitur ſingulis Dominicis, aliaque

(*a*) Conf. etiam *Tentzelium* in Diſſ. de ritu lectionum ſacrarum. (*b*) Prodiit etiam Evangeliorum codex ejuſmodi *Venet.* 1624. fol. quæ editio exſtat Romæ in Bibl. Barberina, teſte *Fabr.* ad Allatii Diatrib. Bibl. Gr. vol. 5. ſubjunct. p. 23.

ad inveniendum diem S. Paschatis necessaria, Paschalium perpetuum, ab Emmanuele Glyzonio compositum. Claudunt libellum canones evangelici Eusebii Cæsariensis, cum ejusdem ad Carpianum epistola. Prodiit una cum Evangelio *Venet.* 1599. & 1645.

ΕὐΧΈΛΑΙΟΝ. Orationes in S. oleo, seu extrema unctione administranda, recitandæ. Exstat officium in Euchologio, p. 408. hoc titulo, Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐλαίου ψαλλομένη ὑπὸ ζ. ἱερέων συναχθέντων ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν οἴκῳ, *Officium S. olei decantatum a septem sacerdotibus congregatis in ecclesia, vel domi;* in ecclesia, si ægrotantis permittant vires; domi, si graviter afflictus & prostratus sit. Cur ad hoc officium celebrandum septem requirantur sacerdotes, varias rationes a numero septenario petitas reddere conatur Simeon Thessalonicensis, leves quidem illas, nec tanti ut excutiantur.

ΕὐΧΟΛΌΓΙΟΝ, sive *Rituale Græcorum*, continens ritus & ordines divinæ liturgiæ, variorum officiorum ecclesiasticorum, tum matutinorum, tum vespertinorum, formulas ordinationum, sacramentorum, baptismatis, &c. cum benedictionibus & orationibus, cuilibet personæ, statui, vel tempori, congruis, præter integras Basilii, Chrysostomi, & Præsanctificatorum liturgias. Exstat Gr. MS. biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 327. juxta Nessel. 286. num. 2. a fol. 29. usque ad fol. 308. Omnium antiquissimum videtur illud in bibliotheca Barberina asservatum, in charta pergamena, quadratis litteris, ante nongentos & plures annos, accuratissime descriptum. Editum est a Græcis *Venetiis* non semel, nempe ann. 1544. 1550. 1570. 1571. 1600. 1602. 1629. 1638. 1642. (*a*) Hujus postremæ editionis curam in se suscepit Theophylactus hieromonachus, qui illam se recognovisse, a mendis, quæ in priores irrepserant, repurgasse, nonnullisque orationibus auxisse gloriatur. Verum omnium diligentiam longe superavit Jacobus Goar. Parisinus, ordinis Prædicatorum monachus, qui conquisitis undique codicibus tum editis, tum manuscriptis, omnes hujus Euchologii formulas & διατάξεις recensuit & digessit, variantes lectiones collegit, non paucas orationes, & integra officia ex MSS. Euchologiis addidit, versionem Latinam adornavit, notis eruditis, figuris æneis, & onomastico illustravit (*b*) Prodiit insigne hoc opus Græce & Latine *Paris.* 1645. fol. Ex majori Euchologio desumptum est in usum sacerdotum, σύνταγμα τινῶν ἀναγκαίων ἀκολουθιῶν καθ' ἑκάστην ἀνηκουσῶν τῷ ἱερεῖ, *necessariorum quorundam officiorum ad sacerdotem pertinentium, & ex Euchologio desumptorum collectio.* In hac collectione continentur officium vespertinum, & τοῦ ὄρθρου, sive *laudum*, Ἀποστολοευαγγέλια, sive *Epistolæ & Evangelia* in varias commemorationes sanctorum, ordo τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, pro parva benedictione, ordo communis invocationis, in sponsalibus, ἀκολουθία τοῦ στεφανώματος, seu in coronatione sponsorum, in bigamum, preces in puerperam primo partus die, preces pro obsignando puero octavo die post partum, preces in puerperam quadragesimo die, ordo sacri baptismatis, & alia quædam quotidiani usus. Editum est hoc syntagma eleganter rubricatum, curante Emanuele Glyzonio, *Venetiis* apud Francisc. Julianum anno 1595. 4to.

ἙΩΘΙΝΌΣ, Hymnus matutinus, qui in officio matutino quotidie legi, diebus vero Dominicis & majoribus ecclesiæ festis, modulatione quadam cani solet. Incipit, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Αἰνοῦμέν σε, &c. Desinit; Ὅτι σὺ εἶ μόνος ἅγιος, σὺ εἶ μόνος κύριος, &c. In Benedictino apud Cantabrigienses codice circa annum 884. exarato, *Hymnus Angelicus* dictus est, quod initium ducat a cœlesti illa δοξολογίᾳ, quam Christo jam nato, sacer Angelorum chorus cecinerunt, Luc. 2. 13, 14. Laudes Dei inter sacrorum solennia hymnis celebrare moris erat, non apud Judæos modo & Gentiles, sed & in ecclesia Christiana, præeunte cum discipulis suis Domino nostro, Matt. 26. 30. Dominum secuti sunt apostoli; Κατὰ τὸ μεσονύκτιον orantes, hymnos canebant Deo, Act. 16. 25. Idem in ecclesia apostolica 1. Corinth. 14. 26. Colos. 3. 16. Idem & ab ævi apostolici Christianis factum. Hinc Lucianus, vel quisquis sit istius dialogi Philopatr. conditor, auctor certe coævus, Christianos introducit, ἐπὶ παννύχους ὑμνῳδίας ἀγρυπνοῦντες, *ad hymnos tota nocte decantandos vigilantes*, tom. 2. p. 1010 His hymnis Christi divinitatem præcipue celebrabant, ut Domini nostri honorem adversus gentilium blasphemias animosius vindicarent. De Christianis sui temporis Plinius ad Trajanum, lib. 10. epist. 97. *Affirmabant hanc fuisse summam vel culpæ suæ, vel erroris, quod essent soliti stato die, ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo, dicere secum invicem.* Nec aliter scriptor antiquus contra Artemonis hæresin apud Euseb. lib. 5. cap. 28. p. 126. *Psalmi & Cantica fratrum a fidelibus,* ἀπ' ἀρχῆς con-

(*a*) Imo & 1526. 1551. 1616. 1622 *4to.* Russice vertit Petrus Mogilas metropolita Kijoviensis & edidit 1646.
(*b*) Hanc editionem ex MS. Cod Cæsareo valde posse suppleri notat Lambecius l. 5. p. 287. *Euchologion* MS. Cryptæ Ferratæ laudat Rich. Simon tom. 3. Bibl. Criticæ Gallice edit. p. 226.

scripta

scripta τὸν λόγον τῶ Θεῶ τὸν Χριςὸν ὑμνῶσι Θεολογῶντες, *Christum verbum Dei concelebrant Divinitatem ei tribuendo.* Quin & de Paulo Samosateno notant patres Antiocheni Epist. Synod. ibid. lib. 7. c. 3. p. 281. ipsum Psalmos in honorem Domini Jesu Christi cani solitos abolevisse. Ex horum numero fuisse hymnum nostrum matutinum non sine ratione conjicit Usserius noster de Symb. p. 34. nec temere dubitari potest a primis fere rei Christianæ incunabulis usurpari suisse solitum. Constitut. Apost. lib. 7. cap. 48. habetur προσευχὴ ἑωθινή, quæ a formula hodierna parum differt. Usu fuisse receptissimum Athanasii tempore ipse nos docet, & sacratis virginibus quovis mane usurpandum commendat, Δόξα ἐν ὑψίςοις Θεῷ, &c. ὑμνῶμέν σε, εὐλογῶμέν σε, προσκυνῶμέν σε, ἢ τὰ ἑξῆς, de Virgin. p. 833. Immo hymni antiquitatem haud parum arguit ipse codex MS. in quo descriptus reperitur, ante annos ferme 1300. exaratus, codex nempe SS. Bibliorum Alexandrinus in regia nostra Bibliotheca asservatus, ubi vol. 3. fol. 569. post odas quæ sequuntur Psalmos, sub titulo ὕμνος ἑωθινὸς eadem manu descriptus legitur. Vide Bibl. Polyglot. tom. 6. not. ad 72. Interp. p. 140. In eodem codice subjuncta est & oda alia ἑσπερινὸς, eodem modo & manu scripta, quæ ita incipit, Καθ᾽ ἑκάςην ἡμέραν εὐλογήσω σε, &c. Huic cur *Hymni vespertini* titulum præfixerit Usserius, haud satis constat, cum ex ipso hymno luce clarius liquet matutinum fuisse. Siquis hymnum nostrum ad codices MSS. accurate & magna plane diligentia recognitum videre cupiat, adeat is Smithi nostri collectanea de Cyrillo Lucario, patriarcha CP. *Londini* 1586. p. 144. 145. *Lond.* 1707. p. 138. 139. &c. Denique notare fas fit, hunc hymnum ab ecclesia nostra Anglicana receptum, ad veteris ecclesiæ morem in communi Euchologio locum habere, & in officio S. Eucharistiæ publice recitari.

ΘΕΟΤΟΚΆΡΙΟΝ, *Theotocia*; Odæ sunt, sive cantica officiis ecclesiasticis hinc inde interspersa, quæ Græci pro suo in Deiparam affectu, in ejus honorem solent decantare. Θεοτοκάριον liber est, quo *Theotocia* continentur. Mentio fit in indice Bibliothecæ monasterii S Trinitatis insulæ Chalces apud du Fresn. alibi (quod sciam) apud scriptores Græcos raro occurrit. Interim est etiam Græcis liber ecclesiasticus, Θεοτοκάριον dictus, in laudem B. Virginis Mariæ, ab Agapio monacho Cretensi compositus, qui illum ex variis libris qui in Monte Sancto asservantur, collegisse dicitur. Exstat *Venet.* 1643. 4to.

ΘΗΣΑΥΡῸΣ, *Thesaurus.* Liber ecclesiasticus, lingua vulgari scriptus, continens homilias seu conciones in festa anni, aliaque pietatis officia. Claudit opus orationis Dominicæ explicatio. Auctorem habet Damascenum monachum, *Studitam* dictum, subdiaconum Thessalonicensem. Prodiit *Venet.* ann. 1628. 8vo. & 1642. 4to.

ΘΗΣΑΥΡῸΣ ΝΈΟΣ, *Thesaurus novus,* quo Homiliæ 19. varii, sed theologici & ecclesiastici argumenti continentur. Exstat *Venet.* 1621. novis vero curis & figuris adornatus, ann. 1646. 4to. Theophilacti hierodiaconi Tzanfurnari, ni fallor, opus est.

ΚΑΛΕΝΤΆΡΙΟΝ, *Kalendarium*; sive Ephemeris ecclesiastica in usum totius anni, juxta 12. menses, ab initio Septembris, usque ad finem Augusti, a Græcis digesta, qua festa ecclesiæ, stata jejuniorum tempora, & id genus alia, notari solebant. Confecta esse hujusmodi calendaria, liquet vel ex Biblioth. Vindob. Cod. Hist. Ecclesf. 97. num. 13. ubi habetur præpositi cujusdam monachalis epistola ad sapientem senem ascetam de quæstionibus variis monasticis, ad jejuniorum præcipue & festorum annuorum observationem pertinentibus, una cum ejusdem senis responso; cui integrum calendarium ecclesiasticum in fine insertum est.

ΚΑΝΏΝ. Varia significat hæc vox apud scriptores ecclesiasticos. Missis aliis, designat hoc loco διάταξιν seu officium ecclesiasticum, idque non uno sensu. Primo itaque ut canones synodicos taceam, κανὼν est regula monastica, severioris vitæ cultoribus præscripta; ad quam, vitam moresque suos componerent. κανὼν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, Cyrillo Scythopolitano in Vit. Johan. Solitarii, num. 3. & num. 17. τὸν κοινὸν κανόνα τῶν ἀδελφῶν, *communem fratrum regulam* vocat. Verum hæc notiora sunt, quam ut iis explicandis immoremur. II. Κανὼν est hymnus ecclesiasticus, in officio aliquo pro more & ex regula decantari solitus. Unde κανόνες notant hymnos, qui post Psalmos Davidicos, preces, aliaque troparia, antequam finiantur divina officia, recitantur. A materia de qua agunt, varia sortiuntur nomina. Alii ἀναςάσιμοι, dicuntur, qui de Christi resurrectione; ςαυρώσιμοι, qui de cruce; νεκρώσιμοι, qui de mortuis; τριαδικοὶ, qui de Trinitate; δογματικοὶ, qui de dogmatibus agunt, &c. De quibus consulendus du Fresnius suis locis. Adi sis etiam Meursii Glossarium, p. 215. & qui Meursium exscribit, Suicerum Thes. Ecclesf. in verb. κανών. In ecclesiasticis Græcorum libris nullibi non occurrunt hujusmodi canones. In iis celeberrimus est μέγας κανὼν, ab Andrea Cretensi archiepiscopo conditus, qui, collecta

uni-

univerſa veteris & novi Teſtamenti hiſtoria, canticum compoſuit, cohortans omnes, ut quæ videant in hiſtoria eſſe bona & laudabilia, pro viribus ſectentur, mala fugiant & execrentur. Integer hic canon in Græcorum Triodio, alibique reperitur. Ubi *ἡ τοῦ μεγάλου κανόνος ἀκολουθία* memoratur feria 5. magnæ hebdomadis recitanda. Et *magnus* ibi dicitur hic canon, quia cum reliqui canones triginta & paulo plura troparia habeant, hic ad 250. progrediatur. Infiniti pæne ſunt horum canonum auctores. In iis agmen ducunt Methodius Patarenſis, Coſmas, Johannes Damaſcenus, Theophanes, Joſephus, & Theodorus Studita, Photius Patriarcha, Simeon Logotheta, Johannes Euchaitenſis, &c. quorum nomina apud L. Allatium legi poſſunt, Diſſert. 1. p. 81. Et notari meretur, quod ex Typici cap. 7. obſervat, in Menæo, ubi memoria alicujus ſancti variorum poëtarum canonibus celebratur, ſi canon aderit Coſmæ, eum aliis anreponendum; ſi Johannis, nempe Damaſceni, & aliorum, eum qui Johannis eſt, anteponi; ſi Theophanis & aliorum, Theophanis anteponi; ille enim ante alios honorandus eſt. III. Κανὼν liber pœnitentialis eſt, in quo peccantium *ἐπιτίμια* conſtituta ſunt. Hinc ſacerdotes pœnitentes *κανονίζειν* dicuntur, cum peccata ipſorum ad canonum rigorem examinant, pœnamque canonibus præſcriptam, iis imponunt. Eodem etiam ſenſu Κανονικὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ inſcribitur.

ΚΛΊΜΑΞ. Denotat lectiones in eccleſia recitari ſolitas, deſumptas ex opere Johannis Scholaſtici, quod Κλίμακα, ſeu *Scalam Paradiſi* inſcripſit, ipſe inde *Climacus* dictus. Hinc in Triodio & Typico *ἀνάγνωσις εἰς τὸν Κλίμακα* frequentius occurrit. Vide quæ ſupra in Γεροντικῷ diximus, quæque infra in Πατερικῷ dicemus.

ΚΟΝΤΆΚΙΟΝ. Senſu eccleſiaſtico brevis hymnus, a voce *κοντὸς*, ſive *parvus* dictus, eo quod paucis laudes alicujus ſancti vel feſti, complectatur. Et varia ſunt *κοντάκια* pro variis ſanctorum feſtis. Ingrediuntur Pſaltæ, *καὶ πολυχρονίζουσι ψάλλοντες καὶ μετ' αὐτῷ τὸ κοντάκιον, ἡ παρθένος σήμερον ὑπερούσιον τίκτει, καὶ πάλιν τὸ, πολυχρόνιον, & multos annos cantando precantur, pſallentes poſtea* Contacium *illud*, Virgo hodie ſuperſubſtantialem parit; *iterumque canticum longævitatis repetunt*, inquit Codinus de Offic. cap. 7. num. 13. p. 56. Primum horum Contaciorum auctorem fuiſſe Romanum diaconum Emeſenum, qui circa annum 500. ſub Anaſtaſio Dicoro vixit, teſtatur Synaxarium. Unde & in rubrica Menæi Romanus *ὁ τῶν κοντακίων ποιητὴς* dicitur, qui primus ſcilicet *κοντάκια* compoſuit, idque ex inſtitutione B. Virginis (ut fabulantur Græci) in feſto nativitatis Chriſti, Romano per ſomnium apparentis, chartæque volumen illi tradentis, cum mandato ut illud deglutiret, unde expergefactus, & in ambonem conſcendens, Contacium illud (cujus ſupra ex Codino meminimus) cecinit. Inter cantores erat *ὁ ἄρχων τῶν κοντακίων*, cujus munus erat Contacia cantanda inchoare.

ΛΑΥΣΑΙΚΌΝ. Liber continens lectiones ex Palladii hiſtoria Lauſiaca de vitis patrum collectas, quæ ſtatis diebus in eccleſia prælegebantur. Liquet id ex Typico S. Sabæ, cap. 8. *Ἐν ἑκάστῃ αὐτῶν ἀναγνώσεις δ', δύο εἰς τὸν ἅγιον Ἐφραίμ, καὶ δύο εἰς τὸ Λαυσαικὸν, καὶ εἰς τὰς ὥρας τὸν κλίμακα.* Alia in eundem ſenſum habentur in Triodio, feria 2. hebd. 1. jejun. quæ apud du Freſn. col. 794. reperiri poſſunt.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΌΝ, ſive Λειτουργίαι. Liber in quo liturgiarum celebrandarum ſeries deſcribitur, & tres liturgiæ, Baſilii, Chryſoſtomi, & *τῶν προηγιασμένων*, ſive *Præſanctificatorum* continentur. Proclus archiepiſcopus CP. (ſi modo ejus ſit tractatus, de quo juſta eſt ſuſpicandi cauſa) originem liturgiarum ad ipſa Apoſtolorum tempora refert, aitque* Clementem, dictantibus apoſtolis primum edidiſſe. Quod & a Jacobo, Hieroſolymorum antiſtite factum eſt. (*a*) Verum remittente, poſt aliquot ſæcula, Chriſtianæ pietatis fervore, cum longius productæ liturgiæ tædio afficerentur Chriſtianorum animi, Baſilius magnus, ut legentium pariter ac audientium, commodo conſuleret, in minorem formam redegit. Nihilo minus cum adhuc prolixitate nimia laboraret, Chryſoſtomus reſectis plurimis, breviorem reddidit. Liturgia *προηγιασμένων* quando recitatur, corpus Chriſti non conficitur, ſed confectum antea, divinis laudibus decantatis, abſumitur. Et hujus liturgiæ auctorem faciunt Gregorium papam, *Dialogum* dictum. (*b*) De hac fuſe agit L. Allatius Diſſert. 1. p. 20. fuſius diſſertatione ſingulari de Miſſa Præſanctificatorum, quam operis ſui de eccleſiæ Orient. & Occident. conſentione calci ſubjecit. (*c*) Tres, quas recenſuimus, liturgiæ, in Græcorum Eucho-

* Fragm. περὶ παραδ. τῆς θείας λειτουργ. p. 156.

(*a*) Renaudotius Diſſ. Collectioni Liturg. Oriental. præfix. notat *Liturgias Apoſtolorum* non ita nominatas fuiſſe, quod ab iis conſcriptæ eſſent, quorum nomina præferunt, ſed quod eis in eccleſiis (Jacobi ſcil. Hieroſolymitana, Marci Alexandrina, & ſic de cæteris,) ab antiquiſſimis temporibus fuerint celebratæ, quæ Jacobum, Marcum, &c. primum habuerunt epiſcopum. (*b*) Hanc Liturgiam Germano patriarchæ CP. rectius aſcribendum cenſet Thomas Smith de Eccleſ. Gr. ſtatu hodierno *Traject. ad Rhen.* 1698. p. 88. (*c*) De hac Miſſa conſulendus etiam Beveregius ad Can. 52. Trull.

logio semper continentur. In celebrandis his tribus liturgiis, Græci hunc servant ordinem. Basilii liturgia, ut ex procemio liquet, decies per totum annum canitur; nempe vigilia nativitatis Dominicæ, festo S. Basilii, vigilia Luminum, in S. Quadragesimæ Dominicis, Dominica Palmarum excepta, sancta & magna feria 5. & magno Sabbato. Præsanctificatorum, exceptis prædictis, (a) omnes sacræ quadragesimæ dies occupat. Quod reliquum est totius anni, Chrysostomi liturgia sibi vindicat. Præter has, habent Græci & alias liturgias; nempe B. Petri, Marci, Jacobi, & Clementis, sed quas in communem ecclesiæ usum non recipiunt. Sola Jacobi liturgia in ecclesia Hierosolymitana semel in anno recitari dicitur. Prodierunt liturgiæ SS. patrum Jacobi apostoli, Basilii M. & Chrysostomi, a Morellio editæ, Gr. Lat. *Parif.* 1560. fol. Jacobi, Marci, Basilii, Chrysostomi, Præsanctificatorum, S. Petri, S. Gregorii, *Dialogi* dicti, in Fr. Ducæi Auct. Biblioth. PP. Græco-Lat. tom. 2. p. 1624. Basilii liturgia, præterquam quod in omnibus operum ejus editionibus reperitur, habetur separatim Græce *Venet.* 1601. 4to. Chrysostomi per Demetrium Ducam Græc. Lat. *Venet.* 1528. 4to. 1644. 4to. Ad calcem habetur *ἀκολυθία* die S. Styliani Paphlagonis, h. e. Novembr. 26. celebrari solita, una cum aliis officiis ecclesiasticis, quorum index præmissus est.

ΛΥΧΝΙΚΌΝ, *Lucernarium.* Eam notat officii vespertini partem, qui recitatur cum lucernæ accenduntur. Inter ἑσπερινὸν & λυχνικὸν (ut recte notat Goarus *) non modicum discrimen intercedit. Ἑσπερινὸν namque totum vespertinum officium est; τὸ λυχνικὸν prima tantum ejus pars, preces scilicet, cum tempus instat lucernæ Deo offerendæ. In Euchologio Allatiano ap. Goar. p. 641. mentio fit τῦ λυχνικῦ ὕμνου. Neque nudiustertius natus est officium hoc ecclesiasticum recitandi mos. Τὰς ἐν ταῖς λυχναψίαις εὐχὰς memorat Socrates, *) quæ in Achaia & Thessalia, ut & Hierosolymis, & a Novatianis Constantinopoli fieri solebant. Basilius de Spiritu S. ait, τὴν χάριν τῦ ἑσπερινῦ φωτὸς nequaquam cum silentio suscipi, sed mox ut apparuerit, se εὐχαριστῶν. Officium integrum Lucernarii habetur in Euchologiano, Goariano p. 35.. Non opus est ut hoc loco agam de luminaribus olim in ecclesia accendi solitis. Cumulate id præstiterunt alii, Baron. ad ann. 58. num. 70, 71, 72, 73, 74, 75. Casalius de Vet. S. Christ. Ritib. cap. 42. p. 184. Durantus de Rit. Eccles. Cath. lib. 1. cap. 8. p. 72. Ciampinus de S. Ædific. Const. M. cap 10. p. 184. qui bina candelabra marmorea in Basilica S. Constantiæ exquisite elaborata exhibet tab. 29. fig. 3. & 4. ibid. p. 130. Ad hæc lumina concinnanda sumptus faciebant, quandoque & fundos donabant veteres. In antiqua inscriptione Eugenii Notarii ap. Aringhium Rom. Subterran tom. 1. lib. 2. c. 10. p. 340. mentio fit redituum quorundam ex hortis Transtiberinis *Ad Luminaria nostra.* Verum cum *nostra* dicantur, forsan ad Luminaria, quæ in defunctorum anniversariis de more accendebantur, referenda sunt, ut non inscite conjicit P. Aringhius. Hujusmodi donationes φωταψίας vocant recentiores Græci.

* Ad Euchol. p. 33.

*L 5. c. 22. p. 287.

ΜΑΡΤΥΡΙΚΌΝ. Troparium in honorem martyrum compositum; ἄσμα τῶν μαρτύρων, ut Simeoni Thessalonicensi de Sacr. Ord. cap. 4. p. 136. dicitur. Exstant hujusmodi Troparia μαρτυρικὰ, tum alibi sæpius, tum in liturgia Præsanctificatorum in Euchologio p. 188. Quæri potest, cum tempore Quadragesimali, exceptis sabbatis & dominicis, S. martyrum commemorationes facere expresse vetat synodi Laodicenæ Canon. 51. cur singulis quadragesimæ diebus hisce tropariis πανευφήμων μαρτύρων memoria celebretur? rationem reddere conatur Goarus p. 206. quem vide.

ΜΕΤΆΝΟΙΑ, *Pœnitentia*, de qua hæc, inter alia, officia in Euchologio continentur. 1. Εὐχὴ ἐπὶ μετανοούντων, *oratio super pœnitentes*, p. 673. 2. Ἀκολυθία τῶν ἐξομολογυ-

(a) Exceptis Sabbatis, Dominicis, & festo Annunciationis, vid. Smith. de Eccl. Gr statu p. 89. & Pfaffium Diss. de Liturgiis ad calc. Institut. Hist. Eccl. p. 11. SS. Chrysostomi, Basilii, & Præsanctificatorum Liturgias cum Græcorum Euchologio, Jac. Goarus versione & notis illustravit, variasque lectiones subjunxit *Parif.* 1647. Prodierunt etiam Gr *Rom.* 1601. *Venet.* 1626. 4to S Basilii Liturgiæ codex mille annorum exstat in Bibl Barberina, teste *Montfaucon* Diar. Ital p. 210. Ex veteri Latina versione edidit Jo. Cochleus in Speculo antiquæ devotionis circa Missam, *Mogunt* 1549. Vertit etiam Gentian Hervetus *Venet.* 1548. *Antverp.* 1562. 8vo. Sed hanc *Liturgiam* in ulla Basilii editione reperiri (ut narrat Caveus) negat *Fabr.* vid. Bibl. Gr. vol 8. p 90. & not. ad Differt. Allatii de libris Eccles Græcor. Bibl. Gr. vol. 5. subjunct. p. 11. Liturgiarum SS. Basilii & Gregorii Theologi codicis Copti Arabici in Bibl regis Christianissimi meminit Montfaucon; simulque monet Copticam versionem, ab ea quæ Græce exstat, omnino esse diversam, Palæogr Græc. p 314. Hoc idem de *Liturgiis* Jacobi, Marci, & Chrysostomi Copticis Syriacisque notat Pfaffius, ubi supra p. 9. not Liturgia S. Jacobi prodiit separatim *Colon.* 1648. teste *Pfaffio* ibid. p. 4. not. Hæc Liturgia Commentario illustratur a Dionysio Barsalibi, exstat in Bibl. Vat. inter Codd. Echellens. num. 36. Totum opus in cap. 20. dividitur, quorum synopsin exhibet Assemannus Bibl. Orient. tom. 2. p 177. Liturgiam S. Marci cum Clemente Rom de ritu Missæ edidit Cardinalis Sirletus *Parif.* 1583 Hanc Liturgiam eandem esse atque eam, quæ Coptice exstat sub nomine Cyrilli (unde Liturgia quæ Cyrilli dicitur, a quibusdam Marci appellatur) notat Monfaucon loc. citat. Liturgiæ SS. Jacobi, Marci, & Petri prodiere in Bibl. PP. Pariliens. Coloniens & Lugdunens. itemque *Antverp.* 1562. Studio Claudii de Saintes, qui exhibuit etiam Latinam versionem Liturgiarum SS. Basilii & Chrysostomi. Liturgiam Petri vulgavit Jo. a Sancto Andrea *Parif.* 1595. Novissime omnes e Syriaco idiomate translatæ occurrunt apud Renaudot. in Collect. Liturg. Oriental. Conf. *Fabr.* not. ad Diss. 1. Allatii Bibl Gr. vol. 5. subjunct. p. 11.

μένων,

μένων, *officium eorum qui peccata confitentur*, p. 674. 679. 3. Εὐχὴ ἐπὶ τῶν ἐπιτιμιῶν λυομένων, *oratio pro iis qui imposita pœnitentia liberantur*, p. 666. 4. Ἀκολουθία εἰς λύσιν ἀφορισμοῦ ἱερέως, *officium ad excommunicationem sacerdotalem tollendam*, p. 667. 668. Ubi & multæ ejuſdem commatis orationes habentur, quas longum nimis eſſet recenſere.

ΜΗΝΑΙ͂ΟΝ. Immenſum eſt opus in 12. menſes, totidemque βιβλία, ſive volumina diviſum, quovis menſe ſuum ſibi μηναῖον vendicante. In quo ſancti omnes, quorum memoria eo menſe colitur, ad proprios dies revocati recenſentur, ſingulorum officium, una cum rubricis miniatis litteris expreſſis, tropariis, miſſis, canonibus, lectionibus, aliiſque recitandis ſubnectitur, vitæ & res geſtæ compendio deſcriptæ plerumque exhibentur, quandoque & imagines præfiguntur. Ubi vero Sanctus aliquis peculiare officium non habeat, is ſaltem vel proſa, vel carmine commemoratur. In ſolennioribus, majoribuſque feſtis, propria officia ſingulis quas vocant, horis deſtinantur. Ita exempli cauſa in feſto natalis Domini Decembr. 25. hora prima, tertia, ſexta, & nona ſuam habet quæque ἀκολουθίαν. Eodem modo fit in feſto Theophaniorum Januar. 6. ne de aliis dicam. Nec ſanctorum ſolum, & ſolennitatum dominicalium, ſed & aliarum quoque rerum memorabilium celebritas hiſce in libris locum obtinet. Sic Januar. 23. ſancta & œcumenica ſexta ſynodus peculiare ſibi habet officium. Et ejuſdem menſis die 26. magni illius terræ motus qui ſub extremum Theodoſii junioris imperium, per tres integros dies Conſtantinopoli duravit, memoria celebratur. Invocationem ſanctorum in eccleſia Græca hodie vigere notum eſt quam quod notiſſimum, cujus non raro hic deprehenduntur veſtigia. In Septembr. 1. in feſto Simeonis Stylitæ, octo vel novem oratiunculæ hac, ſimilive formula clauduntur, Συμεὼν ὅσιε πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν, *Sancte Simeon, intercede ut ſalventur animæ noſtræ.* Editum eſt vaſtum hoc Menæorum opus *Venetiis* apud Pinellos alioſque in fol. non uno & eodem tempore, ſed variis diverſiſque annis. Menſis September, a quo annum ſuum Græci ſolent inchoare, prodiit *Venet.* cura Nicephori Paſchalæi hieromonachi, anno 1628. Iterumque curante Theophylacto Tzanfurnaro hierodiacono anno 1648. hoc titulo, Βιβλίον τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. & ſic in reliquis. October cura Nicephori, anno 1628. Theophylacti 1648. November curante Nicephoro anno 1626. Theophylacto 1649. December anno 1602. cura Theophylacti 1628. Januarius cura Matthæi Galatiani Cyprii hieromonachi, anno 1603. Theophylacti 1629. Februarius cura Nicephori Paſchalæi anno 1626. Theophylacti 1643. Martius cura Theophanis Zenacii hieromonachi, anno 1625. Theophylacti 1642. Aprilis curante Theophylacto anno 1638. Maius cura Nicephori anno 1625. Theophylacti 1642. Junius curante Nicephoro anno 1626. Theophane Zenacio 1645. Julius cura Nicephori anno 1624. Theophylacti 1642. Auguſtus curante Nicephoro anno 1625. Theophylacto 1642.

(*a*) ΜΗΝΟΛΟ΄ΓΙΟΝ. Diverſum plane a Menæo opus, utpote in quo, ad inſtar Martyrologii Latinorum, Acta vel paſſiones Sanctorum qualibet cujuſvis menſis die ſummatim exponuntur, brevis ſaltem eorum commemoratio habetur. Variant apud Græcos ſua Menologia, pro loco & tempore aucta & immutata, neque eadem prorſus, nec diverſa tamen. Exſtat Menologium a Cardinale Sirleto Latine verſum, a Caniſio editum Antiq. Lect. tom. 5. (*b*) Aliud habetur Menæis hinc inde inſertum. Verum omnium antiquiſſimum & auguſtiſſimum eſt Menologium illud Baſilii Imp. ſtudio & juſſu deſcriptum, & ut videtur, autographum, cujus codex vetuſtiſſimus & rariſſimus, a Paulo Sfondrato Cardinali, dono datus, in Bibliothecam Vaticanam hodie translatus eſt. (*c*) De quo poſt Allatium & Ughellum, nos etiam quædam notavimus Sæc. X. ad ann. 976. Exſtat Gr. MS. ab initio Septembris, uſque ad finem Auguſti, Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 195. & cod. 247. num. 4. fol. 16. (*d*) Menologium ex Menæis erutum & in linguam Græcam vernaculam a ſe verſum edidit Maximus Margunius Cytherorum epiſcopus, *Venet.* apud Ant. Pinel. anno 1592. 4to. (*e*)

(*a*) Conf. Bollandi Prolegom. ad tom. 2. Januarii p. 54. & Zachariæ Grapii Diſſ. *Roſtochii* 1697. de Menæis & Menologiis Græcorum. (*b*) Edit. nov. tom. 3. p. 412. (*c*) Hujuſmodi Menologiom MS. in Bibl. Cæſarea, Neſſel. 1. p. 347. Conf. quod Genebrardus Lat. præfixit Commentario in Pſalmos Menologium metricum Gr. Lat. ſingulis verſibus hexametris cum alio Ruthenico iconibus expreſſo Papebrochius præmiſit tom. 1. Act. Sanctor. Maii. Idem memorat Menologium Slavo-Ruſſicum, alterumque verbo tenus translatum e variis MSS. excuſ. *Moſcuæ* 1679. vid. tom. 1. Act. Sanctor. Junii p. 135. 758. quin & Menologium quod exhibet Poſſevinus in Apparatu Sacro voce *Rutheni*. Menologium 10 aut 11. Sæc. Membran. habetur MS. Gr. in Bibl. monaſterii S. Baſilii Rom. teſte Montfaucon. Diar. Ital. p. 216. Hæc notat *Fabr.* ad Allatii Diſſ. 2. vol. 5. Bibl. Gr. ſubjunct. p. 61. Ib. p. 62. idem *Fabr.* memorat Menologium aliud excuſ. *Venet.* 1535. quod Latino Calendario permixtum cum Nicephori CPol. Chronologia edidit Ant. Contius *Pariſ.* 1573. 4to. Menologii Baſiliani 6. poſtremi menſes, Martius, Aprilis, &c. Gr. exſtant MSS. in monaſterio Cryptæ-ferratæ in Latio, ex quo Synaxaria Martii, Aprilis, & Maii ad calc. tomi primi cujuſque horum menſium Gr. dedere Henſchenius & Papebrochius teſte *Fabr.* ibid. p. 63. (*d*) Sed in his Codd. nihil de Menologio Græcorum agitur, ut monet *Oudin.* tom. 2. p. 533. quem vide. (*e*) Menologium Margunianum Lat. vetere cœpit Matth. Raderus, ut poſt Bollandum refert *Fabr.* ubi ſupra.

ΜΥ΄ΡΟΝ,

ΜΎΡΟΝ, vel *τὸ μύρον τοῦ χρίσματος*, *unguentum Chrismatis*, a solo patriarcha vel episcopo, ex materia preciosa, & sanctiori plane apparatu, feria quinta sanctæ & magnæ hebdomadis conficiendum, in multis actionibus sacris, præcipue in confirmatione baptismali usurpandum, idque ex præscripto canonis 48. concilii Laodiceni, quo jubetur, illuminatos post baptisma *χρίσματι ἐπουρανίῳ*, *supercœlesti Chrismate* esse inungendos, adeoque regni Dei participes fieri. Confirmatio quippe apud Græcos semper cum baptismo conjungitur. Unde & *σφραγὶς κυρίου*, *τέλειον φυλακτήριον*, *καὶ τελειοποιὸς σφραγὶς* veteribus dicitur, & *signaculo Domini consummari* non semel apud Cyprianum occurrit. Extat in Euchologio p. 628. *Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου μύρου*, *sancti unguenti officium*; quo scilicet ritu, & quibus precibus conficitur, & p. 637. præscribitur materia ex qua componitur, & ordo qui in faciendo & præparando hoc unguento servandus est; quin & vasculum quo continetur, *ἅγιον τοῦ μεγάλου μύρου* alibi vocatur.

ΝΙΠΤΉΡ, *Pedilavium*, feria quinta magnæ hebdomadis celebratum, ad exemplum Domini nostri, discipulorum suorum pedes manu propria lavantis, institutum. In hoc ritu peragendo patriarcha, vel pontifex, & in monasteriis abbas, Christi personam gerit, 12. monachi, aliive pauperes duodecim apostolorum vices sustinent, eorumque nomina sibimet assumere creduntur. In his semper locum habent ostiarius & oeconomus, ille primum, hic ultimum locum obtinet. Ostiarius Judam proditorem repræsentat, risu & convitiis oneratus; œconomus Petri apostoli locum tenet, ejusque reluctationem imitatur. Habetur in Euchologia p. 745. *Ἀκολουθία τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ Νιπτῆρος*, *Officium divini & sacri Lavipedii.* Et Theophili Alexandrini sermo *εἰς νιπτῆρα*, feria quinta majoris hebdomadis laudatur a du Fresnio Gloss. Gr. col. 999. Quin & solennis hic lavandi ritus regibus & principibus etiam hodie in more est. Modum, quo imperator CP. 12. pauperum pedes hac die lavare solebat, accurate describit Codinus de Offic. CP. cap. 12. p. 69. De toto hoc more lavandi pedes singularem librum edidit Gretserus, quem *ποδονιπτήρ*, seu *pedilavium* inscripsit, *Ingolst.* 1610. 4to. cui integrum ex Euchologio officium inseruit.

ΝΟΜΟΚΑΝΏΝ. Liber ecclesiasticus, quo canones & decreta conciliorum in suas classes disposita & digesta, cum legibus & novellis imperatorum constitutionibus componuntur. Primus, quod sciam, qui talem Nomocanonem nobis dedit, fuit Johannes Scholasticus, anno 564. patriarcha Constantinopolitanus factus. Cujus Nomocanonem in 50. titulos distributum, Gr. Lat. ediderunt Justellus & Voellus Biblioth. Juris Canon. tom. 2. p. 603. Post Johannem, Nomocanonem in 14. titulos dispertitum contexuit Photius, Johannis post aliquot demum sæcula, in sede Constantinopolitana successor. Hunc Balsamonis commentariis illustratum, ex codice Palatino primus edidit Christoph. Justellus tum Græce, tum Latine, *Paris.* 1615. 4to. Prodiit post annos quinque ad calcem commentariorum Balsamonis *Paris.* 1620. fol. Denique, a Justello f. & Voello recognitus, locum habuit in Biblioth. Jur. Canon. tom. 2. p. 789. Anonymi etiam cujusdam Nomocanonem, sed ex constitutionibus apostolorum & 7. conciliorum œcumenicorum decretis præcipue consarcinatum, Gr. Lat. edidit Cotelerius Monument. tom. 2. p. 68.(a) qui tamen, notante eodem Cotelerio, imperfecta, incondita, & insulsa recentioris Græciæ farrago est. Nomocanonem quandoque apud Græcos pro libro pœnitentiali usurpari, supra in voce *Κανὼν* observavimus.

ΟἾΚΟΣ. Hymni genus, in Dei, vel sancti alicujus, laudem, ita constructum, ut quasi compagem, ædificium, fabricamque virtutum ejus & gloriæ videatur componere; & ideo *κοντακίῳ* opponitur, ut eo amplius & diffusius. Hæc ex Ligaridio nos docet Goarus ad Euchologium p. 57, 541. Et *κοντακίου* & *οἴκου* meminit Euchologium in Officio laudum p. 54.

ὈΚΤΏΗΧΟΣ, seu *Octotonus*. Liber quo octo toni a Johanne Damasceno compositi præcipue continentur. De hoc opere liceat mihi Leonis Allatii verba huc transferre. "Cum Græcorum musica proprios tonos "(ipsi vocant *ἤχους sonos*) quatuor habeat, "primum, secundum, tertium, & quartum, "quatuor item obliquos, *πλάγιον τοῦ πρώτου*, "obliquum primi, obliquum secundi, obliquum tertii, gravis aliis est, & obliquum "quarti, canones omnes sive troparia & "quæcunque aliæ cantiones in hoc libro "contentæ, ita dispositæ sunt, ut quæ primo tono concinuntur, omnia simul primum sibi locum occupent, quæ secundo "secundum, quæ tertio tertium, & sic de "singulis, donec ad obliquum quarti perveniatur, qui inter tonos ultimus, ultimum "quoque sibi locum vendicat, & cantiones "eo modulatæ ac commensuratæ, ultimo

(a) *Nomocanon* Doxopatris jussu Johan Comneni Imp edit. exstat MS in Cod. XII. Sæculi Membran. in Bibl. monasterii S. Basilii Rom. ut nos docet Bern. Montfaucon. Diar. Ital. p. 216.

"quoque loco reponantur. Continet tantum troparia & canones, qui a primis vesperis Dominicæ ad finem usque missæ canuntur. Et octo Dominicis pro tonorum numero finitur. Singuli toni tres habent canones. Primum *ἀναστάσιμον*, qui in resurrectionis dominicæ, secundum *σταυροαναστάσιμον*, qui in crucis & resurrectionis, tertium in Mariæ virginis laudibus celebrandis, versantur. Et hæc in Octoechis antiquis habebantur. In recentioribus modo additur pro singulis tonis canon, qui in *μεσονυκτίῳ* vel *μεσονυκτικοῦ*, mediæ scilicet noctis officio cani suevit, & quod de Trinitate pertractat, *Triadicus* dicitur. Et canones hi dierum dominicorum numerum non excedunt, cum octo etiam illi sint. Hæc vir doctissimus Dissert. 1. p. 64. ubi pluribus hac de re agit. Confer etiam quæ notat Goarus ad Eucholog. p. 206. Exstat Octoechus Gr. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. 116. anno Christi 1391. exarato; item cod. 146. cum amplissimo commentario Johannis Zonaræ ibid. cod. 215. cum antiquis notis musicis ibid. cod. 330.(a) Primum, ni fallor, prodiit Græce *Venet.* 1523, 1584, 1602, 1610; 1624. 8vo. & alias forsan non semel.

ὈΠΙΣΘΆΜΒΩΝΟΣ ΕΎΧΗ. *Oratio*, quæ retro ambonem, in media ecclesia recitatur, cum post dimissionem, a diacono pronunciatam, sacerdos e cancellis egressus, populo facta oratione benedicit, ad exemplum scilicet Domini nostri, qui priusquam in cœlos ascenderet, discipulis suis benedixit. Habetur hæc oratio, extra tribunal alta voce a sacerdote proferenda, Liturg. S. Chrysost. p. 85.

ὌΡΘΡΟΣ. Continet laudes Græcorum matutinas, prout a *μεσονυκτικοῖς* distinguuntur, quæ profunda semper nocte decantari solent. Exstat *Ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου*, sive Officium laudum, a die lucescente auspicandum, in Euchologio p. 48.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΌΝ. Liber qui variorum auctorum orationes encomiasticas, in varias, Christi, aliorumque sanctorum solennitates complectitur. Ex quo in diebus festis sanctorum, concurrente populo ad celebrandam eorum memoriam, orationes laudativæ festo propriæ, publice leguntur. In auctoribus qui hoc opus constituunt, agmen ducunt Athanasius Alexandrinus, Cyrillus Hierosolymitanus, Basilius Magnus, Gregorius Nazianzenus & Nyssenus, Amphilochius, Epiphanius, Chrysostomus, Ephræm Syrus, Cyrillus Alexandrinus, ut alios mittam; MS. passim apud Græcos reperitur, in variis tamen ecclesiis varius; adeo ut quibusdam in locis in immensam excreverit molem, & 12. volumina complectatur, eaque satis ingentia, pro mensium numero disposita, teste L. Allatio p. 94.

ΠΑΡΆΔΕΙΣΟΣ. Liber ecclesiasticus, vitas quorundam sanctorum complexus, quas ex Simeonis Metaphrastæ scriptis excerpsit Agapius monachus Cretensis, & in linguam vulgarem seu Græco-barbaram transtulit. Continet vitas 24. sanctorum, nempe Joasaphati, Theclæ protomartyris, Gregorii Thaumaturgi, Ambrosii, &c. Prodiit hic liber *Venet.* anno 1641. 4to. Idem est liber, ni fallor, sed paulo auctior redditus, *ἐκλόγιον* dictus, continens selectas 40. sanctorum vitas, ab eodem Agapio apud montem Athum monacho, viro in scriptis tum Græcorum, tum Latinorum non inerudito, lingua vulgari ex diversis Græcorum, Latinorumque operibus editas anno 1644. 4to. Exstat Gr. MS. tum in codice regio, tum Colbertino liber 55. senum hoc titulo, *Βίβλος τῶν ἁγίων γερόντων, ἥτις λέγεται παράδεισος*. Vid. du Fresn. in Ind. Auct. MS. col. 31.

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΉ. Fere nihil aliud est quam Damasceni Octoechus, a Græcis subsequentibus temporibus admodum auctus, unde & *ὀκτώηχος νέα* vocatur, & Josephum auctorem habuisse dicitur. *Παρακλητικὸς* appellatur hic liber, partim quod sit consolatorius, cum omnia quæ in eo sunt, maxime spectare videntur, ut peccatorem consolentur, partim quod sit invocatorius, cum totus sit in Deo, sanctisque exorandis, divinoque sibi auxilio, variis supplicationibus impetrando. Non in hoc, ut in aliis libris ecclesiasticis, certa certis diebus decreta sunt officia, canones, seu troparia, quibus finitis, reponuntur, sed Paracleticus semper præ manu est, & omnibus diebus aliquid in eo invenitur, quod sive in missa, sive in vesperis, sive in matutino, sive in aliis officiis recitatur. Quando enim in aliis officiis propria desiderantur, ad hunc lector remittitur, uti Cl. Allatius nos docet p. 68. qui alibi plurima in hoc libro criminatur, nempe quod quædam de B. Virginis partu contumeliose dicantur, plurima B. Virgini contra jus & æquum tribuantur, quod affirmetur Johannem præcursorem post mortem in infernis Christum prædicasse, ac nunciasse prope jam esse salutem ac vitam; Dominum nostrum descensu suo ad inferos, omnes ab orbe condito homines a pœnis illis & potestate dæmonis liberasse, & ad vitam vendicasse, peccatorum remissionem

(a) Occurrit etiam MS. in Bibl. Regis Christianissimi. Prodiit & *Venet.* 1541. teste *Fabr.* ad Allatii Diss. ad calc. Bibl. Gr. vol. 5. p. 47.

dedisse

dedisse iis, qui crediderunt, incredulis denegasse, Deum angelos ante hunc mundum aspectabilem creasse. Singula prolixe persequitur vir eruditus Dissert. 2. p. 283. Prodiit Paracletice *Venet.* anno 1610. deinde opera Nicephori Paschalei ibid. apud Ant. Pinel. ann. 1625. & curante Theophylacto hieromonacho, ibid. 1640. hoc titulo, *Παρακλητικὴ σὺν Θεῷ ἁγίῳ, περιέχουσα τὴν πρέπουσαν αὐτῇ ἀκολουθίαν.*

ΠΑΣΧΆΛΙΟΝ. Cyclus paschalis, quo festum Paschatis, & aliæ, quæ ex eo pendebant, solennitates, designari solebant. In his enim Cyclis non modo Paschatis diem, sed & annos vel mundi, vel Diocletiani, aliaque festa præcipua & jejunia describebant. Habentur hujusmodi Paschalia in libris ecclesiasticis Græcorum, quorum ex Horologio edito *Venet.* an. 1535. specimen nobis exhibet du Fresnius, Gloss. Græc. col. 1128.

ΠΑΤΕΡΙΚΌΝ. Liber continens vitas SS. patrum, in ecclesia pro more legi solitus. *Ad mensam toto tempore* Πατερικὰ *leguntur*, inquit Typicum S. Sabæ, cap. 8. De Copronymo Cedrenus, *quotquot reperiri poterant* Πατερικὰ βιβλία, *vel reliquiæ Sanctorum, combussit.* Nihil frequentius hujusmodi Patericis in bibliothecis MSS. ubi Apophthegmata & Acta SS. patrum, ordine alphabetico secundum ipsorum nomina recensentur. Tale opus Gr. Lat. edidit P. Possinus in Thesaur. Ascet. p. 228. & Zozimæ abbatis Alloquia, ibid. p. 279. Fragmenta quædam ascetica miscellanea, *ἐκ τοῦ Πατερικοῦ*, sive *ex opere de vitis Patrum*, habentur Gr. biblioth. Vindob. Cod. Theol. 173. num. 19. fol. 316. Confer quæ in Gerontico, Climace, & Lausaico, notavimus.

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΆΡΙΟΝ. Liber, quo officium ab ipso die Paschatis, usque ad octavam Pentecostes, nempe ad Dominicam omnium Sanctorum continetur. Hunc habet titulum. *Πεντηκοστάριον, περιέχον πάσας τὰς αὐτῷ πρεπούσας καὶ ἀναγκαίας ἀκολουθίας, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ζωηφόρου μεγάλης κυριακῆς τῆς ἐγέρσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μέχρι τῆς αὐτῆς ἑορτῆς τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* Editum est præter alias vices, apud Jac. Leoncinum, *Venet.* anno 1579. (*a*) 4to. 1618. & cura Theophylacti hieromonachi, ibid. 1642. Multa in hoc libro carpit, & virgula censoria notat L. Allatius, Dissert. 2. p. 229. nempe quod plura a novissimis editoribus sint addita, præcipue ex additamentis Nicephori Callisti, & Nicolai Malacci Nauplii archipresbyteri, qui multa troparia de suo addidit, & horas in vigilia Pentecostes consarcinavit, veteraque antiquorum patrum monumenta novis suis deliramentis inspersit, quod repugnantibus synodorum decretis, pseudepigrapha & apocrypha in lectiones & divina officia sint introducta, quod affirmet humanum genus omne ab inferni cavernis ereptum, a Christo apud inferos prædicante, in coelos fuisse asportatum. Integrum hoc spatium septem hebdomadum quæ Pascha subsequuntur, & Græcis & Latinis *Pentecoste* vulgo audit. Exstat in Euchologio, p. 753. *Ἀκολουθία τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς, officium sanctæ Pentecostes*, in ipsa Dominica sanctæ Pentecostes, sub vesperam præcipue, multis precibus & genuflexionibus celebrandum.

ΠΊΝΑΞ. Canonem aliquando denotat, sive tabulas poenitentiales, in quibus peccantium qualitates, poenitentium poenæ describuntur. Et ita quidem in officio super poenitentes EuchOlog. p. 680. ὁ *ἐπιτιμῶν* sive poenitentiarius postquam minutatim de singulis peccatis interrogaverit, jubetur *πιάσειν τὸν Πίνακα*, *Indicem* (poenitentialem) *assumere*, & quale sit peccatum inquirere, & cum hoc libro conferre, ut quale sit peccatum cognoscat. De aliis hujus vocis significationibus consulantur lexicographi, Suidas, Hesychius, Suicerus, &c.

ΠΡΑΞΑΠΌΣΤΟΛΟΣ. Liber ex Actibus apostolorum & epistolis, tum Paulinis, tum canonicis, & Apocalypsi, compositus, textu in plures partes diviso, & diebus singulis & festis diebus accommodato, ita ut completo libro, ea quoque omnia terminentur. In ecclesiis Græcorum, hoc ordine, legi solet; nempe a Dominica Paschatis, usque ad Dominicam Sanctorum omnium. Pro lectione magni Vespertini, Actus apostolorum tantummodo leguntur. In reliquis Dominicis totius anni, septem catholicæ & 14. S. Pauli epistolæ & Johannis Apocalypsis. Confer L. Allat. Dissert. I. pag. 47. Exstat *πραξαπόστολος* MS. cui insertum est Menologium seu commemoratio sacrarum solennitatum & præcipuorum festorum totius anni secundum 12. menses, biblioth. Vindob. Cod. Theol. 195. & cod. 308. Editus etiam sub nomine Apostoli, *Venet.* 1633.

ΠΡΟΟΙΜΙΑΚΌΣ. Psalmus est 103. *Prooemialis* dictus, non quod toti Psalterio præfigatur, sed quod ab eo divina officia inchoëntur. Meminit ejus, officium de mysteriis Præsanctificatorum EuchOlog. p. 187.

ΠΡΟΨΆΛΜΑΤΑ. Preces quæ in ecclesia

(*a*) Prodierat antea *Venet.* 1568. ut narrat *Fabr.* ad Allatii Diss. I. Bibl. Gr. vol. 5. subjunct. p. 56.

ante Pſalmos, a pſaltis, lectoribus, ſubdiaconis, & plebe, concinnuntur. Vide quæ ex Niconis Pandecte MS. huc notavit du Freſnius Gloſſ. Græc. col. 1262.

'ΡΟΓΑ΄ΛΙΑ. Libri, ſeu Acroſtica, in quibus non tantum virorum nomina, ordine quo procedere deberent, pro cujuſque oſficii dignitate dum vocarentur, & eorum nomina a nomenclatore ederentur, ut eſt apud Luitprandum, lib. 6. cap 5. ſed quantitas etiam Rogæ ſeu donativi, quod *Preſbyterium* Anaſtaſio dicitur, deſcripta, &c. ut ſciret unuſquiſque quid accipere deberet, cum ejuſmodi Rogæ a patriarcha, vel ab imperatore, diſtribuebantur. Hæc du Freſnius Gloſſ. Græc. col. 1303. qui locum hanc in rem profert ex Balſamone de incenſo patriarchæ die catecheſeως, p. 474.

ΣΤΕΦΑ΄ΝΩΜΑ, ſive Στέφανα τῦ γάμυ. *Coronæ nuptiales.* Coronas pro nuptiis uſurpari, apud ſcriptores, tum ſacros, tum profanos, notius eſt quam ut probari debeat. De his hæc officia in Euchologio continentur. 1. *Ἀκολυθία γινομένη ἐπὶ μνήστροις ἤγυν τῦ ἀῤῥαβῶνος, ordo ſervari ſolitus in ſponſalibus celebrandis, videlicet nuptiarum ſubarrhatione*, p. 380. 2. *Ἀκολυθία τῦ στεφανώματος, officium coronationis nuptiarum*, p. 385. 3. *Εὐχὴ ἐπὶ λῦσιν στεφάνων τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, oratio cum ſolvuntur coronæ octava die*, p. 399. Græci enim, per octo dies, nuptias celebrare ſolent. Notatque Goarus cujuslibet ſacramenti, vel inſignis beneficii, acceptationem, per ſeptem alios dies, Græcos, hac etiam ætate, memoriæ commendare. 4. *Ἀκολυθία εἰς διγάμυς, officium in bigamos*, p. 403. Bigamos, etſi non penitus damnaret vetus eccleſia, acri tamen cenſura notavit, & non niſi poſt peracta jejunia & orationes, ad S. euchariſtiæ communionem admittere ſolebat. Verum mitius cum iis egit ſequioris eccleſiæ indulgentia. Ad hanc nuptiarum claſſem forte revocari poſſunt variæ orationes circa mulieres puerperas, & abortivum facientes, quæ a p. 316. uſque ad 330. reperiuntur.

ΣΤΙΧΗΡΟ΄Ν. Verſus paulo longior, ab hymnographo eccleſiaſtico conſcriptus. De quo vide Goarum ad Euchologi. p. 32. 206. Ubi inter *στίχον* & *στιχηρὸν* non modicum diſcrimen eſſe notat. *Στίχος* verſiculus eſt ex S. ſcriptura, & maxime Pſalmis Davidicis, depromptus. *Στιχηρὸν* verſum prolixiorem, ab hymnographo compoſitum, denotat. Et ſunt ut plurimum Pſalmi Davidici conglobati, prolixiori ſententia, ad longiuſculärum periodorum normam, in unum conflati. Habetur in bibliotheca Colbertina, teſte du Freſnio, col. 1451. codex MS. n. 837. in quo deſcribuntur Stiehera una cum notis muſicis, quæ canuntur ſingulis annis, in feſtis. In cujus fine *στιχηρὰ ἀνατολικὰ, προσόμια κατ' ἀλφάβητον*, &c. deſcribuntur.

ΣΤΟΙΧΕΡΑ΄ΡΙΟΝ. Liber in quo deſcribuntur Stieharia, ſeu veſtes ſtrictiores, quibus viri eccleſiaſtici, antiſtites, presbyteri, diaconi, ſubdiaconi etiam & monachi, indui ſolebant. Habetur hujuſmodi Sticherarion MS. in bibliotheca regia, cod. 2037. incipiens a menſe Septembri, a quo annus Græcorum principium ducit.

ΣΥΝΑΞΑ΄ΡΙΑ. Sunt vitæ ſanctorum in compendium redactæ, & ſuccincta expoſitio ſolennitatis de qua agitur, ex Menæis, & prolixioribus Græcorum libris eccleſiaſticis, in anguſtiores terminos contracta. Unde natum illis Synaxariorum nomen. In contexendis hujuſmodi Synaxariis principem locum habuit Nicephorus Calliſti, qui Synaxaria compoſuit in præcipuas Triodii feſtivitates, quæ illarum cauſas reddunt, unde originem habuerint, & quamnam ob cauſam hoc tempore ita ſe habeant, & a divinis patribus ſic diſpoſitæ ſint, cum nonnullis circumſtantiis particularibus. Ordiuntur a Dominica Publicani & Phariſæi, finiunt in ſolennitatem omnium Sanctorum, ut ex ipſius operis titulo liquet. Menæis, (*a*) Triodio, & Pentecoſtario, paſſim inſerta ſunt hæc Synaxaria. Quæ Triodio inſeruit Nicephorus, varias in ſe hæreſes continere, & digna animadverſione eccleſiaſtica eſſe oſtendit L. Allatius, Diſſert. 2. Quin & Gennadius de Azymo, cap. 2. tanquam ambitioſo ſtudio, & impetu pernicioſi ſchiſmatis, compoſita, damnat, nec in eccleſia CP. legi ſolere affirmat. Nihilominus hæc Nicephori Synaxaria a Matthæo Cigula Cyprio, & a Maximo, Cytherorum epiſcopo, in linguam Græcam vulgarem converſa ſunt, ſeorſim edita *Venet.* 1637, 1648. 4to. (*b*)

ΣΧΗΜΑΤΟΛΟ΄ΓΙΟΝ. Continens *τὴν πᾶσαν ἀκολυθίαν*, ſive totum ordinem ſumendi habitus monaſtici. Edidit varia quæ huc ſpectant officia, in Euchologio ſuo Cl. Goarus. Habetur 1. *Ἀκολυθία εἰς ἀρχάριον ῥασοφοροῦντα, officium in novitium habitum monaſticum ſuſcipientem*, p. 468. ubi notæ & variantia exemplaria exhibentur. 2. *Ἀκολυθία*

(*a*) In hoc diverſa *Synaxaria* a Menæis, quod omiſſis cæteris partibus Officii ad Sanctos ſpectantis, ſolas eorum Synaxes ſive feſtivitates indicent cum brevi unius cujuſque elogio notat *Fabr.* ex Actis Sanctor. tom. 1. Junii p. 16. (*b*) Sed primum *Venet.* 1607. Synaxaria plura alia vetuſtiora in Bib. MSS. axſtant, Cangio, Lambecio, aliiſque memorata, de quibus vid. *Fabr.* ad Allatii Diſſ. 1. p. 68.

τῦ

τῦ μικρῦ σχήματος ἤτοι τῦ μανδίου, officium parvi habitus, id est, mandiæ, p. 473. Et quod mulieribus simili veste consecrandis peculiare est, ibid. p. 496. 3. *Ἀκολυθία τῦ μεγάλυ ϗ ἀγγελικοῦ σχήματ@, officium magni & angelici habitus*, p. 499. cui variantes lectiones, notæque eruditæ subjiciuntur. Exstat MS. hoc σχηματολόγιον biblioth. Vindob. Cod. Theol. juxta Lambec. 327. juxta Nessel. 286. Verum inter editionem illam impressam, & codicem MS. Cæsarium, magnam esse differentiam notat Cl. Lambecius.

ΤΑΚΤΙΚΆ. Libri ceremoniales, in quibus ordo & regula divinorum officiorum continentur, & quid singulis diebus, in rebus sacris præstandum sit, præscribitur. Et a τάξει nomen habent, sicut apud Latinos, ab ordine, *Ordinarium* fit. Librum sub hoc nomine in plerisque Græcorum monasteriis innotescere, nec alium a Typico esse, notat L. Allatius, Differt. 1. p. 15.

ΤΕΤΡΑΏΔΙΟΝ. Canon quatuor odis constans, qui in sabbatis, præsertim Quadragesimæ, cani solet. In magnum sabbatum τετραώδιον composuit Cosmas, Maiumensis episcopus, Μήλοδ@ dictus, quem librum postea, imperatoris Leonis mandato, Marcus episcopus Hydruntinus perfecit & complevit, odas addendo quæ illi deerant, ut, ex Cedreno, aliisque pluribus, ostendit L. Allatius Differt. 1. p. 72, &c.

ΤΡΙΑΔΙΚΆ. Hymni sunt, sive Troparia, in honorem SS. Trinitatis, in liturgiis decantari solita. In singulis quippe odis duo postremi cujusque canonis versus cum laude SS. Trinitatis, & B. Virginis clauduntur: præsertim vero canuntur in μεσονυκτίου seu μεσονυκτικοῦ mediæ scilicet noctis, officio, τῇ κυριακῇ εἰς τὸ μεσονυκτικὸν κανὼν τριαδικὸς, ut in Octoecho legimus. Hymni hi τριαδικοὶ in Triodio, in officio vespertini Sabbati sancti, & in Horologio, integri reperiuntur. Vide L. Allat. Differt. 1. p. 65. & du Fresnium in verbo τριαδικά.

ΤΡΙΣΆΓΙΟΝ. Hymnus est notissimus, a ter repetita voce ἅγι@ sic dictus; hac nempe formula, ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς. A Græcis non modo in sacris officiis usurpatur, verum cum e lecto surgunt, vel ecclesias ingrediuntur, & præcipue in ipso mortis articulo, recitare solent. Cantari cœpit imperante Theodosio juniore; quin & Proclo episcopo Constantinopolitano δι ἀποκαλύψεως, per revelationem divinitus innotuisse diserte affirmat Jobius de Incarn. lib. 6. cap. 25. apud Phot. cod. 222. col. 609. Respicit nempe quod communiter referunt veteres, dum vigente tremendo terræ motu, imperator, Proclus, omnisque populus CP. litaniis incessanter incumberent, puerum e medio, in aërem fuisse raptum, ubi hunc hymnum ab angelis decantatum didicit, qui proinde cessante mox terræ motu, in publicum ecclesiæ, & vitæ quotidianæ usum, receptus est. Certe orientales episcopi in synodo Chalcedonensi, anno 451. illum usurparunt, ut ex fine Actionis 1. liquet, p. 309. Ei additamentum illud, ὁ σαυρωθεὶς δι ἡμᾶς, ingenti ecclesiæ scandalo & perturbatione postea adjecit Petrus Fullo Antiochenus. De origine sacri hujus hymni, & quantas exinde turbas & contentiones in ecclesia excitaverit additio Fulloniana, plena sunt historicorum ecclesiasticorum volumina. Ex veteribus rem gestam describunt Theodorus Lector, Hist. Eccl. lib. 1. p. 554. Jobius apud Phot. loc. citat. Ephraim Antiochenus, ibid. cod. 228. col. 773. Damascenus Epist. de Trisagio ad Jordanem Cœnob. Oper. p. 722. & de Fid. Orthod. lib. 3. cap. 10. p. 385. Theophanes ad ann. Theod. 30. p. 80. & ad ann. Zenonis 16. p. 115. Nicephorus Hist. Eccl. lib. 14. cap. 46. p. 544. lib. 15. cap. 28. p. 623. lib. 18. cap. 51. p. 879. Ut Cedrenum, Zonaram, &c. mittam. Ex recentioribus Forbesius Instruct. Hist. Theol. lib. 1. cap. 16. p. 29. Goarus not. ad Euch…log. p. 126. Meursius, Gloss. p. 576. Paulo fusius Suicerus & du Fresnius in hac voce. Amplissime Gretserus tractatu peculiari advers. Tho. Wegelinum, sub titulo *Fullonis redivivi*, anno 1608. 4to. Integram vero historiam, singulari dissertatione de Trisagii origine, ad examen revocat, ejusque fundamentum non uno argumento subruere conatur, vir doctissimus, P. Alixius, in hisce studiis haud leviter exercitatus, *Rothom.* 1674. 8vo. Ad controversiam Catholicos inter & Eutychianos de hac re rectius intelligendam lectori non inutile erit percurrere illustriss. Norisii historicam dissertationem nuper editam de uno ex Trinitate carne passo.

ΤΡΊΤΑ. Officium ecclesiasticum pro defuncto, tertio ab ejus obitu die celebratum. Hujus, ex constitutionibus apostolicis meminimus in verbo ἔννατα. Vide quæ de Τρίτοις, Ἐννάτοις, ϗ τεσσαρακοσοῖς, ex Philippi Solitarii Dioptra & aliunde notavit Cotelerius not. ad PP. Apost. p. 324. 325. & varios quos ibi laudat auctores. Nec pauca hac de re congessit Cl. du Fresnius, in voce Τρίτα.

(a) ΤΡΙΏΔΙΟΝ, *Triodium*. Liber ecclesiasticus, in quo officium a Septuagesima,

(a) Conf. Baronium ad an. 842.

quam vocant Dominicam Publicani & Pharisæi, usque ad sabbatum sanctum, hoc est a Dominica Septuagesimæ, pæne usque ad diem Paschatis recitari solitum, continetur, *Triodium* dictus, quod cum canones & hymni, qui in reliquis divinis officiis usurpantur, novem habeant odas, in hoc libro tribus tantum constat, immo neque semper tres habet, cum integros etiam canones proponat, sed ἀπὸ τῦ πλωιάζοντ☉ nomen sumpsisse existimat Nicephorus, vel propter magnæ hebdomadis canones sic dictos. Primus hanc officii formam in figuram, ut videtur, sanctæ & vivificæ Trinitatis, Cosmas Melodus excogitasse dicitur, qui pro magna sanctaque hebdomade, cantus, ad cujuslibet fere diei appellationem, per Acrostichides concinnavit. Ad cujus exemplum, Theodorus, & Josephus Studitæ in reliquis sanctæ Quadragesimæ hebdomadibus, in monasterii sui usum composuerunt. Postea multa addiderunt, Nicephorus Callisti, & Philotheus patriarcha CP. Latinorum quidem hostes acerrimi; & hinc illæ lacrymæ. De ipsis enim conqueritur Allatius Dissert. 2. p. 114. quod sequiores affectibus propriis distracti, sæpe etiam odio in Romanam ecclesiam, multa quæ a veritate aberrant, intruserunt. Nam antiqua fere omnia, inquit, plana sunt; nihil in se continent quod pias aures offendat; recentia multis scatent erroribus, & subdole sæpius in Romanam ecclesiam garriunt, multas etiam hæreseων labes lectionibus inspergunt. Errores quos in hoc opere damnat, quosque late persequitur, ad sequentia capita revocari possunt; pœnarum inferni finem aliquando esse futurum, justorum animas in locis quibusdam determinatis detineri, ibique diem judicii expectare, impiorum vero carcere tenebroso mancipatas, immisericordes dæmones custodes experiri, & futurorum adhuc tormentorum expectatione torqueri; damnatorum pœnas non esse corporeas, sed in tenebris, elongatione a Deo, & conscientiæ stimulis consistere; secundum Domini adventum post exacta septem annorum millia futurum; Spiritum sanctum ex solo Patre procedere; Christum non in azymo sed fermentato, corpus suum apostolis tradidisse. Singula accurate excutit vir doctissimus, sed nimius est, ad nauseam usque in recensendis, quos vocat, erroribus, quibus novissimi hujus Triodii consarcinatores, adversus ecclesiæ Romanæ honorem & auctoritatem insurgere videntur; nempe quod Johannem Italum, Barlaamum & Acindynum, qui Latinorum partes adversus Græcos strenue fovebant, multiplici anathemate feriunt, quod Photium patriarcham, sanctissimum & orthodoxum vocant, omniaque scripta vel dicta contra ipsum damnant; quod Constantinum Monomachum, Alexium Comnenum; utrumque Andronicum Impp. qui Græcorum causam contra Latinos summo studio prosequebantur, egregiis ornent encomiis, quod Sisinnium, Michaëlem Cerularium, Michaëlem Anchiali, Germanum, Josephum, Athanasium, aliosque patriarchas CP. Latinorum hostes acerrimos laudent, sanctos & orthodoxos enunciant, præcipue quod Gregorium Palamam, quo nemo fortius, nemo acrius Græcorum adversus Latinos causam egit, summis laudibus & acclamationibus prosequantur. Hæc, aliaque ejusdem commatis Leonem male habuere, neque ea patiente stomacho concoquere potuit. Exstat Triodium *Venetiis* editum anno 1620. & Theophylacti hieromonachi cura recognitum *ibid.* apud Pinell. 1644. hunc habens titulum, *Τριώδιον ψυχωφελέστατον περιέχον τὴν πρέπουσαν ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἅπασαν ἀκολουθίαν.* Triodii synopsin, versibus iambicis contextam, scripsit idem Nicephorus, quæ sub finem carminum *Basil.* 1536. editorum, habetur. (*a*)

ΤΡΟΠΆΡΙΟΝ. In scriptis Græcorum ecclesiasticis notat hymnorum quoddam genus, qui in illorum officiis ubique reperiuntur. Canones enim, odæ, & troparia utramque fere faciunt paginam. Canones in odas dividuntur; odæ in troparia, ex quibus componuntur. Singula namque troparia continent, aut plura, aut potiora, cum eorum numerus determinatus non sit. Tropariorum scriptores varios recenset du Fresnius Gloss. Græc. in voce *τροπάριον.* Exstat MS. (Græce, opinor,) bibliothecæ Bodleianæ cod. 2558. troparion, codex elegantissime scriptus, qui continet tropos, sive hymnos sacros, viz. Alleluia, tractus, modulamina, prosas, per anni circulum, in festos & dies dominicos; omnia notis musicis antiquis superscripta.

(*b*) ΤΥΠΙΚΌΝ. Ordo recitandi divini officii, liber haud parvæ molis, in quo, ut Leonis Allatii verbis utar, Dissert. 1. p. 4. a primo die anni, singulis diebus, quid inter missarum solennia, quid ad vesperas, quid ad horas, quid ad matutinum, quid denique ad reliqua divina officia, sive dies illi feriales sint sive festi, recitandum, quid psallendum aut legendum sit, quibus diebus jejunandum, quibus & quomodo solvendum jejunium, verbis clarissimis & facillima methodo, præscribitur,

(*a*) Hanc Synopsin exhibuit *Fabr.* ad Diss. Allatii de libris Græcorum Ecclesiasticis ad calc. Bibl. Gr. vol. 5. p. 51. (*b*) Conf. Nic Rayæum Diss. præliminar. ad tom. 2. Act. Sanctor. Junii p. 75.

bitur,

bitur, variisque est distinctum, pro materiæ varietate, capitibus. Variant apud Græcos typica, cum quælibet, saltem ex majoribus ecclesiis, suum habeat. Quæ in singularem monasteriorum usum condita sunt, κτητορικὰ proprio nomine, appellantur. Prodiit Typicum (*a*) *Venet.* annis 1603, 1615, 1643. hoc titulo. *Τυπικὸν σὺν Θεῷ ἁγίῳ περιέχον πᾶσαν τὴν Διάταξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τοῦ χρόνου ὅλου, Typicum, favente Deo, continens integrum officii ecclesiastici ordinem per totum annum.* Quo in opere sequentia continentur. 1. Typicum τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας S. Lauræ in Hierosolymis. Quod & in aliis monasteriis Hierosolymitanis, aliisque ecclesiis, obtinet ex præscripto S. Sabæ, capita 59. complexum. De hoc typico diximus in vita S. Sabæ Sæc. 5. 2. Μηνολόγιον, juxta 12. menses, continens ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμῳδίας τε καὶ συνάξεως per totum annum, incipiendo ut solent Græci, a mense Septembri, usque ad finem Augusti, præmisso capitum indice. 3. (*b*) Marci hieromonachi, qui se ἁμαρτωλὸν vocat, Σύνταγμα εἰς τὰ ἀπορούμενα τοῦ τυπικοῦ sive *de dubiis quæ ex typico oriuntur*, capitibus 100. absolutum. 4. Nicolai patriarchæ CP. ad Anastasium, montis Sinæ abbatem, de jejuniis Græcorum carmina politica 224. 5. Anastasii Cæsareæ Palæstinæ episcopi tractatus περὶ τοῦ Ἀρτζιβουρίου, de feriis monachorum, de continentia & ingluvie, &c. (*c*) 6. *Vitæ quatuor Evangelistarum*, ex Dorothei synopsi desumptæ. 7. *Regulæ variæ* περὶ τοῦ πῶς δεῖ πιστεύειν, περὶ τοῦ πῶς δεῖ κινεῖν τὸν Θεὸν, &c. 8. Κεφάλαια παραινετικὰ, seu *capita adhortativa ad virtutem*, per modum gnomologiæ disposita. 9. Πασχάλιον τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, *Paschalium octavi sæculi*, sive calendarium continens annos ab orbe condito, & ab incarnatione Christi; indictionem etiam, cyclum, tum solarem, tum lunarem, & τὸ θεμέλιον τῆς Σελήνης. Hoc θεμέλιον *Epactæ* Latinorum respondet, & ephemeridem annorum ab anno 1643. usque ad annum 1676. complectitur. Sunt etiam, notante eodem, quem supra notavimus, Allatio, quæ strictiori sensu apud Græcos typica vocantur; nempe versuum quorundam ex Psalmis, hinc inde congestorum, & ad solemnitatis, quæ agitur, arcana exponenda aptiorum, eclogæ. Et horum duo sunt genera; alterum quod in matutinis precibus, dum vigilias, quod eam noctem insomnes traducant, peragunt, recitari aut cani solet, in festis scilicet Christo & B. Virgini dicatis, quæ sola vigilias habent. Alterum Typicorum genus est; quæ inter missarum solennia, diebus etsi non omnibus, canuntur, & sunt πρῶτα καὶ δεύτερα, *prima & secunda*; nec alia sunt, quam Psalmus 102. qui πρῶτα, & 145. qui δεύτερα, dicuntur, uti notat etiam Cl. Goarus, p. 124.

ὙΜΝΟΛΟΓΙΟΝ. Liber ecclesiasticus continens hymnos in omnia festa totius anni cum antiquis notis musicis, Menæi & Menologii instar in 12. menses digestos, ab initio Septembris usque ad finem Augusti. Inserta sunt troparia Sophronii archiepiscopi Herosolymitani, in vigilia natalis Christi, cantari solita. Exstat Gr. MS. Biblioth. Vindob. Cod. Theol. ex dispositione Nesseliana 136. num. 1. a fol. 1. ad fol. 172. habetur etiam ibid. cod. 181. anno Christi 1221. exarato, num. 1. a fol. 1. usque ad fol. 184. Pars etiam hujus hymnologii media, a vigilia nativitatis Christi, usque ad diem 21. Maii, ibid. cod. 204. Varii hymni ecclesiastici a scriptoribus Græcis memorantur; quales sunt, hymnus *Angelicus*, *Seraphicus*, *Cherubicus*, ἐπινίκιος; quibus titulis Trisagium ornatur; hymnus μυστικὸς, τριαδικὸς, &c. de quibus non opus est ut hic sigillatim agamus.

ΦΩΤΑΓΩΓΆΡΙΑ, seu φωταγωγικά. Preces sunt vespertinæ, seu quæ in vespertinis officiis canuntur, cujusmodi plures haberi in Horologio, Triodio, Paracletice, aliisque Græcorum libris ecclesiasticis, observat sæpe laudatus du Fresnius Gloss. Gr. col. 1721.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΊ. Χαιρετισμὸς denotat festum annunciationis Deiparæ, quando Angelus a Deo missus eam convenit & salutavit. Χαιρετισμοὶ, hymni sunt in laudem Deiparæ compositi, quorum odæ singulæ incipiunt a voce Χαῖρε, quales habentur MSS. in Cod. regio 2216. indicante du Fresnio, col. 1724.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΊΑ. Ordinatio ad munus aliquod ecclesiasticum, episcopo manus imponente, variisque ritibus & orationibus celebrata. Plura sunt in Euchologio quæ huc spectant officia, & a minoribus ordinibus auspicabimur, id solum præmonentes, ostiarium, exorcistam, & acolythum, apud Græcos hodie pro sacris ordinibus non agnosci. 1. *Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἀναγνώστου καὶ ψάλτου, ordo fieri solitus in ordinatione Lectoris & Cantoris*, p. 233. & apud Habertum

(*a*) A Josaphato Hieromonacho circa 1584. emendatum, ut notat *Fabr.* ad Allatii Dissert. p. 2. ad calc. Bibl. Gr. vol. 5. (*b*) *Oudin*, tom. 2. p. 584. narrat Marcum Hieromonachum non tantum scripsisse *Comment. in Typicum S. Sabæ* dictum, sed hoc *Typicon* etiam composuisse, quod S. Sabæ falso nomine inscripsit ut auctoritatem ipsi majorem ap. Lauræ Monachos procuraret. (*c*) Ex Jo. Joach. Schrœderi Thesauro linguæ Armenæ p. 335. *Arradjchavuer* Armena lingua sonare primum, illoque vocabulo intelligi primos quinque dies magni jejunii a Dominica Septuagesimæ usque ad Pascha, notat *Fabr.* ad Allatii Diss. 1. p. 3. subjunct. Bibl. Gr. vol. 5.

Pon-

Pontif. Græc. p. 305. qui & ampliorem formulam exhibet juxta liturgiam patriarchalem, ibid. p. 37. 2. Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ Δεπυτάτου κ̣ Κηροφόρου, *oratio in Deputati & Ceroferarii ordinatione*, p. 237. Quis fuit deputatus, quidve ejus officium, non satis liquet. Eundem esse cum ceroferario, & Latinorum acolytho, volunt plurimi, & non inter officia, sed inter ministeria deputabatur. Ejus erat, pallio indutum præire cum lampadibus sanctum evangelium, quando in ambonem, lectionis causa, adserebatur, & sacra dona cum ad sanctum altare deferuntur, & cum ad mensam propositionis referuntur, uti nos docet Johannes Citrensis in Respons. ad Nicolaum Cabasilam, Jur. Gr. Rom. lib, 5. p 328. Sed & præter cereos, ferulam etiam manu gestasse dicitur. Unde in descriptione coronationis imperatoriæ ferula in sinistram ejus tradi solebat, ὥστε τάξιν ἐκκλησιαστικὴν τὴν τοῦ Δεπουτάτου λεγομένην, *ut ordinem seu locum in ecclesia teneat illius qui Deputatus dicitur*, ut in Andronici junioris coronatione rem describit Cantacuzenus, Hist. lib. 1. p. 122. Et eadem plane habet Codinus de Offic. cap. 17. num. 35,36. p. 95. Quidquid sit, munus illud in ecclesia Græca, suo pæne tempore desiisse, & ante paucos annos in ecclesia solummodo Thessalonicensi viguisse, nos docet Simeon Thessalonicensis, de S. Ordin. cap. 1. p. 106. 3. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ὑποδιακόνου, *ordo observandus in ordinatione Subdiaconi*, p. 244. & apud Habert. p. 306. & ex liturgia patriarchali, ibid. p. 45. 4. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Διακόνου, *ordo qui observari solet in ordinatione Diaconi*, p. 249. Cui subjuncta est, p. 262, forma in *Diaconissæ* ordinatione observanda. Idem officium exhibet Habertus, p. 308. Ordinem in institutione diaconi observandum reperies Euchol. p. 284. 5. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Πρεσβυτέρου, *ordo observandus in ordinatione Presbyteri*, p. 292. & apud Habert. p. 312. & juxta Liturgiam patriarchalem, ibid. p. 106. Τάξις ἀκολουθίας, qua archipresbyter constituitur, habetur ex Allatiano exemplari, Euchol. p. 287. 6. Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου, *ordo qui in Episcopi ordinatione servari debet*, p. 302. Amplior ex Euchologio Allatiano, ibid. p. 305. Habetur & apud Habertum, p. 316. prolixiori vero formula ex Liturgia patriarchali, ibid. p. 66. Singula hæc officia ad codices MSS. recognita, variantibus lectionibus & additamentis aucta, notis eruditis illustrarunt Jac. Goarus in Euchologio, & Isaac. Habertus in Pontificali suo, viri de ecclesia Græca egregie meriti. Formulas etiam conferendi sacros ordines apud Græcos, nempe lectoris, subdiaconi, diaconi, presbyteri, & episcopi, Gr. & Lat. exhibet & illustrat P. Arcudius de Concord. Sacram. lib. 6. cap. 2. p. 480. Cumulate vero præ aliis, id præstitit Johan. Morinus commentario de sacris ecclesiæ Ordinationibus. Ubi part. 2. omnes pæne ordinationum apud Græcos formulas, quæ variis sæculis in usu fuerunt, Græce & Latine exhibet, & annotationibus illustrat. In his eminet antiquissimum exemplar ex codice MS. 800. ad minimum annorum, litteris majoribus & uncialibus scripto, desumptum, part. 3. de singulis, prolixis quidem, sed & doctissimis dissertationibus agit.

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ, *Psalterium* Liber continens omnes Psalmos Davidicos eo ordine quo in sacris Bibliis habentur, sed in certas classes, plures vel pauciores Psalmos, pro eorum longitudine, continentes, distinctos. Has sectiones Græci καθίσματα, sive *sessiones*, vocant, quod olim Psalmi uno contextu non legebantur, sed interjectis lectionibus, ne humines laboris pertæsi, neglectis officiis, ad aliud animum adverterent. Καθίσματα singula in tres partes dividuntur, quæ solenni illa δοξολογίᾳ, *Gloria Patri, & Filio*, &c. terminari solent. De his Cathismatibus fuse differit L. Allatius, Dissert. 1. p. 55. qui p. 60. describit modum quo Psalterium per totum annum in Græcorum ecclesia recitatur. Est penes me Psalterium *Venetiis* editum, apud Ant. Pinell. an. 1627. 8vo. in 20. καθίσματα divisum. 1. Κάθισμα continet a Psalmo 1. ad 8. inclusive. 2. a 9. ad 16. 3. a 17. ad 23. 4. a 24. ad 31. 5. a 32. ad 36. 6. a 37. ad 45. 7. a 46. ad 54. 8. a 55. ad 63. 9. a 64 ad 69. 10. a 70. ad 76. 11. a 77. ad 84. 12. ab 85. ad 90. 13. a 91. ad 100. 14. a 101. ad 104. 15. a 105. ad 108. 16. a 109. ad 117. 17. 118vum. 18. a 119. ad 131. 19. a 132. ad 142. 20. a 143. ad 150. (a) Sequuntur ψαλμὸς ἰδιόγραφος de victoria quam David ex Goliath reportavit, qui Psalterio non continetur; Cantica sacra ex V. & N. Testamento desumpta, nempe Mosis 2. Exod. 15. Deut. 32. Hannæ matris Samuelis, cap. 2. Abaccuc prophetæ, cap. 3. Isaiæ, cap. 25. Jonæ prophetæ, cap. 2. Trium puerorum, Dan. 3. B. Virginis & Zachariæ, Luc. 1. Ezechiæ regis, Isaiæ 38. Manassis regis Judæ; Simeonis senis, Luc. 2. Calci subnectitur ordo, ὅπως ὀφείλει στιχολογεῖσθαι τὸ ψαλτήριον ἐν ὅλῳ τῷ ἐνιαυτῷ. Prodiit etiam Psalterium, ut infinitas alias editiones taceam, *Venet.* 1643. cui præmittitur Psalterii per totum annum in ecclesia Græca recitandi

(a) Hæc etiam notari in antiquissimis Psalterii Græci editionibus, ut Mediolanensi an. 1481. monet *Fabr.* ad Allatii Diss. Bibl. Gr. vol. 5. subjunct. p. 40.

modus

modus. Subjicitur duplex Lexicon; grammaticum, quo præcipua quæ in Pſalmis occurrunt, vocabula, una cum eorum etymologiis, explicantur; hiſtoricum alterum, quo perſonæ & nomina propria, quorum in Pſalmis & Canticis ſacris fit mentio, illuſtrantur.

ὩΡΟΛΟΓΙΟΝ. Liber quo horæ diuturnæ & officia continentur. Præter horas & meſoria, quæ ſingulis officiis neceſſario dicuntur, Troparia, Pſalmos, preces varias, habetur in hoc opere, inquit Allatius, p. 90. Canon compunctivus, Canones paracletici in B. Virginem & Angelum cuſtodem, & deprecatorius in omnes Angelos & Sanctos, officium ſatis amplum ſanctiſſimæ communionis, & minutiora alia. Subjiciuntur, Cyrilli Alexandrini oratio *de exitu Animæ, deque ſecundo Adventu*; Chriſtoph. Patricii Mitylenæi *Troparia*, *προσόμοια* dicta, totum *Menelogium*, quoad majora anni feſta, ab initio Septembris, complectentia; *Paſchalion* annorum 50. continens indictiones, cyclum ſolarem & lunarem, *θεμέλιον* lunæ & paſchata ab anno 1642. uſque ad annum 1692. Jonæ Gialeni *Selenodromium* perpetuum; Niceph. Paſchalei *de jejuniis Græcorum* tractatulus, lingua vulgari conſcriptus. Prodiit hoc Horologium *Venet.* ann. 1535. 1601. 1602. 1623. 1632. 1646. 1652. (a)

ὩΡΟΛΟΓΙΌΠΟΥΛΟΝ, ſeu *parvum Horologium*, ex majori excerptum, & uſui ordinario magis accommodatum. De quo hæc idem Allatius, Diſſert. I. p. 104. Continet gratiarum actionem poſtquam chriſtianus e ſomno ſurrexerit; officium media nocte & veſpere, ſingulis diebus dici ſolitum; novem cantica, primam, tertiam, ſextam & nonam horas; parvum *ἀπόδειπνον* ex Apoſtolaria, & *ἀπολυτίκια* totius hebdomadis; preces in menſa; preces breviſſimas, dicendas ſingulis diei horis; Menologium breviſſimum; Paſchalium annorum 10. Editus eſt hic libellus, ut alias ſæpe, *Venet.* anno 1642. in forma quam vocant 32.

(a) Item 1568. Etiam *Rom.* 1677. excuſum eſt *Horologium* ſecundum vetuſtum ordinem & typicum monaſterii Cryptæ Ferratæ adjuncto *Menologio*, ut refert *Fabr.* ad Allat. Diſſ. p. 67.

DISSERTATIO TERTIA.

De Eusebii Cæsariensis Arianismo adversus

JOHANNEM CLERICUM.

Londin. 1696. 8.

PRodiit haud ita pridem apud nos liber, e sermone Gallico, ut dicitur, in Anglicum traductus, complectens vitas quatuor sanctorum patrum, nempe *Clementis Alexandrini*, *Eusebii Cæsariensis*, *Gregorii Nazianzeni*, & *A. Prudentii*. Auctorem præfert Johannem Clericum Amstelodamensem, scriptis editis sacris notum. Utrum cum nostri temporis Arianis, vel potius Photianis facit, mihi est inexploratum. Id modo certum, librum de quo agimus, eorum cura versum fuisse, & in lucem emissum, quin & in hanc, quam habemus, formam redactum. Nullum enim tale opus distinctum usquam edidit D. Clericus; sed hæ vitæ ex Bibliotheca ejus Universali, præsertim ex tomo 10. & 18. desumptæ sunt, & in libri formam ab editore dispositæ & ordinatæ. Nos in præsenti dissertatione editionem Londinensem ut plurimum sequimur. Hunc librum pro merito excutere, mihi non vacat. Post primarium operis institutum, id sibi pæne unice proposuisse videtur auctor, ut sanctos patres inter se committeret, (*a*) quasi nec sibimet ipsis, nec inter se invicem convenientes; ut eos tanquam obscuros, (*b*) perplexos, confusos repræsentaret, nec eorum quæ tractant satis peritos; qui terminis utuntur æquivocis, & præclare se munere suo functos arbitrantur, cum de mysteriis incomprehensibilibus modo quodam haud intelligibili disputarint. Dallæi librum de usu Patrum magnis effert laudibus, (quicquid, inquit, (*c*) aliter sentiant antiquitatis panegyristæ) nec mirum; cum auctori, viro cætera doctissimo, visum fuerit, omnem quæ patribus debetur, reverentiam excutere, deque eorum scriptis sinistre, & duriori censura judicare. In episcopos, omnemque ordinem clericalem acrius animadvertit (*d*) quos veluti præjudiciis, in conventibus suis synodalibus mire occœcatos traducit, hacque præ laicis prærogativa gaudentes, quod simul & partes esse possint & judices; quod (*e*) maximis etiam principibus imponere, iisque tanquam instrumentis abuti solent. Ecclesiasticorum (*f*) vitia, avaritiam, ambitionem, dominandi libidinem, sacerdotii & episcopatuum aucupationem, superbiam, iracundiam, lites & jurgia pro

(*a*) Vid. Vit. *Euseb.* p. 90, 91.
(*b*) Vid. in *Clem. Alex.* p. 46 in *Eus.* 92, 95, 138, 165.
(*c*) In *Clem. Alex* p. 42.
(*d*) Vid. in *Eus* p. 136, 144. in *Naz.* 273.
(*e*) *Mais la verite est que l'Empereur faisoit alors peu de chose de son pur mouvement, & qu'il n'etoit que l'organe de quelques Ecclesiastiques ce que n'est que trop souvent arrivé, même aux plus grands princes.* in *Eus.* p. 460.
(*f*) In Gr.

nugis, nulliusque momenti rebus, idque sub specioso fidei defendendæ prætextu, ex Basilio & Nazianzeno luculenter exponit. Et ne quo hæc tendant nesciremus, subdit; (*a*) nisi constaret nobis, de quibus hæc dicta sunt, existimaret quis non aliud hic præter hodiernorum theologorum imaginem nobis exhiberi. Et sane quam benevolum in theologos Christianos gerat animum, in libro suo de Incredulitate nuper apud nos edito testatus est.

Verum hæc, & siqua istiusmodi, non sunt hujus loci. Ad alia me vocat auctor, virgulam censoriam satis pro magisterio in me exercere dignatus, non alia licet ratione a me lacessitus, quam quod Eusebium a directo Arianismi crimine vindicare olim conatus sum. Locum integrum, prout possum, a me Latine redditum, subjungam. (*b*) *Erat semper* [Eusebius] *a partibus Arianorum, eumque tanquam eadem cum iis sentientem accusarunt Athanasius & Hieronymus. In summa, vix credi potest, ipsum, si modo fuisset orthodoxus, Arianismo tantopere favere, & depositioni S. Athanasii consentire voluisse. Nihilominus Socrates, citatis quibusdam locis, in quibus cum orthodoxis loquitur, illum absolvere aggressus est; idemque fecerunt recentiorum plures, & in his* D. Cave *in vita Eusebii, quam & Latine & Anglice scripsit. Posterior hic putasse videtur se ad id faciendum* ex christiana charitate (*c*) *obligari. Existimant vero alii, Christianam charitatem, hoc est, amorem quem erga omnes Christianos gerere debemus, historicos quosvis obligare ad talium veritatum mentionem faciendam, quæ nullam conditioni mortuorum alterationem inferunt, quæque viventibus usui esse possint, ut inde de rebus rite judicare discant. Prætensa ista charitas, quæ ad illos solummodo patres se extendit, qui orthodoxi habentur, in causa fuit, quod non nisi panegyricos (d) sermones de veteribus quodammodo habeamus, in quibus defectus eorum semper celantur, cum nullo virtutum involucro tegi queant.*

Hæc D. Clericus; tecte innuens, me vitas sanctorum patrum, Eusebii saltem, ad hunc modum conscripsisse. At priusquam hæc in vulgus projiceret, nisi calumniator haberi velit

Naz. p. 217, 218, 246, 272, 273.
(*a*) P. 218. vid. p. 280.
(*b*) In vit. *Euseb* p. 153. Bibl. Univ. & Histor. de l'an. 1688. tom. 10. p. 474.
(*c*) Verba mea sunt; *Adeo ab omni plane christiana charitate abhorrent, qui eum vafre & dolose subscripsisse volunt.* Hist. Lit. p. 130. edit. prior. Ed. nov. vol. 1. p. 177.
(*d*) Conf. Præf. ad vit. *Cl. Alex.* p. 2. 3. edit. Gall. tom 10. p. 177. & edit. Angl. præf. libro præfi.

velit, quas veritates ſilentio ſuppreſſerim, quibus nævis fictos fucatoſque colores obduxerim, quorumnam vitas panegyrice potius quam hiſtorice deſcripſerim, liquido oſtendere debuiſſet. *Si enim accuſaſſe ſufficiat, quis erit innocens?* Rem igitur ab ovo repetam, & apud æquum lectorem cauſam dicam.

(a) In vit. *Euſeb.*

(b) Vit. PP. Primit. tom. 2. in vit. *Euſeb.* n 22. p. 29, 30, &c.

In Hiſt. Liter. (*a*) & præſertim in vita Euſebii, ante plurimos jam annos a me patrio ſermone edita, (*b*) non pauca ex Euſebii ſcriptis teſtimonia adduxi, quæ ipſum, ſaltem apud æquos rerum æſtimatores, ab Arianiſmo liberarent. Quid ad hæc cenſor noſter? Negatne loca a me allata Euſebii eſſe? an affirmat in alium ſenſum a me detorta? vel cum Arianis dogmatibus conciliari poſſe? Nequaquam plane. Intra generalem accuſationem ſe continet, ubi dolus latere ſolet. Quicquid ſit: bilem ei moviſſe videtur; num quod tantum virum Arianis eripi moleſte ferret, an alia ex cauſa, ipſe viderit. Immerito utcunque, & injuria quidem. Non mihi in animo erat, neque jam eſt, Euſebium ab omni labe purgare, e contra plus ſimplici vice teſtatus ſum, multa ſcriptis ejus ineſſe incautius, durius, periculoſius dicta, quæ æquum & candidum lectorem expetunt; inſolentes quandoque & incommodas reperiri loquendi formulas, a receptis theologorum regulis abhorrentes, quas nec probo, nec defendo. Sed hic pedem figo, hoc in me probandum recipio, Euſebium non fuiſſe Arianum, κυρίαις eorum δόξαις non fuiſſe imbutum; quin imo in ejus, quæ exſtant ſcriptis, ſupereſſe plurima, quæ ipſa Arianiſmi fundamenta radicitus evellunt. Duo proinde mihi agenda ſunt. Primo oſtendam Euſebium Cæſarienſem injuſte ad Arianos amandari; deinde, calumniam mihimet exinde conflatam paucis diluam.

I. Euſebius Cæſarienſis injuſte ad Arianos amandatur. Et tamen ita vulgo fieri ſolet, idque contentione non levi. Et in hunc clamorem abierunt plurimi, tum veteres, tum recentiores. In veteribus primas tenent Athanaſius, Euſtathius Antiochenus, Marcellus Ancyranus, Epiphanius, Hilarius, Hieronymus, Antipater Boſtrenſis, alii; & poſt concilium Nicænum II. ſcriptores Græci pæne univerſi. Productus fuerat in iſthoc concilio ex epiſtola Euſebii ad Conſtantiam Aug. Conſtantini M. ſororem locus, (*c*) quo adverſus omnem Chriſti imaginem faciendam erudite diſputat: cui cum nihil quod opponerent, haberent patres, communis ſtatim exortus eſt clamor, εἰς ἀδόκιμον νοῦν παραδοθεὶς, καὶ σύμφρων τοῖς τὰ Ἀρείου θρησκεύουσιν, *homo eſt in reprobum ſenſum traditus, ejuſdem cum Ario opinionis, eademque cum ejus ſectatoribus ſapiens.* Qua ſcilicet omnes, quas affert, Euſebii rationes nullius eſſent ponderis, nec flocci penitus faciendæ, in re licet ad Arianiſmum parum ſpectante, ſi modo ipſe eſſet Arianus. Sed ita argumentari ſolent boni patres Nicæni. Ex recentioribus poſt Petavium nemo acriori cenſura vexavit Euſebium, quam purpuratus annalium parens. Hoc ei perpetuo objicit, hanc conſtanter cantat cantilenam, *Arianus eſt.* Suſpectæ ſunt ei (*a*) Conſtantini M. litteræ ad Alexandrum & Arium. Unde? Quia *ab Euſebio homine Ariano recitatæ.* In Conſtantini edicto adverſus hæreticos, nominatim non recenſentur Ariani. Quare? *Suſpecta* (*b*) *redditur perfidia Euſebii hominis Ariani.* Nec longe quærenda eſt cardinalis in Euſebium indignationis cauſa; non aliunde nempe quam quod diſerte ſcribit, ſuffragante omni antiquitate, Conſtantinum in extremis Nicomediæ fuiſſe baptizatum. Quo poſito, corruit plane ſplendida pontificiorum de Romano Conſtantini baptiſmo fabula, & quæ ex eo pendent donationes, & ampliſſima privilegia. De hac itaque Euſebii narratione agens Baronius; tradit hæc, inquit, (*c*) *Euſebius, ſed Arianorum ſignifer, qui in gratiam Conſtantii Imp. Ariani hominis, & Arianorum patroni, hæc ipſa conſcripſit.* Ne igitur hæreticæ pravitatis infamia diutius prematur vir ſæculorum omnium memoria digniſſimus, omniumque ſui temporis longe doctiſſimus, peſſimam Arianiſmi notam ab Euſebii capite depellere conabor. Quod ut clarius eluceſcat, *Theſes* quaſdam *ANTI-ARIANAS*, eaſque primi commatis, nempe de divinitate Filii Dei, deque æterna ejus exiſtentia (in quibus controverſiæ Catholicos inter & Arianos cardo præcipue vertitur) ſubjiciam, quas Euſebii auctoritate diſerte confirmabo; præmiſſis duabus regulis, ad explicanda hæc myſteria apprime neceſſariis, in quas conſenſere theologi pæne omnes, veteres ac recentiores.

(c) Act. 6. Conc. t. 7. col. 493.

(a) Ad an. 318. num. 90, 95.

(b) Ad an. 326. n. 22.

(c) Ad an. 324. n. 43. & ſeq.

Regula I. *In perſonis SS. & individuæ Trinitatis conſiderandus eſt Pater tanquam fons & principium Deitatis:* a quo ſuum eſſe habet Filius, ſuum Spiritus Sanctus, Ipſe a nullo. Hanc regulam veteres una voce nobis tradiderunt. Athanaſius (*d*) Μόνος ἀγέννητος, μόνος πηγὴ θεότητος, *ſolus ingenitus, & ſolus fons Deitatis.* Alibi (*e*) Ὁ πατὴρ ἀρχὴ τοῦ υἱοῦ, καὶ γεννητής ἐστι, *Pater principium filii, & genitor eſt.* Clarius rationem reddis Orat. 5. (*f*) Μία ἀρχὴ θεότητος, καὶ οὐ δύο ἀρχαί· ὅθεν κυρίως καὶ μοναρχία ἐστὶν, ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς ἀρχῆς ἐστι φύσει υἱὸς ὁ λόγος, οὐχ ὡς ἀρχὴ ἑτέρα καθ᾽ ἑαυτὸν ὑφεστὼς, οὐδ᾽ ἔξωθεν ταύτης γεγονὼς, ἵνα μὴ τῇ ἑτερότητι δυαρχία, καὶ πολυαρχία γίνηται· ἀλλὰ τῆς μιᾶς ἀρχῆς υἱὸς, ἴδιος υἱὸς, ἰδία σοφία, ἴδιος λόγος, ἐξ αὐτῆς ὑπάρχων. *Unum eſt principium Deitatis, non duo, unde propria Monarchia unius domini haberi*

(d) Contr. Sab. Greg. p. 508.

(e) Cont. Arian. Orat. 2. p. 145.

(f) pag. 103.

debet: ex ipso deinde principio per naturam existit Filius, qui est verbum, non quasi alterum principium, seorsim subsistens, neque aliunde genitus, ne ratione secundi duo principia, pluriumque principatus oriantur; sed unius principii suus propriusque filius, propria sapientia, proprium verbum, ex ipso principio ortum habens. *Unum*, inquit Basilius, (a) *novimus ingenitum*, καὶ μίαν τῶν πάντων ἀρχήν, *& unicum omnium principium, Patrem nempe Domini nostri Jesu Christi*: inde Pater ei (b) Αἴτιος καὶ ἀρχή. Gregorio Theologo (c) ἀρχή, ὡς αἴτιος καὶ πηγή. Pro Latinis unus loquatur Augustinus, (d) *Pater Filii sui unigeniti auctor est, qui tamen Filium genuit, & gignendo ei dedit.* Consona his docet Eusebius (e) noster, Filium nempe unigenitum veluti Patris imaginem, ex ipso ortum, οὐκ αὐτὸν ὄντα τὸν πατέρα· ἀλλὰ τὸν τοῦ πατρὸς μονογενῆ υἱόν, οὐδ᾽ αὐτὸν ὄντα τὸν ἀγέννητον, καὶ ἄναρχον, ἀλλὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φύντα, καὶ ἀρχὴν ἐπιγραφόμενον τὸν γεγεννηκότα. *Non tamen ipsummet Patrem, sed Patris sui Filium unigenitum, non ipsum quidem ingenitum, & sine principio, sed ex illo ortum, sic ut principium sui ascribat Patri.* Iterum, (f) *Utcunque licet Filium profiteamur Deum, unus tamen Deus est,* ἐκεῖνος ὁ μόνος ἄναρχος, καὶ ἀγέννητος· ὁ τὴν θεότητα οἰκείαν κεκτημένος, αὐτῷ τε τῷ υἱῷ τοῦ εἶναι, καὶ τοῦ τοιῶσδε εἶναι γεγονὼς αἴτιος. *Ille nimirum qui solus principio caret, qui ingenitus, qui propriam a se possidet Divinitatem, qui ipsi insuper Filio existendi causam, & taliter existendi dedit.* Addam & tertium, (g) πάντα δὲ ταῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς λαβών, ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῆς θεότητος τὴν δόξαν, ὡς ἂν υἱὸς γνήσιος καὶ μονογενής, εἰληφὼς ἔχει· ἀλλ᾽ οὐ καὶ ὁ πατὴρ παρά τινος εἴληφε· πάντων καὶ αὐτὸς ὢν ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ ῥίζα τῶν ἀγαθῶν· εἰκότως εἷς καὶ μόνος ἀναγορεύοιτο ἂν Θεός. *Hæc autem omnia cum de Patre suscepisset, ab illo & gloriam Divinitatis, tanquam Filius dilectus & unigenitus accepit, sed non ita Pater a quoquam accepit, cum sit ipse omnium principium, & fons & radix bonorum, unde merito unus & solus prædicatur Deus.* Sed hospes sit oportet in scriptis Eusebianis, qui hæc nescire potest.

(a) Epist. 78.
(b) Adv. Eunom. l. 1 in fin.
(c) Orat. 29 p. 490.
(d) Contr. Maximin. l. 3. c. 14. col 732.
(e) De Eccl. Theol. l. 2. c. 14. p. 121.
(f) Ibid. l. 1. c. 11. p. 69.
(g) Ibid l. 2. c. 11. p. 111.

Regula II. *Siqua in scriptis sanctorum Patrum occurrant dicta, quæ Filium Patre minorem, vel inferiorem facere videantur; vel ad subordinationem Filii ad Patrem, vel ad progressum ejus ex Patre ad condenda universa; vel denique ad* τὴν κατὰ σάρκα οἰκονομίαν *referenda sunt.* Hæc tria breviter sunt explicanda. 1. Filius Patri subordinatur, ut principio & auctori suo; minor, non ratione essentiæ, sed originis, quam a Patre habet. Filius Patri æqualis natura divina; major Pater communicatione. Hanc Filii minoritatem (si ita loqui fas sit) constanter agnovisse catholicos patres, tam qui ante, quam qui post synodum Nicænam scripsere, non opus est pluribus demonstrare, cum illorum testimonia plena messe collegit vir in antiquitatis ecclesiasticæ palestra egregie exercitatus, Georgius Bullus; (a) immo non indiligenter id præstitit doctissimus Petavius. (b) Unum aut alterum ex post-Nicænis, illustrationis gratia adjiciam. Alexander (c) episcopus Alexandrinus, sub quo Arius primum in hæresin erupit, postquam ecclesiæ doctrinam de Filio tradidisset, addit, Ἄτρεπτον τοῦτον, καὶ ἀναλλοίωτον ὡς τὸν πατέρα, ἀπροσδεῆ, καὶ τέλειον υἱόν, ἐμφερῆ τῷ πατρὶ μεμαθήκαμεν, μόνῳ τῷ ἀγεννήτῳ λειπόμενον ἐκείνου. *Hunc conversionis & mutationis expertem, perinde ac Patrem, nullius egentem, & perfectum filium patrisque similem esse didicimus, hoc solo inferiorem Patre, quod ingenitus non est.* Et post pauca, ὡς οὖν τῷ μὲν ἀγεννήτῳ πατρὶ οἰκεῖον ἀξίωμα φυλακτέον, μηδένα τοῦ εἶναι αὐτῷ τὸν αἴτιον λέγοντας. *Itaque Patri quidem ingenito propriam dignitatem servari oportet, nullam nempe eum habere existentiæ suæ causam profitendo.* Competentem quidem honorem Filio tribuendum esse contendit, generationem ex Patre principio carentem ei assignando, æternam ejus divinitatem prædicando, similitudinem paterno characteri in omnibus respondentem ascribendo, τὸ δὲ ἀγέννητον τῷ πατρὶ μόνον ἰδίωμα παρεῖναι δοξάζοντες, ἅτε δὴ καὶ αὐτοῦ φάσκοντος τοῦ Σωτῆρος, ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι. *Solum vero ingenitum Patris proprium esse dicamus, cum & ipse Servator dixerit, Pater meus major me est.* Athanasius (d) Alexandri diaconus ac hyperaspistes, & in sede successor, simulque fidei catholicæ vindex acerrimus; διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς οὐκ εἴρηκεν, ὁ πατήρ μου κρείττων ἐστίν, ἵνα μὴ ξένον τῆς ἐκείνου φύσεως αὐτὸν ὑπολάβοι, ἀλλὰ μείζων εἶπεν· οὐ μεγέθει τινί, οὐδὲ χρόνῳ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς γέννησιν. *Atque eam ob causam non est dictum a Filio, Patrem suum se meliorem esse, ne seipsum extraneum, alienumque ab illius natura existimarent,* sed Pater, *inquit,* major est, *non quidem magnitudine aut ætate, sed quia ex ipso Patre ortum habebat.* Basilius (e) Athanasii æqualis, ἐπειδὰν γὰρ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἡ ἀρχὴ τῷ υἱῷ, κατὰ τοῦτο μείζων ὁ πατήρ, ὡς αἴτιος καὶ ἀρχή. διὸ καὶ ὁ κύριος οὕτως εἶπεν, ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι, καθ᾽ ὁ πατὴρ δηλονότι. *Quoniam enim a Patre principium est Filio, ideo major est Pater, ut causa & principium. Quapropter etiam Dominus sic dixit,* Pater meus major me est, *quatenus videlicet est Pater.* Eleganter, ut solet, alibi; (f) ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τάξει μὲν δεύτερος τοῦ πατρός, ὅτι ἀπ᾽ ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτοῦ ὁ πατήρ, καὶ ὅτι δι᾽ αὐτοῦ ἡ πρόσοδος καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα· φύσει δὲ οὐκέτι δεύτερος, διότι ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. *Nam quemadmodum filius ordine quidem a Patre secundus est quoniam ab illo est: & dignitate, quoniam origo est, atque causa essendi Pater ipsi est, & quoniam per ipsum accessus & adductio est*

(a) Defens. fid. Nic. sect. 4. cap. 1, 2.
(b) De Trinit. l. 2. c. 2. p. 99, &c. Vid. lib. 5. c. 5.
(c) Epist. ad Alex. ap. Theod. Hist. Eccl. l. 1. c. 4. p. 17.
(d) Contr. Arian. Or. 2. p. 180.
(e) Adv. Eunom. lib. 1.
(f) Ubi supr. l. 3. p. 79. Vide omnino l. 1. p. 30.

ad

ad Deum Patrem. Natura vero nullo modo secundus, quoniam in utroque una est Deitas. Antiquioris cujusdam theologi dictum refert Isidorus Pelusiota, (a) δύνασθε λέγειν ὅ ἔφησέ τις πρὸς αὐτὲς [Anomæos] διαλεγόμενος, ὅτι καὶ τὸ μεῖζον ἵσαται ἢ γεννήτωρ, καὶ τὸ ἴσον καθ' ὃ Θεὸς, καὶ ὁμοέσιος. *Illud vobis dicere licet, quod a quodam dum adversus eos dissereret, allatum est, nempe quod & majus consistit, qua ratione genitor est: & æquale, quatenus Deus est, ejusdemque substantiæ.* Breviter S. Hilarius. (b) *Nam dum a te est, secundus a te est.* Gregorius (c) Theologus, Basilii familiaris, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, τῦ υἱῦ ἐςι, πλὴν τῆς αἰτίας, *Omnia quæ habet Pater Filii sunt, præter causam.* Alibique, (d) Δῆλον ὅτι τὸ μεῖζον μὲν ἐςὶ τῆς αἰτίας, τὸ δὲ ἴσον τῆς φύσεως; καὶ τῦτο ὑπὸ πολλῆς εὐγνωμοσύνης ὁμολογῦμεν ἡμεῖς. *Manifestum est, Majoris vocem ad causam pertinere, Æqualis vero ad naturam. Et nos illud ingenue admodum & candide confitemur.* Ad eundem plane modum ubique loquitur Eusebius. Unicum tantummodo locum dabo. (e) Καὶ ὁ μὲν καθ' ἑαυτὸν τέλειος καὶ πρῶτος, ὡς πατὴρ, καὶ τῆς τῦ υἱῦ συςάσεως αἴτιος, οὐδὲν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἑαυτῦ θεότητος παρὰ τῦ υἱῦ λαμβάνων. Ὁ δὲ ὡς ἐξ αἰτίυ γεγονὼς υἱὸς, δεύτερος ἐ ἐςιν υἱὸς καθέςηκεν, παρὰ τῦ πατρὸς καὶ τὸ εἶναι, καὶ τοιόσδε εἶναι εἰληφώς. *Et ille quidem per seipsum perfectus ac primus tanquam pater, & qui auctor sit ut filius consistat, nihil a filio accipiens, quo suam naturam qua Deus est compleat: hic autem tanquam ex causa profectus Filius, secundus ab illo, cujus est Filius, existit, quippe qui a Patre ut & sit, & talis sit, acceperit.* 2. Præter æternam Filii cum Patre coëxistentiam, divini cujusdam τῦ λόγυ progressus meminisse videntur antiquorum plures, quo ὁ λόγος omnia creaturus, ex Deo Patre κατ' ἐνέργειαν prodiit ad condenda universa. Multus est in hac notione adstruenda, simul & enucleanda Bullus (f) noster, qui Athenagoræ, Tatiani, Theophili Antiocheni, Hippolyti, & Novatiani, hanc in rem testimonia fuse non minus quam erudite explicat; quem adeant curiosi. Nec a ratione quidem abhorret, quod observat (g) idem vir eruditus, hoc ipsum vulgato illo Arianorum effato denotari, πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, *priusquam nasceretur non erat.* Referri hæc ad Christi ex Virgine incarnationem non possunt, quippe Arianos ultro concessisse Filium ante B. Virginem, immo ante mundum conditum extitisse, notum est, quam quod notissimum. Adeoque de alia quadam Filii nativitate intelligi debent, de ea nempe qua paulo ante conditum mundum ex Patre modo quodam inexplicabili progressus est ut universa constitueret. Proindeque huic catholicorum sententiæ effatum illud suum opposuerunt Ariani. Ingeniosa certe conjectura, nec a maxima verisimilitudine aliena. Et ab hac sententia non prorsus abludere Eusebium nostrum, infinitis exemplis demonstrari poterat, iis præcipue locis, in quibus ostendit (ut ipsius verbis (a) utar) ἕνα μονογενῆ ἀγαπητὸν υἱὸν ἔδοξε τῷ παναγάθῳ πατρὶ τῆς τῶν γεννητῶν ἁπάντων δημιυργίας προυφίςασθαι δεῖν, *Optimo Patri visum esse, unigenitum & dilectum Filium, omnium rerum, quæ creanda essent, opificio præferri oportere. Quem proinde dicimus*, inquit, πρῶτον πάντων ὑπὸ τῦ πατρὸς οἷόν τι μονοειδὲς πάσης ὐσίας καὶ φύσεως προβεβλῆσθαι ὄργανον ἔμψυχον καὶ, &c. *Omnium primum a Patre, quasi quoddam singulare instrumentum omnis essentiæ & naturæ productum esse; instrumentum nempe animatum & vivens, ac potius divinum, vitalemque vim in se habens, & sapientissimum.* Ne mireris, lector, Filium hoc loco Patris in condenda rerum universitate *instrumentum* vocari. Non enim loquitur de instrumento *extraneo*, sed *connaturali, de singulari quodam*, nempe *animato, vivente, divino*, πανσόφῳ, *vimque vitalem in se habente.* Nec aliud sibi voluit Eusebius, quam ita volente & mandante Patre, Filium in creatione mundi paternæ voluntati obsecundasse, eamque in actum perduxisse. Neque aliter loqui solent patres maxime Catholici, apud quos non raro Patri *ministrasse* dicitur. Quid quod ipsemet Petavius, Irenæi, Athanasii, Basilii, Cyrilli Alexandrini, Marii Victoris, aliorumque testimonia citat, qui diserte affirmant Patrem Filio imperasse, ipsumque paternis jussis paruisse, de Trinit. lib. 2. cap. 7. num. 7. p. 140, 141. Et tamen quod in his patribus facile admittit, eodem loco Eusebio præfracte denegat. En egregium hominis candorem! Verum hæc obiter. Eodem sensu intelligendus videtur Eusebius, cum toties (b) Filium τὸν δεύτερον μετὰ τὸν πατέρα τῶν ὅλων αἴτιον, *Secundam omnium rerum causam post Patrem* dicit, præsertim cum iis ipsis in locis Filium ἐνυπόςατον σοφίαν, *Deum*, quin & αὐτόθεον, vocat. Neque alio plane sensu alibi (c) ait, *Deum Patrem*, μέσην τινὰ παρεμβάλλειν τὴν τῦ μονογενῦς αὐτοῦ καὶ πρωτοτόκου θείαν καὶ παναλκῆ ϗ πανάρετον δύναμιν, *Mediam quandam unici sui primogeniti Filii divinam & omnipotentem, & omnibus virtutibus exuperantem vim interposuisse*, quando scilicet mediante Filii virtute Deus condidit universa. Certe ipse Alexander (d) Alexandrinus, ubi de Deo Patre, & rebus ab illo, ex nihilo creatis agit, de Filio ita loquitur. Ὧν μεσιτεύυσα φύσις μονογενὴς, δι' ἧς τὰ ὅλα ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν ὁ πατὴρ, τῦ Θεῦ λόγυ, ὁ ἐξ αὐτῦ τῦ ὄντος πατρὸς γεγέννηται. *Inter quæ duo medium obtinens unigenita natura Dei Verbi, per quam Pater universa condidit ex nihilo, ex ipso vero Patre progenita est.* 3. Incarnationis œconomia omnem Christi comprehendit statum, actiones, & munera, quæ ab assumpta carne

(a) Lib. 3. epist. 334. p. 386.
(b) De Trinit. l. 12.
(c) Orat. 24. in Ægypt. advent. pag. 329.
(d) Orat. 36. p. 583. & Orat. 40. p. 619.
(e) Dem. Evang. l. 4. c. 3. p. 147.
(f) Ibid. Sect. 3. c. 5, 6, 7, 8.
(g) Ib. c. 9. p. 378.
(a) Dem. Evang. l. 4. c. 4. p. 149.
(b) Hist. Eccles. l. 1. c. 2. p. 5. l. 10. c. 4. p. 373, 375, 376.
(c) Dem. Evang. l. 4. c. 6. p. 154. conf. Orat. de laud. Const. c. 11 p. 635, 636. & quæ ad istum Eusebii locum notavit Cl. Bullus. Sect. 3. p. 392.
(d) Epist. ubi supra, p. 17.

humana θεάνθρωπος, Dei hominumque mediator obiit, atque executus est. Hac ratione Patre esse inferiorem, apud omnes in confesso est, notiusque, quam ut probari debeat, Testem instar omnium damus Augustinum. (a) *Regula catholicæ fidei sic se habet, ut cum aliqua in scripturis dicantur de Filio, quod sit minor Patre, secundum susceptionem hominis intelligantur. Cum vero ea dicantur, quibus demonstratur æqualis, secundum id quod Deus est, accipiantur.* De hac missione & exinanitione agens Eusebius (b) noster, postquam præcipua legationis hujus mediatoriæ, a Deo Patre ei commissæ, munia recitasset, ait, *ipsum hoc modo* μείζονά τε εἶναι αὐτοῦ ὁμολογεῖν, *Patrem se majorem esse confiteri.* Alibique (c) vocat ipsum ψυχῶν ἰατρὸν πρὸς τοῦ μείζονος ἀπεσταλμένον, *animarum medicum a majori missum.* Quoties igitur Filium a τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ distingnit, ratione muneris mediatorii id facit; *quippe* (d) *quod ille qui mediator est, non eo ipso Deus est. Sed* ἦν καὶ πρὶν *ut unigenitus Dei Filius, antequam fieret Dei mediator & hominum, mediator Dei & Angelorum, quando μεσιτεύει τῷ πατρὶ, intermedias partes supplebat suo Patri, qui ministerio Angelorum legem hominibus promulgavit.* Huc fortasse referri debet, quod ex epistola ejus ad Euphrationem episcopum citant synodi Nicenæ II. patres (a) his verbis; Πλὴν αὐτὸς ὁ πάντων μᾶλλον ἀκριβῶς ἐπιστάμενος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἕτερον ἑαυτὸν εἰδὼς τοῦ πατρὸς, καὶ μείω καὶ ὑποβεβηκότα, εὖ μάλα εὐσεβῶς τοῦτο καὶ ἡμᾶς διδάσκει λέγων, ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με μείζων μοῦ ἐστι. *Verumtamen ipse Filius Dei, qui magis omnia liquido novit, alium se a Patre, ac minorem atque inferiorem sciens, admodum pie hoc etiam nos docet, dicens Pater qui misit me major me est.* Hæc de incarnationis statu clara satis & aperta sunt; verba vero quæ immediate præcedunt, οὐ γὰρ συνυπάρχειν φαμὲν τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ, προυπάρχειν τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ, *Non enim simul cum Patre Filium fuisse dicimus, se Patrem præexistere*, de ordine solum naturali inter Patrem & Filium intelligi possunt; aliter cum exploratissima Eusebii mente e diametro pugnant, ut ex iis, quæ infra notabimus liquido patebit. His ita positis, ad ipsas jam *Theses* veniamus: hoc ordine in singulis servando, ut primo tradam senteutiam Catholicam, dein Arianam, denique Eusebianam; ut utri propius accesserit Eusebius, rectius dijudicet æquus lector.

(a) L. 83. Quæst. quæst. 69. t. 4. col. 586.
(b) De Eccles. Theol l. 1. c. 11. p. 70.
(c) Præp. Evang. l. 7. c. 12. pag. 321.
(d) Contr. Marc. l. 1. c. 1. p. 8.
(a) Act. 4. col. 497.

THESIS I.

D. N. JESUS CHRISTUS præter humanam, qua carne indutus, naturam habet ut Dei Filius revera divinam.

ERat, inquit apostolus, (a) ἐν μορφῇ Θεοῦ, *nec duxit esse rapinam* τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, tum cum *seipsum exinanivit, & formam servi accipiens, similis hominibus factus est, & habitu inventus ut homo.* In quem locum hæc inter alia Chrysostomus. (b) Τί οὖν πρὸς Ἄρειον εἴπωμεν; ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, Θεὸς ἦν· μορφὴ γὰρ, καὶ μορφὴ κεῖται· Εἰ τοῦτο ἀληθὲς, κἀκεῖνο· φύσει ἄνθρωπος, ἡ μορφὴ τοῦ δούλου. Οὐκοῦν φύσει Θεὸς, καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ. *Sed quid jam adversus Arium dicemus? in forma Dei existens, Deus erat. Nam & hic, & illic nomen formæ ponitur. Si hoc verum, certe & illud. Forma servi est, est natura homo. Ergo forma etiam Dei, natura est Deus.* Et recte quidem ὁ χρυσορρήμων, & argumento plane ἀναντιρρήτῳ. Ex hoc etenim loco luce clarius est, Christum non minus vere Deum exstitisse, quam vere homo factus est. Negari non potest etiam Arianos Christum Deum vocare consuevisse. Sed ludebant in terminis, Deum non natura & essentia, sed creatione solummodo & constitutione intelligentes. Θεὸς κληθεὶς ὑπὸ Θεοῦ, inquit Arius; (c) quin & verum Deum pro re nata confiteri non recusarunt, (d) sed non alio sensu, quam quod ita factus sit, γινόμενος γὰρ ἀληθινὸς, ἀληθινός ἐστι. *Verus enim est, qui revera factus est.* Aliter, ubi aperta fronte loquebantur, Deum verum esse negabant, (a) nec alio modo quam μετοχῇ, eadem scilicet ratione Deus dictus, qua cæteri quoque numina appellantur. Quid quod Filium in creaturarum ordinem redigebant? quem ipse Arius, ejusque sequaces (b) ubique conditum, & ex creatis unum, καὶ κτίσμα, καὶ ποίημα, καὶ ἔργον, dicere non reformidarunt. Nec creaturam modo, sed & natura mutabilem, virtutis ac vitii capacem, sed pro ἰδίῳ αὐτεξουσίῳ bonum remansisse. Longe aliter Eusebius noster, non solum τὴν θεότητα, & τῆς θεότητος αὐτοῦ δύναμιν Filio ascribit, (c) non modo υἱὸν μόνον πατρικῇ θεότητι τετιμημένον, *Solum Filium paterna Deitate honoratum esse* fatetur, sed & Deitatem sensu apostoli in ipso inhabitare. Ita ad istum (d) prophetæ locum Isai. 45. 14. *Quoniam in te est Deus, & non est Deus præter te, Deus Israël salvator.* Ad hunc enim modum postrema verba reddunt 70. aliter vero juxta Hebraicam veritatem alii interpretes Græci, Aquila, Θεὸς ἄρα ἰσχυρὸς ἀποκρυπτόμενος, Θεὸς Ἰσραὴλ σώζων. Theodotion διὰ τοῦτο ἰσχυρὸς κρυφαῖος, Θεὸς σώζων. Postquam hæc recitasset Eusebius, subdit, Σφόδρα

(a) Phil. 2. 6, 7, 8.
(b) Conf. etiam quæ habet Basilius adv. Eunom. l. 1. p. 28.
(c) Ap. Athan. disp. contr. Ar. in Conc. Nic. p 86.
(d) Ap. Athan Epist. ad Afric. p 721. & Theod. Hist. Eccl. l. 1. c. 5. p. 28.
(a) Athan. Orat. 1. contr. Arian. pag. 124.
(b) Ap. Ath. ib. p. 125. Epist. Syn. Nic. ad Ægypt. ap. Soc. l. 1. c. 9. p. 28. Ath. ib. p. 124. Orat. 2. p. 142. Alex. Ep. ap. Theod. p. 10.
(c) Dem. Evang. l. 4. c. 1. p. 144. De Eccles. Theol. l. 1. c. 18. p. 89. l. 3. c. 6. p. 174.
(d) Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 226.

θαυ-

θαυμαςῶς κἀνφαίνει Θεὸν, τὸν Χριςὸν ὀνομάζει, καὶ τὴν αἰτίαν δι᾽ ἣν Θεὸν αὐτὸν μόνον ὡς ἐν γεννητοῖς μετὰ τὸ πρῶτον καὶ ἀγέννητον ἀποκαλεῖ, σαφῶς ἐκδιδάσκει, τὴν τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ κατοίκησιν. Ἐν τούτῳ γὰρ κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικῆσαι. Τοῦτο δηλοῖ φάσκουσα ἡ λέξις, ὅτι ὁ Θεὸς ἐςὶ, καὶ οὐκ ἔςι Θεὸς πλὴν σοῦ. *Ubi ſane mirabiliter abſconditum Deum Chriſtum nominat, nec non cauſam quoque planiſſime docet, propter quam ſolum ipſum ut in genitis ſit, poſt primum ac ingenitum, Deum vocat, ob patris videlicet in ipſo inhabitationem. In ipſo enim, ut divinus docet Apoſtolus,* complacuit omnem plenitudinem Deitatis habitare. *Hoc ipſum verba ipſa declarant, quæ ſic ſe habent; quoniam in te eſt Deus, & non eſt Deus præter te.* Ubi τὸ ἐν γεννητοῖς, reſpicit Filii ex Patre generationem, quo ſenſu Pater πρῶτος καὶ ἀγέννητος verbis proxime ſequentibus dicitur. In adſtruenda Dei unitate, quotieſcunque contra Judæos, Gentiles, vel hæreticos agit, prudenter monet, (a) eccleſiam duos Deos nequaquam agnoſcere, & utcunque Filium Deum eſſe profiteatur, tamen non niſi unum Deum prædicare, Patrem nempe ἄναρχον καὶ ἀγέννητον, *qui proprium a ſe poſſidet Divinitatem, & Filium, cui taliter exiſtendi cauſam dedit.* Cumque Filius perfectiſſima ſit Patris ſui imago, ὁ ὢν perinde ac Pater dicitur, (b) Καὶ τοῦτο εἴη ἂν αὐτοῦ εἰκὼν, καθ᾽ ὃ μόνος ἦν αὐτὸς ὁ ὤν· διὸ καὶ αὐτὸς χρηματίζει ἂν, Ὁ ὢν, ἐπεὶ καὶ Θεὸς, καὶ κύριος ὁμοίως τῷ πατρὶ, καὶ αὐτὸς διὰ πάσης ἀναγορεύεται τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. *Et eo ipſo ſit imago ejus, quod ſolus ipſe ſit, qui eſt. Adeoque vocetur & ille, QUI EST, cum & Deus ſit, & Dominus ſimiliter atque Pater eſt, & Dominus ac Deus, quo modo per ſcripturas univerſas annunciatur.* Ad πολυθρύλλητον (c) illud Johannis, *& Deus erat verbum*, notat, τὸν λόγον hoc loco non θεῖον appellari, ne quis illum opinaretur, ſimilem humano cuidam verbo extitiſſe, Θεὸν δὲ αὐτὸν καλεῖ τὸ ὑπερφυὲς τοῦ περὶ αὐτὸν θεοπρεποῦς ἀξιώματος οὕτω δεικνύς. *Sed appellat eum Deum, quo divinæ dignitatis ejus excellentiſſimam indicaret naturam.* His adde, quod Filio ubique tribuit, quæ ſolius Dei propria ſunt, nec creaturæ ullo jure competere poſſunt, qualia ſunt omnipotentia, (d) omnipræſentia, (e) καρδιογνωσία, (f) miraculorum operatio, (g) quibus τὸν Θεὸν ὑποφαίνει, *Se Deum verbum eſſe demonſtravit,* ut alia mittam. Vim hujus argumenti clare agnoſcit doctiſſimus Petavius in præfatione (h) ad illud ipſum opus, quo in Euſebium tam immaniter debacchatur. *Qui vere proprieque Deus eſt*, inquit, *ex Dei ſubſtantia genitus, idem habeat omnia neceſſe eſt, quæ ſunt propria Dei, Infinitatem, Immenſitatem, Æternitatem, Omnipotentiam*, τὸ ἄκτιστον, τὸ ἄτρεπτον, *cæteraſque dotes & proprietates, ſine quibus ſtare Divinitas vera non poteſt.* Hæc diſerta ſatis; ſunt tamen clariora hujuſce rei teſtimonia. E multis pauca proferam. Conqueritur Euſebius, (a) immerito ſibi vitio vertiſſe Marcellum, quod Dei verbum ὡς Θεὸν οὐσίᾳ καὶ δυνάμει ὑφεστῶτα, *Deum eſſe ſubſtantia, & potentia ſubſiſtentem*, affirmaſſet; ipſe contra (b) blaſphemiæ dicam Marcello hoc nomine impingit, quod auſus ſit, Διελεῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕτερον Θεὸν τὸν λόγον ὀνομάσας, οὐσίᾳ τε καὶ δυνάμει διεστῶτα τοῦ πατρὸς, *Dividere quidem Dei verbum, & verbum Deum alterum nominare, ſubſtantia & potentia a Patre differentem.* Et ne ullus calumniæ pateret locus, Filium natura Deum eſſe ingenue confitetur. En inſignem hanc in rem locum: (c) οὕτω πεφυκὼς τὴν οὐσίαν, αὐτόθεν τε ἀπὸ πρώτης ὑπάρξεως φυσικὴν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπίκτητον τὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἐπαγόμενος· διὸ καὶ φύσει Θεὸς ὁμοῦ καὶ μονογενὴς υἱὸς ὢν τυγχάνει, οὐχὶ δὲ ὁμοίως τοῖς ἔξωθεν εἰσποιουμένοις, ἐπισυμβεβηκός τε τὸ ἀξίωμα τῆς τοῦ Θεοῦ προσηγορίας ἐπέχουσι. *Quum tali exiſtat & natura, & eſſentia, inde ex quo primum exſtitit, non acquiſititiam, ſed naturalem Patris imaginem referat. Quare idem natura Deus, & idem unigenitus Filius exiſtit, non autem ut illi, qui extrinſecus adſumuntur, adoptatus, quique adventitium divinæ appellationis honorem poſſident.* Verba ipſo ſole ſplendidiora, nulloque ſophiſmate eludenda. Subdit verbis ſequentibus, *natura eſſe unigenitum Filium, Deumque noſtrum celebrari, etſi non ſit* ὁ πρῶτος Θεὸς, ſed πρῶτος τοῦ Θεοῦ μονογενὴς υἱὸς, καὶ διὰ τοῦτο Θεὸς, *Ex Deo unigenitus Filius, & idcirco Deus.* Quid plura? Filium αὐτόθεον ῥητῶς dicit; ita enim in ſermone, quem Tyri in Encœniis habuit circa annum 314. nec dum exorta hæreſi Ariana, ait, (d) *Chriſtum Dominum* οἷα τοῦ καθόλου Θεοῦ παῖδα γνήσιον καὶ αὐτόθεον προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκότως, *tanquam ſummi omnium Dei naturalem Filium, ac per ſe Deum adorari, idque jure merito,* Non quod crediderit Euſebius Filium eſſentiam ſuam a ſemetipſo habuiſſe, (id enim centenis locis rejicit) ſed quod veriſſime, ſenſuque maximo proprio Deus ſit, unde & αὐτὸς Θεὸς, ipſiſſimus Deus ſemel iterumque (e) ei dictus eſt. Ad hunc Euſebii locum obſervari meretur Cl. Valeſii annotatio. *Notandus eſt imprimis hic locus, in quo Euſebius Chriſtum vocat* αὐτόθεον, *id eſt, per ſe ac vere Deum. Hic enim unicus locus meo quidem judicio ſufficit ad repellendas omnes calumnias eorum, qui Euſebium noſtrum Ariani dogmatis labe aſperſum fuiſſe crediderunt.* Nec his contentus Euſebius, acrius hoc nomine perſtringit (f) Arianos, ipſis licet non nominatis, nempe Τοῖς κτίσμα αὐτὸν φάναι τετολμηκόσιν ἐξ οὐκ ὄντων, τῶν ὁμοίως λοιποῖς κτίσμασι γενόμενον, *quod auſi ſunt illum creaturam vocare, eumque dicere e non exiſtentibus, quemadmodum & cæteræ producuntur creaturæ, progeneratum.* Quod & in ſequentibus fuſius probat, damnatque (g) una

cum

(a) De Eccl. Th. l. 1. c. 11. p. 69.
(b) Ib. l. 2. c. 20. pag. 137.
(c) Ib. l. 1. c. 20. pag. 83.
(d) Or. de laud. Conſt. c. 11. pag. 637.
(e) Ib. cap. 12. p. 639.
(f) Contr. Marc. lib. 2. p. 56. de laud. Conſt. cap 14. p. 651
(g) Contr. Marc. l. 1. p. 28.
(h) Ad tom. 2. Dogm. Theol. c 6. num. 3.
(a) Contr. Marc. l. 1. p. 28.
(b) Ibid. p. 29.
(c) Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 227.
(d) Hiſt. Eccl. l. 10. c 4. p. 375.
(e) Ibid. p. 376. de Eccl. Th. l. 2. c. 14. p. 121.
(f) De Eccl. Th. l. 1. c. 9. p. 66.
(g) Ib. c. 10. p. 69.

cum illis Marcellum; hunc, quod hypoſtaſim Filii inficiando ipſum Filium abnegavit: illos vero, quod duas hypoſtaſes concedendo, unam ingenitam, creatam alteram de non exiſtentibus, unum quidem ſubſtituunt Deum: *At nullus interea* (inquit) *illis habetur Filius, non unigenitus, non Dominus, non Deus.* Μηδὲν μὲν ἐπικοινωνῶν τῇ τοῦ πατρὸς θεότητι· τοῖς δὲ λοιποῖς κτίσμασι, καθ᾽ ὃ ἐξ οὐκ ὄντων ὑπέστη, παραβαλλόμενος. ἀλλ᾽ οὐχ οὕτως ἡ ἐκκλησία· τὸν δὲ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, θεὸν καὶ κύριον ἀνακηρύττει, καὶ ἀληθῶς υἱὸν εἶναι καὶ θεὸν διδάσκει. *Neque enim quicquam habet ſecundum eos, cum paterna Divinitate commune, ſed per omnia componitur cum creaturarum turba in hoc, quod de nihilo procreabatur. Sed non ad iſtum modum eccleſia. Nam Filium Dei prædicat Deum Dominumque, veriſſime Filium eſſe eum, atque Deum docet.* Teſtatur (*a*) denique, patres eccleſiaſticos, Ebionæos, Sabellium, & Paulum Samoſatenum, idcirco alienos ab eccleſia pronunciaſſe, quod licet unum agnoſcerent Deum, τὴν δὲ τοῦ υἱοῦ θεότητα μὴ ἰδόντας, *Filii tamen Divinitatem non fatebantur.* Si igitur Euſebius alicubi patrem ſolum Deum eſſe pronunciat; non de Eſſentia divina, ſed ingenito principio intelligendus eſt, ut millies ipſemet nos docet. Unicum hic regeri poteſt, quod ex epiſtola ejus ad Euphrationem citat Athanaſius, (*b*) & in Actis (*c*) concilii Nicæni II. denuo recitatur, his verbis; Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς μὲν θεὸς ὁ υἱός, ἀλλ᾽ οὐκ ἀληθινὸς θεός, *Nam & ipſe quidem Filius Deus eſt, ſed non verus Deus.* Sed notari debet, hanc ſententiolam verbis & præcedentibus & ſubſecutis mutilatam nude tantum recitari, ut quo ſenſu illam dixerit auctor, haud facile eſt inveſtigare: interim dubitari nequit, Euſebium ad verba illa Chriſti reſpexiſſe, & eodem plane ſenſu poſuiſſe, *Ut cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum.* Et ita plane ſe rem habuiſſe, ipſemet Euſebius (*a*) teſtis eſt, ubi Marcello reſpondet, qui hoc ipſum ſibi objecerat, ſe his verbis non Patrem ſolum verum Deum docuiſſe, ſed illud tantum quod a Salvatore prolatum eſt voluiſſe, *Ut te cognoſcant ſolum verum Deum.* Neque hoc Marcello inſolens, qui alias Euſebium (*b*) accuſaverat, quaſi Chriſtum nudum eſſe hominem diceret, non aliam ob cauſam, quam quod in epiſtola quadam ſententiam illam apoſtolicam uſurparat, *Unus Deus eſt, unus mediator Dei atque hominum, homo Jeſus Chriſtus.* Quo vero ſenſu effatum illud Dominicum intellexerit Euſebius, ipſe omnium optimus ſententiam ſuam ingenue exponit: (*c*) Patrem nempe ſolum eſſe verum Filii ſontem & originem, Filium Patris imaginem; hocque ipſum Servatorem voluiſſe cum diceret, *Ut cognoſcant te unum ſolum verum Deum.* Sed non tamen gravemur, *inquit*, & verum Deum confiteri, & Filium veluti in imagine, reſultantem, ἵνα ἡ τοῦ μόνου προσθήκη μόνῳ πατρὶ, ὡς ἀρχετύπῳ τῆς εἰκόνος ἁρμόζῃ, *Ut additio illa*, ſolus, *ſoli Patri adaptetur, utpote qui imaginis ſit archetypon.* Alibique ait, (*d*) Dominum hæc verba ad Patrem ideo retuliſſe, Τὸ προσῆκον ἀπονέμων σέβας τῇ ἀγεννήτῳ φύσει, ἧς αὐτὸν εἰκόνα εἶναι καὶ γέννημα οἱ θεῖοι λόγοι παιδεύουσιν, *Ut ſic naturæ ingenitæ convenientem honorem & cultum attribuat, cujus natura & ipſum imaginem eſſe & ſobolem divina docent oracula:* id eſt, honorem originis & principii Patri ſoli unice eſſe tribuendum.

(*a*) Ibid c. 14.

(*b*) De Syn. Arim. p. 683.

(*c*) Act 6. col. 497.

(*a*) Contr. Marcel. l. 1. p. 27.

(*b*) Ibid. p. 29.

(*c*) De Eccl. Th. l. 2. c. 23. p. 141.

(*d*) Dem. Evang. l. 5. c. 17. pag. 244.

THESIS II.

Divinam hanc naturam Pater ingenitus ſuo Filio dedit & communicavit.

PAter Deus eſt, ſed non *de Deo*, quia non ab alio ſuam habet originem; Filius Deus, ſed *de Deo*, quia a Patre eſt. Inde in ſymbolo Nicæno, credimus εἰς τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς, μονογενῆ, τοῦτ᾽ ἔστι, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός· θεὸν ἐκ θεοῦ· φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, *In unum Dominum Jeſum Chriſtum, natum de Patre, unigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia Patris: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero genitum, non factum.* Et naturam in Chriſto divinam, & ejus a Patre communicationem ex æquo negabant Ariani: quin ſubtili hac argumentatione apud Athanaſium (*a*) eam oppugnavit Arius, Ἀλλ᾽ εἰ γεγέννηται, φησιν, ἐκτός ἐστι τοῦ γεννήσαντος, καὶ διῄρηται. *Atqui, inquit, ſi genitus eſt, extra genitorem exiſtit, & ab eo diremptus eſt.* Hinc in epiſtola (*a*) ad Euſebium Nicomedienſem, conqueritur, ſe velut impium, ab Alexandro epiſcopo urbe expulſum eſſe, quod confiteri nollet, ἀεὶ θεὸς, ἀεὶ υἱός· ἐξ αὐτοῦ ἐστι τοῦ θεοῦ ὁ υἱὸς, *Semper Deus, ſemper Filius: ex ipſo Deo exiſtit Filius.* Euſebius vero ab his longe diverſus, cum Catholicis ubique tenet, Filium Eſſentiam ſuam, & Deitatem a Deo Patre accepiſſe, *Eccleſiam* (*b*) *erroneas male ſentientium de Deo Filio vias* (quas ibi deſcribit) *declinare, evangelicæ vero veritatis præconio gloriari;* nempe *unum quidem* τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν ſe confiteri, ἕνα δὲ καὶ μονογενῆ, θεὸν ἐκ θεοῦ Ἰησοῦν Χριστὸν, *Unum quoque Filium unigenitum, Deum de Deo, Jeſum Chriſtum:*

(*a*) Contr. Sab. Greg. p. 513.

(*a*) Ap. Th. Hiſt. Eccl. l. 1, c. 1. p. 21.

(*b*) De Eccl. Th. l. 1. c. 3. p. 62.

Eſſe

(a) De laud. Const. c. 1. p. 606. (b) H. Eccl. l. 1. c. 2. p. 5. (c) De laud. Const. c. 12. p. 639.

Esse lucem (a) superne, ex Divinitate principio ac fine experte emanantem, quæ extra procedit; imperium (b) & dominationem simul cum ipsa Divinitate, & cum potentia & honore a Patre accepisse. Θεοῦ (c) δὲ τοῦ ἐπὶ πάντων ζῶν καὶ ἐνεργὴς ὑπάρχων λόγος, καὶ οὐσίαν τε ὑφεστὼς, οἷα θεοῦ δύναμις, καὶ θεοῦ σοφία πρόεισι μὲν τῆς πατρικῆς θεότητός τε καὶ βασιλείας. *Summi Dei vivus atque efficax sermo, ac personaliter subsistens, quippe qui virtus sit, & sapientia, ex Patris Divinitate & regno procedit.* Locum istum

(d) Dem. Evang l. 9. p. 442.

Isaiæ a Christo Domino citatum explicans, (d) *Spiritus Domini super me, propter quod unxit me,* &c. Hinc liquere, ait, Dominum nostrum prioribus sacerdotibus longe esse excellentiorem, quod non oleo præparato, neque ab hominibus, ut alii solebant, ἀλλ' ἐνθέῳ πνεύματι αὐτοῦ δὴ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτοῦ κεχρισμένος, παρ' οὗ καὶ τῆς ἀγεννήτου θεότητος μεταοχὼν θεὸς καὶ κύριος πρὸς ἱερῶν ἀνηγόρευται γραφῶν. *Sed Divina, hoc est, Dei, Patrisque sui Spiritu unctum, a quo etiam ejus Divinitatis, quæ facta non est, compos effectus, Deus ac Dominus in sacris dictus est libris.* Christi dignitatem duplici argumento hic adstruit Eusebius; primo quod Divinitatem a Patre accepit, dein quod sacerdos constitutus extraordinariis Spiritus sancti donis, modo quodam excellentiori ornatus sit. Et eadem de re alibi (e) agens, hæc habet, τὸν πρῶτον καὶ μόνον ἐλαίῳ τούτῳ χρισθέντα, καὶ τῆς θεϊκῆς καὶ πᾶσιν ἀκοινωνήτου πατρικῆς εὐωδίας μετειληφότα, καὶ μόνον ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα θεὸν λόγον, μετοχῇ τε τοῦ γεννήσαντος, ἀγεννήτου καὶ πρώτου, καὶ μείζονος, θεὸν ἐκ θεοῦ ἀποφανθέντα Χριστὸν καὶ ἠλειμμένον ἀπεκάλησε. *Qui solus hoc toto unctus est, quique divinæ atque ejus, quæ cum nullis aliis communicatur, paternæ fragrantiæ particeps factus, & qui solus ex illo genitus Deus verbum communicatione gignentis ingeniti, primique, & majoris, Deus de Deo est declaratus, quem proinde Christum atque unctum vocavit.* Davidicum illud de Christo testimonium, ab Apostolo citatum dum profert, (f) *Juravit Dominus & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum,* &c. Hinc liquere, ait, quod is de quo Psalmus vaticinatur, ἱερεύς τις ὢν αἰώνιος, καὶ υἱὸς ὑψίστου θεοῦ, ὡς ἂν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑψίστου θεοῦ γεγεννημένος, καὶ σύνθρονος τῆς βασιλείας αὐτοῦ. *Sacerdos est sempiternus, altissimique Dei Filius, quippe ab ipso altissimo Deo genitus, & illius regni Consessor.* His adjiciam & alia, adhuc, si fieri potest, illustriora, (g) ὁ δὲ δεύτερος, μετουσίᾳ τοῦ ἀληθοῦς, τῆς κοινωνίας ἠξίωται, οὔτε ὢν καθ' ἑαυτὸν, οὔτε ὑφεστὼς δίχα τοῦ θεοποιοῦντος αὐτὸν πατρὸς, οὔτ' ἄνευ τοῦ πατρὸς θεολογούμενος, ἀλλ' ὅλον αὐτὸ τοῦτο ὤν τε, καὶ ὑφεστὼς, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ πατέρα, συνών τε τῷ πατρὶ, καὶ ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτὸν θεοποιούμενος, τό, τε εἶναι ὁμοῦ καὶ τὸ θεὸς εἶναι, οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ, παρὰ δὲ τοῦ πατρὸς ἐσχηκώς. *Alter vero,* id est, Filius Patri proximus, *quoniam Pater ei seipsum communicat, de communicatione veritatis illius dignitatem accepit, quippe, qui neque a seipso sit, nec seorsim ab eo, qui ipsum genuit, Patre subsistat, neque nisi a Patre Divinitatem habeat; sed hoc ipsum totum, quod est, quod vivit, quod subsistit, ab eo, a quo est Patre, obtineat, ipse Patri coexistens, & ab illo genitus, & tum ut sit, tum ut Deus sit, non a seipso, sed a Patre habet.* Hinc contendit, (a) honorem, qui Filio exhibetur, in Patrem tanquam archetypon suum redundare: *Pater quippe honoratus existit per Filium, uti & per ipsum visus:* Ὁ γὰρ ἑωρακὼς τὸν υἱὸν ἑώρακε καὶ τὸν πατέρα· Τὴν ἀγέννητον θεότητα, οἷα ἐν εἰκόνι καὶ κατόπτρῳ ἐν τῷ υἱῷ χαρακτηριζομένην ὁρῶν· ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀϊδίου· Καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας. Καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. πάντα δὲ ταῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς λαβὼν, ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῆς θεότητος τὴν δόξαν, ὡς ἂν υἱὸς γνήσιος καὶ μονογενὴς, εἰληφὼς ἔχει· ἀλλ' οὐ καὶ ὁ πατὴρ παρά τινος εἴληφε. Πάντων δὲ αὐτὸς ὢν ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ ῥίζα τῶν ἀγαθῶν, εἰκότως εἷς καὶ μόνος ἀναγορεύοιτο ἂν θεός. *Nam qui Filium vidit, is utique & Patrem vidit, dum Deitatem ingenitam, veluti in imagine atque speculo, in Filio characterizatam intuetur* (b) Est enim splendor æternæ lucis, & speculum mundissimum operationis paternæ, & imago bonitatis ipsius. *Hæc autem omnia cum de Patre suscepisset, ab illo & gloriam Divinitatis, tanquam Filius dilectus & unigenitus accepit. Sed non ita Pater a quoquam accepit, cum sit ipse omnium principium, & fons, & radix bonorum. Quo sensu merito unus & solus prædicatur Deus.* Ne multa. Ex divino hoc Filii ortu recte colligit Eusebius, (c) vere Deum esse. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι· καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστι. πνεῦμα δὲ ὁ θεός, διὸ ἕπεται νοεῖν, ὡς τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, θεός ἐστι. *Quod natum est ex carne, caro est; & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Deus autem spiritus. Consequens igitur est, ut intelligamus, quod natum est de Deo, Deum esse.* Sed integrum pæne Eusebium haurire necesse est, si omnia quæ huc spectant, in censum nostrum referemus.

(e) Ib. lib. 4. c. 15. p. 173.
(f) Ibid. lib. 4. c. 15. p. 178.
(g) Ib. lib. 5. c. 4. p. 226.
(a) De Eccl. Th. l. 2. c. 7. p. 111.
(b) Sap. 7. 26.
(c) Ubi supr. l. 1. c. 12. p. 72.
Joh. 3. 6.

THESIS III.

Hac Essentiæ Divinæ communicatio in sacra Scriptura, sanctisque Patribus, Filii generatio dicitur.

Filium genuit Pater, non naturam suam dividendo, vel multiplicando, sed essentiam, quam habet ipse, integram Filio suo communicando. Hinc orta φυσικὴ illa σχέσις, uti vocat Eusebius, (a) naturalis illa relatio, quam ad Genitorem suum obtinet Filius, quæque ex ipsa Filii appellatione oritur; cumque vox, unigeniti, ad genus pertingat & generationem, indicat, id ejus solius esse, καὶ μηδέτερον αὐτῷ τῆς υἱότητος κοινωνεῖν, *Et in filiatione sua cum nullo alio communicare.* De hac generatione frequenter agunt sacræ litteræ, ut non opus sit repetere, quæ cuivis nota sunt. Ecclesiæ Apostolicæ doctrinam tradit nobis Alexander Alexandrinus in epistola ad (b) Alexandrum CP. credere nimirum *in unum ingenitum Patrem, qui a nullo habet causam essentiæ suæ, & in unum Dominum, Jesum Christum, Filium Dei unigenitum,* γεννηθέντα οὐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὄντος πατρὸς, *Non ex nihilo genitum, sed ex eo qui vere Pater est;* idque non corporum more, sed inexplicabili & inenarrabili quodam modo; quippe cujus subsistentiam nulla mortalis natura pervestigare possit. Generationem quidem Filii agnoscebant etiam Ariani. Sed qualem? non essentialem, sed creatam, quæque rebus conditis competere possit, ἐπὶ θεοῦ σὺν κτίζειν τῷ γεννᾶν ταυτόν ἐστιν, inquit Arius apud Athanasium; (c) *in Deo creare idem est quod gignere. Si ex eo quod genitus esse dicatur,* (inquit Eusebius Nicomediensis in epistola (d) ad Paulinum Tyrium) *subindicare videtur,* ὡς ἂν ἐκ τῆς οὐσίας τῆς πατρικῆς αὐτὸν γεγονότα, καὶ ἔχειν ἐκ τούτου τὴν ταυτότητα τῆς φύσεως, *Eum ex paterna substantia ortum, eandem quoque cum Patre naturam habere, scimus scripturam non de illo solo dicere, quod genitus sit, sed etiam de aliis, quæ natura prorsus ab illo discrepant;* nempe de hominibus, aliisque rebus creatis, de quorum generatione loca quædam adducit. Huic Arianorum blasphemiæ illa symboli sui verba opposuerunt Patres Nicæni, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ· γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, *Natum de Patre unigenitum; genitum, non factum.* Videamus tandem quid de his Eusebius noster. Diserte agnoscit (e) τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τὴν ἐξαίρετον καὶ ἀΐδιον γένεσιν, *Singularem & æternam unigeniti Filii generationem.* Hinc (f) esse unigenitum sermonem, θεὸν ἐκ θεοῦ γεγεννημένον, *Deum ex Deo genitum, nam ut sacræ,* inquit, *Theologorum docent paginæ, in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* Nec aliter (g) fieri posse, quin Deus sit, ὁ ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀγεννήτου θεοῦ γεννηθεὶς, *Qui ex uno solo ingenito Deo genitus est. Nam si quod de carne nascitur, caro est, & quod nascitur de spiritu spiritus est,* ἀκολούθως καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, θεὸς ἂν εἴη, *Certe consequens est, ut quod de Deo gignitur, Deus sit.* Et quidem cum solus sit de Patre progenitus, merito ipsum solum & Deum & unigenitum Filium dici posse, alibi (a) integro capite luculenter ostendit. Ubi ecclesiæ doctrinam hac de re enucleatius exponit, (b) pluribus docet, Christum proprie Dei esse Filium, non secundum carnis, quam suscepit, generationem, κατὰ δὲ τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς πρὸ πάντων αἰώνων, ἄγνωστον τοῖς πᾶσι· καθ' ἣν τὸ πλήρωμα τῆς πατρικῆς θεότητος, καὶ αὐτὸν υἱὸν ὑπεστήσατο, οὐκ ἰδιόκτητον, καὶ τοῦ πατρὸς ἀφωρισμένην· οὐδ' ἄναρχόν τινα καὶ ἀγέννητον· οὐδὲ ἀλλοθέν ποθεν ξένην, καὶ τοῦ πατρὸς ἀλλοτρίαν, ἐφελκόμενον θεότητα· ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς πατρικῆς μετουσίας, ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς ἐπ' αὐτὸν προχεομένης πληρούμενον· μόνῳ γὰρ ἐν αὐτῷ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς πατρικῆς ἐνοικεῖν θεότητος, ὁ μέγας ἐπαίδευσεν Ἀπόστολος. *Sed secundum illam Divinitatem, quam a Patre, & Deo eodem habuit ante omnia secula, universis incognitam. Secundum quam generationem, paternæ Divinitatis plenitudinem, & ipsum Filium Deum constituit, non a seipso possessam, vel a Patre separatam, sed nec sine principio illam & ingeneratam Deitatem, nedum aliunde derivatam, extraneam, hospitem, & a Patre alienam, sed de paterna participatione, veluti de jugi puteo in ipsum effuso, propagatam cum plenitudine. Siquidem in illo solo habitare plenitudinem paternæ Deitatis magnus edocuit Apostolus.* Locus, siquis alius, admodum appositus, disertissimusque, & qui totam Eusebii mentem clare exprimit. Subdit mox, ut solet alias, unum solummodo Deum in ecclesia annunciari, unum itidem Dei Filium unigenitum, qui εἰκὼν τῆς πατρικῆς θεότητος, καὶ διὰ τοῦτο θεὸς, *Imago est paternæ Deitatis, atque ob hoc ipsum Deus.* Neque alio sensu Filium vocat (c) τὸν μονογενῆ θεὸν, *Deum unigenitum,* & (d) ἕνα τέλειον μόνον γεννητὸν θεὸν ἐκ θεοῦ, *Unum perfectum, solumque genitum Deum de Deo.* Ad illud Psaltæ, *eructavit cor meum verbum bonum,* notat, (e) siquidem hoc ex persona Patris & universorum Dei dicatur, & unigenitum Dei Verbum significaverit, tanquam Filium, qui de Patre exstiterit, caute monet fieri hoc οὐ κατὰ προβολὴν, ἢ κατὰ διαίρεσιν, ἢ τομὴν, ἢ μείωσιν, *Non projectione aliqua, aut divisione, aut sectione, aut diminutione,*

(a) De Eccl. Th. l. 1. c. 10. p. 68.
(b) Ap. Theod. l. 1. c. 4. p. 17.
(c) Disput. contr. Ar. p. 80. Or. 3. contr. Ar. p. 231.
(d) Ap. Theod. ib. c. 6. p. 23.
(e) De Eccl. Th. l. 1. c. 12. p. 73.
(f) De laud. Constit. c. 12. p. 640.
(g) De Eccl. Th. l. 2. c. 14. p. 123.

(a) Ibid. l. 1. c. 10. p. 68.
(b) Ib. l. 1. c. 2. p. 61.
(c) Ib. c. 12. p. 67.
(d) Dem. Evang. l. 4. c. 3. p. 147.
(e) Ib. l. 4. c. 15. p. 179. l. 5. c. 1. p. 213.

aut

aut alia quapiam ejusmodi ratione, cujusmodi in corporibus agnoscere consuevimus; impia enim hæc sunt, & ab ineffabili illa generatione, solaque mente concipienda, πάμπαν ἀπῳκισμένα, *omnino longissime semovenda, juxta effatum illud propheticum* (τὸ σύνηθες ἐφ' ἑκάστου τῶν περὶ αὐτοῦ θεολογουμένων, καὶ εὐσεβὲς ἐκεῖνο ῥῆμα. *Dictum omni pietate refertum, quod in omnibus, quæ de illo theologice dicuntur, usurpare consuevimus*) *Generationem ejus quis enarrabit?* Cum Apostolus ad Hebræos Filium vocat ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ, *splendorem paternæ gloriæ*, addit Eusebius, (a) hanc vocem illam de Patre Filii generationem subindicare; Filium vero compellans *splendorem paternæ lucis*, ὥστε εἶναι τὸ ἀπαύγασμα γέννημα τοῦ πρώτου Φωτὸς, *Ut splendor sit primi illius luminis genitura, non ad modum existens creaturis mortalibus, dum generantur, usurpatum, sed quatenus est imago invisibilis Dei, quatenus in forma Dei existit, denique quatenus est splendor & character substantiæ ejus.*

(a) De Eccl. Th. l. 1. c. 20. p. 95.

Certe magnum hoc pietatis mysterium nulla alia similitudine sæpius illustrare amat noster Eusebius, quam hac relatione inter solem & radium, lumen & splendorem. In quibus conveniunt, in quibus differunt, in quibus præeminet æterna hæc & ineffabilis Filii generatio, prolixe non minus quam accurate expendit; (b) locum ipsum consulant eruditi. Id modo ubique agit, ut hac similitudine ostendat, Filium a Patre tanquam ex fonte procedere, eandem cum Patre naturam sortiri, & etiamsi alia sit a Patre hypostasis, a Patre tamen non magis posse separari, quam a sole radium, vel a lumine splendorem. Eadem similitudine ad eundem plane finem, uti solent omnes fere Patres Catholici; neque aptiorem adhibere potuerunt Patres Nicæni, quam ut diceremus, Filium esse Φῶς ἐκ Φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, *Lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero.*

(b) Dem. Evang. l. 4. c. 3. p. 147.

THESIS IV.

Essentia divina, quam Pater cum Filio communicat, ejusdem est naturæ cum substantia Patris.

ET hoc quidem axioma ex ipsa rei natura oritur. Cum enim Deitas una plane sit, & penitus indivisa, necesse est, ut is quocum communicatur, non aliam a communicante naturam possideat. Patrem semper Filium ejusdem secum naturæ participem producere norunt omnes. Κοινὸν ὑπάρχει πᾶσι καὶ αὐτοδίδακτον ὁμολόγημα, inquit Photius, (a) ὡς ἅπας υἱὸς τῆς αὐτῆς ἐστι τῷ γεγεννηκότι οὐσίας καὶ Φύσεως. *Communis est omnium, & quam ipsa docet natura, confessio, quemvis Filium ejusdem esse cum genitore substantiæ & naturæ.* Et si ita in humanis fit, quanto magis in divinis, ubi perfectissima & plane imperscrutabilis datur generatio? *Ubi* (ut loquar cum Augustino) (b) *Patris & Filii simul una sapientia, quia una essentia, & singillatim sapientia de sapientia, sicut essentia de essentia.* Ante Augustinum Hilarius, (c) *Tali confessione originis suæ indiscretæ naturæ perfecta nativitas est. Quod enim in utroque vita est, id in utroque significatur essentia; & vita quæ generatur ex vita, id est, essentia quæ de essentia nascitur, dum non dissimilis nascitur scilicet, quia vita ex vita est, tenet in se indissimilem naturam originis suæ, quia & natæ & gignentis essentiæ, id est, vitæ quæ habetur & data est, similitudo non discrepet.* Ad sententiam ecclesiæ Catholicæ hac in parte declarandam sufficit unius concilii Nicæni decretum, quo jubemur, *Credere in unum Dominum Jesum Christum, natum de Patre, unigenitum.* Τοῦτ' ἔστιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός· Θεὸν ἐκ Θεοῦ, Φῶς ἐκ Φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί; *Hoc est, ex substantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero: genitum, non factum, consubstantialem Patri.* Cum enim viderent Patres, sophisticis & subtilissimis Arianorum effugiis non alio modo occurri posse, τοῦ ὁμοουσίου vocabulum adhibuerunt, quo omnem eis elabendi viam intercluderent. Deinde in anathematismo, quem symbolo subnexuerunt, damnarunt dicentes, ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, ἢ κτιστὸν, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, *Dei Filium ex alia hypostasi, sive substantia, vel creatum, aut convertibilem, aut alterabilem esse.* Vibratum esse in Arianos hoc fulmen nemo nescit. Certe Filii τὸ ὁμοούσιον præfracte & γυμνῇ τῇ κεφαλῇ denegarunt. *Filius*, inquit Arius, (a) ἴδιον οὐδὲν ἔχει τοῦ Θεοῦ καθ' ὑπόστασιν ἰδιότητος· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἴσος, ἀλλ' οὐδὲ ὁμοούσιος αὐτῷ, *Nihil Divinæ substantiæ proprium habet, neque enim Patri æqualis est, nec consubstantialis.* Et alibi, (b) Οὗτος δὲ ὁ κύριος ξένος μὲν καὶ ἀλλότριός ἐστι τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας. *Dominus vero noster extraneus est, & a Patris substantia plane alienus.* Subdit, *verbum dici solummodo* κατ' ἐπίνοιαν, *sed non esse naturaliter vere Dei Filium.* Eusebius Nicomediensis, quo nemo Arii mentem intimius novit, hæc habet; (c) Ἀλλ' ἓν μὲν τὸ ἀγέννητον, ἓν δὲ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀληθῶς, καὶ οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ γεγονὸς, καθόλου τῆς

(a) Epist. 1. p. 4.

(b) De Trin. l. 7. cap. 2. col. 337.

(c) De Syn. adv. Arian. p. 360.

(a) Excerpt. ex Thal. ap. Athan. de Synod. p. 681.

(b) Ib. de Sent. Dion. p. 441.

(c) Ep. ad Paulin. ap. Theod. l. 1. c. 6. p. 22.

τῆς φύσεως τῆς ἀγεννήτου μὴ μετέχον, ἢ ὂν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· ἀλλὰ γεγονὸς ὁλοσχερῶς ἕτερον τῇ φύσει, καὶ τῇ δυνάμει, πρὸς τελείαν ὁμοιότητα διαθέσεώς τε καὶ δυνάμεως τοῦ πεποιηκότος γενόμενον. Sed unum quidem credimus ingenitum; alterum autem ab eo vere, & non ex ejus substantia factum, nec ullo modo particeps naturæ illius, nec e substantia ejus existens, sed natura & virtute prorsus diversum, ad perfectam tamen similitudinem naturæ, virtutisque factoris sui conditum. Quid jam de his Eusebius noster? sentitne cum ecclesia Catholica? sentit plane. Fatendum est, Eusebium *ὁμοουσίου* vocabulum ægre admodum admisisse. Admisit tamen. Constanter vero rem ipsam agnovisse, sequentia facile demonstrabunt.

(a) Dem. Evang. l. 4. c. 6. p. 154.

1. Expresse docet, (a) una cum Patre unum esse debere in omnibus, & per omnia Dei verbum, *εἰς ἂν καὶ τούτῳ τὸ τῆς εἰκόνος ἐμφερὲς τῷ πατρὶ καὶ κατὰ πάντα ἀποσώζοιτο, κατά τε τὴν ἀρετὴν, κατά τε τὴν δύναμιν, καὶ τὴν οὐσίαν, κατά τε τὸν τῆς μονάδος καὶ ἑνάδος ἀριθμόν. Ut etiam in hoc imagini similitudo cum Patre, tam in eo quod ad virtutem, quodque ad potestatem & essentiam pertinet, quam in eo quod ad unitatis, singularitatisque numerum usquequaque servetur.* Posteaque (b) non modo *μονογενῆ θεοῦ υἱὸν*, *unigenitum Dei Filium*, sed & *οὐσιώδη τοῦ θεοῦ λόγον*, *essentiale Dei verbum*, seu, ut reddit interpres, *verbum Dei essentiam referens*, appellat. His addere possumus quod ad illud Johannis non inscite notat, (c) *Verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum;* priori membro Deum Patrem, posteriori Deum Filium denotari, utrumque vero copula ET conjungi; *ὁ γὰρ*, ΚΑΙ, *σύνδεσμος τῷ πατρὶ συνάπτει τὴν θεότητα τοῦ υἱοῦ· διό φησι, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. Conjunctio etenim illa*, ET, *Divinitatem Filii connectit Patri, quocirca ait, Et Deus erat verbum.* 2. Dum Filium tanquam exactissimam Patris imaginem nobis exhibet quod millies facit, millies cum eo Patres Catholici, non aliud innuere videtur, quam eandem cum Patre naturam habere. Locum unum, alterumve proferam. Postquam declarasset (d) Filium non ex substantia ingeniti, *κατά τι πάθος ἢ διαίρεσιν οὐσιωμένον*, *partiendo aliquid, aut dividendo naturam suam nactum esse; Patrem vero ingenitum & sine principio exstitisse;* pergit his verbis, *εἴη δ' ἂν ταύτῃ καὶ εἰκὼν θεοῦ, ἀρρήτως πάλιν καὶ ἀνεπιλογίστως ἡμῖν, ζῶντος θεοῦ ζῶσά τις, καὶ καθ' αὐτὴν ὑφεστῶσα ἀΰλως καὶ ἀσωμάτως, καὶ τοῦ ἐναντίου παντὸς ἀμιγῶς, ἀλλ' οὐχ οἷά τις πάλιν ἡ παρ' ἡμῖν εἰκὼν ἕτερον μὲν ἔχουσα τὸ κατ' οὐσίαν ἀποκείμενον, ἕτερον δὲ τὸ εἶδος, ἀλλ' ὅλον αὐτὸ, εἶδος ὢν, καὶ αὐτοουσίᾳ τῷ πατρὶ ἀφομοιούμενος. Eadem porro ratione imago Dei erat, ita quidem ut rursus nullis neque verbis, neque rationibus, quomodo sit, comprehendere possimus; quippe cum viventis Dei vivens ipsa sit, & per seipsam consistens, sine materia, sine corpore, nihil prorsus habens admixtum contrarii, neque vero cujusmodi ulla sit apud nos imago, quæ & aliud essentiæ subjectum habeat, & aliam speciem, sed quæ tota ipsa sit species, & ipsa essentia, similitudinem referens Patris,* eandem scilicet, cum eo essentiam habens. Si unus est Deus, ut alibi arguit, (a) ipsius sit oportet, qui per Filium suum tanquam per imaginem agnoscitur, *διὸ καὶ ὁ υἱὸς θεὸς, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ πατρὸς ὡς ἐν εἰκόνι μόρφωσιν. Quapropter & Filius quoque Deus est, propter Patris figuram in ipso, ut in imagine resultantem.* Marcellus, adversus quem integro hoc opere disputat, Patrem solummodo substantiam esse dixit, verbum vero in ipso existens, non nisi accidens; cum igitur Eusebius de Patre disseruisset, (b) addit, *τὸν δὲ τούτου μονογενῆ υἱὸν, ὡς ἂν εἰκόνα τοῦ πατρὸς, ἐξ αὐτοῦ φύντα, πάντῃ τε καὶ κατὰ πάντα ὁμοιοτάτην ὄντα τῷ γεγεννηκότι, καὶ αὐτὸν θεὸν, καὶ νοῦν, καὶ λόγον, καὶ σοφίαν, καὶ ζωὴν, καὶ φῶς εἶναι, αὐτοῦ τε τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ εἰκόνα. Hujus autem Filium unigenitum, veluti Patris imaginem, ex ipso ortum esse, omnino & per omnia, quam simillimam genitori suo, & ipsum Deum, & mentem, & verbum, & sapientiam, & vitam, & lucem, ipsius pulchri bonique imaginem.* Non quod voluit Eusebius, Filium non esse essentialiter Deum, sed tantum Patri suo quam simillimum, (quæ Semiarianorum sententia erat) vetant id verba illa, ubi *αὐτὸς θεὸς* diserte dicitur, quod non nisi ad indivisibilem Deitatem referri queat. Sed hæc ei mens erat, easdem divinæ naturæ perfectiones, vitam, sapientiam, potentiam, bonitatem, &c. quæ ex Patre velut ex origine profluunt, in Filio tanquam in speculo & imagine exhiberi. Frequenter hoc *Imaginis* vocabulo utitur Eusebius (quod semel monuisse sat erit) frequenter & omnes pæne Catholici scriptores, etiam dum Filii Divinitatem strenuissime propugnant. E pluribus duos solummodo adhibebo, Alexandrum Alexandrinum, ejusque discipulum & successorem Athanasium. Alexander in ea ipsa epistola, (c) qua multis tum argumentis, tum S. scripturæ testimoniis Christi Deitatem adversus Arium fortissime adstruit, hoc etiam telo pugnat, Dominum, quando dicit, *Ego & Pater unum sumus*, non seipsum Patrem renunciare, nec duas personas unam esse demonstrare, *ἀλλ' ὅτι τὴν πατρικὴν ἐμφέρειαν ἀκριβῶς πέφυκε σώζειν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, τὴν κατὰ πάντα ὁμοιότητα αὐτοῦ ἐκ φύσεως ἀπομαξάμενος, καὶ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τοῦ πατρὸς τυγχάνων, καὶ τοῦ πρωτοτύπου ἔκτυπος χαρακτήρ. Sed quoniam Patris Filius expressam Patris similitudinem exactissime servat, quippe qui omnimodam ejus similitudinem a natura impressam habeat, sitque imago Patris nulla in re discrepans, & primitivi exemplaris expressa figura.* Et iterum, (d) *Hunc perfectum Filium, Patrisque si-*

(b) Lib. 5. in init. p. 202.

(c) De Eccl. Th. l. 2. c. 17. p. 127.

(d) Ib. c. 1. p. 215.

(a) De Eccl. Th. l. 1. c. 20. p. 96.

(b) Ib. l. 2. c. 14. p. 121.

(c) Ap. Theod. l. 1. c. 4. p. 15.

(d) p. 17.

militem

milem esse didicimus, hoc solo inferiorem Patre, quod ingenitus non est. Εἰκὼν γάρ ἐστιν ἀπηκριβωμένη καὶ ἀπαράλλακτος τοῦ πατρός, *Est enim imago Patris exactissima, & in nullo discrepans.* Athanasius, (a) Τοῦ γὰρ πατρὸς ὄντος, ἦν ἂν ἐν αὐτῷ ἡ ἀλήθεια, ἥτις ἐστὶν ὁ υἱός, ὁ λέγων, ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια, καὶ τῆς ὑποστάσεως ὑπαρχούσης πάντως εὐθὺς εἶναι δεῖ τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν εἰκόνα ταύτης· οὐ γὰρ ἔξωθέν ἐστι γραφομένη τοῦ Θεοῦ εἰκών· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεὸς γεννητής ἐστι ταύτης· ἐν ᾗ ἑαυτὸν ὁ ὁρῶν προσχαίρει ταύτῃ. *Patre existente existebat semper in eo veritas, quæ Filius est, qui dicit,* Ego sum veritas, *Et substantia Patris existente, omnino statim oportuit, & characterem & imaginem sui ipsius existere. Non enim extrinsecus depicta est imago Dei, sed Deus ipse ejus imaginis genitor est, in qua seipsum contuendo exhilaratur.* Hinc etiam Christum æternum esse regem demonstrat, (b) Υἱὸς γὰρ ὢν τοῦ Θεοῦ, ὅμοιος ἂν εἴη αὐτοῦ· Ὅμοιος δὲ ὤν, πάντως ἐστὶ καὶ κύριος καὶ βασιλεύς· αὐτὸς γάρ φησιν, ὁ ἐμὲ ἑωρακώς, ἑώρακε τὸν πατέρα. *Quum enim sit Filius Dei, sequitur, ut sit similis Deo, quum vero sit similis Deo, omnino necesse est, ut sit Dominus & Rex; ipse enim inquit,* Qui vidit me, vidit & Patrem. Alibique (c) ait, unumquemque in prima Christianismi sui institutione edoctum esse, Deum habere Filium, qui verbum, & sapientia, & potentia sua est, Καὶ ταῦτά ἐστιν αὐτοῦ εἰκών, καὶ ἀπαύγασμα, *Et hæc ipsa sunt imago & splendor ejus.* Præiverat his omnibus D. Apostolus, cum Filium vocavit (d) *Splendorem paternæ gloriæ, & characterem substantiæ ejus;* (e) *imaginem invisibilis Dei;* (f) *Jesum Christum, qui est imago Dei.* Quibus in locis ut recte notat Eusebius (g) noster: Ταῦτα περὶ τῆς θεότητος τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἴρηται. *Hæc omnia de Filii Dei Divinitate dicuntur.* Subditque, *Si unus sit Deus, & præter illum non est alius,* αὐτὸς ἂν εἴη ὁ διὰ τοῦ υἱοῦ ὡς δι' εἰκόνος γνωριζόμενος, *ipse sit oportet, qui per Filium suum tanquam per imaginem agnoscitur. Quapropter & Filius quoque Deus est, propter Patris figuram in ipso, ut in imagine, resultantem.* Quæ verba supra adduximus. Hæc speciminis gratia, ut manifestum sit, non solum fuisse Eusebium, qui hac loquendi formula usus est: jam ad alia ejus testimonia pergamus. 3. Non dubitat affirmare omnia habere Filium quæ habet Pater, easdem nempe perfectiones, eandem sapientiam, potentiam, vitam, dominium, eandem igitur & essentiam. Cum enim in ipso omnis Deitatis plenitudo σωματικῶς, vere & realiter inhabitet, fieri nequit, quin eandem prorsus naturam consequatur; quippe quæ nec secari potest, nec dividi. *Quis non dixerit,* inquit, (h) *in Deo sapientiam esse, & potentiam, & vitam, & lucem, & veritatem, & justitiam, & rationem, & quicquid bonum & honestum est? quin potius eum esse omnia ista, aut si quid his superius, & melius exstiterit, quod nobis sit incognitum. Hæc natura* αὐτοδίδακτος *unumquemque de Deo profiteri cogit;* Ἔνθεν καὶ τὸν υἱὸν διδασκόμεθα πάντα ταῦτα εἶναι ἅτε μονογενῆ υἱόν, καὶ κληρονόμον ὄντα τοῦ πατρὸς καὶ πάντ' ἔχοντα ὅσα καὶ ὁ πατήρ· διὸ ἐν μορφῇ λέγεται καὶ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. *Unde etiam, & de Filio edocti sumus hæc singula, unigenitum illum esse Filium, hæredem Patris sui, omnia possidentem quæ possidet Pater: quare & in forma Dei fuisse dicitur, & imago Dei.* Dixerat id ipsum ipse Dominus, *omnia quæcunque habet Pater, mea sunt.* Ex quo communia esse omnia inter Patrem & Filium recte subinfert Gregorius Theologus. (a) Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, τοῦ υἱοῦ ἐστιν, ὡς ἔμπαλιν τὰ τοῦ υἱοῦ, τοῦ πατρός· οὐδὲν οὖν ἴδιον, ὅτι κοινά· ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι κοινὸν καὶ ὁμότιμον, εἰ καὶ τῷ υἱῷ παρὰ τοῦ πατρός. *Omnia quæ habet Pater, sunt Filii, quemadmodum rursus omnia, quæ Filius, Patris. Nihil ergo peculiare, quia communia omnia. Quandoquidem ipsum quoque esse, commune atque æquale est ipsi cum Patre, licet alioqui hoc a Patre Filius habeat.* 4. Thesim, quam probandam suscepimus, disertius adhuc, & pæne totidem verbis adstruit. Quid enim clarius dici potest, quam quod de Filio (b) habet, τὸν αὐτὸν δὲ φῶς καὶ γέννημα νοερὸν φωτὸς ἀλέκτου, καὶ ἕνα μὲν τὴν οὐσίαν, ὡς ἂν ἐξ ἑνὸς ὄντα πατρός. *Eundemque lumen, & inexplicabilis luminis intellectualem fœtum, qui substantia quidem unus est, utpote ex uno Patre editus.* Rationem reddit pagina sequenti haud facile solvendam; Dei nempe naturam simplicem prorsus esse, indivisibilem, incompositam, & sine partibus, ac ultra omnem, quæ oculis cernitur, mundi constitutionem positam; neque enim aliter divinam esse posse. Et ne temere hæc ei excidisse videantur, idem fere in opere ante synodum Nicænam edito, affirmaverat. (c) Cum enim dixisset, Patrem a nullo, Filium veluti secundum in ordine subsistendi, suum esse a Patre accepisse, pergit hoc modo; τὸν δὲ τῶν δευτερείων ἠξιῶσθαι, καὶ τὸ Θεὸν εἶναι λαβόντα παρὰ τοῦ πατρὸς ἔχειν, ὡς ἂν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, μιᾶς ἐπ' ἀμφοῖν κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς θεότητος ἐπινοουμένης, ἑνός τε ὄντος Θεοῦ, τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἀνάρχως καὶ ἀγεννήτως ὄντος, διὰ δὲ τοῦ υἱοῦ, ὡς ἂν δι' ἐσόπτρου, καὶ εἰκόνος ἐπιθεωρουμένου. *Hic autem cum proximum a Patre locum obtinet, tanquam Dei imago, a Patre habet quod Deus sit: ut pote cum una in ambobus juxta exemplum Divinitas intelligatur, & unus sit Deus, qui per seipsum sine principio, & sine generatione existat, per Filium autem, tanquam per speculum & imaginem consideretur.* Quando igitur Filium ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ Θεῷ ὄντα, *unum, eundemque cum Deo esse* negat, (d) Marcellum oppugnare intelligendus est, qui Verbum unam eandemque cum Patre hypostasim esse statuit. Nec aliter intelligi posse docent sequentia, ubi Filium vocat υἱὸν ἀληθῶς ὄντα, ζῶντα,

(a) Orat. 2. contra Arian. pag. 250, 251.
(b) Orat. 3. p. 199.
(c) Ibid. p. 212, 213.
(d) Heb. 1. 3.
(e) Col. 1. 15, 16.
(f) 2. Cor. 4. 4.
(g) De Eccl. Th. l. 1. c. 20. pag. 96.
(h) Ib. l. 1. c. 20. pag. 100.
Johan. 15. 16.
(a) Orat. 36. p. 584.
(b) De laud. Constant. c. 12. p. 640, 641.
(c) Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 227.
(d) De Eccl. Th. l. 2. c. 14. pag. 122. conf. c. 17. pag. 127. & l. 1. c. 20. pag. 90.

ζῶντα, κ̀ ὑφεςῶτα, ἐν ἀρχῇ τε ὄντα, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὄντα, κ̀ Θεὸν ὄντα. *Filium vere existentem, viventem, subsistentem, qui in principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat.* 5. Non contemnendum est, quo adversus Marcellum utitur, argumentum, a Dei unitate ductum. Contendit Marcellus verbum Dei aliquando esse προφορικὸν, aliquando ἐνδιάθετον, nunc operativum, nunc in Deo quiescens, quandoque substantia & potentia a Patre differens, quandoque ingenitum vel æternum; ὐ συνορῶν, inquit Eusebius, (a) ὅτι εἰ μὲν ἕτερον τῦ Θεοῦ τὸν λόγον φάσκει, δύο ἔςαι ἀΐδια, ὁ λόγος, κ̀ ὁ Θεὸς, κ̀ οὐκ ἔτ' ἔςαι ἀρχὴ μία. *Minime advertens, quod si Verbum diversum quid a Deo statuat, duo futura sint æterna, hoc est, Deus & Verbum; nec principium hoc modo statuetur unicum.* Vis argumenti in eo sita videtur; necesse est, ut unicum sit Deitatis principium. Si vero Filius non sit ejusdem cum Patre substantiæ, consequens erit, ut duo statuantur æterna principia, quod cum unitate Dei omnino pugnat. 6. Accedit denique ipsius Eusebii fidei Nicænæ confirmatio, qua & Arii dogmata simul damnavit, & τὸ ὁμοούσιον ratum habuit. Hæsit quidem aliquamdiu ad hoc vocabulum, Filium tanquam divinæ essentiæ partem eo denotari suspicatus. Remoto vero hoc obstaculo, & sensu vocis catholico a patribus declarato, libenter eam amplexus est: quin etiam fassus, non defuisse sacræ vetustatis antistites, pietate & eruditione illustres, qui hoc vocabulum sensu catholico usurparunt. Verum hoc Eusebii suffragium, & subscriptionem sine fraude, dolove factum, pluribus infra vindicabimus. Mitto quæ in thesibus præcedentibus disseruimus, nempe quod Christus sit verus & perfectus Deus, quod sit naturalis Dei Filius, & a Patre ab æterno genitus, quæ eandem plane cum Patre naturam manifesto evincunt, nec leve pondus & momentum huic propositioni addere possunt. Si igitur alicubi (a) Filium δευτέραν μεθ' αὐτὸν ὐσίαν vocat, *alteram post Patrem substantiam*, manifestum est, non de diversa essentia loqui, sed de persona vel hypostasi; cum eodem loco *Deum de Deo* dicit.

(a) De Eccl. Th. l. 2. c. 12. p. 119.

(a) Dem. Evang l 6. p. 257. Vide Præp. Evang. l 7. c. 11. pag. 312.

THESIS V.

Divinam essentiam Pater cum Filio suo communicavit ab æterno.

Æternitatem Filii, ejusque σύνδρομον τῇ ἀρχῇ τὸ εἶναι, quemadmodum non inscite loquitur Cyrillus Alexandrinus, (a) *concurrentem cum paterno principio existentiam*, constanter docuisse catholicos patres, antiquitatis ecclasiasticæ rudis plane sit oportet, qui nescire potest; nec pluribus jam probare opus est, quod cumulate præstiterunt alii. Hanc ecclesiæ fidem ab ipsis Christianismi primordiis traditam, & perpetuo conservatam, omni quo poterant nisu, totisque viribus oppugnarunt Ariani. Hinc vulgatum illorum effatum (b) ἦν ὅτε ὐκ ἦν ὁ υἱὸς τῦ Θεῦ, *erat cum non esset Filius Dei*; & factum esse ἐκ τῶν ὐκ ὄντων, unde & Ἐξουκόντιοι, sive οἱ ἐξ ὐκ ὄντων dicti sunt: contendebant quippe prius non fuisse, postea exstitisse, talem factum, quandocunque demum factus est, qualis quilibet hominum nasci solet. Expulsum se queritur Arius, (c) quod non consiteretur, ἀεὶ ὁ Θεὸς, ἀεὶ υἱὸς, ἅμα πατὴρ, ἅμα υἱὸς, *Semper Deus, semper Filius, simul Pater, simul Filius*; quod affirmaret, Filium antequam gigneretur, aut crearetur, aut terminaretur, aut fundaretur, non fuisse, quin nec esse ἀΐδιον, ἢ συναΐδιον, ἢ συναγέννητον τῷ πατρὶ, οὐδὲ ἅμα τῷ πατρὶ τὸ εἶναι ἔχειν, ὡς τινὲς λέγουσι, *Æternum, aut coæternum, aut coingenitum cum Patre, nec simul cum Patre essentiam nactum esse, ut quidam dicunt.* Hinc teste Theodorito, (a) pro hæreticis habuit Philogonium Antiochensem, Ellanicum Tripoleos, & Macarium Hierosolymorum antistites, in eosque calumnias concinnavit, propterea quod dicerent, ἀΐδιον κ̀ προαιώνιον τὸν υἱὸν, κ̀ τῦ πατρὸς ὁμότιμόν τε καὶ ὁμούσιον, *Filium æternum, & ante secula esse, æqualemque, & consubstantialem Patri.* Concedebat quidem Arius, (b) Filium substitisse ante omnia tempora & secula perfectum Deum, sed solummodo θελήματι καὶ βουλῇ, *voluntate & consilio Dei*; & priorem generatione Filii Patrem habuisse generandi scientiam, uti medicus ante medicinam datam, medendi tenebat rationem, quemadmodum loquitur Asterius Cappadox, (c) Arianorum primipilus. Certe Ariani pro insigni, qua pollebant dissimulandi arte, mire in hac causa terminis ludebant. Cum dicerent, *erat quando non erat*, vocem, *tempus*, metu opprobrii supprimebant, affirmabant eum πρὸ χρόνων fuisse, sed tum ἐν τοῖς χρόνοις διαςήματά τινα, *spatia quædam*, seu intervalla commenti sunt, in quibus illum non fuisse voluerunt, quod non semel iis exprobrat Athanasius. (d) Ipsemet Arius, quo ab exilio citius revocaretur, coram imperatore synodi Nicænæ decretis subscripsit, se eadem sentire cum synodo professus, præstito etiam jurejurando, se nihil in hac parte per fraudem agere, oblato simul fidei suæ

(a) Thesaur. l. 9. p. 67.

(b) Alex. Epist. ap. Theod. l. 1. c. 4. p. 10. Ex Arii Thal. ap. Athan. Orat. 1. contr. Ar. pag. 124. Orat. 2. p. 137. de syn. Arim. p. 631.

(c) Epist. ad Euseb. Nic. ap. Theod. l. 1. c. 5. p. 21. Et Ep. ad Alexand. ap Athan. de syn. Arim. p 682.

(a) Ib. p. 21.

(b) Loc. cit.

(c) Ap. Athan de syn. Arim. p. 685.

(d) Orat. 2. contr. Arian. p. 145, 146.

libello,

libello, quo inter alia fatetur τὸν ἐξ αὐτοῦ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεγεννημένον Θεὸν λόγον, *Filium ex Patre ante omnia sæcula factum esse Deum Verbum.* Nihilominus fucum bono imperatori fecisse, diserte tradunt Athanasius (*a*) & Socrates. Insigne hujus fraudis specimen refert Socrates, sed ex auditu tantum; subscripsisse vero Arium, & subscriptioni jusjurandum adjecisse, id se ex ipsis imperatoris epistolis hausisse testatur. Hallucinari quidem in tempore contendit Valesius, sed nulla idonea ratione nixus, ipse potius in tempore mortis Arii statuendo hallucinatus.

(*a*) Orat. 1. contra Arian. p. 130. Ep. ad Serap. p. 521.

Quicquid vero de tempore sit, Socrates (*b*) in re ipsa errare non potuit, qui ipsius Constantini litteras ante oculos habuit. Inquiramus jam quorum causam hac in parte agat Eusebius, & cum Catholicis, an cum Arianis facit? Non modo fatetur (*c*) Christum, eundem fuisse Deum Dominumque, qui patribus sub veteri Testamento toties apparuerit (ὅτε τε αὐτὸς ἐκεῖνος ἦν, καὶ οὐδ᾽ ἄλλος, ὁ τῶν αἰώνων προυφεστὼς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, *quod idem non alius, sed ipse ille esset Dei Filius, qui omnia sæcula antecedit;* alibique (*d*) de prophetica illa Danielis visione agens, *Aspiciebam donec throni positi sunt,* &c. subdit, manifestissime hæc non ad alium quam ad Servatorem nostrum referri posse, τὸν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν, Θεὸν λόγον, *Deum Sermonem, qui in principio erat apud Deum*) non modo προκόσμιον, ipso mundo antiquiorem, sed & τὴν πρὸ αἰῶνος οὐσίωσιν ei ascribit; (*e*) alibique (*f*) vocat, Φῶς τὸ προκόσμιον, καὶ τὴν πρὸ αἰώνων νοερὰν καὶ οὐσιώδη σοφίαν, τόν τε ζῶντα, καὶ ἐν ἀρχῇ παρὰ τῷ πατρὶ τυγχάνοντα Θεὸν λόγον. *Æternum illud lumen, & intellectualem & substantialem sapientiam, sæculis omnibus anteriorem, vivum Dei Verbum, quod in principio erat apud Deum.* Ad illud Apostoli, (*g*) *Qui cum in forma Dei esset,* &c. συνορᾷς ὅτι πρὸ τοῦ κενῶσαι ἑαυτὸν, καὶ μορφὴν δούλου λαβεῖν, ἦν, καὶ προῆν, καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπῆρχε· τίς δὲ ἦν, &c. *Vides quod priusquam exinanivit semet ipsum, & assumpsit servi formam, erat, & ante erat, & in forma Dei subsistebat: Quis autem ille? non alius certe quam Jesus Christus, & antequam carnem assumeret.* Sed illustriora habemus hujusce confessionis testimonia. *Ecclesia,* inquit, (*h*) *unum Deum prædicat, Patrem nempe omnipotentem, Patrem quidem unius solius Christi, omnium autem Dominum & conditorem,* οὕτω καὶ υἱὸν Θεοῦ μονογενῆ, Ἰησοῦν Χριστὸν παραδίδωσι, τὸν πρὸ πάντων αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον· οὐ τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ πατρί· καθ᾽ ἑαυτὸν δὲ ὄντα καὶ ζῶντα, καὶ ἀληθῶς υἱὸν συνόντα, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, καὶ Φῶς ἐκ Φωτὸς, καὶ ζωὴν ἐκ ζωῆς· ἀλέκτοις καὶ ἀῤῥήτοις καὶ παντάπασιν ἀγνώστοις ἡμῖν καὶ ἀκαταλήπτοις, ἐκ τοῦ πατρὸς, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ὅλων, γεγεννημένον· καὶ οὐχ ὁμοίως μὲν τοῖς λοιποῖς γεννητοῖς ὑποστάντα· οὐδὲ ζωὴν ἐμφερῆ τοῖς δι᾽ αὐτοῦ γεγεννημένοις ζῶντα· μόνον δὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἀποτεχθέντα, καὶ αὐτοζωὴν ὄντα. *Ad eundem quoque modum, Dei Filium unigenitum, agnoscit eum, qui ante omnia sæcula de Patre fuit genitus, non illum certe eundem cum Patre existentem, at per se subsistentem, viventemque, vere Filium, cum Patre coëxistentem, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam de vita, inenarrabilibus, ineffabilibus, omnimodo incognitis & imperscrutabilibus rationibus de Patre genitum ad salutem universis procurandam, non similiter aliis subsistentem, nec vitam viventem cum illis parem, qui ab eo sunt creati, solum de solo Patre genitum, ipsamnet vitam existentem.*

(*b*) L. 1. c. 25. &c. p. 61. c. 37, 38.

(*c*) Dem. Evang. l. 1. c. 5. p. 10. l. 7. c. 2. p. 347. l. 8. p. 362. De Eccl. Th. l. 2. c. 2. p. 105. c. 21. p. 137. & alibi passim.

(*d*) Hist. Eccl. l. 1. c. 2. p. 10.

(*e*) Dem. Evang. l. 2. c. 4. p. 81.

(*f*) Hist. Eccl. l. 1. c. 2. p. 5.

(*g*) De Eccl. Th. l. 1. c. 20. p. 94.

(*h*) Ib. c. 8. p. 66. c. 17. p. 80.

Neque aliter ad locum illum Solomonis, (*a*) *Dominus condidit me principium,* &c. *non ita dixit,* inquit, *quasi vellet intelligi,* ὡς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρελθὼν, *quod de non ente ad esse processisset,* οὐδ᾽ ὡς ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κτίσμασι, καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γεγονὼς, ᾗ τινες οὐκ ὀρθῶς ὑπειλήφασιν, ἀλλ᾽ ὡς ὑφεστὼς μὲν καὶ ζῶν, προὼν τε καὶ προϋπάρχων τῆς τοῦ παντὸς κόσμου συστάσεως, *nec quod ad modum creaturarum reliquarum de non ente producebatur, quod nonnulli minus recte sunt arbitrati, sed quod subsistens & vivens, sed quod præexistens, & præsubsistens ante omnem mundi conditionem erat.* Perstringi his verbis Arianos certissimum est; in tantum ab illorum insania abhorrebat. Quin & alia non pauca ad hunc Solomonis locum præclare annotavit; illud præcipue, quod (*b*) LXX. viralis versio per τὸ ἔκτισέ με, *condidit me,* ab Hebræis rejicitur, neque genuinum vocis Hebraicæ sensum exprimit CANA quippe *possidere* significat: atque ita reliquos omnes interpretes Græcos, *Aquilam, Symmachum,* & *Theodotionem* reddidisse notat. Et summa quidem ratione niti hanc interpretationem. Πλείστη δ᾽ ἂν γένοιτο τοῦ Ἔκτισε, καὶ τοῦ Ἐκτήσατο διαφορὰ τῷ, τὴν μὲν κτίσιν κατὰ τὴν κοινοτέραν διάνοιαν, τὴν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πάροδον σημαίνειν· τὴν δὲ κτῆσιν, τοῦ προϋπάρχοντος ἰδιάζουσαν οἰκειότητα πρὸς τὸν κτώμενον. *Plurimum quidem differt* ἔκτισε (creavit) & ἐκτήσατο (possedit:) *Cum illud significet communi notione, creaturarum processum, de non Ente ad Esse subsistere: hoc vero rei praexistentis possessionem, & proprietatem peculiarem possidentis.* Hanc Hebraicam lectionem primum, vel inter primos adhibuisse Eusebium, non fatetur modo, sed & pæne laudat Jesuita Petavius, (*c*) perpetuus aliter Eusebio-mastix: neque tamen hoc ipso loco illum absque *non boni auctoris* nota dimittere potuit. Verum nos cum Eusebio in adstruenda Filii æternitate pergamus. Δῆλον (*d*) ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς ἦν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τὸν Θεὸν, συνὼν καὶ συμπαρὼν αὐτῷ ἀεὶ καὶ πάντοτε. *Manifestum est quod unigenitus Filius erat apud Deum Patrem suum præsens, adstans, assistens semper & ubique:* quod & ex celeberrimis illis locis probat, tum illo Solomonis, *Ante omnes colles genuit me, cum*

(*a*) Ib. l. 3. c. 2. p. 150.

(*b*) Ib. p. 152. 153.

(*c*) De Trin. l. 2. c. 1. n. 2. p. 92.

(*d*) Ib. l. 2. c. 14. pag. 123. Ead. pæne l. 3. c. 4. p. 169.

homi-

hominem appararet, præsto illi aderam; tum Johannis, *& Deus erat Verbum.* Ut vix clarius æternam Filii coëxistentiam agnoscere potuit. Dum exponit insignem illum Michææ locum, *exitus ejus ab initio, ex diebus sæculi*, hæc habet, (a) προφητεύεται δῆτα ἐκ Βηθλεὲμ τις ἐξελεύσεσθαι ἄρχων ἐν τῷ Ἰσραὴλ, τὰς ἐξόδους ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος ἔχων· τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἐφαρμόσειεν ἀνθρώπου φύσει, εἰ μὴ μόνῳ τῷ Ἐμμανουὴλ, καὶ τῷ τῆς μεγάλης βουλῆς ἀγγέλῳ· τὸ γὰρ ἐξ αἰῶνος ὑφεστάναι, τίνι ἄρα ἐφαρμόττοι ἂν, ἢ μόνῳ Θεῷ; *Divinitus ergo prædicitur de Bethleem, quidam egressurus Princeps in Israel, exitus ab initio ex diebus sæculi habens. Hoc autem ipsum nunquam humanæ naturæ accommodari poterit, sed soli* Emmanuel, *& magni concilii Angelo. Quod enim ab æterno existat, cui tandem sit accommodandum, nisi soli Deo?* Duplicem alibi de Christo rationem nobis exhibet: (b) altera quidem recentior est, quæ heri ac nuper ad homines introducta sit, nempe incarnationis dispensatio, ὁ δὲ παντὸς χρόνου καὶ πάντων αἰώνων πρεσβύτερος, *altera vero omni tempore, omnibusque sæculis antiquior*: æterna videlicet ejus generatio. Hæc vera nostra theologia, (c) υἱὸν γεννητὸν οὐ χρόνοις μέν τισιν οὐκ ὄντα, ὕστερον δέ ποτε γεγονότα· ἀλλὰ πρὸ χρόνων αἰωνίων ὄντα, καὶ προόντα, καὶ τῷ πατρὶ ὡς υἱὸν διαπαντὸς συνόντα, καὶ οὐκ ἀγέννητον ὄντα, γεννώμενον δ' ἐξ ἀγεννήτου πατρὸς, μονογενῆ ὄντα, λόγον καὶ Θεὸν ἐκ Θεοῦ. *Filium esse, qui genitus sit, non illum quidem qui certis temporibus non fuerit, posterius autem sit natus; sed qui sit ante tempora æterna, atque anteeat, & tanquam Filius una cum Patre semper existat, neque vero qui non sit genitus, sed ex Patre ingenito genitus, unigenitus nempe, Verbum, & Deus ex Deo.* Alibique ait, (d) τὸν υἱὸν ἐξ ἀπείρων αἰώνων, μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων αἰώνων ὑποστῆναι, γενόμενόν τε συνεῖναι, καὶ συγγενόμενον ἀεὶ τῷ πατρὶ, ὡς τῷ μύρῳ τὸ εὐῶδες, καὶ τῷ φωτὶ τὴν αὐγήν. *Ipsum Filium ex infinitis sæculis, ac potius ante omnia sæcula exstitisse, dumque existit, simul esse, neque Patrem unquam relinquere, sicut nec unguentum bonus odor, nec lucem splendor relinquit.* Etsi fateatur, hæc exempla, non omnimodo integram similitudinem præstare posse. Ex oratione *de laudibus Constantini* toties citata unum, alterumque afferre liceat. Cap. 1. (e) τοῦτον καὶ αὐτὸς ἐπὶ πᾶσι, καὶ πρὸ πάντων, καὶ μετὰ πάντας, ὁ προὼν αὐτοῦ μονογενὴς λόγος· ὁ δὲ μέγας ἀρχιερεὺς τοῦ μεγάλου Θεοῦ· παντὸς χρόνου, καὶ πάντων αἰώνων πρεσβύτατος, τῇ τοῦ πατρὸς καθωσιωμένος τιμῇ, πρῶτος καὶ μόνος τῆς πάντων ὑπεριλάσκεται σωτηρίας· πρωτείοις μὲν τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς, ἴσοις δὲ τῆς πατρικῆς βασιλείας ἐνδοξαζόμενος. Hoc est, interprete Valesio, *Ipse denique in omnibus, & ante omnes, & post omnes, unigenitus ejus Filius, ac sermo præexistens, magnus Dei pontifex, omni tempore, omnique ævo antiquior, Patris sui cultui devotus ac dicatus, primus ac solus pro omnium salute ei supplicat, qui prærogativam quidem honoris obtines, principatum universi, æqualem autem cum Patre gloriam in Patris regno possidet.* Verba illa, τῇ τοῦ πατρὸς καθωσιωμένος τιμῇ, reddit vetus interpres, *dignitatis paternæ particeps*: quod si juxta sensum Valesianum reddantur, ad σχέσιν Filii mediatoriam referenda sunt. Cap. 2. (a) Ὁ μέν γε τοῦ Θεοῦ μονογενὴς λόγος τῷ αὐτοῦ πατρὶ συμβασιλεύων ἐξ ἀνάρχων αἰώνων εἰς ἀπείρους καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας. *Et ille quidem unigenitus Dei Sermo a sæculis principio carentibus, ad infinita usque & interminata sæcula regnat cum Patre.* Hæc, & his longe plura Eusebius, iisdem in exprimenda Filii æternitate vocabulis usus, quibus & sacræ litteræ, & catholici patres constanter uti solent. Quid quod non diffitetur ipse Criticus (b) noster, stylo istius temporis, quo vixit Eusebius, *ante mundum conditum existere*, & *æternum esse*, idem valere? Ut omnia in pauca contraham. Fatetur Eusebius Christum esse Deum verum & perfectum: fatetur naturalem esse ac genuinum Dei Filium, a Patre æternè genitum: fatetur, eandem cum Patre essentiam possidere, esse ὁμοούσιον, vere συναΐδιον (verbis saltem tantundem valentibus) & coæternum. Perpendant hæc secum censores Eusebiani, & dicant serio, quo jure contendant, illum fuisse Arianæ partis hominem, multo magis recoctum fuisse Arianum? Dionysius Petavius, vir in lectione patrum admodum exercitatus, in vasto illhoc, quod condidit, opere, id pæne unice egisse videtur, si non ut Arianorum causæ viam sterneret; saltem ut omnium veterum testimonia de Christi ὁμοουσίῳ atque æternitate enervaret, atque in pravum sensum detorqueret: in omnes iniquus, in Eusebium iniquissimus; quem tam aspere, tantisque conviciis excipit, & tam manifesto partium studio dicta ejus in deteriorem sensum ubique interpretatur, ut nemini non liqueat, ipsum maligno in Eusebium animo ad hoc opus accessisse. Plurima ex Eusebii scriptis collegit, (c) quæ sibi Arii hæresin sapere videbantur, quæ tamen si ad regulas a nobis supra positas candide exigantur, haud incommode, nulloque plane negotio solvi possunt.

Hactenus Eusebium ex propriis scriptis vindicavimus, præteritis quæ addi poterant, infinitis, ne in nimiam molem excresceret dissertatio. Restat adhuc clarius fortiusque argumentum, ejus nimirum synodi Nicænæ decretis assensus, quo τὸ ὁμοούσιον publice recepit, & primaria Arii dogmata diserto anathemate damnavit. Sed dolo malo factum id, inquies, & sublesta fide. Et ita quidem nonnulli, & in iis D. Clericus, Petavii, ut videtur, auctoritate nixus, unde Eusebium tanquam nullius fidei, nul-

lius

(a) Dem. Evang. l. 7. c. 2. p. 341.

(b) Ib. l. 4. c. 1. p. 144.

(c) Ib. c. 3. p. 149.

(d) Ib. l. 5. c. 1. p. 215.

(e) P. 606.

(a) P. 607.

(b) In Euf. p. 123. ed. Gall. pag. 445.

(c) Dogm. Th. t. 2. De Trin. l. 1. c. 11, 12. p. 56, &c.

lius conscientiæ hominem traducere maluit, quam ut catholicus agnosceretur. En qualem nobis depingit Eusebium: (a) *Hominem*, nempe, ut ipsius verbis utar, *dexterrimum*, (b) *qui terminis fidei, quos ipse non probavit, subscribere non dubitavit*, (c) *modo in sensum sententiæ suæ congruentem exponere potuit, etiamsi illis, qui eos imposuerunt, parum convenientem. Certe claudat oculos necesse est, qui ex iis quæ in epistola ad Cæsarienses habet, non videt, ipsum terminos synodi Nicænæ aliter intellexisse, quam exempli gratia, fecit Athanasius.* Id est, ex ejus sententia, vir erat versutus & versipellis, qui in venerabili sanctissimorum totius orbis præsulum conventu, præsente etiam Constantino Imp. & in re, omnium quæ unquam vertebantur, gravissima, aliud lingua manuque proferebat, aliud sub pectore coxit. Ain' vero? age, an ita fuerit, paulisper expendamus. Nec alium hac in causa producemus testem, quam ipsummet Eusebium in epistola (d) de Fide ad Cæsarienses suos, si non sedente jam synodo, certe paulo post scripta, qua integram rei gestæ historiam narrat, & ad quam provocat auctor noster. Primo igitur refert, se formulam fidei suæ, rectam quidem illam simplicemque, patribus obtulisse, qua inter alia credere se in unum Dominum Jesum Christum, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vita, ante omnia sæcula ex Deo Patre genitum, professus est; hæc se ex episcopis, majoribus suis accepisse; hæc se tenere, & ad mortem usque retenturum, idque sincere & ex animo, coram omnipotente Deo, & D. N. Jesu Christo testificari. Hanc formulam ὀρθότατα περιέχειν, primus omnium testatus est imperator, seque ita sentire affirmavit, & una cum illo tota approbavit synodus; monente Constantino, unam duntaxat vocem τοῦ ὁμουσίου adjiciendam esse; ac proinde inter paucula quæ symbolo Eusebiano addiderunt patres Nicæni, declarabant, Filium esse ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, & ὁμοούσιον τῷ πατρί. *ex substantia Patris*, & *Patri consubstantialem*, subnexo etiam anathematismo contra eos, qui fuisse aliquando tempus cum non esset, & non esse antequam gigneretur, vel quod de non exstantibus factus est, vel quod ex altera substantia, vel essentia esse Filium Dei, aut conversioni mutationique obnoxium affirmarent. Ad has voces, ἐκ τῆς οὐσίας, & ὁμοουσίου, hæsitavit Eusebius, veritus ne quid pravi sub iis lateret sensus. Hinc variæ quæstiones ortæ sunt, & responsiones, & quænam esset horum vocabulorum sententia, accurate expendebatur. Donec primo imperator, deinde patres synodici mentem suam super his exposuerunt, fassi per voces, ἐκ τῆς οὐσίας, significari Filium quidem esse ἐκ τοῦ πατρὸς οὐ μὴν ὡς μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ τυγχάνειν. *Ex Patre, quidem esse, sed non tanquam partem esse illius substantiæ:* fieri enim non posse, ut ingenita Patris natura, materiæ expers, intellectualis, atque incorporea, corpoream ullam affectionem admittat, neque per divisionem substantiæ, neque per abscissionem, nec per mutationem paternæ essentiæ atque virtutis, sed divinis, arcanisque rationibus id esse intelligendum. Per τὸ ὁμοούσιον se nihil aliud significare, quam Filium Dei nullam omnino cum creaturis similitudinem habere, sed solius Patris, a quo genitus est, per omnia similem esse, καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας τινὸς ὑποστάσεώς τε καὶ οὐσίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς, *Nec ex alia quadam hypostasi, aut substantia, sed ex Patris substantia esse.* Per *genitum, non factum*, excludi omnimodam cum rebus creatis similitudinem, ac proinde Filium non esse facturam: sed longe præstantioris substantiæ, arcano quodam generationis modo, qui nec verbis exprimi, nec intelligentia comprehendi ab ulla possit creatura. His ita expositis, æquum omnino videbatur, inquit Eusebius, ut nos quoque hunc sensum amplecteremur, nec vocem *Consubstantialis* rejiceremus, tum pacis intuitu, tum ne a recta intelligentia excideremus: confessus præterea, fuisse ex veteribus insignes episcopos & disertos scriptores, qui in explicanda Patris ac Filii Divinitate, vocabulo ὁμοουσίου usi sint. Quo circa fidem Nicænam jure merito approbandam censuit, *cui*, inquit, *non leviter & inconsulto, sed juxta sensus allatos, & ob rationes expositas consensimus omnes.* Anathematismum haudquaquam moleste suscepit, quod istiusmodi voces a sacra scriptura penitus abhorrent: unde visum est nullatenus rationi consentaneum esse, ut hæc vel discerentur, vel docerentur; nec se unquam antea hujusmodi vocibus uti consuevisse. Claudit epistolam his verbis: Ταῦτα ὑμῖν ἀναγκαίως διεπεμψάμεθα, ἀγαπητοὶ, τὰ κεκριμένα τῆς ἡμετέρας ἐξετάσεώς τε καὶ συγκαταθέσεως φανερὰ καθιστάντες· ὡς εὐλόγως τότε μὲν καὶ μέχρις ὑστάτης ὥρας ἱστάμεθα, ὅθ' ἡμῖν τὰ ἑτεροίως γραφέντα προσέκοπτε· τότε δὲ ἀφιλονείκως τὰ μὴ λυποῦντα κατεδεξάμεθα, ὅθ' ἡμῖν εὐγνωμόνως τῶν λόγων ἐξετάζουσι τὴν διάνοιαν, ἐμφανῆ συμπραξιν ἔχειν ἔδοξε τοῖς ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐν τῇ προεκτεθείσῃ πίστει ὡμολογημένοις. *Hæc vobis necessario scribenda esse duximus, dilectissimi, ut vobis liquido demonstremus, quanto cum judicio, tum dubitatio, tum assensio nostra librata sit; & quod recte atque ordine, primum quidem ad extremam usque horam restitimus, quamdiu non nulla aliter quam oportuit, scripta nos offendebant; tandem vero ea, quæ nihil offensionis habebant, sine contentione amplexi sumus, postquam nobis verborum sententiam candide examinantibus apparuit, ea prorsus cum illis convenire, quæ nos ipsi in fide*

(a) In Eufeb. p. 154. 155. Bibl. Univ. t. 10. p. 480.
(b) Etoit un homme adroit,
(c) Idem habet p. 149.

(d) Ext. ap. Socr. l. 1. c. 8. p. 23. Theod lib. 1. c. 12 p. 36. Gelaf. H. Conc. Nic. l. 2. c. 34. col. 252. Niceph. lib. 8. c. 22. p. 576. & inter Opp. Athan. t. 2. p. 48.

primum a nobis exposita confessi fueramus. Hæccine sunt hominis fidem vafre simulantis? hæccine temere & inconsulto subscribentis? hæccine intimos animi sui sensus confutis dolis fraudulenter celantis? Apage tales suspiciunculas. Certe nihil apertius, nihil candidius fieri potuit; fecit quod viro honesto, ingenuo, erudito, prudente, rectique tenace dignum erat. Quid, quod ipse Athanasius (*a*) semel iterumque fatetur, Eusebium non subscripsisse modo, sed & in hac epistola τὸ ὁμοούσιον, καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας agnovisse, veramque esse eam fidem, quæ in Nicæna synodo constituta est: seque jam purgasse, etiamsi Arianos accusaverit. Monendus est lector, laciniam illam (sive Constantini sit, sive Eusebii) de Filio potentia in Patre ἀγεννήτως existente, priusquam actu gigneretur, quæ sub finem epistolæ occurrit apud Theodoritum, deesse omnino apud Socratem, ut & apud Epiphanium Scholasticum, qui historiam *Tripartitam* ex Socrate, Sozomeno, ac Theodorito consarcinavit; & cum Eusebii doctrina de æterna Filii existentia e diametro pugnare. Unde justa oritur suspicio Ariani cujusdam fraude in exemplar, quo usus est Theodoritus, irrepsisse. Certe vix credi potest, Socratem probatæ fidei historicum, & his temporibus proximum, eousque imprudentiæ, vel perfidiæ potius processisse, ut locum tam notabilem abscinderet, vel præteriret, cum cuivis epistolam inspicienti fraus tam facile deprehendi potuit. Denique, alibi etiam docet nos Eusebius, (*b*) omnes antea licet discordes, in Nicæna tandem synodo in unius fidei consonantiam consensisse. Testatur & Constantinus (*c*) Imp. cuncta, quæ dissensionis materiam excitare videbantur in hoc concilio, eousque accurate discussa atque examinata esse, ut omnes in unitatis consensum conspirarent, ita ut nullus dissensioni, nullus controversiæ de fide locus amplius relinqueretur. Subdit Socrates, definitionem fidei non leviter ac temere, sed cum multa inquisitione & diligenti examine dictatam fuisse; nec quædam in illo concilio dicta, quædam silentio tradita, sed quæcunque ad confirmationem dogmatis dici poterant, cuncta in medium fuisse prolata. Cum vero adhuc instarent Eusebii obtrectatores, ejusque nomini labes & maculas inurere non cessarent, librum *Apologeticum* ad orthodoxos omnes episcopos mittere coactus est, quo se purgavit & defendit, ostenditque, si quid unquam protulerit aut scripserit, quod vel tantillum Arii dogmata saperet, non se ex impio sensu, sed ex minus curiosa, parumque sollicita simplicitate id protulisse, ut auctor nobis est Gelasius Cyzicenus mox proferendus. Prætermittere non possum perversam D. Clerici (*d*)

(*a*) Decret. Syn. Nic. p. 402. de Syn. Arim. p. 679.

(*b*) De vit. Const. l. 3. c. 13, 14. p. 490.

(*c*) Epist. ad Eccl. de Syn. Nic. ap. Euseb. ib. c. 17. p. 492. Ep. ad Eccl. Alex. ap. Socr. l. 1. c. 9. p. 30.

(*d*) In Eus. p. 124. edit. Gal. p. 446.

hac in re mentem, qui longam Eusebii de voce ὁμοούσιον disceptationem, & institutum ea de re examen in crimen ei vertit, quasi in subscribendo concilii decreto minus sincere se gessisset. Quid facies huic homini? qui nec Eusebii prudentiam in examinando, nec sinceritatem in scribendo admittere velit. Hucusque cum progressus sim, non abs re forsan erit, gravissimorum quorundam virorum tum veterum, tum recentiorum de causa hac Eusebiana judicia exhibere. E veteribus tres proferam, totidem e recentioribus. Veteres damus Socratem, Theodoritum, & Gelasium Cyzicenum. Socrates integro capite (*a*) ex professo Eusebii vindicias agit, & allatis aliquot locis ex ipsius scriptis, Arianum non fuisse liquido demonstrat; quin & ipsius obtrectatores provocat, ut probent Eusebium Filio Dei initium *subsistentiæ* uspiam tribuisse, tametsi *dispensationis* vocabulis in libris suis usum fuisse ipsum inveniant. Et forsan (ut non inscite conjicit Bullus (*b*) noster) ex frequenti vocabulorum usu, quæ ad Filii οἰκονομίαν pertinent, quæque contra Sabellianos, quorum hostis fuit acerrimus, pæne ad nauseam & fastidium usque repetit Eusebius, factum est, ut quibusdam in Arianam ex adverso impietatem delapsus videretur, a qua tamen revera semper alienus fuit. Theodoritus de Eusebii epistola ad Cæsarienses (*c*) agens, eam vocat τῆς τούτων λύττης ἔλεγχον ἐναργῆ, *manifestam Arianorum vesaniæ redargutionem*; additque eos, præcipuum licet honorem Eusebio tribuant, tanquam idem cum ipsis sentienti, iis tamen quæ ab illo scripta sunt, palam contradicere; idque tum ex eadem epistola, tum ex libris de vita Constantini latius persequitur; adeo ut capiti 13. præmissum est hoc lemma, Ἔλεγχος τῶν νῦν βλασφημούντων Ἀρειανῶν ἐκ τῶν Εὐσεβίου τοῦ Καισαρείας ἐπισκόπου συγγραμμάτων. *Confutatio Arianorum nostri temporis ex scriptis Eusebii Cæsariensis.* Gelasius Cyzicenus in historia (*d*) concilii Nicæni pro Eusebio hæc habet; ,*Nemo autem æstimet Eusebium ex his quæ de illo fama circumferuntur, quasi Arii blasphemiæ consenserit, sed credat, si qua protulit, aut scripsit μικρόν τι τῶν Ἀρείου ὑπονοούμενα, Arii dogmata vel tantillum subolentia, non ex impio illius sensu protulisse unquam aut scripsisse, sed ex minus curiosa, parumque sollicita simplicitate, ut ipse in libro Apologetico, quem ad omnes orthodoxos episcopos misit, plenius ista probavit.* Prætermitti non debet, quod de contentione inter Eustathium & Eusebium habet Sozomenus, (*e*) nempe utrumque eorum confessos esse, Filium Dei propriam habere subsistentiam, perinde tamen quasi se invicem non intelligerent, alter alterum accusabat, Eustathius Eusebium, quod ea quæ Nicææ

(*a*) H. Eccl. l. 2. c. 21. p. 103.

(*b*) Def. Fid. Nic. Sect. 3. c. 9. p. 379.

(*c*) H. Eccl. l. 1. c. 11. p. 36.

(*d*) Lib. 2. c. 1. Conc. t. 2. col. 140.

(*e*) Lib. 2. c. 18. p. 468.

decreta

decreta fuerant, innovaret, Eusebius vero ea se probare dixit, sed Eustathio Sabellii opinionem exprobabat. A veteribus ad recentiores venio, H. Valesium, R. Montacutium, G. Bullum, viros antiquitatis ecclesiasticæ peritissimos. Valesius (a), *Proferunt quidem loca quadam ex Eusebio, quibus approbent illum Ariano dogmati adhæsisse; sed nullum discrimen adhibent inter libros ante concilium Nicænum, & inter eos, qui post illud concilium ab Eusebio sunt elaborati; quod tamen fieri omnino debuerat, ut de Eusebii fide certum ac legitimum judicium promeretur. Quacunque enim ante Nicænam synodum scripta sunt, Eusebio objici & imputari non debent.* Confer omnino quæ habet idem Valesius in notis ad Euseb. p. 191. Verba Thesi 1. supra exhibuimus. Montacutius noster, episcopus, primo Cicestrensis, dein Norvicensis, id ipsum (b) ingenue fatetur, etsi aliter in Eusebium haud satis æquus. *Vide Baronius, Arii fuligine quemadmodum loquitur, non leviter aspersum Eusebium, sed imbutum penitus; velut advocatum factionis Arianæ, partes orthodoxorum minus sincere, minus secundum veritatem narratas peregisse. Socrates tamen illi ætate proximus, vehementer in illo laboravit, ut Eusebium vindicaret ab aspersione illa, & in partes assereret orthodoxorum. Nec injusta forsitan excusatione, si tempora distinguantur accurate. Nam nondum detecta Arii impietate, fraudibus hæretici atque impostoris nondum prolatis in apertum, propendebat Eusebius fortassis in opinionem & partes Arianas: at postquam ventilata & discussa causa, Nicæna sanctionis veritatem consignarant, & furori Ariano, atque blasphemia anathema maranatha indixerant, non sine ratione opinari licet, virum illum eruditissimum animo semper constantissimo illi professioni adhæsisse.* Tertius accedat Bullus noster, optimus fidei Nicænæ defensor; *qua si intellexisset* (c), inquit, *qui nihil non in patrum scriptis intellexisse videri voluit, Petavius, nunquam certe doctissimum, & de ecclesia catholica optime meritum Eusebium, propterea quod Filium Dei dixerit μεταξὺ inter Deum & res creatas, & ob dicta similia, tanquam recoctum Arianum, nedum eum Hieronymo (quem ipsum eo nomine ausus est acriter reprehendere præcellentissimus Valesius) ut Arianæ factionis signiferum sugillasset, quod in scriptis suis passim facit.* Alibique (d) *ab Ariana impietate revera semper alienus fuit, ac verissimum quidem illud esse fatebitur quisquis Eusebii scripta accurate, & sepositio partium studio evolverit: qui & hoc observato* (responso nempe quod ibi protulerat) *ad ea loca omnia, qua Petavius lib. 1. de Trin. c. 11. magno acervo congessit, ut probaret Arianum fuisse Eusebium, facile respondere poterit.*

(a) De vit. & script. Euseb. præfix. Hist. Eccl.

(b) Præf. Analect. exercit. in Baron.

(c) Sect. 3. c. 9. p. 393.

(d) Ibid. p. 379.

Sed ab Arianorum partibus stetit Eusebius; ita objectare pergit autor noster. Fateor non leve ei cum Arianis commercium intercessisse; in aula ut plurimum versatus est, Constantino charissimus, quo confluere solebant primaria Arianæ partis capita, eaque occasione synodicis illorum conventibus haud raro interfuit: & forsitan meliorem, quam par erat, de Ario opinionem conceperat. Certum enim est, Arium mirum fuisse dissimulandi artificem, & dogmata sua pro re nata perpolire, & fucatis coloribus illinire consuevisse, eaque ratione, non Eusebio tantum, sed & aliis Orientis episcopis imposuisse, ut in epistola ad cognominem suum Alexander Alexandrinus disertissime nos docet ap. Theod. Hist. Eccl. lib. 1. cap. 4. p. 10. 19. Et nos quædam hac de re supra Thes. 5. observavimus. Sin vero de consensione in dogmatibus Arianis intelligatur, quod a partibus eorum stetit Eusebius, accusationem constanter pernego; meque illud luculenter satis ostendisse arbitror. Mirari desinat, multa durius & incautius dicta in Eusebii scriptis reperiri, qui secum in animo reputaverit, quod alibi notavimus, ipsum in Platonicorum scriptis, librisque Origenis, multum diuque versatum, exinde nova quædam hausisse, & phrases minus commodas, quandoque & periculosas in Christianam theologiam induxisse. Quod tamen illi cum multis præteritorum sæculorum doctoribus commune fuit, securius & audacter nimis de iis locutis, de quibus nondum suum ecclesia tulerat judicium. Verbo expediam, Eusebii scripta ubi ad examen sunt revocanda, si eodem candore cum iis agatur, qui erga omnes difficillimarum controversiarum scriptores observari solet, eos præsertim, qui de sublimibus mysteriis, omnemque humani ingenii vim superantibus agunt; si loca dubia ex certis, obscura ex claris, periculosa ex sanis & orthodoxis explicentur, in tuto erit Eusebii fides, nec ullus tam injustæ censuræ locus relinquetur. Quam alienus fuit ab omni nupero hæreticorum commento, quam antique Apostolorum doctrinæ tenacissimus, ipse nos docet (e) Marcellum quippe oppugnaturus, palam præfatur, se de Servatoris nostri divinitate πώποτε μὲν λέγων ἔχων οὐδὲν, οὐδ' ἐμαυτοῦ σοφόν τι καὶ οἰκεῖον εὕρημα, *nihil recentioris alicujus commatis dicere habere, nihil tradere a se noviter adinventum, nihil ex sapientia sua opinione profectum, sed ecclesia Dei doctrinam pra se laturum incorruptam, quam a testibus verbi, auritis olim atque oculatis acceptam ab initio illa custodit adhuc inviolatam.* Hæccine dicturus esset in publica hominum luce Eusebius, si modo alienam ab ecclesia catholica doctrinam de primario hoc fidei articulo tradidisset?

(e) De Eccl. Th. l. 1. in præf. p. 60.

Quam facile fuiſſet illum falſi hac in parte reviocere? præſertim cum nemini non notum fuerit, ipſum ante decennium fidem catholicam in Nicæna ſynodo agnoviſſe, ſuoque ſuffragio publice comprobaſſe.

Aſſerta huc uſque Euſebii cauſa, alterum diſſertationis noſtræ caput tribus verbis erit abſolvendum, calumnia nempe, quæ mihi exinde conflata eſt. Si enim Euſebius non fuit Arianus, ipſum calumniæ evertitur fundamentum. Quin ſi in incerto adhuc res eſſet, quænam amabo io me culpa erit, quod tantum virum a tam atroci crimine conarer liberare? Quod Socrati, Theodorito, Gelaſio, quod Valeſio, Mootacutio, &c, licuit, cur non & mihi liceat? Accedit denique ad vituperii cumulum, quod vitas ſanctorum Patrum *Panegyrice*, non hiſtorice deſcripſerim, At unde id liquet? quibus indiciis, quibus exemplis deprehenditur? Volvantur & revolvantur ſcripta mea, & num ita ſit, dicant æqui judices. Ubinam, ſodes, toties objecti ſermones paoegyrici? ubinam laudationes immodicæ? ubinam ficta falſave encomia? immo quid noo ſtricte & uſquequaque verum, & favente omnium eruditorum ſuffragio veteribus conceſſum? Res geſtas ex ipſis fontibus ſemper deprompſi, & juxta temporis rationem in ordinem redegi, teſtes ubique fideliter advocavi, nihil alicujus odio, nihil favori dedi, nihil addidi, nihil ſupreſſi, ſolius veritatis amore ductus. Jure meo uſus, methodum, quæ mihi videbatur commodiſſima, amplexus ſum. Quis vero D. Clerico jus & autoritatem dedit leges biographicas præſcribendi? in Vitis, quas ipſe edidit, plurimum ſibi plaudere videtur. Fruatur ille ſua gloria, mihi quæ mea ſunt, relinquat. Candidi eſt ingenuique animi aliena humaniter tractare, & in meliorem partem interpretari. Æqui bonique viri parum meretur nomen, qui aliorum labores importune & moroſe carpit, &, ut ore Terentiano (*a*), loquar, *Niſi quod ipſe facit, nihil rectum putat.* Hæc quidem dixi, non in D. Clerici gratiam, cujus iniquam cenſuram facile cootemno; ſed ut viris ingenuis atque eruditis me, meaque omnia probarem. Chriſtianam charitatem, quam mihi objicit, & pæne vitio vertit, ſtudioſe colo & amplector; nec profiteri erubeſco, malle me cum Chriſtiana charitate derideri, quam critico ſupercilio inſoleſcere, & in alios temere & leviter inſultare; neque huic objectiunculæ aliud repono, quam illud Apoſtoli, *Charitas patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati; omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet.* Quibus conſona eſt æquiſſima & vetuſtiſſima illa juris regula (*b*), *in dubiis benigniora ſemper eſſe præferenda.*

(*a*) Adelph. Act. 1. ſcen. 2. p. 166.

1. Cor. 13. 4, 6, &c.

(*b*) De reg. jur. n. 56.

Finis Diſſertationum.

EPISTOLA

GULIELMI CAVE

CANONICI WINDESORIENSIS

EPISTOLA APOLOGETICA

Adverſus

JOHANNIS CLERICI

Iniquas Criminationes

IN

Epiſtolis Criticis & Eccleſiaſticis

Nuper Editis.

QUA,

Argumenta ejus pro EUSEBII ARIANISMO ad examen revocantur, calumniæ diluuntur, multa de uſu & autoritate Sanctorum Patrum, de quibusdam CLEMENTIS ALEXANDRINI dogmatibus, de Concilio NICÆNO I. & II. aliisque non nullis diſſeruntur.

PHILIP. II. 3.

Μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν, ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν.

BASILEÆ,

JOH. RUDOLPH IM-HOFF.

MDCCXLIV.

Hæc Epistola Apologetica seorsum prodiit Londini 1700. 12. & *huic Novæ Historiæ Literariæ Editioni nunc primum a Cl. Auctore addita est.*

ELENCHUS RERUM.

QUÆ HAC

EPISTOLA APOLOGETICA.

CONTINENTUR.

Euse-

MAXIME

MAXIME REVERENDIS IN CHRISTO PATRIBUS
AC
DOMINIS,

D. THOMÆ, Archiepiſcopo CANTUARIENSI, &c.
D. WILHELMO, VIGORNIENSI Epiſcopo.
D. GILBERTO, Epiſcopo SARISBURIENSI.

Illuſtriſſime Præſul,

Admodum Reverendi Antiſtites.

NOn auſus eſſem ego, tantillus homo, in tam levi præſertim, nulliuſque pæne momenti cauſa, Paternitates Veſtras interpellare, niſi JOHANNES CLERICUS ad Vos prior provocaſſet, Veſtraque illuſtria nomina, epiſtolis aliquot a ſe nuper editis præfixiſſet. Quo conſilio id fecerit, num forte ut ſub tantorum nominum præſidio, famam & exiſtimationem ſuam ſpecioſius apud exteros ſuſtineret; an ut impetrata gratia veſtra, viam ſibi ad eccleſiæ hujus dignitates facilius muniret; an denique ut mihi apud Vos, qui me favore aliquo dignari ſoletis, odium invidiamque ſolertius conflaret, aliis, qui hominis ingenium norint, judicandum relinquo. Utcunque ſit, mihi perinde eſt; cum certo ſciam de omni hac lite recte Vos, juſteque eſſe pronunciaturos; quod ſi probata Vobis fuerit cauſæ meæ æquitas, nullus dubito, quin læſæ innocentiæ patrocinium in Vos ſuſcipietis. Non is ego ſum, qui contentionis funem cum quopiam, multo minus cum D. *Clerico*, viro in eriſticis exercitato, ducere velim. Nihil a moribus, nihil a ſtudiis meis magis unquam fuit alienum. Odi ſemper rixoſam litteraturam, quæ ingenium amat diſputandi avidum, vanas & inutiles altercationes movet, fovetque, vexatis quæſtiunculis, criticiſque logomachiis unice delectatur. Fruatur, per me licet, forte ſua, moleſta utique, nec invidenda, quiſquis aſſiduis jurgiis, litibus, ne dicam convitiis & contumeliis, & agitat ipſe, & agitatur, *cujuſque manus* Iſmaëlis ad inſtar, *contra omnes eſt, omniumque manus contra illum.* Sub placida antiquitatis umbra hucuſque delitui, a contentioſi hujus theologorum ſæculi clamoribus & controverſiis longe remotus: ut vero jam ad rupes & ſcopulos, in loca prærupta & confragoſa pertrahar, piget tædetque. Quin adeo alieno ſum ab his concertationibus animo, ut ſi vel tota convitiorum plauſtra in me conjeciſſet adverſarius, parum ad reſpondendum permoviſſent, niſi mea maxime intereſſe judicarem, a tam atroci atque inſigni diſſimulationis crimine memet vindicare. Quoniam igitur res eo jam devenit, ut in arenam mihi deſcendendum ſit, non poſſum mihimet non gratulari, quod pro veſtro tribunali, Reverendiſſimi Patres, cauſam dicturus ſum, Voſque mihi judices contigiſſe, prudentes, candidos, æquos rerum æſtimatores, & antiquitatis eccleſiaſticæ peritiſſimos.

Duo præ aliis ſunt, quæ mihi objicit accuſator meus. Primo, quod citatis aliquot locis ex vitis ab eo Gallice conſcriptis, infamiam ipſi creare conatus ſim. Secundo, quod in coocinnandis ſanctorum Patrum vitis, celebratis ubique eorum virtutibus, nævos ac labes ipſe diſſimulaverim. Ad hæc duo capita, ni fallor, quæcunque graviores ſint momenti, haud incommode revocari poſſunt. Antequam vero ad hæc aliaque excutienda veniam, paucula quædam in anteceſſum præmittenda duxi.

Primo, *Johannem Clericum* pro egregia, qua pollet, cenſendi prurigine, me primum adortum eſſe; nibilque tale meritum, nihil tale cogitantem duriori, quam par erat, cenſura notaſſe. Etenim non contentus innuere, me inſano quodam Euſebium vindicandi ſtudio abreptum fuiſſe, traducit me veluti immodicum veterum encomiaſten, qui vitas eorum panegyrice ſcripſerim, "quique exiſtimaverim, charitatem Chriſtianam id a me "poſtulaſſe; quique vice illius charitatis, quæ "ab omnibus hiſtoricis poſtulat, ut vera "in lucem proferant, prætenſa quadam cha-

· *Epiſt. Apolog.*

"ritate

"ritate usus sum, quæ ad illos solummodo "Patres se extendit, qui Orthodoxi habentur. Unde factum sit, ut nonnisi panegyricos sermones de veteribus quodammodo habeamus, in quibus vitia eorum semper celantur, quando virtutis cujuspiam larva tegi non potuere. Hæc de me Johannes Clericus, nondum a me vel leviter lacessitus. Ut vero hoc crimine se jam expediret, præ se fert, (a) monita hæc tantum fuisse generalia de fide historicorum, nec ad me sigillatim pertinuisse, sed ad alios multos, qui laudes vetustatis ecclesiasticæ, potius quam historias scripserunt. Verum hoc cui unquam persuadebit? Cedo quemvis arbitrum; paragraphum istum a capite ad calcem legat & perlegat eruditus lector, & videat, num ad me proxime & immediate non sit referendus. Nec viri gravissimi, quotquot de hac re consuluerim, se aliter intelligere affirmarunt. Et plane non aliam ipsi tunc fuisse mentem, integra harum epistolarum, *re nunc accuratius expensa*, compositio, sole clarius demonstrat. Imo miratur (b) jam, me larva tectum dissimulationem exprobranti ausum esse respondere. Ipse quidem notat (c) alibi, me post editam hanc censuram diu tacuisse. Et recte quidem, linguæ quippe Gallicæ ignarus, istum *Bibliothecæ Universalis* tomum, quo continetur, non evolveram; quin nec de ea vel fando inaudiveram, antequam Vita illa Eusebiana Anglico sermone in lucem prodiit. Interim mirari querique (d) definet accusator meus, & *de Charitate Cavea-na* adeo vehementer exclamare, quod dissertationem meam non contra *Athanasium*, *Eustathium*, *Hieronymum*, &c. *Baronium*, *Petavium*, &c. sed contra *Johannem Clericum* inscripserim. Nulla enim mihi erat cum summis illis viris lis, nulla controversia, sed cum Johanne Clerico, qui peculiarem mihi litem intentasset.

Secundo, peccare virum eruditum in Christianæ charitatis legem, dum *fraudem*, *fucum*, *dissimulationem*, *timiditatem*, *oscitantiam*, *invidiam*, *acerbitatem*, *confidentiam*, *iniquitatem*, & si qua his similia mihi exprobrat, totque horrendas nomini meo inurit maculas, priusquam facti institutique mei rationes probe cognitas perspectasque habuisset. Temere alicujus famam labefactare, vel ipso Clerico judice, iniquum est. Cur igitur ferociter adeo in me irruit, invehitur, & debacchatur, idque non in angulo, sed in trivio, in foro, & voce publica; & quasi convocato totius orbis eruditi cœtu, me, quem *Senatus litterarii Præsidem* per ludibrium appellat, (e) in judicium vocat, diem dicit gravissimorumque criminum accusat, arguit, & causa nondum satis cognita, post rogatas aliorum sententias, condemnat. Utrum hæc procedendi methodus justa satis & humana videbitur, penes æquos arbitros judicium esto.

Tertio, nullo malo in virum eruditum animo, me ad dissertationem istam scribendam accessisse, sed duntaxat ut experirer, quid in Eusebii gratiam vere dici poterat, utque memet adversus iniquam Clerici censuram defenderem. Cum ad aures meas primum pervenerit (adeo in angulo cum libello latitare soleo) vix fama mihi notus erat vir eruditus, pauca illius scripta videram, pauciora legeram: & sciat velim, cum animum ad scribendum appuli, me nec *nimio affectu præpeditum* (f) fuisse, nec in ipsum *aliunde exacerbatum*. — Mihi certe curæ fuit, intra modestiæ & moderationis limites consistere; & spero me non aliter fecisse. Num ita se gesserit in epistolis jam editis accusator, dicant alii. Peracre quidem acetum sibi in pectore habere videtur, & mascula bile intumescere, superosque simul & Acheronta in me movere velle.

Irarum tantos volvit sub pectore fluctus.

Mitto sannos, sarcasmos, scommata quibus non raro petor. Erunt fortasse, qui ad comprimendam hominis proterviam, ipsum stylo paulo acriori castigandum judicabunt. Verum malum malo rependere, parque pari reddere, nec mei moris est, nec ingenii; præsertim cum exemplo suo nos optime instruxit clementissimus Dominus. (g) Τὸν λοιδορούμενον οὐκ ἀντιλοιδορεῖν. Nullus hic mihi invidiæ locus; in adversario meo ingenium variamque eruditionem non invitus agnosco, candorem, humanitatem, mansuetudinem, & quam tantopere jactitat, æquanimitatem plane desidero. Quocunque enim se vertit lector, exacerbati animi indicia facile deprehendet. (h) *Verum leniter qui sæviunt, sapiunt magis.*

Quarto, maximam dissertationis partem a D. Clerico intactam præteriri. Prætermissis enim, quæ ad astruendam Eusebii causam adduxeram, quæque integram fere dissertationem constituunt, in iis, ut plurimum hæret, quæ nonnisi per accidens prooemio & calci accesserunt. Adeo ut lis hæc, magna saltem ex parte, sit mere personalis, haud titivilitio digna. Neque enim tanti sumus, ut virorum eruditorum multum

(a) Epist. 1. p. 6. 8. (b) Epist. 11. p. 77. (c) Epist. de *Hammond.* p. 313. edit. Lat. (d) Ep. 11. p. 67. (e) Ep. 4. p. 118. (f) Ep. 6. p. 213. (g) 1. Pet. 2. 23. (h) *Plaut. Bacch.* Act. 3. sc. 3.

interesse

interesse judicetur, quid Johannes Clericus de Patrum quorundam obscuritate, & ambiguitate sentiat, ipsene sit delator, egove dissimulator, vel obtrectator fuerim; quasi in his reipublicæ litterariæ salus verteretur.

Quinto, cum harum epistolarum pars longe maxima ad me parum spectet, ut in sequentibus ostendetur, nil mirabitur eruditus lector, si, ut tempori tædioque suo, pariter ac meo, parcam, in argutiis hisce refellendis brevior sim, & quæ dicenda sunt, in pauca conferam. Non enim vacat lubetve adversarii mei ductum sequi, qui quidlibet ex quolibet extundere solet, & moniti Aristophanis (a) parum memor, *μή σε ὁ θυμὸς ἁρπάσας ἐκτὸς οἴσει τῶν ἐλαιῶν, ne ira te male impulsum, extra oleas raptet, cavebis*, extra oleas sæpe evagatur, amplis excursibus, inutilibus argumentis, cumulatis veterum citationibus, Græcis, Latinisque, quandoque parum appositis, sæpe non necessariis, paginam ubique onerat. Præstat silere, quam huc illuc cursitantis & omnia undique ad se arripientis vestigia, longo sermonis ambitu prosequi. Recte ὁ τῶν Σασίμων doctissimus postea novæ Romæ archiepiscopus.(b)

Ὅμως ἄκουσον ὡς ἔχει· τοῦ γὰρ σοφοῦ
Πλέον τὸ σιγᾷν, ἢ τὸ σὸν περιτρέχειν.

Audi tamen quo pacto se res habeat; sapientis viri silentium majus quiddam est, quam longæ ambages tuæ. Missis igitur digressiunculis, missis rhetoricis amplificationibus, aliisque decies repetitis, multo magis conviciis & contumeliis, misso denique quicquid ingenium acre, petulans, malevolum in me effundere potuit, ad ea solum advertam animum, quæ ad me proxime & immediate pertinere videantur. Quippe si omnia, quæ occurrunt, captarem, si singula scrupulosa lance expenderem, non jam epistola mihi, sed crassum volumen esset exarandum: adeoque si controversia nostra ex responsi mole, atque citationum multitudine, potius quam ex ipsius rei justitia sit metienda, causa me excidisse fateor. ἀλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστιν, ἐν τῷ δὲ εὖ, τὸ μέγα. Interim lepide mecum agit vir eruditus, cum post tot in me congesta convitia, tot nomini meo inustas maculas, ait, (c) *se responsum a me nec expectare, nec expetere;* quasi asinus essem clitellarius, ad quodvis onus ferendum natus, cui post tot impactas plagas, non modo non recalcitrare, sed ne vel rudere liceret. Erant inter leges Atticas hæ duæ, (d) *Ἀπολογητέον, Accusatus oratione se purgato;* deinde Παντὶ λαβεῖν δίκην ὑπὲρ τοῦ κακῶς πεπονθότος ἐξεῖναι, *Cuivis eum, qui alteri injuriam intulerit, accusare, permissum esto.* Necessariæ itaque defensioni meæ non desero, sed illatas mihi injurias diluam; breviter quidem & modeste, libere tamen; utpote cum homine acturus, cujus nec iram metuo, nec favorem aucupor.

His præmissis, ad excutiendum primum accusationis caput me accingo. In præfatione dissertationis, ex vitis a Johanne Clerico Gallice conscriptis, postea Anglice editis, nonnulla adduxeram, quibus de sanctorum Patrum obscuritate, ambiguitate, & repugnantia agit. Hinc ei ortus clamor, (e) conari me injuriam sibi, & invidiam facere, quod quam longe a mente mea abfuit, dixi supra. Certe verba ejus fideliter retuli, notatis etiam paginis ubi reperiuntur; nec in alium sensum a me detorta esse, queri potest, cum nuda tantum verba allegaverim: quo vero animo, quemve in finem hæc scripserit, ipse omnium novit optimus. Equidem si recte intelligatur, de ipsa re non erit inter nos multa contentio, Quis enim negavit unquam, inesse Patrum scriptis nonnulla, quæ, prima saltem facie, minus perspicua sunt, sedulumque & attentum lectorem exigunt? occurrere multa, in quibus a se invicem dissentire videantur, nobis præsertim, qui tot sæculorum intervallo ab iis remoti sumus, quibus dictorum quorundam occasiones minus cognitæ, minus perspecta, quibus utuntur, vocabula, & loquendi genera; ignoti illorum temporum ritus & instituta, quæ jamdiu in desuetudinem abierunt? Neque multum refert, si in levioribus quibusdam inter se dissideant, dum in summa rei, in primoribus fidei articulis consentiant. Ut permirum mihi videatur, nisi plus satis otio abundet, virum eruditum in his explicandis demonstrandisque tantum studii laborisque posuisse. Et quidem non alio animo loca ista a me prolata sunt, quam quod viderem ea ad nullum alium scopum collimare, nullo usui rectius inservire, quam ad labefactandam sanctorum Patrum existimationem, ad conculcandam eorum reverentiam, donec tandem ipsorum scripta ex studiosorum manibus excutiantur. Quos igitur, juniores præsertim φιλαρχαίους, data hac occasione breviter monere, officii mei esse duxi. Quid? quod ipse non diffitetur Clericus, (f) se in vita *Eusebii parum honorifica de nonnullis patribus dixisse, iis nimirum, qui dogma de unitate Dei male interpretati fuerint.* Mirari quidem subit, unde factum sit, ut venerandæ vetustatis antistites, qui per omnia

(a) In Ran. Act. 4. sc. 1. (b) Carm. adv. Episc. a Toll. Edit. Vers. 764 p. 68. (c) Epist. 1. p. 4. (d) Ap. Petit. lib. 4. tit. 4. & lib. 7. tit. 2. (e) Ep. 3. p. 112. (f) Ep. 3. p. 91.

mnia rei Christianæ sæcula magno in pretio, summoque in honore habiti sunt, quos tanta veneratione hactenus coluit Christianus orbis, hac demum, qua vivimus, ætate, in contemptum venirent, vilescerent indies, & pro nihilo ducerentur. Si quis in eorum libris occurrit defectus, mox augetur, & amplificatur; si vel levissima hallucinatio, exaggeratur, & in portentosum errorem provehitur; sacrarum litterarum interpretationes ab iis adhibitæ, tanquam ludicræ, insipidæ, & plane ἀπροσδιόνυσα rejiciuntur; rationes & argumenta, velut futilia, ficulnea, imbecilia exsibilantur. Quid verba multa? tanquam stolidi, fungi, bardi, blenni, buccones, præ fœcundis saltem, sublimibus, acutissimisque nostri temporis ingeniis a plerisque irridentur. Quænam, Deus bone! tam stupendæ mutationis causa? unde inversæ adeo rerum vices? Serio hæc mecum pensitanti, vix ulla commodior occurrit, ratio, quam quod sancti Patres, catholicæ fidei, Nicænorumque dogmatum testes sint inconcussi, vindices acerrimi; qui fidem ab apostolis traditam, a majoribus acceptam ad nos usque propagarunt, acceptam vita, voce, etiam & sanguine suo confirmarunt, invictisque argumentis contra omnia hæreticorum molimina sartam tectam conservarunt; quique nullis sophismatibus flecti queant, ut in Unitariorum causam testimonium dicant. Hinc illæ lacbrymæ, hæc fundi calamitas. Adeo ut de antiquitate ecclesiastica dici potest, quod de ratione alicubi habet Malmsburiensis philosophus, *ubicunque ratio homini repugnat, hominem ipsi rationi repugnaturum.*

Quicquid alii, noster, ne patres prorsus sprevisse videatur, epistola 4. in prolixam delabitur dissertationem de Patribus, eorumque usu, de observantia iis debita, & quousque se extendit eorum auctoritas. Quæ minutatim non excutiam, cum adversus me directe non militant, imo plerisque calculum meum non invitus addo; etsi in iis sint non pauca, quæ castigari merentur. Sed antiquitatis ecclesiasticæ, sanctorumque Patrum causam ex professo jam non ago. Cumulate id præstiterunt alii, viri extra omne dubium eruditi, quorum scrinia non compilabo. Dalleum (*a*) magni semper feci, utque melioris notæ, primique subsellii virum, pietate & eruditione illustrem, deque ecclesia reformata, præcipue contra pontificios optime meritum, veneratus sum: imo in eo ipso libro de usu Patrum accuratam purioris vetustatis notitiam luculenter ostendit, Primus & fere unicus istius libri scopus est, pontificiis circa Patrum infallibilitatem arma eripere, eorumque argumenta prosternere & profligare: & si in ipso disputationis æstu ἀμετρίᾳ τῆς ἀνθολκῆς quandoque abreptus fuerit, quis miretur? Cum viris etiam summis id quandoque accidere solet; neque omnia se in hoc libro probare fatetur noster. (*b*) At si in vivis jam esset, quam ægre ferret vir pientissimus, si aliqui reperirentur, qui argumentis, quibus ipse causam pontificiam adeo feliciter debellavit, ad labefactandam & subvertendam Nicænam fidem abuterentur. Sed quid opus nota noscere? in hoc omnes ferme conveniunt reformati, sacram scripturam primam esse, & unice infallibilem fidei morumque normam, proximum post sacras litteras locum sanctis Patribus dandum esse, quatenus iis consentiunt, & veritatem inibi traditam suo judicio comprobant & confirmant. Veneramur Patres non tanquam fidei judices, sed testes, qui quid quovis sæculo gestum, creditumve sit nobis fideliter exponunt, sacrum fidei depositum ad nos transmittunt; quæ hæreses, & quando ortæ, hunc vel illum fidei articulum oppugnarunt, perspicue docent. Et quo vetustiores hi testes sunt, eo validius ferunt testimonium, & nos majori nitimur certitudine. Hanc viam in defendenda religione Christiana inierunt olim fortissimi ejus athletæ, Tertullianus, Augustinus, alii, ad antecessores suos perpetuo provocantes. Nemo vero hoc argumentum felicius, disertius, luculentius tractavit, quam Vincentius Lirinensis in Commonitorio adversus Hæreticos, e quo paucula excerpam. (*c*) *Si quis velit exurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, & in fide sanus atque integer permanere, duplici modo munire fidem suam Domino adjuvante deberet. Primo scilicet divinæ legis auctoritate, tum deinde, ecclesiæ catholicæ traditione.* —— (*d*) *In ipsa catholica ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus,* QUOD UBIQUE, QUOD SEMPER, QUOD AB OMNIBUS CREDITUM EST. *Hoc est vere proprieque catholicum (quod ipsa vis nominis ratioque declarat) quod omnia fere universaliter comprehendit; sed hoc demum ita fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem.* Verum omnia huc spectantia notare, integrum esset Commonitorium exscribere. Concludit tandem, (*e*) *hoc apud omnes fere hæreses quasi solenne esse ac legitimum, ut semper profanis novitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ a fide naufragent. Contra vero catholicorum hoc vere proprium, deposita sanctorum Patrum & commissa servare, damnare profanas novitates, & sicut dixit, atque iterum prædixit apostolus, si quis annuncia-*

(*a*) Vide Epist. 4. p. 115, 116, 117. (*b*) Ep. 4. p. 117. (*c*) p. 317. ed. Baluz. (*d*) Ibidem. (*e*) p. 356.

verit

verit præterquam quod acceptum est anathema sit. Pluribus deinde interjectis, hæc habet: (*a*) *Quibus hac lege credendum est, ut quicquid vel omnes, vel plures, uno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.*

Ex his liquet, non esse efficaciorem hæreses refutandi rationem, quam si post allegatam SS. scripturæ auctoritatem, constantem & universalem veterum consensum ad partes nostras advocemus. Expertus est id Theodosius imperator (*b*) anno 383. quando catholicos episcopos cum Arianis, Macedonianis, Eunomianis, coacta synodo confligere vellet; suadebat potius Nectario & Agellio, qui ipsum consuluerant, Silinnius, ut interrogarent hæreticos istos, num admitterent illos doctores atque interpretes SS. scripturarum, qui ante dissidium ecclesiæ floruissent. *Εἰ μὲν γὰρ τούτων, ἔφη, τὰς μαρτυρίας ἀποβάλωσιν, ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐξελαθήσονται· εἰ δὲ ἱκανοὺς εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἀμφιβόλων ἡγήσονται, προίσχεσθαι δεῖ τὰς αὐτῶν βίβλους· εὖ γὰρ ᾔδει, ὡς οἱ παλαιοὶ συναΐδιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν εὑρόντες, οὐκ ἐτόλμησαν εἰπεῖν ἐκ τινὸς ἀρχῆς τὴν γένεσιν αὐτὸν ἔχειν. Etenim, aiebat, si istorum testimonia rejecerint, a suis consortibus explodentur. Si vero illos ad dirimendas controversias idoneos esse arbitrabuntur, proferendi sunt eorum libri: probe enim norat*, inquit Sozomenus, *antiquos, qui Filium Patri coæternum credi reperissent, nunquam ausos fuisse dicere, quod generationis suæ aliquod habuisset initium.* Hoc consilio usus imperator tentare cœpit hæreticorum animus, quidnam ipsi de veterum interpretationibus sentirent: & percontatus ex iis, qui veteres magnopere laudarent, utrum ex illorum dictis controversias decisuri essent, & num illos idoneos doctrinæ testes judicarent, mox dissentientes inter se sectarum principes abierunt. Unde statim lege lata Theodosius hæreticos penitus exterminavit. F. Socinus, hæreticorum superiori sæculo antesignanus, primus, ni fallor, aperte patribus bellum indixit, Resp. ad Wiek. (*c*) cap. 9. *Non est igitur cur adversarii universalem istum ac perpetuum ecclesiæ consensum jactent, sive ejus quæ nomine tantum, sive ejus quæ re etiam ipsa Christi ecclesia fuerit. Nam quæ & ubi per plurima sæcula vera fuit Christi ecclesia, adhuc sub judice lis est: itaque hæc auctoritatum & testimoniorum ex patribus & conciliis congeries nullas vires habet, præsertim vero adversum nos, qui ab istis patribus & conciliis, quæ exstant, nos dissentire non diffitemur.* Et magistri quidem sui vestigiis discipuli, & sectatores ejus ad hunc usque diem insistere solent.

Patribus synodos adjungit Clericus, (*a*) & quamvis synodos vix nominaveram, sed questus solummodo fueram, ipsum, *Patres veluti præjudiciis in conventibus suis synodalibus mire occæcatos* traducere; arrepta hac occasione, novum sibi quærit diverticulum. Exemplum profert synodi Tyriæ, in qua injuste damnatus & oppressus est Athanasius; cujus integram historiam in vita Athanasii dudum tradidi, omnesque dolos & technas, quibus virum optimum opprimere nitebantur Ariani, fideliter exposui. Exemplum item concilii CP. I. quo Gregorius Nazianzenus factiosis quorundam artibus vexatus, sede sua cessit potius, quam expulsus est; unde fervidioris ingenii vir, *πολυθρύλλητον* illud de synodis judicium protulit. Sed fac hanc illamve synodum inique se gessisse, & nullam veritatis, nullam innocentiæ rationem habuisse. An mox omnes sunt damnandæ, rejiciendæ, exterminandæ? Certe veritas nusquam nobiliores egit triumphos, quam cum in conciliis œcumenicis *ex omni orbe Romano congregatis*, caput extulerit, hæreses in herba compresserit, pravaque & perniciosa dogmata publicis decretis profligarit. Quibus vero sannis & sarcasmis, quo contemptu veterum synodos excipit Clericus, plenius alibi ostendit, ubi hæc inter alia de conciliis habet. (*e*) *Reges ignari (non legent hæc Mahumedani, nec Ethnici, sed ii, quorum scire interest, quo fiet, ut verum aperte proloquar) Reges inquam ignari nec inter bonos principes numerandi, convocarunt Græculos, qui linguæ acuendæ per totam vitam operam dederant, rerum ipsarum ignaros, contendendi studiosos, perpetuis rixis inter se divisos: & bardos aliquot homines ex Occidente; rudiores quidem illos, sed non meliores; iique post pudendas contentiones, obscurissima quædam dogmata, verbis sæpe parum aptis; auctoritate sua firmant; quæ stupidi populi sine examine adorent quasi divinitus accepta.* Nec hac occasione Nazianzeni celebratam de synodis sententiam prætermittit. En hominis ingenium! hæc sole clariora, nullo commentario indigent. Adeone vero viles ei sunt (ut hoc obiter notem) *ignari, nec inter bonos principes numerandi* (in genere enim hæc dicit, & ne minima quidem exceptione facta) *Constantinus M. Theodosius* senior, & ipse *Magni* titulo merito ornatus, *Theodosius* junior, *Marcianus, Justinianus, Constantinus Pogonatus, Justinianus Rhinotmetus*, &c. qui *Græculos* suos, & *rudiores Occidentales* in synodum cogere soliti sunt? Quid mirum, sub-

(*a*) Pag. 362. (*b*) Sozom. l. 7. c. 12. p. 718. Socr. l. 5. c. 10. (*c*) Opp. Soc. t. 2. p. 618. (*d*) Epist. 6. p. 189. (*e*) Art. Crit. p. 2. n. 16. p. 618.

ditos illum, & inferioris subsellii viros fastidiose tractare, qui maximos universi orbis Romani principes tanto contemptui & ludibrio exponere non erubescit? Quid in libera republica liceat, nescio; certe in aliis regnis vix hæc ferenda essent. Desino jam mirari, ipsum (a) alibi dixisse, principes *mera esse ecclesiasticorum instrumenta*, quibus scilicet data quavis occasione abuti possunt. Et tamen insolentem hanc (b) in reges contumeliam recoquere non veretur. Etiamsi enim concedimus, principes, qui alienis oculis auribusque uti necesse habent, callidis episcoporum, aulicorumve consiliis & fraudibus obnoxios esse; ubi tamen ita se res habet, verecunde tractandum est eorum nomen, nec contumeliosa quæque de iis temere in vulgus projicienda: utpote, quod parum in episcoporum honorem, multo minus in imperatoriæ majestatis dignitatem cedere solet: quasi reges in manibus episcoporum tanquam nasi essent cerei, in hanc illamve formam pro arbitrio flectendi.

Antequam hoc primum accusationis caput dimittam, restat alia querela breviter examinanda. Questus nempe est, (c) me grandem sibi litem scripsisse, "quod ecclesiasticorum vitia, avaritiam, ambitionem, dominandi libidinem, sacerdotii & episcopatuum aucupationem, superbiam, iracundiam, lites & jurgia pro nugis, nulliusque momenti rebus, idque sub specioso fidei defendendæ prætextu notaverat & exposuerat. Hinc pro more suo in prolixam excurrit declamationem a pag. 197. usque ad pag. 210. ut pluribus exemplis, testimoniisque evincat, quod nemo unquam negavit, scilicet, ecclesiasticorum mores vitiis quandoque fuisse inquinatos. De dissimulatione iterum hic mihi objecta, agam infra. Sed (d) ex Basilio & Nazianzeno depromptæ sunt hæ querelæ. Fateor, nec negare mihi animus erat. Quibuscunque demum occasionibus moti, ingentis zeli & pietatis viri, has querimonias ediderint, inquirere operæ pretium non est; quo fine protulerit noster, ipse nos celare noluit. Observaveram id in ipsa dissertatione, his verbis: "Et ne "quo hæc tendant nesciremus, subdit: *nisi conflaret nobis, de quibus hæc dicta sunt, existimaret quis, non aliud hic præter hodiernorum theologorum imaginem nobis exhiberi.* Multa quidem paucis, in genere, & sine exceptione dicta: ut jurares, ex mente Clerici, theologos, qui hodie vivunt, nihil aliud quam pessimorum nebulonum, nequissimorum, & vilissimi furfuris hominum gregem esse. Deus bone! *quis talia fando temperet a lachrymis?* Sed caveat sibi accusator, ne tot fratribus suis falsum dicat testimonium. Etiamsi enim omni ævo erunt fortasse ecclesiastici, qui ad virtutis & pietatis normam mores suos parum componant, spero tamen per Dei gratiam, hac nostra saltem ætate, pauciores esse, & quod inquisitione facta reperientur tanquam *rari nantes in gurgite vasto*. Huic objectioni quam breve, quam plumbeum, quam elumbe responsum parat, videri potest Epist. 6. p. 210. intus, ut videtur, monente conscientia, quanta protervia, quanto supercilio hujus temporis theologos tractaverit; & cum vitia, pravique mores, quos objiciat, desint, inscitiam, imperitiam, linguarum & facultatum ignorantiam, stylique barbariem, præ se saltem, exprobrare non erubescit. In genere, quam abjectim habet theologos, quantumque prurit ei animus, arrepta quavis occasione, illos ludibrio exponere, etiam cum summa fidei Evangelicæ mysteria tractant, liquet vel ex uno paragrapho, quo acrem hanc in eos censuram stringit. "Theologi, *inquit*, (e) qui non minus loqui amant, quam philosophi, de iis, quæ non intelligunt, sæpe æque verentur simplici hujusmodi oratione uti. Itaque si quis quærat interpretationem multorum vocabulorum, quibus utuntur non in eodem sensu quo alii, regerunt sermonem esse *de re incomprehensibili*, ideoque a ratione humana non debere de ea, ut de cæteris rebus, judicium ferri. Qua sane in re non falluntur; sed paulo simplicius si loquerentur, ita auditores suos compellarent. *Hactenus de re nobis ignota loquuti sumus, voces ideo adhibuimus, quibus nullam subjicimus potestatem; itaque eas interpretari non possumus.* Hoc, post paucas lineas, ait esse *tanto apparatu verborum, quasi sipario, tegere merum* NIHIL. Per sermonem *de re incomprehensibili*, perque *merum* NIHIL, intelligi præcipue dogma *de SS. Trinitate*, prout vulgo a theologis explicatur, ex sequentibus constat; ubi adducto ad illustrationem Augustini loco, *de una Essentia, & tribus personis, Patre, Filio, Spirituque Sancto* agit. Nolo rem exaggerare; ut mollissima dicam, crude omnino, temereque hæc effutiit, & nimia (quod solent scripturientes) festinatione usus est. Ad singularia aliquot exempla jam descendo.

Quam contumeliose, parumque verecunde magnum nostrum Hammondum, virum & supra ejus laudes & vituperia positum, tractaverit, Supplementum Annotationum ejus luculenter ostendit. Quod non uno exemplo demonstravit nuperus ejus *Vindex*, plura se, ubi opus, daturum pollicitus. Quando vero majori fastu ipsum *Vindicem* (hunc enim designari non dubito) exagitet,

(a) Vit. Eufeb. p. 136. ed. Angl. (b) Ep. 6. p. 191. (c) Ep. 6. p. 187. (d) Ibid. p. 197. (e) Artis Crit. p. 1. c. 9. n. 15, 16.

nos alibi fatis aperte docet. (*a*) Ait hominem effe plane imperitum, linguæ Græcæ & Hebraicæ, humaniorumque litterarum rudem: & in logicis parum verfatum: fuadetque ut aliquot annos in lectione bonorum fcriptorum abfumeret: fruftra ipfum fperare, eum quem oppugnavit fecum decertaturum (aquila fcilicet non capit mufcas) brevique ejus iracunda fcripta involvendis exigui pretii mercibus abfumenda fore. Ita magnis ingeniis folenne eft, mafculo & heroico animo fpernere, quæ refellere nequeunt. En hominem ipfis Libethriis indoctiorem, qui *οὔτε τὰ τρία Στησιχόρου γινώσκει*, infaceto rure infacetior! Sed erit fortaffe, cum obfcurum hunc auctorem non adeo imperitum, non adeo vilem, nulloque numero habendum effe, ipfe Clericus fuo periculo experietur. Ecce alium exemplum. In *P.* quem vocat, *Ventidium*, virum & ingenii & eruditionis laude minime fraudandum, poftquam toties acerrime invectus effet, hæc tandem habet. (*b*) *Sed operæ pretium non eft, multis probare, hominem carere & ἀκριβείας, & bona fide. Quod ftatim animadvertent, quicunque vel pagellas aliquot ejus fcriptorum* CUM MEIS *comparabunt.* Hæc Suffenus, fuique plenus, (*c*)

— Celfa qui mentis ab arce
Defpicit errantes,

id eft, a fe diffentientes, fententiæque fuæ contradicentes. Verum longe majoris modeftiæ effet, de fe humiliter fentire, laudefque fuas aliis decantandas relinquere. Audiat difertiffimum Plinium (*d*) Epift. ad Pomp. Saturninum, qui elucubrationes Plinianas magnopere admirabatur. *Onerabit hoc modeftiam noftram, etiamfi ftylus fuerit preffus demiffufque: propterea quod cogimur, cum de munificentia parentum noftrorum, tum de noftra difputare. Anceps hic & lubricus locus eft, etiam cum illi neceffitas lenocinetur. Etenim fi alienæ quoque laudes parum æquis auribus accipi folent, quam difficile eft obtinere, ne molefta videatur oratio, de fe, aut de fuis differentis?*

Ad alterum accufationis caput, idque longe graviffimum, jam tranfeo; me nempe in confcribendis fanctorum Patrum Vitis, virtutes eorum fplendide deprædicaffe, labes & nævos vaferrime diffimulaffe. Et hic mirum quantas excitat tragædias? Me infelicem catenulis a fe fabricatis vinctum jactabundus per triumphum ducit; multo hiatu, magnifque clamoribus ad ravim ufque & raucedinem contendit, monet, vociferatur, *Cavete diffimulatorem.* Pergit femper aures tundere, & nihil fere præter *Diffimulationem, diffimulationem* per utramque crepat paginam. (*e*) Hoc ei primum, medium, & ultimum; hoc *πρῶτον ψεῦδος*, hæc conftans, qua oberrat, chorda. Plane fi talis effem, qualem me ubique depingit accufator meus, monftrum me, non hominem crederet, quaqua patet, eruditus orbis. Et quid tandem mali feci? fcripfi fcilicet vitas, ubi quovis in angulo latet dolus, latet diffimulatio. Effluxerunt jam anni 23. ex quo vitæ iftæ (faltem quæ tomo primo continentur) a me conditæ, in lucem exierunt. Legerunt Angli, legerunt & exteri; & nemo hactenus repertus eft, qui tam turpi, fœdo, infami crimine eas dehoneftavit. Solus hoc arcanum novit Johannes Clericus, qui *cernit acutum, aquila* aut *ferpente Epidaurio* oculatior. Verum in tota hac controverfia cum larva fua luctatur vir eruditus, & ftrenue *ἀεροβατεῖ*; a mente quippe inftitutoque meo, toto (quod aiunt) errat cœlo. Ne igitur in tenebris amplius dimicemus, utque fimul & femel atrocem hanc calumniam diluam & depellam, totam inftituti mei rationem æquo lectori candide & ingenue aperiam, & ut cum Plauto (*f*) loquar, *ne admittam culpam, ego meo ero promus pectori.* Multum diuque olim obfervaveram, eos, qui de fanctis Patribus fcriptoribufque ecclefiafticis agunt, fcripta quidem illorum follicite expendere, & examinare; opiniones, fententias, nævos, magna cura exquirere, & inveftigare: res vero geftas, omnemque vivendi rationem infuper habere, & vel nihil dicere, vel fupremo tantum digito attingere. Hunc defectum fupplere volui, & miffis, quæ alii copiofius tractaverant, hiftoricam vitæ feriem, & rerum geftarum curriculum præcipue ob oculos pofui. Et hoc me fideliter præftitiffe fpero. Quicquid memoratu dignum reperiri poterat, vel in fuis libris, vel æqualium fcriptis, curiofe indagatus fum, fedulo excerpfi, & juxta temporis ordinem, quantum pote, in qualem qualem hiftoriam redegi; in qua nec virtutes eorum, nec vitia celavi. Hæc confilii & propofiti mei fumma; hæc unica pæne fcribendi mens. Sanctorum vero Patrum dicta fub examen revocare, fingulares eorum opiniones, pravaque dogmata, feu theologica, feu philofophica, anxie excutere & ventilare, ab inftituto meo tantum aberat, *ὅσον οὐρανός ἐστ᾽ ἀπὸ γαίης.* Lectorem quidem in quavis fere vita paucis monui, ineffe hujus, illiufve Patris fcriptis labes quafdam, & obnoxia dogmata; in fingulis vero omnia, quæ undique corradi poterant, curiofe excutere, deque iis prolixe difputare, neque mei operis erat, neque inftituti.

(*a*) Differt. de Cal. Theol. p. 402. (*b*) Ep. 8. p. 290. (*c*) P. Stat. Syl. l. 2. c. 2. (*d*) Lib. *1*. ep. 8. (*e*) Vid. ep 1. p. 9, 30. 32. ep. 2. p. 14, 65, 68, 73. 77. ep. 3. p. 84. ep. 5. p. 259, 161. 162. ep. 6. p. 198, 113. & alibi paffim. (*f*) Trin. Act. *2*. fc. 2. p. 1012.

Sed

Sed hic aurem mihi vellit, (a) & in memoriam revocat celebrem illam historiæ legem apud Ciceronem lib. 2. de Oratore, p. 148. *Ne quid falsi quis dicere audeat; deinde, ne quid veri dicere non audeat, neque suspicio gratiæ in scribendo, ne qua simultatis.* Primam legis historicæ notam a me violari, nemo, nedum ipse criticus criminabitur. Neque in alteram me magis peccasse spero. Gesta sanctorum Patrum, tam quæ ad eorum famam, quam quæ ad vituperium spectant, nude & fideliter retuli. Si vero opiniones & dogmata parcius attigerim, in causa erat, quod hanc provinciam plena manu ornaverant alii, quorum labores compilare nolui. Ne tamen curiosis, & emunctæ naris criticis, suspicandi ansam præberem, dissimulandi studio hæc a me præteriri, lectores hac de re ubique breviter monui, ne incauti deciperentur. Imo in quibusdam vitis studiose illud, diligenter, & cumulate præstiti, quemadmodum in vitis Justini Martyris, Origenis, aliisque nonnullis videre est, certissimo argumento, me hæc dissimulare nolle. Pergit Cicero, *ne qua suspicio gratia sit in scribendo, ne qua simultatis.* Ut Patrum labes dissimularem, *cui bono*? in eorum gratiam id a me fieri? at illi longe supra omnes laudes, aut vituperia positi sunt, & quidquam gratiæ me ab iis reportaturum sperare, si quid unquam alias, ridiculum esset. In aliorum? at quid mea interesset, candidius, sequiusve de sanctis Patribus alii judicarent? fac vero hanc mihi fuisse mentem, quomodo sperare potui, hæc a me dissimulari posse, quæ ipse prius agnoveram, quæque alii, me nondum nato, orbi erudito dudum exposuerant? Neque enim bardus adeo, hebesque sum, ut a communi hominum sensu penitus deficiam. Conceptis igitur verbis sancte coram Deo, totoque mundo testor, profiteorque, *me cum primum ad scribendas has vitas animum appulerim, nulla fraude dolove, nullo dissimulandi animo, eorum vitia nævos & dogmata suppressisse, quo lectori imponerem, sanctis Patribus adularer, vel eorum memoriæ me plus justo faventiorem esse ostenderem.* Neque hoc mihi sancte affirmanti fidem, spero, denegabunt viri ingenui & eruditi; multo minus D. Clericus, qui ut Socinianismi accusationem declinaret, quem nova & callida ratione ipsum propagare objecerat adversarius, hoc usus est argumento, (b) se animum ac consilium suum paulo melius noscere, adeoque id pernegare. Verum non necesse est mihi huc confugere, cum semel iterumque lectores meos monuerim, non mihi in animo esse prolixas dissertationes ad scriptores ecclesiasticos exarare, remisso semper lectore ad eos, qui hoc argumentum latius & uberius tractaverant, nempe ad *Sixtum Senensem*, *Scultetum*, *Rivetum*, *Labbeum*, *Dupinum*, *Nourrium*, &c. Hæc cum ita sint, quænam amabo D. Clerico causa erat, in me tam ferociter invehendi, & dissimulationem toties, & tam insano verborum impetu mihi objiciendi? Fingit sibi in animo, quid a me scribi voluit, & quia non ita scripserim, turpissimæ dissimulationis notam mihi inurit. Frustra igitur est vir eruditus, & concidunt plane tot objectiones, accusationes, probationes, declamatiunculæ, in me congestæ. Nec *Decem rationes* contra dissimulationes in Historia ecclesiastica (quas integra Ep. 5. κατὰ πολλῆς φαντασίας profert) proprie me magis feriunt, quam Decem Campiani rationes, quibus ecclesiam Anglicanam olim oppugnavit. Neque majoris in me ponderis sunt dissertationes, quas habet, de Clementis Alexandrini dogmatibus, de usu & auctoritate Patrum, aliaque non pauca passim obvia. Sed implenda erat pagina, & augenda litterarum moles, quo Bibliopolæ crumenam suavius emulgeret, fucoque lectoribus facto, aliquid contra me dixisse videretur. Summatim dicam; historias scripsi non dissertationes; acta condidi, non congessi miscellanea; in factis, non in disputationibus versatus sum; dogmata vitiosa, quæ in sanctorum Patrum operibus occurrunt, præterii, non dissimulavi. Edidi has vitas sermone Anglico, & in popularium meorum usum, quos intricatis quæstiunculis, & spinosis difficultatibus, a vulgi captu quam maxime alienis, turbare nolui. Plane si ad ejus exemplum vitas composuissem, opera mea non tam in rebus gestis enarrandis, quam in opinionibus philosophicis, locisque auctorum difficilioribus explicandis collocanda esset. Legat, cui lubet, *vitam*, quam scripsit *Aur. Prudentii*, & pro historia annotationes potius theologicas, philosophicas, criticas, grammaticas in quædam Prudentii loca habebit. Istiusmodi miscella, *Observationes* quidem ad scriptores ecclesiasticos, *Vitæ* vix dici possunt. Sed alia me exercebat cura, ad historica exponenda præcipue & pæne unice adjeci animum, hucque consilia mea, cogitationesque omnes conferre destinavi. Abhorrebat præterea a proposito meo, opus, quod præ manibus habui, in immodicam longitudinem provehere. Et plane, si non modo nævos omnes & dogmata prolixius excussissem, sed & querelas omnes exhausissem, de ecclesiasticorum quovis sæculo vitiis, quæ in sanctorum Patrum scriptis ubique occurrunt, *Tertulliani*, *Cypriani*, *Origenis*, *Basilii*, *Nazianzeni*, *Isidori Pelusiotæ*,

(a) Epist. 2. p. 18. (b) Ep. de Suppl. Hammond. p. 343. edit. Lat.

Hi-

Hieronymi, *Augustini*, &c. (quod tamen a me exigit Accusator, eoque nomine ei *Dissimulator* sum) Vitas meas non jam in unum, aut alterum volumen, sed in insanam plane molem, pæne in Bollandiani instituti immensitatem excrevisse, necesse esset. Eat nunc vir eruditus (*a*) cum egregia Isidori Pelusiotæ sententia, quæ mihi neutiquam adversatur; eat cum suo Melchiore Cano, (*b*) nisi vitas Patrum a me scriptas cum Legendis aureis, ejusdemque farinæ similibus (de his enim agit Canus) conferri velit. Quod pace boni viri dicere liceat, esset malitiam quidem, non rectum judicium prodere.

Hactenus in genere de calumnia, quam mihi affricat Adversarius meus. Verum his non contentus, ad magis particularia descendit, binaque dissimulationis meæ exempla in medium proponit; in Clemente Alexandrino unum, in Eusebio alterum. Et quamvis ex antedictis liquet, nullam mihi incumbere necessitatem de his ulterius exquirendi, de utroque tamen nonnulla disseram. Ad Clementem quod attinet, summa huc redit. Dum ejus scripta pro more recenserem, ad Hypotyposes veni; & ut Veterum censuras, ubi haberi poterant, potius quam meam expromere soleo, sic Photii de hoc opere judicium protuli, dicentis, ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους in eo contineri, quorum plura exempla, nempe de materia æterna, de ideis, de Filio ad creaturæ sortem redacto, de λόγῳ carne non facto, sed tantum apparente, & id genus aliis inibi exhibet: subditque, καὶ ἄλλα δὲ μυρία βλασφημεῖ καὶ φλυαρεῖ, *sexcenta etiam alia blasphemare & blaterare*; simulque innuit suspicionem, quasi alius quispiam in his personam ejus egerit. Et plane Clementis libros ab Arianis fuisse adulteratos, diserte testatur *Rufinus*, *Photio* longe antiquior. Regerit Clericus, (*c*) *indignus est, qui audiatur Rufinus, manifestarius ipse corruptor Veterum.* Esto, at si falso hæc Arianis affinxisset, facile a sui temporis scriptoribus redargui potuit, præsertim ab Hieronymo, acerrimo ipsius adversario, castigandus. Certe Arianæ perfidiæ, quæ in his libris occurrebant, semina, Clementis ipsius opus germanum minime fuisse, agnoscunt non veteres modo, sed & recentiores critici; & in his doctissimus Petavius. (*d*) Utrum inter eos sit Criticus noster, an ea potius ut recta approbaverit, ipse viderit. Ait (*e*) certe, "si exstarent hodie hi Hypotyposeων libri, constaret forte, fuisse solummodo dogmata quædam "Platonica, Photio ob verborum æquivocationem haud satis intellecta; alia vero, "Clementis tempore pro impiis opinionibus non fuisse habita; ut postea factum est, "ex quo systemata theologiæ a Christianis "condita sunt. Et pluribus interjectis, iterum "plures (*f*) Clementis opiniones pro erroribus habendas esse. Ex iis tamen quasdam eo solum nomine ita videri, quia sententiæ contrariæ in scholas, nescio quomodo, introductæ fuerint: indeque factum "ut his non obstantibus, veteres magna encomia in ipsum contulerint. Alibique, (*g*) postquam singulares quasdam Clementis opiniones recensuisset, subdit, "omnes Clementis libros hujusmodi placitis plenos "esse, quæ ubique perspicue adeo pleneque "tuetur, ut evidenter constet, suo tempore, "vulgo saltem erronea non fuisse habita. "Neque enim verisimile esse, Veteres ipsum catechisten in magistri sui Pantæni "locum substituere voluisse, tantasve laudes "ei tribuisse, si tam periculosis dogmatibus "inquinatum fuisse existimassent.

Sed ad Photii censuram redeo, *inanis est hæc Photii conjectura*, inquit noster, (*h*) qui non uno loco Photio se parum æquum exhibet. Photius, mihi crede, omnium sæculorum suffragio vir summi acuminis, acris judicii, infinitæ lectionis habitus est, & si quis alius, κριτικώτατος, & uno forte Critico nostro Gallo-belgico minor. Sed *inanis est conjectura*, quia eadem fere, quæ in Hypotyposibus damnat Photius, in genuinis Stromateων libris hodie deprehenduntur. Interim notari meretur, quod etiam habet Photius, (*i*) hunc ipsum Stromateων librum ἐνιαχοῦ οὐχ ὑγιῶς διαλαμβάνειν, οὐ μὲν τοίγε ὥσπερ αἱ Ὑποτυπώσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἐκεῖ διαμάχεται, *alicubi non sana tradere; non tamen ut Hypotyposes. Nam multa etiam, quæ ibi dicta fuerunt, oppugnat.* Sed pergit noster plura Clementis dogmata, eaque satis prava, ex Stromatibus extrahere, nempe de materia mundi æterna, de ideis Platonicis, de dictis Arianam impietatem redolentibus, de mundi renovatione, de angelis cum mulieribus congressis, de ambiguitate vocis λόγος, de ἀπαθείᾳ Christi & apostolorum, aliisque quibusdam levioribus. Hæc sigillatim a me non sunt examinanda: neque necesse est. Monebo tantum, in Patrum scriptis dogmata philosophica a fidei articulis probe esse distinguenda. In his, sacris litteris & catholicæ traditioni strictius se alligant, & in rei summa omnes conveniunt: in illis, majori utuntur libertate, & opiniones sæpius adhibent, quæ in philosophorum scholis ventilari solebant, quin & in explicandis fidei mysteriis quandoque voces e schola philosophica petitas admovent, sed

(*a*) Vid. ep. 3. p. 86. (*b*) Ep. 5. p. 164. (*c*) Ep. 1. p. 11. (*d*) De Trin lib. 1. c. 4. tom. 2. p. 17. (*e*) Vit. Clem. p. 41, 42. (*f*) Vit. Clem. p. 155, 157. ed. Angl. (*g*) Ibid. p. 26. (*h*) Ep. 1. p. 11. (*i*) Cod. 111. col. 288.

ad Chriſtianum ſenſum accommodatas. Verum hæc diſquiſitio jam non agitur.

Miſſis itaque Clementis ſententiis prioribus, de poſteriori errore, nempe de Chriſti ἀπαθείᾳ, eoque ſi ex mente Clerici æſtimetur longe graviſſimo. paucula annotabo; præſertim cum ſemel iterumque repetit (*a*) vir eruditus, mihique in diſſimulationis argumentum vertit. Et primo quidem notare fas ſit, injuſte me a Clerico hac in parte diſſimulationis inſimulari, cum ejuſdem criminis ipſe reus ſit. Scripſit is Clementis noſtri vitam, qua dicta factaque, præſertim ſingulares illius opiniones & dogmata parum ſana recenſet & expendit; de hoc vero ne γρῦ quidem. Neſcivit, inquies. At de tam diffuſæ lectionis viro, & in Clementis operibus tantopere verſato, ſuſpicari id minime licet. Diſſimulavit igitur; ſaltem potiori jure ita dici poteſt, quam quo infame illud vitium mihi toties objicit. Cavendum eſt ei, qui tela in alios jactat, ne in proprium ipſius caput retorqueantur. Recte Plautinum (*b*) illud, *non ſoles reſpicere, te, cum dicas injuſte alteri.* Certe

Turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.

Secundo, non primus hunc Clementis errorem extulit Johannes Clericus, etſi de eo tanquam εὑρήματι quodam triumphare videtur. Dudum notavit illum Scultetus, (*c*) notavit & Petavius, (*d*) qui *ſententiam de Chriſto non ſatis caſtigatam* dicit.

Tertio, etſi hic Clementis nævus prima quidem facie ſit graviſſimus, magnaque abſurditate laborare videtur, videndum tamen eſt, num commoda explicatione in ſaniorem ſenſum interpretari non liceat. Non ſum neſcius me hoc pacto adverſarii mei indignationem eſſe incurſurum, dicturumque illum, me hoc modo antiquum plane obtinere, Patrum nempe errores incruſtare, &, ſi ita loqui liceat, palliare. Nihilominus experiar, utrum ex Clementis verbis commodior ſenſus erui non poteſt? ut ſi non penitus excuſari, ſaltem ab abſurditate liberari queant: ipſum igitur Clementis locum inſpiciamus. (*e*) Ἐπὶ μὲν τοῦ σωτῆρος τὸ σῶμα ἀπαιτεῖν ὡς σῶμα τὰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας εἰς διαμονὴν, γέλως ἂν εἴη· ἔφαγεν γὰρ οὐ διὰ τὸ σῶμα, δυνάμει συνεχόμενον ἁγίᾳ· ἀλλ' ὡς μὴ τοὺς συνόντας ἄλλως περὶ αὐτοῦ φρονεῖν ὑπεισέλθοι. ὥσπερ ἀμέλει ὕστερον δοκήσει τινὲς αὐτὸν πεφανερῶσθαι ὑπέλαβον· αὐτὸς δὲ ἁπαξαπλῶς ἀπαθὴς ἦν, εἰς ὃν οὐδὲν παρεισδύεται κίνημα παθητικὸν, οὔτε ἡδονὴ, οὔτε λύπη. *Sed in Servatore corpus, ut corpus, neceſſaria poſtulaſſe miniſteria ut conſervaretur, ridiculum fuerit. Comedebat enim non propter corpus, quod ſancta virtute ſuſtentabatur, ſed ne iis, qui una cum eo verſabantur, in mentem veniret, de eo aliter ſentire; ſicut quidam poſtea exiſtimarunt ſola illum ſpecie & phantaſmate apparuiſſe. Ipſe autem erat penitus paſſionis expers, cui nullus obreperit paſſionis motus, neque voluptas, neque dolor.*

Tria hoc loco aſſerit Clemens; *Chriſti corpus neceſſariis vitæ ſubſidiis non indiguiſſe; fuiſſe quoſdam, qui Chriſtum ſola ſpecie ſeu viſione apparuiſſe exiſtimarunt;* denique *Chriſtum omnis paſſionis, & voluptatis & doloris penitus expertem fuiſſe.* Ad primum quod attinet, hoc ſibi Clementem voluiſſe arbitror; Chriſti corpus, non ut aliorum hominum corpora, communia vitæ miniſteria, ad ſui conſervationem, neceſſario poſtulaſſe, cum divina ſua potentia ſeipſum, etiam ſine his ſuſtentare potuiſſet. Ediſſe quidem, & bibiſſe, non quod aliter ſe ſancta ſua virtute conſervare non potuit, ſed ne ii, quibuſcum una converſatus eſt, aliter quam oportuit, de eo ſentirent, & pro phantaſmate haberent. Baſilii (*f*) verba a Clementinis haud multum abludunt. ὅτι καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, οὐκ αὐτὸς τούτων δεόμενος, ἀλλά σοι μέτρα καὶ ὅρους τῶν ἀναγκαίων τῆς ψυχῆς παθημάτων καταλιμπάνων. *Manducabat quidem & bibit, non cibo & potu indigens ipſe, ſed præſcriptam tibi relinquens menſuram, ſtatamque regulam, ad quam componere debeas animæ tuæ neceſſarias affectiones.* Adeoque etiam poſtquam a mortuis reſurrexerit, partem *piſcis aſſi*, (*g*) & aliquid *ex favo apiario* ei datum fuiſſe legimus, καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν, *quæ ille accepit, & edit in eorum conſpectu* (nempe non in ſui nutritionem, ſed ad confirmandam diſcipulorum de reſurrectione ſua fidem) addunt plures Codd. MSS. τὸ περισσεῦον λαβὼν ἔδωκεν αὐτοῖς, *& ſumens reliquias dedit eis.* Notat Grotius Arabem, & vulgatum interpretem eadem etiam legiſſe. Neque ut ſupervacuum, inquit, videri poteſt; cum ad certiorem rei fidem pertineat, quod communem cum eo cibum apoſtoli ſumpſerunt: Nam Petrus hoc ipſum urget Act. 10, 41. συνεφάγομεν, καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Secundo, affirmat Clemens, fuiſſe poſtea nonnullos, qui Dominum noſtrum δοκήσει, *ſpecie ſola*, ſeu *phantaſmate* apparuiſſe putarunt. *Docetas* intelligit, ſive *Phantaſiaſtas*, qui Chriſtum non vera carne indutum, ſed ſola ſpecie natum paſſumque eſſe docuerunt, quorum princeps erat Julius Caſſianus, Valentini diſcipulus, ὁ τῆς Δοκήσεως ἐξάρχων *Clementi* (*h*) dictus. Ab his ſe non diſtinguit modo, ſed longe alienus erat Clemens noſter, nec hoc loco meminiſſet, niſi occaſione

(*a*) Ep. 1. p. 22. ep. 5. p. 173. (*b*) Pſeud. Act. 2. Sc. 2. (*c*) Medull. in Clem. c. 13. p. 120. (*d*) De Incarnat. l. 10. c. 5. n 8. p. 28. (*e*) Strom. l. 6. p. 649. (*f*) Homil. de grat. act. t. 1. p. 360. (*g*) Luc. 24. 43. (*h*) Strom. l. 3. p. 465.

ver-

verborum, quæ immediate præcesserunt. Clementem enim Docetam fuisse, vel paria cum iis sensisse, quis unquam credet, cum illorum sectam ubique oppugnat & exagitat, eosque hæreticis semper accenset? Quid? quod sexcentis locis τῦ λόγου σάρκωσιν, & in carnem adventum prædicat, τὸν λόγον σαρκοφόρον vocat, τὴν σάρκα ἐμπαθῆ φύσει γενομένην suscepisse, mortuum denique, crucique affixum fuisse dicit. Videat itaque Clericus, (*a*) quo animo, qua fronte Catechisten nostrum Alexandrinum hac occasione ludibrio habet, & Docetis Alexandrinis irridendum exponit; denique interroget, *quid hisce querelis* Caveus *respondere posset?*

Tertium, quod affirmat Clemens, est, Dominum nostrum *omnis prorsus passionis expertem fuisse, neque ipsum ullum* κίνημα παθητικὸν, *neque voluptatem, neque tristitiam subiisse*: hæc verba si stricte & ῥητῶς accipiantur, longe absurdissima sunt, & plane falsa. Quis enim, qui vel summis labris historiam evangelicam degustaverit, nescire potest, Christum χαίρειν, ἀγαλλιᾶσθαι τῷ πνεύματι, δακρύειν, ταράσσειν τῷ πνεύματι, λυπεῖσθαι, καὶ ἀδημονεῖν, *animamque ejus* περίλυπον *undequaque usque ad mortem tristem fuisse?* Quis Clementem nostrum hæc nunquam legisse dicet, imo novum Testamentum ne semel inspexisse? nisi ipsum pro bardo & stipite, pro fungo fatuoque haberi velit. Verba igitur ad simplicem & integram, quam Dominus assumpsit, naturam, potius referenda sunt. Christus enim una cum natura nostra suscepit τὰ ἀδιάβλητα πάθη, καὶ φυσικὰ, ut a Patribus Græcis vocari solent, *Passiones naturales, minimeque vituperandas.* Habuit affectus naturæ humanæ congruentes, sed nulla vel originalis, vel actualis peccati labe contaminatos, quos summo perfectæ rationis, sapientiæ, ac virtutis moderamine semper regebat. Hæc diserte Patres, tum Græci, tum Latini. Unum instar omnium dabo Basilium. (*b*) Ὅθεν φαίνεται ὁ Κύριος, τὰ μὲν φυσικὰ πάθη παραδεξάμενος, εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθινῆς, καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν, ἐνανθρωπήσεως· τὰ δὲ ἀπὸ κακίας πάθη, ὅσα τὸ καθαρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπιῤῥυπαίνει, ταῦτα ὡς ἀνάξια τῆς ἀχράντου θεότητος ἀπωσάμενος. Διὰ τοῦτο εἴρηται, ἐν ὁμοιώματι γεγενῆσθαι σαρκὸς ἁμαρτίας· οὐ γὰρ ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς, ὡς τούτοις δοκεῖ, ἀλλ᾽ ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας. ὥστε σάρκα μὲν τὴν ἡμετέραν ἀνέλαβεν, μετὰ τῶν φυσικῶν αὐτῆς παθῶν· ἁμαρτίαν δὲ οὐκ ἐποίησεν. *Apparet Dominum naturales passiones assumpsisse, ad confirmandam veræ, & non phantasticæ incarnationis fidem. Quæ autem ex peccato existunt passiones, quibus vitæ nostræ integritas inficitur, eas tanquam immaculata Deitate indignas repudiasse. Ideo scriptum esse ab apostolo*, in similitudine carnis peccati natum esse. *Non enim in similitudine carnis, ut his videtur, sed in similitudine carnis peccati. Quapropter carnem nostram cum naturalibus ipsius affectibus induit, peccatum autem non fecit.* Hinc apostolus, (*c*) *debuit per omnia fratribus similis fieri, ut possit* συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένος δὲ κατὰ πάντα καθ᾽ ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας, *affici sensu infirmitatum nostrarum, sed tentatum fuisse in omnibus similiter, absque tamen peccato.* Inerant itaque Christo affectiones naturæ humanæ convenientes, sed sanctæ, puræ, immaculatæ; flevit, doluit, tristatus, lætatus est, aliasque naturæ nostræ infirmitates suscepit, & sensit, sed absque vel levissima ἀταξίᾳ, quæque nullos perturbatos aut vitiosos effectus producebant, qui in nobis ex istiusmodi casibus oriri solent. Et hanc certe Clementis fuisse sententiam, ea quæ de apostolis, verbis proxime sequentibus habet, (*d*) luculenter ostendunt: eos nimirum non prorsus affectibus vacuos fuisse, sed iram, & metum, & cupiditatem per dominicam doctrinam ex uberiori quadam cognitione superasse, & in ἕξει ἀσκήσεως permansisse. In sequentibus, (*e*) ut & in toto hoc libro sexto, quo perfecti hominis ideam tradit, Gnosticum suum ita depingit, ut qui ad perfectam Magistri sui imaginem se totum componere conatur, idque τῇ ἐξ ἀσκήσεως ἕξει, *per habitum, qui procedit ex exercitatione*; magnaque vi contendit (*f*) εἰς ἀπάθειαν. Domino suo ἐξομοιοῦσθαι; ut eximatur ἀπὸ παντὸς ψυχικοῦ πάθους, *a quavis animæ affectione ac perturbatione.* Et gradatim quidem id procedit, ἡ μὲν γὰρ γνῶσις, συνάσκησιν· ἡ συνάσκησις δὲ, ἕξιν ἢ διάθεσιν· ἡ κατάστασις δὲ ἡ τοιάδε, ἀπάθειαν ἐργάζεται, οὐ μετριοπάθειαν· ἀπάθειαν δὲ καρποῦται παντελὴς τῆς ἐπιθυμίας ἐκκοπή. *Cognitio efficit exercitationem; exercitatio autem habitum sive constitutionem; ejusmodi autem constitutio efficit alienum a passionibus habitum, non* [meram] *animi motuum moderationem. Fruitur autem tali habitu perfecta & absoluta amputatio cupiditatis.* (*g*) Δεῖ τῷ ὄντι ἀρχικὸν εἶναι καὶ ἡγεμονικὸν τὸν βασιλικόν τε καὶ χριστιανόν· ἔπει μὴ τῶν ἔξω μόνων θηρίων κατακυριεύειν ἐτάγημεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀγρίων παθῶν. *Revera oportet enim, qui regalis est, & Christianus, principatum posse obtinere & præesse. Neque enim solum constituti sumus, ut dominaremur iis solis, quæ foris sunt, bestiis, sed etiam agrestibus, quæ sunt in nobis ipsis, animi perturbationibus.* Ex his aliisque pluribus, quæ addi poterant, liquet, ἀπάθειαν, quam tantopere commendat Clemens, non in absoluta affectuum naturalium abolitione, sed in vitiosarum passionum subjugatione & victoria consistere. In Stoicorum disciplinam propensiorem fuisse Clementem, vi-

(*a*) Ep. 5. p. 171. (*b*) Ep. 65. p. 105. (*c*) Hebr. 2. 17. 4. 15. (*d*) Strom. l. 6. p. 650. (*e*) Ibid. (*f*) Ibid. p. 651. (*g*) Ibid. p. 671.

ro erudito (*a*) facile largior; hinc nata ei Stoicorum vocabula, variique, quibus utitur, loquendi modi, ut illorum placitis quam proxime accedere videretur. Quid? quod ipsi Stoici, quicquid *de Sapiente suo*, ejusque *ἀπαθείᾳ* splendide & magnifice gloriari solent, non existimarunt omnem se rerum externarum sensum, & affectum deposuisse, non voluptatis dolorisve penitus esse expertes, sed tantum omni nisu in id incumbere, ut perturbatos animi motus compescerent, & ad consummatæ rationis & virtutis normam reducerent. Ita quidem Seneca, ipse e Stoicorum secta, neque infimi subsellii, nos docet. (*b*) *Est omnibus externis potentior. Nec hoc dico, non sentit illa, sed vincit,* Alibique, (*c*) *hoc inter nos & illos* (Stilponem, ejusque asseclas) *interest. Noster sapiens vincit quidem incommodum omne, sed sentit: illorum, ne sentit quidem.* Hæc sunt, quæ de perplexo hoc Clementis loco dicenda habui, quibus siquis calculum suum apposuerit, satis mihi erit; sin secus, quisque, per me licet, judicio fruatur suo. Observare quidem licet Hilarium lib. 10. de Trinitate in eadem cum Clemente sententia fuisse, Christum nempe dolori, metui, tristitiæ, & ejusmodi passionibus naturalibus non fuisse obnoxium. Ad Hilarium ab hoc errore liberandum multa excogitarunt veteres, multa recentiores; plura collegit Petavius, Theolog. Dogmat. tom. 4. l. 10. c. 5. plura monachi Benedictini in prolegominis ad novam Hilarii editionem, quæ ad hanc Clementis sententiam illustrandam apprime conferent.

A Clemente ad Eusebium pergit noster, pro cujus Arianismo tanquam pro aris & focis pugnat. Unde vero me hac in parte in dissimulationis argumentum trahat, haud facile video. Eusebium fictis falsisve coloribus nunquam delineavi, nihil prudens sciensve suppressi, quod ad causam ejus elucidandam conducere potuit. Conceptis verbis plusquam semel iterumque affirmavi, "non mihi in animo fuisse, Eusebium ab "omni labe purgare; e contra plus simplici "vice me testatum esse, multa scriptis ejus "inesse incautius, durius, periculosius dicta, "quæ æquum & candidum lectorem expe-"tunt; insolentes quandoque, & incom-"modas reperiri loquendi formulas, a re-"ceptis theologorum regulis adborrentes, "hasque me nec probare, nec defendere. "Nec mirari debere quenquam, qui secum "in animo reputaverit, Eusebium in Pla-"tonicorum scriptis, librisque Origenis mul-"tum dinque versatum, exinde nova quæ-"dam hausisse, & phrases minus commo-"das, quandoque & periculosas, in Chri-"stianam theologiam induxisse: quod ta-"men illi cum multis præteritorum sæcu-"lorum doctoribus commune fuit, securius "& audacter nimis de iis locutis, de qui-"bus nondum suum ecclesia tulerat judi-"cium. Satis mihi erat, neque aliud in animo habui, ostendere, *Eusebium κυρίαις* Arianorum *δόξαις* non fuisse imbutum; quin in scriptis ejus superesse plurima, quæ ipsa Arianismi fundamenta radicitus evellunt. Et hoc me abunde præstitisse spero, positis quinque Thesibus Anti-Arianis, de primariis istius sectæ capitibus, quas plurimis, iisque disertissimis Eusebii testimoniis & argumentis exposui & confirmavi; præmissis duabus regulis, tum a veteribus, tum a recentioribus concessis, ad quas duriora Eusebii dicta illustrari & explicari possunt. Quæ quidem omnia ne extremo digito tetigit noster, etsi unica totius Dissertationis basis sint, & fundamentum.

Nihilominus ut causam Eusebianam adhuc tueatur, ad duo provocat concilia, Nicænum I. & II. Ad illud, ut Eusebii subscriptionem cum Arianorum sententia conciliaret; ad hoc, ut istorum Nicænorum testimonio Eusebium Arianum esse persuaderet. In Nicæno I. Eusebius fidei suæ formulam, a majoribus acceptam, Patribus obtulit. Hæc erat communis illa fidei professio, quæ in ecclesia Cæsariensi usurpata fuerat; ut unaquæque fere ecclesia temporibus Ante-Nicænis proprium habuit symbolum, verbis quandoque diversum, sensu congruum. Hanc formulam se ab episcopis antecessoribus suis accepisse testatur Eusebius, hac se initiatum, cum cœlesti lavacro tingeretur. Nec alia sine dubio erat, quam ad thronum Cæsariensem recens promotus, tanquam fidei suæ tesseram ad alios communionis catholicæ episcopos miserat, pro more istorum sæculorum, quo episcopi nuper ordinati fidei suæ professionem ad viciniores, imo ad omnes majorum sedium præsules mittere solebant. Hanc Eusebii formulam concilio oblatam, suffragante etiam synodo, *ὀρθότατα περιέχειν, rectam fidei doctrinam continere* publice testatus est Constantinus Imperator. In hac, Jesum Christum esse *τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, Φῶς ἐκ Φωτὸς, ζωὴν ἐκ ζωῆς, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον,* se credere professus est, Quid ad hæc noster? *nihil in his esse* ait, (*d*) *quod Ariani facile non comprobarent.* At vero Arianos Jesum Christum *Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vita, ante omnia secula ex Deo Patre genitum* dixisse, Eusebio adhuc in vivis agente, nusquam me legisse memini: utcunque postea ad declinandam invidiam, in publicis formulis

(*a*) Ep. 1. p. 21. (*b*) De Provid. c. 2. p. 184. (*c*) Ep. 9. p. 19. (*d*) Ep. 2. p. 38.

has

has voces fraudulenter usurparent; Filium scilicet non alio sensu *ex Deo esse*, quam reliquas creaturas affirmantes; quod non uno loco aperte nos docet Athanasius. Vid. de Synod. Arim. & Sel. p. 674, 701, 709. alibique non semel. Dixisse Arianos, Filium ante omnia sæcula genitum, non eo inficias; sed sensu plane doloso, & fraudulento, fatente ipsomet viro erudito, (*a*) Arianos his vocibus nihil aliud voluisse, *quam quod crederent Filium a Deo procreatum fuisse, antequam sæculis, hoc est, ætati mundi initium fieret; quod tum demum contigit, cum a Filio mundus creari cœpit*; qua de re fuse dixi in Differt. Thesi 5. Verum an hoc etiam sensu Eusebius noster? Nequaquam. Plura, eaque disertissima de Filii æternitate testimonia, ex Eusebii scriptis eadem Thesi in medium protuli; nullis fidiculis in deteriorem sensum detorquenda, nullo sophismate eludenda. Sed de his infra pluribus agemus.

In epistola *de Fide sua ad Cæsarienses* refert Eusebius, quod cum quæstio in synodo de τῷ ὁμοουσίῳ, aliisque quibusdam vocibus verteretur, se non nisi post longum institutum examen, & singulas voces accurate excussas, Nicæno symbolo consensisse. Sed has omnes voces, totamque Eusebii declarationem ad Arianorum sententiam flecti posse contendit noster; neque criticæ suæ facultati hic deest, ut ostendat, voces & explicationes Eusebianas, Ariani sensus capaces esse. Fatendum est, Eusebium modum sibimet singularem in explicandis quibusdam fidei articulis quandoque adhibere, neque semper iisdem vocabulis, quibus uti solent alii, mentem suam expromere. Quid mirum igitur, si acuto & subtili ingenio vir, qualis noster est, refingere, flectere, & in sensum a mente auctoris alienum, pertrahere possit? cum interim constat, has Eusebii expositiones catholico sensu intelligi posse, & ab omnibus pæne eruditis hucusque intellectas fuisse. Verum de his paulo enucleatius agendum est. Ante omnia igitur notandum, Arianos in dogmatibus suis explicandis varias, prout res tulit, voces & locutiones adhibuisse, sono quidem cum Catholicis convenientes, sensu plane diversas. Exempli gratia.

1. Fatebantur Ariani, Filium non modo Deum esse, sed & verum Deum. An sensu catholico? Audiamus eos semet interpretantes apud Athanasium, (*b*) εἰ δὲ καὶ Θεὸν ἀληθινὸν λέγουσι τὸν υἱὸν, οὐ λυπεῖ ἡμᾶς· γενόμενος γὰρ ἀληθινός ἐστιν· αὕτη τῶν Ἀρειανῶν ἡ ἐφθαρμένη διάνοια. *Quid si etiam verum Deum, Filium nuncupant, id & nos quoque non male habet, quoniam verus factus est Deus. Hæc Arianorum corrupta & perniciosa mens.* An vero hoc sensu Eusebius? Apage. Agnoscit Filium Deum verum, Θεὸν οὐσίᾳ καὶ δυνάμει ὑφεστῶτα, τῇ φύσει Θεὸν, imo αὐτόθεον. Quod nemo nescit, qui ejus opera semel inspexerit, quodque nos innumeris locis ex illius scriptis probatum dedimus Differt. Thesi 1.

2. Affirmabant Catholici, affirmabant & Ariani, Christum Filium Dei esse unigenitum. Per hoc vero nihil aliud volebant Ariani, teste Athanasio, (*c*) quam ita dici, ὅτι μόνος μὲν αὐτὸς ὑπὸ μόνου τοῦ Θεοῦ γέγονε· τὰ δ' ἄλλα πάντα παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκτίσθη. *Eo quod unus ille a solo Deo conditus sit; cætera vero omnia a Deo per Filium creata sint.* Quam longe ab his abit Eusebius, Thesis secunda & tertia in Dissertatione luculentissime docebit.

3. Confessi sunt Ariani Filium *ex Deo esse*, (*d*) sed non alio sensu, quam quo reliqua omnia ex Deo sunt, τὸ δὲ, ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐν αὐτῷ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καί ἐσμεν. *Jam quod ad illud dictum pertinet, quo Filius in eo, hoc est, in Deo esse dicitur, scriptum esse, & nos in eo sumus, & vivimus, & movemur.* Nec aliter Eusebius Nicomediensis epistola (*e*) ad Paulinum, *scimus scripturam non de illo solo dicere, quod genitus sit*; ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνομοίων αὐτῷ κατὰ πάντα τῇ φύσει, *sed etiam de aliis, quæ natura prorsus ab illo discrepant* — πάντα δὲ ἐκ τοῦ Θεοῦ, *omnia enim ex Deo*. An ita Eusebius? Legantur prædictæ Theses, & res manifesta fiet. Omnia enim huc transcribere, nec vacat, nec lubet. Filium a Deo vere genitum esse diserte fatetur Eusebius Nicomediensis loco citato, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, *sed non ex ejus substantia*, εἰ δὲ ἐξ αὐτοῦ, τοῦτ' ἔστιν ἀπ' αὐτοῦ ἦν, ὡς ἂν μέρος αὐτοῦ, ἢ ἐξ ἀποῤῥοίας τῆς οὐσίας, οὐκ ἂν ἔτι κτιστὸν, οὐδὲ θεμελιωτὸν εἶναι ἐλέγετο. *Quod si ex ipso, hoc est, de ipso esset, tanquam pars ejus, vel ex defluxu substantiæ, non jam creatus, nec fundatus amplius diceretur.*

Hæc ut rectius intelligantur, sciendum est, cum Catholici Filium ὁμοούσιον, & ex Paterna substantia genitum esse prædicarent, projecisse in vulgus Arianos, quasi docerent Catholici, Filium ex substantia Patris, tanquam partem, divisione, vel abscissione, modo quodam corporeo, profluxisse. Liquet id tum ex hac Nicomediensis, tum ex Arii ad ipsum Nicodemiensem epistola, (*f*) ubi de Catholicis quibusdam episcopis agens, ait, τῶν τὸν υἱὸν λεγόντων, οἱ μὲν ἐρυγὴν, οἱ δὲ, προβολὴν, οἱ δὲ συναγέννητον. *Filium esse dicunt, alter eructationem, alter projectionem, alter coingenitum*: semper se professurum, ὅτι ὁ υἱὸς οὐκ ἔστιν ἀγέννητος, οὐδὲ μέρος ἀγεννήτου κατ' οὐδένα τρόπον,

(*a*) Ep. 2. p. 38. (*b*) Ep. ad Afr. p. 721. (*c*) De Dearet. Syn. Nicæn. p. 405. (*d*) Id. ibid. p. 418. Vid. de Syn. Arim. p. 673, 709. Ep. ad Afr. (*e*) Ap. Theod. l. 1. c. 6. p. 22. (*f*) Ap. Theod. ib. c. 5. p. 21.

οὐδὲ ἐξ ὑποκειμένου τινός· *Filium non eſſe ingenitum, nec partem ingeniti ullo modo, neque ex aliqua ſubjecta materia.* Subditque perſecutionem ſe propterea pati (ab Alexandro nempe, aliiſque catholicis epiſcopis) quod dixerit, ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐστίν· οὕτως δὲ εἴπαμεν, καθότι οὐδὲ μέρος Θεοῦ ἐστιν, οὐδὲ ἐξ ὑποκειμένου τινός· διὰ τοῦτο διωκόμεθα. *Quod erat ex non exſtantibus. Quod ideo diximus, quia nec pars Dei eſt, nec ex ulla ſubjecta materia. Ob id exagitamur.* Hinc manifeſtum eſt, Arianos (ſed fraudulenter ut ſolent alia) Catholicis objeciſſe, quod crederent Filium diviſione, ſive abſciſſione quadam Paternæ ſubſtantiæ partem eſſe. Et certe hæc falſa criminatio in quorundam primorum iſtius temporis virorum adeo altas radices egerat, ut non facile inde divelli potuit. Quod & Euſebio noſtro contigit, qui idcirco diu multumque hac de re in ſynodo Nicæna diſputavit, donec remoto obſtaculo & mente ſanctorum Patrum rite explicata, manus mox dedit. Ita ipſe in epiſtola ſua nos docet. *Hinc igitur* (nempe de vocabulo τοῦ ὁμοουσίου) *quæſtiones ortæ ſunt, & reſponſiones, & quænam eſſet eorum verborum ſententia, accurate expendebatur.* (*a*) Καὶ δὴ καὶ τό, ἐκ τῆς οὐσίας, ὡμολόγητο πρὸς αὐτῶν, δηλωτικὸν εἶναι, τοῦ ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς εἶναι, οὐ μὴν ὡς μέρος ὑπάρχειν τοῦ πατρός· ταῦτα δὲ καὶ ἡμῖν ἐδόκει καλῶς ἔχειν συγκατατίθεσθαι τῇ διανοίᾳ τῆς εὐσεβοῦς διδασκαλίας, ὑπαγορευούσης ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι τὸν υἱόν, οὐ μὴν μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ τυγχάνειν· διόπερ τῇ διανοίᾳ καὶ αὐτοὶ συντιθέμεθα, οὐδὲ τὴν φωνὴν τοῦ ὁμοουσίου παραιτούμενοι, τοῦ τῆς εἰρήνης σκοποῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῖν κειμένου, καὶ τοῦ μὴ τῆς ὀρθῆς ἐκπεσεῖν διανοίας. *Et has quidem voces ex ſubſtantia, faſſi ſunt hoc ſignificare, Filium quidem eſſe ex Patre, ſed non tanquam partem ipſius Patris. Hunc ſenſum ut nos quoque amplecteremur, æquum omnino videbatur, cum pia doctrina prædicet, Filium ex Patre eſſe, non tamen partem eſſe illius ſubſtantiæ. Quamobrem & nos quoque huic notioni aſſenſum præbemus. Ac ne ipſam quidem vocem Conſubſtantialis rejicimus, pacis intuitu, & ne a recto ſenſu excideremus.*

Videat jam æquus lector, qua fronte Clericus hæc Euſebii dicta in Arianæ impietatis ſenſum pertrahat; dicatque, (*b*) *hæc omnia clare oſtendere Euſebium minime aſſenſum præbuiſſe τῷ ὁμοουσίῳ, prout ea voce ſignificatur naturæ perfecta paritas;* cum in ſequentibus mentem ſuam ſatis explicaverit Euſebius, Filii conſubſtantialitatem non juxta corporum modum, neque inſtar mortalium animantium accipi debere. Οὔτε γὰρ κατὰ διαίρεσιν τῆς οὐσίας, οὔτε κατὰ ἀποτομήν, ἢ ἀλλοίωσιν τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας τε καὶ δυνάμεως. *Nam neque per diviſionem ſubſtantiæ, neque per abſciſſionem, nec per mutationem Paternæ eſſentiæ atque virtutis id poſſe conſtat.* Παραστατικὸν δὲ εἶναι τῷ πατρὶ τὸ ὁμοούσιον, τὸ μηδεμίαν ἐμφέρειαν πρὸς τὰ γενητὰ κτίσματα, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐμφαίνειν· μόνῳ δὲ τῷ πατρὶ τῷ γεγεννηκότι κατὰ πάντα τρόπον ἀφομοιοῦσθαι, καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας τε ὑποστάσεως, καὶ οὐσίας, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ πατρός· ᾧ καὶ αὐτῷ τοῦτον ἑρμηνευθέντι τὸν τρόπον, καλῶς ἔχειν ἐφάνη συγκατατίθεσθαι. Ἐπεὶ καὶ τῶν παλαιῶν, &c. *Verum hoc Conſubſtantialem eſſe Patri, nihil aliud ſignificare, quam Filium Dei nullam cum creaturis ab ipſo factis ſimilitudinem habere; ſed ſolius Patris, a quo genitus ſit, per omnia ſimilem eſſe; nec ex alia quadam hypoſtaſi, aut ſubſtantia, ſed ex Patre eſſe. Quod quidem cum ita expoſitum fuiſſet, jure merito approbandum eſſe cenſuimus: quandoquidem nonnullos ex Veteribus inſignes epiſcopos & diſertos ſcriptores in explicanda Patris ac Filii divinitate hoc vocabulo Conſubſtantialis uſos eſſe cognovimus.* Quod ſi Filius *non ex alia hypoſtaſi aut ſubſtantia, quam Paterna genitus ſit, eandem cum Patre ſubſtantiam habere neceſſe eſt.* Et utrum hoc non liquido oſtendat, Euſebium τὸ ὁμοούσιον ſenſu catholico & Nicæno agnoviſſe, judicent: qui a partium ſtudio alieni ſunt. Quam vero parum ingenue ex altero Euſebii in hac epiſtola loco, ubi de vocibus, *genitus, non factus*, agens habet. κοινὸν ἔφασκεν εἶναι πρόσρημα τῶν λοιπῶν κτισμάτων, *verbum factum commune eſſe dicebat reliquis omnibus creaturis, quæ per Filium factæ ſunt;* quam parum, inquam, ingenue ex his Vir eruditus, (*c*) Euſebium, Filium in numero creaturarum cenſuiſſe, quivis facile videt, nec alius forſan exculpſiſſet. Quam longe a mente Euſebii abit, non hic modo, ſed & alibi, ipſe Euſebius diſertiſſime docet, (*d*) Ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ μόνος αὐτός, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἀναγορεύεταί τε καὶ ἐστιν· ὅθεν εἰκότως ἄν τις μέμψαιτο τοῖς κτίσμα αὐτὸν φάναι τετολμηκόσιν, ἐξ οὐκ ὄντων αὐτὸν ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κτίσμασι γινόμενον· καὶ πῶς γὰρ ἔτι ἔσται υἱός; πῶς δὲ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ, ὁ τὴν αὐτὴν τοῖς λοιποῖς κτίσμασιν ἐπιγραφόμενος φύσιν — ἀλλ᾽ οὐχ ὧδε περὶ αὐτοῦ τὰ θεῖα παιδεύει λόγια. *Unigenitus Dei Filius, ſolus ipſe & non alius, & prædicatur & eſt. Unde merito quis reprehenderit eos, qui creaturam illum dicere non dubitarunt, ex nihilo conditum, perinde ac reliquas creaturas. Quomodo enim Filius fuerit, quomodo unigenitus Dei, ſi eandem cum cæteris creaturis naturam ſortitus eſt? Verum divina oracula non ita de illo prædicant.* Hæc & plura profert Socrates (*e*) ex eo ipſo opere Euſebiano de eccleſiaſtica Theologia, διὰ τοὺς μάτην ἐπεγχελοῦντας, καὶ βλασφημεῖν τὸν ἄνδρα ἐπιχειρήσαντας, *propter eos, qui fruſtra illum criminari & traducere conantur.* Perſtringit loco citato Arianos Euſebius, etſi eos non nominaverit; de quibus etiam cap. ſequenti (*f*) hæc habet, οἱ δὲ δύο

(*a*) Ap. Socr. l. 1. c. 8. p. 26. (*b*) Ep. 2. p. 41. (*c*) Ep. 2. p. 44. (*d*) De Eccl. Theol. l. 1. c. 8, 9. p. 66. (*e*) L. 2. c. 21. p. 103. (*f*) Cap. 10.

δέντες

δέντες ὑποστάσεις, τὴν μὲν ἀγέννητον, τὴν δὲ ἐξ οὐκ ὄντων κτισθεῖσαν, ἵνα μὲν Θεὸν ὑφίστανται· ὁ δὲ υἱὸς οὐκ ἔτ' αὐτοῖς, οὐδὲ μονογενὴς ἐστὶ, οὐδὲ μὲν Κύριος, οὐδὲ Θεός· μηδὲν μὲν ἐπικοινωνῶν τῇ τοῦ πατρὸς θεότητι· τοῖς δὲ λοιποῖς κτίσμασι, καθ' ὃ ἐξ οὐκ ὄντων ὑπέστη, παραβαλλόμενος· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἡ ἐκκλησία· τὸν δὲ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν καὶ Κύριον ἀνακηρύττει, καὶ ἀληθῶς υἱὸν εἶναι, καὶ Θεὸν διδάσκει. *Illi vero cum concedant hypostases duas, unam ingenitam, creatam alteram de non existentibus, unum quidem substituunt Deum. At nullus interea illis Filius, non unigenitus, non Dominus, non Deus: neque enim quicquam habet secundum eos cum Paterna divinitate commune: sed per omnia componitur cum creaturarum turba in hoc, quod de nihilo procreabatur. Sed non ad istum modum ecclesia. Nam Filium Dei prædicat Deum Dominumque, verissime Filium esse eum, atque Deum docet.* Ne nimius sim, notabo tantum conclusionem capitis præcedentis. Ὁ μετὰ ταύτας τὰς φωνάς, γενητὸν ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ κτίσμα προηγμένον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὸν υἱὸν ὁριζόμενος, λέληθε τὸ νομα μὲν αὐτῷ μόνον χαριζόμενος· τὸ δὲ ἀληθῶς υἱὸν εἶναι ἀρνούμενος. ὁ γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονὼς, οὐκ ἂν ἀληθῶς γένοιτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι μηδὲ ἄλλο τι τῶν γενητῶν. *Quisquis igitur post hæc testimonia, progenitum illum de non entibus, & ex non ente productam affirmaverit creaturam, istum Filium; nomen ei nudum tantummodo largiri deprehenditur, revera autem Filium esse, pernegare. Nam qui de non existentibus generatus est, is certe Dei Filius esse revera nequit: non magis quam quidvis aliud creatum.* Sed pergamus paulisper cum Arianis nostris.

4. Affirmabant Catholici Filium esse perfectissimam Patris sui imaginem, juxta mentem Apostoli, qui illum vocat ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς & εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἀοράτου, eo quod divinæ naturæ perfectiones, quæ ex Patre velut ex origine profluunt, in Filio tanquam in speculo & imagine exhibentur. Dicebant & Ariani Filium esse imaginem Dei, sed alio sensu, & plane doloso. Adeoque, teste Athanasio (*a*) cum concilii Nicæni Patres Arianos interrogarent, utrum dicerent Filium non esse creaturam, ἀλλὰ δύναμιν, σοφίαν τε μόνην τοῦ πατρὸς, καὶ εἰκόνα ἀΐδιόν τε καὶ ἀπαράλλακτον κατὰ πάντα τοῦ πατρὸς, καὶ Θεὸν ἀληθινὸν· *sed virtutem, solamque sapientiam, & imaginem Patris*, innuebant, *etiam hæc nobis convenire*, καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ λεγόμεθα, *nam nos quoque imago & gloria Dei dicimur.* An ita Eusebius? Neutiquam. En ipsius verba, (*b*) οὕτω πεφυκὼς τὴν οὐσίαν, αὐτόθεν τε ἀπὸ πρώτης ὑπάρξεως φυσικὴν, ἀλλ' οὐκ ἐπίκτητον τὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἐπαγόμενος· διὸ καὶ φύσει Θεὸς ὁμοῦ καὶ μονογενὴς υἱὸς ὢν τυγχάνει, οὐχὶ δὲ ὁμοίως τοῖς ἔξωθεν εἰσποιουμένοις, ἐπισυμβεβηκός τε τὸ ἀξίωμα τῆς τοῦ Θεοῦ προσηγορίας ἐπέχουσι. *Quum tali existat natura & essentia, indeque ex quo primum exstitit, non acquisititiam, sed naturalem Patris imaginem refert. Quare idem natura Deus, & idem unigenitus Filius existit; non autem ut illi, qui extrinsecus adsumuntur, adoptatus, quique adventitium divinæ appellationis honorem possident.* His germana habet in scriptis passim obvia.

Denique, asserebant Catholici Filium divinam naturam a Patre ab æterno accepisse. Fatebantur item Ariani Filium ἀπὸ χρόνων, καὶ πρὸ αἰώνων, *ante omnia tempora & sæcula perfectum Deum substitisse.* Sed an communi Catholicorum sensu? Nihil minus. Intelligebant nimirum eum ita exstitisse, ἀλλὰ θελήματι καὶ βουλῇ, ut loquitur Arius, (*c*) *sola voluntate & consilio Dei*; vel ut dicere solebat Asterius Cappadox, habuit ab æterno in mente sua generandi scientiam, uti medicus (*d*) ante datam medicinam, medendi tenet rationem. Filium dicebant πρὸ χρόνων fuisse, sed tum ἐν τοῖς χρόνοις διαστήματα τινα excogitabant, (strophas detegente (*e*) Athanasio) *spatia quædam sive intervalla*, & in his fuisse tempus, cum nondum erat, καὶ ἀλογίαν περὶ τὸν Θεὸν εἰσάγοντες, μεγάλως ἀσεβοῦσιν, *atque ita de Deo absurde statuentes, mirum in modum se impios præbent.* Cum vero animi sui sententiam nudo capite proferebant, dicere veriti non sunt, οὐδὲ εἶναι ἀΐδιον, ἢ συναΐδιον, ἢ συναγέννητον τῷ πατρὶ, οὐδὲ ἅμα τῷ πατρὶ τὸ εἶναι ἔχει, ὥς τινες λέγουσι· *neque illum æternum esse nec coæternum, aut coingenitum cum Patre, neque simul cum Patre essentiam nactum esse, ut quidam dicunt*, quemadmodum loquuntur presbyteri & diaconi Ariani epistola (*f*) ad Alexandrum episcopum suum. Quid jam de his Eusebius noster? disertissimis verbis æternitatem Filii ubique adstruit, iisdem hac in re vocabulis usus, quibus in exprimenda Filii æternitate, & sacræ Litteræ, & catholici Patres uti solent, idque etiam argumentis invictissimis confirmat, ut Thesi ultima abunde demonstravimus. Ut tandem ad pauca redeam; in ipsa Dissertatione quinque Theses Anti-Arianas in medio proposui; videlicet, *Dominum nostrum præter humanam, qua carne indutus erat, naturam habuisse ut Dei Filium, revera divinam; divinam hanc naturam Patrem ingenitum Filio suo dedisse & communicasse; hanc essentiæ divinæ communicationem in S. Scriptura, sanctisque Patribus, Filii generationem dici; essentiam divinam, quam*

(*a*) De Decret. Nic. p. 416. & ap. Theod. l. 1. c. 8. p. 28. (*b*) Dem. Evang. l. 5. c. 4. p. 227. (*c*) Ep ad Euseb. Nic. ap. Theod. l. 1. c. 5. p. 21. & Ep. ad Alex. ap. Athan. de Synod. Arim. p. 687. (*d*) Ap. Ath. ib. p. 685. (*e*) Contra Arian. l. 2. p. 146. (*f*) Exst. ap. Athan. ubi supra, p. 682.

Pater

Pater cum Filio communicat, ejusdem esse naturæ cum substantia Patris: divinam essentiam Patrem cum Filio suo communicasse ab æterno. Hæc Eusebium sentire, his penitus consentire, innumeris luculentissimisque testimoniis, ex scriptis ejus undique petitis, liquido comprobavi. Quod si his non obstantibus, quæ in synodo Nicæna protulit Eusebius, Arianam impietatem sapere censenda sint, dicendum erit, ipsum nec secum consistere, nec sanum sinciput habuisse: quod ab omni plane ratione abhorret. Etiamsi vero hæc omnia parum valerent, duo tamen ex hac epistola Eusebiana manifesta sunt, ipsa luce clariora, quæ ad astruendam sententiam meam oppido sufficerent.

Primo, Eusebium Filium Patri *ὁμοούσιον, καὶ μὴ εἶναι ἐξ ἑτέρας τινὸς ὑποστάσεως καὶ οὐσίας, ἀλλὰ ἐκ τοῦ πατρὸς, neque ex alia quadam hypostasi aut substantia, sed ex Patre esse*, in conspectu totius concilii diserte agnovisse; & sub anathemate damnasse omnes qui affirmant *ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστὸν, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ· fuisse aliquando tempus cum non esset, & antequam gigneretur non fuisse, vel quod ex non exstantibus factus sit; aut qui ex altera substantia vel essentia Filium Dei esse dicunt; aut creatum, conversioni mutationique obnoxium.* Denique symbolum Nicænum manus suæ subscriptione roborasse. Sed regerit noster, (*a*) vafre hæc, & versute ab Eusebio facta: ipsum nempe *non alio sensu subscripsisse symbolum, quam qui optime stet cum pristina sua, hoc est, cum Arianorum sententia, bonisque Patribus hoc dolo fucum* (*b*) *fecisse, utque Arianis suis ostenderet* (*c*) *se ipsorum causam minime prodidisse*, adeoque *ὁμοουσίου vocabulum pacis causa, & ne in exilium pelleretur,* (*d*) *admisisse.* Rationes quæris, factique probationes? nullæ sunt; leves tantum profert suspiciunculas. & a *posse ad esse* argumentari solet, scilicet, ita facere potuit Eusebius, ita intelligere, ergo ita eum fecisse, ita intellexisse existimandum est. At vero talisne tandem fuit Eusebius, qualem nobis exhibet Clericus? Quis temere credet virum inculpatæ famæ, infucatæ pietatis, totius eruditi orbis veneratione dignum, quem in sanctorum numerum retulit Occidentalis ecclesia, adeo profligata & obdurata fuisse conscientia, tam parum veritatis, justitiæ, æquitatis, pudorisque retinentem, ut coram imperatore, & in solenni sanctorum Patrum consessu, in re omnium gravissima, aliud ore exprometeret, aliud sub pectore coqueret? Quin & non alio animo ad concilium venisse, quam ut consutis dolis Patribus fucum faceret, & ludibrium præberet. — *Credat Judæus apella, non ego.* Ubi hujusmodi instituitur accusatio, certissimæ rationes, & evidentissimæ facti probationes in medium proferri debent.

Secundo, constat sanctos concilii Patres doctrina, judicio, gravitate venerabiles, in hac Eusebii declaratione acquievisse, nec litem ei hac in parte intentasse: cum nisi stipites plane fuerint, post tam longum, tam exactum examen, a vero ejus sensu haud facile errare potuerunt. Quid? quod Athanasius, (*e*) qui synodo interfuit, testatur, Eusebium etsi pridie formulam Nicænam respuisset, postridie tamen *subscripsisse, & agnovisse hanc esse ecclesiæ fidem, Patrumque traditionem; seque hoc modo plane purgasse, etiamsi Arianos accusaverit.* Alibique (*f*) *ὃς οὐ μόνον ὑπέγραψεν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιστολῆς ἐδήλωσε τοῖς ὑπ' αὐτὸν λαοῖς, ταύτην εἶναι πίστιν ἀληθῆ, τὴν ὁμολογηθεῖσαν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ· qui non solum synodo Nicænæ subscripsit, sed per epistolam populo suo significavit hanc esse veram fidem, in quam in synodo Nicæna consensum fuit.* Sed innuit noster, (*g*) Eusebium hanc epistolam non aliam ob causam ad Cæsarienses suos misisse, quam ut doceret eos, se *non alio sensu subscripsisse, quam qui optime stet cum pristina sua, hoc est, cum Arianorum sententia.* Verum unde liquet hoc Eusebium voluisse? vel Cæsarienses Arii impietate infectos fuisse? Fateor Theodoritum (*h*) dicere, scripsisse ipsum hanc epistolam *πρός τινας τὰ Ἀρείου φρονοῦντας, προδοσίαν, ὡς εἰκὸς, ἐγκαλοῦντας αὐτῷ, ad quosdam Arianæ opinionis sectatores, qui ut opinari datur, proditionis eum insimulabant.* Verum notandum est, referre hæc Theodoritum, non ex aliquo istius temporis scriptore, non ex aliorum relatione; sed ex propria tantum conjectura, *ὡς εἰκὸς, ut videtur;* & pronior fortasse fuit in hanc conjecturam, quod Eusebium ante synodum Nicænam Ariano dogmati favisse existimavit. Sed aliam plane, & longe probabiliorem hujusce rei rationem reddit Socrates, (*i*) *καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ ἔγγραφον τὸν ὅρον τῆς πίστεως διεπέμψατο τὴν τοῦ ὁμοουσίου λέξιν ἑρμηνεύσας, ἵνα μηδὲ ὅλως τις ὑπόνοιαν ἂν ἀνθ' ὧν ἐπέστησεν ἔχῃ περὶ αὐτοῦ. Populo suo Cæsariensi conscriptam fidei formulam misit, vocem Consubstantialis interpretatus, ne quis sinistrum quidpiam de ipso suspicaretur, eo quod aliquantulum substitisset.* Nempe, quod tamdiu in synodo disputasset, priusquam symbolo assensum præbere voluit, nec nisi post vocabula controversa accurate examinata, & exploratam synodi sententiam, acquievisset. Demus tandem Eusebium in explicanda sententia sua voces

(*a*) Ep. 2. p. 38, 45. (*b*) Ibid. p. 52. (*c*) Ibid. p. 50. (*d*) Ibid. p. 43. (*e*) De Decret. Syn. Nic. p. 402, Vid. Ep. ad Afric. p. 721. (*f*) De Syn. Arim. & Sel. p. 679. (*g*) Ep. 2, p. 38. (*h*) L. 1. c. 11. p. 36. (*i*) L. 1. c. 8. p. 23.

quas

quasdam usurpasse, quas adversarii ejus in dubium, imo in deteriorem sensum pertrahebant, dubitari nequit, quin postea mentem suam de his controversiis clarius disertiusque explicuerit: præcipue in libro *Apologetico*, quem ad orthodoxos omnes episcopos misit, quo se purgavit & defendit, ostenditque, siqua unquam protulerit, aut scripserit, *μικρὸν τι τῶν Ἀρείου ὑπονοούμενον*, *Arii dogmata vel tantillum subolentia*, *non se ex impio sensu, sed ex minus curiosa, parumque sollicita simplicitate protulisse.* Talem enim Apologiam scripsisse Eusebium, expresse testatur Gelasius Cyzicenus, (*a*) qui inclinante sæculo sequenti claruit; & inter Eusebii opera recenset Criticus noster. (*b*)

Ad laciniam quod attinet, quæ huic Epistolæ apud Theodoritum attexta reperitur, monueram, non injuste fraudis suspicione laborare, eam nimirum ab Ariani vel hæretici cujusdam manu in Theodoriti exemplar irrepsisse; addidique rationes, quæ ut ita sentirem, me moverent: quibus nihil relutatione dignum reponit noster. (*c*) Notat præterea eruditissimus Bullus, (*d*) duplicem in hac lacinia interpretationem verborum symboli Nicæni tradi, utramque plane absurdam & ineptam, ac doctissimo Eusebio indignam; imo posterius glossema, non modo ineptum esse, sed etiam hæreticum, ac Filii æternitatem, quam diserte & invicte tuetur Eusebius, penitus evertere. Et quamvis ad priorem hujus laciniæ partem Athanasius aliquando alludere videatur, vero non absimile esse, corruptum epistolæ Eusebianæ exemplar ipsi imposuisse. Certe ut Eusebii esse credam, ægre a me impetrare possum, cum expressæ ejus sententiæ alibi declaratæ manifestissime repugnat. Quid? quod ex priori hujus perioches parte sensus commodus nullis fidiculis exculpi queat, qui vel cum Arianorum, vel Nicænorum Patrum sententia convenit; imo nec cum ipsius Eusebii mente in priori epistolæ suæ parte, ubi examen institutum, integramque de rebus controversis disputationem perfecte absolvisset. Certissimo argumento assumentum esse. Antequam hanc de epistola Eusebiana disputationem claudam, non abs re erit, breviter inquirere, unde factum sit, ut inter Athanasii opera locum habeat. Reposuerunt illam in tom. 1. novissimæ editionis curatores, Petrum Fleckmannum hac in parte secuti, qui editionem Commelinianam anno 1601. adornavit, primusque hanc epistolam editis Athanasii operibus inseruit; præter unicum Basileensem, nullum Cod. MS. invenire potuit, quo inter opera Athanasiana reperta fuerit: alterum addidere Benedictini, in bibliotheca regia Parisiensi: cujus vero ætatis, quantive pretii hi codices sint, nos non docent. Unde Parisienses editores anno 1627. quamvis in cæteris editionem Commelinianam presso pede sequebantur, hanc tamen epistolam excluserunt. Certe mihi videtur ab aliis adjecta, & ex Theodoriti historia primum deprompta. Verum ipsius Athanasii testimonio sententiam suam confirmare satagunt, (*e*) unica Flekmanni conjectura nixi. Frustra quidem. Ipsa Athanasii verba hæc sunt; (*f*) postquam dixisset Eusebium epistola sua Arianos accusasse, sequitur, *καὶ τοῦτο οἶδε καὶ Ἀκάκιος· ἂν μὴ καὶ αὐτὸς φοβηθεὶς νῦν διὰ τὸν καιρὸν ὑποκρίνηται καὶ ἀρνήσηται τὴν ἀλήθειαν· ὑπέταξε γοῦν ἐν τῷ τέλει τὴν ἐπιστολὴν Εὐσεβίου· ἵνα ἐκ ταύτης γνῷς τῶν τε χριστομάχων, καὶ κατὰ περιττὸν τὴν Ἀκακίου πρὸς τοὺς ἑαυτῶν διδασκάλους ἀγνωμοσύνην.* *Et hoc ipsum scit Acacius, nisi & ille quoque nunc metu temporum id dissimulandum putet, veritatemque inficiari velit. Certe & is in fine subjunxit epistolam Eusebii, unde eos & Christi perduelles videas, & in primis Acacii adversus præceptores suos stoliditatem deprehendas.* Hæc ut sententiæ suæ accommodarent, textui Athanasiano vim inferre necesse habent, ac proinde pro *ὑπέταξε*, substituunt *ὑπέταξα·* plane contra omnium Codd. MSS. fidem, non diffitente ipsomet Fleckmanno, qui nec ipse textum mutare ausus est. Quin & totus ipse contextus, quicquid aliter sentiat Fleckmannus, repugnat; disputat enim his verbis Athanasius adversus Acacium, ipsius Eusebii discipulum & successorem, inconstantis ingenii virum, qui nunc cum Catholicis, nunc cum Arianis fecit, quique ad scripti alicujus sui calcem (multa enim, eaque ut videtur in Arianorum gratiam scripsit) hanc magistri sui epistolam subnexuerat, eoque pacto stoliditatem adversus præceptores suos ostenderat, subjecta nimirum Eusebii epistola, qua Arianos diserte damnaverat. Verbis in hunc sensum explicatis, commode & perspicue fluunt omnia. An vero rem acu tetigerim, eruditiorum judicium esto.

Pergit deinde noster (*g*) ad alterum concilium Nicænum. ex cujus Actis, dictum quoddam Eusebii, gravissimi quidem momenti, & prima fronte *βλασφημότατον* desumpseram, (*h*) *ἐπεὶ καὶ αὐτὸς μὲν Θεὸς ὁ υἱός, ἀλλ' οὐκ ἀληθινὸς Θεός, nam & ipse quidem Filius Deus est, sed non verus Deus.* Veram hujus sententiæ mentem in ipsa Dissertatione pluribus indagatus sum, rectamque objectionis solutionem me reddidisse arbitror. Quam ne ex longinquo quidem tangit noster, sed profert tantum plura & prolixiora Nicænorum

(*a*) Hist. Conc. Nic. l. 2. c. 1. (*b*) Vit. Euseb. p. 168. (*c*) Vid. Ep. 11. p. 47. (*d*) Defens. Fid. Nic. c. 3. p. 379, 381. (*e*) Admonit. §. 10. p. 208. tom. 1. ed. nov. *Fleckm.* tom. 2. p. 47. Var. Lect. p. 55. (*f*) De Decret. Syn. Nic. p. 403. (*g*) Ibid. p. 53. (*h*) Syn. Nic. II. Act. 6. col. 497.

norum testimonia, quibus argumenta sua contra Eusebium plenius deducunt & confirmant; quæ sigillatim excutere necesse non est; cum soluta primaria illa objectione, cætera vim nullam habent, & facile solvuntur.

Ne tamen adversarium meum penitus neglexisse videar, pauca hanc etiam in rem breviter notabo.

Primo, certissimum est, unicam pæne causam, quæ atram Nicænorum in Eusebium bilem commovebat, fuisse, non tam quod Arianismo faveret, quam quod imagines, earumque cultum, quem tam insano studio prosequebantur, invictis rationibus profligasset. Liquet id ex prima Eusebii mentione Act. 5. p. 365. ubi lecto ex Eusebii ad Euphrasionem epistola loco, statim exclamarunt, *Christianum hominem hæc non dicere, talem a synodo non esse suscipiendum,* imo *majori odio habendum, quam illos*, id est, quam concilii CP. Patres, qui ad exterminadas imagines Eusebii epistolam *ad Constantinum Augustum* non ita pridem allegaverant. Et Act. 6. p. 496. lecta hac epistola, iterum exclamarunt, quis nescit Eusebium, *hominem fuisse in reprobum sensum traditum, & eadem cum Arianis sapientem?* Hinc Epiphanius diaconus ibid. p. 437. postquam ob Ariana dogmata acriter in Eusebium invectus esset, subdit, *οὐδὲ εἰκόνα δέχεται, neque imaginem illum suscipere.* Ex quibus liquet, non tam illis curæ fuisse, Eusebii rationes, quæ refelli nequeunt, refutare, quam infamiam ipsi ob Arianismi suspicionem creare, ejusque testimonium adversus imagines hac ratione irritum reddere.

Secundo, loca quæ ex Eusebii scriptis proferunt Nicæni, decurtata, & detruncata sunt, ut de ejus mente, vel qua occasione, quibusve rationibus nixus, ea scripserit, difficillimum est tanto temporis intervallo hariolari: quæ si integra jam exstarent, in recto lumine collocari poterant, & ab Arianis interpretationibus vindicari. Exemplum dedimus hac ipsa in re, Dissert. Th. 1. p. 48. Et multo quidem æquius est, Eusebii sententiam potius ex integris ipsius, quæ supersunt, scriptis, quam ex paucis fragmentis, mutilis, & imperfectis judicandam esse.

Tertio, apparet luce clarius, re nondum satis perspecta & examinata, Arium ejusque asseclas confutis technis & fallaciis Eusebio, aliisque aliquot istius temporis episcopis mire imposuisse, adeo ut benigniorem & favorabiliorem de eo ejusque dogmatibus opinionem tenerent. Constat id tum aliunde, tum ex ea ipsa Eusebii ad Alexandrum Alexandrinum epistola, ex qua Eclogas suas proferunt Nicæni, ibid. p. 497. Ubi queritur Eusebius, Alexandrum perperam Arianos criminari, quod hæc illave docerent, cum ipse Alexander penes se haberet illorum litteras, quibus se contraria sentire & ducere affirmarunt, atque ad litteras suas provocarunt. Unde liquet, vel Alexandrum injuste hæc illis vitio vertisse, vel, quod longe verius est, Arianos aliud mente tenuisse, aliud publice & per litteras ad declinandum impietatis labem docuisse. Attente hoc Eusebii fragmentum legat æquus lector, & num non ita sit, judicet. In historia ecclesiastica hospes plane sit oportet, qui nesciat, quot fraudibus, in ventilandis & evulgandis dogmatibus suis, usi sunt Arius, ejusque discipuli, quanto artificio ea pro re nata perpolirent, negarent, vel explicarent: hujusce rei exempla apud historicos ecclesiasticos obvia sunt. Vide quæ diximus Diss. p. 54, 55, 59.

Quarto, quicquid Eusebius, nondum exorta hæresi Ariana, nondum explicatis vocabulis, nondum facta Nicænæ synodi definitione, de his incautius scripserit, (quod & aliis Patribus Ante-Nicænis contigit) certum est, ipsum longa & accurata disquisitione facta, mentem suam in concilio Nicæno aperuisse, & decretis illius synodi liquido subscripsisse. Verum dolose id factum, inquiunt Nicæni nostri, qui hac in parte Viro erudito viam straverunt, (a) *τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν τετίμηκεν, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ πόῤῥω ἄπεστιν ἐξ αὐτῆς, labiis suis veritatem honoravit, cor autem ejus longe abfuit ab ea; εἰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τοὺς καιροὺς, καὶ κατὰ τὰ πράγματα συνεφύρετο καὶ μετεβάλλετο, aliter atque aliter secundum tempus, & res sese immiscuit, & immutavit.* At nullum plane istiusmodi facti argumentum vel exemplum afferunt. Imo liquet clarissime, Eusebii ad Alexandrum & Euphrationem litteras, quibus nituntur boni Nicæni, ante synodum Nicænam exaratas fuisse, cum Alexander paucis post synodum mensibus diem obiit. Ut vel hinc saltem constet, Eusebium fidem in concilio datam postea non violasse. Non invitus quidem concedo, nusquam me legisse, Eusebium, etiam post concilium Nicænum *ὁμοούσιον* vocabulum usurpasse; minus fortasse erga vocabulum animatus erat, quod tot litium, & contentionum seges fuerat, rem vero ipsum approbasse nemo fere temere negabit. Tradit Socrates (b) se in istius temporis epistolis reperisse, vocem *ὁμοούσιος*, etiam post absolutam synodum quorundam animos conturbasse, magnasque inde altercationes inter episcopos natas esse. Quod præcipue Eustathio Antiocheno, & Eusebio nostro contigit. Etsi enim utrinque dicerent, *ἐνυπόστατόν τε καὶ ἐνυπάρχοντα τὸν υἱὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἕνα τε Θεὸν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν εἶναι ὁμολογοῦντες, Filium Dei propriam personam atque existentiam*

(a) Vide supr. p. 496.

(b) Lib. 1. c. 25. p. 58.

tiam habere, Deumque in tribus personis unum esse confiterentur, tamen nescio quo pacto nullatenus inter se convenire potuerunt. Sed cum Eusebio objiceret Eustathius, quasi fidem Nicænam adulteraret, diserte respondit Eusebius se, *τὴν μὲν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ὀ παραβαίνειν, a fide Nicæna nullatenus discedere*, vel, ut habet Sozomenus, (*a*) *ταῦτα μὲν ἐπαινεῖν, ea se quidem approbare.* Confer quæ hac de re habet Martinus Hanckius, (*b*) quo nemo libratis utrinque argumentis & testimoniis accuratius de causa hac Eusebiana egit.

Sed objicit Clericus, (*c*) me contemptim habere secundæ hujus Nicænæ synodi judicium. Grave profecto crimen. Fateor quidem parum apud me valet horum Nicænorum auctoritas; fingunt, refingunt, & omnia, vera falsave parum refert, quæ ad promovendam εἰκονολατρείας causam, augendamque adversariorum infamiam, quoquam modo conferre possunt, undique corradunt. Ita me Deus amet! nihil vidi stultius, crassius, indoctius; adeo imbecillia, absurda, puerilia, ficta sæpissime, & fabulosa sunt argumenta, decreta, allegationes, & exempla ab iis congesta. Legat, cui hæc tanti sunt, quæ de iis, eorumque decretis in libris Carolinis libere dicunt Patres Francofordienses, quæque utramque ibi faciunt paginam: ubi inter alia, (*d*) conciliabulum Nicænum vocatur *synodus incautæ & indiscretæ procacitatis, in partibus Græciæ pro adorandis imaginibus stolide, sive arroganter gesta; sex venerabilibus synodis non annumeranda, impudentissima traditione nixa;* quod Patres *indocte & inordinate dicunt, absurde agunt, importuna, & deliramento plena habent: O execrabilis error, O impudens dementia, O improvida vecordia! ridiculose & pueriliter dicta; inutilia, dementia prolata, & risu digna;* quod *Apocryphas, & derisione dignas nenias suis locutionibus interposuerint; frustra* denique *synodum suam Universalem nominare, cum neque ab universali ecclesia fuerit congregata, neque ecclesiæ catholicæ doctrina ac traditio in ea servata sit, & constituta:* & sexcenta hujusmodi, quæ missa facio. Verum de famoso hoc conciliabulo in Notitia Concil. ad annum 787. satis superque dixi.

A conciliis ad recentiores se confert noster, & sub præsidio (*e*) cujusdam monachi eruditi, in Vita Athanasii, novissimæ ejus editioni præfixa, Eusebium Arianum fuisse diserte affirmantis, Clericus se non uno tuetur loco. Quid præstiterit monachus ille Benedictinus, nondum distincte vidi: nec video cur majoris apud nostrum ponderis sit unius monachi testimonium, quam apud me sint tot clarissimorum, doctissimorumque virorum, *Camerarii, Molinæi, Chamieri, Calovii, Montacutii, Valesii, Bulli*, aliorumque plurium judicia, qui pro Eusebio sententiam dixerunt. Et quidem parum hac in parte audiendi sunt scriptores pontificii, jurati utpote Eusebii hostes, causam non dissimulante Baronio, ut alibi non semel observavi. In summa, fueritne Eusebius Catholicus, an Arianus, an a Catholicis solummodo paulo alienior, mihi hac in parte nec feritur, nec metitur, *Amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.* Causam hanc quoniam vera mihi visa est, defendendam suscepi, neque me instituti mei adhuc pœnitet.

Absolutis jam duobus primariis accusationis meæ capitibus, restant leviora quædam, hic illic dispersa, breviter examinanda; unum saltem, alterumve speciminis causa, neque enim digna sunt, quæ lectorem eruditum vel unico horulæ momento remorentur. Piget quidem tricis diu inhærere, *& stultus labor est ineptiarum.* Et primo, vitio mihi (*f*) vertitur, calumniari me nostrum, quasi inter Arianismum & Photinianismum fluctuaret; ideo nempe, quia dixeram, me nescire, *utrum cum nostri temporis Arianis, vel potius Photinianis faceret;* quasi innuere vellem, ipsum *alterutris favere, sed non satis constare utris.* Et hic quidem tantæ in me iracundiæ fons & origo. Me miserum, & infausto sidere natum! qui imprudens triste tetigi bidental; sacram nimirum Clerici fidem in dubium vocasse censeor. Grave crimen, & nullo fere piaculo luendum. Quid vero? Clericum vel Arianum, vel Photinianum dixi nusquam; affirmavi tantum, mihi esse inexploratum, *utrum cum nostri temporis Arianis, vel Photinianis faceret.* Quibus verbis nihil aliud innuere volui, quam incertum mihi esse, cuinam esset parti addictus in religionis, quæ hodie agitantur, controversiis: & ideo solum Arianos, & Photinianos nominavi, quia ab amicis acceperam, ex istiusmodi hominum grege fuisse, qui Clerici vitas transtulerant, & in lucem emiserant. Ut hoc obiter notem, nescio plane cur affirmet Vir eruditus, (*g*) *absurde me fecisse, quod exploratum mihi esse negaverim, utrum ipse Arianis, an Photianis faveret. Cum*, inquit, *eorum dogmata sint ἀσύστατα, & tam acriter inter se dissideant.* Quid inde? unquamne ego affirmaverim, Photinianos ab Arianis in aliquibus non dissentire, illudve nescire potui? Talem consequentiam ex verbis meis unde

(*a*) Lib. 2. c. 18. p. 468. (*b*) De Script. Byzant. in Euseb. §. 114. p. 52. 53. (*c*) Ep. 2. p. 53. (*d*) Opus Carol. l. 1. p. 91, 96, 97. Vide l. 1. c. 13. p. 150. c. 15, 25. l. 2. c. 16. p 250. l. 3. c. 10, 19, 30. l. 4. c. ult. (*e*) Vide Epist. 2. p. 50, 52, 74. (*f*) Ep. 1. p. 5. ep. 2. p. 68, 69. ep. 3. p. 84. (*g*) Ep. 2. p. 70.

exculpſerit, non facile video. Hac occaſione ſua ipſius (*a*) verba reponere licet. *Quid ergo in meis verbis carpere potuit, aut invenire, quo mihi odium crearet? Profecto nihil inveniſſet, niſi carpendi libidine, præter modum, exarſiſſet.* Etiamſi vero ipſum adeo modeſte tractaverim, non deſunt nihilominus alii, qui ἄνευ προοιμίων, Socinianiſmi dicam ei aſcribere non verentur. In his ſunt Johannes Van der Wayen celeberrimus in Batavis Theologus, & Vindex apud nos Hammondianus. Fatendum eſt, Clericum noſtrum molæſtiſſime ferre, hæreticis accenſeri, magnaque contentione ubique agere, ut Socinianiſmi crimen a ſe amoliatur. At niſi fumum nobis vendere velit, facile eſt ei hunc ſcrupulum hominum animis eximere. Profiteatur modo, miſſis ambagibus, verborumque involucris, ſe cum eccleſia catholica agnoſcere, Deum eſſe Eſſentia unum, Perſonis trinum, nempe, Unitatem in Trinitate, & Trinitatem in Unitate, ſe colere ac venerari; credere ſe, Jeſum Chriſtum verum eſſe, & æternum Dei Filium, Patri vere ὁμοούσιον & συναΐδιον, qui aſſumpta natura noſtra ſe piaculare ſacrificium pro peccatis humani generis Deo Patri in cruce obtulit; Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque æternum procedere, συμφυὲς ϗ σύνθρονον, ϗ ὁμόδοξον, ϗ ὁμότιμον, ut Gregorii Theologi (*b*) verba ſunt, *ejuſdem omnino naturæ, dignitatis, honoris, & gloriæ:* tunc demum intelligemus fidem ejus in principibus his doctrinæ Chriſtianæ capitibus rectam eſſe, orthodoxam, & tam ſacræ Scripturæ, quam primævæ antiquitati congruam. Id ſi recuſaverit, quamvis millies ſe Catholicum venditarit, næ ille nimiam ſuſpicandi cauſam aliis præbebit. Fidem quidem ſuam ſæpe negative nobis exhibet; ait, (*c*) ſe nec *cum Arianis, nec Photinianis, nec Socinianis facere; Arianorum ſe non probare ſententiam, nec eam rationem, qua Photiniani Scripturæ loca de Chriſti divinitate interpretantur; ſe Socinum* (*d*) *quaſi ducem non ſequi, integra ejus opera ſe non legiſſe, neque peculiaria hominis dogmata, quæ ſibi innotuerunt, magis probare, quam aliorum, quos putat in errore verſari.* Quid vero credit, ſub pollice premit, noſque incertos dimittit. Ne igitur amplius audiat *Johannes in nubibus*, optare licet, ut fidei ſuæ formulam clare & diſtincte explicet, ut deinceps de fide ejus nec dubitemus, nec aliter, quam oportet, ſentiamus.

In præfatione Hiſtoriæ Litterariæ dixeram, optandum eſſe, ut Vir eruditus a tam liberis, & iniquis cenſuris, quales potiſſimum Bibliothecæ Univerſalis tomo X. reperiuntur, magis temperaſſet; eaque occaſione in memoriam ei revocaveram gravem celeberrimi Meibomii admonitionem, de rebus, quæ hoc tomo X. continentur. Ad hæc quid noſter? (*e*) ait, hallucinatum eſſe Meibomium, & Bibliothecæ Univerſalis tomum X. pro undecimo citaſſe. Verum quid hoc ad me? qui tomum prout in Meibomii libello reperitur, allegavi. Puerilia quidem hæc ſunt; & ad incitas redactus ſit oportet, cui ad talia confugere neceſſe eſt. Cum vero hanc querelam denuo in Parrhaſianis (*f*) ſuis renovari videam, miror quid ſibi velit vir eruditus, dum me hanc ob rem accuſare pergit, qui admonitus Meibomianæ, idque in genere tantum, mentionem fecerim, nec utrum tomo decimo, undecimoque contineretur, quemve auctorem tomus iſte undecimus habuerit, vel fando inaudiveram. Vivit adhuc, diuque reipublicæ litterariæ bono vivat celeberrimus Meibomius, qui num juſtas ſatis admonitionis ſuæ cauſas habuerit, ſi tanti res erit. D. Clerico poſſit exponere, factique ſui rationem reddere. Quid de me dixit, ſcripſitve Cl. Witſius (*g*) juxta cum ignariſſimis ignoro. Neque multum laboro. Cum certus ſim, nihil me de Juſtificatione dixiſſe, vel ſcripſiſſe unquam, quod, doctrinæ Apoſtolicæ, ut & Anglicanæ, non ſit apprime conſonum. Quam vel a leviſſima Socinianiſmi umbra ſemper abſuerim, norunt, qui me familiariter utuntur; totaque muneris mei eccleſiaſtici, jam a quadraginta annis, ratio, tot conciones etiam adverſus hos Chriſtianæ religionis hoſtes a me habitæ, tot edita ſcripta liquido teſtantur.

Sed jam en feſtivi ingenii, candoris, & ingenuitatis ſpecimen! Ridet (*h*) enim me quaſi exiſtimaſſe "illum hiſtoriæ eccleſiaſticæ plane eſſe imperitum; famam eſſe a noſtratibus nonnullis vulgo ſperni ſcripta fere omnium hominum cis mare viventium; contrarium igitur ſe demonſtraturum, *ut ſciat Caveus*, eſſe homines etiam cis mare, quibus non tam facile, quam forte credit, fucus fieri poſſit. *Quod ſi Anglis quoque*, inquit, *os oblinere ſe ſperaret, erit hoc nobis ſolatio, quod Windeſorienſi Canonico nos incolæ continentis ſtipites ſoli eſſe non videamur.* Sed ludicra hæc ſunt, & puerilia, viro gravi penitus indigna. Quo cultu, quanta obſervantia, quam ſingulari exiſtimatione exteros eruditus ſemper exceperim, norunt Angli, norunt & exteri, quibuſcunque familiariter notus ſum; imo quicquid alias diſſimulare ſoleo, nolo diſſimulare, me etiam adverſarii mei ingenium & eruditionem exoſculari; optare ſolummodo, ut dotibus, quas larga ſatis manu ei

(*a*) Ep. 6. p. 196. (*b*) Orat. 26. p. 445. (*c*) Ep. 2. p. 70. (*d*) Ep. de Hamm. p. 336, 340. (*e*) Ep. 3. p. 87. (*f*) C. 10. p. 271, 272. ed. Angl. (*g*) Ep. 3. p. 89. (*h*) Ep. 2. p. 34, 35, 77.

con-

contulit ὁ ἐπὶ πᾶσι, ad Dei gloriam, & ecclesiæ ædificationem magis magisque indies utatur. Ἔϛι τοι γενναίου καὶ φιλοσόφου ψυχῆς, μηδὲ πολεμίων ἀρετὴν ἀτιμάζειν. (a) *Generosi est, & sapientis animi, ne hostium quidem virtutem contemnere.*

Egregiam erga florentissimam ecclesiam Anglicanam, ejusque illustrissimos præsules, *qui nullo*, inquit, (b) *fuco, nec ullis malis artibus indigent, ut dignitatem suam tueantur*, observantiam ubique præ se fert. Jactitat (c) sententiam suam esse *pro forma regiminis episcopalis, eamque se pluris facere, quam presbyterialem*, ea tamen lege, *si modo intra limites Evangelicos contineatur*. Quo quid sibi velit, haud difficile est intelligere. Probat episcopatum, sed omnibus nudatum honoribus, reditibus, possessionibus, immunitatibus, juribus, & privilegiis temporalibus, quibus regum, principumque pietas & benignitas episcopos ornavit. Quibus sublatis, non jam illustrissimi præsules amplius audient, nec tam avide ab exteris captanda erit eorum gratia. Quantumcunque vero honoris præsulibus Anglis se deferre profiteatur, dubitare tamen licet, qualem erga ecclesiæ Anglicanæ presbyteros gerat animum, præsertim erga *Canonicum Windesoriensem*, uti plus quam semel iterumque me contemptim vocat. Pergit noster, (e) *nemo fortasse est cis mare*, inquit, *qui pluris faciat eruditionem cleri Anglicani, aliorumque ejusdem gentis doctorum virorum, quam ego; quique eam frequentius & ore, & scriptis prædicet, non profecto adulandi studio; nam qua commoda hinc ad me, qui in Hollandia sedem dudum fixi, redeunt, aut redire possunt.* Absit! sed cave credas, mi lector, adeo eum Hollandis suis addictum esse, quin oblatis honestis conditionibus, etiam in hac insula Britannica lares figere velit. Et certe nisi male de eo mentiatur fama, non uno erga infulatos ecclesiæ Anglicanæ proceres obsequio, hanc ipsam, quam in me ridet, dignitatem, parem saltem, ambivisse dicitur. Quod etsi pro certo affirmare nolo, non est tamen e trivio petitum. Quod si hoc ei feliciter successisset, tunc

——hac Pergama dextra
Defendi possent, & nunc defensa fuissent.

Sed gratias habemus Deo immortales, quod tali defensore non eget ecclesia nostra. Habet in sinu suo filios genuinos, qui matris suæ causam, fideique catholicæ puritatem adversus omnes καινοδοξοῦντας, etiam acutissima Arianizantium capita, defendere & possint & velint.

Plura sunt in his Clerici epistolis animadversione digna, quæque amplum satis disputandi campum aperirent, si quis contendendi studio duceretur. Verum alia mihi mens, aliud consilium. Ætas jam grandior, & in senium provecta, ærumnosa deploratæ meæ valetudinis ratio, hebescens indies oculorum acies, & gravissimi, quibus undique premor, calculi dolores, ut a studiis etiam suavissimis, multo magis ab ingratis & inutilibus hujusmodi controversiis in posterum abstinerem, omnino jubent; monentque, ut de sarcinis recolligendis, & in tranquilliorem tutioremque portum transvehendis serio cogitarem. Faxit Deus Optimus Maximus, ut in gloriam suam, in ecclesiæ pacem, in Spiritus unitatem, in veritatis defensionem, in mutuam concordiam & charitatem omnes uno ore animoque conspiremus. Quod si in non nullis levioris momenti a nobis invicem discedamus, saltem in gravioribus & primariis fidei articulis idem omnes sentiamus. (e) Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἰσχυρὸν εἰς ὁμόνοιαν τοῖς γνησίοις τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς ἡ περὶ Θεοῦ συμφωνία. *Nihil enim eos, qui sincero animi affectu Deum colunt, æque inter se conciliat, atque consentiens de Deo doctrina.* Quin si meum consilium non dedignaretur vir eruditus, quocum mihi res est, suaderem, ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ, (f) μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ut *altum non saperet; sed humilibus obsecundet;* ut *fraterna charitate*, eaque *minime simulata, ad alios amandos sit propensus, & honore aliis præeat*, ut *nemini malum pro malo vicissim reddat, sed honesta in omnium conspectu procuret*, ut *si fieri potest, quantum in se est, cum omnibus hominibus in pace vivat;* ut consilia, studiaque sua, ad ecclesiæ ædificationem, & doctrinæ Evangelicæ confirmationem dirigeret, sacras litteras verecunde, & reverenter tractaret, profanas vocum novitates devitaret, probata fidei catholicæ dogmata arcte complecteretur, nec receptas loquendi formulas sine summa ratione innovaret; ut caveret denique, ne dum salibus, dicteriis, scriptisque contentiosis sibi adversantes excipit, fratrumque suorum famam, nomenque proscindit, hominibus Atheis, ἐμπαίκταις, perditis, bipedumque nequissimis, sacra religionis mysteria irridenda proponat. In his se totum exerceat, in hoc omnes intendat nervos, memor gravissimæ rationis pro summo tribunali olim reddendæ.

Ad vos tandem, Reverendissimi Patres, memet converto, enixe obsecrans, ut me perorantem clementer & benigne audiatis. In sublimi vos posuit Altissimus, ut in omnem angulum diligenter circumspiciatis, ut

(a) Nazian. Invect. 2. in Jul. p. 77. (b) Ep. 1. p. 3. ep. 3. p. 213. ep. 6. p. 214. (c) Ep. 6 p. 187. (d) Ep. de Hammond. & Critic. p. 323. (e) Nazian. de pace, Or. 12. p. 157. (f) Rom. 12. 3, 10, 16, 17, 18.

gregem, quem vobis concredidit ὁ Ἀρχιποίμην, curetis, foveatis, conservetis; ut religionem fidemque in hac ecclesia professam strenue tueamini. Laboranti succurrite veritati, *pro fide sanctis semel tradita decertate*; lupos, etsi ovinis pellibus tectos, ab ovili Dominico longe propellite; pestiferis, & perniciosissimis dogmatibus, γυμνῇ κεφαλῇ ubique grassantibus, quæque in ipsa Christianæ doctrinæ impingunt fundamenta, forti invictoque animo obsistite; Atheismi non jam serpentis, sed pæne triumphantis virus, quantum in vobis est, purgate, & extinguite: *vigilate, perstate in fide, viriliter agite*; ut ita in hoc sæculo ab hominibus laudem, a vobis ipsis muneris bene acti conscientiam; in futuro, a pastorum Principe *immarcescibilem gloriæ coronam* reportetis. Paucis agam: ut sacerdotii honorem sartum tectum conservemus, ex Apostoli consilio duo præcipue agenda sunt: *intenti simus tum nobis ipsis*, (*a*) hoc est moribus nostris, *tum doctrinæ*; in vita, *nosmet bonorum operum exempla præbentes*, (*b*) in doctrina, *integritatem, gravitatem, sanum sermonem exhibentes*. Claudam omnia piissimo Gregorii Theologi (*c*) voto, ubi de confessione SS. Trinitatis agens, hortatur, ut ad statum illum cœlestem constanter contendamus, ut ita tandem in Domini nostri gaudium intremus, καὶ τῷ φωτὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀρχικῆς τριάδος εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἐλλαμφθησόμεθα τρανότερόν τε καὶ καθαρώτερον, εἰς ἣν πεπιστεύκαμεν, καὶ ἣ λατρεύομεν, καὶ ἣν ὁμολογοῦμεν ἔμπροσθεν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· μηδὲν δεδοικότες, μηδὲν αἰσχυνόμενοι, μὴ τοὺς ἔξωθεν ἐχθρούς, μὴ τοὺς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ψευδοχρίστους, καὶ πολεμίους τοῦ πνεύματος· καὶ ὁμολογοίημεν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἐν πολλῇ παῤῥησίᾳ, τὴν καλὴν παρακαταθήκην τῶν ἁγίων πατέρων, τῶν ἐγγυτέρω Χριστοῦ, καὶ τῆς πρώτης πίστεως, τὴν σύντροφον ἡμῖν ἐκ παίδων ὁμολογίαν ἣν πρώτην ἐφθεγξάμεθα, καὶ ἣ τελευταῖον συναπέλθοιμεν· τοῦτο, εἰ μή τι ἄλλο, ἐντεῦθεν ἀποφερόμενοι, τὴν εὐσέβειαν. *Atque clarius & purius beatæ ac principis Trinitatis lumine collustremur, in quam credimus, quam colimus, & coram Deo atque hominibus confitemur; nihil timentes, neminem verentes, non externos hostes, non eos, qui inter nos agunt, falsos Christianos, sanctique Spiritus hostes; atque utinam ad extremum usque vitæ spiritum cum magna libertate confiteamur, præclarum, inquam, illud sanctorum Patrum, qui Christo, nascentique fidei propinquiores exstiterunt, Depositum, confessionem illam, quam simul cum lacte imbibimus, quam primam prolocuti sumus, & quacum utinam postremo ex hac vita migremus; si nihil aliud, hinc certe pietatem nobiscum efferentes.* Amen, Amen.

(*a*) 1. Tim. 4, 16. (*b*) Tit. 2, 7. (*c*) Orat. 6. p. 140, 141.

E Colleg. Windesor.
VI. Kal. Apr. MDCC.

PP. VV. filius cultorque

obsequentissimus

WILHELMUS CAVE.

ADDENDA

ADDENDA & EMENDANDA,

Tom. I. inferenda.

D*Edicationis fecundæ l.* 3. lege *reverentiæ.*

Prolegom. p. 26. not. l. 4. poſt *Parif.* 1715. adde; Denuo Conciliorum collectionem, inſertis Steph. Baluzii & Jo. Harduini additamentis, pluribus præterea undecunque conquiſitis notis inſuper & obſervat. longe locupletiorem edere incepit Nic. Coleti *Venet.* 1728. fol.

In HISTORIA LITTERARIA.

Pag. 23. not. ad finem adde, Noviſſime Philonis Judæi opera, quamplurimis e MSS. codd. adjectis, interpretatione emendatiori, obſervat. & notis illuſtrata edidit Tho. Mangey *Lond.* 1742. 2. vol. fol. – p. 25. col. 2. l. 34. [*Περιόδων--meminit*] Has Περιόδους ex MS. cod. Bibl. Bodl. exhibuit Jo. Erneſt. Grabius Gr Lat. in tom. 1. Spicileg. PP. p. 95. Fragmentum Gr. a Grabio omiſſ. dedit T. Hearne in Append. part. 2. ad tom. 3. Leland. Collect. – p. 41. not. l. 2. poſt §. 83. adde, conf. etiam Aſſemanni Bibl. Orient. tom. 3. p. 16. ubi notatur Syros Ignatium *Nurana*, hoc eſt *Igneum* appellare, Latinum etymon reſpicientes, unde eognomentum *Nuranienſis.* – p. 58. not. l. 2. poſt. *vol.* 1. *ſeq.* adde, Servatius Gallæus *Sybillina Oracula* edidit *Amſt.* 1689. quibus præmiſit Diſſertationes 22. de Sybillis & earum oraculis. – p. 62. not. l. 4. poſt §. 3. *ſeq.* adde, Hanc *Apologiam* Gr. Lat. edid. Jo. Ern. Grabius *Oxon.* 1700. Obſervationes in loca quædam hujus Apolog. dedit Fabr. in Novis Litterariis *Hamburg.* anno 1703. his paucas adjecit Bibl. Gr. vol. 5. p. 54. – ibid. poſt. §. 2. *ſeq.* adde, Hanc *Apolog.* cum libello utroque *adverſus Græcos* & libro *de monarchia* edidit Gr. Lat. H. Hutchins *Oxon.* 1703. *Apologiam* utramque & *Dialogum cum Tryphone* Gr. Lat. edid. Styan. Thirlby *Lond* 1722. fol. – ibid. poſt 140. §. 2. *ſeq.* adde, Hunc *Dialogum* edidit Sam. Jebb *Lond.* 1719. – p. 65. dele not. c. *Demo Lond.* &c. – p. 69. not. l. 3. poſt 1710. *fol* adde, recuſa *Venet.* 1734 ibid. poſt 1715. 8vo. adde, Denuo Fabr. in Append. ad Hippolyti opera *Hamb.* 1718. – p. 80. not. adde, Athenagoræ *Apologiam* & libr. *de reſurrectione* edid. Edv. Dechair *Oxon.* 1706. – p. 99. not. ad finem poſt 1713. adde, recuſ. *Veronæ* 1731. – p. 102. c. 1. l. 4. [*Halæ* 1699. 8vo.] Minucii *Octavium* edidit J. Davies *Cantab.* 1707. denuo prodiit edente Jac. Gronovio *Lugd. Bat.* 1709. & ex ſecunda J. Davifii recenſione *Cantab.* 1711. 8vo. addito Commodiano. – p. 113. c. 2. l. 51. pro etiam leg. enim. – p. 121. not. poſt vit. *Orig.* adde, Origenis *Dialog. contra Marcionitas* prod. *Baſil.* 1694. 4to. – p. 124. c. 1. l. 30. leg. Alexandriæ. – p. 127. c. 1. l. 44. [*De Idolorum vanitate*] edidit Gronovius ad calc. Minucii Fœl. *Lugd. Bat.* 1709. – p. 134. not. l. 1, poſt p. 275. adde, Huic Euſebio *Orationem de die Dominica* (a Caveo in Diſſert. de dubiis Scriptor. Euſebio Epiſc. Alexandr. aſcriptam) adjudicat Gul. Janus, qui eam edidit *Lipſ.* 1720. – p. 153. c. 2. l. 20. pro injuſtiſſima *lege* infulliſſima. – p. 162. not. l. ult. ad finem adde, antea ediderat Chr. Pfaffius *Pariſ.* 1712. *De opificio Dei* Lud. Goldnerus *Geræ* 1714. *De mortibus Perſecutor.* Nic. Nourray *Pariſ.* 1710. *Sympoſium* Heumannus edidit *Hanov.* 1722. 8vo. de Sympoſio conf. Fabr. Bibl. Lat. vol. 3. p. 273. – p. 163. not. a. adde, Lactantii opera edidit Chr. Cellarius *Lipſ.* 1698. denuo J. G. Walchius recenſuit & Comment. illuſtravit *ibid.* 1715. 8vo. – p. 178. c. 1. [*De Demonſtr. Evangelica*] Quæ in editionibus hactenus deſiderantur, Procemium & Capita libri primi priora, librique ult. clauſulam, Gr. Lat. exhibuit Fabr. de Verit. Chriſt. Relig. p. 1. – p. 179. not. adde, Euſebii liber *contra Hieroclem* prodiit notis Godf. Olearii in operum Philoſtrati recenti edit. *Lipſ.* 1709. – p. 200. not. l. 3. poſt p. 811. adde, Prodiit iterum cura Erhardi Reuſchii *Francof.* 1710. 8vo. denuo in Operib. vet. Poëtar. junctim editis *Lond.* 1713. fol tom. 2. JUVENCI libr. *in Geneſin* primus edidit Edm. Martene in Nov. Collect. Vet. Mon. tom. 9. – p. 204. not. l. 4. poſt 82. 83. adde, Hanc *Epiſtolam* edidit Muratorius inter Anecd. Gr. *Pat.* 1709. – p. 215. not. l. 2. poſt p. 79. adde, Editio Bened. libris *de Trinitate & Commentar. in Pſalmos* aucta, recuſa eſt *Veronæ* 1730. 2. vol. fol. Hilarii *Interpret. aliquot Pſalmorum* hactenus inedit. dedit Edm. Martene Nov. Coll. Vet. Mon. tom. 9. p. 55. – p. 244. not. b. adde, Gregorii Nyſſeni *Epiſtolæ* 7. cum comment. & notis Carracioli prod. *Florent.* 1731. fol. – p. 246. not. l. 1. poſt. p. 183. adde, Nyſſeni Tractatus varios, Epiſtolas &c. eruit Zacagnius in Coll. Monum. Vet. *Rom.* 1698. – p. 248. not. g. adde, Gregorii Nazianz. opera Gr. Lat. prod. *Lipſ.* 1690. 2. vol. fol. – p. 256. not. b. adde, Macarii *Homiliæ*, Anglice prod. *Lond.* 1721. 8vo. Editor notavit haberi in Cod. Baroc. Bibl. Bodl. 7. Macarii *Homilias* quæ lucem nondum conſpexerunt. – p. 274. not. l. 2. poſt p. 497. *ſeq.* adde, Denique novam operum Hieronymi editionem jam parari nos docet Scipio Maffæus in Antiquit. ſelectis Galliæ p. 99. Ibid. p. 177. titulus huic novæ Editioni præfigend. exhibetur hunc in modum, "S. Euſebii Hieronymi Stridon. presbyteri opera, poſt Monach. Ord. S. Bened. e congregat. S. Mauri recenſionem, denuo ad MSS. codd. Romanos, Mediol. Veronenſes alioſque, nec non ad priores editiones caſtigata, quibuſdam ineditis, multiſque S. Doctoris lucubrationibus ſeorſim tantum antea vulgatis aucta, & additionibus, monitis, variiſque lectionibus continenter illuſtrata; opera & ſtudio Dominici Valarſii Veronenſis presbyteri, opem ferentibus aliis in eadem civitate litteratis viris, & præcipue Marchione Scipione Maffæo, *Veronæ* 1735." – p. 289. not. ad fin. adde, Paulini *Poemata* eouſque inedita in 11. 12. 13. *Natales S. Fælicis* exhibuit Muratorius Anecdot. tom. 1. – p. 293.

— p. 293. not. post *animadv.* adde S. Augustini *Epistolam 2dam de natura & origine animæ*, una cum *Epistola de pœnis parvulorum qui sine baptismo decedunt* hactenus inedit. in lucem protulit Godefridus Abbas Gotwicensis *Viennæ Austr.* 1733. fol. — p. 295. col. 2. l. 26. [*Enchiridion ad Laurentium*] vulgavit Rechenbergius 1705. habetur etiam una cum Augustini *sermonibus* 30. inter Tobiæ Eckhardi MSS. Codd. Quedlinb. — p. 297. not. adde Commentarios in libr. *de Hæresibus* edidit P. Laur. Cozza *Rom.* 1707. fol. — p. 299. col. 2. l. 34. [*librum de die Paschatis*, qui interiit] Pfaffius edidit ad calc. Epitomes Institut. Lactantii *Paris.* 1712. 8vo. Scripsit etiam Hilario libellum *de Danielis hebdomadibus*, conf. Le Long. Bibl. Sacr. vol. 2. p. 776. Dele not. d. *Conf. Fabr. &c.* — p. 304. l. 46. lege *Pro Germana*; l. 47. lege *prolis*. — p. 305. not. Chrysostomi *Liturgia* prodiit denuo inter Renaudoti Liturg. Orient. tom. 2. *Paris.* 1716. — p. 309. l. 45. pro 587. leg. 1587. — p. 310. l. 6. pro 503. leg. 1503. l. 44. leg. tom. 8. p. 311. — p. 312. l. 12. leg. Græce. — p. 313. c. 1. l. 8. leg. 820. — p. 345. not. ad fin. adde, Libanii *Epistolæ* a Wolfio editæ integra propemodum centuria auctæ denuo prod. *Amstel.* 1738. — p. 346. not. l. 2. post 1709. 4to. adde, Item *Fabr.* Bibl. Gr. vol. 7. p. 83. Juliani opera omnia edidit Ezek. Spanheim *Lips.* 1696. fol. *ibid.* col. 2. l. 24. leg. 379. — p. 366. c. 1. l. 9. leg. 378. — p. 371. c. 1. l. 34. [Hunc Codicem recensuit] *Codicem Theodosianum* cum Jac. Gothofredi Comment. recudi fecit Jo. Dan. Ritterus *Lips.* 1736. — p. 377. c. 2. l. 38. [*Par.* 1680. 4to.] Denuo *Romæ* 1730. *Paris.* 1737. 4to. — p. 392. c. 2. l. 1. pru 4. l. 55. — p. 393. c. 1. l. 10. lege, cum libr. *de Purgatorio.* — p. 404. not. l. ult. ad fin. adde, Maximi *Sermones* quosdam, nondum evulgatos exhibuit Muratorius tom. 4. Anecdot. *Homilias* 6. Martene Nov. Coll. Vet. Monum. tom. 9. — p. 414. not. l. 2. post *Augustini* dele, edit. *Rom.* 1731. 8vo. — p. 416. Not. e. dele Opera Hilarii Benedictini ediderunt *Paris.* 1693. fol. — p. 420. col. 2. l. 54. [*Paris.* 1630. 8vo.] etiam in editionibus opp. Sirmondi *Paris.* 1696. & *Venet.* 1729. item in tom. 2. Conc. Hispan. p. 196. cum notis Card. D'Aguirre. — p. 421. col. 2. l. 7. ante *Synodus* pone not. e. *ibid.* apud not. c. lege Extat quoque. — p. 422. c. 1. l. 38. [*De Divitiis &c.*] Denuo prod. *Lips.* 1725. Sixto secundo vindicati; de horum libr. Auctore conf. Fabr. Bibl. Gr. vol. 13. p. 64. — p. 429. c. 1. l. 41. Nili tractatus *de Christiana Philosophia* habetur in Collect. nov. Marten. vet. Monument. tom. 9. p. 83. — p. 430. c. 1. l. 5. [*interiit liber iste*] Extat MS. in Bibl. Ambros. Mediol. teste Montfaucon Diar. Ital. p. 18. Ex hoc cod. Muratorius protulit tom. 2. Anecdot. Lat. *Mediol.* 1698. — p. 442. nut. c. dele conf. *Fabr.* Bibl. med. &c. & lege, Zachæi *Altercationem* EVAGRIO (de quo supra p. 415.) attribuunt Edm. Martene & Urs. Durandus Anecd. tom. 5. p. 1. *ibid.* not. d. dele *Edit. nov.* &c. & lege, Idem Dacherius varias lectiones ad calc. Spicileg. tom. 13. adjunxit. Has variantes lectiones collatas cum MS. cod. Vindob. exhibuit Martene Anecdot. t. 5. p. 1846. Collatio ipsa sicut etiam lectiones variæ habentur nova edit. Spicileg. Dacher. in limine tomi primi. — p. 443. c. 2. l. 48. [*Epistolam ad Leonem*] edidit Jo. Gul. Janus *Wittemb.* 1718. una cum Dionysii Cyclo-Paschali. — p. 450. not. l. 3. post *vid. Faust.* adde, Mamerti *Epistola ad Sapaudum* rhetorem Viennens. habetur ap. Baluz. Miscell. tom. 6. p. 535. *ibid.* not. l. 3. post *Eccles.* adde vol. 4. — p. 457. not. l. 2. post p. 829. adde, Fælicis tractat. *de Acatii communione vitanda* una cum ejusdem *Epistola* adhuc ined. edidit Nic. Coleti in Supplem. Acatiano *Venet.* 1728. 4to. — p. 462. c. 1. l. 5. [*Homilia de rogationibus*] Aviti *Sermonem in tertia feria in Rogationibus* exhibuit Martene Anecd. tom. 5. p. 47. *ibid.* not. l. 5. pro *a Scipione Maffæo* lege *a Nic. Coleti.* — p. 463. c. 1. l. 2. [*Decretum in concilio*] Gelasii *Decretum* exhibuit Just. Fontaninus in Append. ad Antiquitat. Hortæ, Coloniæ Etruscor. *Rom.* 1708. conf. etiam Act. Erudit. an. 1709. p. 8. — p. 486. c. 2. l. 54. pro *lib.* lege *lege.* — p. 488. c. 1. l. 47. lege XVIII. — p. 498. not. l. 2. post *Severin.* adde *Vitam Severini* ab Eugyppio script. exhibuit Bern. Pezius in tom. 1. Scriptor. de rebus Austr. *Lips.* 1721. *ibid.* ad fin. post *fol.* adde, Ennodii *Dictionem in natali Laurentii Med. Episc.* una cum *Epistola ad Venantium* edid. Mart. Anecd. tom. 5. p. 61. seq. — p. 502. c. 1. l. 32. [*Expositio—in Psalmos*] habetur inter Eckh. codd. MSS. Quedlinb. *Quedlingb.* 1723. Ejusdem Cassiodori *Exposit. super Heremann* memorat Leland. Collect. tom. 3. p. 38. — p. 509. not. l. 3. post 1714. 4to. adde, Denuo H. Boemer. notis illustrat. recudi fecit *Halæ Magd.* 1728. 4to. *Novellæ* ex Gr. in Lat. conversæ prodiere *Marburgi Cattor.* 1717. 4to. Justiniani *Epistolas* 3. recudi fecit Car. Conradus *Halæ* 1730. 8vo. — p. 509. c. 2. l. ult. Agapeti [*Capita Parænetica*] denuo exhibuit Bandurius in tom. 1. Imp. Orient. *Paris.* 1711. Novissime recens. & edid. Jo. Groebelius *Lips.* 1731. — p. 552. not. l. 2. post 1700. 4to. adde, Procli *Hymnos* 4. edidit Godfr. Olearius *Lips.* 1700. item exhibuit Mich. Mattaire inter Miscell. Gr. *Lond.* 1722. — p. 579. not. l. 1. post p. 34. *seq.* adde, Honorii *Epistolam ad Scholares Univers. Cantab.* dedit Th. Hearne ad calc. Sprotti Chron. p. 253. — p. 599. not. l. 2. post p. 63. adde, Sergii *Epistolam ad Doctores & Schol. Cantabr.* exhibuit Th. Hearne, ut supra p. 255. — p. 613. c. 2. l. 32. [*Paris.* 1681. 4to] *Hist. Ecclesiast.* denuo edidit Johan. Smith. cum aliis Bedæ opusculis historicis *Cantab.* 1722. fol. — p. 615. c. 2. l. 35. [*Lond.* 1693. 4to] exhibuit etiam Martene una cum *Homiliis* 11. ineditis & *libro precum* tom. 5. Anecd. — p. 616. dele not. — p. 623. not. l. 3. post 87. *seq.* adde, Bonifacii *Sermones* 16. habentur in tom. 9. Collect. nov. Marten. vet. Monum. p. 185. — p. 626. not. ad fin. adde, *Ordo Romanus* extat inter Prolegom. præfix. Anastasio Biblioth. de Vitis Pontif. edit. 1728. Antiq. *Ord. Roman.* exhibuit Martene Anecdot. tom. 5. p. 101. — p. 611. c. 2. l. 52. [*Sermonem de lectione S. Evangelii*] habetur una cum libro *de Cupiditate*, & *Homilia in transfig. Domini* in Martenean. Coll. nov. vet. Monument. tom. 9. p. 577. — p. 617. c. 1. l. 13. [*Epistola ad Carolum M.*] habetur integra ap. Baluz. Miscell. t. 7. p. 6. — p. 642. c. 1. l. 34. [*Capitula ad Presbyteros*] habentur etiam una cum vers. Anglo-sax. ap. Wilkins Conc. Brit. tom. 1. p. 265. Theodulphi *Capitulare secundum* extat ap. Baluz. Miscell. tom. 7. p. 21. — *ibid.* not. ad fin. adde, *Epistola ad Kenulphum R.* extat ap. Wharton Angl. Sacr. tom. 1. p. 460. *Epistolas* 10. *ad Carolum M.* edidit Herm. Contingius *Helmst.* 1647. *Symbolum* Leonis missum ad Eccles. Orient. habetur ap. Baluz. Misc. tom. 7. p. 18. seq.

Nota

NOTÆ MSS.

ET

ACCESSIONES ANONYMI

AD

CAVEI

HISTORIAM LITTERARIAM,

Codicis Margini adscriptæ, in Bibliotheca Lambethana,

Manus est plane Reverendissimi THOMÆ TENISON, *Cantuariensis Archiepiscopi.*

TOM. I.

CLEMENS, pag. 28. col. 2.

[*Epistola ad Corinthios*] Ἀλλὰ ἀκν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ ὠκεανὸς ἀπέραντος ἀνθρώποις γέγραπται, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν κόσμοι. Clemens Alex. Strom. l. 5. pag. 586. Ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ ὁ Ἀπόστολος Κλήμης λέγει. Clemens Alex. Stromat. lib. 4. p. 516. Ann. 65.

Ibid. pag. 29. col. 2.

[*Constitutionum Apostolicarum libri* 8.] In Codicibus plerisque MSS. inscribuntur Διαταγαὶ τῶν, &c. αἱ διὰ Κλήμεντος προσφωνηθεῖσαι. atque ita citantur a Photio, & in Canone Apostolico ultimo, & in Concilio Trullano, Can. 2. a Zonara, Balsamone, Blastare & Aristino.

Unica hujus rei ratio fuisse videtur, quod Apostoli fingantur l. 6. c. 18. dicere se hunc Commentarium omnibus fidelibus inscriptum mittere per Clementem, Barnabam, Timotheum, &c. Clemens autem primo loco nominatur.

MARTIALIS, pag. 36. col. 1. 70.

Multi sunt qui dicunt illum parvulum a Christo in medio Apostolorum positum (Mat. 18.) fuisse S. Martialem Lemovicensem. Hildebrandus Homil. 53. in Matth. MSS.

PAPIAS, pag. 48. col. 1. 110.

[*Præter Fragmenta quædam*] Amplissima fragmenta habentur apud Irenæum lib. 4. a Presbytero quodam Apostolorum discipulo & Irenæi familiari scripta. Mihi Papiæ videntur esse.

ANONYMUS Testamentorum, pag. 51. col. 2. 120.

In Decreto Gratiani exhibetur *Testamentum Jobi & Jacobi.* Titulum hunc imperiti Latini efformarunt ex Græco istius Testamenti titulo, *viz.* Διαθήκη ιβ υἱῶν Ἰακώβ.

Ad calcem Testamenti XII. Patriarch. in Codice MS. Coll. Trin. Cant. habetur isthæc nota. "Hæc abscondita & celata fuerunt per longa tempora, ita ut nostri "Doctores & antiqui Interpretes non poterant invenire; & hoc factum est per invi-"diam Judæorum propter manifestas de Christo prophetias, quæ in ipsis Scripturis "inveniuntur. Verum Græci omnium Veterum scripturarum diligentissimi explora-"tores hæc omnia invenerunt, & de Hebræo in Græcum transtulerunt; quæ diu, "quasi igniculus subcineratus, in Græcia latuerunt. Nostris vero temporibus venera-"bilis Lincolniensis Episcopus Robertus II. anno Dominicæ incarnationis 1242. illud "scriptum, quod constat esse de substantia Bibliothecæ, ad robur fidei Christianæ, a "Græco in Latinum, in quibus idiomatibus fuisse perhibetur peritissimus, assistente "ei Clerico Elichero ab Ecclesia B. Albani beneficiato, Natione & conversatione

" Græco, diligenter tranſtulit ac fideliter. Et ſic manifeſte & expreſſe Prophetiæ, quæ in hoc " libello inveniuntur, in majorem confuſionem Judæorum & omnium Hæreticorum & o- " mnium Eccleſiæ inimicorum ad honorem Dei in lucem prorumpunt. „

170. MELITO, pag. 72. col. 2.

[*Librum Sapientiæ*] Liber Sapientiæ Sirachi nomine γραφῆς citatur a Clemente Alex. in Pædagogo, lib. 2. cap. 2. in fine. Id Clemens ſæpiſſime facit.

192. J. FL. CLEMENS, pag. 89. col. 1.

[*Stromateum — liber octavus cum reliquis parum convenit*] Immo ſi quis libri finem attente legerit, facile perſpiciet octavum librum ſeptimo non male connecti, quamvis octavi, quo propoſuit Clemens agere *de fundamentis & certitudine* (τῆ γνωσικῆ) magna pars deſit.

Ibid. col. 2.

[*Expoſitio in Jobi cap. 1. v. 21.*] Quæ legitur libro 4to. Strom. p. 538. exſtat multo auctior in Catenâ Patrum Græcorum in Job, ex Clemente citata.

192. Q. SEPT. FLOR. TERTULLIANUS, pag. 93. col. 1.

[*Adverſus Hermogenem*] Hermogenes iſte pictor fuit & materiam Deo coæternam induxit. Complura ejus fragmenta exhibet Tertullianus. *Plures ſolitum Mulieres ducere quam pingere.* Id. de Monogam. cap. 16.

196. ATHENOGENES, p. 94. col. 2.

[*Adſcribunt hymnum*] Λέγεσι τινὲς παρὰ τῆ θείε ἱερομάρ]υρος Ἀθηνογένες συντεθῆναι. Simeon Theſſ. cap. 336.

196. CELSUS, pag. 96. col. 1.

Κέλσος — Οὐκ οἶδα εἰ ὁ αὐτὸς ὢν τῷ γράψαντι κατὰ μαγείας βιβλία πλείονα. Origen. l. 1. prope finem. Ὁ Ἐπικέρειος Κέλσος (εἴ γε ἔτός ἐσι ὁ κατὰ χρισιανῶν ἄλλα δύο βιβλία συντάξας) ἡμῶν Φιλονεικῶν λέγει, &c. l. 4. p. 186.

Alibi dubitat Origines utrum adverſarius ejus fuerit Ἀπικέρειος, ἢ ὁμώνυμος τῷ Ἐπικερείῳ — lib. 4. p. 200.

196. M. AUR. ANTONINUS, ibid.

Præclarum idem Chriſtianis Teſtimonium perhibet in Epiſtolâ ad Senatum P. Q. Romanum *de expeditione ſuâ Sarmaticâ*, quæ Juſtini Mart. Apologiæ ſecundæ calci ſubjicitur: verum ut, quod ſentiam, libere dicam, Epiſtola iſta à quodam Chriſtiano conficta eſt.

230. ORIGENES, pag. 116. col. 1.

[*Commentar. in Geneſin libri* 13.] Citantur in libro 4. contra Celſum, p. 187. 190. Ibid. pag. 117. col. 2.

[*In Iſaiam Commentar.* &c.] Hos memorat l. 7. adverſus Celſum p. 339.

254. GREGORIUS, pag. 132. col. 1.

Natales claros adeptus eſt. In oratione ad Orig. p. 55. dicit ſe Chriſtianum eſſe factum anno ætatis 14.

Ibid. ibid.

[*Exacto ſub Origenis auſpiciis quinquennio*] Ὀκταετὴς μοὶ χρόνος ἔτος ἤδη ἐξ ἔ, &c. Orat. Panegyr. ad Origen. in initio.

Ibid. ibid.

[*In Patriam revertitur*] Ut ex renovato legum Romanarum ſtudio quæſtum faceret. Vide Orat. ejus prope finem.

301. PETRUS, p. 160. col. 1.

[*Scripſit ille — Librum de* Pœnitentia, *è quo ſuperſunt hodie Canones* 15.] Qui ſic incipiunt, Ἐπεὶ τοίνυν τέταρτον ἤδη πάσχα ἐπικαλ]είληΦε τὸν διωγμόν.

Canon 15mus Ἐκ τῆ λόγε εἰς τὸ πάσχα ejuſdem deſumptus eſt.

313. ALEXANDER, pag. 173. col. 2.

Quand Arrius vint au monde avec ſa doctrine, il y avoit d'habiles gens un bon homme Alexander Eveſque de Alexandrie, qui fit cette Epiſtre contre Arrius, qui eſt inſerée, c'eſt une piece admirable, la plus docte, la plus profonde, la plus excellente, que j'ay jamais connue, il n'y en a point eu de ce temps la, ny du noſtre, qui en ait traitté ſi dignement, ni ſi profondement. Perroniana, pag. 21.

344. PHOTINUS, pag. 210. col. 1.

[*Scripſit plura volumina*] *Expoſitionem Symboli Apoſtolici* ab eo ſcriptam refert Ruffinus in præfatione Expoſit. ſuæ.

354. HILARIUS, pag. 215. col. 1.

Hilarii fragmenta. *Ce livre n'eſt pas de grande ſoy. Sainct Hilaire n'avoit eſtudié que la Bible, & ne ſçavoit rien que cela, & vouloit y trouver tout; tout ce qu'il a fait*

de

de la Trinite contre les Arriens, s'il revenoit au Monde, cela ne serviroit pas d'un clou. Peroniana, pag. 171.

BASILIUS magnus, pag. 240. col. 1.

[*Homiliæ 31. varii argumenti*] Ex his, *Homilia de S. Christi incarnatione* (*Lovanii* 370.
1537. Gr. primum edita) spuria videtur, tum quod vox θεοτόκος in ea frequenter occurrat, tum quod putidam fabellam de Zacharia pontifice inter templum & altare a Judæis interfecto ob B. Mariam inter virgines post natum Christum collocatam (ἐκ παραδόσεως uti ipse ait) narret. Vide annon παράδοσις ista ex S. Jacobi protoevangelio derivetur.

APOLLINARIUS, pag. 251. col. 1.

[*Vid. Greg. Nazianz.*] Uti & Vincentii Lirinensis Commonitorium cap. 16, &c. qui 370.
præclarum Doctrinæ illius Eloquium posuit.

HIERONYMUS, pag. 271. col. 2. 378.

[*Dialogorum adversus Pelagianos anno circiter* 415.] Teste Orosio in Apologetico, pag. 705.

PELAGIUS, pag. 381. col. 1. 405.

Britannicum vocat Orosius Apologetic. pag. 719. qui de eo hæc habet pag. 725. "Noster hic mutilus, lævis in fronte, μονόφθαλμος, pag. 735. cui neque natales de-"derunt ut honestioribus studiis erudireris, neque naturaliter provenit ut saperes, pag. "760. Balneis epulisque nutritus, latos humeros gestas robustamque cervicem, præfe-"rens etiam in fronte pinguedinem."

SIXTUS III. pag. 421. col. 2. 431.

Origenes citat sententiam) quam apud Christianos percelebrem esse dicit) Ἀναγεγραμμένην ἐν ταῖς Σέξτου γνώμαις, viz. Ἐμψύχων χρῆσις μὲν ἀδιάφορον, ἀποχὴ δὲ λογικώτερον. adversus Celsum lib. 8. p. 397.

ANICIUS MANLIUS TORQUATUS BOETHIUS, pag. 495. col. 2. 510.

Hunc Christianum fuisse negat, librosque *de Trinitate*, *Christi naturis*, &c. perperam ipsi suppositos esse asserit Angelus Decembrius Mediolanensis Orator, in Politia litteraria ad Pium II. Papam scripta, lib. 2. p. 121.

ANASTASIUS, pag. 550. col. 1. 599.

[*Anno 608. saltem proxime ineunte*] Ultimo Phocæ Imp. anno, eodemque quo Sergius sedem CP. obtinuit. Sic Chronicon Alexandr. p. 874.

CEOLFRIDUS, pag. 594. col. 2. 680.

[*Romam —— unde plures secum libros detulit*] De Roma detulit Cœnobio inter alia *pandecten de translatione Jeronimi* ex Hebræo in Latinum versam. Joannes Tinmouth Hist. Aur. MS. lib. 20. cap. 33.

ARCULPHUS, pag. 599. col. 2. 690.

Arnulphum vocat Joannes Tinmuthensis, qui de eo hæc addit —— "Ex eo libro (*viz.* "de situ terræ Sanctæ) videtur Beda sumpsisse quod postea de locis sacris tradidit tam pa-"tenter. Hist. Aur. MS. lib. 20. cap. 30.

BEDA, pag. 613. col. 1. 701.

[*His accedit Cuthberti testimonium. Iste prodit Bedam 7. Cal. Junii die Ascensionis Dominicæ obiisse*] Ex nota de die obitus per Cuthbertum prodita Chiffletius (in præfatione ad Bedæ historiam a se editam) sibi visus est demonstrasse Bedam obiisse 762. Maji 26. Feria 4ta anno ætatis suæ 90. Litem dirimit Alcuinus in Carmine de Pontif. Ebor. vers. 1288, ubi dicit Bedam obiisse primis annis Pontificatus Egberti Ebor. qui Pontificatum iniit 732. obiit 767.

Ibid. col. 2.

[*Historiæ Ecclesiast. gentis Anglorum*] Prodiit *Argentinæ* 1500.

Ibid. pag. 614. col. 1.

[*Jacobus, Petrus, &c. super septem Epistolas Canonicas*] Locum istum ex Bedæ Commentariis in Epistolas Canonicas citat Clemens Lanthoniensis in Comment. in 7. Epist. Canon. in initio. MSS. in Biblioth. Lambethana.

Ibid. col. 2.

[*Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli*] Prodierunt seorsim a Gaufrido Boussardo edita *Paris.* 1499. fol.

TOM. II.

824. FRECULFUS, pag. 18. col. 2.
In editione Heidelbergensi deest Libri primi pars posterior, quæ a Melchisedeco ad Josephum a fratribus venditum pertinet. Quære an & in aliis editionibus desit.

970. ABBO, pag. 104. col. 2.
[*Vita S. Edmundi — quam scripsit*] Anno septimo Ethelredi Regis (*viz.* anno 984.) Vetusta Historia MS. de passione Edmundi.

990. ÆLFRICUS sive ALFRICUS, pag. 108. col. 1.
Ex carmine Glossario præfixo patet illum Episcopum fuisse. — Obiit 16. Cal. Dec. uti ex carmine Glossario ejus præfixo patet. *Depositio Elfrici Archiepiscopi* 10. *Cal. Febr.* Calendarium consuetudinarii Petroburg. MS. — Elfricus Archiepiscopus Cant. obiit 16. Cal. Dec. Martyrol. Cant. MS.

Elfricus Abbas undecimus S. Albani successit Leofrico fratri uterino sub Ethelredo Rege. Obiit sub Edwardo Confessore. Leofricus Abbas in Archiepiscopum Cant. electus non consensit, asserens fratrem suum Alfricum ad hoc esse digniorem. Assumptus autem ad Archipræsulatum, domum suam bonis omnimodis reliquit redundantem. — Huic successit Alfricus frater. — Qui ope fratris sui Archiepiscopi fultus, multos repressit insurgentes. Ista omnia Mat. Paris. in vitis 23. Abbatum S. Albani, pag. 42, 43. Istis verbis notam hanc ridiculam in margine apposuit Watsius. *Leofricus electus in Archiepiscopum non consensit, asserens, &c. Africus igitur effectus est Archiepiscopus Cant.* Alfricus iste dum Sæcularis fuit, Cancellarius erat Ethelredi Regis, postea Abbas factus multa ab eodem Rege Cœnobio suo impetravit. Sic Matthæus Paris Leofricus igitur factus est Archiepiscopus ab Ethelberto Rege, qui regnavit ab anno 977. ad 1014. juxta Chronolog. Saxon. ab 979. ad 1016. juxta Florilegium. Non potuit igitur Alfricus iste successisse Leofrico ante Ethelbertum Regem. Neque Leofricus frater ab Abbatia S. Albani ad Malmsburiensem transferri, quod Usserius ponit. — Anno 1046. Leofricus Regis Cancellarius Crediensem Episcopatum obtinuit. [Westmonasteriensis & Florentius Wigorn.] Matthæo Paris. referente Alfricus floruit sub Edwardo Confessore. Elfricus Archiepiscopus prius fuit Abendoniensis Abbas. Malmsbur. & Florileg.

Anno 994. a sede Wiltoniensi ad Cantuariensem translatum fuisse refert Chronographus Saxonicus a Wheloco editus ad calcem Bedæ, p. 561. Elfricum Archiepiscopum prius Wiltoniensi præfuisse sedi testantur Malmsbur. & Gervas.

Ibid. pag. 111. col. 2.
[*Excerpta ex Prisciano minore*] Idem opus est cum præcedenti, uti ex prologo ejus aperte patet.

1066. GUITMUNDUS, pag. 146. col. 2.
Presbyteri Normanni filius ac demum S. R. E. Cardinalis teste Orderico Vitali.

1101. GILBERTUS, pag. 183. col. 1.
Vita Herlevini primi Abbatis Beccensis a Gilberto scripta, extat ad calcem Lanfranci operum, *Paris.* 1648.

1151. GALFRIDUS, pag. 229. col. 2.
[*Prodiit ea Versio* Francof. 1603.] Immo 1608. 8vo.
Ibid. ibid.
[*Epistola ad Alexandrum Lincoln. præsul.*] Hæc Epistola edita est a Commelino in editione Heidelbergensi, p. 48.

1162. THOMAS BECKET, pag. 237. col. 1.
[*Alano Abbate Deoche*] Sic etiam a Lupo appellatur. Legerat sc. Lupus in Codice suo *Deoches*, viz. *Theokesbiriensis*. Caveus Lupum perperam secutus est.

1170. PETRUS COMESTOR, pag. 239. col. 2.
Petrus Comestor obiit Anno 1179. qui *Historiam Scholasticam* scripsit. Sepultus Parisiis in Ecclesia S. Victoris, cujus Epitaphium tale fuit,

Petrus eram, quem petra tegit, dictusque Comestor;
Nunc comedor Vermis; docui, nunc cesso docere.
Quod sumus, iste fuit; postbac erimusque quod hic est.

Jo. Tinmouth. Hist. Aur. MS. l. 22. c. 88.

STE-

STEPHANUS LANGTONUS, pag. 282. col. 1. 1206.

Expositio moralis in Josue, Judic. & Ruth. extat MS. in Ecclesia Christi Cantuar.

Item *in libris 4. Regum*, ibid. Item in *Isaiam*, *Jerem.* & *Ezech.* ibid.

Sermones ejus in tribus diversis Codicibus exstabant olim in Bibliotheca Abbatiæ Petriburgensis. Catalogus antiquus Codicum MS. in Bibliothecis Cœnobiorum Angliæ (qui extat apud Petrenses Cantab.) memorat Stephani Archiepiscopi *Summam*, & ejusdem *Tractatum de Maria Magdalena.*

GUALTERUS MAPES, pag. 284. col. 2. 1210.

[*Apocalypsis Goliæ*] Qui Gualterum bene novit Giraldus Cambrensis asserit (in Speculo Ecclesiæ, Lib. 4. cap. 16.) *Apocalypsin Goliæ* alteri deberi; sic enim habet: "Parasitus "quidam Golias nomine, nostris diebus, gulositate pariter & dicacitate famosissimus, "qui Gulias melius, quia gulæ & crapulæ per omnia deditus, dici potuit, litteratus "tamen affatim, sed nec bene morigeratus, nec disciplinis informatus, in Papam & "Curiam Romanam carmina famosa pluries & plurima tam metrica quam rythmica non "minus impudenter quam imprudenter evomuit."

HELINANDUS, pag. 285. col. 2. 1212.

[*Chronicon ab initio mundi, &c.*] Verba ista sunt Vincentii Bellovacensis, ex quo illa nominatim citat Joannes Tinmouth, addita in fine ista de suo nota. "De hoc "enim opere, prout invenire potuit, Vincentius Bellovacensis multa extraxit; & sicut "fatetur, in Historia sua inseruit."

ALEXANDER NECKAM. pag. 286. col. 2. 1215.

Sermones ejus exstant inter Codices Denesianos.

Ibid. ibid.

[*Elucidarium Bibliothecæ*] Id est Sanctæ Scripturæ, quam eo nomine designant Scriptores hujusce ævi. Sic Stephanus Langton in Comment. majori in Isaiam MS. in Biblioth. Lambeth. in Cap. VII. 4. dicit. S. Jeronimum ex Hebræo Bibliothecam transtulisse in linguam Latinam.

ROBERTUS GROSTHEAD, pag. 294. col. 2. 1235.

Robertus transtulit *Testamentum 12. Patriarcharum* anno 1242. Annal. London. MSS. in Biblioth. Cotton. Anno 1254. obiit Sanctus Robertus Grosthead Episcopus Lincolniensis 8. id. Octob. Chronicon MS. in Biblioth. Lambeth.

ROBERTUS KILWARBIUS, pag. 318. col. 2. 1272.

Notulas super Priscianum & super Logicam ab eodem scriptas memorat *Johannes Tinmouth. lib.* 22. cap. 217.

INNOCENTIUS V. pag. 319. col. 2. 1276.

Scriptum compendio *super 4. Libros sententiarum* edidit, & *super Epistolas Pauli*, *Postillas optimas. Decretaque abbreviatione perutili & fideli in summam parvulam* coaptavit. Monachus Bridlington in Continuat. MS. Nicolai Triveti, ad An. 1276.

JOANNES PECKAMUS, pag. 324. col. 2. 1278.

[*Perspectiva communis*] libri tres prodierunt *Coloniæ* 1592. 4to.

APENDIX.

NICOLAUS TRIVETHUS, pag. 13. col. 2. 1310.

Commentarium ejus *super Psalterium*, Johannes Grandison Episcopus Exon. Ecclesiæ Exon. *legavit in Testamento suo* MS.

PORCHETUS SALVATICUS, pag. 17. col. 1. 1315.

Porchetus Spinola Ord. Minor. ad Archiepiscopatum Genuensem post Jacobi de Voragine obitum a Bonifacio VIII. Papa provectus est 1299—3. Non. Februar. Wadding in Annal. Minor. tom. 2. p. 712. Archiepiscopatum postea abdicavit; & a Papa restitutus Bulla data 16. Cal. Sept. Anno Pont. (Bonifacii VIII.) 7mo, sedem Archiepiscopalem Administratoris titulo regendam accepit. Id. tom. 3. die autem sequenti ad eandem à Papa provisus est. Id. ib.

FRANCISCUS MARONIUS, pag. 17. col. 2. 1315.

[*Theologiam docendi potestatem accepit*] Sic dicit. "Dicunt non nulli quod Indulgentiæ da- "tæ sunt Ecclesiæ de superabundanti thesauro meriti Sanctorum: sed instatur contra

"iſtum Modum, Nam Martyres plus habent de Præmio quam habuerunt de Meri-"to; quia ſemper Deus remunerat ultra condignum.„

1320. DURANDUS a S. PORCIANO. pag. 22. col. 1.
[*Commentaria ſuper 4. libr. Sententiarum*] Prodierunt *Pariſ.* 1508. f. *Lugdun.* 1558. fol.

1324. MARSILIUS PATAVINUS, pag. 27. col. 1.
[*Defenſor Pacis*] Prodiit opus iſtud Anglice converſum *Lond.* 1535. f.

1330. GULIELMUS OCCAM. pag. 29. col. 2.
[*Tractatus de Sacramento Altaris*] Prodiit Argentinæ 1491. f, *Commentarius in primum libr. Sententiarum*, loco innominato prodiit 1483. f.

1330. ADDAMUS GODDAMUS, pag. 30. col. 2.
[*Commentaria in quatuor libros Petri Lombardi Magiſtri Sententiarum*] a Joanne Majore edita, qui Commentaria iſta ab Henrico Oyta circa An. 1390. non nihil abbreviata fuiſſe prodit.

1333. NICEPHORUS CALISTUS, pag. 33. col. 1.
[*Catalogum Metricum &c. oratione ſoluta evulgavit.*] Se librum illius *quemadmodum quis orando etiam confiteatur*, e Græco Latine convertiſſe prodit Joannes Caius in Comment. de libris ſuis, p. 2.

1336. JOANNES ANDREAS, pag. 35. col. 2.
Tractat. *de Sponſalibus & Matrimonio* exſtat in Tractatu Tract. Vol. 6. f. 2. *De Conſanguinitate & Affinitate.* ibid. fol. 54.

1337. GULIELMUS de BALDENSEL, pag. 35. col. 2.
De privilegiis & immunitatibus Eccleſiæ exſtat in Tractatu Tract. vol. 2. f. 257. *De Appellationibus*, ibid. vol. 8. f. 201. *De Accuſatione & Inquiſitione*, ibid. vol. 10. fol. 5.

1340. BARLAAM. pag. 36. col. 2.
Dogmata ejus fuſe explicat & oppugnat Simeon Theſſal. adv. omnes Hæreſ. Cap. 31.

1340. HENRICUS de URIMARIA, pag. 41. col. 1.
Vitam ejus ſcripſit Capgravius in Opere MS. de illuſtribus Henricis, qui ſcripta ejus ſic recenſet: *Super libros Ethicorum*, ſatis grande opus, cujus initium eſt, *Ex Nobili proſapia oriundo Domino*, *&c.*

Sermones de Sanctis per totum Anni circulum.

Super illo Decretali, *Cum Martha*, &c.

De perfectione hominis interioris.

De Exemptionibus.

Quæſtiones ordinariæ, quarum initium, *Utrum verbum ſit ratio alicujus alterius productionis.* *Quodlibetum*, cujus initium, *Non jam recordor, quoniam ad manus non eſt.*

1347. RICHARDUS FITZ-RALPH, pag. 47. col. 2.
[*Prodierunt iſta opuſcula cura Joannis Sudoris*] Exceptis illis de *laudibus Deiparæ*, & *defenſorio Curatorum*: quod omiſſum a ſe dicit, propterea quod antea impreſſum fuerit.

1350. ALBERICUS de ROSATE. pag. 51. col. 1.
Scripſit *Tractatum de Teſtibus*, exſtat in Tractatu Tract. vol. 5. f. 176. *Tractatum de præpoſitionibus.* ibid. vol. 1. f. 334.

1350. JOANNES THAULERUS, pag. 53. col. 1.
Ejus *Conciones* prodierunt *Baſileæ* 1522. & inter eas cujuſdam M. Eckardi *Concio ex qua* non nulla habet Catalogus Teſt. Verit. p. 1768.

1350. JOANNES BOCCACIUS de Gertaldo, pag. 53. col. 2.
Genealogia Deorum libri 15.

Liber de montibus, ſylvis, fontibus, fluminibus, ſtagnis ſeu paludibus, & de nominibus maris. Prodierunt ſimul *Pariſ.* 1511.

1354. GREGORIUS PALAMAS, pag. 55. col. 1.
ὁ μέγας ἐν ἱεράρχαις καὶ θαυμάζων ἐργάτης Γρηγόριος. Sic de illo Simeon Theſſal. adv. omnes Hæreſ. cap. 23. Μέγας φωστὴρ εὐσεβείας—πρὸς θεωρίας ὕψος ἐληλακώς. Cap. 31. ubi illum impenſe prædicat.

1354. CALLISTUS, Ibid. col. 2.
Scripſit adjutore Ignatio, amico individuo uſus, luculentam *Orationis Dominicæ Expoſitionem* centum Capitulis. Teſte Simeone Theſſal. de rebus Eccleſ. cap. 295.

1357. RANULPHUS HIGDENUS, pag. 58. col. 2.
[*Polychronicon*] Litteræ initiales Capitulorum 52. libri primi iſta dant verba, *Præ-*

ſentem

sentem Cronicam compilavit frater Ranulphus Cestrensis. Binam Polychronici sui editionem Ranulfus elucubravit. In optimo enim Codice Bibliothecæ Lambethanæ, sic legitur ad annum 1344. "Explicit liber Polychronicorum secundum primariam "compilationem. Anglice quinetiam convertit Trevisa, ejusdem Mæcenatis jussu "atque auspiciis, *Bartholomæi de Glanville libros* 20. *de Proprietatibus Rerum.*„ Versio (quam Barkleiæ Anno 1397. a se finitam ipsemet in Præfatione docet) typis excusa prodiit *Londini* 1535. f.

JOANNES WICLEFUS, pag. 60. col. 2. 1360.

De Wiclefo ejusque dogmatibus vid. multa apud Higdeni Polychronicum ad annum 1356; plura iu Continuatione ejusdem.

Joannes Wicliff, dictus Flos Oxoniæ, scripsit Chronicon ad annum 1367. *Eulogium* dictum, Galba E. 7.

Ibid. pag. 62. col. 1.

[*Contra Wiclefum præsentem*] Et protestatione interposita rationem fidei suæ scripto exhibentem.

Ibid. ibid. ibid.

[*Episcopi crebris Gregorii Papæ litteris incitati*] Habetur Exemplar Epistolæ quam ad Richardum Regem ea de re Gregorius An. 1378. dedit, apud Foxium Comment. Rerum Ecclesiæ, *Basil.* 1563. fol. par. 1. p. 5.

Ibid. pag. 63. col. 1.

[*Scripserat sine pari*] Quinetiam posteriori calculo accedit argumentum nnn contemnendum, quod eo ipso anno 1410. opuscula Wiclefi complura Oxoniæ in ignem conjecta conflagrarint, præsidente Academiæ Cancellario Abbate Salopiensi.

Scriptis ejusdem a Whartono memoratis addenda sunt.

Confessio fidei, seu conclusiones 18. in Synodo Lambethana anno 1377. exhibitæ, in quibus de Ecclesiæ reditibus & clavium usu præsertim agit. Apud Foxium Commenta. Rerum Ecclesiæ, *Basil.* 1563. fol. par. 1. p. 8.

Epistola ad Urbanum VI. missa anno 1384. ibid. p. 16.

Responsum ad Richardum secundum Regem de jure Regis & Papæ, anno 1377. datum, ibid. *Declaratio fidei* suæ apud Walsingham. Hist. Angl. ad an. 1378, & *conclusiones* ejusdem plures ibid. & ad annos sequentes.

JOANNES RUYSBROKIUS, pag. 66. col. 2. 1360.

Anno Ætatis 24to. Presbyter ordinatus, usque ad annum sexagesimum in sæculo vixit.

ISAACUS ARGYRUS, pag. 75. col. 2. 1373.

Barlaami sectarium & hyperaspisten fuisse dicit Simeon Thess. qui eum τὸν ἐξ μεσὸν, τὸν ϗ πολὺ τὸ κίβδηλον τῆς ἑλλήνων φλυαρίας πλητήσαντα, lib. adv. omnes Hæres. cap. 31.

BALDUS UBALDUS, pag. 78. col. 1. 1380.

Tractatus ejus plures extant in Tractatu Tract. *Lugduni* 1549. viz. *de Tabellionibus*, vol. 2. fol. 125. *De Pactis*, vol. 3. fol. 15. *De Constituto*, vol. 5. fol. 105. *De Substituto*, vol. 7. fol. 96. *De Additione cum inventario*, vol. 2. fol. 174. *De Syndicatu Officialium*, vol. 2. fol. 445. *De Carceribus*, vol. 10. fol. 8. *De Quæstione & Tortura*, vol. 10. fol. 210. *De Jure protomiseos*, vol. 5. fol. 531. *De Dote*, vol. 6. fol. 152.

JOANNES de BURGO, pag. 81. col. 1. 1385.

[*Pupilla oculi*] Eadem circiter ætate scriptus est liber ejusdem argumenti, cui titulus est *Cilicium Oculi Sacerdotis*. Exemplar ejus Johannes Tinworth Abbas S. Edmundi coenobio suo comparavit; nunc MS. penes J. B. Archidiaconum Cant.

Immo illum inter Scriptores suos retulit Baleus, Cent. 6. cap. 73. nomine Joannis Borough. Idem *homilias* quasdam ab eo scriptas memorat.

HENRICUS KNIGHTON, pag. 84. col. 1. 1395.

Nomen suum litteris initialibus sedecim capitum primi libri sic expressit, Henricus CNITTHON.

PETRUS de ALLIACO, pag. 85. col. 2. 1396.

[*Recommendatio S. Scripturæ*] Qua probat Ecclesiam non super Petrum sed super S. Scripturam ædificari.

[*Et Jure dominetur*] Prodierunt simul Opera ista, dempto primo, *Argentinæ* 1490. f.

BOSTONUS BURIENSIS, pag. 114. col. 1. 1410.

Arnoldus ei agnomen fuit, teste Harpsfeildio in Hist. Eccl. Angl. p. 640.

Exstat liber satis prolixus *de Scriptoribus Ecclesiasticis* ordine alphabetico a Monacho quodam Buriensi scriptus. Bibl. Cott. sub Julio F. 7. n. 9.

VIN-

1414. VINCENTIUS FERRERIUS, pag. 116. col. 2.
Ejus Sermonum *de Tempore* pars æstivalis *Norimbergæ* 1492. f.

1417. MARTINUS V. pag. 119. col. 2.
[*In Velabro factus*] Anno 1409. ad Concilium Pisanum.

1420. JOANNES FRANCISCUS POGGIUS, pag. 123. col. 2.
[*Descriptio ruinarum Romæ*] Edit. *Basil.* 1538.
Operibus a Whartono recensitis accenseri meruerunt,
Historia disceptativa de avaritia.
Historiæ convivales 3. viz. uter gratiam debeat hospes an conviva; utrum Medicina juri civili præstet; utrum priscis Romanis Latina lingua vernacula fuerit.
Asinum Luciani latine versus.
Invectivæ in Felicem Antipapam.
Invectivæ 4. *in Fr. Philelphum.*
Invectivæ 4. *in Laurentium Vallam.*
Oratio funebris in Nicolaum V. *Pont.*

1429. ALEXANDER CARPENTARIUS, pag. 129. col. 1.
[*Sic enim ad calcem Codicis MS. notatum legitur*] Eadem habetur nota in fine editionis *Paris.* 1497. f.

1433. JOANNES de POLEMAR, pag. 135. col. 1.
Petrum Payne illum vocat Illyricus, qui breve scriptum ejus *de Prædestinatione & libero arbitrio* MS. habuit. Catal. Test. Verit. p. 1836.

1438. GEORGIUS GEMISTHUS PLETHO, pag. 141. col. 2.
Græcos Latinis accedere indignatus a Concilio ante definitionem latam discessit, una cum Demetrio Imperatoris fratre & Scholario. Nectarius de Primat. Papæ Sect. 9. p. 17.

1440. JOANNES de LYDGATE, p. 149. col. 1.
[*Historia Belli Thebani carmine Anglico*] Scripsit anno circiter 1430.
Historia Daretis de Bello Trojano Carmine Anglico reddita, prodiit typis impressa sæculo postremo.

1444. REIGNALDUS PAVO. pag. 159. col. 2. [*Donati Appendix*]
Exstat MS. in Bibliotheca Caroli Theyer Generosi in Agro Glocestrensi.
Uterque liber editus est una cum Commentariis Ecclesiasticis Foxi. *Basil.* 1659.
Athen. Oxon. par. 1. p. 187.

1450. JOANNES CAPGRAVIUS.
Liber *de diversis Symbolis Fidei*, ad Willielmum Gray Episcopum Eliensien anno 1454. elegantissimo charactere ab illo scriptus, habebatur MS. in folio inter libros Ricardi Smith Londinensis. [Ejus *Historia de inclytis Henricis omnibus*] Joanni priori Ord. Aug. inscribitur.

1450. ANTONIUS de ROSELLIS.
[*Scripsit insigne opus* Monarchiam *dictum*] Habetur in Tractatu Tractat. vol. 14. fol. 307. Ejusdem *de Legitimatione*, ibid. vol. 6. fol. 264. *De Successione ab intestato*, vol. 7. fol. 240. *De Judiciis & Tortura*, vol. 10. fol. 83. *De Conciliis Generalibus*, vol. 2. fol. 14. *De Usuris*, vol. 16. fol. 80. *De Indulgentiis*, ibid. fol. 168.

1470. JOANNES HEROLDUS sive DISCIPULUS.
Sermones de Tempore CLXIV.
Sermones de Sanctis XLIX.
Duplex Exemplorum Promptuarium.
Promptuarium de miraculis B. Virginis Mariæ.
Ista ad finem nota habetur. "Opus Sermonarium, vulgo Sermones Discipuli de "Tempore & Sanctis cum exemplorum Promptuariis nuncupatum, omnibus curam "animarum gerentibus accommodatissimum, per devotum Deo patrem Magistrum "Joannem Herolt S. Dominici discipulum, anno 1418. studiosissime congestum, "felici omine completum est, impressum jam tertia vice, „ *Coloniæ* 1510 Eadem prodierunt Opera *Norimbergæ* 1520. addito *Quadragesimali* Sermones XLVII. continente.

1471. SIXTUS IV.
Romæ nobile admodum lupanar construxit—Romana Scorta in singulas hebdomadas Julium pendent Pontifici; qui Census annuus non nunquam 20000. ducatos excedit. Cornelius Agrippa de Vanitate Scient. cap. 64.

1476. M. JOANNES WESSELUS HERMANNI.
Vereor ne Joannem Ruchard de Wesalia (qui Moguntiæ anno 1479. condemnatus)

cum

cum Doctore Weſſelo ſeu Baſilio male confuderit Whartonus. Illos diſtinguit Illyricus in Catal. Teſt. Verit. p. 1908.

JOANNES PICUS. 1484.

Cabaliſtarum obſcuriora ſelectioraque dogmata ex eorum commentationibus a Pico excerpta Archangelus Minorita illuſtravit commentario, qui inter Scriptores Cabaliſticos prodiit, *Baſil.* 1587. f.

BERNARDUS de CARAVAIAL. 1492.

Rectius *Bernardinus*, Cardinalis S. Crucis & Epiſcopus Sabienſis, Præſes a Concilii Patribus electus.

JOANNES REUCHLINUS. 1494.

[*Doctoratus inſignia anno* 1481. *accepit*] Anno 1479. uti ipſe teſtatur in Epiſtola ad Dionyſium fratrem præfixa Dictionario Hebr.

Ibid.

[*Obſcurorum Virorum Epiſtol.*] In his Epiſtolis præcipue vapulat Johannes Pfeffercorn Theologus ex Judæo converſus. Iſte in quodam libro de Chriſtiana Religione dicit ſe Novum Teſtamentum Hebraice convertiſſe ad Gentilium ſuorum convictionem.

GOTSCHALCUS HOLEN. 1495.

Celeberrimi & omnium excellentiſſimi divini verbi declamatoris, Gotſchalci Holen, Ordinis fratrum eremitarum Divi præſulis Auguſtini, Sacræ Theologiæ lectoris excellentiſſimi *Sermones ſuper Epiſtolas Dominicales* per anni circulum LXXIV. pars hiemalis; quibus inſerti ſunt Joannis de ſancto Geminiano, Ordinis Prædicatorum *Sermones ſeu Dialogi* 2. Alter *inter Chriſtum & Latronem a dextris*, alter *inter Chriſtum & Cain*, & ejuſdem *Sermo in vigilia Paſchæ.* (a) Scripſit etiam Gotſchalcus *Sermones Dominicales ſuper Epiſtolas S. Pauli* CVII. pars æſtivalis; *De dedicatione Eccleſiarum Sermones* XVI. Omnes iſti Sermones prodierunt *Hagenoæ* 1520. fol.

JOHANNES LUDOVICUS VIVES. 1501.

Opera addenda.

Declamationes Syllanæ 5. Prod. *Antverp.* 1520. 4to.

Veritas fucata ſive de Licentia Poëtica. Lovan. 1523. 4to.

Declamatio pro Noverca contra Quintilianum. Ibid.

Præfatio in leges Ciceronis. Ibid.

PHILIPPUS DECIUS. 1508.

Apoſtolicæ Sedis Capellanus, & Rotæ auditor ab Innocentio VIII. conſtitutus eſt.

Ibid.

[*Jus Canonicum docuit*] Quod & Paduæ, a Venetis conductus fecit.

Ibid.

[*a Piſano Concilio*] Cui, a Ludovico Rege delegatus interfuit; Concilii Advocatus a Patribus ſeſſione prima conſtitutus.

MATTHIAS FARINATORIS de WIENA, Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo, S. Theologiæ Lector, ſcripſit librum *Moralitatum elegantiſſimum, lumen animæ dictum, cum ſeptem Apparitoribus, necnon ſanctorum Doctorum, Orthodoxæ fidei profeſſorum, Poetarum etiam ac Oratorum auctoritatibus, per modum pharetræ, ſecundum ordinem Alphabeti collectis.* In præfatione dicit ſe opus iſtud Joannis XXII. Pontificis juſſu aggreſſum, in eo triginta annis deſudaſſe, adjunctis ſibi laboris ſociis, Leone Amundo, & Severino, *triplici lingua peritiſſimis, qui libros quoſdam de naturarum ordine, de Græco in Latinum nondum tranſlatos diligenter celeriterque transferrent.* Idem plurimos a ſe viſos & uſurpatos, quos hodie deſideramus, libros, a Judæis confictos & Philoſophis Arabicis, enumerat. Prodiit — 1482. fol. (b) 1330.

GERARDUS SENENSIS, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Ægidii Romani ſectator, Baccalaureatus Theologiæ gradum *Lutetiæ* adeptus, Theologiam ibi publice prælegit. Idem poſtea onus *Bononiæ* & *Senis* ſuſtinuit. Scripſit *Commentarium in* IV. *Libros Sententiarum, librum de Contractibus & Uſuris, de Montibus Florentinorum, de Reſtitutione, Quæſtiones quodlibetas, Quæſtiones ad Epiſcopos generaliter pertinentes, de Præſcriptionibus, de Uſurpationibus, Expoſitiones Clementinas de Hæreticis, & de Bergardorum erroribus, Tractatum de principio Individuationis ad mentem Ægidii, Quæſtionem de intellectu agente*, (hæc duo Paravii MSS. ſervantur) *Quæſtiones ad Epiſcopum Senenſem*, quæ cum multis aliis auctoris libris & tractatibus Me- 1340.

(a) Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 2610.
(b) Antea 1477. 2. vol. fol. teſte *Fabr.* Bibl. med. infim. Latin. vol. 5. p. 169.

diolani aſſervantur. Ex his prodiit Commentarius in primum librum Sententiarum, *Patavii* 1598. editus a F. Sanctio Ariminenſi, ex cujus præfatione iſta deſumuntur.

ARNOLDI de VILLANOVA Fragmentum prolixum *de Frederici & Jacobi Regum Hiſpaniæ & Siciliæ pietate*, exſtat in Catalogo Teſtium Veritatis, pag. 1732.

LUDOVICUS BAVARUS, Imp. Romanus, ſcripſit egregiam *adverſus calumnias Joannis* XXII. Papæ apologiam, qua jus & ſuprematum Regum contra Pontificis ambitionem ſtrenue propugnat. Habetur in Catalogo Teſtium Veritatis, pag. 1708.

GODEFRIDUS de FONTANIS, ſæculo XIV. ſcripſit librum *contra Monachos mendicantes*. Præclarum ejus excerptum Flaccius Illyricus dedit in Catalogo Teſtium Veritatis, pag. 1721.

1350. JOANNES *de Rupe ſciſſa*, Ordinis Minorum, acerrimus Eccleſiæ Romanæ hoſtis. De eo vid. Catalog. Teſt. Veritat. pag. 178. & Froſſardum ſub finem voluminis 2di Chronic. (*a*)

GULIELMUS de RUBIONE, Ordinis Minoritarum, conventus Villæ Francæ, provinciæ Aragoniæ Miniſter, ſcripſit *Commentarium in* IV. *libros Sententiarum*, a Badio Aſcenſio editum *Pariſ.* 2. tom. fol. Ann. 1517. & 1518.

CAROLUS Rex Galliæ (circa An. 1400.) ſcripſit *Epiſtolam ſuper libertate Eccleſiarum Galliæ & Delphinatus*, quoad exactiones annatus & gravamina per Papam impoſita. Exſtat in Catalogo Teſt. Veritatis, pag. 1828.

HERMANNUS RIED ſcripſit libellum *de Vita & Honeſtate Clericorum*. Eum anno 1556. edi curavit Illyricus, qui & alium ejuſdem tituli librum, eodem circiter tempore conſcriptum, ſimul edidit.

1420. VOLGUINUS ſcripſit *Homiliam ſuper Evangelium de interſeminatis zizaniis*. Inibi Clericorum vitia mirifice inſectatur. Edita eſt inter alia quædam ab Illyrico, *Baſil.* 1555. in Antilogia.

1440. Scripſit quidam D. LURTZEN librum *de Squaloribus Romanæ Curiæ*; prodiit anonymus *Baſil.* 1551. Eum nonnulli codices aſcribunt Matthæo Crocavienſi, Epiſcopo Warmacienſi. (*b*) Circa Huſſi tempora, illum a Matthæo ad Concilium Baſileenſe tranſmiſſum fuiſſe teſtantur. Vide Illyricum, Catalog. Teſt. Veritat. p. 1904.

1450. ALANUS CHARTERIUS, Caroli VII. Galliæ Regis ſecretarius, ſcripſit lingua vernacula librum cui nomen *Aulicus*, quo contra cœlibatum Cleri præcipue agit. Illuſtre ejus Fragmentum latine verſum exhibet Illyricus in Catal. Teſt. Veritat. pag. 1848.

1450. JOANNES HUGONIS *de Sleſtat*, Vicarius Parochiæ S. Stephani Argentinenſis. Scripſit ad Maximilianum Romanorum Regem, librum cui titulus *Quadrivium Eccleſiæ*, ſeu quatuor Prælatorum (viz. Papæ, Epiſcoporum, Imperatoris & Laicorum) officium, quibus omnis anima ſubjicitur. Prodiit *Argentinæ* 1504. fol. (*c*)

Senſatus.

Sermones LIX. de rebus variis ſub ejus nomine prodierunt *Goudæ* 1482. fol.

FRATER GUILLERMUS, S. Theologiæ profeſſor, Pariſiis educatus, ſcripſit *Poſtillam ſuper Epiſtolas & Evangelia, de Tempore & de Sanctis totius anni.* Argentinæ 1483.

GUILHERMI Cancellarii Pariſienſis *Homilialogus* ab Heurico Bebelio editus, ſive,

Sermones Dominicales CV. *in Epiſtolas.*

Sermones Dominicales CXXVI. *in Evangelia.*

Sermones CVI. *de Sanctis.*

Tubingæ 1499. fol.

(*a*) Ejus *Epiſtola* ad Guil. Curtum Presb. Cardinalem *de ſuis revelationibus & tribulationibus*, de qua Baluzius, T. 1. Pap. Avenion p. 942. ſive *Prophetia*, & *libruncului* dictus *Vade mecum in tribulatione*, prodiit in Append. ad Faſciculum rerum expetend. & fugiend. *Lond.* 1690. p. 494. ejuſdem *de familiatu philoſophiæ* MS, in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi Cod. 5977. *Commentarium in Oraculum Cyrili* Eremitæ Presbyteri quarundam prædictionum MS in Bibl. Reg. Pariſ. Cod. 5695. de quo Baluzius, Pap. Avenion. T. 1. p. 1459. & *Comment. in* 4. *libr. Sententiarum.* Scripſiſſe etiam fertur *de Conſideratione quintæ eſſentiæ omnium rerum*, Baſil. 1561. fol. 1597 8vo. & in Theatro Chymico edito *Urſellis* 1602. *Argentorat.* 1613. 1659. *De tribus oleis Antimonii, liber lucis & de Confectione lapidis Philoſophorum* inter ſcriptores de arte Alchemiæ & *ſecreta naturæ* MSS. in Bibl. Leidenſ. inter libros Voſſian Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 4. pag. 368.

(*b*) Occurrit ſub *Matthæi Cracov.* nomine in Append. ad Faſcicul. Rerum expetend. & fugiend. p. 584.

(*c*) Prodiit *Venet.* 1584. 4to. Habetur etiam in tractatu Tractatuum Juris, tom. 13. p. 289. Ejoſdem *de poteſtate Papæ* contra Monarchiam Antonii Roſellis prodiit *Argentor.* 1504. *Aliud* ejus *Quadrivium* memorat Poſſevinus. Vid. *Fabr.* Bibl. med. & infim. Latin. vol. 3. p. 866. *Oudin*, tom. 3. p. 2586.

NICO-

NICOLAUS de BLONY, Decretorum Doctor, Capellanus Epiſcopi Pornonienſis.

Viridarium ſeu Sermones de Tempore CXXXI.

Sermones de Sanctis LI.

Scripti circa an. 1438. uti patet ex Sermone 113. de Tempore. Prodierunt *Argentinæ* 1498. fol.

THEODORUS GAZA. (*a*) 1468.

Commentarius de menſibus Atticis, latine verſus a Joanne Perrello. *Pariſ.* 1535. Poſtea recuſus forma elegantiori in Petavii Uranologio, *Pariſ.* 1630. Poſtremo *Antverp.* 1703.

GULIELMUS CAXTONUS, primus Anglorum Typographus, Joannis Treviſæ *Polychronicon*, ad annum 1460. continuavit. Verſionem ſimul ac continuationem Winichindus Wordenus excudit *Londini* 1495. fol. 1468.

Libri ab illo impreſſi. (*b*)

Speculum vitæ Chriſti, ſeu vita Chriſti per Bonaventuram Anglice converſa & multis in locis aucta, tempore Thomæ Arondelii Archiep. Cant. a quo verſio approbata eſt: Ad finem habetur tractatus vernaculus *de Veritate corporis & ſanguinis Chriſti in ſacramento altaris*, fol.

Dicta Philoſophorum ex Latino Gallice converſa a Joanne de Theonvilla, Prætore Pariſienſi, Anglice & Gallice reddita per Antonium de Wodevile comitem Riveriæ; (excuſa ſunt charactere qui manuſcriptus prima fronte videtur) *Londini* 1477. fol. a Caxtono, cui opus reviſendum & corrigendum comes commiſerat. Addidit ad finem Caxtonus fragmentum *in vituperium mulierum*, quod omiſerat in verſione ſua comes.

Homiliarium Anglicum, ſeu Expoſitiones prolixæ Orationis Dominicæ, Symboli, Decalogi, ſeptem ſacramentorum, &c. & Homiliæ in præcipuas totius anni Dominicas & feſtivitates. Anglice, *Londini* 1483.

Vitas Patrum S. Hieronymi ex Gallico Anglice tranſtulit. Gallica verſio *Lugduni* facta fuerat anno 1486. Anglica 1491. verſio Anglica prodiit *Londini* 1495. fol. poſt Caxtoni mortem a Winichindo Wordeno edita.

Chronicon Angliæ a Bruto ad annum 1460. Anglice contexuit, & *Londini* 1480. fol. edidit. Primus liber, qui de ſitu, moribus, &c. Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ agit, ex primo Polychronici a Treviſa verſi libro fere totus deſumitur. Exſtat MS. in bibliotheca Lambethana Caxtono inſcriptum *Chronicon Angliæ* a Bruto ad Henrici V. obitum multo fuſius, cui etiam primus liber nuncupatur.

BERNARDUS de BREYDENBACH, Camerarius ac poſtea Decanus Eccleſiæ Moguntinæ, anno 1483. peregrinationem ſuſcepit in terram ſanctam ad ſepulchrum Domini. 1483.
Hiſtoriam ejus peregrinationis ad ſepulchrum Domini edidit *Moguntiæ* 1486.

Hiſtoria peregrinationis ab Hieroſolyma per ſolitudinem in Montem Sinai ad S. Catharinam ſuſceptæ. (*c*)

GUALTERUS SCHEDEL ſcripſit *Policraticon*, ſeu *Chronicon Univerſale* ab orbe condito ad an. 1492. Prodiit *Norembergæ* 1493. tabulis & iconibus ornatum. 1493.

SOCCUS quidam *Sermones* quamplurimos conſcripſit. Prodierunt a Joanne de Gruningen impreſſi *Argentinæ* 1484. fol.

Sermones de tempore CXXVII, Pars hiemalis.

Sermones de tempore, Pars æſtivalis.

Sermones de Sanctis CXIII. Ad finem ſermonum de tempore iſta nota habetur. "Opus præclarum Sermonum Socci de tempore ſic dictorum, cum de Succo, i. e. "de medulla ſacræ paginæ, ſtilo ſubobſcuro exquiſitiſſime ſunt collecti, explicit feli-"citer.„ In principio Sermonum de ſanctis, "Incipiunt Sermones notabiles valde

(*a*) Scripſit *Grammaticæ libros* 4. edit. *Venet.* 1495. & alibi *Latine* lib. 1. & 2. Eraſmo interprete, *Colon.* 1525. 8vo. Græce & Latine libri 4 *Baſil.* 1522. 1529. 4to. 1540. 8vo. & liber 4. cum explanatione Eliæ Andreæ *Pariſ.* 1551. 4to. *Epiſtolam* de Origine Turcarum cum Leonis Allatii verſione in ejus συμμίκτοις, tom. 2. p. 382. ſeq. *Colon.* 1653. 8vo. *Plures Gazæ Epiſtolas* memorat Allatius contra Creyghtoo, p. 18. *Commentarius* de Menſibus Atticis prodiit Græce cum Grammatica, *Venet.* 1495. *Florent.* 1515. 1526. 8vo. *Venet.* 1515. 8vo. *Baſil.* 1540. 4to. *Pariſ.* 1550. 8vo. Item Latine in Theſauro Antiq. Græc. Jacobi Gronovii *Amſt.* 1699. fol. tom. 9. p 977. Vid quæ de Gazæ ſententia notavit Jo. Alb Fabricius in Menologio edito *Hamburg.* 1712. p. 52. De Theodoro Gaza conf etiam Bibl. Gr vol. 9 p 192. ſeq.

(*b*) De Caxtono & libris ab illo impreſſis vid. vitam ejus a Joan. Lewis Anglice edit. *Lond.* 1737.

(*c*) Idem forte cum priore opus. Nam inter libros impreſſos Bibl. Bodleian. ad verbum *Breitenbachius* legitur: *Peregrinatio Hieroſolymitana ad ſepulchrum Domini, & Catharinian̄a ad Montem Sinai, ac per varias Orientis partes*, cum iconibus, *Spiræ* 1502. O. 31. Art. *Moguntiæ* 1486. 1. 1. 7. Art. & cum coloribus B. 1. 16. Art. Seldeni. Prodiit etiam lingua Germanico-Belgica, *Mogunt.* 1488. Conf. *Oudin.* tom. 3. p. 2734.

" & multum formales fratris Socci Ordinis Ciftercienfium de Sanctis.„ In fine "Ser- " mones Socci de fanctis flofculis melliflui Doctoris fancti Bernardi præ cæteris utcun- " que exornati, expliciunt fæliciter. „

Impreffus eft liber *Norimbergæ* anno 1508. titulo *fpeculum Vifionis*, authore Presbytero
1504. JOSEPHO GRUNEPECK, qui vixit circa idem tempus. Illyricus in Catal. Teft. Verit. pag. 1926. Ecclefiæ Romanæ abufus acriter caftigat.

1505. PETRUS TARTARETUS, Parifienfis Theologus, fcripfit *Commentaria feu Reportata in fententias & quodlibeta Scoti*, Venet. 1607. 2. vol. fol.

ANTONIUS SYRRECTUS, O. M. provinciæ Turoniæ fcripfit *librum formalitatum ex mente Scoti*, Venet. 1505. fol. editum.

1509. JOANNES MAJORIS ECKIUS, procancellarius Auripoli & Canonicus Eiftetenfis, fcripfit anno 1512. prolixum *de Prædeftinatione Commentarium*, qui excufus eft *Augufta Vindel.* 1514. fol.

1509. JOANNES MAJOR, natione Scotus, Theologus Parifienfis, in Glegorno viculo, quinto ab Hadingtona lapide, natus, fcripfit *Commentarium feu quæftiones in IV. libros Sententiarum.* Opus anno 1509. inchoatum, anno 1516. abfolvit. Prodiit a Badio Afcenfio excufum *Parif.* 1519. 2. tom. fol (*a*)

1513. PAULUS de MIDDELBURGO, Epifcopus Forofempronienfis (*b*) fcripfit opus ad Leonem X. libris XIX. *de recta Pafcha celebratione & de die Paffionis D. N. J. C.* prodiit *Forofempronii* 1513. f.

1514. AUGUSTINUS (*c*) JUSTINIANUS, urbe Genuenfis, ordinis Prædicatorum, edidit *Octaplum Pfalterii*, viz. Textum Hebraicum, Paraphrafin Chaldaicam, Verfiones Latinas utrique refpondentes, Verfiones Latinam vulgatam, Græcam & Arabicam, & Gloffam brevem. Impreffum eft *Genuæ* 1516. fol.

1516. VALERANDUS VARANIUS ABBAVILLÆUS, Doctor Parifienfis, fcripfit an. 1516. *Gefta Joannæ virginis Gallicæ, Anglorum expultricis*, carmine Heroico, libris IV. prodierunt inter Scriptores de mulieribus claris, *Parif.* 1521. fol.

1517. FRANCISCUS LYCHETUS BRIXIANUS, O. M de Obfervantia, Vicarius Provinciæ Brixiæ, ac tandem totius Ordinis Francifcani Minifter Generalis, dum Neapoli Joannæ Reginæ juffu Theologiam triennio prælegeret, fcripfit varia in Theologia Scotica.

(*a*) *Commentarium in 4tum Sententiarum* prodiit *Parif.* 1509. Recuf. amplior ap. Badium Afcenfium *ib.* 1516. Ex hoc excerpta *Difputatio de ftatu & poteftate Ecclefiæ*, quæ habetur inter Gerfonis opera, tom. 2. edit. nov. p. 1121. feqq atque inter alia fcripta ejufdem argument. *Parif.* 1683. fol in Defenfione doctrinæ Veterum Theologorum Facultatis Parifienfis. Adde Mackenzium, p. 316. feq. *Comment. in 1mum & 2dum Sententiarum.* Parif. 1510. *Comment in* 2dum prodiit auctior *ibid.* 1519. *Comment* in 3um *ibid* 1517.

Ejufdem *Expofitio in Matthæum*, Parif. 1518. Ex hoc deprompta *Difputatio de auctoritate Concilii fupra Papam*, & altera *de poteftate Papæ in rebus temporalibus*, quæ ambæ exftant in Defenfione Facol. Theol. Parif. fupra memorata, & inter Gerfonis opera t. 2. p. 1131. feq.

Ejufdem *De Hift. gentis Scotor. libr.* 6. in anno 1469. definentes. *Parif. ap. Bad. Afcenf.* 1521.

Catalogus Epifc Lucionenfium ap Anton. Democharem, L 1. c. 26. tom. 2. Propugnationis pro facra Miffa.

Expofitiones in 4. Evang Ad calc. hujufce operis 4 *Quæftiones.* 1. Utrum lex gratiæ fit fola vera. 2. Quid fit veritas catholica, & quot fint ejus gradus. 3. De numero Evangeliftarum. 4. De terræ promiffionis fitu. *Parif. ap. Afcenfium* 1529.

Introductorium in Ariftotelicam Dialecticam, totamque Logicam *Parif.* ap. Jo. Lambert. Prodiit etiam cum aliis ejufdem fimilis argumenti *Lugd.* 1514. *Comment.* in Phyfica Ariftotelis *Parif.* 1526. Baleus Cent. 14. Art. 59. Caxtoni Chronicon libris 7. a Majore ex Anglico verfum notat ; & ejufdem *Difputationes Sorbonicas, placita Theologica, & Sermones per annum* memorat. Hæc. *Fabr.* Bibl med & infim. Lat vol. 4 p. 283. Conf. etiam Georg. Mackenzii tom. 2. de vitis illuftrium Scotorum, p. 309. & Nicholfon. Bibl. Hift. Scotic. p. 101.

(*b*) Obiit Rom. 1534. ætat. 89. *Opus de recta Pafcha celebratione libris* 14. prodiis *Forofempronii* 1513. 4to una cum *libris* 19. *de die paffionis Dominica* ad Maximilianum Cæfarem. Non aliud eft quod a Gefnero de emendatione Calendarii appellatur. Scripfit etiam *Prognofticon* oftendens anno Dom. 1524. nullum diluvium foturum. *Forofempronii* 1523. Edidit etiam *Defenfionem prognoftici*, atque *Invectivam* in Vatem fuperftitiofum. Conf. *Fabr.* Bibl. med. & infim Latin. vol. 5. p. 641.

(*c*) Conf Jac. Echardum. tom 2. de Scriptor. Dominicanis, p. 96. Le Long. Bibl. facr. vol. 1. p. 2. & p. 42. Morinus in Exerc. Bibl. p. 11. ait Juftiniani *annotatiunculas in Pfalmos* ex myfticis & difficillimis Judæorum penetralibus expreffas, paucis verbis plura aperire Judæorum recondita myfteria quam craffis volominibos alios. qui bis in rebus videri geftiunt admodum verfati.

Liber Job. Hebraicæ veritati reftitutus, cum duplici verfione, altera vulgata Juftiniani, prodiit *Parif.* 1520. 4 Edidit etiam Juftinianus *librum Ruth & Lamentationes Jeremiæ*, com tractatu *de numeris*, Hebraice 4to. *Grammaticam R. Mofis Kimchi.* Parif. 1520. 4. recof. cum Sebaft. Munfteri verfione *Bafil.* 1531. 8. & notis Conftantini l'Empereur *Lugdun. Bat.* 1630. 8. Maimonidis *Ducem feu directorem dubitantium* ex Latina veteri verfione, *Parif* 1520. *Epiftolam* qua opus Stephano Poucherio Senonenfium Archiepifcopo dicavit, & illius verfionis fpecimen adjunctum verfioni Buxtorfianæ exhibuit Wolfius Bibl. Hebr. tom. 3. p. 781. feq. *Precationem ad Deum* ex 72. nominibus Divinis Hebraicis & Latinis, cum interprete commentariolo, *Venet.* 1513. 8. *Porcheti Salvatici Victoriam contra impios Hebræos*, fcriptam an. 1303. *Parif.* 1520. *Præfationem Juftiniani* Mich. Neander in Erotematibus Linguæ Hebrææ p. 541. feq. recudi fecit. *Porcheti proœmium* dedit Wolfius Bibl. Hebr. tom. 2. p. 1124. *Philonis Judæi* 102. *Quæftiones, & Refponfiones morales fuper Genefin.* ibid. 1520. *Chalcidium in Platonis Timæum* Parif. 1520. *Æneæ Platonici Dialogum de immortalitate animarum & corporum refurrectione*, e Græco Lat. verfum. *Venet.* 1513. 8vo. *Jo. Matthæi Lunenfis de Sarzana de mulieribus claris, & de inventoribus rerum.* Parif. 1520. Scripfit etiam Italice *Annales Genuenfes* poft auctoris obitum edit. *Genuæ* 1537. Hæc *Fabr.* Bibl. med. & infim. Lat. vol. 4. p. 612.

Con-

Commentaria in 1mum, 2dum & 3tium Joannis Scoti Sententiarum librum, & in ejuſdem *Quodlibeta*. Pariſ. 1520. 2. tom. fol. Commentaria in 2dum Sent. librum & quodlibeta prodierant *Sallodii*, 1517. f.

JOANNES LONGLANDUS, Epiſcopus Lincolnienſis, Henrico VIII. Angliæ Regi a ſacris confeſſionibus, ſcripſit *Sermones* plurimos expoſitivos in tres priores *Pſalmos Pœnitentiales*, viz. 6. 31. 37. (anno 1518.) ad Henricum regem; *Sermones* tres *ad Clerum* (anno 1525, 1527.) ad Gulielmum Warhamum, Archiep. Cant. & *Sermones & quadrageſimales* (anno 1517.) Prodierunt ſimul *Londini* per Richardum Pynſon excuſi. fol. p. 1518.

Editæ ſunt ab Hutteno 1520. Domini anno aliquot *Epiſtolæ* ſcholarum, Pragenſis, Oxonienſis, & Pariſienſis, *de tollendo ſchiſmate*, quod tunc erat (ſæculo XIV.) quibus adjuncta eſt & Cæſaris Wenceslai Epiſtola.

Quære an illa ſit ſcholæ Oxonienſis Epiſtola *de tollendo ſchiſmate*, quæ in Bibl. Lambethana MS. extat.

JOANNES, Epiſcopus Chemnienſis, ſcripſit *Onus Eccleſiæ* (a) poſt mortem Lutheri, quem paſſim oppugnat. Illyricus in Catal. Teſt. Veritat. p. 1795. Albertinum vocat, ſæculo XIV. collocat, & quando vixerit ſe neſcire dicit.

His accedit

Hiſtoriale de CHAUCERO *noſtro, ſcripta etiam a Reverendiſſ.* THO. TEMISON, *Archiepiſcopo Cant. ad calcem* HISTORIÆ Cl. CAVEI LITTERARIÆ.

GALFRIDUS CHAUCER, Natione Anglus, Domo Londinenſis, nobili, ut videtur, loco natus, prima Litterarum tyrocinia in Academia Oxonienſi poſuit, ſi Lelando apud Baleum fides. Sunt qui Cantabrigiæ etiam litteris illum incubuiſſe volunt; teſtimonio ex *Amoris Aula* deſumpto innixi. Verum libellum iſtum Chauceri non eſſe nos infra adnotabimus. Poſita domi melioris Litteraturæ fundamenta diuturna inter exteras Gentes peregrinatione ad culmen perduxit. Domum reverſus, Legum Municipalium ſtudio in Hoſpitiis Juriſconſultorum Londinenſibus animum adjecit. Dein rara Artis Poëticæ fama illuſtris, Angliæ Regibus & Magnatibus in pretio eſſe cœpit. Variis honoribus cumulatus, ab Edwardo III. Armigeri dignitate auctus, & in Galliam anno 1377. legatus, ut Mariam Francorum Regis filiam Richardo Walliæ Principi procaretur, a Richardo ſecundo inter Aulicos allectus eſt. Semel atque iterum ad exteros Principes miſſus & frequentibus ſtipendiis donatus, claruit anno 1380. Uxorem duxit filiam Pagani Roveti Equitis Hannonienſis, cujus alteram filiam duxerat Joannes Dux Lancaſtrenſis; ipſomet Duce Lancaſtrenſi, cui imprimis charus fuit, nuptias ei procurante. Turbatis ſub Richardo ſecundo ſeditione populari rebus, ipſe plebis tumultuantis partibus plus æquo favit; ut multifariis regni gravaminibus, quæ ſub impotentis animi juvene Rege nimis invaluerant, medelam adhiberi efficeret, uti ipſe in *Teſtamento Amoris* ſcribit. Compoſitis regni rebus, rei familiaris grave diſcrimen adiit; Regis & Procerum inimicitias aliquandiu expertus, &, ut nonnulli volunt, in carcerem datus. Tandem in integrum reſtitutus, Prædium ſuum in villa regia de Woodſtock prope Oxonium ſitum conceſſit, ubi ultimum vitæ decennium, Muſis unice intentus, exegit. Anno 1400. Londinum profectus, ut res domeſticas curaret, vitam clauſit 25. Octob. die, anno ætatis circiter 72. In Eccleſia Weſtmonaſterienſi ſepultus: Vir extra controverſiam doctiſſimus, Poëtarum vero Anglicorum facile princeps & Parens, *ſui ſæculi ornamentum*, inquit magnus ille Camdenus, *extra omnem ingenii aleam poſitus, & Poetaſtros longo poſt ſe intervallo relinquens*; ſane is eſt, quem antiquis Latii poëtis non immerito conferre poſſemus; ſi aut ſæculum aut linguam nactus eſſet feliciorem, licet id ut Chauceri laudem haud parum cedat, quod tam rudi ævo Priſcorum Poëtarum veneres ſi non aſſecutus, ſaltem imitatus fuerit, & horridiuſculam linguæ Anglicanæ (qualis tunc temporis obtinuit) duritiem, Carmine ligatam, amœniorem atque elegantiorem reddiderit; primus enim omnium Linguæ noſtrati ſordes excuſſit, nitorem intulit, & larga vocum molliorum aliunde invectarum ſupellectile ditavit; id operis

(a) An 1519. Prodiit *Landſhuta* 1524. *Colon.* 1531. fol. & 1640. 4to. Teſte *Fabr.* Bibl. med. & inf. Lat. lib. 4.

præcipue in Poëmatibus ſuis condendis in animo habuiſſe viſus. Unde jure de eo Lelandus,

Anglia Chaucerum veneratur noſtra Poëtam:
Cui Veneres debet Patria lingua ſuas.

Neque ſolum principem apud conterraneos Poëtas loci gloriam tulit, verum etiam totum ſcientiarum, qua late patet, circulum haud infeliciter confecerat. Dialecticæ & Philoſophiæ haud vulgariter peritus, Hiſtoriæ calentiſſimus, Rhetor ſatis venuſtus, Matheſeos non ignarus, in rebus denique Theologicis apprime verſatus, de quibus acute atque erudite diſputat. Subtiliorem etenim ſcholarum diſciplinam probe noverat; caſtioris autem Theologiæ ſtudio nullos fere non ſui temporis Theologos antecelluit, Wiclefi dogmata ut plurimum ſecutus, & infucatam & genuinam pietatem ſectatus. Hinc graviores Eccleſiæ Romanæ ſuperſtitiones & errores acerbe ſæpius vellicat; corruptam ineptiſſimis commentis diſciplinam Eccleſiaſticam luget; Cleri luxuriam & ignaviam caſtigat, in Ordines autem Mendicantes projectiſſimo ubique odio invehitur, quorum hypocriſin, ambitionem, aliaque vitia turpiſſima aliquoties tota opera, nullibi vero non oblata quavis occaſione, acerrime inſectatur.

OPERA.

ITER *Cantuarienſe*, poſt annum 1381. quo totius Anglicanæ tam Eccleſiæ quam Reipublicæ ſtatus, omniumque Regni Ordinum vitia & corruptelæ mira arte depinguntur. Triginta enim circiter homines totidem diverſorum Ordinum Cantuariam ad viſendas D. Thomæ reliquias iter ſimul facere finguntur, qui fabulas, ſeu ſermones, prout cujuſque Perſonæ magis congruit, inter viam enarrant. Ex his aliquæ de rebus ludicris agunt, plurimæ hominum cujuſcunque ſtatus vitiis & dolis deſcribendis impenduntur, pleræque moralia argumenta, nonnullæ etiam Theologica tractant; præſertim vero ultima, quæ oratione ſoluta conſcripta de pœnitentia ejuſque partibus ac de peccatis mortalibus eorumque remediis ſuſe agit. Refert Thomas Speght, Author vitæ Chauceri, recentioribus operum ejus editionibus præmiſſæ, in priore editione, a Gulielmo Thyn ſub Henrico VIII. Rege adornata, locum habuiſſe Fabulam Peregrinatoris, quæ corruptos Cleri mores longe aculeatius quam in cæteris perſtrinxit. Eam ob rationes neſcio quas exſectam eſſe atque in omnibus editionibus ſequentibus omiſſam, quæ quidem ut in lucem iterum protracta Chaucero poſt liminio reddatur, e re communi foret.

Romantium Roſæ, a Joanne Meldinenſi Gallice ſcriptum, a Chaucero Anglico verſu redditum.

De Troili & Creſeidis amoribus libri 5. ex Latino converſi.

Legenda bonarum Mulierum.

Boethii de conſolatione Philoſophiæ librorum 5. *verſio proſaica.*

Chauceri ſomnium, ſeu Joannis Ducis Lancaſtrenſis planctus ob obitum Blanchæ conjugis chariſſimæ.

Avium Comitia.

Formoſa Virgo miſericordiæ expers; Poëma ab Alano, qui Galliæ Regi ab Epiſtolis fuit, Gallice compoſitum, Anglice a Chaucero verſum.

De Arcitis & Annelidæ Amoribus.

Mulierum Comitia.

De Aſtrolabii uſu liber, ad Ludovicum filium decennem anno 1391, ſcriptum proſaice.

Planctus Atri Equitis.

Laus Mulierum.

Teſtamentum Amoris libris 3bus, paulo ante obitum ſcriptum proſaice. In eo multa diverſi argumenti tractantur, Amatoria, Politica, Moralia, potiſſimum vero Theologica. Primo enim libro agit de adverſæ fortunæ cauſis & remediis; 2do De notitia unius veri Dei omnium Creatoris, deque ſtatu Gratiæ & Gloriæ; 3tio, De Divinæ præſcientiæ & humani arbitrii concordia.

Lamentatio Mariæ Magdelenæ ob obitum Chriſti, ex origine tranſlata.

Remedium Amoris.

Querelæ Martis & Veneris, ex Gallico verſæ.

Certamen Cuculi & Luſciniæ.

Bonum

Bonum Conſilium, Poëma breviculum a Chaucero lethali morbo jam decumbente compoſitum.

Poemata varia, a Joanne Stovo primum evulgata.

Amoris Aula, quæ quidem Chaucero abjudicanda videtur. In procemio enim author ruditatem ſuam excuſans, ait neque Tullii floſculos, nec Virgilii poëſia, nec Galfridi (quo nomine Chaucerum deſignari parum eſt dubium) artem a ſe expectanda eſſe.

Chauceri ſomnium aliud, ſeu Epithalamium Joannis Gandavenſis & Blancbæ, Henrici Ducis Lancaſtrenſis filiæ.

Flos & folium, ſeu de formæ fragilitate & virtutis ſtabilitate. Iſta duo poëmata in editione anni 1597. primum prodierunt.

Abacedarius, ſeu oratio ad B. Virginem in uſum Blanchæ Duciſſæ Lancaſtrenſis, quæ a Chaucero in prima juventute compoſita, portentoſis beatiſſimæ Virginis aſſentationibus referta eſt.

Tractatus brevis proſaicus adverſus Ordines Mendicantes, Anglice *Jack Upland* dictus, qui cum *Abacedario* in editione anni 1602. primum in lucem datus eſt. In eo Chaucerus variis Argumentis fraterculorum privilegia, fraudes & hæretica ac blaſphema, uti vocat, dogmata impugnat; hypocriſin, ambitionem, ignorantiam, luxuriam, ignaviam aliaque vitia exprobrat; totumque vitæ genus ſtylo mordaciſſimo inſequitur. Initium Tractatus placuit in exterorum gratiam ſubjicere.

" Ego *Jack Upland* apud verum Deum & omnes veros Chriſti Diſcipulos conqueror, " Antichriſtum & aſſeclas ſanctitatis prætextu Chriſti Eccleſiam decipere variis falſis com-" mentis, unde fit, Antichriſti ſuorumque verſutia, ut multæ virtutes in vitia tranſmu-" tentur. Sceleſtiſſima autem hominum colluvies, quam unquam nactus eſt Antichri-" ſtus, ultimo omnium loco Eccleſiæ invecta eſt, idque ratione plane admiranda, cum " e diverſis Antichriſti Sectis prodierint, e diverſiſque regionibus & generibus pro-" gnati ſint. Omnes quinetiam ſatis norunt illos nec Epiſcopis obedientiam, nec Regibus " fidem præſtare; neque etiam agros colunt, nec ſerunt, farriunt, aut metunt, lignum, " ſegetem aut gramen, nihilque quo humanum genus adjuvari, ipſorumve vita ſu-" ſtentari poſſit. Iſti tamen homunciones jactitant ſeſe omnem a Deo poteſtatem ac-" cepiſſe tam in cœlis quam in terra, ita ut cœlum & infernum quibuſcunque li-" bet vendere poſſint; cum tamen ipſi verberones, quænam ſeſe fata maneant, prorſus ignorent. "

Prodierunt Chauceri Opera Londini 14—edita a Caxtono, (*a*) qui artem typographicam, quam Angliæ primus intulit, horum impreſſione auſpicatus eſt. Dein Gulielmus Thynn, vir præclari generis ac minime indoctus, ea ad vetuſtorum exemplarium fidem recognovit; & Henrico VIII. Angliæ Regi, in cujus aula militavit, inſcripta edi curavit *Londini* 1542. f. recuſa ibid. 1561. Auctiora & Authoris vita ac gloſſario vocum obſoletarum illuſtrata ſtudio Thomæ Speght prodierunt *Londini* 1597, 1602; recuſa ibid. 1687. f. (*b*)

Alia ſcripſit Chaucerus, quæ interierunt. Ex his recenſet Speghtus in vita ejus, Poëma *de Vulcani veru; de Leone & ejus dignitate; Comœdias & Tragœdias; Facetias & Jocos; Vitam S. Cæciliæ a ſemetipſo conſcriptam* Chaucerus memorat in prologo ad Legendam bonarum Mulierum.

(*a*) Conf. vitam ejuſdem Caxtoni a Joan. Lewis Anglice edit. *Lond.* 1738. pag. 103. ſeq.
(*b*) Noviſſime auctiora, cura *Urry*, *Lond.* 1721. fol.

Excerpta

EXCERPTA QUÆDAM EX

ASSEMANNI BIBLIOTHECA ORIENTALI,

QUÆ AD NOTITIAM SCRIPTORUM QUORUNDAM IN

HISTORIA LITTERARIA

RECENSITORUM PLENIOREM FACIUNT.

Hiſt. Lit. tom 1. p. 1. — ABGARUS. Abgari Edeſſæ Toparchæ Epiſtolæ ad Dominum Noſtrum Jeſum Chriſtum, & Domini ad Abgarum meminit, præter Scriptores a Caveo citatos, Jacobus Sarugenſis in Homilia de Thaddæo Apoſtolo, & Abgaro Rege. — Bibl. Orient. tom. 1. p. 554. Abgarianam quidem nullo vitio *νοθεύσεως* laborare ſibi perſuadet Aſſemannus, tum quia nulla eſt ratio, quæ contrarium ſuadeat; tum quia legatio Abgari ad Chriſtum ex omnium Syrorum Patrum ſententia, a Græcis etiam Latiniſque ſcriptoribus confirmatur; cui & Epiſtolam eum adjunxiſſe, ex communi hominum more haud improbabile eſt. Utut autem de Epiſtola Domini varie diſputatur; ejuſque *γνησιότης* in dubium revocatur, judicia Eruditorum conciliari forte poſſunt, ſi dicitur hæc Epiſtola non propria Domini Chriſti manu fuiſſe exarata, aut eo dictante ab alio conſcripta, ſed ex ſanctiſſimo ejuſdem ore, ut & cæteri qui in Evangeliis exſtant Sermones, ab Edeſſeno legato Hieroſolymis excerpta, mox eodem legato ad Abgarum reverſo Edeſſæ renunciata, demum a Notariis poſt Thaddæi adventum & Abgari converſionem in Acta publica relata, præmiſſa eidem ipſius Abgari Epiſtola, cujus exemplar in Archivo Edeſſeno adhuc exſtabat.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 30. ad an. 65. — CLEMENS ROMANUS. *Liturgia* ejus *Syriaca* exſtat in Bibl. Vat. in Cod. Nitr. 3. cujus initium; *Deus, qui es mare ineffabile:* quam e Græco ex 8vo. nimirum Conſtitutionum libro, in Syriacum tranſtuliſſe dicitur Thomas Heracleenſis in Catalogo anaphorarum Syriacarum ap. Schultingium num. 5. Prodiit Lat. per Renaudotium tom. 2. Lit. Orient. p. 186. — Bibl. Orient. tom. 1. p. 14. not. Abulbarcatus in libro de *Divinis Officiis*, c. 7. *duas Clementis Epiſtolas* ap. Coptos receptas eſſe affirmat; nec non *librum Arcanorum*, & *Canones*.

Epiſtola ejuſdem adv. eos, qui matrimonium rejiciunt, laudatur a Barſalibæo Comment in Evang. fol. 155.

Canonum epitomen in ſua Canonum Collectione edidit Ebedjeſu. Exſtat Syriace in Cod. Syr. Andr. Scandar. 18. in Bibl. Vat. illato.

Didaſcaliæ Apoſtolis inſcriptæ, a Canonibus, Conſtitutionibus, & libris Recognitionum plane diverſæ, meminit Bar-hebræus in ſuo Nomocanone. Exſtat Syriace MS. in Bibl. Col. Urbani de Propaganda fide.

Arabice in Bibl. Vat. tom. 1. Canonum Eccleſiæ Alexandrinæ Cod. Aſſemanni Arab. 2. habentur ſub Apoſtolorum nomine *Acta*, *Canoneſque* 30. *Canones* alii per Clementem 82. *Conſtitutiones Apoſtolorum de Sacerdotio*, *&* *Eccleſia* 6. *Conſtitutiones Apoſtolorum per Clementem* 71. *Conſtitutiones aliæ Apoſtolorum* per Clementem 56. *Didaſcalia*, in capp. 39. diviſa (quæ etiam habetur in Cod. Arab. Vat. 38.) Clementis *Canones*, ſeu *Epiſtola S. Petri ad Clementem*, *Canones Apoſtolorum ex Teſtamento Vetere deſumpti.* tom. vero 2. ibid Cod. 3. habentur *Conſtitutionum Apoſtolicarum per Clementem* libri 8. Iterum *Canones Apoſtolorum* 81. & *Conſtitutiones eorundem per Clementem* exſtant in Bibl. Vat. in Cod. Beroënſi 13. Denique ſub Clementis nomine *li-*

bri

bri, 8, *Arcani* appellati, qui Chronicon Patrum & Revelationes Petri apocryphas continent, exstant in Bibl. Vat. inter Codd. Andr. Scandar. num. 39.

Hist. Lit. tom. 1. p. 102. ad an. 220. — Bibl. Orient. tom. 3. p. 15. not.

HIPPOLITUS, Portus Romani, celebris in Arabia emporii, Episcopus. *Abulidum Romæ Episcopum* vocant recentiores Christiani Arabes. Sub ejus nomine Canones Arabicos 38. collegit Macarius presbyter ac monachus Monasterii S. Macarii, inseruitque tomo primo Canonum Ecclesiæ Alexandrinæ, qui habetur in Bibl. Vat. inter Codd. Arab. ab Assemanno ex Oriente advectos, num. 2.

Canones Æthiopicos memorat Fabricius, T. 5. Bibl. Gr. p. 208. ubi & *Græcæ ipsius Didascaliæ* mentionem facit, quæ eadem est ac *Constitutio Sanctorum Apostolorum per Hippolitum*, de qua Lambecius in Bibl. Vindob. l. 8. p. 429. Exstat Syriace in Bibl. Vat. in Cod. Andr. Scandar. 18.

Expositio in Cant. Cantic. Græce inter Codd. Gr. Abr. Massad. Bibl. Vat. a Clemente IX. addictos, num. 10.

Homilia de Antichristo, de secundo Christi adventu, & de fine mundi, Gr. MS. ibid. n. 12. & inter Codd. Gr. Pii II. in Bibl. Vat. nunc illat. num. 39.

Vitæ 12. *Apostolorum, &* 70. *Discipulorum*, Græce in Bibl. Vat. inter Codd. Abr. Massad. num. 11,

Fragmenta de 4. animalibus, in Jeremiam, in Cant. Cantic. & de 5. illis, quos Matthæus in Christi Genealogia prætermisit, Syriace inter Codd. Syr. ab Assemanno ex Oriente advectos, & Bibl. Vat. addictos, num. 3.

Danielis minoris & Susannæ fragmentum bene longum, Gr. in Bibl. Vat. inter Codd. Andr. Scandar. num. 55.

Hist. Lit. tom. 1. p. 144. ad an. 278. — Bibl. Orient. tom. 1. p. 555.

ARCHELAUS an. Christi 277. Manetem hæresiarcham docta disputatione coërcuit. Episcopus fuit urbis in finibus Mesopotamiæ sitæ, *Cascar* vel *Charchar*, dictæ; *Cascar* malunt Syri antiquiores; *Gargar* seu *Garcar*, vel *Carcha* recentiores. Errat ergo Zacagnius in Præfat. ad Collect. Monumentorum veterum Eccl. Gr. & Lat. & in notis ad Disputationem Archelai, & cum Zacagnio Caveus, dum contendunt hunc non *Cascara* aut *Carchara*, sed *Carrhæ* seu *Carrharum* vel *Haran* Episcopum fuisse: idque ex eo conjiciunt, quod in Actis illius Disputationis c. 3. *Charra* diserte nominatur. Verum Librariorum potius errore in unico illo Actorum loco *Carrha*, scriptum dicendum est, quam *Cascar*, vel *Carchar*, initio Actorum, & ap. Epiphanium, Socratem, & Photium, qui certe Carrhas, seu Haran, celeberrimam Mesopotamiæ urbem, *Charcharam* vel *Cascaram* nunquam appellassent. Photius Cod. 85. testatur Hegemonium quendam Disputationem Archelai adversus Manetem perscripsisse. Quibus verbis hoc tantum significatur, Archelaum Disputationem fecisse, & Hegemonium litteris consignasse.

Hist. Lit. tom. 1 p. 150. ad an. 290. — Bibl. Orient. tom. 3. p. 27. not.

METHODIUS Olympi in Lycia Episcopus: Græci *Patarorum* itidem in Lycia Episcopum vocant, ut liquet ex Menologio die 20. Junii. *Tyri* quoque episcopatum gessisse perhibent, ibidemque martyrium subiisse sub Diocletiano circa annum Christi 311.

p. 153. Ejusdem *Revelationes* exstant MSS. in Cod. Syr. Andr. Scandar. 29, hoc titulo prænotatæ: *Sermo Methodii Episcopi Olympi & Martyris de successione regum, & de fine mundi.* Idem Sermo habetur Græce MS. inter Codd. qui ad Pium II. pertinebant, num 11. hoc titulo præfixo: *Methodii Patarensis Episcopi de regno gentium, & in ultima tempora accurata demonstratio*: & in Cod. Gr. Abr. Massad. hunc titulum præfert: *Methodii Patarensis Episcopi de Saracenorum irruptione in Romanos, deque eorundem extirpatione, & de fine mundi.* Prodierunt hæ Revelationes Gr. & Lat. inter Orthodoxogr. tom. 1. Lat. in Bibl. PP. tom. 3. sed per paraphrasin tantum: Nam in ea translatione multa sunt quæ Syriace desiderantur, ut 2. priora capita de prævaricatione angelicæ naturæ, &c. deque iniqua serpentis persuasione, &c. & divisiones capitum, titulique singulis capitibus præfixi, & 2. postrema capita quæ videntur textui Methodiano ab interprete adjuncta, quum in antiquissima ejusdem operis Syriaca versione haud exstent. Assemannus hoc opus Methodio Confessori & Patriarchæ CP. qui obiit circa an. 846, non Methodio alteri Patr. CP. qui obiit circa an. 1240, adscribendum putat, quum Sobensis, qui obiit an. Christi 1318, ejusdem Sermonis jam Syrorum manibus circumlati, Methodioque antiquo scriptori tributi mentionem faciat in Catalogo.

Hist. Lit. tom. 1. p. 189. ad an. 325. — Bibl. Orient. tom. 1. p. 17.

JACOBUS natus Nisibi, quæ Antiochia ad Mygdonium appellatur, sub Maximino Imp. Confessione fidei clarus ad episcopatum Nisibis evectus fuit, ubi S. Ephraemum Syrum auditorem habuit. An. 325, una cum Ephraemo concilio Nicæno inter-

fuit. Decem post annos eodem Jacobo, & Alexandro CPolitano episcopo orantibus, Arius Constantinopoli justas suæ nequitiæ pœnas dedit, teste Dionysio Jacobitarum Patriarcha in Chronico Syriaco ad an. Alexandri 646. Obiit an. 338. ut testantur idem Dionysius, & auctor Chronici Edesseni.

An quidquam scripserit Jacobus Nisibenus, merito in dubium vocatur. Non tan- Bibl. Orient. tom. 1. p. 19.
tum ap. Hieronymum, & Theodorum, sed etiam ap. Syros omnes de Nisibeno altum silentium. Abulbarcatus, auctor Ægyptius satis accuratus, indicem texit librorum, qui Arabice ap. Christianos orientales circumferuntur; & tamen de Jacobo nihil. Hebedjesu recenset Catalogum auctorum fere omnium Syrorum: Nisibenum vero ne nominat quidem. Quando igitur Gennadius Jacobi Nisibeni scripta in Catalogo suo enumerat, Jacobum Sarugensem cum Nisibeno confundere videtur, & huic adscribere, quæ a Sarugensis ingenio prodierunt. Ad hanc conjecturam faciunt ipsius- p. 21.
met Gennadii verba initio Catalogi, quæ ap. Erasmum Roterodamum sic habent: *Jacobus Presbyter, cognomento Sapiens, Nisibenæ civitatis Episcopus*, &c. Incohærenter Presbyter & Episcopus; non alia certe de causa, quam quod Gennadius de Jacobo quidem presbytero loqui volens, credidit, unum eundemque ipsum fuisse cum Nisibeno. Ad hanc suspicionem de Gennadio confirmandam capitur conjectura ex cognomento *Sapientis*, quod ille Jacobo attribuit. Id enim Sarugensis proprium faciunt omnes Syri Scriptores. Contra, Jacobum Nisibenum *Magnum* quidem frequenter appellant, *Sapientem* autem nunquam. Denique enumerata Gennadio opera fere omnia inter Jacobi Sarugensis scripta reperire est, licet sub diversis vel parum immutatis titulis. Illud autem *de regno Persarum*, *de persecutione Christianorum*, & Chronicon, Maruthæ Tagritensis videntur.

Hactenus deductis opponi potest, S. Jacobum Nisibenum inter Ecclesiasticos scriptores p. 22.
numerari a S. Athanasio L. 1. contra Arianos prope initium. Sed ex Athanasii verbis non recte colligitur Nisibenum esse auctorem operum illi a Gennadio attributorum, quod unice contenditur, sed tantum ab illo aliquam fortasse de controversiis ejus temporis dictatam fuisse epistolam, aut aliquid simile.

His argumentis contendit Assemannus, Jacobum Nisibenum non esse auctorem ope- p. 557.
rum, quæ illi Gennadius in Catalogo attribuit. Minime tamen sequitur Jacobum nihil omnino scripsisse. Nam Venetiis in Hospitio Monachorum S. Antonii ejusdem nationis exstat Codex Armeno Sermone exaratus, in quo continentur Jacobi Nisibeni *Epistola* ad S. Gregorium Armeniæ Illuminatorem, & *Tractatus* in Capita 18. divisus, viz. *de Fide, de Charitate, de Jejunio, de Oratione, de Pugna Spirituali, de Pietate, de Pœnitentia, de Resurrectione mortuorum, de Humilitate, de Pastorum officiis, de Circumcisione adversus Judæos, de Sabbato adversus eosdem, de Delectu ciborum, de Paschate, de Gentium electione, & Judæorum reprobatione, Christum esse filium Dei, de Virginitate & Castitate, adversus Judæos* qui Messiam expectant, ut eorum *dispersionem colligat*. Demum *Epistola ad Clerum Seleuciæ & Ctesiphontis de superbia, & ambitione*. Et hæc quidem Jacobi opera genuina esse facile sibi persuadet Assemannus, tum quia quæstiones eorum duntaxat temporum proprias continent; tum etiam quia eorum pleraque a Gennadio indicantur; tum demum quia schisma propter Papam Aghæi filium Seleuciæ & Ctesiphontis Episcopum, de quo Jacobus loquitur in Epist. supra citata, sub ejusdem Jacobi ævo contigit.

Hexaëmeron ad Constantinum, de quo dubitat Caveus an Nisibeni opus sit, est genuinus p. 23.
Jacobi Sarugensis fœtus.

Errat Caveus cum Pearsono, dum Arabicos Conc. Nicæni Canones a nonnullis Jacobo Nisibeno adscriptos Justiniano recentiores facit: nam illos Marutham Tagritensem episcopum sub Theodosio juniore in Syriacum sermonem vertisse, testis est Hebedjesu in Catalogo p. 51. & in epitome Canonum Synodalium, fol. 62. a tergo.

Exstant Epistolæ consolatoriæ a SS. Jacobo Nisibeno & Ephræmo ad Papam Seleuciæ Episcopum conscriptæ.

Nonnulli vero existimant Josephum Catholicum, quum ab episcopis damnatus esset, Papas, eas Epistolas composuisse. Hæc Bar-Hebræus in Chronico. Vid. Bibl. Orient. tom. 2. p. 398.

Demum Liturgia ab Abr. Echellensi in notis ad Catalogum Hebedjesu, p. 134. Jacobo Nisibeno adjudicata, Sarugensem auctorem habet. Hunc enim Liturgiam condidisse certum est, quæ exstat in Cod. Nitr. 3. & prodiit Lat. per Renaud. tom. 2. Liturg. Orient. at de Nisibeno nemo Syrorum id somniavit.

ATHA-

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 189. ad an. 326. ATHANASIUS, mortuo Alexandro, an. 326, communi Catholicorum ſuffragio Eccleſiæ Alexandrinæ præfectus eſt. ejus vita una cum quibuſdam ejuſdem opuſculis habetur Græce inter Codd. Pii IIdi in Bibl. Vat. illat. num. 2. Bibl. Orient. tom. 3. p. 19. not.

Sermo in Cæcum a nativitate, ib. num. 23.

Alii ejuſdem *tractatus* Gr. inter Codd. Abr. Maſſad. Bibl. Vat. addict. num. 2.

Interrogationes Judæorum & Hæreticorum, & Reſponſiones Chriſtianorum, de iis, quæ ad divinam Chriſti diſpenſationem ſpectant, ib. num. 11. Eædem ſunt ac liber adverſus Judæos, qui exſtat Arabice inter Codd. a Clem. Caracciolo Neophyto exſcriptos, & in Bibl. Vat. illatos, num. 8.

Apophthegmata 3. in Cod. Abr. Maſſad. 13.

Fragmentum *de Melchiſedec* Syriace, inter Codd. ab Aſſemanno ex Oriente advectos, & in Bibl. Vat. illatos, num. 3.

Homiliæ 3. *de Abraham, Iſaac, & Jacob*, Coptice. Aſſemanni Cod. Copt. ex Oriente advect. 10.

Liber de Incarnatione Verbi Syriace, Cod. Syr. Aſſemanni 8. Prodiit Gr. & Lat. in noviſſ. Benedictin. edit. tom. 1. p. 47. p. 20.

Symbolum Syriace, Cod. Arab. Aſſemanni 8. Ib. habetur *Anaphora Syriaca*, cujus initium, *Domine Deus fortis*, de qua Schultingius tom. 3. in Catalogo Liturgiarum, num. 15, & Edenenſis num. 11. In Cod. Nitr. 3. perperam refertur ad Anthimum Alexandrinum.

Canones 107, & *Symbolum* Arabice in tom. 2. Canonum Eccleſiæ Alexandrinæ, qui habetur Cod. Aſſemanni Arab. 3. & Cod. Arab. Vat. 129. p. 49.

Homiliæ 2. *in Pentecoſten*, Cod. Arab. Vat. 45. & Apocalypſis apocrypha, ibid. 39. & 55.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 231. ad an 368. EPIPHANIUS Palæſtinus, Salaminæ ſeu Conſtantiæ in Cypro Epiſcopus, obiit anno Chriſti 402. Epiſcopatus 36. vita ejus a Joanne presbytero Conſtantinensi exarata exſtat Arab. in Cod. Andr. Scandar. 45. Bibl. Orient tom. 3. p. 43. not.

Ejuſdem Sermo de *Feſto Palmarum* in Cod. Gr. Pii II. num. 21. 23.

De 12. *Lapidibus ad Diodorum Tyri* (ſecundum alios Tarſi) *Epiſcopum*, ibid. Cod. 39. & una cum *Sermone ad Xenodochum de S. Deipara*, in Cod. Gr. Abr. Maſſad. 10.

In Sepulturam corporis Chriſti, & in Joſeph ab Arimathæa, ib. Codd. 1. 9. & una cum *Sermone in dormitionem Deiparæ*, ib. Cod. 12.

De nativitate Domini, & Epiphania, ib. Cod. 10.

Fragmenta *de Vitis Prophetarum, & de Ponderibus ac Menſuris* Syriace inter Codd. Syr. quos Aſſemannus ex Oriente adduxit, num. 3.

De punctis, & de ſignificatione litterarum; & de Ponderibus & Menſuris, inter Codd. Syr. Andr. Scandar. num. 22.

Hiſtoria Epiphanii Arabice laudatur ap. Elmacinum, de qua vide Hottinger. in Bibl. Orient. p. 75.

Librum de divina Apparitione, ſeu *divino ortu* memorat Sobenſis, quo fortaſſe de generatione, vel incarnatione Chriſti agit, inquit Caveus. His verbis Aſſemannus exiſti-
p. 233. mat a Sobenſi vel *Homiliam de nativitate & Epiphania Chriſti* ſupra laudatam deſignari, vel certe *Ancoratum*, celebrem non Græcis modo & Latinis, ſed etiam Syris & Arabibus librum: quem Ægyptii *Chetab-al-Haugal*, ſeu *Chetabal-Marſa* vocant.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 235. ad an. 370. (a) EPHRAEM, genere Syrus, patre Niſibeno idolorum ſacerdote, matre Amidenſi natus eſt ſub Conſtantino Victore. Quum autem impii patris voluntati obſequi abnuerit, propstereaque paterna domo expulſus fuiſſet, ad Jacobum epiſcopum Niſibenum profugit, a quo in Catechumenorum collegium aſcitus eſt & baptizatus. Poſtea, cum erupiſſet Arii hæreſis, una cum eodem ad Synodum Nicænam profectus eſt. Poſthæc, cum Sapores rex Perſarum pugnabat contra Niſiben, S. Ephraem una cum S. Jacobo Niſibeno orabat, ut Deus culices & cinyphes in hoſtes immitteret, cujus precibus annuente Deo, Bibl Orient. tom. 1. p. 25.
ſoluta eſt obſidio. Poſt obitum Jacobi Niſibeni in urbem Amidam commigravit, inde- p. 31.
que Edeſſam perrexit. Ex Edeſſa deſertum Nitrienſe petiit, & poſt 8. annos in Ægy- p. 40.
ptum circumluſtrando peractos, Cæſaream ad Baſilium profectus eſt, a quo Diaconus or- p. 43.
dinatus, & confeſtim Edeſſam reverſus, urbem hæreſibus & præſertim Bardeſanitarum purgavit, & ibidem e vita migravit An. Græcorum 684, ut teſtantur Syri auctores vitæ S. p. 47, 54.
Ephraemi, & auctor Chronici Edeſſeni; qui Græcorum annus reſpondet anno vulgari epochæ Chriſti 373. ex mente vero Dionyſii, & Scriptoris Chronici Edeſſeni, an. 375.

(a) Fuit etiam *Ephraem* alius, item Syrus, Alexandriæ Patriarcha Jacobitarum circa an. Chriſti 997. De quo videndus Elmacinus, Hiſt. Saracen. l. 3. p. 246. Edit Erpen. Unde vero non abſimile videatur, nonnulla quæ hujus Ephraemi fuerunt ſcripta, antiquiori errore facili tributa eſſe.

Ephraemum haud ullum præter Syriacum ſermonem calluiſſe aſſerit Caveus. Sed Bibl. Ori-
Nyſſenus in encomio, Amphilochius in vita Baſilii, Metaphraſtes in vita Ephraemi, & ent. Tom.
Syri omnes docent, eum precibus Baſilii Magni donum Græcæ linguæ obtinuiſſe: idque 1. p. 55.
donum in Ephraemo permanſiſſe colligitur ex ejuſdem ſcriptis: nam in Commentar. in
Jonam verſionis Gr. 70. Interpretum meminit, & Græcos patres ſe legiſſe demonſtrat,
dum Irenæum (edit. Voſſian. p. 245.) & D. Antonii vitam per S. Athanaſium ſcriptam,
(p. 264.) citat. Ægyptiace quoque locutum fuiſſe, & nonnihil ſcripſiſſe, teſtatur Syrus
auctor ejuſdem vitæ.

Scripſit pæne infinita. Syri Epbraemo duodecim millia carminum tribuunt, Copti p. 59.
quatuordecim millia: Idque non de verſibus intelligendum, ſed de bymnis. Nec lau-
dati auctores cuncta Ephræmi opera iis verbis complexi ſunt, ſed carmina duntaxat:
nam ille ſoluta quidem oratione non pauca ingenii ſui monumenta reliquit, ut com-
mentaria in Scripturam, & Epiſtolas aliquot. Falluntur tamen qui Ephraemo adjudi- p. 60.
cant omnes hymnos, qui in Divinis Syrorum officiis ſub ejuſdem nomine occurrunt:
nam hi non ſemper Ephraeni ſunt, ſed ad normam rythmi Ephraemetici, qui ſeptem
ſyllabis frequentius conſtat, elaborati. Errant etiam qui Ephraemum aſſerunt excogi- p. 61.
taſſe verſus heptaſyllabos, eoque duntaxat carminum genere uſum fuiſſe. Nam ejuſdem
bymnos modo quatuor, modo quinque & ſex, vel ſeptem, & interdum duodecim ſyl-
labis conſtare patet ex Codd. Nitrienſibus, Bibl. Vatic. addictis. Præterea longe ante
Ephraemum Auctores Syri hujuſmodi carminibus utebantur, ut Bardeſanes & Harmonius.
Tribuuntur itaque verſus heptaſyllabi Ephraemo, quia hoc metri genere frequentius u-
ſus eſt.

Ex Ephraemi ſcriptis, præter ea quæ ediderunt Latine Voſſius, & Græce Edv. Thwai- p. 59,60.
tes, quibus addi poteſt ejuſdem *brevis Oratio*, quæ a Græcis in Quadrageſima ad ſingu-
las horas recitatur, prodierunt Gr. Lat. 4. Sermones. 1. *De Cruce*, apud Gretſer. pag.
1594. 2. *Laudatio in Baſilium*, in Monument. Cotelerii tom. 4. p. 54. 3. *De Miraculo
per Clementem facto*, inter Sanctos Patres Cotelerii, p. 837. 4. *De Reſurrectione, & Judi-
cio*, in Monument. Zacagnii. Arabice prodiit ejuſdem Sermo *de Judicio extremo* in libro,
cui titulus, *Hebdomadarium*. Exſtat Latine ap. Voſſium, tom. 1. num. 85. Syriace
prodierunt, *Canticum de Amore ſapientiæ*. Lat. edidit Voſſius, tom. 2. p. 221. edit. Antv.
Pſalmus, qui recitatur a Maronitis ad Matutinum; *Hymni 2. de natvitate Domini, Hymnus
de Eccleſia*. Exſtant in Libro Tyronum, in Officio Feriali, & in Feſtivo Maronitarum.
Demum Lat. e Syriaco edidit Abr. Echellenſis *Canticum de nativitate Domini, & Dialo-
gum B. Mariæ Virginis cum Magis*: quæ exſtant Syriace in Officio Feſtivo Maronitarum
de Natali Domini.

Opera S. EPHRAEMI, quæ exſtant *Syriace*

Commentaria in totum fere Teſtamentum Vetus. Exſtant ſoluta oratione in Cod. Aſ- p. 63.
ſemanni Syriaco 3. In Cod. autem Nitrienſi 6, *brevis Expoſitio in Geneſin & Exodum.*
Hæc expoſitio exſtat etiam Arabice in Cod. Aſſemanni Carſciunico 1. i. e. Arabico p. 69.
quidem ſermone, ſed litteris Syriacis exarato. Eadem exſtare dicitur in Bibl. Bodleian.
Cod. 3820. Ephraemi *Comment. in Pentateuchum* citat Gregorius Barhebræus in Horreo p. 67.
Myſteriorum paſſim; *Comment. in Job* Junius in Catena Patrum. Exſtat in Cod.
Nitr. 3.

Tatiani Diateſſaron, ab Ephræmo commentariis illuſtratum, memorant Dionyſius p. 57.
Barſalibæus in Comment. ad Evangelia, & Gregorius Barhebræus in Horreo Myſte-
riorum.

Commentaria in Matthæum & Lucam laudantur a Corderio in Catena Patrum. p. 58.

De nativitate D. N. Jeſu Chriſti Hymni 15. Exſtant Syriace in Cod. Nitrienſi 8. (an. p. 80.
551, ut dicitur, exarato) In quo revera ſunt 27, ſed 15. duntaxat dicuntur, quia to-
tidem tonis cantantur.

In Codd. Nitrienſ. 7. & 8. habentur 15. *Hymni de Paradiſo*. in Cod. quidem 7, di- p. 84.
viditur Opus in 15. Hymnos, qui diverſis etiam tonis exeunt. At in Cod. 8, nulla
apparet Hymnorum diviſio, & undecim duntaxat numerantur, uti adnotatur fol. 38.
a tergo.

Hymni 52, *de Fide & Eccleſia* habentur eodem Cod. Nitrien. 7. (an. Chriſti 523. p. 86.
exarato) Horum meminit Hebedjeſu ſub titulo *Epiſtolarum & Librorum de fide Eccle-
ſiæ*. Inſcribuntur *de Eccleſia*, quia 7. priores Hymni de Eccleſia ſunt, reliqui vero de
aliis rebus. Octavus, *de libero arbitrio*, legitur ex parte in Officio Feriali Maronitarum
ad finem Nocturni Feriæ quartæ.

De

De Virginitate Hymni 51. in eod. Cod. Titulus a Librario additus est: nec enim p. 92.
huic titulo hymnorum argumenta respondent, si 3. priores & 24. excipias.

De Fide Hymni 87. contra Arianos & Eunomianos, in eodem Cod. & in Cod. p. 98.
Nitr. 9.

Hymni 56. *adversus Hæreses*, speciatim autem Bardesanis, Marcionis, & Manichæi. p. 118.
Quandoque etiam in Ethnicos, & Astrologos insurgit.

De Defunctis Odæ, *Cantus & Carmina*, quæ Hebedjesu vocat *Cantus omnes Defuncto-* p. 132.
rum, seu ut vertit Abr. Ecchellensis, *Officia omnia Defunctorum.* *Cantus* 31. quos Syri
partim Officio Defunctorum, partim Feriali inseruere, exstant in Cod. Nitrien. 16. a
fol. 1. usque ad fol. 28. ubi Cantus primus, & pars secundi desiderantur. *Odæ* 49. ha-
bentur in Cod. eodem a fol. 31. & in Cod. Nitrien. 17. *Hymnus de Clericis*, qui in
Cod. 16. 20mum tenet locum, tribuitur Isaaco in Cod. 17. fol. 173. *Carmina* 15. exstant in
Cod. 16. & 17.

Duo præterea *Carmina de Defunctis* sub Ephraemi nomine circumferuntur, quæ tamen p. 137.
in aliis Cod. Isaaco tribuuntur. Primum *de Peregrinis* in Cod. Nitrien. 17. fol. 180.
quod Isaaco tribuitur in Cod. Nitr. 16. fol. 40. Alterum de *Sacerdotibus*, Cod. Nitr. 5.
fol. 150. a tergo; quod ad eundem Isaacum refertur Cod. Nitr. 16. fol. 27.

Hymni Parænetici 15. (quos Hebedjesu vocat *Orationes metricas*, *Adhortationes*, & *Can-* p. 138.
tica) exstant in Cod. Nitr. 17. Inter hos 2. sunt *de negatione Simonis Petri*, quorum poste-
rior legitur ad nocturnum Feriæ sextæ in Parasceve. Oratio etiam Pentasyllaba, quæ
12. occupat locum, exstat in Officio Feriali Maronitarum.

Demum in eodem Cod. Nitr. 17. fol. 79. habetur *Oratio Pentasyllaba*; quæ tamen in Cod. Assemanni 5. num. 22. Isaaco tribuitur. Legitur autem in Officio Feriali Maronitarum.

Sermones de diversis Heptasyllabi 31. exstant in Cod. Nitr. 5. Quorum primum *de Vir-* p. 139.
ginis Annunciatione, & ultimum *de S. Andrea Apostolo*, Ephraemi judicio & ingenio indignos
opinatur Assemannus. Sermo, num. 15. in illud Isaiæ, *Tollatur peccator, ne videat glo-*
riam Dei, exstat etiam in Cod. Assemanni Syriaco 16. ubi *de Pænitentia* inscri-
bitur.

Ex Syriaco textu *Testamenti* S. Ephraemi in hoc Cod. num. 8. mendæ, quibus sca- p. 141.
tent Latina Versio per Vossium, & Græca in editione nupera Oxoniensi, corrigi pos-
sunt. Testamentum exstat etiam Syriace una cum 5. Ephraemi Sermonibus in Cod.
MS. Bibl. Collegii Urbani de propaganda fide.

Parænesis in hoc Cod. num. 26. Princ. *In Deum respicite, carissimi*, exstat etiam in p. 149.
Cod. Assemanni Syriaco 16.

Sermo de luctu spirituali in hoc Cod. num. 25. exstat in Cod. Nitr. 14. fol. Idem legitur Arabice in Cod. Vatic. 55. p. 397.

Sermo de Peregrinatione, num. 27. exstat una cum 4. sequentibus in Cod. MS. Bibl. Coll. Urbani de propaganda fide.

Sermo unus habetur Ægyptiace in Cod. Assemanni 17. p. 61.

Opera S. EPHRAEMI, quæ exstant *Arabice*.

Photius in Bibl. Cod. 196. testatur se legisse S. Ephraemi Sermones 49. quorum ti- p. 149.
tulos recenset. Tres insuper alios subnectit, quos genuinum ejusdem fœtum esse affir-
mat. Totidem habentur in Cod. Assemanni Arabicis, eosque e Græco Sermone
translatos esse notatur ad calc. Cod. Bibl. S. Petri in Monte Aureo.

Ex his Sermonibus.

1. *Epistola ad Joannem Monachum* de patientia, prodiit in editione Vossiana. Antverp. 1619. tom. 2. num. 3. in edit. Oxon. τμγ.
2. *Reprehensio sui ipsius*, Voss. tom. 1. num. 34. Oxon. ιβ.
3. *De Eversione superbiæ*, Voss. tom. 1. num. 41. Oxon. ια.
4. *De Patientia*, Voss. tom. 1. Quartus de Compunctione, Oxon. ιδ. Exstat etiam in Cod. Arab. Vatic. 46. p. 65. & in Cod. Berœensi. 1.
5. *Asceticus*, Voss. tom. 3. inscriptus de Continentia, Oxon. κη.
6. *Ad Imitationem Proverbiorum*, Voss. tom. 3. num. 1. Oxon. μς.
7. *Parenesis ad eorum correctionem, qui flagitiose vivunt*, Voss. tom. 1. num. 42. Oxon ος.
8. *Reprehensio sui ipsius, & confessio*, Voss. tom. 3. num. 6. Oxon. ηβ.

9. *De Recordatione affectionum, & commotionum animi*, Voss. tom. 1. num. 53. Oxon. P.

10. *De Pœnitentia*, Voss. tom. 1. num. 55. Oxon. ρβ.

11. *Gratiarum actio cum compunctione*, Voss. tom. 1. 3tius de Compunctione, Oxon. ρϛ.

12. *Sermo Paræneticus*, Voss. tom. 2. num. 35. Oxon. ρε.

13. *De Compunctione*, Voss. tom. 1. 1mus de Compunctione, Oxon. ρι.

14. *Threni in Patres defunctos*, Voss. tom. 3. num. 32. Oxon. ρϑ.

15. *Sermo alius in Patres defunctos*, Voss. tom. 3. num. 33. Oxon. ρκβ.

16. *Quomodo anima tentata ad Deum debeat recurrere*, Voss. tom. 1. num. 32. Oxon. ρλδ.

17. *De Judicio extremo, & animi compunctione*, Voss. tom. 1. num. 80. Oxon. Σγ.

18. *De Patientia & consummatione sæculi*, Voss. tom. 1. num. 60.

19. *Paræneticus ad Eulogium*, Voss. tom. 2. num. 82. Oxon. τλγ.

20. *Quod non sit ridendum*, Voss. tom. 1. num. 44. Oxon. ροϛ.

21. *De secundo Domini adventu*, Voss. tom. 1. num. 81. Oxon. ρλϛ.

22. *Beatitudines*, Voss. tom. 1. num. 62. Oxon. ρλϛ.

23. *De Virginitate*, tom. 1. num. 52. Oxon.

24. *In quotidie peccantes, raro autem pœnitentiam agentes*, Voss. tom. 1. num. 15.

25. *Confessio & deprecatio*, Voss. tom. 1. num. 88. Oxon. ρλε.

26. *Parænesis de pietate, & puritate in vita monastica*, Voss. tom. 2. num. 76. Oxon. τιε.

27. *De iis, qui audacter cadunt, & excusant se in peccatis*, Voss. tom. 2. num. 77. Oxon. τιζ.

28. *Epistola ad fratrem lapsum*, Voss. 78. Oxon. τκβ.

29. *Ad quem hoc dictum pertinet*, Melius est nubere quam uri, Voss. tom. 1. num. 2. Oxon. τκϑ.

30. *Parænesis de Charitate*, Voss. tom. 2. num. 81. Oxon. τλβ.

31. *Ad Monachum qui voluit redire ad sæculum*, Voss. tom. 2. num. 83. Oxon. τλζ. cujus lacunæ ex Arabico Cod. Assemanni suppleri possunt.

32. *De pravis moribus*, Voss. tom. 2. num. 84. Oxon. τμα.

33. *De differentia vitæ monasticæ & sæcularis*, Voss. tom. 2. num. 85. Oxon. τμβ.

34. *De passione Domini*, Voss. tom. 3. num. 19.

35. *De Judicio & Resurrectione*, Voss. tom. 1. num. 79.

36. *De Patientia*, Voss. tom. 1. num. 58. Oxon. τκδ.

37. *De Resurrectione mortuorum*, Voss. tom. 1. num. 75.

38. *De iis, qui animus in impudicitiam impellunt*, Voss. tom. 1. num. 46.

39. *De Heli sacerdote*, Voss. tom. 1. num. 3.

40. *Capita centum de acquirenda humilitate*, Voss. tom. 2. num. 87. Oxon. Σ.

41. *De Juliano Monacho*, Voss. tom. 3. num. 73. cujus lacunæ ex Cod. Assemanni suppleri possunt.

42. *De Memoria mortis, de Virtute*, &c. Voss. tom. 2. num. 73.

43. *Hypomnesticon*, Voss. tom. 2. num. 4. Oxon. ρλ.

44. *De Virtutibus & Vitiis*, capp. 23. Voss. tom. 1. num. 16. Oxon. α. ubi dividitur in capp. 24.

45. *Consilium de vita spirituali*, Voss. tom. 1. num. 29. Oxon. ρoϑ.

46. *Parænesis divina*, Voss. tom. 2. num. 41. Oxon. Σξζ.

47. *De diversitate dormitionum*, Voss. tom. 2. num. 57. Oxon. Σπ.

48. *De Patientia, & Compunctione*, Voss. tom. 2. num. 69.

49. *Ad fratres qui e loco in locum vagabantur*, Voss. tom. 2. num. 62. Oxon. Σπϑ.

50. *Quod oporteat fratrem, cum legit, laboris amore legere*, Voss. tom. 2. num. 72. Hactenus ex Assemanni Cod. Arabico 8.

51. *De Continentia*, Voss. tom. 1. num. 36.

Hic & sequens.

52. *De Patientia & Compunctione*, qui habetur ap. Voss. tom. 1. num. 56. exstat in Cod. Arab. Bibl. S. Petri in Monte Aureo.

53. *De Transfiguratione Domini* in Monte Thabor. exstat in Cod. Arab. Vatic. 45. p. 143. habetur ap. Voss. tom. 3. p. 186. Oxon. Σμζ.

54. *De*

54. *De muliere peccatrice*, alius ab eo qui prodiit per Voff. tom. 3. num. 24. & Oxon. Ts. exftat cum 2. Sermonibus, uno *de peccato, morte & pœnitentia*, altero de *Elia Propheta*, in Cod. Berœenf. 1.

Denique in Cod. Arab. Vatic. 55. exftat fub nomine S. Ephraemi *Sermo fabulofus de Sanctis Apoftolis Petro & Paulo*; fed videtur cujufpiam nebulonis recentioris fœtus effe. p. 156.

Opera inedita S. EPHRAEMI, quæ Græce exftant in MSS. Cod. Vaticanis. p. 156.

De fecundo adventu Domini, & confummatione fæculi. Cod. Vat. 272. fol. 228. ἀκούσατε ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ ὅσοι τὸ ἅγιον Βάπτισμα.

De fecundo Domini adventu, & confummatione fæculi. Cod. 1192. fol. 106. ἠρώτησάν τινες φιλόχριστοι.

De confummatione fæculi, de Antichrifto, & de Charitate. Cod. Pal. 17. & 269. ἀγαπητοὶ μηδὲν προτιμησώμεθα.

De Quiete. Cod. Vat. 442. fol. 299. ἀδελφοὶ κτήσασθε τὴν ἡσυχίαν.
De Monachis. Cod. 703. fol. 53. Τί δὲ ὁ προφήτης τρυγόνα κηρεύσαντας.
Qualis debeat effe Monachus. Cod. Alexandrino, 45. fol. 138. Δεῖ τὸν νέον ἀσκητὴν ἀκτήμονα βίον ἔχειν.
Exhortatio ad Peccatores. Cod. Vat. 1259. fol. 125. πᾶς χριστιανὸς ἀποτάσσεται τῷ σατανᾷ.
De vita ftulta, & de Pœnitentia. Cod. 581. fol. 159. ὅσοι τὰ τῦ βίυ μάταια.
De verbo otiofo. Cod. 497. fol. 202. Τί ἐςιν ἀργὸς λόγος.
De vigilantia & compunctione. Cod. Alexandr. 45. fol. 173. Τήρει σεαυτὸν ἀγαπητὲ ἀκριβῶς.
De Pœnitentia. Cod. Palat. 68. ἐννοήσωμεν ἀδελφοί.
Preces pro 7. diebus Hebdomadæ. Cod. Vat. 1190. Preces aliæ diverfæ. Cod. 790.
Sententiæ, per Paulum Monachum collectæ. Cod. Pal 258.

Demum fragmenta in Pentateuchum, in Jofue, in Judices, in Ruth, Cod. Vat. 746, 747, 748, 751. Cod. Palat. 203. In Pfalmos Cod. Vat. 752. In Evangelium Cod. Vat. 663, 733, & 1190.

Hift. Lit. tom. 1. p. 239. ad an. 370. BASILIUS MAGNUS. *Homiliæ* ejus 13. in Ifaiam Prophetam exftant Gr. in Cod. Pii II. in Bibl. Vat. illat. 3. Bibl. Orient. t. 3. p. 20. not.

Homiliæ in Nativitatem Chrifti, in Sanctum Baptifma, in Hexaëmeron, ib. 21. 25. *In Nativitatem Chrifti*, etiam in Cod. Abr. Maffad. 1.

Epiftola ad Julianum Imp. Aliæ ad Amphilochium 75. *Aliæ Canonicæ* 4. In illud, *ad imaginem & fimilitudinem Dei, Hiftoria Ecclefiaftica, Difputationes adverfus Apologeticum Eunomii, Apophthegmata* 7. *Ejufdem de Angelorum creatione ante cœlum terramque* fententia. *Ejufdem & Gregorii Theologi Interrogationes, & Refponfiones*, una cum ejufdem *Vita per Amphilochium*, ib. num. 1, 2, 6, 10, 11, 12, 13, 19.

Liturgia habetur MS. Arabice, ib. n 92. Item Gr. inter Cod. Græcos a Petro Aloyfio Carafa in Bibl. Vat. illatos.

Sermo de Jejunio, & *Homilia in B. Virginem*, una cum *alia Homilia* fine titulo, Coptice. Cod. Affemanni Copt. 7. 16. 17.

Liturgia Coptice, ib. num. 4. & Copto-Arabice, Cod. Affemanni Arab. 20. & Cod. Vat. Copt. 12. & 21. & Cod. Vat. Arab. 169. item Arabice ex Græco converfa, Cod. Arab. Vat. 42. & 157.

Dialogus Bafilii & Gregorii, Arabice, Cod. Berœenf. 1. & Cod. Arab. Vat. 170. Idem et ac Interrogationes Refponfionefque Bafilii & Gregorii Theologi, quæ exftant Cod. Gr. Abr. Maffad. 19.

Canones 12. & *alii* 106. ex 3. Canonicis Bafilii epiftolis ad Amphilochium decerpti, Cod. Arab. Affemanni 1.

Canones 22. Cod. Arab. Vat. 23. p. 363.

Oratio exhortatoria ad Baptifmum, Cod. Arab. Vat. 44. quæ eadem eft ac Sermo præparatorius in fanctum baptifma Græcus. Cod. Gr. Pii II. num. 36.

Adhortatio ad Juvenes Chriftianos, ut ad comparandas fcientias animum intendant, Cod. Arab. Vat. 69.

Homilia de continentia cogitationum, Cod. Arab. Vat. 167.

Epiftola ad Dionomium, Cod. Arab. Vat. 28.

Liturgia

Liturgia, cujus initium, *Æterne Deus, qui in principio hominem creasti*, exstat Cod. Assemanni Syr. 20. Hanc edidit primum Andr. Masius, & denuo Renaudotius tom. 2. Liturg. Orient. p. 548. Qui alteram Basilii *Liturgiam* ex Arabico Lat. versam a Victorio Schialach ex Coptico & Arabico recudit, *ib.* p. 1. & p. 57. novam *ejusdem Liturgiæ* editionem ex Cod. Græco-Arabico fecit.

Liturgia altera, ex Græco in Syriacum conversa, qua Syri Melchitæ olim utebantur, exstat Cod. Assemanni Syr. 40 Eadem est ac prior Syriaca, posteriorque Coptica & Arabica; sed uberior, & in ordine precum diversa. In eodem Cod. habetur *Liturgia Præsanctificatorum*, quæ nomen Basilii præfert, sed a Græcis ad Gregorium Papam referri solet.

Liber de Institutione Monastica, cui titulus: Quæsita Monachorum ad Basilium Magnum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum de re monastica 360. quæ in regulas fusius breviusque disputatas dividuntur, ordine tamen ab editis diverso: quædam etiam in eis sunt, quæ in impressis desiderantur. Exstat. Syr. Cod. Nitr. 18. & Cod. Assemanni Syr. 6.

Epistola ad Gregorium Nyssenum fratrem, & *Parænesis* 2. in eodem Cod. Assemanni.

Epistolas Basilii 428, a Caveo memoratas Jac. Edessenus conjunctim cum Epistolis Nazianzeni recensuit in Onomastico, quod exstat in Cod. Syr. Andr. Scandar. 22.

Homilia de Nativitate Domini exstat Syr. in Cod. Syr. 1mo. Gabrielis Evæ, Bibl. Vat. a Benedicto XIII. addicto. Ibid. habetur ejusdem Basilii Homilia de sanctis 40. Martyribus, una cum alia ejusdem de 40. Martyribus. Vid. Codices MSS. Syriacos t. 4. Bibl. Orient. præmissos.

Hist. Lit. tom 1. p. 244. ad an. 370. GREGORIUS NYSSENUS. *Sermones* ejus varii habentur Græci in Codd. Clem. Vatic. qui olim ad Pium II. pertinebant, num. 4. 21. Bibl. Orient. tom. 3. p. 21. not.

Ejusdem *Sermo de traditione*, Cod. Gr. Abr. Massad. 19.

Epistola ad Theophilum Alexandrinum adversus Apollinarium: De Oratione Dominica Homiliæ 5. *De Beatitudinibus Hom.* 8. *De hominis opificio* ad Petrum fratrem: *In Cant. Canticor. explanatio* Syriace. Cod. Nitr. 24.

Liturgiam Syriacam a Liturgiis Basilii, Gregorii Theologi, & Cyrilli diversam, ap. Coptos exstare testatur Abulbarcatus in libro de Divinis Officiis c. 7. n. 4.

Arabice sub nomine S. Gregorii Nysseni *Canones* 5. exstant in tom. 2. Canonum Ecclesiæ Alexandrinæ, Cod. Assemanni Arab. 3. *Encomium in S. Ephraem.* ib. Cod. 8. & Cod. Arab. a Clem. Caracciolo Neophyto exscripto, & in Bibl. Vat. illato.

Fragmenta quædam ex Nysseno Arabice profert Paulus Ebn Regia, in libro de fide patrum, Cod. Arab. Assemanni 23.

Abulbarcatus loc. citat. Nysseni *Liturgiam* ad Filium memorat, & *Isagogen in Categorias Aristotelis*, quæ tamen Nemesii esse fœtus videtur.

Hist. Lit. tom. 1. p. 246. ad an. 370. GREGORIUS NAZIANZENUS. Plurima ejus opuscula Græca cum interpretationibus Nicetæ & Eliæ Cretensis exstant MSS. inter Codd. Clem. Vat. qui ad Pium II. olim pertinebant, num. 5, 6, 21, 23, 47. inter Codd. Abr. Massad. num. 1, 4, 10, 11, 13, 19. & in Cod. Andr. Scandar. 57. In hoc Cod. adjungitur ejusdem *Vita* scripta a Gregorio Presbytero, & *Anthologium* ex orationibus ejusdem ab Anonymo collectum, & in capp. 60. divisum. Bibl. Orient. tom. 3. p. 23. not.

Homiliæ 2. quarum altera *de Abraham & Isaac*; & altera *de Annunciatione B. Virg. Mariæ*, exstant Coptice in Codd. Assemanni Copt. 10. & 15.

Liturgia exstat Copto-Arabice inter Cod. Syr. & Arab. Andr. Scandar. num. 71. & in Cod. Copticis Vat. 12, 14. 21, 24.

Anathematismi 12. sub Nazianzeni nomine, & quidem ab Anathematismis Gregorii Thaumaturgi diversi, Arabice in libro de fide Patrum, Cod. Assemanni Arab. 23. *Homilia de S. Cruce*, ibid. num. 77.

Carmina 130. Syriace, Cod. Syr. Assemanni 9. Ad calcem habetur ejusdem *Dialogus adversus eos qui frequenter jurant.*

Liturgia, Pr. *Deus Pater beatissime*, Cod. Nitr. 3. de qua vide Edenensem c. 2. n. 16. & Schultingium in Catalogo Anaphorarum Syriacarum, num. 10.

Interrogationes & Responsiones inter Cod. Syr. Andr. Scandar. num. 28, 29.

Præter Orationes a Caveo recensitas, 2. *alias*, alteram *de Filio*, alteram *de grandine*, citat Barhebræus. Idem Barhebræus testatur ap. Syros exstare Nazianzeni Opera 2. tomis, quibus *Orationes* 47, & *Epistolæ* 31. continentur. tom. 2. p. 295. Ib. p. 302.

Abulbarcatus in lib. de Divinis Officiis c. 7. num. 3. ex Cod. Arabico circa annum Christi 1230. exarato recenset Nazianzeni *Orationes de Filio*, *de Spiritu Sancto*, *in*

Caput

Caput Evangelii Matthæi, De Virtute, ordine Alphabetico, *Doxologiam, De silentio Patris,* & *Vitam* S. Gregorii fcriptam a cognomine Presbytero Cappadoce.

In Scetenfi S. Mariæ Syrorum Monafterio vidit Affemannus 3. Codd. Syriacos in pergameno, quorum prior exaratus erat an. Chrifti 845, alter an. 790, tertius nota temporis carebat. In 2. prioribus continebantur Theologi *Orationes* 30, quas a Græco in Syriacum vertiffe dicitur Paulus Cypri Epifcopus, an. Chrifti 624. Conf. Bibl. Orient. tom. 1. p. 172. Tertius Codex alteram Theologi partem complectebatur, in *Orationes* 12. diftributam ; & Epiftolas præterea 30, viz. a 66. ufque ad 96.

Senorinus Chididatus Amidenfis, an. Chrifti 665, Carmina Nazianzeni e Græco in Syriacum convertit, ex quibus fragmentum habetur in Cod. Syr. Andr. Scandar. 28.

Theodofius Presbyter, deinde Epifcopus Edeffenus, Opera Theologi interpretatus eft circa an. Chrifti 805. Cujus interpretationis *Homilia de miraculis Eliæ* exftat in eodem Cod. Scandarano. Ab eodem Theodofio *librum Carminum* Nazianzeni e Græco Syriacum factum fuiffe narrat Barhebræus; additque in vita Joannis Jacobitarum Patriarchæ, E- Tom. 2.
liam Sigaræ Epifcopum priorem Theologi tomum doctis Commentariis illuftraffe: quod p. 345.
& ex Neftorianis Cyprianum Nifibenfem feciffe fcribit Sobenfis in Catalogo. ibid.

Ejufdem *Homilia de Pafchate*, Pr. *Dies Refurrectionis*, habetur Syriace inter Codd. Syr. p. 338.
MSS. Gabrielis Evæ, a Papa Benedicto XIII. Bibl. Vat. addictos, num. 34. Vid. Indicem Cod. Syr. Bibl. Orient. tom. 4. præfixum.

Hift. Lit. tom. 1. p. 256. ad an. 373. MACARIUS ÆGYPTIUS. Vita ejus, auctore Serapione Thumis Epifcopo habetur inter Codd. Copticos Affemanni, num. 8, 11, & 13. Bibl. Orient. tom. 3. p. 44. not.

Ejufdem *Sententiæ quædam* exftant in Cod. MS. Græco Abr. Maffad. 13.

Epiftolæ & *Sermones ad monachos* 24. *Sermo de Oratione,* & *Epiftola ad monachos*, habentur Arabice inter Codd. Andr. Scandar. num. 45, 47.

Sermones 3, & *Epiftolæ* 8, exftant Syriace in Cod. Nitr. 18. & in Cod. Berœenfi 8.

Sermones 5, & *Epiftolæ* 10, Syriace inter Codd. Syr. Affemanni, num. 6.

Hift. Lit. tom. 1. p. 256. ad an. 373. MACARIUS ALEXANDRINUS. Ejus *Sermones* 5, viz. *De operibus Chriftianorum ; Ad eos qui mundo abrenunciant, ut diligenter fibi caveant ; De lege Chrifti ; Parænefes* 2 ; item *Sermones* 2, & *Epiftolæ* 9, exftant Syriace in Cod. Nitr. 18. Berœenfi 8. & in Cod. Affemanni Syr. 6. Bibl Orient. tom. 3. p. 47. not.

Hift. Lit. tom. 1. p. 275. ad an. 380. EVAGRIUS PONTICUS. Ejus fcripta, quæ Græce vel Latine prodierunt, recenfet Caveus: Sed exftant etiam MSS. ejufdem *Capita* 2. *Afcetica*. Gr. in Bibl. Vat. Cod. Abr. Maffad. 13. Bibl. Orient. tom. 3. p. 45. not.

Arabice in Cod. Vat. 167. *Sermones* 16. *Ad Lucium Abbatem, cum præmiffa Lucii ad Evagrium, & Evagrii ad Lucium Epiftola: De* 8. *Vitiis & Virtutibus iis oppofitis Sermones* 8. *De Solitudine & Oratione Parænefis: De* 8. *vitiofis cogitationibus.* Tractatus ex Sacris Scripturis collectus : *De iifdem*, fine Scripturæ teftimoniis: Ad imitationem Ecclefiaftæ, Cantici Canticorum, & Proverbiorum Salomonis: *Epiftola ad Evagrium Antiochenum de Patientia: De modo vivendi monachorum Ægypti & Syriæ: Expofitio in Orationem Dominicam.*

Syriace in Paradifo Patrum, lib. 4. in Cod. Syr. Affemanni 6. exftant *Sermones ejufdem* 24.

Caput de Acedia, ex tractatu de vitiofis cogitationibus, exftat Cod. Syr. Nitr. 17.

Hic obfervandum pleraque Evagrii Opera fub Nili nomine prodiiffe: viz. *De* 8. *vitiofis cogitationibus, liber* editus a Combefifio in Auctuario noviffimo 1672. & a Jofepho Maria Suarefio, *Rom.* 1673. *Alius* de eodem argumento *Tractatus* ap. Cotelerium, tom. 3. Monumentor. Eccl. Gr. p. 185. *Ad Eulogium monachum tractatus Afceticus ; Ad eundem, de vitiis quæ virtutibus funt oppofita ; De malignis cogitationibus*, ap. Suarefium, *Rom.* 1673.

Hift. Lit. tom. 1. p. 302. ad an. 398. JOANNES CHRYSOSTOMUS. Græca ejus Opera plurima habentur MSS. in Bibl. Vat. inter Codd. Gr. olim ad Pium II. pertinentes, num. 9, 10, 22, 35, 38, 48. & inter Codd. Abr. Maffad. num. 1, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 19. Bibl. Orient. tom. 3. p. 24. not.

Coptice exftant *Homiliæ* 44. in Codd. Copticis Affemanni 6, 7, 10.

Arabice *Homiliæ* plurimæ, inter quas *Homiliæ* 34. *in Epiftolam Pauli ad Hebræos*, in Cod. Arab. MS. Vat. 22. *Homilia in Pfalmum* 6tum in Cod. Berœenfi 1.

Epiftola ad Theodorum monachum lapfum, ibid. Cod. 2. & Cod. Arab. Vat. 69.

Canones 12. Cod. Arab. Affemanni 3.

Homiliæ 88. *in Joannem*, Cod. Arab. a Clem. Carracciolo Neophyto exfcript. 7.

Homiliæ 44, feu pars fecunda Expofitionis in Joannem, ab Hom. 45. ufque ad 88. Cod. Arab. Aloyfii Carafæ 1.

Homiliæ 2. *de nativitate Chriſti*, Cod. Arab. Vat. 44.
Homiliæ 3. *de baptiſmo Chriſti*, ibid. & Cod. Arab. Vat. 45.
De Thoma Apoſtolo, & Dominica nova, Cod. Arab. Vat. 45.
De Pentecoſte, ibid.
Ejuſdem Sermones diverſi, Cod. Arab. Vat. 46.
De Pœnitentia, Cod. Arab. Vat. 55.
De Peccatrice, & Juda proditore, Cod. Arab. Vat. 67.
De iis, qui non interſunt divinæ Liturgiæ, Cod. Arab. Vat. 168.
Liturgia Arabica ad uſum Syrorum Melchitarum, Cod. Arab. Vat. 67. & 142. *Eadem Græco-Arabica*, Cod. Arab. Vat. 142.

Liber Demonſtrationis Chryſoſtomo tributus, in quo agitur de Deo trino & uno, de Incarnatione & Paſſione: Vaticinia de Chriſto e Scriptura deſumpta; de Euchariſtia, &c. exſtant in Cod. Arab. Scandaran. 51.

Annales ſub Jo. Chryſoſtomi nomine laudantur ab Elmacino; de iis etiam agit Hottin- p. 25.
ger. in Bibl. Orient. p. 82.

Liber inſcriptus *Margarita electa* Jo. Chryſoſtomi, continens 34. Homilias, etſi titulis ab editis diverſis prænotentur, prodiit Arabice in urbe Alepo, an. 1707. Exſtant MSS. in Cod. Arab. Aſſemanni 88. n Cod. ejuſdem Arab. 90. inter 66. Athanaſii Hieroſolymitani homilias, habetur etiam *una* Chryſoſtomi *de Paſchate Reſurrectionis*.

Syriace exſtant *Comment. S. Joannis Chryſoſtomi in Epiſtolas Pauli, & in 4. Evangelia in compendium redacta*, in Cod. Aſſemanni Syr. 3.

Homiliæ aliæ, Cod. Nitr. 5, 15.

De Cruce, Adam & Eva, ibid. Cod. 15, Eadem eſt ac *Homilia de venerabili Cruce, & transgreſſione Adami*, quæ prodiit ſub nomine Joannis Epiſc. Hieroſolymitani Bruxel. 1643.

Homiliæ aliæ, inter quas *de Turture*, ſive *Eccleſia*, quæ prodiit ſub Joannis Hieroſolymitani nomine in Edit. Bruxellenſ. citata, Cod. Syr. Aſſemanni 10.

De Juramentis & Baptiſmo, cum aliis Homiliis, Cod. Syr. Vat. 39.
De die Dominica, Cod. Syr. Scandaran. 5.
De Pœnitentia, de Humilitate, & Superbia fragmentum, ibid. Cod. 28.

Liturgia Syriaca, Pr. *Domine Deus omnipotens*, de qua Edenenſis, c. 2. num. 18. & Schultingius, num. 14. exſtat in Cod. Nitr. 4. Prodiit per Renaudotium, tom. 2. Lit Orient. p. 242. *Liturgia altera Syriaca*, quæ nomen Chryſoſtomi præfert tam in Miſſali impreſſo anno 1594. p. 69. quam in Cod. MS. Ecchellenſi 5. p. 39. & Arabice reddita in Cod. Arab. Vat. 59. pag. 22. cujus init. *Deus magne & æterne*, & quæ prodiit per Renaudotium, tom. citat. p. 256. eſt fœtus Joannis Epiſcopi Haran, Niſibis, & Chaboræ, cujus nomen diſerte præfert in Cod. Syr. Nitr. 3. pag. 269. & in Cod. Syr. MS. Vat. 33. p. 21. Vid. Bibl. Orient. tom. 2. p. 230. *Tertia Liturgia Syriaca* e Græco exemplari ad verbum expreſſa, qua Syri Melchitæ utuntur, exſtat in Cod. Syr. Aſſemanni 37, & 40. Eadem Græce habetur in Cod. Gr. olim Pii IIdi 35. & una cum Liturgiis Baſilii & Præſanctificatorum inter Codd. Petri Aloyſii Carafæ, Cod. Græc. 3.

De Monachis Ægypti Tractatum, qui tamen inter Chryſoſtomi Opera deſideratur, me- p. 26.
morat Ebedjeſu in Catalogo. Idem forſan eſt cum *libro de inſtitutione primorum Monachorum*, quem ſub nomine Joannis Hieroſolymitani edidit Petrus Waſtellus.

Homilia in nativitatem Domini, initio mutila, habetur inter Codd. Syriacos MSS. Gabrielis Evæ, a Benedicto XIII. Bibl. Vat. addictos, num. 1. Ibid. exſtant ejuſdem *Homiliæ de Epiphania, deque baptiſmo Domini in Jordano, & de Tentatione* Domini a Satana, num. 8, 9.

Ejuſdem *Homiliæ de jejunio Quadrageſimali; de decem Virginibus; de Annunciatione S. Dei genitricis Mariæ; de Lazaro*, (deeſt initium) *de Dominica in Hoſannis; de Sabbato ultimo ſancti jejunii Quadrageſimalis*, initium, *Benedictus Deus, qui ad hunc Sabbati ultimi jejunii diem nos adduxit; de Zaccheo publicano; de Muliere peccatrice; de proditione Judæ, & de Azymis, deque Sacramentorum traditione; & quod ab ira nobis cavendum ſit; de Paſſione Domini*, Ibid. num. 12, 13, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. *Homilia de Cruce & Latrone; & quod aſſidue orandum ſit pro inimicis veſtris:* Homilia habita in feria 6ta Paſſionis, ibid. num. 29, Deeſt hujus finis, & tota Homilia 30ma quæ eſt *prima de Latrone: Homilia ſecunda de Latrone* (deeſt initium) num. 31. Ejuſdem *de Sabbato magno*, initium, *Laudandum quoque eſt hoc Eccleſiæ inſtitutum; de Thoma Apoſtolo, & adverſus Arianos, ac Tyrannum illum, Arianam doctrinam amplectentem, qui rebellavit in Thracia, ac demum interfectus eſt; de Dominica nova, & Apoſtolo Thoma; de Aſcenſione Domini*, Homilia

habita

habita Antiochiæ in Martyrio, quod erat extra portam: *Homilia ſecunda de Aſcenſione; de Pentecoſte; de Sanctis Apoſtolis*, adverſus Eudoxiam Imperatricem; *de honoranda die Dominica; de laudibus Martyrum; Homilia ſecunda de Martyribus;* ejuſdem *de Defunctis, in illud Apoſtoli*, De iis qui dormierunt nolite contriſtari; *de Paulo Apoſtolo; de ſaltatione Herodiadis, deque decollatione S. Joannis Baptiſtæ;* ejuſdem in *illud Pſalmi: Dixi, cuſtodiam viam meam, &c.* Ejuſdem in *Pſalmum* 50. *Homiliæ* 3. *de filio prodigo*, quarum prioris initium deſideratur: *De Ficu cui Chriſtus maledixit; de Pœnitentia; de Charitate*, (deeſt finis) ibid. num. 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 59. 60.

Codex eſt membranaceus in ſolio annorum circiter nongentorum, vetuſtiſſimis Stronghilis ſeu rotundis litteris Syriacis exaratus, in quo vocalium Syriacarum e Græco formatarum figuræ paſſim viſuntur, ac potiſſimum p. 201, 202, 203.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 372. ad an. 401.

Bibl. Orient. tom. 3. p. 45. not.

MARCUS EREMITA, qui Exercitator nuncupatur. *Capita* ejus 29. exſtant Græce inter Codd. Andr. Scandar. num. 60.

Sermones 5. in Cod. Gr. Abr. Maſſad. 13. qui tamen ab editis haud differunt. Opuſculorum MSS. ap. Galeum quæ recenſet Caveus tertium, quartum, quintum, octavum & nonum, ſub Nili nomine edidit Suareſius *Romæ*, 1673.

Ejuſdem *Sermones* 8. habentur *Syriace* in Codd. Nitr. 18. Berœenſi 8. & inter Codd. Syr. quos Aſſemannus ex Oriente adduxit, num. 6. Marci *Sermones* commentariis illuſtratos fuiſſe a Babæo Magno & a Bardaſcenadad, Chaldæis ſcriptoribus, teſtatur Ebedjeſu in Catalogo.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 376. ad an. 401.

Bibl. Orient. tom. 3. p. 49. not.

PALLADIUS, gente Galata, ſub Evagrio Pontico aliiſque Aſcetis in Nitria & Thebaide monachum egit ab anno 388. uſque ad annum circiter 400, quo Epiſcopus Helenopolitanus renunciatus fuit. Scripſit librum de vitis patrum Ægyptiorum, qui Hiſtoria Lauſiaca appellatur. *Syriace* pars exſtat in Cod. Nitr. 19. viz. a cap. 1. uſque ad cap. 35. Integrum vero, & in libros 4. diviſum opus (quorum 1, 2, & 4. Palladio, 3. vero S. Hieronymo tribuitur) habetur inter Codd. Syr. quos Aſſemannus ex oriente advexit, num. 6. Ex utroque autem & plures lacunæ Græcæ ſuppleri poſſunt, & quæ Palladii ſunt, ab aſceticis aliorum tractatibus cognoſci. In impreſſis quidem Hiſtoria Lauſiaca modo *Heraclidis*, modo *Palladii*, modo utriuſque nomen præfert; cum tamen certum ſit *Heraclidis* & *Hieronymi* Hiſtoriam a Palladiana differre. In Hiſtoria Monaſtica Orientis, quam Thomas Epiſcopus Maragenſis condidit, lib. 2. c. 15. perhibetur Ananjeſu Monachus circa an. Chriſti 670. concinnaſſe Paradiſum in 2. partes diſtributum, quarum prior *Palladii* & *Hieronymi* nomen præfert, altera geſta patrum & dicta complectitur.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 386. ad an. 407.

Bibl. Orient. tom. 3. p. 30.

THEODORUS patria Antiochenus, dignitate Mopſueſtiæ in Cilicia Epiſcopus, ap. Syros *Commentator* ſeu *Interpres* dictus. Ejus libros e Græca in Syriacam linguam olim converſos, teſtatur Liberatus in Breviario. c. 10. *Ibam* Edeſſenum Epiſcopum eam verſionem procuraſſe conqueruntur ejuſdem accuſatores in Conc. Chalced. Act. 10. & Berytenſi ac Tyrio, Act. 9. Præter libros a Caveo recenſitos. Theodori *Liturgia* habetur in Bibl. Vat. Cod. Syr. Vat. 18. p. 162. & Codd. Amydenſ. 1, & 10. Prodiit Lat. per Renaudotium, tom. 2. Lit. Orient. p. 616. Ejuſdem *Quæſtiones in Scripturam*, *Quæſtiones & Reſponſiones*, & *Hymnus* exſtant in Codd. Syr. Andr. Scandar. 3, 4, 8. Theodorum non *in totum Pentateuchum* ſcripſiſſe, ut indicat Caveus, ſed *in Geneſin* duntaxat notat Aſſemannus. Ejuſdem opus *adverſus Allegoricos*, hoc eſt, Origenem aſſeclaſque, memorat Sobenſis in Catalogo; ut & *adverſus Eunomium libros* 28. Alii ſunt a libris 25, a Caveo recenſitis. Vid. Photium in Codd. 4, & 177. ubi non de uno eodemque opere, ſed de diverſis loquitur, ut notat Aſſemannus. Ex ejuſdem *Epiſtola ad Domnum* citatur fragmentum in collectione Teſtimoniorum ſub nomine Damaſceni. Vid. Labb. conſpect. oper. Damaſc. p. 50. num. 3. Cætera quorum Sobenſis meminit, ſunt *de Sacerdotio; ad Monachos; de obſcura locutione; de perfectione operum; de aſſumente & aſſumpto*, cujus præfatio habetur ap. Facundum Hermianenſem, lib. 10. c. 1. *libri* 2. *de Spiritu Sancto; & tractatus de Legiſlatione*, quo finem ſuis lucubrationibus impoſuit.

p. 34.

p. 35.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 407. ad an. 423.

Bibl. Orient. tom. 3. p. 40. not.

THEODORITUS. Memoriam ejus Monophyſitæ perpetuo execrati ſunt, execranturque adhuc Jacobitæ in profeſſione fidei, quam coram pontifice ordinandus emittit. Neſtoriani eum colunt, eo quod aliquando ipſis faviſſet.

Ejus *Epiſtola ad monachos Euphrateſiæ, Oſrhoenæ, Syriæ, Phœniciæ, & Ciliciæ*. Item *quod poſt aſſumptam humanitatem unus* ſit filius *D. N.* Jeſus Chriſtus. Item *Epiſtola adverſus S. Cyrillum. Reprehenſio in* 12. *Anathematiſmos S. Cyrilli, totidemque ejuſdem Cyrilli defenſiones* exſtant Græce inter Codd. Gr. Abr. Maſſad. n. 2.

Homilia in illud, *Ad imaginem & similitudinem Dei*, ibid. n. 10.

Expositio in 12. *Prophetas minores, & Isaiam*, ibid. n. 18.

Epitome five *Excerpta in* 12. *Prophetas minores, in Isaiam & in Ezechielem*, inter Codd. Andr. Scandar. n. 55.

Hist. Lit. tom. 1. p. 412. ad an. 428. — Bibl. Orient. tom. 3. p. 35. not.

NESTORIUS, Diodori Tarsensis ac Theodori Mopsuesteni auditor, quum hæresin, quæ ex ejus nomine Nestoriana dicta est, propalasset, a patribus Synodi Ephesinæ, an. 431. damnatus, periit in exilio circa an. 450, si fides habenda est Xenajæ in Epist. ad Monachos Senunenses, & Zachariæ Rhetori in Hist. Eccles. Conf. Bibl. Orient. tom. 2. p. 40. & 55. quibus & Evagrius, lib. 2. c. 2. quoad annum interitus Nestorii consentire videtur. Nestorii Opera Græca recenset Caveus; Syriaca quæ in Bibl. Vat. exstant hæc sunt: Capita seu *Anathematismi* 12, Cyrilli Anathematismis oppositi. Exstant Cod. Syr. Andr. Scandar. 15. Exhibuit Asseman. tom. 4. p. 99. Fragmenta 3, quorum primum est, *An Christus sit Deus:* Alterum, *de eo qui ambulavit super aquas maris:* Tertium, in illud, *Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me*, in Cod. Andr. Scandar. 15.

Liturgia, in Codd. Amidens. 1, & 10. & Cod. Syr. Vat. 18. Prodiit Lat. per Renaudotium, Liturg. Orient. tom. 2. p. 626.

Fragmentum Syriacum ex Epistola Nestorii ad suos sectarios Constantinopoli commorantes refertur a Xenaja Mabugensi in Epist. ad Monachos Senunenses. Conf. Bibl. Orient. tom. 2. p. 40. 41.

Denique, Liber tragœdiæ, qui Irenæo Tyrio tribuitur, Nestorio ex auctoritate Ebedjesu restituendus est.

Hist. Lit. tom. 1. p. 415. ad an. 430. — Bibl. Orient. tom. 1. p. 165.

ISAAC, S. Ephraemi discipulus, teste auctore Syro vitæ ejusdem in Cod. Nitriens. 5. claruit circa annum 380. Certe Sirmondus, qui ejusdem libellum de *S. Trinitate, & incarnatione Domini* edidit, illum ante annum 400. collocat. Neque obstat quod idem Isaac ap. Gennadium, cap. 26. & ap. Sirmondum pag. 151. duas in una Christi persona naturas diserte asserit: nam his etiam vocibus plures Græcos Latinosque patres ante Ephesinæ & Chalcedonensis Synodi tempora usos fuisse, demonstrat Petavius de Incarn. L. 3. c. 6. & 7. Si ex Judæo Christianus fuisset, ut ex Codicis Pithœani fide notavit Sirmondus, id utique Gennadium, ejusque abbreviatorem Honorium Augustodunensem notatus fuisse opinatur Assemannus.

Hist. Lit. tom. 1. p. 418. ad an. 431. — Bibl. Orient. tom. 3. p. 197. not.

ALEXANDER, Hierapolis in Provincia Euphratensi Episcopus, *Librum Solutionis nugarum Juliani*, cujus nulla mentio ap. Caveum aliosque historiæ litterariæ Scriptores, adversus Julianum Apostatam composuit: nisi libros 10. S. Cyrilli Alexandrini adversus Julianum e Græco in Syriacum conversos, Nestoriani Alexandro suo supposuerint.

Hist. Lit. tom. 1. p. 420. ad an. 435. — Bibl. Orient. tom. 1. p. 197.

BABULAS, ab anno Christi 412. ad annum 435. Episcopus Edessenus, ut tradunt auctur Chronici Edesseni, & Dionysius Patriarcha in Chronico. Non Eulogio successit, ut Pagius ad an. 435. num. 33. & Bollandus, p. 1024. videntur asserere. Sed ex iisdem Chronicis liquet, Eulogium quidem Barsæ, anno Christi 378. substitutum fuisse: Eulogio vero Cyrum, an. 387. Cyro autem Sylvanum, an. 397. Sylvano Phacidam, an. 399. Phacidæ Diogenem, an. 409. Diogeni demum Rabulam, an. 412. Scripsit *Epistolam* ad S. Cyrillum, cujus meminit Caveus. *Canones* in Edessena Synodo a Rabula sanciti exstant in Bibl. secreta Medicea in MS. Cod. Syriaco, cujus meminit Renaudotius, tom. 2. Liturg. Oriental. p. 272.

Hist. Lit. tom. 1. p. 421. ad an. 432. — Bibl. Orient. tom. 3. p. 48. not.

SIXTUS III. S. Hieronymus in Epistola adv. Pelagium ad Ctesiphontem, & ex Hieronymo Rosweidus in vitis Patrum Prolegom. 4. p. 24. Rufinum arguunt, quod Xysti sive Sexti Pythagoræi philosophi Opera sub Xysti Martyris nomine publicaverit: quæ prodiere *Basil.* 1520. *Colon.* 1522. *Lovan.* 1618. & alibi. Rufini fraude factum arbitratur Assemannus, ut Sigebertus in Catalogo, c. 47. ad Xystum episcopum *librum de vita hominis perfecta*, qui revera Xysti Pythagoræi fœtus est, referret: ex quo, ni fallitur, desumpti sunt 3. illi Sermones *de Divitus; de Castitate; de malis Doctoribus*, &c. a Caveo memorati, quos sub Xysti nomine edidit Jac. Salvator Solarius in Bibl. Patrum *Paris.* tom. 5. p. 781. Ut enim Rufinus ex Philosopho Xysto Episcopum & Martyrem finxit; ita Solario facile fuit Romanum eum Pontificem existimare. Eundem Xystum Pythagoræum horum Sermonum auctorem faciunt Tillemont. Hist. Eccles. Vol. 4. ad Vit. Sixti II. & Rivet. Crit. Sacr. l. 2. c. 19.

Hist. Lit. tom. 1. p. 426. ad an. 436. — Bibl. Orient. tom. 1. p. 199.

IBAS Rabulæ episcopo Edesseno successit anno Christi 435, ut docet auctor Chronici Edesseni. Quum adhuc presbyter esset, conatibus Rabulæ episcopi sui, scripta

Theo-

Andr. Samofateni Epift. ad Alexand. Hieropolitan.

Theodori Mopfuefteni damnantis, acriter obftitit. Hinc ftatim ac epifcopatum adeptus eft, invidiam amicorum Rabulæ fubiit. Accufatur itaque Neftorianifmi ap. Imp. Theodofium & Proclum Patriarcham CPolitanum a Samuele, Cyro, Mara, & Eulogio Presbyteris, quod effet primus turbarum inter Orientales & Ægyptios ortarum auctor; quod Theodori libros in linguam Syriacam transtuliffet; quod ipfos per omnem Orientem diffeminaffet; quod demum Procli ad Armenios tomo noluiffet fubfcribere, & annexa illi impia capitula damnare. Hæc initia longæ illius accufationis, quæ ufque ad Chalcedonenfem Synodum perduravit, quæ Ibam in Latrocinio Ephefino dejectum Epifcopatu, fedi fuæ reftituit. Obiit an. 457. 28. die Octobris, tefte auctore Chron. Edeffeni.* Et quidem Ibam ineunte an. Chrifti 457. in vivis fuiffe, colligitur ex tom. 4. Conc. p. 861. ubi inter illos Epifcopos recenfetur, quos Leo Imp. per Epiftolam encyclicam de concilio Chalcedonenfi, deque ordinatione Timothei Æluri confuluiffe dicitur.

De 18. capp. criminum Ibæ object. vid. p. 201. not.

* p. 558.

Scripfit *Epiftolam ad Marim Perfam* a Caveo memoratam, quæ poft Ibæ mortem, an. 553, a quinta Synodo damnata fuit. Confule Baronium ad an. prædict. ubi probat *Epiftolam* Ibæ a 5ta Synodo, non Ibam ipfum damnatum fuiffe, utpote qui Neftorianifmum abjuraverit, & in communione Ecclefiæ diem claufierit.

Hift. Lit. tom. 1. p. 434 ad an. 440.

Bibl Orienc. tom. 1. p. 207.

ISAAC cognomento *Magnus*, presbyter Antiochenus, claruit medio quinto fæculo, Præceptorem habuit non S. Ephraemum, fed Zenobium S. Ephraemi difcipulum, uti ex Joanne Barfufan Jacobitarum Patriarcha ad calc. Cod. Affemanni Syriaci 4. adnotavit Abr. Mardenus presbyter: idque etiam colligitur ex carmine illo, quo ruinam Antiochiæ planxit. Nam S. Ephraem deceffit juxta Syros an. 373. vel juxta alios an. 378. Ifaac autem fupervixit ruinæ Antiochiæ, quæ contigit an. 459. ut teftantur Jo. Malela, Dionyfius Patriarcha in Chronico, & Cofmas Presbyter in vita Simeonis Stylitæ. Igitur fi Ephraemum ipfum audiffet Ifaac, 90. ann. eum fupervixiffe magiftro fuo neceffe effet, atque adeo centenario majorem obiiffe; quod non ita facile eft admittendum. Hinc erroris arguitur Caveus, dum fcribit Ifaacum deceffiffe an. 456. Caveo fortaffe impofuit, quod in vulgatis Gennadii editionibus Ifaac obiiffe dicitur Leone & Marciano imperantibus. Sed Gennadius non Marcianum, fed Majorianum habet in vetuftiffimo Cod. MS. Vaticano. Majorianus autem una cum Leone imperium tenuit ab an. 457. ad an. 461. Mors igitur Ifaaci nec ante an. 459. contigiffe poteft, quo corruit Antiochia, nec ultra an. 461. differri, quum eo anno obiit Majorianus, quo imperante Ifaacum mortuum effe teftatur Gennadius.

p. 212.

p. 210.

Quædam fcripfit *Polemica* adverfus Neftorianos & Eutychianos, quæ a Syris, qui alterutro potiffimum errore laborant, neglecta funt, vel fuppreffa; plurima *Afcetica* & *Parænetica* metro ut plurimum heptafyllabo. p. 214.

Sermones 60. exftant in Affemanni Cod. Syriaco 4. exarato an. Chrifti 1210. Quorum.

2dus, *De perfectione fratrum* infcriptos. Exftat etiam in Cod. Nitrienfi 17. fol. 107. & in Cod. Syriaco 5. num. 12.

4tus, *Parænefis de Humilitate.* Exftat etiam in Cod. Nitr. 17, fol. 163. & in Cod. Syr. 5. num. 8.

5tus, *De Eleemofyna.* Exftat etiam in Cod. Syr. 5. num. 13.

11mus, *De Defunctis.* Exftat etiam in Cod. Nitr. 6. fol. 163. a tergo, ubi infcribitur *Parænefis de timore Dei, & de morte.*

15tus, *De Monachis & Anachoretis.* Exftat etiam in Cod. Nitr. 5. fol. 555.

17mus, *De Pœnitentia.* Exftat etiam in Cod. Nitr. 5. fol. 207. a tergo.

20mus, *Parænefis*, princ. *Hic veritas cum iniquitate difputat.* Exftat etiam in Cod. Syr. 5. num. 6.

21mus, *De Anachoretis, & Monachis.* Exftat etiam in Cod. Syr. 5. num. 2. ubi infcribitur *Parænefis.*

23tius, *De Paupere & Divite.* Exftat etiam in Cod. Syr. 5. num. 27.

40mus, *De Pœnitentia Sermones* 2. Primus, Princ. *Agite-dum, peccatores, difcamus.* Exftat etiam in Cod. Syr. 5. num. 1. unde fuppleri poffunt quæ in Cod. Syr. 4. fupra laudato uno avulfo folio defiderantur.

48vus, *Reprehenfio.* Exftat etiam in Cod. Nitr. 16. fol. 57.

60mus, *De Deo univerforum conditore.* Exftat etiam in Cod. Syr. 5. num. 4. in quo infcribitur *Precatio.*

Hactenus in Cod. 4. Porro exftant in Cod. Syr. 5. Sermones 27. quorum 8. fupra recenfentur.

Deprecatio, in hoc Cod. num. 22. legitur ex parte in Officio Feriali Maronitarum. Opus exſtat integrum in Cod. Nitr. 17. ſol. 79. ubi Ephraemo adjudicatur. Videtur tamen neutrius eſſe, quum metro pentaſyllabo conſtet, atque adeo probabilius Balæo Syro tribuendum.

De Adam & Eva, num. 23. Primus eſt Sermonum quos Iſaac edidit.

De Magis, qui ab Oriente venerunt, num. 26. Exſtat etiam in Cod. Nitr. 5. fol. 70.
In eodem Cod. exſtant ejuſdem *Sermones 5. de Samaritana*: *Paræneſis de defunctis*: (Ex- p. 232.
ſtat etiam in Cod. Nitr. 16. ſol. 44.) *De Humilitate*: (Exſtat etiam in MS. Cod. Syr. 151.
Bibl. Coll. Urbani de propaganda fide, licet ſub nomine S. Ephraem.) *Sermones 2. de
filio prodigo*: In illud, *Niſi converſi fueritis & efficiamini ſicut parvuli*: In illud, *Bonum eſt
confiteri Domino*; *de Perfectione*; *de Peccatrice*; *de Fide.*

Parænefes 9. de Defunctis habentur in Cod. Nitr. 16. quarum prima legitur *pro Presby-* p. 233.
teris. Tribuitur autem Ephraemo in Cod. Nitr. 5. fol. 150. a tergo. 2da legitur *pro
Pueris*; 3tia, *pro Adoleſcentibus*; 5ta & 7ma, *pro communi Defunctorum* ſeptima tribui-
tur, tribuuntur Ephraemo in Cod. Nit. 17. ſol. 180. 6ta, *pro Peregrinis*; 8va, *de omnibus
Defunctis*: 9na, *de Pueris defunctis.* *Paræneſis* unica, Pr. *In via cæleſtis Regis*, exſtat in
Cod. Nitr. 17.

In Officio Syriaco majoris hebdomadæ, quo Maronitæ utuntur, duo exſtant *hymni* p. 234.
ſub nomine S. Iſaac: alter ad 2dam ſtationem, ſeu nocturnum feriæ 5. in Paraſceve:
alter ad matutinum ejuſdem feriæ; in utroque agitur de Paſſione Domini.

Joannes Maro in tractatu adverſus Neſtorianos & Eutychianos duos Iſaaci Sermones
laudat, quorum 1mus inſcribitur *de Curru Ezechielis prophetæ*; ſecundus *de Incarnatione
Domini.* Denique 5. Iſaaci Sermones *de Incarnatione* laudat Stephanus Edenenſis in Vin-
diciis Maronitarum, lib. 3. in Reſponſ. ad Object. 3. de duabus Chriſti voluntatibus.
Exſtat & Iſaaci carmen heptaſyllabum in SS. Sergium & Bacchum ad calc. Cod. Nitr. p. 558.
5. acephalum tamen, & cujus vix pauci aliquot verſus legi poſſunt.

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 438. ad an. 448. SIMEON STYLITES dictus, gente Syrus, ex vico *Siſan* regionis *Nachyphelorum* in Bibl. Ori-
Arabia, oriundus, claruit circa an. 448. &, poſt 56. annos in exercitatione monaſtica ent. tom.
peractos, obiit 2. die Septembris, an. Chriſti 459. 1. p. 240.
p. 252.
Præter Epiſtolas a Caveo memoratas, ſcripſiſſe dicitur *Sermonem de ſemper mente com-* p. 254.
plectendo ſuum cuique diſceſſum. Idem Sermo in Bibl. PP. tribuitur Macario Ægyptio,
& habetur in Hom. 22. inter Homilias 50. eidem Macario attributas. Sed & in non-
nullis MSS. Cod. Græcis Vaticanis Ephraemo Syro adjudicatur. Verum nec Ephraemo,
nec Macario, aut Simeoni Stylitæ adſcribendum eſſe putat Aſſemannus, ſed Theophilo
Alexandrino: Id enim ſuadet tum auctoritas Cod. Syr. Nitr. 32. qui ſcriptus eſſe dici-
tur an. Chriſti 576. tum Stilus Græcam originem ſapiens: & hinc conjecturæ conſo-
nant, quæ idem Theophilus moriturus dixiſſe fertur in Vitis Patrum, lib. 5. libello 3.
de Compunctione.

Acta S. Simeonis edidit Theodoretus in Philotheo cap. 26. quæ tum in vulgatis ipſius p. 239.
Theodoreti operibus exſtant; tum ap. Laur. Surium. tom. 1. de Vitis Sanctor. ex in-
terpretatione Alberici Longi Salentini; tum ap. Roſweidum, lib. 9. de Vitis Patrum ex
verſione Gentiani Herveti. Eadem ſcripſit Antonius Simeonis diſcipulus & ſervus. Ex-
ſtant ap. Bollandum die 5. Janusrii. Theodoreti Antoniique hiſtoriam edidit idem Bol-
landus, ſol. 274. ſeq. Ejuſdem vitam ſcripſit etiam Coſmas presbyter. Habetur una
cum Coſmæ ad Simeonem epiſtola in Cod. Aſſemanni Syr. 1. circa an. 474. exarato.
Hanc Epiſtolam, & vitam in compendium redactam dedit Aſſemannus, notatque E- p. 237.
vagrium hanc vitam legiſſe; ut conſtat ex eo quod quæ toto capite 13. Evagrius ex ſeqq.
Actis Simeonis delibavit, nec ap. Theodoretum, nec ap Antonium leguntur; ſed fere p. 240.
ad verbum habentur in hiſtoria Coſmæ, nimirum *Narratio de Domno Patriarcha Antio-
cheno, de Theodio & de Leone Impp.*

Hiſt. Lit. tom. 1. p. 462. ad an. 491. ZACHARIAS, profeſſione Rhetor, & Meletinæ in Armenia minore Epiſcopus, cla- Bibl. Ori-
ruit ſub Juſtiniano Imp. circa an. 540. Scripſit *Hiſtoriam Eccleſiaſticam a Conſtantini M.* ent. tom.
Imperio uſque ad an. Juſtiniani 20mum, quæ exſtat anonyma in Cod. Syr. Vat. 24. Sed 2. p. 54.
auctoris nomen tum ex collatione locorum, quæ ab Evagrio ex Zacharia citantur, tum
ex Barſalibæo, qui ejus nomen diſerte prodidit, reſtituitur. Hæc Hiſtoria tres partes
continet. 1ma, eſt Epitome Socratis: 2da, Theodoreti: 3tia, opus ipſius Zachariæ a
Theodoſio juniore uſque ad Juſtinianum. Hæc 3tia pars incipit a ſol. 78. mutila eſt
autem, & ab amanuenſi videtur in compendium redacta, vel potius continet capita
quædam ex hiſtoria Zachariæ, quæ in 8. libros dividebatur, decerpta. Quæ autem
in Cod. Aſſemanni exſtant, in capita 14. ab Aſſemanno diſtribuuntur.

1. *De*

1. *De celebratione Conc. Chalcedonensis*, & *de obitu Nestorii*, fol. 78.
2. *De Proterio Alexandrino*, fol. 79.
3. *De Theodosio Monacho*, *qui Juvenalis sedem invasit*, fol. 80.
4. *De obitu Zenonis Imp. & de inauguratione Anastasii*, fol. 82.
5. *De expugnatione Amidæ*, ibid.
6. *De ædificatione Daræ urbis*, fol. 88.
7. *De Marino Apameensi*, qui Anastasio Imp. auctor fuit, ut Trisagium hymnum cum clausula illa, *Qui crucifixus es pro nobis*, in urbe regia cani juberet, fol. 90. Quem hic *Marinum* vocat Zacharias, *Maximum* appellat Victor Tununensis.
8. *De obitu Ariadnæ Imperatricis*, fol. 90.
9. *De obitu Anastasii Imp.* fol. 91.
10. *De Martyribus Homeritis*, fol. 91.
11. *De Mara Episcopo* Amadæ, fol. 95.
12. *De pace Romanos inter & Persas inita sub Justiniano Imp. & Chosroë Persarum rege Cavadis filio*, fol. 97.
13. *De controversia Julianum inter & Severum orta* circa corpus Christi, corruptibilene, an incorruptibile dicendum sit, fol. 98.
14. *De Romæ expugnatione sub Totila Gothorum rege*, fol. 100.

Hist. Lit. tom. 1. p. 519. ad an. 540. — Bibl. Orient tom. 1. p. 444.

ISAAC Syrus natione, urbis Nineves episcopus, claruit sexto sæculo ad exitum vergente, vel, ut Caveus, circa an. 540. De Isaaci ætate constat ex ipsius scriptis. Nam in Libris *de institutione monastica*. Jacobi Sarugensis testimonium ab ipso usurpatur; & inter ejusdem Sermones a Patricio & Abrahamio monachis e Syriaco in Græcum versos, postremum locum occupat ipsius Isaaci *Epistola ad S. Simeonem Stylitam juniorem*, cognomento *Thaumastoritam*, qui obiit circa an. 593. Vitæ solitariæ amore ductus Isaac abdicavit se Episcopatu, & S. Scetensem eremum petiit, ubi ad obitum usque commoratus, ad summum sanctimoniæ culmen pervenit; ut narrat anonymus auctor Isaaci vitæ in præfatione ad ejusdem opera, quæ Arabico quidem sermone, litteris tamen Syriacis exstant Cod. Nitr. 20. Hinc Naironi imprimis sententia rejicienda, p. 445.
qui Euopl. Par. 1. c. 2. num. 22. Ninivitam hunc Isaacum cum altero S. Ephraemi discipulo confundit. Cavei insuper & Lambecii conjectura nequaquam admittenda, qui existimant Isaacum, post abdicatum Episcopatum, ex eremo in Italiam venisse, & prope Spoletum in Asceterio ab ipso condito vixisse; ac proinde unum eundemque fuisse cum Isaaco, cujus mores & miracula S. Gregorius Magnus describit, Dial. L. 3.
c. 14. Scripsit 7. tomos *de regimine spiritus*, *de divinis mysteriis*, *de judiciis*, & *politia*, p. 446.
ut testatur Hebedjesu Catal. p. 63. Ex his habemus 4. tantum libros *de Institutione* seq.
monastica inscriptos, & in Sermones 138. divisos. Sermones trium priorum librorum, & Sermones 5. priores, libri 4ti exstant e Syriaco in Arabicum sermonem conversi in Cod. Nitr. 20. Liber 2dus, cum Sermonibus a 5to libri 4ti ad 19mum exstat Syriace in Cod. Nitr. 21, 22. Qui sequuntur cum binis Sermonibus libri primi, & fere omnibus librorum 2di & 3tii exstant Gr. MSS. in Cod. Gr. Vatican. 59. p. 220. & in Cod. 391, 605, 737. Sermo 8vus *libri 3tii de ope, qua ad Deum corde quis accedere queat*, & Sermo 9nus *libri 4ti*, *de differentia motuum scientiæ*, & *Epistola ad Simeonem Thaumastoritam*. Exstant etiam Græce in Cod. Regio Alexandrino 23. p. 25, 102, & 147.

Hi Sermones, qui exstant Gr. in Cod. Vat. & Alexandr. jam memoratis, iidem sunt ac Sermones 98. a Patricio & Abrahamio monachis S. Sabæ e Syriaco in Græcum translati, ut ubique notat amanuensis. Græce etiam exstant in 87. titulos distributi in Bibl. Vindob. Cod. Theol. 173. n. 1. fol. 1. & Cod. 104. n. 7. fol. 128. Exstant etiam in 99. partes vel titulos divisi in Bibl. Bodl. inter Cod. Baroccian. class. 3. num. 116. teste Caveo, qui tamen (uti etiam in Cod. Regio Alexandrino dicitur) pro Patricio *Isaacium* legit. Ex his Sermonibus 31. priores libri 3tii in 53. divisi prodierunt Lat. in Bibl. Patrum Parisiensi 1654. tom. 5. col. 483. & tom. 11. edit. noviss. sub
titulo *Libri de contemptu mundi*. Horum Sermo 28vus *de fuga mundi*, & ultimus *de* p. 456.
regimine fratrum novitiorum Joannem Sabam auctorem habent. p. 457.
p. 461.

Denique exstat in Bibl. Collegii Maronitarum de Urbe *Liber MS. Syriacus* in 9. tractatus divisus, sub hoc titulo: *Liber generalis ad omnes gentes*, seu *De Causa omnium Causarum*, qui a plerisque Isaaco cuidam adscribitur. Auctorem autem illius codicis ab Isaaco Ninivita differre probabile est. Nam ille, ut de seipsu in præfatione ad omnes gentes scribit, ex Edessa oriundus Edessenis Episcopus præfuit; exactis ve-

ro

ro in Episcopatu annis 30. ejectus fuit & mox revocatus: tandem vero sedem iterum relinquens, in proximos Edessæ montes secessit, ibique laudatum codicem dictavit. Demum ab Isaaco etiam Ephraemi discipulo, & a cognomine Presbytero Antiocheno eum diversum esse Episcopalis dignitas, qua ipse fulsisse dicitur, satis clare demonstrat: uterque enim Isaacus merus Presbyter decessit.

Hist. Lit. tom. 1. p. 524. ad an. 550.

JACOBUS, a Græcis *Zanzalus* propter summam tenuitatem; a Syris *Baradæus*, non ab urbe *Bardaa*, utpote quæ longe post Jacobum condita est, viz. circa annum Christi 705. teste Gelaleddino Asiutensi in Chron. Chalipharum, Cod. Arab. Clem. Vat. 46. fol. 80. sed ab Arabica voce *Bardaa*, quæ *clitellam lacerumque pannum* significat. Monachum prius egerat in Monasterio Phasiltensi, an. Christi 541. Post Adæi mortem Edessenæ incubavit Ecclesiæ.

Bibl. Orient tom. 2. p. 62. p. 67.

Præerat tum Orthodoxis Antiochenus Patriarcha Ephraem Amidensis; Monophysitis vero Sergius, quorum partes acerrime propugnavit, adeo ut eosdem in varias factiones scissos, diversaque nomina sortitos, in unam sectam colligere, deque suo nomine *Jacobitas* appellare potuerit. Obiit an. Christi 578. postquam Edessenam sedem per annos 37. tenuisset. Scripsit *Anaphoram*, cujus initium, *Deus Pater pacis sanctissime*. Exstat Syriace MS. in Cod. Nitr. 3. fol. 153. Prodiit Lat. per Renaudotium, Lit. Orient. tom. 2. p. 333. p. 67.

Abraham Echellensis, Faustus Naironus, & ex iis Caveus Baradæo adjudicant *Catechesim*, quæ quasi totius fidei Jacobiticæ norma est, inquiunt, & fundamentum. Sed hæc *Catechesis*, *Encomium* in *Jacobitas* Catechesi subnexum, & *Homilia de Annunciatione* B. Virginis, quæ exstant Arabice sed litteris Syriacis exarata in Bibl. Coll. Maronitarum in urbe Roma, Noë Libaniotam Jacobitarum Patriarcham auctorem habere colligitur ex Cod. Syr. 30mo. Andr. Scandar. ubi Homilia de Annunciatione, &c. legitur iisdem verbis ac illa, quæ Jacobo una cum 2. Sermonibus jam memoratis in Cod. Coll. Maronitarum perperam tribuitur, ut collatione facta monet Assemannus; idem quoque hujus ac illarum 2. stilus, eademque phrasis, unum eundemque Noë auctorem esse arguit. p. 468.

Hist. Lit. tom. 1. p. 524. ad an. 550.

JACOBUS dictus *Commentator*, tum quia Canonicos Sacræ Scripturæ libros commentariis illustravit; tum quia plurimas Catholicorum atque Hæreticorum lucubrationes e Græco Syriacas fecit, labente sæculo septimo florere cœpit. Adolescens abdicatis sæculi honoribus & divitiis monasticam vitam professus est. Inde ad Episcopatum Ecclesiæ Edessenæ assumptus fuit, an. Christi 651. & obiit 710. testibus Dionysio in Chronico, & auctore Chronici Edesseni.

Bibl. Orient. tom. 1. p. 468.

Hinc emendandi Cornelius Schultingius, & Joannes Seldenus, qui circa ætatem & patriam Jacobi hallucinantur. Hic, dum in Commentariis de originibus Ecclesiæ Alexandrinæ, p. 179. pro *Al-Rahavi* seu *Edesseno* (Arabibus enim Edessa binomia est, *Raha*, vel *Al-Raha* cum articulo, & *Orpha*, unde provincia Edessena corrupto nomine Græcis & Latinis Osrhoëna & Orrhoëna appellatur) *Rheavienfis* substituit. Ille, dum Bibl. Eccles. tom. 3. num. 30. p. 106. scribit Anaphoram S. Jacobi *Aebavii* Chaldaice compositam fuisse in urbe *Aeba* an. a Nativitate Domini 783. Ubi *Edessa* male redditur *Aeba*, & *Edessenus Aebavius*.

Hinc etiam corrigendi Andr. Masius, Præfat. in Barcepham; & ex eo Hottingerus in Bibl. Orient. & Britius in Epitome Annalium Baronii, qui Jacobum Edessenum cum Jacobo Nisibeno, vel Sarugensi confundunt. Hinc etiam Naironus, dum in Chronologico Auctorum Indice Euopliæ suæ præmisso, Sarugensis opera eidem perperam attribuit; & Caveus, dum Naironum transcribit, additque, de Jacobo Zanzalo loquens: *Hunc Jacobum scriptores nonnulli Orientales eundem cum Jacobo Edesseno faciunt: Verum Jacobus ille Edessenus, qui a Syris Doctor appellatur, integro fere sæculo junior erat.* Ubi eum ad an. Christi 450. revocat, nescio quo argumento, quave auctoritate confisus, inquit Assemannus. p. 470.

Syri eum non modo ut Catholicum Scriptorem, sed etiam ut Sanctum venerantur, quo titulo a Maronitis, Jacobitarum & Nestorianorum perpetuis hostibus passim celebratur. Et orthodoxam ejus fidem contra Renaudotium, qui tom. 2. Liturg. Orient. p. 380. eum hæreticum Monophysitam fuisse pronunciat, prolixe vindicat Assemannus. p. 470.

Ex infinitis propemodum Jacobi scriptis hæc duntaxat ad notitiam Assemanni pervenerunt.

Chronicon, seu *Annales*. Ejus meminit Sobensis in Catalogo, p. 106. Sed ubinam delitescat, incompertum est. p. 476, seqq.

Anaphora,

Anaphora, cujus initium: *Deus universorum pater*. Edidit Lat. Renaudotius, tom. 2. Lit. Orient. pag. 371. Exstat Syriace in Cod. Nitr. 3. fol. 171. & Cod. Nitr. 4. fol. 163. Ejusdem meminit Schultingius, tom. 3. p. 106. num. 30. qui, num. 9. testatur Liturgiam S. Ignatii Martyris e Græco in Syriacum sermonem ab eodem Edesseno translatam fuisse. In Cod. Syr. Vat. 35. habetur etiam *Anaphora S. Jacobi Apostoli a Jacobo Edesseno recensita, & suæ integritati restituta.*

Ordo sancti Baptismi. Exstat in libris ritualibus Syrorum, cum Maronitarum tum Jacobitarum. Ejusdem meminit MS. Cod. Arabicus Collegii Maronitarum de Urbe, pag. 414. *Opus Jacobi Edesseni de Baptismo*, quod cum nostro Baptismi ordine idem esse videtur, exstat MS. in Bibl. publica Tubingensi, teste Hottingero, Bibl. Orient. c. 3. pag. 292.

Canones Ecclesiastici. Ex his nonnullos citat Gregorius Barhebræus in Ethic. par. 1. cap. 1. sect. 9. & c. 6. sect. 7. & passim in libro, cui titulus: *Liber Directionum.*

Grammatica Syriaca. Grammaticam sermone Syro primum confecisse Jacobum Edessenum testatur Elias Episcopus Nisibenus circa initium Institutionis Grammaticæ in MS. Cod. Bibl. Coll. Maronitarum. Et ejusdem præcipue industria factum esse, ut sermo Syriacus excultior, *Edessenus* nuncuparetur, & idem esset, narrat Barhebræus in Chronico a Pocockio edito. p. 475.

Epistola ad Georgium Sarugensium Episcopum de re Grammatica, & Philologica. Exstat in pervet. Cod. Syr. monasterii Scetensis, subjuncta Lexico inscripto: *Catalogus nominum Sacræ Scripturæ Veteris ac Novi Testamenti.* Post epistolam in eodem Cod. sequitur Jacobi *tractatus Grammaticus, De Personis, de Generibus, & de Temporibus.* p. 477.

Epistola ad Paulum Antiochenum Presbyterum, de litteris, quæ in Syrorum charactere desiderabantur, supplendis. Laudatur a Greg. Barhebræo in Grammatica magna, quæ liber splendorum nuncupatur, par. 4. cap. 2. ubi septem novas vocalium figuras a Jacobo ad Paulum missas exhibet.

Epistola de Orthographia Syriaca, & de punctis Vocalibus. Exstat Cod. Nitr. 31. præmissa 2do tomo Homiliarum Severi, quas ipse Jacobus Syriacas fecerat.

Epistola in Thomam Presbyterum. Describitur in ea ritus Missæ Syrorum ab Apostolorum ævo, ad ætatem usque Jacobi nostri. Citatur a Dionysio Barsalibæo in expositione Missæ, cap. 3. a Steph. Edenensi in 7mo Candelabro mystico, cap. 7. & ab Abr. Echellensi in not. ad Catalogum Hebedjesu, pag. 138. Integram Lat. & Syr. exhibet Assemannus, p. 479. p. 479.

Epistola ad Joannem Stylitam. Fragmentum ejus exstat in Ordine Benedictionis aquæ in nocte Epiphaniæ in Rituali Jacobitarum, pag. 274. Cod. Echellens. 4. In eodem Codice, pag. 180. habetur ex eadem Jacobi Epistola Canon, *De foribus Ecclesiæ, dum sacra celebrantur, occludendis.* In Codice Syriaco Assemanni 3. tria ex eadem Epistola Scholia producuntur; 1mum, pag. 39. *de Melchisedech, & de sacrificio Abrahæ.* 2dum, p. 181. in illud Jeremiæ, *Non deficiet vir ex Jonadab filio Rechab*, &c. 3um, p. 287. in illud Apostoli, *In nomine Jesu omne genu flectatur.*

Epistola ad Adæum Presbyterum, de variis Ecclesiæ ritibus. Integra habetur in vetustissimo MS. Codice Mediceo, teste Renaudotio, tom. 2. Lit. Orient. p. 381. Laudatur & in Rituali Jacobitarum, Cod. Echell. 4. p. 274. Ex hac Epistola fragmentum, *De ossibus aridis, quæ Ezechiele prophetante revixerunt*, exstat in Cod. Assemanni Syr. 3. p. 172.

Epistola ad Danielem. Fragmentum, *de muliere Thecuitide, quæ Regis David clementiam pro Absalom filio exoravit*, habetur in eodem Cod. p. 111.

Epistola ad Moysen. Fragmentum de *3tio cœlo, ad quod raptus est Paulus Apostolus*, exstat in eodem Codice. p. 607.

Liber Thesaurorum, seu Tractatus de rebus mysticis. Citatur in Rituali Jacobitarum, Cod. Echell. 4. pag. 274. & ap. Antonium Marsilium Columnam in Hydragiologia. p. 487. seqq.

Cantus 10. *in festum Palmarum.* Exstant in Cod. Syr. Assemanni 15. fol. 26. In eodem Cod. Jacobus dicitur correxisse *Octoechum Syrorum*, seu Cantus Severi Patriarchæ Antiocheni 8. tonis expressos, numero 295.

Cantus, cujus initium: *Maria Virgo ad Christum Dominum dixit, dum ipsum genuit*, Jacobo Edesseno tribuitur in Sermone *de laudibus Jacobiticæ fidei*, qui exstat in MS. Arabico Coll. Maronitarum, p. 62.

Commentaria in Sacram Scripturam. Hæc in utrumque Testamentum citantur passim a Gregorio Barhebræo in Horreo Mysteriorum (sic Commentaria sua in Scripturam inscribit) Gen. cap. 1. 6. 8. Reg. 3. cap. 1. 22. Act. Apost. cap. 7. & a Dionysio Bar-

falibæo, Comment. in Evang. p. 101, 107. Hottingerus in Bibl. Orient. c. 3. p. 283. 292. teſtatur *Commentaria Jacobi in Hexaemeron ad Conſtantinum*, exſtare in Bibl. Leidenſi. Eadem exſtare in Bibl. Lugduno-Batava, num. 87. aſſerit Caveus, Hiſt. Lit. tom. 1. p. 189. licet in dubium vocet, Jacobine Edeſſeni ea ſint, an Niſibeni.

Commentaria in Pentateuchum, in Joſue, in Judices, in Job, in Proverbia Salomonis, p. 607.
in Eccleſiaſten, una cum ejuſdem Scholiis in totam fere Scripturam, exſtant in Cod. laudato Aſſemanni Syr. 3.

Variantes Jacobi, ac diverſas a Syriaca Vulgata in Pſalmos Lectiones notat Gregorius Barhe- p. 493.
bræus, lib. cit. in Pſalmos 2, 4, 5, 7, 10, 22, & 27.

Ariſtotelis Categoriæ, *de Interpretatione*, & *Analytica* in Syriacum converſa, & a Jacobo notis illuſtrata, præmiſſa ejuſdem Ariſtotelis vita, exſtant in Cod. Syr. Vat. 36. pag. 63.

Commentaria in Iſagogen Porphyrii. Exſtant in eodem Cod. Vat. p. 107.

Severi Patriarchæ Antiocheni Homiliæ in Syriacum converſæ, & in 3. tomos diſtri- p. 494.
butæ, quorum primus complectebatur priores Homilias 43. Secundus a 44. ad 90. Tertius a 91. ad 125. Ex his ſecundum tantum habemus Verſionis Jacobi in Cod. Nitr. 31. nam reliqui Codices, in quibus Homiliæ Severi continentur, alium interpretem habent, ut conferenti eas, quæ in his Codicibus, & quæ in Cod. 31. exſtant, Homilias, apparet.

Hiſt. Lit. JACOBUS Sarugenſis, natus Chriſtianis parentibus, anno 452, patriam habuit *Curtamum* Bibl. Ori-
tom. 1. p. *mum* pagum ad Euphratem ſitum. Sermones & homilias cœpit in Eccleſia componere, ent. tom. 1.
525. ad an. quum annum 22. ageret. Poſtea, anno Chriſti 519, creatus eſt Epiſcopus Sarugenſis, ſeu p. 286.
550. potius *Batnarum* urbis in regione Sarugenſi. Et poſtquam annos 2. cum dimidio in Epi- p. 289.
ſcopatu exegerat, obiit 29. Novembris, an. 521. p. 284.

Hinc rejicienda ſententia Naironi & Cavei, qui Jacobi ætatem ad annum Chriſti 700. p. 290.
protrahentes, eundem cognomini Edeſſeno æqualem faciunt; quum tamen Jacobus ipſe p. 290.
Edeſſenus in præfatione ad 2dum tomum Homiliarum Severi Patriarchæ Antiocheni, Sa- ſeqq.
rugenſem, Scriptoribus 4ti & 5ti ſæculi accenſeat.

Renaudotius, tom. 2. Liturg. Orient. Sarugenſem hæreticorum Monophyſitarum antefignanum fuiſſe pronunciat. Sed catholicam Jacobi fidem cumulate vindicat Aſſemannus. Plurima ſcripſit tam ſoluta quam metrica oratione, quæ ſequenti ordine recenſentur.

Opera S. Jacobi Sarugenſis ſoluta oratione. p. 300. ſeqq.

Anaphora. Initium: *Deus pater, qui es tranquillitas.* Exſtat in Cod. Nitr. 3. fol. 160. & Cod. Echell. 5. fol. 80. Prodiit Lat. per Renaudotium, tom. 2. Lit. Orient, pag. 356. Ejuſdem meminit Corn. Schultingius, tom. 3. pag. 106. num. 24. ubi pro *Sarugenſi* perperam habet *Sexugenſem.* Inter Æthiopicas Anaphoras eandem recenſet Job. Ludolphus in Comment. Æthiop. lib. 3. cap. 4. num. 31. pag. 340. *Liturgiam aliam*, Pr. *Deus univerſorum conditor*, Jacobo Sarugenſi ex quorundam MSS. fide tribuit Stephanus Edenenſis, cap. 2. de Orthodoxis Anaphorarum Auctoribus, num. 22. Sed Severo Antiocheno potius adjudicanda videtur: iiſdem enim verbis incipit Anaphora Severi ap. Maſium.

Ordo ſancti Baptiſmi. Exſtat in Cod. Syr. Vat. 39. & in Cod. Amidenſi 11.

Epiſtola ad Samuelem Abbatem, de Trinitate & Incarnatione Verbi. Exſtat in Cod. Syr. Aſſemanni 11. fol. 93. Ejuſdem fragmentum in Cod. Syr. Vat. 15.

Epiſtola ad Stephanum Bar-Sudaili, de Paradiſo & Gehennæ æternitate. Exſtat in Cod. Syr. Vat. 15, fol. 57.

Epiſtola ad Jacobum Abbatem Monaſterii Napheſciatenſis. Exſtat in Cod. Syr. Aſſemanni 6. fol. 387. & Cod. 10. fol. 55.

Epiſtola Parænetica de humilitate & amore divino. Pr. *Quum anima noxiis hujus ſæculi offendiculis irretitur.* Exſtat in Cod. Aſſemanni Syr. 6. fol. 384. *Alia ad præſtantem quendam virum*, qua deplorat naturæ lapſæ miſeriam, Pr. *Si mala ſæculi hujus offendicula*, &c. Exſtat in eodem Cod. fol. 391.

Homilia de nativitate Domini. Exſtat in Cod. Aſſemanni Syr. 10. fol. 27. Ibid. exſtant Homiliæ 5. *De Epiphania Domini*, pag. 29. *De Jejunio Quadrageſimali*, pag. 33. *De Dominica Hoſannarum*, fol. 37. & Cod. Nitr. 15. fol. 57. *De paſſione Domini*, fol. 42. & Cod. Nitr. 15. fol. 82. *De reſurrectione Domini*, fol. 46. & Cod. Nitr. 15. fol. 100.

Opera

Opera ligata, metro duodecafyllabo, feu tetrafyllabo ter repetito compofita, unde Jacobitica appellantur. p. 305. feqq.

Homilia de curru, quem vidit Ezechiel Propheta, & alia ejufdem quamplurimæ exftant in Codd. Nitr. 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

Homiliæ 2. *una de facris Myfteriis, altera de Pœnitentia*, in Cod. Berœenf. 1. *Homilia* 71. in Cod. Syr. Affemanni 7. fol. 1. feqq.

Homilia de curru, &c. cum 23. aliis, in Cod. Arab. Affemanni 9.

Homilia de nativitate Domini, Pr. *Admirabilis eft nativitas tua*, exftat in Codd. Nitr. 5. fol. 36. Nitr. 13. fol. 44. Syr. 7. fol. 6. & in Arabico 23. p. 309.

Homilia de fancta Virgine Deipara, & adverfus Divinorum Myfteriorum fcrutatores, in Cod. Nitr. 5. fol. 67. & in Cod. Arab. Vat. 55. fol. 46. ubi infcribitur: *De Virginis partu, & quomodo Chriftus ex ea natus eft.* p. 310.

Homilia de præfentatione Domini in templum, & de Simeone fene, in Codd. Nitr. 5. fol. 140. Syr. 7. fol. 74. & Cod. Arab. Vat. 44. p. 312.

Homilia de vidua, quæ duos obolos in Gazophylacium immifit, Cod. Arab. 4. fol. 197. p. 321.

Homilia de crucifixione Domini, Pr. *Verbum meum dono tuo dita, fili abfcondite.* Codd. Nitr. 5. fol. 491. Nitr. 13. fol. 62. Cod. Arab. Vat. 55. fol. 46. & Cod. Arab. Regis Galliæ. Infcribitur *De Cherub & Latrone.* p. 325.

Sermo de Conftantino Imp. & de lepra ejus mundatione, Cod. Arab. Vat. 55. fol. 230. Ex Actis Silveftri Papæ defumptus videtur. p. 328.

De Samona, & Guria, qui Edeffæ martyrio coronati funt. Cod. Nitr. 5. fol. 551. & Cod. MS. Bibl. Coll. Maronitarum de Urbe. p. 329.

Sermo de facro Chrifmate, Pr. *Purum Chrifma, quod fuavi odore ecclefiam replevit*, in Codd. Nitr. 5. fol. 452. & Syr. 7. fol. 246. Sarugenfi tribuitur; citaturque non uno in loco a Steph. Edenenfi tanquam genuinus Jacobi fœtus. Verum Georgio Arabum epifcopo eum reftituendum effe liquet ex eodem Cod. Nitr. 5. fol. 457. p. 332.

Complures alii Sermones fub Jacobi nomine in Ritualibus & Ecclefiafticis Syrorum libris paffim leguntur, quibus tamen recenfendis ideo fuperfedet Affemannus, quod ii vel non integri fint, vel ad metrum Jacobi duntaxat efformati, non ab eodem editi. Steph. Edenenfis, lib. 3. Apologiæ pro Maronitis, c. 3. in Refponfione ad 5tam Objectionem, Sarugenfis *Sermonem*, in Elencho P. Joannis Baptiftæ Eliani e Soc. Jefu libro 10. laudatum, producit, cui titulus: *De Utilitate Sacrificiorum pro defunctis in altera vita, quæ pro illis a vivis in hac vita offeruntur.* p. 340.

Hift. Lit. tom. 1. p. 537. ad an. 580. JOANNES Maro dictus, primus Syrorum Maronitarum Patriarcha, claruit circa annum Chrifti 700. Ex caftello Sirimi (unde Sirimenfis etiam dictus) in monte Suaidia prope Antiochiam oriundus, divinas humanafque etiam litteras Antiochiæ primum, deinde in S. Maronis cœnobio haufit; poftremo Græcæ eruditionis amore captus, Conftantinopolim petiit, ubi non Græcum modo fermonem, fed abdita quæque Græcanicæ fapientiæ myfteria didicit; & præterea in divinas litteras commentarios evolvit. Poft mortem parentum ad S. Maronis cœnobium rediit, & monafticum habitum induit. Mox etiam Sacerdotio initiatus, an. 686, Botrenfis epifcopus creatus eft. Epifcopali dignitate auctus, illico in Phœniciæ oras profectus eft, ubi plures tum Monothelitas ad fidem orthodoxam perduxit. Anno fecundo Juftiniani Imp. poft mortem Theophanis, Epifcoporum Synodo de Succefforis electione habita, concordi omnium fuffragio Antiochenus Patriarcha creatur. Anno 694, cœnobio S. Maronis a Mauricio & Marciano ducibus Romæorum diruto & folo æquato, Joannes alterum fibi excitavit cœnobium ad folem orientem Caftelli Caphar-Hai, agri Botrenfis. Tandem poft, vitam obfequio Dei & populi Chriftiani faluti devotam obiit, an. 707. 5. Idus Februarii, & in Caphar-Hai fepultus eft, tefte Edenenfi in Serie Patriarcharum Maronitarum; qui Joannem a Monothelitarum hærefi, quam eidem Eutychius Alexandrinus, Guil. Tyrius, & nonnulli recentiores affingunt, vindicat. Bibl. Orient. tom. 1. p. 496. p. 499. p. 500. p. 505.

Joannis Maronis Acta ex pervetufto Cod. Arab. defcripfit Gabriel Barclaius Epifcopus Nicofienfis in libro ad Georgium Presbyterum Befciaræ filium adverfus Jacobitas, cap. 10. eademque an. 1639. Lat. publicavit P. Francifcus Quarefmius in Elucidatione terræ fanctæ, lib. 1. cap. 37. pag. 96. Uterque tamen mendofum Codicem nactus eft. p. 496.

Scripta Joannis recensere existimatur Sobensis in Catalogo, p. 88. his verbis: *Septem* p. 509.
composuit tomos; De regimine Puerorum: Exercitationes in Vocabula; & *Epistolas:* & *quem*
scripsit adversus Hæreses: & *quem de septem oculis Domini* nuncupavit. Nec non *de vinculis,*
& *de Perfectione:* habet etiam librum *Quæstionum.*

Quæ in Vaticana Bibliotheca habentur Joannis Opera hæc sunt. p. 512.

Anaphora. Exstat in Bibl. Vat. Cod. Echell. 5. ejusque meminit Edenensis in Expositione Missæ Syrorum, c. 2. De Catholicis Anaphorarum auctoribus.

Libellus Fidei, quem e Monasterio S. Maronis ad Libaniotas transmisit. Exstat Syr.
cum Arabica versione in Cod. Echellens. 14. Caveus loc. in margine cit. sic habet:
Naironus in Diss. de Maronitis, pag. 42, 43. *id agit ut ostenderet Maronem fide Orthodoxa*
fuisse imbutum, & adversus Monophysitas, & Monothelitas tum voce, tum scriptis valide de-
certasse. Ex iis tamen, quæ in laudato Fidei libello ad Libaniotas scripsit, colligi vide- p. 510.
tur, eum de voluntatibus Christi minime disseruisse. Nam si quid de Monothelitis scripsisset, illud utique in eo Libello (de quo certe ipse Joannes loquitur, dum ait, *in nostro libro adversus confundentes naturas, quem ad charitatem vestram misimus*) exstaret. Ibi autem nihil legitur quod ad controversiam de Christi voluntatibus spectat, sed totus ille est in demonstrandis, contra Nestorianos ac Monophysitas, duabus in una Christi persona naturis. Idem dicendum ad alia, quæ Naironus in cit. Diss. ex Joanne adducit.

Liber adversus Monophysitas. Exstat in laudat. Cod. Echell. 14. pag. 103. Pr. *Dicite nobis, sancti fratres nostri.*

Liber adversus Nestorianos. In eodem Cod. p. 114. Pr. *Ait Paulus Apostolus: Reconciliatus nobis est Deus, per mortem filii sui.*

Epistola de trisagio: Responsio ad eos, qui dicunt nos totam Sanctam Trinitatem crucifigere, quum Trisagio addimus, Qui crucifixus es pro nobis. Exstat in eodem Cod. 14. pag. 125. sed non eadem, qua totus Codex, manu exarata. Eam Joanni suppositam fuisse suspicatur Assemannus.

De Sacerdotio liber in capita 40. distributus. Exstat sub Joannis Maronis nomine, Cod.
64. propria Abr. Echellensis manu exaratus. Sed hic Tractatus Joanni Darensi restituen-
dus est. Præterquam enim quod ex Joannis Darensis libro de Sacerdotio integra capita Tom. 2.
32. totidem verbis leguntur in hoc Tractatu, ea Darensis non Maronis esse opus genui- p. 123.
num antiquitas Codicis Echell. 16. (ubi exstant sub Darensis nomine) nimirum ante an-
num Christi 932. scripti, satis probat. Tom. 2.

Expositio Liturgiæ S. Jacobi Apostoli. Exstat in eodem Cod. 64. propria Abr. Echellen- p. 119.
sis manu exarata, & in capita 50. divisa. Citatur a Nairono in Euopl, pag. 116.
& ab Edenensi in Vindiciis Maronitarum. Verum hanc Barsalibæi esse suspicatur Re-
naudotius, tom. 2. Lit. Orient. pag. 74. & omnes Syri norunt. Non confundendus Tom. 2.
hic Joannes Maro cum altero ejusdem nominis auctore Commentariorum in Scriptu- p. 177.
ram, qui claruit anno Christi 901. ut docet Barhebræus, par. 2. Chron. Syriaci, fol. Tom. 2.
286. p. 286.

Hist. Lit. tom. 1. p. 589. ad an. 650. JOANNES Daræ metropolita inter 8vum & nonum sæculum claruit, ut constat ex Bibl. Orient. tom. 2.
Chron. Barhebræi, fol. 285. ex quo liquet Joannem Darensem (de cujus ætate huc p. 118.
usque a viris eruditis dubitatum fuit) in vivis fuisse anno Christi 837. quo Dionysius
Telmarensis Patriarcha Chronicon suum eidem Darensi nuncupatum claudit. In ve- p. 437.
tustissimo Cod. membranaceo ante annum Christi 932. exarato, qui olim ad Abr. Echellensem pertinuit, nunc vero in Bibl. Vat. servatur inter Codd. Echellens. num. 16. exstant Joannis Daretis *De Resurrectione corporum libri* 4. *Commentariorum in Dionysii Areopagitæ libros de Cælesti & Ecclesiastica Hierarchia libri* 2. *De Sacerdotio libri* 4. quorum ultimus est mutilus in fine. Ex his libris de Sacerdotio integra capita 32. totidem verbis leguntur in tractatu, quem sub nomine Joannis Maronis propria manu descripsit Abr. Echellensis. Ea autem Darensis, non Maronis Opus esse genuinum, antiquitas Cod. supra laudati satis probat.

Ejusdem Darensis *Fragmenta* quædam ex *libro de Anima* habentur subjuncta tractatui Bar-Cephæ in Cod. Syr. Scandaran. 31.

Ejusdem *Anaphoram* laudat Auctor Catalogi Liturgiarum ap. Schultingium, tom. 3. p. 106. n. 25.

Hist. Lit. tom. 2. p. 91. ad an. 901. MOSES Bar Cepha claruit circa finem sæculi noni. A puero vitam religiosam Bibl. Orient. tom.
coluit in cœnobio Sergii, quod situm est in monte *Saio* e regione urbis *Balat*, quæ 2. p. 127.
exstat ad Tigrim fluvium. Electus fuit in episcopum *Mosul,* & *Beth-Raman*, & *Beth-* & p. 218.
Chumia, & *Severi* nomen assumpsit. Episcopatum tenuit annos 40. & Tagriten- not.

fium

fium ecclefiam, proprio epifcopo viduatam, per decennium juffu patriarchæ Jacobitarum vifitavit, texitque. Obiit an. Chr. 903. die 12. Febr.

Præter libros 3. de Paradifo, qui ab Andrea Mafio Lat. redditi prodierunt *Antverp.* 1569. 8vo, & in Bibl. PP. tom. 17. p. 456. fcripfit etiam Syriace *Commentarium in Hexaemeron: Anaphoram*, Latine redditam per Renaudotium, tom. 2. Liturg. Orient. p. 391. Ejufdem *Expofitionem Anaphoræ* memorat Barfalibæus, in Expofitione Miffæ Syriacæ, c. 10., 12., 13. & alibi paffim: *Tractatum de Sectis*, a Bar-Cepha ipfo citatum in Comment. de Paradifo, par. 3. *Expofitionem Myfteriorum, quæ in tonfura Monachorum continentur.* Exftat in Cod. Echellenfi Clement. Vatic. 4. p. 257. *Homilias in præcipuas anni folemnitates.* Exftant 4. e Syriaco in Arabicum converfæ, in Cod. Berœenf. Clement. Vatic. 1. a fol. 313. Scripfit etiam *Librum de Anima*, capitibus 40. *Commentarium de facro Chrifmate*, capp. 50. *De Baptifmo*, capp. 24. *Et de Afcenfione Domini*, capp. 20. Exftant in Cod. Syr. 31. quem Andreas Scandar. in Bibl. Vat. tranfmifit. Alias nonnullas Bar-Cephæ *Homilias* e Syriaco Arabicas fecit Moyfes Atafcia presbyter Jacobita, quæ extant in Cod. Arab. MS. 40. ab eodem Andr. Scandar. in Bibl. Vatic. tranfmiffo, viz. *De S. Cruce: De Afcenfione Domini:* Et *de Pentecofte.* Ejufdem *Comment. in Pfalmos, & Paulum, & Evangelium, & Pentateuchum, & Librum Judicum, & Li-* p. 128.
brum Prophetarum, & Actus Apoftolorum, & in 2. Theologi (Nazianzeni) tomos. *Librum* p. 219. not.
etiam *difputationum adverfus hærefes*, & *Librum Hiftoriæ Ecclefiafticæ* memorat anonymus auctor Vitæ Moyfis Bar-Cephæ in Cod. Syr. Scandaran. 32. Ejufdem *Commentarios in totum Vet. & Nov. Teft. & in libros Dialecticæ* laudat Bar-hebræus in Chron. par. 2. fol. 377.

Hift. Lit. tom. 2. p. 235. ad an. 1160. DIONYSIUS, patria Melitenenfis, Saliba patre Jacobita ortus, unde ipfi cogno- Bibl. Orient tom. 2. p. 156.
men *Barfalibi*, Jacobus primum dictus, claruit anno Chrifti 1154. quo tempore ab Athanafio Jacobitarum Patriarcha ordinatus eft Epifcopus Marhas. Anno fequenti poft p. 208.
coactam ab eodem Patriarcha in cœnobio Barfumæ Synodum, Mabugenfi Epifcopatu auctus fuit. Anno 1166. ad Epifcopatum Amidenfem a Michaële Magno Patriarcha Athanafii fucceffore translatus, obiit anno 1171. fub eodem Michaële, cujus en- p. 210.
thronifmum eleganti oratione ornaverat. Scripfit fermone Syriaco multa eruditaque volumina, in quibus nil fere optimo Theologo indignum occurrit, fi Monophyfitarum hærefim excipias, quam ubique propugnat. Tractatus, qui fequuntur, ab Affemanno memorantur.

Commentaria in Nov. & Vet. Teftamentum. Et quidem *Expofitio* in 4. *Evangelia* ex- p. 157.
ftat in Cod. Syr. Vatic. 11, & in Cod. Syr. Clem. Vat. 16. a fol. 27. ufque ad fol. 263. ejufque 2. exemplaria in Bibl. Colbertina haberi teftatur Renaudotius, tom. 2. Liturg. Orient. p. 454. Præmittuntur in fingulos Evangeliftas luculentæ præfationes, in p. 158.
capita divifæ; viz. in Matthæum, capp. 45. in Marcum 13. in Lucam 15. in Joannem X. in quibus de geftis Evangeliftarum; quando, qua occafione, & quo fermone Evangelia confcripferint; & quot capita, fectiones, verfus, canones, parabolas, miracula: & teftimonia, unumquodque contineat. In *cæteros* autem *Novi Teftamen-* p. 157.
ti libros Barfalibæum *Commentaria* fcripfiffe, probant Teftimonia, quæ Pocockius citat in notis ad Epiftolas Catholicas Syriace a fe editas. Denique *utriufque Expofitionis* meminit ipfe Barfalibæus Præfatione in Evangelium Matthæi, c. 1.

Theologia. Citatur ab ipfo Barfalibæo, Præfat. in Luc. cap. 12. & in Expofitione Mif- p. 170.
fæ, cap. 1. & 2.

Adverfus hærefes. Citatur ab eodem in Expofitione Miffæ frequenter. Locum de ferie Patriarcharum Jacobitarum ex hoc libro. c. 54. exhibet Affemannus, Bibl. Orient. t. 2. p. 323.

Oratio habita in templo S. Ananiæ in die confecrationis Michaëlis Magni Patriarchæ. Exftat in Codd. Echellenfi 5. fol. 186. Idem Patriarcha ritualem Jacobitarum librum ordinavit, & hanc eandem Orationem in confecratione novi Epifcopi, aut Patriarchæ, paucis mutatis, recitari juffit.

Expofitio rerum myfticarum, quæ in facro Chrifmate continentur. Exftat Arabice, litteris tamen Syriacis, in Cod. Berœenfi, 1.

Expofitio rerum myfticarum, quæ in Chirotonia, feu facris ordinationibus continentur. Exftat Syriace in Rituali Jacobitarum, Cod. Echell. 5. fol. 195.

Canones de modo recipiendi pœnitentem in facramento confeffionis. Exftant. in Cod. Syr. Vat. 27. Laudantur a Renaudotio, tom. 2. Lit. Orient. p. 50. Licet autem Barfalibæi nomen præferant, non fuerunt tamen ab eo excogitati aut inftituti, fed correcti duntaxat, auctique, nova quadam & minus rigida difciplina loco veterum

Bibl. Orient. tom. 2. p. 171. canonum, qui pro pœna peccatorum præscripti erant, approbata, ut monet Assemannus, qui, precationibus & cantibus initio duntaxat indicatis, ex Barsalibæi recensione exhibuit.

Anaphoræ tres. Prima incipit, *Deus, qui in amore gaudet.* Exstat in Cod. Nitriensi 3. fol. 179. in Syr. Vatic. 33. p. 25. & in altero Syr. Vatic. 35. p. 105. Altera, *Amorens & Concordiam.* Exstat in Cod. Nitr. 3. fol. 277. & in Cod. Echellens. 5. fol. 37. quæ per errorem sub nomine Dionysii Areopagitæ inter Catholicas Liturgias impressa fuit Romæ in Missali Chaldaico, an. 1594. p. 106. Prodiit Lat. ap. Renaudotium, tom. 2. p. 449. Tertia denique, *Domine Deus, qui vera es & perfecta Charitas.* Exstat in MS. Cod. Syr. Biblioth. Coll. Maronitarum de Urbe, exarato ann. Christi 1542. p. 175.

Precationes Liturgicæ 3. Prima recitatur a Jacobitis in Missa Feriæ quintæ in cœna Domini: Altera Sabbato sancto, loco primæ orationis Liturgiæ S. Jacobi Apostoli, quæ est pro pace. Exstant in Cod. Nitr. 3. & 4. Tertia demum recitatur ab iisdem Jacobitis ante orationem Dominicam, dum hostia frangitur; appellatur *Oratio fractionis*, estque duplex: Altera brevis incipit, *Tu es Christus Deus:* Altera prolixior, *Ita vere:* Exstant in Cod. Nitr. 3. in Ordine Missæ Jacobitarum; prodieruntque Lat. per Renaudotium, tom. 2. p. 22.

Expositio Missæ, seu *Commentarius in Liturgiam Syriacam S. Jacobi.* Citatur ab Edenensi, c. 7. de hæreticis Anaphorarum auctoribus, num. 16. ejusque meminit Renaudotius, tom. 2. p. 454. Exstat in Bibl. Vat. exemplar recens descriptum inter Cod. Echellens. num. 36. Totum opus in capp. 20. dividitur, quorum Synopsim exhibet Assemannus.

Liber de Providentia Dei adversus Joannem episcopum Mardæ. p. 177.

Denique Operum omnium Barsalibæi Catalogus exstat in Cod. Syr. D. Andreæ Scandar. 32. fol. 180. In hoc Catalogo, præter Opuscula supra recensita, memorantur, *Libellus in Evagrii Centurias*, *expositio cum textu: Commentarius in scripta Doctorum: Libellus Epistolarum: Compendium historiarum Patrum, & Sanctorum, & Martyrum.* p. 207. p. 210.

Excerpta ex Tract. adversus Arabes exstant in Cod. Syr. 28. fol. 68. In eodem Cod. fol. 121. habetur *brevis Psalmorum expositio*, auctore Barsalibæo, qui in Præfat. asserit, prolixiora se in eosdem commentaria scripsisse.

Dionysii *Carmina* 2. *de expugnatione Edessæ*; & *Carmina* 3. *de expugnatione urbis Marbas*, seu Germaniciæ, memorat Barhebræus in Chron. Syr. fol. 152. & 157. Ejusdem 2. alia Carmina laudat Bar-hebræus in ejusdem Chronici part. 3. de Patriarchis, Primatibus, & Maphrianis Orientis. p. 317. p. 452.

Hist. Lit. tom 2. p. 247. ad an. 1180. ELIAS cognomento *Abu-Halim Hadithensis*, non Patriarcha Antiochenus, sed nominis hujus tertius Nestorianorum Patriarcha, ex Metropolita Nisibeno ad Patriarchalem sedem, ann. Christi 1176. evectus est, quam annos 14. tenuit. Obiit an. Christi 1190. Scripsit *Homilias Arabicas*, seu *Interpretationes* 20. ad populum habitas. Exstant tum in Bibl. Leidensi, teste Hottingero in Bibl. Orient. p. 62. tum in Vatic. Cod. Arab. hoc titulo prænotatæ: *Liber Homiliarum de festis Dominicis.* Harum *una de festo Nativitatis* prodiit Lat. & Arab. separatim; postea textum cum versione dedit D. Golius, Grammat. Erpen. edit. Lugd. Bat. 1656. p. 249. Eandem ex Arabico Latinam factam edidit & Thomas Gravius, ut liquet ex Catalogo librorum MSS. Angliæ, vol. 1. num. 3817. *Aliæ* ejusdem argumenti *Orationes* Arabice exstant in Cod. Andr. Scandar. 8. & 30. Bibl. Orient. tom. 3. p. 287. not.

Ejusdem *Parænesis*, & *Orationes* 2. *dicendæ ad Monumentum*, ibid. Cod. 5.

Preces inter sessiones, & *ad matutinum.* Echellensis & Hottingerus perperam, *Orationes Decisionum judiciorum, & matutini.* Sunt autem preces ab Elia Syriace compositæ, quæ a Syris Nestorianis ad officium nocturnum, & matutinum inter psalmos hymnosque recitantur. Exstant in Cod. Syr. Amid. 8. Porro eædem fere preces exstant in Cod. Syr. Amid. 1. & 10. & in Cod. Andr. Scandar. 5.

Quod vero Golius dicit Eliæ dictionem minus esse accuratam, de stilo Eliæ longe aliter sentiunt Amrus & Bar-hebræus, non contemnendi hujusce rei censores. Denuo fallitur Golius, cum Eliam Patriarcham Antiochenum dicit. Syri enim Melchitæ, Maronitæ & Jacobitæ Antiochenos quidem Patriarchas suos vocant; nequaquam vero Nestoriani, ut ex horum Commentariis satis est perspicuum.

Denique corrigendus Renaudotius, quod dicit, Lit. Orient. tom. 2. p. 644. Eliam hunc Patriarcham scripsisse *Expositionem fidei*, quum esset Metropolita Nisibenus, & *Disputationem cum Viziro Abulkacimo.* Auctor enim hujusce Disputationis non Elias

Catholicus

Catholicus fuit, sed Nisibenus alter Metropolita cognomento Barsinæus, quem inter & Eliam 3tium Patriarcham anni supra centum effluxere.

Hist. Lit. tom. 2. p. 329. ad an. 1284. GREGORIUS BAR-HEBRÆUS, qui & Abulpharagius, Scriptorum Jacobitarum facile princeps, patria Melitinensis, patre Aarone medico natus est, an. Christi 1226, ex quo *Bar-Hebræi*, hoc est, Hebræi filii cognomentum traxit. A puero Græcæ, Syriacæ, & Arabicæ linguis strenue operam dedit: Mox Philosophiæ & Theologiæ cursu emenso, Medicinam coluit, quibus in studiis quantum profecerat, Scripta ejus declarant. Circa an. 1244. in specu quodam prope Antiochiam anachoreticam vitam agebat. Hinc Tripolim petiit, ubi ab Ignatio Sabæ Patriarcha anno ætatis 20mo. Episcopus Gubæ ordinatus, & anno sequenti ad sedem Lacabenæ urbis translatus, post obitum Ignatii a Dionysio Angur Patriarcha ad episcopatum Alepensem promotus est. Ex Alepensi Ecclesia, an. 1264. ad Maphriani, hoc est, Primatis Orientis dignitatem evectus, eandem usque ad an. 1286. tenuit, quo anno ad Dominum migravit, die 30. Julii. Bibl Orient. tom. 2. p. 244. p. 266.

SCRIPTA. p. 275.

Anaphora. Prodiit Latine per Renaudotium, Liturg. Orient. tom. 2. p. 456. Exstat Syriace MS. in Cod. Nitr. 3. fol. 89.

Liturgia S. Jacobi in compendium redacta. Prodiit per Renaudot. ibid. p. 126. Habetur MS. in Cod. Syr. Scandaran. 32. fol. 121. Sed hallucinatus est Renaudotius in cit. tom. p. 132. dum Gregorium quendam Hierosolymitanum Metropolitam laudatæ Liturgiæ abbreviatorem existimat, non alia ratione ductus, quam ex depravato ejusdem Liturgiæ titulo, quem ipse, p. 126. sic expressit: *Liturgia minor S. Jacobi fratris Domini ordinata per Gregorium Catholicum Orientis inter Montes Armeniæ Magnæ ann. Græcorum* 1903. *Jesu Christi* 1591. Nam ea Liturgia, ut est a Gregorio abbreviata, & per Renaudotium edita, 13. ann. ante ann. Græcorum 1903. exarata, habetur in Cod. Assemanni.

Symbolum fidei. Exstat in Cod. Syr. Scandaran. 27. fol. 41. Vidit etiam Assemannus ad calc. Dialecticæ Syriacæ ejusdem Bar-hebræi in Cod. MS. Syr. qui extabat ap. Basilium Isaac Nineves Archiepiscopum in urbe Roma commorantem, ad autographum auctoris collatum, ut amanuensis testatur, & exaratum circa ann. Christi 1329. Exstat etiam in Cod. Syriaco Scandarano 27.

Horreum Mysteriorum, seu *Commentaria in S. Scripturam*. Hoc Opus exstat in Bibl. Medicea Arabice charactere Syriaco. teste Renaudotio, Lit. Orient. tom. 2. p. 471. Syriace etiam ex apographo auctoris autographum collato eleganter descriptum habetur in Bibl. Colleg. Maronitarum de Urbe, constatque fol. 233. In eo Bar-hebræus variantes Scripturæ lectiones ponit, Syriacas quasdam emendat, voces lectu difficiliores quibus afficiendæ sunt punctis vocalibus declarat: Scripturæ denique sensum concisis verbis enucleat. Uno verbo theologum agit, grammaticum & criticum. p. 282.

Tabulas decem Commentariis inserit, quarum prior, fol. 46. mansiones duas supra 40. filiorum Israël complectitur: Altera, fol. 52. Chronologica est, ab Adam usque ad Moysen, in qua Hebraicæ, Syriacæ, & Græcæ editionis calculum quidem notat, sed Græcam secutus, annos colligit ab orbe condito ad Moysen inclusive 3882. Tertia, fol. 65. item Chronologica, a Josue filio Nun usque ad Saul regem, hoc est, ab an. mundi 3882. ad an. 4411. Quarta, fol. 117. a Saul primo Hebræorum rege ad Sedeciam, hoc est, ab an. 4431. ad an. 4915. Quinta, fol. 161. a Nebuchodonosor usque ad Vespasianum Imp. ubi reges Chaldæos recenset, Medos, Persas, Ægyptios & Romanos, ab Augusto ad Vespasianum, ab an. 4915. ad an. mundi 5585. quo excidium Hierosolymæ contigisse affirmat. Sexta, fol. 163. Canones 10. concordiæ Evangelistarum ex mente Eusebii continet. Septima, fol. 165. genealogiam Christi ab Abraham usque ad Christum ex Matthæo. Octava, fol. 170. nomina & passiones Apostolorum. Nona, fol. 201. complectitur genealogiam Christi ab Adam ad Christum ex Matthæo, & Luca. Decima denique, fol. 205. nomina 70. discipulorum.

Versiones denique, quibus in hoc libro utitur, sunt in primis Hebraicus textus, & Græca versio 70. interpretum passim: Samaritana, Gen. c. 4. Armenica, & Ægyptiaca, seu Coptica, in Psalmos frequenter. Præterea 2. aliæ Syriacæ, præter simplicem, cui presse inhæret, versiones identidem citantur, nimirum *Heracleensis*, & *Karkaphensis*, h. e. montana, qua videlicet incolæ montium utuntur. Demum

singulis

fingulis fere paginis notantur variæ lectiones, feu punctationes Neftorianorum, h. e. Chaldæorum, qui Neftorii labe infecti funt.

Theologia, cui titulus: *Candelabrum Sanctorum de fundamentis Ecclefiafticis*. Exftat Arabice quidem, litteris tamen Syriacis, in Bibl. Regia Parifienfi; tefte Renaudotio, tom. 2. Lit. Orient. p. 471. ubi hunc librum vocat *Demonftrationes intellectuales*, feu *expofitionem & demonftrationem* religionis Chriftianæ: Syriace vero tum in Bibl. Medicea Palatina, tum in Vaticana in Cod. Scandarano 26. Opus in 12. fundamenta, ut vocantur, dividitur; & unumquodque fundamentum in capita, & fectiones, & fcopos. Fundamentum 1. *De fcientia fimpliciter*. 2. *De natura Univerfi*, ubi de conditu mundi, & de opere 6. dierum. 3. *De Theologia*, i. e. *De Deo* uno & trino. 4. *De incarnatione Dei Verbi*. 5. *De fubftantiis cœleftibus*, i. e. Angelis. 6. *De Sacerdotio terreftri*. 7. *De malis fpiritibus*. 8. *De anima rationali*. 9. *De libero arbitrio*, & *libertate*, *de fato*, & *neceffitate*, & *de fine*. 10. *De refurrectione mortuorum*. 11. *De confummatione fæculi*, & *judicio*. 12. *De Paradifo Eden*.

Liber Radiorum, feu *Theologiæ compendium*. p. 297.

Liber Directionum, feu *Epitome Canonum Ecclefiafticorum & Legum fæcularium*. Exftat Syriace in Bibl Colbertina, ut ibid. totius operis verfio Arabica. Reperitur etiam in Medicea, tefte Renaudotio, Lit. Orient. tom. 2. p. 471. & Vatican. in Cod. Scandaran. 23. Duas partes complectitur. Prima eft de rebus Ecclefiafticis: altera de Caufis ad laicos fpectantibus. Opus integrum in Capita 40. dividitur. Cap. 1. De Ecclefia, ejufque regimine. 2. De Baptifmo. 3. De Chrifmate. 4. De Euchariftia. 5. De Jejuniis, Feftis, & Orationibus. 6. De Exequiis Defunctorum. 7. De Ordinibus Sacerdotalibus. 8. De Sponfalibus 9. De Teftamentis. 10. De Hæreditate. 11. De Emptione & venditione. 12. De Mutuo & commodo. 13. De Pignore. 14. De Impedimentis ufus rerum. 15. De Confenfu. 16. De Translatione juris. 17. De Fidejuffione. 18. De Societate. 19. De Tutela. 20. De Confeffione. 21. De Depofito. 22. De Ufu fructus. 23. De Donatione. 24. De Legato. 25. De Cenfu. 26. De Mercatura. 27. De Irrigatione. 28. De Cultu terræ defertæ. 29. De Mercede & conductione. 30. De Inventis. 31. De Puerorum projectorum inventione. 32. De Manumiffione fervorum. 33. De Raptu. 34. De gravibus facinoribus, viz. homicidio, mutilatione membrorum, apoftafia a fide, fornicatione, furto. 35. De Immolatione, & venatione; & de ciborum delectu. 36. De Juramentis. 37. De Votis 38. De Judiciis. 39. De Teftimoniis. 40. De Caufis. p. 299.

Hanc fuam Collectionem ex Canonibus Conciliorum, Conftitutionibus Patrum, & Legibus Chriftianorum Imperatorum, ex epitome juris Juftiniani, Novellis, & Bafilicorum libris, in linguas Syriacam & Arabicam verfis, contexuit Bar-hebræus; ut Epifcopi & Patriarchæ (ex communi Difciplina variis Chalipharum Sultanorumque privilegiis confirmata) ad manus haberent leges, quibus Chriftianorum inter fe litigantium caufas judicare poffent. p. 303.

Ethica, Opus in 4. partes divifum. Pars 1. De motibus & exercitiis corporis componendis, capita 9. continens. Pars 2. De regimine corporis circa victum, in capp. 6. divifa. Pars 3. De pravis animi affectibus purgandis, capp. 12. Pars 4. De anima virtutibus exornanda, capp. 16. Exftat Syriace inter Codd. Scandaranos, num. 25. Habetur etiam Chaldaicis litteris exaratum in Colleg. Maronitarum de Urbe, ex quo locum profert Naironus, Euopl. par. 1. p. 52. E Syriaco Arabicum fecit Joannes Gariri presbyter Damafcenus, cujus autographum habetur in Bibl. Vat. inter Cod. Echellenfes, num. 12.

Liber narrationum facetarum. Exftat in Cod. Syriaco Scandarano 27. p. 306.

Lunarium & Calendarium, in eodem Cod. a fol. 44. ufque ad 80.

Grammatica Syriaca, *liber fplendorum* infcripta. Exftat Syriace ab auctore fcripta, & Arabice ab ipfo, ut exiftimari poteft, auctore converfa, in Bibl. Colbertina & in Medicea, tefte Renaudotio, Lit. Orient. tom. 2. p. 470. Exemplar elegantiffimum habetur in Bibl. Colleg. Maronitarum de Urbe.

Grammatica fub metro S. Ephraem, feu *fecundum dialectum Edeffenam*. Exftat Syriace in Bibl. Medicea, tefte Renaudotio. Item in Bibl. Colleg. Maronitarum cum notis marginalibus ejufdem auctoris.

Liber Carminum, exftat ibid. ex quo fragmentum protulit Naironus, Euopl. par. 2. p. 116. Exemplar a Sergio Rifio nitidiffime exaratum nactus eft Affemannus in Syria. In Bibl. Vat. 2. Bar-hebræi Carmina fub hoc titulo leguntur: *De rebus divinis*,

&

& de perfectione morum sapientiam indefesso labore quærentium. Ejusdem *Carmen de sapientia divina* sub nomine *Veteris Philosophi* Syri Latine & Syriace prodiit. Exstat MS. una cum aliis ejusdem Carminibus, Cod. Syr. Assemanni, 45 p. 144.

Chronicon Arabicum, seu *liber Dynastiarum.* Exstat MS. in Bibl. Vat. Cod. Echellensi 10. p. 309. ab Adamo ad an. Chr. 1276. perductum. Prodiit Arab. & Lat. interprete Edv. Pocockio, ex parte quidem, *Oxon.* 1650. Integrum vero, interprete eodem Pocockio, Arab. & Lat. *Oxon.* 1663. *a mundo condito usque ad an. Chr.* 1285. Nam quinque postrema folia, quibus res Mogulensium gestæ ab an. Chr. 1276. ad an. 1285. in Pocockii versione describuntur, in manuscripto Echellensi desunt.

Quod vero Pocockius in Præfat. ad Lectorem affirmat, Bar-hebræum cum Abulpharagio Abdalla Ebn-attibo unum eundemque esse, id Bar-hebræi ipsius auctoritate refellitur, qui in *Chronico Syriaco*, par. 1. fol. 112. Abulpharagium Ebn-attibum obiisse an. Chr. 1044, Græcorum 1355, scribit.

Chronicon Syriacum ab orbe condito ad suam usque ætatem perductum, & in partes tres p. 311. divisum. Pars 1. *Chronicon Patrum & Regum*, in quo de rebus gestis ab Adam ad regnum Chaldæorum sub Nebuchodonosor: a Chaldæis ad Medos & Persas: ab his ad Alexandrum Magnum, & Ptolemæos reges Ægypti: mox de Imperatoribus Romanorum in Occidente & Oriente usque ad Heraclium: Demum a Mahomete pseudopropheta Arabumque imperio usque ad regnum Tartarorum, quos Mogulenses vocant, ad an. Græcorum 1600, Christi 1289, per capita 332.

Pars 2. *Chronicon Patriarcharum Antiochiæ, & Jacobitarum*, Opus bifariam subdivisum; & prior quidem pars inscribitur *Series summorum Pontificum Veteris Testamenti* ab Aaron usque ad Hananum Caiphæ socerum, sub quo Christus passus est. Altera vero, *Historia summorum Sacerdotum Novi Testamenti*, seu Series *Patriarcharum Antiochiæ* a S. Petro Apostolo p. 320. usque ad Severum Acephalorum primipilum. Post Severi obitum sequitur Patriarcharum p. 312. Jacobitarum Historia a Sergio, qui primus ei genti præfuit, ad Nemrod cognomento Philoxenum, qui obiit an. Græcorum 1596, Christi 1285. Hinc ab Anonymo continuatur eadem Historia usque ad Noë Libaniotam, qui ordinatus fuit an. Græcorum 1804, Christi 1493.

Pars 3. *Chronicon*, seu Series *Primatum, & Patriarcharum*, & *Maphrianorum* Orientis, tum Chaldæorum Orthodoxorum, tum Hæreticorum Nestorianorum & Jacobitarum, scil. Series *Primatum & Patriarcharum* Orientis, qui Chaldæis & Assyriis præfuere, a S. Thoma Apostolo usque ad an. Græcorum 939, Christi 625. & *Maphrianorum* Jacobitarum, & *Patriarcharum* Nestorianorum ab an. Græcorum 939. ad an. 1597, Christi 1286. quo Bar-hebræus ipse dignitatem Maphriani Jacobitarum gerebat. Continuatur eadem *Maphrianorum* Jacobitarum Historia ab an. Græcorum 1597. usque ad an. 1807, Christi 1496.

Opus luce dignum, & omnium, quæ Bar-hebræus edidit, doctissimum, æque ac utilissimum; præsertim si de 2da & 3tia parte sermo sit, quibus Ecclesiastica Syrorum Nestorianorum & Jacobitarum Historia, Græcis Latinisque prorsus ignota, mirifice illustratur. Sed & prior pars, quam idem auctor Arabice postea publicavit, & Pocockius Latine interpretatus est, longe plura continet quam Historia Dynastiarum. Speciminis ergo, pauca adnotavit Assemannus, quæ Historiæ tum Ecclesiasticæ tum Litterariæ lucem afferunt; & Epitomen Historiæ Syrorum Jacobitarum & Nestorianorum exhibuit. p. 313.

Hist. Lit. tom. 2. Diss. 1. ESAIAS Abbas. Sub Esaiæ Abbatis nomine *Sententiæ* 3. exstant Græce in Cod. Gr. Abr. Massad. 13. & *Capita* 5. ib. Cod. 60. *Sermones* 3. Arabice, ib. Cod. 45. & *Sententiæ* 14. in Paradiso Arabico in Cod. Berœensi 2. *Sermones* 10. Syriace, in Cod. Nitr. 18. *Alii Sermones* 4. in Cod. Nitr. 19. Ejusdem *Sermones* 20. inter Codd. Syr. quos Assemannus ex Oriente adduxit, num. 6. qui tamen a supra memoratis differunt. Bibl. Orient. tom. 3. p. 46.

FINIS.

INDEX SCRIPTORUM

ALPHABETICO-CHRONOLOGICUS,

Qui hoc Volumine continentur.

Littera A. *Appendicem*, D. *Diſſertationes notant.*

A.

Ana-

Mor-

INDEX SCRIPTORUM.

Lan-

INDEX SCRIPTORUM.

INDEX SCRIPTORUM.

(G) 2 Patriar-

Bockingus

INDEX SCRIPTORUM.

INDEX SCRIPTORUM.

Hi ſequentes Scriptores in Notis MSS. ex Biblioth. Lambethana deſumptis, reperiuntur.

INDEX

INDEX CONCILIORUM

ALPHABETICO-CHRONOLOGICUS,

Quæ in hoc Volumine continentur.

N. B. *Concilia Generalia in hoc Indice juxta vulgarem numerandi rationem notantur.*

INDEX CONCILIORUM.

V.

XVIII.

INDEX RERUM

MEMORABILIUM

Quæ in hoc Opere continentur.

Monendus est LECTOR, in hunc Indicem (missis quæ ad singulos Scriptores proprie spectant) ea tantummodo referri, quæ quasi obiter notata, prima statim fronte suis locis non ita commode reperiri possent.

Pr. Prolegomena, A. Appendicem notat. Quæ D. subnexum habent in Dissertationibus quærenda sunt.

Prior numerus VOL. *secundus* PAG. *tertius* COL. *denotat.*

A

Antiquitatis

B

D.

E.

 Ima-

dine

Narcissus

N

O

P

T.

FINIS.

